

משניות

יבין תפארת ישראל ובוועז

עם כל המפרשים כאשר נדפס מקדמונית והועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ח

ועם עזרת אלה והמשנים הוספות חדשות

הוצאת
בית מסחר ספרים, פרדס
י. ג. בוכנינדר, נשיא
ניו יורק, נ. י.

„פרדס” תשי”ג

בהוצאת בית מסחר ספרים „פרדס“
י. ז. בוכבינדר, נשיא
28 רחוב קאנאל, ניו יארק

PARDES PUBLISHING HOUSE, Inc.
28 Canal Street New York, N. Y.

משניות

סדר מהרות

עם

(א) פירוש רבינו עובדיה מברטנורה ז"ל. (ב) תוספות יום טוב להג"מ יום טוב ליפמאן בהר"ר נתן הלוי העליר ז"ל (שני אלה מונחים עתה ע"פ הדפסתם הראשונה).

- (ג) תוספות חדשים מהג"מ שמשון חסיד ז"ל מאלמוגא (בעה"מ נזירת שמשון) ומהג"מ שאול ז"ל אבד"ק אמשטרדם (בעה"מ בנין אריאל) ועוד מנאוני זכנו (כמש"ג באמשטרדם בשנת קה"ת) ועוד נוספו עליהם הרושים רבים מהר"ז ומהר"מ הכהן בלך ז"ל (כמש"ג בוולנא והוראנא תקע"ח).
- (ד) תוספות ראשוי לציון מהג"מ ישעיה ברלץ (פיק) ז"ל אבד"ק ברעסלא.
- (ה) שנות אליהו על סדר זרעים ו אליהו רבא על סדר מהרות באורי הגר"א על תמיד מדות וקנים (הגר"א מוולנא) } מרכינו אליהו ז"ל
- (ו) תוספות רע"ק מהג"מ עקיבא איגר ז"ל אב"ד ור"מ דק"ק פוזנא והמדינה.
- (ז) חדושי אבן העזר מהג"מ עוזר ז"ל אב"ד דקלימנטוב.
- (ח) חדושי הג"מ לוי יצחק ז"ל אבד"ק ברדיטשוב.

- (א) לשון הזהב מהג"מ דוד טעבלי כ"ץ שיף אבד"ק לונדון והמדינה.
- (ב) זרע יצחק מהג"מ יצחק חיות ז"ל.
- (ג) חדושים מהג"מ אלעזר ז"ל אבד"ק בראדי ואמשטרדם.
- (ד) משנת רב מהג"מ ברוך פרענקל האומים ז"ל אב"ד דק"ק לייפניק (בעה"מ ברוך טעם).
- (ט) בית שאול מהג"מ יוסף שאול נאמאנזאהן ז"ל אבד"ק לבוב.
- (י) מלוא הרועים מהג"מ יעקב צבי יאליש ז"ל מדינוב.
- (יא) חדושים מהג"מ משולם זלמן אישכנוי ז"ל אבד"ק לובלין.
- (יב) דרכי המשנה וכללותיה מהג"מ יעקב האגני ז"ל, מספרו עץ חיים.
- (יג) תולדות רבינו הקדוש מס' בית רבי.
- (יד) דקדוק לשון המשנה מהר"ג ר' שלמה לעוויוזאהן ז"ל.
- (טו) העתקות המלות הלועזיות מהרב ר' מאיר דרמיצר ז"ל.

ועל כל אלה נוספו בו

שבע ושלשים תוספות חדשות נכבדות

כוללות

פירושים חדשים והגהות מנאוני קדמאי ובתראי ומהם אחד ועשרים כתבי יד שעין הדפוס לא שזפתם עוד ואלו הן:

- (א) פירוש רב האי גאון ז"ל על סדר מהרות.
- (ב) ספר מלאכת שלמה על כל שתא סדרי משנה מהקדוש הג"מ שלמה הערני ז"ל (יכל כשמונה מאות דפים (פאליא) בכתב רש"י ספרדי, והכ"ז היה ביד הרחיד"א ז"ל והתום שמו עליו, ומזכירו רש"ב כשה"ל במע"ג אות ש' סגן נ"ו וכמע"ס אות מ' ס' קכ"ד). [בסדרי זרעים ושהרות יוצג אצל פנים המשוניות].
- (ג) ספר תפארת ישראל להג"מ ישראל ליפשיץ ז"ל אב"ד דק"ק דאנציג. עם הלכהא גבירתא לפדר זרעים ומועד.
- (ד) ספר עמרת תפארת מאת הגאון הנ"ל, אשר נמצא ספון בכי"ק. פירוש רחב ונפלא על סדר מהרות (תחת פירושו הקצד שכבר נדפס בשם הפארת ישראל), גם נלוו עליו „הלכתא גבירתא" ופתיחה „מראה כהן" ו„קרית ארבע".

(ה) **הקדמת הרמב"ם** ז"ל לסדר זרעים (מוגהת ע"ם משניות ד' גאפולי משנת רנ"ב), עם הגהות מדר"י ברלין ז"ל.

(ו) **הקדמת הרמב"ם** ז"ל לסדר טהרות (מוגהת ע"ם ב"י מרינו בצלאל אשכנזי ז"ל) וסביבה הערות מלוקטות מס' מי נפתוח.

(ז) **חלוקת הקדמת הרמב"ם** ז"ל מסדר טהרות לסיבנים מהג"מ יהודה אלבוטניני ז"ל, מכ"י שנכתב בשנת ה'רס"א.

(ח) **פירושי הריב"ן** ז"ל למס' שקלים, מרכינו יהודה ב"ר בנימין הרופא ז"ל ממספחת העניים.

גם הצגנו לקוטים למס' שקלים מכת"י קדמוני משנות הסאה הראשונה לאלף הששי.

(ט) ספר **משנה ראשונה** באור נפלא על סדר זרעים מהג"מ אפרים יצחק ז"ל דיין ומו"ץ בק"ק פרעמישלא, בני דינא רבא של הצדיק הג"מ יוסף אשר עהרינבערג ז"ל.

(י) ספר **משנה אחרונה** באור נפלא על סדר טהרות מהג"ל (שניהם יכילו בכתב יד ערך מאה ושבעים באגנון).

(יא) **ישנות אליהו** לכס' שבת מרכינו אליהו ז"ל (הגר"א מווילנא).

(יב) **חזון נחום** להג"מ אליעזר ב"ר יעקב נתים ז"ל, לקוטים מספרו להרכבה מסכתות מס' קדשים וטהרות.

(יג) ספר **יש סדר למשנה** לסדר זרעים ומועד, מהג"מ ישעיה ברלין (פיק) ז"ל, בעה"מ תוכפות ראשון לציון.

(יד) **יין הרקח** חרושים להרכבה מסכתות, מהג"מ אלעזר ז"ל אבד"ק בראדי ואמסטרדם (בעה"מ מעשה רוקח על התורה וכו').

(טו) **בית מאיר**, חרושים להרכבה מסכתות, מהג"מ מאיר פונר ז"ל, אבד"ק שאמלאנד והמדינה (בעה"מ בית מאיר על הש"ס וש"ע וכו').

(טז) **מעשה ארג** להג"מ יצחק יהודה אייזיק ז"ל מקאמארגא.

(יז) ספר **יעיר קנו** על מסכת קנים, מהג"מ מנחם אליעזר ז"ל בנו של בעה"מ עמרת ראש.

(יח) **חדושי מהר"ח** על כל שתא סדרי משנה, מהג"מ יואל חסיד ז"ל מאמטשיסלאוו (ככל ספרי המשניות חוץ משניות ד' דובראוונא) לא נדפסו חרושיו רק על סדר זרעים וטהרות בלבד) [נסדרי זרעים וטהרות יצגו בצד המשניות על הדף].

(יט) **הגהות הרש"ש** מהג"מ שמואל שמראשון ז"ל ועליהן נלוו גם הערות (ככ"י) מכנו הג"מ כתתיהו ז"ל.

(כ) (כת"י) **הגהות וחרושים** לסדר נשים ונוזקין, מהג"מ צבי הירש קאלישער ז"ל אבד"ק טהארן (בעה"מ מאזנים למשפט).

(כא) (כת"י) **הגהות וחרושים** מהג"מ אליהו גוטמאכער ז"ל אבד"ק גרידיץ (בעה"מ צננת מענת).

(כב) (כת"י) **צבי תפארת** מהג"מ צבי הירש ז"ל (נכדו של בעה"מ חכם צבי ז"ל) אב"ד ור"ם דק"ק ברלין והמדינה (בעה"מ צבי לצדיק והגהות על הש"ס).

(כג) (כת"י) **שער הציונים** מהג"מ ישכר ז"ל (בעה"מ פתחי שערים).

(כד) (כת"י) **בן אריה** חרושים לסדר נשים ונוזקין סאת הג"מ זאב בן אריה ז"ל אבד"ק טעלוז (בעה"מ הגהות על הש"ס).

(כה) **מסגרת זהב** מהג"מ ברוך יצחק ליפשיץ ז"ל בנו של הנאון מחבר הפירוש תפארת ישראל.

(כו) **מעייני יהושע** על מסכת סדות קנים ואהלות, מהג"מ יהושע העליר ז"ל אבד"ק טעלוז (בעה"מ דברי יהושע וחסן יהושע וכו').

(כז) (כת"י) **אור גדול** מהג"מ ירוחם יהודה ליב פערלמאן ז"ל נודע בשם "הגדול דמינסק".

(כח) (כת"י) **יהרון האור** חרושים רבים מהמפרש **אור גדול** הנ"ל, שלא יכילם הנלוין במקום, בסדרי מועד נשים נוזקין וקדשים, ידפסו בסוף כל הלק.

(כט) (כת"י) **משנת רב יוסף** מהג"מ יוסף רייזין ז"ל אבד"ק סלאנים (בעה"מ שו"ח ערות כהו"כ וכו').

(ל) (כת"י) **הגהות** על סדר טהרות מהג"מ יעקב וויידנפעלד ז"ל אבד"ק הרימלאו.

(לא) **תפארת יעקב** הגהות תקונים והערות לפי תפארת ישראל מהג"מ יעקב צבי שפירא ז"ל אבד"ק אסטריין.

(לב) (כת"י) **גליון מהרא"י** מהג"מ אברהם יונה יעוונין ז"ל מהוראדנא (בעה"מ נמוקי מהרא"י על הרמב"ם).

(לג) (כת"י) **אהבת איתן**, מהג"מ אברהם אכלי ז"ל אבד"ק ווערווא.

(לד) (כת"י) **תוספות אנשי שם** לסדרי זרעים וטהרות. ילקוט חדש ונפלא מבחרי מבארי המשנה ומפרשיה. נלקט מספרים נבחרים, רבים מאד. [ליד מהם מספרים מזה].

(לה) (כת"י) **לקוטים נבחרים** באורים נפלאים, למשניות סדרי מועד נשים נוזקין וקדשים. נלקטו ונאספו ממבחי מפרשי המשניות.

(לו) (כת"י) **הלופי גרסאות ושנויי נוסחאות ע"פ ספרי**
משניות מדפוסים ישנים, וע"פ תלמוד בבלי וירושלמי, ונכללו
בהם הגרות בעל שימה מקבצת לסדר קדשים.

(לז) (כת"י) **ציונים**. מראה מקומות לדברי המשנה בבבלי
וירושלמי, תו"כ, תוס', רא"ש, מיימוני, סמ"ג, מור, שר"ע
והרבה שו"ת.

גם הוספנו בו: א) הקדמת הרע"ב ז"ל לסדר טהרות עם הערות מס' חזון נחום. ב) דברי המו"ל את פירוש הרע"ב בראשונה
סתוך הכ"י, בוויניציא שנת ש"ז. ג) דברי המו"ל את פירוש התו"ם בראשונה, כפראג ש"ה. ד) הסכמות הגאונים בעל
עוללות אפרים והשל"ה על התו"ם.

עוד זאת עשינו לתועלת הלומדים, כי הדפסנו פנים המשניות לספר שנות אליהו להקל על הלומד שיחיה הבאור קרוב להמשנה על
אתר. — גם הצגנו בראש העמודים את שם הפרק כפי שהוא בנמרא, לפי שהראשונים בחרוהו לאיזה פרק יקראוהו בשמו.

ואלה הספרים הנבחרים אשר מדם נלקטו תוספות אנשי שם (הנ"ל אות ל"ד).

אסיקי יהודה. יח) מי נפתוח חלק שני על אהלוח נגעים ופיה כתב יד המחבר
הנ"ל. יט) כנסת ישראל להג"ם גדליה לימשיץ ז"ל. כ) פאת השלחן להג"ם
ישראל משקלאב ז"ל בעל תקלין חרותין. כא) גזיר שמשון להג"ם יעקב שמשון סיניגליא
ז"ל. כב) נמוקי הגר"ב להג"ם יהודה בכרך ז"ל. כג) יין הרקח להג"ם שמחה
יואל הכהן ז"ל. כד) שש המערכת להג"ם שמעון ל"ש ז"ל. כה) ריץ למשנה
להג"ם צבי הירש ב"ר וואלף ז"ל אבר"ק עקצין. כו) תא הרצים להג"ם.
כז) משנת ר' נתן להג"ם צבי אויערבאך ז"ל. כח) לקומי המשנה להג"ם שרגא
פיווש פרענקל ז"ל בעל ס' זבחי רצון. כט) קול סופר להג"ם חיים סופר ז"ל
בעה"ח ס' סחנה חיים. ל) זכרון יהודה להג"ם יהודה זונדיל ב"ר נחמיה
ז"ל. לא) אומין יוסף להג"ם יוסף יהודה ז"ל דין דק"ק ברעסליא.
לב) זרע קדוש. לג) עת לחננה. לה) אמרות מהורות, שלשם לח"ש
פרינגר ז"ל. ועוד מהרבה ספרים נבחרים:

א) לחם משנה על משניות להג"ם משה ב"ר נח יצחק לימשיץ ז"ל נדפס בקדאקא
שצ"ו בהסכמת המדרש"א והב"ח. ב) עץ חיים להר"י האגוז ז"ל. ג) באר
אברהם ומי באר להג"ם אברהם ב"ר חיים ליסקר ז"ל. ד) לקט הקמח להר"ם
חאניז ז"ל. ה) קול הרמ"ז להר"ם זכותא ז"ל. ו) לחם משנה להג"ם אורי פיורש
ב"ר יוזביל האמילבורג ז"ל. ז) הון עשיר להג"ם עמנואל חי ריקי ז"ל. ח) לחם
שמים ח"א להרעב"ץ ז"ל. ט) לחם שמים להג"ל ח"כ, ומשנה לחם
הוספות לח"א. י) מים חיים לבעה"ם ספר פרי חדש. יא) פי שנים פי'
הרא"ש לסדר זרעים עם היבה חרושים סהמ"ל הר"ר אלישע גאליקו ז"ל.
יב) בית דוד להג"ם הור קורניאלוי ז"ל. יג) שושנים לרוד להג"ם רוד
מאידו ז"ל. יד) אמתחת בנימין להג"ם בנימין וואלף פרידבורג ז"ל. טו) בני
יששכר להג"ם ישכר בער בן פירש"ח ז"ל בעל נזרות שמשון. טז) משנת
חכמים להג"ם נשלם מקרעבניץ ז"ל. יז) מי נפתוח להג"ם יהודה ליב ערל ז"ל בעל

ומלבד כל אלה נאספו אליו פנינים יקרים מהרבה ספרשי הש"ס בבלי וירושלמי, ומפרשי הרמב"ם והשור והש"ע:

זכרון לראשונים

נפקד לטוב קצת מהספרים מדפוסים הקדמונים הי תר מוכררים, יקורי המציאות מאד שהיו לנו לעינים ולתועלת רבה לברור ההגה המדויקת ולנוסחאות ישרות, ואלה הם:

(ט) משניות שנדפס ג"כ ע"י בעל התו"ט בעצמו עם הוספות רבות. ד' קראקא (ת"ג). (י) מתניתא דבני מערבא, שתא סדרי, נדפס מכ"י שנמצא בארץ הקדם. ד' קעמברידזש (תרפ"ב). (והוא יק המצאות, כי לא נדפס סמנו רק איזה מאות עקועספלארים). (יא) ירושלמי דפוס ראשון. ד' וויניציאה (ר"פ ?). (יב) תלמוד בבלי, מסכתות רבות. ד' וויניציאה (רפ"א—רפ"ו). (יג) כל הש"ס בבלי שהניה אותו הריעב"ץ ז"ל וסדר אותו להדפסה עם ציונים מהחל ועד כלה, ועל גליונותיו הודשו והנהותיו. דפוס פפר"מ (תס"כ—תע"ד). (יד) אלפסי דפוס הראשון. ד' קושטא (רס"ט) (ג"כ יק המציאות). (טו) ספר דקדוקי סופרים. מאיר העינים בנוסחות כת"י רבים. (טז) ספר ערוך השלם להרה"ג החכם מר חנוך יהודה ד"ר קאהוט ז"ל.	(א) משניות דפוס ראשון, עם פירוש הרמב"ם. דפוס נאפולי (שנת רנ"ב). (והוא יק המציאות מאד, ולא נמצאו בכל העולם מדפוס זה רק בעשרה ספרי משניות כאלה, כמ"ש הרב בעל ר"ם בהקדמתו למס' ברכות, ואף ברוכי בתי עקד הספרים הגדולים שבעולם לא נמצאו). (ב) משניות עם פי' הרמב"ם הר"ש והראב"ד. ד' וויניציאה (ש"ו). (ג) משניות שנדפס ראשונה עם פי' הרע"ב. ד' וויניציאה (ש"ז). (ד) משניות עם פירוש הרמב"ם והרע"ב. ד' ריווא דימרינמא (ש"ד). (ה) משניות עם פי' הנ"ל. ד' מנמובא (שכ"א—שכ"ג). (ו) משניות עם פי' הנ"ל. ד' באסיליאה (ש"ס). (ז) משניות עם פי' הנ"ל: ד' וויניציאה (שס"ו). (ח) משניות שנדפס ראשונה עם התו"ט על ידי עצמו. ד' פראג (שע"ה).

ועוד ספרים רבים כאלה שהיו לנו לעינים ולתועלת רבה במלאכתנו מלאכת שמים הזאת.

אליכם אישים אקרא

דרשו מעל סדר זרעים. וקראו בהקדמת סהבר (חוספות יום טוב). ותתנונו מה ראה על ככה. ומה הגיע אליו לחברם. ומסנת יודעו דרכיו ותועוליות הצמכות מהם. והיה אך למוטר להדפיס שנית ההקדמה הזאת. אבל ראיתי כי טוב לעורר הלבבות ולהזכירם בזכרון טוב התפלות שתוכרו לה יחזיו מרבי נתוניא בן הקנה לכל באי בית המדרש. בכניסתו וביציאתו. ואלו הן:

בכניסתו מהו אומר

ביציאתו מהו אומר

ידני רצון מלפניך ה' אלהי. שלא יארע דבר תקלה על ידי. ולא אכשל בדבר הלכה. וישמחו בי חבירי. שלא אומר על ממא מהור. ולא על מהור ממא. ולא על מותר אסור. ולא על אסור מותר. ולא יכשלו חבירי בדבר הלכה ואשמח בהם: **רצים לבאר שחת.** שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם. ואני אכסח בך: **מודה אני לפניך ה' אלהי.** ששמת חלקי מיושבי בית המדרש. ולא שמת חלקי מיושבי קרנות. שאני משכים והם משכימים. אני משכים לדברי תורה. והם משכימים לדברי במלים. אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל שכר. והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא. והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם. ואני אכסח בך:

ואהר טעק למוד המסנה הוא מחמת הלילה. כמו טאבאר נס"ד הכל נאריטת בסוף הספר. ראיתי להניג לפי כל משיין כספר משניות זה. סדר הנרכות. כאשר הם בטו"ח סימן מ"ז. למשן יהיו לזכרון בין עיני לנכד תלה:

ברכות התורה

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה. והערב נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפנינו. ובפיפיות עמך בית ישראל. ונהיה אנחנו וצאצאינו. וצאצאי צאצאינו. וצאצאי עמך בית ישראל. כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה: **ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל:** **ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם.** אשר בדר בנו מכל העמים. ונתן לנו את תורתו. ברוך אתה ה' נתן התורה: **כתוב** בספר שני לוחות הברית דף קפ"ג ע"ב ובספר תוצאות חיים דף ה' וזה לשונם כשפתח הספר [ללמוד בו] יאמר:

הנני רוצה ללמוד כדי שיביאני תלמוד זה לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי ידיעת התורה. והריני עושה לשם יתד קודשא בריך הוא ושכינתיה. בשם יהוה ובשם אדני מתיתודים **יאהרונהי** על ידי הנעלם (ברחילו ורחימו):

מלאכי כמזכר לומר קודם הלמוד כל זה ויטיל להליל משכחה בעזרת ה':

ידני רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא אכשל בדבר הלכה ח"ו וישמחו בי חבירי. שלא אומר על ממא מהור ולא על מהור ממא. ולא על מותר אסור. ולא על אסור מותר. ולא יכשלו חבירי בדבר הלכה. ואשמח בהם: **ידני רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו** שתאיר עיני במאור תורתך והצילני מכל מכשול וטעות הן בדיני סמונת הן בהוראה או בלימוד. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך: ומה ששניתיו כבר העמידני על האמת כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה:

יערף כממר לקחי תול כמל אמרתי כשעירום עלי דשא וכרביבים עלי עשב צור תעודה חתום תורה בלמודי (כל זה יאמר ג"ס ישר וספר): **ברוך אתה ה' למדני חקך** (ג"ס ישר וספר): **בחקתיך אשתעשע לא אשכח דברך** (ג"ס ישר וספר):

שייר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות שאו יריכם קודש וברכו את ה' וברכך ה' מציון עושה שמים וארץ: **לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה** ברחילו ורחימו ליתד י"ה ברוך בשם כל ישראל הריני רוצה ללמוד כדי שיביאני התלמוד לידי מעשה ולידי מדות ישרות ולידי ידיעת התורה: (ואמ"כ יאמר י"פ) ובר דבר לעברך על אשר יחלתני.

תפלה על הנפטר אחר הלמוד

אנא יי מלא רחמים אשר בידך נפש כל חי ורוח כל בשר איש יהיה נא לרצון לפניה תורתנו ותפלתנו בעבור נשמת (פלוני אופלונית) וגמול נא עמה בחדך הגדול לפתוח לה שערי רחמים וחסד ושערי גן עדן ותקבל אותה באהבה ובחבה ושלח לה מלאכיה הקדושים והטהורים להוליכה ולהשיבה פתח עץ החיים אצל נשמת הצדיקים ותצדקניות חסידים וחסידות להנות מזיו שכינתך להשיגיה משוכה תצפון לצדיקים. ותגוף יגוף בקבר במנוחה נכונה בחדות ובשמחה ושלום ברכתיב יבא שלום יגוהו על משכבותם הולך נכוחה. וכתיב יעלו חסידים בקבוד וינגנו על משכבותם. וכתיב אם תישכב לא תפחד וישכבת וערבה שנתך ותישמור

אותו מחבוט תקבר ומרמה ותולעה ותסלח ותמחול לו על כל פשעיו פי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ויחור לו וזיותיו וצדקותיו אשר עשה ותשפיע לו כנשמתו לדשן עצמותיו בקבר מרב טוב תצפון לצדיקים דכתיב מהרב טובה אשר צפנת ליראיה וכתיב שמר כל עצמותיו אחת מהנה לא נשברה וישבון במח בדר ושאגן מפתד רעה ואל יראה פני גיהנם ונשמתו תהא צרורה בצרור החיים ולהחיותו בתחתית הממים עם כל מתי עמך ישראל ברחמים אמן:

ותקבל אותה באהבה ובחבה ושלח לה מלאכיה הקדושים והטהורים להוליכה ולהשיבה פתח עץ החיים אצל נשמת הצדיקים ותצדקניות חסידים וחסידות להנות מזיו שכינתך להשיגיה משוכה תצפון לצדיקים דכתיב מהרב טובה אשר צפנת ליראיה וכתיב שמר כל עצמותיו אחת מהנה לא נשברה וישבון במח בדר ושאגן מפתד רעה ואל יראה פני גיהנם ונשמתו תהא צרורה בצרור החיים ולהחיותו בתחתית הממים עם כל מתי עמך ישראל ברחמים אמן:

הקדמת הרמב"ם לסדר מהרות מספר מלאכת שלמה ב

בעה"י נתחיל לכתוב הקדמת הרמב"ם ז"ל לסדר מהרות מוגהת :

אמר הצניז תל שבלים ושפל שבשלים המר ונאנת העני שלמה עדני המקנץ ומאסף. מצא מצאתי בין תלמוד ההכס חסיד ה"ר מלכיאל אשכנזי ז"ע הקדמת פיר מהרות הרמב"ם ז"ל וגם פירושו למסכת כלים מוגהת על ידי הרב בצלאל אשכנזי ז"ל כי הוא היה בעליו הראשון. ולהיות כי רבו טעויותיו ונהגותיו ומחוקותיו שאם יבוא האדם להעתיק ולכתוב על ספר ההגהות והמחוקות כאשר עשיתי בספר בנין שלם שהם הגהות על תלמוד סדר קרישים וזולתו וכבר הוטרף ללא תועלת שיותר ילאה הקורא להבין ההגהות ולהיכן שייכי ממה שיקרא אותו בלתי הגהות. לכן ראה ראיתי כי טוב בעיני אלהים ואדם להעתיק אותו בלשון חדש והמתק יוכן ממילא והמוגה בתוספת לשון או בשני סה בקל יוכן למעיין. וגם ראיתי לרשום בו הסימנים אשר כתבתי לקמן כשם ה"ר יהודה אלבוטני ז"ל כרי שיקל יותר. וזה החלי לעשות כאשר ה' אתי. כי הוא העזר האמתי. יתרום שמו לעדי עד אמן. עכ"ל עש"ו :

אמר הרב הגדול הרב רבינו משה בן מיימון הספרדי ז"ל :

ידוע שכבר קדם לנו באלו החמשה ספרים אשר בארנו אתם שרשים רבים מן הטובות והטהרות ובפרט מן ערויות וכל מה שבא מהם באיזה מקום שבא אמנם התגלגלו בוולת מקומו לענין מה ושרשם וענפם כולם הם בזה הסדר ולזה לא אשען בזה הסדר על כל מה שכבר התבאר בסדר קדום מענין טובא וטהרה אבל אשים הרבוב בזה הסדר מובן בעצמו בלתי צריך לסדר אחר ואני אקדים בכאן הקדמות יהיו מפתח למה שיכללו זה הסדר אחר שאומר :

סימן א שכל טומאה מהטומאות הנזכרות בתורה התחלן ומכוחן אל מין כמיני הבעלי חיים בהכרת. זולת הצרעת שהיא הטמא הבגדים והבוהלים בלתי שיהיה האדם התהלת זה כמו שבא בתורה. ושאיין בכל מיני הבעלי חיים מה שיטמאו בעורו חי או יתמא והוא חי זולת האדם לבדו אמנם שאר בעלי חיים כולם מהורים בעורם בחיים חיותם לא יטמאו זולתם ולא יתמאו מן זולתם והאדם לבדו יטמא והוא חי או יתמא והוא חי בטומאות אשר נבאר תארום :

סימן ב וזה שחלקי הטומאות לפי מה שבא לשון התורה אחד עשר חלקים. טומאת שרץ. טומאת נבלה. טומאת מת. טומאת שכתב זרע. טומאת מי השאת. וטומאת חטאות. טומאת זב. וטומאת זבה. טומאת גדה. וטומאת יולדת. וטומאת צרעת. ומאלו הטומאות יש טומאה שיהיו בה אבות רבות ומתן מה שאין בה כי אם אב אחד לבד וזה באורן :

סימן ג טומאת שרץ יש בה אב אחד לבד והוא שהשרץ עצמו הוא אב הטומאה. וזה השם ר"ל השרץ נופל על כל מין מהשמינה מינים הנזכרים בתורה והם החלד והעכבר והצב והאנקה והכח והלמאה והרכס והתנשמת. ודם השרץ וביצור וחלבו שוה בטומאה. וארבע מהן עורן ובשרן נ"כ שוה והן האנקה והכח והלמאה והחטט. ועצמות השרץ לבדן כשאין בהן בשר כלל לא יטמאו. ושאר השחצים והשרצים כמו הצפרדע והפרמטוק והאפעה והנחש ודומיהן כולן מהורין לא יטמאו :

סימן ד וטומאת נבלה יש בה אב אחד לבד והוא שהנבלה עצמה אב הטומאה. וזה השם נופל על המתה ככל מיני בהמה והחיה בין בין מהורה בין טמאה. ובין מהורה וטמאה הפרש והוא שהמהורה כששחטה שחיטה כשרה כפי מה שהתבאר בחולין (ט"ו) הנה היא מהורה והטמאה אינה הפרש בין ששחטה או שהנחיר או שהמות מיתה טבעית ועוד שנבלת בהמה טמאה והורה בין טמאה בין מהורה אין חילוק בין בשרה וחלבה לטומאה ובהמה טמאה איננה כן אלא חלבה כאשר מתה לא יטמא בשום פנים ואני עתיד לבאר סבת זה במקומו מעוקצין פרק ג' (מ"ג ומ"ט) כאי טעמא. ודם נבלה לא יטמא טומאת נבלה לא מן המהורה ולא מן הטמאה וכן העצמות המורלדלין מן הבהר והקדנים והשלמים והצפרנים כאשר הובדלו מן הגוף לא יטמאו אבל המוח אשר בתוך העצמות יטמא מהנבלה

כמו בשרה וכן מוח עצמת השרץ כמו בשרו וכן מוח המת כמו בשר המת וכבר התבאר זה בתוספתא דאהלות והוא אמרם מוח הרי הוא כבשר לכל דברו **סימן ה** וטומאת מת בו השעה אבות והוא שהמת עצמו אב הטומאה. ואין רצוני באומרי המת כלל המת אבל הרב אשר יטמא טומאת מת כגון כוזה כבשרו ונצל ותרודו רקב ורובע ועצמות ורביעות דם ושאר מה שיבא ספורו בשני מאהלות ואין חילוק בין מת עובר כוכבים למת ישראל וזולת בטומאת אהל בלבד שהעובדי כוכבי אינם כטמאין באהל (ינמות סח. ג"מ ק"ד:) וסוף זה לאומרו (נחמד ט) זאת התורה אדם כי ימות באהל ואומר (יחוקל לד) ואתנה צאני צאן כרעיתי אדם אתם אתם קרויין אדם ואין העובדי כוכבים קרויין אדם לטמא. והקבר ג"כ אב הטומאה ואדם שנטמא בכת הוא ג"כ יקרא אב וכן כלים הנוגעים באדם שנטמא בכת הן אב הטומאה. וכן כלים הנוגעים במת ואדם הנוגע בהן וכלים שנגעו בזה האדם כל אחד מהשלשה הן אב הטומאה ר"ל הכלים הראשונים והאדם והכלים השניים וכן כלים שנגעו בכלים שנטמאו בכת הן ג"כ אב הטומאה. ואני עתיד לבאר ראית כל אחד מהן בפ"א מאהלות (מ"ג). וזה כולו בתנאי שיהיה האדם ישראל אבל עובר כוכבים שנגע בכת אינו טמא מת ולא יטמא כמו שיטמא טמא מת ובריש תוספתא דאהלות אמר העובד כוכבים והבהמה וכן שמינה וכלי חרס והאוכלין והמשקין הנוגעין בכת כלים הנוגעין בהם מהורין וענין אמרו הנה מהורין שלא יהיה דינם כדון כלים הנוגעין בטמא מת ובארתי לך זה שלא תחשוב שמשקין הנוגעין במת אשר הן משקין טמאין בלא ספק שלא יטמאו הכלי אלא שיטמאו אותן טומאת משקין אשר אהל עתיד לבאר לא טומאת האב לכלים. ומאבות הטומאות ג"כ האהל ודין האהל אשר יטמא בכת ודין כלים הנוגעים בכת אחר שהוא יטמא וזולתו טומאת ז' כמו כלים שנגעו בכת ואמנם מנינו אותו לבדו לפי חדושו שהעור והבגד והשק כאשר יהיה אהל על המת יטמאו ואין כן בשאר חומרי הכלים לפי שאם היה האהל מעין או חרס או עצם הרי הם לא יטמאו אלא א"כ נגעו כלי עץ או כלי עצם בכת שיהיה דינן כדון כלי שטף שנגעו בכת ואני עתיד לבאר זה בכ"ז טומאת המסכתא. ובתוספתא דבדה (פ"ו) אמר כל הכיטמא באהל כטמא טומאת ז' ויש כטמא טומאת ז' ואינו כטמא באהל דימוו אל כלי שטף כמו שבארנו וממה שראוי שתדעוהו ששם היות שאלו כולן אבות לטומאת מת זה הוא למנות ממנו הראשון והשני לענין טומאת תרומה וטומאת קדש כמו שאני עתיד לזכור בזאת הפתיחה לא שיהיה מי שיטמא בדבר מהן חייב כרת כאשר נכנס לכשרש או כשאכל קדשים ולשון התוספתא (פ"ה דאהלות) בד"א בתרומה וקדשים אבל אין הגור מלח אלא על המת בלבד ואין חייבין על טומאת מקדש וקדשיו אל על המת בלבד וכבר מנינו בשביעי מניו הטומאות מן המת שהגזיר כגלח עליהן :

סימן ו וטומאת שכתב זרע בה אב אחד והוא שהזרע אב הטומאה וכלבד שיצא מבן מ' שנים ויום אחד ולמעלה ולשון ספרא איש פרט לקמן יכול שאני מוציא בן מ' שנים ויום אחד ת"ל ואיש כי תצא ממנו שכתב זרע וכבר

תוספת אנשי שם

כ"ו כ' דלפי' טרפס שנשחטה טהורה ונפ"ג ס"ה דנס עוף טהור שנתקף ונשחט שחיטת כשרה וסור מידי נבלה וע' ס"ה דמס' טהרות. (אמנה י"ג) : בא"ד והצפרנים כו'. נתיב ס"ק דטהרות קטג התקטע והלפניו לענין טומאה אולכין. ולא תבנהל מה דיע של התקטע לענין טומאה נבילות. (אמנה י"ד) : בס"ה ה' תשעה אבות מניינם מנוהר בהקדמת כר"ב : בא"ד ולא יטמא כמו שחטא טמא מת. כ"ל דין טומאה מה אין לו אהל טומאה אחרת יש לו והוא מדרגתן ששחטו כוכבים לכל דרכיהם וז"מ דהרין כפי טומאה לפי שאין ענין דין טומאה סמיך ועוד דין דלדין ויכח לא גזרו אלא מע' שיש ולמעלה כוכב ונזקקת מע' שיש ולמעלה. (אמנה לה) : בא"ד א"כ נגעו כלי עץ כו'. כהטומא שיטה איהא חס לא שיהיה כלי עץ או כלי עש מהחיל על המת. וכ' בלמנה ל"ג שיעת רביע חלק בין עש פשוטים וזין כלי עץ דכלים שמקבלים טומאה נגמט מקבלים טומאה גם כשהחילים על המת וזה גזמיו כ"ע שאין מק"ט נגמט טהורים גם אם מהחילים על הטומאה אכל העור והבגד והשק רבה אולם קרא לטומאה אהל חף חס אולם כלום ובלא כריכו כ"ע שבי' מהל' ע"מ על מ"ש רבינו הרמב"ם שם בד"א כשהיה האהל גנד או חף או כלי עץ דר"ל ששקן דוקא שנקרא עץ אהל שאר עשיר לא כמו שביאר גמאר ע"ל אהל לפי הגירסא המוגהת הלאה דברי רבינו וכו' וכו' וכו' וכו' : בא"ד ובהתוספתא דגדה ט' ירמון אל כלי שטף. ויראש כי דברי רבינו אלה כוכבים על השני שני שמינה כלים הנוגעים במת לטומאה והיינו מדין חכס ס"ה כחלל וזיה עולה על סעדת דכ"ז הו' אלו הכלים כמת לעמאל את זולתן כאלס לזה מציא סתופפת דגדה ומפרסה דמ"ש ויש שמתח קו"ו וזו טמא כאלס דימוו על כלי שטף הנוגעים במת דלע"ז דטמא טו"ו אינו טמא כאלס וכ"כ רביש כפ"ק

כס"י א' כולם טהורים ועוד כתיב כו'. ומפרסה מקבלת טומאה כ"ס הרמב"ם כפי מהל' ע"ה ס"ו. ומדברי החוס' ס"ק דחולין כ"ו ד"ס ונמוקדשין נראה דמסוקין דכר זה. וכן פקעה ליו טמא כשהוא חי ככנס דריכו"ג חולין ע"ה ע"ה כ"ג דעם הר"מ כחבורו שם ומדברי החוס' שם ק"מ ע"ה ד' ס' כהמה נראה דלא פסיקא לוא למפקס כהמנים. (פרק א') וז"מ ספריין הרבה גוס : בא"ד והאדם לבדו כו'. סוף על מה שביאר לק' כס"י ה' ונפ"ג ע"ה שאין העובדי כוכבים ככלל ע"ה : בס"ה ג' ובשרו וחלבו שוה. כלן דמה רבינו חלב השקן לחלב כהמה טמאה (דלילו חלב כהמה טהורה שמה טהור כפ"א מהח"ס) אכל כחבורו פ"ד מהח"ס ס"ז לא הזכיר חלב. ואולי כחבורו חרם ע"ו (אמנה ט') בא"ד יורן ובשקן ג"כ שוה. כ"ס בחולין פ"ט מ"ב דף קצ"ב ע"ה וס' איהא דמס' דהם או שהיין כסן כדי ענהם טהורין וכ"כ רבינו פ"ד מהח"ס ס"ה : בא"ד ועצמות השקן. וכס"ה פ' שמיני פ"ה מ"י איהא מנגלת ולא מן הטמאות לא מן הכינים לא מן הפפרים ולא מן השער שלהם ע"כ. ורבינו כלל כאל נגלות עממות כל הדברים העלמיים (ולא הזכיר השער) וכחבורו כ' עוד ולא מן הגידים ואולי למד זה ממ"ש נתיב שם ג"כ נבלה כנגלתה ולא כנגמטה ולא גידים. אך י"ע דה"ל לחלן בין גידים סופין להקשות לאין סופין להקשות כמו שחלקו כשהח"ס פ"ד ע"ה לענין קדש סבת דהנשפין על גידיו שאין סופין להקשות מ"ש כשר הם וזלויים לטמא. (אמנה י"ה) : בס"ה ר' אב אחד לבדו כו'. אפשר שכלל רבינו כזה גם טומאת אה"מ מן הכהמה דכ"ל נבלה היא דמקדש דנגלה נקף לן חולין ק"מ ע"ה ע"ה. (אמנה י"ב) בא"ד שהזרעה כשרה. ולאוקי חס איכע פכול כהמנים כמ"ש כפ"א מהל' אה"ס ומנואר שם דלפי' שחם חולין כענה או קדשים בחון מטהר מידי נבלה. וס' כפ"כ

הקרמת הרמב"ם לסדר טהרות מספר מלאכת שלמה

וכבר התבאר בראשון ממגילה (דף ת:) שאין הפרש בין מצורע מוסר למצורע מוחלף לענין המומאה :

סימן יב ודע ששם כלים נופל על שגנה מינים והם בגדים ושק וכלי חרס וכלי שר וכלי עצם וכלי זכוכית וכלי מתכות וכלי עץ אולם הקפות והדומה להם מהכלים אשר יעשו מהגמי וקליפת התמרים והקנים והדומה להם הנה הם כולן מכלל כלי עץ כמו שיתבאר בזאת הכסכת (פ"י) ולשון התורה בהיות אלו המינים כולם מקבלין מומאה לבר כלי זכוכית שהן יטמאו מדרבנן ולי הגמ' (שנת יד:) ויסי בן יעקב איש ציריה ויסי בן יוחנן איש ירושל' גורו פומא' על כלי זכוכית ובתוספת' בלי(ג"כ פ"י) אומר כלי זכוכית מר"ם אמנם שאר הכלים יתטמאו מדאורייתא אמר השי" (ויקרא יב) מכל כלי עץ או עור או שק ושק הוא אריג השער הדק ממנו והעבה מאד כמו אשר נעשה ממנו המצורעין הכל יקרא שק ובגד אריג וזאת השער כמו הפתוח והצמר והמשי והקומץ וזולתן והלבדים נכנסים בכלל הבגדים. ולשון התוספתא העושה חלוק מן הלבד אם יש בה שלשה טפחים על שלשה טפחים וזהו שיעור הבגד למומאה לפי מה שיתבאר בכ"ז מזאת המסכתא ובספרא או בגד לרבות את הלבדן. ואמר במומאת כלי חרס (סג) וכל כלי חרס אשר יפול מן אל תוכו יטמא ואמר בכלי מתכות (מגדנר לא) אך את הזהב ואת הכסף. וכלי עצם הוא נכנס תחת אמרו (סג) וכל מעשה עוים כמו שיחזקאל בשני המסכתא זו. וכלי זכוכית המכובדו וכלי חרס כמו שיתבאר בשני מזאת המסכתא מיני אלו הכלים כולן לבר מכלי חרש יש להן טהרה במקוה אבל כלי חרש אין לו טהרה כי אם שבירה ולא יטהר במקוה כלל והוא אמרו ית' (ויקרא יב) ואותו תשבירו ואומר (סג טו) וכל כלי עץ ישטף במים וכן יקראו ג"כ כלי היתוך בפרש כלי מתכות ואין כלי זכוכית מכללם. ויקראו כל האריג בגדים ואפילו אריג השער :

סימן יג וכלי חרש לא יכניסוהו בכלל הכלים ברוב הדעות לפי שיש בהם דינים מיוחדין כמו שנוכח. ושאר הכלים והן כלי עץ וכלי עצם וכלי עור יקראו אותן כלי שטף לפי שיש להן טהרה במקוה וכאשר תשמעם אומרים כטמא כלים או כטמא בגדים תדע שהוא יטמא אלו המינים כולן וזאת כלי חרש שלא יטמאו* וזאת אב המומאה כמו שיתבאר. ובמומאת מת לבר הוא אשר שכנו לכלים בהם הברל והוא שכלי חרש איך מה שהתמא במת יהיה ראשון לטהור ולא אב ואפילו נגע במת עצמו או היה באהל המת וכבר קדם לנו לשון התוספתא בזה אמר ית' (מגדנר יט) וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתול עליו טמא הוא ואמרו הוא טמא ואינו נעשה אב למומאה לטמא וכבר התבאר בספרי שבכלי חרש הכתוב מדרבן וזה יתבאר בעשירי מזאת המסכתא ושאר כלים ובגדים אם נגעו בארם שנמשא במת יהיו אב המומאה ואם נגע דבר מהן במת ואח"כ נגע בהן ארם ואח"כ נגע דבר מהן באר' יהיו הג' אבות כמו שזכרנו וכמו שבאר בספרי דרש מה שגרמו בראשון מאהלות** ודע שכלי לבר לא יהי אב המומא' לעולם לא שומאת מת ולא בזולתו מהמומאות ואני עתיד לבאר זה במקובות מחולקין מזה הסדר. ובכלי מתכות לבר דין שאינו בשאר כלים והוא שק כאשר יתטמאו באיזה מהמומאות שיהיו ואח"כ נשברו נטהרו בשבירתן וכאשר תתיכם ותשוב ותעשה כהן כלים שניים ישובו למומאת הראשונה אשר היתה בהן והג"כ מדרבנן ואני עתיד לבאר טעמם בזה הסדר באחד עשר מזאת המסכתא אמרו (שנת טו:) שמעון בן שמח גזר מומאה על כלי מתכות ר"ל שגזר שישבו למומאתן אחר עשהו בשבירתן עד שישבולו במי מקוה ולשון

כבר בארנו שבן מ' שנים ויום א' ביאתו ביאה ואין מן התנאים הקשוי וההנאה כמו שיתבאר בנמרת גדה (מג). אבל סתנאו ואו יטמא הוא שיהיה מראו לכן כמראה הורע הירוד.ונסתת תוספת' זבים(פ"ג)ש"י אדומה הטהרה והרבה יש שיצא הורע כך כאשר ידעם בתשמיש פעמים נמשכים בזמן קרוב יצא הירם קודם שישתנה בכלי הורע :

סימן יד ומומאת מי חמאת יש בה אב אחד וזה שאפר פרה אדומה כאשר נתערב במי המעין כמו שיתבאר במסכת פרה (פ"ט מ"ה) אותן המים יש להן ענין שיטמאו בו ואופן שלא יטמאו בו והאופן שיטמאו בו הן אב המומאה ואני עתיד לבאר זה הענין בפרק הראשון מזו הכסכתא (מ"ה):

סימן טו ומומאת החמאות בה שלשה אבות אחת מהן פרה אדומה שהעוסק בשיפתה ובשאר עסקיה מטמא בגדים כמי שנגע באב המומאה כמו שיתבאר במקוה במסכת פרה (מ"ז מ"ד). והשני פרים ושעירים שנכנס דמן לפניהם שהשורפן ג"כ מטמא בגדים וכבר זכרנו הפרים והשעירים במקובות ממסכת זבחים. ונסתת גמרת זבחים (פג). הא למדת על כל המכפרים בפנים ששורפן מטמא בגדים. והשלישי שעיר המשתלח שהמשלח שיעיר לעזאזל מטמא בגדים :

סימן טז ומומאת זבה נכללת בה שבעה אבות והם שהזבה עצמה אב המומאה ובוולה אב המומאה ודם זבתה אב המומאה ורוקה וימי רגליה ומליכה ומשכבה אב המומאה. וידוע מלשון התורה שמומאת גדה ומומאת יולדת א' אמר השי" (ויקרא יג) כימי נדת דותה תטמא ואמר וטמאה שבועים כנדתה והגדה יש בה אלו השבעה אבות בעצמם וכן מומאת זב תכלול ו' אבות והן הזב וזבו ושכבת זרעו ורוקו ומימי רגליו ומרכבו ומשכבו וכיון שאין חילוק במומאה בין בוועל גדה או זבה או יולדת בתוך ו' לזכר או י"ד לנקבה כמו שאמר השי" (סג טו) ולאיש אשר ישכב עם טמאה נקרא אותו בוועל טמאה והוא אשר ימנה מכלל אבות המומאות באחד ולא נמנה בוועל גדה לברו ובוועל זבה לברו ובוועל יולדת לברו לפי שהכל אחד. ומזה שראוי שתדעוהו שכל זמן שלא תטהר המומאה במי המקוה שוריא מטמאה את בוועלה ואפילו עמדה שנים אחר הפסק הירם ולא תטהר בשום זמן בלתי מי המקוה. וכן המרכב והמושב כל א' מהן אב ולא נמנה משכב הזב לברו ומשכב זבה לברו ומשכב מצורע לברו ומשכב גדה לברו שרין הכל אחד הוא אבל נמנה משכב א' לברד יטמא אותו כל מי שישמאווה וכן ג"כ נמנה דם טמאה והיה מולל לדם גדה ודם זבה ודם יולדת וכך נאמר רוק הטמא ומימי רגליו ויכול זה מזב וזבה נדה ויולדת שדן הרוק ומימי רגלים מכל א' וא' טמאו והוא בשהו במומאה :

סימן יז ומומאת צרעת בה יש ד' אבות מצורע מוחלף והוא יקרא ג"כ מצורע בימי גמרו. ומצורע בימי ספירו. ובגד מנוגע. ובית מנוגע. וארצה באמרי הנה בגד כל מה שיקבל מומאת צרעת מן בגד צמר או הפשתים או השתי או הערב או כל כלי עור. וכן רצוני באמרי בית מנוגע חמר הבית בכללו והן אבנים ועצים ועפר שכל חלק מהם מטמא בביות כמו שיתבאר ביו"ט מנועים מזה הסדר :

סימן יח ויהיו מספר אבות המומאות שלשים ושתיים ואלו הן השרץ. והנבלה. והמת. ואדם שנמשא במת. וכלים שנגעו באדם שנמשא במת. וכלים שנמשאו במת. וכלים שנגעו בכלים שנמשאו במת. ואדם שנגע בכלים שנמשאו במת. וכלים שנגעו באדם שנגע בכלים שנגעו בבית. והאהל. והקבר. והשיז. ומי חמאת. ופרה אדומה. ופרים ושעירים הנשרפים. ושעיר המשתלח. וזב. וזבה. ויולדת. מרכב. ומשכב. ובוועל טמאה. ודם טמאה. ורוק טמא. ומימי רגליו. וזבו של זב. ושכבת זרעו. ומצורע בימי ספירו. ומצורע בימי חלומו. ובית מנוגע. ובגד מנוגע.

(*) נכאורה נכסס כאן כספוט. (** נכאורה דריך לנין כאן כספוט יג ממחלר לקמן נמשח ספוטוט.

כסמך סי' י"א אלא שרבינו משיב לכו כחלד למה שאין בניהם הבדל לענין עומתה הכל מטורע נימי ספירו אף שגם הוא אב המומאה לעמא אדם וכלים נמגע הכל אינו עומתה נכבא וגם עור מלמחא בניהם ומלמחא מו"מ ע"כ מנה אותם רבינו בשנים. (אמנו י"א). ומדלא מנה רבינו בין אבות המומאות דלרעה משכב ומושב למצורע ואו יהיו תמשה אבות במומאה כדעת ירכה מזה דדעו כדעת סרי"ט פ"ג דכלים מ"ג למצורע אין עושה מו"מ למחא אדם ונכנסים רק לאוכלין ומשקין וכן נראה בדעתו כדכירי סי' ה"א כ"י ומעמא מו"מ כו' ולא סיים למחא אדם ונכנסים וכן דעת הראב"ד סי"ג סי"ג ופ"ג דעת הראב"ד דעת הכהנים מדעתק ליה כפי' ולא הכיג ע"זי שם לכל מלכוני רבינו כפימחו למ"ד דס"ק דכלים משעו לנכאורה שמכב המצורע דיש במשכב הכ נלמדי דלמ"ה אף אמר הכהנ נכאול למעלה מן הכ מצורע אס עי חרס מדנה מזב וחס סיהיל למעלה המצורע. וי"ל דנמיס למעלה מן כוז מצורע לא קפדין רק סיהיה ע"כ"ס דין סכללי טכג כו כמו כוז וכו"ז שיפסח משכב כמזוה ולא קפדין כמה סהדינים ספדיים כמשכב אינס כמצורע כמו כמשכב דוכ (ספרס ל"ב) ועיל סימן ט"ז ובגמ' סרי"ט מוחלף ז"ל סבב"ב יג וזולת כ"ח שלא יעמאלו וזולת אב המומאה.בכר נכר סרי"ט מוחלף ז"ל כונה רבינו גוה. וכל כאלמס ס"ד ובספרינו דין כלי זכוכית כזה אם י"ל דין כ"ח כזה סהיל ועיקר עומתהו כוז מישב עומתהו כ"ח וזהו דין ליהו כ"ח" או דילמא כיון דק"ל דכ"י סהלקהס מן הכעוב כוכיס כוז עיולה דכואיל כשחכנו י"ל תקנה ככלי מתכות דיינין לכו הכי דגם לחומל דין אותן ככלי מתכות. והפסד דזה מלי' כחוק הדשו ובספרינו דין מדרס כלי זכוכית דלמ"ה ד"ג עליסס סחמל' מדרס דלכ"ח סבנין לכו מה"ע קל"י ג"כ אלא יעמאלו רק מנדכרים שישמעלו כ"ח לכל רביי כחמרו עסק דמדרס כלי זכוכית

פסקי ה' ה'מלכות ט"מ ותלכט סכ"מ למל' מקור לדין זה אולם בדברי רבינו כאן מובא שמקורו הוא מהמלכות. (אמנו לז:) בסי' ו' דקיישו והנהא כו'. פסק כוז כליכ"ט כדל' דגד' ד' מ"ג דמטמא אס"י כוז כרנש מ"ס החוס' שם וז"ה דעת הראב"ד סהני' סכ"מ אכל כמבורי פ"ס מה"י אה"פ ה"ד פסק כליק דכ"י הרגשה. (אמנו ל"ח:) בא"ד אדומה עהוים. סיינו מעטס של' כמכנה עדיין וז"הס רלוים לכרוע וז"המעט מל' שכנת זרע. ומ"ס כנדה ל"ב ד' למעוטי איס מוחלס איס ר"ל ש"ז הדומס אכל ר"ל דס חלוס וזהו רבינו כמבורי דין זה פ' סיס דכפ"ס סה' מו"מ ה"ז כ' ולא הוסי' כחלוס וכפ"ס מה' אה"פ ה"ג כ' ש"ז חלוס טוהרס ודל' כ"מ ע"ין ספרה ס"ז חלוס לוס' דיה ל"ב וכן כתיבין ענין משטס ס על ולא איס כחלוס ע"ין לוס' מה' אה"פ וז"הס סס שני עניינס. (אמנו ל"ח:) בסי' ה' כמי שנגע בל' המומאה. כוזו על אותן אבות המומאות שמעמלן כמחא ומעמלן גס כגדיס והיינו כי עיקר הדעיון הוא כמחמר כמי שנגע כו' ור"ל אף שלא נגע ע"זי מעמלן כגדיס כמו שנגעו ככל כו'. (אמנו מ"א:) בא"ד והשני פריס ושעיריס. נמשכו לו לחמ כמסרס סככות כי סס אחד כולל אותם כגדיס נקראים עמלות הפנימיות או מפני שמעיה סריס כולל אותם. וע"י קייס זכוס פ"ה מ"י. (אמנו ל"ג:) בסי' ט' ומומאת זבה ע' מה שהעיר כוז מדרס עדין ז"ל כמכנהו לקהתה סרי"ט ז"ל: בא"ד וכרכבו ומשכבו. והמושב ככלל משכב הוא ואין בניהם סכדל לסיקר לא מנה חוסס כפ"ע לא כן שוכנת יש בניהם חלוק דין כמחולר סניק דכלים מ"ג: בסי' ה' מצורע מוחלף. לא כרבינו. יעט כוז מצורע מוכרס חלטי מחלוקת דסא קיי"ל רחן בין מצורע מוסר למצורע מוחלף אלא פריסס ומגלהו ומסריס אכל עומתה שיהי סייס ככל דבר כמ"ס רבינו כעמנו

הקדמת הרמב"ם לסדר טהרות מספר מלאכת שלמה

בעת כניסתו לבית כנסת שרץ, והאב השלישי תקרובת ע"ז וכבר התבאר בראש מסכת חולין (יג.) שתקרובת ע"ז והוא הרבר אשר יקרב לפניו על צד העבודה מטמא במגע ובמשא כנבלה כמו שבארנו בשלישי מע"ז, וכבר התבאר בע"ז (סג.) שיון נסך מטמא כמו תקרובת ע"ז והוא האב הרביעי ומכאן זה אמרו ית' אשר הלב ובחימו יאכלו וישתו ויון נמיכס ואמרו (סג.) שלש ינות הן ויון שנתנסך לע"ז מטמא טומאה חמורה בכזית וענין טומאה חמורה הוא לשמא אדם וכלים והוא אשר יקראו טומאה חמורה בכ"מ וכל מה שיטמא האוכלין והמשקין בלבד יקראוהו טומאה קלה, ואמרו הנה שיון נסך הוא אב הטומאה רצה בזה היין אשר יתאמת שהוא נתנסך לע"ז והוא אשר מטמא כנבלה אולם סתם יונם לא יטמא אלא טומאה קלה כמו שבארנו שם שהוא כמו משקים מטמאים :

סימן כ וטומאה נבלה יש בה ב' אבות מד"ם אחד מהן שחיטת עובד כוכבים והיא נבלה ומטמאה במשא ואע"פ שלא תהיה תקרובת ע"ז אבל לא האבר בהנאה כמו תקרובת ע"ז לפי שהיא דומה לה לא כמה ממש כמו שבארנו בגמרת חולין (ג.) אמרו עובדי כוכבים שבת"ל לא עובדי עבודת כוכבים הן אלא מעשה אבותיהם בידיהם ולפיכך היתה שחיטת עובד כוכבים מותרת בהנאה, והאב השני נבלת עוף טהור לבד והוא שנבלת העוף בין טמא ובין טהור אין לו טומאה מן התורה בבאור ולכך מנינו אותו באור האבות מדרבנן, ומה שנתאמת אצלי שהיא אב של תורה ואפילו שלא בא בביאור וראיה לזה היותו חייב עליה כרת על ביאת המקדש ושכמו ליה באמרו ית' וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באורח וכי וטמאה* בה לפי מה שיתבאר במסכת

טהרות (פ"ג מ"א), והיא הטמא אדם וכלים על האופן שאפרש והוא שהיא לא מטמא במגע כלל ואפילו מד"ם ואמנם הטמא כזית בבית הבליעה שבשעה שהוא בולע ממנה כזית והיא (* בשעת הבליעה יטמא ויטמא בנדים כנוגע באב הטומאה וכן יטמא שאר הכלים בגניעה בשעת הבליעה ולא יטמא אדם ולא כלי חרס ואפילו בעת הבליעה כמו כל נוגע באב מאבות הטומאות אשר לא יטמא אדם וכלי חרס אפילו בשעת גניעה לפי מה שהתבאר בסוף זבים, ולשון ספרא בבולע נבלת העוף הטהור אמרו מטמא שאר כלים כנגדים יכול יטמא אדם וכלי חרש ת"ל בגד בגד הוא מטמא ואינו מטמא אדם ולא כלי חרש נמצאת אמר היה אוכל בנבלת העוף הטהור וידו אחת ע"ג תנור וידו אחרת ע"ג חברו שניהם שטורים והיו ר"ל הבולע ובה הצד תמנה אב הטומאה, אמנם לענין הגניע יהיה כמו אוכלין מטמאין לבד ובלבד שיוחשוב עליה לאכולה כמו שיתבאר בראשון כטהרות ולא מטמא במגע אלא טומאה אוכלין מטמאים אשר אבאר אותן אחר כך וכאשר נגעו בכביצה מסנה אוכלין אחרים יהיו אלו האוכלים שני לטומאה ולא ראשון, וכבר התבאר בגמרת זבחים (קג.) שר"מ יאמר שהוא טמא ואע"פ שלא יבלענה מעת שלקחה בירו וחשוב לבלעה היו הוא כאילו בלעה לפי שהחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי ועם כ"ז לא יהיה אצלו אם עד שיהיה האוכל אשר יגע (נה"ה צ"ג אם צ"ל תנו ו' אשר יגבה) בו ראשון לפי שלא הטמא טומאת אב בגניעה כלל אם לא בבליעה ושם נאמר נבלת עוף הטהור לר' כאיר מונין בה ראשון ושני או אין מונין בה והיתה תשובה שלדברי הכל ואפילו לר"ם כל היכא דמטמא אדם בגניע מונין בו ראשון ושני וכל היכא דאין מטמא אדם במגע אין מונין בו ראשון ושני ויצה בזה שהרבר אשר יטמא אדם במגע הוא כאשר נגע בדבר יחזירוהו ראשון וכאשר נגע ראשון בדבר אחר יהיה אותו הרבר שני ושומר זה העקר ג"כ :

סימן כא הנה כבר התבאר שכלל אבות הטומאות דרבנן על פנים אשר מנינו כ"ש אב והן עצם בשעורה, דם תבוסה, וארץ העמים, (* נוסחה הדפוס נכונה כגילוי וכלא' היא יזכר מוקפת נוס.

ובית הפרס, ואהל שהאחיל על דם תבוסה, ואדם שנשמה בהן, וכלים שנגעו בו, וכלים שנגמאו בהן, ואדם שנגע בכלים, וכלים שנגעו באדם, וכלים שנגעו בכלים שנגמאו בהן, והעובד כוכבים, והנדה למפרע, והואה כתם למפרע, ויולדת אבר, ומשכבן, ומרכבן, ורוקן, ומימי גיליהם, ודם מציאה דרבנן, ובוועל מציאה, וזובל של עובד כוכבים, וע"ז, ומשמישי ע"ז, ותקרובת ע"ז, ויון שנתנסך לע"ז, ושחיטת העובד כוכבים, ונבלת עוף הטהור, הנה כבר השלמנו אבות הטומאות במספר ואברנו זה השם על כמה מין מן הטמאה ופול ומה ממנו מרברי תורה ומה ממנו מדרבנן: **סימן כב** ודע כי כל מה שיהטמא באחת מאבות הטומאות בין אדם בין כלים בין אוכלים בין משקין יקרא ראשון לטומאה ואשר יגע בראשון יקרא לו שני ואשר יגע בשני יקרא לו שלישי ואשר יגע בשלישי יקרא לו רביעי והוא סוף המעלה בטומאה, ובשני כטהרות (מ"ג) אמר הראשון שבחולין טמא ויטמא השני פסול ולא מטמא הראשון והשני שבתרומה מטמאים ומטמאים השלישי פסול ולא מטמא הראשון והשני השלישי שבקדש מטמאים ומטמאים הרביעי פסול ולא מטמא, הנה כבר נתבאר לך שהרביעי הוא הכלית הטומאה ושכל מה שיאמר עליו פסול הנה עניינו שלא יטמא זולתו לפי שכל מה שהגיע אליו הטומאה והוא טמא אבל לא יטמא זולתו יקרא פסול לזה יצ"ל לאשר אבל אוכלין מטמאין או שתה משקי' מטמאין נפסלה גיורת לפי שהיא לא יטמא זולתו, ויקראו ג"כ הראשון ולד הטומאה והשני ולד ולד והנה תמצא שתקרא המושגה כל מה שהוא חוץ מן האב ולד המציאה בין שהוא ראשון או שני, ומבאר הוא שכל מה שהאמר זה אב מדאורייתא וזה אב מדרבנן כן תאמר זה ולד מדאורייתא וזה ולד מדרבנן, ומהעיקרים ג"כ אשר ראוי להיותן שמורים אמרו בתוספת טהרות (פ"ה) כשם שראשון עושה שני ושני עושה שלישי כך ספק ראשון עושה ספק שני וספק שני עושה ספק שלישי :

סימן כג ועוד דברים רבים שהם ג"כ מדרבנן אבל הן אינם אבות אלא שהן בעיקר תקן רבנן ושמום ולד טומאה כמו אמרם (פ"ה יד:) תלמודי שמאי והלל גזור מובאה היו הדמים ושמו אותם שניות לעולם כמו שהתבאר במסכת ידים (פ"ג מ"ג), וכמו כן גזור על האדם אשר יאכל אוכל ראשון או אוכל שני או ישתה משקין מטמאים ושאר מהנוכרים בסוף זבים שיהיה שני לטומאה כמו שהתבאר שם, ומדרבנן ג"כ מטמאין האוכלין לאוכלין לפי שכן הותרה אין אוכל מטמא אוכל אמר ית' (ויקרא י"א) וכי יפול כנבלתם על כל זרע וזרע אשר יזרע טמא הוא הוא טמא ואינו עושה כיוצא בו, ובטומאת משקי' חלקו (פסחים פ"ג) שיש מהחמשים שאומרים טומאת משקים מדרבנן ויש מי שאומר טומאת עצמן דהיינו היותן מקבלין טומאה הוא מדאורייתא אמנם היות משקי' מטמאין האוכלין היא מדרבנן ויש מי שאמר שאפילו פסחים את האוכלין הוא מדאורייתא, אולם היות משקין מטמאים כלים עד שיהיו הכלי שני זה מדרבנן לרברי הכל, והנני עתיד לבאר מעם זה המחלוקת כע"ה ברביעי מטהרות ובסוף זבים, ולשון גמרא דנהר (י:): הכי, דאורייתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא תנור גורה משום משקה זב וזבה משקי' דעלוי לקבל טומאה גזור בהן רבנן אוכלין דאין עלולין לקבל טומאה לא גזור בהן רבנן וענין עלולין שהן מוכנים לקבל טומאה והוא אמרם דלא בעו הכשר, הנה כבר התבאר לך שיש דברים רבים שהם ולד הטומאה מדרבנן ואפילו היה האב אשר לו ולד דאורייתא והוא הענין אשר רצינו ההערה אליו והמשל בזה שיען שרץ בלחם הנה זה הלחם ראשון מדאורייתא לפי מה שבארנו וכאשר נגע זה הלחם בכשר דרך משל הנה זה הכשר שני מדרבנן לפי שכן התורה היא אוכל מטמא אוכל זבן כאשר אכל אדם זה הלחם הטמא יהיה שני מדרבנן ועל זה תוקם חבין מה שזכרנו והדיון אשר יכלול אבות הטומאות כולן שהן מטמאין אדם וכלים וכל ולד טומאה לא יטמא לא אדם ולא כלים אלא אוכלין ומשקין בלבד ולשו

תוספות אנשי שם

דעוהאם כילא כו' מותרת מנע געה בה, ומד' זה נראה לדעת רבינו דאם עבר אדם תחת אהרן בית המהיל על ביתו על ע"ז ועל האדם עובר האדם דבר טומאה אכל ואין הפיו טומאה נבלה ולפי שם הגזרות אינו טמא נבלה רק כניסה ועל ע"ז דליון או בית המיטך ע"ז בית מנוגע שהכנס לבית המטון ג"כ טמא הולך והוא וסגולה המנוגע כיו תחת האל אחד, שאני הסם דריבס קרא מןו למתח מיטבו מושבו עמ' (ע"פ) דכלים מ"ד כ"ג) ור"ל ק"ז קט' (פ"י) דנעשים (מ"ז) וע"ז) סוכר רחב"ל דהכנס לתוך סכור, אכל נכיו ע"ז דלא חשקן פלוגתא בין התנאים לא מטמאים רק נכנס לבית ע"ז לא כמחשבו עמו תחת אהרן אלא או בית המיטך ע"ז, ולכתיב פס' לן ליישב דעת רבינו מה דלמס הולכטו בע"ז שם על הא דלא יעבור תחתיה והם עבר עמ' לזוקמי כריב"ז ומאס תקרובת ע"ז (וכן רבינו פ"י ע"י כן) ומה לא אמרו דטומאת הפרס העובר נשפך לו מטומאת ביה סתיה כנוגע, והיה על לכאור' לומר (לדעת רבינו) דע"ז עמיה קושבא דלויט מטמאה נבלת רק מטמא ע"ז ודעתו ז"ל דגם נזח חנוקת טומאת מטמא ע"ז ע"ז עמיה, ומת"ס הסם דמיימי יבארה דלמני לא סוכרה לזוקמי כריב"ז ומאס תקרובת, ומ"ז) זה כיה נראה ג"כ מסודר לשוני כלן סתיה דין הסוכהא אהר דין של המטמאים ולא כהוין דיעו ע"ז עמיה, וז"ע: (אמנם ז"ל) בא"ד וסמכ"ו זה אמרו ית' לא מלאהו לחן ליחמו זה על שאין עומתה רק ע"ז ליכיר כהנה ע"ז ליעו וז"ע: (אמנם ז"ל) כ"י ב' וכאשר נגעו בכניסה מנעו כו', נטמאה היסוד קטון ולאחר נגע בכניסה המאכלין

הקדמת להרמב"ם לסדר מותרות מספר מלאכת שלמה

תוספתא דמותרות אין לך משקה הנוגע בשלישי טמא אלא קדש בלבד וכאשר נטמא משקה הקדש ישוב תחלה לקדש ולזה בא לשון התוספתא משקין כמטמאין שנים ופוסלין אחד בקדש מפני שהוא תחלה וכאשר נגע באוכל ישוב שני והשני יטמא שלישי והשלישי יפסול רביעי לפי מה שבארנו שהראשון והשני והשלישי בקדש טמאין ומטמאין והרביעי פוסל ואינו מטמא. הנה שכל משקה טמא הוא אב הטומאה או ראשון לטומאה לפי שהמשקה מ"ו לא יקרא טמא אלא פסול וכן תקרא אותו המשנה בכל מקום שנפסל במ"ו ולא תאמר שנמטא:

"סימן כה הנה נתבאר שאין שם משקה שניות בשום פנים ואפילו שהן שניות במספר מן האב אינו אלא תחלה לפי הדין והארכתי בזה הענין טפני שבא בגמרת פסחים במאמר המשנה (ק"ד. יד.) מדבריהם למדנו וכו' אמרו הבא בבושר שנמטא במשקי שנמטאו מחמת שרץ ובקצת נוסחאות שנמטאו במשקי שניות ובקצת יכתבו על מאמר הגמרא מחמת שרץ פי' משקין שניות וזה כולו טענת כמו שבארנו והאומר זה חשב שמונין במשקין שני ושלישי כדרך שמונין באוכלין ואין הענין כן אבל המשקין שנמטאו מחמת שרץ הן תחלה לעולם ומה שזכרתי התלמוד לומר שנמטאו מחמת השרץ ולא אמר משקין טמאין לפי שזה יכולול אב הטומאה ומשקי שנמטאו מחמת ידים כפי מה שקדם וישית התלמוד שם תחייב שלא יהיו אלו המשקי' אב ולא מחמת ידים אלא מה האמר שיהיו שניות דאיה שאלו יורה הענין בבקום ההוא על זה אלא למי שאין אצלו דבר מאלו השרשים הגדולים הקודמין (**). הנה כבר התבאר שלא יהיו משקי' שניות אבל אוכלין טמאים ימצא בהן ראשון ושני ושלישי ורביעי ולא ימצא בהן אב כמו שקדם וכלי תרש יהיה ראשון ושני והוא שנמטא במשקי' טמא' שהן תחלה לפי מה שקדם ושאר כלים ר"ל בגדים וכלי שטף אפשר שיהיו אב הטומאה וראשון לטומאה ושני לטומאה ג"כ והוא שנמטאו במשקי' טמאים לבד לפי שכל ולד הטומאות אינו מטמא כלים אלא משקה כמו שקדם ואין שום משקה מטמא כלים אלא משקה שנמטא באב הטומאה כמו שקדם ולא ימצא בכלי מכל הכלים לא שלישי ולא רביעי. וממה שראוי שתדעוהו שכלים טמאים אפילו נמטאו במשקי' טמאים מטמאים אוכלין לעשותן אוכל שלישי ויהיה פסול בתרומה לבד כמו שהתבאר בסוף זבים. והאדם אפשר שיהיה אב הטומאה ויהיה ראשון ולא יהיה שני לעולם מן התורה ולא מדרבנן בטומאה נגע לפי שכל ולד הטומאה אינו מטמא אדם ואפילו משקי' טמא' לא יטמאו אדם שנגע בהן כמו שקדם באורו אבל אפשר שיהיה שני כשכאל אוכלין טמאין או שתי משקין טמאין ושאר מה שנמנה בסוף זבים וזה כולו גזרה מדרבנן לפי מה שנתבאר בגמרת שבת (ק"ד. יד.) וכמו שנתבאר בסוף זבין. ומה שנחשוב את האדם שני הוא לענין שפוסל את התרומה כמו שיתבאר עד שימרה במקוה וכאשר מרה לא יצטרך להן הערב שמש לפי שהוא טומאה קלה מדרבנן ולשון ספרא אין אוכל אוכלין טמא' ולא השותה משקין טמא' טמא טומאת ערב. וכן כלים שנמטאו במשקין שהן תחלה כאשר מרה במי מקוה מדרו ולא יצטרך להן הערב שמש ובספרא אמר כלים שנמטאו במשקין עולין מידי טומאתן לפי שהיא טומאה מדרבנן לפי מה שהקדמנו הנה אלו כלל השרשים אשר ראינו בהקדמתן מסלה ישרה למה שארצה לכאור:

סימן כו ואנו אראה להישיירך הנה אלו כלל השרשים מה שיפול השגיאה בו והוא שראוי לך אם רצית להיות זרוי ומחיר אל ידעת הטומאות והבנת מה שיכללו זה הסדר שתרע תחלה על פה כל מה שהקדמנו בואת הפתיחה מההקדמה על לשון זה הפרק הראשון מכלים ולשון באורו הבנה טובה עד מאד עד שיהיו משוננים על לשונך בלתי שתצטרך ליגיעה כשהרצה לזכרם ולא יספיק לך הקריאה וההעברה עליו ואפי' קראת אותו אלף פעמים ולא תדעוהו ע"פ בלתי מספיק לך עד שיהיה רגיל בלשונך כמו ק"ש וזו יגיע לך עם טוב השמירה וההבנה הזכה מה שיכללו הסדר לפי שהן עניינים קשים מאד בעצמן גדולי הספיקות רחוקי ההבנה הלא תראה גדולים הכמו המשנה ע"ה נתקשו בהן וכ"כ אנהנו לא תראה רבי אלעזר בן עזריה אמר לר' עקיבא (תנינן י"ד סנהדרין ג"ח מ"ו) מה לך אצל ההגדה כלך מדרבותיך ולך אצל נגעים ואהלות והוא לשון בראשית דר' הושעיה רבה וכן מצאנו תכמי התלמוד יתקשו בקצת פרקים מהם כהתקשות

נטמאו באוכלין טמאים וכן המשקין אשר נטמאו בכלים ואפילו היו משקין שנמטאו באחורי הכלים שאלו המשקין יהיו תחלה וסממאין כלים אחרים ורע זה. אולם אוכלין טמאים לא יטמאו כלים בשום פנים וכבר קדם לנו זכרו ולשון גמרת פסחים (ק"ד. יד.) אין אוכל מטמא כלים ואין כלי מטמא כלים ובתוספת מ"ו (פ"ב) חומר במשקי' שהמשקי' כמטמאין כלי חרש מאוירו מה שאין כן באוכלין. אולם אוכלין טמאין ומשקין טמאים לא יטמאו האדם כאשר נגע בהן אלא אם נגע בידיהו לבד שאז דיו מטמאין אם היה ממשש האוכלין או המשקין בשתי ידיהו יחד נטמאו יחד ואם היה נוגע בידו אחת נטמאת האחת לפי מה שהתבאר בתנינה (ק"ד. נד.) וכמו שהתבאר במקומו מפרה (פ"י מ"ג) ומסכת ידים (פ"ג מ"ג). אולם כאשר האדם אבל אוכלין טמאין כחצי פרס או שתי משקין טמאין רביעיות נפסל גופו ויהיה כמו שני לטומאה וכאשר נגע בתרומה פסלה. וידוע ממה שקדם לנו שזוהו של זב ורוקו ושכבת ודעו ומימי רגליו כולן אבות הטומאה ויכללם שם משקין טמאים לפי שהם תולדות המים כמו שיתבאר בסוף מכשירין וזהו אשר יקראוהו התלמוד משקה חוב והדומה לו ככל טומאה תקרא משקה של אותו טמא כגון של טמא מת תקרא משקה טמא מת ואם היה ממצורע תקרא משקה מצורע וכן מ"ו תקרא משקה מ"ו וכן דם הנדה ודם המת הן אבות הטומאות והן משקין לפי שהדם ככלל מ"ו משקי'. אולם הזב והזבה וזולתן מכל אבות הטומאות כאשר נגעו במשקין הנה אלו המשקין יהיו ראשון לטומאה לא אב והן נקראין תחלה כמו שבא לשון הברייתא (תוספתא פ"ו) באמרוס אחר משקה שנמטא באב הטומאה ואחר משקה שנמטא בולד הטומאה ה"ו תחלה הנה כבר התבאר שיש חילוק בין משקה חוב ובין המשקין שהוא נוגע בהן והו ענין מאמר המשנה בשני מ"ו משקה מ"ו במשקי' שהוא נוגע בהן אלו ואלו אינם כמטמאין ושאר כל המטמאים בין קלין בין חמורים המשקין היוצאין מהן כמשקי' שהוא נוגע בהן אלו ואלו תחלה חוץ מן המשקה שהוא אב הטומאה. הבאר חוץ מן הטמא שהמשקה שלו אב הטומאה הנה ששקת היוצאין ממנו רוקו ומימי רגליו ושכבת ודעו אינם כמשקין שהוא נוגע בהן לפי שהמשקין היוצאין ממנו הן אב והמשקי' שנגע בהן הן תחלה. ומאמר המשנה בין קלין בין חמורין פירשו בגמ' ס"פ כסוי הדם (ק"ד פס) קלין שרץ חמורין זב אפי' אבל אוכלין טמאין ושתי משקין טמאין אשר נמטאו טומאה קלה שטומאת אוכלין ומשקין תקרא טומאה קלה כמו שבארנו הנה המשקי' היוצאין ממנו ומשקי' שנגע בהן אלו ואלו תחלה. אולם מאמר התוספתא חומר במים שאין במשקי' שהמים נעשין אב הטומאה לטמא אדם ולטמא בגדים מה שאין כן במשקין או רצונו לומר שלא ימצא אב הטומאה במשקין אלא המים לבדן שהרי הדם ג"כ אב הטומאה כמו שבארנו אלא ר"ל שלא ימצאו משקין חמורין שאפשר שיתחדש בהן ענין שיהיו אב הטומאה זולת המים לבדן ר"ל כאשר שבו מי הטמא ולפיכך אמר שהמים נעשין אב הטומאה אולם אוכלין טמאין הנה לא יהיו אב הטומאה לעולם שאם נגעו באב יקראו ראשון. ובתוספתא מ"ו אמרו חומר במשקי' מה שאין כן באוכלין שהמשקין נעשין אב הטומאה לטמא אדם ולטמא בגדים ולטמא כלי שטף מחמורין וכלי חרש מאוירו מה שאין כן באוכלין וכבר קדם לנו שכלי חרש לא יהיה אב הטומאה לעולם שהכלים אשר יהיו אב אמנם הן מה שיתמטאו במת או במשכב או במרכב או צרעת וכלי חרש אין ראוי למשכב ומרכב כמו שיתבאר בובין (פ"ט מ"ב) ואין חייב בדנין טומאת כת כמו שאר הכלים כמו שקדם באורו. ומה שראוי זכרנו בכאן אמרו בתוספת' דכלים (פ"ו) אין כלי חרש טיטמא אלא מאב הטומאה וא"כ הוא ולד הטומאה לעולם. ואמרו ג"כ כל המטמא אדם מטמא כלי חרש וכל שאינו מטמא אדם אינו מטמא כלי חרש חוץ המשקי' שהמשקי' טמאין מטמאין כלי חרש כמו שקדם וזכרו ואע"פ שאינם מטמאין אדם במגע אבל בעת שתייתו יטמא מדרבנן כמו שקדם. ואמרו ג"כ אין טומאה לכלי חרש אלא מאוירו ובהיכנס הזב ואין מטמא אלא אוכלין ומשקין וידים לפי שהוא ולד הטומאה לעולם לפי שהולד כמו שהקדמנו מטמא אוכלין ומשקי' ולא אדם וכלים. הנה מכל מה שקדם באורו יתבאר שהמשקי' טמאין אפשר שיהיו אב הטומאה ואפשר שיהיו ראשון לטומאה וימצא בהן מי שהוא במדרגת השלישי והרביעי והוא משקה שנגע במ"ו לבדו לפי מה שקדם באורו ולא יהיה במשקי' שני לעולם לפי שהאב והראשון והשני ישים אותם תחלה והשלישי לא יטמא המשקי' כלל אם לא שיהיה משקה קדש ויהיה זה המשקה ג"כ תחלה לקדש. ולשון

תוספות אנשי שם
אבל נראה שנתנו חזר ממה שבי' ג' (אמנה ק"ט): בא"ד אוכלין טמאים לא יטמאו כלים בשום פנים. ר"ל אפי' מניחיהם ומוסרין דברי רבינו כפי' דפרי מ"ג ט"ז מה"ל וכבר נתבאר בפתיחת זה הספר שאוכלין טמאין כו' יטמאו כלים מדרבנן ע"פ והכנס לגמרי מנזל היסוד והל"ע. (אמנה ק"ט) בא"ד נפסל גופו. ע"י לעיל אות כ"ב והכנס כמה טמאין יס' נלשון רבינו לשון מוכרם ע"י נפסל גופו והל"ע כ"י ולא נגע בתרומה פסלה הרי ששקת את זולתו וק"י לים נפסל והל"ע שרבינו נלשון עמנו לא דקדק. (אמנה ק"ט) בא"ד פירוש בגמ' ס"פ כסוי הדם. י"ע שבהקדמת בגמ' כפי' ענין ז"ל וזה"ל אין שם נקדמת המניין ז"ל וזה רק הכי לשיטה ומאמר המנה

בין קלים בין חמורים יגלה בו אפי' אוכל כו' עכ"ל וכ"כ נאמח הניכסא היסנה לפנינו ואלויה בעת שכתב דברים אלו לא הסיג עיניו את הטמא המונח כולם וחל"כ נשמע ממנו למחוק את הגמרא בדברי ס"ב ו"ע. ועי' גמ' ס"ב כפי' מה"ל א"ה"ס י"ד סוכה בתלפ"ס שלמה רפ"כ דמקלות. ולשון רבינו נתבאר על כל המטמאין בין חמורין בין קלין משקין סוואין כו' ח"ך מ"כ ותבניו הרי שלל הכניס סוג ככלל חמורין. וכ"כ דגמ' משאש חמורין נדע"ס רבינו מתממשות דקלין והיו דקטמאין שם אבות הטומאים וכן הגמ' ע"ה דמטמאין אדם וכלים חמורין ק"י להו ו"כ נס כפי' דחמורין נד רבינו מ"ה"ס נלשון ס"ה"ס והכ"מ לא בגמ' (אמנה ק"ט):

ה הקדמת הרמב"ם לסדר מדרות מספר מלאכת שלמה

ר' יוחנן בפרק תינות ממסכת נדה (דף ס"ה:). והתקשותם ג"כ (נרכות כ.)
בפרק האשה שהיתה כובשת ירק ממסכת מהרות והוא הפרק אשר ידבר
בו בראשון ושני שלישי ורביעי אך סדרם באוכלין ומשקין בתולין
ובתרומה ובקדש. וכן נסתפקו ונתקשו במסכת עוקצין (יריות י:). ובגמרת
שבת (דף קל"ג) אמרו כשנכנסו רבותינו לברם ביבנה אמרו עתידה תורה
שתשתכח מישראל שנאמר הנה ימים באים נאם ה' ושלחתי רעב בארץ
לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמיע את דבר ה' ואומר ונעו מים
עד ים ומצפון ועד מורת יושטמו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו מאי
ישוטמו לבקש את דבר ה' אמרו עתידה אשה שתטול ככר של תרומה
ותחזור על בתי כנסיות וברתי מדרשות לירע אם ראשונה היא אם שניה
ובארו שם מקום הספק הנפול עליהן והוא כשימצא שרץ באויר התנור ולא
יהיה השרץ נוגע בלחם ולא בגוף התנור ג"כ שבלא ספק נטמא התנור
וכל מה שבו לאמרו ית' כל אשר בתוכו ישמא ונפל לחם הספק אם הפת
ראשונה כיון שהשרץ טמאהו בהגעתו באויר התנור כטמא דמלא
טומאה הוא או השרץ טמא התנור לבד והתנור טמא הפת בניניה ותהיה
הפת שנייה והיא אצלם הספק בזה ואמר נשתכחה תורה מישראל ואתה
יודע שבעונותינו שרבו אם תחזור על ראשי ישיבות ישראל כ"ש בבתי
כנסיות תמצא שיסתפק עליהם מאלו הפנים מה שבאו בו לשונות הפסוקים
הרבה בתורה ובמשנה ובמה שהוא יותר מפורש ומבואר מזה. ואין זה
כל כך קשה בזמן הגלות שנפסקו אלו הפנים במיעוט הבקשה אליהם
כיון שמצינו שאפילו בזמן בית המקדש ובהיות הנביאים נמצאים נסתפקו
להם ענייני הטומאה והטהרה ודין השלישי והרביעי ואפילו על הכהנים
המשמשים במקדש שהן צריכין לשמור הלכות טומאה וטהרה יותר מכל
האנשים לפי שרוב הצורך לאלו הפנים הוא לענין מקדש וקישיו. אמר
כה אמר ה' צבאות שאל נא את הכהנים תורה לאמר הן ישא איש בשר
קדש בכנף בגדו ונגע בכנפו אל הלחם ואל הנוזל ואל היין ואל שמן ואל
כל מאכל היקדש ויענו הכהנים ויאמרו לא ויאמר תני אם יגע טמא נפש
בכל אלה היטמא ויענו הכהנים ויאמרו ישמא ונתלקו חכמי התלמוד
(פסחים ס"ז: י"ג). בהבנת אלו השאלות ואמרו קצתן אשתבוש כהני רביעי
בקדש בטמא מיניה ואמרו ליה מהור ומעו לפי שהוא פסול כמו שהקדמנו
ותשובתם בטמא מת ישמא אמת לפי שטמא מת רביעי בקדש ממנו טמא
רצוני לומר שהוא טמא אבל לא ישמא וזלתי ואמרו בקיאים הן בטומאות
מת ואין בקיאים בטומאת שרץ שחשבו שרביעי של שרץ מהור בקדש
וקצתן אמרו לא אשתבוש כהני שהשאלה הראשונה ששאלם היתה בחמשי
בקדש ואמרו לו מהור והשאלה השניה היתה ברביעי בקדש ואמרו טמא
התשובה אמרת בשתי השאלות. ואני אבאר זה המאמר הואיל ופירתי
בכאן שהוא ג"כ בתכלית הקושי במקומו והוא עמוק מאוד מאד ובאורו
מועיל בכאן בשקלא ופ. א ששינוי למה שהקדמנו. ואומר שאמרו בכאן
בשר קדש לשון נקיה והכונה בשר שרץ וכן אמרו היקדש ר"ל היטמא
כמו שיקראו העברים הרחק מן הדבר המאוס קרושה אל הנגע בי כי
קדשתוך (ישעיה ס"ה) ואומר פן תקדש המלאה (דברים כ"ג) וכאשר לקח
השרץ בכנף בגדו היה הבגד ראשון וכאשר * נגע כנף זה הבגד בבשר
היה הבשר שני עור נגע הבשר בנוזל היה הנוזל שלישי ושאל להן על
זה הנוזל שהוא שלישי אם נגע ביין ונגע בשמן ונגע במאכל מה דין זה
המאכל וזה היין וזה השמן אם כ"ו ישמא אם לא ואין ספק שהיין והשמן
והמאכל כל אחד מהן רביעי אבל יין ושמן נעשו תחלה כמו שהתבאר
והמאכל פסול ואינו מטמא והכל טמא היתה תשובתם בזה ואמרו לא
הנה הן טעו זהו דעת רב שאמר אשתבוש כהני בזאת השאלה. עוד
שאל להן ואמר אם טמא מת נגע בכנפו אל הלחם ונגע הלחם בנוזל
והנוזל נגע בו ושמן ובמאכל מה דין זה היין והשמן והמאכל ואמרו
ישמא וזה מאמר אמרי. ושמואל אמר לא אשתבוש כהני והוא שהוא
אמר שמאמר תני בשאלה הראשונה ונגע בנוזל והוא אמרם בנמרא
מי כתיב ונגע כנפו בכנפו כתיב כמה שנגע בכנפו ירצה לומר
שאמרו ונגע בכנפו אינו ואזר על האיש שנשא השרץ בכנפו אלא על הדבר
אשר נגע בזה הכנף א"כ תני שאל להן על חמשי בקדש והוא מהור והוא
שהכנף ראשון והאוכל אשר נגע בו שני והלחם אשר נגע בזה האוכל
שלישי והנוזל רביעי והוא פסול ואינו מטמא כמו שקדם וכאשר נגע הנוזל
ביין ושמן ומאכל יהיה הכל מהור לא המשקה אשר הוא יין ושמן ולא
המאכל ישמא לפי שכל אחד מהן חמישי וחמשי בקדש מהור וכן הטיבוהו

ואמרו לו שזה חמשי לא ישמא. עוד שאל להן אם טמא נפש נגע בכנפו
על הסדר שאמרנו מה יהיה דין היין והשמן והמאכל ואמרו לו ישמא וזה
אמת ג"כ לפי שהוא יחזור או רביעי והיה היין והשמן תחלה לפי שהוא
משקה קדש שנגע בשלישי והיה המאכל פסול להיותו רביעי כמו שקדם
ובאור זה שטמא מת אין כנפו ראשון אלא אב הטומאה כמו שכבר בארנו
שמי שנטמא במת אם נגע בכנפיו או בכלי שטף ישיב אותן אב הטומאה
ויהיה כנף בגד טמא נפש אב והדבר אשר נגע בו ראשון כמו שאמר
שמואל והלחם שני והנוזל שלישי והיה השלישי הוא אשר נגע במשקה
קדש ואוכלין של קדש והיה הכל טמא וזהו לשון התלמוד שאמר שמואל
לא הבא אשתבוש כהני ולא הבא אשתבוש כהני. לא הבא אשתבוש
כהני רביעי בקדש בעא מיניה ואמרו ליה טמא ולא הבא אשתבוש כהני
חמשי בקדש בעא מיניה וא"ל מהור. ובא רבינא בסברא שלישית ואמר
שטעו בשתי התשובות בתשובה הראשונה כמו שאמר רב שהכנף נגע
בלחם ותשובתם השנית אמר בה בטומאת מת נמי לא בקיאי הבא רביעי
והבא שלישי וכאור זה שרבינא אמר שמה שאמרו ישמא ושהיה היין
והשמן והמאכל טמא כמו שזכרו להיותם מועין במדרגות הטומאה לפי
שהן חשבו שזה שנגע בנוזל רביעי בין לטמא מת בין לשרץ אבל אינו
כן כי רביעי של שרץ מהור לקדש ורביעי של טמא מת טמא והן טעו
בשתי התשובות לפי שרביעי של שרץ פסול בקדש כמו רביעי של טמא
מת וכן הרביעי מאיזה אב שיודמן וזה שחשבוהו רביעי לטמא מת הוא
שלישי לפי שהכנף הוא אב הטומאה כמו שנתבאר והלחם ראשון והנוזל
שני והיין והשמן והמאכל כל אחד מהן נגע בשני ויהיה הכל טמא כמו
שזכרו אבל המאכל טמא והוא שלישי לא רביעי כמו שחשבו שהכנף לפי
טמא מת ולד טומאה כמו כנף שרץ. וזהו מה שנפל מהתלוקת בין חכמי
התלמוד בזאת התשובה רב אמר שטעו בתשובה הראשונה ואמרו אמת
בשניה ושמואל אמר שצדקו בשתי התשובות ורבינא אמר שלא צדקו
בשתי התשובות. הנה כבר התבאר לך שהענין קשה בעצמו ואפי' בזמנים
הקדומין. והבן אמרם עתידה תורה שתשתכח מישראל על שכתב דיני
הטומאה והטהרה וכן כשצוה הש"ה לנביא לשאול על זה א"ל שאל נא
את הכהנים תורה הנה שקרא תורה בכתום את הלימוד בטומאה וטהרה
וידעת דינם וכן ג"כ אמרו בטומאות וטהרות הן הן גופי תורה ואיך לא
יקו והן הן הסולם והמבוא לרוח הקדש כמו שאמרו (ע"כ) מדרה מביאה
לידי קרושה וכו' ואמנם אמרתי כ"ו המאמר כדי שלא תחשוב שהדבור
באלו הענינים כמו הדבור בסוכה או בלולב או בשבועת השומרים או
בשבועת הדיינים ותיקין בו בתחלת מחשבתך ותחשוב שכבר הלשמת
הדבר. וג"כ כפי שלא יקל בעיניך מה שניגע לך מהתועלת אחר הגעתם
ותשוה אותו למה שקדם מבאוריני לסדרין הקורטין לפי שאלו השמיים
גדולי הדעת והמומה אשר קדמתי אין בהן שרש שלא יגעתי בו יגיעה
עצומה בריוקו לאמתתו ולקמתי אותן אחד מעור ושנים ממשפחה מכל
זויות התלמוד ומספרי הברייתות והתוספות עד שקבצתי מהן זאת הפתיחה
להיותה מפתח לכל מה שארצה לבארו מזה הסדר ולרוב ההלכות הקשות
בתלמוד לפי שכל הלכה יהיה בה דבר. בטומאה וטהרה. וראשון ושני
יקרא זאת הפתיחה ומה שאחריה יועלה לו זה כולו מבואר בנוי על שרשי
המצא המאמר והוא רב האריכות ומעט הגעה לא יגיע לך ממנו כונה
שלימה לפי ששרשי אלו הדינים בלתי מתעסקין בהן כלל. אולם מה
שהקדמנוהו אנתנו בזאת הפתיחה הוא מספיק מאד מאד ויצטרך לידעת
ע"פ כמו שזכרנו ולא ירע שעוד התועלת בו על האמת אלא * מה שייגע
בימים והתעורר בלילות בהלכה מאלו ההלכות אשר בתחלת שבת ופסחים
וחגיגה וזבחים ותולין והדומה להן ולא יתברר לו שרש ישען עליו אחר כך
יקרא זאת הפתיחה ומה שאחריה יועלה לו זה כולו מבואר בנוי על שרשי
ואו ירע שיעור מה שנעשה הנה ואין דמיון זה אלא כמו מי שקבץ זהב
מעט מעט ביגיעה ובהשתוקקו יגע בדרכים עד שהגיע ממנו אל ממון רב
והגיע בו אל הכונה וכאשר ימצא זה הממון מי שיגע רוב ימים ולא ישוער
על כתי ירע שיעורו וכן אם יגיע לאיש נכון ואע"פ שלא השתוקק בו הנה
הוא יגיע בו כמה שיראה מעניני האנשים שיעור מה שהיו משוטטים
בוה ולא מצאו. וכל מה שהקדמנו את הענין הוא תריצות וזוהו על שמרת
זאת הפתיחה יקרא תמיד עד שלא יצטרך שאזכור אלה העקרים בכל עת
שאצטרך אליהם אבל ארמו אליהם לבד לפי שהסדר עצמו יסבול מהאריכות
ואם לא נכפול ענייניו לא יהיה בו די:

* ואלא נגע כנף כנגד נחלם סיה הלחם שני עוד נגע הלחם בנוזל כ"ל (מכ"ל). (גמ"ל) וע"י אלוני ק"ל. * אלוני נ"ל מ

סליקא הקדמת סדר מדרות בעזרת יוצר השך ומאורות:

מפתח וסמנים לפתיחת הרמב"ם ז"ל לסדר טהרות מר"י אלבוטני ז"ל

הכלים יעמלו האוכלים ויהיה האוכל שלישי ופסול בתרומה. והאדם יהיה אב העומאה וראשון ולא יהיה שני לעולם לא מדאורייתא ולא מד"ם בטומאת מגע. אה"כ אכל אוכלין ומשקין פמאים ונאר מה שנמנה בסוף זבין כי או יהיה שני מגורת רבנן ויפסול את התרומה. אמנם זה האדם כשיטבול לא יצטרך הערב שמש לפי שהיא עומאה קלה מדרבנן. וכן הדין בכלים שנעמלו במשקין פמאים שאינם לריבין הערב שמש אכל הם ספורים כשנעבלו בו ציום. ובזבין פלגם מה ששיערתו לקבץ ולקצר ולרמוח מהעיקרים והכללים הנכללים בזאת הפתיחה הרבת האיקוב אשר הרב ז"ל לזה שצריך שתהיה משובגת בפיו כק"ש למי שיראה לדעת ולהבין אמנת סדר פהרות. למה שללו העניינים טומאה ופסול הם עמוקים וקשים למעט וכמו שאמרו לר' עקיבא מה לך אלל הגדות לך אלל נעים וזהו הלכות. ואפי' הכהנים הקדמונים הוסידין בעבודת בית המקדש יבנה ויבנון במהרה בימינו שלמה ניתנה ידועת עיקרן של הטומאות כבר גם הם נסחפשו ומתקשו בהנחתם וכפי דעת קצת רז"ל שטעו הכהנים החכמים בהנחתם. וכמשה"ה בחגי הגדול שאל נא את הכהנים מורס וגו' ומחלקו בזה החגי ישראל חד אמר אשתכח כהני וחד אמר לא אשתכח וכמו שפירש הרב ז"ל זו ההלכה חתקים בסוף זאת הפתיחה ובה השלים עניינה תהא נפשו נדררה בלרור החיים את ה' נבלות ואותו יספר ה' ית' מסומאותיו ויראלו נפלאות מתורתיו אמן עכ"ל החכ"ה הג"ל בעל הסימנים הללו וזה"ה: הולוועיל לי ולולתי כיואל בו העתקתיה לפי שעה כאשר מנאחיה היום בירת סיון במעלי תג הסעושות שנת השפ"ג ל'גיר' בס"ד חגי העגה שלמה ערדני:

שמחא כדאיתא בפסחים. וזהמשקין שנתעמלו מהשני וחזרו הם עממן ראשון ואחר זה נגע בלובלין יעמלו אותם ויהא זה האוכל שני לעומאה. ומה שאמרו למעלה בס"י כ"ג שהמשקין מטמאים הכלים בחגלי שחיה טומאתם מחמת שרץ (או) [ז"ל לא] שנתעמלו מחמת ידים. והאובלין טמאים לא יעמלו כלים בשום פנים וגם לא את האדם אלא אם נגע בידיו לנד שאר ידיו עמלות. ואם נגע בשתי ידיו נעמלו שתייהן ואם נגע באתר נעמלה האחת לבדה כדאיתא בחגיגה ופירש וידים. וכשאכל אדם אוכלין טמאים כתיי פרס וכן כשתה רביעית משקין טמאים הנה או נפסל גופו ויהא כמו שני לעמל התרומה. וכאשר הזו והוכה חולתם מאלות העומאות נגעו במשקין הנה אלו המשקין יהיו ראשון לעומאה לא אב כדאיתא בצרייתא ובשני מטבול יוס. ולעולם לא ינאלו משקים שיהיו סהורין מעיקרן עד יתחדש להם עינין שיתזוירם אב הטומאה זולתי המים לנד כאשר (שחה) [ז"ל שבו] מי תהא. ואובלין טמאים לא יהיו לעולם אב הטומאה. ומכל מה שקדם בלרור יראה שהמשקין כבר יהיו אב הטומאה וראשון (ושני) ועליו רובישי ולא ינאלו משקין שיהיו שניים לעולם:

סימן כה מתחיל הנה כבר התבאר שלא יהיו משקין וכו'. ויכלול בו שהמשקים לא יהיו שניים לעולם. ושהאובלין טמאים ינאלו בהם א' ב' ג' ד' ולא ינאלו בהן אב. וכלי תרם הנה יהיה ראשון ושני אמנם נבדלים וכלי שפף יהיו אב וראשון ושני. ולא ינאלו שום כלי בעולם שיהיה שלישי רביעי. והכלים טמאים שנעמלו במשקין טמאים הנה אלו

הקדמת הרב רבינו עובדיה ז"ל מברטנורה לסדר טהרות מס' מלאכת שלמה

בעה"י אתחיל לכתוב פתיחת הרב רבינו עובדיה ז"ל לסדר טהרות והיא קיצור הקדמת הרמב"ם ז"ל והגהתיה ופירשתיה כפי השגת עניות דעתי:

דס. כל אלו הנזכרים כללנו אותם בזה א' ואין חילוק בזה בין שובד כוכבים לישראל כי מה שאמרו א' שנבלת העובד כוכבים אינה מטמאה אינו אלא בזהל. אמנם במגע שזה ומטמאה נבלת העובד כוכבים בישראל בכל הטומאות הנזכרות. והקצר כל זמן שהטומאה בחוכו מטמא במגע ובזהל מן התורה דכתיב או בעלם אדם או בקבר אחד הנוגע בכיתלו או בנגו והוא שיהיה בני וסחוס. האדם הטעב במה הוא אב הטומאה והעובד כוכבים שנגע במת אינו עמא ואינו מטמא וכן אמרו ז"ל בתוספתא דלהלות העובד כוכבים והבהמה וכן ח' וכלי תרם והאובלין והמשקין הנוגעים במת כלים הנוגעים בהם טהורים. ר"ל שלא ניתן להם דין הנוגעים במת שיהיו אבות או וולדות הטומאה אבל יעמלו עומאות אחרות קלות כמו שיתבאר. וכלים שנגעו בזהל הנה שנטמא במת וכלים שנגעו במת וכלים שייים שנגעו באלו הכלים שנגעו במת. ואדם ד' שנגע בכלים שנגעו במת וכלים שנגעו בזהל האדם שנגע בכלים שנגעו במת והאכל. כל אוחס הנזכרים למעלה הן אבות הטומאה. והאכל הנזכר מדבר שהוא מעור או בנד או שק אע"פ שלא נגע במת עמא שבעה כיון כלים ואדם הנוגעים במת ה' אמנם שאר כלים שהאילו על המת אע"פ שכל הנמלא תחתם עמא האהל עלמו אינו מקבל טומאה. ואין אהל פחות מטפח על טפח. וכל הכלים הנזכרים ר"ל כלי שטף בלצד כלומר הכלים שיש להם טהרה במקוה בגון כלי עץ ובגד ועור ושק ובגד משי וקוטון והלבדין וכלי עגם ומחטות ובכלל כל הכלים והבגדים וזאת כלי תרם כי הכלי תרם אף אם יגע במת עליו אינו אלא ראשון והזכירו זה מלאון התורה באמרו וכל כלי פתוח אשר אין למיד פתיל עליו עמא הוא ודרשו הוא עמא ואינו מטמא כלומר שאינו נעשה אב הטומאה לעמא אדם וכלים. וכלי זכוכית אינם מקבלים טומאה ומדברי סופרים גרור עליהם שיתעמלו כמ"ס רז"ל יוסף בן יועזר איש לרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים גרור טומאה על כלי זכוכית. וכלי מתכות אם נכדו פרחו עומאתם מעליהם ואם התיבן ועשה מהם כלים יחזרו לטומאתם הישנה וזהו דרבנן כמ"ס טומאה ישנה מדברי סופרים. וכל אלו אבות הטומאות שמיטו נחשבין אבות ומטמא מהם ראשון אבל אינו חייב כרת הנכנס למקדש או אוכל קדם שנטמאה וסורפין עליהן תרומה וקדשים ואלן

[פי"א] אחד עשר מיני אבות טומאות נזכרו בתורה. התחלתם וסמיכותם אל מין ממיני הבעלי חיים זולת הנרעת שהיא טמאה הבגדים והבתים בלתי שיהיה האדם התחלת זה. ומכל הבעלי חיים לא ינאלו מי שיתעמלו או יטמא בעוורו חי זולת האדם ושאר הבעלי חיים אינן מתעמלין ולא מטמאין אלא אחרי מותן: [פי"ב] שרץ. נבלה. המת. שכבת זרע. מי תהא. התעוררת. זב. זבה. גרה. יולדת. נרעת. אלו הן י"א טומאות אשר מלאטס מוצארים בתורה: [פי"ג] השרץ אב הטומאה ר"ל אחד משמינה שרצים אשר נזכרו בפרשת שמיני לנד והם החולד והעכבר כו' אלו הן שמתעמלין במותם מכל השרץ ובשרם וחלבם ודמם ה' ומוח ועלמותיהם שיה בטומאתם. וארבע מהם עורס כבשרם והם האנקה והכח והלעאה והחומט והשיעור טומאתם כבעדה ועלמותיהם הנגורין אינם מטמאים: [פי"ד] הנבלה היא אב. ר"ל בהמה או חיה בין טהרה בין נבלה עמאה כשמתה. ולבהמה ולחיה הטהורה תועיל השחיטה להזיח מדי נבלה אבל הטמאה בין נשחטה בין נחמד בין מהה מאליה היא נבלה תקרה אחר מותה. וחלב בהמה טמאה וחלב חיה בין עמאה בין טהורה מטמא כבשרה אבל חלב בהמה טהורה לא יעמא בשום פנים אפילו שמתה בלא שחיטה ומוח העלמות מטמא כבשר אף דם הנבלה ועלמותיה המצוללים מן הבשר והקדרים והעלפים והנפרטים כשנתפרדו מהגוף לא יעמלו. ושיעור טומאת הנבלה בזכית: [פי"ה] המת ינאלו לו ט' אבות. כוית מן המת. הגלל מן המת. ר"ל הבשר היעמוח ששעשה ליה סרוחה אחר שהתחיל הבשר להתעפף. ומרודו רקב. ר"ל מלא קף הרופאים שמתחיל מלא חפסים. ורקב ר"ל עפר אשר יסאר מהמת אחר שיכלה הלחות. ובהנאי שיהיה אותו הרקב ממת שלם וקבר ערוס בזכית אבן קשה מטסיה בכסוי אבן קשה או אבן שיש כדי שלא יתערב בו עפר אחר. והשדה שלמה והגולגולת שלמה אפילו שאין עליהם בשר ועור ג'. ואבר שלם מהמת שיהיה בו בשר וגידים ועלמות ואבר מן החי שיש עליו בשר כראוי כי הבשר מן החי אינו מטמא אם אין בו עלם. ורובע קב עלמות מרוב צבין או מרוב מנין או רוב צבינו או רוב צבינו של מת אע"פ שאין בהם רובע. ורביעיית

נחום
טומאת מת אבן הטום"ס המקבל כתבו לית הלכתא כרשב"י אלא כרשב"ג דמתמלין ג"כ בזהל יע"פ. אמנם הרמב"ם הביא לית חוקק לרסוק כרשב"י מדרכיו במתמת מדין כל הורג נפש וכל נגע בחלל ולא הזכיר שם אהל יע"פ. ד' לשון רבינו ז"ל בהקדמה כלים הנוגעים במת ואדם הטעב כהן וכלים שנגעו בזה האדם כל א' מהנ"ה הן אב הטומאה ר"ל הכלים הראשונים והאדם והכלים השניים ה' אמנם שאר כלים שהאילו על המת אע"פ שכל המלא תחתם עמא האהל עלמו אינו מקבל טומאה ע"פ נראה דהאל קבוע אינו ידועו כדעת התוספות כדקב במה מדליקין אמתני' וכל סיואל מן העץ איש עמאת טומאת אהלים אלא פשחן שכתבו רבינו דרשנו בטל מתורת בגד הלכך אהל רבגד או עור או שק מקבלין טומאת אהל מגזירת הכתוב אע"פ שכן מוכרחין לתקע אמנם שאר מיני אהלים הם מעוררין בטל מתורת כלי ע"י שבוין לתקע גם אינם מקבלין טומאת אהלים דכגד או עור או שק מעוררין אהל אלא לא היה אהל קבוע ומחובדין לתקע הא והוא שמתמאין כיון כלים מהאילים על המת זהו דעת הראב"ד ז"ל בהשגות פ"ה מל"י טומאת מת שכתב על דברי

הנה"ה מ"ה ה"ב ז"ל ומוח עלמותיהן שיה בטומאתן ע"כ. מתבאר בס' העור והזכב דף קמ"ט יע"פ וכדברי הרמב"ם פ"ד מהלכות שאר אבות הטומאה. והרמב"ם בהקדמתו הביא ההוספתא דמי מוח כרי הוא כבשר לכל דבר. ג' וב"ש ואבר שלם מן המת שיש בו בשר גידים ועלמות. כיכ הרמב"ם כפ"ב מל"י טומאת מת. והקשה עליו הר"ם שם ובפ"ב מהלכות אהל דהו"ל לנאוק כר"מ ולא כרי ונראה שטעמו מוח דתוספתא ובשפיי משמע כרי. ועוד דהאשתר טעמיה. ומשקבס נבלות איש דה"ל הנוצח הכובע כיון דשפס כרי. אין זו קושיא דהא כתב שיעור בשר וארכובה אין גם בשר וישנה דרבי נקט. ולא ידעתי למה שיה הרב ז"ל לשון דהאבר המת כתב שיהיה גם בשר גידים ועלמות והאבר מן החי כתב שיש עליו בשר כראוי והלא דיים שום במ"ס שם הרמב"ם דבעינין שיהא האבר שלם בשר גידים ועלמות ויהא דהאבר בשר מהאבר הוא דלמתיקן בשניהם דבעינין שיהא עליו בשר שרואו לעלות בו תרובה בני ויהרפס וישלם זע"פ וד"י יב"ב. ג' וב"ש שיהא העובד כוכבים אינה מטמאה בזהל זה דעת הרמב"ם בהקדמתו ובתורה פ"א מל"י

הקדמת רבינו עובדיה זל מברטנורה לסדר טהרות

משכב טמא אחד ומשכב עובד כוכבים* *הגדה'ה מלת משכב קאי אטולא הני תמשה וזב שמת ויולדת אבר ודואה כהם למפרע וכלל דקא בעת וספה אחד . וכן ברוב ומי רגלים ובמרכב האיל ומין העומאה אחד וזה אליה כחשים . והאבות אשר נבואים בכלל בוטל עומאה הם בוטל עובדת כוכבים . בוטל לואה כהם . בוטל יולדת אבר : [סי' יב] עובדת כוכבים יש לה ד' אבות דרבנן . וזה שהעובדת כוכבים עומאה שלמה ויש בה כזית מטמאה *הגדה'ה ר"ל מטמאה לאחרי : כשרף* . אדם וכלים במגע וכלי חרש באויר . ואולם אינה מטמאה במשא . ואינה מטמאה לאברים אם נחקה מגופה אבר אפילו היה גדול כל שהוא אינו מטמא . האב השני מטמאה כי כזית ממשי עובדת כוכבים מטמאה כשרף ואפילו אבר ממשי עובדת כוכבים אם יש בו כזית מטמא . וזה חומר במשמשים ויהר מצעובדת כוכבים וזהו אומנם ז"ל אביו ועליו ועפרו מטמאין כשרף טה' טקן השקלי . ובהוספה זבין אמרו הכנים ראשו ורצו לבית עובדת כוכבים טמא . כלי חרש שהכנים ראשו לבית עובדת כוכבים טמא . וספולין וקהדרות שהכנים רובם לבית עובדת כוכבים טמאין . כלומר האדם והכלים יהיו כמגע שרף כזית לבית . והאב השלישי הקרובה עובדת כוכבים היינו הדבר אשר יקרב בין ידיו על ד' העובדיה מטמא במגע ובמשה . והאב הרביעי הוה שנתקף לעבודת כוכבים אשר הוא כמו הקרובה עובדת כוכבים וכן השום הכתוב בחמור אשר חלב זבחינו ויכלו ישהו יין נסיים . ואמרו ג' ימות יש יין שנתקף לעבודת כוכבים אסור בהנאה ומטמא עומאה חמורה כזית ר"ל שיטמא אדם וכלים וזהו עומאה חמורה האמורה בכל מקום . שהם יינם אסור בהנאה ומטמא אובלין ומשקין וזהו עומאה קלה האמורה בכל מקום . ספק מגעם כלומר שהפקיד ינו אללו אסור בשהיה ומוהר בהנאה : [סי' ב] הנהלה יש לה ב' אבות דרבנן . שחיטת העובד כוכבים אשר הוא נבלה ומטמאה במשא אע"פ שלא היה תקרובת עובדת כוכבים ואינה אסורה בהנאה . האב השני נבלת עוף טהור כי לא מיתם לה טומאה מהחורה בבואו

[סי' בב] ראוי לך לדעת שהטעם באב העומאה בין אדם בין כלים בין אובלין בין משקין יקרא ראשון מלבד כלי שטף* שאם נגע הוא במה ואם נגע באדם טמא מה שבכחו* ואשר יגע בראשון יקרא שני ואשר יגע בשני יהיה שלישי ואשר יגע בשלישי יהיה רביעי והוא סוף המעלות ששבו בטומאה . כמו שאמרו בטהרות

הראשון שבוטלן טמא ומטמא . השני שבוטלן פסול ואינו מטמא . הראשון והשני שבהרומה טמאים ומטמאים . השלישי פסול ואינו מטמא . הראשון והשני והג' שבהרומה טמאים ומטמאים . הד' פסול ואינו מטמא . וכשם שנקראים ראשון ושני וקראים ג"כ ולד הטומאה . והשני ג"כ יקראו לו ולפטמים ולד הטומאה . וכשם שראשון עושה שני ושני עושה שלישי כך ראשון עושה שני וספק שני עושה שפס שלישי : [סי' בג] ומצוי שרבץ גזרו עומאית אחרות וקראו אינה שנית לטומאה וזהו אומנם ז"ל הלמודי שמאי והלא גזרו על הידים ושמי אורח שנית לעולם . וגזרו חכמים על אדם שאכל אוכל ראשון או שני או שהם משקין ראשונים שיקרא שני לטומאה . ואחרים ג"כ ימלאו שניים לטומאה כמבואר במסכת זבין . ומדרבנן ג"כ שיטמא אובלין לאובלין במן החורה אין אוכל מטמא אוכל כואמרו ית' וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע וגו' טמא הוא ודרשו הוא טמא ואין עושה כיוצא בו טמא . עומאת משקין חלקו ר"ל יש אומרים שמתקבלין טומאה ומטמאין האובלין מדאורייתא . וי"א שטומאה עומאת מדאורייתא אבל טומאה אובלין ר"ל שיטמאו בהן אובלין היא מדרבנן וי"א שאפילו טומאה עומאת היא מדרבנן לבד וסולן מדין שטומאת משקין שטמאת את הכלים אינה אלא מדרבנן . ולכן הגמ' בדה אין אוכל מטמא כלי ואין משקין מטמאין כלי ורבנן גזרו גזרה משום משקה זב וזהו משקין דעלוין לקבל טומאה גזרו בהו רבנן אובלין דלין עלולין לא גזרו בהו . י"א עלולין שאינן נריבין הכשר ומכשירין האובלין . והדיון אשר יכלול אבות העומאה שכולם יטמאו אדם וכלים הולך אינו מטמא אלא אובלין ומשקין וכן אמרו בראשון מקמא האב מטמא אדם וכלים הולך אובלין ומשקין מטמא אדם וכלים לא מטמא אבל משקין טמאין הם יטמאו הכלים אבל לא האדם לעולם זולת מה שאמרו שאם אכל אובלין טמאין או שהם משקין טמאין שגזרו שיהיה שני לטומאה . ומן החורה אין

הגדה'ה הלא דה"ך כיון דאמרינן לעיל דאין אוכל מטמא אובלי ולא ימלא שלישי לעולם אוכל מטמא אוכל מן החורה א"כ אלא מדרבנן לפי שהאב כאשר יטמא הכלי לעולם לא ימלא שלישי ט' : או האדם יחזירו ראשון והראשון יטמא האובלין והמשקין לבד ויהיה האוכל שני דאורייתא ולא יטמא זה האוכל זולתו להחזירו שלישי אלא מדרבנן ובהנאה שיהיה תרומה לא חולין לפי שאין בחולין כי אם שני הרי לך שראשון ושני יהיה מדאורייתא כשהכלי או האדם יגעו באב הטומאה שהורו ראשון ואח"כ האדם והכלי יגעו באובלין ויבאו האובלין שני דאורייתא ויהיה מדרבנן אב האוכל יגע באב הטומאה שגזרו האוכל ראשון ואם עוד יגע באוכל אחר יהיה האוכל יגע מדרבנן כי אין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא . ג"כ גזרו רבויתו על בשר האיה שיהיה שלישי לטומאה ואע"פ שלא נעמא כלל וזהו שאמרו בהוספתא דה' גזרו על בשר האיה שיטמא את הידים חזרו וגזרו שיטמא במגע חזרו וגזרו שיטמא כנבלה במשא וסוף מאמנם ז"ל שיטמא את הקדש כדיון שלישי שטמא רביעי בקדש אבל לא את התרומה כי שלישי הוא פסול ואינו

הגדה'ה נפ"א דה' שאר אנשי הטומאה כהם מטמא בהרומה* *הגדה'ה ע"י ס"ק ויחלה ל' שלא גזרו עליו אלא כדי שאלו יעבדו ע"כ בשר הקדש ויטו לו לעשות ולשנות ע' וידמה שהבשר הוא הוא חול והוא קדש ויחלנו בטומאה ע"כ : בהרומה פסול בקדש כ"ש שלישי שפסול בהרומה שפסול רביעי בקדש וזהו אמנם לדעת שלישי לקדש מן החורה ורביעי מק"ו וכשם שהאוכל שלישי של תרומה אסור להחלו תרומה אפי' שלא יטמא זולתו כגביה כן ג"כ אשר יאכל רביעי בקדש פסול ולא יוהר לו לחט

הגדה'ה נפ"א דה' שאר אנשי הטומאה כהם מטמא בהרומה* *הגדה'ה ע"י ס"ק ויחלה ל' שלא גזרו עליו אלא כדי שאלו יעבדו ע"כ בשר הקדש ויטו לו לעשות ולשנות ע' וידמה שהבשר הוא הוא חול והוא קדש ויחלנו בטומאה ע"כ : בהרומה פסול בקדש כ"ש שלישי שפסול בהרומה שפסול רביעי בקדש וזהו אמנם לדעת שלישי לקדש מן החורה ורביעי מק"ו וכשם שהאוכל שלישי של תרומה אסור להחלו תרומה אפי' שלא יטמא זולתו כגביה כן ג"כ אשר יאכל רביעי בקדש פסול ולא יוהר לו לחט

משכב טמא אחד ומשכב עובד כוכבים* *הגדה'ה מלת משכב קאי אטולא הני תמשה וזב שמת ויולדת אבר ודואה כהם למפרע

וכלל דקא בעת וספה אחד . וכן ברוב ומי רגלים ובמרכב האיל ומין העומאה אחד וזה אליה כחשים . והאבות אשר נבואים בכלל בוטל עומאה הם בוטל עובדת כוכבים . בוטל לואה כהם . בוטל יולדת אבר : [סי' יב] עובדת כוכבים יש לה ד' אבות דרבנן . וזה שהעובדת כוכבים עומאה שלמה ויש בה כזית מטמאה *הגדה'ה ר"ל מטמאה לאחרי : כשרף* . אדם וכלים במגע וכלי חרש באויר . ואולם אינה מטמאה במשא . ואינה מטמאה לאברים אם נחקה מגופה אבר אפילו היה גדול כל שהוא אינו מטמא . האב השני מטמאה כי כזית ממשי עובדת כוכבים מטמאה כשרף ואפילו אבר ממשי עובדת כוכבים אם יש בו כזית מטמא . וזה חומר במשמשים ויהר מצעובדת כוכבים וזהו אומנם ז"ל אביו ועליו ועפרו מטמאין כשרף טה' טקן השקלי . ובהוספה זבין אמרו הכנים ראשו ורצו לבית עובדת כוכבים טמא . כלי חרש שהכנים ראשו לבית עובדת כוכבים טמא . וספולין וקהדרות שהכנים רובם לבית עובדת כוכבים טמאין . כלומר האדם והכלים יהיו כמגע שרף כזית לבית . והאב השלישי הקרובה עובדת כוכבים היינו הדבר אשר יקרב בין ידיו על ד' העובדיה מטמא במגע ובמשה . והאב הרביעי הוה שנתקף לעבודת כוכבים אשר הוא כמו הקרובה עובדת כוכבים וכן השום הכתוב בחמור אשר חלב זבחינו ויכלו ישהו יין נסיים . ואמרו ג' ימות יש יין שנתקף לעבודת כוכבים אסור בהנאה ומטמא עומאה חמורה כזית ר"ל שיטמא אדם וכלים וזהו עומאה חמורה האמורה בכל מקום . שהם יינם אסור בהנאה ומטמא אובלין ומשקין וזהו עומאה קלה האמורה בכל מקום . ספק מגעם כלומר שהפקיד ינו אללו אסור בשהיה ומוהר בהנאה : [סי' ב] הנהלה יש לה ב' אבות דרבנן . שחיטת העובד כוכבים אשר הוא נבלה ומטמאה במשא אע"פ שלא היה תקרובת עובדת כוכבים ואינה אסורה בהנאה . האב השני נבלת עוף טהור כי לא מיתם לה טומאה מהחורה בבואו

אלה מפי השמועה* שנאמר וכל נפש אשר האכל וגו' ויולד היא טומאה בבית הבליעה ולא בהוך הפה ולא במגע ולא במשא שנאמר ומה שיהיה מטמאה אלא בבית הגשם ומה שאמר האכל והת

שיעור לטומאה כשיעור אפילה שהיא כזית כזית אסור בהנאה וזהו עומאה חמורה האמורה בכל מקום . שהם יינם אסור בהנאה ומטמא אובלין ומשקין וזהו עומאה קלה האמורה בכל מקום . ספק מגעם כלומר שהפקיד ינו אללו אסור בשהיה ומוהר בהנאה : [סי' ב] הנהלה יש לה ב' אבות דרבנן . שחיטת העובד כוכבים אשר הוא נבלה ומטמאה במשא אע"פ שלא היה תקרובת עובדת כוכבים ואינה אסורה בהנאה . האב השני נבלת עוף טהור כי לא מיתם לה טומאה מהחורה בבואו

עוף טהור באובלין יהיו האובלין שני . ועומאה עומאת בכל שה"ך ואף לר"מ שאומר בס"פ עבול יוס שהוא טמא מעת שלקחה בידו קודם שבלעה לחשבו שמוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי עכ"ל לא תהיה נבלת עוף טהור אלא ר"מ אב עד

שיהיה האוכל שניע בו ראשון לפי שהוא לא יטמא עומאת אב כגביה כלל אלא בבליעה . ושם נאמר נבלת עוף טהור לר"מ מוין בו ראשון ושני או לא ובאה התשובה שאפילו לר"מ כל היכא דמטמא אדם במגע מוין בו ראשון ושני וכל היכא דאינו מטמא אדם במגע אין מוין בו ראשון ושני : [סי' בא] הרי שכלל אבות הטומאה מדרבנן הם כ"ט . עלם כשעורה . דם הבושה . ארץ העמים . בית הפרס . אהל שמהיל על דם הבושה . אדם שנטמא באחד מהלו החמשה . כלים שנגעו בזה האדם . כלים שנטמאו בא' מן החמשה . וכלים שניים שנגעו באותם גלים שנגעו באלו החמשה ואדם שנגע בכלים שנגעו באחד מהלו החמשה וכלים שנגעו בזה האדם . והעובד כוכבים . והגדה למפרע . רואה כהם למפרע . האשה שלא

ז' כשקממו . ובתנורו פקד ב' מה"ל טומאת מת כהם טומאה עם הלכה מפי השמועה וכו' עד לפי שטמאיתו הלכה הרי הוא דין חורה ולא מדברי סופרים ע"כ ומהייתה על מין כ"מ ז' כשהב ז' ח"ל ומה שכתב הרי הוא מדין חורה ולא מדברי סופרים כלומר אפי' לפי שטמא שאסור הכל

הנלמד בשלש עשרה מדות נקרא דברי סופרים זה שהוא הלכה למשה מסיני נקרא דין חורה וכמ"ס בהקדמות ל' וישם ע"כ ולא זכר בהקדמת הסדר הזה כתב שאף שהוא הלכה נקרא דברי סופרים וי"ע :

הקדמת רבינו עובדיה ז"ל מברטנורה לסדר טהרות

לאכול הקדשים . והסבה * שאמר שאלו * הגה"ה עין ג"כ דה' שאר אה"ט סי' י' :
 אוכל שני יפסול את התרומה שמה יאכל אוכל שני ואחר יספה עליו משקה תרומה
 והוא עדיין בפיו ויטמא משקה וישיבה תחלה שהשני ישיב המשקה תחלה ואפילו
 אוכל חולין ומשקה חולין :

[סי' בדר] ראוי שתדע שהמשקין אשר יקבלו טומאה הם ז' משקין לבד והם ג"כ
 מכשירין האוכלין לעומתה . ואלו הן . יין . שמן . דבש דבורים
 לבד . חלב . דם . מים . טל . ומה שזולת אלו הן ממיין פירות ומהשמים ומהמימות
 אינן מקבלין טומאה אפילו מד"ס . וכאשר נגע ח' מאלו המשקין באב הטומאה
 או בולד הטומאה הנה המשקה הריא ישוב ראשון ואילו היו מאה ויגעו זה בזה
 לעולם האחרון ישרא ראשון חוץ ממשקה טבול יום שהוא פסול ואינו מטמא כי
 אחר שטבל קליפה טומאתו ואינו אלא טבול הטועין בו ולא ימלא משקה שלא יהיה
 תחלה זולת משקה שנגע בו טבול יום שאם היה משקה של תרומה יעשהו שלישי
 ואם היה קדש יעשהו רביעי . הרי שכל משקה הוא תחלה חוץ ממשקה טבול
 יום לבד שטבלטו שפעמים הוא שלישי ופעמים הוא רביעי . ומשקה חולין לא
 יטמאחו טבול יום כלל בשלישי בחולין הוא טהור והוא אמרם ז"ל קדשה הריא מלאה
 משקין ונגע בה טבול יום אם היה משקה תרומה המשקה פסול והקדשה טהורה
 ואם היה משקה חולין הכל טהור ובתוספתא טבול יום אמרו אין טבול יום מטמא
 משקה חולין ופוסל אוכלי תרומה ואמרו עריבה שהיא טבולה יום לשון זה את
 העיסה וקולין ממנה חלה מפני שהיא שלישי והשלישי טהור לחולין . וכל טבולי
 יום שזין בזה ר"ל אחד טבול יום מטומאה חמורה ואחד טבול יום מטומאה קלה
 ואפילו טבול יום מטומאה זב וזבה ומזרע הרי הוא כטבול יום משך . אבל
 השני באמת אם נגע במשקין ישיבם תחלה וחוץ אמרם ז"ל במסכת פרה כל
 הפסול את התרומה מטמא משקין להיות תחלה חוץ מטבול יום שעם היותו פוסל
 את התרומה לא ישיב אותה תחלה אלא תשרא שלישי לבד ואם יגע במשקין חוץ
 של קדש יחזירם רביעי . ואפילו יהיה השני באמת של חולין והמשקה משקה חולין .
 הנה הוא יהיה תחלה כאמרו בשני מטהרות השני שבוטלין מטמא משקה חולין .
 והג' שבתרומה מטמא משקה קדש שלא מלינו שלישי בתרומה כמו שבררנו כי
 השלישי בתרומה פסול ואינו מטמא ולא לא יטמא משקה תרומה . אמנם שלישי
 בקדש הנה הוא טמא ומטמא וזה אם נגע האוכל שלישי של תרומה במשקה קדש
 טמאה ולא יהיה רביעי ופסול לבד אלא יהיה הוא תחלה . הכלל העולה שהאב
 והראשון והשני ישנו המשקין תחלה ואפילו היה משקה חולין . והאוכל שלישי של
 תרומה או של קדש כאשר נגע במשקה קדש טמאה ויהיה תחלה לקדש אבל זה
 האוכל שלישי לא יפסול משקה תרומה וכל משקה חולין . והאוכל רביעי של קדש
 לא יפסול משקה קדש וטבול יום לבדו ישיב משקה תרומה שלישי לתרומה ויסים
 משקה קדש רביעי ולא ימלא משקה במדרגת שלישי ורביעי כי אם בצופן זה בלבד .
 וגם מחוסר כפורים אחר שהעריב שמשו יהיה דיוט כטבול יום לפי הדיון כי הוא
 פוסל את הקדש בניגיעו כטבול יום כמבואר בפ"ב דזבחים . וכמו שהאוכלין טמאים
 מטמאים את המשקין כן המשקין טמאין יטמאו את האוכלין ואע"פ שאלו המשקין
 נטמאו בשני כמו שמלינו בתוספתא טבול יום אוכלין מטמאין את המשקין לעשותה
 תחלה והמשקין מטמאין את האוכלין לעשותה שניים . וכן משקין טמאים יטמאו
 הכלים כולם בתנאי שיהיו המשקין באין מחמת טרף או מחזיה אב מחזית הטומאה
 לאשתיק משקין הבאין מחמת ידים כי הדים ג"כ מטמאין המשקין כמו שהתבאר
 בזבין וטבול יום וידים כי הדים הם שניות לעולם ובירושלמי ריש פרק חומר בקדש
 אמרו פשיטא שאין משקה מייטמא מיהד לעמא את הכוס ואולם יטמאו המשקין
 שנטמאו מחמת הידים לאוכלין של תרומה וישבו אלו האוכלין שניים כמו שהתבאר
 בסוף מ' זבין וכבר התבאר במסכת פרה פ"ה שהמשקין אשר יטמאו באוכלין
 טמאים וכן המשקין אשר יטמאו בכלים ואפילו חילו היו אלו המשקין טמאים שנטמאו
 באחורי הכלים שהמשקין יהיו תחלה ויטמאו כלים אחרים * הגה"ה וע' פ"ז דהלכות
 ושומר זה כי הוא עיקר שהלטרך ממנו . ואולם אוכלין
 טמאין לא יטמאו כלים בשום פנים ובגמ' דפסחים אין אוכל מטמא כלים ואין
 כלים מטמאים כלים ומשקין מטמאים כלי חרם מאחירו מה שאין כן באוכלין .
 ואולם אוכלין ומשקין טמאים לא יטמאו האדם אם נגע בהם זולת אם נגעו בידיו
 שאז יהיו טמאים . ואם משמח האוכלין או המשקין בשתי ידיו נטמאו שהיה ואם
 נגע ביד אחת נטמאת היא לבדה אבל אם האדם אכל אוכלין טמאים כשיעור
 נכמות מחזי פרים או שעה רביעית הלוג ממשקין טמאין נפסל גופו ויהיה שני
 לתרומה ואם נגע בתרומה פסלה :

ובמבוא שקדם באורו ידוע שזוהי של זב ודוקו וימימי רגילו ושכבת זרעו הן אבות
 הטומאה ויכללם שם משקין טמאים לפי שהם תולדות המים ומשקה היואל

מהזב יקרא משקה הזב והיואל מן המזרע יקרא משקה מזרע ומטמא מה יקרא
 משקה טמא מה ומטבול יום יקרא משקה טבול יום . ודם הגדה ודם המת הם
 אב הטומאה וגם הם נקראין משקין כי הם בכלל ז' משקין . ואף כי זבוח של
 זב ודם הזבה ושאר מה שיואל מנופס כגון רוקם וימימי רגילה הן אב הטומאה .
 אם נגעו . הזב והזבה והגדה בא' מו' משקין יהיו המשקין ראשון לטומאה ויקראו
 תחלה לא אב כמו שבא לשון הברייתא אחד משקה שנטמא באב הטומאה ואחד
 משקה שנטמא בולד הטומאה הרי זה תחלה הרי לך חילוק בין משקה היואל
 * הגה"ה זה הונו אינו בהקדמת הרמב"ם ז"ל :
 תשיין גמ"ס ריש פ"ב דטבול יום :

נגעו בו . ובשני מטבול יום שניו כל הטמאין בין קלים בין חמורים המשקין
 היואלין מהן במשקין הטועין בהם אלו ואלו תחלה חוץ מן המשקה שהוא אב
 הטומאה כלומר חוץ מן הטמא שהמשקה שלו הוא אב הטומאה שהמשקין היואלין
 מאב הטומאה הן אב ומה שנגע בו הוא
 תחלה * . ופי' בין קלים בין חמורים ט .
 פראו בגמרא בס"פ כימי הדם קלים טרין
 חמורים זב ובין אכל אוכלין ומשקין טמאין
 שנטמאו טומאה קלה הנה המשקין היואלין מהם ומשקין שנגעו בהם אלו ואלו
 תחלה . ומה שאמרם התוספתא חומר בזים מה שאין כן במשקין שהמים עושין
 אב הטומאה לעמא אדם ולעמא בנדים
 משא"כ במשקין * רואה לומר שלא ימלאו
 משקין שיהיו טהורין שנתחדש להם דבר
 שיהיו אב הטומאה לעמא אדם ובנדים

* הגה"ה אין שם בהקדמת הרמב"ם ז"ל ל' זה רק
 הרי לשיטה ומאמר המבנה בין קלים בין
 חמורים יראה בו אפילו אכל אוכלין טמאין ושהם
 משקין טמאין שנטמאו טומאה קלה ט' ע"כ :

זולת מי תחלה שנתערבו באפר פרה שנטמאין אדם ובנדים : [סי' בדר] ואלם
 אוכלין טמאין לא יהיו לעולם אב הטומאה שאם נגעו באב יהיו ראשון ובתוספתא
 טבול יום חומר במשקין משא"כ באוכלין שהמשקין נעשין אב הטומאה לעמא אדם
 ולטמא בנדים ולטמא כלי חרם מאחירו וכלי שטף מאחוריו מה שאין כן
 באוכלין * . כבר ביררנו *
 שכלי חרם לא יהיה אב
 הטומאה וכלי חרם אינו
 מקבל טומאה אלא מאב
 הטומאה וממשקין ואפי'
 הם ולד הטומאה .
 נקדע דברג כתיב :

הגדה סי' לפי
 נמכר גבי
 טומאה מה דג"כ
 אינו ראוי לעשכב
 ומרכב כדתק ריש פ'
 תבאר חזין ג"כ
 אינו ראוי לטומאה
 נקדע דברג כתיב :

הטמא אדם מטמא כלי חרם חוץ ממשקין שנטמאין כלי חרם ואינן מטמאין אדם
 בזמננו כי אם בעת שישהה אותם פסולו מדרבנן כמו שקדם זכרו . והכלי חרם
 אינו מקבל טומאה אלא מאחירו ובהיסתם הוב . והכלי חרם אינו מטמא לעולם אלא
 זולת אוכלין ומשקין וידים לפי שכלי חרם הוא ולד הטומאה לעולם והאלד אוכלין
 ומשקין מטמא אדם וכלים אינו מטמא :

הגדה מכל מה שקדם באורו יתבאר שהמשקין כבר יהיו אב הטומאה וכבר יהיו
 ראשון ומלא בהם מה שהוא במדרגת השלישי והרביעי והוא משקה שנגע
 בטבול יום לבדו ולא ימלא במשקה שני לעולם וזה שהאב והראשון והשני ישיבם אותו
 תחלה והג' לא יטמא משקין כלל אם לא יהיו משקין של קדש ויהיה זה המשקה ג"כ
 תחלה לקדש . ולשון התוספתא אין לך משקה הטוענ בשלישי טמא אלא של קדש
 בלבד וכאשר נטמא המשקה של קדש ישוב תחלה לקדש וזהו בא לשון התוספתא משקין
 מטמאין שנים ופוסלין אחד בקדש מפני שהן תחלה כלומר אם יגעו המשקין באוכל
 של קדש יעשהו שני והשני יעשה שלישי והשלישי יפסול את הרביעי שהראשון והשני
 והשלישי בקדש טמאין ומטמאין הרביעי פסול ואינו מטמא . הנה עתה מבואר הוא
 שכל משקה טמא הוא אב הטומאה או ראשון מלבד משקה של טבול יום אשר הוא לא
 יקרא טמא אלא פסול כאמרם ז"ל שפסול בטבול יום ולא אמרו לעולם בשום מקום
 שנטמא בטבול יום ואין לך משקה שיקראוהו שם של שניות בשום פנים ואם הוא
 שני במספר בחשבון האב הנה הוא תחלה לפי הדיון ואין ראוי לקרותו שם של
 שניות אבל אוכלין עמאין ימלא בהם ראשון ושני ושלישי ורביעי ולא ימלא בהם
 אב כמו שקדם . וחולם כלי חרם הנה יהיה ראשון ושני וזה כשנטמא במשקין שהם
 תחלה לפי מה שקדם . ושאר כלי שטף יהיו אב וראשון ושני לעומתה והוא שנטמאו
 במשקין טמאים לבד לפי שכל ולד הטומאה אינו מטמא כלים אלא משקין כמו שקדם
 ואין לך משקה מטמא כלים אלא הנכנסין וזהו מאב הטומאה ולא ימלא כלי משקין
 הכלים לא שלישי ולא רביעי . וראוי להבין שכלים טמאים אפילו נטמאו במשקין
 טמאים אלו הכלים יטמאו האוכלין לעשותם שלישי ויהיו פוסלין את התרומה כמ'
 שהתבאר

חזון נרות ה) עין גמ"ס סוף סי' א' דס"ב דטבול יום : ט) ומש"פ ופי' בין קלים כן חמורים וכו' עין בהקדמת הרמב"ם ז"ל וראה שכתב הר"ב ז"ל בפירושו פ"ב דטבול יום ע"כ :

הקדמת רבינו עובדיה ז"ל מברטנורה לסדר טהרות

ואפילו היה השני והשלישי קדש אצט עושה רביעי בקדש הואיל והוא חולין שנעשו על טהרת התרומה ואצט התרומה עצמה. פרק שלישי מידים. את שנטמא באב הטומאה מטמא את הידים ואת שנטמא בזר הטומאה אצט מטמא את הגדה רפה דה"ל ס"ה. יודים* אוכל ראשון וכלי ראשון מטמאין את הידים. חולין שנעשו על טהרת הקדש י"א שהם כחולין ויש אומרים שהם כהרומה ויש אומרים שהם כקדש. ופסק ההלכה חולין שנעשו על טהרת הקדש הראשון טמא והשני פסול לבד. האוכל אוכל ראשון או אוכל אוכל שני הוא שני. והטעם מפני שידוע הוא שהשני פוסל את התרומה ואצט היינו אומרים שהאוכל אוכל שני יסוב שלישי א"כ לא יפסול את התרומה וזמא לפנמיים יהיו המשקים בפיו עם האוכל שני ויטמאו המשקין ויעשו חלה. האוכל שלישי יסוב שני לקדש אבל לא לתרומה ואפילו שיהיה האוכל הוא נעשה על טהרת תרומה ודי לנו שיעשה שלישי בקדש אבל גבי תרומה יסוב במדרגת התרומה עצמה כלומר שהוא פסול לאכול התרומה ואצט פוסל התרומה אם נגע בה ואם אבל שלישי של תרומה נפסל נטפו מלאכול בתרומה אבל לא יפסול אותה במגע. ע"כ מה שמלאחי בכ"ה הקדמה לרבינו עובדיה ז"ל על סדר טהרות והבהרה ופרשתיה כפי קולר עניות השגת דעתו. ברוך העוזר האמת:

שהבאר בסוף זבין. והאדם יהיה אב הטומאה וראשון ולא יהיה שני לעולם לא מן ההורה ולא מדרבנן בטומאת מנע לפי שכל ולג הטומאה אצט מטמא אדם ואפי' משקין טמאים לא יטמאו אדם כמו שקדם באורו אבל יהיה שני כשאכל אוכלין טמאים או שהם משקין טמאין או באחד מן הדרכים המנויין בסוף זבין אשר הם גורה מדרבנן. ומה שאמרנו שיחשב האדם שני ויפסול את התרומה הוא לבד עד שיעבר במקה וכן הכלים שנטמאו במשקין כאשר נטבלו במקוה נטמאו מטומאה מיד בלתי הערב שמש. ולשון ספרא אין אוכל אוכלין טמאין או שותה משקין טמאין טמא טומאת ערב. עוד שם כלים שנטמאו במשקין עולין מיד טומאתם מיד לפי שהיא טומאה קלה מדרבנן*. כל הגדה מכלן עד סוף ההקדמה אינו מועק מפנימה הכתובים אלא מפי"א דה"ל שאר א"ה ופירושו ז"ל לפ"ג דמשכת טהרות ומתקומות אחרים:

והטבל והמזומע וגדולי תרומה ומעשר שני הרי הן כחולין. השלישי שבתרומה מטמא משקה קדש ופוסל אוכל של קדש ושל חולין שנעשו על טהרת הקדש. בד"ה בתרומה עצמה אבל חולין שנעשו על טהרת תרומה שנים עמאים והשלישי פסול

ובערך בערך אב כתוב וסדר טהרות היה לו לקרותו סדר שומאות או דין המסאות אלא כינה סדר טהרות ע"כ:

בעורת ה' אשר אין כמותו כאלים. ומשמיד עובדי אלילים ופסילים. נתחיל בליקוט פירושי מסכת כלים.

הקדמת המחבר תוספות יום טוב

ומכתבי אל האלוף הנכבד. כה אמר מכתבי מכתבו ותחתיו ניכר. כי אנשים אחים אהבנו שארי בשר וקרובים. דאימא רבתא דידיה וידי אחיות היו מבני טובים. מזה רבה בזה ליד לא אחימנה. כל ימי ננטעתי עליה מתי תבא ליד ואקיימנה. הגני אנכי שולח לו את כל וגוכת. ולא אקח ממנו אפילו פרוטה אחת. כי אם שכרי אחי ופעולתי לעשות לרובי נחת. דאגב גרדא. כשהיתה אחי סברא. מה שלעגית דעתי נראה. ככתבי בחינה וביראה. ואם לרצון יעלו לפניו. יאחו לריק דרבו במדת העניו. על ספרו בשמי אותן הדברים יעלה. ודי לי שזכיתי לזו המעלה. אלו דברי פי חכם חן חן טהורות. על ראשו יחולו ויהיו נאות. כל הדרכות כולן שבספרי הגבורות. אחרי אשר רוח אלהים בו חוגה. הגמלא כזה איש אשר מהנות שוגא. וכן העתיק לי מצוב מה"ס ופדי מעליו. רק דברי הר"ם האינעס מעליו. דלמאי חוי' לי כפלו. גם כתב יגיע כפו ומפעליו. ואקחם ואצמנם ברוך חיבורי אחת הגה ואחת הגה. אל המקום אשר בהם תדברנה. ועל כל דבור ואמירה. שמתי עם אומרו חמיד והדירא. ומעתה בקול רינה וקודה. הגני לאל יחברך מודה. אשר ע"ג גלגל וסיבב. שפתי ישיט דובב. אף עמים תובב:

אמר יום טוב בסיעתא דשמיא. מלחא אחייע. דחד מן קאמיא. דאשליח רברביא. מדרבנן וחימיא. דחבורי דנא הוי חוי. אמר רזי לי רזי. דידעית אנא. ובקושטא קאמינא. דבורמי"א קאלא קדישא. איתא חד מדרבנן ופרישא. די שמייה מהר"י שמועין וואלק במהר"ר יהודא ליוא אופנהיים. ובידיה אנא חיות. טורי אבני גזית. על סדר טהרות. פרישא מהוללה מרבן של כל הגולה. הוא הגאון מהר"ר באר מרוטנבור"ק הידועה. אשר חכמתו עדיפא מגזוה: וכאשר כתוב למהר"ר וואלק ספר. לשלוח לך אותן אחרי ספר. הגה אנכי ידעתיו. ובטובו הכרתיו. כי את הטוב אל ימנע. והוא מן הגמנע. וכשמעי שמועה הטובה. קבלתי עלי לחובה. לטרות בגופי ומאודי. להביאה אל ידי. לא התמהמהתי וחשתי. בשבע חקירות דרשתי. עד שמלאחי את שאהבה נפשי בתחלה. לאחד מהושבי וורמיי"א הקהילה. ודברי בפיו שמתו. לאמר עם הספר אשר למהר"ר וואלק יחדתי. במתן אנא לשלוח לי העתקה. ומה' יחשב לו לנדקה. וחסד של אמת אשר יעשה עם המת. אשר ציטיבה של מעלה בין הגומדים והדורשין. שפתותיו יהיו דובבין וירחטין. וגם אם עלי מתן ירבה. יטב צעיתי ויכשר אדרבה. ובהגיע דברי

הקדמת ספר אליהו רבא מהגר"א ז"ל

לחמירו הותיק הרבני המופלא ומופלג בתורה ויראה המנוח מהו' באר מוויילנא בהחסיד המנוח מהו' אליעזר זצ"ל נכדו של הרב החסיד המפורסם המנוח מהו' יהודא אריה זצ"ל אשר מקום מושבם היה בק"ק שאר במדינת זאמנא אשר יצק מים ע"י אליהו ובור לשוב והוא כלי מוכשר לקבל טהרות הקודש וקבל פירושים אלו מפה קדוש הג"ל והוא כתבם על הספר בדיו:

כפי ובלבי שמרה. זה לי ימים רבים אנכי צביתו לא אתן שנת לעיני לעפסי תנומה. עד אמלא מקומה. גם אנכי חזרתי שניה גם שלשתי לפני הרב גם משניות גם תוספתא ואחר כל פרק משניות שיתו לפני תוספתא הגשית על זאת. ויהי בעלות ה' את אליהו השמים ואנינו כי לקח אותו אלהים. ואשב משמים. ואומר אהה כי יחס לריק כחי פן תשכח את הדברים אשר שמעו אחי ואשר כלו עיני עתה מהר יגזוז חיש ויעופ:

לכן אמרתי לכתוב זאת זכרון בספר למען לא תשכח מפי. ואמרתי אני אל לבי הן למרחוק גדול שמו ואזן לא שמע דבר מנא. הלא טוב אם את הדבר הזה בדפוס אקבעהו. אשר הרעבים ללחמו והלמאים לשמוע את דבריו. אלהים לחם סתרו. ויין משך לשקינו. אורח מיסור אודיענו. ואם לא דבר אחד מני אלף מביטו אותו אלק. במעט הדבש הזה אשר הטעמינו. יאורו גם עיני חכמים יושבים בשבת תחמוני. ואיש איש פרו ימתק לחפו. כי ילמדו דרכו. בראוהם

אברכה את ה' בכל עת תהלתו ידבר פי. ואני בצווי הגה ואשב צבית הרב החסיד הגאון הגדול האחד בדורותיו. ומי אנכי כי אומר עוזו טרואותיו. ואי יריעה הכיל תודיע את נביותו. אשר נביר לכו על כל אשר היו לפניו. גם בעגלה גם בנסתר רמו עיניו. גם בכל חכמה ומדע. אשר לאיש לא ידע. וכל הכתוב בספר תורת משה ובספרי הגבוים. וכל דברי הנאים והאזרחים. אשר אהנו גמלאים. אם בעגלה אם בנסתר. את הכל אין וחקר. ויחיה דעתו. והגה כל הדברים יגעים לא יוכל איש לדבר. לכן אם אדמה לו תהלה. הלא הוא רב הגולה. נר ישראל ע"ה ס"ה בישראל גדול שמו. החכמה מתה עמו. כבוד קדושת שמו מו"ה **אליהו** זלה"ה יהיה כשכתי צביתו ואמלא קן לפניו ואשרתהו ואלוק מים ע"י א"ה ו. ואחל את פניו לאמר חני נא מתורק הביני ולמדני טוב טעם ודעת ואלמדה קאת מתורק. והרב הגאון ז"ל בחסדו העיבתי ועזרתו תרני וילמדני דעת מקרא ומשנה. והנה זה סדר טהרות רבות ינעתי עד שמלאחי ושנה ושלש עמדי למען התי ערכה

הקדמת ספר אליהו רבא

חלילה לו להאשים את הרב ז"ל. כי זאת ישיב אל לבו. לו יקריב את הדבר הקטן אל הרב והשיבו דבר. או על דרך סברה או יודיעהו גירסא כדוע כי היה לו גירסאות חדשות בש"ס בבלי וירושלמי ובספרי וברייתות. ואם אני ידעתי והקשיתי את הרב. היה משיבני דבר. אפס אל הסנהי להקשות ולא שאלתיו לכן אין השב. או יאמר האם אשר יקשה דבר ממנו תלוי משנה הוא בדי כי בשכחו ממנו דברי הרב ולא כתבתם עליו כי כתבתי אחרי מותו את אשר קבלתי בעל פה. ויאשימני וחלילה לו מהאשים את כבודו. ואני כל אשר בכחי לעשות עשייה. וענולתי הרבה בקוצר רוחי ובאפס מזימתי לא אחת ולא שתיים עד שמלאתי. ואחלתי לפיכס ערכתי. לט לחמו בלחמי ושאו ציין מסכתי. למען תשכילו את אשר הלמדו. ורגליכם במישור העמידו. כי חכמים יחכשו עוד ולקח יוכישו. טל אורות יעשו. לחמכם במשקל השיבו. והאמת האהבו. ויה' אלהים אמת. ינחמו בדרך אמת. ויורשו דרכיו וילכדו בלורחיהו ארחות ה' חסד ואמת. והקים לנו את הדושה. ומלאה הרצן דעה. במהרה בימינו אבי"ר:

באור הגמיות אשר תשים לפניהם. אשר המה יטעו על אורח מישור. מנדי חדשות אשר יאמר היום ראה זה חדש הוא. ועוד זו עשה און חקר וחקן את כל ההוספהא בהגות שונות ובאורים שונים ומתוקנים. יקרים המה מפנימים. אשר החכמים עזבו ועין לא שופחה. ומזה הנשע ידעו כי רחבה חכמת הרב מני ים וארוכה מארץ מדה. כי בכל חכמה שם ידו הרה. ודרכי עטם דרכיו. שלם כל התיבותיו והאמת כל ארחותיו. ואנכי הדל אשר לחך עפר רגלי הרב ז"ל על כל פירוש מהמסנה אשר ידעתי או מקום מולאו מההוספהא ואכתוב את דבריו על המשנה כאשר שמעתי מפיו ואביא עליה את ההוספהא לעד. כי ידעתי כי על כן לוי שיתי לפניו ההוספהא הישנית על כל פרק למען אדע איכה יחברו יחד המשנה וההוספהא והיו לאחדים בידי. גם כמה דברים אשר פירש לי הרב ז"ל ואחרי מותו עיינתי בספרים ומלאתי כמה דברים בפירוש הר"ש והר"מ ומיה"מ. ואף גם זאת לא מננתי מלבסחן למען אדע את הפירוש אשר בחר בו הרב ז"ל והכריע לזה הפירוש. והגני משיל את תחנתי לפי כל קורא בספר הזה רי יקשה ממנו דבר

כללי שומאות מספר אליהו רבא מהגרי"א ז"ל

ואיכה מטמאה בבית הבליעה לפי שהוא בית הסתרים. וכלה איכה מטמאה אלא בשרה ואב"י אבל עור ועממות וגידין וקרנים וטלפים ודם אין מטמאין וכן חלב נבלת בהמה טהורה:

נבלת עוף טהור אין לה אלא שומאה אחת בלבד כות בבית הבליעה. אבל עוף טמא ודגים והגבים בין טמאין בין טהורין אין להם שומאה כלל:

פרת הטאת מטמאה את השוהם והמקבל והמזה והמורק והמסודס והמגליך עץ ארו ועוד ממנה אפרה ומי הטאת מטמאין. ומי הטאת אין שנים שיש בהן כדי היותם ואין בהן כדי היותם מטמאין כמנהג ובמשה ואין בהן כדי היותם מטמאין כמנהג ואין מטמאין במשה:

הכלים הנושעין במת העשין אב הטומאה הן ששה. כלי מתכות כלי עץ כלי עור וכלי עגס כגד וסך. שני כלים מייטמאין ואין נעשין אב הטומאה כלי חרס וכלי נחר. עוד אחד מדברי סופרים וסוכיות. ג' כלים אין מקבלין שומאה לא מד"ת ולא מד"ס והן כלי אבנים כלי גללים כלי אדמה. כלי מתכות הן ששה מינים. והבוסף והמשה וצבול וצביל ועפרת. כלי עור כלי עגס של בהמה חיה ושוף בין טמאה ובין טהורה ושרצים חוץ מנכף העוגיה והגבים ודגים בין טמאין בין טהורין. וכל שנים הכל טהור ואם חצר לעור שנים דבר הגדל בארץ אפי' כל סהו מטמא:

המת וכל הפורס ממנו עשה שבעה שומאות. כלים ואדם וכלים. ראשון ושני בחולין ושלישי בתרומה ורביעי בקדש. הוב והובס נדה ויולדת ומזרע עשין ששה שומאות. עשה משכב ומושב ומרכב ומשיטת והן מטמאין אדם לטמא כלים בשעת מגען ושני בחולין ושלישי בתרומה ורביעי בקדש. ושאר אבות הטומאה עושין חמשה. מטמאין אדם לטמא כלים בשעת שומאיהו ושני בחולין ושלישי בתרומה ורביעי בקדש ושאר וש"ו עושין ארבעה ראשון ושני בחולין ושלישי בתרומה ורביעי בקדש:

לעולם אין כלי חרס נעשה אב הטומאה וכן אובלין וכן משקין לעולם אין נעשין אב הטומאה. חוץ ממעיות הוב חובה נדה ויולדת ומזרע עובד כוכבים ובעל נדה. ודם המת ודם השרץ ומי הטאת. כל הנעלי חיים אין מטמאין ואין מטמאין חוץ מן האדם. ושעיר הגשאלה מטמאה את המשאל אבל הוא עגמו טהור:

אלו אבות הטומאה שהן מדברי סופרים. דם תבוסה וארץ העמים גתה ואוירה ובית הפרס. ושלשה בית הפרס הן שדה שנאבד בה קבר. ושנחרס בה קבר. ושדה כובין. ומדורות העובדי כוכבים. סככות ופרעות. ונוגע בשבר של מקשה לילד. וארוות שיש בהן חלל טפח. (עיין ברכות דף י"ט ע"ב מדלגין היינו ע"ג ארוות כו') והמאהיל בכעזי המרדע. וסרפה ששפתה. ועור האדם. ואלו שהן מטמאין ביביה מד"ס הכותי משכבו ומושב ומרכבו רוקו כיחו וטעו מי האף מי רגליו. וצנות כותים נדות מעריסות ומטמאין בכל אלו כעובדת כוכבים. הוב חובה נדה ויולדת ומזרע שמתו מטמאין משכב ומושב ומרכב ומדף. עבודה זרה ומשמשים והקרוצתה. משת לעת שנבדה. וצנות כותים מטמאין את צועליהן ושומאית כותי שהיא כעובל נדה ושומאית ע"ה שבדין מדרס לפרחים ושל פרחים מדרס לתרומה ושל תרומה לקדש ושל קדש לחטאת.

ששה מיני נעשין הן. עור הבשר. שחין ומכוה. קרחת ונבחת. נחקים. בנדים. בתים. עור הבשר שני שצושות ונ' סימנים. קרחת ונבחת שני שצושות ושני סימנים. נחקים ב' שצושות וב' סימנים. שחין ומכוה שצושות אחת וב' סימנים. ונבחים שני שצושות וסימן אחד. ובתים ג' שצושות וסימן אחד. הפסיון מטמא ככולן ד' מראות. עור הבשר ונחית ומכוה וקרחת ונבחת. וב' מראות בנדים וכן בתים:

הא לך כללי שומאה ואורך פירושה היא זיל גמור. ושאר כללי כתבינן בשלהי ובים.

שנים עשר שומאות הן וכן כוללים כל מיני שומאות. ששה שומאות יולדות מגופו. ז' חובה נדה וילדת מטורע שכבת זרע. שלש שומאות הן בלא מנע. האורף את הפרה הטועה בהן במיחתן. מת ונבלה ושרצים. שלש שומאות הן בלא מנע. האורף את הפרה וכללה אפרה ומי הטאת שהן מטמאין במגע ובמשה. והאורף פרים ושעירים הנשרפים. והמשלה את השעיר לעזאזל. אלו הן שומאות שבעה ימים. ז' חובה נדה ויולדת ובעל נדה ומטורע בימי ספרו וטמא מת:

אב הטומאה של ז' בשרו ומעייטתיו שהן זכור וזבה וטבת זרעו ומיני רגליו ורוקו וכלל רוקו הן כיחו וטעו ומי אף. משכבו ומושביו ומרכבו. כולן מטמאין אדם לטמא בנדים בין במגע בין במשה חוץ מרכבו שאין מטמא בנדים במגע אלא במשה. וכן זבה ונדה ויולדת ומטורע. חוץ זכור וזבה וטבת זרעו שאין באשה ויש שני דברים אחרים כנגדן שהיא מטמאה את בעלה לטמא אדם וכלי חרס ובמקום שזו הוא דם נדה:

אב הטומאה של מת. מת וכותי מת המת וכותי מן גלל ותרווד רבך שדרה ועונגלת אבד מן המת ואבד מן החי רובע עממות מרוב בנין או מרוב בנין רוב בנינו או רוב מינו. רביעית דם ודם תבוסה תרווד ועוד עפר קברות אלו הן מטמאין במגע ובמשה ובאהל חוץ מתרווד רבך ותרווד ועוד עפר קברות שאין מטמאין במגע. עגס כשעורה וארץ העמים ובית הפרס אבד מן החי ואבד מן המת שאין עליהם בשר כראוי אלו הן מטמאין במגע ובמשה ואין מטמאין באהל. גולל ודופק מטמא במגע ובאהל ואין מטמא במשה וכן קבר חרס. וקבר שלפני הדיבור מטמא במגע וכלים הנושעין בהן: שלשה מיני אהלים הן. שמהילין על המת ושהמת מאהיל עליהן ושדבר אחר מאהיל עליהן ועל המת: וכן אדם הטועה בכלים וכלים באדם הן אב הטומאה:

אב הטומאה נבלה הן שלשה. כותי בשר ואבד מן הגולה ואבד מן החי וכן בערבים כעדשה בשר. ואבד מן המת ואבד מן החי.

השוורף את הפרה כל העוסקין בה מחלה ועד סוף היגוע והגושא את אפרה ואת מי חטאת. השורף את הפרים ג' פרים וב' שעירים מטמאין משילוחו חוץ לחמת עורה כל העוסקין בהן עד שיעשו את אפרה. המשלה את השעיר לעזאזל משילוחו חוץ לחמת ירושלים:

שכבת זרע היא נדה אב הטומאה. ועוד יש מדגריסה עובד כוכבים כוז לכל דבריו וכותי כעובל נדה:

ומצורע הן ג'. נעטי אדם. ונעטי בתים. ונעטי בנדים שהן ג' מיני בנד שתי וערב ועוד:

כל האבות שאמרנו כולן מטמאין במשה חוץ מש"ו ומזרע בימי ספרו וכלים הנושעים במת ואדם הטועה במת ומי הטאת שאין בהן כדי היותם ושחן אלו מטמאין במגע ולא במשה. וכולן אין מטמאין באהל חוץ מן המת וכל הפורס ממנו. ונעשים מטמאין בביאה ולא באהל. וכולן אין מטמאין אחרים שומאית שבעה חוץ מן המת וכל הפורס ממנו לכל הנושעין בהן ואדם בכלים שנגעו במת או אדם שנגעו במת וכל הפורס ממנו מטמא כלים שומאית שבעה:

אלו שנים עשר הן מדברי תורה ויש שומאה אחרת שהוא מדברי סופרים שומאית עובדת כוכבים ושלש שומאות יש בה היא עגמה ומשמשים והקרוצתה וכן יין שנחנפך לפניו. ודאי והן מטמאין כשרין: נבלה היא נבלת חיה ונבלת בהמה בין טמאה ובין טהורה מטמאה במגע ובמשה

יבקש דעת

וגדוק. ומ"ש רבינו דנחמ"א לוג דסג גס הרמב"ם מולד שאול דלורייאה. כן מוכח ג"כ מרמ"ב ע"ה כחז הראב"ד בסוף דבריו. ומ"ש רבינו דרמב"ם קרי ל"י לקדושי כסף דרנן כוונתו על מה שחזר ע"ה סוף מ"ס. מיהא לא אמר סהם מדרבנן. ליתן טעם לכמה על מה שקרא הרמב"ם לרנ"י. הכלתי מפורשים בחורה כן. כעין טעם זה מולד ג"כ ברמב"ם פ"ה ממו"מ פ"ה ד"ה תבס הראב"ד. ובחמ"ט ג"כ אחר שרמ"ב בעצמו כ"כ בפ"ה. למה דחק עצמו בכ"ה כפי"ג להק"ו על השב"ט הראב"ד כרביעי"ט דס. ד"ל לרמב"ם דקרא על כל נפשות מת לא יבא הוא אשכנחא בעלמא. ור"ה אפי' הוא כתב בס"ג על רביעי"ט דס. ולכן אפי' נראה כדברי ע"ד זקוק"ל דגם רביעי"ט דלורייאה. ואולי לכת"י לא הבוה רכ"מ מדותיה ס"ה ד"פ"ג עם הא ד"ס"ה. משום דנפ"ה אמר הרמב"ם אפי' שכן דברי קבלה. מחא"כ כפי"ג לא אמר שכן דברי קבלה. וכ"כ שררה ו"ו נלגולה של מת [ערכ"מ פ"ה מ"ט"ו ה"ח]. ו"ו רוב מינין עלמותיו. דהייט קב"ה עלמות. או רוב בנין עלמותיו.

דהייט ב' שוקיים ויך' א' [סג]. וכ"כ רובע קב מ"ב עלמות לכה"ל [וחגיגו פ"ג ממת ב' לרובע מ"ה]. וע"פ ר"ל דח"י קב מ"ב עלמות וד"ו דלורייאה דה"י מיר מגלה עליו כפי"ו דע"ר. וי"ל ס"ג גלש"ן [אב"י מ"ש רבינו שר"ק להיות רובע קב מ"ב עלמות לכה"ל סי"ט לעמ"א בבל]. מחא"כ לעמ"א נמנע ובמח"א. דה"י אפי' ע"ס כשורה ממתח נמנע ובמח"א. וכן מ"ש רבינו בשם הרמב"ם דעמ"א רובע קב מ"ב עלמות אפי' דין חורה הוא ג"כ רק לענין עומתה אהל. מחא"כ לענין עומתה מנע ומח"א כ"י הרמב"ם ה"ה"א כפי"ג עם כ"י דעין עומתה אפי' על ע"ס כשורה הלכה כ"ה. ה"י הוא דין חורה ולא מ"ה"ס [וכ"כ אבר שלם מוארס חו או מת ואבר ר"ל על ע"ס שלם שיש עליו בשר כר"ו וגידין. כל אלו מטמאין בנגע ובמח"א ובח"ל לרש"י. ולכלים ולחוליים ומשקין אפי"ט רק בנגע ור"ה. וכ"כ נטמ' גס בנתלה א' מן באויר. וכל אלו כשנטמאו ממת נעשה א"ב או א"ב אבות כמו שיט"א ב"מזון. חוץ מ"כ"ל ואלוהין ומשקין דמדח"ן לכן עברה במקוה. א"ן נעשין א"ב העומתה לעולם וא"ן נעשין רק דאש"ן כשנגעו בנתה או כשנטמאו עמו בח"ל [עמ"ס לקמ"ס פ"ה ס"ג].

ח עור ים ה' אבי אבות העומתה במת. אבל חלוקין בהלכותיהן מהך דלעיל. ואלו הן ע"ס כשעור'. תרודו רקב. קבר. אהל המת. כלים או בגדים שנטמאו ממת. ונבא"ס אחת לחתת. עצב בשעורה. מטמא בנגע ובמח"א. ואפי"ט בח"ל [ולרמב"ם ס"ג ממת ע"ס כשעורה אינו דלורייאה. וה"ן עליו עם הראב"ד וס"ל דנגע דיד' דא"ו ומח"א דיד' ה"מ"ה"ס [אב"י ג"כ דה"ר"מ עם לא כ"י כ"י אלא על אבר שא"ן עליו בשר כר"ו]. והראב"ד סק"ס על זה דז"ו ע"ס כשעורה. כל"ו וע"ס כשעורה ה"י וד"ו אפי' לרמב"ם דלורייאה ולרמ"ב עם הרמב"ם בלח"ת מיי"י באבר מנול קען שא"ן כ"ו ע"ס כשעור'. נמנע דע"ס כשעור' לכ"י דלורייאה. וכן כ"י הרמב"ם כפי"ג ה"י בע"ס כשעורה הוא דין חורה ולא מ"ה"ס [ובח"ל דברי הרמב"ם לעיל [א"ה] מיהא בפתחה לפיכך חשיב הרמב"ם לע"ס כשעור' כגז"ת דרנן כמ"ש ע"ד זקוק"ל ועמ"ס שאול ה"מ"ס ואינו משום כחוס] תרודו רקב. והוא מל"ה הפי"ס [אב"י הוא שמה תרודו מורה בל"ן וז"ו כ"י וז"ו מדה מיוחדת לרופאים המרפאת כ"י וע"כ חמ"ל בל"ו פ"ו מ"י"ג שמה תרודו רקב. הוא מל"ה תרודו גדול של רופאים] מבשר המת שרקב ועשה אבר. מטמא במח"א ובח"ל. ואפי"ט בנגע. מדח"ו נוף א' ח' ואל"ה לנגע בנפ"ט א' בכל קרטיין וקרטיין שבו [גם על זה כ"י הרמב"ם עם דל"ו דלורייאה ומדח"ו ל"י הראב"ד על זה עם דלורייאה דא"ו ל"י. אבל רש"י חולין [דק"ס ב] כ"י דתורוד רקב בל"מ"ה"ס הוא. [אב"י ולמ"ש רבינו לעיל ב"ה"ו ד"ל דבר שא"ו מ"י מפורס בתורה קרי ל"י רמב"ם א"ן דין חורה. ח"כ ל"י דרמב"ם ורש"י לא פליגי. וכ"כ הרמב"ם בס"ג ממו"מ פ"ה כ"ל"ו ח' אע"פ שכן דברי קבלה א"ן דין חורה. אלא דל"י קבלה קודם הרמב"ם א"ן דין חורה. אפי"ט ח"ל ר"ל רקב ח"כ"ל נקבר מת שלם בלי חסרון אבר ובח"ל של ש"ס. ושי"ה' יקבר ערוס בתוך ח"ל"ן הנ"ל בל"ו א"ן עם הערוכות מדבר אחר [רמב"ם פ"ו ממו"מ ופ"ג ממת]. קבר. ר"ל ח"ל"ן שא"ו קרקע עולם [כ"ל ד"ל אפי' ממו"מ מ"ס שאמק"ט] ויש בחללו למעלה ממת טע"ט והוא סה"ס מכל ל"ד. אם יש בתום א' מהטומאות שמכרו לעיל בל"ו ח' ה"ר"מ מטמא בנגע ור"ה אפי' נגד הריקן שבהארון [וע"י מ"ש כס"ד פ"ג דהלכות בקריית ארבע]. אהל המת. ר"ל אהל שנטעה מלמד ופשתן או שר או שק [ר"ל משער עי"ן]. כל זמן שא' מהטומאות שוכרו בל"ו ח' הם בח"ל זה. ה"י האהל א"ב אבות העומתה. ומטמא לנגע ב"ו אפי' מחוץ מאחוריו טומאת ז'. ולאחר שא"ו"ה העומתה מהאהל. ה"ל רק ל"ד פנימו א"ב אבות. אבל ל"ד הח"ל"ן אינו רק א"ב העומתה. מדנגע ל"ד הח"ל"ן ב"ד הפנימי. וה"ל כלים שנגעו בכלים שנגעו במת [כדמ"ט אהלות פ"ו מ"ג]. אבל אהל העשוי משאר מינים. אם אינו כלי והאהל על המת טורד מלורייאה. ולראב"ד [פ"ה ממת] אהל שמכל המינים דוקא נקב"ט בח"ל שטור. חוץ מלמד ופשתן עור ושק אהל שנטעה בפתח האהל]. אולם אם נגעו לו האהל כלים או בגדים על א' מהטומאות המזכרות לעיל [א"ה] הן ג"כ א"ב אבות העומתה [רמב"ם פ"ה ממו"מ ה"ג]. ולראב"ד [ור"ה] ור"ה [מיר ל"ד ב'] רק כלי מתכות שנטמאו ממת ועומתותיו הנ"ל דין כחלל להיות א"ב אבות [ולב"ב אורה יש להקשות לרמב"ם מדח"ו"ן שנה דף ק"א ב' דוקא לענין טומאה ר"ח שג"ס של ב"ח. מדח"ו"ן מ"כ כחלל. אבל לענין שבת ש"י שנקבר בתום הסרבל. וז"ו כהרמב"ם ה"י ג"ס לענין טומאה כ"י בחוץ הסבל. וי"ל לרמב"ם שנת ה"י עם כח"ה"ס [ע"ס ד"ה קר"ה] ל"ג ח"כ כחלל. וכח"ל דק"ס למונח בעלמא נק"ו. אלא ר"ל שק"ס בחוץ ובאופן שלא תחתנו. ויש ק"ה ר"ה לרמב"ם מהלכות פ"ו מ"ג]. מיוחד לכל מ"כ דל"ו ל"י. הא דאמר"י בכלי שנטמאו ממת חרב כחלל היינו רק שיטמא בנגע טע"ט כמת. אבל אמ"ט במח"א או בח"ל. אפי' ה"י הכלי כלי מתכות [רמב"ם פ"ה ממת פ"ה ס"ט] וק"כ נמי רש"י [חילין דע"א ב'] ולרמב"ן [כ"פ חוקת] כל חרב כחלל מטמא נמי במח"א [ג"כ טעמ"י דרמב"ן היינו משום דל"כ"ע כל כלי שנטמא ממת מטמא ע"ס בנגע טע"ט וא"כ א"ה"ה מח"א כ"י מנג"ל דע"ס מטמא רק טומאת ערב ואפי"ט מטמא במח"א. וכמ"ס הרמב"ם בעלמא [פ"ה ממת כ"כ]

בגדים צבית הבלועה מח"כ בהמה וכו' כ"י ב"ש"ס. וקט"ה ה"י בהמה נמי ממתא בגדים צבית הבלועה ממש מח"א. ול"ה דנגע צבית הטהורים אפי"ט. אפי"ה מח"א בית הסתרים מטמא [כמה דמ"י ב'] אפי"ט דבכל מח"א שלל הינו הטומאה טהור. וכן משמע נמי פשט"א דמח"א [יניס פ"ה מ"ג]. אולם לרמב"ם [סג עי"ן] ובח"ו"ו"ו [פ"ה ממת ה"ז. ופ"ג ממת ה"ז]. מוכח דס"ל דאפי' בנשא ולא הינו להטומאה נטמא בכל עומתה מח"א. ולפי דעת זה א"ן מסמא דקקט בכל מקום היינו שהיה א"ן גדול ממש מפסיק בין העומתה שעל גבה ובין האדם שדחק בהחלול שתחת הא"ן ההוא. בל"ו א"ן שא"ן העומתה נשמרת כלל על האדם הנשאה. שאפי"ט ימנע האדם מתחת הא"ן. לא היחה העומתה שלמעלה מהטע"ט ע"י"ו. ורק בל"ו א"ן כזה רק-ז"ו וחזרו מטמאין ולא שא"ר אה"ט"ו מטמאין במח"א. אבל בשאר הפסק שבין הטמא לעומתה. אפי' לא הינו להטומאה. בכלל מח"א הוא. ומטמא בכל אבות העומתה. אבל לרעה הראשונה שזכרנו אפי' הינו ר"ל אפי' העומתה שעל הדבר המפסיק. כשיש"מ האדם מתחת הדבר המפסיק. אפי"ט כיון דהשתא א"ן העומתה מזכרת על האדם שתחת הדבר המפסיק. נקרא עומתה א"ן מסמא. שאמ"ט רק בז"ו וחזרו. אולם בכל מקום שזכר מלת היפ"ט. ר"ל דע"ר. וד"ו כמח"א ממש. והיינו שה"י האדם להטומאה. וכגון שדפק האדם על החל"ן. וע"י"ו החטע"ט העומתה במקום שהיה מונחת ה"י ד"ו כמח"א. וכן כשיש"ב האדם כ"כ מל"ו אפי"ט ע"י"ו העומתה שב"כ ב' מ"ש"כ אפי"ט בהכרעה העומתה להאדם או הידו"ה לא נטמא. מיהו כ"כ אם נורר אדם להטומאה ע"י"ו מק"ל או חבל ה"י הוא כמח"א. ונ"מ לא שייך טומאת מח"א והי"ט רק בח"ל שנטמא או הי"ט להטומאה אבל כל דבר שא"ן בו רוח חיים שנטמא או הי"ט העומתה. כל שלא נגעו בהטומאה נשאר בטוהרת. אולם טומאה אור"ה אפשר ע"י"ו א' מ"ג אפי"ט. דהיינו שהאהל הטורד על העומתה או שהאהל העומת' על הטורד. או שהאהל דבר אחר אפי' אם אותה דבר אמק"ט"ו. אבל רחבו טמא על טמא. והאהל על העומתה והטורה שהיו מונחי' תחתיו. מיהו בזה. מלבד שר"ק שהדבר המאהל יהיה רחבו טע"ט. וכדאמ"ן לר"ק נמי שיהיה גובה חלול האהל ורחבו לכה"ל טע"ט. או מהפסקת העומתה שתחתיו כ"ל א' ל"ד האחר אפי' עד א"ף אמת. וזה מדלורייאה אבל מ"ה"ס א"ה ה"י הדבר שהאהל מטולטל כ"י בשי"ה רחבו שלם טמא. אבל חלול האהל לר"ק שיהיה טע"ט. דאל"כ ה"ל שומאה רצוצה שיהיה מתפשטת ללדי"ס אבל בוקעת וטולה בוקעת ויורדת. אפי' למעלה מדבר שהאהל דרק אה"ל שהוא טע"ט חוץ להטומאה שתחתיו אינה בוקעת למעלה ממת. דאל"כ כל שכנגד העומתה אפי' עד הריקע ותחת' עד הטהרם הכל עומא. מיהו אפי' דבר שיש בו רוח חיים ה"ל כחלל להביא טומאה ולח"ו"ן בפני העומתה. שיהו בין ש"ס או א"ן בו רוח חיים אינו חוץ בפני העומתה רק כשהדבר המאהל אמק"ט"ו. וכגון שמפסיק בין העומתה לטהרה ד"ו או א"ן. או מח"א שלל האכ"ר וכדומה. ואפי"ט בשמפסיק ביניהן גוף אדם. וכגון נפל ח"י. או גוף עובד סוכים. שט"ל אמק"ט"ו [כ"ג ד"ו כ"א]. אבל בשמפסיק בין העומתה לטהרה דבר המק"ט"ו כגון מח"א שהוכשר או גוף ישראל בר קיימא או בשמפסיק בין העומתה לטהרה כלי אפי' בשאר מק"ט"ו. כגון שהוא כלי אבינים. כלי גל"י או כלי אדמה. כל אלו אינן חוץ בפני העומתה. אבל מביאין עומתה לכל שתחתיו. ורק כלי הבא במדה. דהיינו שמחוי"ק מ' סאה בל"ו זה לא כלי. אלא מהל ממש הוא. לה"י מח"א וח"ו"ן בפני העומתה ככל אהל. והנה בכל מקום שאמרנו שח"ו"ן בפני העומתה. היינו בין שהטמא' והטורה מונחים זה ב"ד זה תחת האהל. והדבר המפסיק חוץ האהל ביניהן. ובין שהטומאה והטורה א' למעלה וא' למטה. והדבר המאהל מפסיק ביניהן. בשניהן אמ"י דכש"י שח"ו"ן א"ן העומתה והפסקתה לטהרה. ואע"פ ש"ס חילוק דכל שהח"ל"ה מן הכ"ר אינו חוץ רק בשא"ן דמת לפתח הדבר שח"ו"ן. אבל ח"ל"ה שבין מעלה מטה. אפי' בשדע"ט לפנות הדבר שמפסיק בין העומתה לטהרה. אפי"ה חוץ [ע"י"ו] רמב"ם פ"ג ו"ו ממו"מ והלכות פ"ו ובקול שחצצים גלח"ה ספ"ג]. ובכל מקום שאמרנו שמאהל ואינו חוץ בין מעלה למטה. היינו כל כנגד האהל בין למעלה או למטה אפי' שלא כנגד הטמא' טמא' ז' ובמק"ה נחל לבאר חלקי א"ב אבות וא"ב העומתה. מת שאמרנו שהוא א"ב אבות העומתה. כ"ל כו"ת מבשר המת או כו"ת לל [והוא בשר הפת שמת. וחזר ונק"ט ע"י"ו מיר ד"י. ע"ה]. ואפי' כשהצ"ת מזה או מזה הוא רק מ"ב מתי"ס. וכ"כ רבינו' דס שממת א' [כ"כ בהקדמת רמב"ם. אולם בתורה פ"ג ממו"מ. כ' דעומתה רביעי"ט אינו דלורייאה וחל"ן עליו הראב"ד עם. וע"פ ר"ל דח"י לוג דס לכ"י דלורייאה. אלא הרמב"ם הכי אור"ה דל"ד דבר שא"ו מפורס בחורה קרי לה דרבנן. כמ"ס הנז"ר כ"י אבות קדושי כ"כ דקרי לה הרמב"ם נמי מדרבנן מ"ס. ור"ל דמשה קרי לה דרבנן. ד"ל שקבלו ק"ד בחורה שבע"ס. ואפי"ט דינא בכל זונת כד"ה. דה"י ענה מאור"ס בהר"ג ע"ה. אפי"ט ש"ו וד"ו קדושי' כ"כ או בש"ר: [אב"י מה שב' רבינו דהקדמת רמב"ם כתוב דרבינו' דס דא"ו. כוונתו מדח"ו"ן ומנה הרמב"ם א"ו שהוא עם שא"ר אבות דא"ו דמת. מיהא אמ"ס עם בהקדמת ר"ה וספ"ה ב' ח"ל ומתה שרא"ו שדע"ט ע"ס ה"ו אלו ט"ל אבות ממת סה"ס אמ"ס זה למת מן ראשון ושני וכו' לא שיהי' מי שנטמא בדבר שכן חייב א"ו אלא בא"ר נכנס למק"ס וכו' וא"ן החוספה"ה פ"ה דהלכות ד"ה בתורה וקד"ש. אבל א"ן המיר מגלה אלא בנת בל"ד וכו'. ול"ו דברי הרמב"ם נקדמה ע"ס כשיג"ן אחר עם דבריו בחיבורו ד' הח"ק ע"י"ו

יבקש דעת

חזן מאלס וכו'. אבל בשעה שנגע. אמ"ט בגדים הם לא ה"ם היסט. וכן נקראים בקרה. אבל אפר פרה אחר שנים האפר בנקוס שריפת הפרה הנגע והטעם אותה עיאר (כמנ"ס פ"ה ה"ז מפרה. והלא כדמשתע לכאורה מפרה [פ"ט מ"ן]. והכי הדגה לי כזה מפי' קמח שדפוס כנר]. וגם הכוונת מי חטאת. לאחר שפירש מהטומאה אינו רק ראשון ואמ"ט נלדס וכלים. מיהו כל זה ברה' בהן כדי יהיה. דל"כ מטמא רק בנגע. לא במשא. וגם אמ"ט בגדים וכלים שנגע בשעה שנגע. דאף דל"כ במי חטאת נגינה עלי היסט כחוספתא פ"ה דזבים. והרי כל היסט הוא כממש. עכ"פ מדאין בו כדי יהוי אמ"ט במשא. אמבם הם נפסלו אפי' רק ע"י פסול דרבנן. אפי' ים בהן כדי יהייה פרה כל טומאה מנייהו. ואמ"ט עוד שום טומאה אפי' להטור לחטא. ורק להטור לתרומה מטמאין שנגע בהן בידו או בגופו. אבל אמ"ט במשא כלל [פרה פ"ט מ"ח] [אמ"ט ואין לתמוה דברי מדרגת טור' לתמא למעלה ממדרגת טהור לרומה דאפי' נגדי אוכלי קודש מדרגת לתמא ונגדי אוכלי הרומה מדרגת לקודש וכ"כ לתמא כפי' דהגיגה. וא"כ אף יעלה על הדעת לומר שמה שנגעם להטור לתרומה לא יעמא להטור לתמא דחמיר הרבה מקודש וכ"כ מפרומה שהוא לתמא ממנו ב' מדרגות וכמו שרמז ע"כ בעלמו הענין הוא דחומה של טהרת תמא פ"י מלא אפי' שזוכיר אפי' להטור לתמא. כבר הסעור הרמב"ם בס' המשנה בפ"ז דפרה מ"ח על זה דאף הק"ש. ופי' שהטעם שאין מטמא הני חטאת להטור לתמא לפי שהוא ממין מה שהוא טהור לו. ועדיין ז"לע איכ אמאי מטמאין רק להטור לתרומה ומשתע דטהור לקודש לא מטמא. והרי אינו ממין שהוא טהור לו. וע"כ נראה דה"ל דמטמא טהור לקודש. ורק הטורח לחטאת אינו מטמא. והנה המכונן בזה דאמרי' שמתמא להטור לתרומה הוא פשוט שאכור לחטאת תרומה. ומה דאמרי' שאמ"ט להטור לתמא. ר"ל שהוא טהור לקודש המלי' וקודש ולהנות. וכן הוא פשוט. שכל הטומאה זו דרבנן דמחלוקתא כיון שפסלה פרהה טומאה מניי' וברכ"ט הל' פ"ה פט"ו [ה"ג]. וכן אפר כשר שנתה

פ"ג מים הפסולין לקודש כך הוא דינן [אמ"ט וכל זה נהג נפסלו כגון ששה שנתה כשהיא שומרת ע"ה מים אחרים] אבל מי חטאת שנטמא מטמאין רק בנגע ורק להטור לתרומה בין שנגע בהן בידו או בגופו. משא"כ להטור לתמא מטמאין רק בנגע בהן בידו. ונ"ל דה"ט. משום דלא גרע מאלו נגע הטורח לתמא באוכלין או משקין טהורים.

דבנגע בהן בידו נטמא [כפרה פ"י מ"ז] [אמ"ט והטעם דאפי' שן סחריין לקודש. אפי' הן טמאין לתמא. ולפ"מ' למעלה כשם הרמב"ם דלא רצו הסכמים לגזור טומא' על הטורח לתמא מצי מי חטאת שפסלו מפני שמי חטאת הוא ממין עקרים שזה האיס טהור לו אף לקודש א"כ הי"ט מ"ח ט"ו כן. וי"ל דזה רק בנגפלו. לא במי חטאת שיש בהם דברא דטומאה. וע"י ברי"ם שם כפרה מ"ח דרמז על טעם שהכיר כעט כאן]. אבל במשא אמ"ט כלל לשום אדם אפי' לטהור לתרומה ואל"ל לקודש:

יה חטאת כ"ל. פרה ארומה ופרים הגשרפין [היינו פ"ו יו"ה ועד כהן המשה. ופר הפלס דבר של גזר]. ושעירי' הגשרפין [היינו שעיר יו"ה חזיה של שעיר המשתה. ושעיר ע"ן]. דכל הקד בגשרפין חזן לעזרה. כל א' מאלו הוא אה"ט לטמא לרדם המתעסק בהן ובגשרפין. והמתעסק שנטמא מטמא גם כלי' ובגדי' שנגע בשעת עסקו. והעפ"כ ים חילוק ביניהן לענין זה. דפרה ארומה מטמא רק להשוחט. ולאוסף את הפרה. ולכל המתעסקים בגשרפין נופה או בדברים הנשרפים עמה. כגון בהשליכת העץ הארז או המהפך בצב"ר או המשליך עזים לתוך מוקדה. או חותה במוקדה. או בגחלים כדי שתצער יפה. או כותה עלמות' שכולן הן מלאכות שנגע' זה בין שחיטה לאסיפת הפרה. ורק הנגע בזה בשעת שריפה ולא היוו זה אבר טהור. דרק המשתר בשעת שריפה טמא מדר"ם גריה שמה יו"ה זה אבר. אבל המסדר ומערכה. והמליח האור במערכתה טהורים [כמנ"ס פ"ה מפרה ה"ז]. מיהו המתעסק בה קודש שנטמא' או לאחר שהשקף אפרה טהור. אפי' כמנ"ס פ"ה מפרה ה"ז]. והיה המתעסק בה קודש שנטמא' או והאוסף. ג"כ וכיבם. משמע דכל עסק שבגשרפיה בין שחיט' לאסיפה מטמא בגדי'. ולא כל עסק שבה קודש שחיטה או אחר אסיפת הפרה מטמא בגדים. ונ"ל דה"ה המסייע בשחיטה' כגון שאוחז בלוארו או בגופה שלא תזוז ח"ע שחיטה. ג"כ טהור. וחילי מדמקש' רבא [חזיון כ"ג]. למ"ד אין שחיטה אלא לבסוף. א"כ בשהחט' פרה ע"י ב' גברי. יהיה רק השני מטמא בגדי'. ומה קו' דלמא אפי"כ נטמא הראשון. מדעכ"פ סייע בשחיטה. אפי"כ דכל עסק שבשחיטה קודש נמר שחיטה אמ"ט בגדים [אמ"ט ולכאורה ים להשיב. דלמא שאני החם דהוי הסיוע דהתלה שחיטה רק נמא לבוף השחיטה אמנם המסייע עמנו הרי סילק ידו לבוף השחיטה. משא"כ הו"ה דהוי מסייע ממש כסוף השחיטה ולא סילק ידו מהפרה. י"ל עדיין דעמא המסייע. עוד ים לקבוא. דא"כ אמאי חמיר דהמשתר בשעת שריפה טמא גריה שמה יו"ה זה אבר. הרי הו"ה הוא רק בחסייע לשימור לא כשימור עומה וא"כ אפי' יו"ה נה לא יהיה טמא. מיהו זה י"ל דעכ"פ המשתר עמנו הוא המזון וכו' כשפולה החם. ג"כ אין לקבוא דלמא לא המזין רביע כשרתו מטעם דחביע אין בו ממש. וכיבם פ"ד מ"ז. ובשנת [ד"ג] וי"ה [ד"כ] די"ל כמ"ס הרשב"א במשנת [ד"ג. ע"כ] דאין כל המסייעין שוין דהו"ה דהוא סיוע גדול בו ממש. וכמ"ס הרמב"ם סי' ט"ח סק"ט בשם רש"י וחוס' דכאוי יוכל לעשות בלתי שיהא מסייע אחר ידו בו ממש. ופי' ב"ד סי' ק"ח נקרא נקרא וקראת הכסף לענין נעילה כשנייה נכשה בשעת ע"י שודת סבנים לזרן שנייה. והנ"ל סי' ש"מ סבנים עם הש"ך נקראת להו"ה] אבל פרים

הגשרפין ושעירים הגשרפין. מטמאין המתעסקין בהן וכלים שנגעין המתעסקין משעה שילאו מחומת העזרה עד שיעשו אפר [כיומא פ"ז ב] [אמ"ט ופי' דעת הרמב"ם שכל שאיש מותר לרדף ביהמה אין עומאין דין מורה. א"כ כל הגשרפין. חזן מפר ושעיר יו"ה דבתי כזה לרדף והשוקף אוחז יבם. אין עומאין דין מורה. שרק מצי בשמשה לתדון כל שום שאלת יבם ושעיר יו"ה הוא כיון אב לכל הגשרפין [וכמנ"ס פ"ה מפרה ארומה ה"ד]. וא"כ אינו חייב עליו על בואת מקדש בעל כל אבות טומאה שאין דינן חזרה כרמב"ם כל' בואת מקדש פ"ב הח"י. וכל עומא

פ"ג מים הפסולין לקודש כך הוא דינן [אמ"ט וכל זה נהג נפסלו כגון ששה שנתה כשהיא שומרת ע"ה מים אחרים] אבל מי חטאת שנטמא מטמאין רק בנגע ורק להטור לתרומה בין שנגע בהן בידו או בגופו. משא"כ להטור לתמא מטמאין רק בנגע בהן בידו. ונ"ל דה"ט. משום דלא גרע מאלו נגע הטורח לתמא באוכלין או משקין טהורים.

הנ"ל אף שלא נגע ולא נשאו הפרה ופרים ושעירים מטמאין לבגדים וכלים שנגעו בשעת העסק ועשין אותן ראשון לטומאה. אבל אוכלין ומשקין שנגעו בשעת העסק אינן רק שני לטומאה. ולאחר שפירשו מהעסק לבגדים וכלים אמ"ט כלל. ורק לאוכלין ומשקין עשין שני. כמו קודש שפירשו מהעסק [פי' רמל"ם פ"ז מהל"ט ה"ז] אבל הנגע או טמא פרה ופרים ושעירים הנ"ל שלא לזרן עסקן טהור. וכ"כ אין גוף פרה [אמ"ט ז"ע דהרמב"ם לא הו"ה רק פרים ושעירים. וי"ל דפרה מטמא אוכלין ומשקין וכמו שהוכיח רמ"ם שם מה"ל ב' ד"ב כמנ"ס דפרה אינו מטמא אדם. וכלים דמשתע הא אוכלין ומשקין מטמאין] ופרים ושעירים מטמא בנגע לכלים ובגדים או לאוכלין ומשקין [כמנ"ס פ"ה מפרה] ולפ"ז חמיר טפל מעיקר ויסולס הכלים והמשקין לומר להמתעסק. מטמאין לא עומאין. ואתה טמאין [אמ"ט והרמב"ם משלים כיוצא בזה כבוד ספרות כללים פ"ה מ"ד. ופרה פ"ה מ"ב. ג'. ד'. ה'. ו'. ז'. וי"ע מפני מה לא הו"ה המשתע דפרה גם זה]:

י"ז שעיר הבשחלה הוא עמנו טהור ואינו מטמא לשום דבר. רק המשלחו לזוק. אף שלא נגע בו. אפי' משעה שילא מחומת ירושלים שהיא ג"כ חומת העזרה מטמא בגדים וכלים שנגע בהן בשעת שלוחו את השעיר. ושעה אותן ראשון לטומאה. ואוכלין ומשקין שנגע או נעשין שני. אבל אינו מטמא אדם או כ"ח:

כ זב כלה. זב בעל ב' ראיות שר"ך לטהרו ז' נקיים. וכ"כ זב בעל ג' ראיות שר"ך גם קרבן. שניהן שוין לזבה. מדה. יולדת ומזרע שכולן מטמאין אדם וכלים. וכ"כ אוכלין ומשקין. בנגע ובמשא ובהיסט. ומטמאין כ"כ באיור בתלה כל גופן באיור הכ"ח. אבל בהיסט א' מהן אצבעו או אבר אחר באיור כ"ח. טהור [ולא"כ פ"ה ממשכב אפי' כה"ג טמא]. מיהו כ"ח המוקף למיד פה"ל אינו טמא מנגען בו. רק מטמאין והיסטן. אדם הגעמא מזב וחזיריו הנ"ל. מטמא בגדים וכלים שנגע קודש שפירש מהטומאה. חזן מאלס וכ"ח. שהפי' נגע בהן בשעת חזרוו בטומאה טהורים לגמרי. וגם בגדים וכלים שנגע בהן בשעת חזרוו טהורים. לטמאין רק ראשון לטומאה. ולאחר שפירש מטומאה. אינו רק ראשון ואינו מטמא גם לבגדים וכלים. מדהמקט"ו ר"ק מלהט"ו [המנ"ס פ"ז ממשכב ה"ב]:

כ"א משונה הוא וחזיריו הנ"ל בטומאה משא שלו משאר אה"ט המטמאין במשא בני דברים [א] דבשאר אבות הטומאה דוקא בשא אדם הטורח להטומאה טמא. אבל בזב בין נשא אדם הטורח להטומאה או איפכא. טמא אדם הטורח. וכ"כ בהסיוע לפמ"ס לעיל [סי' ו] דהיסט דיוט כושא. להכי בשאר אה"ט דוקא בהיסט אדם הטורח להטומאה נטמא. משא"כ בזב וחזיריו אפי' היסט הטומאה להטורח טמא הטורח. [ב] בשאר אבות לא מטמאין במשא רק כשאלו אדם או הסיוע. אבל בזב בין ששא או נשא. היסט או הובט. דבר שיש או שאין בו רוח חיים. וכגון כלים או אוכלין ומשקין נעמאין [ג] וי"ט פ"ד מ"ז. והמנ"ס פ"ה ממשכב ה"ז]. [ג] בשאר אה"ט א"כ א"כ להאדם הטמאין רק בהאדם בשעה ששאלו התנועע ממקומו תחת משא הטומאה. לאפקיין בלא הגיד את הטומאה. וכגון שהגיה חזירו עליו את הטומאה. והיה רק נייר מפסיק בין הטומאה להאדם הטמא. וגם לא התנועע הטמא ממקומו. טהור. וזה דעת הר"ם. וגם לדעת הרמב"ם שהבאנו לעיל [סי' ו] ים חילוק דבשאר אבות אף דל"כ שיתנועע א"כ הו"ה. עכ"פ לר"ך שהיה הטומאה כשמת עכ"פ על הטהור ששאלה. באופן שאם היה הטמאה שנגע תחת הטומאה. היתה הטומאה מתנועע קצת במקומה וכמבואר היטב לעיל [סי' ו]. אבל בזב לכ"כ אפי' ביהה מפסיק בין הזב להטמאה אכן גדול וכבר הקרא אבן סבמא. שהזב ישב עליו מלמעלה ובא הטורח והחב אצבעו או מקצת מהכלי הראוי למשכב תחת האבן. ורובו של זב היה למעלה על האבן. או איפכא שהחב הזב אצבעו תחת אבן גדול כזה. והטורח היח אצבעו או מקצת כלי אפי' אינו ראוי למשכב למעלה על האבן כולן טמאין [אמ"ט והכלל שאין אנו צריכין שישא רובו של זב על הטורח או רובו של הטורח על הזב כי אם במשכב ומשכב. אבל באדם אפי' מקצת טמא או יבשה טמא. וזהו בעליוט של זב דג"כ אין צריך לכלי הראוי למשכב לסיך אפי' מקצת הכלי יבשה ומקצת הזב טמא. ואפי' היבשי הזב שנישאו על הטורח או חזירי טהור שנישאו על הזב. כשיניס ומכריסם ושערוטיין. הרי זו טמא. והיינו הרמב"ם בפ"ח מטומא' ויראה לי שטומאה זו מדבריהם:

כ"ב אבל עכ"פ גם בזב ים חילוק בין עליון לתחתון שלו. דעליון של זב. בין שהי' הטמא אדם. או כלי שראוי או אינו ראוי למשכב. או שהיה אוכלין או משקין. אפי' לא נגע בהן הזב נקראין עליונו של זב. או בדרך [והוא כמו בדרך משלן עלה מ"ף. ולר"ם זכ"ס פ"ד מ"ז משלן ריחו טורף כולומר התפשטות דקה מהמחלוא]. דטומאת כל' הולגונוים של זב. הוא רק מדר"ם. וחלוקין בדיון. דהאדם שאר עליונו של זב. קודש שפירש מהטומאה. מטמא בגדים וכלים שנגע או. ושעה אותן ראשון לטומאה. וכ"כ לאוכלין ומשקין. ולאחר שפירש מהטומאה. אינו רק ראשון ואמ"ט אדם וכלים. וכשנגע או אוכלין ומשקין נעשין שני. אבל כלים ואוכלין ומשקין שנגעו בהן או נעשין מהטומאה. אף רחוק מטמאין או כלים. עכ"פ אוכלין ומשקין שנגעו בהן או נעשין ראשון לטומאה [הר"ם זכ"ס פ"ה מ"ח]. אבל לאחר שפירש מהטומאה. בין אדם בין כלים. אפי' היו כשראויין למשכב או מושב. וכ"כ אוכלין ומשקין כולן לאחר שפירשו מע"ג הזב דינן כראשון לטומאה. ובל זה הוא מדר"ם שגזרו שיהיה עליונו של זב. אף שלא נגע

יבקש דעת

בו. דית כאלו נעב בהוצ ממש [והראש פ' ממשכ עליוט של זכ הוא דלריתא]:
כג אולם בהתחון של זכ ג' חילוקים. [א] אדם שנישא עליו הזב לו על מקלחו. דית ממש כאלו יניש הוא לו מקלחו על הזב. דקודם שפירש ממנומו הו"ל אהט"ו דלריתיה. ולאחר שפירש ממנומו דית כרסון. וכמבאר לעיל [פ' ג']. וזה אפי' לא נעב בזב ולא הסיוט. ואפי' הפסק אבן מסמא ביניהן וכדלמין. [ב] אובלין ומסקין כלים שאינן ראוין למשכב ומושב. שנישא עליהן הזב. הרי כל שלא נענן ולא הסיוט הזב. טהורים לגמרי הן. [ג] אבל בזה' תחת הזב כלי שראוי למשכב ומושב לו מרכב. הרי הכלי אף לאחר שפירש ממנומו. נעשה אב הטומאה לכל דבר. והוא הקרא בכל מקום בשם מדרם או בשם משכב וכושב:

כד ולפי מה שאמרנו פעמים רבות דהיט דיתו כמשה לעולם. לפיכך כל החילוקים שיש במשא ים בזהיט. דבהסיט הזב לאדם או כלים או אובלין או משקין. דית ממש כאלו ינישאו ע"ג הזב ככל המבאר לעיל [פ' ג']. רק שעליוט של זכ הוא מדרם לרמז"ס [וכמד' ד']. אבל הסיוט של זכ להטרה. או של טהרה להזב. הוא דלריתיה [הרמז"ס פ"ח ממשכות]. ובהסיט האדם או כלים שראויין למשכבות את הזב [אב"י מ"א דהס' למטה. והזב למטה] הרי דית ממש כהההון של זכ. ורק בכלים שאינן ראוין למשכב או אובלין ומסקין כשהסיוט הן להזב א"ע' דכשהו ממש תחת הזב ולא הוסיפו ולא הסיטו לזכ. הרי הן טהורים [לעיל פ' ג']. אפי' בהסיטו להזב הרי הן ראשון [מניח] בשנתו פ"ז ופ"ח ה"ן. אולם מה שאמרנו דכל כלי הראוי למשכב או מושב או מדרם שאם ה' תחת הזב או הסיט את הזב. נעשה מדרם. והו"ל אהט"ו אף לאחר שפירש וחזר ומטמא לאדם אפי' בהפסק אבן מסמא. וכדבעינן לומר לקמן. אפי' אין המשכב ומושב מהטמא מהזב. ולא חוזר ומטמא לאדם טהור. רק בשיטתו עליו רוב האדם הזב. או רוב האדם הטהור. ואפי' ינישאו זה או על מקלח המשכב או המושב:

כה כל כלי הראוי למשכב. מושב. או מרכב. שגשהו תחת הזב נעשה מדרם. היינו בכל אופן שיהיה תחת הזב. דהיינו בזה' אופנים. כגון שעמד. או אבן. או שכב. או נשטן. או נתלה עליו הזב. בין שיטב ע"ג המשכב. או שכב ע"ג מושב נעשה מדרם. והרי הוא אהט"ו. לטמא כלים צמגע. ולאדם צמגע ובמשא. בין שמשא האדם הטהור להמדרם. ובין שנישא האדם הטהור ע"ג המדרם. או עמד. או ישב. או שכב. או נשטן עליו. או נתלה בו האדם הטהור. ואפי' היה אבן מסמא בין הטהור להמדרם. שא' למעלה וא' למטה. נטמא האדם. מיהו כל דבר שנטמא. או ינישאו ע"ג. אף שלא נעב בו. הרי הוא טהור. וכן מהאדם דבין שנישאו או ינישאו ע"ג. אף שלא נעב בו. הרי הוא טהור וכדלמין. וגם בלדס קילא טומאת מדרם טומאת זכ. דהמדרם אמ"ע' לאדם רק בהסיט האדם הטהור את המדרם ולא בזהיט המדרם הטמא את האדם הטהור דכזה"ל נשאר האדם הטהור בטהרהו [כגמ' דפ"ג ב' דלמרי' דכל הטומאות המסיטות לטהרה טהור. וכן הוא בטומאת] [פ"ה וז"ל. וזה דלא כפי' הר"ש ס"ב דניח]. אב"י דכרי ר"ב כן פ' הרמז"ס הר"ש ס"ה וכן מוכח מרמז"ס פ"ז דמ"ח ה"ז וע"י. שם בדיק' דמיהו ח"כ דביב כההו על המשכב עומא. אמת צמנן הוסיפא שיהיו רבים גם הנאון רב"ל פ' אוחה כן כמו ע"ז זקוק. ולח' חדשים שם בזכ"ס כן נזכר למא משכב וכן משכב לטמא אדם לר"ך שיהיה הזב או האדם למעלה והמשכב למטה. ולפיכך דוקא כרע המשכב. דהו כאלו שוכב או יושב על המשכב. או נטמא בזב למעלה מדר טומאת משכב למטה אדם ונגדים שעליו. ה' צב נטמא אינו המשכב נטמא רק ממש משא הזב. לא ממש משכב. וכן לענין משכב טמא ואלס טהור. דוקא כרע המשכב והאדם למעלה נטמא ממש משכב. הא אם כרע האדם והאדם המשכב אף דמיטמא ממש משא. מ"מ טומאות משכב אין לו לטמא אדם ונגדים שעליו. ונענין הראיה שיהיו רבים זקוק' משנת נראה דפ' כל הטומאות המסיטות טהרות. ר"ל אפי' משכב. ומה דלמך כסוף חזן מהסיטו של זכ. ר"ל זכ עומא וע"י רש"י שם שפירש הרש"י בשאר טומאות המסיטות כגון אדם טמא מת שחייב את חבירו. ולפי' חזן מהסיטו של זכ כפי'א ר"ל זכ ומו"מ דגם משכב ומושב טמאין כזכ בהסיטו הם לטהור וע"י רמ"מ זכ"ס פ"ח מ"א]. אמנם לכל הכלים בין ראוין בין אין ראוין למשכב. וכ"ל לאובלין ומסקין בין שהסיטו הן את המדרם או שהמדרם הסיט אותן כל שלא נעב בו. הרי הן טהורים. משכב ומושב היינו כל דבר שראוי לשכב או ליטב עליו ולא יושבת ע"י' הפעולה שמויחדת להרבר ההוא וכגון היבשה שפתחה למעלה. וישב עלי' הזב. הרי כשירו להיחך לתוך היבשה חפצים או לאוי"ן מהיבשה. א"ל להזב עמוד ונעשה מלאכותיו. להכי אפי' כשהיבשה היא של זכ שיושב עליה. דלא מצי לומר לו כן. אפי' כל שלא נעב הזב צנן התיבשה ולא הסיוט כשהרתה בטומאה. מדלוינה מיוחדת כלל לשיכבה או ישיבה. אולם מרכב פ' רש"י [שינוין ד"ז ח' ח] דהיינו הפוס דלוקף ארטן בלע"ל [והיא מלה הפסית. ונקרא בל"א ופאטנולאגנן או זאפטנולאגנן] שסברוכב אדם על הארץ הופס א"ע' בלוחו ע"ן הנגול הקרא ארטן. ולהכי אהו ע"ן שחייב צמנת רכיבה. הוא מטמא ממש מרכב. אבל הארץ עלמו. אף שיושב עליו צפיוסו רגלים נקרא מושב עכה"ר. ורהו"מ [כלים פ"א מ"ג ד"ה מרכב] החלוט כסוף דבריו. דכל שעטוי לישב עליו צפיוסו רגלים היינו מרכב. וכן נראה דעת התוס' שם צפיוסין. אולם פשוט הסוגיא שם משמע כרש"י. דכל ארץ אף שיושב עליו צפיוסו רגלים. הרי במקום שיושב עליו צפיוסו רגלים דית כמושב [אב"י ה"י פיוסו רגלים רק ליתמא נקטי'. לנין מקום הכלי ג' שישב עליו הרכב ודיתו של זכ צפיוסו רגלים. אמנם שטו דלפ"ו ישב עליו בלא צפיוסו רגלים ג' כ טמא ממש מושב. ומה שדך המים צומיטו לרכוב בלא צפיוסו רגלים]. אבל אותן סמוכות

שבאוקף מלפניו ומלאחוריו. כדי להחזיק את הארץ הן הן שזינן כמרכב. ולפיכך אם ישב. או שכב. עמד. נשטן. נתלה הזב על מקום המושב שבאוקף. ולאחר שפירש הזב חזר אדם טהור ונגע בלאו הסמוכות שבאוקף. אף שהאדם עלמו נטמא. עכ"פ אמ"ט בנדים וכלים שנגע או קודם שפירש מהטומאה. ורק צמגע הטהור במקום המושב שבאוקף מטמא בנדים וכלים שנגע בלוחה שעה. ואל תחמה שיהיה צנן כלי א' חילוק מקומית לענין מגע טומאה. וכן הקשה רמ"מ מ"ג מ"ב. דבמח"כ ליה כחן קושיא כלל. דה"ל אשכחן [אשטו פ"ז מ"ג]. דפריסט אהל הטוגע בו מוכיח טמא טומאת ז'. ומלאחוריו טמא רק טוע"ד [אב"י ז"ל מן מקושה מ"ן י"ג לחן דס' הוא החילוק מדר המקום דמחייב הוא טמא מחמת חל האהל. וכן נכוחל המשא' ח"ו ה"ה פ"ז דלחלוט מ"ג ובפרדסין שם כס"פ דמיון מחלה למחלה. דג"כ חילוק מדר המקום אמ"ט מאל מלדז' זה כולא מה שיהיה ככלי א' חילוק מקומות ככלים פ"ט מ"ח. פ"ו ג'. ופ"כ מ"ג]. אולם מרמז"ס הרמז"ס [פ"ז ממשכ פ"א ח' דגם מרכב שמשאו או ינישאו עליו אדם טהור מטמא בנדים וכלים שנגע או הטהור וכן מוכח ממשנה פ"א דכלים מ"ג וס"ג דכלים מ"ג]. מכל זמ מוכח דמושב ומרכב שבאוקף ב' כלים נפרדים הן. ועשוין לנתקן זמ"ו ולאחור לחברן. דל"כ האך אפשר שישא המרכב אם לא ישא גם המושב. רק תמא: על הרמז"ס שם שלא פ' לו שם דגם כשהן מחוברין יחד ים חילוק בין שנגע במושב או במרכב. ואפשר דס"ל לרמז"ס דאף שכשנפרדו זמ"ו. הן חלוקים דינוי מנען. אפי' צמטה שמחוברין. בעל הטפל לגבי עיקר. דהיינו הסמוכות לגבי עיקר המושב של הארץ ובכ"מ שנגע שם אדם טהור מטמא בנדים. וכן אשכחן דוגמת זה דבשעה שמחוברין ב' גופים יחד גררין הטפל בתי' העיקר להחזיר [כלים פ"א מ"ג]. אב"י וס' פ"ט מ"ה. ודומה לזה טומאת חיבורין. אהלו פ"א ט"א דע"כ שם. אמת רחמי' נהרגו והונחן מדר מארע שחורגם מכלל זנא. והוא כליו ספק הפלה זנא. צ"ל ע"ז וזמא המלה הולח היא כמו מ"ה אור בל"ק. שהיו מחוקים הארץ צנן כהמה ע"י האור פיה והוא מה שיקרא בלבן דמי צינור"ל"א שה' אור כזה שהחוק הארץ צנן הכמה ע"י שסג האור הג"ל כל צנן הכמה מקלה זה של הארץ המושב על גבה עד הקלה הטי כזו הש"י חס מטון ג"כ בלבן פהושה"ל פ"ב בלא דמח"ל דכלים וצפיוסין דכ"ו וז"ל הארץ משא מושב והתפוס שלו עומא מרכב ושאר כל הפיות שצדדין אם היו רחבות עטה שחלות. והוא מנואר הכל על נכון דה"ל המרכב בלחית דבר נפרד מהארץ וה' אפי' לנגע ולשאת המרכב בלי הארץ הוא המושב גם מנואר היטב מפני מה קראת הוי"ושה"ל לאחור הארץ הפוס שהוא תופס ומחזק בהדוק כהמה. או ממש שהיה נתפס האור מן הארץ ועפל לו גם נכסייע בדברי הברייתא הג"ל דברי ע"י רבינו זקוק' ב"מ מ"ד א"ר זה סבל דבר המסייע לריבוי כמו הטייגיטענעל דיתו מרכב שזכ נכלל נהם שאלמה הברייתא ושאר כל הפיות שצדדין וכמו שפ' בלחית הנאון רב"ל שם צ"פ' וז' וזכ. רק שהברייתא נהגה שיה' רוחב עמא. והנה לא נעלם ממני דברי המאה כלים פ"ג מ"ג ו"ג. וע"י בר"ש ורע"כ שם ב"מ'. ונראה שגשייתה התפוס של מחור המכר כהמה הוא אחר עם התפוס דהוי"ושה"ל. ולפי' ל"ט נהם לא הוכיח הרמז"ס כסוף פכ"י דכלים דין דברייתא דלר"י שיה' רחב עמא. ואפשר משום דלא חזר סתמו לו כהמה: א"כ דהה אותו הרמז"ס מהלכה. וע"י ברמז"ס פ"ה המה. שפ' מלה הפיה דלא כהנאון רב"ל ע"ש. וחי"ן: אולם פשוט שמה שכתב רש"י דמרכב היינו הסמוכות שבאוקף מלפניו ומלאחוריו. לאו דוקא הנהו. אלא כל דבר המסייע להרכיבה שישב עליו הרכיב יפה. אם רק מחובר להארץ. נקרא מרכב דיתו כמרכב. ומ"מ גם ה"ש ע"י ג' ע"ג על שמוצרים מזה ומזה להארץ שיתחוב שם הרכיב פרוסה רגליו. כשוכב כתי להתחוק תוך הארץ בישיבתו בו. גם הן דין כמרכב [ועמ"ס כ"ד צפיוסין כלים פ"א מ"ג]. מיהו ל"ע' בין צמגע בין צמנן. בין שרכב הזב על המושב. או ישב על המרכב. נטמא זה וזה כל א' כפי דיתו [וע"י רמז"ס פ"ז ממשכ]. חלוקין בין משכב או מושב ומרכב משכב ומושב וכלים שנגע בלוחה שעה. אבל אחר שפ' מהטומאה. אינו רק ראשון ואמ"ט לבנדים וכלים שנגע בלוחה שעה. רק אדם הנישאו או ינישאו ע"ג מטמא בנדים וכלים בלוחה שעה. אבל הנוגע בו. אמ"ט בנדים וכלים שנגע אפי' בלוחה שעה שנגע בהמרכב [אב"י והעטס הוא דוקא מושב הוכיחה הפוסה כיטום בנדים גם נוגע. משא"כ מרכב הוכיחה כיטום בנדים רק כהטמא לא כהטמא. ויקרא פ"ז. ס'. פ'. י"']:

כו מעיינותיו של זכ וחביריו. הנה עשרה משקין ים בזב. ג' מהן טהורים לגמרי ואח' הן. זיעתו. וליחה שרחה היו"ל ממנו. והרעי. ג' מהן דין כרשון לטומאה. ואלו הן דמעת עינו. ודם פלעו. וחלב אשה. ודם היו"ל מפי האמה. ודם השאה מעלמו מפיו. ודמעו. הרי הן בכלל דם פלעו. כגון אינן מטמאין אדם. אבל מטמאין כלי מדר"ס ושיטורין צמטה. ד' מהן. הן אבות הטומאה אלו הן. בומי רגליו. וזבין [נכלל זכ הוא גם דם דה. וזה. ויולדת]. רוקן [נכלל חוק זה כיו ושי. ורינו. ומי האף על. וה"ה צמנן ארו דם. ר"מ טומא כרו. שא"ל כסוף טמא על לאחור רוקן]. ש' שכתב זרעו [וי' מורש]. כגון הן אבות הטומאה. ומטמאין לכלים צמגע. ולאדם שנגען או נשאן. דמטמא כלים רק קודם שפ' מהטומאה. וכלן מטמאין רק בעודן לחין. חוץ מזובו ודם דה זכה ויולדת. שטמאין לחין ויבשים וכל זה כשהן האדם אבל בינישאו אדם על גביהן ולא נענן טהור וגם כשהן. אם אבן מסמא מפסיק ביניהן טהור. וגם אין המעייתות עושין משכב ומושב [מה דז"כ ב' וע"י ברמז"ס פ"א ורפ"ב ממשכות]. וכיון דכל היסט דיע כמשה. להכי דוקא כשהסיטין אדם נטמא לבעיל. אבל בהסיטוהו הן טהור [כגמ' דפ"ג ב'] ולאחר דברים בין שהסיטו אלה המעייתות להן או איפכה טהורים. שיעור המעייתות הג"ל לטמא הג"ל הוא ככ"ש [ולחור"ש כ"ו פ"א מ"ג דעתו טעה דדין שבת ודעו דין ק"י לעיל פ"ו ט"ו].

יבקש דעת

ביחוד דאמרי' לעיל דריו כרוקו. ויאח אחת החמה שיואל בכה. וביעו שדיו ג"כ כרוקו. הוא היואל מפיו בנתעבה כל שאור [כ"כ חו"ט] ויה דר"ס ז':

כז זבה קטנה היינו שרלהה [אב"י] דס זיבה בימי זיבה שלג עמי' ע' ראויה אחת. או אפי' כמה ראויה דס ביזס א'. או שרלהה ארוקו ב' ימים. דר"ל לעברהה רק שמירה יום א' בטרחה שזיבלת ביזס הסטור וטורה. וזבה גדולה היינו שרלהה ג' ראיויה דס ב' ימים ראויה. דלריכה אח"כ ז' נקיים וקרנן ביזס שמיני שלה [דכאסה ביזס תלוי. משא"כ ביה"ט בראיויה תלוי. דברכה ראויה אחת דיו כקרי. וברכה ג' ראויה אפי' ביזס א'. וכ"כ ג' ראויה ב' ימים ראויה אפי' ביזס א'. וכ"כ ג' ראויה ב' ימים דכס ביזס תלוי. דרלוני ביה"ט לא מעלה ולא מוריד. מיזס ממה שהטורה ממנה פ"א דזיזס מ"ג תהלה ראויה ביזס ראויה ואח"כ ב"מ ראויה ביזס א' גמלה כדברי רבינו דנורא נקטת ראויה כדריק לא ז' אף ז' אף ז' נקיים וקרנן כשמיני שלג [אב"י] ולא הוכיז רבינו כ"ל ועל פ"י ד"ש ראה ראויה ירד' ז' נקיים וגם קרנן כשמיני שלג [אב"י] ולא הוכיז רבינו כ"ל ועל פ"י ד"ש ראה אחת מרובה כגלג דס ז' אף ז' אף ז' נקיים וגם קרנן. וכן לא הוכיז ש"ס כלאשך שרלה ב' ראויה א' ביזס אחת ביזס שלחתי. ואפי' לא היו אלא ספק לעומתה. כגון שרלה ראויה ב' בביזס' דמתר כוניה פ"א מ"ה ו' הכל שלא להאריך כ"ל ככללים] ונדרה [ע"פ ע']. ויולדת שטמאה לבעלה ז' ימים ביולדה זכר וי"ד ימים בשיולדה נקבה. ושינוי קודם שזבלת לבעלה [אב"י] ואו אפי' בחור ימי טוהר] כל ד' נשים אלו דינן כזב לענין טומאה בכל דיניו שמוכרו לעיל [מס' ז' עד ס"י ל"א]. רק שדס ומקורן מטמא לח ויזס. כוזבו של ז'ז. ובשאר מעשייתו דינן ג"כ כזב לעומת רוקו לח ויזס. אולם רוקו הבועל נדה או בועל זבה. ואפי' בועל שומרת יום כנגד יום. ואפי' שגם הוא רוקו הטומאה לטמא כלים במגע. וגם ארס שנגע או נשא אורו טמא. וגם חמור טעל נדה עפי ממת. דהרי מטמא ג"כ לדבר סהור שהסיט. וגם מטמא נמי משכב ומושב ומרכב שלו כגדה. וזריק נמי ספירת ז' ימים לנאת מהטומאה כגדה עלמה. וגם ארס הטוע או טמא בועל נדה מטמא בגדים וכלים קודם שפי' מהטומאה. אפי' משכב ומושב שלו אמ"ט ארס וכלים רק אוכלין ומסקין. דאין משכבות שלו רק ראשון [כגדה דל"ג] [אב"י] וכן היין נמכר שלג. ורמב"ם [פ"ג ממשכב] הביא דעת רבותיו החולקין על הרמב"ם. וס"ל דאין הטוע או טמא את הבועל מדה מטמא בגדים. וגם הר"ם [פ"א דכלים מ"ג] פשיטא ל' דטוע בועל מדה אמ"ט בגדים. ובטמא מספקא ל' אס מטמא בגדים. וכ"כ מספקא ל' בעשייתו אס הן אר"ט. או רק ראשון כמסקה שנגע בה רוב. אולם מהרמב"ם [רפ"ג ממשכבות] משמע דמעשייתו אר"ט כמעשיית נדה. מדלל מיטע טומאתו מנדה

רק בענין משכבות. וע"פ [אב"י] יש לדקוק קמא לבריה דה דהרי מרישא דריויה מהלכה א' דס מדלל מנה הרמב"ם גם מעשייתו י"ל דמעשייתו אר"ט כמעשיית נדה. וכן פ"י דאבות הטומאה ה"ד דכלל ואמר כל המטמאין אפי' טומאה חמורה אין מעשייתו רק כמסקין שנגע בהן ראשון לטומאה ולא היואל מן הכלל רק ז' ומבירו ולא היואל ג"כ בועל נדה. כממע דטועל מדה הוא ככלל שאר המטמאין כרישא. אס לא שואמר דבוא כמו נדה ככלל מעיזו דז' ובאמת טעם גס אמרנו [דעת ע"ר ז'ז'ק"ל]. והעפ"כ הניחו ג"ע בסוף:

כה צרעת כילד ג' אבות יס זו. אדם במוגע. בגד במוגע. בית במוגע. בכל אחד מהלו הב' יש חילוק בין מוסגר למוחלט ד א ד ס מ ו ס ג ר נטור כשעמד הנגע בעיניו בשיטורו ב' שבעות. או אס כהה ונתמעט שיטורה סוף שבע א' וב'. או טובל וטוהר. אבל א ד ס ה מ ו ח ל ט ד היינו צפסה נגעו. או שטל הוך כנגע ס' טומאה אחר. דהיינו שער לזן או מחי' [סימון ועל פ"ם יעט] אינו נטוהר עד שיהמעט בהררז מכורים. ואו מביא ב' לפרים ומנלח. וטובל. וכושר ז' ימים. ומנלח שיה זיזס א'. וטובל ומביא קרבנותיו בשמיני. וז' ד מ כ ו ג ע. אס הוא מוסגר שדינו ג"כ להסגר ב' שבעות כפריש. דברוק בסוף כל שבע. אס כהה ונתמעט הוך זמן זה. ומבכסו וטוהר. ואס פסה הנגע או עמד בעיניו עד סוף ב' שבעות. הר"ז מוחלט ונשרף. וז' ב' ית מ כ ו ג ע דיו להסגר ג' שבעות. דככהה סוף שבע א'. קולף הנגע. ונטוהר הבית. ובעמד בעיניו בסוף שבע א'. מסגירו שבע ב'. ואס כהה או. קולף וזריק לטהר הבית בהבאה לפרים. ואס עמד בעיניו. או חולף וקולה וטה מקיס הנגע. ומסגירו שז שבע ג'. ובחור אז הנגע להבית. או בשפסה אפי' בסוף שבע א'. נוהף כל הבית:

כח אבנאם ארס המוסגר קודם שזבל לטוהרה. וכ"כ ארס המוחלט קודם שזבל טבילה הראשונה [אב"י] דהוולט יס לו ב' טבילות. שביזס שטרפו טובל ואינו מטמא או נביאה ולא משכב ומושב להרמב"ם ונכנס לפנים מן החמה. וכושר ז' ימים ואחר תגלת שנייה שמנדה תגלת הראשונה סביב קודם טבילה הראשונה מכנס גדריו וטובל עד טבילה שנייה] דינן כזב לטמא משכב ומושב ומרכב ואבן מסמא. וגם לענין מעשייתו. ורק קול מזב דבמזורה דוקא בהסיט טוהר לטמא נטמא. וגם כזה קול מזובה. שאין מזורה מטמאה לבעולה כבעול נדה. רק דין בועלה כנוגע בה. אולם לרמב"ם משכב ומושב ומרכב של מזורה הן אר"ט. אבל לרש"י [פסחים דפ"ז] ורמב"ד [פ"ג מ"ג ממשכב]. אין רק וולד הטומאה. וחמור מזורה מזב לטמא גם בביאה. ור"ל בהכנסו לבית ראשו ורובו. נטמא כל ארס וכלים ואוכלין ומסקין שזבית. ונטעו ראשון לטומאה. אמנם בין טבילה ראשונה לשניה הג"ל אחר שנתרפא. אינו מטמא ארס וכלים רק במגע. וכל הנגע או במזורה מטמא בגדים. ודחילוק שבין טומאה ארס של מה לטומאה ביאה של מזורה. ע"י מ"ס בבראיה בהן [ס"י יז]. וכ"כ בשאר דיני רשתת ארס ובגדים ובתים הארטה לבאר שס בכל הסימנים בכל האורך:

ל בגד מוסגר או מוחלט מטמא כהרס מזורה. לטועה או טמאה. וכ"כ מטמא בביאה. בהכניס כות מהבגד. אפי' הוא פחות מג' על ג' אלבעות או הרוב מג' ע"ג אלבעות [אב"י] אפי' אין בו מים. ולפי לטון המוסגרה דניעס פ"י והרמב"ם הל' טומא פ"ג הי"ד משמע דכ"ס זריק שיהיה הכנר עמו גע"א אלבעות אלא שלא הכניס רק הרוב לבית. נטמא כל מה שזבית ונטעה ראשון. והכנר המוסגר או המוחלט עשה ג"כ משכב ומושב אפי' תחת אבן מסמא. דהיינו אס ה' הכנר הטמא למעלה והמשכב והמושב למטה תחת אבן מסמא נעשה המשכב והמושב אר"ט [כרמב"ם פ"ג ממשכב] והראב"ד חולק ע"ז [וערמל"מ סג]. בית מוסגר קודם שיטוהר. או בית מוחלט. כל כזיה ממנו מטמא במגע ובמשא אפי' תחת אבן מסמא. ואס הביא כזיה ממנו לבית טוהר. נטמא כל מה שזבית ונטעה ראשון. וכ"כ אס נכנס ארס או כנר או שאר דבר לבית טמא נעשה ראשון. אבל אס בכניס ארס לזבית מטמא הוא טמא מיד.

משא"כ הבגדים שלובש אינן נעשין ראשון לטומאה עד שיהיה כדי אפילת פרס. ושעורו ד' ביזס לרש"י. וג' ביזס להרמב"ם. אבל בהכניס בגדים שלא בדרך לביאה הכל טמא מיד. אבל אכניס ועיזס של בית מטמא אין עושין מרכב ומושב [כגדה דר"ז]:

לא נבילת עוף מהור אמ"ט לא במגע ולא במשא ואפי' האוכלה ועודה בסי. אינו טמא. ורק בשעה שכויה ממנה צבית הבעליה נטמא ומוטמא בגדים וכלים שטוע בלוהה שעה חוץ מאלס וכ"ה. [אבל נבילה כהנה בין טמאה בין טוהרה אמ"ט כזיה הבעליה [גדה דר"ז ב]. ואי"ל נהי דנמנע אמ"ט כזיה כנלושה. מוחלף מנע בית הסהריס. טמא עכ"פ שס נמשא. דמטמא אפי' כזיה הסהריס [כגדה סג]. והרי משא שנגיולה מטמא ג"כ בגדים או כלי שטוע בו או [כנלוף ס"י ד"ז]. ל"ל דר"ז שלא נגע הכויה נבילה נגד החתון של ביביל. דלא נכאה כלל]. [אב"י] וק"ל אטו אס נשא נבילה כזיה הבחי ונשא אורו ע"י שדיק המצוע בגוף עד שלא ה' יכול לפול לתוך נמל שג"כ ה' מרחף בחויר המלל שבין זרוע לגוף. ולא נח נגד החתון עד הגוף. הכי לא יהיה נטמא וי"ל] אמנם אחר שזבלת לנבילת עוף טוהר. אין האוכל רק כראשון לטומאה. שיעור האכילה כזיה. ואס חישב על נבילה לאכילה. אף שלא הוכשרה בזיזס. וגם לא נעשה בטומאה. מטמאה לאוכלין ומסקין במגע. אבל לא לחדס וכלים. אבל נבילה עוף טמא אין בו טומאה כלל. אפי' בביביל. רק אס חישב עני' לאכילה והוכשרה ונגעה בשרץ. נטמאה [כשהיה פ"א מ"ג]. אמר"ה משוף טוהר או טמא. טוהר לגמרי. ואין בו שום טומאה:

לב היוצא מכל מה שזארו לעיל. דכל אר"ט שטמא במגע ולא במשא. אין הנוגע בו מטמא בגדים וכלים שנגע בהן אפי' קודם שפירש ממטמאיו. משא"כ כל אב הטומאה שטמא במגע ובמשא. הנוטמא בה מטמא בגדים וכלים שנגע קודם שפירש מהטומאה חוץ מאלס וכלי חרס. אמנם רק נבילה ומרכב. חלק מנגטן ממשאן. דרק במשאן מטמא בגדים וכלים שנגען בשעה ששאל הטומאה. משא"כ בנגטן אמ"ט בגדים וכלים שנגען או:

לג כל מה שזאמרו וזארו עד כאן הוא דיני אר"ט דאורייתא. ועתה נבאר דיני אבות הטומאה דרבנן. ואלו הן שומאת פת. משכב פת. שחיטת עובר כוכבים. למפרע דנדה. יציאת עובר. עובר כוכבים. עבודת כוכבים. שדרת פרישות. כל אלו הן אבות הטומאה שמדרבנן. ואין חייבין עליהן על ביאת מקדש ואפילת קדש. ונבארים אחד לאחד:

לד שומאת פת כילד. יס בכללו ש אבות א) קבר סהום שמת בתוס. ויס בנין עליו מלמעלה. כל הנגע או מחילת על הבנין אפי' שלא כנגד המת נעשה אב הטומאה. ולרש"י [גי' ד"ב ב] גם מת שזבל הוך בקרקע מטמא במגע ובחלל הוך ד' אבות מחלל הקבר [וע"י מ"ג כ"ד נלרמיטס כזב] בקריית ארבע פ"א דהאלות] ב) גולל ודופק. ר"ל כשמת מונח על הארץ. והעמידו כלים או קרשים. או אפי' אכניס כדדי המת. וכסאו ב"ל מהג"ל. הרי הכסוי מהג"ל נקרא גולל. והכלים או אכניס וקרשים שזדדי המת נקרא דופק. ה"ז זה או זה מטמא לארס וכלים במגע ואהל ועושה ארוקו אר"ט. אבל אין מטמאין לארס שטמא ארוקו. ולרש"י [שיוזין דט"ו א] אפי' ניטל המת משס דיכא הכי. ולראב"ד [פ"ג ממת] טומאה שיהן הלממ"ס. וכן נראה דעת רש"י [ותוס'] [חולין דע"ב וק"ז] ובשאר דוכתי. ולתוס' [כחטות ד"ד ב] כשאגולל ודופק עמונים בלרץ בעומק. בעלי אבג קרקע ואמ"ט. וכן נראה דעת הרמב"ם [פ"ג ממת] ג) דם חבוטה [עפ"י דהאלות מ"ה] מטמא במגע משא ואהל. ד) גוש מח"ל או ממדור עובר כוכבים אפי' ב"ל. כשהיה שס העובר כוכבים [אב"י] אפילו אין עמו אהל] בהמדור מ' יום כזירת הולד. מטמא במגע ובמשא. אס הגוש גדול כפיסקה [פ"י מ"ה דהאלות] וההולך שס נטמא [ואמ"ה מותרים כהניס לנכוס למדור עובר כוכבים ולח"ל. מואין גוזרין על כהנר דבר שאין יכולין לעמוד בו [כחוס' פסחים ד"ט א] ד"ס כל] ג) גוש מבית הפרס. בין משדה שזארה בה קבר או משדה שאבד בה קבר. שיהן מטמאין במגע ובמשא אבל אין הגושין מטמאין בזהל. ורק בזהל שזדה שאבד בה קבר או האהיל עליה נטמא [רמב"ם פ"א מ"ט] שיעור כל הגושין הללו הוא כפיסקה גדולה שבמחט של הופרי סקאין [ושאר דיני ביביל ע"פ דהאלות מ"ג ג' ד]. ומעם טומאת כל הגושין הוא מחשש עלס כשעורה. רק במהלך בח"ל. ו"ל דרף למ"ד קברי עובדי כוכבים אמ"ט בזהל. אפי' נזרו טומאה עליה. כדי שלא יגבילו לנאת לח"ל [המנ"מ פ"א מפורס]. ואת' איך למא אסור להכניס לנאת למס כאין ע ספידא [כע"ז ד"א א]. ו"ל מד"זו עליה טומאה

יבקש רעת

בא מדרת פרישות כולל . בגדי ע"ה הרי הן טמא' כמדרס הזב להפרושים . בגדי פרושים הן כמדרס לאוכלי תרומה . בגדי אוכלי תרומה הן כמדרס לאוכלי קודש . בגדי אוכלי קודש הן כמדרס להתעסקים עם פרה ואפרה ומימי חמאת שלה :

מב עד כאן בחרט כל האבות הטומאה של דאורייתא ושל ד"ם . והי' מן הראוי עתה לבאר אחר זה השאה ולדות הטומאה דאורייתא ודרבנן . והיינו משום דגם ולדות הטומאה טמא' הטומאה הן כהאבות . שראוי להקדים גם הן קודם ביאור דיני מקבלי הטומאה . שכן נשאו' הטומאה . אולם מפני שבאר ולדות הטומאה שמד"ם . יש בו כמה דברים שלא יהיו מוציאים אם לא בהקדם להן באור כללי מקבלי הטומאה לכן הפכנו הסדר ותחיל לבאר עתה חלקי מקבלי הטומאה :

מג דע דאין לך דבר בעולם שמקבל טומאה . אם לא שהוא אחד מדר' המינים . אדם . בלי . אובלין . ובשקים . אמנם אדם . היינו דוקא ישראל בן קיימא ולא נפל . הנפל העפ"י שהוא חי המקט' [אב"י ונפל חי היינו בן ד' חדשים שאינו נאמר ל' יום מימי הלידה או בן ח' חפי' לאחר ל' . משא"כ בן ט' חפי' בן יום או מקט' בגדול] . וגם אדם וכלים המקט' דאורייתא רק מאכל הטומאה . מיהו זה מדאורייתא . אבל מדרבנן כל משקה שהוא וד' הטומאה טמאה כל כלי מגורס משקה זב וזבה [בגמ' יד ב] ואוכלין ומשקים טמאים טומאה לאדם עכ"פ דיום מד"ם [בפסחים ד"א] במחט שממלא בבשר . דרק משום דאין טומאת ידים במקדש . פירשו ידי הכהנים שנגעו שבהבשר :

מד בלי כולל כל כלי העשוי מטי' מיטין . פהכות . עץ . עור . עצם . בגד . שק . חרס . נתר . ובוכית . אמנם מה כה טולל' מינים . זה ב . כס . ק . נחוסת . ברזל . ברזל . ועו פרת . בן ד' רבי' זוקל ולפע"ד זה לא דוקא דהרי כהנים הללו מלאו טעמיה' כמה מיני מחטות חדשים שלא שפוטו אטמיהו . והגם שיל' שם טול' כגלל' אלו ה' מינים שובר בגלון זוקל . עכ"פ ז"ל שש שמות כל מחטות כלי' הן לאו דוקא . אלא כל הנקטת בפטיש קופי פחיס נקרא מחטת] אולם ע"ן כולל כל כלי הגעשה מגדולי קרקע . ויהי' ע"ן או תבן . גמי וכדומה [בבב"ב פט"ז מ"א ורפ"ח דהלכות ורמב"ם ספ"א דכלים] והנה ע"ר ה' היינו דוקא מבימה או חיה של יבשה ויהי' טמאה או טהורה . אבל עור של

בריות המים . ויהי' מדניס או מנשר בריות פחים ושכנהרות וגם עורות העופות דעת הרמב"ם המקט' [אב"י ולענין ס"ז דכלים מ"ג ע"ר של כלב היס יואל חזן מכלל דכל שנים טהור ומקט' וכן פסק הר"ז והרמב"ם שם כפי' המשנה . אמנם בחיבורו הגדול ס"א מהל' כלים לא הוכר חזן מכלל היס ועי' רמב"ם כלים ס"י ד"ה עלמות הדג] אולם ע"ס היינו כלי הגעש מעלמות בהמה חיה ועוף [אב"י אע"פ דכלים העשויים מעלמות העוף המקט' כהמב"ם כלים ס"א ה"א י"ז בכלים העשויים מנכף העינים וה"ה ב"ה הגעשית המפוס . וכלים פשוט' מיני' ואפי' משרל"ם . חוץ מעלמות בריות המים . כל אלו ה' מינין כלי שנעשה מהן נקרא כלי שטף . והיינו משום דטבילה מכוונה בקרא' צמם שטיפה . והרי כלים הללו כשנעמאוו מהני להו טבילה . ואף בבגד ושק גמי מהני בהו טבילה עכ"פ במורגל בלעז בשם בן חוטי החרג שם לנכון ולפיקר לא בני ליה בשיטת פוסים . אם לא ירחלו' כששקף היטב מקודם . ב ד' טולל' כל אריג ולבדיו הנעשה מהגדל בחרץ . ונעשין דך כמחוי' [דכשה קשי קראין לו ע"ן ודו"ה כלי הגעשה מקבצום . האף ב"ל" . או מלמר נפן . הו"ל מהגדל מארץ ומקט' . מיהו בגד משי אף שאינו נעשה מהגדל מהארץ ממש . רק מריחי הולטים שמהפרינסין מעלי ברחבערין הגדלין מארץ ג"כ הו"ל מהגדל מהארץ ומקט' . וב"ב כל בגד או לבדיו הגעשה מענפי אילן או מעשבים הגדלין ביבשה . או הגארג מלמר שאר בריות . חוץ מלמר כבשים טולן נקראין צמם בגד . אבל בגד הגעשה מגדוליין שבמים המקט' [אב"י ובחומר מן הגדל ב"ה חוץ ע"ה או משהה ע"ה שמשום חם שמים כאלו הן אחד מקט' רמב"ם ס"א דכלים ס"ג ועי' הר"מ ע"ה] ואע"פ שכל אריגה שנעשה מדבר הגדל מהארץ מקט' . אע"פ ים חילוק ביניהן . דכל אריג או לבד הגעשה מלמר כבשים או מפשטן המקט' מדרס עד שיהי' בו גע"ג טפחים . אבל לענין שיקבל שאר טומא' בני בשיהיה בו גע"ג אצבעות אבל הגעשה משאר דבר שגדל בארץ . גם לקבל שאר טומאות לריך שיהיה בו גע"ג טפחים [רמב"ם פ"ג מנלים ס"א] . שק הוא העשוי משער בריות שאינו סבך כלמר . מיהו שער ברית הגדלין במים המקט' . חרס הוא הגעשה מטיט . ובשניהיבש בהמה נקרא כלי אר"מ והמקט' . אמנם לאחרא שנתרף כבשן . או דינו ככלי חרס לכל דבר . נתר הוא ג"כ כלי הגעשה מענפר [אב"י ידוע הנקרא נישור] אבל הוא קשה קנה בעלמותו . וז"ל לשורש כבשן . שגם ב"ל" הוא מהקיים . ולפיקר גם בשלל

כשרף כבשן דינו ככ"ח ומקט' [בכלים פ"ג מ"ג] [אב"י ר"ל שא"ג כהרס לשרפו כבשן אבל מי"ח לריך שיהיה מקל באור כהמב"ם ה"ל כלים ס"א] . ונטי' להפכה דכל שלא ירלה באור הן ככלל כלי חרס המקט' . וכמו שנתנו' ג"כ רמב"ם פ"ב דכלים ד"ה וכלי נתר . והנה מ"ס רבינו שהוא קשה קנה בעלמותו וז"ל לזרען כבשן כ"כ ג"כ בערוך ערך נתר . שהוא מין אבן דך וכ"כ הרמב"ם כפי' המשנה . שהוא אבן רכה מאד והבוטרי הרומו פליטום שמו . בספרו סוכר כבר מזה נהגל' ל"א קאשטיל יוד . שהוא מין אבן הנקרא נישור] וששין ממנו כלים כמנדים לרוב מניאיהו שם והוא גרוע הממין שמינין מתקם אחר . וזבה מוננים דברי הגמרא שנה [ד"ע ע"ה] נתר כדי לבכש בגד קצו' מהו נתר הלכנסתיה ולא נתר אפיטרין . דאשטרין הוא המקום ידוע הנקרא אנטפאטריס וכו' הנקרא אלל חוץ בשם אפיטריס [גיטין ד"ע] אן והוא ה"י עיר כתי' ביהודה כמדתה מ"ב מילין רומיים מירושלים . שנהר הניבאו משה ה"י ויתר טוב מנהר אלכסנדריה שנהלריי שנהר אלכסנדריה ה"י רד

ובשכ"י שמיים עליו מים חמים ה' נימוח והשחמשו בו לבכש בגדים וע"כ הכלים שנעשו ממנו ה' גרוזים משא"כ זה של א"י ה' טבוקשה וע"כ מה שחמרה חמשה נחר כדי לבכש בגד קצו' קאי על נחר אלכסנדריה זכוכית הוא הגעשה ממין חול מופך עם שאר מינים ודיניו מוצארים שלהי כלים [פ"ל] : **מה כל הכלים הללו אפשר בהם טומאה דאורייתא** חוץ מכלי זכוכית שאינו מקבל טומאה רק מד"ם :

מז כל הכלים הללו אפשר בהם עכ"פ טומאה . אבל בלי גללים [והוא כלי הגעשה מנאות בקר שמינין] . או כלי אבנים או כלי ארמה [והוא כלי חרס ממש שלא נקרא עדיין כבשן] אלו ג' מינים המקט' צמם טומאה שבעולם :

מז כל הכלים הללו המקט' רק בים בהן בית קבול ואפי' בית קבול קצו' מאד ועי' חו"ס מילין ד"ד ב"ה הדקין] אבל פשוטיהן [נקרא פשוט כשאין לו בית קבול . ואפי' יש לו תול' ובגון קנה מילין] . המקט' רק מד"ם כשיש לו זורת כלי וגם משמש לאדם וגם לכלים . ובגון שולחן דהרס אוכל עליו ומניחין ג"כ כלים עליו [בפ"ט דכלים מ"ד . ועי' פ"ד חו"ס פירושין דל"א ד"ה בפשוטין] . משא"כ סולס וכדומה דמשמש רק לאדם . או במשמש רק לכלים בשעת לורך הכלים או כדי לברכן בהן . כל כי הנך המקט' גם מד"ם כהו"ס הג"ל . מיהו למדרס אפי' פשוטיהן מקט' מדאורייתא . חוץ מכ"ח דפשוטיו המקט' כלל אפי' מד"ם . וחוץ מכלי מתכת . דאפי' פשוטיו מקבלין כל טומאה מדאורייתא . ואפי' מחיק מ' סאה דטורר בכל הכלים . אפי' בכלי מתכת גם ככה"ג מקט' . אמנם קילה פשוטי כלי מתכות מפשוטי כלי עץ . דפשוטי כלי מתכת יש להן טהרה במקוה ככל בית קיבול . אבל פשוטי כלי עץ אין להן טהרה במקוה [בבב"ב ד"ד ב' ובמ"ס ע"ה] :

מח כל הכלים הללו אפשר שיהיו אב' [כלשיל ע"ה] . ולכל הסחות בים להן בית קיבול יש להן טהרה במקוה . חוץ מכלי חרס שא"ל שיהי' אב' לעולם ואפי' נגע צמת נעשה רק רחוק . וגם בנין שיש או אין לו צ"כ כשנעמאוו אין לו טהרה במקוה . וחוץ מכלי מתכות דאפשר שיהיה אבי אבות [כלשיל ס"ח וע"ה] . אבל יש לו טהרה במקוה :

מז כל הכלים הללו מקט' צנעיה בין מהוכו ובין מנבו . אבל לא מאוירו . משא"כ כ"ח דיוי בהפקר מהטמא ומטמא מאוירו . אבל לא צנעיה מנבו . מיהו דוקא אוכלין ומשקין מקט' מאויר כלי חרס . אבל כלי אינו נטמא מאויר כ"ח . אמנם כלי זכוכית . אף שיעקר טומאתו מד"ם . מדרוב גופו מחול . ודמי לכ"ח . שכל גופו נעשה מעפר . עכ"פ מדמראה חיכו כבדו להכי בין מהוכו ובין מנבו המקט' רק צנעיה וכ"כ פשוטי כ"ז טהורים כפשוטי כ"ח שמקט' . וכ"כ אין לכלי זכוכית טהרה במקוה ככ"ח . אבל משוהו והמור לו זכוכית מנבו . שמקבל טומאה מדרס מד"ם . אם ראו ליה למדרס :

נ כל הכלים הללו המקט' עד שהגמר מלאכהו וגם לריך שלא יהיה עשוי לתשמש שבמחזור לקרקע . וגם כלי טומא' שנשבר ולא חיו לתשמשו דמיעקרא נטור וגם המקט' להבא כל עוד שהוא שבור . ובחזר ונתקן אינו חוזר לטומאה ישנה . חוץ מכלי מתכות שכשחזר ונתקן חוזר לטומאה ישנה מד"ם מגזירת שמעון בן שטח [פ"ג דכלים] :

נא כל הכלים הללו אין להן שיעור בגדלין כמה לריכוין בגדלין שיקט' . חוץ מבגד עור ושק . וכבר אמרנו [לעיל מ"ד] דשיעור הבגד שעשוי מלמר כבשים או מפשטן שיקט' מדרס . לריך שיהיה גע"ג טפחים . ולאשר טומאה בני בגדלין גע"ג אצבעות . אבל שאר מיני אריג בכל גוונא לריך גע"ג טפחים . בד"א בשוירי מטלניות . אבל בגד בהחלה בכל המינין בני בכל שהוא . ורק למדרס המקט' צמם בפתות מנע"ג טפחים . דלא חיו למדרס ליטב עליו בפתות מנע"ג טפחים . ושק שיעורו לקט' דע"ד טפחים . ועור שעורו לקט' הע"ג טפחים . המפץ והוא העשוי מנמי שעור לקט' וע"ד טפחים . ושיעור כל הנך היינו בין לקט' מדרס או שאר טומאות . מיהו כל זה בלא עשה בו מעשה למושב או משכב . אבל אם עשה והקט למושב או למשכב . אז בכל המינים בני למושב שיעור טע"ט . ולמשכב שיעור גע"ג . שיעור כ"ח שיקט' מפרס [כלים ע"ב] :

נב אוכלין כל הראוי למאכל הם ורפ"י רוק לענבלת חרס . אפי' מקט' . ואם היה רחוי למאכל חרס וכפסח עד שאינו רחוי לענבלת חרס . אפי' שעדיין רחוי למאכל כלב דר"ה המקט' . ורק אם כבר קבל טומאה כשהי' רחוי עדיין לאכלתה חרס לא נהפסל טומאתו ממנו עד שיפסל מאכלתה כלב . דשאני עיולי טומאה מן אסוקי טומאה מיני' [כ"מ פ"ג מאוכלין ה"ד] [אב"י מה שהקשה רבי"מ מכריעות דבי"ח דאמרי' שם להדיא דשאני עיולי טומאה . על ראב"ד . י"ל דראב"ד מפי'ס כ"ה דכאני וכו' דאני ר"ל דעיולי טומאה הוא צמם בפתות קודם שנטמא . ואסוקי טומאה היינו בגמטא ורפ"י נסרת . דלא עיולי טומאה הוא כפרות מעיקרא ואסוקי טומאה נכרתה לאחר שהי' רחוי . ולפי' נכרתה אחר שהי' רחוי . אע"פ שנסרת קודם שנטמא עדיין מקבל טומאה עד שנפסל מאכלתה כלב וזה דגדול' הנפל לנת שסכר נחשבה [בפסחים פ"ח מ"ד] אפי'ס קאי כתינו רחוי למאכל חרס טהור עד שייחמדו לאדם דנמאס מיד כשנפל בת' סרוח מעיקרא . והיו עיולי טומאה . והכי טהור עד שייחמדו לאדם . ולכאורה לטון הגמרא בבריכות מוכח ככ"ב"ד . דאחרי' שם הוא להכריז טומאה מיני' כיון דמעיקרא הו' חיו לאדם . אלא דנכח' הו'א דלא הו' סרוח מעיקרא אלא חיו לאדם . ואילו לריכ"מ סול"ג כיון דנחמו עדיין לאדם כבר נטמא . ואע"פ דלא הו' סרוח בהמרה הוא הן . כיון דמעיקרא הו' חיו לאדם ונמאס עי"ו . אפי' מיני תמח' דלמה ל"י לריכ"מ להכריז בהתקד' דברי' החילוק נכרות מעיקרא ושבמ"ס למד דיו מהסות מעיקרא דמכר כבירות דכי' מאחר דמוק' לה לדינא דרמב"ם כשנסרת קודם שנטמא א"כ אפי' אינו סרוח מעיקרא גמי המקט' . גל"ה דרובל חי אפי' דהשבתה לא חיו לאכלתה חרס . אפי' כיון דבידו לבשלו ע"ד שיהי' נטור

יבקש דעת

דלוי להכילה אדם גם שהיה מקט'ו וכן מצוהר [חלון דע"ה א' ועוקץ פ"ג מ"ח]. והרי צבר חי ורגיש חי לא חוי שהיה להכילה רק אחר שיבטלו. ואם"ה מקט'ו גם צעוד לא תבטלו [אב"י וע"ה מ"ט רבינו דבצר חי איתו חוי להכילה הרי חוי לנאמא וכנגה דקכ"ה ואולי שיקר ראיח רבינו מדגים דג ספל אית רחוי להכילה כנגה שס]. וה"ה ירקתו ושאר גדולי קרקע. בל אולכין שהן גדולי קרקע אמקט'ו רק אחר שתלשו מהקרקע. ואין שום אוכל מקט'ו עד שיוכשר ב"ה מ' משקין. והן. י"ן. דס. דבש. טיס. שמן. הלז. של. [וכי' יד ר' דם ש"ה]. אולם כל דבר שסופו לטמא כהט'ו ואפי' ביולת שוף טהור. שחין שומחה אהט'ו שבו ע"י מנע רק ע"י בזה הבלעיה. אפי' מנמא טומאת אולכין גם כשלא הוכשר במים ובסרן. והו"ל כרה"שון [עוקץ פ"ג מ"ח] אפי' דרבינו חזקוני ביולת שוף טהור כשלא אפי' לטמן באיט מטמא כנגיט. מיכא לעיני שמטמא כנגיט ביות הבלעיה נקרא בשם טומאה תמורה. אלה כרבינו רמא על נטילה בטהר יסורה פחות מכות ויכרסא פחות מכניסה אולכין דהוי לא כניסה ומטמא טומאה אולכין בני הכשר דרפוי לטמא אדם וכלי בכות כנגט וכנגה זה אחר רבינו דלא לכו זה אלא דהפי' כניסיה שוף טהור דהוי מטמא כנגט רק ביות הבלעיה ג"כ הדיון קן. שיעור המחלל לקט'ו הוא ב"ה וכן מצוהר [פסח פ"ה מ"ג. וטהרות פ"ג מ"א. וע"ה מ"ט כג"ד מ"א. וכ"כ רש"י [פסחים ל"ג]. והנה"ה גם ליק' נט'ו סי' ה' כניסה. וע"ה בחספא שהביא רש"י [ע"ה מ"ט] דקמ"ה בפירוש דלול' הקט'ו כג"כ. אמנם להרמב"ם [פ"ד מולכות] דל"ל כג"כ הג"ל דלולכין מקט'ו כג"כ ורק לטמא אחרים לרק כניסה. ל"ל דל"ג בהוספה כ"ל משקין מטמאין כג"כ אלא ג"כ משקין מטמאין כג"כ ור"ל מטמאין אחרים או שיעורן כג"כ. משא"כ אולכין חוי מטמאין אחרים כג"כ. וכן משא"כ חיל גני' בהוספה שטם פ"ד וכן מהבאור רבי"א זק"ל וע"ה עוד בטהרות [פ"ט מ"ט] [אב"י וע"ה סי' ה' ואמר דעיינן ע"ה נט'ו דאם גני' בהוספה משקין מטמאין כלומ' משמאין אחרים כג"כ. קמ"ה דרבי ר"י כ' בפירוש כנסתים [ד"ה ע"ה] ד"ה אכל ליה ח"ל ודקי"ל שיעור טומאה משקין כנגיטתיה אלא לטמא אחרים אכל לעינן [מ"ה מ"ה]. הרי דלג"י משקין אינם מטמאין אחרים כג"כ וע"ה סי' ה' בהוספה לרש"י מטמאין כג"כ. כלומ' שמקבלין טומאה כג"כ מיכא גם כג"כ דעיינן לא יחיל דלוק' סיים בהוספה דקילו אולכין דהיינו מקט'ו כג"כ דכרי לרש"י גם באולכין דהיון רק דמקט'ו כג"כ וכמ"ס רש"י בפסחים [ד"ה ג' ד"ה מ"ה] וכן דלולכין ומקט'ו כג"כ. רק לטמא אחרים אכל כג"כ ורק משקין כרביטת ומייתו ראי' מה"כ אפי' לרכינן לומר דרש"י בלמה דהה ברייתא זו מהלכה דמק' ענינו יוקר הא"כ. וע"ה בה"ש שם כג"כ ר"ה דחולק על רש"י והוכיחו בלמה לומר דה"כ הוא הכמחה בעלמא. מיכא להרמב"ם דל"ל דמשקין מטמאין אחרים כג"כ וכן בני אולכין מחלקין בין לקט'ו דהוא כג"כ ובין לטמא אחרים דלרכינן להויה כניסה. גני' בהוספה רבינו בהוספה בודאי היא מסכתא מהוה עם שיהי' ו]. ורתור' כ"ל [טהרות פ"ג מ"א ד"ה א"ן] דהא דלולכין מקט'ו כג"כ הוא מדרבנן. אלא מדאורייתא בין לקט'ו או לטמא אחרים לרק כניסה [וע"ה מ"ט] כג"כ ופירוש'ו. ויורה ל"ל דגם לרבינו ג"כ דגם לקט'ו לרק שיהי' כהחלל כניסה. אפי' אם היה כנסת שצ"ע כניסה. ואפי' חלק כשאר בטומאתו. וכן מוכח מנ"ר מהר"ם [פ"ה מ"ה] [אב"י וכן מוכ' כג"כ כשצ"ע הויה"ש שם בפסחים דרבינו ג"כ כ"ה דמק' ואורח' תבטלו אורח' אלה שוכר' ופי' כההויה לטמאין. והנה"ה הלמה ל"ל כשצ"ע ע"ה שיהי' ולא דמי לכות ממת שחלקו דרית טומאה מיני' [פס"ה דלולכין] ודכסה רק שומחה ענינו פתח מיני' [וע"ה טהרות פ"ה מ"ג]. אמנם לטמא אחרים לכ"ע לרק שיהי' כניסה כניסה ביטויית בלא הליפיה. אובל אינו נטשה אהט'ו לעולם לטמא אדם וכלים וע"ה לקמן סי' מ"ג]. ואפי' נטמא בכות ממש. אבל אין לו טהרה במקום. ידות האולכין מהטמאין. ששנגעה הטומאה בהמחלל כטמא הוד. ומטמאין. ששנגע טומאה בביד כטמא המחלל. אבל אינו מנטרף לשיעור כניסה. ר"ל אם אין בהמחלל שיעור כניסה

ה

אז רק אחרי הכלי עומאים [הן נקדש כלי שנטמא אחריו כגו טמא. המכ"ס ע"ה ה"ה מהט"ו]. ולראב"ד שם וס' לרש"י [בפירוש דל"ה א'] ככ"ה לא עדיפי משקין משרן ומת' שחמ"ט ל"ח מנבו. ועשו הכירה בטומאת משקין בכלי לחלק בין חוט לבזו דבטמא חוט כטמא נבו. ובטמא נבו לא נטמא חוט. כי היכא דלידעו דטומאה זו אינו מדאורייתא ולא נשקר עלה תרומה וקדשים. שומאת משקין לטמא אולכין או משקין לכ"ע אינו רק מדרבנן [וע"ה פסחים ד"ה ג' חוט ד"ה ר' יוסי]:

נד ועתה נבאר וולדות הטומאה. ה' מיני וולדות הטומאה דאורייתא הן. **א** [וע"ה פסחים ד"ה ג' חוט ד"ה ר' יוסי]: **א** והנוגע באהט'ו. ה' האוכל נבילות עוף. לאחר שבלעה [שטמא ד"ה ורמב"ם פ"ה מהט"ו]. ג' ה' ה' ר' ר' ר' ר' לטומאה מדאורייתא. **ב** מבול יום ור"ל שנטמא וטבל ולא העריב שמשו. בין שנטמא מטומאה היוצאה מגופו כשכל קרי וז' וחבריו. ובין שנטמא מדנגע בזהט'ו. בין כך או כך נקראת שומאה הבורה [וחומר טומאה זו. משום שכל אהט'ו מטמא אדם וכלים. משא"כ כל טומאה שהיא מדאורייתא רק אולכין ובשקין ולא אדם וכלים. נקרא שומאה קלה. ואם אפי' שיהיו רבין לרש"י כנגט כדא"ה מהטמאין הרי ח"ל עיניה רק מדרבנן ואיך ח"ל הריב שמש]. וכל אדם או כלי שנטמא טומאה דאורייתא וטבל ולא העריב שמשו עדיין הרי הוא שני לטומאה. ובנגע באולכין ומשקין הרומה. עשן שלישי. ואם נגע באולכין ומשקין קודם עשן רביעי [מכ"ס פ"ה מהט"ו]. ג' ברוכר כפורים דהיינו כל הטמאים שאחר שטבלו והעריב שמשן. לרכינן לומר להביא קרבן לגמר טהרתן כגון ז' וזבה נדה [אב"י בלמה ומנהג נדה בין חובי קרבן בהקדמת פ"ה הרמב"ם לקדשים. אמנם הוא תמורה דמה שיחיה לנהג עם קרבן והוא נבי הרב גדול הזקוק מ"ה שבוואל וצוק"ל שחמור עשרי משה [פארטא מוקד"ה]. כהה"כ נעיר פלחיו והוא קיבן מלכת מקומות כרמב"ם גני' המשנה שלו שחמור בלבן העריב וקניס חס' אדם מהמני' עינים מנ"י רבינו הרמב"ם המונה בלוגר הספרים [בבב"ה טע"ה] המפורסם בשפא"י. והוא"ש לדוגמא ברכוס. וזהו קרבן הירל נמא ג"כ הסקדמה לקדשים בלבן העריב. וכ"כ הרב הגדול. שבלד קדושו ודולתו כש"ה וסוקים עד שקדש השלמה שנה כ"כ. שנת עליהו לשינה של מעלה. ה' שומד כמון לבזו כ"ה כג"ה. מלמד זה ה"ה בלבן גדול ובין כמו ג"כ לבזות הוא האיר עיני כמנה עינים נפולח בזה"ה. וגם נענין מה שכתב הרמב"ם נדה כג"ה ל"ה שחייבין קרבן. והא"ה ל"ה שבלבן העריב של רבינו הרמב"ם מוכר גר אחר מלוח ז' וזבה. ולא נדק ונדאי עשו המעתיק ע"ה כ"ה אית' דלמ"ג מנושט וממק' רגל הימני של כניול כתיבנה. וכ"ה יראה כאלו נכריב נר צנן שחין לו כוס טהר וע"ה חטו לחק' ועשאו מן ר' אית' לו וכתבו נדה דומיא חנה ויולדת דמיירי ג"כ בזה"ה. ועל יד זה נה הטעם בכפדים [ש"ה] יולדת ומזרע כל הקד קודם שהביאו קרבנותיהן ביום ח' שלהן נקראו מחוברים כפורים. מותר להכיל הרומה ומע"ה. ואעפ"כ דינו כשלישי לטומאה ואסור ליגע וכ"ה מלחכות קודם מדאורייתא [ביבמות ע"ה ג']. ואע"פ דלמרי' [פסחים ל"ה א'] דהו"ל רק מעלה. כבר כ' הו"ס' [חלון דל"ה א' ד"ה א' ד"ה א'] דהו"ל מעלה דאורייתא. אולם לרש"י פסחים [סג] עומא לקדשים רק מ"ס. ולרמב"ם [פס"ה מהט"ו] מחוסר כפורים אסור רק לטבל קדשים אבל מותר ליגע בקדשי'. וכ"כ מותר ליגע בכלי קודש [כג"ה בני מקדש פ"ה ה"ה. וערבות' תגינה פ"ה מ"ג ד"ה לרכינן עיניה]. מיהו לכ"ע צבא למקדש קודם הבאת קרבנותיו חייב כרת [כמתי דמ"ה א' ומנחות כ"ה ב' ובסדרין פ"ה ג']. אמנם כל מחוסר כפורים לאחר שהביא כפרו שחייב לטבל קודם שיהא קודש זהו ודאי רק מ"ס [כתיבה פ"ה ב' ורש"י שם ד"ה א' ד"ה מלוקת. וע"ה רמב"ם מה פ"ה ג']. ד"ה אית']. גר שמל וטבל ולא הביא עדיין קרבנו. ע"ה כ"ה כ"ה שנטמא והוא וטבל ולא הביא עדיין קרבנו. אפי' מדלון טומאה יולא עליהן מנופן. וקרבנו של גר לאי אינו רק להכירו בקהל. וקרבנו של מיר הוא כדי להחיל נטיות כהנה. לרבי אינן נקראין מחוסר כפורים. ומותרים ליגע בקדש ולכנס למקדש. רק דגר אסור עדיין להכיל קודש עד שהביא קרבנו [פיחות מ' ב']. ד' שבולת יום ארוך והיינו יולדת שטבלה והעריב שמשא אחר ז' לזכר ואחר י"ד לנקיבה. דהט"ה שומהרת לבעלה. אפי' לעיני טומאה לקדש ולמקדש דינה עדיין כשאר טב"י. והו"ל כמי לטומאה עד אחר ז' לזכר וס' לנקיבה מטעם שטבלה החלה. דהיינו עד יום מ' מלידת הזכר ועד יום פ' מלידת הנקיבה. ועד אז דינה ככל טב"י. מותרת לכל מעשר שני ואסורה בהרומה. וכשהעריב שמשא ביום מ' לזכר ובוים פ' לנקיבה מיום הלידה. מותרת בהרומה ור"ל טבילה מקודש [פ"ה מ"ה] אלא דינה ככל מחוסר כפורים עד אחר הבאת קרבנותיה לומר וכמצוה לקמן. זה הכלל כל טמא שטב לו על ה' אוכל כמעשר ופוסל הרומה וקודש כנגע שיהיו שלישי לטומאה. מדרין טב"י כשי לטומאה. אלא דהט"ה דרק שלישי בהרומה או רביעי שבקדש שנגע במשקין. כשאר שטהרתן. אבל שני שנטמא אפי' של חולין שנגע במשקה נעשה המשקה חלה. והרי טב"י דיו רש"י לטומאה. אפי' טב"י שנגע באולכין ומשקין חולין כשאר שטהרתן. ואם נגע באולכין ומשקין הרומה לא עשן רק שלישי. ובנגע באולכין ומשקין קודש. נעשו רק רביעי [מכ"ס פ"ה מהט"ו סי' וס'] ולחוס' פסחים [ד"ה ג' ד"ה ואלו]. אין שום דבר שנגע בו טב"י פוסל אפילו לקדש ומשמש אפי' נגע במשקה הרומה נעשה רק רביעי. העריב שמשו אכל בהרומה ופוסל קודש כנגיטה. ואם נגע במשקה קודש. עושה אותה רביעי [ש"ה ר"מ פ"ה מהט"ו ד"ה]. הביא כפר הו הוה לכל [נעשו סי' מ"ג]. ה' אדם וכלים שהן ראשון. שנגע באוכל או משקין הו"ל שני דאורייתא. רק דמ"ס משקין שנגע אפי' כשי הו"ל חלה ודלממן:

יבקש דעת

ואתו יום מדאורייתא. א"כ לא שמרה רק ששה נקיים ומייבשים כרת? ד"ל דהתם שאני שכבר שמרה קלת יום הו' בטהרה וכבר עבלה. והרי כתיב ואחר תעטר. ר"ל אחר מעשה הטבילה תעטר. אלא יש להוכיח כן מדאסתחפק בה רמי צר חמא דלפטר דדינה רק כטועה בש"ז. וגם רבא בעי למיפסח ליה הכי שמע מינה דרק מדרבנן דינה כרואה וסותרת ליה יום:

עב ובשראו חכמים שמיה נחבלו הגשים בחשבונם ולא ידעו אם בימי מדה או בימי זיבה עומדים. והרי אם תראה יום א' או ב' ימים רלוים. חמירי ימי זיבה מימי מדה א"כ ברא' אחת נעשה נדה ו' ימים ואם תראה ג' ימים רלוים חמירי ימי זיבה מימי מדה א"כ ברא' אחת נעשה נדה ו' ימים ואם תראה ג' ימים וספקא עובלת לערב. משא"כ זבה זריבה ו' ימים] לכן הקטן חמשים דברא' תראה יום א' עמלה. ולא שמשה מקודם הספור עוד ו' והוא. וברא' ב' ימים הספר ה' וכן. וזבה לריך שיהיה יום האחרון נקי לגמרי וא"כ הטבול ותיבה עורה ממ"ג. והיינו כדתיקון רבי לבני קרייתא [כמה דס"א]. אולם ברא' ג' ימים הרי היא ספק זבה וזריבה ז"ל. ואעפ"כ מדיחא ספק מדה זריבה לטבול דוקא בלילה שאחר יום ז' ולא ביום ז' עלמא כבזבה הנ"ל. אולם כשתבולנו גם בזה בנות ישראל החמירו על עלמן. כדי ללכת מידי כל ספק וחשש. וקבילו ע"ע שאפי' תראה עופת דם כהדרל השב עליו ז' נקיים. ועוד החמירו על עלמן שכל אשה נשואה [לנאשקי כלה שפיר' מדה אפי' אחר חופתה קודם שמתחילת עם בעלה] ואפי' אין בעלה בעיר לא תחיל למנות הו"ל עד אחר ג' ימים. חוץ מיום ראשית הדם בתחלה. והיינו ו' עופת שלימות מדיחשי' שמא שמשה מקודם. ותפלט ש"ז הו"ל. דהספר אומר יום. ולפיכך ברא' ג' ימים א"כ בשבוע לא תחיל לספור ז"ל רק מיום ה'. שהוא יום הראשון ממ"ג מדיחשי'ן שמא תשמיש בליל מולאי שבת או ע"פ. שמא תשמיש ביום א' בבין השמשות. ותחשוב שערין הוא יום ובאמת יהיה כבר לילה. וא"כ לא תוכל לחשוב ליל השיך ליום ב' למספר הששה עופת של ספק פליטה. לכן קיימו וקבלו שכל הרואה דם. ואפי' מולאי כחם לא תחיל למנות ז' נקיים עד אחר עובר ד' ימים מלבד יום הראשון. דהיינו כשרא' דם בליל מולאי שבת או ביום א' בשבוע. לא הפסוק בטהרה עד הערב שקודם יום ו'. והוא יהיה יום הראשון של ז' נקיים שלה בעצרתה [וי' קצ"ז]:

אשור זה סילוק

ועתה ראו אחי! הגה סולם מוצב ארצה, וראשו מגיע השמימה, מי ומי אחי עמי? מי עלה השמים בעב הענן? ומי בא בכוף ה' ליראיו. עמדו יקרים עמרו. חזק ונחזק. עלה בעלה וירשנו אותה. הדר הטוב הזה והלבנון. ונתת שורו נא ביון מסבתי לכם. והרי שולחן. והרי סכין. והרי בישראל שמינא אפתורה דדהבא. וכל מי אשר רק ירבנו לבו. ישלה ידו ולקח מעץ הרעית ואכל והי לעולם! והרי ידון בבל כליו טומאה ושררה אחר מהם לא נעדר. אלון הם משתחות הוהב לאוצר בית ה' ואידך פירושא הוא זיל גסור:

התחלתה. דימי מדה מתחילין קודם יומי זיבה. וגם אחר ה"א ימי זיבה. בין שראתה דם בימי הזיבה או שלא ראתה בהן. אבל ימי הזיבה חיון מתחילין רק אחר ז' ימי מדה שראתה בהן. כיצד? שפעם וראתה בע'. י. ו"א. מ"א ימי זיבה. הרי היא זבה גדולה ומש"ל. דאפי' טוב תראה גם ביום י"ב נחשב הכל לזיבה ואינה חוזרת להתחיל ז' ימי מדה עד שיהיה לה ז' נקיים שלמים. ואח"כ כשתראה אפי' אחר שנה ושנתיים הרי היא נדה וטמאה ז' ימים. ואם ראתה נדה בתחלה טעמאה ז"ל. ולא ראתה אח"כ בכל ה"א ימי זיבה. אפי' הדם שתראה ביום הי"ב משעת תחלת ימי זיבה. דם נדה הוא. אע"כ שלא ראתה בכל ה"א ימי זיבה. אבל אם גם בזה' ימי מדה שאח"כ לא תראה. אבל תראה דם ביום הב' מהתחלת ימי זיבה בתחלה. דהיינו אחר שעברו ה"ז שהיו ראויין לנדהה שלא ראתה בהן. לא אמרינן דדם שתראה ביום הב' דם זיבה הוא אלא דם נדה הוא. ומאותו יום מתחילין טוב ימי מדה [שכ"ג ס"ז מא"ב ד]. וב"כ אם אחר עובר י"א ימי זיבה שראתה או שלא ראתה בהן. טוב עברו אפי' ה' או ו' ימים מז"ל נדה שלא ראתה בהן. רק התחילה לראות ביום ה' או הו' מימי מדה. או מאלו יום שראתה בו מתחילין ז' ימי מדה [וע' י"ג] נדה דג' ב' ד"ה תחלה דה]. ובל זה הוא לדעת הרמב"ן. אבל להרמב"ם כל ימי האשה מהתחלת ראשיתה בלדותה הם ז' יום וחוזרים חלילה. ורק ימי לידה מפסיקין למנות אחריהן מחדש [וע' רמב"ם ס"ז מא"ב ורמ"ם ספ]. וי"א בשם רבינו סעדיה גאון ז"ל דאפי' ברא' ג' ימים סופזרים בה"א ימי זיבה הו"ל זבה גדולה. ונדחו דבריו אלו [וע' תוס' נדה ד"ז ריש ע"א]:

עא אולם בין זבה קטנה שזריבה שמירת יום א' בטהרה. ובין זבה גדולה שזריבה ז"ל בטהרה אפי' בימי שמירת טהרה טוב ראתה דם. או סותרת כל הימים שממנה בטהרה. ואפי' זבה גדולה שזריבה שמירת ז"ל בטהרה. שראתה דם ביום ה' קודם ערב. וראתה הכל וזריבה לספור ז"ל מתחלה. אבל אם חוץ ימי שמירת טהרה פלטה ש"ז חוץ ו' עופת מהכעילה [עונה היינו יום א' או לילה א' מלבד עופת הכעילה] או אינה סותרת רק אחר יום שפלטה בו הש"ז. ואפי' זבה גדולה שזריבה למנות ז' נקיים. ובעלה באיסור ביום הג' מהתחלת זיבתה. וכשפסרה אח"כ הו"ל פלטה ביום הב' או הג' מז"ל ספירתה אפי' אינה סותרת רק אחר יום שפלטה. וביום שלאחריו התחיל להשלים ספירת ז"ל שחיבת עדיין [וע' רש"י תוס' נדה ז"ב א']. ונ"ל דסתיירה יום פליטה ש"ז מד"ם הוא. דלף דלון להביא ראה מהכעילה ביום ז' מהו"ל אחר שטבלה. דאיתו אלא חרבות רעה [כמה ספ"ן]. ואי נימא דסותרת

הנהרות והעדות על התפא"י מהג"מ יעקב צבי אבר"ק אסטריין.

גולמיס הדבר בסיקן ע' פ"ב דלויס מ"ז ומ"ח. ולענין גולמיס כ"ח ע"ס ספ"ד ובסי' הרי"ם ספ"ד ונרי"ב פ"ב מ"ד: בא"ד מ' סאה דטהור כו'. (לא דוקא דליח מקדש נכס"ג כשנת ד' פ"ג כו'. ועי' בלום פ"ב וכן לגני מדרם מקדש נכס"ג כספ"ד. ועי' רש"י בכתב דלויס מ"ס כ"ז בשם הוסיפסחא וכן היא כרמ"ס: בספר' ועי' תוס' ספ"ד. ועי' פ"ט ספ"ד דלויס: בספי' כוח אפשר שיהיו אכ. למ"ש כספור כו' מע דלון לג"ז טהרה במקום א"כ א"כ שיהיו אכ ע' רש"י עירובין ק"ד כעת ראייתו בכללי הטומאה להג"ה ס"כ כו'. ואולי עיי' מדרם כמ"ס בספי' מע ולא משמע כן. [ועי' מ"ס בכנה"ס להקדמת הרמב"ם ספי' י"ג כספ' אמונ' ספ"ד]: בספי' כ"ח אכל לא נגייעה מגבו. לעמא אחרים גם כ"ח משמא נגייעה מגבו וכ"כ הוא נעמלו רפ"ב דלויס כי"ן אוח ו': בא"ד טהרה במקום. ע' הורע"א רפ"ב דלויס: בספי' ג' אינו מוצר לטומאה ישנה. אבל מקדש מכלל ונהבא. חוץ מל"ח דאפי' מכלל ולבבא אין מקדש. [ועי' רפ"ב דלויס כי"ן אוח ו']: בספי' ג' מ"סו נ"ל דגם לרגעיה"ס כו'. המל"ח ספ"ג מה כלים ה"ט נחפצת בזה וע"ש שהאריך. גם מ"ס ולא דמי' לכיית כו' כרפ"ג דהלכות. לא סונתי דמס' רח"ל לסיקן. ועי' א"כ פ"ב דלויס מ"ב: בספי' ג' חוץ ממעיינות הו', דם המז והשקין ומי תשלת: בספי' ג' ולרמב"ם ספי"ב מ"ה א"כ עו'. הוי' יודע מה הוא שם דבא הוה מיידי לאחר שהי' כפרתו אבל קודם שהי' כפרתו לית דין לריך נשח' דאחור ליגע בקדשים כמבואר להדיא ברמב"ם שם פ"ה ע"ש וגם מ"ס וכ"כ מותר ליגע בכלי קודש כ"ה כלי מקדש פ"ב כ"ה לא מלחתי שם רמת מזה: בא"ד ונגע בלובלין ומשקין קודם נשכו רק כתיבי ע' מ"ס פ"י דידה מ"י ד"ה כתיבי עמא מת לקדשים ומש"ש כתיבי: א"כ: בספי' ג' דין טבול כראשון. תמוה א"כ אמאי מטמא כמטא וזיהיטו ועי' תוס' שבת טו כ"ד ועל כנדי ע"ה. ויגדס לנ כו': בספי' ג' אכל לענין מנין ראשון ושני. מ"ס על הגליון בספי' כ"ב:

ביבקש דעת בספי' יג וכל דעמי' ראשון לטומאה הוה כו'. כי"כ המל"ח פ"ה מעו"מ הי"ד ע"ס: בא"ד ע"כ הו"ל ראשון ככל משקו כו'. נעלם ממנו גמ' ערוכה חולין ד"ע וי"ס הרמב"ם ועי' פ"ה: בא"ד וכל דעמי' עוורו נכבד. אינו נראה ועמ"ש נעמלו מ"ג ס"ד דמטיילא אוח כי"כ [ועי' מהשירין ס"ז סוף מ"ה. ועי' פ"ב ד]: בספי' בא סוף אוח כ' או אובלין ומשקין כו'. [קאי אש"ה. הסיק. או הוסי. אבל בנישא על אובלין ומשקין או כלים שא"כ למשכב. ומזכיר ספורין כתיב' כ"כ כ"ד: בספי' כ"ב כהר"ם וז"ס פ"ה מ"ה. הר"ם שם מיידי כתיבי הוה ולא בעליונו של הוה. וע"ש כתיב' כ"ה וע"ש ד"ה משמאין א': בספי' כ"ב שיתעטע כהרו. ע' מראה כהן ע"ז: בא"ד מכתבו וטמור. ליתא אלא אם כהן כתיבי קורעו וסוקין מה שקרע כדל' כתיבי פ"ה דנגיעה וזכה בראשון יכנס ויסגור. אולי כותבו ככה בראשון ובשני ע"ש. [ועי' מראה כהן כ"ב כ"ד]: בספר' נפשה אפי' כסוף א' כו'. נפשה כסוף שנוע א' חולן וקולא ועת ונתקין לו שנוע כדליתא שם פ"ה מ"ה. ואפי' נפשה כתיבי כן הדין. טוב ראייתו שנועה שאחר ששטה והלן ונתן לו שנוע חורה ינתן כתיב' [ועי' מראה כהן ל']: בספי' כ"ח וכל הנוגע או כמזורה מטמא כתיבי. תמוה מסי' דלויס מ"ד דמנואר שהך דמלא וכתוב גם מזורה בימי ספירו חוץ משמאין א"כ למת' כתיבי. וכתיב' רבנאנו גם הך דמתי' חוץ משמאין א"כ למת' כתיבי. ועי' רש"י סוף נגייעה מ"ב וכ"כ בעמלו לך' כו' ל"ב: בספי' ל' זיב' נגד מוסר כו'. עי' פ"ג דנגיעה מ"ה. וכתיב' א"כ א"כ וממ"ס פ"ה מעו"מ ספי' ד: בספי' ל"א ל"ל דלויס כו'. לא ראה דברי הוסי' שם ד"ה יצאה ונתולין ע"א א' ד"ה מ"ע ע"ס: בספי' כו' ואפי' יע' חלול כו'. עי' נעשו פ"ב דלויס אוח א': בא"ד ומן מכלי מחכות. ולענין

תוספות יו"ט בליים אבות הטומאות פרק א' עובדיה מברטנורה

ומאמר... פ"ה פ"ה פ"ה...
פ"ה פ"ה פ"ה...
פ"ה פ"ה פ"ה...
פ"ה פ"ה פ"ה...

אליהו רבא

ומאמר... אפילו כלים...
כענינהו כמת ספק חבי אבות...
הטומאה' כמת עמו. אין...
מטמאין אלא כמת כשר...
וכ"ו ולא כמת. והיינו דקמי...
ליה גבי הקד דמטמאיה כמת...
וכן כהלא הן ממאין. והיינו...
דקמי טיבה חזק עובד...
כמת כמתא אלא כמת...
עמו המה עכל הקד דקמי...

תוס' אנשי שם

ה"ש ד"ה ומאמר מת כו'
בר קיימא כו'. עון דקיס...
כ"ו כ"ו שכלו לו מדשי...
ונגמר בשערו ופירו. הא...
לא"ה טומאה כמת. (ש"ל):
בר"ב ד"ה וביי טמאה כו'
אף במשא לטמא כו'. מלשון...
כלה ללבויה דק"ש דמטמא...
כמת לטמא אלא כמת...
כגדים. וזה אית דאם הוא...
עמו מפרש (י' פ"ג וחסדי...
כגדים מטמאיה נעכונג...
כגולה או נע גיה כו'.
אבל כוונתו לומר דאם יש...
בו כדי הוה מטמא אף...
בו שא וזה מטמא אלא לטמא...
הן כגדים אבל כמת עובד...
אית מטמא כגדים (לה"מ):
ה"ש ד"ה שאין כו' התי...
ש"מ ונגע כו' כ"ל:
בא"ד ורמב"ם כו'.
לכאורה הול"ג ויהי כ"מ...
שהי דעמו אית דמט...
הטומאה הוא. אלא כמת...
דמטמאיה מ' טמאה מק"ז...
כמת וכרמ"ם כו'. (כ"ד):
בא"ד ק"ו שיהיה כו'.
אבא דכדרי מוטריס...
כספרי ורמב"ם מק"ז כ"מ...
מ"ו כ"ו נוסח ק"ו א"ש...
באלו לזון כדרי' הק"ו כמת...
לא מטמא דעמו ודעו...
כמתיה. שהי כל העובדי...
כמת מטמאיה כגדים והיא...
עלמה טהרה ומטמאה את...
הטמאים וכן כמת דברים...
שטמאיה כג"ש דפרס...
דכ"ו זה אומר מטמאין לא...
טמאיה וזהו טמאה הקפי...
ואמאי' יומא ק"ז. ועל"כ...
דכוונת הכרמ"ם כ"מ ק"ז...
שיהיה הוא טהור היינו נמי...
כ"ש ה"ש כמתיה דק'
כ"ש ה"ש. דה"ל יוא"ד...
ישר את הטמא אם הוא...
עמו טמא הוי מטמא...
אם הוה כו'. (ש"ל):

עבוד ביה רבנן היכרא כי היכי דלא לשרוף עליה תרומה וקדשים.
ומ"ש הר"ב. וכן ש"ו של קטן כו' דכתיב ואיש וגו' איש ולא קטן פחות
מבן ט' שנים ויום אחד הכי דרשינן התם דף לב איש אין לי אלא איש.
בן ט' שנים ויום אחד מנין ח"ל וא"ש. ופרכינן דקרא סתמא כתיב. דכיון
דו"י לרבויו אחא כל שהוא משמע
[אפילו] בן יום א'. ומסיק דהלכתא הוא
ואלמכניהו רבנן אקרא וכו'. ומ"ש הר"ב
וכיעורה לרואה במשהו כו' ולנגע
כעצמה. כפ"ה דגדה (דף מג) ופירש

רש"י לנגע כעצמה דמנעיה דשרץ נפקא לן געיה דש"ו לקמן
מאו איש אשר יגע וגו'. ועיין לקמן במ"ג ומ"ס שס. ומ"ש הר"ב
ומדלא קחשיב תנא דידן בעל קרי כו'. והכי הן כהן כהן זבים במ"א.
ושם אהרין בזה בס"ד: ומאמר מת. כחב הר"ב ודוקא ישראל. אבל
עובד כוכבים [כו'] אינו מקבל טומאה כמ"ג בס"ד משמא דגמרא
בריש פ"ט דנוזר. ומ"ש הר"ב וכן נפל שגולד בן ח' כו' בפ"ג דב"ב
(דף כ). אבל בר קיימא אפי' של יום א' מיטמא בטמא מת. כדמתן בפ"ה
דגדה מ"ג: ומי מטמא. עיין בפ"ה הר"ב מ"ג פ"ה דפרה: שאין בהן
כדי הוייה. כחב הר"ב דכתיב ומוה וגו' ורבותיו למדו שהמוה טהור.
כפ"ק דגדה (דף ט) אמרו בגמרא. דקרא לאו במזה. אלא בטמא כו'.
וכתבו ה"ה וכו' ומנליה לאפקי קרא ממשמעותיה ו"ל מדכתיב
(במדבר יט) והזהו הטהור על הטמא משמע שהוא טהור לעולם. ועל"כ
דרשינן מיניה. הטהור מכלל שהוא טמא. לימד על טבול יום שטהור
כפרה (כמ"ש במשהו ז' פ"ג דפרה) תרתי ש"מ (ז"ל א"כ נגע) ונגע
במשהו דלקמן מפרש שאינו מדבר במזה על הטמא שאם טהור את הטמא
בחוברו ריש פ"ו מהלכות פרה. ועיין במשהו דלקמן. [ומ"ש הר"ב ומילק הכתוב בין מים למים כו'.
שם הכתוב לחלק בין מזה ולא נגע. למזה נגע. דק"ו דמזה נגע מטמא כגדים. כדא"ר התם. ועמ"ש בסוף מחגי' דלקמן]: כרי הוייה.

על קרי כהני אבות הטומאות ש"מ דאית אלא ראשון וכתיב חן וכו' אמר
המלקט כחב ה"ר שמשון ז"ל ומיהו על כרחך לאו לכל דבר קאמר דאינו
שוין למטמאה כדאמרין וכו': [גמרה. פי' דכרי ז"ל שאין שוין בעל קרי

תן בסוף מסכת זבים. בעל קרי כנגע שרץ דלא הוי אלא ראשון:
ומאמר מת. אדם שנטמא במת. אבל כלים שנגעו במת. הן כמת
עלמו. והנגע בהן נעשה אב הטומאה. וכלים שנגעו בחדש שנטמא
במת או בחדש שנגע בכלים שנגעו במת. הוה אב הטומאה. וטמאים
טומאה שבעה כאלם. כדתן פ"ק
דאהלות. אבל כלי חרס ואיכלים ומשקים
שנגעו במת אין נעשים אב הטומאה.
ודוקא ישראל נעשה אב הטומאה כנגע
במת. אבל עובד כוכבים וכן נפל

שגולד בן ח' אינו מקבל טומאה' אסנגע במת: ומצורע בימי ספרו.
מזורע שהחלטו בחד מן הנגעים ונחרפה. והוכשר בלפורים וען
ארז ואזוב ושני הולעת. והגלחת. ויושב מחוץ לאהלו שבעת ימים.
ובשמיני מביא קרבנותיו. ואותה שבעת ימים קרויין ימי ספרו. ומטמא
אדם. דלמחר כבוס בגדים בימי חלומו. ונאמר כבוס בגדים בימי
ספרו. מה להלן מטמא אדם אף כאן מטמא אדם: ומי הטמא שאין
בהם כרי הוייה. מטמאו כנגע. ואם יש בהן כרי הוייה מטמאו אף
במשא. לטמא אדם לטמא בגדים. דכתיב (במדבר יט) ומוה מי
הגדה יכבס בגדיו. והנגע במי הגדה יטמאו עד הערב ורבותיו
למדו שהמוה טהור. ולא בא הכתוב אלא ליתן שיעור לנושא. שגריך
שיהיה בו כרי הוייה. ומילק הכתוב בין מים למים. לומר לך מים
שם בהן כרי הוייה. מטמאים אדם לטמא בגדים. ושאין בהן כרי הוייה.
מטמאים

לנגע שרץ למחטתו דבעל קרי משתחו חוץ לשתי מחטות ומגע שרץ שרי
למחטה ליה וכמו שכתבתי בפ"ה דמסכת זבים סימן י"א]: עוד בב"י ר"ע
ז"ל ונאמר כבוס בגדים בימי ספרו מה להלן מטמא אדם וכו'. אמר המלקט

מלאכת שלמה

על קרי כהני אבות הטומאות ש"מ דאית אלא ראשון וכתיב חן וכו' אמר
המלקט כחב ה"ר שמשון ז"ל ומיהו על כרחך לאו לכל דבר קאמר דאינו
שוין למטמאה כדאמרין וכו': [גמרה. פי' דכרי ז"ל שאין שוין בעל קרי

יבין תפארת ישראל יבין

דבר שנטמא במת והוא אב הטומאה טמא טומאה ז' ונר"ך הויה
[ועי' גי' כ"ו ח' ו"א ונ"ה אבות]. אמנם לר"ב"א מיירי הכא אפילו
בכלי שנטמא במת. דאף שהכלי נעשה אב אבות. אפ"ה כליל ליה
בהדי איך לאשמועינן דנס כלי שנטמא במת מטמא רק כנגע ולא במשא
ואהל [וזהו שלא כדעת הר"ב פ"ה דאהלות מ"ח ד"ה והמטרה טמא
וע"ש] והייט דמסיק במ"ד חזור מטלן מה וכו': (ה) בין גולת ראשון
להב'. דמחלט כשהתפארת מביא הלפידים כמ"ש ר"ס מערע. ומגלה א"ע
וטובל. ולמחרתו סופר ז' ימים. וחזר ומגלה ביום ה' שנית וטובל.
ולמחרתו מביא קרבנותיו. ואתן ז"ל שבין גילוח א' להב' נקראין ימי
ספרו [ועי' פ"ד מנגע]: (ו) שיעור הויה הוא כדי להעביל ראשי גבעולי

אבל הרוחה קרי אפילו רק משהו נעשה ראשון [ועי' פמיה יבקש דעת
ס' ט"ז]: (ד) גם כן דוקא ישראל בן קיימא שנגע במת אפילו עובד
כוכבים או נפל מת. אבל עובד כוכבים או נפל חי אין מקבלין שום
טומאה בין כנגעו או נשאו או הארילו הטומאה. מיהו אדם שנגע
במת נעשה אב. אבל כלי שנטמא במת נעשה אב אבות הטומאה
כמת עלמו. וכ"כ כלים שנגעו בחדש שנטמא במת או בחדש שנגע
בכלים שנטמאו במת. הרי הן אב הטומאה כהאדם שנגעו בו. אבל
כלי שנגע בכלי שנטמא במת. אז הכלי הראשון הוא אב אבות. והשני
רק אב. וכ"כ כלי חרס או איכלין ומשקין שנטמא במת אין רק ראשון.
ואפ"ה חמירי מאלם וכלים דלא מהגי בהו הויה וטבילה לטהרן וכל

משנה אדרונה

דב"ב (דף כ') ובפ"ו דמכשירין מ"ח כחב הר"ב בן שמה חי הכי הוא כאלן ומשמע
לחין בו טומאת אב מן המי וכן בשדו אפשר שמתר באבילה אפילו למ"ד שר
חדש אסור מן החורס ביו"ד (ס' ע"ג) זה לא מקרי אדם אבל נפל במת מטמא
ככל המתים ואפילו לא התקדשו אבריו בגידין רפ"ג דאהלות. ומיהו דמו של
נפל המת אינו מטמא כדמשמע מפ"ה הר"ש והר"ש פ"ו דמכשירין מ"ח:
ובצ"רע בימי ספרו. פי' הר"ב דילפינן מימי חלומו וימי חלומו נפשי' מ"ל
ע"כ. וז"ל דהא מטרע אינו מטמא בזהל אלא בביאה וביאה אינו כהאל כדלקמן
מ"ד. ועוד הא מוקבר לא איתקש למת כדאמרין ביבמות (דף ק"ג) וק"ל
לכנין טומאה שוין מוחלט ומוקבר והרמב"ם כחב דמטמא אדם דכתיב וטמא
מת יקרא ע"כ ואני תמה על דעתו ז"ל שדמקו בזה וכו"ל לפדע דמטרע
איתקש לזב דכתיב לזכר לרבות את המזורע כדדריש בה"כ ובאבות הרמב"ם
ואר"ב פ"ה דזבים מ"ו. ועוד דהא ק"ל זה וזה מטמאין בביאה ונראה דק"ו הוא
דמטמאין כנגע. והא דכתיב ספרו חן מטמא בביאה מביא דמטמא' קרא דכתיב
ומהור מלמדה אב אבות כדתן פ"ו כדת' דנגעיה מ"ז: וכו' מטמא. שאין בהם
כדי הוייה. שייך משא יש מילק בין יש בהן כדי הוייה לאין בהן ד"ב בהן
מטמאין כמתא לטמא בגדים ובאין בהן לא מטמא כמתא אלא כנגע ועיין
טמא

וכמואמת. פי' הר"ב אדם שנטמא במת אבל כלים שנטמאו במת הן כמת עלמו
וכו' וכ"כ הר"ש וכו"ל כוונתו וכו' דכלי הוי כמת הכי הוא מטמא במשא ומכ"מ
קחני דלא מטמא במשא וכו"ל לא התוקמא אלא בחדש. וככ"מ ספ"ה מהכ"מ
לא ראה דכריס אלו. וגשיות הרמב"ם ספ"ה מהכ"מ דדוקא לפנין מגע הוי
חכר כהאל ולא לפנין משא והאל א"ש ע"י דעמא מה דמתני' בין בכלי ובין
באדם ויש כמה משניות מוכיחות כדברי הרמב"ם ונדפ"ה דפרס מוחה כן להדיא
ועוד לקמן (פ"ט מ"ה) ותוס' פ' המקשה (דף כ"ה) מוכיחין ד"ל כדברי
הר"ש והר"ש: ומ"ש הר"ב דכלי חרס אינו נעשה אב ע"י מת. הטעם פי'
רש"י בפירושו (דף ק"ד) דכתיב ומטאו וכו' לאו בר מעוי הוא ע"כ. ועי' מדרס
ג"כ אינו נעשה אב דמקיש משכנו לו כמ"ש חכ"ה ספ"ה והתוס' דפסחים (דף
י"ז) כתבו דל שאין לו עברה במקומו אינו נעשה אב כדלמך פ' הכפלה (דף
כ"ח) ע"כ. ולא תלמיתו ע"ס. ונראה דהיינו נמי עממא דאיכלין ומשקין אין נעשין
אב המוש שאין להם ג"כ עברה על מילוי להם עבילה כדלמך וכו"ל רש"י בהדיא
פ' העור והדובע (דף ק"ה). אבל הרמב"ם בפשיטתו לקדר פסוחה כחב כמס
אמר בכלי חרס שאינו נעשה אב דמחוספסח דרש וכל כ"ח אשר אין ג"ש עליו
טמא הוא. הוא עמא ואינו נעשה אב לטמא אחר: וכ"כ הר"ב דנפל אינו
מיטמא במת היינו אם נגע במת או נשאו דלא מקרי אדם כ"כ התוס' בפ"ק

כלים אבות הטומאות פרק א תוספות יו"ט ב

ציונים

אדם וכלים... מ"ו פ"א ס"ב
מ"ו פ"א ס"ב
מ"ו פ"א ס"ב
מ"ו פ"א ס"ב
מ"ו פ"א ס"ב

וכמה הוא טעין לה זמ"ה פ' צמח דפרה: במגע. הוא שיהחבר
בדבר אשר יטמא אותו בלא אמצעי וכל מה שיחמר בו שהוא
מטמא אדם במגע. הוא ששאר נגע בשטח נפש האדם [ג"ל הרצן]
טמאהו. ואין הכולל בין שנגע בזה הדבר הטמא בידו. או ברגלו.

מטמאים אדם לשמא אובלים ומשקין. ולא למטא בגדים: וכלי חרס
באוויר. כשנפלה טומאה באויר כלי חרס בין נגעו בכלי בין לא
נגעו. נטמא הכלי. ואם נגעו הטומאה בכלי במחוץ לא נטמא
בנגיעה זו. דכתיב (ויקרא י"ב) וכל כלי חרס אשר ישל יפול מהם אל תוכו

אליהו רבא
במשא. הוא סלדס המזין
זה הטומאה הפילו במקל
נקרא נטמא זה הטומאה:
ב למעלה מהם. כל למעלה
מהם דקתני הוא טומאה
כולל חמור' משלפניו ואפי"ן
דלית ביה מני חזק קולא
משלפניו: נבלה. נבלת חיה
או נבלת בהמה בין מטמא בין
סבורס: עושין כן כדי
היה. כדי שיעלם כשנשלי
וייה: את האדם. טלמא
דברים אינו נוגע אלף נהמס.
אין לך דבר שנטמא במשא
אלף אדם. ואין מטמא בגדים
במשא. ואין עושין משכב ומשכב
ומרכב אלף אדם: במשא
למטא בגדים במגע. אדם
הטמא אוחס מיטמא למטא
בגדים שנת עונג בטמא
שהוא טמא אף טומאה.
בין

או באיזה חלק מעור גופו וכן אילו נגע
בלשון טמאהו. אולם אם לקח כעדרה
מן השרץ והשליך בגרון האדם ובלע
אורו הגה לא יטמא. לפי שלא יקרא מגע
אם לא שיגע באבריו הגללים. הרמב"ם:
ב נבילה. דכתיב (ויקרא י"א)
והטמא את נבלתה יכבס בגדיו. וכתב

מטמאין אדם וכלים במגע (י). וכלי חרש
באוויר. ואינם מטמאין במשא: **ב למעלה**
מהם (נבילה י"א). ומי מטמא שיש בהם כדי
הוייה (י). שהם מטמאין את האדם במשא (י).
ה"ג הוייה י"ג הוייה:

ה"ג לטמא בגדים שעליו. או כל בגדים וכלים שהוא נוגע בהן מוח
מכלי חרס. דממעט להן כח"כ גבי נבילה. בפרשה ויחי ביום השמיני
מניקטעות שאר כלים כבגדים ח"ל (י) טמא. יכול יטמא אדם וכלי חרס
ח"ל בגד. בגד הוא מטמא ואינו מטמא אדם וכלי חרס. הר"ם. ובריש
פ"ה דזבים כתב הר"ב ברייהא כיוצא בזה. ושם אפרש בס"ד. ומ"ש
הר"ב אכל לאחר שפירש ט' דגבי זב ילפינן הכי. כמ"ש הר"ב בריש
פ"ה דזבים. ומיה לבל שאר מטמאוי במשא: ומי מטמא שיש בהם
כדי הוייה. ולחפצת מיהא עתור הנושא. דאלת"ה הנושא לעומת של
מי מטמא טמא ויחזור ויטמא את הללוות (ותהור הללוות)
ותטמא את המים. ומלעט כל העוסקים בפרה דמטמאים בגדים

נגע הוא בטומאה או שהיתה הטומאה קטורה כחבל. והגביה הטומאה
ע"י החבל. כיון שהגיע כוזה הדבר הטמא בעלעטו. נטמא האדם
טומאה משא לטמא בגדים שעליו. או כל בגדים וכלים שהוא נוגע
בהן מוח מכלי חרס. כל זמן שהטומאה על גביו. אבל לאחר שפירש מן
הטומאה אינו מטמא כלים בנגיעה. לפי שהנושא את הטומאה לאחר
שפירש ממנה. אינו אלא ראשון לטומאה. ואין כלים מקבלים טומאה
אלא מאב הטומאה. ואפילו בזמן שהוא נושא את הטומאה אינו מטמא
אדם וכלי חרס. אלא שאר כלים בלבד. ואין לך טמא טומאה משא
אלא האדם בלבד ולא כלים ולא אובלים ומשקים. שאם היו כלים רבים
זה על גב זה. ונבלה או מי נדה בכלי העליון. לא נטמאו הכלים
התחתונים במשא. כ"ו שלא נגעו בנבלה או במי הגדה. וכן אובלים
ומשקים אין מטמאים טומאה משא דגבי טומאה משא כתיב לכם
ודרשין לכם הם מטמאים במשא. ואין מטמאים לא כלים ולא אובלים
ומשקים במשא. וכסם שהגבלה מטמאה במשא. כך מטמאה בהיסט.
שהיסט ממין משא הוא. כגון שהיה עץ מוגח ברחש האילן או ברחש
הכותל ונבלה בקנה אחד של העץ. ובה אדם והכריע בקנה השני. כיון
שהגביה הקנה שבו הגבלה מחמת הכרעתו. נטמא טומאה היסט
דהוי

תוספות רע"ק

ששנה ב
[אוח ב] הרע"ב ד"ח
במשאין את האדם. שאם
היו כלים רבים וע"י ואם
היו כלים על ידו והנבילה
בכלי העליון האדם סמא
הכלים סבורים היו ככלי
העליון שנוגע בו הטומאה.
רמב"ם [אוח ג] בא"ד לא
נפסא הכלים התחתונים
במשא. וכ"כ הרמב"ם
בפירושו בשם הספרא.
אבל סבורי רש"י דנה קין
ג"ד טק ע"ב מבוואי דנס
כלים התחתונים סמאים
שיום שובאט משא אם
דם נדה בעליון. ואולם
ברש"י שבת דפ"ג ע"ב
ד"ה ברש"י טבואי דבבלים
ליכא סוסאט משא. וצ"ע:

והפרה עתורה. הר"ם זמ"ב פ"ח דפרה. וצ"פ הר"ב מ"ח פ"ט
דפרה. ועוד בספ"י: **שדמ מטמאים ט'**. ותימה דלא כתיב הכא
אבר מן החי מן הבהמה. שדמו כדון נבילה לטמא במשא אדם
לטמא בגדים. דאין חלוק מנבילה כלל. אלא לענין בשר הפורש ממנו.
כדאיתא בפ' העור והרוטב (מ"ו). וטמא לכך לא חגי ליה משום
דבכלל נבילה הוא דמקרא דנבילה נפקא לן אבר מן החי (כדפי'
הר"ב טס) דכתיב (סס) ופי ימות מן הבהמה וכו'. הר"ם: **במשא**.
עין בפ' הר"ב דמ"ג פרק בתרא דזבים [ד"ה חוץ] דלריך שזיוה ג"כ.
וכן לשון הרמב"ם בפירושו. אבל בחבורו פ"א מה' ט"ח כתב כיון
עד שהגביה הטומאה שגדרה על הארץ שזה טמא ודאי. ע"כ. ואם גם
לע"ה שדמ' הטחיק וטמא. לע"ה

ומ"ש הר"ב וכסם ט'. כך מטמאה בהיסט כיון שהגביה הקנה ט'.
שהניד את הטומאה שבקנה השני טמא משא ואל"ל אם משך ט'.
מלאכת שלמה
מן הבהמה דינו כנגלה דמקרא דנבלה נפקא לן אבר מן החי מן הבהמה דכתיב
וכי ימות מן הבהמה שמקטנה ממה כגון שנתלש ממנה אבר מחיים. ה"ר
שמעון

תוס' אנשי שם

ד"ה במגע טו. נשמת
גשם האדם נשמתו טו.
כ"ל דלא כהמ"ס שקלל
בבב"ה. (י"ד) פ"ג ששנה ב'
ב"ב ד"ה במטמאים טו
כיון שהגיע טבד טו כ"ל.
(י"ז) בא"ד שאם היו כלים
רבים טו. ע"י תורע כסם
כ"מ. וז"ע דגס כלי ההתחון
שהאדם טענעו יטמא אם לא
ככלי חרס. (כ"ט) ח"י
ד"ה וכו' תע"ה טו
ולתע"ה מיהא טו. פ"י שאם
אחד שהוא טבדו לתע"ה
נשא אלו המים שלא נגזר
היה אע"פ שנטמא אלו
לקדש ולתע"ה לתע"ה מיהא
שאר עתהוה וראוי הוא
לקדוש והכרית זה המים
דלתיב זה הנושא בע"כ חזר
ומטמא את המים וזו לא
מצינו בשום מקומות אחד
סבור לתע"ה נוגע או טמא
מי תע"ה שיתמא המים אי

סדה בין בים או באין בהן כדי הוייה אין מטמאין רק כשנגע או נשא אותן
שלא לזרז להוות. אבל טעשה כן לזרז להוות על הטמא נשאר בטמאותו
[המב"ם בפ"ג משה] (י) כשמשא אדם את הטומאה. כל שהטומאה
מכבדת על האדם טעמא [ולאפוקי במפסיק אברן מטמא בין האדם להטומאה
וע"י בדיקש דעת טו' ו] ואפי' היחה אדם אחר עליו. ולא היוז הנושא את
הטומאה ממקומה [ולא"ר לריך שזיוה] או אפילו רק הגיעה אדם ע"י
היסט וכגון שהיתה מונחת על דף. והקיש אדם בגופו בדרך ומדעושה

אחזב: ז) בין שנגע בהן בידו או ברגלו. ואפי' בשטרו או בשאר מקומות
הגללים שבגופו אבל מנגע בית הסתרים שבגופו אין מטמא: ח) כשהלו
באוי הכלי חרס אפי' לא נגעו בו טמא. אבל בנגעו בכ"ח. דוקא בנגעו
בו בפנים. אבל בחוץ אין כ"ח נטמא מנגבו: ט) בין שבא או נישאו מאדם
עתור: י) כל למעלה מהן דקתני. ר"ל שחמור בדבר זה משלפניו. אע"פ
דלית ביה מני קולא משלפניו כגולתא אחריאה [כ"ח וכ"כ הר"ם במ"ג]:
יא) ר"ל כיוצא ממשא נבילה: יב) ר"ל מטמאין לאדם עתור כשמשא אותן.

רבינו עובדיה כלים אבות הטומאות פרק א מברשורה ג

ציונים

ב בועל נדה . מ"ה פ"ג פ"ה
פ"ט פ"א ב פ"ט פ"ג פ"ה

אליהו רבא

משנה ג למעלה מהן
בועל נדה שבוטל מעמלה כו' .
אפי' דטעל נדה אינו מטמא
נמשא כי הכן תמשה דברים
דקמי נבישא . מכל מקום
דק מעלה איה ליה שמעמלה
משכנו דליחא בכל הכן
דמיני עד הכא :

תוספות רע"ק

[אות ד] משנה ג למעלה
מהן בועל נדה . עיין בר"ש
דמסתפק אם פשיטותיה
פשיטא . ולענין נראה
דדעת תוס' דיש לו דין
סעיון בסוף שכתבי בנדה
כו' בסוף הרביביר והא
אם בועל נדה הוא נפשא
הוא ובגדיו כנושא רוקן
של זב . דרי ספורש
דעתם דיש לבעול נדה
דין סעיון :

ב בועל נדה . כתוב ציה (ויקרא טו) וזהו נדה עליו למדנו שהוא מטמא משכב ומושב כנדה . וכתיב בתריה
וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא . ואין צריך לומר אלא לפרושי וזהו נדה עליו דרש"א אהא והכי קאמר האי
וזהו נדה עליו שאמרתי לך . לא אמרתי אלא לענין שיהיה אב הטומאה כנדה מה היא מטמאה אדם וכלי חרס . אף
הוא מטמא אדם וכלי חרס . אבל לעשות משכב ומושב כל המשכב אשר ישכב עליו יטמא הוא . ולא יטמא אדם וכלים כמשכב
גדה שמטמא אדם וכלים אלא

דין ראשון לטומאה יש לו במגע : ג למעלה מהן בועל נדה . ג"כ ליתא לאוקמא ומוזה . לטובע
שמטמא אוכלים ומשקין בלבד :
משכב
הכתוב . ולא אשכחן טומאה כבוס שאין בו משא דנבילה כו' : ג למעלה מהן בועל נדה כו' . ע"י מה שאכתוב בדבור למעלה מהן זבוב וכו' :

מלאכת שלמה

ב למעלה מהן בועל נדה . קשה קצת דהא אשכחן
בועל נדה קל מן נבילה דנשא וכלה מטמא בגדים
ונשאל בועל נדה אינו מטמא בגדים . וי"ל דספיר
קתי למעלה מהן בועל נדה דהא ע"כ צריך לומר
דלא אהא למימר שיהא חמור מן העליון לכל דבר
דהא קתי לקמיה למעלה מן הזבה מזורע שהוא
מטמא בביאה ומלוי דזבה גמי חמורה ממזרע דזבה
גדה"ה כתב ההגה"ה ליתן
אומה ז"ל וז"ל עיין
בתי"כ פ"ו דף ב' ע"ג ותמאה
מפרש ה"ה שטעל נדה אינו
מטמא בנשא אולכין דקתי ה"ה
יכול יכה עמא מטמא בבי
הקודם בנשא וכו' ה"ל אפריע
במע מטמא ואינו מטמא
הגדה"ה כתב ההגה"ה ליתן
אומה ז"ל וז"ל עיין
בתי"כ פ"ו דף ב' ע"ג ותמאה
מפרש ה"ה שטעל נדה אינו
מטמא בנשא אולכין דקתי ה"ה
יכול יכה עמא מטמא בבי
הקודם בנשא וכו' ה"ל אפריע
במע מטמא ואינו מטמא

יבין תפארת ישראל בועז

ב למעלה מהן בועל נדה . קשה קצת דהא אשכחן
בועל נדה קל מן נבילה דנשא וכלה מטמא בגדים
ונשאל בועל נדה אינו מטמא בגדים . וי"ל דספיר
קתי למעלה מהן בועל נדה דהא ע"כ צריך לומר
דלא אהא למימר שיהא חמור מן העליון לכל דבר
דהא קתי לקמיה למעלה מן הזבה מזורע שהוא
מטמא בביאה ומלוי דזבה גמי חמורה ממזרע דזבה

נישא עליו סהור . היינו מטמאה חמורה . אבל טמא טומאה קלה . ומה שהקשה מר מגינה . וי"ל כיון דכתיב כ"ח אינו נטמא בנגע ע"ג . ה"ל אינו נטמא
בנשא ע"ג . ומ"ש ידיו מהרה"ה למייתי רש"י מפ"א דכלים . ל"ל דרש"י רש"י אינו רק דרש מה מטמא בנשא . עכ"ל הגאון זק"ל : וי"ן הנטע להשיב נדה
דבור על אופיו דמ"ש הגאון ז"ל דהא שחתיו משמע כל שחתיו . לפענ"ד א"ל לומר כן . דא"כ אולכין ומשקין נמי נטמאו בנשא לטומאה . והא ליתא .
דהרי אפילו זב דחמור דמטמא למשכבות שחתיו כהן ראויין למשכב וטובה אותן אב הטומאה . אפ"ה אמ"ש לאולכין ומשקין שחתיו כשלא נגע בהן
(כרמב"ם פ"ו ממשכב) . ומ"ש עוד הגאון ז"ל דהמשנה פ"ה דזבים . אינה משנה ערוכה . דלר"ח כל שזב נישא עליו סהור היינו רק מטמאה חמורה . ע"ל
אמר שומר . הרי תוס' שם דמו דברי ר"ח אלו בשתי ידים . ומ"ש הגאון עוד דסוגיא דמגינה י"ל דכמו דכ"ח אמ"ש ע"ג בנגע כ"כ אמ"ש שם בנשאל .
כ"ל דכחות הגאון ז"ל אפי' שהרעוה הטמאה היתה מונחת על השפה של החצות . נמלא שנגעה גם בקצה השפה שלפני פנים . עכ"פ הרי כבר כתב הרמב"ם
(פ"ו דכלים ה"ה) דכל השפה פנימית ולחון ע"כ ע"ג . ומדהקדוק מנע ומשא קדידי מדכתיב והטובע והגושא כל שלא בא לכלל מנע כל בא לכלל משא
(כפ"ו דחלין ה"ה) . אומנם בנחת"כ דברים אלו הם מגדל הפורח בארץ . דהרי קיי"ל דב' תלמי שיעור המחוברין בקיבוס אין מאפשרין לעמא הטובע
בא' מהן . ואפי' כשמחוברין או כאחד פהור . ואפי"ה בנשאן כאחד נעמא (כרמב"ם פ"ד מעו"ט ה"ה) . ותו דהרי בנדה (דמ"ב ב') אמרינן בפירוש
בניט

משנה אחרונה

אין מטמא בגדים בנגע כדלקמן ומיהו בני נדה דעת הרמב"ם דמטמא בגדים
בנגע עיין פ"ה דזבים מ"י : ב"שנה ג' רבועלה מהן בועל נדה . דהי דלעיל
אין מטמאין משכב וזה מטמא דכתיב וזהו נדה עליו ודכתי' ומה היא מטמא
אדם וכלי חרס אף הוא וכו' וכתיב הרי"ש דקטק אדם וכ"ח משום דק"ל רפ"ה
דזבים כל הטובע בנשוא הטומאה הוי אב לעמא אולכין ומשקין וכלי טעף אבל
אינו מטמא אדם וכ"ח וזה מטמא וכ"כ ה"ה בנדה (דף ל"ג) וכונתם דסד"א
דטעל נדה הוי כנוגע ע"ג פירש המטמאין בדיק"ל בנש' זבים אהר שנינו אינו
מטמא בגדים והכא גבי טעל נדה כתיב וזהו נדה עליו דלפילו אהר שפירש
הוא כנדה ומטמא בגדים וסד"א דלמ"א אינו מטמא אדם וכ"ח דלא חמיר טובע
באב דעלמא עד שלא פירש וקמ"ל דבש"א נמי חמיר דמטמא אדם וכ"ח כנדה
עגתה . אבל רש"י מפרש שם מה היא מטמאה אדם לעמא בגדים אף הוא ומה
היא מטמא כ"ח בהיסט דכל הטמאים אין מטמאין כ"ח אלא תמיורו . ונדה
היא כזב דמטמא כ"ח בהיסט כדלמתי' חיוו מנשו שהיא כבולו הוי אומר זה
קטיוו וה"ה לנבועלה . ובשיעור רש"י נראה ג"כ מדברי הרמב"ם שביטל נדה שזה
לנדה בכל דבר בין להיסט שם מה היא מטמאה אדם לעמא בגדים בר משכב דמטמאי'
קלא וכן נראה מדלמתי' לנבועלה משכבו שאינו כמשכב הנדה תכלל דאי לאו
מיטובה משוינן ליה לגמרי לנדה . אבל ה"ה בנדה (דף ע"א) הביאו מוספחא
דטעל נדה אינו מטמא בהיסט . והר"ש כהן כתב דליחא בנשא' נמלאת חמור
משכבו כנגעו מה אהר מטמא אהר ופוסל אהר אף משכבו וכו' אלמא דמגע
בועל נדה אלא קודם שפירש מהיטו פבוקא ליה דלוי אלא מטמא אהר אלא לאחר
רואי ד"ל דמגעו אהר שפירש קאמר דמטמא אהר ופוסל אהר ויליף מיניה
דה"ה משכבו לאחר שפירש ולא כנדה דמטמא הוי אב אפילו אהר שפירש וכל
מגע אהר שפירש בנדה עגתה נמי אינו אלא מטמא אהר ופוסל אהר . ותדע
דאי מנעו קודם שפירש מהיטו פבוקא ליה דלוי אלא מטמא אהר אלא לאחר
שפירש דפשיטא דלוי שום מנע אהר שפירש מטמא שנים : ובספר משנת הכתובים
כתב דהא דלמתי' בנ"כ מה מנעו מטמא אהר וכו' י"ל דכלים הטובעין איידי
דכלים אפילו בנשפת מנען בנש' אין מטמאין כלים כתיב"ה רש"י דזבים אבל
אדם הטובע יוד"ל דנבועל נדה נמי מטמא בגדים בשעת מנעו כחד טעל נדה
עכ"ל . ולפי מ"ש הר"ש רפ"ה דזבים דכלים הטובעין אינם מטמאים שנים אפילו

על

למעלה מהן. כ"ק כ"ה :
והוא. מ"ה ט"ז פ"ה ה"ב
כמו שפירש רמב"ם ורמב"ם
ע"פ ה"ר רמב"ם ע"ה :

אליהו רבא

תורתן בעליון. אפי' עשר
משכבו וז' על גבי זו עושה
התחתון כהעליון שדוכב עליו
הכל לא משכב ומשכב כל זכ
וסיימו ויהא אב הטומאה.
הלא כמנע זכ שהיא רשע.
והיו אהר"י גמ' בעליון
של זכ שהיו אלא כמנע.
וכא נפקא לגמרא במס
דקמי התחתון בעליון משמע
דליון פסיקא ליה דמטמא
ואי הוה משכב ומשכב הוה
עליון גופיה לא משכינן
דעושה משכב וחתתו התחתון
בהעליון. אלא בעליון מני אין
ט הלא טומאת מיט. וטומאת
מנע פסיקא לן. וקמי עושה
משכב התחתון אפי' לא
נגע עליון כהעליון שנגע בו
אלמא כולן ליה כהו אלא
טומאת מנע דהוי ראשון :
למעלה מהן ענין. וברך ש
ד' משמט. וכו'. דוק. שכתב
דעו. ומיני נגילי. ונקמה
ג' דמט. דוק. מיני נגילי :

חדושי מהרי"ח

[פסגה ג] בר"ב ד"ה
לסעלה סתן וזבוי ב'ר'
אין מסמא עד שיטא
כו'. ע"כ יש לומר שלא
דקדק הר"ב לכתוב גבי
זבוי ופי' דצריך כעושה
דסתק על מה שכתב במ"ה
ובין ופי' ליה כל שהיא
בגוי דנהו דצריך
שיעורא רבה עד שיטא
אז כולן ובאמת ענין של
שח צריך כעושה. ולא
קשה על הר"ב מה שהקשה
הר"ם ב"ה למעלה מהן
וזבוי וכו' וק"ל :

תום אנשי שם

משנה ג' ה"ט ד"ה ע"ה
מטמא כו' ועמ"ס נכ"ז מ"ד
ונכ"ח מ"ט. הינות אלו לא
שייך הכא כלל כ"א כה"ס
משכב הסמוך והמסוים
ע"ה והתחוקתו כאן. (ה"ט)
ד"ה למעלה מהן זבוי כו'
אלא לה"ב ע"ה כה"ס כו'.
אזי לא מלאהו כו' כה"ס
ע"ה. ונע"ד להר"ב מני
נוכל לנדה ולפרש כמו ש'
היו"ט הרמב"ם שאלה
שנבא נשואו דהס מני
הרמב"ם הוא איכ מ"ס ש'
הר"ב ז"ל אלא הנהו אינו
קמא עד שנגע כעושה ר"ל
נגעו ע"ה ומ"ה הרמב"ם
ז"ל כה"ה אלא שלא ח"ה הר"ב
לפני נה"ה דסמוך על מ"ס
כאן וכ"ה דמנע' דהס
ב"ה מיידי דהס כ"ה אול
בתורה והסני אהר"ט
אבריו כו' ואפי' שהו
דוק נבואו נאמת טבל
לנדה כן כו' שלא היו
דכריו מותרים וז"ל. אך מ"ס
התו"ט ד"ה הרמב"ם דהס
דוחק לפרש כן כו' אחר
מחילה כה"ה לא ידעא
פני דחוקים דהר"ב דוחא
משמטא

שהוא מטמא משכב תחתון בעליון. פירש הר"ב כעליונו של זכ מה
עליונו של זכ כו'. במשנה ו' פ"ד דזבים. ומאוס לעולם ילמד אדם
לחלומדיו בלשון קצרה. לא האריך למנע עושה משכב תחתון לטמא
אוכלים ומשקין [ועי' מ"ט בפרק כ"ז משנה ג' ובפכ"ח משנה ט'] :
משכב. והר"ב נקט בלישניה משכב
ומשכב וכן בכמה מקומות שנינו
משכב ונקט משכב ומשכב. ולא קשיא
שהו שכתב רמב"ם במשנה דלקמן

כאשר שמעת משכב ומשכב בכל מקום הנה לא תחשוב שבין המשכב
והמשכב חלוק לטומאה כמו שבין המרכב והמשכב. כמו שצ"הר"ט.
אלו דין המשכב והמשכב אחד. אמנם תחלק בתמונה ובשיעור לפי
[סי'ט] מי שיכשר למשכב [וי"ט] מי שיכשר למושכב לנדה לא למשכב ולשון
ספרא משכב שהוא מיוחד לשיכרה. ומושכב שהוא מיוחד לשיכרה.
ע"כ : למעלה מהן זבוי כו'. ל' הר"ב מאוס דהך דחשיב ואילו המשכב
ב' פ"ה דנדה מפרשים דזבוי אינו מטמא בכל שהוא. אלא לרואה. וכמו שפירשו בשב"ח זרע לזבל קרי ברים פירקין. ומינה בל' הרמב"ם
דהתם יש קלת לדקדק דלא קאמר שצריך כעושה לנגוע אלא ב"ש בלנד. והשל זבל קרי ולא דשל זכ. אפי' שהו דוחק בלשון. ומ"מ
נוכל לנדה כן. וכן משמע בחבורו שבפ"ה מה' אבות הטומאות כתב דין ש"ז שהוא לרואה במשאו ולנגוע כעושה. ובפ"ה מה' מטמא
משכב כתב דוק הוה ע"ה כו' ומטמא בכל שהוא כמנע ובמשא. אלא להר"ב שכתב בהדיא התם (בזבים) [ג"כ נדה מ"ב פ"ה נד"ה
ומטמאין וכו'] דזבוי אינו מטמא לנגוע עד שיגע כעושה קשיא. ואפי' שאל"ה דהכא מפרש כו"ד בגמ' פ"ה דנדה דף מ"ג ב"ש דזבל קרי
שאל"ה לנגוע במשאו. דתנאי ינהו כדאיתא התם. מ"מ דברי הר"ב שכתבין זה את זה. וכן יש לדקדק מנלן להחמיר טפח זכ או ש"ז של זכ
שהוא חמור לטמא בכל שהוא אף לנגוע ויהר משל ש"ז דאחר שאינו זכ. והרמב"ם שכתב בפירושו וז"ל. ובגמ' נדה זבוי מטמא הוא כי אלטרך
קרא [לאחיו בכל] שהוא לנגוע ולנושא וכן [האחרים נתרבו] בזבוי. ע"כ. ודקדקתי במקומו שהוא ב"ש דף נ"ה. ולא אמרו שם. אלא
כי אלטרך קרא למשא. כלומר דלמנע לא אלטרך דלא גרע מש"ז. כדאיתא התם. ולא מלאתי שיאמרו בכל שהוא כגירסתו של הרמב"ם
ומ"ה הרמב"ם והר"ב. ובעל נדה אין מטמא עד שיטא את כולו. עיין בפ"ד דזבים מ"ד. ועוד עיין שם פ"ה משנה ב' [זכר"ש מיידי ברייתא
דכ"ב והיא סיפא דברייתא שכתב הר"ב לעיל דלמדן למשכב זבועל נדה שיהא] כעליונו של זכ דהני בסיפא נזילאח אומר משכבו כמנעו מה
מנעו מטמא אחד ופוסל אחד אף משכבו מטמא א' ופוסל א' [ע"כ]. והשתא אין לנו לדחוק כלל אלא נפרש למעלה מהן זבוי כו' שמטמא
במנע ובמשא פירוש שהוא מנעו למשאו כדמסיק גמ' הר"ב והרמב"ם ואילו זבועל נדה אין שוה מנעו למשאו. ובאמת שהרמב"ם כתב
בפירושו. וכן בחבורו פ"ג מהלכות מטמאי משכב. דזבועל נדה מטמא במנע ובמשא כנדה. ויש להמוה עליו מזה"ה הברייתא [ע"ה גמ"ס
האריך] כוה אלמא מסקנת הר"ם. דזבועל נדה אינו מטמא במשא לטמא בגדים. כמו שאישו מטמא במנע כההיא ברייתא דת"כ. אפי' נ
דהשתא נמלא זבועל נדה קל מנבילה דהטשא נבלה מטמא בגדים אפי' קמני שפיר למעלה מהן. אפי' שהראשון גמ' חמור ממנו כיון
דדבר זה מיהו למעלה משלפניו. וכמ"ס ג"כ הר"ב במשנה דלקמן. [וכן עיין לקמן בסמוך דנדה למעלה מהן מרכב כו'] : זבוי של זכ
ורוקו כו'. טלו נפקא לן בפרק דס הגדה (דף נה) מקראי. זבוי של זכ דכתיב (ויקרא טו) זבוי קמא לימד על הזבוי דהוא קמא. וכתיב
שם

מטמא משכב תחתון בעליון. כלומר משכב תחתון של זבועל נדה.
כעליונו של זכ. מה עליונו של זכ. היינו כלים שעל גבי הזבוי.
כגון עשר מלעות של זכ או וכו' על גבי הזבוי בין שנגע בהן הזבוי
בין שלא נגע עמאין. ומטמאין אוכלין ומשקין אבל לא ארס וכלים.
אף תחתונו של זבועל נדה דהיינו
המלעות שחתונו מטמאין אוכלים
ומשקין ולא ארס וכלים. דאילו תחתונו
של זכ וזכה ונדה ויולדת. אפי' עשר
ושבכת
מלעות זו על גבי זו. ואחר מן הטמאין הללו בעליון. כולן שחתונו
טמאין. ומטמאין ארס וכלים : למעלה מהן זבוי של זכ כו'.
מאוס דהך דחשיב ואילו מטמאין בכל שכן כמנע ובמשא. ובעל
נדה אין מטמא עד שיטא את כולו. מאוס הכי קמני למעלה מהן
כלומר

ומי"ה הרמב"ם והר"ב. ובעל נדה אין מטמא עד שיטא את כולו. עיין בפ"ד דזבים מ"ד. ועוד עיין שם פ"ה משנה ב' [זכר"ש מיידי ברייתא
דכ"ב והיא סיפא דברייתא שכתב הר"ב לעיל דלמדן למשכב זבועל נדה שיהא] כעליונו של זכ דהני בסיפא נזילאח אומר משכבו כמנעו מה
מנעו מטמא אחד ופוסל אחד אף משכבו מטמא א' ופוסל א' [ע"כ]. והשתא אין לנו לדחוק כלל אלא נפרש למעלה מהן זבוי כו' שמטמא
במנע ובמשא פירוש שהוא מנעו למשאו כדמסיק גמ' הר"ב והרמב"ם ואילו זבועל נדה אין שוה מנעו למשאו. ובאמת שהרמב"ם כתב
בפירושו. וכן בחבורו פ"ג מהלכות מטמאי משכב. דזבועל נדה מטמא במנע ובמשא כנדה. ויש להמוה עליו מזה"ה הברייתא [ע"ה גמ"ס
האריך] כוה אלמא מסקנת הר"ם. דזבועל נדה אינו מטמא במשא לטמא בגדים. כמו שאישו מטמא במנע כההיא ברייתא דת"כ. אפי' נ
דהשתא נמלא זבועל נדה קל מנבילה דהטשא נבלה מטמא בגדים אפי' קמני שפיר למעלה מהן. אפי' שהראשון גמ' חמור ממנו כיון
דדבר זה מיהו למעלה משלפניו. וכמ"ס ג"כ הר"ב במשנה דלקמן. [וכן עיין לקמן בסמוך דנדה למעלה מהן מרכב כו'] : זבוי של זכ
ורוקו כו'. טלו נפקא לן בפרק דס הגדה (דף נה) מקראי. זבוי של זכ דכתיב (ויקרא טו) זבוי קמא לימד על הזבוי דהוא קמא. וכתיב
שם

מלאכת שלמה

כוחה פרע למארתה. הר"ם ז"ל : שהוא כמטמא משכב תחתון בעליון. כתב
בערוך בערך תחת. ולמה אמר כעליונו של זכ ולא אמר כעליון הנדה והלא עליון
הנדה וזכ שוין משמאין אוכלין ומשקים ולא ארס וכלים ותחתונים שוין
משמאין ארס וכלים. לכן אמר כעליונו של זכ שבעל נדה וכו'. (הנה"ה)

כוחה פרע למארתה. הר"ם ז"ל : שהוא כמטמא משכב תחתון בעליון. כתב
בערוך בערך תחת. ולמה אמר כעליונו של זכ ולא אמר כעליון הנדה והלא עליון
הנדה וזכ שוין משמאין אוכלין ומשקים ולא ארס וכלים ותחתונים שוין
משמאין ארס וכלים. לכן אמר כעליונו של זכ שבעל נדה וכו'. (הנה"ה)

מלאכת שלמה
כוחה פרע למארתה. הר"ם ז"ל : שהוא כמטמא משכב תחתון בעליון. כתב
בערוך בערך תחת. ולמה אמר כעליונו של זכ ולא אמר כעליון הנדה והלא עליון
הנדה וזכ שוין משמאין אוכלין ומשקים ולא ארס וכלים ותחתונים שוין
משמאין ארס וכלים. לכן אמר כעליונו של זכ שבעל נדה וכו'. (הנה"ה)

שהוא מטמא משכב תחתון בעליון. פירש הר"ב כעליונו של זכ מה
עליונו של זכ כו'. במשנה ו' פ"ד דזבים. ומאוס לעולם ילמד אדם
לחלומדיו בלשון קצרה. לא האריך למנע עושה משכב תחתון לטמא
אוכלים ומשקין [ועי' מ"ט בפרק כ"ז משנה ג' ובפכ"ח משנה ט'] :
משכב. והר"ב נקט בלישניה משכב
ומשכב וכן בכמה מקומות שנינו
משכב ונקט משכב ומשכב. ולא קשיא
שהו שכתב רמב"ם במשנה דלקמן

כאשר שמעת משכב ומשכב בכל מקום הנה לא תחשוב שבין המשכב
והמשכב חלוק לטומאה כמו שבין המרכב והמשכב. כמו שצ"הר"ט.
אלו דין המשכב והמשכב אחד. אמנם תחלק בתמונה ובשיעור לפי
[סי'ט] מי שיכשר למשכב [וי"ט] מי שיכשר למושכב לנדה לא למשכב ולשון
ספרא משכב שהוא מיוחד לשיכרה. ומושכב שהוא מיוחד לשיכרה.
ע"כ : למעלה מהן זבוי כו'. ל' הר"ב מאוס דהך דחשיב ואילו המשכב
ב' פ"ה דנדה מפרשים דזבוי אינו מטמא בכל שהוא. אלא לרואה. וכמו שפירשו בשב"ח זרע לזבל קרי ברים פירקין. ומינה בל' הרמב"ם
דהתם יש קלת לדקדק דלא קאמר שצריך כעושה לנגוע אלא ב"ש בלנד. והשל זבל קרי ולא דשל זכ. אפי' שהו דוחק בלשון. ומ"מ
נוכל לנדה כן. וכן משמע בחבורו שבפ"ה מה' אבות הטומאות כתב דין ש"ז שהוא לרואה במשאו ולנגוע כעושה. ובפ"ה מה' מטמא
משכב כתב דוק הוה ע"ה כו' ומטמא בכל שהוא כמנע ובמשא. אלא להר"ב שכתב בהדיא התם (בזבים) [ג"כ נדה מ"ב פ"ה נד"ה
ומטמאין וכו'] דזבוי אינו מטמא לנגוע עד שיגע כעושה קשיא. ואפי' שאל"ה דהכא מפרש כו"ד בגמ' פ"ה דנדה דף מ"ג ב"ש דזבל קרי
שאל"ה לנגוע במשאו. דתנאי ינהו כדאיתא התם. מ"מ דברי הר"ב שכתבין זה את זה. וכן יש לדקדק מנלן להחמיר טפח זכ או ש"ז של זכ
שהוא חמור לטמא בכל שהוא אף לנגוע ויהר משל ש"ז דאחר שאינו זכ. והרמב"ם שכתב בפירושו וז"ל. ובגמ' נדה זבוי מטמא הוא כי אלטרך
קרא [לאחיו בכל] שהוא לנגוע ולנושא וכן [האחרים נתרבו] בזבוי. ע"כ. ודקדקתי במקומו שהוא ב"ש דף נ"ה. ולא אמרו שם. אלא
כי אלטרך קרא למשא. כלומר דלמנע לא אלטרך דלא גרע מש"ז. כדאיתא התם. ולא מלאתי שיאמרו בכל שהוא כגירסתו של הרמב"ם
ומ"ה הרמב"ם והר"ב. ובעל נדה אין מטמא עד שיטא את כולו. עיין בפ"ד דזבים מ"ד. ועוד עיין שם פ"ה משנה ב' [זכר"ש מיידי ברייתא
דכ"ב והיא סיפא דברייתא שכתב הר"ב לעיל דלמדן למשכב זבועל נדה שיהא] כעליונו של זכ דהני בסיפא נזילאח אומר משכבו כמנעו מה
מנעו מטמא אחד ופוסל אחד אף משכבו מטמא א' ופוסל א' [ע"כ]. והשתא אין לנו לדחוק כלל אלא נפרש למעלה מהן זבוי כו' שמטמא
במנע ובמשא פירוש שהוא מנעו למשאו כדמסיק גמ' הר"ב והרמב"ם ואילו זבועל נדה אין שוה מנעו למשאו. ובאמת שהרמב"ם כתב
בפירושו. וכן בחבורו פ"ג מהלכות מטמאי משכב. דזבועל נדה מטמא במנע ובמשא כנדה. ויש להמוה עליו מזה"ה הברייתא [ע"ה גמ"ס
האריך] כוה אלמא מסקנת הר"ם. דזבועל נדה אינו מטמא במשא לטמא בגדים. כמו שאישו מטמא במנע כההיא ברייתא דת"כ. אפי' נ
דהשתא נמלא זבועל נדה קל מנבילה דהטשא נבלה מטמא בגדים אפי' קמני שפיר למעלה מהן. אפי' שהראשון גמ' חמור ממנו כיון
דדבר זה מיהו למעלה משלפניו. וכמ"ס ג"כ הר"ב במשנה דלקמן. [וכן עיין לקמן בסמוך דנדה למעלה מהן מרכב כו'] : זבוי של זכ
ורוקו כו'. טלו נפקא לן בפרק דס הגדה (דף נה) מקראי. זבוי של זכ דכתיב (ויקרא טו) זבוי קמא לימד על הזבוי דהוא קמא. וכתיב
שם

מטמא משכב תחתון בעליון. כלומר משכב תחתון של זבועל נדה.
כעליונו של זכ. מה עליונו של זכ. היינו כלים שעל גבי הזבוי.
כגון עשר מלעות של זכ או וכו' על גבי הזבוי בין שנגע בהן הזבוי
בין שלא נגע עמאין. ומטמאין אוכלין ומשקין אבל לא ארס וכלים.
אף תחתונו של זבועל נדה דהיינו
המלעות שחתונו מטמאין אוכלים
ומשקין ולא ארס וכלים. דאילו תחתונו
של זכ וזכה ונדה ויולדת. אפי' עשר
ושבכת
מלעות זו על גבי זו. ואחר מן הטמאין הללו בעליון. כולן שחתונו
טמאין. ומטמאין ארס וכלים : למעלה מהן זבוי של זכ כו'.
מאוס דהך דחשיב ואילו מטמאין בכל שכן כמנע ובמשא. ובעל
נדה אין מטמא עד שיטא את כולו. מאוס הכי קמני למעלה מהן
כלומר

ומי"ה הרמב"ם והר"ב. ובעל נדה אין מטמא עד שיטא את כולו. עיין בפ"ד דזבים מ"ד. ועוד עיין שם פ"ה משנה ב' [זכר"ש מיידי ברייתא
דכ"ב והיא סיפא דברייתא שכתב הר"ב לעיל דלמדן למשכב זבועל נדה שיהא] כעליונו של זכ דהני בסיפא נזילאח אומר משכבו כמנעו מה
מנעו מטמא אחד ופוסל אחד אף משכבו מטמא א' ופוסל א' [ע"כ]. והשתא אין לנו לדחוק כלל אלא נפרש למעלה מהן זבוי כו' שמטמא
במנע ובמשא פירוש שהוא מנעו למשאו כדמסיק גמ' הר"ב והרמב"ם ואילו זבועל נדה אין שוה מנעו למשאו. ובאמת שהרמב"ם כתב
בפירושו. וכן בחבורו פ"ג מהלכות מטמאי משכב. דזבועל נדה מטמא במנע ובמשא כנדה. ויש להמוה עליו מזה"ה הברייתא [ע"ה גמ"ס
האריך] כוה אלמא מסקנת הר"ם. דזבועל נדה אינו מטמא במשא לטמא בגדים. כמו שאישו מטמא במנע כההיא ברייתא דת"כ. אפי' נ
דהשתא נמלא זבועל נדה קל מנבילה דהטשא נבלה מטמא בגדים אפי' קמני שפיר למעלה מהן. אפי' שהראשון גמ' חמור ממנו כיון
דדבר זה מיהו למעלה משלפניו. וכמ"ס ג"כ הר"ב במשנה דלקמן. [וכן עיין לקמן בסמוך דנדה למעלה מהן מרכב כו'] : זבוי של זכ
ורוקו כו'. טלו נפקא לן בפרק דס הגדה (דף נה) מקראי. זבוי של זכ דכתיב (ויקרא טו) זבוי קמא לימד על הזבוי דהוא קמא. וכתיב
שם

מלאכת שלמה

כוחה פרע למארתה. הר"ם ז"ל : שהוא כמטמא משכב תחתון בעליון. כתב
בערוך בערך תחת. ולמה אמר כעליונו של זכ ולא אמר כעליון הנדה והלא עליון
הנדה וזכ שוין משמאין אוכלין ומשקים ולא ארס וכלים ותחתונים שוין
משמאין ארס וכלים. לכן אמר כעליונו של זכ שבעל נדה וכו'. (הנה"ה)

כוחה פרע למארתה. הר"ם ז"ל : שהוא כמטמא משכב תחתון בעליון. כתב
בערוך בערך תחת. ולמה אמר כעליונו של זכ ולא אמר כעליון הנדה והלא עליון
הנדה וזכ שוין משמאין אוכלין ומשקים ולא ארס וכלים ותחתונים שוין
משמאין ארס וכלים. לכן אמר כעליונו של זכ שבעל נדה וכו'. (הנה"ה)

מלאכת שלמה
כוחה פרע למארתה. הר"ם ז"ל : שהוא כמטמא משכב תחתון בעליון. כתב
בערוך בערך תחת. ולמה אמר כעליונו של זכ ולא אמר כעליון הנדה והלא עליון
הנדה וזכ שוין משמאין אוכלין ומשקים ולא ארס וכלים ותחתונים שוין
משמאין ארס וכלים. לכן אמר כעליונו של זכ שבעל נדה וכו'. (הנה"ה)

מלאכת שלמה
כוחה פרע למארתה. הר"ם ז"ל : שהוא כמטמא משכב תחתון בעליון. כתב
בערוך בערך תחת. ולמה אמר כעליונו של זכ ולא אמר כעליון הנדה והלא עליון
הנדה וזכ שוין משמאין אוכלין ומשקים ולא ארס וכלים ותחתונים שוין
משמאין ארס וכלים. לכן אמר כעליונו של זכ שבעל נדה וכו'. (הנה"ה)

תוספות יום טוב כלים אבות הטומאות פרק א ר' עובדיה מברסגורה

מרכב . מ"ח ע"ג פ"א ה"ה פ"ג ע"ג

אליהו רבא

לביעלה מהן מרכב . הוא הדבר נקטו לישב עליו כפיסוק רגליו . ואלו דמרכב איש טוב מגע למשאו . ומעטת זיון מנתן למשאו . מ"ח ח"ה ל"ה מנהל ט"י ממעטת . נמה שהוא ממלא תחת אבן מסמא :

חדושי מדר"ח

[ח"ה ר"ה] שהיה מסמא כ"ו ובא הסתור וישב בו ע"כ . וז"ל שוח האבן אינו מיוחד לשיבה דא"כ היינו מושב וז"ל לא יש מרכב חדריו היה מסמא הסתור שיטב על מושב חוב וק"ל :

תום' אנשי שם

דון מנה ומנה דלמ"ג דעלמא קמ"י קמ"ד חז"י כחמה הכא י"ל דפק כ"י מסוס ד"ל הנילו דלע"ל ולפי"ק פסק שיעורו בניסוס בעדשה אל טעם ז"ל דל"כ ילפי' עומאה מק"ה דונו טעם הוא דהיינו מ"י ו"י פשיטא דל"כ ז"ל דשיעורו כ"כ"ש מה רואה כ"כ"ש ע"כ כ"כ"ש . ולד"ק דברי רבינו כ"י דכ"ש מה כי אצטריך קרא זנו טעם לאהוי כ"כ"ש וכו' דלמ"ג דל"ה לחמה כ"כ"ש כניאר ממילא טען מנתן העתה הסוגי' כדלמין וכו' וכו' וכו' ומישיב ט"י פסקו שחבור שחבור חז"י . ומ"מ מ"ש כ"כ"ש ס"ג פ"ק מה' מ"מ הוא דפסק ש"ס כ"כ"ש דונו של ז"ל טעמא כמגע וממלא כ"כ"ש וכו' מין ע"כ שהא משה ר"פ ז"ל דופן . ע"כ . אחר המחילה מוכתרי' לומר דהא ליהל דמתי' דפי' וז"ל דופן דהיינו היל' מתי' שהכתיב כדבור דלע"ל מיידי דמחיה עמא ומיידי בין כוב בין כ"ש' ולחמה דיש של הרמב"ם מסוגי' דה"ל נקפ"י' כדכתיבנא . (ע"כ) :

היא ולא דמה . אי מה היא מטמאה באבן מסמא ח"ף מדוה נמי מטמא באבן מסמא . אמר רב אשי אמר קרא והטעם אוחס . אוחס מיעושה הוא : לבעלה מהן מרכב . לא אחא למימר שיהא חמור מן העליון לכל דבר . דהא זובו של ז"ל וחזיריו מטמאים אדם במגע לטמא בגדים . ואילו מרכב לא מטמא אדם . כדקתני סיפא למעלה מן המרכב משכב . ששור מגעו למשאו . והגן נמי

לקמן בפרק כ"ג משנה ב' מה בין מרכב למושב מרכב חלק מגעו ממשאו . הר"ם : מרכב . לשון הר"ב התפוס של אוכף קרוי מרכב וכן פ"י הר"ם . וז"ל רס"ג ברפ"ג דערובין . תפוס דלוחף 1) חל"וין בע"ז . שכשוכב תופס בלוחף עין שנקרא חל"וין . ולהכי מטמא משוס מרכב . ע"כ . וכ"כ בפי' החומש בפי' מלורע שהחל"וין מטמא משוס מרכב . והאוכף עלמו מטמא משוס מרכב . ע"כ . ומה שהוא רוכב . ומה שהוא לפניו . ולריך לומר שאינו מחובר לאוכף שהוא יושב עליו שאם היה כמותו . דהי"ך יהיה לאחד ב' מיני עומאות . ע"כ . אבל הרמב"ם פ"י מרכב הוא כל מה שיכשר לרכיבה . כמו הכסא והמרדעת והאוכף וזולתן . ע"כ . וכן יראה פשיטא דמתני' ב' פ"כ"ג . וכך ג"כ דעת החוס' דערובין [ד"ה ח"י] דלדפריך תוס' דמתני' כל שנישאל בו . מן הר"ז למשכב ומושב . והאוכף מרכב . ומהדרי"ן האי מרכב היכי דמי . אי דיתיב עליה היינו מושב . כתבו תוס' תימה דבקרא כתיב מרכב ומושב ודין חלוק זה מזה וי"ל נהי דקרא ממלק בין ישיבה לרכיבה דעלמא . מ"מ התנא בו' כל עניני ישיבות קאמר ע"כ . שמעיין דסבירא להו דשיבה לרכיבה היא עומאה מרכב : שהיא מטמא תחת אבן מסמא . פ"י הר"ב אם היתה אבן גדולה על גב התפוס של המרכב והזב תופס בה . כלומר באבן הגדולה . ח"ע"פ פ"י הרמב"ם . ואני תמה דכי חזן בטולה למעלה מהן . לא לענין קבלת עומאתן קתני אלא לענין שיטמאו אחרים . ויפשר דקתני שכיין שמקבל עומאה ממה שעל אבן מסמא . 1) חל"וין (ומטמא במגע) .

מלאכת שלמה

לרבות את הכונע כש"ל או איש אינו דין שיהא טמא בזב בין למגע בין למשאל הרמב"ם . התפוס של אוכף והתפוס היינו מה שאחורי האיש כשהוא רוכב ומה שהוא לפניו . ולריך לומר שאינו מחובר לאוכף שהוא יושב עליו שאם היה מחובר לו היה כמותו דהי"ך יהיה לכלי אחד שני מיני עומאות ולקמן נמי בפי' כ"ג חזן אלו סמאים מסוס מרכב ז"ל האשקלוגי' וכו' עד ופסיקין של סוס . הרמב"ם ז"ל . וזה כן פירשו תוס' ז"ל בנדה ר"פ בנות כותים ד"ה עליונו של ז"ל ולא רבינו נכיס ז"ל בריש פסחים . ועיין בספר קרבן אהרן ספ"ג

וכלי חרס : מרכב . התפוס של אוכף קרוי מרכב . שהאוכף עלמו שאדם רוכב עליו טמא משוס מושב . והתפוס שלו טמא משוס מרכב : שהוא בטמא תחת אבן מסמא . אבן גדולה וכדבה . כדכתיב (דניאל ו"ח) והייתה אבן חדה ושומת על פוס גובא . וחס היתה אבן גדולה ע"ג התפוס של

שהוא מטמא תחת מרכב . והזב תופס בה ח"ע"פ שז"ן אבן

מרכב . לשון הר"ב התפוס של אוכף קרוי מרכב וכן פ"י הר"ם . וז"ל רס"ג ברפ"ג דערובין . תפוס דלוחף 1) חל"וין בע"ז . שכשוכב תופס בלוחף עין שנקרא חל"וין . ולהכי מטמא משוס מרכב . ע"כ . וכ"כ בפי' החומש בפי' מלורע שהחל"וין מטמא משוס מרכב . והאוכף עלמו מטמא משוס מרכב . ע"כ . ומה שהוא רוכב . ומה שהוא לפניו . ולריך לומר שאינו מחובר לאוכף שהוא יושב עליו . שאם הוא מחובר היה כמותו . דהי"ך יהיה לאחד ב' מיני עומאות . ע"כ . אבל הרמב"ם פ"י מרכב הוא כל מה שיכשר לרכיבה . כמו הכסא והמרדעת והאוכף וזולתן . ע"כ . וכן יראה פשיטא דמתני' ב' פ"כ"ג . וכך ג"כ דעת החוס' דערובין [ד"ה ח"י] דלדפריך תוס' דמתני' כל שנישאל בו . מן הר"ז למשכב ומושב . והאוכף מרכב . ומהדרי"ן האי מרכב היכי דמי . אי דיתיב עליה היינו מושב . כתבו תוס' תימה דבקרא כתיב מרכב ומושב ודין חלוק זה מזה וי"ל נהי דקרא ממלק בין ישיבה לרכיבה דעלמא . מ"מ התנא בו' כל עניני ישיבות קאמר ע"כ . שמעיין דסבירא להו דשיבה לרכיבה היא עומאה מרכב : שהיא מטמא תחת אבן מסמא . פ"י הר"ב אם היתה אבן גדולה על גב התפוס של המרכב והזב תופס בה . כלומר באבן הגדולה . ח"ע"פ פ"י הרמב"ם . ואני תמה דכי חזן בטולה למעלה מהן . לא לענין קבלת עומאתן קתני אלא לענין שיטמאו אחרים . ויפשר דקתני שכיין שמקבל עומאה ממה שעל אבן מסמא . 1) חל"וין (ומטמא במגע) .

דפרשת זניס : שהיא מטמא תחת אבן מסמא . לאו דוקא אבן דכך שיה נסר או נייר שיפסיק דבר שאין מקבל עומאה ומשוס קרא דכתיב והייתה אבן חדה ותומת . נקט אבן . ועיקר טעם תלוי בזה שעומד במקום אחד ולא זו ולא הכיטע וכוליה פירקא בתרא דזניס מוביח כן דלכאכו דמטמו באבן מסמא קתני אחד הנוגע ואחד המסיס ואחד הטעא ואחד הנישא ואכאכו דלא מטמו באבן מסמא קתני אחד הנוגע ואחד המסיס ואילו טעא ונישא לא קתני . הר"ם ז"ל : וכתב הר"י מסמא . ס"א מושמא . ועיין נמה שכתבתי בפי' דובין סימן ו' : ועיין פ"א

פ"א

יבין

אזרו אדם לטמא בגדים וכלים שנגע בהן קודם שפירש מהטומא' . חזן מלאך וכ"ח שאין מהטמאין מהטעם או נטף הקד אב הטומאות (ד) : הוא דבר הגשוי לישב עליו כפיסוק רגליו [כ"כ"ל] וי"ל דלישאל קלילה קטת . דהרי אצרו מקום שישב עליו כפיסוק רגליו דמי כמושב [כ"כ"ל] וי"ל אלא ר"ל דכל המחובר לחדר שגשוי לישב עליו כפיסוק רגליו כדי שיסמוך עליו הרכוב . הוא הנקרא מרכב והיינו אורה הנקרא "שמשערייה" או "שמיניג-בענעל" וכ"כ הסמוכות שלפני ואחורי האוכף כדי שלא ישמע הרכוב מעל האוכף . וארתן כלים אינן עשויין לרכוב עליהן רק שיסמוך עליהן הרכוב . ה"ך

י"י דגם בועל נדה . אדם הנוגע או הנושא מטמא בגדים . פשיטא דלא היה אבן קאמר טען מטמאין כמגע . ר"ל בכל שהוא מטמאין כמגע וכמטא וכמו טען . עי"ז דלכ"י לא נקט הכא שום מנתן למשאו . מדעני למתני בחר הכי

מישנה אדרונה

הולך כבאן לפרש דהומרה הוא לענין משה . ופי' השני הוא פי' ה"ש לביעתו דטעל נדה אינו מטמא בגדים מפרש הכא לענין עומאה בגדים . ובחמה פי' הרמב"ם דרוק דהא דונו מטמא כ"כ"ש לאו מומחה היא דמשיק דדין אין לזוב שיטור וסומארו כמטמא ממילא דטעא כ"כ"ש הייט טעא כולו אם לא שנאמר דהוא נטף מומחה או מה שיקר עומאהו בתשהו וזבה י"י מקום ג"כ ליישב פי' ה"ש דכאן כבא שיטורו בתשהו ובפ"ה זנדה כבא כבפדשה . דכאן לא נחית אלא למיתני מומחה דונו מנופל נדה וכבדשה נמי חשיב מטמא לגבי בועל נדה דבנין פשיטא טען אלא שום דוחק לפרש כאן דהא דשיטורו זוכר כיו מומחה דל"כ שרן תמור נמי נתגלה וז"ל . ועוד חייב לענין מטא אבן מטמא למגע לחי הייט פ"ה אלא לפי' ה"ש דתמור לענין דמטמא בגדים נחיה ומכאן נמי ראהו דטעל נדה אינו מטמא בגדים וכמט"ל . ונראה דה"כ פ"ה כתיב שני הפירושים דפסוקי מספקא ליה בננופל נדה אי מטמא בגדים אי לא . והלכך כתיב שני הפירושים למר כדלית ליה ולמר כדלית ליה : וב"ש הכי דטעל נדה אינו מטמא עד שיטא את כולו . בכל משא הדין כן עמד פירא את כולו אינו קרוי משא דהא כל משא הייט פ"ה הסיס וסיינו שייזוט למתא ממקומו כר המטמאין באבן מטמא ש"ל הזזה כדמוכה כהשעות דזניס וכמ"ס הר"ם כאן וכל הסיס הייט הזזה ממקומו כדלמתי' אינו מגעו שהוא כטעל וכו' הסיס וכו' : תוס' בעירובין (דף כ"ו) שאם מקלטו נגרר כבאן אין זה הסיס מין מ"ש בה פ"ה דזניס מ"ח : לבעלה מהן מרכב .

בועז

של ז"ל . לאו דוקא . דגם הוא לא חמיר מעליונו של בועל נדה עלמו . רק משוס דעליונו של ז"ל מפורש בקרא שפי מעליונו של בועל נדה . להכי נחיה ל"י פסי לתמור דמי דטעל נדה אמה דכתיב בפירוש בקרא . א"כ קמ"ל דכ"ס אין עליונו של בועל נדה קיל מחמתו כדלשכחן בזב : (ד) והא דלא נקט שום מנתן למשאו . כלישאל דנקט כפי"ה נבי משכב ומושב . ז"ל מטמא דהא פשיטא דכולן שום מנתן למשאו . מדכוין דבר לח . ש"א"ל שיגע בזמן מנלי שיסמין ולפי"ק אי הוה מני ק"ל לישאל לא הוה מספי כלום אבועל נדה דחתי מקמי הכי . דהרי גם הוא שום מגעו למשאו ששנייהו אמ"ס בגדים וכלים כלל . להכי נחיה ל"י פסי למנתק עיקר המעלה שיש להך אבועל נדה שחם מממאין בגדים כמגע וכמטא . הא בועל נדה אמ"ס בגדים בין בנגעו או בשאלו להבועל ולרמב"ם לעיל סי' ה"י למיתני הכי ששום מנתן למשאו . דל"כ מה מעלה יש בזב נדב בועל נדה . אבן קאמר טען מטמאין כמגע . ר"ל בכל שהוא מטמאין כמגע וכמטא וכמו טען . עי"ז דלכ"י לא נקט הכא שום מנתן למשאו . מדעני למתני בחר הכי

פי' הר"ב האוכף עמא מושב והתפוס עמא מרכב וכ"כ בחוקפתא ומיתני לה בפי' ככל מערבין (דף כ"ו) ומשחמ מזה ח"ע"ל שהאוכף אין ישיבין עליו אלא בשעת לרכיבה אפי"ה כיון שמשחמ ישיבה הוי מושב ולא מרכב . וכן נראה דעת רש"י דמרכב דזקא שאינו ראוי למושב אבל ראוי למושב ח"ע"ל שמשחמ לרכיבה הכי עמא משוס מושב . אבל דעת הרמב"ם והחוס' כל שמשחמ לרכיבה ח"ע"ל שישב עליו אינו משב אלא מרכב וכמ"ס כ"ו בחי"ט . וז"ל דהא האוכף עשוי לשמש בשעת לרכיבה . ומני כהדוא אוכף עמא מושב וי"ל דפגומתא דתמא' היא דכפ"ג חזן הפסיקין של סוס עמא מרכב ר' יוסי אומר עמא מושב מפני ששומדין עליו כקומפן . ומשחמ דבהא קתפלגי דלמ"ק ח"ע"ל ששומדין עליו כקומפן כיון שדרך לרכיבה הוא הוי מרכב ור' יוסי סבר כיון ששומדין עליו ח"ע"ל שמשחמ לרכיבה מושב ווי והשתא הא דלמיר בפי' ככל מפרקי'ן אי דיימי ענה הייט מושב דלמתי קאמי דלא חיישוס מניה דלין למדין מן הכללות דהא לא חייק נמי מרכב דלמתי ר' יוסי הוא דכל דיימי ענה הייט מושב ומיאו למתי דק"ל חת"ק דר' יוסי אין ה"ל דלין האוכף עמא מושב כיון דמשחמ לרכיבה . ויש לדקדק לכתוב רש"י דכל שאריו למושב אף שמשחמ לרכיבה עמא מושב . ח"כ התפוס שחופס בה בשעת לרכיבה ועסקן עליו כדי שלא יפול אחרי עמא מרכב הא נשפן אחד מדרכים של משכב ומושב הוא ספ"ג דזניס ותי' כמו יושב . ובגמ' נמי קרי ליה הזב נישא ח"ע"ל וה"ל נשפן ויש לו לקטע מושב . וז"ל בין דטעמא בה תפוס פחד לרכיבה

עשר קדושות . מ"ה פ"ו
צ"ג צ"ד ה"ג ח"ג ט"ג
קפ"ד : אר"ן ישראל . ט"ס
קפ"ה : והבכורים . ט"ז פ"ג
מ"ה כבד"ס :

אליהו רבא

! והבכורים . כבד"ס לאו
משום קדושת ארץ ישראל
אלא משום קדושת הארץ והאדם
והנהגה אלא בהרץ ישראל .
אלא עומר ושתי הלחם מה
שאין מביאין ארובה אלא
מא"י הוא משום קדושת א"י :

תוס' אנשי שם
! והבכורים . אפשי לומר
דבש לבכורים באשש לומר
האומר נמנחה ס' ר"י
קידוש לעומר א"י הניח
פסול וקודש לשתי הלחם
אם הניח כשר ולא כמ"ד
וקודש לעומר אם הניח
פסול לא קא"י אבכורים
דשינוי הליגין . (ה"ט) :

בספרי בפסקא וכל אשר יגע . דהני נמי כשהוא אומר וכל הנוגע
בעלם . אבל בפסקא וטבל במים . הני תלחא זמני ועל הנוגע
בעלם . ומ"ס הר"ב ובטומאה אהל כתיב או בעלם אדם . דרישיה
דקרא וכל אשר יגע על פני השדה ודרשינן ליה במסכת נזיר פ' כהן

גדול דף עג על פני השדה . זה
המאכיל על פני המת . הר"ס . ופירש"י
על פני המת המוטל בשדה מדלא כתיב
יגע במת בשדה . ע"כ . ובריש פ"ב
לדאילות מפרש הר"ב . דלכר מן החי
נפקא לן מחלל חרב . וכן הוא בזו
הברייתא דנזיר . ועלם אדם מפי'ק ליה
לרובע עלמות . אבל בספרי תניא בהני
חרי פסקות שהזכרתי או בעלם אדם .
זה לכר מן החי . ובמסנה ג' פ"ו דעדות

מפרשים הר"ב הרמב"ם לתרווייהו . דמעיקרא כתבו לחלל חרב .
מלמד על לכר מן החי שמטמא במת . ולדחוקן שיש עליו בשר
כראוי למדו מאו בעלם אדם . ורמיזיה שהתוס' דנזיר (ט) אדחתיא התם או בעלם אדם זה רובע עלמות כתבו והלכה למשה מסיני
הא דבעינן רובע . וקרא אסמכתא בעלמא . והא דהר"ב מביא גם כן מה שאחריו במקרא . או בקבר . מפ"י הרמב"ם העתיק כן
והוא ללא לורך . ובטומאות א"י נמחק מפירוש הרמב"ם : בדי להעלות ארובה . והוא פחות מכזית . כך פ"י הר"ב ברפ"א
דנזיר ומוכרח . שאם הוא כזית תיפוק ליה משום כזית בשר עלמו . למ"ד כזית בשר הפורש מן החי עומא . ועיין מ"ס ברפ"ק דטהרות
[ד"ס והאכלן] : בחוץ ערב . כתב הר"ב שהוא יותר עב מחוט השתי כפלים . מדתנן בפרק אע"פ (בסוכו) גבי מלאכות שהאשה
עושה לבעלה ועושה לו משקל ה' סלעים שתי . או עשרה (משקל סלעים ערב . הר"ס . וכ"כ הר"ב במסנה ב' פ"ו . ובלמד מיירי
התם . ובהדיא כתבו הר"ב והרמב"ם כן במסנה ח' פ"א דנגשים : **ן עישר קדושות** . כתב הר"ב חיידי דליירי לעיל במעלות של טומאות
ס' תני נמי הכא מעלות של קדושות ס' . וז"ל הרמב"ם לקח ג"כ במדרגות המקומות הטהורים . אשר הם ג"כ מסיבות הסרת
הטומאות : **ארץ ישראל מקודשת ס' . עיין בפירוש הר"ב דסוף פרקין אי קדושת ארץ ישראל ממנון העשר קדושות :**
(* נ"ט העתיק או משקל עשרה סלעים וכ"ס ט"ס במסנה .

משמע עד שיהיה בו בשר וגידים ועלמות : במקום אחד כדי
להקיפו בחוט ערב . שאם יחוקך הבשר שעל האבר לחוטים .
שים צעדין כחוט ערב . שהוא יותר עב מחוט השתי כפלים .
ויהיה בהן כדי להקיף את האבר . בידוע דבהכי הוא מעלה ארובה .
ואין הלכה כרבי יהודה . **ן עישר**
קדושות הן . חיידי דליירי לעיל
במעלות של טומאות . זו למעלה מזו .
הנא נמי הכא מעלות של קדושות זו
למעלה מזו : שמביאין במנה העומר .
דכתיב (ויקרא כג) וקלחתם את קלירה
והבאתם את עומר . קלירה . ולא קליד
חולה לארץ : והבכורים . דכתיב
(דברים כו) ולקחת מראשית כל פרי
האדמה אשר הביא מארץך : ושתי

בראוי . כדי להעלות ארובה (ט) . רבי יהודה
אומר אם יש במקום אחד . כדי להקיפו
בחוץ ערב (ט) יש בו להעלות ארובה :
ן עישר קדושות הן (ט) . ארץ ישראל
מקודשת מכל הארצות . ומה היא קדושתה .
שמביאים ממנה העומר והבכורים ושתי
הלחם (ט) . מה שאין מביאים כן מכל
ח"ג . להעלות נזיר לעלות . הארצות

הלחם . דכתיב (ויקרא כג) ממושבתיכם תביאו לחם :
עיירות
מולדת ולחם הפנים דבערוך נלע"ד שהן טעות . וגם הביא ר"ע
ז"ל תירוך אחר והוא לה"ר שמסין ז"ל והוא דמחתי"ר יוסי היא . וכתיב עוד
ז"ל ומיהו עדין קשה דלע"ג דמחתי"ר יוסי היא אכתי לדידיה נמי
איכא אחד עשר קדושות שיש מעלה בהיכל מבין האולם ולמנחת כדתיא בפ'
סוף בקלפי"ר יוסי אומר וכו' כמו שכתב לקמן בסוף פירקין וי"ל דכי קשיב
במחתי"ר קדושה דממלא אהל קדושה דע"י עבודה לא קשיב לחלק לקדושה
ומיהו ה"מ למיתני י"א קדושות וליתני ברישא דכולהו סוריא דקדושה מחולה
לארץ בשלשה דרכים כדליתא בפ"ק וכו' ושמה להכי לא תני לה משום דנח"ל
נמי לא נזיר אלוירא אלא לתלות כדליתא בפ"ק דשבת ע"כ : שמביאין במנה
העומר . מחתי"ר דלא כר' יוסי ב"ר יהודה דלמרי"ר בפ"י כל קרבנות תיאר ר'
יוסי ב"ר יהודה אומר עומר בא מח"ל הר"ס ז"ל . וכתיבתו שם פירקין כל קרבנות
בראש

מלאכת שלמה

וכתב כן מלתי : כדי להעלות ארובה . פי' באלם חי ויתרפא ויטלם וכן
בפרק ב' דהל' טומאת מת סימן ג' ד' ובפ"י סימן ב' : בפ"י ר"ע ז"ל בפ"ו
דנזיר סימן ב' ששיעור הבשר הוא פחות מכזית ע"כ : בחוץ ערב . בחוט
צב"ת וכן הוא בערוך וי"ס בפ"י : **ן עישר קדושות הן וכו' .** וכמו שכתב
בערוך עשר שאלו מרבינו הוי גאון ז"ל ומנין עשר קדושות ששנינו בריש
כלים כשתחשוב אותם יבואו י"א והשיב כך ארץ ישראל אינה חשובה מן
הקדושות לפי ששאר הקדושות יש בהן כבוד למקום מונעים ממנו מקלת
טומאה או שמונעים מקלת בני אדם להכנס אליו ואין כבוד ארץ ישראל
קדושה זו והבאת בכורים ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים אינם כקדושות
הללו ועשר קדושות בארץ ישראל הן וסדר אחד הן כל אחת כהורחה ע"כ
וכן ידוקק תירוך זה בל' הרמב"ם ז"ל שם בחבורו . וגם ר"ע ז"ל הביאו

יבין הפארת ישראל בועז

ותמתי שהתנ"ס לא הזכיר דגן מזה] : (מה) היינו בשיקוף הבשר מהאבר
בעורו מחובר בהצנע"ח . וישראל על האבר לעפ"כ קתה בשר עד שיטוער
שהקלת בשר שעדיין נשאר על האבר . שוב יחזור וייתכסה כל האבר
עם בשר ויתרפא והוא באבר קטן פחות מכזית . ובאבר גדול הרבה
יותר מזה . כל אבר ואבר יפי מה שהוא [ורתרו"ש העתיק כאן דברי
הרמ"ב (נזיר פ"ו מ"ב) שכתב וז"ל והוא פחות מכזית . ובמחל"כ שנינו זה
דבר שאי אפשר . דובי סני שיעור אחד שימחר ויתרפא לאבר גדול כלאבר
קטן . אולם בתוס' (נזיר דמ"ט ב' ד"ס ועל אבר) כתבו וז"ל ואע"פ שהוא
פחות מכזית עכ"ל . זהו לשון מדוקדק וזהו יסודן קדושת רה"י"ע (הכ"א) :
(בו) כתיבה בהבשר שבו כשיעור עובי חוט ערב בכדי להקיף בו
איתו עובי עלם שהבשר בו . וסבירא ליה דבין בעלם ארוך או קצר .
עב או דק . כל שיש עליו בשר כ"כ כדי להקיפו כחוט ערב . הבשר
גדול והוא קטן עד שיכסה כל האבר עמו . ועוד ז"ל שהיה ידוע להם
שיעור עובי חוט הערב שהיה בכל מיני ארני בשה . בין שהבגד מלמד
לידין הכל לפי עובי הבגד : (מה) היינו לר' יוסי [מ"ט] דס"ל דלולת ומנחה
הפנים ושאר מנחות מביאים גם מחו"ל . ואע"ג שנתמאו מאויר חו"ל .

או מפשתן . בין שהבגד עב או דק והמניד היה כפול משל שתי משא"כ
חדא קדושה יניחו . הא לרבנן י"א קדושות הן (ד) : (ה) אבל לחם
הפנים ושאר מנחות מביאים גם מחו"ל . ואע"ג שנתמאו מאויר חו"ל .
אפ"ה משכחת לה בשלא הוכשרו שם [ועי"ג בס"ד פיר פ"ב מ"א] :

אחרונה משנה
המקוין כדאמר בסוף הוכיות שהיום מקודש במלות אבל קדושת הארץ אינה
אלה תם שמקייבין מתטמאה למקדש . והא דלמרי"ר דח"ל אינה מטמאה בגופים
ומשמע נמי דמשום קדושת הארץ הוא דכל שמקדש יותר פולג לעומתה יותר
כדלכתב

דר הבית. מ"ה שם כפ"ו ופ"ג
 מה' כהנ"ק א"כ פתח שם וק"ל
 וזכרון ש"ד. והחיל. ט"ו. ט"ו
 קצותיו נני' דל' וכו'. וכו'.
 פתחם נ"ג דל' ע"ג. וכו'.
 לא. ד"ה ונתחיל. יבמות
 ז' דל' ודל'. חולין כ"ז ד"ה
 שחל. מ"ה פ"י מה' כ"ה פ"ג
 ופ"ג ד"ה כהנ"ק כ"ה פ"ג
 שם. עזרת נשים. מוס' שם
 ינופל ג' ד"ה א'. מ"ה פ"ג
 פתח' כ"ה פ"ג ופ"ג חלוצו
 כהנ"ק פ"י פתח שמו ע"ז קפ"ד

שאוכלים שם קדשים קלים. כהנ' הר"ם ועוד מקודש למה דברים. ללא תגן הכל כגון לענין שוחט את החודש לפניו מן החומה [ולחמה] חוץ לחומה לרבי יוחנן דלמך פרק התודה (דף ע"ח) חוץ לחומה בית פלג. וכדפי' שם הר"ב במשנה ג'. ועוד נפקא מינה לענין שוחט על חמץ וכו' ולענין המזרח זקן כו':

קדשים קלים ומעשר שני. הר הבית (י)
מקדש ממנו. שאין זבים וזבות נדות
ויולדות נבנסים לשם (ה). החיל (ו) מקדש
ממנו. שאין עובדי בוכבים (ז) ומזאת (ח)
נבנסים לשם עזרת נשים (ט) מקודשת ממנו.
 ח"ג. ח נשים נד"ג הנשים. שאין

שם קדשים קלים ומעשר שני. דכתיב (דברים יב) וזאת שמה והבאתם שמה וגו' וכתיב (שם) לא תוכל לאכול בשעריך וגו': הר הבית. חמש מאות אמה על חמש מאות אמה היה. וכו' היה בית המקדש בנוי. ומשם מתחיל מחנה לוי' ושיעורו עד שעד נקוד.

משער ניקטר ולפנים מחנה שכינה. ומר הבית ולחוץ עד חומה ירושלים מחנה ישראל: שאין זבים וזבות נדות ויולדות נבנסים לשם. דכתיב (במדבר ה) וישלחו מן המחנה כל לרוע וכל זכ וכל טמא לפנך. שומע אני ששלשן יולאים למקום אחד. הלמוד לומר במזמור צדד יבז אלמא איט

משולח למקום שזו וטמא מת מכלום. ומה מזמור שטומאחו חמורה. חמור שילוחו משילוח חזירו דכתיב (ויקרא יג) מוחץ למחנה מושבו. לפיכך משולח חוץ לירושלים אף זבים וזבות נדות ויולדות שטומאחו חמורה שטומאח מת. ששוחט משכב ומוכב. ומשולח חוץ למחנה. מה שאין כן בטומאח מת. חמור שילוחו משילוח חזירו. כמלאת לומר מזמור משולח חוץ לירושלים. שהוא כנגד מחנה ישראל. זבים וזבות נדות ויולדות משולחות מר הבית. שהוא מחנה לוי' ומותרות בירושלים. טמא מת ואפי' מה עלמו. מותר בהר הבית. ומשולח משער ניקטר ולפנים. שהוא מחנה שכינה: החיל. לפניו מחומת הר הבית היה כותל גבוה ו' טפחים והוא נקרא כורג. ולפנים ממנו החיל עשר אמות: שאין עובדי כוכבים וטמאי מתים נבנסים לשם. אפי' דרבנן גזור על העובדי כוכבים שיהיו כזבים לכל דבריהם לענין שוחט מחנה לא גזור עליהו. אלא כטמאי מתים והאי דטמאי מתים אין נכנסים מן החיל ולפנים היינו מדרבנן. דמדאורייתא אפי' בעזרת נשים שרו. שכל זה מחנה לוי' עד עזרת ישראל ששם שער ניקטר: עזרת נשים. לפניו

וכך אמרו בתחלת ספרי והביאה הרמב"ם מזמורע היה בכלל ויאל מן הר"ב טמא מת ואפילו מת עלמו מותר בהר הבית בהוספה שח' (שמות יג) ויקח משה את עלמות יוסף עמו [עמו] במחנה לוי' הרמב"ם. ומייתי לה בגמרא פ"ג דטובה דף כ. ופ"ו דפכחים דף סו: [וכן גזיר מתי]: החיל. לשון הר"ב לפניו מחומת הר הבית (יהי) כותל כו'. והוא נקרא כורג. במשנה ג' פ"ב דמדות. ושם פירש הר"ב מחילה העשויה נקבים נקבים כו'. עשויה מדפי עך כו': שאין עובדי כוכבים וטמאי מת נכנסים. כ' הר"ב אפי' דרבנן גזור על העובדי כוכבים שיהיו כזבים לכל דבריהם. כמ"ס הר"ב במ"ג פ"ד מלאכת שלמה

תגן הכל כגון לענין שוחט את החודש בפנים ולחמה חוץ לחומה ולענין שוחט על חמץ אלוכל דר' יוחנן (בהנה פ"ה הר"ם ז"ל אלוכל דריש לקיש) ב' התודה. פי' דליתא ההך וב' תמיד נשחט אמתני' דהשוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה דלמך ריש לקיש לעולם אינו חיוב עד שיהא

וכן נמי כפ"ק דמגיגה דף ד. לענין טמא שפסור מן הראיה. שכל שיטתו בביאה ישנו בהבאה כו'. אבל הכא אין לורך להביא וזאת שמה וכן לא כהנ' הר"ב בספ"ה דזבחים ובעיקר הראיה ממקרא זה דוהבאתם שמה. יש עליה קשיות וכדפי' שם בס"ד:

הר הבית כו'. כהנ' הר"ב משם מהחיל מחנה לוי' כו' לשון התוספתא כשם שהיו במדבר ג' מחנות. מחנה שכינה ומחנה לוי' ומחנה ישראל. כך היו בירושלים. מפתח ירושלים כו'. הרמב"ם. ומ"ס הר"ב משער ניקטר ולפנים ואין השער עלמו בכלל. כמ"ס במשנה ה' פ"ק דטובה [ד"ה ומטהרין]: שאין זבים וזבות כו': כהנ' הר"ב דכתיב וישלחו מן המחנה וכו'. ומה מזמור שטומאחו חמורה כו' ולפיכך משולח חוץ לירושלים. וכתיב הרמב"ם. דהא דתגן לעיל שמשולח חוץ לכל עיר מוקף חומה שאינו בזה הלאו ללקות עליו. אך בחזרו לא ראינו שכהן כן. לא בפ"ג מהלכות ז"ה. ולא בפ"ה מהלכות טומאת לרעה. ובפ"ט מהלכות סנהדרין שהוא מונה שם כל חיובי מלקות. כהנ' זכ וכו'אל צו שניכנס להר הבית. וזה הימה שלא כהנ' ומזמורע שניכנס לירושלים אי נמי לעיירות מוקפות חומה. ומ"ס הר"ב אף זבים וזבות כו' שטומאחו חמורה.

ולא חמור. משמע שפי'. דלפילו לא מת בלוחה עיר. רק ששמולין אוחו לקברו רוצים להעבירו דרך העיר. אף שיכולין להוליכו לביה"ק בדרך אחר שקרוב יותר. אפי' רשאי להוליכו ולהעבירו דרך העיר. אפי' שהוא רחוק יותר

גזור ביהמ"ק שהדפיכו בסוף פי' הכתובים [דמדות]. פלו נקרא מחנה לוי' [כפכחים ס"ז א'] וקח משם וליך מחנה שכינה הוא] אמנם מוסבר וכו' מחנה ישראל [כלעני מ"ג]. ולהכי לא הויב הנח להקד עמואים הכא:

כפי לורך התשמיש בלוחה מקום [כפ"ד דמדות] אח"כ היה חומה נמוכה שזה הסורג גבוה י"ט. ומתכונן הזה היה ריח יו"ד למטה עד חומת העזרה. וכל יו"ה הוא נקרא חיל על שם החומה הנמוכה לחולה לה. מדתיה הריח הוא גרמה כעוזה של ארתה חומה והייט משום דראש החומה זו שיה לרפת ארתה מקום: גז) דאף שכן כזבים מד"ס. אפי' היו מתירים להטות עד החיל. דלענין שוחט מחנות שוייניה רק כממא מה: גז) וגם טמא מת אסור מדאורייתא רק משער ניקטר ולפנים. וכמ"ס. וריח השער עלמו כלחון ורק מדרבנן

משהו אחרונה י"ל דהא אינו אלא מדרבנן אפי' דמפיק לה מדכתיב על נפך אפתחתה הוא: לכנסין לבס. הכא לא שייך למתני משלחין משם דלגלי במזמורע דהא בתקום דיתחם אס נעזעע משלחין אוחו. והכא מי הכניסו שילא שייך למיתני און נכנסין: עזרת נשים. פי' הכ"ס סתיה אורך קלי' על רוח ק"ה ופזרת ישראל

וכן לשון הר"ם. ובתחום נקטי וזאת שמה שאינו תחלה המקרא. אבל הוא כופו דל לפני והבאתם שמה. ושיטתא ליתא דפ"ק דר"ה דף ד ודף ו נקטי. והתם אלתריך משום כל תחלה.

וכן נמי כפ"ק דמגיגה דף ד. לענין טמא שפסור מן הראיה. שכל שיטתו בביאה ישנו בהבאה כו'. אבל הכא אין לורך להביא וזאת שמה וכן לא כהנ' הר"ב בספ"ה דזבחים ובעיקר הראיה ממקרא זה דוהבאתם שמה. יש עליה קשיות וכדפי' שם בס"ד:

הר הבית כו'. כהנ' הר"ב משם מהחיל מחנה לוי' כו' לשון התוספתא כשם שהיו במדבר ג' מחנות. מחנה שכינה ומחנה לוי' ומחנה ישראל. כך היו בירושלים. מפתח ירושלים כו'. הרמב"ם. ומ"ס הר"ב משער ניקטר ולפנים ואין השער עלמו בכלל. כמ"ס במשנה ה' פ"ק דטובה [ד"ה ומטהרין]: שאין זבים וזבות כו': כהנ' הר"ב דכתיב וישלחו מן המחנה וכו'. ומה מזמור שטומאחו חמורה כו' ולפיכך משולח חוץ לירושלים. וכתיב הרמב"ם. דהא דתגן לעיל שמשולח חוץ לכל עיר מוקף חומה שאינו בזה הלאו ללקות עליו. אך בחזרו לא ראינו שכהן כן. לא בפ"ג מהלכות ז"ה. ולא בפ"ה מהלכות טומאת לרעה. ובפ"ט מהלכות סנהדרין שהוא מונה שם כל חיובי מלקות. כהנ' זכ וכו'אל צו שניכנס להר הבית. וזה הימה שלא כהנ' ומזמורע שניכנס לירושלים אי נמי לעיירות מוקפות חומה. ומ"ס הר"ב אף זבים וזבות כו' שטומאחו חמורה.

וכך אמרו בתחלת ספרי והביאה הרמב"ם מזמורע היה בכלל ויאל מן הר"ב טמא מת ואפילו מת עלמו מותר בהר הבית בהוספה שח' (שמות יג) ויקח משה את עלמות יוסף עמו [עמו] במחנה לוי' הרמב"ם. ומייתי לה בגמרא פ"ג דטובה דף כ. ופ"ו דפכחים דף סו: [וכן גזיר מתי]: החיל. לשון הר"ב לפניו מחומת הר הבית (יהי) כותל כו'. והוא נקרא כורג. במשנה ג' פ"ב דמדות. ושם פירש הר"ב מחילה העשויה נקבים נקבים כו'. עשויה מדפי עך כו': שאין עובדי כוכבים וטמאי מת נכנסים. כ' הר"ב אפי' דרבנן גזור על העובדי כוכבים שיהיו כזבים לכל דבריהם. כמ"ס הר"ב במ"ג פ"ד מלאכת שלמה

תגן הכל כגון לענין שוחט את החודש בפנים ולחמה חוץ לחומה ולענין שוחט על חמץ אלוכל דר' יוחנן (בהנה פ"ה הר"ם ז"ל אלוכל דריש לקיש) ב' התודה. פי' דליתא ההך וב' תמיד נשחט אמתני' דהשוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה דלמך ריש לקיש לעולם אינו חיוב עד שיהא

וכן נמי כפ"ק דמגיגה דף ד. לענין טמא שפסור מן הראיה. שכל שיטתו בביאה ישנו בהבאה כו'. אבל הכא אין לורך להביא וזאת שמה וכן לא כהנ' הר"ב בספ"ה דזבחים ובעיקר הראיה ממקרא זה דוהבאתם שמה. יש עליה קשיות וכדפי' שם בס"ד:

הר הבית כו'. כהנ' הר"ב משם מהחיל מחנה לוי' כו' לשון התוספתא כשם שהיו במדבר ג' מחנות. מחנה שכינה ומחנה לוי' ומחנה ישראל. כך היו בירושלים. מפתח ירושלים כו'. הרמב"ם. ומ"ס הר"ב משער ניקטר ולפנים ואין השער עלמו בכלל. כמ"ס במשנה ה' פ"ק דטובה [ד"ה ומטהרין]: שאין זבים וזבות כו': כהנ' הר"ב דכתיב וישלחו מן המחנה וכו'. ומה מזמור שטומאחו חמורה כו' ולפיכך משולח חוץ לירושלים. וכתיב הרמב"ם. דהא דתגן לעיל שמשולח חוץ לכל עיר מוקף חומה שאינו בזה הלאו ללקות עליו. אך בחזרו לא ראינו שכהן כן. לא בפ"ג מהלכות ז"ה. ולא בפ"ה מהלכות טומאת לרעה. ובפ"ט מהלכות סנהדרין שהוא מונה שם כל חיובי מלקות. כהנ' זכ וכו'אל צו שניכנס להר הבית. וזה הימה שלא כהנ' ומזמורע שניכנס לירושלים אי נמי לעיירות מוקפות חומה. ומ"ס הר"ב אף זבים וזבות כו' שטומאחו חמורה.

תוספות חדשים

מכ"ה ח תר"ם ד"ה שאין זבים כו' אך בתורה כו'. ונעלם ממנו שכתב כן בפ"ג מהל' ב"מ וכתב שם כל דתי שחיים ובהם שם ג"כ טוקף על כהונה לירושלים אבל אינו לוקח על טענת עיירות מוקפות רוצה אבל זה קשה למה לא נעו בכלל מינוי מלקות כפי' מה' וחי' שסמך על מ"ס זכ וכו'אל צו שכלן נלמרו בלאו א' דהא ספק שם בפ"ד מהלכות נ"מ דמזמורע שניכנס להר הבית לוקח טעמים ש"מ ד' לאין כהנ' כמ"ס הכ"ס שם ופ"ג (ממזמורע וי"ג):

אלוהו רבה

למלכס ולא קברוהו בקברות המלכות אשר בניר כו' אמרו משרט הוא ויב' מן לחמה ומתהם ונא ילכו שול להמיתו לשי' שאין מנהיג טומאה לשר. ר' שאין זבין. פתח' זו היא מן החורה וכאו תהא מחנה לוי':

חדושי מהרי"ח

דבא תעצה לאיך אין הבית סמא בננע כמו שכתב הר"ב בספ"ה נענים פרק י"ב דאיך אהורחבן כתיב ואפטר אם היה הש"י כממא ננעו בתים בחוצה לאיך היה ג"כ בצריך קרא להשליך האבנים מחוצה לעיר סניית הכתוב. והדע שיהא גירת התבוא דאי משום קרושה למה לי לקרא למעט אהורחבן ולא תי"ל דהא שריא קרא והשליך האבנים מחוצה לעיר אי רוא משום קרושה או ע"כ ח"ל לא אלא ע"כ גירות הכתוב הוא והיא אפי' ח"ל לכן צריך קרא למעט אהורחבן ודוק: מנהג ח[ת"ם ד"ה] שאין זבים כו' אך בחבורו כו' עכ"ל. הנה מה שכתב לא בפ"ה מהלכות בית הבחירה ולא בפ"ה מהלכות טומאת צרעת זה אינו קרושה ששם לא נחת הרמב"ם רק מה שאסור ולא נחת לביקת. וכתבה

תום אנשי שם

ר' הר"ב דר"ל מותר לנטול חוץ אל חוץ העיר וכן ממקום המקום דהיינו מעיר לטור עד שיבוא אל ארצה עיר שיהא טובי העיר לקבוצו שם כמו שכתבים ומ"ס הר"ב כו' לומר כו' וא"כ כ"ס למיתו כו'. (ה"ס):

ג' להוות מדם השעיר. רביעית להוליא הקף והמחטה ואם נכנס ה' פעמים חייב מיתה: ופורשים בין האולם ולמזבח בשעת הקטרה. בין בשעה שמקטירים קטורת במזבח הזהב שבהיכל בין בשעה שכ"ג מקטיר קטרת לפני לפני כל העם פורשים מבין האולם ולמזבח ואין לרדף לומר מן ההיכל. ותנא קמא פליג אדרבי יוסי וסבר דבשעה שמקטירין קטרת בהיכל. הוא דפרשי מבין האולם ולמזבח. אבל כשמקטיר קטורת לפני לפני. אין העם פורשים אלא מן ההיכל בלבד ולא מבין האולם ולמזבח. והלכה כת"ק. ועשר קדושות דתנן במתני'. והגך אחד עשר עינאו. פירשו

אמר רבי יוסי בחמשה דברים. בין האולם ולמזבח שוה להיכל. שאין בעלי מומין. ופרועי ראש. ושתיי יין. ושלא רדוץ ידים ורגלים נבגסים לשם. ופורשין מבין האולם ולמזבח. בשעת הקטרה (ט):

ח.צ. ט ושתיי יני ושתיי. רחוק ט רוח. מבין ט ט כ. כלי

מאן כו'. ואל"ת לימאי עליית קדש הקדשים. שאין נכנסים עס אלא אחת בשבוע כמו שהתקתי דברי אבא שאול במשנה פ"ד דמדות [ד"ה ורשא]. תירץ הר"ם דבחוסיפאה דפרקין קאמר. אמרו לו אין זה מעלה. פי' דלאו משום קדושה נמנעים אלא לפי שלא היו לריכים: ע"כ. ולפי זה מתני' דהכא דלא כההיא דמדות. דקם היירכתי לאוחה משנה. דוקא אליבא דאבא שאול. עוד עיין בדברי הר"ם אמאי לא קאמי אחד עשר. ולחשוב בתחילה סוריא: **אמר רבי יוסי בה' דברים בין האולם ולמזבח שוה כו'. ופורשים וכו'.** פי' הר"ב בין בשעה שמקטירים קטרת במזבח הזהב שבהיכל. בין בשעה שכ"ג

שחקן יהאשט כגוית ולא היה רק עשר קדושות וטובל יום לנחר תקנה דיהאשט כגו: אמרין כגו' גבי תקנה דטובל יום מלי החצר הכרעה שמדעו בה דברים. לנעקן לא מקא קרא מספיקים ומאי חזר הכרעה דרבה מנעו שלל ה"ס מקודם אלא תקשיק למאי ני' כתי' קרא כהרעה ומשנין שמדעו בה דברים שחקנו שלל יכא עובל יום נכנס לכס

ראשון לציון
משנה ט [בר"ב ד"א] ופורשים מבין האולם וכו' ועשר קדושות דתנן במתני' כו' פירשו בגאונים. אך יבאלי חונק ממנין הקדושות פי' זה כתב בעיקר במשך עשר כגו' רב האי גאון. וע' יב"ח:

חדושי ברה"ח
האולם בתחילה ואח"כ בין המזבח לבימור בר"ל שבין אולם למזבח. לכן שינת בכל מקום כך ודוק. אח"כ מצאתי ביהאקאל ח' פ"ט ויבא אחי וגו' והנה פתח היכל ח' בין האולם ובין המזבח ושם ע"כ צריך לכתוב בין האולם והמזבח דתא אפר והנה פתח היכל ח' בין האולם למזבח כצ"ח כחשיב פתח היכל האולם קודם ואח"כ המזבח לכן סתמתין לישנא דקרא קמ' בכל מקום ודוק:

תום אנשי שם
ברע"ב ד"ה ופורשים כו' פירשו בגאונים כו'. קש' לפי' זה דא"כ כולל משנה דלא קדושה לפני מן המזבח היא שאוכלים עס קומע"ט ואין קדושה זו שום מניעה כוונתה או כג"ל חיים או מתים ואין הפרס כיה ובין קדושה ח"י קדושה ח"י ח"י שמיאין ממנה דברים המקדשים וקדושה זו היא שאוכלים בה דברים המקדשים והעיקר כח"ס דמפרשי ש"כ הריב דמתני' ר"י ה"א. ורש"י דדיוקא מתני' ל"א דרש"א ר"י ומיעשה רבנן ודמ"ה דר"י לר"י מ"מ מליש דגמ"ה ממש בנרכות פ' שלש שאלנו במתני' דליה מומין לפום מאי דרשונה סתם כגמי' דרש"א ר"ע ומיעשה ריש"ג וספא סדין לר"ע ע"ט. (ש"ל): ח"ה ד"ה אב"ר ר' יוסי כו' דוקא בהיכל ולא בגאון כו'. כלו"ה וכו' דלא הו' בין האולם ולמזבח אבל היכל ואולם חד קדושה היא וכמה מקום חשיב ורש"ג דהתורה ובל כלום דוקא כהיכל ולא בגאון לא מתני' זה נמנה האולם לקדושה אחת דהא היכל עצמו לא כל הבית ראו כלבים הללו אלא כיה נמשונו סתויה לו ועמי"ט כגמי' פ"ד דיומא. (ט):

מקטיר קטורת לפני ולפנים כו' ות"ק פליג כו'. משום דקשיא ליה להר"ב דהא משכחת להו לר"י ג"כ שיהיו י"א. אי כ"ל דחלוקים בזה. ובסמוך מסיק דמתניתין דקתני עשרה. ר' יוסי היא לאות דמפרשי. אבל כבר כתבתי במשנה ג פ"ד דיומא. דסוגית הגמרא דהתם לא כך היא. אלא שאף לר' יוסי יש חילוק זה ביניהן. ולא אמר ר' יוסי הכא ששים. אלא בהקטרה להיכל. וכחב הר"ם דלכאי לא חשיב אחד עשר לרבי יוסי. דיש לומר לך קחשיב במתניתין קדושה דממילא. אבל קדושה דע"י עבודה לא קחשיב לחלק שלחן ומטרה דוקא בהיכל ולא בגאון. וכן כל עבודות שבהיכל מהזיות הדמים. ומ"ס הר"ב דגאונים פי' דא"י אינה ממנין קדושות וכו'. ואית דמפרשי דת"ק דקא חשיב עשר קדושות ר"י הוא. דברי הר"ם כאית דמפרשי. ובפ"י הרמב"ם ראיתי ג"כ כאית דמפרשי. אבל דבריו שחבירו פ"ז מהלכות בית הבחירה כדברי הגאונים. ומ"ס הר"ב והבאת בכורים כו' ולחם הפנים. לפום ריהטא הוא שכתב כן ולא דק. דהא לעיל לא תנן לחם הפנים וכן ברפ"ח דמנחות לא חגי ליה ולא גמלא בו מעוטים. כמו בכורים ובשתי הלחם:

הגאונים דארץ ישראל אינה ממנין הקדושות. לפי שבשאר קדושות יש בהן כבוד למקום שמונעים ממנו קלת טומאות. או שמונעים מקלת בני אדם ליכנס אליו. ואין בזה ארץ ישראל קדושה זו. והבאת בכורים. ועומר. ושתי הלחם. ולחם הפנים. אינם כקדושות הללו. ואית דמפרשי דתנא קמא דחשיב עשר קדושות ר' יוסי היא דאית ליה דבין האולם ולמזבח שוה להיכל בחמשה דברים ולדידה לא הו' אלא עשר:

לקדושה ע"כ. וכחב עוד דלא אמר רבי יוסי שיהיו שוים מן החומה שלחן ומטרה דוקא בהיכל ולא בגאון. וכן כל עבודות שבהיכל מהזיות הדמים. ומ"ס הר"ב דגאונים פי' דא"י אינה ממנין קדושות וכו'. ואית דמפרשי דת"ק דקא חשיב עשר קדושות ר"י הוא. דברי הר"ם כאית דמפרשי. ובפ"י הרמב"ם ראיתי ג"כ כאית דמפרשי. אבל דבריו שחבירו פ"ז מהלכות בית הבחירה כדברי הגאונים. ומ"ס הר"ב והבאת בכורים כו' ולחם הפנים. לפום ריהטא הוא שכתב כן ולא דק. דהא לעיל לא תנן לחם הפנים וכן ברפ"ח דמנחות לא חגי ליה ולא גמלא בו מעוטים. כמו בכורים ובשתי הלחם:

מלאכת
מקודש מהם. הא דלא חשיב הא דתניא בס"פ כי"ד גולין אבא שאול אומר עליית בית קדשי הקדשים חמורה מקדש הקדשים שקדש הקדשים נכנס לה כ"ג פעם אחת בשנה ועלית בית קדש הקדשים נכנסין לה פ"א בשבוע ואמרי לה פעם אחת ביובל ליעט מה היא לריכה בתוספתא דכלים חגי לה ואמרו לו אין זו מעלה פי' דלאו משום קדושה נמנעין אלא משום שלא היו לריכין. ה"ר שמשון והר"ם ז"ל: א"ר יוסי בחמשה דברים וכו'. וכחב הרמב"ם ז"ל ואין הלכה

שלמה
כר' יוסי ואל"ת שהתוספתא כבר ייחס מאמרו לחכמים והתאמר הקודם לר"מ ע"כ: ופורשים וכו'. וכן בשעה שיכנס דדם חסאות הנעשות בפנים פורשין הכל מבין האולם ולמזבח עד שי"א שגא' וכל אדם לא יהיה באלה מועד צבואו לכבד בקדש וגו' בנין אב לכל כפרה שבקדש שלא יהא עס אדם וברייתא דר' יוסי היא עס: בסוף פ"י ר"ע ז"ל. לרדף למוק מלות ולחם הפנים וכמו שכתבתי לעיל סימן ו' ג"כ על דברי הסרוך שמשם נראה שהעיקר ג"כ דבריו עובדים ז"ל:

יכין
ע) ויא"ת א"כ אין יוכלו הכהנים ליכנס עס לקדש ידוהו ורגליוהו עס. כרי הכיור נחון רק עס וכדכתיב ונתח ארצו בין אהל מועד ובין המזבח. ואח"כ הרי באתם משוך סיה הכיור לתן הלא לדרוס ועמד רק בין כבש לאלים [במדות פ"ג מ"י] והרי כבש אין דיש כנוף המזבח. דהרי דקשינן [זנבים דף ס"ה א'] ונמלא דמו על קיר המזבח. ולא על קיר הכבש. ולא על קיר ההיכל ולהכי הו' כשאין הכהנים לטא אלא הכיור לקדושה. ליתא דאי כבש אינו כנוף המזבח א"כ הי"ך הו' רשאין לטעמירין בין כבש לאולם. וקרא ע"ה. והעמדת אורו בין אהל מועד ובין המזבח. ומו דא"כ סמרי קראי אהדדי דכתיב אחד אומר ונתח את המזבח פתח אהל מועד שלא יפסיק דבר [בזנבים כ"ע א']. וכתיב השני אומר ונתח את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח. אלא פ"כ דלענין העמדת הכיור דין הכבש כנוף המזבח. וכן לענין מני דם זריקה והקרבה שכן בנוף המזבח אין דין הכבש כנוף המזבח. ולא נדכר שחן מתנו. וא"כ גם לענין כניסה

יכין
לשם בלי קדוש כנוף המזבח דמי. דמ"ט זה מזה. י"ל דלפ"כ כיון דמפלה זו דכנון. דאל"כ לא הוה פליגי בכנון עליה. לשיכר י"ל דלא גזרו רבנן רק בין גוף המזבח ממש לאהל מועד. ומשם דע' אמות המזבח שמתווכים נגד פתח ההיכל. דעס ודאי אסור הפסק הכיור. להכי גזרו גם בזה עכשאר מהמזבח טלא כעד הפתח. שגם עס לא יעמידו הכיור להפסיק. ומש"ה נמי עשו בכל המקום שהוא מפלה טלא לזוא לשם בלי קדושה. אבל בין כבש להיכל לא עשו מפלה. והיינו כדי שיהיו תמרים לכנס לשם לקדש ידים ורגלים. א"כ כ"ל לק"ק. וא"כ כ"ס דרשאין לכנוס בין המזבח להיכל בלי קדושה כדי לקדש. דאין לך לזכר גדול יותר מזה: (עא) אפי' בהקטרה דק"ק ולת"ק דוקא בהקטרה דהיכל. פורשין מבין האולם ולמזבח. אבל בהקטרה דקדשי קדשים פורשין רק מההיכל.

משנה
דתי מנחות מדלוריתא א"ל ליש כן: ודע דעיקר דין זס דשלא רחוק ליהא חוב אלא בשעת עבודה הייט משום דגבי מונח כתיב כהני כהני לשרת אהל אה"ל מועד לא כתיב אלא כבואם אל אהל מועד ירחמו ויש מקום לומר דבנייה ריקנית נמי חייב עליה וכדתנא פשטא דמתני'. אלא שכל"ס הקשה ע"ז מדתניא ס"פ אלו כהנשרין [מתני' היא פ' בתרא דזבחים מ"ד] המסדר את השלחן המטיב את הכנות אין כן משום זרות ולא משום טומאה ולא משום שלא רחץ ידיו. והשתא מופק ליה דאפילו אביאה ריקנית מייחב אלא ודאי דבהיכל נמי

אחרונה
לא מייחב אביאה ריקנית עכ"ל ס"ג וכו' הכ"ה וכו' הסופ' כגנהדרין (דף פ"ג). ולפ"ד י"ל דמיידי סתם שנתכס דרך גבות דלא מייחב אביאה כדפי' לעיל ולפ"ז א"ש מתני' בפשיטות דהיכל מקודש ממש שתינו ענגם שלא רחץ ומייב אפילו אביאה ריקנית אבל מונח לשרת כתיב. אלא דבלאו הכי רחיה דמסדר את השלחן וכו' כחב הר"ם דמתנא נמי הכי כפ"ג דזבחים דבהיכל נמי דוקא לשרת חייב וכן פירש"י בותם כבואם אל אהל מועד להקטיר קטורת אבל הסופ' ביומא (דף ה') כתבו דבהיכל חייב נמי אביאה ריקנית דלא כפירש"י:

כלים כלי עץ פרק ב

נשברו מ"ה פ"ה ה"א :
 וי"ג ט"ז : מכאן ולהבא .
 ש"מ ט"ז ה"א ו"ה : כלי
 חרס : שנת מ"ה . ש"מ ט"ז
 פ"ה ד"ה ג' נטר . מ"ה ט"ז
 פ"ה ט"ז ו"ה פ"ה ט"ז ט"ז :
 באויר . מ"ה ט"ז ט"ז ט"ז
 ט"ז ט"ז :

משנה ד ומ"ט במשנה ד פ"ג למסכת עדיות . ומ"ט הר"ב אכל
 קמחים טומאה משכב ט' . וכלי חרס אינן בזה הכלל כמו שכתב
 בריש מתניין ג : וכלי נטר . פ"ה הר"ב כלים העשויין מאדמה
 שחופרין ממנה לריף אלומי' בלע"ז ובמשנה ו פ"ט דגדה כתב
 שהוא בערבי ש"ב וכחז הרמב"ם שכן
 כתבו כל המפרשים שכלי נטר כלי
 האלוט (אלשחב"ו) ושואל נפלא מאומר
 זה איזה דבר יחשב שהוא דבר לא מושכל
 ולא מקובל איך תעשה כלי מאלום ואין
 ספק שהאומר זה לא ראה אלום מימיו .

נשברו מהו (י) . חוזר ועשה בהם
כלים . מקבלין טומאה מיכן ולהבא (ח) .
כלי חרס וכלי נטר (ט) טומאתן שוה . מיתטמאין ומטמאין
 ח"ג . א מיתטמאין שנת ט' מיטמאין . באויר ט' סאוריהן .

ואם אמרנו שהוא חפר במקור האלוט אכן האלוט גדולה ועושה ממש כלי הנה לא ילח לקבל כל דבר לענין מהענינים ואם יהיה זה הנה
 לא יקבל טומאה . לפי שהיה כלי אדמה אשר לא יקבל טומאה כמו שיחבאר . ומפרש כלי נטר הוא כלי (א"ל ע"פ"ל) והוא אכן רכה
 מאד . בדקות המראה [כעין הכלת] יודק במים במהירות ירחלו בו השער והבגדים . וכן מטוה החכמים בכלל המנקים אמרו נטר ובורית
 קמויח' ואשגב . (במסכתא גדה ט"ז) ועשיית אלו הכלים נמלא אללנו בקלוי המערב ומלאכתו קשה מאד והחריץ בעשיית מלאכתו ע"ש .
 וכחז ע"ד . ואשר ראוי שחבינו שכל הטיינים (כאלטפ"ל) וא"ל אגב"ר וא"ל ע"י"ן ארמוני' ואל מחיז"ם וולקן מן הטיינים . כאשר
 נעשה מהן כלים כל זמן שהם נאים (פ"ה לשון נא ומבוטל) ולא נקלו בזוהר הנה הן כלי אדמה ולא יקבלו טומאה . וכאשר נקלו ואז"פ
 שלא יסבלו האם עד שיבוטל דפנותם כמו החרס הנה הן דומים לחרס והוא אשר יקרא כלי נטר : מיטמאין ומטמאין באויר . פ"ה הר"ב

אליהו רבה
 צריכין הו"ך ככלי חרס אלא
 שיהא עשוי לקבלה כמו שנתן
 וכו"ל טו . אכל כלי חרס
 צריך חז . וכלי מחכה חפ"י
 דלוי לקבלה לא צריך חפ"י
 פשוטיהן טמאין . שבי"ח
 נאמר אל חפ"י צריך חז
 וכלי ע"ן נאמר כלי משמע
 שצריך כלי : נשברו פ"ה .
 אכל כלי מחכות ששברו
 ועשה מהן כלים חוריים
 לטומאה סיבה . וארבעה
 כלים הללו אין מקבלין
 טומאה אלא מאלן ולהבא .
 וכלי חרס וכלי נטר ששברו
 טוהו ובוז אין להם טומאה
 לעולם : כלי חרס וכלי נטר
 מיטמאין שוה . כא דקתי
 כחז טומאתן שוה . והאילו
 וכלי נטר הו"ו לא קתי ליה
 טובלו מיתטמאין אלא יומת
 הוא ככלי מכלאה (ר"פ)
 להכי כתיב ליה כחז טומאתן
 וכלי נטר דחפ"י דחפ"י לבי
 חרס ה"א כלי נטר טומאתן
 שוה טו . ומו ק"ל לאפוקי
 מד"ש . דקתי כחז טומאה
 כלי נטר כח"א מיטמאין
 מחוץ מאינן ככלי חרס
 ומחזירינן ככלי ט"ף וכח"א
 כלי נטר כ"ה כ"ה לבי
 דבר קתי כחז טומאתן
 שוה לגמרי כבי . ושם
 ספיקות יש בכל הורה טולה
 שדדין כסתיקן עומדין ג'
 לר"ג . אמרו ג"ש . אמרו ג"ש
 בחדש ספק זכר ספק נקבה .
 טו ספק כהמה ספק חיה .
 טו כהמרי ספק זכר ספק
 ירק . וי' לבי' ל"ף ספק ירק
 ספק אינן . מולדת כהמרי
 ספק ספק חיה כלי נטר
 ספק כלי חרס ספק כלי ט"ף .
 וכח"א כלי נטר ודאי מין
 חרס

מלאכת שלמה

באשר חפצתי מלרע נקמץ הכי"ת דלוי' לעירסח טיהרו הטי"ת בחירק משמע
 טיהרו לאחרים וכדתנן ג"כ בפ"ה דענינים סימן ד' ששפיריתם טיהרו טמא
 וכו' וכי"צ ברפ"ד דמכשירין טיהרו עניים וכו' אכל דלוי' לא גרסי' פ"ה הטי"ת
 כפתח והה"א בשבא ופתח דהכי אי לשון זווי על משקל טעט את בעירכס כחז
 לכס היום את מי תעבודון וגו' כך נלע"ד וע' עוד במ"ש ג"ש חולין ב"מלת
 שחטו . והרי"א ז"ל כה"ה ס"א נטוהו : מכאן ולהבא . אכל למפרע לא
 טומאה ישנה לא נוזר אלא ככלי מחכות משום גדר מי חפצת דעמס זה לא
 טי"ך אלא ככלי מחכות שהדבר קשה להסתין להם הזאה שלישי ושישי משום
 דמרב הרי הוא כחלל ועוד דשאר כלים מתקלקל בשבירה ולמאן דמ"ס
 התם בשנת טעמא שמה לא יקננו כלי טיהרו גם למ"ד טעמא שמה
 יאמרו פבילה צח יומה עולה בשאר כלים אין דרך להי ליטיי ועוד דכלי
 מחכות איידי דמיהס יקרים חיים עלייהו טפי וטי"ך למיגור עלייהו שמה לא
 יקבס ככדי טיהרתם הר"ש ז"ל : כלי נטר . אלומי בלע"ז וכן פירשו הר"ש
 והר"א ז"ל וכן פ"ה רש"י ז"ל ט"ז ט"ז פ"ה אין טעמאין ונס דבוכתי אחריני ור'
 פירש דמרי גונו יאזכר מנתר שפוש' ממנו כלים וזוה הנטר המכר נפ'
 אין טעמאין אינו יאזכר כן ע"ס כלי חרס טומאתם שוה וכחז ע"ד ר"ז ז"ל
 ט"ז עוד נטר שלישי שאין עושים ממנו כלים אלא ממכסים בו את הכלים
 והוא אותו שטינו בגדה פ"ט אלל ז' סממנים שמעבירין את הכתם ע"כ אמנס
 הרמב"ם ז"ל פ"ה שהוא נקלה ג"כ באור כמו כלי חרס . והביא כל דבריו ז"ל
 בספר קרבן אהרן פרשת שמיתי ריש פרשה ז' . והעתיק בחוססת יום טוב :
 הגדה פ"ה יוסף ז"ל כחז מיטמאין ומטמאין באויריהם . כך ז"ל המ"ס
 מיטמאין ומטמאין של מיתטמאין בחיר"ק והמ"ס של ומטמאין בשבא

מדאורייתא . אמר המלקט כן כתב הרמב"ם ז"ל אמנס הרא"ש ז"ל כתב ואפי'
 מדרבנן לא מקבלין טומאה דלי הוה לכו טומאה מדרבנן ז"ל הוה ליה
 למיתני פשוטיהן פהודין דהא טומאת כלי זכוכית אינה אלא מדרבנן
 וקתי לכו ומיהו יש פשוטי כלי עץ שממאין מדרבנן כגון שלתן
 וטבלא ודולקאי דהייט טבאק'ס בלע"ז שכן רחבין ושאר עליהן מה
 שנותנין עליהן וגרלין כמקבלין וכת"כ אסמכיהו אקראי ע"כ . ובעל
 הערוך ז"ל כתב בערך פסס קתי ליה לרביע
 נסיס ז"ל ה"א דהני בנסרי צענין סריס' כלי'
 חרס אין לי אלא כלי חרס מגין לרבות כלי נטר
 ח"ל וכל כלי חרס מגין לרבות אהלים ודין הוא
 ומה כלי עץ שמימא פשוטיו טיהרו אהלו אלא
 פשוטי כלי עץ שמאין ופריק דהתם נבתי דחו
 למדרסות קאמר כגון המטה והכסא והספסל
 והקתדרא שכן פשוטין ומקבלין טומאה ע"כ וכתוב
 עוד ט"ז דפשוטי כלי עץ חרי גונוי מאי דחוי
 למדרס מקבל טומאה מדאורייתא וכל כלי עץ
 העשוי למחא אינו מקבל טומאה מדאורייתא
 אלא אם כן דרכו להסתל מלא וריקס ע"כ : נשברו פ"ה . כמו נטוהו
 וטי"ך הנירסא נלע"ד שהיא פ"ה כמו ונס ט"ז עיר המונה וטהרו החרץ שהוא
 עבר אלא שהו"ו הסבו מעבר לעמוד או אי נמי גרסי' פ"ה בקמץ מלעול דאי
 לשון עבר מן הקל והוא הכוון כמו כי לא איתך פ"ה או א"ל גרסי' בקמץ
 הטי"ת יחא דכוי כמו כי אחי פ"ה מלרע לשון עבר וכן אשכחן ג"כ יב"ה

תוספות רע"ק
 בהר"ש ט"ף סכתין כתב
 בפשיטת ריש להם פ"ה
 במקוה רע"ז . [א"ש בתשו'
 רבינו בחק' העתבים
 ס' ר"ז] :

תוס' אנשי שם
 טומאתן שוה . מלאה דחיי
 הנה לדיוק ולמימר דהיי
 הוא דטומאתן שוה ממש אכל
 הנהו דלעיל א"ש דהיינו
 אהרדי אין טומאתן שוה
 ממש דכלי ע"ו' פשוטין
 סוכרין ורקא מדאורייתא
 ועמאין מדרבנן וכלי זכוכית
 סוכרין אף מדרבנן כמ"ס
 ס"ז . (ט"ז) :

ישראל

אם הוא ממוכר נקרקע . רבייה קרא דלק"ס (כשבת קכ"ה א'). אולם
 הרמב"ם (פ"ה מכלים ה"א) מוזכר להדיא דכל כ"ה שאין לו ז"ק או אפי'
 יש לו ז"ק ואינו עשוי לקבלה אמק"ס [אב"י ועי' רתוי"ט ד"ה פשוטיהן מ"ס
 בשם הר"ש דלהכי כ"ה שאין לו ז"ק פמא שמהלה נכד נעשה להיות מסה
 על גדה ולפ"ו יש לכונן דעת הרע"ב והר"ם והרמב"ם לדעה אהת ודו"ק] .
 א"כ י"ל דחטר שאני מודך דרך קבלתו . להדיק הסת כותלו . וא"ח
 א"כ יהיה דין כל כלי חרס שזה לדין שאר כלים לענין פשוט טי"ו הו"ך בלי
 שוליים . וא"כ למה לא כלל תנא נמי כ"ה כבדי אינך כלים . ל"ל דה"ס . משום
 דכ"ה כולל נמי תמור . והרי תמור כל חוץ נס בלי ז"ק מק"ס . וז"ל עוד דמה"ט
 נמי לא קאמר כסיפא כ"ה . דנס פשוט בלי ז"ק טמא . דהיינו הסיפוך
 מהירשא . ומקאמא בתוך בלי ז"ק . היינו משום דמלת כ"ה משמע כל כ"ה
 אפילו דלא תמור וברי אינך אמק"ס"ך רק ביש לו ז"ק . א"ל ל"ל דלהכי לא כלל
 ברישא כ"ה כבדי אינך כלים . משום דהנך דחיי ברישא פשוטיהן טוהורים . היינו
 רק משאר טומאות . אכל ע"פ סממאין טומאת מדרס (כס"ה) אכל פשוטי
 כ"ה נס טומאת מדרס אין בפשוטי כ"ה . ואפילו מדר"ם (כרמב"ם פ"ה מכלים
 ס"ח) . ובתוס' יטיס הכ"ל תרו . דלהכי לא כלל ברישא כ"ה כבדי אינך .
 (ב) וא"ת ל"ל קרא להך מלתא . הרי בל"ו כ"ה אינו נעשה אה"ס אפי'
 אחרונה
 ובר"ש וה"ב ז"ל דמקו לפרש דקמ"ל דאינו חוזר לטומאה ישנה ככלי מחכה . ולא
 יתכן דמ"ס ל"ל למיתני דכל דלא מפרש כבדי טומאה ישנה ממש ולא ידעיין
 דאי

תפארת

מיוכן או מגבן (ז) אפי' טומאה שקבלו קודם שנשברו . וכו"ס שאין
 מק"ס אחר שנשברו (ח) אכל טומאה ישנה שבהן הוצעל מששברו . דרק
 כלי מחכות שנשברו ונתקו חוזר לטומאה ישנה מדר"ם [נלקמן פ"ה ח"א) .
 וכל הנטר דייט של כלי עץ ועור וכו' לא שייכי בהא כלל . דהרי מתחלת
 פרק זה עד סוף פ"ה . רק מדוי כ"ה איירי . ואפ"ה נקטינוה תנא
 הנה מדבטי לאשמעינן כל חילוקי דינים שיש בין הנך כלים לכ"ה : (ט) הוא
 מין כלי אדמה . שאר שמתבטח הוא חוק בעלמו וא"ל לרפ"ש כבבשן . ולהכי
 מק"ס . אכל שאר כלי עיס . כל שלא כהרף כבבשן עדיין א"ל כלי אדמה
 ולאמק"ט כלל : (י) כשנתלה טומאה באוירו . וכ"ש כשנעט טומאה בתוכו .
 טמא הכלי . ואם אחר שנטמא הכלי . נתלה שוב מאכל או משקה באוירו .
 וכ"ש כשנעטו בו אפי' מגבו . טמא . ורק אין כלי נעמא מאויר כ"ה אפי'
 צעור השרץ בתוהו (כשנה קל"ה ב') מדכהיב מכל האוכל אשר יאכל כל אשר
 בתוהו יטמא . דרשינן אוכלין ומסקנן מתטמאין מאויר כ"ה אכל לא
 כלים (ב) : (יא) והא דכ"ה מק"ט מאוירו . היינו בין שנתלה הטומאה
 בתוהו
 משום דהך מקבליהן מק"ט אפילו מגבן אכל כ"ה אינו מק"ט מגבו נוגס :
משנה
 אין להם ג"כ טהרה במקוה כ"ה וכן פסק הרמב"ם פ"ה ת"כ : חוזר ופסק
 שכן כלים מקבלין טומאה מאלן ולהבא . לכאורה משנה שא"ל היא ומאי קמ"ל

יבין

אין להם ג"כ טהרה במקוה כ"ה וכן פסק הרמב"ם פ"ה ת"כ : חוזר ופסק
 שכן כלים מקבלין טומאה מאלן ולהבא . לכאורה משנה שא"ל היא ומאי קמ"ל

כלים כלי עץ פרק ב

מאחריות. שם הלכה ד :
ושבירתן שם פ"ט כ"א ופ"א
מקוראם ה"ג :

אלוהו רבה

הרס הוא : ומסמאין
מאחריות. שם הלכה ד :
שפיך דמולין (דף כ"ד ב')
וכריש פ"ו דבטורה (דף
ל"ח א') דמאחריות היינו גבן
אלה לעמא דמריס קרי
מאחריות כגון שנתמא הובן
מסמאין אלוהין ומסמאין
הטענין אפילו בגביהן
וליעמא עמאן קרי גביהן
וכי חין כפי' דלקאן דכלי
הרס שנתמא חובו שנתמא
מריס מגבו : ושבירתן
היא שחרתן . קמ"ל חלת .
קמ"ל שברתן שחרתן
עולמית ולא ככלי עץ וכלי
עלם שהם חור ועשה מין
כלים מקבלין שומאה מכאן
ולתבא אכל כלי חרס אפילו
חור ועשה מין הסבירי כלי
סביר . וקמ"ל היא שחרתן
ואין לה טהרה אחרת שכלי
עפר עבילה שחרתת חו
אין לה טהרה בגמיה . וקמ"ל
טהרתן ולא טהרת אלוהין
ומסמאין שפיך דמולין
בשכרם אפי' שפיך דמולין

אם נתלית כ' חור ותלה ארכלים בארין מסמאין את האוכלים כ'
ואפי' מלא חרדל שאינו טעם בדופני הכלי אלא כמה שסמוך לדפנות
והאלמנטיים מיסמאין מן הארץ ואי אהא יסול לומר שזה מסמא את
זה . שהרי אין כבידה בכל אחד (ועיין מ"ש רפ"ב דטהרות) . ועוד
אין אוכל מסמא אוכל ועיין ספ"ק

דפסחים ועוד אסן כן זה שני זה שלישי .
והשלישי לא יעשה רביעי לטמא את
האלמנטיים . רש"י ספ"ק דמולין ריש

דף כה . ולשון אפילו מלא חרדל
בצרייתא . וכתבו התוספות (דף כד):
דהוי מלי למימר ואפי' מלא צינים וקטן חרדל מאוס דמדרבנן מקבל
טומאה בכל שהוא . והקטן מגלן דהיינו מטעם ארץ . דלמא הוי

מטעם

אין מיסמאין מאחריות עד שנגע הטומאה בעלמו של כלי . וכשנגעה הטומאה בעלמו של כלי בין מגבו בין
מתוכו טמא . והיינו דתנן בפ"ק דמולין . הטהור בכלי חרס טמא בכל הכלים [טמא] בכלי חרס : ושבירתן היא שחרתן .
(*) ז"ל וכל כלי חרס וכו' .

מלאכת שלמה

כתוב ומיסמאין מאחריות הא דלא תנא מיסמאין ומסמאין מאחריות כי
הכי דתנא גבי אריותו משום דהתם הוי הדווש בשיהס דלחין כן בכלים אחרים
אבל מה שנסמא אחרים מאחריות אינו הדווש דלחין מניבין מעימו כ"ש
מאחריות וכלי חרס טומאה שזה מתינו" ב"ה וב"ש פלגי עלייהו
בתוספתא ע"כ וכן כתבו חוס' ז"ל שם פ"ק דשבת דף ע"א לגירסת רש"י ז"ל
דהתם דכתיבין ע"ש שהאריו . וכתבו שם דמקום הקקן של אחריו זמנין
קרי ליה תנא גבו וזמנין קרי ליה אחריו . וכתבו עוד ז"ל ור"י ז"ל גריס
הכי מסמאין מאחריות פ' מאור אחריותן אס קבלו טומאה מתוכן ואין

מיסמאין מגבן פ' לא מקבלי טומאה אפי' בגניעה גבן וכ"ש מאור
אחריותן דלחין מקבלים טומאה והר"ל בגניעת אחריו נמי לא מקבלי טומאה
והא דלא נקט דלחין מיסמאין מאחריות משום דלא ניטעי לומר דהיינו ארץ
אחריותן אבל בגניעת אחריותן עמא להכי נקט ואין מיסמאין מגבן דלחין כאן
אלא גניעה והא דלא עריב ותני להו מסמאין ואין מיסמאין מאחריות ומגביהן
היינו משום דלא הוה מפרש רבוחא בגביהן ורבוחא באחריותן אבל השתא תקן
מסמאין מאחריות לרבוחא דלפי' בארץ אחריותן מסמאין ואין מיסמאין
מגבן דלפי' בגניעה לא מקבלי טומאה ע"כ : ושבירתן היא שחרתן .
ובלוה כלים נמי וכו' לשון רש"י ז"ל אמר המלקט ומה"ש שיהי' בלשונו דלעיל
קמי

ראשון לציון

מ"א (ה"ש ד"א) בימימאין
וכ' . ונקט חרדל משום
דמדרבנן מקבל טומאה בכל
שהוא כו' וע' חוס' שם
לא . סד"ס אי למנין כו'
ותו' נדה יב ד"ה אשע' :

ארכלים בארין מסמאין את האוכלים אפי' שלא נגעו דכתיב (ויקרא
יא) כל אשר בחובו יטמא . ואפילו מלא חרדל שאינו טעם בדפנות
הכלי : ומיסמאין מאחריות . כלים שחקק בית מושבם מבחוץ
לדרך שטושים לטווח של כסף . ופעמים טופין אותן על פיהם
ומסתמאין צבית קבול שבאחריותן אס

נגעה טומאה באותו בית קבול . נטמא
הכלי חרס . ומדלא ערביניהו ותגהו .
מיסמאין ומסמאין מאחריותן ואחריותן .
שמע מינה דאין מיסמאין מאור אחריו .
דלא חשיב תוך שלאחריותו תוך גמור

דאורי' ליעמא מאוריו . אבל מיסמאין אס נגעה טומאה באותו הקק
שלאחריותו : ואין מיסמאין מגביהו . דכתיב (שם) * וכלי חרס אשר
יפול מהם אל חובו . מתוכו הוא מיסמאין ואינו מיסמאין מגבו . ושאר

כל הכלים תוך מכלי חרס וכלי נחר . אין מיסמאין מאורין עד שנגע הטומאה בעלמו של כלי . וכשנגעה הטומאה בעלמו של כלי בין מגבו בין
מתוכו טמא . והיינו דתנן בפ"ק דמולין . הטהור בכלי חרס טמא בכל הכלים [טמא] בכלי חרס : ושבירתן היא שחרתן .
(*) ז"ל וכל כלי חרס וכו' .

דחיינו לטמא אחרים . ואיך דגריס מאוריהם
במ"ס ומיסמאין מאחריותן ואינם מיסמאין
מגביהו . שיהיה בנקודת חירק . וכתב הר"ש ז"ל
ומיסמאין מאחריותן וכ"ש שנסמאין אחרים ע"כ
וכאזו שם בגליון דהא כלי חרס אינו מיסמאין
מגבו ומסמאין אחרים אס נגע ט' ע"כ והוא

מלאכת שלמה

בארץ כס"א מחקן מיסמאין
וכן היה מלאה נכון דהא כיסא
דמתי' לא מיירי אלא בתחא
ורוי' : עוד כסב ומסמאין
מאחריותן ואין מיסמאין מגביהן
וכאזו שם בגליון דהא כלי חרס אינו מיסמאין
מגבו ומסמאין אחרים אס נגע ט' ע"כ והוא

גירסת רש"י ז"ל שם בשבת פרק קמא דף ע"א מיסמאין מאחריותן צו"ד
ובחיר"ק כדכתיבנא . ועיין שם בשבת פרק קמא שהן צעלי התוספות ז"ל
האריות בזה : ואינם מיסמאין מגביהו . דכתיב וכל כלי חרס אשר יפול
מהם אל חובו מתוכו הוא מיסמאין ואינו מיסמאין מגבו עכ"ל רש"י ז"ל . אמר
המלקט אבל מסמאין אחרים מגבו והוא פ' הר"ש והר"א ז"ל אמר הרמב"ם
ז"ל פ' ומסמאין מאחריותן שכלי חרס מסמאין מאחריותן האוכלין והמסקין
ואינם מיסמאין מגביהן ר"ל טומאה עמאן ' ואמרו פסע יקרא גב הכלי אחריותם
ופסע יקראו גב שם הבדל בשמות להבין בעניינים אבל טומאה עמאן לזולתו
דלזולתו אמר אחריותן להיות שהם אללו שאחריו הכלים מסמאין ארכלים
ומסקין ואלל טומאה עמאן אמר גביהן להיות שהם אללו שכלי חרס אינו
מיסמאין מגבו פ"ב ולפירושו ז"ל גריס' ומסמאין מאחריותן בשבא . ומלאתי

תפארת ישראל

באוירי לו כפה הכלי על הטומאה . וכ"כ אם אתר שנטמא הכ"ח חור
זכפאו על טהרות נטמאו (היג"ס פ"ג דגלים ה"ה) : יב) אם יש להכ"ח
צ"ק מאחריות . כדרך שיש לטווח כסף באחריו שוליו . אז אס נגע
שם טומאה נטמא . אבל אמק"ט שם בנתלה שם שרץ באריו והיינו
מדלחין הב"ק שם עשוי לקבלה . ואפי' נטמא שם במגע משום דעיקר
הכלי עשוי לקבלה : יג) אפילו נגעה טומאה מגבו כשאין שם הורן
טהור (ועי' לקמן סי' מ"ט) . מידרו כלי חרס שכבר נטמא מתוכו
ונגע בו אפי' ארכול ומסקה בכל מקום מגבו נטמאו (ברפ"ס סי' ה"א) :
יד) ולא מהני ליה טעילה . מה"א"ש שאר כלים גם ע"י טעילה נטמאים .
וכ"כ מנען וכלי זכוכית . ולרש"י (שם דפ"ד ב') גם כל פשוטי כלי עץ .
וכ"כ מנען וכלי זכוכית . ולרש"י (שם דפ"ד ב') גם כל פשוטי כלי עץ .

משנה אחרונה

דאינו חורר דכלי משכת נמי חיזוהו הוא . ועוד דבסמך ככלי חרס וכתב אמת
לא תני ל' . ולמתי דפי' דכלי קבול שפכר אפי' כפראי להשתמש בפשוט סביר
אפילו מטורת פשוט א"ש דהיינו דקמ"ל הכא נשכחו סבירו לגמרי אפי' שיעדיין
כאוי' לתשמיש אפי' חור . ועשה מהן כלים והלכך לא תני לה ב"ה דפשוטין
בגל"ה סבירין לגמרי : ורבינושא"ן מאחריותן . פי' הכ"כ חקק שבאחריותן
כמו בית קבול ולא חשיב תוך גמור ליעמא בארץ אלא בגמב"ה הכ"כ . ונראה
כיון דלאו מוך הוא מדאורייתא בגמב"ה נמי אינו טמא מדאורייתא אלא דרבנן
גמור לגמב"ה ושבדו הכרה דלא ליעמא כצירי שידשו דיומאחו רק מדרבנן וכי
הא דלקמן פ"ה מ"ה) גבי בית הפך וכאזו עוד הכ"כ דהא דלמך בתי"ב מרובה
מדטמא מדרבנן ליעמא ש"כ טמא אחרים מאחריותו ואינו מיסמאין מאחריותו .
אחריותו דהתם היינו גבו ולא חקק כדכסה ע"כ . והכוס' פ"ק דשבת חירט עוד
דסהא דח"כ אינו מיסמאין מאחריותו מדאורייתא אלא מדרבנן ע"כ . ומיכן זה
לא יתכן לפתור' דלמא גבי בית הפך וכתב' לאחרי' מהקק דמנוכה מהם לעמא שהא
מדאורייתא וליעמא אינו אלא מדרבנן . ואמתי' שניק גב דמטמא אחרים
שדאורייתא ואפי' מיסמאין אפילו מדרבנן ונראה לך' שהש"ס כ"כ מין' זה אלא
מגביהו

כלים כלי עץ פרק ב

ב הדקין חותין נהו טעם שיש
 לו טעם דמי אחר. ורף נהו דמי
 קב. ורשע לו טעם דמי אחר
 ובהלכה פ' כל שפיר פ' שיעור
 פ' שפיר פ' שיעור.

אליהו רבא

ג' כפנייה : ב הדקין
 שבכ"ח הן וקרקרותיהו
 דפנותיהו גרסינן. הדקין
 שכלי חרס כ"ח טעמיהו
 וכולם מתני' ב"ח טעמיהו
 וקמי' לה כחלתא בני בין
 הן שבארו קפולין ולא נשברו
 אלא קפולין מלמטה.
 וקרקרותיהו שלא נשאר אלא
 קרקעותיהו. ודפנותיהו שלא
 נשאר אלא דפנותיהו: שיעורין
 כדי סיכת קטן עד לוג.
 גרסינן. ולא גרסי' מכדי.
 וקמי' מתני' שיעורין של הק'
 גרסינן כדי סיכת קטן עד
 לוג שכלי כפנייה שלמה
 היתה מחוקת לוג :

תום אנשי שם

ב הרי"ם ד"ה הדקין
 כי והחס נמי טעם
 ט'. וכ"כ הרי"ם בחולין
 דף נ"ד ו' טעם המהרי"א
 ד"ס דרי' לאו דוקא אלא
 סיכת קטן ט' טעם. אולם
 א"ל כן לדעת הרי"ם דהא
 כדוף משנהו כ"י ודקין
 שכלי לא נשאו ר"י והרי"א
 אם סברי סיכת קטן כ"י
 ור"ע או כ"ס כריב"א הרי
 דסיכת קטן אינו כ"ס. אמנם
 י"ל דלגבי שיעור רביעית קרי'
 ליה ר"י לסיכת קטן כ"ס
 אבל תרי"ח כמסנהט שעדיין
 לא חזרו שיעור רביעית קרי'
 ליה סיכת קטן לפי שהוא
 שיעור גדול מפי"ח מחוקת
 נשאר המסנה. (מוסר) :

מטעם שכלי חרס מלרף כשכולן טעמים זה בזה וטעמים ככלי .
 אבל נחלים בלוייר לא. וכ"ח אם כן לירוף דכתיב גבי קרשים למה
 לי : ודרשינן קף אחת הפסוק עשה לכל מה שבקף אחת (כמ"ט
 הר"ב במשנה ב פרק ג דמגינה. ועיין מ"ט בס"ד בר"פ בתרא
 דעריות) אינרירך משום כלי טעף. וי"ל

מדכתיב הכא כל משמע אפי' תלה
 בלוייר. ועוד דהתם דרשינן לירוף
 מדכתיב אחת. משמע שהקף מלרף
 ועשה לכל אחת. אבל הכא לא כתיב
 אחת ט"כ. ועי' בפ"י הר"ב במשנה
 ה"פ"ח : ב הדקין שבכלי חרס ט'
 שיעורין מכדי סיכת קטן. פירש הר"ב בין שהן עלמין ט' והא דבמס'
 מקואות (פ"ד משנה ג) תקן החוטם בלוייר לקבל לרורות בשל עץ
 כל שהוא בשל חרס רביעית. לקבל לרורות שאני. והתם נמי פליג ר"י
 מהני' ללקמן: ודפנותיהו. ברפ"ד פליג רבי יהודה בזה. והדר סחיס לן תנא
 כמתני' דהכא שם משנה ג : וישבין שלא מוסמכים.
 עי' בפ"י משנה ג' : שיעורין ט'. בספרא מניין לרבות שבדי כלי חרס.
 ח"ל וכל כלי חרס. הרמב"ם : מכדי סיכת קטן. כהב הר"ב
 כלומר כדי סיכת אלצע קטנה ט' והכי מפורש במסכת שבת פ"ח דף עז
 ומיהו ללו אהך דהכא. אלא אדהתם תקן כה"ג לשיעור הגולאח
 שבת. ובפ"ד דעריות משנה ו לא פירש הרמב"ם אדהתם כמו שפורש
 בזה"ל דהיה"א דשבת. וכתבתי שם לפי שהגמרא לא פירש בזה דבר ומיהו
 גם בכאן לא פירש כן אבל נראה שיש לו גירסא אחרת. עין בפירושו גם
 בחבורו פרק י"ח מהלכות כלים העתיק כדי סיכת ארס קטן אבל
 הרי"ם פירש בדברי הר"ב. וכל ומסתברא שהוא אחד מתשעים וששה
 בלוג כשאר השיעורים שכולם אחד מל"ז חוץ מן האחרון שהוא אחד
 ממאה ועשרים. ע"כ : מכדי. בטוחת מהר"ם בכדי : עד לוג.
 פ"י [הר"ב] דהא היה תחלתו יותר מלוג דהכי תניא בפ"ג דחולין דף
 נה

קטן בן יומו : עד לוג. שיעור זה של סיכת קטן לשבדי כלי שלא
 היה

ועד בכלל דלזילין לחומרא דמשמאין לשברים בשיעורא זומא. ועיין במ"ט
 לקמן פ"ח ס"ו ט' : מכדי סיכת קטן. כדי סיכת קטן פירושו בגמרת שבת
 חב

מלאכת

שלמה

ועד בכלל דלזילין לחומרא דמשמאין לשברים בשיעורא זומא. ועיין במ"ט
 לקמן פ"ח ס"ו ט' : מכדי סיכת קטן. כדי סיכת קטן פירושו בגמרת שבת
 חב

וכולו כלים נמי שבירקן היא טהרתן אלא כלי חרס וכלי נתר שבירקן
 בלבד מטרתן. שאין להם טהרה בטבילה אלא בטבירה בלבד :
 ב הדקין שבכלי חרס. כלי חרס הדקין וקטנים. בין שהן עלמין
 אינן מחוקין אלא כדי סיכת קטן בין ששברו ושאלרו קרקרותיהו.
 פירוש כמו קרקעותיהו דהיינו שולים
 שכלפי הקרקע. או נשאר דפנותיהו
 ויכולים לבדן ליטב בלא סמוכה עדיין
 כלים הן. ואם מחוקין שמן כדי סיכת
 קטן. כלומר כדי סיכת אלצע קטנה
 של קטן בן יומו טמאין. והכי מפורש
 במסכת שבת סיכת קטן אבר קטן של
 קטן בן יומו : עד לוג. שיעור זה של סיכת קטן לשבדי כלי שלא
 היה

ועד בכלל דלזילין לחומרא דמשמאין לשברים בשיעורא זומא. ועיין במ"ט
 לקמן פ"ח ס"ו ט' : מכדי סיכת קטן. כדי סיכת קטן פירושו בגמרת שבת
 חב

ועד בכלל דלזילין לחומרא דמשמאין לשברים בשיעורא זומא. ועיין במ"ט
 לקמן פ"ח ס"ו ט' : מכדי סיכת קטן. כדי סיכת קטן פירושו בגמרת שבת
 חב

ועד בכלל דלזילין לחומרא דמשמאין לשברים בשיעורא זומא. ועיין במ"ט
 לקמן פ"ח ס"ו ט' : מכדי סיכת קטן. כדי סיכת קטן פירושו בגמרת שבת
 חב

יבין תפארת ישראל יבין

טומאה שעה אחת טוב אמק"ט לעולם ויב"ל דמה"ט נמי לא החכמה טורה
 שניה בפסוקי כלי עץ וכו'. כמו שהוכיח כד ב"ח. היינו משום דשכירה משמע
 שישו תקיפו שחמ"ט עוד לעולם אף שיחזר לעשות ממש כלי. והכי זה אינו
 בפסוקי שאר כלים : (טו) ר"ל כ"ח קטנים שלמין : (טז) ר"ל או קטנים או
 גדולים ששברו ושאלרו מן קרקר. דהיינו שולים. או שנשאר מן דופן.
 ועדיין יש שהקרקר או בהדופן בית קיבול. בחופן שישל להושיבם על שום
 מקום שכלי סמוכה. ולא ישפך מה שבתוכן : (יז) ר"ל און כ"ח קטנים הג"ל
 או שבדי כ"ח קטנים הג"ל מק"ט. רק כשיחזקו זה זה כדי סיכת קטן
 דהיינו שמן כדי לטוך בו אלצע קטן של קטן בן יומו. והוא חלק ל'ז
 מהלוג שהחזיק מקודם שיעור שהיה שם. וכן רביעית דמי בדר הכי.
 הוא א' מל"ז בסאה שהחזיק מקודם. וכן ה"ז לוג דמי דסוף הוא א'
 מל"ז בסאהים שהחזיק מקודם : (יח) הך ועד לוג דקאמר רק אלקרקות
 ודפנת

מגביהן. והפ"ג דמדינן ידות כ"ח להניא טומאה לכלי וא"כ גב אחאי
 איש מניא ומי פדיו יד מנבו. תימן רבב משנה למך (פ"ח מה"ב) דיד
 כ"ח נמי איש אלא להזיף ולא להכניס והכריח שב"ד הרמב"ם וכו' סברת
 החוס' פ' כל היד (דף ק"ז) וכ"כ מלשון הר"ב לקמן פ"ח גבי חנן הולא מן
 הכתוב זה בסברת ה"א להזיף. והרמב"ם חרין בשם החוס' דגזירת הכתוב הוא
 דיד כ"ח עדיף מנבו. והרמב"ן חרין מלשון לאוקמי יד כ"ח שהיה חלולה
 שנטמא מחזירו ומכניס טומאה לכלי ט"כ. וכ"כ הביא רבב במשנה למך. ומדברי
 הרמב"ן אלו נראה דפליג על סברת הר"ב שה"ב כאן גבי חקק של אחורים דכ"ל
 דחין שנטמא בלוייר ויד חלולה דמי לאחורים וכו' להרמב"ן דמנחה בלוייר.
 ועוד פליג נמי על סברת החוס' שכתבנו לעיל דטומאת אחורים אין מניא
 טומאה לכלי אלא לענין זה והרמב"ן יוד חלולה מניא נמי לכלי. ובאמת יש
 לתמוה על סברת הרמב"ן דהא מחני' דנית התבלין דלק' אמר' כה"ג נעמא זה לא
 נעמא זה בסברת ה"א והתם חלולים הן כמ"ס לעיל וכו'. ועוד כתבנו פ"ח דפרש
 מ"ה דמוכח שם דלא בסברת הרמב"ן. גם מה שהחליט במש"ל למך בדפנת הרמב"ם
 דיד כ"ח איש אלא להזיף ל"פ דגבי חלך הכירה כתב שם (פ"ח דין ו') אם
 נפתחה הכירה או חלרה נעמא השני ע"כ וחלר נמי היינו יד וגבי דין ידות
 כתבו שם. ולפ"ד נראה עיקר בזה דיד עדיף מנבו ולא מנבחה הכתוב אלא
 דהחורה הקפידה כ"ח שאין לו טומאה אלא ככתבו שהוא עיקר תקום השמישו
 ואם כן ה"ל יד העשו לשמישו שאוחו צו לזרך השמישו חשיב כמו תקום
 השמישו אבל גבו אינו משמע כלום אין בו טומאה וכו' גבי חקק שבאחוריו
 שמשמטין לו לפרקוס נחתין צ"י דרגא דחיש מיימחא מאיכו ואין מניא טומאה
 לכלי כיון דשמישו איש קטוף לא דמי לחוכו ומ"מ פדיו מנבו שזו פשו

אע"פ מקבלין. שאינו חלק
שעשה בו נקבים דבטחיתו
מן המים וזאתו נקבים
מקבלין דבר מוטע טורחין
הואיל ולא נעשו לקבלה:

קטנים בו קטניות על גבי האש. ופשוט הוא בלא
בית קבול. ומטקב כבברה בשוליו כדי שהאש האור
בולטת בו. קלאים. כמו קלוי באש: וסילוגות. מרובות:
אף על פי כפופין. אף על פי
שכפופין משני לדין. והוא שלא

ו(סילוגות:ת). אע"פ כפופין (ט). אע"פ מקבלין (י).
בשוליו או יהיה בו ג"כ
ז"ק. על זאת הגזירה
וכבב

היה דומה לה שהם לא יעמלו לפי שלא נעשה לקבלה לפי שהטובה מאלו הקנים [ההולכות] שיגר עליהן המים לא
שיתקבטו ויטחו בו ע"כ. ומה שכתב הר"ב והוא שלא חקק בהן בית קבול לצורות עיין במשנה ג פרק ד המקואות:

מלאכת שלמה

תוספות אנשי שם
ועדיין אינו מיושב כי מ"ש
כ"ג פ"ג פ"ג למטה כ"ו משום
שאינו לו טורח וי"ל דמשתר
טומאות ממעט ליה ולא
משומאת מדרם אגל ככ"ז
כ"ה שכן מפורין ט' ואפי'
משומאת מדרם כדורש' כ'
והו"ל לדברי סתורא דהך
כדורש' כ"ו קאי על דברי
עלמא שפוסק על כ"ג דאפי'
משומאת מדרם טורחין
כדורש' ט'. (ש"ס):

שלא הניע לבית קבול לצורות וגם זה לא הירא וז"ע ל"ד. וגם ז"ל אמרו
קתי אע"פ בשתי החלוקות דמשמע דבכל צבא ובצבא אשמי' רבואה וז"ל
למימתי בין כפופים בין מקבלין כדרך כל המבניות והבדירות ואם מה שפירשתי
היה אמת הוה מתיישב ג"כ על אותו הדרך דלרישא אשמי' רבואה זוטא
וכפופא אשמי' רבואה רבא ולא שייך למתני בין בין אלא אי הוה תני בין
פשוטים

בפ"י ר"ע ו"ל נראה שדך גרין לבית אע"פ כפופין אע"פ שכפופין משני
לדיהם. אע"פ מקבלין. והוא שלא חקק בהן בית קבול לצורות.
אבל מאחר שלא מלאתי סמך להגחי חזרתי לומר שאני הוא הטובה אלא
הכי פירושו אע"פ כפופים והוא שלא חקק פי' כפופים כגון שלא חקק
בהן אלא קתא. ופי' זה אע"פ מקבלין. ר"ל שחקק בהן יותר מעט אלא

יבין תפארת ישראל בועז

קרא הגבר נס נב"ק (דכ"ה ב') מלאתי שכי רש"י דכ"ח מש"ה אמר"ט.
מדמהמחא נאמר כשיש עניו. ובין שרבינו רש"י כ"ב ברום המושל. צלתי
ספק הניע לו טעם דגבר. והיו משום דק"ל על ש"ל דהא הניח כ"ח
דק שגבר כשיש עניו. אבל כ"ח טב והוק שאליו שגבר ע"י ישיבתו מ"ל
שלא יבא מק"ט מדרם. אע"ב לרש"י ודאי נמי לר"ך ליה הך היקושא דש"ס
הכ"ל. רק דמהך היקושא לחוד לא הוה ממעטין רק ללא להוי אה"ט
למלא אדם וכלים. דנחאי קרא רק כגוס נגדים כתיב. והו דהרי בקרא ליעיל
מינה כתיב כל המשכב אשר ישכב עליו ימא. דכולל כל הכלים. וכדקאמר
נמי בסוגיא דשבת (ש"ס). וז"ל מדסתרו קראי אהדי. ימא דקרא בחרת
אחא לאגמורין שלא ימא אדם וכלים. וקרא קמא דכל המשכב אשמי' ענין
שיהיה עב"פ אז כשומא לענין ראשון ושני. ואל תחמה דכ"ו אשכח יחטמה
באובלין ומשקין (כרש"י פסחים ד"ז א' ד"ה רבינא) וכ"כ במשכב מורע
(רש"י פסחים ס"ז ב' ד"ה ז) וז"ל דלמא הכא נמי הכי. והרי בלמח לר'
אליעי שם בסוגיא דשבת ה"ג ש"ס לר' הניח רחמנא ליילן מדעתך.
ע"כ דלדידיה הא דכ"ח אמר"ט מדרם יליף מסתמא דרבא שם. דהיינו
מדכתיב אשר אין צמיד פתיל עליו (ע"ס). א"כ לדידכו ודאי קסא קראי אהדי
דכתיב כל המשכב. וכתיב משכבו ומקיש משכבו לו. וכדמק"ש בלמח ש"ס התם
לעיל. אע"ב דר' אליעי ורבא בלמח ס"ל כתיבוינו ה"ל. דכ"ח עכ"פ יחטמה
כאה"ט. ע"י מדרם חוב לענין ראשון ושני. ולהכי כ' כל המשכב. ואם כך
ימא לר' אליעי. למה לא ימא לר' הניח דק"ל כותיה נמי כה"ג. ואת"ל

והוא הנקרא אללו [ברענער] בלא. ואע"פ שהוא כלי השמים למחל.
ששיעור נקיבתו כמילוא זית (כדפ"ג) והרי אלו הנקבים קטנים הם. ואזנים
כמילוא זית. ואם כך כשהיה שלם ונהגב. מ"כ"ס הכה בעשהו מתחלה מנוקב
כך היה דרך השמימו. ו"ל דאע"פ דע"י הנקבים הללו. לא נהבטל שם כלי
ממנו. עכ"פ ע"י רבוי נקביו בכל שטחו סביב מחשב כפופי כ"ח (ד' ר"ג)
דכילה לא זו אף זו קתי. לא מיביעיה עבלא שאין לה שפה כלל. אלא
אפי' מחתה שמוקפת עכ"פ שפה מנ' רוחות. ולא מיביעיה מחתה שעכ"פ
לד א' שלה פרוץ. אלא אפי' אצוב שמוקף מכל הרוחות. אפי' מדעכ"פ
טולה מנוקבת מכל הרוחות סביב כדי שיטעו לתוכה האש מכל הצדדים.
להכי לא מחשבה ב"ק: (לח) רענעו בלא (ד' ר"ג): (לח) ג"ל כהרמב"ם שב'
דר"ל דאע"פ שב' ראשי הסילון כפופין כלפי מעלה. כוה
מלא דשפיר יש לביטון זה ב"ק. דהרי בע"י שב' פיות
הסילון כלפי מעלה. הוא מקבל ספיר בחתויותו אפי' לא מחשב
ב"ק מדעכ"פ אינו עשוי לקבלה: (לח) ר"ל אף שיש
להסילון צבוס מקום בשוליו ב"ק כעין נומה כוה
מדעוסיך כדי שיפלו לתוך הגומא הקשין והצורות שהביאו
המים עומין בחילתן. ולא יפחמו הסילון. ואפי' לא מחשב עשוי לקבלה.
משום

דא"ל לומר קן. מדהוה כ"ח דבר שהיה בכלל קרא קמא דכל המשכב וי"ל לין
נגדים וחי אהיה יכול להחזירו לכלול קמא שיחשב עכ"פ אז לענין ראשון ושני. ליתא.
דהיינו דוקא כותיה דגבר החדש לכלל קמא (כתום) זכחים מ"ס א')
משא"ל הכא הרי לא חתר קרא בחרת לקמא כלל. דכגוס נגדים בקרא קמא לא כתיב כלל.
וה"כ מדמהיבין צוה שפיר סק ב' קראי. א"כ מ"ל
לומר ש"ל כשהוא משכב לא יהיה כלל אה"ט. אפילו למנין ראשון ושני. לרבי כחז רש"י
דשיקר עמא דליפנין מהך קרס דמשכבו. ש"ל לא ימא מדרם
היינו משום דכ"ח שגבר עליו. וה"ל פתח כ"ח לא נכלל כלל בקרא קמא דכל המשכב.
וה"ל ע"כ מדלפיק קרא בחרת דומיא דלו. נס כלי חרס כרואו לשכיבה.
מדעכ"פ אין לו סהרה במקוה. א"כ בא זה ולימד על זה. לאשמי' דנס קרא קמא
לא חיירי צבוס כ"ח מדאין לו סהרה במקוה. וכמו קרא בחרת: (ד' ר"ג) בך
לע"ד. אולם הר"ם והר"ב פירשו דאצוב אין לו דפנות. וקשה א"כ גם בלי
נקבים אמק"ט ואת"ל דלורחא דמלחא נקב דאצוב מנוקב כדי שילנה
עליו הבשר מהר. א"כ כיון דלוח ביה תרתי שאין בו דפנות וגם מנוקב.
ל"ל להנא למנקייה כלל. הרי כ"ס הוא מטבול בלי לזנו. והו דלוי צבי
למנקס כלי שאין לו דפנות כלל. עפי' הו"ל למנקס כרדיה שהוא לוח חרס
בלי אף (כלקמן פ"ח מ"ג) וי"ל דסרידה אינה כלי אלא צבי למנקס
דאפילו כלי אמק"ט. ומנוקב נקב לרבוחא. דאע"פ שהוא מנוקב אפי' לר"ך
שיהיה בלי דפנות. דל"ל לא היה מועיל נקיבתו שלא יק"ט
דלא נרע מניערם דמק"ט אף שמוקב. מדרך שמישו הוא כך (וכמשהו ו')
ורק זה מדהוה פשוטי כ"ח אמק"ט (ועמ"ס רש"י דהלכות). אולם מפי'
הרמב"ם והערוך משמע דבגברו בפירושו. וע"כ לר"ך לחלק בין אצוב למינרום.
דמינרום נקביו קטנים מאד. וגם אינם מרובים כ"כ כבאצוב. וע"ס.
וגם מערכין (פ"ב מ"ג) נראה שאצוב שיהיה כלי שיר היה קנה חלול
מנוקב. א"כ מסתמא גם אצוב שהיה עשוי לקלות בתוכו היה נ"כ כלי
חלול מנוקב. וגם במנחות (פ"י מ"ד) מדקאמר נחטרו לאצוב ולא קאמר
נחטרו על אצוב. משמע שלא היה כלי פשוט בלי דפנות אלא כלי עם ב"ק:
(ד' ר"ג) דע דמזחילה. מזב. וסילון. וליטור. כולן כלים ארוכין הן
להחיל בהן מים ממקום למקום אלא דמזחילה ומרוב שניהן אין להן
רק שוליים וז' דפנות לכל ארכן. ופי'ם שלמעלה מגולה. ופחות מנ'
קוותיו כדי שבהך מהקויות יכנסו המים וילאו מהק"ה כו'. אלא דמזחילה
היא ארוכה. ככדי להניח אותה ולהצרה לכל אורך שפתה כגן לקבל לחוה כל
הגשמים שירדו על הנה. אבל מרוב. הוא קצר הרבה מהמזחילה.
והוא נוסרין קר מר. ולומר שם זו טעם. דעפא נקראת בלה"ק
מר. וכדכתיב מר מדלי. ומפי' שהמזחילה קצר ונה על נצעה צ'
לתלוה פתח בק"ה זה של המזחילה ופסם בק"ה השני (כן מוכח
ב"ב פ"ג מ"ז. ועמ"ס ב"ב ד"ס). אולם סילון וליטור חלולין. רק
דסילון ארוך וליטור קצר. וכדאמרין (שבת ל"ט ב') סילון
שהענידוהו חוד מים חמין ואחריו משום הסמנה. הרי שהוא כקה
שלימה מוקפת מכל עבריה שפתות מנ' קלוות. דהרי אין שייך
הסמנה אה

דא"ל לומר קן. מדהוה כ"ח דבר שהיה בכלל קרא קמא דכל המשכב וי"ל לין
נגדים וחי אהיה יכול להחזירו לכלול קמא שיחשב עכ"פ אז לענין ראשון ושני. ליתא.
דהיינו דוקא כותיה דגבר החדש לכלל קמא (כתום) זכחים מ"ס א')
משא"ל הכא הרי לא חתר קרא בחרת לקמא כלל. דכגוס נגדים בקרא קמא לא כתיב כלל.
וה"כ מדמהיבין צוה שפיר סק ב' קראי. א"כ מ"ל
לומר ש"ל כשהוא משכב לא יהיה כלל אה"ט. אפילו למנין ראשון ושני. לרבי כחז רש"י
דשיקר עמא דליפנין מהך קרס דמשכבו. ש"ל לא ימא מדרם
היינו משום דכ"ח שגבר עליו. וה"ל פתח כ"ח לא נכלל כלל בקרא קמא דכל המשכב.
וה"ל ע"כ מדלפיק קרא בחרת דומיא דלו. נס כלי חרס כרואו לשכיבה.
מדעכ"פ אין לו סהרה במקוה. א"כ בא זה ולימד על זה. לאשמי' דנס קרא קמא
לא חיירי צבוס כ"ח מדאין לו סהרה במקוה. וכמו קרא בחרת: (ד' ר"ג) בך
לע"ד. אולם הר"ם והר"ב פירשו דאצוב אין לו דפנות. וקשה א"כ גם בלי
נקבים אמק"ט ואת"ל דלורחא דמלחא נקב דאצוב מנוקב כדי שילנה
עליו הבשר מהר. א"כ כיון דלוח ביה תרתי שאין בו דפנות וגם מנוקב.
ל"ל להנא למנקייה כלל. הרי כ"ס הוא מטבול בלי לזנו. והו דלוי צבי
למנקס כלי שאין לו דפנות כלל. עפי' הו"ל למנקס כרדיה שהוא לוח חרס
בלי אף (כלקמן פ"ח מ"ג) וי"ל דסרידה אינה כלי אלא צבי למנקס
דאפילו כלי אמק"ט. ומנוקב נקב לרבוחא. דאע"פ שהוא מנוקב אפי' לר"ך
שיהיה בלי דפנות. דל"ל לא היה מועיל נקיבתו שלא יק"ט
דלא נרע מניערם דמק"ט אף שמוקב. מדרך שמישו הוא כך (וכמשהו ו')
ורק זה מדהוה פשוטי כ"ח אמק"ט (ועמ"ס רש"י דהלכות). אולם מפי'
הרמב"ם והערוך משמע דבגברו בפירושו. וע"כ לר"ך לחלק בין אצוב למינרום.
דמינרום נקביו קטנים מאד. וגם אינם מרובים כ"כ כבאצוב. וע"ס.
וגם מערכין (פ"ב מ"ג) נראה שאצוב שיהיה כלי שיר היה קנה חלול
מנוקב. א"כ מסתמא גם אצוב שהיה עשוי לקלות בתוכו היה נ"כ כלי
חלול מנוקב. וגם במנחות (פ"י מ"ד) מדקאמר נחטרו לאצוב ולא קאמר
נחטרו על אצוב. משמע שלא היה כלי פשוט בלי דפנות אלא כלי עם ב"ק:
(ד' ר"ג) דע דמזחילה. מזב. וסילון. וליטור. כולן כלים ארוכין הן
להחיל בהן מים ממקום למקום אלא דמזחילה ומרוב שניהן אין להן
רק שוליים וז' דפנות לכל ארכן. ופי'ם שלמעלה מגולה. ופחות מנ'
קוותיו כדי שבהך מהקויות יכנסו המים וילאו מהק"ה כו'. אלא דמזחילה
היא ארוכה. ככדי להניח אותה ולהצרה לכל אורך שפתה כגן לקבל לחוה כל
הגשמים שירדו על הנה. אבל מרוב. הוא קצר הרבה מהמזחילה.
והוא נוסרין קר מר. ולומר שם זו טעם. דעפא נקראת בלה"ק
מר. וכדכתיב מר מדלי. ומפי' שהמזחילה קצר ונה על נצעה צ'
לתלוה פתח בק"ה זה של המזחילה ופסם בק"ה השני (כן מוכח
ב"ב פ"ג מ"ז. ועמ"ס ב"ב ד"ס). אולם סילון וליטור חלולין. רק
דסילון ארוך וליטור קצר. וכדאמרין (שבת ל"ט ב') סילון
שהענידוהו חוד מים חמין ואחריו משום הסמנה. הרי שהוא כקה
שלימה מוקפת מכל עבריה שפתות מנ' קלוות. דהרי אין שייך
הסמנה אה

משהנה
ואחריה. למאי דתני רפ"א שכל הנעשה לשמש את הקקס טורח ומתבטל
התב"ל אפילו קודם שיקבעו וז"ל סילון ששבו נקיבו צבא אפילו חקק בו

אחרונה
לקבל לצורות טורח ובפ"ד ומקואות הן אם חקק בו עמא. ו"ל דמיידי נאמר
שאינו עשוי לנג. ומיני נמס' מקואות כהננו שהמפסחים חולקים על סגרת
הרמב"ם

כלים כלי עין פרק ב

הפסי' י' ע"פ הלכה ד' : חבית של שיטין . מ"ח : כ"ג דף זה ר"מ עמ' . מ"ח : ע"ה : ר"מ עמ' . מ"ח : ע"ה : ר"מ עמ' . מ"ח : ע"ה : ר"מ עמ' . מ"ח : ע"ה : ר"מ עמ' .

אלוהו רבה

ובבבב . קמ"ל כל המשמש כפוי טהור כדתיבא בהוספתא זה הכלל כל המשמש כפוי ככלי חרס טהור : והפ"י שהתקין לענבים . דמתחלה לא נעשו לך מהניא תיקונים שהקטין : והבית של שיטין . א"ע : דליא לה טיך : והחבית דפונה : והא"י : דפוחה וחתלה טיך : דפונה . לישא דרופן הוא נעשה דפוחה על המחץ כעין חבית טהומה ויש לה נקבים דפוחה שמיטין כן הוא סידים וזולתין כס אה חמין : והבבב ויכנס והספסל : והל"ג : א"ע : שריון לפרס מדרס : כ"ח טהור : והבבב . טהור : בין של חרס בין של עץ : והבבב . הוא שמיטין עליה את הקנים שטהים כעין שנת ופוחה . ומורה אין לה בית קבול :

חקק בהן בית קבול לרורות : כבבב . כלי שמכסים בו כלים של פת ויש גורסין כפוף שכופין אותו על גבי הכל ואפילו יש לו בית קבול טהור . שכל המשמש כפוי בכלי חרס טהור : והפ"י . הוא כלי חרס שיש לו בית קבול ומקבל טומאה דהכי מוכח לקמן באידך פרקא והאי

דטהור הכא משום דהתקין לענבים ועשה בו שינוי . מוכיח דלכאורה צו ענבים קא צונו ליה . ולא נעשה לקבלה : חבית של שיטין . כמין חבית חלולה וטהומה היא ואין לה פה . כדי שלא תהא נשקעת צמים ונשענים עליה ולמדון לשוט בה . והע"פ

שיש לה בית קבול אינו עשויה לקבלה . וכל שאינה עשויה לקבלה אע"פ שיש לו בית קבול אינו מקבל טומאה : והבית דפונה בשולי המחץ . מחץ הוא כלי גדול של חרס וכעין חבית עשויה לו בצולו של חרס משיס ידו לחובה כשרולה להגזיה המחץ ולפי שלא נעשית חבית זו לקבלה אינה מקבלת טומאה : דפונה . טומאה : והמטה והכסא והספסל . כל אלו אין עשויין לקבלה : והפ"י . אע"פ שעשויה לקבלה ואפי' היא שלמה

הספינה אע"פ שעשויה לקבלה ואפילו היא של חרס טהורה ע"כ . אמר המלקח כ"ר עקיבא . וללא כהנייה דיליף טעמא משק וחרס לא חתקו לשק פ"י דלרבי עקיבא דיליף טעמא מקרא דכתיב דרך ארצה בלבב ים הא נמי בלבב ים היא וטורה ולחנייה דלמר כשק הנך כלי עץ וכלי עור דכתיבי גבי שק הוא דאי מיסלמי מלא וריקין אין ולי לא לא וטהורין אכל ספינה של חרס אע"פ דאינה

["ובבבב כו"]. מה שכתב ["הר"ב"] שכל המשמש כפוי כו'. עיין בפירושו למשמיו ה : והפ"י . זה שמו . מפורש בפירושו הר"ב משנה ב פרק דלקמן : שייטין . (ישעיהו כה יא) כאשר יפרש הקומו לשמות מהרגמין כמה דמפרש שיטין למשט . הר"ט :

דפונה . פ"י הר"ב טמונה מלשון דופן שהוא צלד היקב . וצולסן ישמעאל קורין לטמון דפין . הערוך : המחץ . בערבי שמו א"ל מתגי' . [הרמב"ם] . כ"כ הר"ב במשנה ה פרק ה דפרה : והספינה . לשון הר"ב [אף על פי] שעשויה לקבלה ואפילו היא של חרס . דלא מיבעיא דשל עץ . דפשיטא דטהורה שאינה מיטלטלה

מלא [ומה שמיטלטלת בים לא חשיב ליה טלטול כיון דעיקר הילוכה מתחת המים ומשום מדרס לא מיטמאה . אע"פ שכל שעה יושבין בה בני חרס . מכל מקום עיקרה עשויה לפרגמטיא . ואומר בה עמוד ונעשה מלאכתה . חוכפית (ד"ה גלמד) . אכל ספינה של חרס אע"פ דאינה מיטלטלה מלא וריקס טמא . דלא חתקו לשק ע"י בריס פרקין וריס פרט"י . קמ"ל דאפילו של חרס אינה טמאה . מאניה בלבב ים . גמרא

פ"ט מלאכת חבית פשוטים בין מקבלים לזיכא שום רבותא ברישא : ובבבב שעשאו סל דהת . אי גרסי' הכי נע"ד דהכי קאמר ורבותא אשמועינן דאפילו שייחדו לשמור בו הפה במקום הכל אפי' טהור הואיל ועיקר השמישו כפוי ואפי' מלאחי מונה לכל הפת . ובגרמ"ם פ"ח לא זכר בהדיא לא הכבב ולא הספי : והפ"י . פ"י הרמב"ם ו"ל עפי הוא שם חכר והשלם הוא עפיח : בפ"י ר"ע ז"ל .

יבין

משום דלא יוחא ליה מזה עצמו צמא שיקבל דעפי הוא יוחא ליה שלא יבואו להם הרורות (י) : לח) כבבב . הוא כפוי עמוק שכופין אותו על פה הכל . וה"ל אף שיש להכפוי ב"ק לקבל גובה הפה שזולת מהכל . אפי"ה מדרסתתם כפוי לא מחשב ב"ק [כפוקו מ"ה ופ"ד מ"ג . ובתוספתא (פ"ב זמ"ק דכלים] קאמר צה"ל . זה הכלל כל המשמש כפוי ככלי חמק"ע . ובלשון זה ממש כ' גס הרמב"ם [פ"ח מכלים ה"ה] והר"ב כאן כתב בלשון זה ורק לקמן גמ"ה כהה מתת מנה כפוי מלת כפוי . ונ"ל דהא דכלל דוכתא שזכר בהה מתת כ"ח . לאו דליוקא כתנו כן . דהרי גם כפוי כל הכלים חמק"ע [כפוי"ד מ"ג] ואי"ל דכ"ח אפי' אינו כפוי רק שהוא גוף הכלי . אפי"ה אם עשוי רק לכפוחו פל מאכל או דבר אחר שהתחיי חמק"ע . תש"כ בשאר כלים : ליתא דכיון דלא מחשב תוך ונ"ל לכ"ה . ה"ה בשאר כלים . ור"ו דהרי בתוספתא הל"ל מיימי קך זה הכלל לאחר שהזכיר כפוי כדי יין ושמן וכפוי מיהם . משמע דנפליהו קאי זה הכלל וכפוי דא ודא אחת היא בין כן ובין כך חמק"ע . א"כ למה נקט כ"ח דוקא . אלא כ"ל דלרבותא נקט כ"ח . דאפי"ה דממיר חיורו משאר כלים : אפי"ה אם הוא כפוי על צומאה לא נחשב כטהור באיורו . ודחמק"ע . וכיון שקן . לפיכך אם כל השמישו הוא כפוי לא מחשב כ"ק וחמק"ע אפילו

ונק"ט . רק מדקתני הכא שהתקין משמע עשה בו שום שנוי להשתמש בו מעתה להיות כפוי כפוי ע"ג ענבים ומדעשה בו מעשה ויחדו נכך לעולם הו חמק"ע . מיהו מעשה ודאי לריך . דמחשבה אינה מויליאה אפי' התקין להשמיש האי חמק"ע אינו כהתקין דכאן במשנה אלא אפילו במחשבה דכל הכלים יורדין לטומאתן במחשבה כקדושין דל"ט ב' ולקמן פל"ה מ"ע : (ט) הוא חבית חלולה וטהומה מכל הגדרים כדי שיהמך עליו הלומד לשוט צמים . דמדמלאה חיור לא הישקע צמים . ואף שלפ"ו עשויה לקבל הרוח הסגור צהובה . אפי"ה מדאינו עשוי להכניס ולהוציא מה שבתוכה לא שמה בית קיבול וכדאשכחן דטהומה צתה שאינה עשויה להכניס ולהוציא לא שמה פתח [כשתת קמ"ז א' ח"י] . ה"ע מדחול"ב ב"ק העשוי למלאות לעולם דלא שמה ב"ק [כמנ"ס פ"ב מכלים ה"ג] : במ"ה מחץ הוא כלי גדול של חרס . ומדחול כבד קשה להגביאו באחריה . להכי עשה בו הוצר בתהלה כעין כוס קטן בהדופן סמוך לשוליו מצחון שכסירה להגביה המחץ . הוחב ידו לתוך הכוס הקטן הוא . ומגביה להמחץ ע"י בית אחיזה זה . וא"כ אע"ג שחם הקטן הוא : אם כן צ"ל לקבל ידו לבית אחיזה . לא שחשב צבצול זה עשוי לקבלה . ואינו רק כשאר ב"ק שבהאורי כלי דלא מחשב כפוי לקבלה : (ב) סולן הן פשוטין כלי חרס . אבל מקבלין על פשוטין ואפי"ה לא מחשבו ב"ק : (ג) אף שיש לה ב"ק ועשוי לקבלה אפי"ה חמק"ע . דבך מקובל לנו שאין ספינה בכלל כלים האמורים בתורה . מדאינה מהטלטלת צדי חרס . אפילו אינה מחוקקת מ' סאה [קרא דמיימי ריש פרק ט' דבבב . אשכחא דעלמא] : (ד) הוא כעין כן שמושיב עליו [הלאמפע] שמיטין צתיכה השמן והספילה . ואע"ג דאין להבין היה ב"ק . אפי"ה סד"א דמדמיוחדה להושיב עליו [הלאמפע] תמיד . עדיפא מה"ע מעבלא וסולחן . וימא דמחשב ב"ק קמ"ל . א"כ כ"ל דמייורי גם בים להבין זה ב"ק . ואפי"ה מדעשוי למלאותו עם [הלאמפע] לא שמה ב"ק . וכמ"ס לעיל בשם הרמב"ם . א"כ להכי אף שיש לו ב"ק אינו מק"ע . מדעשוי רק לתמך עליו עיקר הכלי הוא השמישו כלי חמק"ע אפילו יש לו ב"ק . וכחמור שחתה מלכתי המטה . דאף שיש לו ב"ק אינו

משנה אחרונה סמנ"ס ז"ל : ובבבב . פ"י הר"ב שכל המשמש כפוי כלי טהור ע"כ . וה"ה התבאר לכפוי כדלקמן ותחייב מד עשה ליה דכ"ח כהובו מלי רחמנא ואלו הואיל ואין חשמיטין מחוץ טהורין . ומיהו בשאר כלים נמי התמשם כפוי טהור

ישראל

היה פניה של מעלה מגולה כמחילה ומרוב [כ"ח ר"ג ס"ה] ועוד דליוו היה פני הסיון שלמעלה מגולה הרי היו מתערבין מים הזונים שבתוכה עם מי טבריא החמין שאין ראויין לשתיה . וב"ב יגורו שהוא קצר מסיון ג"כ מוקף סביב כל חללו . וכדאמרין חבובים (ד"ס א') דשעלו בו צפוי קשקשין ממעטן צרנליו . ופי' רש"י שפ"י הקשקשין נסתם האטור . וכיון שפ"י הקשקשין אפשר שיסתם הלומד . ע"כ שם הוא חללו מוקף סביב ואפשר שפיר שפיר חללו וכן נמי אמרין (ברכות י"ח ב') יגורא דרשא . והוא כעין קנה קטנה וקרה שמיטין אחת מהן במשקוף הפתח . והשניה בהמפתן כנגד זה שהחבו בהמשקוף שאלו ב' האטורות סובבים ב' צירים שדלתה בשפתו שלמעלה ושלמטה . אלמא דכל קנה קטנה וחלולה יגור קרי לה : (י) וי"ל דמיימי דגמחו במכשירין (פ"ד מ"ג) בכפה קטנה על הכותל שלא ילקה הסתל מהמי גשמים דאע"ג דרורה שירדו גשמים לחובה . אפי"ה מדלא יוחא ליה בהגשמים מ"ע לא מחשב כקבלה . ולא דמי לקיסוי של זורי גרנות שעשוי לקבל המון . דנ"כ

בין כ"ח ויין בשאר כלים : (א) הוא כלי חרס שיש בו בית קבול ומעשה ויחדו נכך לעולם הו חמק"ע . מיהו מעשה ודאי לריך . דמחשבה אינה מויליאה אפי' התקין להשמיש האי חמק"ע אינו כהתקין דכאן במשנה אלא אפילו במחשבה דכל הכלים יורדין לטומאתן במחשבה כקדושין דל"ט ב' ולקמן פל"ה מ"ע : (ט) הוא חבית חלולה וטהומה מכל הגדרים כדי שיהמך עליו הלומד לשוט צמים . דמדמלאה חיור לא הישקע צמים . ואף שלפ"ו עשויה לקבל הרוח הסגור צהובה . אפי"ה מדאינו עשוי להכניס ולהוציא מה שבתוכה לא שמה בית קיבול וכדאשכחן דטהומה צתה שאינה עשויה להכניס ולהוציא לא שמה פתח [כשתת קמ"ז א' ח"י] . ה"ע מדחול"ב ב"ק העשוי למלאות לעולם דלא שמה ב"ק [כמנ"ס פ"ב מכלים ה"ג] : במ"ה מחץ הוא כלי גדול של חרס . ומדחול כבד קשה להגביאו באחריה . להכי עשה בו הוצר בתהלה כעין כוס קטן בהדופן סמוך לשוליו מצחון שכסירה להגביה המחץ . הוחב ידו לתוך הכוס הקטן הוא . ומגביה להמחץ ע"י בית אחיזה זה . וא"כ אע"ג שחם הקטן הוא : אם כן צ"ל לקבל ידו לבית אחיזה . לא שחשב צבצול זה עשוי לקבלה . ואינו רק כשאר ב"ק שבהאורי כלי דלא מחשב כפוי לקבלה : (ב) סולן הן פשוטין כלי חרס . אבל מקבלין על פשוטין ואפי"ה לא מחשבו ב"ק : (ג) אף שיש לה ב"ק ועשוי לקבלה אפי"ה חמק"ע . דבך מקובל לנו שאין ספינה בכלל כלים האמורים בתורה . מדאינה מהטלטלת צדי חרס . אפילו אינה מחוקקת מ' סאה [קרא דמיימי ריש פרק ט' דבבב . אשכחא דעלמא] : (ד) הוא כעין כן שמושיב עליו [הלאמפע] שמיטין צתיכה השמן והספילה . ואע"ג דאין להבין היה ב"ק . אפי"ה סד"א דמדמיוחדה להושיב עליו [הלאמפע] תמיד . עדיפא מה"ע מעבלא וסולחן . וימא דמחשב ב"ק קמ"ל . א"כ כ"ל דמייורי גם בים להבין זה ב"ק . ואפי"ה מדעשוי למלאותו עם [הלאמפע] לא שמה ב"ק . וכמ"ס לעיל בשם הרמב"ם . א"כ להכי אף שיש לו ב"ק אינו מק"ע . מדעשוי רק לתמך עליו עיקר הכלי הוא השמישו כלי חמק"ע אפילו יש לו ב"ק . וכחמור שחתה מלכתי המטה . דאף שיש לו ב"ק אינו

כדלקמן פ"ד מ"ג ככלי מחבת וכן בשאר כלי עסק דדכשין כל אשר יעשה מלאכה בהם פרע לחפוי כלים כתי"ס הר"ב סוף פב"ו . ונראה דהי דאיתקשו לשק לא לריב מישועל לחפוי כלים דכיון דאינו עשוי לקבלה ל"ד לשק דפי' ב"ב :

של חרס טהורה ובמסכת שבת ילפינן לה דכתיב (משלי ל) דרך אהיה
 צלל יסופשיטא דלחיה בים היא אלא לומר נך מה יס טהור אף אהיה
 טהורה: כל שאין לו תוך בבלי חרס אין לו אחוריים. חכמים
 גזרו על משקין טמאין שיטמאו כלים. ואע"פ שלא נטמאו המשקין
 אלא מחמת שרץ והטמא הן ראשון
 לפומאה. מטמאים כלים מד"ס. ואם
 נגעו ב"חאוריו הכלי נטמאו אחוריו ולא
 נטמאו חובו. והטמא קמ"ל דאין טומאה
 אחוריים טהרה אלא בכלי חרס שיש לו
 חוץ. אבל כל שאין לו חוץ אין לו טומאה אחוריים. ואם נגע משקין
 מחאוריו לא נטמא אחורי הכלי: דף פגס. כמין עששית
 של חרס עשויה נקבים" בדפנותיה שמחן האורה יולאת. ומניחים
 הגר בחוכה שלא יבנה הרוח: שאין לו בית קבול שמן. אע"פ
 (* גד"ו נקבים נקבים

פ"ט דשבת דף פג: זה הכלל כל שאין לו סי'. משונה זה הכלל.
 שכלל מקום זה לכלול הפרטים שנטעו לעיל מיניה. והוא איש ענין
 למה שכבר נשנה. ועודמאי זה הכלל כיון שאין בכלל אלא אורו
 הפרט שהוא מפרש בהדיא. ומיאו מאלט זה הכלל דלסימנא בעלמא
 משנה ב פ"ד דמגילה ועוד אחרים
 [במשנה ג פכ"ז (דאהלות) [דמכילתין]
 ומ"ג פ"ח דטהרות]: "כל שאין לו חוץ
 כו'. פי' הר"ב חכמים גזרו על משקין
 כו' והטמא קמ"ל דאין טומאת אחוריים
 מנופת
 טהרה אלא בכלי חרס שיש לו חוץ וכו' זה הלשון איכה למטעי ביה.
 ולומר שכוונתו שיהיו שני תנאים בטומאת אחוריים שיהיה כלי
 חרס (שיחסר) [ויהיה לו חוץ ואם יחסר אחד מהתנאים] אין בהם טומאת
 אחוריים. ואין הדבר כן. שכל הכלים יש להם אחוריים כדחנן ברפ"ה
 וע"ש גם במשנה ו אלא הכא בכלי חרס מיירי. מש"ה קאמר אלא בכלי
 על אלו מומין. מפרש דה"ק. כל שאין לו חוץ בכלי חרס כנגדו בכלי
 ובכ"ח טהור. ע"כ. וכן הוא שם בפרק הגזר דף לח. ודמלי בכ"ח
 היכרא כדכחז הר"ב אע"ג דכלי שטף חזו למדרכות וטמאים מדאורו"
 חרס דהא מחמתין כ"ח לדוגמא נקטה ועיקר דינא דמתני' בכלי
 שטף וכן קשה על הרמב"ם שדברי הר"ב הם דבריו. ול"ק שיש להרמב"ם
 והר"ב (להלכה) בהשגת הרמב"ם והר"ב דהיינו שיש לו חוץ על זה
 בפי"ג מהל' כלים ואשחמית שם להכ"מ להראות מקום ההשגה ודי מזה.
 ופי' כלי שטף כדכתיב במשנה ג פ"ה דזבים: דף ושאין בו טהור.

כל שאין לו סי' פ"ה ה"ח וי"ח
 ה"ד: ד פגס פ"ה ה"ח: כ"ט:
 אליהו רבה
 ד' ושאין בו טהור אע"פ
 שיש לו דפנות. הפסוק
 איש ענין לקבל אלא לבג
 מפני הרוח:
 ראשון לציון
 משנה ג (תו"ס ס"ח) זה
 הכלל כל שאין לו סי' ומיאו
 מאלט זה הכלל דלסימנא
 בעלמא כו' ומ"ג פ"ח ס' ח'
 דטהרות. וע"פ ת"ס תרומות
 פ"ז מ"ד ד"ה זה הכלל:
 תוספות רע"ק

[אות פו] בירוש' ס"ח כל
 שאין לו חוץ. באחור
 הכלי) ולפי זה חסר
 משקין טוב ובה דאילו
 זה ובה לא שפסאים לכ"ח
 מבו ומשקין פסאים.
 הראב"ח בהשגתו פ"ז
 מהל' אבות הפוסקה השני
 בזה על הרמב"ם. ולבאר
 היה נראה דכוונת הרע"ב
 דאם נגעו באחורי הכלי
 באחוריים שיש להם חוץ
 בבית משקין המכילין
 שיש בהם כח"ח ש"ה רע"ב
 בריש פ"ה ו' ואשחמית' מתני'
 הכא דדוקא היכא דיש
 לכ"ח חוץ או מקבל טומאה
 מאחוריו במקום חקק. אבל
 אם אין לו חוץ לא נפסא
 באחוריו ויה פסח כיון
 מ"ש הר"ש פ"ה בבב"ב
 ריש פרק כ"ו דבבב"ב.
 ויוליס פ"ה לא היה להסביר
 שנתנו בטומאת משקין
 וה"ל לפרש הכי בכל
 פוסקות שבטלים. דתיין
 בריש פ"ה מ"ה:

והרמב"ם בפירושו נשמר מזה כדלן וברפ"ו. והר"ש כתב. בפי'
 שטף אין לו אחוריים כו'. ובהך דחזי למדרכות דכלי שטף טמא.
 משום דההם גלי רחמנא דמלי בחוץ ובטומאת משקים דרבנן עבדו
 בלא חוץ. והטמא איכה למידק איכא דהיך כחז הר"ב כלל כלי
 שטף וכן קשה על הרמב"ם שדברי הר"ב הם דבריו. ול"ק שיש להרמב"ם
 והר"ב (להלכה) בהשגת הרמב"ם והר"ב דהיינו שיש לו חוץ על זה
 בפי"ג מהל' כלים ואשחמית שם להכ"מ להראות מקום ההשגה ודי מזה.
 ופי' כלי שטף כדכתיב במשנה ג פ"ה דזבים: דף ושאין בו טהור.

מלאכת שלמה

בפי' רע"ב ז"ל נראה שהיה נר"ך להיות כד חכמים גזרו על משקים טמאים
 שיטמאו כלים ואע"פ שלא נטמאו המשקים אלא מחמת ידים מטמאים כלים
 מד"ס וכו' דהא לעולם משקין הם נעשין תמלה בין שנגע בהן הזב בין שנגע בהן
 השרץ בין שנגעו בהן ססה ידים. ועיין בסוף פ"ה ר"ע ז"ל למסכת זבים: עוד
 בסוף פ"ה רע"ב ז"ל. אבל כל שאין היה נר"ך להיות אבל כל כלי חרס שאין
 וכו': עוד שם בסוף לא נטמא אחורי הכלי נר"ך לומר לא נטמא אפי'

[אות פו] תו"ס ס"ח ד"ה כל
 שאין לו אחוריים כו'.
 היינו דבבב"ב גזרו על
 הרוח אנשי שום
 תו"ס ד"ה כל שאין כו'
 אלא הכא בכ"ח מיירי כו'.
 דבריו אינם מנוגדים לדאמתי
 הא דקתה במשנתנו כל שאין
 חוץ נכ"ח כו' הוא דוקא על
 כ"ח דהא כ"ח פוסק נפסא
 ה"ג פסוקי כ"ח שאין ראוין
 למדרס כגון כו' אם נטמא
 אחוריהו במקום כל נטמא
 חוץ אבל פסוקי כלי חרס
 הראויים למדרס כגון כו'
 אין להם אחוריים וכן מובא
 כיון שנגעו משקין בין מחוץ
 או מאחוריהו נטמא הכלי
 כולו איכ מוכח דבכלי דין
 אף שאין כ"ח נטמא כו' בן
 אחוריים אבל כ"ח פוסק
 בפי"ג ס"ד ד"ח שאין להם
 חוץ ונגע בו משקין טמאין
 ס"ה טהור לפי' מוכח אש"ל
 ל"ח חוץ טהור כו' דן
 אחוריים והיינו ע"כ דאש
 נפלו משקין על אחורי כלי
 נטמא אחוריו ומוכח כדכ"ח
 הרמב"ם בפ"ה מ"ה ופי"ח
 מכלים דמשקין טמאים
 מטמאין ג"כ כ"ח מאחוריו
 וכמו הכ"ח שומר מה
 דבבב"ב ופי"ח מ"ה ופי"ח
 ערוכה. אש"ל מלאחי להמלי'
 בפי"ח מ"ה כלים שיש להם
 (מש"ל) גלגלי דשפתי הו"ס

בירוש' ס"ח ד"ה כל
 שאין לו אחוריים כו'.
 היינו דבבב"ב גזרו על
 הרוח אנשי שום
 תו"ס ד"ה כל שאין כו'
 אלא הכא בכ"ח מיירי כו'.
 דבריו אינם מנוגדים לדאמתי
 הא דקתה במשנתנו כל שאין
 חוץ נכ"ח כו' הוא דוקא על
 כ"ח דהא כ"ח פוסק נפסא
 ה"ג פסוקי כ"ח שאין ראוין
 למדרס כגון כו' אם נטמא
 אחוריהו במקום כל נטמא
 חוץ אבל פסוקי כלי חרס
 הראויים למדרס כגון כו'
 אין להם אחוריים וכן מובא
 כיון שנגעו משקין בין מחוץ
 או מאחוריהו נטמא הכלי
 כולו איכ מוכח דבכלי דין
 אף שאין כ"ח נטמא כו' בן
 אחוריים אבל כ"ח פוסק
 בפי"ג ס"ד ד"ח שאין להם
 חוץ ונגע בו משקין טמאין
 ס"ה טהור לפי' מוכח אש"ל
 ל"ח חוץ טהור כו' דן
 אחוריים והיינו ע"כ דאש
 נפלו משקין על אחורי כלי
 נטמא אחוריו ומוכח כדכ"ח
 הרמב"ם בפ"ה מ"ה ופי"ח
 מכלים דמשקין טמאים
 מטמאין ג"כ כ"ח מאחוריו
 וכמו הכ"ח שומר מה
 דבבב"ב ופי"ח מ"ה ופי"ח
 ערוכה. אש"ל מלאחי להמלי'
 בפי"ח מ"ה כלים שיש להם
 (מש"ל) גלגלי דשפתי הו"ס

בועז

ישראל

תפארת

דנ"ב הוא רק להגיל דבר אחר מהמוין ואפי"ה מק"ט (כפס"ז מ"ו. פי' הרמב"ד
 ורש"י שדב"א רתו"ס ס"ס) יש לומר חסם יודע צודלתי שיטב המוין משא"כ
 הכא: (ד) והא דלא רזו לגזור אפסא. דכשנפסא חובו לא נטמא גבו ויהיה
 לפי' שפיר היכרא שטמאתו מד"ס. ולא היו לו נר"כין לגזור טומאה בנג

משייטת של זב וצבה וחציריהו. שמושייטתיהו באתת הן אה"ם. מידרו אפי"ה
 טוב הקילו בטומאת משקין. שכשנפסא חובו סוס כלי כו' או שאר כלי מאחוריו לא יטמא חובו. והקטו כך להיכירא. כדי שיע"י ידעו שטומאת משקין
 לכלי הוא רק מד"ס ולא ישרש על טומאתו הרומה וקדשים ומה"ס האורטו נמי לגזור בכ"ח שקבל טומאה ממשקין בנגבו. והרי כל עיקר הגזירה שגזרו
 משקין יטמאו כלי. הוא מגזירה משייטת של זב וצבה וכדאמרן והרי גם משייטת של זב וכו' חמ"ט לכ"ח מנגבו. אבל ה"ט. דאילו לא היו גזריהו קד. לא
 היה אפשר להם לטעות היכרא בכ"ח שיהיה טומאת משקין בחובו מד"ס. אבל כשגזרו שכשיטמאו גביו במשקין לא יטמאו חובו. ידעו שגם כשיטמאו
 חובו במשקין שטלו טמא. שהוא רק מד"ס (ד). ואחוריים דקט. הכא היינו כל הגב של פלי. אפילו במקום שאין שם ז"ק כהבג. ולא דמי לאחוריים
 דקטו במשנה א'. דההם משמעותו רק בהב"ק שבגב. וכמ"ס שם. והיינו דבכל מקום שמוכר במשנה מלת אחוריים שמוך למלת גב. יהיה פי' מלת אחוריים
 ז"ק שבגב אבל בשאר דוכתי כל גב של כלי נקרא ג"כ אחוריים (פי' הר"ם ור"ע כאן: מו) «לשעקר» של חרס: (מו) אף שיש להפסג טוליס וגם דפנות

מה) ר"ל כל כ"ח שאמק"ט מהוין אמק"ט מאחוריו. אפילו ממשקין
 טמאים שמטמאין ג"כ כ"ח מנגבו. משום דחכמים גזרו שלל משקין טמאים
 יטמאו לכל הכלים בכל מקום שינגע בהן ואפי"ה כ"ח שאמק"ט מנגבו אפי'
 מאה"ט. אפי"ה ממשקין מק"ט אפילו מנגבו. ואע"ג דאין שום כלי מק"ט
 רק מאה"ט (וכן ד"ב א'). אפי"ה גזרו כך במשקין טמאים אטו רוקו או שאר
 טוב הקילו בטומאת משקין. שכשנפסא חובו סוס כלי כו' או שאר כלי מאחוריו לא יטמא חובו. והקטו כך להיכירא. כדי שיע"י ידעו שטומאת משקין
 לכלי הוא רק מד"ס ולא ישרש על טומאתו הרומה וקדשים ומה"ס האורטו נמי לגזור בכ"ח שקבל טומאה ממשקין בנגבו. והרי כל עיקר הגזירה שגזרו
 משקין יטמאו כלי. הוא מגזירה משייטת של זב וצבה וכדאמרן והרי גם משייטת של זב וכו' חמ"ט לכ"ח מנגבו. אבל ה"ט. דאילו לא היו גזריהו קד. לא
 היה אפשר להם לטעות היכרא בכ"ח שיהיה טומאת משקין בחובו מד"ס. אבל כשגזרו שכשיטמאו גביו במשקין לא יטמאו חובו. ידעו שגם כשיטמאו
 חובו במשקין שטלו טמא. שהוא רק מד"ס (ד). ואחוריים דקט. הכא היינו כל הגב של פלי. אפילו במקום שאין שם ז"ק כהבג. ולא דמי לאחוריים
 דקטו במשנה א'. דההם משמעותו רק בהב"ק שבגב. וכמ"ס שם. והיינו דבכל מקום שמוכר במשנה מלת אחוריים שמוך למלת גב. יהיה פי' מלת אחוריים
 ז"ק שבגב אבל בשאר דוכתי כל גב של כלי נקרא ג"כ אחוריים (פי' הר"ם ור"ע כאן: מו) «לשעקר» של חרס: (מו) אף שיש להפסג טוליס וגם דפנות

כיון מלנו דאם היה כוונה הר"ב כמ"ס המ"ה הו"ל דאין טומאת אחוריים טהרה בכ"ח אלא בי"ל חוץ אבל מד"ל אלא בכלי חרס שיש לו חוץ וכו' זה הלשון איכה למטעי ביה.
 בא"ד ובהר"ך דמיו למדרכות. משמע ודברך דלא חזו למדרס אין בהן טומאה משקין כלל והוא טמא מלך' ריש פרק כ"ה דקמי' השלח והולקין י"ל אחוריים יתוך ע"ס. וגם הר"ם פסק דבכך רחמו למדרס נטמא
 אחוריו יעמא חובו ובה"ך דלא חזו למדרס יעמא אחוריו לא נטמא חובו ועלמ"ל פרק א' מהל' כלים שיהיה נר"ך לומר לא נטמא אפי' חובו וכו' (כ"ד): דף ב"ב ד"ה פגס טו' דבבב"ב כו'.

סמטא . עס פ"ח הלכה ו' :

אליהו רבא

ף עד של עמרה מלאכה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה...

חדושי מהרי"ח

פ"ב משנה ו' [במשנה]... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה...

תוספות אנשי שם

ף תי"ט ד"ה עד של... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה...

מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה...

מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה...

מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה...

מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה...

מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה...

מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה...

המחלוקות

מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה...

מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה...

מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה...

מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה... מלאכה נכבדה...

כלים כלי עץ פרק ב

בית תבלין של עץ
שם הלכה י"ז

תוספות רע"ק

טענתו [אות יח]

ברע"ב ד"ה נשמאת
אחת. כבר נכנס באייר
הלכות וקשה לי דרוש
הפעם ל"ט במיטא נבי
בית תבלין של עץ דרשם
לא נשמא מאוירו. והר"ש
כתב וז"ל דכשפיהם לטמא
מהלכות נחשב הכל כלי א'
אבל פיהו למעלה כל הדיא
והדיא תחשב כלי בפ"ע.
ואם כן ניהא דעודף הלכות
משויי הכל לכלי א'
והרמב"ם בפירושו כתב
בלשון רע"ב ואחר כך
בר"ה קלפיהם כתב כלשון
הר"ש הנ"ל:

תוספות אנשי שם

וכן בית תבלין. הדיקה
מטוהלת דלא מבעי בטבולא
מלאה קטרות שכל קטרה
וקטרה לנזות בפ"ע ממשלה
פ"ג הטבולא וז"ל חולקין
מחיות לפניהם דהא שפיעת
דכ"א תבוב כלי בפ"ע ואם
טעמא א' לא נשמאו השאר
אלא אפי' בית תבלין דמחיות
אחת בלבד היא המחלקת
ניטמן ואינה צוועת בפ"ע
כנראה מסיפא דרבי"ז אפי'
השפעת חלוקות. (ע"ז):
חרי"ם ד"ה רבי יוחנן
כן טרי ט'. כמשנה ג פ"ז
כו. ועמ"ש ע"י.

כ"ו והקטרות הן מגופה ומחזרים בה. דלילו אין מחזרים אפילו
לזב עוודף לא היו הכלים שבתוכה טמאין כדלמא [בפ"ק] דחולין
(דף כה) דלחולין ומשקים מיטמאין מאויר כלי חרס. ואין אדם וכלים
מיטמאים מאויר כלי חרס. ללא חזינן האי טעור כמאן דמני

טומאה כ"כ הר"ש. ועקרא דמלתא
ליהא בחולין. אלא בפ"ק דפסחים דף
כ (פ"ג) ובפ"ג דשבת דף קלח (פ"ג)
ועיין בפירושו הר"ב משנה ה פ"ח:
ובית תבלין של עץ שנטמא אחד
במשקה. פ"ה הר"ב דרובין גזרו על
המשקים הבאים מחמת שרץ לטמא
כלים כ' זי"ח דבר דתנן בפ"ק דשבת
(דף יד). וע"ש: רבי יוחנן בן טרי
אומר חולקים כ'. פ"ה הר"ב דופן עב

ט' ומני עובי דופן של ל"ד הטהור טעור. ואין הלכה כרבי"ן ועמ"ש
במשנה ג פרק ו (ד"ה האמנעיה) ובמשנה ה פרק כ"ה ובאלהות
רי"ש

אבל בטומאה שרץ דאורייתא. דכל היכא דנגע
נטמא חברו שהטומאה נוגעת בו מחזוריו. ובכלי חרס דליתו מקבל
לא נטמא חברו. דחוטב של זה נעשה גב לחברו וכלי חרס אין מיטמא

שלמה
ואית דגרסי המחלומות וה"ר יוסף ז"ל הנייה הטומאה וכתב ס"א
המחלומות: ובית תבלין של עץ שנשמא אחד במשקה לא נשמא
מכיו

נטמאת אחת מהן נשמאו כולן. וכשנכנסו השרץ בפי הקטרה כ"כ
נכנס באויר הלכות. העוודף סביב. ונטמאת כל הטבולא. דכלי חרס
נטמא מאוירו. וכשנטמאת הטבולא כולה. נשמאו כל הקטרות
שהן מגופה: בית התבלין. כלי חרס עשוי רבועים רבועים לתת
בכל רבוע ורבוע מין אחד של תבלין.

אחת מהם בשרץ (ע"ה). לא נשמאו כולם. אם
יש לה לזבוי עוודף (ע"ה). נשמאה אחת מהם
נשמאו כולן (ע"ה). וכן בית תבלין של חרס (ע"ה)
וקלמרים (ע"ה) המחלומות (ע"ה). ובית תבלין של
עץ שנשמא אחד במשקה (ע"ה). לא נשמא
חברו (ע"ה). רבי יוחנן בן טרי אומר
ח"ג. לזבוי נ"ל לזבוי. נשמאה נ"ל נשמאת.

המשקים הבאים מחמת שרץ לטמא כלים גזירה משום משקה זב וזבה.
שהם מטמאים כלים דאורייתא. ודוקא כשנטמא במשקה. לא נטמא
חברו. שכלי שנטמאו אחוריו במשקים לא נטמא חוטב. הלכך
כשנטמא א' מהן במשקין היו דופן של הטמא אחוריו של חברו ולא
בכלי עץ בין מחזוריו בין מחוטבו נטמא טעו. אם נטמא אחד מהן
טומאה מגבו אלא מחוטבו. אפילו בטומאה שרץ אם נטמא אחד מהן
(ה) דינש פ"א

ז המחלומות. בפ"ה משנה לה"ר שמשון ז"ל כתיבת יד' ישן נטמן ביותר
משלש מלות ושברים שנה מלאה מנוקד ה"הא"מ"ר וכן בערוך ערך קלמרי:

י ב ין תפארת ישראל

הטלחין עוודף דע"ס חרס וכלים חמק"ע מאויר כ"ח (י"ב): (ע"ה) וכ"ס
בנטמא ע"ה משקה. דשיטמא משקה לכלי הוא רק מד"ם מגזירת משקה
שמצב וזבה. דהיינו מעיינותיהן [כפ"ק דשבת] ורק משום סיפא נקט גם הכא
שרץ לרבותא. סידרו בין בשרץ ובין במשקין כך הוא הדין בב' ז"ב שכלי
עץ וזב ז"ל וזב ז"ב ז"ב שכלי עור (שם י"ח): (ע"ה) שהלכות שבת
הטבולא עולה למעלה מכל הקטרות: (ע"ה) מדבא טומאה בלאויר הלכות
ונטמא הטבולא. להכי נשמאו כל הקטרות שהן מגופה או שנתחברו לה (י"ג)
(ע"ה) גם הוא עשוי רבועיים רבועיים להרבה מניי תבלין שונים: (ע"ה) כלי
כתיבה בלשון יון. שרייבלי"ג ב"ל"א: (ע"ה) שיש בגופו ג"כ הרבה רבועיים
לדיו ולחול. לזרות על הכתב שיתביש מהר. ולתחיבת הקולנוסיון. ודבק
לחמוס האגרות וכולן מחזברין זב"ו סמוכין כהלומים. בטולן אם נטמא
אחד מהן בשרץ לא נטמא חברו. אפי"ן טבולן מחזברין יחד. טכ"ס חוטב
של זה הוא גבו של זה. ולא נגע בכלי האחר רק בגבו (וע"י לקמן פ"ה מ"ד).
אבל בית התבלין וכו': (ה) דוקא בנטמא במשקה דטומאתו רק מד"ם.
ובדלמאן. דהרי כלי חמק"ע רק מה"ע. אבל בנטמא בשרץ. הכל טמא.
דהרי כלי עץ חמק"ע מגבו (ועיינו' בטוה"ל נ"ח א' ד"ה וה"י): (פ"א) דע"ג
יהי"ן

פ"ה הר"ב דחוטב של זה הוא גבו של זה הכא משמע דהני חלוקת המחיות ליהשכ
כשני כלים. וכן בפ"ה מ"ו גבי בית שאור שהקצין שביניהם מפסיק שאין הטומאה
בגמס נשמאו הכלים וכ"כ הרמב"ם בפ"י ובחבורו פ"י. והלכך לא שייך לתימר
דחוטב של הכירה הוי גב לכלים דאין הכירה עולה להם לימשכ כגב להם
ואדרבה הם מפלים לכירה כפיא עיקר. והוא דלדב דפ"ה מ"ד אמרו לפני
ד"ע דמני רובע חמורים לרובע אבל אין רובע חמורים להני רובע והע"ג ד"ע
הכי גמס דמשמא הרובע נמי חמורים להני רובע הכתב ככ"ה שם דלא לתמרם אלא
לטומאת משקין דרבנן אלמא דבטומאה דאורייתא אין הגדול חמורים לקמן
והלכך גבי כינה פשיעא דאין הכירה חמורים לבית הפך והלכך אם נשמאת הכירה
נטמאו הכלים ואיפכא לא אכל הפך דמתני' דהכא אין אחד מהם עיקר והלכך
בגמסו אמרי' דחוטב של זה אי גב זהו ראו' לפירוט הרמב"ם שם אלא בפ"ה
המפריעים שם דגם אם נטמאו הכלים נשמאת הכירה קשה וז"ל: אם יש לפ
לזב עוודף. פ"ה הר"ב דשנכנסו השרץ כגב נכנס באוירו כ' וב"ה מטהא בלאויר
וכו' פ"כ. לטומאת דמלתא כ"כ דנלחו טומאת אויר נמי נשמאו טלם כיון שעוודף
בולתו כדל' כלי חסוד דכולהו עגלים נבדי העוודף וכ"כ הר"ש והר"ם דהא כפיפא
גבי כלי עץ נמי נמי הכי והתם ליבא טומאת אויר. וה"ל אמרינן בפ"ה לטעין חוך
טובו כשהיטמן עוודף בתרי' אולי' וכדא חוך סו: ובית תבלין של עץ שנטמא
אחד במשקה. אבל בשרץ נטמא אחד נטמאו כולם דחייבו משו להו כגוף אחד

שאינו נקוב כשיעור. אפי"ה מדמטוק הרבה הו"ל כפשוטי כ"ח. ו"ל דהתם
שאינו לכל טעמו מנוקב כך. להכי ככלי פשוט דמי. משא"כ הכא רק שולין
מנוקבים. א"א ז"ל דהתם אף שאינו נקוב כשיעור וית [כפ"ס] כ"כ כולן
מנוקב ספי וספי מכונס משקה. להכי חשבינן ליה ככלי פשוט. משא"כ הכא
שקביו דקין מאל. מהני לכו"ש סברת שימח האלבע על פיו שאו אינו מויתא
כלל. אלא יחשב כשאר פשוטי כלים: (י"ב) וא"ת מ"ה מלקמן שיהי פ"ה
בטעמיד קטרות זו חוד זו וקטרה עליונה מנוקבת בטובם משקה דלא אפילו
שפתותיהן שוות. טומאה יזא"ה דרך הנקב מוז לזו. אפי"ן כ"ה הכא ש"ע
הלכות העוודף בית קבול של כולן כרוך מוז לזו ואוירן מעורב מזה לזה. ופי"ה
היה ליה למימר דאפילו אינן מחזברין כולן בהטבולא. אפי"ן כיון שהלכות עוודף
יק"ע כולן כשנטמא א' מהקטרות אף שלא עבר הטומאה דרך הלכות. וכגון
שירד השרץ הוי לאחד מהקטרות ומת סס. ו"ל דשאינו התם. דמשום שהכלי
הטלחין נקוב בטובם משקה. לא מחשב תו כלי להטין בפני הטומאה [אב"י]
ואע"פ דגבי טומאת מה אדרבא אין כלי חוץ. הכא כיון דאין כלי נטמא
מאויר כלי חרס [שפיר חוץ] ומכאן ליתא דמי. והו"ל כאלו י"ה השרץ באויר
התחתון הא למה זה דומה לקדירה בתנור ושרץ בתנור כשלא בא השרץ
באויר הקדירה. הקדירה טעורה (כפ"ה מ"ד): (י"ג) כך כתב הר"ב.
והקשה עליו הגאון הגדול מ"ה עקיבא זוק"ל דעס זה. לא שייך כפיפא בבית
אחרונה

כלים כלי עץ פרק ב

אם יש עט : ח' הלפיד
עט פניו יח הלכה :

אלוהו רבה

ין נטמא הכזו . וכלת קמי נטמא כולן . כהם מאוירו קא מיטמא וכו' נמלה השך באויר הלזבו כעודף נטמא כולן דתוך הלזבו תוך כולן הא . אכל הכא ככלי טפא מאוירו לא מיטמא אלא כמגע ומטום הזור קמי נטמא א' מסן נטמא כזרו המטמא לו . כהלזבו מתכרן ועושה את כולן ככלי אחד :

הדרושי בהרי"ח

משנה ח [תרי"ט דה'] ובית שקעו כו' . לא ידעתי לאי כו' עכ"ל עיין עד סוף ואפשר לומר משום דבמשנה אסר ומיטמא' טאחור' ופירש שם הר"ב דוקא אם נגעה בחובו אבל לא באירו ע"ש וה"א דכאן ג"כ אינו תוך גטוראיו מטמא אלא אם נגע בחובו לכן חני בפרושו מטמא באירו :

יש פרק ד ופרק ו משנה ד : אם יש לו לזבו עודף כו' . אלאן לכולי עלמא : ח' ובית שקעו של נר מטמא באויר לא ידעתי למאי דייק הכא לזמני באויר . ושבו מלאחי כיוצא בזה . בדברי הר"ש כסיפא . ארמייתו חוספחא מסרק של לרזור . רבי אלעזר לומר אין מטמא באויר והכמים לומר מטמא באויר . שכתב ועל חסם נקט אויר דלס טהור באויר טהור כמגע
חבירו(ה) : ח' הלפיד (ט) . מטמא (ט) . ובית שקעו של נר (ט) . מטמא באויר (ט) . המסרק חז' . לזבו נר לזבו :

מגבו . אכל כלי עץ מיטמא מגבו בטומאת שרץ אכל לא בטומאת משקין . להיות נטמא כולו : חולקים את עביו . דופן עב ורחב שבין שני הרצועים רמינן פלגא להאי גיטא ופלגא להאי גיטא בטומאת משקים דרבנן וחלי עובי הדופן שלגד הטהור טהור . ואין הלכה כר' יוחנן בן עזרי : ח' הלפיד . כעין קערה של חרס מחודדת מלמטה ותחתיה חודרה בראש קוגדם ובתוך אוחה קערה עמומה חסות בגד ושמן ועטרן ומדליקין ומגביהין למעלה . והיא מאירה למרחוק ומפני שהיא מחודדת ואינה יכולה לעמוד בפני ענמה סלקא דעתך חמינה שלא טמא . קמ"ל דהואיל ומקום מושבה מתוקן שקעו של נר . כלי חרס עשוי להיות הכר יושב ומשוקע בו : מטמא באויר . דחשיב כחך לטמא באויר אף על פי שאין מלאכת שלמה לא נטמא חברו ריב"ן אומר חולקים את עוביו וכו' . לא פליג רק אביה חננין של עץ : ח' הלפיד . נערך הלפוד ס"א הלפיד וכן כתב הר"ש ז"ל . גס כ"ד

חמינה שלא טמא . קמ"ל דהואיל ומקום מושבה מתוקן שקעו של נר . כלי חרס עשוי להיות הכר יושב ומשוקע בו : מטמא באויר . דחשיב כחך לטמא באויר אף על פי שאין

מלאכת שלמה לא נטמא חברו ריב"ן אומר חולקים את עוביו וכו' . לא פליג רק אביה חננין של עץ : ח' הלפיד . נערך הלפוד ס"א הלפיד וכן כתב הר"ש ז"ל . גס כ"ד

י בין תפארת ישראל בועז

הכלין של עץ דלא נטמא מאוירו . אולם הר"ש כתב דע"י שהלזבו עודף מחשב כולו ככלי א' ורק הרמב"ם הכא כתב כלי הר"ב ובסיפא כ' גס הוא כלי הר"ש . ול"ע עכ"ל . ולפע"ד נראה דמ"ס הרמב"ם והר"ב אכתריה שהן מגופה . וכו' כסדרה הר"ש . שט"י הלזבו הוא הכל ככלי א' . דא"ל דמשום דמחוברין דל"כ גס בלא לזבו נמי . אע"כ תרוויהו טעמי זריכי ברישא ובסיפא . דכנטמא מאוירו לא סני שיטמאו ג"כ שאר הקערות כשאין מגופה . דאין כלי נטמא מאויר כ"ח (שבת קל"ח ב') אלא הכא הלזבו עושה הכל כנופה . ואפילו הוא ככלי א' . אכתי לא הוה ליה למוטמי הכל כאלא ככנס באויר הלזבו . כלקמן ספ"ד . דבאלמנעית עודפת או כשהשרץ ממנה ולפנים . אף שלא נכנס באויר החיונה . אט"ם נטמא החיונה . ועל כרחך מדהוה הכל ככלי א' . ולפ"ם ביהוה השרץ ממנה ולחוץ . פהרה הפנימית . מדנחשב כגב דטפל אינו גורר להטיק . אע"כ הכא שאני . שהלזבו העודף עושה כל כפנימיותו ככלי א' . וכו"כ בסיפא הכא נרדך לתרתי טעמי . דהרי מיירי במשקין דלמ"ס לכוון רק בנגעו מחומו . דאל"כ ננטמא גבו לא נטמא חובו . אלא הכא מדלזבו עודף נעשה כל מה שבאויר פנימי ממנו כחך א' ודו"ק : (יד) כך כתב הר"ש והר"ב . ותמתי דמה בכך . והיכן מליט דוגמתו שכשהדבר שמשם לחובו בולט מחומו לא יחשב ב"ק בשביל זה . וגם רתוי"ס חתה על זה ופ"ה שגם למה דייק תנא ותי רק בהך דמק"ס באויר . ול"ם היה כ"ל דהא קמ"ל דאף שברוב הפעמים יושב הכר תוך דמ"ק של המשבש להכי סד"א דנהוי כב"ק העשוי למלאות דקיי"ל דלא שמה ב"ק . וכחותם אלמנו לקמן (פי"ג פ"ו וחוס' שבת ג"כ ב' ד"ה הוא . ורמב"ם ס"ב מכלים ה"ה) ב"ק . כ"ל דהתם הרי ע"כ מיירי בשלא נחמלא עדיין . דאל"כ הרי בל"ז אכור לסבך בחינים שהן מק"ס . רק שעשוי למלאות [אב"י ול"מ מקדושה מרן יש לחלק בין ב"ק העשוי למלאות ע"י כלי והפך כחך אלמנו . ובין עשוי למלאות ע"י דבר שמועד למחל או להאיר . הדע דאל"כ הרי כל ב"ק עשוי למלאות לחובו הדבר שמועד לו . ומה שחמה ע"ד זרק"ל דהיכן מליט דוגמתו שכשהדבר בולט וכו' : ל"מ י"ל דכאן דמיווד לקבל הכר ורוב הכר מבחוץ סד"א דלא הוי ב"ק] . וכו' וכו' מ"מ חני מחפלין [לקמן פי"ח מ"ח] אף דאין לך מלוי עולמית יוחר מפרשיות של חפלין בהבתי . ואפ"ם מק"ס . ע"כ י"ל דהתם נמי מדפרשה אחת גדולה וא' קטנה . והחוקין משום סדור מלוא נרדך שהיו שוין באורדך ורובו ונוצה . ולהכי יש מהפרשיות שאין ממלאין כל החלול של החוקין . ולהכי מחשב שפיר ב"ק . ועוד כ"ל דהתם נמי מאן יימר דמיירי בשכבר הפרשיות בחובן . דלמא כשהחוקין עדיין ריקנין . ולהכי מחשב שפיר ב"ק [אב"י ועי' מקואות ס"ו מ"ב] אבל הכא שהכך מכון תמיד להושיב הכר בתוך חללו ורק שלפעמים מסירו משם כרנע וחזר

משנה אחרונה

ודוקא לטומאת אכל אם נפחת אחד מהם בכדי עהרתן לא פהרו האחרים לטמא אכס הכזו כדלקמן פי"מ מ"ו : חולקין את עוביו . ולחכמים אין חולקין והכל טמא . ונראה דריב"ל נמי לא פליג אלא בנטמא טהור ואטו ממלאין עוביו ממתה טוב כהא קאמר דחולקין . אבל נפחת עוביו עגמו מודה דטלו טמא אפילו נפלו משקין בלד האחד וכן משמע לקמן פכ"ה מ"ה גבי רובע והאי הרובע אם נפחת הרובע . הרובע ואחריו עמאין חני הרובע ואחריו עכוויין . אלא כל דכנטמא טוב על זה אין נפחת אחריו של עני ואילו נפחתו אחרים של האחד כל האחרים עמאין על זה ועל זה . אלא דעומתת טוב קיל עפי לענין קומתא אחרים נפחתו אחרים עמאין . וה"ה הכא לענין עוביו דהא עוביו מתור קפי מאחרים . דהכא נפחת טוב ק"ל לחכמים דאין חולקין את

כלים כלי עין פרק ב

תוספות יום טוב

י"ח

ציורים

תפארת . . .

משנה אחרונה
 קאי אלא שבני עינין
 מייקעו על חכם וקאמר
 דמימנא נמי באורי אכל
 הקובץ הוא על עין
 והכחשים תפעה בית
 שקופ כלי על חכם עיני
 לקבל המוספין על ידו
 על המורה וז"ל ח"כ
 חאי קמ"ל: המסרק
 על גזרו, לפי הר"ב
 שהמסרק הוא לני ל"ע
 אחאי עמא כיון שאינו עשוי
 לקבלה יוד נמי לא שאינו
 תפעה כלי, וז"ל עשוי
 ג"כ לקבלה שלפרקים
 מניחין גם פירות ואכלין
 שאינם יולאין מנין
 הפנימות וכדחתן כה"ל
 בפ"ד ת"ג גבי חידודין
 והלכך להכחשים מיימנאין
 אף באורי כי חכם. ור"ל
 חשיב ל"י כתפעה עמא
 שאינן עשוי להשתמש בו
 אלא לפסקי ודמי לחקק
 שבאורי הכלים דכ"ל
 שמתא כמגע ולא באורי
 דאינו חשוב טעם גמור
 ומורה ר"ל דמגע
 מיימנאין. והיינו דהני
 בחוספתא דבאורי פליגי.
 והר"ב כתב דהנכס קא
 אורי בחוספתא ולפד"ל
 דכ"ל, ור"ל הרמב"ם
 בחטרו פ"ג אס נכנסה
 עומאה באורי המסרק
 ובפירושו ג"כ ר"ל מתאר
 אס נכנסה עומאה באורי
 המסרק:

שאין כל הגר מוקטע בו כי אם מטעם ממונו: מסרק של צרצור. כמגע: המסרק של לרזור. פי' הר"ב כלי חרס שעושים על כלי חרס שעושים על פיו שזכה לו. מהטעם שמפרש [הר"ב] [במשנה ב] פרק ממוט מטיל המים ממקומות הרבה. ורוב הכלים שנותין בהם מים בארץ ישמעאל עשויים כן. וסביב אוחה שזכה בולטים עינים כשני המסרק של צרצור. רבי אליעזר מטהר צ"א. מפני היות מקיפו [מופגם] מכל לר. המסרק שעושים אותן לני. ואם נתלה שרץ באורי אותן פליגי רבנן או חשיב טוהר כלי חרס אי לא. והלכה כחכמים דחשבי לה טוהר ומטמאין:

הרבמים מטמאין צ"ב:

ח"ג. ה צרצור גדל צוצור אליעזר נכסדי אלעזר

בה רבי אליעזר רבנן או חשיב טוהר כלי חרס אי לא. והלכה כחכמים דחשבי לה טוהר ומטמאין:

מלאכת שלמה

ה"ר יוסף ו"ל הגיה הלמוד וכתב כן מלאתי: בפי' ר"ע ו"ל. כשני המסרק שעוין אותן לני. כתב עליו ה"ר יוסף ו"ל פירוש וכגון שלא י"י סביב אותו הגוי מאומה כגון שיטעו על ראשו של כלי ע"כ. והמסרק של צרצור. כמין מכבר מעשה רשע והוא צבוק דקרא הר"ם והר"א ו"ל: ופי' הרמב"ם ו"ל

וקראוהו מסרק של לרזור מפני שסביב אוחה שזכה בולטים עינים כשני המסרק וכן יקראו הפנימות אשר סביב זכר הרמון מסרק של רמון ע"כ. ובחבורו שם פ"ג ס' י'. והוא סוף לשון וזה המסרק לרזור אס נכנסה הסומאה לאור המסרק למעלה מן הרשת נמא כולו שהוא חוכו של כלי זה ע"כ:

יכין תפארת ישראל ובו עז

דריגם הם הלולין אותן כל בוקר נכנסם לדרבן מהמטה ששאלו. ואפ"ם מחשבו ב"ק העשוי למלאות. וה"ל נימא כמחשב הלאמפע דלא נחשב ב"ק מה"ס סד"ל דהכא שאני. מדעב"פ מהסלפלה הלאמפע על ידו של הכן. להכי הו"ל הכן כבית יד ללאמפע. וכל יד מק"ט מנע והמ"ס באורי (כפ"ד מ"ג) והיינו משום דיות כלים מק"ט מדאי' (כחולין ק"ח א'). עכ"ל דלחשבו חיבור להכני הוא מד"ס (וערכ"ל ורמל"מ פ"י מכלים) ולפיכך עבדו זה היכירא דלא סורף על עומאתו הרומה וקדשים (כשבת מ"ח ב'). דל"ל דלא שייך טומאה יד רק במחומר יד לכלי ממש כחוזק. ליתא. דהאר חלקה שאינה מודבקה כמרה ואפ"ה החצר מק"ט כמגע משום יד (כלקמן פ"ו מ"ג וד') וא"כ ה"ל כמגע הלאמפע אף שאינה מחוברת ללאמפע. עכ"ל מדמתפלת הלאמפע על ידו. הו"ל הנושב בית יד להלאמפע. ומעמא כמגע ולא באורי. קמ"ל כהלאמפע בלי המושב. להכי נרע עסי ממושב כירה שאינו מניח הכירה מרעיה המטה. אלא כדי לחשוב בהן כרעי טמות אחרות. אלא למי עפי לחיקו מדמתקלגין מיעיה (כרמג"ל סל"ס) ולהכי עמיה ב"ק ולא ה"ל כיד רק ה"ל כלי אחר שמק"ט גם באוריו. ונס לא נחשב כמטמאי כלי שאמק"ט. מדמתמא להכלי כשעת מלאכה ושלא כשעת מלאכה דאז כנוף הכלי דמי(כספ"ו מ"ז):

הלכתא גבירתא כללא דפרק ב

פרק ב משנה א פתח בפתח שאר כלים (חוק מכל"ס) ויש ו' חלקי דתיין בינם לבין כ"ה. (א) כל כלים הנ"ל פשוטין פהרין אפילו יש להן תוך. כקנה הלול. אבל כ"ה כח"ג מק"ט. וכגון תנור. (ב) כל כלים הנ"ל פשוטין פהרין רק מדאורייתא אבל מדרבנן מק"ט (כ"ב דס"ו) אבל כ"ה פשוטין אפילו מדרבנן אמק"ט. (ג) כל הכלים הנ"ל פשוטין פהרין רק מק"ט משאר אה"ם אבל מק"ט סדרים בחוץ למדרס. אבל כ"ה פשוטין אפילו מדרס אמק"ט. (ד) כל כלים הנ"ל מק"ט. דוקא כגנב בהן שומאה ואפילו כגנב בגנב. אבל כ"ה פהרין מק"ט אפילו באוריו. וסביב אפילו נגע שם שומאה פהרו. (ה) כל הכלים כגנשברי פהרו. אף ששבריו ראויין לתשמיש. אבל כ"ה רבייה קרא כמלת כל כ"ה. דאף ניספרא שנסאר ממנו או ראויים לתשמיש מק"ט (רשב"ם כלים פ"ח ה'). (ו) כל כלים הנ"ל שנסברו וחור ועשה כלי מן השברים מק"ט סכאן ולהבא. אבל כ"ה שנסבר וחור והדיקו חרותיה להיות כלי אמק"ט כלל (כלקמן פ"ג מ"ד). (ז) כל הכלים שנפסאו. נפסרו בין כשביה בין כשביה. אבל כלי חרס לא סגן. להן סבילה רק כשביהו נפסרו:

משנה ב ויעור ניספרא שחק"ט. בין שנשאר שולי הכלי או רופנה. כך היא. אם היה כלי קטן מאד עד שאין לו צורת קדירה. צריך שיהיוק ניספרא שלה כדי טיכה אצבע קטנה של קטן בן יומו. ואם היה כבר חמוטו כקדירה קטנה צריך שיהיוק השתא ניספרא שלה רביעית הלוג. ואם היתה גדולה כבר כחבית הנעשית בלוד שיעור ניספרא חצי לוג. ואם היתה כבר גדולה כחבית גדולה הנעשית בבית לים. צריך שיהיוק ניספרא לת. וכן כל כ"ה שגדול מה: [אב"י]. פסק ע"ד וצוק"ל כר"ע דהלכה כר"ע בחבירו ותרס"ם פירק י"ח מכלים פסק כרבי ישמעאל:

משנה ג כל כ"ה שאין בחומו ב"ק אף שמקבל ע"ג אמק"ט. כגון סכאן. מוחה פרוצה אפילו רק מרחו א'. אבוי. אף שמקבל בחומו כשקולין בו. מ"טמוקב כולו נקיים דקין דינו כפשוטו כ"ה. סילגן של חזית הים. אף דתנור כלי שוליים ככה"ל מק"ט ואפילו תלוי בצוצור נבל (בשבת ק"ה א'). הכא לא נעשה לקבלה. דחינו לנגם שם שום דבר. וכ"כ ככבב ע"כ. אף שיש לו לש"ו ב"ק. הרי ב"ק שלו משתמש רק כפי לכסוי ולא לקבלה נעשה. להבי אף שב"ק שלו מחשב חוק דהרי כלי שפירו על השרץ הו"ל כבא לתרו ופסא (פ"ג ספ"ט ח"ג) * ז"ל פ"ג כלי כלים ס"ס

ב באנזים מ"ה ע"ה פ"ה
הכ"ה :

תוספות חדשים

מ"ב (הוי"ט סד"ה ר"מ כו')
הבלתי נהגים בדורינו. אבל
הימים לא על כן שהמוד
רוך בכל ספרו אפילו באינס
האגים כללותו אלו עמו
מלפניו גם לא היה אפשר
להכיר חיבורו ולפסוק הלכה
אם לא על דרך זה וכן מוכח
במחבר מנחות דף י"ב ע"א
דפליגי ר"י ור"ט ובבבבבב
האגה נהגו דברייה לסיף
והאמר מתייבשו החתיים לסיף
ופרש"י דקיל ר"י ור"ט
הכלה כ"י ומעו דכמחבר
ע"ה כ"י ע"ה היה ע"ה
פסק ר' יוחנן הלכה כר"י
ופריך והא"י הכלה כהתם
מכנה כ"י ע"ה וכל אלו אינם
האגים צמיתו :
(ממחברות וז"ל) :

לקמן. ועיין מה שכתבתי שם : **ב** חבית שיעורה בגרונות דברי ר' שמעון רבי יהודה אומר באנזים ר"מ אומר בזיתים. מלניו
שהגרונות יתירה מכיפה כפ"י דשבת דף לא דלמרינן מהו דתימא כל שהוא לאפוקי מגרונות ולעולם עד לזיכא כוית ומלניו גם
כן שהאנזו יתירה מזית. כפ"ה דשבת דף פא. דלמרינן כוית כאנזו. כבינה. ("ורש"י פירש שם בהדיא דמוסיף והולך. ואף לשאר
הפוסקים ללא פירושו. מ"מ מסתבר ששיעורן בדרך הוספה דהא שיעור בינה ודאי גדול מכיפה כדמוכח מפלוגתייהו דר"מ ור"י בעד
ר' עובדיה מברטנורא

במילא זיתים : **ב** חבית שיעורה לחומר בויתים : **ב** חבית שיעורה
[בגרונות]. רגילים היו להניח בגרונות. דברי ר' שמעון. רבי יהודה
גרונות בחבית : רבי מאיר אומר אומר באנזים. ר' מאיר אומר בזיתים ו
בזיתים. כסחם מחני' דלעיל והוי ח"ג. ב שיעורה בכל המופים ימים שיעורו. הלפס

יהודה ורבי שמעון להסחם נמי כל אחד מיקל על הראשון לומר שאין כאן אונאה עד כדי כ"ה ומכל מקום נריך עיין בטעמן של מחלוקת :
רבי מאיר אומר בזיתים. לשון הר"ב כסחם מחני' דלעיל והוי סחם ואח"כ מחלוקת כו' והלכה כר"י. ויש לתמוה. דהא מיד תנן סחמא
כר"מ אחר המחלוקת הלפס והקדירה שיעורן בזיתים. וכן עוד במשנה ג פרק [דלקמן ובמשנה] ב פ"ח וספ"ט. איברא דהר"ש נמי
פירש בדר"מ דכסחם דלעיל. א"כ דלקמן. אבל לא כהב כלום בפסק ההלכה. ועמ"כ במשנה דלקמן בס"ד. והרמב"ם בחבורו פ"ט
מ' כלים לא פסק כרבי יהודה אלא בחבית בלבד וטעמו ודאי מאוס דק"ל דהלכה כר"י לגבי ר"מ ור"ט ואפשר נמי דהוא שיעור הביטוי
כמו שכתבתי לפי שראיתי למהר"ק בתשובה שרש קפ"ה שכתב דהנהו כללות דהלכה כמר לגבי מר. לא אחרו על הדינים "הבלתי נהגים
(" בד"ק חסר מכאן עד סה"ד

מלאכת שלמה
מסקים הרי בשל תשישה ע"כ. ומלמתי שכתב מהר"י קארו ז"ל בסוד י"ד סימן
ר"א דף רמ"ז ע"א בשם מהר"י קולון ז"ל שכתב בשרש ל"ה דכונס משקה
היינו נקב רחב כמו ערשה ואיני יודע מנין לו אח"כ ראיתי שם ע"כ שגם
הרב מהר"י קארו ז"ל תמה עליו ולא ידע מנין לו הא מילתא וגם בסוד
א"ה סי' קכ"ט הביאו וכתב עליו והכריח דדוקא לענין מקוה כתב כן אבל
לפסול כלי נטיילת ידים כגונם משקה הוי ודאי שיעורא בליר מהכי סובא
ע"כ

אליהו רבא
ב חבית כו' דר"ה ר"ה
כו'. ר"ה אולי כתיב
רוב תשישו דמכית דהוה
בגרונות רבי יהודה סבר
הואיל ומניחין לתוכה
נמי אנזים ע"ה ע"ה
לכך ולכך ומטיילין אותו
לחומר באנזים מירי דהוה
אטעו לאכולין ולמחקין ור"מ
סבר הואיל ורוב כלי חובלים
בזיתים חבית נמי בזיתים :

יבין

תפארת ישראל

בו עז

ראשון לציון

טומאה שכבר בו : (ה) אם יקב כמזליה גרונות אמק"ט. מדרכו תשישו
לגרונות : (ו) ר"ה אול בחר רוב תשישו וכדלמחן. אף בגרונות
קטן מאנזו. ור"י ס"ל דממשתמש בו ג"כ אנזים שגדולים מגרונות
הוא כעשוי ליה ולזה. ואוליין לחומר. ור"מ ס"ל דכל כ"ח שעשוי
לז"ל

יקב הכלי בזית נריך שיסחם כל סדק ונקב שנו. והיינו כשיטת החוס'
נקב שאינו מנבל טומאה מכלי דהיינו כשהכלי עשוי לאכולין. ואין בהקב
ואכ"ה מילי בזהל המח בלמ"פ. ודוקא בשלל עשה הקב ככונה כדי
מהכלי כגון בעשוי לאכולין ויקב כמזליה זית. ובעשוי למשקין ויקב ככונס משקה. או שהיה הקב קטן מזה השיעור. אבל עשאו ככונה כדי להיות פתח
להכלי. כל נקבים כאלו נריך לסחם כולם אם ינילו בלמ"פ. (ג) אולם נקב שלא עשאו ככונה ויקב כמזליה רמון ככלי גדול או ככלי קטן ונספת רובו.
אפי' סתמן אין מילי בלמ"פ מדהו"ל כנבלו בטיס. וכן נראה דעת הרמב"ם שהבאנו : א"ב ק' הרמב"ם ידיה אדידה. דבס"פ מכלים משמע
מדבריו. דבניקב כאנזו אמק"ט כלל עוד. והרי בפכ"ב מוס"מ נראה משמע מדבריו דס"ל כרבה דקאמר בפירוט כסוגיא דשבת ה"ל. דבניקב כוית
עדיין כלי הוא לקבל רמזים. לזיכא למימר דלענין למ"פ קאמר. יתא. לא"כ למה לא הקדים לומר ואם הקיפו בלמ"פ כמו שהקדים באפחת רובו :
וע"כ נריך לדמוק לרמב"ם אף אי נומא דהא דקאמר רבא ועדיין הוא כלי נקב לרמזים. היינו ולכשיהו אח"כ לרמזים מק"פ. אפ"ה מדהב :
אח"כ רבא לרב אפי' שמח לא שמע אלא ללמ"פ. ולא השיב דהיינו ביחוד לרמזים. כדהקשו שם תוס' באמת. ע"כ דהדר ב"י רבא והכי קו"ל
דמסתבר

משינה בתי"ש דר"ה רבי
מחיר אומר בזיתים ל"ה לפי
שראיתי למהר"י בתשובה
שרש (קס"ה) שכתב כו' צ"ל
שרש קס"ה ע"ה ד. ועיין
עוד תוס' שבת ע. סוף ד"ה
נדע לו כו' וע"ה יב"ט :

תוספות רע"ק

משנה ב [אות בא]
הוי"ט סד"ה ר"מ אומר.
הבלתי נהגים בדורינו
במ"א י"ה ר"ה ספ"ד כתב
דבדברי תוס' ובדמ"ה ר"ה
לא ששמע כן :

תוס' אנשי שם

ב הוי"ט ד"ה חבית כו'
לשאר הפוסקים דל"ס כו'
ל"י איזה פוסקים מלא דבין
דאנן פסקי' שם מלא הוי'
א"כ נפל שיעוריהו כתיבא
וגראה שם סתרון הניכר
בדבריו וזוה עוד ראוי
מזה דאי' שם ואם לאו
כהכרע ופרש"י כשיעור
המכריע באנזו נטיס מכיפה
וזוטר מנייה וע"ה קאמר
דשאר הפוסקים ל"ס כן ע"ה
בא"ה ור"פ ור"ט. ונראה
דמי' עוד נקי' בהנחה
מסתברא אנו וזטר מכיפה
טיס וז"ל וזטר מגרונות
אבל מטי' הא"י מוכח
דס"ל דאנו שיעורו גדול
מגרונות(ר"ש) : ("ה"ה ר"מ
כו' אבל לא כ"ל ל"ס עו'
ל"ע דהר"ש כ' סחם מחני'
דלעיל ר"מ וכו' סחם ואח"כ
מחלוקת וכו' הרי ש' נפקק

משנה אחרונה

מוכה דהיינו קדחה ולפס : **ב** חבית שיעורה בגרונות. כתב הר"ב רגילים היו
להניח בגרונות בחבית וכו"כ הר"ם והר"א ולא ידעתי כונתם בזה אם לפרש
עממא דר"ש א"כ מ"ה דר"מ וכו' ולא תסתבר דליפלו בזה אם דרך להניח בה
גרונות וה"ל לפרש נמי טעמייהו דר"מ וכו'. ולגי אומר לי עכבי ה"ה אלו
כתבו כאן בעשות ומקומם הוא כפ"ד מ"ב בני חנית שנתרופעה ואינה יכולה
להקטל כהני קב גרונות. הסם שייך פסיר לפרש שרגילין להניח בגרונות
בחבית. ונראה שאין ל"ל שרגילין דוקא בגרונות אלא דאף גרונות מניחין
ושיעורו בגרונות שדך כשודמן ה"ה בגרונות כמ"ה הר"ב שם דהני קב הוי שיעור
קטורה : ר"ה אומר בזיתים. פי' הר"ב דהיינו כסתמא דלעיל והוי סחם ואח"כ
מחלוקת. והוא דמוק גם הרמב"ם פסק בך דלעיל בזיתים ואלן פסק כ"י.
ונראה לנריך לדקדק בעממייהו דהני חאי וצמאי קמפלגי. ויש לפרש דכך
דלעיל אינה טיין להך דהכא. דלעיל איירי במיוחדת לאכולין של בער וזיתין
ולפת וכו'אל בן שדרכן ליחמך כשתמיחין אותם לנורך בישול ומחכין אותם
חמיטות גדולות וקטטת וטמיחין אותם בכלי המיוחד להך ותשם מניחין אותם
לקדחה. ולכך שיערו החמיטות כחיים ערוב שיעורי הסורה ככזים. והך דהכא
זוה בחבית שדך להניח סם פירות שאינם בגרונות ואנזים וזיתים פשמים אלו

הלפס

ר עובדיה מברטנורה כלים שיעור כלי חרס פרק ג תוספות יום טוב כא

ציונים
ג חבית. עש כנסת ד.
ד חבית. עש כנסת י.

חלופי זרימות
ג אע"פ בחזקת כלי נכחתי.
וכי' מיני גזון הפסקה
למי' מי' אע"פ כחפזין
אע"פ מקבלין. וכו'.
בבית כלן אע"פ שמחזיק.
אע"פ עובדי לא בבית.
שינקב נכחתי' שנקב.

תוספות חדשים
משנה ב (ה"ב ד"ה) ושל
החם כו' ואע"פ שהחם
כ"ל כ"ל פי' כרמ"ט.
אבל הר"ש פי' דג זה ממין
החם שא"ט חבון ככלי
חרס ואע"פ דק"ל כלי
החם אין מקבלין טומאה
אפילו מדינתו ה"ט ככלל
נזק אכל נזק כבבשן טמא
והכל קמ"ל דאם חסך פי' ד
כפחילה טהור מחסך דמסך
ונפל וכולו ניטל משי'.

אליהו רבא
ג רביעית. אע"פ
דמין שיעור טובה דקין
שכלי חרס קמני רביעית.
דכחם כלים מלוג ועד חסם
יניחו דשיעוריהו כרביעית
ד' ומפלה בגללים. דטמא
קמ"ל אע"פ דטמא בגללים
דלא מקבלי טומאה טמאה.

חדושי מהרי"ח
משנה ג (ברע"ב ד"ה)
חזרה ונשברה כו' בשל שם
כלי מעלי כו' ע"כ. אמר
כך הם דברי הר"ש אבל
מבינים דאם בשל שם כלי
מעלי אף שלא נקב א"כ
פשיטא שאין סתימה
מועיל בו ולא היא אלא שלא
נקב כלל וכי יחרט י"ל
להיות כלי אחר סתימה
טמא שלא נקב כלל אבל
צריך להרוק דכונתם דשם
כלי הוא דבשל מבעו אף
משא רחא אם יש רביעית
בשיבר לשיבר אם נקב
אין סתימה מועלת בו כלל
וכדור אבל כפי' הרמב"ם
מדות הלשון צ"ל אבל
חדש שאירש מן החבית
בשל שם כלי מעלי
משניקב לפי' כו' ע"כ.

הרמב"ם: ג חבית שניקבה. פי' הר"ב צמוליה זית. וכן לשון
הר"ש. ומיהו לדידיה אפשר לומר דפסק בכל כלי חרס כרמ"ט. אף
בחבית. לפי שסובר דהוי מחלוקת ואח"כ כחם ועל הדרך שכתבתי
לעיל. אבל הר"ב פסק לעיל דלא כרבי מאיר. לא ה"ל לפרש כן

בחבית שניקבה אלא כר"י דצמוליה
אגון. וכן מה שפירש עוד דבחבית
המחוקת מלוג ועד חסם. נמשך ג"כ
זוה אחר ל' הר"ש. ולדידיה שפסק
בפרק דלעיל משנה ב כר"ע. ה"ל
למומר מהדקות עד לודיות: **טמאה.**
דין דהוי ליה למיתמי טמא. לשון זכר.
דלחרס קאי ולא לחבית אלא מחסם
דחלוקה הדבר וסופו לשון נקבה
דלחבית קאי חסם באמצע לשון נקבה.
הר"ש: ד' ומפלה. לשון הר"ב שטח
פניה כו'. והיא מלה עברית. ותפול

על עוגי [איוני ד יו] ר"ל החוקקו והחלקת עליו כדי שיתקיים וישאר על
לד הדמיון. וזה על דרך משל. הרמב"ם: בגללים. בגללי הצק. הרמב"ם:
וטפן

ממקום
אחר
שלמה
נופלים טמאה כל זמן שהיא מחוברת ע"י הגללים: נשברה. שפלו החרסים
ודיבק השברים בקולן של סופרים. אמר המלקט לא נתייבש לי יפה לשון ודיבק

בבבשן. ואע"פ שהוסק פי הגר בפחילה הדולקת. לא חשיב ככך
כאילו נלקח בבבשן. וזהו: ג חבית שניקבה. צמוליה זית.
וטהרה. כשחזר ועשאה צופת מקבלת טומאה מכאן ולהבא:
חזרה ונשברה. לשברים הרבה (*). אלוהו השבר שיש בו הזפת מחזיק

רביעית ויושב שלה מסומך. טמא.
ובחבית המחוקת מלוג ועד חסם
עסקין. כדחתן בפרקין דלעיל.
מלוג ועד חסם כרביעית. ואע"פ שאין
סתימה מועלת (נקב הבא לאחר
שברה. שא"י חך סתימה שטעמיה
קודם שבעל שם כלי ממונה. דחבית
שניקבה שם חבית עליה אע"פ
שטהרה. אבל חרס הפורש מן החבית
בשל שם כלי מעלי אע"פ שלא ניקב.
לפי' אין מועלת סתימה בנקב שלו:
ד חבית שנתרועעה. כמו כותל

רעוע. שלא נפלו חרסיה. אבל היא רעועה כל כך שאם
יטלטלה והיא קב גרוגרות צוחכה חסבר לגמרי. וטהרה
היא. כדאמרינן לקמן באורך פרקין [מ"ב]: ומפלה. שטח
פניה בגללים כדי שלא יפלו החרסים: נשברה. שפלו החרסים
(* ד"ז וזוהו

פי' הרמב"ם ז"ל. ועיין כמה שכתבתי לקמן ר"פ עשירי בשם רש"י ז"ל:
ד אע"פ שהוא נוטל את הגללים וכו'. פי' אילו היה טמא היו החרסים

י כ"ן תפארת ישראל בועז

מכמה משניות דמשמע חיפכא. וגם לאישות כמוני מתנגד דבר זה להחוש.
ואין לומר שכונת רבותיו דאע"פ דשמן ודאי עב ספי ממים עכ"פ ע"י
שמעיה שבו מתפשט טפי גם דרך נקב קטן. ליתא. דלדברא מוכח (פ"ג
דלחם כלי חרס נקב א"כ. בשימחין גיטותהו רביעית. וניקב
החיות כלי אחר סתימה
טמא שלא נקב כלל אבל
צריך להרוק דכונתם דשם
כלי הוא דבשל מבעו אף
משא רחא אם יש רביעית
בשיבר לשיבר אם נקב
אין סתימה מועלת בו כלל
וכדור אבל כפי' הרמב"ם
מדות הלשון צ"ל אבל
חדש שאירש מן החבית
בשל שם כלי מעלי
משניקב לפי' כו' ע"כ.

דכלי כזה חמק"ט לפי' אע"פ שהוסק וכו' (* ד' דהו"ל כהוסק בבבשן:
שו) עד שיוסק כל הכלי. וקמ"ל דהו"ל כהו"ל כהו"ל כהו"ל
מחזק"ט דמדיטל פיו שו כר חמק"ט. א"כ הו"ל פיו עיקר הכלי. ובחוסק
הוא לחוד סני קמ"ל (יב"ח): שו) מיירי בחבית שמחזיק מלוג ועד חסם
הכלי שלימה כמוליה זית. ונטהר לגמרי. דאע"פ דעדיין חיו לגיסטרא עכ"פ כל עוד שלא יחדה לגיסטרא חמק"ט מחסם גיסטרא (ע"י שנת דלי'
ז' שפי' דה טהור מלוג): (יו) שטהר נקב זה בופת וע"י חוזר ומק"ט (כ"ג מ"ה) אבל כהמו בטיט לא מהני רק כשיחזיר ויסיקט בבבשן (כ"ה מ"ח)
ורק לענין למיד פחול במרה פיו בטיט אפילו לא הוסק אח"כ מליל (כ"ג מ"ח): (יא) שטוב נשבר להרבה שברים: (יב) ר"ל אם יש בהגיסטרא שהופת בו:
(ב) ר"ל זו הגיסטרא מק"ט (לעיל פי' ג'): (כא) דקודם סתימה נמו היה חיו עכ"פ לרמונים אף שאמק"ט עד שיהיהו נקב: (כב) ר"ל אבל
גיטטרא שניקב צמוליה משקה (* שרהי דמי לגיסטרא לטמא ממונה טומאה: *בב) שטהר נקב שלה בופת: (כג) אחר שטהר: (כד) דהרי גיסטרא היתה
מתחלה ולא כלי: (כה) ר"ל שמועלת סדקין שאין כמ"ל צמוליה אגון (פ"ג מ"ח) ואע"פ כגרועעה כל כך עד שכשיטלטלה עם חלי קב גרוגרות שבתוכה
השבר לגמרי. דכ"ה חו חמק"ט (פ"ד מ"ב): (כו) טח כל דפתוהיה בחזן עם גללי צק. שכשייבשו יתחזק רעיונהו. ורבותא קמ"ל. דאף
דגללים חמק"ט אף אחר שיוסק הכלי העשה מהו. אפ"י מהני סתימה שמהו לכ"ה שתקבל טומאה. וכו"ל בטפלה בטיט (יב"ח): (כז) כשיטלטלה
עם חלי קב גרוגרות חסבר לגמרי לחרסין: (כח) ר"ל אף שמתרועעה כל כך חמק"ט. וגם הגללים של הטיטול שהן מעשה עיקר הכלי. גם
כלי גללים חמק"ט. אפ"י כיון שעדיין שלימה היא. וחזי למיני אחריותה מלבד גרוגרות שם כלי עדיין עליה רק שאמק"ט: (כט) לגמרי לרסיסים:
(* ז"ל שכתב ד' לגיסטרא

משינה אחרונה
ולא זפת כדלקמן פ"ה. ועיין בהשגת הראב"ד פ"ד מה"כ: מחזיק רביעית.
פי' הר"ב בחבית שחבון ועד חסם וכו"ל הר"ש והר"ל. ולא יתכן דה"ל דנקב
שיש בו דוקא. ולפי' כה"כ שפ"ב צ"ב במתני' דהקין כיוח דרביעית הוא פחות
שביעיותו כדפי' שם: ד' והחזקתין נופלים עמיה. ולא אמרי' הכל הולך אחר
התעמיד דמ"ל בחבית דר"ל פ"ק דשבת דף ס"ו דאין הולכין אחר התעמיד.
ואע"פ דכפי' בזה חסם גבי טעמיה של מחסם ומוחמה של אלמון פליגי ר'
נחמיה ונחמיה וכו"ל לחכמים דהולכין אחר התעמיד ע"פ ד' ל"ט. בפ"ק דשבת
שם כתבו החס"ם דגבי טעמיה אינו לענין מה שבתוכה אלא שמתמיד הכלי פלמו
כח פ"ל לחכמים שולכין אחר התעמיד. ולכאורה קשה מהכא שהגללים
שמתמידין הכלי שחדי החכסין נופלים וחמיהו עמיה ויחמו הולכין אחר התעמיד.
ונכ"ה דבמות וכו"ל דלעולם הולכין אחר עיקר הכלי כשהוא שלם שלא נשבר
ולא ניקב כמו טעמיה של אלמון ומוחמה של מחסם הולכין אחר התעמיד היינו
אחר הטעמיה שהיא עיקר הכלי אבל ניקב והסוף לחסו אחר אין הולכין אחר
האבר שנקב אלא אחר עיקר הכלי שחבון שלם וה"ל בנתרועעה כיון שלא נפל
שם כלי מעלי הולכין אחר עיקר הכלי וכן לקמן פ' כהנא מ"ז שניקב וקמחו
דכ"פ הולכין אחר עיקר הכלי. וכן מוכח פ"ג מ"ז כמ"ש שם. והלכך בעצמת
דיחה עיקר הכלי הולכין אחר הטעמיה וכן בקולם אחר העמודים שחם עיקר
הכלי וכן בכלי זמיות שניקב וקמחו נכ"ה אין הולכין אחר האבר אלא אחר
עיקר הכלי. ולקמן פ' כהנא מ"ג כמ"ל לחכמים שחין הולכין אחר התעמיד:
כלי. ולקמן פ' כהנא מ"ג כמ"ל לחכמים שחין הולכין אחר התעמיד:

חזי כלי נקב בפחילה. ומשום דמני רישא ניטל פיו טהור וכד"ל דפיו חשיב
כסולו קמ"ל דלענין לזיכר חיו ק: ג חבית שניקבה. משנה זו הולכת עם
הכלל אחרת שבתוספתא דשברי כ"ה שטהר פתח אחר חין לו טומאה לשולל שחם
ניקב הכבר אע"פ שפחם הנקב טהר דלא מהני ליה עוד שח סתימה. וקמ"ל
הכל דדוקא סתימה אחר ששבר לא מהני ליה. אבל סתימה שניקבה ועשאה
בופת ונשברה הרי אחרו הכבר שיש בו הסתימה מקבל טומאה שנשברה שפחמה
בופת לא היה עניו שם שבר כלי אלא שם כלי ואפי' אח"כ נשברה לא נטל שם
כלי מעליו ואם השבר שבו הסתימה מחזיק רביעית מיעמא כשאר שבר שלא ניקב
מחוס. ופשיטא דמתני' משמע דחבית ששברה דלא נטל שם כלי מעלי אפ"פ
שטרה. היינו שנקראת בשם חבית ולא בשם שבר כלי ובשמה חלי' מילתא.
חלי' למידי שחיה יוכלה לטעולל ממנה בחי' קב גרוגרות. ועוד כ"פ כהנא דלחכמים
והר"ש כתב ג"כ דלא נטל שם כלי ממנה אע"פ שטהרה וכחז ועוד דאם יחדה
לגרוגרות מקבלת טומאה וכו"ל הר"ש. ולא יתכן טעם זה לפי' דהא בחבית
שנתרועעה כמתן חני נמי שלא נטל שם כלי מעלי והחם אין לה ייחוד דלא
חזי למידי שחיה יוכלה לטעולל בחי' קב גרוגרות. ועוד כ"פ כהנא דלחכמים
לא מהני ייחוד לל. ועוד גם להר"ש וקייטמו דמתני' ייחוד נניקב צמוליה רמון
לכ"ע לא מהני ייחוד ומתני' ניקבה קמחא קמחי ומשמע אפי' כרמון: **ועשאה**
בזפת. סחם חבית השמישה בלוגן אבל כלי שחשמויה בחמין לא מהני זפת כדלקמן
מ"ז. ובלוגן נמי דוקא סתימה זפת מהני וסתימה טייס לא מהני כדמתני'
נתוספתא שבתא ר"ש פ"ה מ"ג וכמ"ש בס"פ ונכדור הוי חיפכא טייס מהני

תוספות יום טוב בלי שיעור כלי חרס פרק ג' עובדיה מברטנורה

ה' המופל את הבריא. ע"פ ס"ט:

אליהו רבא

ומפלה בגללים ט' טהורה. לאו דוקא בגללים אלא אפי' טעלן בדבר מתקנן עומתה טהורה:

ה' וכן בחזקת הקרויה. לאו דוקא כן דכגון אפי' דקרויה זריכה לחזקת דעולה היא להשכר וזריכה חזקת הואיל והשכר מיהת בריאה הוא ולא זריכה לחזקת משערי רבנן:

ומפלה בגללים. לשון הר"ב וה"ה טעלן בטיט. כל זמן שלא חזר ולרפה בכבשן. דחביה גמר מלאכתו בלרוף כבשן וכשנתרועעה וטפלה. אין מחזירין אותה לכבשן הר"ס: היה זה חרס מחזיק רביעית. פי' הר"ב וכגון שהחרס זה מחזיק המחזקה מלוג ועד סאה. כדפרישנא לעיל. הר"ס. וכבר הכבתי בזה לעיל ט"ט: בולתה מטמא במגע. פי' [הר"ב] לטולן נעשו יד. ומרביצין יד מטמאים יהיו לכם. לכל שבלרביעית. כדפי' הר"ב במ"ב פ"ה: **ה' וכן בחזקת הקרויה.** וכן העתיק הר"ב. ולשון הרמב"ם והר"ס חזקת

ורבך ממנה חרסית. או שהביא חרסית ממקום אחר (א) ומפלה בגללים (ב). אע"פ שהוא נוטל הגללים והחרסין עומדים. טהורה. מפני שבמל שם כלי מעליה (ג). היה זה חרס מחזיק רביעית. בולתה מטמא במגע (ד) וכנגדו (ה) מטמא באויר: **ה' המופל**

את הבריא טהור (ו). ואת הרעוע טמא (ז). וכן בחזקת הקרויה (ח):

אחר ודבוקן. ואחר כך טעלן בגללים טהורה. והוא הדין טעלן בטיט. כל זמן שלא חזר ולרפה בכבשן: חרס מחזיק רביעית. וכגון שהחרס זה מחזיק המחזקה מלוג ועד סאה דשיעורה כרביעית כדפרישנא לעיל: כולן מטמאין במגע. לכולן נעשים יד לאותו חרס ומטמאין מכות יד. וכנגדו. בלבד מטמא באויר. דאין אויר ליד כלי חרס: **ה' כלי חרס הבריא.** שאינו לא רעוע ולא טהור: מטמאין. אם נטמא הכלי מאוירו. עומאים אוכלים ומשקים שנגעו בטפילה. מפני שהיא חשובה ככלי עגמו: המופל את הבריא טהור. לדוקא הכלי רעוע שגריך לאותה טפלה. הוא דחשיב' הטפלה ככלי. ונטמאו האוכלים האנושים זה כשהכלי טמא. כשם שנחלקו רבי מאיר ורבי שמעון עט חממים בטפילת הבריא. והיא דלעת יבשה וחלולה ששואבין בה מים ורגילים להדק סביבותיה בעגול

ח"ג. ד הריסיתג"ל חרסין וכן יפיו. ה' בחזקת טהור.

מלאכת

ממנה חרסים דקתני נחתמי. ושמה שר"ל ודינך מקלח מחרסיה ומ"ל לשון הרמב"ם ז"ל ע"פ ט' טהורה ודינך חרסיה או שהביא וכו': או שהביא חרסים כ"ל: ומפלה בגללים. ה"ה: טעלן בטיט ונקט גללים משום כבודא דרישא דלע"ז דלא הוי חתימה מעליהא כמו טעם טמאה דלא בטל ע"כ כלי מעליה. הרא"ש ז"ל: ה"ה טהורה. משמע אפי' מטומאת מגע: בולתה מטמאה במגע. כדקדוקת חירק במ"ס גרסי' לה וברמב"ם פ"ה ס"ג. כמ"ס וגם ע"כ אילו כחזקת רב כרי וז טהורה טחם כלשון משנתנו: וכנגדו מטמא באויר. פי' כנגד חרס המחזיק רביעית. **ה' המופל וכו'.** מה שפירש ר"ע ז"ל דנפקא מינה לעין אוכלין ומשקין האנושים בטפלה הוא פי' הרמב"ם והר"ס ז"ל: ועוד

שלמה

פי' הר"ס ז"ל ונפקא מינה לענין מי שנטמאו אחריו במשקים דלא הטפלה ככלי הבריא הנוגע בטפלה לאו כנוגע בכלי וטהור דאין הטפלה חשובה חסור אבל רעוע שנטמאו מעמידתו וטפלתו זריכה לו כרי הוא חסור וברי הוא כנוגע בכלי עגמו ושמה וכשיעור זו מוכחת הלא דבחר הכי קתני יבליה שסופלין בה וטעם בטפלו של חסור ומיחם שספלו דכוננו מיירי כנוגע בטפלה ע"כ: ואת הראשון. כמו רעוע: חידוק. כמו חידוק הר"ס ז"ל וכן בערוך אכן כפי' הרמב"ם ז"ל נראה שכחבו בספק חידוק כמו חידוק ודומה שהוא טעום אע"פ שלא הוגע בפירושו המוגע שהעתיק: הקרויה. מלאכתו כחזקת הכרויה כמו הבריה ע"כ אבל כפי' הר"ס ז"ל הביא גירסא זו

בעגול

כשם שנחלקו רבי מאיר ורבי שמעון עט חממים בטפילת הבריא. והיא דלעת יבשה וחלולה ששואבין בה מים ורגילים להדק סביבותיה בעגול

יבין

ל' כשתחיתת שצרי בכ"ח גדולים נקראין חרסין. וכל חתיכה וחתיכה נקרא חרס. וכדקאמר לעיל והחרסין טפלים. אבל הכא מיירי ששכר הכ"ח לרסיסים דקין ואז נקראה חרסית [וכן מוכח משנה פ"ה מ"ד ומ"ז וע"פ]. ומיירי הכא בגיבול החרסית יחד עם דבך ל"י ים בל"א. ועשה מגיבול זה כלי: לא) ר"ל או אפי' גיבול הכלי הג"ל מחרסית של כלי אחר. שלא היתה אותה כלי שצורה לגמרי לשברים קטנים כ"ל של ביטל ע"כ כלי ממנה: לב) ר"ל אע"פ שאחר שנטה כלי מחרסית הג"ל. חזר ג"כ וטפיל הכלי בגללים. ונתחזקה הכלי ע"ז מאד: לג) כ"ל דנקט הכא ג' מיני כלים. יקבה. נתרועעה. טהור. אפי"ה כ"ח שיקב ואחם הנקב בזפת. ונטהר ממכלי אותה חתיכה שהיה בו הנקב שנסתם. אותה חתיכה מק"ט. והדר נקט במשנה ד' נתרועעה. דלא מצעו יקבה וסתמה בזפת. הרי אם יקלף הזפת. עדיין יטאר הכלי רחוי לחזור ולהסתם בזפת. וגם חלק הגיסערא שבה עדיין רחוי להשמיש אלא אפי' נתרועעה כל הכלי לגמרי וטפלה בגללים. הרי אם יקלף טפילת הגללים מעליה. הפרס לגמרי לרסיסים. ויתבעל כל השמיש שבחלקיה. אפי"ה מק"ט. והדר נקט בזפת תליהא. דרסיסי חרס שבגלן יחד ועשאן כלי. כל שלא חזר ולרפו בכבשן אע"פ שטפל ג"כ בגללים לחזקו ביותר. וגם אם יקלף הגללים יהיה הכלי נטהר בתוארו וחזקתו. אפי"ה דיתו רק ככלי אדמה. ואמק"ט: לד) טפלה הוא יד לאויר חרס דכל יד שבכ"ח מטמא במגע ולא באויר. ואע"פ דיד שבכ"ח לא עדיף מנו. דבנגע ע"כ טמאה חזק הגיסערא מטמא יד הזה לכל טהרות כנוגע בו. וכלי לא לטהרות שנתלה באויר הוד: לה) דהיינו כנגד חזקת חרס שמחזיק רביעית: לו) דמשום דהטפול מחזיק הכלי. מחשב הטפול כלי. ולהכי אף שאין שום טומאה מטמא להטפול. מכלל עדיף הטפול הזה מנו של כלי חרס. אפי"ה אם נטמא הכלי באוירו או במגע בפנים. וחזר ונגע טהרה בהטפול נטמא: לו) ר"ל לא מחשב חסור לו. ואינו בכלל כל המחזר לטמא טמא [פי"ג מ"ז] דהכא ח"ל לו כלל. ומה"ט גם כיד לא היה: לח) דמדלדריך להטפול או"ל חסור לו. ואף דעכ"פ היא עגמה רעועה שלא היתה מחזקה ח"י קב גרונגרות. ורק הגללים יחזיקוה. נמלא שהגללים הן עיקר הכלי וכלי בגללים אמק"ט. אפי"ה כל שלא בטל ע"כ כלי ממנה בתחילה גם השתא עדיין מחשבה כ"ח ומק"ט וכלעיל: למ) ר"ל וכ"כ פלוגי ב' ר"י ע"ן שהקדום סביב דלעת יבשה ובריאה. דאע"פ

תפארת

דכ"ח מ"ח) דין מתפשט בנליעתו טפי משמן. וגם לא ידעתי מאי ומה הכריח דבחינו לך. ולא נימא דבאמת שיעור כונן שמן גדול משל מים. וז"ע: פ

בועי

הוא חרס זה שמחזיק רביעית הוי כלי לעגמו בלא שום חסור ויש לו אויר. והוא דכילו מטמא במגע דלמא מהני חיבור גללים דהוי מיהת יד דכתי' לבווי' כלי לא מהני מ"ל חיבור הוי להכניס ולהוציא כמו יד אלא דלדור אין כאן כדפי'. והוא דאיתו מחבר את הסדקין הייט שמיא שברים לחבנן לשמותן בלי סדקין דתוספתא היינו שברים דהכי פני לה חסם בני המכיל שברי כ"ח וכו'. אבל סתומה נקב דהיינו כזפת כדלמיל משום דלא כעלה מחזרת לוי ואינו כמשה כלל מחדש: **ה' המופל כ"ח הבריא.** פי' הר"ב אם נטמא הכלי מאוירו או מטמא אובליו ומשקין שנגעו בטפילה פלוגי ונראה הא דנקט שנטמא מאוירו ר"ל מחסור ולאפוקי אם נגעה עומתה בטפלה אינו מטמא שאין כ"ח מטמא מנו. ולשעת הרמב"ם פ"ב ח"ג דבמשקין מטמא כ"ח מנו וכ"כ הר"ב ע"כ ה"ה איבא לאוקתי במשקין עמאין שנגעו בטפלה וכ"כ הר"ס כאן: ר"ל וז"ל מטמאין. נראה דמטמאין חסם יד דהטפילה מועלת לכלי אם חסם כפי'

משנה

או שהביא חרסית ממקום אחר ומפלה בגללים. פי' הר"ב וה"ה טעלן בטיט כל זמן שלא חזר ולרפה בכבשן ע"כ אבל זיהוף כבשן מהני אפי' דשכר כ"ח לא מהני מיקון. שאינו זיהוף כבשן דהוי ככלי חדש: וכנגדו מטמא באויר. פי' כ"כ שאין אויר ליד כ"ח וכ"כ הר"ס והרא"ש. ועוד כ"כ פ"ז מ"ג. ולא פירשו לנו מנין להם זה כיון דידות מדאורייתא כנוגע בכלי עגמו הוי הוא ככלי לכל דבר בין לנגע בין לאויר. ולא דמי לחקך שבחמורי הכלי שכתבו ר"כ שאינו חזק גמור ליעמא באויר. חסם משום דאין השמישו קטע ולא מיקרי חזק גמור. אבל הכא עיקר הכלי הוא ואמאי אין לו אויר. גם מדברי הרמב"ם ככתבנו רפ"ב נוכה דס"ל יד מטמא באויר. ובמיקר פי' משכמינו לא לדיק לזה אלא משום דאיתא בתוספתא ה"ה כ"ח כ"ח כל דבר שאין עושין ממנו טהורים עגון זפת וגפסית שחיים בגללים ונלא אין מחברין את הסדקים. וכיון דמיפול גללים לא מהני לחבר הוי כל החרסין כחוננים בלחץ ואין בלא אויר טהור.

דלעת

כשם שנחלקו רבי מאיר ורבי שמעון עט חממים בטפילת הבריא. והיא דלעת יבשה וחלולה ששואבין בה מים ורגילים להדק סביבותיה בעגול

ר עובדיה מברטנורה כלים שיעור כלי הרם פרקג תוספות יום טוב כב

ציונים

ן יבליה עס ה"י: מנופת.
עס ה"י: הנוגע. עס ה"י:
ן מוחס. עס ה"י: קומקום.
עס ה"י: עס ה"י

אלהיו רבא

ן יבליה טו' הנוגע טו
טמא. אפי' לרנן דפליגי
עליה דרימ ורבי שמעון.
משום דמשקין שטקטין
מרכיני אה הפטעין וליה
ליבליה: ן הנוגע בתומר
טמא. ג' מיני דתמא הן
תומר תרסיס וטיט. תומר
שמיית צו אה כבנין שמתדבק
יפה. תרסיס הוא טיט של
יזרין שצויין מטעו כלי הים
ואיטו מתדבק כמו תומר.
ומיטו שצויין מהן לגמי.
והנוגע בתומר שמתדבק יפה
טמא. ותרסיס שאינו מתדבק
צ"כ טמא: קומקום.
המיחס הוא פלגי שמתמזין
בו החמין על האש. וקומקום
הוא כלי שצופין בו המים
חמין מן המיחס:

בעגול של עץ או של ברזל כדי שלא תשבר אם תגוף באבן.
דרכי מאור ורבי שמעון דמתמאין בטפילת הבריא. ומתמאין
אף צו. ואפילו היתה הקרויה בריאה. וחכמים תומרים אם
היתה הקרויה בריאה. ואינה לריכה לעגול זה לא חשיב העגול
כנופה של קרויה. ואם נטמאת הקרויה
לא נטמא העגול: ן יבליה. מין עשב
ששמו יבלא. ורגילין לטוח בו הכרות
הגדולות. שלא יפלטו היין שמויעין:
פטמין. כרות גדולות כמו הללו בעלי
פטמין. דבמסכת ביצה (דף טו):
ן מיחס. כלי שמתממים בו המים:
בחומר. טיט עב: תרסיס. דק
כחמס. וי"מ כחישת חרסיס: הנוגע

ן יבליה (= שמופלין בה הפטמין א). הנוגע
בה טמא אב. מנופת חבית אינה חיבור טו.
הנוגע בטפולו של תנור טו. טמא טו):
ן מיחס טו) שטפלו בחומר טו) ובחרסית טו).
הנוגע בחומר טמא טו). ובחרסית טהור טו).
קומקום טו) שניקב ועשאו בופת. ר' יוסי מטהר שאינו יכול לקבל את התמין
ח"ג. ן בחומר גדל בחסר. וכן בפמור. קומקום עס קומקום טו).

בחומר טמא. לפי שהוא נדבק ומתחבר במיחס וחשוב כעלמו של כלי הלכך אם נטמא המיחס נטמא החומר שחשיבו כמוהו. והאכוליס
הנוגעים בחומר טמאים: ובחרסית טהור. ותרסיס אינו נדבק ומפריך ונפיל. ולא חשיב כעלמו של כלי: קומקום. יותר גדול
ממיחס. ובלע"ז קוראין לו (א) קוקומ"ו: שאינו יכול לקבל את החמין. שהופת יתך ונמס במים חמין. ואע"פ שיכול לקבל את הלוגין.

מלאכת שלמה (ה) קעיסל

ופי' זה אחוספתא ע"פ וברמב"ם עס רפ"ב פי' דקרויה של חרס מירי מהני
ו"ל וכן מהדק את הקרויה של חרס הדולין צה מוס אם חיסה אותה צבור
או קולף ויפולא צו אם היתה רעושה הרי הן כנופה ע"כ: ן יבליה. כך
מלאחי מנוקד צפי' כהיבת די להרא"ם ז"ל של יוהר ממאה ובלסיס שנה
ובמקום אחר מלאחי מנוקד ע"י הרב בלאל אשכנזי ז"ל יבליה הו"ד כשנא
והבי"ח קמוס והלמ"ד בחירק. וי"ג יבליה הו"ד בפתח והבי"ח בתקף והלמ"ד
בחירק וכן הוא בעיני. ופי' הרא"ם ז"ל שהוא מין עשב ששמו יבלא
כדאשכחנא צפי' כל הכשר כרך ריפתא איבולא אבל צערוך צערוך יבל וצערך
פלס כהוב יבליה ופירש דבלשון הקדש שמו הו"ה אבל צערוך טפל כהוב יבלת
בלתי יו"ד אחר הלמ"ד. והר"ם ז"ל כתב דיש מפרשים יבלת מין טיט:
הפטמין. הר"ם ז"ל גרים הפדסין ופי' שהוא אלפס וכן פי' צערוך ג"כ ד"ס
הפדסין. ולשון הרמב"ם ז"ל עס ר"פ עשרים דברים הלחים המסוכים
שטופלין צה הפטמין של מוס כדי שלא ידלוג הכלי הרי הן כנופה של כלי
שאפי' נטמא הכלי מאורו אכולין ומשקים הנוגעין בטפלה טמאים ע"כ.

יבין תפארת ישראל יבין

דלעת נוחה להשחבר. אפי' לרנן לא הו"ל כרעושה. ולפיכך אין החידוק
חיבור לו [כ"ה] ואע"פ דלעת ידון כלי כלי עץ [ברמב"ם ספ"א דבלס] ופי' כ
מק"ט מנבו. עכ"פ מדלין החידוק חבור להדלעת. להכי כשנטמא הדלעת
לא נטמא החידוק וכשנגע טומאה בהחידוק אף החידוק עצמו לא נטמא.
דמדלא הוה חיבור להדלעת אפי' כיד אינו ידון. והו"ל רק כפשוטי כלי
עץ שאמק"ט כלל. ואי"ל עכ"פ נהוי כהשמיטי כלי בשעת ופלה בשעת
מלאכתן. דמק"ט [כפטי' ספ"א]. י"ל דהבא שאינו רק משמרו שלא ישחבר
שמור לא מחשב השמים טו) הוא מין עשב צר מרוח שמדבקין צו שברי
כ"ח: טא) כדים גדולים שמתמה גדלן וכבדן חוששים טפי לשבירתן.
להכי דרך לחקוס בטפילה: טב) ר"ל צהא נטרו רבן דהוה חיבור
מדריך מאד להטיפול וכדלמין. ולהכי אף שהטיפול אמק"ט מנע מדבוא
גב כ"ח. עכ"פ כשנטמא הכלי צפנים צמנע או צאיר. נטמא הטהרה
שנגעה אפי' בהטיפול: טג) אף שמדבק בהחיות. וי"ל דלהכי לא נקט
הנא הכא ליטמא דטהור וכלעיל בטופל את הבריא. דהכא שאינו שהמנופה

משונה
או צאנן העפלה מניחה עלי' שלא תשבר דומיא דחידוק הקרויה ופי' לר"מ ר"ס
כשעשוי להגין מני מיקרי יד וחכמים ס"ל דלין די אלא מה שצריך לתשמיש
לאותו צו בשעת תשמיש אבל להגין לא הוי יד ולפי' לק"מ ור"ס הוי חבור
מדאורייתא. ואפשר תשי' דקרק הר"ל לפיטו דהכלי נטמא מאורו כולמרו דאף
לאורי הוי חיבור ולא נימא דמתמאין מדבקן דגזרו בריא אטו רעוב וכל חיבור
מדבקן אינו אלא למנע ולא לאורי לר"מ דלקמן פ"ס ה"ג בני בית הפך
קמ"ל וכן מוכח מדכהא ר"ס נמו כ"ח ס"ל וצ"ב הפך פליג. והיינו דקמתי
וכן צהידוק הקרויה כולמרו דכי סיני דחידוק הקרויה להגין הוא ה"ל טופל
דרישא וכתווייהו הוי יד לר"מ ור"ס: ן יבליה שטופלין צה. הכא לר"ע הוי
יד שמתמם דמק"ט טמא יפסדו. ושוד שדך הכל לפי ליבליה וחשיב כחפון
הכלי. והא דתמין נטמא חבית אינה תמיר. משום דקמ"ל כל המשתה כסוי
צ"ח טמא כדלעיל פ"ב ופי' מנופה אין לה טומאה בעפלה אלא כיון שהיא

ד"ה ס"א טמא אפי' כלי חסר. וכן בפמור. קומקום עס קומקום טו).
יבליה טו' הנוגע טו

כלים שיעור כלי הרס פרק ג' ר' עובדיה מברטנורה

כלי נחושת. ע"כ פ"ב כ"ה. ר' חבית. ע"כ הלכה ה'.

חלופי גרסאות

בצונן ככל הדומה ס' יג"ט בצונן: ר' שפקו גר"י שפקו וגר"י ור"ש ור"ס שפקו:

אליהו רבא

כלי נחושת שזפתן כו'. שזפתין את הכלי לתוך כלי חביר ועוד מפרשין משום שלא יתקללו המכין שזוכה. וקמי' כלי נחושת שזפתן לתוך סבורין ואין חבור שאין צרכין לכך שזפתן חוץ הוא ור"ל חוץ ואם לין שלא יתקללו עמאין ופני חבור משום שזוכין לתוך יתר מלכה ס'. ע"כ רמב"ם:

שזפתן לקמן ריש פ"ד: כלי נחושת שזפתן טהורים. פירש הר"ב אם היו הכלים טמאים ונגע אדם כו' לפי שכבר יהיה כלי הנחושת אב הטומאה (כדלוחא בפ"ק דלהלות) ויהיה הנוגע בזפת טמא. ורמב"ם שזפתן טהורים. אם היו הכלים טמאים. ונגע אדם או אורגן ומשקין בזפת. טהורים דאין הזפת חבור ואינו נחשב כעלמו של כלי: ואם לין. ואם זפתן מתחלה לשום בחוקן יין. ואין דעו להשתמש בזה בחמין כלל. עמאין דלזו היו הכלי לריך לזפת והוי זפת חבור: ר' יוחנן מצרבה. כנגד הנקב הוא לזרקה. ומה שהוא שלא כנגד הנקב הוא יותר מלכה. ולא חשיב חבור כיון דלא לריך לחבית. ורמב"ם פירש. יותר מלכה. כיון שזפת ההלכה עבה ביותר. עד שזכך להגטל ממנה ותשאר החומה. ואפילו הכל כנגד הנקב: זפת שנשמה על החבית. שאינה נקובה: הנוגע בה. בזפת הזפת. טהור אע"פ שהחבית טמאה. שאין הזפת חבור לחבית: כיון שאין החבית לריכה לה: שפקו בזפת. שסחם פי הנקב של המשפך העשוי להכניס ממנו יין לחבית: רבי אלעזר בטמא. דחשיב ליה סתימה. בין בשל עץ בין בשל חרס

בצונן ג. וכן היה אומר בבלי זפת ג. כלי נחושת שזפתן טהורים. ואם לין ט. ממואין ט: ר' חבית ט. שנקבה ועשאה בזפת יתר מצרבה ט. הנוגע בצרבה ט. ממוא. יתר מצרבה טהור. זפת שנשמה על החבית. הנוגע בה טהור ט. משפך של עץ ושל חרס ט. שפקו בזפת. ר"א בן עזריה ממוא ט.

ר"ע

שעשה ההלכה עבה ביותר. עד שזכך להגטל ממנה ותשאר החומה. ואפילו הכל כנגד הנקב: זפת שנשמה על החבית. שאינה נקובה: הנוגע בה. בזפת הזפת. טהור אע"פ שהחבית טמאה. שאין הזפת חבור לחבית: כיון שאין החבית לריכה לה: שפקו בזפת. שסחם פי הנקב של המשפך העשוי להכניס ממנו יין לחבית: רבי אלעזר בטמא. דחשיב ליה סתימה. בין בשל עץ בין בשל חרס

מלאכת שלמה

על פי החבית ח"ל על פי החבית כשזפתין את החבית עולה על שפתה ואינו חבור כיון שהיין אינו עולה שמה ע"כ: שפקו בזפת ח"ל:

יבין

ישראל

תפארת

יבין

הוא הכלי שזפתין לתוך החמין רותחין מהמים (כדלוחא בפ"ק דלוחא) וכלי נחושת. ולא קומקום. וקומקום לא עדיף משאר כלי בריא דאין העיסוף חבור לו אפילו כולו מטיט. וגם לא נקט גבי' מיחס שניקב ושתמו בחומר וחרסית משום דככה"ל גם הטיט אינו סותמו. מדשאר פתוח במקום החרסין שיפלו לחוץ. והכל בקומקום נקט שכהם נקבו בזפת דלזו יתקבץ ולא לזרחה לשתמו בזפת מדשומד לל האם הזפת יתקבץ מיד. ורק בקומקום הכי אורחא דמדרק מערין לתוך חמין לפי שעה. לא יהיה הזפת יתקבץ כל כך מהר: גב' ר"ל או אפשר שישהה בתוכו החמין זמן מרובה. כמו שישהה עם מים לוניט. והרי עשוי לשנייה. ונל"פ דמיחס שניקב ושתמו בזפת לכ"ע אמק"ט. מדל"א כלל שיתקיים עם הזפת בלא. ואף שאפשר להשתמש בו לזמן. הרי אינו עשוי לזמן כלל: גב' כלי העשוי מופת לשפך לתוך חמין או לוניט. אמק"ט מדלזו כלי העשוי להשתמש בו רותחין זמן מרובה (ומהני מחד למת לא אמרו רבותינו שאפי' עשוי רק לזמן אמק"ט. המשם דזפת אינו מין שיקבץ כיעוש ממנו כלי ומידי דהוא אכלי גללים כלי אכניס ואדמה. ואי משום דזפת הוא שרף עץ. והוי"ל כולא מהעץ כשתה דף כ' סוף ע"ל הכי לא מניט שום מין מ' מיניט שמק"ט. כשתמנה מנדייתו דגזרו ב' רבנן עומאה. רק בטרסית דמטיקב כייסו מחול דמי ל"ה [כשתה דע"ז ב']. ודוחק לומר דמי לכלי העשוי מנייר דמק"ט [ע"י לעיל פ"ב בגזרו ס' ה'] ליייר שאני דממנה גדולי ארץ הוא. אבל זפת אינו רק שרף בעלמא מיל"ל דגזרו בו עומאה. והכי גם פרי שחמנו שאין דלזו בכך. לא תחשב שרף בגוף הפרי לענין דכה [כדלוחא ר"ה

הוא הכלי שזפתין לתוך החמין רותחין מהמים (כדלוחא בפ"ק דלוחא) וכלי נחושת. ולא קומקום. וקומקום לא עדיף משאר כלי בריא דאין העיסוף חבור לו אפילו כולו מטיט. וגם לא נקט גבי' מיחס שניקב ושתמו בחומר וחרסית משום דככה"ל גם הטיט אינו סותמו. מדשאר פתוח במקום החרסין שיפלו לחוץ. והכל בקומקום נקט שכהם נקבו בזפת דלזו יתקבץ ולא לזרחה לשתמו בזפת מדשומד לל האם הזפת יתקבץ מיד. ורק בקומקום הכי אורחא דמדרק מערין לתוך חמין לפי שעה. לא יהיה הזפת יתקבץ כל כך מהר: גב' ר"ל או אפשר שישהה בתוכו החמין זמן מרובה. כמו שישהה עם מים לוניט. והרי עשוי לשנייה. ונל"פ דמיחס שניקב ושתמו בזפת לכ"ע אמק"ט. מדל"א כלל שיתקיים עם הזפת בלא. ואף שאפשר להשתמש בו לזמן. הרי אינו עשוי לזמן כלל: גב' כלי העשוי מופת לשפך לתוך חמין או לוניט. אמק"ט מדלזו כלי העשוי להשתמש בו רותחין זמן מרובה (ומהני מחד למת לא אמרו רבותינו שאפי' עשוי רק לזמן אמק"ט. המשם דזפת אינו מין שיקבץ כיעוש ממנו כלי ומידי דהוא אכלי גללים כלי אכניס ואדמה. ואי משום דזפת הוא שרף עץ. והוי"ל כולא מהעץ כשתה דף כ' סוף ע"ל הכי לא מניט שום מין מ' מיניט שמק"ט. כשתמנה מנדייתו דגזרו ב' רבנן עומאה. רק בטרסית דמטיקב כייסו מחול דמי ל"ה [כשתה דע"ז ב']. ודוחק לומר דמי לכלי העשוי מנייר דמק"ט [ע"י לעיל פ"ב בגזרו ס' ה'] ליייר שאני דממנה גדולי ארץ הוא. אבל זפת אינו רק שרף בעלמא מיל"ל דגזרו בו עומאה. והכי גם פרי שחמנו שאין דלזו בכך. לא תחשב שרף בגוף הפרי לענין דכה [כדלוחא ר"ה

אחרונה

אבל זפת שאין בו שום ערך לכ"ע טהור. ומאכל נראה לידות הכלים שהם יומר מנשיעור דפסורין כמ"ס הר"ב פ"א מ"ב ויטל אפי' יותר מנשיעור ת"ל עמאין הם. היינו אפי' רלה לקיים טהור דהא הוהפל את הכריא טהור וכן יוסר אכלי דהכא משמע אפי' רלה לקיים דהא הוהפל את הכריא בידים עשה ומזיך דרוה לקיים ואפי' טהור. אלא דלקמן פכ"ס לכאורה לא משמע כן ושם הארכיט' גז: משפך. למאי דמפרש הר"ב פלוגתייהו אם המשפך חשיב כלי קבול ע"י הפקק. ל"ל דאינו משפך של בעלי בתים דשל רובין לפולס עמא אפי' אינו פקוק דלגיל פ"ב מ"ד. ומיאו ס"מ לפירושי נמי שכל מחלין דפי' לענין המשפך תליני אלא לענין הפקק אי חשיב הפקק כגוף הכלי ואזכרין הובטין דפקק עמאין כאלו נגעו בכלי דומיא דבני לטביל: של עץ ושל חרס. נראה דה"ה של פלס ושל זכריית דינס קבל חרס כיון שאינס מין עץ. אבל בשל מהכא לא שייך פלוגתא דפשוטיהו נמי עמאין. ומיאו דלמי דפי' הא כלי עץ נמי פשוטיהו עמאין מיסת מדרבנן וקסא לפי' הר"ב מ"ס דל"ט ור"י דממדיין לגמלי משמע. וי"ל דפשוטיהו האשמיין כלים לנד בעשת מלאכה לאוד מדרבנן נמי טהורין כמ"ס הרמב"ם פ"א מ"ב ויטל אפי' ר"ל רפ"ב:

ב' חבית : טס : גיסמרא .
טס סבלה :

חלופי גרסאות

ב' בחצי קב גרוגרות נ"ג
ב' בחצי קב גרוגרות . גיסמרא
נ"ג : גיסמרא .

אליהו רבה

ור"י מטמא . דליה ליה
הן סבלה :

תום אנשי שם

פ"ד א בר"ב ד"ה רבי
יורה דע"ב דס"ב
ר"י כו' . נ"ג אחרי לא פליג
ר"י ס"ה . נ"ג דע"ב נ"ס
אלו נחמיה דסוכר דכתיב
שלימה אין דרך לשמש בה
רק כשעומדה על שוליה
ואולי לשעמוה בשבת ק"ד
ב' דכתיב מעין מלאכתו וסא
לא קרא מעין מלאכתו
כדבא"ב ר"א ט"ס קכ"ה א'
הסע מעומד הכ"ל לאו מעומד
(ר"ש) : ב' בחצי קב גרסא
דנחמיה דמחוקת סבלה
ויומר מיירי דלי נחמיה
מגו ועד סבלה כמו במ"א
דפרק דלנו"ג כתיב ח"י קב
הוא יותר מלוג סבלים והל"ך
כשני כתיב קב נחמיה
המחוקק לוג או שני לוגין
פחות מעט . א"י כוללו כתי
המני' כר"ע דר"ב מ"ב
שאלו שתין כהה מהו וק"ס
לס' דלא הוה מני' תבין
קמיה כ"ב ואפי' הודויה
היו מחוקקות עמי מהני קב
ועוד כ"י נ"ג דלתי כר"ע
דלא דנברי ר"י מני לא
הזכירו חבית כולל אלף
דנר"ש וס"ב דפי' כ"ב'
דלעיל גבי חבית מלוג ועד
סבלה א"ל לומר כ"י (נ"ג) :
ה"י ד"ה בחצי קב כ"י .
וזכירא ב' . כיונה ה"י
פחות דכיון דלמתי' וכן
לערוכו ונעבור קו"ל שאלו
פחות מבי' שערות מהו ידעו
שקב גרוגרות הוא מנון שתי
סעודות . וכמנה העמים
הר"י דנשעו כיונה רחוק
אין עניה למה שלפניו .
(דו"ס) :

הוספתה ופירש הר"ם בפרק דלעיל מ"ג . דזוקא אחרם ספירש
מן החבית כו' . אבל חבית עלמה אפי' ניקבה בשוליה למטה
מריבועית במוליה זיה . אם סתמה בזפת טמאה . וכן פירש עוד
פ"ב מ"ב : רבי יהודה מטמא . שכשניטל האון וגשבר המדוד
יושבת על שוליה : חבית שנפתחה .
בשוליה . והיא מקבלת כשטמה על
דפנותיה . מהר"ם : או שנחלקה כמין
שתי עריבות . פי' הר"ב ואינה יכולה
לישב על תחתיה . ואם תשב לא יכולה
לקבל דבר . הרמב"ם : ב' בחצי קב
גרוגרות . פי' הר"ב דהוא שיעור
סעודה אחת כו' . כדמוכח סוף פאה .
ומסיים הר"ם . ואמרין בפרק בכל
מערבין (דף כט) וכן לעירוב ע"כ .
לעירוב פחותות הן משאר סעודות . כדלקמן פי"ו משנה יא .
ובעירובין פי"ו מ"ח . מפרש דשתי סעודות עירוב הן גרוגרות .
ואילו שאר סעודות גדולות שליש מלבר . כמ"ס הר"ב ט"ח משנה
ב : גיסמרא שנתרועעה . דזוקא בנתרועעה . אבל ניקבה אם

ור' יהודה מטמא . דליה ליה הך סבלה . או שנחלקה . לחכמה כמין
שתי עריבות . ואינה יכולה לישב על תחתיה אלא על דפנותיה : רבי
יהודה משהר . דסבר ר' יהודה דהא דתנן הדקים שבכלי חרס יושבים
שלא מסומכים שהן טמאים . היינו מן הסוליה ולא מן הדפנות .
שדרך שיהיה שבר הכלי יושב על שוליו
כדרך שיושב כשהוא שלם : והכמיה
מטמאין . דסברי כלים עשויין להוסיבין
על דפנותיהן לפרקים : ב' ואינד
יכולה לשלטל בחצי קב גרוגרות .
מחוך שהיא רכועה והגרוגרות
מכזיזים נשברת לגמרי בטלטולה .
ולכך שיערו בחצי קב דהוא שיעור
סעודה אחת דקב גרוגרות הוא שיעור

החדוד (י) . מהור"ה) . רבי יהודה מטמא (ו) .
חבית שנפתחה (ז) . והיא מקבלת על
דפנותיה (ח) . או שנחלקה כמין שתי עריבות (ט) .
רבי יהודה משהר (י) . והכמיה מטמאין (יא) :
ב' חבית שנתרועעה ואינה יכולה להמלט
ב' בחצי קב גרוגרות (יב) . מהור"ה (י) . גיסמרא
שנתרועעה

ב' סעודות . כדמוכח בסוף מהכת פאה . גבי אין פוחתין לעני
בגורן מקב גרוגרות . וכל דלא חויה למלטל בה שיעור סעודה א'
כשצורה דמיה : גיסמרא . כלי חרס שנחלק לשנים . ונעשה גיבוי
מרי

מקבלת זיתים טמאה הואיל ומיוחדת לאוכלין . כדקחתי לקמן גבי הי
בה

מערבין (דף כט) וכן לעירוב ע"כ .
לעירוב פחותות הן משאר סעודות . כדלקמן פי"ו משנה יא .
ובעירובין פי"ו מ"ח . מפרש דשתי סעודות עירוב הן גרוגרות .
ואילו שאר סעודות גדולות שליש מלבר . כמ"ס הר"ב ט"ח משנה
ב : גיסמרא שנתרועעה . דזוקא בנתרועעה . אבל ניקבה אם

מלאכת שלמה

פרק ד א ור' יהודה מטמא ור"מ ס"ל כר' יהודה כדמוכח מן התוספתא
הר"ם ז"ל : ב' בחצי קב גרוגרות . גרסיק : גיסמרא ונספר
אהר גרסי' וכן גיסמרא וכו' . הר"ה ז"ל . גיסמרא היינו גיסמרא ה"ל

שמשן ז"ל . עוד כתב ז"ל . ואינה מקבלת משקי' דזוקא בנתרועעה כו'
כדקחתי לקמיה גבי היו זה חדודין דכי נסדקה (פי' נתרועעה) דזוקא משום
דנשקן חקון לטופלה כדקחן בסריק' דלעיל גבי חבית שנתרועעה ונס כבאן
מלמתי

תפארת יבין

מיהן עומדתן שמקורם . וגם אמק"ט להבא . ולא דמי לנפוד [ס"ט]
דהתם מההלה עשוי לתשמים ק' . ונ"ל עוד דקמ"ל בהא דעוקן מכריעו
מסד"ה שיק"ט . דהרי מניו טוהל לתשם שלא יכריעו העוקן . ומ"ס
מארכובה וב' כרעיה או קלרה וב' כרעיה שמק"ט מדיטול לתשם אגודת
[כסוסה ט"ו א' קמ"ל דשני הכא בגיסמרא . דכל דלא חוי להדיא . רק ע"י
תיקון מה משדי שדי לה . וכדקילו מה"ט גבלי . כשבתם נקב שבה [פ"א
מ"ג] : (ב) בליון קקט ניטל מדליונו גוף הכלי . רק מחזיר נקב לתשמים
לבד . דכל שיעוקן שהוא מנוף הכלי . שייך בו ספיר טפי לשון שגבר
מהכלי : (ה) דגיסמרא שנטהר שעה א' אמק"ט עוד [כשניל פ"א מ"ג] :
(ו) בניטל האון והחידוד . דלא דמי לניקב וסחמו דלא פליג לעיל
[פ"א מ"ג] דהתם מדיקב נהבטל לגמרי מתשמים שבו . משא"כ הכא
הגיסמרא בעלמה ראויה היתה לתשמים . ורק שהאון עיכב תשמישו

יבין ישראל

וכשניטל המעבד הרי חוי לתשמים בכל גיסמרא : (ז) שגפלו כל שוליו :
(ח) כשטמה חיתה על לרה . מקבלת תוך כסן שבדופן הכלי סביב :
(ט) קתני רישא לרבותא דרבין דלף שלא נשאר כלל מהסוליה מטמא .
ומחלקה נקט לרבותא דר"י דלף שנשאר קלה מהסוליה מטמא : (י) דס"ל
דגיסמרא אמק"ט רק בשישאר בה כל שוליה . ורק כבה"ג מיירי גיסמרא
דמטמא לעיל : (יא) דס"ל דגיסמרא אין לריך כלל שולי כלו . ונ"ל דמורו
רבין דכ"ח ששברה אף שנשאר גיסמרא נחטבל ממנה טמאה דמיעיקרא
וגם אמק"ט להבא קורט שיהיה לתשמים גיסמרא . רק ס"ל שכשיתחבר
לתשמים מק"ט להבא [ועמ"ס לעיל פרק ב] וכן מוכח מהרמב"ם [דפ"ט
דלויס] : (יב) שיעור קב . מדקך שיעור סעודה היותר קטנה [כשלי פאה
ופ"א שיעורין מ"ח] : (יג) משום דשנתרועעה כ"כ עד דכשניטלנה עם סעודה
קטנה כזו תשבר . אף שאינה מכניס משקה דרך הבקעין שבה . שדי לה .
וחו

פרק ד א ר"י מטמא

והא דתנן בפי' דלעיל מ"ג חרס שניקב ופשוטו בזפת
פסור אחיה כתיב דהכא ולא כר"י . ונראה הו' דלא חמי התם
פלוגתא דר"י . דהתם טעמיהו בזפת והיקבו בידים היו רבותא דלפי' תיקבו
בכוונה פסור לת"ק . והכא קמ"ל רבותא לר"י וטעם האון נשבר החידוד
מחילה מטמא ר"י . ובעיקר טעמייהו בחצי קמפלגי . ים לפרש דפליגי בהא
דפליגי הרמב"ם והרא"ב ז"ל פ"ח מה"כ דהרמב"ם סובר ה' דמכני קרא שברי
כ"ח לטומאה להחמיר אחי דבכל שאר הכלים לריך השבר שיעשה מעין מלאכתו
הראשונה כדלקמן רפ"ד ורפ"ז . ובכלי חרס החמיר בשעשה מעין מלאכה
כל דהו עמא . והרא"ב ז"ל דתם שאין חילוק בין שברי כ"ח לשאר כלים אלא דאי
לאו ריבויא ה"א דכלי חרס גרידו וחרס הנשבר אין לו פקיה ע"כ . והשתה ח"ק
דהכא ס"ל כסבנת הרמב"ם שהחמיר הכתוב בשברי כ"ח והלכך אין לטו בו אלא
חידודו דשברים עמון חישמאין בכל דהו . אבל אם ניקב השבר או נשבר בה
והיו מסבנת כהגא"ד דתם הנשבר אין לו פקיה . ור"י ס"ל כהרא"ב ז"ל דכ"ח
שוה לשאר כלים וקרא גלי לן דלא אחרי' חרס הנשבר אין לו חקיה והלכך אפי'
שבר או תיקו חמיה ל' . ובהו ים לפרש כתי טעמייהו כשישאר שמתקבלת על
דפנותיה ר"י מטמא לשעמי' דס"ל דכ"ח שוה לשאר כלים ואין מיעמתין אח"כ
עשויין מעין מלאכתו הראשונה . ומתמים לשעמייהו דס"ל כהרמב"ם דכ"ח א"כ
מעין מלאכתו הראשונה ואפי' יושבין על דפנותיהן מטמא . ויחיה השכה דלא
מתי פלוגתא דר"י דקופא לעיל פ"ב גבי הדקין ככ"ח יושבין עלה מסומכין דהתם
סיק דוכתה . אלא תשם דפלוגתא דקופא שייכא ביה דרישא : או שנחלקה .
גבי כלי עץ קמין לן קמין רפ"י כל כלי עץ שנחלק לנטיס פסור ומשמע אפי'
יושב על שוליו . והכא ככ"ח אפי' ר"י חודר דיושב על שוליו טמא . וזה משמע
דשבת הרמב"ם עכצנו דכתי קרא ככ"ח להחמיר תשאר כלים וים לנדקק למה ל'
למימתי תמתי שנפתחה ומקבלת על דפנותיה' או שנחלקה וכה"ג דיק הש"ס רפ"י

משנה אחרונה

דכח קמא גבי האלקן במים או שלקה במרמי' תמתי ל"ל . ונ"ל דשנחלקה
דקופא לאו שנשברה אלא בתחלת עשייתה נעשה סיטלה ליתקב דתמתי כה"ג
רפ"י ורישא תני לרבותא דהכמיה אפי' נשברה מעמאין וקופא לרבותא דר"י
וטעמיה דר"י : שאין דרך כ"ח בכך שחיה שאין' ליתחלק כדאמרי' כה"ג בפ"ח
שאין חילוקין כ"ח במחילה מפי' הרמב"ם טס שאין דרכו בכך וכדפי' בפ"ח מ"ז .
ויחיה דלא פליג ר"י רפ"ז ככלי עץ : ר"י מטמא . דכתי יושב על שוליו כמו
קודם שנשבר . וכה"ג פליג לענין שבת פ"ז דשבת מה"ה ר"י חומר ובלבד שיהיה
עשויין מעין מלאכתו : ב' חבית שנתרועעה . סתם חבית מיוחדת לאוכלין כדלמיל
פ"ג מ"ב הלכך משערין בגרוגרות ואפי' דמניחין בה ג"כ זיתים ואגוזים כדאמר
התם . אבל קביכית סעודה אינה אלא בגרוגרות והכא בשיעור סעודה משערין
והא דכתב הר"ב דנתרועעה כשצורה דמיה וכו"כ הר"ם והרא"ב אפי' דלפי'
שברה מיעמתין השברים בכדי סיבת קצין או כדביעית דלעיל פ"ב גבי הדקין
בכלי חרס ואמאי' בענין הכא ח"י קב . ז"ל דכהא נתרועעה דקופא כיון שהיא
שלימה אינו מתיאש ממנה סיטלה נטיס או בגללים ויתחמה בה במחילה
והלכך אינה מיעמתת בשיעור קצין אלא בחצי קב . אבל נשברה לגמרי מתיאש
דשמיים דהשקין . ויחיה ל' בכל דהו . ונ"ל עין זה לא דזוקא בכלי חרס
דכ"ח בכל הכלים . אלא דתני לה ככ"ח לרבותא דאפי' דשברי כ"ח בענין
שישמשו מעין מלאכתו הראשונה אלא דחו לטוס מלאכה כדפי' במתני' דלעיל .
הכא בנתרועעה בענין מעין מלאכתו . ונשאר כלים דשניין בשברים שישמשו
מעין מלאכתו שיעור דל"ס בנתרועעה : גיסמרא שנתרועעה . דין גיסמרא
הוא בשבר המתיים שנתרועעה . דבחיית כיון שמייוחדת לאוכלין אין משערין
אלא בלובלין ואפי' מחוקת תשקין אם אינה יכולה להטלטל בגרוגרות סתרה .
וגיסמרא אפי"פ שמקבלת אוכלין ויכולה להטלטל בגרוגרות כיון שאינה מקבלת
תשקין סתרה דכל פיקרה אינה מיוחדת אלא לקבל תשקין טעפין . ואפי"ג
דלג

ג' איוו רחא...
ב' איוו רחא...
ה' איוו רחא...

הלווי גרסאות
אובלין גרסאות
ג' גרסאות...
ה' גרסאות...

תרי: שאין שירים לשירים. כלי שלם חסום עליו ומשום סדק פורחא לא שדו ליה. ומצויין שירים של כלי דהיינו שבר כלי ומשומין תחתיו אבל שבר כלי מצי נסדק בצמולא משקה. משהא שדו ליה. שאין אומרים הבא שבר כלי אחר להניח תחת שבר כלי זה: ג' כל שנשאלו אגויה. תשובה נסמרה. ואפי' היא שלימה הואיל ואין לה אונים לטלטלה ממקום למקום. ואם נתרועעה. שיעורה בצמולא משקה: היו בה חרודים. סתם

הר"ם: ג' [היו בה חרודים. לשון הר"ב סתם תרם הנסדק וזלזום ממנו חרודים. ומסיים הר"ם כעין שינים בולטין מן הגיסמרה. והגיסמרה מקבלת כשיעורה. והשינים הבולטין הוא החידוד. ע"כ. ומ"ם שנתרועעה ואינה מקבלת משקין. אף על פי שהיא מקבלת אוכלין פתורה. והוא פסוק באיוב מא' [כב]: (פ"א) שאין שירין לשירין (ה): ג' איוו היא גיסמרה (ו). כ"ר שניטלו אגויה (ו). היו בה חרודים יוצאין (ו).

מלאכת שלמה
נאלתי כתוב בספר הגדה וכן גינדא שנתרועעה ואינה מקבלת משקים וכו': שאין שירין לשירין. כ"א שירין לשירים במ"ם ה"ר יהוסף ז"ל וכן כתב בבמה מקומות במשה אחת מהנה בס"פ הערביין הגיה הערביים במ"ם ואינו רואה טעם מספיק גדולדי דבגמטא המנה הכל שזה שאינו מקרא לדקדק נזה: ג' כל שנשאלו אגויה. תשובה גיסמרה ואפי' היא שלימה וכו' לשון ר"ע ז"ל. כתב עליו ה"ר יהוסף ז"ל פ"ו זה אינו נראה אלא פירושו שיעטל כל רחבו עד שיעטל האונים של החבית או היו גיסמרה אבל אם שבר פחות מזה עדיין קרא שלם ע"כ והר"ם ז"ל בחבורו כ' חבית שיעטלו אגויה הרי

הוא כניסמרה אפי' אין אחת: היו בה חרודין יוצאין. פי' הרמב"ם ז"ל חרודים חלולים בולטין כוונתו והיו רחבין אותן חרודין בענין שאם היו עומדין יתים בניסמרה היו סן מתמלאין מן אחרו חרוד נעמא כמנע רחבין למר אם נגע שרין בניסמרה בתוכה נעמא החודו או אם היה שרין באיור גיסמרה כנגד איור החודו כמו שנתבאר מהלורה. נעמא החודו עם הגיסמרה באיור ע"כ. וכתב ה"ר שמשון ז"ל היו בה חרודין כרוב משניות כתוב והיו בו"ו ואעפ"כ תהלת דבר הוא ע"כ.

יבין תפארת ישראל
והו לא מחשב כלי. וא"ת מי גרע מניסמרה שמכלי גדול כשיעורו לק"ט בשמחויק הנסמרה רביעית. ואינו מוליא משקה [פ"ב מ"ג] וה"ל חבית שנתרועעה ים בה כמה גיסמרה כו. ים לומר ה"מ בגיסמרה מובדלת לעומתה אבל הבא שמתחברת לחלקי חבית רעוע. הרי כשיאחו בחלק אחד יתפרק ממנה הגיסמרה שמתחברת הרביעית ותשבר. וכתוב' שבה ל"ה ב' ד"ה יקב הירעו. כל שכלי שלם עדיין אף שהוא רעוע. אינו מיהו לגיסמרה. ואם מיהו בעל דעתו אלא כל חרם: (יד) ר"ל הגיסמרה ותשימה הוא רק שירים מכלי שלם והשמישו. אף שאין יכול להשתמש בגיסמרה כשהכלי. אפי"ה מקיימה עדיין. אבל כשחורה ונתרועעה הגיסמרה אף שעדיין יכול להשתמש בה קלה בדוחק. עכ"פ השמישו היא רק שירי שריים הוא ולא חייבה לי' וזרקת. והרי מה"ע כשיקבה הגיסמרה בצמולא משקה. אפי"ה עדיין יכול להשתמש בה משקה. כשיעור דבר מה תחת הקב. דאפי' גיסמרה צמולא שלימה (ו) כשחורה בגיסמרה משקין (ו) ר"ל אפי' לא יוכל רק אגויה של כלי שלם מחבבה גיסמרה. וכ"כ נפחת קלה משפת דופן הכלי. או שחלקה לב' חלקים ומעלה למטה [לשון כ"ו ע] וז"ל רמב"ם בלשון רבים לאשמועינן דבתי' להכלי ב' אונים רחין שיעטלו שטין. דל"כ הרי אפשר להטלטל הכלי ע"י און השני [ואפי"ה דמקופתא דמילתיך (פ"ג) אמרין דנסדקי אונים אפי' בלחמ מן סני. ארכה משכ רחיה לנדרשו. דמדקא תתם נסדק. פי"ג דק נסדק האון סני נא'. תאם דחושם מלשחמם צו שמה יאחזה באון הנסדק ימנחם הכלי המלא מידו]: (ו) דעוקין בולטין משפתה סני

משנה אחרונה
מזה. ועוד נראה שכרי הר"ם כוונתו שהוא מפרש כל השיעורין דתנו לשל רפ"ג בשיעורי כ"ח ליעור כולו שיעור בשולחן שאין מקבלין מן הקב ולמטה כלום ואם יבלין לקבל דפנומין היינו פלוגתא דר"י ומתים בר"פ אבל ברפ"ג חייבין שאין יבלין לקבל כלום וכן ה"ל דאמר ס"א המלניש ניקב בתולא משקה עיור מלמחא גיסמרה נמי שיקב בשולחן והבא בנדרשטע ג"כ אין יבליש לקבל כלום אבל ניקב בתולא משקה מלמחא משקה מן הקב ולמטה שיעורם צומים והיינו שכתב הר"ם גבי היו בה חרודין והגיסמרה מקבלת כשיעורה עכ"ל כלומר מן הקב ולמטה עדיין כלי הוא ולמטה מן הקב שיעורה צומים כמו בחרודין: ג' כל שנשאלו אגויה. פי' הר"ב כיון שאין לה אונים הוי גיסמרה ומסיים הר"ם אגויה טהא ליעלבל בלא אונים. והב"א מפרש שיעור רחשה עם אונים ע"כ ובתוספתא מני אפי' אין אחד שיעור. וז"ל כיון שאינה יכולה ליעלבל הוי כמו אגויה יכולה לקבל כלום: ה"ו בה חרודים. כתב הר"ם כעין שינים בולטין והגיסמרה מקבלת כשיעורה ע"כ נראה כוונתו דאין זו כמו גיסמרה שנתרועעה ולפי' דשיעורה בצמולא משקה. דהתם אחר שנתעית גיסמרה שנתרועעה. והבא לא שנתרועעה ומקבלת כשיעורה והלכך שיעורה צומים והוא כת"ל ליעל. וה"ל עקב שאלו הוי כמו שנתרועעה. אבל עקב מלמחא כיון שמקבלת מן הקב ולמטה דינו צומים כמו בחרודין כת"ל. ומ"מ קלה קשה דגיסמרה אפי' קודם שנתרועעה אינה עשויה אלא לקבל משקין טעופין כת"ל המלניש פי"ג וא"כ תאמי משערין צומים ונראה לחרודין הוי כשיקבה מלמחא כענין הוי מקבלת למעט כשיעורה ואין י גיסמרה ויעטלו אגויה שאני שנתקבלת לן שמישה שאינו מיעלבלת כדרכה אבל חרודין למטה הוא כלי כדרכה ומן חרודין משערין צומים כמו עקב מלמחא דמן הקב ולמטה למטה צומים כתי"ל רפ"ג ובה ע"ל כל דברי הר"ם כהונן ובת"ל והא דקרי לה הר"ב גיסמרה וכו"ם בלשון כל המפרשים היינו דא"ל חייבה גיסמרה שנתרועעה חרודין כיון שלא נפגמה בשולחן און שיעורה אלא צומים: ה"ו בה חרודין יוצאין. משמע דלדלעיל קאי חייטלו אגויה וכן כתבו המפרשים גם הרמב"ם

במורה

חדושי מהר"ח

משה ב' (במשנה)
 משמא במגע ט' עכ"ל
 ג' דלפניו הר"ב והיא
 כפי' הר"ש ע"ש או לא
 גרסין מסמא במגע הלא
 אפילו באור מסמא ולמה
 לו כגע רק גרסין כל
 המקבל עשה בויתים מסמא
 אפילו באור אבל להרשב"א
 חראה שם כפי' שגריא
 שיש לו כוונה אחרת
 בהשגה ולאוי להעתיק
 שפי' אריכות ע"ש ולפי
 פ' כל המקבל עשה בויתים
 פירש שהחידוד רחב אבל
 יכול להיות שבין חידוד
 לחידוד יכול להיות שיש
 פרוק רב ואמר שאם
 החידוד רחב לקבל ויתים אף
 בנגע שרץ במסמא והיא
 אפילו נחלה באור רק שלא
 כנגד החידוד מסמא החידוד
 משמע נגע. אבל אם נחלה
 השרץ נגד החידוד שרחב
 לקבל ויתים אוי מסמא הכל
 מסמא אוי הן החידוד הן
 המסמא אבל אם אין
 רוחב של החידוד לקבל
 ויתים או אינו מסמא אלא
 א"כ נחלה השרץ נגד
 המסמא ואז מסמא החידוד
 נגד החידוד או מכל פה
 דוק במ"ס והמצא כדברי
 ואף שהרב תי"ש לא העיר
 בזה כלל חרה הוא הדק:

כל המקבל. כלומר כל שני חידודים שמקבלים ואין יולא זית
 מביניהם: בויתים. הכא נמי סתם כדבי מאיר דריש פ"ג ועיין מ"ס
 שם במשנה ב: במשמא במגע וכנגדו ומטמא באויר. עיין בפ'י
 הר"ב פ' דלעיל מ"ד: [קתדרא. פ' הר"ב כסא וכו'] על העגלה.
 לפי שראה בלשון הרמב"ם שכתב סתם
 בהליכתן בדרמים. הוסיף הוא לבאר
 על העגלה. אבל בטוסחאות ארץ ישראל
 נוסף על הגמלים. ועיין עוד בפ'י
 הר"ב
 כמין קתדרה (ה). כל המקבל עמה בויתים משמא במגע. וכנגדו משמא
 באויר. וכל שאינו מקבל עמה בויתים. משמא במגע. ואין כנגדו משמא
 באויר

מלאכה שלמה
 ע"כ: היתה מופה על צדה. כפי' ר"ע ז"ל נראה שז"ל מטעם יד וכן הדין
 ביהיה מוסה על לרה שחלקה לארכה וכו': עוד בפירושו ז"ל וסחם מהני
 כהמ"ס

קורפיוח

מלאכה שלמה

עוד כתב ז"ל ויש משניות דל"ג ברישא וכנגדו מטמא באויר ול"ג נמי כל שאין
 מקבל אבל במשנה דווקנית גרסי' ברישא כמו בסיפא וסיפא למסמא כרצנן

בועז

ישראל

תפארת

יבין

חלוק בין נקבה או נתרועעה. וט"ס היפך. ואע"כ נקט במשנה נתרועעה. משום
 רישא בחבית. דליתערך למנקה נתרועעה דלע"ל דלוינה מכניס רק מוצא
 משקה אפי"ה המק"ש. ואין להביא ראיה להר"ש דכל נקב שבניסמא של כלי
 העשוי לאוכלין שיעורו במזיא זית מהא דל"ג. במשנתנו דלמרי' דלירי' שיהיה
 החלול שבין העוקלין כמוי' זית. ליחא. דהתם רק לענין שלא ימאח העוקלין
 באויר בעינין הך שיעורו. ולפיכך אפי"ה בעשוי הניסמא למשקה בעינין שיעורו כך.
 אבל לענין שיחבטל הסומאה לגמרי מהניסמא. אפי"ה צבאה מכילי העשוי לאוכלין
 שיעורו
 שכבד היתה הניסמא טמאה. ושוב נעשו או נתלו טהרות נגד החלול שלפנים מהעוקן נטמאו. מיהו כ"ל דלפי' נחלה טומאה כנגד האויר שבין
 עוקן לחבירו. ג"כ נטמא כל הניסמא. דהרי הוא כ"ש מרווח שבין עפופטי' [פס"י]: (כא) שהעוקלין רחוקים זמ"ל עד שזית יולא מביניהן:
 (בב) דמדרחוקים זמ"ל. או"ל העוקלין רק כיד לניסמא. וכל יד שבכ"ח המק"ש רק בנגע שם טומאה ולא בנחלה שם טומאה באויר כנגדו ולע"ג
 דלכתי מקבל שם העוקן כנגדו בפני' אפי"ה דיו רק ככל ב"ק שבאחורי כלים [פ"ג סי' ל"ד] [ואילוקי' מ"ש עוקלין מנ' עפופטי' [לקמן פס"י] דלמ"ג דם
 אויר רחב הרבה בין העפופטי'. אפי"ה נותן כנה מז לזו. וכל שהכנה ולפניה אפילו נחלה עין רק נגד האויר שבין העפופטי' טילו עומא. ז"ל הים השמים
 היתה פ"ה אף. ואין ל"ת לאויר שמתחו מתת העפופטי'. אבל הכא תמנים הכלי צבואו הוא. וזית הפסק אויר כות שבין החידודים לא מתכב לפנים ממנו [תוכן]
 מיהו ביה' צבא. וכל מתחלה כן עוקן עוקן שפטה סביב. ורווח צויתין כוילתו זית. ג"כ דיו כן. וממנו זית כן [ואי] לעיל
 ספי' נמחקן] או נקט ניסמא לרבותא: (בג) כגון קדירה שחלקה לארכה ונעשית כב' עריבות [לעיל ט] וע"ז א"ל להשתמש בכל חלק רק כליטתו
 על לזו. והרי אם ישתמש בו כך באופן זה. יהיה אותו לך שהיו בו השוליים בתחילה בולטין הבהא כמין דופן עפי מהלך שהי' שם פה הכלי
 בתחילה שאין שם דופן. והיינו עיין קתדרא דבסיפא: (כד) ר"ל או שכבד קת' משפת הכ"ח. ונשאר קת' מהשפה. ועי"ז יהיה הנזונה הניסמא
 עיין כסא שדך בולט מאחוריו. שיתמוך עליו גב היושב. וע"ז המונח זו או זו של ניסמא. לא יקבל העוקן הבולט כל כך הרבה כאלו היו כל
 שפתותיה

כמין קתדרה (ה). כל המקבל עמה בויתים משמא במגע. וכנגדו משמא
 באויר. וכל שאינו מקבל עמה בויתים. משמא במגע. ואין כנגדו משמא
 באויר

משנה אחרונה

זית הסם שניקב בשוליו ול"ש: כל המקבל עמה צותים. וכתב הר"ש
 בחוספתא מני כל המקבל עמה צותים. הסם צותים למסקן ומתניין
 במיוחד לאוכלין פ"ב. ול"ש דנמיוחד למסקן הא בעינין כבונם משקה ואמאי
 מני כל המקבל עמה צותים וסיימו מוציא משקה. ולפי"ה נראה דהוא דחוספתא
 אינה ענין להך דמתני' דהתם לא נזכר דין חידודים אלא כולה בניסמא איירי
 ומפשי' איירי בניסמא ובתרי הכי מני היתה מופה על לרה כמין קתדרא הוא
 הדבר כל המקבל עמה צותים משמא במגע ובאויר וכו' ולא איירי בחידודין
 דגבי חידודין לא שייך ליתמר כל המקבל צותים דאי מקבל מים פ"ב שאין שם
 דקדק משאו דנמשאו מוציא מים וכיון שאין שם אפי"ה דקדק משאו אין כאן חידודין
 כלל. אלא ה"ק דמופה על לרה הוא הדבר כלומר דגם לו ניסמא לא ימיקר
 ומפשי' ואזיל דין הניסמא שאם נתרועעה אח"כ שיטורה במקבל מים כדקדמי
 במתני' לעיל שאינה יכולה לקבל משקן ספורס. והוא דמתני' מני ספורס
 סתם אם אינה תקבלת משקין. ובחוספתא מני מתמא במגע ולא באויר דמתני'
 איירי שנקובה בשוליים כמוי' משקה אפי"ה תקבלת מים. ובחוספתא איירי
 שנקובה דפשי' והוא מקבלת מן הנקב ולמטה. והיינו דלמך כל המקבל עמה.
 כלומר מן הנקב ולמטה ודייק מני בחוספתא ומני כל המקבל עמה צותים בשפה
 שמתרה למוכה משקן אלאה דכרטי לענות למוכה שלא יקבצו בשוליה:
 ואין כנגדו משמא באויר. פי' הר"ב שאין לו"ב כ"ל אפי"ה נגס
 לעיל פרק ג משנה ד כ"כ. ושם כתבנו דלא יתכן הילוך זה וכאן קשה
 גם כן מה לזכר ים בחידודין אלו דליהו ידות. ונתתם כ"כ דכבא
 פשיטא דהא מטמו ביוני שאין כאן אויר בלי הוילוף ואין מקבלין עמה כמש"ל
 בשם הרא"ד. ולהתמנ"ל כל מדבניהם אין מטור אלא למגע: דחירוק מופה
 על לרה כמין קתדרא. לא ידעתי פירוש דבר זה וכי קתדרא מופה על לרה
 והא כבא לשיטה מיקרי קתדרא כדקטן בכחות ארבעה וישבת בקתדרא וכן
 בכתה דוכתי גם כל כך צבא שהארץ ומני אס מקבלת ואם אינה מקבלת. כל
 אריות

צותיו כתב ניסמא שהיו זה חידודים ומיהו ל"ל דה"ה כלי עלם שגשכר עשה
 ונעשו חידודים מני כך דיו והא דלכבדו לה אינפלו אוני' היינו בשעה ציטילו
 אוני' באו חידודין והיינו מני כמו כלי שלם. ומיהו ציטיל פ' חידודין שכתבו
 הר"ש והכ"ל ע"ש שצרכו דרך לבה החידודי' וביניהן אויר וכו' מדברי הרא"ד.
 אבל הרמב"ם גפופטו נראה שהחידודין הם יולאין ובלעין מזדי הכלי והם כמו
 חתמים קבועים ויש להן חלל המקבל החלל שלהן צותים איירי ולא הויכר
 אויר בחידודין כלל ונראה דיולאין משמע ליה הכי שיולאין מן האד ובלעין דמנו
 לית הפך וזית הכר שצרכו דלקמן פ"ה מ"ג. ולכן מפרש נגע ואויר דמתני'
 כולו בניסמא עמיה שאם הניסמא נעמאת נגע משמאין חידודין.
 ואם נעמאת באויר לא נעמאו החידודי' דמתפשט נמי הכי כהוא דצית הפך
 ומשמע דכ"ל דאם אינו מקבל עמה צותים אינו חסור אלא מרכבן וכל חסור
 דצרכן אינו אלא למגע ולא לאויר כמ"ס בחבורו פ"י. ויחא לדיד' הא דקתם
 לן הכא דשיטורה צותים ובפ"ג מ"ב פסק כ"י באגוים. אלא דקתמי הכא
 במגע ולא באויר והיינו שכתב ר"ת צותים ספך. ומ"מ לענין הלכה ז"ל דלא
 ה"ל להעתיק צותים שכבר פסק גבי צותים באגוים ושמה התם לומר הכלי מתיך
 כלאוים. וככה לענין שיהי החידודין חסור לניסמא צותים אינו חסור. ולהר"ש
 דקייסמו דמתני' חידודין הנאין פ"י שצרכו וביניהן אויר. מפרשי נגע ואויר
 דמתני' במגע ואויר ויש על החידודין עממן שאם מקבלין צותים כקתם
 וכבאם בין שנגע שרץ בחידודין וכן שהוא באוירן הכל פתח וכבאיתו מקבל צותים
 אינו חסורין כגוף הניסמא ואויר החידודין אינו אויר הניסמא אבל אם נגע
 שרץ בחידודים נעמאת הניסמא כ"ל כרא"ל ואם השרץ באויר הניסמא נעמאו
 החידודין להרשב"א. וז"ל עומאת החידודין היינו לעמא אוכלין הנוגעין בהם אבל
 אויר אין להן. וז"ל לשפת הר"ש וסייעתו דחידודין יש ציטילן אויר א"כ ה"ה
 ככלי מים שניקב מזלו אם יש נקב כמוי' זית אין כנגדו משמא באויר אבל
 במגע למטלה מן הניקב עממאין. והא דלמרי' רפ"ג דמיעסר לגמרי צותים

שולי קרפיות. על פי ח"מ. ונראה שיש להוסיף על פ"ט. ד' כלי חרם. שם פ"ט ט"ז: הבל מהור. שם

חלופי גרסאות. הצידוניים גדל הצדנין: ד' שלש ט"ז.

אלוהו רבא. ד הפנימית עודפת הכל עמוד. שאם נפל הפנימית הפנימית עומת לכל חס נפל בכל אורי המנוחה סבורים אין זה חרם אלא נב: מבהר ולפנים. חס נפל הפנימית עומת: מבהר ולפנים. חס נפל הפנימית עומת: מבהר ולפנים. חס נפל הפנימית עומת: מבהר ולפנים.

תום אנשי שם. ג ב"ב ד"ה קרפיות. פ"ט מקומן וכו' כ"ה"ס ואין נראה שמקום הוא קרפיו חסר הנה משלש הסכר שברי רעק הוא חרם מא"י ונראה נא"י קאי אלא שיר אחרת נשמח כן הוא נא"י או שטח לה - (כ"ד): ד ת"ש ד"ה שפיות כו' שטח הקיפון כו' נ"ל להגיש שמה קיפון. (לכ"ה): בא"ד שיש ט"ס כו' ונ"ל שאינו עומת דורות האסומכא עולה כדמות עגול ארון קנה מנובא כספרי טעום. (כ"ד):

הר"צ בפכ"ד משנה ב: קוסים. פי' הר"צ לשון קשות הנכד' ובסנהדרין. סוף פרק ט. והרמב"ם כתב שנמצא בקלח הגוססות כוסין וכן בחבורו פרק י"ח העתיק כוסות: שלכך נעשו מחלתן. והתנאי אשר התנינו בשבירי כלי חרם. בפרק השני שיהיו יושבין שלא מסומכים אמנם הוא לכלים שנעשו בעת עשייתן להיות יושבים שלא מסומכים. הגה יעטף שיהיו שביריהם כן. ואז יקבלו עומאה. הרמב"ם: ד שפיות. דע ששפיות. וזר. ולבזיו. ודפן. ענין כולם בזאת המסכתא שיהי' אלאם הן אוננים גבוהים על שטח הכלי. ר"ל שטח הקיפון. ויתחלפו שמוין [כפי] התחלת תמונת הכלי. כמו שהמלאש [שקורין] שפה הכלי המרובע. לבזו. [והעגול] המונח האסומכא

שפה וזולתן מההמונות. דופן. והשפה הקטנה [בנובה] זר. הרמב"ם. [וכ"ל שיש ט"ס שמ"ש האסומכא. ל"ל האסומכא. והוא עגולה שמהר"ש ז"ל. שפיות קרמלתי מוקד: הפנימית עורפת. כו' הורה א: החיצונה עורפת. כו' הורה ב:

מלאכת. ששני ולא היו לבזיון שוליים שמה יתוסף ויקרש הדם ע"כ. הר"ז ז"ל ס"א והצידוניים בוי"ו. עוד כ' שלא מסומכין ס"א אלא מסומכין: ד' ספאיות. כמו שפה הר"ש ז"ל. שפיות קרמלתי מוקד: הפנימית עורפת. כו' הורה א: החיצונה עורפת. כו' הורה ב:

יביין. שפוחיה קיימין: (כה) קמ"ל דלא כר"י לעיל [מ"א] וכו' דקמ"ל עוד. דא"ל דכשנעמוד הגיסטרא על דרך עמידת הכלי במטובה בתחלה אין העוקף מקבל כלום. אפי' המקבל העוקף עכ"פ השתא בהגיסטרא כשהוא מוטב על ג'. משערין בה כד. וכו' דכשי' עוקף א' בולט בשפה זית תחת השפוד מק"ט שם באויר. והו' כ"ל דה"ה בכלי שלם ששפתו א' גבוה ושפתו ב' נמוך משערין כך רקנקט גיסטרא מדמלי בה כן וכמנ"ל: (כו) גיסטרא שהיא מכלי הנקרא קרפיה: (כו) כלי הנקרא קוסים הנעשות בצידון: (כה) משום דשניהן אין להם שוליים דחבין בשוה כ"ל בהמונה אחרת: (כט) וכו' כלפי' לעיל [פ"ט מ"א] ולהכי גם גיסטרא שלהן מקבל עומאה כן. והיינו דקמ"ל הא: (ל) ר"ל כל מה שבחך הכלי מחוץ לשפה הפנימית העודפת שגובה יותר משאר השפיות. הכל נחשב גב כלי חרם ואמק"ט (ב): (לא) דכל שחון להשפה הגבוה ביותר מחשב גבה: ר"ל

אחרונה. דל"ל לא מתיישב דאמר חולקין האמלטים ומשמע דטוני דזופן של ג' פנימי עומת ואחתי הא גבו ממש הוא. וגם עיקר פי' זה דמתרי' לפנין עומתה הכלי ייירי אם נעמח נמנע שך של השפיות. לא מתיישב לשון הכל עמוד והכל עומת מאי הכל כיון דלפנין הכלי נמוך לויירי. אבל הרמב"ם ז"ל יס' לו פי' אחר נמשמטו דכולה מחטי' מייירי שנעמח הכלי אם נעמח אובלין ומשקין עמחן השפיות ואמר שאם הפנימית עורפת והשך נמוכה הכל עמוד כלומר כל אובלין ומשקין שנשפיות שחולה לה סבורין. ואם החלונה עורפת והשפיות נמוכה כל עמשים תמנה עמח וכן אם אמלטיית עורפת שלפנים ממנה סמך שחולה לה סבור. וכו' בחבורו פי"ג. והטעם בכ"ל נ"ל משום דק"ל לקטן פ"ח מ"ג מוכי ולא טרן מוכי שאם ה' כלי בתוך כלי ועומתה בפנימי ואובלין ומשקין בחיטון. או עומתה בחיטון ואובלין ומשקין בפנימי עומת דמוכר אחר קממנה ולא חרן מוכי ודוקא ששפת הפנימי למעלה משפת החיטון או בשוה. אבל אם הפנימי שקוע לגמרי בתוך החיטון אין זה חרן מוכי דכולי' כחד חרן דמי דהכי גמירי לה לפנין עומתה דהשקוע נפל הוא לגבי חיטון וכדפי' בפ"ח. והשתא נכך דהכא נמי אם הפנימית עורפת כל שחולה לה סבור דמה שחולה לה חרן אחר הוא ואולי שיש שקועים זה בתוך זה ודאי אולי' עומת דהשקוע נכחן דלית' וכחד חרן הוי. אבל אלו ששה זה נזד' זה כל חרן הוי חרן לעלמא כיון שפנימי עורף וליכא שקוע. אבל כשיטון עורף ונמצא שפנימי שקוע הוא למטה משפתו של החיטון וממילא אולי' עומת החיטון וכולו באויר החיטון נמוך וכולו בחיטון. ומ"ש כשיטון עורף חרתי' דטלחה הס כלאיר החיטון. עומת דלמחא שהשפה של הכלי נעמית לזרזן אורי מוכה כדאמר' כה"ג פ"ק דשבת ד' ח' מתייבט לתוכן עומתה הכל אין עמח לזרזן אורי שחולה לה. והלכך כשפנימי עורף והחיטון שקוע אינו נמוך כאלו הוא באויר הפנימי שאויר זה עומת לשפה אינו עומת אורי. אבל חרן עורף הכי אירכ' הוא לזד' הפנימי ולכך נעשה ופירי חסוד אורי: דהיי' שוה. לקמן ספ"י אמרי' דשנות ידונית כחוד מוכי אם זה בתוך זה וממילא נכך דהכא נמי כל חרן בתוך כלי נעמית הוא ואין להם

קרפיות. על שם מקומן וכן כלים חדים שאין יושבים שלא מסומכין: וקוסין. לשון קשות הנכד'. ובסנהדרין הגובג את הקסוא. והוא שם לכלי שרה. וקוסין הן מיני כלים ששוליהן חדים. וכשנשלים בהן מניחין אותן על כלי ברזל שקורין טריפיר"י (א) בלע"ז. וכשמורידים אותן. סומכין אותן באחד הכירה: הצידונין. שנעשים בצידון: ד' ספאיות מלשון שפה. שיש לו שלש שפחות לפיו. ואויר צינחיס. צין שפה לשפה: הפנימית עורפת הכל פהור. כל מה שהוא חרן ממנה נחשב כגבו של כלי ואין כלי חרם מסמח מגבו אבל מה שחודן הפנימית עומת: החיצונה עורפת הכל טמא. דהיי' חולה לה כגבו של כלי ולפנים ממנה חסוד חוד. וכן אם אמלטיית גבוהה ממנה ולחוד חסוד גב ולפנים חסוד חוד שהכלי מתחלף עד הגבוהה: היו שוות. שאין

החנה בשטח מה הגזרת בם' המורה פי' ל"ו מחלק א' ובפי' להמורה. המוחסם לאפוד"ב פי' ע"ג [בקהלמה] כהמורה ב"ה ונקדים הקדמה: ד"ה א"א חולקים

מלאכת. כחמשים ולפני וכו'. אמר המלקט ודלא כר' יהודה: שולי קרפיות וכו'. ובערוך שולי קרפיות פי' כלי חרם שאין להם שוליים לשבת אלא יציאו כלי חרם אחר כמין גביע ומושיבין הקרף הוא עליו ע"כ: קוסין. פי' הרמב"ם ז"ל כמו קוסים כלומר ששוליהן חדים כמין קוז יש שכותבין צדדי ובמקלח מוסחאות נמצא כחוד כוסים ע"כ. ובערוך עברך קסם פי' כוסות ממש הן כ"ל"ק בקו"ף מתחלפים ונקראו על שם מקומן על צידון רבה שנעשו שם ודומין לבזיון

ב כירה . עם חלפה ב .
ושיריה . עם פפ"ו סי' א'

תוספות אנשי שם
ד"ה משייסיקנו כו' . ז"ל
דיומור כו' . ח"ל לא
דבר"ש רבותא חתי לאשמועי'
דלא בני זירוף ככנן כמו
כפ"ל כ"ה ח"ל . ז"ל
אירי והא"ל קאי ויחזור .
(ז"ש) וע' מש"ל במ"ד :

עד שייסיקנו ומיאו לא בני היסק גדול כדי לאפות בו פת אלא כדי לאפות בו סופגנים פת שנליתתה רכה העשייה כספוג דהייסק מועט
כני לה : משייסיק את החדש כדי לאפות בישן . וחדש כדי לאפות בו סופגנים בני היסק מרובה מן היסק . ואם היסק החלש
היסק מועט . דהייסק כזה היה יסן ראוי לאפות בו סופגנים . היינו גמר מלאכתו . ואין הלכה כרבי יהודה : ב כירה . מקום
שפיתת שתי קדרות . ופעמים שנותנים הקדרות לבשל בכותה ופעמים על גבה : תחלתה שלש . גובהה און פחות משלש אלבעות :
משנתגמר מלאכתה . מלחתי מטמאה

תחלתה (א) . משתגמר מלאכתה : סופגנין (ב) . רבי יהודה אומר משייסיק את דיומור לא קאי על זירוף שהיה קודם .
(ג) כירה (ד) . תחלתה שלש (ה) . ושיריה שלש (ו) . ויחזור עוד וייסיקנו :
תחלתה (ז) . כירה (ח) . משתגמר מלאכתה . מלאכתה
ח"ג . ב שלש כנל הדפוסים שהינם שלשה וכן נבחר :

מלאכת שלמה
פליג בחורת הכינים פ' שמיני פ' עשירי ודאמר למשתגמר מלאכתו מקבל
סומאה חף בלא היסק : ב כירה תחלתה שלש ושיריה שלש . גרסי'
פריקן

יבין
ד היינו עיסה רכה שא"ל היסק הרבה כל כך כעיסה עבה . דרך שאר
כ"ח לא חשיב נגמר מלאכתו עד אחר שלרף בכבשן כסוף פרקו לעיל
אבל תנור בני ל' בשהוסק היסק מועט לאפות סופגנין ונ"ו רמ"ג ס"י"ט
הג"ח (ג) : (ד) ר"י ממוטט בשיעור הסקה . דכשהוסק החדש בהסקה
מועטת דכני זה לאפות סופגנין בתנור יסן . אף שזה החדש לררך הסקה
גדולה מזו כשיראה לאפות בו סופגנין . אפ"ה נחשב החדש כנגמר מלאכתו :
(א) כל תנור שמוכר במשנה א' רחב למטה וא' למעלה כדי לשמור חומו
כפי לררך לאפות פת . לררך חמימות יהיה לאפות הפת שמדבק בכותלי
התנור בפנים . אבל כירה שעשוי רק לבישול . א"ל חוס רב . דהחמימות
עובר מיד לתוך הלח שבקדירות שמושיבין אותן ב' הנקבים שבגג הכירה
כדי שיתבטלו מהאש שתחתיין תוך הכירה . להכי עושין אותה בדפנות
זקופות בשוה ורוחב הכירה למעלה ולמטה בשוה : (ב) בני בשתתלו
בזווין
שהריוח גדול . וקטן היינו שהריוח קטן . וכמ"ל בשם רבותיו ס"י ד' . דנ"ו ב"ס' ממילא רוחא שמעתתא . דה"ק המשנה . תנור תחלתו ד' . ושיריו
ד' . ר"ל כל תנור כשהתחיל לבנות ממנו ד"ס . אף שדעתו להגביה עוד יותר . אם הסיקו אז כדי לאפות בו סופגנין כבר מק"ס . ואם היה גבה יותר מד"ס
ושכר ממנו קצת מנבזה . אם נשאר ממנו גובה ד"ס מק"ס . דברי ר"מ . וחכ"א ד"ל גדול . ר"ל ד"ל ביה בדעתו לבנות תנור שרוב גבהו הוא יותר גדול
מנובנה ד"ס . או שכבר גמר תנור שרוב גבהו . יותר גדול מד"ס . או שני בשוה גובה השתא ד"ס ולא בני פחות מזה . אבל כקטן . ר"ל אבל בשוה
רוב גבהו קטן מד"ס . או אם גובה השתא כני בשהתחיל הפת לבנות ממנו ספ"א . או מק"ס כבר . ושיריו גבוה . והוא ס"ד ש"ס דשיריו גבוהו
דקאמרי רבנן . קאי אהנור ספ"א . דסיימי מריה . ולהכי מקשה . תנור ספ"א למאי הוי . ומשני אב"י . דשיריו גבוהו היינו גדול . וגם גבה ס"ד ד"ס דגדול
דקאמרי אב"י . היינו בשוה רוב גבהו גדול מד"ס . ובהא קאמרי רבנן לררך שישתיר ממנו רוב גבהו . ומש"ה מקשה ה"ס תו . והכי בנדי"ל ה"ב' מודו . בן
לר"מ דכני ד"ס . ומשני הא בני ס' הא בני ו' . ר"ל לעולם ושיריו גבוהו דקאמרי רבנן אקטן קאי . כלומר בשירוב גובה התנור הקטן הוא פחות מד"ס . ומאי
דמקאי אב"י לנשיריו גבוהו דמתניתין גדול . לאו בשירוב גדול מד"ס . רק שהוא גדול יותר ממה דס"ד דמקטן . דברי המקטן היה סבור דשיריו רובו היינו
רוב ספ"א . וע"ז השיב לו אב"י בגדול . ר"ל דשיריו רוב דקאמרי רבנן במתניתין . היינו בשירוב גבהו הוא גדול יותר . דהיינו שהוא גדול ספ"א או יותר
ואפ"י הוא בן ו' שהוא הרוב היותר גדול מכל הרובין הפחותין מד' . בכללו כני בשתאר רוב גבהו ודו"ק . וע"י דכרי רבינו תורת חיים שם בשבת .
שתחמ"כ הדחיק א"ע מאל שם בני הסוגיא והאריך למחוק סקו' בש"ס . ולדבריו כמ"ל אמתו שם בדרך המלך נלך . אולם עדיין לא נחה דעתי להכני
דבר אלהים חיים . דעדיין יש להקשות ל"ל להש"ס לדחוק ולומר . הא בני ס' . הא בני ו' . הול"ל דה"ק חכמים . ד"ל גדול ר"ל בשרפה לבנות או בשכר
בנה תנור שגדול מד"ע ולמעלה . ואפ"י עד ק' ואלף . בכללו כני בשהתחיל בגובה ד"ס . או בשתאר ממנו גובה ד"ס אחר ששכר . אבן כקטן .
ר"ל אבל בשרפה לבנות תנור שקטן מד"ס כני בשהתחיל בו ספ"א . ושיריו גבוהו . ר"ל ושיריו של תנור שקטן מד"ס גבוה . כני בשתאר ממנו רוב גבהו .
ובלבד שישאר מנבזה ספ"א . דכפחות מזה לא מוי למידי . ואמ"ל . א"כ קשה . דא"כ יהיה סופו חמור מתחלתו . לתחלתו אמ"ק' עד שיאב גבהו ד"ס .
ובסופו ינאב דכני בשתאר רוב גבהו אף דלא הוא ד"ס . יש לומר כבר הקשו שם תוס' כך בשבת וכוה"ל' וכבר ייסבו הר"ם והר"ב בטוב טעם ודעת קאשיא זו
דהוה ק' גם לפי שתי' דרבותיו . שפירשו דחטר שגובה מט' ספחים ולמעלה כני ד' ספחים . ובגובה ו' או פחות מזה כני גבוהו . וכמ"ל בשם .
גם לפ"ו ק' קושית התוס' ה"ל' ותרו דבבן ו' או למטה מו' . כיון שכבר היה תנור שהשתמש בו . להכי אף שנתקלקל ואינו ראוי כל כך . מדלתי גבוה ד"ס .
אפ"ה משתמש בו והולך . א"כ ה"ל הוא מליץ למימר אי הוה מתרץ הש"ס כפי מ"ש לעיל . אע"ב מדלתי מוקי הש"ס כדבריו ה"ל' . היינו מדלתי ניהא
ליה להש"ס בך סנדל שכתב הר"ם והר"ב דמדכבר השתמש בו אינו זורקו אף שאינו ראוי כל כך . וא"כ אי אפשר נמי לפרש כפי הר"ם והר"ב . דבבן ס' כני
בשתאר ד"ס . דברי גם לפי שיש בו יהיה ק' קושית תוס' ה"ל' . ולמאמ משיעור להו לרש"י ותוס' שהפכו הגירסא . ובבן ו' לררך שיר ד"ס . ובבן ס' לררך רוב
ודו"ק היסק . ויתבאר אב"י בשמיים שחני לבצר כל זה ונחני בדרך אמת : (ג) ונ"ל עמימי דבשלתא שאר כ"ח תשמישן גם בנה . וכ"ס קדירות לא
כני להו ההסקה שייסק בשעה שמשבל בנה . דהרי תשמישן מנפנים . והייסק שייסק בשעה שמשבל בנה הוא מנחין . ולהכי לררך היסק יפה בכבשן מקודם
שישתמש בנה . אבל תנור עשוי לאפות בו פת . ואפשר שפיר שייסק התנור ע"י יפה גם כאלא יהיה מתורף בכבשן . וחו הרי היסקו ותשמישן בתיקום א"י
הוא . דהיינו שניה מנפנים להכי בני ליה בייסק מועט . ל"ל להרשב"ם כ"ס זירוף בכבשן לבד משתב נגמר מלאכתו . אולם להר"ם והר"ב בתנור להכי
לא בני ליה זירוף כבשן . משום שאמר הזירוף טוב יספלו בפניו כדי לעבותו לשמור חומו (ואין מספלו קודם זירוף בכבשן . דלאו מחמת עבוי ביותר לא
זירוף יפה) להכי לררך היסק גם אחר הסיפול . והנה מלשון זה של הר"ם והר"ב משמע דתרחי בעינין . דהיינו זירוף בכבשן . וגם היסק לסופגנין .
אלא שרתי"ס כתב בשם הר"ם שפי' כבר בתחלת המשנה דהייסק לסופגנין לבד מהני . ורק בזירוף בכבשן לבד לא מהני . אמנם הר"ב דלא פי' קן משמע
ספי דס"ל דתרחי בעינין וכדאמרינן . ולא תקפו לדידי' מיורות הערביים (מ"י) דא"ל שארפו בכבשן ואפ"ה מק"ס . י"ל מאן יימר דדייקין לה כתנור . אולי
אינו עשוי רק להעמיד בכותה קדירה לבשל בכירה דלכ"ע כני כשיסיקה לבשל בה בינה קלה (כמ"ב) . ולפ"ו הא דקאמרי בס"ס לעיל . דכל שאר
כ"ח לררך זירוף בכבשן . ופי"ס והוא נגמר מלאכתו . והרי הך סיוס דברי מותר יהיה אלא לזירוף נקטי לל מר כדלית ליה להרשב"ם והר"ם ה"ק
זיקא

משנה אחרונה

ב כירה . פי' הר"ב מקום שפיתת שתי קדרות וכ"ס לקטן פ"ו ת"ג ונגמ' דשבת ד' לח . ותימה על פי' רש"י במ"ק ד' יו"ד ונגדה ד' כ"ז שטוס
מאס

ד תנור מ"י שם פ"י ה"ג
ה מרסר . שם פ"י ה"ג

תוספות חדשים

משנה ד (ה"ר ר"ח) או
שכוס כו' אפי' מכניס
לכירה חוץ זה אשלו
מכניס ליו עיקר הדרכה
מכחן כו רותח עפי דא
עיקר היסק מכניס הוא קף
שכן הוא בפי' ה"רם דלדידי
יחא דבר במתני' טור
ובלוקמן חלל ה"רם שכתבי
דגס' טוח לא עיקר אפי'
ובס' (א"ל) מייבש קלח ע"ט:

תוספות רע"ק

פ"ה מ"ג (אות כה) ה"ר
ה"ר דברי ר"ם וישר
ה"רם חתומי) בפר"ח
הקשה חא הך ספסאה
רובן היא ודל' לפסק
פסק האביב קל'א
ר"ש : משנה ד (אות כו)
ה"ר ר"ח פ"א א"ל
אפי' כיצד שלא לדעת
כך משמך בחתומי וא'
לא משום היא תוספת
הייתי מפרש דג' ענינים
הם מאחר ששם דא
חשיב היסקולא מכניס כו'
ומיהו לא יתן כו' (בצ"ל):

תוס אנשי שם

בפר"ח ד"ר"ם מתמיר בפר"ח
הקשה כו' . (ג' תור"ם)
ולע"ז דעמ"י דהרמ"ם
מ"ט גופא דיון דהך
טומאה אינה מדל' לבע'
ואל' כ"ס בגזירותיו והפטר
כדין טומאה כח"מ וכן
כניוהי"ט ומ"ה לא חקקה
עליו ולא מיר' . (ג')
ד בחו"ה ס"ה בהר"ב
ד"ה או שהוסק כו' מייבש
קלח . וז"ל ש"ל מיהו לק"מ
ה"רם דהיסק שלא לדעת
אפי' מתמיר
להשמי' הכא במתני' דף
לאו מתני' ה"ר דף א'
הוסק מכניס לא עפי' אפי'
הוסק לדעת קמ"ל והוכר
לכניס כן דל"ה ה"רם בפי'
מייבש לאו עמיק לטון
המטה ולא פ' בה מירי
והמתני' שמה דכלל חוה
מ"ג בני דמתני' קמ"ל דבר
חדש ובכך מייבש החידוש
אנשי"ק חף כי הוסק מכניס
דמיר' דלפי' לא מוכי
להיות שלא לדעת ע"כ לא
כ"ז גרס לו שלא רכב ה"ר'
ד"ו ודית דלפי' ה"ג' שם
בה"ב לא עמיק ה"ר'
כחך מייבש ל' הכנסה
כמ"כ שם משמע דס"ל
דבאסק של מדינת דוקא
כפ"ט טוח חלל עמיק
לריוחה בחון ובלא מדינת
טור ולא ידעתי מאין לקח
לו הש"י לבגיה כ"ר בדיקס
משמעות דבריו דבכ"ר
דמויקס ותמויהו וז"ט
בר"ה ד"ה או שהוסק
בניה האומן קודם שנגמר
כו' . ע"כ מייבש לאחר
הכנס' ה"רם מוט וזו
וג"י משום טו כמ"ס סר"א

ר"מ הוא דהן בית הפך כו' *טור דר"מ מחמיר . עד כאן :
רבי ישמעאל . כ"ל רבי שמעון . וכן העתיק הר"ב והר"ם והכי
מוכח בנ"ה פרק ז והכי מיימי לה בגמ' דבנת סס : ד' טמא . לטון
הר"ב יש ספרים שגורסין טור ושבוש הוא . טעמו כדכתב הר"ם

דקשה רהו מעשה לסתור . ומיהו
כחכ דו"ל דהכי מיימי וטימאן ר"ג
מכלל דרבנן פליגי עליה מרלא קתי
ובא מעשה לפני ר"ג ליבנה וטמאן .
וכל הני גוונא דנקט בית האומן
ומאחריו *דהיינו שפשה אש מבחון
ללנות בשר . או לשאר לורך . וממילא
הוסק התנור שלא נחטין לך] לא הוי
אלא לפרש כיצד שלא לדעת . (דהא
היסק מאחריו ע"כ מהני כדתנן בסמוך

נחת על פי הבור *וכה"ג אשכחן פ"ב דחולין (כוף משנה ג) ולא
הנכרל
* דג"ח וניהו לא יתכן לפרש כן דב"כ היסק מאחריו מתי כו'
והג"ח כן ע"פ הכ"ז וב' בנש"י ח"ט וזוה תיך הבת הטמ' ע"כ :

חירק והוא כמו מיתמאן : ור"ש כשאר . כן ז"ל והכי פליגי נמי לקמן
כפ"ו : ד' או שהוסק בבית האומן טמא . וי"ס שגורסין טור ושבוש
דכו מעשה לסתור . והר"ם ז"ל תירך דו"ל דהכי מיימי וטימאן רבן גמליאל
מכלל דרבנן פליגי עליה מרלא קתי ובה מעשה לפני ר"ג ליבנה וטמא .
ויש בחוספתא מעשה דומה לזה דפליגי בהדיא רבנן עליה רבנן גמליאל
וכל הני גווי דנקט בית האומן ומאחריו לא הוי אלא לפרש כיצד שלא
לדעת וכן משמע בחוספתא דלא קתי שלא לדעת ומיימי עלה שובדא דכפר
סגלא וכה"ג אשכחן בכמה דוכתי כי הויה דחק בפי' שני דחולין נפלה סבין
והגביהה נפלו כליו והגביהן השחיז את הסבין ועף ופי' לאו משום דהייה
חוספתא הייתי מס' שלשה עניינים מאחריו משום דלא חשיב היסק אפי'
מסיק מכניס ושלא לדעתו משום דעתיק לדעת ונית האומן אפי' לדעת

ה"ח . ר' ישמעאל בשם ר' ר"ש : ד בבית כהנא' סביח :

מלאכת

חירק והוא כמו מיתמאן : ור"ש כשאר . כן ז"ל והכי פליגי נמי לקמן
כפ"ו : ד' או שהוסק בבית האומן טמא . וי"ס שגורסין טור ושבוש
דכו מעשה לסתור . והר"ם ז"ל תירך דו"ל דהכי מיימי וטימאן רבן גמליאל
מכלל דרבנן פליגי עליה מרלא קתי ובה מעשה לפני ר"ג ליבנה וטמא .
ויש בחוספתא מעשה דומה לזה דפליגי בהדיא רבנן עליה רבנן גמליאל
וכל הני גווי דנקט בית האומן ומאחריו לא הוי אלא לפרש כיצד שלא
לדעת וכן משמע בחוספתא דלא קתי שלא לדעת ומיימי עלה שובדא דכפר
סגלא וכה"ג אשכחן בכמה דוכתי כי הויה דחק בפי' שני דחולין נפלה סבין
והגביהה נפלו כליו והגביהן השחיז את הסבין ועף ופי' לאו משום דהייה
חוספתא הייתי מס' שלשה עניינים מאחריו משום דלא חשיב היסק אפי'
מסיק מכניס ושלא לדעתו משום דעתיק לדעת ונית האומן אפי' לדעת

משנה אחרונה

ופי' רש"י כהיה דשגג הכנסין פ' בתרא דפרס מ"ט ע"כ ור"ל דמתי להך
דהכא שהכלים אינן משמטין זה לזה ואין לריבין זה לזה אלא משום דבעלים יחא
לזה בחיובין הוו חיבור וה"ה הכא . וז"ל דמ"ס פסקו הכא כר"מ דקשה מתני'
דשגג הכנסין כוונתו . וכן משמע מההיא דהר"ב הכירס דפ"י מ"ג דקשה לדעתה
במגע ולא בחיור משום שאינו יד גמור . וכן משמע פ"כ מ"ג בני שלש כסאות
של גמר לתיק דהתם . והכ"מ כחך משום דר"מ המחמיר ולא יתכן דלדרכה
בדרכן לקולא חול' . ומ"ס הו"מ דהיה דכל המחובר לו היא מתני' פ"י מ"ג .
ואינו כחך דהיה איש פנין להך דהכא דהתם בידות ממש המשמטין לכלי עור .
והכא לאו ידות נינהו . ומ"ס הר"ב דלינו מוכר אלא מדרכנן עבדו היכרל דלא
ליעמי חזירי וכו' ע"כ ולא בכל עומאות דרבנן עבדו היכרל דהך קדשה שנתמאה
במשקין עיקר עומאחו אינה אלא מדרכנן דמדלורייתא אינן תשקה עומאח כלי
ואפי' מתמאה הקדשה בחיור כדמוכח ביהוה דוכתי ורפ"ג דידים בני נכנסו די
לחזיר כ"ה אלא אינן לדמות גזירות הכתום ו' לזו . וכאלה דהכא אינן חילוק בין
עומאח שדן ובין עומאח משקין שאפי' נתמאה הכירה במשקט עומא חוי דינה
כמו עומאח שדן דלע"ג דעומאח שדן נמי לא הוי חיבור אלא מדרכנן וא"כ
במשקט הוי מרי דרבנן דכל עומאח משקין לכלים אינה אלא מדרכנן אפי' לרי"מ

שדרכין סביביו סיס להחיק חמוי דל"ה לא מיתמא עדיין כמו שפי' גר"ס ב"ה משיקו .
דמ"ס כ"ז כותה האבספחא סביבא כר"ס ה"ר שטי"ף עד שלא נגמל' דהיינו קודם חבורו בלחך וז"ל
דמ"ס כ"ז כותה האבספחא סביבא כר"ס ה"ר שטי"ף עד שלא נגמל' דהיינו קודם חבורו בלחך וז"ל
דמ"ס כ"ז כותה האבספחא סביבא כר"ס ה"ר שטי"ף עד שלא נגמל' דהיינו קודם חבורו בלחך וז"ל

וג"י משום טו כמ"ס סר"א

ולא נגע בה . אפי' שהיא טומאה דכלי חרס מיתמא בחיור . הן
טורין שאינם חבור לה אלא לענין גנע . משום דמן התורה
אינם חבור לה . ורבנן הוא דגזור עלייהו טומאה . ועבדו רבנן
הכירה ללא לטמאו בחיור כי הוי ללא לשרפו עלייהו תרומה

רבי ישמעאל מודה : ד תנור שהוסק
מאחריו (ה) . או שהוסק שלא לדעתו (ה) .
או שהוסק בבית האומן (ה) טמא (ה) . מעשה
שנפלה דליקה בתנורי כפר סגנה . ובא
מעשה ליבנה . וטימאן רבן גמליאל (ה) :
ה מוסף התנור (ה) . של בעלי בתים מחרור (ה) .
ושל

ה"ח . ר' ישמעאל בשם ר' ר"ש : ד בבית כהנא' סביח :

שלמה

משום דלא נגמרה מלאכת עשייתו ומיכו לא יתכן כלל לפרש כן דעל כרחי'
מהי היסק מאחריו כדתנן בסמוך נחתו על פי הבור ולא נחברר לי מלגן
הא דבעי' לדעת עכ"ל ז"ל . גם ה"ר יוסף ז"ל ראינו שכתב ז"ל שראיה
שלו שאומר שגורסת טור שבוש היא מן המעשה שאומר שסמאן ר"ג וזו
אינה קדושה כי בכמה מקומות מלינו כזה שמקשה מעשה לסתור ומחני לה
וכן ז"ל לפרש הכא חסורי מהסרל והכי קא הני תנור שהוסק וכו' .
טור ור"ג מסמא ומעשה שפלה דליקה וכו' . וכן הביא ר"ש ז"ל וחספתא
שאומרת בפירוש מחלוקת בין ר"ג ורבנן עד כאן . והר"ם ז"ל כתב וחספתא
פליגי בתנור שהוסק קודם שנגמרה מלאכתו . והביא ר' יאודה מעשה בתנורי
כפר סגנה וטמאן ר"ג וחכמים מטהרין ומעשה אחר היה ע"כ : ד' מוסף
דתנור . פי' בערוך חוספתא ששום על התנור שפס יסאר מן הלחם שלא
יכילו

ה"ח . ר' ישמעאל בשם ר' ר"ש : ד בבית כהנא' סביח :

תפארת

הכך ב"ק . אבל אותו ב"ק שנתלה השרך בחיורו טמא וכן קערוה שבטולה
לעיל (פ"ב מ"ז) . ורק הכא מדלירי פך והצירוי לתשמישי התנור גזרו בה
רבנן שיהא חיבור ז"ל . ומדמחשבו חיבור רק מדר"ס . עבדו בה הכירה
שיחשבו חבור רק בטומאה מנגט ולא בטומאה חזיר . ואפי' עבדו לא הוי :
לו) רס"ל דאף לענין גנע לא גזרו בה רבנן שיהיו חבור ז"ל וגם הך
אמק"ט כלל (ד) : (ז) ר"ל אותו היסק שצריך כדי שיהיה ראוי לק"ט כלעיל פי' ע' . לא הוסק בפנימיותו רק בחון : (ח) אפי' רק בפנים .
וס"ל מדחיכה תרתי לטיבוחא . שהוסק שלא לדעתו . וגם רק מכניס . ודאי לא הוסק כפי הראוי לסופגנין : (א) דהיינו קודם שנתקו הווארו
כראוי : (ב) ר"ל אפי' מק"ט : (א) חף דהו' ג' לטיבוחא מאחריו . ושלא בטובה . ובבית האומן : (ב) הוא טיט שמוסיף צבועי בבהו סביב
לפיו כעטרת כירה ה"ל . רק דעטרה היא נמוכה וגם אינה עבה . דמדמוכה לא חוי להדביק שם פה . אפי' אם היה עשה כך בתנור שטמיו
חללו לפה . וגם מדחיכה עבה לא חוי לשמון עליו הפסור משום שעי"ו השבר העטרה . אבל מוסף התנור מדחוא גבוה ועבה . חזיה לכה ולהא :
(ג) אמק"ט שם כלל . דבעה"ב שאינו אופה הרבה ביחור . גם ח"ל לשמון הפסור שם . מדחיט טולה הרבה . לפיכך ח"ל לו המוסף לשום השמים .

בועז

להרמב"ם והר"ם דגמי לתנור חדש בבסקה לסופגנין . שפיר איכה למוחש
גביה שפסקו שפי' מנקדירה שהוסקה בכנסן היסק גדול . ואם בכנסן לא
פקע . הישך יפקע שהתא בסיס לביטול . אלא להר"ב דבתנור תרתי בעינן
קסה . וכי מפני זה מנרע גרע מקדירה . וי"ל : (ד) ואת"ל בין לרי"מ ובין
לר"ס

ה"ח . ר' ישמעאל בשם ר' ר"ש : ד בבית כהנא' סביח :

וג"י משום טו כמ"ס סר"א

וקדשים : ר' שמעון מטהר . אפי'
במגע . כל מקום שלא נגע בו טומאה
דכל חד וחד כלי בלגמיה נפשיה הוא .
והלכה כר' מאיר : ד תנור שהוסק
מאחריו . שאין התנור מקבל טומאה
עד שייסקו ואם לא הוסק מכניס
אלא מבחון חשיב היסק : או *שהוסק
שלא לדעתו . [אפי' מכניס] : או
שהוסק בבית האומן . קודם שנגמר
מלאכת עשייתו : טמא . גרסי' . ויש

ספרים שגורסין טור . ושבוש הוא : ד' מוסף התנור . תוספתו של
* בני' ודג"ס ז' שהוסק נפלים שלא לדעתו וכו"ז
ה"ח . ר' ישמעאל בשם ר' ר"ש : ד בבית כהנא' סביח :

מלאכת

משום דלא נגמרה מלאכת עשייתו ומיכו לא יתכן כלל לפרש כן דעל כרחי'
מהי היסק מאחריו כדתנן בסמוך נחתו על פי הבור ולא נחברר לי מלגן
הא דבעי' לדעת עכ"ל ז"ל . גם ה"ר יוסף ז"ל ראינו שכתב ז"ל שראיה
שלו שאומר שגורסת טור שבוש היא מן המעשה שאומר שסמאן ר"ג וזו
אינה קדושה כי בכמה מקומות מלינו כזה שמקשה מעשה לסתור ומחני לה
וכן ז"ל לפרש הכא חסורי מהסרל והכי קא הני תנור שהוסק וכו' .
טור ור"ג מסמא ומעשה שפלה דליקה וכו' . וכן הביא ר"ש ז"ל וחספתא
שאומרת בפירוש מחלוקת בין ר"ג ורבנן עד כאן . והר"ם ז"ל כתב וחספתא
פליגי בתנור שהוסק קודם שנגמרה מלאכתו . והביא ר' יאודה מעשה בתנורי
כפר סגנה וטמאן ר"ג וחכמים מטהרין ומעשה אחר היה ע"כ : ד' מוסף
דתנור . פי' בערוך חוספתא ששום על התנור שפס יסאר מן הלחם שלא
יכילו

ה"ח . ר' ישמעאל בשם ר' ר"ש : ד בבית כהנא' סביח :

תפארת

הכך ב"ק . אבל אותו ב"ק שנתלה השרך בחיורו טמא וכן קערוה שבטולה
לעיל (פ"ב מ"ז) . ורק הכא מדלירי פך והצירוי לתשמישי התנור גזרו בה
רבנן שיהא חיבור ז"ל . ומדמחשבו חיבור רק מדר"ס . עבדו בה הכירה
שיחשבו חבור רק בטומאה מנגט ולא בטומאה חזיר . ואפי' עבדו לא הוי :
לו) רס"ל דאף לענין גנע לא גזרו בה רבנן שיהיו חבור ז"ל וגם הך
אמק"ט כלל (ד) : (ז) ר"ל אותו היסק שצריך כדי שיהיה ראוי לק"ט כלעיל פי' ע' . לא הוסק בפנימיותו רק בחון : (ח) אפי' רק בפנים .
וס"ל מדחיכה תרתי לטיבוחא . שהוסק שלא לדעתו . וגם רק מכניס . ודאי לא הוסק כפי הראוי לסופגנין : (א) דהיינו קודם שנתקו הווארו
כראוי : (ב) ר"ל אפי' מק"ט : (א) חף דהו' ג' לטיבוחא מאחריו . ושלא בטובה . ובבית האומן : (ב) הוא טיט שמוסיף צבועי בבהו סביב
לפיו כעטרת כירה ה"ל . רק דעטרה היא נמוכה וגם אינה עבה . דמדמוכה לא חוי להדביק שם פה . אפי' אם היה עשה כך בתנור שטמיו
חללו לפה . וגם מדחיכה עבה לא חוי לשמון עליו הפסור משום שעי"ו השבר העטרה . אבל מוסף התנור מדחוא גבוה ועבה . חזיה לכה ולהא :
(ג) אמק"ט שם כלל . דבעה"ב שאינו אופה הרבה ביחור . גם ח"ל לשמון הפסור שם . מדחיט טולה הרבה . לפיכך ח"ל לו המוסף לשום השמים .

בועז

להרמב"ם והר"ם דגמי לתנור חדש בבסקה לסופגנין . שפיר איכה למוחש
גביה שפסקו שפי' מנקדירה שהוסקה בכנסן היסק גדול . ואם בכנסן לא
פקע . הישך יפקע שהתא בסיס לביטול . אלא להר"ב דבתנור תרתי בעינן
קסה . וכי מפני זה מנרע גרע מקדירה . וי"ל : (ד) ואת"ל בין לרי"מ ובין
לר"ס

ה"ח . ר' ישמעאל בשם ר' ר"ש : ד בבית כהנא' סביח :

וג"י משום טו כמ"ס סר"א

כלים תנור פרק ה

לגורר מניין שם לגורר

אליהו רבא

ז' ער שיהא נהרן. כפי' המכ"ס דהתנור קאי דלי' הפסילה עד שיהא נהרן הול' לא אהור שגורר את הפסלה שמתח היתור והיא בין התנור נהרן עד שיהא התנור נהרן כלא הבור ט"ו :

תוספות אנשי שם

והאל"ס ולא כפי' (וה"ל) ט"ז ודרווי אורי ליה ולירדכו קצוית בש"ס בדומיא דהכך משניות לא אלו מהדוקים שבהם רק מהבנות המנוהרות והוא דכמתנה דידן הן חולקין לג' טבור כיון שלא נשאר רוב אט"ס שיהיה בכל חלק ד' וע"י' התם ושינוי נדי' האל מהם דלוק' חולק לחתנו כו' כלומר לחתנו חתנו כפי' דל"ס נבאר ד' לא טעה אפי' דלוק' בו רובא ואין אפי' נשמת הית"ס בחיורן ה"ס ה"ה למה ולא סגי לכתוב כל מיעוט פחות מד' ושם גי' ומחורא כדלמאן דשעתא דרננת דהיא דהתנור והחלוקה אינו מושג מעבר לגורר אמרי' ה"ס וחסר הוא ור"מ לא חייש לה"ס בפחות מד' (מסד'):

הגדול עמא דליכא רובא. דבהנור שהוסק קיימ' דהא חנן שטמא. ובי הוסק יש בו גומות. ואי אפשר לזמלם כמ"ס הר"ס. ועיין מ"ס במשנה ו פי"ב: [וגורר. היה כ"ל שהגירסא וגורר גדולית וכן לקמן לגורר. ש"ל לגרוד כמו *] ויקח חרס ויגורר דלוק' [כ ה] אבל גורר כפי"ס. הוא כמו גוררין כסא וכו' דמס' שבת [דף כט:]: ולונו כענין שבכאן. אלא שלא ראיתי קן בשום גוסתא ואף כפי' הר"ס והרמב"ם מועתק כפי"ס. וכן בחבורו פי"ז מהל' כלים.

איהא כפי"ס. ועי' בטולה סוגיא דחולין ס:]: עד שיהא נהרן. האל דכתיב הר"ב חי גמי חולקו קאי כו' מסיים הר"ס וניחא שהאל הא דקא פליג ר"מ. דא"ל לגרר כו'. ולא לחלק כו'. ר"מ אמר ח"כ כו'. אלא ממעטו כו'. דלא חייש לחלים. פי' שהוא חוק ועומד. *] כ"ל ויקח לו חרס להגורר בו

ע"ס: וגורר את המפלה. כתב רש"י ז"ל בס' חלק דף ק"ב גורר כפי"ס לשון עברי הוא לשון סביבה כמו גורר אדם משה כסא וספסל ושלחן וכן היה מגרר ויואל מגרר ויואל אבל כשהוא גדולית הוא לא ארמי ודומה לו אבל גוררו ומעמידו

יבין

נ"ה) הוא הטיע שמחובר בו בקרקע [כן כתב רש"י בשנת קכ"א א' חולין קכ"ב ב]: (ס) שיהא גוף שפת התנור טובע בחרץ בלי חיבור טיט. ול"מ היה כ"ל לפסילה היינו הטיע הממורח על כל חלונות שטה כותלי התנור כפי' כבי דבי לעבותו. וכדמשמע במשנה ח' בפרקן בהרחיק ממנו הטפילה. ולפי"ז הא דקאמר כלא גורר את הטפילה. היינו מדסד"ל ש"ל לחתוך רק גוף כותלי

משנה

למאי דק"ד דשיעורי דהכא ודלעיל סתמי אהדי והאל מחלק בין לוקי' לעבדי' גיטערא אבל מחני' דקמני כילד מטהרין אורו אמאי לא סגי ליה בתקנתא דלעיל דלוק' ע"כ שלא יבא בו ד' או רובו. ונראה דהכא חלי לאוהפי שאפי' מתמעט מד' ורובו כפי' גמ' גרירת הטפלה ור"מ דמני מתמעט מהרצנעו ולא מדכר רובו דלפעמים אולי כפי' דק"ס שיעורו נארכנעו ולא כדכר. והא דקמני הכא חולקין ושלשם ולא אמרי' מתמעט מהרצנעו או מרובו כשיעורו דלעיל. למאי דפי' הר"ב לעיל נארכנעו וברובו מרובו למחני' למחני' דכר השפה עמא נארכנעו אפי"ג לויכא כדכר וכן שפעה ברובו אפי"ג לויכא נארכנעו י"ל דלמדי חני חולקין לשלשה דין בר השפה ובין בר שפעה מיטהרי כפי'. דכר השפה כשמחלק לשלשה ליכא לא רוב ולא ארכנעו וכן בר שפעה לויכא רוב גמי טבור. אבל חולקין לנשים בר שפעה פריין עמא דליכא ארכנעו וכו' ז' כמי עמא דא"ה לנמלס ושמא איכא רובא וכו'. ומ"מ אינו מיושב כיון דמחני' תנור סתמא קמני לא פסיקא מלמא דחולקין לשלשה מטהר ככל הטורים דאי התנור גדול וצטוה שנים פשוט-לא מיטהר ורובו פ"כ לא מיטוקס אלא בשני מטורים כו' וכו' ז'. אבל הכא דמני תנור סתמא חלי שפעה. ומ"מ אינו מיושב כיון דמחני' רש"י וטעם בחולין ד' ק"ד דמפשיטו חלוקה מלמא וברובו דלעיל מרובו לא קולא בר השפה ברובו דוקא עמא דליכא רוב וגם ארכנעו וכו' ז' ברוב דליכא כמי מחני'. לפי"ז א"ש דחולקין לשלשה תקנתא הוי לכל הטורים אפי' גדול הרבה דנשלשה הא ליכא רובא נהרן ואין רובא וגם ארכנעו בעיין. אלא דל"ס דמיוצא דחולין שם פריך דקמני' והכא חולקין ארכנעו ורמינהו מחני' דל"ס שיעורו ארכנעו הא ליכא ארכנעו טבור. ופי' רש"י והכא קמני חולקין לשלשה אבל לנשים לא כפי' אפי"ג לויכא ארכנעו כדמקא מייל' ר"מ ואמר מתמעט בפנים מארכנעו מכלל דמחני' כדא גמי פליגי אפי"ג לויכא ארכנעו אפי"ג דמחני' רובא כפי"ס. ויש להחיה הא לפי שפעה דל"ס טבור דשיעורו נארכנעו היינו כדכר שפעה דאפי"ג דליכא רובא כיון דליכא ד' טבור כדמפרש מרובו לקולא. ואפי' מחני' פריך דחולקין לנשים לא מחני' אפי"ג לויכא ארכנעו. דהא דקמני חולקין לשלשה דפסיקא ליה דהך חלוקה הוי תקנתא בין דבר כ' ובין דבר ז'. ואילו חולקין לנשים כפי' דכבר ז' מהני דליכא ד'. כדכר ט"ל מחני' דא"ה לנמלס ושמא איכא רובא וגם ד' ועמא. ועיקר דיוק' דדייק מדרי"מ אמר מתמעט מארכנעו מכלל דלרנבן לא מחני'. אינו מוכן דהא ר"מ לא פליג אלא בגרירת הטפלה ועלם אמר אין לריך ובשיעור השבר הא לא איירי בו המחיים מלג ומנ"ל דפליגי בלא. והא שלא כפי' בחולין לנשים משום דלא פסיקא בכל הטורים כדפי'. ולפי' פי' רש"י נלאו מילתא דר"מ ס"מ לפשע כיון דהתנור סתמא קמני אמאי חולקין לשלשה לנשים כמי' כפי' התנור כו' ז' דהא ליכא ד' דמחני' לכו קושיא היא דהתנא נקט תקנתא דפסיקא. ואפי' ממילתא דר"מ כמי' ליכא למידק מרדי דר"מ גופי'. ואפי' לא נכר דהתנא דהתנא דהתנא דהתנא דשיעורו דלעיל שיעורו כד' ושיעורו ברוב מרובו למחני' למחני' דמחני' חין פחות מד' מחייש דהא דמחני' לעיל שיעורו כד' הא פחות מד' פחות מד' חולקין לשלשה נהרן וכו' ורובא דליכא לא ד' ולא רוב. ומחני' דהכא גמי שפ"ל אמרי' חולקין לשלשה דאי שפעה לא מחני' לעבר כפי' כפי' לייבן הסוגיא לפי פי' רש"י ז"ל אפי"ג וראייתו כפי' קרא"ם בתקנתא קצוית הגמ' דלא כפי' רש"י ז"ל אלא

לכלי עלמנו מבפנים. דאי לנשים הגדול עמא דליכא רובא: וגורר את המפילה. שדכך עליו שגם היא מחברתו: עד שיהא בארץ. כלומר מפילה עד הקרקע. אי גמי חולקו קאי. דלא סגי בחלוקה עד רובו אלא חולק עד שיגיע לקרקע: ולא עד שיהא בארץ. ולא לחלקו עד למטה סמוך לארץ: אלא ממעטו מבפנים. עד שלא ישרר ארכנעו טפחים שהוא שיעור חתולו של תנור. ואין הלכה כר' מאיר: אלא ממעטו מבפנים (ע) עד שיהא בארץ (ס).

וגורר את המפלה (ע) עד שיהא בארץ (ס). ר"מ אמר אינו צריך לגרור את המפלה ולא עד שיהא בארץ אלא ממעטו מבפנים

האל דכתיב הר"ב חי גמי חולקו קאי כו' מסיים הר"ס וניחא שהאל הא דקא פליג ר"מ. דא"ל לגרר כו'. ולא לחלק כו'. ר"מ אמר ח"כ כו'. אלא ממעטו כו'. דלא חייש לחלים. פי' שהוא חוק ועומד. *] כ"ל ויקח לו חרס להגורר בו

שלמה

על גללו ודומה לו בפסוק ויקח לו חרס להגורר בו גדלי"ת ופירושו הטיע שמחטט וגורר בסכין ובכל דבר ע"כ בשתי הלשון קלה וכן פי' ג"כ הוא ז"ל בריש חובב נבי קרא ללהגורר. והכא במחני' היה כ"ל דגרסי' גדלי"ת וגורר ח"ה

שלמה

על גללו ודומה לו בפסוק ויקח לו חרס להגורר בו גדלי"ת ופירושו הטיע שמחטט וגורר בסכין ובכל דבר ע"כ בשתי הלשון קלה וכן פי' ג"כ הוא ז"ל בריש חובב נבי קרא ללהגורר. והכא במחני' היה כ"ל דגרסי' גדלי"ת וגורר ח"ה

שלמה

על גללו ודומה לו בפסוק ויקח לו חרס להגורר בו גדלי"ת ופירושו הטיע שמחטט וגורר בסכין ובכל דבר ע"כ בשתי הלשון קלה וכן פי' ג"כ הוא ז"ל בריש חובב נבי קרא ללהגורר. והכא במחני' היה כ"ל דגרסי' גדלי"ת וגורר ח"ה

שלמה

על גללו ודומה לו בפסוק ויקח לו חרס להגורר בו גדלי"ת ופירושו הטיע שמחטט וגורר בסכין ובכל דבר ע"כ בשתי הלשון קלה וכן פי' ג"כ הוא ז"ל בריש חובב נבי קרא ללהגורר. והכא במחני' היה כ"ל דגרסי' גדלי"ת וגורר ח"ה

שלמה

על גללו ודומה לו בפסוק ויקח לו חרס להגורר בו גדלי"ת ופירושו הטיע שמחטט וגורר בסכין ובכל דבר ע"כ בשתי הלשון קלה וכן פי' ג"כ הוא ז"ל בריש חובב נבי קרא ללהגורר. והכא במחני' היה כ"ל דגרסי' גדלי"ת וגורר ח"ה

שלמה

על גללו ודומה לו בפסוק ויקח לו חרס להגורר בו גדלי"ת ופירושו הטיע שמחטט וגורר בסכין ובכל דבר ע"כ בשתי הלשון קלה וכן פי' ג"כ הוא ז"ל בריש חובב נבי קרא ללהגורר. והכא במחני' היה כ"ל דגרסי' גדלי"ת וגורר ח"ה

שלמה

על גללו ודומה לו בפסוק ויקח לו חרס להגורר בו גדלי"ת ופירושו הטיע שמחטט וגורר בסכין ובכל דבר ע"כ בשתי הלשון קלה וכן פי' ג"כ הוא ז"ל בריש חובב נבי קרא ללהגורר. והכא במחני' היה כ"ל דגרסי' גדלי"ת וגורר ח"ה

שלמה

על גללו ודומה לו בפסוק ויקח לו חרס להגורר בו גדלי"ת ופירושו הטיע שמחטט וגורר בסכין ובכל דבר ע"כ בשתי הלשון קלה וכן פי' ג"כ הוא ז"ל בריש חובב נבי קרא ללהגורר. והכא במחני' היה כ"ל דגרסי' גדלי"ת וגורר ח"ה

שלמה

על גללו ודומה לו בפסוק ויקח לו חרס להגורר בו גדלי"ת ופירושו הטיע שמחטט וגורר בסכין ובכל דבר ע"כ בשתי הלשון קלה וכן פי' ג"כ הוא ז"ל בריש חובב נבי קרא ללהגורר. והכא במחני' היה כ"ל דגרסי' גדלי"ת וגורר ח"ה

שלמה

על גללו ודומה לו בפסוק ויקח לו חרס להגורר בו גדלי"ת ופירושו הטיע שמחטט וגורר בסכין ובכל דבר ע"כ בשתי הלשון קלה וכן פי' ג"כ הוא ז"ל בריש חובב נבי קרא ללהגורר. והכא במחני' היה כ"ל דגרסי' גדלי"ת וגורר ח"ה

שלמה

על גללו ודומה לו בפסוק ויקח לו חרס להגורר בו גדלי"ת ופירושו הטיע שמחטט וגורר בסכין ובכל דבר ע"כ בשתי הלשון קלה וכן פי' ג"כ הוא ז"ל בריש חובב נבי קרא ללהגורר. והכא במחני' היה כ"ל דגרסי' גדלי"ת וגורר ח"ה

שלמה

על גללו ודומה לו בפסוק ויקח לו חרס להגורר בו גדלי"ת ופירושו הטיע שמחטט וגורר בסכין ובכל דבר ע"כ בשתי הלשון קלה וכן פי' ג"כ הוא ז"ל בריש חובב נבי קרא ללהגורר. והכא במחני' היה כ"ל דגרסי' גדלי"ת וגורר ח"ה

שלמה

על גללו ודומה לו בפסוק ויקח לו חרס להגורר בו גדלי"ת ופירושו הטיע שמחטט וגורר בסכין ובכל דבר ע"כ בשתי הלשון קלה וכן פי' ג"כ הוא ז"ל בריש חובב נבי קרא ללהגורר. והכא במחני' היה כ"ל דגרסי' גדלי"ת וגורר ח"ה

שלמה

על גללו ודומה לו בפסוק ויקח לו חרס להגורר בו גדלי"ת ופירושו הטיע שמחטט וגורר בסכין ובכל דבר ע"כ בשתי הלשון קלה וכן פי' ג"כ הוא ז"ל בריש חובב נבי קרא ללהגורר. והכא במחני' היה כ"ל דגרסי' גדלי"ת וגורר ח"ה

שלמה

על גללו ודומה לו בפסוק ויקח לו חרס להגורר בו גדלי"ת ופירושו הטיע שמחטט וגורר בסכין ובכל דבר ע"כ בשתי הלשון קלה וכן פי' ג"כ הוא ז"ל בריש חובב נבי קרא ללהגורר. והכא במחני' היה כ"ל דגרסי' גדלי"ת וגורר ח"ה

ה' תנור. י"ח ע"פ ה"ד:

אילוח רבא

ה' תנור שבה מחותך כו'. גרסין נמתנין כהנהל כו'. כהנהל תנור שבה מחותך מביח האומן עשה למודין וכן עליו טבור מרחו בטיט טמא מטיטיקו כדי לאפות בו סופגין. נטמא וסילק את למודיו טבור המתין לו טבור מרחו בטיט מקבל טומאה וא"ל (הסיקו שכבר הוסף:

תוס' אנשי שם

בזה אמר כו'. כי הוסיף לזה הטיט נפרש דמתחיל או צור כהנהל תנור בן חוליה לחוליה וא"ל הכי דקתי טבור היינו כר"ל דל"ק מ"י משי"ה סליק דגריסין אלו כלמרו כזה אמרו כלומי אפי' רבנן דטמא'ם לקמי' מי"ה כזה אמרו כו' דהכא נפתי' וזה וכמ"ס הרי"ב. והא דקתי הנה ובספרו וכו' ולא תקי בקור כזה אמרו שהא טבור הפך דת"ל כדאי' בהוספה הניחה הרי"ב הנהל לשפת תטור וטמא מביח תנור וכו' וי"ש הנהל והטהורה כו' לומר דבר זה הוא לערך ולתקנהו כדי שיוכל הנהל והטהורה לאפות בו. (ש"ל):

חוס' פ"ד דב"מ דף ק"ט: ה' למודין. פי' הר"ב מסגרות כו'. וכן פי' הר"ש. ולמודין כמו עמודין. על שם שהם מעמידין הדבר. כך פי' הרא"ב דבמסנה ז' פ"ו דעדות. וכן בערוך (ערוך למד ג') כתב כן אמתי' דהכא שהוא כמו עמודים. הלא שחיבר עמו הא דעשאן כלמודים בגמ' פ"ו דברכות דף לה.

והא דתנן במ"ב פ"ב דמ"ק עושה לו למודים כ' בערך אחר (ערוך למד ג'). ולרש"י למודים דברכות כלמודים דמועד והוא פתור ע"י. נטמא ע"י. וסילק את צריך להסיקו. ואין צורך להסיקו. שבכ"ר הוסק ע"י:

מדרו בטיט מקבל טומאה. וכן נ"ל מזה. ב. ונתתן ע"י ונתתו. וסילק ע"י סילק. החזירן ע"י החזיק. חתבו.

אחיו: סילק את למודיו. ונתפרקו הדפין זה מזה. אין לך נתינה גדולה מזו ונטמא החטור והע"פ שהחזיר הלמודים פעם שניה. שוב אינו מקבל טומאה. שאין הלמודים מביאין לו הטומאה אלא בפעם ראשונה בלבד כשכא מהותך מביח האומן: מרחו בטיט. לתער זה שאין הלמודים מביאין לו הטומאה. טמא על ידי מריחת הטיט. וא"ל להסיקו. כשאר כל העושים. שאין מקבלין טומאה עד שסיקם. (ה) רישין * גד"ז ונתן לסי

מלאכת שלמה

מקודם ונתן עליו למודים עומד בפתחו ואם נטמא מכלק את הלמודים והוא טבור אפי"ס שמחזירם ומשתמש בו לטוב. אבל מרחו בטיט מקבל טומאה בלא הסקה אפי"ס שהספלה מודבקת בו ודלוי תנור שלא נטמא כן מהחלתו לאחר מריח בטיט הסקה כדתי' לעיל אלא לא נטי הסקה שכבר הוסק ע"כ ולפירושו ז"ל משמע דגרסי' וסילק את למודיו מלת וסילק כו' כמו שהוא כתוב נדון

ישראל בועז

אנניו ואת עליו ואת כל עפר הבית. משמע ודלוי לזריך לנתון כל א' וא' בכלל ובפרט. ומדקאמר קרא אפי"ס שיוציא הכל אל מקום טמא. מוכח נמי דגם אחר נתינה נשאר בטומאתו. והיינו מדטומאתו מעלמו ובעלמו. אבל תנור שנטמא רק ע"י מנע או מאויר מנוף אחר טמא. אמרה הורה רק תנור וכירים יותן. משמע שא"ל נתינו רק עד שלא יא שם תנור וכירים עליו. וקבלנו שג"י חתוכין כהך נהבטל שם תנור ממנו. ומדאיין טומאתו בגופו. פרתה אפי"ס טומאה ממנו. לפ"י יש ג' חילוקים בביטול טומאה מתנור (א) לנטל מתנור חרס טומאה להבא שלא יקבל טומאה פניו בטיט כשיעור כוס (כפ"ט מ"ח). וכן נטמא מתנור חרס טומאה לנטמא דלשעבר לז"ר ג' היתות ונירוד הפילה. (ג) אמנם בתנור מתכות בין לנטל ממנו טומאה להבא או לנטמא. כני נקב

שנטמא האבר. אבל הכא בשעה שנגע הע"ה בהדפין עדיין לא היו מקודם מחוברין בחשוקים יחד. א"ל הא קמ"ל מדסדר"ה דאף דבשעה שנגע הע"ה בהדפין ולא נגמרה מלאכתו ואמק"ט. עכ"פ כשאל"כ יהיה הדפין יחד יהיה נגע ע"ה דמקודם חוזר ויטעור. ואל התמה דהרי מליט דוגמתו בכלים הנגמרים בטהרה שזריכין טבילה לקודם משום לטרא דע"ה אפי"ס דבשעת נפילה האטרא לא שיימאה להבלי שלא נגמ"ל [כמנינה כג א']. ומידי דהוה נמי לטמא מאדם טמא שפלה למי נבא. ששבעה שפלה למי נבא. ששבעה שפלה למי נבא לא עימאתן מדהן במחובר ובשחור ושארן טומאה דמקמי הכי חוזר ויער [כמקוראוי פ"א מ"ח]. וכ"כ מליט דוגמתו בציר שקנה מע"ה. דכשיוסף בה החבר מעט מים העימאה דמקמי הכי חוזר ויער [כמנינה כ"ג ג']. להכי קמ"ל הכא. דשאי כל הנה. שהיה שם הטומאה בעין מהחלתו ועד סופו רק שלא היה בה כח לטמא אחרים להכי כשהחלש כח האחרים. הטומאה שמונחת עליהן נטמאין. משא"כ הנה הרי מנע הע"ה רק בהדפין היה בשעה שלא נגמ"ל הכלי. והשתא שנגמ"ל אין כאן שום רושם ממנע שבהחלה. ולפיכך טהור: ע"ה) ר"ל ואם לאחר שהדקו בלימודין נטמא: ע"ה) לא לבד שפרחה ממנו טומאה. דמשקרא אלא גם בשנגע בו טומאה אחר שחזר והדקו בחשוקין טהור. משום דמדכבר השתמש בו אם יסיר ממנו החשוקים ויפריקו. א"ל טוב לטון יחד דפי התנור כבהחילה. וישארו סדקין בין הדפין. מיהו במירח טיט על הסדקין מהי וכדמוסיק: ע"ה) ולא דמי לחתכו לטהרו. וזהו ומרחו בטיט דלז"ר הסקה [לעיל מ"ח]. י"ל דהכא מדמהדק גם בלימודין שאני. ואילנה"ק עכ"פ אחר הטומא ה"ל לחזור לטומאה ישנה. ככרע שיעל ממטה שטמאה מדרם. וחיברה אפי' למטה

משנה אחרונה

טוב ומרסית אדמה סיד וגפסית אפי' כ"ש אפי' מביח האומן טמא. זפת וגפסית טהור שמיים ונקב טהור כללו על דבר כל שאין טהורין ממט הטרסין איט מחבר את הסדקין ע"כ. ומשמע דמים ומרסית וכל הי דחשיב דתחבין טולה נתיח דהא מביח בטי כדקתי מתי' וא"ל הול ונזירות אפי' למין לא: ה' ועשה' בו למודין. והס ג"כ על חרס. הרא"ש: והוא טהור נטמא. פי' הר"ב פ"ו הלמודין מקבל טומאה ובתכילתו הוי כנתון אפי"ס שהחזירן שאין מביאין לו טומאה אלא בפעם הראשון ע"כ וכ"כ הרמב"ם בפירושו ובתנורו. והטעם כזה שיון שנטמא בטיט הלמודין ונתיב כנתון הכי הוא שבר כלי ואין מושיל לו חזרת הלמודין כדאמרי' רפ"ד כל כלי חרס שנטמא שמה אחת אין לו טומאה לטובל ונטמא איירי בהם והלכך אין מושיל לו חזרתן אפי"ס שהחזירן דהוי כחדש אבל בפעם הראשון נשכח מביח האומן אין עליו שם שבר שהרי עד כעת לא היה כלי ובלמודין נשעה כלי וטמא. אבל הר"ב והרא"ש מפרשי' שגם בפעם הראשון אין הלמודין מביאין לו טומאה והיינו דקתי נטמאין עליו והוא טהור כמנע

חוספה לגילוי לעשות לה פשוטיו וכו' הר"ם. ויש לדקדק אחי' הני תקתא למקום חוספה ולא הני תקתא לניקב שלא נמקום חוספה. וסוד כל פיקר נבא לכי' שניקבה ענפמה וכו' חספה יתירא היא דהא הני וסל וכן כירה. וסר"ם כתב משום דין פשוטיו הני לכולהו נבא. ואינו מוכן מאי מירוש' דהא אלא נבא פשוטיו. ונראה דפיקר נבא לכוונה אחי' לאשמושי' דכל נקב ופגם שניקבה חייב תשוב לקולל אלא אם הפגם הוא בפשוטין ואלא נמקום הפשוטין הויה חסמה. והבבא כמ"ש הרמב"ם שאין אופין ומבטלין בחוץ כירה אלא בקדשה העומדת מ"ב ונבא לקולל פשוטיו' חוספה יתירה יתקדש כדכח ויחייב ויקדש פשוטיו לה פשוטיו. לאחר שנתקללו נקב או לפגם או נקדק חוץ ופיקדו פשוטיו חייבו להו ככ"ח ופסקא כיופא דקדתי מירכה פשוטיו חייבו בין בפומיה בין בשמיה דבגוף כירה לא מהני מירוח טע' אחי' בשמיה דלא חייבו לקולל בגופה ואשחבה ללא מתקן לה מירי. וכן משמע בפ' דלקתו מהפסוקין לנדום נלא כירה יש להם מורה כירה אלתא עסק עיקר כירה. כך נראה לע"ד. ומינה לפי הניקבא שביה הר"ם דמתנה דוקניה הניקבא עתה פשוטיו. לר"ך חזר לדתתי למאי הני. והר"ם פירש דשאלה פשוטיו וטעם פשוטיו ללוחו מוכן דפשוטין יתירו מוכן דהני פשוטין.

הרמב"ם שהמירוח לא יועיל לכירה בשום פנים שהיא חמס תעשה לאפות עליה לא בה. כמו שקדם. והיא סובלת האש. שהיא של מהכות ואין עזר לה במירוח. אולם מירוח ההנור של מחכה ושל אבן. והיא הטפלה. הכה [יש] תועלת לה בו לפי שהן יאשו מבפנים הלחם. וזה המירוח ישאר חמום. וימנע ממנו האויר אשר יקרר בשם התנור. ע"כ. ולמשנה דוקניה כחכתי בשם הר"ם. מירוח הטעם נמי מהני לכירה. וכחב הר"ם דהא דתקן הכה מרחה בטיט. ללאו חניקבה קאי. והך פלוגתא דר' יהודה ורבנן הוה מלי למתני לעיל גבי תנור. דהא בחוספתא קתני לה הכה והכא. אלא נטר עד לבסוף. ואחריויהו קאי. אכירה ואתגור. ע"כ: אומר מבפנים טמאה ומבחוץ מהורה: או על גבה הקדשה ואין אכל' כ"י יהודה: ר"ע מברשורה

בין מבפנים בין מבחוץ מהורה י"רבי יהודה אומר מבפנים טמאה ומבחוץ מהורה: או על גבה הקדשה ואין אכל' כ"י יהודה: מלאכה שלמה סהור ר' יהודה אומר מבפנים אם יכול הטיח לעמוד בפני עצמו סהור ואם לאו סמא כן וכן כך סמא משום כלי לאו סמא בין כך וכן כך סמא משום כלי מתחת וה"פ אם יכול הטיח לעמוד בפני עצמו סהור המהכה מדין כלי חרס אבל הטיח עצמו יידון ככלי חרס מדי דהוה אזורת הערביין וכן מסתבר ללא גרע לגבי נפשיה מאיזו יכול לעמוד ואם אינו יכול לעמוד סמא אף המתכת מדין כלי חרס ויטעו דקתני מה"ל מבפנים סמאה מבחוץ מהורה בכל עיני הר"ם ז"ל:

יכין תפארת ישראל בווע

מחבב כהנור חסד. להכי אשטרך לאשמועין גבי כירה לעומתו כפשוטין. אע"פ שאין מקיפין כל ד' דפנות הכירה. אפ"ה נחשבי' ככירה חדשה. לבל שחמת נקבי הכירה ע"י הספיק לא אלושירך תנא לאשמועין דמה"ל. דשאיסא דכמו דמהני סתמימן ע"י ספילה בתנור. הר"ם מבי' גבי כירה. אבל הר"ב הוא איפכא דלדרכא מוסף בכירה לא אלושירך לאשמועין תנא דנחשב ככירה חדשה. דשאיסא. מ"ש ממוסף תנור. רק הא לניקב תו ככירה ניקב. נפגם נקבי התנור ע"י טיפול שהוא על בני כוונ. משא"כ בתומה ע"י פשוטין הוא וקני' דלא"ה מתחב סתומה. אלא דק"ל לפי הר"ב. דהכי בכל דוכתא משמעות מלה פגם גבי כלי. היינו שנסבד קאה משפתו. ורק בנסבד ונשרו מהכלי שוליים שלו נפחת קרי לה (בלקמן רפ"ו). וא"כ אף ע"י טעסה להכירים תגלים למטה. יחסה הפגם שפגם שפת הכירה למטה. והו' אי יומא נמי דפגם משאע למטה. א"כ היינו ניקב היינו נפגם. וז"ל:

הלכתא גבירתא כללא דפרק ה

פרק ה משנה א תנור גדול אק"ם. רק בשנתה ד"ם כבר. וקפן חתולו פשה. ושירי זה זה צריך רוב גברו ולא פחת משפה. כל תנור לא נחשב נגמל' אק"ם עד שרופק כ"י אפוח בתוכו עכ"ל סגנין: משנה ב כירה אק"ם עד שחיה' נבוח' לכל הפחות. ונבר טלאתו אם הוא לאפיה דינו לכל דבר כתנור. ואם לביטול דינו ככירה. אבן הכול מהתנור עד פשה חשוב יד וחבור לו. דבה שא"צ לו כלל לא אטרין נבי' בלל המחזיר לפגם פגם (פתיב מ"ב). ובכירה רק עד ג' אצבעות וזה יד וחבור לו. ובכופה תלי אם יחדו לאפיה או לביטול כלילי. אבן שרופק ב' קצותיו ב' הנורים. ונתנין פשה לזה ופשה לזה. והשאר אק"ם (וה דוגמת אבן גדולה שבאצבע ב' כירה פ"ו מ"ב): משנה ג אם עשה שפה נבוח כביב פה הכירה כצואר פתוח. אינו חיבור לו. שפה נבוחה עשייה סביב בשפת גג התנור. אם אינו סהור לו אק"ם עד שחיה' נבוחה ד"ם. ובכופה ליתורה. אפ"ה רק ב' צדדים. אפ"ה נבוחה שיהי' סר"ם. הר"ל חיבור להתנור וק"ם עמו. כלי תשמישי הכירה האחר או לחבל המאכלים. כשמתבררים להתנור המחזיר בקרקע אק"ם. דרך תנור וכירה סתים כמורכב לקרקע מנוח' מ"שנה ד תנור שרופק אפ"ה שלא בכיונה ורק באחריו אפ"ה סק"ם: מ"שנה ה דפשה סתים שבטובה צואר התנור אם משתמש בתוך הרופה או הר"ל חיבור לו [ונל' דחוקא כשרופק (כפ"ח) והיינו שיתפסא הוא עצמו משרץ שנתלה באיירו או נגע בתוכו. אבל שיתפסא כשנפגם התנור. אפ"ה לא הוה נמי. דלא נרע מטיפול תנור (לעיל פ"ג מ"ב)]. והכפה פשוט שעשה בשפת יורה של שולקו יתיים מוק"ם מרמזתל גם בתוך שפה זו. ואע"פ שהשפה לא הוסקה. בשל גבי יורה דכל המחובר למטא פגם (כ"ח י"ב מ"ב) (ולא דמי כלל להוספת סתים בתנור לעיל. והוק) אבל שפה שעשה בשפת יורה של היצוע. אינו חיבור לו. מראינו מביטל הוך שפה זו מחשש קלקול הצבע: מ"שנה ו עשר סבבל איר התנור נבקים שרוא. אבל התנור סק"ם שם בתוך העשר ונגע בו שם שרץ. ונפגם הפרוח גם זה שמהם למעלה מהעפר. תנור נחשב נגמל' אק"ם. כשהיה מליץ או בשרופק במירור: מ"שנה ז תנור פגם שרורה לשהיו. הולק מלמעלה למטה ל' חקים. ורק שלא יהא חלק א' סוף גדול כ"י חבירו. דא"כ הגדול מוק"ם וגם כל החותכין

סביב: צו) ר"ל חוסה גדונה ע"י ככירה חרס. ואפילו יכול הטיח לעמוד בפני עצמו. ובחוספתא [ס"ד] מוכח דגם בתנור שלם טעמו בטיט פליגי. דלרבינן אפי' יכול הטיח לעמוד בפ"ע לא ביטל הטיח ממנו סם התנור דמטיקרא. ולא דמי לירות הערביים [מ"י] דההם לא היה על הגומא סם הטר משום [וקן אמרין [לעיל פ"ג מ"ב] דהטעם להכריח איש חיבור דוק]: נדקק. היינו לאשמועין דין סתומה הנקב"ם ע"י הפשוטין. ללא דמי לסתומה רק נקביו. וגם בהם לא תחב הטיח חוץ הנקב. אלא שהפשוט שבר ממעל להנקב. וקני' דלא"ה מתחב סתומה. אלא דק"ל לפי הר"ב. דהכי בכל דוכתא משמעות מלה פגם גבי כלי. היינו שנסבד קאה משפתו. ורק בנסבד ונשרו מהכלי שוליים שלו נפחת קרי לה (בלקמן רפ"ו). וא"כ אף ע"י טעסה להכירים תגלים למטה. יחסה הפגם שפגם שפת הכירה למטה. והו' אי יומא נמי דפגם משאע למטה. א"כ היינו ניקב היינו נפגם. וז"ל:

פרק ה משנה א תנור גדול אק"ם. רק בשנתה ד"ם כבר. וקפן חתולו פשה. ושירי זה זה צריך רוב גברו ולא פחת משפה. כל תנור לא נחשב נגמל' אק"ם עד שרופק כ"י אפוח בתוכו עכ"ל סגנין:

משנה ב כירה אק"ם עד שחיה' נבוח' לכל הפחות. ונבר טלאתו אם הוא לאפיה דינו לכל דבר כתנור. ואם לביטול דינו ככירה. אבן הכול מהתנור עד פשה חשוב יד וחבור לו. דבה שא"צ לו כלל לא אטרין נבי' בלל המחזיר לפגם פגם (פתיב מ"ב). ובכירה רק עד ג' אצבעות וזה יד וחבור לו. ובכופה תלי אם יחדו לאפיה או לביטול כלילי. אבן שרופק ב' קצותיו ב' הנורים. ונתנין פשה לזה ופשה לזה. והשאר אק"ם (וה דוגמת אבן גדולה שבאצבע ב' כירה פ"ו מ"ב): משנה ג אם עשה שפה נבוח כביב פה הכירה כצואר פתוח. אינו חיבור לו. שפה נבוחה עשייה סביב בשפת גג התנור. אם אינו סהור לו אק"ם עד שחיה' נבוחה ד"ם. ובכופה ליתורה. אפ"ה רק ב' צדדים. אפ"ה נבוחה שיהי' סר"ם. הר"ל חיבור להתנור וק"ם עמו. כלי תשמישי הכירה האחר או לחבל המאכלים. כשמתבררים להתנור המחזיר בקרקע אק"ם. דרך תנור וכירה סתים כמורכב לקרקע מנוח' מ"שנה ד תנור שרופק אפ"ה שלא בכיונה ורק באחריו אפ"ה סק"ם: מ"שנה ה דפשה סתים שבטובה צואר התנור אם משתמש בתוך הרופה או הר"ל חיבור לו [ונל' דחוקא כשרופק (כפ"ח) והיינו שיתפסא הוא עצמו משרץ שנתלה באיירו או נגע בתוכו. אבל שיתפסא כשנפגם התנור. אפ"ה לא הוה נמי. דלא נרע מטיפול תנור (לעיל פ"ג מ"ב)]. והכפה פשוט שעשה בשפת יורה של שולקו יתיים מוק"ם מרמזתל גם בתוך שפה זו. ואע"פ שהשפה לא הוסקה. בשל גבי יורה דכל המחובר למטא פגם (כ"ח י"ב מ"ב) (ולא דמי כלל להוספת סתים בתנור לעיל. והוק) אבל שפה שעשה בשפת יורה של היצוע. אינו חיבור לו. מראינו מביטל הוך שפה זו מחשש קלקול הצבע: מ"שנה ו עשר סבבל איר התנור נבקים שרוא. אבל התנור סק"ם שם בתוך העשר ונגע בו שם שרץ. ונפגם הפרוח גם זה שמהם למעלה מהעפר. תנור נחשב נגמל' אק"ם. כשהיה מליץ או בשרופק במירור: מ"שנה ז תנור פגם שרורה לשהיו. הולק מלמעלה למטה ל' חקים. ורק שלא יהא חלק א' סוף גדול כ"י חבירו. דא"כ הגדול מוק"ם וגם כל החותכין

לפנינו ללא תני אלא מיקון פשוטין גם הרמב"ם נחבדו לא העמיק אלא פשוטין למוד נראה כדפי' למיל דטולה כפשוטין תלוי: בין מבפנים ובין מבחוץ סהורה. פי' עבודה מדין חסד ועמלה משום כלי מתכת. ומשמע דל"י לחזר מבפנים עמלה משום קלמרי. וז"ל עמלה מלי. ואין לומר דמבפנים האור שורף את המתכת והטעם מנין עליו שלא יתקבל וחסד כח"כ. לא מתקבד ללא עדיף הטיח מיד ואזו אם עשה יד של טיט למנוח של מתכת יסא התנור יידון ככלי חרס אם לא ודאי ליתא שאין התנור נמל לגבי יד וכו' עכ"ל גבי סגנין שנתקן. ויש לפרש דהיינו שהמירוח של טיט יוכל לעמוד בפני סתו כדך דיוקות הסגניים דלעיל מ"י ואחרת הסם דעמלה ככל חרס וק"ל ל"י דה"ה הכה הולקין צו להחמיר. וח"ל כבר דהכא שאני דמתכת דחביב. לעולם אינו נמל לגבי חרס. כך נל"י. אבל הר"ם מפרש ע"פ החוספתא שאם הטיח יכול לעמוד בפני עצמו התנור סהור מדין כ"ח והטעם כפולתו סמא. ואם אינו יכול לעמוד בפ"ע אף התנור סמא משום כ"ח דחביב כפולה. ולפ"י בנתה' דל"י יהודה מבפנים עמלה בלוי יכול לעמוד בפ"ע. ומתכנס פליגי אפי' בשאריו יכול לעמוד בפ"ע התנור סהור. ונראה דס"ל להכתיב לדין דין טפלה כלל בשל מתכת בתחזיק חוס הכנה וא"ל לפעלה. והיינו נמי דמודה כ"י דמנחמן סהור ולא חביב ליה כפולה משום דמתכת אין דעט כפולה. אלא מבפנים ל"י שנתן על התנור חביב ליה כפולה. וזה לא מתקבד כדפי' לעיל ר"ע:

לפנינו ללא תני אלא מיקון פשוטין גם הרמב"ם נחבדו לא העמיק אלא פשוטין למוד נראה כדפי' למיל דטולה כפשוטין תלוי: בין מבפנים ובין מבחוץ סהורה. פי' עבודה מדין חסד ועמלה משום כלי מתכת. ומשמע דל"י לחזר מבפנים עמלה משום קלמרי. וז"ל עמלה מלי. ואין לומר דמבפנים האור שורף את המתכת והטעם מנין עליו שלא יתקבל וחסד כח"כ. לא מתקבד ללא עדיף הטיח מיד ואזו אם עשה יד של טיט למנוח של מתכת יסא התנור יידון ככלי חרס אם לא ודאי ליתא שאין התנור נמל לגבי יד וכו' עכ"ל גבי סגנין שנתקן. ויש לפרש דהיינו שהמירוח של טיט יוכל לעמוד בפני סתו כדך דיוקות הסגניים דלעיל מ"י ואחרת הסם דעמלה ככל חרס וק"ל ל"י דה"ה הכה הולקין צו להחמיר. וח"ל כבר דהכא שאני דמתכת דחביב. לעולם אינו נמל לגבי חרס. כך נל"י. אבל הר"ם מפרש ע"פ החוספתא שאם הטיח יכול לעמוד בפני עצמו התנור סהור מדין כ"ח והטעם כפולתו סמא. ואם אינו יכול לעמוד בפ"ע אף התנור סמא משום כ"ח דחביב כפולה. ולפ"י בנתה' דל"י יהודה מבפנים עמלה בלוי יכול לעמוד בפ"ע. ומתכנס פליגי אפי' בשאריו יכול לעמוד בפ"ע התנור סהור. ונראה דס"ל להכתיב לדין דין טפלה כלל בשל מתכת בתחזיק חוס הכנה וא"ל לפעלה. והיינו נמי דמודה כ"י דמנחמן סהור ולא חביב ליה כפולה משום דמתכת אין דעט כפולה. אלא מבפנים ל"י שנתן על התנור חביב ליה כפולה. וזה לא מתקבד כדפי' לעיל ר"ע:

א העושה - מ"י פ"ז פ"ב
ה"א

אליהו רבא
פ"א א שלשה פסופים.
ג' רגלים של חכם
עומדין על בראש; וחברם
בטיט. למטה בראש הכל
למעלה א"ל לחכם כלל וזי
הכנס למטה ולא חכם
למעלה לא מהני דחזר
בקרע בעיניו: ג' מסמך.
של חכם ולא חכם למטה
בארץ בטיט אלא ע"פ
בקרע טיבו יטולין לעמוד.
אע"פ ששם בראש כו'.
דחזר למטה לא מהני
וחזר בטיט למטה בראש
בעיניו וליכא:

תום' אנשי שם
פ"א א תי"ט ר"ה אע"פ
כו' ולא חזק ית'
פ' בראש ולא דין פיהתא
לעיל אלא חזק כ"א כ"ט
בארץ בטיט וקמ"ל דהר"ן
מדין כ"א כיון שלא חזק
בעיניו כ"ה אלא שומאח כ"ו
מהכח י"ל הואיל ומשמש
שלישן יחד אע"פ שלא חזק
לדלו חזק שומאח ד'
פסופו כ"ה דין א' להם
וכ"ה ה"א כחוסתא ג'
מחזקין ג' יסודות ג'
פסופין שנתן בראש והחזק
בטיט וכו' עמאין ואלא לפלוג
במיה' בפסופין עמאין בין
החזקין הנכרין ללשונות
אנשי שדרג גמלא לעשות
בראש כחוסתא מקום לקדשה
טעוריס הואיל ולא חזק
כ"כ בראש ו"ל (רס"מ):

שלוש פסופים בראש. פי' הר"ב שלשה
רגלים יושבים בראש. כלומר והן של טיט:
למעלה בראשם. וכו"פ הר"ש. ולפי זה
סיפא אחת בטיט ט' אחת לר' יהודה
דוקא. כדפי' הר"ב שם. אכל הר"ש
כתב דא"נ יש לפרש דחזקן בטיט
שחזקן בראש בטיט. ואחאן סיפא
לרבנן. וכמ"ש שם בס"ד. וכן נראה
שמפרש הרמב"ם בחבורו. וכמו
שאכתוב ג' כ מפירושו במהני' ללקמן:
להיות שופת כו'. ועושין אש החמיה.

פרקו א העושה
הגלים יושבים בראש. ששם הרגלים
וחברן בטיט. פי' הר"ב
פרקו א העושה שלשה פסופים
בארץ. וחברן
בטיט א' להיות שופת עליהן את הקדירה. ב.
בארץ שלשה מסמין ד' בארץ להיות שופת עליהן הקדירה.
אע"פ שעשה בראשו מקום שתהא הקדירה יושבת ה'. מהורה ה'.

ששם הרגלים. ששם הרגלים
יושבים בראש: וחברם בטיט.
למעלה בראשם כעין כלי ברזל שקורין טריפ"ד: קבע שלשה
מסמרים. שנתן אחתם בקרקע:
מהורה. דכלי מחכות המחזרים
לקרקע לקרקע דמו ואין מקבלים
שומאח
ממאה ה'. קבע שלשה מסמין ד' בארץ להיות שופת עליהן הקדירה.
אע"פ שעשה בראשו מקום שתהא הקדירה יושבת ה'. מהורה ה'.

הר"ש: שופת. שפיתיה המורגל בכל המשנה. היא מלה עברית. שפות הסוד שפות (יחזקאל כד ג'). הרמב"ם בפי' משנה ג' ממאה.
דנעשו ככירה לממאח בלזיר. כנגד גובה הפסופים. הר"ש: אף ע"פ שעשה בראשו מקום כו'. נראה לפרש כפי' השני של הר"ש.
דהייט שהדיק בטיט בראש כל אחד ואחד. שהיא הקדירה יושבת. ולא חזקן יחד. אכל פירושו הראשון שמפרש שעשה מקום. היינו
שתיקן בראשם. הרחיבן שלא יהיו חדים. ויפיון יפה שלא יקלקלו את הקדירה היושבת עליהן. ומפרש דקמ"ל דטעוריס לגמרי. דאין
להם חורט כלי. כיון דכל אחד למודיה לא חזי ואינם מחזרים זה לזה. עכ"ל. זה הפי' אינו מכ"ה כלל לפי' הר"ב שמפרש דטעוריס
משום דמחזקן לקרקע כו'. ועוד נראה יותר פי' השני. דהשתא טולה מהני' בדיני טיט קמ"ל. וכ"כ הרמב"ם ג' כ בחיבורו. אע"פ שעשה
בראשן מקום בטיט שחזקן הקדירה כו'. ומפרש שחזקן בטיט כשני הפירושים דהר"ש שחזקן בראשן או בראשן. כמ"ש במהני' ללקמן
משנה ג בס"ד. *ועינין לקמן]: בראשו. מהר"ם הגיה בראשן: מהורה. לפי שנעשו לקדירה חמת כירה. נקט טעוריס לשון נקבה.
הר"ש

הר"ש: שפיתיה המורגל בכל המשנה. היא מלה עברית. שפות הסוד שפות (יחזקאל כד ג'). הרמב"ם בפי' משנה ג' ממאה.
דנעשו ככירה לממאח בלזיר. כנגד גובה הפסופים. הר"ש: אף ע"פ שעשה בראשו מקום כו'. נראה לפרש כפי' השני של הר"ש.
דהייט שהדיק בטיט בראש כל אחד ואחד. שהיא הקדירה יושבת. ולא חזקן יחד. אכל פירושו הראשון שמפרש שעשה מקום. היינו
שתיקן בראשם. הרחיבן שלא יהיו חדים. ויפיון יפה שלא יקלקלו את הקדירה היושבת עליהן. ומפרש דקמ"ל דטעוריס לגמרי. דאין
להם חורט כלי. כיון דכל אחד למודיה לא חזי ואינם מחזרים זה לזה. עכ"ל. זה הפי' אינו מכ"ה כלל לפי' הר"ב שמפרש דטעוריס
משום דמחזקן לקרקע כו'. ועוד נראה יותר פי' השני. דהשתא טולה מהני' בדיני טיט קמ"ל. וכ"כ הרמב"ם ג' כ בחיבורו. אע"פ שעשה
בראשן מקום בטיט שחזקן הקדירה כו'. ומפרש שחזקן בטיט כשני הפירושים דהר"ש שחזקן בראשן או בראשן. כמ"ש במהני' ללקמן
משנה ג בס"ד. *ועינין לקמן]: בראשו. מהר"ם הגיה בראשן: מהורה. לפי שנעשו לקדירה חמת כירה. נקט טעוריס לשון נקבה.
הר"ש

הר"ש: שפיתיה המורגל בכל המשנה. היא מלה עברית. שפות הסוד שפות (יחזקאל כד ג'). הרמב"ם בפי' משנה ג' ממאה.
דנעשו ככירה לממאח בלזיר. כנגד גובה הפסופים. הר"ש: אף ע"פ שעשה בראשו מקום כו'. נראה לפרש כפי' השני של הר"ש.
דהייט שהדיק בטיט בראש כל אחד ואחד. שהיא הקדירה יושבת. ולא חזקן יחד. אכל פירושו הראשון שמפרש שעשה מקום. היינו
שתיקן בראשם. הרחיבן שלא יהיו חדים. ויפיון יפה שלא יקלקלו את הקדירה היושבת עליהן. ומפרש דקמ"ל דטעוריס לגמרי. דאין
להם חורט כלי. כיון דכל אחד למודיה לא חזי ואינם מחזרים זה לזה. עכ"ל. זה הפי' אינו מכ"ה כלל לפי' הר"ב שמפרש דטעוריס
משום דמחזקן לקרקע כו'. ועוד נראה יותר פי' השני. דהשתא טולה מהני' בדיני טיט קמ"ל. וכ"כ הרמב"ם ג' כ בחיבורו. אע"פ שעשה
בראשן מקום בטיט שחזקן הקדירה כו'. ומפרש שחזקן בטיט כשני הפירושים דהר"ש שחזקן בראשן או בראשן. כמ"ש במהני' ללקמן
משנה ג בס"ד. *ועינין לקמן]: בראשו. מהר"ם הגיה בראשן: מהורה. לפי שנעשו לקדירה חמת כירה. נקט טעוריס לשון נקבה.
הר"ש

פרקו א העושה שלשה פסופין וכו'. ופסופו הוא לשון זכר אע"פ שהיא רגל ורגל לשון נקבה וכדמשמע ממשה ה' דבפירקין לקמן:

פ"א א (א) וכן אמת דפסופו לשון המשנה משמע כן. מדלא קאמר בקיבור.
ג' כפסופין שחיברן בראש בטיט. אלא דלפ"ז ק"ל סיפא בעשה
ב' אגנים כירה וחברן בטיט וכו'. ובשלמא אי הכי חברן בטיט. ר"ל שחברן
בארץ שפיר שייך למחני עליה. אי בטיט ואי שלא בטיט. אלא אי נישא דהך
חברן בטיט. ר"ל שחיבר ראשן יחד בטיט א"כ איך אפשר לנחני עליה אי
בטיט וכו'. ובמ"ש הר"ב להשמך מקו' זו. דלדברי ר"י היא דבעי ג' אגנים.
במהכ"ר כמה דוקא ב' בטיט. זה דל"כ הול"ל ב' בטיט ואי שלא בטיט. ותו
וכי שנק חזא מלפרש מלתייבוי דרבנן בלא חיבר הכי מה דין. ומפרש מלתי
דר"י דלא קי"ל כוחיה. ואפי' נישא דהך ו"ל ה"ל תרתי בעיני. שיהא
מחזקין כ"א בראש בטיט. וגם מחזקין בראשן יחד בטיט. עכ"פ היכא
קאמר במשנה ג'. דבגמלה האמנשי אס יוכל לשפות וכו' שמה. הרי הך
לישנא משמע ודאי דלא פרח מיינא הסומאח הקודמת. וגם מק"ס להבא. וק'
בשלמא שומאח דלשעבר שפיר ו"ל דכיון דעדיין יכול לשפות עליה וכו' אכתי
לא קיים כס דין נתינת שפוחה תורה כה. אלא דלקבל שומאח להבא אמאי.
הרי מדניכל האמנשי אין ב' החיובים מחזקין בראשן יחד. ודווקא
דמדלוקימנה לה באגנים גדולות וחלקות. לפיכך כמו דמה"ם א"ג ג' אגנים
וסגי

פ"א א (א) וכן אמת דפסופו לשון המשנה משמע כן. מדלא קאמר בקיבור.
ג' כפסופין שחיברן בראש בטיט. אלא דלפ"ז ק"ל סיפא בעשה
ב' אגנים כירה וחברן בטיט וכו'. ובשלמא אי הכי חברן בטיט. ר"ל שחברן
בארץ שפיר שייך למחני עליה. אי בטיט ואי שלא בטיט. אלא אי נישא דהך
חברן בטיט. ר"ל שחיבר ראשן יחד בטיט א"כ איך אפשר לנחני עליה אי
בטיט וכו'. ובמ"ש הר"ב להשמך מקו' זו. דלדברי ר"י היא דבעי ג' אגנים.
במהכ"ר כמה דוקא ב' בטיט. זה דל"כ הול"ל ב' בטיט ואי שלא בטיט. ותו
וכי שנק חזא מלפרש מלתייבוי דרבנן בלא חיבר הכי מה דין. ומפרש מלתי
דר"י דלא קי"ל כוחיה. ואפי' נישא דהך ו"ל ה"ל תרתי בעיני. שיהא
מחזקין כ"א בראש בטיט. וגם מחזקין בראשן יחד בטיט. עכ"פ היכא
קאמר במשנה ג'. דבגמלה האמנשי אס יוכל לשפות וכו' שמה. הרי הך
לישנא משמע ודאי דלא פרח מיינא הסומאח הקודמת. וגם מק"ס להבא. וק'
בשלמא שומאח דלשעבר שפיר ו"ל דכיון דעדיין יכול לשפות עליה וכו' אכתי
לא קיים כס דין נתינת שפוחה תורה כה. אלא דלקבל שומאח להבא אמאי.
הרי מדניכל האמנשי אין ב' החיובים מחזקין בראשן יחד. ודווקא
דמדלוקימנה לה באגנים גדולות וחלקות. לפיכך כמו דמה"ם א"ג ג' אגנים
וסגי

פ"א א (א) וכן אמת דפסופו לשון המשנה משמע כן. מדלא קאמר בקיבור.
ג' כפסופין שחיברן בראש בטיט. אלא דלפ"ז ק"ל סיפא בעשה
ב' אגנים כירה וחברן בטיט וכו'. ובשלמא אי הכי חברן בטיט. ר"ל שחברן
בארץ שפיר שייך למחני עליה. אי בטיט ואי שלא בטיט. אלא אי נישא דהך
חברן בטיט. ר"ל שחיבר ראשן יחד בטיט א"כ איך אפשר לנחני עליה אי
בטיט וכו'. ובמ"ש הר"ב להשמך מקו' זו. דלדברי ר"י היא דבעי ג' אגנים.
במהכ"ר כמה דוקא ב' בטיט. זה דל"כ הול"ל ב' בטיט ואי שלא בטיט. ותו
וכי שנק חזא מלפרש מלתייבוי דרבנן בלא חיבר הכי מה דין. ומפרש מלתי
דר"י דלא קי"ל כוחיה. ואפי' נישא דהך ו"ל ה"ל תרתי בעיני. שיהא
מחזקין כ"א בראש בטיט. וגם מחזקין בראשן יחד בטיט. עכ"פ היכא
קאמר במשנה ג'. דבגמלה האמנשי אס יוכל לשפות וכו' שמה. הרי הך
לישנא משמע ודאי דלא פרח מיינא הסומאח הקודמת. וגם מק"ס להבא. וק'
בשלמא שומאח דלשעבר שפיר ו"ל דכיון דעדיין יכול לשפות עליה וכו' אכתי
לא קיים כס דין נתינת שפוחה תורה כה. אלא דלקבל שומאח להבא אמאי.
הרי מדניכל האמנשי אין ב' החיובים מחזקין בראשן יחד. ודווקא
דמדלוקימנה לה באגנים גדולות וחלקות. לפיכך כמו דמה"ם א"ג ג' אגנים
וסגי

פ"א א (א) וכן אמת דפסופו לשון המשנה משמע כן. מדלא קאמר בקיבור.
ג' כפסופין שחיברן בראש בטיט. אלא דלפ"ז ק"ל סיפא בעשה
ב' אגנים כירה וחברן בטיט וכו'. ובשלמא אי הכי חברן בטיט. ר"ל שחברן
בארץ שפיר שייך למחני עליה. אי בטיט ואי שלא בטיט. אלא אי נישא דהך
חברן בטיט. ר"ל שחיבר ראשן יחד בטיט א"כ איך אפשר לנחני עליה אי
בטיט וכו'. ובמ"ש הר"ב להשמך מקו' זו. דלדברי ר"י היא דבעי ג' אגנים.
במהכ"ר כמה דוקא ב' בטיט. זה דל"כ הול"ל ב' בטיט ואי שלא בטיט. ותו
וכי שנק חזא מלפרש מלתייבוי דרבנן בלא חיבר הכי מה דין. ומפרש מלתי
דר"י דלא קי"ל כוחיה. ואפי' נישא דהך ו"ל ה"ל תרתי בעיני. שיהא
מחזקין כ"א בראש בטיט. וגם מחזקין בראשן יחד בטיט. עכ"פ היכא
קאמר במשנה ג'. דבגמלה האמנשי אס יוכל לשפות וכו' שמה. הרי הך
לישנא משמע ודאי דלא פרח מיינא הסומאח הקודמת. וגם מק"ס להבא. וק'
בשלמא שומאח דלשעבר שפיר ו"ל דכיון דעדיין יכול לשפות עליה וכו' אכתי
לא קיים כס דין נתינת שפוחה תורה כה. אלא דלקבל שומאח להבא אמאי.
הרי מדניכל האמנשי אין ב' החיובים מחזקין בראשן יחד. ודווקא
דמדלוקימנה לה באגנים גדולות וחלקות. לפיכך כמו דמה"ם א"ג ג' אגנים
וסגי

פרקו א העושה שלשה פסופים. ששם הרגלים
יושבים בראש: וחברם בטיט.
למעלה בראשם כעין כלי ברזל שקורין טריפ"ד: קבע שלשה
מסמרים. שנתן אחתם בקרקע:
מהורה. דכלי מחכות המחזרים
לקרקע לקרקע דמו ואין מקבלים
שומאח
ממאה ה'. קבע שלשה מסמין ד' בארץ להיות שופת עליהן הקדירה.
אע"פ שעשה בראשו מקום שתהא הקדירה יושבת ה'. מהורה ה'.

פרקו א העושה שלשה פסופים. ששם הרגלים
יושבים בראש: וחברם בטיט.
למעלה בראשם כעין כלי ברזל שקורין טריפ"ד: קבע שלשה
מסמרים. שנתן אחתם בקרקע:
מהורה. דכלי מחכות המחזרים
לקרקע לקרקע דמו ואין מקבלים
שומאח
ממאה ה'. קבע שלשה מסמין ד' בארץ להיות שופת עליהן הקדירה.
אע"פ שעשה בראשו מקום שתהא הקדירה יושבת ה'. מהורה ה'.

פרקו א העושה שלשה פסופים. ששם הרגלים
יושבים בראש: וחברם בטיט.
למעלה בראשם כעין כלי ברזל שקורין טריפ"ד: קבע שלשה
מסמרים. שנתן אחתם בקרקע:
מהורה. דכלי מחכות המחזרים
לקרקע לקרקע דמו ואין מקבלים
שומאח
ממאה ה'. קבע שלשה מסמין ד' בארץ להיות שופת עליהן הקדירה.
אע"פ שעשה בראשו מקום שתהא הקדירה יושבת ה'. מהורה ה'.

פרקו א העושה שלשה פסופים. ששם הרגלים
יושבים בראש: וחברם בטיט.
למעלה בראשם כעין כלי ברזל שקורין טריפ"ד: קבע שלשה
מסמרים. שנתן אחתם בקרקע:
מהורה. דכלי מחכות המחזרים
לקרקע לקרקע דמו ואין מקבלים
שומאח
ממאה ה'. קבע שלשה מסמין ד' בארץ להיות שופת עליהן הקדירה.
אע"פ שעשה בראשו מקום שתהא הקדירה יושבת ה'. מהורה ה'.

כלים העושה פרקו

העושה שתי אבנים. שפ
הי"ד. ב האבן. ה"כ פ'
פתי"י. מ"י. שפ. ה"י.

אליהו רבא

עתי אבנים כירה וחסרה
בטיט. ולמטה בלחץ. וכו' וכו'
שמני את שתיים כדקמי
סיחא: שיעושה שלישיה.
קשר ר"י גזיר מני' לא בירה
היא: לבותל. קמ"ל
הפילו שתי אבנים והשלישית
כותל סני: ארחת בטיט
כו'. גין לרנני בשתי אבנים
וכן ל"י בשתי אבנים
השלישית כותל גזיר סיחו
שתי אבנים ומסמין למטה
בקרע בטיט אכל ח' בטיט
וא' שלא בטיט סתורה:

ראשון לציון

[מ"ב] עליה ועל הכותל
כו'. עמ"ש פ"ג מ"ז דשנה:

תום אנשי שם

ר"ה והברון בו וכו'
במסמין וכו'. וכלתו והיא
בשלה מסמין דמסמין
במתי' אם חבן בטיט
עמלים ולא בני למיר
דמ"ס בני מסמין דמ"ס
תקצי דלמתי' רבותא טפי
דמתי' מסמין ותבין בטיט
עמלה וכו' ב' אבנים שיעור
מאי הוי דמתי' התיטי
אלא כהא ריבוא קמ"ל דמ"ס
בטיט סני. ודע דמ"ס ה"כ
בטיט שבראשן נותן כו'
הוא לפי הראשון אכל לפי'
ה"י ל' בטיט מסמין
בארן נותן לכס חודת חרס.
(כ"ד) הוי"ט ד"ה עליה
כו' קשיא למיר כו'. מלמד
קשיא לו לא אבין עוד און
שיך כלל לומר דעליה ועל
האבן הוא ח' בטיט וא' בלא
בטיט דלתי' יתה דהויין ג'
אבנים וכו' מחוברת למעלה
במתי' בטיט והשלישית
איה מחוברת מה דלא שיך
כלן דלתי' חרס כו' אבנים.
(ל"ט) ע"ד וכל האבן.
שיעור דלא אבין מחוברת
כפי' אכל שיך נתי' אבנים
וסתורה נודתי' אלא הפי'
עליה ועל הכס דקמין
דמחוברת כפי' סדא קמי'
גיה יותן ופ"י עליה ועל
הכותל דהס כותל י' בו
טיט וכיד ודמ"ס שיעמא
דתי' כמו אבן שחברה בטיט
קמ"ל וה"ס שכו"כ לבשת
כותל באתרוס דתי' וכו'
דלתי' הו"ע ע"ד ע"ד למתי'
כלע באתרוס לסמוך לה וכו'
היה כיתה מחוברים וכיון
השוכך למתי' כותל
באתרוס מתי' אומרי'
למור ויתום כפי' ביריה
המורים ויתום כמד סתלע
כדי שלא תשעם לפי' היתה
כנגד הכותל דמתי' לה.
(ע"י) וע' במ"ש דמ"ס
ה"י דלדגורי אב"ז ביריה
המורים סיחא כנגד הכותל
וע' תפ"ח:

הר"ש. ומהר"ם כתב טהורה מדין כלי חרס. והול"ל טהורין. אלא
מבוס דמעיקרא נקט עמלה כבירה. נקט הכא טהורה: העושה
שתי אבנים כירה. דמתוך שהאבנים רחבות סני בתרי להיות כבירה.
הר"ש: והברן בטיט עמלה. לשון הר"ב כבירה של חרס. שהטיט
שבראשן נותן לה תורת חרס. וה"ה

במסמרים אם חבן בטיט עמלים.
אלא הכא רבותא קמ"ל דמ"ס בטיט
סני: ארחת בטיט. פי' הר"ב אחת
חבר לחבירתה בטיט כו'. ור' יהודה
היא. וגריעה כך שלשית מכותל. אי
נמי סמך לכותל בני שחבר שתיים
בראשן לכותל. הר"ש. ולפירושו השני
שכתבתי דמפרש חבן בטיט. פי'
בארן. כתב אחת בטיט כו'. שהאחת

חיבר בארן בטיט. ואחת לא חיבר בארן. וטהורה אפי' לרנני. ע"כ: ב עליה ועל האבן. לשון הר"ב הייט אחת בטיט ואחת שלא
בטיט. וכ"כ הר"ש. ומיחו לדידיה הא אמרן. לפירושו האחד ההוא דאחת בטיט אחת לרנני. אלא לפי' הר"ב דלעיל. שמפרש לר' יהודה
היה הוא וואו פי' השני של הר"ש. קשיא לומר דמתי' ר' יהודה היא. ומיחו לא קשיא למאי דפסק הר"ב לעיל דאין הלכה כמותו והא
הוא מחלקת ואח"כ סתם דהלכה כהסם. דכמה סתמות בסמוך דמתי' אבנים הו' מירה: ועל הסלע. [פי' הר"ב] המחובר משעת ימי

שני אבנים. מתוך שהאבנים רחבות סני בתרי להיות כבירה ור' יהודה
בני תלמי' כמו בפסופטין: והברן בטיט. פי' ר"ש ז"ל גבי רישא למעלה
בראשן אמר המלקט וה"ל גבי סופא ואיכא מאן דמ"ס בכולה דמתי' שחברס
בטיט למטה בלחץ כמו שכתב הר"ש ז"ל ואחת בטיט ואחת שלא בטיט אחי
ספיר כפספסא דמתי' וטהורה אפי' לרנני וכיה הפירוש הוכיח דמ"ס ז"ל
מדתן בסמוך עליה ועל האבן דהיינו אחת בטיט ואחת שלא בטיט דכולי עלמא

יכין תפארת

הנ"ל אם חיברן בראשן יחד. וה"ל ע"ז דתי כבירת חרס. ולא גרע מעשה
לו טפילה [לעיל פי"ה ס"ז] (א*) (ז) יחדן להביע עליהן את הקדירה:
(ח) ר"ל שחבר כ"ל בארן בטיט. או חיבר ראשן בטיט זכ"ל: (ט) דבאבנים
שרחבין יותר מטפופטין סני צב'. וגם עדיפי לענין זה דלכ"ע אפילו
מחוברין רק בארן או רק בראשן בטיט יחד סני (ב): יתיהו ב' האבנים
הללו קרובים לכותל כל כך עד שתייה הקדירה נסמכה יפה גס בטהלה
ולרנני כיון שיוכל להשיבה על צ'. בהבי סני. אפי' שפי' העבר מועטת
תפול מן משבשה: (יא) מלתא דרנני היא וה"ל לר' בלא חיבר השלישית
בטיט: (יב) שרדך שיהיו כולן מחוברין בטיט בארן או בראשן. [וישער
כטיט על כ"ל כ"ס. וחסמחא] ואל"כ אמק"ע: (יג) סתיה מחוברת בקרקע
בטיט: (יד) קמ"ל דלא תימא דהיון דלא נעשה הטרם והכירה מתחילה
א' בטיט וא' שלא בטיט, רק קמ"ל הכא דמ"ס דהותה שלא חיברה בטיט
תקעה לרוך הקרקע וקבעה שם אפי' לא עדיף מעליה ועל הכותל. כיון
שלא בכונת כירה קבע לאבן זה בארן: (טו) שמחובר בארן מברייחו:

משנה

פי' הר"ב משום דמחובר לקרקע. ולפעמי' אולי שנמשך אחר פי' הכתובים ג"כ
במ"ס דלעיל וסם כתבו סנה"ש והר"ש לא ס"ל הכי דבתנור וכירה אפי' אינם
של חרס אפילו מחוברים. עמאלן ולפי"ו סתורה דהכא מתני חרס אכל
סמא כלי תכנית: העושה שתי אבנים כירה. האבנים לרחות סני
בשתיים כמ"ס ה"ל. אכל בפסופטין משעת דדוקא שלשה דתתי לעיל ובשתי
טהורה. וגלתי דמ"ל כ"ל כ"ל כ"ל מ"ה דהעושה שני פסופטין זה כנגד זה ר"ל
מתחא כנגע ולא באור כנרסמס הרמב"ם שם. וקמ"ל הכא באבנים מסממחא
הם זה כנגד זה עמלה לגמרי ככירה כנגע ובאורי משום דרחבות. ובשתיים
היו כלי. ור"י דמסר דמ"ל דאבנים לא פדוים משפופטין ע"כ ס"ל כ"ל דהסם
דמסר גס בשני פסופטין. ואין לפרש דר"ש דמסר סתם מודה באבנים דהכא
לת"ק. דל"כ ר"י דלא כחמין. ומתוך זה נראה דהלכס כ"ל כ"ל סתם לגבי ר"ש
דתי' דהכא נמי בשעת כ"ל קאי ומתקן נמי כתי' לגינת הרמב"ם שם דלר"מ
ממא כנגע ולא באורי כדפי' לפי: והברן בטיט. אבנים שחן קטעות
בקרע דמי לפסופטין ונשו חיבור טיט ואפי' הם קטעות נמי בלא טיט לא
תקבלי עמלה דלתי' און לכן עמלה. ולמתי' דפי' לעיל דכל שחן טורך
טיט און כטיט עשה אוחן כמ"ס כהא דמ"ס כ"ל באון קטעות מיידי דנקטעות
שסם כלי לא מתני לתי' עיט וכדפי' גבי מסמין לעיל. ולכין לדקק באבנים
שטיט טמן לכן תורת חרס אי' בשני נמי היסק כבירה של חרס. או דלמא דוקא

עומאה: וחברם בטיט עמאה. ככירה של חרס. שהטיט שבראשן
נותן לכן תורת חרס: עד שיעשה שלישיה. ענין שלשה פסופטין:
או עד שיסמך לבותל. שהכותל יסמוך לח הקדירה מלד אחד:
אחת בטיט. אחת חבר לחבירתה בטיט בראשה. ואחת שלא
בטיט שהשלישית לא חבר. ור' יהודה

העושה שתי אבנים כירה. וחברם
בטיט (ה). עמאה (ס). רבי יהודה מטהר
עד שיעשה שלישיה. או עד שיסמך
לכותל (י). אדות בטיט ואחת שלא בטיט (יא).
טהורה (יב): ב האבן (יג) שהיה שופת
עליה ועל התנור. עליה ועל הכירה. עליה ועל הכופה. עמאה (יד).
עליה ועל האבן (טו). עליה ועל הסלע (טז) עליה ועל הכותל.
טהורה

חיבר בארן בטיט. ואחת לא חיבר בארן. וטהורה אפי' לרנני. ע"כ: ב עליה ועל האבן. לשון הר"ב הייט אחת בטיט ואחת שלא
בטיט. וכ"כ הר"ש. ומיחו לדידיה הא אמרן. לפירושו האחד ההוא דאחת בטיט אחת לרנני. אלא לפי' הר"ב דלעיל. שמפרש לר' יהודה
היה הוא וואו פי' השני של הר"ש. קשיא לומר דמתי' ר' יהודה היא. ומיחו לא קשיא למאי דפסק הר"ב לעיל דאין הלכה כמותו והא
הוא מחלקת ואח"כ סתם דהלכה כהסם. דכמה סתמות בסמוך דמתי' אבנים הו' מירה: ועל הסלע. [פי' הר"ב] המחובר משעת ימי

שני אבנים. מתוך שהאבנים רחבות סני בתרי להיות כבירה ור' יהודה
בני תלמי' כמו בפסופטין: והברן בטיט. פי' ר"ש ז"ל גבי רישא למעלה
בראשן אמר המלקט וה"ל גבי סופא ואיכא מאן דמ"ס בכולה דמתי' שחברס
בטיט למטה בלחץ כמו שכתב הר"ש ז"ל ואחת בטיט ואחת שלא בטיט אחי
ספיר כפספסא דמתי' וטהורה אפי' לרנני וכיה הפירוש הוכיח דמ"ס ז"ל
מדתן בסמוך עליה ועל האבן דהיינו אחת בטיט ואחת שלא בטיט דכולי עלמא

ישראל

ובני צב'. כ"כ מה"ס א"ל נמי שיהיו מחוברין בראשן. אבל י"ל כהרמב"ם
(פס"ו מכלים י"ז) דנמד מהך חיבורין סני. או שחבן בארן או שחבן
בראשן. ולפי"ו י"ל דמחתינו או או חתי. ר"ל או ששנה ג' פסופטין בארן.
דהיינו שחבן וקבצן בארן. דוה ודלי פסוע שכתקשן תוך הארץ וקבצן
שם א"ל מרות בטיט. אלא רק כשמושב על ר"פת הארץ לר"ך שדיבין בטיט.
או חבן בטיט להיות שופת עליהן. והיינו שחבר ראשין יחד בטיט. דשם
הוא מקום השפיחה: (א*) ולרמב"ם (ס) דנמסמין ברזל אפי' חיבר
ראשן יחד בטיט אמק"ע. ז"ל דהא דנקט בחוספתא דרך כלל דבין בפסופטין
ובין במסמרים. מחוברן מק"ע. לא מיידי מחוברן בארן. דהרי נקט בחוספתא
מתן בארן. דמשמע דרק הוסיבן בארן ולא חיברן צב'. אלא ר"ל חיבר רק
ראשן יחד בטיט. והא כדליתא. והא כדליתא. דפסופטין או"ל כחבור תלוג
של חרס שמק"ע. ובמסמין דקאמרה חוספתא דמק"ע מחוברן בראשן היינו
שמק"ע כלי מחכות כנגע ולא באור. ומ"ס בחוספתא ר"ל מסרה עד
שיחברן ז"ל בטיט היינו שיחבר הפסופטין בכל גבהן ז"ל מקרקעיתן עד
לראשן יחד. וכן פי' גס הר"ש: (ב) וקשה הרי כירת אבן. וכירת ברזל דין
זה (וכדמוכח סוף פ"ה) וא"כ מ"ס יתדות ברזל מאבנים. וכן אחת
דמחממ"ס

אחרונה

כשהיה של טיט בעי היסק דכלא היסק כלי איהו כלי איהו כמ"ס מ"ע רפ"י אכל
על אבן טיט שבראשן מהני לקבל עמאה כ"ל אכל היסק לא לר"ך. ובסוף
פרקין כחנני מזה: או עד שיסמך לכותל. וסמך ויחברס בטיט לכותל
וקמייה בלא טיט לא מהני לתמן לקמן עליה ועל הכותל סתורה. והסם בשתיים
לרנני וה"ה בשלש לר"י: ב האבן ס"ה שופת עלי' ועל התנור. אחי הכא
למירא דהא דנטי' לעיל חבן בטיט דוקא בפסופטין ובמסמרים ובאבנים שחן
שם כלי ע"יטן הלכך חיבור טיט מתי' לתי' כ"ל. אכל כשהוא שופת על הכירה
והתנור או הכופה שסם כלי לא בטיט שחברס בטיט לתנור ולשופת שחברין
לסם בלא חיבור טיט הם ככירה. והיינו דמתי' קשיא עליה ועל הכותל ועל האבן
טהורה דמסרה ש"ל היא דהא כנר מני אחת בטיט ואחת שלא בטיט פסורה.
אלא סופא לגמרי ארישא אחי דכותל בלא חיבור טיט ניטת ואפי' כבליס
עמלים. ועוד י"ל דקשיא אחי לאשמועינן אב"ג דקטע וטפל מחוברין וכו'
לעלמין אפי' סתורין בלא חיבור טיט דמ"ל דהא דנטי' לעיל למירא טיט משום
דכלא חיבור טמ להמפרק ואינם כלי דכל חד לתודי' קאי והכא אין מתפרקין
קמ"ל דמ"ס סתורין דכל שחן לו נמיה און לו עומאה. ולפי"ו עלי' ועל
האבן התימלעלם כדלי מתי' לה. והמכ"ס דחבורו דמתי' עליה ועל האבן:
עליה ועל הכירה עליה ועל הסלע. למתי' דפי' לעיל דמתי' טיט שסם עלמס
כלי לא כפי' חיבור טיט ה' נראה דה"ה עליה ועל הסתיה של חרס נמי עמאה

כרת הסכרים. מ"י. שם
הפ"ו: ג' אבנים. שם
גלגל י"ז.

אלהיו רבא

ב בירת הנזירים. כדי
שלא יעמלו: בזמן שנתן
אין נדד אבן כו'. שכל
הסירות נותנין האבנים
מרוקקין זה כנגד זה וסופין
הקדרה על שתיים ומשים
האבן תחת הקדרה בין
האבנים ורביעין האבנים זה
לזה לשפות עליהן את
האבן. אבל בירה זו שנתן
זה נדד זה א"ל אבן זה לזה
הואיל וסומקין והאבן שורק
סביבות האבן ולמה ליה
לשפות הקדרה על שתי
אבנים על אבן אחת יכול
לשפות הלך את עמאל א'
מיהן לא נעמל הבדו:

תוספות אנשי שם
ר"ב ד"ה בירת הסכרים
כו'. שנמלאת אבן אחת
משמשת לשתי קדרות ככל
(לח"ט):

בראשית. כדחנן [כוף פ"ג דשביעית] עד שמגיע לסלע. הר"ם:
שבנגד הסלע. ר"ל אבן כנגד הסלע. וזהו ההוא היו הנזירים
מבשלין עליהן הסלעים וזרפים שם שעריהם בלשכת הנזירים אשר
היתה בעזרת נשים כמו שהתבאר במדות [פ"ג מ"ה]. הרמב"ם:
בזמן שהוא נותן אבן בלד אבן. בתנאי

שהיו האבנים כולן מרוחות בטיט כמו
שקדם בראש הפ' אבל האבנים בלתי
מרוחות בטיט הנה לא יעמלו. הרמב"ם.
ובתנאי' דלקמן אעתיק לשוט דמירות
ר"ל חיבור בין בראשן בין בלדן: אבן
בלד אבן. לשון הר"ב מהדרים אבנים
הרבה כו' שנמלאת אבן אחת לשתי
קדרות חוץ מן החילונות. הר"ם:
ג' שליש אבנים. שחברן בטיט ועשאן
טמאה

שתי כירות בין שחברן זו
בקרקע ולא חברן זו לזו. הרמב"ם פרק ט"ו מהלכות כלים:
האמצעיית המשמשת את הטמאה טמאה כו'. פי' הר"ב
הינה של האמצעיית המשמשת כו'. דמסתמא האבן האמצעיית היא לא
ממנה לריכה לשפיהה י"ז והתני' לשפיהה לזו והאם היתה גדולה מכך ודאי
שדינה כדן המפורש בגדולה דסיפא. אלא שג"ל דאף אם היתה קטנה הואיל ובמשמשת לעמאלה אין בה עוד מקום להשתמש בה הטמאה.
דג"כ הכל טמא כמו כב פא. ועיין בסמוך. ומשום דמסתמא לוקחין אבן בלמלע שהוא ממוצע ובטיט. שהתני' ממנה לריכה להשתמש זו
וחתי

ימי בראשית: שהורה. לכתיב יותן טמאים הם. את שיש לו נתילה
יש לו טומאה. את שאין לו נתילה אין לו טומאה. מכאן אמרו
אבן שהיה שופת עליה ועל התנור עליה ועל הכירה עליה ועל הסופת
טמאה. מפני שיש לכן נתילה. פליה ועל האבן עליה ועל הסלע
עליה ועל הכותל טהורה מפני שאין

לכן נתילה: בירת הנזירים. לבשל
שלמי נזיר שלוקח מהן הכהן הזרוע
בשלה: בירת טבחים. שמוכרים
לרבים ומסדרים הרבה אבנים זו אחר
זו. ושופתין עליהן קדרות הרבה.
שנמלאת אבן אחת לשתי קדרות.
ובשנמלאת האחת האחרות טהורות.
מידי דהוא חלקמדין המתחמטות.
דחנן לעיל בפרק ג' [מ"ז] שאם
נעמלה אחת מהן לא נעמלו כולן: ג' שליש אבנים שעשאן
שתי בירות. שהאבן האמצעיית משמשת לזו ולזו: האמצעיית
המשמשת לטמאה. תליה של האמצעיית המשמשת לחילונה שהיא
טמאה

גדולה ולא קטנה. אלא כדי שימוש לשתי האבנים שבגרה שהתני'
שדינה כדן המפורש בגדולה דסיפא. אלא שג"ל דאף אם היתה קטנה הואיל ובמשמשת לעמאלה אין בה עוד מקום להשתמש בה הטמאה.
דג"כ הכל טמא כמו כב פא. ועיין בסמוך. ומשום דמסתמא לוקחין אבן בלמלע שהוא ממוצע ובטיט. שהתני' ממנה לריכה להשתמש זו
וחתי

גדולה ולא קטנה. אלא כדי שימוש לשתי האבנים שבגרה שהתני'
שדינה כדן המפורש בגדולה דסיפא. אלא שג"ל דאף אם היתה קטנה הואיל ובמשמשת לעמאלה אין בה עוד מקום להשתמש בה הטמאה.
דג"כ הכל טמא כמו כב פא. ועיין בסמוך. ומשום דמסתמא לוקחין אבן בלמלע שהוא ממוצע ובטיט. שהתני' ממנה לריכה להשתמש זו
וחתי

מלאכת שלמה

ואם עשה את נעמלת אחת לא נעמלו כולן ע"כ: ג' שליש אבנים שעשאן שתי
כירות נעמלת אחת מן החילונות האמצעיית המשמשת לעמאלה טמא והמשמשת
לטהורה פטור כך מלאתי מונה ע"ה הרב בללל אשכנזי ז"ל. וה"ר יוסף
ז"ל כיה עוד המשמש לטמא טמא והמשמש לטהור פטור וכתב כן מלאתי
וכן נכון ע"כ. וקשה לע"ד דכסיפא דמתני' דלעיל בסמוך קתני בירת הטבחים
שהוא עתן אבן בלד אבן נעמלת אחת מהן לא נעמלו כולן ופי' ר"ע ז"ל

ישראל תפארת יכין

דמהרמב"ם (פס"ו מכלים ה"א) משמע דהכא שאני דמיירי דמרחם בטיט.
ואפשר זהו טעם התנא דקאמר השהו ב' אבנים כירה. ולא קאמר כנעמלתי
קובע ב' אבנים להיות שופת עליהן. משמע קלח נמלת השהו. היינו שמירח
פי' האבן בטיט כהמונת כירה. ואע"ז דלעיל (פס"ה) משמע דע"י טיפול
אין ליה חרס רק דהטיפול תנור נקוב. י"ל דהכא דהטיפולו מבטיח ומכונן.
אפי' כשהכירה שלימה ידון חרס. א"ל התם שכבר היה כירה שלימה מקודם
לא נתבטל מדיון שבהחלה ע"י הטיפול אבל הכא שדריין לא היה עליו שם כירה
מקודם. רק שהיו ג' אבנים תקיפים ע"י הטיפול ידון משתחא בכירה חרס.
אלא דק"ל אי המרוח שעל פניו מבטל פנימיותו. א"ל לפלוג וליתני בדירה.
היינו במסמרים או באבנים גופייהו. או כלליתיהו יחד (כדלעיל פס"ה) ולהלך
בין מרח או לא מרח פיהן בטיט. ואח"כ דהיא גופה קמ"ל דבמסמרים לא מהני
מרוח. קשה מ"ס מסמרים מאבנים. ורזו קשה דא"כ למה נקט בסיפא חיבר
א' בטיט וא' שלא בטיט טהורה. לאשמועינן רבותא פני. דאפי' חיבר שיהן
בארץ בטיט. כל שלא מירח פני א' מהן בטיט טהורה. דהרי זה ודאי רבותא
פני מלא דיבך א' מהן בארץ. ול"מ היה ג"ל דקוקא ביהו החלה כירה כבר
או שוין כירת מתכת ואבן בדירה. אבל אם השתחא רואה לעשותן כירה. או
דוקא מסמרים שהן כלי מתכות מחלה. לפיכך אע"ז שחיברן בארץ לא נתבטל
ע"י שם כלי מתכות מהן. אבל אבנים שלא היו מחלה כלי. לפיכך שחברן
בארץ בטיט. הן כן ככל כירה שעושין אותה מאבנים וטוב ודין ככל כירה חרס
קדושים אלו מת"ל דקאמר דק טמאה. ובעניי לא זכיתי להבין. דבשלמא

י"ז דבהנור וכירים טמאים כתיב יותן והקין אין בטולין דין נתילה (ג):
י"ח בלשכת הנזירים שבצורת נשים ששם מבשלין שלמיהן. עשו כירה
כו' ששמו אבן לכותל כדי שלא התעמל הכירה משרץ מה וכדומה
[וי"ל דהא שלא הולכתי לשפות בין בשאר תוכי המקדש. כגון בלשכת ששם
הביתין. שאפיו שם את החיטין ככל נוקר. וכו"ל בלשכת בית המקדש שבשלו שם
הכניס קדשים הנאכלין. ה"ט משום דהנך משום דמזוין שם בני אדם כל יום
ושפע אין שרץ מלוי שם. משא"כ בלשכת הנזירים. אין זכרים מזוין כ"ל בשראל
מדנקדא מוטא [כנדרי"ם ד' א'] לפיכך אפשר שימלא שם שרץ מת: (י"ט) מוכרי
בשר מבושל: (כ) שמבדירין שורה של אבנים. ומניחין ריח בין כ"א
לחברתה. וכ"א מחובר בארץ בטיט. ומושיבין הקדירה ממעל להריות
שבין אבן לאבן. באופן שהיה קלת מהקדירה על קלה אבן זה וקלתה
השני על קלה האבן שבגרה. והריות שבין ב' האבנים. יהיה מקום
להניח שם את לחמם הקדירה: (כא) דלע"ז דכל אבן משמשת לב' בירות.
ושיהן כגוף אחד חשיבי. אפי' לא גרע מקצרות שבטבלא [פ"ג מ"ז]
דבנעמל א' לא נעמל חבירה: (כב) שחיבר כל אבן בטיט בארץ. או
חיברן בטיט בראשן. כגון בשורה א' בכירה הטבחים נעיל. ונמלא שהאבן
האמצעיית משמשת לב' הכירות: (כג) ר"ל קד הוא דין אבן האמצעי:

לאחר שהוסק: (ג) כך כתב הר"ם ויפא כליו הר"ב ז"ל. ושאר רבותינו מים
בסלע שהוא קרקע עולם שפיר לא שייך נתילה. אבל כותל בית אמאי לא. והרי כתיב ונתן את הבית. ועליו ועל האבן נמי. אמאי לא שייך נתילה גבה.
דלא מיבעי לפי מ"ס בירין (ס' פ"ו) דר"ל שהאבן שאינו מחובר בטיט חקעו וקבעו לתוך הקרקע. ודאי שייך גבי' נתילה כשיעו ויחקו ממקומו שחקעו שם.
ודמקיים מלוא נתילה בבית מונגע. אלא אפי' יומא כהר"ם דמיירי שהאבן האחר תלוש לגמרי. ולפיכך לא שייך גבי' נתילה דהרי נתון ועומד הוא. וינמל
נמי דלע"ז דסני בשניהו רק אבן א'. וכדמוכח במסנה ג' דל"ט לנתון כולו. עכ"ל נריך שיהיה טלו ראו לנתילה. עכ"ל קשה דהרי בשבת (ק"ה א')
אמרי

משנה אחרונה

וב"ט דמתני' משמע דדוקא הני עמומדים לחפי' ולבישול. ואפשר דאורחא
דמלמל קמי שאין דרך ליהוד חזית לכירה: עליה ועל האבן עלי' ועל הסלע.
פי' הר"ם שאין להם נתילה. כפי' דלעיל כתבנו פירוש. ונראה דה"ל עליה
ועל התנור על מתכת טהורה דהתם אמרי' דגם של מתכת אין לו נתילה. ומיחו

בכל מתכת כתי דטהורה משום כ"ח צמאה משום כלי מתכת: לא נעמלו כולן.
וכידן הוא עומדת מפרש ואולי: ג' ה'ב'ש'ש'ש' את העמאלה טמאה. ולא דמי
לסה"א דפ"ג דפליגי חכמים אדרכי יוחנן בן טרי גבה. דהכא שאני שהאמצעיית
שומדת להשמיש ומחלה נעשה ליתלק כדי שפיתה מכאן וכדי שפיתה מכאן
ולכך

ג. טמאה ג'... שם טמאה ג'... שם טמאה ג'...

תוספות אנשי שם... שם טמאה ג'... שם טמאה ג'...

וחלי לזו להכי הני המשמש בו' ובסיפא הא קמ"ל דכשהאבן גדולה אע"פ שהיא האבנים שבשתי לדיה עמאות מ"מ טמן לזו ט'. והשאר טהור. והר"ם כתב המשמש לטמא היינו מקום שפיתה. ע"כ. וז"ל דבסוף מהני' ללעיל בכירת העצמים בזמן שהוא טמן אבן בלד אבן מזמנה לזו הר"ב לקלמרון המזממות דכפ"ב מ"ו. והס' ר' יומן בן טרי אמר דחולקין דופן האמצעית בו'. וכחז הר"ב שאינו הלכה. וכן צפ"ה הרמב"ם דהס' בנא"י שבידי וכן לא העתיק דבריו בחבורו ספ"ג מהלכות כלים. וז"ל דהכא שאני דכיון דתשמישן הוא ע"ג האבנים

לשפות עליהן לפיך המשמש לטהור טהור. שמהלכה לוקחים אבן שנוכל לשמש לשניהם אף כשיחלק לשנים משא"כ בקלמרון אין רגילין לעשות דופן עב ציניהם הראוי ליחלק. ומש"ה ה"ג בקטנה כולה טמא כמו הס' וכדכתבתי ועי' במשנה ה פכ"ה: הוחלטה. הסקיים [ובנא"י גלגלה] דינה הרגום ללמיתוח לחלוטין ולזה נקרא היום אשר גדון עליו בלרעה וקיים הכין צו דינו מזורע מוחלט. הרמב"ם: [*למזמאה. ג'ל של' לטמאה וכמו שהעתיקו הר"ב והר"ם ובכסיפא דתנן לטהורה ולא תנא לטהרה. אלא שהרמב"ם בפט"ו מה"כ העתיק לטמאה ובכסיפא כתב טהורה האבן האמצעית טמאה כולה

טמאה (ב). המזמשת הטהורה הטהורה (ה). טמאה. טמאה. וזמנה. וחליה המשמשת למזונה שהיא טהורה. טהורה: גחלמה האמצעית לטמאה. וכולה טמאה

החיצונות. אם היתה האמצעית (כ) גדולה (ג). נותן לזו כדי שפיתה (ה) מכאן. ולזו כדי שפיתה מכאן. והשאר טהור (ב). ואם היתה קמנה הכל טמא (א). נישלה

מלאכת שלמה

שנמלאת אבן חחת לשתי קדרות ובשנמלאת חחת מהן האחרות טהורות מדי דבור קלמרון המזממות וכו' ע"כ. והכא מ"ש האמצעית המשמשת את הטמאה טמאה וכדברי ריב"ז לעיל פ' שני גבי תבלין של עץ. ושם פ' שם טעם לחלק וכמו שתיקן מהרי"ק ז"ל בכסף משנה סימן ה' דפס"ו דכלים על עין' אחר

זוק. או שטא תנא צרישא סתם והדר מפ' הכא: הוחלטה האמצעית. ג'ל לטמאה וכן כסיפא לטהורה: נותן לזו כדי שפיתה מכאן וכו'. מפ' בחוספתא שהוא ג' אבנעות הרא"ש ז"ל פ' היינו כשהקדרה קטנה אבל כשהיא יורה גדולה או מיחס גדול מפ' בחוספתא דלורך מקום שפיתתם סתם והמהתי של

החלטה האמצעית. וכולה טמאה

החיצונות. אם היתה האמצעית (כ) גדולה (ג). נותן לזו כדי שפיתה (ה) מכאן. ולזו כדי שפיתה מכאן. והשאר טהור (ב). ואם היתה קמנה הכל טמא (א). נישלה

מלאכת שלמה

שנמלאת אבן חחת לשתי קדרות ובשנמלאת חחת מהן האחרות טהורות מדי דבור קלמרון המזממות וכו' ע"כ. והכא מ"ש האמצעית המשמשת את הטמאה טמאה וכדברי ריב"ז לעיל פ' שני גבי תבלין של עץ. ושם פ' שם טעם לחלק וכמו שתיקן מהרי"ק ז"ל בכסף משנה סימן ה' דפס"ו דכלים על עין' אחר

זוק. או שטא תנא צרישא סתם והדר מפ' הכא: הוחלטה האמצעית. ג'ל לטמאה וכן כסיפא לטהורה: נותן לזו כדי שפיתה מכאן וכו'. מפ' בחוספתא שהוא ג' אבנעות הרא"ש ז"ל פ' היינו כשהקדרה קטנה אבל כשהיא יורה גדולה או מיחס גדול מפ' בחוספתא דלורך מקום שפיתתם סתם והמהתי של

החלטה האמצעית. וכולה טמאה

החיצונות. אם היתה האמצעית (כ) גדולה (ג). נותן לזו כדי שפיתה (ה) מכאן. ולזו כדי שפיתה מכאן. והשאר טהור (ב). ואם היתה קמנה הכל טמא (א). נישלה

מלאכת שלמה

שנמלאת אבן חחת לשתי קדרות ובשנמלאת חחת מהן האחרות טהורות מדי דבור קלמרון המזממות וכו' ע"כ. והכא מ"ש האמצעית המשמשת את הטמאה טמאה וכדברי ריב"ז לעיל פ' שני גבי תבלין של עץ. ושם פ' שם טעם לחלק וכמו שתיקן מהרי"ק ז"ל בכסף משנה סימן ה' דפס"ו דכלים על עין' אחר

זוק. או שטא תנא צרישא סתם והדר מפ' הכא: הוחלטה האמצעית. ג'ל לטמאה וכן כסיפא לטהורה: נותן לזו כדי שפיתה מכאן וכו'. מפ' בחוספתא שהוא ג' אבנעות הרא"ש ז"ל פ' היינו כשהקדרה קטנה אבל כשהיא יורה גדולה או מיחס גדול מפ' בחוספתא דלורך מקום שפיתתם סתם והמהתי של

החלטה האמצעית. וכולה טמאה

החיצונות. אם היתה האמצעית (כ) גדולה (ג). נותן לזו כדי שפיתה (ה) מכאן. ולזו כדי שפיתה מכאן. והשאר טהור (ב). ואם היתה קמנה הכל טמא (א). נישלה

מלאכת שלמה

שנמלאת אבן חחת לשתי קדרות ובשנמלאת חחת מהן האחרות טהורות מדי דבור קלמרון המזממות וכו' ע"כ. והכא מ"ש האמצעית המשמשת את הטמאה טמאה וכדברי ריב"ז לעיל פ' שני גבי תבלין של עץ. ושם פ' שם טעם לחלק וכמו שתיקן מהרי"ק ז"ל בכסף משנה סימן ה' דפס"ו דכלים על עין' אחר

זוק. או שטא תנא צרישא סתם והדר מפ' הכא: הוחלטה האמצעית. ג'ל לטמאה וכן כסיפא לטהורה: נותן לזו כדי שפיתה מכאן וכו'. מפ' בחוספתא שהוא ג' אבנעות הרא"ש ז"ל פ' היינו כשהקדרה קטנה אבל כשהיא יורה גדולה או מיחס גדול מפ' בחוספתא דלורך מקום שפיתתם סתם והמהתי של

החלטה האמצעית. וכולה טמאה

החיצונות. אם היתה האמצעית (כ) גדולה (ג). נותן לזו כדי שפיתה (ה) מכאן. ולזו כדי שפיתה מכאן. והשאר טהור (ב). ואם היתה קמנה הכל טמא (א). נישלה

מלאכת שלמה

יבין

בר' ר"ל אותו טעם שהאבן האמצעי משמשת לשפיתת הקדירה שיבטלה על הכירה הטמאה. טמא. עד שיתקן הכירה: (כה) ואע"ג דלעיל פ"ג מ"ו לא קיי"ל ההם כריב"ז דס"ל ס' דחולקין את עיניה אלא אמרינן דכל הרייח שבין הטמא והטהור טהור [וכמ"ס שם בס"ד]. ז"ל ההם א"ל לעיני הדופן שביניהם כלל. רק להתשמש של חוץ הב"ב שבכלי הטמא. ולהכי רק שם טמא. משא"כ הכא ודאי צריך לשפיתת הקדירה שיעור טעם מהאבן. ובמ"ס בחוספתא [ז"ל פ"ד דכלים: (כו) שיעול אבן החילוף של הכירה הטמאה: (כו) דה"ל כאלו כתת הכירה הטמאה. ובאילו חיבר אח"כ הני האבן ששאר ממנה אל הכירה הטמאה. ולפיכך טמא גם חני השני מהאבן האמצעי בטומאת הטהור [כפי"ה מ"ו: (כז) דה"ל כאלו כתת כירה הטמאה. ועי' עטור חני האבן ששאר ממנו מחובר. אף אם לא היה מחובר לכירה הטמאה. דרק בהורר צריך לחלק לג' חלקים שצריכה לטהור ושאר הנאים [כלשון פ"ה מ"ו] אבל הכא בכירה שני לטהור בשתקן בצופן שאין יכול להשתמש בו עוד [כפי"ה מ"ג: (כח) האבן האמצעי: (ל) יותר מב' טפחים: (לא) בשין שמאלית גרסי' מלה שפיתה. והוא לשון הכתוב [יחזקאל כ"ד פ"ג]. ושיעור כדי שפיתה מפרש בחוספתא שהוא טעם כ"כ דכלים פ"ד: (לב) ואע"ג דכל המחובר לטמא טמא [כפי"ה מ"ג] היינו בשללך הדבר המחובר להשמים הכלי הטמא. תדע דהכי גם בקערות שבטבלא כעטמא א' לא נטמא חבירו [כפי"ה מ"ו]. ועי' ה"ע מדלנו נלך קערה א' להשמים של חברתה. וכ"כ מניט בטבל או מזחן היולא מהמטה [פי"ט מ"ב וג'] וכ"כ במדרש [כפי"ה מ"ג] וכ"כ טילי מילי [כפי"ה] כל שאינו נלך לדבר הטמא וכבר היה מחובר להדבר הטמא אינו נטמא עמו (ד): (לג) קשה פשוטא. דטערה שבה מהיכן יבוא לה. והכי ב' הכירות שבב' לדיה שתיקן עמאות. וג"ל דק' צבא גם ארישא קאי. כעטמאה רק א' מהכירות. קאמר הכא דכשהאבן אמצעי אין צו כדי ב' שפיתות. אז גם האבן החילוף של הכירה הב' שלא נטמאה. גם היא טמאה. ומנינו דוגמתו ככרע מדרס

תפארת

מנחה משנה אחרונה

ישראל

אמרינן דלרבנן דקיי"ל כותייהו נקט קרא יותן לרבותא דלפי' כשהוא מחובר אפי"ה מק"ס ויותן. ולא תימא דנדא דארעא חד הוא וא"כ כ"ס תלוש לגמרי. ונל"ז הרי אמרינן התם דבשכר הוסק או לכ"ע אפי' תלוש לגמרי מק"ס ולדעת רבותיו ק' הרי בתלוש לא שייך נתייבא. דהרי נחוש ועומד הוא. ושייך אפשר שיק"ס. ואפי' נדחק לומר. דזוקא שכילו תלוש או כולו מחובר. שייך גבי נתייבא. כמחבר כשישעט ממקומו. ובתלוש כשייכנסו לחלקים. אבל כשרק חלק אחד ממנו מחובר. כולו אינו בכלל יותן. דלריך שיהיה נתייבא כל חלקיו בצופן א'. ליתא. דא"כ ל"ל לרבנן התם לומר דלריך מלת יותן לחומרא. מדס"ל דתגור מחובר אמק"ס. ספי סו"ל דלריך מלת יותן לק' א דאם חלק א' מחובר וחלק א' תלוש אמק"ס. מדלחין התלוש בכלל כתייבא דמחובר. ובסגרת רבותיו. ותו הרי עירפא מינה אשכחן במשנה ג' בפרקן בעטמא א' מהחילוניות וכו'. שקלת דופן א"ל נתייבא כלל אפי' האחרת מק"ס. וצריך נתייבא. ואף דים לחלק קתא. ול"ס היה ל"ל דלחין כותת הת"כ דבתלוש או בכותל לא שייך נתייבא. כדעת רבותיו ז"ל אלא כותת הת"כ דזוקא כשי' מלות נתייבא בכל חלק וחלק שבכירה. אע"ג שבאמת א"ל לנתון כולו. אבל הנך דמשמתינו. אין מלות נתייבא בכל חלק וחלק שבו. דהרי אפי' ימא דכשמיך אבן שחיברו כמים לאבן אחר שתקעו בקרקע שלא לשם כירה. או ששמו לטעול או לכותל בית. והאחזון להשתמש בשניהם כככירה. ישמא האבן והסלע והכותל כל עוד שהאבן השני עדיין מחובר. עכ"ל לא מסתבר לומר דנתקן שלא עשא מתחלה מחובצין ע"ד כירה שיהיה לקיים כהן מלות נתייבא. וכשינתן אותן יהיה האבן השני טהור. והרי עיקרן לאו לנאותה כירה עשוי. ואין הספל מנפל השיקר (כס"ב מ"ח). ומש"ה מדחין שייך דין נתייבא בכל חלק וחלק מהכירה. גם בהאבן המחובר אין צו דין כירה שאמרה חורה. ולא דמי כלל לנטמא א' מהחילוניות במשנה ג'. דהתם עכ"פ החלק מהאמצעית ששייך לכירה זו צריך נתייבא. גם איה"ק מניטה האמצעית דבאין יכול לשפות על ב' החילוניות טהורה. ולמשהנה ג'. אלמא דא"ל לנתון כולו. ז"ל דהרי כבר אמרנו דלף שאין צריך לנתון כולו. עכ"פ בשני שיהיה אפשר לקיים מלות נתייבא בכל חלק וחלק שבכירה. מיהו ודאי מלמא יותן לפינן ג"כ דלריך שיהיה דבר שיוכל לנתנו. דמה"ע מטהרינן כירה אבן ומתכת. מדלא שייך דבר מטה"ע שיוכל לנתנו. רק מדחין כהן מלות נתייבא. ודו"ק: (ד) וא"ת מ"ש מלעיל גם בלא נישלה הכירה היה כולה טמאה. אלא ודאי דלף מה שא"ל להשפיתה בהאבן האמצעי להכירה הטמאה. כולה טמא. ושייך אמרינן הכא דמה שא"ל לנ' הסמאות נשאר בטמאה. ואר"ל התם שאני דעשה מעשה שמעל החילוף הטהור דבשעה שבעתיק האבן הטהור שבלד אבן האמצעי. סו"ל כאלו חיבר

הוא

ד שתי אבנים. טז ס"א :

הלופי גרסאות

מראה גל' מיר. ד לו
כ"ג לוח. רלוט ט' ו'לו.
ממאה וחציה שורה נ"ג
ו"ג ממאה וחציה שורה.
ממאה וחציה שורה.
כ"ג: ממאה וחציה שורה
וגל' כ' בשע כ"ג ו' נמני :

משנה אחרונה

אבל הכל הפאר לא חזי
למדי ופומד ליקצו וכל
שטמוד ליקצו אוט מיטר
דמקט פט' דלמכות מ"ח
ובפ' במאל דמיקולאות
מ"ה. ודיינו נמי דלמדי'
במחני' דלקטמחי' אבנים
שעשאו כירה ונממחי'
קמך לזו אבן ולזו אבן
כו' אלמא דכל כמא דלא
קמך לזו אבן נממחי' טלך
אפי"ג דז' בן יוחנן
מדי שפיה מקס כיון
דמזו לקמך לזו אבן יוחנן
ליה במיטק או מפיס
דמזו לז' כדפי' בס"פ
ואבא שפאכר הוא
במחני' לא חזי למדי' :

ממאה: לשפות עליהן. על שתי החיטות: החזירה. לאמנעית: מתורה. שבעלה כירה ראשונה וכאלו נתן כירה יורה גדולה: מקבלת טומאה משיסיקנה. דבני היסק ככירה חדשה: ד' סמך לזו אבן אחת מכאן ולזו אבן אחת מכאן. וממלאו עכשוו שלם כירות. האמנעית טמאה והחיטות טהורות הלך שתי אבנים אמנעיות חיה [של] זו וחיה של זו [שלג הסהור] טהור שמשם לטואר: נישלו החיצונות הטהורות. חזו אמנעיות לטומאתן כבהחלה. וסוף טמאות שהרי אין כאן משמש לטואר:

טולה: עליה. הוא כינוי הכירה ההוא מן [שתי] האבנים והשארים. הרמב"ם. והר"ב העתיק עליהם נראה שגירסתו כך היתה וכ"כ שיהיה ג' הר"ם: מרחה בטיט. ל' הרמב"ם חזרה בלחץ בטיט. ע"כ. וכבר כתבתי לשוט שכתבו דה"ה חזרו זה לזה ולא חזרו בקרקע: מקבלת טומאה משיסיקנה כו'. ל' הרמב"ם הנה היא הטמא בעמיד ר"ל הכירה ההוא מן האבן הראשונה והאבן המוחזרת. ו"ל בחבורו מקבל טומאה מכאן ולהבא והוא שסיקנה לכל אחת זמן כדי כו': את הבינה. קלה שבבינים וכו' דתתן פרק דלעיל משנה 3 [ואפשר שז"ל הבינה נה"ל הדעת]: ד' שתי אבנים שעשאת כירה [ונממחי'] סמך לזו אבן אחת מכאן וכו'. והלכו אלו לטומאתן :

נישלה האמנעיות. אם יכול לשפות עליה יורה גדולה. ממאה (ה). החזירה (ה). מתורה. מרחה בטיט (ה). מקבלת טומאה משיסיקנה כדי לבשל עליה את הביצה (ה): ד' שתי אבנים שעשאת כירה. ונממאו. סמך לזו אבן אחת מכאן. ולזו אבן אחת מכאן (ה). ממאה וחציה שורה. וחציה של זו טמאה וחציה שורה. נישלו הטהורות (ה). חזרו אלו לטומאתן (ה):

מלאכת שלמה והוא שבעבור ששם בלדה אחת טהורה נעשה חיה אשר ימשך לטהורה טהור והחלי אשר ימשך לטמאה טמא כמו שקדם וכן ענין האבן האחרת מפני הטהורה אשר הורכבה בלדה. הרמב"ם ז"ל: ונממאו. אם היו מחוברות וכדכתבתי. והנה ה"ל יוסוף ז"ל חיה של זו טמאה וחיה טהור. חיה של

שלא מלאהי שהכיר הרמב"ם ז"ל שם כמה הוא שיעור כדי שפיה לא לירות גדולה ולא לירות קטנות: החזירה שורה. פ' הכל פהור וכדפי' ר"ע ז"ל: מרחה בטיט מקבלת טומאה משיסיקנה כדי לבשל עליה את הביצה. פ' שסיק לכל אחת ואחת כשיטור זה: ד' שתי אבנים וכו'. זה

מלאכת שלמה והוא שבעבור ששם בלדה אחת טהורה נעשה חיה אשר ימשך לטהורה טהור והחלי אשר ימשך לטמאה טמא כמו שקדם וכן ענין האבן האחרת מפני הטהורה אשר הורכבה בלדה. הרמב"ם ז"ל: ונממאו. אם היו מחוברות וכדכתבתי. והנה ה"ל יוסוף ז"ל חיה של זו טמאה וחיה טהור. חיה של

יבין יורה גדולה. ממאה (ה). החזירה (ה). מתורה. מרחה בטיט (ה). מקבלת טומאה משיסיקנה כדי לבשל עליה את הביצה (ה): ד' שתי אבנים שעשאת כירה. ונממאו. סמך לזו אבן אחת מכאן. ולזו אבן אחת מכאן (ה). ממאה וחציה שורה. וחציה של זו טמאה וחציה שורה. נישלו הטהורות (ה). חזרו אלו לטומאתן (ה):

מלאכת שלמה והוא שבעבור ששם בלדה אחת טהורה נעשה חיה אשר ימשך לטהורה טהור והחלי אשר ימשך לטמאה טמא כמו שקדם וכן ענין האבן האחרת מפני הטהורה אשר הורכבה בלדה. הרמב"ם ז"ל: ונממאו. אם היו מחוברות וכדכתבתי. והנה ה"ל יוסוף ז"ל חיה של זו טמאה וחיה טהור. חיה של

תפארת ישראל

חברה למטה טהורה טולה עמאה מדרם [פ"ה מ"ז]. תדע דקאמר הכא הכל טמא. דמשמע כל מה שיש כאן מהאבנים. ואי רק אלוהיה אבן קאי הו"ל טולה עמאה [וזה דלא כהר"ז והר"י]: (ל' ע"ב) ל' אבנים החיטות: (ל' ר"ל) עדין נראה בו עומתו שמקודם. ולא אמרינן השמים חזם הוא זה וקבל טומאה רק מכאן ולהבא אצל עומתו שמקודם כהמק. ליהא. דהרי גם כשהיה עדין האמנעית ביניהם. הו' יכול להשיב יורה גדולה על ב' החיטות. ועוד הרי כל שניה לשמה נשאר בטומאתו [כפי"ה מ"ז]: (ל' ד) כשחזר והשיב האמנעית ביניהם. הרי ע"י מיעט הריזו שביניהם בין ב' החיטות. וע"י הו"ל כהנך הכירה של יורה גדולה. וממ"ט לא דמי למעל האמנעית. דהרי ה"ל יכול עדין לשפות יורה גדולה על ב' כירות החדשות כבהחלה. י"ל ההם לא מיעט הריזו. רק הרחיבו. ולא אה דומיא דהיחיה. משא"כ הכא. ביהודו אפי"כ כל עוד שלא מירח האמנעית בטיט בלחץ. אמק"ט מכאן ולהבא. והוא דלא דמי נמי להך דאמרין לקמן [כפי"ה מ"ז] דכל שניה לשמה טמא. ב"ל דהנה שאני דלא עשה בה מעשה רק יתירו מהשאה לדבר אחר ממה שהי' מיוחד לו בתחילה (ד'): (ל' ש) כשחזר והשיב האמנעית ביניהם. מרחה בטיט והרביקה בלחץ: (ל' ד) דהרי הן מהשאה כב' כירות חדשות. סך שיעור גמר מלאכתן [כפי"ה מ"ז]: (ל' א) ומרחה בטיט והוסקו כדיון. ונמלא סקן השאה ג' כירות: (ב) ר"ל החלי של כל אחד מב' האבנים האמנעיות: (בא) ר"ל ואם הח"כ חזרו ועקרו משם ב' האבנים החיטות הטהורות: (בב) ר"ל חזרו ב' האמנעיות לטומאתן

בו עז

חלי הטואר שבאמנעי' להחלי השני של כירה הטמאה. ומחזיר בידים דבר אל הטמא. אף שדבר שגהזר אינו נלךך אל הטמא. אפי"ה כל המחזור אל הטמא טמא. אבל כבים מחובר להדבר קודם שטמא. חזי נממא עמו רק כשגזרו ז"ל. עב"פ ק' מסוף פרקן בב' אבנים שהיו כירה ונממאו כל א' טולה. והיכא איירי אי בשיהי כל א' מהאבנים רק רוחש שפח. א"כ היכא קאמר דבשמן א"כ אבן בלדה. נעשה חזי הטמאה. הרי האבן כולו נרדף לטהמאה. אפי"כ בשיהי בכל א' מהאבנים הראשונים מהכירה שטמאה ב' שפחים. והכי כשהסמין לו אבן אחר בלדה. נעשה חזי האבן האמנעית. ואפי"ה קודם שהסמין לו האבן בלדה היה כל האבן טמא. אף שהוא רחב ב' שפחים. דהיינו יותר מהסמין לשמים הכירה הטמאה ו"ל דאף דקאמר בתוספתא שיעור שפיה הוא שפח. היינו שאינו יותר משפח. דרק תוך שפח מחלקין בין נלךך לשמים הטמא או לא. דבנלךך לשמים הכירה הטמאה. או נממא עט הכירה הטמאה. ובאינו נלךך להכירה הטמאה טמא. ולפיכך הא דאמרין בס"פ כירה שטמא ב' אבנים כל האבן טמא. היינו בשאין האבן רק שפח. ולהכי כל עוד שלא הסמין אבן בלדה חזי מהטמא אמרינן דכל האבן הטמא שיש בו שפח כולו נלךך להכירה הטמאה. וכמו טמא. אבל אחר שהסמין אבן אחר בלדה האבן הטמא. אמרינן דגלי דעתיא שר"ל הטמא רק חזיו טמא כד הכירה הטמאה. וכשחזר וסלקו להטהור. הדך גלי דעתיא שנלךך כולו לשפיהט הטמאה. אבל מה שהוא יתר משפח. אבל הסמין היחר הוא בידים ממש אחר שטמא הכירה. לא אמרינן דגלי דעתיא שנלךך לו להכירה. ובשאר בטהורו מההוא יתר משפח. ומיניו דומתו כדכר עמא מדרם. טולה טמא מדרם (כלים פ"ח מ"ז) ואפי"כ שאין נלךךין ז"ל. דהרי ארוכה וכו' כרעיס ראוי למסכה הנואה (כסוכה ט"ו א') אפי"ה מדעשה מעשה וחזרה לכרע נהמסה גלי דעתיא דלךך לה. והו"ל חזיר. וכו' ס"ה שכתביר להכרע קופה טמאה גלי דעתיא חזיר אחר שטמאה. אינה חזיר: (ד') ו"ל עוד דמדלח נקב הכל כשהחזיר האמנעית מרחה

הטמאה לא נממא. ודיון זה דיעלה אמנעית איתא נמי אפי' לא נשאלו החיטות לענין אי מקבלת טומאה להבא שאם יכול לשפות עליהן גדולה מקבלת טומאה ואם החזירה לאמנעית בעו מנוח וסיק: החזירה טהור. פ' הר"ב דבעל כירה ראשונה וכאלו נתן כירה יורה גדולה: מקבלת טומאה משיסיקנה. דבני היסק ככירה חדשה: ד' סמך לזו אבן אחת מכאן ולזו אבן אחת מכאן. וממלאו עכשוו שלם כירות. האמנעית טמאה והחיטות טהורות הלך שתי אבנים אמנעיות חיה [של] זו וחיה של זו [שלג הסהור] טהור שמשם לטואר: נישלו החיצונות הטהורות. חזו אמנעיות לטומאתן כבהחלה. וסוף טמאות שהרי אין כאן משמש לטואר:

זמנתה נעמאה כולה
 תהא עברה ונעמאה שבה
 להיך סלכה ואין לומר
 דכא דשקטן לה אבן הוי
 כנחץ אותה דהא מעולם
 לא סימח משמחת חיה
 ו לנאשנה וכדי שפיתא
 על ראשונה משמחת
 כנחטלה ושומאה על חיי
 האחר הוא משום דנחח
 ליה כחבור וזה לא בעל
 וז"ל גלוא משום חבור
 גרידא גזרו עלה אלא
 משום די נגשו בה כיון
 שלא קץ מן שומר מכדי
 כפיתא משום דהוי ליה
 ואפי' גדול הכנסה ימות
 שאם נלה לקיים עמא
 אפי' גדולים יותר
 מכשיבור דלמקמי פכ"ע
 וה"ל הא נחח ליה
 לקיימה ולהך כשקטן לה
 אבן מנחן ומנחן נעשה
 מקום שמיים ובטל מוח
 יד והוי כנחיה :

זו עמא והיה טבור . ובספר אגודה מלאה כתוב כאן כירה שנחנה ע"ג הסף
 של אבן פי' אבן דקה והיה חוץ לתור והכירה מונחת עליה ע"כ והיא תוספתא

והביאה נ"כ הר"ם ז"ל ועלה הוא דמפרש בתוספתא רש"י משום ר' יאודה
 לזורך שפיתתה שלם אלנעות :

יבין

לשומאן כבתחילה . שיהיה כל אבן ואבן משמיין סולו עמא כבתחילה .
 מדהין בכל אחד מהן עוד שימוש לכירה טהורה . וכל המשמש לעמא עמא
 [כפי"ב מי"ג (9) :

תפארת ישראל

מריחא בעיט . וכדנקט בסיפא לעיני קבלת סומאה מנחן ולהבא . ש"מ דלענין
 ביטול סומאה . אפי' לא מירחא בעיט האמנעית כשהחזירה . אפי' הו"ל סכ"ס
 כנחץ הכירה הגדולה . ולא דמי לכל כירה גדולה שנעמאה דלא ס"ד שכשיניח
 אבן באלמנעיותה תהיה כנחזה . דכסא שאני שכבר היה שם אוחו אבן .
 דמסתמא כשהחזירו בטלו להשאר שם לעולם . (ועי' אהלנת פס"ו מ"ו) וסוכה (ד' א') : (7) וז"ל מה קמ"ל הרי ק"ו הוא מריש מ"ו . דמה ההם שהאבן
 האמנעי היה חיה טהורה . אפי' כשיטל אח"כ החלוטה . הוחלטה האמנעית כולה לסומאה . מכ"ש הכא שהיה כ"ל מהאבנים הראשונים בתחלה כולה סמאה
 ורק ע"י שמך לה אבן מנחן ומכאן נהיה ל"ל חיו . מכ"ש דנימא כשהחזירו וסוכה (ד' א') : (7) וז"ל מה קמ"ל הרי ק"ו הוא מריש מ"ו . דמה ההם שהאבן
 דכסא שאני למשעה ששמיך לה אבן מנחן ומכאן מנחן הו"ל כנחץ חיה ולעיל ס' ל"ו ולא תהויר לסומאה ממילא כשיכלק האבן שנצדה . קמ"ל .
 ומ"ע מ"ו ל"ל דנקט במשנתיו שמך לזו אבן מנחן ולזו אבן מנחן . ול"ל דנקט כולה האי . הרי גם כשתך רק אבן א' מלך אחד הוא בני ליה לאשמועינן
 דך דינא . דשפיעא דה"ל בהסמך גם בלך השני . אלא דבעי למנקט רבותא פסי' . ללא חימא דוקא כששמך לה רק אבן א' מלך א' כששמך עכ"פ אבן א'
 כולה לסומאה להכי כשהחזירו וטל האבן שהסמך . גררה האבן שכולה סמאה להאבן שנצדה שהיה חיה סמאה לחזור להיות כבתחילה כולה סמאה . דמסתמא
 כשיעיר שסופח על זו שפח על זו . אבל כשהסמך אבן מנחן ואבן מנחן . דהו"ל כנחץ מכל א' מהן חיה בשעה שהיה הב' אבנים בב' גדיה . ולא נשאר
 כאן עוד אבן שכולה עמא . להכי אף כשנע"ל אח"כ ב' החלוטות . אפי' ישארו ב' הראשונות כשהחזירו חלוטות קמ"ל . אבל לא מהסכר לומר להכי נקט
 בהסמך ב' אבנים . כדי לאשמועינן . דככה"ל דוקא כשנע"לו ב' החלוטות חזרו ב' האמנעיות לסומאה . הא כשיטל רק א' מב' החלוטות . הרי נשאר האבן
 שנצדה חיה טהורה וחיה סמאה וחיה גם זו קן . דמה שיימא י' לאבן שנצטן לאבן שנצדרוס . אותה שנצטן
 י' כירה טהורה נצדה . אבל זו הרי ניטל האבן שנצדה :

הלכתא גבירחא כללא דפרק ו

כשיעקור האבן שכולו טהור שבצדה . ואפשר שיחזור כולו מעצמו לטהרה
 דהיינו בשיעקור האבן השמא שבצדו . ואפילו אם נשאו ב' כירות הללו . אפשר
 שהיה באבן האמנעי [אב"י לזכור בחזק האמנעי שבאבן האמנעי] אף שלא
 יעקור ב' השמאים שבב' קצוותיה . דהיינו בשהאבן האמנעי גדול יותר מהראוי
 לב' השפיות ואם ניטל האבן האמנעי . אם אפי"כ ראיין עדיין ב' החיצוניות
 לשפוח עליהן יורה גדולה עדיין ב' החיצוניות והריח שביניהן כשימאן הקדושה
 (וב"ש דק"פ להבט) . ולא הי"ל בפנים חדרות משום דגם בתחלה היו ראויים
 לשפוח יורה גדולה כהשתא [אב"י] ואפשר אפילו האחת מהחיצוניות כולה
 נהורה השפח ע"ש פ"ט ע"ה דם הסמאה סמ"א] ואם אח"כ החזיר האמנעית למקומה .
 נשהיר . דהו"ל כנחץ הראשונה . יא"ל למה האמנעית בשום . כיון שלמקומה
 החזרה . ואם מורה אח"כ האמנעית במקומה בשום . מקבל טהרה מהשתא להבא :
 משנה ד' ב' אבנים כירה שושפא כולן . והרשיב אח"כ אבן אבן בב' קצותיו .
 נשהיר החצי החיצון של כל א' מב' אבנים האמנעיות (אע"ג שאין בכל
 א' רק פחה) ובניטלו אח"כ שוב ב' החריטות . חזרו ב' הישנות לסומאן הישנה :

פרק ו משנה א' ג' פספסי' שיש אין דינן כירה לקבל סומאה גם בתלוש .
 רק כשדובקין בארץ בעיט . או כשחברין בראשן בעיט ול"ו . וגם דמסך
 בכדי לצלח ביצה . ג' מספספי' של ברזל שתקען בארץ . אף שחברין גם בראשן .
 אין דינן ככירה רק ככלי מחכות כיון שכבר היה כלי ולפיכך מרשיבין בארץ
 אפ"כ כלל . אבל אבנים שלא היו כלי תחלה וחוקים פסי' פספספספי' אם הרכין
 ונאיתן להרשיב עליהן קדימה . גם בב' בני שיקבל סומאה כשאר כירה . דוקא
 כשהחברין יחד או שדובקין בארץ . אולם אם שתין בפנים ובחוץ כולו בעיט הרי
 הן כשאר כירה שיקבל סומאה :
 משנה ב' א' אחר מב' אבנים שככירה הנ"ל היא סלע שבקרקע עולם או
 כנחל בית או אבן שמיטל אפ"כ כלל . ג' אבנים כשורה שעשאן
 ב' כירות . ונשפא א' מהכירות . רק האבן האמנעי נשפא כולו (כשאין בו רק
 שפוחה א') ולא האבן הסותרת שבצדה :
 משנה ג' ג' אבנים הנ"ל גם האבן האמנעי לא נשפא רק הפחת שנערך סכנה
 לשפוחת הכירה השמאה . טירו אפשר שתחזור להשפא כולה מעצמה .

ביונים

א הקלותות מ"ה פס"ו פ"ג
 הלכה יד :

אליהו רבא
 פ"ז א הקלותות הכריש
 טהא כלי בעיט
 עמיה ולא לכירה . הדי
 דלא קמי הכא כירה . והיא
 כלי מרס ולה טוליה ודמית
 סביב ופוחה למעלה ככירה
 וזוליה עב מחר על כמה
 ע:מים ומשימים אב כחוכה
 ופוחין כלי מלמעלה :
 פחות מג' שפחים
 נעמקה כהרמב"ם שפוחה
 בעמקה נשכי טוליה פוח
 מג' שפחים שאם יסיק
 מלמעלה וקדרה נשלה
 מלמעלה סמאה :

כלים הקלותות פרק ו תוספות יום טוב

פרק ו א הקלותות של בעלי בתים . פי' הר"ב בכוס העשוי
 לכירה בו . וכ"פ הרמב"ם . ויראה לי שיש
 להן בית קבול . ולפיכך קרויין כך כמו קלותה דמשנה ג פס"ו
 וכחותן שנינו במשנה ח פ"ג דזכורים
 העשירים מביאים בקלותות בו' וכן
 ברפ"ח דגיטין לתוך קלתה . ומה שאין
 קן בחבור אע"פ שגם להטור עושין
 בסיים . כמ"ש הר"ב ברפ"ב דב"ב .
 אבל שמו (*) כלאי . לפי שאין לו בית קבול כמו בכיסו של כירה . והר"ם פי' הקלותות הן כלי חרס כעין קופות קטנות דומה לקלותות שלנו
 ועיקר שמשימן לשפות עליהן קדרה והגחלים בחוכן כעין כירה . ושם אוחו כלי קלת ונפחתה הקלת שנרחב מקום מושב הקדירה פחות
 (*) ז"ל כליא

פרק ו א הקלותות . מקום מושב הכירה נקרא קלת קן פי' הרמב"ם ז"ל וכמו
 שהעתיק ר"ם ז"ל וכן בערוך וכמו שאמרנו לענין ריחים אבל לא

פרק ו א הקלותות של בעלי בתים . צביס העשוי לכירה
 ומקום מושבה נקרא קלת : שנפחתה .
 קרקעיתה . והיה עומק הפחת פחות מג"ו הרי הכירה מקבלת
 סומאה שאם יסיק בפחת מלמעלה
 תהצטל הקדרה שבכירה מלמעלה :
 יתך
 משלשה מפרחים . טמאה (ג) . שהוא מסיק מלמטין וקדירה בשלה מלמעלה .
 יתך
 את הקלת ופי' קלת צביס לריחים התחתונה ע"כ אבל הר"ם והר"ש ז"ל
 פירשו קלת הוא כלי עשי' מסלי גריסי יש בו בית קבול למטה ולמעלה וששין
 מס

יבין תפארת ישראל

(ב) שנעשה נומא תוך שולי הקלת העבים מצפנים . ונמלא שעי"ז יהיה
 כאלו רחוק משולי הקדירה : (ג) דלם אין הגומא שבשוליה עמוקה ג"ס
 מק"ע

אם הדיח ומקום מושב נקרא קלת והרמב"ם . ג"כ ב' ז"ל קלותות הן חיצונות נטיות עגולות וכו' והא דמיסב שפוחה ככל העיר בזה הרי"ם ז"ל וכן אוחו כלי קלת ולכסי קמי
 שפוחה ולא קמי שפוחה כלמ' שנפחה הקלת וכו' ע"פ . והקדוהן תוספין אותן על כך . (ע"פ) . משמע דל' דנחור דברי הר"ם הוא קן כמובין דכ"ס הכלי הוא קלת ולא קלותות בשום זמני כמספריים ודומה
 דל"ל הו"ל לומר שנפחתו מאח"כ השתא דקלותות הוא י' רבים הן קלת שפוחה קמיה כשהשתא וקאי על כל קלת וקלת מן שפוחה . ונחמה דברי הר"ם דחוקין לפ"ז . ומלאתי נעושים שמיים בדגני פרי"ם ש"ל
 וכן אוחו כלי קלותות וכו' וי"כ ג"ל לומר שאינו שם זמני ככל אלא כמי' הדי' שיקודו כשוק והוא י' חיד . והרשו מהם יחי' קלותות . אבל א"כ ע"כ יתכן להביא גם כנפך דברי הר"ם כשומר שפוחה
 בקלותות ז"ל :

א הקלותות מ"ה פס"ו פ"ג
 הלכה יד :

אליהו רבא
 פ"ז א הקלותות הכריש
 טהא כלי בעיט
 עמיה ולא לכירה . הדי
 דלא קמי הכא כירה . והיא
 כלי מרס ולה טוליה ודמית
 סביב ופוחה למעלה ככירה
 וזוליה עב מחר על כמה
 ע:מים ומשימים אב כחוכה
 ופוחין כלי מלמעלה :
 פחות מג' שפחים
 נעמקה כהרמב"ם שפוחה
 בעמקה נשכי טוליה פוח
 מג' שפחים שאם יסיק
 מלמעלה וקדרה נשלה
 מלמעלה סמאה :

ב דבון. שם פניו י"ט. סממא. שם:

הילופי גרמאות. א ולהבא ג"כ ולבא.

אליהו רבא

יתר מבאן. ספחת עמוקה יותר מג' טפחים ע"כ. וזו היא הפחת עמוקה יותר מג' טפחים ע"כ. וזו היא הפחת עמוקה יותר מג' טפחים ע"כ. וזו היא הפחת עמוקה יותר מג' טפחים ע"כ.

תוספות אנשי שם. ח"ט סדרה הקלתות ולא ממשע ליה. ז"ל ולא ממשע ליה. (נ"ט ט"ז): ד"ה זו ט"ז שאין כאן נתיב וזו ט"ז שיש בו מנהג ודייק מקרא ט"ז כ"ל. (נ"ד):

יתר מבאן. אם היה הפחת עמוקה יותר מג' טפחים ע"כ. וזו היא הפחת עמוקה יותר מג' טפחים ע"כ. וזו היא הפחת עמוקה יותר מג' טפחים ע"כ. וזו היא הפחת עמוקה יותר מג' טפחים ע"כ.

יתר מבאן (ד) שהורה. נתן אבן או צרור (ה). שהורה. מרחב במישור) מקבלת שומאה מבאן ולהבא (ו). זו היתה תשובת ר' יהודה בתנור שנתנו על פי הבור או ע"פ הדות (ח): ב דבון שיש בו בית קבול קדירות (ט).

יתר מבאן. אם היה הפחת עמוקה יותר מג' טפחים ע"כ. וזו היא הפחת עמוקה יותר מג' טפחים ע"כ. וזו היא הפחת עמוקה יותר מג' טפחים ע"כ. וזו היא הפחת עמוקה יותר מג' טפחים ע"כ.

הרמב"ם בחבורו ספ"ט היה הפחת עמוק ב' או יתר אינה מקבלת שומאה: זו היתה תשובת ר' יהודה בתנור כו'. ותמתיק שלא רחיקו להמפרטים שיפרשו מאי אהדרו ליה רבנן ועוד קשיא לי דל"ב הא דהכא נמי בהיסק הראשון. דלילו בהיסק שני. הא אמרן ההס דל"ב ר' יהודה מודה שא"פ בלואר הגמל מיטמא. וג"ו לא פירשו המפרשים. וכן כ"ל דהכא ודאי כשמשפטים היינו לגמרי ולאו דוקא בהיסק ראשון בלבד וכדמשמע מהמפרשים. שהרי לא חילקו בך. ומש"ה נמי תשובתו של ר' יהודה אינה תשובה דע"כ הכא שאני שהרי בכל היסקים אנו מטהרים. אלא היינו טעמא דכיון שעשוי על קלת כשנפחה הוי כנתון שטהר מטומאתו. ואע"פ שהוא עלמנו אינו נתון אפ"ה קרינן נתון בצירה זו העשויה על קלת כשהקלת נפחתה. וכ"כ לפי"ה ר"ש דקלת היינו הבירה עלמה. וז"ל ודקארי ליה מאי קארי ליה דהא ליה גופיה דמודה בהיסק שני ואילו הכא מטהרין אף בהיסק שני י"ל דכשהיב ר' יהודה תשובה זו לא היתה צדוק מחלוקתן. אלא בתחלת מחלוקתם שחלקו ר' יהודה וחכמים בתנור שנתנו ע"פ הבור ולא הווי קמיפלגי בקרא אלא בתחלת חלקו בסברא בעלמא שסבר ר' יהודה דנתנו ע"פ הבור בעיקר שיהא נקוק מלמטה כו'. ואה"כ דכשחלקו בסברא שהיתה מחלוקתם ג"כ בהיסק שני. ולעולם פיהר ר"י דכ"ל דקרא צדוקה תנור וכירה מיירי והם מחזירים בקרקע. כדפי"ה ר"ב רפ"ה. ולפיכך על החכמים שחלקו עליו וטמאתו לעולם השיב עליהם תשובה זו דהכא. והווי מהדרי ליה דשאני הכא דטהרו ע"י שנפחתה הקלה וכנתון כירה גופה דמי. משא"כ בנתון ע"פ הבור שאין כאן נתיב ומהדר ליה ר' יהודה תסברא. ודייק מקרא מדכתיב יתן ולא ישבר ש"מ דכל שאינו מחובר לא מיירי ביה קרא. ומדרי ליה רבנן מטמאים יהיו לכס מ"מ. ור"י מוקים ליה להיסק שני. ואע"כ דבגמ' פי"ו דשבת דף קכה. אמרי' במאי קמיפלגי בקרא כו' [מסדר] הגמ' לא חש להאריך בתחלת מחלוקתם. אלא קאמר מסקנת המחלוקת כן כ"ל בשיעורו: ב דבון. פי"ה ר"ב לשון מקום כמו דוך פלג וכ"כ ר"ש: כתב הרמב"ם שדכון ודוכן [דכ"ס דמדות] א' לפי שהמונח המונח הדוכן והוא האילנות ע"כ. ועיין לקמן: שיש בו בית קבול קדירות. ל' הר"ב ופעמים יש לו בית קבול ב' קדירות או ג'. מכיים הר"ש שיכול להיות שאלתה בליטה

הביא ר' יהודה ראינו לדבריו דכי היכי דבעינן הבא שיהא מסיק מלמטה. וקדירה בשלה מלמעלה. הכי נמי בעינן ההס: ב דבון. לכן מקום. כמו דוך פלג [ברכות יח]. והוא מקום בולט מן הכירה

הביא ר' יהודה ראינו לדבריו דכי היכי דבעינן הבא שיהא מסיק מלמטה. וקדירה בשלה מלמעלה. הכי נמי בעינן ההס: ב דבון. לכן מקום. כמו דוך פלג [ברכות יח]. והוא מקום בולט מן הכירה

שאלתה בליטה. קרקעיתו: חשב כמחבר בארץ שהענין אחר ע"כ ומ"מ לכל הפירושים יקום שפיר קאמר לכו ר' יהודה לרבנן דמי"ט וז"ל לע"ד ולא ראינו עד עתה מי שדבר בזה וזו אפשר לומר דהכא מיירי בהיסק שני ופלוגתייהו דוקא בהיסק ראשון כמו שפירשם שם דל"ב מה תשובה היא זו מהיסק ראשון להיסק שני. וזו היא טרם הקלת והפחת שלו לפי"ה הרמב"ם ז"ל אחר זמן רב בא לידו היסק תוספת יום טוב בשנת השפ"ג לניזרה בירה סיון והיך כל פירושו הקלות של בעלי כו': ב דבון.

מלאכת. מהם של כסף ועל זהב וגם יש עשין כזו העורה של חרס לשפות פליס הקדירה והבגלים למטה בבית קבול התחתון. שנפחתה הקלת שנרחב מקום דופני בית קבול התחתון ולהכי קהני שנפחתה (בהס לנע"ד הלשון דחוק) ולא קהני שנפחתו כלומר שנפחתה הקלת שנרחב מקום מושב הקדירה כו' ע"כ: וזו היתה תשובת ר' יהודה ברנור וכו'. רבינו עובדיה ז"ל בעתיק מהר"ם ז"ל אמר הרמב"ם ז"ל פי"ו וז"ל מה שאמרו חכמים שזאת האבן אשר הושמה על פי הפחת לא היתה לכירה כמו קרקע עד שנמרה בט"ס הנה זאת טענה עליה במחלוקתן על ר' יהודה שהאבן אשר היתה על פי הבור לא היתה מקום

מלאכת. מהם של כסף ועל זהב וגם יש עשין כזו העורה של חרס לשפות פליס הקדירה והבגלים למטה בבית קבול התחתון. שנפחתה הקלת שנרחב מקום דופני בית קבול התחתון ולהכי קהני שנפחתה (בהס לנע"ד הלשון דחוק) ולא קהני שנפחתו כלומר שנפחתה הקלת שנרחב מקום מושב הקדירה כו' ע"כ: וזו היתה תשובת ר' יהודה ברנור וכו'. רבינו עובדיה ז"ל בעתיק מהר"ם ז"ל אמר הרמב"ם ז"ל פי"ו וז"ל מה שאמרו חכמים שזאת האבן אשר הושמה על פי הפחת לא היתה לכירה כמו קרקע עד שנמרה בט"ס הנה זאת טענה עליה במחלוקתן על ר' יהודה שהאבן אשר היתה על פי הבור לא היתה מקום

יבין. מלמעלה. ה"ל הקלת כנתון. וכאילו אין לו שוליים. ה"ל ההס כשמיסק בהבור למטה. אין הלחם נאפה למעלה. ה"ל ההטר כחלו. ואינו מחובר להבור בשעת היסק הראשון והמק"ט. ולרבנן אפי' יהיה דיע כחלו. הרי א"ל שהיה ההטר מחובר אפי' בשעת היסק ראשון: ב דבון הוא

תפארת. מלמעלה. ה"ל הקלת כנתון. וכאילו אין לו שוליים. ה"ל ההס כשמיסק בהבור למטה. אין הלחם נאפה למעלה. ה"ל ההטר כחלו. ואינו מחובר להבור בשעת היסק הראשון והמק"ט. ולרבנן אפי' יהיה דיע כחלו. הרי א"ל שהיה ההטר מחובר אפי' בשעת היסק ראשון: ב דבון הוא

יבין. מלמעלה. ה"ל הקלת כנתון. וכאילו אין לו שוליים. ה"ל ההס כשמיסק בהבור למטה. אין הלחם נאפה למעלה. ה"ל ההטר כחלו. ואינו מחובר להבור בשעת היסק הראשון והמק"ט. ולרבנן אפי' יהיה דיע כחלו. הרי א"ל שהיה ההטר מחובר אפי' בשעת היסק ראשון: ב דבון הוא

אחרונה. דקרי לם קלות של בעלי בתים משום שדרך בע"כ להשמש בקלותו ויש לכן בית קבול להניח תבוכה תפלים כהוא דרפ"ח דגיטין וה"ל מיהו תבוכה גמלים לבשל. גם שפי"ה ה"כ כאן שנפחת בשוליו והאבן קוטה בשוליו. נמשך ג"כ אחר פי' הרמב"ם כאן ובפי"ה ג"כ מפרש הרמב"ם כן שהאבן הוא ע"פ הבור. והכ"ס מפרש שם שהאבן הוא מן הסד וגם כאן מפרש כן שהפחת והאבן הם כלידן. והכ"ס מפרש שם כה"ל והאבן כהרמב"ם אינו מכוון: ב דבון. פי"ה ה"כ שהוא בליטה יולאת מן הכירה וכ"כ ה"כ. ומפרש שסוד משום כיס שאם נעמא הכירה לא נעמא הוא כפי' הראשון של הכ"ס. ה"ל הרמב"ם אינו מפרש שהוא בליטה יולאת ונראה מדבריו שאין הדבון מחובר לכירה כלל אלא הוא כלי לעלמו ופתחו בו רתך וכ"כ ג"כ בחבורו ספ"ט. ונראה שאחר גמר שישל משמין הקדירות נתן לשחור מומן. ולכן אינו מפרש טעור משום כיס לענין שאם נעמא כירה ליתמא הדבון. דשעימא כיון שאינו מחובר לם ומה ענינו לנעמא הכירה אלא מפרש שאין לו דין כיס ליתמא במחבר והוא כפי' השני של הכ"ס. ולפי"ה ה"כ קשיא לי מה בין זה לביט ספק וזו התבלין שביכיס דל"ל

משנה. וזו היתה תשובת ר"י. בהו"ט נחמך בזה דל"ן זכ עיני לפלוגתא דר"י וחכמים נפ"ה דהס לא פליגי אלא בהיסק ראשון. ולע"ד נראה דתשובת ר"י לאו לענין דניח יטוק מלמטה והקדירה מתבטלת מלמעלה. אלא כשעשה הוא לענין האבן כנתון דאמרי' הכא דבלא מירוח אינה תנור והיינו כדפי"ה נפ"ה דכא פליגי בהם דר"י ק"ל דבלא מירוח לא השיב האבן שמתמיד התנור כמו קרקע אפ"פ שהאבן כסמך לקרקע אינו חשוב כקרקע אלא מירוח והי"ו ר"י ראינו מבאן דבלא מירוח לא מהני. ומיהו חכמים ק"ל דלאו ראי' היא דשאני הכא שהקלת נפחת והאבן קוטה בזה ודאי לא מהני בלא מירוח דק"ל כל שאין עשין ממנו מותרים אינו מחבר את הקדירה כמ"ס נפ"ה מן החוספתא. אבל ההס שאין שם פחת והאבן לא בא לקטוח מהו ב"ה מירוח. כ"כ מפי' הרמב"ם להדיא שהתשובה היתה על האבן שאינו חשוב כקרקע. ובעיקר פי' קלותם כ"כ פי' שהוא צדק לכירה ועמא דמהני' אכירה קאי וכן פי' הרמב"ם. ודמוק הוא לכירה לא הוצרכ הכא. והכ"ס פי' דקלת עלמה נמשכן בתוכה וכ"כ מדברי הרמב"ם בחבורו ולישנא דמהני' נמי משמע הכי

משנה. וזו היתה תשובת ר"י. בהו"ט נחמך בזה דל"ן זכ עיני לפלוגתא דר"י וחכמים נפ"ה דהס לא פליגי אלא בהיסק ראשון. ולע"ד נראה דתשובת ר"י לאו לענין דניח יטוק מלמטה והקדירה מתבטלת מלמעלה. אלא כשעשה הוא לענין האבן כנתון דאמרי' הכא דבלא מירוח אינה תנור והיינו כדפי"ה נפ"ה דכא פליגי בהם דר"י ק"ל דבלא מירוח לא השיב האבן שמתמיד התנור כמו קרקע אפ"פ שהאבן כסמך לקרקע אינו חשוב כקרקע אלא מירוח והי"ו ר"י ראינו מבאן דבלא מירוח לא מהני. ומיהו חכמים ק"ל דלאו ראי' היא דשאני הכא שהקלת נפחת והאבן קוטה בזה ודאי לא מהני בלא מירוח דק"ל כל שאין עשין ממנו מותרים אינו מחבר את הקדירה כמ"ס נפ"ה מן החוספתא. אבל ההס שאין שם פחת והאבן לא בא לקטוח מהו ב"ה מירוח. כ"כ מפי' הרמב"ם להדיא שהתשובה היתה על האבן שאינו חשוב כקרקע. ובעיקר פי' קלותם כ"כ פי' שהוא צדק לכירה ועמא דמהני' אכירה קאי וכן פי' הרמב"ם. ודמוק הוא לכירה לא הוצרכ הכא. והכ"ס פי' דקלת עלמה נמשכן בתוכה וכ"כ מדברי הרמב"ם בחבורו ולישנא דמהני' נמי משמע הכי

כלים הקלתות פרק ז

ב הצדדין שארס יתר על רחבם וכשנעשה בתוכו עגול יהיו שני גדרים רחבין וכו' גדרים קלים כו"כ הנוגע בשני הגדרים הקלים אינו עמא ממש כירה כרהג שלה ר"ע מנמא כ"י :

בליטה הוא סביב לכירה . ויש לו בית קבול קדירות הרבה . והרמב"ם כתב שהוא המונח מרובע ארוך . אבל כ"ל כסדרת הר"ש . מדסיפא וכן הכופה את הסל . שהוא ג"כ מקיף לכירה . "עוד כ' הרמב"ם . שהוא חלול מתוכו ושעמו העליוני נקיב [נקבים עגולים] א' לפני השני . ומלא מחוץ בצפר החם [ושופתים הקדירות על אותן הנקבים והוא מטלטל עם האש והקדירות] ע"כ . ועי' לקמן : מהורמאס כירה . כתב הר"ב דאם נעמאח הכירה כו' . א"כ אינו נעמאח במחובר כו' . וכן כאשר נקב עד שיאל ממונו מה שעשוי לקבלו לא יעמא כמו שהבאר בפ"ג הרמב"ם

הכירה שכשמוציאין הקדירה מן הכירה מושיבין אותה על אותה הצליטה . ופעמים יש לו בית קבול שתי קדירות או שלש : מהור משום בירה . דאם נעמאח הכירה לא נעמא הוא . אינמי אינו נעמא במחובר ככירה : הצדדים שלו . סתליו של דכון שאינן מן הכירה : הרחב שלו . הוא כוחל הכירה עממה ללד בית קבולו של דכון ולפי שהדכון מרחיב והולך ללד הכירה קרי לה רחב : רבי מאיר מטהר . דלא חשיב ככירה : ורבי יהודה מטמא . דחשיב ככירה . והלכה כרבי יהודה : וכן הכופה את הסל . וזנה על גביו כירה . וטולט חוץ לכירה והסל הוא נעמא ממש כלי עץ . וכשזנה עליו כירה . ורחב הסל בולט חוץ

וכנה על גביו כירה . וטולט חוץ לכירה והסל הוא נעמא ממש כלי עץ . וכשזנה עליו כירה . ורחב הסל בולט חוץ

מלאכת שלמה
כלי קבול לפיכך אם היה מחובר בצרף טהור כשאר הכלים ואם ניקב אינו מקבל טומאה ככלי קבול מה שא"כ בכירה הצדדין שלו הנוגע בהן אינו עמא משום כירה רחב של שישבין עליו בשעת שכול מחמאח אס נעמא הדוכן וכן הכופה את הסל וזנה כירה על גבה ה"ו עמאח ממש כלי עץ לא משום כירה לפיכך אינה מקבלת טומאה מאחורה ככירה ע"כ : מיטמא

קד מלאחיו מנוקד בשוק : הצדדין שלו . חוזר ומפרש מה שאמר טהור משום כירה וקאמר הצדדים שאינם אלל הכירה פטור לכולי עממה וכרוחב שלו היינו סתליו הדכון שאלל הכירה פליגי . הר"ש ז"ל . והרמב"ם סוף פרק ט"ו דהלכות כלים כתב וז"ל דוכן של חרס שיש בו בית קבול הקדירות והרמץ נתון בתוכו פטור משום כירה ועמא ממש

יבין תפארת ישראל

הוא כעין דף משולם עם דפסת . והוא בולט מכותל הכירה לחוץ להשיב שם קדירות ריקות . ודופן אלמעי שלו הוא כוהל הכירה : י' דלחין דיע ככירה להתפמא כשיעמא הכירה . ולא שיהעמא הוא בעלמא משום דהיינו לא שייך כלל להכירה ומדמחבר לקרקע אמק"ט (א) :
(יא) כשהכירה פלוטה גם הדיסון בעלמא מק"ט כאשר כ"ח חבל אינו חיבור להכירה . וכקערות שבטבלא [פ"ז מ"ז] דהרי ה"ג אין השמים של דיסון תלוי בשמים הטהור והשפתא מפרש הנח דהא דקאמר דטור משום כירה . היינו דהגדרים שלו וכו' : (יב) ר"ל ב' סתליו הדיסון שבצדדיו : (יג) דכשהן בתלום אס נעמא א' לא נעמא חבירו . וכשהן במחובר הדיסון אמק"ט כלל . ונקמ מגע וה"ה ללא נעמא בחיור . אלא משום רחב דכסיפא נקט מנע . א"כ רבתיא קמ"ל . דסד"א דע"פ הדיסון הוא יד להכירה והרי כל יד מטמא עכ"פ במגע קמ"ל דאפי' כיד לא הוא : (יד) ר"ל כוחל האלמעי של דיסון שסם חלל הדיסון רחב : (טו) דאם נעמא הכירה מהורה . אט"ג דלא לו נב הכירה עמא . אפ"ה איות חלק של נב הכירה שהוא הוך הדיסון שאר בטרתו דמחין הדיסון ה"ל הכירה ה"ל הדיסון האלמעי שבין כירה לדיסון כאכפ אלמעי שבין ב' איות [פ"ז מ"ז] דעמא לר' של האכפ שהוא מול הכירה המהורה . נשאר בטרתו . וכ"כ מני כל עוד שהכירה מחוברת בקרקע . אכפ איות אלמעי שבין ב' איות הדיסון . או נעט בו סתן בכל מקום מחובר לא די שהכירה שאיט שייך להדיסון טהור . אלא גם הדיסון בעלמא מדמחבר לקרקע או אפי' רק מיוחד לחברו בקרקע . נשאר בטרתו [פ"ז מ"ז] . מירח פלוגתייהו הכא רק בצוין הכירה מיוחדת לחברה בצרף . דככה"ג דה"ו גס לר"י טהור : (טז) דנעמא הכירה אף דדיסון טהור . עכ"פ נגעטו טרתו אח"כ בהרחב ללד הדיסון . נעמא . ללא דמי לקערות שבטבלא [פ"ז מ"ז] דנעמא א' חברתה כולה טהורה . התם לא שייכי אהדדי כלל . אבל הכא הלד הרחב שייך טפי לתטר מלהדיסון ואין טפל מבטל העיקר . [גו"ל דאזנו חרוייהו לעמתייהו . לדרבנן דק"ל דמבעל העיקר בעל הפל [כפס"ט] א"כ הטפל נכר בתר העיקר . א"כ ה"ל הכא כנעמא העיקר נעמא הטפל עמו . ולר"ת התם דק"ל ללא אמרינן כשבעל העיקר בעל הטפל . א"כ הטפל לא שייך כלל להעיקר . ומשום כעיקר בעלמא . לפיכך ה"ג הכא איות ל' של רחב עמונה לדיסון נחשב כדיסון : (יז) ורחב אחורי שולי הסל בולט

בועז

פ"ז (א) ודר"ש והר"ב כתבו שהדיסון מיוחד להשיב שם קדירות רוחות כשיסירם מהכירה . וקשה א"כ מ"ם מעירת התנור (לעיל פ"ה מ"ג) שמוחד ג"כ להשיב שם הלחם כשיזינאו מהתנור . ואמרינן התם דאפי' מחובר

משינה
דק"ל בפ"ה מ"ג כו"כ דמחין משום עומאח הכירה והכי קחם לן הכא כו"כ דמסר התם . ועוד דמפרש רחב שלו היינו דופן הכירה עממה ללד קבולו של דכון ור"ת מטהר ללא חשיב מן הכירה . וזה קשה דכפ"ב נבי בית הפתליון וקלמרינן המתואמות דאמר יב"ג מולקין את עשבו של דופן התפסיק והמשמש לטורט טהור פירשו שם דוקא בעומאח משקין דרבנן מיקל ובהא נמי לית הלכתא כוונת' וא"כ ר"ת דמטהר הכא ולא מילק משמש אף בעומאח דלרובייתא הוא ללא מתאן . אבל הרמב"ם לפי שעתו מפרש רחב הוא מיקוס ישיבה שישבין שם בשעת ביבול . ובעיקר נפקותא שכתב הרמב"ם שאין מיטמא במחובר כמו כירה . ז"ע דכל הכלים דפ"ה מ"ז מיטמאין במחובר כשאיש בעל תשמישן כדפי' ספ"ה . ועוד נפקותא אחרת נחב בפירושו ובתנורו ספ"ה דאינו ככירה אלא ככלי קבול ואפי' ניקב אינו מקבל עומאח ככלי קבול ע"כ ובתנורו מזה ג"כ ספ"ה דברן . לפי פ' ה"כ דתשמש שמוחבר לכירה . ונותנין שם קדורות . וא"כ ה"ו מתם כעירת הטהור דפ"ה מ"ג וקשה דהתם אחר אס חברה לו עמאח והכא אמאי אינה יעמא בעומאח הכירה וזה ג"כ ראי' לפי' הרמב"ם שאינו מחובר לכירה וכשאינו מחובר חמר התם פטורה ואפי"ג דגבי חלל הכירה לקמן מ"ג מן דאפי' פחותה משעשור עממא נגעט . והכא פטור לגמרי . ז"ל דהתם הוי יד מדרבנן כדפי' שם והכא לא יד הוי דאינו מעין השמים הכירה : והצדדין שלו . פי' הר"ב כותליו של דופן . וז"ל ה"ה היינו דכון גופי' וכבר מני לה שפסוק עשום כירה והא חו' נמה לי . וז"ל דמי וסדר מפרש ה"ה דאמרי' טהור משום כירה דוקא הצדדין . אבל נחב פליגי בה ל"ה ור"י : דהנוגע בן כו' . נראה דדייק למימי הנוגע בן : משום דגבי טירת התנור לקמן ה"ג דקמי' פחותה מן קשב

אחרונה

תמאח נגעט ולא באיור ופי' הרמב"ם שם דמקום שאיור הכירה מטון כנגד איור הכירה מתחילין אף באיור וה"ה נמי בנך דהכא להכי מני הנוגע בן כלומר היכא לניכא עומאח איור כגון ערבות הנוגעין נגעט אינו עמא משום כירה שחם נעמאח הכירה אין הדכון עמא חבל בתוכו דאיכא איור ימנין דממא במקום שהאיורים מכוונים : הר"חב שלו ר"ת מנמא וכו' מטהר . לפי' פ' הרמב"ם דרמב היינו מקוס ישיבה לא תפסת במאי פליגי . וגו' פי' הרמב"ם אשכח לפתש שהצדדין הם מקוס בולט מן הדכון בצדדין ושם אין חסם של הרמץ שולט כ"כ שיכול לבטל שום דבר אלא להפשיך פך של שמן וכלים קטנים של חבלין וכיוצא בהם הלכך אין ייחודין ככירה . והרחב הוא שיכול לשנות שם קדורות והחום שולט שם לגמור הניבול והלכך ר"ת מנמא אפי"ג דדכון עממו לא מתמא משום דקייבולו של דכון לך ואיני ראוין לעינין ושם אלא לרמץ . אבל זה שהוא רחב ויכול להשתמש שם בפנים ואש מיתקן בכירה . ור"י ס"ל שלא יחא הטפל מחוץ מן העיקר : וכן הטופה את הסל וזנה על גביו כירה . ה"ו עמאח משום כלי עץ לא משום כירה לפיכך אינה נעמאח מאחורה ככירה . הרמב"ם בחבורו ספ"ה . ונראה דאין ר"ל שהכירה עממה משום כלי עץ דזה דה"ו לא מקסבר שאין הכירה נעמא לגבי הסל . אלא ר"ל דהסל לא נעמא וזאת עממא ככלי עץ והלכך מן העיקר : וכן הטופה את הסל וזנה על גביו כירה . ויחא השפתא דמי הכופה את הסל ולא מני שפשה כירה בתוכו והסל מונח דלרבי . דריביתא דמי לא מייבעיא טוהר דלד בעל קיבולו . אלא אפי' כפאו לא בעל תבויי כיון שלא קנשו בתמריס כדמין פ"כ מ"ה קערה שקעסה בשירה כדרך מניחה עממה . שלא כדרך קבלתה פטורה . אלא קשב נעמין . ולכאורה משמש דכלא קשב

כלים הקלתות פרקו

ג בירה שנת ליה מ"י טס
פ"י ה"ג : חצר הבירה
מ"י טס פ"י ה"ג :

חילופי גרסאות
ג שערות נכתב טס ל"ג מ"ג
ז - מטמאה בל"ג ג' כלל
טמאה כמטמאה בל"ג

הרמב"ם: ג ולרחבה טמאה. פי' הר"ב דשתי שפיתוח קיימות
זו לבדה וזו לבדה. שאע"פ שכשנחלקה נמלא שאין לכל שפיתה אלא
שלש כותלים. אפי' ישנה הקדמה לשבת עליה שעיקר בירה
אינה עשויה לחובה. שהרי תחלתה
שלש אלבעות. ועי' מ"ט במשנה ו
פ"ג: חצר הכירה. כתב הר"ב
כעין מחצת בו' מחוברת לחצר מזיבת
האומן הר"ם. ועיין במשנה דלקמן:
מטמאה זמנע ובאוויר. ר"ל כי כאשר
נעמאת הכירה זמנע או באוויר. נעמאת
עמה חצר הכירה. וכן כאשר נעמאת
החצר זמנע או באוויר. נעמאת הכירה.

הרמב"ם: פ"ה הר"ב דשתי שפיתוח קיימות
זו לבדה וזו לבדה. שאע"פ שכשנחלקה נמלא שאין לכל שפיתה אלא
שלש כותלים. אפי' ישנה הקדמה לשבת עליה שעיקר בירה
אינה עשויה לחובה. שהרי תחלתה
שלש אלבעות. ועי' מ"ט במשנה ו
פ"ג: חצר הכירה. כתב הר"ב
כעין מחצת בו' מחוברת לחצר מזיבת
האומן הר"ם. ועיין במשנה דלקמן:
מטמאה זמנע ובאוויר. ר"ל כי כאשר
נעמאת הכירה זמנע או באוויר. נעמאת
עמה חצר הכירה. וכן כאשר נעמאת
החצר זמנע או באוויר. נעמאת הכירה.

הרמב"ם: פ"ה הר"ב דשתי שפיתוח קיימות
זו לבדה וזו לבדה. שאע"פ שכשנחלקה נמלא שאין לכל שפיתה אלא
שלש כותלים. אפי' ישנה הקדמה לשבת עליה שעיקר בירה
אינה עשויה לחובה. שהרי תחלתה
שלש אלבעות. ועי' מ"ט במשנה ו
פ"ג: חצר הכירה. כתב הר"ב
כעין מחצת בו' מחוברת לחצר מזיבת
האומן הר"ם. ועיין במשנה דלקמן:
מטמאה זמנע ובאוויר. ר"ל כי כאשר
נעמאת הכירה זמנע או באוויר. נעמאת
עמה חצר הכירה. וכן כאשר נעמאת
החצר זמנע או באוויר. נעמאת הכירה.

הרמב"ם: פ"ה הר"ב דשתי שפיתוח קיימות
זו לבדה וזו לבדה. שאע"פ שכשנחלקה נמלא שאין לכל שפיתה אלא
שלש כותלים. אפי' ישנה הקדמה לשבת עליה שעיקר בירה
אינה עשויה לחובה. שהרי תחלתה
שלש אלבעות. ועי' מ"ט במשנה ו
פ"ג: חצר הכירה. כתב הר"ב
כעין מחצת בו' מחוברת לחצר מזיבת
האומן הר"ם. ועיין במשנה דלקמן:
מטמאה זמנע ובאוויר. ר"ל כי כאשר
נעמאת הכירה זמנע או באוויר. נעמאת
עמה חצר הכירה. וכן כאשר נעמאת
החצר זמנע או באוויר. נעמאת הכירה.

חזק לדופי הכירה. וסופתים קדחת על אותה הכליטה. דעו כדוכן:
ג בירה שנחלקה לארכה שהורה. כירה מקום שפיתה שתי קדחת
וכשנחלקה לארכה בטלו שתי שפיתות. ואם נחלקה לרחבה שתי
שפיתות קיימות זו לבדה וזו לבדה:

ג בירה יח' שנחלקה יח' לארכה. שהורה ט.
ולרחבה מטמאה כא'. כופח טב' שנחלק. בין
לארכו בין לרחבו. שהורה ט'. חצר הכירה טד'
בזמן שהיא גבוהה שלש אלבעות טה'.
מטמאה בזמנע ובאוויר טו'. פחותה מכאן.
מטמאה בזמנע ואינה מטמאה באוויר טז'.
כיצד

הרמב"ם: פ"ה הר"ב דשתי שפיתוח קיימות
זו לבדה וזו לבדה. שאע"פ שכשנחלקה נמלא שאין לכל שפיתה אלא
שלש כותלים. אפי' ישנה הקדמה לשבת עליה שעיקר בירה
אינה עשויה לחובה. שהרי תחלתה
שלש אלבעות. ועי' מ"ט במשנה ו
פ"ג: חצר הכירה. כתב הר"ב
כעין מחצת בו' מחוברת לחצר מזיבת
האומן הר"ם. ועיין במשנה דלקמן:
מטמאה זמנע ובאוויר. ר"ל כי כאשר
נעמאת הכירה זמנע או באוויר. נעמאת
עמה חצר הכירה. וכן כאשר נעמאת
החצר זמנע או באוויר. נעמאת הכירה.

הרמב"ם: פ"ה הר"ב דשתי שפיתוח קיימות
זו לבדה וזו לבדה. שאע"פ שכשנחלקה נמלא שאין לכל שפיתה אלא
שלש כותלים. אפי' ישנה הקדמה לשבת עליה שעיקר בירה
אינה עשויה לחובה. שהרי תחלתה
שלש אלבעות. ועי' מ"ט במשנה ו
פ"ג: חצר הכירה. כתב הר"ב
כעין מחצת בו' מחוברת לחצר מזיבת
האומן הר"ם. ועיין במשנה דלקמן:
מטמאה זמנע ובאוויר. ר"ל כי כאשר
נעמאת הכירה זמנע או באוויר. נעמאת
עמה חצר הכירה. וכן כאשר נעמאת
החצר זמנע או באוויר. נעמאת הכירה.

יבין תפארת ישראל בועז

מחובר בהתנור רק בני אבנים או"ל חיבור לו. א"כ כ"ש הכא שכל הדוך
מחובר להכירה. וי"ל התם הכירה הוא על גג התנור. והו"ל כמותו. משא"כ
הכא הדוך הוא בצד הכירה. וגם אין מחובר להכירה רק בצד א'. אף
שדופן האמצעי הוא הכירה זעמנה. אפי' אינו חיבור לו. אמנם לשמ"ס
בפנים דייקן מיוחד להשיב שם קדירות רקניות. נמלא אין תשמישו כלל
כתשמיש הכירה. וא"ל תשמישו לתשמיש הכירה אגוד כלל או"ל שפיר קטרות
שנשנלא (לעיל פ"ג) דאין חיבור ז"ל (פי' מ"ט בזמנע פ"ה ט' ג') :
(ב) ולא דמי לסירת התנור (פ"ה מ"ג) דהכא שאני דע"י שפיה אגל לא
נחשב מהסל שם כלי דמטיקרא ומה"ס לא דמי נמי להצר הכירה בפרק
(משנה ג') : (ג) ולא דמי להך דלעיל (פ"ד מ"ג) בשפית של קטרות. וכ"כ
בקטרות שנשנלא (פ"ג מ"ג) דבנעמא א' לא נעמאת חבירו. וה"ל נאוי כב'
כירות שסומקין ומחוברין ז"ל ששנעמא א' לא נעמאת חבירו (כפ"ו מ"ג). י"ל
דהתם תשמיש של כל בית קיבול אינו אגוד בחבירו. אגל הכא תשמיש של
זה וזה אגודים יחד לאש א' שכלכירה (ועי' פ"ה בועז ט' ג'). כד"ל לא
דמי נמי לדיקון לעיל דאינו חיבור כלל להכירה דהתם תשמישו משונה לנמרי
מתשמיש הכירה. וכמס"ל ט' י' ועי' מ"ט הר"מ כאן : (ד) וא"ת מ"ט ז'
מסירת התנור (פ"ה מ"ג) דבמחברת רק בני אבנים הוא חיבור לתנור.
ואפי'

כביז להכירה. כדי להעמיד שם קדירות רקניות. או דין הכליטה סביב
כדוך ה"ל דל"מ לא נעמא כשנעמא הכירה. ולא אמרינן דהכליטה היא
נדונה כיד להכירה. ונעמא עכ"פ זמנע. ליהא. דאל לא מבטל ליי
לנבי בירה דלחוי לה כיד. ולר"י דין הסל כדיקון ה"ל. מיהו הסל עצמו
מקב"ע זמנע. משום כלי עץ. כל שאינו מיוחד לחבירו בקרקע (ב).
וג"ל עוד דנקט דיוקן לרבותה דר"י. דאף דיש להדיקון ז"ק סביב אפי'
הרחב טייך להכירה. ונקט כל לרבותה דר"מ דל"ג דהשתא שהסל כפוי
אין לאחוריו ז"ק אפי' אמרינן דזולו הסל שייכים לעמון. ולפיכך זמנעמא
הכירה ונעמא אח"כ טהרות דזופן הכירה בחזן עד השולי הסל כאשר
בטהרתן : (ה) שיש בגגו ז' שפיתות לב' קדירות : (ו) זמנעמא למטה :
(ז) דהרי נחשב כל שפיתה שבה. דלא דמי לתנור (פ"ה מ"ג) דלא פקע קבלת
טומאה שבו. עד שיחלקנו לו'. ההא אינו עשוי לשפיתה רק להדיק פת
דפוטחיו מנוטו. ושיעורו חכמים שכל שלא נחלק לו' אכתי חזי לתשמישו
ואינו כנתון. אבל הכא מדעשוי לשפיתה. כיון שנתבעל השפיתה או"ל
כתתן : (א) דהרי עדיין יש בכל חלק שפיתה א' ואינו כנתון עדיין. ביהו
דוקא לענין שלא נחשב ממנו הטומאה הקדומה. דלריכה נתיאה. אבל
להבא אמק"ט. דהרי מדחלקו נחנקב בצדו יותר מהנכנסה טס (כפ"ט מ"ח)

דמסתמא בשיעור נקב בשל חרס. כירה ותנור סוין. כמו ששון בשיעור נקב
שפיתה א' שבו אפי' עדיין נשאר בטומאתה דכמו בני אבנים שהן ז' כירות ונעמאו.
נשאר בטומאתן (כפ"ט מ"ג). והיו משום דמקמי הכי נמי היה ראוי לזורה גדולה
כאן פנים חדשות : (ב) שיש בגגה רק שפיתה א' : (ג) דהרי נחשב כל שפיתה שבה : (ד)
הכירה ומבשלים גם שם קדירות מהתמימות שבכירה : (ה) כותלי הכירה
[נכפול פ"ה מ"ג]. נמלא שהוא ככירה הסמוך לכירה : (ו) דבנעמא הכירה או החצר
באוויר או זמנע נעמא גם חבירו (ג') : (ז) דלא לא חשיב החצר
ככירה רק דעו כיד להכירה והרי כי ל' אמק"ט רק זמנע (כפ"ט מ"ג) ולכתי רק זמנע
טומאה בא' מהם כפני' נעמא חבירו אבל בנתלה הטומאה באוויר א'
מהן רק הוא טומא ולא חבירו מדאינו חבור רק מדרכבן עבדו גבה היכירה (ד)
(הרמב"ם פ"ה מ"ג) מיהו לרמב"ם בפירושו הכא וכ"כ הרמב"ד

משנה אחרונה

עמלה פחותה משלש טמורה לנמרי. הכא חצר יד היו וכיון שהכירה גבוה ג'
ונעמאת נעמא החצר אפי' שאין זו טמורה ודוקא זמנע כלומר זמנעמא הכירה
זמנע היו החצר חבור לה וענין אויר לא. והטעם י"ל דכשיש בחצר ג' בירה
גמור דלחוייטתא והיו חבור לנעמא ולאויר ופחות מנ' לא היו יד גמור אלא מדרכבן
וכל טומאה דרכבן אין לה אויר דמנומת פ"ה מ"ג בני בית הפך. ולא כמ"ט
הר"ב כאן קסם דיד אין לו אויר וכ"כ פ"ג מ"ד. וזה לא יתכן דיד גמור היו
כמו הכלי לכל דבר. גם מ"ט פחות מנ' אין אויר שלה חסוב וכ"כ הר"ם והר"ל
אין מוכן דל"כ אפי' נפל ערן לאויר של זמנע נמי לא יעמא ור"ל לומר כן
דמ"מ כלי קבול היו ולא אשבתן שיעור בכלי קבול דלפי' כ"ט נעמאת לקמן שפ"ו:
ואי"גה נעמאת באויר. גבי מירת התנור ז"ל מני שאם מחוברת לו מיתהא קסם
משמע אף באויר וה"ל מחובר מיידי הכא כדמזכיר בסמוך. וי"ל דקיס להו לחו"ל
דהתם היו יד מדלחוייטתא בפחותה מני והכא אינו אלא מדרכבן. ובשעת דמתני'
מדקתני קסם אינו המיתה באויר משמע דנגמרי אין לכן אויר אבל כדמנ"ט
בפירושו כתב דאינו נעמאת באויר אלא מה שמכונים במקום שאויר החצר נטון

קצתו נמולס שמו הראשון עליו כדק"ל ספ"ה דאין עולין נעמאתהו אלא בשיטו
מעשה וכ"כ הר"ב פ"ה מ"ט בטרפת שקצתו נכדבך דנלא קבישת לא בטל ממנו
טומאת מדרכבן ואם יש עליו הוצ נעמא. אלא שהר"ם לא כאן בפי' החוספתתא כתב
דשמה גבי טומאת מדרכבן אפי' חסר ראויה למדרכבן כוון קבא שפשו
דטון בייחוד נכד טמור עוד מלקבל מדרכבן דל"ל עמוד ונעשה מלאכתיו. אלא
שאם כבר היה עמא מדרכבן לא היה בלא שיטו מעשה וכ"ל מדרכבן החסר בשם
ר"י נחמ' טד' פ"ד גבי מני לא פסקין דייחדינהו לאשתו כד. ומיטו בפי'
מ"ו בני סדן שפשו וילון כתב הר"ם עלמו דלפי' במדרכבן בני שיטו מעשה
אף לקבל טומאה : ג בירה שנחלקה. כל נחלקה דהכא היינו תלמטה למטה.
אגל ימיון לשמאל כל שנחמטע נחמטע משלש אלבעות טמורה. ומ"ט חו"ט
נחלקה נחמנה אפי' שאין לה אלא ג' דפנות בכירה עמא שאין משתמטין
בחובה. בחמס כ"כ דבחוור שהבשיל בחוכו נמי תמן כפ"ה חלקו לגמים הגדול
עמא. אלא דבחוור וכירה שאינם אלא לפי' ובישול בשלש דפנות נמי קני גם
אין הנקב מעהין כמס"ל : פחותה מכלן נעמאתה זמנע. אפי' דלפי' כירה

כלים הקלתות פרק ז

ד' היתה מופרשת. ע"ס : פמפוט' בירה. ע"ס פ"ז :

חלופי גרמאות

ביצד ג'ני' נכסו כלן פ"י ז' . ר' ובגדו נכסיה' רבגדו . נכסיה' ג'ני' נכסיה' את . נכסיה' ע"ס נכסיה' את . נכסיה' ע"ס נכסיה' את . ד' היתה ג'ני' נכסו כלן פ"י ז' .

תוספות חדשים

משנה ג (בהר"ב סו"ה) ביצד ג'ני' מה נכסו פ"י ז' . פירושו משום דכלי הכס אינו נכסיה' אירי שמלמנה מהכלי כמ"ס הר"ש כלן פ"ח מיג רק כלן נכסיה' והכירה נכסיה' (כלי א') כמ"ס הח"ע נכס הרמב"ם ולכן האירי עד גובה הכירה נכסיה' (הכי אף ע"פ שא"ט ע"ס הכירה דלא נכסיה' רחוק (מהמורה"ש ז"ל) :

אליהו רבא

ד' פמפוט' בירה. ע"ס : רגלים עושין למעלה מהכירה לבשת עליהן את הקדרה :

כמו יד סו' כהיה דמתני' ד פ"ג : ביצד משערים אותה . אפחותה מאלן . פירשה הראב"ד בפ"ז מה"כ : גורן את השפור . או בדומה לו . הרמב"ם : מלמעלן למטן . גורן הר"ב עתן השפור ראשו אחד על כותל הנמוך וכו' וכן לשון הר"ש . נראה מזה שגירסתם מלמטן למעלן . וכן הוא בטוספת מהר"ם . אבל בפ"י הרמב"ם גירסתה הספר : ד' מטמא במגע ובאירי . הרי זו חיבור לה בין לטומאת מגע . בין לטומאת אירי . הרמב"ם פ"י מהלכות כלים : או שהיתה חלקה . כהב הר"ב זו ואל"ל זו קמני . ומסיים הר"ש . ושמה חלקה [מזיא] שפי מהיכל דכותליה פחותים משלשה חלצבות . ועוד יש לפרש או שהיתה חלקה . כלומר שכנגיה בחבור והל"כ נחלקה לגמרי . כדפי' בטוספתא . ע"כ : מהורה . אין חבור לה ואם נטמאת הכירה בין מאיריה בין במגע . החלך טהורה . וכן אם נטמאת החלך . הכירה טהורה . הרמב"ם ע"ס : פמפוט' בירה . רגלי הכירה . שהם שלשה רגלים

ביצד משערין אותה (כ) . ר' ישמעאל אומר גורן את השפור מלמעלן למטן (כ) . ובגדו מטמאה באירי (ג) . רבי אליעזר בן יעקב אומר . נטמאה הכירה . נטמאת החצר . נטמאה החצר . לא נטמאת הכירה (ד) : ד' היתה מופרשת מן הכירה (ה) . בזמן שהיא גבוהה שלש אצבעות מטמא במגע (ו) באירי (ז) . פחותה מכאן או שהיתה חלקה (ח) . מהורה (ט) . פמפוט' בירה (י) של שלש

מלאכת ז"ל : מלמעלן למטן . ו"ס דגרסי' מלמטן למעלן וכן הגיה ה"ר יוסף ז"ל והרב בללאל אשכנזי ז"ל הגיה מלמעלן למטן ומלמטן למעלן וכן נראה מפ"י הרמב"ם

שלמה ז"ל : ובגדו מיטמא באירי . כך ז"ל . והשמים הרמב"ם ז"ל השעריהו של ר' ישמעאל וכמו שאכתוב עוד בסוף הפרק בס"ד : ד' מיטמאה במגע ובאירי . נקודות

תפארת ישראל

[ע"ס] כל אירי החצר שהוא נגד אירי הכירה . אפי' נמוך הסתל החצר פחות מג' אצבעות . אפי' נכנסתה א' מאירי נטמא חבירו : (ב) ר"ל אם כותל החצר גבוה גא"ל דליו גם החצר נטמא בנהלה טומאה בחיורו . כיצד משערין עד היכן מגיע אירי שכשיחלה שם טומאה יטמאו שניהן . דהרי כותל הכירה גבוה הרבה מכותל החצר . ולראב"ד הג"ל ארינה גבוה גא"ל קאי הא דקאמר כיצד משערין . ור"ל בארינה אירי חצר אמרינן דאפי' בארץ גבוה גא"ל כותל החצר . אפי' נכנסתה שם טומאה הכירה . מהא"ל שם אירי כירה שנגד אירי החצר [משמע דהכל גבוה גא"ל] . אפי' למעלה מהלכסון שפור כל שכנגד גובה כותל הכירה מחשב כחוד חלול החצר . ולא דמי לשפיות קטנות [פ"ד מ"ד] . דהכא שאני . דהכירה והחצר זקוקים לאש א' וכדלפיל סו' [י"ו] : (ב) שמים ראש אחד מהשפור על שפת גב הכירה . וראש הב' של השפור ע"ג כותל החצר . וכל שלמעלה מהשפור לא מחשב כאירי החצר . וה"ה דבנטמא הכירה . נטמא כל אירי החצר שהחת השפור אלא דרבוהא קמ"ל דאפי' נתלה טומאה נטמאה למעלה מהשפור לא נטמא . דשם לא מחשב אירי החצר כלל . והא דקטע שפור לשער צו . היינו מדמיון שם אלא החצר נכנסת בנהלה שם טומאה . וה"ה צמוד צדד אחר : (ג) ר"ל כנהלה שרץ בחיור למטה שכנגד חלכסון של שפור . מטמא אירי הכירה ג"כ : (ד) מהוספהא דמכילתין [ג"ק פ"ח] מוכח דר"ס דהתם כראב"י דהכא ס"ל . א"כ תרוייהו לא מחלקין בין שותלי החצר גבוה גא"ל או לא . דבכל גוהא אמרינן דחצר טפל לכירה ולא חיפכא נמלא שראב"י מחמיר בחד לך מת"ק בשאין החצר גבוה גא"ל . אפי' נטמא חצר בשנטמא כירה . ומיקל הו' בחד לך בשגובה גא"ל . אפי' נטמא חצר לא נטמא כירה : (ב) שלא נחבירו מהיורר יחד : (ג) ר"ל שניהן חיבור זל"ל דבנטמא אחד מהן במגע או באירי נטמא חבירו . אפי' שבאמת אינן מחוברין יחד . מדע"פ זקוקין זל"ל לאש א' וכמ"ל : (ד) שאין כותל כלל להחצר . ואפי' דכ"ס הוא מאינה גבוה גא"ל [עי' הר"ב] . ג"ל דאש שהיתה חלקה גם אבבא דהבירה היורר קאי . וקמ"ל דאפי' אינה חבור וכדיכון לעיל סו' י"א [ובן נכח מדלג נקט חלק נכישא במחברת זל"ל] : (ה) ר"ל אינן חיבור כלל אפי' לענין מגע שנטמא בה כירה . ואפי' בעג עומאה בהחצר לא נטמא רק חצר ולא כירה . ואת"ל עכ"פ נהוי חצר כיר להכירה . ו"ל דבאינן מחוברין אפי' יש לה דפנות גבוהות קלה וטוח לאחזה שם אפי' מלאין מחוברין לא מחשב יד . ובחלקה אף שמחוברות זל"ל . הרי אנו טוח לאחזה שם מדבוק המושב להקרקע : (ז) בליעות טיט שע"ג כירה כסגול להשיב עליהן הקדירה . ו"ל

משנה אחרונה

כראב"י לגבי תני אלא דהוי יד ויד פדיון תגבו ובמיתת הכבוד נמי קתם לן דפחותה נמי הוי יד . וכן נראה דאפחותה למוד פליג רב"י מדלג הוי פלוגתא דראב"י בתר היתה מופרשת דלקמן . ש"ע דאפחותה קאי והתם בפחותה ת"ק נמי כסודי מעט . והשתא שמינן ממנני' דלכחא דיד פדיון מגבו והלכך אם נטמאת החצר נטמאת הכירה וכו' הרמב"ם בפירושו ובמגורו פ"א ולא כמו שהכריע במשנה לתקן שם להרמב"ם יד לא עדיף מגבו אלא שמינא ולא תכניס והרי כלן נחצר כתב כהדין שמינא ונבי דיוי ידוח הביאו : ד' היר"ה מופרשת . בכל דוכחא שמינא שאין חרות יד אלא במחברת הוי וכו' מופרשת אחתי עמא משום יד וכן קשה לפיל פ"ה גבי מירת הכבוד . ואפשר דמופרשת לאו שאינו מחובר אלא שמופרשת אבל נשמעת שיכול לקרקע ולהפרישה . וא"ל נמי דקמני או חלקה דא"כ כ"ס הו"א ומ"ס הר"ב דו ואל"ל א קמני אינו מיושב דלא שייך זו ואל"ל זו אלא בחרי מילי והשני פשוט יותר אבל חלקה אינו פחותה ממש ועדיפא מיהא ולא שייך כהא זו ואל"ל זו כמ"ס הר"ב בנדרים ר"פ נגרה . והחוס' רפ"ג דקידושין' כתבו דלא שייך זו ואל"ל זו בשתי חיות אלא בשתי גבות ולמא דפי' י"ל דמופרשת היינו שנתמנת או חלקה כלומר חלקה התחלטה שאינה מחוברת דאפי' גבוה ג' טהורה דלא תשיב יד : פמפוט' בירה ג' . פ"י סממיה

לכירה . ויד יש לו מגע ואין לו אירי : ביצד משערין אותה . משום דכירה גבוהה מחצר הכירה ולכירה חלו לשער מה נחשב אירי החצר : גורן את השפור . ראשו אחד על כותל החצר הנמוך . וראשו אחר על כותל הכירה הגבוה . וכל שלמטה מן השפור אם נתלה שם שרץ אפי' שהוא למעלה מטמא החצר כאילו נתלה דכל זה נחשב אירי החצר : לא נטמאת הכירה . דחצר טפלה לכירה . ואין כירה טפלה לחצר . ואין הלכה כר' אליעזר בן יעקב : ד' היתה מופרשת . שלא בנה האומן מתחלה החצר והכירה מחוברת יחד . אלא זו לעלמה זו לעלמה : חלקה . בלא בית קבול כלל . וזו ואין לר"ך לומר זו קמני : פמפוט' בירה . רגלי הכירה . שהם שלשה רגלים

ביצד משערין אותה (כ) . ר' ישמעאל אומר גורן את השפור מלמעלן למטן (כ) . ובגדו מטמאה באירי (ג) . רבי אליעזר בן יעקב אומר . נטמאה הכירה . נטמאת החצר . נטמאה החצר . לא נטמאת הכירה (ד) : ד' היתה מופרשת מן הכירה (ה) . בזמן שהיא גבוהה שלש אצבעות מטמא במגע (ו) באירי (ז) . פחותה מכאן או שהיתה חלקה (ח) . מהורה (ט) . פמפוט' בירה (י) של שלש

מלאכת ז"ל : מלמעלן למטן . ו"ס דגרסי' מלמטן למעלן וכן הגיה ה"ר יוסף ז"ל והרב בללאל אשכנזי ז"ל הגיה מלמעלן למטן ומלמטן למעלן וכן נראה מפ"י הרמב"ם

שלמה ז"ל : ובגדו מיטמא באירי . כך ז"ל . והשמים הרמב"ם ז"ל השעריהו של ר' ישמעאל וכמו שאכתוב עוד בסוף הפרק בס"ד : ד' מיטמאה במגע ובאירי . נקודות

תפארת ישראל

[ע"ס] כל אירי החצר שהוא נגד אירי הכירה . אפי' נמוך הסתל החצר פחות מג' אצבעות . אפי' נכנסתה א' מאירי נטמא חבירו : (ב) ר"ל אם כותל החצר גבוה גא"ל דליו גם החצר נטמא בנהלה טומאה בחיורו . כיצד משערין עד היכן מגיע אירי שכשיחלה שם טומאה יטמאו שניהן . דהרי כותל הכירה גבוה הרבה מכותל החצר . ולראב"ד הג"ל ארינה גבוה גא"ל קאי הא דקאמר כיצד משערין . ור"ל בארינה אירי חצר אמרינן דאפי' בארץ גבוה גא"ל כותל החצר . אפי' נכנסתה שם טומאה הכירה . מהא"ל שם אירי כירה שנגד אירי החצר [משמע דהכל גבוה גא"ל] . אפי' למעלה מהלכסון שפור כל שכנגד גובה כותל הכירה מחשב כחוד חלול החצר . ולא דמי לשפיות קטנות [פ"ד מ"ד] . דהכא שאני . דהכירה והחצר זקוקים לאש א' וכדלפיל סו' [י"ו] : (ב) שמים ראש אחד מהשפור על שפת גב הכירה . וראש הב' של השפור ע"ג כותל החצר . וכל שלמעלה מהשפור לא מחשב כאירי החצר . וה"ה דבנטמא הכירה . נטמא כל אירי החצר שהחת השפור אלא דרבוהא קמ"ל דאפי' נתלה טומאה נטמאה למעלה מהשפור לא נטמא . דשם לא מחשב אירי החצר כלל . והא דקטע שפור לשער צו . היינו מדמיון שם אלא החצר נכנסת בנהלה שם טומאה . וה"ה צמוד צדד אחר : (ג) ר"ל כנהלה שרץ בחיור למטה שכנגד חלכסון של שפור . מטמא אירי הכירה ג"כ : (ד) מהוספהא דמכילתין [ג"ק פ"ח] מוכח דר"ס דהתם כראב"י דהכא ס"ל . א"כ תרוייהו לא מחלקין בין שותלי החצר גבוה גא"ל או לא . דבכל גוהא אמרינן דחצר טפל לכירה ולא חיפכא נמלא שראב"י מחמיר בחד לך מת"ק בשאין החצר גבוה גא"ל . אפי' נטמא חצר בשנטמא כירה . ומיקל הו' בחד לך בשגובה גא"ל . אפי' נטמא חצר לא נטמא כירה : (ב) שלא נחבירו מהיורר יחד : (ג) ר"ל שניהן חיבור זל"ל דבנטמא אחד מהן במגע או באירי נטמא חבירו . אפי' שבאמת אינן מחוברין יחד . מדע"פ זקוקין זל"ל לאש א' וכמ"ל : (ד) שאין כותל כלל להחצר . ואפי' דכ"ס הוא מאינה גבוה גא"ל [עי' הר"ב] . ג"ל דאש שהיתה חלקה גם אבבא דהבירה היורר קאי . וקמ"ל דאפי' אינה חבור וכדיכון לעיל סו' י"א [ובן נכח מדלג נקט חלק נכישא במחברת זל"ל] : (ה) ר"ל אינן חיבור כלל אפי' לענין מגע שנטמא בה כירה . ואפי' בעג עומאה בהחצר לא נטמא רק חצר ולא כירה . ואת"ל עכ"פ נהוי חצר כיר להכירה . ו"ל דבאינן מחוברין אפי' יש לה דפנות גבוהות קלה וטוח לאחזה שם אפי' מלאין מחוברין לא מחשב יד . ובחלקה אף שמחוברות זל"ל . הרי אנו טוח לאחזה שם מדבוק המושב להקרקע : (ז) בליעות טיט שע"ג כירה כסגול להשיב עליהן הקדירה . ו"ל

משנה אחרונה

כראב"י לגבי תני אלא דהוי יד ויד פדיון תגבו ובמיתת הכבוד נמי קתם לן דפחותה נמי הוי יד . וכן נראה דאפחותה למוד פליג רב"י מדלג הוי פלוגתא דראב"י בתר היתה מופרשת דלקמן . ש"ע דאפחותה קאי והתם בפחותה ת"ק נמי כסודי מעט . והשתא שמינן ממנני' דלכחא דיד פדיון מגבו והלכך אם נטמאת החצר נטמאת הכירה וכו' הרמב"ם בפירושו ובמגורו פ"א ולא כמו שהכריע במשנה לתקן שם להרמב"ם יד לא עדיף מגבו אלא שמינא ולא תכניס והרי כלן נחצר כתב כהדין שמינא ונבי דיוי ידוח הביאו : ד' היר"ה מופרשת . בכל דוכחא שמינא שאין חרות יד אלא במחברת הוי וכו' מופרשת אחתי עמא משום יד וכן קשה לפיל פ"ה גבי מירת הכבוד . ואפשר דמופרשת לאו שאינו מחובר אלא שמופרשת אבל נשמעת שיכול לקרקע ולהפרישה . וא"ל נמי דקמני או חלקה דא"כ כ"ס הו"א ומ"ס הר"ב דו ואל"ל א קמני אינו מיושב דלא שייך זו ואל"ל זו אלא בחרי מילי והשני פשוט יותר אבל חלקה אינו פחותה ממש ועדיפא מיהא ולא שייך כהא זו ואל"ל זו בשתי חיות אלא בשתי גבות ולמא דפי' י"ל דמופרשת היינו שנתמנת או חלקה כלומר חלקה התחלטה שאינה מחוברת דאפי' גבוה ג' טהורה דלא תשיב יד : פמפוט' בירה ג' . פ"י סממיה

ו כיצד משערין : ע :

אלוהו רבה

ה דיו משובים מן השפה... חסדי הפספוסין שלמלה... ע"פ הכירה עקומין ויואלין... משה הכירה ומתקמין... וכולקין ומתחמין : ברוך... ג' אלצעות. מה שהפספוסין... כחוך ג' אלצעות כחוכב... סמוך להכירה טמא במגע... ונחזיר דחזיב כאור הכירה... עומה: רחין מלש אלצעות... מה שהתקם ומתהב והר... מג' אלצעות סמוך כחוכב... מן הכירה : כמבואר... בנגע ואין ממחין נחזיר... שאין לוהי נחשב מחזיר... הכירה עומה: ון ג' ונתן את... הכנה ציטין. וסמן אמה... שהסגולין בה הספוסים... שהיא שום מן פספוס א'... לתננו וזהו כמין השולש... שכל פספוסין להכירה וכל... שזוא מן הכנה לפנים עמא... מן הכנה ולחון טעור :... ומקום הכנה עומה. שמקום... הכנה כחוך של אלצעות :

תום' אנשי שם
ו ברב' ד' כיצד ר'... משה רבינו... קורין למעוט סגולת מים... העורן ענדין סגול' (כ"ד) :... תיש' ד' כיצד ר'... ונקרא הכבשים ככה וכו'. ומוחזק... לפי שן דבנה שמה שהיא... לנסוף דל'ה' א' הכינוי... שנתקף סתוה דיע' אלוה... קן את מדברים ולא היינו... דברים להלאה ושהיה אכל זה... דומק דבסין מן מיקרין ומה... לנו להסיק בשם זה להיווה... כבס כוה אוח ה"א ועוד... דלפי עיקר חכר מן השפה... והעיקר כפי' הר"ש והר"ב... (הו"ט) (וע"פ מהארין לאר'... החכמה ע"פ פי' ומאשר כן... פי' גם תפשו' לא העתקתי... דבריו) :

משנה אחרונה
משג' ממחין במגע ולא... בחזיר חלף ע"פ דהולקין... הפספוסין קחמ וכן הם... דכתיב ב"ב. אלא שהר"ב... כרוב במילחיה דל"ש... דמתכר דיש לפי' נמי... דכל הפספוס ממחר כיון... דנגוה יותר מהשעור לא... חזיב ככירה כלל ע"כ... וכ"כ הר"ש. ועל"ה און... לפי' שן כיון דר"מ... מפרש בהדיה דהולקין... השעפוס המחי נמא... דלפי' שן נמי :
ה כיצד משערין ארון... כן ו' לתמוה מה שאלה... היא זו כבאן עפי' מכל... שיעורין דהמן כבולי... תלמוד ד' ג' בפסחים... ונלצעות שאין לשלול... כיצד שכל חס' ויכל... לתדוד בידיו ונלצעת... ומ"ש חו"כ ע"פ פי'... הרמב"ם שהשיעור הוא... כעיקר הכנה א"ש' שאינו... מלומלס לפי האלצעות... ולכן כבס הכתובים' בחטבו

ר"ש מטרה. ל' הר"ב אוחו העודף על ג' אלצעות ולמעלה צין כמגע... בין בחזיר : דכל פטפוס למעלה מג' אלצעות לא חזיב ככירה... ולשון הר"ש העודף מג' אלצעות היה לוטרה ר"ש דלא חזיב ככירה... אי נמי כל הפטפוס היה מטרה ליוון דגובה יתר מדיו לא חזיב... ככירה כלל. ע"כ. וקרוז לשמוע... שבדברי הר"ב חסר ול"ל צין בחזיר... דלא חזיב ככירה. א"כ כל הפטפוס... היה מטרה לכל פטפוס ["הגבוה... למעלה] כו'. ולפי' הרמב"ם שהפספוסין... הן קלוות שלמעלה מן הכירה ואלא... וכולקין. נחא טפי. ודייק ספיר דקחתי... מג' ולמעלן מטמאין במגע ואין ממחין... בחזיר. (דממש) [דמשמע] מג' ולמעלה

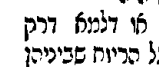
יש להם דין זה. לאפוקי לפי' הר"ב ולפי' ראשון דהר"ש לא דייק... ולמעלה. ור"ק. ומ"ש הר"ב. ככולו הלכה כר"מ. עמ"ש בזה בשם... הכ"מ פ"ה משנה ג : דיו משובים מן השפה. פי' הר"ב כמין... בליטות כו'. וכן פי' הר"ש. ויהיה פי' שפה. היא שפה החמונה... של הכירה. אבל לפי' הרמב"ם נחא טפי דסחם שפה הוא פיו העליון. ובהכי מיירי נמי הכ"א : ה כיצד משערין כו'. פי' הר"ב כשנמלא... שרץ ביניהם כו'. וכ"פ הר"ש. והמיהגי לדבריהם שיעור שמשמעו רש"ב' הוא דבר מפורסם ועודע. ואע"פ שהיה האומר כן הוא... רש"ב' לא היה לרבינו הקדוש המחבר (ליחסו) לו זה המאמר אחרי שאין כל חדש הוא כי מן לא ידע בכל אלה שע"ה הסגול נעשה... קו ישר. ומקום הכנה שהוא עמא. זה ג"כ מפני שכן דרך המסרגל להניח הכנה לפניו מקו הסרגול. אשר אלו יכוין. וכל אלו דברים פשוטים... אשר לא יעריך ליחס לרש"ב'. גם רבינו הקדוש אילו כעת לא הבטיעו כזאת. לא היה משנתו חסרה כלום. כי כח המשער הזה... דבר טוב מעמלו הוא. אבל לפי' הרמב"ם שמפרש דפטפוסים הם קלוות עליוני הכירה. מפרש למשנתו זאת בענין אחר. וז"ל אמר... אין נשער אלו הפטפוסים עד שגדע אס הוא קרוז מג' אלצעות משפת הכירה ותחברת אליה. כמו שאמרנו. או בינה [ובין] שפת... הכירה מרחק רב. ולא [תחשב עמה] וכו'. ואמר כי כאשר נקח כבס הכירה. והוא באין ספק מוחזר על רחב [אזיר] הכירה שיעור... ג' אלצעות ומרכיב הכבס על הכירה למעלה מן הפטפוסים והם הגיע הכבס למעלה מן הפטפוסים שמה גובהו על שמה גובה הפטפוסים... [ק] אחד או יהיו הפטפוסים כחוך הכבס. הנה הוא נחשב מכלל הכירה ויעמאן בהטמאות הכירה על איזה פנים שיהיה. והם הגיע... הכבס כמה שבין הפטפוסים. ויהיו הפטפוסים חוך ממנה. הנה לא יתעמאן בהטמאות הכירה. אלא"כ נממא הכירה במגע. לפי... דעת. ר"מ כמה שקדם. ונקרא הכבס כנה. והוא שם עברית את הכיור ואת כנו. ע"כ. ואחשוב שכוונתו לשער ע"ה הכבס שאם יהיה... הכבס

ר"ש מטרה. ל' הר"ב אוחו העודף על ג' אלצעות ולמעלה צין כמגע... בין בחזיר : דכל פטפוס למעלה מג' אלצעות לא חזיב ככירה :... ולשון הר"ש העודף מג' אלצעות היה לוטרה ר"ש דלא חזיב ככירה... אי נמי כל הפטפוס היה מטרה ליוון דגובה יתר מדיו לא חזיב... ככירה כלל. ע"כ. וקרוז לשמוע... שבדברי הר"ב חסר ול"ל צין בחזיר... דלא חזיב ככירה. א"כ כל הפטפוס... היה מטרה לכל פטפוס ["הגבוה... למעלה] כו'. ולפי' הרמב"ם שהפספוסין... הן קלוות שלמעלה מן הכירה ואלא... וכולקין. נחא טפי. ודייק ספיר דקחתי... מג' ולמעלן מטמאין במגע ואין ממחין... בחזיר. (דממש) [דמשמע] מג' ולמעלה

יש להם דין זה. לאפוקי לפי' הר"ב ולפי' ראשון דהר"ש לא דייק... ולמעלה. ור"ק. ומ"ש הר"ב. ככולו הלכה כר"מ. עמ"ש בזה בשם... הכ"מ פ"ה משנה ג : דיו משובים מן השפה. פי' הר"ב כמין... בליטות כו'. וכן פי' הר"ש. ויהיה פי' שפה. היא שפה החמונה... של הכירה. אבל לפי' הרמב"ם נחא טפי דסחם שפה הוא פיו העליון. ובהכי מיירי נמי הכ"א : ה כיצד משערין כו'. פי' הר"ב כשנמלא... שרץ ביניהם כו'. וכ"פ הר"ש. והמיהגי לדבריהם שיעור שמשמעו רש"ב' הוא דבר מפורסם ועודע. ואע"פ שהיה האומר כן הוא... רש"ב' לא היה לרבינו הקדוש המחבר (ליחסו) לו זה המאמר אחרי שאין כל חדש הוא כי מן לא ידע בכל אלה שע"ה הסגול נעשה... קו ישר. ומקום הכנה שהוא עמא. זה ג"כ מפני שכן דרך המסרגל להניח הכנה לפניו מקו הסרגול. אשר אלו יכוין. וכל אלו דברים פשוטים... אשר לא יעריך ליחס לרש"ב'. גם רבינו הקדוש אילו כעת לא הבטיעו כזאת. לא היה משנתו חסרה כלום. כי כח המשער הזה... דבר טוב מעמלו הוא. אבל לפי' הרמב"ם שמפרש דפטפוסים הם קלוות עליוני הכירה. מפרש למשנתו זאת בענין אחר. וז"ל אמר... אין נשער אלו הפטפוסים עד שגדע אס הוא קרוז מג' אלצעות משפת הכירה ותחברת אליה. כמו שאמרנו. או בינה [ובין] שפת... הכירה מרחק רב. ולא [תחשב עמה] וכו'. ואמר כי כאשר נקח כבס הכירה. והוא באין ספק מוחזר על רחב [אזיר] הכירה שיעור... ג' אלצעות ומרכיב הכבס על הכירה למעלה מן הפטפוסים והם הגיע הכבס למעלה מן הפטפוסים שמה גובהו על שמה גובה הפטפוסים... [ק] אחד או יהיו הפטפוסים כחוך הכבס. הנה הוא נחשב מכלל הכירה ויעמאן בהטמאות הכירה על איזה פנים שיהיה. והם הגיע... הכבס כמה שבין הפטפוסים. ויהיו הפטפוסים חוך ממנה. הנה לא יתעמאן בהטמאות הכירה. אלא"כ נממא הכירה במגע. לפי... דעת. ר"מ כמה שקדם. ונקרא הכבס כנה. והוא שם עברית את הכיור ואת כנו. ע"כ. ואחשוב שכוונתו לשער ע"ה הכבס שאם יהיה... הכבס

יבין תפארת ישראל בווע

מיהו רק העודף שעל הג' אלצעות מטרה ר"ש אף כנגע שם... שומאה. וי"א דכל שגובה הרגל יותר מנא"ל או לר"ש כל הרגל אק"ט... (ה) : מו) שהפספוסין מהעקמין ויואלין ראשן להלאה משפת גג הכירה :... מו) ר"ל כל מה שיש מהפספוס תוך גא"ל סמוך לשפת גג כירה :... מו) ר"ל כיצד משערין האזיר שבין ג' הפטפוסין נממא דאוהו אור... נקרא תוהו. ובנתלה שם שרץ נעמא. דהרי הפטפוסין עומדין בשפת... גג הכירה במשולם כעין סגול כוה °. וא"כ יש להסתפק בלחיה... אופן נמדד הריח שבין פטפוס להבירו. או בעגול כוה... דהרי כן מסתבר לכאורה. כדי שיהא ההפסעות הריח של גא"ל... משפת גג הכירה שבין פטפוס להבירו. כהתפשטות... הפטפוסין בעגמן. שג"כ משערין גא"ל משפת כירה. ויהיה... ע"ה שיעור ההתפשטות משפת גג הכירה סביב כוהו. או דלמא דרק... הפטפוסין עצמן עצמן משערין גא"ל משפת גג הכירה אבל הריח שביניהן

לפעמים (חולין דע"ג) ששכיד הכלי יותר מהרואו. דוקא אוחו יותר... מג' אלצעות ובין אוחו שלמעלה מהן. אלא שעדיין יש לרקדק. אלא שנתעלם... אוחו קת שהוא יותר מהרואו. א"כ ה"ג הול' הכא דע"כ מה שלמעלה מג' אלצעות אמק"ס כלל. והרי קאמר דלמעלה מג' אלצעות נממא עמא ע"כ כד... דהיינו כמגע ולא בחזיר. ואר"ל דמ"ש ר"מ דלמעלה מגא"ל מממא כמגע ולא בחזיר. היינו דנגע שם שומאה נממא הכירה אבל הוא עמא א"כ משממא... כלל. לירתא דלמנד דאיכא שמעיין לה (חולין ק"ו א') שהה עיוני שומאה מעיל אוקין שומאה מיצעי וא"ך נדחק לומר הכא שיתממא הכירה על ידי נגיעתו... כשומאה והוא עמא לא יעמא. וגם בלא זה קשה כיון דר"מ ס"ל דאוהו קת שהוא יותר מהרואו כקאון לגמרי דמי. א"כ הא"ך יתעמא הכירה כנגע שומאה... באוהו קת. הרי לא מחשב מחובר אליו כלל. אלא כ"ל דהתם בחולין. ארוך יותר מהרואו לשיעור יד ולהכי מחשב כקאון לגמרי. אבל הכא אף שהוא ארוך... יותר מהרואו לשיעור שפיה. ע"כ אכתי חזי ליד. וק"ל לי דהרי לעיל (פ"ה מ"ב) אמרינן דיד כירה אינה רק גא"ל (וע"ס ס"ו) וז"ל דהתם רק שיעור... דלמטה קחשיב אבל למעלה מזה הפ' ארוך הרבה חזי ליד כירה. ושרק בתער אמרינן התם והשאר פבור. אבל א"כ דהתם רק כשהיד מן הז' כשהוא יותר... מגא"ל נכסלם צו רגלי בני הבית ולמקא"ו קאי. אבל הכא שן ע"ג הכירה אפילו ארוך הרבה און צו מכסול ומחשב יד. לימא. דהרי כשפסוק לרוך כספא

זל"ו כלל. רק מדאדוקין שיהיו לאס א' מחשבו חיבור (וכמ"ל ס' כ"ו)... להכי כשאינו גבוה גא"ל כשיעור כירה. לא חזי לבסח שם ומוכח שלא שפאה... לכך רק להיות יד לכירה למעלה על דה. להכי אף שחמוברת הול' ככל יד... מחוברת : (ד) ולכאורה היה נראה לתרווייהו פי' גא"ל שהבאין הר"ש. ר"ש... לעמיה דס"ל (רפ"ו דב"ק) כהלכה פירות נמורים משל פירות נמורים ופסוקי... מדס"ל כל העומד לקאר קאור דמי וכמ"ס תוה' (בחויות דל"א א' ד"ה סוף)... ומה מוכח דמ"ש כס"ד כפירושו (ספ"ה דפסחים) כס"ד רבעות"ס (חולין ס')... ב' דרק היכא דאיכא מזה ס"ל לר"ש כל העומד להעשות כעשוי דמי. לאו... דוקא מזה אלא בכל דוכתא בעל כרחך יבשה דכבר ההוא כסוף ס"ל לר"ש... דכעשוי דמי. א"כ ה"ג מנדדולים הפספוסין ביותר ומעבדין הביסול ע"ג הכירה... בודאי עומדין להקין כסוף וכקאון דמי. רק דלפי' קמא שהביא הר"ש. ס"ל דרק... מה שהוא יותר מהרואו ס"ל לר"ש דקאון דמי. ולפי' בתרא. אמרינן דמדלדא... חזי כמו שהוא כולו עומד לקאון : אלא דא"כ יהיה לע ראייה מוכרחת לפי... בתרא של הר"ש. דלאלת"ה ק' למע פליג עליה ר"מ. והרי איהו נמי ס"ל... (כסדרין ס"ו א') דכל העומד לעשות כעשוי דמי. אלא ע"כ כפי' בתרא הני'... דלר"ש כל שהפספוסין גדולים יותר מהרואו כולו כקאון דמי. ולפי' ר"מ... מהרואו כקאון דמי. וא"ל לטובלו. א"כ ה"ג הכא מתקין בין אוחו קת שלמעלה... מג' אלצעות ובין אוחו שלמעלה מהן. אלא שעדיין יש לרקדק. אלא שנתעלם... אוחו קת שהוא יותר מהרואו. א"כ ה"ג הול' הכא דע"כ מה שלמעלה מג' אלצעות אמק"ס כלל. והרי קאמר דלמעלה מג' אלצעות נממא עמא ע"כ כד... דהיינו כמגע ולא בחזיר. ואר"ל דמ"ש ר"מ דלמעלה מגא"ל מממא כמגע ולא בחזיר. היינו דנגע שם שומאה נממא הכירה אבל הוא עמא א"כ משממא... כלל. לירתא דלמנד דאיכא שמעיין לה (חולין ק"ו א') שהה עיוני שומאה מעיל אוקין שומאה מיצעי וא"ך נדחק לומר הכא שיתממא הכירה על ידי נגיעתו... כשומאה והוא עמא לא יעמא. וגם בלא זה קשה כיון דר"מ ס"ל דאוהו קת שהוא יותר מהרואו כקאון לגמרי דמי. א"כ הא"ך יתעמא הכירה כנגע שומאה... באוהו קת. הרי לא מחשב מחובר אליו כלל. אלא כ"ל דהתם בחולין. ארוך יותר מהרואו לשיעור יד ולהכי מחשב כקאון לגמרי. אבל הכא אף שהוא ארוך... יותר מהרואו לשיעור שפיה. ע"כ אכתי חזי ליד. וק"ל לי דהרי לעיל (פ"ה מ"ב) אמרינן דיד כירה אינה רק גא"ל (וע"ס ס"ו) וז"ל דהתם רק שיעור... דלמטה קחשיב אבל למעלה מזה הפ' ארוך הרבה חזי ליד כירה. ושרק בתער אמרינן התם והשאר פבור. אבל א"כ דהתם רק כשהיד מן הז' כשהוא יותר... מגא"ל נכסלם צו רגלי בני הבית ולמקא"ו קאי. אבל הכא שן ע"ג הכירה אפילו ארוך הרבה און צו מכסול ומחשב יד. לימא. דהרי כשפסוק לרוך כספא

דל"ו : זה התוה ביותר מה נחשו שיעורים אלו מכל שיעורי תמיים שם כדקרוק הכנה כהו

א תנור שחצו. ומחם ג. מ"י פ"ד ח"ב הל' א. ב. בורת. שם הל' יא.

אליהו רבא

פרק ה שלשה דברים מצלין בתה. אהל. אמר פתיל. בלוט. ג. דברים מצלין בשן. גמיר. פתיל בכלי המונח בתוך ל"ד הכלי בלוט. טוך. חוכו. שטם מהם בלוט. וטוך חוכו. מצלין בין על הסהרה מליטמה בין על העומאה מליטמה וכן אחרים אינן מצלין אלא ע"ג הסהרה מליטמה אבל על העומאה מליטמה: א שחצו בנכרסו: ב כל עמא. שאין הולקין בכלי חרס דקתני ספ"ג כוורת כ"ו. המציל בתה אינו מצלין בשן המציל בשן אינו מציל בתה. כוורת שלימה אינה מלאת באלה המה מפני שביא כלי ואין הכלי נעשית אהלים לזרה. נסתהה בעלמא חוכו כלי ומלאת אהל בתה. ונכרסן שלימה שביא כלי מצלין משום טוך חוכו. נסתהה בעלמא מתורה כלי. וכן מלאת שאין זה טוך חוכו אלא חוכו:

פרק ה א כוורת פחותה כ"ו

ללאו כלי הוא כ"ו דאפי' כלי שטף מציל. כלומר לא מצטיח כלי חרס דמינו הוא. דפשיטא דמציל דלאו טוך הוא שהרי זה הוא טוך אחר אלא אפי' כלי שטף דלאו מינו הוא אימא דטוך דכלי חרס הוא וליטמה. אפי' מציל. מימורא דו"ו דחוכו לומר חוכו ולא טוך חוכו. הכי מסקי תוס' פ"ק דנכרסין דף ג. ועוד פ"ק דחולין דף כה [ד"ה ואפילו:] ומשולשלת לאויר התנור. אפי' שפיה למעלה מאויר התנור. כדפי' הר"ב במתני' דלקמן ועמ"ש שם בס"ד: אמר ר"א אם הנייה בתה החמור. כדסקן בפ"ט דלהלות: [בבבלי חרס הקל. פי' הר"ב שאין מטמא אלא אוכלים ומשקים ומלנין שבתורים מטמא

פרק ה א תנור שחצו בנכרסין

ביריעות. נמצא שרץ במקום אחד הכל טמא. כוורת פחותה: ופקוקה בקש. ומשולשלת לאויר התנור. ה. השרץ בתוכה. התנור טמא. השרץ בתנור. אוכלין שבתוכה טמאין. ור' אליעזר מטהר. אמר ר"א אם הנייה במת החמור. אל תציל בכלי חרס הקל. ח"ג. א התנור נכרסין שם תנור. נמצא שם נכרסין. פחותה. ומשולשלת דל"ג ומשמשות. השרץ שם שרץ. וכן נכרסין א"ר אליעזר בכל הר"י א"ר אליעזר. אם נכרסין שם ק"ו אם הציל. אל תציל לא וכן נכרסין שם.

פרק ה א תנור שחצו בנכרסין

ביריעות. נמצא שרץ במקום אחד הכל טמא. כוורת פחותה: ופקוקה בקש. ומשולשלת לאויר התנור. ה. השרץ בתוכה. התנור טמא. השרץ בתנור. אוכלין שבתוכה טמאין. ור' אליעזר מטהר. אמר ר"א אם הנייה במת החמור. אל תציל בכלי חרס הקל. ח"ג. א התנור נכרסין שם תנור. נמצא שם נכרסין. פחותה. ומשולשלת דל"ג ומשמשות. השרץ שם שרץ. וכן נכרסין א"ר אליעזר בכל הר"י א"ר אליעזר. אם נכרסין שם ק"ו אם הציל. אל תציל לא וכן נכרסין שם.

פרק ה א תנור שחצו

שעשה מחילה בלמעשה וחלקו עד למעלה מפיו. הכל טמא. אפי' אוכלים שצבר השני של מחילה: כוורת פחותה ופקוקה בקש. נהבי נקט פחותה ללאו כלי היא דאי הוה שלימה היחה מלאת על אוכלים שצרכה דאפי' כלי שטף מציל. אבל השתא דלאו כלי היא הויה כמחילה בעלמא: ופקוקה בקש. לרבותא נקטיה. דאפי' דפחיתמה פקוקה בקש. לא הויה כלי. ואין מלאת על אוכלים שצרכה: ומשולשלת. תלויה: אם הנייה במת החמור. דכוורת פחותה ופקוקה בקש מלאת צפיה העומאה באלה המת. ואפי' שטמאחו חמורה למתא ארס וכלים טומאת שבעה: לא תציל בכלי חרס הקל. שאיט מטמא אלא אוכלים ומשקים

תוס' אנשי שם

פ"ח א בנכרסין או ביריעות. ע"כ וז' וא"ל זו קתי אלא דהכרח לניטא דפי' דלהלות קתי והכא הו' שפיר לא וא"ל (ש"ל): ח"ה"ש ד"ה בב"ד כו' מ"י מ"י סב"ה סב"ה כ"ו. הויה דפי' לא שטמא אלא כמה אכל בשן השטף דאפי' בתנורין סבור דהא מעשין כלים מעומאה חויר כן מ"ד ומשמע אפי' בשטף שבתוך כוכו וע"י ציטין מ"ה מ"ה מטמא דגמי' דשבת. ועוד ראי' בנכרסין דהא אפי' ארס (דעיקר טומאה חמורין בו לארס) טונגו בשן או אפי' בנבלה אינו מטמא כלים אף כעשית חמורין. לפומאה כדא"ר בריה מלכות. ומ"ש עוד ואולי ג"כ ארס דמי' תמוס מתוך דשא ושא דהא כל המעמאין נכרסין בשעת מניען לפומאה משמאין כלם ג"כ טוך מתאם וכ"ה כמי' הר"ב בפ"א מ"ב והוא משום דה"ה דרוב. ומ"ש דוממאת חמורין עיקרה בל"ה ג"כ שטם דכו' הויה ארס כינוע בטומאה עומה אבל ארס הונוע בתה טונגו בעומאה קול מליס כדאמין. (ר"ש):

פרק ה א בפי ר"ע ז"ל

דאפי' כלי שטף מציל. אמר המלקט כתב החכם כ"ר אפרים אשכנזי ז"ל פי' דוקא כשפי כלי השטף למעלה מפי התנור דאין שייך למיד פתיל אלא דוקא בכלי חרס דלקמן או שהוא כלי מחזיק מ' סאה ע"כ. ראייתו ז"ל ממתי' דלקמן סימן ו' ומ"ש סו' א' ב' ורפ"י מוכח דכלי מחזיק מ' סאה מציל בנמיר פתיל. ועיין בנרייתא

מלאכת שלמה

דח"כ פי' ויהי ביום השמיני שהניח הר"ש ז"ל לקמן בפירק' סימן ג' ור"ע ז"ל הביאה לקמן בסיומן ו'. וכתבו תוס' ה"ר פרץ שם בנכרסין ופקוקה בקש אשמעינן דאפי' פקוקה בקש לגמרי ובטעם דכ"ה מלאת באלה המת מטעם מוקף למיד פתיל אפי' בשן לא (* מעלה כיון דלא הו' כלי דלאו מינה הוא דלא מחזיק בו לבטל שם חוכו ממוט ע"כ: א"ר אליעזר ובה א"ר וכו' כד

מלאכת שלמה

דח"כ פי' ויהי ביום השמיני שהניח הר"ש ז"ל לקמן בפירק' סימן ג' ור"ע ז"ל הביאה לקמן בסיומן ו'. וכתבו תוס' ה"ר פרץ שם בנכרסין ופקוקה בקש אשמעינן דאפי' פקוקה בקש לגמרי ובטעם דכ"ה מלאת באלה המת מטעם מוקף למיד פתיל אפי' בשן לא (* מעלה כיון דלא הו' כלי דלאו מינה הוא דלא מחזיק בו לבטל שם חוכו ממוט ע"כ: א"ר אליעזר ובה א"ר וכו' כד

פרק ה א תנור שחצו

שעשה מחילה בלמעשה וחלקו עד למעלה מפיו. הכל טמא. אפי' אוכלים שצבר השני של מחילה: כוורת פחותה ופקוקה בקש. נהבי נקט פחותה ללאו כלי היא דאי הוה שלימה היחה מלאת על אוכלים שצרכה דאפי' כלי שטף מציל. אבל השתא דלאו כלי היא הויה כמחילה בעלמא: ופקוקה בקש. לרבותא נקטיה. דאפי' דפחיתמה פקוקה בקש. לא הויה כלי. ואין מלאת על אוכלים שצרכה: ומשולשלת. תלויה: אם הנייה במת החמור. דכוורת פחותה ופקוקה בקש מלאת צפיה העומאה באלה המת. ואפי' שטמאחו חמורה למתא ארס וכלים טומאת שבעה: לא תציל בכלי חרס הקל. שאיט מטמא אלא אוכלים ומשקים

יכין

הקדמת פ"ח ג' דברים מצלין בעומאה מת. אהל. צמיד פתיל. בלוט מבע"ה. [והלכא"כ פ"ב ה"ה מטומאה מת. גם בלוט מאכנסו וכלים מצלין וג' דברים מצלין בעומאה שרץ. צמיד פתיל שעל כ"ח שמונה טוך כלי אחר. ופירו' של פנימי תחת שפת החיצון. בלוט. טוך תוכו. ב' מהא"ג' דהיינו ב' לוט. ו' טוך כ"ו כו. מצלין בין על הסהרה מליטמה. ובין על העומאה מלאת. ואפי' ב' דהיינו א ה ל ו ל מ י ד פ ה י ל מצלין רק על הסהרה ותחת המ"פ והאהל מציל מלמעלה ולא על העומאה מלמעלה [כ"ב רב"א. ונ"ל דבאלה רק מן הגד אמר' מלמעלה. ומשום דסוף עומאה נלאת. אבל אהל שלא יקטף למעלה להסהרה ע"ג חוץ] ביהוה טוך תוכו אמ"ל רק בשאין פה הכלי הפנימי טוך חללו של חיצון. או אפי' בשפירו' הוא טוך חללו החיצון. אבל האוכלין והמסקין שבתוך הפנימי אינן כנגד אויר חוכו של חיצון. אבל צב' לריעותה. וכ"ש כשכל כלי הפנימי טוך חללו של חיצון. או אין לילל חוכו של פנימי רק ע"י למיד פתיל:

תפארת ישראל

יכין (א) דלפעמים התנור גדול מאד יותר מקומת ארס [במקומה פ"ז מ"י] ולכן יש שעשה מחילת נכרסין בלמעשה בפנים. משאילו עד שפת פיו. כדי להקטין חללו. שעי' יתחמם יותר מהר: ב) דאפי' דנכרסין ויריעות לא נטמאו דהרי אפי' הו' כלים שחזן עמהן התנור. הרי אין כלי נטמא מאויר כ"ה וכלקמן. והרי כלי שהוא סבור חוץ בפני העומאה [באלה ס"ס מ"ה] וכ"ש יריעות ונכרסין שהן עומאין כלל וחולצין [באלה פ"ו מ"ד] י"ל ההם דוקא במבטל להו. אבל כשחזן עמהן אויר התנור. מטמאם לא מבטל להו ההם וכליתיהו דמי ואינן חולצין [ועמ"ש בס"ד פ"ה דלהלות בהלכתא גבירתא מ"א]. ביהוה שצטלן להשאר שם וכ"ש כשם מחילה קצוה ביניהן דאי חוץ [לקמן נקט מ"י משנה

יכין

יכין (א) דלפעמים התנור גדול מאד יותר מקומת ארס [במקומה פ"ז מ"י] ולכן יש שעשה מחילת נכרסין בלמעשה בפנים. משאילו עד שפת פיו. כדי להקטין חללו. שעי' יתחמם יותר מהר: ב) דאפי' דנכרסין ויריעות לא נטמאו דהרי אפי' הו' כלים שחזן עמהן התנור. הרי אין כלי נטמא מאויר כ"ה וכלקמן. והרי כלי שהוא סבור חוץ בפני העומאה [באלה ס"ס מ"ה] וכ"ש יריעות ונכרסין שהן עומאין כלל וחולצין [באלה פ"ו מ"ד] י"ל ההם דוקא במבטל להו. אבל כשחזן עמהן אויר התנור. מטמאם לא מבטל להו ההם וכליתיהו דמי ואינן חולצין [ועמ"ש בס"ד פ"ה דלהלות בהלכתא גבירתא מ"א]. ביהוה שצטלן להשאר שם וכ"ש כשם מחילה קצוה ביניהן דאי חוץ [לקמן נקט מ"י משנה

יכין

יכין (א) דלפעמים התנור גדול מאד יותר מקומת ארס [במקומה פ"ז מ"י] ולכן יש שעשה מחילת נכרסין בלמעשה בפנים. משאילו עד שפת פיו. כדי להקטין חללו. שעי' יתחמם יותר מהר: ב) דאפי' דנכרסין ויריעות לא נטמאו דהרי אפי' הו' כלים שחזן עמהן התנור. הרי אין כלי נטמא מאויר כ"ה וכלקמן. והרי כלי שהוא סבור חוץ בפני העומאה [באלה ס"ס מ"ה] וכ"ש יריעות ונכרסין שהן עומאין כלל וחולצין [באלה פ"ו מ"ד] י"ל ההם דוקא במבטל להו. אבל כשחזן עמהן אויר התנור. מטמאם לא מבטל להו ההם וכליתיהו דמי ואינן חולצין [ועמ"ש בס"ד פ"ה דלהלות בהלכתא גבירתא מ"א]. ביהוה שצטלן להשאר שם וכ"ש כשם מחילה קצוה ביניהן דאי חוץ [לקמן נקט מ"י משנה

פרק ה א התנור שהלכו

פי' כ"כ עד למעלה מפיו דאי למעלה מפיו משכנסו השרץ לפיו נטמא הכל כמו לז"ו עודף כפ"ב מ"ו ולמעלה מפיו לאו דוקא דה"ה בשם התנור נמי לא נטמאו כולם א' לאו משום שאין חולקין כ"ה: בנכרסין או ביריעות. לאו דוקא נקט הני שאין מתקיימין בפני הארס דה"ה אם חלקו בנכרסין או ביריעות לא מהני חלוקה דמתמא הני אין חולקין כ"ה. והא דלקמן מ"ו אמר' שהקטן חוץ בנים שאור וכן בקלמין סתמומאות ספ"ב אמר' נמא' ז' לא נטמא ז' אלא דמהני חלוקה. ז"ל דיש חלוקה דבכר שאם נעשה חלוקה המימיה בנית האומן בתהלת פשיטו מהני חלוקה שן דרך האומנים בשטם פשיט. אבל לאחר גמר הכי אין דרך לחלק והיינו

אחרונה

דקתני שאין חולקין כ"ה. פי' לאחר שנעשה כלי. וכן נראה מלשון סתמומאות בתנור פ"ג גבי קלמין כתב עמא מלאה קצרות וסקערות דטוקין בה בתהלת מנעיס וכו' ולקמן מ"ו גבי קרץ כתב בפירושו ג"כ שחלק בתהלת פשיטו וכו' בהגהת הרמ"ש בשם ה"ר מנחם: או ביריעות. יריעות דמקבלי טומאה אין חולצין בפני העומאה ולא לריץ עממא שאין חולקין כ"ה. אלא משום אין כלים חופמאין מאויר כ"ה לריץ לטעם שאין חולקין כ"ה. אפי' שדאין לקבל טומאה בנמע מה זרצן שכתה מיהא אין שם עמא עליהן וחולצן כדמוהו סוף פרק י"ד דלהלות גבי טומאת מת מני מני נכרסין ויריעות ושם פי' וכן רפ"י דלהלות: ור"א מטמא. פי' מו"ש דדוקא בכוכה מטמא ובמחילה

אחרונה

אחרונה דקתני שאין חולקין כ"ה. פי' לאחר שנעשה כלי. וכן נראה מלשון סתמומאות בתנור פ"ג גבי קלמין כתב עמא מלאה קצרות וסקערות דטוקין בה בתהלת מנעיס וכו' ולקמן מ"ו גבי קרץ כתב בפירושו ג"כ שחלק בתהלת פשיטו וכו' בהגהת הרמ"ש בשם ה"ר מנחם: או ביריעות. יריעות דמקבלי טומאה אין חולצין בפני העומאה ולא לריץ עממא שאין חולקין כ"ה. אלא משום אין כלים חופמאין מאויר כ"ה לריץ לטעם שאין חולקין כ"ה. אפי' שדאין לקבל טומאה בנמע מה זרצן שכתה מיהא אין שם עמא עליהן וחולצן כדמוהו סוף פרק י"ד דלהלות גבי טומאת מת מני מני נכרסין ויריעות ושם פי' וכן רפ"י דלהלות: ור"א מטמא. פי' מו"ש דדוקא בכוכה מטמא ובמחילה

אחרונה

אחרונה דקתני שאין חולקין כ"ה. פי' לאחר שנעשה כלי. וכן נראה מלשון סתמומאות בתנור פ"ג גבי קלמין כתב עמא מלאה קצרות וסקערות דטוקין בה בתהלת מנעיס וכו' ולקמן מ"ו גבי קרץ כתב בפירושו ג"כ שחלק בתהלת פשיטו וכו' בהגהת הרמ"ש בשם ה"ר מנחם: או ביריעות. יריעות דמקבלי טומאה אין חולצין בפני העומאה ולא לריץ עממא שאין חולקין כ"ה. אלא משום אין כלים חופמאין מאויר כ"ה לריץ לטעם שאין חולקין כ"ה. אפי' שדאין לקבל טומאה בנמע מה זרצן שכתה מיהא אין שם עמא עליהן וחולצן כדמוהו סוף פרק י"ד דלהלות גבי טומאת מת מני מני נכרסין ויריעות ושם פי' וכן רפ"י דלהלות: ור"א מטמא. פי' מו"ש דדוקא בכוכה מטמא ובמחילה

העשוי לאוכלין . ג' ע"ג פ"ג
מ"א וקצת פ"ג מ"א . מ"י
שם ופ"ג מ"א פ"ג מ"א : א"ג
ג' סרידה . מ"י פ"ג מ"א :

אלוהו רבא

אוכלין כו' . דכתיב כל
אשר בחיוב יטמא ולא שבתוך
היובל . נקב . נקב המעלה
משומחתין ואין תוכה כלי
עליהן ולא הוה חובו הוא
ומכוס מילה אין חולצין בין
הטור וכן מה שכתוב :

ראשון לציון

משנה ג' (בר"ב ס"ה)
סרידה כמין עריבה קטנה
כ"ו מעשה רשת מתרגמין
עובד סרידה . הוזהב כלי
הדמוסם כהרגום שמת
כ"ו פסוק ד' וליח פסוק ד'
וכן ל"ט פ"ט ויאלה על מלת
מכנה ת"א סרידה חל על
מעשה רשת "ה ת"א עובד
פולחא . ועמ"ש בס"ד
במופלא בענין עין סרד
וכן מ"א בס"ד גמיי
הנימא :

חדושי מהרי"ח

פ"ח ג' ת"י"ם ד"ה
ושוקעת ר"ו
דכשהפיות שיון עכ"ל
לכאורה כוונת הרב ת"י"ם
דדוקא שוקעת כוונת לחיוב
דאם ה"ו שייח או ה"ו תוך
חובו . ויש ש"ך בחובה
התנודפתור אבל א"א אפשר
לומר כך דהא כאן והפעם

תום אנשי שם

ג' ב"ב ד"ה סרידה כו'
ואין לו כו' . ק"ס טו"ב
על הר"ב לרמב"ם לפי
אשר ריכשו עריבת פ"ו
ש"ו מ"ן עריבה קטנה
זהו מ"ן הערוך וזכריו
א"כ ד"ל תוך דהא ששים
לגוף דם אלא דלפני כיון
שעלו ארבע אינה חשונה
כלי ומאי דתן שאין מצילין
מיד כלי חס אלא כלי ר"ל
והא לאו כלי הוא ומאי
דמטיס הר"ב וא"ל בית
קבול אינו מ"ן הר"ב
מזיחה ליוט עריבה אלא
הוא כמין עור או גנד עכ
למ"ן נגדי השדר ועכו
למ"ן כו עי"ה וגפ"ה
מחילת ויגשלו כלי הוא
אלא שא"ל צ"ק ולפיכך
אינו מציל ומאי דתן שאין
מצילין כו' אלא כליס ה"ו
פירושו אלא כליס ש"ל תוך
ומה גם דיעקב פ"ו של
הר"ב נראה שא"ל מחילת
אין משתמש ללגוף דהאחר
שא"ל בית קבול הכי כשהוא
כסוי לגוף מיד ונחין לתוך
כיון שא"ל צ"ק וז"ל (ש"ל) :
ב"ב ורמב"ם אומר כו'
כ"ו הרמב"ם שנידונו לו
מחילת שמוכר חס כלל ויש
שם פשוט שא"ל לנמוך על
פוק דבניו דין ו"ג
בחוברו פ"ד דין י"ג נ"א
דבניו להודו כפי הר"ב
ח"ל עור פסוק וכיר"ב שהי'
שבו לחיר כ"ו או לחיר
הטור ובש"ך בחוף טעור
שני הטור טמא ולא היה פסוק
במקו

ניקבו . פי' הר"ב טוב אין תורה כלי עליהן . ואין חוללים בין
התנור ובין מה שבתוכו . ועיין בפירושו לספ"י ומ"ש שם בס"ד :
שיעורין זיתים . עיין מ"ש במשנה ג' פ"ג : ממילים אותו
לחומריו בכונס משקה . ואמרו בראש הפ' הג' מצילין אותו לחומר
זיתים לפי שאופן החומר בכאן
שלאמר אע"פ שלא יהיה בו נקב כי
חס בכונס משקה . יטמא הדבר אשר
בו בהטמאות התנור . וכן יטמא התנור
וכו' . ואופן החומר שם שלאמר [שהוא]
יטמא עד שינקב נקב גדול ילאו ממנו
זיתים ואין לא יקבל טומאה . הרמב"ם :
בכונס משקה . לשון הר"ב כשמשימין

שכלי מלך הנקב כו' . כך לשון הרמב"ם לפנינו . אבל בגא"י הכלי
הנקוב כו' : ג' סרידה . פי' הר"ב כמין עריבה כו' מלאן ואח בגדי
השרד (שמות לא) . ועיין בפ"י הר"ב משנה ב' פט"ו : ושוקעת לחיוב .

מלאכת

ו"ל . ומשמע דשני הפירושים קרובים זה לזה . ועיין בספר קרבן אהרן פ'
שמיני פרשה ז' : ג' העשוי לאוכלין וכו' . ופי' הר"ב יהוסף ז"ל פ"ו נקב
העשוי הכלי מאלה הכלים שזכרו למעלה שהוא עשוי לאוכלין נקב זיתים
ע"כ . וברמב"ם בפ"ד להלות כלים כ"ו פ' . נראה מדבריו ז"ל דמחתי' מיירי

בתנור כחד תוך דמי : אוכלים שבתובה שחורין . דכתיב (ויקרא יא)
כל אשר בחיוב יטמא . ולא שבתוך חובו : נקבו . נקב המטמא אותו
מידי טומאתו . טוב אין תורת כלי עליהן ואין חוללים בין התנור
ובין מה שבתוכו . וכ"ז הוא נקב המטמא אותו משומחתין : העשוי
לאוכלים . שיעורו כמולא זיתים :

אוכלין שבתובה שחורין (ט) . נקבו (י) . העשוי
לאוכלין שיעורין בזיתים (י) . העשוי למשקין
שיעורין במשקים (י) . העשוי לכך ולכך .
מטילים אותו לחימו . בכונס משקה (ג) :
ג' סרידה (כ) . שהיא נתונה על פי התנור .
ושוקעת לתוכו (כ) ואין לה גפיים (ג) . השרץ

ממולא משקה : ג' סרידה . כמין עריבה קטנה שהתחום משתמש לגוף
בה ואין לה בית קבול . ורמב"ם אומר שהוא לוח של חרס נקובה .
עשויה כעין שפכה . מעשה רשת מתרגמין עובד סרידה : גפיים .

אוננים

דוקא בכלי חרס אבל אם היה כלי שפך שיעורו לענין למיד פחילי עולוס במוזיא
זיתים ופי' מהרי"ק ז"ל שפעמו ז"ל שכל נקב שמוזיא מותרת כלי הכי הוא
כשבר כלי ואינו מציל במצמד פחילי ע"כ והראב"ד ז"ל השיגו שם שלא נמאל זה
ההפך שזום מקום : ג' ושוקעת בחיובו . כך הגיה הר"ב יהוסף ז"ל :

ישראל

אזלין האם והבא לחומר : (בא) הוא לוח חרס פשוט . ומשוקס קלת
באמצע כדי לגוף עליו . ועקמיות זה לא מחשב צ"ק . כל שאין דפוחיו
זקופין וכדמסיק . ולרמב"ם הוא עשוי כעין רשת שג"כ אמר"ט . וז"ל
דל"ל שרשת אינו מנוקב . דאל"כ הרי כל נקב שטשה בטובה אמ"ט [נתקן
פי' מ"א] וא"כ אפי' יש לה גפיים וצ"ק אב"ט . והחוק לומר דנקבי רשת
מחשב יוקב ממילא מללא יוקבו צידים : (בב) שלוח היה שהוא עב החוב
לתוך פה התנור . והעומק שבעקמיותו מחיוב לתוך חלול התנור . ומיירי
בשפיות הלוח בולטים סביב למעלה משפה פנימית של פה שבגג התנור .
דאם היו שפיות הלוח תוך אזור התנור . או אפי' היתה הסרידה כלי
אמ"ט [כלעיל פי' ה' :] : (בג) שאין לה דפוחי זקופים סביב . דאך שעמקה
קלת באמצעיתה מכל הצדדים סביב . אפי' לא מחשבה עי"ז ככלי עם צ"ק .

אחרונה

שחב"מ פ"ד מה"כ כתב החמת והכפ"שה שפחתו במוזיא רמון אפי"ם שבעלו
מתורת כלי הכי אלו מצילין מיד כ"ח והוא שיהא הפחת למעלה משפת כלי החסם
מנחין וז"ל קבול שלהן משולבל בחיור כ"ח פ"כ . וד"ן זה דמחת וכפ"שה מצילין
הוא מתוקפתה הביאה הר"ב ספ"ט ומ"ש שלא יהא הפחת בחיור משמע כשהוא
בחיור יטמא ולא ימירי עירוב זיתים כדפי' לעיל כיון שכלי כולו בתוך
האזור . ומי"ו נריך טעם נפחתו אמאי מצילין ומ"ש מתיקבו . והר"ב נתקן מ"ה
מוקי לה כשחמתו צפיהן ובמקום הפחת ומצילין בחורת ל"ט . וז"ל דמקי לה
חמת וכפ"שה של חסם דהא כלי שפך אינו מציל כ"ל כדלקמן מ"ו . אלא דלא
מצילי במוזיא' תלמודא כלים אלו של חסם . אבל הרמב"ם שלא הזכיר מרתן ל"ט
מ"ש נפחתו מנקבו וגם מה שהחטה שיהא הפחת למעלה ל"ט דלפי' הוא למעלה
מ"מ כיון שבעל מחורת כלי הוי כמחילה ואין מחילה מלג : ג' סרידה .
פ"י הר"ב כמין עריבה שאין לה בית קבול כו' . אין לשונו מדוקדק דכשאין לה בית
לכחוב זיתים שאפי' יש לה זיתים חסרם כלי כיון שאין לה בית קבול . ובחמת
עירוב פירושים הם שהר"ב שמפדת שאין לה בית קבול לא כתב כמין עריבה וגם
לא הזכיר שאין לה בית קבול אלא שמפדת שאין לה גפיים היינו אוננים ואפי'
יש לה בית קבול אינו צ"ל אלא חסרם כלי כיון שאין לה בית קבול . ומדבריו הרמב"ם
שניעלו זיתים . ומ"ש שם הרמב"ם שהיא לוח של חסם . לא נזכר שם של חסם
וא"ל שפחה של חסם שהיא היא פשוטה ואין לה בית קבול והיאך שוקעת
לחובו דפי"כ מחתי' מיירי שפחה למעלה מן התנור אלא שמתקנת שוקעת
וכ"כ הר"ב כ"ד הדין ואין חסרם כלי כיון שאין לה בית קבול . ומדבריו הרמב"ם
בחוברו נראה שמפדת שהיא של עור שכתב בפ"ד דין י"ג עור פשוט ופיואל בו
שהי' שוקב לחיור התנור אינו מציל שאין מציל מיד כ"ח אלא כלי שיש לו תוך
פ"כ . ונראה דבור שמתמחמונו זה כתב כן . וכה"ג מפדת הר"ב פ"י צ"ל דאע"ג
סרידה דהאם של עור או של גמל כתב ע"ה ע"ה פ"ד מ"ג א"ו ושוקעת לחוב .
פי' מקלחת שוקפת ושפחה למעלה כדפי' לעיל דלילו סיחה כלי היתה מלג
דלילו

הוא כלי חרס פשוט ויש לו בית קבול . וישוקעת כו' דכשח"ה כו' וא"כ כ"ס פיות שיון א'
מכילים

תפארת

שחב"מ ר"ק בשלמ"פ לפנינו : (גז) וכ"ש שהכלים עומק שהאכלין בחוקן
עטורים . ואפי' כשהפנימי הוא כלי שפך שמתמחים מנבו . עכ"פ ר"ק משקין
נעמאזי מאזיר כ"ח ולא כלים . ואפי' כשהשרץ והכלי הם בשעה א' תוך אזור
הכלי החיצון [ולקמן מ"ד] . נמאל דמת ושרץ יש בכל א' קולא וחומר .
דפוחיה מלגת באהל המת ולא בשרץ . ושלמה מלגת בשרץ ולא באהל המת :
(י) ר"ל אם הכלים הג"ל ששלגן לתוך אזור התנור היו נקובים נקב
המותרין : (יח) שבהתקבטה כמולא זית . דלא תבטלו כולם מהורה כלי
ואין חולצין עור : (יט) שבהתקבט בכונס משקה וכדמסיק . דהיינו שכשיעמיד
הנקב שבהכלי סמוך למשקה שבוין . יכנסו המשקין להכלי . ונקב זה
גדול ממולא משקה : (כ) ולעיל רפ"ג משערין בכה"ג זיתים . ההם לבטל
הטומאה מהכלי עומא . אבל הכא היינו לבטל הללו מעל דברים שבתוכה .

משנה

להלות עומאה הכי גמירי לה כל שהוא שקוט בעל אבז החיצון . וכן משמע
בפ"ו דפרה מ"ב המקדש בשוקט והטפי בחיוב אפי"ם שפיו נר כל שבו המים שבתוכו
מקודשין ולא בעיקר כפי הטפי כשופרת טווד . ופי"כ משום דבעל לגבי השוקט
ושם כתבו עוד דכתיב דוכתיב חובי . ולפי"ו דוקא שהפנימי שהשפך בחיוב
שקוט . אבל הפנימי עודף על החיצון הוי תוך חובו והחיצון עמוד ושפך הוא
ועוד כתבו מזה ספ"י : ג' ניקבול עשוי לאוכלין שיעורו זיתים . פי' הר"ב שהוא
נקב המטמא משומחתין . ופי"כ הרמב"ם ומקיים כמו שכתבנו בפ"ג . ודברים
ממזיקים הם להם ככלי חסם ובמחתי' דהא לא הוזהב כלי חסם אלא כוונת
וקופת וחמת ופליטיו קחני יוקבו וכלים אלו הם של עץ ועל עור ואין שרתון
כחובים מלוקמן פ"ו פ"כ . ועיקר כתי"ש הראב"ד שהטוב פ"ד דלעיל הללה
מאזיר הטומאה לא אולי' בתר נקב המתכרן אלא בניסול השמישו לתה שהוא
מיוחד פ"כ ודברי הכ"ח שם חתומים שכתב דעת רבינו שכל נקב המולא מחורת
כלי הכי הוא כשבר כלי ואינו מציל במיד פחילי ע"כ . ולא ידעתי מה ענין ל"ט
לכאן וזכרנו הראב"ד ג"כ הזכיר לפנינו פ"ט נראה דפי"ו הוא . גם עיקר הד"ן
דנקב המטמא עומא אוחו כשבר כלי ואינו מציל כ"ט . אינו אמת ובהדיא
כתב הרמב"ם בחבורו ריש פרק כ"ג מהלכות עומאת מה כלי גדול עד
שיפחת רובו וקמן עד שינקב במוזיא רמון מציל כ"ט אף על פי שאינו
ההפך כלי נמלא כמין עומאה פ"כ . ופי"כ בחוקפתה הביאה הר"ב ספ"ט
רלשון הרמב"ם בחבורו פ"ד היתה הכוונת או הקופה או החמת נקובין אין
מצילין וכמה הם נקב אם ה' כלי שפך במוזיא זית ואם ה"ו כ"ח השעוי
לאוכלין שיעורו זיתים והשעוי למשקין בכונס משקה פ"כ וכתב עליו הראב"ד זה
כתבו כלי נמלא בכונס מקום וכו' פ"ט וא"י מלאחי בתי"ל בלשון הר"ב
בכונס משקה ובכלי שפך כמולא זית פ"כ ונראה שדחת רבינו מתוך זה לוקמתי
מחתי' כ"ח אבל לא מצילי בשום מקום ומתן וקופה של חסם . וד"ע דהא דנקב
בעל הכלי מלגל ממשע דאין חילוק בין שהנקב הוא בחלק הכלי שבתוך התנור
ובין שהנקב הוא בחלק למעלה משפת התנור דבין כך ובין כך בעל מחורת כלי
ואינו מתיקב תוך חובו והוי כמחילה בעלמא ומחילה לא מחתי' כ"ח כדלעיל . אלא

כלים התנור פרקה

חבית. ט"ז ס"ג ד' קדחה
ט"ז ס"ג ט"ז

אלוהו רבה

ב מלאה משקין. נקט משקין
ולא נקט חביתין להטמא
שחמית נמי טבוחים דלי
סוס מיטמא. המטמא סוס
מטמא כלי: והיה לאויר
התנור. ואפי' תקנת החבית
בטוח הזנוח הוהיל ואין
צוליה בחוק התנור משקס
עופה שבצוליה החבית טבוחה
דלין טמא ללא מה שבצוליה
התנור והחבית לא מיטמאה
מאויר התנור דלין כלי
מיטמא מאור כ"ח ומשקה
שבצוליה החבית הוא למעלה
מאויר התנור ואין אויר
כ"ח מטמא לא למעלה ולא
למטה ללא מה שבחבית.
מיטמא דקמיה משקס עופה
שבצוליה החבית טבוחה שזוא
(מגלה מאויר התנור):

חדושי בתרי"ח

שאין מצילין אלא כלים
ואפילו שפחותיה של
הקדירה למעלה מן התנור
וכן כתב בפי' הר"ש ע"ש
והוא דנקט ושאקמיה לטבוח
נראה שברבי הר"ש שהוא
ברובתא אף שנראה כעין
תוך ע"ש וכן פי' הרא"ש
אפי' שחיו שפות שלה
דוחק התנור:

תוספות אנשי שם

אובלים שכתובה טבוחין
כמו אם הייתה פיה למעלה
אין צריך לפי דעתו שקעה
בחוק התנור דלא כד' תוך
דמי ומ"ה אינו מלי.
ואחר המחילה לא ידענא
מה שר' וז' לנחן דהיא
היא משום דלאו כלי הוא
ולא א"ל תוך למר כדח"ל
אמר כדח"ל דאפי' דארכה
היא מיירי דוקא כפי
הסבירה למעלה או טוס
לשפת התנור דתשכ כפי
למעלה ואילו הייתה משת
כלי הראוי להיזק הייתה
מלגה ללא מיהא לפי שאינה
כלי רחוי לנחן ומ"ה אפי'
מלגה וכ"כ הר"ש כדדאי
לתיש של שפות שלה חון
לתנור וכו' וגם לנחן
הרמב"ם מורה כן. (ט"ז):
ד' בר"ב דה' הקדירה
ט' שלא ראה כו'. לטמא
שלא נכנס צלוי הקדירה
ועטמו דבלא"ה לא מיטמאה
דלין אויר כ"ח מיטמא ללא
נכסו כמיש הר"ש כהנ"י
דעיל' וע' בפי' דלין מ"ה
דחתה נמי נקט הר"ש הו'
לישנה ללא רחוי החבית
וכ"כ הר"ש ט"ז. (נד').
ושפי' דמיירי בשפי' התנור
למעלה מפי הקדירה דח"ל
לא היו מיטמאין המשקין
שבחבית ומיטמא גלא משקין
הקדירה טבוחה ולא דמי
לכ"ח ש"ל ג' שפות דעיל
סב"ל דבהכחאות עופה
ככל טמא דהתנור הכל כלי
הי'. ולא הוצרכו לכחזב
זו אלא משני שצוליה כפי'
דע' יתקן שצוליה מר
דכס"ד

דכפריש' לעיל דכשפיות שים חשיב נמי חוך תוכו: ["אלא כלים.
עין (סס) במשנה דלקמן ומ"ש טס בס"ד]: חבית שהיא מלאה
משקים כו'. ה"ה אובלים. ומשום סיפא שבצוליה חבית. שאין
רגילות האובלים שישארו בצוליה נקט נמי בריש משקין ואי נמי
משום מהניתיין דלקמן דדוקא משקים:

בתוכה כד). התנור טמא כה). השרץ בתנור.
אובלים שבתוכה טמאין. שאין מצילין מיד
כלי חרס אלא כלים. חבית שהיא מלאה
משקין מהורין כו). ונתונה למטה מנחישתו
של תנור כו). השרץ בתנור. החבית
המשקין מהורין כה). היתה כפויה כה). ופיה
לאויר התנור ג). השרץ בתנור. משקה
זופח שבצוליה החבית מהור ג): ד' קדירה
שהיא נתונה בתנור ג). השרץ בתנור
הקדירה מהורה. שאין כלי חרס מטמא
כלים. היה בה ג). משקה זופח ג) נטמא
וטמאה לה). הרי זה אומר ג) מטמאך לא

מטמאין
ה"ג. ג השרץ בתנור אובלים
ג"ד נקטו מלת השרץ בתנור.
חור כלי חרס שקבלת ממנו הטומאה לא טמאוי. דלין כלי מיטמא
מאויר
שולמה
קרקעיתו והתנור אין לו צוליים אלא מושבין אותו
על הקרקע והקרקע הוא צוליו ואם יש גומא אחת
חתה התנור וחבית מלאה משקים נענתה בגומא
כנגד אויר התנור וזו היא הצורה: ד' הקדירה
מהורה. אפי' נפל השרץ לבסוף והוא שלא ראה

מלאכת
שאין מצילין מיד כלי חרס. הר"ש ז"ל פי' על פי החוספתא שאין מצילין
מיד כלי חרס אלא כלים שיש להם תוך וזו הוהיל ואין לה נפיש שהן מחילות
כדחתן לקמן בפס"י סרידה של נחומין טמא וכל צוליה בתים טבוח נפשו מד'
רוחמיו טמא חשיב אין לה תוך וז"ל מלאה. וכפרוה זה פי' ר"ע ז"ל
לקמן פ"ט סימן י' ויש מפרשים נפיש לוללות: נחוישתו של תנור.

ישראל

עופה בדפני החבית חביתו נגד אויר התנור אז אין החבית מלייל על
משקין שבתוכה נעטם תוך תוכו. משום דלאויר החבית מעורב עם אויר
התנור הטמא. וז"ל דנקט הך עניינה בכפוי' לרבותא. דאף שסוף משקה
ליוד למטה אפי' אינו כלינו הן למטה תוך התנור ומ"ה לא לאויר
למשקין הכא דגם החבית עמוד כברישה דזה פשיעה דמ"ה מרישא.
אלא דכל עיקר דנקט הך צבא היינו רק משום משקין נקט לה. וכ"כ
כשעומדת החבית תחת צוליה התנור. ופיה בולט לאויר התנור כברישה.
רק שהמשקין שבחבית הן למטה מנגד אויר התנור ג"כ הכל טבוח:
לב) עומדת כולה תוך אויר התנור. וא"כ פיה הקדירה תוך חלול התנור:
לג) תוך הקדירה הג"ל: לד) כ"ל דאפי' עופה שלא ע"מ להטפוח מק"ט
ומטמא. וחילי מעהרות [ספ"ה] דלמרינן דאינו חיבור ש"מ ודלוי דכ"כ
נטמא. וקמ"ל הכא דאפי' משקה מועט כזו מק"ט ומטמא. ולא למרינן
דבטל לנבי כלי [ועי' יבגק דעת סי' ע"ג]: לה) כ"ל נטמא המשקין משום דפה
הקדירה תוך חלול התנור. והמשקין שבקדירה הן נגד אויר התנור. ואין שם
נמ"פ להייל עליהן. וחזירין א"כ אותן משקין ומטמאין הקדירה לה) הקדירה

אחרונה

ואף מה שנכנס ממנו לתנור וסבי השכן כלינו הוא בלויכ התנור וכן נמשע חפי'
הר"ש בתוספתא. והרמב"ם בחבורו לא הביא דין זה דמקשה בלויכ התנור
ו"ה: ב' משקיה עופה. פי' הר"ש ע"מ להטפוח וכתב מו"ה ש"ל דע' למה כ"כ
ומדברי הרמב"ם נראה דעופה לחוד עמה פ"ג. אמר שהרמב"ם כ"כ בכתה
דומיה כחן ולקמן ספ"ו וכפ"ג ב' עומדים ומטמאין רפ"ה מה"ל משקין ומתמאין
ומטמאין כ"כ. אבל הר"ש כ"כ דקדירות נראה כמתקפך כזו. והר"ב כדגרינו
כחן כתב ג"כ דפ"ג דקדירות ואינו כזו: ד' קדירה שהיא נחומה בתנור.
מנה ז' ט"ו. עוד פ"ה דפנה מ"ו והכא עיקר והתם לא מני לה אלא אב
גריכא נעמ' התם כמה ענינים שאומרים ומתמאין רפ"ה מה"ל משקין והכא לא
ה"ל למימי קדירה דכל הכלים נמי הדין כן וגם הא דמתייש שאין כ"ח מטמא
כלים לאו דוקא כ"ח דאפי' כלי מתכת ששמה בשכן ראשון הוא ואינו מטמא
כלי. אלא לישנה דמגני' דפנה נקט והתם דוקא כ"ח שאינו נעשה אב לעולם
אפי' נעמ' נמת והתם לא קמני שכן דבכל הסומאות איירי והלכך נקט נמי קדירה
כלישנה דהתם דמני אין כ"ח מטמא חבית. ומ"מ בין הכא ובין התם לא ה"ל
למיתני שהתקבל הטומאה מיד כ"ח אלא כלי קאס: ה"ה זה משקה עופה.
וה"ה אם היו משקין נחמור ונעמא חזירין ומטמאין הכלי מאויר:

אוגנים ואוגים: שאין מצילים מיד כלי חרס. מליטמא בלויכ
כלי חרס אלא כלים. וזו הוהיל ואין לה אוגים אינה תשובה כלי:
נחוישתו של תנור. קרקעיתו ותחתיו. ודומה לו ביחזקאל [ו'
ל] יען השך נחושק: החבית והמשקין מהורים. ללא נכנסו
לאוירו. דהא למטה מנחשוה קיימי.

ואפי' מחובר אויר התנור בלויכ החבית
ואפי' החבית פתוחה. ונכנס מאויר
התנור צפיה. לא נטמא היין בכך שאין
אויר כלי חרס מטמא לא למעלה ולא
למטה אלא בטוכו: היתה כפויה.
החבית על פיה ונחומה על פיו של
תנור שיש בו [סרן]. ויש בצוליה החבית
לחלומים יין שיש בה עופה על מנת
להטפוח: לא נטמאה חוזה הלחלומים
משני אויר התנור שכןם לתוך החבית.
כיון שלא היתה לחלומים היין בחוק
התנור: ד' הקדירה מהורה. והוא
שלא ראה השרץ אויר הקדירה כשנפל
בחטו: נטמא. המשקה וחור וטמא
את הקדירה כדון כל משקין טמאין
שמתמאים כלים: מטמאך לא מטמאין.

מלאכת
שאין מצילין מיד כלי חרס. הר"ש ז"ל פי' על פי החוספתא שאין מצילין
מיד כלי חרס אלא כלים שיש להם תוך וזו הוהיל ואין לה נפיש שהן מחילות
כדחתן לקמן בפס"י סרידה של נחומין טמא וכל צוליה בתים טבוח נפשו מד'
רוחמיו טמא חשיב אין לה תוך וז"ל מלאה. וכפרוה זה פי' ר"ע ז"ל
לקמן פ"ט סימן י' ויש מפרשים נפיש לוללות: נחוישתו של תנור.

תפארת

כל שאין לה דפנות זקופין [נלקח פ"ז מ"ב]: כד) בחוק הכרירה. שמתוך
שחתיות הכרירה העמוקה צולגת לתוך ההור. לפיכך אפשר שיהיה
מינה שכן תוך העומק של הכרירה נגד אויר חלול התנור: כה) ומדלין
הכרירה כלי אינו מלייל בתוך תוכו וכדמסק: כו) וכ"כ אובלין. דאף
אם יתעמלו לא יחורו לטמא החביות. משא"כ משקה טמא מטמא כלי
מגזירת משקה של זב וזהו שהן אפי' כשלי פ"ק דשבת: כז) למטה
מקרקעית התנור: כח) אפי' צפחה החבית פתוח לתוך חלול התנור.
וכגון שאין להתנור צוליה. והשרץ דבוק בדפנות התנור ונמלא שאויר
החביות מעורב עם אויר הטמא שבתנור. אפי' החביות ומשקה שבתוכה
עוהרין: כט) על פה התנור למעלה: לו) אף שצפה פה החביות שקוע
ובולט לתוך חלול התנור: לא) מיהו דוקא כשהמשקין למעלה מנגד חלול
התנור. דאז לא נעמא המשקין מאויר התנור. וגם החבית לא נעמא
מאויר התנור. דהרי התנור שהוא כ"ח לא נעשה אפי' לעולם אפי' נעמ'
במת. וכ"כ הכא שנטמא רק בשכן. והחבית שהוא כלי אמק"ט רק מוא"ה
[שפסחים ד"כ ע"ג] אבל צפיה שפת החביות בולט לתוך אויר התנור. המשקה

משנה

דאילו טמא שזקפת אפי' כלי אינו מלייל. ודברי מו"ה כאן תמוהים: ל' לטמא
מנחשוהו. כענין שהכלק אינו נוגע בו כדלקמן רפ"ה. והא דנקט חבית ס"ח
למימי טר של יין אלא איירי דסיפא נקב חבית: מ' משקיה עופה
שבצוליה החבית טבוח. הא דנקט שבצוליה החבית ולא קאמר שבתחת. היינו
כדפי' הר"ב פ"ג דההלות שהחביות עליון נחומה למטה לזד פיקן ולמטה לזד
השוליים וכתבום צלמטון וכמין בטן רחב בולט מהן צלמטון מנחמן ע"כ ולהכי
נקט הר"ב בצוליה החבית שהוא מטמא כנגד פיה שבצוליה התנור שהטומאה כנגדה
ואפי' טבוח וקמ"ל דלין חילוק בלויכ כ"ח בין שהטומאה כנגד המשקין או לא
כיון שהכל בתוך אוירו. אבל הר"ש ע"מ שוב החבית חון לתתיו נקט שז"ל החבית
נחמק לאוקמי חתני' שמקלת החבית שקופה בתנור. ולפי"ד אין טרף לזה.
וד' דטולה מחני' מיירי שהחבית טולה חון לתנור אבל אם תקלת פי החבית
נכנס לאויר התנור ושכן בתנור נעמא המשקין שם בחלק החבית שם שז' צלוי
התנור כדאיכא בתוספתא אפי' שוב החבית חון לתתיו נקט שז"ל החבית
התנור חשיב אוירו בלויכ התנור כיון שפסוח לאויר התנור ואינו חבוי פסיונו
אירוס אלא כד' חור. אבל אם השרץ חבית אפי' בחלק שחון לתנור אובלין
ומשקין שבתנור תמאין ולפנין השכן אין חילוק שהוא מטמא כל האויר של החבית

כיות מן החת. טס פ"ה פ"ה
כ"ח הלכה א' פירוש טמא
טס פ"ד פ"ה :

חלופי גרסאות
ו' והשרץ נגד סרי השרץ

אלוהו רבא

עוף סאור אין לו טומאה
נבלות אלא בבית הבליעה
ומאוס טומאת אובליין לא
מיטמא התנור :
אם יש טס פותח טפח
ככל טמא. אם יש טס ככל
הכלי פותח טפח הכל טמא
דאין שיעור אהל ואין
חולקים אהלים ככלי תרס
ויקדף כמאן דליטא דמי :

ולא כל האוכל . פרט למוקף למיד פחיל בכלי חרס ונתון לחוך התנור . שאינו מיטמא מאויר התנור . אבל כלי שטף אינו מלייל בל"פ על אוכלים שבוהו . דהכי תני בת"כ [כל] האוכל להביא המוקף למיד פחיל בכלי שטף ונתון לחוך תנור . שאינו מלייל מיד כ"ח : השאור והשרץ בתרבו והקרץ בינתיים . כגון טס לכלי זה שני קבולין והמחילה המפסקת בין בית קבול לחצירו נקראת קרץ לשון מחומר קורלתי גם אפי' (אויב לגו) והמחילה מגעת עד שפתו והשאור מלד א' והשרץ מלד אחר והקרץ היא המחילה המוללת בינתיים . ומוקף הכלי כולו ל"פ דגמלאו השאור והשרץ שניהם מוקפים ל"פ : התנור טמא . מחמת השרץ שבתוך הלמיד פחיל . שלמיד פחיל מלייל על הסירות שבתוכו מלקבל טומאה . ואינו מלייל על הטומאה שבתוכו שלא לטמא את אחרים : והשאור פתור . דהרי הוא מוקף ל"פ בפני עלמו : ואם היה שם פותח טפח .

מלאכת שלמה
ך בפ"י ר"ע ו"ל . נריך להיות נקראת קרץ לפי שהיא של חרס מלשון מחומר קורלתי וכו' : ואם יש שם פ"ט הבל טמא . פ"ה הרמב"ם ז"ל שנתפרה

י כ"ח האמק"ט מנצו וכ"ס כלי שאמק"ט כלל ככלי אבנים וכו' .

דיוקא כ"ח האמק"ט מנצו וכ"ס כלי שאמק"ט כלל ככלי אבנים וכו' . נייל ומלייל בל"פ . אבל כלי שטף שמקבל טומאה גם מנצו . א"ל שיליל בל"פ . מדבוא עלמו נטמא : בנן בתוך הבית שאור : בוד' דהיינו שם להבית שאור ב' קיבולין . והמחילה שמפסקת ביניהן נקראת קרץ . והיא מחילה זו מגעת עד הכסוי שעל הבית שאור . ועי"ז השאור והשרץ כל א' מוקף למ"פ לבד (ך) : בוד' ולא נייל התנור מלד חוך חוט . כיון שפה הבית שאור תוך התנור . ולע"ג שסמוס בל"פ . הרי כיון דלמ"פ מלייל רק מלהכניס טומאה ולא מלהוליא טומאה . וא"כ כפתוח פיו דמי . וטומאה נכנסת ויולאת דרך שם : בוד' אע"ג שבני האהלים מחוברים אפי"ה לא נטמא השאור והבית שאור . דידמנעו הקרץ עד הכסוי ה"ל כקערות שבטבולא בני לזבו עורף וצ"ח מ"ז ואפי"ה אם היה הבית שאור כלי שטף לא היה נטמא ב"ק א' כשנטמא חצירו [ועט"ה מ"ד] רק כשא' מהן עיקר וחצירו טפל לו (ך) . ואילו לא היה סגור בל"פ היה נטמא השאור מדמונח בתולו התנור הטמא . וכקדירה שבה משקין טמאין לעיל [מ"ד] רק דהכא לע"פ לא היה נטמא הב"ק הווא מהאובליין . מדרין אוכלין ממטמאין בתי : בוד' דהרי מונח תחת למ"פ (בד) שנתקב הקרץ שבין ב' האהלים מעלמו בגודל טפח על טפח . או שהיה חלול תחת הקרץ או למעלה מכפתו העליונה או בצדדיו ובאופן שמשולש מחלק א' של בית שאור לחצירו ומפולט טע"ט . ורק אם הקב נעשה בטובה או אפי"ה נקב כ"ס טוב למ"פ בל"פ . מדבול' הקב כפתה הכלי [ופן משמע גמי לקמן פ"ע מ"ח וע"ש] : בוד' דכל פותח טפח מביא

זהו מקומו תמיד . ורק כשנריך לו לפעמים נטולו ומחזירו לשם מיד . ולהכי דברבו פעמים מקום קביעת הקרץ שם הוא . להכי כגוף הבית שאור דמי . וחלצה מדפנותיו . ואע"ג שאינו מחובר בו לא גרע מהלך הכירה שג"כ אינה מחוברת לכירה . ואלדבנא מופרשת מהכירה לנמרי . ואפי"ה מלריך להכירה . נהשכ ככלי א' עם הכירה (כפ"ו נ"ד) . והוא קמ"ל דלע"ג ד"ס סדקים סביב בין הקרץ לדפנות הבית שאור . אפי"ה מהני האמ"פ שלמעלה על כל אור"ה וכמ"ל בל"פ (ע"י פ"ג ס"ג ז') : (ך) ביהודי פשוט שגם אותו חלק של הבית

הבית
אחרונה
דלחון
כשהחטור טמא אריבו טמא כמו התנור אלא דלא חזינו כמלי טומאה לומר שהאור טמא מהמת שרץ אלא מהמת התנור : ך וברון לחוך התנור . שכולו שקוע בתוך התנור דאי שיה לפסח השער היו מוך חוט ולא טמאה ושני הכ"ס הקרץ הוא המחילה ומניע עד שפתו . פ"י עד שפתו על בית שאור ובית שאור עלמו שקוע והא הקרץ מונף כאן וככ"פ אמרי' שאין מולקין כ"ח פ"י שם : דהתנור טמא והשאור עשיר . וא"ל אמרי' השאור עשיר ה"א הבית שאור עלמו טמא ומטמא לשאור וי"ל כיון דהקרץ מפסיק הם כשני כלים ובית השאור עלמו נמי עשיר ואין טמא אלא החלק שהשרץ בתוכו ואיך עשיר לחוט זה של היו גבו על זה ואין כ"ח מיטמא מנצו כדפי"ה מ"ז : אם יש שם פותח טפח . פ"ה כ"ח שנתפרה המחילה וכ"כ הרמב"ם והר"ם פ"י שנתפרה המחילות והמחיל שנתפרה מחילין ענין פותח טפח דלחיו פרץ בידיה ככל עטר לא הוי ל"פ פ"כ . ונראה דחילוק זה שייך נמי בנפילה המחילה דעיקר הטעם בחילוק זה שאם פרץ בידיה שייך אחשבי' להך שיר וטשאו פתח . ובנפץ תאליו דלא אחשביה לא חשיב גזיר מטמא וכן משמע לקמן פ"ה דהני מני האו חילוק בין נפילה הטקב בידי אדם או לא ותוכה שם העטם כדפי' דכולה גימחא ליה תלחא כדפי' שם . ואמ"ג דהם משמע שם חילוק בין נפץ המחילות לנפץ דופן הכלי דגבי נפץ המחילות תני בידי אדם אפי' ל"פ טמא . וגבי יקב דופן הכלי תני דשני שיעורא שטפוי לחולקין שיעורו בזמים וכו' ובידי אדם מיירי כמ"ש הר"ם שם . שאפי' דופן הכלי שאין דרך להפסיד הכלי בידיים ולפתח נמי לא משוין שהרי יש פתח כנר לכלי . ולמך שיעורו המים נביעול שמשוים היו כאן שם דופן ונמי מירוח אבל כהא נביקב המחילה המפסקת והכלי שגם וי"ל דלפתח מכוון ובידי אדם ככ"ל קמי ונפץ תאליו בפתח טפח . וככ"ג אשכחן בתלמודים על בתי רפ"ג דלחילות

השבת

ז' השרץ שם פ"ג מה"כ ס"ה

חדושי מהרי"ח

משנה ו' (הוי"ט ד"ה) א"א יש שם כ"י וכן הם דברי הר"ש כו' ע"כ ז"ל וכן הדברי הרמב"ם שז"ל ז"ל נזכר בפי' הרמב"ם אבל בר"ש לא נזכר זה כלל ע"ש: משנה ו' (הוי"ט ד"ה) וא"ם היה יו' שהתנור אין ט' עכ"ל. פירש אפי' לפי מה שפירש רש"י ששני שם כו' בולטת כו' ס"ב הם התנור פתוח למעלה ופי' יבוא לה פוסתה וצריך לומר לפי' הר"ש והראב"ד שהיה התנור סגור למעלה א בנתור שפתחו מן הצד רק זה דרוק שהיה להם לכאר זה:

לענין טומאת שרץ. אין עירוב האויר מועיל לטמא כדחתן לעיל משנה ג'. ומהר"ם כהב. הקשה ר"י מסימפוט. מאי איריא פותח טפח אפי' כל שהוא נמו'. דפו לא ה"ל מוקף למיד פתיל. ותיקן כגון שפרץ מעלנו. כדאיתא בספרי וק"א היה טח בנתור ושייר. הרי זה כל שהוא. כלומר אם שייר זו כל שהוא לא הוי מוקף למיד פתיל להל' ובזמן * שפרע מעלנו שיטערו בפותח טפח. ע"כ. וכן הם דברי הר"ש. * יוקאי נמי אטומאת מה בלבד: [ז' בעין של תנור כו' סותמים כו'. ויהיה זה הנקב פעם סתום. פעם פתוח. ויקרא עין. כמו שהעין יפתח ויסגר תמיד. הרמב"ם: וא"ם היה באויר כו'. וקאי אנתור וכן פי' הר"ש והראב"ד בפ"ג מה"כ. אבל הרמב"ם מפרש שאם היה השרץ באויר העין. וכתב הר"מ מאוס דקשי ליה לפרש אנתור דמלתא דפשיטא הוא. אבל לפירושו קמ"ל שאין אויר העין ואויר התנור נחשב לאחד. * ולי קשה טפי שאם הפי' שהנתור הוא באויר א"כ סופא בים פותח טפח דטמא. אמאי כיון שהנתור אין עליו אהל מי יבוא הטומאה. וכמ"ס בשם הסו"ם ב"מ"ב פ"ח ועיין בפ"י דהלכות: אפילו כוית מן הגומה טהור. עין

ז' השרץ שנמצא בעין של תנור (ו). בעין של בירה. בעין של כופח. מן השפה הפנימית ולחוץ. מותר (ט). וא"ם היה באויר (ב). אפילו כוית מן המת(ט). מותר (ד). ח"ב. ז' בעין של בירה נ"ג נשפ"ג ב"ט ע"כ. וא"ם

המחילה שבין השאור ובין כוית מן המת. והר"ש ז"ל פי' ואם יש בו פ"ט היט שמעלנו כפרד הכבור של למיד פתיל ללשול מליל עד שיטחור בפותח טפח ע"כ. ומלאתי בפירושי הר"ש ז"ל גהה וז"ל אמר יתכן פי' ה"ר מנחם ז"ל יש אומרים דהא דקתיי הכל טמא אכזית מן המת קאי אבל בשרץ אפי"ם שיש טפח אין הטומאה עוברת כיון שהוא כלי אחד וכן נעשה מתחתנו והוא מוקף למיד פתיל ולי נראה דקאי גם אשרץ מידי דהוא אכזרת פותחה בפי' זה ע"כ.

* משמע שכן ה' גירסא נתיי' ולפי' הנין התיי' נדברי המהר"ם והר"ם דקאי גם אשרץ וע"כ כ' לחלק מהך דלעיל מ"ג דהא דהוא כלי א' מועיל עירוב האויר כפי' לטמא וכן מלאתי בם' חזון נחם שבעתיק בשם התיי' כמ"ס מהחבר. וע"כ מ"ס לייבש לענין דינא דברי ה"ר מנחם ע"ס דברי התיי' סללו דה"ר מנחם מיירי שהפי' נעשה מתחתנו והתיי' מיירי כשפתח אהל' ומ"מ גם לפי גירסא זו כהתיי' מוכח שלא דוקק התיי' שר"ש פי' שפותח טפח הוא כה"ל ולא בהקטין וז"ע. שזי רלתי' כהתיי' שגדפס פעם רלשון ע"י מהחבר [פ"ג ע"ג] מהדורא קמא כדברי' האלו שכתבו התיי' והתיי' בשמו.

תוס' אנשי שם

ת"י"ס ס"ה א"א י"ס כו' וקאי נמי אטומאת מה בלבד. לא דוקק כל האויר דלגרי' הפותח הוא כמריה ומכאן ע"פ ביה שאר אפי' נכסכו למיד פתיל ולפי' הכל עומא קאי גם אשרץ לכיון שהשרץ כמותו כמותו עומא למיל דקיל און ז"ל ס' לטומאה והרי שהחלק השאריו כבר נפרץ נפי' ואין דיעו כפי' נכנסת טומאת השרץ דרך זפת הפותח טוף זה החלק מלאתי לפי' הר"מ והר"ב שאין המריה כפי' נכנסת רק הקין שבניתיים אפי' אם נחשיב את השרץ מונח מתם בנתור א"א שיתפחה החלק כיון שהוא עוף ז"ס. (מ"ג): ז' ת"י"ס ד"ה ואמרו' אהל הרמב"ם וכו'. לפרש זה ש"ס דמתני' מן השפה הפנימית ולחוץ עתה וכן אפי' באויר והדר כו' אפי' כוית מן המת עמוד וכן הם דברי שם בחבורו ורמקיס וכו' אמר מלי' כהשנה והר"מ עומא נפירשו לא כו' כי אהל כוית מתני' כפשוטה ומ"ס וכו' ה"כ מ"ה ולי קשה על דברי' כמ"ס מלי' שפוטח על דברי' דאשמיטתא דכס' דלמתי' גבי טומאת שרץ דלח' והנתור נחשבים כחלק קר אשמיט' דלפי' בטומאת מה אין העין והנתור נחשבים כחלק חומר טומאתו כשהוא מונח עיניו כו' כאלו מונח בנתור עומא ומ"ס י קשה טפי כו' לק"מ שיש עין גו פותח טפח נכנסה הטומאה באוירו של תנור וכו' התיי' עומא מאוירו ולא מן האויר דמיטמא אלא מן גביה ולא דמי כלל למ"ס ב"ב פי"ה בשם התיי' (ב"ד). ולא ידעתי מאי קאמר דמתח' אחר שנכנסה הטומאה לאויר התנור והל"ל מתיי' דמתח' מדין ומת' עיני' ניישה אלא אויר ואמנם האמת דלח' אין כהן וגביה

מלאכת שלמה

ועיין בספר קרבן אהרן פרשת שמיני פרשה ז'. והל"ך פי' חוספת יום טוב. אם יש שם פותח טפח לענין טומאת מה וכו' שיטערו בפותח טפח ע"כ. וכן הם דברי הר"ש ז"ל. ולפי' זה נר"י להלך דהכא שאני שהוא כלי אחד אלא שהקרבן בניהם משל"כ בנתור והכתיב דמתני' ג' שהם שני כלים ז"ל עד כאן *:

ז' השרץ שנמצא בעין של תנור וכו'. ז"ל הרמב"ם ז"ל בחבורו על וא"ם היה באויר דמתני' וכן אם נמצא באויר העין פתוח שהרי לא נכנס לאויר התנור א' * משמע שכן ה' גירסא נתיי' ולפי' הנין התיי' נדברי המהר"ם והר"ם דקאי גם אשרץ וע"כ כ' לחלק מהך דלעיל מ"ג דהא דהוא כלי א' מועיל עירוב האויר כפי' לטמא וכן מלאתי בם' חזון נחם שבעתיק בשם התיי' כמ"ס מהחבר. וע"כ מ"ס לייבש לענין דינא דברי ה"ר מנחם ע"ס דברי התיי' סללו דה"ר מנחם מיירי שהפי' נעשה מתחתנו והתיי' מיירי כשפתח אהל' ומ"מ גם לפי גירסא זו כהתיי' מוכח שלא דוקק התיי' שר"ש פי' שפותח טפח הוא כה"ל ולא בהקטין וז"ע. שזי רלתי' כהתיי' שגדפס פעם רלשון ע"י מהחבר [פ"ג ע"ג] מהדורא קמא כדברי' האלו שכתבו התיי' והתיי' בשמו.

אחרונה

דלוי להוי"ט הפען לבד לא חשיב יד לתנור. ולהכניס פטים חשיב יד. ומדקמי מן השפה הפנימית ולחוץ פתוח משמע ממש דחשיב כגו וז"ל תפשוט מהכא דיד הוי כגו וככ"ח אין יד אלא להווי"ט ולא להכניס והלכך כהא עמוד ובפ"ב כתבו דלפי' כגו כגו כגו מלחא. וכמה דבוחא כגו דיד עדיף מנטי. ולדידכו ז"ל דק"ל כה"ש דעין אינו יד וכו' דמתני' דלקמן. אבל כפי' דהאילוה משמע דהוי יד ושם פי' שנתנו פלוגתא דמתני' דהתם אי' יד הוי כגו או עדיף ע"כ: וא"ם היה באויר. פי' הר"ב שהתנור באויר הטמא וכו' הר"ש והראב"ד. אבל הרמב"ם בחבורו מפרש שהשרץ באויר העין. ובמתח' לשון הכנסה לא משמע כו' דהוי' למיתני וכן אם היה באויר כיון שאין חילוק בין מנע לאויר וגם בחבורו בלמח' כהב לשון וכן ז"ל ע"כ מי כתיבו לך לטעות לשון המשנה. ומ"ס שתיי' דס'

תפארת יבין

מביא הטומאה. מידו זהו דוקא בטומאת מת. אבל בשרץ ברישא. אפי' יקבב המחילה שבניתיים בפותח טפח. אין עירוב אויר מטמא. כיון דעכ"פ יש למיד פתיל עג אויר התנור שנתמא. א"כ מה מויק שהאויר שבין ז' חלקי השאור מעורבים. הרי אפי' הכי אין נכנס טומאת מה לזה. דלא גרע מלקמן [מ"ז] כשנמצא שרץ בעין התנור. דג"כ החלול האויר מעורב עם חלול התנור. ואפי"ה התנור טהור. והיינו משום דלח' עירוב אויר מטמא רק במה שיש פותח טפח. ולא בשרץ. ואפי"ה דברישא באין הקרבן מגיע לכסוי השאור טמא. התם לאו משום עירוב אויר מטמאין ליה. רק מדא"ל שפה חוץ כגו עורך דמלך כל מה שבתוכו [כפ"ג מ"ז] ובהו שהקשה כהן רמ"ע בשם מהר"ם. עיין מ"ס מה פקח ה' דהאילוה בטומא ב' [ת"י]: ג) האויר חור שבוהל התנור לייארת העשן. ודקדק עין מדרגילין [אמר] להפוחה לזה רגע כעין: גא) התנור טהור. ודקדקתם כשלושן בבתוכו פה. ובשעה שנסתם שאר החלול של העין חוץ מחלול התנור. להכי לא מחשב חלולו כחלול של תנור. אלא כחלול כפ"ע דמי. ואין עירוב אויר מטמא בשרץ. וכלעיל [מ"ז] כשהקרבן מגיע עד הכסוי הו"ל כעצלה עם קערות ואין לזבו עורך [פ"ג מ"ז]: גב) ר"ל וא"ם לא עמד התנור תחת אהל רק תחת אויר השמים: גג) היה מונח בעין התנור: גד) ואין הטומאה נכנסת מהעין להתנור דרך החור. מלאין בחלולו טפח על טפח. ואף דעכ"פ נשפא

שם בו פ"ס או יותר אין חולקין אהלים ככ"ח. ורק רישא דחולקין מיירי

משנה

והמגיס הטיג פ"ח תכזרת פתוחה ד"ל לזמרי' הכל טמא ולאו קושיא היא דהתם טמא אחריתא הוא שאין חולקין כ"ח והכזרת או מחילה כמתן דלח'ה וכלה חד אויר הוא אהל כהא דמתני' חלוקה כדפי' לפי' וכו' כפי' כלים והוי עירוב אויר. ומיכו כ"ח לפי פירושא דבשרץ המחילה. אבל למח' דמפרש דבשרץ המכזר אפי' בשך הכל טמא כיון שאין עם ז"ס וכו' שפי' בנתור כהד חוץ דמי. ותם שטיגה כה"ש ומי"ל לשון ספרי היה טח בנתור ושייר בכל שהוא ופרע מעלנו כפ"ס. הלשון משמע דבשרץ המכזר מיידי וכ"כ הר"ש. וז"ע בזה לקמן פ"ס מ"ז מני עם גמימות התנור שנקרב שיעור אחר: ז' בעין של תנור. פי' הר"ב הנין הוא להווי"ט הפען וכ"כ הר"ש. אבל הר"ם כתב להווי"ט הדשן ולהכניס פטים וכ"כ הרמב"ם להכניס פטים. ונראה שיש נ"מ בין הפירושים

לחטרים: שפיות. שפה דקה. והלכה כח"ק. ורבותי פירשו ללוזו
ואתעניות וספיות. הכל אחד. ולא פליגי. אלא שכל א' היה שונה
כפי הלשון ששמע מרבו סחייב אדם לומר כלשון רבו: ר' מגע
טמא מת. אדם שנגע בטמא מת ונטעה ראשון דטמא מת הוא אב
הטומאה ונטעה הגונע בו ראשון.

ומשקין שבתוך פיו מטמאין את התנור
כשנכנסו לחיורו ואת"ל דהוא עלמנו
אינו מטמאו דאין כלי מקבל טומאה
אלא מאב הטומאה. הרי זה לומר
מטמאין לא טמאוי ואתה טמאתי
כדתן במסכת פרה דרבנן גזרו על
המשקים שיהיו מטמאים כלים גזירה

משום משקה זו וזה כדאמר' במסכת שבת. ואוכלים דנקט הכא
כדי נכבא. שהרי אין אוכל מטמא כלי אלא משקים בלבד מטמאים
כלים. וקפ"ת פיו אינה מללה. דאין למיד פחול מזיל על הטומאה
שבתוכו מלטמא אחרים כדתן לעיל. ובר מן דין הא תיבא בתוספתא
דכלים. הכל מזיילים מיד כלי חרס. אפי' כלי גללים (וכלי אדמה
חוץ מן האדם. הלכך טהור שהיו אוכלים ומשקים לחוד פיו והכניס
ראשו לאייר התנור שהוא טמא. נטמאו. דאין האדם מזיל בלמיד
(*) כד"ו ודמ"ו וכלי אדמים וכלי אדמה

דוק: ר' הבנים ראשו לאייר התנור טהור טמא. כך הגיה הר"ר
יוסף ז"ל: והבנים ראשו לאייר התנור טמא נטמאו. כך ז"ל. פי'
האוכלין והמשקים: בפ"י ר"ע ז"ל. והאוכלין דנקט הכא כדי נכבא. אמר

הר"ב שחייב אדם כו'. משנה היא בפ"ק לעניות. וע"ס]:
ר' שהיו אוכלים ומשקים לחוד פיו. כתב הר"ב אובלין דנקט הכא
כדי נכבא כו' אמנם הגא רישא משום סיפא. לפי שאמר [בסיפא]
אוכלים ומשקים ירלה בו או אוכלים או משקים. לפי שכלי טמא
יטמא האוכלים ויטמא המשקים.

הרמב"ם: במאורו. כתב הר"ב
ואת"ל דהוא עלמנו כו' כדתן במסכת
פ"ה. פ"ח. ומ"ש כדאמר' במסכת
שבת. בפ"ק במשנת י"ח דבר ע"ס.
[ומ"ש כדתן לעיל. במו. ומ"ש ובר
מן דין פ' הילכך טהור כו'. לישנא
קטיעא קא חגיגה הכא שמ"ש ובר מן

דין משמע שרונה להביא ראייה על הרישא. וכי מסיים הלכך כו'.
ראייתו קאי על הסיפא וכן הר"ש הביאה על הסיפא בלחוד גם
בפי' הרמב"ם הכי איחא בהדיא. אלא לריבין לומר ליישב דברי
הר"ב. דה"ק דהואיל ואינו מזיל מלקבל טומאה כ"ש שאינו מזיל
להזיח הטומאה ולטמא אחרים. שהרי למד פחול שמזיל מלקבל
טומאה ואפי"ה אינו מזיל להזיח טומאה. וא"כ עיקר חסר מן
הספר ולישנא קטיעיה הוא. עוד יש לי לתפוש עליו שמ"ש הלכך
כו'

שלמה
המלקט אלא משום סיפא הגא ברישא הר"ש והר"ע ז"ל וגם הרמב"ם ז"ל.
וכתב הר"ר אפרים אשכנזי ז"ל וז"ל דלרבותא נקט אוכלין דאין המשקים
בטלן באוכלים ע"כ וגרסא לענ"ד דמילתא דמסתברא קאמר ז"ל:
האש

י סנע טמא מת. יוסב'
פ"ג דמגיב: ז"ל. מ"ה טס
מ"ד ט"ה:

אליהו רבא

אובלין. כדו נכבא
דלובלין לא מטמאין התנור
ומשום סיפא קמי' לה דכלי
מטמא אוכלין. ויב"ב מהני'
הדר אהא דלעיל דקמי' תרנגול
שנע דגנוט לעולם מזיל
אפילו על הטומאה מלטמא
והדר קמי' בית שאור דלמיד
פחול אינו מזיל אלא על
הטהור מלטמא אויטו מזיל
על הטומאה מלטמא. קמי'
דנפס לעולם אינו מזיל לא
על הטומאה ולא על הטהור
דנפס לאו בלוע הוא ולא
ז"ל הוא כדתניא בתוספתא
אלא אידי דקמי' בביית שאור
ואם י"ב טס פוחה עפה דקמי'
נמי אשכנ קמי' נמי השקן
שנמאט בטון של הטרק ואידי
דקמי' ר' יוסי לומר מכניס
שפיות הקדרה קמי' נמי
כור שיש בו בית שפיות
והדר למאי דסליק מיניה
מטיקרא וקמי' מגע טמא
מת ללא מזיל נכבא. הניח
בתוספתא כל בעלי חיים
מזילין בפייהם חוץ מן האדם
כידו טהור שהיו אוכלין
ומשקין בתוך פיו והכניס
ראשו לאייר התנור טמא
נטמאו כו' כלומר כל בעלי
חיים מזילין בפייהם משום
בלוע חוץ מן האדם ללא
חייב בלוע אלא נמשיו:

תוספות אנשי שם

ויב"ב כב"ב פי' מהר"ם
במ"ב סי' כמ"ח הנה
היה"ש. וזהו גמא הנגמא
היה"ש. (כו"ט): בר"ב ד"ה
שפיות כו' ורבותי כו'.
כ"ס כהדיא בתוספתא וקמי'
מה לפי הראשון שהוא כ"ס
פיו' הר"מ וע' גמא' שיש
ללמוד מדבריו ביאור לר'ן
התוספתא ללא יסיה סוהר
לדברי הר"מ ז"ל ופ' שדרי
הר"מ רמזים מהם מדברי
הגמא' עכ"ל ממנו נקט ליישב
מה שכתבש על הר"מ
מהוספתא. (ט"ט):
י בר"ב ד"ה בלוע כו'.
כדתן גמא' פרה כו'. כ"ה
בהר"ש וה"ל להביא ממי'
דפרקין. (ה"ט):

יכין

סי' שאין דרכו לחברו בקרקע: (עו) ג"ל דשפיות היינו לשון שפיות
קדימות. ור"ל שיש בגגה ג"ל מוקם שפיות קדימה. או מוק"ט. דגם
בהנור רגילין לבשל [ממיה]. ואת"ל דמדרגילין לבשל בתוכו. לא מהשם עדיין
כשאר הנור. והביטול בהנור הוא רק טפל להאפייה שבתוכו. ובעל הטורים
לנבי העיקר [נכפ"ז מ"ח] עכ"ל לא גרע מוכיח. דג"כ מוק"ט במחובר.
א"כ מדיש בו שפיות. אין דרך להצדיק בקרקע. ומחשבה כשאר כ"ח טס
ב"ק. והיינו דקאמר בתוספתא עלה. וכוין סס א' הן ופי' עלה הגאון
רב"א. דר"ל עי"מ מחשבה ב"ק. וי"א דכונה התוספתא דהוא לזכור. הוא
אסמגית. הוא שפה אלא כל חד אמר בלשון ששמע מרבו. מדחייב אדם
לומר בלשון רבו [כעדות פ"א מ"ג]: (עו) ר"ל אדם שנגע בטמא מת.
דהטגע זה נטעה ראשון. וה"ה בלדס טענע בשרן או בשאר אה"ע (ז):
(עד) ואת"ל דאינו לא טימא להתנור. דכלי אמק"ט רק מאה"ט. עכ"ל
משקין שצפיו מטמאין להתנור מחיורו מנוזרת משקין של זו וזה [כגמא
ד"ד]. ואף שיהיה פיו סתום. נמוא' שלא היה המשקין שבהם הן חלול
התנור ממש רק בהפסק הלאיים. אפי"ה מטמאין המשקין להתנור. דבאדם
לא מחשב בלוע. רק כשכבר בלו למעיו. וא"כ לא בלוע איכא ולא למ"פ
איכא [משנ"כ בשאר בע"ה כשהטומאה רק צפיו מחשב בלוע. כהוספתא ב"ק
דכלים פ"ו]. והוא דלא פני טימא התנור ע"י הרוק שבהם האדם הטמא.
ה"ט. משום דרוק לא מחשב משקין וכדמסיק. מיהו אוכלין כדדי נכ"ב.

דברי אוכלין אמ"ל כלי רק נקט אוכלין דסיפא. והרי התנור אומר להמשקין.
ע"ה) האוכלין והמשקין מההנור. דכפיו אינו כבלוע. וכדאמרן. מיהו האדם עלמנו לא נטמא מההנורין. ללא גזרו נביה בככלים משום משקין
זו וזה שנטמאין אדם. משום דאדם טהור נשמר בעינו מלהטמא בזב

אחרונה

דרישא תשכת לה צדוקו ומשום סיפא פה"ר שהיו אוכלין ומשקין יב"ב ממי
ברישא משקין: במאורו דטומאה בלועה לא מיקרי דתה שבחן הפס גמ'
הוי לענין טומאה כדאמר בקדושין ד' כ"ה לשון נכנין טומאה גמ' הוא. ומ"ש
הר"ב דמשום ז"ל אינו מזיל על משקין סבורין שצפיו שהכל מזילין גמ' חוץ מן
האדם והכי איחא בתוספתא. ולרין טעם בלחמא אחמי' קפיתו פיו אינה מללה.
ואין לומר דהאדם שמוקבל טומאה אינו טעין. דהא כיון דלמיר התנור אינו אלא
ראשון ואין מטמא לאדם כלעיל מ"ה לתם לא ילי. ואין לומר משום דליכא
מיכות. דלמא מיכות כתיב אלא אם מדוכן יפה קמי' כמ"ש מו"ט פ"י מ"ג נכ"ס
מכר"ם רך ע"ג כך לא בני מיכות וכ"מ פ"ט דלהלום. אלא העטם כדפי' דכל
שבתוך

הפארת

אבל בס"פ צנור ששאלו להתוך זוכית. לא מסתבר שיהיה בעל עיקר לנבי
טפל. דהיינו הנור של זוכית וזוכית לנבי השפיות ויהיה כולו מק"ט. לכהי נקט
שפיר אם זו. כדי לחלק בין הנור להשפיות. ויהיה קאי מלה טמא רק
אשפיות דמסיק מינה. דהיא לנד מק"ט. אבל לא הנור עצמה: (ז) והוא דלא
נקט שרן כדתקט לעיל בכולה פרקין. ג"ל דרבותא קמ"ל הכא ללא מיבעי
מגע שרן או מגע שאר אה"ט שכן אה"ט מנד עמון. ודאי גזרינן במשקין
שנטמאו מאה"ט שהוא שיהיו מטמאין כלי מנוזרת משקה של זו וזה ש"ל
מין. שכן ג"ל אה"ט מז"ט. אלא אפי' היה עיקר הטומאה שטימא
להמשקין הללו. רק אה"ט מנד עניה כלדס שנגע במת. דסד"ל דמדלל
דמי לזו וזה שהוא אה"ט מז"ט. לא גזרינן במשקין הבאין מכחו שטימאו
כלי קמ"ל. א"כ י"ל דלהכי נקט הכא מגע טמא מת כי היכא דליקט טפי
דדוקא מגע טמא מת לר"ך שיהיה המשקין חוץ פיו. דאל"כ גוף האדם לא
היה מטמא התנור דאין כלי מק"ט רק מאה"ט והרי הן רק ראשון. הא טמא
מת או זו גופיה שהכניסו ראשון לאייר התנור. א"כ שיהיו המשקין צפיו.
דכלא זה הן עמון מטמאין כ"ח באייר. את"ל דרק בשרן כתיב בהדיא שטימא
כ"ח באייר. הוא הדין אב מטמאה אחרת: (ח) כך כתב הר"ב. ול"מ
היה ג"ל ללא בכדי נקט אוכלין. רק לרבותא נקט יכו. דאת"ל שהיו המשקין
מערבין באוכלין בתוך פיו. וגם מהטמא אכילה מרובה משתיה (כמילה י"ב א')

ולכהי סד"ל דבעלו המשקין צדוב האוכלין שבתוך פיו. ולא מקרי חו משקין
קמ"ל. א"כ א"כ דר"ל אם נגם האוכלין מחשב הרוק ש"ע כחלום וואו או קמי':

משנה

מיטמא ואינו משמע פס הקרקע. ולא יתכן דהא לאו משום מוצניג היא
סוהרו דבתנור וכירים מחובר נמי טמא אבל משום שחמישו ע"כ קרקע עתה
ומאי מהני שמיטמא לא בלוחמה עפה אין משתמין ובשפת שמישו הוא ע"ג
קרקע: י בלוע טמא מת. בלדס טהור נמי כ"מ למיתני כשהיו משקין טמאין
בפיו מטמאין את התנור ומשקין סבורין נטמאו מן התנור אלא אב אורחי'
קמ"ל מטמאין לא טמאוי כמ"ש הר"ב: שהיו אוכלין ומשקין לתוך פיו. פי'
הר"ב אוכלין כדי נכבא וכו'. ולמאן דס"ל כקמור דרוק שצפיו הוי משקה א"כ
משקין נמי כדי נכבא אלא דהא צלוגתה לא איירי. ומיכו למאי דפי' ספ"ב
דעל יוס דמשקה של הטמא לט"ע מטמא אפי' לא הפטו. כנגע טמא מת

שהמשקה בטמא לרצון ושלא לרצון. ואע"ג דחלב הטעם מדדיה של לרעונה היה ללא ניהא לה. אפי' הכי בטמא התנור. דלענין הכשר ארעיס דוקא צעינן דניהא ליה. אבל לא לטמא: היתה גורפתו. שהיתה גורפת התנור הטמא להוילא אפרו: והכה קיץ. וילא ממנה דם. ודם המכה חשיב משקה: ונתנה אצבעה לתוך פיה. כדרך הגכויס בלצבעם שטמנים אלצבעם צפיהם: (נ) נטמא גרסינן. כלומר טמא התנור מחמת הרקוקודס:

טמא פה. שהמשקה בטמא לרצון ושלא לרצון. היתה פה גורפתו. והכתה הקיץ. ויצא ממנה דם. או שנכבה ונתנה אצבעה לתוך פיה. (נ) נטמא פה:

היתה גורפתו. מ"ה ט"ו פ"ה
 חילופי גרסאות
 והכתה ג"כ ו"ג והכה.
 שגובה ג"כ שגבות. נטמא ג"כ נטמאת. וגדול נטמאת:
 אליהו רבא
 י"א שמשקה טמא טמא
 לרצון ובלא לרצון גרסינן:
 היתה גורפתו. אשילו אשכ טהורס נטמא התנור שידים מעמלין חת המסקה והמסקה מעמא חת התנור:

תוספות רע"ק
 מ"א איה (כ"ח) י"ג ר"ה
 נטמא. ד"א פ"ה הרמב"ם
 והיינו שיש לי רביה בפיו
 והכתה הקיץ ויצא הדם
 והכניס אצבעו לפיו למיץ
 הדם. חטמא הרבייה
 מהדום. או שגובה נתון
 אצבעו לפיו שרצונו
 להוציא המשקה בפיו
 ולעקרו בפציצת אצבע
 נטמא הרבייה מהדום.

תוספות אנשי שם
 י"א ח"ט ס"ד"ה האשה
 כ"ו וכתבנו במ"ה מכשירין
 ס"ט בהל' ג"ל. (ג"ד):
 ח"ט ד"ה והכתה כן
 העיקר וכו'. לא מלאה
 עטם בטמא זה ולאו מוכן
 לו כי תקון לו זכר הוא
 אבל נראה ש"ל והכה
 במשק. (ח"ט): במשנה
 שגבותי כ"ל. (ח"ט)

מלאכת שלמה
 מ"ד לנהיגה בפירושו לסיפא כך היתה גורפתו שהיתה גורפת התנור הטמא להוילא אפרו וכו'. א"כ אפשר לנהיגה התנור הטמא וקאי על האשה פ"ה האשה הטמאה היתה גורפת התנור ודוק: ונתנה אצבעה לתוך פיה. ונטמאה הרוק והדם וטמאו את התנור והוא פ"ה הר"ש והר"ש ז"ל וז"ל הרמב"ם ז"ל שם ס"פ פ"ו האשה שהיתה אוכלת אוכלין של תרומה שאינם מוכשרין והיתה גורפת את התנור הטמא והכה הקיץ וילא ממנה דם ומלאה אלצבעה מפני הדם או שצפיה ונתנה אלצבעה צפיה נטמאת התרומה שצפיה שהיה לרעונה להוילא המשקה משהו ולעקרו במציצת אצבע עד כאן:

תפארת ישראל בועז

(מ) ולרמב"ם (פ"ו מאוכלין ה"ח) ודאי אינמירך סיפא. מדמקוי לסיפא כשהתנור טמא וידיה ספורות וכשהניסחין לאויר התנור הטמא נטמאו הידים באוירו כנטמא התנור באב הטמאה (כפ"ג לדידים) ובנחלה והכניסה אלצבע עם הדם לתוך פיה. נטמא התרומה שנתון פיה מהדום. אף שלא נטע האצבע עם בהתרומה. וכ"כ נכוחת ומלאה הרוק על אלצבעה. נחשב הרוק כחלום על האצבע ונעשה משקה ונטמא מהאצבע. והזו וטמא התרומה שצפיה. והראב"ד לוח על גירסת הרמב"ם ז"ל. ולפע"ד הוכרח הרמב"ם לאוקמה בתנור טמא ואשה ספורת. דאי בתנור טהור ואשה טמאה. מ"ה אי שהאשה היא אב הטמאה. ל"ל רוק ודם כרי בלא זה נטמא התנור כשהוסיפה ידיה לחובו לנרפו. ואי כשהאשה היא ונד הטמאה. היאך אפשר שיטמא התנור מהדום והרוק. הרי הרמב"ם ס"ל (א"ט פ"ו ה"א) דרק משקין שנטמאו מה"ט מדמיה לה למשיטות הזב מטמאין כלים. אבל לא משקין שנטמאו מולד מטמאין כלים. ונ"ל עוד מה"ט מוקי רמב"ם לרישא (פ"ו מאוכלין ה"ה) בנדה שנתן חלב מדמיה. אבל תמיא קיימת על הרמב"ם (פ"ו מאוכלין ה"ח) דמקוי לסיפא דמשתינו טיהר דבילה של תרומה כפה האשה. וק"ו וז"ל הרי גם חולין מק"ט משקין חולין. וגם לא ידעא האיך יחשב עפ"י הרמב"ם (מ"ה) מנע טמא מת שמשקין חוץ פ"ו. והכניס ראשו לתנור הטמא. היאך יטמאו המשקין שצפוי להתנור. ואפשר שהרמב"ם גרס שם טמא מת שמשקין בפיו. וכן נראה במ"ט (פ"ו מכלים ה"ה) שכתב אדם טמא. ועכ"פ יש לתמוה על רכ"מ שהביא שם משתינו בלשונה. ולא העיר על זה. דהרמב"ם על כרחך גירסא אחרת היה לו (ועי' מ"ט צ"בין בפרקן ס"ו ל"ז):

אבל אף שאין לה בזה נחה ממש שילא החלב. עכ"פ אף לה ביציאת החלב ע"ר. ולא היה יציאת הדם מגופה נגד רעונה ממש היה. וכ"כ בנכות. נגד רעונה ממש היה שהעורך להרוק ע"ג אלצבעה. אפי' טמא הדם והרוק וחזור ומטמא להתנור (מ):

ונטמאת הרעילה מחמת משקה פ"ו נטמא מחמת ידיו פ"כ: היתה גורפתו. השתא מיירי שהאשה ספורת והתנור הוא הטמא ורישא אפכא דקן פ"ה הרמב"ם ז"ל דרישא מיירי באשה טמאה ותנור ספור וסיפא היתה גורפתו אפכא וגרס נטמאת ור"ל מטמאה התרומה שצפיה לפי שידה נטמאת באויר התנור כמו שכתבנו בפ"ג לדידים ונעשו ידיה ידים מטמאות וטמאו דוקא ונעשה משקין טמאים ומטמא של לרצון כמו שהקדמנו וזו היא טהור באמרו נטמאת שאין מיטמא כל גופו של אדם צנעית משקין טמאים ע"כ. אבל לפי פירושו שחפס ר"ע ז"ל בין גרישא בין צפיפא דמיירי שהאשה טמאה נראה

יבין תפארת ישראל

יהי ב"ה: (פ) התנור נעשה שני. וקמ"ל דלרע"ג דהחלב שבדדיה נחשב מחובר. והרי לא נח"ל שיהא מעקר אחד וכל שנתקן של לרצון לא חשיב משקה [מכשירין פ"ז מ"ב]. ו"ל חלב אשה שאפי' נתקן של לרצון חשיב משקה [מכשירין פ"ז מ"ח]. וה"ה דהיה מלי למנקט דבגבל חלב ההוא על כבר או פירות של חובשו. ולא היה נח"ל שיפול החלב על הפירות. אפי' כיון דהאשה טמאה. והחלב בטעף ממנה דיתו כמשקין שנגעה בהן ונטמאו. הרי כל משקין טמאין ומטמאין כלתת חף כשנפלו על הפירות של לרצון [מכשירין פ"ז מ"א] רק נקט תנור לרבוהא. דלרע"ג דטמאת משקין לכלי הוא מד"ט כפ"ק דשנה (י"ד ג') אפי' מטמא ליה החלב אף שנתקן של לרצון [והר"ב ב' דלרע"ג דעמק החלב של לרצון אפי' נטמא התנור. דרק לכנין הכשר נדך לרצון ולא לענין טמאה. ומתוה הרי כיון דהחלב טמא. אף לענין הכשר א"כ ניהא ליה]: (פ) ה"ל אפשר דמיירי גם באשה שהיתה ראשון לטמאה שאין התנור מק"ט ממנה: (צ) ומתוך כך הוכרחו להכניס לרשע וידיה לתוך חלול התנור. כדי שתרצה לנרוף האפר מכל הזוויות: (צא) מהפעל שמתחלה ידה מהקון. והרי אפי' היתה האשה טהורה עכ"פ כיון דכל ידים שניות הן. כיון שילא הדם על היר. אף שילא של לרצון דם חללים מכשיר ונקרה משקה [כפ"ו דמכשירין מ"ח] א"כ הדם שילא מפליעה נעשה החלום מההם ידים: (צב) כדי להקר הטייה. וכשחזרה והוילאה אלצבעה מפיה. נעשה הרוק שצאלצבעה תחלה מההם ידים: (צג) ר"ל נטמא התנור מהדום והרוק הטמאין. מדחשיבי משקה ומטמאין כלי. אע"ג שזייתיהן מהגוף של לרצון היה. וקמ"ל דק סיפא.

אע"ג דדם ורוק גריעו טובא מחלב גרישא. דבהחלב רק לא היה נח"ל העפת החלב. אבל אף שאין לה בזה נחה ממש שילא החלב. עכ"פ אף לה ביציאת החלב ע"ר. ולא היה יציאת הדם מגופה נגד רעונה ממש היה. וכ"כ בנכות. נגד רעונה ממש היה שהעורך להרוק ע"ג אלצבעה. אפי' טמא הדם והרוק וחזור ומטמא להתנור (מ):

משנה אחרונה

הטעם בה דחתך רפ"ג דע"י: שהמשקה טמא לרצון ושלא לרצון. בפ"ו דמכשירין מ"ה חב הטמא טמא לרצון ושלא לרצון. ההם שחלב של כטונה וכל פל האוכלין כליין וקמ"ל דחשיב משקה אפי' שילא בלא כטונה. והכה קמ"ל דחשיב משקה בלא כטונה מטמאין את התנור. ומ"מ קשה דמאי קמ"ל דמטמאין בלא כטונה שיעור דהויק מליט כטונה ולרצון גבי טמאה ובכ"ו הלמודין פשוט שרש טמא בתנור או כלי או שפול מליטו טמא. ונראה דהא לא מיתרלא אלא פ"ט שטת הרמב"ם רפ"ו מה"ט שמתים מתשדירין לקרקע און מתמאין וכל נטמאין בלא כטונה וכן המשקה היואל מן האדם שלא כטונה כנון הרוק של הפה או שלא מללו הרי הוא כמחומר לקרקע ואינו נטמא ולא נטמא אלא ברצון. והשתא טובא קמ"ל דהא אפי' שנתן החלב של ברצון וגם נפל לתנור של ברצון ואפי' טמא התנור. ומטמא דיש חילוק בין משקה היואל מן הטמא כהא כפי טוהם להכשר ולטמאה. אבל משקה היואל מן הטמא אפי' חשיב כמחומר מיטמא והיינו דלחמי' פ"ק דשנה ד' י"ו כלי טמא מושב משקין וכתב ה"הו"פ שם דהיי איתא כדחפשא דמכשירין כהא דחתך במשנה פ"ד דמכשירין מ"ה עיניה שיד דלף ל טוהם ונעלה לטופסה ב"ג אומרים בני יוחן

ובט"ל אינם בני יוחן וחי טלה בחוספתה גד"ה כעבורה אבל בטמאה מודים בהם בני יוחן דבני ר"מ ר' יוסי אומר אחת עתה ואתה עתה וכו' פ"ט דלף ז' שירד לעריבה של ברצון כמחומר חבוז ואפי' נעלה לשופכה לאו רצון הוא לב"ט כיון דלשופכה בני להו ועדיין כמחוברים הם ולכן אינם לב"ט נ"ל וכלה א"ל מאיר דנטמאה מודים שהם כ"ו. אמתא דכלי טמא חושב משקה מחובר כמו חלום לטמאה. ומתני' דהבא נמי כ"ו דקתם תשנה ר"מ וסמ"ל דהתקנה כיוולא חתמה עמאה אפי' שילא של ברצון ונפל ג"כ לתנור של ברצון דבכה"ג כעבורה לא מטמא ונטמאה עמא וכן משמע בתשנה ספ"ג דעמל יום דמסקה עמא לעולם מטמא ושם הארכנו בזה. ואי קשיא לך אי בעבור לא חשיב היואל של כטונה אמתא אמרי' בסוף מ"ה מכשירין דם מנפשו טמא הא של ברצון קוא. הסם להכשר כשנפל על הפירות ברצון דהך רצון הו"ל כנחשט ברצון: לרצון ושלא לרצון. מ"ט ה"ג כאן דוקא בהכשר זכסי צעינן דניהא ליה. איש מדוקדק דמסקה טמא אף בהכשר לא צעינן ניהא ל"י דמסקין עמאין מכשירין לרצון ושלא לרצון כדאמר בריש מ"ה מכשירין: הדיורה גורפתו. למאי דפי' לעיל דרישא באשה עמאה והלכך התקין היואלין ממנה מטמאין של ברצון

כלתו. ולפי' ה' סופא לא עיסקאמא אלא נאשה עיבורה והסתר עמא וכן מפרש לה סתמי' גפוי' ונחנודו דלוי ס"ב נאשה עמאש כפירות כר"ג והלכ"ד. קשה. למה לי נחנה האלכנע לתוך פיה דלחשביניהו ולא ורוק במליסה. ה' תמסקין היוצאין מן הפמחא לק בני מתנבס כדלמרי' (ליל). אלא מ"ב נאשה פקורה איירי כאל והלכך כל כמה דלא לחשביניהו הו' כמחנודא ללא מעמא בלא טויה ונעתינ נמנה אלכנע נפיה בון כהכסה הקון וכוין נפיהו. דנהכסה הקון כיון ש"ל הדס ע"ל

כללא דפרק ח משנה א מחיצה שאינה קבועה. אינה הוציאת באיר כ"ח בין הוסיפה לשהיה. אבל מצלת באהל המת. הצלת תוך חוכו שבכלי חרס. רק כשהפנימי שלם מציל ולא בשבור. ובאהל המת הוא להיטך.

משנה ב תוך חוכו בכ"ח מציל בין מלהכניס או להוציא פומאה. שיעור הנקב לכסל הכלי מלהציל בתוך חוכו בעשוי לאיכלין שיעור כביות. ואם למסקין שיעורו בטונס משקה. וכעשוי לכך ולכך אולינן להוציא משנה ג כל שאין חסן הכלי זקוף אין מציל בתוך חוכו. ואפי' אם שפה הפנימי בולם לתוך החלל התיצון אפי' אם רק הפהרות שבפנימי הם שלא כנגד החלל של התיצון וצילו הפהרות מתוך חוכו. ואפי' אם כהה"צ הפהרות למעלה שמיפן לפול לסמא. אפי' ניצולו.

משנה ד כלי אמק"ם שאירי כ"ח. ואפי' פתחה וכו' תוך התיצון ונוגע בחיצון. וירש בפנימי משקין. נספאו ויפסאדו.

משנה ה בלוע מבע"ח מציל מלהכניס וגם מלהוציא פומאה בכ"ח. לא אמרינן בסופאמא אירי כ"ח דבמליא פומאה דמי.

משנה ו צ"פ מציל בכ"ח ובאהל המת מלהכניס ולא מלהוציא פומאה. כלי עם ב' ב"ב. ובא' שרץ ובהב' פהרות. ויש לכל א' מן צ"פ. אף שב' החלולין שריבין ע"י נקב טע"ם שבכחל המסיק ביניהן. וכלי זה נהון תוך כ"ח אחר. אף שגם התיצון נספא מחיצין שבפנימי. אפי' הב"ק שבו הפהרות ניציל

בטע"ם שבו. ובישי כוית מפת בב"ק הא'. אין ניציל הב"ק שבו הפהרות. מדנגנתא פומאמא מזה לזה ע"י הנקב טע"ם עביניהן. משא"כ בשרץ. אף שטעורבין החללים אפי' כיון שכ"א ששתמש לעצמו. אין פומאמא שרץ מתפשט מולי' (וכמ"ל): **משנה ז** ובאין פתחה פסק חזית מת לכ"ק הב' טע"ם. אפי' מעורבין ב' החללים. גם במת טהור.

משנה ח החלל הפתח שבעובי כותל היתור. ושרץ שם בתחלול היתור פתח. והחלל שפתוח בתוך עובי הכותל לחלול פתח היתור. רק בנגע שם פומאמא נספא החלול האויר. ולא בנתלה שם בחללו. דרינו כיר:

משנה ט בור שעשאו פתח. ואח"כ עשה בו שפיתה. כולו מק"ם כהנור. ובעשאו לדבר מיוחד. ועשה בו ג"כ שפיתה. רק מקום השפיתה מק"ם כסחבור כהנור. ובאין דרך לכשל שם אפי' עשה שם שפיתה בסלה דעתו. אבל הי"ל כשאר כלי שאמק"ם בסחבור. הנור שעשוי לאפות על קרקעיתו. ולא להדיק הבצק בחוליו. לא מקרי הנור לק"ם. גם בסחבור. רק בעשה בו מעשה דלחוי נמי לבישול. או סק"ם בסחבור פסעס כירה. וי"א דצריך שע"י הטעשה ויבר שהוא מהפסול:

משנה י גם אצילין ומשקין ומפסאמין שאירי כ"ח. וכשהן תוך פה האדם. אפי' הפה סתום. אינן כבלוע או כצ"פ. ודוק בשפה. אמק"ם מהידיים רק בנתלה ע"י לעיסה. או בנתרבה בפה יותר מפורגל ע"י מחבת שנתן בפה: **משנה יא** משקה ספא מספא לתנור אפי' בגלל לחוכו שלא לרצון. ואפי' נגד רצונו:

הקון וכו' נפיהו. דנהכסה הקון כיון ש"ל הדס ע"ל ונחנודו חשיב כמחנודא ואינו מתמא אלא אם מלטה הדס נפיה שמתלב כלתו. וכן בכבוכה ונחנה נפיה ללמח אלכנע בנזקה הכי נתלב בנזק כטונס וכד ע"ל נחנודא אוי מתנוד. אבל לחצר שנתלב חשיב משקה וכשהכניסו לתנור נעמא הדס והדוק ומעמא כשתגע כדלה או בזולין נפיה. ונראה שכן דרך הנוספת כשלא דס או כנחה טומאה אלכנע נפיה ומורסת לנפיה ומורסת ומכנסת אלכנע נפיה כל פסם להקל הכבד ולרעוץ הדס. ורלוסי כ"ל פני' מהמ"א כתב שזה שכתב כנינו שכלונס להולי' המשקה מפיה ולמסקין במלי' אלכנע. זה הטעם לפרך לנכוסים ומתנה אלכנע נפיה דלילו בהכסה הקון ויולא מתנה דס חיוסוף ליה מטוס הדס ע"כ. ואינו יודע מה מילוק בין חוק לדס זה וזה כל כמה דלא מלטה ממחוכי תנוד ואין מעמאין:

ציונים תוספות יום טוב כלים מוחט פרק ט ר' עובדיה מברמנורה

א סחם. מ"ח פ"ג מה"ב סלכ"ו:

תוספות אנשי שם
פ"ט א בר"ב ד"ה שנמצאו ס'. כדמא ס'. והוא מ"ל כהנוד ימחל ס' וכן השך נמוחק שפירשי' וי"ל מחשק ל' שוליס וכן הרבה כהנוד טהור נחשבו על חנור עכ"ל. (לס"ט): ד"ה א' אופה ס' ונגון שהיו כיוצא ס' הרי"ם ומשמע דבני דוקא דנדע ס'יו נלושים כדמא קודם שחנור סחנור שם וי"ע ממצ' דלק דקפני שאני אומר ה"י שם הכי דהלכין להקל מספק יאמרי' שהיו שם מקודם ופי' מש"ס. (לס"ט):

פרק ט א מוחט או טבעת. פ"ה הר"ב טמא במת אשר הוא מאכזב הטומאות (כדמין בפ"ק דהלכות) והוא ימחל כלי חרס. הרמב"ם: אם אופה את הבצק כו'. וקולת קשה למה משערין בבצק. והלא לא היו [רגילים] להדיק את הפה. אלא [בכוחו] של הנור. והאש והגחלים והאפר הם היו כדחושטו של הנור. הר"ם: אם אופה את הבצק ודחוישתו של הנור (ב). באי זה רחמנא והאי לאו חוכו הוא. וכגון שהיו עם בלועים ברצפה קודם שחנרו סחנור שם. דלמס הכניסו אותם דרך פיו של חנור. משכנסכו לחיורו

פרק ט א בפירוש ר"ע ו"ל. וכגון שהיו בלועין ברצפה קודם שחנרו התנור שם ע"כ. אמר המלקט אי נמי כגון שתנור שאין לו שוליים

יבין תפארת ישראל בועז

פ"ט (א) והוא דלא פ"ה הרמב"ם הכ"ח. וכדפי' רתוי"ם בשמו כן לקמן (מ"ג) נ"ל לרמב"ם מהתינן קפיהי' דלמה לא נקט תנא הכ"ח אופני העינין. דלמס הבצק נוגע בנן טמא. ואם לאו סחור. כדנקט בבא שאחר זו אם בטמא טמאין ואם בטמא טהורין. אפי' משום דהכ"ח גס אם אין הבצק נוגע בנן אין כמותלג שיהיה התנור טהור. רק אם אצורה המחט והטבעת היה קודם הטבעת התנור. דלמס אפסר שפיר נומר כדלקמן פ"ה. דתלינן שהיו שם קודם הטבעת התנור. אבל אם התנור הוסב קודם אצירת הטבעת והמחט הטמאים. אז אפי' אין הבצק נוגע בנן נעמא התנור. דהרי ודאי דרך חיורו נפל לנש. מידורו ה"מ כהכיר המחט הפתח שהיה טמאה. ויודע מתי נאכדה. אבל אי מיירי במחט מעמלא שמתלמא שלא יודע מי ומתי נאכדה. אז בכל גוונא שאין הבצק נוגע בנן טהור התנור כהחלט דמדלא ידע מתי שפיר חיבל לתלות שהיתה כדלמס קודם שנתפז שם התנור. אפי' שפיר יש להקשות למה לא נקט התנא האופן הכי' דכשאין הבצק נוגע טהור. אפי' דמתניתין נחמס ונעמא טהורי טמאין איירי. והיינו שכן שלו יודע שנטמאו. וא"ל עכ"פ למה נקט תנא כה"ל. עפי' הו"ל למקט נחמס וטבעת שנטמאו. ושפיר היה מלי' למימר שאם אין הבצק נוגע בנן

מונח במקום שאין פתוח פפה לביס. אפי' הצית עמא. משום דקוף טמאה משום דקוף טמאה לנאח דרך התנור. וי"ל דקב נמת דמעמא כהנל. מתמא בטסוף

משנה א מוחט או טבעת. והוא הדיו השכן שנמלא שם כך דיו ומשום קיפא דאיירי נחמס וטבעת טהורין והסתר עמא נקט

102

לאורו נטמא התור: בבצק הבינוני. לא שבלולו רכה שירד למטה לסדקין ולא שבלולו קסה שאינו נדבק: בשפילת התור. היא הטפילה של טיט שעושים סביב התור לעצותו כדי שיחזיק חומו: מוקף צמיד פתיל. ומונת צהל המה: בטמא. אם התור טמא: טמאים. המחט והטבעת הנמלאים בטפילה של הטר: ובטהור טהורים. דיון שהתור מוקף למיד פתיל ויגלו גם הם גלולים עמו. דבטייל לגבי טפילה: נמצאו במגופת החבית. בטיט שרגילין לעשות בו כסוי על פי החבית: מצדידה. של חבית טמאים שאין לדי החבית לריכים לטיט:

בצק אמרו: בבצק הבינוני י. נמצאו בשפילת התור י. מוקף צמיד פתיל ה. אם בטמא ט. טמאין י. ואם בטהור יא. טהורים יב. נמצאו במגופת החבית יג. מצדידה טמאים יד. מכנגד פיה טהורים יו. גראין

וכן לשון הרמב"ם וכלומר למגופה. י' וכן צדידה לשון הראב"ח ט: מכנגד פיה טהורים. ה"ג טעמא מאוס דבטייל לגבי מגופה ודמתיק שלמה

ז"ל וכ"כ ג"כ כסף משנה שם בהלכות עומאת מת נבי השנת הראש"ד ז"ל. ופי' הר"ש ז"ל בסוף תנתי' דבכתיב הא דמוקף למיד פתיל מיל על מחט וטבעת מיירי כנלי של חבר דטהור ע"כ. ולשון ההב"ה הר"ם ז"ל אם טמא פ"ה ט: טעמא בשאר עומאות טמאים לפי שכלי טמא אינו חוזק והכל טמא כהכל המה ע"כ: נמצאו במגופת החבית מצדידה. כנגד עובי שפתה או כנגד דופנותיה שהמגופה יורדת למטה סביב פי החבית. הרא"ש ז"ל: בפי' ר"ע ז"ל. מזדיה של חבית טמאים שאין לדי החבית לריכין לטיט ע"כ אמר המלקט פי' להיות למיד פתיל: מכנגד פיה טהורין י"א

אם בטמא טמאין. פי' הר"ב אם התור טמא כו'. כלומר שהלמיד פתיל שעליו אינו כראוי ונטמא התור כך פי' הרמב"ם. ועיין עוד מזה מה שאכתוב במשנה דלקמן ובמ"ו: ובטהור טהורים. לשון הר"ב דיון שהתור מוקף כו'. כלומר שהיה הלמיד פתיל כראוי.

וכן לשון הרמב"ם בהדיח בפי' המשנה כאשר העתיק הכ"מ בפ"כ מה' טומאת מח. ומ"ש הר"ב דבטייל לגבי טפילה כלומר דאי לא תימא הכי הא קי"ל דלון למיד פתיל מיל על כלי מהכות. כמ"ש הר"ב לקמן בסמוך: מצדידה. כלומר שלא על פיה של החבית. ופי' הר"ב שאין לדי החבית לריכים לטיט.

וכן לשון הרמב"ם וכלומר למגופה. י' וכן צדידה לשון הראב"ח ט: מכנגד פיה טהורים. ה"ג טעמא מאוס דבטייל לגבי מגופה ודמתיק שלמה

ז"ל וכ"כ ג"כ כסף משנה שם בהלכות עומאת מת נבי השנת הראש"ד ז"ל. ופי' הר"ש ז"ל בסוף תנתי' דבכתיב הא דמוקף למיד פתיל מיל על מחט וטבעת מיירי כנלי של חבר דטהור ע"כ. ולשון ההב"ה הר"ם ז"ל אם טמא פ"ה ט: טעמא בשאר עומאות טמאים לפי שכלי טמא אינו חוזק והכל טמא כהכל המה ע"כ: נמצאו במגופת החבית מצדידה. כנגד עובי שפתה או כנגד דופנותיה שהמגופה יורדת למטה סביב פי החבית. הרא"ש ז"ל: בפי' ר"ע ז"ל. מזדיה של חבית טמאים שאין לדי החבית לריכין לטיט ע"כ אמר המלקט פי' להיות למיד פתיל: מכנגד פיה טהורין י"א

נמצאו בשפילת. ט ט פ

המקום ק"מ הלכה ט

משנה אחרונה

נמצאו בשפילת התור. השתא מיירי במחט וטבעת טהורים וכן פ"ה התור כהכל המה ואתרי' לקמן שאין למיד פתיל מיל על כלי טפ"ה. וקמ"ל הכא טמא הם גלוטין בטפילה בעלי לגבי טפילה ויגלוטין כמו התור והטפילה. ולא דמי לגביה שבעה את העצמת דאתרי' לקמן מ"ו שאין בטלה לגבי הלכה דהסא ליכא הלכה ז"פ אלא בליעת הלכה וכו' כאלוין שגבול כטיט שאין הטיט מיל. אבל הכא שהתור יגלוטין ט"פ כלי טפ"ה לתור: נמצאו במגופת החבית. ה"ג חבית המוקפת ז"פ מיירי ומזדיה שאין החבית לריכה למגופה לא חשיבא חבית טמא כהכל המה ע"כ: נמצאו במגופת החבית מצדידה. כנגד עובי שפתה או כנגד דופנותיה שהמגופה יורדת למטה סביב פי החבית. הרא"ש ז"ל: בפי' ר"ע ז"ל. מזדיה של חבית טמאים שאין לדי החבית לריכין לטיט ע"כ אמר המלקט פי' להיות למיד פתיל: מכנגד פיה טהורין י"א

י"א

בועי

בין עכור. י"ל דעבי לאשמעין רבותא דאפי' בעומאה ודלית של מחט. אינו טמא רק באשכר לצק ליגע טס. דלא"כ אפשר שיסרה. דהיינו במסויק אם הוסיפו התור קודם או אחר אבידת המחט. ודוק (ע"י סי' ז'):

(ב) וא"ת פשיטא דהרי בין שבעלו או לא בעלו לגבי התור נטמאו גם הם להתור

תפארת ישראל

בין עכור. י"ל דעבי לאשמעין רבותא דאפי' בעומאה ודלית של מחט. אינו טמא רק באשכר לצק ליגע טס. דלא"כ אפשר שיסרה. דהיינו במסויק אם הוסיפו התור קודם או אחר אבידת המחט. ודוק (ע"י סי' ז'):

(ב) וא"ת פשיטא דהרי בין שבעלו או לא בעלו לגבי התור נטמאו גם הם להתור

בין עכור. י"ל דעבי לאשמעין רבותא דאפי' בעומאה ודלית של מחט. אינו טמא רק באשכר לצק ליגע טס. דלא"כ אפשר שיסרה. דהיינו במסויק אם הוסיפו התור קודם או אחר אבידת המחט. ודוק (ע"י סי' ז'):

י בין

בסקף עומאת אהל להתפשט טס. אבל כלי טמא במה ללא שייך גנה עומאת אהל. אין לחוש בה נתיי משום סוף עומאת ללאה. וא"ת פ"ה ט"ה הכא מנומחה בין הקורות [אהלות פ"ה ח"ה] דאם נראה בתוך הבית. השבועין ליה כאלו מונחת תוך הבית. והטעם עמא. ה"ל גולל הכא דכל שצרכה ליה התור. אפי"ל שאין הצק נעט בהמתו. ה"ל כמנוחת בתוך התור. י"ל דוקא תקרה או כותל המשמש את הבית. שייך לבית. להכי כל שצרכה העומאת מתוכן לבית. ה"ל כמנומן תוך הבית אבל סדנה דאשכא שצרכה התור לא שייך לתור. ובכ"ז המעשה הטוב [שם מ"ו] דהיינו שבעלו הוא סדנה דאשכא ידיו בקליפת השום. כ"כ לריך תלמך כדאמרו. וז"ל עוד דהא ללא נקט שבעלו המחט בגומא שבעים צבחה התור. היינו משום דבכ"ז אפי' הגומא טמא * המחט אינה עמוקה כל כך שיגע בה הצק. אפי"ה התור טמא. דדוקא צב"ש שייך לומר כל שאין הצק מניע לכס לא שייך להתור אבל צבחה התור אפי' עב מחד עד שע"ז אפשר שיהיה צבחה גומא עמוקה כל כך עד שלא יגע הצק לשולי הגומא. אפי"ה כותל התור שייך טפי להתור מלפתו. דהרי כותל עומא עמו [במסא ופ"ה מ"ז]. ואילו לרפחו נשאתה צבחהו. ועוד כמלאו צבחהו א"כ ע"כ דרך פיו של הטר ב"ל לשם ודחוק לתוך הגומא שצבחהו. דהרי אין רואין נקב מצדו דנימא דרך טס בא. וגם א"ל שכל לתוך הטיט צבחה היוצר. ויגלוט עמו. דזה דבר רחוק שלא הרגיש בו היוצר כשלא הטיט [וערפ"ה ליד סימן ט"ז:] וי' שאינו רך ביורה עד שירד גם לגומא עמוקה. וגם אינו עב צבחהו עד שאפי' הגומא אינה עמוקה. לא ירד לתוכו ז' הוא טיח הטיט שסביבו מבוזבז לשמור חומו. ומיירי הכא שהמחט והטבעת היו טהורים [וג"ל דאפי' נראין אבל לא בולטין לתוך חלול הבית אפי"ה לא משנין ליה כשנחם תוך הבית. ומילי מהלכות [פ"ה מ"ח] דאשכא דפחה המנונה נראה תוך הבית אפי"ה משהכי ב"ה. ואין לתלמך דדוקא התם דיון שאינה בולטת לתוך הבית דייקא להמנונה כמנומת בתוך הדות ונלגת. אבל הכא אף אי משום דלוינו בולטת נדונה כמנומת בתור ג"כ נעמא. דלון אמ"ל מילי ב"ה טל כלי סקף [ובמשנה ב' כאן]. י"ל כמו נמנופה כפי"ה אפי' נראה כמנומה אפי"ה נמשכת כנוט טיט. ה"ל הכא:] ה' שהתור עומד צה"ל המה מוקף למ"ל ועי' טע"ו ז':] ה' ר"ל כמו התור נעמא צה"ל המה וכגון שלא היה הלמ"פ כראוי: י' נעמא המחט והטבעת. דכל טיפולי של הטר להתור שייך. וה"ל כמנומחה כהוסיף גלוטין [ב]. וז"ל דכ"ש כשהמחט מונח צבחהו המור או צב"ש התור. דאפי"ל דלון הצק נוגע בו טס נעמא המחט ממ"ל אי שקדינוו צבחה חלול הבית. הרי ר"ש אהל המה עומא עד התהום [כאהלות פ"ה ג' משנה ז'] ואי ביה הוך התור. הרי אפי' למ"פ טלס אמ"ל על כלי טקף. מיהו כ"ז שאין הלמ"פ כראוי. אבל כשהלמ"פ כראוי המחט שצרכהו יגלו. דלא גרע מכלים שבין מגדל לארץ ואין טס פותח טפח. דניגלוין צה"ל המה [כאהלות פ"ה מ"א] וכשהמחט צבחהו התור שצרכהו יגלו. דלא גרע מכלים שבין מגדל לארץ ואין טס פותח טפילה לרבותא דטהור. דאפי"ל דהטפילה אינו נוף התור ממש. אפי"ה יגלו עם התור: יא' שסחוס צב"מ כראוי [ולא"ה לקמן סימן כ"ה י"ז דטהור היינו של הגר:] יב' דבעלו מחט וטבעת לגבי טיט התור דאף שרואין צבחהו. אפי"ה כיון שאין בולטין לתוך. גדוהין כטיט התור ועי' אהלות פ"ה מ"ח] אבל אם היו בולטין לתוך מכותל התור. הו לא הו"ל כטיט הטיט. ולא עוד אלא אפי' בולטין לתוך חלול התור טיט לו למ"פ עכ"פ הרי אינו יגלו צב"מ [וכמ"ז]. מיהו נמלא דנקט ל"ה דוקא. דלא"כ גם בלי אהל המה עומאת ז' [כלעיל סי' א'] וכן מוכח מהרמב"ם [פ"ה מהלכה ה"ה ז'] שהטיט מלה מנלא: יג' המנופה עשויה מטיט. ועב רוחא למעלה. וממחטע בעצמו ועשה דק מלמטה כדי לתחבו צבחהו הדין לתוך פה החבית: יד' ר"ל אם נמלא צד העב שצבחהו שלא כנגד פה חבית והחבית מוקף למ"פ ומונחת צה"ל המה: הו' דטס ח"ל החבית להטיט שצבחהו. ולא הו"ל הטיט טס כהחבית עממה. אלא הו"ל המחט והטבעת שטמונים תוך הטיט שצבחהו טס. ככלים הטמונים בטיט. דלא מחשבו כלמ"פ להגיל. וז"ל דאפי' נמלאו טס במנופה הרדופה כבכשן. דה"ל פשוטי כ"ח שאמק"ט. אפי"ה אין יגלוטין. וכלבינה שנמלא בה מחט [לקמן מ"ז]. דאפי"ל צב"ה' דלבעל המחט לגבי המנופה ולבינה שאמק"ט. וכלעיל בטפילה התור. דההם שאני דכל עוד שיהעבה הטיטול יותר. טפי ישאר התור בחמימותו נמלא טעמי המחט מושיל להתור. ובעל לגביה ונחשב כמותו. אבל הכא אין צבחהו לורך כלל בהמנופה ובהלבינה [ע"י טע"ו בסי' ז' עוד מידך אה:] הו' ר"ל אם הן גלולים בהמנופה כנגד פה החבית שמוקפת למ"פ: יז' ה"ג מיירי אף שרואין מבוזבז. כיון שאין בולטין לתוך מחשבו שהמנופה ויגלוטין צב"מ של החבית. וב"ש אם נמלאו תוך עובי דופן החבית דילדו כדדופן

י"א

החבית. שם פ"ב ה"ו

וכדמסיק הר"ב לקמן בסמוך. ומגופה אינה חבצית ואינה כלי סמא אבל היא נחשבת לגבי החבצית כמו הטפילה לגבי התנור: שוקעיים בחוכה ותחתיהם בקליפת השום. ה"ג ה"מ למתני הכי ברישא גבי נחשתו של הנור. אלא דהתם לא שכיח שיהיה עליו בקליפת השום. מש"כ הכא במגופה שכיחא מלתא שהמחט או הסבצת נבצלו בתוך הטיט ותחתיהם בקליפת השום: מהורין (א). כתב הר"ב דבטילי פ"י אבל אם נכנסים בו' שאין למיד פתיל בו'. עיין במשנה הסמוכה ב"ר"פ דלקמן. ומ"ש הלכך אם נכנסים בתוך אור החבצית בו'. עיין בפירושו למשנה ג פ' דלקמן ומ"ש שם בס"ד: **ב ומניקת בחוכה.** פ"י הר"ב כמין קנה חלול. עשוי ממתכות בו' ומיירי שהמניקת היא כולה תחת למיד פתיל. וכן פ"י הר"ש. והראב"ד פרק כ"ב מהל' טומאת מת. ודמתניתין דהכא דומיא דההיא דתנן משנה ג פ"ה דהאלות. וכתב הכ"מ דלהרמב"ם הוקשה לו לפרש כן. דא"כ תרתי למה לי. ולפיכך מפרש דמניקת היא של חרס ושקליפתה האחת בתוך החבצית

החבצית ואע"פ שהם נראים מחוכה. הואיל ואין נכנסין לאוירה. מהורין: שוקעיים בתוכה ותחתיהם בקליפת השום. אם היה בין המחט והסבצת ובין אור החבצית מחילה דקה בקליפת השום. הנמלאה שהן בלועים לתוך המגופה. ואין נכנס לאור החבצית כלל. מהורין. דבטילי לגבי המגופה. אבל אם נכנסים לתוך החבצית. עמא"ס. שאין למיד פתיל מילי באלה המח. אלא על כלי חרס ואוכלים ומשקים דברים שאין להם עברה במקוה אבל על כלי מחט כגון מחט ומכעט שיש להן עברה במקוה. אין למיד פתיל מילי בהן. הלכך אם נכנסים בתוך אור החבצית. שאין בטלים לגבי מגופה. אין נלווים בלמיד פתיל. כך נראית בעיני פירוש משנה זו. ורבותי לא פירשוה כך. ופירושם לא ידעתי להעמידו מכוון. ולכך לא הכחשתי: **ב ומניקת בתוכה.** כמין קנה חלול עשוי ממתכת. שטמא'ם ראשו אחד בנקב החבצית ומולך

מלאכת נראין בתוכה אבל לא לאוירה מהורין. שוקעיים בתוכה. ותחתיהם בקליפת השום (א). מהורין (ב): **ב חבית (א) שהיא מלאה משקין מהורין.** ומניקת בתוכה (ב). מקפת צמיד פתיל (ג). ונתונה באהל המת. בית

מגופה עממה הואיל ובלועין לתוכה ואינם נראין ואע"ג דלבינה שכלמה את הסבצת עממה כדתנן לקמן בפירקין שאני סבא דמשייעת לחבצית להילי כנגדה שלא חכנס הטומאה כנגד הסבא אבל אם אין תחתיה טיט לא חשיב כמגופה ואע"ג שהחבצית נללה ע"י למיד פתיל של מגופה מהט וסבצת לא נלוו והרמב"ם ז"ל פ"י שוקעין לתוכה שבלועין מן המגופה ושוקעין עד כנגד חלול של חבצית עמא"ס אם אין עליהם טיט לפי שכלי חרס אינו מילי על כלים שזכורה עכ"ל ז"ל בכתובת יד ימאחתי כחזו עליו וקשיא לי א"כ אפי' יש עליהם טיט נמי כיון שהכלי אינו מילי נם הטיט לא יל"ע עכ"ל וגם הר"ש ז"ל פ"י כפירוש שכתבתי בשם הרא"ש ז"ל ולשון הרמב"ם ז"ל שם בהלכות טומאה

מלאכת

נראין בתוכה אבל לא לאוירה מהורין. כ"ל ולא זו אף זו קמ"י וכדפי' ר"ע ז"ל: בפי' ר"ע ז"ל. כגון מחט ועבצת שיש להם עברה במקוה אין ז"ל בהן ע"כ. אמר המלקט כתב הר"ב אפרים אשכנזי ז"ל פ"י מדרבנן אינו מילי כדלקמן ע"כ. פ"י דמתני' דבסמוך תנן דאין מילי צמיד פתיל אלא כלי חרס הטמא נבצלו ודמנ"ס ר"ע ז"ל. ומה שכתב ר"ע ז"ל כך נראה בעיני פ"י משנה זו ע"כ. אמר המלקט ר"ל פ"י דסיפא שוקעין בחוכה וכו' הוא שפירש ז"ל מהכרח דנפשיה או הוא פ"י הרמב"ם כמו שאעתיק בסמוך. והילך לבין הרא"ש ז"ל שוקעין לתוכה ששחקתו למטה משפתה בלדיה ויש שם סבא בחבצית דהו כנגד חוכה אם תחתיהן טיט בקליפת השום מהורין דנחשביה

המגופה עממה הואיל ובלועין לתוכה ואינם נראין ואע"ג דלבינה שכלמה את הסבצת עממה כדתנן לקמן בפירקין שאני סבא דמשייעת לחבצית להילי כנגדה שלא חכנס הטומאה כנגד הסבא אבל אם אין תחתיה טיט לא חשיב כמגופה ואע"ג שהחבצית נללה ע"י למיד פתיל של מגופה מהט וסבצת לא נלוו והרמב"ם ז"ל פ"י שוקעין לתוכה שבלועין מן המגופה ושוקעין עד כנגד חלול של חבצית עמא"ס אם אין עליהם טיט לפי שכלי חרס אינו מילי על כלים שזכורה עכ"ל ז"ל בכתובת יד ימאחתי כחזו עליו וקשיא לי א"כ אפי' יש עליהם טיט נמי כיון שהכלי אינו מילי נם הטיט לא יל"ע עכ"ל וגם הר"ש ז"ל פ"י כפירוש שכתבתי בשם הרא"ש ז"ל ולשון הרמב"ם ז"ל שם בהלכות טומאה

מגופה עממה הואיל ובלועין לתוכה ואינם נראין ואע"ג דלבינה שכלמה את הסבצת עממה כדתנן לקמן בפירקין שאני סבא דמשייעת לחבצית להילי כנגדה שלא חכנס הטומאה כנגד הסבא אבל אם אין תחתיה טיט לא חשיב כמגופה ואע"ג שהחבצית נללה ע"י למיד פתיל של מגופה מהט וסבצת לא נלוו והרמב"ם ז"ל פ"י שוקעין לתוכה שבלועין מן המגופה ושוקעין עד כנגד חלול של חבצית עמא"ס אם אין עליהם טיט לפי שכלי חרס אינו מילי על כלים שזכורה עכ"ל ז"ל בכתובת יד ימאחתי כחזו עליו וקשיא לי א"כ אפי' יש עליהם טיט נמי כיון שהכלי אינו מילי נם הטיט לא יל"ע עכ"ל וגם הר"ש ז"ל פ"י כפירוש שכתבתי בשם הרא"ש ז"ל ולשון הרמב"ם ז"ל שם בהלכות טומאה

מלאכת

נראין בתוכה אבל לא לאוירה מהורין. כ"ל ולא זו אף זו קמ"י וכדפי' ר"ע ז"ל: בפי' ר"ע ז"ל. כגון מחט ועבצת שיש להם עברה במקוה אין ז"ל בהן ע"כ. אמר המלקט כתב הר"ב אפרים אשכנזי ז"ל פ"י מדרבנן אינו מילי כדלקמן ע"כ. פ"י דמתני' דבסמוך תנן דאין מילי צמיד פתיל אלא כלי חרס הטמא נבצלו ודמנ"ס ר"ע ז"ל. ומה שכתב ר"ע ז"ל כך נראה בעיני פ"י משנה זו ע"כ. אמר המלקט ר"ל פ"י דסיפא שוקעין בחוכה וכו' הוא שפירש ז"ל מהכרח דנפשיה או הוא פ"י הרמב"ם כמו שאעתיק בסמוך. והילך לבין הרא"ש ז"ל שוקעין לתוכה ששחקתו למטה משפתה בלדיה ויש שם סבא בחבצית דהו כנגד חוכה אם תחתיהן טיט בקליפת השום מהורין דנחשביה

המגופה עממה הואיל ובלועין לתוכה ואינם נראין ואע"ג דלבינה שכלמה את הסבצת עממה כדתנן לקמן בפירקין שאני סבא דמשייעת לחבצית להילי כנגדה שלא חכנס הטומאה כנגד הסבא אבל אם אין תחתיה טיט לא חשיב כמגופה ואע"ג שהחבצית נללה ע"י למיד פתיל של מגופה מהט וסבצת לא נלוו והרמב"ם ז"ל פ"י שוקעין לתוכה שבלועין מן המגופה ושוקעין עד כנגד חלול של חבצית עמא"ס אם אין עליהם טיט לפי שכלי חרס אינו מילי על כלים שזכורה עכ"ל ז"ל בכתובת יד ימאחתי כחזו עליו וקשיא לי א"כ אפי' יש עליהם טיט נמי כיון שהכלי אינו מילי נם הטיט לא יל"ע עכ"ל וגם הר"ש ז"ל פ"י כפירוש שכתבתי בשם הרא"ש ז"ל ולשון הרמב"ם ז"ל שם בהלכות טומאה

מגופה עממה הואיל ובלועין לתוכה ואינם נראין ואע"ג דלבינה שכלמה את הסבצת עממה כדתנן לקמן בפירקין שאני סבא דמשייעת לחבצית להילי כנגדה שלא חכנס הטומאה כנגד הסבא אבל אם אין תחתיה טיט לא חשיב כמגופה ואע"ג שהחבצית נללה ע"י למיד פתיל של מגופה מהט וסבצת לא נלוו והרמב"ם ז"ל פ"י שוקעין לתוכה שבלועין מן המגופה ושוקעין עד כנגד חלול של חבצית עמא"ס אם אין עליהם טיט לפי שכלי חרס אינו מילי על כלים שזכורה עכ"ל ז"ל בכתובת יד ימאחתי כחזו עליו וקשיא לי א"כ אפי' יש עליהם טיט נמי כיון שהכלי אינו מילי נם הטיט לא יל"ע עכ"ל וגם הר"ש ז"ל פ"י כפירוש שכתבתי בשם הרא"ש ז"ל ולשון הרמב"ם ז"ל שם בהלכות טומאה

יבין

וינלל. וכטפילה התנור לעיל: (יח) ר"ל אפי' עמומים בהמגופה בלופן שרלפין הוך החבצית אפי' אינן נדונין כבולטין לתוכה שאינה מילי (וכמ"ב). והוא דלא נקט הכא לשון ואין יולאין. וכדקטק לפיכך [במת"א] ה"ע משום דדוקא לעיל קמי' באינו יולא דכרי כל נחשתו של תנור הוא חוץ מאויר התנור. אבל הכא שקנת מהמגופה הוא חוץ אור החבצית. לפיכך אם המחט הוא חוץ חלק המגופה שמוך אור החבצית. אפי' אין המחט יולא לתוך חלול החבצית כמזנה בתוך החבצית דמי (וכפי"מ מ"ג): (יט) שבלועין מהמגופה לתוך חלול החבצית אבל טיט דק בקליפת השום מכסה לכל הבליטה ההיא: (כ) דמדמטסה הבליטה ההיא מטיט שבמגופה. הו"ל כולו כגוף המגופה. וה"ה ברישא

בנמלא בנחשתו של הנור ובלוט לתוך ההנור. והבליטה מכסה בעיני או בתוכו. וכן מוכח ממ"ג. ומלעיל (פ"ה ה"ג). רק נקטת הכא בסיפא. ומינה נשמע לרישא. מיהו בבלועין מהמגופה לחלול החבצית ואין טיט מכסה הבליטה. או כמזנחין תוך החבצית דמי. ואין נלווין בלמ"ס של החבצית. ואפי' אינן חוזרין ומטמאין החבצית [לקמן כ"א]: של חרס של ע"ה: (כב) העבצת ממתכת מונח תוך החבצית. כי כך דרכו להניחו שם כדי שיהא מוכן לנמזן בו יין מהחבצית. וה"ה כל כלי סטף. אפי' נקט מניקת לרבותה. דאע"פ שהיא של מתכת. וכשנמלא ממנה נעשית אבי אבות. אפי' לא חזרה וטמאה החבצית (ועי' געשו סי' ג'): (ג) ר"ל והחבצית

מגופה עממה הואיל ובלועין לתוכה ואינם נראין ואע"ג דלבינה שכלמה את הסבצת עממה כדתנן לקמן בפירקין שאני סבא דמשייעת לחבצית להילי כנגדה שלא חכנס הטומאה כנגד הסבא אבל אם אין תחתיה טיט לא חשיב כמגופה ואע"ג שהחבצית נללה ע"י למיד פתיל של מגופה מהט וסבצת לא נלוו והרמב"ם ז"ל פ"י שוקעין לתוכה שבלועין מן המגופה ושוקעין עד כנגד חלול של חבצית עמא"ס אם אין עליהם טיט לפי שכלי חרס אינו מילי על כלים שזכורה עכ"ל ז"ל בכתובת יד ימאחתי כחזו עליו וקשיא לי א"כ אפי' יש עליהם טיט נמי כיון שהכלי אינו מילי נם הטיט לא יל"ע עכ"ל וגם הר"ש ז"ל פ"י כפירוש שכתבתי בשם הרא"ש ז"ל ולשון הרמב"ם ז"ל שם בהלכות טומאה

מגופה עממה הואיל ובלועין לתוכה ואינם נראין ואע"ג דלבינה שכלמה את הסבצת עממה כדתנן לקמן בפירקין שאני סבא דמשייעת לחבצית להילי כנגדה שלא חכנס הטומאה כנגד הסבא אבל אם אין תחתיה טיט לא חשיב כמגופה ואע"ג שהחבצית נללה ע"י למיד פתיל של מגופה מהט וסבצת לא נלוו והרמב"ם ז"ל פ"י שוקעין לתוכה שבלועין מן המגופה ושוקעין עד כנגד חלול של חבצית עמא"ס אם אין עליהם טיט לפי שכלי חרס אינו מילי על כלים שזכורה עכ"ל ז"ל בכתובת יד ימאחתי כחזו עליו וקשיא לי א"כ אפי' יש עליהם טיט נמי כיון שהכלי אינו מילי נם הטיט לא יל"ע עכ"ל וגם הר"ש ז"ל פ"י כפירוש שכתבתי בשם הרא"ש ז"ל ולשון הרמב"ם ז"ל שם בהלכות טומאה

נראין בתוכה אבל לא לאוירה מהורין. וכדפי' ר"ע ז"ל: בפי' ר"ע ז"ל. כגון מחט ועבצת שיש להם עברה במקוה אין ז"ל בהן ע"כ. אמר המלקט כתב הר"ב אפרים אשכנזי ז"ל פ"י מדרבנן אינו מילי כדלקמן ע"כ. פ"י דמתני' דבסמוך תנן דאין מילי צמיד פתיל אלא כלי חרס הטמא נבצלו ודמנ"ס ר"ע ז"ל. ומה שכתב ר"ע ז"ל כך נראה בעיני פ"י משנה זו ע"כ. אמר המלקט ר"ל פ"י דסיפא שוקעין בחוכה וכו' הוא שפירש ז"ל מהכרח דנפשיה או הוא פ"י הרמב"ם כמו שאעתיק בסמוך. והילך לבין הרא"ש ז"ל שוקעין לתוכה ששחקתו למטה משפתה בלדיה ויש שם סבא בחבצית דהו כנגד חוכה אם תחתיהן טיט בקליפת השום מהורין דנחשביה

המגופה עממה הואיל ובלועין לתוכה ואינם נראין ואע"ג דלבינה שכלמה את הסבצת עממה כדתנן לקמן בפירקין שאני סבא דמשייעת לחבצית להילי כנגדה שלא חכנס הטומאה כנגד הסבא אבל אם אין תחתיה טיט לא חשיב כמגופה ואע"ג שהחבצית נללה ע"י למיד פתיל של מגופה מהט וסבצת לא נלוו והרמב"ם ז"ל פ"י שוקעין לתוכה שבלועין מן המגופה ושוקעין עד כנגד חלול של חבצית עמא"ס אם אין עליהם טיט לפי שכלי חרס אינו מילי על כלים שזכורה עכ"ל ז"ל בכתובת יד ימאחתי כחזו עליו וקשיא לי א"כ אפי' יש עליהם טיט נמי כיון שהכלי אינו מילי נם הטיט לא יל"ע עכ"ל וגם הר"ש ז"ל פ"י כפירוש שכתבתי בשם הרא"ש ז"ל ולשון הרמב"ם ז"ל שם בהלכות טומאה

מגופה עממה הואיל ובלועין לתוכה ואינם נראין ואע"ג דלבינה שכלמה את הסבצת עממה כדתנן לקמן בפירקין שאני סבא דמשייעת לחבצית להילי כנגדה שלא חכנס הטומאה כנגד הסבא אבל אם אין תחתיה טיט לא חשיב כמגופה ואע"ג שהחבצית נללה ע"י למיד פתיל של מגופה מהט וסבצת לא נלוו והרמב"ם ז"ל פ"י שוקעין לתוכה שבלועין מן המגופה ושוקעין עד כנגד חלול של חבצית עמא"ס אם אין עליהם טיט לפי שכלי חרס אינו מילי על כלים שזכורה עכ"ל ז"ל בכתובת יד ימאחתי כחזו עליו וקשיא לי א"כ אפי' יש עליהם טיט נמי כיון שהכלי אינו מילי נם הטיט לא יל"ע עכ"ל וגם הר"ש ז"ל פ"י כפירוש שכתבתי בשם הרא"ש ז"ל ולשון הרמב"ם ז"ל שם בהלכות טומאה

מגופה עממה הואיל ובלועין לתוכה ואינם נראין ואע"ג דלבינה שכלמה את הסבצת עממה כדתנן לקמן בפירקין שאני סבא דמשייעת לחבצית להילי כנגדה שלא חכנס הטומאה כנגד הסבא אבל אם אין תחתיה טיט לא חשיב כמגופה ואע"ג שהחבצית נללה ע"י למיד פתיל של מגופה מהט וסבצת לא נלוו והרמב"ם ז"ל פ"י שוקעין לתוכה שבלועין מן המגופה ושוקעין עד כנגד חלול של חבצית עמא"ס אם אין עליהם טיט לפי שכלי חרס אינו מילי על כלים שזכורה עכ"ל ז"ל בכתובת יד ימאחתי כחזו עליו וקשיא לי א"כ אפי' יש עליהם טיט נמי כיון שהכלי אינו מילי נם הטיט לא יל"ע עכ"ל וגם הר"ש ז"ל פ"י כפירוש שכתבתי בשם הרא"ש ז"ל ולשון הרמב"ם ז"ל שם בהלכות טומאה

מוזק צפו מראשו השני. ויולאין כל המשקין שבחבית דרך אחת
מינקת: החבית והמשקין שהורים ומניקת שמואה. החבית של
הרס. ומניקת שבתוכה של מכתת. הילכך החבית והמשקין שאין להם
טהרה במקוה. ואי מטרת להו והם של עם הארץ. לא אחי חבר
לאשתמושי בהו. שהרי הם גדלים
ממנעם. ובלאו הכי נמי כל מאכלם
טמא. לא גזרו בהו רבנן. ונלוים בלמיד
פתיל. אבל מניקת של מכתת שיש לה
טהרה במקוה. אם טהרנה אחי חבר
לאשתמושי בה. שיטלנה מעם הארץ. ויטבילנה ויעריב שמה
וישתמש בה. כסבור אין בה אלא משום מנע טמא. והוא לא ידע
שהיה צהאל המת ולריכה הוא שלישי ושבשי. ואע"פ שהיתה
בכלי חרס המוקף למיד פתיל. אין למיד פתיל של כלים של ע"ה
חיליין מן הטימאה אלא חבר שכל כליו של ע"ה הם בחזקת טומאה אלא חבר.
כלי חרס הטהור בלבד. ואילו בלא חכמים לגזור שלא יעיל שום כלי חרס של עם הארץ בלמיד פתיל. לא היו עמי הארלות מקבלין מן.
לפי שהן סבורין שהן בקיאיין ושומרין כליהן בטהרה. הלכך בכלי חרס ואוכלים ומשקין שאין להן טהרה במקוה. כשהיו בחזקת למיד פתיל של
כלי ע"ה. (*אומרים להן ע"ה הן וישתמשו בהן הן שמחזיקין כליהן בחזקת טהורים. ואין לחוש שמה ישאל החבר מהן. שהרי הן אללו
בחזקת טמאין ואין להן טהרה עולמית. אבל בכלי שטף דליכא למיחש שמה ישאל החבר מהם ויטבילם וישתמש בהם בלא הזאה שלישי
ושבשי. עשו דין שזה לכל ואמרו דליין כלי שטף גלול בלמיד פתיל: ובית הלל אומרים אף מניקת טהורה. קודם ששמעו טעמן של בית
שמואי

עמוקה. (נ"ל עקומה) ומפני כן חשובה חבית כסחומה וניללת היא
והמשקים דליין העקום כסחום לענין המניקת עלמה. ולפיכך טמאה.
וא"ל והרי אין לה בית קבול ופסוטי כלי חרס טהורין [כדתנן פ"ב
מ"ג] י"ל שמניקה זו היא עמוקה (נ"ל עקומה) ובמקום העיקום היא
זקופה ביותר ומפני כך מהעצבים שם
טפות יין וה"ל בית קבול. ע"כ:
החבית והמשקין טהורים ומניקת
טמאה. כתב הר"ב דליין מילי כו' אלא
כלי חרס הטהור: כדתנן סוף פ"ק
הלל
עדיות. ומ"ש אבל בכלי שטף ובגדים. כמ"ס ר"פ דלקמן [כלי
שטף ברפ"ה דזבים] ומ"ס דליכא למיחש שמה ישאל החבר כו'
עשו דין שזה לכל כו' כלומר בין בשל חבר בין בשל ע"ה. וכ"כ
בהדיא

ב ת"ס ד"ה ומניקת
כו' בית קבול כו'. לדעת
כל"ל ברפ"ק דכ"ה ח"ט
שאל כ"ס כיון ש"ל שך
החבית שאל שוליס טמאים
בכחו תלי רחמנא לק"מ
אלל בעיקר שלא כדעת
הר"ב בוס וכ"ה דעת הר"מ
(שיש בבוטו א) ונראה לומר
דמניקת הוא דומה למיטרוס
דפ"ב מ"ו שכאשר יבס אלצע
גזרה האחד לא ילאו המשקין
מטהר האחד ולזה ראו'
שחשב לנ"ק. (תהד"ן):
בר"ב ד"ה החבית כו'
עשו דין שזה כו'. וק' כיון
דמיה טהור אך יטליין
לחיה עליו הא טמאה נמי
תטאט אס לא שחמר
דמטמאים לכלי קודם הי"ס.
זו ועי' בבוטו פ"א דהלכות
אחז ל' ועמ"ס נפ"ח
דפסוקת מ"ג.

מלאכת

שלמה

לחלול וחזרו ב"ה להורות וכו'. ועיקר פלגותיהו בספ"א דעדיות. אבל הרמב"ם
ז"ל שם בחזרו ים לו פירוט. אחר בהאי מהני' ולפי אותו הפירוש אין למתני'
שיטת

(* גדו' אמריין להו

מת ואם תחתיהן כקליפת השום אע"פ שהן שוקעין לתוך אוירה הכי אלו
טהורין ע"כ: ב ובה"א אף מנקת טהורה. והכי נמי פליגי בפ"ה

יבין תפארת ישראל בועז

מוקף למ"פ: כד) דינליו שטיין בהלמיד פתיל שעל פי החבית:
(כה) והע"ב דמדאורייתא החבית וכל מה שבתוכה ניצל בלמ"פ שעליה.
אפ"ה לחבר כולן עומאין. דהחבית והמשקין שבתוכה. הרי אפי' אם
לא היו צהאל המת. עכ"פ מדין של ע"ה ואין להם טהרה במקוה. לא
יוכל החבר להשתמש בהן כלל. מדעמארו ממנע ע"ה. וגם המניקת שיש לו טהרה במקוה. ויוכל החבר להשאלה מהג"ה ולהשתמש בה ע"ה טבילה.
עכ"פ הכא שידע החבר שהיתה מונחת בחבית הע"ה צהאל הגנה. יהיו אסור להשתמש בהמניקת בלי הזאת ג' וז'. דאף שהיה למ"פ על החבית
אפ"ה כלי ע"ה טמא הוא. וכל כלי טמא אינו מניל בלמ"פ ע"ה [לגומן פ"ו] אלא אפי' לע"ה. רק החבית והמשקין שבתוכו טהורין לו. משום
דרך לעלמו טהרם. והוא מחזיק חבית שלו בחזקת טהרה. לפיכך מללת לו בלמ"פ על עלמה. ועל משקין שבתוכה. ואין לחוש שהם נטוהרם לו
ישאלם להחבר והרי להחבר לא ניילו בלמ"פ שעל כלי הע"ה. ליתא. דלהחבר בל"ז עומאין הן ואין להם טהרה וכדלמאן. אבל המניקת אם
נטוהרם להע"ה ישאלנה להחבר ולא יאמרו לו שהיתה בחבית צהאל המת. וישתמש בה החבר אחר שיטבילנה והרי לריכה הזאת ג' וז'. ולכן גם להע"ה
נאמר שטמאה היא [ואי"ל הרי ג"ז] כל השאל כלי מע"ה צרך לחוש שמה נטמא ממנו. דהרי אפי' כלי שהפקיד חכר אלא הפ"ה חיישינן שטמא ממנו
[כרפ"ה דטהרות מ"ג]. י"ל הרי אמריין הם ששוקע הע"ה שהחכר אובל בחזקתה של חיישינן שטמאה אלא הפ"ה ממנו. אבל הכא אם נעדר לו המניקת. גם
להאובל בחזקתה ישאלנה. ומה"ט גם בל"ה שהיה מונח בתוכה כלי שטף. וכולן שייכי לחבר. והכ"ח היה למ"פ ע"ה. ומנחה צהאל המת. אע"פ דהכ"ח
האובליין ומשקין שבתוכה טהורין. אפ"ה הנלי שטף שבתוך הב"ח לא נייל. ואע"פ שכ"ח של חבר טהור הוא. וראוי שיהיו על כל מה שבתוכה. אפ"ה
אמריין שאינו נייל. כדי שיהיה לנו הע"ה בזה כשיראה שהטוהרו להחבר [רמב"ם רפכ"ג מע"ה]. ואין לה"ק א"כ האך יעיל הנזר טהור על המחט [גמל
מ"א]. י"ל הם מדטלוש חזק טפילה התזר. ה"ל כטפילה גופא. ובטל לגבי התזר וטהור כתיבו. אולם להר"ם כאן לא גזרו בשל חבר. ורק
בכלי חרס ששייך ע"ה גזרו. ורק פשטות משנתנו דנקט חבית סהם. משמע אפי' הוא של חבר. ודמיוא משנתנו למה דמניין צהאלות [פ"ה מ"ג]
אלא דמיני לה הכא לרבותא דכ"ה. דאפי' קדירה ע"ה לבד בלי סיועה דבר אחר מללת. וקתני ההם באופן רבותא דכ"ה דאפי' עם סיועה
דפנות אובליין אפ"ה אין כלי ע"ה מניל (ג): (כו) דאע"פ דחבית ע"ה טמא מד"ס. אפ"ה כיון דמדאורייתא טהור הוא. מניל על המניקת בלמ"פ

עדיות חביב ההם כל הדברים שחזרו ב"ה להורות כדכתיב ב"ש וכן דככה לא חיי
ש"מ משום דהיינו מחני' דפ"ה דהלכות דמיני לה סהם. והוא ראייה שאין פליג
חשובה לפע"ד: ב"ש אומרים החבית והמשקין טהורין. עיקר פליגותיהו בחבית
של חבר דמן הדון ודאי מללת אלא לגזרו אם נעדר בשל חבר שמה ישאל
החבר כלי שטף מע"ה שהליין ע"ה צהאל המת ע"ה כ"ח של מוקף ע"ה וכל
פ"ה אינו מניל. לכך גזרו גם של חבר אינו מניל ומחזק זה ישמע לנו פ"ה ג"כ
ולא יעיל כלי שטף לעולם בל"פ וכ"כ הכה"ל דפ"ק דעדיות וכ"ל מדברי רמב"ם.
ואין לפדש דכתיב של ע"ה פליגי וממילא דע"ה הוא הנא לשאלו דהחבר אינו
ששתמש בכלי ע"ה ובהא לא הו אמרי ב"ה דתנזיל דל"כ כלי של מוקף ע"ה ואל
עמא מניל. ונתי דהחכמים בדליין מהם. אנתנו אך נאמר לע"ה על טמא טהור
אע"פ שהוא אינו נזכר הו אין לנו לעיאר לו דבר עמא. אלא כולם חכמי מירי
שמן הדון הכל טהור ובכלי שטף שהמירנו שמה ישאל מע"ה אלא שהר"ם כתב כאן
דחיות של ע"ה היא וכ"כ הכה"ל וה"ל להמירנה לט"ד: ובמניקת טמאה.
ואין המניקת מעמאה אם המשקין דלא גזרו בכה"ג כדמפרש בתם' אהליות
ודרפ"י לפיל. ומיניו אם אחר שיהא המת מן האהל איזילו המניקת מן המשקין
והמחוס

משנה

אחרונה

דכ"ה. ונתי טור פ"ה דהלכות מ"ג וטו"י ג"כ פ"ק דעדיות באורך. מלבד
הרמב"ם שכתב לו דרך אחרת דמניקת זו היא ג"כ של חרס אלא שתקתה חזק
לחבית ולפיכך אינה ניילת. ויש למתוס פ"ו מת"ג ח' המניקת אינה כלי קבול
אמאי טמאה אה פשוטי כ"ה חזק מן מקבלין טמאה. ואי חביב כלי קבול מפני
טביות שבעקומותיה כתיב' כתיב' דמניקת דרבנן ואלא גזרו אלא נעמיה
קת"ל. ועוד עיקר סברת הכ"ח הפני עקומותיה שחכמי כלי קבול לא מתיישב
כיון שאינו עשוי לקבלה וכל שאינו עשוי לקבלה אפי' שמקבל אינו כלי קבול
פ"ב. ועוד כיון שהמניקת טמאה מדאורייתא סוף המשקין טהורים ובה מיטמאין
מן המניקת. ולפי' המפרשים ניחא דעומתה המניקת דרבנן ולא גזרו אלא נעמיה
ולא על אובליין ומשקין הנוגטין בה כדלמאן' שם בתם' אהליות. ומ"ש הכ"ח
דקפ"ה להרמב"ם דמיני למה לי אינו כדאי דאף כיון דמחני' דלעיל הולכת על
כיון זה דליין כלי שטף נייליין בל"פ שפיר סתמה ענין לה לפרושי מחני' דלעיל.
ואי משום דנקט מניקת ולא חיי מחזק ועצבת בתוכה כדמני' לעיל. גם זה
אינו כדאי דנכל ודמא דיק האזא למניקת מה שחכמו בשמיים הכלים ודכך
מניקת לתמיש המיני. וכן מכל דין ים ראי' מכתבת לבעט המפרשים דבתם'

באשר של שריפה משתעי. משום הכי חנה אפר מקלה לשון קלוי באש:
ד' ונפל לאויר התנור טמא. דמשקין עומאין מטמאין כלי וואע"פ
שהמשקין בלתיין לתוך הספוג. כפלוטים דמו. לפי שספוג עשוי
להכניס ולהוליא בו: וכן הריבה של לפת ושל גמי. הוא כספוג

רפ"ג דתענית: ד' וכן חתיכה של לפת ושל גמי. לשון הר"ב לפי
שגמי בודקין כו'. קד שמי בתוספתא. וואע"ג ללא נקט בתוספתא
אלא גמי. ה"ה והוא הטעם ללפת נס כן. וכן פי' הראב"ד בפ'
יד מהלכות כלים: ד' הרסין שנשתמש בהן משקים טמאים. פי'

לפי שבגמי בודקין בו את היין והיו
גם הוא עשוי להכניס ולהוליא כספוג.
ואין הלכה כר' שמעון: ד' חרסים
שנשתמש בהן משקין טמאים. כגון
עביט של מימי רגלים של זב ושל זבה
שגשבר וחרסים בלעו מימי רגליהם.
ומיירי כגון שהדיחוס במים ג' פעמים
שלא נשאר בהן משקה טמא. דלוי לא
הדיחוס

שבלע משקין טמאין ונגוב מבחוץ. ונפל
לאויר התנור. טמא. שסוף משקה לצאת לו.
וכן חתיכה של לפת ושל גמי ו'. רבי
שמעון מטהר בשני אלו ו'. ד' חרסין
שנשתמש בהן משקין טמאין ו'. ונפלו
לאויר התנור. הוסק התנור טמא.
שסוף

זב וזבה שגשבר וחרסים בלעו מימי
רגליהם. ואיכא למידק אמרי דייק לפרושי
הכי במשקין ממורין שהם אב הטומאה.
ולא דייק לפרושי הכי במחתי' ליעיל
והרי כל המשקים מטמאים כלים
בגזירת י"ח דבר. ועוד דומיא דספא
דיון בגפת כו' דמסתמא ככל טומאת
משקין איירי. וכפ"ט דמסכה נדה דף

וכדלסיק רב פפא דמתניתין אחד משקין קלין ואחד משקין
אבל הקפיד עליו ויכול ללאת הרי זה מטמא
התנור

סב פליגי ר"ל ור"י בפ' משנהו. ופסק הרמב"ם בפ"ד מה"כ כר' יוחנן.
ואל הסיק רב פפא דמתניתין אחד משקין קלין ואחד משקין
תמורין. אלא דבמשקין תמורים דוקא כשאינו מקפיד עליהן שילאו. הוא דבעינן הוסק התנור.

מלאכת שלמה

אין העקום כחוס ע"כ והקוסיות שהקשה הראב"ד ז"ל על פ' זה יבסס הרב
ז"ל כנסף משנה: ד' שסוף משקה לצאת. הלכך הבלועים חשיבי כפלוטים
לפחות נמי שבלע משקים הראש"ש ז"ל. ואלו הערוך וכן חתיכה של לפת
ושל גמי פי' אם כפלו במים טמאים ושתו ואל"כ נפלו לתנור ע"כ: ד' חרסין
שנשתמש וכו'. נגדה פי' האזה שהיא עושה דף ס"ב גרסינן אמר
ריש לקיש לא שנו הוסק התנור אין אי לא לא דכל זמן שהן נבלעים בחרסים
אין מטמאים את אויר התנור אלא משקים קלים שאינם אב הטומאה כגון
דמפת עינו ודס מגפתו או מי רגלים דטמא מת או טמא שרץ דלפי' כשהוסק

ויאלו והיו הן ממש באויר התנור לא טמאיהו אלא מדרבנן דאין משקה
טמא כלי חוץ ממשקה אב הטומאה אבל משקים תמורים כגון מי רגלים של
זב ושל זבה שריבה בהן כהחוב מעיינות למאה ארס וכלים טמא התנור אע"פ
שלא הוסק כיון דכיוון דלאת ע"י הוסק לאו טומאה בלועה היא ומטמא ור'
יוחנן אמר אחד משקים קלין ואחד משקים תמורים אם הוסק התנור אין אי
לא לא דה"ל טומאה בלועה בחרסין וטומאה בלועה לא מטמאה כדליתא בפ'
בהמה המקשה תמאני דהתם סי' ג' ומגולר בסוף מסכת מקואות ועיין במ"ש
בפ"ג דהלות סי' ב' דמסיק רב פפא התם נגדה דכל היכא דאין יכול

הגס

י"ב

דמטמא להתנור באויר ואפי' לא נגע בו. ואין האפר חוץ. ללא דמי
למלא בעפר שהוך התנור. דמטמאו להתנור רק בנגע בו [נשלי פ"ה מ"ז]
התם שאני דמדנתן העפר להיכו בידים. הו"ל כעפר ובעלו. דמבעל
האויר [נבלות פ"ה מ"ז]. אבל הכא דתהוה האפר שם מעלמו. אשר לא
מבעל ליה תוך התנור: (ד' וקמ"ל ללא דייקין המשקין שבספוג כאלו
בלועין כבלי. והרי להראב"ד גם בלוע כבלי מניל אפי' מלהוליא עומאה.
היינו כשהכלי הבלוע הוא תוך כלי החיון. אפי"ה הכא שאני. דכיון
שהספוג עשוי להכניס ולהוליא. היינו שקולטין על ידו משקין וחורין
וסוחטין אותן. לפיכך לא הו"ל המשקין שבספוג כבלועין רק ככטוין
בעין כבלי. ואין מליטין רק בתוך חוט. ולהכי הכא שכל הספוג הוא
תוך חלול התנור. אין ילל בפה חוט. וכמ"ש לעיל [פ"ה]. וה"ל בספוג
עורין. אלא איירי דנקט לעיל מוט ועבעט שנמאלו. דעל כרחק בטמאין מיירי
ובמ"ש. נקט נמי הכא
שהתנור טמא. והגבל לחוט עמא. ורזו י"ל דרבוותא קמ"ל דאע"ג דטומאת
משקין טמאין. ונפלו לאויר התנור. נמי אין דיקן כבלועין רק ככטוין כבלי.
והיינו משום דלפת דרך לבחוט
משקין שבו כשיבטלוהו. וגמי נמי הדרך להניחו בחזית שיאב הגמי היין
בהחזית בשליו. ולחזור ולבטחו לתוך כלי אחר. ולהכי הו"ל כעשוי
להכניס ולהוליא. והמשקין שבבלעו ככטוין בחזית דמי (ה') (ל' ג' דר"ש
לעטמיה [פ"ה דמשקין]. וה"ל רבו משקין*) שבספוג וגמי
על משקין טמאין שבלעו. משא"כ ספוג אין משקין בגופו (ו') (ל' כגון
שחתיכה חרס זה הוא מעביט של מי רגלים של אדם שנמא במת ושרץ
דכדומה

בויע

ואמאי טמא. י"ל דע"כ בין דניול בחר נוגע דהיינו התנור. או בחר נגע
דשייט השרץ. אין צדו וצדו דעת לשלול. ובכ"ג אף ברה"ל ספקיו טמא
(ע"י סוטה דע"כ): (ה') והוא דקחשיב תנא כי רוכלא נס לפת וגמי. היינו
כדי לאשמעינן פלוגתא דר"ש ב' אלו. ולראב"ד (פ"ד דכלים). וכ"כ לרב"א
הכא. אך דסוף משקה ללאת דקאמר תנא. ר"ל שאכל האם יפלטו מעמין
המשקין שסבין. והן אמח דלישאל דקוף משקה ללאת עפי' משמע ע"כ. זה
ואפי"ה י"ל דהר"ם סיה מוכרח לפרש הכא. דר"ל העשויין להכניס ולהוליא.
להראב"ד ור"ב"א ק' הרי הכא סתמא במשקין קלין מיירי שאינן אפי".
ואי"כ הו"ל דלרדך שילאו ממש. ולקמן סי' ל"ח. אע"כ דהכא שאני
דעשויין להכניס ולהוליא. וככנסין כבלי דמי: (ו') כך י"ל ולפי"ו ע"כ ז"ל
דלפת

משנה

בחוך התנור. ויש לפרש אפי' היו כאן שני תמורים וכשומאין האפר משיסס
טמאין כל האפר במקום זה לא מטהרין שום אחד מהם לומר מל התנור השני
הוא דמאי חוים דמקלקלת להאי עפי מהאי ואפי' באוסר דרבנן אין טמאין כב"ג
בפי"ב דמקואות מ"ל דמי החם נמי הוי ליטא שאין לו במת יתלה: ד' שסוף
משקה ללאת. פי' הר"ב שבספוג דרך להכניס ולהוליא בו. ואפי' הוא אורח
ספוג שדמי בך אלא שדך בלוע כהכנגול מת מטמא כדלמתי' פ"ה מ"ה אורח
מלמד שגבש את הדבנן לקמן מ"ל וכל שאינו בלוע בבעלי חיים לא מיקרי בלוע
י"ל דמאוס משקין קלין דק"ל בחס' נדה דלפולס חשיבי בלועין קמ"ל דבספוג
לא חשיבי בלועין ועיין מ"ה פ"ה מ"ה ובמתי' דלקמן: ד' חרסין שנשתמש בהן
משקין טמאין. פי' הר"ב משקין של זב. ובמ"י נדה אמר ר"ל לא שנו אלא משקין
קלין אבל תמורים אפי' לא הוסק טמא. ור' יוחנן אמר אחד קלין ואחד תמורין
דוקא הוסק. ואיכא למידק כיון דמשקין סתמא קמיני מני"ל לר"ל לחלק. ואי
מסתברא במאי קמיפליגי. ונדחה דר"ל קמיא ליה ממתי' דלקמן מלמד שבלע את
הדבנן דממתה בלוע. וכן כהנגול מת בפ"ה מ"ה. ומ"ה מחרסין דהכא דלא
מטמא אפי"ה הוסק. ולכך לייך לחלק דשרץ ופגעת שהם טומאה תמורים מטמאין
בבלעו. והכא איירי במשקין קלין. והיכא דקוף מקואות בלע פגעת עמאה שובל

אחרונה

ואוכל בתמורה אע"ג דטומאה תמורה היא. כשהוא מודה ר"ל כיון שאינה יכולה
ללאת בשום ענין בלוע גמור הוי. אבל בחרסין שיכולין ללאת ע"י הוסק דמי לבין
בחרסין מת ולמלמד שבלע את הדבנן. ור' יוחנן דלמך אחד קלין ואחד תמורין.
סבר דשרץ ודבנן היינו עממא דממתי מוט דמקפיד עליהו ובחרסין לא קפיד.
היינו דמסיק רב פפא התם דניסול ללאת ואינו מקפיד עליו פליגי. וכ"ל
במשקין תמורין אבל בקלין לכ"פ אפי' יכולין ללאת ומקפיד עליהן הוה כבלועין
ולא מטמא וכ"כ הרמב"ם בחטו. ומכאן ראינו למאי דפי' בר"ש דכל טומאה
דרבנן לא גזרו אלא בלתימאנו בעיטיו ולא בחרסין דהכא ביכולין ללאת ומקפיד
בדלתימא לאו בלועין מיקרי ואפי"ה דרבנן לא מטמא. ועיין עוד מזה פ"ג
באלות מ"ב: ד' הוסק התנור טמא. ופי' דלמתי' ספ"ד דמשקין כעשויין
במשקין
בתנור ונראה כן האור כלין המשקין בטמא ולא מטמא לתנור. התם בעלים
האור נראה כן ובחרסין אין האור נלחם בהן ומתם הוסק המשקין ויאלין.
ולפי"ו הא דקמיא וכן בגפת חסיה היינו דומיא דהתנן כשלא נלחם בהן האור:
ובמ"ש הר"ב דמיירי שהדיות במים ג' פעמים. ופי' דבסוף מ"ס ביהות מלרדך
מינוב במים ואפר. התם להפליג בבלוע שבו להשתמש בהן ולהכניס לתומו יין.
אלא הכא אינו אלא להעביר המשקין שכן נשין כהדהה בעמאה סגי. ומס
השניות שחרות] י"ג

ד' חרסין. נדה פ"ב. ט"ס.
בכיתובו קרי: ר"ל ע"כ. מ"ה.
פי"ד ה"ו:

חלופי גרסאות

ה' ברוך משקין טמאין ונפלו
נגדה ע"כ. ר"ל ע"כ. מ"ה.
משקין ונפלו. הוסק התנור
טמא. ע"כ. הוסק התנור
התנור טמא.

תוספות אנשי שם

ד' בשבחה שסוף משקה
ללאת. הא לאי"ה טמא
ואפי"ה דלמתי' אין בלועים
מליין אלא בנפול נפש חתי'
שאי משקין דלתי' להוליא
לגמרי עד שלא ישר מן
כלום נבלע ופי' יתיחבו כן
וייבבו ויאכזו לגמרי ותנן
בפ"ג דהלות מ"ב כל בלוע
שאי ללאת בלא דקא סבור
ע"כ בחי"ט. (להר"ם): ב"ב
ט"ה ונפל לאויר כו' עשוי
להכניס ולהוליא בו. כ"ה
גר"ם מתוספתא דלתי'
פחילס מלאה משקין טמאים
בכניסין ונגוב מנחין ונפלו
לאויר התנור בשעת הביקו
עמא אלא בשעת הספוג
כך טמאמטי עשוי להכניס
ולאוי"א. וע' בהר"ב"ד
שהגב על הר"ם בפי"ד
מ"ב וז"ל שסוף משקה
ללאת א"א יש כבאן שגב
וכן שניו כוספתא פחילס
כו' ובכ"מ כ' עליו וא"י מה
שגב יש כאן ברבינו שתיק
ל' המשנה ופי' מפני שלא
כ' דין התוספתא י"ל כו'
ע"כ וכן הוה ודאי בעבור
דשמיטת הבוכספת לא שייך
לומר ל' שגב אלא כונת
הראב"ד י"ל לע"ז היא זו
שכא"ו ע"כ הספוג שאלו
טמא כיון שדרך לכותסה
הו"ל כאלו הוא עיין חמסם
הראב"ד לא ס"ל הכי בשם
דאי הכי גס פתילה שבלעה
השמן דרך הו"ל לכותסה
ולמה אמרו בתוספתא שלא
בשעת הביקו סבור. ועוד
דבכוספתא תניא מפני שהו"ל
עשוי להכניס לכ"י מה'
הראב"ד שגב הספוג טמא
בין כך ובין כך הוא שמי
בספוג חשיב ככלי שמתענין
בו משקין וכו"ל במשקין
עמאים נהגו קדרה שמוקפת
ד"פ ותינה באויר התנור
שנמא התנור אמנם פסילס
אין דרך להניטו בה המשק
אלא שגב בלעו משקה דרך
הוא לכותסה ובעבור זה לא
חשיב כלי כמו ספוג ולפת
וגמי אלא חשיב כהרסים
ולפי דוקא בשעת הביקו
עמא ופי' גב מ"ש במשנה
ספוג משקה ללאת ולא נקט
מפני שעשוי להכניס היינו
איירי דשני לתיחבו הכאי
לישאל בספוג גמי חרסים
קמי נמי רישא כבאי לישאל
ואין סירובם שוה אלא הא
כדליתא והא דליתא
בעבור שדגריי רמיט טמא
כ' דין הספוג נראה שגבין
המתי' כפאעו כ' הראב"ד
יש כבאן שגב וכו'. (מ"ה):

מלאכת שלמה

אין העקום כחוס ע"כ והקוסיות שהקשה הראב"ד ז"ל על פ' זה יבסס הרב
ז"ל כנסף משנה: ד' שסוף משקה לצאת. הלכך הבלועים חשיבי כפלוטים
לפחות נמי שבלע משקים הראש"ש ז"ל. ואלו הערוך וכן חתיכה של לפת
ושל גמי פי' אם כפלו במים טמאים ושתו ואל"כ נפלו לתנור ע"כ: ד' חרסין
שנשתמש וכו'. נגדה פי' האזה שהיא עושה דף ס"ב גרסינן אמר
ריש לקיש לא שנו הוסק התנור אין אי לא לא דכל זמן שהן נבלעים בחרסים
אין מטמאים את אויר התנור אלא משקים קלים שאינם אב הטומאה כגון
דמפת עינו ודס מגפתו או מי רגלים דטמא מת או טמא שרץ דלפי' כשהוסק

ז סרידה. מ"י פלי האטו
ט"ז הלכ' ד:

אליהו רבא

ז צמיד פתיל. צמיד
הוא החטור שבין הכלי
ולפתיל. פתיל הוא הסבוי
שמעלה וכן הוא אומר ומשך
ופתיל זהו הנגד העליון
שמחסיק בו: מרדע.
מלמד זהו העץ שדורגן
הקבו בו דרגן הוא היתר
שמקטע בהמלמד ושמים
בתו: קרא מרדע:

תוספות אנשי שם

ז בשנה מלא פי מרדע.
וכמו כן נבנה תוך כמלא פי
מרדע וטמא הוא דכמלא
כמלא הוא מלא פי מרדע ממש
לא פתוח ולא יזרח אבל
כמכנס אנו מלא פי מרדע
ממש כ"א מעט יזרח ומשם
שיך שפיר כמלא ולא מלא.
(כ"ז):

הר"ב לא אמר נעשה העץ המכסה אותו ראשון או שני כו'. וה"ל
והא לאו פשוטי כלי עץ הוא. דהא כלי המקבל טומאה חשבוין ליה
ברפס"ז דהאלות וכמ"ש שם בס"ד. תירלו בזה"ל צ"ל דבזה דף
ז בשם ר"י דאיכא לאוקמי בזה"ל שא"ל להלוי הדרבן. אלא
א"כ ישבר בית קבולו ולקך לא חשיב
תו בית קבול: ז סרידה. פי' הר"ב
כמין עריבה קטנה כו'. וכן כתב במשנה
ה פ"ה דהאלות ובפרק דלפיל משנה ג
מפרש ג"כ לפי' הרמב"ם שכתב שהוא
שכבה כו' ובפ"ב דהאלות מפרש לפי'
הרמב"ם בלבד: נסדק מן החטור
לסרידה. לשון הר"ב היינו שנסדק

ז סרידה (ג) שהיא נתונה על פי החטור מוקף
צמיד פתיל (ט). נסדק מן החטור לסרידה (ט).
שעורו מלא פי מרדע (א). שלא נבנם (ב).
רבי יהודה אומר נבנם (ג). נסדקה סרידה (ד)
שעורו כמלא פי מרדע נבנם. רבי יהודה
ח"ב. ז שעורו כמלא נל' ד"י שעור כמלא. אומר

הוא מלמד הבקר ויש בהיקפו טפח ועביו שלש טפח שכל שיש בעביו
טפח יש בהיקפו שלשה טפחים. ושעור הסדק כנסדק המירות.
לרבנן מלא פי המרדע בזה. ואע"פ שאין הגב גדול שיכנס פי
מרדע במלואו. הואיל וזהו הסדק מלא פי המרדע אין כאן למיד
פתיל. ולר' יהודה לעולם הוא למיד פתיל עד שיהיה הסדק גדול שיכנס בו פי המרדע: נסדקה סרידה עצמה. לרבנן קיל מכנסדק
המירות

שלמה וכו' מוקף צמיד פתיל. פי' בין תנור לסרידה הר"ש והרא"ם ז"ל: מרדע.
מלאכת מלאכה

שוהר. מלאכה שנחק הרב בללאל אשכנזי ז"ל מלת שוהר: ז סרידה שהיא

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

מלאכה מלאכה

יבין

לפיכך שמיה צ"ק [כסוכה י"ב ב' תוס' ד"ה מו]. וה"ל הרי מק"ט. והיאך
אפשר שהתרומה שנגעה בהן תהיה טהורה. ואפי' יומא דמייורי הכא
שהצטרף והדרבן לבד נטמאו. והא"כ נבלעו בהכנס ובהמלמד. אפ"ה
הא תיגח בטומא הלטורא בהיסע הזב. דלא נעשה רק ראשון. להכי גם
בתחבו אה"כ בהכנס והמלמד לא קבלו טומאה מהלטורא. דאין כלי מק"ט
רק מאב. אבל בטומא הלטורא ממת. הרי נעשה אבי אבות. ומטמא
אה"כ שפיר להכנס ולהמלמד. וא"ל שהטורא התרומה שנגעה בהן. י"ל
דאפ"ה כיון דא"ל להלוי הלטורא הבלוע הטהר מצדו שיטבר הב"ק
לפיכך הו"ל הטהר בשאר פשוטי כ"ע שאמק"ט. אם אינו משמש לאדם
וכליו ביהד [כפ"ז מ"ז] והוא מפסיק שפיר בנגע בתרומה. ובה"ל לא
היה כעץ משמש למתכת דגם פשוטי מק"ט [כפ"ג מ"ז] דמדנבלע סם הו
אינו משמשו: (ג) הוא לוח חרס [ועש"ז מ"ז]: (ג) ר"ל שהסרידה מחובר
ככסוי להחטור. וממורה זו יפה. וההגור עומד בזה"ל המת. למיד ר"ל
חיבור. ופתיל ר"ל כסוי [כנ"א כן כ"ל]. ותמוזה דברי רש"י בחומש פרשת חוקת
שפי' איפכא. ובמחל"ל הוא נגד משנה ערוכה [כלים פ"י מ"ב] כשהוא נבדק
ובי'. קאמרינן דלא מהני משום דהוה פתיל ולא למיד וז"ל: (ב) ר"ל שנסדק

המירות שביניהן: (א) שיהיה הסדק רחב כמלמד הבקר והוא מקל שעביו שלש טפח ויש כעין יחד החוב בראשו. והוא נקרא דרבן. ושניהן יחד
נקרא מרדע [לגמ"ס פכ"ב מטמאת מה גם שנסדק חטור נגנו שישונו [מכרע]: (ב) ר"ל אפי' הסדק רחב ממש מהמרדע. ועי"ז אינו יכול
לתחוב המרדע בהסדק. אפ"ה כל שנקוב כשיעור זה. שוב אינו מלייל בלמ"פ. ואע"ג דגם כשיש נקב כ"ל שוב אינו למיד [כפ"י מ"ז] י"ל דהו
דוקא נקב כשעשה בכוונה. אבל הכא דהנקב נעשו מעלמו שנסדק. לריך שיעור. וכדקתני בסוף פרקו. ואף לכתב מ"ל רתוי"ט [פ"ה מ"ז ד"ה אס]
דנקב כשעשה מעלמו לריך רוחב טפח. היינו בדופן הכלי. אבל המרות שבלמ"פ סני בשליש טפח. משום דהס הרי ראה לטמא פה הכלי. להכי
גם בפתוח שלש טפח לא מחשב סתימה: (ג) מיקל טפי מתיק שיעור המרות שיעור חטור ונמ"פ. [והוא דשיעורו נמרדע. נראה שהיה
דרכו לחסות בו האם שמתור. מדהא ארוך. ובשנסדק כשיעור זה סמוך לפיו. לפעמים נמיתו כך ואינו מסיר הסרידה]: (ד) ר"ל אם מיקב או נסדק גוף
הסרידה

משנה

דע"ה בוקעת ופולה. היינו מה עלמו אבל כלי שנסמא בתת לשעת הכתים
שאינו מתת לעיני טומאת טהר ואהל. ה"ל אינו מתת לעיני שנוקעת שתי
הרמב"ם כ' הטעם שאינו מתת לעיני טהר שנסמא למת עלמו אינו מפורש.
וה"ל לזו"ה שנוקעת אינו מפורש. והיא ראה לשעת הרמב"ם: ז נסדק מן
החטור. הכא משמע דכיון דהחטור עלמו וזין נסדקה הסרידה תרווייהו שיעורין
בתלת מרדע. וקשה מהא דתניא נספדי זושא ומייסוי לה הר"ש ותיו"ט פ"ח מ"ו
היה טח נחטור ושייר. הרי זה כל שהוא. ופדן מעלמו פתוח טפח ע"כ והכא
נסדק מעלמו משמע ושיעורו בתלת פי מרדע שאינו אלא שלש טפח. ואם נעשה
דשיעור דהכא נסדק מן החטור לסרידה היינו שנסדק החטור וגם המירות עד
לסרידה. יש ליישב דהתם נפדן מעלמו בעי פ"ט נפדן דופן החטור. אבל
במירות גרם עפי שהטומאה משכמת לפתחו כדמשמע בס"פ והלכך שיעורו בשליש
טפח בעל ה"ל וזין רישא וזין סופא הכא נסדק המירות אלא רישא נסדקו
שניהם החטור עם המירות וסופא נסדק הסרידה לבד וגם פי החטור. אלא שהרמב"ם
במורו לא כתב מן החטור לסרידה אלא נסדק החטור. וגם לשון ספרי ע"ש משמע

ישראל

סוף הוא ג"כ דרבנן. ולהכי הו"ל חומרא יתירא דרבנן ולא גזרינן. א"כ
כ"ל משום דהא שיהיה כלי נעביו כותל החטור יגיש כסוי שלו. הוא מלחא דלא
שיחא שלח הרניס בו הולך כשעשה החטור. וכל מלחא דלא שיחא לא
נזח בה דרבנן [כנייה י"ט א']. אבנן קשה לי מ"ש הכא דאמרינן דהטעם
או מחסו שנמנפה או בכותל החטור נבלי לנבי החטור. והו"ל כהכניס. ומ"ש
בטומאה בכותל בית (האלות פ"ו מ"ג) דאמרינן דמתליה ולפניה הבית טמא.
ואמאי. וימא גם התם דבעל לנבי כותל ואינו מטמא כלל. ודחוק לומר
דטומאת חרס מת אינו מנבוח כל כך דלחוי כעפרא בעלמא [ועי' ק"ת דוגמא
זהו האלות פ"ד סמ"ב]. וי"ל דוקא בכלי טמא אמרינן דבעל כעפר כשיגיש
עמו. ולא בנוף הטומאה בעלמה. והילי ממי טמא טמאין [פרה פ"ט מ"ה]
דאפי' נבלע והתערבו לגמרי בשיע. לא בעלו אבן הכניס. מכ"ש כשהטומאה
מונחת בעינא תוך הכותל. ואע"ג דבש"ס [נדה כ"ז ב'] אמרינן דמחוי
ולד בעל דם לידה. ואי"ל דהתם ה"ט מדתנבול קודם שגא לכלל טומאה
לא עדיף מדבר שיש לו מחירין דג"כ לא בעל. ואפ"ה נתערב קודם שמתחוב
מיתבטל [כרמ"א ש"כ סק"ה]. ליתא. חדא דהרי המרדכי [חולין פ"י]
כתב ממש להיפך דשעולד בתערובות לא שייך ביטול. ותו הרי אמרינן
במורות

המירות שביניהן: (א) שיהיה הסדק רחב כמלמד הבקר והוא מקל שעביו שלש טפח ויש כעין יחד החוב בראשו. והוא נקרא דרבן. ושניהן יחד
נקרא מרדע [לגמ"ס פכ"ב מטמאת מה גם שנסדק חטור נגנו שישונו [מכרע]: (ב) ר"ל אפי' הסדק רחב ממש מהמרדע. ועי"ז אינו יכול
לתחוב המרדע בהסדק. אפ"ה כל שנקוב כשיעור זה. שוב אינו מלייל בלמ"פ. ואע"ג דגם כשיש נקב כ"ל שוב אינו למיד [כפ"י מ"ז] י"ל דהו
דוקא נקב כשעשה בכוונה. אבל הכא דהנקב נעשו מעלמו שנסדק. לריך שיעור. וכדקתני בסוף פרקו. ואף לכתב מ"ל רתוי"ט [פ"ה מ"ז ד"ה אס]
דנקב כשעשה מעלמו לריך רוחב טפח. היינו בדופן הכלי. אבל המרות שבלמ"פ סני בשליש טפח. משום דהס הרי ראה לטמא פה הכלי. להכי
גם בפתוח שלש טפח לא מחשב סתימה: (ג) מיקל טפי מתיק שיעור המרות שיעור חטור ונמ"פ. [והוא דשיעורו נמרדע. נראה שהיה
דרכו לחסות בו האם שמתור. מדהא ארוך. ובשנסדק כשיעור זה סמוך לפיו. לפעמים נמיתו כך ואינו מסיר הסרידה]: (ד) ר"ל אם מיקב או נסדק גוף
הסרידה

אחרונה

דפרץ המיד מעלמו קאמר וכן משמע לשון הר"ש שם והיה דכפרי נמי בלמיד
איירי. ואפשר דמקום הכי מני הכא נסדק ונבולו שיעורי דמתיני' דלקמן מני
ניקב ונבל דוכתא משמע דנסדק פתוח מניקב. ומשמע לי דנסדק להכא נענין
שנתקבל כל"ש שאופו ליטק טלו והוי כפיין נכרושה דלפיל פ"ד מ"ב וגרס
עפי מניקב ונפדן בתקופ אחד ז"ל: [שלא נכנס ר"י אומר נכנס. ונכיוש
פליגי איפכא דת"ק אחר נכנס וכו'] אומר שלא נכנס. וזריך טעם דקמפלגי
בנסרות הבורות. דהיי דשיעורין ה"ל היינו עיקר השיעור דמלמא פי מרדע.
אבל נכנס ולא נכנס לא מתבאר דהכלה פליגי שזה קיבל כך וזה קיבל כך.
ואפי' אי פליגי בהלכה אין קבוצ ליתוי הלכתא בלא טעמא. ויש לפתש דפי
לשון התנא נסדק מן החטור לסרידה משמע שנסדק החטור וגם המירות עד
לסרידה וכן משמע מלשון הרמב"ם בפירושו. אלא שבחזרו שניה לשון המשנה
ולא העתיק אלא נסדק החטור. ואינו נלך אחר לשון המשנה וכ"כ הר"ב מן
החטור לסרידה שנסדק המירות ע"ל משמע נמי דמפרש שנסדק החטור עם המירות
עד לסרידה. וס"ל ל"ק דאפי' דלשכחן כשיעורו כלי חרס שניקב שיעורו
במח"ז

סי' עיין מ"ט בשם הרמב"ם במשנה ה' פ"ק לערוצין: היה עגול. הנקב כ"כ הר"ש. וכן לשון הרמב"ם בפרק כ"ב מהלכות עומות
 מה היה הסדק עגול ולא יכולתי לעמוד על פי' משמיתו. דקתני אין רואין אותו ארוך. והרי
 פי המרדע שבו משערין עגול הוא כלשון הר"ב שיש בהיקפו וכו' ומשנה שלמה היא כפי"ו ועוד בפכ"ה משנה ב' לשון הר"ב מרדע הוא
 ר"ע מברטנורה
 המירוח ולרבי יהודה קיל כשנסדק
 המירוח מנסדק סרידה עגמה.
 אורו ארוך. אלא שיעורו במלא פי מרדע
 אומר שלא נכנס (ה). היה עגול (ט) אין רואין
 אורו ארוך. אלא שיעורו במלא פי מרדע
 אומר שלא נכנס (ה). היה עגול (ט) אין רואין
 חז. במלא נד"י סלא.
 נכנס
 (* על לא הוי. (חמ"ס): תטר

מלאכת שלמה

חזן לקמן פי"ו ד"ס בהקפו טפח ועביו דהיינו רחבו שליש טפח דהיינו ארבע
 ושלש ארבע בגודל סה"ן חצי ארבעה בקטנות: היה עגול. הנקב: אין רואים
 אורו ארוך. י"ב ארוך אין רואים אותו עגול דיוקא הוא הר"ש ז"ל. והחכם
 הר"ר מנחם עזריה כ"ע שאל בסיומן פ"ה דלפסא ה"ל למיתי היה ארוך אין

ראשון לציון

משנה: (בפסח) היה עגול
 אין רואין אותו ארוך כפר"ט
 מ"ט סי' פ"ה כהן וקשה
 והלא פי המרדע עגול
 הוא ואיפסא ה"ל למיתי
 היה ארוך אין רואין אותו
 עגול (ועי' ח"ט שהייתה
 גל"ה) והביא על זה דברי
 קתני היה עגול כטענת און
 רואין אותו עגול משך או
 עגול ארוך כמו פי מרדע
 שהוא סגולל כפינה לא
 כדור לפיכך אם היה הנקב
 עגול כדור וטענת און
 פי מרדע נכנס בחצו און
 משערין בו ע"כ:

בו עו

ישראל
 (בכורות כ"ג א') נצילה נפילה בשחוסה. אלמא גם נשהיה ענין
 תחלה שייך בשול בשומחה עלמה. וי"ל לכל זה היינו בניסול ברוב מין.
 אבל לנהי בשל כעפרא מדמסובב בעפר. לא. דהרי ניכר במקומו.
 אמנם להראב"ד (פ"כ מו"מ) כל בלוע שאין מדבר שאינו כפי"ה נילל
 באלה האת. ואפי"ה דוקא באין אדם יכול להוצילו בקלות ממקום שנגבל.
 ומ"מ נבלוע בפסלה ובמנופה נילל. אבל הכא שבלוע בכוז ובמלמד. כך
 דרכן לעשות בהן נקב לתחנן סס. ופעמים ירד להשתקט סס ובקלות יכול
 להוצילן (וע"כ גם לבינה מיירי בכ"ג) ולהבי און מליין. ודר"ש והר"ב
 הכא כהרמב"ם ס"ל. דבלוע שאינו מנע"ח איו מלי. ולדידהו ע"כ ז"ל
 דבלוע בפסילה ובמנופה יכולין לא מטעם בלוע רק מטעם ז"מ וכמ"ל
 ומשניתו כאן קמ"ל. מדס"ל כיון דהיגורא פמון מכל לר דבדר המקומו נילל
 דלא ס"ד שינלו ע"ו פאלה סבלה קך הוא חוכן דפרי רבתינו. וק"ל הרי

תפארת

הסרידה המחויבת בלמ"פ בהתער: (סח) ח"ק ס"ל כסרידה שהוא צפה
 ההטור והחוס יולא משס. להכי חמור מנוף התטר. דבתור כשניקב
 מעלמו לריך נקב טפח (לעיל סי' ס"ג) ובסרידה סני בשלים טפח. ואפי"ה
 קילא סרידה ממרוח שבלו. דממרוח סני נקב טפח נכנס בו המרדע.
 ובסרידה עלמו לריך שיהיה הנקב רחב שיכנס בו המרדע. ולר"י גם
 ממרוח חמיר סרידה. דממרוח לא נתבטל הלמ"פ רק כשהנקב רחב
 להכניס המרדע. ובסרידה סני כשהנקב רחב כהמרדע משס. אף שאינו
 נכנס בהנקב: (סו) ר"ל אם הנקב שבסרידה הולך בשפופו ובעיגול מלמעלה
 למטה בעובי סרידה. ועי"ז אמרדע שהיא שפופה. אינה נכנסת בנקב
 הטקוס

יבין

כמ"מ ס. קמ"ל דבאין חוך למקום היגורא הו"ל כנגולן צפיס או ככרין צביס דלא
 כל נקב קפן שנעשה בידי אדם איו מלי בלמ"פ (כרתו"ס פ"ח מ"ו ד"ה אס) והרי הכא נמי במקום שנגבל
 אדם. וא"כ אפי' היה לו חוך לא היה נילל בלמ"פ. ואת"ל דיוקא נקב שאינו עשוי
 צ"ק העשוי למלאות לא שמה צ"ק (רמב"ם פ"ב מכלים ה"ג) כ"כ רגב העשוי למלאות לא שמה נקב.
 איו מלי בלמ"פ. היינו רק נקב פתוח. אבל הנקב שנגבל שאינו רק לתחוב שס לעטרף דקה.
 עכ"פ ק"ל דה"ל להר"ש דס"ל דכלי חבר נילל בלמ"פ. איכא לאוקמא הכא ביגורא של חנר.
 אלא למיר דס"ל לעיל (מ"ב) גם כלי טקס של חנר איו נילל בלמ"פ א"כ הא תינה נפסילה
 הכותל דבר ונלו. אלא הכא שכתב הר"ב שאין נלוין משוס דאין שס חוך. הרי אפי' היה
 והר"ב דהיי דטס ומלמד פסוטי כלי עץ. וכל כה"ל רק במשמין ללמ"פ וכלים ביחד
 מ"ל כלל. עכ"פ מדתוחבין שס היגורא הרי הו"ל ען המשמש את המתכת דהיינו ככלי
 י"ל הרי כבר תנין התם וכו'ן אחת אחת צפני עלמן פהרין. וא"כ הכא דנבלע האגורא לתוכה.
 יוס

חדושי מהר"י

משנה: (ת"י"ט ד"ה) היה
 עגול כ"י ולא יכולתי לעמוד
 בו עכ"ל. ויתור היא
 ואפשר לומר דיש לקיים
 לפה אמרה המשנה פי
 מרדע הר"ל במלא מרדע
 אלא פי' של פי המרדע
 הוא חסטר הדק החשוב
 בפי המרדע כפי' הרב
 ר"ע במשנה דע"ל והוא
 איו עגול כ"ש שם הר"ב
 כספר דק ואם כן דע"ר רחב
 ואיו עגול. ואף שנראה
 סרידו הר"ב דקאי על
 המרדע עצמה חורה היא
 ואפשר לומר כמ"ש וק"ל:

אחרונה

ובסיפא דנסדקה הסרידה נכנס לריך נכנס כיון דהקלוקל נכנס לריך נכנס
 מקום פתחו. ולר"י איפסא דאס היגורא בין שניהם קיל טפי דיל הכא ליכא
 שישור וזיל הכא וכו'. ובסרידה נכנס דל לאיכא שישור פי מרדע
 בטל ה"ל וכמאן לניכא כיוסי כלל דמי והרי יש כאן פתח פתוח. ויחא התמה
 ללא מני הכא נכדק החסר לנד בלא המירוח. דטלוהו משניות דכ"ה לא איירי
 אלא בקלוקל המירוח ובנוף הכלי לא איירי הכא אלא כמ"פ מני לה דכלי עלמו
 מלי בעיגול משמיו: היה עגול אין רואין אותו ארוך. דבר זה אין לו באור
 כמ"ס חו"ט. והר"ש כהן יש גופיין ה' ארוך אין רואין אותו עגול ודייקא
 עכ"ל וגם זה איו מוכן. ולפ"ד נכנסא שלפניו עגול אין רואין אותו ארוך
 נכונה היא. והיינו מדמני הכא נכדק ונכולא משניות דנסדקו חני ניקב ובכל
 דוכתא פשיטא לן דנסדק היינו כל שבו בלא חסרון כה"פ הר"ב רפ"ג דמלין
 ורפ"ו דבטרות. וא"כ יש לתמוה היכי משכחת נה שיכנס סס פי מרדע נכדק
 שלא חסר כלום. אלא ע"כ דהקדק הזה הוא כמו חוט ארוך הולך ע"פ הטור
 והמירוח. או ע"פ הסרידה והשיעור הוא אס יש בשיעור המוט כזה להקפ בו
 פי מרדע למר נכנס וזמר בלא נכנס בכל ה"פ. ובניקב לא איירי וכו' ס"ד
 דניקב בצדד מפי מרדע נמי בטל או שרואין אותו ארוך כדכורם שגם כוז משערין
 בתוין כל ש"ס נקב אס מתמתח לעשותו כמות ארוך הקוף בו פי מרדע קאי
 אבל לא לריך נקב עלמו שיכנס בו פי מרדע. קמ"ל גם בניקב השיעור שיכנס
 נקב פי מרדע והיינו דקתני היה עגול שהקדק הוא מפולש בעיגול ותמילא
 נופל כל שבחון הסדק והיינו ניקב לגמרי ואפי"ה אין רואין אותו ארוך לעשרו
 כמות אלא משערין כמלא פי מרדע. ויחא דמי משערין כמלא פי מרדע
 ככנס דהשמע דאיפסא קאי דשיעורו נכנס וזמחי לא מני לה אחרונייה בין כריסא
 ובין אסיפא. אלא משוס דבסיפא היו קולא דאיו בטל אלא נכנס וס"ד דבניקב
 דחמיר טפי לא מקלין בה כולי האי קמ"ל דאין חילוק. ויחא נכנס דבאמת
 אין חילוק אס משערין כמות מקוף או שיכנס בו פי מרדע דאידי ואידי חד
 שיעורא הוא שיהי החלל עלמו הוא הנקב. אלא שיקר אחי להשמעין דחמיר
 נמי דיו נכדק ואין רואין אותו ארוך היינו שא"ל לראומו ארוך להקופו שיהי
 מלמנו

משנה

במילא זית וכנסם משקא וכן במילא רמון. וכולו היינו שיואל הזית דרך הנקב
 וכן הרמון וכן טונס משקא שנכנס התקא אלמא דטלוהו שיעורן נכנס. הכא
 כיון דאיתרע טונס פנסדק שניהם הטור וגם המירוח אפי' בלא נכנס טונס איו
 מלי. ור"י סבר דארכה נקלוקל המירוח שס הטור יש להקל דיל הכא ליכא
 שישור וזיל הכא ליכא שישור אלא משוס דקלוקל המירוח חמיר מקלוקל גוף הכלי
 שהטומאה משכמת לפתחו הנקב לא מקלין טפי ומסתין דהיינו כשיעור הכלים
 נכנסם דוקא. וסיפא פנסדק הסרידה ס"ל לת"ק דנגנס דוקא פנסדקא כלי
 הוא ודינה ככל הכלים דנבו נכנס. ור"י סבר דסרידה שהיא כיוסי על פי הטור
 חמיר טפי שהטומאה משכמת לפתחו. אלא מה שכתבו דמדמתיין לה למילא זית
 ולמילא רמון איו מיושב דלא דמי דהתם לענין פסחת הכלי ניקב תליא בעיגול
 משמיו ולכן בעיין וז"ל שאין הכלי מחזיק ובעל השמישו אבל לענין ז"ל לא
 מלי בעיגול משמיו כמ"ס בפ"ה ת"ב. ומיכו בל"ה נמי י"ל דבניסא פנסדק
 שניהם הטור והמירוח לת"ק חמיר טפי ואפי' בלא נכנס בטל ה"פ. ולר"י קיל טפי
 דיל הכא ליכא שישור וכו' ובסיפא דנסדקה הסרידה לחוד נמד דוכתא לת"ק קיל
 טפי ובנו נכנס. ולר"י חמיר כיון דבמתקא הפתח הוא ויטומאה משכמת לפתחו.
 ועדיין לריך דקדק מ"ש דהכא ובמה"ל לקמן לריך נכנס ובכולו שיעורין
 דטומאה לא אשכחן שיעור נכנס כנון חלון שמיניו וטומאה מניב לביט פי
 שיעורן כפי' חסן בלתי אריזא איו שיעורין רפ"ו פתח דלחמיר"י וכו' שיעורין גבי
 טומאה לא אשכחן שהזכר בהם נכנס. וכלא דדוקא במירוח של ז"ל דאיירי
 בה הכא ובמתי' לקמן לריך נכנס וטומאה כמ"ס חו"ט בשם מהר"ם רפ"ה
 דהלכות רפ"ל דמדחורוייחא לא עיכא טומאה אלא דרך פתח של כלי וכל פתח
 שאין עשוי להכניס ולהוציא איו פתח דלחמיר"י גבי שגם וכו' עכ"ל וכו'ן דכל
 כלי פתוח גבי למיד פתח כחיי שהטומאה משכמת לפתחו הלכן כל פתח שאינו
 נכנס בה איו קרוי פתח כיון שאינו מכניס ומוציא אבל שגא נמקיס פתחו אלא
 ניקב דופן הכלי מלי בעיגול משמיו כדלמרי' כמ"פ. ובין רישא ובין סיפא
 ה"כ נכדק המירוח אלא דרישא הסדק הוא גם בחסר עלמו וה"כ גם במירוח
 עד הסרידה. והלכן חממיר ס"ק ולא חמיר נכנס כיון שנמקלקלו שניהם

תוספות רע"ק

פ"ב משנה: (אוח ל)
 ת"י"ט ד"ה היה עגול ולא
 יכולתי לעמוד כן הקשה
 בש"ת מנחם עזריה סי'
 פ"ה וע"ש מה שחירץ:

תו"ם אנשי שם

תו"ם ד"ה היה עגול
 כו' וז' יכולתי וקאי על
 כ"ס ל"ג מ"ט כ"ס ש"ק
 הרביעי וב"ס ש"ל כ' על
 דבריו וז"ל ולא ידענא מיל
 למר לא דמרדע לאו עגול
 מנחם אלא סגולל וארכנא
 איפסא נראה מלי הר"מ
 והר"ב דמדחוראי
 שרבו טפח וסיקפו ג"ע
 ש"ס שהוא עגול כדכור
 מנחם דרך כלל דכל ש"ס
 כקופו ג"ע ש' בו חובב
 טפח לא חמיר נכנס אלא
 בעגול מנחם כדכור כנראה
 מהאי דים של שלמה נפ"ק
 דערוצין ונכ"ד. איכתיא דל'
 הסוכסא

ח הנדר . פי עט כ"ט : נקב מצדו עט הלכה :

תוספות חדשים

משנה ח (בהר"ב סדרה) וכן ה"י אומר כו' ואין הלכה כר"ש . פי שאין חילוק בין אמצע לזמן הלך רק השיעורים שזין בכל מה שנה כאן ולכן העתיק הרמב"ם בחיבורו כפי' כיצ' מהט"מ כל המשנה . (ממסד"א ז"ל) :

אלוהי רבא

ח רש"א . ר"ש פליג ופליג ארבי יודעה וסבר דכחמנע דהיינו כפי' קול מזד דהיינו כהמזד :

תוס' אנשי שם

התוספתא סביב סדרה כ"ט חסידע יוה (הרמ"ב) התינו כה דשיעור עוני המרדע שתי אלמנע וישיב הקיפו טפח כחמנע מיה דלזו עגול ממס הוה דל"ב לא הו עוניו אלז אמצע ובל"ס ומראה דמכח נפק ל"ס פירושיה לרמ"ב כ"ס לא זו הדך שרבו כה הר"מ והר"ש וסרי דלדידה המרדע עגול ממס כדכתיבנא . פי :

ח ה"ש ר"ה וכן ה"י אומר כו' תמונתו משהו פי' לא להגדירה לי כוונתו ומ"ש וא"י יס לפרש דה"ק כו' כן ה"א כפי' הכוון כמ"ס הר"ב דר"ה נקב כו' דכל ה"י שיטרי כשפסחה הסתימה כשפחה . (ב"ר) :

ח תנור שניקב משינו . פי' הר"ב הוא הנקב שטושין כו' ועיין כפ' ללעיל משנה ז : [שיעורו מלא כוש . עיין מ"ס ברפ"ה דלהלות] : שיפון . [כ' הר"ב] וינ"א בלעז . והמיהי דברש כלאים לעזן כן שכולת שועל . ולשיפון מפרש סוגל"א . וכן כפי' רש"י כפ"ב דפסחים דף לה . ובפי' הרמב"ם דהכא . מפרש ג"כ דשיפון הוא וינ"א ובמקלת ספרים מכיים כה והוא מין ממיני השעורה . כמו שזארט פטמים . ע"כ . וקשה דבהדיא כתב בר"ש כלאים דשיפון מין חטים ושכולת שועל מין שעורים . אך כפי' דמחמת מ"ז כתב דשכולת שועל ושיפון שני מיני שעורים . וס' מפורש ג"כ כפי' הר"ב דשעורים מלטרפים עס הכל . חזן מן החטים לפי שכולן מין שעורים הן . וכן בר"ש מסכת תלה :

ואין הלכה כר' יהודה : ח שנקב מעינו . עין של חטר הוא הנקב שטושין כו' כרי שילא ממנו העטן . ומרשו עינו צטיט וסתמוהו ויקב אח"כ במקום המרוח : נכנס ויוצא דולק . שהנקב רחב והכוש נכנס ויוצא צריח : ניקב מצדו . של עין : וכן היה אומר במגופת החבית . וכן היה ר' שמעון אומר ככל הני . דדיס מן האמצע נכנס . ומן הלד אינו נכנס . ואין הלכה כר' שמעון : מלא מיצה שניה של שיפון . מלא קשר שני של קנה . של שיפון . שהשני דק מן הראשון ועבה יותר מן הג' . שהקנה עב מלמטה ומתקדקדק ועולה

נכנס : ח תנור שניקב מעינו (ט) . שיעורו מלא כוש . נכנס ויוצא דולק (ח) . רבי יהודה אומר שלא דולק . ניקב מצדו (ט) . שיעורו במלא כוש . נכנס ויוצא שלא דולק . ר' יהודה אומר דולק רש"א מן האמצע נכנס (ט) . מן הצד אינו נכנס (ט) . וכן היה אומר במגופת החבית שניקבה . שיעורה מלא מיצה שנייה של שיפון (ע) . מן האמצע נכנס . מן הצד אינו נכנס . וכן היה אומר בחצבים גדולים (ט) שנקבו . שיעורם

ובן היה אומר בחצבים גדולים . לכאורה תמונתו משונה . שיש להן לרדים בולטים . וא"כ יש לפרש דה"ק במגופת חצבים גדולים : לשאר

מלאכת שלמה

קרני מולא וכל חסדו כליץ הסדה חרנומו כמולא דחקלא : וכן היה אומר במגופת החבית וכו' . פי' אכל רבנן ס"ל בין במגופת החבית בין בחצבים גדולים שזה האמצע לזן הלד דבמגופת החבית שיעורה לעולם מלא מילה שנייה של שיפון וחצבים גדולים נמי שיעורם לעולם מלא מילה שנייה של קנה

בו עז

(ח) ויש לעיין בזה מוצא במשנה זו . דכן אמת פשוט שכל השיעורים שזכרו בפרקן בזה אינן הלממ"ס אלא שיעורי חכמים כן . אם מחשב נקב או פתח . ולפיכך אף דלין להקשות מה ראו חכמים לשער נקב כסירה בשליש טפח . ובנקב שבעין שיעורו לכ"ע בכוס . שהוא ודאי פחות יותר משליש טפח . ד"ל בכל כה"ל כל שיעורי חכמים כן הוא . לפי אומר דעתם הקדושה . שראו לשער נקב . וכל כו' הא במולא ממך לא תדרוש ואין נעזי פישו לשאלו מה טעם יש לרבותיו דבכר לחלק בין השיעורין של זה וזה . ובפרט דהכא מהכחבר קאת גס לפי קוצר דעתו דראוי שלא יהיה שיעור נקיבה שניהן שזה . דבכסירה שיהא בעליונו של תנור כל נקב שיש שם הוא משום פתח . משום דפתח התנור בעליונו הוא . ולפיכך כל נקב שם לריך מרחב רב אכל בעין שהוא מן הלד שבתנור . שיעורו צביטול למ"ס שם בשיעור נקב . שהוא פחות משיעור

והר"ב אומר מהאמצע דקאמר ר"ש היינו שניקב הפתח שהוא הפתח . ומאז דקאמר . היינו שניקב התמיד . והוא המרוח שמהכר (עב) קשר ב' של קנה שכולת של שיפון . והוא רחבנען . וקשר זה הוא דק יותר מקשר התחתון שסמוך לשיקרו . אכל עב יותר מקשר הג' שלמעלה מהאמצעי . שסמוך יותר להשכולת . ונ"ל דמדברילין לניקב היין מהחביות ע"י קנה השכולת . כשרואין לעטום היין שבהן . וכ"כ מכרין יונקין ע"י קנה סוף . להכי משערין בשיעור נקיבתו בכל א' כפי העורגל זו : (עג) מגופת כרין גדולים כשפחמום כמ"פ ומרחם צטיט לכתמן . כבתנור

משנה אחרונה

הפתח של העין הוא למעלה כמו פתח התנור שמימיהם וכן נראה שדרך הפסן היוצא לימשך למעלה ולא כמ"ס חו"ע רפ"ה דלהלות בשם כף נחת שדרך פתחו הוא מן הלד מפני הנשמים והרוח ומכאן הנקב של עטן מלמעלה ע"כ ולמה יפשו מלמעלה כיון שמתקין אותו . ומ"מ גם לכדוהו הנקב של עטן מלמעלה ושם הוא המיזוח . והשאה קאמר שאם הנקב מן הלד בדופן העין שלא במקום המיזוח . והכי דין זה נקב שכלי שלא במקום המיזוח דלמרי' בס"פ דחליא צביטול שמישו . ובספ"ה חקן בני נקב התנור ומהו יאה נקב כדי שיא' ט האור . והיינו דפליגי בה הכא . מ"מ סבר שיא' ט האור עלמו היינו שלהבת שאינה נלחט בעץ והלכך לא לריך שיא' הטע דולק שאם יוצא האור בלא כוונת היינו ציטול שמישו . וכ"כ סבר שיא' האור עם האור המולא מאש וס"ל בעי דולק . ודרא"ש מפרש ניקב מלזו היינו מלזו של המיזוח ועד השאה מיירי צביטול במקום המיזוח בלמלס והשאה איירי שניקב בלזו בתקום שהמיזוח דובק לעין . ולשיטת דמחנ"י הכי משמע דקאמי נקמון מן האמצע נכנס ומן הלד אינו נכנס . ולא אמת מלמעלה ומן הלד משמע שכולו צרוח אחת . ומ"מ טבל ג"כ לפרש כדפי' דכל שחזן לפתח הוי כניקב דופן הכלי שלא במקום המיזוח : ר"ש אומר מן האמצע נכנס מן הלד אינו נכנס . נראה שמימיהם נכנס ומן הלד כדפי' דכל שהנקב שלא בתקום המיזוח הוי כניקב דופן הכלי שיהא צביטול שמישו ובתנור כדי שיא' ט האור . וא"כ לא איכפת לן נכנסת או לא כיון שהאור יוצא היינו ציטול שמישו וס"ל כמ"ק דלעיל דלין לריך מן האמצע צו האור . ומ"ק ור"י ס"ל דכלל נכנס לא סגי דאם אינו נכנס דרך שם לטורר לכניסם עליהם אין זה דופן התנור : וכן היה אומר במגופת החבית . הכא משמע

תפארת יכין

העקים לתוך חלול התנור : (סו) עין התנור הוא כעין לואר חלול שהעטן יוצא משם . וגם סס לריך לכתמו צטיט כשרואה שילול כמ"פ . ומיירי הכא שסתמו וחזר ומתקב שם בלמלע המרוח : (סח) היינו שיעור גדול יותר שלא יכבה הטע כשיוצאו (ק) : (סז) של העין . דהיינו שסדק בין המרוח וכותל העין . או שסדק העין עלמו שם : (ע) ר"ש ס"ל גם בעין ובמרוחו . דס"ל לר"י כסירה ובמרוחו שלה . דבהרואייה אס נקב בלמלע דהיינו שניקב בהמרוח עלמו . לריך שיהיה הנקב מרווח . דהיינו אס ניקב מרוח שבכסירה לריך שיהיה כבדי שיכנס שם המרדע . ואם צמרוח שבעין לריך כרס שיכנס שם הטע . אכל דולק א"ל כלל לרידיה : (עא) היינו כשיניקב חרס הסירה עלמה או חרס העין עלמו אז סגי כשיניקב כן וכלן מלמלס כרוחב מרדע או טס . דס"ל לר"ש דבשיקן מקליקן צמרוח וס"ל שריך נקב יותר מרווח . דל"כ יכול כנקל לכתמו ע"י שמיצן בלכעזו על המרוח הך . [כך כ"ל . ולר"ב אומר מהאמצע דקאמר ר"ש היינו שניקב הפתח שהוא הפתח . ומאז דקאמר . היינו שניקב התמיד . והוא המרוח שמהכר (עב) קשר ב' של קנה שכולת של שיפון . והוא רחבנען . וקשר זה הוא דק יותר מקשר התחתון שסמוך לשיקרו . אכל עב יותר מקשר הג' שלמעלה מהאמצעי . שסמוך יותר להשכולת . ונ"ל דמדברילין לניקב היין מהחביות ע"י קנה השכולת . כשרואין לעטום היין שבהן . וכ"כ מכרין יונקין ע"י קנה סוף . להכי משערין בשיעור נקיבתו בכל א' כפי העורגל זו : (עג) מגופת כרין גדולים כשפחמום כמ"פ ומרחם צטיט לכתמן . כבתנור

מעלמו הוא מוקף וחסר נמי הך שיטורה מפלס ה"פ כמו צנסדק אף להקל צנסדק הסירה דבעי נכנס וס"ה לחסר : ח שיעורו מלא כוש . ושיעור כבות ה"י ידוע להם . וה"ל אשכחן כפי' בתרא דננטיס בני פן ארו עניו כרניס כרע המזה וכתב הה"א שיעור הכרע ה"י ידוע אלס . ומשמע דשיעור הטע זמר קונא משיטור פי מרדע דלעיל כמו שפתחו של עין קטן מפתח התנור והר"ש מתחני' דלעיל הביא מן הספרי כיסוי כדי יין וכדי שתן וביקוי ספיחים ככל שבו כ"כ : נכנס ויוצא דולק ר"י אומר שלא דולק . לעיל צמור פליגי אי עינן נכנס והכא ככ"פ כפי' נכנס משום דהכא הנקב שבעין מביא הסומאחא לתנור והאין ק"ל הסומאחא תשכמת לפתחו והכא פתחו של תנור מוקף ג"פ והאחי התנור עתה צנסדק שבעין . ואין לומר דהעין מביא הסומאחא לתנור משום יד . דנר זה צמלוקת שתי יוש מהמפרשים קוברים אין יד ככ"ה להכניס לזה עדיק מנבו כמ"ס כפי' ובכמה דוכחי ובכפ"ה דלהלות כהגנו דחנאי דחתם פליגי בה . ואי משום המשכה שדרך הנקב היוצא מן התנור לעין נכנסת הסומאחא . הא בעינן שיא' צחור פותח טפה כלפילי פ"ה מ"ו וכ"כ חו"ע רפ"ה דלהלות בשם הר"א"ש ומח"ס . והכא קא פסיק ותמי ומשמע דככל ענין מביא הסומאחא . והלכך בעינן הכא הטע נכנס ויוצא דולק והייט שדרך העין נכנס הטע לתנור להדליקו באש של התנור והשאה הוי פתח העין כפתח התנור . אלא דמ"ק מצריך נמי שיוצא דולק כדון פתח טעשו להכניס ולהוציא . וכ"כ סבר דל"כ יוצא דולק דבתנור שבעינן להכניס שם פ"הם להסיק התנור אכל אין דרך להוציא דולקין מן התנור והלכך חשיב שפיר כפתח התנור : ניקב מלזו . פי' הכ"כ מלזו של עין וכ"כ הר"ש . משמע דעד השאה איירי שניקב המיזוח שפחתו

וטולה. שיפון. וייני'א בלע"ו: לשאר משקין. כגון שמן דבש וחלב: אפילו כל שהן שומאים. אפי' נקב כל שהן. אין מליגין בלמיד פתיל וטמאים: שלא נעשו בידו אדם. שלא נקבו במתקין.

לשאר משקין. פירש הר"ב כגון שמן דבש וחלב לשמרו דבמ"ב פ"ג. דשל שמן דק משל יין וה"ה לדבש וחלב לפי שהיו במקלות הארלות עב יומר. [ומכאן מוכח שהדבש הרלון צו לפעמים

המשקה שטושה ממנו [שקורין מעד] שהרי כזאן מוכרח לפ' כן ותסמיטן למ"ש בפ"ב דקדושין מ"ב]: אפי' כל שהן. פי' הרמב"ם בטובם משקה: שיעורן

נקבו העשירי. לפי ס' פ"ג ופי' פ"ג. מ"ח ע"ה ע"ה ופי' פ"ג פ"ג פ"ג פ"ג

תוספות חדשים

בתי"ש ד"ה לשאר משקין כו' משל יין כו' קשה דל"ה העטם היו דהיו עב יומר ה"ל לשער בין בנכנס יין ועוד לכ"ט דבש חלב דס' ט"ל עב"ס מ"ין כדליתא פ"ג דמשקין משנה ב' ופ"ה ד"ו ככונם משקה דהמא קמי ש"ה משקין וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מהמ"ט וז"ל דהעטם הוא דלדק הוא לפעמים כך ככלים אלו ל"ן חפיו ניקב קמ" (מחמיר"ם וז"ל)

אלוהו רבא

בבב דנכ"ס אמרי"ם כו"ן שיעור ל"ן. שהנקב פונס את היין ולא ניחא ליה כנב. אכל בשאר משקין שהנקב טוב לכן שיכנס האויר והאוויר יפה לכן וניחא ליה כנב. אפילו כ"ס: אבל אם נבש בידו אדם אפילו כ"ס שומאים. אפילו כ"ס בידו הוא עומא אלא שהנקב נבש בידו אדם אפילו כ"ס והכא דליתא הא קא נקב ל"ה ואל ניחא ליה:

המשקה שטושה ממנו [שקורין מעד] שהרי כזאן מוכרח לפ' כן ותסמיטן למ"ש בפ"ב דקדושין מ"ב]: אפי' כל שהן. פי' הרמב"ם בטובם משקה: שיעורן

ברא ע"ה) בזמן שלא נעשו ע"ה) בידו אדם. אפי' כל שהוא שומאים ע"ה) העשירי לאוכלים

שיעורם מלא מיצה שנייה של קנה. מן האמצע נכנס. מן הצד ע"ה) אינו נכנס. ברא ע"ה) בזמן שנעשו ע"ה) ל"ן אבל אם נעשו לשאר משקין. אפילו כל שהוא שומאים ע"ה) (ע"ה)

אלא מאלוהו: נקבו העשירי לאוכלים שיעורו בזיתים. שהם מייירי כשנפחת הכלי עלמו וניקב. וכל הנך שיעורים דלעיל כשנפחתה סתימה כשנפחתו: שיעורו

ברא ע"ה) בזמן שלא נעשו ע"ה) בידו אדם. אפי' כל שהוא שומאים ע"ה) העשירי לאוכלים

שומאים. כד מלתי מונה ע"ה) הרב בללאל אשכנזי ז"ל בשתיים: אבל אם נעשו בידו אדם אפי' כל שהן שומאים. פי' אפי' נעשו ל"ן:

מלאכת שלמה

והכ"ל הוא בין לרצון בין לר"ש ומ"מ קשיא לר"ע דמ"ש שאר משקים דמחמירן כבו ספי מ"ין. וע"ן במ"ש לעיל פ"ג ס' ב': אפי' כל שהן

יבין תפארת ישראל בועז

משיעור פתח (וע' שבת ל"ו א' חוס' ד"ה לעיל). אולם או קשה הא קשה ל'י. למה לא הסו הכמים מדותיך במרוח שבו ושבו. דמ"ש במרוח של סרידה. שהחמירו רבין נקיבותו ויחב נקיבות הסרידה עלמם. ומ"ש במרוח של עין שהקילו נקיבותו יותר מנקיבת העין שגדלו. ור"ב י"ם להקשות לר"י איפכא. ור"ו מ"ה כשהנקב סרידה נוסף למחמיר בה ר"ה ספי מחמיר. ולר"י דלדרידה שיעור נקיבותו לרבין נכנס. ולר"י כני בשלא נכנס. ומ"ש בנקב עין דמקיל בה ר"י עפי מהחמים לדרידה כני עס כשנכנס שלא דולק ולר"י לר"י שיעור נקיבותו כשנכנס דולק. והמחמיר ראי' אור כמלא מחט סדקת. אשר הראי' ה' כפי הראוי לעיני הסרוטות. דלפעט"ד לפמ"ש לעיל דלרבין דוקא בנקב שברירדה שהוא בעליונו של חמור. להכי כל נקב שבעליונו של חמור. משום פתח הוא. להכי לר"י נקב מרווח. אבל נקב שבעין שהוא חס' האד. רק מטעם נקב. מתבטל המ"ש. להכי כני כ"ס. וכמוש"ל בשם תוס'. ולר"י דוקא בנקב סרידה ששיעור נקיבותו גדול דהיינו שליש ספח. להכי די לן בקולא זו. ולא נקל ביה ספי שיפער נכנס. אלא כני כשקרב להיות כשיעורו הראוי. דהיינו אפי' בשלא נכנס. אבל בעין. דמחמירין בה כדלד ששיעור נקיבותו קטן. דהיינו כמלא כוס. להכי מקלין בה כדלד. ואמרין שר"ך שיהיה נכנס דולק. ולרבין כל מקום שמקלין בשיעור הנקב. כב"ש. מקלין נמי בכניסת השיעור. וכל מקום שמחמירין בשיעור הנקב כב"ש. מחמירין נמי בהכנסת השיעור. איבגם פלוגתאם במרוח חלון וכו'. לרבין דוקא במרוח של סרידה שהיא בעליונו של חמור. שהחמירות עולה לשם ומתייבש מי' המרוח מהר. וע"י כרגע יתרחב הנקב עד שיהיה כשיעור הראוי לו. להכי ס"ל דכני עס אפי' כשהוא רק קרוב לשיעור הראוי. דהיינו במדרע של נכנס. וכמו שזמניו שיעורו כפריסת סרכת הריאה. דמדאסוף לניקוב של חמור שאין חמירות התור עולה לשם כ"כ בחוקו כמו למעלה. ונס שיעור יותר מהשיעור הראוי עס. דל"ל מדרעיו רך והנקב קטן יכול לסתמו בקלות ע"י שימשך אלבעו עס וכל זה לרבין. אבל לר"י איפכא מהסתברא. כן גדול כשליש ספח להכי דוקא בסרידה עומה שהוא חרס קשה. ולא יחס נקב שבו בקלות. להכי אמרינן דכני בה כשהנקב שבה קרוב לשיעור הראוי. אבל נקב שברוח עס. מדיכול לסתמו בקלות ע"י מיעור אלבעו על הספי להכי לר"י שיהיה הנקב מרווח כדני שיכנס עס המדרע. דל"ה לא יחס הנקב ע"י מיעור אלבעו. דל"ל כפתח כחוס דמי. משי"א נעין וכמרוח שבו. רק בעין עלמו לשיעור נקיבותו זוסר. דהיינו כמלא כוס. והחרס קשה ולא יתרחב נקב שבו מעלמו. יותר ממה שהוא. להכי מרינן שיהיה כשיעור שיכנס עס הכוס דולק. אבל במרוח עס. מדכ"ל כרגע יתיבש ויתרחב הנקב שבו יותר כדני להכני עס כוס דק דולק. שא"ל התיבשות

משיעור פתח (וע' שבת ל"ו א' חוס' ד"ה לעיל). אולם או קשה הא קשה ל'י. למה לא הסו הכמים מדותיך במרוח שבו ושבו. דמ"ש במרוח של סרידה. שהחמירו רבין נקיבותו ויחב נקיבות הסרידה עלמם. ומ"ש במרוח של עין שהקילו נקיבותו יותר מנקיבת העין שגדלו. ור"ב י"ם להקשות לר"י איפכא. ור"ו מ"ה כשהנקב סרידה נוסף למחמיר בה ר"ה ספי מחמיר. ולר"י דלדרידה שיעור נקיבותו לרבין נכנס. ולר"י כני בשלא נכנס. ומ"ש בנקב עין דמקיל בה ר"י עפי מהחמים לדרידה כני עס כשנכנס שלא דולק ולר"י לר"י שיעור נקיבותו כשנכנס דולק. והמחמיר ראי' אור כמלא מחט סדקת. אשר הראי' ה' כפי הראוי לעיני הסרוטות. דלפעט"ד לפמ"ש לעיל דלרבין דוקא בנקב שברירדה שהוא בעליונו של חמור. להכי כל נקב שבעליונו של חמור. משום פתח הוא. להכי לר"י נקב מרווח. אבל נקב שבעין שהוא חס' האד. רק מטעם נקב. מתבטל המ"ש. להכי כני כ"ס. וכמוש"ל בשם תוס'. ולר"י דוקא בנקב סרידה ששיעור נקיבותו גדול דהיינו שליש ספח. להכי די לן בקולא זו. ולא נקל ביה ספי שיפער נכנס. אלא כני כשקרב להיות כשיעורו הראוי. דהיינו אפי' בשלא נכנס. אבל בעין. דמחמירין בה כדלד ששיעור נקיבותו קטן. דהיינו כמלא כוס. להכי מקלין בה כדלד. ואמרין שר"ך שיהיה נכנס דולק. ולרבין כל מקום שמקלין בשיעור הנקב. כב"ש. מקלין נמי בכניסת השיעור. וכל מקום שמחמירין בשיעור הנקב כב"ש. מחמירין נמי בהכנסת השיעור. איבגם פלוגתאם במרוח חלון וכו'. לרבין דוקא במרוח של סרידה שהיא בעליונו של חמור. שהחמירות עולה לשם ומתייבש מי' המרוח מהר. וע"י כרגע יתרחב הנקב עד שיהיה כשיעור הראוי לו. להכי ס"ל דכני עס אפי' כשהוא רק קרוב לשיעור הראוי. דהיינו במדרע של נכנס. וכמו שזמניו שיעורו כפריסת סרכת הריאה. דמדאסוף לניקוב של חמור שאין חמירות התור עולה לשם כ"כ בחוקו כמו למעלה. ונס שיעור יותר מהשיעור הראוי עס. דל"ל מדרעיו רך והנקב קטן יכול לסתמו בקלות ע"י שימשך אלבעו עס וכל זה לרבין. אבל לר"י איפכא מהסתברא. כן גדול כשליש ספח להכי דוקא בסרידה עומה שהוא חרס קשה. ולא יחס נקב שבו בקלות. להכי אמרינן דכני בה כשהנקב שבה קרוב לשיעור הראוי. אבל נקב שברוח עס. מדיכול לסתמו בקלות ע"י מיעור אלבעו על הספי להכי לר"י שיהיה הנקב מרווח כדני שיכנס עס המדרע. דל"ה לא יחס הנקב ע"י מיעור אלבעו. דל"ל כפתח כחוס דמי. משי"א נעין וכמרוח שבו. רק בעין עלמו לשיעור נקיבותו זוסר. דהיינו כמלא כוס. והחרס קשה ולא יתרחב נקב שבו מעלמו. יותר ממה שהוא. להכי מרינן שיהיה כשיעור שיכנס עס הכוס דולק. אבל במרוח עס. מדכ"ל כרגע יתיבש ויתרחב הנקב שבו יותר כדני להכני עס כוס דק דולק. שא"ל התיבשות

כבתור וחביוה לעיל: ע"ד) ולרבין דוקא בפה החמור ובעינו מהלקין בין מן האד לאמלעו ומטעמא דאמרן. אבל כוליהו אחריתא אין חילוק בין אלבעו למן האד. אלא בכל חד וחד. לר"ך שיהיה הנקב מרווח כדי שיכנס בו הדבר הקבוע לשיעור: ע"ה) האו ד"ל. וכ"כ ד"ל דוקא בחר הכי ד"ה היא. וה"ק ד"ל ששיעור נקב שבע"מ שחביות הוא כמולא מילי*). ובחביוה גדולים כקנה: ע"ה) החביות והכדין: ע"ה) דוקא בין דמפיג ריחו. ולא ניחא ליה בנקיבת הכלים ההם. להכי כל שאין הנקב גדול כשיעור האמור בו דלא חזי כל קד להשתמש בהכלי. אלא קטן ממנו. לפיכך אף שמוכרח להשתמש בו. אפי' לא ניחא ליה בנקב. מדע"כ מפיג הריח ממס. להכי כשהוא דמי. אבל כלי של שמן דבש חלב ומים. שהאור יפה לכן ניחא ליה בנקב. ולהכי גם כ"ס דהיינו בטובם משקה כני דלהבטל המ"ש שבהן. [גי'א]: ע"ה) שבע"כ ממוהרין ל"ן שיעורן כלעיל: ע"ה) הנקבים שבמרוח: א) ר"ל במהטון. פא) ג"ל דמולא נקט קד ד"ל חר צבא דסיפא בכלי עלמו שניקב. ש"מ דרק בהגך דלעיל דמייירי שניקב האמיר או הפתיל ים חילוק זה בין בשניקב כבונה או לא. אבל כלי עלמו שניקב אין חילוק זה. אלא אפי' שלא כבונה. אם לאוכלין שיעורו כביות. ואם למשקין ככמולא משקה [וכן משמע מהרמב"ם פ"ג משי"א ה"ג. ואין להקשות מזה על מהר"ם ע"י מ"ש לעיל רמ"י פ"ה מ"י ד"ה אס]. ע"י מ"ש ב"ר בטעמו אהנות פ"ה ס' ב' למרן קשיא זו: א) לעיל מייירי שניקב האמיר או הפתיל. אבל הכא מייירי בשניקב רק דופן

* כ"ל על שיעור ונתניהו גדולים כמולא מילי על קנה

כנקב דמי [חולין מ"ו א' וחוס' עס) מש"א"ב במרוח העין שהמרוח מהלך הנקב עס ב"ל זוסר בשיעורים. להכי אדרבה הקילו בנקיבותו. שיהיה קלת בקלות ע"י שימשך אלבעו עס וכל זה לרבין. אבל לר"י איפכא מהסתברא. כן גדול כשליש ספח להכי דוקא בסרידה עומה שהוא חרס קשה. ולא יחס נקב שבו בקלות. להכי אמרינן דכני בה כשהנקב שבה קרוב לשיעור הראוי. אבל נקב שברוח עס. מדיכול לסתמו בקלות ע"י מיעור אלבעו על הספי להכי לר"י שיהיה הנקב מרווח כדני שיכנס עס המדרע. דל"ה לא יחס הנקב ע"י מיעור אלבעו. דל"ל כפתח כחוס דמי. משי"א נעין וכמרוח שבו. רק בעין עלמו לשיעור נקיבותו זוסר. דהיינו כמלא כוס. והחרס קשה ולא יתרחב נקב שבו מעלמו. יותר ממה שהוא. להכי מרינן שיהיה כשיעור שיכנס עס הכוס דולק. אבל במרוח עס. מדכ"ל כרגע יתיבש ויתרחב הנקב שבו יותר כדני להכני עס כוס דק דולק. שא"ל התיבשות

משנה אחרונה

אכל גיין כיון דניקב כל שהו מפסידו שיפון עממו וריתו והכל תקפידין כוס דל"ה לא ניחא ליה והלכך לא תסתמא בכל שהו. ומ"ש הרמב"ם כל שהו היינו בטובם משקה. משום דלא אשכחן בשום דוכתא דפחות מכוונם משקם משיב נקב כד מלענין גי'סערא כדאמר בקוף המלטיע ומ"ה כמגורו כתב כל שהו סתם. וכן פירק כמו שפירש לקמן: ב"ד"א בזמן שלא נפשו בידו אדם. כל החילוקים האלו אינם אלא בניקב הנירוח. אבל ניקב גוף הכלי לענין סהרת הכלי ששיעור המפורש רפ"ג ובסמוך כ"ס. אין חילוק כ"ל דלפי' בידו אדם אינו סתור כ"ס כיון שלא נעל חמיתו והיינו דלא מני חילוק זה ההם: ניקב"ו. פי' הר"ב השתא מייירי בניקב הכלי עלמו וכו'. מלחן קשה לפי' הרמב"ם דכל שהוא דקמני לפי' היינו בטובם משקה וא"כ הא דקמני לעיל ד"ל בזמן שנעשו ל"ן שיעורו כמלא מילה ולשאר משקין כ"ס. אין חילוק כ"ל דלפי' בידו אדם אינו סתור כ"ס משקה. והיכי מני הכא כנוף הכלי הנשוי למשקין שיעורו ככונם משקה. וגי' מירות שיעורו כמלא מילה ויח"ל אפשר דנקב המירות קל מן הנקב שנוף הכלי. והא מקום המירות חמיר שהסומאחא משכמת לפתחו. וכנ"ל פירק דכל שהו דלפי' אינו כ"ל אלא כ"ס ממש כשפירא דמתי"ו וכנ"ל ג"ל הרמב"ם במרוח כדפי' נעיל

היון סב"ח. ע"ש סב"ח ה"ג
ל' ב' במה מקיפים. תוס'
ע"ש ע"י ד"ר וילנא. י"ח ע"ש
פ"כ"ג ה"ה :

תוספות חדשים

[בר"ב סוף ד"ה]
ר"א כו' ואין הלכה כר"א.
וכ"כ הרמב"ם משמע
מדברי"ם דכפוי מציל בכל
הכלים אפי' בבית ואינו כן
דהא כפ"ל מע"מ ה"ג י'
פסק גבי חניית כפ"ל על
פיה אינו מציל אפי' מירוח.
דמשמע גבי כלי חרס מורה
ח"ק לר"א. והא דהיו
כפויים על פיהן מצילין כו'
לא קאי אלא כפ"ל אפי' מירוח
כלים ע"כ כפ"ל אלא אפי' מירוח
הכ"כ בעל תו"ש פ"ל העיר
מוה: [תו"ש ד"ה] חוץ
מכ"ה כו' כמ"ס ס"ו.
ע"ש שסק"ס דריב אר"ב
ולמ"ס התו"ש פ"ה דהלכות
מ"א בשם מהר"ם לחלק בין
למירוח פתיל לאלה. דבני קדרס
דקוי הפסד מרובה לא
גזרו אלא כפ"ל ע"כ. משא"כ
הכ"כ לנע"ן ע"ש דהוה הפסד
מועט שפיר גזרו אפי' כפ"ל
חבר. לת"מ וכבר נתבאר
בזה ע"ש דלעיל: [לפנינו לא
נמצא ע"ש]

חדושי מהרי"ח

[תו"ש ד"ה] ר"א כו' ויש
לפרש ע"כ. ונראה
לי דדוחק לפרש כן דהלא
הצמיד לפי דבריו רואה
הקרקע מונח על פניו
כדרכה ונ"ל דה"ל ולא
צמיד פתיל על גבי פ'
דכתיב השולים שהוא גב
הכלי הוא נעשה לו צמיד
פתיל בלתי רואה על גבי
בלתי מכה כדבר נעשה
הצמיד וק"ל :

תוס' אנשי שם

ד"ן אמת וכדכ"ז ע"י ה"ה
ב"ש הרי"ם משום דהוה דף
הוא ולא כלי ואין כלים חק.
(ע"ה): תו"ש ד"ה ר"א כו'
כדי התיקו הרמב"ם כו'.
לא לאימרת דהרמב"ם פסק
במחוק כר"א דמיהבא חקוי
אלא שהוא מ' דהדיחה
דולא ע"ש ע"ג אמיית היא
ורבנן ממי דכ"ה ל"ה ומאי
דאמור רבנן מצילין כל
לי שתחתין עד הפסד ללא
בזויה ל"ס הוא דז"ה לא
מיקרי כפ"ל אלא בחזרת
אלא שאה"ן מצילין ומייתי
בכל שאר הכלים חוץ מכי"ת
וכ"ז בנ"ר וי"פ בפירושו
הכ"כ וע"י ע"ש בב"מ ומ"מ
רבינו התו"ש ז"ל קור' עובד.
(ע"ה): ב"ב ב"מ היינו כמו
פ"ה ח"ה"ה כדמור היינו ש"ס
סו"ר עשושין ממנו לנע"ן
וכ"ה. (ע"ה):

רבי אליעזר מממא. פי' הר"ב קסבר כפוי כו' שנאמר למיד פתיל
עליו. ולא על גבו. כד שטי בספרי פרשת חקת. וכן העתיק הרמב"ם
בפירושו ובהבורו. ויש לפרש על גביו. שאינו מוכב על הכלי. אלא
על הלמיד פתיל עלמו: ולומר שהוא מהופך מכדרכו. שדרכו
להיות על הכלי. ועשקו מהופך שהכלי
עליו. ומנחא כליהו הלמיד מוטל על
גבו. כלומר ולא על פניו שהוא כפי
דרבו: חוץ מכלי חרס שאינו מציל
כו'. כתב הר"ב משנה זו לאחר חזרה
כו' הר"ב. ומכ"ה וכלי של ע"ה. והוא לפי
שיטתו שכתבתי בפרקין דלעיל [משנה]
ב ד"ה הסוגיות] אבל לטעם הרמב"ם
והר"ב. אף בשל חבר גזרו. כמ"ס
ע"ש. והארכתי ב"ס דספ"ק דעדינות:
ב ובגפ"ס. פי' הר"ב מין סיד
כו'. (ה) וכלע"ז י"ס. כ"כ בספ"ה דפרה: ובצואה. הוא מני
הלכותין כולם. הרמב"ם: וברד"ת. פי' הר"ב כחשת חרסית
כו'. כבר כתבתי בזה בספ"ו דחולין: ובבל דבר המתמרח. כל
מה שימרח ציד ויתפשט על מקום הרבץ [בז] מהכלים. כמו מני
החמר. ומיני השרף. והלעיסות כאשר יולבו בזים. הרמב"ם.
לא הוכשרו כו'. גזירה שמה יוכשרו כו'. [והיינו דתנן שלא יבואו
דמשמע מיניה דליסורא עטבדי א"ס יבואו כו'. והל"ל שמה יבא כו'.
(ה) ג"פ

רבי אליעזר מממא. (על הכל מצילין א)
חוץ מכלי חרס (ב) שאינו מציל. אלא על
האובלים ועל המשקין. ועל כלי חרס (ג):
ב במה מקיפים (ד) בסיד ובגפ"ס (ה) בזפת (ו)
ובשעוה בשיט ובצואה בחומר ובהרסית (ז).
ובכל דבר המתמרח. אין מקיפים לא
בבע"ץ (ח). ולא בעופרת. מפני שהיא פתיל (ט)
ואינו צמיד (י). אין מקיפין לא בדבילה
ח"ב. ב ובגפ"ס ד"ה ובגפ"ס וד"ה וד"ה ובגפ"ס. ע"ש מורה

מלאכת שלמה

בספ"ק. הר"א ז"ל (*): ב דה"פ כד מלאחיו מוקד: שהוא פתיל ואינו
צמיד. שאינו מתמרח ויפרד מן הכלי וכזה ה"ר שמשון ז"ל ואם עשאו לחוק
ה"ו מציל ע"כ: אין מקיפין לא בדבילה שמינה וכו'. ועלה עובד קמ"ל
ד"ה

בועז

פי' (א) ולרמב"ם (פ"ה מנו"מ ה"ג) אפי' כשאין ממורה כפוי בקרקע
מציל כלי כפוי על התחתון. אם חלול הכלי הוא עפ"ה על שפת
דלא מציל מטעם אהל. וכן אוקמה רח"ו"ם למשנתו. וגם באהלת (פ"ה)
מ"ו ד"ה עמוד שאין) כתב כן. אבל כ"ה ללא שייך מציל מטעם אהל.
רק משום מ"מ. להכי גם לת"ק דר"א אפי' ממורה בזים בחרץ אפי'
מדכחיז מ"מ ע"ה. ולא מצילת תחתיו או מהלך. כד כתב הרמב"ם ע"ש.
ואני בעיני לא זכיתי להבין לפ"ו דברי החוספתא (ב"ק דכלים פ"ו) דמייתי
פלוגתיהו דרבנן ור"א בחזית שמרחה שפתותיה בזים בקרקע דלרבנן מציל.
ור"א ס"ל דכפוי אפי' מ"ו. והרי כל חזיות של חרס הוא אלמא דגם כ"ה פליגי.
וע"כ בממורה בקרקע מציל לרבנן. אבל איל"ק לרמב"ם דל"ל לרבנן
בשאר

אחרונה

נעמא ביד פ"ה. והבא נמי איכא למידק כלי עץ הסהרים דמשיב לעיל בין הנאים
בחדה דמפרש הר"ב וינין פשוטי כלי עץ כיון דשיין בהו מדרס אמתי מצילין
הא איכא בהו נמי כד תשא"ב גופא שמה נעמא במדרס ביד מ"ה. וז"ל דנאים
בחדה אין כפין דין מדרס דלא כמ"ה הכ"כ פכ"ד מ"ב אלא דמפרש ע"ש בנ"ר
הפרק והיא שעת הכמב"ם. ופשוטי כלי עץ נמי כפ"ל פשוט שאינו לי ג"כ
אין בו דין מדרס כמ"ל. ופשוטי אפי' דהיו בכלל כלי עץ הסהרים לא כד
נה מדרס כיון שמיחדת לפרקמטיה א"ל עמוד וכו' וכן כלי שניקב כד
ספרתו כיון שפ"ה עדיין לחשימם כל דהו א"ל עמוד וכו' כדפי' לעיל: חוץ
מכ"ה. אפי' אי ימחא דהשמה מ"מ מציל והבא עיקר תשא"ב משום עוממת
ע"ה וימחאו נמי מ"מ. שאני עוממת ע"ה דמשום תשא"ב עוממת דלוייתא
נע"ן

בגדיה והקפן למיד פתיל: ר' אליעזר מממא. קסבר כפוי אלו
מליל. ואפי' מרחו למטה. בקרקע. שנאמר למיד פתיל עליו. ולא
למיד פתיל על גבו. ואין הלכה כרבי אליעזר: על הכל מציליים.
כל הני כלים דתנן במהני מצילין על כל מה שבחוקן. בין היו בחוקן
כלי שטף. בין כלי חרס. בין בגדים
בין אובלים ומשקים. חוץ מכלי חרס.
שאין מציליים אלא על אובלים ומשקים
וכלי חרס שבחוקן. דברים שאין להן
טוהרה במקוה. ולא על כלי מתכות
ובגדים. שיש להם טוהרה במקוה.
וטעמא פרישנא בפרקין דלעיל. ומשנה
ז לאחר חזרה. שחזרו ב"ה להורות
כדברי זית שמואי: ב במה מקיפין.
במה סותמים פי הכלי או מדבקים
הכסוי על פי הכלי ויחשב ל"פ: גפ"ס.

מין סיד הוא ויותר לבן מסיד. ושרף כבבשן כמו הסיד. חרסית. כחשת
חרסית ולשים אותה בזים: בעץ. הוא בדיל. אה הדיל מתרגמין
ית אבנא. ותרנוס ירושלמי בענא: שהוא פתיל ואינו צמיד. כלומר
כיסוי הוא. אבל אינו מחובר ומדובק יפה ע"פ הכלי: לא בדבילה
שמנה

אין מקיפין לא בדבילה שמנה כו'. כתב הר"ב ואל"ל דמנילים שהרי
לידי פסול. וכ"כ הר"ג בהרי"א. וקשיא לי לישנא דשלא יבואו. דמשמע
מלאכת שלמה

על הכל מצילין וכו'. משנה זו לאחר חזרה שחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ם
וכ"ל שהסנה שנתית משנה זו להודיעו שאע"פ שחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ם
הלכה כב"ה וזה מוסר גדול שמן הראוי לכל אדם להחמיר אע"פ שהיה האמת

תפארת

בהקרקע בזהל המת טמא עד החסות [כאלות פט"ו סוף מ"ה] אפי' כיון
שכלי שאמק"ט כפוי כנגד הטוהרה למטה וממורה שפה בעיט. מציל
על הטוהרה שנגזרו למטה. אבל כל שלא מירח שפת הכלי שביב בקרקע
בעיט אפי' על התחתון. רק כשיש דפנות אהל תחת השפה של הכלי.
או למו"ל שפת פה הכלי [כפ"ה דהלכות מ"ז] [כפ"ה] (א): ד"ס"ל דכל כלי
כפוי אפי' ממורה כפוי אפי' מדכחיז מ"מ ע"ה. דהיינו שהיה הלמיד
דהיינו המרחו. והפתיל דהיינו הכסוי שיהיו יהיו עליו. דהיינו שפת
הכלי. ולא על גביו. ר"ל אבל אין הלמיד מועיל כשהכלי כפוי שאין מירח
הטיט על אחורי שפת הכלי. דהיינו ע"ג. וכ"כ שאין הלמיד מועיל
כשהוא תחת שפת הכלי. דבין כך וכך אין הלמיד ע"ה כמו שזכרנו תורה.
ולרבנן דוקא כ"כ דרשינן הכי. שכתבי לא יציל אפי' בממורה בקרקע בעיט.
כ"ה מיירי. שא"ל שציל מטעם אהל. לפיכך דריך מ"מ. אבל שאר כלי שאמק"ט.
בשאר כלים אפ"ה. וכדמסיק והני חוץ מכל"ה. וכן מוכח דאי רבנן גם כ"ה פליגי.
דס"ל דלעיל גם בסמוך משמע [כמחמת ד"ס א'. וע"ש פ"ה מ"ה]. עכ"פ תחתיו ודאי לא משמע: (יא) ר"ל כל הכלים הג"ל כשיש עליהן מ"מ מצילין על
כל מה שבחוקן מלהטמא: (יב) כשמוקף מ"מ: (יג) כשמוקף חוץ כלי חרס אחר. אבל אין כ"ה החיוני מציל על דברים שיש להן טוהרה במקוה.
מגזירה שמה ישראלן חבר מנחו [לעיל ע"ה מ"ה]: (יד) במה מדבקיין וממרחין הכסוי בהכלי כדי שציל על שבתו בלמ"מ בזהל המת: (טו) הוא
ג"כ מין סיד [גיפ"ס] ב"ל"א: (טז) ע"י לעיל [גיפ"ס מ"ה]: (יז) חרס כהו"ש שחזר וגבלו בזים: (יח) בדיל [צ"ן] ב"ל"א: (יט) כסוי: (כ) ר"ל אינו מתחבר

יבין

הוא והבא בסהדין שפיר חוץ. עוד כתב הר"א שיש לפרש כפויין מצילין אם
היה פי הכלי מוקף ל"פ ובפ"ה על פי וסומא"ה ר"ה בקרקע מציל על כל מה
שבחוקו ע"כ משמע דכ"ל אפי' דקיי"ל עומת ר"ה בוקפת כנגדה מ"מ כ"ל"ם
אינה בוקפת. ומה שיש לדקדק בזה כתבנו ריב"ש דהלכות. ונ"ל דהא דתנן
פט"ו דהלכות מ"ה מצ"ל מאדנו עומת בזים וכלים בתנן אם אין במקום הכלים
עפ"ה עומתים שאר על בית כמחיה עד התהום. הלא אם הכלי כפוי ומחסי
ר"ה"ס כלים שאין בתקומן עפ"ה ע"ה עטורים דהפס התנן נעשה אר"ה על בית.
והבא בקרקע שמתה הכסוי כיון שהכסוי חשיב אהל להכמב"ם אין זה אר"ה על
בית אלא על אהל והאלה עטור הוא וז"ל: על הכל מצילין חוץ מכלי חרס.
משום דטלו לית בהו זד עומתא חוץ מכל"ה שתקבל עומתה ואיכא תשא"ב שמה

כ"ה

הוא והבא בסהדין שפיר חוץ. עוד כתב הר"א שיש לפרש כפויין מצילין אם
היה פי הכלי מוקף ל"פ ובפ"ה על פי וסומא"ה ר"ה בקרקע מציל על כל מה
שבחוקו ע"כ משמע דכ"ל אפי' דקיי"ל עומת ר"ה בוקפת כנגדה מ"מ כ"ל"ם
אינה בוקפת. ומה שיש לדקדק בזה כתבנו ריב"ש דהלכות. ונ"ל דהא דתנן
פט"ו דהלכות מ"ה מצ"ל מאדנו עומת בזים וכלים בתנן אם אין במקום הכלים
עפ"ה עומתים שאר על בית כמחיה עד התהום. הלא אם הכלי כפוי ומחסי
ר"ה"ס כלים שאין בתקומן עפ"ה ע"ה עטורים דהפס התנן נעשה אר"ה על בית.
והבא בקרקע שמתה הכסוי כיון שהכסוי חשיב אהל להכמב"ם אין זה אר"ה על
בית אלא על אהל והאלה עטור הוא וז"ל: על הכל מצילין חוץ מכלי חרס.
משום דטלו לית בהו זד עומתא חוץ מכל"ה שתקבל עומתה ואיכא תשא"ב שמה

כלים אלו כלים פרקי

ג אינה מצלת . מ"י ט"ז

האם פ' :

חילופי גרסאות
ולא בבבא נבדלה לא בבבא
וכ"ל כלים אלו נבדלו ד"ק
ולא בבבא :

תוספות חדשים
קטנה ב [בר"ב ס"ד"ה]
לא נבדלה בו ואין דבר
עמא מילי . ועל טובה
קמ"ל דבבא כלו קודם או
תרומה אסור לגרום טומאה
(הכ"ש) :

אליהו רבא
ג ד"ה בית אכנע שלם בו
טמאה . דמגופה לאו כלי
הוא ולא הוי הו"ך חוכה
דומיא דכרדיה דפ"ח :

תוספות אנשי שם
ב"ב ר"ה לא נבדלה בו
שמא יובטרו . ע' נראש
(הובא בת"מ לאו) ודבריו
תמוהים דאם מיירי שנתוך
הכלי קודם אל תרומה הו"י
לנד ט"ה טובה רק דין גמור
וכ"ל כי יש חסרון כלטו
וב"ל ועל ק"ה אשמע לן
או נמי מיירי דנתוך
הכלי קודם בו . (ט"פ)
וק"ל דאם אמרי' בהגיגה
כ"ה . דקדש אית גול כלל
ג"ס . וא"ל דוקא קדושת
כלי עובד רבנן מעלה דלית
ניול והר"ש מיירי בקדושת
פ"ה . ע' פסחים ל"ד . (כ"ט)
ג תי"ש ד"ה מגופת בו'
זכמים הו"י ק"ה . וע"ד
אין זה נחום אלא הסביר
טעמא למה טרה לחל
בסביר ר"י אליהו הרמב"ם
בין מגופה לבאר מירוח
וקאמר טעמא לפי שנגופת
החבית כיון שפי החבית נכנס
בחובה וכו' מש"כ חבית
מיד אשיג דיתרועעה ואיברא
שהו"י מחוללת להראב"ד
מ"י גם הרמב"ם וכו' נמי
לא מ"ל לחלוק על המילוי
דמ"ל האמת כן שפי החבית
נכנס בחובה סביר המגופה
הוא מירוח של טיט מבחוץ
על כל פני פי החבית וממילא
פי החבית בחובה וההפך
שבין הרמב"ם להראב"ד
להראב"ד זהו פי המחוללת
כלו' חלוקה שפי החבית בו'
והרמב"ם לא כן בדבר אלא
המחוללת היינו שתרועעה .
(ע"ז)

אבל לבון הרמב"ם . זה כולו משנה ראשונה אשר אמר אסור לגרום
טומאה לחולין שבא"י והשורש האמתי הוא משנה אחרונה מותר לגרום
טומאה לחולין שבא"י . כמו שבארנו בסוף [פ"ד ממסכת] ע"י . ולזה
יהיה הדין מקיפין בדבלה שמינה שאינו מוכשר . והדומה להן מן
האכלים ע"כ ועיין מ"ש ע"ג ד"ה לא

גולרין . ובסוף פ"ה דשביעית [ד"ה אגל] :
ג מגופת החבית המחוללת . פירש
הר"ב מהנגעטת בו' . ר' יהודה אומר
מללל דחשיב לה למיד פתיל האיל
ואינה יולאה בו' . וכ"פ הרמב"ם והר"ש
והקשה הראב"ד בפכ"ב מהל' ט"מ
[הלכה ט] . שאם כדבריהם ה"ל לומר
מירוח שנתחלחל . כי המירוח לא נקרא

דאם בתוך הכלי קדש או תרומה אסור לגרום לו טומאה . הרא"ש ז"ל :
שלא יביאנו לידי פיסול . פי' שמא יפלו עליהן משקים ויובטרו ואין דבר
שלא יבא לידי נגוע . דמתי' דלא כר"ש דלא חייש לטעם שמא יביאנו לבית
הספול כמו שכתבנו בפ' התערוכות ס' ג' . והרמב"ם ז"ל פי' דבחולין מיירי
ו"ל אין מקיפים וכו' וכל זה הוא למשנה ראשונה בו' . וח"ל בחבורו ומקיפים
בדבלה שמה שלא הוכשרה ובבבא שילוש בני פירות כדי שלא יטמא שדבר

מלאכת שלמה
שלא יביאנו לידי פיסול . פי' שמא יפלו עליהן משקים ויובטרו ואין דבר
שלא יבא לידי נגוע . דמתי' דלא כר"ש דלא חייש לטעם שמא יביאנו לבית
הספול כמו שכתבנו בפ' התערוכות ס' ג' . והרמב"ם ז"ל פי' דבחולין מיירי
ו"ל אין מקיפים וכו' וכל זה הוא למשנה ראשונה בו' . וח"ל בחבורו ומקיפים
בדבלה שמה שלא הוכשרה ובבבא שילוש בני פירות כדי שלא יטמא שדבר

שמינה ולא בבבא שנלדש במי פירות . ואע"ג דמלילי שדרי לא
הוכשרו לקבל טומאה אע"כ לכתחילה אין מקיפין בהן גזירה שמא
יוכשרו שיפלו עליהן משקין המכשירים ואין דבר טמא מלילי : ואם
הקיף . ולא בא עליהן מים או אחד מן המשקין המכשירין הללו :

ג המתחלחלת . מהנגעטת ומתנדנדת .
לשון ותחלחל המלכה : רבי יהודה
אומר מצלת . דחשיב לה למיד פתיל
האיל ואינה יולאה : והכמים אומרים
אינה מצלת . לכיון דמתחלחלה לאו
למיד פתיל הוא והל' כחכמים : הדין
בית אצבע . של מגופה משוקע וכנס
לתוך החבית חשיב השקן שבוכה כאלו
הוא

מגופה אלא ה"פ המגופה חלולה ופי החבית נכנס בה והיא מהודקת שאינה נשמטת מאליה . ר' יהודה אומר מללל בלא מירוח וכ"כ
אינה מללל . שדרך השמישה הוא זה . כך כ"ל האמת . ע"כ . והכ"מ השיב על קושיאו . ד"ל דלהכי לא תנן מירוח משום דלאו בכל מירוח
שנתחלחל אר"י דמללל אלא במגופת החבית שפי החבית נכנס בחובה ואינה נשמטת מאליה עכ"ד . ובתנאם הו"י לבאר שפי החבית נכנס
בו' . שזה פירוש מחוללת להראב"ד . ואין כן להרמב"ם וסיעתו : ר"י אומר מללל . פי' הר"ב דחשיב לה למיד פתיל דהא דתנן במה
מקיפין בסיד ובפסחים בו' ובכל דבר שהוא מתמרח . לא אחא אלא למימרא דקשה ע"ג קשה לא . דכוותיהו דבעין ועופרת דממעט
לקמן . ודומיא דפקקה בזמורה וכו' [דלקמן מ"י] . דכולהו קשה ע"ג קשה לא . דכוותיהו דבעין ועופרת דממעט

שמא אית חוץ ע"כ נראה שרואה לומר במה שאמר כדי שלא יטמא שהוא
מפ' מתני' דקמיני שלא יביאנו לידי פיסול שר"ל שלכן לא הבבא במי פירות
כדי שלא יקבל טומאה וכיון שכן הוא מותר להקיף בו מאחר שאינו מקבל
טומאה שאם היה דבר המקבל טומאה אינו יכול להקיף בו דהא קיימא לן
שדבר שמא אית חוץ : ג ואינה נשמטת . פירש אע"פ שאינה
נשמטת לרבין אינה מללל : היה בית אצבע שלה שוקע לחובה .
ק

ישראל

בשאר כלים אפי' אינו ממורח מליל כשהוא כפוי . א"כ מה השיב ר"ה דכפוי
אינו מליל משום דכתיב אמ"ש עליו ולא ע"ג . וכמ"ש הר"ב בשם ספרי . ומה
קושיא הכי רבנן לא מלרבי בכפוי אמ"ש כלל . ו"ל דר"א ס"ל דנשאר
כלים לא שייך שינילו משום אהל . ואין להם מקום שינילו רק מטעם אמ"ש .
ולכ"י קאמר ספרי דכפוי אפי' ממורח בקרקע צמיט אמ"ש . משום דלמ"ש
עליו

גבי
דמארינה פולת בעלמה הו"ל כלמ"פ : בו) נ"ל לרבין אפי' מהודק יפה המגופה צפה החבית אפי' אמ"ש רק כשממורח טיט על הסדק
שבין המגופה לחבית . וכדחזין בזמורה [מ"י] רק נקט מחוללת לרבוכה דר"י . דלמ"ש ס"ל דמליל . דלדידיה דוקא במדובקים יחד דבר קשה בדבר
גומא שבמגופה שתוחב לשם אלבעו כשירלה להוליל המגופה מפה החבית . * (כו) שביט חללו של הגומא בולט לתוך החבית : בח) בתוך גומא המגופה:
דה"ל

אחרונה

ויש שאין מהודקין ונשמטין וגורו הני אכנו הני . אבל מירוח דערה בה כדי להליל
והדקו ואח"כ נתחלחל מללל דלא שכיחא לא גזרו בה . ולפי' הראב"ד לא הבנתי
למה ליה לתנא למיתנו מחוללת דמתי' ל"מ אם היא מלולא . וגרסה דמחוללת
דנקט כלומר שדרכה להיות כן בדקך תשמיש . ועוד כיון שהיא מהודקת כמ"ש
הראב"ד אפי' דרך תשמישו הוא מתי' הוי . ובה"ל דכוותה הראב"ד נתי משמטת
דפי' לליל דאי יומא דמהודק מליל בלא מירוח יבא להליל בכל כיוסיו הכלים
המהודקין וכיון שדרך תשמישן הוא לא יחייבו לתקן ויילוו גם במשמטת . ומתי'
בזה יש חילוק בין פי' הראב"ד לפי' המפרשים ז"ל דלהראב"ד אף במהודקים גזרו
בכל כיוסיו שדרך תשמישן ולהתפרשים לא גזרו אלא במחוללת . ומתי' קשיא לי על
הראב"ד דלפיל מהך כפ"ל מהט"מ דין בו' מפרש הראב"ד הא דמתי' במוכפת
שדרך אפי' סבור אינו מליל כיוסיו דכתיב וכו' וכו' מליל . כחך דמתי' בהמשך
עומד כ"פ החבית כדכתיב ומוקף : י"פ עם שפת החבית ונקבו קטום כפוי ולר"ת
אינו מליל כיון שדרך תשמישו . אף עכ"ל ומה בין משך למגופה דכבא לא פליגי
אבל בלא מירוח חבל במירוח לא פליגי ולכ"י מליל אפי' שדרך תשמישו הוא .
וגב' משך פליגי ר"ת אפי' במירוח משום שדרך תשמישו הוא והוא דלא כחכמים
ולא כ"ל דהא : ה"ד בית אכנע שלם טיט . נראה דכא מייירי שמתגופה
מוקפת י"פ לחבית דהא כוליה פקקין דיניי למיד פתיל איירי . והלכך כשהיא
שוקע

יבין

יפה בהכלי : בא) מיירי אפי' לא הוכשרו עדיין לק"ט : בב) ר"ל אף דבניגש
במי פירות אמק"ט . מדחזין מכשירין . עכ"פ שמא יוכשר שם בא' מו'
משקין ויקבל טומאה מיד באהל המת . מיהו אי"ל דכל חששתינו הוא שמא
יוכשר בלי ידיעתו וגמלא שיהטמא מה שחך הכלי ולאו אדעתיה' . והרי דבר
טמא אית חוץ נכ"כ י"ט . ליתא דבבא דוכחה לא חיישין שמא הוכשר
ועממא . אם לא דמסתבר שהוכשר [במכשירין פי' מ"ג] . אלא הך הגא ס"ל
דאסור לגרום טומאה לחולין שבא"י . ולפיכך הכא שעמד הכלי במקום הטומאה חיישין שמא באמת יוכשר ויהטמא מיד . וכדחיישין כה"ג גבי
תרומה [טובה ל"ג ב'] . וכן משמע ליטמא דמתניין דקאמר שמא יפסול ולא קאמר שמא יטמא . דמשמע דרק לפסול דבר שצריך טהרה חיישין . ראנן
קיי"ל דרק חולין העבולין לתרומה אסור לגרום טומאה . אבל חולין ממש אף לידים שרי [ע"י רכ"מ סוף ה' חולין] : בג) אם לא הוכשר : בוד) שמתטעע
צפה החבית . ועי"ו אפסר להוליל משם צנקלות . רק שאינה נשמטת וטפלת מעלמה מתוך פה החבית . אע"פ שאינה ממורחת צמיט :
בח) דמדארינה פולת בעלמה הו"ל כלמ"פ : בו) נ"ל לרבין אפי' מהודק יפה המגופה צפה החבית אפי' אמ"ש רק כשממורח טיט על הסדק
שבין המגופה לחבית . וכדחזין בזמורה [מ"י] רק נקט מחוללת לרבוכה דר"י . דלמ"ש ס"ל דמליל . דלדידיה דוקא במדובקים יחד דבר קשה בדבר
גומא שבמגופה שתוחב לשם אלבעו כשירלה להוליל המגופה מפה החבית . * (כו) שביט חללו של הגומא בולט לתוך החבית : בח) בתוך גומא המגופה:
דה"ל

משנה

נגמו בה כמ"ש הר"ש פי"ג דאהלות ת"ס : ב) שלא יביאנו לידי פיסול . פי' הר"ב
שמא יוכשרו בו' ועל טובה קמ"ל שאם יוכשרו נמלא שלא תיקן כלום שלא טייל
וכ"ל הר"ש . והרמב"ם אינו מפרש כן דלמסקא לא חייש ואפי' אם יש בחוך
הכלי תרומה וקדשים שאם יוכשרו יטמאו . לא חיישין למסקא . ונ"ל דהרמב"ם
למסמיה אילן שקורב לטנין רצון דהכשר צמיט שברצונו יפלו המשקין על הפירות
האלו כמ"ש בר"ש חס' המשירין . והכא לוכא למיחא כה"ג שהוא עלמא מחור
פליהן הוליל משמטה והיאך יתן עליהם משקין ברצונו . ומיחו למתי' דקיי"ל
בר"ש מכשיריו משקין טמאין מכשירין אף שלא לרצון איכא למיחא שיפלו מן
המשקין שצניט שהם טמאין ומכשירין שלא ברצונו . אלא י"ל דלמסקא לא חייש :
ג) ואי"נה נשמטת . פי' אם מפה החבית אין המגופה נופלת מאליה וכן נשמטת
אינה כמו נשמטת דמוכני פי"ח ת"ב : ר"י אומר מללל וכו' אינה מללל .
ואכ"ר טעם כיון שאינה טפלת מ"ש דחכמים ואפי' מירוח כתיב וכיון שאינה טפלת
למיד הוי . ואי ס"ל כיון דמתחלחלת אין זה למיד א"כ מ"ש דר"י . ודוקא לומר
דלמתי הוי למיד ולמתי לא הוי למיד . ונראה דמדאורייתא ל"ט הוי למיד ומדכתיב
פליגי דחכמים גזרי כל שאינו מהודק יפה שמא יבא להקל גם בנשמטת וכו' לא
גזר ומצב בזה הא דנקט מגופה ולא נקט מירוח שנתחלחל כמ"ש הראב"ד יפה
ד"ל דוקא בנגופת חבית שהיא מליה ביד כל אדם לתשמישן ויש שמהודקין יפה

כלים אלו כלים פרק י

הוא בחוק החבית. ובית אלבע הוא המקום מן המנופה שחדש מכנים אלבע לחוכו: אוכלים שבתוכה. שבחוק בית אלבע השוקק וכנס לחוך החבית: שמאים. דמנופת החבית כחבית דמאי: ד' הכדור. פלוט"א (6) בלע"ו: הפקעת של גמי.*) לח ארוך שגורמים אותו זה

עם זה. ועושים אותו עגול כמין פקעיות של שתי גלומור"ש (3) בלע"ו: עד שימרח. מלמטה של כדור או של פקעת. ולמעלה כדי שיכסה כולו מפני שהוא חלול: וכן ממולית של בגד. דכל הני חלולים נינהו. ויטלוהו און מליין אלא כשאין בהם שימור לקבל טומאה: וקשרה במשיחה. בחוט דק כדרך שעושים כשמכסים פי הטד (* גמי לח כו' כיה גד"ז בבבד

החבית טמאה כס). השרץ בחבית. אוכלין שבתוכה טמאים (5): ד' הכדור(4). והפקעת של גמי (5) שנחנן ע"פ החבית. אם מירח מן הצדדין (3). לא הציל לה. עד שימרח לה) מלמעלה ומלמטן (5). וכן בממולית של בגד (1). היתה של נייר לה). או של עור (5). וקשרה במשיחה (5). אם מירח מן הצדדין ח"ג. ד' וקשרה בכל דה"ק קשרה וזהו גד"ס. הציל

דף ע) ואע"ג דרך ע"ג קשה נמי אמרי' הסם דלית חוץ בטבילה דלית נדבק יפה. ה"מ ע"ג בעלי חיים שאינו ראוי להדק יפה שיטעה לו לער כו'. תדע ללא דוקא נקט ההם סוד וגפסו' וכו'. דהתן ההם [בב"ק דק"ה] חביות שניקבה וסתמוה שמרים הלילה ומיבטיח לן עלה ההם כו' ואמרי' הכא

במידי דקאי. אלמא דכל מידי דקאי מהני למטין סתימה כשסוחס יפה. ותנן נמי בפ"י דלויס גבי ב' נקרים כו' [במ"ו] עשאן בסנין ובגמית כו' דמדבק וכוהס יפה. כ"כ מהר"ם בפ"ט דאהלות מ"ג. ומ"ס' כתב בפקיקת ק"ק דהסם מהני נמי: טמאים. לטון הר"ב דמנופת החבית חבית דמאי. ויש לתמוה ע"ז דלא

ד הכדור. מ"ה ע"ג 1
אלויהו רבא
ד' ומירח מן הצדדין.
גריסין וז"ל אם חס מירח דהא מירח והלי נע: עד שימרח מלמעלה ומלמטן. או מלמטן מידי אריה חלה משום נקבים דלריס דלויס כהו וכי מרחן או מלמעטן או מלמטן הא ק"ל סתיס נקייטו:

תוס' אנשי שם
ד' הכדור כו'. פטע הוא דכל גמי דקתי אהווייטו קאי דלויס הו"ל לריס דלויס כדור אמרו דהס הוא של מיר או ען פטיטא דלא נעו מירח חלה מן הצדדין. (כ"ל) וכן בפטעה. איכא רבואה דהבבד דמי כ"כ חלול כ"ן חוט לחט כמו כון גמי לגמיו דהבבד דלויס. (כ"ל):

משנה אחרונה

שוקק לאויר החבית והטומאה בחוך בית האלבע נחלא שיטומאה למטה מן ה"פ עם החולנין והכל עמא כיון שהוא שקוע חבית אויכה כאויר החבית. וזהו שרץ בחכות פשיעא דמחא דלפ"י אויט שקוע און ל"פ מיל כל הטומאה שאל מלא חלה דלא חייט שקוע אפי' הטומאה יוצאת אינה ממטמת מה שמון לאויר החבית ולאכך אס שקוע וסכאוי החבית ואויר בית האלבע אחד הכל טמא. והר"ב כתב שרץ בחבית מה שכתובה עמא דמנופת חבית כחבית דמאי. והקפס חו"ט דלא חייט שקוע אויט חבית. וז"ל דהר"ב נמי אשקוב סכאוי חלה דקשיא ליה נהי דשקוע חמא עמאין הא חוך חוכו הו' כיון שפיו לחמלא חמי חבית. לכך אמר דכבלי אחד לא חייט חוך חוכו ומנופה השממכת לחבית הו' חבית לפיין זה. ומיחו וז"ל לטניו דמנופה לאו כלי קנול הא ואין מיל מיד כ"מ חלה כלי שיש לו חוך כלפיל פ"ח מ"ג. והרמב"ם בחטור לא העתיק קך כבא משום שאין בה חדש דהא דשקוע חבית כחד איך כבד פטיט פ"ח מ"ג. ולענין חוך חוכו ג"כ כבד פטיט פ"ח מ"ג וכבד הסמיקס בתקומס. ולפיין חו"ט שכתב דלפיל אויט כל שרץ חבית אויט נעמא עם החבית. הו"ל

כרית פרק דלעיל אמרינן איפכא. דמקום שרריכה. כל הנמלא בה ואינו נכנס לאויר החבית מגולה. לא נטמא עם החבית. ואף משנתנו לא אמרה אלא בשוקק לחוכה. וז"ל הרמב"ם ואם היה זה המקום עמוק [עד] שמגיע בחוך אויר החבית. הגה הוא [משוב כאלו] הוא דבוק באויר החבית. כמו שזכר. ע"כ: ד' הכדור. ל' הר"ב פלוט"א בלע"ו. ששוקקים בו הגערים. הר"ם: (6) איינע קנול: (3) איין קטיל:

מלאכת שלמה

ז"ל: היתה של נייר. אם הוא נייר של עשבים אינו מקבל טומאה ואם לאו לרד שלא יהא בו כשימור: וקשרה במשיחה. גר"ם: חבית

כך הגיה הר"א ז"ל: ד' עד שימרח מלמטן למעלה. כך מלאחי מונה על ידי הרב בלאל אשכנזי ז"ל. וכן הגיה גם כן ה"ר יוסף

יכין

כ"ש) דהו"ל כמנוח שרץ בחבית מרבולט לתוכה: (ל) דהמנופה אינו כלי להציל בחוך חוכו [כפ"ח מ"ג]. ולא עדיף משרץ בסרידה שעל פי התור וסוקעת לתוכה דהתור עמא מה"ע (ב): (א) באלל העשוי ממטולית ארוג מנמר או פסקן וכדומה שבורכו יחד בעיגול. דאף שהיה בהמטולית יע"ג אלבעות. אפ"ה כשכרכו יחד שוב אמק"ע [בליקון רפ"ח]: (ב) הוא [קטייל] מחוט עשב ארוך הנקרא [חאשע] בל"א. והא דלא נקט פקעת של חוט למר או פסקן. ה"ט משום דפקעת כזה מק"ע [בליקון רפ"ח]. וא"כ לא חיי לכהימנא למ"פ: (ג) היינו סביב קאות הכדור והפקעת: (ד) ר"ל אפי' אם מירח מהצדדין אפ"ה לא הציל בלמ"פ. משום שנשאר נקבים וסדקין בין חוטי הכריכה (ג): (ה) על הכדור והפקעת עמא: (ו) ר"ל או מלמטן. כדי שסתמו לו הנקבים והסדקין שבין חוטי הכריכה: (ז) שכרכו על פי הכלי. והמטולית אינו צו ג' על ג' אלבעות דלמק"ע ואלפ"ה אמ"ס מפי הנקבים שבלאון: (ח) והוי יור אמק"ט רק כשי"ב צ"ק [כרמז"ס רפ"ג דלויס]: (ט) והוי גס עור אמק"ע. כשהוא פסוע בני צ"ק. רק כשהוא רך ויכול לקפלו סביב שום דבר [כחוס' שנת ס"ג ב' ד"ה מיון] והכא דהנייר והעור רכים. דהרי כרכס סביב פה הכלי. אי"כ ע"כ דמיירי שאין בזה ובהו כשימור לק"ע: (ס) שהניחן על פה הכלי וקשרן סביב

ישראל

עליו חבית ולא ע"ג: (ב) וא"ת מ"ס מלעיל (פ"ס סמ"א) דמחוט סהורה שצמנופה שחבית המוקפת למ"ס באלל המת דלע"ג שהמחוט בולס לחוך החבית. אם יש חתמים טי"ס בקליפת השום. נחשבת כטי"ס המנופה והשארת נבחרתה ופשיעא דה"ס ביהו איפכא שנמאלת מחט סמאה במנופת החבית. ובחבית סהרות. כל שיש קליפת השום חחת המחט. נחשבת כטי"ס המנופה. ונשארת החבית נבחרתה. וא"כ ה"ג ח"ט"ג שביה האלבע שבהמנופה בולט לחוך החבית. עכ"פ כיון שהשרץ שבמנופה שחבית נחוק מכל לז מטי"ס של הבית אלבע. דגונו כטי"ס המנופה. ונסחר החבית. ואת"ל הכא שאני דמיירי בשרץ. והרי כבר הוכחנו בס"ד (לפיל פ"ס ביעו כו' ז') דנטומאה עמא לא אמרינן דבסל לגבי טי"ס. לרוא. דמה נענה נפיסא הכא בשרץ בחבית וסהרות במנופה סמאין. ואמאי ימא כיון שסהרות הללו שבבית האלבע מוקפין בטי"ס סביב. נחשבינו כטי"ס סמאין. ז"ל התם רק כמנובל לגמרי חוך הטי"ס שבמנופה. אמרינן דבסל לגבי טי"ס. אלל הכא שהשרץ רק מונח חוך חלול שבמנופה לא בסל לגבי מנופה דלחשב כמותה. וגם מנופה אינה כלי שילל מסברת חוך חוכו. לפיכך כמנוח בחבית דמי. וסמאה. מירח כל זה במנופה. דלע"ג דלויס חלה כלי ממש. עכ"פ עם כלי חרס פשוט יש עליה. ואע"ג שיש לה צ"ק להאלבע. לא מחשב צ"ק [בלעיל פ"ב מ"ג] אלל שרץ או מחס אה"ט שמוגבל בטי"ס ממש ומוח חוך החבית ח"ט"ג שמוגבל עם חוך הטי"ס. וכ"כ במנוח חוך חלול שבמלמע גולס הטי"ס. והגולס מונח חוך החבית. או ששרץ מונח חוך החבית. ומחט סכור או מחללים סהרין מונבלין חוך גולס הטי"ס או מונחים חוך החלול שבמלמע הגולס. והגולס מונח חוך החבית. אין הטי"ס חוץ ולא ענין על הסהרה (ועי' הר"ם פ"ס דלויס). לפ"ז יש ד' הווקים בזה. א) בלי שחוך כלי. ופה הפימי למעלה מפה החיטון אם שרץ או אב הטומאה אחרת מונח חוך א' מהן. וסהרות בשניה. סהרות סהרות מסברת חוך חוכו. ב) ואם כלי הפימי הוא פשוט כ"ח סמאין כלל. כיון מנופה או סרידה יש חילוק דלמס הסהרה או הטומאה מונבלת חוך הטי"ס של הכ"ח הפשוט הפימי. או ככלי הפשוט בעמא דמי. ואין הסהרה שבתוכו נמא מהטומאה שבתוך הכלי החיטון. ולא הטומאה שנגבל בחיכו מסמא להסחרו שבתוכו. שכיון שנגבל בחוך הפימי ואין כרחה בחיטון בסל לגבי הכלי הפימי ונכון הכלי דמי. [ונראה דגם במנוח המנופה כולה חוך החבית. והטומאה או הסהרה כולה בלוע בחוכה נמי דינא הכי (ועי' פ"ט בבעו סו' ז')]. ג) ואם יש ריוח במקום הטומאה או הסהרה שבתוך הכ"ח הפשוט הפימי הכלי. או אפי' סה הפימי למעלה מפה החיטון. כיון שחחית החלול שבפימי בולס לחוך אויר החיטון. והפימי אינו כלי ממש אין שולי כלי הפימי חוץ מלחולל או מלהכניס טומאה. ד) אולם אם הפימי אין עליו עם כלי כלל אלא שהטומאה או הסהרה מונח חוך חוכו כלי שניקב כמזיא רימון. אע"ג שמיירח וסחם הנקב סהוא וכל הנקב שבפימי זה. וכולו חלי חוך כלי חיטון. או אפי' אין במקום הטומאה או הסהרה ריוח חוך הטי"ס או חוך הכלי שניקב כמזיא רימון. אין הפימי חוץ כלל מלהכניס או להוציא טומאה. וז"ל עוד דקמך דף דינא הכא. בלמלע דימי למ"פ. כדי דליפך מדין השרץ דין דכזית ממת דלא כזית ממת מונח בחבית וסהרות חלול שבמנופה. אף שהמנופה סתום מכל לז בלמ"פ. ושימין מונחין באלל. אין למ"פ שבמנופה מיל מדאין מנופה כלי: (ג) וא"ת הרי שיעור נקב בחבית קיי"ל שהוא כמזיא אנוס לטומאה (כפ"ג מ"ב). וביון שכן. ה"ה להציל בלמ"פ. כל שאין הנקב גדול כמזיא אנוס א"כ סתומה. דהרי פריחת טומאה מכלי. והלכתה למ"פ דין שום (כרפ"ג וסוף פ"ט). ואדרבא חויין דגם כשפרח הטומאה מהכלי אפ"ה מהני לה למ"פ [כרמז"ס פכ"ג מנו"מ ה"ג] מ"כ" כשהנקב בכלי הוא שדעין מק"ט עמו. דלול"ל פ"א

לחבית שטייל עם המנופה ולא דייקנו לה כאילו הם בחבית שאין ל"פ מיל על כלי שרץ: ד' אם מירח מן הצדדין לא הציל. ואפ"ג דקקיים אלו אין באחד מהן שומת טפה וזריקף לא חבית כדקן פ"י"ג דאהלות מ"א. הכא גבי למיד פטיט שאני טמא שייך כל שבו בשפת המיכות לא הו' ל"פ כמ"ס חו' ג"כ כמ"ס לר"ב דלויס לר"ב מ"ו מן הספרי: עד שימרח מלמעלה ומלמטן. פ"י ס"ג מלמטן של פקעת ומלמעטן כדי שיכסה כולו. ל"ס דלמה לי למעלה ולמטה. כמד פני מלמטה לרד וכן הצדדין. או למעלה וצדדין. ולא שר דלו או קאמר. והר"ם ש' מלמטה היינו מפי החבית עד למעלה סביב כל מה שיש מן הכדור והפקעת חוך לחבית ע"ג: אם מירח מן הצדדין הציל. פ"י ס"ג דמוסף על הקפידה גפי מירוח פ"ב נראה

תנור . פי' זה שם הכלי :

תוספות חדשים

[משנה ה'] וסרידה ע"פ סימן . כהה הרי"ב וז"ל מורחה בע"ט . וס"ט כהה דלירי במורחה . וניטל הי"ט פירוש דמתוך הנדנד שמעלה ונחט כהה ומתוך זה כרידה נופלת לא תשיב מוקף ל"ס . וטמא . והר"ט כהה פלו וע"פ גליונות :

תום' אנשי שם

בעיני ר"ל [ש"ס] דהרמב"ם ודלא כהתיי' והמעיין יבחר . (ד"ד) : ר' בן המעט . וז"ל הנהגה בלישיה ולא כ' למח ב"ן סדר להביט כמו ברישא כיון דאין כלן ריות ב"ן סדר להביט והסנין סתמן אלא אחר מן האנשה דהיינו ש"ס' למח על גביה . (ה"ט) :

משנה אחרונה

לפשות בן נכסיהם להכנין ללודך בנין או כני ואין לודך זמורות בקר . וה"ל לפי' הרמב"ם דעשאן כסיון סייעו שמתכין במקמיהם או בדנק דלא שייך במורחה : א"ל למח מן האמנע . משמע דמן הלאה לודך א"ל ע"פ ג"ס דה"ל דק"ו כהה"ל . וזה משמע כפי' הרמב"ם . דסיקין ופגמין היינו סבור מתמיהם או דבק שאין דרך סבור כזה אלא בפניהם להכנין אלא על פ"ס חרם הסנין . אבל לפי' הר"ב שממלא הריחה בקליפין משמע לכאורה דהוא הדין מן הלאה : וסרידה ע"פ הי"ט . כן ניקטת הר"ב והר"ט . והרמב"ם גורם וסרידה ע"פ החדש וז"ל הר"ט וכהה שכן עיקר דהסרידה ע"פ החיטון דומיא דסיפא וז"ל ח"י"ט . ונע"ד בנ"ה"ס פי' הרמב"ם מוכנה מדקאין וז"ל לאו סבור . ומתאי פסיקא נ"י הוה א"ל הסרידה ע"פ הי"ט ש"ס שא"ס יעגל הי"ט א"ל הסרידה נופלה א"ס י"ט ב"ן הסרידה לחדש פותח שפה א"ן כלן א"ל כדקתני סיפא וז"ל פסיק וזני הכל ע"ס . וז"ל הר"ב דלאי ב"ן הרמב"ם ש"סרידה ע"פ החדש ושפי' ח"י"ט א"ל הסרידה שפלת רק מן שיהא ע"פ החדש חתה על מקומה א"ן א"ס יעגל הי"ט הכל ע"ס ולא שייך הי"ט הבה א"ס י"ט ע"פ דהא במונחת על גבה עסקינן : הבל עמא . פי' הר"ב ש"סין שטלו הסרידה חשוב כלי ואינו מניל אלא ב"ש ובי' ממשום אבל א"ן כלי נעשה

או שלפך עליהן שוגמים . והוא שטם שהוא מין גמי . גם הר"ט פי' דשגמין הוא שטם ופי' הערוך שהוא עץ כפול שהן ספלין אותו ולא יסבר והוא עץ רך . ולא ישתבר ב"ן לח וב"ן יבם . ע"כ . ועיין בסוף פ' כ"ב [ד"ה שגמין] : וסרידה על פי הי"ט . כן גירסת הר"ב והר"ט . גם בפי' הרמב"ם . ויש לדקדק דלא דמיא ממש לסיפא . דסרידה על אותו העטור החיטון . ואילו הכא על הפנימי . אבל בנ"ה"ס לפי' הרמב"ם גרסינן על פי החדש . וז"ל א"ס הי"ט הסרידה עומדת על החדש וכנסמת אל הי"ט . א"ס כשינטל הי"ט סרידה נופלת כ' . גם בחבורו פ"ה מהל' ע"מ [הלכה ט'] כהה כנוסחא זו : הבל עמא .

בשוגמין נד' . אינו צריך למרח מן האמצע :

ז תנור ישן בתוך החדש נד' . וסרידה ט' על פי הי"ט ט' . נישל הי"ט וסרידה נופלת ט' .

הבל שטמא ט"ב . ואם לאו ט' . הבל טהור ט"א .

חדש בתוך הי"ט וסרידה על פי הי"ט .

אם

הסרידה חלוקה מ"ג פ"ה דהאלות [ד"ה היתה] :

שלמה

מסום אהל אינו צריך לנמיד פחול וזהו פי' הרמב"ם ז"ל שהסכימו עליו הרב"ד והר"ט ז"ל וכן פי' ר"ע ז"ל : נישל הי"ט וסרידה נופלת . פי' שהסרידה אינה רחבה רק לכסות שפה הי"ט וא"כ נשאין כלן הי"ט נופלת הסרידה לתוך התנור חדש' . (ה"ר אפרים אשכנזי ז"ל) . א"ס א"ן ב"ן חדש לסרידה פותח שפה חשבינן לסרידה בלוי' היתה מונחת על החדש ומה שבהש"ס ע"כ דמה שבלוט ממנה ומנוגע עד הי"ט כמאן דליתיה דמי שאין סמיכת הי"ט מועיל וב"ן שאינה גבוהה שפה מן החדש א"ן הטומאה נכנסת לה . הר"ט ז"ל . ומלאתי כתוב הנהה על פי' הרמב"ם ז"ל כהה ה"ד יעקב בן הר"ט ז"ל לא ידענא למה לא נכחש כהה"ל כמאן דליתיה כיון שהוא עומד ע"י סיוע הי"ט וא"כ א"ס א"ן פותח טפח ב"ן הסרידה לחדש לא היה לו להליל על מה שבתוך החדש לכיון שהוא עומד ע"י דבר המקבל טומאה חשיב כמאן דליתיה לענין הלל טומאה כדאמר' ב"ש' דהאלות כל דבר שהוא מקבל טומאה מביא ואינו חוץ' וא"כ א"ס א"ן ב"ן הסרידה לחדש פותח שפה כמאן דליתיה' דמי ומביא טומאה לחדש א"ס לא שנאמר דא"כ קאי דמיירי בשניטל הי"ט ורואיה הסרידה לעמוד על החדש לכו' ע"כ וז"ל דהכא נראה שסוכים לסי' הרמב"ם ז"ל ואש"כ מוקף מה שחתה רוחה שראוי להחמיר ואילו שם בהשגות הביא הרב"ד ז"ל פירש הרב היוני ש"הוא שהוא פירש הר"ט ז"ל וקשה עליו מה שהקשה הר"ט ז"ל עלמו שראוי להקל א"ן כשיש בו פותח שפה שיוכל הואיל והוא מוקף מנחוץ ועוד הקשה שם בהשגות

מלאכת

רק ולא ישתבר ב"ן לח ב"ן יבם ונלשון תלמוד שטם ע"כ . וה"ר יהוסף ז"ל כהה פי' זה שפי' ר"ע ז"ל קליפות דקח של סנה וכו' אינו נראה שהרי א"ן שייך לומר עשאן כסיון וכו' אלא היה לו לומר תחב ביניהן כסיון וכו' על כן נראה לפרש דה"פ שדרך האומנין בדיקאיהם בחרושה עץ הוא שסם עש"ס ארנז' וסר רוי"ס ושטושו שלא יהיה ב"ן דף ריות כלל מוחכין בכל דף כמין שליבות ושליבות שם דף זה נותן בחלל חבדחה ומנאל כשכמכיסין א"כ זה בזה א"ן ביניהם ריות כלל וקרא סיון כזה"ע

עוד עושין אופן אחר נותנים עובי האי דף זה עובי א"לכע ב"ד זו באורך הדף והאי עובי דף זה עובי א"לכע ב"ד זו באורך הדף השני ומינה א"כ זה ע"כ זה שהאחד ממלא תוך חצרו וא"ן ביניהם או ריות כלל זה נקרא שוגמין' וזה אי אפשר לייירו בדיו כראוי ע"כ : ז' חצור ישר בתוך החדש וסרידה על פי הי"ט . ("פי' הר"ט ז"ל) דגרסי' על פי החדש דהיינו החיטון דומיא דסיפא דסרידה ע"פ הי"ט שהוא החיטון וכן מלאתי שהותק מפי' הרמב"ם ז"ל וכן הוא בפי' הרמב"ם ז"ל וגם בחבורו פ"ה דהאלות טומאה מת סימן ט' וגם הרב"ד ז"ל משמע שהסכים שם בהשגות לגרסא זו ולפי' זה . ומשמחו אינה מתפרשת אלא על פי משנה ראשונה דבפי"ב דהאלות דהתנור י"ט כלי ואינו מניל אלא בנמיד פחול ותנור חדש לא כלי אלא אהל וכל המניל

(* כ"ה פי' חצור יתום

י כ ין

הנקבים והסדקין : נד' הוא ג"כ מין קליפות עץ . וביניהן מהדבדקין ובהומין יפה כמורח שבין נסר לחצור : נה' ושפת פה של החדש עומד בשנה עם שפת פה של הי"ט (ה' . ובייורי שהחדש לא הוסק עדיין כשיעור לק"ט [כמבאר לעיל פי' מ"א] : נו' הוא כעין דף של חרס כסוף ק"ת ב"מנעיהו כדי ללוש על גביו [פי' מ"ג] וזה סותמין התנור [כפי' מ"ז] : נו' שמונה על פה הי"ט ואינו ממוחה בו כב"מ"ס . ואפי' כשיעו' נסתה גם פה החדש . וכגון ששפתיה פה החדש והי"ט שות' : נח' א"ל א"ס יעו'ר כשינטל הי"ט מתחת הסרידה . השול הסרידה לתוך חלול של החדש . וכגון שפה החדש רחב יותר מרחבו של נסר : נט' א"ל כל הכלים שהון הי"ט ושהון החדש . וגם התנור הי"ט בעלמנו . הכל נטמא בזהל המת . דהרי להי"ט א"ן לו למ"פ והחדש שאינו כלי . לולי שהיה סתום היה חוץ' בפני הטומאה . דלא א"ל כאלכין שגבולן בעיט . דמדאורא מרווח ע"ט מניל ממש אהל כשהוא סתום . וא"ל למ"פ . אבל הכא הרי פ"ו מנולה למעלה . ואפי' היה הסרידה רחבה ממש כמלא חלול פה החדש . עכ"פ כל שביסוריו הי"ט מתחת הסרידה לא הפול על טהלי החדש רק לתוך חלול של חדש . מנאל שהסרידה נסמכת על דבר שנק"ט' וכל דבר המק"ט' מביא הטומאה . ואינו חוץ' בפני הטומאה [כאלהות פי' מ"ז ופי' מ"ז] : ס' שהסרידה רחבה וארוכה כבדי שהטעם על שפתי פה החדש שמקיף להי"ט . ועי"ז גם כשיסורו הי"ט מתחתיה לא הפול הסרידה לתוך חלול של חדש : ט' שהחדש שאינו כלי דיו כהאל ומניל כשהוא סתום גם בלי למ"ס [כפי' מ"ז] . ומדאורא נדול

שע"ג פה הפנימי ונסמכת גם שפת פה החיטון . א"כ הי"ט סתם תנא וקאמר של שטח כן הכל ע"סור . הו"ל נני לחק כמו בסיפא . דלא י"ט שפה א"ן תחתית הסרידה לפה החדש . אע"ג שאין הסרידה נופלת לתוך החדש . יהיה כל מה שבתוך החדש עמא . דהרי הטומאה נכנסת לחובה דרך א"ן הספח שב"ן סרידה לפה התנור החדש . ואע"ג דלקמן (פי"א מ"ה באלהות) אמרינן דגם כשפרח המורה נראה מנחוץ שגולג'ט מנין דוסן כפישה לדות .

ישראל

נכר על פה תנור אורחה הוא . ולא זכור להבין מה דמיון בין זה לזה . הרי התם ב"ן למ"פ מיירי . גם בלא זה לא קי"ל כ"בא חלפתה החס : (ט) כך מוכח לפענ"ש . דאל"כ ק' מ"ס רישא דנקס התנאי שאין הסרידה נופלת לתוך החדש . ומ"ס סיפא דנקס תנאי אחר שאין ב"ן הסרידה לחדש רוחב שפה . כשלמא בסיפא דמיירי שהחדש עומד תוך הי"ט . והסרידה מונחת ע"ג הי"ט . לא הוה מני' למנקס א"ס כשינטל הי"ט הסרידה נופלת לתוך החדש . דהרי זה דבר שא"ל . לכיון דהחדש תוך הי"ט . א"כ רוחב פה הי"ט הוא יותר מרוחב פה החדש . והי"ט אפשר שהסרידה שמכסה פה הי"ט רחב . יפול לתוך פה החדש הקטן ממנו . אלא ברישא דמיירי שהי"ט עומד תוך החדש . והסרידה מכסה פה הי"ט . דקאמר עלה ש"כא"ס כשינטל הי"ט לא יפול הסרידה לתוך החדש . אז הכל ע"סור . ר"ל כל מה שבתוך החדש . ק' ממ"ל היכי מיירי אי בשפה הי"ט למטה מפה החדש החיטון . א"כ כיון שפה הי"ט הפנימי הוא קטן מפה החיטון . איך אפשר שהסרידה שמכסה רק פה פנימי הקטן . לא תפול לתוך פה החיטון הגדול כשינטל הי"ט מתחת הסרידה ואי נימא דמיירי שפה החדש החיטון אינו רחב כל כך כחללו שפנימי . ולכ"י קאמר שפיר בסיפא דרישא . כשיעו'ר כשינטל הסרידה ישאר מונח על פה החיטון ולא יפול לתו' . אמרינן גוד אסיק . ויהיה כל מה שתוך החיטון סבור . מדא"ל כשמונחת הסרידה ע"ג החדש . ליתא . דהרי בנ"ה"ס תקרת החיטון מפסיק בין הסרידה לאיירי שע"ג החיטון . ובכ"כ לא אמרינן גוד אסיק (כאלהות פי"ב) . ואין לנו לומר אלא דמיירי שהי"ט הקטן שמונח תוך הגדול שפה פ"ו בולט ויואל מתוך פה החדש . והסרידה שמונחת על פה הקטן הוה מתפסס סביב מעל פה הקטן עד שיחפס גם על כל פה החדש החיטון סביב . ח"כ ק' כיון שכן שפה הי"ט הפנימי הוא למעלה מפה החדש החיטון . והסרידה של שטח כן הכל ע"סור . הו"ל נני לחק כמו בסיפא . דלא י"ט שפה א"ן תחתית הסרידה לפה החדש . אע"ג שאין הסרידה נופלת לתוך החדש . יהיה כל מה שבתוך החדש עמא . דהרי הטומאה נכנסת לחובה דרך א"ן

כלים כלי מתכות פרק יא

ג' חששה כלים עם של ח"ב

תוספות חדשים
 משנה ג' (ה"ט ד"ה) ובאוגני ט"ו מגוף הכלי. אך קצת כיון דיואל מגוף הכלי הו' ליה ידות ויד מכיח ומזיל שומאה ולמה לא יהיה להם לשימאה יכסה. ואפשר כיון דשומאה יכסה דרבנן לא גזרו אלא הכא מגוף הכלי. ולא מ"י ידות הכלים (פ"ט):

אליהו רבא
פ"א ג' העשת. היא חתיכה כחול הדסה שלא נעשת מן כלי: הרררה. הוא כשמואלין אותו מן המחלב הוא כמין חררה:

תוספות אנשי שם
 ב' והקורא. כל שחול הכתוב שחין זו על הדלת לקרות אנשי הבית וקורין לו נלע"ז בלשון יד וקורין הקורא בלשון מל' הכתוב קול קורא במדבר וליד כלל לקרות האנשים דנק' אפי' כי אכלא ליהא ונכנסו דמיק' מני ה"ר והגזרו וקורא ופ"ט אלא דהס' גרסי' כלל הספדים והקורא כ"ה ואי הכא נמי גרסי' והקורא כ"ה וכמו שהוא בק"ת טובאחאית ובהרמב"ם פ"ט מה"כ א"כ הכא נמי מהפ"ט כמו בהס' (כ"ד):
 ג' ח"ט ד"ה ובאוגני ט"ו דברים השוכים ר"ל הינות השוכים כמו כנס וכבש שמה ועמלה וכו' הוון כמו סוג וכוונ' וכו' חונג חמלק ה"ל חתי' ועמ"ש הר"ב גמ"ח ד"ה ניקון כ"י (כ"ד):

כחז רש"י בשבת סס. מועלת]: ב' והציר. הוא ליר השער אשר יסובב בעגלם הפותח. והוא יהיה מברזל בשערי המדינות והשערים הגדולים מאד. והוא עם בעברי שנאמר (משלי טו) והדלת חסוב על לירה. הרמב"ם: והקורה. לא מלאחי פירושו. ועיין בר"פ דלקמן (נפי' הר"ב): **שנעשו לקרקע.** פ"י הר"ב להשתמש בקרקע וכל המחובר כו'. ויש לדקדק לא"כ למאי ג"מ ק"א פריט להני דוקא. הא כל המחובר כו'. ור"ח"ה להרמב"ם ברפ"ט מהלכות כלים. שכתוב בהני שאינן מקבלין שומאה. ואפילו קודם שיקבעו וכן מלאחי בפירושו בנא"י כל המחובר כו' הואיל ועיקר עשייתו להיות דבק בלחץ הנה היא לא תקבל שומאה. ואפילו קודם חבורם. ע"כ. ובענין כל המחובר כו'. עיין בפ"י הר"ב פ"כ מ"ד. גם מ"ט בשמשה י פ"ו דמקואות: **ג' מן העשת.** פ"י הר"ב חתיכה של ברזל כו'. והוא מלשון ברזל עשות (יחזקאל כז) (י"ט) הרמב"ם: **ובין האפויין.** הן החפויין [שימין] הכלים בלוחות וזכ דומיין. הרמב"ם. והר"ב וכן הר"ש לא פירשו כלום. אפשר משום דהציר ללא חילטריכו לכו. ח"כ שלא היה בנוסחאותם. שכן גם בטוסחת מהר"ם ליחא: **ובאוגני כלים.** והר"ב העתיק אוגני ומפרש כעין ענק כו' והוא מפי' הרמב"ם אבל הוא העתיק אוגני. ובערוך יש שאינן אוגני פ"י כמו אוגני יש לכלי. אלא שהאוזן יולא מגוף הכלי. והאזן. הוא דבר שאינו מן הכלי. אלא מסובב עליו ויואל פ"י מן מחולות דמתרגמינן חיענין. ויש הרבה דברים השוכים. והוא גג הכלי.

השחולת
 ח"ג. ב' והקורה נלע"ז פ"ט אפויין והקורא. ג' ובאוגני כל' ובאוגני ענק סביבות שפת הכלים: אוגני כלים. כמין חררה (ה) איינע רעחרע
השחולת
 הר"ב פ"כ מ"ד. גם מ"ט בשמשה י פ"ו דמקואות: **ג' מן העשת.** פ"י הר"ב חתיכה של ברזל כו'. והוא מלשון ברזל עשות (יחזקאל כז) (י"ט) הרמב"ם: **ובין האפויין.** הן החפויין [שימין] הכלים בלוחות וזכ דומיין. הרמב"ם. והר"ב וכן הר"ש לא פירשו כלום. אפשר משום דהציר ללא חילטריכו לכו. ח"כ שלא היה בנוסחאותם. שכן גם בטוסחת מהר"ם ליחא: **ובאוגני כלים.** והר"ב העתיק אוגני ומפרש כעין ענק כו' והוא מפי' הרמב"ם אבל הוא העתיק אוגני. ובערוך יש שאינן אוגני פ"י כמו אוגני יש לכלי. אלא שהאוזן יולא מגוף הכלי. והאזן. הוא דבר שאינו מן הכלי. אלא מסובב עליו ויואל פ"י מן מחולות דמתרגמינן חיענין. ויש הרבה דברים השוכים. והוא גג הכלי.

שאלות
 בערוך שאינם מגוף הכלי אלא מסובב עליו כדכתיב ומחולות ומתרגמינן וחניין אבל אזני כלים הם מגוף הכלי וכחז הר"ש ז"ל דק פ"י הר"ש ז"ל וכו' וכו' יחא ל' לזכ מאזני כלים שהן מגוף הכלי והן ידות הכלים ויד מכיח ומזיל שומאה כדאיתא בריש העור והרופז וא"כ למה לא נחוש להם לשומאה יכסה ואפשר דכיון דשומאה יכסה מדרבנן לא גזרו אלא על כלי הנעשה מגופו של כלי העמאל ולא מידות הכלי והרמב"ם ז"ל פ"י משנה זו בדרך אחרת ולא ישר כ"י

י בין
 ד' דע שלחות שלהן לא היו קביעותן בפחה כמו אלניו. שהלירים קבועים בצד הרגל. אבל יציר דלת שלהן היו בולטין מאחלע שפת הדלת למעלה ולמטה. והבליטות שלמעלה היה תחוב בחור שבחמקוף והבליטות שלמטה תחוב בחור שבחמקופה. אולם מפני שכל כובד הדלת הוא למטה טפי מלמעלה. לכן עושין כוס קטן מברזל ותוחבין אותו בחור הג"ל שבחמקופה. כדי שיסוב בתוכו הליך התחתון שדלתה. וזה כדי שלא יתרחב החור ההוא יותר ממדת הליך. ע"י סביבת הליך זו הדיך. והכוס הוא נקרא פוחה (ועי' לקמן פ"י י"ג): (יא) הוא הליך שלמעלה ושלמטה בדהלת שגם הם עשויין ממהכות: (יב) רתוי"ש כ' שלא ידע פירושו. והמחנה אוחה לפי' הר"ב דברים פרקין דלקמן [ובמחל"כ משם ספר פתח. ולא יוכל לפרש כן הכא כ"ה בדומק גדול]. ולפענ"ד"ג שהוא כעין קורנם. שקבוע גם אלניו בדהלת מבוזן כדי לנקש בו על הדלת כל מי שירצה לנטות והוא הוא הקורא לבני הבית שבפנים שיפתחו לו. או שקורא עי"ז לבני הבית להודיעם שרצה לנטות. מדלינו מדרך ארץ לנטות לבית חבירו פתוחם [בפסחים ק"י:]: (יג) ג"ל דמדולאו מיני דנקט הנה במשמעו עד השאה. תשמישו דלת ניטו. להכי מסבדר דגם ליטור דנקט הכא. אינו ליטור ממש שעשוי לחילת מים. רק הייט ליטורא דרש"י דנקט יד"ג [נ] שעשוי כעין קנה חלולה קורה. ותוחבין אותו בחור שבחמקופה נגד הליך שבחמלע הדלת. וכדי שתוך הקנה הזה תחוב הדלת על צירה. ויש עושין את הליטור הג"ל מברזל שסבסום למטה כבוס. ואז נקרא פוחה [אשלי' פ"י י"ז]. ויש עושין הג"ל בעצמו וזהו קאומיו קאומי נטור ועי' גמ' פ"ג ס' ל"א. ואפשר עוד דפוחה דנקט הנה הייט מפתח. וכפי' הכ' שבזיבא הערוך ערך פוחה. ע"ש בהג"ל והפחותה ללחות. והוא כלי שעשוי כעין יתד שוחבין בלדי הפתח לפני הדלת כדי למנוע פתיחת הדלת: (יד) אבולא ק"י דטלוה תשמישי קרקע הן. ואפי' לא נקבעו עדיין במחובר לקרקע. אפי' מדעשוין להשתמש במחובר אמק"ט. וג"ל דאף דכל השמישי קרקע קי דינן ומ"ט דנקט הק. י"ל דלרבותא נקטינאו. אף דכל הקך גם כשיחברו לקרקע יהיו נעוין ודין אילך ואילך וגם בקלות יסירם מחבורן. ודינן להסירן ולטלטלן. אפי' אמק"ט: (טו) ברזל חדש: (טז) הוא גוש שטושין ממנו הברזל. וכמו שבא ממחפורת שעדיין מעורב בעפר שבו. והגוש הזה הוא כעין חררה: (יז) טס עב של ברזל שהבליבות גלגלי העגלה הקיעות בנקבים שבטס ההוא. ואין לחוש בטס הזה שבכר נעמלא. דהרי אמק"ט מדמשמש לעגלה ככני כלים [נפי"ז מ"ט]: (יח) ברזל מרוד בלעך בל"א. וג"כ אמק"ט דחוקא פשוטי כ"מ מק"ט. אבל זה אינו כלי: (יט) כפוי מתכות שע"ז כלי עץ. ואמק"ט כלקמן בפרקין (ג) (כ) בסיום הכלי שהכלי עומד עליו: (כא) רגלין היו לגשות שפה ממתכות לכלי עץ וכדומה. והייט אוגני כלים ושימין אמק"ט. מדח"ל רק השמישי כלים [לקמן רפ"ג]: בית אחיזה (בלב)

תפארת
 ד' דע שלחות שלהן לא היו קביעותן בפחה כמו אלניו. שהלירים קבועים בצד הרגל. אבל יציר דלת שלהן היו בולטין מאחלע שפת הדלת למעלה ולמטה. והבליטות שלמעלה היה תחוב בחור שבחמקוף והבליטות שלמטה תחוב בחור שבחמקופה. אולם מפני שכל כובד הדלת הוא למטה טפי מלמעלה. לכן עושין כוס קטן מברזל ותוחבין אותו בחור הג"ל שבחמקופה. כדי שיסוב בתוכו הליך התחתון שדלתה. וזה כדי שלא יתרחב החור ההוא יותר ממדת הליך. ע"י סביבת הליך זו הדיך. והכוס הוא נקרא פוחה (ועי' לקמן פ"י י"ג): (יא) הוא הליך שלמעלה ושלמטה בדהלת שגם הם עשויין ממהכות: (יב) רתוי"ש כ' שלא ידע פירושו. והמחנה אוחה לפי' הר"ב דברים פרקין דלקמן [ובמחל"כ משם ספר פתח. ולא יוכל לפרש כן הכא כ"ה בדומק גדול]. ולפענ"ד"ג שהוא כעין קורנם. שקבוע גם אלניו בדהלת מבוזן כדי לנקש בו על הדלת כל מי שירצה לנטות והוא הוא הקורא לבני הבית שבפנים שיפתחו לו. או שקורא עי"ז לבני הבית להודיעם שרצה לנטות. מדלינו מדרך ארץ לנטות לבית חבירו פתוחם [בפסחים ק"י:]: (יג) ג"ל דמדולאו מיני דנקט הנה במשמעו עד השאה. תשמישו דלת ניטו. להכי מסבדר דגם ליטור דנקט הכא. אינו ליטור ממש שעשוי לחילת מים. רק הייט ליטורא דרש"י דנקט יד"ג [נ] שעשוי כעין קנה חלולה קורה. ותוחבין אותו בחור שבחמקופה נגד הליך שבחמלע הדלת. וכדי שתוך הקנה הזה תחוב הדלת על צירה. ויש עושין את הליטור הג"ל מברזל שסבסום למטה כבוס. ואז נקרא פוחה [אשלי' פ"י י"ז]. ויש עושין הג"ל בעצמו וזהו קאומיו קאומי נטור ועי' גמ' פ"ג ס' ל"א. ואפשר עוד דפוחה דנקט הנה הייט מפתח. וכפי' הכ' שבזיבא הערוך ערך פוחה. ע"ש בהג"ל והפחותה ללחות. והוא כלי שעשוי כעין יתד שוחבין בלדי הפתח לפני הדלת כדי למנוע פתיחת הדלת: (יד) אבולא ק"י דטלוה תשמישי קרקע הן. ואפי' לא נקבעו עדיין במחובר לקרקע. אפי' מדעשוין להשתמש במחובר אמק"ט. וג"ל דאף דכל השמישי קרקע קי דינן ומ"ט דנקט הק. י"ל דלרבותא נקטינאו. אף דכל הקך גם כשיחברו לקרקע יהיו נעוין ודין אילך ואילך וגם בקלות יסירם מחבורן. ודינן להסירן ולטלטלן. אפי' אמק"ט: (טו) ברזל חדש: (טז) הוא גוש שטושין ממנו הברזל. וכמו שבא ממחפורת שעדיין מעורב בעפר שבו. והגוש הזה הוא כעין חררה: (יז) טס עב של ברזל שהבליבות גלגלי העגלה הקיעות בנקבים שבטס ההוא. ואין לחוש בטס הזה שבכר נעמלא. דהרי אמק"ט מדמשמש לעגלה ככני כלים [נפי"ז מ"ט]: (יח) ברזל מרוד בלעך בל"א. וג"כ אמק"ט דחוקא פשוטי כ"מ מק"ט. אבל זה אינו כלי: (יט) כפוי מתכות שע"ז כלי עץ. ואמק"ט כלקמן בפרקין (ג) (כ) בסיום הכלי שהכלי עומד עליו: (כא) רגלין היו לגשות שפה ממתכות לכלי עץ וכדומה. והייט אוגני כלים ושימין אמק"ט. מדח"ל רק השמישי כלים [לקמן רפ"ג]: בית אחיזה (בלב)

בועז
 ולא פלוג רבנן בתקנתיהו (ועי' שבת דע"ו. א'): (ג) אמרה בקי. מה"ט פירשט לעיל בסובב עגלה שהוא עם עב של ברזל ששליבות גלגלי העגלה תחובות בהטס ההוא בעלמו. וכן משמע הלשון סובב של גלגל. דאי נימא שהוא

משנה אחרונה
 פשוטין ניטו: והקורא. ניטא דהייט קודם הבית כההוא דפ"ק דמיק' ארס והליטור והקורה והיט שכתב כאן בל"ק לנסוף ולא כה' בנמנה גם כאן הגירסא נה' וכן העתיקה הרמב"ם בחבורו פ"ט כ"ה ומיחו היא דמ"ק בשל עין ויכסה בשל מתכות: שנעשו לקרקע. פ"י הר"ב וכל המחובר לקרקע טבור. וקשה דהא דף שקבעו בנחל טמא לחכמים פ"ט מ"ב ואבוס שקבעו בפ"ח מ"ד וכן מ"ח שקבעו עם מ"ה טבולא עמאין בתמונן. ונראה דההם עשתייהו

דטלוה משום מחבורן לא בעלן ממלאכהו. וקמ"ל הכא דא"ג דהני נמי לא בעלו מתשמישן אפי' טבורין כיון שעשאו מתחלתן להבדיל לקרקע. ומ"ט חיי"ט בשם הרמב"ם דהני אפי' קודם שחברו טבורין הואיל ונעשו לקרקע. כ"ל שיש רחוק לזה מתכונות דלקמן דטבורין קודם שקבעו וכן משמע גבי אונקלוס בפי"ב וכן משמע בתוספתא שכתבו פ"ב מ"ד העושה אוגין לתכתש ולפירוקם ומונחם וכן לבהמה ולדלת עטורין עד שיפ"ט וכו' איתא דקודם חבורן מני טבורין. ויש מחלוקת על הרמב"ם בזה ובתב"ט פ"ד דמקואות פ"ג סב"כ וזו של הרמב"ם של בעגלה לקרקע טבור אפי' קודם שקבעו לא איתמר אלא בפשוטין ולא בתקבלין וכדפי' לעיל דטבולא מתני' בפשוטין חייבי וכן מה שהבאתי לעיל מתכונות ואונקלוס וזכרין טבולא בפשוטין חייבי ומתכונת הכי בפשוטין שאין להם חתיכות אלא של כלי וכוון שעשאו מתחלתן לקרקע בעל עם כלי דבקרקע דמו. אבל תקבלין דתשמישי משום קיבולן אפי' נעשו לקרקע כגון ליטורא וכן אבוס שחוק דהיט קבול לנחות אפי' שנעשו לקבוען לא בעלי דאפי' אחר שמבדן והם קבועין כשלא נכתבו קיבולן עומאה במחובר כדמתן פ"ב מ"ח ומ"ה גבי אבוס וקטרה שקבעו ובפ"ד בתק' עשהו בראבו מייטק. ודע דכמו שכל שנעשה לקרקע עטור ה"ה כשנעשו לחברן נעץ או גבאים במדה כדמוכח בקפ"ה שקנפה במדה מיכס ונחל בפ"ב וכן דביטור עם ובתק' פ"ד וב"כ הרמב"ם בדהיא בחבורו רפ"ט שנעשה לשמש את הקרקע או את הפך ע"כ: **ג' העושה כלים מן העשת ומן המכרה.** כל הני חין פליטה לרוב כלי כלל ולא נראה לקבל שומאה מטבולא וכו' הר"ש והר"ב שכתב שס' גולמי אינו כיון דגולמי הם כלים אלא שמתפירים חוקין והני לאו כלים ניטוה ונראה שר"כ כ"כ מתוך פ"י הרמב"ם אבל הוא מפרש טבולא משום גולמי. ואינו עיין לפ"י הר"ש והר"ב: **בכבני כלים מאוגני כלים ומאזני כלים.** נראה דלאו שהיו אלו אוגין ואזני כלים היו מקבלין שומאה עם הכלים ובעשבתו למס לא יחזרו לשומאה יכסה. אלא מיידי שעשאו למס אונן ואזני כללי ונתקן ולא חתקן לכלי וכאפי' כפי' לא תקבל שומאה. ח"כ אפי' חתקן אלא שחתקן לכלים הבאין במדה דאי

השחולות. מה שנסתייר מן הכלי לאחר שנעשה. לשון כמשהל בניתי מחלצא (ברכות דף ח). כי מן המים משתיירו (שמות ז). מתגרמנין. ארי מן מים שחלטיה: גרודות. שנגרד מן הכלי בשעת עשייתו. לשון להגרד בו האמור באיוב (ב' ה'): שחורים. דלא חיישין בכל

שהאזים קצווען צו. וי"מ האנייהן שפחותין. וי"מ מסגרת של כלי. וטולן ענין אחד הם. ט"כ: ומן הגרודות. עיין מ"ש במגנה ו פרק יב: שהורה. פי' הר"צ ללא חיישין וכו'. והכי תניא בתוספת' כל שעמד לשוף

הגני שמה מכלי טמא בלו. וכשחזר ועשה מהן כלים מורי לטומאתן ישנה. דכל הגני לא נראו לקבל טומאה מעולם. משום גדולמי כלי מתכות ניהו. וגולמי כלי מתכות אין מקבלין טומאה. והכי תניא בתוספתא. גולמי כלי מתכות טהורים. ואלו הן גולמי כלי מתכות. כל שעמד לשוף. לשון. לגרד. ולקרבן. ולהקיש בקורבן. מחוסר אונן. או און. טהור: אף מן הקצוצות.

השחולת (ב). ומן הגרודות (ד). מהורין (ה). רבי יוחנן בן גוריון אומר אף מן הקצוצות (ו). משברי כלים. מן הגרומים (ז). ומן המסמרות שידוע שנעשו מבלי (ח). טמאין. מן המסמרות (ט). בית שמאי מטמאין (י). ובית הלל מטמאין (יא): ד ברזל טמא (ב) שבללו עם ברזל טהור (ג). אם רוב מן הטמא. טמא

לגרד. פי' הרמז"ס כמו שנגרדו כלי מתכות אחר השיפה. לכרוב שיסחר הלימאל"ר כמו שיעשה בברזל אחר הגרידה. ולשון רש"י הם בחולין. לכרוב שחוקק בהן חקיקות גדולות וכרוב: רבי יוחנן בן גוריון אומר אף מן הקלוטות. פי' הר"צ אם קלן כלים לחתיכות וכו'. לא חזרו לטומאתן הישנה. ויראה לי דטעמיה דס"ל כאביי דאמר ההם בפ"ק דבבא [דף טו] דטעמא דגזרו שיחזרו לטומאתן הישנה. דחשו שמה לא יקבטו כדבי טהירו. והשתא שקלן קבלי לחתיכות. ליכא למיחש להי. אבל הרמז"ס שטה אחרת בטולה מחני' שמפרש בטומאה דמכאן ולהבא. והטעם מן העשת וכו'. לא שתייכו ויעשה מהן כלים. אלא שיחוקק בהם ויעשה אותן כלים. ומן הגרודות. שיקבלו וידבקו במסמרים. עד שיעשה (* שם נרש"י ומתחזקין

לגרד. פי' הרמז"ס כמו שנגרדו כלי מתכות אחר השיפה. לכרוב שיסחר הלימאל"ר כמו שיעשה בברזל אחר הגרידה. ולשון רש"י הם בחולין. לכרוב שחוקק בהן חקיקות גדולות וכרוב: רבי יוחנן בן גוריון אומר אף מן הקלוטות. פי' הר"צ אם קלן כלים לחתיכות וכו'. לא חזרו לטומאתן הישנה. ויראה לי דטעמיה דס"ל כאביי דאמר ההם בפ"ק דבבא [דף טו] דטעמא דגזרו שיחזרו לטומאתן הישנה. דחשו שמה לא יקבטו כדבי טהירו. והשתא שקלן קבלי לחתיכות. ליכא למיחש להי. אבל הרמז"ס שטה אחרת בטולה מחני' שמפרש בטומאה דמכאן ולהבא. והטעם מן העשת וכו'. לא שתייכו ויעשה מהן כלים. אלא שיחוקק בהם ויעשה אותן כלים. ומן הגרודות. שיקבלו וידבקו במסמרים. עד שיעשה (* שם נרש"י ומתחזקין

בליאת כעניי עכ"ל ז"ל: השחולות. בפ"י ר"ע ז"ל מלשון כמשהל בניתי מחלצא וכו' אמר המלקט וכמו השחול דהקן צפ' על אלו מומין. ומן הגרודות. בדל"ה וכמו שפירש ר"ע ז"ל וכן הוא בערוך. ותמכהי שפלתמי מונה ומתוקד

ש"ע הרב זלללל אשכנזי ז"ל כך מן השחולת ומן הגרודת ריב"ן אומר אף מן הקצוצות אכן נס ה"ר יוסף ז"ל הניח כן: שידוע שנעשו מבליים טמאים. מלת טמאים היא הנידור וכמו שפי' ר"ע ז"ל: מן המסמרות. פתח דלא

יב ין

שלהן (ד): כג) מה ששחל ונמטך בהתפשטות דופן הכלי בשפחו יוהר מהרואו כשרדדו הכלי בקירנם. ולפיכך כדי לישר לח"כ שפה הדופן סביב בשוה. קוללין השחולות הווא אחר שנמחו הכלי. כדי ליפותו (בד) מה שגורדין מהכלי בשעה מלאכה ע"י פוילע בל"ה. והרי שיהיין בלון מגולמי כלי מהטות שהמק"ט [פ"ד מ"א]: (בד) ר"ל כל הכך כלים שנעשו מדבר טהור אין חוששין בהן לטומאה ישנה: (בד) דבקלן לכלי לגמרי. אין הכלי שחזר ועשה מהקלוטות חוזר לטומאה ישנה דלא כביח שיקלן אדם כל הכלי ויחזור ויעשהו כדו לטכרה ע"ז. ולא יבחר עפי להמתין לו ז"ל להזאה. וכל מלהלך דלא שביחה לא גזרו בה רבנן [בבבא י"א א']. ורבנן ס"ל דלא פליג רבנן בהתקנייהו. אבל משברי וכו': (בד) שברי כלים הם חתיכות גדולות ששברו מכלים וגרודות הם חתיכות קטנות מכלי שנשבר והרי בכלי הווא יש לחוש שטמאה היתה: (בד) אף דמסמרות אמק"ט מהו"ל השמישי כלים [פ"ד מ"א] עכ"פ מדעשו מכלים חיישין שהכלי הווא טמא הי'. ואף שהשתא נעשה ממנו כלי אחר שלא כמותו שטמאה החלה. וגם בשעה שנעשו מהמסרם מהן נטהרו. אפ"ה שחזר ועשה מהמסמרים כלים חוזרים לטומאה: (בד) ר"ל מן ההם מסמרות שאין ידוע אם נעשו מעשה או מכלי יין: (ל) דגזרו הני אטו הני: (לא) ג"ל דטעמיהו דב"ה מהו"ל ס"ס. ספק טמא מעשה וספק טמא מכלי טהור נעשו. ואע"ג דברה"י גס ס"ס עומה [כפי' דטכרות מ"ד] הכה שאבי דלא החזיק כהן שום טומאה ידועה. ואין מחזיקין טומאה. ותר דהרי בל"ה טומאה שגזרו בכלים המתאחים. הווא חומרא על כלי שודלתי נעשה ממנו. ולא בספקו: בשעת שאין בו דעה לשחול [כאמור כ"ט א'] וכוכה"ל אפי' ברה"י טהור [בבבא ד"ד ב'] ולפיכך דייטו שנגזרה טומאה על כלי שודלתי נעשה ממנו. ולא בספקו: (לב) ברזל אפי' הווא מכלי מתכות טמא ששבר טהור הווא. אלא ר"ל שברזל זה הווא מכלי מתכות טמא ששבר ודתי: (לג) ועשה מהתערובות כלי:

ישראל

שהוא הסם שמתפין צו נגללי הענבל הווא"ל צפוי כובב של נגלל. ומו ק' דל"ל למתיה כלל. דהרי כבר נגלל כלל כל האסיין הכה. אע"כ דכובב זה אינו צפוי. אלא הווא ענמו חלק כנגלל הווא: (ד) ואע"כ דדלתי מק"ט. אבד

דרש"י והרמב"ם דפי' בנ"פ מהו החשש דשמה יאחרו דמ"ק דס"ל בקלוטות נמי טמא דס"ל בהרמז"ס והר"ב שמה יאחרו דטבילה דינה כטבילה ולא נשייט טמא ונקלוטות נמי איכא למיחש להם. ורבינו ס"ל כרש"י דלא חיישי' שמה יאחרו דטבילה אלא שיתדוורו לה שיעהבו ע"י עטילה ולא בעד הערב שמה ונקלוטות ליכא חשד דמיכר שמתחדש טולו כדפי' כש"כ ברפשיהו. וימא השתא שהרמב"ם שכתבו לא כתב דלי דלפניהו לא גזרו וכדפי' רש"י בפ"י האחרון. וכתב הר"ב שמה נגלה שפירמ"ס כוכר דעיקר כפי' ראשון של ע"ג. ולפי' דמסו הווא לא איירא דהרמב"ם נמי קובי' כפי' האחרון אלא דלפי פירושו שפירא יאחרו שיערה לטבילה אפי' ברפשיהו איכא חשש וזו חשבה הווא חשבה וזו וימיהו לפ"י אפי' האחרון מאי קאמר איכא בינייהו דלפניהו. ומאי איכא ביניהו דהא בין לפעמא דשתא יאחרו ובין לפעמא דשמה לא יקבטו איכא למיחש. ומזה ודלתי נראה דהרמב"ם ס"ל כפי' ראשון. ומי"מ לפי הסברה פי' האשון דחוק דהיי דהשתא נלשינהו איכא למיחש שמה נפגם אחרת לא יעשה קר וה"ט דרש"י תופס עיקר כפי' האחרון ונפ"ו מוכחה הסוגיא דשמה משום שמהל וברפשיהו ליכא חשד. ורבינו פירק דין זה דקלוטות דמסר ריב"ז לא תפרש מהן זיה זה לשברי כלים דקטני שמתוך דטמא ולא פניג ריב"ז והר"ב כתב דקלוטות קטנים מהמסרם. ולא ימקן דמאן לימא לן בציזו שיעור מיקרי קטנות. ולולי דבזיו ל"ל דקלוטות היינו בזיו חכם שקלן בידיהם שיעור טבילה מהנייהו. וקסבר ריב"ז כיוון דטומאה יבנה דרבנן נקלנין בידיהם לא גזרו דלא שמהל ורפי' כ"ג קשה דאמר בגמ' איכא ביניהו דלפניהו. מאי דלפניהו או שברים גדולים היינו משברי כלים דקטני מהני' דשמה ותיקשי לתאן דמסר ברפשיהו. ואי שברים קטנים היינו קטנות ותיקשי נמי לתאן דמסר דשיק מ"ק ועבד כרבינו: שנעשו מכלים טמאין. פי' הר"ב שמה מכלי טמא בלו וטורין לטומאה ישנה. וקשה הו קי"ל כל ספק דרבנן לקולא ומה תמיר כספק טומאה ישנה דרבנן. ורפכר דס"ל דהוי כמו אב היותה מדי"ס דקיי"ל פ"ד דטהרות מ"א דספקו עמא דר"ב מיר לטומאתו שא"ה ה' מתחלה אב גס פכשו הוי אב. אבל הרמב"ם לא חשב כותמאה ישנה בין אבות שמהל שמהל בפניהו לסדר זה. ועוד אפי' ימאח דהוי אב לא יתכן עשמה דב"ה בשי"ה שיעור מהמסרין פתח דמסר ג"כ דבזיו הוי אפי' הווא מרי ספקין. וכל ס"ס אפי' בדאורייתא שרי. אבל הרמב"ם לא ירד לכל זה וליתו מפרש מחני' לפנין טומאה ישנה כלל אלא או הקב"ה טומאה להנה ונכין: ד ברזל עמא שכללי שם ברזל עמא. ודוקא בללן

דכ"ה והרמב"ם דפי' בנ"פ מהו החשש דשמה יאחרו דמ"ק דס"ל בקלוטות נמי טמא דס"ל בהרמז"ס והר"ב שמה יאחרו דטבילה דינה כטבילה ולא נשייט טמא ונקלוטות נמי איכא למיחש להם. ורבינו ס"ל כרש"י דלא חיישי' שמה יאחרו דטבילה אלא שיתדוורו לה שיעהבו ע"י עטילה ולא בעד הערב שמה ונקלוטות ליכא חשד דמיכר שמתחדש טולו כדפי' כש"כ ברפשיהו. וימא השתא שהרמב"ם שכתבו לא כתב דלי דלפניהו לא גזרו וכדפי' רש"י בפ"י האחרון. וכתב הר"ב שמה נגלה שפירמ"ס כוכר דעיקר כפי' ראשון של ע"ג. ולפי' דמסו הווא לא איירא דהרמב"ם נמי קובי' כפי' האחרון אלא דלפי פירושו שפירא יאחרו שיערה לטבילה אפי' ברפשיהו איכא חשש וזו חשבה הווא חשבה וזו וימיהו לפ"י אפי' האחרון מאי קאמר איכא בינייהו דלפניהו. ומאי איכא ביניהו דהא בין לפעמא דשתא יאחרו ובין לפעמא דשמה לא יקבטו איכא למיחש. ומזה ודלתי נראה דהרמב"ם ס"ל כפי' ראשון. ומי"מ לפי הסברה פי' האשון דחוק דהיי דהשתא נלשינהו איכא למיחש שמה נפגם אחרת לא יעשה קר וה"ט דרש"י תופס עיקר כפי' האחרון ונפ"ו מוכחה הסוגיא דשמה משום שמהל וברפשיהו ליכא חשד. ורבינו פירק דין זה דקלוטות דמסר ריב"ז לא תפרש מהן זיה זה לשברי כלים דקטני שמתוך דטמא ולא פניג ריב"ז והר"ב כתב דקלוטות קטנים מהמסרם. ולא ימקן דמאן לימא לן בציזו שיעור מיקרי קטנות. ולולי דבזיו ל"ל דקלוטות היינו בזיו חכם שקלן בידיהם שיעור טבילה מהנייהו. וקסבר ריב"ז כיוון דטומאה יבנה דרבנן נקלנין בידיהם לא גזרו דלא שמהל ורפי' כ"ג קשה דאמר בגמ' איכא ביניהו דלפניהו. מאי דלפניהו או שברים גדולים היינו משברי כלים דקטני מהני' דשמה ותיקשי לתאן דמסר ברפשיהו. ואי שברים קטנים היינו קטנות ותיקשי נמי לתאן דמסר דשיק מ"ק ועבד כרבינו: שנעשו מכלים טמאין. פי' הר"ב שמה מכלי טמא בלו וטורין לטומאה ישנה. וקשה הו קי"ל כל ספק דרבנן לקולא ומה תמיר כספק טומאה ישנה דרבנן. ורפכר דס"ל דהוי כמו אב היותה מדי"ס דקיי"ל פ"ד דטהרות מ"א דספקו עמא דר"ב מיר לטומאתו שא"ה ה' מתחלה אב גס פכשו הוי אב. אבל הרמב"ם לא חשב כותמאה ישנה בין אבות שמהל שמהל בפניהו לסדר זה. ועוד אפי' ימאח דהוי אב לא יתכן עשמה דב"ה בשי"ה שיעור מהמסרין פתח דמסר ג"כ דבזיו הוי אפי' הווא מרי ספקין. וכל ס"ס אפי' בדאורייתא שרי. אבל הרמב"ם לא ירד לכל זה וליתו מפרש מחני' לפנין טומאה ישנה כלל אלא או הקב"ה טומאה להנה ונכין: ד ברזל עמא שכללי שם ברזל עמא. ודוקא בללן

ספחין. כה: ד ברזל. מפנין ס"ל מ"מ מ"י ע"ש פ"ב כ"ה:

חלופי גרסאות השחולת גילי שחלה. הגרודות גזרי' ור"מ גרודות. הקצוצות ככל גילי הקצוצות. והרמב"ם גילי הגרודים ור"מ הגרודות.

תוספות אנשי שם ב"ר ד"ה טמאין ט"ו דחיישי' שמה ט"ו וק"ל דכ"ג דטהרות מ"ס איהא מהט שמה"ט טורה או חלוד טורה כו' ופי' הר"ב דלא אמרי' כפי' שהיה שמה נעמא ודחיישי' שמה לטומאה הישנה ע"כ ור"ב מוכח דכלים שנעשו מבשרי כלים טהורין והמעין יראה שהר"ב טירב בפירושים דהרמב"ם ז"ל מכה מחני' דמ"ט טהרות כ"ל ונראה לפ"י דמחני' דכ"ה לא איירי כלל מן טומאה ישנה ור"ב ור"מ דמ"ט למחני' דכ"ה כפי' הר"ב מפ' למחני' דטהרות נענין אחר וכן כמשתכח מה מנאר ג"כ לכן מחני' דטהרות ללא איירי מן טומאה ישנה ור"ב העתיק הכה פי' כר"ש ומהכח טהרות פי' הרמב"ם ובאמת שם פרושם הסוברים זה את זה. (מ"ח)

משנה אחרונה

מהכח המשמש זה העץ. ובכ"ה נחמק כזה: ריב"ז אומר אף מן הקצוצות. וכתב הר"ב דס"ל כאביי דאמר לא יקבטו כדבי טהרו ונקלוטות ליכא למיחש ע"כ ולא יתירא דנקלוטות נמי חיישי' שמה בפעם אחרת לא יקבטו ויב"ז רש"י בגדא גבי דלפניהו מירלף דעיקר כפי' האחרון דשמה לא יקבטו איכא למיחש. אבל י"ל דפליגי הכה כפלונית

קלוסטר... מ"י... ע"פ...
הפ"ן... ע"פ...

תוספות חדשים
[משנה ד] והפורנה הוא
קטורין בלא (הענגל בלא)
שעשה משני היכות. כך
העליון נעשה כקנה הוא
הקרא סין והל הפתוח יס
נו ב' קנים אחד למטה
ממניסין בו המפתח ו'
אעלה פתנס בו הפין
בשם שבוטין אותו :
'היר"ד [ד'] ומצופה
ט' והוא שיש המב"ם
כו' ועיין ברא"ש שכתב
על הרמב"ם שעיין בשבט.
ולא עיין בגמ' :

אליהו רבה
ד קלוסטר... בהרמב"ם
הוא של עין ומצופה כרול
טורה. שכל פשוטי כלי
עין המצויים טורחין.
שלאישו אינו עושה אותה כלי
מתכת כדבר דמניגה דאמי
לפי סגן מוצין. ומלאך
ואיך לא מיירי טומאה
יבט לא כלים הסוכרין
והסמאין וכן כל מופה
דמילוס בעין ומילוס כרול:

משנה אחרונה
בעוד כרול אכל כלי
שדיו לחזור לטומאה
היטה שנתערב בכלים
טורים אפי' רוב טורים
פמאין ולא כגלי דהוי
דבר שיש לו מסיפין
בענינה. דדוקא הנאכר
פי' נביעת איסור בגלל
כרוב כיון שפריך לאו
כולאם להגבילו לוי
מיקרי שיל"ת ובעל
במ"י ב"ד פי' ק"ב ואפי'
החס ים מליקין דהולאת
דבר מופט לאו חללה
הוא. והבא בענינה נראה
לכ"ס הוי דבר שיל"ת וע'
מ"ש בזה כפ"ה דספרות.
ומינה נביעה מן החללה
ומן הגללים כיון דבכלי
חרס לא הניי ענינה.
נראה דאפי' כלים בכלים
בגלי. והוא לומר דכלי
דבר חסוי ולא בגל
דכהא אין אנו מנפתיין
הכלי אלא הטומאה שעליו
ובמו נבליעת איסור.
ואל"ס כיון דבישאל אמרי'
דכלי בכלים לא בעל
משום שיל"ת. א"כ
אפילו בגלל כסודן בעל
אמרי' בעל אחר שנגשה
כלי אכתי דבר שיל"ת הוא
בענינה. ו"ל דדמי להא
דכתב רמב"ם ב"ד פי' ס"ס
ק"ב כלל הויכ האיסור
קודם שנתערב בעל אפי'
יש לו תמיון. וה"ל
קודם שנתערב היו
שברים ולא היה עליהם
שם טומאה ואימתי נאכר אחר שנגשה כלי ולא ככר
הוא בתפוחות ושפיר ככל. ופי' מ"ש בזה פ"ה דספרות מ"ג :
בכרול לחללה עמא. אפי' דליכא בעמא אלא מלי כלי וקיי כשכר
כלי ולא עיין ב' חרס לטומאה. גזור זה מדרבנן דמיחאף בכלי שלם אכל כדאיתא רוב טורח כיון דמלאווייתא כרובא בעל וטומאה ישנה גופא דכרוב לא אהמונו טלי האי : קלוסטר
עמא. פי' הר"ב לפנין טומאה ישנה ואין לזכר דיש לפרש כפשה דכלי היא לקבל טומאה. ומ"ש דקלוסטר הוא נגר של הדלת והיינו כהיהא דפ' בתרא דעירובין אכל מדבני הרמב"ם
משמע שיה' כלי אחר הוא ועשוי לטובת הפתח כמו פין ופורנה : ומצופה טורה. דין המופה מני לה הכל ועוד לקמן ת"ה גבי פוקה ועוד שם גבי הליל ובמפויא. ויש לדקדק אמאי
הני לה חלל זמני ומאי איריא בעני כלים הא כל הכלים המופה טורח וכחננו בזה לקמן מ"ו : הפ"ן והפורנה עמאין. דוקא במיזבן אכל זה בפ"ה טורים. פ' פי"ג ת"ו :

מהן דמיון כלי. וכן מן החסות דר' יומן בן נורי. אכל הרב"ד
[פ"ח מה"כ הלכה ב] והר"ש מפ' כפי' הר"ב : ד וכן מן החלמה.
פי' הר"ב טיט הדבק כלובן בינה. ולזה נקרא חלמה כמו אס יס
טעם בריר חלמות [איזו ו]. הרמב"ם : ומצופה טורה. פי'
הר"ב אס היה של כרול טורח ט'.
דבחר עיקרא אולי. כך פי' הר"ש.
ומפר' דליפוי. היינו שהוא כמו שמוה בין
כלי כסף לני. ובמ"ו דתנן נמי כה"ב
מלופה. ומפרש אס היא של עין ט'.
והוא שיטה הרמב"ם שפרש דכלי
עין מחופה במתכת איירין. ולא ישמא
אפי' יהיה לו בית קבול. כחכמים דבכוף חגיגה ושם [ד"ה ומלפס]
הארכתי בזה בס"ד. ולקמן במ"ו מרכיב הר"ב ב' הפרושים ואינם
עולים יפה. כמ"ס שם בס"ד : הפ"ן והפורנה. לשון הר"ב שיניים
הקבועים בפוחת. והפ"ן נכנס בתוך הפורנה מלד אחד ונעל ונכנס.
ומלד אחר יס בפורנה נקב. שמכניסים בו אה המפתח ומדחין
את הפ"ן לחורו. ונפתח ויולא הפ"ן מן הפורנה. לשון הר"ש בשם הערוך. [ו"ל שיש חסרון בלשון. שהיאך מחמיל בלשון רבים שיניים
כו'. ומסיים בלשון יחיד והפ"ן נכנס ט'. ובערוך ערך פן כתוב בזה הלשון הפ"ן והפורנה טומאים אירא דלאר חפין ופי' אלו שיניים
הקבועות בפוחתו ונכנסים בתוך הפורני. וי"ל הפ"ן והפורני. הוא הקלוסטר. ובלשון ערבי וכו' והפורנה נכנס לתוכה הפ"ן מלד
א' וכו'. עוד מ"ס בלשון הר"ש לחורו. כתוב בערוך לחוך. והרמב"ם בפירושו כתב. וז"ל חפין. הן השיניים הקבועים בפוחת.
והפורני

מלאכת שלמה
הכלים דף קכ"ד א"ר אלעזר דקדס החרת כלים נישיית משנה זו כלשר כתנתי
בפ"ה למסכת פסחים : ומצופה טורה. פי' הרמב"ם ז"ל אס היה
הקלוסטר משן ומלופה במתכת טורה לפי שכלי עין המופה במתכת אינו
מקבל טומאה ואפי' היה לו בית קבול כדאיתא כיון חגיגה דמזבח הזהב
והנחת אין מקבלין טומאה לפי שהן מלופים וליתיא לכהי פירושא דאדרבה
מוכה שם לפשוטי כלי עין המופים במתכת פמאים והוא עיין במשנה ולא
מ"ג

יבין תפארת
[ד] חוזר לטוי"ם [ועי' משפ"ק פי"ג מ"ג] : לה) כרול שחוק שכל
מכלי היתה טמא וערכו עם מין טיט המדבק בוהר. כעין טיט הוין.
שקרא חלמה [ואפשר שאמשוהו חלמן בינה] כדי לדבק בו סדקי כלי.
ועשה מההערוכות הזה כלי אס רוב מהעמא וכו' : לו) כרול שחוק מכלי
טמא כלי' שעירבו עם גללי בקר ועשה ממנו כלי. ג"כ אס רוב וכו' (ה)
ובחבא ולהן לא איירי תנא מדיני טוי"ם. רק מודיענו איהא כלי מק"ט
או לא : לו) הוא בריח מתכות עשוי כקלונס. וכפפה עב בראשו. ומריין
ארתו כפנים בהבית הוך ב' טענות או הוך ב' וויין שמוציאמו במוות
הדלת. כדי לנטור הבית. נמלא שהקלוסטר עשוי להשמיט מוצר לקרקע :
(ח) ר"ל מק"ט דמדיח כפפור בראשו לוקחין אותו לפעמים לךוך בו בשמים
וכרומה. לפיכך חולטין להצמיר ומק"ט : למ) אס קלוסטר זה הוא מעין
ומלופה במתכות : מ) דבעל הלפ"ט שהוא ממהטת לגבי עיקר הכלי שהוא
פשוטי כלי עין ואל"ת מאי איריא קלוסטר שמתחמם נס לקרקע. הרי כל
כלים המלופים טורחין [כרנן חגיגה כ"ז א']. ג"ל דקמ"ל קלוסטר אף שהאפי
של הכפפור מועיל הרבה להדיך בו היטב דק. ולהכי סד"ל דמ"ה ע הען
שברחו הו"ל כעין המשמש את המהבט שמק"ט [כפי"ג מ"ז] קמ"ל : (ו)
(א) הוא הענגעל שלהם בל"א. שטשו מב' חלקים. העליון עשוי בקשת.

כיון שכסוסיר פורוי הגללים מבין חלקי הכרול שחוק כשעה שיהיה ככר כלי יחד. לא יהיה כלי שסל לפיכך לא יק"ס. קמ"ל. ורברוינו פירשו
דבבא לו לא איירי בטוי"ם. רק מיירי בעירוב חלמה. והיינו שיש עם גללים. ועשה כלי מההערוכות. ולפ"ז י"ל דוכן דנקט תנא. היינו דר"ל דגם כהא חולטין
בחר רובא דלק"ס. וכן כתב גם הר"ב. והתימה עליו. דבסיפא בקלוסטר שוב פי' דאיירי בטוי"ם. וק' א"כ למה פתך תנא וסדא בבא דחלמה בינייהו
דלא איירי בטוי"ם. והן אמת דלדיחא אף נפ"מ כלל בין פירושו לפי הר"ב. דלכל הב' פירושים בין כהא ובין כהא חולטין בחר רובא. אלא דמלמד קו'
הכ"ל לפי' רבותיו ק' נמי לשון וכן דנקט תנא. דיותר יתיישב לפי פירושו. וגם זה אמת שנתחכמהא פ"א דכ"ק בניכילתין מלני דין זה שפירשו כדכתיב
במשנה. ואע"כ אין הכרח שפרש משנתיו קן. ובפרט דלא מסתבר דאיירי משנתיו בזה. וגם כבר נשמע מנבא דכרול טמא עם טורח ועיקר מקומו
במכסיין (פ"ב) : (ו) כך פירשתי ע"ד הרמב"ם ור"כ ז"ל. אמנם הר"ם והר"ל כתבו דמתניתין מיירי בכרול עמא שפאה על נוף הכלי שטשו מנכרל
טורח

עם טומאה ואימתי נאכר אחר שנגשה כלי ולא ככר הוא בתפוחות ושפיר ככל. ופי' מ"ש בזה פ"ה דספרות מ"ג : בכרול לחללה עמא. אפי' דליכא בעמא אלא מלי כלי וקיי כשכר
כלי ולא עיין ב' חרס לטומאה. גזור זה מדרבנן דמיחאף בכלי שלם אכל כדאיתא רוב טורח כיון דמלאווייתא כרובא בעל וטומאה ישנה גופא דכרוב לא אהמונו טלי האי : קלוסטר
עמא. פי' הר"ב לפנין טומאה ישנה ואין לזכר דיש לפרש כפשה דכלי היא לקבל טומאה. ומ"ש דקלוסטר הוא נגר של הדלת והיינו כהיהא דפ' בתרא דעירובין אכל מדבני הרמב"ם
משמע שיה' כלי אחר הוא ועשוי לטובת הפתח כמו פין ופורנה : ומצופה טורה. דין המופה מני לה הכל ועוד לקמן ת"ה גבי פוקה ועוד שם גבי הליל ובמפויא. ויש לדקדק אמאי
הני לה חלל זמני ומאי איריא בעני כלים הא כל הכלים המופה טורח וכחננו בזה לקמן מ"ו : הפ"ן והפורנה עמאין. דוקא במיזבן אכל זה בפ"ה טורים. פ' פי"ג ת"ו :

הטמא טמא. דחוזר לטומאהו הישנה : החלמה. טיט הדבק כלובן
בינה : [ומן] הגללים. שעירב הטיט עם גללי הבקר. ועשה מהן
כלים ולרפן בכבשן. אס רוב מן החלמה. מקבלים טומאה כדן כלי
חרס. ואס רוב מן הגללים. טורים דכלי גללים אין מקבלין טומאה:
קלוסטר. הנגר של הדלת. והוא היחד
שעושים בו הדלת כדפרישנא לעיל.
רגילים לעשות בראשו כמין פתוח.
והוא קרא גלוסטר. ואס נעשה
מכרול טמא חוזר לטומאה הישנה.
לפי שראוי לךוך בו שומן במזוכה :
ומצופה טורה. אס היה של כרול
טורח ומלופה של מתכת טמא. טורה. דבחר עיקרא חולטין. ולא
בחר האפי' שהוא של מתכת טמא : הפ"ן והפורנה. שיניים הקבועים
בפוחת

מלאכת שלמה
הכלים דף קכ"ד א"ר אלעזר דקדס החרת כלים נישיית משנה זו כלשר כתנתי
בפ"ה למסכת פסחים : ומצופה טורה. פי' הרמב"ם ז"ל אס היה
הקלוסטר משן ומלופה במתכת טורה לפי שכלי עין המופה במתכת אינו
מקבל טומאה ואפי' היה לו בית קבול כדאיתא כיון חגיגה דמזבח הזהב
והנחת אין מקבלין טומאה לפי שהן מלופים וליתיא לכהי פירושא דאדרבה
מוכה שם לפשוטי כלי עין המופים במתכת פמאים והוא עיין במשנה ולא
מ"ג

יבין תפארת
[ד] חוזר לטוי"ם [ועי' משפ"ק פי"ג מ"ג] : לה) כרול שחוק שכל
מכלי היתה טמא וערכו עם מין טיט המדבק בוהר. כעין טיט הוין.
שקרא חלמה [ואפשר שאמשוהו חלמן בינה] כדי לדבק בו סדקי כלי.
ועשה מההערוכות הזה כלי אס רוב מהעמא וכו' : לו) כרול שחוק מכלי
טמא כלי' שעירבו עם גללי בקר ועשה ממנו כלי. ג"כ אס רוב וכו' (ה)
ובחבא ולהן לא איירי תנא מדיני טוי"ם. רק מודיענו איהא כלי מק"ט
או לא : לו) הוא בריח מתכות עשוי כקלונס. וכפפה עב בראשו. ומריין
ארתו כפנים בהבית הוך ב' טענות או הוך ב' וויין שמוציאמו במוות
הדלת. כדי לנטור הבית. נמלא שהקלוסטר עשוי להשמיט מוצר לקרקע :
(ח) ר"ל מק"ט דמדיח כפפור בראשו לוקחין אותו לפעמים לךוך בו בשמים
וכרומה. לפיכך חולטין להצמיר ומק"ט : למ) אס קלוסטר זה הוא מעין
ומלופה במתכות : מ) דבעל הלפ"ט שהוא ממהטת לגבי עיקר הכלי שהוא
פשוטי כלי עין ואל"ת מאי איריא קלוסטר שמתחמם נס לקרקע. הרי כל
כלים המלופים טורחין [כרנן חגיגה כ"ז א']. ג"ל דקמ"ל קלוסטר אף שהאפי
של הכפפור מועיל הרבה להדיך בו היטב דק. ולהכי סד"ל דמ"ה ע הען
שברחו הו"ל כעין המשמש את המהבט שמק"ט [כפי"ג מ"ז] קמ"ל : (ו)
(א) הוא הענגעל שלהם בל"א. שטשו מב' חלקים. העליון עשוי בקשת.

כיון שכסוסיר פורוי הגללים מבין חלקי הכרול שחוק כשעה שיהיה ככר כלי יחד. לא יהיה כלי שסל לפיכך לא יק"ס. קמ"ל. ורברוינו פירשו
דבבא לו לא איירי בטוי"ם. רק מיירי בעירוב חלמה. והיינו שיש עם גללים. ועשה כלי מההערוכות. ולפ"ז י"ל דוכן דנקט תנא. היינו דר"ל דגם כהא חולטין
בחר רובא דלק"ס. וכן כתב גם הר"ב. והתימה עליו. דבסיפא בקלוסטר שוב פי' דאיירי בטוי"ם. וק' א"כ למה פתך תנא וסדא בבא דחלמה בינייהו
דלא איירי בטוי"ם. והן אמת דלדיחא אף נפ"מ כלל בין פירושו לפי הר"ב. דלכל הב' פירושים בין כהא ובין כהא חולטין בחר רובא. אלא דמלמד קו'
הכ"ל לפי' רבותיו ק' נמי לשון וכן דנקט תנא. דיותר יתיישב לפי פירושו. וגם זה אמת שנתחכמהא פ"א דכ"ק בניכילתין מלני דין זה שפירשו כדכתיב
במשנה. ואע"כ אין הכרח שפרש משנתיו קן. ובפרט דלא מסתבר דאיירי משנתיו בזה. וגם כבר נשמע מנבא דכרול טמא עם טורח ועיקר מקומו
במכסיין (פ"ב) : (ו) כך פירשתי ע"ד הרמב"ם ור"כ ז"ל. אמנם הר"ם והר"ל כתבו דמתניתין מיירי בכרול עמא שפאה על נוף הכלי שטשו מנכרל
טורח

עם טומאה ואימתי נאכר אחר שנגשה כלי ולא ככר הוא בתפוחות ושפיר ככל. ופי' מ"ש בזה פ"ה דספרות מ"ג : בכרול לחללה עמא. אפי' דליכא בעמא אלא מלי כלי וקיי כשכר
כלי ולא עיין ב' חרס לטומאה. גזור זה מדרבנן דמיחאף בכלי שלם אכל כדאיתא רוב טורח כיון דמלאווייתא כרובא בעל וטומאה ישנה גופא דכרוב לא אהמונו טלי האי : קלוסטר
עמא. פי' הר"ב לפנין טומאה ישנה ואין לזכר דיש לפרש כפשה דכלי היא לקבל טומאה. ומ"ש דקלוסטר הוא נגר של הדלת והיינו כהיהא דפ' בתרא דעירובין אכל מדבני הרמב"ם
משמע שיה' כלי אחר הוא ועשוי לטובת הפתח כמו פין ופורנה : ומצופה טורה. דין המופה מני לה הכל ועוד לקמן ת"ה גבי פוקה ועוד שם גבי הליל ובמפויא. ויש לדקדק אמאי
הני לה חלל זמני ומאי איריא בעני כלים הא כל הכלים המופה טורח וכחננו בזה לקמן מ"ו : הפ"ן והפורנה עמאין. דוקא במיזבן אכל זה בפ"ה טורים. פ' פי"ג ת"ו :

הקלוסטר

הקלסטרטא... ענת קנד... מבי' ענת הי'ס... ענת קנד... ענת קנד...

החלופי גרסאות... ורקלסטרטא... ורקלסטרטא... ורקלסטרטא...

תוספות חדשים... משנה ה' [בחר"ב ד"ה]... ולר"י כו' כשנן כפ"ע... ור"י כו' כשנן כפ"ע...

השורני הוא המקום עלמו אשר תכנס בו הפין. ע"כ. החחיל בחי"ת וסיים בה"א. וכן החחיל בלשון רבים וסיים בלשון יחיד. ובחבורו פ"י מהלכות כלים [הלכה י"ב] הפין בה"א. ושם העתיק הכסף משנה לפיכך הרמב"ם תמלתו ג"כ בה"א. ואם כן אין להחשוב חסרון בלשון הר"ב והר"ם ועיין [מ"ט] כפ"י י"ג מ"ו. ועוד בסוף פי"ד [מ"ח] שהגירסא חפין. וע"ס: ה' ולחיים ט"ז. פ"י הר"ב דתקש"ט בהמה ינעוה. ותקש"ט בהמה וכלים אין מקבלים עומאה. כדתנן בריש פרק דלקמן

לחיים ט"ז. פ"י הר"ב דתקש"ט בהמה ינעוה. ותקש"ט בהמה וכלים אין מקבלים עומאה. כדתנן בריש פרק דלקמן

ממאין (ב). והקלסטרטא. ר' יהושע אומר. שומטה (ב) מפתח זה. ותולה בחברו בשבת. ר' טרפון אומר הרי היא לו ככל הכלים ומטלטלת בחצר (ט): ה' עקרב של פרומביא (ה). טמאד (י). ולחיים (טו) טהורים (ס).

שלמה והסמ"ך בשב"א והס"ת בל"ר והר"ם בקמ"ץ: ותולה בחברו. בתקולת פתח בלמ"ד ובמקום בה"א גרס"י לה: בפי' ר"ע ד"ל. ושמה אחת תנא ללשמוע' וכו' עד סוף. אמר המלקט וכן משמע בדיא בתוספתא דקתני ר' טרפון

בשוחת. והפין נכנס בתוך הפורנל: שומטה מפתח זה ותולה בחבירו. ע"י גרירה בלבד. דטלטול מן הגד הוא. אבל טלטול גמור לא. ור"ט שרי אפילו טלטול גמור כי ארחה. ושמה אחת תנא ללשמועין הכא דקלסטרטא עומאה דתנן ברישא. לאו דברי הכל היא אלא פלוגתא דרבי יהושע ור"ט דלר' יהושע טהורה. דכי היכי דלא משוי לה מנא לענין שבת. ה"כ לא משוי לה מנא לענין עומאה: עקרב של פרומביא. מהג ורסן ופרומביא. אחד הן. והברזל הנכנס צפי בהמה נקרא עקרב: ולחיים. מחוצרים לעקרב כמין שני טסין מלויירי. אחד מכלן ואחד מכלן על לחיי בהמה עשויין לגוי והן טהורין כשהן צפני עלמן.

מלאכת עיין בגמרא הרא"ש ז"ל וכן נ"כ השינו הרא"ז ז"ל צ"ב צ"ד דהלכות כלים והאר"ך שם מהר"ק ז"ל בשם הר"ם קורקוס ז"ל: והקלסטרטא. מלחית שמתק הרב כנלא! אשכנזי ז"ל הו"ו וה"ה ז"ל ויקד הקו"ף בשב"א והלמ"ד בחיר"ק

אליהו רבא שומטה מפתח זה. כהא בחז"ל שריה מעורבה חפין רשאי לטלטל ליה ביום נהר. ור"י כהן מנא דדתיס הוא ואיש רשאי לטלטל להדיא אלא מן הכז ור"ט שרי מנא דתני הוא ומטלטל ביד להדיא ככל הכלים של חצר:

ראשון לזיון משנה ד' [ה"ב ד"ה] שומטה מפתח זה כו' ה"כ לא משוי לה מנא לענין עומאה. כן כתב הר"ם בהמלת דבריו צ"ל ומשמע דאחא לנימור דרישא דקתני קלסטרטא טמאה לאו דברי הכל היא אלא פלוגתא דר"י ור"ט דלר' טהורה דעומאה ובמתי כהדי נינוה כדמתי' כ"ס כל הכלים (ד' קכ"ג) הו"ו לענין שמה לאו מנא טהורא וכן משמע בהמלתא כו' חמס הכלים חייב על זה צ"ל אלא כו' כו' דשם קתני: לא יתכן כלל דלמך ר"א דקלסטרטא קודם התרה כלום שמתן פ"י ולפי טעם זה אש"י טמא יאסור דני יהושע לטלטל בשאר כל הכלים וגם לשי מסקת רבה שם קד. דפלוסקיכו דר"י ור"ט כד' ינאי דתנא: חפין מעורבת עסקין דר"י כהן דלטלטול גמור לא דקמטלטל מאלי דתיס כהא כהן ר"ט כהן חפין טמאה בלשון חז"ל אלא שייכי כלל לענין עומאה ושמת דתנא מעורבת הו' שרי לרבי יהושע. וזה תורף דברי הר"ם ע"כ. ומעתה יצ"ע על הר"ם שחלש דבריו בתוספתא דתנא דברי טהורא דתיס כהן כהן לטלטל דתיס מוכרחים הם לכל הכתוב

בועז עהור. ונ"ל דכנתרם של רעותיו. דלע"ז דברזל שפספו על עץ. לדידכו מקבל עומאה היינו דוקא בעץ המטופה ממתכת. דמדאיתרירי קרא בשולתן המקדש למקרי' עץ. ש"מ דבשאר כלי עץ המטופה ממתכות דיו כמתכות. אבל כלי עץ המטופה משים. או מתכות המטופה ממתכות. בעל הלפוי לגבי עיקר הכלי. אולם מה שפקקה הר"ם והר"א"ש על הרמב"ם מכוניא דחגיגה ה"ג. כבר יישר רכ"מ בשם ר"י קורקוס ז"ל צבזב טעם ודעת (פ"ד כלים ה"ז): (ז) ובצינו דוגמתו הרבה בשמס. וכ"כ במכילתין (פי"ב מ"ז מנינו כן). אמנם מהדפסוקו בינייהו עם פין ופורנא. להכי היה נ"ל לכאורה דה"ע. כדי ללא נימא דכמו דפליגי לענין שבת פליגי נמי לענין עומאה להכי פליגי ונא תנא מהדלי. ללשמועין דרך לענין שבת פליגי. ואע"ז דרך אש"י ס"ל הך סברא. אבל לרבא דק"י צ"ל כוונתו לגבי אש"י לבר מבע"ז ק"י. ס"ל דשבת דמי לעומאה (כשבת ק"צ א') דקאמר התם מדלגבי עומאה לאו מנא הוא. לגבי שבת נמי לאו מנא הוא. וי"ל דרבא לא קאמר אלא מדלגבי עומאה מקלין בהך כלי ואמרינן ללאו כלי הוא ואק"ס. מכ"ס לענין שבת נימא הכי לחומרא דלא הוה כלי ואסור לטלטלו. אבל היכא דלענין עומאה מחמירין. ואמרינן שהוא כלי ונק"ס. י"ל דע"כ' דלענין שבת נמי אמרינן לחומרא דלא הוה כלי. ואפשר נמי דספקין מספקא ל' ואח"כ הוה חמס מוק"מ מוק"מ מדו"ל כלי א') גבי שבת. דמשמע מזני' דהתם דביש עליה חומס מוק"מ מדו"ל כלי חכש"ט דא"ש. ולפי דבריו ה"ל נ"ל לרבא לדחוקי כ"כ. הו"ל כפס"ס. דבמ"ח דפרקין רק לענין עומאה הוה מנא. אבל לענין שבת לא הוה מנא וכדמתרץ באמת רב"ה התם. וי"ל דלרבא אש"י בלא קרא דכל כלי מעשה היה

ישראל עהור. ונ"ל דכנתרם של רעותיו. דלע"ז דברזל שפספו על עץ. לדידכו מקבל עומאה היינו דוקא בעץ המטופה ממתכת. דמדאיתרירי קרא בשולתן המקדש למקרי' עץ. ש"מ דבשאר כלי עץ המטופה ממתכות דיו כמתכות. אבל כלי עץ המטופה משים. או מתכות המטופה ממתכות. בעל הלפוי לגבי עיקר הכלי. אולם מה שפקקה הר"ם והר"א"ש על הרמב"ם מכוניא דחגיגה ה"ג. כבר יישר רכ"מ בשם ר"י קורקוס ז"ל צבזב טעם ודעת (פ"ד כלים ה"ז): (ז) ובצינו דוגמתו הרבה בשמס. וכ"כ במכילתין (פי"ב מ"ז מנינו כן). אמנם מהדפסוקו בינייהו עם פין ופורנא. להכי היה נ"ל לכאורה דה"ע. כדי ללא נימא דכמו דפליגי לענין שבת פליגי נמי לענין עומאה להכי פליגי ונא תנא מהדלי. ללשמועין דרך לענין שבת פליגי. ואע"ז דרך אש"י ס"ל הך סברא. אבל לרבא דק"י צ"ל כוונתו לגבי אש"י לבר מבע"ז ק"י. ס"ל דשבת דמי לעומאה (כשבת ק"צ א') דקאמר התם מדלגבי עומאה לאו מנא הוא. לגבי שבת נמי לאו מנא הוא. וי"ל דרבא לא קאמר אלא מדלגבי עומאה מקלין בהך כלי ואמרינן ללאו כלי הוא ואק"ס. מכ"ס לענין שבת נימא הכי לחומרא דלא הוה כלי ואסור לטלטלו. אבל היכא דלענין עומאה מחמירין. ואמרינן שהוא כלי ונק"ס. י"ל דע"כ' דלענין שבת נמי אמרינן לחומרא דלא הוה כלי. ואפשר נמי דספקין מספקא ל' ואח"כ הוה חמס מוק"מ מוק"מ מדו"ל כלי א') גבי שבת. דמשמע מזני' דהתם דביש עליה חומס מוק"מ מדו"ל כלי חכש"ט דא"ש. ולפי דבריו ה"ל נ"ל לרבא לדחוקי כ"כ. הו"ל כפס"ס. דבמ"ח דפרקין רק לענין עומאה הוה מנא. אבל לענין שבת לא הוה מנא וכדמתרץ באמת רב"ה התם. וי"ל דלרבא אש"י בלא קרא דכל כלי מעשה היה

תפארת ונקרא פין. והתחזין שהוא כאלה שמתכניסין הפין לתוכו לסגור. והוא הנקרא פירנא: (ב) כל א' מנא מק"ט צפ"ע. דסד"א מדהן ב' כלים ששיין מלאכה א'. ממשבו כ"ב אברים של גוף כלי א'. ואמק"ט רק בשעת חבורן [במשה ה' ז'] קמ"ל דהכא שאלו. דכל א' מהלקי הכלי עושה פעולה אחת. להכי נ"ל לבדו מק"ט [כן נ"ל בומר הרא"ש]: ע"י גרירה ולא בטלטול להדיא [כך כתב הר"ם וה"כ דברי רש"י] [שבת קכ"ד א'] ואני נעניי לא ודתי להדין. דבשמה שומטה בגרירה שייך שפיר. אבל לתלוטה בגרירה היכא משמח לה. ור"מ היה נ"ל דהוכחה ה"ס התם הוא. דמדלא שרי לטלטלו. רק בשכר הלוי שפחה מו"ש ש"מ דקודם החרס כלים שט: [בד] דנס להסירו מפתח ראשון מותר להדיא. ונקט הך מלתא הכא. מדמירי עליה צקלסטרטא (ז): (ח) פרומביא הוא הרסן שעבוי מלמונת שמלגבין בלשון לוי' סביב לראשה ובהפרומביא מחובר שלשלת קטנה בתלוט עקרב שומינין להבהמה לתוך פיה. שש"ז יוכל להעוטה הבהמה בלטה שיקטורה בעקרב. לימין או לשמאל בהליכה: (ט) לרמב"ם מדיש לו שם צפ"ע ולר"א ז' מדעשו לעכבה שלח תרוץ הו"ל השנים ארס: (י) הן ב' טסין מהכות שברסן נגד לחיי הבהמה לקאטו: (יא) מדלחין לחיים שם צפ"ע [במשה ה'] ולהכי אש"י היה לכן ב"ק דלא ח"ל שיהיה להכלי שם צפ"ע. עכ"פ כיון דתקש"ט בהמה הוא. אמק"ט [כתיס פ"ג] ובכה"ג אש"י ביש ז' ב"ק. כל שמהחלה לא נעשה לקבל לו לחרס אמק"ט [כמוס] שבת דע"ט

שבת ז' שיש עליה חומס מק"ט מדו"ל חכש"ט ל"ש. עורד י"ל דלהכי מוקי לה רבא בגמ' דגמ' ואלו הן חכש"ט נשים. וכבר איתרעו כן לדחוקי נפשו לומר דלגדין קתני דביש עליה חומס מק"ט. מדהוא חכש"ט א"ש. ואין נדחק על שפי לומר דביש עליה חומס לאו חכש"ט הוא כלל. ואפ"ה מק"ט מדהוא עכ"פ כלי מעשה. וא"כ הקשי א"כ למה כללי' תנא כהדי חכש"טין ולגדין קתני להכי נ"ל שפי לרבא

אחרונה פ"ח מוכני בזמן שהיה נשמט ויטיו שיכול לקלקל וכן לעיל בפ"י מנפוח חבית המחוללת וזויה נשמטת כלומר שאינה מסתלקת ונפלה. ולולי פ"י רש"י ל"ל דשומטה מפתח זה ותולה בחברו היינו שני פתחים הסמוכין זה לזה התם המקור אחד טעולה מהו ותולה בזה והכל תחת המסקוף דל"ל מוך הפתח הכלים ואין כאן טעולה בחצר דבתר אסור בעלעול. והיינו דל"ל ערפון ומטלטלה בחצר מבוא דר"י לא הוה בחצר כלל. וייתה השתא מאלי דמשמע לפי' כש"י דבריה מוקי פלגול מן הגד וכ"כ הט"ו בא"ח ס' ש"ח סכ"ו. אבל רמ"א בה"א ס' תמ"ט ס"ג אסור בגרירה. ולמתי דפי' א"ש דהכא לא חייב מגרירה כלל: ודו"ש לא לפי קוניה הגמ' ה"ה דסני הך פלוגתא הכא דלתי למימר כי היכי דלענין עומאה הו' מנא ומקבלת עומאה ה"ל הו' מנא לענין שבת ולכ"פ מותר בטלטול ולא פליגי אלא אי שרי מתוך הפתח לחצר שאינה מעורבת ובמטובת לכ"פ שרי: ה' ולחיים טהורים. פ"י הר"ב שם לטו ולתקש"ט. ול"ל יתכן דל"ל אש"י בשעת חיבורן אח"י טמאין. אלא נראה שם טורח למלאכה הפורטמני ובשעת חבורן טמאין משום ז' וגם הכתוב

בסוגיא דשבת כ"ל. ואבן אודיען דמ"ט הר"ם ומשמע דתנא מעורבת הו' שרי כי יבאש א"ג דמותר בגרירה ולא אמרינן מדלענין עומאה לאו מנא הוא ואין ייבש הדבר ע"כ מ"ס התוס' ק"ב. ד"ה מדלענין עומאה כ"י. והכי פירשו מדלענין עומאה לאו מנא אש"י ע"י יחוד כו' ע"כ א"כ קלוסטרטא שפי' הר"ם במשנה זו שכתבו עב ודלוי לך בן שומים [וכן פורש"י] ודלוי כי ייחודו לך לך בן שומים לא מקבל עומאה לג"ע ולכ"י מנא הוא כו' לענין שבת. וכמעט ל"פ שרי הר"ם בעוד שלח מתי למיטק בהכתיב נשם חו"ש עדישא ה"ל להקטו ממנה דשניסן ניעלין כמו שקטו חו"ש

תוספות אנשי שם הוי"ם ד"ה הפין וכו' בה"מ וכו'. מן הכ"ס דשבת אמת' חף כדי כו' דמ"ט חפי פותחת ומתמי' גובה דהתם נמי נראה דגרירא הכונה חפין נחית' (ש"י): [משניות טהרות] ז' 16.

ר' עובדיה מברשגורה כלים כלי מתכות פרק יא תוספות יום טוב סב

ציונים

דברש . עט ט"ו :

תוספות חדשים

[בת"י"ס ד"ח] ומצופה כו' פירוש מורכבים כו' . וצ' במל"מ פ"י מה"כ ט"ז

אליהו רבא

ו' והאימיה . הוא כמו כר שעליה ארבעה הנשים : א"ב י"ב לה בית קבול כנפים כו' . דמזכיר טהורים משום דכזה ככלי עץ אבל אם יש בה בית קבול כלי עץ נמי טמא :

תוספות רע"ק

משנה ו' [א"ת ל"ג] ח"ט ט"ה ומצופה בריש ס"ב צ"ל פ"ב :

כמאן . וכיולא בזה ב"מ' בפלוגתא דרבי טרפון ורחמיים . ולר"ך עיין : ומצופה . לכוון הר"ב א"ס של עץ ומלופה במתכת טמא טהורה . דבחר עקרא אולינן וכו' . וכן פירש עוד לקמן גבי מלופין דחליל . ולא פירש כן לעיל מ"ד במלופה דקלוטרטא . ושם הראיתוך לדעת שהם שני פירושים מורכבים דלפי מה

שנפרש שהוא של עץ ומלופה במתכות . לא הו"ל לפרש טעמא דבחר עקרא כו' . אלא משום דכל החפין טהורים . כדברי הרמב"ם לעיל ולמאי דמסקין דבחר עיקרא אולינן כו' * אבל היא גופא של מתכות טהור . נמי טהורה .

וכדפי' לעיל והוא שיטת הר"ם ז"ל . ועיין עוד בסמוך . וגם עיין מ"ס צ"רפ"ב : והאימיה . מפורש בפי' הר"ב ריש פ' כ"א . ועיין מ"ס שם [ד"ה והאימיה] . ומהר"ם כתב כלאן האימיה . ליערא כלי השמים למשי : ומצופין טהורין . פי' הר"ב א"ס של עץ כו' . דבחר עיקר כו' . כבר כתבתי לעיל בזה . ומ"ס עוד הר"ב

פי' הר"ב דחשיב בית קבול . כבר כתבתי שהר"ב בזה שמפרש א"ס י"ב לו בית קבול טמא . ופי' לא דק ג"כ הר"ב בזה שהיה שיטת הרמב"ם . שהרי כבר כתבתי לעיל ב"מ' . דהרמב"ם סבור שבת הטורה הוא החפין כוכר הוא שאפילו יש לו בית קבול החפין טהור . אבל הרמב"ם מפרש א"ס היתה בית קבול כנפים הטמא . ופי' היה מלופה . מפני זה הבית קבול אשר הוא בלתי מלופה . לפי שאלו המקומות א"א שימופו . ואמנם החפין מחוץ הכלי ע"כ : כנפים . פי' הר"ב

מלאכה שלמה

כישור ובלשון ישמעאל לקטא ע"כ והתימה על הר"ם והר"ם ז"ל ור"ע ז"ל שלא פירשו בו דבר כאן . ומ"מ כבר פירשוהו לקמן רפכ"א : סימפוניא וכו' . בלמוד חוץ משמפוניא שא"ס יש בה בית קבול כנפים א"א שמלופה טמא

דבר שהיא משמעת לו . והלכה כרחמיים : ומצופה . א"ס היא של עץ ומלופה במתכת טמא : טהורה . דבחר * עקרא אולינן . ולא בחר הלפני . שהוא של מתכת טמא : כוש . פ"ך שהגשים טוות בו : והמקל . של מתכת טמא . הואיל וא"ס רודה בו את הבהמה ככלי עשוי לתשמש א"ס הוא חשוב :

סמפוניא . מין כלי זמר הוא כדכתיב בדניאל (ג) פכנתרין וסמפוניא : וחליל . אף הוא מין כל כלי זמר וחלול הוא . וקולו נשמע עד למרחוק : ומצופין טהורים. א"ס * של עץ ומלופה נחושט טמא . טהור הוא . דבחר עיקר הכלי אולי' שהוא של עץ ולא חשיב יש לו בית קבול א"פ שהוא חלול כיון שאינו עשוי לבית קבול : אם יש לה בית קבול כנפים . כלים דקים קטנים כדמות כנפים נוחים בחוץ הכמפוניא . שמישיעים להשמעת קול הגנון . וא"ס עשו בחוכה מקום לבית קבול . של כנפים

(* גרז עקרא **) גרז הוא של ולא חשיב יש לו בית קבול . אשר בסמוך : אם יש לה בית קבול כנפים . א"ס י"ב לו בית קבול טמא . ופי' לא דק ג"כ הר"ב בזה שהיה שיטת הרמב"ם . שהרי כבר כתבתי לעיל ב"מ' . דהרמב"ם סבור שבת הטורה הוא החפין כוכר הוא שאפילו יש לו בית קבול החפין טהור . אבל הרמב"ם מפרש א"ס היתה בית קבול כנפים הטמא . ופי' היה מלופה . מפני זה הבית קבול אשר הוא בלתי מלופה . לפי שאלו המקומות א"א שימופו . ואמנם החפין מחוץ הכלי ע"כ : כנפים . פי' הר"ב

ולא חשיב יש לו בית קבול . אשר בסמוך : אם יש לה בית קבול כנפים . א"ס י"ב לו בית קבול טמא . ופי' לא דק ג"כ הר"ב בזה שהיה שיטת הרמב"ם . שהרי כבר כתבתי לעיל ב"מ' . דהרמב"ם סבור שבת הטורה הוא החפין כוכר הוא שאפילו יש לו בית קבול החפין טהור . אבל הרמב"ם מפרש א"ס היתה בית קבול כנפים הטמא . ופי' היה מלופה . מפני זה הבית קבול אשר הוא בלתי מלופה . לפי שאלו המקומות א"א שימופו . ואמנם החפין מחוץ הכלי ע"כ : כנפים . פי' הר"ב

והיינו פיקא דקתי עלה בתוספתא ר' עקיבא מעבר ומרי תנאי אליבא דר' עקיבא ע"כ : עיבה . פי' הרמב"ם ז"ל הוא הכלי שסורכין עליו הפשתאן האמר נפן בעת העושים . ובערוך אימיה יש שמונים עימה פי' בלשון מקרא

יכין תפארת ישראל בו עז

פרומניא עלמה טהורה . לא תקשי דיוקא דרישא וסיפא אהדדי . דהרי ברישא משמע דרק עקרב מק"ס . ולא פרומניא . ומלתיים בסיפא משמע איכבא . ד"י' דבכל כ"ה' אמרינן נעשה (כתיב כ"ד ז' . וקידושין ד"ה ז') וה"ל מלתי' למימר דיוקא דרישא . היא פרומניא נעשה לתייה ועסור . אלא לר"ב דס"ל דל"ק בלתי נס פרומניא טמא . קשיין אהדדי דיוקא דרישא

אבל הקי כולם הרי האפיו להשמיש הכלי . אבל הקי כולם הרי האפיו להשמיש . דבפיקא כ"כ מ"ג עיני ר"י ע"כ וה"ל דבכל כ"ה' לא הו"ל כמי שאינו קמ"ל : (א) שמוחין צ"כ

והפיקה עשוי למתלים אחר . להכניד הפ"ך שפ"ו יהיה הנוע שז"ר . לפיכך לא הו"ל כמשתא : (ג) הוא פ"ך וארתו כעין מקל קטן שסורכין עליו חוט הנטויה : (ג) הוא לטרא דקה כעין מהע עקום בעיקרו . ולריסין לו בצריגות משי . וי"א שהוא המקל הארוך בכרוך עליו האמר או הפשתא נממט טווין כעל מתכת א"פ לנשולם אין דרכה בשל מתכת בחר בעלים אולינן . ולעשה דמתי' דיוקא הכי דמאי איריא דמפרש הכא פיקה של מתכת ובטלוה כלים דמתי לפול ולקמן בטולי פרקין לא מפרש דשל מתכת דסתמייהו נמי משמע דשל מתכת כינה דכל האו פרקא במתכת אייבי . אלא הכא משום דעיקר פלוגתייהו משום שהיא של מתכת דללו אורחה בכ"י וכדפי' . אבל בשל עץ ל"כ טמא . והיינו דקתי סיפא הכוז והאומיה והמקל וכו' של מתכת עתאין משום דכל הני נמי דרכן בעשונן של עץ וקמ"ל דבהני מודו תמיים דא"ס הם של מתכת עתאין דיוקא בפיקה מעטרי דכוכדא מרובה ומכניד הכנה אבל הני שם דקין אפי' של מתכת אין מכנידוין ולכ"י לא חשיב לטורא כדדייהו שלטולם היא של מתכת . ולימא השמא דפיקא דמתי' אייבי שמהוננת בטוס ונליטורא כדרכה דבשל עץ עתאיה ובשל מתכת טהורה . ואילו לפי' הר"ב ע"כ מיידי שהפיקה היא עומדת בצ"ע שאז אייכה של לוי ובתמורין מודו תמיים דמתאם . וה"ל ל"ל למתייה ובשעת שבוין הכל טמא : ומצופה טהורה . פי' הר"ב שהיא של עץ ומלופה במתכת ולפי' בקלוטרטא פי' של מתכת טהור ומלופה במתכת טמא . היינו משום דקתה פיקה היא של עץ אסכנה לה בשל עץ וה"ל מתכת טהור וטמא . וכו"ס תנאי דפי' לעיל דעיקר טהרת הפיקה משום שהיא של מתכת שפיר הני דיתנין דל עץ נמי טהורה א"ס הוא מלופה . ומו"ס כתב דה"ל אולי כאן בשעת הרמב"ם . ולא ידעתי מהו דאין מילוק בין עטת הרמב"ם לשפת הר"ם אלא לענין כלי קבול דהרמב"ם כלי קבול נמי הליפו מעתה . והכא מיידי בפשוטין ולקמן ג"כ י"ב בזה על הר"ב נחמ"ס . ובעיקר דין זה דמלופין טהורין לפי פי' הר"ב כאן

ובעל בקלוטרטא משמע דבחר עיקר אולי' והליפו השמא א"ו טמא . ולקמן רפכ"ב כסד הר"ב דבחר הליפו אולינן . ובתנ חו"ט שם דבשני מינים אולינן בחר הליפו . ולא פי' מאיזה עשב לחלק בין שני מינים לתיין אחר . ובתנא אין צורך למילוק זה אלא לדישוין דהכא אייב טעוין אלא לני כ"ה' הר"ב לעיל כמו שמוסרין כלי כסף לניי ובהא פשיטא דאולי' בחר עיקר הכלי שהניי הוא לכלי . אבל ברפכ"ב שלחן שמיסבו בשים לאו לניי עביד אלא שהשים מקרר ושומר האוכלין שלא יתרישו כדלמתי' במס' מדות א"כ השים שעשוי לטורך הוי עיקר הכלי ואולינן כדתי' . והיינו נמי דבסוף מס' תגייה דמתי לה לשלחן של מקדש דאחר התם דאולי' בחר ליפיוין של זכב או לאו דקריינו רחמנא ע"כ . נמי מה"ע הוא כיון דא"ל לו בלא ליפיו שךר היא כמלוא ובלא ליפיו לא מהקיים המלוא ואינו חשוב שלחן א"כ הליפו הוא כמו עיקר הכלי . וכן צ"ב דביע"ל מ"ס ריחום של פנלפין עתאיה משום כלי מתכת ופי' נש"י ליפיויה התחחין הוא של מתכת . הים נמי במתכת הוא עושה המלאכה שטעוין ועומחין בה ואין כח הפ"ך יפה לשמוך כמו המתכת אולי' בחר הליפו . ולפי שם זו דכל שהליפו הוא לניי אולי' בחר עיקר הכלי להקל בך דפיקא וקלוטרטא . כ"ה' דאולי' בחר עיקר הכלי להמיר כיון כלי קבול של עץ שטיפא לניי בכסף או צבדין עמא ואין הליפו מעטרה דבחר עיקר הכלי אולינן . וב"ל לפי שנת הר"ב . אבל הרמב"ם בחבורו פ"ד מה"כ דין ד' כתב דהליפו מעטרה כל הכלים אפי' כלי עץ שיש להן בית קבול דמעטחין מדינא בשלפין הליפו מעטחין ונמו שהליפו טמא טהור כך הכלים עתאין טהורין ומייחיה לה מקרא דכל אשר יעשה מלאכה בך פרע לחפיו הכלים וכתבו הר"ב לקמן ספ"ז . וב"ל אין הכנה מהאי קרא אלא דכסויין טהורין אבל מ"ל שיעטרו גם את הכלים . ולא מלאחי מי שהביא ראיה לדברי רבינו מנין לו זה שהליפו מעטרה הכלי . ולע"ד כהא שמתמחיו הו"ל זה דרך דמלופין טהורין מני לה הכא חלחה זמני לעיל בקלוטרטא והכא

משנה תפארת ישראל בו עז

כלים כלי מתכות פרק יא

י קן. מיל עט ספי
פסחין. עט הכי:

תוספות חדשים

סנהו ו (בבב"ד ד"ה) קרן
כו' ומהנה פשוטה. פי'
דקראת פשוטה. ובאמת
לפי שמקבלה אינו טמא.
כיון דהכל יכולין לפרוק
ולפחוק לינו מקבלת טומאה
הרמב"ם פי' הלכה ט"ו.
והראב"ד השיג עליו וע"ש
גכ"ל.

תום' אנשי שם

ז ברב"ד ד"ה קרן כו'
ולריבוי אומן כו'. תמהני
דעריבוי פירושים קצוינה
הכא דמהלם הלא הטעם
לפי שחבור של עגולה
קשים וכו' והיינו כפי'
הרמב"ם. ולדירה לא
מיירי הכא נשטיו מקרן
כלל הלא כולה מתייבין
במכתב שבי' כפי' קרן
ירגה בו החלוציות לא קרן
הנמנה ע"כ ועממא דמהני'
לאו משום ז"ק וכו' הלא
דמפרקש של עגולה שם
השקק לריבוי אומן להחריט
השיב מחוברת יו' ויפיק
עממא חבל הפשוטה בא"כ
אומן חשיבא כמפודרת חפי'
כשיחא מחוברת והלכך
פארה. ומ"ס הר"ב בדבור
שאל"ו הוא לשיטת הר"ם
דמי' שטטיו מקרן ועממא
דפשוטה טהרה לפי שאל'
ז"ק. והיה עולה דעתי'
לומר שם ט"ס דגדרי הר"ב
ז"ל בתחלה ונדבר שאל"ו
ז"ל וית' דמפרשי קרן עגולה
כו' הלא שני' לא יתכן
דאי' אמאי דבור הרמב"ם
טהור לפי פי' הרמב"ם
שיחא חלוצות מקרני
הכמות הוא להרמב"ם
לאו הלא הוא כניל וגם
כשיחא דהיחא מלופות
לשיטת הרמב"ם הי' דארישא
דקרן עגולה קאי דברישא
עין דעממא כולה כשיחא
מחוברת ושבתא קאמר דאי'
אם מתקריה הלא קאי שם
דמיון להנחת הנה מקריב'
כפי' כשיחא של מחבת
אלא הלא הנה טהור חלוצות
דמחבתו אל' כן קרן עגולה
אלא כפשוטא לעולם טהור
אלינו במחוברת וכדקתן
ברישא וכו' כשיחא פיקוק.
אלא להר"ש פי' מלופות
כפשוטא מל' לפי ואין הלוק
כלל בין ד' הלא לדר הכתב
ואלפשוטה קאי דמיון
דפשוטה טהרה לפי שיחא
שטטיו כלי עט והשבת
קאמר דאם היתה מטפה
במחבת ידיונה ממחבת
וטמאה חף כפשוטה ויפא
דרישא סבך שלה הוא עין

הר"ב כלים דקיס כו' מסוים מהר"ם כוה"ט
עגולה כו'. לשון הר"ב חלוצות מקרני
מ"ש בסוף מסכת קנים. דקרטת נקראו
הר"ש כלי שיר עשוין מקרן. כדכתיב
משוקותא: וקרן פשוטה טהורה.
פי' הר"ב שאין לה בית קבול. וקרנים
דין כלי עטס יש להן כו' כדתינת בר"פ:
[מצופית. פי' הר"ב מקום הגחית
הפה. והוא הקלר שבה. כלומר מקום
הלך. שהרבה פעמים נמלא בלשונם
שמסתמשים בלי קלר. והמכוון בו לר'
ולפי שאינו רחב. קראוהו קלר. ומ"ש

הר"ב מלשון עומדים לפופים. שבת"ה פ"ה דלכות]: הקב שלה.
והר"ב העתיק הקו וכן נמלא במשנה שדפוס הגמ'. גם הרמב"ם
העתיק כן. אבל הר"ש העתיק כגו' הספר. ופי' בשם הערוך שהוא
נרחק שלה וכלי הוא. כמו קב הקטע צפ' במה אשה [משנה ח]
שהוא כלי ונרתק לרגל. וגם בטוח מהר"ם הקב. וכן במשניות י"ן ומנוקד: רבי טרפון מטמא ויחמם מטרהין. ג"ל דמדתן ובעשת
מלאכת שלמה

בין כך ובין כך. במאה (כו): ז קרן עגולה (ג)
טמאה. ופשוטה מהורה (ד). אם היתה
מצופית שלה (ה) של מרבת טמאה (ו). הקב
שלה (ז). רבי טרפון מטמא (ח). ורחמבים
מטהרין (ט). ובשעת חבורן (י) הכל טמא (יא).
ח"ג. ז הקו בכל דהי' חקו.

הר"ב מלשון עומדים לפופים. שבת"ה פ"ה דלכות]: הקב שלה.
והר"ב העתיק הקו וכן נמלא במשנה שדפוס הגמ'. גם הרמב"ם
העתיק כן. אבל הר"ש העתיק כגו' הספר. ופי' בשם הערוך שהוא
נרחק שלה וכלי הוא. כמו קב הקטע צפ' במה אשה [משנה ח]
שהוא כלי ונרתק לרגל. וגם בטוח מהר"ם הקב. וכן במשניות י"ן ומנוקד: רבי טרפון מטמא ויחמם מטרהין. ג"ל דמדתן ובעשת
מלאכת שלמה

טמאה: ז הקו שדה. גרוב ספרי כתיבת יד כתוב קב גב"ת וכן הגיה הרב גלאל אשכנזי ז"ל:

י בין תפארת ישראל בועז

בב"ק שבו כלים דקיס כנופיים. כדי להעמיד הזמן ע"י נעונון בהרעה
הקול: (ב) ר"ל אפי' המפוייט מלופה. ע"כ"ס הב"ק של עין שבו שאינו
מלופה. והוא מחובר בו מק"ט. ועו"ז גם המפוייט שהוא עמו כלי א'
מק"ט עמו: (ג) חלוצה עקומה מקרן בהמה. והוא עשוי מפרקים. ולשימין ים
ז"ק שמהווה כשיחברו פלקיה: (ד) דרך העגולה. מדקשה לפרק אבריה. אינה עשויה להפריק להכי הב"ק שנתהווה ע"י החזרת פלקיה
מחשב ז"ק. אבל חלוצה הפשוטה בקלות יפרקו אבריה זה מזה. ולא מחשב הב"ק שנעשה ע"י חיבור הפרקים בבית קבול ממש [מ"פ]. והיא
דקטק הך דין כלי עטס הכא בין ריני כלי מהכות משום שיחא. בהיה זה מלופה מהכות: (ה) מקום הגחית פה התוקע: (ו) ר"ל המלופות מק"ט.
חף שיחא פשוטי כ"מ. וקמ"ל נמי ללא הוה מתכות המסתם לען [כפי' מ"ן] דהכא שאינו. דרך המלופות משייע להעמיד הקול: (ז) ר"ל ואם לא
הרהב של חלוצה שמתקן. יהיה של מחבת [ולערוך] ז"ל נהקם על חלוצה. ולא זכיתו להיין. דא"כ מה זה דקאמר כשיחא. ובעשת חבורן הכל מלא. ואי
בנרתק. הכי גל"ז הטעו למוק גם בלי חבורן מק"ט [כפי' מ"ן] ומו מה חיבור עיך לנתתם עם החלוצה שרק מונחת בטוחה וכו']: (ח) מדרי"ל כ"מ שאל'
ז"ק: (ט) דשם קב כולל נמי מזה. וממלא שאין לו שם צפ"ע. ור"ע ס"ל כר"ע לעיל [א' ד'ז] דכל שם של כלי שנתקן לבעלי מלאכה. אפי' ים
כלי אחר שיש לו ג"כ שם כזה. עכ"פ כיון דבעלי המלאכה האשתמשין בכלי ההוא קורין אותה סהם. ומפני שהם הם המשתמשין בו ניכר וידוע הוא
לכל לחיזה כלי מתכוון. ה"כ כיון שצין המזמרים ידוע הוא הכלי בשם סהם ר"ל כיש לו שם צפ"ע: (י) הקרן והקב עם המלופות: (יא) לכ"ע בנגע
בו

משנה אחרונה

ו"ל: ב"ן כך ובין כך עמאה. פי' הר"ב אפי' מלופה. ולשעת הרמב"ם
שכתבו דמלופה מטהר אפי' כלי קבול. ז"ל דמקום קיטול אינו מלופה וכו'
הרמב"ם בהד"ס נפירושו חבל כמגורו לא ביאר זה וכו': ז קרן עגולה עמאה.
הר"ב מפרש שכן של עטס ופשוטיו ערויין והלכך פשוטה טהורה שאין לה בית
קבול ע"כ וי"ל לאו דלון לה חלל דא"ל לתקוע אלא בחלוצין אלא שאין חלל
עשוי לקבלה ועגולה עשוי' לקבל כמו כנלי השייך לתקוע כפי' ולישנא
דמהני' הכי משמע דבגל עטס איירי מדקתני אה היתה מלופות שלה של מחבת
ולפי"ן הך דאם היתה מלופות של מחבת אפשוטין קאי וה"ל הא דפשוטין ערויין
כשהם טעין של עטס אבל מלופות של מחבת עמא איירי אה מחוברין הכל
עמא. ואם ניטל המלופות הוא צפני עמא עמא. ובקב טיטל והוא צפני
עמא פליגי. ודקתני ובעשת חבורן הכל עמא כלומר אה אחד מהן של מחבת
בין הקב ובין המלופות הכל עמא אלא אה הכל של עטס הא הכי רישא פשוטין
ערויין. והשבת ים לפרש עממא דפלוגמייכו דכ' ערפון ומכתיב למאי דפי'
לקרן דכפי' הא דהדיעו יוכל להחזירו עמא דוקא ערפון ומכתיב למאי דפי'
ויכא בפשוטין הדיעו יוכל להחזירו כמ"ס הר"ב שאל' אומן לחבר סרקיין אלא
דכא ניטל כשהם ולא פירש ע"מ להחזירו והלכך כתיבם מטהרין כיון דלא
פירש הוי כמו איתו יוכל להחזיר. וי' ערפון ק"ל סהם נמי כמפרש דמי' שאל'
חם

אלה וכו"מ התי"ט. והר"ב פי' מלופות שהוא כתי' לדר הקלר וכפי' הרמב"ם וא"כ של מחבת ר"ל על מחבת ממש ומאי האי דקאמר דמשינין לה ככלי מתכות והא כלי מתכות ממש
הוא. ומו דכפי' מלופות גרר אחר פי' הרמב"ם ונמאי דמי' דאף הפשוטה עמאה נמשך אחר פי' הר"ב וזה פלא דמזה שערך לבי כרי'. אכרא דארכא למודק טובא על פי' הרמב"ם מדין דלדירה כולה
מתי' מיירי בקניי מתכות מלי' חלי דקתני כופא אה היתה מלופות שלה של מחבת עמאה והא עד השבת דבמחבת קיימיין והכי הו"ל מלופות שלה עמאה וכו' לא הן אמת שרבינו ז"ל כרגש מזה פירושו
ולא ליישב באמרו ומטמא הוא שזה הקרן כבר יבא קצת מתקוין עמן וקצתן ממחבת וזה אמר אה היתה מלופות שלה של מחבת ע"כ ומיהו פי' ז"ל דחוק וכן מן דין קסא טובא דלדירה דסיפא לא קאי אלא הקרן
עגולה אלא הפשוטה לעולם קורס ונדלעיל אי"כ הא דקתני שיחא ובעת' חבורן הכל עמא מזה שאל' היא דהייט רישא קרן עגולה עמאה ולפי' הר"ש כ"ז ח"ש. ואמנם נלמד ליישב דעת הר"ב דברי'א
דלא חסם כמובלם פי' הר"ש ז"ל משום דלשיקטיה דמתי' דלעיל חליל דלעיל כהא כשיעת הרמב"ם ז"ל דען (והיה דעלם) ומחוספ בהחבור טהור והלכך לא יוכל לפרש הכל כפי' הר"ש דאם היתה מלופות
ר"ל של עטס ומטפה בנתת דאי' אמאי עמאה חריבה טהרה היא וגם לא בהר"ב כפי' הרמב"ם ז"ל מכל וכל לפי שכלה להחזיר מהכא תתיי קיימיין דלקשיין לני' לפי' הרמב"ם מזה שאל' כמ"ס הר"ב דברי'א
כפי' ופי' דברי'א כתי' הר"ש דהייט קרן ממש ועממא משום בית קבול ויפא הי' ואם היתה המלופות שלה הייטו הלא הקלר של מחבת או אותה המלופות עמאה אפי' היא מקרן הפשוטה אבל
אה הך דהכח נכר של מחבת כהא כתיבם מטהרין לפי שלד הכתב לדרו אינו תשוב כלי ובעשת חבורן קאי שפיר נכרד של מחבתו ומשפטיה של עטס הכל עמא חף בפשוטה. וממלא פירושו מרזיח מלוטה
ומ"מ כל אורח ארכייה הריבוי חתלה נראה מהאור דלריבוי אומן וכו' הוא שלא לזכר דלמחן. כיון דברי'א חסם פי' הר"ש. ותמי' לי עמא מהחיי"ט שלא העיר כלל כפי' (ש"ס):

ר' עובדיה מברטנורה כלים כלי מתכות פרק יא תוספות יום שני סג

ציננים

ה קסרא. מיי' ע' פ"ח כ"י:
ולחיים. ע' פ"ח ה"ג. כ"י:
המלחמה. ע' פ"ח ה"ו:
כל תבשיטי. ע' פ"ח ה"ז.
מיי' ע' :

הילופי גרסאות
ה קסרא כל ה"ד קסרא.
כל תבשיטי נשים ט' נגמ
ע' תבשיטי נשים טכאין
ואלו הן תבשיטי נשים
קפלאות ט' .

תוספות חדשים
[פסגה ה] ולחיים. ט'
לימות ברזל יכסו בו חום
(המכ"ס) : [בר"ב ד"ח]
בגפיון כתי' טוקוס ט'
וכי' המכ"ס לכל נפי'
במה חש' מפרט פירוש
אחר. עיין ע"ס

תום' אנשי שם
ה בר"ב ד"ח ולחיון כ'
ט' על לחיון. והמכ"ס
פ"י לוחות ברזל יכסה החום
וק"ל דלא הוה דומיא דלחיון
לדעיל מ"ה כמ"ס הוא ז"ל
ע"מו ע"ס ובתוס' פ"ט חור
וסי' כפי' הר"ב. (ע"ז) .

חבורן הכל עומא. דהא דמטהרים החכמים ה"ט דלחין לקו עס
בפני עולמו. ופלוגחיהו כפלוגחית ר"ע וחכמים לדעיל [ועיין עס] :
ה הברדון. פירש הר"ב רומח קטן שביר השירים ומלכים. כמו
נטה כידון אשר בידך דיהושע (ח). והר"ש כתב. כדכתיב
וכידון נחושת דגלית (שמואל א' י) .
משום דכיה כתיב שהוא של מחכות:
הכידון וכו'. כלומר כגון הכידון וכו'.
ועיין בסמוך: תבשיטי נשים טמאים.
כתב הר"ב מרבינן להו מקרא דכתיב
וכל וכו'. וכ"כ הר"ש בשם ספרי זוטא
[ונשים לאו דוקא. שהרי מונה אף
של אנשים. אלא נקט דכתיב טפ'
עיין מ"ש בר"פ דלקמן: עיר של זהב
כו'. הוצא מהן קלמן מתכשיטי הנשים
על דר המסל. כמו שעשה בכלי

נשירים והלכה כחכמים: קני מנורה שהורים. שאין להם שם בפני
עלמן. והגן לעיל בר"פ כל כלי מחכות שיש לו שם בפני עולמו. עומא:
הפרח. מקום מושב הנר שבראש המנורה פרח שמו: בסיום. רגלי
המנורה שהיא יושבת עליהן: ה קסרא. טובע נחשה שנותנים אנשי
המלחמה על ראשן: ולחיים. טסין
של ברזל. שנותנים על לחייהן: ואם
יש בהן בית קבול מים. ששותין בהם
מים במלחמה: כידון. רומח קטן שביר
השירים והמלכים: ניקון. כמו קינון.
לשון ומשקל קינו (ש"צ כה) והוא הברזל
שבתוך הדומח: מגפיים. כתי' טוקוס
של ברזל שטשאין אנשי המלחמה:
תבשיטי נשים. אע"פ שאין עשויין
למלאכה אלא לניו. מרבינן להו מקרא
דכתיב (במדבר לא) וכל אשר לא יבא
באש תבזירו במים: עיר של זהב. כמין עטרה נהגות הנשים
בראשן עשויה כזורת ירושלם: קטליות. חומים של זהב שנתנות
סביב העולר ומפני שהאשה חוקקת עלמה בהן כדי שתראה בעלת בשר.

[המלחמה]. הרמז"ס: גזומים. לשון הר"ב יש מהן נומי האף
ויש
יש מהן נומי האף. ויש מהן
נומי

באש תבזירו במים: עיר של זהב. כמין עטרה נהגות הנשים
בראשן עשויה כזורת ירושלם: קטליות. חומים של זהב שנתנות
סביב העולר ומפני שהאשה חוקקת עלמה בהן כדי שתראה בעלת בשר.

שלמה מלאכת
דמייתו החם שאם היא משנה זו צריך לגרום כך לפי מה שפי' שם רש"י ז"ל
וסבעות וסבעות בין שיש עליה חוחם בין שאין עליה חוחם ונמי האף ח"ל רש"י
ז"ל וסבעות בין שיש בו' כלומר וסבעות שאמרת בין שיש עליה חוחם וכו' ע"כ.
אכן ממה שכתב ע"ס נפי' הסוגיא מוכח דהיה דהתם בריחא היא: קפלאות.
טן

ה קסרא. כלי יו"ד גרסי' לה: ולחיים שהורים. שאין להם שם בפני עולמו:
הכידון. פשוט הוא שהוא גדלי"ח וכדכתיב וכידון נחשת: והשריון. נע"ד
דגרסי' לשון יחיד כחבריו השנויין במשנה ברזל דרישא. וכן הוא בקלף דפוסים:
כל תבשיטי נשים וכו'. עיין בשבת כ"ג כ"ה דף ג"ט א"ס הוה מאי

תפארת יבין

פרקן רק בשל מחכות קמיירי. מיהו למ"ד דגם פרומוציא טמאה. ס"ל דאף
זולתי תשמישי בהמה הוא. עכ"פ גם הוא מסייע לעבד הבהמה שלא תרוץ
מחד. ומש"ס מחשב תשמישי אדם (כר"ב ד') :
ולא

טו טומאה בכל מקום מק"ט. משום המלוטפת דהמחזר לטמא עומא [פי"ז
סמ"ג] : (עב) ר"ל הקטנים כשהן מפורקין מהמנורה המק"ט. מדחין להם
שם בפ"ע [גלגלי ט"ו ס"ן] : (עג) מקום השמן וההפילה: (עד) מושב רגלה
הרחב: (עה) אף דגם הגך און ליהן שם בפ"ע. עכ"פ יש ליהן ב"ק. וא"ל
לכ"ק שם בפ"ע: (עו) טובע נחושת שבושין במלחמה. וקמ"ל אף
(עח) מדחין ליהן שם בפ"ע: (עט) לשכות בהן במלחמה [ומללא הוא סני ליה למתקן ב"ק למדע ש"מ כחום' לשיל ס"י מ"ח] : (פ) הגח והדר מפרט
כגון הכידון וכו': (פא) רומח קטן: (פב) הוא הברזל המחודד שבראש החמיה: (פג) כתי' טוקוס מברזל שלובשן במלחמה: (פד) פאלנער בל"א:
(פה) מק"ט. כגון עיר וכו': (פו) עשוי ככתר בהמונת ירושלים שמושבת בראשה: (פז) שלשלת של מחכות עשוי חוליות שלשלת האשה סביב
טו

אחרונה משנה

וכל כלי אשר יעשה מלאכה בהם בני כלי טן ועלם משמע דבני מלאכה דוקא
איכא עומאה וס"ה לכלי מחכות וכן משמע מהא דאמר בפ' במה אשה ד' ל"ח
מתין לתשמיש קול בכלי מחכות שטמא שאמחר כל דבר. דהיינו נמי מהך עממא
דאי לאו רישא ה"א דהשמעת קול ללאו מלאכה היא לאו בכלל עומאה הוא .
אבל בפ' במה בהמה ד' ל"ב פירש רש"י תבשיטי אדם ממדיו ילפי' דמני נדא
אלעדה ולמיד ואלולו כתיב תתחטאו אדם וצניכס ע"כ. וז"ע דאלעדה ולמיד
לא כתיב גבי עומאה דליכא קאי ענייהו תתחטאו. וגבי קרנן שאקריבו כתיב
אלעדה ולמיד. ואין לומר דשניכס קתם משמע כל מה שהביאו ורפי' מאי דלא
כתיב בהוא ענינא. מ"ח לאו ראי' היא דז"ל דתתחטאו קאמר לחמיו דשיין
בהו עומאה וחמיו. ותבשיטין לאו בכלל עומאה ניבא. והדע דהא בהמות
נמי בכלל צניכס. ומ"ח אני חמה בין על הר"ש ז"ל ובין על רש"י ז"ל אמאי
שבקו דקש' דגמרא בפ' במה אשה ד' ס"ג אריג ומכשיע כל ענה עמא מכל כלי
משעה. והיה ודאי מוכרעא דבתר אלעדה ולמיד כתיב ויקח את הוצג מחתם
כל כלי משעה אלא דמיקרו כלי משעה. ועוד אמר החכם תבשיטי כ"ש קמח
מזין. ואפשר דס"ל לרש"י והר"ש דאי לאו דאיתרבו תבשיטין לעומאה מתקום
אמר ליכא למילף עיקר עומאה מכל כלי משעה דלדבר כל כלי משעה משמע
העשוי מלאכה וקרא הכי קאמר ויקח את הוצג וגם כל כלי משעה. אבל
אי איתרבו לעומאה מתקום אחר רפי' הכא דעומאה מכל ענה. וכן מציין
ליכא למילף עיקר עומאה מכל כלי משעה. ויולפי' הכא דעומאה מכל ענה. וכן מציין
העיקר כדבני הר"ש כדדריש בספרי מוכל דבר אכל פי' רש"י מהתחטאו אדם
ושניכס לאו ראי' היא כדפי'. ובהכי ניחא מה שאקרו החכם' ע"כ תבשיטי כ"ש
ניכף מעבדת דכתיב בקרא וכתבו לרויכא לאוקמי במבנת עבד וכו' ובתוס' נדחיק
דמעבדת ליכא למילף דלאו גבי עומאה כתיב אלא בקרנן ומתחטאו נמי און
דכתיב כדפי' לשיל ובסמוך נכתיב ראי' לפי' רש"י: רבשו"י נשים עמאין .
סינון על מחכות. ושל עין ועלם לא דשבוטין עהורין: עיר של זהב קטליות
וט'. מדלא כתיב אלעדה ולמיד עניל וטומא. משמע כפירש רש"י שכתב
לעיל

מס על כלי. והרמב"ם פסורו כתיב שקטות אלו אינם תהמה אבל יעשו
אופן קלמן על טן וקלמן של מחכות והוא שאמר אם כי' מלוטפת שלו של מחכות
ע"כ. אבל כחומר לא הוכיז שם של כסס או של טן ולא העתיק אם כי'
מלוטפת של מחכות ומכחיות לשון נחשה דמיירי שבוין של מחכות והחילוק
בין מלוטפת שלה לבק נחשה דמפרש לה אקרון עגולה וז"ע: כיוצא בו קני
מנורה עהורין. קת קשה לדעיל מ"ה. בעקרב ולחיים נמי חני דפני עמאין
עהורין ובשפת חבורן עמאין ואמאי לא חני דך דכזולא בו קני מנורה סהם .
וי"ל דקך דקני מנורה דמי לקרן דלגיני בה ר"ע ותבשיטי חמיו כדפי' לשיל
דנדהוים יכול להחזירה פלגי משום שלא פירש שדעמו להחזירה. וה"ז קני
עגורה לר' כרפון בפני עמאין נמי טמאים דלחובנין תבשיטי דהדיוס יכול להחזיק
ואליבא דחכמים חני דעהורין. ולהכי לא חני לה לשיל גבי לחיים בעקרב דהתם
מורה ר"ע נמי דלחיים עהורין כיון שיכול להשתמש בעקרב בלא לחיים לא
קיימי עמאיהו להחזיק אר"כ פירש אבל קרן וקב שלה סתמא קיימי להחזיק
בהם עיקר התשמיש וכן קני המנורה ובהא ס"ל לר"ע קתם כתפרש דמי :
הפרח והכסים עמאין. נראה דלאו בפרח בפני עולמו קאמר בלא הכסים דמשמע
דגם הפרח יש לו שם לוי. אלא הפרח והכסים עמאין זה לזה והפרח הוא כ'
האמתי והכסים עמאין הכסים. אלא שהגמים שבגדרים יושגו וקמ"ל דהקטנים
עהורין שבהם שם הכסים עמאין שם טון המנורה: הן ולחיים עהורין .
ל"ל השנים שאין עליהן זרות כלי. ואם יש בהם בית הגול מים עמאין. אפי"פ
שטיקרון להגן על הלחיים וקינול שלהן אינו אלא לפקוס אפי"פ עמאין. וכ"ל
בפ"מ מ"ה גבי כיוסין. והרמב"ם כחטורו פ"ע כ' לחיים עהורין שאין להם שם
בפ"ע. ואם יש להם בית קבול עמאין שהמגלין א"ל שיהא להם שם בפ"ע
כדפי' נתיב. אבל לא ידעתי איזה שם לוי יש ללחיים ואפשר שם עמאין
לקסא וא"כ ה"ל לחמיו ונשעת חבורן הכל עמא: בר תבשיטי נשים עמאין .
פי' הר"ב דמרבינן להו מדכתיב וכל אשר לא יבא וכו' הר"ש מן הספרי .
משמע דאי לאו כיוצא ה"ל תבשיטין גריש משאר כל הכלים שהם עשויין למלאכה
או למלטש לטוין. אבל תבשיטין דלאו מלאכה קיימי ובקרא כתיב בפ' שמיי

כלים כלי מתכות פרק י"א

קפלא שחוליות. מ"י ע"ט
פ"ח כ"ה: ט' נוס. ע"ט כ"ג

ובסעף גר"י שבעת וכו' וכו'
ד"ח ג' ע"ג מ"ב ו'. ל"ה שבע
ע"ט ע"ג וכן נסמך. וכן
כ"ל מ"י ע"ג שחוליות כ"ל
של חליות. החוליות ע"ט
החליות כ"ל ע"ט מ"ב ו'.

תוספות חדשים

[היר"ם ד"ה] שירי בו' כפני עלמה שמהלכו, וכו' כ' דמי חוט של מתכת והחוליות של אבנים טובות. ובפסק החוט והחוליות ובשיריה מלא זואר בת קטנה עמא. והא דקתי כהחוט כפני עמא. היינו כשהחוט שלם. אבל בפסק קתו ובחל מן החוט וכן הגר"י מלא זואר קטנה טבור. ורבי אליעזר סבר אס כחיייר מלא זואר קטנה וכו' עכ"ל א' הכתי הפסיק הוא :

אליהו רבא

ר' שירי קטלא. החוט של מתכת שלם כשהחוט ממנו כמלא זואר קטנה ולר"א כמלא עכ"ל ש"ל ונפשות ממנו עכ"ל חמת. כמ"ש ברי"ט :

הדושי ביהר"ח

מ"ג ה"ה ר"ה שירי קפלא בו' דימה בו' עכ"ל. תרואה בן יהודה שיש חן בתירין תיר"ם חן ב"ה הרמב"ם ותרואה היא וצננה א"ה אני שבאמת ודאי איירי שהחוט שחבת כמו שפסיקם לפני זה רק שיכול להיות אימת החוט פ"א או שהחוט בפני עצמו או אפילו כשיש עיון הדליות של מרגליות רק שהחוט ראו ליתן בצואר מלא משיח החוט וכשנשאר על החוט כמה שבעת ואינו ראו לתלות בצואר אוי כ"א אפילו שהחוט שואה כשיש ראו כמו שהיה לבלול ילדיו בספר ח"ק כמלא נשאר כ"ל ור"א שבו זכין תולין בצואר ופסא. ולולי דשתיפניא לגרס ר"א אפילו שבעת אחת פסור הייתי אומר שכן פירשו דהלא יש דק"ק בפשטה לפי אמרנו בהר"ה החליות והחוט בפני עצמו קיים פ"א הר"ה חוט של מתכת והחליות של אבנים טובות פ"א שפני החוט אלא על החוט אוי באמת הכל פסור והאל והעיקר נשעו משביל החליות והחוליות

תוס' אנשי שם

היר"ם ד"ה שירי קטלא בו' הא כל חליות כפני עמא ואי חוט של מתכת וחוליות של מרגליות אפי' כשזכרו טולן החוט וואי נח"ט וכו' כ"ל. (לה"ט) :

ויש מהן נומי האון. ומיהו הכא בנומי האון. דהא נומי האף הני להו כסיפא. ועיין רפ"ו לכתב. ובמשנה ו פ"ק דטוטה [מש"ס]. ולשון הרמב"ם מומים שני מינים. מהן שיתלו בזאון כמו שעושי היום. ומהן יתלו בזאף. כמו שהיו עושיין כן בזמן ההוא ע"כ. ובטבעת בין שיש בו'. כלומר וטבעת שאמרט בין שיש עליה בו'. רש"י פ"ו דשבת דף ג"ט: שיש עליה חותם. בגמ' פ"ו דשבת [ש"ס] רמינן ממתני' דהתם ללא תלא אשה בטבעת שיש עליה חותם ואם יתה חייבת חתמה. שמש מונה דלאו תכשיט הוא לה. ואיטו הכא קתני לה דהרי תכשיט נשים. ומשני רבא דהא דקתני הכא וטבעת בין שיש בו'. ללא אריבא דאייירי בתכשיט נשים קיימי תרווייהו. אלא ללדדין קתני. יש עליה חותם תכשיטין דאיש. אין עליה חותם תכשיטין דאשה:

ובטבעת בין שיש לה חותם ובין שאין לה חותם (פ"ה). נומי האף (פ"ה). קטלה שחוליות שלה של מתכות (ז'). בחוט של פשתן או של צמר. נפסק החוט החוליות שמאות. שכל ארת וארת (א'). כלי בפני עצמה. חוט של מתכות. וחוליות של אבנים טובות ומרגליות ושל זכוכית. נשחברו החוליות. החוט בפני עצמו קיים. טמא (ב'). שירי קטלא (ב'). כמלאו צואר קטנה (ג'). ר"א אומר. אפי' טבעת אחת. טמאה (ג'). שכן תולין בצואר (ז) : חוט נוס שהוא עשוי בקדירה מלממן. ובעדשה מלמעלן (ז'). ונפרק. בקדירה

שחוליות שלה. פירש מהר"ם לשון וחלי כהם (משני כה יב) : שירי קטלא כמלא זואר קטנה. תימה האו שירי קטלא היכי דמי אי בחוט של פשתן וחוליות של מתכות. למה לי מלא זואר. הא כל חוליות כפני עמא טמאה. ואי בחוט של פשתן וחוליות של מרגליות. כיון דחוט לאו בר קבולי טומאה משום מרגליות לא נחמא ליה טומאה. דה"ל כלי אבנים. ואי בחוט של מתכות שנפסק איירי. דבעינן

ששיתיר

הן הנקראין בתורה רבדי: וטבעת בין שיש עליהן חותם ובין שאין עליהם חותם. פי' חותם לא קאי רק אטבעות ואיכא מאן דגרס וטבעת בין שיש עליה חותם כמו שכתבתי על הכרייהא וכן גי' הרב בנללל אשכנזי ז"ל. ופירוש הרמב"ם ז"ל חותם בלשון ערבי פ"ח כמו שעושים במקלות הטבעות חותמי אודם פסדה ודומיהם: שחוליות שלה של מתכות. כמו שגרמיינן לפשות חוליות של זהב כמין נגרמין נקובין ומכניסין אותן בחוט וקושרין על הזואר: שירי קטלא. מיירי בחוט של

י כ"י

זוארה: (פ"ה) נקט הכי. דה"ל דלענין שבת ביש עליה חותם לא מהב כלי להשה. הכא בטומאה גמלי. דעכ"פ כלי מעשה הוא. אבל לענין שבת מלא חזי להשה מהב משא עכ"פ [שבת ד"ס א'] : (פ"ה) טולן מק"ט אף שכן פשוטי כלי מתכות: (ז') והחזות בחוט וכו': (ז"א) מחוליות המתכות: (ז"ב) וכו"ש כשטולן שלמין והרעות בו. דה"ל דאיש מק"ט מחמת האבנים. עכ"פ מק"ט מחמת החוט. וכולן כלי א' הן. ולא היה החוט כהשמישי כלים. אלא כחלק מהכלי: (ז"ג) נפסק החוט שחזרות בו החוליות. כמה לריך ששיתיר מהחוליות יחד שיק"ט ערין: (ז"ד) ר"ל אם נשאר חוט שלם עם חוליות כפי הזריך סביב לזואר בת קטנה לקטנה מק"ט. ונ"ל דקטנה היינו ילדה בת יומא [כרמ"ג דש"ס] : (ז"ה) אפי' לא נשאר בהחוט רק טבעת א' מק"ט: (ז"ו) שחזרה בחוט אחר והוליה בזואר (ז"ז) : (ז"ח) שגזס עשויו מב' פריקים שהחלק העליון עשוי כעדשה. ובו מוצרך לגורה בראשו כדי לתלותו הוך האון. והחלק התחתון של המס. שפוסף

ר"א לא הזכיר משעור החוט כלל. אולם גם בנ"ל ז"ל. דהרי בכל מקום נשתייר רק זה המקלת. כגון שירי חומר (לעיל רפ"ה) ושירי משלנית (שבת קכ"ה א') ושירי אגודת אוזב (פ"א דפרה) ושירי נרדומי לילית (מנחות ל"א א') וכו' ושירי הדס היה שופך (זכחים רפ"ה) דככולן משמעות המלה שגאדל ומחבלה קת מהדבר ולא נשאר רק מה שלפנינו. וגם מ"ש (פרה פ"ג מ"א) כרבן כשיירי הלשון. ר"ל שהלכר שהוגח סמוך לשאר הג' מינין. נתבטל ממנו שם לשון. ומה שהלכר ארוך יותר מהם הוא שירי הלשון. אבל הכא שהחוט מתכת נפסק לשנים. מי שני ליה לתנא לתנא קטלא שנפסקה. דהרי ב' משנה

לפול דהני דכתיבי בקרא טולו אימרטו לפומאה אפי' דגני קרנן כתיבי ולהכי לא לריך תנא למיהינטינו וטבעת דכתיב חשיב לה לאשמועי' דאין חילוק בין ים בה עתים ובין אין בה ולא הימא דוקא תכשיטי נשים דאורחיהו להתקטף קמ"ל מדכתיב טבעת בקרא סתם משמע אפי' על איש. והיינו למכולו תכשיטין דכתיבי לא חשיב הכא כח טבעות דתנכבת ילפי' דה"ה על אנשים. ויחא לישנא דמהני' דקתני וטבעת חוטו לטבעת הכתוב בתורה. והא דחשיב הכא נומי האון אפי' דעגלו כתיב בקרא ומפסק רש"י דהיינו נומי און. באמת פי' רש"י ז"ע דנפ' כמה אשה ד' ס"ד אמרי' עגיל דפוס של דדיון: ברה"ט של פשתן. לשון המקרא בכל מקום פשה"ס גמ"ס ולשון המלמד פשתן גמ"ס וכו'

נומי האון: בחוט של פשתן. שהיו החליות נקובות ומלאו מהן החוט: חליות שמאות. דכל חדא זאלפי נפשא חשיבא כלי מעשה: של אבנים. שהיו מרגליות ואבנים נקובות ומלאו מהן החוט: טמא. החוט הואיל ושל מתכת הוא: כמלא צואר קטנה. כמלא זואר של בת קטנה: ח' בקדירה מלממה. רחב מלמטה ויש לו בית קבול: ובעדשה מלמעלה. על ראש הגזס מלמעלה. יש לו גרעין של זהב. או של כסף עשוי כעדשה: ונפרק. העדשה

חוט של מתכות. וחוליות של אבנים טובות ומרגליות ושל זכוכית. נשחברו החוליות. החוט בפני עצמו קיים. טמא (ב'). שירי קטלא (ב'). כמלאו צואר קטנה (ג'). ר"א אומר. אפי' טבעת אחת. טמאה (ג'). שכן תולין בצואר (ז) : חוט נוס שהוא עשוי בקדירה מלממן. ובעדשה מלמעלן (ז'). ונפרק. בקדירה

שירי קטלא כמלא זואר קטנה. תימה האו שירי קטלא היכי דמי אי בחוט של פשתן וחוליות של מרגליות. כיון דחוט לאו בר קבולי טומאה משום מרגליות לא נחמא ליה טומאה. דה"ל כלי אבנים. ואי בחוט של מתכות שנפסק איירי. דבעינן

ששיתיר

מחבת וחוליות של אבנים טובות ומרגליות ונפסק החוט והחוליות ומשתיירו מלא זואר בת קטנה טמא והא דלמרינן דהחוט בפני עלמו עמא היינו כשהחוט שלם אבל נפסק קתו ובשאר מן החוט וכן כגורמים מלא זואר קטנה עמא ורבי אלעזר סבר אם נשתייר מלא זואר קטנה ובו אפילו טבעת אחת כלומר חוליה אחת אכתי תכשיט הוא הרא"ש ז"ל וזוה אין מקום לתוספת הרב רבי שמשון ז"ל. ר' אליעזר אומר וכו'. ואין הלכה כר' אליעזר: ח' ובעדשה מלמעלה כז"ה:

ישראל

(ז) ולא מחשב החוליות כשברי כלים. וככרע שישל מומה מדרס. שהא פסור. ורק כשיחזירו חזר לטו"ש (פי"ח מ"ז. ע' ר"א"ש ע"ט) דהכא שאני דנביל ימלא חוט למחוט עליו. ולהכי דמי פסי לך דהיכא שהדיוס יכול להחזירו. דלא נשדון מותרים מק"ט (ככ"ז מ"א). אולם ל"ו תמוה מאד. דממ"ל היכא מיירי מתנין. אי כשהחוט ממתכות והחוליות מרגליות. כהא ימא ר"ל דאפי' טבעת א' עמא. הרי אבן אמק"ט. ואי"ל דהכא כשיעור החוט פלני. דלת"ק לריך כמלאו זואר. ולר"א בני כשהחוט כשיעור טבעת א'. ליתא. דהרי ר"א אפי' טבעת א' קאמר ולא כשיעור טבעת א'. ואי ימא דהכא מיירי כשהחוט מפתן. והחוליות ממתכות. ובפסק החוט הרי כה"ל הני ברישא דנס טבעת א' עמא לכ"ט. והכא מלריך ח"ק כמלאו זואר. והגדה ויבינו הרא"ש פי' דהכא בחוט מתכות וחוליות שבו מרגליות פלני. ואם היה החוט שלם אז אפי' אין בו טבעת כלל מוק"ט כעלמ' בנשנא. משום דבכך מתקשטין בו. מיהו הכא שהחוט אינו שלם פלני כשיעורו. דלת"ק לריך שנשאר ממנו כמלאו זואר של קטנה. וכולו מלא מרגליות. ולר"א אם החוט כמלאו זואר קטנה. כני ביש בו רק טבעת א'. ואחמ"כ"ג גם זה דוחק קת. דהרי שמינו מלת שיר ושיריים בש"ס. משמעותו שנתגלה הדבר ע"י השמישו ולא נשתייר רק זה המקלת. כגון שירי חומר (לעיל רפ"ה) ושירי משלנית (שבת קכ"ה א') ושירי אגודת אוזב (פ"א דפרה) ושירי נרדומי לילית (מנחות ל"א א') וכו' ושירי הדס היה שופך (זכחים רפ"ה) דככולן משמעות המלה שגאדל ומחבלה קת מהדבר ולא נשאר רק מה שלפנינו. וגם מ"ש (פרה פ"ג מ"א) כרבן כשיירי הלשון. ר"ל שהלכר שהוגח סמוך לשאר הג' מינין. נתבטל ממנו שם לשון. ומה שהלכר ארוך יותר מהם הוא שירי הלשון. אבל הכא שהחוט מתכת נפסק לשנים. מי שני ליה לתנא לתנא קטלא שנפסקה. דהרי ב' משנה

אחרונה

אשכחן בתורים ומורין כדפי' רש"י בפ"ק דתולין: וה"ל אשכחן ריקס וריקן: נפסק החוט החוליות שמאות. וכ"ש של נפסק. אבל סיפא נשחברו החוליות החוט טמא. ל"ל נשחברו דוקא אבל כשהחוליות קיימות החוט מנוסב בחוליות ולא חיי לתכשיט אלא ששמתם לחוליות והיו במתכת השתמש את הטע דשבור. וסייט דלדין כסיפא. והיו החוט בפני עלמו קיים משמע דוקא בפני עלמו. וכס' משנת תמיס לא כ"כ וסבור בהפך דהקטלה של מרגליות משמשת לחוט ודמי לשן השתמש את המתכת ולא נחשב דשפיעא דהקטלה עיקר והחוט הוא השתמש: שכל אחת ואחת כלי בפ"ע. משמע דחוליה אחת מקבלת טומאה. ובסמוך דן דוקא כמלא זואר קטנה. ודוחק לומר דלתיא כר"ל דהספ. וי"ל

והחוליות אינם מקבלים
טומאה אפי' בשל החוטם
אצלם כמו שנשנה בבבא
משניות לפני זה וא"כ
אמר שרבי קפלא כמלא
צואר קטנה או בשל החוטם
כנ"ל ושהוא אצל כשלא
בשאר או אינו בשל החוטם
הואיל ולא ראוי כנ"ל
ושם החוטם ור"א סבר
דאפילו אתה פתח החוטם
דבשל לחיליא דואיל וכך
תלין . וכן נ"ל והש"י
ידע האמת :

העדה מן הקדרה : הקדרה טמאה . שהרי יש לה בית קבול .
ולא מפני שהיא מהכשיתי נשים שהרי אינה ראויה להכשית כמות
שהיא : והעדרה טמאה . שיש לה שם בפני עצמה : צינורא . ראש
הגוס הנכנס בנקב האון או בנקב האף . ולפי שהוא עשוי כמזג
קרוי לעורא . תרגום מולגותו לטרייהיה :

טחורה. שאין לה שם בפני עצמה והעשוי
במין אשכול . נוס העשוי ד' או ה'
גרגרין זה [ע"ג זה] כמין אשכול ונפרק
טהור שאין לכל גרגרין וגרגרין שם בפ"ט
והוא אינו ראוי לתשמש משנפרק :

הר"ב שהרי יש לה בית קיבול . דאי לא חימא הכי אף על גב דכלי
מטמאת

בקררה טמא וכו' . ובקדרה טמאה וכו' . יש גורמים הקדרה טמאה והעדרה
טמאה : כלי בית קבול . אינו דלא גרסי מלת בית . ומנקהים הלמ"ד בחירק :
צינורא טחורה . נחום פתח פניו ר"א אמתי' דלנורא של גוס טמאה בפ"ט ואינו

מלאכת שלמה

רואה הגירסא שם ציו"ד וה"א בכל הדפוסין לנירה : ונפרק . סהור דלון ראו
לחשמי משנפרק ואין כלי מתכות מקבלין טומאה אלא בא' משלם תהלים הללו
או שיהיה לו שם בפ"ט או שיהיה תכשיט או שיהיה לו בית קבול הרמב"ם ז"ל :

יבין תפארת ישראל בועז

יש לדקדק דלעיל במשנה קרי חמא לאהון דכריס שמחתו על החוט . שם
חוליות . ומ"מ הכא דקרי להו טבעות . לכן ל"מ מרבותיה היה נ"ל דשירי דקאמר
הכא אינו לשון שור וטריים . רק כהך דקאמר עשה לי שירים ממים וטבעות
(קדושין מ"ח א') וכ"כ כל בעלי שיר וזאלין בשרי (שבת רס"ב) דפי' רש"י
שהוא התרגום מאלעזרה והוא שלשלת העשוי מטבעות הרבה קטנות מושלבות
אשה אל אחותה . לפעמים הוא קטום סביב לצואר (כרש"י רפ"ה דשבת)
ולפעמים הוא קטום סביב סיד והזרוע (כרש"י בנא קמא ז"ט א') דשם
פירש"י דשירים היינו אמיד . והכי אמיד הוא קטום סיד . וכמ"ס
והאמידים על ידיה . וכן פירש"י נמי (ישעיה ג' פ"ט) על מלת והשירות .
דהיינו אמידים הזרוע . וכן תרגום יונתן שם שירי ידיא . וכן מצינו בלמח
במק"ס (שמואל ב' א' פ"י) ואלעזרה אשר על זרועו . אלאמא דקטום סביב

היה הוא . וכחומת נמדבר (ז"א פ"ב) פירש"י דהיינו קטום הרגל . ועל כרחק
קטום היה להם . יש שקטרו סביב הצואר . ויש סביב הזרוע . ויש שקטרו משוק לשוק .
וכוונן נקראים טבעות או אלעזרה . ובארמית נקרא שירין או שירים . ובלת
הכס דפארי הונו ברוטלאטן בנ"א . והוא תכשיט מוחזק שהולח על החזה . ומחזקת
(ישעיה ג' פ"ב) השארים והעדרות . דר"ל השארים והעדרות שהן השירים שאוחזין
הפאריס והעדרות . והוא כולו עשוי מטבעות קטנות מחוברות יחד ובלתמין .
מירחו לעיל בחוליות מתכות מתוחות על חוט פתחן . החוליות הן
גדולות . ולכ"ע ראוי כל אחד מהן לקטום . ולהכי קאמר שפיר העשם . שכל א'
בנהך בנא דלגיני זה ת"ק ור"א שכל השלשלת הוא ראוץ מטבעות קטנות .
אין טבעת א' מהן ראוי לקטום . להכי מנריך ת"ק שיהיה בו כדי ליקטם
סביב כל צואר ילדה קטנה . ור"א ס"ל דגם כזה בני טבעת א' . מטעם שכן
חולין לפעמים צואר ילדה קטנה . אף שאין מורגלין בך . ולהכי לא שייך
לומר בו כלישנא דלעיל . משני שהוא כלי . דמלאין מורגלין ללבן כך . לא נאחז
ע"כ מדלפעמים מקטמין בו ילדה קטנה להכי מק"ס :

משנה אחרונה לקבלה כיון דפשוטיהן טמא ויש לו בית קבול לא גרע מפשום : העשוי כמין
אשכול . שהגרגרים קטנים אחד ואחת מהן לא חימא כלל הלכך לא דמי
לכעדה דלעיל :

הלבנת גבירתא כללא דפרק יא

פ"א משנה א כלי מתכות גם פשוטיהן טמא . והוא לפי שיש אף שנשטף שלא
בטומאת מת :
משנה ב כל פשוטי כ"א אמק"ס רק כשיש לו שם פרסי וכל הגעשה לחברו לקרקע
אמק"ס אף כשעריין תלש :
משנה ג כלי מתכות שנעשה ממתכות שאמק"ס . אין בו חשש טומאה ישנה .
אפי' משלפני פניו הוששין לפי"ש . ובסוסוק אם מברול חדש או מבלי
טהור . הו"ל ס"ס .
משנה ד ברזל ישן מעורב בין עם ברזל טהור או עם מאכל טהור . או עם דבר
שאמק"ס . אוליין בחר רובא . כלי מתכות שעשוי לתשמיש קרקע .
תם לשאר התשמיש . מק"ס : פשוטי כ"א טומאת מת . אמק"ס כ"א . סכר
שוילין בריית . אינו כשמיש קרקע . קלוגם שהחובין אותו לפני הדלת לסגור דוה
ככלי לטבת ולטומאה . ואם רואה של מתכות מק"ס . ובמצויפה טהורה :
משנה ה כל תכשיט בפה שיש בו צורך קצת גם לאדם מק"ס . ולא כשעשוי
לכד לתכשיט . ובשחברתן יחד מק"ס :
משנה ו כדור מתכות שבפ"ך עץ הו"ל מתכות המשמש עץ ואמק"ס . פשוטי כ"א
העשוי לכרוך עליו פסוה או ששי . או מקל מתכות לתסוך אדם עליו :

או כ"א לזר מק"ס . ואם רק מצויים מתכות אף שהצפוי מנייל הרבה לתשמישן
אמק"ס . כל כלי בית קיבול אפי' עשוי רק לקבל תשמיש כליים מק"ס :
משנה ז חצוצרה המתיבת יחד ע"י פרקים . והולכה בסובוב כנחנא . וכשיחברו
פרקה יתרוהו על פניה ב"ק . דינו כשאר בית קיבול ומקבל טומאה
אבל פשוטה כה"ג לא מחשב ב"ק הנעשה כשיחברו פרקי' בב"ק לק"ס . משום
דבכל סתפרקין אבריה . ורק אם היה של מתכות גם פשיטה מק"ס אפי' אין לה
ב"ק כלל . האבר הרחב . שבחצוצרה ענקיא קב . אף שהיא של מתכות . שגם
פשוטיהן מק"ס . אפי' טדאין לו שם בפ"ט אמק"ס . וכ"כ קני מורה אין להן שם
פרסי ואמק"ס . אבל ב"ק שבמורה מק"ס . ואם מחוברין יחד גם הקנים מק"ס :
משנה ח כל כלי מלחמה מק"ס . אפי' אינו לבוש . הדין מזהים סדאין להן שם
בפ"ט . וביש בהלחים ב"ק אפי' ששהמש בב"ק שיש רק לפרקים מק"ס .
כל תכשיטי אשה מק"ס . החוליות מתכות כלי חוש . או הוסי' מתכות בלי החוליות
מק"ס . ואפי' חוליא א' בלי הוסי' מק"ס . סדאין לקטום . שלשלת מטבעות קטנות
מחוברין יחד . שיעורו כמלא צואר קטנה :
משנה ט ב"ק קטן טהור . או הכשית קטן שאין לו בית קיבול מקבל טומאה .
ובאין לו ב"ק . וגם לא הוי לקישום . אפי' שריא ממתכות אינו מק"ס :

א טבעת אדם. שנה נב.
 ב י"ח ט"ח ט"ז ט"ו.
 טבעת בהמה. שש ט"ו ט"ז.
 קורת החצית. שש ט"ז.
 כ"י שלשלת. שש ט"ז.
 ט"ז שלשלת. שש ט"ז.

אליהו רבא

פ"ב א קורות החצית.
 קורה לחצית.
 שלשלת הסימנות טמאה.
 הכותרים המליכין הנאות
 ממקום למקום לחזור
 ומוליכין עמם את המדע
 ועושין שלשלת קבוע בראשה
 אחר להמיר לחצו כס
 ולהליך את המדע בעיר
 במקום שצריך למכור
 ולמכור שבה השני
 סוהמות ובה סוגרין
 את המדע להקדין שלא
 יבט. וכסוגרין פוחתין
 ארסה ומחזיקין בראשה המדע
 להקדין וטולטין המדע עם
 השלשלת ואוחזין בהשלשלת
 ומוליכין בה את המדע
 בעיר ממקום למקום למדוד
 בה השלשלת לגבי
 הכלי והרי הוא ככלי עמם.
 של גבלי נתיב סוגרין.
 שאין עשוי השלשלת לטול
 בה את הכלי אלא כבביל
 שהעמוד במקום קבוע ושם
 השלשלת להכניס קבוע כותל
 בראשה הא'. וינחש
 השלשלת השני התחובה
 במדע עשוי פוחתין וכסוגרין
 את הכלי פוחת את הסימנות
 ומתיי אה השלשלת מחובר
 לכותל הליך טורה כדתיא
 כדתיא מפני מה שלשלת
 הסימנות טמאה מפני שהיא
 למשמר של גבלי נתיב את
 הקבוע למעירה טמאה.
 שהיא מוליך השלשלת עם
 המדע במקום שחולץ המדע
 או דוים בשלשלת הסימנות.
 אמר רבי יוחנן אמיני בזמן
 שיהא

תוספות אנשי שם

פרק יב א ב"ר ד"ה
 סימנות ויהא וסוגרין
 וכו'. דברים אלו הוסיף
 הר"ב על דברי הר"ז ודעתי
 פניה
 משנה אחרונה
 פ"ב א טבעת בהמה
 וכלים. פ"י
 ה"ב טבעת כלים הסמוך
 לחגור בה ומתיי וכן
 כחפיו. ופ"ג הא דהני
 והאמר כל הסוגרין
 לאחזין מאי. ופ"ד רש"י
 בפ"ג במה המדע ד' י"ב
 כגון הטעמי לדלת. וקלת
 קשה פשיטא דמתובר
 לקרקע טור. ונראה
 דר"ל אחי קודם שחברה
 לדלת טור כיון שפשי
 לית דבר למיט' המיט' למיט'
 פ"ח ומתיי מליכין
 לפרט טבעת כלים ששאי
 חכשית כלי טור דלין חכשית
 כלי אלא חכשית. קלת קשה
 דחישוק ליה אחי' הוא כלי
 טור דלין לה שש בפ"ג שצריך
 ללוות לה שש אם הוא לחדש
 או לכלי א' לבנה. ואפשר
 שזכר מתוך מלאכתו לתי מיוחד
 וא"ל ללוות לה שש. ומה שפ'
 רש"י גבי חכשית לכלי דבעודה
 מחוברת עמה משום יד. יש
 לדקדק דנראה דיד אינו אלא
 כשמשמש לכלי לחצו בה הכלי
 או האוכל היינו לכל שגזריכס.
 אבל לגבי מיל' דהוי יד. ואפשר
 דיד לאו דוקא קאמר והיינו
 דמסיים בה שלל המחבר הוא
 כמורה דלישנא ויחרא הוא דמישק
 לי' יד מלדוריהא ויהא טור
 דכל המחבר אינו אלא מדרגת
 כח"ג טו"ס פ"ה מ"ג אלא יד
 לאו דוקא: דעשו' לכפיתה טורה.
 פ"י ה"ב שטופטין בה קופין
 וכלבים והוי חכשית דבהמה.
 ולא יתכן שאין סופרין מחוס חכשית
 אלא למערה. ועוד דלכפיתה
 קסם קתיי ומי לא עסקתין דעשו'
 לכפיתה ארס או הכלי פליס
 וכ"כ ארמ"כ' בדיא. אלא העפס
 שאינו בכלל כלי מעשה שאין
 עושה מלאכה בעצמו ואינו
 אלא להכיר החיבה או למכור
 הכפוח ש"ג יברה דמי לקורת
 האסירין. והיינו נמי עממא
 דמתני' לקמן פ"ד מ"ג בשלשלת
 העשו' לנתיב טורה דהיינו
 לכפיתה דהכח ולא כח"ג
 ה"ב ט"ס: לכפיתה טורה.
 כדתיא הני מפני מה אחרו
 שלשלת סימנות עממא מפני
 ששאי לכפיתה פ"כ גס ה"ג
 הניאם בלצון זה ולא פ"י
 גס דבר דמשמש דפיגמא
 אמתני' ו"ט: אמר רבי יוסף
 אמיני וכו'.

פרקיב א טבעת בהמה וכלי וכו' טהורות. כח' הר"ב דלא רבי קרא לטומאה אלא חכשית אדם כו'.
 וכ"כ הר"ס. ו"ל למחברא לא מרבינן מוכל. שכתבו בפרק דלעיל משנה ח [ד"ה חכשית נתיב] אלא טבעת אדם. משום דתפסת מוטע תפסת כו'. אבל ברפ"ה למסכת שבת דף נב. מפרש רש"י טבעת אדם עמאה דחכשית הוא. וממדון ילפינן דמנה צפון חכשיתין אלעדה ולמד וגו'. ואכלוהו קאי תחתיהו ארס וצניכס. טבעת בהמה כו' טהורות. דלאו משום חכשית מיעמו. דלין חכשית לכלי. וכלי נמי לא הוי אלא חכשית כלי. ומיהו בעורם מחוברות לכלי מטמו עם הכלי. דהוי יד לכלי. דכל המחובר לו הרי הוא כמוהו ע"כ: סימנות. פירש הר"ב סוגרין גדולים. עיין מה שכתבתי במשנה ד פרק ב דרמאי ד"ה

פרק יב א טבעת אדם טמאה א. טבעת בהמה וכלים ב. ושאר כל הטבעות ג. טהורות. קורת החצית ד. טמאה ה. ושל אסורין. טהורה ו. הקולר ח. טמאה ט. שלשלת שיש בה בית נעילה י. טמאה יא. העשו' לכפיתה יב. טהורה יג. שלשלת של סימנות יד. טמאה טו. של בעלי בתים. טהורה טז. אד יוסי אימתי ח"ג. א טבעת בהמה כגון ט טבעת בהמה. וכלים. כג"ד וכלים. הקולר טמאה ככל הדפוסים יעני הקולר טמא.

כלי מעשה טפי מקורת האסירים שאינו זו בה ממקומו. הלכך קולר טמא: שיש בה בית נעילה. עושים לשלשלת בית נעילה ומוחזיקים אותם ברגל הסוסים. וכוגרין במפתח משיבא כלי: לכפותה. שלשלת שטופתים בהן הקוף וגורי הכלבים הקטנים ולגויי הן עשוין והוי חכשית דבהמה ולא מטמאי: סימנות. סוגרין גדולים שמוכרים במדה נסה. ויש להן שלשלת שקובעים בראשה אחד המדה סאה או חרקב. וראשה השני נותנים בטבעת שבדלת או בקורה. וכוגרין עליה במפתח כדי שלא תגב המדה: ושל בעלי בתים טהורה. דסתמא

מלאכת ישראל

פרק יב א טבעת בהמה והכלים ושאר כל הטבעות טהורות. פ' כשאין הטבעות מחוברות לכלים שיצאות מה כלים אצל אדם אין יוצא הטבעת מן הכלים טמאים כמ"ס בפ"ק בשם הר"ם והרא"ם ז"ל. וז"ל רש"י ז"ל שם בפ' במה בהמה הא דבעת הכלים טהורה דוקא בשאינה מחוברת לכלי אלא בעודה מחוברת לכלי טמאה עם הכלי דהוי כמו יד לכלי דכל המחובר לו הרי הוא כמוהו ע"כ: קורת החצית. שהיא

יבין תפארת

פ"ב א ר"ל מק"ט וכבר שמעתי כן פ"א מ"ח רק מדעתי למהני דטבעת בהמה אמק"ט. הגא נמי דל דרס מק"ט. ודוקא טבעת שזבשה באלכשו. אבל טבעת שבגדו. וכגון שבקפה חגורו לחגור זו. אינו רק השמישי כלים ואמק"ט והיינו דמרב בהסיפא וקאמר ושאר כל הטבעות: ב טבעת העשו' לנורך בהמה או לנורך הכלי או שעשו' בהכלי לקישוט: ג טעמי בכלי להלווה. או שהטבעת עשו' להלות זו בדברים אחרים: ד הוא כמו קורה קטנה ממתכות. שקובעין אותה בחלמט הקפת. והוא המערה להאורה החצית: ה קמ"ל דלא מחשב השמישי כלים. והרי אין לו שם בפני עצמו. להבי אשמעינן דהו דוקא באיש מחובר להקפת שמק"ט ככל כלי מלחמה [כפי"א מ"ח] לפיכך גס כששלק הקורה מהקפת. מק"ט לבדו (א) ו ה הוא קורת מהכות שיש בו פנימות. להכניס בהפנימות רגלי האסירים: ו דמדקבוע הקורה בקרקע אוף שכשרוה להוליך האסיר ממקום למקום מוליח הקורה ממקום חצורה בקרקע. ומחברה עם האסיר במקום אחר. עכ"פ רוב השמישה עם הקרקע הוא. ולא"ה היה ל"ל דקורה האסיר אינה מחוברת כלל בקרקע. רק מחובר לשלשלת שצרגלי האסיר. כדי להכביר מרגלוה כשרוה לברות. ולפ"י דמי לקורת החצית לעיל דמשמש למתכות. ואפ"ה הכה המק"ט. מדרשו מחובר ומתקן בהשלשלת. משום דהרי ברוב הזמן שהאסיר בבית הסוהר המוכנס שאל יוכל לברוח. מוליחין הקורה מהשלשלת. להכי לא מחשב מחובר לטמא: ח האלו אייזין שמחבר לכותל. ונעלין בהוה זואר האסיר: ט דלא מחשב השמישי קרקע. משום שכשמוליך האסיר ממקום למקום. כבאר הקולר הלוי בוארו. וכיוצא בקולר [עט"י פ"ד מ"ח] וכניצבא דנפק בקולר [גיטין ס"ה ב"ג] לסגור ב' קאזותיו יחד: יא דע"י הבית נעילה מחשב כלי בפ"ע. אבל בלי בית נעילה ה"ל רק השמישי כלים. והרי אין לו שם בפ"ע [לדקדק פרק יד משנה ג ע"ג]: יב לכפות בה בהמה שלא תרוץ מהר. ועשו' נמי לקטטה בה: יג אע"פ דיש בה בית נעילה. עכ"פ השמישי בהמה אמק"ט: יד סוגרין תבואה שמוסעין מעיר לעיר עם הבורחן למכור. מוליכין עמם המדה שקבוע בה שלשלת שבה קושרין המדה בקרון שלהם. וכשבצוין נעיר מהירין המדה מהקרון. והשלשלת כשארית קבוע בהמדה. ומודדין בה תבואתן: טו דמדנשאר השלשלת המיד מחובר בהמדה כגוף המדה חשוב: טז דשלשלת של מדות כעלי

פרק יב א טבעת אדם. כגון טבעת של אלבע אכל טבעת שהתקיינה לחגור זו מחצו: ולקשור בה בין כחפיו. טהורה. והיינו טבעת כלים. ועממא משום דלא רבי קרא לטומאה אלא חכשית אדם וכלי טהורים. אית דמפרשי אשפה שהחלים מונחים בה. ואית דמפרשי המערה לחן: ושל אסירין. עושין כמין פנימה בקורה להכניס בה רגל ארס [ומיחזין ובלשון מקרא קורוהו סד. וישם בסד רגלי (איוב ג)]. וקורת של הים ושל אסירין האמורין כאן. דמחכה מינה ולא של עץ: קולר. שטופתים בוואר האסירים [הוא סוגר]. תרגום ויתגבו בכוגר. בקולרין. ומשום דקולר עשוי שיאטו עמו בכל מקום שאולך. חשוב

כלי מעשה טפי מקורת האסירים שאינו זו בה ממקומו. הלכך קולר טמא: שיש בה בית נעילה. עושים לשלשלת בית נעילה ומוחזיקים אותם ברגל הסוסים. וכוגרין במפתח משיבא כלי: לכפותה. שלשלת שטופתים בהן הקוף וגורי הכלבים הקטנים ולגויי הן עשוין והוי חכשית דבהמה ולא מטמאי: סימנות. סוגרין גדולים שמוכרים במדה נסה. ויש להן שלשלת שקובעים בראשה אחד המדה סאה או חרקב. וראשה השני נותנים בטבעת שבדלת או בקורה. וכוגרין עליה במפתח כדי שלא תגב המדה: ושל בעלי בתים טהורה. דסתמא

כלי מעשה טפי מקורת האסירים שאינו זו בה ממקומו. הלכך קולר טמא: שיש בה בית נעילה. עושים לשלשלת בית נעילה ומוחזיקים אותם ברגל הסוסים. וכוגרין במפתח משיבא כלי: לכפותה. שלשלת שטופתים בהן הקוף וגורי הכלבים הקטנים ולגויי הן עשוין והוי חכשית דבהמה ולא מטמאי: סימנות. סוגרין גדולים שמוכרים במדה נסה. ויש להן שלשלת שקובעים בראשה אחד המדה סאה או חרקב. וראשה השני נותנים בטבעת שבדלת או בקורה. וכוגרין עליה במפתח כדי שלא תגב המדה: ושל בעלי בתים טהורה. דסתמא

שלמה

המערה שיש בה לטעות של מחבת מקבלת טמאה כך הלשון ברמב"ם בפ"ב דהלכות כלים: לכפיתה. פ"י הרמב"ם ז"ל שפוחין בה הארס וזולתו כגון חבלי עלים ודומיהן ממה שצריך לקושרם בשלשלת כדי שיעמוד: שלשלת של סימנות. פ"י הרמב"ם ז"ל מוכרי הלהם והחטה יש להם שלשלות סוגרין צפון התחיות והם בכלל המוגברות אצל של בעלי בתים אין סומכין על כנירתם והן ערלי לירות הפתחים ולפיכך אם היו טנים א"כ יוסי טמאה הרא"ש

בויע ישראל

פ"ב א מודה מוכח דלא כהר"ב שפי' שהוא אשפת החלים. דמ"ג או יש להאשפה צ"ק. פשיטא דמק"ט אחי' היה כלי עץ. ואי באין זו צ"ק אחי' מק"ט. הרי אין לו שם בפ"ע. אע"פ כהרמב"ם שהוא המערה. ומדמחבר להקפת דיעו כהקפת. אולם ל"מ היה ל"ל דקורת החלים. היינו משה קטן של עץ. שהתך חשוב בו כשיורה התך. ולפיכך דמדמחבר להתך שמק"ט [כלקמן מ"ג] דיעו כהתך. דהו"ל כעץ המשמש למתכת (כסוף מ"ב) ואע"פ דבבבכה (ד"ב ב') אמרינן דהמעות הן בשאין להן צ"ק. אלא מתחבין בהצ"ק שבתך אמק"ט. י"ל דהיינו רק בשעה שאין מחוברין להתך. אבל

הוא קורת מהכות שיש בו פנימות. להכניס בהפנימות רגלי האסירים: ו דמדקבוע הקורה בקרקע אוף שכשרוה להוליך האסיר ממקום למקום מוליח הקורה ממקום חצורה בקרקע. ומחברה עם האסיר במקום אחר. עכ"פ רוב השמישה עם הקרקע הוא. ולא"ה היה ל"ל דקורה האסיר אינה מחוברת כלל בקרקע. רק מחובר לשלשלת שצרגלי האסיר. כדי להכביר מרגלוה כשרוה לברות. ולפ"י דמי לקורת החצית לעיל דמשמש למתכות. ואפ"ה הכה המק"ט. מדרשו מחובר ומתקן בהשלשלת. משום דהרי ברוב הזמן שהאסיר בבית הסוהר המוכנס שאל יוכל לברוח. מוליחין הקורה מהשלשלת. להכי לא מחשב מחובר לטמא: ח האלו אייזין שמחבר לכותל. ונעלין בהוה זואר האסיר: ט דלא מחשב השמישי קרקע. משום שכשמוליך האסיר ממקום למקום. כבאר הקולר הלוי בוארו. וכיוצא בקולר [עט"י פ"ד מ"ח] וכניצבא דנפק בקולר [גיטין ס"ה ב"ג] לסגור ב' קאזותיו יחד: יא דע"י הבית נעילה מחשב כלי בפ"ע. אבל בלי בית נעילה ה"ל רק השמישי כלים. והרי אין לו שם בפ"ע [לדקדק פרק יד משנה ג ע"ג]: יב לכפות בה בהמה שלא תרוץ מהר. ועשו' נמי לקטטה בה: יג אע"פ דיש בה בית נעילה. עכ"פ השמישי בהמה אמק"ט: יד סוגרין תבואה שמוסעין מעיר לעיר עם הבורחן למכור. מוליכין עמם המדה שקבוע בה שלשלת שבה קושרין המדה בקרון שלהם. וכשבצוין נעיר מהירין המדה מהקרון. והשלשלת כשארית קבוע בהמדה. ומודדין בה תבואתן: טו דמדנשאר השלשלת המיד מחובר בהמדה כגוף המדה חשוב: טז דשלשלת של מדות כעלי

אונקלי דרגש. ע. ש. ונחלל
י"י כשולח ט"י: וזו הכלל.
צ"ק צ"ב: וזו הכלל.
שני. נק' כ"י. סמורד. מ"י
ע"ז:

חילופי גרמאות

שלוך סמא כ"י העץ סמור
כסד"י שלוח סמא ופי'
העץ סמורד והסמורד
צ"ק ע"ז כל הסמורד:

תוספות אנשי שם

בהר"ב ד"ה ושלואחרון
כ"י שלח יסול הכמח
מחארו. לא אבין
כונתו ואולי צ"ל שלח יסול
הכמח מפניו ולשון הר"ש
שבוש לשמים להשות
המחא. ויטו כמ"ס והר"ס
ה"ס וכתב מפני שבוש
לכמור. (ה"מ).
ג' כמור. ז"ל הר"מ ור"ל
שנאמר לה מה מחא ק"ר
מפתח להם שדקס ומה שיבא
מזה ככונה. והוא שכתב
השמש צוהם הכ"ס דין
דבר מחלי המהות ויחמד
זו טמא כנה זה מנואר לפי
שלי מחכות פשוטין
ומקלובין עמלים ואל"ס
כהשמש שלאר טרובין או
יהיה לאחד מג' בנות או
שדכר הכוה מנוולו כלי
מהות אשר קדש כחור
כפ"ה או שהוא בלתי נפרד
כ"ס כמ"ס כל מי שיש לו
ש"ס כמ"ס טמא אכל אם היה
פסוק כמו אמר אונקלי
הכולל זה כ"י הכלי הפלוני
שהוא לא יטמא אלא אם היה
כלי ולא נשבר. אל דיעוה.
לולוהו אלא להפסיק ידועה.
או יהיה מורכב על כלי לא
יקבל טומאה כמ"ס כל
המחבר לטור עיור
ומנואר הוא ג"כ שכל דבר
המחכההו שאין עליו הות
כלי שהוא ג"כ טמא ולא
נשבר אחר זה שכתב בלתי
כחור השמות בלתי והנה
כ"י לך כעניינם אשר
הדין בהם דבר שהוא טמא
ודבר שהוא טמא ומאמרו
עמו וטור קתה רח"י על
המות אחר הכלי דע זה
ע"ל וכו' ע"ז ע"ז מ"י ח"ל
וקשה שיהיה מדברי ז"ל
שאילו הכלי י"ל ש"ס טמא
אם הוא מורכב על כלי טמא
טמא מ"ס כל המחבר כ"י
זה טור דברי עמנו שכתב
לש"ל ע"ז כל המחבר
שהשם מפני שא"ל ש"ס
כ"י כ"י כחבורי ש"ס
וא"ל אין כלל אלא ב' בנות
וכו'. ואריך ישוב גם נמה
שלא מנה סמא ד' והוא כל
המחבר לקרע אף ש"ל
ש"ס כ"י דלא היו ככלל כל
המחבר לטור לפי ע"ז:

טמאה. ע"כ. נקליטין. מפורש במשנה ג פ"ק דסוכה: וישל
אקון. לשון הר"ב חיבה שטושים הליידים כו'. כ"כ בפ"י הרמב"ם
שפנינו. אבל בנח"ל אקון הוא כל הליידין ותמונתה מפורסמת
אל"ס. והוא כמו חיבה מעין זו אונקליות (*). יתלו בו כ"ס יכנס הדג זו.

ואל יוכל ללחץ ממנו: ג' שני. פי'
הר"ב הוא כלי של מחכות מחזיק ג'
קצים. וכ"כ הרמב"ם אבל הר"ס
הביא מתמחין דתמיד פ"ג מ"ז הטני
דומה לתקב גדול מחזיק קצים וח"י
[ולפי מה שכתב הר"ב ע"ז ס' ד"ה
תקב] יחא]: וחבמים מטהרין.
פירש הר"ב דכברי אין כסוי כו'.
כדכסה לן הנח במשנה ג פ"ד.
ועיין מ"ס [סוף] מ"ו פ"ה דהללות:
והפרכין

שפירשה מכליה: טהורה. לפי שאין לו ש"ס בפני עצמו: ג' שני. הוא כלי של מחכות מחזיק ג' קצים והוא מלבוש ושמח צנוטה ובעלי צמים
משחמשין זו שמימין ש"ס גרוטאות ושברי כלי מחכות: רבן גמליאל שםמא. דסבר כסוי חשוב כלי האילוי ויש לו בית קבול: וחבמים מטהרין.

(* במ"ס שמימין יתלוהו כ"ס ויכנס בו הדג

פי' הרמב"ם ז"ל הסבילים יש להם אונקלי גדול של ברזל ויש לו בית יד של
עץ שמחזיקים הבית יד בזיכיה וראש האונקלי במשח שעל הכפיהן שלא
ישול: אקון. פי' הרמב"ם ז"ל יש גורסים עקון וכן עמרו: כל המחבר
לש"מא וכו'. כ"ס החובל דף צ"ב גרסו' ודבר זה כתוב בתורה ושמו

יבין תפארת

אף לתכשיט בעלמא כדי להשוות המונה צ' קטות המוש (ב): כ"ס. הן
ויין של ברזל ש"ס בארוכות המטה בפנים בשוליו פביב. כדי להלות בהן
המונע של עור ששוכבין עליו: (ל) דכיון דהמטה מק"ט. גם הויין מק"ט.
כ"ז שמוחברין בו אף שאין להם ש"ס כ"פ. ביהוה בשאין מחוברין להמטה.
כ"ל"ס דמק"ט. ומטעם ה"ל: (לא) הן כעין צ' מוטין. שאין מחוברין
להמטה רק יש לכל מוט מושב רחב למטה. ומעמידין או המוך להמטה.

בזמנא מרגלות המטה. וא' המוך להמנע מראשוהו. ויש ויו ברזל דכ"ס כל מוט שבהן הולין הסדין לפרוס ממעל להשוכב בהמטה: (לב) דבעל
אונקלי לגבי מוט שהוא פשוטי כלי עץ. וכשאין האונקלי מחובר להמטה. ג"כ אמק"ט. מדאין לו ש"ס כ"פ"ט: (לג) חיבה קטנה של עץ. ויש זה
מחובר ויו ברזל להלותה זה: (לד) הוא ג"כ כעין חיבה קטנה של עץ ויש ויו ברזל בשפתה העליון ששוקרין חבל בהווי לשלשה להים לאוד זה
הגים: (לה) דדוקא שיה. שהיא עממה מק"ט. א"כ האונקלי מחובר לדבר המק"ט. אבל אקון הרי אמק"ט. ונ"ל טעמו מדמחזיק מ"ס. וכמפורש
בתוספתא. ולהכי גם האונקלי שבו בעל לגבי' ואמק"ט מדח"ל מהות המשמש לעץ [למק"ט פ"ג מ"ז]: (לו) דשולחן דמשמש להים וכלים ביהו.
הרי זה מק"ט [כרמ"ס פ"ד מלוין] ולהכי הווי המחבר בו מק"ט כמיהו. מש"כ מנורה עץ אמק"ט. מדח"ל פשוטי כלי עץ שמוטיבין עליהן הגרות
שבהוין השמן והפחילה. ולהכי גם הווי אמק"ט: (לז) ר"ל לכלי המק"ט: (לח) לאו דוקא דהרי שלשלת דלי רק עד ד"ע הוה חיבור [פ"ד מ"ז] וכ"כ
מזוין [פ"ט מ"ז ג'] ועוד כמה מילי [פ"ט מ"ז] כולן אינן חיבור רק מה שזריך מהן להכלי. אלא ה"ק כל דבר שהוא עממו אמק"ט כגון קנה מאזנים
שאמק"ט מדח"ל פשוטי כלי עץ. והוא טפל ומחובר להאונקלי שהוא עיקר הכלי שמק"ט. ושמיין לזרכים להשמיים. הרי גם הקנה מק"ט כלאונקלי
עממו בין להכניס או להוציא טומאה [ע"מ ר"י מלוין] אבל כל דבר שמק"ט והוא טפל ומחובר לדבר שאמק"ט. כגון אונקלי של נקליטין.
דאונקלי עממו פשוטי כלי מחכות שמק"ט. אבל הוא טפל ומחובר לנקליטין שהן פשוטי כלי עץ שאמק"ט. או גם אונקלי אמק"ט. וכך נראה שפי'
הרמב"ם [פ"ט מלוין ה"א]. [וא"ת א"כ למה לו קח לכס לרעות ידות להכניס ולהוציא טמאה כהנין [קפ"ו] גם בני ידות כל המחבר למחא עמא.
דומק לומר דהוא הוא. וכדמשמע לכוונה מר"י שנת [ד"ב ג' ופ"ט דת"י ג' דלא משמע כן דח"ק]. אלא ל"ל דתווייהו לרובי דאי מקרא דידות יח"ל דוקא
בשמיטין מניין המק"ט. להכי קת"ל כלל דכל המחבר. דגם אם הטפל הוא ממין שאמק"ט אפ"ה דינו כמק"ט. ואי מכלל דכל המחבר. כ"ל דוקא בשלשן
הטפל לנפך השמיים. אבל בשא"ל להטפל רק ליד המק"ט. קת"ל: [לח] דהיינו אם פירשו מהכלי: (ם) מדאין להם ש"ס כ"פ"ט: (מא) ר"ל סל. ובלשון
הורה קראו טמא: (מב) ר"ל שהכסוי של מחכות. והטני אע"כ שאיט של מהותה הרי יש לו צ"ק ומק"ט [הוא כמשמע מהר"ב]: (מג) מדאין לה ש"ס
כ"פ"ט. ואע"כ דתנין [פ"ד מ"ז] דכל הכסויין אמק"ט ולא פליג ר"ב. י"ל דהכ"ס ה"ט דר"ג. מדרגילי הבעה"כ להיחם לטובה גרוטאות. להכי

משנה אחרונה

כ"כ דשל כחפין נמי לתלות בה כהני דלפני של סחוקות. ולא חפרת אמאי
של כחפי' טהורה. ומדברי הרמב"ם בזהו נראה דהי אונקיות דלפני הן
משקלות ושל כחפין הם מסמיון כפופין: וישל נקליטין טהורה. שהנקליטין
עלמין שחורין כדלקמן פ"ח מ"ג: וישל אקון. פי' בפ"י הר"ב כ"כ: של
שלקן טמא. בשלקן של עץ היידי והט"פ שהוא פשוט מקבל טומאה מדרבנן
כמ"ס הר"ס. והא דלמרי' בפ"ג מחכות המשמש את הפך כחור. הייט בעין
שאינו מקבל טומאה כלל כמו מטרות הטן דהכ"ה דממעט לה כ"ה"כ מכל טומאה
כמ"ס הר"ס. אבל כלי התקבל טומאה המחבר לו ויזכר לו מצמת מלאכרייהא
הטוס יד. אלא אם ככלי עממו איט מקבל טומאה אלא מדרבנן היד שלו נמי
קמח מדרבנן. וכהננו מזה כ"פ"ה מ"ג: וברוך אמת פשטי עממו טהורות.
פי' הר"ב שאין לו ש"ס כ"פ"ט. ולא נריך לזה אלא דאונקלי כ"ל שאינה קטנה

לשמירה. שלא יפול המשאוי מאחריו. ואין הלכה כר' יהודה: דרגש.
מטה קטנה של עור ותולין רלוטות בשפת העור כביב ויש אונקליות
של ברזל בארוכות המטה וכשרולים לנטותה עונבין הרלוטות באותן
אונקליות: נקליטין. שני עמודים שמעמידין בזמנא דופני המטה
ח' מראשותיה וח' במרגלותיה ומפולגין

בראשיהו ומניחין קנה מזה לזה.
ופורסים עליו סדין. ופעמים שאין
העמודים מפולגים אלא כעין צ' ויין
מניחין בראשי הנקליטין והוא אונקלי:
שידה. חיבה קטנה: אקון. חיבה
שעושין הליידים לאוד זה דגים: כל
המחובר לממא. אונקלי המחובר
לכלי המקבל טומאה. טמא: לטהור.
כגון מנורת הטן שהיא טהורה. טהור:
אחת אחת בפני עצמן. כל אונקלי

ושל
הוא כלי של מחכות מחזיק ג' קצים והוא מלבוש ושמח צנוטה ובעלי צמים
משחמשין זו שמימין ש"ס גרוטאות ושברי כלי מחכות: רבן גמליאל שםמא. דסבר כסוי חשוב כלי האילוי ויש לו בית קבול: וחבמים מטהרין.

מלאכת שלמה

כנזיאים ומשולש כנחובים כספר בן סירא ושמו במתני' דהכ"ה ובבב"ה
ג"כ לא הלך זרויר וכו' והיינו דלמרי מטייל ואיל דיקא בי"ט גבי קינא
דשרכי פי' דרך קל רע לינדל אלא אילני סרק דהיינו אילנות בעלים:
לטהור. כגון מנורת הטן שהיא טהורה מפני שאין לה בית קבול

בועז ישראל

במשנה בין זכרים לנקבות: (ב) ואע"ג דש"ל (פ"ה) ב"מ. אוהו חלק
שעושי בקדירה מק"ט מדין ש"ו צ"ק. אע"כ שאין משהמחין צ"ב"ק הקטן
ההוא. י"ל החס אין הב"ק ההוא עשוי ארעי לכלי אחר רק לטוי של הכלי
ההוא בעממו. אבל הכ"ה הב"ק שחמוריו הוא עשוי רק ארעי עיקר הב"ק
שבהכלי לפניו ולהמשא שבו. ולפיכך די לו שיקבל טומאה כשמחוברין יחד
ולא כשנפרד מעיקר הב"ק. ולפי מה שכתבתי ש"ס י"ל החס נמי עשוי לצ"ק

דבעל
הוא טפל ומחובר להאונקלי שהוא עיקר הכלי שמק"ט. ושמיין לזרכים להשמיים. הרי גם הקנה מק"ט כלאונקלי
עממו בין להכניס או להוציא טומאה [ע"מ ר"י מלוין] אבל כל דבר שמק"ט והוא טפל ומחובר לדבר שאמק"ט. כגון אונקלי של נקליטין.
דאונקלי עממו פשוטי כלי מחכות שמק"ט. אבל הוא טפל ומחובר לנקליטין שהן פשוטי כלי עץ שאמק"ט. או גם אונקלי אמק"ט. וכך נראה שפי'
הרמב"ם [פ"ט מלוין ה"א]. [וא"ת א"כ למה לו קח לכס לרעות ידות להכניס ולהוציא טמאה כהנין [קפ"ו] גם בני ידות כל המחבר למחא עמא.
דומק לומר דהוא הוא. וכדמשמע לכוונה מר"י שנת [ד"ב ג' ופ"ט דת"י ג' דלא משמע כן דח"ק]. אלא ל"ל דתווייהו לרובי דאי מקרא דידות יח"ל דוקא
בשמיטין מניין המק"ט. להכי קת"ל כלל דכל המחבר. דגם אם הטפל הוא ממין שאמק"ט אפ"ה דינו כמק"ט. ואי מכלל דכל המחבר. כ"ל דוקא בשלשן
הטפל לנפך השמיים. אבל בשא"ל להטפל רק ליד המק"ט. קת"ל: [לח] דהיינו אם פירשו מהכלי: (ם) מדאין להם ש"ס כ"פ"ט: (מא) ר"ל סל. ובלשון
הורה קראו טמא: (מב) ר"ל שהכסוי של מחכות. והטני אע"כ שאיט של מהותה הרי יש לו צ"ק ומק"ט [הוא כמשמע מהר"ב]: (מג) מדאין לה ש"ס
כ"פ"ט. ואע"כ דתנין [פ"ד מ"ז] דכל הכסויין אמק"ט ולא פליג ר"ב. י"ל דהכ"ס ה"ט דר"ג. מדרגילי הבעה"כ להיחם לטובה גרוטאות. להכי

מחש

בשום מקום לא חיוב למידי ולא כלו הוא שא"ל לתלות בה וכן מוכח לקמן
פ"ג מ"י: ג' ב"סו"י ע"י. פי' הר"ב במימין זו כחפאות. ואיט נכון שאם
מימין זו לכ"ס טמא כמו של רופאים דבסמון שמימין זו סממנים. אלא כהא
אין מימין זו אלא שדרך כיוונו עני להיות זו הלל כמו בית קבול ונראה גם
הר"ב אין כוונתו שמימין הוין הכיוונו אלא חוץ הטני. והכיוונו אפ"ה שיש לו
בית קבול איט פשוט לקבלה וס"ל לג"כ כיון שיש לו בית קבול פמח דהא מקבלין
א"כ שיהא לו ש"ס בפני עצמו אפ"ה שאינו פשוט לקבל דקיוולו חשבי' ולא ברע
מפשוט שיש לו ש"ס וזה נמי קיוולו הוא שמו וכדפי' כ"ג ספ"ה ונחמיה סברי
דכיוונו שאינו וכל שאיט עשוי לקבלה ש"ס כיוונו עליו ואין לו ש"ס בפני עצמו.
וכהכ"ה כ"ה דעניות מפרש בע"ל: שלח מחכות. לא ה"ל מנימין של מחכות
דסהמא בשל מחכות חיירי דכולי' שרקין בכלי מחכות חיירי. אלא קת"ל דדוקא

דסברי אין כסוי חשיב כלי. והלכה כהכחמים: ושל רופאים טמא. לדברי הכל. מפני שהרופאים נמתיך בו כממנים: מגדל. בית האולר של עץ ארמריא"ו (ה) בלע"ו ובערבי אלמנס"ר: ושל רופאים טמאה. מפני שנותן עליה את האספגלית ותולה בה ("המספרים: יתוכין. מלקחיים שטוטל בהם הכלי שהיך בו את הכסף. להריקו לתוך כלי אחר: והפריכה. בחוספתא מפרש אלו הן פרכין הקבועים בכירים ורטיה לא פירשה לי: עקרב בית הבד. ברזל עקום דומה לעקרב הקבוע בקורת בית הבד שזרכים בה הזיתים: אנקלי שבכתלים. וזין של ברזל הקבועים בכתלים לתלות בהם כלים: טהורה. דאין תשמישן אלא עם הקרקע: ד מסמר הגרע. איננו של אומן המקוץ דס. וקרקע גרע על סם שמגרע את הסם. וי"מ מסמר של נפחים שקבוע לתן מסמר בסדן כשמסלקים חתיכה של ברזל מן האש ורוחה לחתוך (ה) א"ו קפטיין (" ד"ו את

ו"א אבנים שהקדרה יושבת עליהם ו"א הקבועים (" בכורים כדתיקן כו'. ע"כ. ובקב נחת כתב. שנראה לו שהוא כלי ממהכות או מעץ. עבוי לפרך ולשבר הגומלים הגדולים ולרדדן. שיהו נוחין לתשמיש ע"כ. ובדברי מהר"ם והפרכים נראה שהם כענין יחסיים. אלא שהם קבועים (" בקיר. והכי תיחא בחוספתא: עקרב בית הבד. פי' הר"ב ברזל עקום כו' הקבוע בקורת בית הבד. לתלות בו כלים. הר"ם: מהורה. פי' (* צל בכרים כדתיקן כו') (** כ"מ העתק בכירים: מלאכת

סבור: ג הדלת שבמגדל. לשון הרמב"ם ז"ל שם פ"ו הלכה של מחכה שנמדל של בעלי בתים אינה מקבלת טומאה ושל רופאים מקבלת טומאה מפני שמתניחין בה את האספגלית ותולה בה את המספרים ע"כ וכבר מפורש בר"ע ז"ל. והנהי"ר יוכסף ז"ל הלכה של מגדל: היתביין. בערוך וכן הר"ם ז"ל פירשו תיחא אלו הן יתוכין שהטוני מעט בהן את הקדרה והן כמו זומא ליסטרקו ויש אומרים וכו' כדפי' ר"ע ז"ל. ועיין עוד בהר"ם ז"ל. וכתב הרב בלאל אבנאי ז"ל לא הותיבין: והפרכין. פי' הרמב"ם ז"ל הם ברזלים הקבועים בכיריים לשמרה מלהשך בזמן מועט ולפי' זה הסכים

הוא. והמתכוון למגדל לריק שיגבה בשם לוי דלה מגדל: (ז) מהדגס בו רגיל להסיר הלכה מהמגדל ולמרח עליה רעיותיו ולהניח עליו סממניו (ד): (ה) הוא א"כ לכת רק שמחזר צותל הכרים. ואוחז בה הכלי שמהיך בתוכו המהטות ועשוי לכת זה. שהם ציותר או איפכא: (זא) אפי' קודם שקבעו צותל. מדע"פ נעשה להשתמש במחזר לקרקע: (זב) אונקלי של ברזל שקבוע בבית הבד לתלות בו כלי בית הבד: (זג) דהרי בית הבד עלמו מק"ט. מדמתלטל. ולפיכך אף דהאונקלי זה אין לו שם בפ"ע. דהרי אוחז של פרומצויא ננו קרף עקרב (כ"י"א מ"ה) אפי' מדמחזר לכלי המק"ט גם הוא מק"ט. ועוד י"ל דעקרב זה אפי' הוא לברז נמי מק"ט. דדוקא בכלי תשמישי כל אדם נריך שם בפ"ע. אבל בכלי של בעלי מלאכה. אפי' אין לו שם בפ"ע. דע"י הבעל מלאכה בעלמו יודע מאיזה כלי מתכוון. וכ"כ הכא כשיאמר הבעל העגלה עקרב. או כשיאמר בעל הבד עקרב. נדע למה מתכוון זה. ולמה נתכוון זה. אפי' יזכירו סתם: (זד) י"א שהוא לאצטעטע שהרופא מקוץ בו. ופוחה עמו בזעות. ולא ידענא א"כ מה קמ"ל דמק"ט. ואי לאשמעין דמשום שהוא כלי מלאכה לאומן. לא מתחשב כאין לו שם בפ"ע. הרי גם הא כבר שמעין בלחה ועקרב במשה ג'. ואענו תנא כי רובל לחשיב ויליול. ולפיכך נראה טפי כ"א שהוא מסמר שקבוע בסדן של נפח. לחתוך עליו ברזל שנתכנן בהם. א"כ קמ"ל טובא. דאע"ז דהבדן כבד. ואיני ניוז ממקומו. רק לפרקים אפי' לא מתחשב ככלי המחזר לקרקע שאמק"ט. או דנימא דהבדן מדהוא פשוטי כלי עץ אמק"ט. וזין כך לא קר ר"ו"ל הנמסר במחזר לכלי שאמק"ט. להכי קמ"ל דאין דהבדן אלא המסמר הוא עיקר הכלי בפ"ע והבדן טפל לו. ולפי' שפיר נקטו סמך לו ממסר אבן השעשע דדמי למסמר הבדן. אלא שזה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

והפרכין. כ' הר"ב בחוספתא מפ' אלו הן פרכין הקבועים בכירים ורבותי לא פירשה לי. ולכאורה נראה שהוא כיריים דס"פ שהוא ג"כ מקלי בית הבד כמ"ס הר"ב שם. והיינו דסמך ליה עקרב בית הבד והרי הוא דבר הלמד מענינו. אבל הרמב"ם מפרש וז"ל ברזלים קבועים בערוך לשמור (אוחז מן) השריפה במהירות זמן ע"כ. והכ"מ (פ"ו מה"כ הלכה י"ד) כתב שג"ל שהם ברזלים החלויים במקור. ובסופן מולגים שהקדרה תלויה בהם על האש כדי שלא תהיה יושבת על האש ממש וחסרף וכבר ראינו ברזלים אלו בבית קלח בני אדם עכ"ל. והראב"ד בפ"ג מה"ל

כלים גורם הקבועים בקירוס וכתב שבעל הערוך מפרש מלקחיים שחופסין בהן אורגי הידיעות הקטים או השתי והוא מורדו"ר (ה) בלע"ו [והם] עומדים קבועים לנירים ולקירוס וקורא אותם פרכים על שם שכובשים הקטים והארוג מלשון פכרך כך כ"ל והם כמו טבעת כלים ע"כ ובערוך שבידנו מפרש חתיכי כגד שמקאחים בהן את הקדרה. ע"כ. ובקב נחת כתב. שנראה לו שהוא כלי ממהכות או מעץ. עבוי לפרך ולשבר הגומלים הגדולים ולרדדן. שיהו נוחין לתשמיש ע"כ. ובדברי מהר"ם והפרכים נראה שהם כענין יחסיים. אלא שהם קבועים (" בקיר. והכי תיחא בחוספתא: עקרב בית הבד. פי' הר"ב ברזל עקום כו' הקבוע בקורת בית הבד. לתלות בו כלים. הר"ם: מהורה. פי' (* צל בכירים כדתיקן כו') (** כ"מ העתק בכירים: מלאכת

הוא. והמתכוון למגדל לריק שיגבה בשם לוי דלה מגדל: (ז) מהדגס בו רגיל להסיר הלכה מהמגדל ולמרח עליה רעיותיו ולהניח עליו סממניו (ד): (ה) הוא א"כ לכת רק שמחזר צותל הכרים. ואוחז בה הכלי שמהיך בתוכו המהטות ועשוי לכת זה. שהם ציותר או איפכא: (זא) אפי' קודם שקבעו צותל. מדע"פ נעשה להשתמש במחזר לקרקע: (זב) אונקלי של ברזל שקבוע בבית הבד לתלות בו כלי בית הבד: (זג) דהרי בית הבד עלמו מק"ט. מדמתלטל. ולפיכך אף דהאונקלי זה אין לו שם בפ"ע. דהרי אוחז של פרומצויא ננו קרף עקרב (כ"י"א מ"ה) אפי' מדמחזר לכלי המק"ט גם הוא מק"ט. ועוד י"ל דעקרב זה אפי' הוא לברז נמי מק"ט. דדוקא בכלי תשמישי כל אדם נריך שם בפ"ע. אבל בכלי של בעלי מלאכה. אפי' אין לו שם בפ"ע. דע"י הבעל מלאכה בעלמו יודע מאיזה כלי מתכוון. וכ"כ הכא כשיאמר הבעל העגלה עקרב. או כשיאמר בעל הבד עקרב. נדע למה מתכוון זה. ולמה נתכוון זה. אפי' יזכירו סתם: (זד) י"א שהוא לאצטעטע שהרופא מקוץ בו. ופוחה עמו בזעות. ולא ידענא א"כ מה קמ"ל דמק"ט. ואי לאשמעין דמשום שהוא כלי מלאכה לאומן. לא מתחשב כאין לו שם בפ"ע. הרי גם הא כבר שמעין בלחה ועקרב במשה ג'. ואענו תנא כי רובל לחשיב ויליול. ולפיכך נראה טפי כ"א שהוא מסמר שקבוע בסדן של נפח. לחתוך עליו ברזל שנתכנן בהם. א"כ קמ"ל טובא. דאע"ז דהבדן כבד. ואיני ניוז ממקומו. רק לפרקים אפי' לא מתחשב ככלי המחזר לקרקע שאמק"ט. או דנימא דהבדן מדהוא פשוטי כלי עץ אמק"ט. וזין כך לא קר ר"ו"ל הנמסר במחזר לכלי שאמק"ט. להכי קמ"ל דאין דהבדן אלא המסמר הוא עיקר הכלי בפ"ע והבדן טפל לו. ולפי' שפיר נקטו סמך לו ממסר אבן השעשע דדמי למסמר הבדן. אלא שזה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

הוא. והמתכוון למגדל לריק שיגבה בשם לוי דלה מגדל: (ז) מהדגס בו רגיל להסיר הלכה מהמגדל ולמרח עליה רעיותיו ולהניח עליו סממניו (ד): (ה) הוא א"כ לכת רק שמחזר צותל הכרים. ואוחז בה הכלי שמהיך בתוכו המהטות ועשוי לכת זה. שהם ציותר או איפכא: (זא) אפי' קודם שקבעו צותל. מדע"פ נעשה להשתמש במחזר לקרקע: (זב) אונקלי של ברזל שקבוע בבית הבד לתלות בו כלי בית הבד: (זג) דהרי בית הבד עלמו מק"ט. מדמתלטל. ולפיכך אף דהאונקלי זה אין לו שם בפ"ע. דהרי אוחז של פרומצויא ננו קרף עקרב (כ"י"א מ"ה) אפי' מדמחזר לכלי המק"ט גם הוא מק"ט. ועוד י"ל דעקרב זה אפי' הוא לברז נמי מק"ט. דדוקא בכלי תשמישי כל אדם נריך שם בפ"ע. אבל בכלי של בעלי מלאכה. אפי' אין לו שם בפ"ע. דע"י הבעל מלאכה בעלמו יודע מאיזה כלי מתכוון. וכ"כ הכא כשיאמר הבעל העגלה עקרב. או כשיאמר בעל הבד עקרב. נדע למה מתכוון זה. ולמה נתכוון זה. אפי' יזכירו סתם: (זד) י"א שהוא לאצטעטע שהרופא מקוץ בו. ופוחה עמו בזעות. ולא ידענא א"כ מה קמ"ל דמק"ט. ואי לאשמעין דמשום שהוא כלי מלאכה לאומן. לא מתחשב כאין לו שם בפ"ע. הרי גם הא כבר שמעין בלחה ועקרב במשה ג'. ואענו תנא כי רובל לחשיב ויליול. ולפיכך נראה טפי כ"א שהוא מסמר שקבוע בסדן של נפח. לחתוך עליו ברזל שנתכנן בהם. א"כ קמ"ל טובא. דאע"ז דהבדן כבד. ואיני ניוז ממקומו. רק לפרקים אפי' לא מתחשב ככלי המחזר לקרקע שאמק"ט. או דנימא דהבדן מדהוא פשוטי כלי עץ אמק"ט. וזין כך לא קר ר"ו"ל הנמסר במחזר לכלי שאמק"ט. להכי קמ"ל דאין דהבדן אלא המסמר הוא עיקר הכלי בפ"ע והבדן טפל לו. ולפי' שפיר נקטו סמך לו ממסר אבן השעשע דדמי למסמר הבדן. אלא שזה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

רופאים. שם: חילת. שם פ"ו ס"ח: חיתוכין. שם פ"ג: עקרב. שם פ"ז: ואונקלי. שם פ"ח: ד מסמר הגרע טמא: ג

תוספות חדשים

משנה ג [בהר"ב ד"ה] ושל רופאים כו' סממנים. ולשון הר"ם שכתב עליו עליו סמנים וכן דלת מגדל של רזלים החכל חשיב עליו מיני בשמים: [בהר"ב ד"ה] אונקלי כו' הקבועים בכתלים כו'. ואינם מחזרים חמדי אלא פעמים מסוים אוחז דלגים פשיטא דכל המחזר לקרקע טהור. (הרא"ם):

תוספות אנשי שם

הר"ם ד"ה והפרכין כו'. שהוא כיריים דס"פ כ"ל. (כ"ד): בא"ד ברזלין הקבועים במקור לשמור השריפה וכו'. כ"ה כפי' הר"ם וכו"ל. והלא כמ"ס ה"ח"ט והם שהלוקחים שוקחים בהם העצים ומסירין אותם לאחר מן האש כדי שלא ישרבו בטמאה וכו' רגילין לקבוע בכירה וכמ"ס ספר"ם. (כ"ד):

משנה אחרונה

כתיבוי של מחכה פלוגי ושל עץ לר"ג נמי טהור כדתיחא בחוספתא. וכו"ל. הטעם כדפי' לגיל עעמא דר"ג דמשמח משום דיש לו בית קיבול אפי' שאין עשוי לקבלה לא גרע מפשעו. ובשל מן פשעו טהור: הדלת שנמדל. נראה דמייכי במגדל הבא במדה שאינו מקבל טומאה והלכה נמי טהור דהוי מחכה המשמש את העץ. ושל רופאים שמשמחין צלחה עעמא אינה כמשמשת את העץ כיון שיש לה תשמיש אחר: עקרב בית הבד טמאה. אפי' שהקורה עומדת אינה מקבלת טומאה העקרב עמא שאינה משמשת לקורה שאינה עשויה בקורה אלא לתלות בה צבדים וכלים. ואונקלי שבכתלים אפי' שאינה משמשת לכתלים כיון שמתחבר לקרקע טהור. ולא דמי לקורה שקבעה בשירה חובה ומגדל כדך קבנה עמא לקמן פי"ב מ"ה וכן עברה עעמא אינו לנחמה אף ע"פ ששקבעו צותל עמא שם מ"ד אלא דמחזר לקרקע נמי עמא כשאל בעל תשמישה. היינו כשהיתחבלי קודם שקבעה ומקבלת טומאה אף

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

חייב לקרקע מסמר אבל הכא קודם שקבעה אין בה טומאה וע"י חיתורה לקרקע לא נמחה לה טומאה ופי' דהרי בית הבד. לכן נראה דעקרב אינה כאונקלי דעקרב כלי הוא קודם שקבעה ופי' טומאה על ידי למשך בה כל דבר גדול וכדן. ובכמה שרודא למשך אותה שם מושפין ודמי למקל דתשמה בצבול שרודה בה כלטטיל פי"א מ"ו ה"ל בצבול שמושך בה הוי כלי והלכך לא צנלה על ידי חיתור. ו"א"ל דהכא נקט עקרב והכא אונקלי: ד מסמר הגרע טמא. פי' השני שכתב הר"ב שהוא הקטום נקטן כתב הר"ם שיהא כחש"פ שם בחוספתא פי"ג ונראה דאע"פ שמקוץ בסדן אינו כחתיכה

ר' ארבע דברים. פדוה
פ"ג מ"ט כפי פ"ג מ"ט
פ"ג מ"ט: ותלוי המגדרות.
פ"ג מ"ט: וגולמי. פ"ג מ"ט
פ"ג: והבלה: פ"ג מ"ט:

התוספות הדרושים
משנה ו' הרי"ה ר"ה
שנחלקה לנים וכו' ויש
לחמה כו'. והרי"ה שם כתב
לחלק בין סוכה ובין לא סוכה
ט"ס. והפסד דכח א"י
כלל סוכה דלא הפסד ללמנא:

חדושי מהר"ה
פ"ב מ"ו (תי"פ"ד"ה)
שנחלקה כו' ויש
לחמה כו'. תראה
דלא קטיא דהא בפסגה
פ"ה כתב הרב הוי"ט
בנפשו דשם א"י שדוק
דהא תני תנור שנפסא
ע"ש לכן י"א אפשר לחלק
לשון משום גזומה א"י
כאן לא אמר בבבא שבי
סמיה וא"כ י"ל עדיין לא
דוק והוא למה וא"כ
יכול להיות שיהא שון
ועין פ"ה הרי"ה בפסגה
הנ"ל שהביא תוספתא ע"ש
והרי"ה שם בתוספתא וס'
יכול לבנוי כו' ופ"ה הרי"ה
כמו שכתבתי הרי"ה
שהביאה פסתי האופן
ועדיין היא לחה וכו'
ע"ש וק"ל:

הר"ב מסמר קצוע בעמוד כו'. וצ"פ דעדיות מ"ח מפרש גם
פ"ה הרמז"ס: [ר"ב כסוי טני. מפורש לעיל משנה ג]: ותלוי
המגדרות. מסמרים שהולין בהם המגדרות כ"כ הר"ב במ"ט פ"ג
דעדיות. ולפי שהם משונים בזרתן משאר המסרות התקיעה. לפיכך
טעמא ר"ג. כך הבנתי מדברי הרמז"ס
פ"ה מה"כ [הלכה ג]: המגדרות.
לשון להגדרד זו לחיוב (ג). וכמ"ס
הר"ב במשנה ג פרק יא: וגולמי
כלי מהכות. וטעמא דר"ג. כיון
דחי לתשמיש טמא. כי היכי דפשוטים
טמאים. ה"ה גולמי כלי מהכות. כ"ל
מהר"ס (*): וטבלא שנחלקה לשנים.
כח הר"ב טבלא של חרס שיש לה

לבוזים. כדחתן במ"פ פ"ב: שנחלקה לשנים. פ"ה הר"ב לשהי חתיכות שוות. ויש לתמוה למה חכמים מטהרים. דמאי טעם מהטור
דכשתלקו לשנים חמרינן ח"ל ללמנא. כמ"ס במ"ט פ"ה. וטעמא בטבלא אפשר לכיון. וכן יראה מלשון הרמז"ס בפ"ג מהל כלים
[הלכה ג] והוא דוחק: ומודים כו' שהגדול טמא. ור"ה כיון שנחלקו חמ"ט שהאחד גדול מחבירו מ"ט אינו מנופק לבוזים מד'
רוחמיו. ויראה לי דבטבלא נמי ליכא קפידא כולי האי שיהא מנופק מכל הד' רוחות דומיא דכירה. כמ"ס במ"ט פ"ה דה"ג אין עיקר
השמישה לבית קבול. וסגי ליה בלבוזי שבג' רוחות כדי להחיות מה שמוחין עליה. ומלאתי להראש"ד בפי' משנה ט פרק ג דעדיות.
השקפה מאח דחתן לקמן פט"ו מ"ב. סרוד של לחמאמיס כו' בפסו
(* גר"ק נכנס כאן עוד מ"ט הר"ב ומודים דבטבלא נמי ליכא כו' ופ"ה נכנסים חלו בזכר

הר"ה ז"ל: ר' וסודים חבמים לר"ג וכו'. בתוספתא מוקי ר' יהודה
לפוגתיהו דוקא בשון כדתן במתני' וכמו שכתבתי בעדיות פ"ג ס"ה פ'.
מלאכת שלמה
ור' נתן אמר בתוספתא לא נחלקו ר"ג וחכמים על מגדרות של אולייין שזו
סבור שלא נעשו אלא לשמש עם הקרקע על מה נחלקו על חזית של מתכר

בועז
כאן לו שם בפ"ט: (ד) ואפשר דגם הכא מו"ס כלל תנא דר' ב' יחד.
לאשמעין דלכולו ד' מחד טעמא מסמא לכו ר"ג דכאטו ס"ל דלול חבר
מישטא וחזיז לסולד נפל אף דנפלים מישטא (כשתב קל"ה ב'). וה"ל בכסוי
פני וגולמן. לפעמים משהחם בהן. וכ"ל תלוי המגדרות לפעמים מולאו.
וגם טבלא לפעמים מתרמי שחלקו חלקים שוין. ורובן ס"ל דח"ל ללמנא
במדידה (ועי' חולין כ"ח ב' חוס' ד"ה לפי):

אחרונה
נקרא סתם תלוי וכמ"ס פ"ה מ"ו. ולא דמי לכסויי הכלים שפסוין לקמן
פ"ד שאין להם שם בפ"ט. דהתם ניכר מתוך מלכתמו שמויה לכיסויי הכל הא
עבסת וטבלת לא מוכחי דמייחדין לתלות בהן. והכמים ק"ל כיון שנפסא להם
תלוי ונקרא תלוי הוי כאין לו שם בפ"ט: וגרמיו כלי מהכות. בפ"ק דחולין
קס"ה לן דגולמי כלי מהכות עכו"ם וחי הוי קס"ה ואח"כ מהלוקט ע"י מו"י
רפ"ט דקוסא. ומיאו ככאן י"ל בפלוגתיהו בחדש שאינו מתקפד לשוף ולשכן
דגבי כלי טף אמרי' לקמן רפ"ט גמר בלא לבוש עמא. וסבר ר"ג דככלי מהכות
כמי נתר דידיה אזלין ועתא. וחכמים סברי דככלי מהכות בעליה דכחו חי
משום דלכבוד עשוין וחי משום דלמיהן יקריס כדאמר בגמ' דחולין ולפ"ה לא
הוי קס"ה מחלוקת: וטבלא שחלקה. הר"ב מוקי לה בעל חסם ויש
לה לבוזין וכמ"ס הרמז"ס. והראש"ד במ"ס עדיות מוקי לה בעל כף ופלוגי באפשר
ללמנא. דלחכמים ח"ל ללמנא וכל חלק מספקא לן שמא סוף הקמן פ"ב סוף עומתא
פשוטין דכנן וספקו לקולא ע"כ. ונפ"ה משמע דאם נעשו מייסס יחד בשכן אז
בערות ממי' טמאין ולא משמע הכי דמתני' סתמא קמי' ולמאי דפי' בכל
נווטא עכו"ם דככלי מהכות כלי. ולקמן רפ"ט מוכח נמי ללא כהראש"ד
כדפי' סס. ולעד"ל דפלוגי בפלוגתיהו דר"י והכמים לקמן פ"ב מ"ג גבי הלוק
שטיעלו רגליו דס"ל לחכמים אפ"ס שאינו לאכול עליו עכו"ם עד שיחשוב פלוגי
ר"י אומר ח"ל מהכסה. וה"ל בעל חסב עליו פלוגי לחכמים מעשיין דכפלה
מתבזו הראשונה שנתלק ונפי מהכסה ור"ג סבר כ"ל. אבל שהאחד גדול
ואחד קטן מודו חכמים ללא בעלגה מהכסה דמתנא אטו מתקפד על המישטא
שחמטש כיון דליכא דוב. ונכתי מיו"ב מה שהקשה מו"ס לפי' הר"ב דנשל
חרס ירידי אמאי סבור כנתלק לנשים הא ח"ל ללמנא כהויא דהטור פ"ה. ולמאי

יכין
דבטלוה נ' חד טעמא אית ליה. מדמתעלטל לפעמים: (עב) הכא לא
מיידי בעיניה ששפסא הכלי לתלותה [כפ"ה מ"ד] דבכך דהתם גם ר"ג
מודה. אלא הך דהכא היינו מסמר שהחבין בכותל שבמרחק לתלות בו
המגדרות שמגדרין בו הרוחמים מבלי שיוצאו המסמר. ואע"ג שהמסמר
מחובר לקרקע. אפ"ה ר"ג לטעמיה דלעיל [מ"ג]. וה"ל לפעמים מולויין
המסמר ממקום שהחבו והחבין אותו במקום אחר בהסתל. וס"ל דמה"ט
לא מהכח השמישי קרקע: (עג) דלמק"ט מללח נגמר מלכתבן. ואפ"ה לר"ג מק"ט מדגמר הכלי כפי הראוי לתשמישו. אף שהוא גולם משהחם
בו לפעמים כך כמו שהוא: (עד) של חרס עם לזכו [כפ"ה מ"ז] ואע"ג דבשחלק אין לו לזכו סביב והוא עכו"ם [כפ"ה מ"ג] תיך רתוי"ע דהתם
בחיין לו לזכו כלל. ואפשר עוד דהתם לכתחילה. אבל הכא בסוף סגי בשפסא קלת מהלזכו מדעדיין לורה כלי עליו. לא גרר מניסטרס. וי"א דהכא
בעבלא של עץ מיייר: (עה) דוקא לחלקים שוין. דדוקא בחרס שאין לו שטה שיה. לכו"ע ס"ל דח"ל ללמנא לחלקו בזהו [כפ"ה מ"ז] אבל הכא
בעבלא ששטה שיה ס"ל לר"ג דאפשר ללמנא לחלקו בזהו. ולהכי לא נתבטל מ"ב חלקיו סס כלי בכל ח' מהן. ולהכי כ"ל מהן מק"ט. ולרובן
גם בעבלא חמרינן דח"ל ללמנא שלא יהא חלק ח' ק"ה טפי מחבירו. ובכ"כ חלק הקמן ח"ל שבר הכלי ואמק"ט. ולפיכך מדאית ידוע אחרו
הקמן. שיהו אמק"ט. דהרי עומתת עבלא שאין לה ב"ק. רק עומתת מדרבנן היא. והרי ספק דרבנן לקולא [ועי' יבקש דעת סי' מ"ז] (ה):

משנה
תני לכו בנימנא כלומר דחו ליכא דטומיהו. והיינו נמי דחי ארבעה דברים
ר"ג טעמא. מנינא אחי לאשמעין דבר מהני לא תטמא ר"ג אלא תסגר
בתפספות ספריס לקמן פכ"ח מ"ד ובכתי מושב דגבי מו"ל דר"ג חני תני
זמני ר"ג משמא וחכמים מטהרין בתחלת התשנה ובקוסא. ובמילי דר"ג לא חני
אלא חד זמנא. משום דממילי דר"ג איכא עוד חידוש דכלל דוכתא דחייכי
במשנה דר"ג להקל ולא להחמיר כהויא דפ"ך דשבת מ"ה ובפ"ג דקוסה ובפ"ה
דעדיות ובפ"ה התקופות כטלוה מיקל גר מהני תלת דמהמיר והיינו דתני
חו ר"ג תטמא ובפ"ו נומר שזה חידוש: ר' ותלוי המגדרות. בפ"ג דעדיות
פ"ה הר"ב דמתכמר שהולין בה המגדרות איירי וב"ל מדגרי המגדרות כחבורו.
ול"ל דח"ל מ"ט ד"ג. ות"ס הרמז"ס כחבורו שהשוים בזרתן משאר מהמדות.
אית זמני מה נכך מ"ט כיון שנעשו לתקוע בכותל חין לכן עומתא. וכו' וכן
תלוי חין נופל על המסמר אלא על החוט שנתלה בו כדלקמן פס"ו מ"ד וכן
תלוי דפ"ה דשבת. וכן פירשוהו הרמז"ס עמ"ס פ"ג דעדיות וכו' כהראש"ד
סס. וכאן נמי שפיר לפרשו על החוט. ואפ"ה דפס"ו מ"ד ק"ל כחכמים דכל
הלויין עטורים. הסס בכלי טף שדך דלמנא תלוי נמי או בחוס בעלתא
כהויא דפ"ה דשבת נמי כדי לנפשו תלוי לנפש ולכנסה דלמנא וסכוס לעמון
לא תכבלי עומתא אלא תחמת מיעורן לכלי וס"ל לחכמים כל שאין משמטין
משום יד עכו"ם. והכא בכלי מהכות דרך לפסות תלוי עשש או עששלת
של מהכות. וכ"ל מגדרת שמתמש במרחק שאם חין תלוי של מהכות אינו משמטין.
וב"ל לר"ג דתלוי הוי כלי חפי' קודם שהכרה בתנודת דלמנא וסכוס לעמון.
חכמים דכל המחובר לו הרי הוא כמוהו כמ"ס מו"ס כ"ל בשם רש"י. וכי פלוגי
קודם שהכרה דר"ג סבר דהוי כלי ומקבל עומתא ע"ש לו שם בפ"ט שהי

התוספות אנהשי א"ם
ר' ביזר"ה ת"ס ר"ה
שנחלקה כו' איירי בלא
הוכח כו'. וע"ש סא בלא
הוכח לאו כלי הוא דהא חין
כ"ח מתקב עומתא עד
שירטנו כנגנן והרי"ה שם
איירי בומר דהא מדי
האופן ודוק כל דך דך
כפי' ודאי' נתנן במירות
ע"ש מה קאמר דלמנא
ללמנא לתקוע נתיקס
מיכות היינו וזה לא שייך
האופן דלא נעשית דעין דפין.
וג"ל דהי כהכירי לא אשין
דיכתי' שם לא קאמר ר' א"ל
הנר אלא אחי' כ"ח. א"ל
ה"ה טבלא (לפי'):

תוספות יום טוב כלים טבעת פרק יב עובדיה מברטנורה

בשנה אף גרופות של זיק. לפי ששמו כב עד שמכניסו בלור ומולאו. (הרא"ש):

כפ"ז מסיים וגרפה להאמה נקרא כנה. והלוח שנסרגלים עליה. היא הכן. ולפי אחד מן הפירושים שכתב מהר"ם זמס' אלהות ברפ"ח. הכנה מדה. והכן מחק. כמו שכתוב שם בשמו בס"ד. (ד"ה ובעשה). וכל לשיטת הר"ב והר"ש להכא שהכנה הלוח. והכן האמה] וכתב עוד ד"מ הכן זה

כגון שחסיים אונן. או און. או הכסים שלהן. שהן יושבים עליו. או שר"ך להחליקן ולהכותן. נקראים גולמים: חוץ משל אשברוע. גרסי'. והוא מין ארו. האשור. מהרגמין אשכרועי'. וגולמי כלים שנעשו מעץ זה. עהרין. לפי שקליפתו עבה וקשה. ואין חשבון כלים עד

ע"ן ע"ס. טמאים. חוץ משל אשברוע ז'. רבי יהודה אומר אף גרופית של זית שהורה ז"א. עד שתשלק ז':

הן מלאכתן נגמרת אלא בשליקה. שמכניסים אותן באש ומולאין שלק ושוב אין יראים שמה יסדקו: גרופית של זית. ענף של זית קרוי גרופית כמו של האנה דנקרא ימור. ואם עשו כלי מן הגרופית. גולם הוא ולינו מקבל טומאה: עד שישלק. שיכנסו אותן בראש עד ביולאו השלק שלהן. ואין הלכה כר' יהודה:

שלמה ז"ל פי רשע ב' סיבות: דמשום הכי קוראו פי רשע שנעשה ממנו תיבה ללדיק נח להנלל מן המזל של הרשעים. וכן גירסת הערוך פי רשע. ואפשר דגרסי' פירשע כולו תבה אחת: ר' יהודה אומר אף. אית דלא גרסי' מלה אף. גם הרי"א ז"ל מחקי'

יכין ישראל תפארת יכין

יכין וסוה. נקרא בלשון המשנה כן. לויאל בל"א. אבל הלוח שמניח עליו הנייר בשעת שירטוט הוא נקרא כנה. ויש אומרים דכן הוא עץ ארוך כמקל לשקול בו. דעומער בל"א. וכנה הוא כעין מלאנים [ועי' פי' הר"ב לעיל ספ"ו. ומ"ש שם בגד"ל]. וכולן מיירי שהן של מהטת וקמ"ל אף שהשימשן קל. ורק לזורך דבר אחר. אפ"ה מהשבו כלי ומקבל טומאה: (פ"ה) היינו שנגמר בית קבול של הכלי. אע"פ שהאר עדיין הרבה לנמר היקוטו [המכ"ס פ"ה מלניס]: ז' דקליפת העץ ההוא עב מאד. ולהכי כל שלא הסיר הקליפה הריא איתו מקבל טומאה: ז"א ענפי זית. אם עשה מהן כלי איתו מקבל טומאה: ז"ב היינו שיכניסנו באש להוליא השמן

העץ. קמ"ל כיון דהחבל בפ"ס נמי לא חיז בלא המטופלת און כאן משמש אלא כתיבה חשבון עיקר. אבל טולבו שאר און כהם חידוש ומדברי הכמ"ס נהגונו בפ"ס נכחה דקמ"ל דכולן יש שם בפ"ס. ואיתו מוכן דכל כה"ב לא לריב שדוע מפי הכריות. ועוד מ"ש הני האוכל מובא. ולפ"ד נכחה דקמ"ל אפ"ה דקמ"ל גולמי כלי מתכת עהרין הני מיד עמאין שאין ארס מקפיד עליהן לשוף ולשכך שאין עשויין לכבוד וגם און דמיסה יקרין ומיד דתו למלאכתן משמשין סך ואון מקפידין על לחטא ומריקה. ובפ"ק דמילין אמרי' איזוה גולמי כל

משנה הלכתא גבורתא פ"יב בכל המשניות שבפרק אשמעינן דאף שמשושי כ"ס מק"ס אפ"ה ישו' סבות שאמק"ס. (א) אם הוא תמיש בהטה וכלים. (ב) בשחבור לרקע. (ג) בשחבור דבר שאמק"ס. (ד) בשחבור לגולמי כלים. (ה) שאין לו שם פרסי לנצמו רק נקרא על שם כלי אחר שמשמש לו ככסוי כלי. וקנה טורה. (ו) כשאינו עשוי רק לסימן ולא לתשיש. ולפיכך לא ד"ל בכלל כלי מעשה שהוכרה תורה:

משנה א מוכר התנא ג' מיני כלים. פבעת. קירח. וששלת. שיש לכ"א מין הדובה לו. ואפ"ה א' פמא. וא' פהור. פבעת מדעשי לכהמה וכלים. וז"ל שלשלת העשוי לכפיתה. לתשיש בהמה. וקורות אסירם מהחבור לרקע. זולן שחרוין:

משנה ב משושי כ"ע שחבור ברוי מתכת. והריו הרוא רוא תכלית כל הכלי. או גם השושי כ"ע מק"ס ככלי מתכת. אבל בשעיקר התשיש הוא השושי כ"ע הנ"ל. והמתכות שחבור בו דוא רק לשיע קצת בשימוש או כולו דינו כשושי כ"ע. מהחבור דבר שאמק"ס. ובגון אונקלי שבמקל הכחשן מיהו אם בהמתכות הרוא שחבור לשאינו מק"ס. יש בו ב"ק. אפ"ה כהכ"ז השושי כ"ע דינו ככלי מתכות. ויו כרגל שבכמה תלחות בו המצע לשכב עליו. או אף שאין להווי שם בפ"ע. אפ"ה מק"ס משום דחבור להמשה שפ"ס. אבל דינו רק ככלי עץ. אבל ויו ברזל שחבור לנקלישין שומדק לראש ורגלי המשה. כולו אמק"ס מהחבור הריו לנקלישין שהן משושי כ"ע שאמק"ס. והריו אין לו שם בפ"ע. וכ"כ כל משושי כ"ס שחבור לכלי שאמק"ס. גם הוא אמק"ס:

משנה ג שושי כ"ס שאין לו רק שם כללי. ואי' לשישו יפה אם לא עם שם לוי. כגון כסוי אף שמשמש בו לפעמים. אפ"ה אמק"ס. ורק במיוחד לתשיש הרוא. כגון כסוי שני של רופאים. או דלת של מגרל שלחן שמטרחין

בללא דפרק יב

עליו היסוד. ומסדין עליו הסמנים מק"ס. וכ"כ פשוטי כ"ס שמתובר לכל עץ העשוי לנחת אמק"ס רק בשושי לו תשיש קבוע בפ"ע. כ"ס שיהרו לחבור בקרקע אף שעדיין תיזש רוא אמק"ס:

משנה ד כ"ס שחבור לשושי כ"ע. אף שמתוך כבודו אינו רגיל להוויו במקומו אפ"ה מק"ס. אבל כ"ס שחבור בקרקע. אף שלפיקים מציאו במקומו אפ"ה אמק"ס אבל רק בתקיע בתוק. פשוטי כ"ס שמשמש תשיש חשוב לכלי עץ שאמק"ס. והתשיש הרוא אינו מענין עצמת תשיש הכלי. אינו נידון כמתכת המשמש את העץ ומק"ס:

משנה ה כ"ס שאמק"ס מדעשי לחבור בקרקע והי' מיוחד לכך. ואח"כ עשה בו מעשה להשתמש בו מפולפל. הר"ז מק"ס. ובעשה בו מעשה שיהיה לסימן. לא חשיב תשיש. ובעשה בו מעשה להשתמש בו ולא חיו לאותו תשיש עדיין עד שיתחוק בצירוף. אמק"ס רק אדור צירוף. כל כ"ס שעשאו לתשיש קרקע אם אינו מהודק מאד בקרקע. ולכן מתפלפל לשיסום. אמק"ס:

משנה ו כסוי כ"ס אף שמשמש בו לפעמים בפ"ע אמק"ס. וכ"כ הלוי שבו תולין כלים. והוא סתורי בקרקע. אף שלפעמים יוציאהו ממקום חיבורו בקרקע להושיבו ולתקעו במקום אחר. עכ"פ לתשיש קרקע הוא עשוי. ואמק"ס. וכ"כ גלמי כ"ס. אף שלפעמים משתמש בהן כמו שהן. וכ"כ בלא שנחלקה אף שלפעמים יתחלק בשמה. אפ"ה אמק"ס:

משנה ז אף שפבע דחשוב. אפ"ה בועשה בה מעשה לטום תשיש מק"ס. ורוקא ברשאי לקיים סמכע עך ז'. שא"א לרמאות בו:

הלכתא גבורתא

פ"יב בכל המשניות שבפרק אשמעינן דאף שמשושי כ"ס מק"ס אפ"ה ישו' סבות שאמק"ס. (א) אם הוא תמיש בהטה וכלים. (ב) בשחבור לרקע. (ג) בשחבור דבר שאמק"ס. (ד) בשחבור לגולמי כלים. (ה) שאין לו שם פרסי לנצמו רק נקרא על שם כלי אחר שמשמש לו ככסוי כלי. וקנה טורה. (ו) כשאינו עשוי רק לסימן ולא לתשיש. ולפיכך לא ד"ל בכלל כלי מעשה שהוכרה תורה:

משנה א מוכר התנא ג' מיני כלים. פבעת. קירח. וששלת. שיש לכ"א מין הדובה לו. ואפ"ה א' פמא. וא' פהור. פבעת מדעשי לכהמה וכלים. וז"ל שלשלת העשוי לכפיתה. לתשיש בהמה. וקורות אסירם מהחבור לרקע. זולן שחרוין:

משנה ב משושי כ"ע שחבור ברוי מתכת. והריו הרוא רוא תכלית כל הכלי. או גם השושי כ"ע מק"ס ככלי מתכת. אבל בשעיקר התשיש הוא השושי כ"ע הנ"ל. והמתכות שחבור בו דוא רק לשיע קצת בשימוש או כולו דינו כשושי כ"ע. מהחבור דבר שאמק"ס. ובגון אונקלי שבמקל הכחשן מיהו אם בהמתכות הרוא שחבור לשאינו מק"ס. יש בו ב"ק. אפ"ה כהכ"ז השושי כ"ע דינו ככלי מתכות. ויו כרגל שבכמה תלחות בו המצע לשכב עליו. או אף שאין להווי שם בפ"ע. אפ"ה מק"ס משום דחבור להמשה שפ"ס. אבל דינו רק ככלי עץ. אבל ויו ברזל שחבור לנקלישין שומדק לראש ורגלי המשה. כולו אמק"ס מהחבור הריו לנקלישין שהן משושי כ"ע שאמק"ס. והריו אין לו שם בפ"ע. וכ"כ כל משושי כ"ס שחבור לכלי שאמק"ס. גם הוא אמק"ס:

משנה ג שושי כ"ס שאין לו רק שם כללי. ואי' לשישו יפה אם לא עם שם לוי. כגון כסוי אף שמשמש בו לפעמים. אפ"ה אמק"ס. ורק במיוחד לתשיש הרוא. כגון כסוי שני של רופאים. או דלת של מגרל שלחן שמטרחין

א הסיף . מיי פילא פילא
ה'ת' והשחור . גילא לה :
טו'ט' שנת כהן ד'ס' י' :
מספרת . עי' ע'ט' ע'ט' ע'ט' :
ע'ס' ה'ת' : ב . קולוגרפון .
מיי' ע'ס' י' :

חלופי גרסאות
א והפנין גל ה'י' והפנין .
השחור גל'י' והשחור .
ב'ס' ע'ס' השחור והזון
של ספרים א'ע'פ' שנהלקי
מסאין :

תוספות חדשים
פ'י'ג' משנה א' [תו'ס' ר"ח]
הסמוך ליד ו' כ"כ
ה'ר"ג כו' . והר"א כחכ
טעמא דכסוף לראש דשחור .
משום דל'ין לו כמה שילתמו :

אליהו רבא
פ'י'ג' א' וזון של ספרים .
קמי' וזון . דלא תימא
מ'ס כ'ן אפילו בשבדו לתלפין
ממאין לר'ב'ן ולר'ב'ן יוסי
הסמוך ליד טמא אף של
ספרים נמי אפילו בשבד
לתלפין . קמ"ל וז' שמלקו ז'
מזו אכל בשבד אפ' הסמוך
ליד טמא . דלא חזי למלאכה :
מספרת שמלקו לשנים
כו' והתמים משחין .

מספרת גדולה שחוקין בה
שכני ה'תלפין כ'תהיה
ב'תוספתא ה'ת'ן בה ח'ת
ה'ת'ן . והיא אינה ח'ת
אלא בשלימה ח'תה'ת מ'ת
ה'ת'דוק ש'תדוקן ז' כו'
אכל ת'תלק' לא ח'ת :
פ'י'ג' קולוגרפון . כ'ס'י'ס'
ג'ר'פ'ן ח'ת ה'תלפין וכ'ס'פ'
טעולן ח'ת האר' :

תוספות רע"ק
פ'י'ג' משנה א' [אות]
[ל'ן] רע"ב ד"ה
השחור . רע"ב ש'ת'
מ'שיר'ת' והוא מ'ל'ח'כ'
ט'ר'ח'ם מ'שיר'ת' (ה'תלפין ק') :

משנה אחרונה
פ'י'ג' א' שנהלקי .
ע'ש'ת'כו' ל'ג'
קמ'י' א'ל'א ש'ת'ת'ל'ק'ו ל'ג'
ח'ול'ו'ת מ'י'י'ר'י כ'ת'י'ס' ה'ר"ב'
ו'ג'ר'א'ש' ד'ל'ח'י'ר'י ש'ת'ת'ל'ק'ו
ד'פ'ני'ן ש'ח'ין ס'ופ'ן מ'ש'ח'י'ן
כ'ני'ן ש'ת'ל'ק'ו'ת ח'מ'ין או
ש'ו'ת'פ'ין או ש'נ'ג'ג'ב' ח'י' .
א'ל' א'י' ס'ופ'ן ל'ה'מ'י'ר' .
א'פ'י'ל'ו' א'ין ח'ל'ק' א'ח'ד ר'ח'ו'
ל'מ'ל'א'כ'ת' מ'ת'א' כ'יו'ן ש'ח'ד'ו'ע'
י'ט'ו'ל ל'ה'מ'י'ר'ו'ע' ש'ח'י' ש'ל
ח'ול'ו'ת ס'ן כ'ד'מ'ו'כ'ה ל'ק'מ'ן
ר'כ'פ'י' כ'ל ש'ח'ד'ו'ע' י'ט'ו'ל
ל'ה'מ'י'ר' כ'ח'מ'ו'ר ד'מ'י' :
ר'י' י'ו'ס'י' א'ו'מ'ת' ס'מ'ע'ו'ן ל'י'ד'
מ'ת'א' . ע'י' ב'ת'ו'י'ס' . ו'ג'י'ג'

ל'ג' א'ח'ד ק'ר'א'ת ח'ס'פ'ר'ת ו'ח'ין כ'ה' ת'ול'ו'ת א'ל'ל' ב'נ'כ'ר'ה א'י'ר'י ו'כ'ן ה'ר"ב' נ'ק'ט נ'כ'ר'ה . ו'נ'ר'א'ה ד'פ'ל'ו'ג'ו'ת מ'י'ו'ת ד'ל'י' ו'ח'מ'י'ת ד'מ'י'ר'י ד'ח'י' כ'ל ח'ד ע"י ד'ח'ק' כ'ת'י'ס' ה'ת'מ'י'ס' ב'ח'ט'רו פ'י'ל'י' ר'כ'י' ס'פ'ר'י' א'פ'י' .
ו'א'ז'ר'א ל'ע'מ'י'ה ד'ג'ב' מ'ת'ת' א'ח'י' א'ח'ר כ'פ'י'ל'י' ע'ו'ח' מ'פ'ני ש'פ'ו'תה כ'ו' נ'כ'פ'י'ת מ'פ'ני ש'פ'ו'תה כ'ו' מ'ד'ו'ח' ד'ל'ג'כ' ל'א ח'ו'ס פ'ל'ו'ג' ס'ת'ק' . ו'מ'י'ר'ו' ע'י' כ'ת'ב'ט'ו' ע'ט'ב' א'ח'ר .
ו'נ'ר'א'ה ד'ל'י'ג' כ'ני' ר'פ'י'ל'י' ג'ב'י' מ'ג'ס' ו'ק'ו'ד ה'כ'נ'י' ד'כ'ל ש'ח'י'ו' ר'א'ו'י מ'ת'א' ו'כ'ת'י'ס' ע'ס' : ב' ש'נ'י'ו'ל'ר'א' כ'ס'פ'ה ע'מ'ת'ה' מ'פ'ני ש'י'ה' . ק'ל'ת ק'ס'ה מ'ת'י' ק'מ'ל'י' ד'כ'ל ה'י' פ'ס'י'ע'א' כ'יו'ן ש'ח'ו'ה' כ'ל ו'ח'י' ל'מ'ל'א'כ'ת'ו' כ'ת'ת'ל'ה' . ו'י'ל' מ'ש'ו'ס ד'א'ש'כ'ת'ן כ'פ'א'ו'י' כ'ל'י' כ'ן ש'נ'כ'ר' א'פ'י' נ'ש'א'ר כ'ו' ח'ו'י ל'מ'ל'א'כ'ת'ו' ע'ו'ר'ו' ג'ד ש'י'ת'ג'ו'ב' ע'ל'ו'י כ'ל'ק'מ'ן פ'ל'ו'ג' מ'י' . ו'ק'מ'ל'י' ד'ח'י'ו'ת ד'ו'ק'א' כ'פ'א'ו'י' כ'ל'י' ע'ץ ד'ע'ו'ת'א'ת'ן מ'ד'ר'כ'ן ו'ל'א ג'ו'ר' א'ל'ל'י' א'ח'ש'ב'י'ו' . א'ל'ל' כ'ל'י' מ'ת'כ'ת' ד'פ'א'ו'י'ת'ן ע'מ'ת' מ'ל'א'ו'י'ת'א' . ל'א כ'ני' מ'ת'ש'ב'ה' . ו'א'פ'י' ל'כ'כ'ר'ה מ'ני' ב'ח'ו'ס'פ'ת'א' ח'ס' מ'ת'ת' מ'ע'י'ן מ'ל'א'כ'ת'ו' ה'ר'א'ש'ו'ה' מ'ת'א' ס'פ'כ' ו'ה'י'ת'ה' ה'ר"ג' . ו'מ'ת'י' ל'י'ש' כ'ל'י' ש'ל כ'ן ח'ו'י מ'ת'ת'ל'ה' ש'ני' כ'ל'ו'ס ו'י'ט'ל' א'ח'ד כ'י' ה'י' ד'מ'ת'י' מ'ת'ש'ע' ד'ל'א כ'ע'ו' מ'ת'ש'ב'ה' ד'ל'א ד'מי' ל'ג'כ'ר' א'פ'י'ל'י' ד'ח'י' ל'מ'ל'א'כ'ת'ו' י'ל' ד'ע'ג'ל'ה' ש'ח'ת'ת'ה' ה'ר'א'ש'ו'ה' ד'ל'א א'ח'ש'ב'ה' א'ל'ל' ב'ת'מ'ת'ו' ה'ר'א'ש'ו'ה' . ו'כ'ן ש'ל'ת'ן ש'נ'י'ע'לו ר'ג'ו'י' ד'כ'ב' . א'ל'ל' ה'י' ד'מ'ת'י' ד'כ'ש'א'ר ה'ו'ה' מ'ת'ד'ו'ת ו'ב'ת'ג'י'ו'ת ו'ל'א ח'כ'ר' כ'ל'ו'ס א'ל'ל' ח'ת' מ'ת' ש'כ'נ'י' א'ח'ר נ'כ'ר' מ'ת'ת' א'פ'י' ד'ל'א כ'ני' מ'ת'ש'ב'ה' . א'ל'ל' מ'ד'ל'א א'י'כ'פ'ל' מ'ת'א' ל'מ'ת'י' ד'ן ז'ה ר'ק' כ'נ'ל'י' מ'ת'ת'ת' מ'ת'ש'ע' ד'כ'ל'י' ע'ן א'י'ו' כ'ן . ו'ה'י'ת' ד'ר'פ'י'ל'י' ש'ל'ת'ן ה'כ'פ'ו'ל' ו'ת'מ'ת'ו'י' מ'ת'ז'ו'ן א'י'ט' ע'ט'ו'ן ל'כ'א'ן ד'ח'ת'ת' מ'ת'ת'ל'ת' ע'ש'י'ת'ן נ'ע'ז'ו' ל'ת'ל'ק'ן ש'פ'א'ל'ן ע'ל ש'ל'ו'ת או ע'ן ג'ו'פ'י'ס' ו'ל'י'ס' : ב'כ'ח'ו'ל' ש'נ'י'ט'ל' ה'כ'ף ע'מ'ת' מ'פ'ני ה'ז'כ'ר . ל'א א'ח'ש'ב'ט' ל'מ'ת'י' א'י'ש'י'ר'ך ל'מ'ת'י' כ'ל ה'י' ד'כ'ת'ל'א' כ'ני' . ו'ב'מ'ת' ק'מ'ל' ד'מ'כ'ח'ו'ל' ש'פ'י'ק'ו' ל'כ'ו'ל' ה'ע'י'ט'י'ס' ו'ש'מ'ו' מ'ו'כ'י'ת

ל'ג' א'ח'ד ק'ר'א'ת ח'ס'פ'ר'ת ו'ח'ין כ'ה' ת'ול'ו'ת א'ל'ל' ב'נ'כ'ר'ה א'י'ר'י ו'כ'ן ה'ר"ב' נ'ק'ט נ'כ'ר'ה . ו'נ'ר'א'ה ד'פ'ל'ו'ג'ו'ת מ'י'ו'ת ד'ל'י' ו'ח'מ'י'ת ד'מ'י'ר'י ד'ח'י' כ'ל ח'ד ע"י ד'ח'ק' כ'ת'י'ס' ה'ת'מ'י'ס' ב'ח'ט'רו פ'י'ל'י' ר'כ'י' ס'פ'ר'י' א'פ'י' .
ו'א'ז'ר'א ל'ע'מ'י'ה ד'ג'ב' מ'ת'ת' א'ח'י' א'ח'ר כ'פ'י'ל'י' ע'ו'ח' מ'פ'ני ש'פ'ו'תה כ'ו' נ'כ'פ'י'ת מ'פ'ני ש'פ'ו'תה כ'ו' מ'ד'ו'ח' ד'ל'ג'כ' ל'א ח'ו'ס פ'ל'ו'ג' ס'ת'ק' . ו'מ'י'ר'ו' ע'י' כ'ת'ב'ט'ו' ע'ט'ב' א'ח'ר .
ו'נ'ר'א'ה ד'ל'י'ג' כ'ני' ר'פ'י'ל'י' ג'ב'י' מ'ג'ס' ו'ק'ו'ד ה'כ'נ'י' ד'כ'ל ש'ח'י'ו' ר'א'ו'י מ'ת'א' ו'כ'ת'י'ס' ע'ס' : ב' ש'נ'י'ו'ל'ר'א' כ'ס'פ'ה ע'מ'ת'ה' מ'פ'ני ש'י'ה' . ק'ל'ת ק'ס'ה מ'ת'י' ק'מ'ל'י' ד'כ'ל ה'י' פ'ס'י'ע'א' כ'יו'ן ש'ח'ו'ה' כ'ל ו'ח'י' ל'מ'ל'א'כ'ת'ו' כ'ת'ת'ל'ה' . ו'י'ל' מ'ש'ו'ס ד'א'ש'כ'ת'ן כ'פ'א'ו'י' כ'ל'י' כ'ן ש'נ'כ'ר' א'פ'י' נ'ש'א'ר כ'ו' ח'ו'י ל'מ'ל'א'כ'ת'ו' ע'ו'ר'ו' ג'ד ש'י'ת'ג'ו'ב' ע'ל'ו'י כ'ל'ק'מ'ן פ'ל'ו'ג' מ'י' . ו'ק'מ'ל'י' ד'ח'י'ו'ת ד'ו'ק'א' כ'פ'א'ו'י' כ'ל'י' ע'ץ ד'ע'ו'ת'א'ת'ן מ'ד'ר'כ'ן ו'ל'א ג'ו'ר' א'ל'ל'י' א'ח'ש'ב'י'ו' . א'ל'ל' כ'ל'י' מ'ת'כ'ת' ד'פ'א'ו'י'ת'ן ע'מ'ת' מ'ל'א'ו'י'ת'א' . ל'א כ'ני' מ'ת'ש'ב'ה' . ו'א'פ'י' ל'כ'כ'ר'ה מ'ני' ב'ח'ו'ס'פ'ת'א' ח'ס' מ'ת'ת' מ'ע'י'ן מ'ל'א'כ'ת'ו' ה'ר'א'ש'ו'ה' מ'ת'א' ס'פ'כ' ו'ה'י'ת'ה' ה'ר"ג' . ו'מ'ת'י' ל'י'ש' כ'ל'י' ש'ל כ'ן ח'ו'י מ'ת'ת'ל'ה' ש'ני' כ'ל'ו'ס ו'י'ט'ל' א'ח'ד כ'י' ה'י' ד'מ'ת'י' מ'ת'ש'ע' ד'ל'א כ'ע'ו' מ'ת'ש'ב'ה' ד'ל'א ד'מי' ל'ג'כ'ר' א'פ'י'ל'י' ד'ח'י' ל'מ'ל'א'כ'ת'ו' י'ל' ד'ע'ג'ל'ה' ש'ח'ת'ת'ה' ה'ר'א'ש'ו'ה' ד'ל'א א'ח'ש'ב'ה' א'ל'ל' ב'ת'מ'ת'ו' ה'ר'א'ש'ו'ה' . ו'כ'ן ש'ל'ת'ן ש'נ'י'ע'לו ר'ג'ו'י' ד'כ'ב' . א'ל'ל' ה'י' ד'מ'ת'י' ד'כ'ש'א'ר ה'ו'ה' מ'ת'ד'ו'ת ו'ב'ת'ג'י'ו'ת ו'ל'א ח'כ'ר' כ'ל'ו'ס א'ל'ל' ח'ת' מ'ת' ש'כ'נ'י' א'ח'ר נ'כ'ר' מ'ת'ת' א'פ'י' ד'ל'א כ'ני' מ'ת'ש'ב'ה' . א'ל'ל' מ'ד'ל'א א'י'כ'פ'ל' מ'ת'א' ל'מ'ת'י' ד'ן ז'ה ר'ק' כ'נ'ל'י' מ'ת'ת'ת' מ'ת'ש'ע' ד'כ'ל'י' ע'ן א'י'ו' כ'ן . ו'ה'י'ת' ד'ר'פ'י'ל'י' ש'ל'ת'ן ה'כ'פ'ו'ל' ו'ת'מ'ת'ו'י' מ'ת'ז'ו'ן א'י'ט' ע'ט'ו'ן ל'כ'א'ן ד'ח'ת'ת' מ'ת'ת'ל'ת' ע'ש'י'ת'ן נ'ע'ז'ו' ל'ת'ל'ק'ן ש'פ'א'ל'ן ע'ל ש'ל'ו'ת או ע'ן ג'ו'פ'י'ס' ו'ל'י'ס' : ב'כ'ח'ו'ל' ש'נ'י'ט'ל' ה'כ'ף ע'מ'ת' מ'פ'ני ה'ז'כ'ר . ל'א א'ח'ש'ב'ט' ל'מ'ת'י' א'י'ש'י'ר'ך ל'מ'ת'י' כ'ל ה'י' ד'כ'ת'ל'א' כ'ני' . ו'ב'מ'ת' ק'מ'ל' ד'מ'כ'ח'ו'ל' ש'פ'י'ק'ו' ל'כ'ו'ל' ה'ע'י'ט'י'ס' ו'ש'מ'ו' מ'ו'כ'י'ת

ל'ג' א'ח'ד ק'ר'א'ת ח'ס'פ'ר'ת ו'ח'ין כ'ה' ת'ול'ו'ת א'ל'ל' ב'נ'כ'ר'ה א'י'ר'י ו'כ'ן ה'ר"ב' נ'ק'ט נ'כ'ר'ה . ו'נ'ר'א'ה ד'פ'ל'ו'ג'ו'ת מ'י'ו'ת ד'ל'י' ו'ח'מ'י'ת ד'מ'י'ר'י ד'ח'י' כ'ל ח'ד ע"י ד'ח'ק' כ'ת'י'ס' ה'ת'מ'י'ס' ב'ח'ט'רו פ'י'ל'י' ר'כ'י' ס'פ'ר'י' א'פ'י' .
ו'א'ז'ר'א ל'ע'מ'י'ה ד'ג'ב' מ'ת'ת' א'ח'י' א'ח'ר כ'פ'י'ל'י' ע'ו'ח' מ'פ'ני ש'פ'ו'תה כ'ו' נ'כ'פ'י'ת מ'פ'ני ש'פ'ו'תה כ'ו' מ'ד'ו'ח' ד'ל'ג'כ' ל'א ח'ו'ס פ'ל'ו'ג' ס'ת'ק' . ו'מ'י'ר'ו' ע'י' כ'ת'ב'ט'ו' ע'ט'ב' א'ח'ר .
ו'נ'ר'א'ה ד'ל'י'ג' כ'ני' ר'פ'י'ל'י' ג'ב'י' מ'ג'ס' ו'ק'ו'ד ה'כ'נ'י' ד'כ'ל ש'ח'י'ו' ר'א'ו'י מ'ת'א' ו'כ'ת'י'ס' ע'ס' : ב' ש'נ'י'ו'ל'ר'א' כ'ס'פ'ה ע'מ'ת'ה' מ'פ'ני ש'י'ה' . ק'ל'ת ק'ס'ה מ'ת'י' ק'מ'ל'י' ד'כ'ל ה'י' פ'ס'י'ע'א' כ'יו'ן ש'ח'ו'ה' כ'ל ו'ח'י' ל'מ'ל'א'כ'ת'ו' כ'ת'ת'ל'ה' . ו'י'ל' מ'ש'ו'ס ד'א'ש'כ'ת'ן כ'פ'א'ו'י' כ'ל'י' כ'ן ש'נ'כ'ר' א'פ'י' נ'ש'א'ר כ'ו' ח'ו'י ל'מ'ל'א'כ'ת'ו' ע'ו'ר'ו' ג'ד ש'י'ת'ג'ו'ב' ע'ל'ו'י כ'ל'ק'מ'ן פ'ל'ו'ג' מ'י' . ו'ק'מ'ל'י' ד'ח'י'ו'ת ד'ו'ק'א' כ'פ'א'ו'י' כ'ל'י' ע'ץ ד'ע'ו'ת'א'ת'ן מ'ד'ר'כ'ן ו'ל'א ג'ו'ר' א'ל'ל'י' א'ח'ש'ב'י'ו' . א'ל'ל' כ'ל'י' מ'ת'כ'ת' ד'פ'א'ו'י'ת'ן ע'מ'ת' מ'ל'א'ו'י'ת'א' . ל'א כ'ני' מ'ת'ש'ב'ה' . ו'א'פ'י' ל'כ'כ'ר'ה מ'ני' ב'ח'ו'ס'פ'ת'א' ח'ס' מ'ת'ת' מ'ע'י'ן מ'ל'א'כ'ת'ו' ה'ר'א'ש'ו'ה' מ'ת'א' ס'פ'כ' ו'ה'י'ת'ה' ה'ר"ג' . ו'מ'ת'י' ל'י'ש' כ'ל'י' ש'ל כ'ן ח'ו'י מ'ת'ת'ל'ה' ש'ני' כ'ל'ו'ס ו'י'ט'ל' א'ח'ד כ'י' ה'י' ד'מ'ת'י' מ'ת'ש'ע' ד'ל'א כ'ע'ו' מ'ת'ש'ב'ה' ד'ל'א ד'מי' ל'ג'כ'ר' א'פ'י'l'י' ד'ח'י' ל'מ'ל'א'כ'ת'ו' י'ל' ד'ע'ג'ל'ה' ש'ח'ת'ת'ה' ה'ר'א'ש'ו'ה' ד'ל'א א'ח'ש'ב'ה' א'ל'ל' ב'ת'מ'ת'ו' ה'ר'א'ש'ו'ה' . ו'כ'ן ש'ל'ת'ן ש'נ'י'ע'לו ר'ג'ו'י' ד'כ'ב' . א'ל'ל' ה'י' ד'מ'ת'י' ד'כ'ש'א'ר ה'ו'ה' מ'ת'ד'ו'ת ו'ב'ת'ג'י'ו'ת ו'ל'א ח'כ'ר' כ'ל'ו'ס א'ל'ל' ח'ת' מ'ת' ש'כ'נ'י' א'ח'ר נ'כ'ר' מ'ת'ת' א'פ'י' ד'ל'א כ'ני' מ'ת'ש'ב'ה' . א'ל'ל' מ'ד'ל'א א'י'כ'פ'ל' מ'ת'א' ל'מ'ת'י' ד'ן ז'ה ר'ק' כ'נ'ל'י' מ'ת'ת'ת' מ'ת'ש'ע' ד'כ'ל'י' ע'ן א'י'ו' כ'ן . ו'ה'י'ת' ד'ר'פ'י'l'י' ש'ל'ת'ן ה'כ'פ'ו'l' ו'ת'מ'ת'ו'י' מ'ת'ז'ו'ן א'י'ט' ע'ט'ו'ן ל'כ'א'ן ד'ח'ת'ת' מ'ת'ת'l'ת' ע'ש'י'ת'ן נ'ע'ז'ו' ל'ת'l'ק'ן ש'פ'א'l'ן ע'l ש'ל'ו'ת או ע'ן ג'ו'פ'i'ס' ו'l'i'ס' : ב'כ'ח'ו'l' ש'נ'i'ט'l' ה'כ'ף ע'מ'ת' מ'פ'ני ה'z'כ'ר . l'א א'ח'ש'b'ט' l'm'ת'i' א'i's'i'ר'ך l'm'ת'i' כ'l ה'i' d'כ't'l'א' כ'ני' . ו'b'm'ת' k'm'l' d'm'כ'ח'o'ul' s'p'i'q'u' l'כ'o'ul' ה'e'i'ט'i'ס' ו's'm'o' מ'o'כ'i'ת

ל'ג' א'ח'ד ק'ר'א'ת ח'ס'פ'ר'ת ו'ח'ין כ'ה' ת'ול'ו'ת א'ל'ל' ב'נ'כ'ר'ה א'י'ר'י ו'כ'ן ה'ר"ב' נ'ק'ט נ'כ'ר'ה . ו'נ'ר'א'ה ד'פ'ל'ו'ג'ו'ת מ'י'ו'ת ד'ל'י' ו'ח'מ'י'ת ד'מ'י'ר'י ד'ח'י' כ'ל ח'ד ע"י ד'ח'ק' כ'ת'י'ס' ה'ת'מ'י'ס' ב'ח'ט'רו פ'י'ל'י' ר'כ'י' ס'פ'ר'י' א'פ'י' .
ו'א'ז'ר'א ל'ע'מ'י'ה ד'ג'ב' מ'ת'ת' א'ח'י' א'ח'ר כ'פ'י'l'י' ע'ו'ח' מ'פ'ני ש'p'ו'תה כ'ו' נ'כ'p'י'ת מ'p'ני ש'p'ו'תה כ'ו' מ'ד'ו'ח' ד'ל'ג'כ' ל'א ח'ו'ס פ'ל'ו'g' ס'ת'ק' . ו'מ'י'r'ו' ע'י' כ'ת'b'ט'ו' ע'ט'b' א'ח'ר .
ו'נ'ר'א'ה ד'ל'י'g' כ'ני' r'p'i'l'i' g'b'i' m'g's' ו'k'o'ud ה'כ'n'i' d'כ'l ש'ח'i'o' r'a'o'i m't'a' ו'כ't'i's' ע's' : ב' ש'n'i'o'l'r'a' כ's'p'h' ע'm't'h' m'p'ni s'i'h' . k'l't' k's'h' m't'i' k'm'l'i' d'כ'l ה'i' p's'i'e'a' כ'io'ן s'h'o'h' כ'l ו'ח'i' l'm'l'a'כ't'o' כ't't'l'h' . ו'i'l' m's'o's d'a's'כ't'ן כ'p'a'o'i' כ'l'i' כ'ן s'n'כ'r' a'p'i' n's'a'r כ'o' ח'o'i l'm'l'a'כ't'o' ע'o'r'o' g'd s'i't'g'o'b' ע'l'o'i כ'l'q'm'ן p'l'o'g' m'i' . ו'k'm'l'i' d'ח'i'o't' d'o'q'a' כ'p'a'o'i' כ'l'i' ע'ץ d'e'o't'a't'ן m'd'r'כ'ן ו'l'a' g'o'r' a'l'l'i' a'ח's'b'i'o' . a'l'l' כ'l'i' m't'כ't' d'p'a'o'i't'ן ע'm't' m'l'a'o'i't'א' . l'a כ'ni' m't's'b'h' . ו'a'p'i' l'כ'כ'r'h' m'ni' b'ח'o's'p't'א' ח's' m't't' m'e'i'ן m'l'a'כ't'o' ה'r'a's'h'o'h' m't'a' ס'p'כ' ו'h'i't'h' ה'r"g' . ו'm't'i' l'i's' כ'l'i' s'ל כ'ן ח'o'i m't't'l'h' s'ni' כ'l'o's ו'י't'l' a'ח'd כ'i' ה'i' d'm't'i' m't's'e' d'l'a כ'e'o' m't's'b'h' d'l'a ד'mi' l'ג'כ'r' a'p'i'l'i' d'ח'i' l'm'l'a'כ't'o' i'l' d'e'g'l'h' s'ח't't'h' ה'r'a's'h'o'h' d'l'a a'ח's'b'h' a'l'l' b't'm't'o' ה'r'a's'h'o'h' . ו'כ'ן s'l't'ן s'ni'e'לו r'g'i'o' d'כ'b' . a'l'l' ה'i' d'm't'i' d'כ's'a'r ה'o'h' m't'd'o't' ו'b't'g'i'o't' ו'l'a ח'כ'r' כ'l'o's a'l'l' ח't' m't' s'כ'n'i' a'ח'r n'כ'r' m't't' a'p'i' d'l'a כ'ni' m't's'b'h' . a'l'l' m'd'l'a' a'i'כ'p'l' m't'a' l'm't'i' d'ן ז'h r'q' כ'n'l'i' m't't't' m't's'e' d'כ'l'i' ע'ן a'i'o' כ'ן . ו'h'i't' d'r'p'i'l'i' s'l't'ן ה'כ'p'o'l' ו't'm't'o'i' m't'z'o'ן a'i't' ע'ט'o'ן l'כ'a'ן d'h't't' m't't'l't' ע'ש'i't'ן נ'ע'z'o' l't'l'q'ן s'p'a'l'ן ע'l ש'l'o't' או ע'ן ג'o'p'i's' ו'l'i's' : ב'כ'ח'o'l' s'n'i't'l' ה'כ'ף ע'm't' m'p'ni ה'z'כ'r . l'a a'ח's'b'ט' l'm't'i' a'i's'i'r'ך l'm't'i' כ'l ה'i' d'כ't'l'a' כ'ni' . ו'b'm't' k'm'l' d'm'כ'ח'o'ul' s'p'i'q'u' l'כ'o'ul' ה'e'i'ט'i'ס' ו's'm'o' מ'o'כ'i'ת

ל'ג' א'ח'ד ק'ר'א'ת ח'ס'פ'ר'ת ו'ח'ין כ'ה' ת'ול'ו'ת א'ל'ל' ב'נ'כ'ר'ה א'י'ר'י ו'כ'ן ה'ר"ב' נ'ק'ט נ'כ'ר'ה . ו'נ'ר'א'ה ד'פ'ל'ו'ג'ו'ת מ'י'ו'ת ד'ל'י' ו'ח'מ'י'ת ד'מ'י'ר'י ד'ח'י' כ'ל ח'ד ע"י ד'ח'ק' כ'ת'י'ס' ה'ת'מ'י'ס' ב'ח'ט'רו פ'י'ל'י' ר'כ'י' ס'פ'ר'י' א'פ'י' .
ו'א'ז'ר'א ל'ע'מ'י'ה ד'ג'ב' מ'ת'ת' א'ח'י' א'ח'ר כ'פ'י'l'י' ע'ו'ח' מ'פ'ני ש'p'ו'תה כ'ו' נ'כ'p'י'ת מ'p'ני ש'p'ו'תה כ'ו' מ'ד'ו'ח' ד'ל'ג'כ' ל'א ח'ו'ס פ'ל'ו'g' ס'ת'ק' . ו'מ'i'r'ו' ע'i' כ'ת'b'ט'ו' ע'ט'b' א'ח'ר .
ו'נ'r'א'ה ד'l'i'g' כ'ni' r'p'i'l'i' g'b'i' m'g's' ו'k'o'ud ה'כ'n'i' d'כ'l ש'ח'i'o' r'a'o'i m't'a' ו'כ't'i's' ע's' : ב' ש'n'i'o'l'r'a' כ's'p'h' ע'm't'h' m'p'ni s'i'h' . k'l't' k's'h' m't'i' k'm'l'i' d'כ'l ה'i' p's'i'e'a' כ'io'ן s'h'o'h' כ'l ו'ח'i' l'm'l'a'כ't'o' כ't't'l'h' . ו'i'l' m's'o's d'a's'כ't'ן כ'p'a'o'i' כ'l'i' כ'ן s'n'כ'r' a'p'i' n's'a'r כ'o' ח'o'i l'm'l'a'כ't'o' ע'o'r'o' g'd s'i't'g'o'b' ע'l'o'i כ'l'q'm'ן p'l'o'g' m'i' . ו'k'm'l'i' d'ח'i'o't' d'o'q'a' כ'p'a'o'i' כ'l'i' ע'ץ d'e'o't'a't'ן m'd'r'כ'ן ו'l'a' g'o'r' a'l'l'i' a'ח's'b'i'o' . a'l'l' כ'l'i' m't'כ't' d'p'a'o'i't'ן ע'm't' m'l'a'o'i't'א' . l'a כ'ni' m't's'b'h' . ו'a'p'i' l'כ'כ'r'h' m'ni' b'ח'o's'p't'א' ח's' m't't' m'e'i'ן m'l'a'כ't'o' ה'r'a's'h'o'h' m't'a' ס'p'כ' ו'h'i't'h' ה'r"g' . ו'm't'i' l'i's' כ'l'i' s'ל כ'ן ח'o'i m't't'l'h' s'ni' כ'l'o's ו'י't'l' a'ח'd כ'i' ה'i' d'm't'i' m't's'e' d'l'a כ'e'o' m't's'b'h' d'l'a ד'mi' l'ג'כ'r' a'p'i'l'i' d'ח'i' l'm'l'a'כ't'o' i'l' d'e'g'l'h' s'ח't't'h' ה'r'a's'h'o'h' d'l'a a'ח's'b'h' a'l'l' b't'm't'o' ה'r'a's'h'o'h' . ו'כ'ן s'l't'ן s'ni'e'לו r'g'i'o' d'כ'b' . a'l'l' ה'i' d'm't'i' d'כ's'a'r ה'o'h' m't'd'o't' ו'b't'g'i'o't' ו'l'a ח'כ'r' כ'l'o's a'l'l' ח't' m't' s'כ'n'i' a'ח'r n'כ'r' m't't' a'p'i' d'l'a כ'ni' m't's'b'h' . a'l'l' m'd'l'a' a'i'כ'p'l' m't'a' l'm't'i' d'ן ז'h r'q' כ'n'l'i' m't't't' m't's'e' d'כ'l'i' ע'ן a'i'o' כ'ן . ו'h'i't' d'r'p'i'l'i' s'l't'ן ה'כ'p'o'l' ו't'm't'o'i' m't'z'o'ן a'i't' ע'ט'o'ן l'כ'a'ן d'h't't' m't't'l't' ע'ש'i't'ן נ'ע'z'o' l't'l'q'ן s'p'a'l'ן ע'l ש'l'o't' או ע'ן ג'o'p'i's' ו'l'i's' : ב'כ'ח'o'l' s'n'i't'l' ה'כ'ף ע'm't' m'p'ni ה'z'כ'r . l'a a'ח's'b'ט' l'm't'i' a'i's'i'r'ך l'm't'i' כ'l ה'i' d'כ't'l'a' כ'ni' . ו'b'm't' k'm'l' d'm'כ'ח'o'ul' s'p'i'q'u' l'כ'o'ul' ה'e'i'ט'i'ס' ו's'm'o' מ'o'כ'i'ת

ל'ג' א'ח'ד ק'ר'א'ת ח'ס'פ'ר'ת ו'ח'ין כ'ה' ת'ול'ו'ת א'ל'ל' ב'נ'כ'ר'ה א'י'ר'י ו'כ'ן ה'ר"ב' נ'ק'ט נ'כ'ר'ה . ו'נ'ר'א'ה ד'פ'ל'ו'ג'ו'ת מ'י'ו'ת ד'ל'י' ו'ח'מ'י'ת ד'מ'י'ר'י ד'ח'י' כ'ל ח'ד ע"י ד'ח'ק' כ'ת'י'ס' ה'ת'מ'י'ס' ב'ח'ט'רו פ'י'ל'י' ר'כ'י' ס'פ'ר'י' א'פ'י' .
ו'א'ז'ר'א ל'ע'מ'י'ה ד'ג'ב' מ'ת'ת' א'ח'י' א'ח'ר כ'פ'י'l'י' ע'ו'ח' מ'פ'ני ש'p'ו'תה כ'ו' נ'כ'p'י'ת מ'p'ני ש'p'ו'תה כ'ו' מ'ד'ו'ח' ד'ל'ג'כ' ל'א ח'ו'ס פ'ל'ו'g' ס'ת'ק' . ו'מ'i'r'ו' ע'i' כ'ת'b'ט'ו' ע'ט'b' א'ח'ר .
ו'נ'r'א'ה ד'l'i'g' כ'ni' r'p'i'l'i' g'b'i' m'g's' ו'k'o'ud ה'כ'n'i' d'כ'l ש'ח'i'o' r'a'o'i m't'a' ו'כ't'i's' ע's' : ב' ש'n'i'o'l'r'a' כ's'p'h' ע'm't'h' m'p'ni s'i'h' . k'l't' k's'h' m't'i' k'm'l'i' d'כ'l ה'i' p's'i'e'a' כ'io'ן s'h'o'h' כ'l ו'ח'i' l'm'l'a'כ't'o' כ't't'l'h' . ו'i'l' m's'o's d'a's'כ't'ן כ'p'a'o'i' כ'l'i' כ'ן s'n'כ'r' a'p'i' n's'a'r כ'o' ח'o'i l'm'l'a'כ't'o' ע'o'r'o' g'd s'i't'g'o'b' ע'l'o'i כ'l'q'm'ן p'l'o'g' m'i' . ו'k'm'l'i' d'ח'i'o't' d'o'q'a' כ'p'a'o'i' כ'l'i' ע'ץ d'e'o't'a't'ן m'd'r'כ'ן ו'l'a' g'o'r' a'l'l'i' a'ח's'b'i'o' . a'l'l' כ'l'i' m't'כ't' d'p'a'o'i't'ן ע'm't' m'l'a'o'i't'א' . l'a כ'ni' m't's'b'h' . ו'a'p'i' l'כ'כ'r'h' m'ni' b'ח'o's'p't'א' ח's' m't't' m'e'i'ן m'l'a'כ't'o' ה'r'a's'h'o'h' m't'a' ס'p'כ' ו'h'i't'h' ה'r"g' . ו'm't'i' l'i's' כ'l'i' s'ל כ'ן ח'o'i m't't'l'h' s'ni' כ'l'o's ו'י't'l' a'ח'd כ'i' ה'i' d'm't'i' m't's'e' d'l'a כ'e'o' m't's'b'h' d'l'a ד'mi' l'ג'כ'r' a'p'i'l'i' d'ח'i' l'm'l'a'כ't'o' i'l' d'e'g'l'h' s'ח't't'h' ה'r'a's'h'o'h' d'l'a a'ח's'b'h' a'l'l' b't'm't'o' ה'r'a's'h'o'h' . ו'כ'ן s'l't'ן s'ni'e'לו r'g'i'o' d'כ'b' . a'l'l' ה'i' d'm't'i' d'כ's'a'r ה'o'h' m't'd'o't' ו'b't'g'i'o't' ו'l'a ח'כ'r' כ'l'o's a'l'l' ח't' m't' s'כ'n'i' a'ח'r n'כ'r' m't't' a'p'i' d'l'a כ'ni' m't's'b'h' . a'l'l' m'd'l'a' a'i'כ'p'l' m't'a' l'm't'i' d'ן ז'h r'q' כ'n'l'i' m't't't' m't's'e' d'כ'l'i' ע'ן a'i'o' כ'ן . ו'h'i't' d'r'p'i'l'i' s'l't'ן ה'כ'p'o'l' ו't'm't'o'i' m't'z'o'ן a'i't' ע'ט'o'ן l'כ'a'ן d'h't't' m't't'l't' ע'ש'i't'ן נ'ע'z'o' l't'l'q'ן s'p'a'l'ן ע'l ש'l'o't' או ע'ן ג'o'p'i's' ו'l'i's' : ב'כ'ח'o'l' s'n'i't'l' ה'כ'ף ע'm't' m'p'ni ה'z'כ'r . l'a a'ח's'b'ט' l'm't'i' a'i's'i'r'ך l'm't'i' כ'l ה'i' d'כ't'l'a' כ'ni' . ו'b'm't' k'm'l' d'm'כ'ח'o'ul' s'p'i'q'u' l'כ'o'ul' ה'e'i'ט'i'ס' ו's'm'o' מ'o'כ'i'ת

ל'ג' א'ח'ד ק'ר'א'ת ח'ס'פ'ר'ת ו'ח'ין כ'ה' ת'ול'ו'ת א'ל'ל' ב'נ'כ'ר'ה א'י'ר'י ו'כ'ן ה'ר"ב' נ'ק'ט נ'כ'ר'ה . ו'נ'ר'א'ה ד'פ'ל'ו'ג'ו'ת מ'י'ו'ת ד'ל'י' ו'ח'מ'י'ת ד'מ'י'ר'י ד'ח'י' כ'ל ח'ד ע"י ד'ח'ק' כ'ת'י'ס' ה'ת'מ'י'ס' ב'ח'ט'רו פ'י'ל'י' ר'כ'י' ס'פ'ר'י' א'פ'י' .
ו'א'ז'ר'א ל'ע'מ'י'ה ד'ג'ב' מ'ת'ת' א'ח'י' א'ח'ר כ'פ'י'l'י' ע'ו'ח' מ'פ'ני ש'p'ו'תה כ'ו' נ'כ'p'י'ת מ'p'ני ש'p'ו'תה כ'ו' מ'ד'ו'ח' ד'ל'ג'כ' ל'א ח'ו'ס פ'ל'ו'g' ס'ת'ק' . ו'מ'i'r'ו' ע'i' כ'ת'b'ט'ו' ע'ט'b' א'ח'ר .
ו'נ'r'א'ה ד'l'i'g' כ'ni' r'

סבבת . שנת נכנ . נכנ . וחסות
פ"ג דכנס ס"ג . מ"ח ע"ג פ"ג :
השן . מ"ח ע"ג סבב"ג :
ז הכרומין . ע"ג פ"ג ס"ג :
הסעבר . ע"ג פ"ג ס"ג :

הלוי גרמאת
והותם שלה נבטם ע"ס
והותמה וכן נמנון . סבבת
ע"ס ודיא . ז המעבר נכ"ל
הסעבר .

אליהו רבא
ז סבבת ט' . לא קמי
לביד :

תוספות רעק"א
משנה ו (אות ל') הרי"ש
ד"ה סבבת . דהארינן
בית קבול) לא ידעתי איה
איפוא מקום הא ארבה
בבוכה דף י"ב ע"ב איהא
סוד דתימא ע"ב העשוי
לפלאות ליש ב"ק קפ"ל .
הרי דבאמת שמה ב"ק
ובתום" שם הסכים דאפילו
עשוי לפלאות לנולם שמי'
ב"ק ועין פ"ק דשבת ד"ז
ע"א ד"ה ועל שאר כו' .
וצלע"ז [דע' בר"ש פ"ק
כו"ס ס"ב] :

תום אנשי שם
ז הו"ש ד"ה סבבת ט'
בית קבול ט' . ע"י תר"ע
וכבר הקדמוני הנ"ל
בנבוכדנצר שנת ע"ג וסב"ט
ח"א ס"א ס"ז ועמלית רפ"ד
מהלכות כלים . (ב"ש) :

משנה אחרונה
ומאי קמ"ל . ועוד הוסיף
של סבבת אינה משמשת
כלום לעצמה . אלא י"ל
דלשמה דקמ"ל לזו דוקא
אלא ה"ל ע"ג הספל
למכתם עמא והמכתם
הספל לע"ג סעור . וה"ל
הפוחתה עפל לפין הספל
הוא העשה המלאכה
לפחות ולעול . וכן
הוסיף עפל לעצמה
שסבבתה הוא החכשיו .
וקמ"ל דלי שחלו מן
סעור וחלו מן הסעור
סולבין אחר עיקר הכלי
ואיך אינו אלא כחכשיו
ואין זה ממש . ויולא כ"ס
כתב הר"ש פ"א מ"ד נ"ג
ל"י מ"ס שחלו מן הסעור
ומחו מן העמל"ן
אחר פונה המלאכה : פי'
אפי' אחת עמלה . פי'
אפי' פין אחד של מכתם
וחתם של ע"ג הולבין אחר
המכתם : טבעת על
מכתם וחותמה על אלמוג
עמלה . נראה דפוחתת
ובכנת אין דייטם זה
אלא לפנין עומאה דבא
אלא חותם על אלמוג אינו
מכתם לכנס כלום אלא תבוס לדיחא ל' במיזבון היו סעור לעומאה ולא להאיה כהס"ל דע"ל כהונסין וחכיון דקי"ץ מ"ס פ"ה : וחרותם שלה של מכתם סעורה . וכתב הו"ש ב"ש המוס' דלא חשיב בית קבול שנקבל החותם דבית קבול העשוי למלאכה אינו בית קבול וכו"ל אלא שנתמלא . ובעיקר הדיון דעשוי למלאכה דפת הכתום פ"ב ס"ה ג"כ כדעת המוס' דלא שמי קבול . אבל הר"ש בפ"ג מ"ב ח"ק כזה והוכיח בראיות ששע"י למלאכה חשיב קבול . ומ"מ כ"ל דאפי' לה"ל אלא שנתמלא ואין עמיד להוליא כ"ל ע"ג לא חשיב בית קבול . דכל מעדיין לא נתמלא חשיב עשוי לקבלה ואיך למימך דלמח מימלך להשתמש בנדר ששע"י להכניס ולהוליא אבל משנתמלא בנה שאיט עמיד להוליא ככל קייננו וכן מוכח פ"י דמקואות מ"ב : ז הברדומין . פי' הר"ש ע"ג גדול ארון וכו' וכו"ל הר"ש ב"ש הערוך . אבל הכתום כתב שהוא של ברזל וכו"ל כה"ל אפי' שלמים סעורין

בפי"א משנה ד בס"ד . ע"ש] : אפילו אחת עמלה . כתב הר"ש
ואע"ג דהשינים בפני עלמן בלא פוחתת סעורים קבטן בפוחתת
עמלון הכי תיבא בפ"ה דשבת דף פ"א ומסקי התוס' [ד"ה חסוין]
שאף על פי שס"ס ראוין קלת קודם שנקבעו . [דלמ"ה מאי קמ"ל]
אפי"ה סעורין . דגולמי כלי מחכות

טעורין . קבטן בפוחתת עמלון .
שנגמר מלאכתן . ע"כ : מבעת של
אלמוג וחוהם שלה של מכתם סעורה .
וא"ל והא י"ש כה בית קבול מקום
מושב החותם וי"ל דאין זה בית קבול .
למאני"ר בית קבול העשוי למלאכה לא
שמה בית קבול כוס' פ"ה דשבת דף
נב [ד"ה היא] : השן שבטם . כתב
הר"ש לא דמי לפין שבפוחתת כו' . לשון
הר"ש דשמה י"ש קבטין וי"ש שאין
קבטין : ז הברדומין . פי' הר"ש ע"ג

גדול ט' ותולין כו' ללוחות של מים . כלומר ללוחות מלאים מים :
וכן הוא בפ"ה הר"ש . והערוך ערך לוחות : והמגוב . כן הוסיף
בכל הספרים וכן העתיק הר"ש . גם הרמב"ם בפירושו . ואע"ג

שלמה
הספרים כדומין ברי"ש אבל בערוך הביאו בערך כדום בדלי"ת ופי' שהוא י"ר של
ברזל או של נחשת כחותם שחולין הכרות לפני הארון וכו' קבטין לוחות
ללון כהם המים וכן הגיה הרב בללאל סכניו ז"ל כדומין בדלי"ת : המעבר .
בערוך הביאו בערך מעדר מלאון וכל ההרים אשר במעדר יעדורן ואיכא
לחמי המעדר ואיכא לחמי המעדר והוא כמו רחת אלא שרחת רחב צפה
וה ש"ג כ"ל להעביר התבן ממקום למקום ודומה ליד של בני אדם כדחתן
שישלה אחת משימיה ע"כ ואפי' מלאתי מונה הע"כ בדלי"ת ובניקוד נ"ר
בני"ת : והמגוב . בנימ"ל ובני"ת והוא לינוב ט תבואה המולחלת . וי"ל

הערוך

המפתח ידוע" (במלכות מזרים ובכל ארץ ישראל אפי' אחת עמלה .
ואע"ג דהשינים בפני עלמן בלא פוחתת סעורים קבטן בפוחתת עמלון
מ"מ השינים תבוסים עיקר והפוחתת משמשת : אלמוג . קורא"ל (ב)
בלע"ז והוא לומר במולת י"ס . ותחלו כן קודם שיקפאחו האויר
ומפתחים בו חותם ובמקרא ע"ל

אלמוגים : השן שבטם . לא דמי לפין
של פוחתת . שהשן משמשת בפני עלמה
מש"כ בפין הלכך עמלה בפני עלמה :
ז הברדומין . ע"ג גדול ארון ויולאים ממש
לוחות חשיב עיקר והפוחתת משמשת : אלמוג . קורא"ל (ב)
בלע"ז והוא לומר במולת י"ס . ותחלו כן קודם שיקפאחו האויר
ומפתחים בו חותם ובמקרא ע"ל
אלמוגים : השן שבטם . לא דמי לפין
של פוחתת . שהשן משמשת בפני עלמה
מש"כ בפין הלכך עמלה בפני עלמה :
ז הברדומין . ע"ג גדול ארון ויולאים ממש
לוחות חשיב עיקר והפוחתת משמשת : אלמוג . קורא"ל (ב)
בלע"ז והוא לומר במולת י"ס . ותחלו כן קודם שיקפאחו האויר
ומפתחים בו חותם ובמקרא ע"ל
אלמוגים : השן שבטם . לא דמי לפין
של פוחתת . שהשן משמשת בפני עלמה
מש"כ בפין הלכך עמלה בפני עלמה :
ז הברדומין . ע"ג גדול ארון ויולאים ממש
לוחות חשיב עיקר והפוחתת משמשת : אלמוג . קורא"ל (ב)
בלע"ז והוא לומר במולת י"ס . ותחלו כן קודם שיקפאחו האויר
ומפתחים בו חותם ובמקרא ע"ל

ההבן ממקום למקום . המעבר י"ש לו שינים ודומה ליד של בני אדם .
וכו מעבירין התבן ממקום למקום . והמורה בו זורים החמין בגורן .
לפיכך נקרא מורה ושינו מרובות משיני המעבר . והמגוב . שינו

הערוך

יבין

רוב הכלי והוא של עץ . והחפין שלו . דהיינו החלק הקטן של המפתח
שבו קבועים השינים לפתוח המסגר . הוא לבד של מתכות : (ג) ר"ל
אפי' אין בהמפתח רק פין א' של מתכות . והוא חלק הקטן שבהמפתח .
אפי' סולו מק"ט . מתכות . אפי' נגע עומאה במקום העץ . והוא
פשוטי כ"ע . עכ"פ הפין שפוחתין בו הוא העיקר שבהמפתח . והרי הוא ממתכת (ג) : (ג) קאראלל . והוא נמצא הי"ס . ודעו כעין [ולפיכך חס
עשה ממשו ב"ק מק"ט . ואיני נכלל בנה שאמרנו כל הגדול בים עמוד [כפי"ז מ"ג] דהיינו רק נכ"מ עגולים עם המים . אבל לא בנה שמשכר עם בלרין
בקרקשות הי"ס . דהרי אין גודלו מהמים רק מהארץ . וכי מפני שמתבסס במים ימנעל ממש קיבול עומאה . תדע דהרי גם כלי שנטשה משיע או מתכת עגול
עם בים . דפשוט דמק"ט כלי שנטשה מהס' . אולם אחת"י ע"כ זוק"ל כ' בפשיטות ע"ס אלמוג נכש גדולי י"ס . וי"ל דס"ל דלא דמי לעיני ומתכות כנים
דע"ג הארץ הי"ס . ולא גדולי י"ס . וזה דלא כהוס' שנת (ד' כ"ב) ד"ה היא] : (ג) דהעצמת הוא העיקר ומק"ט [פסי"א מ"ח] : (ג) דלע"ג שיש ב"ק
בהאלמוג להשיב עם חוהם המתכות . עכ"פ מדעשוי למלאכה [ל"ש ב"ק] : (ג) פוחתת הוא המסגר הקבוע בדלת . ומדע"ה רחב נקרא מה"ט עם
שבפוחתת . ויש צפנימיותו בריח וכו' בולט ע"ן . שפסרו"ל לפתוח המסגר . תוחבין המפתח בחור שבטם . ודוחין עם החפין שברחם המפתח . את
השן שבצד הקבוע בטהם . ומריצין אותו לאחור ועי"ז נפתח המסגר שבהדלת : (ג) הוא השן שקבוע ברחפין שבהמפתח . שבו דוחין את
הבריח שבמסגר לאחור : (ג) דאפי' יטל הבריח וכן שבו עמו מעל הטם . אפי"ה מק"ט . מדחין לקבוע בהדלת עמלה . ולסגור אותה עם
הבריח הוא . וכ"כ השן שבהמפתח . אפי' לא יהיה לו בית אחיה רחב בקצה השני . יכול לתחוב השן בעמלו לתוך החור שבטם המסגר ולפתוח
בו . כמו שהיו רגילין לפתוח המסגר עם יתד עקום קלת בראשו [כפ"ל פ"ג מ"א] וכן עושין ג"כ בזמננו . ומיירי שהמפתח מיוחד לדלת היבשה או
מגדל שכן כלים . דלילו לדלת בית . הו"ל מיוחד להשימי קרקע ואמק"ט [כפ"ל מ"ג] : (ג) כדום הוא מוש ע"ג סעורין אורו לתוך טבעה גדול שמוקף
מכתה ווי ברזל . ועשוי כן להטלת בזווי כלים שספלו לנאר . והנה כ"ו שהמוט שלם . גם הוא מק"ט . מדע"ה ע"ג המשמש את המתכות . רק
הוא איירי ששכר המוט : (ס) הטבעת עם האונקלי שבו מק"ט . דלא דמי למטה ששכרו ב' ארוכות שלה . דלע"ג שיש לה כנר חדשות סעורה
[כפ"ל מ"ז] . דהבא שאני דאכתי חוי למלתה . דבכל ימלא מוט אחר לתחוב בו הטבעת . ומח"ט לא דמי לאונקלי לעל"ל [פ"ג מ"ג] דלמרינן דלונקלי
לכד אמק"ט . דהתם אינו כלי בפ"ע [ע"ס ס' מ"ג] מש"כ הכא האונקלי הוא עיקר הכלי . והמוט הוא רק יד לו : (ס) הוא כלי העשוי כמולג
לעטביר התבן שבגורן ממקום למקום : (ס) הוא נמי עשוי כמולג ה"ל רק שניו רחבות וארוכות יותר . כדי לזרות בו תבואה . ואין צין ע"ג
לשן שבו רק סדק דק . כדי שיפול מחוץ המון : (ס) וגם זה עשוי כמולג עם שינים עקומות . כדי לתחבו תוך כרי תבואה . ולהוליא ממש התבן

איירי ממני' . אבל לפנין תבואה הפוחתת על ע"ג היו חסר לפנין אפי' להאיה שאם היה על הפוחתת היו הוסיף חף לפנין הפוחתת היו יד מלוחותיה ע"כ לחתו ט .
מכתם לכנס כלום אלא תבוס לדיחא ל' במיזבון היו סעור לעומאה ולא להאיה כהס"ל דע"ל כהונסין וחכיון דקי"ץ מ"ס פ"ה : וחרותם שלה של מכתם סעורה . וכתב הו"ש ב"ש המוס' דלא חשיב בית קבול שנקבל החותם דבית קבול העשוי למלאכה אינו בית קבול וכו"ל אלא שנתמלא . ובעיקר הדיון דעשוי למלאכה דפת הכתום פ"ב ס"ה ג"כ כדעת המוס' דלא שמי קבול . אבל הר"ש בפ"ג מ"ב ח"ק כזה והוכיח בראיות ששע"י למלאכה חשיב קבול . ומ"מ כ"ל דאפי' לה"ל אלא שנתמלא ואין עמיד להוליא כ"ל ע"ג לא חשיב בית קבול . דכל מעדיין לא נתמלא חשיב עשוי לקבלה ואיך למימך דלמח מימלך להשתמש בנדר ששע"י להכניס ולהוליא אבל משנתמלא בנה שאיט עמיד להוליא ככל קייננו וכן מוכח פ"י דמקואות מ"ב : ז הברדומין . פי' הר"ש ע"ג גדול ארון וכו' וכו"ל הר"ש ב"ש הערוך . אבל הכתום כתב שהוא של ברזל וכו"ל כה"ל אפי' שלמים סעורין

ח מסרק. ימות תג. מ"ח
שם ש"ל ה"ד: ושל צמר.
שם ה"ג:

חלופי גרמאות

חדוש פקדים חלופי חדש:
ח ונשתירר ט' נימנמ
ונשתיררו בר שותים מביאות
ראחת מהורה וכולן שנישלו
כו'. ושל נימנמ שם של.
אחת מבינותיים ככל גלי.
ראחת ואלו מה שונה גל"ס
מנה כ"ל גזר מנה אחת גל"ס
כמנה כהן ל"ס. נשתירר
נימנמ שם נשתיררו. כמני
ג"כ. למלכות שם למלכה.
או למיתוח גל"ל ולמיתוח
ונז"ל או למיתוח:

תוספות חדשים

[משנת ה] למלקמת.
שן זרפי זכב וכסף מלקטן
בו חמיכות קטנות וזיקת של
כסף. (הר"ש):

תוספות אנשי שם

ח תו"ם ר"ה ושל זמר
כו' בגוייתא כו'. ע"י כ"מ
פ"ח מ"כ. שמה על ה"מ
שלא הכי הו"ק וז' נחמנו
ויז"ל

משנה אחרונה

טורין להכמים ד' גמא
א"ה 97 פ' דלמרינ
הכל הולך אחר המעמיד
שהסולס מעמיד את
השלינות והסבבת מעמיד
המחם וכו' וה"ל הפך
מעמיד את האונקלויות.
ומיכו לפי מ"ס לגל"ס כ"ב
מ"ד בשם ה"ב"ם דענת
97 פ"ו ד"ש חילוק בין
מה שמחך הכלי כשואב
מעמיד כגון עיקר והסוף
למחך כגון שסולס מעמיד
אין הולכין אחר האבר
אלא אחר עיקר הכלי
והכי אמרי' לקמן פ'
במ"ה מ"ג. יוקב וסמיו
כענין לפולס הולכין אחר
עיקר הכלי. וענפת של
מתכה ומומה של אלמוב
הולכין אחר המעמיד היינו
הענפת נמי שהענפת
הוא עיקר הכלי. וה"ל
לעולם הולכין אחר
האונקלויות שם עיקר
הכלי וכדא"ה שם הר"ש
שכתב שהוא של עץ היינו
שדרש בך ומיכה הכל
בשל מתכה היינו. והא
דשמ"ה הכה משום
שהאונקלי קיימת. ובפ"ב
ה"ג אמר ע"ן אחת אחת
כפני ע"מן טוריות. ההם
אחת כפני ע"מנה לא חזי
והכא אחתי חזי למלככה
כמ"ס הרמב"ם בחבורו
ו"ל דחי ע"י הדמא
דל"כ שפ"טא וזמ"ה
פ"ג ר' יהושע ואל ט"ן
ה"כ וס"ע. אדמו"ן
דרש"ש נמי קאי דממ"ס
טובל יום חזי נמי לכו"ה
כמ"ס הר"ש. ומ"ס הר"ב
דפשוטי כלי עץ ניכא
וב"כ הע"ם. ולעטמייכו

שדפוס ימן גמלא בפי הרמב"ם המנוג. וממנה העתיק הר"ב המנוג.
אבל גירסא זו אינה נכונה שהרי גם בחבורו [פ"ד מה"כ הלכה ז']
העתיק המנוב. וכן הגי' עוד במשנה סוף מס' טבול יום [מ"ו] וכן
העתיק שם הר"ב: **ח ושל זמר שנטלו שיניו אחת מבינות יים טהור.**

בגמ' פ"ד דיבמות דף מג פרכין הא
נשתיירו בו ב' במקום א' טמא והדר הני
נשתיירו בו ג' טמא ג' אין ב' לא. ומשני
הא בגיית' הא צברייתא פירש"י ב'
שורות שיני'ם למסרק של זמר חילונות
ופנימות החילונה עיקר. המלככה
והפנימית לקטו הזמר שלא יפולו הלכך
בחילונות לרין ג' במקום א' והפנימיות
דין צב"ן: [למלקמת. פ' הר"ב ללקט
בהן את השער כמו ששנינו בפי' אלו הן
הלקוין [97 כ] ר"ל אומר אפי' לקמן
במלקט וברשינו חייב. הר"ש:] אחת
והתקינה כו'. הכא בעי תיקון דלא
חזיא לכתוב בלא תיקון שאלו המחטים
קטנים הם. מש"כ צרישא שארון
המחטים עבים וחזין לכתוב ואל"ל תיקון כך פי' הר"ש [אלב"ה דרב
פפ"ן] אמרי' דלמרי' ההם בגמ' דיבמות הא בקטינתא הא בלאימתא:

הגר: ולמיתוח. גרסוין כלומר למוחה בה שפת הבגד כדרך האורגים [שמוחבים] מחטו שפת הבגד. כרי שימתחו שפתותיה:
(*) גד"ל ד"ו (***) ע"י ואלו

מרוכות משיני המורה. ובו צוררים התבואה אחר שזרו אותה
במורה: דבר חדש חדשו סופרים. ראוין היו להיות טהורים
דפשוטי כלי עץ ניכא. ומשום שן אחת של מתכה לא נהאח להו
טומאה: ואין לי בזה להשיב. מפני מה אמרו: **ח מסרק של**

ראש שנימלה אחת משיניהן. ועישאן של
מתכת. הרי אלו טמאין. ועל כולן אמר
ר' יהושע דבר חדוש חדשו סופרים (ד) ואין
לי מה אישבו (ה): ח מסרק של פשתן (ו)
שנימלו שיניו. ונשתירר בו שתיים טמא (ז).
ואחת (ח) טהור (ט). וכולן אחת אחת בפני
עצמן טמאות (י). ושל צמר שנימלו שיניו
אחת מבינותיים (יא). טהור (יב). נשתירר בו
שלוש במקום אחד (יג). טמא (יד). היתה
החיצונה אחת מזה (טו). טהור. נימלו ממנו (טז)
שתיים ועישאן למלקמת (יז) טמאות. אחת.
והתקינה לגר (יח) או למיתוח (יט) טמאה (כ):

אחת מן השלש ששאלו. טהור המסרק. שאינה ראויה לסרוק בה
(**) [שאין] כאן אלא ב' שיניו: ועישאן למלקמת. ללקט בהן את
השער: והתקינה לגר. להוליא בה הפתילה ולהיעיב בה את
הגר: ולמיתוח. גרסוין כלומר למוחה בה שפת הבגד. כרי שימתחו שפתותיה:

מלאכת

הערוך פי' מניב כלי עור שזבש אדם על ידו פי' אחר כלי שדומה ליד של
אדם ויש לו אצבעות והוא נגנב בו תבואה המולחלת: ואין לי בזה להשיב.
מפני מה אמרו כן ולא נשאו לבו לחלוק עליהם ומשנה זו צ"ל במתא דטבול
יום (***) וש"ד יש שם שתי משניות לפני זו ועל אלו בלשם משניות אמר ר' יהושע
דבר השם חדשו סופרים והיינו דקאמר על כולן הר"ש ז"ל. ורואיני
שהינה ה"ל יוסף ז"ל דבר הק"ש חדשו וכו': **ח מסרק של פשתן וכו'.**
דיבמות פ' החולץ אמרי' דמסיימי בה דוקיני זו דברי ר"ם ולא סתמא הוא:
ושל צמר שנימלו שיניו אחת מבינותיים טהור. צ"ל החולץ פריך רישא
לסיפא. ומשני הא בגייתא הא צברייתא פי'. המסרק הוא של עץ ורחב הרבה
ובית יד שלו הוא באמצע ואחיה אלמנטיים שכתב הבית יד ע"ג שים מהם
(*) וב"כ בח"ט

המלככה נעשית אבל צברייתא שמלכא ומלכא כנגד בית היד אין המלככה
נעשית בהן כפחות מלככה הר"ם והר"ש ז"ל: אחת והתקינה לגר. בהחולץ
פריך דבשל פשתן קמי' אחת אחת בפני ע"מן טמאות בלא תקון והכא בעי תקון
ומשני הא בקטייתא הא בלא קטייתא פי' כשניסל עמה החיבת עץ היא נעשית
לו בית יד ואל"ל תקון ורב פפא משני הא בלאימתא הא בקטייתא פי' גדולות
לא בעי תקון דחזו לכתוב בהו דמתיא כל ז' מהן לשל סקאום דהן לעיל דאס
מעל תריסר עמאה מפני שהוא כותב בה הר"ם והר"ש ז"ל: או למיתוח.
גם פה גרים הרמב"ם ז"ל למיתוח והוא מלשון מיתוח כדכתב' לעיל בפירוקן
ועיין במ"ש שם הערוך בפ"ק דערלה דאית דגרסי למיתוח למיתוח למיתוח
למיתוח והכל אחד וכן כתב ג"כ הר"ם ז"ל:

יבין תפארת ישראל בועז

ששאר בהתבואה אחר שמורה. וכולן כלי עץ הן: (סד) דהרי פשוטי כלי
עץ הן. והוא עיקר הכלי. ואיך ע"י שן א' ממתכות יחשב כולו כעץ
משום למתכות ויק"ט. וכ"כ דמוזין ששברו. מ"ס מארכות מטה
ששברו דנטהר. ואם הכא ה"ט דבקל ימלא אחרת. הרי שם כבר מלא
אחרת. ואפ"ה פרח טומאה מינה [ועי' ענין פ"ד מ"ז מ"ש שם בסד]. ורא"ת למה לא הני' נמי בפין א'
שאי' דלריך לסייעת שני [וכפ"ד דג"ס מ"ז]: (סה) ר"ל לא ידעתי מה להשיב למי שיסאלני טעם בדבר: (סו)
הוא לוח של עץ. וקבוע בו שורה אחת
שניים של מתכות כעין יתדות ארוכות. ועבות יותר ממשמר של זמר ובו סורקין פסקא העכל בל"א: (סז)
אפי' לא נשאר בכל שטחו רק ב' שיניים.
והן עומדות ג"כ רחוקות זמ"ז. אפ"ה מק"ט. דמדאין שערות הפשמן מסובכין כל כך כבלמר.
אכהו חזי למלתיה לבריקה: (סח) ר"ל אבל אם
לא נשאר בכל המסרק רק שן א': (סט) אע"ג דכבר שמעינן כן מדיוקא דרישא. אפ"ה קמ"ל
דלא הוימא דרישא שתיים ביחד בעי: (ע) ר"ל ואם אין
מחוצרות במסרק. אפשר שגם א' לצד יק"ט. וכגון ביחדו לכתוב עמו בפנקס טעוה
[לעיל ס' מ' מ"א] דמדאין עבות קצת עומדין לכך. וכל שאין
מחובר מעשה יורד לטומאה במתכבה [כפ"ד מ"ז]. אבל כל עוד שמחוצרים לא חזו
לכתובה: (עא) דמסרק של זמר הוא דף כרביע אמה מרובע של עץ.
וקבועה בו כמה שורות של שיניים הכופות זא"ז. והשיניים דקין כמתעין. ומיירי
הכא שבין כל שן להצירו יעיל א' בצופן שכל שעה השיניים שברך
אין ב' שיניים סובכין יחד. רק עומדין בסורקין א' א': (עב) דמשום שהלמר
שערותיו דקות ומסובכות יותר מפשמן. ומא"ט נמי שני מסרק שלו הן
דקות ביותר. לפיכך דוקא ביש בכל שטחו ב' ב' ביחד אכהו חזי למלתיה לבריקה:
(עג) דבכל שעה דף המסרק יס' ג' בטומאה. ואל' או ב' הסורים
בזכתיים וכן בכל שטחו: (עד) ומרישא משמע דכבר ב' ב' מק"ט. ומשמעין
[ביבמות מ"ג א'] הא בגייתא הא צברייתא. ור"ל השיניים הפנימיים
שא"ל כל כך לבריקה. להכי כגי' בששאלו ב' ב' ז'. ויש אמרי' אפכא: (עה)
השן החילון שברכה כל שורה. רחב הוא ואינו ראוי לבריקה
והיה השן הזה אחד מהב' הסמוכין [מכאן מוכח כ"ל לעיל ע"ד]: (עו) מהמסרק:
(עו) להשתמש ב' השיניים המחוצרין יחד. כבלכת קטן ללקט
בה דברים קטנים ודקין. ומיירי שטענה בה מעשה לשם כך: (עז) שעקמו
קצת בראשו כדי להוליא עמה פתילה שדולק בנר. ומדא"ל רק מעשה
מעט. קאמר לשון התקינו: (עח) דהיינו להרחיב עמה הבגדים שלא יתקמטו
אחר הכביסה [לעיל ס' ל"ט]: (עט) מיהו רק הכא שהשיניים דקין

בשנת (דפ"א א') דחפי פותחות סהרין. ואי יומא כרש"י (שם בשנת) ובהר"ב
הכא דחפי הייט שן. קשה הרי משנה ערוכה לפנינו הכא בסופא דלמרינ
צפירות דשן של פותחת ושל מפתח סמאין. וגם בל"ו אי גרסוין הכא הפין
פרהו"ט

ולמאי דפ' לעיל שכן של מתכת קרו להו דבר חדש משום שאלו הכלים אין דרכן לעולם אלא לתתם באונקלויות הרבה ובשינים מרובים ומשום שן אחד אין ראוי להיות
עליהם שם בל"ו. והר"ש לא כתב שם פשוטי כלי עץ: ואין לי מה להשיב. פי' הר"ב מפני מה אמרו כן. משמע שאין לו להשיב לשאלו טעם לדברי המחיים שלא מלא להם טעם. ופ"ה
שם שחלק ומסרה. אבל הרמב"ם והר"ש פי' שאין לו מה להשיב על החמים שלא מלא משום שחלקו עליהם אבל אינו נראה בעיניו והדבר מוסק: **ח אחת והתקינה לגר.** כן

דלמרי

תוספות יום טוב כלים כלי מתכות פרק יד עובדיה מברשונה

ג הקנמר... שם פ"ט ה"י פ"ג : יתרות... שם ה"ה : ששלשת... דלי... שם ה"ט : חמור... שם ה"ז : פנייה... שם ה"ח : ה"י :

תוספות הרשים

[משנה ג] שלשלת דלי גדול כ"י. כי ממלאין בו כחל. דשלשת ארובה חין עושין מפני כבדה דדלי גדול אבל דלי קטן דחין כבדו כ"כ ממלאין בשלשלת ומחריבין בה עד י"ט. (כר"א"ש) :

אלוהו רבא

ג הקנמר. עיין במ"ט. אבל דברי רב"ע חוכן וכמעט כולן לקומין מדברי כר"א והר"א"ש כתב לחתוך בו כותל וגם נראה ש"ס הוא בדברי ר"ש שלשלת דלי גדול ד"ע. לפי שהדול מרוב כובדו אינו יכול לאחוז בשלשלתו מרחוק ולהטות את הדלי מהביר אלא אוחזו בשלשלת מקרוב ומעלה הלך עד ד"ט אוחז בו ומעלה והיה יד יתר מכלן אינו יד : ושל קטן י"ט. שכתבן אוחזו בשלשלתו מרחוק עד י"ט ומעלה הלך עד י"ט י"ט : וכן ד"י : מגורה ששם שניה בחוק חמור טעמה. שלא

תוספות אנשי שם

פדיות כ"י וגם ליטא דביס משיע ליה דקאמרי' משיחנר דא"ה הול"ל עד שיחנר. (פ"ג) : ג בר"ב ד"ה שלשלת כ"י י"ט עול כ"י. כ"ה צעירותין נח. אבל תמיים שם אבל מה נעשה שמהם תורה וצדו חבל מזה וכו' וכו' כ"י וכו' וכו' פקח למדינה ועמ"ס צמ"ח צדאית פ"א אות ג. (כ"ש"ע) :

משנה אחרונה

ש"א"ע חקון מיטרו למוד מחסרו דמו לא תימלך. והא דקמיני נעיל ומכרה לו עממה תסם שלא יביט קיבומו כמ"ס הר"ב. והא דמבטל קיבומו פליגי דל"ג"ס הא מהני שם שחבל ג"כ דרפ"י : וכן הקנמר על בנהי והדקוק של חרש כ"י אלו עמלון. ולא חתפם אחי קמ"ל. ומדברי הרמב"ם נראה דקמ"ל דיש לכן שם ש"ע. ואינו מוכן דכל כי האי הא חזין ביה קן נקראין בגלגון איך אדם. ובוד מאי איריא הכי דא ח"א"ע טעם. ולע"ז דקמ"ל דלא ניתא הו"ל ועיקר מלכותו לחתוך האלילים ויתדות המשוות עמאות. פ"י הר"ב שאין נעשין לקרקע שהרי לדבר המיטלטל משמטין ע"כ וכו"כ ר"א. ואינו מוכן דל"ג אונקליי שכתבתי אמאי טורחין הא עושין לתלות בכן בגדים וכלים המיטלטלין. וה"י להם לפרש שאין אלו עושין להיות קטועין לשלם שהרי דרך לקרוא האלילים מכלן ולנעוץ בתקום אחר. וכן יתדות המשוות לאחר המדינה טולין אוחן. ואינו עממא נמי דשלשלת המשוות עממה שאינה עשויה להיות קטועה שלאחר המדינה מכלקין אותה : העשויה לעלים טהורה. פ"י הר"ב לקשור בה חבילה של עלים או למדוד בה דברי מחבת המשוות את המשוות את הפסוק אלא כשהחומר לפני כדפי' לעיל. ויש לפרש שיש שמודין שלשלת בת עשרים אמה או בת שלשים ומחנכין בשלשלת לשני עטים גדולים הפקועין בקרקע אחד מלד זה ואחד מלד זה והשני שלם קטועה שם לפעול וכל מי שר"ך למדוד שום דבר הו"ך אל השלשלת ויש שכותב בשלשלת. ע"כ שלם אמה וע"כ חתם וכן הדבס. וכל הנה למדוד מודד לפי הפקחות. וזו טהרה שהרי עשוין לקרקע וקטועה שם לשלם. והלשון משמע כן ללא קמתי ושל עלים טהורה אלא הפסוק לעלים תכמע רחיק נמי שומדת למדינה אלא שעשויה לעלים : שרשלת דלי גדול ד' עפחים ועל קטן עשרה. כראה העבס דקתם צור עמוק עשרה כדאמרי' גמ"ס ב"ק ולכן דלי קטן נפסקה וגדול מתחת כובדו אין רגילין לתלות בו מן הסור אלא מן הגדול לו בהרבה. וניתא השא"ל דלא יפתיקו איזוהו קריי גדול אלא אוחזו כנגילין לתלותו מן הגדול : מגורה ששם שניה בחוק פ"י. דין זה הוא דרך דמיקן נמנה"י דלעיל גבי מניקת שהנה למקל כל גלא ביגל קיבוט עממה כמו שהיתה ואם ביגל משמשה עבודה. וה"י א"ס עשה שיניה

כאוחן יתדות. וא"כ כ"ש הך דהכל דסתם לן כר"מ שהיה לו לרבינו הקדוש לשנותה במס' עדיות. ובהרי הגי סחמי דבית שמאי לקולא ובית הלל לחומרא שצ"ד] : ג הקנמר. כתב הר"ב פירשו בו שהוא שבט וכו' שהבגאים חותכים בו את הכותל. כך הוא הלשון בערוך. אבל הר"ם העתיק בשמו והיה עשוי לחתוך בו את הכותל : וישל קטן עשרה עפחים. הרמב"ם ספ"ט מה"כ : וכל

מגורה (ב). שלשלת דלי גדול. ארבעה טפחים (ג). וישל קטן. עשרה (ד). חמור של נפחין (ה). טמא. מגירה שעשה שיניה בתוך החור (ו). טמאה (ז). עשאה

לקשור בזה חבילה של עלים. או למדוד בה עלים שיש מקומות שמוכרים עלים במדה מלא חבל. והשלשלת המיוחדת לכך טהורה. דהיא כמחבת המשמשת את העץ : ארבעה טפחים. ויותר מכן לא חשיב יד : חמור של נפחים. העץ שהמפוח של נפחים רוכב עליו נקרא חמור כך פירשוהו לי רבותי. ובמקום אחר מלאתי שהוא כלי ברזל כגורת חמור. והאוחזין רוכב על הקלה האחד. ומכה על הקלה השני. ועושים כך כשרולים להכות על הכלים הגדולים ששפתן גבוה וגדולה מאד : מגורה. המכר שטפחים בה הלוחות שנטמאת ועשה

ג הקנמר. כך מלאתי ממוקד ציר"י תחת הסי"ת. ואמרו בירושלמי דמנייה לריך שיהא חוש בריש דפא ואת צבוסה שנין ונחון כהדון קנפרא ומפרש לון זה בעל הככות גדולות והביאו בית יובב צ"ח ס"י תר"א ופירש קנפירה הוא כמו מטה ושבת של ברזל שהוא של בגאים לחתוך בו את הכותל לכאן ולכאן כך נתקלה שירה זו לשני חלקים לכאן ולכאן ע"כ בקיטור : והדקוק. הרב צללל אשכנזי ז"ל הגיס והדקק בני י"ו : שלשלת של משוחות טמאה. לפי שבמדינת החבל יש עול פעמים שמונתה לזה יותר מזה או מפני שבמדי

העץ שהמפוח של נפחים רוכב עליו נקרא חמור כך פירשוהו לי רבותי. ובמקום אחר מלאתי שהוא כלי ברזל כגורת חמור. והאוחזין רוכב על הקלה האחד. ומכה על הקלה השני. ועושים כך כשרולים להכות על הכלים הגדולים ששפתן גבוה וגדולה מאד : מגורה. המכר שטפחים בה הלוחות שנטמאת ועשה

תפארת יבין

עוממה רק ע"י מעשה [כספ"א] : כה) הוא קיפן גדולה וחזקה. שהצובה מבקע ומתארם בה ביתלים ישנים : בו) הוא כעין חנית שיש לו לעגל לעשות עמו גומות גדולות בקרקע. ול"מ היה ג"ל שהוא הנקרא בתנ"ך בשם כשיל. והוא מויער ברעכער בל"א. שהצובה החומה הוחבה תחת אבני החומה יסבה לעקקן ממקומן. [השם השם הוא כללי. בין לצובה כותל עץ או לצובה חומת אבנים] : כז) מק"ט. דהרען של בית יד שלו הו"ל משמם למתכות : כח) שטוען יתדות של מתכות בחרץ. וקושר בכן החבילים שבשפת יריעות האלילים : כט) מודדי הקרקעות תוחבין יתדות בקרקע וקושרים חבל המדה מיתה ליתה כדי למתוח החבל ויפה למדוד בלמנוס : ל) דמדתמלטלין היתדות לא הו"ל כמתכות המשמש לקרקע : לא) לקשור עממה חבילי עטים : לב) הר"ב פ"י מדהו"ל מתכות המשמש לעץ (ב). ול"מ היה ג"ל מדהו"ל כהשמישי כלים אמק"ט [כרפ"ג] : לג) דאע"ג דשלשלת דלי עכ"פ אמק"ט [כפ"ג] מדהו"ל או שם צפ"ע. עכ"פ כשהוא מחובר לדלי. הו"ל יד להדלי ומק"ט כמותו. והכללת סיעוטה לעולם (פ"ג מ"א) אבל רק עד ד' טפחים הו"ל יד והציבור להדלי להטמא בעוממא ואלו יותר. דמשום שהדלי גדול וכבד. אינו יכול להטמא מנהבאר כשיאחזו בהשלשלת מרחוק [רב"א] : לד) עפחים : לה) הוא בול עץ שהמפוח יושב עליו (ג) : לו) שתחב אורך המגירה בהסקק ששמה בהמשקוף לרוחב הפתח. ושיימה בולטות למטה לתוך חלול הפתח. כדי שתהא הדלת נוקס על רוחב המגירה : לז) ולא מתחבה המגירה כמשמשת לקרקע. דהרי

ל"ה

אמק"ט. [וכ"כ מנינו ג"כ בחמור והפוי המסה פהריס מה"ס (פ"ח מ"ג)] : (ג) כך כתב הר"ב והר"ב. וז"ל שהבול ממוכר להמפוח. דל"ל"כ הו"ל פאטוי

הקנמר של בנאי. פירשו בו שהוא שבט ומסה של ברזל שהבגאים חותכים בו את הכותל : הדקוק. יתד כמו יחפור בדקר ויכסה דתנן בריש פ"ק דביה : חרש. נגר : יתדות אהלים. טעלים יתדות של ברזל בחרץ ומתחים האלילים וקושרים *מיתרים ביתדות. ואין זה השמישו על ידי קרעו. שהרי לדבר המיטלטל קן משמשים : ויתדות המשוחות. מודדי הקרקע לחלוקת אחים. טעלים *יתדות בקרקע וקושרים בו חבל ומודים : שלשלת של משוחות טמאה. לפי שבמדינת החבל יש עול. פעמים שמונתה לזה יותר מזה. לפיכך רגילים לעשות שלשלת למדוד בה : עשויה לעצים.

הקנמר של בנאי (א). הדקוק של חרש (ב). הרי אלו טמאין (ג). יתדות אהלים (ד). ויתדות המשוחות (ה). טמאות (ו). שלשלת של משוחות. טמאה. העשויה לעצים (ז). עשרה (ח). חמור של נפחין (ט). טמא. מגירה שעשה שיניה בתוך החור (י). טמאה (יא). עשאה

לקשור בזה חבילה של עלים. או למדוד בה עלים שיש מקומות שמוכרים עלים במדה מלא חבל. והשלשלת המיוחדת לכך טהורה. דהיא כמחבת המשמשת את העץ : ארבעה טפחים. ויותר מכן לא חשיב יד : חמור של נפחים. העץ שהמפוח של נפחים רוכב עליו נקרא חמור כך פירשוהו לי רבותי. ובמקום אחר מלאתי שהוא כלי ברזל כגורת חמור. והאוחזין רוכב על הקלה האחד. ומכה על הקלה השני. ועושים כך כשרולים להכות על הכלים הגדולים ששפתן גבוה וגדולה מאד : מגורה. המכר שטפחים בה הלוחות שנטמאת ועשה

ג הקנמר. כך מלאתי ממוקד ציר"י תחת הסי"ת. ואמרו בירושלמי דמנייה לריך שיהא חוש בריש דפא ואת צבוסה שנין ונחון כהדון קנפרא ומפרש לון זה בעל הככות גדולות והביאו בית יובב צ"ח ס"י תר"א ופירש קנפירה הוא כמו מטה ושבת של ברזל שהוא של בגאים לחתוך בו את הכותל לכאן ולכאן כך נתקלה שירה זו לשני חלקים לכאן ולכאן ע"כ בקיטור : והדקוק. הרב צללל אשכנזי ז"ל הגיס והדקק בני י"ו : שלשלת של משוחות טמאה. לפי שבמדינת החבל יש עול פעמים שמונתה לזה יותר מזה או מפני שבמדי

העץ שהמפוח של נפחים רוכב עליו נקרא חמור כך פירשוהו לי רבותי. ובמקום אחר מלאתי שהוא כלי ברזל כגורת חמור. והאוחזין רוכב על הקלה האחד. ומכה על הקלה השני. ועושים כך כשרולים להכות על הכלים הגדולים ששפתן גבוה וגדולה מאד : מגורה. המכר שטפחים בה הלוחות שנטמאת ועשה

העץ שהמפוח של נפחים רוכב עליו נקרא חמור כך פירשוהו לי רבותי. ובמקום אחר מלאתי שהוא כלי ברזל כגורת חמור. והאוחזין רוכב על הקלה האחד. ומכה על הקלה השני. ועושים כך כשרולים להכות על הכלים הגדולים ששפתן גבוה וגדולה מאד : מגורה. המכר שטפחים בה הלוחות שנטמאת ועשה

ישראל בועז

הו"ל כמתכות המשמש להעץ. שיהיה המקל נראה נאה. ומשום ב"ק ח"ט מקבל עוממה. מדעשו למלאותו : (ב) והבונה דוכי נרע מקדומו מעל ומקדה (פ"ג מ"ג וד'). דוכי מדמשממשין בו להכות או לנקב בו עץ וידיט כמתכות המשמש לעץ. ולא שמיטין כבוס דוכתא. שיהיה דין הבלי כמתכות המשמש לעץ. רק כשהמתכת הוא חלק מן כלי העץ (כפ"ג מ"ו). ולא כשהכלי כולו כ"מ ומחתיך עמו עץ. והרמב"ם נפירושו כאן כתב דלכתי שלשלת של עטים אמק"ט. מדהו"ל או שם צפ"ע. וכן כ' הר"א"ש כאן. וגם על זה ק'. א"כ יתדות אהלים ומשוות אמאי מק"ט. וכ"כ ק' הממה משניות אחרות במילתין אשר מזה הוכחתי דדוקא בכלי המשמש צבית לכל אדם והוא שפל לכלי אחר. וכגון לעיל (פ"א מ"ה וכו') דלחיים טהורין. מדהו"ל לכן שם צפ"ע. מדיש לחיי פרומביא ולחיי קדשא. והן משתמשין לכל אדם. וכ"כ פיקה של פלך מקרי מה"ס חין לו שם צפ"ע (שם מ"ו) מדיש כמה מיני פיקה צבית. אבל כל כלי בעלי מלאכה או עסק כגון דקק של חרש. וכ"כ יתדות אהלים ויתדות המשוחות. ושלשלת המשוחות אף שדק יתד ושלשלת משתמשין בו גם לד"א. עכ"פ בין אותן בעלי המלאכה והמתעסקים. גם כשיכנו שם הכלי כסתם כל אדם יודע למה יכוננו ולהכי הו"ל כיש לו שם צפ"ע. אולם הרמב"ם (צפ"ט מכלים כס"ו) טעמא דר"ב כאן נקט ואילן. לכן מוכרחי לומר דדוקא בשעשה עם כ"מ מלאכה בהעץ לא מקרי מתכת המשמש עץ. אבל בשאוגד עם השלשלת את אגודת עלים. זו אינה מלאכה ולא מחשב להקרא כלי מעשה שיק"ט. ומקרי שפיר משמש לעץ. ובצינו דוגמא. דברי משפחות שהוא אריג שמק"ט. ואם"כ צידוד לכרוך בו כלי אמק"ט (כפ"ד מ"ד) וכו"כ עור הרי מק"ט. ובעשאו חפוי לכלים אמק"ט (כפ"ד מ"ו). וה"י בשלשלת מתכות שמק"ט. ואם עשאו לכרוך בו עטים אמק"ט. [וכ"כ מנינו ג"כ בחמור והפוי המסה פהריס מה"ס (פ"ח מ"ג)] : (ג) כך כתב הר"ב והר"ב. וז"ל שהבול ממוכר להמפוח. דל"ל"כ הו"ל פאטוי

העץ שהמפוח של נפחים רוכב עליו נקרא חמור כך פירשוהו לי רבותי. ובמקום אחר מלאתי שהוא כלי ברזל כגורת חמור. והאוחזין רוכב על הקלה האחד. ומכה על הקלה השני. ועושים כך כשרולים להכות על הכלים הגדולים ששפתן גבוה וגדולה מאד : מגורה. המכר שטפחים בה הלוחות שנטמאת ועשה

שיניה צורך החור של דלת לא ילאה מידי עומאה. והרי היא עמאה כמו שהיתה. עד שיקבענה דלת במסמר. והרי מפרש במוספתא: עשאה מלמטה למעלה. שהפכה. ונתנה הפוכה צדור הדלת: מהורה. אע"פ שלא קבעה במסמר: כל הכסויין מהורין. לפי שאין לכסויין שם צפני עלמין: חוץ משל מיהם. וכל כיוצא בו שיש לו שם צפני עלמין ומסתמין בו צפני עלמו. כמו ריכוי טני של רופאים דתנן לעיל פרק טבעת אדם [משנה ג] דקומא לדברי הכל. לפי שמניחין בו סממנים: ד' העול של מתכת טמא. דפשוטי כלי מתכות מקבלין עומאה: קמרב. שני עלים יש. מלד זה מן העול ומלד זה מן העול. והן נקובים. ומכניסין בחוך אוחו נקב עץ ושמו קמרב. וקושרים אוחו של ימטו הבקר. ורמז"ס פירש שקמרב הוא העץ שנמשך על שני לדדי הבהמות. והעול באמלעו: והכנפים. הם שני קצוות של קמרב. מלשון על כנפי בגדיהם. והם של ברזל: המקבלות את הרצועות. כיומר אם נעשו הקצוות של קמרב לקבל בהם את הרצועות. הן עמאים שחשובים כלי. אבל אם נעשו לגוי טהורים. לפי שהיא מחכת המשמש את העץ: והברזל שתחת צוארי בהמה. קושרים על לוארי בהמה ברזל. כדי שלא תחנק בחבל שקושרים בו הקמרב: הסוכך. יש באמלע העול כמין טבעת גדולה. ובו נכנס ראש המחרישה [וראש העגלה] ואוחו טבעת קרוי סוכך: כחגר. חבל שקושרים תחת לואר השור ואית דגרסי והמסגר. והוא יתד (* שטותים

פ' הרמז"ס ז"ל ר"ל שהרכיב שיניה צמורים שלא היו השנים מעוף הברזל. וענין מלמטן למעלן הוא שם השיני להפך ממה שצריך שנמא ארון ראויין לנסר בהן ע"ל ז"ל והגיה הרב זללאל אשכנזי ז"ל לחוך החור בלמ"ד: וכל הכסויין מהורין. אין למדין מן הכללות אפי' במקום שנאמר בהן חוץ דהא איכא כסוי טני של רופאים דמא לאכ"ע ובתוספתא קמרי כסוי קוביא ומיחס כסוי טני וזית הדיו עמאים ושאר כל הכסויין מהורין הר"ס והרא"ש ז"ל: ד' קמרב. הרמז"ס ז"ל פ' שקמרב הוא העץ שנמשך על שני גדדי

(* גדדי של ברזל) בקלה מלאכת פ' הרמז"ס ז"ל ר"ל שהרכיב שיניה צמורים שלא היו השנים מעוף הברזל. וענין מלמטן למעלן הוא שם השיני להפך ממה שצריך שנמא ארון ראויין לנסר בהן ע"ל ז"ל והגיה הרב זללאל אשכנזי ז"ל לחוך החור בלמ"ד: וכל הכסויין מהורין. אין למדין מן הכללות אפי' במקום שנאמר בהן חוץ דהא איכא כסוי טני של רופאים דמא לאכ"ע ובתוספתא קמרי כסוי קוביא ומיחס כסוי טני וזית הדיו עמאים ושאר כל הכסויין מהורין הר"ס והרא"ש ז"ל: ד' קמרב. הרמז"ס ז"ל פ' שקמרב הוא העץ שנמשך על שני גדדי

ובל הכסויין. ר"ל כסויין של מתכות. הרמז"ס: חוץ משל מיהם כחז הר"ב וכל כיוצא בזה כו'. דאין למדין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בהן חוץ. הר"ס: ד' העול של מתכות. העץ הנמשך בין שתי הבהמות אשר יוליכו העגלה יקרא עול. והוא מדובק בעגלה. ואם היה מתכות כו' הרמז"ס:

ועמ"ס בדבור והסתחיות: והקמרב. פ' הר"ב שני עלים כו' ומכניסים כו' עץ ושמו קמרב. כך פ' הר"ס בשם הערוך. ולריך לומר בין לפי זה. בין לפי הרמז"ס. דקמרב דמתניתין בשל מתכות וכה"ג דתנן בספ"י לפסן כו' ופ' הר"ס של ברזל. והיינו שכן רגילין. אבל דמתניתין מיירי בשל חרס. ומשום שהוא דבר הלמד מענינו לא הולך לפרש. ואף באלן כך הוא. ועיין [מ"ס] צפרק דלקמן משנה ג: והברזל שחתח לואר הבהמה. לשון הר"ב קושרים על לואר הבהמה ברזל כו'. וכן ל' הרמז"ס. ור"ל שהקשרה היא על לואר הבהמה. אבל הברזל מונח מתחת הלואר: המסגר. לשון הר"ב חבל שקושרים תחת לואר השור. כ"כ הר"ס. ול"ל דהכא בשלשלת [של מתכות] היא כדלעיל. ומ"ס הר"ב ואית דגרסי המסגר והוא יתד וכו' צפ"י הרמז"ס הוא שמפרש יתד וכו' אבל גירסתו ג"כ המסגר. וכן העתיק בחבורו פ"י [הלכה ה] ומלאתי כתוב שהוא מלשון חגר. ע"כ. ויקרא כן על שהוא מונע העוה ויהיה השם המסגר. כמו מסעף פארה (ישעיה י) שפירושו מסיר הסעיפים:

ועמ"ס בדבור והסתחיות: והקמרב. פ' הר"ב שני עלים כו' ומכניסים כו' עץ ושמו קמרב. כך פ' הר"ס בשם הערוך. ולריך לומר בין לפי זה. בין לפי הרמז"ס. דקמרב דמתניתין בשל מתכות וכה"ג דתנן בספ"י לפסן כו' ופ' הר"ס של ברזל. והיינו שכן רגילין. אבל דמתניתין מיירי בשל חרס. ומשום שהוא דבר הלמד מענינו לא הולך לפרש. ואף באלן כך הוא. ועיין [מ"ס] צפרק דלקמן משנה ג: והברזל שחתח לואר הבהמה. לשון הר"ב קושרים על לואר הבהמה ברזל כו'. וכן ל' הרמז"ס. ור"ל שהקשרה היא על לואר הבהמה. אבל הברזל מונח מתחת הלואר: המסגר. לשון הר"ב חבל שקושרים תחת לואר השור. כ"כ הר"ס. ול"ל דהכא בשלשלת [של מתכות] היא כדלעיל. ומ"ס הר"ב ואית דגרסי המסגר והוא יתד וכו' צפ"י הרמז"ס הוא שמפרש יתד וכו' אבל גירסתו ג"כ המסגר. וכן העתיק בחבורו פ"י [הלכה ה] ומלאתי כתוב שהוא מלשון חגר. ע"כ. ויקרא כן על שהוא מונע העוה ויהיה השם המסגר. כמו מסעף פארה (ישעיה י) שפירושו מסיר הסעיפים:

ועמ"ס בדבור והסתחיות: והקמרב. פ' הר"ב שני עלים כו' ומכניסים כו' עץ ושמו קמרב. כך פ' הר"ס בשם הערוך. ולריך לומר בין לפי זה. בין לפי הרמז"ס. דקמרב דמתניתין בשל מתכות וכה"ג דתנן בספ"י לפסן כו' ופ' הר"ס של ברזל. והיינו שכן רגילין. אבל דמתניתין מיירי בשל חרס. ומשום שהוא דבר הלמד מענינו לא הולך לפרש. ואף באלן כך הוא. ועיין [מ"ס] צפרק דלקמן משנה ג: והברזל שחתח לואר הבהמה. לשון הר"ב קושרים על לואר הבהמה ברזל כו'. וכן ל' הרמז"ס. ור"ל שהקשרה היא על לואר הבהמה. אבל הברזל מונח מתחת הלואר: המסגר. לשון הר"ב חבל שקושרים תחת לואר השור. כ"כ הר"ס. ול"ל דהכא בשלשלת [של מתכות] היא כדלעיל. ומ"ס הר"ב ואית דגרסי המסגר והוא יתד וכו' צפ"י הרמז"ס הוא שמפרש יתד וכו' אבל גירסתו ג"כ המסגר. וכן העתיק בחבורו פ"י [הלכה ה] ומלאתי כתוב שהוא מלשון חגר. ע"כ. ויקרא כן על שהוא מונע העוה ויהיה השם המסגר. כמו מסעף פארה (ישעיה י) שפירושו מסיר הסעיפים:

ועמ"ס בדבור והסתחיות: והקמרב. פ' הר"ב שני עלים כו' ומכניסים כו' עץ ושמו קמרב. כך פ' הר"ס בשם הערוך. ולריך לומר בין לפי זה. בין לפי הרמז"ס. דקמרב דמתניתין בשל מתכות וכה"ג דתנן בספ"י לפסן כו' ופ' הר"ס של ברזל. והיינו שכן רגילין. אבל דמתניתין מיירי בשל חרס. ומשום שהוא דבר הלמד מענינו לא הולך לפרש. ואף באלן כך הוא. ועיין [מ"ס] צפרק דלקמן משנה ג: והברזל שחתח לואר הבהמה. לשון הר"ב קושרים על לואר הבהמה ברזל כו'. וכן ל' הרמז"ס. ור"ל שהקשרה היא על לואר הבהמה. אבל הברזל מונח מתחת הלואר: המסגר. לשון הר"ב חבל שקושרים תחת לואר השור. כ"כ הר"ס. ול"ל דהכא בשלשלת [של מתכות] היא כדלעיל. ומ"ס הר"ב ואית דגרסי המסגר והוא יתד וכו' צפ"י הרמז"ס הוא שמפרש יתד וכו' אבל גירסתו ג"כ המסגר. וכן העתיק בחבורו פ"י [הלכה ה] ומלאתי כתוב שהוא מלשון חגר. ע"כ. ויקרא כן על שהוא מונע העוה ויהיה השם המסגר. כמו מסעף פארה (ישעיה י) שפירושו מסיר הסעיפים:

ועמ"ס בדבור והסתחיות: והקמרב. פ' הר"ב שני עלים כו' ומכניסים כו' עץ ושמו קמרב. כך פ' הר"ס בשם הערוך. ולריך לומר בין לפי זה. בין לפי הרמז"ס. דקמרב דמתניתין בשל מתכות וכה"ג דתנן בספ"י לפסן כו' ופ' הר"ס של ברזל. והיינו שכן רגילין. אבל דמתניתין מיירי בשל חרס. ומשום שהוא דבר הלמד מענינו לא הולך לפרש. ואף באלן כך הוא. ועיין [מ"ס] צפרק דלקמן משנה ג: והברזל שחתח לואר הבהמה. לשון הר"ב קושרים על לואר הבהמה ברזל כו'. וכן ל' הרמז"ס. ור"ל שהקשרה היא על לואר הבהמה. אבל הברזל מונח מתחת הלואר: המסגר. לשון הר"ב חבל שקושרים תחת לואר השור. כ"כ הר"ס. ול"ל דהכא בשלשלת [של מתכות] היא כדלעיל. ומ"ס הר"ב ואית דגרסי המסגר והוא יתד וכו' צפ"י הרמז"ס הוא שמפרש יתד וכו' אבל גירסתו ג"כ המסגר. וכן העתיק בחבורו פ"י [הלכה ה] ומלאתי כתוב שהוא מלשון חגר. ע"כ. ויקרא כן על שהוא מונע העוה ויהיה השם המסגר. כמו מסעף פארה (ישעיה י) שפירושו מסיר הסעיפים:

ובל הכסויים. שם פ"ט א"ה
ד' הכסויים. שם פ"י א"ה

חלופי גרסאות

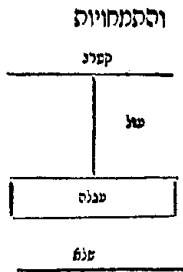
למשלן כהה"י למעלה.
ד' והמסגר כלי והמסגר

אליהו רבא

שלא עשה שינים ממנה אלא עשה שינים צפ"ע חכרן פריקים פריקים להמנייה עמאה דתשובה כלי. וכן פירש הרמז"ס וכן עשאה מלמטן למעלן כפי' הרמז"ס והא דתוספתא לאו היינו הך דמתני' ומתני' דבר אמר ותוספתא דבר אמר אמר: ד' פ' הרמז"ס קשוי דעול על הצאר הוא. כדכתיב אפי' לא עלה עליה עול וכתיב נמי בירמיה עשה לך מוסרות ומוטות ומתחם על לואר וגו' עול מלך ככל וגו' וכל הענין אומר דעול על הצאר הוא. וגלויין דברי הר"ס ובעל הערוך והגלויות אלא הא דלמך כפי' הרמז"ס דמתני' הוא חבל קשוי דכתיב חבל קשוי דמתני' כלי מתכות קשויים אלא מתגר של ברזל שחייבות הבהמה בעין מגור. וכן הא דלמך כפי' הרמז"ס שמתכות קשוי דעגלה דמתני' עגלה דמתני' ובעגלה מורשת בעגלה אלא כולה מתני' כעגלה הערוך והר"ס:

תוספות אנשי שם

ד"ה עשאה כו' שהפכה ונתנה כו'. תימה אמאי קרי זה מנוקב למעלה ועול דהדרגה רישא דעשה שיניה לחוך החור ששעם שהפכה ונתנה הפוכה והר"ס ז"ל ומלמטה למעלה כענין שהפסם פ"ב ור"ל שהפך השינים מלמטה למעלה בעינין שנקבם בחוך הבהמה או בחוך העץ דהשתא הוי כלינו קבעה במסמר. ומלחין הדברים שפ"י הר"ס שלשני כר"ב ה"י כתוב כענין שהפכה כ"ה"א הוא וט"ס הוא וטעמיה להר"ב והוי יודע דלאו דוקא מלמטה למעלה דה"א אשכח או כן סגדיון כדאי' בתוספתא העתיקה הר"ס ופסקה הר"מ בחבורו. (ב"ד): ד' י"ח ס"ד"ה דהמסגר כו' כמו מסעף כו'. און לורך להי' ל'ן מו"ל למש שורש חגר על ל'ן מניעה כמו הגיית אפוקין וכן פ' ר"י מאמר שארית תמות החבור תמנע ע"י כ"ס ש"ח. (ס"ט)

הבהמות והעול באמלעו חו היא לורח"ו וכתוב בכסף משנה פכ"ז דמכירה דקמרב היינו למד חו והו הפרש שצ"ן למד לעול דקתני התיב בתוספתא שהביא שם הרמז"ס ז"ל: והכנפים. מלשון על כנפי בגדיהם שהוא לשון קלה: בפ"י ר"ע ז"ל. ואית דגרסי והמסגר והוא יתד וכו'. עד סוף אמר המלקט הוא פ' הרמז"ס ז"ל וגרסי מתגר לשון חגר שהוא פסח

מלאכת בקלה

פ' הרמז"ס ז"ל ר"ל שהרכיב שיניה צמורים שלא היו השנים מעוף הברזל. וענין מלמטן למעלן הוא שם השיני להפך ממה שצריך שנמא ארון ראויין לנסר בהן ע"ל ז"ל והגיה הרב זללאל אשכנזי ז"ל לחוך החור בלמ"ד: וכל הכסויין מהורין. אין למדין מן הכללות אפי' במקום שנאמר בהן חוץ דהא איכא כסוי טני של רופאים דמא לאכ"ע ובתוספתא קמרי כסוי קוביא ומיחס כסוי טני וזית הדיו עמאים ושאר כל הכסויין מהורין הר"ס והרא"ש ז"ל: ד' קמרב. הרמז"ס ז"ל פ' שקמרב הוא העץ שנמשך על שני גדדי

פ' הרמז"ס ז"ל ר"ל שהרכיב שיניה צמורים שלא היו השנים מעוף הברזל. וענין מלמטן למעלן הוא שם השיני להפך ממה שצריך שנמא ארון ראויין לנסר בהן ע"ל ז"ל והגיה הרב זללאל אשכנזי ז"ל לחוך החור בלמ"ד: וכל הכסויין מהורין. אין למדין מן הכללות אפי' במקום שנאמר בהן חוץ דהא איכא כסוי טני של רופאים דמא לאכ"ע ובתוספתא קמרי כסוי קוביא ומיחס כסוי טני וזית הדיו עמאים ושאר כל הכסויין מהורין הר"ס והרא"ש ז"ל: ד' קמרב. הרמז"ס ז"ל פ' שקמרב הוא העץ שנמשך על שני גדדי

ישראל תפארת יבין

לא מנבט לה ההם. דדמוקת צשיניה להנכנסין ויואלין. סופו לעלה משם: (לח) שחתב השיניים כלפי המשקוף: (למ) ואע"פ שהיה עליו שם כלי בתחלה צפ"ע. ומ"ס מניינתק [עליו סי' כ"ג]. ג"ל דהכא שאני. דמדחתב השיניים כלפי מעלה בהמשקוף בחוץ. הו"ל כחיצרה ביתדות לביה [סי' כ"ד]. א"ג מדחתבה רובה במשקוף תבטל לואר הכלי: (ם) מדחין להן מ"ג מדחתבה רובה במשקוף תבטל לואר הכלי: (בג) הוא הנקרא שולשין מזה ומזה בצדדי עליוט של קוממעט הנ"ל שקושרין בהן הרצועות. (בז) הוא כמין טם ברזל כסוף כמרוז ששמימין על לואר הבהמה בין הקוממעט להלואר. להגן לוארה שלא ידחקו הקוממעט במשכה הנמשא: (בז) הוא הימד המחבר דהייקסטל עם העגלה: (בח) הוא חגור ממתכת

ואם משתמאת עשאה לחור הדלת עמאה עד שיקבע אותה במסמר כ"כ והדברים שמוהים בתוספתא שניהם בלשון אחד נאמרו ודון אחד להם: ובל' הביבין פארוין. כהא בעל מתכת איירי ומשום דאין להם שם צפ"ע. ובעל עץ נמי היבסוין סהוין דלקמן ספ"י. וכן בכלי חרס לעיל פ"ב מ"ס. וכולנו בשאין משמשין אלא לכיכוי אבל אם יש להם בית קבול ומשמטין לעלמן עמאין והיינו דקתני הכא חוץ משל מיהם וכן כיכוי טני של רופאים לעיל פ"ב מ"ס שיש להן בית קבול ומשמטין גם לעלמן וכל כלי קבול אפי' שאין לו שם צפ"ע עמא: ד' המסמאין שבעגלה. בעגלה של פץ מיירי דמקבלת עומאה כלקמן רפכ"ד והכא בכלים המשמשין לה שסם של מתכת קאמר שיש מהן עמאין ויש שהיוין כדכתיב וזו"ל. וא"ת מתי איכא כלים של מתכת של פץ נמי עמאין כיון שהעגלה עמאה עמאה הכלים הם ידוע. וי"ל דכלים אלו אין כולם מחוברים לעגלה כל שעה אלא שמתחברין בשעת הליכה ואין עומאת ידוע אלא במחורו ושל עץ פשוטין שהיוין אלא של מתכת עמאין. וי"ל דכולן יש להם שם צפ"ע: ד' העורל של מתכת. כולנו דכתיב נמי הן של מתכת ונמי עול חמי לה כדכתיב משום דבטי למיחתי לקמן העול המעופה עמוד חמי הכא דעלו של מתכת עמא: המקבלות את הרצועות. פ' הר"ב דלאו לגוי עמוות דהיי מתכת המשמש את הסך ע"כ

ההפחיתים: שם: סגולה
בהמה: שם: סגולה
ס"ג: שם: סגולה

חילוף גרסאות
ומספר החבר: ככל הלי
מספר אחד: חובר
ה' וקופים גלוי וסגור
סגור: שם: סגולה
של בהמה: כ"ו: סגולה

תוספות חדשים
[משנה ד] ומספר המספר
אח: כ"ו: כ"ו: סגולה
מספר מספר: כ"ו: סגולה
שלא ישמע מן העגלה: (סג)
בה"ב: ד"ה: ענבל: כ"ו
התקשקש: כ"ו: דמשיע: כ"ו
כ"ו: מסכות: עמ"א: דכ"ו
כל דבר אשר יצא: כ"ו: ו'
אפילו דיבר: כ"ו: כ"ו
(הר"ש): שם: סגולה
דף: (משנה ד): העול
המנוסה: שם: סגולה
סגור: וקופים: סגולה
(סג):

והתמחויות. ל' הר"ב קערות קטנות של עול. והוא ראש העול
והוא חלק על לואי השורים. ערוך. אבל נראה שלפי דכריו העול
דמתי. הוא עול שעל לואי הבהמה. לא העץ הגמטך בין שתי
הבהמות. כמ"ש לעיל בשם הרמב"ם. [ועין במ"ב פכ"א]. והוא
מפרש תמחויות הן מקום הקפדניות
אשר ישמו בו האבנים וזולתו:
המהורים שבעגלה. של עץ. כ"ל.
מס"ם: העול המנוסה. עיין מה
שכתבתי במ"ד פ"א [ד"ה ומנוסה]:
ושפופרות המשמיעות את הקול.
כיון שאין משמעות כלום. אע"ג
דמשמעת קול ככלי מהסוג עמ"א: ה"מ
היכא דעביד ליה לקלא. אבל הכא אינו
אלא לנוי בעלמא. וכן האבר שבד
האובב של הגלגל. אע"פ דשל מתכות הוא מ"מ בטל הוא אלל
הגלגל. וכן כולם דבחר הכי. מס"ם: סגולה: שם: סגולה
ל' עין

בקלה העול שלא תתעורר העגלה מפני אורך העול: תמחויות.
כמין קערות קטנות של עול וקריון תמחויות: ענבל. הוא הצרול
המקשקש בחוך הווג: צנורא. אנקלי סחובים במשאו' שבעגלה
שלא ישול: ומספר המחבר את בולם. לומר כל מספר שנתעשה
לחבר הפרקין של עגלה זו בוצ.
לאפוקי המסמרים שאין עשין לחבר
אלא לנוי. שאלו אין ממחין: ד' העול
המצופה. (* צרול טהור. לפי שהוא
מחכת המשמש את העץ: ושפופרות.
כמין שפופרת של קנה חלול רגילין
לעשות ממחית להשמיע קולו והאבר.
שפופרת שנתקין בלד לואי בהמה לנוי:
האובב של גלגל. גלגל עגלה של
עץ עושים סביבותיה של צרול שלא
ישבר בצרעים ובסלעים: טמין.
לוחות דקות. פמי הובב. מתרגומין טמי דהבא: סגולה בהמה
של מתכות טמאין. לפי שעשין לסחות בן אנשי החיל במלחמה:
(* ד"ז עול של עץ המנוסה צרול וכה ד"מ
שם

שלמה

הגרסא שם כ"ב עשירי הלמרה כ"ו ד' וה"א ככל הדסוסים וכן הגיה רבז כלא
אשכמי ו'ל וכבר כתבתי זה פעמים שגם: ומספר המחבר את כולו. כהא
סגולה

מלאכת

שלא חסר העגלה: וחתמחויות. פ"ה הרמב"ם ו'ל הם המקומות המקבלים
שמשמין בן האבנים ושאר דברים השאין בעגלה: והצנורא. אפי רואה

תוס' אנשי שם

תו"ם ד"ה ושפופרות
כ"ו לנוי בעלמא. ה"מ
כ"ו לשמיע קול הייע
שן רגילין אלא מהניחין
מיירי ששאלה רק לנוי
וכמ"ס יהו"ט כשמש
הקודמת ד"ה והקטנ:
(סג): ב"ב ד"ה סגולה
כ"ו לשאח ע"ו ר"ה שנתחלה
עשין עול לכן ג"כ.
(הס' כשנה ד' י"ט):

משנה אחרונה

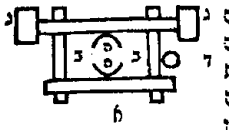
וכ"ב הרמב"ם. ואינו
מוזן דמ"ל דהקטרב הוא
של עץ הא כולו של
מחכת איירי. וכו' דלפי
של עץ כיון שהוא עמו
עמ"א המשמש לו כ"כ
עמ"א ולא אמרו המשמש
את עכו' סגור אלא
כשהעץ סגור. וכאן א"ל
זה אלא כל שהוא לנוי
טהור דהכשתי כלי
טהורין כדלפי פ"ה:
העניבל פ"ה הר"ב
הכרל המקשקש. והכי
איתא פ"ה לדיני מ"ב.
ומיאו הכא אין כ"ל
דשניבל כהא הוא עמ"א
דכלא הווג לאו מנא הוא
דלמנר כגמ' פ' כ"ה
אפי' ד' נח. והרמב"ם
מפרש העניבל הוא
כזומר כשהוא עם הווג:
ד' הטהורין שבעגלה.
מ"ם הטהורין דבעגלה של
עץ הטהור. ומיני יודע עמ"ס
זה דמי נכע עמ"א של
מחכת. ואם ר"ב דה"ה של
עץ מינא וה"ל לנחוב כן
במתי' לעיל. ואפשר
דק"ל למח"ס דכל
הטהורים אלו מפני שהן
מתכת המשמיעין את
העץ. וגם זה אינו דל"כ

י כ"ב

שמונה על הדייקספל. ומחנר לכאן ולכאן עליו. וכן קצות הממנר קטנים
ב' חלים מזה ומזה. והחלים הללו עוב המוכרים בהטול מזה ומזה להבהמה.
ועי"ן תמחור הבהמה הפגלה. וכל הכלים שמהם התנחל במשנתו מיירי
שהן של מחכות: (מ) הוא קעורית העגלה בעמ"א (ד): (ג) הוא כמין
קורנר קמן שחלי חוך חלול הפעמון שמהובר ג"כ בעגול (ה): (א) הוא
ויו שהובין מהמסא להעגלה. שלא תשמע המסא ממנה: (ב) ר"ל כל
מסמר שמועיל לחבר פרקי העגלה. ולאפוקי המסמרות התקועות בעגלה
לנוי (ו): (ג) דהו"ל מחכות המשמש לעץ. והכי כל האפוקי טהורין מה"ט
(פ"ה א"ל מ"ד). ורק לרמב"ם [פ"ד מכלים] גם כלי עץ עם ב"ק כשמועיל חמוק:
(ג) כמין שפופרות שהלויין בהעול להשמיע קול נמוך לנוי. ולא לזר
הבהמה בהלכה: (ג) כמין הפחוי שופרת שהלויין מזה ומזה בעול לנוי.
ותכשיתי בהמה חמוק"ט: (ו) הר"ב פ"ה דהיינו אפי' של גלגל. ולדכריו ו'ל
דאע"ג דכבר הנא כפויין כביסא. קמ"ל הכא אע"ג דלוי כל הכלי מנוסה.
ולפד"ג שהוא סובב הגלגל בעמ"א והחמוק"ט מהו"ל המשמיע כליים [ושמ"ס
פ"ה מ"ג]: (ז) רודי פחים עגולים הלויין בהטול ובהעגלה לנוי: (ח) כל
חלק מתקין העגלה שכולו מנוסה הכפוי חמוק"ט. אבל העגלה חמוק"ט.
מדלוי הכפוי עליה רק במקומות מועטים. לא בטלה העגלה לזבי הכפוי.
אבל לעיל בעול המנוסה וכ"כ גלגל עגלה המנוסה. הואיל שרובו מנוסה
הוא. להכי כולו חמוק"ט. ולהכי חילטריך תנא למחני הרווייה: (ט) שמשיות
רק לנוי: (ס) שמשיות לבלי הנוף הבהמה רגליה באבנים: (סא) דרגילין
בני אדם לסחות בהם בשדה המלחמה שאין כליים מלויין עם. אבל מדקן
סגולה

ישראל

יותר נראה דעת הרמב"ם שהוא עשוי משמש מחכות וזול עץ מחוברין יחד.
והנפש רוכב על הקנה של עץ. כעל האמור. ומינא הצרול המלוטב על העשת
של צרול שמהובר בו בקבוקי הפנים. ומקום עליו בקורנר. ולפ"ז קמ"ל
שפיר דהעץ שבו דינו ככ"מ. מדו"ל כעץ המשמש למחכות: (ד) כל זה
פירשתי על דעת הרמב"ם. ור"ב ו'ל הקנה עליו כמה ש' דהעול הוא
הדייקספל. והכי כדלפניו קראי משמע דעול היינו דבר שמונה על הווג.
לכן נראה יותר פ"ה הר"ב שאלו המנוסות שמשמיעין בו לואי השור בהטול כזה
מיירי תנא. והוא כחמוק"ט וזהו וזהו תחנה

ש"ס בו ב' מוטות הממוסמות בצות א. והס
מחכות א' ממעל לואר הבהמה. וא' למטה
מאחורה ועוד יש בו ב' מוטות אחרות הממוסמות
בצות ב. וכן תחובין במוטות שלמעלה ושלמטה
הנ"ל. והם מזה ומזה לואר הבהמה. ואותן
ב' המוטות הממוסמים בצות א. הם הנקראים ציחור עול. וב' מוטות
אחרות שמלדדי הבהמה הממוסמות בצות ב. הם נקראים קשרב.
אלו ה' מוטות שלמעלה בעול יש נקב בכל א' מנ' קצוותיו כמחכות
בצות ג'. והנקבים הללו קשרין רלוועות מזה ומזה להבהמה. כלי
לסחות על ידן לימין או לשמאל. ומקום הנקבים הללו נקרא כנסים.
מדקן בולטין מזה ומזה להעול ככנסים. והן הן הנקבים שבעול שמכרו לקמן
(פכ"א מ"ב) ועוד יש בה' מוטות שמימין או ששמאל צואר הבהמה
כעין שבעת צרול. ולתוכו תחובין הדייקספל. והוא הממוסמן בצות ד'.
והסבכת היה נקרא סומך. מפני שעל ידו נמך ונקטרב העול שצואר
הבהמה עם העגלה. כך ג"ל לפרש ע"ד הר"ש. וגם במ"ס הרמב"ם
שקעורית העגלה הוא הנקרא תמחוין. גם כזה לא נחר רבינו ר"ב וק"ל.
וגם לדידי ק"ל אין יקרא תנחל העגלה בשם תמחויות בלשון רבים.
והוא רק חלול א'. ולפיכך גם כזה נראה דברי הר"ש שפי' שהתמחוין הם ג"כ חלק מהעול. והן כמין ב' קערות קטנות. א' לזר הראש. וא' לזר הנוף
של הבהמה עכ"ל הר"ש. וז"ל פ"ה הדברים. שהן כמין ב' מרבות קטנות קבועות בחוך חלול העול. א' במוט שלמעלה לטח על צוארה למעלה שלא
ידחקנה המוט שלמעלה. וכ"כ יש מרוב קנה על המוט שלמעלה מול צוארה שלא תחחק לוארה בעוט התחנות וכמו שמסומנין בצות ה': (ה) וז"ל
דכ"ס הווג החיטין של הפעמון ודאי חמוק"ט. שפרי יש לו ב"ק. אלא קמ"ל עינבל דאע"ג שאין לו ב"ק חמוק"ט מדכריא קרא (כשנת דל"ח) ועי' ר"ש
כאן. אמנם רבעהו"ם (בשבת דנ"ט א' ד"ה הוא) כתבו דחילון חמוק"ט אף שמקבל. מדלוינו עשוי לקבל. [וגם משמשים כפוי. ועי' הר"ב פ"ה מ"ב
ורשו"ט שם מ"ה] וז"ל לפי דבריהם דאף ששנייה יחד משמיעין קול. עכ"פ רק העניבל שפי' תועותו שמע הקול הוא לוחדא דכריא קרא: (ו) וא"ת
הרי כל המסמרות טהורין מדלויין לכן שם כפ"ע (כרמב"ם פ"ה מכלים). וי"ל דהיינו רק במשמש לכלי אחר ככפוי כלים לעיל. וכדומה אבל מסמרות הללו
שמחברים פרקי העגלה. הן משמעותין השמש חסוב לעמון להכי אף שאין להם שם כפ"ע חמוק"ט. וכדחוקין בכפוי מינא לעיל סוף מ"ג. ועוד וז"ל דהקן
שמכרו במשנתו. כולן אף במסורקין חמוק"ט. מדחשבוין כלים לעמון. אבל במחברין גם אותן שמכרו במשנה ה' חמוק"ט. לכל המחבר לטמא עמ"א
כפ"ע

כל בני העול המשמיעין שבעגלה נמי ינחא דהו השמשין לעץ ואמאי עמאם אלא דהכא לא שייך זה כיון דהעגלה פלמא עמאם כדפי' לעיל. ות"ש הר"ב בעול המנוסה צרול טהור שיהא
מתכת המשמש את העץ. לא יחשור כיון דעול גופי' עמ"א המשמש לו ג"כ עמ"א. ועוד דהעול של מתכת דהא כולו דמשיע של מתכת ניכר. אלא המנוסה טהור אפי' מתכת מנוסה מתכת
וכ"כ הר"ש כאן: העול המנוסה. ה"ס כולו כשמשמיעין טהורין כדלפניו פ"ה. אלא מאוס שהעול דרכו להיות מנוסה ואפשר דהיינו דקנא הר"ב של עץ ומנוסה מתכת. דהא אפי' של
המתכת ומנוסה מתכת נמי טהור אלא שדרכו עץ: חמוק"ט. לא תפסח מה הם משמיעין. ואפשר שהם כהלל העגלה: של' מתכת עמאין. פ"ה הר"ב שעשין לסחות בן אנשי
ל' עין

מסגרת. סה"כ: והאפרכס
עס פ"ג הלכה טז

תוספות חדשים

[במשנה] שלשה קנינים
ג' דבסא לא תלקו ביש
וכ"ה. משא"כ נשחט דלגיו
ב"ה. גם נקט מלמטן דלגיו
שחטים הן זו ע"ג זו.
והתחתון נקבו דקין יותר
מן העליון. ה"ל:

אלהיו רבא

ואי קת עומא עליהו
בשעת שכיבה להכי מהניא
הוא דשעת שכיבה (שהן).
וב"י סבר לין שמתאים אלא
הם נעשו כהן כשן שלימים
ובן לין מיעשרין עמם
בהאם אלא הוא עליהן
כשן שלימים שאין עומא
ואין טורא בשברין. והרי
קתני הוא עליהן פלוגתא
אחרת דלגיו ר"ל ור"י:

תום אנשי שם

למה הזכיר אפון ומעבר שזה
לא יבשר לכל ה"פ' שהזכיר
כאן אלא לפי ה"ר"ב כפי
שנארו גמדות הם וגם מ"ט
דרום ומזרח לא איש אלא
לפי ה"ר"ב כפי שזכיר כאן
דל"ם כמ"ל אלא לא לפי
מה שזכיר כאן וגמדות
שם. וכד"ה הניחו אפון
ומזרח אלא נדק' ה"י כפי
שהוא לפניו ור"י:

זוה הבדל במתכות עמלם. ורואיני בפירוש הרמב"ם.
בנ"י שמלייר של ארכובה דלעיל כזה. ושל גם דהכא
מזיר. כזה. ו"ל עטמו שזכפית הרגל
וק"ל] ובריש פ"ק דפסחים כתב הר"ב
שתי סורות כמין גם יומיה. סורה א'
בזקופה וסורה א' בשכיבה. החס נמי
כדמות לורה זו. אלא שכל קו הוא
ממלא כל השטח. אחד ברוחב מרחק.
מסגנת של חרדל (ה). שנפרצו בה שלשה
נקבים מלמטן (ע). זה לתוך זה. מטרורה (ז).
והאפרכס (א) של מתכות. שמאזה (ב):

נחתכו הנקבין שנגעים זה בזה: מסגנת של חרדל. כמין
נפה של מתכת שהחרדל נתון בה ומסתן וקולטת את הפסולה:
מלמטן. בשולי המסגנת משנפרצו בה ג' נקבין ונעשו שלשתן
נקב א'. הו לא חזיא לסקן בה: (א) אפרכס. כלי של ריחים רחב
מלמטה ומיאר והוא מלמטה ומלמעלה
בו חטים והוא מוליא אותם קמטא
קמטא ברימים:

(*) נד"י ארפכס ור"ס גר"ס ור"ס

הוא קו העליון. ור' באורכו הוא קו הזקופה [ועיין [צפ"ה הר"ב] נמ"ז פרק כ"ח]: והאפרכס. פי' הר"ב כלי של ריחים כו' ונתנים
בו חטים כו'. וכ"כ הרמב"ם. וכן פירש עוד הר"ב והרמב"ם. גם הר"ם בסוף מכליתין. וקשה לי על הר"ב שבמ"ג פ"ד דב"ב פי' הקלת.
אפרכס שטעוין סביב לריחים לקבל הקמח כו'. וכ"כ עוד בקלה דהנן במ"ג פ"ד דובים. אבל שם לא כתב שהוא אפרכס.
ורואיני שהרמב"ם [ע"ה] מפי' קלת כפי' הר"ב. ומשמע אפרכס. ולפיכך אי אומר שהר"ב הרכיב שני פירושים ואינם עולים כאחד.
דמה שפי' שם על קלת אפרכס. לשון הרש"ם הוא. ואיט מפרש שהוא לקבל קמח כהרמב"ם אבל פירש מרמז"ל בלע"ז. וכן
פירש"י בריש מגילה דף ג על אפרכס דהתם. שהצילו הר"ב והר"ם לק' בסוף מכליתין לראיה לפירושם שהאפרכס הוא כלי
כו' ונתנים בו חטים כו': שאל מתכות עמלמה. שיש לו שם בפני עמלמו. הרמב"ם ספ"ט מהלכות כלים:

מלאכת שלמה

זה"ל: מלמטן. פי' לאפוקי מן הדדיון אבל הר"ם ו"ל פי' מדקתני מלמטה
משמע שחטים הן זו ע"ג זו והתחתון נקבו דקין יותר מן העליון ע"כ:
מלמטן זה מצד זה. קד מלמטי מוגה. וכן הניח ר"י יוסף ז"ל.

יבין התפארת ישראל

אבל בפסלה הגפה התחזונה. אע"ג שיטקה בגפה העליונה מפרורים
הגסים. אפ"ה לא הועיל כלום. דעדיין ירד מתוך המסגנת התחזונה
החומץ מעורב עם החרדל דרך הכרעים: (ז) מדלא חזי הו לסיטון:
(ח) רומפס בל"א. שחוכו יהנו החיטין כשירצו לעמק בין אבני הריחים
שהתה האפרכס. והוא כמין מרובע שרחב למעלה ורז מלמטה: (צ) נ"ל
דקמ"ל דלע"ג דאפרכס זה מפולס למטה. ואין לו ב"ק ה"ל כמתכת
המשמש לאבן הריחים ולא יק"ם להכי השמיטין דתניית החיטין להאפרכס
תשמים שלם הוא לבר.

משנה אחרונה

והאפרכס של מתכת עמלמה. וכתב הרמב"ם שיש לה שם בפ"ג פ"ב ואכ"ג
דכלי קבול ח"ל ביהא ליהן שם בפני עמלמו כדפי' פי"ח האפרכס נמי מקבלת.
מ"מ לא חזיב כלי קבול הואיל שאינה מחזקת כחוכה מה שמכניסין לה
ומוליאה מיד וכ"כ הרמב"ם בסוף מכליתין באפרכס של זכוכית וכן מוכח
לעיל פ"ב גבי תשקף:

הלכתא גבירתא כללא דפרק יד

משנה א שיעור הרעיו או הנקב של כ"ם שיסתור ע"ו. הוא. כשאין הכלי
עוד ראוי לחשמישו דמיעיקרא. אם חסר הבסי מהכלי בתהלה.
אפ"ה כבר מק"ם. אבל כל כלי מתכת בתהלה שחפר לו עדיין שאר מעשה אומן
אין מקבל סומאח:
משנה ב כפתר שבראש המקל או הסמטות. הקסנת שבראשו שזה וזה עשוי
כדי להכות בו בכה מק"ם ענין המשמש למתכת. אבל בעשן לניו
דינו כששופי כלי עץ. אבנם חפוי מתכת שבקצה התחתון של מקל שלא יתקרב
מהארץ. דר"ל כמתכת המשמש לעץ. וברדה החפוי מתכת תהלה כלי לא נתבטל
ע"י שתחבו על קצה המקל. רק כשחיתכו שם בסמטות בשפתותיו. אע"פ שלא
נתקב הכלי ע"י הסמטות:
משנה ג כלי מטולס ומשמיטין בו לתקן הקרקע או לזוחל המחובר לקרקע לבנות
או לפרוק לא מחשב ע"ו מתכת המשמש לקרקע. מתכת המשמש
לעץ. אף שאינו מרובר לעץ ה"ל משמש לעץ. שלשלת שמתובר לדלי גדול. רק
עד ד' משהים ה"ל חיבור. ובמתובר לדלי קטן עד י"ח ה"ל חיבור. וזה וזה
שיסמא א' כשנמא חיבור. כ"ם שקבעה בקרקע באופן שמוקף לחיכים שם.
אית מבטלו בקרקע ומק"ם. כמרי כלי אפ"ה מראין לו שם בפ"ג. דין כשמיחיד
הכמרי לתשמיש לעצמו:

משנה ד כלי שנתבטל ע"י שבירה משמישו. אף שמשמש עדיין ברוחק
לתשמישו בתהלה. אפ"ה אפ"ה. אבל במשמש עדיין בתשמישו
שבתהלה רק ברוחק קצת מק"ם. מסגנת מתבטלת כשנפרץ בה הגפה התחתית
ג' פרצות. אפרכס לא מחשב כמתכת המשמש לריחים של אבן או של עץ או
כמשמש לב"ע העשוי לגות:

כלים כלי עץ פרק טו

א כל עץ לטוב פרי מלא
והם פסיון : השידה
פ"ח דלאות כ"ל : מ"ו פ"ג
תהי"ב כ"ב : כוורת : ע"ג
ל"ג : שריון י" :

חלופי גרסאות

א כלי גזל כל כלי וכל
גזל דל' וכל' וכל' אלא
גזל'ק כהם מל כל כמו
שאל לפי טו. מהר"ו דל'שיהרו
ונ"ל הוא פשע ונ"ל מהר"ו.
ולחבא דל' ולבא. והתיבה
גזל'ק : והתיבה : הקנים הם
המחזיקים ונ"ל הוא פשע
המחזיק ה"ל סם ה"ל ונ"ל
ו' שיש כהם ונ"ל ונ"ל
א"ל שיש : מחזיקין הם
המחזיקות : הרי אלו הם
לא גרסין .

תוספות חדשים

[א' בר"ר ר"ה] השידה
כמין ארון עשוי למרכנת
כ"ב. (כ"ל'ט) : [בבב'ט]
והמגדל. עשוי מדרים
חדשים לשם יתרוכה כלי
בית (ט) :

תוספות רע"ק

פמ"ו א שמה א [אח' לח]
כוורת (הקש) וא"ת
הא לא כתיב בפרשה לענין
שמיאח וס' אלא כ"ע ועור
ובני שח' ו"ל דקש נמי
חשיב של עץ כדאר"י
בכרת דף ס' פ"ו שאכל
ארס הראשון אפ"ה היה
א"ל דף שמיאח דרבנן
היא חו"ט פ"ל דשבת דף
ס' ע"א :

תום אנשי שם

פמ"ו א ה"ה ר"ה בר"ב
ד"ה השידה
כו' למרכנת כ"ב.
א"ל ממה שהריב ע"ל
היה"ח אח דברי הר"ם על
דברי הר"ב משנת דר"ל
דלא פליגי ומתיר דגם כותב
כ"ב נ. ו"ל ידעתי מ"ל
הא דבפסוקי משמע מ"ל
נחד"ן כ"ל שדעה הר"ב
וה"ל ס"י ג"כ כה"ב
כדעת הסו"ט הקדק על כ"י
ש"י כשנת ד' מ"ד כה"ל
ד"ל"כ ח"י למרכנת ו"ל ש"ך
זה מידה דלא איתקש
לשק ו"ל ענין מיתלט מ"ל
וריקן כו' ו"ל והדרינן
לכלל דכל המעלה מדרם
משמע שאל טומאה וא"ל
לענין מה יד"ך מידה
וליישב דעת ר"י והר"ם
י"ל דס"ל כ"מ"ה ה"ה"ס ס"ד
דכלים לדעת הר"ב ד"ך
כלל דכל הטמא מדרם
טמא ע"מ ליתא כה"ך
דנחיש במה וא"ל הכלים
במה"ה הם שמיאח מדרם
ע"ל א"ן עמ"לן בש"ך
טומאה לפי שנתו"לן א"ן
שם כלי עמ"לן. ע"כ :
כוורת הקש פ"ו מ"ו
מ"ו ד"ה הממלח :
ת"מ ד"ה ע"לן כו"י
כו' וכן עגולים. ותמתי
דחיה נתי' דשיבון ש"י
ס"ס של שלמה ג' אמות
תלמו"ת מרובות וכו' אמות
עליונות עגולות וכו' ה"ס
מחייב הגדה שלם ואל ה"ס
כ"ס מרובות ה"ס מחייב
פחות

פרק טו א כלי עץ. משנה זו שניה למעלה בפ"ג. והדר תניה הכא
משום דינא דכלי עץ וכלי עור דבעי לאורזי דבו
בהך פרקין: השדה. כמין ארון. והתיבה. תיבת השולחנין: והמגדל.
בית האוצר של עץ. בלע"ז ארמריא. ובערבי אלמגס: רובוורת הקש.
תשובה ככלי עץ. לפי ששניה מוזכרות
השולחן שכן קשין: ובור ספינה
אלכסנדריה. ספינה גדולה שפורשין בה
ליס הגדול. קרויה ספינה אלכסנדריה.
לפי שאין פורסים בים מא"י לאלכסנדריה
אלא בספינה גדולה. ומפני שמי הים
מלוחים ואין ראויין לשתיה. עושים
בספינות גדולות כעין צור של עץ.
וממלאים אותו מים מתוקין הראויין
לשתיה: שיש להם שוליים. שאין
תחתיהן חר מלמטה. אלא רחב ויושב
על הקרקע: כורים. ששים סאה:
לפי שגדול יותר
מזאי. ואם יעלטולו מלא יסבר: בין מקבלין בי שאינן מקבלים. בין שמקבלין יותר מארבעים סאה. בין שאין מקבלין אלא

פרק טו א כלי עץ עור כו' פשוטיהו "טורים. מדין תורה
אכל מ"מ"ם י"ם שגזרו עליהן. ועיין [בפ"ה הר"ב]
במשנה ב'. וכן [מ"מ משנה ג'] בפכ"ו. גם] עיין מ"מ"ם חתו'
ברפכ"ו: "כוורת הקש. עיין ברפ"ח דהלכות בפ"ה הר"ב. ומ"מ
ס"ס בס"ד]: שיש להם שוליים. עיין
מ"מ במשנה יג פ"ט דהלכות ד"ה
היתה]: שהם כורים ביבש. שהגוש
מחזיק שלם בכלי שלהם. שהיו עשויין
כיס ששמה שלמה נבנה כחלי רחבן
והן עגולים. רש"י פ"ב דשבת דף לה:
ושאר כל הכלים בין מקבלים כו'.
לפי שהסכימו עליהן בשעת עשייתן
שילטלו

פרק טו א כלי עץ א. כלי עור. כלי
עצם. כלי זכוכית.
פשוטיון מהורין ב. ומקבליהן טמאים.
נשברו ג. מהרו. חזר ועשה מהן כלים
מקבלין טומאה מכאן ולהבא ד. השידה ה.
והתיבה. והמגדל ו. כוורת הקש ז.
וכוורת הקנים. ובור ספינה אלכסנדריה ח.
שיש להם שוליים ט. והן מחזיקין ארבעים סאה בלח שהם כורים ביבש י.
דרי אלו מהורין יא. ושאר כל הכלים. בין מקבלין יב. בין אינן מקבלין יג.
טמאין

היה נראה לפי א"ע"פ שיש להם שוליים
טורים מרוב גדלם שאם אינו יכול ליבש שלא מסוכן טהור
א"ע"פ שא"ס גדול שמהיק מ' סאה בלח שהן כורים ביבש ונ"ל דרבי בדיא
א"ע"פ שיש להם שוליים. אבל ברפ"ג דהלכות כלים כתב הרמב"ם ז"ל וכל
כלי עץ שהוא סתם אם היו לו שוליים ליבש עליהן על הקרקע כדי שלא יהא
טמא להחלל והיה מחזיק מ' סאה בלח שהן כורים ביבש אינו מקבל טומאה
כלל לא מן התורה ולא מדר"ם מפני שהוקצו עשויי לנחת ע"כ משמע דהרמי
בעיקר וכן נראה ג"כ מפיו"ט למתני' וע"ד נראה דעממא היו דאם אין לו
שוליים הוא טמא להחלל אפי' מלא ואינו נקרא עשוי לנחת והוי דומיא דשק

מלאכת שלמה
המחלטל מלא וריקן וטמא מיהא מד"ם אבל כשי"ס לו וגם הוא גדול אי אפשר
לו להתלטל מלא אפי' ע"י נגלו"ט ומהור אפי' מד"ם. וכן כתבתי בשמו ז"ל
בפ"ח דהלכות סו' ג'. והרב בלח"ל אשכנזי ז"ל מחק מהלמודו סם בעירובין
מלות א"ע"פ אמנם רש"י ז"ל לא ראיתי שמחקו. ומ"ל דו"ק כמה שכתבתי
לקמן סוף סימן ב' דפ"ה בשם הרמב"ם ז"ל והר"ם ז"ל גם בפ"ה ר"ע
ז"ל סימן ג'. ועיין בת"כ פרשת שמ"י פרשה ו': שהן כורים ביבש וכו'.
משום דלא אין צו נודם וכיבש הוי
גודשא תלתא' ככלים שכן עשויין כ"ס [הגדה"ה בירושלמי פ"ק דעירובין דף י"ט
פ"ה כתוב אי אומר אלפים זה
נצבן כח"י רחבן וכן עגולין: שהורין. יכול וכח"ב אי אומר שלש אלפים יכול א"ה
לומר

פרק טו א שיש להם שוליים. היא נראה לפי א"ע"פ שיש להם שוליים
טורים מרוב גדלם שאם אינו יכול ליבש שלא מסוכן טהור
א"ע"פ שא"ס גדול שמהיק מ' סאה בלח שהן כורים ביבש ונ"ל דרבי בדיא
א"ע"פ שיש להם שוליים. אבל ברפ"ג דהלכות כלים כתב הרמב"ם ז"ל וכל
כלי עץ שהוא סתם אם היו לו שוליים ליבש עליהן על הקרקע כדי שלא יהא
טמא להחלל והיה מחזיק מ' סאה בלח שהן כורים ביבש אינו מקבל טומאה
כלל לא מן התורה ולא מדר"ם מפני שהוקצו עשויי לנחת ע"כ משמע דהרמי
בעיקר וכן נראה ג"כ מפיו"ט למתני' וע"ד נראה דעממא היו דאם אין לו
שוליים הוא טמא להחלל אפי' מלא ואינו נקרא עשוי לנחת והוי דומיא דשק

ישראל
כמין צור של עץ שעשויין לספינות שאלכסנדריה שהעיר היא היהיה בזמן
המשנה רחלה צה"ר מרהקים ולכן ספיניהיה פורשות בימים למרחוק.
לכן היו לריבין בספיניהיהן צור גדול כזה עם מים רבים מהוקים לשהיה
בדרך: ט) שיש לכל הכלים הר"ב מושב רחב בלי חידוד דהו ברי הן מסהמא
עשויין לנחת. אף שאין ידוע כן בצירור [מב"ס פ"ג מכל"ס: י] דכל כלי מחזיק
ביבש שלם טפי מבלח ע"י הנוש. מיהו זה דוקא כשגובה הכלי כח"י רחבו.
דפחות הכלים הן בעגול [בבב"ט ל"ה א' ורש"י] ע"ס ושיעור חכמים שכל כלי
שחללו הוא אמה על אמה ברום ג' אמות הוא מחזיק מ"ס בלח. ולא שבלאמת
תמונת הכלי הוא כך. ד"ל"כ ח"ה א"ה שיהיו גודשו שלם יותר. אלא ר"ל שיעור
חללו הוא כשיעור כלי שחללו הוא אמה על אמה וכו': (יא) ר"ל אמק"ט.
כל כלי כזה כדו הוא. ואינו מהולטל ע"י אדם יחיד כשהוא מלא.
כשן שהוכרה התורה שיק"ט. ומדמו"טו רחב ר"ל כ"ע העשוי לנחת
ולא כדי לטלטלו כק"ט: (יב) שמחזיקין מ"מ: (יג) שמחזיקין רק פחות
ממ"ס

תפארת יבין
פמ"ו א) כולה כבר הני לה ר"ס פ"ב. רק הדר הני לה הכא ההקדמה
לדני כלי עץ דתני לה הכא בפרקן: (ב) מדאורייתא אמק"ט כלל.
אבל מדרבנן י"ם פשוטי כ"ע שמק"ט. ב"ס להם זורה כלי ומשמע לאדם
וכלים [וע"י ביבבש דעת ס' מ"ן]. ביהרו למדרם גם פשוטיהן מק"ט
מדאורייתא. ועור דקמני הכא דאמק"ט. היינו רק כשהוא קשה שא"ט
רצוי לנרוד שם שום דבר. אבל כשהעור קך. או א"ע"פ דק"ט מדרם גם
כשהוא קך אמק"ט עד שיהיה ה' על ה' טפחים. אפ"ה לשאר טומאות גם
משהו ממנו מק"ט מדאורייתא. דחשיב כאלו י"ם צו ב"ק ממש מדתני
לנרוד צו שום דבר [בכ"ז מ"ן. וע"י או"ס שנת ס"א צ: ג] ושיעור נקיבהו
הוא כמזליא רימון [ככ"י מ"ן]. (ד) ואינו חוזר לטומאה [ועפ"ה ס"ה א' ג' ז']:
(ה) הוא כמין היבש שבטטה בולט וגם כשהיה אינה שטח שיה רק בטמאי
קאכפער בל"א: (ו) שראנק בל"א. שפתיחה בל"ו: (ז) דקש ועשב וכל
גדולי קרקע ממנו. כגמי וכדומה כל כלי שנטעה מהן דין ככלי עץ: (ח) הוא

אחרונה
ושאר כל המקבלין טורים כמו שדה ומינה כו'. ובספ"ג מה"ל כלים כתב
הרמב"ם בדיא בשדה ומינה כפיניל אמת מרגליהן פדיון י"ם לכן שוליים ומחזיקין
שכן לנחת ומהורים. וכ"כ ג"כ בפירושו פ"ח דהלכות מ"ו ומו"ט ע"למה הביאו
שם ופשטא דמתני' שם הכי מוכח. ומה שהביאו שם בפ"ח דהלכות לנצל
מו"ט למיזוק זה הוא ג"כ ללא לודך כדפי' שם: והם מחזיקין מ' סאה.
דכשיעור זה אם יעלטולו ומ"ו יסבר. וא"ל נתיח דפי' הר"ב לקמן במתני'
דמלטול פ"י שורים שמה עלולו הכי אפי' גדולים הדנה יוכל למלאותו על
העגלה ולמלטול בשורים. לא קושיא היא דהא דפי' שורים שמי' מלטול דוקא
כשנפסא מתמלחו לכך כמו דרודו פגלה ומבוי דלקמן בדתמני דבו שאין עשויין
אלא ליעלמל אמת שבתוכן ומ"ו פ"י שורים וכ"כ הרמב"ם שהסכימו עליו
במלת פשיטתו וכו' והר"ב אשכנזי כלי קטל אם אין עשויין לקבל א"פ שראויין
לקבל טורים: ש"ה"ם כורים ביבש. מדברי רש"י שהביא מו"ט משמע דזה דוקא
בכלים שגובהן כח"י רחבן. ולא משמע כן בסוף מס' תגינה גבי עלתן של מקדש.
ועיקר הן למלא שם כורים ביבש ע"י למחי' הני לה. ואשכנזי כתב אורחא מני
לה ונ"ל למלא וממכר: ושאר כל הכלים בין מקבלין בין אין מקבלין שמהין
דברי ר"ם. כסמם כלים פליגי דאלו כלים שמחזיקין שם עשויים לנחת כמו

פרק טו א השידה והמינה והמגדל. וכו' דין כלים הבאים במדה ולכאורה
נראה דדין הכלים במדה לא שייך אלא בכלי עץ. וכוונת
הקש דקמני משום דהוא נמי בכלי עץ כח"פ צ"ל דלמיל מ"ה בשם הרמב"ם.
אבל בכלי עור ועלם לא אשכחן בשום דוכתא עירכת הכלים במדה. אבל הרמב"ם
בחנונו פ"ב מה"ל כתב דגם כלי עור ועלם טהורין באין במדה וכ"כ מדברי מהר"ם
שבב"ב פ"ב דחשיב שדה תיבה ומגדל ומזיב"ה וכו' מני לכולהו רפ"ח דהלכות
מני מנאים הללו מוחזיקין שכלים כאלו עשויין לנחת ולא להסלקל דמחזיקין
לחוד ואין להם שוליים אפ"ה למלטלן פ"י נגלו"ט כמו מידת עגולה מנגליון אוחס.
אבל י"ם להם שוליים אין מתנגללן. ופשטא דמתני' משמע דמנאי דשוליים קאי
ומה ש"ה"ל דחשיב שדה תיבה ומגדל ומזיב"ה וכו' מני לכולהו רפ"ח דהלכות
ש"ס לכן שוליים. ומיתה על מו"ט פ"ט דהלכות מ"ו"ג שכתב דמשמע מדברי
הרמב"ם פ"ג דשדה תיבה ומגדל ומזיב"ה א"ל בהם תנאי דשוליים ולא נאמר
תנאי זה אלא כסמם כלים עכ"ד והדברים תמוהים להוליא התשנה מפשטא.
ומה ש"ה"ל כתב הרמב"ם בפ"ג נבי שדה ומינה וכו'. תנאי דשוליים שלא הוכר
לכותבו שהכי כתב תנאי זה כסמם כל הכלים ופשטא דה"ה לשדה ומינה שכל
הכלים אין למדן אלא משהו ומינה דק"ט כ"י דוקא כל שמינו לטומאה טמא

תוספות חדישים
פ"ג (תרי"ח ד"ה) יום נפה
וכי' הכי"מ ע"כ. ועיין שם
בג"מ שכתב עמנו ודאיתו
של הראב"ד :

אלוהו רבא

פ"ו ב וכן המעריך
עמ"ה. נלאין דברי
הרמב"ם שהוא לוח אשכ
יעיבו עליו הלכה להגות
והר"ם קשה הא שפוטו כלי
עץ הוא ואינו מקבל כלום.
ועממא דלחיות וסדרי
דפשוטי עליו עץ הפקל אינו
טעם אלא הוא מיוחד לכך
כמו שלהן וכוונתו. וזו
וארבות וסדרי על לחיותין
מיוחדין פן לקבול אצל של
בע"ח אינו מיוחד לכך.
ובסדרי סרוק וברכות לא
מתי משום דלחיותי ליה
להשמיין לחיים לכי לא
מתי ביה יתוד אלא חי
בגפו עמא מחד ליה קבול
דכלי קבול מ"מ עמא וכי
נפרץ מוח אחת בעיל קבולו
ועסור. ובארבות סרוקן
וכרכמן מהני דמיתר לכו
ותו לא ויקול לכו. ור"ם
מתחיל עפי כבוד דאפילו
התקנו סגי : ג ים נפה .
כלי שמעיקין צו הקמת
משעמדין ארוח התת הנפה
וקתה כנפה בתוך הכלי שלא
יכול המקמת לחון :

תוספות אנשי שם

ד"ה וכן המעריך כו'
והראב"ד כו'. היינו שר"ה
כ' שם הלוח שערותיו עליו
מתעמא וכ' עליו הראב"ד
א"תה שבוט ע"כ והבין מן
בג"מ שטעם הראב"ד משום
דס"ל שכן דברי ר"ם ואחריו
נמשך הית"ע ולדברי ע"ה
מהלמודי תלמודיון נראה
שאין זה כוונת הראב"ד דא"כ
לא כ"י סותם דבריו דלמודו
זה שבוט אלא הי' אומר זה
דלא ככלתא או כיומא
וכיוצא בלבושם הללו אלא
לע"ד דכוונתו י"ל להביט על
בג"מ מפי' הימ"כ המעריך
דהניק שהוא הלוח שערותיו
עליו וחמר שהוא שטות
דבאמת כן דרבו של הראב"ד
בהשגות כסא"מ מפ' פי'
איהו דבר שנראה לו פי'
אחר כותב עליו זה שבוט
כנראה מכתב דוכתי ועמ"ה
הראב"ד הכא דא"כ אע"ה
עמא מ"מ מארבות דלעיל
דכל בע"ב עסור מה לי
ליות שערותיו עליו התלות
כסוף כג"מ מ"ל כוח
שערותיו עליו והלא עיית
אי' אלא ס"ל דפי' מעריך
הוא דבר אחר דהיינו מה
שפי' ג"כ הגאון והעורך
הביאש התי"ע בדבור הסמוך
לד"ה דהוא י"ל דהוא לוח
העשוי לערוך עליו היום נכונה
מסוד ומכירי וכלק"ג סהמו
תשיב כלי אפי' של ע"ב
כמו ארבות כסרכמן. (ע"ה)
ד"ה המעריך כו'
ומדדיון צו אה כקיקון
כלל וכל' עערוך. (ע"ה) :

וכן המעריך עמא. אהאן לת"ק להרמב"ם [רי"ם] פ"ה מה"כ :
והראב"ד מדברי ר"ם הוא : המעריך. פי' גאון וכן ערוך. עץ
ארבו אמה ומרדן צו אה הרקיקה. הר"ם : ג ים נפה. פי' הר"ב
יריעה ארוגה משער טו. כ"פ הר"ם בשם גאון וערוך והראב"ד כתב

על זה [ברי"ם] פ"ה מה"כ. וז"ל וכן
משמעוהו ככ"מ אלא קזה הפרק כולו
אינו מדבר בלארוב. אבל נראה כי
הוא של עור כמו אותן של רופאים
וצו דברה המשנה תחלה [כלומר
דברי"ם הפרק קמני כלי עור. הכ"מ]
ואפשר לי לומר דסחם ים נפה. משער עשויה. כדברי
וכיוצא בזה שכתבתי כבר בפרק דלעיל מ"ד [ד"ה והקשר] ובספ"י
[ד"ה לפסן] : וישל בעלי בתים
מזוהר טו. ר' יהודה אומר אף של גודלת טו
ממא מושב. מפני שהבנות יושבות בתוכו
ח"צ. ג גודלת ככל ד"ה גודלת. בחבורו ד"ה לחורט. וגודלות
ע"כ. והרמב"ם מפ'. ים נפה. יעשה סגר מרובע מעץ יעוהו צו הקמה כו'. ואפשר לי לומר דסחם ים נפה. משער עשויה. כדברי
הגאון והערוך אבל כהאן מיירי בשל עץ דדבר הלמד מענינו הוא. וכיוצא בזה שכתבתי כבר בפרק דלעיל מ"ד [ד"ה והקשר] ובספ"י
[ד"ה לפסן] : וישל בעלי בתים טהור. ואין ספק שהמונה זה של בעלי בתים [היא גורם לו] שיהיה טהור. הרמב"ם : ממא מושב. אם
ישב עליו צו כו' כדפי' הר"ב בסוף פרקין ולא ידעתי למה לא הקדים לפ' כהאן. ופסקו הר"ב והרמב"ם כר"ם : ויראה דס"ל לייכא
פזוגהא. ושנסנה בלשון מחלוקת לא קשיא שהרבה כיוצא בזה הם וכתבתי קלמן בסוף ברכיים. ועיין מ"ש בסוף פרקין :

מלאכת שלמה

הסמ"י : מפני שהבנות יושבות בתוכו. פי' הרמב"ם ז"ל לקבל
שם מה שיפול מראשם מבשמים ומר. תימא בתוספתא מפני מה נפה של
סלחין סמא מפני שהוא מחוירו לכלי ושל בעלי בתים טהור עד שיחזירו
בג"מ

י כ"ו תפארת ישראל בועז

פ"ו (א) ול"ם נ"ל. מדלמא מייחי פזוגהא דר"ם לעיל דשל בעל
הבית טהור. שמע מינה דר' משעון אפרין מרוח אחד
קאי. ולשון התקינו דממעט עששה צו מעשה [כלעיל פ"ב מ"ה] ה"ק אם
פרץ צו רוח א'. כדי לקרוץ עליו הצק. שכן דרך הקורץ לצי לנפח ה"ד
של הסרידה שהוא לפניו וממך לגוף האדם הקורץ. כדי שלא יעכב הנפוח
את ידיו במלאכתו. ולפיכך ע"ה נעשה צו זורת כלי. ורצון ס"ל דדוקא
באוסף צו דבר מחשב מעשה להשגיב כלי. ולא בקלוקל מה שהיה בתחלה :

הוא כלי שמעמידן תחת הנפה. כדי שהסולת שירקב בהנפה לא יתפור לחון.
להכי מקפיד המעריך גם על הנעט שנשאר בדוק בדופן
דבע"ה צו איהן אומנין כל כך לעשות סולת נקי.
דאין קמת חצוב כל כך שיטריח ללקטו ממה שנדבק ממנו בדופן הים.
רק שיש בחובה נטר בצלמטע עגליליהה מחובר בהדופן
שאלו מסרקה רחשה וחושפת שלא יתפורו שערותיה והעפרורית
שישערו

אחרונה

יודין לידו עומאם במחשבה. דת"ק ס"ל דוקא מה שהוא כלי אלא דאינו מקבל
עומאם כמו נעטת בהמה אם חשב עליה לאדם מקבל עומאם. אבל מה שאין
עליו זורת כלי כמו ארבות וסודו של בע"ב לא תהיה צוה מחשבה לשווי' כלי
ובעי מעשה. ור"ם כבר דלהא נמי מהני מחשבה. וזו הא דפי' פ"ב מ"ו.
וכן משמע מלשון התוספתא שכתבנו לעיל בני ארבות של בע"ב טהור עד
שיימדנו לכלי ע"כ ודברי ר"ם הם כמ"ל אלא דייחוד מהני לשווי' כלי לר"ם :
ג ים נפה. פי' הר"ב יריעה ארוגה משער וכו'. וכלים העשויים משער בהבמה
מיעמאין כדאמרי' בפ' במה אשה ד' ס"ד מנין לרבות דבר הבא מנכב הסוס
ומנכב הפרה וכו'. ונראה דהבא דקרי לה ים נפה וכלל דוכתא קרי לה נפה
סחם וכן במתני' דלקמן. דכלל דוכתא מייחי שמחונרת היריעה עם העץ
שקבינה והבא מייחי שיעלה היריעה מן העץ והיריעה לכה קרייה ים ויינו
דחמין הבא מן של קילמין לשל בע"ב. שהקילמין שהן מניפין מדור בכל ים
דכין ליעול היריעה לנכסא ולנקושה מתעונות הסודין והצק שבוטם ולהחזיר
אח"כ ומתחלה עשויה דרך זה שיעוכלו ליעלה ולהחזיר. ושל בע"ב שאין
תשמישה מדור אינה עשויה. תחלה לכן שיעוכלו ליעלה. והלכך אם יעלה
בעליו מנכב. וכן איצא בתוספתא של קילמין עמא עמא מחזירו לפני' ושל
בע"ב טהור עד שיחזירו ע"כ ויראה דשל בע"ב שאין עשויה תחלה לכן אין
הדיוט יכול להחזיר ולכך עסור. ויש לתמוה על הרמב"ם בחבורו פ"ה שפירש ים
נפה הוא כלי עץ שמעריך עליו הסלת והשמיע דין התוספתא בני בע"ב שטבור
דהיינו עד שיחזירו. וזה תמונה ודאי דביריעה מייחי כפי' התפסדים ז"ל :
ממא מושב. וממלא עמא נמי בכל הסומאוח שלל התעמא מדרס מתעמא
עמא מת : שזרבות יעונות בחורו וגודלת. בקלת ספרי תוספתא הירכא
שהגות יעונות בחורו בסודיה כלי וגודלת ע"כ ומתעמא נמי דביריעה לכה
מייחי ושל צנות עשויה נמי ליעלה לנכסא מעטעוניתא דרישא והוי בגל קילמין
והא דלא קאתר ר"י סחם אף של גודלת עמא משום דבעי למימר דמתא אף
בג"מ

קורץ עליו את הצק ולהולך עליו מקרלות לתור טמא ואין הלכה
כר"ם : ג ים נפה. יריעה ארוגה משער להוליא את הסלת נקי מן
הסודין. ולפי שיש סביב היריעה זר של לוח גבוה נקרא ים. כמו
שם סביב הים יבשה : שול מלתים. צוררים הסלת : גודלת. האשה
שגודלת וקוסרת שער הנשים : מפני
שהבנות. הגערות בשעה שגודלות
ראשן מושיבות אותן בתוך ים נפה
לקבל שם מה שיפול מראשן מן
העפרורית וערבוביהא דרישא והלכה
כר'

וכן המעריך (ח). ממא (ט) : ג ים נפה ט של
סילתין טו (ממא טו). וישל בעלי בתים
מזוהר טו. ר' יהודה אומר אף של גודלת טו
ממא מושב. מפני שהבנות יושבות בתוכו
ח"צ. ג גודלת ככל ד"ה גודלת. בחבורו ד"ה לחורט. וגודלות
ע"כ. והרמב"ם מפ'. ים נפה. יעשה סגר מרובע מעץ יעוהו צו הקמה כו'. ואפשר לי לומר דסחם ים נפה. משער עשויה. כדברי
הגאון והערוך אבל כהאן מיירי בשל עץ דדבר הלמד מענינו הוא. וכיוצא בזה שכתבתי כבר בפרק דלעיל מ"ד [ד"ה והקשר] ובספ"י
[ד"ה לפסן] : וישל בעלי בתים טהור. ואין ספק שהמונה זה של בעלי בתים [היא גורם לו] שיהיה טהור. הרמב"ם : ממא מושב. אם
ישב עליו צו כו' כדפי' הר"ב בסוף פרקין ולא ידעתי למה לא הקדים לפ' כהאן. ופסקו הר"ב והרמב"ם כר"ם : ויראה דס"ל לייכא
פזוגהא. ושנסנה בלשון מחלוקת לא קשיא שהרבה כיוצא בזה הם וכתבתי קלמן בסוף ברכיים. ועיין מ"ש בסוף פרקין :

י כ"ו תפארת ישראל בועז

פ"ו (א) ול"ם נ"ל. מדלמא מייחי פזוגהא דר"ם לעיל דשל בעל
הבית טהור. שמע מינה דר' משעון אפרין מרוח אחד
קאי. ולשון התקינו דממעט עששה צו מעשה [כלעיל פ"ב מ"ה] ה"ק אם
פרץ צו רוח א'. כדי לקרוץ עליו הצק. שכן דרך הקורץ לצי לנפח ה"ד
של הסרידה שהוא לפניו וממך לגוף האדם הקורץ. כדי שלא יעכב הנפוח
את ידיו במלאכתו. ולפיכך ע"ה נעשה צו זורת כלי. ורצון ס"ל דדוקא
באוסף צו דבר מחשב מעשה להשגיב כלי. ולא בקלוקל מה שהיה בתחלה :

הוא כלי שמעמידן תחת הנפה. כדי שהסולת שירקב בהנפה לא יתפור לחון.
להכי מקפיד המעריך גם על הנעט שנשאר בדוק בדופן
דבע"ה צו איהן אומנין כל כך לעשות סולת נקי.
דאין קמת חצוב כל כך שיטריח ללקטו ממה שנדבק ממנו בדופן הים.
רק שיש בחובה נטר בצלמטע עגליליהה מחובר בהדופן
שאלו מסרקה רחשה וחושפת שלא יתפורו שערותיה והעפרורית
שישערו

אחרונה

יודין לידו עומאם במחשבה. דת"ק ס"ל דוקא מה שהוא כלי אלא דאינו מקבל
עומאם כמו נעטת בהמה אם חשב עליה לאדם מקבל עומאם. אבל מה שאין
עליו זורת כלי כמו ארבות וסודו של בע"ב לא תהיה צוה מחשבה לשווי' כלי
ובעי מעשה. ור"ם כבר דלהא נמי מהני מחשבה. וזו הא דפי' פ"ב מ"ו.
וכן משמע מלשון התוספתא שכתבנו לעיל בני ארבות של בע"ב טהור עד
שיימדנו לכלי ע"כ ודברי ר"ם הם כמ"ל אלא דייחוד מהני לשווי' כלי לר"ם :
ג ים נפה. פי' הר"ב יריעה ארוגה משער וכו'. וכלים העשויים משער בהבמה
מיעמאין כדאמרי' בפ' במה אשה ד' ס"ד מנין לרבות דבר הבא מנכב הסוס
ומנכב הפרה וכו'. ונראה דהבא דקרי לה ים נפה וכלל דוכתא קרי לה נפה
סחם וכן במתני' דלקמן. דכלל דוכתא מייחי שמחונרת היריעה עם העץ
שקבינה והבא מייחי שיעלה היריעה מן העץ והיריעה לכה קרייה ים ויינו
דחמין הבא מן של קילמין לשל בע"ב. שהקילמין שהן מניפין מדור בכל ים
דכין ליעול היריעה לנכסא ולנקושה מתעונות הסודין והצק שבוטם ולהחזיר
אח"כ ומתחלה עשויה דרך זה שיעוכלו ליעלה ולהחזיר. ושל בע"ב שאין
תשמישה מדור אינה עשויה. תחלה לכן שיעוכלו ליעלה. והלכך אם יעלה
בעליו מנכב. וכן איצא בתוספתא של קילמין עמא עמא מחזירו לפני' ושל
בע"ב טהור עד שיחזירו ע"כ ויראה דשל בע"ב שאין עשויה תחלה לכן אין
הדיוט יכול להחזיר ולכך עסור. ויש לתמוה על הרמב"ם בחבורו פ"ה שפירש ים
נפה הוא כלי עץ שמעריך עליו הסלת והשמיע דין התוספתא בני בע"ב שטבור
דהיינו עד שיחזירו. וזה תמונה ודאי דביריעה מייחי כפי' התפסדים ז"ל :
ממא מושב. וממלא עמא נמי בכל הסומאוח שלל התעמא מדרס מתעמא
עמא מת : שזרבות יעונות בחורו וגודלת. בקלת ספרי תוספתא הירכא
שהגות יעונות בחורו בסודיה כלי וגודלת ע"כ ומתעמא נמי דביריעה לכה
מייחי ושל צנות עשויה נמי ליעלה לנכסא מעטעוניתא דרישא והוי בגל קילמין
והא דלא קאתר ר"י סחם אף של גודלת עמא משום דבעי למימר דמתא אף
בג"מ

כלים כלי עין פרק טו

ד כלל סהורין. טז ס"ב : ר' רח"ט ע"ג הל"ה א :

תוספות חדשים

משנה ד [בה"ב ד"ה] בוקל וכו' לראות אם יש כו'. והל"ה כתב שמהפ"ש במקל במקום שיש תנן לידע אם העינים מתיישב לראות יחשבה המלך. וכו' ס"ב ט"ז הל"ה ב' :

אלוהו רבה

ד כל המליון עמאלן. ששטין להכניס בתו יד להכניס בתו הדיוס ולעשות מלאכתו : הר"ן מתלוי נפה ובכרה של צ"ב. ס"א כלל לנתי ידים שיטת מנפה אלא ליתום מושטין ודבר מושטין והב"א כולם סהורין. מן מתלוי נפה של כלים. שהיו נפש גדולה ומנפין הכיבס כאלה לריון לנתי ידים. וכן תלוי בכרת גרסת ותלוי מגל יד והלוי מקל הכלשין. שמוטין את המלך בהסחרה ומגביהין את הסחורה במקל : בפני שכן מסויינין בשעת מלאכה. שהמלאכה כגדה הוא ונפין לנתי יד להכניס ידיו בניה יד ולעשות את המלאכה :

תוספות אנשי שם

ד ח"פ ס"ד חוקקו' מל שני ראשין ס'. פ"ו זה הטעם לא ידעתי לפרשה ובהוספה לפניה לא סבור אלא מלוי נפה ובכרה אלא בזמן שהיא מל' ב' ראשין מל' א' ופי' הוא שש"ב נקיים זה אלא זה והוא ב' ראשי המלוי לנ' א' דרך ב' המל' או מלאכה דמוכה מלאכה דעשה לייט בשעת מלאכה. (טעם) ד' כבדת גרסת הוא סקרינ' ב' כלי הוא שמו בל' (כ"ד) : ד' ר' רח"ט כ"א אי לאו המהפ"ה הייתי אומר כי הרח"ט של גרסותו י"ל ב"ק ושל גרסתו אין לה ושל אלוהו יש לה ושל גרסתו לא ושל אלוהו לא כלל ג'ים שנים ונתן טעם בה הכלל למה יש מהם שיש להם וטוהרים ויש שאין להם וטוהרים והוא שאותם שיש להם כיון שאינם עשויין אלא לטוהר ולא לקבל בתוים כאלו אין להם דמו ואותם שאין להם כיון שמינה הם עשויים לקבל וטוהר כלי עינים עמאלים מדיה המזרות של התמוין דלעיל. (ס"א)

ד ממואין. פי' הר"ב דהו חבור כללי. דכל הממוצר לטמא טמא. כדתן במ"ב פ"ב : ד"ץ מתלוי נפה ובכרה של צ"ב. יראה שאותן התליון אינן מחוברים המיד. ובתוספתא צ"ב פ"ה והביאה הר"ס. מסיימא בה הכי. בזמן שהוא משל שני ראשין מל' אחד : כבדת [גרסת]. הוא הקרבן בו נקיים גדולים מהנפה. הרמב"ם : וגדלות (ט) : ד כל התליון (ט) : ממואין (ט) :

ד ר' רח"ט. פי' הר"ב שזורין בה ס'. ד"ץ מתלוי נפה ובכרה של בעל הבית (ט) : דברי רבי מאיר. וחכ"א כולם סהורין (ט) : דברי רבי מאיר. ותלוי מגל יד. ותלוי מקל לסייע בשעת מלאכה טמא. העשוי לתלוי (ט) : מהור : ד רח"ט (ט) של גרסות חז"ן. ד התליון נתי התליון ונכדתי התליון. בעל גז"ז בעל.

ד ר' רבי שמעון בן יהודה אומר מאוס ר"ש אף של כלים סהור עד שיחזירו לכלי : ד כל התליון. ס"א התליון ונכדתי הוא עשוי ופק אי גרסינן תליון דר' לנרוס סת"ו נקוד חיר"ק וקל להבין : מקל

מלאכת מלאכה. ששתי יודין הגיבור רב צללל אשכנזי ו"ל הפל'יו וקדחה חיר"ק חתת הש"ן וכן חתת חיר"ד הרשונה : העשוי לתלות. פירוט העשוי לתלות בו את הכלי בלכד ואין מסחיינין בו כלל בשעת מלאכה סהור :

י כ"ן תפארת

שינשו מלאכה לתוך הבית : מה) תמוה דמאי קמ"ל דהרי עשוי למושב. ופשיטא דעשה מדרס. דהרי אין אומרין לו עמוד ועשה מלאכתו. ונ"ל דהך צבא איס נפה של צ"ב קאי. דאומרין לעיל שהוא עטור. ועלה קאי ר"י וקאמר דאם אותו הים שיקרו עשוי לרקדה הוא שייך לאשה הגדולה. ור"ל שהלכה בעלת הבית מלאכה הוא לגדל שער הבתולות. או יס נפה זו עמאל מושב. וקמ"ל שפיר. מדרס"א דמאוס דעיקרו לרקדה עבירה. נימא להגדולה עמוד ונמ"ל. קמ"ל כיון דזאת בעלת הים אומנתה לגדל הבנות. הו"ל כמיוחד גם לשיבת הבנות. וה"ל מדנוטמא מדרס. גם משאר עומאות מק"ט [כגדה פ"ז מ"א] דכל דבר המיוחד לב' השמישים שא' מהן מדרס. מק"ט מדרס וגם משאר עומאות כעריבה מצ' לנין עד ט' קבין [פי' מ"א] וכו' פרקליני היה וישן [פכ"ד מ"א]. והיינו דקתי אף לומר דאף זה מקבל כל שאר עומאות כול סלקין : מן) הם עיבות ששטין מנגד ר' גמי בשפת הכלי להלווה בו : מן) ר"ל הוא חיבור להכלי שיטמא כ"א כשיטע עומאה בחבירו. דאע"פ דה"ל השמישי כלי. אש"ה מדמחזר בו חמיד. כל המחובר לטמא מק"ט כמותו [פכ"א מ"א. ועי' רש"י שם ר"ב ב' ד"ה טוהרות] : מה) מדמסקלן לפעמים כשנרדק לון נוטלן ממש. לפיכך גם בעודו מחובר להכלי. לא

משנה

מושב ואף דקתי אמושב קאי. ולפי' משמע דאין חולק בהו וכו"ש מוי"ט אלא סהורב"ם בחבורו לא העיניקם : ד כל התליון עמאלין. להארה נראה דנשיק דין ידוע פליגי דק"ל דיד ר' הו חבור לכלי להכניס ולהואו וס"ל לר"ת דתליון כתי הוי ידות אש"פ שאין מסיינין למלאכה אלא לשמירת הכלי. והמחיס סבדי לכל שגלודיכוס היינו לנורד האדם שמסייע מלאכה. אבל אין נראה לפרש כן דא"כ אחתי מתי לה הכא דוקא בכלי עץ וגבי דיני הירות ה"ל למוטי' בכל הכלים. ונראה לכו"פ אין יד אלא המסייע מלאכה אלא התליון בכלי עץ דרך לשבורו חוט או משיחה ואף בגמי כדתן בת"י שבת גמי כדי לשבורו תלוי נפה. וחוט זה גמי בחפי נשייכו לאו בני קבולו עומאה נימא אלא שמתחברין לכלי ס"ל לר"ת דמתי להו חיבורן לקבל עומאה לפנתון ולא להכניס ולהואו דלאו ידות נימא אלא לקבל עומאה לפנתון. והמחיס סבדי דאש"י לטומאה פנתון לא הוי חבור. ולא דמי להא דמתי' פ"ב כל התמוצר לטמא עמא דהס' בידות מיירי או במידי דכאפי נפשי' בר קטלי עומאה הוא אלא עסקור המוס שאין לו עס נפשי' וכיוצא בו כהא אמר' אש מחובר לעמא עמא. אבל הכא דליכא בה שיכות עומאה לא מהני לוח חיבור. וה"ל בכלי סהור המחובר לטמא פליגי ותמחיל בה ל"ת דהוי חבור גמור אף להכניס ולהואו דהכי ס"ל גבי בית הפך וגיב המבלין לעיל פ"ה מ"ג. והכא מודה להכניס ולהואו לא הו חבור אלא לעומאת עמלן פליגי ויסינו דקתי המס לשון חבור והכא קמני פתחין. ונ"ל דהא דמחמיר ר"ת דוקא ששאלו בעוונת לשם אכל אם לא עשאו בעוונת לא ואפי' בידות אם לא עשאו לשם כך לא הוי יד דקסמני במקור הפשי לסייע בשעת מלאכה משמע דוקא כפי לכו. וכזה יש לפרש לשון הסופפת דקתי לר"ת לא סבור אלא נפסה ובכרה של צ"ב בזמן שהיא של שני ראשין מל' אחד ע"כ וכן העסיק הר"ס ותו"ס ולא פירשוהו. ובתוספתא פתח סהורב"ם אלא נכסה ובכרה של צ"ב אלא בזמן שהיא של שני ראשין כו' והר"ב השמיס תגם אלא מיימא נראה דמפרש אלא כמו דוקא שלא סהור אלא בזמן שהיא של

כר' יהודה : ד כל התליון. העשויין לכלי לתלותו בו : טמאין. דהו חבור לכלי לבהברת גרנות. עשוייה להואו החטים ולקלוש המון ומימיס הכברה על שני עלים ומנהלין. וכשהן יגיעים מכניסים ידיון בתלוי שלה ומנהלין והיינו דקתי דמוסייעים בשעת מלאכה : מקל הבלשיון. המחפשים בתוך הכלים לראות אם יש בו

דבר שראוי ליתן ממנו מכס למלך סהורס ויתפש ובלג : שהם מסוייעים בשעת מלאכה. מכניסין ידיון בתלוי כשרוליס להשתמש בכלי ומסחיייעים בו לעשות מלאכתו והלכה כחכמים : ד רח"ט. שזורים בה הבואה וקטניות. בערבי אלרמ"ה. ובלע"ו (ג) פל"א : הגרסות. העושים

מלאכת מלאכה. ששתי יודין הגיבור רב צללל אשכנזי ו"ל הפל'יו וקדחה חיר"ק חתת הש"ן וכן חתת חיר"ד הרשונה : העשוי לתלות. פירוט העשוי לתלות בו את הכלי בלכד ואין מסחיינין בו כלל בשעת מלאכה סהור :

י כ"ן ישראל

הוא בכלל המחובר לטמא טמא : טמא) דס"ל דכל השמישי כלים. אפי' מחוברים להכלי חמק"ט. רק כשנרדק להשמיים הוא להשמיים של עיקר הכלי. דהיינו בשעת מלאכה. [וקשה למחוייבו לר"ת דקאמר כל התליון עמאלין. והכי לעיל [פ"ב מ"א] אמרינן דלשפת שחלין בו מיד בש"ב טהורה. ובשלתם הגאון רב"א הם שפיר דמה"פ סהור משום שהשגלת מחובר לקרס פסיר. אלא לה"ב שפי' דהס' חמ"ט סהור מדרסו חמ"ב כלים. א"כ קשה מ"ש הכא בתליון. וראת"ל הם לה"ב מה"ט עטור מלדן השגלת מחובר אל המדה [ועי' רש"י שבת ג"ב ב' ד"ה טוהרות]. ע"כ"פ קשה להכניס דקמ"י הכא כל התליון סהורין. דהיינו אפי' מחוברין להכלי. והכי הם אמרינן דלשגלת כל קטניות מק"ט. רצ"ל דמיירי הם דלדן המדה לשגלת בשעת מלאכה. ולפי"ג דהכא הכא כל חוץ. ולא נקט שלשלת כיטונות. ו"ל דגם כה"פ אין למדן מהכללות [כפיחובין כ"א ח] וגם בל"ז שאני הכא דמסיים זה הכלל] : ג) שהמוכס מכניס ידו תוך התלוי שקבור בראש מקלו והוא המקל לתוך הגורה הפכו או לתוך הסקון מלאין זרעוין. לחפש אולי העמינו בתוכן שום דבר הראוי ליתן מכס : נא) דכל הקך יש בכו מלאכה מרובה וכבירה. ולכן כשמהיגע מכניס ידו לתוך העיבה שישתיע עי"ו מעט. ומדא"ל לעשות מלאכתו בלעדי התלוי מניחו שם המיד. ולהכי הו"ל כהכלי טמא : גב) לאתויי שאר כלים ממש : גג) מדא"ל רק השמישי כלים ששאינן מחובר להכלי עטור : גד) שופעל בל"א שזורין בה קטניות : דמשום

אחרונה

פני ראשין. ונראה דר"ל שדרך שאין עשויין תלוי נדופן הכלי אלא עשויין נדופן כמין ראש בולט ונוקבין ואו להכניס התלוי ובזמן שששה עי ראשין מל' אחד ונמלא האחד שלא לנורד ולא ידפי' כתי נימא ליה ואיך הוי כאיט כתי לכו והלכו סהורין שיהם נדבא לא מחמיר ר"ת מספק. אלא שפי' הגאון מוה"א מוילנא כפייתו בתוספתא פירש הך אלא תניין לעומתו וה"ל אלא בזמן שהיא של שני ראשין אף נפסה ובכרה של צ"ב עמאה ומפרש ששה שני נקיים והוא בכו תלוי מתי ראש אחד ומתא אחד דמוכה דשעוי לסייע בשעת מלאכה עכ"ל והלשון לא משמע כן : ור' ר' מקל הבלשיון. נראה דמקל זה של מחס הוא שכן דרך המחפשין אחר המכס יש להם שפודין של מחס שמתחברין בתוך הסקון והמחפשין למשם אם יש עס סהור הכאוי מחס. והראש"ל פ"ג דעדות חפרה מקל הזקנים ומשמע דהוא של כן ו"ל ע"ד מקל של עץ סהור : שדון מסיינין בשעת מלאכה. והיינו ידות ממש שס' סהור אף להכניס ולהואו ובתוספתא מתיא כל התליון הנקובין חבור. ר"ל בן טריי אומר אף הסקון. ובגמון זה פירש הר"ס ולא פירש בה דכר. ובתוספתא של הגאון ר"א מוילנא סהורב"ם אף הסקון. ומפרש דניקב לכ"פ חבור ובסדק ס"ל לריב"ל דהוי חבור פ"א ואין בהו עס. ולפי"ד נראה דהיינו פוגמה דפליגי ריב"ל ומ"ק גבי ידות פ' במלך דפרה מ"ת כל ידות הכלים הקטנות חבור ריב"ל אומר אף המורקה והייט הך דכח דקדומות היט נקבות וריב"ל מוס"ף אף החוקות. ועיקר הניקוב דריב"ל החוקות. כך י"ל בכו : ז) חתת חיר"ד חתת הש"ן וקדחה חיר"ק חתת הש"ן תלויי הכלים העשויין לסייע טמא. ולא יתכן דהא כבר פרש לנו אותן המסייעין כדקמני מן תלוי נפה וכו' ומתיא אשכחן זה הכלל לסימא בשלתה ולא לאתויי פ' בתו"ס לעיל פ"ב מ"ג. ועוד י"ל דאין למדן מן הכללות אפי' במקום שנאמר בתן מן. וה"ל אכ"ג דקמני מן איתא ער דכוותה ומתיא ליה בה הכלל : ד רח"ט של גרסות ממה. נראה דהך מחמיר קמ"ל דאש"י כלים שיש לכן ביט קבול אין מיפתחין א"כ נעשו לקבלה ומאוס דלכמי לא אשמועי' הך

כלים כלי עץ פרק טו

מצודת החולדה. ס' ע"ד :
תוספות חדשים
 [בה"ב ר"ח] מצודת
 החולדה וכו' משא"כ למצודה
 עכבר. שאין לה בית קבול
 ואין עליו לורת כלי.
 (הרמ"ם פ"ה ס"ד) :

אליהו רבא

ב מצודת החולדה טמאה.
 שששים לקבל לקבל בה את
 החולדה שחייך לעור החולדה:
 ושלך עכברין טמאה. שאין
 עשין לקבלה שאין לה עכבר
 אלא עכבר

ר"י דכיון שאינה עשויה אלא ללכת דרך העברה בטיט : אינו טמא מדרם. [ומאי דמשמע בדברי רש"י שאף ע"פ שמטמא במדרם. טוהר בזונג טמא מת. יש לפרש דלא הוא אלא ה"ק מן המדרם למה טוהרין. וא"כ יטמא בכל אף בטמא מת. ועיין על זה במ"ש בפכ"ד מ"ד בס"ד. דלפטר שאין לדחות בל' רש"י וכדהרמב"ם ס"ט] ורבי יהודה אומר האירוס טמא מושב. כחז הר"ב ואין הלכה כר"י. וכו"כ הרמב"ם לפי שזה הכלי לא יעשה לישב עליו. ע"כ. לאפוקי ממתני' ג דפסקו כר"י דהתם. כמ"ש שם: מפני שהאלית יושבת עליו. וכל שיהי' עשירי מהר"ב:

עור דק ומיני עליו במקל ומוליח קול ללול. ובלע"ז נמצור"ו : טמא מושב. אם יבש עליו וכו' ובה נדה ויולדת. נעשה אב השומאה לטמא אדם לטמא בגדים דכלי המיוחד לשיבה הוא : שהאלית. כלומר המקוננת ומייללת יושבת עליו. לפי שרגילין לספוד ולקונן ע"י נגון של אוחזו כלי וכן המנהג היום בארצות השמשאלים : אליה. לשון אלי כבחולה חגורת שק (ואל א) . ואין הלכה כר"י : מצודת החולדה טמאה. שיש עליה לורת כלי. משא"כ למצודה עכבר :

מלאכת שלמה

דבכא טמא והתם טוהר וענין אחר הוא הר"ם ז"ל : אליית ננקודת חיר"ק תחת הלמ"ד ותחת הו"ד. אכן הר"י יוסף ז"ל קד האל"ף והלמ"ד בפת"ח :

יבין תפארת ישראל בועז

(ב) וקשה טובא דמהכא ומגבלי ל' לעיל ומכמה מילי דפרקן משמע דכל ב"ק שאינו עשוי לקבלה. לא מחשב ב"ק. וכן מפורש במשנה ה' דפרקן העשוי לקבלה וכו'. והרי נזמס כקדירה לעיל (פ"א מ"ט) אמרינן דמק"ט משום ב"ק שבו. אף שאינו עשוי לקבלה. דמי יתן לחוד ב"ק קטן כזה כלום. ואת"ל דהתם דוקא בכ"מ שנס שפוטיו מק"ט. להכי גם ב"ק שלו אפי' אינו עשוי לקבלה מק"ט. והא דקאמר התם במשנה משום ב"ק. ר"ל דע"ז ב"ק שבו מחשב כלי. והו"ל ככ"מ פסוק ומק"ט (ועמ"ש צ"ח דהלכה נבדחתא לעיל עכ"פ ק' הא דתיקן לקמן (פי"ו מע"ו) כל שיש לו ב"ק מ"מ טמא. הרי מזה מוכח דגם בשאר כלים אפי' אינו עשוי לקבלה מק"ט. הן אמת דבהך דעכבר כ' הרמב"ם (צ"ח מכלים) דטהורה מדאין לה ב"ק. אבל מה יענה עדיין רבינו הרמב"ם בבבלי בני לוי ובשאר מילי דפרקן. דמוכח בהן להדיא שיש להן ב"ק. ואפי' מדאדיו משתמש בב"ק ההוא אמק"ט. והרי זה סותר להך משנה דכל שיש ב"ק מ"מ טמא. וגם בל"ז לא זכיתי להבין דברי רבינו. דלוי נבלי שירה ומזרח העכבר מיירי באין לו ב"ק. מה קמ"ל תנא. דוכי לא שמינין עדיין דפשוטי כ"ע טוהרין. וגם מ"ש הנהו דנקט. הרי כל פשוטי כ"ע טוהרין. וגם מדברי גאון רב"א זלוק"ל נראה דס"ל דמזרח עכבר מיירי ביש לה ב"ק. דהרי כ' דלתי מלודת עכבר טוהרה. מדא"ל לב"ק שבו רק שטהרג בחוכה. ויורקסה ולא נעשית לקבלה. משמע דבירור שיש לה ב"ק. ומדאדיו עשוי לקבלה אמק"ט. אבנב"ל מ"מ הו"ל דהא דתיקן לקמן העושה ב"ק מ"מ וכו'. הך כללא ודלוי לאו דוקא הוא. ודאה מי העמד על ד' ימיני. דהרי רבינו הר"ם ז"ל אומר כן. שכל דמדתנין דכלי וגללים והעשויין מכרות הים. אפי' יש להן ב"ק אמק"ט. ש"מ דהך כללא דמשנתיע לאו דוקא. א"כ י"ל דהך כללא. גם בשאר כלים לא כיל כל ב"ק שבעולם. רק כיל בכל הכלים אפי' ב"ק הקטן מאד שאינו מיוחד לשום דבר. וכקדירת נוס שאמרו. שאינו עשוי לשום דבר. אפי"ה מק"ט. אבל היכא שמיחד הב"ק ההוא לשום דבר. אלא שעי' השמים זה אין צו די לקבל טומאה. וכגון נבלי בני לוי שב"ק עשוי רק לנכסמי קלא. ובשאר כלים שם שב"ק שלהן עשוי לניטום. או מזרח העכבר שב"ק שלו הוא רק כדי להרוג העכבר בחוכה ולורקסה. זה לא מחשב ב"ק שיהיה מק"ט על ידו. וכן מוכח קתא מהרמב"ם (פ"ב מכלים) שם כתב דאם יש ב"ק כל שהוא מקבל טומאה ולא הזכיר התנאי שיהיה עשוי לקבלה. דשם מיירי בלינו עשוי לקבל שום דבר. אולם שם (פ"ה סוף הלכה א') שהזכיר כמה מיני כלים שיש להן בית קיבול לחלית מהם. אבל לא לקבל שום דבר. וכגון נבלי בני לוי. ובפנין וכדומה. שם הזכיר הרמב"ם חתאי זה של שאינו עשוי לקבלה טוהר ודו"ק. והקב"ה נרוח רחמינו יאיר עינינו בצור תורתו הקדושה :

דמחשבו כלי עם ב"ק : (עג) היא אשה המיוחדת לקינן על המהים : (עד) בשעה שמקוננת ומלמיוהת לה. אין אומרים לה עמוד ונעשה מלכתה ולרבנן אינו מטמא מדרם מדאדיו עשוי לשיבת קבע רק ארעי בשעה מועדת : (עה) מדיש בה ב"ק ללוד אותה בחוכה מדלריך לעורה (ריב"א : עו) דעכבר עורו קטן ודק. ואין משתמשין בעורה וא"ל לב"ק שלה (ב) :

ספי"ב) אבל בשאר כלי שפוטיו אמק"ט. או דוקא בב"ק העשוי לקבלה מק"ט. או דוקא דבהך דעכבר כ' הרמב"ם (צ"ח מכלים) דטהורה מדאין לה ב"ק. אבל מה יענה עדיין רבינו הרמב"ם בבבלי בני לוי ובשאר מילי דפרקן. דמוכח בהן להדיא שיש להן ב"ק. ואפי' מדאדיו משתמש בב"ק ההוא אמק"ט. והרי זה סותר להך משנה דכל שיש ב"ק מ"מ טמא. וגם בל"ז לא זכיתי להבין דברי רבינו. דלוי נבלי שירה ומזרח העכבר מיירי באין לו ב"ק. מה קמ"ל תנא. דוכי לא שמינין עדיין דפשוטי כ"ע טוהרין. וגם מ"ש הנהו דנקט. הרי כל פשוטי כ"ע טוהרין. וגם מדברי גאון רב"א זלוק"ל נראה דס"ל דמזרח עכבר מיירי ביש לה ב"ק. דהרי כ' דלתי מלודת עכבר טוהרה. מדא"ל לב"ק שבו רק שטהרג בחוכה. ויורקסה ולא נעשית לקבלה. משמע דבירור שיש לה ב"ק. ומדאדיו עשוי לקבלה אמק"ט. אבנב"ל מ"מ הו"ל דהא דתיקן לקמן העושה ב"ק מ"מ וכו'. הך כללא ודלוי לאו דוקא הוא. ודאה מי העמד על ד' ימיני. דהרי רבינו הר"ם ז"ל אומר כן. שכל דמדתנין דכלי וגללים והעשויין מכרות הים. אפי' יש להן ב"ק אמק"ט. ש"מ דהך כללא דמשנתיע לאו דוקא. א"כ י"ל דהך כללא. גם בשאר כלים לא כיל כל ב"ק שבעולם. רק כיל בכל הכלים אפי' ב"ק הקטן מאד שאינו מיוחד לשום דבר. וכקדירת נוס שאמרו. שאינו עשוי לשום דבר. אפי"ה מק"ט. אבל היכא שמיחד הב"ק ההוא לשום דבר. אלא שעי' השמים זה אין צו די לקבל טומאה. וכגון נבלי בני לוי שב"ק עשוי רק לנכסמי קלא. ובשאר כלים שם שב"ק שלהן עשוי לניטום. או מזרח העכבר שב"ק שלו הוא רק כדי להרוג העכבר בחוכה ולורקסה. זה לא מחשב ב"ק שיהיה מק"ט על ידו. וכן מוכח קתא מהרמב"ם (פ"ב מכלים) שם כתב דאם יש ב"ק כל שהוא מקבל טומאה ולא הזכיר התנאי שיהיה עשוי לקבלה. דשם מיירי בלינו עשוי לקבל שום דבר. אולם שם (פ"ה סוף הלכה א') שהזכיר כמה מיני כלים שיש להן בית קיבול לחלית מהם. אבל לא לקבל שום דבר. וכגון נבלי בני לוי. ובפנין וכדומה. שם הזכיר הרמב"ם חתאי זה של שאינו עשוי לקבלה טוהר ודו"ק. והקב"ה נרוח רחמינו יאיר עינינו בצור תורתו הקדושה :

משנה

טעמייהו שפטיין לקבל ממות מן השומעים כמו נבליים לעיל : והא דלא כיל לכו נהדי נבליים משום דהתם בני למיחיי ונבלי בני לוי טוהרין דלא שייך בענין וכו' בבבלי לוי : שהאלית יושבת עליו. פי' הכ' וכו' המיוחד לשיבה הוא. ואינו כגון דל"כ מ"מ דמאן דמטעו וטוהר הכי עיקרו לנגן עשוי ולא לשיבה. אלא כ"י כ"ל כיון שלפנינו עושה עליו ואין א"ל עמוד טמא והתמם ס"ל דבתי' דוקא מיוחד לכך ואם אינו מיוחד לשיבה אפי"ה יושבת עליו וישבת טמא הוא וז' ולא מטמא דמיני למ"ש מו"ש נשם הטמא' גבי נקטמון דכיון שאינה עשויה ללכת

אחרונה

אלא דרך העברה נמי טוהר : ושל עכברים טוהרה. פי' הר"ב שאין עליו לורת כלי משמע דס"ל דמלודת אלו אינם כלי קבול אלא משום פשוטין עמאין מדכבין וכשאין עליו לורת כלי טוהר. אבל אין נראה לפסוק דפשוטין נמי אין להן טומאה מדכבין אפי"ה משתמשין אדם וכלים כמ"ש הרמב"ם רפ"ד מה"כ וכו"כ הר"ב לקמן דפכ"ב. אפי' יש עליו לורת כלי לא מטמא. וז"ל דמלודת בית קבול ומשום פשוט נמי לא מטמא דאין משמש אדם וכלים וטוהר :

הלכתא גבירתא כללא דפרק טו

פ"ח ו' משנה א כלי עץ או עור או עצם או זכוכית פשוטות אמק"ט מדאורייתא. ורק כלי עץ ביש לו צורת כלי ומשמש לאדם וכלים ביהרד מק"ט מ"מ. מיהו למדרס כולן פשוטות אמק"ט מדאורייתא. וכולן כשהיו להם ב"ק נשטמו ונשכרו. נשחרו אף כשתקבם אה"כ. כ"ע שמושו רחב משתמש עשוי לנחת ולא להתפלל. ולהכי בחזוקי ס"ט אמק"ט. אולם אם בוראי עשוי לנחת אף שאינו מחזיק ס"ט אמק"ט. ואם בוראי עשוי לנחת. או אפילו מחזיק ס"ט. וגם מושבו רחב. אפי"ה מק"ט :

משנה ב פשוטי כלי עץ שעשויין לקבל ע"ז. מחשבו עשוי לקבל בשמיהודין לכן וסקבל טומאה. ובאין פוהדין לכך צריך שיעשה בהן צורת כלי [וצריך נמי שישמש לקבל בשעת מלאכה ושלא בשעת מלאכה או שישמש לאדם וכלים ביהרד ע"י רמב"ם רפ"ר מכלים]. כ"ע פשוט עם צורת כלי. מדקמ"ס רק ש"מק"ט מדאורייתא. אף שחברו בקרקע לא נחבטל סלק"ט [מ"הו] אפי' קבע כלי ב"ק ש"מק"ט ככלי שמחזיק ס"ט שאמק"ט. כקערה שקבעו במגדל בדרך תשמישו בחתלה. הרי זה מק"ט לכ"ע. מדהוא כלי נבלי (כפ"ט ס"ה). ב"ק ששא"א מדפתיו כדי שיהיה ראוי למלכתו. לא מושב כאילו עשה לו צורת כלי ע"ז :

משנה ג כ"ע עם דפנות כלי שולים. דינו כפשוטי כ"ע. ורק בעשוי לקבל. אפילו רק על קומת דפנותיו טמא. כלי המיוחד למדרס ולשאר תשמישי אדם. אף שהמדרס ע"ג אינו מצוי כל כך בשאר תשמישי מק"ט מדרס : **משנה ד** כל התלוין אינן חבור שיחטמו א' כשנשטמו חבור. רק במסיע התלוי לתשמיש הבלי :

משנה ה ב"ק העשוי לקבל מק"ט ולא בעשוי לנכס :

משנה ו ג' דברים יש בהן חילוק בין כשהן לתשמיש הדיוט או לתשמיש נבזה. ואלו הן נבליים. כמשקתה מסבחיא. דוקא בהן של הדיוט סק"ט. ולא כשהן של נבזה. וכו"כ ספ"ר. דוקא של הדיוט מסבא ידים. ולא כשהוא משתמש בהעורה. סרכף אף נראה כמיושב : אפי"ה אמק"ט מדרס ול"ג בה אפס מושב ממש. יש כמה כלי שיש להן חלל לנכסמי קלא אבל גם עשויין לקבל. אף שתשמיש שלקבל מוטם אפי"ה מחשבו עשוי לקבלה. כלי שמיוחד לשום תשמיש. אבל יש בהן תשמיש ארעי של מדרס. ובשירצו להשתמש בו אומרים לחושב עליו עמוד ונס"ל. אמק"ט מדרס. מצודה. שנתבון ליהנות מנוף הניצו או אפילו רק מעורו חושב ב"ק. ולא במתקון רק להרוג בחיית הניצור :

מלכתא גבירתא כללא דפרק טו

ב' הסלף. מ"ו ע"ג :
ג' הקננים. ע"ג :

תוספות חדשים
[שנה ב] את התלויה.
שכן נצטפה לה בית יד
(תלויה). (הב"ש) :

אליהו רבא

ב' הסלף. כל משתמם
על הקרקע וכלכלה נהלייה
כטובל : אע"פ שלא קינב
מכפנים. מתי שכן רבין
והקטוב אינו מעבד את
המשתמם. אבל מנחון בני
קינב משום כלי : בית
הלגנין כ"ו. לגנין הוא
לגון שמלאין נהן מן
המית וזכיות נהתי :
אע"פ שלא קינב מכפנים.
מתי משתמם מכל המרס
כהתיא בהוספתא הלגנין
ובית הכוס של המרס
שתיים קינב מנחון אע"פ
שלא קינב מכפנים טמא שכן
מקימין ומתי. אמר
אחמא. דהמתייהו מכל
המרס ויכרו ומופתא פירס
לה כהתי : ג' הקלתות.
שכחם עתהו בן מחטין
והייתו כדפירש"י. כרסם
דגיטין והן קטיים :

דקנננין גדולים. משתי
גדלין משתמשין אף ב' :
דורין שמחזיקין טרינה וים
וכפ משתמשין אף דור
אחד : משיעשה ב' דורין
לרחב שלם. הוא דור
הקנינה שבוליס שרחבה
מכל שלפניו הימנה והיא
מקפת כל הבוליס והדור
שעליו עשויין עוד דור אחד
גדולה כחם לרחוב עליו כל
האיריות של דופן :
משיעשה דור אחד.
ששתמש דור אחד של קנה
הבוליס בלא הוד כלל :
ב' אפירות. אפירה היא
עין דור. אלא שדור
הוא עשוי כל הבוליס
מקפת אחד שנקלפ סביב
סביב עגול נהוד עגול ואינו
עגול שלם כשדוף ליד לרחוב
האש הקנה הכבד נהוד
נקלפ ואפירה הוא מקנים
כהנה עגול נהוד עגול
נהוד עגול והוא עגול שלם :

תוספות אנשי שם

פ"י לעיל ס"ב. כ"י פ"י
להליתין נשום ר"ל להליתין
במלתיק הוא הכבד אשר
יתלוקו בו העלים וזמו טוים
שזן לץ אליהו. גם מהמח
טוים כמו דלץ משתמם
אפירה. אלא נה בית
רבי מושבתי למדחק
דנרין צולין שם והיו
כי פתח הכובד הוא הגד
פמא וזיפה הוא נהוד הדג
והם שני מלאכות נמשכים
מהמרים מתחיליס. (ו"ש) :

ב' משיחוסום. פ"י הר"ב כשארס עושה קופה או סל וגומר את
שפתו. אשר תחבר הארביגה כולה ותמנעה מלהפסד ולהתפרד.
והוא מענין לא החכום שור (דגריס כה). הרמב"ם : ג' משיעשה
שני דורים לרחב שלון. עד סוף מחני. ומסיים זהו הרמב"ם
ברפ"ה מה"כ. אע"פ שלא גמר גביות.

מקבלים טומאה שהרי נראו למה
שנעשו. ולורת הכלי עליהן. הא למה
זה דומה לבגד שנארג מקלחו : ים נפה
וכברה. מפורשים ב' דלעיל מ"ג ד :
וכפ של מאזנים. הר"ב העתיק וכן.
יפירשו מ' אנוגך. אבל הרמב"ם
העתיק וכפ. גם ברוס' שהביא
הר"ם כתב וכפ. וכן גורס מהר"ם
במשנה : צפירות. פ"י הר"ב סבובים.
והוא מענין אמרו בזה הגפירה
יחוקאל

דור אחד לרחב שלהן (כה). הקופה משיעשה ב' צפירות (כו) לרחב שלה.
ד"ג. ב' הלגנין גדלי לגנין. ונונין וליס לגנין : ג' דורים גדלי דורים. וכפ ע"ג וכן. דור ע"ג דוד. והערק

איה מקבלת טומאה עד שיכנס בה ג' בתים וכן משמע ע"ש בגמ' פ' הוולד
מן הירק דמירוב אחר שפסוף. ב' משיחוסום. גמר עשיית שפתו מלאשן לא
חכום שור שהוא קפירת פיו : ויגמור את התלויה. בחיר"ק התי"ו דתלויה
ובדכתיבה צפירות ללעיל ס"ד : ד' בית הכוסות. כלי שמלגנין בו כוסות :

יבין

לחבל נקרא בית (א) : (י) הוא מלאשן לא חכום שור. ור"ל הכל
משיגור סוף אריגת הכלי כשגמרו. סוף קנה הקנה שארג ממוט הסל
ובגורו נהך השפה : (יא) לשון חוכיה הוא. כמו האי מאן דקיב שילקא
[שנת ד' ע"ד] ור"ל הכל שיקפץ מכותלי הכלי מכפנים ומכחזין. והאין
הקטנים הבולטין מהאריג או נגמר לק"ט. [וא"ל גם בלי קינב. הרי גולמי
כלי עץ הוא ומק"ט (כספ"י)]. ו"ל דגולמי היינו בגלל חסר כהנלי רק השלמה
יתירה. וכדלמיתין בהוספתא דמילתין [ב"ה פ"ב] איהו גולמי כל שפתו לשוף
לכר וכו'. אבל סהא כל שפוטין גולטין מכותלי כלי תכרע נהן ידיו ווא"ל
להשתמש ע"ג : (יב) ענפי תמרה : (יג) מק"ט. דענפי תמרה רכיס הן.
וא"ל הן קינב מכפנים רק מכחזין כדי שלא יעכבו להאוחז ארוה : (יד) סל העשוי מנמי. והוא קטן מואוהו ששמו סל. ורגילין לתלוהו : (טו) הוא
חבל של גמי שבו שנהלה על ידו משא"כ סל מחמה גדלו אינו נהלה : (טז) הוא כלי העשה מערבה קלועה שמתיחן בהובה לגנין קלנען
ב"ל"א. וגם כוסות זכוכית : (יז) אף שהאין של ערבה הבולטין לחוכה הן קטין יותר מלוצי תמרה. עכ"פ מדמיוחדין לטובת ולגנין מתיח
האין בהוכה כדי להפסיק בין כלי לחברתה שלא ישתכרו כשיחוסום בהוכה זע"ל. ומש"ה פלנייהו תנא מעלי תמרה ב' ב' צי. מדככל א'
טעמא לחוד : (יח) הן כעין קערות קטנות שנקלעות מערבה רכה ודקה : (יט) מלפפה של כסי העשה מההן או גמי. שטרלה הוט ב"ל"א.
שכפתרם (יח) ומל רחשה וטמנה לתומו מעשה ממש שלם : (כ) הוא כלי מרה גדול קלוע מערבה : (כא) ר"ל משיגורו הערבות שבו ב'
פעמים סביב בדפנותיו על השוליים שלו מק"ט : (כב) היינו הסבובים הן רחבים הן קטנים מכל הסבובים ששפוטין ע"ג לטוה
דפנות. ומשום שיש קולטין הדפנות של הכלי מלמעלה למטה על המקלות הבולטין מהשוליים. להכי קאמר תנא דלוחין ב' הסבובים לריך סהיו
מחוברים בהרחב. דהיינו שיקלע מנמטה למעלה. דלוח ית' לכן ב"ק ולורת כלי : (כג) הוא כעין דפנות נפה בלי שוליים ומקדין לתומו סלה
שלא יתפור. ומיירי בשל סלחן. דלוח של בעה"ב אפי' נגמר כולו אמק"ט [כלעיל פט"ז מ"ג] : (כד) ג"ל דמלת ים לאו אכברה קאי. דא"כ אין לו
ב"ק ואמק"ט. אלא ר"ל כברה עלמה שסוברין בהוכה הדגן מהמוץ : (כה) דלע"ג דליס נפה אין שוליים. עכ"פ ים שוליים להנפה שישויהו תוך
הים : (כו) ר"ל סבובים כנ"ל. ודע דקופה וערק וזאר הכלים שזכרו במשנתנו. סולן מייט כל הן וכל א' עשוי מקליעה ברוסן אחר. וגם
המונת הכלי הוא בזיופן אחר מבהברה. ורק קופה וערק כל סבוב וסבוב שבאריגתו בהדפנות זה למעלה מזה. כל סבוב וסבוב הוא
מקנה אחרת שישלבוה באריגה עם הקנה שמתחיה. וכן עושין עד שפתו העלוהה. ונקרא כל סבוב וסבוב שבהן אפירה [שהוא נלאשן ון עיגול שלם]

משנה

לא דמיתוק ופתיד לשוף. ואין נראה לפרש דבעיקר טומאתה מיירי דכל זמן
שלא קינב איה מקבלת טומאה דלקמן רפ"ה טן קתתה מלימתי מחבל הטור
למטה מתיסרנה בה שלפה בתים. משתמם לעיני חבור החבל בעיקר קינב הא
התנה עלמה מקמי קינב גמי מיעמאה וס"ה משנה ר"ל : ב' אע"פ שלא
קינב מכפנים עמא. וכסתחך גמי חתי הכי אע"פ שלא קינב מכפנים. וכראה
דקטיבה שנתפטים דוקא לא מעבד אכל מנחון דהוי העבד שמסתעין את הוד
ואין מקיימין כן. וכראה מדלא קרני ומכחזין אש כלה לקיים טמא דלעין דמקריעין
אין אדם שרובה לקיים וכדפי' לעיל דלשי' כלה בפנים דעמו : ג' דקנננין
הקטנים. ולא מפרש כשיפור איה נקרא קטן. וכראה כל שזיטו עושה זו דורין
אלא שטמם קום משוליי עד פיו איט מרמינו הוא נקרא קטן. וכל שדעמו

אחרונה

להרמינו דרויין הוי גדול : משיעשה שני דורין. הלשון משמע אפי' דעמו
להרבות בו דורין מ"מ משעשה בו שנים הוי גמר מלאכות. וז"ל שנתם חילין
בספ"ק אמרי'. מתחור הטיבס פסור אפי' חק קיפוזא נקבא. וז"ל דהסם
דידסינן שדעמו להשליטו וכן משמע מפי' רש"י שם ועוד שחששו מוכיחין שלק
בקעת גדולה כדי קב. והכא נכתם אלא שדך לעשות ככלי כזה כהנה דורין
ומשעשה בו שנים עמא שחא אין דעמא לכוסיף. ואין לפכס משעשה בו שני
דורין ונמך בלפי לקיים כן דל"כ מאי קמ"ל. ועוד דע"ל נכתם איירי שדכני
ביס נפה ובנכך דוד אחד משתמם דהכי אורחי' יש מקיימין דוד אחד ויש כליס
שאין דכין בפחות משנים : ים נפה. בפס"ו מ"ג סבטו דהיריבס לבלה כבוד
שלא חכסו לדפנות נקראת ים נפה וה"ל כהכי איירי שלא עשה עדיין דפנותי'
אבל

ב' הסלף של עץ. מלימתי גמר מלאכתן : משיחוסום. כשארס
עושה קופה או סל וגומר את שפתו. זו היא החסימה : ויקנב.
לאחר שגומר השפה. ומשיחירו קסמין רחשי קרומיות הבולטין פוסקין
וקוטמן. וזו היא קניבה : של תמרה. סליס העשויות מחריות של
דקל : שכן מקיימין. בלא קניבה :

ב' הסלף של עץ. משיחוסום. ויקנב (א).
ושל תמרה (ב) אע"פ שלא קינב מבפנים.
מבוא (ג). שכן מקיימין. כלכלה (ד) משיחוסום
ויקנב. ויגמור את התלויה (ה). בית הלגנין (ו).
ובית הכוסות. אע"פ שלא קינב מבפנים.
מבוא. שכן מקיימין (ז) : ג' הקנננין הקטנים (ח).
הקלתות (ט). משיחוסום ויקנב. הקננים
הגדולים והמוגין הגדולים (י). משיעשה
ב' דורים (יא) לרחב שלהם (יב). ים נפה (יג)

ב' הקנננין. קטן שבוררים בו קניית
והוא נעשה מחריות של דקל : קלתות.
קופות קטנות : סוגים. קופות גדולות :
שני דורים לרחב שלהן. לאחר שארגו
שולי הקופה אורנים סביבותיה עגולים
כפי מה שרולה שתייה רחבה בדפנותיה
בגובה. ואותן עגולים של דפנות קרוין
דורים : וכן של מאזנים. הבסיס שנותנים
עליו המאזנים : דור אחד. משיגיה
על שפתו עגול אחד : ב' צפירות. שתי
סטיס

שלמה

ג' סוגין. קופות גדולות שדומין לטאה ואיט דגרסי סואים : שני דורים
בפ"י יסן להרמב"ם ז"ל מלאתי דורים והוא קטן דוד והוא האבסם שאבסם'
בו הנכר ע"כ : וכן של מאזנים. גרסי' כנו"ן לפי הפירוש שפי' ר"ע ז"ל :
שתי צפירות. שתי סבובים מלאשן בזה הפירוש שדורה לומר חזרה החליה

מלאכת

איה מקבלת טומאה עד שיכנס בה ג' בתים וכן משמע ע"ש בגמ' פ' הוולד
מן הירק דמירוב אחר שפסוף. ב' משיחוסום. גמר עשיית שפתו מלאשן לא
חכום שור שהוא קפירת פיו : ויגמור את התלויה. בחיר"ק התי"ו דתלויה
ובדכתיבה צפירות ללעיל ס"ד : ד' בית הכוסות. כלי שמלגנין בו כוסות :

תפארת

לחבל נקרא בית (א) : (י) הוא מלאשן לא חכום שור. ור"ל הכל
משיגור סוף אריגת הכלי כשגמרו. סוף קנה הקנה שארג ממוט הסל
ובגורו נהך השפה : (יא) לשון חוכיה הוא. כמו האי מאן דקיב שילקא
[שנת ד' ע"ד] ור"ל הכל שיקפץ מכותלי הכלי מכפנים ומכחזין. והאין
הקטנים הבולטין מהאריג או נגמר לק"ט. [וא"ל גם בלי קינב. הרי גולמי
כלי עץ הוא ומק"ט (כספ"י)]. ו"ל דגולמי היינו בגלל חסר כהנלי רק השלמה
יתירה. וכדלמיתין בהוספתא דמילתין [ב"ה פ"ב] איהו גולמי כל שפתו לשוף
לכר וכו'. אבל סהא כל שפוטין גולטין מכותלי כלי תכרע נהן ידיו ווא"ל
להשתמש ע"ג : (יב) ענפי תמרה : (יג) מק"ט. דענפי תמרה רכיס הן.
וא"ל הן קינב מכפנים רק מכחזין כדי שלא יעכבו להאוחז ארוה : (יד) סל העשוי מנמי. והוא קטן מואוהו ששמו סל. ורגילין לתלוהו : (טו) הוא
חבל של גמי שבו שנהלה על ידו משא"כ סל מחמה גדלו אינו נהלה : (טז) הוא כלי העשה מערבה קלועה שמתיחן בהובה לגנין קלנען
ב"ל"א. וגם כוסות זכוכית : (יז) אף שהאין של ערבה הבולטין לחוכה הן קטין יותר מלוצי תמרה. עכ"פ מדמיוחדין לטובת ולגנין מתיח
האין בהוכה כדי להפסיק בין כלי לחברתה שלא ישתכרו כשיחוסום בהוכה זע"ל. ומש"ה פלנייהו תנא מעלי תמרה ב' ב' צי. מדככל א'
טעמא לחוד : (יח) הן כעין קערות קטנות שנקלעות מערבה רכה ודקה : (יט) מלפפה של כסי העשה מההן או גמי. שטרלה הוט ב"ל"א.
שכפתרם (יח) ומל רחשה וטמנה לתומו מעשה ממש שלם : (כ) הוא כלי מרה גדול קלוע מערבה : (כא) ר"ל משיגורו הערבות שבו ב'
פעמים סביב בדפנותיו על השוליים שלו מק"ט : (כב) היינו הסבובים הן רחבים הן קטנים מכל הסבובים ששפוטין ע"ג לטוה
דפנות. ומשום שיש קולטין הדפנות של הכלי מלמעלה למטה על המקלות הבולטין מהשוליים. להכי קאמר תנא דלוחין ב' הסבובים לריך סהיו
מחוברים בהרחב. דהיינו שיקלע מנמטה למעלה. דלוח ית' לכן ב"ק ולורת כלי : (כג) הוא כעין דפנות נפה בלי שוליים ומקדין לתומו סלה
שלא יתפור. ומיירי בשל סלחן. דלוח של בעה"ב אפי' נגמר כולו אמק"ט [כלעיל פט"ז מ"ג] : (כד) ג"ל דמלת ים לאו אכברה קאי. דא"כ אין לו
ב"ק ואמק"ט. אלא ר"ל כברה עלמה שסוברין בהוכה הדגן מהמוץ : (כה) דלע"ג דליס נפה אין שוליים. עכ"פ ים שוליים להנפה שישויהו תוך
הים : (כו) ר"ל סבובים כנ"ל. ודע דקופה וערק וזאר הכלים שזכרו במשנתנו. סולן מייט כל הן וכל א' עשוי מקליעה ברוסן אחר. וגם
המונת הכלי הוא בזיופן אחר מבהברה. ורק קופה וערק כל סבוב וסבוב שבאריגתו בהדפנות זה למעלה מזה. כל סבוב וסבוב הוא
מקנה אחרת שישלבוה באריגה עם הקנה שמתחיה. וכן עושין עד שפתו העלוהה. ונקרא כל סבוב וסבוב שבהן אפירה [שהוא נלאשן ון עיגול שלם]

משנה

לא דמיתוק ופתיד לשוף. ואין נראה לפרש דבעיקר טומאתה מיירי דכל זמן
שלא קינב איה מקבלת טומאה דלקמן רפ"ה טן קתתה מלימתי מחבל הטור
למטה מתיסרנה בה שלפה בתים. משתמם לעיני חבור החבל בעיקר קינב הא
התנה עלמה מקמי קינב גמי מיעמאה וס"ה משנה ר"ל : ב' אע"פ שלא
קינב מכפנים עמא. וכסתחך גמי חתי הכי אע"פ שלא קינב מכפנים. וכראה
דקטיבה שנתפטים דוקא לא מעבד אכל מנחון דהוי העבד שמסתעין את הוד
ואין מקיימין כן. וכראה מדלא קרני ומכחזין אש כלה לקיים טמא דלעין דמקריעין
אין אדם שרובה לקיים וכדפי' לעיל דלשי' כלה בפנים דעמו : ג' דקנננין
הקטנים. ולא מפרש כשיפור איה נקרא קטן. וכראה כל שזיטו עושה זו דורין
אלא שטמם קום משוליי עד פיו איט מרמינו הוא נקרא קטן. וכל שדעמו

כבוצים: והערק. שאין שפתו גבוהה כשפת הקופסה: משיעשה צפירה אחת טמא. וערק עשוי מטעם וארכו יותר מרחבו. כתיבה של רעענים וקרוי ערק. (תרגום ועד שרוך נעל (בראשית יד) ועד ערקת מסאלא. ומסוס דכלי גמי ושעם דין כלי עין יש להם.

הלך תגנה גבי הדדי עם כלי עין: כ' תורמל. כים של עור גדול שהרועה עתן בו מזוגות וכל דבר. ודומה לו ולא הרועה בחרמולו: (** קירותיו. מסגרותיו. כמין אונים קטנות סביבות התורמל ומכניסים בלוחן אונים חבלים שסוגרים אותו: סקורטיא. עור שזבשים העבדנים בשפת מלאכתן: ציציתה. כעין ליתת של טלית כן עשין לה פתילים על כנפיה לקשרה בקן: ורמב"ם פירש סקורטיא עור שאוכלים עליו. וליתתה הוא אלמנע העור שנהגים בו טס של מחכת לטי. לשון לין הזהב. שהוא טס של זהב: טבעותיה. טבעת נחשת או ברזל שנותנים בקלה הסקורטיא: קמבוליא. עור שמליעם (** על גבי מטה וקורים לו בערבי נטע. ופשוטי כלי עור מקבלים טומאה מדרבנן בלבד בפשוטי כלי עין. ודינן בזה שיה שאלין מקבלים טומאה מדאורייתא אלא מדרבנן בכל שאר טומאות. כן קטן מוכתה ועשוי להניח כשהן מיוחדים לכך: הבר והבסת. משיירים משום פתח להכניס משם המון למלאות הכר והבסת: ד' פטיליא. קופה עשויה ממניעם של ערבה ואולרים בה הגרונרות: ומכונה

והערק (כ). משיעשה בו צפירה אחת: ד' כלי עור. מאימתי מקבלין טומאה. התורמל (כח). משיחוסם ויקנב ויעשה קיחותיו (כט). רבי יהודה אומר. משיעשה את אוניו (ל). סקורטיא (מ). משיחוסם (נ) ויקנב (ס) ויעשה את ציציתה (ז). רבי יהודה אומר משיעשה את טבעותיה (ח). קמבוליא (ט). משיחוסם ויקנב. רבי יהודה אומר. משיעשה את קיחותיה (י). הבר והבסת (יא) של עור. משיחוסם ויקנב. ר יהודה אומר. משיחוסם וישייר בהם פחות מחמשה טפחים (כ): ה' פטיליה (כ).

טמאה

ענין יחוסם בכלי העור שיכפלו קלחו ויחפרו אותו עד שיהיה שפה לכלי ויקנב שיחודך קלוח העור הזולאין לחון. והן קלוחה קטנות דומות לשער. הרמב"ם: קיחותיו. פי' הר"ב מסגרותיו. כמו ולאסורים פקח קוח [ישעיה סא]. הר"ש: קמבוליא. פי' הר"ב עור שמליעם כו'. ובספ"ג דסקלים כתב שהוא עור שלוק. ומ"ט בשם הרמב"ם. כך כתוב צפירושו דהכא. אבל ברפ"ח דאהלות לא פירש כן כמ"ט שם בס"ד. וכן (בסקורטיא: הבר והבסת. פירש הר"ב כר קטן

(*) כמה צדק אל ג"מ בנסגול ויהי גירפא כמנה אלה שצדק להביא ג"מ ומ"ט שם הרמב"ם נכנין סקורטיא כו' וכו' וכן המסקי כמ"ט פ"ט.

מכסת * כמה צדק אל ג"מ בנסגול ויהי גירפא כמנה אלה שצדק להביא ג"מ ומ"ט שם הרמב"ם נכנין סקורטיא כו' וכו' וכן המסקי כמ"ט פ"ט.

וכו' ועוד נע"ד אני הדיוט דיש להוכיח ג"כ מן התוספתא דמתני' דקתני עור העריסה שהוא עתיד לעשות לו פטור דהיינו פתח להכניס ולהוציא בו המוך ר' יהודה אומר בכר אין פחות מחמשה ובבבס אין פחות משלשה הרי שנתן שיור גדול לגדול ושיור קטן לקטן. ומתי תנאי אליבא דר' יהודה דמתני' יהיב חד שיורא לכר ולבבס ובתוספתא מחלק. ועוד אשכחן בתוספתא דאהלות פי"ב הביאה הר"ש ז"ל צ"ל דאהלות דקתני כר מלא תנן כסת מלאה מוכין כסת מלאה מתפחות הרי ששם משל לכסת שהוא תחת הראש דכדנר יותר

וי

עור שמליעם (** על גבי מטה וקורים לו בערבי נטע. ופשוטי כלי עור מקבלים טומאה מדרבנן בלבד בפשוטי כלי עין. ודינן בזה שיה שאלין מקבלים טומאה מדאורייתא אלא מדרבנן בכל שאר טומאות. כן קטן מוכתה ועשוי להניח כשהן מיוחדים לכך: הבר והבסת. משיירים משום פתח להכניס משם המון למלאות הכר והבסת: ד' פטיליא. קופה עשויה ממניעם של ערבה ואולרים בה הגרונרות: ומכונה

מלאכת שלמה וכו' ועוד נע"ד אני הדיוט דיש להוכיח ג"כ מן התוספתא דמתני' דקתני עור העריסה שהוא עתיד לעשות לו פטור דהיינו פתח להכניס ולהוציא בו המוך ר' יהודה אומר בכר אין פחות מחמשה ובבבס אין פחות משלשה הרי שנתן שיור גדול לגדול ושיור קטן לקטן. ומתי תנאי אליבא דר' יהודה דמתני' יהיב חד שיורא לכר ולבבס ובתוספתא מחלק. ועוד אשכחן בתוספתא דאהלות פי"ב הביאה הר"ש ז"ל צ"ל דאהלות דקתני כר מלא תנן כסת מלאה מוכין כסת מלאה מתפחות הרי ששם משל לכסת שהוא תחת הראש דכדנר יותר

וי

משנה אחרונה

אלא נדעמו לפשטא בדיוקן דמסקי: והערק. פי' הכ"ז דשפטא וגמי דין כלי עין ליה כמבמו. בזה פי"ד תיב: ר"י אומר תשיעשה את אוניו נבלה דקירות הם אונים קטנים כמ"ט כ"ב והם כמו לולאות ואונים הן אונים גדולים ששעין אחת מלך זה ואחת מלך זה שמוטבין כן לפתוח. וכמה מלך מלך קל"ה יאודה עד שימשה אלה שמיפשה ללחומה פליג משיפשה את אוניו אמ"ט שלל פשה קיחותיו וכן בכל בני דמתני'. ומיהו נבלה לגי פליג אלא נמפשה שאחר תקימה וקנינה דקודם שיחוסם ויקנב מודם דלא היו נגמז מלמכה. ובכר וכסת דלא סוכיר ת"ק מששה אחר התקומה וקנינה ופליג ר"י. נבלה דאחסימה פליג דכל גמז

יבין תפארת ישראל

על שישפשה: (ב) והיינו דקאמר עלה ר"י משיעשה אוניו. דהבנת כ"ש קודם מלה הפעל משמע להקדים. וכו' אמרין בפירוש בש"ס (ב"מ פ"ח ב') ור"ל הכא שא"כ ענינות וכן אוניים כדקאמר ת"ק. רק כמי באוניו לחוד. ודחוי"ט פי' דקחותיו היינו מבגרי. מלשון פקח קוח שפירוש פתח הככרם. ובמח"כ ח"א לומר כן. דינמוד עליו רישו קטנולא בסופא שהוא מכסה על שולחן או של מטה. וקאמר עלה ר"י משיעשה קחותיו ימה כגירה שייך בכלי זה. ודוחק לומר דהיינו החוסין שסוגרו סביב המטה והשולחן דהרי זה אינו סוגר א"ע בהחוסין אלא קשרן סביב. ותו דלי כרתו"ט. א"כ מאי ה"י

הכלי מיקרי חסימה כדלעיל ת"ב וס"ל לת"ק שיחוסם שיגמור כל תפירתו חסביב אלא שיחיד נקב קטן למקום המילוי. וא"כ יאודה דאפי' משייר נקב גדול עד חמשה טפחים עמא: וייע'שור את ליתא. וכמה הרמב"ם ילמא היינו טעם של מחכת שגאמנשה לטי פ"כ חמשה דהטעם חסכ. וי"ט כל שחוסך יפוי למוי מיקרי גולמי וק"ל גולמי כלי עין שחאין ומשמע דה"ס גולמי כלי

הכלי מיקרי חסימה כדלעיל ת"ב וס"ל לת"ק שיחוסם שיגמור כל תפירתו חסביב אלא שיחיד נקב קטן למקום המילוי. וא"כ יאודה דאפי' משייר נקב גדול עד חמשה טפחים עמא: וייע'שור את ליתא. וכמה הרמב"ם ילמא היינו טעם של מחכת שגאמנשה לטי פ"כ חמשה דהטעם חסכ. וי"ט כל שחוסך יפוי למוי מיקרי גולמי וק"ל גולמי כלי עין שחאין ומשמע דה"ס גולמי כלי

חפרי האלה. טע ה"ב: זח
דבלל. עמ"ל: סוכה: י"ה חמ"ד

תוספות חדשים

משמשי כלים. (ועי' ברכות
ד"ט פקד ד' מהל' כלים):
[משנה ד'] סכר פניניא.
מין כלי זמר. ולא טע עב
בראש עשוי לכסות בו:
[בה"ב ד"ה] פשוט וכו'
פרט להפיו כלים. וכן כלי
עץ וכלי עץ שיש להם לכן בית
קיסר שיטה בכתוב
טורים ואין מקבלין עומה
מאחר שיש ענין (בכ"ס)
פ"ט מה"ס. ועי' בכ"ס.
ובכ"ס למתן:

אליהו רבא

סך משמין בשעת מלאכה
וכלא בשעת מלאכה וכל
דק דני זה הכלל בשני לחין
טעם בשמשים מלאכה
וכלא בשעת מלאכה וסוד
אליהו רבא עמ"ל מ"ח:

חדושי מהרי"ח

פ"ט משנה ד' (ה"י)
ד"ה תיק חליין
וה' עד סוף הדיבור.
ואפשר לומר דריוע שזורת

תוספות אנשי שם

ח"ה"ה ד"ה בית כ"ו
וי"א ספוגים כליל מ"ו
סרסום ומתח פגיוני ע"כ
ועומד הוא הפוך כמו שמה
ושלמה ואין קפידא. (כ"ד):

משנה אחרונה

ד"ל פגיון בכלל סכין
והמקפדת בכלל מקפדת
ותחילתה בכלל מחבת.
ומה שהוסף תיק כוונת
ובכ"ס סך חפוי הכוונת
עיקר שם סכנת בה:
תיק חליין. וכלא

פיות: תיק מבחל: תיק הכלי שבו כוחין העין: ובית הכחול. הכלי ששומרים בו אה הכחול: מכתב. קולמוס של נחשה וברול: תרונתיק. תרין תיק והוא כלי אחד ובו תיקין הרבה חלוקין. לקלמוס ולסכין ולמספריס. ורופאי החבורות משתמשים בכלי זה הרבה ובלע"ז (ה) פיכארו"ל: פגושות. חלים רחבים. ומחי קבלו מהרגמי' ומחת פגושה: סכר פניניא. כלי זמר של מהכת: ("מצדיה טהור. שכל שמכניסו מן הכד אינו חשוב נתיק אלא נכסה בעלמא: האלה. שבת של ברזל ובראשו עגול כמו כדור ויואלים בו יתדות שדומות לשקדים בערבי קורין לו דבו"ס ובלע"ז (ג) מאל"א: העשוי לחפוי. למכסה. תרגום מכסה חופאה: טהור. דתיא יכול שאני מרבה חפוי כלים לקומחה. תלמוד לומר (ויקרא י"ה) אשר יעשה מלאכה

והתער. תיק מבחל (ה). ובית הכחול (ה). תיק מבחל (ה). תיק מבחל (ה). ותרונתק (ה). תיק מבחל (ה). וסקורטיא (ה). בית החצים. בית הפגושות (ה). הרי אלו טמאים (ז). תיק סכר פניניא (ז). בזמן שהוא נותן מלמעלה (ז) טמא. מצדו טהור (ז). תיק חליין. רבי יהודה מטהר. מפני שהוא נותנו מצדו (ז). חפוי האלה (ז). הקשת ותרומה. הרי אלו טהורין. זה הכלל העשוי לתיק (ז). טמא. לחפוי (ז). טהור: ח"ב. החול כ"ה כהנ"ה וכל"ה וכל"ה החול. וסקורטיא ד"ה וסקורטיא.

זהם. פרט לחפוי כלים: זכרות לבנותהו לו לר"ג בטבלא: בית הפגושות. פ"ה הר"ב חלים רחבים. ומחי קבלו [יחזקאל כו] מהרגמי' ומחת פגושה. וכו"ה צ"ה הרמב"ם.

אבל בתרגום שלטו פגושה. ובחבורו פ"ד מהל' כלים העתיק ובית הפגושות. [והוא המעריך]: הרי אלו טמאים. שהרי הכלי לריך לכן בשעת מלאכה וכלא בשעת מלאכה ("כרתהו במתני' דלעיל). הרמב"ם שם: תיק חליין ר' יהודה מטהר. מפני שהוא טהור מלדו. ומשמע דלת"ק טמא וכל"ה פ"ה שהוא טהור מלדו כה"ל שיתלקו במילואו. וגם הרמב"ם העתיק בחבורו שם. תיק חליין בין הטמאין. ול"ה מאי טעם תיק חליין שיהא טמא לח"ק. והרי ת"ק נמי מטהר בנותו מלדו: האלה. פ"ה הר"ש שבת של ברזל כו'. ובמ"ד פ"ו דשבת מפרש עוד פירוש אחר: לחפוי טהור. עיין במשנה ו פכ"ו:

(ג) אינש שרופע עמ"ל צור שפערדייסקנס: * ז"ל מ"ז וכן העיני' ז"ל

תיק מלדו כנון שהתיק פתוח מלדו או סבור דלין התיק אלא חפוי. תיק חליין וכו'. מפני שהוא נותנו מלדו פ"ה מפני שהוא נותנו לחלין הוד התיק מלדו ועל כן קאמר נבי סומפויא לכוון קנהו וגבי חלין לכוון זכר כע"ז ז"ל: בסוף פ"ה ר"ע ו"ל. פרט לחפוי כלים. אמר המלקט פ"ה הרמב"ם ו"ל כנון הפגושים של כסאות ומספך וזהו כלי כלים שמתים בעור ע"כ: לחפוי טהור.

מלאכת שרמה

תיק מלדו כנון שהתיק פתוח מלדו או סבור דלין התיק אלא חפוי. תיק חליין וכו'. מפני שהוא נותנו מלדו פ"ה מפני שהוא נותנו לחלין הוד התיק מלדו ועל כן קאמר נבי סומפויא לכוון קנהו וגבי חלין לכוון זכר כע"ז ז"ל: בסוף פ"ה ר"ע ו"ל. פרט לחפוי כלים. אמר המלקט פ"ה הרמב"ם ו"ל כנון הפגושים של כסאות ומספך וזהו כלי כלים שמתים בעור ע"כ: לחפוי טהור.

בזמן שהוא נותנו מלמעלה לא נכנסתו אל התיק אייבי. אלא בשעת בנינו אייבי. ונמלא שהתיק הוא טמא וכלא בשעת מלאכה ושתא. אלא כשנתנו מלדו שאל' לתיק לתינו עליו אלא טהור התיק מן הדל למפויא והמפויא על השלחן או אוחו בידו והשתא אין התיק משמש כלום בשעת מלאכה אלא שלא בשעת מלאכה ויהיה ככלל דר' יוסי לטול. ותיא שהרמב"ם לא כתבו שאלו לריך שבת העתיק כלל דל"ו והייט סך: ר"ה מטהר מפני שזוהו מלדו. משמע דת"ק פליג ולי"ה אחתי כתי"ה מוי"ע. ואפשר לומר דתיא כמפויא נמי ר"ה היא וה"ל סך היה ר"ה אומר נתיק חליין כדאשכחן בש"ס מובא דטוהי'. וכלא שהש"ס השמיני כהמב"ם דין הסמפויא דכ"ה אחתי. ועוד י"ל דמיק חליין דרך להניח בו הכנסה חליין כ"ל לת"ק דכהא אחי' עומה מלדו עמ"ל דכל ששני לכתלם על ידו מה' שחמכו הוי כלי קבול מעליה דכפי' לפיל וכלי קבול לא שייך כלל דר' דכלל עיני' עמאים כתי"ה כה"ב במתני' דלעיל. ור"ה ס"ל דתיא שמתנין בו הכנסה לאו לכתלם לכתלם ע"י התיק כהניס חליין אינש כערך הקנינים שחמין לראבד ולאו לראין לקטלם בעינש. והוי אינו עשוי לקבלה וסבור מלדו: חפויי האלה הקטם וסכנתו. השתא לא מייני בתיקין דמייני

דמייני

ר' עובדיה מברסגורה כלים כלי בעלי בתים פרק יז תוספות יום טוב פה

ציונים

ד הרמנים מוס' שנה קפ"ד
לפ' פד' ויבטורו ז' ל' ל' ל'
שיעור וסוכה ו' ל' שיעור:
פ"י ט' ה' ו' ושאר כל
הכלים . פ"י ט' ה' :

חילופי גרסאות
ד אחוזין בנינונ' אחוזין .
ובכורה ג' בכורה .
הקפנים כל ה' והקפנים
ו' : והקפנים ו' ו' :
הקפני' ו' ו' : והקפנים
הקפנים ו' ו' : והקפנים
נתנו .

תוספות אנשי שם
ד ח"ס ס' הרמנים
כו' . ק' ל' ל' ל' ל' ל' ל'
כו' פחה בלשון דעירובין
ודוכה וביים בלשון דשנה
ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל'
וומר ש' הפרס בין ס'
הוס' להרצ"ד שבי ז' ל'
הוס' געירובין אל' ג'
החזים פ' הגדלים ג' ביהד
וס' רמנים ציונים ולא
מאות הגדלים א' או כ' כ'
ומה ס' השכר לבין
שכונת לומר כל אלו כ'
גדלים ביהד מקדו ציונים
ובכל הד מלין שרי' ו' א'
נפול קפנים הר"ם שבי
ס' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
כל דהא קתי' בארץ ג' א'
לא גדול ולא קטן אלא ציוני
הלכ' הביא התי"ץ דברי
החוס' בשנת דהת' מאירוס
ומשלישין אה דעריה פ'
הרצ"ד והיינו דקאמי
דפני' מ' מאו דתן ל'
לא גדול ולא קטן אלא ציוני
דתי ציוני דקאמר והוס'
לדינו ציוני ג' ההחוס'
וכו'

ממאה . חט"פ שנוה [נקובה] כמוצא רמון . הרמז"ס פ"ו מה"כ
מהתוספתא : ד הרמנים שאלמו שלשה אחוזין זה בזה . פי' הר"ב
הא דתן דריש פרקין כל כלי צ"ב שערין ברמנים כו' וילא האחד
כו' . ולהכי לר"ך ג' אחוזים . שר"ך נקב יותר רחב . מאלו היה
האחד לצד . כ"כ החוס' בפ"ק דעירובין
דף ד' . ובפ"ק דסוכה דף ו' . ומשמע
מדבריהם דבעינן שילאו שלשתן זה
אחר זה . והכריחו להוציא התשנה
משמעותה . מדלמרינן בגמ' בכוף
המלמע כמוצא רמון . וכדנקט הר"ב
צ"ל שניה' דריש פירקין עוד הכריחו
מהסוגיא . ע"ש . ועוד פירשו דה"ק
שלשה אחוזים כו' . לומר דרמון ציוני
דלמרינן לקמן דהיינו ציוני . צ"ל
האחוזים זה בזה וגדלין יחד . אבל
הרמנים הגדלים אחד אחד . או שנים .

לחיוזין (א) . מהורה (ב) . עשה לה גפיים (ג) כל
שהן (ד) **ממאה** (ה) . ר"ש אומר אם אינה יכולה
להנטל בגפיים (ו) **מהורה** (ז) : ד הרמנים
שאמרו (ח) **שלשה אחוזין זה בזה** (ט) . רש"ב
אומר . בנפה ובכברה (י) **כדי שיטול**
ויהלך (יא) . ובקופה כדי שיפשיט לאחוריו (יב) .
ושאר (יג) **כל הכלים שאינן יכולין לקבל**
רמנים (יד) . כגון הרובע (טו) . וחצי הרובע .
רובין (טז) . דברי רבי מאיר . ר' שמעון אומר
בויתים

למעלה להחזיק השולים : גפיים . שגפיו סביב . תרגום ויחזק וגפיק .
פירש אחר גפיים שפשה להן אונים : אם אינה יכולה לינטל
בגפיים . ששאלוהו בגפיים אין הכלי עולה עמו : ד הרמנים שאמרו .
הא דתן דריש פרקין כל כלי בעלי בתים שיעורן ברמנים . כשיהו
ג' רמנים אחוזים זה בזה . וילא האחד
דרך הנקב . זהו שיעור של מוציא רמון :
כדי שיטול ויהלך . שמתוך נענוע
של נטילה והלך ממחר הרמון לנחת
דרך הנקב : ובקופה כדי שיפשיט
לאחוריו . שמתוך הפשלה לאחוריו
הוא ממחר לנחת : שאינן יכולים לקבל
רמנים . שהן קטנים : כגון הרובע .
רובע הקב : שיעורן רובין . כיון
דנפחה
הקגונים הקמנים (יז) . שיעורן
הם גדולים . ואחוזן שגדולים ארבעה יחד הן קטנים . קן לשונם צפרק טו לשנת דף קב . וכן פירש הרצ"ד צפרק ו מלכות
כלים דמסערין ציונים שאלו השלשה הגדלים ביהד . [ועיין מ"ש צנס הרמז"ס במתניתין דלקמן] : רבי פננעון אומר .

מלאכת שלמה
שילאו נקב שלשה רמנים הגדלים יחד וילאו שלשתם כמו שהן גדלים יחד
זה אחר זה ולא יהא הנקב גדול מעט ממוצא רמון דאי אפשר לשלשה
רמנים הגדלים יחד שלא יהא אחד נכנס ואחד יוצא והא' דבעי' שיהא הנקב
גדול ממוצא רמון משום דכבדי רמון מלמלא לא ילא ממנו רמון כשיסיומן
צו רמנים כי דוחקים זה את זה כך העלה הר"ם (פ"ו) * מכה קטנית צקיות
שדנה פ' אלו קשרים וכן כתב ג"כ הרצ"ס ז"ל : כגון הרובע וחצי הרובע
הקגונים הקמנים . ק' ז"ל : שיעורן רובין דברי ר"ם . ומתי' בכלי
טו

טו
הוא כס' ח"י וק"ל שאין זה המכיס עם דברי הר"ם שלטנו לדברי הר"ם
שנספריו מניאר דהר"ם ס"ל דשיעור דהתי' הוא כג' רמנים עינין בגולתא
ואין דר"ך שיעור גדול כג' רמנים ואלו לפי חתי' הוי שיעורו כדעין א' אלא שהוא מרווח כמתאר ואלו ה"ל ג' אחת דברי הר"ם ז"ל ע"כ :

טו
הוא כס' ח"י וק"ל שאין זה המכיס עם דברי הר"ם שלטנו לדברי הר"ם
שנספריו מניאר דהר"ם ס"ל דשיעור דהתי' הוא כג' רמנים עינין בגולתא
ואין דר"ך שיעור גדול כג' רמנים ואלו לפי חתי' הוי שיעורו כדעין א' אלא שהוא מרווח כמתאר ואלו ה"ל ג' אחת דברי הר"ם ז"ל ע"כ :

י כ י תפארת ישראל בועז

משנה אחרונה
ד רשב"ג אומר כדפס
ובכנה וכו' . מדסיר
דברי רשב"ג כגון אחר
דברי ח"ק ובלשון פלוגתא
מתמע דפליגי ויטעמ' הרמז"ס
כתבו לא העתיק דברי
רשב"ג . ולא הפרס במתי
קפולג' . ונראה כרוביין
קיבלו הלכה בלשון זה
דכלי ט' שיעורן כדמניס
ופשיט' לה דכנתון אחד
משערין ולמה אמרו
כדמניס ולא כדמון . ואמר
ח"ק דלהתמיר אמרו
דכשלה אחוזין זה בזה
לר"ך נקב רחב יותר כתי'
החוס' ומסתבר ליה
דהתמיר דעיקר שיעור
רמון הוא להתמיר דאפי'
כלי העיזא דלמס' אינו
עסק בניטול השמישו עד
כדמניס רמון . וכשב"ג
כבר נלקח אמרו כדמניס
עכנפס וכברה אפי' און
מוצא רמון אלא ע"י
מנטול והולך נמי עטור
ולר"ך אמרו רמנים שאין
דך לנטול ולהלך כנפס
ובכברה כדמון אחד אלא
במילואו וכן בקופה .
ואפי' דעיקר שיעור רמון
להתמיר כיון דחידוש
הוא דמניס כיון דחידוש
דלמס' פליגי נמי כפולגתא דריש'
ד' א'

עכ"ל . וע"כ ה"פ ושאם אינו יכול לקבל פקעיות של שתי . ר"ל אם מתחלה
כשהיה שלם לא היה נאות לשום לכוני פקעיות של שתי . וכונן ששאו
צו מתחלה נקבים גדולים שילאו מתוכן פקעיות של שתי : לא תימא דה"ל
ככלי שצור מתחלתו ולא יקב"ס . אלא הואיל ומקבל עכ"ס פקעיות של ערב
שהן גדולים משל שתי . לפיכך ככלי שלם נחשב עד שיקב כשיעור רוב
הכלי . ובאופן זה כתב ג"כ שם (פ"ו ה"ח) בית קערות שאינו מקבל קערות
(ר"ל שמתחלה לא היה נאות לקבל קערות) הואיל ומקבל תחמיון מק"ס . בית
רעי שאינו מקבל משקין (ר"ל שמתחלה לא היה נאות לקבל משקין) הואיל
ומקבל רעי מק"ס (ר"ל אינו נפטר עד שיקב כמוצא רעי) והיינו ממש
כדבריו בזה . בא"ח חונן הדעת : (ג) ולהר"ב שיעורא דמתני' לחומרא .
וה"ק תנא . רמנים שאלמו . דעיקב כמוצא רמון עטור . וכר"ם . היינו
ג'

דביס לה צ"ק או אורת כלי . חט"ג שטיב כמוצא רמון מק"ט : (א) ר"ל
ור"ל אם עשה לה אומים ממש . ועי"ו יהיה להלוח אורת כלי עי"ו : (ב) קמ"ל
קטן מלא מק"ט [כמתני'] . ולאחד פי' ה"ל ר"ל אפי' האומים קטנים . או שהן רק
אפי' מהלוח . אפי' מהחב עי"ו אורת כלי : (ג) ר"ל הרי זה מק"ט . חט"ג שהוא מלא נקבים כמוצא רמון . דרך דרך השמישו : (ד) שכשיאחזה
בה הגהק : (ה) ולה"ק אפי' מק"ט . מדע"כ יוכל לנטולו כשיאחז בהלוח ממש . ולהכי כפשטה לה ע"י הגפיים אורת כלי מק"ט . ומת"ע לא
דמי להשיא [פני' מ"ד] דלכ"ע טהור . דההם אינו יכול לנטולו כלל : (ו) ר"ל הא דלמרינן לעיל דריש פרקין דכלי בעלי רמנים . ולא ילא
בשיעור נקב לחוד איירינן . דא"כ הוה בני לומר שיעורו כמוצא רמון . אלא בהחזקה הכלי נמי מיירי . דבשיחוק הכלי רמנים . ולא ילא
אחר מהם דרך נקב שבו מק"ט . וכמה רמנים לר"ך שיחוק הכלי : (ז) ר"ל בשיחוק הכלי ג' רמנים דחוקים יחד הוה הכלי . ואפי' לא ילא
א' מזה דרך הנקב . או מק"ט עדיין . אבל אם ילא א' מהן . אף ש"ל שרק ע"י דחיקתו ילא דרך נקב הקטן אפי' טהור . ובמחזקה הכלי רק
צ' רמנים נפטר בשיקב כמוצא זה [ממניס פ"ו מליס ה"ח] : (ח) ר"ל אם נפס או כברה יקבו כמוצא רמון . משערין כיו וכו' :
כפ) דמדורך השמיש של הקב צנענוע רב . להכי משערין דאם ינטולו הכלי וילך ילא הרמון מהנקב ע"י הלוח . אף דכרה"ג אין הנקב גדול כל
ק' שילא הרמון ממנו כשיעמוד הכלי במקומו . אפי' טהור : (ט) וילא הרמון ע"י הנטעה ההפשלה שהיה קנה צכה . והיינו דמדורך השמיש הקופה
היא כהפשלה : (י) לאו חסוקי מילתא דרשב"ג היא . אלא סיפא דבבת רמנים שאלמו הוא : (יב) שבקטעונו אינן מחזיקין ג' רמנים : (יג) רובע
הקב : (יד) כלים קטנים שנס חלי רובע אין מחזיקים . ואע"ג דטלוהו כ"ש הן מרובע . אפי' נקט רובע לרבוהא דר"ם דחט"ג שהן גדולים אפי'
כני בכייה . ונקט קטוין לרבוהא דר"מ . דחט"ג שהן קטנים צוהר אפי' לא כני להו בכייה . ולר"ך שצירת רובה : (לה) כשנפחת רוב שולים .

יח . כעין סריגים שמעמידין בחלון . ודונו כפשוטי כלי ט'ן . והמק"ט :
יט) הר"מ גורם מלמטה ומלמעלה . ור"ל שחיבר להלוח הסוא משפה
שלמטה ולמעלה שלו קנה עב קתה יותר מאריג שבלוח כדי להחזיק
אריגתו יחד . ולפי גירסת הספר טפי משמע לפע"ד דר"ל שתחב קנים
צוקיפה סביב ד' שפחות הלוח הזה . ותחבן ממש למעלה . ר"ל מתחת
השולים כלפי מעלה . להיות להלוח עינין דופן סביב . ומלת לחיזוק .
ר"ל עשה כן כדי שתוך הרווח שבין הקנים יחזיק חס דבר שנית ביניהן .
או ר"ל במלת לחיזוק . דהיינו שתחב צו הקנים סביב . כדי לאחזו
ולהחזיקו כיוו שם כשיראה לנטולו : (כ) ג"ל דקמ"ל דחט"ג ש"י הקנים
ההם שתחב סביבו נעשה לו צ"ק . אפי' מדמהפרקין בקל לא מחשב
צ"ק . ומת"ע גם אורת כלי אין לו עי"ו והמק"ט . וכברבות של בעה"ב
[פני' מ"ד] . ונקב הק' דינא הבא בין דיני ציטול כלי . היינו משום סיפא .
שפיות ממש חיבר לו סביב שהיה לה צ"ק עי"ו . א"כ דגפיים היינו אומים .
דאפי' נמויין הדפניה הללו שסביב שפחות הלוח מאד . אפי' צ"ק אפי' קטן מלא מק"ט [כמתני'] . ולאחד פי' ה"ל ר"ל אפי' האומים קטנים . או שהן רק
אפי' מהלוח . אפי' מהחב עי"ו אורת כלי : (ג) ר"ל הרי זה מק"ט . חט"ג שהוא מלא נקבים כמוצא רמון . דרך דרך השמישו : (ד) שכשיאחזה
בה הגהק : (ה) ולה"ק אפי' מק"ט . מדע"כ יוכל לנטולו כשיאחז בהלוח ממש . ולהכי כפשטה לה ע"י הגפיים אורת כלי מק"ט . ומת"ע לא
דמי להשיא [פני' מ"ד] דלכ"ע טהור . דההם אינו יכול לנטולו כלל : (ו) ר"ל הא דלמרינן לעיל דריש פרקין דכלי בעלי רמנים . ולא ילא
בשיעור נקב לחוד איירינן . דא"כ הוה בני לומר שיעורו כמוצא רמון . אלא בהחזקה הכלי נמי מיירי . דבשיחוק הכלי רמנים . ולא ילא
אחר מהם דרך נקב שבו מק"ט . וכמה רמנים לר"ך שיחוק הכלי : (ז) ר"ל בשיחוק הכלי ג' רמנים דחוקים יחד הוה הכלי . ואפי' לא ילא
א' מזה דרך הנקב . או מק"ט עדיין . אבל אם ילא א' מהן . אף ש"ל שרק ע"י דחיקתו ילא דרך נקב הקטן אפי' טהור . ובמחזקה הכלי רק
צ' רמנים נפטר בשיקב כמוצא זה [ממניס פ"ו מליס ה"ח] : (ח) ר"ל אם נפס או כברה יקבו כמוצא רמון . משערין כיו וכו' :
כפ) דמדורך השמיש של הקב צנענוע רב . להכי משערין דאם ינטולו הכלי וילך ילא הרמון מהנקב ע"י הלוח . אף דכרה"ג אין הנקב גדול כל
ק' שילא הרמון ממנו כשיעמוד הכלי במקומו . אפי' טהור : (ט) וילא הרמון ע"י הנטעה ההפשלה שהיה קנה צכה . והיינו דמדורך השמיש הקופה
היא כהפשלה : (י) לאו חסוקי מילתא דרשב"ג היא . אלא סיפא דבבת רמנים שאלמו הוא : (יב) שבקטעונו אינן מחזיקין ג' רמנים : (יג) רובע
הקב : (יד) כלים קטנים שנס חלי רובע אין מחזיקים . ואע"ג דטלוהו כ"ש הן מרובע . אפי' נקט רובע לרבוהא דר"ם דחט"ג שהן גדולים אפי'
כני בכייה . ונקט קטוין לרבוהא דר"מ . דחט"ג שהן קטנים צוהר אפי' לא כני להו בכייה . ולר"ך שצירת רובה : (לה) כשנפחת רוב שולים .

ר' עובדיה מברטנורה כלים כל בעלי בתים פרק יז תוספות יום טוב פה

ציונים

רמ אומר. מיונין ה' טובה כל המטה ז'. ויבטלי דקטין ק"ו ה"א. ודוסוס פ"א כ"ג: אמת הבנין. מ"ו פ"ב מה' כ"ב ה"א ז' ח' ז'

הלופי תוספות
האמות היו בינוניות
במנות שם אבות שתי
במקדש בינוניות. והסובב
בגל ה"י יסובב. אמת הבנין
שם אמת בנין.

תוספות חדשים
משנה (ה"י ד"ה) והקדקן
פ"י. כ"כ רש"י ט"ו. וכן
משמעות לישאל גמרא
במנות דף ט"ו ז' וז':

אליהו רבא
והקדקן והסובב והיבדו.
דכתיב ואלה מדות המזבח
באמות אמה אמה ועופה
ותיק האמה ואמה רוחב
וגבולה אל שפתה סביב
זרת האחד זה גב המזבח.
והמריק בגמרא פ"ק דעירובין
תיק האמה זה יסוד ואלה
רוחב זה סובב וגבולה אל
שפתה סביב אלו הקדקן
זה גב המזבח זה מונח
הסובב. ופירש בס רש"י תירן
פירשו ותריווהו דתיק לקרא
סובב. אלא כד"ה

רבי מאיר אומר כל האמות היו בינוניות חוץ ממוצת הזהב וכו'.
בגמרא פ"א דמנחות [דף טז] דריש ליה מקרא דיוחזקאל (עג יג)
ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה ועופה. ותיק האמה. ואלה
רוחב. וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד. וזה גב המזבח. תיק
האמה. זה יסוד. אמה רוחב. זה
סובב. וגבולה אל שפתה סביב זרת
האחד. אלו קרעט. זה גב המזבח.
זה מוצת הזהב. זהו באמה בת חמשה.
הא כל אמות כלים באמה בת שש.
ופירש"י בגמ'. וביחזקאל. ואלו מדות

המזבח. מדות מוצת העולה. באמות אמה אמה ועופה. באמה
בינונית בת ששה. שהיא אמה ועופה באמה בת חמשה. ותיק האמה.
תיק לשון חיקי קביעות והוא היסוד בגובהו ואלו כבניסו. ולהרמב"ם
כלומר רוחב זה סובב. כלומר אמה כניסו. וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד.
והוא זרת לכל רוח דהייט אמה על אמה. וזה גב המזבח. כלומר באמה זו היא גמי מוצת
המזבח. והקדקן. ל' הר"ב של מוצת הנחשת. וכ"כ עוד לקמן. והסובב והיסוד של מוצת הנחשת של משה. אף כבאלו ירלה הר"ב מוצת
כי מוצת הנחשת אשר לפני ה' קטן מהגיל. ופירש"י מוצת אבנים ששה שלמה תחת מוצת הנחשת של משה. אף כבאלו ירלה הר"ב מוצת
אבנים. שבמקום מוצת הנחשת. והר"ש כתב והקדקן של מוצת העולה. וכן לשון רש"י במנחות פ"א דף לו. והקדקן של מוצת העולה. וכ"כ
עוד היסוד והסובב של מוצת העולה. ומ"ש הר"ב ותיק אמה היתה באמה בת ה'. לא שאל גובהו ולא שאל רחבו באמה קטנה. כ"כ רש"י
בפ"ק דעירובין דף ד. אבל הרמב"ם מפרש בפ"ג דמדות. דגובה כל קרן חמשה טפחים. אבל ריבוע הקדקן הרי הוא ו' על ו'. אמת בנין.
לשון הר"ב חומת הבית ומוצת העולה. שהמוצת מחובר לקרקע בסיד וכו' כמפורש ברפ"ג דמדות: וישל כלים חמשה. דסבר ר' יהודה

מזכירה בת ארבע וחמש אמות באמה של משה. מחזירים למדה היתרה
עליה חזי ארבע. לא למדה היתרה עליה ארבע לפי שאמות יקרה
היא ולכן משמדין אותן כל קד"ר. כל האמות היו בינוניות. באמה בת
ששה: חוץ ממוצת הזהב. שהיא אמה על אמה: והקדקן. של מוצת
הנחשת. שהיו לו על ד' פתחו ד' אבנים
של אמה גובה ואמה על אמה עובי.
ואותה אמה היתה באמה בת חמשה:
והסובב והיסוד. של מוצת הנחשת:
וכפ"ג דמסכת מדות הן מפורשים:
אמת בנין. כגון חומת הבית ומוצת
העולה: אמת בליים. כגון ארון ושלחן ומוצת הזהב. והלכה כר"מ:
במדה

כלומר באלו אמות חזי אומר שהיו צוות חמשה בחיק האמה זה יסוד. תיק לשון חיקי קביעות והוא היסוד בגובהו ואלו כבניסו. ולהרמב"ם
אף הכניסה צבת חמשה. ונתלה בפ' הסוגיא. ולכן להאריך. אמה רוחב זה סובב. כלומר אמה כניסו. וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד.
אלו הקרעט. זרת דמאמלעית האבן מעור. והוא זרת לכל רוח דהייט אמה על אמה. וזה גב המזבח. כלומר באמה זו היא גמי מוצת
הזהב: והקדקן. ל' הר"ב של מוצת הנחשת. וכ"כ עוד לקמן. והסובב והיסוד של מוצת הנחשת של משה. אף כבאלו ירלה הר"ב מוצת
כי מוצת הנחשת אשר לפני ה' קטן מהגיל. ופירש"י מוצת אבנים ששה שלמה תחת מוצת הנחשת של משה. אף כבאלו ירלה הר"ב מוצת
אבנים. שבמקום מוצת הנחשת. והר"ש כתב והקדקן של מוצת העולה. וכן לשון רש"י במנחות פ"א דף לו. והקדקן של מוצת העולה. וכ"כ
עוד היסוד והסובב של מוצת העולה. ומ"ש הר"ב ותיק אמה היתה באמה בת ה'. לא שאל גובהו ולא שאל רחבו באמה קטנה. כ"כ רש"י
בפ"ק דעירובין דף ד. אבל הרמב"ם מפרש בפ"ג דמדות. דגובה כל קרן חמשה טפחים. אבל ריבוע הקדקן הרי הוא ו' על ו'. אמת בנין.
לשון הר"ב חומת הבית ומוצת העולה. שהמוצת מחובר לקרקע בסיד וכו' כמפורש ברפ"ג דמדות: וישל כלים חמשה. דסבר ר' יהודה

מלאכת

קטנה. תיסי לנו בשל משה רש"י ז"ל. ומלאתי מלת יפ"ה מנוקדת בשור"ק
ובז"א. ויש מוחקין מלת אמרו גם החכם הר"ם ז"ל מחקה מספרו. ועיין
בערוך וז"ל כאשר הוא כתוב שם בדפוס פ"ו כללים ושתי חומות היו בשטח
הצירה פ"י י' מי שאומר מקום היה בטי צבית המקדש ארת שטח הצירה
ועשו בנין אמה אחת כמדת משה רבינו ששה טפס כל כלי הקדש וחוספת
הזי ארבע בקרן מזרחית לטונית בנין אמה ואחת יתירה בקרן מזרחית דרומית
ע"כ ואם אין טעות ז"ע לע"י: ר"מ אומר וכו'. ואיך נגרסי ר"מ אומר
כל האמות היו בינוניות וכו'. תנא בתוספתא ר"מ אומר כל מדות שאמרו
חכמים בכרם כגון חרבין הכרם ומחול הכרם ופסקי ערים ומותר אפסירות
כולן באמה של חמשה טפחים חוץ ממוצת הזהב והקדקן והסובב והיסוד שהן
באמה של ששה טפחים שאמר ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה ועופה
שהיא למוצת שני מדות יכול יהו כולן באמה של חמשה טפחים ת"ל באמות

שלמה
אמה אמה ופופה באמה שהיא יתירה על חצרחה טפס ט' חרבין הכרם הוא
קרחת הכרם דפ"ק דעירובין וכולן שנינו בזה אמות פ"ד דללאים קרחת הכרם
זה"א שש עשרה אמה ותנן פ' שני דללאים פסקי ערים שמונה אמות ועוד.
וכפ"ד דללאים תנן מותר אפסירות ואין שיעורם צמטנה מפורש אבל
דיבולמני מנ' מותר אפסירות ששה טפחים ושמה ר"מ היה שונה אמה
ע"כ מה"ר שמשון ז"ל ואם אין טעות בתוספתא נראה דתרי תנאי אליבא
דרמי: ר' יהודה אומר אבות הבנין. כך הגיה הרב גלגל השכניו ז"ל.
ואית דגרסי הבנין: בפ"י ר"ע ז"ל. והלכה כר"מ אמר המלךס ודוקא
מוצת הזהב שהיא מרובע אמה על אמה באמה בת חמשה טפחים וכן גובה
היסוד וכניסו וכן ג"כ כניסת הסובב וכן ג"כ גובהו של ד' קרעט המזבח
הוא דהו באמה בת חמשה טפחים אבל גובה הסובב היה באמה בת ששה
טפחים וכן ג"כ רבוע כל קרן של מוצת הנחשת היה ששה טפחים על ששה
טפחים

ישראל תפארת יבין

לכלי כסף שהיו במקדש. והגדולה שב' הגדולות היתה מיוחדת לבנין
שעשו שם. ובשני מיני בעלי מלאכה אלו מהנין עם האומנין שעשו
משלחן (ש' מנ"ס פ"ה מגטילה) באמה קטנה. דהייט אמה בינונית בת
ו' טפחים. כמנהוג בבורה. שהיא קטנה יותר מהב' אמות שבשטח.
רק שבשחזורו היה חלוק בין כלים לבנין. דכשחזורו כלי כסף וזהב.
נתנו לכן הגזרין שברן לכל אמה כפי מה שפסקו. אבל רק כפי
אמות גדולות שיש בהכלי שעשו. דהייט חזי ארבע יתירה על אמה
שפסקו עליה שהיא בת ו' טפחים. ושהוא כר"מ לקמן. דס"ל דגם
אמה כלים היתה בת ו' טפחים. אבל בבנין דלא חשיב טלי התי חשב
עמם יתר על הגאס ארבע לכל אמה. ועשו כן. מדחששו מאלו שלא
יבואו לרדי מעילה ושמה עשו ק"ת פחות מהמדה שהתנו עליה. ויחדו מקום
לאותן צ' האמות בחדר ההוא. בקרן מזרחית דרומית היתו האמה של
בנין. ובקרן מזרחית לפנות היתו האמה שהיתה מיוחדת לכלי כסף
וזהב. וסומך מלפון זהב יתירה (ד' : עב) קרעט המזבח: (עג) שהיו
סלן בני אמה של ה' ה' טפחים. והייט משום דהך מעטיתיה קרא:

משנה
הקדש פ"ב והייט כמ"ש הר"ב פ"ה דמטורה ת"ה דמדאורייתא אין מפילה בקדש
אלא סלרין לשמות דמים מדבדנן וסיינו שלא יהיו משל הקדש. ותו"ע לא
הנין כן בדבניהם וב"כ מדנפשו' ופ"ד דברי הוה' בעלמס הס כד: ר"ב
אומר אמת הבנין ששה. פי' הר"ב חומת הבנין והמוצת ע"כ ור"ל המזבח עלמו
חוץ מן הקדקן והסובב והיסוד שאלו הם בני חמשה ל"ה. ומ"ש הר"ב הלכה כר"מ
ובכל דוחא ק"ל כר"י לגבי ר"מ. כתב הב"מ שאני האל דלכא שאל חותי'

אחרונה
דל"מ בפ' שתי לחם בני שנתן ארכו י"ב: וישל כלים חמשה. ולכ"מ של כלים
ג"כ ששה חוץ ממוצת הזהב. ומלאתי לחמך בגמ' פ"ק דכחותו ד' ה' וז קמיה
זו זרת זו ארבע זו אמה. ופי' רש"י מן הקמילה מודדין הורם של משכן. מן
הגדולה מודדין אמה הבנין והכלים ע"כ ז"ל דסבא בשאר כלים מוז מותסן איירי
אבל של חושן קטן משאר כלים כפי מה שמסר הקמילה מן הארובה. והרמב"ם
פ"ש מה' כ"י המקדש כתב סתם שהן ארכו אמה משמע כשאר אמות הכלים:
הקמן

ואיש שאמר והל' עיניו
ל: מה: וקדוש: מי: י"ג
סל: טעם: הקדוש: מי: י"ג
והדון: טעם: מי: י"ג
יב"ט: טעם: והדון: טעם
טעם: מה: טעם: טעם: טעם
לחון: טעם: טעם: טעם
מתי: טעם: טעם: טעם
סעודות: טעם: טעם: טעם
טעם:

וזה גב המזבח [ה] מזבח הזהב. וזהו יהיו כל אמות כלים. גמרא
במנחות: י"א באימלקי. ל' הר"ב מדה של איטליה כו'. ואין
לחמה על הק"ף. כדאשכחן בעורא שושניאל. ט"ג ששן. טו"ס ריש
קדושין: והדיופן את הקטרת. והר"ב העתיק ומפני קטורת. וכן
הוא בעוסה מהר"ם ז"ל. ובספרים

ישנים: כמלא לוגמיו. עיין מ"ט
בזמא פ"ח מ"ב: ובמזון שתי סעודות
לעירוב כו'. שניה כבר בערוכין פ"ח
מ"ב. ושם מפורשה בס"ד והגני
יוסף צלחן. שנתעוררתי ע"פ מה
שכתבתי לעיל פ"ג מ"ב שהגרונת
יתירה מזית טעם מקום תימה דפ"ו
לעירובין מ"ח פ' הר"ב ד"ה גרונות
ב' סעודות וצ"ב בתרא דיומא בגמרא
דף פ. שאין בית הבליעה מחזיק יותר
מבית תרנגולת ובגמ' פ"ג דכריתות

ד"ד. דשיעור שני זיתים מחזיק בית הבליעה. וגמלינו למדין
ללשתי סעודות שהם ו' זיתים יהיו י"ב זיתים. ואין אפשר א"כ
שהגרונת יתירה והרי הם י"ח צ"ב סעודות. אח"כ ראיתי בחוס'
דיומא שהקשו זה. אבל תירוצם אינו עולה לפסק הר"ב ז"ל ועי' המחלוקת
שבין ת"ק ור"י בפרקין משנה ז': אלו ואלו מתכוונין להקל. וכן העתיק הר"ב ז"ל
(*) כ"ג גם נ"ג אלו הוא פ"ג י"ג ע"ס ויקרא ל' מינין וקדוש טעם וכליפים כלהוים וזהו קדוש טעם וזהו ויקרא ל' אלו שם כתיב וקדוש טעם וזהו
הרמב"ם

חילופי גירסאות
י"א בידה של ה"ה כוה.
באימלקי טעם באימלקי.
הקדושין טעם נתינתו של מלא
קדושו ומה ואלא חפניו
קטרת. וקטרת כולל ה"ה
הדיופן. כמלא נתינתו של מלא.
וכסודין נתינתו כמזון נתינתו
ובבבון.

תוספות רע"ק
משנה י"א (אח"כ) כמלא
לוגמיו ביה"ב גם לעיני
קדושו הלא כן דצריך
שישעום סודו לוגמיו כפי
מה שהוא אדם חוס' יומא
ד"ג. ובספרים ד' ק"ו:

תוס' א"ש שם
י"א ת"ס ד"ה והדיופן
כו' והר"ב כו'. לפלא שלא
הרגיש חסדו שכתב
בהקדוש את המנהג ג"כ
שהעתיק קדוש המנחה
(ט"ז) וכמזון שתי סעודות
לעירובין. ודבערין נמי כמו
שהוא הולך שם הוא כוה
וזמנה מעשרין כפי מוט
ולקולא אכל שם רשפתו הוא
משערין בנינותם דבטל
דעמו אלא כ"ה הכי אשקנא
בגמ' דעירובין פ"ג והביא
הר"ב וכו' עוד ח"ל וצ"ב
כ"ה משתתפין מ"ס שיעור
ד"ר וכו' ויבין דכל הכי
תנא פליגי אשקן קיימין
אפי' אהוה וקן דלכותה
משערין בנינותם ולת"ק תנא
חקן לשי מוטו ע"כ ועי' מ"ג
פ"ג דעירובין מ"ב (ב"ד):

משנה אחרונה
י"א הקומץ את המנחה.
ועל לחיתוי נמי מנעול
של הלילה דבעינן חופה
את רוב רגלו דכנגלו של
המזלן הוא. ואיכא נמי
כדי שיעשה ברכות המזן
מדאורייתא דבעינן שם
האובל תלוי וז"ל דמני
ועיני: ובמזון שתי
סעודות לעירובין. משמע
דלכל אדם השיעור נכדי
מזונו ולחילת שאינו אוכל
אלא מעט השיעור כפתוח.
ולכפתוהו בשיעור מרובה.
אבל צ"ב בכל מערבין ל'
למ"ד אמרי' לחלוה וק'
לפי מזונו ולרשעתו כבינוני
דבעינן לטובל להקל.
לפ"ה חסדי' לא איירי
ברענותו אלא בחולו וק'
וינוני. ובהכי א"ש הא'
דמייני כהן פלוגתא
ד"ר וכו' שאין פנינו
לכאן אלא אחי לאשמעינן
דאלו ואלו מתכוונין
להקל בעירובין ומינה שמעינן דבעינן נמי סולבין להקל:
וכדאמרינן: (ז) בידו אע"ג דקיי"ל כ"י לגבי ר"מ אפ"ה מודה ר"י דרווחא

מלאכת שלמה
ספחים: י"א ויש שאמרו מדה דקה וכו'. ה"פ דהני תלמי תלמי ויש
שאמרו דקתני במתני' בתלמי פירש לנו התנא דמדה דקה האמורה בכל
מקום היא מדברית והדר מ"ס' מדה בינונית דהיינו מ"ס' שאמרו הכל לפי מה
שהוא אדם אם גדול גדולה ואם קטן קטנה וזהו בינוני ובינונית והדר מ"ס'
בבא תלמי ויש שאמרו מדה גסה וכולהו הני דלזיל ומ"ס' מלא תרוד רקב
וכו' הוה מדה גסה. לטון ה"ר יוסף ז"ל ויש שאמרו במדה דקה וכו' פ"ג י"ג
דברים אחרים שאמרו חכמים בשיעור שלהם ואינם אלא במדה דקה ומה הם
מדות הללו וכו' ויש דברים אחרים שאמרו חכמים והשיעור שלהם הוא לפי
האדם כגון הקומץ של המנחה שאין לו מדה אלא לפי גדול יד הקומץ וכן
המלא הפטים שזוקת כ"ג מן הקטרת ציוס הכפירים הם לפי גדול ידי הכהן
גדול וכן השוהה מלא לוגמיו ביה"ב ויש דברים אחרים שאמרו חכמים
ואינם אלא במדה גסה והם מלא תרוד וכו' עכ"ל ז"ל. עוד הגיה קומץ
המנחה וחופני הקטרת וכתב ס"א גרסי' כמו בדפוס הקומץ. את המנחה
וחופן את הקטרת וז"ל דשנוט הוא ע"כ. ונלמד לפי הנהגתו דמלת ד' פ'
בנקוד סגול גרסי' המ"ס ומלת ד' פ' גרסי' המ"ס בתמ"ך חטוף מפני שהצ"ח
שפ"ה והט"ו צל"ר והוא סמוך דוק: ויש שאמרו הכל לפי מה שהוא

י"א ויש שאמרו מדה דקה וכו'. ה"פ דהני תלמי תלמי ויש
שאמרו דקתני במתני' בתלמי פירש לנו התנא דמדה דקה האמורה בכל
מקום היא מדברית והדר מ"ס' מדה בינונית דהיינו מ"ס' שאמרו הכל לפי מה
שהוא אדם אם גדול גדולה ואם קטן קטנה וזהו בינוני ובינונית והדר מ"ס'
בבא תלמי ויש שאמרו מדה גסה וכולהו הני דלזיל ומ"ס' מלא תרוד רקב
וכו' הוה מדה גסה. לטון ה"ר יוסף ז"ל ויש שאמרו במדה דקה וכו' פ"ג י"ג
דברים אחרים שאמרו חכמים בשיעור שלהם ואינם אלא במדה דקה ומה הם
מדות הללו וכו' ויש דברים אחרים שאמרו חכמים והשיעור שלהם הוא לפי
האדם כגון הקומץ של המנחה שאין לו מדה אלא לפי גדול יד הקומץ וכן
המלא הפטים שזוקת כ"ג מן הקטרת ציוס הכפירים הם לפי גדול ידי הכהן
גדול וכן השוהה מלא לוגמיו ביה"ב ויש דברים אחרים שאמרו חכמים
ואינם אלא במדה גסה והם מלא תרוד וכו' עכ"ל ז"ל. עוד הגיה קומץ
המנחה וחופני הקטרת וכתב ס"א גרסי' כמו בדפוס הקומץ. את המנחה
וחופן את הקטרת וז"ל דשנוט הוא ע"כ. ונלמד לפי הנהגתו דמלת ד' פ'
בנקוד סגול גרסי' המ"ס ומלת ד' פ' גרסי' המ"ס בתמ"ך חטוף מפני שהצ"ח
שפ"ה והט"ו צל"ר והוא סמוך דוק: ויש שאמרו הכל לפי מה שהוא

תפארת יבין

ומזבח הזהב שהיו מנין אמות קצובות לכל א' מהן: (עו) ונקט כל הק'
יש ויש עד סוף מ"ד הכל. אף שאין להם ענין לסומאה וטעמה דמולחין.
היינו רק איירי דנקט לעיל במ"ה דרימון שאמרו שהוא צביטני נקט נמי
בזה הכי כבינה שאמרו שהוא צביטני. ונקט נמי בזה הכי כל אינך שובלן
משתערין לא בגדולה ולא בקטנה רק צביטני. ואיירי זה נקט נמי ויש
שמתערין בגדולה. ויש שמתערין בקטנה: (עז) ר"ל יש שאמרו חכמים
שהיו נמדדין במדה קטנה: (עח) שנלרס במקדש למנחות ונכסים: (עט) ר"ל
כל סאה והיו ולגו סהיה במקדש. היו כפי אות המדות שהיו בזמן המשנה
בזמן איטליעין. ומשערין בהק'. מדהן ממש בשיעור אותן המדות שהיו
במדבר בזמן שניתנה תורה לישראל: (פ) להכניס לק"ק ביה"ב:
(פא) להניח עירוב לתחומין [בשיעורין פ"ח מ"ג]: (פב) ר"ל משערין
אלו ה' סעודות לכל אדם. כפי מה שהוא נלרך ל' סעודותיו לחול:
(פג) דבשבת דבסיס תבשיליו. אבל טפי: (פד) דס"ל לסעודה של שבת
ג' סעודות אינו ממלא כריסו בכל סעודה (פז): (פה) דהרואיינו ס"ל
וכדאמרינן: (ז) בידו אע"ג דקיי"ל כ"י לגבי ר"מ אפ"ה מודה ר"י דרווחא

וכדאמרינן: (ז) בידו אע"ג דקיי"ל כ"י לגבי ר"מ אפ"ה מודה ר"י דרווחא
פירות הר"ב מר סגור כמל אהל אינם טפי ומר סגור בשבת כו' ולכאורה אינו מיושב
הוא

י"א במדה דקה. של מדבר קרויה מדה דקה. לפי שיש מדברית
ירושלמית ולפירית. ומדברית קטנה שכולן: מדות הלח. הן
וחזי הן: והיבש. עשרון וחזי עשרון: באימלקי. במדה של
איטליה של יון. וזו היא מדברית שהיה צימני משה: כפי מה
שהוא אדם. צין קטן צין גדול:
קומץ המנחה. דכתיב (ויקרא ז) וקמץ
(*) ממנו מלא קומלו: וחפני קבורת.
של יו"כ דכתיב (שס טו) ומלא חפניו
קטורת סמים דקה: כמלא לוגמיו. אם
שהה מלא לוגמיו ציו"כ חייב ולפי
לוגמיו של שוהה משערין: כמזון שתי
סעודות לעירוב. ערובי תחומין אינו
בפחות ממזון שתי סעודות: ומזונו לחול.
כמזון לשתי סעודות של חול שאוכל מעט
ולא כמזון שתי סעודות של שבת דלכל
טפי משום דבסיס תבשיליה. ורווחא

י"א ויש שאמרו במדה דקה (עו). מדות
הלח והיבש (עב) שיעורן באימלקי (עג). זו
מדברית. ויש שאמרו הכל לפי מה שהוא
אדם. הקומץ את המנחה וההיפן את
הקטורת (עד). והשוהה כמלא לוגמיו ביה"ב.
ובמזון שתי סעודות לעירוב (עה) מזונו לחול (עו)
אבל לא לשבת (עז) דברי ר"מ. רבי יהודה
אומר לשבת אבל לא לחול (עח). אלו ואלו
מתכוונין להקל (עט). ר' שמעון אומר משתי
ידות

לכסומי שכיח: לשבת אבל לא לחול. דלדרכה שתי סעודות של
שבת פחותים משתי סעודות של חול. כיון דבשבת סעידי שלש סעודות
אינו מרבה לאכול בכל סעודה: ואלו ואלו מתכוונין להקל. כל
אחד

לכסומי שכיח: לשבת אבל לא לחול. דלדרכה שתי סעודות של
שבת פחותים משתי סעודות של חול. כיון דבשבת סעידי שלש סעודות
אינו מרבה לאכול בכל סעודה: ואלו ואלו מתכוונין להקל. כל
אחד

אדם. כבוד א"ה ס' חקפ"ו כתב דהא דלמרי' שיעור שופר כתי' שיהאנו
לאו אחוקע קאי דל"ב ה"ל למיתביה האל צבדי כל הני דמני דשיעורין הכל
לפי מה שהוא אדם אלא דל"ב כתי' שיהאנו אדם סתמא קאמר דהיינו טפח.
ונגמ' צ"ב בכל מערבין מוקמינן ליה כסומים דלמרי' און מערבין ישראל
אלא בחולין דמידי דחוי ליה צ"ב והכא נמי במתני' צ"ב' שיעור מה שהוא
אדם ואין שיעורן שוה בכל וצ"ב ההם צ"ב' למה פליגא אר"ש בן אלעזר
דלמרי' מערבין לחולה ולחון כדי מונו ולרשעתו כפסורה בינונית של כל אדם
ומשני מתני' דחלי שיעורא בחדם עלמו בחולה וצוקן ולקולא ולא ארעבתן
ולחומרא דבפלה דעמו. וצ"ב' מי שהולאוהו אמרי' דלרבע אמות שאמרו
לענין שבת בלמה דידיה יבזין ליה ואלא דלא תני לה האל במתני' משום
דלא פסיקא ליה דליכא נכס בצבדיו שגופו בינוני ואמתו קלרה ולא סני ליה
בלמה דידיה וצ"ב' למה ליה בלמה של קדש: ובמזון שתי סעודות
לעירוב. כ"ל' ובמזון צב"ה: ר' יהודה אומר לשבת אבל לא לחול.
רבינו יהונתן הכהן ז"ל מפרש טעם כ"ל' הו' להקל לרי' יהודה מלבד הטעם
שפירש ר"ע ז"ל וכתבתיו בפ"ה דמסכת עירובין: זה וזה מתכוונין להקל.
ק' הו' ל' אמת אינו רואה שצבדיו הרמב"ם ז"ל שכתבו זה וזה והרב
3655

בויעו ישראל

ימא. אע"כ דחששו מאד לאישר מעילה. אמנם ק' מ"ט חשש מעילה טפי
מחשש שמה לא עשו כפי המדה שנתנה התורה. א"כ לא קיימו המצוה כלל.
ואת"ל ההם א"ה. לעשות תיקון לזה. אמרינן דלא נתנה תורה למ"ה
(קדושין כ"ד א') אבל לענין מעילה הרי יכולין ללמד מהשם ע"י התנאי.
עכ"פ ק' מה הועילו חכמים בחקנתן. הרי עכ"פ אפשר שיהנו מהקדש בשיעור
דופן הכלי דק קלח יותר מהראוי. ומ"ס ההגאה מעוני הדופן או מהעשך
הדופן. וצ"ל שבאמת החטו עמהן ג"כ כמה ויקלו הכלים. כאשר באמת
הוארבו לעשות כן בכלי זכב קטנים שלא היה צדן מדה קצובה. כגון מזרקות
וכוסות וכדומה. וגם צדן החיורו בשמאל יותר ממה שתנו: (ק) אבל לעירובי
חזירות וחסוץ מנאות. אע"ג דגם בנהנו צ"ב סעודות (כעירובין פ"ו)
(מ"ח) אפ"ה כ"ע מודו בהו דישערו בשערה קצובה. דהיינו ו' או ח' בימים
(כרמב"ם או כרש"י). דכך הוא שיעור סעודה לרוב אדם (כפאה פ"ח מ"י).
והא דאין משערין צדק נמי ככתחומין לפי האדם האוכל. דהיינו דבשבת
או כבתול. ה"ט משום דצדק לא אפשר. דבשנאה כתחומין כ"ה מ"ח
שירובו לעלמו. להכי אפשר לשער לפי האדם המניה שיעורו. אבל עירובי חזירות
והתופי מנאות שהרבה בני אדם משותפים בעירוב א'. ומתן ים אוכל הרבה
יש מעט. להכי א"ה לשער לפי המניחין. מה"ס שיערו צב"ה בשערה קצובה.
לכסומא שכיח (וכדמוכח במגילה ל"ו ב') רק ר"י ס"ל דלפ"ה בשבת דלכל
3655

י"א ויש שאמרו מדה דקה וכו'. ה"פ דהני תלמי תלמי ויש
שאמרו דקתני במתני' בתלמי פירש לנו התנא דמדה דקה האמורה בכל
מקום היא מדברית והדר מ"ס' מדה בינונית דהיינו מ"ס' שאמרו הכל לפי מה
שהוא אדם אם גדול גדולה ואם קטן קטנה וזהו בינוני ובינונית והדר מ"ס'
בבא תלמי ויש שאמרו מדה גסה וכולהו הני דלזיל ומ"ס' מלא תרוד רקב
וכו' הוה מדה גסה. לטון ה"ר יוסף ז"ל ויש שאמרו במדה דקה וכו' פ"ג י"ג
דברים אחרים שאמרו חכמים בשיעור שלהם ואינם אלא במדה דקה ומה הם
מדות הללו וכו' ויש דברים אחרים שאמרו חכמים והשיעור שלהם הוא לפי
האדם כגון הקומץ של המנחה שאין לו מדה אלא לפי גדול יד הקומץ וכן
המלא הפטים שזוקת כ"ג מן הקטרת ציוס הכפירים הם לפי גדול ידי הכהן
גדול וכן השוהה מלא לוגמיו ביה"ב ויש דברים אחרים שאמרו חכמים
ואינם אלא במדה גסה והם מלא תרוד וכו' עכ"ל ז"ל. עוד הגיה קומץ
המנחה וחופני הקטרת וכתב ס"א גרסי' כמו בדפוס הקומץ. את המנחה
וחופן את הקטרת וז"ל דשנוט הוא ע"כ. ונלמד לפי הנהגתו דמלת ד' פ'
בנקוד סגול גרסי' המ"ס ומלת ד' פ' גרסי' המ"ס בתמ"ך חטוף מפני שהצ"ח
שפ"ה והט"ו צל"ר והוא סמוך דוק: ויש שאמרו הכל לפי מה שהוא

כלים כל כלי בעלי בתים פרק יז

מכבר. הי"ח פ"א פה"י פ"ב...
ה"ט. פ"ט פ"ט פ"ט פ"ט...
פ"ט פ"ט פ"ט פ"ט...
פ"ט פ"ט פ"ט פ"ט...
פ"ט פ"ט פ"ט פ"ט...
פ"ט פ"ט פ"ט פ"ט...
פ"ט פ"ט פ"ט פ"ט...
פ"ט פ"ט פ"ט פ"ט...

חלופי גרסאות
י"ב במדה נ"ל ה"י פ"ד...
הקל"ק ג"ל הקל"ק...
ובגרעינתה ש' ובגרעינתה...
י"ן ש' דש"מ מ"ל ז'...

אליהו רבא

י"א רבי יוחנן בן זנאי...
חומר ר"י. הא דקתני...
הכא ריב"ז ב"ר ר"ש...
ובעובדין קתני ר"ש ב"ר...
ריב"ז. משום דהאש עיקר...
ובני ליתיה ע"ה ה"ה ל"ב...
המנוע. לא מיעביד לריב"ז...
דאמר נמי בעיניה מבכר...
בפוגדיו דכבר היינו שני...
שעדות דעירוב ה"י פ"ט...
דבית המנוע נמי ה"י כ"כ...
דפוגדיו דהוה סעודה ה"ה...
אפילו ל"ש דאמר בעירוב...
מבתי ידות לכבר מש"ל ל"ק...
התא משום דעירוב הקילו...
דאפילו בתי ידות נמי ה"ו...
ב' שעדות א"ל בבית...
המנוע מודה דמי' כ"כ...
מש"ל ל"ק הוה דהוה סעודה...
פחות מי"ק לא הוה סעודה...
וה' חנ"א ריב"ז ב"ר ר"ש...
והוה תני ע"ה ה"ה ל"ב...
המנוע ה"ה ל"ב ר"ש דאמר...
בעירוב כ"כ הוה ב' שעדות...
הוה דתני כ"כ ל"ב המנוע...
דהוה סעודה חדא א"ל ל"ש...
דאמר שני ידות לכבר מש"ל...
ל"ק הוה ב' שעדות בבית...
המנוע נמי חנ"א דכבר...
הוה סעודה חנ"א כ"כ...
כ"כ ה"ה ל"ב ר"ש דאמר...
בית המנוע קתני ריב"ז...
בתי דר"ש:

הרמב"ם ככאן: י"ב בפיקה גדולה שלהן. פירש הר"ב שמימיים
בפ"ק כו' גר"ה צע"י דל"ג שלהן וכן לא העתיק אלא כפיקה גדולה
ולכאורה יש פנים לכך מהגמ' פ"ג דבסמות דף כ"ז ח"ר יוחנן ג'
פיקות שמעתי. אחת של שתי ואחת של ערב ואחת של פיקה גדולה של
סקאין. ומדלא חשיב הא דהכא. ש"מ
שהיא אחת מכלל אלו והיינו או דשתי
או דערב. אבל הר"ש כתב בהפך דהכא
לא מיירי בהגהו. דשלהן קתני. וגם
הרמב"ם גורס שלהן. וז"ל כפיקה
גדולה שלהן. כמו הפ"ק גדול אשר
יקשרו בו לפי שבזה יקשרו פ"ק בק"ה
העד. וכאשר יקבץ קבץ רחב [יכנס]
ממנו [הפ"ק] האו" [יטרה] ע"כ. ולא
יעמתי למה השמיים הרמב"ם ב"ה

ידות לבבר. משלש לקב (טו). רבי יוחנן בן
ברוקא אומר מבכר בפוגדיו. מארבע סאין
בסלע (טז): י"ב ויש שאמרו במדה גסה (סח)
מלא תרווד לקב (סג). כמלא תרווד גדול
של רופאים (ז). וגרים נגעים (יא) כגרים
הקלקי (יג). האוכל ביום הכפורים כבוהבת
הגסה (יז) כמזה ובגרעינתה. ונודות יין
ושמן (יז). שיעורן בפיקה גדולה שלהן (יח).

והטמיה. הרי כבר הלכות בפוגדיו הוא רובע הקב דהיינו ששה צינים והוא שיעור שתי סעודות והיינו ככר של עירוב. וכן הלכה: י"ב מלא
תרווד רב. מלא קף עפרורית מן המה אחד שכלה כל לחוה שבו: מלא תרווד גדול של רופאים. שהוא גדול משאר תרוודים ושיעורו
מלא חפטים: כגרים הקלקי. כה"י פול הבא ממקום ששמו קלקי והפולים שבו גדולים משאר פולים ושיעור מקום גרים הקלקי ששע עדשות
ג' על ג' מרובעות ומקום עדשה ד' עשרות נמלא מקום הגרים ל"ו עשרות: כותבת הגסה. גדולה משאר תמרים ושיעורה מעט פחות
מכביצה: כמזה ובגרעינתה. שרץ למעך חללה: ונודות יין ושמן. של עור שקצו שיעור הקב שלהן: כפיקה גדולה. שמימיים

מלאכת שלמה
כפיקה גדולה שלהן. פי' הרמב"ם ז"ל כפיקה גדולה שקשרין בהן שכן
ד"ק לקסור בשולי הנודות וכשיקצו בשיעור שה"ל מהקב אותה הפיקה

תוספות אנשי שם
י"ב ה"ש ס"ה בפיקה
כו' רחב ממנו ר"ל מן הפ"ק
ההוא יקרא ק' ונראה דל"ל
כ"י הרמב"ם (י"ד) בא"ד
ול"א ידעתי וכו'. ידעתי
בהוא דפ"ג דבכורות גבי
ג' פיקות הו' דהתם פירש"י
ביב"ב על אמר למוזיל ע"כ
וד"ס עתרו ע' פיקה וכו' שם
במוסף הערוך שהוא ע"ס
פקעה ובעיניו כ"ל נגלות ע"ס
ול"ב ה"ס פקעויהו לנעיל
מ"ד דהתם ה"ס שערות
כפיקות כו' והכ"ה ל"ל
פשוט דכרמב"ם כמפורסם
מנ"י וד"ן עמו דה"ה דה"ה
היינו חתה היינו נא"ד ול"ב
ה"ר"ב וכן לפי ה"ר"מ ק'
דהי"ו חתן כה"ה דכעדות
שיעורן כמובא פ"ק גדול
וכא' לנעיל חתן בשיעור חתן
כמובא פקעיות ל"ק מ"ה
ה"ר"מ כמפורסם דה"ה דהיינו
פיקה הי"ו פקעיות וכפירש"י
ובה"ל ח"ו דין מ"ה דכ"כ
בזה ז' ד"ן ל"ו מ"ה א"ל
דה"ה כ"ל כולה מילי
דשיעורן נקב גדול כמובא
ע"כ שהוא גדול מש"ל

ג' סעודות אפי' בסיס תבשילא אפי' אינו אוכל כל ק"ד הרבה ככסעודה חול
אף דלא בסיס כל ק"ד: (ד) ותבונה לכאורה דוכי פליגי במיליות. והרי
ב"ק יטל להחבר מתי אדם אוכל ספי. והו' הרי משה"ב כ"מ דר"י ויח"א
לכסימא שביחא (כמגילה ד"ז ב'). ואר"ל דלא פליגי במיליות. רק ר"מ
משער לפי מה דמני אכל. ור"י משער לפי מה דאכל באמת. וכמ"ש רבינו
ב"ב באמת (א"ח ר"א) שהתם עיניו בראשו לבני ימלא כריסו ככעדות
שחרית כפרסות. עכ"פ ק' כיון דשתייהן מקילין לשער ככעדות קטנה מה לי
אם נאמר שהיא ככעדות שבת או של חול. הרי בין ק"ד וק"ד ככעדות קטנה
אשערין. ולמה נקב להו' תנא בלשון פלוגתא. ונ"ל לנעול תרויבו ס"ל
דכיון דעיקר טעמא בשבת אוכל אדם ספי. הוא רק משום שאו אוכל מעדנים.
א"כ עני שאין לו מעדנים לכ"כ אוכל בשבת פחות מנחול והיינו מדאח"כ ג'
סעודות. וא"כ מדמשערין בכל אדם לפי אכלו. א"כ אם הוא עשיר יהיה
לרבי מאיר קולא שיעורו ככעדותו לחול דהיינו בשבת היה אוכל העשיר
עפי ולר"י יהיה חומרא דס"ל שיעורו ככעדותו בשבת. ואולם אם הוא
עני או יהיה לר"י קולא שיעורו ככעדותו בשבת. דאכל אז פחות
מנחול. ומדלא שלם ככעדות. ורבי מאיר דכביצה ליה שנס בו משערין
ככעדותו כחול. אם כן יהיה על ידי זה חומרא. והיינו דקאמר זה
זה מהכוונין להקל. ולא קאמר זה וזה מקילין. דהרי באמת יש לכל
חד קולא וחומרא וכדאמרינן. רק עינין מתכוונים להקל. רבי מאיר מיקל
לעשיר. ור"י מיקל לעני: אבל עיקר פלוגתתן היינו דלר"מ מדמניח העירוב
כחול. להכי משערין ככעדות חול. דהרי בשעת חול לר"ק שיקנה העירוב.
ולר"י כיון דלגורך שבת מניחו להכי משערין ככעדות שבת. אמנם ק' מה אלו
ואלו דנקט. הרי ר"מ ור"י דפליגי. רק יחודים נינהו. ונ"ל לכאורה דאלו
ואלו דקאמר תנא. היינו ר"מ ור"י דרישא שמשערין לפי האדם האוכל.
ור"ש ורבי יוחנן דסיפא שמשערין לפי הככר. שני כתות אלו. מתכוונין אלו
ואלו להקל ואלו דלא קאמר הכי בסוף המשנה. ה"ס. משום דלאו לא היינו
יודעין מאין ה"ן אלו ואלו דנקט תנא. דהרי ה"ס ב' צעלי פלוגתא נפרדין
להכי הפסיק בין ה"ן ב' מיני פלוגות. וקאמר אלו ואלו. ר"ל אלו שמשערין
דוגמתו (ש"ס מ"ק) דקאמר ב"ה חודש והוכחה ופירש"י וכו' בזה וכו'.
דהיינו שם ה"ן ק"ד הוא שיעורן (ב"ה פ"ח מ"ב). ו"ס דהתם אם נמלא גרים

דכני לעירוב תחומין ככעדות קטנה (ד): ר"ל ב' חלקים של ככר
שנעשה שלם כמזהו מקב. דה"ל ב' חלקים אלו. ב' השעיות מקב.
וכן ה' צינים ובל"ש: (פ) ד"ד סאין ב' כ"ד קבין. וסלע הוא ד' דרין.
ודיר ר' מעין. ומנה הוא ב' פוגדיו. א"כ יש כסלע מ"ח פוגדיו. נמלא
ש"ס ויעורו ד' סאין כסלע. יגיע ה"י קב לפוגדיו. אלא משום שהתחום
רוצה להשתכר בהכרות שמוכר. לפיכך הוא עושה הככר שמוכר בפוגדיו
רק מרובע הקב והוא כגודל ו' צינים. דהרי קב הוא ד' לוגין. ולוג ו'
צינים: (פח) ר"ל יש דברים שאמרו חכמים לשערן במדה גדולה: (פג) ר"ל
מה שאמרו חכמים ד"ק מלא מאפר רקבובית המת מטמא במשא ובהל
[גרס' דהגהות] אין משערין בתרווד פשוט צינטי. אלא כמולא וכו':
(צ) שמימיים בתוכו סממנין. והוא מחזיק מלא חפטים של אדם צינטי:
(צא) ר"ל מה שאמרו דעניי אדם או נעמי כגרים אמ"ט עד שיהיה נעמי
כגרים. ונעמי בתים אמ"ט עד שיהיה גדול כב' גריסין. שיעור כל גרים
הוא כגרים וכו': (צב) שם מקום וגדלו כב' על ג' ערשין. וכל ערש הוא
כמקום בעור האדם ככעדות עליו ד' עשרות צרבות [עניי רס"ז] (צג):
(צד) והוא מעט פחות מכביצה [ימא ט"ז] נמלא ד"ס בזה שיעורו במדה
גסה. ה"ה אמרו לשער בטהבת פשוטה דהיינו תמרה צינטי פתובה:
(צד) של עור שנתקבו: (צד) אין מתערין כשנתקבו. רק כשהקב
גדול כהפיקה גדולה של ארבע הנודות. ופיקה היינו כעין כדור גדול.
שד"ך לעשות בשולי העור מנעף עור העד. שאחזו בו העד. ושיעורו
היה ידוע אל"ס. ואם הקב שנתהווה בעוד הוא גדול כארבע הכדור.
נערה ושוב אמ"ט. אבל כשהקב קטן מזה שאין הכדור יולא דרך
הקב. עדיין מק"ט. מדיכול לתקן הקב שבגדו בלי מטעה אומן שיפתח
בית האחיזה הישן. כדי להרחיב העד. ויקשרו בית האחיזה חדש במקום
הקב שיכרוך העור שבמקום הקב סביב הכדור שז"ל מביית אחיזה
לפי האדם. ואלו שמשערין לפי הככר. טלן מתכוונים להקל. שיהו מנינו
הרי דפתח ב' ופייס ב' (צ) והוא דלא נקט נמי גרים של כמני אשה.

אחרונה
דאסקי ל"ה בקיפיה מהא דכוחא לנכוחא שבי: י"ב ויש שאמרו במדה
גסה. ה"ה ל"ה חשיב חזב שחמו שהוא נמי בנסה והיינו אגודל כחבט לפי
מ"ס: נודות יין ושמן שיעורן כפיקה גדולה שלהן. ל"ל דמתי"ג דה"ה היינו
נמי ה"ך דלעיל מ"ה החמה שיעורן כפיקה של שמי. שהתם הוא כגודל כידוע
וכ"כ

משנה
שהוא דבר הנראה לעין וכו' אפסך לומר דעיקר מלות עונג שנת פליגי ר"מ
כבר קמ"ס להכרות ככביצה ואינה אכילה בפה דזוהמא לכסימא שבי. ור"י
סבר אין להכרות ככביצה כיון שרץ שלם סעודות והמנוע הוא שכלמא יחא
מלא במיני מגדים והוא אוכל דבר מוכפ מהל מין. ומינה נגמ' לא תשמע בן
לפי האדם. ואלו שמשערין לפי הככר. טלן מתכוונים להקל. שיהו מנינו
הרי דפתח ב' ופייס ב' (צ) והוא דלא נקט נמי גרים של כמני אשה.

יד סנהד הונו . מ"ה ס"ה
ה"ה ס"ה :

תוספות אנשי שם
יג אפי' חוט מ' טימה
השבה חוט טמה משיחה
מישיחה ולפניה ש' התי"ט
כ"ג דרכה מ"ח יתח' דחוט
של משיחה גרע ממיט' כהה
ונראה דגם לשי' הערוך ש' ש'
ש' להרמב"ם בל"ג ל' ישיב
ד"ק אפי' משיחה שאינה
מין ג'ד כ"כ כמו החוט .
(כ"ד) י"ד ה"ח כ"ה ויש
כ"ו וז"ל ש"ט . פ"ג
דחוקא ליה טונה לומר
דמשיחה

משנה אחרונה
דפליגי מה נקרא הגדל
בארץ והתבנים שבדי החיות
וגידולו מן הארץ וכל
חיותו וגידולו מן הים ולא
מן הארץ הפ"ג שבוה
ליבשה . וז"ל סדר דשטיין
הילכו בל"ג : אפי' חוט
אפילו משיחה דבר שהוא
מקבל עומאה ע"ה . הלשון
קשה וכו' חוט או משיחה
הס דבר המקבל עומאה .
והלכת"ם נהגוהו השמיט
דבר שמקבל עומאה .
והרמב"ם בפירושו מפרש
דבר שמקבל עומאה
לחיותו קאי או חזרו לו
בשני חסיונות שפיולה בו
אם שניהם מתברר הגדל
בארץ הוי חזרו לעומה
זה מהמת' זה ה"ג הוי
חזרו וז"ל הרא"ש רפ"א
דנגעים . ומ"מ אינו
מתקמי הלשון . מתקמי
דבר שמקבל עומאה משמע
שהגדל לו דבר המקבל
עומאה והוי קמינה על
חוט ומשיחה . ועוד כיון
דמצינו דקרא או עבור
מצינו ה"ל דחזרו לו מן
הגדל בארץ . דלמא לא
אמי קרא אלא כשחזרו לו
דבר המקבל עומאה כמו
גדל של שלב על ש"ג
דנפטי עלמנו מקבל עומאה
מבני קרא חזרו משוי
ל' גוף אחד שאף דבר
שנים המחובר לו עמא
כמ"ס הרמב"ם דבחוורן
הכל עמא . אכל מ"ל
לכרות חוט ומשיחה

מקבל עומאה והלכה כרבי עקיבא : אפילו חוט אפילו
משיחה . ובלבד שיחברנו לו בדרך שאם היו שניהם מן הגדל
בארץ מחוברים בחבור כזה היה עומא האחד כשנמא חבורו :
רפ"א . ומ"ס הר"ב ובלבד שיחבר בו . עיין ג"כ ס" : אפי'
שומאה . הכי קאמר יש
דברים שנבראו ביום ראשון שהעושה
כלים מהם יש בהם עומאה כגון
הארץ שנבראת ביום ראשון וכלי
חרס הנעשים ממנה עומאים : בשני
אין בו שומאה . שבו נברא רקיע ואין
בו עומאה : בשלישי . נבראו חילנות .
וכלי עץ הנעשים מהם מקבלים עומאה :
ברביעי . תלו המאורות . ואין בהם
עומאה : בחמישי . עופות ודגים .
ואם עשה מהן כלים . אין מקבלים עומאה : הוי' מבנה העוץ ק"י
ח"ג . שומאה גד"ג פסאח ג"ג מ"ה פסא . י"ד בשני בכל דלי' ביום שני .

כ"כ
הר"ש . אכן הרמב"ם כתב דזו אינה קשיא דנכלת עוף טהור הוא חודש
ר"ל שהוא לא יעמא כגון שאר הטומאות כמו שהתבאר בר"מ
כמו שהתבאר בעומאה משקין . וביום הג' נבראת הארץ והלמחים וקלת
למחים יעמאו וכן האוחים לאכילה בלבד . לפי מה שהתבאר בטהרות . וזהו אומר ג' י' בו עומאה ר"ל בקלת שנברא בו י' בו
עומאה . ע"כ . ואפי' שפיר טפי לדידיה שהרי היבשה לא נראית עד יום הג' וכן עומאה ארץ העמים מדרבנן : הוי' מקנה העוניה .

מלאכת שלמה
י"ד ויש במה שנברא ביום הראשון שומאה וכו' . געושה כלים מפ'
לה הר"ם ז"ל כדמפרש ר"ע ז"ל והר"ם ז"ל ג"כ הסכים לפירוש זה וכזה
אכל

אפי' חוט . אפי' משיחה ק"ה . דבר שהוא
מקבל עומאה טמא ק" : י"ד ויש במה
שנברא ביום הראשון שומאה ק" . בשני
אין בו שומאה ק" . בשלישי יש בו
שומאה ק" . ברביעי ק" ובחמישי ק"א אין
בהם שומאה ק"ב . הוי' מבנה העוץ ק"י
ח"ג . שומאה גד"ג פסאח ג"ג מ"ה פסא . י"ד בשני בכל דלי' ביום שני .

הוא מן הגדול בארץ אפי' חוט אפי' משיחה . ובלבד שיחברנו לו
בדרך וכו' לשון ר"ע ז"ל והיינו דקמי דבר שפיולה בזה מקבל עומאה :

כ"כ
הר"ש . אכן הרמב"ם כתב דזו אינה קשיא דנכלת עוף טהור הוא חודש
ר"ל שהוא לא יעמא כגון שאר הטומאות כמו שהתבאר בר"מ
כמו שהתבאר בעומאה משקין . וביום הג' נבראת הארץ והלמחים וקלת
למחים יעמאו וכן האוחים לאכילה בלבד . לפי מה שהתבאר בטהרות . וזהו אומר ג' י' בו עומאה ר"ל בקלת שנברא בו י' בו
עומאה . ע"כ . ואפי' שפיר טפי לדידיה שהרי היבשה לא נראית עד יום הג' וכן עומאה ארץ העמים מדרבנן : הוי' מקנה העוניה .

תפארת יבין

ליבשה . כיוצא מומין דג הנקרא חלל שדרכו לעלות מהמים לתוך שדות
הצואה וקטניות גדלים סמוך לשפת הנהר . וזחל לשם בהפטריו כדי
להשקוט רעובו מהם . ואפי' לא ס"ד ששום זה יהיו הכלים שנעשים
מעורו מק"ט . להבי נקט שבוה ליבשה . ר"ל כשיקוהו מזרדיו . או
נדרף מחנינים שבי' . או בורח ליבשה . ש"מ היבשה הוא מזרדו האמתי
[וב] אשכנז צביה [דל"ד א'] דווי עובד ופליס . מהמשו גיימס . מדעבדי לרבויו ללובין כשנכדפין . דמונה פי סס ביחס : ק"ה ר"ל אפי' חזיר רק
חוט א' או משיחה כהדכעטן בל"ג מדבר הגדל בארץ . להכלי נעשע מואגדל בים : ק"ו ר"ל מק"ט . ודוקא בנתיבא יחד באופן שחילו הוי
שנין ממין מק"ט . הוי עמא א' כשנמא חצוץ או הכלי שהוא מדבר הגדל בים . כשנמא א' נעמאו שתינה .
מדמחזרין יחד [ע' רע"ג ס"ג מנעיס ס"ס . ופ"א מכלים ה"ג ובהל"ג ע"ה] . ואפי' שיהוץ והמשיחה אין בעלמא שיעור לק"ט . וגם הן עלמא אמק"ט
כלל [כשפרא הנהר רחוי' לקון רע"ג] נמלא שטינה כשהן לבד גם אמק"ט . אפי' כיון שעב"פ חוטו והמשיחה הוא ממין המק"ט . להכי כשנמחזרין כשנמא
א' כעמא חצוץ [ול"א דמי לתחכת המשמש לט"ך דההוי [נפ"ג מ"ח] ש"מ הנה דעביא קרא מאו עור] : ק"ו הנה רק בכלים קמיורי . וה"ק בנה שנברא
ביום הראשון . אפשר שהכלים שנעשים מואגדל או יק"ט דרבי או נברא גולם הארץ . וכמ"ד בראשית ברא חלקים וכו' וזאת הארץ . וממנה נעשו
כ"מ וכלי מחטת שמק"ט . ואפי' דגם אור ושמים ומים וה' יסודות עלעמענטע בל"א ארמ"ע נבראו או . ומתא ח"א לעשות כלים . י"ל הרי תמ'
לא כל הנברא קאמר רק יש בהם וכו' קאמר . ור"ל יש בקלת במה שנברא בו אפשרות לק"ט [והרמב"ם בפירושו כאן פי' שביים א' נברא מים שמק"ט
משקין . וכן קאמר ביום ג' שבו נבראו הלמחים שמק"ט אובליין . ורמב"ם קב"ט לפירוש זה . ותמיהני מאד א"כ ביום החמישי דקאמר תמא שאין בו עומאה .
וקשה והוי עופות ודגים שנבראו בו גם הם מק"ט אובליין . וז"ל דבהן אמק"ט כמו שבו דהרי חסר מיתה [ע' עוקנין פ"ג מ"ח] א"כ ק' יום וז"ל :
ק"ה שבו נברא ריוח הרקיע : ק"ה שבו נברא חילנות ודבאים . שהכלים שנעשו מן מק"ט : ק"י שבו נבראו רק המאורות : ק"א שבו נבראו עופות
וכל בריות הים שהכלים הנעשים מן מק"ט : ק"ב] ואפי' דנכלת עוף טהור מטמא בציות הכליטה י"ל דלא מיירי הנה רק בעומאה שיש בהגוף
לכל דבר . מש"א"י עומאה נכלת עוף טהור אינו רק לאדם בצוהיה רגע שהיא בציות בליטה [ולפ"ה ש' עילי ס' ק"ז דהנה רק בעומאה כלים
קמיורי . וכן משמע מהר"ם והר"ג . כל משיקא . לא קשה מידן] : ק"ג ר"ל חוץ מכלים הנעשים מקמי טו"ת העוניה דמדהו גדולים וחזקים מק"ט מד"ס .
מיו"ה

בויע ישראל

בזה דברי הרמב"ם (רפ"א דנגעים) ש' שפי' הגדל מהארץ . מדיוע
שרוב הבעה"ה יתהוו מהלמחים . האי לישנא משמע בנתיבא יחד באופן שחילו הוי
זה תמוה בסי' ידוע דגם הדגים אובליין ששבים . וכן נמלא בנתיבא . עשבים
שחלו בים . וכן אמרין [ערובין כ"ו ז'] דמה"ע מחשבו דגים גדולי קרקע .
(ע' רש"י ס"ה) . ואפי' דכסחים ל"ט א' אמרין דלא מחשבו דגים גדולי קרקע .
ג"ה
בזה דברי הרמב"ם (רפ"א דנגעים) ש' שפי' הגדל מהארץ . מדיוע
שרוב הבעה"ה יתהוו מהלמחים . האי לישנא משמע בנתיבא יחד באופן שחילו הוי
זה תמוה בסי' ידוע דגם הדגים אובליין ששבים . וכן נמלא בנתיבא . עשבים
שחלו בים . וכן אמרין [ערובין כ"ו ז'] דמה"ע מחשבו דגים גדולי קרקע .
(ע' רש"י ס"ה) . ואפי' דכסחים ל"ט א' אמרין דלא מחשבו דגים גדולי קרקע .
ג"ה
בזה דברי הרמב"ם (רפ"א דנגעים) ש' שפי' הגדל מהארץ . מדיוע
שרוב הבעה"ה יתהוו מהלמחים . האי לישנא משמע בנתיבא יחד באופן שחילו הוי
זה תמוה בסי' ידוע דגם הדגים אובליין ששבים . וכן נמלא בנתיבא . עשבים
שחלו בים . וכן אמרין [ערובין כ"ו ז'] דמה"ע מחשבו דגים גדולי קרקע .
(ע' רש"י ס"ה) . ואפי' דכסחים ל"ט א' אמרין דלא מחשבו דגים גדולי קרקע .
ג"ה

דאינה נפיוהו לא בני קבולו עומאה יבנה . ודבר הגדל בים באפי' נפש' גמי לא מקבל עומאה . והחבור והא גורם לכן עומאה מל"ל הא שאינו מן הסברה . אם לא שנתאר שכן קבלו הלכה .
ובאמת לפי מ"ס תוי"ט בשם מהר"ם רפ"א דנגעים משמע כן דוקא אם דבר הגדל מן הארץ המחובר לו הוא ראו לקבל עומאה כגון בגד של שלב ע"פ ועור המשש על חתכה . אכל מהני'
דקמי חוט או משיחה אין ליבש לפ"ו וכן הקשה בתשנה למלך ריש הל' כלים . ועוד כתב מהר"ם סס בשם הר"ם מקימפוניס דאם חזר לו מן הגדל בארץ אין עמא אלא אינו הטענה שהוא מן
הגדל בארץ ולא דבר שבי' . והמשמע דס"ל דחוט או המשיחה לבדו עמא אפי' שאלו לא חזרו לדבר שבי' אין מקבלין עומאה . מהני ליה חיובורן להשליט שיעור עומאה כאילו הא מן הארץ .
וכ"כ רוב משנה למלך . וזה דבר תמוה דכל חד באפי' נפש' לא מקבל עומאה וממתת חבורן יקבלו עומאה ומל"ל הא . ולפי"ד נראה שהיקר כפי' מהר"ם ז"ל שיש מן הגדל בארץ שיעור
לעומאה והא דקמי אפילו חוט או משיחה דבר המקבל עומאה . אלא כן מנעוהו אפי' חוט או משיחה דבר המקבל עומאה . אלא כן מנעוהו אפי' חוט או משיחה דבר המקבל עומאה .
הגדל בארץ מן המוט היולא למה שגדל בים הוי גמי חבור כאילו חזר המעלות עמאה דמ"מ הא חזק ה"ה חזק ונתיבא הכל כגדל מן הארץ . עוד כתב מהר"ם למה למלך דתוספתא
לפי אפי' חזר הגדל בים וזמר הגדל בארץ וערפן זה בזה מי אולי' בחר רובא כמו בלמך גמלים וזמר חמלים רפ"א דנגעים . או דלמא שאני ההם שאינם יוכיין . אכל הכה שאף אחר
שמרפן יוכיין לא בעל ברוב עב"ל ואינו יודע מאי מספקא ל' פשיעה לויבא מודי דלא בעל ורי' כיבר החיבור ודאי לא בעל ואמתי נתיבא דיש חילוק בזה בגדל בים לשאר מילי . ועוד ל"ל
דמקטל ברוב לא שייך הכה כלל דאך דלמך גמלים וזמר חמלים פ"כ מיירי עמשה בגד מן המעורבת דאילו למך בפיין לא שייך ב' עומאה . והכה אי עשה מהן בגד פשיעה דבעל עמא ואפי'
מירין זה מזה דלא גרע מתנן בחוט או משיחה . ואפשר לעשות כן אחר המעורבת מן החבור מביא עומאה על הכל אלא בגדל בארץ לבדו עמא ומספקא ליה אי ש' חבור .
ומ"מ הדבר פשוט דאם יוכיך לא בעל כדפי' . וכבר כתבנו להעיקר כמהר"ם שהחבור מביא עומאה לכונו ומ"ס גם הרמב"ם ז"ל : י"ד ויש בהם שנברא ביום הראשון עומאה . ולא התבאר
טובה מהני' מאי קת"ל לית בה חידוש אלא כנכח המור ובינה נעמית ואמתי מלי להו בימי הברואה וה"ו למינהו כלים מעלמות עוף עורין חוץ מבני העוץ ובינה נעמית . וז"ל דלכיון
בעלמא קמיי' עמי הבריאה יהיו לך קיטון למחוסים וטהורים : ב"יום הראשון עומאה . פי' הר"ב לכונו כנעשים מהן וכו' דאילו למינהו עי' מן בחמישי נמי יש עומאה בגדל עוף טהור בציות
הכליטה . כ"כ הר"ש . והרמב"ם כתב דמנעלת עוף טהור אין ראייה דהיה חדות הוא שלא יעמא כמנעלת כשאר הטומאות אלא בציות הכליטה ע"כ ושנתא דמלך לא ידעתי דלדבריה נכלת עוף
טהור יש בה גמי עומאה אובליין לבד מביא הכליטה אלא עמ"ה מגש שכן והכשר מים וכלת עוף עמא מיפמא כגמט שרץ ע"ה הכשר כשאר אובליין : הוי' מבנה העוץ . כ"כ היינו ב"ה כדכתיב

מן כלי קבול. ע"ש פ"ג
כ"א: מש"ב. ע"ש פ"ז מה' יו"ט ה"א:

תוס' אנשי שם

דמשנתה מיירי מטומאה
דרכן ולא דעתיה מה יעשה
ובגא' דכפף העוה ובינת
אנשי שם אלא ייחיה
דרכן כתיב הר"ע והר"ב
וגם הדברים עומה הנותנין
במ"ס וא"כ ע"י לדידי' כו'
דאם ר"ע לרשות כזה ס'י
הי"ס והר"ב מהני דהא גס
הנה לא פשו עומת הארץ
בטומאה דרכן רק בטומאה
מה"ס והיוון בכלם בענינים
ממנה. ובגמרא דמ"ס דה"ס
לדידיה כו' הי"ס להרמב"ם
עמנו והיוון דק"ל למה דהק
הר"ע לפרש טומאה יום א'
באמת ולא בלחן עומה
ויחא' ל"י דטומאה הארץ
אינה אלא דרכן דהיינו דמי
אם נעשה כלים ממנה ונקלם
נאזר טומאה דאורי' ואם
לא נקלם אינן מק"ט כלל
בשם י"ל דמ"ס הר"ע ר"מ
א' הארץ והאנשים ר"מ
לטומאה לחן עומה ג"כ.
(תד"ן):

משנה אחרונה

כל כפור כל כפף. כלומר
חוזן מן הכפוף הנקרא ע"ז
ובינת כפופים. ונראה
ממסו שאלו הם גדולים
הרבה וכלים ממשומיין
מיחלפי בשל בהתה גזרי'
צ"ה. וביניהם דוקא מטומאה
שאנייה מתקיימת בלא
היפוי. ובגמרא כל הכלים
הדרכה יפויין משתקין
כלעילוי פ"ח. ומ"ס
מ"י"ט דחוזן דהכא לאו
דוקא דהיינו כלל המים.
ואינו מוכרח דהכא בינו

הכניחה חייבי וצנבריה
לא הדין בלב ולא בהתה
אלא ישאלו המים שרץ
וגו': מ"ן העושה כלי
קבול מ"מ טמא. פי'
הר"ב אפי' אית ראו
לקבל אלא מטמא ע"כ.
וכ"ה לוי שנת הר"ב גבי
כלי חרס פ"ב הר"ב גבי
הדקן לחין שמטמא אלא
א"כ מחזיקין כשישור
המפורש ע"כ. ו"ל דהכא
לא חייבי ב"ה אלא בכלי
ע"ז ועוד דפקדון צ"ה
חייבי. ומ"ס פשטא
דמתני' משמע דהיינו
דמחזיקי הטמא כ"ס
הטור המלה והייר והרמון
בחקקו התעוררות. והיינו
מכל מקום אפי' מידי
דלאו ארשתא כשישתקן
לקבלה אם שאלו לטק'
טומאה והיינו הטמא דקמיה וכן פ'י'
הרמב"ם והר"ע והר"ב. ואפשר דהר"ב לא יחא' ליה לפרש כן
ומושב. ומיהו גני משכב ומושב גס פ"י'
הר"ב לא מתיישב לדישיבה כל דהו
נמלה ונשקן לא לריץ. לאשמועינן
דבהדיה תנין לה ספ"ב דזביו. ופירוש
המ"ס דלפניו לזינף דבר שבים ע"ס
ומושב דמליה הנה. וחי' לטור וק'
ומפן דמאשרפין פשיטא דלא לריחא
דהא תנין לה בהדיא פכ"ז מ"ד
המקצת מוכן עפ"ה כו'. ויש
לפרש בטומאה כלי קבול מ"מ טמא.
בגין שדקן כלי קבול אין פחות
מחזקב דפחות והוא עשה שלש
דפנות א"כ פ"ד ארץ מקבל במלואו
כיון שפשיטא לקבל עמא דכפ"י'
פ"ד מ"ב וכן אם עמא מתחלה
נקיב כמולת רמון א"כ ע"כ שלש
דפנותיו הם עמא מתחלה כיון
קמא כמ"ל בשם הרמב"ם. וכן
הטובה משכב ומושב מ"מ. שדדיו
משכב ומושב הוא שיהא מושב
ולא משכב ולא עמא מתחלה. ואם
עמא למשכב צ"ה ולמלכה כיון
ה"ו כמיועד למשכב שבהמה
עשה שמיחד למשכב אין א"ל עמוד.
ולפי מ"ס פכ"ד מ"ב ד"ס חילוק
בין פשוטין לכלי קבול דכלי קטני
אם חק קפ"א נקבא טהור ב"המ"ר
פ"ק דמולין דף כ"ה והכא דהתי'
לאשמושי' דכלי קטל עמא נמשו'
מי וסרשה כלומר שפשיטא
לשם כך לקבל דשהא עמא
אזני עמא עד שינמנה.

ל' מהר"ם ל"ל טעות העזינה כמו
נמרטו כנפיה לאלו טרפות
דפירש"י טעות הגדולות. ה"ג טעות
העזינה גדולות מאד ומהחיים
אותן ועשין מהם כלים. ע"כ. [והא'
דקתני חוץ לאו דוקא דהא' כלב
שבים תמן לעיל דטמא. ועיין ב"מ
פ"ד]: המצופה. לפי'
הר"ב נראה דקפ"י אבינת הנעמית
בלבד. ומהר"ם כהב דקפ"י נמי
אטעות העזינה ושכן משמע
ב"המ"ס פ"ד: מ"ן העושה כלי קבול
מ"מ טמא. פי' הר"ב מ"מ ואפי'
לא עשאו ראוי לקבל אלא מטמא.
וקל"ת קשה דהוה ליה למתני
כלי קבול מ"מ טמא מהו העושה
דקתני ועוד אמאי לא קתני מטמא
בהדיא. ולי' מהר"ם ל"ל לפרש
ליקט מ"מ מן הטמאים ומן הטמאים
ועשהו כלי א' טמא והיינו הא'
דקתני לעיל העושה כלי מן הגדל
ביום וחיבר ליה מן הגדל בארץ
כו' והאי' דהדר הנייה משום דבעי'
למתני העושה משכב ומושב מ"מ
טמא וה"פ אם עשה משכב ומושב
מבגד ושק ועור ומפן טמא. כדאמרינן
בפ' כלל גדול [ומתני' ה"ה ב"ב
דמזילה] הבגד והשק. השק והעור.
העור והמפן. מלטרפין לטמא
קלע שבהן ואר"ס מה טעם
הואיל וראייה לטמא מושב ופי'
ריב"ח משום דשוו בשיעוריהו
לענין מושב דמניא [ומתני'
ה"ה ליקמן פרק כו] קי"ט
מטולן טפח טמא ואמרי' טפח
למאי חוי'. למושב. פי' דבמושב
שיעורן שיה דטוליהו שיעורן
בטפח להכי מלטרפין במשכב.
א"ע"ג לזינף

וביצת נעמית המצופה ק"ד). א"ר
יודנן בן גוריה מה נשתנה כנף
העזו מכל הבנפים (פ"ג). וכל
שנברא ביום השישי (פ"ג) טמא
ק"ו: מ"ן העושה כלי קבול מ"מ
טמא. ואפי' לא עשאו ראוי לקבל.
אלא מטמא: מושב ומושב מכל
מקום. לזינף

מלאכת שלמה
כ': מה נשתנה כנף העזו מכל
הבנפים ובל מה שנברא ביום
השישי טמא. כך ל"ל. ויש
גורס' מה שנתה כנף הטור וכן
הניח החכם הר' יוסף ז"ל והחכם
הר"ם ז"ל: מ"ן העושה כלי קבול
מכל מקום טמא. ואפי' לא
עשאו ראוי לקבל אלא מטמא
ע"כ"ל ר"ע ז"ל אמר המלקט
נראה שא"כ פי' עלמו אכל
הרמב"ם ז"ל וגם הר"ע והר"ב
ז"ל פירשו דלסיפא

ישראל
י"ל דכ"כ חין גדולי קרקע
כמה וע"כ. אכל עכ"פ גדלים
הם מהקרקע שאר הבע"ה
שהזכיר הרמב"ם. והגם ש"ל
דכ"כ קיום להו לרצון שיוכלו
להתקיים גם ממנו לבד. עכ"פ
לפי דברי רבינו מה קאמר
התנא טעם למעט כלל המים.
מפני שבורח לזבחה. הרי
ברוחו לא מהני לן מידי רק
אכילתו מגדולי ארץ. א"כ
כדדבריו דגדולו מארץ. ר"ל
מדורו הוא בארץ:

והיינו טמא [כמ"ס]: קבול
ר"ל דכל העשוי משום כנף
גם של שאר עופות. אפי' כשהיא
בת קיום מק"ט מ"ד [בבירור
מלך קאמר נמי בינת נעמית
ש"מ דבה מודה. דקח היא
כשהיא מטומא מק"ט. ולא
קליפת שאר בינים. והיינו
דכ"ל דשנייה מדון חזקים
ובני קיום מק"ט. להכי קאמר
בשאלה קליפת בינה ומחזיקים
כשהיא מטומא. אכל כנף
הוא קה של טהרה. אינו דבר
המשכב. דכל קה של טהרה
גדול בטומא. להכי גס קליפת
בינה הוא יותר חזק לפיכך
כל כנף ש"ל לו ב"כ טמא. רק
דברו חכמים צדקה דנגילין
להשתמש בקני כנף כיון
מזמנתי עפי מבשר עופות. ודכ"ל
לדלו משום קיומן לבד. ה"ה
מ"ק"ט. דל"כ על אכן נתינת
קיום וחי' כו' ויק"ט. אלא
משום דמזינין לבלי ע"כ [כרמב"ם
פ"א מכלים ה"ג] לפיכך ה"י
ממני אין אחריו לא: [קבול
שנבראו בו בהננות וחיות
ושראים ואדם: ק"ו] וא"כ
דכ"כ טמא מדרבנן [כמולין ק"ב
ה' ודרי גס טומאה דרבנן
קחשיב הנה. ככנף טוה ובינת
נעמית לעיל. שכתב הרמב"ם
שטומאתן מדרבנן. עכ"פ קשה
ה"י עור נבילה ושראים
לאחר שאפסט טהור גס
מ"ס [כמולין ק"ג]: וכ"כ
עלמות וקרניים ופלאים
טהורים לגמרי [כמולין ק"ד
ג'] וכ"כ חלב בהמה טהורה
שנתגבלה טהור לגמרי [כמולין
ק"ה ג']. ו"ל דטוליהו א"כ
שלין בהן טומאה עמון עכ"פ
אם עשה מהן כלים מק"ט. והרי
כל הכך דקטט הנה דיש בהן
טומאה. היינו שמקבלין טומאה
מדבר אחר הטמא. וא"כ
ע"כ שני תנא בלשניהם הנה
וקאמר טמא. ולא כדקאמר
לעיל ע"כ טומאה. מטום
הכך כטוליהו דלעיל א"כ
שהיה טומאה בעלמיהו
רק יש בהן שייכות טומאה
כשנעשה בהן טומאה. כשנעשה
מהן כלי. אכל הכך דביום
הששי. כל הנברא בו טמא
ר"ל אפשר שיהיו הן עמון
טמא. דהיינו כשמתו [ובבירה
מתניתין משנה ש"ה הוא. וגם
דמי כלל לשאר יש ויש דקטט.
דבטוליהו י"ל דלשמועין
דבר מה לדינא. משא"כ
השגחתי און בה בוס ל"ת
לדינא. וחי' משום דבעי'
לאשמועינן דין דכנף טוה
ובינת נעמית שמק"ט. והגבייהו
נקט כטוליהו. עכ"פ אין
לנו טום כ"מ גס בהך ג' אם
נבראו ביום המתושי או
ביום אחר ומה ק"ל צ"ה. אדרבם
הגם שאפשר להניח עומת
מרחוק ולמלאו גס בהך
גוס ל"ת לדינא. בגון
לענין גדר וכדומה. אפ"כ
ממקומו הוא מוכרע עפי
לומר דאלו ואלו דברי
אלקים חיים. וכן הן הדברים
שכפס עתיק יומין נסוד
ד' לזכור וזכירתו לאודיעם.
מי יתן טהור מעמת לא
אחד וד"ל: [ק"ד] ה"ה
מ"מ תחת לאשמועינן. דאפי'
הוא מעור של עבד. לא
אמרינן דה"ל כגולמי כלים.
ואפי' מקבל רק כ"ס [ועי'
ספ"א וד"ן] א"כ עשה
הב"ק רק ע"י שחיבר מין
שאלק"ט למין המק"ט [נגישל
מ"ג] כטוליהו נזוהל מק"ט
[וכהה שפסא דהו"ט
הקטט הטובה ל"ל דהתא
לאשקי נמאל קליפת
אגון]: ק"ט] הא דלא
כלליהו הנה. הכך הרתי
צמד צבא. ה"ס מלל
דמי הכך מ"מ למ"מ דלעיל.
דלעיל קאמר מ"מ. היינו

תפארת יבין

צ"ה מלך קאמר נמי חוץ
מכלב הניס ש"מ דסתמא
דכי פליג דר"ע לעיל [מ"ג]
וב"ל דכלב המים המק"ט.
וכן משמע נמי מדקאמר
לעיל דברי ר"ע. ש"מ דרק
ר"ע ס"ל הכי. ויחידלה
הוא צ"ה. וכיון דסתמא
דהכא פליג עליה הרי קי"ל
דהלכה כשהם [בינמות
מ"ב] וכן פסק הרמב"ם
[פ"א מכלים ה"ג] דלא
כר"ע: ק"ד] דכשהיא
מטומא היא בת קיום ומ"ט
שניהן מק"ט מ"ד [ורתוי"מ
הינא בשם מה"ס דמלת
מטומא גס אכנף טוה קאי.
ושכן משמע בטומאה
ג"מ פ"ג] והיינו טמא
עכ"פ הרי תנין כל המצופים
טהורים [כפ"א ופ"י]. ו"ל
דכ"כ חין גדולי קרקע
כמה וע"כ. אכל עכ"פ
גדלים הם מהקרקע שאר
הבע"ה שהזכיר הרמב"ם.
והגם ש"ל דכ"כ קיום להו
לרצון שיוכלו להתקיים גם
ממנו לבד. עכ"פ לפי דברי
רבינו מה קאמר התנא טעם
למעט כלל המים. מפני
שבורח לזבחה. הרי ברוחו
לא מהני לן מידי רק אכילתו
מגדולי ארץ. א"כ כדדבריו
דגדולו מארץ. ר"ל מדורו
הוא בארץ:

והיינו טמא [כמ"ס]: קבול
ר"ל דכל העשוי משום כנף
גם של שאר עופות. אפי' כשהיא
בת קיום מק"ט מ"ד [בבירור
מלך קאמר נמי בינת נעמית
ש"מ דבה מודה. דקח היא
כשהיא מטומא מק"ט. ולא
קליפת שאר בינים. והיינו
דכ"ל דשנייה מדון חזקים
ובני קיום מק"ט. להכי קאמר
בשאלה קליפת בינה ומחזיקים
כשהיא מטומא. אכל כנף
הוא קה של טהרה. אינו דבר
המשכב. דכל קה של טהרה
גדול בטומא. להכי גס קליפת
בינה הוא יותר חזק לפיכך
כל כנף ש"ל לו ב"כ טמא. רק
דברו חכמים צדקה דנגילין
להשתמש בקני כנף כיון
מזמנתי עפי מבשר עופות. ודכ"ל
לדלו משום קיומן לבד. ה"ה
מ"ק"ט. דל"כ על אכן נתינת
קיום וחי' כו' ויק"ט. אלא
משום דמזינין לבלי ע"כ [כרמב"ם
פ"א מכלים ה"ג] לפיכך ה"י
ממני אין אחריו לא: [קבול
שנבראו בו בהננות וחיות
ושראים ואדם: ק"ו] וא"כ
דכ"כ טמא מדרבנן [כמולין ק"ב
ה' ודרי גס טומאה דרבנן
קחשיב הנה. ככנף טוה ובינת
נעמית לעיל. שכתב הרמב"ם
שטומאתן מדרבנן. עכ"פ קשה
ה"י עור נבילה ושראים
לאחר שאפסט טהור גס
מ"ס [כמולין ק"ג]: וכ"כ
עלמות וקרניים ופלאים
טהורים לגמרי [כמולין ק"ד
ג'] וכ"כ חלב בהמה טהורה
שנתגבלה טהור לגמרי [כמולין
ק"ה ג']. ו"ל דטוליהו א"כ
שלין בהן טומאה עמון עכ"פ
אם עשה מהן כלים מק"ט. והרי
כל הכך דקטט הנה דיש בהן
טומאה. היינו שמקבלין טומאה
מדבר אחר הטמא. וא"כ
ע"כ שני תנא בלשניהם הנה
וקאמר טמא. ולא כדקאמר
לעיל ע"כ טומאה. מטום
הכך כטוליהו דלעיל א"כ
שהיה טומאה בעלמיהו
רק יש בהן שייכות טומאה
כשנעשה בהן טומאה. כשנעשה
מהן כלי. אכל הכך דביום
הששי. כל הנברא בו טמא
ר"ל אפשר שיהיו הן עמון
טמא. דהיינו כשמתו [ובבירה
מתניתין משנה ש"ה הוא. וגם
דמי כלל לשאר יש ויש דקטט.
דבטוליהו י"ל דלשמועין
דבר מה לדינא. משא"כ
השגחתי און בה בוס ל"ת
לדינא. וחי' משום דבעי'
לאשמועינן דין דכנף טוה
ובינת נעמית שמק"ט. והגבייהו
נקט כטוליהו. עכ"פ אין
לנו טום כ"מ גס בהך ג' אם
נבראו ביום המתושי או
ביום אחר ומה ק"ל צ"ה. אדרבם
הגם שאפשר להניח עומת
מרחוק ולמלאו גס בהך
גוס ל"ת לדינא. בגון
לענין גדר וכדומה. אפ"כ
ממקומו הוא מוכרע עפי
לומר דאלו ואלו דברי
אלקים חיים. וכן הן הדברים
שכפס עתיק יומין נסוד
ד' לזכור וזכירתו לאודיעם.
מי יתן טהור מעמת לא
אחד וד"ל: [ק"ד] ה"ה
מ"מ תחת לאשמועינן. דאפי'
הוא מעור של עבד. לא
אמרינן דה"ל כגולמי כלים.
ואפי' מקבל רק כ"ס [ועי'
ספ"א וד"ן] א"כ עשה
הב"ק רק ע"י שחיבר מין
שאלק"ט למין המק"ט [נגישל
מ"ג] כטוליהו נזוהל מק"ט
[וכהה שפסא דהו"ט
הקטט הטובה ל"ל דהתא
לאשקי נמאל קליפת
אגון]: ק"ט] הא דלא
כלליהו הנה. הכך הרתי
צמד צבא. ה"ס מלל
דמי הכך מ"מ למ"מ דלעיל.
דלעיל קאמר מ"מ. היינו

כלים כל כלי בעלי בתים פרק יז

בתיב עליו במרט : קש . ונבות השבולים ועושים מהם מחללות : ושפופרת הקש . שהוא חלול ויש לו בית קבול : רבי עקיבא במטמא . ואנ"פ שקבולו מועט . דהא הני לעיל העושה כלי קבול מ"מ טמא . וקמילגי אי הוי דבר העומד אי לא . דאין טמא אלא דבר העומד מאליו ור"ע חשיב ליה דבר העומד .

ור' יוחנן בן טרי לא חשיב ליה דבר העומד והלכה כר"ע : פקועות . דלעת מדברית . וי"א אבטיחים קטנים מרים . וקנה שלהן חלול כשפופרת של קש : חלף . מין עשב הוא ועושים ממנו ("חלפים ומחללות וקורין לו בערבי תלפא : טהורה . מטומאת שרץ . אבל לא ממסכב ומושב שהיא מטמאה משכב ומושב דאורייתא אם אינה עשויה לסכך : קנה שחתכו לקבלה . לתת בו כחול וכיוצא בו : הבבי . המוח הלבן שבחך הקנה וקודם לכן אין לקנה טומאה ואפי' מדברי סופרים :

*מחצלת הקש ושפופרת הקש . שכל הגדול מן הארץ בכלל כלי עץ . כ"כ הרמב"ם בספ"א מה"כ . וזה דלא כר"ס . ואין להאריך : קש . פי' הר"ב ונבות השבולים וכ"כ רש"י ("פ"כ דשבת דף ק"מ . ועיין מ"ש ברפ"ט דכ"מ : *רבי עקיבא מטמא . כתב הר"ב ור"ע שקיבולו מועט וכו' . ואף לפי מהר"ם

דלעיל שאינו מפרש לענין שיעור הקיבול אפי"ה מלי סבר דדינא הכי אפילו כלי קבול כל שהוא טמא . וילמדוהו מסיפא דמתני' דהתם שחקקוס התינוקות כו' ולתינוקות פשיטא שאין להם שיעור ואף כל שהוא מספיק להם למדידתן . ומ"ש הר"ב וקמילגי אי הוי דבר העומד כו' כ"כ הר"ם מהתוספתא שהביאה שו"ע :

העושה כלים מדבר שהוא של מעמיד טמא מדבר שאינו של מעמיד טהור . הלפת ואתרוג ודלעת שחקקוס חטוקות למוד בהן עפר טהורים הרמון והאלון כו' . וכאף הרמב"ם בחבורו רפ"ב מה"כ כתב שיהיה דבר של קיימא שאפשר שיעמוד ע"כ . אבל לריב"ז עדיין למודעי רבשלמא שפופרת של קש ינחא שאינה אלא שפופרת וקמ"ל שהוא דבר של קיימא לר"ע . ולריב"ז לא . אבל מחללת של קש קשיא לי . ול' הר"ם מחללת הקש ונבות השבולים שעושים מהם מחללות וכל קטן כמו שפופרת . ע"כ . ויכולי לפרש שר"ל שהם קטנים מאד ומפני שנטעיים הזנבות שבולים מחוברים קנת . לכן לר"ע מקרו יכולים לעמוד ואפי"ה לריב"ז לא . וג"ל דמתני' הכי דייקא דלילו לקמן קתני מחללת קנים ולא הקנים אלא כלומר של קנים וכדנתיא ושל חלף ומשמע שהיא מחללת גדולה שראייה להקרא עליה שם מחללת והיא נעשית משל קנים או של חלף . משא"כ הכא קרי לה מחללת הקש שמשמע שהקש הוא העיקר כי אין ראיה להקרא מחללת כהם שהיא קטנה במאד ונ"ל ג"כ פשוט דלפי' זה של הר"ם הקש צפני עלמו כל אחד לבדו אף לר"ע לא יהיה יכול לעמוד . והרמב"ם בפרושו כתב ומחללת הנקרא בערבי א"ל הלי"ר ושפופרת הקש קנה התבן הוא ג"כ כלי קבול . ואנ"פ שהוא קטן הגה כבר התבאר לך שכלי קבול אין לו שיעור כו' . ע"כ . והוי יודע שאנ"פ ששפופרת הקש כתב הרמב"ם בפ"ב הגה מחללת הקש כתב בפכ"ה אלא מחללת הקנים ועיין לקמן : מחצלת כו' טהורה . פי' הר"ב מטומאת שרץ אבל לא ממסכב וכו' . אם אינה עשויה לסכך . עיין ספ"ק דסוכה . [ולפי מה שאפרש בס"ד במ"ד פכ"ד דפסוטי כלי עץ הראוי למסכב טמא אף בשאר הטומאות ל"ע . ופי' הר"ב הוא מפי' של הרמב"ם . ומלית לו שחזר בו בחיבורו פכ"ה מהלכות כלים שכתב טהורה מן המדרם וכתב הכ"מ שכן עיקר וכתב שהטעם י"ל מפני שמוך שהיא קשה אינה ראויה לשיכבה . ע"כ :

מחצלת ענת כו' . נטיע נפון . קנה . מ"מ . שם פליה ט"מ : ושפופרת שם פ"כ ט"ד : מחצלת קנים . שם פ"כ ט"ז : שפופרת הקנה . שם פ"כ ט"ח :

תוספות אנשי שם מנחה אפי"ה שאינו מעניני הכמאות של מ"מ . (כ"ד) . ולי' שיש בו צ"ק מנחה לגנוב אותה מעל הפתח למכור אותה לאחר ומק"ד ולעני מעני בנידו ינחא כהו ויחא מכ"א בעמוד שמתקין על הפתח עד שינח"ו על פירות פת הוא גנוב כמנחה וטוהיה ביהוק מקל זה החלול כדי ששתיור סביב"ג ויחא שאין מנחה בפתח ויהינני ויחא אחריו לא ינחא אותה כי לא יקן לב שיהיה בית קבול בלתי מקל וזהו יתראה : קי אפי"ה שהוא רשע (הו"ט) :

משנה אחרונה בפ"י דשבת מ"א וכו' הסו"ב בכת' סוכה ד' ה' כל כלי עץ שהוא רחב קנה ורחוי להניח עליו דבר דמי לכלי קבול ומתא' דהכא שאני דלילו אורחא להניח עליו ודרכן בביית קבול הלך אינו מיימא אלא כי אורחיה . ועוד דלכא קמ"ל דהם אין להן בית קבול מהיוקן אפי"ה מדרכן דהא דפשוטי כלי עץ מתקין מדרכן היינו שמתמם אדם וכלים . אבל אף שמתמם הכלים לנד מהו כמ"ס הרמב"ם רפ"ד מה"כ והל"ם רפ"ב : מחצלת הקש . הרמב"ם כתב בחבורו רפ"כ מה"כ המפך הוא המחללת שאורכין אותו מחללת וסוף ונמא ויזולא בהן ואין המפך בכלל כלים האמורים במוסד והשפ"ל מתעמא הוא במדרס מן המוסד וכו' וכשאר עומאות מדבריהן ע"כ . וקשה לי לפי מ"ס רבינו ספ"א מה"כ שכל היצא מן הארץ בכלל כלי עץ וא"כ הכי המפך בכלל כלי עץ האמור במוסד . ונכ"ה כי"ד הנגל ד' כ"ה גבי מפך במת מנין פי' רש"י ג"כ שאינו נגד ולא בכלל כלי עור ולא בכלל כלי עץ וכו' לדיו' ינחא דלית ליה ליה כן סכנא דכל יסודא מן הארץ בכלל כלי עץ כדמוכח מפרושו בפ' חגי"ה

מחצלת הקש וכו' . וכתב הר"ם י"ל פירוש רש"י וי"ל דפליגי בהא דמר חשיב ליה ככל עץ ומר לא חשיב ליה ככל עץ וכאן לא יתכן לפי' כן דטומאת מחללת משום לעבד ליה לשיכבה ומשמע בספ"ק דסוכה דטמא מדרס אפי' מידי דלאו עץ וגרסה דפליגי אי חשיב דבר מעמיד אי לא דאין מקבל טומאה אלא

טומאת נכ"ס ע"כ ד"ה מנין ע"כ ונ"ה היות רש"י דשבת ל"א

מלאכת שלמה

דבר המעמיד כדמוכח בתוספתא ע"כ : שפופרת הקש . הוא ג"כ כלי קבול אפי"ה שהוא קטן שהוא קנה התבן : של חלף . בספ"ק דסוכה גרסו' חילת והוא החלף הר"ס והר"ס י"ל : שפופרת הקנה שחתכה לקבלה טהורה עד שיוציא את כל הבבי . צו"ד אחת גרסו' י"ה . ובגרמ"ס פ' שני דהלכות

מחצלת הקש וכו' . וכתב הר"ם י"ל פירוש רש"י וי"ל דפליגי בהא דמר חשיב ליה ככל עץ ומר לא חשיב ליה ככל עץ וכאן לא יתכן לפי' כן דטומאת מחללת משום לעבד ליה לשיכבה ומשמע בספ"ק דסוכה דטמא מדרס אפי' מידי דלאו עץ וגרסה דפליגי אי חשיב דבר מעמיד אי לא דאין מקבל טומאה אלא

יבין תפארת ישראל יבין

לא דמי להך דהתם אינן צר קיימא כלל . משא"כ קש מתקיים זמן מה . טיהור הני מילי לעומתה מה ושרץ וכדומה אבל במחללת הראוי למסכב ומושב . מק"ט מדרס . דלמדרס א"ל שיהיה כלי בת קיום [ולג"ה מה דמ"ע א' דכל שמוחה למדרס שם כלי עליו ומק"ט] . ומדמק"ט מדרס . נעמא נמי בשאר טומאות [כמה פ"ו מ"ג] : קבול ר"ל גם כלי הנעשה מדלעת מדברית גם כה פליגי ר"ע וריב"ז אי מהשבה כלי בת קיום או לא . ולת"ק לכו' אמק"ט וכ"כ דלעת פשוטי לכו' אמק"ט [באוספתא כלים ב"מ פ"ו ורמב"ם רפ"ב מכלים] מיהו קרויה שגלויה ונתיבשה לכו' מק"ט [בפס"ה פ"ה מ"ג] . מיהו נראה פשוט דכל דלעת פקוע וקרוי כל שהיא לחה . אף שיהיה לכלי עכ"פ מק"ט אוכלין : קבול מין עשב : דלכו' לא מהשב כלי בת קיום דמי שפיר להך דפ"ט מ"ה . ול"מ היה כ"ל דמחללת קנים משהו אמק"ט . מהוא קשה . אינה עשויה רק לסכך . והוי' כשעו לשמש הקרקע : קבול [קבול] שחתכה ממחובר . ועשה לה בת קיבול : קבול הוא המוח

רקין שמתרחין אותן בשעוה כדו לחקוק עליהן דברים לזכרון : קבול הוא חלק התחתון של השבולה . ששאר מחובר בארץ . כשיקלרו השבולה ממנה . ומשום שאותו החלק השאר בארץ אחר הקצירה הוא עב וחזק . לכן נקרא קש . ע"ש קטיוו . ולכן עשין ממנו מחללות לסכך ולשיכבה [אבל תמן הוא חלק העליון של השבולה שנקר עמם . והוא דק ורך . להכי נמתין אותו למחלל בהטמא . כמ"ס השערים והתכן לבוסים (מגלים א' י"ד) ועי' מ"ס כהר בהו נטיל רש"י ופ"ג דשבת] . עור רגילין לעשות מהקש שפופרת . דמחללו רחב קושרין אותו בסופו . כדי שיהיה לו צ"ק . לשום בתוכו סוס דבר . והיינו שפופרת שזכר במשנתיו . דלילו בפתוח צב' קלוותיו . לא היה מחשב צ"ק . מדח"ל כסילין . דרק בצ"ח כל שיש לו חוץ אפי' בלי צ"ק . כגון חבית בלי שוליה מק"ט . משא"כ כלי עץ [ועי' מ"ס לעיל פ"ב מ"א] : קבול אף שקבולו מועט . עכ"פ הוא עשוי לקבלה : קבול דס"ל דמדהמתקן הקש בקלות . הו"ל כלי עץ צר קיימא דאמק"ט [כלעיל פ"ו מ"א] ולר"ע

במה אשה ד' ק"ו וכ"כ התוס' שם וסוהמ"ס ל"ל דלגי עץ שבתורה בתקלן חיירי דומיא דקש ומפך פשוט הוא ועיין בתמוך : ושפופרת הקש . נראה דמחללת לענין מדרס חיירי ושפופרת לשאר טומאות וחשי' להו גבי סדדי משום דבין במדרס ובין במת פליגי בפלי הקש . ואין לפרש דמחללת נתיב נתי קיבול דומיא דשפופרת וכדומה אבל טומאת כל החללות עומות טמא מה ומכ"א אף מדרס ומשמע התם דחולות יש להם בית קבול . דל"כ הוי ריב"ז דלא כר' דוסא ודלא כהנתיים דבטומאת מת לא פליגי אלא ע"כ מחללת לענין מדרס וכ"כ בס' דבן הפתוח הרמב"ם פכ"ה לענין מדרס . ומ"מ ל"ס במת קמפלגי . והר"ם הביא פי' רש"י בשבת דפליגי מר חשיב לה ככלי עץ ומר לא חשיב לה ככלי עץ ודמה כ"ל"ס פי' זה ופירש כמ"ס הכ"כ בפליגי אי הוי דבר המתקיים . ונראה כדומה שמתקיימים זמן מועט ולא כשאר כלים . ומר חשיב ליה מתקיים ומר לא חשיב ליה זמן מועט . ואין נראה כן מדברי הרמב"ם שכתב בחבורו רפ"ב בדיחי שכל שאינו מתקיים אלא זמן מועט אינו כלי ובהך דהכא ספק כר"ע . ואין לפרש משום שקבול השפופרת דבר מועט מסכך ריב"ז דמחללת מתי איכא לתימב . ואפשר בין במחללת ובין בשפופרת שמשאן פתח ולא פירש לאוה לורך פליגי דמ"מ מחללת סתמה לשיכבה ועמאה מדרס ומ"ס סתמה לסינון . ובשפופרת מתי מ"ס סתמה לקבלה לקבל בה כחול וכיוצא בו . ומ"ס להניח בה משק מן החבית ואין זה כלי קבול כמו המשך לעיל פ"ב ובהוד : ר"ש אומר אף של פקועות . ומ"ק סבר פקועות אוכלין הם ולא כלים . כ"כ הרמב"ם בחבורו : וכן קנים וכל חלף טהורה . ה"ל בפתח מיירי דסתמה אינה לשיכבה כמ"ס הכ"מ שהם קשים . אבל עמאן לשיכבה טמאין דלקמן פכ"ד מ"י : עד שמוציא את כל הבבי . אפי' הואי מתי לא

כלים כל בעלי בתים פרק יז

אמרי הכי הווי ראו לקבל וכלי קבול מועמאין ככל שהוא סבא כיון דהחכה לקבלה לכולהו כתיבון ואינו מיטמא עד שיזילא כולו והכי אמרי' בהובין ד' כ"ה דהק קפיו' צבקה לא הווי כלי קבול עד שיזמק את סלו כיון דגלי דמחי' עליון לקב וכדפי' לקמן פ"ג מ"ז :

שבהוך חלול הקנה . וקמ"ל דלא תימא דמשהוליא מהקנה מעט ככ"י . הרי כבר יש לו צ"ק ויק"פ . קמ"ל דכיון דדעתו ליקח הכל עדיין אונו כלי עד שיזילא כולו . ואפי' כגולמי כ"ע אונו מדלא נגמר חללו :

מן הסורה מקום דוק ותשכח ומכל מקום נראה דמתני' ר' יהודה :

הלכתא גבירתא כללא דפרק יז

פי"ז משנה א שיעור נקב הספדו ככלי שסוף של בע"ב היינו כשהוא גדול כמציארימון . דרוץ מקופה דמשערין כדלא הווי לתשמישה שבתחלה :
משנה ב וכו"כ חמת . ובית קצרות . ובית רעי . כולן משתערין בדלא חויון לתשמישן תחלה :
משנה ג וכו"כ סלי פת . משתער במוציא כבר . פשוטי כ"ע דסק"ס מר"ס כשמשחמש לארס וכלים . צריך שיהיה לו צורת כלי :
משנה ד הוא דנשחר במוציא ריטון . זה דוקא במחוקת הכלי כיון ג' רמזים בצמצום . אבל כלי שמחוקק פחות מזה לר"ש שיעור נקיבתו ברובו :
 ולר"ש במוציא יית סני . והכי קו"ל . ובנפרץ קצת משפתו ג"כ סני במוציא יית דרך הפחת . וכל זה אמר' יש ב"ק תחת הנקב או הפחת . ורק בנפרץ מכל השפה סביב בשוה או בנפרץ ב"ק סק"ס :
משנה ה רמון הגל' שיעורו ברימון בינוני :
משנה ו שיעור ביצה בכל מקום הוא בינוני לפי מראית עין המשער :
משנה ז וכן גרונת בכ"ש שיעורו בינוני :
משנה ח וכן שיעורי ית . שעורה . עדשה . פרע . כולן משערין בינוני :
משנה ט וכן שיעורי אמה משערין ומודרין בינוני :

משנה יב מלא תרוד רבב סמת ונריס בננעים וכותבת בוי"כ . כולן שיעורין בהיותן גדול שנמצא :
משנה יג כלי שנעשה סבריות הים אסק"ס רק בחיבור לו קצת מגדולי קרקע . באופן שאילו הו' שניתן מדבר המק"ס הו' נפסא א' בשנסא חבירו . סק"ס :
משנה יד הנכרא ביום א' סק"ס . והנכרא ביום ב' אין מקבל סומאה . ובג' סק"ס . בר' הו' אסק"ס רק איהו סתן סק"ס מר"ס . וכל הנכרא בו' לא רי' שסק"ס . אלא שאפשר שיהיה סמא בעצמו :
משנה טו כ"ש כ"ש סק"ס . וכ"כ משכב ומושב . אפי' רק כרי להשען עליו סק"ס . כלי מעור שלא נתעבר כראוי . או כלי העשו מנייר סק"ס . ב"ק שעשו תינוקות לחוקק סק"ס . כשהשבו בשעת עשייתו לתשמישן . אבל מעשה שלהן כלי מחשבתן . או מחשבתן כלי עשייתן לא מהני :
משנה טז אף ב"ק שעשהו לתכלית אסור מחשב ב"ק ומק"ס :
משנה יז ב"ק שנעשה כרי שיעמוד בחיכו אדם לא מחשב ב"ק לק"ס . רק בנעשה גם לקבל בחיכו גם שום דבר : משחות . ופנס . רק כוש בהן ב"ק מש . אפי' בלי דפנות וקופות סק"ס . אבל בעקום קצת באצבעיהו . אפי' שעשהו כן לקבל שום דבר מה לא מחשב ב"ק . ולא גרירין הא אפי' הא . מהצלת קש או שפופרת קש . אף שאינו מתקיים זמן סרובה . סק"ס . ורק מהצלת מעשב שפחיש סהר ומחפרק . אסק"ס . ואעפ"כ ביהדס למשכב ומושב . אפי' שאינו בני קיום . סק"ס מדרס . אפי' דכל ב"ק אפי' קטן מאד סק"ס . אפי' קנה שדרך לחללו כולו סמוות שבהוכו . אם חללו רק מקצתו אסק"ס . ואפי' כגלמי כ"ע לא הווי עדיין (כספ"ב) . עד שחילגלו כולו :

ציונים

א' השירה . מנחה נ"ה :
 ב' מדרת מבחוק . מ"ח :
 ג' ס"ה ס"ב ס"ב :

חלופי גרסאות

א' נמדרת מבחוק נמנחה :
 ב' ובהיא מבחוק . מ"ח :
 ג' מדרס ס' ומדרס . לזבין :
 ד' שם הלבוים . לזבין כלי :
 ה' לזבין . ומנחה ס' :
 ו' הלבוין . הרגלים נמנחה :
 ז' ס' רגלים .

ראשון לציון

פ"ח משנה א' (ה' ר"ש ר"ח) :
 ר"ש שזרי אומר כו' אפי' יונקן הלכה כר"ש שזרי נמסוכן ובתורתו מעבר של דפי' אפי' כמסו כו' וכה"ל מייבש :

הדושי מהר"ח

פ"ח ס"א (תו"ס ר"ח) :
 ר"ש שזרי וכו' וכ"כ התיב' כו' ע"ל וקיצר הרב דהלא ר"פ הוא אחרון ולמה לא עסקי במייתו רק התיב' שם כתבו הפוסקים דמשה רב ע"ש ואינו מוסף עור דהתם פ' כן רב אשו רואו אחרון אחר רב פפא :

תוספות אנשי שם

פ"ח א' ר"א מדרס כו' נראה דהאי מדרס קאי אפי' דכרי על וביניהם אינו נמדד וס"ל פ"ק דמנחות פ"ג פ"ה ג' דלי' מדרס ר"א או אגב :

משנה אחרונה

פרק יא ובינה אומרי' נמדת מבחוק . סברין אומה כאלו היא בתוך כלי גדול ואם כלי מבחוק מ' סאה עכו"ס אפי' שהיא אינה מחוקת מ' . רש"י כ"פ כ"ה ד' מ"ד : רש"י אומר אס' היו סגולים גבוהות מפה . אבל פחות מעשר אמרי' צמותא לצד להקל כתיב' ס"ד דאלוה

תוספות יום טוב כלים השירה פרק יח ר' עובדיה מברטנורה

פרק יח א וביניהם . אומר אומר שצין סגולים מתחת אינו נמדד דלא אמרינן רואים כאלו סוליס יורדים עד סוף הרגלים . רש"י פ"ג דמנחות דף לא : רבי שמעון שזרי אומר כו' . פסקו הר"ב והרמב"ם דלא כותיה . והייתי תמה דבהדיא פסק כמותו רב פפא בגמ' דמנחות ס' . ועוד אמר התם דכ"מ ששנה רש"י הלכה כמותו . אך בסוגיא דחולין פ' בהמה המקשה דף ע"ה א"ר יונקן הלכה כר"ש צמסוכן ובתורתו מעבר של דמאי' אפי' כמסו וכ"כ התיב' ס' . ויש ט"ס צממירא דהתם דחולין דגרסי' כ"מ ששנה ר"ש שזרי צממירא ואין לגרוס משנתנו דבהדיא קאמר במנחות מי קאמר צממירא . כ"מ ששנה קאמר . וגם צמס' דהתם מוכח דל"ג צממירא דהא מיידי עלה פלוגתא דרש"י דכ"פ במה מדליקין

פרק יח א השירה . נמדת מבפנים . דתנן לעיל (פ"ז) צפרק כל כלי עץ שהמחוק מ' סאה בלח שהן כורים ציבש טהור והיינו אמה על אמה ברום ג' אמות . והכא קמפלגי כ"ד מודדים לב"ש מודדין חלל צפנים ולא עובי הדפנות והסוליס . ולכ"ה הכל מודדין חוץ מעובי הרגלים ולבזוים שהוא הזור שעל השפה . ולר' יוסי מודדים אפי' עובי רגלי השירה והלבזוים . ולר"ש אס' אין רגליה גבוהים טפח מודדים אפי' האזיר שבין רגל לרגל . והלכה ככ"ה

פרק יח א ובהיא נמדרת מבחוק . פי' רש"י ז"ל צבסה פ' כירה דף מ"ד דרואין אותה כאלו היא עומדת בתוך כלי גדול ואם מחוק אותה כלי מ' סאה טהורה השירה ואע"פ שהיא אינה מחוקת מ' סאה דקסברי אפי' עבייה נמדד עמה והמוכני אינו נמדד עמה להשלים דרואין כאלו ניטל המוכני ואח"כ תנתן השירה לתוך הכלי ע"כ : ועובי לבזוים . לבזו הוא ה"ל שעל השפה .

פרק יח א ובהיא נמדרת מבחוק . פי' רש"י ז"ל צבסה פ' כירה דף מ"ד דרואין אותה כאלו היא עומדת בתוך כלי גדול ואם מחוק אותה כלי מ' סאה טהורה השירה ואע"פ שהיא אינה מחוקת מ' סאה דקסברי אפי' עבייה נמדד עמה להשלים דרואין כאלו ניטל המוכני ואח"כ תנתן השירה לתוך הכלי ע"כ : ועובי לבזוים . לבזו הוא ה"ל שעל השפה .

ישראל תפארת יבין פ"ח א

בגדלה וכבדה של שירה . למה לא נלרסם לשיעור המדה : (ד' לזבין הוא הנקרא ב"ל' לייטטט או נעזימס שבולט לחוץ משפתה סביב . וכ"כ הרגלים המרובעים בולטים בכל זוית טפי מעובי הדפנות . דאע"כ שגם הם מוספים בגדול וטווד הכלי אפי' כיון דהק' אינן כולל דפנות של החלול . והו"ל כגוף אחת שחיברו להמטה שאינו מוערך להשיעור הג"ל . מיהו ג"כ דכסוי שלה ודאי שייך לחללה כהדפנות ונמדד עמה : (ה' דס"ל דכיון דכל עוביין הוא כנגד עובי הדפנות . כרפנות עמנן חשיבין ומלטרפין : (ו' האזיר שבין רגל לרגל מה שבולט מהן מתחת הסוליס . ובכלל זה .

שדיתו שכשמחוק מ"ס אמק"ס . והיינו שהוא אמה על אמה ברום ג' אמות (לעיל דפ"ז) . וכן כלי עור או עלם צממירא מ"ס אמק"ס . רק צממירא למדרס אפי' צממירא מ"ס נעמאליס צממירא מדרס . וכל זה רק צבק ג' מיני כלים . אבל כלי מתכות אפי' צממירא מ"ס מקבלין כל עומתה [ע' נמיס פ"ג מנחות] : (ב' דס"ל דרק חללו נמדד בשיעור הג"ל . אבל אין עובי הדפנות ועובי הרגלים בכלל מדידה הג"ל : (ג' דס"ל דכיון דהא דאמק"ס היינו רק מדיס בו כווד [כספ"ז ס' י"א] א"כ כיון דעובי הדפנות הג"ל מוספים

חליבא דת"ק: ב המוכני. אופן כעין אופני העגלה ולפי שהשירה נשאת עליה קרויה מוכני. לשון את הכיור ואת כט (שמות ל): בזמן שהיא נשמטת. שהם יכול לסלקה מן העגלה: אינה חבור לה. והיא חשובה כלי לעלמה ואי שירה בת קבולי עומאה שאינה מחוקת מ' סאה ונשמטת השירה לא

נשמטת המוכני. ואי לאו בת קבולי עומאה היא ונגעה עומאה במוכני. המוכני עומאה דלא חשיבא מן השירה והיא מיטלטלת מלאה ורקנית ויש לה בית קבול: ואינה נמדדת עמה. בתשבון אמה על אמה ברום שלש אמות דלא חשיבא כעובי הרגלים ואפילו לר' יוסי אינה נמדדת עמה: ואינה מצלת עמה באהל המת. שהם ואם בולטים מומה כלים כנגד [גובה] המוכני מלמעלה. אין המוכני מללח עליה. דמוכני מקבלת עומאה ואינה חוללת בפני העומאה:

בשם ר"ח דאין נראה לו לפרש כן דאין דרך להניח מעות על האופן היינו כן של שירה. כמו את הכיור ואת כט. וכמו מכותה במלכים. פי' בסים שהשירה מונחת עליו. והראב"ד בפ"ג מה"כ מפרש שהוא בגלגל כמו שנינו [ביומא פ"ג מ"א] אף הוא עשה מוכני לכיור כו' אבל זה הגלגל אינו אלא למעלה או על שפתו שמעלין התבואה לשירה בלוחו גלגל לפי שיש טורח גדול במלואו או בהריקו ומשמשים בכן דרך הגלגל. ואילו היה הגלגל להחלול עליו. שתי קוסיות בדבר האמת שהרי אינם עשויים להטלטל כלל ומה לורך למוכני וא"כ עשויין הם להטלטל. ועוד מה בין מוכני לעובי הרגלים שאין נמדדו עמה ואע"פ שהרגלים אינם נשמטים אלא ודאי כמו שפירשתי ונמדד עמה מפני שכל תשישה ע"כ: ואינה מללח עמה באהל המת. פי' הר"ב שהם השירה בבית הקברות כו'. וז"ל רש"י בפ"ג דשבת [דף מד] ואינה מללח עמה באהל המת ולא שנכנסה לבית שהמת

ב מוכני. שנה מד: מו ונראה שם פ"ג כ"י מ"י שם:

ראשון לציון

מיישג הכ"ת דברי הרמב"ם בפ"ט מהלכות עומאה ארבעין הא דסקא דלא כרש"ס דא"ר רף היין. ועי' יל"מ:

משנה ב (תוי"ט ד"ה) מוכני כו' הר"ב ואשן וכן פי' הר"ם ורש"י כו'. בשלה הפירושים כתב בערוך פ"ד מכן זהו הלשון מוכני שנה פירוש גלגל כיון בגלגל של עגלה אי ממי גלגל של כור שהלוח ארוה על פיו ומעלין בו דלי כדכתיב וכו' בגלגל אל הכיור ויש אומרים מוכני מלשון ואת כט:

אלוהו רבא

פי"ח ב מוכני שנה. ג' שדות פן. י' ש בידה מ' סאה בלא המוכני. י' ש בשמין כחמד מ' סאה. אין בשניה מ"ס. ודייק דקתי אינו חבור לה אם אין בשניה מ' סאה ונשמטת השירה אין המוכני עומאה. ואין נמדדת עמה אם בשמין כחמד מ' סאה. ואין מללח עמה באהל המת אם כבודי לנדרים וטריארי אינה מללח עמה את המוכני:

תוספות

דלמך ח"ק מודים אמר אינו נמי מודים והביג ככ"ג קצ"ח ב' גמשה לפי רש"י שם והחוס' נכ"מ ל"י ב'. (רש"י): ב תי"ט ד"ה מוכני שנה כו' ומשמע דהשירה היא עגלה כו'. וז"ל דאין משמע כן שתי הר"ם כ' ג"כ מוכני יראה כי האופן כו' ועיניו אינו שוכר שהשירה היא עגלה שוכרין עליה אכל פי' כי שאר חובתו אינו מוכני כי גם אופן חובתו אינו מוכני שיהא עליה ג"כ שמו מוכני ואשן למה שמעטא עשה אופן העגלה לגלגל לא העגלה על ידו. וזה פשוט (ב"ש) ועש"ל רפ"ו: בא"ד וביהו הר"ב כו'. אין מזה ראי' דהר"ב לא כ' רק כמין ארון. והרי גם היר"ש שם כן וסיים עשוי למרכבת כו'. (ל"מ): בר"ב ד"ה ואינה נמדדת כו' כעובי הרגלים כו'. כ"פ הר"ם ומשמע אכל את אינה נשמטת כעובי הרגלים ולרי' נמדדת עמה וא"כ ק' אמאי פסק הר"ב נבינה דלשיל דלא כ"י ר"ב הא ר"ל מחוקת ואח"כ סתם הדלסא כהה"ל דל"ה דכיוצא דמח"ל ד"ה הוא דהא מסיק במלתי דרש"ש וא"כ דר דלסא סתם מח"ל ס"ה):

מליקין ואינו אלא צברייתא: טפח. מקום חשוב הוא. רש"י: ב מוכני שלה. פי' הר"ב אופן כעין אופני העגלה וכו'. כ"כ הר"ם וז"ל רש"י בפ"ג דשבת ד' מד דההם מיייתי לה למחני בגמרא ומשמע דהשירה היא עגלה שוכרין עליה. וכן פירש"י בהדיא ההם. וכן מפרש הר"ב צמ"ג פ"ט דב"ק וכן משמע ברפ"ג דערובין בפ"י הר"ב. והקשו התוס' דא"כ חזיא למדרס ולא שייך בה מדידה. כדפירש הר"ב בפ' כד משנה ד'. וכתבו דשירה אינה עשויה אלא לכלים. אך בפ"ג דמנחות דף לא כתבו דע"ל שאע"פ שהיא עשויה למרכב לא חשיב מדרס כיון דלא עבירה להיות נשטן עליה אלא ללכת ממקום למקום מיד דהוה אנקטמין לפי' ר"י שכתבתי בספ"י. ומיהו הר"ב כבר פי' ברפ"ו דשירה הוא ארון. וכ"כ עוד בפ"ב מ"ח ובריש פ"ח דהלכות ובמ"ה פ"ט דשבת: מוכני. פי' הר"ב אופן. וכן פי' הר"ם ורש"י. וכ"כ עוד הר"ב בספ"ד דהלכות. אבל התוס' דשבת כתבו דקתי ואין גוררין אותה בשבת בזמן שיש עליה מעות. ונופ' דמוכני פי' בסים שהשירה מונחת עליו. והראב"ד בפ"ג מה"כ מפרש שהוא בגלגל כמו שנינו [ביומא פ"ג מ"א] אף הוא עשה מוכני לכיור כו' אבל זה הגלגל אינו אלא למעלה או על שפתו שמעלין התבואה לשירה בלוחו גלגל לפי שיש טורח גדול במלואו או בהריקו ומשמשים בכן דרך הגלגל. ואילו היה הגלגל להחלול עליו. שתי קוסיות בדבר האמת שהרי אינם עשויים להטלטל כלל ומה לורך למוכני וא"כ עשויין הם להטלטל. ועוד מה בין מוכני לעובי הרגלים שאין נמדדו עמה ואע"פ שהרגלים אינם נשמטים אלא ודאי כמו שפירשתי ונמדד עמה מפני שכל תשישה ע"כ: ואינה מללח עמה באהל המת. פי' הר"ב שהם השירה בבית הקברות כו'. וז"ל רש"י בפ"ג דשבת [דף מד] ואינה מללח עמה באהל המת ולא שנכנסה לבית שהמת

טפח (י). אין ביניהם נמדד. ואם לאו. ביניהם נמדד (ה): ב מוכני (ט) שלה בזמן שהיא נשמטת (י). אינה חבור לה (א). ואינה נמדדת עמה (ב). ואינה מצלת עמה באהל המת (י). ואין גוררין אותה בשבת

בזמן ח"ב. ב אינה כו' ואינה כו' ואינה כו' בשבת שם אין כו' ואין כו' ואין כו'. כיון דלא עבירה להיות נשטן עליה אלא ללכת ממקום למקום מיד דהוה אנקטמין לפי' ר"י שכתבתי בספ"י. ומיהו הר"ב כבר פי' ברפ"ו דשירה הוא ארון. וכ"כ עוד בפ"ב מ"ח ובריש פ"ח דהלכות ובמ"ה פ"ט דשבת: מוכני. פי' הר"ב אופן. וכן פי' הר"ם ורש"י. וכ"כ עוד הר"ב בספ"ד דהלכות. אבל התוס' דשבת כתבו דקתי ואין גוררין אותה בשבת בזמן שיש עליה מעות. ונופ' דמוכני פי' בסים שהשירה מונחת עליו. והראב"ד בפ"ג מה"כ מפרש שהוא בגלגל כמו שנינו [ביומא פ"ג מ"א] אף הוא עשה מוכני לכיור כו' אבל זה הגלגל אינו אלא למעלה או על שפתו שמעלין התבואה לשירה בלוחו גלגל לפי שיש טורח גדול במלואו או בהריקו ומשמשים בכן דרך הגלגל. ואילו היה הגלגל להחלול עליו. שתי קוסיות בדבר האמת שהרי אינם עשויים להטלטל כלל ומה לורך למוכני וא"כ עשויין הם להטלטל. ועוד מה בין מוכני לעובי הרגלים שאין נמדדו עמה ואע"פ שהרגלים אינם נשמטים אלא ודאי כמו שפירשתי ונמדד עמה מפני שכל תשישה ע"כ: ואינה מללח עמה באהל המת. פי' הר"ב שהם השירה בבית הקברות כו'. וז"ל רש"י בפ"ג דשבת [דף מד] ואינה מללח עמה באהל המת ולא שנכנסה לבית שהמת

מלאכת שלמה

מ"ו דחיק לזקומא כשלא היה עליה המעות כל בין השמשות: ואינה מצלת באהל המת. אית דגרסי גילת פי' אם הייתה שירה ומוכני שלה באהל המת השירה סהרה שהיא מחוקת מ' סאה והמוכני עמא אבל

יבין

לשיער הנ"ל. אלא גם אם כל א' מן א' חזק אינו מחזיק מ"ס ונשמט א' לא נשמט חבירו: (יב) להחשב שיתין יחד בכלל אמה על אמה ברום ג' אמות: (יג) דכל כלי שממ"ס ועומד באהל המת. והיא מטוסה. מללח על מה שצרכה. מוש"כ שאר כלים. אע"ג שעשויים מדבר שאמק"ט מחזיק. כגון כ"ח. או שאמק"ט כלל ככלי גללים ואבנים וכדומה. אינה מללח על שצרכה כד שיהיה סתומה בזמ"ס. וקאמר הכא שהם השירה מחוקת מ"ס. ויושבת על המוכני שאינה מחוקת מ"ס אע"ג שהמוכני עשויה מדבר שאמק"ט. אפי' רק השירה מללח על שצרכה בכסוי לבד. אבל המוכני אמ"ס על הזכה רק בסתומה בזמ"ס [ועי' הלכות פ"ה משנה ו] כך היה נ"ל. ולתוס' [שם מ"ד ב' ד"ה ואין ה"ס]. שהם השירה שמחוקת מ"ס יש בה נקב טע"ס. ומונחת באהל המת. והרי אע"ג שהשירה נחשבת כאלה. עכ"פ הרי העומאה נכנסת לה דרך הנקב טע"ס שבה. וקאמר הכא

אדרונה

המוכני מלמעלה לכלים הוא והלשון מקורם וז"ל שגולעין הכלים מלמעלה כנגד עובי המוכני: באהל המת. משמע דשירה עומה ודאי מללח באהל המת. וקשה להרמב"ם רפ"ב דהלכות פ"ה ח"ב באין במדה אין נשעין אבל לטור. ולפי מה שפירשנו שם פי' חילוק גדבר שנהוך היות שהמת שם אינה מללח וזכור מללח יתא דכחכ באיור בית הקברות מללח ואפי' לפי הכוס' דמוקתי לתת' בבית ומוקפת לפי נמי יתא דמטוס אכל אינה מללח ובמורה לפי ודאי מללח. ושם הארכט: ואין גוררין אותה בשבת. אמוכני קאי דבה איירי. אבל השירה מותר לטלטל שהיא לא נעשה בקים דכלי כפני עמ"ה היא. ומדע דהא בריה נשמעת שרי למלטל אפי' המוכני עומה כיון שאינה עיקר הכלי לא נעשה בקים וכ"כ נשמעת דהשירה ודאי לא נעשה בקים. אלא שהמגן אכריה כחז בקים ש"פ בריה נשמעת עכ"פ המוכני היא כסוק ונשמעת אין גוררין השירה כשהמעות במוכני ע"כ. ואינו יודע מנין זו וזה והחוס' בשבת כהבו כדאי בריה נשמעת מותר לגבוי המוכני וכ"כ הרא"ש כאן בפירושו. ומשמע שלמה היא בפ' כמה עומקין נוטל את הכסוי והן טפלות ופי' רש"י שאין הכסוי בקים שאינה עשויה אלא לנקות הקדרה ע"כ והיינו ממש הך דהכא שכל שאין המוקפה על עיקר הכלי לא נעשה בקים. ויותר תימה על המג"א גבי כיסוי קדרה גובה כהז בקי' רש"י דלא נעשה הכיסוי בקים שאין הכיסוי השמים [משניות טהרות] כד. 24. גציון

תפארת

האיור שחתם השולים. כולו אינו נמדד בכלל האמה וכו'. ואין רואין כאילו שפת השולים יורדין עד למטה [פי' רש"י ממהו ל"ה א']. ונ"ל דס"ל לר'. ויסי' וכ"כ לר"ם שזורי דאין בהך כלל פלוגתא בין ב"ש לב"ה. אלא כולאו מודו זה מה נמדד ומה לא נמדד עמה. דלא מסהבר לומר דמה דקאמרו תרווייהו אינו נמדד. היינו רק לב"ש. דהרי ב"ש במקום ב"ה אינו נמטה [דקומא ד"ז ב'] (ז) לב"ע. דטפח מקום חשוב הוא ולא בטל לגבי שירה: (ח) ורואין וכולו השולים עבים עד הארץ: (ט) ו"ל דמוכני הוא מלשון כיור וכנו וכו' ונראה לפע"מ מהאיות ספ"ד וז"ל כלי ב"ק שהוא מושב להשירה. שהשירה יושבת בצובה. וי"ל דמוכני הוא אופן שמוחבר בהשירה למעלה. שעל ידה מעלין המשא מעל הארץ לתוך השירה ולא הנמי אינה כ"ק יש לאופן זה להלוי מה שנתוש באהל המת: (י) שאין המוכני מהודקת להשירה. אלא שהשיבוה עליה: (יא) לא לבד שאינן מאטרפין

משנה

מ"א: ב בזמן שהיא נשמטת. פי' הר"ב שהם יכול לסקוק בלומר שאינה קבועה במקמריה. ונשמטת דכח אינה כהיה דפ"י מ"ג דהכא דרסה להיות קבועה במקמריה. ועי' מ"פ פ"ב דפרה מ"ח: ואינה מללח עמה. פי' הר"ב שהם בולטין כלים מן השירה כנגד עובי המוכני ע"כ כ"ה עיקר הירקא בפ"י הר"ב וז"ל בפ"י דה"ש. ור"ל שהכלים בולטין מדופני השירה לתוך ומתהילין על הקבר אלא שעובי דפנות המוכני מלמעלה בולטין ג"כ כנגד הכלים שמלמעלה ומלא עובי המוכני חוץ בין הקבר לכלים ואי חשיבא שירה מללח ואם לאו אינה מללח. אבל רש"י בפ' כירה לא כתב נגד עובי המוכני אלא כנגד גובה המוכני ור"ל שהכלים שנהוך השירה אין בולטין ויולאין מן הכלל אלא עולין בגובה ויתר מדופני השירה ומנוטין לאיור בית הקברות והמוכני עולה כנגד גובהו ומנוטין מן הכלל. ועי' הקשו התוס' כיון שאין הכלים מתהילין על הקבר שם בתוך השירה ואם בולטין לאיור מ' יביא כומאה עליהן שאין כאן אהל אבל לפי הגירסא שפי' הר"ב כנגד עובי המוכני נק"מ שתי הכלים מתהילין על הקבר אי לא חילת עובי המוכני ובכוונה כתב הר"ב עובי במקום גובה שישמר תקיפות הזמן: וכן כתב מהר"א שפי' פירוש הר"ב אין מקום לקוסיות התוס'. ודלא כתיב"ט שהיה בפ"י הר"ב גובה במקום עובי והבין בפ"י הר"ב ופי' רש"י אחד הוא ואינו כן. ומ"מ מ"ה הר"ב כנגד עובי המוכני מלמעלה אינו מיוחס עובי

הקמרון . מ"י ס"ט .

תוספות רע"ק

פ"ח משנה ב (אות מד)
הרע"ב ד"ה בזמן
שבחוכה . ובסוף לרבר
האמור) וס"ט ששערווקא
כאן שיש עליה מעות
אבל אין עליה מעות אע"פ
דחיה עליה בבה"ש שרי
לנדרו ואח"כ מתנ"כ"ש
לדיה ליה בני דאקצאי
גב' פ"ג דשבת [ר"ק פ"ד
ע"ב וע"ש דף מ"ז ע"א] :
(אות מד) בא"ד שריא
ע"ק (הכל) ונדרושי
הרשב"א פ"ג דשבת כתב
בשם רבינו אפרים דמייירי
בשיש בשירה פירח או
כלים והלכך בשאניו
נשמטת הר"ל כלי אדור
ונעשה בסוף לרבר אסור
ולדבר המותר ויחזיר
לנדרו ע"ש :

תום אנשי שם

שיש בחוכה מעיה . (פ"י)
ר"ח ס"ג התי"ט א"ש לשון
בבבא אכל לומר רבנן
למך לנולד ונדרו בחוכה
שיש בחלל שכן הענין
הואלס כמוד למכונה
ובסוף סוף פ"ג (ד"ב) :

משנה אחרונה

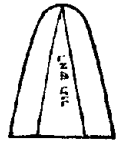
לציון ארבעה הלחם משמח
לקדשה לחתומה ע"כ ולא
ראה דברי רש"י במקומו .
וגם על הכה ב"י י"ט
לחמה שכתב ב"ח ס"ח
ש"ש ולקדושה את הכסוי
שלא נכתבו להניח הגינות
על הכסוי רק על הקדשה
ע"כ וכו' הוא ללא טרד
דלפ"י היות במתכוון שני
דכחה היות המעות על
המכונה במתכוון . ובח"ל
ר"ס כ"ג כהן התנ"א
עליו כפי הקדוש בדת
שבבית מועד לפתוחה הלת
ולנטול שאינה בקים
שכדלת עפלה לבית וכו'
בגמ' שם והיינו כמו כסוי
של הקדשה . וזה קוסר
לדבריו שנס"ס ש"י .
וב"ל דלמטה נשמטת כמו
שמוהר לטעול המוכני
ה"ו מותר לטעול השירה
עלמה וכו' הוא השירה
אינה בקים וכו' בגמ'
לפי שטמו דהמוכני הוא
בפיקוסהיה בלא המוכני
מוחר . ולשטמינו שניהם
ומתים אלא שבפ"י
הר"ל כהן כאלו בניהם
במתנת מותר לטעול
המוכני ובלבד שלא יזיח
השירה ממקומה וגם
המת"ל שם כהן כשמטת

בו דא"כ אין כאן הללה להרי הגג מאהיל על הטפרות מלמעלה אלא
כגון שנקנסה לבית הקברות וכו' [חיה שהגסה] גובה במקום עובי
שהיה כתוב בפי"ה הר"ב מפירש"י זה הגהתיו והקשו החוס' דמי יציא
עומאה על הכלים ומפרש ריב"א דמייירי שפיר דקיימא השירה באלל
המת ומוקפת למיד פתיל . ואע"ג דכלי
עז אינו מנייל בלמוד פתיל [כדפי"ה הר"ב
בפ"ט מ"ב] היבא למקבלת מ' סאה
מזיל כדתין לעיל רפ"י . ואין ל"ל דמוכני
יש לה בית קבול אלא פשוטי כלי עץ
הוא ויש נקב בשירה בלדה והכלים בתוך
השירה והמוכני מופסת שם וממטעת
אותו נקב עד שאין נשאר פותח טפה .
וקאמר כיון דשמטת אינו ממטע

בזמן שיש בתוכה מעות יי . ואם אינה
נשמטת ט . חבור לה . ונמדדת עמה ט .
ומצלת עמה באהל המת . וגוררין אותה
בשבת אף על פי שיש בתוכה מעות .
הקמרון שלה יי . בזמן שהוא קבוע ט . חבור לה . ונמדד עמה . ואם אינו
קבוע . אינו חבור לה ואינו נמדד עמה ט . כיצד מודדין אותו ט . ראש תור כ"א .

יומן שבתוכה מעות . דכלי בפני עצמה היא . ובסוף לדבר האסור
אבל אם אינה נשמטת שרי מאחר דלא הוה בתוך השירה שיהיה עיקר
הכלי : קמרון . כעין קובא שעושין על גבי השירה : נמדד עמה .
להשלים מ' סאה : כיצד מודדים אותו . כשהוא [קבוע] : ראש
תור . באלכסון דהאי קמרון אינו נמדד
כל השירה אלא כיפה כנגד מקלת חללה
וכשבה למדוד אריה רואין כאלו חוט
נחון באלכסון מכותל השירה עד ראש
הכיפה

דדוקא כי מצטלו שם ממטע וכו' ומייירי שחיו סוחס כל הנקב דאם סוחס כל הנקב אפי' אינו מצטלו שם סוחס . כדתין בסוף פרק
בתרא דשבת . בימי אבא שאול פקקו את המאור בעטפיה והתם לא בטלויה שאם בטלויה בשבת היה חייב משום בונה דהא מוסיף על
הבנין אלא ודלוי בלא ביטול מייירי ואפ"ה סוחס . ולר"ה דמפרש מוכני כסין שהשירה מונחת עליו . מייירי דיש בשירה נקב מתחתיה
כנגד המוכני והיא צבית הקברות והשומאה נכנסת דרך נקב בשירה ואין המוכני מללת כיון שהיא נשמטת ואין מצטלים אותה שם ומייירי
נמי שאין כותמת כל הנקב כו' ול"ל דמייירי שאין השומאה כנגד הנקב דכשהשומאה נגד הנקב אפי' אין בו פותח טפה בוקעת ועולה
וכו' [ועיין פ"י דלהלות מ"ב] : הקמרון . פ"י הר"ב כעין קובה כו' . ועיין במשנה ז פט"ז ומ"ט שם : ראש תור . פ"י הר"ב
רבי

שלימה
שלימתי קמרון זהו פ"י לפי שענינו הכפה אין עושין
אותה בשום יום שעושין אותה כחצי עגול ויש שעושין
אותו קרוב להיות חד מלמעלה לכך נחתו מדה אחת
לכולם . אם אינה יכולה לעמוד השירה בלא הקמרון
טעורה אפי' שאינה מקבלת והרמב"ם ז"ל פ"י שהקמרון
מכבד עליה ומטה אותה ללד אחד ואינה יכולה לעמוד
השירה בפ"ע אלא"כ נשמטת טעורה עכ"ל הר"ש ז"ל : כיצד מודדין אותה .
פ"י כולד מודדין השירה הנו' לעיל דתין ומדדת עמה . ה"ד יהוסף ז"ל :
ומלכתי

כרוב המשינות גרסי' מללת וכן כפי' כירה פ"י דאם השירה צבית הקברות
וכו' כדפי"ה ר"ע ז"ל א"כ צמוקף למיד פתיל מייירי ומונחת באלל המת והכלי
בתוך השירה והיא נקובה בלדה מקום שהמוכני מופסת וממטעת אותו הנקב
הר"ש ז"ל : כיצד מודדין אותו ראש תור . פ"י הר"ש ז"ל הקמרון
עובר מכל דך מעבר לדופני השירה כי הוא רחב יותר מן השירה וכשבה למדוד
חלל הקמרון שהוא כנגד השירה מותח חוט מראש הכוחל של השירה עד
אלמעתייה של ראש הכיפה וכן מלד האחר והחלל שצין המוסיף הוא מודד
והרמב"ם ז"ל פ"י דלפ"י אין הכיפה עוברת על דופני השירה מודדין כמו

בזמן שיש בתוכה מעות יי . ואם אינה
נשמטת ט . חבור לה . ונמדדת עמה ט .
ומצלת עמה באהל המת . וגוררין אותה
בשבת אף על פי שיש בתוכה מעות .
הקמרון שלה יי . בזמן שהוא קבוע ט . חבור לה . ונמדד עמה . ואם אינו
קבוע . אינו חבור לה ואינו נמדד עמה ט . כיצד מודדין אותו ט . ראש תור כ"א .

יומן שבתוכה מעות . דכלי בפני עצמה היא . ובסוף לדבר האסור
אבל אם אינה נשמטת שרי מאחר דלא הוה בתוך השירה שיהיה עיקר
הכלי : קמרון . כעין קובא שעושין על גבי השירה : נמדד עמה .
להשלים מ' סאה : כיצד מודדים אותו . כשהוא [קבוע] : ראש
תור . באלכסון דהאי קמרון אינו נמדד
כל השירה אלא כיפה כנגד מקלת חללה
וכשבה למדוד אריה רואין כאלו חוט
נחון באלכסון מכותל השירה עד ראש
הכיפה

שלימה
שלימתי קמרון זהו פ"י לפי שענינו הכפה אין עושין
אותה בשום יום שעושין אותה כחצי עגול ויש שעושין
אותו קרוב להיות חד מלמעלה לכך נחתו מדה אחת
לכולם . אם אינה יכולה לעמוד השירה בלא הקמרון
טעורה אפי' שאינה מקבלת והרמב"ם ז"ל פ"י שהקמרון
מכבד עליה ומטה אותה ללד אחד ואינה יכולה לעמוד
השירה בפ"ע אלא"כ נשמטת טעורה עכ"ל הר"ש ז"ל : כיצד מודדין אותה .
פ"י כולד מודדין השירה הנו' לעיל דתין ומדדת עמה . ה"ד יהוסף ז"ל :
ומלכתי

הכא שאם המוכני שהיא פשוטי כ"ע . ואינה מהדקת להשירה . סותמת
קלת מהנקב . באופן שלא נשאר מהנקב פתוח רק פחות מטפה . והרי
אין נכנסת מאהל ללהל בפחות מטפה [באלהות פ"ג מ"ז] . עכ"פ כיון דלא
מצטל התם לך סתומה . שתהיה סותמתה לזמן מרובה לא מהני סתומה .
הא אם היה המוכני סותמת כל הנקב שבהשירה היתה מללת [ועי' ב"ב
ד"ב ע"א] . ומ"ט בזה בס"ד [אלהות פ"ו מ"ב] . וק"ל לי לפ"י זה דהרי המת
מתקם קפחה שאינה מללת באלל המת משמש בשום אופן . וסרי נכותיש בעלמך כהנו דבקותמה כל הנקב מללת . ורזו דמה לשון עמה דקאמר מתא . הדי
הו"ל אינה מללתה באלל המת . אבל לפירושה דידן שפיר קאמר עמה . דלפ"י דהשירה שמתקת מ"ט מללת . אפ"ה מוכני אינה מללת . ורזו מאי דמוקי לה
רבותיו דמייירי שהמוכני הוא פשוטי כ"ס . ק' הרי סיפא קאמר שיש בחוכה מעות ש"ח דניש בחוכתי כ"ק מייירי . ועי' מ"ט בזה בנת בוקתי דמשנהיט
[ספ"ד דלהלות] במוכני שמתה המנדל וע"ש . והנה נב' פירושים אלו אינדיקין לאוקמי בשירה קסומה למעלה . אור"ל לב"י ור"ב מייירי בשאין כסוי להשירה
ולכהי א"ל דמייירי שטומדת באלל המת . שהרי השומאה נכנסת לה למעלה דרך פתחה . אלא לדין לאוקמה בשומד בניסא . ולא לשיי להאריך בזה . מדכבר
נתקשו כבעמיה [ס"ג גזר וע"ש] [א] : (יד) בתוך המוכני . להמוכני מדלוחה מחוברת להשירה כלי בפ"ע הוא . והרי המוכני או בסוף האסור . אבל
בתיבה מהדקת [בה"ש וע"ש] : הרי השירה מיוחדת לשום תוכה בגדים וכלים . והם עיקר תשמיש השירה . והו"ל שניהן יחד ככלי אחד שבסוף
להיאר ולאיסור דהו שרי לטעולו [בא"ח ש"י ס"ח] : (טו) אף שאין מחוברין יחד במסמרים . וכדמכותה מקמרון לקמן : (טז) ג"ל דהיינו אפי' כשהמוכני
גבוה טפה . ואפי' לר"ש לעיל [מ"א] האם רק ברגלים קאמר דככה"ג אמ"ל מדין מופרדין ובולטין במקום א' מהשירה . וגם אין עשוין לשום
תשמיש . מדאין לכן ב"ב . משא"כ מוכני זו שמהפסטה החת שולי השירה כולה ויש לה ג"כ ב"ב לא גריעה מוכני מאילו היה שוליים של השירה עבין
מאד . דלשילו הכי לכ"ע ל"ב מאטרפת : (יז) שיש כמין אהל על חצי השירה . כמו שיש למדרכת קוטטע בל"א כזה
במחברין יחד בלי מסמרים : (יח) ולא נקט נמי ואינה מללת וכו' ואין גוררין וכו' . דכיון דחלול השירה פתוח להקמרון .
גם מה שבחוק השירה אינו ניול ממועורבין אורר התעור והטמא [ועי' ספ"ג דלהלות . ועי' גריה"ש פ"ח דכלים מ"ז] . וגם
שיש בחוכה מעות א"ל דהרי משהמשת כפיה ואין לה ב"ב : (כ) כשהקמרון קבוע בהשירה שנמדדת עמה .
היאך מודדין חללן . לענין השיעור של אמה על אמה וכו' . והרי חלול הקמרון גבוה הרבה מחלול השירה : (כא) מוחה חוט מנג הקמרון ע"ס
הטפה

בזמן שיש בתוכה מעות יי . ואם אינה
נשמטת ט . חבור לה . ונמדדת עמה ט .
ומצלת עמה באהל המת . וגוררין אותה
בשבת אף על פי שיש בתוכה מעות .
הקמרון שלה יי . בזמן שהוא קבוע ט . חבור לה . ונמדד עמה . ואם אינו
קבוע . אינו חבור לה ואינו נמדד עמה ט . כיצד מודדין אותו ט . ראש תור כ"א .

יומן שבתוכה מעות . דכלי בפני עצמה היא . ובסוף לדבר האסור
אבל אם אינה נשמטת שרי מאחר דלא הוה בתוך השירה שיהיה עיקר
הכלי : קמרון . כעין קובא שעושין על גבי השירה : נמדד עמה .
להשלים מ' סאה : כיצד מודדים אותו . כשהוא [קבוע] : ראש
תור . באלכסון דהאי קמרון אינו נמדד
כל השירה אלא כיפה כנגד מקלת חללה
וכשבה למדוד אריה רואין כאלו חוט
נחון באלכסון מכותל השירה עד ראש
הכיפה

בזמן שיש בתוכה מעות יי . ואם אינה
נשמטת ט . חבור לה . ונמדדת עמה ט .
ומצלת עמה באהל המת . וגוררין אותה
בשבת אף על פי שיש בתוכה מעות .
הקמרון שלה יי . בזמן שהוא קבוע ט . חבור לה . ונמדד עמה . ואם אינו
קבוע . אינו חבור לה ואינו נמדד עמה ט . כיצד מודדין אותו ט . ראש תור כ"א .

כרוב המשינות גרסי' מללת וכן כפי' כירה פ"י דאם השירה צבית הקברות
וכו' כדפי"ה ר"ע ז"ל א"כ צמוקף למיד פתיל מייירי ומונחת באלל המת והכלי
בתוך השירה והיא נקובה בלדה מקום שהמוכני מופסת וממטעת אותו הנקב
הר"ש ז"ל : כיצד מודדין אותו ראש תור . פ"י הר"ש ז"ל הקמרון
עובר מכל דך מעבר לדופני השירה כי הוא רחב יותר מן השירה וכשבה למדוד
חלל הקמרון שהוא כנגד השירה מותח חוט מראש הכוחל של השירה עד
אלמעתייה של ראש הכיפה וכן מלד האחר והחלל שצין המוסיף הוא מודד
והרמב"ם ז"ל פ"י דלפ"י אין הכיפה עוברת על דופני השירה מודדין כמו

ה"ד יהוסף ז"ל :
ומלכתי

ה"ד יהוסף ז"ל :
ומלכתי

ה"ד יהוסף ז"ל :
ומלכתי

ונקליט הכספה . חום' ב'ג
כ: ד'ה וכן מו"י ע"פ ח"ה
חום' ומלכ' מו"י ע"פ ח"ה
ד' כשהר"ן : ע"פ :

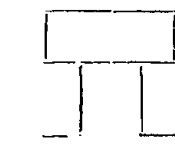
חום' אנשי שם
ג' בר"ב ד"ה ובלבני בני
לוי כו' ואין מוליכין המטות
כו'. כיב הר"ם והטוה ל"ל
מלכות אם לוי עשאים
המטות וע' כה"ש וכו'ל
לבוש צ"ל הר"ם והר"ב
ו"ל מוליכין המטות עמה
ואין מוליכין המלכות .
(ט"פ):

משנה אחרונה
מסכתין וכ"כ בחזרו
כפ"ל דין ז' דמורין
וקט"ה לוי לפי מ"ש
הרמב"ם ע"פ הר"ד כל
כ"י ע"פ העשוי לנחת אפי'
אינו מקבל אלא דבר
מוטע עבור . וכל כ"י
העשוי להטלטל במילואו
אפי' מחזיק מ' סאה
עמא . וכל כ"י שהוא
חכם אפי' לו שוליים
ומחזיק מ' סאה חזקה
שפסו לנחת וטבור ע"כ .
והנ"ל שטיק דין דמחזיק
מ' סאה אינו אלא לסימן
שטיק מחזק זה שפסו
לנחת . וה"ל אם אין
מחזיק מ' סאה כדרכו
אין כאלו סימן ואתאי
עבור . וי"ל דהכא איירי
שפסו מחמתן לקבל מ'
סאה כדרכו וה"ל יעיל
רגל אחד ומחזק זה לז"ר
סמיה . וה"ל דלילי
אמרי' שיעיל אחת
מרגלין עבור ולא פליג
ר' יוסי . החס איירי
שא"י יעלו שאר רגלי'ם
העמוד על האוליים
ומקבלה כדרכה והלכך
עבור לכ"ע והכא מיירי
שאין לה תקנה להשתמש
בה כדרכה אלא ע"כ
קמיכה והלכך ר' יוסי
ממאן ומחזיק סמיה
שמוקבלת ע"כ סמיה
חשוב כמו דרכו ושפיר
הוי חזקה שפסו לנחת
שהוי מחמתה הי"ה
מקבלת כדרכה ונקליטין
המטה והמור וחפוי
טבורין . נראה דאפי'
במדרס פסודין שכל
המטות מדרס עמא
במא . ומתוס דכל
הוי לאו זוכך סביבה הם
אלא נקליטין לזוכך אהל
וחפוי לזוי וחמור לתשאי
שלא חמור תשאי כעל
הרגלים . ופוד דכל הוי
אינם כלי ומדרס בעין
כלי ולא חזן ולא קורס
כמ"ס הר"ב פ"ב ח"ג א"ב

וגירסת הר"ב נכונתה אחריתי שאינו . וכן נכונתה מהר"ם נכונתה
הוי' : ונקליט המטה . עיין מ"ש במשה ג' פ"ק דטובה :
והמור . נקרא כך לפי שהמלכן והמטה נישאין עליו . מהר"ם :
[ומלכ' . פי' הר"ב לוחות כו' ומיטלטלין עם המטה דמחזרת
במשמרת או בסבי . כדמוכח בפרק
המוכר את הבית דף ס"ט ועיין בפ"ב ונקליט המטה (י) .
והמור (ה) . וחפוי (ב)]
טבורין (א) אין עמא (א) אלא מטה (א) ומלכ' (א) .
ומלכני בני לוי (ד) מהרורין (ה) : ד מלכני שנתנו על לשונות (ה) . ר' מאיר
ורבי יהודה מטמאין (ו) . ר' יוסי ור' שמעון מטמאין (ה) . א"ר יוסי מה שנת
ח"ג . ד מה שנת בכל הר"י מאי שנא .

דכמה דמו : ומלכני בני לוי מהרורין . לפי שרגילין לעלות לירושלים והולכים מעיר לעיר . ואין מוליכין המטות עמהן ומוליכין המלכניס
הלכך אפילו קבועים (ב) בקרקעי המטה הואיל וסופן ליעל לאו כמטה חשיבי : ד מלכני שנתנו על לשונות . ע"פ העשוי כעין לשון
שהמלכני מונה עליו : ר"מ ורבי יהודה מטמאין . שאף הוא מיטלטל עם המטה כמו מלכני : רבי יוסי ור"ש מטמאין . דלא מיטלטל

כדאי

שלמה
או כה"א והיו חולין בו הלויס כלי זמר שהיו אומרים
עליהם השיר בכל יום עכ"ל ז"ל והר"ם ז"ל פי'
מלכני לכרעי המטה עבד כדמשמע בפי' המוכר את
הבית דבני ר' ירמיה מלכות של כרעי המטה מהו
והוא התייבט ע"פ חז"ל ונכנס בו כרעי המטה כמו
מלכני שפושין בו הלכנה ומניין על הכרעי שלא ירקב
מלחלוחית הקרקע ואיכא דמטלטלי בהדה דמטה
ואיכא דלא מטלטלי כדמוכח החס והוי דמטלטלי עמה עמאיים דכמה דמ
וכן פי' ר"ש ז"ל בפי' כירה וכן ג"כ פי' הר"ם ז"ל : שנתנו על לשונות

מלאכת

ומלכני בני לוי מהרורים . מלאכה כתוב לשון הרא"ש ז"ל ושל בני לוי
סבורים שהולכים לירושלם מעיר לעיר ומשקמים מכותיהן ומשאיין אותה עמהם
ומניחין המלכות בניהיהן ומשום דלא קבועי במטה
סבורים ע"כ : ד מלכני . פי' הרמב"ם ז"ל הוא
ע"פ מרובע ארוך בארך המטה מכוייר ומזוייר
ומניחין אותו לפני המטה לזד חוץ ויש בו נקבים
שמכניסין אותו בהן להחזיקו עם המטה ועשה
אחור מלכני מכלל המטה והוא פני המטה ומלכני בני
לוי הוא ע"פ מרובע ארוך שעומד על שני רגלי'ם כה"א

יכין תפארת ישראל בועז

מחזיקים מ"ס כדרכן . ומאן יי"צ לן כפינה חר"ה למספק ב' בני דסמיי
אהדדי . ולא נאמר שדניבור א' נאמר . אולם לפע"ל ילק פסוק ויעף היה
נראה דה"ל חנא . אע"פ שמקבלין עהורין . ר"ל א"ע"ג שאם גם אחר נמילת
הרגל היה מקבל מ"ס . פהורין . ככל שאר כלי המחזיק מ"ס שאמק"ט . אפי'
שאין מקבלין כדרכן ר"ל אותן כלי'ם שאחר נמילת רגלן אין מקבלין מ"ס
כדרכן . רק ע"י הסי' ר' יוסי מסמא . דהחזקה מ"ס ע"י הסי' לאו שמה
קבלה למ"ס . דנחשביני' כהאל . אלא הו"ל ככלי שאינו מחזיק מ"ס :
(ד) וזהו ר"ש מלכות הן עשין רגלי'ם קניי'ם חלונין עם ב"ק . שמוחבין להוכן
רגלי המטה שלא יתקלקלו מלחלוחית הקרקע . וזני לוי נושאין עמיהן אלה
המלכות כדי שלא ימנעו בני אדם במלונס להשאיל להם מטות מחשש שיתקלקלו
רגלי המטה . ולפי"ז ז"ל . דאע"פ שכל שיש לו ב"ק מכל מקום סמא (כפי"ו
מע"ו) הכא שאני מדו"ל ב"ק השעו למלאכה . דלא מחשב ב"ק (כרמב"ם)
פ"ב מכלים ה"ג) . א"ל י"ל דלהר"ם המלכנין באמת אין להן ב"ק רק כן
עשין קניי'ם חלוני'ם שהחלו שחזקין רחב מלמטה כדלי חתיבת רגל המטה
לחורו . וזכר מלמטה כדי שלא יע רגל המטה בקרקע . וה"ל מדיחין להמלכן
שוליים . הו"ל כי' לו חזק כלי ב"ק . שאמק"ס רק כ"ל (כהר"ב רפ"ב)
וכמא"ל . ובין כך וכך רק מלכני בני לוי שאין שייכין למטה מיוחדת אמק"ס .
אלא שאר מלכנין מדשייכין למטה מיוחדת לכארי מטה עמאיה שחזקת דמי .
ונשאר בצומאתן (כסוף פרק) . וא"ת עכ"פ אם עומאת המלכני ברישא היינו
מדשייכין

מחזיקים מ"ס כדרכן . ומאן יי"צ לן כפינה חר"ה למספק ב' בני דסמיי
אהדדי . ולא נאמר שדניבור א' נאמר . אולם לפע"ל ילק פסוק ויעף היה
נראה דה"ל חנא . אע"פ שמקבלין עהורין . ר"ל א"ע"ג שאם גם אחר נמילת
הרגל היה מקבל מ"ס . פהורין . ככל שאר כלי המחזיק מ"ס שאמק"ט . אפי'
שאין מקבלין כדרכן ר"ל אותן כלי'ם שאחר נמילת רגלן אין מקבלין מ"ס
כדרכן . רק ע"י הסי' ר' יוסי מסמא . דהחזקה מ"ס ע"י הסי' לאו שמה
קבלה למ"ס . דנחשביני' כהאל . אלא הו"ל ככלי שאינו מחזיק מ"ס :
(ד) וזהו ר"ש מלכות הן עשין רגלי'ם קניי'ם חלונין עם ב"ק . שמוחבין להוכן
רגלי המטה שלא יתקלקלו מלחלוחית הקרקע . וזני לוי נושאין עמיהן אלה
המלכות כדי שלא ימנעו בני אדם במלונס להשאיל להם מטות מחשש שיתקלקלו
רגלי המטה . ולפי"ז ז"ל . דאע"פ שכל שיש לו ב"ק מכל מקום סמא (כפי"ו
מע"ו) הכא שאני מדו"ל ב"ק השעו למלאכה . דלא מחשב ב"ק (כרמב"ם)
פ"ב מכלים ה"ג) . א"ל י"ל דלהר"ם המלכנין באמת אין להן ב"ק רק כן
עשין קניי'ם חלוני'ם שהחלו שחזקין רחב מלמטה כדלי חתיבת רגל המטה
לחורו . וזכר מלמטה כדי שלא יע רגל המטה בקרקע . וה"ל מדיחין להמלכן
שוליים . הו"ל כי' לו חזק כלי ב"ק . שאמק"ס רק כ"ל (כהר"ב רפ"ב)
וכמא"ל . ובין כך וכך רק מלכני בני לוי שאין שייכין למטה מיוחדת אמק"ס .
אלא שאר מלכנין מדשייכין למטה מיוחדת לכארי מטה עמאיה שחזקת דמי .
ונשאר בצומאתן (כסוף פרק) . וא"ת עכ"פ אם עומאת המלכני ברישא היינו
מדשייכין

מלכני בני לוי מהרורים . מלאכה כתוב לשון הרא"ש ז"ל ושל בני לוי
סבורים שהולכים לירושלם מעיר לעיר ומשקמים מכותיהן ומשאיין אותה עמהם
ומניחין המלכות בניהיהן ומשום דלא קבועי במטה
סבורים ע"כ : ד מלכני . פי' הרמב"ם ז"ל הוא
ע"פ מרובע ארוך בארך המטה מכוייר ומזוייר
ומניחין אותו לפני המטה לזד חוץ ויש בו נקבים
שמכניסין אותו בהן להחזיקו עם המטה ועשה
אחור מלכני מכלל המטה והוא פני המטה ומלכני בני
לוי הוא ע"פ מרובע ארוך שעומד על שני רגלי'ם כה"א

כלים השירה פרק יח

בהדי מטה כולי האו והלכה כר"י ור"ש: שמלבני בני לוי פהורין: ואע"ג דקביעי בברעי המטה הואיל וסופן לינטל טהורים. הני לשונות נמי פעמים נטלים ממלבני המטה ולא כמטה חשיבי: **ה** מטה שהיתה טמאה מדרס. ששכב עליה זב או נחלה או נשען: קצרה. אופן ע"ס שברוח המטה לגד מראשותיה או מרגלותיה: ארובה. אופן ע"ס שבאורך המטה מימין או משמאל והם נקראים ארוכות המטה: פהורה. דתו לא חייל והייל כשברי כלים שהן טהורים: ר"נ טמא.

זה ממלבני בני לוי. שמלבני בני לוי פהורין:
ה מטה שהיתה טמאה מדרס (ס). נמלה קצרה. ושתי ברעים (ט). ממאה (סא) ארובה ושתי ברעים (סב) פהורה (ט). נחמיה מטמאה (סג).

גדר

שארובה נכנסת בו וקצרה נכנסת בו פעמים נשאר עם הארובה ופעמים עם הקצרה ובנקב שנתרוקן מכניס עץ ממנו ולכחל. כ"כ הר"ש. וכך כחבו החוס' שם סוף דף טו. וכתבו עוד דלא מטמא רבי נחמיה אלא דוקא כשכל המטה קיימת וכולה של אדם אחד שסופו לחזור ולחברה. אבל אם נאבד מקצתו או [שהוא] של שני ב"א. הואיל ואין סופן לחזור ולחברה עפי אפי' איבא ארובה ושתי

מלאכת שלמה
פ"ה הר"ש ו"ל עץ עשוי כעין לטון שהמלכן מונח עליו להרצה דברים נקראין

יפרה משנה ת: **ה** מטה שהיתה טמאה מדרס. פי"ה ר"ב ששכב עליה זב. וכן זבה נדה יולדת ומורע. ואמנם לקחו הזב לרך משל. הרמב"ם. ומ"ט הר"ב או נחלה או נשען. ויש עוד שני פנים כדחקן לכולהו בספ"ב דובים: רבי נחמיה מטמא. כדאמרין בפ"ק דסוכה [דף טו] ארוכה ושתי ברעים קצרה ושתי ברעים חוץ למסך אגודא ומסך אגודא לקרבה אל הכותל [הרחב] כמלא רוחב המטה ונתן ע"ס מן הברעים לכותל למראשותיה ומרגלותיה ונתן חבלים ומסך וראויה לשכב שהברעים נקובים משתי רוחות

לשון כדאשכחן וכו': **ה** ר' נחמיה כטמא. ואין הלכה כר' נחמיה ע"פ

לשון כדאשכחן וכו': **ה** ר' נחמיה כטמא. ואין הלכה כר' נחמיה ע"פ

ה מטה. וכו'. מטה טובה טו: ד"ה נחמיה מ"ה ע"פ פ"ה:

אלוהו רבא

ה נמלה קצרה. ופסגה: ארובה ושתי ברעים. וישכרו ואין המטה כולה קיימת. דאי כולה קיימת לא חן מיטמאה איברים ואין (פ"ט ו') מטה שנטלו שתי ארוכות שלה ועשה מדרס ולא עשה את הקצרים נבחרו מדרס טמאה הואיל וישכרו קיימת אלא הכל נבחרו לראשיתו אישתיורי כהו ארוכה ושתי ברעים ושתי קצרות טהורה כדחקן ההם נבחרו הישנה טהורה. והיטו טעמה דגדו לטובן אפי' ראשייתו טהורה והיטו דקתי טעמא לא השכין לתקן עז ששברה שיש טהרה:

תוס' אנשי שם

ה תיר"ם ד"ה ר"ב ט למסך אגודא ולמ"ה עליהו ומש"ה אשלי כ"א. (ל"ה)

משנה אחרונה

מלבני בני לוי פהורין. והוא כגון של פסגות. והלשונות הם ע"ס נקובין המחוברים במטה. אחד מלד זה וא' מלד זה וטמאה מתקן נקובים של הלשונות. ועודו נלגות עליו בגזיו שמשפיע בזמן השכיבה. ופי"הו או מש"ב המיבן במחזור מתוך שנתה נלגות שם מחוברין וכל המחוברין טמאין. מר חשיב ליה כמחבר וכן לא חשיב ליה מחבר ומעט נלגותו אינו מחבר **ה** מטה שהיתה טמאה מדרס. נחמיה נראה דנעמאת תת נמי אייבי דניסא אלו דנטיילת דרובה ושתי ברעים דהוי כשכר בלי טהור מכל הטומאות ואמאי נקט מדרס. ונראה משום דמטה דהוי ששוי כלי עץ נשאר טומאות און טומאה אלא מדרסן ועומתה דלכנן מידה ל' נחמיה לטיילו ארובה ושתי ברעים טהורות לגבי טומאה דכנן נקלקל כל דהו לא טמאה וכו"ל פ"ה הר"ב פט"ו מ"ג גבי דף. ומתאן רתי' לכל הממלא גדולותיה מטמא צמת מדרסן וכו' הרמב"ם נבדלו רכ"ג ע"ה גס

ישראל תפארת

ואם"ס חשיבין למטה מיוחדת מ"ט מממור וחפוי דג"כ שייכים למטה מיוחדת. ומ"ה חשיבין להו כפסוטי כ"ט המשמש רק לכלים ואמק"ט. וא"כ היך מלבנות נמי למה יק"ט. כרי אין לה ב"ק ומשמטין רק להמטה. ודווקא לומר דחמור וחפוי נמי מיירי באין מיוחדין למטה ידועה. ליתא. דל"כ לפלוג ולתני בדידה בחמור וחפוי גופייהו בין מיוחדין למטה ידועה או לא. וי"ל מלבנין שאני שרגלי המטה נחשבין לתוכן בחזק. להכי בששייבי למטה ידועה. לאכרי המטה הן חשובים. אבל חמור וחפוי. שהן רק מנוחים על תחת המטה. רק כמשמשת המטה חשובין. שגם בשאיין מחוברין יחד נקרא משמש (כלעיל פי"ד מ"ג) אבל לא מחשב מה"ט לאכרי משה עלמה. וכן מוכח דכל כלי שחשוב חוץ כלי אחר. אף שאיין קבועים יחד במסמרים כלי א' חשובין וכדחויין לעיל בזמניו של סידה (ס"ו) ורק בגזיל מלד להפרידן לרך שיקבעם במסמרים (כס"ו י"ח). אמנם ק"ת ק"ל לה"ט דלי מלבנות הן רק כדי לבני והקלקלו רגלי המטה. א"כ למה יסרכו חו לשונות (כמ"ד) ואם כדי שלא יסרכו המלבנות. א"כ אין לדבר סוף וחו אי חייבי לקלקול של המלבנות שפי מלקלקול השונות. יתירו לשונות על לשונות. ולא יקחו מלבנות כלל. והו מדקטק לטון יחיד מלבן. ולא נקט מלבנות שמתקן ע"ל לשונות. משמע שפי כפרושינו בפנים ס"ו ל"ב. וכן נשני. וכן נשני. וכן נשני. **בס"ד:** (ד) ולח"ש ה"ל הלשונות הם לוחות שמעמידין עליהן המלבנים ה"ל. ולח"מ ור"מ מק"ט. משום דגם הם מתפלגין עם המטה. ולר' יוסי ור"ש אמק"ט משום דברוב פעמים מסירין אותן מזהות המלבנות והו"ל כששוי כ"ט בס"ע. ובך נריך לפרש נמי דברי הר"ב ועי' הרמב"ם (פ"ד מכל"ס ה"ב) שדבריו נשני לפי צננים: (ך) כך נלפ"ד פי' המשנה ס"ל מלדתי מן הרמב"ם (פכ"ו מכל"ס) מהלכה ט' שם עד סוף הפרק. וברכ"מ ע"ס. וכן נשמע נמי מסוגיא דסוכה (דס"ו ז' תוס' ע"ס ד"ה ארוכה). במרו מ"ט תוס' ע"ס. דסוגיא דהתם דארובה זב' כרעיים מק"ט. אחי בר' נחמיה במשנתיו. במחכ"ר לפע"ד א"ל לומר כן. דל"כ ל"ל דמיימי הש"ס התם אהך סוגיא מימרא דרב חנן. הרי אינו אמר מלתיה אליבא דרבנן דר"א דסוף פרקן. דקאמר שממאת אברים. שפי הו"ל ע"ס ל' לומר הא מני ר' נחמיה היא דקאמר צפירוש במשנתיו דנשאר ארובה זב"כ נשארת בטומאתה. א"כ כ"ט דמק"ט גס להבא. אע"ב דלא תלי הך שלוחתא דרבנן ור' נחמיה בך פלוגתא דרבנן ור"א דסוף פרקן. דאפי' רבנן דר"ג מו סברי כרבנן דר"א דמק"ט מבין ולהבא. רק דס"ל דטומאה ישנה נחבטל ממנה כל זמן שלא חור וסברין יחד.

וכן פסק הרמב"ם (פכ"ו מכל"ס) כהך ז' רבנן. וערכ"ט ע"ס. אולם ר"א והו"ל כששברה לקמן (מ"ט). ור"ל דרישא דיעול קצרה זב' כרעיים. ויירי אפי' נשברה. ויעול ארובה זב"כ כסיפא מיירי דוקא בנשברה. במרו לפע"ד משינא דמתני'. דנקט הכא במשנה ה' מלת נעלה. ובמשנה ו' נקט מלת נשברה משמע שפי למשנתיו. רק בנעלה מיירי. דהיינו בקצרה דרישא. דווקא

בס"ד: מנה המטה בין פסוטי כלי עץ הטמאים מדרסן. ועוד כתבנו מו פכ"ד מ"ה: ר' נחמיה מתמא. ומפרש בנמ' פ"ק דסוכה דחוי למיסך אגודא ומינד אשלי וכתבו החוס' ע"ס דמ"ה לא מתמא אלא כשיא של אדם אחד שסופו לחזור ולחברה אבל נגב חלו או שנקלקל חוץ חן לקמן ס"פ דטהורה ע"כ ואין לתקן ויתור דהתם דוקא נגב חו' דהיינו ארובה זב' ברעים והקצרה שתהם. כיון דטמאה דחוי למיסך אגודא אפי' ארובה ושתי ברעים לחוד נתי מו כדמובח התם דל"ל מתמא הכא בין הנשאר ויבן היעול. וא"ל ומ"ל דמה"ה דס"פ נגב מו אחי בר' ודלמא הו"ה בחכמים דהכא זב"ל טמאה נתי הסם. י"ל מדקמי הכא ניעלו. והבם נגבנו פ"כ כ"ג אחי דלי בחכמים יבג הכא נגבנו לנבוח דל"ל והתם ליתו ניעל לנבוח דחכמים. ובעיקר עמיייהו דתנאי דמתני' כתבו החוס' במס' סוכה ד' ס"ו טמאה דר"ל דחוי למיסך אגודא ומינד אשלי וכו' נגב' ע"ס. ונראה דלא ניחא לפרש כעמא דר"ל דמיירי עשדיוס יוכל להחזירו דחשיב כמחזור לענין טומאה דלמפרע כדלקמן רכ"ו וכו' החוס' בשבת ד' ל"ט דנבא לא הו' פליג ח"ק דנבא כ"ט מרו כמ"ט החוס' ע"ס. ועוד דלי הדיב יוכל להחזירו און לחלק בין ניעלה ארובה או קצרה ומ"ק דמתקן בינייהו פ"ב שאין הדיוס יוכל להחזירו ומיהו יש לנדקק או משום דחוי למיסך אגודא כל כה לא ייחדו אמאי טמא ה' למדרס ייחד בשני. וי"ל כיון דחוי למיסך הו' כהדיוס יוכל להחזירו דכחמור דמי. ומ"ק ס"ל ללא דמי כיון שאינו מותר למקומו ככתלה פנים מדרסו הו' ובני ייחד. ולפ"ל

יבין תפארת

אבל הכא מדאין תמיכת המלבן על המטה. לא מחשב כאבר מאברי המטה. רק כשאר פסוטי כ"ט משמש רק ללדס שאמק"ט. והייט שפיר דקאמר עלה ר' יוסי. מ"ט זה ממלבני בני לוי ששייהו אינן נחמין על מטה ידועה. ואין נחשבין כאברי המטה (ה): (ל"ט) דה"ה בעטמאה בשאר טומאות. אלא אורחא דמלתא נקט. משום דנהי מליה בבית: (ב) ר"ל שיעול מהמטה הדופן שללד הרגש או שללד רגלי המטה זב' רגלים שיש בכל א'. וא"כ לא נשאר לפינוי מחובר מהמטה. רק ז' דפטתיה הארוכות מחובר עם קצרה א' שביניהו זב' ברעים שבה: (בא) ר"ל כל הנשאר מחובר מהמטה לפינוי עדיין הוא בעומתו ככתלה. משום שעדיין יוכל להשתמש בנשאר הוא לשכיבה ככתלה. אף שעומדת משופע. ושביניהו זה יהיה בדוחק ק"ת. אפי"ה כיון שהוא כשמיים קמא. אכתי לא נחבטל ע"ס כלי מונה [כלעיל פ"ג מ"ד ופי"ה מ"ה]: (בב) ר"ל אבל אם יעול מהמטה דופן א' מ"ה דפטת הארוכות שלה. זב' כרעיים שזב' קצוות הארובה. וא"כ נשאר מהמטה מחובר לפינוי. רק ז' דפטת הקצרות שלראש ורגלי המטה. ודופן הארוך שביניהו זב' ברעים שבו: (בג) ר"ל נחבטל הטומאה הקודמת להמקום שנשאר מחוברים לפינוי. מולא חוי כלל לשכיבה ככתלה. ואע"ג דיכול לתמוך הנשאר מהמטה בכותל ולשכב בה [כסוכה דפ"א]. זהו פנים חדשות שז"ל לכהן. ומתני רק לקבל טומאה להבא. בשישבו להשתמש בה מהשתא כן. וכרבנן דר"א בסוף פרקן. אבל עכ"פ טומאה ישנה שבה נחבטל. מלדא חויא לאחוה השמיים בה לבדה ככתלה בלי תמיכה בזנף אחר. ביחדו מודו רבן. דכששבו יחזיר הארובה זב' הכרעיים שנטל. ויחברם להארובה זב' כרעיים שנטל. או כשחבר להנשאר ארובה חדשה. או שזב תחזור המטה לעומתה הישנה ככתלה. ורק כששברו ז' ארוכות. אף שששה אחרות תחתיהן [עי' פי"ט מ"ו] או בששברה ארובה יקצרה ז' כרעיים שבה. ועשה אחרות תחתיהן [נמי ע"ס פרקן] או פרחו לה טומאה הקודמת לגמרי מהמטה. רק שמק"ט להבא [ויסוף מ"ו] (ך): (ד) מדיכול לתמנה בכותל ולשן זה. להכי נשארת בטומאתה הקודמת. ומכ"ט דמק"ט

וכן פסק הרמב"ם (פכ"ו מכל"ס) כהך ז' רבנן. וערכ"ט ע"ס. אולם ר"א והו"ל כששברה לקמן (מ"ט). ור"ל דרישא דיעול קצרה זב' כרעיים. ויירי אפי' נשברה. ויעול ארובה זב"כ כסיפא מיירי דוקא בנשברה. במרו לפע"ד משינא דמתני'. דנקט הכא במשנה ה' מלת נעלה. ובמשנה ו' נקט מלת נשברה משמע שפי למשנתיו. רק בנעלה מיירי. דהיינו בקצרה דרישא. דווקא

גדר. מ"י ט"ז ה"א :
ו' כח"ט. ט"ז ט"ז ה"א :
ד"ה ר"י. מ"י ט"ז ה"א :

חלופי גרסאות

ה' גדר ד"ל גדר וכן במסור.
ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז
ג' פנינה ל"ו והמ"ט הוסיף
ג"כ ו"ל וכן ב"ה ט"ז .
שמעיה ט"ז ט"ז ט"ז .

אליהו רבא

גדר ד' שתי כרעים לוכסן .
גרסן ג' על ט"ז ט"ז ט"ז :

משנה אהרונה

משנה דלא פליג ר"י
אלא דלא פתח עומאה
לדמפרע ממוס דמי
למיסך גרודא מי כמו
הדיוט יבול המחירו
לשנין עומאה לדמפרע
ממי עומאה דהדיוט יבול
למחירו אבל מכאן
ולבבא לא מהני כתיב
המוס' בבבא ט"ז . וזה
דלא כתיב הכי' ספ"ו
מ"ב כתיב גרודא כתיב
מזה ספ"ו : גדר שתי
לשונות לוכסן . הכ' לא
הכנה שיהא עפה כמו
בכרעים . ששכרעים
גבוהים כמה עפמים
וקמ"ל דפי' לא גדר אל
עפה עמוד אבל לשונות
אין גבוהות וכלל שתי
גדר בטלו : גדר שתי
כרעים ט"ז על ט"ז . כך
הוא גרסא ר"י וכן
הבטיק הרמב"ם בחבורו .
ומשמע פ"ו עפה על
ט"ז דקמ"י היינו מזה
ט"ז ומזה . אבל לא
אשכחן לשון ט"ז על ט"ז
לכרע כתיב' וכלל דוכתא
ט"ז בחור' ועפה כרע
קמ"י ט"ז ט"ז . וט"ז
כיון דקמ"י לוכסן ידעין
דמי' ומזה למה ליה
למיסך ט"ז עפה על
ט"ז למימי גדר שתי
כרעים לוכסן כתיב
ובתוספתא גריכא שתי
כרעים לוכסן או שגדר
זה ט"ז ט"ז לוכסן
ט"ז ט"ז ויגרסא ו'
כונה אל ט"ז ט"ז
ג' כרעים ט"ז ט"ז ט"ז
וסיפא דקמ"י או שגדר
זה ט"ז ט"ז . ויחא דלמשה
מלמא קמ"י וט"ז עפה
באין ובעפ כרע
לוכסן : או שמעיה
פתח משפח . פ' ה"ב
שתי בין המטה
לארץ . ופ"ז מה שגדר
מן הכרעים הוא יומר
משפח אם נשאר ט"ז

כרעים קלרה ושתי כרעים טהורה כדחנן בס"פ משה שנגנב חליה
כו' : גדר ב' כרעים לוכסן . לשון הר"ב ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז
ובתוספתא למילתין ב"מ פ"ח גרסוין לתריויהו שגדר שתי כרעים
לוכסן או שגדר זה ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז . וכן העתיקה הר"ם . אבל כתיב'
מלמא מוגה בנשנה שתי כרעים ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז
על ט"ז לוכסן . וכן העתיק הרמב"ם
בפכ"ו מה"כ . וכן בפירושו כתיב'
כתב או שנחטפו שתי הרגלים כו' .
עד שיחזירו ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז
ויאל לנו ג"כ מזה הטעם שפירושו
ללא תקשה סיפא או שמעיה פחות
משפח במשמעה שכל רגליה נחמטו
בפחות מט"ז . והכא ה' לא צעין
אלא שתי לוכסן . אבל לפי הטעם
שכתבתי אלו השנים שגדרו לוכסן
כשאר בהם ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז :
ו' נשברה שנייה ותקנה . לאו דוקא ותקנה אל' אבז דנקט ברישא
ותקנה . נקט נמי כסיפא . חוס' פ"ז ד' שבת דף קיב [אמתי'
ד' דבפכ"ו . וה"ה הכא] : [אבל טמאה מגע מדרס . פ' ה"ב
ממוס דלרובה כו' שהרי נגע במטה הטמאה מדרס . וכן פ' ה"ג
ולא רנו לפרש שטמאה מגע מדרס שנגעה בעלמה וכדחנן בפכ"ו
מ"ה ט' ט' י' . דהכא רוצים לפ' אפי' לרבי יוסי דפליגי ההם . וכ"כ
האוס' פרק ט"ו דשבת דף קיב . ועממייהו דקי"ל טומאת צית הכתרים אינו מטמא וכדמוכח מתי' ג פ"ד דחולין ועיין לקמן
[פכ"ו] ט"ז : [לא הספיק כו' טהורה . כתב הר"ב ו' דהתפרקה כו' . כבסוף פרקין ובר"פ דלקמן ועוד ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז :

ברע

מדרס נחמדו לה פנים הללו ואין זו הראשונה מאחר שכבר נתקלקל
זה כדי בעולה : אבל טמאה מגע מדרס . ממוס דלרובה הראשונה
כשנשברה ותקנה שהביא לרובה אחרת תחת השבירה וחברה למטה .
נעמאה מגע מדרס שהרי נגעה במטה הטמאה מדרס . וכי נשברה
שנייה דפרח מינה עומאת מדרס אשהייר זה טומאת מגע . לכל
המטה מחוברת לראשונה שנתקנה : עד שנשברה שנייה טהורה .
דכיון
היתה

מלאכת

ר"ע ו' . אמר המלקט עיין במ"ס ב"מ פ"ח פ"ח פ"ח פ"ח פ"ח
גדר שתי כרעים ט"ז על ט"ז לוכסן או שמעיה פחות וכו' . כך
ט"ז . ופ' ה"ד שמשון והר"ם ו' מן התוספתא מוכח דשתי לשונות היינו
הכלים וקרי לה לשונות מפני שאינם עגולים כשאר הכלים שלא יזיקו לשוכב

שלמה

עליהם . וכתב עוד הר"ם ו' דהא דקמ"י ג' שתי לשונות טהורה האכלים
קאי דהוי כלי'ו כהפסקה כל המטה ותני בריש פירקין דלקמן המפרק את
המטה להכבילה הטעם בחבלים טהור ט"ז והפירוש אבל מיטה טמאה וכן פ'
הר"ם ו' ג' : עד שנשברה שנייה טהורה . והע"ז דלויכא קלרה

יבין תפארת ישראל בועז

דמק"ט גם להבא : (מה) שחקך ב' לשונות מחתך ב' רגליה . והיינו
א' מחתך רגל שבזוית זה . וא' מחתך רגל שבזוית שנגדו באלכסן .
ובב' הזויות הנשארים נשארו תחת רגליה הלשונות . ונ"ל עוד דמיידי
שהלשונות היו גבוהות ט"ז . וכדמסיק בגדר הכרעיים עמ"ן . דל"כ
מ"ה הא מהא : (מו) שחקך גובה ט"ז על ט"ז מכל כרע שבב' הכרעיים שעומדין באלכסון זה כנגד זה וכלעיל : (מו) שחקך וקילר כל כרעיה . ועי"ז
לא נשאר ממקום השכיבה שבמטה עד לארץ גובה ט"ז : (מה) ג"ל דר"ל נחבטל ממה טו"ש . דגרע וגרע מניטל קלרה לעיל . דהכא כבוליה גוונא .
איהו רצויה לשכיבה כמו שהיא . מיהו עב"ס מק"ט להבא . מדחיו להיכה כבוליה . לפיכך לא גרע מניטל לרובה לעיל [ס' מ"ג] ומה לי דתמכה בזר
א' . או בתמכה בז' נדרים : (בש) ג"ל דדוקא נקט הכא נשברה . דרק בנישלה שעתיד להחזירה [ישל מיה] לרין דדוקא הריה לריוותא . שנטלה לרובה
עם ב' כרעיים . וגם לא נתקנה עדיין . או נחבטל מהנשאר טו"ש אבל בחדא לטיוותא . שניטל לרובה בלי ב' כרעיים אף שלא נתקנה עדיין . או
שניטל עם ב' כרעיים . אבל טוב נתקנה . נשארת המטה בטו"ש . אבל הכא בגשבריה דדוקא ב' לטיוותא . שנשברה לרובה בלי ב' כרעיים . וגם
חזרה ונתקנה . או נשארת בטו"ש אבל בחדא לריוותא שנשברה לרובה עם ב' כרעיים אף שנתקנה [כחלקיה אחין גמ"ט] . או אף שנשברה בלי ב' כרעיים .
אבל לא נתקנה עדיין [כנגד דין] . נחבטל עומאה ישנה מהמטה (ז) : (ג) ר"ל אף שחקך גם לשני' אחר שתיקן גם לראשונה השבירה : (גא) אף שכבר
רק להבא . ולא דמי לברע טמא שחיברה למטה שנימה טהורה שכולה טמאה . דהקנה דהשאה פנים חדשות הוא שג' לכלן . והר"ל כמטה חדשה שמק"ט
לקמן . משא"כ הכא : (גב) ואפי' לר' יוסי [פכ"ו מ"ט] דקאמר וכי בציזיה מדרס נגע זה . ההם נחבטל עומאת מדרס לגמרי מהמניע בשעה שנגע
בה הנוגע . אבל הכא הרי הארובה הראשונה שנשברה החלה ותקנה . ודאי כבר נעמאה מגע מדרס . מדלא בטל עומאת המדרס מהמניע . דהיינו
מהמטה . שהיתה או עדיין טמאה מדרס . ולהכי גם השתא שנשברה גם לרובה ה' ונתבטל עומאת המדרס מהמניע . עכ"פ לא פרחו עומאה
מהארובה החדשה הראשונה . שהיתה טמאה מגע מדרס ומדכל המטה מחוברת לה . כולה טמאה מגע מדרס : (ג) נטרה המטה לגמרי .
דף

מן האתע לארץ טמאה . דדוקא גדר לוכסן שישויו ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז
השני' שנתקנה וכו' ותיקנה דסיפא לא לרין ואיירי דרישא חיי לה כתיב' המוס' : טהורה מן המדרס . ואחיא כתיב' דמחני' דלעיל דל"ג נחמיה כיון דאשחיייר קלרה ושתי כרעים טמאה .
ולמחי' דפי' לעיל ו"ל דלמחי' כתיב' דדוקא בטיט'ו דלעיל פליג ר"י דמסתמא דמחי' להחזירה . והכא נשכחה אין להחזירה ומוסר ר"ג דהארכה . ומיחיה קשה ממחני' דס"פ משה מיטמאת חבילה
דמי' ר"א ומכ"ל מיעמאת אברים ומפרט גפ"ק דכוכה דאברים היינו אפי' קלרה ושתי כרעים והתם ט"ז באין דמחי' דל"ג לא הוה פליג ר"א כמט"ל . ונ"ל דהכא מטמאה לדמפרע
קאמר דטהרה דפנים חדשות ברו ומי' להבא מיטמו דמחי' לוכסן גרודא ומי' מטמאת חבילה נמי להבא איירי וכו' כתיב' . ולמחי' דפי' ה"ב כ"פ התוספתא מחני' דמשה מעמאת
חבילה בגל"ה לק"מ . ומי'ו גרמא דרין ליה ליה פירוש התוספתא כתיב' המוס' בכוכה : אבל עמאה מגע מדרס . פ' ה"ב דהשואה שתיקנה נעמאת כנגע וכל המטה מחוברת לה
ט"ז . ולכאורה נראה דלפי' אם חזר לראשונה שתיקן והתווסף באתר אפי' אנש אין כאן ועטורה נגמרי כדחנן הכי גבי הפיזין לקמן . אבל מדלא מיני להכא נראה כמסקנת החוס' בנש' :
שגב' ד' ק"כ דמי דלרובה עמאה מגע ה"ל המטה עמאה מגע ש"ל לזה נל"ה זה וכו' מהנש"ל ט"ז . והלכך אפי' חזר והחליף הארובה אשחיייר עומאת מגע במטה טמאה .
אבל נחפזין שהם ארבעה כלים אין אחד מיעמא מחתך השני : עד שנשברה השנייה . נראה הא דמי' כבולה מחני' נשברה השנייה ה"ה אם לא נשברה השנייה אל' שתי כרעים

100

ה תפלה . מוס' מוס' כי
 ד"ה מהו מ"י ע"פ ס"י :

אליהו רבא
 ח התיר קליה הראשונה
 מקנה . וזה אומר תפילין
 ח"י מעור אחר מדקמי
 הירי והקני מכלל הקנה
 היא לתפילין ומתקשר כי
 ענין להו בית אחר :

חוספות אנשי שם
 ח ת"י ר"ה קציצה
 כי שהוא ג"כ כמו הפי'
 כו' . נלפ"י הריבא נפיקת
 בין ב' הפי' לנין ד"ה
 הפי' . דלכך פי' . דנקרא
 קליה ע"פ היא קליה
 מתקשרה ח"כ פי' הירי
 שיהיו הכתוב הרוזים עד
 למזא שנה ל"ה קליה
 מהכירה ולחידן פירוש
 בני כרום כ"פ הפירי
 בין הכתוב והלכך ל"ה
 לתק"י קליה אלא ליהוה
 קליה מן היתורה וכן
 מלתא תליא באל"י כרבי
 בין האחרים וצ"ע ע"ע .
 (ע"ג)

הרמב"ם ספ"א מה"כ : ח [תפלה] . עיין מ"ש בר"ש פ"ד
 דמנחות . למה נקט כן] : קציצה . לשון הר"ב וכל בית נקראת
 קליה לפי שהיא קלוה מחברתה הערוך [ערוך קז' י"ב] [עוד בערוך
 פירוש אחר קליה היא הטבלא . וג"ל שהוא ג"כ כמו הפי' הראשון
 במשמעות שם קליה אבל איכא בינייהו
 לפירוש הראשון על שם שקלוה
 ונפרדת מחברתה נקראת כן ולפי'
 השני ע"ש שקלוה ונפרדת מן היתורה
 שהוא העור המכסה פי הכתובים שהוא
 כעין דף של גשר ולכן נקרא היתורה
 ונקרא ג"כ טבלא וב' השמות בהקומץ
 רבה

הרמב"ם ספ"א מה"כ : ח [תפלה] . עיין מ"ש בר"ש פ"ד
 דמנחות . למה נקט כן] : קציצה . לשון הר"ב וכל בית נקראת
 קליה לפי שהיא קלוה מחברתה הערוך [ערוך קז' י"ב] [עוד בערוך
 פירוש אחר קליה היא הטבלא . וג"ל שהוא ג"כ כמו הפי' הראשון
 במשמעות שם קליה אבל איכא בינייהו
 לפירוש הראשון על שם שקלוה
 ונפרדת מחברתה נקראת כן ולפי'
 השני ע"ש שקלוה ונפרדת מן היתורה
 שהוא העור המכסה פי הכתובים שהוא
 כעין דף של גשר ולכן נקרא היתורה
 ונקרא ג"כ טבלא וב' השמות בהקומץ
 רבה

מבואה מוגע מטא מת (*) חור לראשונה והתירה ותקנה . מטאה במוגע (ע) וכן
 ח"ג . ח וכן שניה ג"כ וד"ק רבוס על ב' מלות על ס"א
 מינייהו טומאה מה ומשתייר בשלש קליעות טומאה מגע טומא מת . שהרי נגעו ברביעית כשחברן והיא עדיין קיימת אבל רביעית כשהחלה
 אין בנופה טומאה כלל דחי משום דנגעה בג' אין מגע עושה מגע שהג' ראשונה חדשה ניגעה נגעו בטמא מה ואין הרביעית חדשה
 מקבלת

מלאכת שלמה
 ר"ע ז"ל שם כלי שטף הנוגעים במה נעשין חבי אבות וכלים בכלים אב הטומאה וד"ק ע"כ :

משנה אחרונה

ח תפלה ארבעה כלים .
 לקמן רפכ"ז תיבא הר"ש
 ר"י מבאן דביא קבול
 העשוי למלואת שמו קבול
 דלחין לך עשוי למלואת
 יומי מהפילין . אבל
 דעת תוס' דלא עמי'
 קבול כתיב תו"ש פי"ג
 ת"ו וכן דעת הרמב"ם .
 ורבינו הר"ש ז"ל דמ"ל
 דטומאת הפילין דהיא
 משום כלי קבול דלמא
 משום פשוטי כלי עור
 דמיטמאין מדנגן . ואין
 לומר דפשוטי כלי עור אינו
 מיטמא אלא בחמתה על
 החמה כדלקמן פכ"ו
 ובתפילין ליכא כלי האי .
 הו' כתבו תוס' בשבת
 דוקא בעור שלוק וקשה
 שאינו ראוי לקפלו ולכרוך
 בו מהנלוות כפינו המטה .
 אבל עור כן טראוי
 לקפלו מיטמא בכ"ש
 והיבוא תו"ש רפכ"ו .
 א"ל תפילין נמי ראוי
 לקפלו ואי הימא תפילין
 נמי דראוי לקפלו . ת"י
 אסור לכרוך ביה משום
 קדושתו ואין טומאין אלא
 ליהני כהן פרשות והו'
 תשו למלואת . כהן
 נמי י"ל דמיירי במדשות
 שחומים לפרשיות ועדיין
 לא הניחו וק"ל הו"ה
 לא הו"ה והו"ה
 לכרוך ביה . ואפי' לת"ס
 הרמ"א כה"ל סי' ת"ב
 הזנה לנפך הקדושה
 מלתא היא וק"ל המעבד
 לתפילין אסור להחוב
 עליו דכרי על פ"ב .
 ויחוי דכך קדושה תמנע
 עזיבת ח"כ ראוי
 לכרוך בו מזהו ומ"ל אינו

י כ י נ

(ג) דאדם וכלים אמק"ט רק מאה"ע (כ"ה ב"ק) ובאמת הוא מני הכא
 למקט כדנקט במ"ח . דלחין מגע עושה מגע . רק הך דהתם קאי נמי אבבא
 זו : (סד) מעור הוא ט"ן עשוי כמקל . והואבין בראשו שניים של מחכות כרי
 לחפור בו . או כרי להיות כמנוול . להפוך ביה השבליים שנקצרו כרי
 שיהיבשו מהר גם התחנות . ולפעמים שולפין השניים מהמקל . ולהכי
 אם כשהיו שניהן מחוברין יחד נטמאו עו"ז או טומאת ערב . ושלף
 השניים ממקל ראשון וחברן למקל אחר . דיין כמטה הנ"ל . אבל טומאת
 מדרס לא שייך במעור . מדאומרים לו עמוד ועשה . מלאתהו (י) :
 (סה) ר"ל תפילין של ראש שיש בו ד' בתים . וכל בית נקרא קליה :
 (סו) א"ל דה"ק אותה הפלה שהיא בת ד' כלים . דהיינו תפילין של
 ראש . שיש בה ד' בתים . ליהא . דא"כ הו"ל בקיור . תפילין של
 ראש . ואי דתהא לאשמעינן תפילין של ראש נרדף לעשותו ד' בתים
 נפרדין [אי"ה סי' ל"ג סי"ג] . עכ"פ מי סני לשון קליה . וכדקאמר בתר
 הכי התייר קליה ראשונה . ה"ל הו"ל הפילה ד' קליעות . והו' למה
 קרי להקליעות כלים . וכי הקליעות כלים הם ככל הכלי השמים . גם
 א"ל דמ"ש ד' כלים . ר"ל א"ע"ג שנעשין מעור א' אפי"ה דיין כרי כלים
 נפרדים . דבנעמא א' לא נעמא חבירו . וכטבלא מלא קערות [פי"ג מ"ז .
 ופי"ה] . ג"כ ליהא . דדוקא בכ"ח אמרינן כי מדאמק"ט מנגבו . והרי
 הו"ק של כל א' הוא גבו של סי . אבל שאר כלים שמק"ע מנגבו . רק
 בנעמא במשקין שכל עיקר טומאתן לכלי מד"ס . אמרינן דבנעמא א'
 לא נעמא חבירו [כלקמן פכ"ה מ"ג ד' ה'] . וכמו כן בנפחה ב"ק א'
 שבהן . ונגע טומאה בהנפחה . או בהב"ק שנשאר שלם . אין א' מהן
 חבירו להשני [כפי"ט מ"ח] . אבל בשניהן שלמין . בנעמא א' נעמא גם
 חבירו . משום דשניהן מק"ט מנגבו ושניהן הלא נוף א' הם . אלא ה"ק
 הפלה ד' כלים הם . לא לאשמעינן מנייהם אהא . דזהו דבר הנראה לעינים .
 כלי שיש לו ב"ק . ולא הימא דרו"ל כב"ק העשוי למלואת . הלא סמיה ב"ק [ומ"ש לעיל גכ"ד פ"ג] . א"ג כ"ל דה"ק ד' כלים נפרדים הם . דאם גם
 תקלקלו ג' חוץ מא' מהן . אפי"ה הב"ק הנשאר מחשב כלי להשאר בטומאתו וגם לק"ט להבא . וככיס שבוהורמל [פי"ט מ"ח] ואע"ג דהכא כיון שנתקלקלו
 בהתפלה קליה א' הו' לא חוי להשמישו . אפי"ה מדעכ"פ נשאר ב"ק א' הרי זה בת קב"ט [י"א] : (סז) ר"ל אחר שנעמא הפלה בשום אב הטומאה
 התייר קליה א' . ויחוי לא איירי שנעמא התפילה ממת עצמו . דלאו הו"ה נעשה התפלה אבי אבות והיאך קאמר בסיפא . שאין מגע עושה מגע .
 הרי הכלי השלישי עכ"ס טמא טומאה ערב [באהות ח"א מ"ג] . אע"ג שנעמא התפלה בכלי שנעמא במה . ולהכי שפיר כלי שנעמא ח"כ בהולד טהור לגמרי .
 דאדם וכלים אמק"ט רק מאב : (סח) שחור ועשאה קליה כבתלה (י"ב) : (סט) דחיבורן משוי לטולס נוף א' ע"ס הנשאר מדר' הבתים שהו כבר
 אה"ע . ולפיכך גם בית חוש זה הוא כמוהם [ולא נקט כהא בתפילין טומאה מדרס וכלעיל . דתפילין לא חזיין למדרס . וגם שרץ לא נקט . משום דלא לא
 היה אפשר שייסיס החתא אבל טמא מנגע טמא שרץ . דהכי הנוגע בשרץ הוא רק ראשון לטומאה ואינו טמא אדם וכלים] : (ע) שהתיירן וחור ותקנין כולן חשבי
 חיבור להך חד שנשאר שלם (י"ג) : (ע*) דהנ' קליעות שהקנין נגעו בהרביעית כשהיו עדיין היתה קיימת . והיתה או אה"ס . ואף הרביעית אחר
 שהתירה וחור ותקנה גם היא נעשית ראשון כמותן מדתחברתה לכן : (עא) ר"ל ראשון כמו שהיתה קודם שהתירה ותקנה והייט מדמחברתה
 ל']

אלא תהא להשמיענו דר' קליעות של תפילין של ראש . דין כל אחד כשאר
 א"ל שיש לו ב"ק . ולא הימא דרו"ל כב"ק העשוי למלואת . הלא סמיה ב"ק [ומ"ש לעיל גכ"ד פ"ג] . א"ג כ"ל דה"ק ד' כלים נפרדים הם . דאם גם
 תקלקלו ג' חוץ מא' מהן . אפי"ה הב"ק הנשאר מחשב כלי להשאר בטומאתו וגם לק"ט להבא . וככיס שבוהורמל [פי"ט מ"ח] ואע"ג דהכא כיון שנתקלקלו
 בהתפלה קליה א' הו' לא חוי להשמישו . אפי"ה מדעכ"פ נשאר ב"ק א' הרי זה בת קב"ט [י"א] : (סז) ר"ל אחר שנעמא הפלה בשום אב הטומאה
 התייר קליה א' . ויחוי לא איירי שנעמא התפילה ממת עצמו . דלאו הו"ה נעשה התפלה אבי אבות והיאך קאמר בסיפא . שאין מגע עושה מגע .
 הרי הכלי השלישי עכ"ס טמא טומאה ערב [באהות ח"א מ"ג] . אע"ג שנעמא התפלה בכלי שנעמא במה . ולהכי שפיר כלי שנעמא ח"כ בהולד טהור לגמרי .
 דאדם וכלים אמק"ט רק מאב : (סח) שחור ועשאה קליה כבתלה (י"ב) : (סט) דחיבורן משוי לטולס נוף א' ע"ס הנשאר מדר' הבתים שהו כבר
 אה"ע . ולפיכך גם בית חוש זה הוא כמוהם [ולא נקט כהא בתפילין טומאה מדרס וכלעיל . דתפילין לא חזיין למדרס . וגם שרץ לא נקט . משום דלא לא
 היה אפשר שייסיס החתא אבל טמא מנגע טמא שרץ . דהכי הנוגע בשרץ הוא רק ראשון לטומאה ואינו טמא אדם וכלים] : (ע) שהתיירן וחור ותקנין כולן חשבי
 חיבור להך חד שנשאר שלם (י"ג) : (ע*) דהנ' קליעות שהקנין נגעו בהרביעית כשהיו עדיין היתה קיימת . והיתה או אה"ס . ואף הרביעית אחר
 שהתירה וחור ותקנה גם היא נעשית ראשון כמותן מדתחברתה לכן : (עא) ר"ל ראשון כמו שהיתה קודם שהתירה ותקנה והייט מדמחברתה
 ל']

אבל כה"ל ר"ל שיש לו ב"ק . ולא הימא דרו"ל כב"ק העשוי למלואת . הלא סמיה ב"ק [ומ"ש לעיל גכ"ד פ"ג] . א"ג כ"ל דה"ק ד' כלים נפרדים הם . דאם גם
 תקלקלו ג' חוץ מא' מהן . אפי"ה הב"ק הנשאר מחשב כלי להשאר בטומאתו וגם לק"ט להבא . וככיס שבוהורמל [פי"ט מ"ח] ואע"ג דהכא כיון שנתקלקלו
 בהתפלה קליה א' הו' לא חוי להשמישו . אפי"ה מדעכ"פ נשאר ב"ק א' הרי זה בת קב"ט [י"א] : (סז) ר"ל אחר שנעמא הפלה בשום אב הטומאה
 התייר קליה א' . ויחוי לא איירי שנעמא התפילה ממת עצמו . דלאו הו"ה נעשה התפלה אבי אבות והיאך קאמר בסיפא . שאין מגע עושה מגע .
 הרי הכלי השלישי עכ"ס טמא טומאה ערב [באהות ח"א מ"ג] . אע"ג שנעמא התפלה בכלי שנעמא במה . ולהכי שפיר כלי שנעמא ח"כ בהולד טהור לגמרי .
 דאדם וכלים אמק"ט רק מאב : (סח) שחור ועשאה קליה כבתלה (י"ב) : (סט) דחיבורן משוי לטולס נוף א' ע"ס הנשאר מדר' הבתים שהו כבר
 אה"ע . ולפיכך גם בית חוש זה הוא כמוהם [ולא נקט כהא בתפילין טומאה מדרס וכלעיל . דתפילין לא חזיין למדרס . וגם שרץ לא נקט . משום דלא לא
 היה אפשר שייסיס החתא אבל טמא מנגע טמא שרץ . דהכי הנוגע בשרץ הוא רק ראשון לטומאה ואינו טמא אדם וכלים] : (ע) שהתיירן וחור ותקנין כולן חשבי
 חיבור להך חד שנשאר שלם (י"ג) : (ע*) דהנ' קליעות שהקנין נגעו בהרביעית כשהיו עדיין היתה קיימת . והיתה או אה"ס . ואף הרביעית אחר
 שהתירה וחור ותקנה גם היא נעשית ראשון כמותן מדתחברתה לכן : (עא) ר"ל ראשון כמו שהיתה קודם שהתירה ותקנה והייט מדמחברתה
 ל']

הלכתא בלים השירה פרק יח גבירתא צח משנה אחרונה

ולא במחוז מזה. אבל כמה שנתפרקה. אמר' נתקח אח"כ לאברים אבירים. רשאי לשבול כל אבר ואבר בפ"ע : כללי דיני המטה יש בהן חילוק בין נישול לנישבר. בנישול יש ה' אופנים : (א) במטה שלשה שנסמכה וניפל ממנה קצרה וב"כ. ודעו להחזיר יחד להמטה. או הקצרה וב"כ שנינו נהבסל מהן הסוי"ש. אבל מק"ש מכאן ולהבא מרחיקו כביתול. אבל מה שנישאר מהמטה מחובר יחד. הוא בשיטתו הישנה כבתולה (כסוכה דפ"ו א' ומשנה ה' בפרקין) ורק כשחור והברין יחד. גם הקצרה חורה לסוי"ש : (ב) ובנישול ממנה ארוכה וב"כ (פ"ה) או ארוכה עם הקצרה וב"כ (פ"ט) או נהבסל מהנישול ושהנישאר הסוי"ש שבגמטה. אבל ב"כ מק"ש להבא ומטעם ה"ל. ובחור והיברין יחד. חורר הכל לסוי"ש (שם) : (ג) ובנישול ממנה רק כרע א'. או ארוכה כ"ב. או חכרע והארכיה בשנה שמפודין מרובם נתבטל מהן הסוי"ש. גם אמק"ש להבא מרלא חוי לסירי. אבל הנשאר בהמטה מחובר אחר נישולן. הוא כמטאתו כבתולה. ורק בהחזיר אח"כ להמטה. חורו גם הם לסוי"ש (יבין ס"ט ז"ד) : (ד) ובנישול ממנה ב' ארוכות. כל נהבסל גם הנהבסל גם מרגשאר סוי"ש. רק שב' הארוכות גם להבא אמק"ש. אבל הנשאר. הדינו הב' קצרות שיש בכל אחד ב' כרעיים מק"ש להבא כלעיל ס' א' : (ה) ובנתפרקו כל אברי המטה. ועתיד להחזירן או כל עוד שלא חור והיברין יחד פרט מבין הסוי"ש. גם אמק"ש להבא. כל עוד שלא נתחברו. וכן מוכח מ"ש (פ"ה ס"ו א') דדוקא בנשאר יחד ארוכה וב' כרעיים או קצרה וב"כ מק"ש להבא מרחוק למתכונתו אכותל. ובכל דגן ה' אופנים. אמר' נפל כרע א' מהן והברה למטה פורת נפסאת כולה כמטאת הישנה. מדעיינן נשאר הישנה. ובידו להחזיר כל אברי המטה כבתולה (פ"ו) וכ"ש בחזיר האבר שנפל מהמטה להמטה הישנה. חורר הכל לסוי"ש. רק כשחזיר איתו אבר המטא

למטה פהורה. וחורר ופרקו ממנה. האבר פהור. והמטה פהורה דינה רק כאילו נענה כמטאתו ישנה (ורדי חנוגה במטה החדשה אומר כמטאתו לא ספאני ואהא המטאני) ובהחזיר האבר הנה למטה. המטא אע"ג שחור ופרק האבר המטא. נשאר המטה כמטאתו כבתולה. וכל זה בנישול. דהרי עתיד הכל להחזיר ולהבר כבתולה. אבל בנישבר אבר או אברים מהמטה בזה יש ד' אופנים. (א) בנישבר ממנה קצרה וב"כ כרעיים. הנשאר מהמטה נתבטל ממנה הסוי"ש ואפי' עשה לה קצרה וב"כ חדשות אינה חוזרת לסוי"ש. ולא דמי לכרע שהברה למטה שכולה ממנה מדרס (במ"ז) דהתם לא נשברה מפת המדרס. ויש היכחה לזה במשנה ה'. דנקם רק בנישול שהנשאר ממנה כמטאתו. (הכל כלעיל ס' א'). ובעשה לה קצרה וב"כ חרשים. גם הם סמאני כמטאתו ישנה. (ב) ובנישבר ממנה ארוכה וב"כ כרעיים (פ"ה). וכ"ש בנשבר ממנה ארוכה קצרה עם הוב"כ (במ"ט) או בנשברו ב' ארוכות ולא תיקן הראשונה קדם שנשברת שניה. בדרך כולה אפי' עשה שוב חדשות להמטה שנשאר לכ"ע אינה חוזרת למטאתו ישנה (יבין נ"ז. ולקמן פ"ט מ"ז). (ג) ובנישבר מהמטה כרע אחד או ארוכה חנה א' או הנשאר הוא כמטאתו ישנה כבתולה. ובהיבר לה כרע וארוכה הדינה הרי גם הוא סמא כמטאתו ישנה כלעיל ס' ג' (מ"ז) : (ד) ובנתפרקו ב' כרעיים שבב' הוית זה מול זה באיכותן וכל אחד נתקצר לא פורת מספח. או שנתקצרו כל ד' כרעיים המטה. עד שאין משולי המטה לארץ גובה מטה או נתבטל מהנשאר מוטאת ישנה. גם אינו מקבל מוטאת להבא (פ"ה). ונראה לי דהוא הדין בנשול כל ד' הכרעיים ועתיד להחזירן נתבטל מכולן מוטאת ישנה. גם אינו מק"ש. ורק כה"ל בחזירן חורר הכל למטאתו ישנה. ובכל דוכתא אם ניפל ואין עתיד להחזירן דינו כנשבר (פ"ט) :

עומאה ללא בקלטה ופתי כרעיים ולא עם כרע אחת. ויוד עקבת אם נעמא הכרע נעמאת הקלטה. ויכרע למודי מקל נעמאת הוא ומתי עומאה שייך ב'. ולפסל דמוקי לה כנעלה ע"מ להחזיר דהוי כלא פיקס ועדיין אינו מיושב ואין להחזיר ז"ע :

ר' עובדיה בלים המפרק פרק יט מברטנורה ציונים

א' המפרק. מ"ח פ"ז ס"ב
ת"ה ט' :
אלוהו רבא
פ"ט א' ה' המפרק אה
המטא.
דלמי מטיקתא אבירי :

פרק יט א המפרק את המטה להטבילה. אע"פ שמיטתה כשהיא שלמה. פעמים שהיא גדולה ואינה יכולה ליכנס במקוה. ולריך לפרקה : והנוגע בחבלים גרסי'. כלו' בין מפרק בין נוגע בחבלים טהור. ובמטה שנתמאת במטה או במשכב הוב איירי וכגון שאין במטה ארוכה ופתי כרעיים. ואפילו הכי לריך להטבילה. כדי שלא תחזור לטומאתה כשיחברנה. והנוגע בחבלים טהור. דמכיון שפירקה שוב אין החבלים חבור. בתחלה כשהם מסתב את המטה שלמה וסירג בה ג' צהים. ועדיין נשאר החבל ארוך הרבה. נעמאת המטה נעמא החבל. והנוגע בחבל. עמא. דקולו חבור הואיל וסופו לסרגו מן

תוס' אנשי שם
פ"ט א' ב"ב ד"ה
המפרק ס'
פעמים שהיא גדולה כו'.
ק"ל למה דמי' ה"כ כמטאת
דמיירי שאין במטה ארוכה
וג' כרעיים ופ"ה עכ"ל
ואינו מעבילה ללא כדי כלא
תחורר לה טומאה ח"כ בל"ה
א"ש מה דמפרק התקנים
ז"ל למה דק"ל דתקנים
ספ"ח דק"ל מה פ"ה ע"ה
מטיקתא ללא אבירי אבירי
ד"ה חורר על חזירו לפי
ה"כ דשם וש"ד ק"ל דמי
דנפ"י המטא ק"ל לשיטת
ה"כ כמטאתו לנע"ה
ח"ה איתב ה"ה דמפ"ח
מ"ז לפי סוגיא דסוכה
וד"ה דפ"י ס"ה דמקום
כמ"ה הר"מ ס"ה א"ש לנע"ה
ממנו דמטיקתא וטומאה
נפ"ח א"ש כמ"ה א' דמקום
שיטתו מטיקתא ע"ה וספ"ח
בספ"ח ר"ל ד"ה דס"ל
דק"ל מטיקתא ללא הגילה
אלו כפ"ה ומופ"ח א"ן
מטיקתא לכן ס"ל ז"ל דק"ל
מטיקתא ללא תיבול ר"ל
דכ"ה לנע"ה
תחורר לטומאה ס"ה
בהתבטלותו דמי מטיקתא
אלו לריך לתקנה : להטבילה

פ"ט א המפרק את המטה להטבילה. והנוגע בחבלין ב'. מהורג. החבל מאימתי הוא חבור למטה ד'. משיסרג שלמה מלאכת פרק יט א המפרק בחבלים גרסי' וכי' לשון ר"ע ז"ל. אמר המלקט אינו יודע מנין לו זו הנכסא שהרי הרמב"ם ז"ל לא פירש לא כפירושו למטה ולא כחבורו בהלכות כלים ספ"ז גם אינה לא

תוס' אנשי שם
פ"ט א' ב"ב ד"ה
המפרק ס'
פעמים שהיא גדולה כו'.
ק"ל למה דמי' ה"כ כמטאת
דמיירי שאין במטה ארוכה
וג' כרעיים ופ"ה עכ"ל
ואינו מעבילה ללא כדי כלא
תחורר לה טומאה ח"כ בל"ה
א"ש מה דמפרק התקנים
ז"ל למה דק"ל דתקנים
ספ"ח דק"ל מה פ"ה ע"ה
מטיקתא ללא אבירי אבירי
ד"ה חורר על חזירו לפי
ה"כ דשם וש"ד ק"ל דמי
דנפ"י המטא ק"ל לשיטת
ה"כ כמטאתו לנע"ה
ח"ה איתב ה"ה דמפ"ח
מ"ז לפי סוגיא דסוכה
וד"ה דפ"י ס"ה דמקום
כמ"ה הר"מ ס"ה א"ש לנע"ה
ממנו דמטיקתא וטומאה
נפ"ח א"ש כמ"ה א' דמקום
שיטתו מטיקתא ע"ה וספ"ח
בספ"ח ר"ל ד"ה דס"ל
דק"ל מטיקתא ללא הגילה
אלו כפ"ה ומופ"ח א"ן
מטיקתא לכן ס"ל ז"ל דק"ל
מטיקתא ללא תיבול ר"ל
דכ"ה לנע"ה
תחורר לטומאה ס"ה
בהתבטלותו דמי מטיקתא
אלו לריך לתקנה : להטבילה

פ"ט א המפרק את המטה להטבילה. והנוגע בחבלים גרסי' וכי' לשון ר"ע ז"ל. אמר המלקט אינו יודע מנין לו זו הנכסא שהרי הרמב"ם ז"ל לא פירש לא כפירושו למטה ולא כחבורו בהלכות כלים ספ"ז גם אינה לא

פ"ט א המפרק את המטה להטבילה. והנוגע בחבלים גרסי' וכי' לשון ר"ע ז"ל. אמר המלקט אינו יודע מנין לו זו הנכסא שהרי הרמב"ם ז"ל לא פירש לא כפירושו למטה ולא כחבורו בהלכות כלים ספ"ז גם אינה לא

פרק יט א והנוגע בחבלין. כן גובלת הר"ב והנוגע בו"ז דינו מפרק וכן הטעם טהור ומפ"ח ללא איירי הכא במפרק מטה שלמה אלא שכבר נימנו ממנה ארוכה ופתי כרעיים וטהרה נבך כה"ק דל' תמיהו פ' דלעיל ומ"ה לריבה עיניה שלא תחזור לטומאה כשיחברנה. ופי' זה אינו טהור כלל דמיירי עיניה עמי ארוכות קמי וקטמת נמטה גלתה ס"ה ועוד חי עהרה כנעילה הארוכות ח"ה דמפרק וכתבנו שהנוגע והנוגע טהור כיון שהמטה שלמה טהרה ועוד אי נימנו הארוכות ע"מ להחזירן לא פירקה נבך כדלקמן מ"ה כלא שיהא אם כקב"ש הכל סו"ק אמר הישעט. ואי נימנו שלא ע"מ להחזיר אינה

תוס' אנשי שם
פ"ט א' ב"ב ד"ה
המפרק ס'
פעמים שהיא גדולה כו'.
ק"ל למה דמי' ה"כ כמטאת
דמיירי שאין במטה ארוכה
וג' כרעיים ופ"ה עכ"ל
ואינו מעבילה ללא כדי כלא
תחורר לה טומאה ח"כ בל"ה
א"ש מה דמפרק התקנים
ז"ל למה דק"ל דתקנים
ספ"ח דק"ל מה פ"ה ע"ה
מטיקתא ללא אבירי אבירי
ד"ה חורר על חזירו לפי
ה"כ דשם וש"ד ק"ל דמי
דנפ"י המטא ק"ל לשיטת
ה"כ כמטאתו לנע"ה
ח"ה איתב ה"ה דמפ"ח
מ"ז לפי סוגיא דסוכה
וד"ה דפ"י ס"ה דמקום
כמ"ה הר"מ ס"ה א"ש לנע"ה
ממנו דמטיקתא וטומאה
נפ"ח א"ש כמ"ה א' דמקום
שיטתו מטיקתא ע"ה וספ"ח
בספ"ח ר"ל ד"ה דס"ל
דק"ל מטיקתא ללא הגילה
אלו כפ"ה ומופ"ח א"ן
מטיקתא לכן ס"ל ז"ל דק"ל
מטיקתא ללא תיבול ר"ל
דכ"ה לנע"ה
תחורר לטומאה ס"ה
בהתבטלותו דמי מטיקתא
אלו לריך לתקנה : להטבילה

כלים המפרק פרק יט

בשיטתו. והוא מ"ק דמ"ק
 ל"ד. מ"ח. שם פ"ח. ה"ו.
 שלש אצבעות. מ"ב. פ"ח.
 ג' ד"ג. ח"ט. מ"ח. ה"ט.
 ב' החבל. חמ"ח. ג' ח"ט.
 ג' ח"ט. ח"ט. ח"ט. ח"ט.
 ח"ט. ח"ט. ח"ט. ח"ט.

תוספות חדשים

פ"ח. ששה א' ה"ח.
 ס"ה. והנוגע בחליון כו'
 אין לחלום חבור. והר"ב
 נעלמו חזר בו כסוף ששה
 וז"ל כיון שפסקו שוב אין
 החלום חבור. דמשמע
 דמלא ניחו. וז"ל הר"ב:

אליהו רבא

ב' מחמשה ועד ששה
 כמה. אפי' מה שלמטה
 מחמשה הולך ולתוך הוא
 כולה חסובא יד. ומעשה
 ולתוך טהור. אפי' החבל
 יתר מעשה עד עשרה טהור.
 מעשה ולתוך טהור:

תום אנשי שם

הנהגה כן וז"ל נל דעו על
 פ"ב. כדכ"ח דאם לא נמטה
 הרכוב וז"ל וקובע שוב
 לא מהני לה הטענה שלא
 החזור לטומאה ה"ט.
 וז"ל. (ה"ח): בחו"ה ד"ה
 ח"ט. ס"ה. והנוגע כו'
 חזר בו כו'. וז"ל וראש
 בדברי הר"ב שוב חזרה
 דה"ל ה"ק דמתי' מיירי
 שאין נמטה הרכוב וז"ל
 וזהו המסקנא טהור כיון
 שאין נמטה שום טומאה
 עשוי ומעט זה ג"כ
 הטעם בחלום טהור וז"ל
 שהחלים לא תפסקו כיון
 כדברי פתח טומאה מנוק
 ה"טעם פתח ג"כ ובהחלים.
 (ה"ד): ב"ר ד"ה ב' וז"ל
 קצת כשקובע בני חמשה
 כו'. לכאורה תמוה כיון
 דהחבל הטעו אינו חבור למע
 יהיה חסובא ה"ט. מהקצב
 עמא אשר ע"כ נל דעו
 קצת טעם ודוק לאחר
 שגבר גם החבל ה"ט לטעם
 וזויה הקצב נולדו מן
 הסיוע ולתוך והח"ט ד"ה
 והנוגע מן הקצב כלה ה"ט
 כן תמוה. (ה"ח): ח"ט
 ד"ה נבימי כו' מדמסתמא
 כדכתיב כו'. לענין דין
 מהו הכרת דלא כדכתיב
 היא שנויה ע"כ וידוע
 דהסם שפיר ר"י ולכן נשנית
 המה וה"י וראש לומר
 שגבר החמ"ט לדין חולק
 מ"י הפסגה דקצבא וכמה
 הוא לרבו ר"ח כו' ש"ט
 דה"ל לא פליגי דל"ב כיון
 דה"ל אינו ניכר דבעי וכמה
 הוא לרבו אח"ל לא סיים
 לנלמיה וימא שפירא מתי
 ניכר א"ו דלא פליגי אלא
 דהא מתי אינו מוכרת
 דמיני עמיס דהמ"ק
 עמא אינו ניכר דבעי וכמה
 אפי' דה"ל לא משמע הכי.
 (ש"ל): ח"ט. ח"ט. ח"ט.
 כו' וז"ל ח"ט. ח"ט. ח"ט.
 כסוף אלו טרסות גבי עד
 ועד ככלל ולא מיידי ח"ט
 בדיקא כו' ונלמיה שאין
 שם טעום אלא ה"ט גבי עד
 עד ככלל ולא כו' ולא עד
 ג"כ

הנוגע וכן היא גירסת הר"ש. וכלומר שאחר שנתפרקה המטה. שוב אין לחלום חבור: והנוגע מן הקשר ולפנים. והקשר בכלל שהרי נומי הקשר כל שהוא לזרכו מטמאין. ולשון הרמב"ם בפ"ח מה"כ [הפנה ו]. מן הקשר ולתוך עד ג' אצבעות טמא. מפני

שהן לרכו של קשר. הרי הן מכלל המטה. וחוץ לג' אצבעות טהור. שאינו לזורך הכלי. שאפילו פסקו אין הקשר יתר: גימיו הקשר כו' ר"ח כו'. כדרדשי' בת"כ. בפי' זאת תהיה. במשכבו ולא בנימין היואלים מן הקשר חוץ משלשה אצבעות. או יכול שאני מויליא מג' ולמטה. ת"ל טמא. הר"ש. וכן כתבה הרמב"ם במשנה ללקמן וממנה ג"ל שלמה הרמב"ם. דדברי

ר"י אמת. ושאין חולק עליו מדמסתמא הברייתא. ודחן ר"ח בלשון פלוגתא. ל"ק. כמ"ש הרבה כיוולא בזה בפרק בחרח דביבורים. ומ"מ כתב דשיעורן זה בחבל המטה אשר עביו ידוע אללס. דלפי מה שיהיה החבל יותר עבה. ילטרך להשאיר ממנו יותר [חוץ] הקשר. ע"כ: ב' ע"ד חמשה טפחים טהור. וחמשה כלמטלה. תוספתא כתב הר"ש. ויש ט"ם בדבריו שכתב דלא מיייתי לה בסוף אלו טריפות. וז"ל ר"ח להיות ומיייתי לה. שכן היא בסוף אותה סוגיא דף נה: מהור. דדרשינן בת"כ בפרשת זאת תהיה. במשכבו ולא בחבל היוולא מן המטה פחות מה'. או יתר על י'. או יכול שאני מויליא מה' ועד י'. ת"ל טמא. [ע"כ. ודחן שבו קושרים כו'. אפי' ועד י' קאי. הר"ש]: במחמשה ועד עשרה. ועשרה כלמטה הימני

מלאכת שלמה יורדה אומר שלש אצבעות. לחנל שיהי עביו ידוע אללס יהיה זיעורו שלש לפי שכל שהחבל עבה לריך להיזו יותר חוץ לקשר. הרמב"ם ז"ל: ב' מחמשה ועד עשרה טמא. וז"ל להטביל גם החבל עד עשרה:

יבין תפארת

שניהן כשנע טומאה ב'י מהן: ה) שכל הסירוג הוא עשוי הלוטות חלוטות מרובעות. וכל חלון נקרא בית. ומשפירג בהמטה ג' בתים. אז שאר החבל המדולדל כל כדי סירוג שאר הבתים הו"ל חיבור להמטה שטמאה גם בלי סירוג משיוסופו צעור הדג [בדפ"ט] [הור"ש כתב אפי' ארוך עשר אמות. ובמסופתא [פ"ט דב"מ דכלים] אפי' ארוך ק' אמה הו"ל חיבור. וא"ת הרי בת"כ אמרינן דרק פד י"ט חיבור. וי"ל דהכא מיידי בנכ"ל כל ה"ק אמת להסירוג. וזה כדכתיבו לעיל: ו) אם קשר חבל אחר לחבל שכבר סרג ממנו ג' בתים. ודעתו לסרג גם החבל האחר בהמטה ונגע טומאה מהקשר ולפנים: ז) זהו פשיטא דמרישא ששמעין לה. אלא דקמ"ל דגם הקשר עלמנו כלפנים: ח) אף שגרך לסרג בו. ואע"פ דהחלק ההוא נגע בהקשר הטמא. הרי חבל המק"ט [ולגילוי סי' ג'] (ב): ט) אם ליי רחשי החבלים שיואלים בראש הקשר. כדי שלא יתנתק: י) ר"ל במה שבלעדו יתנתק הקשר. זהו הו"ל כנוף הקשר. והו"ל חיבור להמטה: יא) דאם לא יאלו בקצה הקשר גא"ל יתנתק הקשר הגעשה בחבלים עשים כפי שצריך לסרג בהן המטה לשכבו עליהן: יב) ומשאר מדולדל בה אחר גמר הסירוג: יג) עד ולא עד בכלל. דכל השיעורין לחומרם מדהן הלממ"ס דבראורייתא דמיה [כרמ"ט פ"ב מעו"מ ה"י]. חוץ משיעור גרים דמדוהו מדרכין מקליין גביה [חולין י"ט א']: יד) ר"ל כשעמא המטה. כשאר החבל הזה טהור. דאינו חיבור לה. מללל חזי להיות לה יד: טו) עד ועד בכלל. ומעמא דלמין: טז) כולו או"ל יד וחיבור להמטה [ג"ח]: יז) ר"ל כשארין יותר

משנה

והמפרק טמא. מ"ח חבלים אינם חבור. דנהי דהמטה עמאה דמפרקה להטבילה ועבוד להחזיק החבלים אינם חבור עוד אפי' דעמו להחזיק החבלים לאו בני קבולו טומאה ניכר אלא תמוס שבה ידוע ואין יד אלא בתחבור. ח"ט דחבלים עביר דמיתמך ולסרג חבלים אחרים: משיסרג בה שגשה בתים. ובפחות מכן אין החבל חבור ומשמע דהמטה עמאה אפילו בלא סירוג ודלא כר"מ דפ"ט: שלששה בתים. פי' הר"ב משפירג שלשה בתים כולו חבור הואיל וקופו לסרגו. מתאן משמע עמי ממה שיעטלו ארוכות שלה ודעתו להחזיקן סיגב יתהו חבור דהא קו"ל כל הכלים יורדין לטומאה במשנה וס"ל כיון שחשבו עליהן ליעמו. לאו קשיא היא דדוקא כלים מיטמו במשנה אבל מידי דלאו כלי לא מהני ממשנה לשווי' כלי כדפי' בפ"ב ותכל לאו כלי הוא אלא תמוס יד מיטמא ואין יד אלא בתחבור: והנוגע מן הקשר ולפנים טמא. פי' הר"ב בקשר חבל אחר לראשון מיירי וז"ל הר"ש מהמסופתא. אבל לישנא דמתני' לא משמע הכי דחבל אחר מאן דכר שמי'. ויש לפתך דכאורתו חבל עלמנו מיירי שדך המסריגין עמרי הסירוג ששין קשר לחיזוק שלא יותר הסירוג

טמא אלא ה"ט גבי עד

משיסרג בה שלשה בתים ה

הקשר ולפנים י. טמא י. מן הקשר ולחוץ מהור. גימיו הקשר הנוגע בצרכו. טמא. וכמה הוא צרכו. רבי יהודה אומר שלש אצבעות י: ב' החבל היוצא מן המטה י: עד ה' טפחים י: מהור י: מחמשה ועד עשרה י: טמא י: מעשרה ולחוץ י: ח"ט. א נ"ט י: ד"ט י: טהור

לחזי לקשור בה הפסחים שהיו רגילים לקשור שם הפסח בחבל שבכרעי המטה כדי שיהיה מוזמן להם. וחזי נמי לשלשל בו את המטה. כלומר להורידה מן העליה לגג. ח"ט להורידה אל המקוה להטבילה כשנעמאת: מעשרה ולחוץ טהור

מלאכת שלמה

יורדה אומר שלש אצבעות. לחנל שיהי עביו ידוע אללס יהיה זיעורו שלש לפי שכל שהחבל עבה לריך להיזו יותר חוץ לקשר. הרמב"ם ז"ל: ב' מחמשה ועד עשרה טמא. וז"ל להטביל גם החבל עד עשרה:

ישראל

הוב טמא ח"כ כ"ט שלא פרח ממנו טומאת מדרס שהיתה עליו משכבר ביה ראו למדרס. וז"ל: (ב) וא"ת מ"ח הכא מכלל דוכחא לענין שבת (שבת פס"ז מ"ח). וגם לענין כלאים [וי"ד ס"ו ע'] אמרינן דקשר של קיימא הוא חיבור. וי"ל אסורי טומאה לא ילפינן [יבמות ק"ג ב'] דטומאות וערות הלכתא גמרי להו. דאפי' קשר של קיימא לא הוא חיבור. וכן משמע מהמסופתא שהביא הר"ש כאן. דרק הפר סוה חיבור. וכן מוכח מלקמן [פ"ו מ"ד] דאפי' קשר של קיימא אם אפשר להחזירו בקלות אינו חיבור. ועי' עוד בנזקאות [פ"ו מ"ה]. וז"ל דלקמן [פ"ב מ"ה] ס"ל לב"ה משיקור. וי"ל דהיינו דע"י מחשב שמי אבל לא שעי"ז יתשב חיבור. שוב ראינו דגם ממקומו הוא מוכרע. דהרי החבל הוא אינו חיבור להמטה עד שיסרג בה ג' בתים. ואין מועיל קשר של קיימא שקשור בו החבל בהמטה: (ג) וא"ת הרי כל המחובר למטה טמא [כפ"ט מ"ב]. וי"ל הינו בשאמת

אחרונה

ובהא מיירי שאם פשה קשר בחבל וגלי דפתי' שלא לסרג יותר מחבל זה מן הקשר ולתוך טהור. ולא דמי לחבל היוולא מן המטה אפי' אחר הסירוג עמא בתמתי' דלקמן. דהסם לורך הוא לו בחבל היוולא. אבל הכא שהקצב בלחש הסירוג אין לורך עוד בחבל זה ועמיד לגמור הסירוג בחבל אחר בלך מה שחזן לקשר טהור. גם הרמב"ם לא חזיר חבל אחר כאלן בפירושו ולא בתמוכו. וז"ל דין החוספתא אמת דה"ה אם קשר חבל אחר לראשון מן הקשר ולתוך אינו חבור אלא"ל סיגב גם מן שני ג' בתים. ולא עוד אלא אם קשר השני בראשון קודם שהחיל לסרג משפירג ג' בתים שיהיה חבור כלמובה בחוספתא. וז"ל שהרמב"ם בתמוכו לא חזיר דין קשירת חבל אחר כלל. ולישנא דמתני' דקתי הטעם מן הקשר וה"ל מתי בתמוכו הטעם נלרש. וקשה מתי איורא דמתי לה בטובע לימתי בחבל עלמנו מן הקשר ולתוך טהור וכן בנימין סם עלמן כדי לרכן טמאין. ואין לומר דהם פלמם עמאין כדיון הטעם בלך עד שלא פירש בנזים דפ"ה אבל אין מעמאין אדם הטעם כדלחמך התם והיינו דקתי הטעם טהור. אין לומר כן דחבל הטעם אפי' פד שלא פירש אין בו טומאה דהא לאו עד קיבול טומאה אלא ה"ט גבי עד קשר לחיזוק שלא יותר הסירוג

טמא אלא ה"ט גבי עד

מן הקשר ולפנים. אם קשר חבל אחד לזה החבל [שסורג] בו. אין החבל האחר חבור מן הקשר ולתוך: גופי הקשר. כשקושרים שני חבלים זה בזה מניחין מעט מראשי החבלים מזה ומזה יואלים חוץ לקשר. והן נקראים נומי הקשר: הנוגע בצורכו טמא. דכיון דלורך לקשר הם. שאם היה קושר בראש החבל ממנו. היה הקשר יתר.

נמלא שאלו הגימין מעמידים הקשר וכקשר דמו: רבי יהודה אומר שלש אצבעות. הו חבור. דהוא לורך הקשר. טפי לא: ב' החבל היוצא מן המטה. מה שנשאר ממנו לאחר שגמר הסירוג: עד חמשה טפחים טהור. דלא חזי למידי לזורך המטה ולא חזיב לה [יד]: מחמשה ועד עשרה טמא. לחזי לקשור בה הפסחים שהיו רגילים לקשור שם הפסח בחבל שבכרעי המטה כדי שיהיה מוזמן להם. וחזי נמי לשלשל בו את המטה. כלומר להורידה מן העליה לגג. ח"ט להורידה אל המקוה להטבילה כשנעמאת: מעשרה ולחוץ טהור

לחזי לקשור בה הפסחים שהיו רגילים לקשור שם הפסח בחבל שבכרעי המטה כדי שיהיה מוזמן להם. וחזי נמי לשלשל בו את המטה. כלומר להורידה מן העליה לגג. ח"ט להורידה אל המקוה להטבילה כשנעמאת: מעשרה ולחוץ טהור

תוספתא

יורדה אומר שלש אצבעות. לחנל שיהי עביו ידוע אללס יהיה זיעורו שלש לפי שכל שהחבל עבה לריך להיזו יותר חוץ לקשר. הרמב"ם ז"ל: ב' מחמשה ועד עשרה טמא. וז"ל להטביל גם החבל עד עשרה:

בועז

הוב טמא ח"כ כ"ט שלא פרח ממנו טומאת מדרס שהיתה עליו משכבר ביה ראו למדרס. וז"ל: (ב) וא"ת מ"ח הכא מכלל דוכחא לענין שבת (שבת פס"ז מ"ח). וגם לענין כלאים [וי"ד ס"ו ע'] אמרינן דקשר של קיימא הוא חיבור. וי"ל אסורי טומאה לא ילפינן [יבמות ק"ג ב'] דטומאות וערות הלכתא גמרי להו. דאפי' קשר של קיימא לא הוא חיבור. וכן משמע מהמסופתא שהביא הר"ש כאן. דרק הפר סוה חיבור. וכן מוכח מלקמן [פ"ו מ"ד] דאפי' קשר של קיימא אם אפשר להחזירו בקלות אינו חיבור. ועי' עוד בנזקאות [פ"ו מ"ה]. וז"ל דלקמן [פ"ב מ"ה] ס"ל לב"ה משיקור. וי"ל דהיינו דע"י מחשב שמי אבל לא שעי"ז יתשב חיבור. שוב ראינו דגם ממקומו הוא מוכרע. דהרי החבל הוא אינו חיבור להמטה עד שיסרג בה ג' בתים. ואין מועיל קשר של קיימא שקשור בו החבל בהמטה: (ג) וא"ת הרי כל המחובר למטה טמא [כפ"ט מ"ב]. וי"ל הינו בשאמת

אחרונה

ובהא מיירי שאם פשה קשר בחבל וגלי דפתי' שלא לסרג יותר מחבל זה מן הקשר ולתוך טהור. ולא דמי לחבל היוולא מן המטה אפי' אחר הסירוג עמא בתמתי' דלקמן. דהסם לורך הוא לו בחבל היוולא. אבל הכא שהקצב בלחש הסירוג אין לורך עוד בחבל זה ועמיד לגמור הסירוג בחבל אחר בלך מה שחזן לקשר טהור. גם הרמב"ם לא חזיר חבל אחר כאלן בפירושו ולא בתמוכו. וז"ל דין החוספתא אמת דה"ה אם קשר חבל אחר לראשון מן הקשר ולתוך אינו חבור אלא"ל סיגב גם מן שני ג' בתים. ולא עוד אלא אם קשר השני בראשון קודם שהחיל לסרג משפירג ג' בתים שיהיה חבור כלמובה בחוספתא. וז"ל שהרמב"ם בתמוכו לא חזיר דין קשירת חבל אחר כלל. ולישנא דמתני' דקתי הטעם מן הקשר וה"ל מתי בתמוכו הטעם נלרש. וקשה מתי איורא דמתי לה בטובע לימתי בחבל עלמנו מן הקשר ולתוך טהור וכן בנימין סם עלמן כדי לרכן טמאין. ואין לומר דהם פלמם עמאין כדיון הטעם בלך עד שלא פירש בנזים דפ"ה אבל אין מעמאין אדם הטעם כדלחמך התם והיינו דקתי הטעם טהור. אין לומר כן דחבל הטעם אפי' פד שלא פירש אין בו טומאה דהא לאו עד קיבול טומאה אלא ה"ט גבי עד קשר לחיזוק שלא יותר הסירוג

טמא אלא ה"ט גבי עד

כלים המפרק פרקיט

שחור. למה שיש בחבל יותר מעשרה. איש משמש לנורך המטה כלום: **ג** המיורן. כמין אזור או חבנט של אריג שבורים אותו סביב המטה כדי לחבר פרקיה. ופעמים שהוא גדול הרבה ונכרך ויוצא חוץ מן המטה. היוצא מן המטה. והמטה טמאה מדרס: כל שהוא. אפילו יוצא כמה חמות חוץ למטה הכל

טמא: ר' יוסי אומר*) עד י' טפחים. טמא בטומאת המטה. מעשרה ולמעלה טהור. והלכה כר' יוסי: שירי מיוזן. מיוזן שבלה ונקרע. כמה ישתייר ממנו ויהיה טמא: ז' טפחים. דלגיר מהכי לא חזי למידי ולא חשיב כלי: חבק. י"ז בגד עב וקצה שמינימי על התמור כשבה מן הדרך והוא מויע. כדי שלא יטמן לאחר שמיסרין ממנו האוכף. ויש מפרשים שמימימי אותו על משאוי החמור. כדי

תוספתא. מייתי לה הסם צפרק אלו מריפות: **ג** [חבק. כהב הר"ב י"מ צגד עב וכו' וי"מ וכו'. ודבריו תמוהין בעיני. שהרי המיזון מפרש הר"ב כמו אזור וחבנט. ושיניהן אינן בגד לכסות כשיעור האוכף. או כשיעור המשויע עליו. שהרי אינם רחבים כידוע. אבל דברי הר"ב מורכבים משני פירושים. ש"ס צכאן על חבק. כהב צן הר"ש מהערוך. והוא כהב ג"כ על מוזן בשם גאון ובשם הערוך שהוא בגד למר שנותנים בני אדם גדולים ומשובים תחת המלעות ובלג"ז טפ"ט. ועוד כהב הר"ש ט"מ שהוא

ג עד י"ס. מ"א שם ס"א
הילופי גרסאות
ג' שהיא כל הדי' וכן כ"ד שחן. לעשותו כ"ד לעשות.
תוספות חדשים
משנה ב [בשפנה] את המפות. להסדילם וכחשכ"ל צריך להטיל גם החבל עד עשרה טפחים (הכ"א)
תוספות אנשי שם
ככלל שפאה סוגיא דק"ל וע"י אי עד ועד ככלל או עד ולא כ"י הסם מימיני. לה. (ט"ז):
משנה אחרונה
אפי' ראה לקיים וה"ל הני לעיל פ"ה מ"ב והשאר עגור פתח. ונמתני' דלפיל נמי פתי פתח מן סקסר ולהוץ עגור ולקמן פ"ה י"ט חילוקים גדלה לקיים וכן הרכבו: שבו קושרין את הפסחים. ככ"ד פני לה דקשירי הפסחים אינו לוקח למטה והכחש"ל בהצטו קשיית פסחים. ואפשר דהכא לאו משום די חזי לה אלא לשנין שיפור עשרה טפחים שיש סתך מקשיית הפסחים דכתיב אסרו מן צפנותים עד קרנות המזבח. ופתי קרנות יש עשרה טפחים דכל קרן אמה בת המטה כפ"ג דמדות ולפיל פ"ו מ"י: **ג** מיוזן יוצא מן המטה. פי' כ"ב המטה עמא מדרס. ולפיל גבי חבל לא דקדק לפש כן. משום דהכא דוקא במדרס פליג כ"י ובשאר קומות מודה כדלקמן מ"ו. ונריך לדקדק במאי קמיפלגי כ"י וכו' דאין לומר דלמר יוצא מיוזן נמי נורך גבי חבל לא. דזה דבר הכרחי לעין. וי"ל דאזלו לנשמייהו דבחוּספאח בליאס הר"ש פ"ג מ"ח פלוגי ר"מ ור' יוסי ביות סיתרין מכשיעור ור"ה לקיים ר"מ מעמא ור"ה מטסר. ומזמן סתמא נמי רואה לקיימו שבגד חשוב הוא ואין דרך לחיובו ואזיל ר"מ לנשמי' ור"ה לנשמי'. אבל בחבל דלפיל לנשמי' מעשרה ולמעלה סבור דלא תשיב וי"ל דפשו לחוטא. והכא דהסם פחות ממחשה לא מיוזן בפחות מכן נמי

שבו קושרין את הפסחים. וזכר לפסח מצרים דכתיב והיה לכם למשמרת וכתיב אסרו חג צפנותים רש"י ז' טפחים. והנה ותימה שמלאתי צפנותים שהעבירו הקולמוס על מלות שבו קושרין את הפסחים ומשלטין את המעות. ומסיק הסם בגמ' דכל היכא דקתיני עד זיל ציה לחומרא ואי עד ועד בכלל קולא היא אימא עד ולא עד בכלל ודייק לה מדריתא דקתיני עלה דמתני' חמשה טפחים כלמעלה עשרה כלמטה פי' חמשה טפחים כלמעלה ועמא דעד דקתיני עד חמשה טפחים טהור ולא עד בכלל עשרה כלמטה דהאי עד דקתיני ועד עשרה טהור ולא עד בכלל קאמר אלמא לעולם בחד הומרא אולין וכן א"ר יוחנן כל שיטורי חמשים להחמיר חוץ מכגרים של כתמים דלהקל פי' כל שיטורי חמשים להחמיר דאי מוזמאס חומרא הוא שערניהו במזומאס ואי מוזמאס קולא הוא שערניהו בשוחק חוץ מכגרים של כתמים ששנינו בגדה דהרואה כתם של דם צנגדה כגרים טמא דמספקי' ליה צדס קדה אע"ג כדי מעשרת ליה במזומאס חומרא היא לא היא עמאס אלא ביותר

נישא
מלאכת שלמה
מכגרים אבל כגרים עלמו מחוקין ליה צדס מאכולת והיינו להקל דלע"פ כגרים שיעורו צבי' כגרים ועוד והכי חייא בהרואה כתם ועמאס משום דכתמים עלמן דרענן דמדאורייתא עד לחזיא מופסא דכתיב דם יהיה וזה צפורה ורב חסדא נמי ס"ל התם צבי' הרואה כתם כר' יוחנן אבל רב הונא פליג עליה דרב חסדא וס"ל דלפי' גבי כתמים אולין בעד ועד בכלל או אפשר לחומרא הלך הרואה כתם כגרים או כותר מכגרים דעד ולא עד בכלל דאי אמרת עד ועד בכלל הוה ליה קולא וטוהרה. וז"ל הרמב"ם ז"ל שם סכ"א חבל היוצא מן המטה שהיא עמאס עד סוף ד' טפחים הטועג בו טהור שאינו מלרבי המטה לפי שאינו ראוי לכלום מהלכת חמשה ועד סוף עשרה טמא מפני שחולין בו את המעות מעשרה ולחון טהור מפני שהוא יתר על צורך המטה ע"כ: **ג** כל שהוא דברי ר' סאיר. כך ז"ל: עד עשרה טפחים. מחק ה"ר יהוסף ז"ל מלת עד: כדי לעשותו חבק לחמור. כך הגיה הרב בצלאל אשכנזי ז"ל:

עור
על
מכגרים אבל כגרים עלמו מחוקין ליה צדס מאכולת והיינו להקל דלע"פ כגרים שיעורו צבי' כגרים ועוד והכי חייא בהרואה כתם ועמאס משום דכתמים עלמן דרענן דמדאורייתא עד לחזיא מופסא דכתיב דם יהיה וזה צפורה ורב חסדא נמי ס"ל התם צבי' הרואה כתם כר' יוחנן אבל רב הונא פליג עליה דרב חסדא וס"ל דלפי' גבי כתמים אולין בעד ועד בכלל או אפשר לחומרא הלך הרואה כתם כגרים או כותר מכגרים דעד ולא עד בכלל דאי אמרת עד ועד בכלל הוה ליה קולא וטוהרה. וז"ל הרמב"ם ז"ל שם סכ"א חבל היוצא מן המטה שהיא עמאס עד סוף ד' טפחים הטועג בו טהור שאינו מלרבי המטה לפי שאינו ראוי לכלום מהלכת חמשה ועד סוף עשרה טמא מפני שחולין בו את המעות מעשרה ולחון טהור מפני שהוא יתר על צורך המטה ע"כ: **ג** כל שהוא דברי ר' סאיר. כך ז"ל: עד עשרה טפחים. מחק ה"ר יהוסף ז"ל מלת עד: כדי לעשותו חבק לחמור. כך הגיה הרב בצלאל אשכנזי ז"ל:

יבין

יותר מ"ט. רק עד י"ט ממנו ה"ל חיבור. והשאר דלעמיה קאי. ולהכי אינו חיבור להמטה: (יה) ר"ל רק כשהחבל ארוך עד י"ט. בו קושרין וכו': (יג) דלע"פ דפסה דורות חוץ לר"ך שיחיה מקחו מצעבור לחדס [בפסחים ז' א'] אפי' לזכר יליאח מלריר טהרין ווחיקין לקות גם פסח דורות צעבור לחודס. וכדי לפרסס הסם קשריהו צאחון הימים בהחבל יוצא מהמטה. שיראוהו כל הבא אל הבית. מה שלא הי' אפשר אם הכניסוהו ברפת [ואף דבלי' היה צריך ע"ס ציקור ד' ימים [כסוכה ז"ב א'] שפ"ס היה שני כשהתקד ד' ימים אלא המוכר]: (כ) כשיר"ל לשלול המטה מלמעלה למטה. ואחוז בחבל ההוא ומשלוטלו. וצנצנה יותר מ"ט. לא יועיל לו אחיזה החבל הרק שרעלן להכרז בו המטות. משום שהמטה כבירה. וכל עוד שמקום השלשול רב מ"ט. יגדל הטובד יותר ויתנתק החבל אם לא יהא עב יותר מהחבל שיסרגו בו המטות (ד): (כא) מיוזן הוא אזור הכרוך סביב לר' דפונה המטה לחזקס יחד. ולפעמים הוא ארוך יותר מהארוך ושאר מודוללו ותלוי בסוף הסיבוב: (כב) ר"ל צין שהוא ארוך הרבה או רק מעט יותר מהארוך. ה"ל חיבור. דמשום חשיבות איש חושך אותו מכס אע"פ שא"ל לו. ומניחו שם דחושש דכשיטרפו פרקי המטה. יחזור ויכרוך עם המותר מהמזרון סביב פרקיה כמה פעמים: (כג) הוה חיבור. וכחבל לעיל [מ"ג] (ד): (כד) היינו מיוזן שבלה ושאר רק ק"ת ממנו: (כה) כששאר מניט בריה ארוך ז"ט. עדיין כלי הוא ומק"ט ככל אריג. אבל בצציר מהכי לא חזי למידי ואמק"ט: (כו) לחבוט בו החמור מתחת לבטנו כשיקבור אותו צ"י קאוחיו מוה

ישראל

חשוב מחובר. אבל הכא הרי אין הקשר חשוב מחובר (כס"ב) מיהו כל מה שאינו צריך לסיורו המטה. אפי' מהקשר ולפניו סבור. וחז"ל מלקמן (פ"ג מ"ג) ואשכתן נמי דכוותיה במקואות (פ"י מ"ה) דכל העומד לחתוך כחתוך דמי (כחולין דע"ג א'): (ד) וא"ת הרי לעיל (פ"י מ"ג) אמרינן דהכל לני גדול רק עד ד"ע ה"ל חיבור. וכשארך יותר מזה. לא תני להעלות בו הדלי מהבאר העמוק. וכמ"ס שם צדס רב"א. והרי מטה גדולה יותר מדלי וכדעה יותר מדלי וא"ל קשה תרתי. הרי למה הכא נמטה כשהוא פחות מה"ט אינו חיבור. הרי גדלי אמרינן דגם גד"ע חזי לשלול בו. ואת"ל דנפחות מוגבה ה"ט שנגג לעלייה א"ל לשלול אלא מושיטו למטה. עכ"פ למה הכא נמטה כשהוא יותר מזה? עד י"ט חזי לשלול. ושם גדלי אמרינן כשהוא יותר מד"ט לא חזי לשלול והרי מטה כבירה טובא מדלי. ואיך יהיה זה נאות למשא כבד ולא למשא קל. וי"ל גדלי שאני דלר"ך לו להורדה וגם להעלה. ולפיכך כשארך יותר מד"ט אף דחזי לשלול בו למטה אפי' משא כבד יותר מדלי. עכ"פ לא חזי להעלות בו אפי' משא קל גדלי. משא"כ הכא נמטה. אופכל אף דלא חזי להעלות בו המטה מעלייה לנג כשהוא יותר מד"ט. עכ"פ חזי לשלול בו מנג לעלייה. ולכן מינה החבל הזה נמטה להשתמש בו כשיטרך לשלול למטה. ובזה לכאורה מוכח דלא כרבותיו הר"ש והר"ב שכתבו שמשלול בה המטה להסביל דעד ד"ס הרי א"כ צריך שוב להעלותה מהמקוה. והרי אפי' דלי הקל איש נאות להעלותו בחבל שהוא שפי מד"ט. מיהו מלת שלשול לא ק' לדברי רבותינו. דלמאנוהו גם גבי ממשע למעלה (כסוכה פ"א מ"ט). רק קושייתו היאך יהיה חבל זה נאות להעלות דלי הקל ולא מטה כבירה. והנה רבינו הר"ש הטעים יותר דברי הר"ש דכרדו. ש"ו חז"ל וכשמסבילה עם המטה צריך להטיל גם החבל עד י"ט. וחזן ל"ט טהור. עכ"ל"ס. וכוונת רבינו דמשום דלר"ך להסביל דעד צריך ל"ט טהור. וז"ל דל"ס הרי גדול אמרינן דעד ד"ס צריך להטיל

בויעז

חשוב מחובר. אבל הכא הרי אין הקשר חשוב מחובר (כס"ב) מיהו כל מה שאינו צריך לסיורו המטה. אפי' מהקשר ולפניו סבור. וחז"ל מלקמן (פ"ג מ"ג) ואשכתן נמי דכוותיה במקואות (פ"י מ"ה) דכל העומד לחתוך כחתוך דמי (כחולין דע"ג א'): (ד) וא"ת הרי לעיל (פ"י מ"ג) אמרינן דהכל לני גדול רק עד ד"ע ה"ל חיבור. וכשארך יותר מזה. לא תני להעלות בו הדלי מהבאר העמוק. וכמ"ס שם צדס רב"א. והרי מטה גדולה יותר מדלי וכדעה יותר מדלי וא"ל קשה תרתי. הרי למה הכא נמטה כשהוא פחות מה"ט אינו חיבור. הרי גדלי אמרינן דגם גד"ע חזי לשלול בו. ואת"ל דנפחות מוגבה ה"ט שנגג לעלייה א"ל לשלול אלא מושיטו למטה. עכ"פ למה הכא נמטה כשהוא יותר מזה? עד י"ט חזי לשלול. ושם גדלי אמרינן כשהוא יותר מד"ט לא חזי לשלול והרי מטה כבירה טובא מדלי. ואיך יהיה זה נאות למשא כבד ולא למשא קל. וי"ל גדלי שאני דלר"ך לו להורדה וגם להעלה. ולפיכך כשארך יותר מד"ט אף דחזי לשלול בו למטה אפי' משא כבד יותר מדלי. עכ"פ לא חזי להעלות בו אפי' משא קל גדלי. משא"כ הכא נמטה. אופכל אף דלא חזי להעלות בו המטה מעלייה לנג כשהוא יותר מד"ט. עכ"פ חזי לשלול בו מנג לעלייה. ולכן מינה החבל הזה נמטה להשתמש בו כשיטרך לשלול למטה. ובזה לכאורה מוכח דלא כרבותיו הר"ש והר"ב שכתבו שמשלול בה המטה להסביל דעד ד"ס הרי א"כ צריך שוב להעלותה מהמקוה. והרי אפי' דלי הקל איש נאות להעלותו בחבל שהוא שפי מד"ט. מיהו מלת שלשול לא ק' לדברי רבותינו. דלמאנוהו גם גבי ממשע למעלה (כסוכה פ"א מ"ט). רק קושייתו היאך יהיה חבל זה נאות להעלות דלי הקל ולא מטה כבירה. והנה רבינו הר"ש הטעים יותר דברי הר"ש דכרדו. ש"ו חז"ל וכשמסבילה עם המטה צריך להטיל גם החבל עד י"ט. וחזן ל"ט טהור. עכ"ל"ס. וכוונת רבינו דמשום דלר"ך להסביל דעד צריך ל"ט טהור. וז"ל דל"ס הרי גדול אמרינן דעד ד"ס צריך להטיל

חשוב מחובר. אבל הכא הרי אין הקשר חשוב מחובר (כס"ב) מיהו כל מה שאינו צריך לסיורו המטה. אפי' מהקשר ולפניו סבור. וחז"ל מלקמן (פ"ג מ"ג) ואשכתן נמי דכוותיה במקואות (פ"י מ"ה) דכל העומד לחתוך כחתוך דמי (כחולין דע"ג א'): (ד) וא"ת הרי לעיל (פ"י מ"ג) אמרינן דהכל לני גדול רק עד ד"ע ה"ל חיבור. וכשארך יותר מזה. לא תני להעלות בו הדלי מהבאר העמוק. וכמ"ס שם צדס רב"א. והרי מטה גדולה יותר מדלי וכדעה יותר מדלי וא"ל קשה תרתי. הרי למה הכא נמטה כשהוא פחות מה"ט אינו חיבור. הרי גדלי אמרינן דגם גד"ע חזי לשלול בו. ואת"ל דנפחות מוגבה ה"ט שנגג לעלייה א"ל לשלול אלא מושיטו למטה. עכ"פ למה הכא נמטה כשהוא יותר מזה? עד י"ט חזי לשלול. ושם גדלי אמרינן כשהוא יותר מד"ט לא חזי לשלול והרי מטה כבירה טובא מדלי. ואיך יהיה זה נאות למשא כבד ולא למשא קל. וי"ל גדלי שאני דלר"ך לו להורדה וגם להעלה. ולפיכך כשארך יותר מד"ט אף דחזי לשלול בו למטה אפי' משא כבד יותר מדלי. עכ"פ לא חזי להעלות בו אפי' משא קל גדלי. משא"כ הכא נמטה. אופכל אף דלא חזי להעלות בו המטה מעלייה לנג כשהוא יותר מד"ט. עכ"פ חזי לשלול בו מנג לעלייה. ולכן מינה החבל הזה נמטה להשתמש בו כשיטרך לשלול למטה. ובזה לכאורה מוכח דלא כרבותיו הר"ש והר"ב שכתבו שמשלול בה המטה להסביל דעד ד"ס הרי א"כ צריך שוב להעלותה מהמקוה. והרי אפי' דלי הקל איש נאות להעלותו בחבל שהוא שפי מד"ט. מיהו מלת שלשול לא ק' לדברי רבותינו. דלמאנוהו גם גבי ממשע למעלה (כסוכה פ"א מ"ט). רק קושייתו היאך יהיה חבל זה נאות להעלות דלי הקל ולא מטה כבירה. והנה רבינו הר"ש הטעים יותר דברי הר"ש דכרדו. ש"ו חז"ל וכשמסבילה עם המטה צריך להטיל גם החבל עד י"ט. וחזן ל"ט טהור. עכ"ל"ס. וכוונת רבינו דמשום דלר"ך להסביל דעד צריך ל"ט טהור. וז"ל דל"ס הרי גדול אמרינן דעד ד"ס צריך להטיל

חזי להמקד לחבר הפסחים: ר' יוסי אומר עד י' טפחים. ומי' ולחזן טהר ממדרס אבל עמא נמט מדרס שנגג בעלמו ויסי כפ"ז מ"ט: שירי מיוזן טהור. פי' הר"ב דנפחות מכן לא חזי למידי. משמע דטהור אף בשאר קוממות וכו' ככתב"ס בחבורו. ונראה דהיינו לפי פירושו דמזמן הוא אזור וכתם אזור אינו רחב שלשה כדלקמן רפ"ל דטומאתו הוא משום אריג כל שכו. ופירשו החוס' בשבת דהיינו טמא דלריג עמא ככ"ס שארנו מתחלה כך ואין דעמו להוסיף דלחטביה ע"כ וא"ל כהא דבשיני חבק אייבי אדרבה מתחלה ארנו ארוך והשפא דחסק הא לא תחשיב לכן ולא חזי לחבור בפחות מעשרה הלך סבור לגמתי. אבל לפי פ"י הערוך

ה' תשנ"ו . שם הלכה . .
חלופי גרמאות
 ד' פמא ג"ה פמאה . פהור
 ג"ה פהורה .
תוספות חדשים
 משנה ד' [בשנת] ג' נישא
 על המזון כו' . והיא נשא
 הזב על המזון חוץ ל"ט שבזב
 כמטה לקבל טומאת מדרס
 אבל חוץ ל"ט טעור לגמרי .
 לחין להמזון תורת משבב
 אלא ממחמת המטה . [הכ"ט
 והר"ט] :

אלויו רבא
 נישא על המזון . שלא נע
 על אלא יושב עליו והוא כל
 שאבז יושב עליו טעור חוץ
 מן הכליו למשבב ומשבב .
 והוא מזון לא הוא למשבב
 ומשבב : כו' נישא על המזון
 שט"ה . הוא טעור למשבב
 והמטה טעור למשבב . דכל
 עברה ולפניה כמטה הוא
 וטעור לגמרי הוא והמטה
 לעמא ב' ולפניה אחר :
 מיעשרה ולחין טעור .
 עהור לגמרי ולחין כמטה
 הוא וזו לא נע בה ולמשבב
 ומשבב לא חייב והיינו דקמי
 נישא אבל אם הזב נשאו
 טעור כההן כל המטה ע"ג
 הזב טעור .

תוס' אנשי שם
 ב' כו' אכל ארבע פריש
 לא היו אלא כולה טעומה
 כו' . והיא חייב לטעם הדין
 ככל . והפסד לומר דכל
 להי"ט דפריש נמי לא
 חייב כשנזר ויחייב דמין
 כל ע"ז שזב חוץ לחי
 למשבב ע"פ והוא דומה
 דמין שזב שזב מדרס
 ועבא ויחין לק' כו' מ"ט
 דמדרס מן המדרס ועמא
 מנה מדרס והדין ארבע
 מנוגמין כו' . [הפ"ט
 והכ"ד] : **בבב** טעמה
 מדרס . לשיטת ר"ט כמטה
 סקודמה ז"ל ד"ג פריש
 מנה קאמר אכל ר"ל כי
 לפעמים מבטל דין מדרס
 לטעמא ב' ולפניה א' ויחין
 ג"ה פ"ו ומ"ט פריש כו'
 והמזון מנה מדרס ר"ל
 כיון דפריש כולה טעומה
 שיהא לו דין מדרס לעמא
 ב' וזו ולפניה י"ט מקום
 עיון במ"ט הר"ט ארבע
 דמי ב' והמטה טעור
 כו' ע"ג ובה (מ"ט) דמי
 כולה טעור מדרס און ר"ל
 מדרס מנה אלא מנה מדרס
 א"כ מה זה שפירש
 מהתוספתא דקמי ומהמטה
 טעור שזב מדרס ע"מ
 פ"ו במשנתו דמי והמטה
 טעור היינו מין מדרס
 כמו אכל טעור מדרס
 וא"כ און כאן קוביא דין
 ל' דין דעמא מדרס דהן
 כמו דין דטעור מן המדרס
 שנתוספתא ז"ל ש"ט
 הר"ט ב' התוספתא דמין
 טעור מן המדרס אכל טעור
 כמו מדרס ר"ל שש
 שחזקן טעור למטה און
 המטה טעור ל' כו' לפי
 שחזקן טעור למטה און
 המטה טעור למזון כו' (מדרס
 נמי) :

קך נראית בעיני פירוש משנה זו וגרסת רבותי דגרסי עמא וטעור
 ופירושן לא תקבל לי וכן דברי רמב"ם שכתב צפי משנה זו לא
 נכנסו בלאו כלל ודקדקתי אחר כך בחבורו בה"פ כ"א [הגה
 ט] נראה לי שסס חזר בו ופירש משנה
 זו כמו שפירשתי כאן : **ה' בולה**
טמאה מדרס . וכל [זמן] שלא פירש
 המזון מן המטה הוי כמטה עלמה
 כדפריש'י

שלמה מלאכת
 מדרס אלא טעור יד למטה ודוקא בחוך עשרה אכל חוץ לעשרה אפי' נגע
 מדרס און ב' וכתוספתא קמי דנה המטה טעור לגמרי (***) ע"כ ז"ל וכתב
 הרמב"ם ז"ל שם בחבורו ב"ה למדרס אכל לשאר טומאות אפי' מאה אמה כולה
 חבור כ"ז כו' . וכתב ר"ע ז"ל במתני' דמבב : **ה' בולה טמאה מדרס** .
 וז"ל ששכדרס הזב על המזון המטה טעור היינו לפי שהמטה עיקר ואינה
 בעלה לגבי המזון אלא מזיון בעל הוא אגב המטה הר"ט והר"ט ז"ל :
 ונתע
 (***) אכל הר"ט כ' דחון לעשרה טעור מהורה משבב אכל דיעו כנגע כמבב
 משמע דמזון עמא כר קבלי טומאת מדרס הוא כ"כ אכל מעשרה ולחין כו' ולא נעמא
 בטומאת המזון ע"כ וז"ל דמר חשיב ליה עידי למשבב ומשבב ומר לא חשיב ליה ע"כ :
 (***) והר"ט פ"ו הר"ט טעור מן המדרס אכל טעור מנה מדרס :

ישראל בועז תפארת יבין

(ז) וא"ת עכ"פ מקום ניעט ב' חלקי המזון זכ"ו נגע בית הסתרים הוא .
 והרי כבר שמעין ליה לר' יוסי (פ"ט מ"ט) דמנה זיה"ט אינו משמא .
 ואח"כ דע"כ נשעת פרישהן מהר"ט ז"ל מהו (כהלוי ע"ב ז') ליהא
 דא"כ בעורו מוזכר עכ"פ אמק"ט . והרי לישנא דמתמיחין כשמע דמנד
 טעור כראשון . וא"ל דהכא שאני משום דכל הטומא לחחוך כהחוך דמי .
 וכרבינא (שם) ולהכי לא מחשב נגע זיה"ט . ליתא . דהרי ע"כ ר' יוסי
 דלקמן לא ס"ל כן . ודוק . והוא לא ידענא ג"כ למה נחשב החלק שחון מ"ט
 טעור לחחוך מהחלק שחון י"ט . חי משום דעד י"ט חי לפסח ולשבל . א"כ
 מ"ט גבי הבל דלמריין (במ"ג) דהחון מ"ט טעור לגמרי . ומ"ט גבי מזון
 דלמריין שהחלק שחון מ"ט יהיה כראשון . הרי אם בתכל שזדלתי אינו חושש
 מלחטכו לשנים . אפי"ה אמריין שהחלק שחון מ"ט לכ"ט טעור לגמרי . ולאו
 כהחוך דמי והר"ט נגע זיה"ט ב' צ' החלקים כ"ט במזרון . ואפי' תימא
 דבתכל לאו משום נגע זיה"ט משהרין החלק שחון מ"ט ר'ק משום דהבל
 אלק"ט אם לא אגב המטה . עכ"פ ב' צ' צ' דמקבל טומאה ע"פ מדרס
 ודאי נזכר מלחטכו לשנים (כלש"ל ס"ו כ"ג) הול"ל דלוי כחחוך וכו"ל נגע
 זיה"ט טעור לגמרי . אמנם כ"ל דטומאת החלק שחון מ"ט לאו משום
 נגע כהחלק האחר שבמזרון חוץ הר"ט . אלא דהר"ט דמזכר מלחחוך ב'
 החלקים הללו זה מזה . להכי נקרא ח' חשבין להו . ר'ק משום שהחלק שחון מ"ט
 ופירש ממנה . והר"ט אנטרין ח' מתני' כלל . והרי כבר שמעין לה ממשנת קמא .
 היינו ר'ק לאשמעין ג"כ כבשר דל' יוסי . דנה שהוא יוהר מ"ט .
 עכ"פ נשע ראשון וטעמא דלמרי . והוא לאשמעין ח' דיעא כמטא הזב דוקא .
 והרי נזכר שפירשתי ח' דיעא כמטא הזב דוקא . והרי נזכר שפירשתי רבותא .
 דא"כ דבמזרון לא שייך טומאת מנה הזב . כדשמעין למימר לקמן (כ"ו ל"ה) אפי"ה
 צדו מוזכר נמשך דמי כמטה לעמא במשא : (ח) כן פירשתי
 פ"ט דעת רבותיו הר"ט ור"א . דכולהו ס"ל דמזרון לא חי למדרס . וכן פירשתי
 בהוספתא (פ"ט ד"מ דכלים) וא"ל מדברי כולם נלמד . דא"כ צבא
 דברי הכל היא . דע"כ לא פליג ר"מ ברישא ואינו מחלק בין חוץ או חוץ מ"ט .
 היינו ר'ק לענין זיה"ט כולה מחשב חיבור למטה . ויתפמא ב' צ' צ' צ'
 טומאה שטומאת צה המטה . אכל זיה"ט חשבו כשדרס ע"מ הזב . צבא נס ר"מ מודה .
 דר'ק ע"י י"ט נשע מדרס כשנישא עליו הזב . אמנם להר"ט גרסיין טמאה וטעור .
 והמטה קמי . ולדעיה . מזון ודאי נשע במדרס אף כשאינו מוזכר
 למטה כלל . ר'ק קמ"ל הכא דבמזון למטה . או ציה"ט כל י"ט
 שפומין למטה טמאה המטה . וציה"ט בחוך מ"ט המטה טעור . א"כ
 לדברי רבינו הר"ט . ר'ק צבא ר' יוסי היא . אכל לר"מ כולה הול'
 חיבור למטה . וקשה לפי' דמ"ט דיקט צבא צבא . דעת ר' יוסי .
 ואח"כ דנה להר"ט צבא צבא גס ר"מ מודה . דר'ק

משנה אחרונה
 כת"ש הרא"ש . אכל הר"ט כחב טעור מהורה משבב אכל דיעו כנגע כמבב פ"ב
 ולא דעתו פירושו מאי נגע כמבב הא לא נישא על המטה אלא על המזון ואין
 כאן משבב וכמומיה שיש ט"ס נדבריו . רב"ז לשיטת גירסת הר"ט והר"ט
 דבריו עמא וטהור דלמזון למדי' קמי וכו"ל שחון המזון מניח טומאה על
 המטה וכ"כ בדיוק ריש מתני' דלקמן שחון העפל מניח טומאה על העיקר .
 אכל הרמב"ם בחבורו מקמי גירסת הר"ט דנגע עמא שהמטה טמאה מהמת
 המזון כהחוך עברה המטה עמא וחין לפניה אינו חבור והמטה טעור והר"ט
 דהמזון גופ' נמי טעור ללאו כד מדרס הוא וטעור יד נמי חין כאן וכו' וכל
 מתני' מייתי במדרס בלא מנה . והר"ט ככתב חין המטה עמא כזיה"ט
 המזון המטה טעור גופ' עמא . אפסכ דל' א"כ י"ט שם נגע . ומ"מ ל"ד
 לשון המשנה מנחה כגירסת הר"ט דבטומאת המזון אינו דאי לענין לעמא
 המטה אלא קמס לה כבשר ר"ל ולא חיי לה כפגומת כדתייבבני דלפני
 דשפחה חין לומר דכולה מדברי ר"ל . והיא חיי ללאו כהחך מלחח חיורי דישא
 שטומאת המזון וסוף לענין המטה . ומ"מ חיי ללאו כהחך מלחח חיורי דישא
 כ"כ לאשמעין דהלכתא טומאה דלמ"ה אכירה לה לטומאת המטה דלא חיורי
 נה עד השפא : **ה' ב' טעור** שיהיה טמאה מדרס וכך לה מזון וכו' . קשה
 דלמי

נישא על המזון מעשרה ולפניה טמאה גרסי' . ולא גרסי'
 עמא . והכי פירושא . נישא הזב על המזון היולא מן המטה . אם
 נישא מעשרה ולפניה לגד המטה . המטה טמאה מדרס דמין לכל
 עשרה חשיבי חבור למטה . כשטמא
 מזון טמאה המטה אכל מעשרה
 ולחון דלא הו חבור למטה . טעור
 המטה ולא נעמא [בטומאת] המזון
 ק

בסוף פ"ו ר"ע ז"ל . פ"כ"א ונראה לי שסס חזר בו וכו' . אמר המלקט
 שכן כתב דרם על המזון היולא מעשרה ולפניה הרי המטה כולה
 מדרס מעשרה ולחון טעור . וז"ל הר"ט ז"ל והא נישא הזב על המזון חוץ
 עשרה עפיה חשיב כמטה לקבל טומאת מדרס אבל מחוץ לעשרה טעור לגמרי
 ואף מנה מדרס חין בו דודאי כשטמאת המטה המזון טפל למטה ואף חוץ
 לעשרה טמא מנה מדרס אכל כשדרס הזב על המזון לא הוי צר קבלי טומאת

להמטה . חין דיעו ר'ק כראשון . מנגע כהחלק שחון ה"ט ב' צ' צ'
 הוא אפי"ה כהמטה ע"מ (ז) : אג) ר"ל נישא על המזון ע"מ כמטה
 שמוזכר להמטה : (ד) ר"ל אם נישא על החלק של המזון שמעשרה
 ילפניה למטה : (ה) ר"ל טמאה כמפורס לעיל לכל עיד שלא פירש המטה
 טמאה ב' ופוסל א' . דא"כ דמזון ע"מ לא חי למדרס . אפי"ה כל עור
 שהוא מחובר להמטה . הול' ה"ט שפומין להמטה כהמטה ע"מ ומק"ט
 מדרס . וממילא משמע שהמטה בעמא לכ"ע טמאה ע"מ כמדרס .
 דהרי חוץ י"ט לכ"ע הול' המזון כגוף המטה : (ו) ר"ל אם נישא על
 החלק שהוא חוץ מה"ט . או כל המזון טעור . דהרי חוץ מה"ט אינו
 חשבו כהמטה . וכיון שכן . המזון בעמא הרי לא חי למדרס . ומיירי
 שלא נע הזב בהמזון . וכגון שהיה מפקי' ציט למזרון דבר שאמק"ט
 מדרס שאומרים לו עמוד וכו' . מנלא שהדבר הוא שנגע בו הזב נשע
 ראשון . ואינו טמא למזון . או שהיה מפקי' ציט הזב למזון יייר
 וכדומה שאמק"ט כלל . דל"כ א"כ שיהיה המזון טעור לגמרי . דהרי
 לכל הפחות נגע הזב בהמזון ונשע ראשון (ז) : (ז) צדו מוזכר
 החלקים הללו זה מזה . להכי נקרא ח' חשבין להו . ר'ק משום שהחלק שחון מ"ט
 ופירש ממנה . והר"ט אנטרין ח' מתני' כלל . והרי כבר שמעין לה ממשנת קמא .
 היינו ר'ק לאשמעין ג"כ כבשר דל' יוסי . דנה שהוא יוהר מ"ט .
 עכ"פ נשע ראשון וטעמא דלמרי . והוא לאשמעין ח' דיעא כמטא הזב דוקא .
 והרי נזכר שפירשתי ח' דיעא כמטא הזב דוקא . והרי נזכר שפירשתי רבותא .
 דא"כ דבמזרון לא שייך טומאת מנה הזב . כדשמעין למימר לקמן (כ"ו ל"ה) אפי"ה
 צדו מוזכר נמשך דמי כמטה לעמא במשא : (ח) כן פירשתי
 פ"ט דעת רבותיו הר"ט ור"א . דכולהו ס"ל דמזרון לא חי למדרס . וכן פירשתי
 בהוספתא (פ"ט ד"מ דכלים) וא"ל מדברי כולם נלמד . דא"כ צבא
 דברי הכל היא . דע"כ לא פליג ר"מ ברישא ואינו מחלק בין חוץ או חוץ מ"ט .
 היינו ר'ק לענין זיה"ט כולה מחשב חיבור למטה . ויתפמא ב' צ' צ'
 טומאה שטומאת צה המטה . אכל זיה"ט חשבו כשדרס ע"מ הזב . צבא נס ר"מ מודה .
 דר'ק ע"י י"ט נשע מדרס כשנישא עליו הזב . אמנם להר"ט גרסיין טמאה וטעור .
 והמטה קמי . ולדעיה . מזון ודאי נשע במדרס אף כשאינו מוזכר
 למטה כלל . ר'ק קמ"ל הכא דבמזון למטה . או ציה"ט כל י"ט
 שפומין למטה טמאה המטה . וציה"ט בחוך מ"ט המטה טעור . א"כ
 לדברי רבינו הר"ט . ר'ק צבא ר' יוסי היא . אכל לר"מ כולה הול'
 חיבור למטה . וקשה לפי' דמ"ט דיקט צבא צבא . דעת ר' יוסי .
 ואח"כ דנה להר"ט צבא צבא גס ר"מ מודה . דר'ק

כלים המפרק פרק י"א

דפרישי: והמזון מגע מדרס. ומטמא אחד ופוסל אחד. כדן כל נוגע באב הטומאה: ׀ ונגע בהן המת. כשקן כרוכים יחד: טמאים טומאת שבעה. בהא לא פליג ר"י דדוקא בטומאת מדרס קאמר עד עשרה טפחים טמא מעשרה ולחון סבור אבל לאר טומאות אפי' מאה אמה כולו חבור כגון מזון שהוא [כרוך] על המטה ונכנסה המטה לאהל המת או נגעה המת או נגע קלה מן המזון לאהל המת או נגע בשקן נטמאת המטה נטמא המזון נטמא המזון ואלא מן המטה מאה אמה: פירשו טמאים טומאת שבעה. ולא הוה ככלים [שנסתברו כיון] לכל אחד מהן כלי בפני עצמו אפי' נגע דלענין קבלת טומאה חסודים ככלי אחד וכשנגעה טומאה באחד מהן נטמא האחר: שניטל

תומ' אנשי שם
היה ר"ה היתה עמיה
ש' ממי שנטמא בו. יראה
שלא נאמר כי המטה נגע בה
המט עצמו כשנטל לניטל
דמ' דלן' ואי יחי' (לשטת
כר"ב חזק ב"ס כחלל בכל
הכלים) גם המטה אפי' אבות
הטומאה הנוגעת בה אפי'
והי' א"כ הדין נותן שגם
המזון אף שכרן עליה אפי'
טמא טומאתו כפי' קבלת
מ"ב ע"כ דקדק לפרש שזאת
המטה נלקחה ממי שנטמא
במת עו"ל ולא נטמאת עמו
ואם גם לא נזון בהמטה דין
חזק ה"א כחלל אינו רק
סוף אב ר"ל שאין נכנסה
לעבות עוד אף הנוגע בה
דין אב רק טומאת ערב
והוא ראשון. (טפ"ט):

היתה טמאה טומאת ז'. שזאת
המטה היא נלקחת ממי שנטמא טומאת
ז' מן המת והמזון מן הנגדים וכאשר
היתה המטה אב צמת והוא סוף
אב לא תשים הנגדים והוא המזון
הנוגע בה אב ג"כ אבל ראשון.
הרמב"ם ועיין בפ"ק דאהלות [מ"ב]:
חיבה
ערב והמזון טהור: ׀ משה
פרשו טמאין טומאת שבעה ׀ נגע בהן השרץ
מלאכת שלמה טמאין

׀ ונגע בהן המת. באחד מהם כשהם כרוכים או במטא או במזון:

ג

בושנה אחרונה
לעיל פ"ח מ"ז הני
לפניה מהני' כדכתיב
לענין כרע שיהיה טמאה
מדרס והבדלה נכנסה כולה
עמיה מדרס פירשו היה
טמאה מדרס והמטה
נגע מדרס וכן לענין
טומאת טהרה ולטומאת
ערב כולה כדכתיב
והרמי למה לו ואדרבה
ק"ו הוא תלעילי דהתם
הכרע שהוא עפל מניח
טומאה לעיקר וי"ש הכה
דמטמא מניח טומאה
פל המזון הטמא. וי"ל
דק דהכל לא הני ליה
אלא תשור דבני ימינו
ממני' דבסמך שמי היו
מחובבין המטה עם המזון
ונגעו במה או בשקן אפי'
פיכשו אפי' הכי הוה
בטומאתו כמו קודם
שפיכשו והתם לא מדבר
מטומאת מדרס רק מת
ונקייטו עמיה לענין
מדרס. וכן מצינו
בשפת הטומאה אם פירש
המזון אפי' פרח לו
הדרס כדפי' לעיל בהמזון
הוא אבנע ואין רכש בלשה
ומדרס אין פירות תכלשה
ע"פ. ודמי לבלשה ע"פ
נכחלק עמוד מן המדרס
והלקח לא הני הסם המדרס
אלא מת ושקן הדיק
דמי מהני' דהכל לומר
דלא אחר שנטמא המזון

ישראל

בירש ס"ל לר"מ דכל המזון ספל להמטה. שיהטמא המזון כשנטמא
המטה. משא"כ הכא שיהיה המטה ספל להמזון. שנתחטא כשנטמא המזון
בכ"ג רק חוץ מ"ס אמרינן כן ולא בחוץ מ"ס. וכן הסברה נותנת. מלמ
פ"ה הר"ב בדברי ר"מ. לנישא הוב על המטה ועל המזון דקאמר. ר"ל בין
שנישא הוב על המטה או על המזון. המזון הו"ל כולו חיבור להמטה.
ובנישא הוב על המטה ועל המזון דקאמר ר' יוסי. שם הו"ל להר"ב לפרש
דהיינו שנישא על המטה שכרוך עליה מזון. וא"כ לא יהיה לנו במשנתנו
שום חסרון מדעת ר"מ. אפי' דבבא דסיפא בנישא הוב על המזון עלמו
ד"ה הוא. וגם ר"מ ס"ל שיש בזה חילוק בין חוץ מ"ס. וכדלחמין.
עב"פ ק' להר"ב דכמו בנישא הוב על המטה אמרינן דחלק המזון שחוץ
מ"ס מהמטה. מדרחוק מעיקר הטומאה. הו"ל החלק שהוא כולו נגע
בהמטה ופירש ממנו. והו"ל ראשון וממ"ל לעיל. ה"ל הו"ל הכא בנישא
הוב על חלק המזון שהוא חוץ מ"ס. שיהיה המטה כולו נגע בעיקר
הטומאה ופירש. והיה המטה לכל הפחות טמא טומאת ערב. והוה דלכתי
לא שמשין בדברי הכ"ב בנישא הוב על חוץ מ"ס שבמזון מאי דיעו של חלק
המזון שחוץ הו"ס. אי ימא שסבור לגמרי. מדנגעו ב' חלקים אהדי רק
בבית המטרים א"כ לא היה נרדף תנא לאשמשין דהמטה טהרה. הרי כיון

תפארת

למטה (מ): (לח) ר"ל הרי המזון או ראשון. מדנגע במטה המדרס
ועי' פ"ח מ"ז סי' ר"ט: (למ) כגון שנטמא בטומאת מת (ו): (ט) דהרס
וכלים אמק"ט רק משה"ט: (מא) ר"ל בעודו כרוכים יחד. נגע מת באחד
מהן. ומה"ש נקטו נגע. דקמ"ל דא' נטמא טומאת חבירו. דלילו היה
באהל. פשיטא דשיהי' נטמאו: (מב) ונ"ל דלהכי לא נקט בקיבור. מטה
שכרן לה מזון ונטמאו טומאת ז'. פירשו ובי'. דהרי כבר ידעוין דמת
מטמא טו"ן. ה"ט משום דהיא גופה קמ"ל. דבגמטא ממה. או כל
המזון ואפי' ארוך ק' אמה. כולו טמא טו"ן. ואפי' לרי יוסי לעיל.
משום דרק במדרס ס"ל לרי יוסי דדוקא מה שחוץ מ"ס הו"ל כמטה.
ומהטמא בטומאת המטה. אבל מה שחוץ מ"ס. לא שייך להמטה. והרי
מ"לע לא חוי למדרס. משא"כ בשאר אה"ט. הרי כל המזון כלי הוא
ומק"ע כהמטה עמיה ולפיכך כל זמן שהן מחוברין הן כב' כלים המחוברין
יחד. שנטמא אחד מהן כשנטמא חבירו. כקטרות שבטבלת וצית ההבלין
[עיל פ"ב מ"ז]. וכ"כ ד' ק"ליות שבהפלין [פ"ח מ"ח] ועי' מ"ס בזה לקמן
סי' י"ז: (מג) ר"ל כל אחד. עדיין טמא בטומאה הקודמת בו (י"א):
שחלק של מזון שמפסיק בין חלק המזון הטמא סבור היאך תפוק הטומאה כגמיי'
שהוא תוך י"ס מהמטה. מדהוא גוף אחד עם חלק המטה. לפיכך כולו נעשה אב הטומאה. א"כ היבא תוסק אדעתך לדעפ"כ תהיה המטה טהורה לגמרי.
הרי נעשה המטה באה"ס שלא בבית הסתרים ולכל הפחות ראוי שהיה המטה טמא טומאת ערב. ול"ע. אבנע גם בלא זה מכל פירקן מוכח דהמזון לא לבד
אותו חלק שמזון למטה. שמוחד לפסח ולשגול המטה ואומרים לבז שיושב עליו עמוד ונמ"ל ולפיכך אינו ראוי למדרס. אלא גם שאר המזון מוכח
דאינו מטמא מדרס. ודלא כרבינו הר"ב. חזק מדניקש תנא כל הך דינא כמשא הוב דוקא (וכמ"ס סוף כ"ז) ועוד מדניקש בשנתה ב'. משה שהיה טמאה
מדרס. ולא נקט רבותא שפי'. מזון שהיה טמא מדרס והבדלה למטה. וכדנענין למימר לקמן: (מז) והוא דלא נקט רבותא אפיכא. מזון שהיה טמא
מדרס שחברו למטה. כולו טמא מדרס. פירש. הוא טמא מדרס. והמטה עם המדרס. דהרי ודאי דינא הכי לכאורה דמ"ס מברע לעיל (פ"ח מ"ח).
מאפי' למאי שהוכחו לעיל במ"ד כהר"ס ור"ל דמזון אמק"ט מדרס. אש"ה הוה מני' למקב' בכה"ג אבנע סהיה המטה טמא טומאת ערב. וכמ"ס
עמיה. וכשפירש מהמטה הטמאה. אפי' דלא אינו רק ראשון (וכנעילי סי' כ"ח) עכ"פ נאשר טומאת מדרס חוסף על המזון. שכשהבדלו חו אפי' למטה
טהורה. תהיה המטה הב' כולה טמאה מדרס. וככרע לעיל. י"ל דדוקא כרע שמוחד רק למטה. לפיכך כשפירש עכ"פ מדחוי להחזירו עדיין. להכי עדיין
טומאת מדרס חוסף עליו. ככל אבני כלי שמהפרקו. אבל מזון דפי' מיוחד לתשימין אחרים. ולא למטה שמתרועע. והרי מה"ס אמק"ט מדרס כ"ז
שמוסר מהמטה. מדאומרים עמוד ומ"ל. להכי כשפירש מהמטה שנטמא עמוה במדרס. פרח ממנה לגמרי הטומאה הקודמת בניו ביני. רק דטמא עדיין מנט
מדרס. מדהו"ל עכ"פ כלי למיני אחרונה להכי מק"ט מהמטה כשפירש ממנו. (ועי' לקמן פכ"ד בבוטו סי' ד' תירץ ע"ז בנזון אחר). וכה"ל לקמן
במ"ו בטמא צמת. הרי גם כשפירש המזון מהמטה כלי הוא. ומק"ט מת. להכי גם כשפירש מהמטה שאר בטומאת ז' שקבל צמורין עם המטה:
(י) ונראה דלהכי לא נקט נטמא צמת כדניקש בזה"ל. ולעיל. ומהמזון אף כשפירש הו"ל אב ככלים (פ"א דאהלות מ"ב) והיינו
כרמב"ם. אולם לרבותינו שחזקנו בביבאש דעת ס' ח'. דמ"ל דרק כלי מתכות שנגע צמת נעשה אבי צמות. ו"ל דאי הוה חני נטמא צמת. וכרך לה מזון
הרי זה טמא טו"ן. הוה סד"ל דכל עוד שלא כרך להמטה המזון לחוק פדקיה יחד לא יהא טמא טומאת שבעה קא משמע לן: (י"א) ומה"ל לא נקט נמי.

כך המזון נגע בולס המזון
דוקא צמת וכן ולא במדרס. והיינו נמי דהכל מפיך ההכל למילתיה מהך דפי"ח דהתם הני כרע שיהיה טמאה ופניה למטה. והכל מני מטה שיהיה טמאה וכן לה מזון. משום דהכל
לא מני' לתימני' מזון סה' טמא מדרס. דמזון קודם שחברו למטה לאו בני מדרס הוא כלל שאין בו כשישור דפי'. ומכאן ראוי לפי' הרמב"ם דמזון הוא אבנע כפי' הרמב"ם ולא כהר"ס
והערוך ואפי' תמה על הר"ס כאן שכתיב דוקא כדקתני שהמטה טמאה ומניח טומאה על המזון אבל אם דכס הזב על המזון אפי' כשהוא כרוך במטה המטה טהורה דלחן הטמא מניח טומאה
על העיקר אבל העיקר מניח לעפל פ"כ וכ"כ כה"ל. וה"ל לומר כן דהא הכרע מניח טומאה על המטה דלעיל פ"ח וכל"ה הראב"ד פכ"ז דהטמא מניח טומאה לעיקר כשהוא לזכר לו
כמו הכרע המטה ע"כ: ׀ ונגע בהן המת. הבה לא קתני מדרס כדפי' בזה"ל. ולעיל. ומהמזון אף כשפירש הו"ל אב ככלים (פ"א דאהלות מ"ב) והיינו
כרמב"ם. אולם לרבותינו שחזקנו בביבאש דעת ס' ח'. דמ"ל דרק כלי מתכות שנגע צמת נעשה אבי צמות. ו"ל דאי הוה חני נטמא צמת. וכרך לה מזון
הרי זה טמא טו"ן. הוה סד"ל דכל עוד שלא כרך להמטה המזון לחוק פדקיה יחד לא יהא טמא טומאת שבעה קא משמע לן: (י"א) ומה"ל לא נקט נמי.
מטה

מטה
מטה

יבין

למטה (מ): (לח) ר"ל הרי המזון או ראשון. מדנגע במטה המדרס
ועי' פ"ח מ"ז סי' ר"ט: (למ) כגון שנטמא בטומאת מת (ו): (ט) דהרס
וכלים אמק"ט רק משה"ט: (מא) ר"ל בעודו כרוכים יחד. נגע מת באחד
מהן. ומה"ש נקטו נגע. דקמ"ל דא' נטמא טומאת חבירו. דלילו היה
באהל. פשיטא דשיהי' נטמאו: (מב) ונ"ל דלהכי לא נקט בקיבור. מטה
שכרן לה מזון ונטמאו טומאת ז'. פירשו ובי'. דהרי כבר ידעוין דמת
מטמא טו"ן. ה"ט משום דהיא גופה קמ"ל. דבגמטא ממה. או כל
המזון ואפי' ארוך ק' אמה. כולו טמא טו"ן. ואפי' לרי יוסי לעיל.
משום דרק במדרס ס"ל לרי יוסי דדוקא מה שחוץ מ"ס הו"ל כמטה.
ומהטמא בטומאת המטה. אבל מה שחוץ מ"ס. לא שייך להמטה. והרי
מ"לע לא חוי למדרס. משא"כ בשאר אה"ט. הרי כל המזון כלי הוא
ומק"ע כהמטה עמיה ולפיכך כל זמן שהן מחוברין הן כב' כלים המחוברין
יחד. שנטמא אחד מהן כשנטמא חבירו. כקטרות שבטבלת וצית ההבלין
[עיל פ"ב מ"ז]. וכ"כ ד' ק"ליות שבהפלין [פ"ח מ"ח] ועי' מ"ס בזה לקמן
סי' י"ז: (מג) ר"ל כל אחד. עדיין טמא בטומאה הקודמת בו (י"א):
שחלק של מזון שמפסיק בין חלק המזון הטמא סבור היאך תפוק הטומאה כגמיי'
שהוא תוך י"ס מהמטה. מדהוא גוף אחד עם חלק המטה. לפיכך כולו נעשה אב הטומאה. א"כ היבא תוסק אדעתך לדעפ"כ תהיה המטה טהורה לגמרי.
הרי נעשה המטה באה"ס שלא בבית הסתרים ולכל הפחות ראוי שהיה המטה טמא טומאת ערב. ול"ע. אבנע גם בלא זה מכל פירקן מוכח דהמזון לא לבד
אותו חלק שמזון למטה. שמוחד לפסח ולשגול המטה ואומרים לבז שיושב עליו עמוד ונמ"ל ולפיכך אינו ראוי למדרס. אלא גם שאר המזון מוכח
דאינו מטמא מדרס. ודלא כרבינו הר"ב. חזק מדניקש תנא כל הך דינא כמשא הוב דוקא (וכמ"ס סוף כ"ז) ועוד מדניקש בשנתה ב'. משה שהיה טמאה
מדרס. ולא נקט רבותא שפי'. מזון שהיה טמא מדרס והבדלה למטה. וכדנענין למימר לקמן: (מז) והוא דלא נקט רבותא אפיכא. מזון שהיה טמא
מדרס שחברו למטה. כולו טמא מדרס. פירש. הוא טמא מדרס. והמטה עם המדרס. דהרי ודאי דינא הכי לכאורה דמ"ס מברע לעיל (פ"ח מ"ח).
מאפי' למאי שהוכחו לעיל במ"ד כהר"ס ור"ל דמזון אמק"ט מדרס. אש"ה הוה מני' למקב' בכה"ג אבנע סהיה המטה טמא טומאת ערב. וכמ"ס
עמיה. וכשפירש מהמטה הטמאה. אפי' דלא אינו רק ראשון (וכנעילי סי' כ"ח) עכ"פ נאשר טומאת מדרס חוסף על המזון. שכשהבדלו חו אפי' למטה
טהורה. תהיה המטה הב' כולה טמאה מדרס. וככרע לעיל. י"ל דדוקא כרע שמוחד רק למטה. לפיכך כשפירש עכ"פ מדחוי להחזירו עדיין. להכי עדיין
טומאת מדרס חוסף עליו. ככל אבני כלי שמהפרקו. אבל מזון דפי' מיוחד לתשימין אחרים. ולא למטה שמתרועע. והרי מה"ס אמק"ט מדרס כ"ז
שמוסר מהמטה. מדאומרים עמוד ומ"ל. להכי כשפירש מהמטה שנטמא עמוה במדרס. פרח ממנה לגמרי הטומאה הקודמת בניו ביני. רק דטמא עדיין מנט
מדרס. מדהו"ל עכ"פ כלי למיני אחרונה להכי מק"ט מהמטה כשפירש ממנו. (ועי' לקמן פכ"ד בבוטו סי' ד' תירץ ע"ז בנזון אחר). וכה"ל לקמן
במ"ו בטמא צמת. הרי גם כשפירש המזון מהמטה כלי הוא. ומק"ט מת. להכי גם כשפירש מהמטה שאר בטומאת ז' שקבל צמורין עם המטה:
(י) ונראה דלהכי לא נקט נטמא צמת כדניקש בזה"ל. ולעיל. ומהמזון אף כשפירש הו"ל אב ככלים (פ"א דאהלות מ"ב) והיינו
כרמב"ם. אולם לרבותינו שחזקנו בביבאש דעת ס' ח'. דמ"ל דרק כלי מתכות שנגע צמת נעשה אבי צמות. ו"ל דאי הוה חני נטמא צמת. וכרך לה מזון
הרי זה טמא טו"ן. הוה סד"ל דכל עוד שלא כרך להמטה המזון לחוק פדקיה יחד לא יהא טמא טומאת שבעה קא משמע לן: (י"א) ומה"ל לא נקט נמי.

כך המזון נגע בולס המזון
דוקא צמת וכן ולא במדרס. והיינו נמי דהכל מפיך ההכל למילתיה מהך דפי"ח דהתם הני כרע שיהיה טמאה ופניה למטה. והכל מני מטה שיהיה טמאה וכן לה מזון. משום דהכל
לא מני' לתימני' מזון סה' טמא מדרס. דמזון קודם שחברו למטה לאו בני מדרס הוא כלל שאין בו כשישור דפי'. ומכאן ראוי לפי' הרמב"ם דמזון הוא אבנע כפי' הרמב"ם ולא כהר"ס
והערוך ואפי' תמה על הר"ס כאן שכתיב דוקא כדקתני שהמטה טמאה ומניח טומאה על המזון אבל אם דכס הזב על המזון אפי' כשהוא כרוך במטה המטה טהורה דלחן הטמא מניח טומאה
על העיקר אבל העיקר מניח לעפל פ"כ וכ"כ כה"ל. וה"ל לומר כן דהא הכרע מניח טומאה על המטה דלעיל פ"ח וכל"ה הראב"ד פכ"ז דהטמא מניח טומאה לעיקר כשהוא לזכר לו
כמו הכרע המטה ע"כ: ׀ ונגע בהן המת. הבה לא קתני מדרס כדפי' בזה"ל. ולעיל. ומהמזון אף כשפירש הו"ל אב ככלים (פ"א דאהלות מ"ב) והיינו
כרמב"ם. אולם לרבותינו שחזקנו בביבאש דעת ס' ח'. דמ"ל דרק כלי מתכות שנגע צמת נעשה אבי צמות. ו"ל דאי הוה חני נטמא צמת. וכרך לה מזון
הרי זה טמא טו"ן. הוה סד"ל דכל עוד שלא כרך להמטה המזון לחוק פדקיה יחד לא יהא טמא טומאת שבעה קא משמע לן: (י"א) ומה"ל לא נקט נמי.
מטה

כלים המפרק פרקיט

קא

שניטלו שתי ארובות. עלי ולא נשתברו וכן ראוי להחזירן למקומן הלך לא טהרה המטה מטומאתה בנטילת הארובות: נשתברו חדשות טמאה. שהרי הישנות קיימות ולא נשתנו הנקבים והיו כנשתברו אבר אבר וכל אבריה שלמים. אבל נשתברו הישנות טהורה. לפי שהישנות הן שהיו במטה כשנטמאה וכשנשתברו היו המטה שבר כלי דלא חזיא בלא ארובות: וְ תיבה שנפתחה מלמעלן. הכוין שלה: טמאה טמא מת. לכיון דשוליה קיימים אכתי חזיא לתשימ' ודוקא טומאה מת אבל לא טומאת מדרס דלא חזיא לישיבה: נפתחה מלמעלן. בשוליה בטל בית קבול שלה וטהורה לגמרי: מגורות שלה. אולרות שבה דהיינו

וְ תיבה שפתחה מלמעלה טמאה טמא מת. עיין צפי' הר"ב מ"ט ומסתבר דל"ג לה הכא וכן ראיתי בדפוס י'ן שבגמ': נפתחה מלמעלן כו'. וה"ל סתן לקמן משנה ט ועיין בפכ"ב מ"ח: נפתחה מלמעלן טהורה. פי' הר"ב בטל בית קבול שלה כו' אע"פ שאפשר לישב עליה * כנכסא. מפני שעיקר מעשיה לקבלה וכבר בטל העיקר הרמז"ס פכ"ו מה"כ (הלכה ו') ועיין [מ"ט] לקמן מ"ט [ד"ה מפני]: ואינם חזרו לה. כאותן ששינו צמ"ג

טמאין טומאת ערב. פרושו: טמאין טומאת ערב. מטה (ט) שנמלו שתי ארובות שלה (ט) ועשה לה חדשות. ולא שנה את הנקבים (ט) נשתברו חדשות טמאה (ט) וישנות (ט) טהורה (ט) שהכל הולך אחר הישנות (ט): וְ תיבה שפתחה מלמעלה טמאה טמא מת (ט). נפתחה מלמעלה טמאה טמא מת (ט). נפתחה מלמעלה טהורה (ט). מגורות שבה (ט) טמאות (ט) ואינם חזרו לה (ט):

ה"ג. וְ נשתברו ט' נ"ג נשתברו טמאה חדשות וישנות טהורה ט'. וְ שפתחה וט' נ"ג שפתחה מלמעלה טמאה טמא ט' נפתחה מלמעלה ט'.

מלאכת שלמה

מלכה לפתחה מלמעלה וי"ס דל"ג האי צבא אמנס אדרבה מלאתי בהפק שדפוס אחד סיים חקר ונתייחסו וגם הכרי בללאל אשכנזי ז"ל הניחו והוסיפו במשנתו בספרו שהיה זו הבגד הסרה שם: שטמאה טומאת מת. דוקא טומאת מת אבל לא טומאת מדרס אפי' פתחה מלמעלה טהורה ז"ל. ועיין ברמב"ם כ"ה ס' ט"ו אם אוחה היא משנתו שאע"פ ששם כתוב תיבש שפתחה מלמעלה וכו' פתחה מיליה וכו' נראה שהיה שעות ור"ן להיות פתחה אבל דין נפתחה כנ"ג

ה"ג. וְ נשתברו ט' נ"ג נשתברו טמאה חדשות וישנות טהורה ט'. וְ שפתחה וט' נ"ג שפתחה מלמעלה טמאה טמא ט' נפתחה מלמעלה ט'.

ולא שינה את הנקבים טמאה נשתברו חדשות טמאה. כך הגיה הרב בללאל אשכנזי ז"ל וכך נראה מפיו הרמז"ס ז"ל המונה: נשתברו חדשות טמאה. דהא אפי' לא עשה לה חדשות טמאה היא בקצרה ושתי כרעיים והיא דנקט ועשה לה חדשות לאשמועי' דלא נשתברו הישנות אע"פ שכבר עשה לה חדשות טהורה: וְ תיבה שפתחה מלמעלה טמאה. גרס' ובסמוך ב"ט' כרישא שזכה דין תיבה שפתחה מלמעלה וכלקמן בפכ"ד דממלק בין פתחה

מלאכת שלמה

מד שטמאה מליזה מין טומאה שיהיה: (מה) והרי עדיין ראוי להחזיר. וכיון שכן. אע"ג דכל עוד שהן מפורקין פרהה מהן טומאה הישנה. אפי' אם יחבר אבר א' מהן אפי' המטה אחרת טהורה. כל המטה השנייה עמאה שטמאה הראשונה [ועי' לשל כתי"ט בכללי משנה ט"ו ה'] (מו) שלא הרגיב או קולר בהכרעיים את הנקבים שהיו תחזיין בהם הארובות הראשונות שנטלו מהמטה. נמצא דלכשייגלה יכול לתחבו שם שוב הארובות הישנות. ואז ודאי יעמא הכל בטו"ש: (מו) ר"ל אפי' נשתברו החדשות טמאה המטה. ולא שבאמת עמאה טהורה. דהרי מפורקת היא. אלא ר"ל עדיין טומאה הישנה חושפת על המטה. תחזור לטו"ש: (מו) אם הם נשתברו: (מו) נטהרה המטה עי"ז אף שיש בה שהיא חדשות: (ג) ולהכי אם נשתברו הישנות. הו"ל השאר כשיחבר הכלי. והיינו דקמ"ל מהימין. דמטה עמאה. מדמחזיר בה ארובות ההדשות. אפי' אפשר שהתטהר אע"ג שלא חלו בה ידים: (נא) ר"ל מקבלת טומאה ממת. וה"ה משאר אפי"ט. רק נקט ממת. שהיא הטומאה היותר חמורה משאר אפי"ט. אבל לאפוקי מדרס שהמק"ט כשיש עליה הזו. כל שלא נגע בה. מדאומרים לו עמוד ונעשה מלאכה: (גב) מדעדיין נכאר בה צ"ק. אף שמיטל כיסוי שלה: (גג) כהבטל מוננה הטו"ש. וגם להבא חזק"ט כלל. אפי' ממדרס דחזי' לה השאה כשיהפכה על לרה. ובזה אפי' ר"מ מורה. דהע"ג דפליגי לקמן [מ"ט] וה"ה כבר היה עליה תחלה טומאת מדרס טפל עכ"פ. משא"כ הכא לא היה עליה תחלה טומאת מדרס כלל אפי' טפל [ועי"ג לקמן פכ"ב מ"ז] ביהודי נל"פ דכשיעשה בה השאה שום מעשה לישיבה מק"ט מדרס. אבל יחוד לא מצינו [ולקמן פ"ג מ"ד]: (גד) ר"ל תיבה הג"ל שנפתחה. ונשתברו בה מחזירות ארונות שליוות: (נה) אם עמאה הייתה התיבה. נשתרה המגורות בטומאת התיבה כשהחלה. אע"ג שהתיבה נטהרה כשנפתחה. וגם להבא אע"ג שהתיבה המק"ט. אפי' המגורות שליוות שבה מק"ט. מכל אפי"ט. וכשנשתמאה א' מהן נשתמאת חבירתה: (נו) דבנעשה טומאה בגדולה שנפתחה. הכל טהור. ואם בגדונים עכ"פ בגדולה שנפתחה נשתרה כשהיתה. ואע"ג דכל המחזיר לעמא עמא [וכפי"ג מ"ז] היינו

בו עז

מטה שטמאה מדרס. פירש מוזן מעליה. שיהיו טמאין מדרס. ה"ט משום דכבה"ז ודאי נחשב למחזורין טומאת מדרס. משום דמזוין לא חזי למדרס. ללא דמי לדרע (פי"ח מ"ז) דנ"ב לא חזי למדרס. והא"כ כשפירשה מוננת המדרס. עכ"פ כשהיברה למטה טהורה חזרה לטומאת המדרס. התם כל כרע מיוחד רק למטה. להכי אף כשפירשה. עדיין הטומאה חושפת עליה. מדעדיין ודאי להחזירה. אבל פתח מזרון מיוחד לתשימ' אחר וכמ"ש לעיל ס' ז"ל לפיכך כשפירש. אף שחזר והצירה למטה טהורה. אין שמיך טומאין רק מנע מדרס. מדנע המזרון בהמטה הראשונה. והרי הא כבר תנא לה: וה"ל שפיעשה לה חדשות אחרות וכו"ש כשיחזור לה הישנות שיעטלו מוננה ע"מ. עכ"ל. ואף כשי"מ שמיטל הרב חזי בשם מ"כ המה דברי המלאכה שמה אצל דברים אלו לא מלאכה כפי' מלאכת שלמה אשר לפני וגם אינן שולין ע"פ דברי המ"ש עליו שהביט מוננה דברי המ"ש לנרוס תיבה שפתחה מלמעלה ע"פ והכא נגם נעניין זה מלאכה כפי' ח"ג שהביא בשם מ"כ בה"ל תיבה שנפתחה מלמעלה טמאה וכו' כ"ל ולי' בפכ"ד הוא דממלק בין פתחה טהורה לפתחה מלמעלה עכ"מ ודברים אלו המה בהפק הונמא במלאכת שלמה לשני

אחרונה

אמרי' קפידא הוא ואפי' בכלי עץ כל שתקפידין עליו היו בלא נגמרה מלאכהו וקבור כמו מטה וטריסה דפפ"ח קמ"ל דלא קפדי דאפי' בכלי מתכת אמרי' רפ"ד מחובר הגפה עמא. והדר הני דבותא פפי נפקתה מלמעלה עמא. אפי' דמעוקל קפיד לבשות לה כיכוי הנתא דנפתחה אמרי' דאין קפידא יעמאה. והיינו דלא עריב והני לכו בפפתה מלמעלה או בפפתה והיידי מני נמי נפתחה מלמעלה דעיקר דוכחה לקמן והכא אגב נדרס הני לה. ולהכי לא הני לקמן פפתה מלמעלה דכבר הני לה הכא ולא חני ההם נפתחה למעלה אלא איידי דכתי' למיהבי נפתחה מלמעלה חני נמי נפתחה מלמעלה: ואינם חזרו לה. לר"ן למיהבי הא משום דלפנין טומאה קמ"ל כלים המחזירים זה לזה אפי"ט שכל אחד יש לו תשימ' בפני עצמו נעמא אחד מהן נעמא חבירו דכפי' לעיל וה"ל הני כפי"ג בית הגבין של ג' נעמא אחד מהן נעמאין לא נעמא חבירו אבל נעמאין נעמא חבירו. וקמ"ל הכא דלטהרס אינו כן שאינם חזרו דכשנפתחה דנעמא אמרי' סוף מ"ס פרס חבור לטומאה ואין חבור להואה וכו"ל דטומא'. והכא נרש עפי' דחזרו שנפתח בכלי מכלי והיו כפי' נעמא ואינו כדון שיהיה הכלי בטל לגבי עץ. והו"ע כתב דהיינו כהואה ששינו פ' דלקמן מ"ז. ואפי' ענין לבחן דהתם כעמא אחרינא שאינו מנוח דלגונס לאו נר מדרס הוא ופירש שמרישא

והרמז"ס בקטור הוסף וכתיב מזון טהור כרוך על המטה והכניס קלמו להכל המה או ננט נשך או בתקין טמאין נעמאת המטה ואפי' הו' הקלה שנעמא יולא מזה אמה פ"כ. ולבאורכא ז"ל דפפרק כ"ו מנשה ג' גבי כוס בתוך כוס: נשתמש בדטומאת משקין לא נזרו מיטור כלל: נשתברו חדשות. וה"ה לא עשה לה חדשות עמאה בקצרה ושתי כרעיים והיא דנקט פשה לו חדשות לכבותה דנשתברו הישנות טהורות אפי' דלתיבה חדשות וגם קלרה ושתי כרעיים כיון דאין קופה להחזיר משנשתברו. כ"כ הרמז"ס וה"ה ז"ל דלהכמיס דפי"ח לא נעמא בקלרה ושתי כרעיים דמשיטתה ארוכה ושתי כרעיים טהורה ור"ל משמא. וכן החילוק בין קופה להחזיר משמטתה הם דר"ל הוא דממלק כשייגב אבל להכמיס אין חילוק. ז"ל כדפי' עס דלא פליגי ההם אלא נפתח אבל בידוע שסופו להחזיר תורו מכמיס והכא דלא שינה את הנקבים היו בידוע שסופו להחזיר: וְ נפתחה מלמעלה טמאה טמא מת נפתחה מלמעלה טהורה. ל"פ דהא כולה מלמא חני לה לקמן מ"ט ומני עמי התם פלוגתא דר"ל והכא קתס לה כחכמים ותרמי לתם לי. ונראה דמתי' דלקמן עיקרה אחי לאשמועי' דין דבג"ל העוקר בטלה טעמיה לתכמיס וכו"ל פליגי. והכא עיקרה לאשמועי' דתיבה שאין לה דלת מלמעלה אלא שפוחה מלמעלה בלא כיכוי מקבלת טומאה וכו'

כלים המפרק פרק יט

ה' התרמ"ב. ע"פ פ"ו ה"ו :
החמה. ע"פ ה"ח : ב' תיבה.
ע"פ פ"ו ה"ח : ו' תיבה.

הדרושי בחר"ח
פ"ו מ"ט (הוי"ט ד"ה) :
ר"מ כ"ו ראויה למרס.
כ"ו ע"כ. רצה בזה דלהבי
לא פליג ר"פ ב"מ"ד דשם
הוא אס נפתחה לפניה
פסוקה אף שג"כ אפשר
היה לשבץ עליה ולא
יחזיק לו עמוד ונעשה
מלאכהנו דהא נפתחה
לפניה ואינו ראוי למלאכה
דלא דפי דשם בתחלה לא
היתה ראויה למרס
שדעתה פתחה למעלה
אף שהיה ראוי בשל
העיקר שפ"א"ב. ה"ב
דבהר"ה נעשה ג"כ
למרס ובהיום ג"כ ראוי
למרס והכמים א"ה
במדרין כמו שפ"ה הרב
הי"ט בשם הרמב"ם וק"ל

פרק דלקמן : ה' התורמל . פי' הר"ב כיס גדול של עור שהרועה
כו' . ועיין מ"ט [הר"ב] במ"ד פט"ז : שבצצים שלה מקבלות עמה .
כח הר"ב כשמשפיעין עורות האילים והחיים הזכרים נשאר העור
שצמקום הכלים כמין כיס קטן . ולשון הרמב"ם כמו שני עדיים
קטנים : מהורות שאינם מקבלות
כדרך . לשון הרמב"ם כאשר נקרטו
אלו העדים הנה היא טהורה לפי שאי
אפשר שהקבל כמו שהיה דרכה לקבל .
ר"ל מלך פיה אשר תמשך בתוך הטד
ע"כ . אבל בגל"ה הנה הם טהורות
לפי שא"ל שיקבלו כמו שהיה דרכם
לקבל ר"ל מלדדי פיוהיהן אשר הם
בתוך הטד . ובחזרו פ"ז מה"כ
[הלכה ה] העתיק המשנה כלשונה :
ר' רבי מאיר מטמא . הואיל ופתחה
מלדה . ולא נפתחה למעלה ראויה
למרס כשהיתה וכל המיטמא טמא

מדרס

תוספות אנשי שם
ח בר"ב ד"ה שרביצים
כו' הזכיר ועיין מהן המה
כ"ל זכיה כהנים והראש .
(כ"ה) : **ח** או שאין לה
לזנוי כו' . ל"ה בכל הכפאים
והמס מלי או לא כהנוויכיו
נע"י דל"ה חן ראו לנישוא
נח"ס הרמב"ם וכו' ואלו לתקן
משמע לכן נלמד למתקן
וב"ל ושאלו לה לזנוי כו'
והמ"ם ובר"ב משמע דר"י
לפניו בל מלח' כ' ואלו
הכלה כר"י מיכו הרמ"ם
המורו פ"ה ה"א כהם
ולא חילק והתייטט על השני
ע"י ונ"י כתיב פ"ז מ"ד
האלוה ד"ה ח"י . וי"ל
(ה"מ) : ה"ה ד"ה ר"מ
כו' וכל המיטמא כו' .
וג"כ ה"ה כ"ו נראה כי
ז"ל לדעת ר"מ אינה עומה
רק מדרס ולא עומה וז"ל
לדעת הכמים כהנים וכסות
דרמ"ם דעם מודים חכמים
פ"ה נפתחו חף שאין
ט"ה

משנה אחרונה
דקחם אחי עליה דיוסטר
קנשו ככלונם ומ"ל לא
דמי לך דקח דקחם
אפי' לזממא אינם חיבור
והכחשהה איברי כדפי' :
ח כיס שצמקו טמא .
שכיס בתורמל כמו
מגורות צמיצה . הר"ם
והר"ח . וי"ל דלרין
למיתני תורמל וכיס
משום קיפא דבזיזים אינם
ככיס ואפי' נפתחה
החמה לזכר הבזיזים שגמ"י
טהורות . והמילוק דהכיס

דהיינו חדרים שצמקה שלא נפתחו עמה טמאה : **ה' התורמל** .
כיס גדול של עור שהרועה עותן חפזיו לתוכו . ובתוך התורמל יש
כיסין קטנים כמו המגורות צמיצה : החמת . נאך של עור :
שהביצים שלה מקבלות עמה . כשמשפיעין עורות האילים והחיים
הזכרים נשאר העור שצמקום הביצים
כמין כיס קטן ואם נפתחו טהורות
דבטל בית קבול שלהן : **ח** שפתחה
מצדה . כשפתחה מלמעלה אינה
טמאה מדרס דאם ישב עליה ובזאים
להשתמש בה אומרים לו עמוד ונעשה
מלאכתו . אבל כשפתחה מן הגד יכול
להשתמש . ח"ע"פ שיושב עליה : בזמן
שאינה גבוהה י' טפחים . כשגבוהה
י' לא חזיא לשיציה כולי האי : או
שאין לה לזבו . דקשים לה לזבו מוזיק
ליושב : נפתחה מלמעלה . בשוליה לא
חזיא לתשיש . אבל חזיא לשיציה :
מפני

ה' התורמל (ו) שנפתחה כיס שבתוכו
טמא (ז) . ואינו חבור לו (ט) . החמת (ט)
שבצצים שלה מקבלות עמה (ט) ונפתחו (ט)
טהורות (ט) שאינם מקבלות כדרך :
ח תיבה שפתחה מצדה . טמאה מדרס (ט) .
וטמא מת . אמר רבי יוסי אימתי בזמן
שאינה גבוהה י' טפחים (ט) או שאין לה
לזבו שפח (ט) . נפתחה מלמעלה (ט) טמאה
טמא מת (ט) . נפתחה מלמעלה ר"מ מטמא (ט)
וחכמים
ח"ג . ה' כיס נכל ה"ו זכיה . שבצצים נד"ע שהביצים . ח' שפתחה
נד"ע שפתחה ונכל ה"ו שפתחה . טמאה טמא מת נד"ע . טמא .

מלאכת שלמה

כתבו בפכ"ו סי' ו' : **ה' התורמל** שנפתח הכיס שבתוכו טמא . כו'
ז"ל וקאי נפתח הכיס שבתוכו וכן הוא ברמב"ם פ"ו דהלכות כלים סי' ו' ח' :
טהורות . קאי חמת ח"ע"פ שהלשון דחוק וכן משמע מהוך פי' הרמב"ם
* וכן ח"ג כ' כן משמע דפ"ה . וע"פ נ"ב ה"ג שסיים ל"ל חלל קשה לפי מה שז"ן הכ"מ ע"פ ספ"ט וא"ל לז"ן פ"ד וגם אי גרסי' פתחה ק"ק
שז"ן זה כתבו ברפ"ז ע"פ ז"ל וז"ל יישוב . ע"כ :

י ב ין

בצריכין ז"ל (וכמ"ס לעיל סי' י"א) **בידו** בשתייהן שלימין . אפי' ח"ל ז"ל .
הן חיבור ז"ל . וכבית התבלין (לעיל פ"ב מ"ז) : נז' תורמל הוא כיס של
עור שלהרועה . ומפורין בדפנותיו שבצפים כמה החיות של עור . כדי
שהיה תוך חללו כמה כיסין קטנים להניח שם חפצים נפרדים שצריך לכן
כל היום שצמחו צמחה . ונקרטו ונפתח הכיס הגדול שבהן : נח' אם טמא היה הכיס הגדול .
כצמחה . וגם להבא . עכ"פ הכיסים הקטנים מק"ט כמו צמורות לעיל : נ"ב) הכל כלעיל בצמורות . וק"מ"ל תורמל . דלא מיבעיא מגורות שיש
לכל א' דפנות וחלול צפ"ע . אלא שחוזרים יחד . אלא אפי' תורמל שהכיס הקטן . אינו רק חתיכה א' מעור שהפורה מג' שפתותיו על דופן
גדול . ממלא שדפנות הגדול הם ג"כ דופן להקטן הפנימי . אינו חיצון להקטן : (ס) שלייטע
בל"א והוא תוך מעור לשם צמקו מים ושאר מסקין : (ט) דהמפשיט עור צמחה לערך עור . אינו חוקר העור כלל ללרצו . כמו שמפשיטין
צמנינו . אלא מפשיטתו סביב בעגול . ומתחיל בחזרוי הבהמה ומפשיט סביב בעגול עד הלאר (במיון פ"ט מ"ג) והיינו כדי למעט הפירות כל מה
דאפשר צמח וממלא סב' הכיסין שביני הזכר היו תלויין בהם צחיי הבהמה . גם הם נשארו בהעור שהפשיט . ופה צ"ק של צ' הכיסין פתוח
לפניהם להנוד . וכשנמלאין הנוד נהמלאו גם הן מהמסקין שבעור : (ט) שאינה צ' כיסין נטלו שולים שלהן : (ט) ר"ל חף על גב דחף
שנפתחו שולים שלהן . אפילו הכי כשירצה שיקבלו גם הם לכהן . ואמק"ט עד שיטעה בה מעשה . ע"ד שיהמש צ"ו
אפי' קבלה שלהן זו לא היה מתחלה כך והשאר פנים חדשה גם לא לכהן . ואמק"ט עד שיטעה בה מעשה . ע"ד שיהמש צ"ו
בזאופן זה . מיהו צ"ק החמת הגדול . כשאר צמיותהו . וכמגורות תיבה לעיל . אבל ר"ל דלהכי הפסיק ההנח צ"ו
תורמל וחמת בין דתי הבה שצממנה ז' לייני תיבה שצממנה ט' . ה"ע משום דדיני מגורות תיבה וכיסו תורמל וכיסו
חמת . כולן דיקו זהו ושייכו אהדרי : (ט) דמדאפשר להשתמש בעיקר השמשיין שבתוך התיבה חף בשעה שישב עליה הזב . אין אומרים לו עמוד
ומי"ל : (ט) דלאו נוח ליטב עליה : (ט) ר"ל או אפי' גבוה י"ט . אבל אין שפה למעלה סביב גבוה טפח . דבשאלתו בשממכה התיבה מי"ט .
שאו רגלי היושב עליה נפמכים בצרין . או אין הרגלים מדחקים מהשפה . אבל כשהתיבה גבוה י"ט . רגלי היושב עליה נשארים תלויים בצלעיר בשעה
שיושב עליה . והן מדחקים עי"י מהשפה שהתה הירכות . ואין נוח ליטב עליה (בידו) מכל נוחות המפרישים נראה דחמתי לפיטמא צפיין שפיה נמוכה
מי"ט . וגם שלא יהיה לה לזנוי . אז מק"ט מדרס ולפ"ז צריך לגרום דבגני ר' יוסי . ושאלו לה לזנוי : (ט) ר"ל שהתיבה שפתחה מלדה מיטל כסוי שלה :
(ט) ח"ע"פ ששפתחה פתחה שמן הגד לא יהיה לה צ"ק . אפי' מק"ט . מדע"פ כשפתחה כהים נשאר צ"ק שלה (י"ב) : (ט) חף במדרס .
דמפתחה צמחה . עדיין חזיא לשיציה כצמחיה . והרי כל המק"ט מדרס . מקבל גם שחר עומאה (ג"ה פ"ז מ"ג) . ולר"תו"מ [לקמן פ"ד] דכנתקלל
הכל

עשו מתחלתו לקבל פניו טמאו כמו מגורות צמיצה אבל ביצים לא נעשו בידי אדם אלא מתמלאין ממילוי החמת גדולה וזו היא טהורות הביצים :
כשנפתחה החמת טהרה הביצים ומתי' דקתנו גבי חמת וביצים ונפתחו לזו אביזים לחוד קאי דל"ה ה"ל למיתני ביני החמת שנפתחו. אלא ונפתחו דקתני אחרונה ונפתחו זה או זה טהורות הביצים :
ואינו תבור לו . והא דלמתי' ספ"ד קטנה וגדולה הולכין אחר הגדולה . היינו כשביצים משמשיין חמשים אחד כמו עלאי . אבל הכא כל א' יש לו חמשים לעצמו : **ח** שפ"א"ב מדרס ועמא מת .
וכן הלשון פכ"ו מ"י . ולא ה"ל למיתני ובמת מת כיון שפתח מדרס ממילא טמא מת כדקתן פ"ו דקדח מ"ג אלא משום דטמאת מה שהיא חמת מדרס אינה אלא מדרגתן כדפי' פ"ה מ"ה והבא
טמא מת דמלכותיה לא הכי מתי לה וכמבט עור מה פ"ד : או שאין לה לזנוי . ל"ה בכל הכפאים ומלת או מ"ס הוא וז"ל ושאלו לה לזנוי דדוקא אינה גבוה וגם אין לה לזנוי טמא מדרס וגבוה
אפי' שאין לה לזנוי או יש לה לזנוי ח"ע"פ שאינו גבוה לא חזי לשיציה וכ"כ הרמב"ם . ולכאורה נראה דר' יוסי לפרש ב"ל ולא לחלוק אלא שהרמב"ם נבחרו לא הפסיק דברי ר' יוסי גמאי קמפלגי
ושפיר קאי ר' יוסי . ואפשר כשומדה אדם לשיציה ח"ע"פ שמויק לו אינו מקפיד דמ"ס בעלה דעמו ומ"ס לא בעלה דעמו . ועוד י"ל דאי יתדה צפירות לכ"ע מהי ולא אמרינן בעלה דעמו .
והא נכחה פליגי דח"ק סבר כיון שפסה פתח מן הגד גלי דעתיה דלשיציה עביר והוי כיימרו . ור"ל סבר דבפינוז וכן משמע כשוקפתה דחיי מודה ר"י צמיצה הנלנים שהיא
גבוה ויש לה לזנוי שהיא טמאה שמתחלתה לכך נעשית פתח עולה וישב דרמ"ס ע"כ משמע כשנעשית לכך לכ"ע מהי מהי לזנוי יחד נמור . ומ"מ ח"ע"פ דהכא נשמע דלומתי דל יוסי
להלוק ולא לפרש כמו אומתי דר' יודא וכו"ל לעיל רפ"ב . ובפ"ט דפרה מ"ד דל"ה יוסי נמה דכריה המוריס ופסקה הרמב"ם שם דל"ה לפרש ב"ל כמ"ס הכ"מ שם . וכיון דממס לפרש
ה"ל אומתי כדמוכח פ' זה נזכר ד' כ"ה . ובפ"ה דמזיר ד' ל"ג פי' רש"י צ"ד דר' יוסי לפרש . ובפ"ה דשנת מוכח נמה דר' יוסי לחלוק : נפתחה מלמעלה טמאה . הא כבר חיי לה
נ"ע

ב הסת . . . ע"י ר"ב . . .

תוספות חדשים

[משנה ב] ת"ש ס"ה . . .

[במשנה] טמאה מדרס . . .

פי' מהלך ולכנס חס יתוס . . .

למדרס . דאל"ה כיון דקידם . . .

שנסדק ח"ה עומדת ח"ה . . .

ללי"ה . דלומין לו עמוד . . .

ונעשה מלכחיתו השתא נמי . . .

דנשקק בעל העיקר ובעל . . .

השטל . כדלעיל . ח"ה . . .

אשר לומר דהתם עריבה . . .

ונשית מחתום ע"כ כן אל"ה . . .

נסדק ואינה ראויה ללי"ה . . .

ישתמש בה לשיכנס ועיין . . .

כ"ח"ג גס עיין כ"ח"ג מה . . .

שהיא כשם חוססתה . גס . . .

הרמזים פ"ז מה"כ ס"לכ . . .

ו' כח כד"ה ו"ל שסתה . . .

שטופתה ליכס עליה ע"כ . . .

הדושי מהר"ה

נסדק יהיה ראוי לשכב . . .

ע"ה אבל צ"ע שלא . . .

נתעוררו כל פשרי . . .

הששנה על זה ונחזור לענין . . .

ראשון ויש להרץ הרמז"ס . . .

דלח"י הביא הרמז"ס . . .

הריאה סגורה ח"ה . . .

פעם דאמ"ר עיקר הב"ה . . .

נעשה להשתמש בח"ה . . .

אבל ע"כ היא ראויה . . .

לשכב עליה ורחי"ה . . .

כשהיא שלמה היה סב"ה . . .

ג"כ מדרס דבשלא . . .

במשנה ו' ד"ה ר"ל . . .

תתלה לא התיה ראויה . . .

כלל לחדר ולכן אפי' אם . . .

אח"כ כשנפתחה אף שהיא . . .

ראויה לחדר אבל העיקר . . .

בשל המפלה כ"כ כאן . . .

בתתלה היה ראוי למדרס . . .

ובאמ"ר ט"ם סב"ה כדמ"ס . . .

לכן כתב הרמז"ס פעם . . .

באשר שבאלו זה עיקר . . .

שומתה כלי היא סב"ה . . .

כמו שאמר בגדה תרחק . . .

לזה ג"כ שפתחה עק"ו . . .

נעשה לפיכך מה לכן . . .

כשנפתחה סב"ה מדרס . . .

בו ג"ל ור"ק . . .

משנה אחרונה

ואי גדול"ה כ"ש פשיטא . . .

דטולו דעמי"ק ח"ה נמי . . .

אם גדול"ה יומר פשיטא . . .

דעמ"ק וי"ל דה"ה דחש"ב . . .

ח"ה י"ש לכן שיטתו אם . . .

עש"ן לתשמיש לבד . . .

שיטתו כשמה . ואם . . .

לחש"ב ולתדרס שיטתו . . .

בומר כיון קוסמ"ר אם . . .

לחש"ב לבד שיטתו . . .

דלכלל לומר יאודס . . .

פעם יומר מחשבותיו וסגי . . .

העקר שהוא הקבול . שבעצורו היה קרוי כלי ובעלה הטפלה . . .

ובב"ל הטפלה (ט) : ב חמת חלילין (י) . . .

הביאה הר"ש נסדקה ואינה מעמדת את המים כדי להדיח את . . .

ו"ל . וכחז הרב בללל אשכנזי ו"ל כ"ה והמיוזא ע"כ : ב חמת חלילין . . .

ישראל תפארת יבין

הרי כשלימדך להריק מה שנתוך סך כלים . יאמרו להיושב עמוד וממ"ל . . .

בגלשה וכשפשו בן ארבעה טפה ימירא תוכי דלמדכם נמי עבד וכו' . . .

הוא הדין וסגי כ"כ" : ב חמת חלילין טפלה . . .

הוא הדין וסגי כ"כ" : ב חמת חלילין טפלה . . .

הוא הדין וסגי כ"כ" : ב חמת חלילין טפלה . . .

שבתהלתן. מ"י ע"ס רפ"ה :
בתוספתא. ע"ס פ"ז ה"א :
ג' סקל. ע"ס מה' מ"י ע"ס
פ"ז ה"ג :

חלופי גרמאות

מבתהלתן ג"ל בתהלתן.
מבתהלתן ע"ס בתהלתן.
תוספתא ע"ס סמא .

תוספות חדשים

פ"ג (בהר"ב ס"ה) חבור
לשומאה כ"י לבין העצים וכן
גבי דיוסטר שלל בשעת
מלאכה. מסיקין את היתדות
מן העץ הארוך. (כ"ה"ט) :

אליהו רבא

ב כל שכן טמאין. אם
כבדו כל שכן אפי' הרבה
אם מקבלין ק"ה טמאין
וכדאי לעיל עממו שערין
ימה שכן (פ"ז ד') :
ג' כוקל ששאריו לקורדוס.
גרבי'. ולא נכסי' בית יד
דמקל יד הוא ולא בית יד
וכסי מיימי לה בשעת :

משנה אחרונה

משנה עומאת והוא
תמוה ובגדי הסיגו הרב"ז
ע"ס. וכלל"ה גמי קשה
הא כל הסתא מדרס עמא
מת. גם לשון הר"ב כאן
שכתב בגמרא ונתפחה
עמאה שמה מת כמו
קודם שנסדקה. משמע
דאחז שנסדקה אין בה
שומאח מת ווא"ל לומר
פ"ק : ונתפחה עמאה
כמה מת. כלומר ולא
מדרס והא דלא קתיי
עריכה ממדרס כדודא.
משום דלענין מדרס
דלמפער ע"ס חילוק דאם
משנסדקה שכתב עליו ה"ב
ואח"כ מילא עמא מיד
לגמשים לא עמאה
למפרע למאי פ"ד דהכא
נכסח עמאה מדרס
שדק ליתיה לשיבה וזה
שהולאח מיד לגמשים הא
גמי דמתיב דלא ניחא ליה
ליסדה למדרס ולא ירדה
לה שומאח מדרס מתמלה.
אבל לא אם הולאח מיד
אלא לחתא יומי לא טעל
המדרס למפרע דאיכא
למימח השתא הוא דמנ"ל.
ולכתי לא חני עבודה
ממדרס דלענין מדרס
דלמפרע לא פסיקא ל"י.
והיינו דקתיי בקדים
ונסדקה מקבלת מדרס
ולא חני עמאה מדרס
דמקבלת משמע להכא

הר"ב שאינה ראויה אלא לשיבה שכותפה על פיה כמ"ש הרמב"ם
וכדתיי כפה סאה וישב עליה שכבז הר"ב צ"ב בסוף משנה דלקמן.
ומ"ש הר"ב ואם לא נסדקה אינה עומאה מדרס כו' אבל אם נגע
בה גופו יהיה דינה דין כלים שנגע בהן ה"ב. אשר הן ראשון ולא
א"ב. הרמב"ם. [ומ"ש הר"ב ופחותה

מז' לוגים וכו'. עממא כבז הר"ש בשם
ההוספתא שהרי היא כקערה ושיעורה
צויתוס וזיתר מט' קבין לקמן במשנה
ד] : מקבלת מדרס. בטולי דוכתי
תני עמאה מדרס ולא ידענא אמאי
משני הכא למתי מקבלת מדרס :
שיתחסמו. עיין מ"ש במשנה ב
פ"ז : ג' דיוסטר. לשון הר"ב דיו
שנים סטר לך כדמתרגמינן לסטר מה.
ולשון הר"ש כדכתיב (דנ"ט ז) ולסטר
חד

שפלו שפתותיהן ולא נשאר בשפתותיהן אלא כל שכן טמא : ג' מקל.
קבצו בתוכו : חבור לטומאה בשעת מלאכה. דאע"ג דכאפי נפשיה פשוטי כלי עץ
לכל הורת טומאת הכלי או האוכל. ואם נטמא הקרדוס נטמא הבית יד וכן אם נגעו
עמו ודוקא בשעת מלאכה היו חבור לטומאה שלא בשעת מלאכה לא. דשלא בשעת
מלאכה אדם עשוי לזרקא לבין העצים : דיוסטר .

מלאכת שלמה

הסנין של עץ משיחוס ויקב : ג' מקל שעשאו יד לקורדוס. גרסי'
וכן הוא ברמב"ם פ' עשרים דהלכות כלים וכן הגי' הרב צללל אשכנזי ז"ל.
ובשנת פ"ד רמי עלה מהא דרמיא שלל של כוכסין ושלגלה של מפתחות
והנגד שהוא הפור בכלים חבור לטומאה עד שיתחיל להחיר אלמא שלא

הראוי לנעל קרי החולה או שמה כך הלכה למשה מסיני : בקדים ונצדקה.
כמו ולמקא ויזין שזרקא נסדקה כן מנלתי בק"ת פירושים להר' שמשון
ז"ל : וחבור בשירי כלי נצרים. מנלתי שמתק הרב צללל אשכנזי ז"ל
מלת בשירי והכין משמע למי שיעמיק : עד שיתחסמו. כדחנן לעיל פ"ז

תפארת ישראל

מזה. וכמ"ל. י"ל לפי מה שנבארנו בס"ד לעיל דלכתי ה"י מק"ס מדרס.
מדי' זמן מיוחד לתשמישן וכיני בני לא יאמרו להיושב ע"ג עמוד ומצ"ל.
א"כ דוקא במחזיק כל אחד כמדה הראויה לתשמיש. וה"י עשרים הוא
קבוע לו זמן. א"כ מק"ס מדרס ספיר בניי בניי. אבל כשאין הכלי מחזיק
כפי מדה הראויה לתשמיש. א"כ יהיה זרזי ליהדו לתשמיש אחר שבניו.
והתשמיש הוא אין קבוע לו זמן. כתיבה שבניית וכדומה. וכאישב עליו
יאמרו לו עוממ' ואמק"ס מדרס : (ב) כך פירשתי לדעת הר"מ הכא
והר"ש רפ"ד דכלים שכתבו דמייירי הכא בעריבה שרגלין ללוש בה ג"כ. וב"ל
דכתיב כן דמייירי בתי. מדקאמר בת"כ (שהביא הר"ש רפ"ד דידים)
דמרבא א"י עריבה דמשמשת ישיבה עם מלאכה. ור"ל דמשו"ס עדיין תורת
כלי עליה. אלמא דמייירי בעריבה שגם אחר שנסדקה עדיין תורת
מלאכה. אלא ששייבה עליה עיקר. וא"כ דמייירי שהעריבה גם אחר
שנסדקה תורת ליישה. ספיר קמ"ל מתימין רבותא. דאע"ג דלכתי תורת
השתא ליישה כדמייקרא. אפי"ה מדאית לך בה רק ארעי אין א"ל להיושב
עליה עוממ"ל. וא"ת עכ"פ מ"ש מתיבה שסתחה למעלה (פ"ט מ"י) דאע"ג
שקפתחה לגמרי למטה אפי"ה. אמק"ס מדרס עד שיעשה בה מעשה ליישיבה.
י"ל דהכא מדא"ל שישתמש בה לישב עליה עד שיכסה אותה על פיה.
וכמ"ש הר"מ הכא. א"כ כשישב עליה ה"ב הרי עשה בה ק"ת מעשה ליישיבה :
(ג) ומה שהק"ס רתוי"ס למה לא חני הכא סמא מדרס. וכדקתיי בכל
דוכתא. ג"ל דה"ט. דלוי ה"ב חני הכא עמא מדרס וכלעיל. ס"ד דר"ע

יבין

התשמיש ארעי של הלשה חבוז כל כך שיתאמרו עבודה אל היושב עמוד
ונמ"ל. א"כ ג"ל כיון דע"י הסדק שבה אין לשון בחוכה רק לעתים רחוקים
כשאין לו עריבה אחרת ללוש בחוכה דמי למרעופין ברים פרקן. דברזב
פעמים חזיא ספיר ליישיבה. ואין אומרים להיושב ע"ג עמוד ומצ"ל (ב) :
בו וע"ז נכסח הסדק : (ב) דהרי השתא ראויה שוב לררוחת רגלי
כבהחילה. א"כ נכתב בטעל שוב השתא מנחה טומאת מדרס. מרא"ל
השתא עמוד ומצ"ל : (ב) אם מהשתא ישב עליה ה"ב נטמא מדרס (ג) :
(ב) דהרי בתחלה אמק"ס מדרס. וכשנסדקה עד שאינו יכול לררוח בה
אפי"ה רגל א"י מק"ס מדרס : (ל) הן כלים הנעשים מערבי נחל. וחזרו
ונתקלקלו : (א) ג"ל דמלת חסום לשון חיזוק הוא. וכדאמרינן (ב"ב ז'
א') רעפים לרזך שיתחסמו. והיינו שיתחזקו. ור"ל הכא שאין כלי גרים
מק"ס. עד שיתחזקו יחד ערבות הסל : (ב) ר"ל אפי"ה נטר כל השתא
ושעמיה. ולא נשאר מהסל רק ב"ק קטן : (ג) ר"ל נשאר בטומאתן
ומק"ס גם להבא. וה"ה כל כלי שנפחה מנחה למעלה כל השפה סביב
ובשאר רק ק"ת בית קיבול הרי הוא בטומאתו (כפ"י מ"ד) : (ד) ארעי
ורק לפי שעה : (ה) ר"ל בשעה שמשתמש בהקרדוס הו"ל המקל כבית
יד לקורדוס ומק"ס. אף דמנ"ל עממו אין התקל מק"ס מדא"ל פשוטי כלי
עץ (וע"י שנה דפי' ע"א) אפי"ה הוא ליה חיבור דאפי' בנגעט טומאה בהתקל
נטמא הברזל. אבל אחר שעה ששמישו. אע"ג דעדיין מחובר להקרדוס
כיון דמחזרין רה ארעי. לא מחשב כעץ המשמש את המחכות (ע"ל פ"ז מ"ד) :

בועז

מזה. וכמ"ל. י"ל לפי מה שנבארנו בס"ד לעיל דלכתי ה"י מק"ס מדרס.
מדי' זמן מיוחד לתשמישן וכיני בני לא יאמרו להיושב ע"ג עמוד ומצ"ל.
א"כ דוקא במחזיק כל אחד כמדה הראויה לתשמיש. וה"י עשרים הוא
קבוע לו זמן. א"כ מק"ס מדרס ספיר בניי בניי. אבל כשאין הכלי מחזיק
כפי מדה הראויה לתשמיש. א"כ יהיה זרזי ליהדו לתשמיש אחר שבניו.
והתשמיש הוא אין קבוע לו זמן. כתיבה שבניית וכדומה. וכאישב עליו
יאמרו לו עוממ' ואמק"ס מדרס : (ב) כך פירשתי לדעת הר"מ הכא
והר"ש רפ"ד דכלים שכתבו דמייירי הכא בעריבה שרגלין ללוש בה ג"כ. וב"ל
דכתיב כן דמייירי בתי. מדקאמר בת"כ (שהביא הר"ש רפ"ד דידים)
דמרבא א"י עריבה דמשמשת ישיבה עם מלאכה. ור"ל דמשו"ס עדיין תורת
כלי עליה. אלמא דמייירי בעריבה שגם אחר שנסדקה עדיין תורת
מלאכה. אלא ששייבה עליה עיקר. וא"כ דמייירי שהעריבה גם אחר
שנסדקה תורת ליישה. ספיר קמ"ל מתימין רבותא. דאע"ג דלכתי תורת
השתא ליישה כדמייקרא. אפי"ה מדאית לך בה רק ארעי אין א"ל להיושב
עליה עוממ"ל. וא"ת עכ"פ מ"ש מתיבה שסתחה למעלה (פ"ט מ"י) דאע"ג
שקפתחה לגמרי למטה אפי"ה. אמק"ס מדרס עד שיעשה בה מעשה ליישיבה.
י"ל דהכא מדא"ל שישתמש בה לישב עליה עד שיכסה אותה על פיה.
וכמ"ש הר"מ הכא. א"כ כשישב עליה ה"ב הרי עשה בה ק"ת מעשה ליישיבה :
(ג) ומה שהק"ס רתוי"ס למה לא חני הכא סמא מדרס. וכדקתיי בכל
דוכתא. ג"ל דה"ט. דלוי ה"ב חני הכא עמא מדרס וכלעיל. ס"ד דר"ע

תפארת

התשמיש ארעי של הלשה חבוז כל כך שיתאמרו עבודה אל היושב עמוד
ונמ"ל. א"כ ג"ל כיון דע"י הסדק שבה אין לשון בחוכה רק לעתים רחוקים
כשאין לו עריבה אחרת ללוש בחוכה דמי למרעופין ברים פרקן. דברזב
פעמים חזיא ספיר ליישיבה. ואין אומרים להיושב ע"ג עמוד ומצ"ל (ב) :
בו וע"ז נכסח הסדק : (ב) דהרי השתא ראויה שוב לררוחת רגלי
כבהחילה. א"כ נכתב בטעל שוב השתא מנחה טומאת מדרס. מרא"ל
השתא עמוד ומצ"ל : (ב) אם מהשתא ישב עליה ה"ב נטמא מדרס (ג) :
(ב) דהרי בתחלה אמק"ס מדרס. וכשנסדקה עד שאינו יכול לררוח בה
אפי"ה רגל א"י מק"ס מדרס : (ל) הן כלים הנעשים מערבי נחל. וחזרו
ונתקלקלו : (א) ג"ל דמלת חסום לשון חיזוק הוא. וכדאמרינן (ב"ב ז'
א') רעפים לרזך שיתחסמו. והיינו שיתחזקו. ור"ל הכא שאין כלי גרים
מק"ס. עד שיתחזקו יחד ערבות הסל : (ב) ר"ל אפי"ה נטר כל השתא
ושעמיה. ולא נשאר מהסל רק ב"ק קטן : (ג) ר"ל נשאר בטומאתן
ומק"ס גם להבא. וה"ה כל כלי שנפחה מנחה למעלה כל השפה סביב
ובשאר רק ק"ת בית קיבול הרי הוא בטומאתו (כפ"י מ"ד) : (ד) ארעי
ורק לפי שעה : (ה) ר"ל בשעה שמשתמש בהקרדוס הו"ל המקל כבית
יד לקורדוס ומק"ס. אף דמנ"ל עממו אין התקל מק"ס מדא"ל פשוטי כלי
עץ (וע"י שנה דפי' ע"א) אפי"ה הוא ליה חיבור דאפי' בנגעט טומאה בהתקל
נטמא הברזל. אבל אחר שעה ששמישו. אע"ג דעדיין מחובר להקרדוס
כיון דמחזרין רה ארעי. לא מחשב כעץ המשמש את המחכות (ע"ל פ"ז מ"ד) :

והוא פסיקא ליה ולמפרע לא פסיקא ל"י כדפי' : זה תומר בשירי כלי עץ מתהלמן. כלל דוכתא גמי פיריס חמירי עפי דכאשכתן בשירי תומר רפ"ה וכן נשק פל"ז מ"ב וכן ספ"י"א דפרס.
אלא כוונה ומומחא דיריה שיעורה דבשיעור זיער מחלחלו מתקיים העומאה או החלה. והכא השירים מניחין טומאה חדשה שמתחללו לא פירס זו : כל שכן ממחין. פי' אפי' לא
בשמיירי אלא כל שבו וכו' : מן פ"א מ"ל דמנמו כמה שכן : ג' חבור לטומאה בשעת מלאכה. אפי' כלי עץ כשאינה קבועה לא הוי תומר.
שהיא משמעת אינה חבור קסח משמע אפי' בשעת מלאכה ואפשר לחלק דהתם השירה חזיא לתלמדה אלא שפס המוכני ע"פ ולמכך כשאזיכה קבועה לא הוי תומר.
אבל הקרדוס עמ"ל לפסוח מלאכהו בלא ה"ב ה"ב חבור עפי. וראוינו בתוס' ס"פ כמה עומינין ד' מ"ח הקבו כה"ג על כתיבתא דמספדת דהתם וכתבו שזרין למק. אפשר דהחילוק דכפי' :
לפרובאדא בשעת מלאכה. משמע דוקא לטומאה אבל לא להזאה והקטן פ"ו הסו"ס בשעת דף מ"ט דבכל דוכתא דהוי תומר לטומאה ולא להזאה כדמפרש התם דגזרו על העומאה שלא
בשעת מלאכה אפי' שעת מלאכה ועל הזאה דלא ליהו חבור אפי' בשעת מלאכה אפי' שעת מלאכה. והכא בקרדוס ליתא למיגזר משום שלא בשעת מלאכה דהא עשוי לזרקא לבין הפסים
פ"ד ולפער"ל דיד הקרדוס דהוי תומר לטומאה ולא להזאה לא נהוים ק"ה גרס. דהבא עממא אחריתא הוא כדחנן פ"ב דפרס מ"ח כל ידות הכלים הקדומות חבור ריב"ל אומר אף
המחוקק. ולת"ק המחוקק אינה חבור. וכמנ דרמנ"ס ע"ס בחבורו ספ"ז מה"ל פרה דלויס תומר להזאה. וא"כ יד הקרדוס מן המחוקק הוא ואינה חבור להזאה מדינה ולא משום גרסה וע"ס
כהננו העעס דלויס תומר מדינה. ומיאו גבי דיוסטר כנסמן למאי דמפרס כ"כ התם משמע דהיתדות הם הכלי והדיוסטר הוא ה"ב והוא נקוב והיתדות כנסמן ב' ממלא שיהי הוא
מן הקדומות. התם ודאי קתיי קושיית התוספות. אבל מדכתיב הרמב"ם פרק כ' מה"ל נראה שהפרש בפרק שהדיוסטר הוא הכלי והיתדות הם ה"ב וממלא שיהי הוא מן המחוקק והוי ביד
כקדומו"ל ק"ק קושיית הסו"ס כלל כדפי' : הדיוסטר. פי' הכ"כ הוא מקל שיש בו נקבים וכו'. והוי דומיא דריב"א כיון שהוא מקל בעלתו ושלא בשעת מלאכה עשוי לזרקא. אל"ה הרמב"ם

מנחה

בליים הכרים והבסתות פרק כ תוספות יום טוב קד

כסא . מ"י . שם מ"כ ס"א :

חילופי גרסאות
ב' לה ד"ר נ"ב נ"ב נ"ב נ"ב
נ"ב נ"ב נ"ב נ"ב נ"ב נ"ב
נ"ב נ"ב נ"ב נ"ב נ"ב נ"ב

תוספות חדשים
[בד"ר ד"ה] אין עמא טו'
לנרד היתדות וכמה הוא
זרבי עד מקום ישיבת טפח .
(ס"ג נ"ב תוספתא) :

משנה אחרונה

במטו מפרש דיוסטר
הוא שני כלים והתמטר
מתמקן . לא יתכן לומר
עשוי לזרקו אלא עשוי
לשלקו ולהפיקו מן
היתדות : קבעו בכלום .
פ"י הכ"ב כיון שקבעו היו
הבור אפי' שלא נשעת
מלאכה פ"ב בשעת
הפיקו דלמיא קאי
הא דלמטר שלא נשעת
מלאכה אינו חבור הייט
בלא קבעו אבל קבעו היו
חבור ולא יתכן פ"י זה
דלמטר נקט כלום לפיכך
בדידי' בין קבעו או לא
קבעו . וקוד מ"י קה"ה
קבעו היו חבור במא
קמ"י . אלא מתא' דאפי'
נפשה הוא שאם קבעו
הדיוסטר בכלום לא
אמרי' דבעל אגב הכלום
ואינו מקבל טומאה אלא
הוא עמא והכלום עמור
שאינו חבור לו דומי
לקערה שקבעה בשידה
לקמן מ"ה : ואינו חבור
לו . פ"י הכ"ב אם נבמה
טומאה בכלום לא נעמא'
הדיוסטר פ"ב ופ"ג
הכלום עלמו לא נעמא'
דלאו בר קבועי טומאה
הוא ומשום ד' נמי ליכא
שאיט משעת הדיוסטר
אבל עשה בו דיוסטר
הוי ד' וכל זרבי הוי ד'
וכן נבמא דנכמור . ודוקא
כלום דלאו כ"י הוא אבל
שני כלים המחוברים זה
לזה אפי' שאין לריבין
זה לזה הוי חבור לטומאה
מדרבנן דפ"י לעיל פ"ג
מ"י גבי מנוחות : קבעו
בקרית צית סד' עמא .
ולא דמי לכסא שקבעו
בעריבה דסבור לביה
לקמן פ"ב מ"ד . שאפי'
התא דפרישה כ"י הוא
וסב"י ג"ה דחשיב ליה
שפי מקבל ומכיל הכסא
לגבה . אבל קורה דהתא
כ"י נעמא הוא ולא נעל
כסא אגב . ומג"ל תלמי
הוא בין קבעו כדדך
ישכחו או לא כדמכ"י
נקערה שקבעה בשידה
לקמן . משעת דהתא אפי'
בלא דדך ישיבתו לא
נעל דכ"י לגבי ט'
נעמא לא נעל :

חד הקימח : קבעו בכלום . כתב הר"ב דהיינו עץ ארוך וחרנוס
נס כלונסא כמ"ס צפ"י מ"ג פ"ב דר"ה וואע"פ שהגם הוא כמין
מקל ארוך שאיט עב . הכא מיירי שהוא עב כמו קורה דהא תנן
בסיפא כסא שקבעו בכלום . וכן העתיק הרמב"ם צפ"כ מה"כ
לענין דיוסטר קבעו בקורה וכן עוד
לענין כסא צפ"ה קבעו הכסא בקורה
גדולה : כסא שקבעו בכלום . עיין
מה שכתבתי בזה במשנה ד פכ"ב :

מפני
מכא
לשמה
מלאכת
בשעת מלאכה נמי חבור ומשני הכא שלא נשעת מלאכה אדם עשוי לזורקה
התא שלא נשעת מלאכה נמי כוחא ליה דאי מוטפי דער מחזור להו צ"ה
ע"י השלל הוה . וכחכו שם הו"ס ז"ל נדק מ"ט חבור לסומאה משמע
אבל לא לזאה מבוש דאפי' נשעת מלאכה לא הוי חבור דבר חורה לא
חשיב כלל בית יד בשום פנים כיון שהוא עשוי לזורקו כל שעה ע"כ .
ועיין על זה ברמב"ם פ"ב דהלכות פרה אדומה ס' ד' : בפ"י ר"ע ז"ל .
ז"ל ד"ו שנים סטר לך כדכתיב ולפטר חד הקימח וכדמחנרמי' וללעט
המשכן ולפטר משכנא : עוד בסוף דבור זה לר"ע ז"ל לר"ך הנייה ופעמיים
שעשים אותה ידות מנרול וכפסויו כלי מתכות מקבלין טומאה . ולשון
הרמב"ם ז"ל שם פ' עשרים וכן הדיוסטר שכן כשני כלים והתמטר מתמקן

לשמה מלאכת
בשעת מלאכה נמי חבור ומשני הכא שלא נשעת מלאכה אדם עשוי לזורקה
התא שלא נשעת מלאכה נמי כוחא ליה דאי מוטפי דער מחזור להו צ"ה
ע"י השלל הוה . וכחכו שם הו"ס ז"ל נדק מ"ט חבור לסומאה משמע
אבל לא לזאה מבוש דאפי' נשעת מלאכה לא הוי חבור דבר חורה לא
חשיב כלל בית יד בשום פנים כיון שהוא עשוי לזורקו כל שעה ע"כ .
ועיין על זה ברמב"ם פ"ב דהלכות פרה אדומה ס' ד' : בפ"י ר"ע ז"ל .
ז"ל ד"ו שנים סטר לך כדכתיב ולפטר חד הקימח וכדמחנרמי' וללעט
המשכן ולפטר משכנא : עוד בסוף דבור זה לר"ע ז"ל לר"ך הנייה ופעמיים
שעשים אותה ידות מנרול וכפסויו כלי מתכות מקבלין טומאה . ולשון
הרמב"ם ז"ל שם פ' עשרים וכן הדיוסטר שכן כשני כלים והתמטר מתמקן

יכין תפארת ישראל בועז

גם כשעמא' במדרס נשעה שנקדקה . או כשנעמא' וחזרה ונפתחה הסדק .
החזור לטומאה ישנה שבה . להבי קמ"ל דרך מקבלת מדרס . דהיינו להבא .
אבל מדרס שנתחלה כבר פרה ממנה כשנתפתחה . ונ"ל עוד דמשמע זה לא
נקט הכא הניחה בחמה ונסדקה . כדנקט מה"ג במאכל (מנוחות דע"ב)
דקמ"ל הכא רבותא . דאף דדרך קדים להתנשא אחר הנשם . אפי"ה רק
מקבלת מדרס להבא אבל אינה חוזרת לטומאה ישנה : (ד') וברך כ' הר"ס
כאן . אולם הר"ב כתב שהקלונס קבעו בדרך . והבמה דל"כ נשלמא ברישא
ז"כ כיון שהקלונס מחובר בקרקע הידך יק"ט הדיוסטר ממוזר בהקלונס .
ד"ל דכיון דגם כשחזר הדיוסטר להקלונס אח"י חזי הדיוסטר לתשמיש
קמא . להכי אין הדיוסטר נחשב כמחובר לקרקע . מדא"ל קבעו ולא בנה
עליו (לקמן מ"ה) אבל סיפא קשה . דקאמר בשעתה בקלונס עלמו דיוסטר .
או גם הקלונס מקבל טומאה . ואמאי והרי הקלונס ודאי מחובר לקרקע הוא .
ול"ע : (ד') כך ג"ל פ' התוספתא דקאמרה וכמה מקום הישיבה טפח .
והר"ב

בשעת מלאכה נמי חבור ומשני הכא שלא נשעת מלאכה אדם עשוי לזורקה
התא שלא נשעת מלאכה נמי כוחא ליה דאי מוטפי דער מחזור להו צ"ה
ע"י השלל הוה . וכחכו שם הו"ס ז"ל נדק מ"ט חבור לסומאה משמע
אבל לא לזאה מבוש דאפי' נשעת מלאכה לא הוי חבור דבר חורה לא
חשיב כלל בית יד בשום פנים כיון שהוא עשוי לזורקו כל שעה ע"כ .
ועיין על זה ברמב"ם פ"ב דהלכות פרה אדומה ס' ד' : בפ"י ר"ע ז"ל .
ז"ל ד"ו שנים סטר לך כדכתיב ולפטר חד הקימח וכדמחנרמי' וללעט
המשכן ולפטר משכנא : עוד בסוף דבור זה לר"ע ז"ל לר"ך הנייה ופעמיים
שעשים אותה ידות מנרול וכפסויו כלי מתכות מקבלין טומאה . ולשון
הרמב"ם ז"ל שם פ' עשרים וכן הדיוסטר שכן כשני כלים והתמטר מתמקן

מפני שאחרים... ח"ו... ד' ספריו... ע"פ פ"ו מ"כ ה"ל

תוספות חדשים

משנה [במשנה] וחכמי' מוסרי'... לול' דשמי' עריב' גדולה שאין כהמחנה מועלת... ע"פ פ"ו מ"כ ה"ל

אליהו רבא

ד' אע"פ שקבע בכולל עמלה... שאלו מעמל לה נכחל:

משנה אחרונה

ד' שנפחתה מלקבל כמוני'... לטול דנגדולה... אפי' נכדקא חיט מייחדה למדכס קמ"ל כחא דלס נפחתה מלקבל כמוני' אינה חשובה כלי והויא כע"ז נפחתה ובעי מחשבה... ופיגוי במחשבה דל"ע במחשבה גבירא חבי כלי למדכס כפי כלי כדפי'ס ה"כ' במתני' דלעיל כלי ולא חנן ולא קורה ובהמניס בני קי"ט... וה"ל דפליגי כ"ג כ"ג כע"ז נפחתה שפחתה ובעי מחשבה דל"ע כלי בני מחשבה ודאי חנן פכ"ג

כפני שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתו... חכב הר"ב ותניא בת"כ... המיוחד לשיבה... מולא כתיב גבי משכב... אפי' ישב [נקמ"ן ופח"ת] וכתיב ישכב ישב... ממשע שישכב עליו... תמיד במיוחד לשיבה ולישיבה... גבוי משכב נמי דריש ליה התם הכי... רש"י פ"ו דשבת דף נט... ועיין מ"ש דרפ"ד דיריס... ד' עריבה מב' לוגין וכו' במתני' דלעיל] ותרקב מפורש כפי' [הר"ב] משנה ו פ"ג דתמיד: ד' עריבה גדולה... יתירה מתעשה קבין... הר"ם וכו' הרמב"ם בפ"ו מה"כ: [רבי עקיבא מטמא וחכמים כו'... וכה"ג פליגי כפי' כ"ז משנה ה]: אע"פ שקבעה בכולל... חכב הר"ב ולא אמרינן כו'... או שנעשה כדי לשמש את הקרקע... וכן כפי"ח מ"ט [גני פורח]... עיין מ"ש במשנה י פ"א

מלאכת שלמה... על בבלים כז"ל: ד' אע"פ שקבעה בכולל טמאה... ולא נטלה

יכין תפארת

ר"ל הכסא מק"ט מדרס כזכחלה ומטעמא דלמרון לעיל בקבע הכסא בקלוגס... חבל הקורה חמק"ט... כמו בקלוגס הכ"ל... ועוד דהרי אומרים להיושב עמוד ונמ"ל... ואע"ג דבמחורן לעיל [פי"ט מ"א] ח"ע' סהמרון חמק"ט מדרס... אפי"ה כשחיברו להמטה מדרס... החס כשחיבר המזרון להמטה... נעשה המזרון טפל להמטה... חבל הכסא קורה בית הבד לא מבטל ליה לגבי כסא שחיבר לה: (א) שחק מקום מושב בגוף הקורה בקלוגס: (ג) חמק"ט מדרס: (א) ואליעזר כל הכ ג' צבי... דיוסטר בקלוגס... וכסא בקלוגס... וכסא בקרת בית הבד דכולהו לריכי דיוסטר בקלוגס... שיהיה טמא בקלוגס כל מה שצריך ממנו להסך עליו המטוה... וכסא בקלוגס... שלא יהא טמא בקלוגס רק מקום הכסא... חף שגס השאר מהקלוגס לריך לו לשיבתו שס... וכסא בקרת בית הבד שיהיה טמא לנמרי (ו): (ג) שמחוקת יותר מט' קבין... דמתוך גדלה לא חיוף כל קד לשיבה [וכמ"ל סי' ג'ג] דחילו באינה מחוקת כל קד לכ"ע כשנדרקה אפי' יחוד לשיבה ה"ל [כגלוי מ"ג]: (ג) קד הוא שיטור ביטול טומאה מכל כלי בעלי בתים... מדלח חיוף זה להכניס לתוכה שום דבר שמלוי צבית [גפ"ו] אבל סדק לא מהני לה לטרה [וכגלוי סי' כ"ג] דהתם בעשייה לרחיזה מיירי... חבל הך עריבה דהבא... מדהיא גדולה חונה מיוחדת לרחיזה... רק מיוחדת ללישה וכדומה בשאר השמישי הבית: (גד) לטון התקנה משמע שעשה בה קלת מעשה שהיה ראויה לשיבה... דלכ"ע קלת מעשה כע"ז [בך כ' נפסח' כ"ז ג' כ' ז'... וכן מוכח לע"ד מלקמן פכ"ג מ"ט... וע"ש]: (גה) שיחוקך זה מקום מושב דס"ל דלריך מעשה רבה... ואע"ג דכל הכלים יורדין לידי טומאה במחשבה [כסא פכ"ז]: חסא בשמיט מחוסר מעשה כלל... חבל בשמחוסר... לא כפי צמטתה זוטא... א"ג התם בשלא היה מיוחדת מקודם לשום מעשה אחר... משא"כ הכסא [וערה"י פ"ג מ"ז]: (גו) חף צבא דלעיל קאי... ור"ל עריבה שיקבעה כמוליא רימון... ועשה בה מעשה שהיה מהשתא אבוס לבהמה... דלע"ג דכל כלי בע"ב נטרוו בשנתקבו כמוליא רימון... אפי"ה בשעשוי להשתמש בהן דברים שגדולין מרמון... משערין בהן [וכפי"ג וע"י מ"ש כפ"ד סי"ט] וא"כ אבוס של בהמה... שמיחין בה חבילות הבן ודשא... לפיכך כל שנעשית ומיוחדת לכס כד... חף שנתקבו כמוליא רימון חזרת לק"ט... וה"ל חס אחר שיקבעה קלטו לשיבה וכלעיל... ח"ע' שקבעה ח"כ ככולל אפי"ה מק"ט... ורק לרבותא נקט אבוס בהמה דלע"ג... שהאבוס התמים בהמה אפי"ה מק"ט... א"ג אורחא דנולתא נקט דרך אבוס בהמה להשתמש בה גם כשנתקבה... וגם דרך לקבעה בטהל... מח"כ' במושב ארס (ז): (זו) מק"ט מכל אה"ט. אפי"

הכא נימא כן... וי"ל דקלוסטר ופורמל וכו' כולם כלי דרך הם... שאין מאי ארס לשיבה... חבל הכסא שאין ארס מאי בבית הבד רק בשעת עזירתו וחי'... ואז זאת הקורה ממתנת כל שעה למלאכה שיעשה בה... שפיר ח"ל להיושב עליה עמומ"ל... ואע"ג שהרס זה עשה נה מושב... בטלה דעתו חלל כל ארס... דלפי' מעשה לא מהני בה כל עוד דחויא למלאכה העיקרית: (ז) כל זה פירשתי ע"ד הר"ם דמסקי לנכא זו שיקבעה כמוליא רימון... וקבעה בטהל כשהיא נקובה... וכן כפי"ח גס הרמב"ם [פכ"ז מכלים ה"ח]... אבל אי"ל דנעריבה בקרקע עיין פ"ה מ"ג:

הקורה... ת"ל כלי... ולא חנן ולא קורה... אלויה חת חלו... ולא אלויה כלי אבנים כלי גללים כלי ארמה... ת"ל הכלי... כלי המיוחד לקבל טומאה... וכלים הללו אין מקבלים טומאה לעולם... אין [ל"ג] חלא כסא וספסל וקדורא המיוחדים לשיבה... מנין חיבת הכלים... חיבה שפחתה מלדה... עריבה מב' לוג עד ט' קבין שנסדקה... ואיטו יכול לרמון בה רגלו אחס... ת"ל וכל הכלי... רבה... יכול אפי' כפה סאה וישב עליה תרקב וישב עליו... ת"ל אשר ישב המיוחד לשיבה... לא שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתו: ד' עד שיקצע... שיחכנה ויחקנה לשיבה... והלכה כחכמים: אע"פ שקבעה בכולל טמאה... טומאה

שלמה... על בבלים כז"ל: ד' אע"פ שקבעה בכולל טמאה... ולא נטלה

ישראל בועז

והר"ב כאן סי' דלאל מקומו לקאמר משנה היינו טרף מקום הישיבה משמע לכאורה דרק מקום המושב בעלמא מק"ט ולא סביב לו... ומ"ש בחוספתא ומהא טרף מקום הישיבה ספח... ר"ל דשחקך צו פחות מעטח חמק"ט... דאין מושב פחות מעטח (כפכ"ו מ"ד)... אבל לפע"ד נ"ל דהא דרוחב ספח כפי למושב... היינו רק על דבר פשוט... חבל היתכן שחקך ברוחב ספח יהיה ראוי לישב בחוף החקך... ור"ז גס לישבא דמתניתין לא משמע כפירושו... דאי רק חלול מקום הישיבה נעמא הול"ל אין סמא חלא מושבו... ומדקאמר מלת מקומו משמע שפי דגס קלת מהקלוגס עלמא סביב להחלו נעמא והיינו דמפרש בתוספתא דרק עד ספח צבוי הקלוגס סביב לחלול נעמא... ור"ז דאי קאמר כפי דברי הר"ב שהתוספתא רק לפרש שיטור חלול מקום הישיבה נעמא ח"כ מסביר לומר לפ"ד דס"ל להחוספתא דשחקך מקום הישיבה ספח אז כל הקלוגס דצרכו ועביו נעמא... והרי הא ודאי ליחא... דמדקאמר אין סמא חלא וכו' משמע ודאי ללמעוסי קאחי בהתפסות סמא הקלוגס... חלא ודאי כדלמרון... דמשנה קאמרה דאין סמא חלא מקום הכסא... ומה דשייר במתניתין לפרש כמה שיטור מקום הכסא בהקלוגס... מפרש בחוספתא שהוא עבוי ספח סביב חלול המושב... אבגס ק"ל הרי הכסא בקלוגס הלוג מיירי... והרי כל המחובר לדבר הנוק"ט מק"ט כמותו (כפי"ג מ"ג) ולמה ח"כ לא יק"ט הקלוגס המחובר כולו למקום הישיבה... ודוחק לומר דמיירי שחיד לק"ט משם מקום הכסא... דלוא חמק"ט (כפי"ט סי' כ"ג) דהרי סתמא קמי הכא... חלא אלא נ"ל דהא דכל המחובר לפמא סמא... היינו רק בשניטון לריכין זה לזה לשום תשמיש... משא"כ הלא אין שחר הקלוגס נרד כלל להשיבה... ודו"ל לחלק קן... דהרי בנמורות והורמל (לעיל סי"ט מ"א) קאמרינן דנפחתא ח' מהן אינן חיבור זל"ז ועל כרחך מדלח ח' עשוי לתשמיש כפי"ט... וכן מוכח נמי מכתמה משניות (לקמן ספכ"ט)... ואע"ג דלענין משקיל כל שח"ל הכלי מחשב עכ"פ כחחורי הכלי (במרדע פכ"ה מ"ג) חלמא דלע"ג דח"ל לתשמיש הכלי מחשב כחחורי שריך להס... והול' חיבור... ו"ל התם עכ"פ יש צו לורך קלת להשתמש חף שאפשר בעלדו... ודו"ק: (ז) וא"ת בשלמא בחיבה שפחתה למעלה (לעיל סי"ט מ"ז) דלמרינן דמסוס דח"ל עומ"ל חמק"ט מדרס... אין להקשות ע"ז... מ"ש מקלוסטר והורמל צריש פרוק דמק"ט מדרס מדחוי לישב עליהן בני בני... והרי גס בחיבה ח"ל חף דבשעה שיפחתה לא חוי לשיבה אפי"ה בני בני חוי לשיבה... ו"ל דכין דבחיבה אין זמן קבוע מיוחד לפיחיתה כל שעה... וגם מתחילה לא עשה בחיבה שום מעשה שיוח מיה דבעי לה ג"כ לשיבה... להכי אמרינן ללא עשה אותה כלל לשיבה... חלא ה"ל חלילו כפה היז סל או סאה וישב עלה... דממעטין לה בת"כ שהיז כר"ס (רפ"ד דיריס) שחמק"ט מדרס... אבל הכא דשדך בהקורה מעשה רבה... שחקך בהקורה מקום מושב... מי גרע והורמל וקלוסטר לעיל... דלא עשה כהן מעשה לשיבה... וגם עכ"פ בשעת מלאכתן לא חוי לישב עליהן... וה"ל מדחוי עכ"פ לשיבה בני בני מק"ט מדרס... וה"ל בקורה שחקך לאלס כנסעו דדרכו כסא לישב עליו... להכי מתחלה מיוחדת בני בני ללל ארס לשיבה... חבל הכסא שאין ארס מאי בבית הבד רק בשעת עזירתו וחי'... ואז זאת הקורה ממתנת כל שעה למלאכה שיעשה בה... שפיר ח"ל להיושב עליה עמומ"ל... ואע"ג שהרס זה עשה נה מושב... בטלה דעתו חלל כל ארס... דלפי' מעשה לא מהני בה כל עוד דחויא למלאכה העיקרית: (ז) כל זה פירשתי ע"ד הר"ם דמסקי לנכא זו שיקבעה כמוליא רימון... וקבעה בטהל כשהיא נקובה... וכן כפי"ח גס הרמב"ם [פכ"ז מכלים ה"ח]... אבל אי"ל דנעריבה בקרקע עיין פ"ה מ"ג:

משנתקב. שם וכו' כ"א

חלופי גרסאות

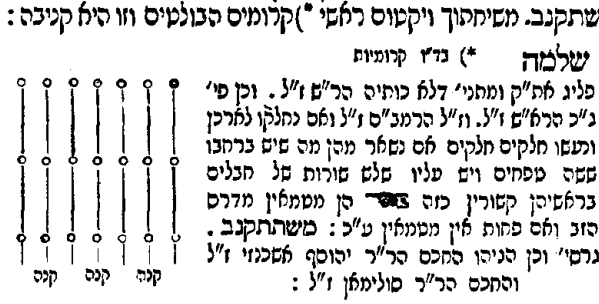
ו מפורר בכל דלי' מפורר. מאימתי כ"ג מאמתי. משנתקב שם משנתקב וכו' כ"ג ד"ו. והוא נגל כ"ג והוא

תוספות חדשים [מ"נה ז] בה"ב ס"ה שיהם של ר' ונחם מכאן. וכל פחות מכאן עורה. ואם המחלה עשין לכך אפי' פחות מכאן עמחה. (הרמב"ם וה"ב):

אליהו רבא

כעגול הגדול יכול לשכב שם ד"ש כל הגמי שנין קנה לקנה מ"מ כל המחלת אינה ראוי לישכב ואינה עשה לשיכב ועורה. עמחה לרחה ואין בין קנה לחנוך ד"ש עבד שאינה ראוי לישכב עליו האולי ואין גמי ד"ש בין קנה לחנוך: בנחלקה לרחה. שפדיו את הפנים לרחה כדרך ששנין לשיכב ונחלקה הגמי שבין קנה לקנה לרחה: ר"י מטהר שיטה האריגה של הגמי שם שלמה עומדת כל האריגה בנה שקורר ראוי הגמי חוץ נקחה ונחלה אצל כשהתקנה הגמי לרחה יסור כל האריגה ונטול מתורתו: וכן המתיר ראוי מעדין. ראשי הקשרים שחן לקנים ה"ה כשהתקנה לרחה ועורה: בנחלקה לרחה. שפדיו את הקנים לרחה ונחלקה לרחה כדרכה ונחלקה לרחה: וא"כ כשבו כל הקנים למחן והאריגה של גמי שיהא לרחה נשאר עס קשרים חזין נחתי מחלתו ונחזין נחתי מחלתו או אם נחזינו נחמה שנשא מעמדים שכן שלש קשרין שנקחה חוץ לקנים של שם טפחים רוחם עמחין שיש בה שיטור מחלת:

עושין החי"ת בזה הלכתי דוקא]: והוא גמר מלאכה. וכן העמיק הרמב"ם בפ"ה מה"כ ולכאורה ק"ל ל"ל למתני הכי דהא בכ"מ שפגמה המלאכה עבה מיתעממא הכלי עממא לפי שבו נגמרה מלאכתו ויש לי לומר דבמחלת יש שטובין עוד מלאכות אחרות אחר זו המלאכה וה"ל דעדין לא נגמרה מלאכתה מקרי קמ"ל דומיא דלשכתן במטה ועריסה דברפט"ו. כדפי' הר"ב שם]: ונשתיירו בה שלשה מעדנים (ה) של ששה טפחים (ס) ממאה (ז). מחצלת מאימתי מקבלת מומאה משתקב (ח) והיא גמר מלאכה (ט): שהם של ר' טפחים. ב"ט בין מעדן למעדן וטפח מכאן וטפח מכאן: משתקב. משיחוק ויקטום ראשי (* קרומים הבולטים וזו היא קנינה:

מלאכה שלמה

פליג את"ק ומתני' ללא כותיה הר"ש ז"ל. וכן פי' ג"כ הר"ש ז"ל. וז"ל הרמב"ם ז"ל ואם נחלקו לארכן ועשו חלקים חלקים אם נשאר מהן מה שיש ברחבו עשה טפחים ויש עליו שלש שורות של חבלים בראשיתן קשורין בזה ע"כ. הן ממחין מדרם כוז ואם פחות אין ממחין ע"כ: משתקב. גרסי' וכן הגיהו החכם הר"ד יוסף אשכנזי ז"ל והחכם הר"ד סולימאן ז"ל:

יבין תפארת קורחין אותה דגושה. לכן נקראה בני יוונית. וא"כ אם עשה למחלת זו ב' קנים לב' אלכסוניה כחמונה ה"ל שוב אינה ראוייה כלל לשיכבה בין לרחה או לרחה. אבל בשהקנים לרחה. הרי יכול לשכב עדיין עליה ארכו לרחה. ואין כאן הוכחה שלא עשה לשיכבה. אע"כ דלחן אורחא הכי (יא): פג דרק ביש בין קנה לחצירו ד' טפחים. חזיא לטוב ביניהן: (פד) אף דלמשכב בני ב"ט. ולמושב בטפח בני (כס"ג) מ"ז ומ"ד. ומעלה י"ח א' היינו ביחדו לכך. אבל בסתמא בעי ו' טפחים (כחמ"ט פ"ג מגילת ס"ג): (פה) ר"ל אם היו הקנים לרחה ברהרוק ד' טפחים. וחתך המחלת וחלקה לשנים במקום האריג בין הקנים: (פו) דס"ל דמדתך חוטי הגמי לשנים. תו אין מהרודקין בתחלתן. וסוף האריג שלהן להצק. והכמים ס"ל דמדע"כ מהקיימין זמן מה. להכי לא דמי להנך דלעיל (ע"ג מ"ד) והיינו כר"ע במחלת קא ושפופרת (נעיל ט"ז מ"ז): (פז) הן שפיות של המחלת בראש ארכה. שם מקשרין החוטין זכ"ל: (פח) ר"ל שנשארו בהשפ"ג קשרים שבראשי חוטי הגמי: (פט) ר"ל שעי' שנשארו ג' קשרים בני חוטי גמי בראש המחלת. יהיה מהחוטין ההם רוחב ו' טפחים אריג שלם במחלת לכל אורך המחלת. דכל חוט של גמי רחב ב' טפחים: (צ) דלא עדיין חזי לשיכבה. דאף שיש קנים לרחה. בין ד' לדי' טפחים אפי' בני ז' טפחים המחלת רק תחת גופו ולא תחת אורך רגליו. דאורך הגוף בעלמא ו' טפחים ורחבו ד' טפחים וכלעיל: (צא) משיקע חוטי הגמי הבולטין מהשפה. והיינו כלעיל (פצ"ג מ"ז): (צב) קמ"ל דאף שחבר עדיין זה דברים שעשה בה לקטום. או כדי שתהיה נאות יותר לשיכבה. אפי' מדאזן לרחים כל כך נחשב כבר נגמר מלאכה. וכשאר גולמי בלי עץ דמק"ט (כס"ט):

אחרונה משנה סבורה וחכמים ס"ל ללא כפלה בהכי דודאי עניד דקיימלק ושקול לקנים עד שיטעה כתיב כי דמדתך טולי האו מו לא מומלך: בנחלקה לרחה ר"י מעטר. ויש לדקדק דכפ"ל חזן מפן שיטורו עשה על עשה למח ולמדום. והשפ"ג בזה שנחלקה אי איכה נכל חלק כשיטור אחמי מעטר ר"י. ואי ליכא כשיטור פשיטא דעבור ואחמי פסקו דלא כר"י. ואין לומר דהחם בתפן והכא מחלת. והא לחוד והא לחוד דכתיב רפ"ח דהאלות תפן ומחלת וכן רפ"ה דכתובות משמע דתרי מילי כינהו. א"ל לומר כן דלענין השיטור ודאי זה כזה וכ"כ הרמב"ם בהדיא ריש פרק כ"ג מה"כ מפן הוא מחלת ונשיטורן אייבי הסם. והא דתני להו בנתיב משום שזו כך וזה קשה יותר בת"ש הר"ב פ"ה דכתובות. ונראה דהא שנחלקה מיידי שאין בכל חלק כשיטור אלא שלא נחלקו לגמרי שעדיין מוחזקין מעט בקלותיחן והלכך לחכמים עמחה דכשלימה היו ויש כפולה כשיטור וד"י מעטר שסופה להפסק. והכי מוכח מדקמתי בתרה וכן המתיר ראשי מעדין עורה. ומאי וכן. ועוד נראה הכנים דין המתיר והפסקי דביני נחלקה. אלא לגלויי ארישא דנחלקה לרחה משום שסופה להפסק מעטר ר"י כמו ממיר ראשי

כללא דפרק ב

ס' קבין. וביורה"ב לב' תשיטין א' עיקר וא' ספל. ונסדקה תחבול השמיש העיקר. אף דחוי עדיין להפסל מק"מ מדרם. ואם הווי נבחה הברק * אפילו מעצמו. כגון שנחפחה בגשמים. והוא השפ"ג שוב לחשיש העיקר. שוב אסק"מ מדרם. ובתורה ונפרקה אפי' מעצמו. חזרה לק"מ מדרם מחדש. אבל שריש נחבול במטה. דאין חזיר לשיש"ש דק כלו מבחנת שניקב או הותך. או גם שאי כלי שפף. שראי שלם ונחפיקו אבריו וחזר והיבין יחד אבל כלי שפף שנתבסל ומבטול

הלכתא גבירתא

פ"ב משנה א כלי גדול מעור או שער שעשויו לקבל לימים רבים וגם לישב עליהן ביני ביני. גם נחבול הב"ק שבהן. עדיין מק"מ מדרם אבל קנים ששעורן למדרם בשחוקי דהו. קבין. בנחבול הב"ק שלהן אמק"מ. דמרבקני. ישיבה שער' רק ארעי. ומדבולו העיקר בשל הפשיטת: משנה ב חבת חילין לא הוי למדרם. כל הריאוי רק ביהוה לשיבה עליו בשעת תשיטורו. אסק"מ מדרם. דק סמא מת. עריבה שחוקת מב' לזינן עד

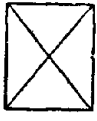
פשיטתו ע"י קיקולו. אע"פ שהורו ותיקנו אינו חוזר לטוב. כלל שנעשה מעריכות אינו נגמר לק"ש עד שיתחבטו ששהיתיו. ואם אחר שנגמר נשור כל דפנותיו ונשאר רק ב"ק עם מק"ש:

משנה ג פשוטי כ"ע שעשו דרך ארעי יד לכלי סתבות. או עכ"פ בשעה אלו בשפופי כ"ע כבד. או אע"פ ששנתו חיבור וז"ל אינן חיבור להרבר הכבר הרוח ויבקע כ"פ בשפופי כ"ע כבד. או רק מה שצריך מרבר הכבר לתשמיש הכ"ס. חיבור לו. כסא שקבעו בשפופי כ"ע כבד. הכסא מק"ס כבתחלה. ולא הפשוטי כ"ע הכבר. בול עץ ארוך וכבד. ועשה בו מושב. או רק המושב ופשה סביבו מק"ס מדרס. וכ"כ בקבע כסא ככלי המיוחד למאכה ולא לשיבה הכסא מק"ס כבתחילה ולא הכלי הראוי. מרא"ל עונש"ל. ואם חקקי מושב בגוף הכלי הראוי. אף שהוא פשוטי כ"ע. השמיש קמא עיקר וצמק"ס מדרס מרא"ל עונש"ל. משנה ד כלל שפוחיו יותר מ"פ קבין. אף בנפחת אק"ס מדרס. עד שיעשר בו מעשה רבה לשיבה. כלי שחיברו בקרקע מק"ס כבתחלה:

משנה ה אף פשוטי כלי עץ המיוחד לשיבה וכ"כ כסא שקבעו בקרקע מק"ס מדרס עד שיקבענה במסמרים במחובר לקרקע ויבנה עליהן. בקבע במסמרים ככלי גדול שמחוקק מ"ס שאינו מק"ס (או בקרקע) באופן שנתחבטו ששמישו שבתחלה. אפ"ס ע"ד:

משנהו כלי שראוי לשיבה. ועשה בו מעשה שנתחבטו ישיבתו. כדי שיהי' לתשמיש אחר. אוני עוד מק"ס מדרס הייתי כרבנן לעיל מ"ד:

משנה ז מחצלת שעשו לשיבה חיברו לה קנים עבים לארכה. שאינו חי יכול לשכבו עליו באורך הארס על רוחב של הפרצות. דהרי ירהקוהו הקנים שלאורך המחצלת. אפ"ה מק"ס מדרס מראשפר שישכבו אורך הארס לאורך המחצלת. ורק בעשה לה ב' קנים לב' אלכסוניה כוה"א אינו מקבל עוד שפופת מדרס מלא חייא לשיבה בין לארכה או לרחבה. ורק לסורך עבדו לה ואפ"ס וכ"כ באין בין קנה לחיבורתה ד"פ כראוי לשיבה. אינו מקבל שפופת מדרס. כנחתכה מחצלת באמצע חושי נמי שלה לארכה. או כשהחלק ארוך ו' שפופת מדרס ד"פ רעודו חיי לשיבה המחצלת רק תחת הגוף לבד מק"ס מדרס. מרע"כ סתקיסת עדיין זמן מה. וכן המתיר ראשי המעורנים שבראש המחצלת. והצטיר עדיין ל' מעורנים שרחבן ו' שפופת אורך גוף הארס. נגר מחצלת לק"ס. היינו אם לאחר שהשלים גידולה חוץ קנים הבולטים מארחתה. ואף שחבר בה עד שאר תיקונים המורגלים לקשים וכדומה אפ"ה מק"ס מדרס. מרבר ראייה לשיבה. והר"ל כוללמי כלי עץ שמקבל שפופת (כסוף פרק יב):

דוחק עד שלא יוכלו לפסוע קלת כרוס והלכך נעוין אמרתי ובייט דאמרי' כסא גבדא בלחמתי ישיב ולא אמרי' גבדא לחמתי חוי. והשתא איש נכבד דוכחא משערי' טיבור מקום דע' כגון גבי רה"ו דגנת ואם ליהא דרחתו יליגש למח' פוכי משערי' גבד' א"ו כדלמאן וזמ"ה ה"ג כני כד"ס כחול מקום ישיבה מחמתי דכר למשלה רוח ליה ענמא כל כמה דנעי פסע. (ע"פ).

ר' עובדיה מברטנורה כלים הנוגע פרק כא תוספות יום טוב ציונים

הנוגע. מ"י פ"ב ס"ב הלכך פ"ד: תוספות חדשים (תי"ו ס"ה) כבובד וכו' טנד החתון. וכ"כ כאל"ס.

אליהו רבא פ"א א בנירים. הוא כמו מסק שמיני שתי עינים בו כל חוט ומוט כפי' כדי שלא יתערב ויתבלבל החוט: וברחוב שבעיניו ע"ג הארנמן. דרך ארונים ליתן ארנמן כבוד הארנה לני ומוחין מושי' ארנה של ארנמן

משנה אחרונה פרק כא א הנוגע כבובד. כד"ן ידוע מייני הכא שכלי הארנה הם די לבגד בשפת ארנה ומשיב וזויל ארנה מן הכלים היו יד שאלם נעמא הבגד באלה המת שמה כבובד ביד וארנה מן לא היו יד. ושתמדקק כל הכלים שמה שמה המחוברין כבובד גמיר כשפופת א' בארנה היו כבוד ואותם שחין המחוברין כבוד גמיר לא היו ידוע וכ"כ הרמב"ם ומוכח כאל שחין דין ידוע אלא במחבר דפ"י כמתה דוכמי. וא"ת הני דלא היו ידוע אמאי מני הנוגע כבן כבוד ומיפוק ל' דפ"פ עמא שומאם ערב כד"ן כלים גמא וכלים בכלים פלגי' עמא שומאם ערב. ובשפופת כובד עליון ומחמתי אפשר דלא מקי' כלים אלא כ"כ בעלמא ואפי' כפופת לא היו. אלא קיבוע מסמק דכלים ניעשו הכי עמאין שומאם ערב. ומחמתי ראי' דנפשיה לא אמרי' ערב כחמל כמו שרוביט כמתה דוכמי גמא' מחוברין

פרק כא א הנוגע כבובד העליון (בבובד התחתון א). טהור. שכל אלו אינן חבור לבגד אבל הנוגע בנפש המסכת בו' טמא. שכל אלו חבורין לבגד ועיין בפירוש הר"ב רפ"כג: [בבובד העליון וכו']. פ"י הר"ב טובד העליון הוא שלפניו כו'. וכ"פ הר"ש. וק"ל דהא הוא זו ואל"ל זו. דהם בשלפניו טהור

פרק כא א הנוגע בנירים (בבקירום). ובחוט שהעבירו על גבי ארנמן. א בנירים גמיר בנירין. ח"ג. א בנירים גמיר בנירין. חתכלך אע"פ שהבגד טמא כרוך עליו. כ"ש בשל רחוק ממנו שאין עליו אלא השתי המחוברת לבגד ועוד דלשון עליון וחמתי חיי טודק כלל דהא איפכא הוא שפופת הוא רחוק הוא גבוה. ואותו שלפניו הוא נמוך והוא נפרש כן שהעליון הוא הרחוק. והתחתון הוא שלפניו אחי שפיר ה'. וגם להשתא הוא לא זו אף זו. ועוד בה שלישיה דיגיד עליו ריעו שכן הגמיר והקירום שפי' הר"ב וכן הרמב"ם הגמיר הוא הרחוקים. והקירום הוא שלפניו יותר וכן פ"י הרמב"ם ג"כ כבובד כו' ח"ל האורגים יעמידו להן שתי קורות אחד (למעלה) ועליה כרוך השתי. והשנית קרובה לארץ. וכל מה שיארגו מן הבגד כרוך עליה. והשתי נמשך בין שתי הקורות. שם הקורה עליונה נקרא כובד העליון. ושם השפלה כובד התחתון. ע"כ: בנירים. ל' הר"ב הן מושי' וכו'. ובעבורן כו'. ובתשע"ת כו' [וכבר כתבתי מעשיתן מבוחר יותר במ"ב פ"ז דשבת. ע"ס. וכן תקנתו שם ל' הר"ב והרמב"ם שכתבו שילך בו הארג בחוט. שהוא ל' מנומס. והראוי היה שיהיה הלשון שילך בו חוט הערב: [ובקירום. פ"י הר"ב מסרק שבו מים וכו'. וכ"כ הרמב"ם. ואע"פ שמתחם יש לכלי זה גם כן קנה ע"פ כולו. משא"כ למסרק שאין לו מתחת קנה. כי השניים לריבין להיותן מובדלים בסופן שזולת כן אין נעשית מלאכתן כלל. מ"מ מפני שהשתי כל חוט וחוט ממנו נכנס לבין כל ב' שינים ואין הקנה שמתחת נראה לעין מפני השתי הזה. הלכך מלאכת שלמה

פרק כא א נירין. הן מושי' שגדולין אותם ע"ג קנים ובמשיכתן ננבחהו מושי' השתי ונעשה דרך לרוח בטיהם חוט הערב: ובחוט שהעבירו ע"ג ארנמן. הוא חוט שהרוקס נר"ך לו צעת ריקמת הארנמן ואחר גמר מלאכתו זורקו. הרא"ש ז"ל והוא קילור פ"י הרמב"ם ז

פכ"א א הנוגע בנירים. הן מושי' הארנמן על הקנה ובעבורן מנבחהו קלת החוטים ועושי' דרך שילך בו הארג בחוט: וקירום. מסרק שבו מים על הארנה ומחברים החוטים: בחוט שהעבירו על גבי ארנמן. לאחר שנעשית הרקמה מושי' [חוטין] עליה שלא תתכלך ח"ג. א בנירים גמיר בנירין. חתכלך

מלאכת שלמה ובחוט שהעבירו ע"ג ארנמן. הוא חוט שהרוקס נר"ך לו צעת ריקמת הארנמן ואחר גמר מלאכתו זורקו. הרא"ש ז"ל והוא קילור פ"י הרמב"ם ז

י בין תפארת ישראל י בין פכ"א א

י בין תפארת ישראל י בין פכ"א א

י בין תפארת ישראל י בין פכ"א א

י בין תפארת ישראל י בין פכ"א א

ב הנוגע בעול. שם ה"ד:

חילופי גרסאות
ב ובבורך כג"ל ובבורך
וביצול כג"ל ובביצול

אלהו רבא

ב ובבורך. נחור כלי
המחרישה עשוי מלמטה
הקוקה לקבל בו תנועה והוא
מקוב וכשהוא חורש עופה
מטה התנועה מעט מעט
מגיעה בשעת מרישה:

משנה אחרונה

עד שלא פירשה עמא.
ז"ל שהיא קשור המטוה
לפיכה אבל בכריכה לחוד
לא מההבד דהוי טעור:
ב הנוגע בעול. כל
הני דהכא דמארכין משמע
דלא תשום לתיכא טעור.
אלא שאין מסיפין
בשעת מלאכה וסני
דפי"ץ מ"ד ומ"ה וכן
משמע מפלוגתא דר"י
וה"ל דהני אפי' בשעת
מלאכה:

חיבור: פיקה. כמין עגול קטן של מתכת ויש בו נקב. והגשים
טוחות אותו בראש הפלך להכבירו. וקורים לו בלע"ז (ה) פוסרו"ז:
עד שלא פירעה. קודם שחירנה: משפירעה. לאחר שהחירה:
ב קטורב. מפרש למעלה פ' כלי מתכת שהן צ' עינים משני לדי
העול והן נקובים ומכיוסם בחוך אותו

נקב עץ ושמך קטורב וקוסרים אותו שלא
ישמחו הבקר: בעין. בגד של לומר
או עור או שק שבורכים על לואר
הבהמה והעול עליו: עבות. עץ ארוך
ועב שבמחרישה שגכנס בחוך העול:
והחרב. עץ עשוי ברמות חרש שחופס
בו המורש: והבורך. עץ עקום דומה
למרכב והוא הגטוש על הקרקע צעת

(*) מחרישה: (** ביצול. עץ שחופס אותו המורש בידו. ובו מטה
המחרישה לכל דר שירלה ופי' יעול מטה. לא תטה משפט (דברים יט)
מתרגמין לא תלגי דין: עין של מתכת. טבעת של מתכת: לחיים.
שני עינים שבנקבי העול: עריים. עשוי כמין כלי של מתכת חבנים
(ה) דבר ויירד (אן דא שפירעל) (* ג"ז מחרישה (** ג"ז יעול ובו
כתגלה וכו'. וז"ל הרמב"ם וכו' ששאר מהמטוה וכו'. וכאשר הוסר
הגלוי [מלשון] כי פרעה אהרן (שמות לב): ב הנוגע בעול ובקטורב
כאשר נטמאת העגלה או המחרישה. אז הדברים המחובדים בהן. יתשב כמו הדבר אשר נטמא. הרמב"ם:
ב עין. ל' הר"ב בגד או לומר כו' שבורכים על לואר כו' ודומה לעין. הר"ם: והבורך. כך הגהתי בבי"ת. שכן
גרסין בפרק יז דהאלות וע"ש בפי' הר"ב ובפירוש הר"ם דהכא. והמלא שעינים ה' גם הערוך העתיקו בערך צורך. ולשון הר"ב
עץ עקום. דומה למרכב. כן ל' הרמב"ם בטמאת שלפנינו: אבל בגמ"ל דומה לרכובת אדם ומ"ש הר"ב והוא הגטוש כו'. מסיים
הרמב"ם

להקשות מה ענינו לחבור הבגד. והר"ם כתב כגון דבגד כרוך על
הפיקה ע"כ. וגם זה דוחק שהרי לא לכך עשויה. והרמב"ם פ'
פיקה כוש קטן יוכפל עליו המטוה עד שישוב [כמין כדור וכל זמן]
ששאר המטוה כפול על הפיקה. הוא אומר עד שלא פירעה כו':
עד שלא פירעה כו'. פי' הר"ב קודם שחירנה. ול' הר"ם עד שלא
המטוה ממכה עד שכתגלה ונראה הוא אומר משפירעה. ופירעה הוא
הטובה בזאת ההלכה. כמו כונת אשר לפניה זה שהיא יאמר כי
כאשר נטמאת העגלה או המחרישה. יתשב כמו הדבר אשר נטמא. הרמב"ם:
ב עין. ל' הר"ב בגד או לומר כו' שבורכים על לואר כו' ודומה לעין. הר"ם: והבורך. כך הגהתי בבי"ת. שכן
גרסין בפרק יז דהאלות וע"ש בפי' הר"ב ובפירוש הר"ם דהכא. והמלא שעינים ה' גם הערוך העתיקו בערך צורך. ולשון הר"ב
עץ עקום. דומה למרכב. כן ל' הרמב"ם בטמאת שלפנינו: אבל בגמ"ל דומה לרכובת אדם ומ"ש הר"ב והוא הגטוש כו'. מסיים
הרמב"ם

מלאכת שלמה

ב עין. החיכת בגד או לומר עשין אותו כמין סליל ודומה לעין ונחמין
אוחו על לואר הבהמה תחת העול: ובבורך. עץ עקום דומה לארכובה
של האדם והוא הגטוש וכו' כך לנע"ד שז"ל בפי' ר"ע ז"ל. ומלת ובבורך
גרס"ו בבי"ת שהוא מלשון ברכים וכמו ויברך הגמלים וכן ג"כ הביא הר"ם
ז"ל בפ"י"ו דהאלות ה"ל צורך דהכא חזר לבורך דהתם וגם הערוך הביא
שהיה בערך צורך צב"ת אלא שפירש עוד ח"ל אית דאמרי ובגד"ו (* והוא
עץ של מחרישה שכתורשין הגמד בדרך אח"כ מביאין מחרישה אחרת שיש
לה פ"קטן ובראש החרב מרוב ובו תנועה יורדת מעט מעט ומזרעת
בדרך ע"כ. והביאו הר"ם ז"ל: לחיים. שני עינים בקנה העול הרמב"ם
ז"ל: ובעריין. שם ברמב"ם פ' עשרים ובעיראין בל"ג. ומינה בשני שראיתי
(* הגהה שם כתוב ככ"ף

העול והן נקובים ומכיוסם בחוך אותו
נקב עץ ושמך קטורב וקוסרים אותו שלא
ישמחו הבקר: בעין. בגד של לומר
או עור או שק שבורכים על לואר
הבהמה והעול עליו: עבות. עץ ארוך
ועב שבמחרישה שגכנס בחוך העול:
והחרב. עץ עשוי ברמות חרש שחופס
בו המורש: והבורך. עץ עקום דומה
למרכב והוא הגטוש על הקרקע צעת

בפיקה (טו). עד שלא פירעה (טז). טמא (יז).
משפירעה. טהור (יח): ב הנוגע בעול (יט).
ובקטורב (כ). בעין (כא). ובעבות (כב). אפילו
בשעת מלאכה (כג). טהור (כד). בחרב (כה).
ובבורך (כו). וביצול (כז). טמא (כח). בעין
של מתכת (כט). בלחין (ל). ובעריין (לא).
טמא

הקשות מה ענינו לחבור הבגד. והר"ם כתב כגון דבגד כרוך על
הפיקה ע"כ. וגם זה דוחק שהרי לא לכך עשויה. והרמב"ם פ'
פיקה כוש קטן יוכפל עליו המטוה עד שישוב [כמין כדור וכל זמן]
ששאר המטוה כפול על הפיקה. הוא אומר עד שלא פירעה כו':
עד שלא פירעה כו'. פי' הר"ב קודם שחירנה. ול' הר"ם עד שלא
המטוה ממכה עד שכתגלה ונראה הוא אומר משפירעה. ופירעה הוא
הטובה בזאת ההלכה. כמו כונת אשר לפניה זה שהיא יאמר כי
כאשר נטמאת העגלה או המחרישה. יתשב כמו הדבר אשר נטמא. הרמב"ם:
ב עין. ל' הר"ב בגד או לומר כו' שבורכים על לואר כו' ודומה לעין. הר"ם: והבורך. כך הגהתי בבי"ת. שכן
גרסין בפרק יז דהאלות וע"ש בפי' הר"ב ובפירוש הר"ם דהכא. והמלא שעינים ה' גם הערוך העתיקו בערך צורך. ולשון הר"ב
עץ עקום. דומה למרכב. כן ל' הרמב"ם בטמאת שלפנינו: אבל בגמ"ל דומה לרכובת אדם ומ"ש הר"ב והוא הגטוש כו'. מסיים
הרמב"ם

ומכניסם אותו בסלך שהגשים טוות עליו וכשמגלגל את הטווי על הסלך
מגלגל לפעמים אף על הפיקה והפלך הוא של מתכת: עד שלא פירעה.
בעיד שלא נילה הפיקה כמו כי פרעה אהרן כשיש מן הטווי עליו והוא יד לפלך
משפירעה שהסיר כל הטווי מעליו אינו חבור הרא"ש ז"ל. ושם ברמב"ם
פ' עשרים הנירסא עד שלא פרעה עמא משפירעה טעור בלתי יודיין:
ב הנוגע בעול ובקטורב וכו'. הטובה בזאת ההלכה כמו כונת אשר
לפניה והוא שיאמר שאם נטמאת העגלה או המחרישה איזה דבר מהדברים
המחובדים בה יתשב כמו הדבר שנטמא ואיזה לא יתשב כמוהו הרמב"ם
ז"ל. ר"ל בקטורב שצבא זו מפרש כל כלי המחרישה איזה מהן חבור להכניס
והלוא טומאת ה"פ עגלה שנטמאת הנוגע באלו טעור והנוגע באלו עמא:

י ב ין

חיבור להן. שיתמטאו הכלים אלו בשנע טומאה בהלומר או בחוט הכרוך
עליהן: (א) הוא כדור ברזל שמחובר בראש הפלך להכבירו בשעת טויה:
(ב) הוא כדור ברזל שמחובר בראש הפלך להכבירו בחוך עליו: (ג) הוא חיבור
להפיקה. ונטמא בשנע טומאה בהמטוה ש"ג ופי' פי"ז מ"ב (ג):
(ד) דמא דייט כאומא ואשווי' מדמגולה קתו. וסבז לא חסוב חיבור
להמטוה: (ה) הוא ה"י"א שמשבב ללואר הבהמה כשמשכת בעגלה:
(ו) כן ב' עינים שהחבין מזה ומזה בעול: (ז) הוא כעין בר מבגד מלא
מוכין שישימו תחת העול סביב ללואר הבהמה שלא תדחק מהעול:
(ח) הוא הדייקסעל שקלחו הא' מחובר בעגלת המחרישה. וקלאו השני
קושרין בלד העול שבזואר הבהמה: (ט) שטלן מחוברין או יחד: (י) ר"ל
אין חיבור זה לזה. רק מה שנגע נטמא אס בר ק"ע הוא (ג): (כ) עץ
שבעגלת מחרישה שחופס בה המורש בשעה שחורש: (כא) הוא עץ עקום
בדרך. ובקלאו שלמטה שתחת העגלה. הוא רחב ונטוש על הקרקע
בשעת חרישה. כדי להשוות העפר הנחרש. וי"א שהוא כלי ובו צ"ק
והוא קבוע מאחורי עגלת המחרישה ונתהיין לתוכו זרעונים הנזרעים
בשעה שחורש. ומרים נקב קטן בשולי כלי זה. הזרעים שבהו מתגלגלין
בשחורש [וכן ששע דה"ז והלוח]: (כב) לשון העייה הוא. שבו מטיין העגלה להימין או להשמאל. ור"מ היה כ"ל לשון פירוד הוא. שמפרד ומאד
לכאן ולכאן האבנים שנקרו בהקנקן: (כג) ר"ל כל הג' כלים אלו שאינו רגיל להפרידן זמ"ז. נחשבים חיבור זל"ז וגם להעגלה: (כד) טבעת
מתכת שמחובר בהמחרישה לתקוע בה הדייקסעל: (ל) הם ב' עינים כעין צ' דפוס שמחוברין מזה ומזה להעגלה. כדי שיכבשו וירכשו הקרקע.
כדי להקל על הקנקן להחכה. והקנקן הוא בהעגלה אחורי הלחיים: (לא) ערוי לשון פרפר וחורבן. כמו ערו ערו עד היסוד זה. ור"ל הכא

ישראל

וכן משמע מהרמב"ם הכא. וגם מחיבורו (כלים פ"ב הע"ו): (ב) וא"ת
ממ"כ מאיזה מקום יבוא טומאה לכאן. הרי חוט אמק"ט (בלע"ז סי' י"ד)
והפיקה אפי' הוא של מתכות אמק"ט (כפי"א מ"ו). י"ל דהא דאמריין לעיל
דפיקה אמק"ט. היינו באיזה מחוברת לכוש ברזל. מושם שאינה כלי כלל.
דאפי' כפשוטי כלי מתכות אינו ידון. וכמו שפירשו שם בס"ד. אבל הכא
מיידי במחוברת להכוש. ואז שפיר משבבה כלי. וא"ת עכ"ל מ"ש פיקה
מאימה ואשווי' שאין חיבור להזמר והחוטים ש"ע. י"ל הכן תמיד אין
מכוסים לגמרי מהדבר הכרוך עליהן. משא"כ הכא בפיקה הרי מיידי שכולה
מכוסה מהחוט המטוה הכרוך עליה. ומת"ע שצדד עליון וכו' דג"כ אין
מכוסים אינן חיבור להחוטים: (ג) וא"ת ומי עדיפי הכן ממקל שההבו
ארעי בקורדס. שש"ג שאין מיוחדין להיות יחד. אפי' בשעת מלאכה
הוא חיבור זל"ז (כפ"כ מ"ג). וגם בל"ז ק' הכא. הרי כל המחובר למא
טמא (כפ"כ מ"ב). וי"ל דהתם בשעת מלאכה חסוב ממקל מהודק מאד
בקורדס. כדי שלא ישנום צבאנו צו. אבל הכא גם בשעת מלאכה אין
מהודקין אהדדי. ומת"ע לא חסוב כמה כלים שבעגלה פשוטה. דחסיב להו
לעיל

כלים הנוגע פרק בא

ג' הנוגע ביד. שם במכבש
שם ה"ט: הנוגע במלכין.
שם ה"י: הנוגע ביד. שם
שם ה"ט: :

חילופי גרסאות

לרבות כ"א לרבות.
ג' ובקשנותי ג'ג'
ובקשנותי בטרם שם מסור.
ביתר שם ביתר. וכן שם
ג' מלכין .

ראשון לציון

פ"כ"א משנה ג' (בר"ב
ד"ה) אישות
כריה שאין לה עינים כו'
הדין אותה לפי שמסרת
את עצמה. וע' ה"ט מ"ק
ו: מאי אישות כריה שאין
לה עינים מאי קרא כמו
שכלול תפס יתקן נפל אשת
גל חו' טעם :

משנה אחרונה

ג' בחוט ובמשיחה
באמה ובסניפין טהור.
שאלו צמחין אינם יד
למנייה אלא מחמיקין את
היד ומכבש וקשטיות
כראה שאין מחמיקין חבור
יפה והרומח יכול לישמש
וללאת: מצודת האישות
טהורה. משמע טהורה
לגמרי שאין עלי' טורח
כלי ואינה ג"כ חבור לתק
ודמי למלכות העכבר
ספ"ט: וכ"י סבר כשהוא
מתוחה כו' חבור לתק :

הרמב"ם ולזה תקרא כוכך. ע"כ. [וגרסה שטסחתו ככ"ף וכן
הוא בחבורו פ"כ מה"כ כתוב הכורך ככ"ף]: ג' בחוט ובמשיחה.
עיון (עליו פ"י) משנה י"ג ומ"ט במשנה ח פ"ג דסוכה: ובסניפין.
פ"ה הר"ב עץ קטן כו' ופעמים ישם שנים. כלומר ולקך שונה
סניפין ולא סניף. וע' מ"ט במשנה ו
פ"ה למנחות: במכבש של חרש.
שנטמא הרומח שבו הנוגע במכבש
טהור. הרמב"ם פ"כ מה"כ: הנוגע
ביתר ובקשת כו'. מ"ט הר"ב ונטמא
החץ לא נטמא הקשת והיתר. ר"ל
ולקך הנוגע בהם טהור:

טמא (ב). רבי יהודה מטהר בלחיים שאינם
עשויין אלא לרבות (א) את העפר: ג' הנוגע
ביד מנרה (ה) מכאן ומכאן. טמא (ה). בחוט
ובמשיחה (ה). באמה (ה). ובסניפין (ה). במכבש
של חרש (ה). ובקשנותי (ה). פתור (ה). רבי
יהודה אומר אף הנוגע במלכין (ה) של מסר
הגדול. פתור (ה). הנוגע ביתר (ה). ובקשת (ה). אע"פ שהיא מתוחה. פתור (ה).
מצודת האישות (ה). פתורה (ה). ר' יהודה אומר כל זמן שהיא מתוחה. חבור (ה):

ובו משבר גושים של עפר וקריו עריים מל' ערער תערער (ירמיה
(א) ערו ערו עד היסוד זה (ההלים קלו) ואין הלכה כרבי יהודה
שמטהר בלחיים: ג' מנרה. ברזל מלא פנימות שמנכרים בו הלוחות
והגסרים ובלע"ז (ה) סוג"א. ויש למנרה שני עינים א' מלד זה וא'
מלד זה. שבהם תופס חרש עינים
צטעה שמנכר הלוחות. והעלים הללו
הן בית יד למנרה ואם נטמאת המנרה
הנוגע בהן טמא דהוה לה ידות: בחוט
ובמשיחה. ברזש העלים הללו שכן
בית יד קושרין חוט ומשיחה וחבל
שאלך על אורך המנרה ומחבר בין
שנייה ומעמידו: באמה. עץ ארוך
שצמלע אלו השני עינים והולך על
אורך המנרה קרוי אמה: ובסניפין.
הטן קטן נטון מן החוט והמשיחה עד האמה. ובו פותחין וגולחין החוט והמשיחה ורלשו א' בתוך החוט. ורלשו אחד באמה ופעמים ("ישם
שנים: מכבש. מקום יש לו לחרש עינים שכובש ועולר שם העינים העקומים והלוחות העקומות והעקומות כדי שיתישרו. וכן עולר שם
העלים והגסרים שלא יתטעשו לכאן ולכאן עד שיתקנס למלאכתו: קשטיות. כמין קשת קטן של עץ שחוחזים בו ברזל של מקדח
כשרולה לקדוח בו והאדם לחוח בקשת ומגלגל בו את הברזל. ואם הברזל טמא לא נטמא הקשת דלא הוי חבור שדרכם היה שלא לחבר
הקשת בברזל: מסר הגדול. מנרה גדולה שעשויה לכסור קורות ועושים לה כמין מרובע מעינים דקים והמנייה באמצע ואחור המרובע
קרוי מלכין: פתור. שאין טמא אלא מקום אחיות בית יד בלבד ואין הל' כר' יהודה: ביתר. חבל בקשת לשון כוונת חלם על יתר (שם ה'):
אע"פ (" שהיא מתוחה. אע"פ שהחץ ובקשת ומתוחה לירות זה ונטמא החץ לא נטמא הקשת והיתר. שאין החץ חבור לקשת
ויתר: אישות. כריה שאין לה עינים. התקשמה מתרוממין אישותא ולדין אותה לפי שמסרת את השדות: פתורה. שאינה חבובה כלי:
כל זמן שהיא מתוחה. והחץ של ברזל זה אם נטמא החץ נטמאת המלודה. ואין הלכה כר' יהודה:

(ה) אינו עני (* גדלי טושים * גדלי ג' טמא

מלאכת

מי שהיה וצדילין דלני"ת במקום ר"ש ואינו רואה לו על מי לחמוך
שם הערוך פירושו בערך ער מלשון ערו ערו. ולשון הרמב"ם ז"ל בפירושו
ועיראין החליות בערבי אלעלאקח ע"כ: לרבות את העפר. מרבה את
העפר ומפירו כד' יתא ראו וטוב לוריפה. הר"א ז"ל: ג' ובסניפין.
פ"י בערוך אלו הסניפין ראשי המנרה הנשעין מן העץ: מכבש של
חרש. לשון הרמב"ם ז"ל שם בחבורו מכבש של חרש שנטמא הרומח שבו
הנוגע במכבש טהור. ונל"ד ריכבש כך שמו במוכרת ולזה הולך בסמיכות
לחוסף מלח של וכו' ששטו גם כן בסוף פרק רבי אליעזר דמלני' מכבש

של צעלי בתים ואפשר דגם מלכין של מסר הגדול נאמר בו כן ועיון כמה
שכתבתי פרק קמח דבבב סיון ג' נבי מרחץ: ובקשנותי. פ"י בערוך
כמין קשת השעו על המסור הקטן שמו קשטיות פירושו אחר קשת שע"כ
כלי הנכבד וחד שבו טקנין המלחים נסרים ונקרא קשטית ע"כ: פתור.
שאין טמא אלא מקום אחיות בית יד בלבד אבל מכאן ומכאן כלפי
הברזל טהור: אף על פי שהיא מתוחה פתור. דלא חשיב ככלי אחד
אפילו מתוח: מצודת האישות. לדין אותן בקשת מתוחה ויש בו חץ ור'
יהודה חשיב לה חבור לפי שחמיד החץ מצוחה על המלודה הר"א ז"ל:

יבין

עץ המחובר במחרישה. כדי שיצטר ויפטר הגושים אחר שנקרו ע"י
הקנקן: (לב) ג' לחיים דהבא אינן אותן לחיים שמכרו לעיל (פ"א מ"ה)
דהרי ההם קו"ל כח"ק דלמק"ע. ובהקד לחיים דהבא פסקין כהם
משנה [מנ"ט ג' פ"ה] אלא הקד דהבא אחרינה יניחו שמה ומה
להעגלה כדי לרכך הקרקע לפני הקנקן וכדאמרן: (ג) להק גירסא דגרים
לרכך את העפר. היינו כדפרישין לעיל ס' ל"ב. ואפי' גרסינן לרבות את
העפר. ניחא שע"י שירכבו פני הקרקע הקשה. ע"י יתרבה העפר
החוח החת עגלת המחרישה ובה"ט אר"י שאין חיבור. משום שאין קבועין שם הדיר. דכשחורש צעפר חוחו מסירן לצלי להכביד עגלת
המחרישה. ולרובן משום דהגא' ז"ל קאי שהארץ שם קשה מדיהא הרים וגבעות [כשת ע"ג ג' ודש"י שם ד"ה גא"י] אינו מלוי שיתרום בתחוח. ולפיכך
אינו מלוי מסירן והו"ל חיבור: (לד) בית יד של זענעב מכאן ומכאן: (לה) הו"ל חיבור להמנייה ונטמאו עמו. וגם הם מק"ט כהמנייה
בעצמה. מדיה"ל עץ המשמש את המחטות [כפי"ג מ"ז. ודלא כמשמע לכאורה מהר"ב: (לו) חוט הוא חבל עגול לייגע בל"א או שטריקת בל"א. ומשיחה הוא
רחב באחד בל"א. במנייה מוהמין חוט או משיחה. מרש"י ד' א' של מנייה לראש הדי השני: (לז) הוא לוח עץ שקבוע מאמצע יד זה לאמצעית יד
האחרת לכל אורך המנייה. והוא מחבר ב' הידות יחד: (לח) הוא עץ קטן. שלוקחין א' או שנים מהן ופותחין אותן. ק"ה א' מהן בחבל הנ"ל.
ובק"ה השני סניפין והומקין אותו בהעץ הנ"ל שמחבר ב' הידות יחד. וכל אלו הדי' בליים מחוברין יחד: (לט) פרעססע של טישלער ליישר בה
הגסרים. וי"א שהוא הכלי שטבש ומעטר שם החרש את הגסרים שלא יתטעשו צטעה שמחליקין ברהיטעני והמכבש מחובר מ"ב חלקים. שהא'
מחן הוא ברזל: (מ) הוא מקדח שיש מעט עץ כעין קשה עץ על גביו. וכל הטמא בהקשת: (מא) ר"ל כל ג' מיני כלים הללו. דהיינו אברי המנייה.
ואברי המכבש. ואברי קשטיות. אין אברי כל א' נחשבים חיבור להברזל שבהן. אלא רק הברזל שבהן א' מק"ט צנעב בו עומאה: (מב) הוא
רצוע מדי' נסרים דקים. ובצ"א: הרצוע הוא קובעין המסר הגדול וקופה. וכשרואים לנסר עץ עב מאלו. לחוחין כמה בני אדם מזה ומזה ומזה
להרצוע ומנסרין דבר שהוא עב מאלו וקשה: (מג) דלפעמים כשרואה לנסר רק דבר דק. שדי לנסריתו ב' בני אדם א' מזה וא' מזה או מסר
הרצוע הכבד מהנסר. ולהכי אינו חיבור להמסר: (מד) הוא החבל שמתחין מק"ה א' של הקשת לק"ה האחר שלו: (מה) הוא הקשה של
הקשת בעצמו שטומד צעגול כח"י ירח: (מו) אינן חיבור להחץ מהכות שלפוף עממן. והם פשוטי כלי עץ שאמק"ט: (מז) מאויל ווארף בל"א:
(מח) ר"ל אינן כמלודה שהיא רק ב' דפין פשוטי כלי עץ חיבור לחץ הברזל שמתחבר בהן להרוג האושות בצוואו בין הדפין. משום דלאחר שנהרגה
האושות. שולף החץ מהמלודה. כדי לזרוק מתוכו האושות. ואפשר שאע"פ שיש להמלודה צ"ק. אפ"ה אמק"ט מל"ט דמדאית חפץ צעור
האושות. הו"ל כמלודה העכבר [עילי כשתיין: (מט) כ"ל דלפעמים מהדק החץ בהמלודה. והו"ל חיבור בעצת מלאכה עכ"פ [כעלי ס' ב"ד].

תפארת

על (פ"ד מ"ד) והיינו משום דהלך דהתם רפויין ביותר כהעול פסי מהקד
דכחא. ולא ס"ד שיהיו חיבור להעגלה. וכ"כ לא חשיב התם כמה כלים
שנעגלה המחרישה לחשיב לכו הכא. ה"ט משום דהתם לא חשיב רק כ"מ
שנעגלה משא"כ הקד דכחא כולל כלי עץ הן. מיהו זה לא כששני הכלים הן
ב' אברים של כלי שמהודקין זל"ז או לא. או דוקא כמשמשין זל"ז הו"ל חיבור.
אבל כשב' הכלים הן שניהן נגזט עץ א'. או אפילו אין משמשין זה לזה.
כשנעמא א' נעמא חבירו. וכב' קצרות החקוקין בשולחן (פ"ג מ"ז):

בויע

על (פ"ד מ"ד) והיינו משום דהלך דהתם רפויין ביותר כהעול פסי מהקד
דכחא. ולא ס"ד שיהיו חיבור להעגלה. וכ"כ לא חשיב התם כמה כלים
שנעגלה המחרישה לחשיב לכו הכא. ה"ט משום דהתם לא חשיב רק כ"מ
שנעגלה משא"כ הקד דכחא כולל כלי עץ הן. מיהו זה לא כששני הכלים הן
ב' אברים של כלי שמהודקין זל"ז או לא. או דוקא כמשמשין זל"ז הו"ל חיבור.
אבל כשב' הכלים הן שניהן נגזט עץ א'. או אפילו אין משמשין זה לזה.
כשנעמא א' נעמא חבירו. וכב' קצרות החקוקין בשולחן (פ"ג מ"ז):

כללא דפביא כל הפרק מיירי מס' מיני כלים שכל א' מחובר סכמא אברים. וסופר וסונה איהו סתו דהא חיבור או לא.

משנה א (א) בכלי אריגה. יש ד' כלים. כוכר עלין. כוכר החתין. נירין. וקירס. איגן חיבור וז"ל. והחיס שהעבירו ע"ז אריגן שבאריג. או עניבה שבאריג שהוא עתיד לתכנס מהאריג. איגן חיבור להאריג. וכ"ש לכלי האריגה. אבל הויס חערב אחר שהושלך. וכ"ש השתי הסתוח בכסא האריגה. או הויס שעשה סמני בחפירתו כעין חלונה ע"ז האריגן. שאו דעתו לקיימו עליו. או עניבה קטנה שבולס מהאריג. שהוא עתיד לטובנה מתוך סה שיארנו להבא. כולן חיבור לכלי האריגה. (ב) כלי טווייה. צמר שעל האיסא שפויין אותה טמס. והחיס הנפשה על הפלך אין זה וזה חיבור להכלי שברוכים עליו. סרתמיד נשאר מקצת הכלי סגולה מהברך עליו. אבל הויס הברך על הפיקה שבראש הפלך. כל זמן שהפיקה מכוסה כולו מהחוס הרי החוס חיבור לו:

משנה ב (ג) ענלת המתרישה. ד' כלים אף שמתחברין עם ענלת המתרישה איגן חיבור לו והסתהול. חב' עניס הסמכים סוה ומהו להעול. והכר שבין העול למזאר הנהמה שלא יפיקה העול [א"ל הסבעת שחבר העול להרייקעול]. והרייקעול. כולן אף שמתחברין יחד איגן חיבור וז"ל ולא להענלת אפילו בשעה שמתחברין בשעת מלאכה. אבל עור ו' כלים יש במתרישה עצמה וכולן הן חיבור להענלת. אבל נ' סתו הן חיבור לעצמן שיטמא א' כשנטמא

חבירו. ואילו הן חרוב שאחיו בו החורש כשעה שהורש. והוא מחובר לכלי אחר העוקם ככרך ורחב למשה להשוות הקרקע שנוחש. וסמך להנ"ל כקלנס היוצא מהמתרישה להסותה לימין או לשמאל. אלו נחשבים חיבור לענלה. וגם חיבור זה לזה שיטמא א' כשנטמא חבירו. ועוד יש שם נ' כלים במתרישה עצמה ואילו הן הסבעת שהרייקעול החובה בה. והלחיים הם עצים בולטין משולי הענלה לרחיק לריכך חער קדם שיבקנה הקנקן שהוא אחירי הלחיים. והעץ שרוא כמין יחד והוא ג"כ בשולי הענלה לערות ולפצץ את הוויסין. גם אלו ה' חיבור זה לזה וחיבור להענלה. אבל אין ה' חיבור לה' הראשונים:

משנה ג (ד) כלי החרש. סגירה. שלו. אין חיבור לה רק חיד שבה סכאן ומכאן. אבל בחוס ובמשיחה שבה ובקרב הרק שהוא סמל להפגירה בכל ארכה. ובהעץ הקפן שעונבו אותו במשיחה הנ"ל ובקרב הנ"ל. איגן חיבור וז"ל ולא להפגירה (ה) וכו'. סכבש. יש לו לישר הקשרים שנחנקמק. והסכבש הוא עשוי מב' קרשים עבים. איגן חיבור וז"ל.

(ו) וז"ל מקדח. יושב עליו כמין קשת. וסעלה וטרור בקשת הוא שהוויס על אורך המקדח. ועי' יתוכיב המקדח א"ע אילך ואילך לרצע את הנקב. אין הקשת חיבור להקדח. (ז) אבל. הפלגן. שקבע בו המסר הגדול חיבור לו (ח) הקשת. היתר. והקשת. והחץ. איגן חיבור וז"ל. (ט) סצורה האישת. שיש בה ג"כ ב' דמים כבדים שבעיניהן יצורו האישות איגן חיבור. אפילו בשעה שרוא סתוחה וחיבורת יחד.

ר' עובדיה מברטנורה **כלים השלחן פרק כב** תוספות יום טוב **ציונים**

פרק כב א השלחן והדלפקי. כלי עץ שמשמין בו ללוחות [ואשיות] ואוכלין ומסקין וממנו טוטלין ומשמין על השלחן: ושייר בהן מקום הנחת כוסות. שלא נפתח. או שלא חיון. דאי הוה כולה מחופה טיט. היה טעור ככלי אצנים דבחר חפוי אולי: מקום הנחת התיבות. של לחס ושל צמר. דלס אף בשלחן מקום הנחת התיבות. לאו שלחן הוא. ולאו דלפקי הוא. ואין הלכה כר' יהודה: **ב** גיטלה אחת

פרק כב א השלחן והדלפקי. מ"ש הר"ב כלי עץ כו'. הדלפקי לחוד קאי. ומ"ש ואוכלים ומסקים. קאי לי דמסקים איגן מוכחים על השלחן והדלפקי. אלא בכלי שבו הם המסקים. והכלים הללו כבר אמרן ללוחות ואשיות ומשמע בין רקנים בין מלאין. ולכן היה כ"ל סחיבת ואוכלים ל"ל באוכלים. וכן לי הרמב"ם שם. ואף לטוט שבכאן כך מוכיח שכתב ובו מקומות לכלי היין ולכלי הפירות. אלא דפכ"ד [משנה ו] כתב ג"כ הר"ב כמו השון שבכאן. ולכן לריך לפרש דה"ק שמשמין בו ללוחות ואשיות ואוכלים ומסקים

פרק כב א השלחן והדלפקי. שפנחתו. או שחיון בשיש. ושייר בהם מקום הנחת הכוסות. טמאים. רבי יהודה אומר מקום הנחת התיבות. **ב** השלחן שנמלה

השלחן. תבנית כו' מנחת לו עי' פ"ו מה"כ ס"ז: **ב** השלחן. ע"ס פלג י: **ראשון לציון פכ"ב** משנה א [תי"ש ד"ה] והדלפקי וט' ופירשו ח"ל ספק כל ספק דף לו גרנא דתמחא כ"ו זכו לדעת סמואל אבל ר' חנן בר אבא פליג ואמר אשישה אחד משכס צדאס ופי' רב' אשישה גלוסקא גדולה:

אליהו רבא פכ"ב א ר"א מקום הנחת התיבות אף מקום הנחת התיבות גרבי' קצנר ר"י אין עמא עד ששכח את הכלים ולא משמי' אדם וכדמתי' צמי' חייבי' לה כחוס' סוכס פ"ק (ד"ה) ח"ל עק מה שק מיוחד משכח' אדם ולא מושבי' אדם אף ח"ל סענלא אח הסנתן וזת סענלא וזת כדולפקי שממש' אדם וזת משמי' אדם ומזנא ח"י

חדושי מהרי"ח פכ"ב א [תי"ש ד"ה] או שחיון כו' דהבא לקולא כו' ע"כ. פירש דהבא הוא קולא שאש היה כולו מצופה כשיש אה הולך אחר הצפוי להקל שיהא סתור אבל החס בפרק י"א משנה

ח"ג. א והדלפקי כלים והדלפקי וכו' משנה טס ומנחתו והדלפקי. הכוסות נמנחת ומנינה כוסות. הנחת גל"ג ל"ב ס"ה ז. חתיכות נמנינה החתיכות.

בהוד הכלים הללו. ול' קצרה הוא סכומך על המצין. ומ"ש הר"ב שמשמין בו ללוחות ואשיות וממנו טוטלין בשם ושייר כו'. כתב הר"ב דאי הוה כולה מחופה טיט היה טעור ככלי אצנים דו מפרשים דבחר עיקרא אוליגן. ומיהו כבר כתבתי שם צבס הר"ש דמפרש הסם. בכלי שלפוי כמיהו. שלפוי של מחכות. וגם הוא עלמו של מחכות. אלא שעיקרו דמחכות טעור ולפיו דמחכות עמא. ואין נראה לחלק דהכא לקולא והחס לחומרא. דהא בסוף חגיגה כתבתי דמכא מייתי הסם בגמ' דאוליגן בחר חפוי. ומאי מייתי והא הסם שאני דלחומרא דאלו לעומה השלחן של עץ המחופה צוהב. אלא ודאי דאין לחלק צוה. ולא עוד אלא דרש"י פי' הסם במאי דמייתי ממחתיקין דהכא וז"ל אלא חפוי מצטלו חפוי להקל וכ"ש להחמיר. ע"כ. אלא כ"ל דהא דבפרק יא אוליגן בחר עיקרא היינו דוקא היכא שהעיקר והלפוי מומין אחד הוא. וכל זה לשיפת הר"ש. אבל כבר כתבתי בפ' יא. גם בסוף חגיגה. דלהרמב"ם כל המחופה מטער הכלי. וז"ל בפ' שבכאן לפי שהכלים המטפים לא יקבלו טומאה.

שלאכת מלאכת מכל כלי עץ: מקום הנחת התיבות. פי' אף מקום הנחת התיבות: ועיין בפ' הר"ש וז"ל אי הוה גרים ר' עקיבא אומר מקום הנחת התיבות:

יבין ישראל כסול שמחלק עמא. מיירי נמי בשם בכל חלק כהך שעורה: (ו) לרב"א ת"ק דר"י ר' יוסי הוא דס"ל [פ"ט מ"א] דפשוטי כלי עץ סתן משמש משמיו של אדם בשעת ושלח בשעת מלאכה מק"ט. והכי קו"ל. ולהכי גם הכא כגי בשחתייר מקום הנחת כוסות ור' יהודה דס"ל הכא דלריך מקום הנחת התיבות. היינו אף מקום הנחת התיבות. דס"ל דלמק"ט עד שיטמא לאדם ולכלים. ולהכי מקום כוסיה הו"ל משמש לכלים. והתיבות הו"ל משמש לאדם שאוכלין שם [וכך נטוין דברי הר"ש והרמ"ם. וכן משמע לכאורה נמי מהרמב"ם. דהכי פסק [כפ"ד מכלים] דכגי במשמש לכלים בשעת ושלח בשעת מלאכה. ופסק נמי [פ"ו מכלים סג"ו] כתיב דהכא. אלא דק"ל דברי הרמב"ם [כפ"ד מכלים] דבולחן מחשב משמש לאדם ולכלים. מדמתיב עליו טכות. ונרנ"ה ה"ל הנחת כוסות היינו למחשבים שימוש לכלים לכד. וזו

אחרונה חתיכות. ה"ל סתב דמ"ק ס"ל דפשוטי כלי עץ המשמין לכלים נלבד מקבלין טומאה וכו' בני משמין אדם ולכלים. ומדברי הרמב"ם אין נראה כן שכתבתי דפ"ד פסק דבעינן משמיה אדם ולכלים וכאן פסק כמ"ק. ויש לפרש דמ"ק [משניות מחרות] **בח** 28.

פכ"ב א (א) הוא שולחן שהיו רגליו לעשותו בהמונה מיוחדת בעיר דעלפי ברחין יון. ונקרא בלשון רומי דעלפיקע. והמונה הו' כפי הראוי להבין ולסדר עליו הכלים והמאכלים והמשקאות. להביאן משם לפני המוסבין בשולחן אחר בסעודות גדולות. והרי שולחן אף שפשוטי כלי עץ הוא. אפ"ה מק"ט. מדמתיב לאדם וכלים ביחד. דהיינו לאדם לתמוך עליו. ולכלים להעמיץ עליו [כמנ"ב פ"ד מכלים: ב] ששכר קלה מהעבולה שמונה על הרגלים: (ג) והרי כל המטפין למק"ט [כפ"ה מ"א] וכ"ש כשחיון בשיט: (ד) שלא נפתח ושלח חיפה: (ה) מק"ט. דאף דהמקום שהוא שלא נשכר ושלח חיפה הוא רק חלק קטן מהשלחן. השבין זה לעיקר השולחן. והשאר הו"ל כיד. והוא דהיטין לעיל [פ"ט מ"א] דשולחן

משנה **פרק כב א** או עמיסן בשיט. כאן כתב הר"ב דבחר חפוי אוליגן ובפ"ה כתב דבכף וחילק כמז"ע בין מין אחד לשני ולא פירש טמס דנר ומי"ל לחלק צוה. ובפ"ה כתבנו לייבב בפ"ה: ר"י אומר מקום הנחת

ה' כסא . ע"פ ח"י ה' :

תוספות אנשי שם

ד' ה"פ ר"ה כסא דא קטעו כו' והסיקומו דאם כדרי כ"מ כ"מ כו' . ואתר אמילס לע"פ דשיר קאמר מן ז"ל ויזה כיון חתנו חס"ר סירס ז"ל דז"ל הרמב"ם אחר כסביא דיניס דכסא שקבעו בקורות וכן הדין בכסא שקבעו בעריבה שהיא טורר ע"כ . ולא כדרי חת"ט הכי סול"ל וכן כסא שקבעו בעריבה טבור ומאי זה היורד לטון בלחמו וכן הדין וכו' וזהו מהו שהיא טבור . איז דה"ק וכן הדין לכו' כדלחמן לעיל שאינו טבור בכסא שקבעו כו' אלא שהיא טבור ולא נעמלה בעריבה . ונ"ס עוד חת"ט דה"ק ראי' מ"מ"ס וכן שרי דה"ק השני נמי קאמר וכן חת"ט דה"ק ש"ס וכו' הא נמי ממוקד גמ"ס דאלו הכא ש"ל וכן הדין וכו' וזהו ד"ל מן ז"ל אחר המילה ל"ל כלל דבדין השני טבור שייך לומר וכן כיון דה"ק נעיק דה"ק שיהיה שוין דכסא טמא משא"כ בדין כו' דלכ"י כסא גמ"ס הכסא כו' טבור ומאי קאמר וכן ואלו הוא אכסא ממש מדריבא דכסא הכסא טמא והכא טבור איז כדלחמן . ועמ"ס עוד דמשמיהו לא שמה יחד כו' הא נמי נראה דל"ק דבין מש"ס דל"י כולגתה דכ"ס וכו' דכ"ס וכו' קבעה כסא גבי ח"ק פלוגתה דכ"ס וכו' דהיינו פלוגתה דכ"ס כסא משא"כ כו' נכחו דל"ל דלכ"א פלוגתה ותגובה התם דלכ"י נשפיה ומה שיק' דל"ק כו"ל לכתוב דין עשאו כו' מהו י"ל מביחין שלמדנו בלשון דבקובעו כו' זה הוא דכסא טמא ממיאל מונן דנעשו בה ח"ק הכסא טבור דלכ"י הוא אשמי' רבוהא דנעשו כו' נמי טמא וכ"ס הקובע וספיר ענין הכ"ס שלא הוה דכ"י הרחיק דלא שייכו מיהו לדכ"ס של הרמב"ם ז"ל בטרונא דהדר כ"י מפורסו . (ש"ל) ד"ה ח"י ר"ה ע"ל כו' ארוך ויולא כו' . ל"ג"ד הוא ע"ס ו"ל ע"ב או אולי ז"ל רחב ויולא כו' והכן :

פרחה טומאה מייניהו . אחר זה ראיתי בכ"מ מה"כ [ה"ה] . דהתם כתב הרמב"ם דיני אלו הג' כסאות . שמפרש הכ"מ דכסא שקבעו בעריבה נמי לא טהרו ז"ה . אלא לענין שאינו חזור לה . שאם נטמאם העריבה לא נטמא הכסא ע"כ . אבל הרמב"ם בפירושו כתב בהדיא שהוא . טבור לגמרי . וז"ל [אמר] אם קבע כסא בעריבה הוא טבור . ולא יטמא במדרס לחבורו בעריבה אשר לא נטמא במדרס . ע"כ . ואף פסקן של דברי הרמב"ם שכתבירו . נראה שסובר דטהור לגמרי [ושאלני חתני מהר"ר הירש י"ו] . דהא אדרבה משמע כדברי הכ"מ . מדרס הרמב"ם . וכן כסא שקבעו בעריבה כו' . א"כ מדרס אחרו לדלעיל מיהו . והסיבותיו דאם כדברי הכ"מ . לא ה"ל לכתוב . אלא וכן הדין בכסא שקבעו בעריבה . ולא ה"ל לסיים שהוא טבור אלא ודאי דהא בדין שלפניו מחלק בין קבעו לעשאו כו' . אלא הני וכן . אינן אלא שבשלתן יש לך טהרה . ומיהו הא כדאיתא והא כדאיתא . וזה דברי משנתנו לא שגאה לזו שבעריבה אלא אוחס שנים כסאות . אלא דבאופן יש לך טומאה נמי . ואילו בזה אין לך טומאה כלל . והרמב"ם שכתבם יחד הרי נשמר בלשון כדכתבתי . ועוד אי איתא דגם בזה יש לך טומאה . א"כ ה"ל לכתוב דין עשאו כו' מהו אבל אם טבור לגמרי בקבעו כו' לא לר"ך לכתוב . דודאי דל"ס עשאו כו' שהוא טבור וכן הדין הכ"מ . שהרי הקשה עליו מ"י שגא מכסא שקבעו בקורת בית הבד ומכא הקושיא הוא שמפרש דה"ל אינו מטהר לגמרי . ואילו היה מחפש לדעת מה יענה הרמב"ם בפירושו . בודאי שלא היה מפרש כן על דבריו שכתבירו להטותו מני דרך שפ"י . וגם אשתמיטתיה להכ"מ דברי הראב"ד מולא כתבן לתרומי מה שהוקשה להראב"ד אהדרי . ולכך נראה דהכא נמי טבור לגמרי ומשום דקביעות שבעריבה היו קביעות טפי ג"כ מקביעות שבלוגם וקורות בית הבד וכמו שתיקן [הראב"ד] בכותב . וז"ל אלא על הראב"ד דלמה לא רמי כסא אכסא . כל שכן דמשנת כולגם וקורת בית הבד . קדומה למשנת כופת . דמינה רמי איהו וה"מ לתרומי הכי ומימלא לא הוי קשי מכופת דחנן בתרייהו : אף העשוי בה . ר"ל * שנמלא עם העריבה מעין אחד . הרמב"ם : ד"ה שלא היו חפוי ויולאים . פי' הר"ב שאין הגסרים בולטים חוץ מן הכסא . ר"ל הגסרים הקבועים מג' רוחות שאם אי' בולט חוזה . ואין שכנגדו ג"כ בולט . נמלא כשיטתו על אחרו לך . שהוא מטעם בשיפוע . מפני שהגסר האחד ארוך ויולא ובלגם מהשני .

שמאי אומר אף העשוי בה (ה) : ד"ה כסא שלא היו חפוי ויצאין (ה) . ונימולו (ה) טמא (ה) . שכן דרכו להיות מטהו על צדו . ויושב עליו :

כסא ח"ב . ה חפוי ג"כ חפוי . ונימולו ד"ב וז"ל וז"ל ונימולו .

לצית הלל דטאר : ושמאי אומר . אף כסא העשוי בעריבה עלמס . טמא מדרס : ד"ה כסא שלא היו חפוי ויצאיים . שאין הגסרים בולטים חוץ מן הכסא . שהכסא עשוי מארבע עלים וגסרים קבועין מג' רוחות הכסא עומדין גבוהים תחת העלים מהודקים זה אל זה . וממעל לעלים לוחות עשויין ליטב עליהן . ואם נשברו הלוחות העשויים למושב יטול להקות הכסא לכל לך שירלה . וליטב על אוחן הגסרים . הקבועים בג' רוחות של כסא . אבל כשהן בולטים לחוץ אינו יכול להטותו על לךו וחפוי דהכא לאו לחפוי דרישא שהן כמו שינים בולטים . אלא

אלו לסיים שהוא טבור אלא ודאי דהא בדין שלפניו מחלק בין קבעו לעשאו כו' . אלא הני וכן . אינן אלא שבשלתן יש לך טהרה . ומיהו הא כדאיתא והא כדאיתא . וזה דברי משנתנו לא שגאה לזו שבעריבה אלא אוחס שנים כסאות . אלא דבאופן יש לך טומאה נמי . ואילו בזה אין לך טומאה כלל . והרמב"ם שכתבם יחד הרי נשמר בלשון כדכתבתי . ועוד אי איתא דגם בזה יש לך טומאה . א"כ ה"ל לכתוב דין עשאו כו' מהו אבל אם טבור לגמרי בקבעו כו' לא לר"ך לכתוב . דודאי דל"ס עשאו כו' שהוא טבור וכן הדין הכ"מ . שהרי הקשה עליו מ"י שגא מכסא שקבעו בקורת בית הבד ומכא הקושיא הוא שמפרש דה"ל אינו מטהר לגמרי . ואילו היה מחפש לדעת מה יענה הרמב"ם בפירושו . בודאי שלא היה מפרש כן על דבריו שכתבירו להטותו מני דרך שפ"י . וגם אשתמיטתיה להכ"מ דברי הראב"ד מולא כתבן לתרומי מה שהוקשה להראב"ד אהדרי . ולכך נראה דהכא נמי טבור לגמרי ומשום דקביעות שבעריבה היו קביעות טפי ג"כ מקביעות שבלוגם וקורות בית הבד וכמו שתיקן [הראב"ד] בכותב . וז"ל אלא על הראב"ד דלמה לא רמי כסא אכסא . כל שכן דמשנת כולגם וקורת בית הבד . קדומה למשנת כופת . דמינה רמי איהו וה"מ לתרומי הכי ומימלא לא הוי קשי מכופת דחנן בתרייהו : אף העשוי בה . ר"ל * שנמלא עם העריבה מעין אחד . הרמב"ם : ד"ה שלא היו חפוי ויולאים . פי' הר"ב שאין הגסרים בולטים חוץ מן הכסא . ר"ל הגסרים הקבועים מג' רוחות שאם אי' בולט חוזה . ואין שכנגדו ג"כ בולט . נמלא כשיטתו על אחרו לך . שהוא מטעם בשיפוע . מפני שהגסר האחד ארוך ויולא ובלגם מהשני .

מלאכת

מבית האומן טמא . וסתם מתני' דמוקי פלוגתא דכ"ס וכו' בכסא שקבעו בעריבה כו' ויודה אצל ר"מ פליג עליה בתוספתא ומוקי פלוגתא דכ"ס וכו' בעשוי בעריבה מתחלחו : ד"ה בפי' ר"ע ז"ל . ואם נשברו הלוחות העשויים וכו' . אמר המלקט הוא פי' ה"ר שמשון ז"ל אלא שכתב והם ניטלו שלמטה

שלמה

וכו' . והרא"ש ז"ל פי' וז"ל מחברין ד' גסרים יחד כמין חיבה בלא כסוי ושוליים ומניחין עליו שלשה גסרים זה בזה זה זקוקתים חפויים ויושבין עליהם וכשאינם בולטין חוץ לכסא מכל לך דרכו מתחלחו להיות מטהו על לךו ויושב עליו . והרמב"ם ז"ל פי' כשאין חפוי בולטין ויולאין על שפת הכסא אלא ג' :

על לךו וחפוי דהכא לאו לחפוי דרישא שהן כמו שינים בולטים . אלא

י כ"ן הפארת ישראל בועז

לשיטתייהו אולי . דס"ל ההם דמחברס יחד נתבטל מהמינקת תורת קב"ט . ה"כ מוקבע הכסא בעריבה . הרי כשירצה ללוס בה . א"ל להיושב על הכסא שבה עמוד ומ"ל . והו"ל ע"ז דוגמת מינקת שתתב לתוכה המקל . ודמי נמי לקערה שקבעה בשדה שלא כדרך תשמישה [ועיל פ"ב מ"ה ס' ע"ג] דנתבטל תורת קב"ט מהכלי (ב) : כה) שאם חקק בעץ העריבה עלמה מקום לשבת . אע"ג שהמושב שחקק הוא צנוף העריבה עלמה . אפ"ה כיון דהשתא חקק בה שבת לא יאמר לו עמוד וגמ"ל . ומק"ט מדרס (ג) : כה) כבר אמרנו לעיל (אח כ"ב) דדפי המושב וכן הדפין שמשבצין להיושב טלן נקראים חפויין וקאמר הכא . שכסא שדפין שמשבצין להיושב אין בולטין בשפוע למן הגד של כסא כזה / אלא הן עומדין וקופין כזה / ועי"ז אכסר להפוך הכסא לכל לך שירלה וישב על הדופן . משא"כ כשבולטין הדפנות של המושב בשפוע למן הגד לא יכול להפכו ולישב על דפנו . דהרי ע"י הבליטה יהיה מוטע באלכסון ולא יהיה נאות לישיבה : ל) לא שנטלו אלו הדפנות שזכרן התנא החלה . דא"כ מה לי אם היו תולה בולטין או לא . הרי ניטלו . ואין בליטתן מהאד מעכב מלהפוך הכסא על לךו ולישב על דפנתיו . אלא ר"ל ומיירי מהא שניטל דף אי משאר חפויי שממקום המושב או שזמן האד : (א) דמדלחין בליטה לנן הגד . הרי יכול להפכו ולישב על דפנו . ולא דמי לתיבה שפתחה מלדה . ונפתח כסויה . דאמק"ט מדרס . אע"ג דגם

ההם דהכא מיירי שמיד בתחלה כשעשה העריבה . חקק בה מן הגד הכסא ומדעשה כן מתחלה ס"ל לשמאי דדמי לסקין ומרלופין (רפ"ב) דלמרינן דמדעשאן תחלה לז' דברי יחד מק"ט מדרס . כ"ס הכא דעשה ממש בעריבה תמונה כסא . ודאי גלי אדעתיה שנינו בניו בעשה שאינו לם בה תהיה לשייב

והיינו נמי דכעשו בעריבה מתחלה מודו דטהור . דדוקא להטותו מתחלתו כפי שינוי מעשה . אבל פשוט בה לחותמי ליה עומאה כיון שא"ל עמוד לא נחתא לה עומאה ושמאי דמתחיר אף בעשוי בה . ז"ל דק"ל כיון שעשאו מתחלה בעריבה ודאי מתחלה תשמיש בעריבה ואין א"ל עמוד : ד"ה שכן דרכו . ואי לא שכן דרכו היה לר"ך מתשבה כדפי' לעיל : והאמת

כלים השלחן פרק כב

תוספות יום טוב

קיא

צינונים

ר כסא . עס הי"ז ז' כסא .
פדיון פ"ב מ"ח : כסא .
עס : ר' שידה . עס הי"ז :

הלופי גרסאות
1 חפיו גל"ג חפיו
2 ונשתירי גל"ג
3 ונשתירי . ר' סמא הי"ז
4 גל"ג ונשתירי . עסא . נימל
5 העליון גל"ג ומסו כ' מינוט
6

חדושי מהרי"ח
משנה ה [הוי"ט ד"ה]
שלא היו כו' אלא
לנארים כו' עכ"ל . גל
פירוש הר"ב שאין הנארים
שלא עלה שם החלות
שישבין עליהם בולטין
לרץ מן הד' עיני רק
מונחים בשוח כסדה דר'
עצים אבל אם היו יוצאין
ברוח

תום' אנשי שם
ר' חיי"ט ד"ה שידה כו'
הלוקים כו' וז"ל לנארי
דכ"י כי הוי"ט נכס ר"י
וכ"כ הר"ב עי"ח מ"ב
דשידע עי"ח למרס וא"כ
אף כשנעיל התחתון וא"ט
למי

משנה אחרונה

1 והאמצעי קיים
עמא . לאמתי סני כחד
אבל חילונים כפי שנים
דכלל אחד ר"ל א"ל ליסב
שמכריעו : ר"י אומר
אם היה רחב עמא . ומכא
הכמ"ב און הלכס כר"ס
ונמנחו ג"כ לא סמכתי .
ול"ע דנכפ"ט מ"ד חק
בדילא דלמכ"ב און חמות
מספח . ולרין לחק בין
עירי לתמלחו ומיירי
דלמתי חיי לשיבה פ"י
הדמק ומ"ק ס"ל דלא
עמא ישיבה ופרחה
עומאחו ור"ס כ"י עמא
ישיבה אכל הסופה מושב
גתמלה לט"ע כפי עמא :
ז' כסא שיעלו שנים
מחפיו . לכאורה משמע
דלנעיל קיא דקחני
הסם דין קיא להמלטי
ועילו שנים כמילונים
ובסתא חייבי בניעלו שנים
גל דז . וא"ל לנפס
כן דל"כ לא כו"ל למיפני
כסא שיעלו דמכ"י מיני'
קא קליק הו"ל למימני
ניעלו עיני כו' ועוד מ"ט
ד"ס דמעמא מדרס כיון
בניעלו עיני זה גלז והא
לרין ליסב מן הגז והא
חמין דמן כד און נמי
ליסב שמכריע . ועוד
מילתי' דר"י ליט עיני
לדברי ח"ק . אלא הכא
לאו אלנעיל קיא דחייבי
לפני מדרס . והכא תמלח
אחרימא קאמר דמעמא
משום כלי קטל וכו' וכו'
מפ"כ פ"ב הר"ב פ"ב
דכ"ה

אלא לנארים שמחפין העינים קרי חפיו : ז' שנימל חפיו האמצעי .
שנעל לוח האמצעי . ונשאר לוח מכאן ולוח מכאן . עמא . דמוי
לישיבה : אם היה רחב טפח . חזי לשיבה . ואם לא . לא :
ז' שנים מחפיו . מלוחות העשויות למושב : רבי עקיבא מטמא .
ואין הלכה כר"ע : ונשתירי בו בית
קבלה . שהוא חלול קלח וראוי לקבל
רמונים טהור ולא מטמאין ליה מפני
שיש לו בית קבול : ספני שבטל
העקר . דעקרו לשיבה עביד ולא לבית
קבול והואיל ונחבטל העקר שבעצורו
היה חשוב כלי . בטלה הטפילה . ולא
חממא מטעם שיש לו בית קבול . וכן
הלכה . דהכי חנן לעיל פ' המפרק
גבי משפלת . ובפ' כרים וכסמות .
גבי חמת : ר' שידה . עשייה כמין
ארון . ובשידה שאינה מחוקת מ' סאה
מיירי שהיא מקבלת עומאה : שנימל העליון . הכסוי שעליה : התחתון . שוליה : נימל העליון והתחתון . והדפין שכלודין נשארן :
ותכמים

מלאכת שלמה
הוא מצואר שאם נשאר אחד אחד מן החפיון שהוא נשאר בתמונתו ולזה יטמא
במדרס ור"ס יונה שיטאר מן החפיו האמצעי השוקע והוא הויר רחב טפח
ואין הלכה כר"ס . הרמב"ם ז"ל : ז' אף כסא של כרה . רנילן לעשות כסא
של כלה בית קבלה להניח בו חפלים : ר' שנימל העליון שלה וכו' . שהשידה

ישראל

לישיבה . ומק"ט מדרס . ואע"כ דבשעה שלם זה א"ל עמומ"ל . הרי בשקין
ומרטפין נמי בשעה שמלאוס יא"ל עמומ"ל . אע"כ כיון דיש זמן ללא יא"ל
כן . מק"ט מדרס . ה"ל הכא כן . ורבנן כ"ל דוקא שקין ומרטפין שברוב פעמים
ישבו עמם בדרך ולא יא"ל להישב עמומ"ל להכי שפיר מק"ט מדרס משא"כ
עריבה שבבית כל שעה ושעה עומדת ללישה ויא"ל עמומ"ל . א"כ י"ל החס כבסא
שחקקו בקורות בית הכד . הרי און חלם מלוי בבית הכד . רק בשעת עזיבת
היחיים והרי או א"ל להישב עמוד ונמ"ל . אבל הכא העריבה מלוי בבית גס שלא
בשעת לישה (ועמ"ס דזה פ"כ סי' י"א) . והיא דספסוק תנא כדן בנא דקבא
שקבעו בעריבה בין דיני דקעלו חפיו שבמשנה ד' לדיני נעלו חפיו שבמ"ה ו' .
ה"ס מדעני לתסמך פלוגתייהו דב"ס זב"ה שבכסא : (ד') והרי זה כ"ס מעריבה
שמחוקת מ' לונין ועד פ' קבין שנסדקה שמק"ט מדרס . מדיכול להפכה לשיבה
(כפ"כ מ"ב) והרי הישיבה בתחלה עליה לא היחה רק ארעי . ואפ"ה מדסדקה
וסקע ממנה תשמע קבע שלה . הרי ישיבת ארעי שלה להיות תשמע קבע .
כ"ס הכא שכתב גס מתחלה היה מיוחד לשיבה . על גז אחר . און היה
פניס חדשות . כשיפכטו בשתא ליסב על גז אחר שבו ולא פקע ממנו קבלת
עומאה מדרס שהיה כבר עליו תמלה : (ה') ורמזיא הך דינא לעריבה (פ"כ
מ"ב

יכ"ן

ההם יכול להפכה על גדה [נעלי פ"ט מ"ט] . ההם בתיבה בתחלה לא היה
מהפכה דע"ז והתפך הפתח שלה . משא"כ הכא בכסא . גס בתחלה
היה מורגל לעשות כן . וכדקאמר טעמא שכן דרבו וכו' . ר"ל גס בעוד
שהיה הכסא שלם כך היה דרבו להפכו לפעמים . ואין כאן פניס חדשות .
א"כ ההם הישיבה על התיבה כשהיא שלימה רק טפל הוא וכדמסיים
ההם . ולפיכך משום ישיבת טפילה שהיה זה עד השתא לא יהפכה .
אבל הכא עיקר עשיית הכסא לשיבה היא (ד') : (לב) הייט מקום
המישב שהכסא יש בו חיפויים גס מהלדדים וכדלמרון [נעלי י"ג] אבל
חפיוו שלמושב הוא בלמנען : (ג') הייט הדפוס שבג' לדדי הכסא
במשבבים את המושב : (ד') דדוקא כשנשאר רק מלכין פלניו חכמים על
שמאי לעיל [נמ"ד] וס"ל דלא חזי לשיבה . אבל הכא ששאריו דפטת של
הכסא . התה ב' זרועות היושב וגס נגד אחוריו . שפיר יכול לתמוך
היושב א"ע על המלכין . אף שיעלו הדף שהתה המושב . ועוד דהכא היה
יכול להפכו על גזו ולישב על חפיוו סמן הגז : (ה') אף שהלוח שהתה
המושב לא נשאר ממנו רק פתחה מעטפה . אפ"ה כיון ששאר גס המלכין
ראוי למושב הוא . ולא נרע מהלוי היה מקום המושב מאורג טול מדרסן
שאין בכל א' מהן רוחב טפח . ואפ"ה עמא מדרס אף שיש חלול בין דף לדף [נפשו"מ מ"א] עכ"פ הרי חזי למושב . והוא דלא כלל תנא להך ב' בבי . ולמתי
ניעל חפיו האמצעי או החילוניט עמא . הייט משום דרק כסיפא ששאר רק לוח האמצעי פליג ת"ק אר"ס . וס"ל דאפי' בשאין ברוחב המושב טפח
מק"ט מדרס . והיינו מדשאר גס המלכין . אבל כרישא שיעל המושב . ונשארן דפטת שכלודים . גס ת"ק מודה שאע"כ שמק"ט מדיכול להפכו . היינו
רק בשים רוחב טפח בזהופן שמה"ז : (ו') ר"ל דוקא כשנשאר במקום המושב רוחב טפח מק"ט מדרס . ודוקא כשדפנות כסא קיימות . מודה לת"ק
דאפי' און מקום המושב רחב טפח מק"ט מדרס . והיינו מדיס לו המיכה גס מהדדי היושב סביב . אבל בנעלו החפיון שמהלדדים . גס כשנשאר
המלכין אמק"ט מדרס רק אם מקום המושב רחב טפח . ואע"כ דבמטה מסורגה שיש חלול בין הסריגים . ואין טפח שלם החתיו . ואפ"ה מטמא מדרס
[נפשו"מ מ"א] ההם מתחלה נעשה לשיבה כזו . משא"כ הכא מתחלה היה כהכסא גס כפוטות להושב ג' לדדי : (ז') דכל מושב עשוי מנ' לוחות . וניעל
ממאושב ב' לוחות סמוכין . ואלו לא חזי הלוח הנשאר לשיבה : (ח') דעכ"פ עדיין מק"ט מכל אה"ט . משום שהיא ב"ק . מדעדיין נשארן ד' דפנות
ושוליים . ובחמת גס בניעלו כל המושב נמי ס"ל לר"ע הכי . רק נקט שניעלו ב' לנבוחת דרבנן . דאפ"ה מטמאין לגמרי : (ט') וכדמסיק בסוף משנתנו .
דמדבעל העיקר דהיינו מקום המושב . בטל נמי הטפילה דהיינו הב"ק שבוטו . וב"ל דמייירי שהיו חפיוו יואלפין . דל"כ הרי אפי' ניסל כל המושב .
לר"ה עדיין מק"ט מדרס . וכ"ס שאר עומאות [וממ"ה] : (י') מ"ל דלא מיירי ר' יהודה בחפיו לוחות המושב . וכרישא דמתניתין . דל"כ מה אכריא כסא
של כלה נקט . אלא ר"ל דאם ניטל מ' מהדפנות המסבבים להמושב דמותרו ב"ה לעיל מלק"ט מדרס [וממ"ז] אע"כ דחזי לשאר ארס . וקאמר ר"י
דגס משאר אה"ט אמק"ט משום ב"ק : (יא) היינו ישיבת הכלה . אף שלא נחבטל העיקר מכל וכל . דהיה עדיין חזי לשאר בני ארס . והיינו דרבנן
כסא כלה לנבוחת : (יב) הוא הב"ק שבו : (יג) . (יג) מ"ל דכל שיהי הוא כסא הייט וכוסויו למעלה . רק שהיה דפנותיה וכסויה הן פשוטין . אבל
שידה יש להכסוי ג"כ ב"ק . רק שאינו עמוק כל כך כנוף הכלי . והייט משום דהכסוי והדפנות בולטין בעיגול כעין כסוי וכעין קאפסטר שלט . אבל
ומיירי הכא שהשידה עם הכסוי און מחזיקין מ"ס : (יד) היינו כסויה : (יח) היינו הב"ק של גוף הכלי : (יט) ולא דמי להיבה לעיל [פ"ט מ"ז ופ"י]

הפדיוח דר"ע מטמא משום כלי קבול אע"כ שבטל הטיק שסוא המדרס ותכמים מסבבין שנעל העיקר והיינו דא"כ יהודה אף כסא של כלה טהור משום שבטל עיקר ומשום דכסא של כלה פ"ד
דלא מיירי ככל העיקר דהא חזי שפיר למושב אל לאו משום הקפדה קמ"ל דאף הוא מיקרי בעל העיקר : ר' שידה שיעל הפליון עמאה . פ"י הר"ב גרמ"ה מחוקק מ' קאם חייבי שמקבלת
שפ"כ

כלים השלחן פרק כב

ישבת הסתא...
מ ספרין...
הכל...
הכל...

הלופי גרסאות
מ רשאו דג' ועשה בו.

הדושי מהר"ח

בדוחב לכל צד מן הה'
עצים א"כ כשנשברו
הלוחות שעל ד' העצים
ועדיין נשארו לחות
שיצאו להלך בברוב מן ה'
עצים או לאויה צד
שיהפך יהיה עקם סתם
זה דור"כ אבל פ"י הרב
תו"ם לא הבטיח ולא
רציתו להאריך הד"ק
מעצמך: משנה ה' (ה"ם)
ד"ה ישיבת הסתא כ"ו
לשון הר"ב סתת אבנים
כ"ו עכ"ל. ג"ל פירושו
דהיינו שבניח איהו בגד
או דבר רך שלא יוקו
האבן הקשה דאל"כ היה
ליה להר"ב לומר בקצור
והוא יושב בקנה האחד
וק"ל דאע"פ שירב
שיושב עליו מונח על
האבן והאבן אין לי שום
שומאח כלל אפ"ה פטא
בושבו דאל"כ אלא הוא יושב
על דבר אחר פשיטא אין
לך נשכב גדול מזה ולא
קשה עליו תרומה של
הרב ת"ם:

תוספות אנשי שם

ראוי לקבלה מ"מ עמא
מדרס דטו כתיב וכתת
דרי"ב ועמיה מדרס
הואיל ומתחלתו עמו
למדרס וגם אם עמו
הטלון והתחלתו עמיה
מפני הדפין כדליתא
גימ"ט כשא שן דרס
ליות משה על ג' ויין
עמו ועדיין שומאח מדרס
עמו ועמיה כתיב מ"ב.
(מ"ח) מ' ה"ם ר"ה
רש"י טו דהשתא מלתא
כאפי נפסא כו'. אילו ה'
בדבריו הול"ל כופת סרקו
וכרכמו או עשאו פנים.
ואי משמע ל"י דהכי גריס
הר"ם מהשתקו עשאו בלא
ו"י הכי העיקר ג"כ סרקו
כרכמו בלא ו"י אלא הר"ם
פירוש קמפ"ס לטולבו
עדיין וז"ל סרקו וי"ו
כרכמו נכסו כו' עשאו
פנים פסלו כו' והוא הוא
פ"י הר"ב ולא מלתא כאפי
נפסא הוא וליד"ו נמי אפי'
עשה בו שפ"ס סתור עד
שיחוק בו. (ג"ד):

דפי"ט: ישיבת הסתא. לשון הר"ב מסתא אבנים והוא מתקן לו
מקום לשבת בקלה האחד מהאבן כו'. ותימה דלמי אבנים אין להם
טומאה אפי' מדרס כמו שכתב הר"ב בסוף פרקין ולעיל רפ"י ולשון
הרמב"ם מקום יושב בו בקלה העץ [ויסתא] האבן על קלה האחד

ובחבורו פכ"ה קלת הקורה שמתקן
המסתא את האבן לישב עליו:
ועשאו פנים. פירש הר"ב פסלו
במעלד כו' ע"י מ"ש ברפ"ב דשנת
ו"כ הר"ס. אבל העתיק עשאו פנים.
דהשתא מלתא כאפי נפסיה היא.
והרמב"ם העתיק ועשאו פנים. ופירש
לעשות ממנו פני הסתל כו'. ובחבורו
פכ"ה ועשאוהו פנים לשער וכיוצא בו:
במשיחה. ע"י מה שכתבתי פ"ו

יש לה בית קבול למעלה וגם בית קבול למטה הרמב"ם ז"ל וזה הסכים הר"ם
ז"ל. ונראה ללא נרס' מלת שלה לפי הפי' שהעתיק ר"ע ז"ל: והכבמים
במהרין. לפי שצמל העיקר: בפ"י ר"ע ז"ל. שהסתא מתקן לו מקום
לשבת בקלה האחד מהאבן ע"כ אמר המלוק גראה שבמקום מהאבן היה ל'ל
מהעץ עיין בפ"י הרמב"ם ז"ל או שמה ר"ל אבן שמתת הקורה: ועשאו
פנים והר"י ז"ל הגיה ועשאו פנים וכתב כן מלאתי אך בערך בערך כופת גראה

והכבמים במהרין. והלכה כחכמים: הסתא. מסתא אבנים והוא
מתקן לו מקום לשבת בקלה האחד מהאבן. כשמתת בקלה
השני: כופת. חתיכת עץ עבה ורחבה. והכי משמע
פירושה בתוספתא: סרקו. ליי"ו: וכרכמו. לנכו בכרכוס.
ועשה בו פנים. פסלו במעלד
והסוהו ברהיטגא שיהו נראים לו
פנים יפים: רבי עקיבא מטמא.
דמושב הוא: והכבמים במהרין.
דכתיבת עץ בטלמא חשיב: עד
שיחוק. שיחוקו בו מקום ישיבה.
התקינן לישיבה מהורים. ממדרס.
לפי שאין עשון לישיבה ובעלה דעמו
אלל כל ארס: סרגן בגמי. על פיין
כדרך שמסרגין אה המטות: מטמאין.

ר' יהודה מטמא מפני הדפין ז"ל. והכבמים
במהרין (ה) ישיבת הסתא (ה) מטמא מדרס (ו):
מ כופת (נ) שסירקו (נ). וכרכמו (נ). ועשאו
פנים (נ). ר"ע מטמא (נ). והכבמים במהרין (ו)
עד שיחוק בו. הסל והבלבלה שמיאין
חבן. או מוכין. התקינן לישיבה. מהרין (ו)
סרגן בגמי או במשיחה (ו) מטמאין (נ):
האסלה

מלאכת שלמה
שהגירסא שלו היתה כנרסת הדפוס אך הפירוש שלו דחוק. אפי' מלאחי
ס"א דגרסי' כמו בדפוס ולפי גירסת הספרים ז"ל דה"פ כופת דהיינו עץ עב
סרקו כלומר טעשה בו סדק לקבל נרות של ששה או של זומן ועשאו פנים ר'
עקיבא מטמא כי הסדק עושה אותו כלי והכמים אומרים תינו כלי עד שיחוק
בו וז"ל ע"כ: התקינן לישיבה מהורים. ממדרס לפי שאין עשויין לישיבה
לכל זמן שפיהם פתוח המוכין זולאין ובעלה דעמו: סרגן בגמי או במשיחה.
פ"י

ישראל

מ"ב) שהיתה עיקרה לרחי"ת רגלים. ותשמש הלישה היה מפל צה וכשנסדקה
לא חיו"ח וכו' לעיקר השמיים. אף דחיו"ח עדיין לנישה. אפי' מק"מ מדרס.
ומאן דפליגי אדר"י אפסר דס"ל דרק התם לחומרא אמרינן דמדבעל השיקר
וכו'. אבל לא כי הכא דלקולא. אפי' דוקא התם דמדבעל גס לנישה לא
חיו"ח רק מדרס. להכי בעל גס הפסל הוא. משא"כ הכא. כיון דשאר
כשיעור מושב לכל אדם. להכי לא בעל הפסל הוא מדרסו השתא לכל האדם
וכמעיקרא. ולהכי גם מושב צ"ק מק"מ. ביהו לשל (ספ"ט) ס"ל לחכמים
דבעל גוואל אמרינן בעל עיקר בעל עפילה. ואפי' לקולא. להכי קי"ל נמי
כר"י דהכא: (ך) וא"ת והרי כל הכסויין סהרין (כלעיל פ"י מ"ג). ואת"ל
התם בחין להם צ"ק. ליתא. דא"כ כסוי מיחם התם אמאי מק"מ. כרי
מלוה בחין לכן צ"ק מיירי. ותנן נמי (פ"ג מ"ג). כסוי פני אר המכות
חכמים משהרין. ותו הרי אפי' ב"ח דחמיר דמוק"מ. ומשמתא מאירי. ואפי'
הנן גביה (פ"ג מ"ג) כל המשתמש בפני ב"ח אמק"מ. ו"ל כל הך מיירי
בשאיין הכסוי מחובר לנוף הכלי. לפיכך אף שיש לו צ"ק אמק"מ. ודמי
לך כללא דכללינן (ספ"ט) דכל העשוי לחפסי סתור. משא"כ הכא מיירי
דמחבר הכסוי להצ"ק. ולפיכך הכ"כ שכתבו אף שמשמש כסוי אפי'
מחשב כ"כ ממש אב"ב הכ"כ שבנוף הכלי שחמור לו: (ך) וא"ת ק"י דר"י
אדר"י ורבנן אדרבנן. דהרי לעיל (פ"ד מ"א) בחזית שנתקנה לב' עיבות.
ר"י מטהר ומכמים משמתא. ובשלמא דר"י אדר"י אפסר לתרוני. דהכא
ס"ל לר"י דניסטר אמק"מ רק בנשאר כל שוליה. משא"כ בכלי שטף כגון
שנשאר צ"ק ס"ל דמוק"מ. אלא דרבנן אדרבנן קטאי. ו"ל דדוקא התם
בכ"ח משמתא רבנן מושב דהו"ל עכ"פ ניסטר. דהחמירו בה רבנן בכ"ח.
מדהחמירו ביה חורה דלק"מ גם מאירי וגם במחבר לקרקע. ככירה
ותגור. אבל הכא בכלי שטף דקילא עומדת לא מלינו גביה ניסטר:
(ך) כך פירשתי לדעת הר"ם והר"ב. אבנא מפי' הר"ם נשמע דאמק"מ
כלל. דכשלא חקק בו או"פ פשוטי כ"ע שאין לו זורת כלי. וכן כתב בפירות
בחיבורו (פכ"ו ה"י). וצ"ל לפ"ו דלא תקשה מארובות. דהתם מדלצטן
פ"י

תפארת

דהכא הרי נשאר צ"ק בהכסוי (ך): (ז) מומקבל עדיין הך חלול הבטן
שבולט מהדפנות סביב: (וח) מדרין מקבלין השתא כדרך קבלתו מעיקרא
שהיו אז הדפנות זקופין (ז): (בח) המסתא אבנים חוקק לעמנו מושב
בקלה א' שבולט עץ. ובקלה האחר מניח האבן שמתת: (ג) דרינו כחומר
של נפחין (פ"ד מ"ג ס"י ג"ה) וק"ל הכא דלא נימא שישביחו עליו רק חרעי
הוא. וה"ל כקורה בעלמא שחמק"ע מדרס (וכת"כ שהגיה הר"ב פ"ב מ"ג):
ולא דמי לכסא כובס ואיך דלר' יוסי אמק"מ מדרס (כפ"ג מ"ד). ו"ל התם
אינו יושב עליו לנוח רק כדי להכביר על כלים שהחיו. משא"כ הכא:
(ג) נסר עב (נפ"ט מ"ה): (גב) לנכו דרוס סרקו רחשעל בלא: (ג) ר"ל
לנכשו עגלב מנעשה כל דרו משהו ל"י כלי. וכארוכות בעה"ב (פ"י מ"ג):
דנכשו וסר מנעשה כל דרו משהו ל"י כלי. וכארוכות בעה"ב (פ"י מ"ג):
(ג) דס"ל דשאי ארובות שכבר היו ראויים לערוך עליו הבצק גם בלי
לביעה. והרי הרבה עורבין עליהן בצלן גם מבלי שילבעש. ומלא שכבר
היה עליהן שם כלי כ"ס גם קודם לביעה. אלא מדהו פשוטי כלי עץ היו
טאורין. להכי כני בשילבעש ויעשה לכן זורת כלי גזרו בהו רבנן טומאה
לטו כלי צ"ק. אבל כופת אינו כלי כלל. ואע"ג שהיה יכול לישב עליו.
הרי הוא כיושב על בול עץ דלא ס"ד שיק"ע מדרס. לפיכך לרין מעשה
הרווייהו לטעמייהו (על"פ פ"י מ"ד). ואע"ג דכל הכלים יורדין לטומאה
במחשבה (כפ"ט ה"י) היינו בכלי גמור ושלים. כגון טבעת בהמה שחישב
עליה שהיה' לחרס. אבל הכא עדיין אינו כלי כלל (ך): (ג) אמק"מ
מדרס. דרק לישיבה לשעה מלאן מוכין. ופשוט דעכ"פ הסל נשאר בקב"ע
משאר אה"ס. ולא נהבטל צ"ק שלו כשנלוו מוכין. ואפי' בעלו שם כל שלל
סרגו למעלה הדר ממליך (ע"י אהלוח פ"ו מ"ג): (ג) ששעה ע"ג המוכין שבסל
סעין רשה נמני או משיחה באלד בלא' שלל יפלו המוכין לחון: (ג) מק"ע

אחרונה

עוד שיחוק בו. קמ"ל הכא דלישתא הסתא ש דרכו לתקן מקום ישיבתו להחליקו
בדושי מטמא כמו שיחוק בו כיון דעשה מעשה גנפו: ב"ב כ"ב פ"י סתת
עץ ולעיל פ"ב מ"ה פ"י שוא כלל זכס פ"י ש"סר"קן וכרכמו. לר"ם סתת
וכרכוס משוי ליה כלי כדלכתתן גבי ארובות פ"ו מ"ג. ומכמים סבני דהתם
היינו אומריהו ולא לכוני עפי. אבל הפשו לישיבה תקפידין עליו יומר ובעי
מעשה שיחוק בו והיינו נמי פוגמיהו לעיל פ"ב מ"ד ויקפס דהתם היינו כמו
שיחוק בו דכסא וכן נפכ"י מ"ה. והלכך מ"ה הר"ב כן ועשאו פנים שפסלו
במעלד וכל"ה הר"ם. לא יתכן לפע"ד דהו נמי מעשה גנפו הוא כמו שיחוק בו
כפ"י לעיל וכל"ה כס"פ גבי נסרים שנתח"ן הלא עשאו פנים אסרקו וכרכמו
קאי שבך עשאו פנים יפות והוא פ"י הרמב"ם: הבל והכלכלה. כלי קבול כן
אפי' ייחזן למדרס לא מהני כמו סאה ורקב ש"ל עמוד ומלאן תקן או
מוז"י

משנה

קומאה ע"כ משמע דהכא לאו במדרס איירי דלמדרס הא ק"ל להר"ב פכ"ד מ"ג
דאפי' מוחקת עמאה וכל"ה הרמב"ם והר"ם פירי זו יש לה בית קבול למעלה
ובית קבול למטה ועליל אחד מתן עמא מפני השני. וכשיקולו שניהו כ"י מעמא
מפני הדפין שמתחמין בדריו ומכמים משהרין שבעל העיקר. כ"כ הר"ם. ונראה
דמשמע הדפין הוא בחורה פשוט כמו שמתחמין בעבלא וס"ל לר"י כיה דבעל
הקבול בחורה פשוט מיחא מטמא ומכמים סבני כיון שמתעסק לקיטול ובעל העיקר
אין עליו עורת פשוט עד שישכח עליו כדלפיל מ"ב. אבל הרמב"ם פכ"ו בחבורו
הסתים משנה זו לפנין קומאה מדרס. וז"ל דפליגי נמי בך ככרה דלמדרס בני
כני כמ"ה הר"ב פ"ב מ"ג ולר"י לא בעל מחורה כלי פשוט והכמים בעל
לגמרי עד שיהאבו עליו: ישיבת הסתא עמא מדרס. כראה דחיי לה תמוס
דעיי למימי בקמוך דלמדרס בני היקון לר"ם סרקו וכרכמו פני והכמים

כלים השלחן פרק כב

מסורתי. ע"פ ז' : קקילין. ע"פ ז' :

הלופי גרמארת קקילין דג"ל קקילין דג"ל קקילין קבלת דג"ל קבולת. קבלת דג"ל קבולת. קבלת דג"ל קבולת.

אלוהו רבא

ק קקילין שיש בה בית קבלת כסות. גרסי'. והוא עשייה לענין חת הכסות:

תוספות אנשי שם

ה' תי"ח ד"ה ששיגמון טו' דלעיל נטו מעמד כו'. אין זו הסבה דכחא מני י"ל דה"ק שפסלן נעמדו ותקין בריטיו וחי קשיה הא קשי' דה"ר צ"ל דמטת מי"ס כ' דריטיוו טוח המעמד ולעיל ז' פסלו נעמדו וכסוהו בריטיוו טוחא אלמא דתרי כלים נינהו. ותו קשי' דה"ר ט"ו לר"ב שפירשו דכחא לר"ב דמטת דמטת גרסי' מ"ד דמסלחא הוא כלו רמב' כמו מעמד י"ל דריטיוו דלד"ה הוא כהני שמתוקן זו פני הלוח ומטתו אהו ודמוחא (שבו נחמני' דלעיל חלו לר"ב קשי' שפי' שם דמסלחא הוא כהני שמתוקן ע"פ פ"ו פ"ו קשי' ריטיוו טוח ולא עוד אלא דלעיל פ"ו ובסוהו בריטיוו וחי' הריטיוו מני כלי שמתוקן זו פני הלוח כמו המסלחא וחי' לומר כן ואין זה אלא ערוכ פירוש. והו יודע דממתי' דר"ב ע"י דל' חגי' דריטיוו זין כני חתם ע"ס מוכח דפ"ו ר"ב שם נכנסת דריטיוו היא מכלי הלוח פ"ו הגמון. (ג"ד) ב"ר ר' רב' כבורות מפולשת מני' לר"ב. קשי' דה"ר צ"ל דאלמא דה"ר אה"ר נכנסת הכתובת נכח הפתח ויש כמה הלוקים בין פ"ו לפ"ו ובין פ"ו לבין פ"ו וא"ל הכתובת מפולשת מני' ה' לר"ב לא שנת ד' ח' אה"ר נכח כותרת נכח עשרה וכתבת שנה' פ"ו וכלה כה"ל על פ"ו נכנסת ומתא' פטור ע"ס תשוב לר"ב גוד אח"כ ח"כ מוכח דלא חי הכתובת פתוחה משני לר"ב. (מ"ח)

לקטנותו ולא לשום צד דבר. להעדר הלדן. הרמב"ם בנ"א: ששיגמון. לשון הר"ב שפסלן ותקין בריטיוו וכו' הר"ם ובמסנה דלעיל נתנו מעמד לפסול. ובין כך ובין כך קשי' לי מאי שנא דלא פירשו כמו עשאון בסוין או בשיגמון דמתני' ו פ". שהוא חיבור הנכרים על ידי עץ הנקרא שטם. וכך פ"ו הרמב"ם בנ"א גס הערוך מפרש כן למשנתו: קקילין. פ"ו הר"ב כלי שמשמין תחתיו חש וגפרית כו'. מכבר מעשה רשת חרגוס ירושלמי קקיל עובר (* מלמא וכן מכבר דיוקל הערוך: והעשייה כסורת. ל' הר"ב מפולשת משני לר"ב. וכן הרמב"ם בפירוש. ובתבואה פ"ב כתב כסורת שאין לו קרקע:

הנגדים וכן בערוך בערך קקיל. וכן הגיה ה"ר יהוסף ז"ל וכתב כן מלמתי ע"כ. וא"ר גרסי' כסות היינו כסות שמשמין זה המעמד לגמר בהן הנגדים:

מלאכת שלמה

הנגדים וכן בערוך בערך קקיל. וכן הגיה ה"ר יהוסף ז"ל וכתב כן מלמתי ע"כ. וא"ר גרסי' כסות היינו כסות שמשמין זה המעמד לגמר בהן הנגדים:

י ב ין תפארת ישראל בועז

הדף ודגל א' של אבן. כבר היה ראוי למסמכה אגודא. ולמיתב עלה [כאוס ט"ו א']. וה"ל אהו כעיקר הכלי. והרגל א' של עץ כממשו וכל המחובר לטורט עטור: (עב) חיברו והרביקו יחד בשעם. ומשום פ"ע נקט הכי. דמניח עכ"פ קלת מעשה. דל"כ אף דפשוטי כלי עץ מק"ט מדרס. היינו רק בשעשה זו מעשה לשם כלי. אבל בל"ז זב שיש על קורה או דף שאינו עשוי לישיבה אמק"ט מדרס [נה"כ שהיה הר"ב פ"ב מ"ג]: (עג) ולא לישיבה רק שבני אדם יושבין עליהן ארעי שלה והתמחו בנדיקין בני המרחץ (י"א): (עד) הוא כלי עץ שאינו הן שזכה מעלים. ומשמין לרובו בנדים לאחר כביסה. ומעשין תחתיו בלאם וגפרית כדי שיהלבו הנגדים שחוק הכלי: (עה) שיש למעלה משכבה שבשולו ב"ק לשום לתוכו הכסות: (עו) דלע"ג דהשולים מתוקבין כדי שיעלה בהן העשן. אפי"ה חשוב ב"ק דך דרך השמיכו. ומת"ל לא דמי לטירוס [פ"ב מ"ז] דקיי"ל ההם כר' יוסי דניקב ככוס משקה טמא. הכא אפי' נקוב כמות"ל רמון אפי"ה מק"ט. מדעשוי לקבל בנדים. כל שאין בנ"ד יולא דרך נקביו מק"ט ככלים של פת [פ"ו מ"ג]: (עז) שאין לה שולים כלל. רק עשייה כבורת שדפשוטיה מתוקבין לניילת הדבורים [כנינה ל"ז א']. ומעשה תחתיו. ויורקין הנגד ע"ג הכלי: (עה) קמ"ל דלא נזריק לא אטו הא. א"ג קמ"ל דלא מחשב חלול שבחבו כב"ק מדמשתמש כפוי [ומת"ל פ"ב מ"ג ס"י ל"ח]: שבקרקסין מן הגד נמוק שאין בני אדם באים לשם] ורבנן לעמיהו לעיל ס"י ל"ו. דנענין שיעשה מעשה רב. למוכח לישיבה. משא"כ הכא כרי הדפין א"ן משמאין מדרס. רק מדשגמון והשגימה לא היתה בהן כמעשה לישיבה. ואינו מעשה המנוח לישיבה:

הלכתא גבירתא כללא דפרק כב

רק הנכר האמצעי. אף שיש בלישתו בדפנות הבטא. ונמצא שאינו יכול להפכו על צדו. אפי"ה מק"ט מדרס: כשנה ז' ונכנס ב' נפרים פוכים שבשויב. לא חוי תו לישיבה. ולפיכך אף שנשאר ב"ק שתחת המושב אפי"ה כלל. מרבסל העיקר ב"ל השפל. ואפי"ה כסא כלה שניפל א' סתמיות הורעות. דאפי"ה מדרס כ"ד. אפי"ה תו כלל משום סימאה. מרבסל העיקר בשל השפל דהיינו הב"ק שבו: משנה ח' שירה שיש גם ככסויין ב"ק. בניפל הלקי העליון או התחתון מק"ט עדיין. אף שמשמש חפ"י. עכ"פ מחובר הוא לנ"ף הכלי שאינו משמש חפ"י. ובניפלו בו השוליים והכסוי. ונשארו ד' דפנותיו מרוברת. אינו מקבל שום פוטא אף רחוי עדיין לכפותה ולישב. ישיבת הפתח מק"ט מדרס. אף דישבתי ארעי רק למיאתו ולא לנוח: כשנה ט' נכר עב אפי"ה מדרס עד שיהיה בו מושב. ולא דמי לספסל שניפלו ב' רגליו לעיל מ"ג. דחתם כבר היה מושב. אל מלא מוכין אפי"ה מדרס. עד שיכנס כנין רשת על המוכין שלא יפלו פתוחו: משנה י' מלבן ברול פתוחו עור על חללו. והעור נקיב באמצעו לביה"ב. אפי"ה מק"ט מדרס. ובנפישו מהרדי הבדול נקיב רק משאר אה"ש.

כשנה א' שולחן עץ שנשבר קצת מהמבלא אף שחפיה סקצתו בשיש או שאר אבן. אם נשאר סקצתו שלם בלי חסרי כדי תחת כסות הר"ז נשאר בסימאהו וגם מק"ט עדיין: כשנה ב' שולחן עץ שנשבר א' או ב' מרגליו. אפי"ה. ובנשברו כל הג' רגליו. והושב לתשמשו כן בן הר"ז בסימאהו: כשנה ג' ספסל ע"ב ג' רגלים. אם ניפל א' מק"ט עדיין מרחיף למשכבה אגודא ובנפלו ב' רגליו אפי"ה. רק כשעובי הרף ספח. מרחיף לישיבה. שרפף אפי"ה שראו לפני כסא חטוב לא נתבסל בניפל א' מרגליו. אלא מק"ט מרחיף עדיין לתשמישו דבעיקרא: כשנה ד' כסא של כלה שניפלו סתמיות הורעות שבו מן הצד. אפי"ה דאבתי חוי לישיבת כל אדם. אפי"ה מדרס מדלא חוי תו לכלה לישיבה עד שיהיה ויתקנה לישיבת כל אדם. כסא שקבעו בעריבת אפי"ה מדרס מדעשוי השתא הבטא לערוך עליו הכסא א"ל עמוד ונמ"ל: כשנה ה' כסא שנפתח כל מושבו. מריבול להפכו ולישב על דפניו מק"ט מדרס: כשנה ו' כסא שניפלו גמר האמצעי גמ' נפרים שבשויבו. או שלא נשאר מהן שום אבן דל אבן עטור על עץ כולי' מעשה עטור והאחי טבור אלא ע"מ דלחתה מרגליו גמי קמא וכוין שיכולה לעמוד בשל אבן למד כל חד אהו אלא חסיים ואין זו ממש כדלמך הכס ולכן הכס: הנסררים שנמתקן ששיגמון. פ"ו הר"ב שפסלן ותקין בריטיוו וכו' הר"ם והכ"ה ש"ו וכו' פירק דלעיל לא פסלן מאי איריח תשום שעשויין שיכו המים מהלכין תחתיהן ומישוק ליה כיון דלא עבדו בה מעשה אינו משמח לתכמים בתתיה' דבעי' פד שמוקן זו אלא שפסלן איירי דהוי גמי מעשה גנופי' כמו שמוקן זו וא"ל לזו שמשמין תשום המים היו עמאין לכ"ע. אבל לפ"י הרמב"ם ששיגמון היינו שמתקן זה לזה נכנס ל"ע דגלחא דלון זה מעשה גנופו ונלא עסם שעשויין למים עטור: אלא שיהו המים מהלכין תחתיהן. ולא תתפרש כתי שעשויין לכן ח"ל כן רגליו לישב עליוהם כה"ס הר"ב ומדרס הוא. והכ"ה ש"ו כתב דהוי כהלשגה של בנין. ואינו מונע דלוי כס קבועין בתכמניהם ודאי בנין מעליל הוא והאחי מעמל ר"ע. ואם אין קטעין אמתי הוי ככנין. ויש לפרש דהמים מהלכין תחתיהן היינו כדמתיא נפ' הכוזה סנכנס למיחך אומר יחי לזון תמלילי מן הכסו וכו' הפוסקים בנ"ה ס"י כ"ל ופי' רש"י ממלאות שיהם חפירה של מים תמין וצליים על גבה וכו' חפירה של מים ואין דרך להחליק אלא הכרסין לפוסלן בריטיוו שאין טושין דבר מוי למתקן ואדרבה הפסול קשה להם תמוך שנתקנים חלקין נוח להחליק רגליהם של כיומאין ויפלו ומלאם שהפסול הוא אינו מיקון לישיבה ואין כלא שיהי מעשה יח"כ ש' שיגמון פלוי עטור דהא מעשה גמ'. וכו' כ"ל כיון דנעלמה הוי מעשה גמח"ז גמי ל"ע: קקילין שיש בה בית קבלת כסות עמאה. ולא תתפרש מאי קקילין. ונראה דלמי זכ

והעור גם במדרס נשפא. מלבן של עץ עם ד' רגלים בר' ויותר. וכיסה שוליו ודשנתיו בעור. דה"ל ב"ק. ואח"כ נשפס והוא העור מעל שוליו והדשנתיו. ולא נשאר רק המלבן עם ד' רגליו מחברים. העור נשפא גם במדרס. המלבן עם הרגלים טהור לגמרי. ספסל אבן וב' רגליו מעץ וישב הזב על האבן. נשפא כולו ממדרס. דשנתו עיקר. ואם רגל א' שבו מעץ אסקים. נכרים

שבחרצן שנעשה בהן מעשה לזרות כלי. אפי' הכי אין עושין לשיבה. ואף שישבין עליהן לפעמים. כלי שיש בו בית קבול לתת להוכי בגדים לעשן. אף שהשוליים נקובים כרשת שיעלה שחוכן עשן הגפרית לתוך הגברים ללבן. אפי' הכי מחשב בית קבול ומקבל סומא. ובאין בתוכו בית קבול. סדור. וכל גזרינן הא אפי' הוא :

לדכו עקובס בשליס הככו יומכ ממוליא רמון ובקכות טפול רכס הככו איט טפול דרך הנקב וקמ"ל אפי' דכלי עץ שישבין בכמוס הייט בשלמים שנפחתו וניקטו אבל עשוי מתלמו נקוב כמון עמא וכלי כמנ"ס כדילא פ"ו מה"כ דתתלמו כמוליא רמון עמא ואפשר שמכאן יאל לו דין זס. וסייט דמס'ק עשוי כמנ"ס שאין לו שוליס לגמרי עכור הא כמנ"ס רמון לא :

ר עובדיה מברטנורה כלים הברור פרק כג תוספות יום טוב ציונים

א הברור. טופ' נכסילין פה. ד"ה דהתפ"ו מ"ו פ"ו מה"כ ט"ז : ב אלו פסאין. מ"כ טפ"ד דף ז' ז' מ"י ד"כ מה"כ מ"ו ופ"כ פ"ה כ"ה

חלופי גרסאות

א שהתפר נ"כ השפר וביה"ט שחפר בחבור. ב דרין ג"כ דרין.

תוספות הדינים

פכ"ג א [בת"ס ס"ד] מפני שהפר כ"י לכוזיא מה שכתוב בו. ולא נשמע קן לקמן בר"ס כ"ח ט"כ (ממארו"ט ז"ל) :

תוספות אנשי שם

פכ"ג א בר"כ ס"ד"ה ובמה שכתוב בו ואין מה שכתוב עמא כמסקן. וכן פ"י הר"ע ולא יומא ליה לריבוי לפרס כפי' הר"כ כי מ"ח כמשתמע הנוגע כן פ"י הר"ע הנוגע הוא הוא העמא והכלי ע"י טהורים עמוד עשוי שלמים רק אחד שנקרינו נגע העמא כן או כמה שכתוב ומ"ט עמא היינו החלק החלק עמא מניגעה העמא בו ומה שכתוב אינו משמא חלק החלק העמא דאיכ סול"ע הנוגע בהן עמאין ומה שכתוב טהורין כל רבים דהא בהן קאמר וגם לא נגעה שכתוב כ"ח ומה דאם נגע העמא כמה שכתוב ודאי עמאין (ע"י א"ח ס"י חכ"כ גמ"א חק"ג כ"ס הר"ן דמתעמאין דרואי ליהם בכרים ובהמות ובמ"א

פרק כג א הברור פלוט"א (ה) בלע"ז : האימום. דפוס של מנעל. וכל אלו חילוקיהם עור ומלאין מצפנים שער או מוכין : והקמיע והתפילין. יש בחדר הכתים של עור פרשיות כחובות בקלף : ובמה שבתוכן טהור. אם נטמא אחת מאלו במה ואח"כ נקרט ויגע א' כמה שכתוב טהור לפי שאין מה שכתוב חבור להן ואין מה שכתוב טמא כמותו : הכאן. כמו חוקף : הנוגע במה שבתוכו טמא. אם נטמא החוקף במה כסם שהנוגע בו טמא כך הנוגע במה שבתוכו טמא : מפני שהתפר מחברו. ועושהו אחד. מה שפנים עם החיטון : ב זרין

פרק כג א הברור א והאמום ב. והקמיע ג. והתפילין ד. שנקרעו ה. הנוגע בהן. טמא ח. ובמה שבתוכן טהור. האובף שנקרע. הנוגע במה שבתוכו. טמא. מפני שהתפר מחברו : ב אלו טמאין משום מרכב ה. זרין האשקלוני

דכדור ואמום כמו כן תפורים מכל מקום רגיל הוא להזיז מה שכתוב לפעמים להכי אין התפר מחברו כי הכל. ע"כ : ב זרין האשקלוני

מלאכת שלמה

פרק כג א שנקרע. רי"ט כשנא גרסי' לה וכן נקד ה"ר יוסף ז"ל : ובמה שבתוכו טהור. מהני' ללא כ"י אליעזר דא"ר יהושע בן קרחא משמו כמספחא דאם נקרטו והטנינן כמות

פכ"ג א בר"כ ס"ד"ה ובמה שכתוב בו ואין מה שכתוב עמא כמסקן. וכן פ"י הר"ע ולא יומא ליה לריבוי לפרס כפי' הר"כ כי מ"ח כמשתמע הנוגע כן פ"י הר"ע הנוגע הוא הוא העמא והכלי ע"י טהורים עמוד עשוי שלמים רק אחד שנקרינו נגע העמא כן או כמה שכתוב ומ"ט עמא היינו החלק החלק עמא מניגעה העמא בו ומה שכתוב אינו משמא חלק החלק העמא דאיכ סול"ע הנוגע בהן עמאין ומה שכתוב טהורין כל רבים דהא בהן קאמר וגם לא נגעה שכתוב כ"ח ומה דאם נגע העמא כמה שכתוב ודאי עמאין (ע"י א"ח ס"י חכ"כ גמ"א חק"ג כ"ס הר"ן דמתעמאין דרואי ליהם בכרים ובהמות ובמ"א

פכ"ג א בר"כ ס"ד"ה ובמה שכתוב בו ואין מה שכתוב עמא כמסקן. וכן פ"י הר"ע ולא יומא ליה לריבוי לפרס כפי' הר"כ כי מ"ח כמשתמע הנוגע כן פ"י הר"ע הנוגע הוא הוא העמא והכלי ע"י טהורים עמוד עשוי שלמים רק אחד שנקרינו נגע העמא כן או כמה שכתוב ומ"ט עמא היינו החלק החלק עמא מניגעה העמא בו ומה שכתוב אינו משמא חלק החלק העמא דאיכ סול"ע הנוגע בהן עמאין ומה שכתוב טהורין כל רבים דהא בהן קאמר וגם לא נגעה שכתוב כ"ח ומה דאם נגע העמא כמה שכתוב ודאי עמאין (ע"י א"ח ס"י חכ"כ גמ"א חק"ג כ"ס הר"ן דמתעמאין דרואי ליהם בכרים ובהמות ובמ"א

פכ"ג א בר"כ ס"ד"ה ובמה שכתוב בו ואין מה שכתוב עמא כמסקן. וכן פ"י הר"ע ולא יומא ליה לריבוי לפרס כפי' הר"כ כי מ"ח כמשתמע הנוגע כן פ"י הר"ע הנוגע הוא הוא העמא והכלי ע"י טהורים עמוד עשוי שלמים רק אחד שנקרינו נגע העמא כן או כמה שכתוב ומ"ט עמא היינו החלק החלק עמא מניגעה העמא בו ומה שכתוב אינו משמא חלק החלק העמא דאיכ סול"ע הנוגע בהן עמאין ומה שכתוב טהורין כל רבים דהא בהן קאמר וגם לא נגעה שכתוב כ"ח ומה דאם נגע העמא כמה שכתוב ודאי עמאין (ע"י א"ח ס"י חכ"כ גמ"א חק"ג כ"ס הר"ן דמתעמאין דרואי ליהם בכרים ובהמות ובמ"א

משנה אחרונה פכ"ג א שנקרע. כ"ה לא נקרט אין מה שכתוב חבור ונקט נקרט דה"ל א"ח ליעב כמה שכתוב. ומיירי שלא נקרט בענין שמעיד ארזן מומאחאן אלא שהתרו מוטי התפירה או נקרט בעקב

פכ"ג א (א) ותמזה איך כדור ומנידיו כסאן שלמין יק"ע. הרי הם פשוטי כלי עור שכתובין להם שיעור מדרס דהיינו ה' על ה' פסחים (כפ"ו מ"ב) איך מק"ס כשמשמש רק לחדס. או אפי' כשמשמש לחדס וכלים : אבל רק בשעת מלאכה (כלעיל רפ"ו ופס"ו ס' פ'). ואי"ל דהק דהכא מדיס להן חלול בפנים איך כפשוטי כלי עור. דהרי יש להן תוך וב"ק. ליתא. דהרי חלון סבור בתפירות סביב ומעיקן לעיל (פ"ב ס' מ') צביות של שיימין דחלול הסבור מכל זד ל"ס ב"ק. ואח"ל התם אין החלול עשוי למלאותו. משא"כ הנה דהכא. ליתא. דלדבריה מדעשוי למלאותו דבר של זוי"א משל לעולם. קי"ל ד"ס ב"ק. (כמנ"ס פ"ב מכלים ס"ג.) וליבא מסייע ליה להרמזין שבידאו רמל"מ (פ"ד מכלים ס"א) דפסק דב"ק העשוי למלאות שמה ב"ק. ואי"ל דרמז"ס דס"ל דב"ק העשוי למלאות ל"ס ב"ק ס"ל דמתניתין דהכא אחיא כר"א דשמה ב"ק. אבל חכמים פליגי עליה וס"ל דל"ס ב"ק. וכן כ' צאמת רש"י (סנהדרין ס"ח א'). ועי' בר"ס לקמן פכ"ו מ"ב). ליתא דהרי הרמז"ס דס"ל דל"ס ב"ק. ואיכו כבדו ובעמזו פסק (בפ"ו דכלים ס"ו) כסתא מתניתין דהכא. וי"ל דרמז"ס ס"ל דהא דב"ק העשוי למלאות ל"ס ב"ק. היינו באזו עשוי לפתחו לעולם. משא"כ הדי דמתניתין מדעשוי לפתחן לפרקים. דהיינו כשיתדחק המוכין שכתוב יחד ויתרוקן הב"ק בזויתו. מוליא המוכין ומשרביטן. שאין חיבים לדקן לעולם (כ"ח ס' ל"ט) עכ"ס הרי אפי' מזה לדקן לפרקים (כמנ"ס ס"א) ע"כ (ס) מאו"ה מחשבו ב"ק : (ב) וא"ת כיון שהמוכין בעמזו

פכ"ג א (א) באלל ב"ל"א. ועשוי מעור ממולא מוכין. ועשוי לשחק בו : (ב) דפוס לעשות עליו מנעל [נלקח מפ"ו ס' ל"ט] וגם הוא עשוי מעור וממולא מוכין : (ג) כמין כיס עור ממולא מעשבין. או שטתנין לתוך הב"ק שלו קלף שכתובים עליו שמות. שטתנין אותו לכגולה או לרפואה : (ד) שממולאין בתיהן בפרשיות והרי כל הדי המלוין בעמזן כסאן לצד חמ"ט : (ה) ר"ל שנטמאו בעודן ממולאין. ואח"כ נקרטו : (ו) מיירי שלא נפתח בהן רק התפר שחתמן. אבל לא נחשעל הב"ק שלהן ע"י הקרע. ולפיכך משום שהב"ק שלם כאלו כשומאחיה. משא"כ לעיל (פ"ה מ"ח) מיירי שהותר לגמרי ונחשעל ע"י הב"ק (א) : (ו) דאם נגע טהרה בהמלי אף שעדיין הוא חבוק. והרי כשעדיין היה סבור היה כולו טמא. השתא שנפתח התפר. אין המוכין מטמא עוד כבעיניהו. דמשנפתח אין השנין הו חיבור לעיקר הכלי : (ז) ר"ל שדרך העושה אויב. שתופר מיד העור עם המוכין. כדי שהמוכין שתוך האובף. לא ישמש ממקום למקום תחה הרובכ. להכי גם בנפתח כיס העור. אפי' משב המוכין חיבור להאובף. ומשמא כמותו כל זמן שהב"ק שבו אויב קיים (ב) : (ח) דשומא

קין שיתב ליגע כמה שכתוב : הנוגע במה שבתוכו טהור. האובף שנקרע. הנוגע במה שבתוכו טמא. מפני שהתפר מחברו. ועושהו אחד. מה שפנים עם החיטון : ב זרין האשקלוני

פכ"ג א בר"כ ס"ד"ה ובמה שכתוב בו ואין מה שכתוב עמא כמסקן. וכן פ"י הר"ע ולא יומא ליה לריבוי לפרס כפי' הר"כ כי מ"ח כמשתמע הנוגע כן פ"י הר"ע הנוגע הוא הוא העמא והכלי ע"י טהורים עמוד עשוי שלמים רק אחד שנקרינו נגע העמא כן או כמה שכתוב ומ"ט עמא היינו החלק החלק עמא מניגעה העמא בו ומה שכתוב אינו משמא חלק החלק העמא דאיכ סול"ע הנוגע בהן עמאין ומה שכתוב טהורין כל רבים דהא בהן קאמר וגם לא נגעה שכתוב כ"ח ומה דאם נגע העמא כמה שכתוב ודאי עמאין (ע"י א"ח ס"י חכ"כ גמ"א חק"ג כ"ס הר"ן דמתעמאין דרואי ליהם בכרים ובהמות ובמ"א

משניות שחרות] ב"ב 29.

ומדינה גרמ וסדיקה
וספיס סס ושפיטו

אליהו רבא

פכ"ג גרמינ גריסא
ופיטין של סוס אכל
אוכף של נאקס עמא מיסב
כדי ויסי אומר אף עפיטין
של סוס עמא מושב :

תוספות אנשי שם

ועפמיג) ואס ריל דאס נגע
בנה שבתון המיון שבור
פסיסא דיון שנקטו און
מה שבתון חבור (טופ"ס)
אלא הרי"ס לא חס נקטיסא
האחרונה דהא חייק בתוספת
דל"א עלי' וכל דלפי' אפי'
נקטו הוי' הנור ור"ס
דקמל לאפי' מדר"א :
ב בר"ב דיה זרין ב'
של עק ב' . לא ידעתי
מאין לקח לפי כן ומאי
דומק' ובר"ס מפורס שדא
של עור . ת"ס : ת"ס
סר"ה ומדורבה ב' במוקס
מדוכס המדי' . לא ידענא
מה ענין מדוכס אל מרדעת
וכ"ס דקמל המדי' אלו
כמדי הוא דכ"ל מרדעת
לתחריס וכשאר דוכתי לא
וכ"ס של מדי השנה מר"ע
א"כ איבא למימד דהוא
מדי דוקא שפמא חס
מרכב אלל סאר מרדעות
שפמא חס עומב וכרסית
כדי' כרסו התי"ס חס
דלעיל ומני' להרמ"ס
לנודד חס דכל מרדעת יס
בו עומא מרכב . ומו מי
סוי ליה לתקא למימד מרדעת
צדקתא כמ"ד . ולגלי דרין
מדי' אמיהא אלא דלעולם
מדוכס המדי' כפסטי
ואפי' דהרמ"ס ז"ל לא
שפוקס כי היכי דלא
התקין נמי זרין האשקלוני
והענין לפי שאינם דברים
פילגס אלא דנאקין מקומיה
פטרטיס היו רגילין כללו
וזמון התנא היו מפורסמים
והגויס דאשריה והלכך
נקטיסו אלל הרמ"ס
כיינונז בתי"ס אח"כ וכל
כיו"כ דין המרדעת של
חבור למדו מן הענין של
גמל ועפיטין של סוס דהיינו
כן דהיינו הפסד בנייהם אלא
בשם אלל עיינים סוה .
(ס"ג) בר"ב סר"ה שפיטין
כ"ו אוכף כ"ו ע"ג ר"ס ג' ד'
פכ"ז מ"ז ס"ג דשואבא הוא
עור המכה את המרכב
וגלגול משנה הוא טפיטין כל
כוס . וע"ה ר"ב כ"א
לא ידעתי מני' לא דהא
לאוכף קיי ליה נכ"מ אוכף .
(י"ז) :

האשקלוני . פי' הר"ב חגורה רחבה כו' . משמע כל שרובין עליו
בפסוק רגלים יש בו משום מרכב . וכן יראה לשון הר"ב דביבור
טפיטין של סוס וכבר כתבתי בפ"ק משנה ג' שכן נראה דברי הרמב"ם
ושכן דעת התוס' דרפ"ג דערובין . אבל דעת רש"י אינו כן אלא
שאינו מטמא משום מרכב . אלא איהו
הראוי לסמיכה בשעת רכיבה [ועיין
עוד מה שכתבתי שם בס"ד] ולדבריו
ז"ל כלל הני דהכא שיש בהן דברים

הראויין להסמך בהן לפניו או לאחריו : ומדורבה המדי' . פי' הר"ב
מכתש כו' . וכ"כ הר"ס אלל מהר"ס אע"פ שראה לפניו פי' הר"ס
כתב וז"ל ודבר סימנה הוא מה ענין זה למרכב . ושמה הוא אחד ממלי
האוכף או אורו שמיים בו הרובב את רגלו שקרין שגרי"ף בלשון אשכנז . או
ומכה בה חמיד כעין מדוך שרובין זה . ונקראת מדי' על שם מקומה כמו זרין
אלל בנא"ל מלאחי ומדוכס מרכבה שהיה מופס אללס למדי ע"כ . ובחבורו
מלאכת שלמה

האשקלוני . נקודת סגול גרסי' הרי"ס וכן בערוך וכן לקר
הר"ב רבינו בללל אשכנזי ז"ל לאסוקי מי ששונה זרין כיו"ד :
מדוכס המדי' . הרמב"ם ז"ל גרים מדיכס המדי' כיו"ד

האשקלוני חגורה רחבה שבה חובשים את הבהמה הרגוס (גרמית כב)
ויחבשו את תמורו זרין . ובאשקלון עושים ארון של עץ וקרויין זרין
אשקלוני ע"ש מקומן : מדוכס המדי' . מכתש העשייה במדי
לקחם חמיכה עץ גדולה עבה ורחבה . וחוקקים כמין מכתש
באלמנעא ורובצים עליה מכהן ומכהן
וכותשים ולפיכך יש עליו חורט מרכב :
עביט של גמל . הרגוס (ס"ג) ככר
הגמל בעביטא דגמלא : שפיטין של סוס .

אוכף שעל הכוס בל' משנה טפיטין שמו ושל גמל עביט שמו ושל נאקס
אוכף שמו כל אחד שמו עליו וכולן מרכב הן אלא שיש מהן שפעמים
עשוין
או אחר כיוצא בזה ונקראת מדוכס משום דהרובב כשען
ומכה בה חמיד כעין מדוך שרובין זה . ונקראת מדי' על שם מקומה כמו זרין
אלל בנא"ל מלאחי ומדוכס מרכבה שהיה מופס אללס למדי ע"כ . ובחבורו
מלאכת שלמה

ופירש שהוא אוכף הנעשה במדי סרג בערבי ולזה הסכים הר"ס
ז"ל . וכן הגיה גם כן הר"ב רבי יהוסף ז"ל אך בערוך נראה דגרים
מדוכס בערך מדי . ועיין בספר קרבן אהרן : רבי יוסי אומר

תפארת

מרכב קיל ממושב [לקמן מ"א] (ג) : (ט) הוא חגורה שמכניסין ב' קצוותי'
בב' עבשות שבאוכף מזה אל' ומזה אל' . וחובשין חגורה זו תחת כעין
החמור . כדי להקדק עי"ז האוכף על גבו . ועי"ז יחדיו גם החמור בהלכו .
וכמ"ס ויחבשו את חמורו . ועשו כן רק באשקלון . דבשאר מקומות היה
החבשו תפוס בל' אל' בהאוכף ענינו . וז"ל החבשו כנוף האוכף . ואז
דיע כמושב : (י) עשוי מצול עץ . וחוקקין בתוכו חלול ב"ק לודך בתוכו
הריפות . ואדם הדיך רוכב על הבול עץ בל' החלל שבו ודך . וגם אליו
מחברין המוטות לרגלי האדם בשעת רכיבתו כהדך : (יא) כר הגמל שג"כ
רובין עליו . ואע"פ דנעשה רק כדי שלא ידחק המכה לגמול . אפי"ה
מדמשמחם בו ג"כ לרעוב עליו בל' הנשאל להכי גם סמוכותו שלו מזה
ומזה דין כמרכב : (יב) שאכרחק בל"א . וגם עליו נחמטו רגלי
הרובב

דנהי ללא ק' אפירוס זה . דל"כ הו"ל ב"ק העשוי למלאות לעולם ואמק"פ כלל . וכמס"ל
דל"ל דלוקב שאני . דלפי' אין לו ב"ק הרי יש בו שיעור מדרס .
ובכ"ל אפי' פסוקי כלי עץ ועור כיון דמק"פ מדרס . נענה גם משאר תומאות (כדכ"ה פ"ו מ"ג)
אבל קשה גם לפי' זה . מה מהני שהמדין הוא הדי האוכף .
ואינו רגיל להוליא משם לעולם . הרי גם הרגוס שבתורמל . אינו רגיל לנתקן זמ"ו .
ואפי"ה לא מתחבו חיבור זמ"ו . י"ל התם אף כשטולן
שלמין אין תשמיש של זה לריך לשל זה . ולפיכך אף שזמון שבוין שלמין .
כשנעמא אל' נעמא חיבורו . מדכולן בני קב"ס ניהו . עכ"פ בנפחת אל' מהין לא
נעמא הנפחת כשנעמא השלם . דאינו חיבור לו . מדל"ל לו כלל . ולמניין מהתם קיימא .
אלל הכא דתשמיש האוכף כשהוא שלם לריך להמדין שבתורמל .
לפיכך אף דהשתא נפחת התפר . אפי"ה ביון לריך האוכף להמדין . ודאי אוב יתקנו .
לא נרע מרע שבתסם שמתמאית איברים בעתיד להחזירה (כפי"ח
מ"ו וס') . כ"ס הכא שבאמת עדיין הפירין יחד . או עכ"פ מחוברין יחד .
דמתחב כולו ככלי אל' ומק"ע יחד ככלי אל' (ועי' מ"ס בס"ד פכ"ד ס' פ"ה) .
וא"ת עכ"פ ק' לב' הפירוסים . דכיון שחשמינן אל' . וכל אל' לריך לחיבורו .
אל"כ למה לריבין להסעם שהתפר מחבורו . הרי גם בל"ז נמי . מדעתיד
להחזיקן מק"ע . דוכי ס"ד דמגורה של פירוס (פ"ח מ"ו) ואברי הנעשה (פי"ח מ"ה)
ושאר כלי בעלת אברים מחוברין כולן יחד . לא יק"ע מדרגיל
לפרקן זמ"ו . ואל"ל התם הכלי שלם . משא"כ הכא הרי נפחת התפר .
ליהא דהרי התם גם בשמורקין מקב"ע האבר (כס"ו וס') וכ"ס הכא שהמדין עדיין
תחוב תוך הכיס . וי"ל התם נפרקו אברי הכלי זמ"ו שלא בדרך קלקול .
אלל הכא שפרד חבורן דרך קלקול . להכי דוקא בתפורין ממש יחד או בשאינו
רגיל להוליא הוא חיבור זה לזה : (ג) ובמ"ב להוב' עירובין (דכ"ז א') ולרב"א ריש בלום .
היינו כל דבר שיש בו עיוב עליו בפיסוק רגלים וכו' . משמע לכאורה
דעת הרמב"ם בפירושו . וגם בחיבורו (פ"ו ממושב) דמשמיל משלים הוא .
וקאמר כגון מרדעת החמור . א"כ לדעת רבותיו ה"ל גזירת הכ' הוא :
דכשישע עליו בפיסוק רגלים . יהיה שומאחו קלה משאם יסב על המושב
ברגלים מחוברין יחד . ר"ל בין כלי שמויחד לתשמיש זה או זה .
דבאמת אין חילוק ביני' ישיבה או רכיבתו של זה . אלא במה שהכלי מיוחד לו
(כספ"ג דוי"ס) אולם לרש"י (עירובין סס) ולר"ס ור"ל (פ"ח דכלים מ"ג)
מרכב היינו דבר המחמק הרכיבה . בין שהוא התפוס של המרכב .
דהיינו החגורה שתופס בב' טבעות שבאוכף מזה ומזה . וחונק בה
הבהמה מתחת בטיה . וימדק עי"ז האוכף שע"ל הבהמה . ונקרא בל"א
ואפסעלבאנען . אפי"ה הברזלים התלוין ברצועות שמוחברין מזה ומזה
להאוכף . שתחב בהן הרובב רגליו בשעת רכיבה ונקראין שפיטין
בעל בל"א . וכ"כ הסמוכות שלפניו ושלאחריו בהאוכף . שהיו רגילין
לסיות מעולטין ולא מחוברין בהאוכף והיה כמה נקבים
בהאוכף עלמנו כדי לתחוב לתוכן הסמוכות ה"ל . דלשכרובב אדם ריש
וחובין ב' הסמוכות בל"ל שבלוק מרוחקין זמ"ו . ואם הוא דוק
מקרבין הכמוכות . והכל כדי לנמס מקוס הרכיבה כדי שלא ישמע
הרובב מעל האוכף . וכל ג' מיני כלים ה"ל . דהיינו החגורה .
דהיינו שפיטין . והסמוכות כולם איןן רק מסייעים לרכיבה .
ולפיכך משום שאין הכלים הללו עשויין לרכיבה ממש . י"ל דמה"ס
הקילה תורה בקבלת שומאחו . כמו שהקילה תורה בכלי שאינו עשוי
למושב . דבישע עליו זה סהור לנמרי . אלל הך מדמסייעים עכ"פ
לרכיבה חות לרגל בנעמאחו . נמלא שאינו נזרת כהוב . וכן
משמע בש"ס עירובין סס . וכן ל"ל נמי להוכיח ממשמיתו .
הדלילתקין לפרס דמרכב היינו זרין מדוכס ועביט וכו' ולמה דוקא
הך . שפי' הו"ל למקב

משנה

משמע אפי"ה שאינם עיקר מרכב ונראה דאין ה"ל שאינם עיקר מרכב שרגילין ג"כ
להשתמש לשיבה וזהו שכתב הר"ב שפעמים יושבין עליהן ומי"מ כיון שפיטין
אינם לשיבה אלא למרכב אוליין בחר ההלך פשיטתן שיטבו למרכב . וי"ל דהיינו
שפמא דל' ויסי דל"ל עפיטין של סוס עשוי מתחלתו ג"כ לפמוד עליו כקומפן

אחרונה

ות"ק סבר כיון דרוב תשמישו הוא לרכיבה אינו אלא מרכב . ונראה דמה שפשו
מתחלתו למרכב וגם למושב ורגילין שניהם נשים כשנזיר לרכיבה משתמש בו
לרכיבה . ובשעת היטה וכיוצא משתמש בו לשיבה עמא מושב כיון ששפמא
שיבה אין ח"ל עמוד היו כמיוחד למושב כדפי' געיל בכמה זוכמ"ר ר' יוסי אומר

תפית . . . עם פליט פליט הכי
ד' תוספת . . . עם פליט . . . וכמא . . .
עם פליט . . .

תוספות חדשים

טענה ב (ה'ים ר"ה)
טענה ב' (ה'ים ר"ה)
י"ב בפירושו ע"ל . . .
שאלו מוכרין בן דים לפרס
כפירוש הר"ב ולי' דמוכר
דלס ר"י קאמר לה ה"ל
אינו טעם מושב דעיקר
פוגעה קאי על מושב ולמה
קאי מוכר דלא פליגי כו'
וד"ק וזהו היותו הלא כד'
שם עיין במשנה ר"ל לייק
(ממחש"ת ז"ל):
[ר"ה] כמא על כלה כו'
כפי' אסלה דאוק פרק
דלעיל כו' ע"ל . . .
דמ"ה א"ס אחר וישב עליו
אינו טעם מושב כיון שאינו
מויחד רק לבלה או למה
הו' לבני אחר ככלו שאינו
מויחד לשיבה כיון שאין
דק' לישב עליו אחר וזהו
מושב ג"כ שלא פליגי ר"י
לעיל הא"ס של כלה דלא
כפ"י וכוונתו דברי ר"י
נעשה כו' נמוקו עמו .
(הכ"ל):

מיהו הרמב"ם בחיבורו פסק
דלא כדברי רובו וייטו מעטמו
גם הר"ב כמ"ס ה"מ שם
גם הר"ם כתב ק' דב'
הדינים שזין ע"ס ומ"מ
טעמה דברי יוסי מפרס
כפי' הר"ם ע"ס וימי
התי"ט עדיין לא נדפס:

אליהו רבא

ד' שהוא כורס עליה
את הכלים גרסינן . . .
כאכא של כלל ואמרינן של
מיהו ואמרינן כורס שפירס
עליה את הכלים א"י און
כנס משום מושב . . .
לא יורס ודאי דלא פליגי
רבי יוסף ארובלו ומתי'
דתינ כמא של כלה עמא .
ובהל דלודוס כתיב'
כורס עליו שנושא דספרא
הוא וגמרא דשנה שביטוחה
דלמירין הם כדתינ כמא
של כורס שנומיים עליו את
הכלים והתם משום דלא
מיימי ממתי' אלא כמא של
כורס דלא אליעזרין ליה
למתיי כולה ממתי' קאי נקט
עליו והכי אורחא דהלמודא
לאיתימי ממתי' דלא כלישנא
אלא כדלירין ליה והיא
מיימי הוא כפי' דשנה
ושכללם ס"ה כפי' יוסן:

תוספות אנשי שם

ד' כ"ב סד"ה ומשבר
כו' ממנה . . .
יעמי ל"ל נקט בלי חנינים
כיון דנמתי' נמי לא בלי
חנינום אלא שניה והיל'
להניח פסוק מלא כי בלא
בניו עד משבר מלא וכמ"ס
הרמב"ם . . .
דמבוס דנראה לו דמסא אין
כ"כ ראיס דדילמא הם ר"ל
הריון וס"ק בלא עד כריון
ויח' אין לנהו אכל מתנינוס
אנשי שם אלא היום גמרה .
(ע"ל)

אלא לרביבה: ה חלק מגעו ממשאו . דנושא מממא בגדים ואין
נוגע מממא בגדים: (תפית של חמור . עלים שטחנים על גב
החמור לחבר ולקשור עליהם המשא . ואין ראויין לא לרביבה
ולא לישיבה: שינה את הנקבים . דבשינוי נקביהן טחן מקוס
לאדם לישב שם: או שפרצן . שהסירם
ממקומם ונתקן זה ללד זה . וי"מ
תפית של חמור טורה . לפי שאין
ברכה טעם וכל שאין ברכה טעם
לא חיי לשיבה . וכששינה את הנקבים
דהיינו שהרכיב מקוס המושב או שפרדן
ונעשה מקוס המושב רחב טעם עמאה:
ד' המטה והכר והבסת של בת .
אע"ג דמה אינו מממא מדרם . והכר
למח עשוין ולא לישב עליהן אפ"ה
טמאים מדרם מפני שהגשים יושבות
עליהן [ומצכות את מתיהן]: ומשבר
של חיה . מושב האשה היולדת . על
האננים (שמות ח) מתרגמין על מתברא: שהוא (** כורס עליו .
גרסי' כלומר מקפל ומתקן שם את הבגדים: אמר ר' יוסי אין בהן
משום
(* גל"ג עמית וכן נקין **) גל"ג כורס
משום
האננים (שמות ח) מתרגמין על מתברא: שהוא (** כורס עליו .
גרסי' כלומר מקפל ומתקן שם את הבגדים: אמר ר' יוסי אין בהן
משום
(* גל"ג עמית וכן נקין **) גל"ג כורס
משום

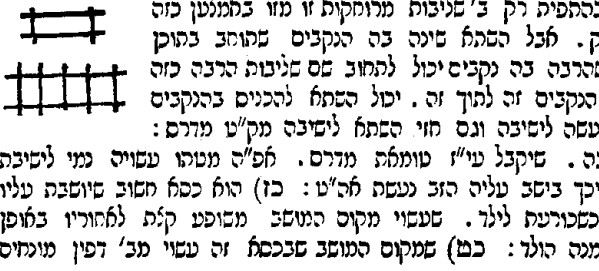
משה' משכב ומושב . ומה שדקדק לכתוב
בשעת נשיאתו הוא כמו ששנינו בפ' בתרא דזבים: ד' כמא של
כלה ומשבר של חיה כו' אר"י אין בהם משום מושב . ולא התפרש
טעמא מלי . וגם ל"ל דמשבר של חיה אין ישיבתו לשיבה כלפי אסלה
דס"פ דלעיל דהא לא פליגי ר"י אלאהל: וכמא של כורס שהוא כורס עליו כו' .
והכי איתא בפ"ט דשבת דפ"ח אשכול הכפר דודי לי בכרמי עין גדי מי שהכל שלו מכפר לי על עון גדי שכרמתי לי מאי משמע דהאי כרמי
לישנא

מלאכת
מושב לסיפק שאל ואמר מה בין מרכב למושב: חלק כגועו ממשאו . שהנושא
את המרכב מממא בגדים שהוא נוגע בשעה שנושא את הנוגע בו אינו מממא
בגדים והנוגע במושב מממא . הרא"ש ז"ל . והוא פי' הרמב"ם ז"ל: וביושב
לא חלק כגועו ממשאו . פי' אלא אפי' נגעו מממא בגדים והכי תניא
בספרא והטעם אורח מה ת"ל שיכול אין לי שמממא כמא אלא מרכב בלבד
משכב ומושב מנין ודין הוא אורח א"ס מרכב שאין נגעו מממא בגדים ונשא
מממא בגדים משכב ומושב שנגעו מממא בגדים אינו דין שיהא משאן מממא
בגדים גולל ודופק ויכחו שנגעו מממא בגדים ואין משאן מממא בגדים אף
אחיה אל התמה על המשכב ועל המושב שאע"פ שנגעו מממא בגדים לא יהיה
משאן מממא בגדים תלמוד לומר והטעם אורח לרבות המשכב והמושב ע"כ:
תפית של חמור . נראה דמתני' דלא כר' כמון דלירס קאמר בתוספתא

משה' משכב ומושב . ומה שדקדק לכתוב
בשעת נשיאתו הוא כמו ששנינו בפ' בתרא דזבים: ד' כמא של
כלה ומשבר של חיה כו' אר"י אין בהם משום מושב . ולא התפרש
טעמא מלי . וגם ל"ל דמשבר של חיה אין ישיבתו לשיבה כלפי אסלה
דס"פ דלעיל דהא לא פליגי ר"י אלאהל: וכמא של כורס שהוא כורס עליו כו' .
והכי איתא בפ"ט דשבת דפ"ח אשכול הכפר דודי לי בכרמי עין גדי מי שהכל שלו מכפר לי על עון גדי שכרמתי לי מאי משמע דהאי כרמי
לישנא

ישראל
אויב . ולא ידענא מי סני לשון אויב מעסיקו . ותו מה קמ"ל דפשיטא
דמממא משום מושב . ותו א"כ מ"ס דת"ק דלעיל עליה הרי הר"ב בעלמא
כ' (כפ"ל דכלים מ"ג) דכל שישב עליו אפי' בפיוסוק נגלים נקרא מושב:
וממיה

זכ . מחשב הטעם כ"כ הטומאה . לטעם בגדים וכלים שנוגע בהן או . משא"כ בשעה שנוגע במרכב גם אז אינו רק ראשן . ואינו מממא אדם
וכלים: (יח) דבין בשעה שנוגע או נושא המושב . הרי הוא אה"ט . ומממא אז בגדים וכלים שנוגע . הוין מהרס וכ"כ . שגם אז אינו מממאן
במגעו . מיהו לאחר שפירס הטעם מהטומאה בין ממרכב או ממושב אינו רק ראשן . ואמ"ט לשם כלי: (יח) הוא כעין כולס קטן . שקשרין אורו
ע"ג החמור להניח עליו המשא: (כ) שלפנינו יושב האדם על הסולם הזה בדוחק: (כא) ר"ל אינו מממא משום מושב דמשום שמויחד למשא .
אז"ל להושב עמוד ונמ"ל וכבעגלה [לקמן פכ"ד מ"ג]: (בב) דמתחלה היו בהתפית רק ב' שליבות מרוחקות זו מזו בלמטען כזה
ועי"ז לא היה חיי רק להניח המשא עליו ולא לשיבה רק מדוחק . אבל השתא שינה זה הגקבים שהוחזב בדוחק
השליבות והרחיבן . ועי"ז יוכל להחזב שם שליבות רחבות . א"כ ע"י שהרבה זה נקבים יכול לתחוב שם שליבות הרבה כזה
ויכול להשא שפיר לישב על התפית בלד המשא: (בג) דע"י שהרחבו הגקבים זה לתוך זה . יוכל השתא להניים בהגקבים
שהרחבו רק רחב ויכול שפיר לישב על המשא: (כד) דמדעשה זה משתא לשיבה וגם חיי השתא לשיבה מק"ט מדרם:
(בח) המיוודין רק למת: (כו) דאע"ג בלד שיבה ושכיבה המת השכיבה . שיקבל עי"ז טומאה מדרם . אפי"ה מטעו עשויים נמי לשיבה
הששים המצטבת המת: ומכ"ה הו"ל כאלו עשויים המטה לשיבה ולפיכך ביטב עליה הזב נעשה אה"ט: (כז) הוא כמא חסוב שישב עליו
ביום חתונה [כפ"ג מ"ד]: (כח) הוא כמא שישבת עליו האשה כשכורעת לילד . שעשוי מקוס המושב משופע קלת לאחוריו בלופן
שיהיה פה בית הרחם שלה נלוי . כדי שיהי טח להמלידת לקבל ממנה הולד: (כט) שמקום המושב שצכמא זה עשוי מב' דפין מוגמים
זה

משנה
קודם מותו כדלמתי' כהאי גוונא כפ' בתרא דנדה דלא אמרת זכ מת
אינו מממא אחי לכהורי בזב חי שנתעלף . שאני ההם דהוא זכ ודאי . אבל
הכא לא תישי' מספק . אלא משום שהשנים יושבות שם ומשום שכיסי כנדות
חיישי' . ואמ"ג לזין יושבין מידר אלא במיתת המת . מייקי מיוחד למרכב
שנאמרה שעה אין א"ל עמוד דכפי' לפל' אמר רבי יוסף אין בהן
משום

משום
האננים (שמות ח) מתרגמין על מתברא: שהוא (** כורס עליו .
גרסי' כלומר מקפל ומתקן שם את הבגדים: אמר ר' יוסי אין בהן
משום
(* גל"ג עמית וכן נקין **) גל"ג כורס
משום

ה' החרם . ע"כ פליגי ר"ב :

משנה אחרונה
משום מושב . וכתב הר"ב
דפליגי אמתני' דפ"ב
ושם כתבנו ד"ל דלא
פליגי : דה' החרם עמ"ל
מפני הושו . ופשוט
דהיינו כפי' צומן של
על כלל ומשום דתת
זו י"ט י"ט כשישור לא
הורט לפ"ס :

לישגא למכבש הוא אמר מר זוטרא ברי' רבב נחמן כדתן כסא של
טובס שכורמים עליו את הכלים . והרמב"ם [בצמחו פכ"ה מה'
כלים] העתיק * שטובס עליו את הכלים וכן הוא במשנה שבגמ' דפוס
ישן . [וכתב הר"ב רבינו והרא"ש פירשו שהוא מכבש . ולדבריהם
יהיה עמ"ל מדרס מפני שישב עליו
כשהכלים צהוט להדקו . כדי שיכבשו
הכלים

משום מושב . ומתני' דפרקין דלעיל דתנן כסא של כלה שנגעו חפיו
דמשמע הא לא נגעו חפיו עמ"ל . פליגי אדר' יוסי . ואין הלכה כר'
יוסי : דה' החרם . ל' מלודים וחרמים (קבלה ז) רשת עשויה מחוטים
נקשרים זה בזה * וכן נקבצים נקבצים אלא שיש מעט צחתיית הרשת
שהוא חרוץ כנגד וקריו זוטו והרשת
כולה מקבלת טומאה מפני הארוץ כנגד
ה'ג . ה' החרם כ"ג החרם .
שבתהיתיה * כ"ד וכל

מלאכת שלמה

במ"ם : וברמב"ם שם פכ"ה ס"י ב' כתוב כסא של טובס שכובס .
אין אלו מלאחיו טמנה מספר מדויק מכתובת יד הרמב"ם ו"ל בעלמו
* ושי' כפי' התבניות המוגס ו"ע א"ן שם פ"ט זוטו

י כ"ן

תפארת

ישראל

בו עז

זה על זה . והטובס מקבל הבגדים ומניחן בין ב' הדפין . והא יושב
על העליון . כדי לכבש ולהכביר על הבגדים שתהיו : ל' ר"ל אמ"ט
משום מדרס . והא למבואר לעיל [פכ"ג מ"ד] דכסא כלה שלם מק"ט
מדרס היינו דלא כר' יוסי (ה) : (לא) רשת העשויה מחוטים :
עומ"ל כה . רק משיבה למלאכה . אבל לא משיבה לשיבה אחרת . שנאמר להיושב עמוד מדגרה להוסיב עליו אדם אחר . ורו לשי דברי חוס'
חדשים . א"ב כ"ח כסא שאינו שלם שאמק"ט מדרס . מדא"ל הבעה"כ להוב עמוד ואשכז אני עליו . וכן קי"ל באמת . מדאמרינן ב"ק (דכו"ג) משכבו
ולא הגזול ואמרינן בת"כ יכול מטעם גס הננוב . ת"ל עמ"ל . ומה ראת . מרבה אני גנוב שנתיאשו בעלים ממנו וכו' . א"ב נראה ברור דכל כסא דלא נתיאשו
בעלים ממנו . הו"ל כסא אחר שאמק"ט מושב . וכן כתב הרמב"ם מפורש (פכ"ד מכלים ה"ו) דכסא שאיש שלו אמק"ט מדרס . א"ב ה' דפליגי אה' כסא
כלה וחיה וטובס . ניכש אדם אחר ק' ממ"ג היכא איירי אי בשכסא שייך לכלה וחיה וטובס . וישב עליו אדם אחר . מ"ע דרבנן דמטמא . הכי נס
כל כסא שישב עליו אדם שאינו שלו לא נעשה מדרס ע"ז . ואי מיירי בשכסא שייך לחומו שישב עליו כשהוא זב . ורק שיחדו לכלה חיה וטובס . קשה
מ"ט דר' יוסי דמשהר בשיב עליו בעל הכסא . וכי ס"ד דבעל הכסא שהכסא שלו לא יעשהו מדרס . והק' שאין הכסא שלהן רק יחדו להן יעשוהו
מדרס . ואת"ל דפליגי בהשמועה מלת משכבו . דלת"ק משמע דכ"י בשכסא שלו . אע"פ דמיוחד לשיבת אחר . או בשיב עליו האדם האחר שמיוחד
לו הכסא . אע"פ שאינו שלו . ולפיכך בין שישב עליו בעל הכסא או אחרו אדם שמיוחד לו הכסא . נעמ"ל מדרס . ור' יוסי ס"ל דמשמעות מלת משכבו
תרתו משמע . שיא שלו . ושלא יהיה מיוחד רק לאדם אחר . ולפיכך הק' ג' כסאות בין שישב עליו בעל הכסא או האדם שאינו שלו אבל מיוחד לו . לא
נעשה הכסא מדרס . ולכ"י חנא קמא ורבי יוסי סתמא קאמרי מר משמא לכל אדם ומר מטמא לכל אדם . עכ"פ קשה הרי משהר ללמלא (פרק כ"ג
משנה ח') נמי ע"כ דכ"ג מיירי שהשיבה שייך לאדם אחר . ואפ"ם משמאין להשיבה בין בשיב עליו בעל השיבה או האסחת . ולמה לא פליגי נס
ההס ר' יוסי . ודוחק לומר דבאמת גס התם פליגי . ויהיה סתם ואח"כ מהלוקת . וכבר כתבנו במקום אחר . דלע"ג דנכ"ג קי"ל דאין הלכה כסתם .
היינו דלא נימא להלכה קד מדאמרינן גשון סתם . אבל אפ"ם אפשר שיהיה הלכה כך מהוכחה אחרת . וכי הכא דאמרינן יחיד ורבים הלכה כרבים . אפי'
נגד ר' יוסי דמימיק עמו (ועי' בצורות דל"ו א') עכ"פ ק' אי הכי למה נקט התם סתם כסתם . והכא טובס ומציריו צפונתא . וכי אין זה הכרעה
שיש חילוק בין הק' להתם דכ"ע מודו בה דנעשה מדרס להק' דהכא דפליגי בה . ורבינו הרא"ש ו"ל כ' דעמ"ל דר' יוסי הכא דאמק"ט מדרס היינו
מדמיוחד רק לשיבה לפרקים רחוקים . הו"ל כאלו מיוחד לשיבה . ולא וזית להבין ד"ק . ושוחא דרבינו לא ידענא . דהא חנינא כלה וחיה . אבל אמאי
משהר ר' יוסי נס בכסא דב"ק כובס . אף דמלוי שישב עליו . ואי"ל דשיבת טובס פשוט דטמור לר' יוסי . דמדי דהוה כתיבה שפתחה למעלה (פי"ט מ"ו) .
וה"ל כשיראה להניח תחתיו בגדים . ה"ל להיושב עומ"ל . ליתא דל"כ מ"ע דרבנן דפליגי עליה ומטמאו . אע"כ דהכא שאני ושאינו מתיבה . דאש
ה"ל עמוד היינו רק כדי שיחורר יושב שם כדי להכביר על הבגדים שתהיו . אמנם ל"מ היה ל"ל דעמ"ל דר' יוסי דכל מושב שאיש לוח רק לכבוד .
או לנידה כפי האות להמילדת ליקח ממנה הולד או בעשוי הכסא לכבש תחתיו בגדים . מדכונן אינן לוח אינן בכלל מושב דקרא . ולפיכך אפי'
הכסא הוא של הכלה וכו' . וכן עומ"ל יושבין עליהן . לא נעשה מדרס . אבל מושב סתם . הרי מדיוכל לסתת מבני שיב עליו ודאי המושב לוח עמיד .
וה"ל כסא מדרס . ולהכי ל"ע מטמא מדרס [וע"כ ו"ל דתרכוס של ספרין ובסיס של ספרין שזכרו במשנה ה' ו' בסכ"ד . ועוד איך מושבות של
בעלי מלאכות שזכרו שם . כולן שיערו חכמים דישבתן הוא לוח . כמושב המסות] . והנה אנב דלתא לידן נימא בה מלאכה . דלכאורה היה ל"ל דדוקא
גזול ממעטין שבויה דב"ק כ"ג שלא יהא הגזול מטמאו במדרס . מדיושב עליו שלא ברובן בעלים . הא ב"ב עליו אדם אחר שאינו בעליו . אע"פ שלא
הרשוהו הבעלים בפירוש ליכב עליו אפ"ם כיון דמסתמא אין הבעלים מקפידין כשישב עליו אדם . וכ"כ כשהכסא שאלו או שבור . דהרי או הרשוהו הבעלים
בפירוש ליכב עליו . הו"ל הכסא צחותה שיה שישב עליו כסלו . ונעשה שפיר מדרס . וא"ב י"ל דפלוניתיהו דרבנן ור' יוסי הכא . היינו ב"ב עליו אדם
אחר שלא הרשוהו בעלים בפירוש . דרבנן אע"פ דכבר יחדוהו הבעלים לכלה וכו' . אפ"ם אינן מקפידין בשיב עליו לפעמים אדם אחר . וככסא אחר
דמי . ור' יוסי כיון שיחדו בפירוש לכלה וחיה וטובס . וגם המות ג' כסאות הללו מוכיחות למי נעשו . להכי ב"ב אדם עליהן בני רשות בעלים בפירוש .
אמרינן מסתמא כלא הרשוהו דמי . וכישב על כסא שאינו שלו הוה . ולא עשהו מדרס . אבל מושב סתם מסתמא אין הבעלים מקפידין בשיב אדם עליו
בשעה שאין לריבים להמושב . ולהכי ל"ע כל אדם עושהו מדרס . ואת"ל אי גס שאין הכסא של זב . כל שאין הבעלים מקפידין על שיבת אותו אדם .
גס הוא עושהו מדרס . דע"פ שלא הרשוהו הבעלים בפירוש ליכב עליו . א"כ למה מרבה בת"כ רק גנוב שנתיאשו הבעלים ממנו הו"ל לשמועין
רבותא עפי' דאפי' כל כסא שאינו שלו דבדלוי לא נתיאשו הבעלים ממנו . אפ"ם עושהו האחר מדרס . י"ל דאיך רבותא קמ"ל דלא מציעי כל כסא
של אחר . דודאי אין הבעלים מקפידין בשיב אדם אחר עליו . ודאי יסמאן אותו אדם במדרס . אלא אפי' גנוב . דודאי בעלים מקפידין על שיבתו
עליו . אפ"ם עושהו גנוב מדרס . דמדנתיאשו הבעלים ממנו . הו"ל ככסא של גנוב . ואע"כ יש לעיין בזה . דוכי ולא הגזול כתיב בתורה . משכבו
אמר רחמנא . וכל שאין המשכב שלו . אע"פ דלא קפיד הבעה"כ בשיב אדם אחר . עכ"פ מדאין הכסא של האדם היושב . לא קרינן ביה משכבו . ואיש
עושהו מדרס . וכן משמע פסוקת לשון הרמב"ם ה"ל . דכל שאין הכסא שלו אמק"ט מדרס . וסתמא נקט . משמע בין שהרשוהו או לא הרשוהו ליכב
עליו . ולא עוד אפי' בהשאלו הכסא . אע"פ דהקשה ליכב עליו . אפ"ם מדע"כ אינו שלו י"ל דאמ"ס מדרס . דמ"ס מד' מיני שבלול . דמדוכתיב
גבייהו לכס . ממעטינן שאלו גזול . ומאי אולמא הק' מיעוש דמלת לכס התם מיעוש דמלת משכבו . דנימא דבהשאלו הכסא יהיה כסלו ויעשהו מדרס .
ואפשר עוד דאפי' בכסא שזכרו ג"כ אינו עושהו מדרס . וגם ד' מינים בלול . ג"כ אינן כסלו . דלע"ג דקיי"ל שכירות לוימא ממכר הוא (כ"מ
נו"ב) אפ"ם הרי כבר כתבו חוס' שם (ובע"ז טו"א) דהיינו רק לענין אולמא . ואע"ג דקיי"ל דגם לענין שיקגה לו חזירו סגי בששכר האר' (כח"מ
ק"ג"ה ס"ה) אלמא דגם לשאר מיני דייקן לשכירות כסלו . י"ל דהרי כבר כתב ה"ה (ח"מ ס"ג) בשם ל"ו ורבי"ם דגם התם רק לענין ההלכה של שכירות
דחייבו דהקאה לו חר המושכר למליאה שבתוכה . הו"ל כקאי לו האר' . אבל לא לענין גוף הדבר . וא"כ ה"ה לענין מדרס וד' מינים שבלול דנעיקן שיהיה גוף
הדבר ממש כסלו . נרע ונרע ממנה ע"מ להחזיר דלא צחותה שיה הוה ממש כסלו . משא"כ שאלו ושכור . וכן משמע פסוקת לשון הרמב"ם ה"ל דנקט סתם דכל
משכב ומושב שאיש שלו אמק"ט מדרס . משמע ודאי דגם שאלו ושכור ממשעין לוח מלאת משכבו . וא"ת לפ"ז א"כ למה נקט הש"ס משכבו ולא הגזול . ולא נקט

כלים הכרוך פרק כג

המורה . שם פ"ט סי' א'
והאקון . שם סי' :

אליהו רבא

ה' והמכמרות . סג
המדות שמקבלין את
הדגים אחר שבעה אהין
ליבשה : והמורה . הוא
דף פשט שתינו עליו ורובין
ועתוין עליו דבק והעוף
כל והכל את האוכלין
וגדק בהדק : הפלצור .
הוא כמו מדף אלא שהוא דף
קטן ופורה העוף עם הדף
והדף מכריז ומפל לארץ
והאקון . תיבה כיוון הכר
וגוף שם דגים ואינם יכולין
לעוף משם :

משנה אחרונה

הרשתות והמכמרות .
נראה דהני אינם עשויין
מחויין קלוטין כמו
ההס . אלא של עץ הם
והני משום תדמיון
בקרם הוואמכמר פשיט'
לא וצביעא דחוט אינו
ניזר במכמר על חוטין :
והאקון . ע' כמיו'
פ"ג מ"ג . ונראה
דמסתין משום שאין
עליה זרע כלי :

הכלים] : ה' [והמורה . פירש הר"ב מציאין לוח של עץ ומניחים
החת הלוח וכו' . וכו"כ הר"ס בשם גאון . וכן ערוך . ולשאלה קטיעא
הוא . וז"ל הערוך . ומציאין לוח של אבן או של עץ . ומעמידין
אותו מוטט . והמקום נמוך . ואומרים אותו צען . ומניחים תחת
כו' : ומצודות הסכרין . פי' הר"ב
הסותמים וכוברים את המים פי' .
והפלצור (ב) . הרשתות והמכמרות (א) . והמורה (ד)
והאקון (ה) . והרשוב (ו) . והכלוב (ז) . מהורין (ח) :
המים וישאלו הדגים כו' : טמאין . ר"ל בטומאה מדרם . אי נמי
בשאר טומאות דוקא . הר"ס :

מלאכת

זופו . כמו זופו של ים דהיינו ארעיתו ותחתיתו אבל רס"י וז"ל בר"ס אלו
מציאות פי' זופו לשון גודל ושייכות כמו ואל אלוני ואל זופעי : פלצור . מין

שבתתיהוההרשתות והמכמרות . מניי מלודות שלדין בהן היות ושופות
ודגים : מורה . הליידין שלדין עופות מציאין לוח של עץ ומניחים תחת
הלוח חטיין או פתיחים והעוף כל לאכול אותם וטפל הדף עליו ונחפסו
פלצור . מין מלודה של עץ : הסכרין . הסהומים וכוברים את המים .
ל' ויסקרו מעינות ההום (גראשיח ח) :
טמאין . מקבלים טומאה . הם נגעו
במה או שרץ : אקון . כל שלדים בו דגים :
רשוב . כל שלדים בו עופות : כלוב .
עשוי מנגלים של ערבה קלוטה או מגמי
ויש חלל כאלצב או פחות זין נלר ללר . ומניחים שם עופות (קורים
לו צלע"ו (ה) גביא"ה ובמקרא ככלוב מלא עוף (ירמיה ה') :

שלמה

מלודה של עץ ארוך כמו אמה : הסכרין . והיות דגריה הסכרין כפי"ן כמו
כל עשוי שרר אנמי נפש :

(ה) איין פאנגל הויו (*) כד"ז וקריס

בויע

ישראל

רבותא טפי . דלפי' שאול וזכור . אע"ג שהתורה הבעלים שישב עליו אפי"ה אמק"ט
מדרם . וז"ל דנקט גזלן וגבז החס וכו"כ לקמן (פכ"ו מ"ח) לאפקוי מדעת ר"ס
בסיפא ההס . דס"ל דסהז גזילה מיהא . אבל אינו מיהא גניבה . קמ"ל הכא
איספא . אבל בלמתי אפי' שאול וזכור שישב עליו מדעת בעלים . ג"כ אמק"ט
מדרם . אמנם ק"ל מדלמריין (גדה ל"ג ז) דמתניתין התם דקתני אין חייבין
עליהן על ביאת מקדש ואין שורפין עליהן את התרומה . מייירי בנתיי שדרם
על נגדי חנר ונגע הנגד בתרומה . לנעמאה התרומה ואינה נדרפת מדכו"ל
רק ספק טמא . וק' יהאך אפטר שהיה התרומה טמאה מדענשה בספק
מדרם . הרי הו"ל משכב שאינו שלו ולא נעשה מדרם כלל . ואי"ל דעכ"פ
נעמאה התרומה מדענשה בנגד שנגע בספק זב . ליתא . דהרי אמתייתין דתתם
קאי דקתני בה ואין חייבין עליו על ביאת מקדש . ופי' משום נגעו מאי איריא
ספק צועל נדה . הרי אפילו ודאי זב אין חייבין כשהכניסו במקדש נגד
שנגע . ומדכו"ל הנגד רק ראשון (רמב"ם פ"ג מציאת מקדש) הדע דהרי
הס"ס נקט שדרם על נגדי חנר (ועי' תוס' שם בנדה ד"ה שדרם) . ולבאורה
היה אפשר לתרץ ממה שהקשו תוס' (ב"ק דסו"ב ד"ה שגול) כדומה לזה .
לאולי דקאמר הס"ס משכבו למעוטי גזול . והרי תנין (תנינה פ"ג מ"ו)
בגביהם שנקטו להך הבית . דביש עמיהן עובד כוכבים או אשה או כל המשכבות
שבניות טמאין . אלמא דלף משכב שאינו שלו נעשה מדרם . והרלו דעכ"פ טמא
מדרבנן . ובוה י' לישב נמי דגרי רמב"ם . ללא חקאי ידידי אדויד .
דהרי פסק (בבב"ד מכלים) במושב שאינו שלו שאינו מק"ט מדרם . ורבינו
צבדודי ונעלמו שוב פסק (פי"ב ממשכבות הי"ב) הך דשלתי חגיגה כמ"ל דבית
עמיהן אשה נעמאו המשכבות . אע"כ דהא דקאמר נעמאו היינו רק מדרבנן .
ואע"ג שזה קת' דוחק . שלא פירש לנו רבינו עדיין בשום דוכתא ובפרטות
בהלכות כלים הי"ל דגם משכב שאינו שלו עכ"פ טמא מדרבנן . הרי גם בלא
זה לריך לדחוק בדברי הרמב"ם שם ברישא (בפי"ב ממשכבות) דקאמר דבאין
עמיהן עובד כוכבי"א אשה או כל"כ הסתום בלמיד פתול והמושבנות כולן סתורים .
והרי זה א"א שיהיו המושבות פטורות דהרי עכ"פ נעמאו ממעטן . אע"כ
ללדין קתני . דהכ"ח עכ' למ"ס טהור לגמרי . אבל המושבות סתורים מלכות
אב כמדמם הוב . אבל עכ"פ עמאין צמנע ע"ה . ורבינו דרכו בקודש דמחוי
לן צמחון וסומך אמבין . אמנם קושייתנו מסוגיא דגדה הי"ל א"א לתרץ
לא הוה לריך לאשמועינן צמתייתין לדין חייבין עליו על ביאת מקדש וכו' .
וחו דל"כ ל"ל ל"ס למקט התם כמה ס"ס ללא לפרוק עלה התרומה . הרי אפי' נימא דהחמירו צממאה לרבנן זו עכ"פ צמד ספיקא סני מדכו"ל
ספק דרבנן ולקולא . אע"כ דה"ס משום דמסתמא לא קפיד אינש בכחי צשיב או יעמוד ארס אחר על דבר שהוא מושב שלו . אס רק אין צבעתו
לגזלו . וספיר שייך בו משכבו . ואפשר נמי דהך דשלתי חגיגה ה"ס דלף דכניסת הגנבים לבית הוא בני לרין צעה"ב . עכ"פ ישיבת הנגד על הכסא
לא קפיד ביה צעה"ב . ובברה"ג לריך לתרץ ולישב כמה משניות (טהרות פ"ה מ"ו וז' ופ"ח מ"א זב' . ופ"ג מ"א ועוד משניות טובה) דבכולו דחיקא
לפטי"ד טובא לאקמייתו דטמאין מדרבנן :

תפארת

יבין

(לב) הוא מטליה קטן אריג שמחובר בצולי הרשת ומשוקע בהמטליה הזה
בעין כוס . כדי להניח בתוכו האוכל . כדי לפחות הדגים להוך הרשת . ואע"כ
שלין בהמטליה גע"ג אלבעות . אפי"ה מק"ט . מדיש לו ב"ק כ"ס . וגם
בל"ז אפי' לא היה בו ב"ק ה' מק"ט אף שאין בו גע"ג אלבעות . והיינו
מדעשא מתחילה לשם כך כפי הראוי למלאכהו (כפנה ס"ג ב) ואגב מטליה
זה כל הרשת המחובר לו מק"ט . מדעמיהן עשויין להלכות א' . הא"ל כל
א' כצברי כלי . וגם בל"ז כל המחובר לטמא טמא . [כפי"א מ"ה . ועי"כ
מ"ז] וה"ז אמרינן בקורדם (פי"ג מ"ג) דבמחויבר בקביעות הא"ל כולו גוף
א' ומק"ט אף הקתא שהוא פשוט כ"ע . כ"כ הכא אף שרשת לבד אמק"ט
[עדות פ"ג מ"ד] אפי"ה מדמחויבר להמטליה בקביעות מק"ט עמו .
וכרתיהו לא דמי להיבנה ומגורות (פי"ט מ"ו) דהתם אין חשמים שניהן
אגוד יחד [ונמ"ט נטעו ס' ג'] . מיהו רשת בלי זופו אמק"ט . משום דכל
רשת דגים עשוי מחוייין קטורין זב"ז . ואינן לא קלוט ולא אריג . אבל
שאר רשתות שעשויין ע"י קליעת חוטין זב"ז כל קלוט או"ל כצברי
ומק"ט [ועי' פכ"ד מ"ז] חוץ משל לנורים שנקביו רחבים ביותר אינן דומיא
דנגד ואמק"ט [נעדות פ"ג מ"ד] : (ג) מיני מלודות הן ללוד בהם חיות
ועופות . ועשויין מדי עץ . או מענפי ערבה : (ד) יידי עופות עשויין
גומא בקרקע . ומעמידין למעלה מהגומא לוח עץ בשפוע . והלוח הזה
נקרא מדף וחומיין הלוח הזה במקל קטן שעומד בהמלע הגומא והחת
המקל זה מניחין מאלכל וכשבה העוף לתוך הגומא ושומע המאלכל מהתה
המקל . הרי המקל התומך הדף נוטל והדף אחריו נוטל ומכסה הגומא
והעוף ניזר : (ה) הוא לוח עם נקבים . שאחר שהסיבו את שטף הנהר
חוץ מערשו יעמידו לוח מנוקב כזה לרחוב ערש הראשון . כדי שיצאו
המים הנשארים עדיין בהערש הזה דרך הנקבים וישאלו הדגים ללודים
בחרבה : (ו) מק"ט . דכולן יש להן זורה כלי או ב"ק . אבל אמק"ט
מדרם מדא"ל עונמ"ל : (ז) מדאין להן ב"ק ולא זורה כלי . [בג"כ פ"ה
מכלים ה"ו וסי"א] :

כתירון תוס' דעכ"פ נגד החנר שדרם עליו הכותי טמא מדרבנן . דל"כ
וחו דל"כ ל"ל ל"ס למקט התם כמה ס"ס ללא לפרוק עלה התרומה . הרי אפי' נימא דהחמירו צממאה לרבנן זו עכ"פ צמד ספיקא סני מדכו"ל
ספק דרבנן ולקולא . אע"כ דה"ס משום דמסתמא לא קפיד אינש בכחי צשיב או יעמוד ארס אחר על דבר שהוא מושב שלו . אס רק אין צבעתו
לגזלו . וספיר שייך בו משכבו . ואפשר נמי דהך דשלתי חגיגה ה"ס דלף דכניסת הגנבים לבית הוא בני לרין צעה"ב . עכ"פ ישיבת הנגד על הכסא
לא קפיד ביה צעה"ב . ובברה"ג לריך לתרץ ולישב כמה משניות (טהרות פ"ה מ"ו וז' ופ"ח מ"א זב' . ופ"ג מ"א ועוד משניות טובה) דבכולו דחיקא
לפטי"ד טובא לאקמייתו דטמאין מדרבנן :

הלבנת גבירתא כללא דפרק כג

להניח עליו המשא . לא חוי לשיבה רק ביכול להיחייבו עד שיכול לישב בצד
המשא . נעשה מדרם :
משנה ד' ספת סתים סק"ס מדרם מדעשוי גס להקטין לישב עליו בצד הפת .
כמא כלה וזיה וכושב אף שאינן לוח סק"ס מדרם :
משנה ה' אף דרשת דגים אסק"ס . משום דחוישו אינן ארוגין או ענבין רק
קטורים יחד . אפי"ה כיון דבשולי הרשת יש התיבת נגד גע"ג
אצבעות כולו סק"ס . מצירות שיש להן בית קיבול או צורת כלי סק"ס ואל"כ אף
שהבע"ה נצוד תוך חללי . לא מחייב בית קיבול :

פכ"ג משנה א כל כלי עור סתום שסמולא מוכין . ונפחה המוכין אסק"ס
אף שעדיין הוא במקומו . חוץ מאוקף מרחפור המוכין בכים העור .
להני אף בנפחת האוקף . גם המוכין סק"ס :
משנה ב כל המטבות שחבורין לאוקף . שפשיעין להרוכב . בין סמוכות
שלגני הרוכב או שלאחריו . או שרגליו . סק"ס מדרם . ולא סומאת
משכב ומושב . מיהו בתומך גופו משש עליו הר"ל מושב ואינן נקראין כרכב :
משנה ג סרכב רק בנשא ספסא או כלים בסנעו . אבל מושב גב בשעיה שנונע
בו ארם ספסא או כלים שנונע . שבכה של עצים שבניחין על החומר

ד' שלש חיבות . שגם פד . ונפסו' ס' ק' מד' ז"ל מוה"י . פי' ע' ע' ס' :

אליהו רבא

פכ"ד ג והבאה נמדה טעורה מכלום . סתמא כתיב יתרה דרס פרק ט"ז דתני אין בין דר"מ לדר"י אלא עריבת נעל כניה לרמו אשפי שמקלין ה' סאה טעלה ולרי' אס מקלין מ' סאה טעורין :

תוספות אנשי שם

פכ"ד ד ה"ט ד"ה והבאה ט' ולקן ג"ל כו' . הר"ש ר"כ להדיא במשנה זו ומזה על הדין שבעלם עינו מה . (הגמ' :) ב"א ד' רתנן דר"ג' דעמיתים מדרס ואין עמיתים ט' . אין זה נמשה שם אלא בהרמב"ם מש' ק' למהי' . והר"ש הא יכול לפרס דעמיתין מדרס וגם כבאר טומאות . (הגמ' :) בא"ד אב"ל דעת הרמב"ם אין נראה ט' . ולענ"ד אחר המחילה שגם דעת הרמב"ם ק"ן הוא דמ"ס אפי"ה ט"ה כו' נש"ל להוכיח שיש עמיתים מדרס ט' לא ידעתי מה זה נמשה ונבטלה אס כו' כותב שם הרמב"ם דכ"ע הכחש נמדה עמיתין מדרס וזה הו' מצינו דעמיתין ג"כ כבאר עומות ה"י אפטר להוכיח מזה דכ"ל כמ"ס התי"ט . גרס הכי נמי לא הוכיח שם הדבקות נמדה אס לאוין למשכב עמיתין מדרס מה"ט וזה ודאי א"א שהרמב"ם יחלוק ע"ז והכי איהא נדרה כב"ס דבית דמי ומדברות לא אהיק ליק' וכו' . אלא הענין כדון דכתיב הרמב"ם נש"ל דפשוטי כ"ע איין אלא מדרס ומכ"ס דכ"א כבאר עומות טון מן המדרס אכל מדרס מתעמיתין מ"ס טע"א כל המכבב כו' ע"כ מניס דה"ס והוא הטעם בכלי כב"א נמדה והכח נמי אהרני מכל המכבב שגם הוא ראו' ונכ"ס ונמא נמדרס מדרס ונכ"א עומות מדרס דהה"ן כ"ע אפי' כ"א כ"א קבול וכו' כב"א נמדה ה"י דהרמב"ם אשעטין משום דלא דמי ליק' והכ"א נמדה תשיב כה"ל ח"ל בית קבול כ"ע דאוין מיטעל כה"ל ויכ"א כב"א הרמב"ם דין זה נכח מייטבו ומיילא א"א ח"י ודעי' דהרמב"ם כ"י הכפן ט' איין כב"א כליים האמורים כהורה ואש"כ מקמאם הוא מדרס דה"ס חכמי רב"ה כה"ב כל המכבב וכו' ר"ה למכבב ועש"י לו מן הטעמה נמא ונשאר עומות מדרסיה ז"ל ככל פשוטי כ"ע שמו ש"יארזו וזה כלל גדול ככל המעמדה נמדה מהמא כבאר עומות ע"כ . ה"י דפקן כ"א הי"א דמס' דפ' כ"ד

והבאה נמדה פי' הר"ב שמחוקק מ"ס כו' . וז' מהר"ס שהיא גדולה ביותר שמחוקק מ"ס כמו אנשי מדות ע"כ . [הוא לשונו של רש"י ז"ל כפ' ר"ע דמס' שבת דפ"ד] : מהורה מכלום . עיין כפ' הר"ב במשנה דלקמן [ומ"ס שם בס"ד] : ד והבאה נמדה טעורה מכלום . כתב הר"ב א"א ח"י מיוחדת למדרס קאי דהטמאה מדרס כו' . דבהנך דחוי למדרס לא חיישינן . דלא חתקא לשק כדאיתא פ' על אלו מומין הר"ש . [וא"י תמה דהא בר"פ פי' הר"ב דכל הטמא מדרס טמא טמא מת ומשנה שלימה היא כמ"ס שס . ולכן ג"ל דאף הר"ש לא אמר. אלא ש"ס ראוים למדרס . דבהו לא מיירי . דאילו בהם כשראוים למדרס עמיתים בכל . בין במדרס בין בטמא מת . כאוהו הכלל דלעיל כל הטמא מדרס ט' . והכי איהא כפ' על אלו עמיתין . ואין לו תוך ככלי שטף דאורייתא קיבולי טומאה היא [כלומר בהמיה] דומיא דשק בעינן מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כל מיטלטל מלא וריקן פרש"י מלא וריקן דיש לו ב"ק . ע"כ . וכ"כ ג"כ הר"ב בר"פ שני . ומשני בהנך דחזו למדרסות פירש"י כגון כב"א והפסל דמקבלי טומאה ע"י מדרס . ע"כ . ועל כרחנו טעמא דלמדרס לית לן הקישא דהוא הקישא דכה"ב הר"ב בריש פ"ב שכתבתי וכן עוד לו ברפ"י ורפ"ט לענין כלים הבאים במדה דדרשינן נמי שהיא מיטלטל מלא כריקן לאפוקי הבאה במדה . טלבו מהך קרא דובל כלי עץ וגו' והואו בעומות מת וסרן חתקא . וכ"כ רש"י כפ' במה אשה דף כו סוף ע"א . ומצינן דאמרי' בהנך דחזו למדרסות לענין חד הקישא דלא לאקשו' שגריד שיהיה לו [ניתן] קבול . ה"ל לאידך הקישא שא"פ שבה נמדה כשהוא ראוי למדרס טמא מדרס . וה"ל בתרמויהו בין בפשוטי כלי עץ בין בבאים מדרס לא אשעטין כה"ל וסרן . אלא כשאין בהם טומאת מדרס דהיינו שאין ראויים למדרס . אבל כל שראויים למדרס הדרן לכלן שכל הטמא מדרס טמא טמא מת . ועמא מוק' דפכים קטנים . כמ"ס (*) כפ"ד ברפ"ו נדרה . ולפי זה הא דכתבתי ל' רש"י כבוק פרק ט"ז . נמי יש לפרס ככה"ל גוונא . וכמו שכתבתי שם בס"ד . אבל לריך עיין דברי הר"ב והרמב"ם שכתב פרק י' כמו שכתבתי שם בס"ד . גם אפס כ"י עז וקשה עלי הא דתנן ברפ"ב דעמיתים מדרס ואין עמיתים כבאר עומות הא"ל וגפסחו מהיוקן כלי קבול ומתחילה נעשו בין לקבול בין לישיבה ואמאי הא תנן כל הטמא מדרס ט' . וז"ל דכשהו מתחילה עשויין להטמאות כבאר עומות ומפני הקלקול שאירע בהם נעשו מלהטמא כבאר עומות . אש"כ שדריין נשאר עליהן טומאת מדרס . כבר חתק ועבר מהם שאר העומות ואין בכלל כל הטמא מדרס כו' דהואו כלל דוקא על הכלים שלא אירע בהם קלקול . אבל פשוטי כלי עץ . שאש"פ שאין ראויים לשאר עומות הנה כשהם ראויים למדרס הן בכלל כל הטמא מדרס כו' . הא"ל שלא אירע בהם קלקול רק שמתחלה אינם ראויים . וכיון שהם בענין שראויים למדרס . אגב [זה] ראויים ג"כ לשאר עומות והלכך ה"ל כלים הבאים במדה שאש"פ שאינם ראויים להטמא כבאר עומות אס הם בענין שראויים למדרס יתעמאו ג"כ כבאר עומות . שהרי לא אירע בהם קלקול כן נראה בעיני לקיים דברי הר"ש והר"ב . אבל דעת הרמב"ם אין נראה כן בבאים במדה . שהרי אש"פ שפשוטי כלי עץ כתב בפ"א מה"ל שהם עמיתים מדרס עוד רפ"ג מה"כ ואשעטין אותו ה"ל לקמן בפרקין משנה י' . אפי"ה בבאים במדה שכתב דינס כפ"ג לא הוכיח שיהיו עמיתים מדרס . גם כבאר עומות אס ראויים למדרס . ולדבריו ז"ל שהוא מפרש להא דעל אלו מומין דוקא במאי דאמרי דהיינו בפשוטי כלי עץ . ולא דה"ל בבאים במדה . ואין להקשות מאי שנא . דהא ודאי דעומתה זו של פשוטי כלי עץ בדברים הראויים למדרס מדרס היא כדכתב הרמב"ם שהרי בפסוק לא נתפרס . והלכך הי"א דאמרי דאמרי לא חתמא . שכן הבאים במדה נמי מן התורה

מכלום

ד' שפתחה ג"ל שפתחה . מלמען שגם ע' האטעלה .

והבאה במדה י' . מהורה מכלום * : ד שלש חיבות הן . תיבה שפתחה מצדה . טמאה מדרס * . מלמעלן טמאה טמא מת . והבאה במדה . מהורה מכלום .

מלאכת שלמה

קשה כלל מה שהקשו תוס' ז"ל שם בשבת פ"ט וכן מלאתי ג"כ כפ' רבינו אשר תחיבת יד : והבאה במדה מהורה מכלום . וכתב רש"י ז"ל שם בשבת דף פ"ד ולא חתכרס לי מה לעון בזה נמדה ולי נראה ע"כ אנשי מדות כלומר שזריכה

יבין ישראל תפארת יבין יבין למדרס . או גם בזה נמדה מוק"ט מדרס . וכ"ס שאר עומות . ואיהא הכ"א כר"י לעיל [פ"ז מ"א] : (ש"ז) מד"ס' למר להיטב עליה עומת"ל כשרואים

אחרונה

עמיתים שהרי כפ"א מה"ל כתב כל שנים טבור ואין מקבל עומתה מן העומות ולא עומתה מדרס וכו' שנאמר או נגד או טור מה נגד מן הגדל בארץ ט' ע"כ וכיון דטיקר פהרת דבר שנים מהקישא דנגד אפי' א"כ במדרסות דלא כתיב נגד וליכא הקישא אמאי עתור וכו' היכי דאמרי' נבתי לענין פשוטי כלי עץ מדרסות לא איתקא לשק ה"ל לענין דבר שנים הא לא איתקא לנגד . ובפ"ג דרין הבאים במדה לא הוכיח מדרס אלא כב"א כה"ס איהו מקבל עומתה לא מד"ת ולא מד"ס ע"כ . אכל נלמד מדין דבר שנים שכתב כשיש עמיתין אף ממדרס אש"כ מדרסות לא איתקא לנגד ה"ל בבאים במדה ומסתמית דבריו גבי באים במדה נמי משמע הכי דאף ממדרס טעורים דה"ל לא ה"ל לכתוב דלא לימי למיטעו ולהקל וכ"ס דנפישו כפ"ס כתב נדריה קן דאף ממדרס טעורים . ולכן ג"ל דהרמב"ם מפרש הא דאמר נמתי מדרסות לא איתקא לשק דוקא בפשוטי כלי עץ אמר הכי אכל שאר כלים הטעורים כגון דבר שנים ונכ"ס נמדה אפי' ממדרס טעורים . ופעמא דפשוטין עס כלי עיטין מדרסות כל אשר יעב בו הז' יסבר וכל כלי עץ יאסף משמע אפילו פשוטין כמ"ס הכוס' בשבת ד' פ"ד ד"ל מפז' וכו' כה"ל ריש הג' מקורות וכיון דמיקרי כלי נמדה ממא מדרס . אכל דברים שנים ונכ"ס נמדה כיון שאינם

וכ"י ברפ"ט לר"מ עינת כפ"ב אש"י בזה נמדה עמאה ואחי כהא למיסהס כר"י : והבאה נמדה טעורה מכלום . כאן לא מפרש הר"ב דלא חייבה מיוחדת למדרס קאי כדמפרש במתני' דלקמן . דהכא לא משכח לה כלל שהבאה במדה תתמה מדרס דיהיה מחשבה קבין אין בה דין מדרס אלא נפתחה והתקנה לישבה כדלעיל פ"ב מ"ד . ונכפתתה לא איירי כבול' פרוקן כדפי' לעיל : ד' שלש חיבות הן . נמשנה זו איין גזס חידוש דהא הניחא לה לעיל פ"ב . ואי דות אמרי' דהא דמי הבאה נמדה טעורה מכלום קאי אף איתוודתה למדרס כפשתא דמתני' הוי חידוש אפי"נ דמדרסות לא איתקא לבק אפי"ה הבאה נמדה טעורה . אלא דכונת דבטורות מוכחא דכיון דמדרסות לא איתקא נשק אפי' פשוטין עמיתין בין במדרס ובין כבאר עומות כמ"ס הר"ב כה"ל וכו' וכו' כ"ס וכו' דעת החס' בשבת ד' פ"ד גבי ספינה כמ"ל דכל דחוי למדרס בין פשוטין ובין באין במדה עמיתין ככל העומות . אלא שהרמב"ם כפישונו כפ"ס כתב שכלי דברים וכן מן דבר שנים וכן שמחיק ארבעים קאה עתור מכלום משמע נדריה דכ"ל הבאים במדה הם ככלי ארבעים פשוטין אף ממדרס וכ"כ הר"ב כפ"ס כגון הרמב"ם ומי"ה שסיתר דבריו שכתב נמשך אחר דברי הר"ש ושם נמשך נמשך הרמב"ם . ונס בתנורו נראה דקאי בשעה זו דהבאים במדה חף ממדרס אין כ"ד

כלים שלשה תריסין פרק כד / עובדיה מברטנורא

ה פסוקים. ע"פ ח"י: מן שלש משפלות. ויבאנו סוף מל' חגיגה. מ"ח ע"פ ח"י: ה' ב'בצורת. מ"ח ע"פ ח"י:

חלופי גרסאות
ה שלש נבדלו שלשה. השויה ע"פ הש"ס. י' מפצים נבדלו בצורת.

תוספות חדשים
פבד שנתה ה [בתי"ס ברה"י] של גגין כו' מפני שאינה מממשית אדם ולי' דשאינהם דלינה

אליהו רבא
ן של זבין. כבצנטיס את סגד וצנטיס חתיכה פתו וכו' רבין את סגד נמשך והחתיכה שרויין לזבוע מניחין אהו חוץ למסך כדי שלא יתלכלך כל סגד מהצנע: ושל גתות. שזבנן כשוקים גת כדי שלא יטפו את גבדיהם ויזנו כלי.

תוספות רע"ק
פבד שנתה [אוח] [מח] ת"ס ד"ה שלשה מפצים. וכן חתמא נבמ' בשבת דף

משנה אחרונה
מחז' לשיבה והא פ"ע פתח. וז"ל דלא מיוחד כל היום לכהנייה וצנטיס שאין טומנין מיוחד לשיבה ופסיר מיקרי כה"ל מיוחד כיון שמויחד לאותה פעה וכדפי' לעיל נכחה דוכתי והיינו דקפתי אס"י ע"ב בית קבול שבויה דהשבויה מנכחה הישיבה ולא חיי כלל: ויש"ש ג"ל בית קבול שבויה. ל"ל דלאו דוקא בית קבול שיש לה הון אלא אפי' הוא פשוט קתם לוח אלא שמתין עליו שבויה חשיב כמו בית קבול כהנייה דקנה של זיתים פ"י"ו דשנת מ"ג. אלא הא דקמיה ואם הייתה חלקה טעורה לדין פטם הא לא גרע מבני פשוט ועמא הוא מיהת מדרבנן. והרמב"ם כתב שהוא קטן ביותר ומקטעו אף עליו תורת כלי. ואיני נמשמש דליתיה אס הייה קמיה. ויש לפרש הייה חלקה היינו סמדיין לא חקק בה ושומדת לחוק וטיון שדעתו לעשותו כלי קבול לא ידע לו תורת כלי פשוט שנס כלי פשוט לדין כוונה שיעשה אותו

פירש הר"ב לוח שמניחים עליו חבך של עפר כו'. כ"כ הר"ש ב"ס הערוך ערך פנקס. והמהתי דה"ג הנן נמי אפיפורין ברפטי"ו ופס פירש הר"ב וכן הר"ש כתב גם כן פנקס. שהוא כסא של פנקס. ודקדקתי בערך אפיפורין ומלאכי המיית' לה ההם נמי הך אפיפורין דהכא ומפרש לה שהוא

מדרס. וישיש בה בית קבול שיעוה (א) טמאה טמא מת (ב). וחלקה ל"י. מהורה מכלום: ה' שלש משות הן. העשויה לשכיבה. טמאה מדרס. של זגגין (ה) טמאה טמא מת (ו). ושל סרגין (ז) מהורה מכלום (ח): ה' שלש משפלות הן (ט). של זבל טמאה מדרס (י). של תבן טמאה טמא מת (יא). והפוחלץ של גמלים (יב) מהור מכלום: י' שלשה מפצים הן (יג). העשויה לשיבה טמאה מדרס (יד). של צבעין (טו) טמא טמא מת (טז) ושל גמלים (יז) מהור מכלום: י' מפצים. כמין מחללות עשויות מחילף ומסיב וקנה וגומא וגמי וכו' וכל צבעים. שהלצעים נוהגים עליהם הצנדים: טמא טמא מת. שאינם מיוחדים לשיבה. אבל תורת כלים יש להן: ושל גתות. העשויות לכסות בן ענבים וזיתים: חממות

והוא וזמני וכו' וכל צבעים. שהלצעים נוהגים עליהם הצנדים: טמא טמא מת. שאינם מיוחדים לשיבה. אבל תורת כלים יש להן: ושל גתות. העשויות לכסות בן ענבים וזיתים: חממות

מלאכת שלמה
ז"ל: טמא טמא מת. שאינם מיוחדין לשיבה אבל תורת כלים יש להם והא דלמרי' בפי' א"ר עקיבא דאין טומאה למפך אלא משום דממא מדרס ואחיה בקל וחומר מפכים קמנים היינו נמשך של שיפא ושל נמי דאין זה כלי עץ והכא איירי במשך של עץ דטמא משום כלי עץ ויש לו בית קבול: של גתות. לכסות בו הענבים ואין לו בית קבול או עשוי משיפא או גמי הר"ש והרא"ש

יבין תפארת ישראל
כלי עץ מרובע עם צ"ק. אבל סוליו מוקדב נקבים גדולים: (ב) מדעשו לשיבה למשליך הזבל לשרה ויושב על כסויו. ופתח המעפלה בצדה [הרא"ש] ועי' מ"ג בפירושינו לעיל [ע"פ מ"ג]: (ג) דפתחה למעלה וכשישב עליו א"ל עמומ"ל: (ד) גדול ביותר ומחויק מ"ס. כדי להניח בחוטו פרקמטיא למשה הגמלים. ולא חיי לשיבה דל"ל עמומ"ל דפתחה למעלה ולפיכך לא דמי למרטיפין [הרא"ש] דפתחין מן הארז וגם בל"ז משום צ"ק חין ולמאיו. מדנקביה רחבים גדולים מאד. ואפשר דמה"ט גם לשיבה לא חיי דאין יבש על הקצבים שהם רחבים מאד: (ה) דאף פשוטי כלי עץ מקב"ט מדרס ובעט. והר"ל כפשוטי כלי עץ: (ו) דאף פשוטי כלי עץ מקב"ט מדרס מדאורייתא כשיש בהן אורת כלי: (ז) דאף פשוטי כלי עץ מקב"ט מדרס והר"ל כשיש להן צ"ק [פלגין מ"ג] ומדמכורך מכל הגדלים סביב. להבי עדיף מהעשוי רק לחסוי או במכנים בפתח שמהאד בהתיק. שאינן מקב"ט [לעיל סעף"א]: (ח) שמכסין בהן הענבים: (ט) מדאיתו רק פשוטי כלי

לשם פטום וזה שחשב עליו לכלי קבול אינו מנתא בחזרת פטום וכהניו בזה לעיל פ"י"ו ופ"ב וכמה דוכתי: ה' העשויה לשיבה. לאו שפירש דלשיבה נמי לה אלא שפאה סתם ומשמי' מוסיפין שמשוי' לשיבה הי' כמו יחוד וכדומה ספ"ק דטובה וכמו עשו' בקהדרא לעיל מ"ב. והיינו דמיני ושל זגגין עמאה עמא מת. ולא מיני שאינה עשויה לשיבה אלא משום דבסתמא אלא איירי ושל זגגין סתמה לאו לשיבה שאין יכול לטבב פ"ג זכוכית שלא יבשר אבל לשאר השמישין פעמים שמשמש שכינה כס המלאכה. ולא כמ"ש הר"ב במניחין עליו כלי זכוכית אלא כלה שיש לה בית קבול ומניחין בהוה ולשון הרמב"ם בחבורו ונחתינה בה ומיושב בה ממייה כב"מ: ה' ע"ל תנן. ונראה דשל תנן שאין משאו כבד נעשה המעפלה שלו מנכרים דקיס וקליס ואין דרך ליטב או ליטבין עליהן שלא יבשרו. והוכל משאו כבד והמעפלה שלו בריאה ומוקס: וה' הפוחלץ של גמלים. פי' הר"ב שאינה ראויה לכלום וכ"כ מדעני הרמב"ם בחבורו. אבל לא ארפס למה נקרא של גמלים ותה"ס פי' שהא מעור גמל ומחויק מ' סאה. ג"כ אינו מיושב דליהי במדה שפורה. ויש לפרש שהוא עשוי חלול כמו בית קבול אלא שאין נחתינה בחוטו שיש דבר אלא כופין אותו על גמליו והחלל מקבל המהויה וכו' ויבשר שלא יפול וכל בית קבול שאין עשוי לנצל על ידו מה שחבטו אינו חבטו כר"ב בדפי' רש"י נמס' שנת י' ק"ז בני קב הקיטע ולכן עהור מכלום והאפשר פי' הרמב"ם בפירושו יעמיקו אחי על הגמלים: י' העשויה לשיבה עמאה מדרס. ה"ל לא שפשוטי לשיבה דפרוש דקתם מפך נמי משכב

כלים שלשה תריסין פרק כה

מן פרקליטין. מ"ח ע"ג ה"ד :
מן סבכות. ע"ג ע"ג

תוספות חדשים

עוד כתב הר"ש בנתיב
משמע שבגד חייב לנשוא
עליו זורה לא מקנל עומה
ול"י סודות שם סדין
שמכרין בכותל לוי ויש
עליהן זרות וסם נתיב
למחל גם אין שייך שבשם
מהענין שבה שם מהנתיב
מלמטה למעלה :
(ממחברות י"ל)
משנה יד [בר"ב ד"ה]
ושל תנאיין כ"י ש"י
הגויס כ"י. וקטן בני לוי
מסוב דשאר איני עושין כן
(הר"ש) :

חדושי בהרי"ח

בשנה טו [תנ"י ד"ה]
מבוא מדרס כ"י מה צורך
לו כ"י ע"כ. ואפשר לו
לומר שצד היה ע"י קנה
שרוף ודורג אותה מרחוק
ואין צורך להסיר הבית
יד וגם צריך לומר ביד
אחד כמעט לארץ בידוע
מפלאכת הצידה ואז כדי
שלא יזיק לידו הקרקע
הקשה נשען על הבית
יד שלו וק"ל :

תו"ם אנשי שם

מן בר"ב ד"ה ושל קו"ם
כ"י. כ"ה ג"כ ג"י ה"ה"ם
אבל הר"ש נרס של קו"ם
ומ"י לנקט בו קו"ם כ"י
ול"ע על ה"כ דה"י
המיוסב בשני הגמרות
דמשמע דקיימין אין לפרס
מ"י

משנה אחרונה

ובאין מלויות עמאות
והכא לא מפליג. ואפי'
נאמר דהכא בשאין
מלויות לא א"ש דה"ל
דאין מלויות עמאות פ"י
הר"ש דחזו לנאר
השמיטין והיכי קתני
הכא על ספרים עמאות
כיון דשיקו עומתאן אינם
משום עמאות. ולגוי דבני
המפרשים נראה כגורסת
הספרים שלפנינו דגרסי'
הספין גמ' ומיירי
באל מגלחין שמגלחין
שמיטת סכאם ודרכן
לכנות בגדי התמקפין
שלא יפלו עליהן מן
העצמות וכדברי רש"י
דרישא וטוויין שאינם
בהם תשמיש ומה שמכרין
אינם כלי דכל
הכוסין מבייני ומ"מ
עמא מת לפי שיש לכן
בית ראש ודך מניב
פזידי כ"ה"ם ה"כ פ"ט
דכלאים : ושל תנאיין
נבלי בני לוי. ל"ל מדלא
קתני ושל נבלי בני לוי
לזו מיירי מתו שטורין
הוא הבגלים פתח. אלא שטורין
הכלים דהם מיתלמין פ"י
החוק כמו העק : מן
שלא לזי זריח ואלו
הוא כ"ה"ם ה"כ פ"ט
דכלאים : ושל תנאיין
נבלי בני לוי. ל"ל מדלא
קתני ושל נבלי בני לוי
לזו מיירי מתו שטורין

אפליגו תנאי ע"ש. וכתב הכ"מ בפרק כ"ז מה"כ שאינה מטמאה
מדרס מפני שאין משתמשין בה [לשכיבה]. ומ"מ עמא עמא מת
מפני שפעמים עושין אותן כמין חוק וטמאה בחיקו ומתחמם בה
וכדרך שאמרו לענין חיבור כלאים בירושל' : ושל תנאיין ושל
נבלי בני לוי. והר"ב העתיק ושל תנאיין
נבלי בני לוי. וכך העתיק הר"ש. וכן בס"א.
אבל בפירוט הרמב"ם בנא"ל כתוב
ושל תנאיין האמור כאן היא תנאיין
של מת. וי"ל שבחזרו שם ושל תנאיין
המת ושל נבלי בני לוי. ושל נבלי בני לוי.
כתב הר"ב ודרך שאר בני אדם לעשות
להן חוק של עור ואף הן טהורין.
כתנאיין לעיל פט"ו מ"ח. הר"ש. ולר"ך
דמהני' יב : מן של לדי חיה ועוף עמא מדרס. ואין זה [בית]
אלבשות דתני לקמן פכ"ז [משנה ג] [בית] אלבשות טהורות.
[דהא] איכא של לדי חיה ועוף והגב"ס אלא ענין אחר הוא.
הר"ש. וכן נמי אין זה כמו קסייה דמשנה ו פרק ט"ו. אף ע"פ
שפירשו בו ג"כ הר"ב והרמב"ם שהוא בית יד. דמ"מ ענין אחר
מפרש קסייה קצרות : מבוא מדרס. פירש הר"ב לפי ששטן עליו.

ושל תנאיין (ה) ושל נבלי בני לוי (ה) טהורה
מכלום (ה) : מן שלשה פרקליטין הן (ה) .
של צדי חיה ועוף עמא מדרס (ה). של
הגבין (ה). מבוא עמא מת (ע) ושל קייצין (עא)
טהור מכלום (עב) : מן שלש סבכות (עג)
ח"ג. יד ושל נבלי בני לוי (ה) מ"ח ושל . מן קייצין מ"ח קצין .

לפי שפעמים טמאה על הכסת וישן עליה ושל תנאיין נבלי בני לוי.
שהיו הלויס טורקים כלי השיר שלקן במטפתח ודרך שאר בני אדם
לעשות להן חוק של עור ואף הן טהורין. מן פרקליטין. לורת יד של
עור שטואים ליידי עושה כשפוסקים בידיהן העוף שקורין אשטור'
(ואשטור' וכו' יולאים לאור חיה או
עוף : מבוא מדרס. לפי ששטן עליו :
ושל חבובים. האולכים לאור חבובים
ועמאין אהים זו : ושל קוצים. ללקט
קוליס. ואיך דגרכי של קייצין המייצבים
פירות ה"ן כגון העושים גרונרות
ולמוקיס בשדה : מן סבכות. כפה
שטואות הגשים על ראשן עשויה כעין
רשת שיש בה נקבים לקין. ושל ילדה. ראוי לשיבה ולכך עמאה
מדרס. ושל זקנה. מעשיה מוכיחים עליה שאינה ראויה לשיבה.
ובתוספתא תנאי של זקנה עמאה מדרס שאינה מקפדת עליה
ופעמים יושבת עליה. ושל ילדה שמקפדת על כליה אינה יושבת
עליה
הוא ושמותה יוכיחו. אבל הר"ש לא הולך לכתוב זה. לפי שהוא
וכ"כ הר"ש גם הרמב"ם כ"כ בזמירו פרק כ"ז [מה"כ הלכה י"ד].

לומר דל"ד לתנאיין הכלים
של לדי חיה ועוף עמא מדרס. ואין זה [בית]
אלבשות דתני לקמן פכ"ז [משנה ג] [בית] אלבשות טהורות.
[דהא] איכא של לדי חיה ועוף והגב"ס אלא ענין אחר הוא.
הר"ש. וכן נמי אין זה כמו קסייה דמשנה ו פרק ט"ו. אף ע"פ
שפירשו בו ג"כ הר"ב והרמב"ם שהוא בית יד. דמ"מ ענין אחר
מפרש קסייה קצרות : מבוא מדרס. פירש הר"ב לפי ששטן עליו.

מלאכת שלמה

מלאכת שלמה
מלאכת שלמה עור העשוי כמו יד שמכניסין בו סיד והאלבשות מפני הלכה וכיוצא
בהן הוא הנקרא פרקליטין ושלש פרקליטין הן וכו'. והר"ב בלחל אשכנזי
ז"ל הגיה שלשה פרקליטין : ושל קוצים. ללקט קוליס עכ"ל ר"ע ז"ל אמר
המלקט ולהאי פירושא היינו דתני לקמן פכ"ז כף ליקט קוליס טהורה :

רשת שיש בה נקבים לקין. ושל ילדה. ראוי לשיבה ולכך עמאה
מדרס. ושל זקנה. מעשיה מוכיחים עליה שאינה ראויה לשיבה.
ובתוספתא תנאי של זקנה עמאה מדרס שאינה מקפדת עליה
ופעמים יושבת עליה. ושל ילדה שמקפדת על כליה אינה יושבת
עליה
הוא ושמותה יוכיחו. אבל הר"ש לא הולך לכתוב זה. לפי שהוא
וכ"כ הר"ש גם הרמב"ם כ"כ בזמירו פרק כ"ז [מה"כ הלכה י"ד].

מלאכת שלמה

מלאכת שלמה
מלאכת שלמה עור העשוי כמו יד שמכניסין בו סיד והאלבשות מפני הלכה וכיוצא
בהן הוא הנקרא פרקליטין ושלש פרקליטין הן וכו'. והר"ב בלחל אשכנזי
ז"ל הגיה שלשה פרקליטין : ושל קוצים. ללקט קוליס עכ"ל ר"ע ז"ל אמר
המלקט ולהאי פירושא היינו דתני לקמן פכ"ז כף ליקט קוליס טהורה :

יבין תפארת ישראל בועז

מלויות דלא אינן מיוחדין דוקא לזבדים קדושים. אלא טורך ג"כ בהן
דברים אחרים. ולהכי מק"ט מה ושרן. אבל במיוחדין לספרים קדושים
לא מחשבו כלי תשמיש ארס ואמק"ט [כפכ"ח מ"ד] : סד) להכרין האת.
האסור בהגאה ואינו תשמיש ארס. ודוקא באומניה וכבר נעשו בהמת
דל"כ הזמנה לאו מלתא היא. ומתהר בהגאה [כ"ד שמי] : סה) שטורין
בהם נבליים שבמקדש : סו) ג"ל דלהכי אמק"ט מדהן של הקדש. ואסורים
בהגאה להכי לא מחשב כלי תשמיש של אדם. וכל כ"ה"צ אמק"ט [כפכ"ח
מ"ד והמב"ט פכ"ז מכלים ה"ן] : ב) : סז) הם צדי יד של עור טעין
האדמושי שלנו. אבל ראש האלבשות מגולה. וגם אלטיו מלויות בהמנה
זו. נמצא שיש להן טורך בלי ב"ק (סח) משום שהוא רחב. וגדול כדי מושב
שלמב"ט על פס ידו. ומשיב עליו העוף שנקרא פאלקע בל"א. שלמדורו
לזי עושה וחותם קטנה כהרצוה ודומה. וכשינין לו ארוט את. ישק
מעל ידו לרורך אחר הלידה. ומתהר חוב לפיכך לא דמי להא דתנין
לקמן [כפכ"ח מ"ד] דכל בית אלבשות שאין לו ב"ק שאמק"ט כלל. דהתם
קטן הוא ולא חזי לשיבה. אבל הך דהכא הוא רחב. וצדי בני כשאין
העוף יושב עליו. כינחו הליד בשדה החמו ויושב עליו בני בני. ובכל
כ"ה"צ שמויהר לב' התשמישים לא שייך לומר לו בני בני עמוד ומנ"ל :
(ט) שלובשו על פס ידו. כשאין החב"ים ויושבין על הפרקליין סוגר
פהאם ידו והופסין : ע) דלע"ג דמדאין לו ב"ק ה"ל פשוטי כלי עור
שאמק"ט. ע"כ"פ כיון דמשמע לאדם ולשאר תשמישי' ביחד הר"ב מק"ט
[פכ"ח מ"ד] מיהו מדתיה קטן לא חזי לשיבה ואמק"ט מדרס : עא) שלבשן
על ידיו כשהתקן פירות קצן שמיים. כדי להציל ידיו מלכלוך הפירות. ח"כ
שלובשן כשמלקט קוצים. כדי להגין ידיו שלא יחבלם בהקוליס : עב) מדאין
עשוין רק כדי להלל מעיקלת הקוליס. או כדי להציל ידיו ובגדיו מלכלוך
אמק"ט [כפכ"ח מ"ד]. ומיירי בשאין בהפרקליין ב"ק כדי קבלת און [לקמן
פכ"ח ע"ג] : עג) הוא כפה שבראש הגשים היובע בל"א. ועשויה מבגד דק
(וכדלע"ל ס' מ"ה) ביהו הא דממאין לכל כלי שהוא לתשמיש קדושה כגון

לזו מיירי מתו שטורין
הוא הבגלים פתח. אלא שטורין
הכלים דהם מיתלמין פ"י
החוק כמו העק : מן
שלא לזי זריח ואלו
הוא כ"ה"ם ה"כ פ"ט
דכלאים : ושל תנאיין
נבלי בני לוי. ל"ל מדלא
קתני ושל נבלי בני לוי
לזו מיירי מתו שטורין

ר' עובדיה מברטנורה כלים שלשה תריסין פרק כד תוספות יום טוב קב תוספות עקבא

מזבחן טהור המיחס: פלייה על צידה. שהדביק הטלחי על דפנות המיחס לא בתחתיה. בין מזבחון בין מזבנים טהור. ומסקנא דכולה פרקין. וטעמא לטלחי טמא מדרם וטמא טמא מת וטהור מכלום האמורים כאן הוא דכל דבר הראוי לשכיבה הוא פלייה עשוי לשכיבה או לישיבה או להשטן עליו טמא מדרם. לנד אס הוא כלי חרס דליטו מטמא מדרם. דהכי ילפינן מקרא דכחוי (ויקרא טו) ואיש אשר יגע במשכבו מקיס משכבו לו מה הוא יש לו טהרה במקוה. אף משכבו שיש לו טהרה במקוה. ילח כלי חרס שאין לו טהרה במקוה. והמפך העשוי לשכיבה אע"פ שאין לו טהרה במקוה מדרם (שם יא) כל כלי אשר יעשה מלאכה בהם במים יוצא כלי במים המשכב כל לרבות את המפך ואין לו טהרה עד שיחך וישאר ממנו מכלום וכן כל דבר הבא מן הים טהור. וכלי עץ הבא במדה לפי שאיט מטלטל מלא. וכן דבר שאין עליו תורת כלי. או שיש לו תורת כלי. ולאו משמשי טהור. אלא משמשי ארס. ללא חשיבו כלים של משמשי ארס: כגון (*) תרבוט של זיהים ומפך של זרות וסדין של זרות דאמרי' במתני' שכן טהורין מכלום. ללא חשיבו כלים של משמשי ארס:

מבפנים טמא (ט). מברחין טהור (ס). מליה (ס). ומ"ש הר"ב כלי אצנים כו'. על צדה. בין מבפנים בין מברחין טהור (ז): ברפ"י. ומ"ש הר"ב וכל דבר הבא מן הים. במשנה יג פ"ו ע"ט. ומ"ש הר"ב וכלי עץ כו'. ג"ז קס ר"פ עשירי ורפ"ו. ומ"ש הר"ב כגון תרבוט. בפרקין משנה ה. ומפך. משנה י. וסדין. משנה יג:

מבפנים טמא (ט). מברחין טהור (ס). מליה (ס). ומ"ש הר"ב כלי אצנים כו'. על צדה. בין מבפנים בין מברחין טהור (ז): ברפ"י. ומ"ש הר"ב וכל דבר הבא מן הים. במשנה יג פ"ו ע"ט. ומ"ש הר"ב וכלי עץ כו'. ג"ז קס ר"פ עשירי ורפ"ו. ומ"ש הר"ב כגון תרבוט. בפרקין משנה ה. ומפך. משנה י. וסדין. משנה יג:

(*) ג"ז פ"ט

מלאכת שלמה ין פלייה על צדו. כך מלאתי מונה והטעם מפני שהמיחס לטון זכר:

יכין תפארת ישראל בועז

טהור. ושינין שלימין: פח) גם המיחס. והיינו מדשיניהן בריאות. וגם יש לכל אחד מעלה מחזירתה. דהטעם פנימי. והטעם גדול יותר. הו"ל כשותה ה"ל שהולכין אחר הפנימי. וכלעיל. רק קמ"ל הכא. אע"ג דשיניהן יחד מיוחדין רק להשמיש יורה ולא להשמיש מלאוים. לא אמרינן דנהבטל המלאוים לגבי היורה: פמ) ולא דמי לברע טמא שחיברה למטה שכולה טמאה [פ"ה מ"ז] דהתם ע"י הכרע הטמא נעשה המטה כלי השמיש. אבל הכא גם כלי חיבור הכף הטמא ה"ו חיי המיחס להשמישו דהשמה. אלא שהתחל נחזק מפי (ד): (ז) דככה"ג בין שהטמא בפנים או מבחוץ. הולכין אחר המיחס שהוא הגדול. ולרובן כל הכלים שוין. והולכין אחר היורה בריא בין שהוא גדול או קטן בין שהוא בפנים או בחוץ. וכששיניהן שוין בבריאות. הולכין אחר היורה גדול וכששוין גם בגודל. אז הולכין אחר הפנימי. וכלעיל. וסימך בגוף. בריאות. גדול. פנים [ועי' מ"ש נכ"ד פ"ח ס' ל"ט]:

לפיכך אם היה איפכא. שהיה המזחון טמא ומיברו למטה היו שינין טהורין. דוגמת קף מלאוים שטלחי על היורה בחוץ הכא:

הלכתא גבירתא כללא דפרק כד

בכל משנה ומשנה שבפרק מונה התנא ג' מיני כלים הדרסין קצת זה לזה. ואע"פ א' מקבל גם סומאת מדרם. וא' מק"ם רק משאר אה"ם. וא' אק"ם כלל:

משנה א תרום. של מלחמה עשוי נמי לשכיבה ומק"ם מדרם. והעשוי לשחוק שרים. אינו עשוי לשכיבה. ומק"ם רק משאר אה"ם. והעשוי לשחוק קטנים אינו מלבוש וטהור מכלום:

משנה ב עגלה העשוי למושב אדם מק"ם מדרם. והעשוי למשא מק"ם רק משאר אה"ם. ואע"ג דמינין מק"ם רלא גרע מדרדר עגלה (רפ"ט) ואע"ג דאינו מתמלחין רק ע"י שוורים הרי ק"ל דשמי' מסול (כשבת דר"א) מידו כל עגלה שנקובה בשוליה הרבה. שכל נקב כנוציא רוסין אק"ם:

משנה ג עריבה שחוקת מב' לונגין עור מ' קבין ראוי לישיבה. ולהכי במדקה טמא מדרם. ובשלימה הרי א"ל עונמ"ל. ומק"ם רק משאר אה"ם. וכן במחוקת שפי מ"ב קבין פחות מפי"ב אפילו נסדקה אק"ם מדרם. ורק משאר אה"ם מק"ם. והמחוקת מ"ם אק"ם כלל. ורק עריבת העברין אפילו מ"ם מק"ם (ברפ"ט):

משנה ד חיבה ששחתה מצדה מק"ם מדרם. ובשחתה למעלה מק"ם רק משאר אה"ם. ובמחוקת מ"ם אק"ם כלל:

משנה ה עור מעובר עם שערותיו. אם מיוחד לישיבת המתגלה מק"ם מדרם. ובמיוחד להציעו על הטהורין לאכל מעליו. מק"ם משאר אה"ם. ובמיוחד להניח עליו חייתים קודם כבושן. הו"ל תשמיש תשמישין ואק"ם כלל: משנה ו כסוי. במיוחד לעמוד בתוכה כשקיים מהמטה. או כרי שישב הסופר בתוכו מק"ם מדרם. וכי יש לו ב"ק להצמידו בתוכו כלי שאינו מלא כל חללו הרי יש לו ב"ק ומק"ם משאר אה"ם. ובאין לו ב"ק רק מעמיד עליו כלי [א] שיש לו ב"ק והלוי ששעמידו עליו מלא כל חללו] אק"ם כלל:

משנה ז פנקס במיוחד לישב הסופר עליו. מק"ם מדרם. ובקסן דלא חיי לישיבה. אבל יש בו ב"ק שעה. מק"ם משאר אה"ם. וכשהוא קסן כלי ב"ק הו"ל פשוטי כלי עץ שאק"ם כלל:

משנה ח מטה העשוי לשכיבה מק"ם מדרם. ובמיוחד להניח בתוך חללה כלים מדיש לה ב"ק מק"ם משאר אה"ם. ובמיוחד לרפוס לעשות על דפוסו מרכבה. אין לו ב"ק. ואק"ם כלל:

משנה ט משפלת. המיוחדת להליך בתוכה ובלים לשרה. הרי פתחה בצרה.

מעשה עוים מיטלטל מלא וריקן אף כלי עץ. ללא שיך למילף הכי. אלא משק כדכתיב (בראשית מז) ויהי הם מריקים שקיהם. ולהכי נמי נקט בכל דוכתי מה שק כו' כמ"ג לשונם בפ"ק דחולין מ"ו. ומ"ש הר"ב. ואין לו טהרה עד וכו' פחות מו' על ו' שיעור טומאתו בפכ"ז [משנה ב]. הרמב"ם

שם. ומ"ש הר"ב כלי אצנים כו'. ברפ"י. ומ"ש הר"ב וכל דבר הבא מן הים. במשנה יג פ"ו ע"ט. ומ"ש הר"ב וכלי עץ כו'. ג"ז קס ר"פ עשירי ורפ"ו. ומ"ש הר"ב כגון תרבוט. בפרקין משנה ה. ומפך. משנה י. וסדין. משנה יג:

יודא והאי לואו כלי הוא מ"מ טמא מדרם דמריבין ליה מקרא דכתיב כל פחות מששה על ששה. וכלי אצנים כלי גללים כלי אדמה טהורים שמחזיקו ארבעים סאה בלה שהם כורים ביבש נמי טהור מכלום. או שיש לו תורת כלי. ולאו משמשי ארס. אלא משמשי טהור. כגון (**) תרבוט של זיהים ומפך של זרות וסדין של זרות דאמרי' במתני' שכן טהורין מכלום. ללא חשיבו כלים של משמשי ארס:

(**) ג"ז פ"ט

מלאכת שלמה ין פלייה על צדו. כך מלאתי מונה והטעם מפני שהמיחס לטון זכר:

ישראל בועז

שהבאנו לעיל. למה הבא אוליין בחר חשיבות גדול. ולא יזיל ג"כ בחר גדול במורה וביסין. ד"ל דהכא שאני דב' הקופות שלמין. להכי אוליין בחר כך שהיא עיקרית שפי מחזירתה. שיהיה ל"פ דאף לרמב"ם בשנתקב העיקר כממילא רימון קודם שבתין יחד. אף שכשחזר וחיברן יחד נפחם הנקב ע"י חיבורן. ודאי פתחה מיניה הסומאה הישנה. ושיניהן פתחין [ועי' שבת ק"ב ב'): אמנם מה שהקשה הרב"ד שם לרמב"ם דמה מהני שניקב כממילא רמון. הרי חזר ופתחו. לא זכיתו להנין. דהרי דברי הס"ם ברור מלל (שם) בשבת ק"ב (ז) דרק בניקב כממילא וית אס חזר ונסתח חזר לטו"ס. אבל בשניקב כממילא רימון. אפי' בחזר וסותמו פנים חדשות בא לכהן. ופרחה לה סו"ס מינה. ובפי הנראה הבין הרב"ד דלרמב"ם ס"ל דגם להבא און העיקר נעמא כשנעמא העפל. ועי' מ"ש ב"ם דלעיל פ"ח ס' ו': (ד) ולפ"ז אפשר נמי דלהכי נקט לעיל (פ"ח מ"ה) במטה שהי' טמא ומיברו לה מדרון. כולה טמא. ולא נקט איפכא שהיה המדרון טמא ומיברו למטה. דמ"ש מדרע טמא שחיברו למטה שכולה טמא (בפי"ח מ"ו). אע"כ מדרון במטה שאני. דכבר היתה המטה שלימה והוא חזיר לתשמיש דשבתא גם כלי חיבור המדרון

לפיכך אם היה איפכא. שהיה המזחון טמא ומיברו למטה היו שינין טהורין. דוגמת קף מלאוים שטלחי על היורה בחוץ הכא:

הלכתא גבירתא כללא דפרק כד

המוליד הובל יושב עליו. ולהכי מק"ם מדרם. והעשירה להליך בתוכה חבן. פתחה למעלה ומק"ם רק משאר אה"ם. ובעשירה להליך בת פונטסאי. הרי מלאה נקבים כנוציא רוסין ואק"ם כלל:

משנה י מפץ. העשוי לישיבה מק"ם מדרם. ואם לכוך בתוכה נגרים צבועים דרוכי ניש לו בית קבול. ובק"ם משאר אה"ם. והמיוחד להתעטף בו

משנה יא חפת וחורפל. כל שיש בגדלן כרי ישיבה. מק"ם מדרם. ובקטנים כוה. עכ"ל יש להן ב"ק ומק"ם משאר אה"ם. ובעשוי מעור ברות דמים אין מקבל טמאה כלל:

משנה יב עור. העשוי לשפוח תחתיו במטה מק"ם מדרם. ולכוך בו כלים. הנה כב"ק ומק"ם משאר סומאת. ובמיוחד להתכוו לצרועות או לעשות ממנו סנדלין. אק"ם כלל:

משנה יג סדין. העשוי לשכיבה מק"ם מדרם. ובתואו וילן לפתח. או לתוך. הרי מהעשפין בו כשהלוי פתח. ומק"ם משאר אה"ם. ובמצויירות לקטש בו כחלי בית. אק"ם כלל:

משנה יד משפחת. במיוחד לקנה בו ידיו. הרי ביני ביני פניחו תחתיו ומק"ם מדרם. ובמיוחד לכוך בתוכו כפרים. מחשב כב"ק ומק"ם משאר אה"ם. ובמיוחד לכוך בו כלים יקרים להצילן מלכוד. ומכ"ש בעשיוין לקבל לכלוך ודאי כגון מעפרת שפוח ע"פ המתגלה. כל להנין מלכוד אין מק"ם כלל:

משנה טו. הא נד שוה. העשוי להשיב עליו פ"א ל ק ע לצידה הרב הוא כרי ליטב עליו ביני ביני ומק"ם מדרם. והעשוי לצרע עליו חנבים. שהוא קסן. אבל יש לו ב"ק. מק"ם משאר אה"ם. ואיתו שזכבין מיבש גרונרות להנין הדרים מלכוך. ואין להן ב"ק. אק"ם כלל:

משנה טז צינף של ידה ארוך הוא לאהורה. ובשעמטפת בו זישבת עליו. ומק"ם מדרם. ושל זקנה קצר ומק"ם עכ"ל כשאר אה"ם. ושל זונה. קסן דוא סאד. ולא מחשב מלבוש. יאיק"ם כלל:

משנה יז גם בב' כלים שחברן זה בזה יש ג' הליקים. המיד הולכין אחר העיקר שיתבאר או לא יתבאר האחר בשבטיו טמא. הבריאות היא החשוב ביותר. ואחריו הגדול ביותר. ואחריו הפנימי ביותר. ואין הליק בין כלי שעומד אצל האש שהיצניותו מיוחד לשרא כלים. דבכלל נוגא אה החיצון בריא אי גדול הוא העיקר. ובחברתו זה אצל זה נשאר השאר בטהרתו:

משנה יו (אין בט) הרע"ב ד"ה פלייה על צידה בו' וכלי עץ כו' נמי טהור מכלום אינו שורקק דהא במיוחד לפרוס גם בכאים במדה פמאם ובכ"ש הרע"ב לעיל פכ"ד מ"ד:

משנה אחרונה

הלאו למשכב ומושב עתה מדרס מוין מל"ח דמכפ"י קאל הכי אוחא נגמ' דשבת ד' פ"ד. ותימה על פי רש"י דבכטות ד' ל"ח דלמנר אין מדרס בכלי חרס. ופי' רש"י שישבר אס יושב עליו ע"כ ומיפוק ליה דלמנר לא יצבר ואפילו מונח מתה עברה כיום אינו ממלא מנורת הכתוב ואפשר שכל לומר דלמנר מדרבנן לא נזרו בו מדרס שאיט ראוי למדרס ולפ"ז משמע דה"ל כלי זכוכית אין בהן טומאת מדרס וכ"כ הר"ש כת"ש בר"פ בחרח והרמב"ם ס"ל דמתאון מדרס וכל"פ בחרח פי' מזה ובשליה מס' פירושו פי' רש"י מתייורה. רמב"ם הר"ב דהבאום במדה נמי טהורים מכלום נמשך כאלו אחר פי' הרמב"ם דאף ממדרס טהורים ולעיל מ"ד משך אחר פי' הר"ש דבמדרס פמא"ם:

כלים כל הכלים פרק כה

ג' אן להם ע"ס כ"ג :

הלופי גרמאות
ג' זומא ליסטרטא ר"מ
זומא ליסטרטא ז"ל פ"ה פ"ה
ה"כ ז"ל

תוספות חדשים
משנה ג' (בה"ב סד"ה)
ר"מ כ"ו בתקן שבלחיו.
והאל"ש כתב קעס אחר
משום דתשמיש אלו הכלים
כלה ועיקר תשמיש נמשקין
והנקיים לחיו הכלי. לא
עליג בין אחריים לתוך :

חידושי מהר"ח

פ"ה ג' (ת"י"ט ר"ה)
זומא ליסטרטא
כ"ו עכ"ל. עיין עד
הקף ולא יבולחי לעמוד
על דעת הרב ה"י"ט
איך היה הירמא לפניו
במשנה ר' וברע"ב דפי
פ"ה שלפניו שם משנה
ו' שפסק רע"ב שם
היה היא של כלי הבית
קבול או אם נפלו על היר
כנבה אין לו כת לשמא
הכלי קיבל אבל היה היר
הוא של כלי שאינו בית
קבול או בשנפלו על היר
שמא כל הכלי וא"כ
המירע אין לו בית קיבל
ולכן לא מרני נטוב. אבל
גבי זומא ליסטרטא הרי יש
לו בית קיבל. ואם תרצה
לומר שפ"ה ע"ה של המולג
אין לו בית קיבל איך קאי
בתיבתא על היר שעל הבק
רק אפשר שיש לר"ב איה
בית קיבל. של מאחוריים
כמו שרבי יהודה במשנה
שהלכה כמותו לא חילק
והכל שמא ופירש הר"ב
בפני שיש לו בית קיבל
כמאחוריים ולא חילק בין
הצד שמקפץ לו ובין הצד
שמולג וגם סותרות
הירות אינם אלויות
מחירות לפי זה אדרבה
אם נפלו על הירות הכל
שמא לפי שאין להכלי בית
קיבל ואילו נפלו על
המיתר אינו שמא רק
המיתר וצ"ע אך היתה
הגירסא והפי' לפני הרב
ת"י"ט :

תוספות אנשי שם

פ"ה ג' ה"י"ט ר"ה
זומא ליסטרטא
כ"ו וזכרין לחקן כ"ו. ע"י
מ"מ פ"ח ח"ב ה"א
שחמה על היתין דקישיתו
כונה לפי פ"י הרמב"ם נ"ן
במ"ז ח"ב לפי הר"ש והר"ב
שם א"ל כן קושא דא
זומא ליסטרטא הוא כלי
ש"ל תוך שראשו א"י ק"פ
לשנותו מן מרקן סק קדיה
משאי"כ מרדע שנתחור
והדבן ח"ל תוך משי"ס ח"ס
נפלו ענינם משקין נעמאו
וכ"ס ח"ל ולא ידעתי למע
לא סודר מ"ש ר"ס ובר"ב
כ"ו ג"ס ח"ב ש"ק ל"ה
אין דכ"ו מוננים אולי כלל
עכ"ל. (ב"ס"ט) :

ו['] : ג' [זומא ליסטרטא. פירש הר"ב כלי שראשו אחד ק"פ
ו['] . ולכ"פ יש קוף ואחוריים. וז"ל הוסיפתה שהציאה הר"ש זומא
ליסטרטא שנפלו משקין על תוכה טמאה כולה נפל על אחוריים
אינו טמא אלא אחוריים תוכה והמולג והיד עזרין נפלו על
גבי המולג חולקים את ה"ד המשמש
את הטמא טמא והמשמש את הטמא
טמא. נפלו על גבי ה"ד מגבשה והיא
טהורה ע"כ. וכדחנן במ"ז ידות
הכלים המקבלים כ"ו מעגבן כ"ו ולריבין
לחלק בין ה"ד דהכ"ה למרדע דמתניתין

והלכה כר' יהודה : ג' זומא ליסטרטא. כלי שראשו אחד ק"פ וראשו
האחר מולג. כקף מעלין בו מרק מן הקדרה. ובמולג מעלין בו
בשר : ר' יהודה אומר אין להם. אחוריים ותוך. עעמא דר'
יהודה משום דכל הכי כלים יש מאחוריהן חקף בית מושב כעין
פעושים לכלי כסף ופעמים שטופאו
ג' מדרות יין ושמן י"י. זומא ליסטרטא י"י. על פ"ו ומשמשם בחקף שבלחיו :
ומסנתת של חרדל. ומשמרת של יין י"י. ר'
יש להן אחוריים ותוך י"י. דברי ר' מאיר. רבי יהודה אומר אין להם י"י.
רבי
וכמו ששנינו
ג"ס

מלאכת שלמה

וארבע בללאל אשכנזי ז"ל הגיה זומא ליסטרטא. והיינו זומא ליסטרטא לאסגריס
דב סחורה לרבא כדכתבין לעיל בפ"ג ס' ב' : ר' יהודה אומר אין
להם. פ"י הר"ש ז"ל דעמא דר' יהודה משום דתשמיש אלו הכלים
להם. כ"ל זומא ליסטרטא : כ"ל זומא ליסטרטא :

מלאכת שלמה

וארבע בללאל אשכנזי ז"ל הגיה זומא ליסטרטא. והיינו זומא ליסטרטא לאסגריס
דב סחורה לרבא כדכתבין לעיל בפ"ג ס' ב' : ר' יהודה אומר אין
להם. פ"י הר"ש ז"ל דעמא דר' יהודה משום דתשמיש אלו הכלים
להם. כ"ל זומא ליסטרטא : כ"ל זומא ליסטרטא :

יבין תפארת ישראל בועז

שעור ז' לזה או ד' לזה. עדיין כל א' מק"ע [עלמאן פ"ט] : (יד) ג"ל דמיורי
הכ"ה ככלי א' שיש צ"ב קצוותיו צ' צ"ק א' לין וז' לשון למדעם.
ולחרא"ש נקט יין ושמן דווקא לאשמעין דווקא במדת הלח המריק
דלאותו שרגיל למוד בו הוא מחשב עיקר והוא ההוד ואותו שאיט רגיל למוד
בו הוא הטפל. ומחשב אחוריים להעיקר. דשימין מחשבו ככלי א'.
משום דשימין מתלחמים כשימיהו צ"ד ה"א. אבל מדת היבש אע"פ ש'
עיקר וז' טפל. אפ"ה שימין כעיקר זה כנגד זה. ובנעמא אחד מהן
במשקין לא נעמא חבירו. מדא"ל זה לזה כלל : [ועמ"ש בס"ד צ"ה לעיל
פ"ה ס' מ"ו] (ב) : (ג) : הוא כלי שקלאו א' הוא ק"פ לבשם בו הקדירה
ולטעום הרטוב. וק"ה השני עשוי כמולג להפך הבשר בקדירה : (ד) : ובהך
צ' כלים יש בתחתיתו מאחורי הכלי כעין צ"ק קנן. מקום מושב שלין
וענין שיש לגביעו כקפף שלנו. ועושים כך צ"ב כלים אלו. מפני שהם
כלים לסקן המשקין. וכדי שיא"ה נקל יותר שיזוב המשקה המסוקן מתחת
שולי הכלי משא"כ כשלא יהיה ריוח תחת שולי כלי הסימין אלא יהיה לו
שולים שוים. הרי כשיעמוד כלי הסימין על שוליו השוין להדיא. יסתמו
נקבי הסימין ששוליים. מיהו לפעמים יתפך החדם המסין צ"ק שתחת
השוליים כלפי מעלה ומסין ומשמר מתוך צ"ק הקטן שיזוב בדרך חלול צ"ק
הגדול : (ז) : בהך גם ר"מ מודה. דב' צ"ק שבכל א' מכלים הללו לא דמי
ל' וד' שבהחרח ודרבן. דווקא ב' לחרחר וד' לדרבן אר"מ לעיל דבנעו
משקין בטפל נעמא גם העיקר. משום דא"ל כלל להשתמש בהחרח
ודרבן שהן העיקר. אם לא יהיו מתיבד לין א' וד' שהן הטפל. להכי
כל שמתחבר הטפל לעיקר. גם הטפל נחשב עיקר. אבל הכ"ה אין
השמים צ"ק א' שכלי לריק לתשמיש הצ"ק האחר שצקלו השני. לפיכך
כל אחד כלי לבד דמי. ולא דמי ג"כ לחרחר ודרבן האחד דש"ל צ"ב
ר"מ דבנעמא אחד לא נעמא חבירו. דהתם רגיל להשתמש צ"א כמו
בחבירו. להכי אין תלויין כלל זה בזה. אבל הכ"ה מדרגיל להשתמש צ"ד
א' טפי מחבירו. וכגון מדה שמיחדת למוד צ"ד א' יין וצ"ד א' שמן.
אותו ק"ה שרגיל למוד צ"ה הוא העיקר וכ"כ זומא ליסטרטא. הכ"ה שבו
הוא העיקר. דרק לעמים רחוקים לריק להפך הבשר שלא הקדיה החתיכה.
העיקר. והוא נקרא הוד. ואותו שאינו רגיל להשתמש בו הוא הטפל ונקרא אחוריים : (ח) : ג"ל רס"ל לר' דווקא ב' לחרחר וד' לדרבן שאין משתמש
בזה' וד' רק שמייעים להשתמש של החרחר והדרבן. להכי המסייע הו"ל כאחוריים. והחרחר והדרבן עלמן מודמיהוים לגוף השמים הו"ל כהתוך.
וכ"כ חרחר ודרבן זה כנגד זה. מדאין תשמיש של זה שום לשל זה. זה לשדד הקרקע וזה לרזו הפרה בבלטה. להכי כ"ל חשוב לעלמו. ובנעמא אחד
במשקה לא נעמא חבירו. אבל הכ"ה כלי דמשנתיו. תשמיש שיה יש לב' הקצוות. דב' המדות שיימין למידיה. וזומא ליסטרטא שימין לקדירה
וכ"ס מסנתת ומשמרת. דהרי מסין ומשמר צ"ו הגד כבהלד האחר. להכי טולו כנוף א' דמי דבנעמא אחד נעמא חבירו. מדאיתו לא מסייע
לתשמיש האחר כ' וד' שבמרדע שנתשבו ע"י"ו כאחוריים. וגם אינו מיוחד למין השמים אחר כחרחר ודרבן אהדי שנתשבו ע"י"ו כנוף אחר (ג) :

אחרונה

לחמיו ממה הוא. ועוד דהתם תשמישן שוב ורגילין לשמש חמיר צ"ה כמו
זה ופ"ה השיב לחמיו של חבירו וכ"ס הכ"ה דתשמיש החקף אינו רגיל כמו
חורו שפ"ה דהיו לחמיו ומ"ע דר"י שתיבד ל' טולו חורו. והכ"ה שפ"ה למלך
סוף ה' כלים הנגיס צ"ה אך דכ"ו אינם מונסים לו. וגם עיקר פ"י הר"ש
והכ"ה דמתני' דתשמיש חקף שבלחיו פליגי לא יתכן לפע"י דלמה פרט התנא
הכי כלים ועיקר הטעם לא פירש וז"ל למימני כלים שיש להם בית תשמיש גם
מאחוריהן

ר' עובדיה מברטנורה כלים כל הכלים פרק כה חוספות יום טוב קרב

ציונים

ד' הדיבע. ש"ס :

מישנה אחרונה

מאמרים. ועוד כל
אמרים דבלי פקין
הייט זולי הכלי פד
הדפנות והדפנות מבחי.
וא"כ ל"י שאין להם
אמרים ומד הכל עמא
ודפנות הכלי אמאי עמאין
לעמא מוטו נבלמא
אמרינו משום חקק שט
חשיב חוד אבל דפנות
אמאי משמאין. ולרלי
פי' רבנותו ז"ל יש
לפרט דלאו משום חקק
שנאמרינו אמרינו עמא
אלא עמא אמרינו הוא
דכא דקל'ו מו"ל לומר
נעמא אמרינו לא
נעמא מוטו ואם נעמא
מוטו הכל עמא משום
דנאמרינו איש מקום

גם כן במשנה ז ות פכ"ט. הלכך מחשבין לחדך שבין אלו שני
השעורים לאמורים ולא ליד. אבל זה ל"ע למה לא יהיה דין השבועה
עלמה והד' עלמה כדון היד שיהא מנגבה כשנפלו עליה משקים
טמאים. ועוד ל"ע שיהיה מותרות יהדות חסובות מהידות עלמן
שהרי יהיו נחשבין כלאמורים החמורים
מן יהדות. לכך נראה לי דעממא
אמרינו איכא לכל שבועה לחמור
וארבעה לדרבן נחשבין לחמור
ולדרבן כעלמון ולפי שאין לריבין ליד
לפיכך מה שבין השבועה להארבעה
נחשב כלאמורים: [ד"רבי שמעון חומר
מתני'

וכו. פי' שאם נעמאו מאמריהם מה שנחבין וכו'
וכלפי' ר"ע ז"ל: ד' הרובע וחצי הרובע כו"ה

ר' שמעון אומר יש להם. לענין מה שכתוב הכלי יש להן דין
לאמורים וחוד שאם נעמאו אמרינו לא נעמא מה שכתוב הכלי.
אבל לענין הכלי עצמו אין חלוק דין אמרינו מדין חוט שאם
נעמאו אמרינו לריך להטביל את טולו כאלו נעמא מוטו. והלכה
כרבי יהודה: ד' הרובע וחצי רובע.
כגון חתיכת עץ עבה וחלוקה וכו' שהי'
מדות חקוקות זו אל זו. אחד מחזיק
רובע וא' מחזיק חצי רובע ודופן
מפסיק
נממא חצי הרובע לא נממא הרובע. אמרו לפני ר' עקיבא הואיל וחצי
טו'. כתב הר"ב והלכה כרבי יהודה. וכן כתב הרמב"ם. וממילא דמאי דקאמר ר"ש ונריך להטביל. כהלכה הוא. ועיין בסוף

מלאכת שלמה

בנה ועיקר תשמישן נמשקים ונדקקין נאמורי הכלים ומשום הכי לא פליגי
להו בין אמורים לחוד: ר' שמעון אומר יש להם נממאו מאמוריהן

יבין תפארת ישראל בועז

ההדדי. ולא נמה שהוא נאמא אמורי הכלי. דזה ודאי לא גרע מכל
הכלים. דכל מה שהוא חוד מירול חוכה מחשב אמורים. וה"ל הכא
נפלו על המולג [הכא לא מני תנא למקט חילק כבכף. דהיינו נפלו על
חוכה או על גבה. דבמולג ב' לרדיו הן שוין] חולקין היד. המשמש לעמא
היינו להמולג שגפלו עליו המשקה [הממא] טמא. המשמש לטבור [היינו
להקף] טהור [לר"מ אחיא הך צבא כפשוטי כוותיה. דהרי ר"מ ס"ל דיש
לזומליסטרין אמורים וחוד. ומסביר דמולג שאינו משמש ב' רק לפרקים
כשירא שיקדיח התיכחו בנקדירה. והכי יכפ הנטר בקלחת. מה"ל נחשב
המולג כלאמורים. אבל לר"י לפי' קמא הנ"ל שהוא כרבינו הרמב"ם.
נריך כאן לדחוק קצת. דלע"ז דס"ל לר"י נממיתין דנפלו על המולג
נעמא הכף. אפי"ם קרי לה ברוספחא ליד של הכף. משום את הסהור.
דלע"ז דהכף צאמח טמא. אפי"ם קרי לה טהור. ור"ל שטהור מלד עמאו.
מדלא נפלו עליו עמאין טמאין להדיא. וס"ל לר"י דלע"ז דהכף נעמא ע"י
שפלו עמאין טמאין על המולג. היינו רק משום דמחשב ב' התשמישין שבב'
הקצוות כתשמים ח'. ונעמא ח' אגב גררא של חבירו. אבל לא חליט גררא
הוא. ש'עמא גם אמורי חבירו כאלו נפלו על טוף חבירו להדיא. אולם
לפירוש השני. רוח לן עלמא. כפירושן התוספתא אליבא דר"י. דה"ק
המשמש לכף טהור. וכו"ל כף עמאו שטהור. מדמיוחד לתשמים נבד. וגם
רוחק שפי ממקום הטומאה והיינו בין לר"מ ובין לר"י וכדאמרינן] נפלו על
היד [ר"ל על מה שהיו שגבין הכף להמולג. ונ"ל עוד דהך צבא קאי גם
אמרדע. דתני לה בתוספתא מקמי זומליסטרין. והיינו שגפלו על הכרית
שבין ז' לדי'] מקחו והוא טהור [והיינו נמי בין זומליסטרין ובין צמרדע
אליבא דכ"ע וכדאמרינן]: (ד) כך כתב רמב"ם שם. מיהו לפע"ל אפשר
שנשאר כלי שיש לו אמורים וחוד ממש. מודה ר"ש שצריך לטבול כולו
דהחלק של הכלי נעמא נריך שיטביל כולו במים כהתא. כספרא שהביא
הרא"ש [ס"ד ממקואות מ"ח] מהקפא דכתיב ורחץ בשרו במים וצא השמש.
מה ביאת שמש כולו [התא] בלי הפסק אף ביאת המים בלי הפסק כולו

כאחת. [והמשנה שם משמע דה"ל בכלים. נריך שיטביל כולו כאחת.
ולא בכלים. וגם נ"ע לא הוכר דין זה רק בטבילת אדם (ביו"ד ס' קכ"א) ושם הביא הב"י הילפותא דת"כ הג"ל. אבל בטבילת כלים (ביו"ד ק"כ)
נמשך שצריך להטביל הכלי כולו צבת אחת והלא כך רוחה הלכה בישראל. וכדמוכח נמי ממשנה הג"ל. ועל כרחק מהוקדו כל חיובי טבילות זה לזה
מדכתיב אך במי נדה יתהטא. שיהיה טבילת כלי כטבילת נדה (כע"ז דעה"ב) ואף דהך קרא רק בכלי מדין כתיב. ה"ל בשאר כלים טמאין. דין טבילתן
שזה לטבילת נדה לכל מילי. ורק לענין טבילה במ' טאה. וזהו רק צבלי מדין היה גזירת הכתוב שצריכים גם כלים מ"ם (כתום' שם) משא"כ בשאר כלים
טמאין יש הלממ"ם דמני כרבישית (כר"ש פסחים י"ז ב') אבל לשאר מילי דרבי טבילה כלי שזה הלממ"ם כלי מילי. וה"ל לענין שיצטרך שגינה להטביל
כולו כאחת. וא"כ יש לתמוה למה שרבי עמרם נמלין. ה"ל הרמב"ם והש"ס מלהשמיטו דין זה. ובש"למא להרמב"ם יש ליישב קצת שגאון א"ע אמאי
דמשמע כן כבר מדבריו (הפ"ה דמקואות) אבל ל"ע נאמרת התמי' קיימת. מדלא שמעין ליה עדיין בשום דוכתא. שצריך שיטביל גם כלי כולה כלאו
ואפשר י"ל דדוקא כלי ש'עמא טומאה דאורייתא נריך לטבול כולו כאחת. אבל נעממא ממסקין שהוא טומאה דרבנן. והקילו גביה טומאה זו ש'עמא רק
גבו. דלא כשאר טומאה דאורייתא. ולהכי נמי הקילו גבי טבילתה שא"ל לטבול כולו. דהרי כן משמע בש"ס (נזחים ע"ה א') דקאמר בפירוש דש'עמא
כלי מנבו א"ל לטבול חוכו רק בש"ס כתובו מי חסאת. שיש לחוש אם נקל לו לטבול רק גבו. יתום מלהטביל שפתו יפה. מהשם שיהערכו מי מקוה
עם מי חסאת שכתבו ויפסלו. א"כ מוצא ודאי שכתבתי ריבון א"ל לטבול רק גבו [ועתוה"ם שם ורמב"ם פ"ג ממקואות ה"ס. דל"ל משם דלרמב"ם
גם שכתבו מלא משאר משקין הם מלהפסידן ולא מהני ליה טבילת גבו. וע' רשב"ד שם] וא"כ ב' דגם הנב שצריך להטבילו. א"ל להטביל כולו
כאחת עכ"פ. וא"כ י"ל דלכתי לא הביא בשו"ע יו"ד ק"כ דין זה דכלי נריך טבילה כאחת. דהרי כל טבילות שכתבו התם אינן לטבר טומאה.

ותוך נריך להטביל את טולו כדמתן לקמן גבי רובע ותני רובע כשהוא מטביל מטביל את טולו וזה פשוט עכ"ל. ודברי תימה הם דלדבריו נמאי פליגי ר"מ ור"ש הכא אלא ודאי דלר"מ
א"ל להטביל כמו בכל הכלים שיש להן אמורים ותוך וכו"ל הרא"ש כהדיו ומתהי' דהן גבי רובע ותני רובע כשהוא מטביל מטביל את טולו לאו ראי' הוא כמו שפירש לקמן. והגולה מוז"ל
דנמקום שיש להם אמורים ותוך אם נעמא אמורי א"ל עבילה כלל אף לאמורי ה"ל פסוקי ה"ל פסוקי דכרתי להשחמא נטום אמורי עמא וכו"ל לתרומת קאמר
דלפי'

ו כל הכלים ידוע הפע
הצבנה מ"ח ע"ג

חילופי גרסאות

ואנו נבדיל דאנוי כולי
שם נבטות שם נבטות כולי
צביעה לא צביעה

משנה אחרונה

לדמות קאי פסידות
לכן בית קנול ובחטור
הפזוק כלשון המטה
ונראה פירק כפי ה"ל
וה"ל נבטות מטיין לא
אשכח מקלניו גבי ידוע
ועוד מדקמי סוף
ואמר כל הכלים שאין
לכן אחרים ומוך שפלו
משקין על מקלות
כגון עמא ומשע
אפי' נפלו משקין על
היה כולו עמא ונביע
אמר מנגבו וסבור ופי'
ירשא כגלי קנול ופי'
בפשוין דלענין אחרים
כמי אררי' בבטות אפי'
פשוין דמו למדע
מלחוריים ת"מ כיון
שאין להן הך חין כיון
האחרים לחליקה ופי'
הרמב"ם פ"ח א"ל שאני
תמה שלא פירש הרמב"ם
בחטור דין זה כדפי'
שפשוין מביא ה"ד
קומחה על כולו וכלורה
הדן מוכרח ממתי'
כדפי' וגם לא חילק בין
ידות אם הם מקלנין
או לא כפי עמא בפירוש
ולפי' נראה מ"ש הר"ם
וה"ל נבטות דכלי שאין
לו חוץ לא כפי נגיג
ובני עיניה פ"ב בלומד
דכלי עמא בני עיניה
שהי' עמא לו עומחה
ובכלים שיש לכן חוץ
כמו דלא תשיבי ידות
לכני עומחה לכלי
המשך דכאן לכן חוץ
מביחין אלא שהכ
השנה למך כח הפק
דכלי שאין לכן חוץ
החיי' אלא לכן כפי
נגיגו וכל עומחה אין
מביחין עומחה לכלי דלא
עדיפי ידות מלחוריים
דקי' עמא אחויו לא
נעמא מוכר ע"ד ודברים
המוהין הם דהא כלים
שאין להן חוץ בפשוין אין
לכן ג"כ אחרים וכשנעמא

ואנו וידיו טהורים. כתב הר"ב עבדו זיה רבנן הכירא כו'. כמו
שפי' בר"פ: ז לעריבה גדולה של עץ. פי' הר"ב שאם יש משקים
באחורי העריבה וידיו עומדות אוחז בזית הצביעה ואין חושש כו'.
וכ"כ הר"ם אבל הוא מפרש ג"כ ויש לכן בית לביעה כה"ג.

דאם אחריו עמאים ובית הצביעה
טהורים או חפכא. לא גזרינן האי
אבו האי. שלא יעלנו בזה פן יגע בזה
ע"כ. והר"ב מפרש שאם נעמא אחריו
בית הצביעה טהור כו'. וכ"כ בר"פ ג'
דחגיגה וכפירש"י שם. וכן הרמב"ם
התם והכא. והוא מפרש בעריבה
גדולה

במשקין (א). אחריו טמאים. תוכו ואנו
ואנו וידיו טהורין. נטמא תוכו. כולו
טמא: ז כל הכלים יש להן אחריים ותוך (א).
ויש להם בית צביעה (א). ר' טרפון אומר
לעריבה גדולה של עץ (א). רבי עקיבא אומר
לבוטות (ב). ר' מאיר אומר לידים השמאות
ורשהרות

טמאות אוחז בזית הצביעה ואין חושש
לבוטות יש לכן בית לביעה. ידים [הטמאות והטהרות]. יש הפרש בין בית הצביעה לאחרים לידים הטמאות

כדפירש"י

מלאכת

הרמב"ם ז"ל: מלות שאינם יכולים לקבל רמונים לא נרסו' להו: ואנו. פי'
רש"י ז"ל שם בחגיגה שפירו הכפולה לז' חוץ: ז בית הצביעה. נרס'
דכי האי גירסא מוכח צ"י חומר בקדש אבל צ"י בחרא דהלכות כלים כתב

הרמב"ם ז"ל מקום אצטע השוקע נשפת הכלי: בפי' ר"ע ז"ל. ואין חושש
שמה יגע במשקים וכו'. אמר המלקט מפני שטמאות משקים הכלים מחמת ידים
קלה עד מאד: ר' עקיבא אומר לבוטות. הרמב"ם והרא"ש ז"ל פירשו דר'
סיפא

תפארת

יכין
דכולו טמא. כ"כ נפסלו על כו או אונט וכדומה כולו טמא: (א) מלאה
אחריה קלמר השתא ופרושי קמפרש מה דהניק ברים פרקן כל הכלים יש
בהן חילוק בין אחריים וחוק. מפרש הכא מה חילוקן דהיינו כלי שיש
לו צ"ק. שנטמא וכו' (ב) הא דהדר תני לה הכא. והרי כבר תני לה ברים
פרקן. היינו רק מדעתי לאשמעינן דין הצביעה. דלא לבר מהחוק חוק.
כ"א גם מהאחריים. דדוקא כשנעמא התוך של הכלי במשקין נעמא כל
הכלי. אבל אחריים ובית הצביעה כשנפלו משקין על א' מהן לא נעמא
הצבירו. וכ"כ שבה"ז לא נעמא תוכו: (א) ר"ל מקום אחיות האצטע
שככלי כשירצה להשיטו לחצירו (ד) ולרמב"ם כאן הוא צ"ק קטן שכל
שפת הכוס מבחוץ. וס' תוחב אצטע להחזיק הכוס כשנשיטו לחצירו.
ול"מ כ"ל שהוא כעין קשת שהולך למעלה שכלי משפתו אל שפתו כמו
שיש בכלים שלם כזה
וקמ"ל הכא תרתי חדא דרק יד ואוזן
מבחוץ מאויר הצ"ק וגם שהן פשוטין.
דאמק"ט מהמשקין. אבל בית הצביעה
גם לרמב"ם הג"ל ע"כ"פ יש להדי

ישראל
טהור. מיהו לשיטה זו קשה לכאורה מהרמב"ם (פ"ח מכלים) שכתב דנפלו.
משקין על הריחו שנין ז' ל' אין עמא אלא הריחו. ואמאי ודרי כל יד
אפי' של כלי צ"ק שני לה בניגוד. וי"ל דס"ל לרמב"ם דהריחו הוא אין
דינו כיד אלא כאחריים ל' וי'. וכמס' ס' י"א. דאע"ז דכל יד שאין לו
צ"ק נפסלו משקין עליו כולו טמא. אפי' באחריים אף שאין בו צ"ק נפסלו
משקין עליו רק הוא טמא: (ד) וכן אשכחן למלה זאח ג"כ בחסרון האל"ף
בפ"ק דתמיד. הנמונה אומר לכן הצביעה. שר"ל האצטע. כלומר השיטו
אצטעוהיב למניין. ויש גרסות בית הצביעה. וכו"ה הגי' צמ' (תיגה דכ"ב
ב') ומפרש התם שהוא לשון השטה. כמו וילבט לה קלי. וביא הוא דלש
הגירסאות הוא מקום אחיות הכלי באצטע נשעה שמושיטה לאחרים. ונ"ל דהיינו
דמפרש התם בחגיגה. ר' יוחנן אמר. מקום שנקי' הדעת לובעין שם (ועי'
רש"י וערוך שם). ול"מ כ"ל דר"ל אוחזין שם באצטע. דמחמת שהן נקיי
הדעת וכל דבריהן בהשכל. להכי כשרוצים להשיטו לחציריהן כלי. אין אוחזין
בשפת הכלי. כדי שלא יטרכו לתחוב אצטען לתוך חללו של כלי שהמסקה
שם וימלא בו חצירו מלפתחו. גם אין אוחזין בגב הכלי פן ישמע הכלי
מיד

זה צ"ק. להכי לא גרע בזה צביעה זה מאחריו. ומק"ט. וכו קמ"ל שחוק אחרים מביה הצביעה. דבנעמא א' לא נעמא חצירו: (ב) ר"ל דוקא
בעריבה גדולה אמרינן כשנעמא אחריה לא נעמא צביעה. מלחיו רגיל לתחו באחריים. מפני גדלה וכפדה של כלי. להכי לא חיישינן שיגע אדם
בידים טהורות ולחות באחריים או בצביעה שנטמא א' מהן. ויחזור ויגע בידיה הלחות במקום אחר הטהור בשאורו כלי. ועי' ויטמא גם אוחז
להכי כשנעמא א' לא נעמא חצירו. אבל בכלים קטנים שרגיל האדם להשיטין פעם בשאורו באחריו ופעם בשאורו בצביעה. חיישינן שפיר
כלעיל. להכי כשנעמא א' מהן נעמא חצירו. [והקמ"ל לרמב"ם פ"ח מהא"ע ועי' לעיל פ"ב ס' מ"ח] דגם כ"ח מק"ט מנגבו משקין. א"ל למה נקט הכא על
טן דוקא. ואמ"ל דבגב כ"ח שגם משקין מק"ט לא החמירו בצביעה שלו. ע"כ הכי כלי מחמתו גם לראב"ד דמסרה משקין בגב כ"ח. ע"כ כללי מחמת מודה
דנעמא גבו ולא חטו. ולמה נקט הכא טן דוקא. ו"ל דאורחא דמלחא נקט. דעריבה מטיה רק נעזין: (ג) ר"ל אף לבוטות. שאף בהן יש חילוק בין
אחריים לצביעה. דבנעמא אחד לא נעמא חצירו. ולא חיישינן שיגע בידיה הלחות. במקום העומחה ואח"כ במקום הטרה. מדלח אורחא
לאחוז סביב לגבו. אלא כשירצה להשיטו לארס משיטו בדרך כבוד בשאורו הטם בבית הצביעה. כדי שהמקבל יאחזה בגבו לשחורו מיד
אל

אחריו נעמא כולו וה"ל נעמא ה"ד נעמא כולו והיינו סוף דמתי' כדאמנן ולא עדיפי כלל ידות מאחרים: ונ"ל הפסד דחילוקי ידות בין כלים מקלנין נפשוין דגבי מקלנין ידות פארוין
לגמתי דלא גזרו בהן עומחת משקין כיון שאינם נמוך הכלי אלא חוספת ולא גזרו עומחת משקין אלא בכלים כה"ל הרמב"ם ע"כ זה. אבל פשוטין שאין להן אחרים וחוק כיון דמחמיר לענין
אחרים החמירו נמי לענין ידות גזרה אשו אחרים: תרכו ואנו וידיו טהורין. מוכר כר מי כלי"ל כל הכלים יש להם אחרים וחוק והכא קמ"ל דה"ל אונטו ואנו וידיו. וקמ"ל נמי נעמא
חוש כולו עמא אף אחרים: ז ויש להן בית הצביעה ויש גורסין בית הצביעה ונראה דאין חילוק בין הגירסאות ובין למד ובין למד אשו בולט מנוף הכלי דאי בולט היינו ידות דאמרי' לעיל מנגב וכן
פארוין והכא לא ידוע אלא לחליקה אבל הוא עמא מיהא עמא. אלא בית הצביעה הוא נקב שגבו סמוך לפיו מנעמחה שנתן אצטע נקב לפתלל הכלי. וה"ל אחריו ממש דמחוס שהוא
שקוע מעט לא נפיק מכלל אחריו והיינו דלגבי זה נעמא ביה חוק מאחריו ל' ערפון איש חוק אלא לעריבה ולר"ל לבוטות ולר"מ וי' ידיו. וכ"כ הרמב"ם בחטור דבית הצביעה
הוא נקב סמוך לשפתו מלמעלה: ויש לכן בית הצביעה. שפעת דמלחא הוא כמו שפי' הר"ב שאם נעמא זה לא נעמא זה כמו חילוק דכולי' פרקין בני אחרים וחוק. אבל הר"ל מפרש
דאם אחריו עמאין ובית הצביעה טהור או חפכא לא גזרינן האי אשו האי שלא יעלנו בזה פן יגע בזה כמו שפירש"י ע"כ ויש לתמוה מי דהקו להוציא הענין מפשוטו. והכח משנה למלך כח
דלעיל חילוק כשנעמא זה לא נעמא זה לא תריך לאשמעינן דפשיטא הוא כשנעמא אחריו לא נעמא דבר אחר. לכך פי' שלא יעלנו בזה פן יגע בזה סכ"ד. ולא יתכן כלל. דאחרונה הענין
בית הצביעה תריך לאשמעינן שאם נעמא אחריו לא נעמא בית לביעה דכתיב דכר אחר יש מקום לומר דבית הצביעה מיהא עמא שהוא עמא בכלל אחרים כדפי'
לעיל. אבל שלא יעלנו בזה פן יגע בזה הוא הטהור עונא מאי קמ"ל ומאי ס"ד לגזר שלא יעלנו בזה פן יגע בזה הואיל וכל עוממות הללו בין עוממת ידים ובין משקין לעמא כלים
ועוממת קלות בה מיה' דבר וקי"ל כל ספק ידים טהור ואף לכתחלה מותר כדפי' ספ"ד לידים וכן כל ספק ד"ל אמרי' צפ"ד דטהרות דקדור ומאי תריך לאשמעינן דלא גזרינן. ובאמת
גם בדברי ז' ידיו דלקמן יש לתמוה בזה ובמה שפירש לקמן. ועל הר"ב יש לתמוה יותר בדבריו מ"ק מפרש כפשתו וכן פי' הרמב"ם. ובדברי ר' מרפון מוזר לפרש פפי' ה"ל. ובאמת
אין לנו לנטות מפני' המכ"ם דפשתא דמלחא הכי הוא בין בדברי ח"ק ובין בדברי ר' ערפון וכו' אבל דין זה שלא יעלנו בזה פן יגע בזה שגוי לקצת בדברי ר"מ וכו': ר' טרפון
אומר לעריבה גדולה. פי' משום דמתוך גדולה א"ל לבעולה אלא ע"י בית הצביעה וכדי שלא להכניח את העומחה א' כימא דבית הצביעה עמא בעוממת אחרים הכי א"ל א"ל מרגיל את
כשומחה

כלים כל הכלים פרק כה

קומקום. שש ע"כ מה"כ
 כ"ו: כל הקדש. מ"ו
 פ"ו מה ש"ש. כ"ג ו"א
 ו"אין מ"בילין. ש
 פ"ג ה"א: כל הכלים. ש
 נ"ג: כ"ג מ"ב: ק"ו: ש
 מ"ה: ש"ו. מ"ג: כ"ג: כ"ו
 ו"א: ו"א: ו"א: ו"א: ו"א: ו"א
 ו"א: ו"א: ו"א: ו"א: ו"א: ו"א

וחי"ש. מהר"ם: ה קומקום שהו אחריו עמאין. הרמב"ם כוף
 הל' כלים: מ ואין להם בית לביעה. אהאן לר"מ דלחר במ"ו לידים
 טמאות ש"ך לטון זה שהכלי טהור ובקדש דגור' בית הלביעה שאין בו
 משקין שמה יגע באחריו שיש בו משקים. אבל לר"י כה"ג אפילו
 בתרומה גזר ולקדש כולו טמא אפילו

הידים: מ אין להם אחרים ותוך. דהגונג בחמד מהן כגונג
 כולו. ויש להן אחרים ותוך דהנן לעיל דוקא לתרומה: ואין
 מטבילין כלים לתוך כלים. כשטיהם טמאים מפני שכדו של
 כלי חוץן ומחו לקדש יותר מבתרומה: יורדים לידו טומאתן
 במחשבה. כגון טבעת זהמה שאינה

תוספות הדינים
 משנה ב [בשנת] ואין
 מטבילין. וקטנס שנתמרה
 ע"ן כר"ש:

תוספות אנשי שם
 מ ב"ב ד"ה ואין
 מטבילין כו' מפני שכדו
 כו' כו' פ"ו הר"ב ג"כ כר"ב
 דהניגה וכבר הקטנוי [שאלו]
 שש אה"י שיקן לר"ב
 דתורה הוא ומה' כ"ו אילן
 וא"כ נפקותא בינייהו
 לע"ן ר"ב דל"ר אילן
 אה"ר אפי' כולו ורגומי
 ואה"ר בין אם הכלי התימן
 טהור בין אם הוא טמא
 ולר"ב כולו ורגומי טהור
 וכשאר כלים נמי אם הכלי
 התימן ג"כ טמא מהני דהנן
 דעתה לו עבילת עולה
 נמי כלים כפ"ו ור"ש
 כ"ו ה"ו ב' הסברות א"ל
 להר"ב ק' וע"ק לבונו שבי
 ואין מטבילין כלים וכו'
 כשטיהם טמאים דמאמ"ט
 מדבריו מה אם התימן טהור
 מטבילין וק"ל דהיינו דלא
 כמאן דל"ר אילן כולו ע"ן
 א"ן מטבילין ולר"ב איכא
 מביע ל"י והר"ב לא העיר
 כלום ור"מ כר"ב
 מה' ש"ש פ"ג כ"כ
 דמאמ"ט מ"ס גזירה ע"ש
 א"ך לידים נמי ז"ע לבונו
 דכס"פ מה' מקורא ש"ש
 להטיל כלים בתוך כלים
 לקדש אפי' כולו וקושה וכו'
 לר"ב ד"ס כמותו מה דבא
 ליכא לניחא ור"ש ר"ל
 דא"כ אה"ר לכה"ה וא"ן
 להר"ך (ש"י)

שמה נמאא המשקה שבפיו באחורי הבוס
 וחור ושימא הבוס. קומקום נ"א) שהוא
 מרתוח. אינו חישיש שמא יצאו משקין
 מתוכו ונגעו באחריו וחורו לתוכו (נ): מ כלו הקדש אין להם אחרים
 ותוך. ואין להם בית לביעה (נ) ואין מטבילים כלים בתוך כלים לקדש (נ).
 כל הכלים יורדין לידו טומאתן במחשבה (נ). ואינן עולים מידי טומאתן
 ח"ג. ש מידו גזר לידו.

הא. כמ"ס לעיל בשמו. אבל לטת הרמב"ם דמפרש ששנה לענין שאם נטמא הא' לא נטמא חברו אלא שפיר למחגי דלקדש. אף בית
 הלביעה אין לו. כלומר איט מחולק אלא כשנטמא הא' הכל טמא אף בית הלביעה. וכ"פ הר"ב כר"פ דמגינה: [במחשבה.

מלאכת שלמה
 שמה וראשון ראשון מיטמא ע"כ: מ כלו הקדש. אין להם אחרים ותוך
 ואין להם בית הצביעה. ע"ן כפ"י הר"ם ו"ל שפירש על התוספתא דקתני

יכין
 טהור מלויכא ס"ס. שמה לא ילאו המשקין או שמה לא חזרו לתוכה:
 (ג) אלא כשנטמא א' כולו טמא. משום מעלה: (ג) דבבדקש אחרין
 דכודד הפנימי על מישבו חוץן על שיהן: (ג) כעצמת זהמה שא"ת"ט
 כרפ"ב

יכין
 טהור מלויכא ס"ס. שמה לא ילאו המשקין או שמה לא חזרו לתוכה:
 (ג) אלא כשנטמא א' כולו טמא. משום מעלה: (ג) דבבדקש אחרין
 דכודד הפנימי על מישבו חוץן על שיהן: (ג) כעצמת זהמה שא"ת"ט
 כרפ"ב

יכין
 טהור מלויכא ס"ס. שמה לא ילאו המשקין או שמה לא חזרו לתוכה:
 (ג) אלא כשנטמא א' כולו טמא. משום מעלה: (ג) דבבדקש אחרין
 דכודד הפנימי על מישבו חוץן על שיהן: (ג) כעצמת זהמה שא"ת"ט
 כרפ"ב

יכין
 טהור מלויכא ס"ס. שמה לא ילאו המשקין או שמה לא חזרו לתוכה:
 (ג) אלא כשנטמא א' כולו טמא. משום מעלה: (ג) דבבדקש אחרין
 דכודד הפנימי על מישבו חוץן על שיהן: (ג) כעצמת זהמה שא"ת"ט
 כרפ"ב

יכין
 טהור מלויכא ס"ס. שמה לא ילאו המשקין או שמה לא חזרו לתוכה:
 (ג) אלא כשנטמא א' כולו טמא. משום מעלה: (ג) דבבדקש אחרין
 דכודד הפנימי על מישבו חוץן על שיהן: (ג) כעצמת זהמה שא"ת"ט
 כרפ"ב

יכין
 טהור מלויכא ס"ס. שמה לא ילאו המשקין או שמה לא חזרו לתוכה:
 (ג) אלא כשנטמא א' כולו טמא. משום מעלה: (ג) דבבדקש אחרין
 דכודד הפנימי על מישבו חוץן על שיהן: (ג) כעצמת זהמה שא"ת"ט
 כרפ"ב

יכין
 טהור מלויכא ס"ס. שמה לא ילאו המשקין או שמה לא חזרו לתוכה:
 (ג) אלא כשנטמא א' כולו טמא. משום מעלה: (ג) דבבדקש אחרין
 דכודד הפנימי על מישבו חוץן על שיהן: (ג) כעצמת זהמה שא"ת"ט
 כרפ"ב

יכין
 טהור מלויכא ס"ס. שמה לא ילאו המשקין או שמה לא חזרו לתוכה:
 (ג) אלא כשנטמא א' כולו טמא. משום מעלה: (ג) דבבדקש אחרין
 דכודד הפנימי על מישבו חוץן על שיהן: (ג) כעצמת זהמה שא"ת"ט
 כרפ"ב

יכין
 טהור מלויכא ס"ס. שמה לא ילאו המשקין או שמה לא חזרו לתוכה:
 (ג) אלא כשנטמא א' כולו טמא. משום מעלה: (ג) דבבדקש אחרין
 דכודד הפנימי על מישבו חוץן על שיהן: (ג) כעצמת זהמה שא"ת"ט
 כרפ"ב

יכין
 טהור מלויכא ס"ס. שמה לא ילאו המשקין או שמה לא חזרו לתוכה:
 (ג) אלא כשנטמא א' כולו טמא. משום מעלה: (ג) דבבדקש אחרין
 דכודד הפנימי על מישבו חוץן על שיהן: (ג) כעצמת זהמה שא"ת"ט
 כרפ"ב

יכין
 טהור מלויכא ס"ס. שמה לא ילאו המשקין או שמה לא חזרו לתוכה:
 (ג) אלא כשנטמא א' כולו טמא. משום מעלה: (ג) דבבדקש אחרין
 דכודד הפנימי על מישבו חוץן על שיהן: (ג) כעצמת זהמה שא"ת"ט
 כרפ"ב

כלים כל הכלים פרק כה

מעשה. אבל אם יחדו למדקם לנד עולם תעוהתאמו כחזרו וימדו להלכה אחרת שהיא ח"ל עמוד ונעשה מלאכתו ע"כ. אבל מדהקן תמני' ספק' עור שמתא מדקם והשג עליו לנלוטות כיון שתקנו בו את האזמל עורק אלמא מעשה נעו ודומק לאוקמי נעמתי דוקא. וד"ע דהא דכל הכלים יורדו במתכה ואין עולין אלא בשניו מעשה. כגובלין מני טובין דין דין כח"ל הטוב' פילא יתפרד' ו'ט' ויבטלו לאות לזה ע"כ :

שניהו שיהי' דלבי ב' הכלים שבב' הקצוות : שניהו ככלי א' להשמיש א' דמי ובנפשא א' נפשא חבירו . ולא דמי לכר ושק . שאפשר להפכו . דלר"ל הפסל נידון כאחריות . התם שאני דבשעה שמשמש בחד העיקר ודאי ניכר שרצו הפסל הוא אחריות . משא"כ הכא . אולם ר"ש בר"ם ס"ל בהא דהעיקר מחשב התך והפסל כאחריות . ואפ"ה בנפשא הפסל . אף ששה שבתוך העיקר פתור . אפ"ה אינו פועל סבילה להפסל עד שיפביל העיקר עמו :

משנה ד כלי שבב' קצותיו ב' השמישין . ושניהו עקרים . דהניל להשתמש בזה ובה . רק שא' גדול וא' קטן . לא אמרין דהקטן נידון כאחריות . אלא כל א' עיקר הוא לעצמו ולהבי' כשנפשא א' לא נפשא חבירו . דהניל כהרחה ודרבן גופיהו להרדי דלכ"ע בנפשא א' לא נפשא חבירו :

משנה ה כלי הג' שבב' קצותיו ב' השמישין ושניהו עקרים . דאמרין לעיל דבנפשא תוך א' . התוך האחר פתור לכ"ע . עכ"פ בנפשא אחוריא . לר"ם כמו שהולקין ב' החובין זה מזה . כ"כ חלוקין ב' האחריות וכו' . דבנפשא א' לא נפשא חבירו . ולרבנן רק התוכין ולא האחריות חלוקין וכו' . אלא כשנפשא א' נפשא חבירו . ולא דמי לריוח ו' דה' לעיל . דאע"פ דגם הם כשפסא א' . ואפ"ה בנפשא זה לא נפשא זה . התם חלוקין ועומדין הן מחמת הריוח שבין ו' ל' . שאינו נצרך לא לזה ולא לזה . והוא פסיק בין ב' האחריות :

משנה ו כן ואנן ואנן יוד של כלי ב"ק . בנפא משקין סמאין על א' סתו . מנבו ורוא סתור . מיהו כל כלי שריוע שאם נפשא נבו גם תוכו סמא . בהק' גם בנפלו משקין על בני וכו' כולו סמא :

משנה ז כל כלי שנפשא אחוריו או בית אצבעו במשקה . לא נפשא רק הוא ולא חבירו ולא תוכו של כלי :

משנה ח אה ירי האותו פתורין ולחין . ואחוריו הבוס סמאין . ואחו בבית האצבע פתורין אין חוששין שמא נגע גם באחריות הסמאין . וכל כ' כשהאחריות פתורים ובית האצבע שנגע שם סמא . האחריות נשארו כשהרתן . מיהו אם ירי האותו סמאין ולחין ונגע בא' סב' המקומות הג'ל חיישין שמא נגע גם בהשני ולא ארעתיה ושניהו סמאין . דבריריו סמאין לא ארעתיה ליהור : ה'שולח' ככוס שאחוריו סמאין אין חוששין שמשקה שבפיו נפשא מאחוריו הבוס חזרו ומיטא גם תוך הכוס או להארם השותה . וכן יורה שאחוריו סמאין . ובו משקן מרתחין . אין חוששין שרתחיה לחין וחזרו ונבטלו לחוכו ומיטאו התוך :

משנה ט בכלי קודש אין חילוק בין תוכו לאחוריו בנפלו משקין סמאין על א' כולו סמא . וכן אין סובלין כלי הקודש בשמחין זה תוך זה . דכבדו של שניו חוצץ לשניהו . כל' שהוא מיוחד לכהנה . וחשבו לאדם מק"פ סיד ובמיוחד לאדם וחשבו לכהנה . אפ"ה כק"פ עד שיעשה בו מעשה לכהנה . או הוא פתור :

ציונים

א סנדל . מ"ו פ"ו ס"ב ס"ב ה"ב תוספות חדשים משנה א (בהר"ב ד"ה) סנדל כו' בכפר כו' והרמב"ם פ' עמקין הוא שיק' בו נצרך לנהג ע"כ ויהיה עמקין עמק :

אליהו רבא פכ"ז א והלא כל הכלים מיטמאין ומיטמאין שלא באומן . ומיט' סבי דלמאת . אלא לא הוכר שלא באומן על חלו אלא חלו הוכרו שהפילו הן מותרין עמקין שהדיוט יוכל להמיסם ושלא באומן הוכר לכשיטה מביה שאף האומן אינו יכול להחזירה אלא ע"י טרחה ויכול אם החזירה שלא באומן עוברה לכך הוכר שלא באומן שהפילו כל הכלים מיטמאין :

תוספות אנשי שם פכ"ז א ח"ס ד"ה א"ר כו' ארה יקבל בו הנה הוא כו' כ"ל ויבית הטומאה דביני בני נמח . (י"ס) :

משנה אחרונה פכ"ז א שההדיוט יכול להחזירו . משמע דח"ל לית ליה כן כפנה . כל שהדיוט יכול להחזירו הוי כמותר . ובפ' כמה אשה ד' כ"ח פלוגי בה אבוי ורבא גבי זוג ויטענו ואמאי לא מייית ומתני' דפלוגתא דתנאי היא . ועוד ים לדקדק מה שפסקו הרמב"ם וסו"ב כאן הלכה כלי וכו' ונבלי דבתא קי"ל הלכה כה"ק. ורבאמי להלכת'ם כהבדור פ"ו תה"כ כתב וז"ל סנדל

עמקי ויתו של טלוות ח"ט"פ כששן מותרין און פליהן אורת כלי הכי אלו מקבלין טומאה הואיל והדיוט יכול להחזירו מכהה . וכן אם נעמאו והסיר הטלנות ונפסדה אורת הכי כן עתדין אפ"פ באשמו להחזירו שלא באומן עכ"ל. וקשיא רישא אשיפא דכרישא כתב הוואיל דכרישא נראה מלכותו דכרישא לענין לקבל טומאה לכהן קאמר דתוחזר דמי . ובסיפא כתב אה טעמא דמוחאזה למפרע עתדין ח"ט"פ שיכול להחזירו דה"ל נפסדה אורת וכל הכ"ל ספק'ו מה"ל חילוק זה גבי מעה . וסובת וכן משמע ד"ס הוא וכל וכו' . אבל לא תמיישב דמ"ל לרבינו חילוק זה כאן . ואדרבה בפ' כמה אשה ג' אמר ר' אבהו דהא קמי' טעלו טעליהן עדיין כומחין עליהן וכן תממע טומאה דלמפרע ועלה אמר אבוי וכו' . ויכול להחזירו וכהן פליג וקי"ל הלכתא כרבא אלמא דלמפרע נמי לא מהני וכלי הטוב' שם דלענין טומאה נמפרע טהה הפרח טעמי פסיר טעמא דהדיוט ויכול להחזירה ולענין לטומאה דלכהן לא מהני כ"ס זהו כהן מקבלין טומאה וכהנה מזה ג"כ בפ"ח . ומיהו מ"ה הטוב' שם דלחייבי נעו (מ"מ)

תוספות יום טוב כלים סנדל פרק כו ר' עובדיה מברטנורה

פרק כו א הרי אלו מיטמאין ומיטמאין שלא באומן . כתב הר"ב משום דכל הכי יש ליהן רעויות וא"ל לקשרן כו' . וכ"כ הר"ם . וכלומר דלפיכך מיטמאין שלא באומן . וז"ל הרמב"ם כי כאשר הורכבו כלי באומן . ויחבר הכיס עד שיחזירנהו כלי קבול הנה הוא יטמא : אר"י והלא כל הכלים מיטמאין כו' . לשון הרמב"ם ואר"י שהכלים כולם ג"כ לא יטמרו לבאומן . אבל כל שסם לכלי אורה יקבל בו הטומאה הנה הוא יטמאהו . ואע"פ שהוא הדיוט . וכן אם הפסיד ממנו זאת הלורה ואפילו הוא הדיוט הנה כבר קוטר זה הכלי מטומאתו :

פרק כו א סנדל עמקי א) ובים של שנצות ב) . ר' יהודה אומר אף כפיפה מצרית ג) . רשב"ג אומר אף סנדל לדיקי ד) . כיוצא בהן . הרי אלו מיטמאין ה) ומיטמאין ו) שלא באומן ז) . אמר רבי יוסי והלא כל הכלים מיטמאין ומיטמאין שלא באומן ח) . אבל אלו אף על פי שהן מותרין טמאין ט) . שההדיוט יכול להחזירם . לא אמרו י) אלא בכפיפה מצרית ח"ג . א' מיטמאין ומיטמאין כהה"ל סמאין ומיטמאין וכן נקטור . שהן גדלי' ל"ג מהל' ז' שאף

מלאכת שלמה כולם עשויין כנגזן זה : מיטמאין ומיטמאין שלא באומן . שאם הכניס הרעויות לנלוות אדם שאינו אומן צנעין ונתקבצו הכיס ועשה כלי קבול מקבל טומאה וכן אם עשאו אומן ובה הדיוט והתיר רעויותיו ופסגו נטהר וקאמר ר' יוסי דכל הכלים און לריכין אומן אלא אפ"ה הדיוט שעשה כלי קבול מקבל טומאה וכן אם פיתה אורתו והשחיתו מהיות כלי פתור ולא הוכרחו אלו הכלים אלא לענין זה דלמ"ס שהותרו רעויותיהן ונפסדו ואין להם אורת כלי

ישראל תפארת כ"ב יכ"ב פכ"ו א) אעשה בכפר עמקי . והוא רק חזיכה עור . ולעשה עוברת כהקבצים שבשפתו סביב . וכשרולה לעלו מעמוד רגלו עליו ומתה ברעויה שבשפתו . ועי"ז יתמשך העור ההוא מלמעלה לכף רגלו סביב ב) הוא נמי רק חזיכה עור פשוט . ולנלוות בשפתו סביב . וב' רעויות עוברות בהלולאות . וכשרולה לעשות לעור זה ב"ק . מותח ברעויה זו מכהן . ובהרעויה האחרת מכהן . ועי"ז נעשה הב"ק מאליו . והרעויות העוברות בהלולאות נקראו טליות [כך פירש הר"ם והר"ב וגם רש"י פירש כן שנה נביא . אמנם מהעורך והר"ם משמע שהטעות כן הולאות]. וכל הנהו שהסיר הרעויות א"ל אומן לחזור ולהכניס הרעויות בהלולאות כשהוליות : הוא סל העשוי מנלרים דקין שנ"כ ב"ק שלו נעשה ע"י מתיחה הכל מנלרים שעובר בקבצים שבשפתו . ולרבנן עכ"פ מדלריך קאת אומנות להחזיר הכל זה . הו אינו כאיך ב"ק שהן טעמה הדיוט לגמרי : ד) סנדל

עמקי ויתו של טלוות ח"ט"פ כששן מותרין און פליהן אורת כלי הכי אלו מקבלין טומאה הואיל והדיוט יכול להחזירו מכהה . וכן אם נעמאו והסיר הטלנות ונפסדה אורת הכי כן עתדין אפ"פ באשמו להחזירו שלא באומן עכ"ל. וקשיא רישא אשיפא דכרישא כתב הוואיל דכרישא נראה מלכותו דכרישא לענין לקבל טומאה לכהן קאמר דתוחזר דמי . ובסיפא כתב אה טעמא דמוחאזה למפרע עתדין ח"ט"פ שיכול להחזירו דה"ל נפסדה אורת וכל הכ"ל ספק'ו מה"ל חילוק זה גבי מעה . וסובת וכן משמע ד"ס הוא וכל וכו' . אבל לא תמיישב דמ"ל לרבינו חילוק זה כאן . ואדרבה בפ' כמה אשה ג' אמר ר' אבהו דהא קמי' טעלו טעליהן עדיין כומחין עליהן וכן תממע טומאה דלמפרע ועלה אמר אבוי וכו' . ויכול להחזירו וכהן פליג וקי"ל הלכתא כרבא אלמא דלמפרע נמי לא מהני וכלי הטוב' שם דלענין טומאה נמפרע טהה הפרח טעמי פסיר טעמא דהדיוט ויכול להחזירה ולענין לטומאה דלכהן לא מהני כ"ס זהו כהן מקבלין טומאה וכהנה מזה ג"כ בפ"ח . ומיהו מ"ה הטוב' שם דלחייבי נעו (מ"מ)

פגול שנפחת . ע"ש סו"ט :

חלופי גרסאות
שחורה נכתיב ל"ג מהו .
וגדל ויגדל ל"ג על מהו ו"ל .
ניטל ע"ש וניטל . סוליים
ע"ש סוליים .

חדושי מהר"ח
פב"ן ששנה ד' [תרי"ט]
ד"ה לא הספיק
כו' אבל פסוק בהפך
כו' עכ"ל . לא הבנתי
דגראה לי דפירושי הר"ש
ע"פ ה"ר"ב בנפסקו
אונזי אונזי ופר אפר הרי"א
ופ"א הרי"א פפ"ט
כיון דנשברו שהיו אונזי לא
היו לפידי היינו כשלא
היו ותיקנה לא היו לפידי
והר"ש כתב בהרי"א ו"ל
בנפסקו שהיו אונזי אע"פ
שחור ותקנו שחור ומקבל
בנפסא טבאן ולהבא ככל
היינו בשחור ותקנו .
והא דצריך ה"ר לפירושי
באונזי ולא פ"י כך נקטנו
דאם הור ותקנו שהוא
ג"כ מנפסא טבאן ולהבא
ששנה הרי"א לא לפירושי
פתי"ו ולשון פתי"ו באונזי
לא הספיק לתקן כו' נמצא
צ"ל דה"פ לא הספיק
לתקן ע"ש בהפסוק שניה
אבל ע"פ אה"כ חקן
דאלי"ב ה"ל לפי שראו לא חקן
ונפסק שניה שחור
ובאבת הששנה אהא
רבותא לאישיעינין אף
שחקן אה"כ ונפסא טבאן
ולהבא אה"כ שחור לשפיע
וכמו שפ"י הר"ש אבל
נפסקו תני מהנינין אה"כ
נפסק ולא פרומו א"כ חור
ותקן לבן פ"י הר"ש
דשחור למברי ובאבת ע"פ
ג"כ אם חקן מנפסא טבא
להבא רק לפה לו לשנות ב'
פתי"ס . וגם נראה ל'
הר"ש אונזי גורם חור
פעם שחור . וחור שכתב
בוה הלשון ע"ש שנפסק
עקבו כלומר נפסקו שתי
אונזי אע"פ שחור ותקנו
שחור ומקבל שימאה טבאן
ולהבא כו' ע"ש עכ"ל ולמה
צ"ן בתחלה עקבו ופירש
על אונזי ומה זה הלשון
כלומר אלא כדכתבינא
שהוא אונזי גורם רק חור
שחור לבסוף לבן צ"ן
על עקבו ופירש כלומר אף
שאני גורם חור שחור
אשניחם אפי' הכי לא
דמי דבאבו מקבל סומפאה
טבאן ולהבא דהא אירי
בשחור ותקנו כדכתבינא
מהבחרת ובקטבו שחור
למברי דלא אירי
פתי"ו בשחור ותקנו אבל
לענין דינא לא נפסק מינה
מידי דבאבת עקבו אם
תקנו

לחזור מן המדרם . אף ע"פ דתקנה ראשונה קודם שנשברה שניה .
מ"מ טהור דפנים חדשות באלו לכתן שלחור שירדה לה עומאת
מדרם נתחדשו לה פנים הללו ואין זו הראשונה מאחר שכבר [נתקלקל]
בה כדי בטולה : אבל טמא מוגע מדרם . משום דאין ראשונה
כשנשברה ותקנה שהביא און אחרת

מדרם מן המדרם (א) . אבל טמא מוגע
מדרם (ב) . לא הספיק לתקן את הראשונה
עד שנפסקה שניה מהורה (ג) . נפסק
עקבו (ד) . ניטל חוטמו (ה) . או שנחלק
לשנים (ו) . מהור (ז) . סוליים (ח) . שנפסק
מכל מקום (ט) . מהור . מנעל שנפחת (י) .
אם אינו מקבל את רוב הרגל . מהור (יא) .
מנעל

הרמב"ם בפ"ו מה"כ [הלכה י"ג] העתיק לא הספיק כו' עד שנפסקה
השניה או שנפסק עקבו כו' . טהור : [ניטל חוטמו וכו' טהור .
פ"י

מלאכת
נגע מדרם כדקתני סיפא כהדיא לא הספיק וכו' ואנך דנקט גריסא ותקנה
דקתה נמי בסופא ע"ל ו"ל גם כ"פ ע"ש פסין הריכו למיסקל ולמיטרה
בשני הפירושים שפירש רש"י ו"ל שנתחלה פירש אבל טמא מוגע מדרם משום
דעדיון כלי הוא לאחזמתו ביה תשימא אחריתא וחור בו והניח אבל טמא
מוגע מדרם משום דעדיון כלי הוא וחוי לנילתייה קמייחא דהא איתקנה ראשונה

יכין

ועי' דוגמת זה לעיל פ"ה מ"ו ופ"ע מ"ה . וה"ה לענין עומאת מה .
רק נקט עומאת מדרם ממשווי צבית . מהנשים שבהוכו . עפי משאר
עומאות . ביהוה באמת אפי' לא תקנה נמי טמא מדרם משום דלכתני
מנא היא דהיחא לנעלו בשיקבור חוט ארוך בלחון הנשאר ויכרכנו סביב
פס רגלו ויהיך רק נקט היקנו משום סיפא דנפסק גם שניה אלו לא
היקנו הראשונה בינתיים . אפי' במוגע מדרם . אלו טמא . דבלי
אזנים חיו כלי כלל [בג"ק"ב ג' וכו' :] : [לח] רק מטומאה דמיעקרא
[ולא מטומאה להבא] אף שנתקן הא' קודם שנפסק הב' : [לח] דהלחון הראשון
כשתקנו . הרי גע הלחון ההוא בהסגול שטמא מדרם וכשנפסק לחון הב'
ונטהר הסגול מטומאה דמיעקרא . עכ"פ הרי כולו חיבור הוא לחון
הראשון שהוא כבר טמא מוגע מדרם . ובאמת אפי' לא תיקן להשניה עכ"פ
מדכבר היקן הראשונה טמא שההא כולו מוגע מדרם . רק נקט הכא ותקנה
אירידי ראשונה . ביהוה ודאי כולו מק"ט מדרם להבא : (ב) לרמב"ם אפי'
להבא המק"ט מדלח חיו למידי ולר"ש רק עומאה ראשונה פרח מינה אבל
מק"ט להבא (ג) : (וא) ר"ל העור שנגד העקב מאחוריו . נפסק מהעור
שעומד זקוף מזה ומזה בלדדי הסגול . נמצא שפ"י אף ששור העקב עדיין מחובר בתחתיו בהשוליים . אפי' חיו מועיל כלום להדק הסגול ע"ל הרגל .
וכ"ש במחלק העקב בלחמט גבה או ביטעל עור העקב לגמרי מהסגול : (ב) ניטל לגמרי מעט העור שבראש הסגול שמכסה האצבעות ולא מני למוקט
צבית ונפסק דהעור הקטן הזה חיו מחובר להעור הזקוף שבלדדי הסגול : (ג) ר"ל או שעדיין הכל מחובר בהסגול רק ששור החוטם נחלק לארבע לשנים
ועי"ל לא חיו למידי דנתיב הוא לארבע בסגול מרופט כזה : (ד) להר"ש אפי' להבא המק"ט (א) : (ב) הוא חסית עור
פשוט כמדת החת פסה הרגל ואין לו עקב אלא קושרין אורו ברצועות שבו ע"ל הרגל : (ב) בין החת העקב או החת האצבעות או באל' מלר"ה
הרגל החת הפס : (ב) מנעל הוא געשה מעור רך ואין לו עקב אבל יש בו אזנים מזה ומזה כשסגול ובהן רצועות כדי לקשרו ע"ל הפרסה וגם חוטמו הרך
מתפשט יותר ע"ל הפרסה טפי מנפסק . ולפיכך כשקושרין יחד הרצועות שבו קושרין אורן מנעל לעור החוטם ממש . מנפסק סגול שחוטמו
ק"ר כשקושרין יחד הרצועות שבו קושרין אורן על צד שצב הפרסה ממש (א) . והכא מיירי שנפחת ונקרע קלת מספת החוטם : (ב) נתבטל

עומאה
שנחלק . נראה לחוטמו קחי שנחלק ולא זו אף זו קתני ואין לומר ללסגול קחי
שכחו נחלק דמחי למימרה קחי נפסק עקבו למוד טהור . ומשמע דעקבו
חומר מחוטמו דאפילו נפסק ולא ניטל עטור ואפילו לא נחלק לשנים : סוליים
נפסק . פ"י הר"ב עור שהחת פסקת הסגול שאין לו עקב . והיינו כמ"ל מתי"ט
פ"ט דכלאים מ"ו שיש מנעל שאין לו אלא הפרסה וביח' אצבעות ומעט למעלה
וכסו מן הדרדיון מעט וקמ"ל . הכא דיה על מקום שנפסק טהור . והרמב"ם
במבואו לא העתיק דין הסוליים וי"ט : בנעל שנפחת . נראה דוקא מנעל דאפי'
הוא קרוב מייחס אכרעה חיו נעקר בניטל חוטמו או בנפסק עקבו למ"ל מייחס
אכרעה . ודוקא כשאין חופס רוב רגלו עהור וכ"כ הר"ב רפ"י דבימות
דמנעל

אחרונה
מנעלה
ליטור מטומאה דלמפרע : ע"ד שנפסקה שניה טהורה . ובתב הר"ש אפי' שחור
ותקנה טהורה ומקבל טומאה מכאן ולהבא פ"ב . והר"ב שכתב דהו לא חיו
למידי אילו לא אירי בהקנה ובהס' כתב חו"ש עתה הר"ב ע"ש הר"ם :
נפסק עקבו . פ"י הר"ב עור שנגד שוקו מאחוריו . וא"כ חיו פרסת הסגול
שהוא שוליו המקור לארץ וכ"ל מדברי הרמב"ם פ"י מה"ל כלאים ועי' ביהו"ט
פ"ט דכלאים מ"ו . וכ"ל מהוספתא שהבאמי לעיל דעקבו ופרקתו תני מיני
ניטלו . אבל ברפ"י דיבמות פ"י רש"י דעקבו הוא פרסה שקורין שול"ה . וכן
מתעב כפ"י דכוכות מ"ו עקבו ולא לאחוריו . וכלכא דעיקר שם עקב הוא על
הפרסה ולפעמים השאילו גם על עור שנגד שוקו מאחוריו : גיטל חוטמו או
או ניטל חוטמו או נחלק לבנים טהור וכו' ור"ל דאם חור ותקנו מק"ט מכאן ולהבא וכן אם נפסק עקבו וכו' דינא הכי דטהור ומק"ט מכאן ולהבא ולע"ד גם כמות הר"ב כ"ס דמ"ט
לכל

כלים סגורל פרק בו

מגעל שעל האמום. שם
 קמח: כהגיון סת. וירוש'
 ספ"ק דנ"ב: סממאים. מי'
 שם פ"ד דנ"ב: כלי חמרות.
 מהות: לו וירוש' פ"ו דנ"ב:
 ה"ב. מיני סת הי"א: ה' אלו
 עורות. שם פ"א:

תוספות הרשים
 משנה ד' (במשנה)
 צרורות עורות. דמחן
 דש"י דמי שא"ע עומד
 להקיים (מחמת דל"ע ט"ב):

אליהו רבא
 ה' לשמיה. על המס:

חדושי מהר"ח

תיקן ג"כ סבא מכאן
 ולהבא הכל כדכתבנא
 ולבי אומר לי דהר"ב
 ורמב"ם והר"ש אחים
 בכל דמי סגורל הן כשזני
 הן בעקבו וכו' דלכאורה
 קשה הולמו היא כמו
 שכתב הרב תומ"ס מאיזה
 סבא כשנפסק יסא דא'
 ואני אספק לחסוד דאס
 הוציא סומאה פסנה
 כשנפסק נפצא דע"כ אינו
 כלי וא"כ איך נקבל סומאה
 ככאן ולהבא ועוד שאין
 דרך הר"ב לפרש שלא
 כדברי הרמב"ם והר"ש רק
 או כזה או כזה. וכן
 מנ"י להר"ב דמקבל סומאה
 ככאן ולהבא סה שלא
 הורוכ לן אמר לי לבי
 דהר"ב ג"כ אינו גורם רק
 חדר סגורל לבסוף וה"ס
 בתחלה פ"י הר"ב
 דכשנפסקה השניה סגור
 דלא חוי לפרוי והר"ד
 פירש עקבו וכו' והר"ד
 דבריו ששם סגור
 מסובאת דלמפע ג"ל
 דחולל ארעילי הדינו
 אנפסקי שתי אוניו והיה
 דבור דלעיל הוא והדינו
 כפי' הר"ש והפעם דשם
 כפי' שריו שכתב
 שהוכחתי לפי' הר"ש
 ג"כ אינו סתירה הי"ב
 משנות סתירה תיתי
 לפעות ויא תקון עקבו
 ג"כ סתירה תיתי לא יקבל
 סוכאה מכאן ולהבא.
 ורמב"ם א"כ חש דרקק
 לשון המשנה על לשון לא
 הספיק ולכן כתב שם
 בשניהם סגור הדינו בשלא
 תקנו. ולענין דינא באמת
 לדעתו כולם שרי הר"ב
 והר"ב והרמב"ם בבליהו
 כשלא תקן סגור לגברי
 ובשתיקה מקבלין סומאה
 סבא ולהבא והש"י יראה
 נפליהו סתורתי ויר"ק:

תוספות אנשי שם

כלל מק"ט מנחן ולכנא קמי'
 גם אנטנו ארנו ועי' מ"מ
 פ"ז ט"ב: מ"ש מיה ו"ט.
 (לה"ט) ר"ב ד"ה הו"ב ט'
 שאינו נוח כו'. ק"ק לא
 יפה אלא קשר עולם הש"י
 להיות קיים לעולם ואפי'
 להק' עורו ואפי' מ"ש של
 ערביין. והכתיב ב"בס"ד
 כ' מפני שכן הוא דרכן
 תמיד לזקק ע"כ ריבא דר"ל
 שד"ר

פ"י הר"ב ממומחה דלמפרע כו'. עמ"ס דבדור דלעין: האמום.
 פ"י הר"ב דפוס כו'. ועי' רפ"כ: והבמים מממאין. פ"י הר"ב
 דחשבי ליה נגמרה מלאכתו. משום דלית מחוסר מלאכה האריכה
 אומן. שהדין יכול לשמטו מהאימום. כ"מ פ"ד מה"כ: כל חמרות
 לרורות כו'. כתב הר"ב והלכה כה"ק.

ועיין מ"ס בסוף מ"א פ"ה דעדות: **מגעל שעל האמום** (ס) **ר"א משהר** (י) **והבמים**
ה [עור שחשב עליו כו'. עיין **מטמאים** (נ) **כל חמרות צרורות** (נ)
טהורות (נ) **חוי משל ערביין** (י). **רמ"א צרור**

שעה (י) **טהורות** (י). **צרור עולם טמאות** (י). **ר' יוסי אומר כל חמרות צרורות**
טהורות (ט). **ה' אלו עורות** (ט) **טמאין מדרס**. **עור שחשב עליו לשמיה** (ט).
 ה"ג. **שעל גלגל על גבנא שעינא**. האמום גלגל ונ"ק האמום נבנא שם האימים. כל נבנא ד"ו כ"ו.

ה' אלו עורות (ט) טמאין מדרס. עור שחשב עליו לשמיה (ט).
 כל חמרות צרורות טהורות. בין לרור עולם בין לרור שעה ואפילו של ערביים. והלכה כה"ק: ה' לשמיה. לשמיה ע"ג קרקע ולישב
 עליו

מלאכת שלמה

עולם סהרות דקאמר הסת אית תנאי תני ממליף בדברי ר"מ אבל ר' יעקב
 בר אחא בשם ר' איסא היה שונה כמתני' ה"ר וידן כימן כלאים כלאים פ"י
 משנה של כלאים היה כימן למשנה של כלים היכי תנין דכי היכי דגבי כלאים
 אילן סרק אדם מבטלו ע"ג גפנו ואסור ואילן מאלל אין אדם מבטלו ע"ג גפנו
 ומותר כך לרור עולם דלדס מבטל החבל עמא דלין עשוי להסיר ולרור שעה
 דלין אדם מבטלו ועשוי להסיר עטור ה"ר משמין ע"ג פ"י בערוך בלחון רשון
 בערך ר' לרור שעה פ"י לפני המלכים עשין חכמי האומות לרורות וזמנים
 בדידהן כ"ד אבנים ותחתיו ספל גדול של נחשת ובסוף כל שעה ושעה משליך
 האלס מיזו אכן אהת לחוד אורו הספל ושמע קול הספל ככל העיר ויודשין
 הספס

יבין

טומאה שבו גם אמק"ט עור (י"ב): **מט** היינו דפוס שהמגעל נעשה
 ע"ג ומה"ט נקט מנגעל משום דסגורל שנגעה מעור קשה. אין העור שלו
 נוח לכוף ע"ג האמום. ולכן יעשוהו בני אמום. אף שעו"ז לא יהיה
 מכון נמש כשטח הרגל (ג) שאמק"ט מדר"ל כאליו לא נגמר עדיין [שנה
 קמ"א ז: (נא) מדלין חסר להשמישו מעשה אומן. דהרי גם הדין יכול
 לשמטו מהאמום. להכי מחשב כנגמר ועוד דהרי לא גרע מנולמי כלי
 עור דמק"ט בגולמי כלי ע"ג (רמב"ם פ"א מנ"א ה"ג): (ב) טודות עור
 שיקבו נקב המטהרין (פ"י) וחזר וקשר העור ששפתותה הנקב סביב יחד
 ועי"ג נקשה הנקב (ג) דע"ג סתימה שע"ג הקשר לא נחשב ככלי שלם
 ואע"ג דלענין למ"פ ס"ל דקשר ה"ל כסתום (פ"י). נהי דכסתום מחשב
 ככלי שלם לא הוה: (ג) שידעין אומנות לקשור בלויף שאינו נוח להסירו:
 (ג) ר"ל כל קשר ששאלו כדי שיהיה קשור רק לפי שעה: (ג) אפי' של
 ערביין: (ג) אפי' של הדין: (ג) אפי' של ערביין ולרור עולם. לא
 מחשב ע"ג הקשר ככלי שלם (י"ג): (ג) פשוטות: (ט) לישב עליו. כי
 ק

תפארת

לנשים. ובך ז"ל נמי לרש"י (יבמות ק"ב א') שמפירושו נראה שם. דדוקא
 ממעל להטור הנקרע הוא. ומיחז אכרעיה ספיר. אבל סגורל שעור קשה.
 הרעויות שהן מזה ומזה באמלע אורח הסגורל. לא יחיוק הקרע'ם שבהווס יחד
 כשיקשרים. ועוד דמדעור הווס הקרוע קשה. אפי' יקשור הרעויות
 ממעל להטור הקרוע. אפי' העור הקשה של הקרע'ם ידחקו הרגל. זה הוון
 דברי רבינו רש"י שם. א"ב מבואר הדבר דסגורל שנקרע רוב חוטמו
 גרוע שפי מונעל שנקרע רוב חוטמו ודו"ק: (י"ג) והא דמשמע צירושלמי (פ"ו
 דכלאים) דלית הנא דהני איסכא לרור שעה עמא לרור עולם סגור
 הוא תבוהו. והר"ם כהן הביא ירושלמי זה ולא פ"י בו כלום. וגם בעל
 קרבן עדה כף ישים לפיו והגיומו בלי פירושו. ונ"ל דס"ל להק' תנא דמתניתין
 מיירי

משנה

דמגעל מייבא אכנכא כשהוא קרוע ולא הסגורל שהוא קשה. אבל כשנפסקה
 מני נתי בני סגורל אם אינו מופה את רוב רגלו עטור ולא תני הסת נפסק
 עקבו ויעיל חוטמו גבי סגורל ונראה דמתני' פליגא אחוספתא גם הרמב"ם
 בחבורו לא העמיק אלא בלחון המשנה: ר"א משהר. פ"י הר"ב דלא נגמרה
 מלאכתו עד שישמטו טו'. ואריכה למידק ובי פליג ר"א כהדיין יכול להסירו
 דשמיא דחשיב כמחוסר וכו' ה"ב ה"ב כשנמע. ולמחי דפי' ג"פ דוקא יכול
 להסירו ודעתו להסירו חשיב כמחוסר י"ל דהכא הומון י"ש לו שיעור פד כמה
 צריך המגעל לעמוד על האמום אם יוס או יומים עד שיפסקע ויתרחב כל
 גרבו. ובתוך הנתן פליגי דר"א סגור לא נגמרה מלאכתו ואין דעתו לשמטו עד
 זמנו. וחכמים סבדי הוואל ודעתו לשמטו בזמנו הי כנגמרה מלאכתו מיד.
 ונחכי יתא עני דאי אינו מחוסר אלא לשמטו ה"ל לא גרע מנולמי כלי עור
 עמאין ומשמת דה"ס כלי עור ששיון בכל דיניהם כלי ע"ג וא"כ כיון שעתיד
 לשוק ולשכן ולכרכר עמאין ה"ל בעתיד לשמטו אמחי מעכר ר"א. ולמחי דפי'
 נוחא דכחך זמנו מחוסר מלאכה ממש חשיב ליה ר"א. ומיזה בעיקר דין דגולמי
 כלי עור אי דינס כלי ע"ג לא תנאחי ספורו. ואפשר אפי' דכללי ע"ג מתנאין

אחרונה

בכלי עור י"ל דעוראין שדמיון יקדים יוחר מכלי ע"ג ואמרינן צולין דף כ"ה
 דכלי מחבת הואיל ודמיון יקדין גולמייהן ספורין וי"ל דס"ה כלי עור וכן משמע
 בתוספתא פ"י"ג כלי עור מאימתי תקבלין מומחה וכו' עד המגעל משגיב פ"ג
 האמום ואם פתוח לנרכב ולנכנס עד שיכרכב וישמטע פ"כ והעתיקה הרמב"ם
 רפ"ז מה"ל. ובכרכוב ושרשע אינו אלא לגוי משמע גולמייהן ספורין ולגילי פ'
 ט"ו ת"ד כתנא דבבבא דוכהי משמע גולמייהן ספורין עמא וי"ל: א"כ משל
 ערביים. לפי פ"י הר"ב משמע שהחילוק הוא בנקב לענין דל ערביים קשרין
 בחוק ואין נוח להסירו. ור"מ סגור דאינו חלוי נקב עמא אלא כבנלים אם
 נכרו להסירו לאחר שפע סהרות ולרור עולם עמאיות. ור' יוסי פליג אטולא
 וכבר דקאידר לאו חסור הוא לחמיות שדרכן בתפירה וכל שדרכן בתפירה אינו
 מיעומה דקאידר כדחנן פ"י דתקולאם כנגל הקופס וכן עובא דמייא לוח ס"ה
 לפיל ספ"י"ט. ומפרש"י ס"פ הקומן דף ל"ז משמע עמא דת"ק נמי משה"ה הוא
 שכל העולם דרכו בתפירה ופ"י ערביים דקאידר וי"ל מדברי הרמב"ם פ"ד מה"ל.
 ולפ"י משמע עמא דר' יוסי דערביים כגלס דעתן. ועי' ספ"ה דכלאים:
 ה' אלו עורות עמאין מדרס. ז"ע א' כל הני עורות דחשיב מיהדין לנכנינא
 א

עור שחתה פרסה הרגל בלבד. שאין לו עקב. ובלצו סול"א:
 האמום. דפוס של מעטל. עשוי מעור מלא שער: ר"א משהר.
 דסגור לא נגמרה מלאכתו של מעטל. עד שימשמטה מעל גבי
 האמום: והבמים מטמאין. דחשבי ליה נגמרה מלאכתו והלכה
 כחכמים: כל חמרות צרורות טהורות. גלגל
 שנקבו נקב המולין מיד טומאתן וקשר
 הנקב: טהורין. כמו שהיו מפני שעתיד
 להסיר הקשר: חויין מקשר של ערביים.
 שאינו נוח להסיר: צרור שעה. קשר
 העשוי לפי שעה. ועומד להסיר: צרור
 עולם. קשר העשוי להיות קיים לעולם:
 לשמיה. לשמיה ע"ג קרקע ולישב
 עליו

מגעל שעל האמום (ס) **ר"א משהר** (י) **והבמים**
מטמאים (נ) **כל חמרות צרורות** (נ)
טהורות (נ) **חוי משל ערביין** (י). **רמ"א צרור**

שעה (י) **טהורות** (י). **צרור עולם טמאות** (י). **ר' יוסי אומר כל חמרות צרורות**
טהורות (ט). **ה' אלו עורות** (ט) **טמאין מדרס**. **עור שחשב עליו לשמיה** (ט).
 ה"ג. **שעל גלגל על גבנא שעינא**. האמום גלגל ונ"ק האמום נבנא שם האימים. כל נבנא ד"ו כ"ו.

ה' אלו עורות (ט) טמאין מדרס. עור שחשב עליו לשמיה (ט).
 כל חמרות צרורות טהורות. בין לרור עולם בין לרור שעה ואפילו של ערביים. והלכה כה"ק: ה' לשמיה. לשמיה ע"ג קרקע ולישב
 עליו

מלאכת שלמה

עולם סהרות דקאמר הסת אית תנאי תני ממליף בדברי ר"מ אבל ר' יעקב
 בר אחא בשם ר' איסא היה שונה כמתני' ה"ר וידן כימן כלאים כלאים פ"י
 משנה של כלאים היה כימן למשנה של כלים היכי תנין דכי היכי דגבי כלאים
 אילן סרק אדם מבטלו ע"ג גפנו ואסור ואילן מאלל אין אדם מבטלו ע"ג גפנו
 ומותר כך לרור עולם דלדס מבטל החבל עמא דלין עשוי להסיר ולרור שעה
 דלין אדם מבטלו ועשוי להסיר עטור ה"ר משמין ע"ג פ"י בערוך בלחון רשון
 בערך ר' לרור שעה פ"י לפני המלכים עשין חכמי האומות לרורות וזמנים
 בדידהן כ"ד אבנים ותחתיו ספל גדול של נחשת ובסוף כל שעה ושעה משליך
 האלס מיזו אכן אהת לחוד אורו הספל ושמע קול הספל ככל העיר ויודשין
 הספס

ישראל

רש"י שם (ד"ה וארקתא) כ' דבסגורל רעויותיו הס גבובה העקב סמוך לפיו
 וע"ס: (י"ב) ולכאורה היה ל"ל דדוקא כמגעל שעורו רק. ובסגורע רוב
 שפת החוטם לא חוי לנכנס דמה שמשאר עדיין שלם מהחוטם מדחור רק
 הוא מהקפל ושמש מרשאי אנכנות הרגל. אבל כסגורל שעורו קשה. תנין
 לעיל דדוקא כנתחלק כל עור החוטם לנשים כמגעל ממנו שם סגורל מדגנ"ה
 הוא לנחא משא"כ כשנפחת רק רוב שפת החוטם שלו. אף שלא נשאר רוב
 גבה שלם. אפי' מדעורו קשה. עדיין נלחו הוא כהרגל והולמו בקלחת
 ששאר החוטם שלם. ומה"ש דוקא כמגעל מאמריין צימות (ד"ק ז' א')

בו עז

שלא תחלין בו. גזירה משום דמגעל מרופט. ר"ל דלהכי לא תחלין בו
 שמת תחלין כמגעל משנקרע הרוב משפת חוטמו. והרי אז לא ימקרי הו
 נעל. משא"כ כסגורל לא גזרינן כה"ל. דאפי' יקרע רוב שפת חוטמו.
 אפי' אכתי חוי לנכנסו. וספיר מקרי נעל. אולם א"ל לומר כן. דבתוספתא
 (פ"ד דב"ב דכלים) נראה להדיא דלין חילוק בין מנעל לסגורל לענין נוסק
 רוב חוטם. דבשנין נחשבל תהורת כלי. וא"כ ז"ל דלהכי נקט רק
 כמגעל רוב חוטם. דסגורל מדחור קשה. לא אורחא שיפתח ויקרע רובו
 רק קלחו. רק אפשר שישהבר העור הוא. וכשישהבר נשבר כל ארכו
 כמגעל גזרינן אפו מרופט. דמדחור רק. עדיין יכול הוא לקשור הרעויות
 אם נפתח העור. לא מני לישבו יפה על רגלו דמלגד שחוטמו קר. ועי"ז
 ועוד דמדעור הווס הקרוע קשה. אפי' יקשור הרעויות
 ממעל להטור הקרוע. אפי' העור הקשה של הקרע'ם ידחקו הרגל. זה הוון
 דברי רבינו רש"י שם. א"ב מבואר הדבר דסגורל שנקרע רוב חוטמו
 גרוע שפי מונעל שנקרע רוב חוטמו ודו"ק: (י"ג) והא דמשמע צירושלמי (פ"ו
 דכלאים) דלית הנא דהני איסכא לרור שעה עמא לרור עולם סגור
 הוא תבוהו. והר"ם כהן הביא ירושלמי זה ולא פ"י בו כלום. וגם בעל
 קרבן עדה כף ישים לפיו והגיומו בלי פירושו. ונ"ל דס"ל להק' תנא דמתניתין
 מיירי

אחרונה

בכלי עור י"ל דעוראין שדמיון יקדים יוחר מכלי ע"ג ואמרינן צולין דף כ"ה
 דכלי מחבת הואיל ודמיון יקדין גולמייהן ספורין וי"ל דס"ה כלי עור וכן משמע
 בתוספתא פ"י"ג כלי עור מאימתי תקבלין מומחה וכו' עד המגעל משגיב פ"ג
 האמום ואם פתוח לנרכב ולנכנס עד שיכרכב וישמטע פ"כ והעתיקה הרמב"ם
 רפ"ז מה"ל. ובכרכוב ושרשע אינו אלא לגוי משמע גולמייהן ספורין ולגילי פ'
 ט"ו ת"ד כתנא דבבבא דוכהי משמע גולמייהן ספורין עמא וי"ל: א"כ משל
 ערביים. לפי פ"י הר"ב משמע שהחילוק הוא בנקב לענין דל ערביים קשרין
 בחוק ואין נוח להסירו. ור"מ סגור דאינו חלוי נקב עמא אלא כבנלים אם
 נכרו להסירו לאחר שפע סהרות ולרור עולם עמאיות. ור' יוסי פליג אטולא
 וכבר דקאידר לאו חסור הוא לחמיות שדרכן בתפירה וכל שדרכן בתפירה אינו
 מיעומה דקאידר כדחנן פ"י דתקולאם כנגל הקופס וכן עובא דמייא לוח ס"ה
 לפיל ספ"י"ט. ומפרש"י ס"פ הקומן דף ל"ז משמע עמא דת"ק נמי משה"ה הוא
 שכל העולם דרכו בתפירה ופ"י ערביים דקאידר וי"ל מדברי הרמב"ם פ"ד מה"ל.
 ולפ"י משמע עמא דר' יוסי דערביים כגלס דעתן. ועי' ספ"ה דכלאים:
 ה' אלו עורות עמאין מדרס. ז"ע א' כל הני עורות דחשיב מיהדין לנכנינא
 א

ר' עובדיה מברטנורה כלים הבגד מטמא פרק כז תוספות יום טוב קלב ציונים

ה ספרין . מ"ו ע"פ :
במא . שם פ"ב ע"ד
שורה . שם פ"ב ע"ד
ן אלו נמדדן : ש

אליהו רבא
ה במא של קפ"ו פ"ג

הר"ג והרע"ב דכפ"ב זק
גדול דוקא טפח 5 ע סא
לא מן הכס אלא כפסל
שגטלו 5 רחשי :

תום אנשי שם
ה ת"מ ד"ה ר"ע כ"ו
וכה"ג כ"ו . ודכ"ו ד"ה אהמ
בכיהא כהיה ר"ע משה
דכ"ו דתמלה נפתח מלקבל
רמוזים בעל שם כלי מעלה
ולא הו"ו פו עריכה וכההא
ה"ה ככל הכלים שירדן לרי
טומאח במתנה אכל סא
הנפה לא נתקל שם נפה
ממנה דהא לא נפתח כלום
אלא דמאוס שיהא נלויה
ואינה ראויה כ"כ לפתח כה
בעי לעשות לשיבה איהא
מודי לה לרנן דנשי קיטע
לנעל שם נפה משה וחי
אחמז כהא נהא קאמרי
רנן אכל כהיה נימא מודו
לוי לר"ע זיבא . (ע"ג)

ומכיים לפי שהוא ראוי למושב בחשבו אותו . וא"ל לשכב עליו .
[ועינן מ"ס בפ"ק מ"ג ובפ"ו דלקמן מ"ט] : טפח על טפח . פי'
הר"ב שכן לפעמים מקליעים כו' ולא הוי אלא טפח על טפח .
כנגד בית מושב האדם . רש"י פ"ק דסוכה סס : ה [ר"ע מטמא .

של המור ויוצאים עליו . ולא הוי אלא טפח על טפח : מכל מקום .
ואפילו מן הגלדים . ורבי שמעון סבר דמן הגלדים לא הוי למושב .
ואין הלכה כר"ט : ה גפה וכברה . של עור הס . ופעמים עושים
נפה משער . ודינה כרין שק . וכן פעמים עושים כברה מחבלים של

וחכמים כו' . וכה"ג פליגי לעיל בפרק
טעריס . משנה ד' : ונמדד כפול .
עיין במשנה דלקמן : ה נמדדן .
אם שלש על שלש לטומא מח . או שלשה
על שלשה לטומאח מדרס . הרמב"ם :

טפח . טמא . מצדדי הקופה ר"ש מטמר (ו)
וחכמים אומרים המקצע טפח על טפח
בכל מקום (ה) טמא : ה בלויי נפה וכברה (ט)
שהתקין לשיבה . ר עקיבא מטמא (ט)
וחכמים מטמרין (טא) עד שיקצע . כמא של קמן שיש לו רגלים . אע"פ שאין
בו גבוה טפח (טב) . טמא . חלוק של קמן (טג) . רבי אליעזר אומר כל שהוא .
וחב"א עד שיהיה בו כשעור (טד) ונמדד כפול : ה אלו נמדדן כפולין (מה) .

אמפליא
הר"ג . המקצע ט"א אף המקציע . ה בו גבוה גל הגל' לו טבה .
נמלא כשפוטו . שהוא ששה אורך על שלשה רוחב . ארט כפלים כרחבו : ה אלו נמדדים כפולין .
שלשה לפניו . ושלשה לאחוריו .

איו מטמא משום משכב א"כ קיטע שלשה ולאחוריה כל שהוא*) : וחכמים
אומרים המקצע טפח על טפח מכל מקום טמא . קך הנה הרב זללא
אשכנזי ז"ל : ה אע"פ שאין בו גובה טפח טמא . קך הנה הרב זללא
אשכנזי ז"ל : עד שיהיה בו כשיעור . פי' בערך עד שיאכל באורך החלוק
* ועי' בכ"מ ש"כ לנפת הר"מ דה"א כ"ט איו אלא בערך שאר השיעורים אכל

מלאכת שלמה
ראינו לנבט נער ונמדד כפול ע"כ ולסון הרמב"ם ז"ל שם סכ"ג חלוק של קמן
שאין מיהמאח במדרס עד שיהיה בו כשיעור שלשה טפחים על שלשה טפחים
ונמדד כפול ככרייתו ע"כ : ה כפולין . פי' שפי' בו ר"ע ז"ל . הוא
מלל דתן לקמן פ"כ"ח ט"ו ' כפירוס הסי' שפי' שם גבי פלוגתא דמלל :
ד"ך שלא יהא פחות מג' אגשות ע"כ :

י כ י ו
המניין הג"ל טע"ט בזונה שיהיה למושב מק"ט מושב . וה"ה בהתכוון
למשכב וחהכו בזונה גנ"ט . דבפחות מזה לא הוי למשכב
[משילי י"ה א] . והוא דהני לעיל בכל מין שיעור אחר למדרס . היינו
בשקרקע המפולת מעלמו מחתיכה גדולה שלא בזונה . ולא נשה בו מעשה
רק התכוון שיהי' לישיבה : (ל) דס"ל דגדרי הקופה לא הוי למושב . מדהן
עגולים ככל דפסות כלים . ולהכי טע"ט מהגלדים לא חזו לישיבה .
וג"ל דדוקא בטפח פליגי . הא בגדול מזה אף שהוא עגול חזו לישיבה
ללא גרע מהרים הכסוף דמטמא מדרס . ולא פליגי [כלשיל רסכ"ז] . ועוד
ל"ל דמדנקט דפסות קופה דוקא . במשמע דוקא קופה שהיא מעין וקפה
אבל כלי המעשה מדבר רך . אף דרפומתו עגולים . ע"י ישיבה נפטע
עגולותו ומורה ה"ה דגני בטפח למושב : (ח) אפי' מלדיס : (ט) דנפה
וכברה דפסותין הן מעין חו משער או מנמי ואם נהבול ונשאר
מהדפסות חתיכה ח' שיש בה כשיעור הר"ך בזמן ההוא : (ט) דאלו
לשיטתיה לעיל [פי' מ"ד] דהיקון קלת בני : (מא) ג"כ אולי לשיטתיה ההם
וס"ל דלמק"ט מדרס עד שיעשה בה מעשה רבה . ואע"ג דלמרינן לעיל

משנה אחרונה
ולאחיה כל שהוא . והבא
קקט שיעור טפח לנפוחת
דאפילו טפח טמא ובי"ט
בשלשה למשכב ולאחיה
כ"ט לא הוי דלא פסיקא
ליה דמתי גוויי לחייה
הוו לטולא ולקולא מהניס
ואין שיעורין טיה כדאמר
התם א"ל משום דמתי
למתיבי כסופא פגותא
דר"ס וחכמים ובאחיה
לא פליגי כמו שפספס
במקום : ר"ש מהסר .
פי' הר"ב דהגדולין לא
חזי למשכב . ולא אחפשי
אמאי לא חזי ובמתי
קמיפלגי ונראה דהחייבו
ס"ל הא דקיי"ל הכלים
אין טולין מטומאחן אלא
בשויי המטה הטעם הוא

י כ י ו
דבשאר שיעור הראוי למדרס . אפי' בנקרע ממילא מק"ט מדרס .
היינו בנקרע ממילא מחתיכה גדולה שהיתה כבר מיוחד למדרס . אבל
הבא בנקרע מכלי השמים שלא היה מיוחד למדרס . דהרי א"ל עונמ"ל
ס"ל דלמק"ט מדרס עד שיעשה בה מעשה רבה למדרס . ומיה"ס אף שכל
הכלים יורדן ליוי טומאה במתנה [כפ"כ"ז] . הבא שהי' מיוחד להשמים
אחר קודם שנקרע . רק מעשה מוזיא מדי מעשה [סס] : (וב) אבל במיוחד
לישיבה ארט גדול . ר"ך גובה טפח [כפ"כ"ז מ"ג] : (וג) ביום שגולד .
דסני לחלוקי פחות מכשיעור בגד של גדול למדרס : (ור) ר"ל כשיעור
המפורס לעיל בצגד לק"ט מדרס . דדוקא לענין כהא מחלקין לעיל
בין של קמן לשל גדול . מדחיו הכסא וכן מרובה להקטן לישיבתו
אף שאינו גבוה טפח . אבל בגד שאין בו כשיעור לא חזי לקטן רק יחיס
מועטים ולא מחשב טפח . ועוד בשלמא כהא . אף שאין בו גובה יחיס
בדוחק ע"כ"פ נס לגדול . אבל בגד שאין בו כשיעור לא חזי לגדול לישיבה
כלל : (מה) ר"ל בין לטומאח מדרס או לשאר טומאות המק"ט עד שיהיה בו
בארטו ב' שיעורים . בכדי שיהיה ח' לפניו וח' לאחוריו . מיהו ברחבו
של

הפארת
המניין הג"ל טע"ט בזונה שיהיה למושב מק"ט מושב . וה"ה בהתכוון
למשכב וחהכו בזונה גנ"ט . דבפחות מזה לא הוי למשכב
[משילי י"ה א] . והוא דהני לעיל בכל מין שיעור אחר למדרס . היינו
בשקרקע המפולת מעלמו מחתיכה גדולה שלא בזונה . ולא נשה בו מעשה
רק התכוון שיהי' לישיבה : (ל) דס"ל דגדרי הקופה לא הוי למושב . מדהן
עגולים ככל דפסות כלים . ולהכי טע"ט מהגלדים לא חזו לישיבה .
וג"ל דדוקא בטפח פליגי . הא בגדול מזה אף שהוא עגול חזו לישיבה
ללא גרע מהרים הכסוף דמטמא מדרס . ולא פליגי [כלשיל רסכ"ז] . ועוד
ל"ל דמדנקט דפסות קופה דוקא . במשמע דוקא קופה שהיא מעין וקפה
אבל כלי המעשה מדבר רך . אף דרפומתו עגולים . ע"י ישיבה נפטע
עגולותו ומורה ה"ה דגני בטפח למושב : (ח) אפי' מלדיס : (ט) דנפה
וכברה דפסותין הן מעין חו משער או מנמי ואם נהבול ונשאר
מהדפסות חתיכה ח' שיש בה כשיעור הר"ך בזמן ההוא : (ט) דאלו
לשיטתיה לעיל [פי' מ"ד] דהיקון קלת בני : (מא) ג"כ אולי לשיטתיה ההם
וס"ל דלמק"ט מדרס עד שיעשה בה מעשה רבה . ואע"ג דלמרינן לעיל

השום דמתנה פניו דמימלך אכל במעשה חו לא מימלך . והבא הקופה היא כלי קבל
הקופה וכל דפניו דמימלך אפילו מעשה לא מהני כדאמרי' פ"ו ת"ח גבי אומן ובייני
דנחמא מימלך ולא מהני בה מעשה וסרי היא כלי דמתיקא ואינה ראוייה למדרס
ס"ל מדעבוד בה מעשה לא חיישי' לאומלוי וסוינו לישא יתירא דאמרי חכמים
לא חיישין לאומלוי ופ"ג נראה דדוקא במקצע טפח פליגי אבל תקצט לאחיה כל
וחכמים לעיל פ"כ ת"ד . ואלא אחפשי מתי למה לו . ויש לפש דהנה כדכרינא
כלי פשוט הוי וחכמים פליגי כדפי' סס . והבא בלויי נפה וכברה היינו
ובנלו מכלי קבל והוי כפשוט דמטמא במתנה וחכמים סברי דלא בעלו והו
לו כגלים . פי' כה"ל שם דמתי קת"ל הן מיוחד למדרס גדול מזה דה"ה חקאי
משה הקטן גופים כפי דמיטוק בן יומו מטמא בזונה אן הא לא דיעינן אז חזי
שיהיה בו כשיעור . פי' הר"ב שיעור שלשה טפח למדרס . וכ"כ כל התפשיס
ואין לומר דלקטן מתי לא חזי בפחות משלשה טפח למדרס . ומיהו דלמרינן
מקן . ועוד יש לתמוה חלוק נשעשה בזונה מיי גרע ממקצע דמתי כעשה .
מפשיס דלאו לענין מדרס דאורי אלא לשאר טומאות לשיעור שלש טפח
לאחיה כל שהוא שפשיס הרב"ז כל שהוא מטמא . והכח"ס ס"ל דפחות משלש
איו מטמא ונס . והבא ה"ה לא תכח"ל ד"ל דמק"ט מדרס עד שיעשה בה מעשה
גל שהוא היינו פחות משלשה טפח . ואינו מטמא ה"ה לא תכח"ל ד"ל דמק"ט
גמפשיס הוא . ולכן כה"ל דאורי מדרס פליגי כדכרינא המפשיס וכן כה"ל דמק"ט
בשויין טפח . היינו משום דמור ומפן דרין להניקו על הכהא או על הספסל
המתלה לך להניחו על הספסל כשהם מקובין לטעודה והקטן כשיש על
על הספסל שיוכל הקטן להשתמש ג"כ על השלחן וכן הוהנין עכשיו ולהכי לא
פחות מכשיעור פליגי דר"ל סבר הא דלמרינן המקצע טפח למושב גני שלשה
שלש טפח . ואיכא למידק בשלש על שלש למה נמדד כפול ולא יהא אלא
בשנע

השום דמתנה פניו דמימלך אכל במעשה חו לא מימלך . והבא הקופה היא כלי קבל
הקופה וכל דפניו דמימלך אפילו מעשה לא מהני כדאמרי' פ"ו ת"ח גבי אומן ובייני
דנחמא מימלך ולא מהני בה מעשה וסרי היא כלי דמתיקא ואינה ראוייה למדרס
ס"ל מדעבוד בה מעשה לא חיישי' לאומלוי וסוינו לישא יתירא דאמרי חכמים
לא חיישין לאומלוי ופ"ג נראה דדוקא במקצע טפח פליגי אבל תקצט לאחיה כל
וחכמים לעיל פ"כ ת"ד . ואלא אחפשי מתי למה לו . ויש לפש דהנה כדכרינא
כלי פשוט הוי וחכמים פליגי כדפי' סס . והבא בלויי נפה וכברה היינו
ובנלו מכלי קבל והוי כפשוט דמטמא במתנה וחכמים סברי דלא בעלו והו
לו כגלים . פי' כה"ל שם דמתי קת"ל הן מיוחד למדרס גדול מזה דה"ה חקאי
משה הקטן גופים כפי דמיטוק בן יומו מטמא בזונה אן הא לא דיעינן אז חזי
שיהיה בו כשיעור . פי' הר"ב שיעור שלשה טפח למדרס . וכ"כ כל התפשיס
ואין לומר דלקטן מתי לא חזי בפחות משלשה טפח למדרס . ומיהו דלמרינן
מקן . ועוד יש לתמוה חלוק נשעשה בזונה מיי גרע ממקצע דמתי כעשה .
מפשיס דלאו לענין מדרס דאורי אלא לשאר טומאות לשיעור שלש טפח
לאחיה כל שהוא שפשיס הרב"ז כל שהוא מטמא . והכח"ס ס"ל דפחות משלש
איו מטמא ונס . והבא ה"ה לא תכח"ל ד"ל דמק"ט מדרס עד שיעשה בה מעשה
גל שהוא היינו פחות משלשה טפח . ואינו מטמא ה"ה לא תכח"ל ד"ל דמק"ט
גמפשיס הוא . ולכן כה"ל דאורי מדרס פליגי כדכרינא המפשיס וכן כה"ל דמק"ט
בשויין טפח . היינו משום דמור ומפן דרין להניקו על הכהא או על הספסל
המתלה לך להניחו על הספסל כשהם מקובין לטעודה והקטן כשיש על
על הספסל שיוכל הקטן להשתמש ג"כ על השלחן וכן הוהנין עכשיו ולהכי לא
פחות מכשיעור פליגי דר"ל סבר הא דלמרינן המקצע טפח למושב גני שלשה
שלש טפח . ואיכא למידק בשלש על שלש למה נמדד כפול ולא יהא אלא
בשנע

השום דמתנה פניו דמימלך אכל במעשה חו לא מימלך . והבא הקופה היא כלי קבל
הקופה וכל דפניו דמימלך אפילו מעשה לא מהני כדאמרי' פ"ו ת"ח גבי אומן ובייני
דנחמא מימלך ולא מהני בה מעשה וסרי היא כלי דמתיקא ואינה ראוייה למדרס
ס"ל מדעבוד בה מעשה לא חיישי' לאומלוי וסוינו לישא יתירא דאמרי חכמים
לא חיישין לאומלוי ופ"ג נראה דדוקא במקצע טפח פליגי אבל תקצט לאחיה כל
וחכמים לעיל פ"כ ת"ד . ואלא אחפשי מתי למה לו . ויש לפש דהנה כדכרינא
כלי פשוט הוי וחכמים פליגי כדפי' סס . והבא בלויי נפה וכברה היינו
ובנלו מכלי קבל והוי כפשוט דמטמא במתנה וחכמים סברי דלא בעלו והו
לו כגלים . פי' כה"ל שם דמתי קת"ל הן מיוחד למדרס גדול מזה דה"ה חקאי
משה הקטן גופים כפי דמיטוק בן יומו מטמא בזונה אן הא לא דיעינן אז חזי
שיהיה בו כשיעור . פי' הר"ב שיעור שלשה טפח למדרס . וכ"כ כל התפשיס
ואין לומר דלקטן מתי לא חזי בפחות משלשה טפח למדרס . ומיהו דלמרינן
מקן . ועוד יש לתמוה חלוק נשעשה בזונה מיי גרע ממקצע דמתי כעשה .
מפשיס דלאו לענין מדרס דאורי אלא לשאר טומאות לשיעור שלש טפח
לאחיה כל שהוא שפשיס הרב"ז כל שהוא מטמא . והכח"ס ס"ל דפחות משלש
איו מטמא ונס . והבא ה"ה לא תכח"ל ד"ל דמק"ט מדרס עד שיעשה בה מעשה
גל שהוא היינו פחות משלשה טפח . ואינו מטמא ה"ה לא תכח"ל ד"ל דמק"ט
גמפשיס הוא . ולכן כה"ל דאורי מדרס פליגי כדכרינא המפשיס וכן כה"ל דמק"ט
בשויין טפח . היינו משום דמור ומפן דרין להניקו על הכהא או על הספסל
המתלה לך להניחו על הספסל כשהם מקובין לטעודה והקטן כשיש על
על הספסל שיוכל הקטן להשתמש ג"כ על השלחן וכן הוהנין עכשיו ולהכי לא
פחות מכשיעור פליגי דר"ל סבר הא דלמרינן המקצע טפח למושב גני שלשה
שלש טפח . ואיכא למידק בשלש על שלש למה נמדד כפול ולא יהא אלא
בשנע

כלים הבגד מטמא פרק כז

הבגד. טז פ"ז :

חלופי גרסאות
 ופסולותיו דלג' ופסולותיו.
 פנדיא דלג' פנדיא .
 ד' שלשה דלג' מלון ועד סוף
 מייא נכ"ע שזכר נכ"ע
 שלשה על שלשה איחא טס
 שלש על שלש וזנ"ס טס
 ט"ס . ונפמא טו' השלים
 טו' נכ"ד' ונפמא טו' השלים
 טו' הבגד כו' גלג' הבגד
 נבל חוט אחר מתחלתו
 ואחרי השלים עליו את
 כל הבגד נבל וזנ"ס שמתח
 נבל עד מה נבל וזנ"ס נפמא
 בשמה וזנ"ס טו' לניס' אלו
 רק לז"ג מלת ואח"כ ונכ"י
 נפמא . וז"ל הבגד הבגד
 כולו טמא מדרס נבל .

תוספות חדשים
פכ"ז טשג' ו (במשנה)
 שטלייה על
 הכפה . וזוקא קודם
 שפירס על שם החלוק
 דליו אחר שפירס על שפה
 החלוק אין לה טומאה
 כפיט' אלא עם החלוק .
 (הרא"ש) :

משנה אחרונה
 שבת דף ק"ט ויק
 שפירס דף לא מנעל לה
 לנזרו וכך לרין כפולה
 כדרך שמישהו . ולאידך
 פירושא כ"י הר"ב כפולין
 היינו מקום התפירה
 וכו"ל הר"ש ולא ידעתי מי
 דחקו לפרש כן ופשיטא
 ודאי משמע כפי' קמח
 כמו בחוק דלעיל ועוד
 דלי חוקם התפירה הוא
 מאי איירא דקמתי אלו
 שני גנדיס מתוקים
 בטהם עליו נתי שייך
 זה דקמתי פ"ח מ"ו
 ועוד דתתא קיי"ל דהמלל
 ככלל וכהא קתה בהפך
 וגם תתא לוי לה אלא
 בשלש ע"ש והתא משמע
 אף בשלש כמ"ש הרמב"ם
 גם הרמב"ם והרא"ש לא
 כתבו אלא פי' קמח .
 ומ"ש ת"ש הרמב"ם

אמפליא . וכן העתיק הרמב"ם והר"ב העתיק אמפליא ולפי
 הבגדים המזוינין בפרק כל כתבי [דף קפ:] וכתבם הר"ב טס במ"ד .
 גירסתו כפי הגירסא דהתם . וכן העריך העתיק קן] : פנדיא .
 והר"ב העתיק פונדא . וכן הרמב"ם והר"ש . ולפיכך יש לפרש גם
 כן הפירוש השני שכתב הר"ב בפונדא
 ברפכ"ט . וז"ל הרמב"ם ככאן שהוא
 בגד כו' דבק בבשרו כו' וכו' כיסים
 קטנים ישימו מעות צטוקן והלרכים
 הקטנים [וכל] אחד ממנו יקרא כיס
שארנו בו שלשה על שלשה (ט) ונמטא מדרס . והשלים עליו את כל הבגד י
 ואח"כ נמלגה) חוט אחד מתחלתו(ט) . טהור מן המדרס אבל מטמא מוגע מדרס(ט) .

של פונדא . אזור חלול והוא כעין כיס העשוי לקבל : מטלית . טלאי : שטלייה על השפה . שפירה על השפה סביב לזואר : אם
 פשוטה . שאינה תפורה משני לרדים אלא או מלפניו או מאחוריו . ולפי' השני שלא נכפל מן [**החוק] סביב התפירה : הן הבגד שארג
 בו ג' טפחים על ג' טפחים . מזומלמות שהוא שיעור ליטמא מדרס . ואחר שנטמאו במדרס כשהן מזומלמות השלים עליו אריגת כל
 הבגד והשתא כל הבגד טמא מדרס דהוי חבור לג' על ג' שנטמאו קודם אריגת כל הבגד : נמל חוט אחד מתחלתו . מג' על ג'
 ראשונים שנטמאו מדרס : טהור . כל הבגד מן המדרס : אבל טמא מוגע מדרס . לפי שגטע בג' על ג' ראשונים קודם שנתמעט שיעורו :

(* פנדיא פנדיא **) ז"ל הבגד ולפניו הוא ויזכר נפמא
 מלאכת שלמה
 ופמליניא . כך הגיה הרב זללאל אשכנזי ז"ל : ובגם של פונדא . גם זה
 הגיהו בלתי ז"ל : וכטלית שטלייה על השפה . התייבחה נגד שפירה על
 שפת החלוק וקודם שפירה כפלה ממדת דלי אחר שפירה בשפת החלוק אין

לרין שיהיה השיעור משני לרדים כיון לאורחיהו להשתמש בהן
 משני לרדים . אי הוי השיעור מזל אחד לא מהני . פ"א נמדדים
 כפולים . שכל בגד צמקוס החחק דרך החוטים ללאח ממש ומתקלקל .
 ועוד ליקרט . ודרך החופרים לכפול מעט סביב החחק ומופר .
 והיינו נמדד כפול דקמתי . דלאחר
 שנקבל לרין שיהיה צו כדי מדוה ואי
 ליעל כדי מדוה . אט"פ שאם היה
 מתיר התפירה ופשמנו היה צו כדי
 מדוה לא מהני : אמפליא . מנעל
 המוגיע עד הארכובה . צין של בגד
 צין של עור : (א) פמולניא . כמין מכנסים
 גדולים ממתיים ועד ירכים . ויש
 להן שלשים : ורובע . שצראש : וכיס
 של פונדא . אזור חלול והוא כעין כיס העשוי לקבל : מטלית . טלאי : שטלייה על השפה . שפירה על השפה סביב לזואר : אם
 פשוטה . שאינה תפורה משני לרדים אלא או מלפניו או מאחוריו . ולפי' השני שלא נכפל מן [**החוק] סביב התפירה : הן הבגד שארג
 בו ג' טפחים על ג' טפחים . מזומלמות שהוא שיעור ליטמא מדרס . ואחר שנטמאו במדרס כשהן מזומלמות השלים עליו אריגת כל
 הבגד והשתא כל הבגד טמא מדרס דהוי חבור לג' על ג' שנטמאו קודם אריגת כל הבגד : נמל חוט אחד מתחלתו . מג' על ג'
 ראשונים שנטמאו מדרס : טהור . כל הבגד מן המדרס : אבל טמא מוגע מדרס . לפי שגטע בג' על ג' ראשונים קודם שנתמעט שיעורו :

של פונדא . אזור חלול והוא כעין כיס העשוי לקבל : מטלית . טלאי : שטלייה על השפה . שפירה על השפה סביב לזואר : אם
 פשוטה . שאינה תפורה משני לרדים אלא או מלפניו או מאחוריו . ולפי' השני שלא נכפל מן [**החוק] סביב התפירה : הן הבגד שארג
 בו ג' טפחים על ג' טפחים . מזומלמות שהוא שיעור ליטמא מדרס . ואחר שנטמאו במדרס כשהן מזומלמות השלים עליו אריגת כל
 הבגד והשתא כל הבגד טמא מדרס דהוי חבור לג' על ג' שנטמאו קודם אריגת כל הבגד : נמל חוט אחד מתחלתו . מג' על ג'
 ראשונים שנטמאו מדרס : טהור . כל הבגד מן המדרס : אבל טמא מוגע מדרס . לפי שגטע בג' על ג' ראשונים קודם שנתמעט שיעורו :

(* פנדיא פנדיא **) ז"ל הבגד ולפניו הוא ויזכר נפמא
 מלאכת שלמה
 ופמליניא . כך הגיה הרב זללאל אשכנזי ז"ל : ובגם של פונדא . גם זה
 הגיהו בלתי ז"ל : וכטלית שטלייה על השפה . התייבחה נגד שפירה על
 שפת החלוק וקודם שפירה כפלה ממדת דלי אחר שפירה בשפת החלוק אין

יבין
 שפת בית הארז ולהכי כופף קתה מהמטלית הוא לפנים מהשפה וקתה
 מנמט בחוק . ונ"ל דמייירי שלא הפירו עדיין להבגד דלי בשכבד הפירו .
 אפי' אין צו כשיעור מק"ט ארבע הבגד . דכל המחזור לטמא טמא (כפי' י
 מ"ג) אין מלאכה אח"כ גם בראש"ש : (גא) ר"ל ואם יחדו המטלית לחפרו
 רק צד אחד מוכפת בית הארז : (גב) והכי בשיעור א' : (גג) נענ"ט .
 דלוי מק"ט מדרס : אף שלא נענר עדיין . והלא כ"מ (לעיל מ"ג) : (גד) נמל
 דהשתא כולו טמא מדרס (כפי' מ"ח) : (גה) ואלא כהנ"ה (*) דהיאך אפשר לומר
 דכניטל הבגד שגמר והפירסו מטיקר הטומאה שיהיה כולו טמא מדרס .
 הרי כשפירסו מטיקר הטומאה אין ראוי לטמא רק כנגע מדרס (כפי' מ"ח)
 ואי גרסוקן הבגד כולו טמא מדרס לא גרסוקן לג' מלות . ואחר כך נעל"
 אלא ה"ק דבשגמר כל הבגד טמא מדרס . אולם במשמיות שבש"ס ל"ג
 לכל המוקף ודלמחר : (גו) נענ"ט שפירסו הראשונים שנטמאו : דהרי מה
 שגמר

תפארת
 של בגד כפי בכל א' כשיעור המפורס : צו : מו) צתי רגלים שטרומפסע
 זל"ל . שגטעו מאי' ממוינים הר"ב : (מו) מכנסים רחבים מאד : (מח) הן
 מוכנסיים ברחבין רק כרוחב היריכות . ואפשר דפמולניא היינו כעין
 מוכנסיים כל הכנים צביהמ"ק שלא הוי' רק כעין כיס . שיש כפולין
 צ' נקבים רחבים כדי להוליא' מהוכן רגליו (ש' מה י"ג בן) : (מש) אזור חלול .
 [ורחובה] מאל . הוי כל הכנים הללו על כרחק כפולים הם . ומה לזכר שמהנה
 התנא שיהיו כפולים . והרי א"ל שלא יהיו כפולים ומה הכי כיס י"ג בן ומה
 מדרס שייך בג"ק . שהיי בג"ק כ"ש מק"ט . ונ"ל דמייירי שסכטו להאריך או
 להסור לפשות מתנו כנים הללו . ועדיין לא פשאו ואפי' כפי' שמתחא כשהוא
 פשוט כל חד כשיעורו ורק מדהכינו לפשות מתנו מוכנסיים ארק"ט עד שיהיה
 כפול משיעורו . דמהכינו לפשות מתנו א' מכלים הר"ב לא יחלוק לטעם וכדומה
 לזה כתב הרא"ש במטלית שטלייה בשפה כמ"ל סי' נ : (ג) ר"ל מטלית
 שמויחד לתפורו סביב בית הארז של כהונת בשפתו . כיו שלא יקרט

למנין שלש ע"ש נתי אירי לפעמים חזיל דל"ל נמקט ג"כ אינו טמא בשמות תולס אבל להכח"ד דמקט בכל שהוא הכא שפשוט כלי לא גרע ממק"ט ולא נתי שיעור אלא לשי"ש
 ט"ל למדרס איירי וכו' הרא"ש : הן הבגד שארג בו שלשה ע"ש ונמטא מדרס והכלים וכו' . משמע הכא אפינו מתחלה דמטו לטעמים כל הבגד אפי' משארג בו שיעור שלשה מקבל טומאת
 מדרס וכן בשלש ע"ש בשאר טומאות וקשה מהא דאמרי' בפ"א כלי עץ שיהיוס ויקבד וקודם לכן לא מקבל טומאה וה"ל אמרי' בחולין דף כ"ה דתק קפירה בקנה לא מקבל טומאה . ונראה
 להק כדפי' לעיל מ"ב שאם אחד טושה נגד לזורך לביטה אינו טמא עד שיגמרו דהא קודם גמרו לא הוי נמלגט . וכן הטעם כיו קבלה במדה ביחזיק קב או קנייס קודם
 גמרו לא הוי ודייטו הויא דתק קפירה בקנה וכן כל כיואל' בזה אם מיוחד בשעת מלאכה לתבטוס מיוחד אינו טמא עד שיהא כלי לו . וממתי' דהתא אירי בשושה סמס כמו אומן
 הטושה למכור ואורב נגד של שפירס אמה ומוכר ממנו לכל הבא לזה אמה וזה הוי אמה ולא שייך בזה גמר מלאכה והא דקמתי והכלים טמא את כל הבגד היינו כמו שיהיה דעתו
 מתחלה לפעושה עד שפירס אמה או עד שלשים . כך נ"ל אלא שלא מלאכה חילוק זה בשום מקום ולפי' . ובחוקפתה פ"ו חגי כל הכלים ההפוכין בטהם כגון כבים הין מקבלין טומאה
 עד שמתגמ מלאכה וכל הכלים הגרזנין פ"ב מהט כיון שפשה בהן בית קבול מלאכהו טמאין ולא מלאכהו טמא לחיזוק זה . ונ"ל דלפילו לפי חיזוק זה שכתבנו שחם טושה ודעתו
 לחטטוס מיוחד אינו מקבל טומאה עד שיגמרו . דין זה טוב בכל הטומאות כד מנומאת נעשים דלזוה אם מיוחד מיד משייטש בו שלש ע"ש כיון דגלי דהתא כדלוי דלפילו שמי וערכ
 פמא אט"פ שומד להריגה ולגומרו ולא מתכנר לאוקמתי קרא באורב סמס ולא לזורך מלגט דקרא סממא כתיב וכלל גוויי איירי . ובהכ"ז דומח לן שמתחא דפ' בתם מדלוקין
 דף כ"ו דילין הסם שלש על שלש בנמנר ופשימס דמטמא בנגטוס מוהבגד ופירין וחימח שלש על שלש אהי וטמאי דהא לא לרין קרא דללו ק"ו הוי השתא שמי וערכ פמא שלש ע"ש
 מכתיו והקבו הטוספות דלמה לי ק"ו לשלש ע"ש דמה לי נגד שלש או שלש ע"ש מה חשוב כמו זה ונדחק בזה ולמתי דפי' דכל טומאת נעשים הוי אפינו דעתו ולגומרו ולשפוט מלגט
 אפי' פמא מיד שלש ע"ש והשתא שפיר אינערין ק"ו לשלש ע"ש שהרי אינו חשוב כנגד שלש סכבג נמנר זה עדיין לן נמנר וכו' דל"ל דלוי טמא אלא לזכר גמרו וגלי לן ק"ו כיון דשמי
 וערכ פמא אט"פ שלש על שלש ע"ש . וזכ"ה שהטעמו הסוס' רחיה דלגטש ע"ש חשוב כנגד שלש דהרבי שלשה על שלשה בשאר נגדים דעתה מדכתוב או נגד בשאר טומאות
 הין מנגטיס . ומנ"ל דלגטש ע"ש אחי דלמח לא מתיי' אלא נגד שלש דשאר נגדים דלא נומח סמס נגד דוקא למד ופשימס . אלא ע"כ לי שלש ע"ש כמו נגד שלש ע"כ' . והמתי'
 אפי' חזק רחיה דכטומאת נעשים מרבינין אף שדעתו לגומרו אפי' טמא בשלש ע"ש אבל רצה לאיירי בשאר טומאות ע"כ כשאין דעתו לפשות ממנו נגד שלש דלי דעתו נגד שלש לא מיתמא
 עד שגמיר סביב דתק קפירא אפינו וכוון שרין דעתו לגומרו ודלי חטב שלש ע"ש שהרי אינו חשוב כנגד שלש ע"ש כנגד שלש ע"ש כיון דשמי וערכ פמא אט"פ שלש על שלש ע"ש
 דהתם לענין עומד ליגמר דכל טומאת נעשים אפינו דעתו לגומרו פמא ולא חטב כנגד שלש ע"ש כנגד שלש ע"ש כיון דשמי וערכ פמא אט"פ שלש על שלש ע"ש כיון דשמי וערכ פמא אט"פ שלש על שלש ע"ש
 חזי דתוקין או נגד לשלש על שלש ע"ש כנגד שלש ע"ש כיון דשמי וערכ פמא אט"פ שלש על שלש ע"ש כיון דשמי וערכ פמא אט"פ שלש על שלש ע"ש כיון דשמי וערכ פמא אט"פ שלש על שלש ע"ש
 טומאות אלו נגד שלשים כתיב ומנ"ל כשאין דעתו לגמר מלאכה איירי דלי דעתו לגמור בכל הטומאות אינו טמא עד שיגמר וכוון שאין דעתו לגמור ודלי חטב שלש ע"ש כנגד שלש ע"ש כיון
 דזה וזה אין דעתו להסוף אבל בני נעשים כפירא אפינו דעתו לגומרו ודלי חטב שלש ע"ש שהרי אינו חשוב כנגד שלש ע"ש כנגד שלש ע"ש כיון דשמי וערכ פמא אט"פ שלש על שלש ע"ש
 חזי לרטיי' דעתו לגמר מלאכה דלי חטב כנגד שלש ע"ש כנגד שלש ע"ש כיון דשמי וערכ פמא אט"פ שלש על שלש ע"ש כיון דשמי וערכ פמא אט"פ שלש על שלש ע"ש כיון דשמי וערכ פמא אט"פ שלש על שלש ע"ש
 מן הדרכר אבל פמא מוגע מדרס . פי' הב"ב כנגע בשלש הראשונים קודם שנתמעט ע"ש ואפילו למ"ק דלקמן מ"י דמנע בית הקהרים אינו מוכ' . ו"ל דהכא א"ל לזכר שלא יתקפל
 הק"ו על הראשון והיי מנע בגלוי ובקיסוף שיעל חוט מתחלתו קודם שנקטש הבגד א"ל לטומאת מנע אלא משום גיטו הקהרים לכן מפרש התם דלתיא כתיב ד"ל . וזה דמ"ל לפועם

(* לענין ה' נקטס הר"ל כפירס אחר מלת ואח"כ נבל מוקף בשני חזלי למה רבינו שפירסא ביה לזכור כ"ו אחר בליש נפל ולא הרגיש שנטמא הבגד
 ואח"כ נבל ג"כ מוקטש שחם מנהיר שפירסא בא' ב' י"ג מלות כנגד ואח"כ נבל וכו' כדלוי כ"ד פ"ז וז"ל :

אין חבירו נטמא עמו דמילא דמו אהדי לא חשבו חיבור. ובפלה דעתו נגד כל ארס (עירמ"ס פ"ג סכ"ה ה"ג) בין ששיעורו חמור מצטרף להשלים שיעור טין הקל. ולא אימא:

משנה ד כל השיעורים הנ"ל היינו נקרקע שלא בכונה אבל בכונה דין כמו שבארנו:

משנה ה אע"ג דכל הכלים יורדין לסומא במחשבה [כפס"ח] היינו בלא היה כלי מקודש. אבל כלי שנשבר. ודחשב על השברים שיהיה לשום תשמיש. צריך שיעשה בו מעשה. וכ"ס בריה מיהר תולה לשום תשמיש ויחרו אח"כ לישיבה. לא מרבי עד שיעשה בו מעשה לישיבה. כ"סא של גדול. אף שיש לו רגלים צריך שיהי' ע"כ גובה סמא. ושל קטן אם יש לו רגלים א"צ גובה סמא. ורק באין לו רגלים צריך גובה סמא. אף כמות של קטן בן יוסו דמני ל"ב כפוחת. אפי' צריך שיהיה בו כשיעור הכובא לעיל בכל מין. אבל כל כמות צריך שיהיה בו ב' שיעורים באורך:

משנה ו וה"ה כל בגד שמשמש כפול. דהיינו להתכנסת בו לפני ולאחריו צריך ב' שיעורים באורך שקב"ס. וכן מסלית שיהיה לחפרו על שפת הבגד. בב' צדדי השפה. שיעורו כפול:

משנה ז בגד ז' על ג' ספחים שנטמא בסדר והרביעי באריגה. כולו חיבור. ונחמטס אח"כ הענ"ם הראשונים: כולו סמא ע"כ סמא כמעט סדרם. ואפי' נחמטס עד ג' על ג' אצבעות קודם שגבר והגדיל האריגה:

משנה ח וכן ג' על ג' אצבעות שננטמא סמא. והוסף עליו באריג. כולו אבי אבות. ורק אם נחמטס הג' על ג' אצבעות קודם שחוסף או סדר הכל לגמרי. ובנחמטס אחר שחוסף או סמא רק כנוגע בכלי שננטמא כסת: משנה ט סדין שננטמא סדרם. ועשאו ויולין לפתח. הרי מנההפק לגמרי לתשמיש אחר שבתחלה. הול' כאילו נחתוהו ויולין כשכבר אין הסדין בעולם. נשחר לגמרי. ורק בנגע הוב בהסדין בשעה שעשאו סדרם. או אע"כ שכשעשאו ויולין פרה סמנו כמסת סדרם שהוא אבי. ע"כ סמא עדין כמסת מנע הוב. שיהיה ע"כ ראשון. משום דמסתא מנע שייך גם בחילוף מרשטס מתחמס בו. וה"ה כודה בתחלה סמא סמנו כמסת אחרת. נשאר כמסתא ישנה גם אחר שנעשה ויולין:

משנה י וכן הדין בנגע ספחים סדרם שנחלקו: משנה יא אריג גע"ג ספחים שמונח באשפה. אסק"ס. רק כשהאריג עב יהווק כדי לצרור בו רובע קב מלח גם:

משנה יב גע"ג שיש בו קרי' באפצט אסק"ס סדרם. רק שכשישב עליו לא יחרוקו הקרעין וזמ"ל יהיה ריח ביניהן: גע"ג אצבעות שחוס' א' בהן סקולק. או שיש בו ב' הדין. שכל א' יש בו קשר וקשרים סמוכים. או שיש בו ב' חוסי ערב סמוכים אסק"ס. גע"ג אצבעות שהשליכן לאשפה. נשחרו. וכשהחזירו טמס חזר וסק"ס. הווק באריגין ויהוית מרחשיבי לא נשחרו בהשלכה דבפלה דעתו אצל כל ארס:

הכמנ"ס. ולא יתכן דשלם ט"ס אינו מטמא בשלח מיניס כלל חוץ למנר ופסקים כלליתא פ"ג דקנת דף כ"ו ופסק כן הכמנ"ס פכ"ב מה"כ ונראה שט"ס הוא וז"ל למר לנזע וז"ל הכ"ה זכרית הוא מולגט עני ופי' פכ"ה מ"ח כדון העניו והרכין. ונראה דלכנתין וחזרית קיין נמי בשלפה על סל טמא דחשיב עפי וכל עני דלון שלכס מטמא:

ג' עובדיה כלים שלש על שלש פרק כח

מברטנורה

ציונים

א' שלש. מ"י פכ"ב מה"כ. הכי: ב' פחות משלשה. ענין כפי: ג' וציונים' טס פ"ג ה"ג:

חלופי גרסאות א' שלש על שלש ג"ג. שלשה על שלשה הוא ט"ס. לפיכך מ"י לגמרי מ"י לקנח בנגע ט"ס דפקק מ"י ולגמרי מ"י ודקנח מ"י:

תוספות חדשים פכ"ח משנה א [ב"ה] ס"ה [ה] אבל לט"ב טו' בהמטס. הו' מני סטור' דמטע לגמרי מכל הטומאות דתפירה וסכור ממטעו ומנעוהו תורת נגד (כ"ר"ס). וכ"כ הרמ"ז סכ"ז מה"כ:

משנה אחרונה פכ"ח א שעשאה כדור בפ"ג טהורה. פי' הכ"ג טהורה ממדקס ופמלחא בשאר טומאות כמו שלש ט"ס בהמטס. ולפ"י נחמטס בכדור אף בכדורס טמאה וכן דעת הרמ"ז בהכדור וכן דעת רמ"ז ב"ב. ויש לדקוק מהו חזיה מפני שפסק ממטעו ותיפוק ליה משעשאה כדור בטל ממדקס שאל"ע עמוד ומעשה מלחמטו וי"ל דהכ"ה דהדיוט יכול להחזירו ודעתו נמי מסתמא להחזירו שאין דרך לנגעל נגד ללוק דכדור ואמרינן רש"י כל שהדיוט יכול להחזירו לא בטל. וה"ה א"כ חזיה חזיה ממטעו מהו חזיה לא יכול להחזירו. ונראה מכאן דחזיה לחזי דפי' פכ"ז דכל שמקלגו בידים לא

פרק כח א שלש על שלש שנתנה בכדור. נגד של שלש אצבעות על שלש אצבעות שנתנה בתוך כדור פלוט"ח (ה) בלג"ז: או שעשאה כדור. טלקח הבגד ורכו עגול כמין כדור כמו שמוסס לחינוקות והפזו: מהורה. שנתבטלה בשנתנה בכדור וכ"ס כשעשאה כדור בפני עגולה שנתבטלה בהפירה: אבל שלשה על שלשה. לא מנבטלה כמחיתה לתוך הכדור.

לפי שהיא טהורה טס אצל חס עשאה כדור בפני עגולה טהורה לפי שהפירה ממטעה וטהורה ממדקס אצל טמאה בכל שאר טומאות כדון כל שלשה על שלשה שנתמטס: ב' לפוק. לסתוס נקבין שבמרחץ שלא י"א החוס: ולנער בו את הקדרה. לאחזו בה את הקדרה כדי לערות ממנה לתוך הקערה. או לתוך התמחוי: (ה) אינע קונעל ב"ן

תוספות יום טוב פרק כח א או שעשאה כדור בפני עגולה. כתב הר"ב וכ"ס כשעשאה וכו'. וכן כתב מהר"ס. ומסיים וכל דמאוס סיפא נקט ברישא לתמוהויה. ע"כ: ב"ן

פרק כח א שלש על שלש א' שנתנה בכדור (ג). או שעשאה כדור בפני עצמה (ה). מהורה (ה). אבל שלשה על שלשה (ה) שנתנו בכדור. טמא (ו). עשאו כדור בפני עצמו. מהורה (ו) מפני שהחפר ממעמו: ב' פחות משלשה על שלשה (ה) שהתקינו לפוק בו את המרחץ (ה). לנער בו את הקדרה (ו) לקנח בו את הרחים (ה). ב"ן

מלאכת שלמה מתורת נגד. הר"ס ז"ל: ב' לפוק. לסתוס נקבין שבמרחץ שלא י"א החוס א"כ שהמים צאים דרך סס למרחץ. ונערך כחזו לפיקוק ופירס המרחץ תלול כדי ליכנס בו האס ככולו כדי שיהי' ויש בו נקביו ללאת העשן מהס

מלאכת שלמה

פכ"ח א בסוף פי' ר"ע ז"ל כדון כל שלשה על שלשה שנתמטס דהקן לה לעיל פכ"ו ס' ה'. ומיהו טהור ממטע לגמרי מכל הטומאות ול"ד לשלשה על שלשה שנתמטס דלפן התפירה והכריכה ממטעו ומנבטלו

תפארת ישראל בועז

פכ"ח א) וא"ת א"כ מ"ס מרשא נ"ג על ג' אצבעות שנתנו בכדור דודאי לא נחמטסו. והפ"ה טהור לגמרי. י"ל הסס כדור טור מקוף המטלית מכל ג' להכי דוקא כשי' בהמטלית גע"ג ספחים שהוא חשוב מלד עמו. לפיכך אף שמוקף מכל ג' מהער. כמוס בקופסא דמי' ולא בשליה. אצל חס אין בהמטלית רק גע"ג אצבעות שאין חסויים כ"כ. להכי כשמונחים תוך עור של הכדור טמונים בתוכו. בשול' בשליה וכליו בטולם דמי. משום הכי אמק"ס כלל. מה שאין כן בכדק וקפ"ל המטלית

ב) צאלל צ"ל שמשחקין בו: ג) סקיפל המטלית יחד ועשאו עגול ככדור: ד) נטטר טוממאה דמטיקרא דמנבטל ארתו. ונ"ל דע"כ מק"ט להבא ככל כדור [גמ"ל רפ"ג]: ה) מטלית שהוא גע"ג טפחים שנטמא במדקס: ו) ר"ל נשאר בטוממאה דמטיקרא. דדוקא בפחות מגע"ג אצבעות כשעשאו כדור או סמו בכדור מהבטל תשיבתי' זוטא במטעה כל דרו. אצל גע"ג טפחים מרחשיב טפי. להכי כשנתנו בכדור טו' כוונת בקופסא טהורה. ולהכי נשאר בו טוממאה דמטיקרא. מדקס להבא. תבונה הכי א"ל עומתו ו"ע. ולהראב"ד סס נחבטל ממטס וכמ"ל. ולא אמרינן טיון שמק"ט להבא. נהוי כשנחא כאלו נגע הכדור בהמטלית העמא: ליתא. דהכי קו"ל כ"י ויפי' [לפ"ל פכ"ז מ"ט] דמטער כקדין שפשוו ויולין וה"כ בהמטלית שפשוו כדור דה"כ גע"ג שנינון מק"ט. אפי' כששיטה מח' לחזירו פחה עומאה דמטיקרא מיניה ועבור: ז) ר"ל כשר ממטלית מדרס דמטיקרא ולהבא. אצל עכ"פ מק"ט משהר טוממאה. ככל כדור וכמ"ל. [ולהראב"ד ה"ל טהור לגמרי דה"ל בהתקפו לפוק בו מרחץ ולא ויחזי להדין דהכ"ה שאי דעשאו כדור שמק"ט (א): ח) דהיינו שהמטלית הוא גע"ג א"ל. ונקט פחות מגע"ג טפחים לרבותא. להשגיחין דהף שהוא רק מעט פחות מגע"ג א"ל יש מ"ד דס"ל שאמ"ק סוס טוממאה: ט) לסתוס עמו נקבי האמבטיו שרוחזין בתוכה בחמין. כדי שלא י"א החוס והמים שדקדקין: י) ר"ל שהתקינו לאחזו על ידו הקדירה החמה כשירלו לעורה: יא) מהחבטן שלא יערב בקמח. וע"י שיחד ללאת מנ' מיני הקן

מהי ויכל להחזירו טיון עששה בידים אין דמטו להחזירו וכן מוכר פ"ג דשנת פתילת הבגד שקפלה א"כ עקינא דנטלס וטהורה אפי' דודאי דהיינו יוכל להחזירו אלא משום קפולס בידים לא מהני יכול להחזירו וה"ה הכ"ה שפזרו בידים ומיהו קשה לפי' הכ"ג דמטעו ממדקס ועמא בשאר טומאות הא לר"ע קיפולה לחוד מנבטלה מכל טומאה וכ"ס הכ"ה דלויכא קיפול ומפירה ודניי הכ"ג סס כדניי הכמנ"ס בחזרו כפכ"ג אצל הרמ"ז שם כתב דטהורה מכל טומאה וכו"כ הכ"ה שנתבטלו כמ"ס אחר שניטעו בו כפחות מלג"ס ע"ש שהתקינו ע"ש על חס המרחץ דלקמן שנקט מתוסם נגד ועבור ע"כ ו"ע דלדרכה הסס קי"ל דמטעו חל"כ השליבו לתפסה כמ"ס הכמנ"ס סס לפני זח: ב' פחות מלג"ס ע"ש שהתקינו ע"ש על חס המרחץ דלקמן שנקט מתוסם נגד ועבור ע"כ ו"ע דלדרכה הסס קי"ל דמטעו חל"כ השליבו לתפסה כמ"ס לכו מילי וה"ל למינהי שלג ב' פחות מלג"ס ע"ש שהתקינו ע"ש על חס המרחץ דלקמן שנקט מתוסם נגד ועבור ע"כ ו"ע דלדרכה הסס קי"ל דמטעו חל"כ השליבו לתפסה כמ"ס ונראה דיעקר מחני' דהכ"ה חזי להשמועין דכל נגד חמ"פ שאין בו טעור המיוחד לו למחמס חל"כ א"כ חס חושב עליו להשמיט מהני ליה מחמטה וכן דו"ק לא מטמא לה נגדו למר ופסקים דאי ח"כ גיס טלג ע"ש לא צריך מחמטה וא"כ הוא פחות מלג"ס ע"ש לא מהני ביה מחמטה וכשנת הרמנ"ס שכתבנו בפכ"ז וגם הר"ג לסמו מ"ח האריך להוכיח כשנבדל זו. ולא מטמא חס דלויכא אלא

תוספות יו"ט כלים שלש על שלש פרק כח ר"ע מברטנורה

המת. על פניו ה"ט. כ"ר. על פניו. זה הכלל. על פניו.

תוספות חדשים
משנה ה"ה [ה"ה] חבת
כ"ר ופ"ה במדרש לנד כ"ר.
כ"ר מדרש י"ה ח"ה ח"ה ח"ה
במאמר טענות מדרשיות
לפי שהיא פשוט כלי עור:

ועיין במשנה ט"ז פכ"ד. ועוד עיין בר"ש פ"ד דזבים: [אבל
טמא טמא מת. והר"ב כתב שאר טומאות. דטומאת מת לאו
דוקא. כמו שפי' הר"ב בר"ש פכ"ד. וכתבתי שם הטעם בס"ד]:
חבת שטמא תורמל וכו'. כ"ר שטמא קדין כו' טמא. והר"ב
כתב דגרסי' טהור. וכו"כ הר"ש אבל
גירסת הרמב"ם טמא ומפרש כל
שטיהו לשמו אם היו השני כלים אשר
ישתנו [היה לו השני] אשר יתברס
ענין א' כמו החמת והתורמל [ששטיהו]
כלי קבול והגרד והסדין אשר הן יחד
טמאים במדרס. לפי שהן יחד ראויין
למשכב. וכן הכסת והמטפחת. ולגם
אחר הוא כמו עור של שטיח אשר הוא
פשוט ואמנם יטמא במדרס לבד כמו
שקדם והחמת אשר הטמא בשאר טומאות. עוד כתב ולא יטען

הספר (ט) טהור מן המדרס. אבל טמא טמא
מת (א). חמת שעשאה שטיח (ב). ושטיח
שעשאו חמת. טהור (ג). חמת שעשאה
תורמל (ד). ותורמל שעשאו חמת (ה). בר
שעשאו סדין. וסדין שעשאו בר. כסת
שעשאה מטפחת. ומטפחת שעשאה כסת.
טמא. זה הכלל כל ששינה לשמו (ו).
ד"ג. טמא מת על פניו מדרס. כסת שעשאה כסת. שעשאו.

טהור מן המדרס. אבל טמא שאר טומאות: חבת. נאד של עור:
שעשאו שטיח. עוד שטוח על הארץ ליכב עליו. וחמת ושטיח
תרוייהו טמאין מדרס. ואפילו הכי כיון דשינה מזה לזה ואפילו בלא
שינוי מעשה הוה ליה ככלי ששכר וטהור. אבל מקבל טומאה מלאן
ולבא: תורמל. כלי עור שהרועה
מניח עליו לכווץ: הכי גרסינן. כסת
שעשאו מטפחת ומטפחת שעשאו
כסת טהור. ולא גרסינן טמא וכך
היא גירסת רבותי. וכן מלאתי במשנה
דווקנית והכי מוכח מן החו"ס. וטעמא
דככולהו טהור כדאין בסמוך זה הכלל
לשמו טמא לשם אחר טהור. ומפרש
במסופתא לשמו מכלי פשוט * [כלי
פשוט

ממתי' דכ"ר גדול מכסת ועוד הוכחתי אני הדיוט ראייה מן המוספתא לשי
פי' ועוד יש ק"ת ראייה ממתי' דכסתוך דקניי' כסת הסגלין דודאי דאין
כסת

עוד כתב ולא יטען
מלאכת
בעלמא בלא כריכה על הספר ומוסיק נהגו וברכתו: ובמפתח שגיאה
כסת. בחו"ס ב"מ ס' האומנין ד' ע"ט וע"פ גרסא דע"ו ד' ס"ה סוכיחו

עלמא בלא כריכה על הספר ומוסיק נהגו וברכתו: ובמפתח שגיאה
כסת. בחו"ס ב"מ ס' האומנין ד' ע"ט וע"פ גרסא דע"ו ד' ס"ה סוכיחו

מלאכת
בעלמא בלא כריכה על הספר ומוסיק נהגו וברכתו: ובמפתח שגיאה
כסת. בחו"ס ב"מ ס' האומנין ד' ע"ט וע"פ גרסא דע"ו ד' ס"ה סוכיחו

בו עז

נתקצר משעורו ע"י הקיפול עד פחות מע"ג אלכעות. והרי גם גע"ג אלכעות
שנתקצר משעורו ע"י הקיפול. נתבטל מלקבל טומאה. מה שאין כן הכא
שנשאר שיעור גע"ג אלכעות וסיפק דוקא כשנסה הפרו. או נתבטל טומאה
דמטיקרא

תפארת ישראל

נתקצר משעורו ע"י הקיפול עד פחות מע"ג אלכעות. והרי גם גע"ג אלכעות
שנתקצר משעורו ע"י הקיפול. נתבטל מלקבל טומאה. מה שאין כן הכא
שנשאר שיעור גע"ג אלכעות וסיפק דוקא כשנסה הפרו. או נתבטל טומאה
דמטיקרא

יבין

ומק"ט מדרס מדרשיו נמי ליכב עליו [בסכ"ד מע"ז]: (ל) ויחוד ג"כ שיהיה
מעשה לספר. דאל"כ הרי כל לר ביה ולא אומניה שרי לדינו [בא"ח מ"ד
וק"ד] וא"כ אכתי היה תורת קב"ע מדרס עליו. ואע"פ דלעיל [מ"ד]
ס"ל ב"ה שאין מטייירות טומאות מדלא מנכרה שכן של קדושה. והרי
ה"נ לא מנכר שהן של ספרים. ודוחק לומר דהאך רק כל עוד שהכפה נהוגה
דכריכה כב"ק הוה מטמאין לה. וכיון דב' קדושה של קדושה ושל אלו הוה.
ל"ה. דא"כ כל מילי שתמונהו כחוי לשיבה נטמאו במדרס. או בכל מילי
שטיח במדרס. אלא רק בדחוי למדרס תליא מלאה. וכיון דהכא עשה בה מעשה.
ששאלו ויולין [פ"ב מ"ז] דנערה הו ממדרס: (א) דהרי יש לו ב"ק ממש. ככל כיפה.
ועדיף טפי ממטפחת שמוחד רק לכריכה שאמק"ט [בפס"ט]
וכפ"ד מ"ז] אבל הכא כל שיש לו ב"ק מ"מ טמא [כפ"ד מ"ז]: (ב) ר"ל חמת שהיה טמא מדרס [כפ"ד מ"ז] ונתקף הפירותיו סביב והפשיטו ועשאו
שטיח ליכב עליו: (ג) דאע"ג דהשתא נמי חוי לשיבה כמטיקרא וכשיכב עליו הוה
ממנו מדרס [כפ"ד מ"ז] וכל דעכ"פ טמא מנע מדרס לת"ק דר' יוסי [כפ"ד מ"ז] וכל
כיח הויה שיש בו הרבה כיוסין קטנים [כפ"ד מ"ז]: (ד) לכיון דמטיקרא ושהתא כיוס הוא.
רק שמשויה קלה בהגומתו מבהולה. לכי בשאר
גם בטומאה מדרס שנטמא בו החלה: (ו) ר"ל בין שטיהו מז"ק לב"ק אחר.
כחמת ששאלו תורמל. או ששעה פשוט מפשטו אחר. כמטעיה
למטפחת

אחרונה

ואחו אבל אם בגלה טומאה ראשונה לטולס טהור טומאה דלמפרס ובהכי
מיפרשא כולה ממתי' שפיר לפי גירסת הרמב"ם חמת ששאלו שטיח ושטיח
ששאלו חמת טהור. שהרי קסת חמת עשוי לקבלה ומתנא משום לזי קבול
וכשהתיר הפירותיו ונטל הקבול טהור וכן שטיח סתמו למדרס כששאלו חמת
ונעשה כלי קבול בעל המדרס ש"ל עמוד טהור. אבל חמת ששאלו תורמל
זו היא כלי קבול הם ולא בטל שם הטומאה. וכן כ"ר ששאלו סדין וכסת
ששאלו מטפחת דמטיקרא הו מדרס עשוי מדרס אין כאן ניטול שם
הטומאה וטמא. אלא לחמת ששאלו תורמל ל"ל דאיידי בלא חתיר הפירות
דל"כ מיד שחתיר הפירות בעל הקיבול ונטהר. א"כ אפילו חתיר הפירות
כיון שדעתו לשטרו תורמל והדיוט יכול לשטרו לא בטל טומאתו דמטיקרא
כפ"ד מ"ז ולעיל רפ"ו כל שהדיוט יכול להחזירו ודעתו להחזירו כמחזיר דמי.
ובזה מיישב הא דתוספתא הטהר בחמת ששאלו תורמל וכו' ומתי' קמי
טמא. ללא פליגי אלא בתוספתא מיידי שחתיר הפירות צינחיס ונטהר
פסוק וכשאין הדיוט יכול לשטרו ומתי' בלא חתיר הפירות. ובהו מלאט
טעם ג"כ הא דקמי' בתוספתא ובגד ככל טמא. ולא אחרת המלוק בין
גד לטור. ולמתי' דפי' יחא דככל הני דמתי' קמי' טמא כ"ר מתחם ששאלו
שטיח והאך קאמר דבגד גם זה טמא דטיקרא טהרה בחמת ששאלו שטיח
משום דנשתנה מתקבל לפשוט. וכבר כתבו החו"ס בהקבץ שבה וביבאס תו"ש
דל"כ דים מילוק בין שור קשה לך. עד דלעולם תבין כהקביל ששאלו לכרוך
ונקבל בו מרגליות או חמת והלכך ע"ד דלעולם כך הוא אפילו פשוט הו
כהקביל ואין כאן שיעור. ומתי' כמבני פ"ב דבגד לא אשכחן דליטני גם
פשוטיון שריון כדתי' גבי פור משום דבגד ליכא פשוט. ובמ"ש הר"ב
דחת וקמי' מווייהו טמאין מדרס. וכו"כ הר"ל וגם הרמב"ם בחבורו אסקנה
לטהר ממתי' במדרס. ולא ידעתי טעם בזה ואדרבה קסת חמת ותורמל כלי
קבלה הם ולא בני מדרס הן אלא א"כ שפויין חתוין השניין רפ"כ. וכיון
דאפשר לפרש נקתם חמת ותורמל דמטיח כלי קבול טהור. אין לט לדחוק
דשפויין מדרס: זה הכלל כל ששינה לשמו טמא. לגירסת הרמב"ם דכרס
שיש

משנה אחרונה

דעיקר כפה היא לכותב בה ראשונה אלא אם יחדה לשפה קטנה ליכב עליו יימוד
לשפה חשיב יימוד כחמ"ל כחמה דוכתי ורש"י בפרק נגמר סדין כתב עוד לא
ששענה ראשונה עליו ע"כ ואזי מוכן דמקטנה הראשונה מדרס בעל פ"ט
רובו ע"ז כדתי' פ"ד דזבים מ"ד: אבל טמא טמא מת. ולפלי פ"ה מ"ט גבי
וילון הני אבל טמא מנג מדרס החס אמי למימר דלמנע מדרס פליגי דר' יוסי
ליח ל' טומאה ביה הקמרים והכא לא נחית לדיטו אלו ולא איירי בפלוגמא ונקט
מילתא דפסיקא. ורואיני פשי' הרמב"ם שכתב כפה שהיא קבלה מדרס לא
שנטמאה אלא שהיה ראוי לקבל מדרס וכ"כ מדבני נהגונו וב"כ הרא"ש.
כרעה שגלו ליישב ללא חתי הכא מנג מדרס דלפול משום עלא היה בו טומאת
מדרס. וזה דוחק דלפיל הני סדין שהוה טמא מדרס נשטמא מנג והכא בלא
נטמא ובהו ליישב חתי לה. ומיחו שנקב נגמר סדין מיידי למתי' וגם אבל
טמא מנג מדרס. אבל גירסת המשנה נראה עיקר דהך דמנא מנג מדרס
אחוי כח"ק דפ"ח והתם קי"ל הלכה כר' יוסי: הברית ששאלה שטיח. פירש
הר"ב תנווייהו עמאין מדרס. ומסיים בה הר"ש כדתי' לטיל כחמה דוכתי. ולא
בזכ' לו היכא הניק דחמת טמאה מדרס הא פשוט לקבלה ואומריים גם עמוד.
וה"ל כהוב שיש חמת שטמאה מדרס והיינו כשהיה של שנטהר קבין שששטמה
שטיח עם מלאכה כדלמיל רפ"ג גם מ"ש כיון דשינה מזה לזה אפילו בלא
שינוי מעשה טהור וכ"כ הר"ש ומסיים בה דמי ציינו מנע בכל ענין טהור
ט"כ גבי ציינו דהר"ל סגליס איני עולין שששאלו חמת גבינו מטפחת ויחי
נימא הכא דבשיטת השם לחד עולה. וטוד חמת ששאלו שטיח ע"כ כשהתיר
הספירות מיידי לשטרו פשוט וכ"כ הרא"ש ויש כאן שינוי מעשה וכן שטיח
שששאלו חמת ע"כ ששטח בו קיבול וה"ל שינוי מעשה. אבל הר"ש כתב עוד
דל"כ גבינו טמא איירי ואפי"ה מפשטו לפשוט טמא ע"כ. ובראה שפי"ז זה
עיקר וכולה ממתי' גבינו מטפחת איירי ואפי"ה מפשטו לפשוט טמא. והיינו
דכל שינוי מעשה מהטעם היינו כשהכנה המשיחית טמא לתשימ' טהור כמו
ענינת אדם ששאלה לביתה אבל אם מניח הן טמא לטמא פשיטא דלא שיה
נקב וקמי' הא דדוקא כלה בעל מנוי טמא טומאה ראשונה שטיח

תוספות חדשים

אחור לתשימ' אחר ע"כ בסוף
פ' נגמר סדין כבויא
דחומה מילתא אלא דמיידי
ששאלו לספרים ולא נשתנה
בין עיני דה"ל הויה
בעלמא וכו"ל לבי' דחומה
לא מלאה היא כרעה שם
דלכאפה חתויה כמ"ש
התוס' שם בסוף הטיגיא
ור"ג סבר כרע"ב גנו שם
דחומה מלאה היא לפירסי'
שם וביותר לגי' הרא"ש כאן
רבי' איש ע"י דליל
לשטרו שם ומיישב קושיא
הר"ש כאן ע"ש אבל עיקר
אין קראין משמ"י אדם
וטוריס מכל טומאה קמיא
דח"ק ירמס ל"ז חמת
הבאמ"ר כפה כו' אבל טמא
טמא חת כיון דכבר נאסרה
בלא שששאלו לטמא בהחמה
ולכא בכריכה אדמי' הר"ב
וגדאי' כבויא שם אחוי'
טמא ע"ש. (רש"י):

כלים שליש על שליש פרק כח

חוספות יו"ט

קלח

ציונים

17 בסבליח . עם פכ"ט ה"ח :

אליהו רבא

מיבשר עור חמש עור
 לרשות וסדליו עור
 דחייב לדבר טבור אפילו
 עשה מעטפתו מן הכסף
 ששני לדבר טמא עור
 האילו ושינה מקבול לפשוט
 אלא מעטפתו מן העור הוא
 דעמא דמפסות לפשוט הוא:
 ו במבולית שפליה על
 הקופה מעמא אחד כו' .
 האילו ושינה חותה לשם
 אחר מגדד לקופה טבורה
 וקופה מעמא מע מדרס
 שנגע במטילי המטמא
 לטוב קודם שגמר הפליה
 והיא מעמא א' ופוסל א'
 מהם שמחמתו לקופה
 המטמא מע מדרס:
 הפרישה. הקופה נכרת
 בטומאתו קומא מע
 מדרס וטוב טבורה שכבר
 נטעה כשנייה חותה לשם
 אחר: שוליו על הכנגד .
 שלא שיה חותה לשם אחר .
 דמיעקרא בגד המטמא כנגד
 כשנמא שנים כו' . נשאר
 בטומאת מדרס שלה הכנגד
 מעמא שנים משום טבור:

תוספות אנשי שם

ו ברב דה במטמא
 א' כו' דתני כסוף זכיס כו' .
 חותה דה לא נאמר אלא
 בארס אבל כלים ארביה תני
 תס כמ' וז הלל כל
 הנוגע בא' מכל ארס מעמא
 א' כו' חזן מן הארס ע"ג
 כרס הפרק בשם התוספתא
 וז"ל תנין שם בקורה
 וא"ש רק שנתכן סה
 להגיה קת' כמ' דתני
 כסוף זכיס כו' כי יכונו
 על התוספתא הני' . ועמל'ת
 פ' מעמא מומי ה' .
 (רש"י): שוליו על הכנגד
 מעמא שנים ופוסלת אחר .
 והר"ב העמא ופוסל וכן יש
 להגיה במשניות דלנגד
 קאי ויגיד עליו רש"י מעמא
 שנים . (ר"ב):

משנה אחרונה

ברישא עמא יומא .
 וגירסת הר"ם והר"ב
 דגרסי בטולה מתני'
 טבור לא א"ש כיון שלא
 הוצרכ עמא מתני' און
 דרך לשנות זה הכלל על
 מה שלא הוצרכ בהלכה:
 ו במבולית שפליה על
 הקופה. פי' הר"ב וקופה
 לאו בת מדרס הוא. ומיירי
 בקופה של גזרים כשהוא
 דלשיל פס"ג ת"ג וכן
 הובנו אחר הגדולה והכל
 הקופה גדולה מן המטילי תס הגדולה שאינה מקבלת טומאה כגון שניקבה
 במטילי רתון. אבל הקופה דהבא שמקבלת טומאה והמטילי היא אב המטמא כנגע. ומינה בזה
 דמשתת הכא במטילי אחרי שנגמר עלייתה בני פרה ממנה טומאת מדרס ואינה אלא כדון נגע מדרס
 למתא לא תצטרף לכשישור וכו"ל בגד ומפך דהמתכין בטלה דעתו אלא כל אדם. והכי אמרי' סהא דחייב
 מטילי על בגד לקופה של בגד לקופה של גזרים מתכיל לטלואי מתורת בגד לקולא ואמתי
 בטלה הא אינם טבור כלל דעמא אחר. ואין לומר דוקא ליורוק לכשישור לא תצטרף היא אלא כו' כל
 הוא חיבור לכל דבר וכו' הכי משנה למלך פכ"ג מה"כ דאפילו יש כ"כ כשישור לא הוא חיבור ואם
 נעמא זה לא נעמא זה ופליהו מקלע כוונה דלמתיני תס דכפחות מבישורין
 מימנו דוקא לפחות מבישור מהכי משום דלחשבי'. אבל שלא כסדרן שאין דרך לחברן ובעלה דעתו
 משמע אפילו מתכין כוונה לא מהי. וי"ל דהא דלמתיני לטיל דבעלה דעתו
 לה מדרס כיוון חלו וזו שמוצרת לכלי קבול בטלה ממעטכ ומושב דמנות שיהא איהו ראוי לכך: שוליו'
 על הכנגד מעמא שנים. פי' הר"ב כדון כלים הנוגעים במדרס כל זמן שלא
 פירש ט"כ. דין זה דנוגע במדרס עד שלא פירש מפורש רפ"ה דזכיס דהוי אב לאכולין ומשקין
 וכלי טמא אכל לא לכלי טמא. וזה באלס הנוגע אבל כלים הנוגעים אפילו עד
 שלא פירשו אין מעמאין שום כלי אלא אוכלין ומשקין כמו שביאר שם הר"ם. ומשמע דה"ל אין
 עומאין כמו אב גזרין אלא לאכולין ומשקין לחוד. והא דלא דלמתיני דהוי מבור
 נמור והכנגד נעשה מדרס ממש כמו המטילי דלמתיני פכ"ג מ"ה הכנגד שאלך בו שלשה ע"ג
 ונעמא מדרס והשלים עליו את כל הכנגד טלו עמא מדרס. דשאלה הכא דהמטילי

עור וכבר יהיו של בגד ורוב מה שישולח שם כר וכסת [כסת] על
 הבגד. עוד כחז וטוס' החוס' המושג בכלי עור מן הפשוט לפשוט
 טמא מן הפשוט למקבל ומן המקבל לפשוט ומן הקבול לקבול טהור.
 ובגד הכל טמא ט"כ. וכן הביאה הר"ם וכן ראיתי [בתוספתא]

ברפ"ו מבבא בתרא דמילתין ולריך
 לומר דה"ל להרמז"ס דמשנתיו
 ותוספתא חלוקים הם דלמשנתיו
 מכלי קבול לכלי קבול נמי טמא. כמו
 מפשוט לפשוט. דשנייה בכלל כל
 ששינו לשמו הן. וטמא. וכן בתבירו
 פכ"ד מה"כ כשהעתיק החוס' נתחכם
 להשיט מקבול לקבול. ואל"כ העתיק

משנתיו וכחז חמת שעשו חורמל או חורמל שעשו חמת. הרי
 הן מדרס כשהיו. והמיהני על הכ"מ שהראה מקום על התוספתא.
 ולא העיר שד"ן מכלי קבול לכלי קבול לא פסק בהתוספתא. עוד
 יש לדקדק בדברי הרמז"ס דכיון שכתב דכר וסד"ן וכן כסת
 ומעטפת הן ג"כ בכלל ששינו לשמו. לפי שהן יחד ראוי למשכב.
 מפני מה א"כ הולך לזה לומר שלא נעשה לחשוב [שהסד"ן והמעטפת]
 הן של עור. הא אפילו הן של עור נמי טמאים. שהרי הם בכלל
 ששינו לשמו. ואי משום דתוספתא שינו ובגד הכל טמא א"כ
 כן לא היה לריך לזה הטעם שהן יחד ראוי למשכב. ובתבירו העתיק
 כר של בגד כו' [ועשאוהו סד"ן וכו'] או כסת של בגד [שעשאוהו
 מעטפת] ולא כחז בו טעם שהן יחד ראוי למשכב. אבל נראה
 שכושר דכיון שהוא בגד הכל טמא וכדברי החוס'. ולפי זה הך כלל
 דתנין לא קאי אדמתיך ליה כר וכסת שהרי הן של בגד והכל
 טמא. אלא ארישא מהדר חמת שעשאה שטיח כו'. וממת שעשאה

על הבגד. לא תבטלה מטומאת מדרס. ומטמא הבגד שנים ופוסל

אחד

פשוט]. כגון משטיח למעטפת או מעטפת לשטיח. ושלא לשמו
 מכלי פשוט לכלי קבול ומכלי קבול לכלי פשוט ומכלי קבול לכלי קבול
 נמי הכל [שטיח] שלא לשמו וטורח. ואם כן חמת שעשאה תורמל
 דשינו מקבול לקבול נמי טהור. אכר שעשו סד"ן. וסד"ן שעשאו

כר. דהוי שני מקבול לפשוט ומפשוט
 לקבול נמי טהור. ואי קשיא אמאי לא
 ערבינו והנינו חמת שעשאה שטיח
 ושטיח שעשאה חמת כהדי הכך כיון
 דכולהו טהור [הוא]. הא לא קשיא משום
 דקא בני למיהדר ולמתיני [חמת] זמא
 אחייתו כדתיני [חמת] שעשאה ורמל
 והוה לריך למתיני חמת שעשאה שטיח

או חורמל ואיט רוצה לשנות מסדר האמרים. ורוב ספרים גורסים
 טמא. ואיני יודע לישב גירס' זו מכוונת: ו במבולית. שהיא טמאה
 מדרס. וטלואה בקופה. וקופה לאו בת מדרס היא. ומינה כשטלואה
 בקופה נעמאת הקופה לפי שנגעה במטילי הטמאה מדרס. והרי
 היא מע מדרס. והמטילי כשנגמרה טלייתה פרה מינה טומאת
 מדרס. משום דבטלה לגבי קופה. וקופה לא חזיא למדרס: במטמא
 אחד ופוסלת אחד. כדון כלים שנגעו במדרס ופירשו. דתני כסוף
 זכיס הטוגע במשכב מטמא שנים ופוסל אחד. פירש. מטמא א' ופוסל א'
 דכל זמן שהכלי נוגע במדרס חשבינן ליה כאב הטומאה לענין אוכלים
 לעשות ראשון ושני בחולין ושלישי בתרומה. אבל כשפירש ה"ל טולד
 הטומאה ועשה שני בחולין ושלישי בתרומה בלבד דהיינו מטמא אחד
 ופוסל אחד: הפרישה. למטילי מן הקופה הוא לה הקופה ול
 הטומאה כמו שהיתה קודם שהפרישה. אבל המטילי טהורה. דמכיון
 שטלואה בקופה נעשית כקופה. והיחא לה כחתיכת דופן שנטלה מן
 הקופה דטהורה החתיכה. ומינה א"כ אחר פרישה מן הקופה מישב
 עליה לשיבה מקבלת טומאה מאין ולהבא א"כ יש בה כשיעור: מלאה

מלאכת שלמה

ויומר מנאר בערך כר. וראיתי שהגיה הר"ב יוסוף ז"ל כסת שעשאו

הסבל משים חמת משאו דבר גדול וכבר וכן משמע מן הערוך בערך כסת

תפארת יב"י

למעטפת הך שזה קטן וזה גדול [כספ"ו] או ב"ק שעשאו פשוט. אבל שיהן
 משהמקין תשמים ח'. ככר וסד"ן במשנתיו דשייכן להטע מחתיו בלינה
 וכו' כסת ומעטפת שניה עשויין לישב או למשכב עליהן. כל הך מקרי
 ששינו לשמו [וכסת ומעטפת טמא היינו כרא"ב ספ"ב]. ונ"ל דה"ט נמי בסד"ן
 שעשאו ווינון. ששאר בטומאת מנג טומאה שבו מעיקרא [כספ"ו ס"ה]
 ה"ט מדרס'ל מפשוט לפשוט. ורק טומאת מדרס דמעיקרא פרה השתא
 מיניה. מדלח הוי השתא למדרס. [ורחובשתא פ"ז דנ"ב אמרינן דרק במשנה
 משפט לפשוט טהור בטומאה דהעיקרא. אבל במשנה מקבול לקבול. דיע
 כמשנה לקבול מפשוט. או מקבול לפשוט. דכיון פרה עומאה. ונ"ל דשפתי
 דדעו להטע מחתיו כשאר בטומאתו. אבל במשנה מנ"ק לב"ק אחר. אף דגם
 לחחר השני יש לו ג"כ ב"ק. עכ"פ אינו ראוי לקבל מה שקבל מעיקרא
 כחמת ותורמל. להכי שני מטילי הוי. ופרה מינה טומאה דמעיקרא]: ל"ז
 בת גע'ל טפחים שנטמאה במדרס: ל"ח והרי קופה לא חזי למדרס:
 ל"ט בין שנגעה טהרה בהקופה או בהמטילי. דהקופה שנגעה בהמטילי קודם
 שנתחבר לו נעשה מע מדרס. ונעשה ע"ז הקופה ראשון לטומאה.
 וכשתחבר אח"כ המטילי בהקופה. בטל מטילי לגבי קופה. וה"ל טולה
 ראשון ולפיכך מאלל הטוגע גס בהמטילי נעשה שני. והשני הוא פוסל
 כוב א' בתרומה ועשאו שלישי [ב]: מ' דמדכבר בטל מטילי לגבי קופה
 להיות כמותה. ה"ל השתא כדון קופה שפירש ממנה. שטבור:
 בידו ודאי כשהשכב על הדופן שיהיה מעתה לשיבה. מק"ט מדרס להבא.
 דכל הכלים יורדין לטומאה במחשבה [כספ"ו]: מ"א דהבגד גס הוא ראוי
 למדרס

פי' הר"ב שהקופה מיטמאת מן המטילי. והא דלמתיני' כספ"ד הובנו אחר הגדולה והכל
 הקופה גדולה מן המטילי תס הגדולה שאינה מקבלת טומאה כגון שניקבה
 במטילי רתון. אבל הקופה דהבא שמקבלת טומאה והמטילי היא אב המטמא כנגע. ומינה בזה
 דמשתת הכא במטילי אחרי שנגמר עלייתה בני פרה ממנה טומאת מדרס ואינה אלא כדון נגע מדרס
 למתא לא תצטרף לכשישור וכו"ל בגד ומפך דהמתכין בטלה דעתו אלא כל אדם. והכי אמרי' סהא דחייב
 מטילי על בגד לקופה של בגד לקופה של גזרים מתכיל לטלואי מתורת בגד לקולא ואמתי
 בטלה הא אינם טבור כלל דעמא אחר. ואין לומר דוקא ליורוק לכשישור לא תצטרף היא אלא כו' כל
 הוא חיבור לכל דבר וכו' הכי משנה למלך פכ"ג מה"כ דאפילו יש כ"כ כשישור לא הוא חיבור ואם
 נעמא זה לא נעמא זה ופליהו מקלע כוונה דלמתיני תס דכפחות מבישורין
 מימנו דוקא לפחות מבישור מהכי משום דלחשבי'. אבל שלא כסדרן שאין דרך לחברן ובעלה דעתו
 משמע אפילו מתכין כוונה לא מהי. וי"ל דהא דלמתיני לטיל דבעלה דעתו
 לה מדרס כיוון חלו וזו שמוצרת לכלי קבול בטלה ממעטכ ומושב דמנות שיהא איהו ראוי לכך: שוליו'
 על הכנגד מעמא שנים. פי' הר"ב כדון כלים הנוגעים במדרס כל זמן שלא
 פירש ט"כ. דין זה דנוגע במדרס עד שלא פירש מפורש רפ"ה דזכיס דהוי אב לאכולין ומשקין
 וכלי טמא אכל לא לכלי טמא. וזה באלס הנוגע אבל כלים הנוגעים אפילו עד
 שלא פירשו אין מעמאין שום כלי אלא אוכלין ומשקין כמו שביאר שם הר"ם. ומשמע דה"ל אין
 עומאין כמו אב גזרין אלא לאכולין ומשקין לחוד. והא דלא דלמתיני דהוי מבור
 נמור והכנגד נעשה מדרס ממש כמו המטילי דלמתיני פכ"ג מ"ה הכנגד שאלך בו שלשה ע"ג
 ונעמא מדרס והשלים עליו את כל הכנגד טלו עמא מדרס. דשאלה הכא דהמטילי

כלים שליש על שליש פרק כח

הפרישה כלי נחמה על
מיהו אל מן הפרישה על
ופירוש א"י הכסאזה כהנא
משמא ר"ש ד"ר ר"ש
יום נ"ל ששטן הוא פ"ט

אליהו רבה

הפרישה... הבגד נשאר
בטומאת מנע מדרס כנגע
בה והיא נשארה בטומאת
מדרס: וכן העולה על הסך
או על העור ד"מ. קבצר
ר"מ שק ועור מין בגד סם
ולא שיהא המעיל לטעם
האר: ר' שמעון מטער.
קבצר לאו מין בגד כן נשואה
הואה לטעם אחר: ר' יוסי
אומר כו'. קבצר עור לאו
מין בגד עין בגד הוא
מפני שהוא אריג:

תורמל כו'. [ועוד נ"ל שלא כתב ואל יטעך כו'. לענין טעם
הדין. אלא להוסיף מהטעמה בעלמא שכן אין נמאץ סדין ומטפחת
שיהיה עור ויחשוב הטועה שמפני שנקטע לכר וכסת. והן של
עור. א"כ אף הנה על כרחין של עור הן. לז"ל שהוא טעוה
שאל"פ שהכר וכסת יהיה של עור
הנה הנס ג"כ של בגד כשקטע הסם
הס של בגד. וכן כאלו נקטו סתם
ולפיכך הס של בגד]: ׀ על העור
טהור. כלומר ודינו כדיון טלחו על
הקופה כמ"ש הרמב"ם פכ"ג מה"כ:
ע"ש

ופוסלת אחד (כו). הפרישה מן הבגד. הבגד
מממא אחד. ופוסל אחד (כו) והמעילית
מממאה שנים ופוסלת אחד. וכן המורה על
השק או על העור (כו). דברי ר' מאיר. ריש
מבשר (כו). ר' יוסי אומר על העור. פתור (כו). על השק. ממא (כו). מפני שהוא
מלאכת שלמה
לריך להיות שם דלעולם לא תבטלה אלל הבגד מפני שהוא מיהו ולפיכך

תוספות אנשי שם

ה"ר ר"ה ר"ה חמת טו'
שכן הם נמאץ סדין ומטפחת
ויחשוב הטועה שמפני
שנקטע לכר וכסת כו' כ"ל
(כ"ד):

משנה אחרונה

קטנה מן הבגד כדרך
כל עליו וק"ל ספ"ד
קטנה ובזולה הולטין אחר
הגדולה ולא מיעמאת
הגדולה בטומאת הקטנה
אלא לטעם מנע מדרס
שפיר אמרינן דנמאץ
בגדולה כנגע דלשון
גדולה הנוגעת מי לא
מיטמאת כנגע. אבל
לפיכך כשאר טו שלשה
השלים עליו הכריג
הראשון השיב גדול לגבי
כל שאר ראשון ראשון מה
שהשלים א"ל הרמב"ם
בפירושו כתב שיש סוג
כולו בתדבדגס מדרס הוא
והמעילית כשאר פ"ט
מבאר מדבריו והבגד
ג"כ מדרס מתח כמו
המעילית וכן תלשטו
במבוא: ולפ"ל לריך
לישב הא דק"ל הולטין
אחר הגדולה. ונראה
דהוא מפרש טלחי דבולה
מתני' שכלה לתקן הכלי

תפארת יבין

למדרס. והמעילית ג"כ לא נשתנה כשתחבר להבגד. דמעיקרא בגד
והשתא כמו בגד. להכי כולו חבור למדרס. מיהו מיירי הכא שחיבר
הטלחי בהבגד צ"ב רוחות [ומ"ו]: (בב) דכל הבגד מחשב חיבור למעילית
שהוא אה"ע [וכבר מדרס שנתנה למסע פ"ח מ"ו]: (בב) ככל מנע מדרס:
(בד) דינו כבולה על הבגד. ואע"ג דמעילת אחד מהיק. ב' מינין הן.
אפ"ה לא תבטל טומאת דמעיקרא מהמעילית. ונעשה השק והעור
כמעילית. והיינו מדשניהן ראוין למדרס: (בה) האילו וחיבורו לאינו מיט
תבטל המעילית הקטן לגבי עיקר הכלי הטבור. ודינו כחברו בקופה
לעיל: (בו) דה"ל אינו מיט ממא. מיהו ל"ל פשוט דבין ר"ש ובין ר'
יוסי. והאי טעור דקטנו אינו טעור לגמרי. דרי עכ"פ לא עדיף הכא מאילו
חברו בקופה. דעכ"פ טמא הכל מנע מדרס. מדענע בהמעילית קודם
שחברו להן. אלא ר"ל טעור מלהיות מדרס כמו שיהיה מקודם אה"ע.
דמשחברו לעור ושק לכל מר כדאית ל' נעשה הכל רק מנע מדרס:
(בז) ר"ל מדח"ל השק מין אריג כהמעילית. להכי נעשה אב כמותו:
דמ"ט

בה דמיירי במעילית געגא"ל. ורק רבותיו נקטו מדרס לרבותא דלד א'
בחר גודל [כלע"ל פכ"ד מ"ו]. ואי"ל דאין ס"י. ומאי דאמרינן התם דבנ'
ק' מהכא [מ"ו] דמעילית מדרס שפליה על הבגד הסהור. דכולה טמא מדרס.
המעילית גע"ג טפחים וטמא מדרס. וחברה לבגד טראוי למדרס. לא
אוליגן בחר גודל. מדשניהן משתמשין ליטב על שניהן ביחד. אבל
בבב"א על הבב"א וכו' [ספ"ד] דכשפלה חלוניה על הפנימית. נתבטל צ"ק
של פנימית שהוא יתבטל כצ"ק של גדולה. וא"כ לקמן [מ"ו] אילו מעילית
נע"ג אצטנעות שטמא משאר טומאות. והבב"א לבגד. כיון שאין
המעילית והבגד שוות בקבלת טומאתן. אוליגן בחר גודל ודוק. וא"ת
עכ"פ ק' מ"ג בבב"א על הבב"א. ולא אמרינן דלויז בחר גודל. וי"ל
לפמ"ד בס"ד [פ"ח מ"ו] דכרע דהתם מיירי שנתפרק ממטה
שלימה שהיתה טמאה מדרס. והרי ע"כ מיירי התם שנתחבר כרע זה
במעטה החדשה עדיין היתה הטמא הישנה שנומנה כרע זה
זה. עדיין קיימת. דאי נשתברה המטה הראשונה. גם הכרע היה נטער
בכל מקום שהוא. דהכל הולך אחר השרטות [כפ"ח מ"ו] וא"כ מתורץ
קושיא דשאיני כרע. שא"ל שיהיה כהמטה החדשה שנתחבר לו. רק
כשישנה שטמא הכרע עמו. וכיון שעל כרחך נשאר הכרע בטומאתו.
להכי כשתחבר למטה החדשה נעשה עמו גוף א'. וטמא טמא מדרס.
אף שהמטה גדול מהכרע. הרי א"ל שיתבטל הכרע לגבי המטה.
והרי כל המחבר למטא קמח

למטה מן המטה ויחשוב הטועה שמפני שנקטע לכר וכסת. והן של עור. א"כ אף הנה על כרחין של עור הן. לז"ל שהוא טעוה שאל"פ שהכר וכסת יהיה של עור הנה הנס ג"כ של בגד כשקטע הסם הס של בגד. וכן כאלו נקטו סתם ולפיכך הס של בגד]: ׀ על העור טהור. כלומר ודינו כדיון טלחו על הקופה כמ"ש הרמב"ם פכ"ג מה"כ: ע"ש

טעמא

כלים שלש על שלש פרק כח

ר"ע מברסגורה

ה' כגדי עניים. מוס' שנה
מז. ר"א בגדי. וציונים ספר
ד"א בגדי. וציונים ספר. ר"א
מחילת. חילון קנה. ומוס'
שם נגז. ר"א בשנת. וציונים
זכא ס' וציונים' פ"א דגמא ה"א
ס' פ"א ה"א.

חלופי גירסאות
ח' אינו חבור נחלון שם
שוב אינו חבור וספרה.

אליהו רבא

ח' מדרס. לנכותא נקפ
דלפילי מדרס עמלון.

ראשון לציון

הפחות ע"כ. וזכ"ס הר"ס
לא יתכן אלא כמות לשון
שירשתי לעיל ע"כ. ע"כ.
כיון למ"א לעיל מ"א בסוף
דק' חופי נגידים לתולין מן
הגגד כו' ע"כ והוא כפי'
שכה כר"י בס' רננותי וזה
הס' כתב רש"י בשנת כע.
ע"כ:
השנה זו (מתני') בגדי
עניים אעפ"י שאין בהם
שלש על שלש. מנחמים ס'
ד"ה מע' ל' כתבו הוס'
דעוהו הוא וז"ל שלש על
שלש. אמנם הר"ס כפירוש
מקיים גבי' ועיין וסלמו:

תוספות רעק"א

פכ"ח משנה ח (אמת
ג'ר' הר"ב ד"ה
הרי אלו. ויש בכל הבגד
בכליו). אבל בחו"ט פ"א
דשבת דף ס"ו ד"ה בגדי
כו' כתבו בשם ר"ח
גרי"ט' הכא אעפ"י שאין
בהם שלשה על שלשה
ומיירי בחתיכה אחת
דבגדו עניים מטמא
מדרס אף אם אין בו
שלשה פסחים והוא
דלעיל פכ"ז מ"ב מיירי
בגדי עשירי וראש' הקדמי
שם משום שלש על שלש
למטא מת דאין חילוק בין
עניים לעשירים אלא
בטומאת מדרס דתלוי
בירוד מה שאדם רגיל
ליחד הלכך שחת משלשה
ביר עשיר אין מטמא
מדרס דאין דרכם לייחדו
ע"ש. ועי' בהר"ש דמסוק
כפי' הר"ב. וה"א כ'
דמשנתו דהבא דקאביד
עני אבל ביר עשיר לא
חשיב כיון שעשוי
מחתיכות קטנות (כ"ח)
ואולי בנות רבינו דה"ש
מס' כנרת הר"ב.
דה"ש מיקץ ששניהו
שוליות שבלתה יע"ש.
והר"ב פ"ה בהרמב"ם עיין
בפי' הר"א ש"ש ועיין):

הפורה בשפה עליונה של החלוק או מהתפכת. מה שאין כן כשהפורה בשולי החלוק. שאז היא תלויה כדרכה. ומלמעט דקחתי במחיתין קחי תלויה. ולומר שאם היא תלויה כדרכה שהיא תפורה בשולי החלוק. שאז היא תפורה במעלה שלה. ר"ל של התלויה היו חבור. ומלמטן. היינו שאם היא מהתפכת שהיא תפורה בשפה עליונה של החלוק. ומפי שאז מהתפכת. שייך לומר שהיא תפורה במלמטה שלה. ר"ל של התלויה. וכל זה דוחק מאד. ומלאתי בטוספת ארץ ישראל בזה הלשון. הנה היא תהיה

ח בגדי עניים (א): אף על פי שאין בהם שלש על שלש. הרי אלו טמאין מדרס (ב).

שליית שהתחיל בה לקרעה. כיון שנקרע רובה אינו חבור (ג). העבים (ד) והרכים (ה).

שכורפה עליו בלבד אבל בחלוק. שבוששים אותו לעולם היו חבור. ח"כ*) הפורה השפה העליונה. והלכה כחכמים: ח' בגדי עניים. שהם עשויים מחתיכות חתיכות קטנות. ואין כבולן חתיכה אחת שהיה בה ג' על ג'. הרי אלו טמאים מדרס. הואיל ויש בכל הבגד בכלו ג' טפחים על ג' או יותר הרי הבגד כולו טמא מדרס: כיון שנקרע רובה אינו חבור. ואם נטמא הקלה הא' לא נטמא הקלה האחר: העבים והרכים. הבגדים העצום והגסים (* ד"ז טו"ז)

חבור. כאשר יחפור השפה העליונה אשר ימשך לגד הראש. לפי שהיא אז כלה מלמעלה למטה. אבל אם תפר הכרוח של ג' מוסף אינה חבור. לפי שהיא אז תלויה הפוכה. ע"כ. והר"ש כתב מלמעלה בכהן. מלמעלה בשולים: ח' אינו חבור. בספ"ט דחולין ד' קב מיייתי לה ומסיים בה וטוורה. והיינו דכתב הר"ב צ"ב במ"ה בפרק יא דצומא וקרעו ברובו דנטרה מדאורייתא לגמרי. ועמ"ש בזה לעיל פכ"ו משנה י: [והרכים. פי' הר"ב כגון השייחים והסריקין. שיראין היינו השייחים דברפ"ט דכלאים. והסריקין. פירש"י מלאכת שלמה]

בסוף פי' ר"ע ז"ל. לעולם היו חבור. אמר המלקט ונע"ד שרדף לטות למעלה היו חבור אפי' לא חבור ותפרו אלא מלך אחד בלבד ששהיה תפורה לגד העליון דהיינו לגד הנורא וז"ל הר"א ז"ל ב"ד"א דבעי' משתי רוחות בטליה מפני שהיא מהתפכת אבל חלוק אם חבור מרוח אחת לגד הראש היו חבור כי אז היא תלויה לפי הנקב וסותמחו אבל חבור מלמעלה לגד הרגלים אין המטליה סותמת הנקב ולא היו חבור. וזה פי' הרמב"ם ז"ל אבל הר"ס ז"ל לא פירש בזה מלמטה רק כפי' כתיבת יד וגם בדפוס מלאחי שפירש מלמעלה בכהן מלמטה בשולים ע"כ: ח' בגדי עניים. בשנת פ"א ובפ' בכל מערבין כתבו הוס' ז"ל הרי אלו טמאים מדרס דוקא בטומאת מדרס יש חלוק בין עניים לעשירים והיינו טמא מדרס דביחוד חליה מילתא ואין דרך עשיר לייחד פחות משלשה פסחים על שלשה פסחים ואם יחד בטלה דעתו אבל בטומאת מת או שרץ אין חילוק בין עניים לעשירים ודלא כפי' הקובע דסוף כירה. שלש על שלש. לא מטמא ביד עשיר כלל והוכיחו לדבריהם מדברייתא דהיא בפי' צמה מדליקין שלש על שלש מנין ת"ל והבגד ולא מפלגי בין עניים לעשירים ועוד הביאו ראיה דלע כרחק הא דתנן לעיל הבגד מטמא משום שלשה על שלשה למדרס ושלש על שלש למטא מח עשירים מיירי דבעייהם תנן הכא אע"פ שאין בהן שלש על שלש פסחים מדרס. כך פי' ר"ח ז"ל ע"כ. גם בצומא פ' דם תטא כתבו הוס' ז"ל עוד וז"ל ויש משניות שכתוב בהן אע"פ שאין בהן שלש על שלש דומה כי הוא טעות סופר אלא

יכין תפארת

תלוי למטה ומכסה הקרע שבהחלוק: (א) דעשוי כולו ממטליות שאין בשום א' מהן ג' אצבעות: (ב) ר"ל חפי' טומאת מדרס יש בהן. ואע"פ דאמרין [באשה דע"י] למטליות כהנך לא חזו למיירי ואמק"ט היינו כשאין הפורין יחד. משא"כ שהפורין יחד. כל שהן נגע"ט מקבלין גם טומאת מדרס. מפני שע"י התפר נחשבי' כחתיכה אחת. והר"ש תימן דבכא מיירי שלא נתפררו המטליות זמ"ז. אלא שכל הבגד קרוע קרעים הרבה עד שאין בין קרע לחבירו נע"ג אצבעות יחד שלש: (ג) ואם נטמא חלק א' לא נטמא ב'. ואע"ג דלעיל [פכ"ז מ"ב] אמרין דכתיב כשהקרע השיעור. אבל הכא שלא יהיו נדונים כמחוברין לרדף שהיה הקרע עד

ישראל בועז

ס"ל לרבין דאע"ג שהחופין של שתי הללו אמק"ט מנע. אפ"ה מפרסין הם לשיעור נע"ג אצבעות. אם הן בעצמן רק ב' אצבעות. ויש לדקדק. דלא"כ היינו עמי סדן [דרפ"ט וז"ל קרי ליה הכא מלל. ואי"ל הרי החספ' רבויות דמיירי בששיירן לכלי לארנן עוד. ולהכי קרי להו עמי. דהיינו חופין. משא"כ הכא מיירי שהסור הערב מבין חוסי השתי ומלל מנינין. ולהכי קרי להו מלל. ליתא דהרי צכ"א אפי' נטל רק חוט א' מבין חוסי השתי פרת טומאה מינה [כפכ"ו מ"ח]. גם אי"ל דהכא מיירי בשורה להשלך גדול כ"כ עד שהושב עליו בשרו נוגע בהכסא. ההם לנעמן לירוף להשלים רובו: (ד) בגד שאז עב צומת: (ה) ר"ל בגד שאז דק ציורה. כגון

משנה אחרונה

כיון שיש בן זרוף שכתבנו הוא בנד שלש. וזכא ראייה דחסימא כנד לבדה פחותה משלש לא מהני בה שום מחשבה דה"ל זכא צירוף מהני וזהו שכתב הרמב"ם והר"ש שכתבנו לעיל מ"ב וכדמסקין הר"ש כאלו: פולית שהתחיל בה לקרעה. כגון שנטמאה וזכא לקרעה לנטלה מחורט קליה כדי לטהרה וכן פי' רש"י בפרק הסור והרופט. ומשמע דוקא שנקרעה בידיה ודעתו לקרעה כיון שישן שהתחיל בה שפירט בה וזכא כהרמב"ם בנפשו שפירט בה שפירט הוא קרע והולך ע"כ אבל אם נקרעה ממלמטה אפילו ברובה ועדיין היו חבור. וכן אם אין דעתו לקרעה כולה עדיין היו חבור. וזכא זה מלמטה גם כן בטומאת אולכין דגדים פרק ג' דטעול יוס תנן אולכין נפשו שהתחיל בה שפירט בה וכן כתב הרמב"ם בנפשו שפירט בה דעוקין מ"ה כשדעתו לנטל אינה חבור שיהיבול יפירט וימלק. אבל לכתב היו חבור. אלמא דחכמי נעטין: אינה חבור. משמע דחבור הוא דלא היו אבל כל חלק נפשו עמו עמו ואיניו עומתה להכא אם יש בו כשיעור אבל טומאה דלמפני פטור וז"ל הרמב"ם בחבור אינה חבור וטמא כולה ע"כ. ופיין בהר"ש דלא דמי לכה דתנן פכ"ו משנה על שלשה שחלק וכו': העבים והרכים. פי' הר"ב הרכין כגון השייחים והסריקין והכא

מלמטה. היינו שאם היא מהתפכת שהיא תפורה בשפה עליונה של החלוק. ומפי שאז מהתפכת. שייך לומר שהיא תפורה במלמטה שלה. ר"ל של התלויה. וכל זה דוחק מאד. ומלאתי בטוספת ארץ ישראל בזה הלשון. הנה היא תהיה חבור. לפי שהיא אז תלויה הפוכה. ע"כ. והר"ש כתב מלמעלה בכהן. מלמעלה בשולים: ח' אינו חבור. בספ"ט דחולין ד' קב מיייתי לה ומסיים בה וטוורה. והיינו דכתב הר"ב צ"ב במ"ה בפרק יא דצומא וקרעו ברובו דנטרה מדאורייתא לגמרי. ועמ"ש בזה לעיל פכ"ו משנה י: [והרכים. פי' הר"ב כגון השייחים והסריקין. שיראין היינו השייחים דברפ"ט דכלאים. והסריקין. פירש"י מלאכת שלמה]

כלים שלש על שלש פרק כה

בבבא שנקרעה. ע"פ ס"א

חלופי גרסאות
בפני נהר"י מפני שנקרעה
ב"ס ד"ר זנב"ר שנקרע.

אליהו רבא

שנעלה העיקר בעלה
הספילא כדחתן לעיל
(ס"א) אכל כח הסבין
אפי' דמילתיה טבור הכה
משום דמילתיה לא קמחח
טומאה עליו אכל או מייחד
ליה לרבך המקבל טומאה
טמא אכל בקך נהנה עיקר
טומאה דמיידי לך בטלה
הטפילה. ובכנה של זקנה
למילתיה מו טמא :
י שבוים שלה. שנתוך
הכנה למשל עושין חתיכה
כד מדבר אחר לנוי והוא
ישו מין הכנה אלא
עושין אותו כ"ע וחספין
אחור אפי' בהכנה. טמא
כ"ע. דומיין שאל לשבים
מהא שכנה וקוביג ליה
מלך אחריו :

משנה אחרונה

גמרה אינה ראוי.
ובכ"ז מ"ו אמר הכה
דנגד קודם גמרה נמי
מקבל טומאה פי' ע"ס :
הדומיין טמא עומין
משום חבור. משום דמי
השנים טמא בפני פנימו
אפילו יפיל מן השכנה.
קמ"ו דומיין אינם כן
אלא משום חבור טמאין
בזכות יד דלון יד אלא
במחזור ובאפי' נפשיה
טומאין לאו בני קבולי
טומאה נינהו : אם אינה
מקבלת רוב השפיר.
הכה נראה למשעוין
בכז טמא על אלה גדולה
ואם אינה מקבלת רוב
שער על גדולה אפי'
שקבלת על קטנה
טומאה ששקטתה הולכין
בגילוי הלאה כדלמריין
פי' דכחונות וילת
כטימא וכלאש פרום.
ופיין פי' מ"ו :

קרקרות הכלים דכ"ב פ"ב : [ישיבים. פי' הר"ב מלשון השבויים
דישעיה ג. ומסיים הרמב"ם והרש"א אללינו חכשע כל שהוא טמא.
כמו שכתב ר' פרק יא משנה ח] : במאין משום חבור. פירש
הר"ב שאם [נעמאת הסככה] נעמאו
החוטין עמה טו. ובפירוש הרמב"ם
בגל"י מסיים ואם נעמאו החוטין זהותן
מחוברין בסככה. נעמאה הסככה.
וקך פסק בחבורו פכ"ב מה"כ :

שיגמור את פיה (ב). **שבים שלה** (ג). **טמא**
בפני עצמו (ה). **ההוסיף שלה** (ה). **במאין משום**
חבור (ט). **סבכה שנקרעה**. **אם אינה**
מקבלת את רוב השער (י). **טהורה** :

הכלים : עד שיגמור את פיה. שפחה העלוונה. שאינה יורדת
לטומאה עד שיגמור את כל מלאכתה : שבים שלה. מלשון
השבויים והשהרונים. לומר ששבים על הסככה לטו עומד על
מלתה ומקיף מאין לאין ובפני עלמו
נמי חקיב שהוא עשוי להסירו משם
ולתת אותו בסככה אחרת : החוטין
שלה. שבהן קוצרים הסככה על
הראש : טמאים משום חבור.
שאל נעמאת הסככה נעמאו החוטין
עמה : דאלו החוטין בלא סככה לא היו מקבלים טומאה : אם אינה מקבלת את רוב השער. של הראש. טהורה :

מלאכת שלמה

הוא המהדק על המנה ומניב הראש. הרמב"ם והרא"ם ז"ל : סבכה שנקרעה אם אינה מקבלת את רוב השער. כך נקד הרי"א ז"ל :

י כ"ן

שולי הסככה שמחון נגד קרקר האשה כשעומדת (פ) ונ"ל להכי
לא כללינהו תנא כהה בצל. והול"ל בקיור סככה שהתחיל טהורה עד
שיגמרה. אלא משום שיש בסככה חוטין כמבואר בסופא דמהנימין.
וקן לפעמים בסוף קרקריתה כעין ערלדעל בראש הסככה. ולפעמים
בשפת פיה כעין פראמיטין. וכמ"ס הר"ם. ולהכי לוי היה קאמר עד
שיגמור סד"ו שגם הגך בכלל קמ"ז (ד) : פגן בינדע שקשרתו בכיפה.
ולופתו סביב להמלח. ואינה כפרקלימין לטהרה [פכ"ז מ"ג] דהתה של
טור היא להגן ולא לקישוט. משא"כ הכא. (פר) ואין בקצורה בכיפה חיבור
מלפעמים מתירטו להשבים מכיפה זו וקשרתו לכיפה אחרת שזנבש.
ולהכי בנעמא ח' לא נעמא חבורו : (פה) של הסככה. והוא כעין ערלדעל
שבראש הסככה. או כעין פראמיטין שזנבש הסככה סביב לנוי : (פר) והוא
דלא קאמר בקיור חוטין שלה. חיבור לה. ה"ט דאלו תני הכא סד"ו
גם לענין ירופי לשיעור קן חיבור לה. להכי קאמר עומאין משום חיבור
דדוקא לענין קב"ט קן לה חבור דאפי' כשנעטה טומאה בחוטין נעמא
סככה. אכל לרופי לשיעור לא. ולרמב"ם היינו החוטין שזנבש סקשרין ומדקין זה הסככה סביב הראש : (פז) של הראש :

תפארת

ישראל

בועז

להללים השיעור מיוס מלשון הר"ב הכה משמע דמיידי הכה בערוזה לשיין
לכלי להשליך בניין חוס בערב. כמו סך דרפ"ס. וא"ת מ"ס החס ששיעורין
שם אלכנעוס. והכא יהיב שיעורו סני כב' אלכנעוס י"ל התה לענין חיבור.
דכיון שיש בהבנד עלמו כשיעור לק"ס אמריין דעד ו' אלכנעוס סו"ל חיבור.
אכל הכה לענין ירוף שאין בהבנד שיעור לק"ס. לפיכך רק עד כ'
אלכנעוס מלמדך להללים השיעור להכמים ולא ספי : (ד) וקשה ממ"ג
אם אין בהתחלה כשיעור. פשיטא שאמק"ט. ואי כיש כבר בהתחלה
נע"ג אלכנעוס. אמאי לא יק"ט. ומ"ס מבנד שארנ בו נע"ג אלכנעוס דלף
שלא נמרו עד אח"כ מק"ט מנע (כפכ"ו מ"ח). וי"ל דדוקא אריג מק"ט
כשכבר התחלה הוא כשיעור. מדכבר חוסי הסתי מחוהים ועומדים.
שכרי גם הם לנד מק"ט (כפכ"א מ"א). משא"כ סככה שהוא מעשה מחם
בקלוע נעשעריקו בנ"ל להכי אמק"ט עד שיגמור. וכן הן דברי הרמב"ם
(פכ"ב הי"ב) ונע"ג דנשבת (ס"ד ח') משמע דלמר ופשתן רק בלריג
מק"ט ולא בקלוע. י"ל דהכא בסככה שאינו מלמד ופשתן מיידי. ולפי'
שטרומפף שלנו מלמד ופשתן אמק"ט :

הלכתא גבירתא

פ"ח משנה א מסלית טע"ג אצבעות ששלא לתוך כרו. וחסם הכרו.
נתכפל סק"מ (ערפ"ג) אבל גי"ב רק בקבלה בעצמה
ותפרה. נתכפל סכנה שימאה ולא בתנה לתוך הכרו :
משנה ב מסלית פחות מנע"ט שהכינו לא' שתשישי הבה אפי' הגיתו במקום
השמיטור קצת. לא אמריין שעריין מחשיבו למלחו בבגד כשישעור
אלא אבק"ט :
משנה ג בנד או עור שרוא כשיעור לק"ט. ועשאן אספגית אבק"ט. אבל
עשה ע"ג מלונא רק בעור סק"ט :
משנה ד כשפחת ספרים סצוירות אבק"ט. דכריכה סק"ט רק סר"ט. ול"ג היה
בתשישי קדושה. ושאינו סצוירות. מרמחי כראויין להרום
מק"ט מנע :
משנה ה כפה מדרם ששתחו על הספר. סדעשה בה מעשה נסתר מדרם. אבל
עדיין כלי הוא וסק"ט מנע. כל כלי שיניה אותה סב"ק לב"ק אחר.
או סב"ק לפשוט או איבא ותשישי שמקדם דהשחא ענין א'. נשארו בסובאחו.
אבל כשיניהו מפשוט לקבול או איבא. ואין תשישי שמקדם ודהשחא שוין
נסתר מפוטאה שמקדם :
משנה ו מסלית בנד ששלאו בקיפה. והמסלית היה כפסא מדרם. שניהן נעשו
ראשון. ששום דקיסה לא חזי למדרם. והמסלית בשל לגבה שרוא עיקר

כלל דפרק כה

הכלי. חור והפרישין. הקופה ראשון. והמסלית סרור. תם לקופה זו וכל לומר
המאכל שזנבו בה שפאך לא סמאני ואחא סמאתני : אלא דהמסלית נשתנה
ביני ביני. והי"ל כהיסבל. חפר מסלית בדרם כמ"א בבגד נעשו שניהן מדרם
סדון סן א'. חור והפרישין. המסלית מדרם. והבגד ראשון. ובחברן בעור דרט
כקופה. ובחברן בשק דינו כבבגד מרשניהן סין אריג :
משנה ז נענא"צ אפי' עם האיטרא. מסלית סמא ששלאו ע"ג קרע בגד. דקא
בהפרו בב' קצוות של המסלית בזה בגד זה הי"ל חיבור :
משנה ח בנד שכליו מחובר מסליות שאין בכל א' נענא"צ סק"ט מדרם. סלית
שנח"ק רובו ע"י קרע שבו אינו חיבור. בנד עכ או דק ביותר אינו
מק"ט אפי' כמנע עד שרוא לעלים :
משנה ט כלי שכשאינו שעת תשישו. עשוי לשיבה. מק"ט מדרם. כלי
שמתלכלך ע"י השמישו אמק"ט מדרם. כלי שאינו מתקלקל בתשישו
ע"י שישב עליו. ויחדה לשיבה מק"ט מדרם. בנד שעשוי ספאלהר כסככה או
מרשת אמק"ט כלל. מרברר הלוכשו נראה מחוכו. אבל מסלית שבשולי
הרשת מק"ט :
משנה י כפה אמק"ט עד שיגמור פיה וקרקעיתה. שבים שלה. ע"ג שקשור
בהכפה אינה חבור לה : ומק"ט ב"ע רק החוטין שבכפה בראשה או
בשפתה סביב חיבור לה. סככה שנקרעה אם אין סכסת רוב השער אמק"ט :

א נומי מ"י סל"א ס"א
סככה : ה

משנה אחרונה

פכ"ט א נומי בסדין.
כל הך פראק
כשיעור סידות מיידי עד
כמה היו יד. ומ"ס הר"ב
בעומאת סך ס"ה ללא
טומאות ומשום דעיקר
דון ידוה גשקן כתיב
ועמאים יהיו לכס לכל
שנלרכיס כמ"ס הר"ב
ס"ה

פרק כט א נומי הסדין. פירש הר"ב נימין היואלים מן הסדין
כו' אם נגע שרץ בנימין וכו'. וכ"כ הר"ם.
ולפי דטומאת שרץ אף בשלש על שלש. להכי נקטו. וה"ה למדרם
אם הוא שלשה על שלשה והרמב"ם
סחם ופירש שהבגד כאשר נעמא וכו'.

פרק כט א נומי הסדין (א). **והסודרין** (ב).
נגע שרץ בסדין נעמאו הנימין עד

פרק כט א נומי הסדין. נימין היואלים מן הסדין והן חומים
סרגילים ללאה מן האריג בין מן הלדדים בין
מלמעלה בין מלמטה. אם נגע שרץ בנימין נעמא הסדין. והוא שיגע
בחוץ השיעור המפורש במחני וכן אם
נגע שרץ בסדין נעמאו הנימין עד

י כ"ן

סדין הוא מלע מבגד פשתן שעשוי לשכז עליו. ונומי הן
חועי השתי בלי ערב שמשייר האורג בשפת הסדין כעין פראמיטין

תפארת

ישראל

י כ"ן

בל"א לנוי. ומלת נומי אבולחו דתני בתר הכי בהבבא קאי : (ב) הוא
מטפחת. והוא גדול ממעפורת לקמן שבמטפחת מכסה בו כובע שבראשו
מקום
המפרץ
ח"ג. א נומי ד"ג נ"י.

כלים נומי הסרין פרק כט

תוספות יום טוב קמא

ציונים

ניסי. כפה זש סי:

החלופי גרסאות
ההפליין נגד והפליין
אפקרין שם אפקרין
והנומדין שם והנומדין
והפונדא שם והפונדא
והפרגוד נכד"ל והפרגוד
לכל נר"ל הורה מחמת נמל

אליהו רבא

פכ"ט א והפליין
של ראש
כמ"ט הרמב"ם המטפח
שמשוין כמ"ט על ראשן
ויש פליין שהוא כל
הגוף וזה ששם פקד

ובחבורו פכ"א מה"כ זילא וכתב טמא במדרס. או בשאר טומאות.
וגם הר"ב עלמו במשנה דלקמן כהם וכחז ואם נגעו טומאה
ס' והפליין. לשון הר"ב סרין שמתעקף בו כולו. והמנהגי
דלא הפליין של ראש תנן. וראייתו להר"ס פליין כמו אפליין.
זפרק כל כתבי מני ליה גבי י"ח
כלים. ע"כ. ומוה הוא שילא לו להר"ב
לפי שמלא שם דף ק"ך שפירש"י פליין
סרין להתעקף בו כולו. אך בכאן א"ל
לפרש כן. ועוד דהתם במשנה ד מנה
הר"ב י"ח כלים. וכשתדקק בדבריו
תמצא שבמקום פליין ומעופרת שבגמ'.
כ' מלגפת. וטלית קטן שמכסין בו
ראשו. ובמשנה ז פ"ק דשבת כתב הר"ב

מעופרת של ספרים כוור טותן המחלחל על ברכיו כו'. וגשאר א"כ
מלגפת במקום פליין. וכיוצא בזה פירש הרמב"ם בכאן שכתב פליין
של ראש [הוא] המטפח אשר ישמו הנשים על ראשן. ע"כ.
ובאותן י"ח כלים קחשיב מלגפת ועיין מ"ס עוד בריש פ"ח דגדה:
פקרסין. כתב הר"ב כמו אפקרסותו כו' דפרק ואלו מגלחין. בגמ'
דף כז. והר"ס הביא מן המשנה הקשר שבפקרסין שבכתף במ"ד
כיפה של זקנה לא שיש אחר של ילדה כמו שיש עשב שנקרא בערבי
[והנומדין. פי' הר"ב כדכתיב ולה שני וגו'] (אופסיס ג): [פונדא.
שלמה פי']
שיעור חופי עשרה אלבעות ע"כ. סגום. שם ברמב"ם כחוב ככל הדפוסין
סגים ביו"ד: והקולקין. פי' בערוך חלוק של לזר ויש לו נימין והוא
שק שזובשין אותו מביט מי שמלגפת עלמו בלג"ו בלג"ו ע"כ. ושם ברמב"ם
כתוב והקולקין בשני למד"ן וז"ל והקולקין השזורין מן השער ע"כ:
והפונדא. כתב הרב בלגלל אשכנזי ז"ל נ"ל והסוידא: והמעופרת.
ושם ברמב"ם כחוב והסמלה והוא פי' למעפרת. ובהשגות והסמלה שותן
על ברכיו בשעה שמלחל ז מעפרת שבמשנה ע"כ: והפרגוד כ"ל:

מקום השיעור המפורש. ומשם ולחן טהורים. שאין הגימין חבור לכל
בגד אלא עד מקום השיעור המפורש בהן: מרטיין. כמין כובעים: פליין.
סרין שמתעקף בו כולו: פקרסין. כמו אפקרסותו אינה מעבכת
[דפרק] ואלו מגלחים והוא לבוש התחתון ופחות מכתפיו וכשלושבו
קיסרו: סגום. בגד של לזר עב וטלו
לילות וקורים לו בערבי אלברטו"ס:
רדיד. עניף דק שהאשה מכסה בו
ראשה. והכס בלעיף הרגום ירוכלמי
רדידא: גומדין. בגד שהוא אמה על
אמה ומכסין הערבים חוטמן ופיהם
בזמן הקור ופירוש גומד אמה.
כדכתיב ולה שתי פיות גומד
ארכה: קלקין. אריג של שער
ויש לו נימין: פונדא. יש מפרשים אזור חלול ורחב ויש מפרשים
הבגד התחתון שנותנים על הבשר לשמור שאר הבגדים שלא יטנפו
בזיעה: מעופרת. הרגום (מלכיס א כד) ויתחפש באפר ואשתי
במעפרא. סודר שמעטפים בו הראש: פרגוד. מסך שחולין
על פתחי המלכיס: כל שהן. בין רב בין מעט הוא חבור וכולהו
אחרוני

פרק בתרא דמקואות: בפה של זקנה. לשון הרמב"ם. כך שמו כיפה של זקנה
שיצ אל עגו"ס. ע"כ בגמ'. ומשום כך בחבורו פכ"ה כתב כפה של ראשן:
מלאכת

פרק כט א והמרטיין. פי' בערוך בלשון שני הוא הבגד שמלביכות
על ראשיהן צנת יצאחם לחן: והפליין. בערוך נראה
דגרים פליים כמ"ד: בפי' ר"ע ז"ל ז"ל פקרסין כמו אפקרסותו אינה
מעבכת דכ"פ מי שמתו ונפ' ואלו מגלחין והוא לבוש התחתון ופחות
בכתפיו כשלושבו קיסרו כהיה לחן כפ' בתרא דמסכת מקואות הקשר
שבפקרסין שבכתף כו'. וז"ל הרמב"ם ז"ל שם פכ"א ושל חלוק שהוא
קרוע המחלחל ועד סופו ואחר שזובשין אותו מקנבים אותו בלולאות

יבין תפארת ישראל יבין

מרוצע שמתעקף בו מומעל לבגדו כעין סליחות של מלוא שלו: דמדוכין
הן כגובה ארס להכי נומיהו רק ג' אלבעות שלא יתגוררו על הקרקע.
כשילבש הבגד שהן בו: יב) הייבט שיש בשפתותיה נימין ארוכין.
וקראתה כך בשמה כיפה של זקנה ולא שלילתה יש מין כפה אחרת.
[הרמב"ם. זב"ל דעונפו דמדלח הודיעט תנא כמה שיעור נומי ילדה. ש"מ
דל ילדה אין לה נימין כלל. וז"ל תמאי כפ"מ הזכיר מנא מלח של זקנה ולא
הו"ל אלא נימי כפה סס. דהיינו כל שיש לה נימין שערין כמו שסן. להכי
קאמר הרמב"ם דלח של זקנה לאו לדיוקא נכסה תנא. אלא דכך שמה כשיש
לה נימין נקראת כפה של זקנה. וגם ילדה לובשנה לפעמים: יב) הוא מטפחת
שנדלו אמה על אמה שמשוימין הערביים על פייהן בקור: יד) הוא ג"כ
מין מטפחת קטן ועב עשוי משער. וכך שמו בלשון יון לכל שער מסובך
ועב וכך נקרא ג"כ שער מסובך שעל חזה בני אדם לפעמים קלקי הלב
[כמקואות פ"ט מ"א]: טו) געלד קאטלע בל"א. והוא אזור חלול שמשוימין
לחוט מעות [כר"ש שנת ק"ג א' ושם ק"ב ע"א]: טז) מטפחת קטן פשוט
שעוטפין בו רק הראש: יז) מסך יקר שחולין על פתח מלכיס. וי"א
כמות פסיס: יח) ה"פ' הגימין שבין ארוכים הרבה הא"ל חיצור:

אחרונה
הולכין אחר הטיק. והני דהכא אם ראה לקיים ציור מכשיו נמי ממאין
וממאי אייבי נקסח דלא ידעיין אזי ניחא ליה. והר"ם כפ"פ הביא תוספתא
דמינה בהדיא והסודר והפליין וכו' אם ראה לקיים עמא. ולבחינה
כראה לה"ה בכל ימות דחמי לכו שפקין כולו כקמ"ס ואם ראה לקיים כוונן
קמאין כהני דמתיי וכן משמע מדעתו לקמן מ"ג גבי מוס הבגא"ם אם ראה
לקיים פהור ולא חיי הכי בשאר כל הידות מכלל דטולא ממאין. ולפ"ז ז"ל
בא דכהה כ"כ בפ"ה מ"ב דקרא ממשע ציור מכשיו מלכתיב עמא"ם הם.
אשמתחא עמלא הוא דאי דרשט גמחה מדאורייתא אין לחק בין ראה לקיים
או לא. והא דביד מנרפה נכ"פ נייך למיחיי אם ראה לקיים מנא. כ"כ פ"ט
פישט: והקולקין. פי' הר"ב אריג של שער וכ"כ הרמב"ם. והכוונה פ"ט
דמקואות קלקי הלב וסם של שער. והר"ס וזכ"ש פירשו כאן שם על לזר:

תפארת
והפחות המטפחת מדולדלין ותלויין עד מומעל לכתפו: ג) הוא כובע שיש
לו ז' כנפים מזה ומזה לכפות בהן האזנים כעין קלחפף מיטין שלט:
[וכן מנינו [בגדה דף ק"א] דקאמר הא דממרטיין. ופירש"י שיש להטובע הוא
יך מלאו ומלאו כעין מאזניס. דמטען היינו מאזניס [ככנב"ס ז"ב דפט"א]:
ד) בלשון יון נקרא כל כובע שמתודדת בראשה כשם פליין. ויש בה ג"כ
כנפים מזה ומזה להדקת תחת הגרון. ומדיש פליין אחר שהוא לבוש להגוף
[מנה ס"ח מ"א] להבא קאמר הכא פליין של ראש. ובכל הגך שנוכרו
במשנתיהו יש בהן בשפתותיהן חוטין מדולדלין. כעין טראדעל בראשן
או כעין פראינין בשפתותיהן כפי: ה) ר"ל רק ו' אלבעות הוא חיצור
שיטמא א' כשיטמא חבירו. ולא יזת: ו) הוא לבוש תחתון. שקלר
הרבה מנוצה הארס. והוא עשוי כעין וועסט שלט. או כעין יאקקע
שזובשין אותו תחת הראקק: ז) דמדקאר הרבה מנוצה ארס. יכונין
להיות נימין ארוכין ביותר: ח) כך נקרא בלשון יון רענען מאלטעל
שמתכסין אותו בדרך בזמן גשמים. והוא עשוי משער או מלמ"ר [כר"ש]
מייס ר"כ ז': ט) הוא עניף של נשים: י) חלוק יש לו בתי ידיס ארמעל
בל"א והוא בגד התחתון. אבל עליה הוא רק חתיכת בגד גדול והוא

משנה
פ"ה מ"ב להכי נקב שרן: של אפקרסין עשר. וכתב הר"ב דטולא ציור משיעורין
אינס חיבור לא לטומאה ולא להאסא. והרמב"ם בחבורו פכ"א כתב יתר
מכשיו הננוע כסן סטור אע"פ שכנגד עמא. ואין ז"ל אם נכנס טומאה
צויר פכנגד סטור ע"כ. י"ח ואין ז"ל משום דלחולא טומאה מסתבר
ספי מלהכניס כדאמר ר"פ העור והכובע השמא עיולי מטיילא חפוקי מיבטיא
עין מ"ס דזה בריש מס' טוקין. ופוד משום דכפס"ד אמריין סולכין
אחר הטיק והתשוב שהטיק מביא טומאה על הסעל ולא הסעל על הטיק
וה"ל שייך למימר דאין ז"ל הוא אם הטיק אינו מביא על הסעל ולא הסעל על
אינו מביא להטיק וא"ל הכא אמאי אין הולכין אחר הטיק. וי"ל דקרא
מתעט ביתר מכשיו דכתיב עמא"ם הם ולא ציור מלכ"ס כמ"ס הר"ב פ"ה
מ"ב. ועוד ו"ל דהיטא דספס"ד דמתנח קלואי לכלי זידיס ויחיא ליה בחטורן
וה"ל שפי' הר"ב נדיד פשוט הרמב"ם בפליין וכרדי לא פי' כלום וז"ל לירידה דאיכא
[משניות בחרות] ר"ן 36

משום דהנה סדר כשיעורין הוא כונה משלם אלכננות עד עשרה עשרים מחוט מלאים כל זכנים שבו שלם אלכננות עד כל סידור כביה עשרה וקניו בדנקי הכנעם והדר קניו תמסא וסבי והדר תמסא כנעם :

משנה ה אבל חוט מאונים שלרברים שאינו חשובין כל כך . שיעורין פסח . וכ"כ יד קורטם לפניו . פסח . יד מרחבה צריך פסח דוקא לא פחת ולא יותר . יד מקבת של פסחה צורתו באבנים שיעורו פסח : משנה ו חוט מאונים שרגילין לשקול בת משא גדול בצפר ובוכית שיעורו ב' פסחים . וכן הוא שיעור יד קורטם מנקר הרחיים . יד המעצר שלמלחה ששיימאקטם בלא . וכ"כ יד קורטם של מרדוי פסין . אבל יד של קורטם תצנח ג' : משנה ז יד הרבין ד"ם לא פחת ולא יותר . וכ"כ יד כדיר . אבל יד קורטם של כנורש ה' פסחים . וכ"כ שיעור יד של פסחים קטן ושל פסח גדול

י"ם . וכן הוא שיעור יד קורטם של סמקני עצים . יד שפאטען . יד קורטם מחליק אבנים מייסעל בלא . כל א' שיעורו ה' פסחים : משנה ח יד תרומר ד"ם לא פחת ולא יותר . יד מנרפה לנרוף האמר מהנרר . שאין האמר הם כל כך . ה' פסחים . אבל מנרפה של סיד רותח . י"ם . מדצירך לחשמר שלא יכונה ידו מרשיפות רותחות של הסיד . ובכל השיעורים אלו . אם יש יותר בהרמה שקצבנו לו . אם רוצה לקיימו כך . כולו פק"ם . ובדעתו לקצרו . רק עד השיעור סק"ם (ועמ"ש לעיל בפי"ג) . יד כלי אש אפילו ארוך הרבה הר"ל היכור :

ציונים

א בלי זכוכית . לפי פ"ג פ"ה ופ"ז מ"א . מ"ה פ"ה פ"ה י"ה : שולי קערה . פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה : ב אסקוליא . פ"ה פ"ה : ותחורו . פ"ה פ"ה :

חלופי גרמאות א ולהבא נכד"ו ולבא . הטבלא נכד"ו הטבלא . והאסקוליא נכד"ו והאסקוליא נכד"ו קורטסין נכד"ו קריטסין . שפן פ"ה שפין .

תוספות חדשים משנה א (במשנה) אסקוליא כו . והוא "מן ביהא אבר יעשה זו מיני מתקוח . (רמב"ם) : פ"ג כ"ו

אלוהי רבא פ"ל א פשוטיון עטורין . שכלי זכוכית נריך תוך ככלי חרס :

משנה אחרונה פ"ל א נשברו עטורין ואין להם עכסה בעצלה כמו כלי חרס . כרמלים פ"ה מה"כ והא דתנן בפרק בתרא דמקואות ואזו חולצין בכלים חרס והמור בכלי זכוכית . הרמב"ם רפ"ג מהלכות מקואות השמיטת מלות בכלי זכוכית . אפטר דנתיקטו לא היה בכלי זכוכית . א"כ דמפרש גהיה דהתם שתיקטו והטיף לתוכן אבר דחולצין בתר המעמיד דמקויה לא נפ"ק דשבת דף פ"ו . והגמרא כיון דאין לן עכסה בעצלה אין לן עומאה מדרס דהא נהא חליה כמ"ס הר"ג ספ"ג . אבל סב"ס נפ"פ סוכר דיש לן עכסה בעצלה ככתב לענין מדרס יש גירסות חלוקות י"ג עמאין מדרס ו"ג עטורין בתוספתא ומקיים בה ואפ"ג דיש לן עכסה בעצלה לא גזרו בהו מדרס משום דעיקרן מדרס פ"ג והרמב"ם שם סוכר בהיפך שאין לן עכסה בעצלה והא פל פי כן יש בהו מדרס מדגריהם ופמ"ש בה סוף פרק כ"ד : במקבלין עומאה מכאן ולהנא . אבל אין חורין לעומאה יעשה אפ"ג דדמו לכלי מחבת שיש להם תקנה אחר כגמברו אפילו קובין לענין עומאה יעשה עטור מדרבנן לא גזרו בכלי זכוכית דעיקר עומאתן נמי מדרבנן . הכי חילתא גמרא פ"ק דשבת לעיל רפ"ב כ"כ הר"ג נמי לענין כלי פז ושם לא יתכן גמא"ד לגזור בהם עומאה יעשה דלכלי מחבת נופי' חידוש הוא . ושם פירשנו ו"לש נהא דלמר גמא' עומאה יעשה דרבנן ועומאה כלי זכוכית דרבנן ולא גזרו בדבנן . אי חמנין הכי נמי בשאר עומאות דרבנן כגון מעקין דתתמאי כלים מדרבנן ובכלי זכוכית דעיקר עומאתן אפילו נשקין מדרבנן . אפטר דלא גזרו בכלי זכוכית עיין במסכת פ"ו דף ל"ב כנפיש דרב המוטה היתך כלי וכו' : השבילא והאסקוליא עטורין . הייט פשוטין דהיי ריעא חיי וקנקיותיהו דפנותיהו וכו' קמ"ל דשבתיין עטורין אפי' ראין לקבלה והיינו דחיי העצלה והאסקוליא עטורין כדלמתן פשוטין עטורין . ושם יש לן לזביו היינו מקבלהו עמאין כדלמתן . אבל עולי קערה ואסקוליא אחר עטורין ראין לקבלה אפ"ה עטורין והיינו כגברו עטורין והיינו דברי ר' אבהו דאמרינן דכלי זכוכית אפילו ראין והתקין לתתמאי קבלה . קרעטן ושפן עמאין היינו דלמתן אם עשה חין כלים מקבלין עומאה . וכולה מהני' תני והדר מפרש . והלכך מ"ש הר"ג כשולי האסקוליא משום שמתכסין אה חיד . נהגים כ"כ דלפילו אין מתכסין כיון דשבתיין נינהו . אין בהו עומאה אפ"ה עשה בהו מעשה לשם כלי עטורין דהיינו עטורין כלים חין וכן עטורין דברי ר' אבהו פ"ג מה"ל דין י' : אר שפן פשוטין . פי' הר"ג מדרס הלויים פ"ה א' מ' מה' מפרש : ב אסקוליא עטורה . פי' הר"ג עטור מלאה . ולפ"ו הא דתמחי עטורין אסקוליא היינו עטורין ולפ"ו מה"ל הר"ג פי"ד

תוספות יום טוב

פרק א הטבלא והאסקוליא . כ' הר"ג הכא מיירי בקערה פשוטה כו' אלא שמתחיתה מחובר לה בים קבול קטן המשמש כשכופים הכלי על פניו כו' . וכ"כ הר"ג . וכלומר שהוא ראוי להשתמש בו כשכופין הכלי על פניו . אבל מהחלה לא נעשה לך ח"ל הרמב"ם יעשו בשולי הכלי שפה עגולה יהיה גבהה כמו אלבע לישב הכלי ישיבה [מתוקנת] ע"כ . [ועיין ברפכ"ז] : ב אסקוליא . פירש

של זכוכית ד . מהרין . אם יש להן לוביו (ה) ממאים (ו) . שולי קערה ושולי אסקוליא של זכוכית . שהתקינו לתשמיש (ו) . מהרין (ז) . קורטסין (ח) או שפן בשופין (ט) . ממאין : ב אסקוליא (י) . ותמחי (יא) . שעשאו אסקוליא (יב) .

חשיבי השולים כלי . מפני מקום השבר שמויק לידים כשאוהים בו קרטסין או שפן . תקנס ועשין חלקים עד שראויין להשתמש בואוהו בים קבול עמאים . דלא הוה סבר לני : בשופין . כלי (ט) שטרפין ותדשי ברזל מסירים בו החלודה . ומחליקין בו הכלים . תרגום (י) הלויים שופינא . לימ"א (ב) בלע"ז : ב אסקוליא . מראה של זכוכית שהאשה רואה בה אה פניה ובלע"ז אסקוליא (ג) ואפילו יש לה בים קבול עטורה לפי שאינה עשויה לקבל . אלא לראות לורת הפנים : תמחי . כמין קערה גדולה של זכוכית : (א) איינע שיפילע . (ב) איינע שפינגעל : (* כ"ל שטרפין מלאכת

פרק ל א מכאן ולהבא כ"ל

קורטסין . כ"ל קרטן : בסוף פי' רעו"ל כ"ל תרגום פירש פיס וכו' : ב אסקוליא . גרמ'

כלים כלי זכוכית פרק ל

פרק ל א בלי זכוכית . הך מחתיין הנין לעיל בפ"ב ובפי"ו . ואיירי דבעי למהני דין הך כלים של זכוכית הדר תנא לה הכא : טבלא . שלחן : אסקוליא . בלשון לעז קורים לקערה (ה) שקוטיל"א . והכא מיירי בקערה פשוטה שאין לה בים קבול אלא שמתחיתה מחובר לה על פניו כעין שיש לכוסות של כסף ושל זכוכית שלנו : יש להן לבזבו . שפה סביב . הלבזבו עושהו כלי שיש בו בים קבול : שולי קערה ושולי אסקוליא . כשנשבר מקום השמיטין נשאר הבית קבול קטן והופכו ומשתמש בו . ואפ"ה עטורים . דלא חשיבי השולים כלי . מפני מקום השבר שמויק לידים כשאוהים בו קרטסין או שפן . תקנס ועשין חלקים עד שראויין להשתמש בואוהו בים קבול עמאים . דלא הוה סבר לני : בשופין . כלי (ט) שטרפין ותדשי ברזל מסירים בו החלודה . ומחליקין בו הכלים . תרגום (י) הלויים שופינא . לימ"א (ב) בלע"ז : ב אסקוליא . מראה של זכוכית שהאשה רואה בה אה פניה ובלע"ז אסקוליא (ג) ואפילו יש לה בים קבול עטורה לפי שאינה עשויה לקבל . אלא לראות לורת הפנים : תמחי . כמין קערה גדולה של זכוכית : (א) איינע שיפילע . (ב) איינע שפינגעל : (* כ"ל שטרפין מלאכת

של זכוכית ד . מהרין . אם יש להן לוביו (ה) ממאים (ו) . שולי קערה ושולי אסקוליא של זכוכית . שהתקינו לתשמיש (ו) . מהרין (ז) . קורטסין (ח) או שפן בשופין (ט) . ממאין : ב אסקוליא (י) . ותמחי (יא) . שעשאו אסקוליא (יב) .

חשיבי השולים כלי . מפני מקום השבר שמויק לידים כשאוהים בו קרטסין או שפן . תקנס ועשין חלקים עד שראויין להשתמש בואוהו בים קבול עמאים . דלא הוה סבר לני : בשופין . כלי (ט) שטרפין ותדשי ברזל מסירים בו החלודה . ומחליקין בו הכלים . תרגום (י) הלויים שופינא . לימ"א (ב) בלע"ז : ב אסקוליא . מראה של זכוכית שהאשה רואה בה אה פניה ובלע"ז אסקוליא (ג) ואפילו יש לה בים קבול עטורה לפי שאינה עשויה לקבל . אלא לראות לורת הפנים : תמחי . כמין קערה גדולה של זכוכית : (א) איינע שיפילע . (ב) איינע שפינגעל : (* כ"ל שטרפין מלאכת

פרק ל א מכאן ולהבא כ"ל

קורטסין . כ"ל קרטן : בסוף פי' רעו"ל כ"ל תרגום פירש פיס וכו' : ב אסקוליא . גרמ'

ר עובדיה מברטנורה

פרק ל א בלי זכוכית . הך מחתיין הנין לעיל בפ"ב ובפי"ו . ואיירי דבעי למהני דין הך כלים של זכוכית הדר תנא לה הכא : טבלא . שלחן : אסקוליא . בלשון לעז קורים לקערה (ה) שקוטיל"א . והכא מיירי בקערה פשוטה שאין לה בים קבול אלא שמתחיתה מחובר לה על פניו כעין שיש לכוסות של כסף ושל זכוכית שלנו : יש להן לבזבו . שפה סביב . הלבזבו עושהו כלי שיש בו בים קבול : שולי קערה ושולי אסקוליא . כשנשבר מקום השמיטין נשאר הבית קבול קטן והופכו ומשתמש בו . ואפ"ה עטורים . דלא חשיבי השולים כלי . מפני מקום השבר שמויק לידים כשאוהים בו קרטסין או שפן . תקנס ועשין חלקים עד שראויין להשתמש בואוהו בים קבול עמאים . דלא הוה סבר לני : בשופין . כלי (ט) שטרפין ותדשי ברזל מסירים בו החלודה . ומחליקין בו הכלים . תרגום (י) הלויים שופינא . לימ"א (ב) בלע"ז : ב אסקוליא . מראה של זכוכית שהאשה רואה בה אה פניה ובלע"ז אסקוליא (ג) ואפילו יש לה בים קבול עטורה לפי שאינה עשויה לקבל . אלא לראות לורת הפנים : תמחי . כמין קערה גדולה של זכוכית : (א) איינע שיפילע . (ב) איינע שפינגעל : (* כ"ל שטרפין מלאכת

של זכוכית ד . מהרין . אם יש להן לוביו (ה) ממאים (ו) . שולי קערה ושולי אסקוליא של זכוכית . שהתקינו לתשמיש (ו) . מהרין (ז) . קורטסין (ח) או שפן בשופין (ט) . ממאין : ב אסקוליא (י) . ותמחי (יא) . שעשאו אסקוליא (יב) .

חשיבי השולים כלי . מפני מקום השבר שמויק לידים כשאוהים בו קרטסין או שפן . תקנס ועשין חלקים עד שראויין להשתמש בואוהו בים קבול עמאים . דלא הוה סבר לני : בשופין . כלי (ט) שטרפין ותדשי ברזל מסירים בו החלודה . ומחליקין בו הכלים . תרגום (י) הלויים שופינא . לימ"א (ב) בלע"ז : ב אסקוליא . מראה של זכוכית שהאשה רואה בה אה פניה ובלע"ז אסקוליא (ג) ואפילו יש לה בים קבול עטורה לפי שאינה עשויה לקבל . אלא לראות לורת הפנים : תמחי . כמין קערה גדולה של זכוכית : (א) איינע שיפילע . (ב) איינע שפינגעל : (* כ"ל שטרפין מלאכת

פרק ל א מכאן ולהבא כ"ל

קורטסין . כ"ל קרטן : בסוף פי' רעו"ל כ"ל תרגום פירש פיס וכו' : ב אסקוליא . גרמ'

ר עובדיה מברטנורה

פרק ל א בלי זכוכית . הך מחתיין הנין לעיל בפ"ב ובפי"ו . ואיירי דבעי למהני דין הך כלים של זכוכית הדר תנא לה הכא : טבלא . שלחן : אסקוליא . בלשון לעז קורים לקערה (ה) שקוטיל"א . והכא מיירי בקערה פשוטה שאין לה בים קבול אלא שמתחיתה מחובר לה על פניו כעין שיש לכוסות של כסף ושל זכוכית שלנו : יש להן לבזבו . שפה סביב . הלבזבו עושהו כלי שיש בו בים קבול : שולי קערה ושולי אסקוליא . כשנשבר מקום השמיטין נשאר הבית קבול קטן והופכו ומשתמש בו . ואפ"ה עטורים . דלא חשיבי השולים כלי . מפני מקום השבר שמויק לידים כשאוהים בו קרטסין או שפן . תקנס ועשין חלקים עד שראויין להשתמש בואוהו בים קבול עמאים . דלא הוה סבר לני : בשופין . כלי (ט) שטרפין ותדשי ברזל מסירים בו החלודה . ומחליקין בו הכלים . תרגום (י) הלויים שופינא . לימ"א (ב) בלע"ז : ב אסקוליא . מראה של זכוכית שהאשה רואה בה אה פניה ובלע"ז אסקוליא (ג) ואפילו יש לה בים קבול עטורה לפי שאינה עשויה לקבל . אלא לראות לורת הפנים : תמחי . כמין קערה גדולה של זכוכית : (א) איינע שיפילע . (ב) איינע שפינגעל : (* כ"ל שטרפין מלאכת

של זכוכית ד . מהרין . אם יש להן לוביו (ה) ממאים (ו) . שולי קערה ושולי אסקוליא של זכוכית . שהתקינו לתשמיש (ו) . מהרין (ז) . קורטסין (ח) או שפן בשופין (ט) . ממאין : ב אסקוליא (י) . ותמחי (יא) . שעשאו אסקוליא (יב) .

חשיבי השולים כלי . מפני מקום השבר שמויק לידים כשאוהים בו קרטסין או שפן . תקנס ועשין חלקים עד שראויין להשתמש בואוהו בים קבול עמאים . דלא הוה סבר לני : בשופין . כלי (ט) שטרפין ותדשי ברזל מסירים בו החלודה . ומחליקין בו הכלים . תרגום (י) הלויים שופינא . לימ"א (ב) בלע"ז : ב אסקוליא . מראה של זכוכית שהאשה רואה בה אה פניה ובלע"ז אסקוליא (ג) ואפילו יש לה בים קבול עטורה לפי שאינה עשויה לקבל . אלא לראות לורת הפנים : תמחי . כמין קערה גדולה של זכוכית : (א) איינע שיפילע . (ב) איינע שפינגעל : (* כ"ל שטרפין מלאכת

פרק ל א מכאן ולהבא כ"ל

קורטסין . כ"ל קרטן : בסוף פי' רעו"ל כ"ל תרגום פירש פיס וכו' : ב אסקוליא . גרמ'

עברה בעצלה ככתב לענין מדרס יש גירסות חלוקות י"ג עמאין מדרס ו"ג עטורין בתוספתא ומקיים בה ואפ"ג דיש לן עכסה בעצלה לא גזרו בהו מדרס משום דעיקרן מדרס פ"ג והרמב"ם שם סוכר בהיפך שאין לן עכסה בעצלה והא פל פי כן יש בהו מדרס מדגריהם ופמ"ש בה סוף פרק כ"ד : במקבלין עומאה מכאן ולהנא . אבל אין חורין לעומאה יעשה אפ"ג דדמו לכלי מחבת שיש להם תקנה אחר כגמברו אפילו קובין לענין עומאה יעשה עטור מדרבנן לא גזרו בכלי זכוכית דעיקר עומאתן נמי מדרבנן . הכי חילתא גמרא פ"ק דשבת לעיל רפ"ב כ"כ הר"ג נמי לענין כלי פז ושם לא יתכן גמא"ד לגזור בהם עומאה יעשה דלכלי מחבת נופי' חידוש הוא . ושם פירשנו ו"לש נהא דלמר גמא' עומאה יעשה דרבנן ועומאה כלי זכוכית דרבנן ולא גזרו בדבנן . אי חמנין הכי נמי בשאר עומאות דרבנן כגון מעקין דתתמאי כלים מדרבנן ובכלי זכוכית דעיקר עומאתן אפילו נשקין מדרבנן . אפטר דלא גזרו בכלי זכוכית עיין במסכת פ"ו דף ל"ב כנפיש דרב המוטה היתך כלי וכו' : השבילא והאסקוליא עטורין . הייט פשוטין דהיי ריעא חיי וקנקיותיהו דפנותיהו וכו' קמ"ל דשבתיין עטורין אפי' ראין לקבלה והיינו דחיי העצלה והאסקוליא עטורין כדלמתן פשוטין עטורין . ושם יש לן לזביו היינו מקבלהו עמאין כדלמתן . אבל עולי קערה ואסקוליא אחר עטורין ראין לקבלה אפ"ה עטורין והיינו כגברו עטורין והיינו דברי ר' אבהו דאמרינן דכלי זכוכית אפילו ראין והתקין לתתמאי קבלה . קרעטן ושפן עמאין היינו דלמתן אם עשה חין כלים מקבלין עומאה . וכולה מהני' תני והדר מפרש . והלכך מ"ש הר"ג כשולי האסקוליא משום שמתכסין אה חיד . נהגים כ"כ דלפילו אין מתכסין כיון דשבתיין נינהו . אין בהו עומאה אפ"ה עשה בהו מעשה לשם כלי עטורין דהיינו עטורין כלים חין וכן עטורין דברי ר' אבהו פ"ג מה"ל דין י' : אר שפן פשוטין . פי' הר"ג מדרס הלויים פ"ה א' מ' מה' מפרש : ב אסקוליא עטורה . פי' הר"ג עטור מלאה . ולפ"ו הא דתמחי עטורין אסקוליא היינו עטורין ולפ"ו מה"ל הר"ג פי"ד

כלים כלי זכוכית פרקל

תוספות יום טוב קמ"ד

ציורים

תרוד . שם ה"ק : ג כוס . שם ה"ק : ג כוס .

משנה אחרונה

מ"ו וקמ"ד דמיוק לא חשיב שינוי מעשה דבעינן עשייתו לכתוב דוקא והכא ליכא שינוי טובה . ונראה דכ"ש אספקלריא שפשוטו ממחוי פשוטא דממלא דנמחשה נעמלא נמחא לה עומאה ועיין מ"ט פ"ד מ"ו: תרוד שם ה"ק עומא על השלחן . משום דקחם תרוד אינו עשוי להיות עם מה שבתוכו פל השלחן אלא אומרו ביה עם האוכל ומכאן נפוי . וכ"ע חשיב ליה כלי קבול אע"פ שחינו מקבל כשמינו על השלחן . שהוא חד מחמוריו או סגלגל וכשפר בהחמור . כיון שהוא מקבל כשחמור ביד ודק שמינו בכך עמא כדאשכחן בגלי חמ"ס כה"ג לעיל ספ"ב . ויבי"ג סבר לא ילפינן מבלי חמ"ס החמור דשכרו שלו נמי עמאין כשחמורין לקבל ובכלי זכוכית עהורין דכ"פ' נמחמי' דלעיל . א"ל' כיון דחינו מקבל להיות שחור בחיוב אלא להוליא מתוכו לחוך פוי און ו קבלה ודמי לאפקס דס"פ : [ג כוס שפנס רוב עמוד כפנס בו של ברונו עמוד . לכאורה נראה דלא זו אף זו קמי דלא מיבעיא רוב נמאס אחד אלא אר"י דש"ג פגימות וכ"כ הראב"ד ומיירי ים לפנס דרישא נפנס רוב טהור כך קבלו החמור . ואחור ח"ק ור"י ופליגי בפגימות דח"ק סבר כל שפגימות הם שלש ברונו מיקרי כפנס רוב . ור"י סבר אס מפזר רוב המים נקרא רוב . ויחא לפ"י לישאל דר"י דחמ"ר אס מפזר רוב דכ"פ' לתימר אס אינו מפזר רוב המים עמא דנחא הוא דפליג אלא דחאי לפרוסי כפנס רוב שחמור היינו אס מפזר רוב המים . ונראה גון לח"ק ובין לר"י נשקנה בזה דין כלי זכוכית משאר כל הכלים דבבוס' ליכא עברה אלא אס בעל השמינו לגמרי והכא ברובו נראה אע"פ דכ"פ חזי והע"י דכ"פ נר"פ דכל שנייה מפרטה :

פירש הר"ב מראה של זכוכית שהאשה רואה בה את פניה . ולפי זה פתרונו בלשון אשכנז שפ"ל . והרמב"ם מפרש המלה שהוא סם מורכב . וז"ל אספקלריא הוא [המחילה] אשר יעשה לראות מחמוריו [הגורות] . והוא חללי מלה מורכבת ספק ראייה וזה שיראה אחורי [המראה] . שהוא מזכוכית . או מן [זוה"ס] או מן [דבר שאר] ספירי' לא יראה במקומו האמיתי כמו שהבאר בחכמה הנכבשים . וכן לא יראה על שערור האמיתי . ע"כ . ולפי זה פתרונו בלשון אשכנז כר"ל . ובחיוב כח [י] לא יערכנה זהב וזכוכית . מהוהגם להבא ואספקלריא : [ג נפנס המוקף

תרוד . קף של זכוכית : ואם לאו . אס כשנעט על השלחן או על דבר פשוט הוא מתגלגל לכאן ולכאן וכשפר מה שבתוכו לפי [שחמוריו חד וחזי עומד : ר"ע בטמא . הואיל ויש לו בית קבול . והלכה כר"ע : ג כוס . של זכוכית : שנפנס רובו טהור . דחשוב שבר כלי : נפנס בו שלש ברובו . שהפנס [פגימות] עומדות ברובו של כוס ולא במשעו : טמא [ט] . ר' עקיבא מטמא [ט] . ואם מתחלה עשאו לשם אספקלריא טהור [ט] . תרוד [ט] שהוא נתנו על השלחן [ט] . אם מקבל כל שהוא . וואם לאו [ט] . ר' עקיבא מטמא [ט] . רבי יוחנן בן נורי מטמא [ט] : ג כוס שנפנס רובו [ט] . טהור . נפנס בו שלש ברובו [ט] . טהור . ר"ש אומר ח"כ . ב אספקלריא דג"י אספקלריא . תרוד שם תרוד . נתנו נפנס' נתנו וז"ל דל"ס : ג שלש יום שליש .

המקוף

הנרייחא ים לפי מהני' בין בחמורין בין בתרוד : [ג נפנס בו שלש ברובו . הרמב"ם ז"ל גרים שלש ברובו וה"ס שלש הקפו ברוב גובה והראב"ד ז"ל השינוי כפי"ז מהלכות כלים . וכתב עוד שיש גורסים כרובו ככ"ף ועיין אחד הוא . והראב"ם ז"ל פ' כוס של זכוכית שפנס פנימה אחת שיהא מחוקק

בו שלש ברובו . וכן גירסת הר"ב והר"ס . וגם הראב"ד גורס כן . ויקבענו במסמך . תרוד של מחכת בין שיש לו יד ובין שאין לו יד בין מקבל כל שהוא ובין שאינו מקבל כל שהוא טמא ושל עץ ושל ע"ס ושל זכוכית מקבל כל שהוא טמא שאין מקבל כל שהוא טהור ואם אינו אלא ממנמנ וזכור ר' עקיבא מטמא ור' יוחנן בן נורי מטמא וכתב הר"ש ז"ל דנראה לו דכשיסת

שלמה מלאכת

ישראל

תפארת

יבין

דבר ממנה . כי הומאה זמן רב אחריה . מן אלכסנדר ספינה בשנת ה"א וס' לז"ע . ואפי' בימי הרמב"ם עדיין לא היחה מואיה . דהרמב"ם היה חי בחמנע מאה העשירית לאלף החמישי . וגם פערשפטקיף לא היחה עדיין בימי חכמי ה"ס כי זו זמא הומאה מן אלכסנדרים יחמאין זמיעדלבורג בשנת ה"א ח"ס בערך . ומה שנמלא בש"ס [עירובין מ"ג ז'] שהיה לו לר' גמליאל בטרופה שזופא אלפי' אמה . כבר כתב הרמב"ם שם שלא היחה של זכוכית רק של נחשת וזה בריח כמו שיש לחכמי אסטראלמי וע"ס . ורוב קשה אס נפרס כרתוי"ם זכוכית אספקלריא חיינו ברילי . היקר יתכן לפ"י סיפא דמתניין דקאמר חמורו שעשאה אספקלריא . והיאך אפשר לעשות מן חמורו ברילע . וגם לטון הרמב"ם עלמו שהביר חרומ"ס שכ' וז"ל שהנראה באספקלריא אינו נראה במקומו האמיתי . ולא בשיעורו האמיתי עכ"ל . וקשה וכו' הנראה בברילע אינו נראה במקומו האמיתי . וגם בשיעורו האמיתי נראה כל דבר ע"י ברילע . וזל כשנראה הדבר ע"י זכוכית המגדיל או המקטין . וזה מוקף לעין הריאה בידוע לחכמי אשפוק והרופאים . אולם אלו ב' מדות שמה הרמב"ם באספקלריא . הם רק כשפיעלע שהאדם שבנואה שלו נראה בשפיעל . אס

דבר ממנה . כי הומאה זמן רב אחריה . מן אלכסנדר ספינה בשנת ה"א וס' לז"ע . ואפי' בימי הרמב"ם עדיין לא היחה מואיה . דהרמב"ם היה חי בחמנע מאה העשירית לאלף החמישי . וגם פערשפטקיף לא היחה עדיין בימי חכמי ה"ס כי זו זמא הומאה מן אלכסנדרים יחמאין זמיעדלבורג בשנת ה"א ח"ס בערך . ומה שנמלא בש"ס [עירובין מ"ג ז'] שהיה לו לר' גמליאל בטרופה שזופא אלפי' אמה . כבר כתב הרמב"ם שם שלא היחה של זכוכית רק של נחשת וזה בריח כמו שיש לחכמי אסטראלמי וע"ס . ורוב קשה אס נפרס כרתוי"ם זכוכית אספקלריא חיינו ברילי . היקר יתכן לפ"י סיפא דמתניין דקאמר חמורו שעשאה אספקלריא . והיאך אפשר לעשות מן חמורו ברילע . וגם לטון הרמב"ם עלמו שהביר חרומ"ס שכ' וז"ל שהנראה באספקלריא אינו נראה במקומו האמיתי . ולא בשיעורו האמיתי עכ"ל . וקשה וכו' הנראה בברילע אינו נראה במקומו האמיתי . וגם בשיעורו האמיתי נראה כל דבר ע"י ברילע . וזל כשנראה הדבר ע"י זכוכית המגדיל או המקטין . וזה מוקף לעין הריאה בידוע לחכמי אשפוק והרופאים . אולם אלו ב' מדות שמה הרמב"ם באספקלריא . הם רק כשפיעלע שהאדם שבנואה שלו נראה בשפיעל . אס

דבר ממנה . כי הומאה זמן רב אחריה . מן אלכסנדר ספינה בשנת ה"א וס' לז"ע . ואפי' בימי הרמב"ם עדיין לא היחה מואיה . דהרמב"ם היה חי בחמנע מאה העשירית לאלף החמישי . וגם פערשפטקיף לא היחה עדיין בימי חכמי ה"ס כי זו זמא הומאה מן אלכסנדרים יחמאין זמיעדלבורג בשנת ה"א ח"ס בערך . ומה שנמלא בש"ס [עירובין מ"ג ז'] שהיה לו לר' גמליאל בטרופה שזופא אלפי' אמה . כבר כתב הרמב"ם שם שלא היחה של זכוכית רק של נחשת וזה בריח כמו שיש לחכמי אסטראלמי וע"ס . ורוב קשה אס נפרס כרתוי"ם זכוכית אספקלריא חיינו ברילי . היקר יתכן לפ"י סיפא דמתניין דקאמר חמורו שעשאה אספקלריא . והיאך אפשר לעשות מן חמורו ברילע . וגם לטון הרמב"ם עלמו שהביר חרומ"ס שכ' וז"ל שהנראה באספקלריא אינו נראה במקומו האמיתי . ולא בשיעורו האמיתי עכ"ל . וקשה וכו' הנראה בברילע אינו נראה במקומו האמיתי . וגם בשיעורו האמיתי נראה כל דבר ע"י ברילע . וזל כשנראה הדבר ע"י זכוכית המגדיל או המקטין . וזה מוקף לעין הריאה בידוע לחכמי אשפוק והרופאים . אולם אלו ב' מדות שמה הרמב"ם באספקלריא . הם רק כשפיעלע שהאדם שבנואה שלו נראה בשפיעל . אס

המקוף

הנרייחא ים לפי מהני' בין בחמורין בין בתרוד : [ג נפנס בו שלש ברובו . הרמב"ם ז"ל גרים שלש ברובו וה"ס שלש הקפו ברוב גובה והראב"ד ז"ל השינוי כפי"ז מהלכות כלים . וכתב עוד שיש גורסים כרובו ככ"ף ועיין אחד הוא . והראב"ם ז"ל פ' כוס של זכוכית שפנס פנימה אחת שיהא מחוקק

בו שלש ברובו . וכן גירסת הר"ב והר"ס . וגם הראב"ד גורס כן . ויקבענו במסמך . תרוד של מחכת בין שיש לו יד ובין שאין לו יד בין מקבל כל שהוא ובין שאינו מקבל כל שהוא טמא ושל עץ ושל ע"ס ושל זכוכית מקבל כל שהוא טמא שאין מקבל כל שהוא טהור ואם אינו אלא ממנמנ וזכור ר' עקיבא מטמא ור' יוחנן בן נורי מטמא וכתב הר"ש ז"ל דנראה לו דכשיסת

כלים כלי זכוכית פרק ל

ד' לגינין. שם טלסם ג' והארפכס. שם המ"ט.

חלופי גרסאות

ד' קמנה גר"ל י"ג מהו. ונדולה שם ובנדולה. פלייטון שם פלייטון. והארפכס נמשך והארפכס וכו'.

תוספות חדשים

סענה ד [במשנה] והארפכס מ'. לפי כלי זכוכית לא יסמחו מן אלא היקבלין. (הרמב"ם): [ה"ם ס"ד] צלוחית מ' מחמת כבי עור. ולין כהטעם דקמנה שפך השמן ממנה

אליהו רבא

ג' ר' יוסי אומר כגון טמא וזכוכית סבור. לעומת דלמך בקמחוקם של חרס שפא' זכוכית הוילי ואינו יכול לקבל את החמין כגון טמא (פ"ג ז') ה"ז נזכר טמא הוילי ואינו יכול לקבל חמין כגון: ד' צלוחית קמנה כו' טמא. שיכולה ליטול בידו את החמין וכן ידו למטה מים ומטעלה ולינה סורכת את היד: ובגדולה כו' טמא. שניטלה בשתי ידים ויריד לקחה ככל הכלי בשתי ידיו כיון שגדולה היא ומלאה סורכת מלמעלה כגוד פיה את היד: של פלייטון טמא כו' קמנה כו' קמנה כו' נכנסת לתוך ידו וזכוכית את ידו מלמעלה: לגינין גדולים. שאין מטילין כלל אלא עומדין על הארץ וזכוכית ככשין לתוכן: מ"באין. שאין סורכין את היד: אשריך כלים כו'. שהעולם נתקן לטעם.

תוס' רע"ק

פ"ל משנה ד [נה] אומר רבי יוסי (אף דר"י דיהר רבי רבי. ויהיה להם סודי משנה קודם רבי. וכו' תוס' ב"ק צ"ד ע"ב ד"ה בומר רבי כו' שהשייכות היה קודם רבי)

משנה אחרונה

ר' יוסי אומר כגון טמא. פ"ה כר"ב הלך אחר המעמיד ומשיב כלי חמין פ"ב ולפ"ו מקבל טומאה מדמרייתא. אכל זכוכית פיה הנהיג טמא חמין כלי זכוכית. ומשמע דס"ל דבעך כו' קמנה ומגלייתא וזפת לא הו' קמנה. אש"ג דככלי חרס זפת הו' קמנה ככלי זכוכית לא מניי אלא זפתה בשאר כל הכלים וזפת לא הו' קמנה מן מכלי חרס כדליתא בזכוכית פיה הנהיג טמא חמין כלי זכוכית. וכו' וכו' והארפכס כה"ט מ"ב. וכן משמע בפ"ק דשבת דף ע"ז דמוק' מניי דמקולות ואלו מו"טין ככלי זכוכית כגון עיני

המקוף עלמו. ויהיה שלים גבהו [ברוב היקף] וכחצורו [פי"ג מה"כ] כתב בהפך נפגם בו שלים היקפו ברוב גובהו. ומהר"ם גורם ג"כ שלם אכל גורם כרובו כ"ף. וכתיב נפגם בו ג' פנימות כאלו נפגם רובו ומהר"ם אש"פ שאינו מפור רוב המים: ד' צלוחית קמנה שניטל פיה טמאה. כל הטעם משום

כיון דקמנה היא אינו מסיים [בה] כל כך שמן. וגם יכול להוליכה בקל. ואינו ירא שמה ישפך השמן. אכל גדולה שמסים בה הרבה שמן והיא כבדה וירא פני ישפך השמן כשניטל פיה אינו משתמש בהעור. מהר"ם: של פלייטון. פי' הר"ב של שמן אפרסמון. ובמ"ג פ"ו דשבת מפרש מור. שקורין מוסקא. וכן פי' הרמב"ם החס והכא. ומסיים נמי או שאר מיני הנוגסים וראויה לרש"י דמפרש החס כמ"ס הר"ב כלאן: והארפכס. פירש הר"ב כלי עשוי לרחים. וכ"פ ספ"ד ועיין מ"ש שם: של זכוכית טמאה. ולזה הוא טמא לפי שכלי זכוכית לא יסמחו מן רק המקבלין כמו שמכר הרמב"ם: סליקא לו, מסכת כלים

משנה מעט מעט לתוך הרחים וטמאים הם והוגמחו מלינו בריש חגיגה [דף ג] עשה אוזק כהרפכס שמכניס הרבה ומוליא קמנה: אשריך כלים. מסכת כלים: שנכנסת בטומאה ויצאת בטהרה. מתחלת זכוכית הארפכס של זכוכית טמאה: סליק מסכת כלים

מלאכת שלמה

רוב היקפו ול"מ פנימה אחת אלא אפי' שלם פנימות טעומות ברוב היקפו ואפי' אינו מפור את רוב המים סבור ע"כ: בין בזפת. כך ל"ל: ר' יוסי אומר בבעץ טמא. ה"ג אמר בתוספתא מאוס ריב"ל בין זכוכית של ארץ בין זכוכית של מים: ד' צלוחית קמנה שניטל פיה טמאה. פי' הרמב"ם ז"ל פ"ג מה"כ מפני שאין מכניסין היד לתוכה אלא יורק ממנה אכל גדולה הנטלת בשתי ידים שניטל פיה סבורה מפני שהיא חובלת ידו בשעה שמוילת הנוגס מחוסה: מפני שהוא מתקבץ לכבשים. ומניחין אותם שם להתקיים ואין משתמש בהן סליק פירקא וסליקא לה מסכת כלים בעזרי

ככל עשה כדי שחומר ידו נסרכת בעת חמישים. והנה הרב כללאל אשכנזי ז"ל מפני שהוא מתקיים לכבשים: ארפכס. צערוך ס"א ארפכס שהוא מדק דגריס' ליה בגמ' דסוף עירובין ומאורש גבי מעלין דיוסי. ואית דגרסי אפרכס והכל אחד: אשריך כלים שנכנסת בטומאה. פי' בטומאה דאורייתא דהיינו כלי טען וכלי עור וכלי עץ שטומאתם מן התורה. [ו] צ"א צהר. פי' כלי זכוכית שאפי' הפמחים שבהן אינם אלא מדרבנן דיוסי בן יעזר איש כריתא ויוסי בן יוחנן איש ירושלים הם שגזרו טומאה על כלי זכוכית כפ"ק דשבת ד' י"ד: משמח חתנים וכלות נתחיל מסכת אהלות

יכין תפארת ישראל בועז

פנימות קטנות ומדלין רוב השפה שלם ביחד כלי פנים. לא חזי תו לשתיה מדמסרט הטס לפשתיו. ולרמב"ם ר"ל שנפגם בו פגם אחד בשלים היקפו ורוב גבהו. ולפי' רבינו זה הא דמטריין שלים היקפו וכשהפגם הוא ג"כ ברוב גבהו. ולאו משום דככה"ג מסרט טפי אלא כשהפגם הוא ברוב היקפו. נתקלקל הכוס הרבה. להכי אף שהפגם הוא רק בשלים היקפו. ויכול לתתו כב' שלים אחרים מהשפה ולא יסרט א"ע אפי' אינו חסכוו להכלי עוד וזורקו. להכי אמק"ט. מיהו זהו דוקא ככלי זכוכית. שיש בו נמי קלת חשש סירות. אכל בשאר כלים דלין בהם חשש סירות כל ששאר בו כ"ק עדיין מק"ט: (בה) פליג את"ק וס"ל דדוקא כשהסדק זכוכית. אכל מניע מפיו כלפי מטה עד רוב גבהו של כוס. * (בה) דאש"ג דנקב כ"ח אינו מטהרו עד שיהא בשליו זכוכית משקה [כרפ"ג] וגם כלי עץ במקבל כ"ס למטה מהנקב מק"ט [כפ"י מ"ד]. אפי' בכלי זכוכית שטומאתו רק מדרבנן ס"ל לר"ם דברוב גבהו סני: (כו) שסתם הנקב בצדיל: (כז) ב"ל רה"ט משום דזפת ובעך אין גשאים דבוקים בזכוכית זמן מרובה. כאלו יעיד הנסיון [ועי' לעיל ס"ג]: (כח) דס"ל דדוקא סניעות של ענין. לא מחשב צ"ק ואמק"ט [ע"ג מ"ה] והיינו מדליט בת קיום כלל. דבתוך יומים מעטים יתיבשו העלין ויהפך כל הכ"ק מעלמו. אכל סחמו צבען. חס יר' נזר בה לכלי להניעה הרבה ויכל להתקיים זמן מרובה ולא גרע מזרור המרגלות [פכ"ז מ"ג] דאש"ג דג"כ ודאי אינו מתקיים לעולם. שאחר שזוליא חמש המרגלות ויטעלה אנה ואנה שוב יהפשו העור. אפי' מדמתקיים זמן מה כשהיה נזר בו. מחשב צ"ק וה"ה הכא. ואפשר דס"ל דכיון דהסתומה צבען מחשב סתימה א"כ הצבען הוא המעמיד של הכלי וכל המעמיד דיו כטולו כך [כשעת מ"ב] וה"ה אין דיו תו ככלי זכוכית רק ככלי צדיל ממש דחמיר טובה מכלי זכוכית: (כט) ר' יוסי לטעמ' [פ"ג מ"ז] דס"ל דכשתמו זפת לא מחשב סתימה מדליט יוכל לקבל חס כלונ [כ"ג]: (ל) היינו נזר אחר הארון: (לא) דמדיל כלל עוללה ביד א'. יוכל להשתמר יפה שלא יסרט ידו במיקום שנפגם. והא דכ"ס לעיל שג"כ מיל בידו. ולפי' (ל) כשפגם רוב היקף השפה טמור. החס ה"ו. ומקרב שפת הטס לשהיו לשהות דרך שם אינו יכול להזרז שלא יוק שפתיו בשתוה: (לב) מדלריך לאחזה בבי ידיו. אינו יוכל להשתמר שלא יסרט ידיו בפנימיה: שפחו: (לג) שנתן לתוכו באלגום וכדומה להרים: (לד) דמדחיה קמנה ביותר רגיל לטמון כולה תוך ידו. ועי"ז בקל יסרט ידו. ולהכי לא חזי תו להשימו: (לה) קנקן של זכוכית גדול מאד: (לו) לכבש שם פירות וירקות. ואינו רגיל לטעלה. ולפי' יוכל להשתמר יפה לבלי לסרט א"ע בפנימיה: (לי) רומפק שהוא ברחיים ממעל לב' אבני העזינה. ומתנין לתוכה ברחיעין של הבושה לטחון. והארפכס רחב מלמעלה. ופיו לר בשליו. וכשיכבד הגלגל שבהרחיים. ידפק בהארפכס ויתטעע עי"ז האפרכס אנה ואנה. ועי"ז יפלו ברחיעין שבוכוו דרך הגקב שבשלו מעט מעט לבין אבני הרחים והאבן העליון שג"כ יסתובב ע"ג גלגלי הרחים יסחון הנרעין על אבן התחתון: (לז) דמדשלו יקביים למטה. וה"ל כ"ס לו תוך כלי צ"ק ולא עירף משליו חרס [פ"ג מ"ג] וכ"כ משפך חרס [פ"ג מ"ד] שאמק"ט מדיס להס תוך אכל לא צ"ק וכ"כ אפרכס זכוכית שכל עיקר טומאתו מ"ס: (לח) שהסתכס מתחלת בניין אבות הטומאה: (לט) דכל כלי זכוכית אפילו יש לו צ"ק ע"כ

סבור לגמרי מדאורייתא [כשנת ע"ג] ואפרסם שאין לו ז"ק אפילו מדרכין לגמרי טעור והוא דוגמת גוף האדם שאבריו הם כלי קודם לעבודת ה' ז"ה. ונכנס לעולמו בצומאה. כי יזרעו מעפה עמאה שהיא אה"ט וגם ביאתו לעולם בצומאה. ששטולר כליו אלו מנולאים בדם לידה העמאה. וגם נגעו בלמו שהיא עמאה כימי נדה דוחה. ומי יתן טעור מעמאה. אשריו כשילא מעולמו בטהרה לאור לפני ה' בצור החיים (ב):

ממה ואילו מוקן ידו לזכיה אצל גדולש טעול ידו מנוכה ומכרתה ידו העשם משני שמכרתה את היד קאי גם על פלייטין גם על הגדולה וז"ק אחר כך מלאחי צירוף שכתב הכתובים חזיונו פרק י"ב מה"כ כלכה י"א בן העשם על הקטנה ועל הגדולה כ"ל. (מהור"ש"ח ז"ל):

אלהיו רבא

שמים ארץ וימים. והאריך נקראת כל שכוללת כל הצדיות וכל הנפחים וכל הדוממים וכל שבאין בן עמאין. ויש כולל כל הטהרות שכל שנים טעור וכל הנפחים ממה שבאין מיהאין נמים כגון אדם ועל עש. שמים בן השעה רקיעים כדור ללל הידע. וכללן בן אחד עשר ע" רקיעים והאין ויש ונגדן א"ח ב"ש ג"ר ד"ק ה"ן ויש זע ח"ם ט"ן י"ם כ"ל השעה כנגד השעה רקיעים י"ס כנגד י"ס כ"ל כנגד הארץ שנקראת כל. מלא צאת ב"ש י"ם מתחלה ואח"כ כ"ל שעות כנגד הארץ. אצל כלים אש"ר כלים שמחלה כל ואח"כ י"ם שכלים י"ם חיות כל י"ם שכתבה צומאה בחינת כל שהוא כנגד הארץ וכל שבאין עמאין ויזאה בטהרה בחינת י"ם שכל שנים טעור ושבאין ונכרין ב"ם:

תוספות רע"ק

רבי אבא שהיא סדרים. וע"י מ"ש פ"א מ"א דספרים:

עפרות לי דברי ע"ר אאמ"ז הגאון זוק"ל מה קדוש יאמר דבר זה דברי קאמר ר' יוסי. דהרי קשה למה איצטרך לאשמעין כלל. דאפרסם של זכוכית טעור. כרי מדקאמר כנר לעיל (ספ"ד) דאפרסם של מחכות ממה. והיינו מדאין לר"ך שהיה לו ז"ק. א"כ ממילא שמעין דהא אפרסם של זכוכית טעור. דהרי זכוכית אמק"ט רק בשים לו בית קיבול [והרי אפי' אפרסם הנעשה מעץ. מדאין לו ז"ק אינו מקבל צומאה. דהרי אפי' כלי חרס שיש לו חוך גלי בית קיבול אינו מקבל צומאה (כפ"ב ס' ל"ה)]. אלא להכי נקיים מדרשה לביים בטהרה. וגם מלה כלים שהוא שם המוכת. הוא מורכב מ' הברות בל ים מעיד על ז' עינים המדוברים בה. ומסיים בטהרה. דבל מק"ט. מדהכל וזר מעשר וכל שממנה מקבל צומאה. וים אינו מקבל צומאה דכל הנכרה ממים טעור (כפ"ו מ"ג) עד כאן לשון ע"ר וזה טעור. אולם מכאן משמע שכל מסכת ומסכת כנר היה כדורה קודם רבי דהרי ר' יוסי היה כדור שלפני רבי (ככתובות ד' ק"ג ע"ג) וכן משמע גמי צב"ה (ד' ז"ב ע"א) דמשני הש"ס להזיע וקודם גזירה. וב"כ במ"ק (ד' י"א ע"א) דקאמר כאן קודם גזירה. א"כ יש לפנים משניות ששנו גם קודם יומין כהן גדול שהוא גזר אחת גזירה. והוא היה חי זמן רב קודם רבי כמה מאות שנים (וע' חוס' ז"ק ד' ז"ר ע"ב) ורק סדר המסכתות זו אחר זו. הוא הוא ספידר רבי. וזהו גם כוונת רש"י (ב"מ ד' ל"ג ע"ב) ע"ש. אולם זה פשוט שכמה משניות נחוספו ע"י רבי מחכמי הדורות של התנאים האחרונים שהיו לפני רבי. ושהיו צימיו. ורבינו הקדוש אסף כל גדולי חכמי דורו וכל אחד ואחד העיד מה שמע מרבותיו. ואמר גם דעו כמה שלא חכר במשניות הקודמים. וכולן גם הם שלבן וסדרן רבי במקום הנאות להן בין משניות הקודמין (ועמ"ס בס"ד צפורשו ר"פ דאבות) וכן אמרין בירושלמי (שבת רפ"ז הלכה א') ששיקע רבי כמה משניות בין הקודמין וע"ש. ואל תתמה. שהרי כמה משניות כנר כימי אברהם אבינו ע"ה כנר נטו. וכדאמרין בע"ז (ד"ד ע"ב) ע"י דאברהם אבינו ד' מאה פירקא הוא. כבל זה מוכח דכנר היה המשניות קודם רבי אלא דמהא נמי מוכח שגם סדר כל מסכת ומסכת כנר קודם רבי היה (וע' רמב"ם בעקדמתו לסדר זרעים) ולהכי עסיר כנר ר' יוסי אמר אשרין כלים שיזאה בטהרה:

משנה אחרונה

פניקט וסעיף לחוקן אגד וכו"מ הוא דאמר בברייתא הכל הולך אחר המעמיד ע"ש ואמאי נה מיימי מתמני' ולימא ר' יוסי הוא. אלא משום דר"י לא משום מעמיד קאמר אלא משום כלי זכוכית מעמא דחשיב לה קזימה. אצל ר"מ אמר בהדיא משום כלי מחכת בתוספתא כאן והביאה הר"ש. וב"כ הרא"ש דכ"י חשיב ליה קזימה: ד' צלוחית קטנה עניטל פיה עמאה. והכח הכתובים בחזרו פ"ב השעם שהקטנה אין מכניסין יד לתוכה אלא יז"ק ממנה. וגדולה מכניסין יד לתוכה וכשניטל פיה מוצלת את היד ע"כ ולא אפי' א"כ בלגיון גדולים שמתקין לכנשין מאי הוי מ"מ מוצלת את היד ותמי פסקא לומר דלכנשים אין מכניסין את היד. ולג"ד היה נראה טעם אחר דקתם לזוהית מיוחד למשקין ויש לכן זואר ארוך ורק והוא הפה שטוח עלטען ולאומוץ ביאר שהוא דק ונכנס נפס ידו. והלכך קטנה עניטל פיה ראוי לאומה גופה להריק ממנה לתוך הכוס. וגדולה אינה נאחזת בגופה להגביהה דממוך גדולה אינה ראיה אלא לעמלה ע"י הפה וכשניטל פיה ובוה השלטנו מסכת כלים. הבו לר' בני אלים.

הלבחא גבירתא כללא דפרק ל

משנה ג כוס שנשנס רוב היקף שפרו. או כ' מקיפות ברוב היקפו אינו מקבל טומאה. כלי זכוכית שניקב וסתמו בופת או אפי' בעץ לא מחשב כתימה ואינו מקבל טומאה:

משנה ד צלוחית קטנה אפילו נישל כל ציורה הרי זה מקבל טומאה. ואע"פ שרתי נפנס כל שפתותיה. ולעיל אפי' ברוב שפתותיה מסחרין. התם כיום שמקרבו לפיו. ומסרם שפתיו כשנפנס. משא"כ הבא צלוחית עשוי רק לצוק לזכיה ובתוכה משקה. ויכול להשתמר שפיר. ורק בצלוחית גדול שצריך למלסלה בב' רייו. או צלוחית קטנה מאד של פלייטין שסומנה כולה תוך פסת היד. להכי כשניטל ביה או בזה פיה או אש"ר להשתמר שלא יתרום ידו להכי כשנשבר רוב היקף פז אע"פ שהיא קטן אינו מקבל טומאה. כלי זכוכית גדול מאד שנפנס רוב שפתו סביב מקבל טומאה. אפרסם שאין לו ב"ק פוער. ואינו מקבל טומאה: דה"ל למטר בזה. וכן כבולה פרקין רק רבה לסיים בטהרה:

פרק ל טול מדבר מדיני כלי זכוכית:

משנה א פשוט כלי זכוכית דינן כפשוטו כלי חרס ומהורין. ואף שרגיל להשתמש בצר א' יותר מבחבירו. לא מחשב תוך. ואפי' יש לו לבישבו בית קיבול קטן מאחוריו. ואפילו יחד הב"ק הריא להשתמש בחוכו. לא סהני עד שיעשה בו מעשה:

משנה ב אספקלריא אפילו יש בו ב"ק אפ"ס. ואם סיוודת לתסחי וגם לאספקלריא מקבל טומאה. ואם מתחלה עשאה לאספקלריא. ואח"כ משתמש בה לפעמים דרך ארעי גם לתסחי. אולינת בתר עיקר תשמישו שהיא אספקלריא ואינו מקבל טומאה. כ"ף זכוכית ששוליה סגוללות וע"י כשמישיבו על שוליו היא נטה לכאן ולכאן ואינו מקבל כלום. אפי' כיון מקבל בשעה שאיכל עמו מחשב כיש לו ב"ק ומקבל טומאה:

א שנים שמאים במת . יובתו פ"ו דמ"ו : אדם ידבר . מ"ו פ"ה ה"ו : אדם האומר כפי כל : ואדם הדבור . ה"ו פ"ה ה"ו : ב כלים הנוגעים . ע"כ ה"ט ד' ובהנחת הא"ש : ע"כ ה"ט :

תוספות חדשים פ"א שינה א (בהר"ב פ"ה) אדם הנוגע בו טו' עמא שבעה . דוקא לתרומה וקדשים אבל לא לזוהר וטובה פסח (המכ"ס פ"ט מהמ"ט) :

אלוהו רבא פ"א ב כלים הנוגעים במת . ה"ב כמת ולא דוקא הרב אלא כל הכלים חוץ מכלי חרס הם כמת עלמא דמריה כהמכ"ס :

תוספות אנשי שם בפתיחה ד"ה הביא טו' וענינים דרבי על טומאת מה טו' . ואפשר הקדמתה מכתבה זו דמריה כטומאת המת כגם אהלות ולא כגם נעוטה או משאית לפי שהאהל מיוחד לטומאת מת בלבד וריבוי אהל אהלות ודף דמורה כתיב אהלים ה"א אמרי' דל' תורה לתוך ו' תמימים לתוך ומי יודע הם חוונו לקרות מכתבה זו כגם אהלות ע"ש מר אהלות דה"פ משום ל' קיום ע"ד כפי נזור אלא שראוי הרבה פעמים נע' ונספדים ימינו שתיקו אהלות בני דולפין ז' א"ף תולס ה"א יר"ו . (ע"ה) :

פ"א ת"ש ר"ה אדם טו' משמע דל"ה ז' ימים קאמר טו' . ק"ל דא"כ ל' טעם קדק' והנכנס הנוגעה בו וע' בהמכ"ס פ' תרין שהריגים בקדושה זו והאריך בזה . ולי' לתרין קדושת הכ"ט דהנה נר"ש נמצ' הוה הוכחה דכלל הכלים הדין דהרב ה"ס כחלל מן דפסי' הדורים כלים בזהם מדתבי' ונסכסם נגד"ס כמ"ס הר"ב במ"ג וה"ה ה"ט ו' דטומאת נגידים

משנה אחרונה פ"א אדם הטגע במת טומאת שבעה . פי' הר"ב בהמת הוא אבי אבות וכו' דאין לומר שאינו אלא אף ומסתא לטוגע בו שבעה . והפחת מת הוא ולד ומסתא הטגע בו טומאת פרס . שפירן שהפחת מת שמסתא אדם וכלים דכתיב והנפש הטמעת שמסתא עד הכרב ע"כ אב הוא דאין אדם וכלים מקבילין טומאה אלא מן האב כדמתן פ"ח דפרס מ"ה : ואדם הטגע בו טמא טומאת פרס . והקשה הכ"מ מהא דלחמך דפרק כ"ד וכל טומאת פרס לא יא יא פחותים משנת דוקא טוגע במת כמ"ס הר"ב מ"ג ע"כ טומאת פרס . ואלו רבן דקדוש ודוקא וטובה פסח (המכ"ס פ"ט מהמ"ט) :

הביא אחר כלים אהלות . וענינה לדבר על טומאת מת . והקדים זאת המסכתא בשביל שהיא קשה מכל התומאות . תרמכ"ם : פרק א אוארם הטוגע בו טמא טומאת פרס . כחז הר"ב אבל חכמים גזרו על הטגע בטמא מה בעודו מחובר בו . כ"כ הרמב"ם . וה"ל דכתיב (במדבר י"ט) וכל אשר יגע בו הטמא יטמא . ללא למימרא דטמא כחסס טומאת מת אלא יטמא עד הערב קאמר . דכתיב והנפש הטוגעת הטמא עד הערב . הכ"מ פ"ה מהמ"מ . ועיין מ"ג ברפ"ו . וכתיב עוד הכ"מ דקשיא ליה דכ"ס כ"ד הרנל (דף ה"ה ע"ב) יליף רבא מקרא דכל טומאה שאחסס מטמאים במת לא יהו פתוחים מו' . [וכמו שהעקתה במ"ד פ"ק דכלים] (ד"ה ע"כ) ו"ל . דשאני הכא דכחד קרא לחמך יטמא שבעה ימים . ובאידך לא חמך אלא יטמא . משמע דלאו שבעה ימים קאמר . ע"כ . ולי' לא קשיא ולא מידי . דקרא דמיניה יליף רבא . וכנסחם נבדליכס כתיב . ובנגדים דהיינו כלים . הוא דילפינן [וכבמ"ג] אבל מש"ה ליכא למיף בדרס : כ"כ צ"ל שגה . עמ"ס במ"ד פ"א דפרס : כלים הנוגעים במת . *עמ"ס הר"ב במשנה דלקמן . ומ"ס הר"ב בין כלי מחכת בו' . כלומר חוץ מכלי חרס . כמ"ס הר"ב ב"פ"ק דפסחים מ"ו ועי' מ"ג ברפ"ו ומ"ס דכתיב בחלל חרב בו' חרב הרי הוא כמת שהרי אין הבדל בין חלל חרב . או חלל עץ . ואמנם יר"ה בזה . שכל מה שיוגע בחרב אשר נהרג בו המות יטמא ז' ימים . הרמב"ם [בפירוש] ועיין מ"ג במ"ה פ"ק דכלים [ד"ה משמא] :

מסכת אהלות

פרק א א שנים שמאים במת א . אחד טמא טומאת שבעה . ואחד טמא טומאת ערב . שלשה שמאין במת . שנים שמאין טומאת שבעה . ואחד טמא טומאת ערב . ארבעה שמאין במת . שלשה שמאין טומאת שבעה . ואחד טמא טומאת ערב . כיצד שנים . אדם הנוגע במת טמא טומאת שבעה . ואדם הנוגע בו . טמא טומאת ערב . ב כיצד שלשה . כלים הנוגעים במת א . וכלים

הטומאה הוא : אדם הנוגע בו טמא טומאת ערב . דכתיב (ע"ה) והנפש הנוגעת הטמא עד הערב . לפי שהוא נעשה ולד הטומאה וכל ולד הטומאה אין בו אלא טומאת ערב אבל חכמים גזרו על הטגע בטמא מה בעודו מחובר למת . שיהיה טמא שבעה : ב כלים הנוגעים במת וכו' . בין כלי מחכות בין כלי ספק ובגדים . מיטמאין כמת עלמו דכתיב (ע"ה) בחלל חרב או במת . מרב הרי הוא כמת והוא הדין לשאר כל הכלים . הלך כלים הנוגעים במת נעשים אבי אבות . וכלים בכלים אב הטומאה . דלעולם אין

הר"ב

מלאכת שלמה

הביא דר"ק סברת י"ט דכאילו נעש ה' ר"ל אהל וכו' ויהי' אהלים מן אה לכמו קדשים מן צ"ח ע"כ ואל"כ מי שקולא בשביל פתח הא"ף י"ט על ספק ככתיב ה"מ ה"ו ז' עלע"ד ישראל כהן :

פרק א א נלע"ד דמ"ס אהלות גרסי' בחול"ס האל"ף ובקמ"ץ ה"ה"א וכדכתיב ועקב איש חס יוצא אהלים וכן ג"כ כתיב לאן ובקר ואהלים או אי גמי גרסי' האל"ף בחתף קמץ דכתיב בספר הושע י"ב עוד אוביך באהלים וכן בספר שופטים ח' הסבוי באהלים יוחא אלא שבלשון תורה לשון זכר ובלשון חכמים לשון נקבה או א"כ גרסי' האל"ף בקמץ וה"ה"א בחתף קמץ וכדכתיב אהלי אפרו וכן כמתה דוכתי יוחא נמי אע"ג דהתם פתחה מפתי הסמיכות . אמנם אי גרסי' אהלות * (ה"ה"א) שצ"ל פת"ה לא הוי לשון אהל רק הוי מור ואהלות דכתיב בספר ש"ס ובספר תלמי ס' מ"ה דהיינו מין עושם אגלום בל"ז * הגר"ה ע"י נקדש אהל ומתא

בועז פרק א (א) וטומאת חיבורין להרמב"ם (פ"ה מ"מ"ה ה"ב) וכ"כ להרמב"ן פ' משות . הוא לגמרי מדרבנן . דמלא' הב' שנגע בה' קודם שפירש ה' הממת . טמא רק עו"ע . ורב מדרבנן הב' שחיבורין טמא טו"ו . ולתוס' (מיר מב"ב ע"ו ז' ב"ז) הב' שחיבורין מדלא' טמא טו"ו . מירא לכ"ע הב' שחיבורין טמא טו"ע . ומה' וליך לנ"ע פהור לגמרי . וכן כתבו חוס' (ב"מ ק"ה ב' ד"ה על) . וב"ב בניה הראשון שנגע בהמת דבר שאמק"ש . כגון פשוטי כלי עץ אין כאן דין טומאה שחיבורין וכולן שחיבורין (חוס' שבת י"ו א') . ולא עוד אלא אפי' היה הראשון שנגע בהמת כ"ה שמק"ש מחוכו . כיון שע"כ נבו אמק"ש . אין חוב טמא מטעם מחורין

תפארת ישראל יכין פ"א א כלומר מליט בדרס וכלים שנטמאו במת . דרך ב' מהן שנטמאו זכ"ז . א' טמא טומאת ז' וא' טמא טומאת ערב . ואר"ה או כלי שנגע בהב' . נשאר בטמא . ודע דמת דהני בכל פרקן לאו דוקא מת שגם אלא ר"ל כל אחד מהטומאות שמנוף המת . ואפי' עלם כשעורה . או כית מעשרו או רביעיית מדמו . דכולן הן אבי אבות ומטמאין אדם וכלים בטומאת ז' . וכן ברוב דוכתי במכילתין : (ב) ר"ל וכ"כ מליט אופן בדרס וכלים שנטמאו במת . שנים מהנטמאין זכ"ז טמאין עו"ז (כו' : ג) ר"ל וכ"כ מליט לפעמים אופן בדרס וכלים שנטמאו במת זכ"ז שג' מהנטמאין טמאין עו"ז וכו' . והשגה מפרש הנח כל הב' צ"ו :

ד' דמת הוא אבי אבות . ואדם הנוגע בו הוא אב וכל אב הטומאה שמחמת מת טמא טומאת ז' : (ה) מדאיתו רק ראשון [אבל כלי שנגע בהדרס שנגע במת טמא עו"ז וכו' ח"ן] . מיהו כל זה שלא שחיבורין . אבל בחיבורין . דהיינו שנגע ב' בה' בבעה שנגע א' בהמת או בין שהב' אדם או כלי . גם הב' טמא עו"ז מדרבנן . אבל רק לתרומה וקדשים . ושאר לוגע בהן עד שיספור ז' ימים ויהו צ"ו ז' . אבל מיר איתו סותר נזירתו עו"ז והעשה פסח בשאיירע לו כך נעשה לעשות פסחו בראשון אחר שהעריב שמשו . ואע"ג שאינו ראשי לאכול פסחו . הרי אכילת פסחו איתו מעטב [עו"י מיר דמ"ג בפסחים ת"ח] (א) : (ו) הן אבי אבות . מדכתיב בחלל חרב . והרי מלת חרב מיותר . אלא קרא אחת לשמעיין . דחרב שנהרג בו אדם דינו כהלל עלמו להיות אבי אבות . מדנגע בהנהרג בשעת מיתה . מיהו להרמב"ם והר"ב חרב מהכות לאו דוקא . אלא כל כלי שנטמא במת . נעשה אבי אבות . חוץ מכ"ה שאינו נעשה רק ראשון . אולם לראב"ד ורש"י ור"ת . דוקא בכלי מחכות דומיא דחרב . אמריין דדיט

ההפחת עד הערב מ"ה דכלי הא דחמך כל יומאות המת לא יא פחותים משנת דוקא טוגע במת כמ"ס הר"ב מ"ג ע"כ טומאת פרס . ואלו רבן דקדוש ודוקא וטובה פסח (המכ"ס פ"ט מהמ"ט) :

השפחת עד הערב מ"ה דכלי הא דחמך כל יומאות המת לא יא פחותים משנת דוקא טוגע במת כמ"ס הר"ב מ"ג ע"כ טומאת פרס . ואלו רבן דקדוש ודוקא וטובה פסח (המכ"ס פ"ט מהמ"ט) :

השפחת עד הערב מ"ה דכלי הא דחמך כל יומאות המת לא יא פחותים משנת דוקא טוגע במת כמ"ס הר"ב מ"ג ע"כ טומאת פרס . ואלו רבן דקדוש ודוקא וטובה פסח (המכ"ס פ"ט מהמ"ט) :

ג' בליום... ש"י ע"ש ע"פ ס"פ

הלופי גרמאות

ב' טמא גדל' ונזיל' טמאין... ג' גרובין גדל' ונזיל' דגובעין... טמא גדל' ונזיל' טמאין... א"ר גדל' ונזיל' טמאין... ז' וי' ע"פ ס"פ טמאין.

אלוהו רבא

ג' כיצד להכניס... הרי נתקף ארבעה כולו... כתיב: דכתיב וכל אשר יגע על פני הסדה בחלל מרב או במה וגו' יעמא שבעת ימים... הכי ארס במת ואלס כללים שנגעו במת דהרב הרי הוא כחלל... וכתוב וכל אשר יגע בו הטמא יטמא והנפש הטועה שמתח עד הערב... וכל אשר יגע בו הטמא אכלים... מדתכתיב כתיב דקרא והנפש הטועה מחלל דרשא כללים דנגע כהו הטמא והיינו דכתיב יגע וכל הכיב הנגע דלי אכנס הנגע הו"ל למכתב דכתיב הטעמה... ויטמא דקאמר קרא טומאה כיו"ל דו קאמר... כל כלי אשר יגע בו הטמא אכלים הטמא

משנה אחרונה

כלים הנוגעין... ומ"מ הרמב"ם כתבונו לא חילק בזה: ובל"מ כלים... פ"י ה"ל"ג ש' טעמא אין טעמא געשין כראשונים וכו"ל הר"ם וכתב הרב משנה למלך דל"י הו"ו נעשין כראשונים א"כ אין לכתב סוף וזה לא יסבן פ"כ אין לפרש כיון שדבר זה חדות הוא שלא מצינו טומאה טעמא כיו"ל דהו"ל דהו"ל אין לך בו אלא חידושו מתי דג"י קרא דמכר כמת אכל מרב במכר לא... דל"כ כלים בלדים ארתי מצינו אז בלדים ארתי מצינו דאין טעמא כיו"ל טו. וי"ש נפשת מדתכתיב וכבסתם

ג' הרביעי בין אדם בין כלים כו'. כתב הר"ב וה"ה דכ"ל ג' כו'. אלא מסיפא כו' דאפי' אדם בכלים שנגעו במת כו'. אבל לא שמיטין מינה כלים במת וכלים בכלים בזמ"ש כשארם בחלמט למיטמאין הכלים ממנו. כ"ש כשאיתו בחלמט ש'טמאו הכלים מן הכלים. דאי אמיתא דלעולם אין כלי מחטמא מכלי ש'טמאו טומאת שבעה. ואע"ג דכשארם בחלמט מחטמאין. שאני התם דקרא כתיב וכבסתם בגדיכם ס'. וזב דבמתני' ה' יוכיח: **טומאת שבעה. הרביעי. בין אדם בין כלים. טמאין טומאת שבעה. השלישי. בין אדם ובין כלים. טמאין טומאת שבעה. ערב ה'.** ג' כיצד ארבעה כלים נוגעין במת. ואדם. בכלים וכלים באדם. טמאין טומאת שבעה. הרביעי. בין אדם בין כלים. טמאין טומאת שבעה. אד עקיבא

ג' הרביעי בין אדם בין כלים כו'. כתב הר"ב וה"ה דכ"ל ג' כו'. אלא מסיפא כו' דאפי' אדם בכלים שנגעו במת כו'. אבל לא שמיטין מינה כלים במת וכלים בכלים בזמ"ש כשארם בחלמט למיטמאין הכלים ממנו. כ"ש כשאיתו בחלמט ש'טמאו הכלים מן הכלים. דאי אמיתא דלעולם אין כלי מחטמא מכלי ש'טמאו טומאת שבעה. ואע"ג דכשארם בחלמט מחטמאין. שאני התם דקרא כתיב וכבסתם בגדיכם ס'. וזב דבמתני' ה' יוכיח: **טומאת שבעה. הרביעי. בין אדם בין כלים. טמאין טומאת שבעה. השלישי. בין אדם ובין כלים. טמאין טומאת שבעה. ערב ה'.** ג' כיצד ארבעה כלים נוגעין במת. ואדם. בכלים וכלים באדם. טמאין טומאת שבעה. הרביעי. בין אדם בין כלים. טמאין טומאת שבעה. אד עקיבא

מלאכת שלמה יש שנגדיו ג"כ נעמאו ממנו הואיל ובשעה שהיה לבוש נגע במת ומכאן מצינו ר'איה הסוגרים דהרב לאו דוקא קאמט בגדים משמע אף בשאינם כלי מחטת ועי' עוד בחו"מ יומא פרק קמ"ד ל' ו' דפרק כ"ג ומיר ד"ג. ועי' בחו"מ הרשב"א ז"ל פ' לא יפסוד ד' כ' ומוס' לקח טוב:

מלאכת שלמה יש שנגדיו ג"כ נעמאו ממנו הואיל ובשעה שהיה לבוש נגע במת ומכאן מצינו ר'איה הסוגרים דהרב לאו דוקא קאמט בגדים משמע אף בשאינם כלי מחטת ועי' עוד בחו"מ יומא פרק קמ"ד ל' ו' דפרק כ"ג ומיר ד"ג. ועי' בחו"מ הרשב"א ז"ל פ' לא יפסוד ד' כ' ומוס' לקח טוב:

י כ"ן תפארת ישראל בועז

העטמא כלי שנטמא במת לריך הוא ג' א'. [ועמ"ש בס"ד פ"ח דטהרות סוף מ"ג] דרוב רבותיו ס"ל כהו"ס (ד'). ביהוה לכ"ע לאו לכל מילי אמרינוי תרב כחלל. דהרי מיר אין מנלח עליו כשנטמא בו [בכרמ"ם מיהוה פ"ו ה"ח]. וב"כ אין חייב כרת וקרנן כשנטמא בכלי זה וכנסו למקדש או אכל קדש [כשהל"כ פ"ג מציאת מקדש ה"ג וקו להרש"ם שם מ"ג]. וכן מותר להכהן להטמא בהכלי ההוא. ולא הו"ל כהמת עמנו [בכרמ"ם פ"ג מאכל והו"ס מיר ג' ד' ו' וסו' מולין ק"ד א ד"ה מלכ]. אולם ביו"ד [ס"ס טע"ט] מיייתי י"א ש"ס לכהן לזיכר בזה (ד'). נעשין רק אב: (ח) מדאיתו רק ראשון. וד"ה דהוה מני למקט אדם שנטמא במת נעשה אב. וכלים שנגעו באדם זה. ג"כ נעשין אב כמוהו. וכל כלי שנטמא במת או באדם שנטמא במת. הרי הוא כהמגיב. וכשחזרו כלי או אדם ונגעו שוב בכלי זה שנגעו כהמגיב הרי הנוגעים הללו טמאים רק טומאת ערב. רק דבעי הנא למקטט שהיו ב' הגיעות הראשונות שיהיו בכלים כדי לאשמעינן רבותא. דאע"ג דכלים הראשונים שנגעו בהמת נעשו אבי אבות הממת עמנו. אפ"ה הכלי שחזר ונגע בהכלי הראשון לא נעשה אבי אבות ככלי הראשון. דרק אדם אב עושה לכלי שנטמא בו כיו"ל דאבל לא כלי שנגעו בכלי [ועמ"ש בס"ד פ"ו נגס ר"כ"א]: (ט) ג"כ נעשין אב. דכלי שנגעו והרי במתכות כ"ע ס"ל תרב כחלל. וכשהכניסו לבית נטמא כל מה שבתו. וצ"ל דאפי' נהך דעם דס"ל דכלי שנטמא במת נטמא כל אשר בהכל. היינו שיהיה כל כלי שהוא שם אב. עכ"פ אינו כמת ממש שיהיה האהל והכלים שבתו אבי אבות והסתא י"ש שפיר ל"מ בין שהכניסו להב תוך הבית או כשהכניסו הקולית לשם: (ך) ונ"ל דגם בהטמא סו"ו. מדרבנן. לריך הוא ג' וד'. דכל דהייקן רבנן כתיב דלוי' חיקון (יומא ז"ל א) ור'איה ברורה לזה מגוש חו"ל דמטמא סו"ו מדרבנן. וריך הוא ג' ו' (כרמ"ם פ"א מו"מ ה"ב). ביהוה דמחטב מדלוי' כהואה שלא לזרך. לריך טבילה והערב שמש אפ"כ (כיומא יד"ב): (ך) ונ"ל קאת ר'איה לזה מתוספתא (שמות ס"א הכ"א) דקאמר כל טומאה שאין הגיזר מנלח עלי'. אין הכהן (* לוקח עליה. משמע קאת דהא

העטמא כלי שנטמא במת לריך הוא ג' א'. [ועמ"ש בס"ד פ"ח דטהרות סוף מ"ג] דרוב רבותיו ס"ל כהו"ס (ד'). ביהוה לכ"ע לאו לכל מילי אמרינוי תרב כחלל. דהרי מיר אין מנלח עליו כשנטמא בו [בכרמ"ם מיהוה פ"ו ה"ח]. וב"כ אין חייב כרת וקרנן כשנטמא בכלי זה וכנסו למקדש או אכל קדש [כשהל"כ פ"ג מציאת מקדש ה"ג וקו להרש"ם שם מ"ג]. וכן מותר להכהן להטמא בהכלי ההוא. ולא הו"ל כהמת עמנו [בכרמ"ם פ"ג מאכל והו"ס מיר ג' ד' ו' וסו' מולין ק"ד א ד"ה מלכ]. אולם ביו"ד [ס"ס טע"ט] מיייתי י"א ש"ס לכהן לזיכר בזה (ד'). נעשין רק אב: (ח) מדאיתו רק ראשון. וד"ה דהוה מני למקט אדם שנטמא במת נעשה אב. וכלים שנגעו באדם זה. ג"כ נעשין אב כמוהו. וכל כלי שנטמא במת או באדם שנטמא במת. הרי הוא כהמגיב. וכשחזרו כלי או אדם ונגעו שוב בכלי זה שנגעו כהמגיב הרי הנוגעים הללו טמאים רק טומאת ערב. רק דבעי הנא למקטט שהיו ב' הגיעות הראשונות שיהיו בכלים כדי לאשמעינן רבותא. דאע"ג דכלים הראשונים שנגעו בהמת נעשו אבי אבות הממת עמנו. אפ"ה הכלי שחזר ונגע בהכלי הראשון לא נעשה אבי אבות ככלי הראשון. דרק אדם אב עושה לכלי שנטמא בו כיו"ל דאבל לא כלי שנגעו בכלי [ועמ"ש בס"ד פ"ו נגס ר"כ"א]: (ט) ג"כ נעשין אב. דכלי שנגעו והרי במתכות כ"ע ס"ל תרב כחלל. וכשהכניסו לבית נטמא כל מה שבתו. וצ"ל דאפי' נהך דעם דס"ל דכלי שנטמא במת נטמא כל אשר בהכל. היינו שיהיה כל כלי שהוא שם אב. עכ"פ אינו כמת ממש שיהיה האהל והכלים שבתו אבי אבות והסתא י"ש שפיר ל"מ בין שהכניסו להב תוך הבית או כשהכניסו הקולית לשם: (ך) ונ"ל דגם בהטמא סו"ו. מדרבנן. לריך הוא ג' וד'. דכל דהייקן רבנן כתיב דלוי' חיקון (יומא ז"ל א) ור'איה ברורה לזה מגוש חו"ל דמטמא סו"ו מדרבנן. וריך הוא ג' ו' (כרמ"ם פ"א מו"מ ה"ב). ביהוה דמחטב מדלוי' כהואה שלא לזרך. לריך טבילה והערב שמש אפ"כ (כיומא יד"ב): (ך) ונ"ל קאת ר'איה לזה מתוספתא (שמות ס"א הכ"א) דקאמר כל טומאה שאין הגיזר מנלח עלי'. אין הכהן (* לוקח עליה. משמע קאת דהא

ג' הרביעי בין אדם בין כלים כו'. כתב הר"ב וה"ה דכ"ל ג' כו'. אלא מסיפא כו' דאפי' אדם בכלים שנגעו במת כו'. אבל לא שמיטין מינה כלים במת וכלים בכלים בזמ"ש כשארם בחלמט למיטמאין הכלים ממנו. כ"ש כשאיתו בחלמט ש'טמאו הכלים מן הכלים. דאי אמיתא דלעולם אין כלי מחטמא מכלי ש'טמאו טומאת שבעה. ואע"ג דכשארם בחלמט מחטמאין. שאני התם דקרא כתיב וכבסתם בגדיכם ס'. וזב דבמתני' ה' יוכיח: **טומאת שבעה. הרביעי. בין אדם בין כלים. טמאין טומאת שבעה. השלישי. בין אדם ובין כלים. טמאין טומאת שבעה. ערב ה'.** ג' כיצד ארבעה כלים נוגעין במת. ואדם. בכלים וכלים באדם. טמאין טומאת שבעה. הרביעי. בין אדם בין כלים. טמאין טומאת שבעה. אד עקיבא

ג' הרביעי בין אדם בין כלים כו'. כתב הר"ב וה"ה דכ"ל ג' כו'. אלא מסיפא כו' דאפי' אדם בכלים שנגעו במת כו'. אבל לא שמיטין מינה כלים במת וכלים בכלים בזמ"ש כשארם בחלמט למיטמאין הכלים ממנו. כ"ש כשאיתו בחלמט ש'טמאו הכלים מן הכלים. דאי אמיתא דלעולם אין כלי מחטמא מכלי ש'טמאו טומאת שבעה. ואע"ג דכשארם בחלמט מחטמאין. שאני התם דקרא כתיב וכבסתם בגדיכם ס'. וזב דבמתני' ה' יוכיח: **טומאת שבעה. הרביעי. בין אדם בין כלים. טמאין טומאת שבעה. השלישי. בין אדם ובין כלים. טמאין טומאת שבעה. ערב ה'.** ג' כיצד ארבעה כלים נוגעין במת. ואדם. בכלים וכלים באדם. טמאין טומאת שבעה. הרביעי. בין אדם בין כלים. טמאין טומאת שבעה. אד עקיבא

מ"ב

בין כלים עומאין עומאח ערב. אלא מסיפא (*ארכבטע עומאין בנת שמעיין לה דאפילו אדם בכלים שנגעו במה. וכלים בחדם קחני עומאח שבטע כל כן אדם בנת עלמו וכלים בחדם. דליכא עומאח שבטע: שפוד. כמין עמוד של מחכת תקוט באמצע האהל. ובראשו קושרין האהל: אין האהל מתחשב. לפי שאין האהל מטמא השפוד. לפיכך אינו נחשב במנין סדר העומאוח אלא כל המונח

באהל המת כנוגע במה עלמו ואין כאן אלא ד'. אי נמי אפילו אין השפוד בתוך האהל אלא שנגעו באהל מבחוץ אפי"ה אין האהל מתחשב במנין סדר משנתו. והכי מוכח לקמן בפרק סגום עבה במשנת טבילות של עץ: י"ז י"י טהבלים

יש לי חמישי. השפוד התרוב באהל י. האהל והשפוד י. ואדם הנוגע בשפוד י. וכלים באדם י. שמאין מומאח שבטע. החמישי בין אדם בין כלים. טמא מומאח ערב. אמרו לו אין האהל מתחשב י: אדם

תוספות יום טוב

*האהל. עיין מ"ס ברפכ"ו ממסכת כלים: אין האהל מתחשב. פי' הר"ב אפי' אין השפוד בתוך האהל כו' *צ"ב סגום עבה. ועיין מ"ס סק. ועיין מ"ס בשם מהר"ם במשנה ב פ"ז ד"ה מאחוריו

תוספות חדשים

משנה ג [במשנה] האהל כאלו של פסח איירי דמשמח עומאח אהלם. (ה"ס והר"ה)

אליהו רבא

דנט בנת או חברי יקרא הכני כהאדם המת. כרי פליש שנגעו בחדם שנגעו במה וכלים שנגעו בחדם שנגעו בחרב שנגעו במה עומאין שבטע. וסיפא קאמר והכנס הטבעת השמא עד הערב. אבל נשט הטבעת בחדם העומא שנגעו במה כחבר השמא עד הערב. או נשט הטבעת כולל אכר יגע בו העומא ככלי שנגע בו הטמא הוה טמא עד הכני. כרי אדם שנגע בחדם שנטמא במה או בכלים שנגעו במה וכן אדם בכלים שנגעו בחדם שנטמא במה או בכלים שנגעו במה עומאין עומאח ערב: אמרו לו אין האהל מתחשב. דהשפוד לאו משום דנגעו באהל הוא דמשמח שבטע. דאי אדם הנוגע בו לא ישמח אלא עומאח ערב. דשפוד הנוגע באהל הוא כלים בכלים דאיש עושה אלא שני' ומומאח ערב כדלעיל ולא הוה אלא שני' בנת. אלא השפוד מומאח דמביא על עמו כלל שהוא הוא דמשמח דתנין במילתין כל השפודין מביאין עומאח על עמו כלל שכן ודאי' השפוד במה והדם הנוגע בו טמא מהכת וכלים בחדם שבטע והוה ארבע: בנת. ובעליות הדגום עבה נמי טמא דמביא על עמו כלל שהוא הוא דרעבינא למימד קמן:

מלאכת

בפי' ר"ע ז"ל כ"ס אדם בנת עלמו וכלים בחדם דליכא עומאח ז' ע"כ אמר המלקח ומחא לו' למחא שלטת בלא אדם מה שא"כ גר' דאי אפשר לביטח אס לא שיהי' אדם באמצע: יש לי חמישי. מחא מונה יט' ע"כ חמישי. וכן כניה ה"ד יהיפוך ז"ל בשם ב"א וכח פ"י למח ע"כ: התרוב באהל המת. באהל של פסח מיירי עומאח עומאח אהלם ולמאי דקחשיב ר' עקי' אהל המ"ל י"ט לי שני כוון שחור וכו' אהל לתוך אהל אחר דהרצ נשט כהלל ק"ף למח אחרים באהל המת כדמוכח בזויר פ' כהן גדול ומיר אלא משום דת"ק

שלמה

קאמר ד' קאמר ר' עקיבא י"ט לי חמישי ואם היו חמשים מודים לו הי' אומר י"ט לי עוד שני' אלא הטיבואו אין האהל מתחשב וכדמ' רע"ז והוא פי' הר"ס והר"ה ז"ל אהל הרמזין ז"ל בראש פרשת הקת כתב ובראה מן הסוגיות במשנה ובמרחא שהוא מטמא במשח ובמגע כמה אהל אינו כמותו לפמא באהל שמה מלאו ט' מישוש מן הכתוב באהל אדם כי ימות באהל שאינו רק על האדם עצמו ואם הי' החרב שנטמא במה מטמא באהל היו הכהנים אטורים בכל הכהנים שנטלן החרב עמא ויהי' מטמא אותם באהל וכן נראה

י"ב י

באדם או בכלי שנטמא במה. נעשה אה"ט: י) היינו באהל הנעשה מיריעת למר או פסחן וכדומה. דהלל כוה. כל זמן שהמת בתוס. כולו אבי אבות. מטעם חיבורין. וכשינא המת מהוס. לא פנימי הוא אבי אבות. ככלים שנגעו בהמת. וזו הדין של האהל הוא ככלי שנגעו בכלי שנגעו במה [בגמ' פ"ז מ"ב וי' ובקיש דעת ס' ח' וספור זה שהתורב בשפת התחון של האהל מבחוץ. בעיני יהודות האהלים כדי לחזק בארץ היריעה הפרוסה שלא יפריחה הרוח למעלה. וא"כ הרי נגע השפוד באהל. ונעשה אבי אבות כהאהל. דממחויבר להאהל ותקוע בו דיינין ליה כהאהל עלמו. ולא ככלי שנגעו באהל (י) (יא) שניין אבי אבות: (יב) נעשה אב: (יג) נעשה ג"כ אב כהמניע: (יד) דהשפוד לאו משום דנגעו באהל טו"ו. דאי"כ היה האדם שחור ונגעו בהשפוד טו"ע. כלל

תפארת

מ"ד) והנא בית הרי רה"י הוא. י"ל דהיינו רק לענין שהכנסו שם עומאח עומאח לא מהני ס"ס. ודאי מהני ס"ס. כמו לכל איסורים. אבל א"ל לומר כן. לא מהני ס"ס (כ"ד י"ד ריש כללי ס"ס כו"י ק"י): (י) ודר"מ והר"ב פירשו דמירי שהשפוד תקוע תוך האהל. ובראשו קאור דהאהל. ונקולא. ולבאורה היה נראה לומר דאפי' יהי' אסור מדא' להכנין להטמא בכלים. היה שרי עכ"פ להכנין להטמא בכל כ"מ מדוהל ס"ס. ספק שלא נעמא במה. או ספק שאינו כהן. דכהני דידן רק כהני חוקה יניחו (באה"ט ס"ג). וריב"ז ס' ז"ד ורש"ד ס' ר"ה) וא"ע דאפי' ס"ס ביה"ט עמא (כספרות פ"ה

בוטו

איסורא איכא. והיינו מדרבנן. ובוהו יתורין ק' רבינו חיים כהן (בתוס' מור נד"ב) אמאי דס"ל לר"ח שם דהרצ כהלל עמאח גם באהל כמה עלמו. והקשה לו ר"ח כהן ה"ל איזה בית אשר הבטו לי. ולפי דבריו דשומאה זו דרבנן הוא. י"ל דמה"ט אין גזרין גזירה על הליבור שאין יכולים לעמוד בה (הוריות דנ"ב) דהיינו ללא גזרו רק בכלי חלום שהכניסו להאל. אבל יחידות ומסמרי ברזל שמוזכרים בזהלים שקבועים בקרקע ל"ג בה רבין עומאח. ובנגעו לקרקע אמק"ס כלל אפי' בתלושים (כלים פ"א מ"ב) ובנטמא במה ואח"כ קבעו בקרקע נעדר (כלים פ"א מ"י). ואי משום חשש שמה י"ט בבינת כלים חלשים שגבר הוה באהל המת. הו"ל ספיא דרבנן ונקולא. ולבאורה היה נראה לומר דאפי' יהי' אסור מדא' להכנין להטמא בכלים. היה שרי עכ"פ להכנין להטמא בכל כ"מ מדוהל ס"ס. ספק שלא נעמא במה. או ספק שאינו כהן. דכהני דידן רק כהני חוקה יניחו (באה"ט ס"ג). וריב"ז ס' ז"ד ורש"ד ס' ר"ה) וא"ע דאפי' ס"ס ביה"ט עמא (כספרות פ"ה

ישראל

מדיה עם המת תחת אהל א' (כרמ"ט רפ"ו ממו"מ). ואי"ל דמירי שאהר שהולאו המת מהאהל קשור השפוד תוך האהל. והרי גם אז עכ"פ נד הפנימי של האהל הוא אבי אבות (כפ"ו מ"ב) וא"כ השפוד המחובר בו. לא הו"ל כלים שנגעו בכלים שנטמאו ממנו. אלא גם השפוד שנתחבר לאהל נעשה אבי אבות העומאח (ככלים פ"ט מ"ה). ליתא. דא"כ היכא ס"ד דר"ע דמיא שיהיה השפוד מתחשב. הרי כל עומאחו הוא רק מדמנובר להאהל

אחרונה

שפסן אין ר"ל דשאר אהלים אין עומאח זודאי כל האהלים עומאין. אלא אהא קבועין ומחויברים לקרקע אין מקבלין עומאח תוך מחשבו וטור דכותי'. ולפ"י מניין לפרושי אהל דמתני' בריט קבוע וכוון מקבלין עומאח אלא דהר"ס לבעמיה דלא ס"ל חילוק בין קבוע או לא לקמן רפ"ח ולכך מוקי ליה הכא בשל פסחן ולא יתכן לפי שטתו דקאי בשעת ר"ח וכדפי': דהרחוב גביל. פי' הכאשון שכתב הר"ב שגשגו בתוך האהל ובגלשו קושרין האהל וכו"ל הרמ"ס. ולא יתכן דא"כ השפוד הוא חלק מן האהל ואינו נחשב ככלי בפני עצמו. ועוד מה שהשיבו לו אין האהל מתחשב ה"ל לומר אין השפוד מתחשב דכיון שהוא בתוך האהל כלינו הוא עצמו נגע במה. וכן מסיק הר"ס והר"ה דאם השפוד בתוך האהל מודה ר"ע דלוי נחשב בפני עצמו לכוונת בנת חשיב. והעיקר כפי' השני שהשפוד תחוב תוך האהל. ומ"מ לא כהכר עמנו דר"ע כיון דהשני לשפוד והאל נאסי' ה"ו ככלים הנוגטין במה וכלים בכלים אמאי אדם הנוגע בשפוד פמח שנטמא אלו אמתין גביל. פי' השני עמא עומאח ערב וכיון דליה ליה ס"ב כהאל דאין האהל מתחשב ה"ל כלים מכלים ואין לומר דמשום חזרין קאמר דא"כ ה"ל השפוד כנוגע במה מטעם חזרין ואין כאן חמישי' להשפוד והאהל אחד הוא עישים כנוגטין במה. ועוד אי מטעם חזרין אינו ענין לכאן דכל ה"ו דחזרין גביל שנים עומאין בנת ושלטת וברענה טלוא שלא בחזרין ל"ו בחזרין לא משכחת פחות משלשה עומאין שבעה מדרכנן מיהת כמ"ה הר"ב בר"פ ובהא לא פליגי המהים דליכא נמי חמשה. ועוד אי מטעם חזרין אמאי קבץ אהל ולא נגע בחזרין. ומיאו במוספאח הני התחוב הני הנוגע באהל: א"ל אין האהל מתחשב. והלכך איכא אלא ארבעה. וי"ע על דברי הר"ה בפירושו לקמן פט"ו מ"ב כהן גבי עבליות דאתר

תום' אנשי שם

ב"ב ר"ה שפוד ס' של (מתכ"ו). ול' כר"מ אה היה של מתכ"ו וכו' ע"ז כס' ח"ל ח"ל מ"ב קשה לדעיל כ' בח"מ דל"ס כלי ממחוט ול"ס כ"ס וא"כ למה כ' כאן אה ס' של מהכת וי"ע עכ"פ. ונראה שזה למעט עמוד של עץ דאי"ל פשוטו כ"ע עכ"ל. והנה ידוע שבכ"מ שמביא הכ"מ נ"ב כ"ס מ"ב הוא חס' מלגמח שלמה אבר ה"ל כ"י. אהל כה"י אשר לפיטו לא מנאחו דברים אלו ואולי הרב מנאחט שלמה עצמו ראה מולת קושיה ד"ל כ"ס הרב ח"ל ולכן חזר בו ומחך דברים אלו מספרו. וכו"י אשר לפני הוא מוקדמות ואשר היה להבי' הוא מילדותו וכן מלאנו עוד בספרה וקומחה דמוכת שלא כו' לברכ ח"י הסתקה הסתקה אשר לטעם:

אהלות שנים שמאים פרק א

ר' עובדיה מברטנורה

איתו דין שלא יטמא עד שימות. ספרי. וממילא לבהמה וחיה דתקן לקמן: הותרו ראשיהם אע"פ שעדיין הראש מעורה בעור הגוף. הרמב"ם ספ"ד מהלכות שאר אבות הטומאות [הלכה ז']. ופי' הכ"מ דל"ב פשיטא. ע"כ. כלומר דאף על פי מפרסין אינה רבוחא כלל: בגון אב של לטאה: הוא

עס השקן [בפ' שמיני] וזה הבע"ח יטועט ועכו מאלד אחר חטיבה. והמנס יקרה זה לקלח מיני בעלי חיים כאשר לא יהיה הכח המתטעט מתפשטת בכלל האברים מאורס והתחלה אחת. אבל יהיה מתפרדת בכלל הגוף. הרמב"ם: ו האברים. לשון הר"ב לרין שיהיה בהם צמר וגידים ועלמות זהו.

הלופי גרסאות
ופוסל בתרומה דל"ג גליו וד"ה ופוסל מן התרומה בגון זבוב וחי' נחל' שזכוב הלפאה שפופרכס. זבוב של לפאה נכד"ה חובל של הלפאה. ו מכות נכד"ה כותה. מכות נכד"ה כותה.

אליהו רבא

מטמא מטום דדעתו גלול. ופסלו גוסס שאין דעתו לגלול אינו מטמא מטום שכולו עוד לחיות: ו האברים אין להן שיטור. והא דלא חשיב נמי אבר מן החי. מטום דהיינו לכן טומאת צמר שצוין. וקמ"ל דלרין שלחן אין לכן שיעור ומשיחין אפילו פוחס מכשיער אבל החי אין לו טומאה אחת כגון שיעור דבשרו טעור ואין לו חלה עומתה אבר: כבשאיבת טומאתו. לא אחר שומתו: כגמגמ ועמשה אבר נבלה נגמגמ ועמשה אבר נגמגמ: קרובל

מאביל בתרומה (א). ופוסל בתרומה (ב). ובכך הוא נחשב אבר. ומיירי בין וכן בהמה וחיה אינן מממאין (ג) עד שתצא נפשם (ד). הותרו ראשיהם (ה) אף על פי שמפרכסים (ו). ממאין. בגון (ז) זבוב של לפאה. שהיא מפרכסת (ח): ו האברים (ט) אין להן שיעור. אפי' פחות מכוית מן המת. ופחות מכוית מן הנבילה. ופחות מבעדשה מן השרץ. מממאין טומאתן (י): ו מאתים וארבעים

וגידים ועלמות וכו'. כדכתיב בנזק פריקן. ועיין מ"ג בריש מכתה טהרות [ד"ה והאכל]. ומ"ג הר"ב ומיירי בין באבר שנתלש מן החי

מלאכת שלמה
בריש פרק מי שחזו הביא הר"ן ז"ל סברת רבינו יואל ז"ל דהא דלמרי' הכא דחשיב כחי היינו דוקא בעילוי דלתי ממילא כי הכי דקתני במתני' אבל גיטו ומתנתו דמכח דעתו ודבורו אהו לא אבל ר"י ז"ל סובר דגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו וכל שהוא מדבר ודעתו מיושבת עליו מתנתו מתנה גיטו נס ע"כ ועין עוד בהם שכתבתי בשמו בפ"ק דערכין ס' ג': מאביל בתרומה. את אמו דכתיב ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו קרי ב' יאכלו בלחמו: עד שתצא נפשם. ולענין טומאת אוכלין אית כן אלא אם שחט בהמה חיה ועוף אע"פ שעדיין הם מפרכסין מקבלין טומאה: הותרו ראשיהן. פ"ק דחולין דף כ"א אמרי' מאי הותרו ריש לקיש אמר הותרו ממנו ר' חסי אמר ר' מני כהנדלת עולת העוף דר"א ב"ר שמשון. והתם גרסי' כונס הלפאה וכו' ויש

זה מקום לכאן דהרי צבא זו מיירי אפי' קודם שפירש. דאי לאחר שפירש. הו"ל להתהלך עמו דלין הטשא זכ מטמא אדם ונגדים שזכוב או נוגע או [אב"י] ודברי רע"ב הם מועתקים מרמב"ם. וז"ל מ"ל דכונס הרמב"ם ור"ב דכיון דלדא הטשא הוה בעיקרו הוא ראשון. אע"ג דקודם שפירש מטמא כלים. עכ"פ אדם לא מטמא: (י) ועיי' חוס' חולין [מב"ב ד"ה והא] שיש לעיין בזה. דהרי הוכיחו דמה שיש צדדים חו מני צדדמה וז"ל לפי' דה"פ דלדא דלית ליה מולא שאני. ר"ל שיש לו דעת לשמור א"ע כשיש לו נזק מעט. נשמר שלא תגדל הריעותה. ומיד מבקש תרופה. וכן אפשר לדחוק ולפרש כוונת הדעה שם. דשם פירש"י מלאך. ולפיכך ו"ל דכשחירע לאדם חולי המערכת שא"כ צו תרופה. כגון יקב סלג וכדומה אדם ובהמה שוין: (יג) ורתתו"ש הביא דברי הרמב"ם (ספ"ד מהל"ט הי"ד) שכתיב שאף שעדיין מעורה צבור דיו כמת. ותמיהני מאד ארבינו הרמב"ם דמאי לריה ששאר מעורה רק צבור. הרי אפי' צבאיה מדובק נס צמיעות בשר מני. דהרי רבינו בעלמא פסק (ספ"א מעו"מ. ופי' משחיסה הי"ט) דבגשזר מפרקת ורק רוב צמר עמה הר"ן נבילה. ואפי' נחמק ונאמר דהא דנקט הרמב"ם מעורה צבור הוא לאו דוקא אלא ר"ל נס מיעוט צמר. ואע"ג דבש"ס [חולין ד"ב ס"ב] אין משמעות הלשון כך. דהרי מקשי. אי הכי עור נמי [יבדיל] ומשני. מדליתו בשחיסה אינו בהדללה. והדר מקשי. אי הכי מיעוט צמר נמי וכו'. אלמא

מדיש צו צמר עלם וגיד אף שלטאה עדיין חי הוא: (בב) של מת נבילה ושרץ ששטו לעיל. אולם לא נקרא אבר רק כשיש צו צמר עלם וגיד. והעלם שלם: (בג) ר"ל אפילו אין בכל האבר כוית. אפי' אם הוא ממת מטמא נגמגמ

זה מקום לכאן דהרי צבא זו מיירי אפי' קודם שפירש. דאי לאחר שפירש. הו"ל להתהלך עמו דלין הטשא זכ מטמא אדם ונגדים שזכוב או נוגע או [אב"י] ודברי רע"ב הם מועתקים מרמב"ם. וז"ל מ"ל דכיון דלדא הטשא הוה בעיקרו הוא ראשון. אע"ג דקודם שפירש מטמא כלים. עכ"פ אדם לא מטמא: (י) ועיי' חוס' חולין [מב"ב ד"ה והא] שיש לעיין בזה. דהרי הוכיחו דמה שיש צדדים חו מני צדדמה וז"ל לפי' דה"פ דלדא דלית ליה מולא שאני. ר"ל שיש לו דעת לשמור א"ע כשיש לו נזק מעט. נשמר שלא תגדל הריעותה. ומיד מבקש תרופה. וכן אפשר לדחוק ולפרש כוונת הדעה שם. דשם פירש"י מלאך. ולפיכך ו"ל דכשחירע לאדם חולי המערכת שא"כ צו תרופה. כגון יקב סלג וכדומה אדם ובהמה שוין: (יג) ורתתו"ש הביא דברי הרמב"ם (ספ"ד מהל"ט הי"ד) שכתיב שאף שעדיין מעורה צבור דיו כמת. ותמיהני מאד ארבינו הרמב"ם דמאי לריה ששאר מעורה רק צבור. הרי אפי' צבאיה מדובק נס צמיעות בשר מני. דהרי רבינו בעלמא פסק (ספ"א מעו"מ. ופי' משחיסה הי"ט) דבגשזר מפרקת ורק רוב צמר עמה הר"ן נבילה. ואפי' נחמק ונאמר דהא דנקט הרמב"ם מעורה צבור הוא לאו דוקא אלא ר"ל נס מיעוט צמר. ואע"ג דבש"ס [חולין ד"ב ס"ב] אין משמעות הלשון כך. דהרי מקשי. אי הכי עור נמי [יבדיל] ומשני. מדליתו בשחיסה אינו בהדללה. והדר מקשי. אי הכי מיעוט צמר נמי וכו'. אלמא

מדיש צו צמר עלם וגיד אף שלטאה עדיין חי הוא: (בב) של מת נבילה ושרץ ששטו לעיל. אולם לא נקרא אבר רק כשיש צו צמר עלם וגיד. והעלם שלם: (בג) ר"ל אפילו אין בכל האבר כוית. אפי' אם הוא ממת מטמא נגמגמ

מדיש צו צמר עלם וגיד אף שלטאה עדיין חי הוא: (בב) של מת נבילה ושרץ ששטו לעיל. אולם לא נקרא אבר רק כשיש צו צמר עלם וגיד. והעלם שלם: (בג) ר"ל אפילו אין בכל האבר כוית. אפי' אם הוא ממת מטמא נגמגמ

יכין

כשאמו ישראלית אלמנת כהן. או כל עוד שבנה ממנו שהוא מגוייד או גוסס חי. וטהרת לאכול תרומה: (א) כשאמו צה כהן אלמנת אביו ישראל או כל עוד שבנה כזה עדיין חי. אינה שבה לבית אביה לאכול תרומה: (ב) טומאת נבילות [אב"י נגמגמ ונמשא]: (ג) וכ"ש שרץ הקל בטומאתו מודאין צו אפילו טומאת משא. ואת"ל דמח"ס לא ה"ל נמי למקטק נבילה. דב"כ כ"ס ממה דתמור מכולן שנטמא באל. ו"ל דה"פ דקמ"ל דלא תימא דוקא אדם דלית ליה מולא [בג"ק דב"ב ושנ נ"ג ב'] ויכול טוב לחיות אף שהוא גוסס. אבל שאר בע"ח לא. קמ"ל (יב). והא דלא תני במשנתנו נס עוף. ה"ט מטום דבין שהוא מין טעור או טמא. אין צו טומאת נבילות. רק צמין טעור צבית הבליעה. וזהו לא שכיח שילבעט חי: (לח) שהיה המערכת ורוב צמר עמה (יג). (לח) ה"ה צרות לענין הקך דיני דלעיל דהיינו לענין טומאה ויבוס וכו' ככולן אם היות ממנו ראשו. אע"ג שנתפרס עדיין. אפי' דיו כמת: (מ) ר"ל הא למה זה דומה: (מא) שאין צו חיות כלל ואפי' מטמא [אב"י ג"מ הייתי אמר דהמשל תזכר הלפאה לא בא לאשחשין אלא העעם מפני מה הפרכס אינו ס' החיים והמחי מטמא. פי' אמר דטומאת הפרכס הוא כלפרכס של זכב הלפאה שפכרד התגוף לגמרי אפי' עבטו שמפרסם עוד אלמא דהפרכס הזה אינו כלל סימן חיים רק תנועות שגורלה הוא קבלתמפך ב"א. ועיי' בנחמ"ס ותמאל יסוד גדול בהכמת הענע] אם הוא כעדשה. מדיש צו צמר עלם וגיד אף שלטאה עדיין חי הוא: (בב) של מת נבילה ושרץ ששטו לעיל. אולם לא נקרא אבר רק כשיש צו צמר עלם וגיד. והעלם שלם: (בג) ר"ל אפילו אין בכל האבר כוית. אפי' אם הוא ממת מטמא נגמגמ

כשאמו ישראלית אלמנת כהן. או כל עוד שבנה ממנו שהוא מגוייד או גוסס חי. וטהרת לאכול תרומה: (א) כשאמו צה כהן אלמנת אביו ישראל או כל עוד שבנה כזה עדיין חי. אינה שבה לבית אביה לאכול תרומה: (ב) טומאת נבילות [אב"י נגמגמ ונמשא]: (ג) וכ"ש שרץ הקל בטומאתו מודאין צו אפילו טומאת משא. ואת"ל דמח"ס לא ה"ל נמי למקטק נבילה. דב"כ כ"ס ממה דתמור מכולן שנטמא באל. ו"ל דה"פ דקמ"ל דלא תימא דוקא אדם דלית ליה מולא [בג"ק דב"ב ושנ נ"ג ב'] ויכול טוב לחיות אף שהוא גוסס. אבל שאר בע"ח לא. קמ"ל (יב). והא דלא תני במשנתנו נס עוף. ה"ט מטום דבין שהוא מין טעור או טמא. אין צו טומאת נבילות. רק צמין טעור צבית הבליעה. וזהו לא שכיח שילבעט חי: (לח) שהיה המערכת ורוב צמר עמה (יג). (לח) ה"ה צרות לענין הקך דיני דלעיל דהיינו לענין טומאה ויבוס וכו' ככולן אם היות ממנו ראשו. אע"ג שנתפרס עדיין. אפי' דיו כמת: (מ) ר"ל הא למה זה דומה: (מא) שאין צו חיות כלל ואפי' מטמא [אב"י ג"מ הייתי אמר דהמשל תזכר הלפאה לא בא לאשחשין אלא העעם מפני מה הפרכס אינו ס' החיים והמחי מטמא. פי' אמר דטומאת הפרכס הוא כלפרכס של זכב הלפאה שפכרד התגוף לגמרי אפי' עבטו שמפרסם עוד אלמא דהפרכס הזה אינו כלל סימן חיים רק תנועות שגורלה הוא קבלתמפך ב"א. ועיי' בנחמ"ס ותמאל יסוד גדול בהכמת הענע] אם הוא כעדשה. מדיש צו צמר עלם וגיד אף שלטאה עדיין חי הוא: (בב) של מת נבילה ושרץ ששטו לעיל. אולם לא נקרא אבר רק כשיש צו צמר עלם וגיד. והעלם שלם: (בג) ר"ל אפילו אין בכל האבר כוית. אפי' אם הוא ממת מטמא נגמגמ

כשאמו ישראלית אלמנת כהן. או כל עוד שבנה ממנו שהוא מגוייד או גוסס חי. וטהרת לאכול תרומה: (א) כשאמו צה כהן אלמנת אביו ישראל או כל עוד שבנה כזה עדיין חי. אינה שבה לבית אביה לאכול תרומה: (ב) טומאת נבילות [אב"י נגמגמ ונמשא]: (ג) וכ"ש שרץ הקל בטומאתו מודאין צו אפילו טומאת משא. ואת"ל דמח"ס לא ה"ל נמי למקטק נבילה. דב"כ כ"ס ממה דתמור מכולן שנטמא באל. ו"ל דה"פ דקמ"ל דלא תימא דוקא אדם דלית ליה מולא [בג"ק דב"ב ושנ נ"ג ב'] ויכול טוב לחיות אף שהוא גוסס. אבל שאר בע"ח לא. קמ"ל (יב). והא דלא תני במשנתנו נס עוף. ה"ט מטום דבין שהוא מין טעור או טמא. אין צו טומאת נבילות. רק צמין טעור צבית הבליעה. וזהו לא שכיח שילבעט חי: (לח) שהיה המערכת ורוב צמר עמה (יג). (לח) ה"ה צרות לענין הקך דיני דלעיל דהיינו לענין טומאה ויבוס וכו' ככולן אם היות ממנו ראשו. אע"ג שנתפרס עדיין. אפי' דיו כמת: (מ) ר"ל הא למה זה דומה: (מא) שאין צו חיות כלל ואפי' מטמא [אב"י ג"מ הייתי אמר דהמשל תזכר הלפאה לא בא לאשחשין אלא העעם מפני מה הפרכס אינו ס' החיים והמחי מטמא. פי' אמר דטומאת הפרכס הוא כלפרכס של זכב הלפאה שפכרד התגוף לגמרי אפי' עבטו שמפרסם עוד אלמא דהפרכס הזה אינו כלל סימן חיים רק תנועות שגורלה הוא קבלתמפך ב"א. ועיי' בנחמ"ס ותמאל יסוד גדול בהכמת הענע] אם הוא כעדשה. מדיש צו צמר עלם וגיד אף שלטאה עדיין חי הוא: (בב) של מת נבילה ושרץ ששטו לעיל. אולם לא נקרא אבר רק כשיש צו צמר עלם וגיד. והעלם שלם: (בג) ר"ל אפילו אין בכל האבר כוית. אפי' אם הוא ממת מטמא נגמגמ

כשאמו ישראלית אלמנת כהן. או כל עוד שבנה ממנו שהוא מגוייד או גוסס חי. וטהרת לאכול תרומה: (א) כשאמו צה כהן אלמנת אביו ישראל או כל עוד שבנה כזה עדיין חי. אינה שבה לבית אביה לאכול תרומה: (ב) טומאת נבילות [אב"י נגמגמ ונמשא]: (ג) וכ"ש שרץ הקל בטומאתו מודאין צו אפילו טומאת משא. ואת"ל דמח"ס לא ה"ל נמי למקטק נבילה. דב"כ כ"ס ממה דתמור מכולן שנטמא באל. ו"ל דה"פ דקמ"ל דלא תימא דוקא אדם דלית ליה מולא [בג"ק דב"ב ושנ נ"ג ב'] ויכול טוב לחיות אף שהוא גוסס. אבל שאר בע"ח לא. קמ"ל (יב). והא דלא תני במשנתנו נס עוף. ה"ט מטום דבין שהוא מין טעור או טמא. אין צו טומאת נבילות. רק צמין טעור צבית הבליעה. וזהו לא שכיח שילבעט חי: (לח) שהיה המערכת ורוב צמר עמה (יג). (לח) ה"ה צרות לענין הקך דיני דלעיל דהיינו לענין טומאה ויבוס וכו' ככולן אם היות ממנו ראשו. אע"ג שנתפרס עדיין. אפי' דיו כמת: (מ) ר"ל הא למה זה דומה: (מא) שאין צו חיות כלל ואפי' מטמא [אב"י ג"מ הייתי אמר דהמשל תזכר הלפאה לא בא לאשחשין אלא העעם מפני מה הפרכס אינו ס' החיים והמחי מטמא. פי' אמר דטומאת הפרכס הוא כלפרכס של זכב הלפאה שפכרד התגוף לגמרי אפי' עבטו שמפרסם עוד אלמא דהפרכס הזה אינו כלל סימן חיים רק תנועות שגורלה הוא קבלתמפך ב"א. ועיי' בנחמ"ס ותמאל יסוד גדול בהכמת הענע] אם הוא כעדשה. מדיש צו צמר עלם וגיד אף שלטאה עדיין חי הוא: (בב) של מת נבילה ושרץ ששטו לעיל. אולם לא נקרא אבר רק כשיש צו צמר עלם וגיד. והעלם שלם: (בג) ר"ל אפילו אין בכל האבר כוית. אפי' אם הוא ממת מטמא נגמגמ

בפיסת הרגל. שיש לה ג...
ד"ה א"י: שנים בקנה...
מ"ח: מיטות: כ"ה: ד"ה י"ד...
ממנו: לו: י"ה קושר: ש"ח...
ק: ד"ה אמר לו:

אליהו רבא

ק קורסל. הוא סמוך
לפס הרגל קטעול בל"א:
שוק. הוא אורך הגלגל
עד הארבעה: ארכובה
ק"ף בל"א: חמשה
בלרכובה. בתוספת שנים
מחל ושנים מחלן והסיקה
בלמע: י"ד. הוא כל
אורך מהארכובה עד הקולנה:
קפולית הוא הפך למעלה
מח"ך סמוך למחנים:
שנים בקנה. הוא כל אורך
היד עד המרפק: שנים
במרפק. עליו עוגן בל"א:

תוספות אנשי שם

ואמ"י הם דמיון לא
ממנו נאמרו דמיון לפי
שליש שנים בכל ע"ש ומה
תמה כפי' אמ"י שמונה נאש
ה' שנקטו או איש דבר
הבוא בכל דל"ה י"ב
בלשם נמי אהבנו יד ודאי
לפי' ולאו דבר הוא וא"י
אוי"ק דהק"י נמי א"ש
דמ"ה דקח"י ר"ב בלשם
לפי שמונה כ"ד מה נכ"ך
הרי חסר כ"ה אחר שג"ד
וא"י איש אלא ר"ח
אלא דלא הא ולא קאי
כלל דלע"ז דל"ן זה ג"ד
מ"י י"ב כה נהג ומכ"ח
כלי אחר והאמת שיש כה
כל מה שיש בלשם א"ש לא
כמותו ממש כמ"י ק"ח
והוא כה ד' ש"ן כג"ן
בלשם כלל: (ע"ל): ב"ר
ד"ה ע"ז ש"ן כ"ח וכו' וכו'.

המנה: **ק** פיסת הרגל. כף הרגל היא הפרסה: ששה בכל
אצבע. לחמם אצבעות הייט שלשים: קרסול. חרנוס כרעים
קרסולין. מקום חבור הרגל והסוק: קושלת. למעלה בראש
היך: בקנה. עלם המחובר ליד.

מלשון קנה המדה שבו מודדים
האלמה: מרפק. קוד"ו בלע"ו: **בפיסת הרגל** (מ). **ששה בכל אצבע** (מ).
עשרה בקורסל (מ). **שנים בשוק** (מ). **חמשה**
בארכובה (מ). **אחד בירך** (מ). **שלושה בקטלית** (ג). **אחד עשרה צלעות** (ג).
שלושים בפיסת היד (ג). **ששה בכל אצבע**. **שנים בקנה** (ג). **ושנים במרפק** (י).
ח"ג. ח אחד עשרה בל"א ואחד עשרה.

והסוק כדפי' הר"ב על עקבו במס' כלים פכ"ו מ"ד. וכו' לפירש"י שהזכרתו ברפ"ב דמסכתא בימות. ח"ן הר"ק פירש קרסולי כרעי
ותרגום אשר לו כרעים די ליה קרסולין וי"ת רכובתי והם הזכרים. ע"כ. והרמב"ם כתב בפירושו וקורסל העקוב תרגום כרעים קרסולים.
ע"כ. וכו' שחיבת העקוב. ל"ל העקוב. כלשון משנתיו דפי' דזכויות משנה יא. ועיין לקמן:] **בארכובה**. לפי מה שפירשתי בקורסל
לדעיל שהוא מקום [חבור] הרגל בשוק. יהיה הארכובה מקום חבור השוק צורך. ועיין מ"ש במ"ו פ"ד דחולין [ד"ה הארכובה]: **מרפק**.

מלאכת שלמה

הוא ז"ל שם ספ"ג: **ק קורסל**. הוא פרק ראשון למעלה מן העקב. הר"א
ז"ל וכן באברהם ז"ל. וי"ט דנרבי קרסול: קושלית. הוא טוקא דלמעלה:
אחת עשרה צלעות. מלאכתו כחזק שני דספר שלשלת הקלה בדרום
יזרת הולד ואפי' שגרה לעין שהן י"ב מול' כד נולד לומר שהלע ששלמה
חז"ל חשבו אותו מעשה הנוף ע"כ: **במרפק**. כתבו החוס' וגם הר"ם מרפק
הוא מקום כפיפת הרוע ונקרא ג"כ עילי ומרפק ועליו הכל אחד ובמקרא
על כל אל"י יד ומתרגמין על כל מרפקי ידיו משמע דמרפק צ"ד כנגד
ארכובה כרגל ע"כ וכן פי' הר"א ז"ל בפירושו אשר על הלכו' קטנו' לרב
אלפס ז"ל והאריך וימר ע"ש ואברהם ז"ל נראה דנרים מפרק שפירש מפרק
מקום כפיפת הרוע מלשון ואסתר מפרקתו ע"כ. ותמהי' שמהלתי שם בספר

יבין תפארת ישראל בו עז

אלמא דחילוק גדול יש בין עור למיטות כשר ואין כללין זה בכלל זה. ואפי' ז"ל
דהרמב"ם לאו לדיוקא נקט עור. אלא אף הוא הוה מתכוון שיהיה במשמעותו
גם מיעוט כשר. עכ"פ קשה דהרי כפי הכרחא מל' רבינו ספק בזה כריש לקיש
(חולין כ"ח) דל"ל דהתוה דקאמרה משנתיו היינו הותוה ממש והרי רב אחי
פליגי עליה. דקאמר כהבדלת עולת עוף וכו' מניי' ר' ירמיה החס כהבדלת עולת
עוף לרבנן דמלכא יבידיל כל הב' סימנים. ולא פלגית עס ר"ל. או כהבדלת עולת
העוף (ר"א ב"ר) דל"ל דסי' במבדיל רוב ב' הסימנים ופלגית עס ר"ל. והשיב
לו רב אחי אלא כהבדלת עולת העוף לר"א ב"ר דל"ל קאמינא ופלגינא אר"ל. וא"כ
הרמב"ם דקאמר אפי' מעורה צעור. לא מייירי ששאר מקת הסימנים.
ודאי כר"ל ס"ל דקאמר הותוה ממש. והיינו שחלק מהנוף כל ב' הסימנים
וכל המפרקת וכל הבשר המקיפו. ולא נשאר מעורה רק בהעור ללכ"ע איש
משגב ודלמאמן. אולם הרי זה תמוה. דהרי הרמב"ם ב' מקומות הל"ל
ספק דנשגב המפרקת ורוב כשר סני. ואפי' נשאר מחובר ב' הסימנים.
ואי"ל דנשגב המפרקת דקאמר הרמב"ם היינו נמי ל' ד אלא שגם נתקן
ונפקסו ב' הסימנים. ליהא. דל"ל ב' משגב המפרקת הרי נפקסו הנגרת
או יתקב השם לחד צבילה הוה לרמב"ם (כפ"ב משחיפה הו"ט) וכיון שכן
ל"ל דקאמר הכא (כפ"ד מה"ט הו"ד) אפי' נשאר מעורה צעור. הרי אפי'
נשאר מעורה גם כסימנים צבילה הוה. גם אי"ל דרמב"ם (פ"ד מה"ט הו"ט)
ס"ל דרק כשרין קאמריין לדרין כשר נשאר מעורה רק צעור. משא"כ בלשם
דממלא גם בלשם אף ששגב רק מפרקת ורוב כשר. ונשאר מעורה במיעוט
כשר וב' הסימנים קי"ל כשמואל (חולין כ"ח) וכ"כ בבהמה סני כהכי דלממלא
במשא. וכעזרי (שם ד"כ ע"כ) ולהי' פסק ב' מקומות הל"ל (כפ"ב מו"מ
וכפ"ג משחיפה) בלשם ובבהמה דסני כשרויהו ונשגב המפרקת ורוב כשר.
אף ששאר עדיין מעורה במיעוט כשר וב' הסימנים. אבל הן אחת שכן

הוא דעת רש"י (חולין דכ"ח) שכתב דמתניתין דהוחו רבאין רק בח' שנים מייירי. אולם הרי כשר דהו עס רבנות' דברים הללו ב' ידיו.
דשרץ מהן דבר שמים בכל המשנה דהוחו רבאין. ובל"ז הרי זה פשוט דהוחו רבאין דנקט תנא כשר על אלמס דנקט לעיל מניה קאי. ואין חילוק
כלל בין אלס לשאר בע"ח. דכחולן המפרקת ורוב כשר הו"ל כמת. וכיון דלרמב"ם ב' המקומות קי"ל כעזרי וכשמואל. א"כ ע"כ הוחו רבאין
דקאמר הנא. היינו ששגב מפרקת ורוב כשר. אע"כ ששאר מעורה עדיין במיעוט כשר וב' סימנים. והיינו ללא כריש לקיש וללא כרז אחי. ואפטר
עוד דמ"ס הרמב"ם (כפ"ד מה"ט) אף ששאר הראש מעורה צעור הנוף. היינו אף שכל העור נ"כ שלם [אב"ב] כלומר מלבד מיעוט כשר ומיעוט ב'
סימנים ששאר קיים נשאר נ"כ כל העור שלם [וסמך א"ע אמ"ם] (כפ"ג מו"מ) ובפ"ג דשחיפה) דסני כשגב מפרקת ורוב כשר. אלא שיש לתמוה
על רכ"מ. וגם על רתו"ט שהביא גם הוא לשון רבינו. ולא העירו עליו דבר מכל זה: (י"ד) וכו' ידוע לראו תורה לחד ולשון הכמים לחד (כחולין)
קל"ז ב' דהרי בלשם תורה. שוק היותן משלמים להכהן. הן ב' עלמות ארוכות של יד הבהמה (כחולין קל"ב) וכן בכל דוכתא שמוכר שם שוק בקרא בין
[משניות פהרות] ק"ח. 8.

מושגת אחרונה

תומאה ח"י שיעור אבל
למלקות חלכילה אין
חלילה פחות מחיבת
דלמא כמתינה דף ע"ג
וכ"כ סו"ט פ"ק דקסדות:

וריע. המהרש"א כל ארכי
 עד הכף: רשעיה גיאל.
 בתוספתא והלויים פמם:
 תוספתא אנשי שם
 בר"ב דה בנקבין הנייה
 טו. והרמב"ם כ' כלי הכולל
 והלמה זה נכון ומצוה למי
 ש"ל פה בחמם הנחום
 כי מלבד הנייה יש גם שני
 אברים אחרים אשר בהם
 יעבור הזרע מהנייה אל
 האמה. (ב"ב, ו"ל דבוס
 ח"ט מנין ה' ו"ע דכ"ט
 מה מ"א כ' אחד אבר שאין
 בו חיים כגון הלשון והנייה
 וזה הנייה הם מהחמשה
 שנקבין. ו"ל דמ"ט שאין
 בו עץ ר"ל שאין בו עץ
 יוכל לע"ט. (נ"ח).
 וע' גמ"ט והפאה:

משנה אחרונה

כל אחד מהן משמא
 בנגע ובתמא ובאהל. בין
 שאלין מן המת ובין מן
 החי: במוע ובמשא
 ובאהל. נגע ואהל
 מפורשין בתורה ומשא
 נגמל מנגלה כדליתא
 בספרי. וכתב הרמב"ם
 בחטוב ויראה לי שמתק
 ממנה הכתוב כדרך שמתק
 מלשון הכתוב וכו' כנראה
 שהלך לזה ולא יוחא ליה
 בפשיטות שמתק ממנה
 הכתוב משום דלתי
 מ"ל מנגלה. אלא
 דפשיטא ליה דחייב על
 מקדש וקדשים כגימלת
 משא כמו בנגע ואהל
 והמשו דלתי ב"ל דהיינו
 מחייבין ליה דלין עונשין
 מן הדין. לכן ל"ל דלא
 ח"ל' סתמין אלא דכ"ל
 אהל הוא. וק"ל דבספרי
 חייב אלא לריוחא דמתא.
 ובהכי מיושב ב"ל דהיינו
 גני שאור כהנייה ומתן
 בכשתנת דלי חד פישור
 למחוייבי לכתוב מתאש
 חישתו קשה ואחי שאור
 בק"ל ולא סיקף דלין
 מחייבין מן הדין אלא דלין
 זה מן הדין דהיינו אהל
 ויש לדקדק דל"ל אח"ל
 כשב קרא נגע ולשתוק
 גמי מיני' דכ"ל אהל
 הוא. ו"ל מלחא דלתי
 בק"ל ענה וכתב לה קרא.
 ח"ל' דבלתי קרא נמי
 איכא עונה הכא דלין
 זה יפוחת מן הדין אהל
 גילוי מלחא בעלמא דלא
 גרע מלחא. מ"ל ענה
 וכתב לה קרא. אהל ל"ל
 דבספרי חיי וכוונת בנת
 לכל נפש בא ולימד על
 המת שיטמא בנגע הא
 ביד טלח ממנו ים לי
 פדן חס ממנו בזהל
 לא יטמא בנגע אלא חס
 אמרת כן עשה מן הדין
 כ"ל עשה כדליתא ביד
 דלתי' דכ"ל אהל הוא
 דלין עונשין חיי לאו
 דכתיבין כדילי וא"ל
 בתמא אח"ל טעמן.

פי' הר"ב קוד"ו. ועיין עוד במשנה ג פ"ד דשבת: מטמא במגע
 ובמשא ובאהל. טומאת מגע ואהל הנה הוא בפסוק. כמו שאמר
 הנוגע במת ואמר כל הבא אל האהל [טומאת משא הולית
 אותה הקבלה מטומאת כבלה אשר
 היא טומאה קלה והוא מטמא במשא.
 כמו שבא הכתוב והטמא את כבלתה.
 וכ"כ המת שמטמא במשא וכמו
 שהכבלה אשר מגעו [טומאת ערב.
 משאו

מאה ואחד מזה. [שכל] מה שמנה עד עכשיו. מלך אחד
 מהגוף הוא כגון יד אחד ורגל אחד ודופן א': מפתח של לב.
 הוא החזה שמפני טעמת החזה מנשב הריאה על הלב נמלא החזה
 פותח דרך שמנו ויניס האויר וילא
 אחד בזרוע (ה). וארבעה בבתף. מאה
 ואחד מזה (ט). ומאה ואחד מזה. ושמנה
 עשר חוליות בשדרה. תשעה בראש. שמנה בצואר. ששה במפתח
 של לב (ט). וחמשה בנקביו (ה). כל אחד ואחד מטמא (ט) במגע
 דני. בנקביו נה"ל בנקביו. במגע במשא ובאהל ג"ל במשא ובמגע ובאהל. במשא

מלאכת שלמה

שלגת הקבלה שנים במפרקת והוא החוליה שאחרי הראש שקורר הראש עם
 הגוף ע"כ. וכתוב בצור ח"ל בניית יוסף ויוסף ריש סימן כ"ו וכתבו החו"ס והרא"ש
 ז"ל קבורת לשון קצון בשר כמו קבורת דלתי ויש שהיו אומרים דהא
 דלתי' בגמרא גובה של יד הוא מקום הנחת התפילין היינו גובה בשר הסמון
 ליד והוא בין היד והמרפק הנקרא קודא ובספר התרומה כתוב שיש שמניחין
 אותן במקום ההוא ור"ת ז"ל אומר דע"כ הוא גובה הבשר שזרוע שהוא בין
 הכתף והמרפק הנקרא קודא דהא משמע בכל דוכחא שמלות תפילין צורט

מלאכת שלמה

ולוחו ע"ס שנין יד לקודו אוי קרוי זרוע אלא קנה ועוד הניא כמה ראיות
 והסכימו כל הפוסקים לדבריו והרמב"ם ז"ל אפי"ס שאור קורא לע"ס שנין יד
 לקודו זרוע ולע"ס הסמון לכתף קורא מרפק מ"ל לענין הנחת תפילין דעמו
 התופט במרפק שנין פרק הכתף ובין פרק הברוע ע"כ. והוא חיימה גדול דלא
 משמע כן מלשון משנתו: וארבעה בבתף הרי מאה ואחד מזה ומאה וא'
 מזה. כך מלתי מונה: בנקביו. אית דגרסי בנקביו והס כלי הורע והיכרות.

יבין תפארת

(גה) הוא עלם הארוך העליון של היד והוא בין העללענבאטן להכתף:
 (נו) הוא הסך הכל מכל העלמות שמנה הגוף עד עכשיו מל"א של הגוף:
 (נז) הן עלמות החזה שסוגרים תחתם הלב העמון בין כנפי הריאה משלש
 רוחות. וכל פמימות חלול החזה מנוגן עם אורחן ו' העלמות: (גה) הם
 העלמות שמסבבי' נקבי האחוריי' והשאין ונקראין בעקקטן ב"ל"א [ומהר"ב
 משמע דקל על העלמות שמקישין גיד השמן קאי. והפ"ס קקק נקביו לשון רניס.
 מדיע באלעג גידי קליפס דקא בקליפת השום המגדלת בין המתן השמן למתן
 הורב וכדלתי' ב"ש" [בטורות מ"ד ב'] (נח) אהל כל אבר שאין בו עץ
 בלשון חליות ולב וטחול וגיד השתן וכדומה. דיון בשאר בשר דווקא כשם
 בצברין כרית מטמא בנגע משא ואהל. ואורתן העלמות שיש בלתי ויהר
 מבלים דהרי יש אומרים שיש בלתי רנ"ב עלמות ו"ל שיש בהרנ"ב עלמות
 [בכמות מה"א] ולהרמב"ם היה הגירסא שם ב"ש" רנ"א עלמות. הרי כל
 עלמו' שיתירות בלתי מבלים מטמא בנגע ובמשא אהל לא בזהל [המ"ס
 פ"ג מ"ז ח"ג] (מ) וכן כל אבר ויורה. אם יש בה לפורן. או אפילו
 אינה עומדת בזה עם שאר האצבעו' או בעומדת בזה עם שאר האצבעות
 אפי' אין בה לפורן הרי הוא כשאר אברים אהל בתרתי לרשותא אם אין
 בו כרית בשר מטמא רק מנ"ס בנגע ובמשא ולא בזהל [הרמב"ם שם ה"א.
 רמ"ל דהרמב"ם מיידי בלעז של נפל. דאי בלעז של אדם גדול איך כתב
 הרמב"ם שטומאתו מד"ס. הרי יש בכל אצבע לכה"פ עלם כשורה שמתא
 בנגע ובמשא שטומאתו מד"ס. ודמיא גם הכא שהרמב"ם קורא להלמ"ס ד"ס
 [כת"ס רכ"מ ריש אבות] הכא ח"ל לומר כן דהיינו כ' אח"ל ולמה גזרו וכו'.
 ואי בלמ"ס קמאר לא שייך להקשות להם גזרו]. ומה"ל כ"ל דנקט דך
 דינא הכא. אף דכבר שמעינן כן במשנה ז'. אלא לריוקא נכסה דדוקא
 הכך איברים שיש עליהם טומאתן מהאורייתא בנגע ובמשא ובאהל. הא
 יותרת שיש בו ב' לרשותא כלעיל אמ"ע כלל מהאורייתא. א"כ ל"ל דמשו"ה
 הדר ונקט דין האברים הכא. ה"ט משום דבעי למתני סיפא דבאין
 עליהן בשר כראש טומאתן עכ"פ בנגע ובמשא. הא כבבליה ושרץ
 באין עליהן בשר כראש טור מכלום [ובלגן סי' ח"א]. ונ"ל עוד דהא
 דנקט תנא רק מנין אברי אדם ולא גם מנין אברי בהמה ושרץ. ה"ט.
 משום דכל עיקר המנין דנקט תנא באברי האדם. היינו רק לאשמעינן
 דרק אהין שנמנו מטמאו בנגע משא ואהל. הא יותרת לא ובדלתי.
 אבל כבלה ושרץ אף יותרת שבהן. כל שיש בו בשר וגיד ועלם מטמא
 טומאתו וכמשנה ז'. א"כ ליהי נקט רק מנין של אברי אדם משום דבעי
 למתני בפרק הבה. דרוב מנין עלמות מטמאין בזהל משו"ה אשמעינן
 הכא כמה הן כל אבריו. משא"כ בבהמה ושרץ. הרי אין כ"מ כלל

יבין תפארת

בשנדע
 ויהיו למקשה א' ועלם א'. נמלא שהן בלתי כ"ו חליות כפי ליעדיט
 החוליה העליונה שנין העור לגב הנגב. לכן אמרו שאין צואר רק ז' חליות. ואמרו
 מניטו להטאר. לכן אמרו שיש ה' צואר בין רין ובין קד דלא ולא
 אחת היא. ואין בכלל אלא מה שפירט. אולם תמהי מחד שבמנחתו לא נמנה רק ח"א
 ללעות בכל ג'. והרי עיטור ראו ולא ר' שלא לגב בבהמה
 יש יותר מ"א ללעות וכדומה נמי מש"ס [חולין דכ"א] וגם ראיתי ובדקתי
 בעלמי בבהמה וראיתי שיש לה י"ג ללעות בכל ג' ובאדם ראיתי שיש לו י"ב
 ללעות בכל ג'. וכך מנו בו גם הכמי הנחום. וא"כ ק' מה שכתב הל"ב שמה
 ומה שאמרו רבותיו בכלל מנין עלמות האדם. ודברא לא מליד

בשנדע
 ויהיו למקשה א' ועלם א'. נמלא שהן בלתי כ"ו חליות כפי ליעדיט
 החוליה העליונה שנין העור לגב הנגב. לכן אמרו שאין צואר רק ז' חליות. ואמרו
 מניטו להטאר. לכן אמרו שיש ה' צואר בין רין ובין קד דלא ולא
 אחת היא. ואין בכלל אלא מה שפירט. אולם תמהי מחד שבמנחתו לא נמנה רק ח"א
 ללעות בכל ג'. והרי עיטור ראו ולא ר' שלא לגב בבהמה
 יש יותר מ"א ללעות וכדומה נמי מש"ס [חולין דכ"א] וגם ראיתי ובדקתי
 בעלמי בבהמה וראיתי שיש לה י"ג ללעות בכל ג' ובאדם ראיתי שיש לו י"ב
 ללעות בכל ג'. וכך מנו בו גם הכמי הנחום. וא"כ ק' מה שכתב הל"ב שמה
 ומה שאמרו רבותיו בכלל מנין עלמות האדם. ודברא לא מליד

בשנדע
 ויהיו למקשה א' ועלם א'. נמלא שהן בלתי כ"ו חליות כפי ליעדיט
 החוליה העליונה שנין העור לגב הנגב. לכן אמרו שאין צואר רק ז' חליות. ואמרו
 מניטו להטאר. לכן אמרו שיש ה' צואר בין רין ובין קד דלא ולא
 אחת היא. ואין בכלל אלא מה שפירט. אולם תמהי מחד שבמנחתו לא נמנה רק ח"א
 ללעות בכל ג'. והרי עיטור ראו ולא ר' שלא לגב בבהמה
 יש יותר מ"א ללעות וכדומה נמי מש"ס [חולין דכ"א] וגם ראיתי ובדקתי
 בעלמי בבהמה וראיתי שיש לה י"ג ללעות בכל ג' ובאדם ראיתי שיש לו י"ב
 ללעות בכל ג'. וכך מנו בו גם הכמי הנחום. וא"כ ק' מה שכתב הל"ב שמה
 ומה שאמרו רבותיו בכלל מנין עלמות האדם. ודברא לא מליד

רובע עצמות. אם פ"ג ח"ט
ופ"ג ח"ט. רובע בנין.
בטעות ח"ט. פ"ג ח"ט ח"ט
ופ"ג ח"ט:

אליהו רבא

ולא כמנע דלא חזרו ניהו
למנע דתנן א"כ חזרו
לעומתה. ובכחה סת' אלו
מטמאין במגע ובחשא ואינו
מטמא בחבל וקחסי להו.
וגולל דוחק ה' שנים
שמעמאין במגע וחבל ולא
במנע:

א רובע עצמות מרוב
הבנין או מרוב בנין.
שיבא הרובע לתק מטמאה
שיש בהן רוב בניו של מת
או רוב בניו שהן מטמאין
באלו ח"ט שאין הרובע
רוב בנין או רוב מת. אבל
אם לא לתק הרובע עצמות
שיש בהן רוב בנין או רוב
מת אינו מטמא הרובע
באלו וכדתינא בחוספתא
רובע עצמות מרוב הגויה
בגדול ועצמות רוב הגויה
בגדול וח"ט שאין בנין
רובע עצמות. ורובע עצמות
מרוב הגויה בנין ועצמות
רוב הגויה בנין וח"ט
שאין בהן רובע עצמות.
רבי יהודה אומר בלשון אחר
בית שמאי אומרים מעצמות
מטמאין או מטמאה מן הגויה.
ובית הלל אומרים רובע
עצמות מן הגויה מרוב בנין
או מרוב בנין רוב בניו או
רוב מיתו של מת ח"ט
שאין בהן רובע עצמות.
שמאי אומר אף מטמאין.
אמר רבי יוחנן וטלמי
לעשה דברי ג' ודברי ג'
כחש מתי שוקים וירך
אחד דברי ג'. כלומר
שהוא שלשה עצמות כדברי
ג' והוא מרוב בנין
ובפרקי ירו' ויגלו דברי
ג'. כלומר והוא מרוב
הבנין. ובכחה ויגוללת
כדברי שמאי. כלומר שהוא
מטמא אחד ורובע מיתו
מעמא באלו ששאר
ויגוללת עמין מטמאין
באלו כמה שלש: בבה
הוא רוב מיתו קב"ה
וקמיל דתינא בחוספתא
יורשת עולה מן המנין.
וחבר שאין לו אלא מאתים
ויהיה שיש בו מאתים ושמיתו
ואחד טולס מפרשין למנין
קב"ה. פירוש ח"ט שבהר
ק"א הוה רוב מיתו מ"מ
זריך קב"ה לרוב מיתו
כבוד כל אדם ויחזיר שבונו
לא הוה עד קב"ה מ"מ בני
קב"ה רובו דכל אדם
והיחזיר היחידים של היחיד
הן כולל המנין ומתקבץ
לקב"ה:

עין מ"ש בזה בסוף משנה ה פ"ק דכלים: ורובע עצמות. כתב
הר"ב רבובי פירשו שהן מועטין מהיות בהן רוב מנין ורוב בנין כו'.
כתב כתבתו בזה במ"ו פ"ק דעדות. ובטעמן של אלו שמטמאין
כתב הרמב"ם לפי שכל אלו השיעורין ניכר שהן עלם אדם:
ורוב בניו. לשון הר"ב כגון השוקין
והירכיים והללטים. ובספ"ו דעדות
כתב ג"ג והשדרה. וה"ג בחוספתא
כמ"ש כבר שם. ומשום כך הגהתי
כן בלשון הר"ב דהכל. ופי' דבריו
השוקים וירכיים וכו' הן רוב בניו של
אדם. אבל הרוב הן שהי שוקים וירך
אחד בלבד. וכ"כ בהדיא שם בעדות.

ובפ"ז דגזיר מ"ב: במדה הוא רוב מנינו קב"ה. בפרק ז דזכורות
ומשני דקמ"ל שא"פ שאותו האדם הוא חסר באיבריו או יתר
באיבריו אין משגיחין בו אלא על מנין רוב כל אדם. א"כ היתה
אלצב

מלאכת

אחד ועיין עוד כמה שכתבתי ר"פ דלקמן: רובע עצמות. משמע דסתמא
כב"ה ודלא כב"ש ודלא כשמאי ופלטגתייהו בעדות כס"ק אבל הרמב"ם ז"ל
פ' שם דלר' יהושע לא פליגי ב"ש וכו' אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא ע"ש:
ורובע עצמות מרוב הבנין וכו'. פי' דוקא כשה הרובע זה מרוב בנין
שהוא שם ממקום שמה אלא כשה הרובע זה מעצמות הרבה מפורדים שכבר
לא ה"ו בהם כדי שומאה גם הרובע אין בו שומאה וקדומה לזה אמרו לקמן
בסוף פירקין ומודים שאם ניסל חלשים שהוא פסור כן כ"ל לפרש וכו': בפ"י
ר"ע ז"ל רבובי ז"ל פירשו וכו'. אמר המלקט הוא פי' הר"ש ז"ל גם הרמב"ם
ז"ל כך נראה שפירש בחבורו כפ' שני דהלכו' שנוא' מת ס' פ' ורפ"ג וכה
שם מהיר"ק ז"ל ולפי דקדוק דבריו פה ה"פ דמתני' רובע עצמות שאין בהן
מרוב הבנין ולא מרוב המנין כלומר ח"ט שהוא משאר עצמות מטמא במגע

שלמה

ובמנע ובאהל ע"כ. אבל בפ"ק דעדות לא כן פי' רש"י ע"ש שראה ששם
תפס פי' הרמב"ם ז"ל אשר שם: ורוב בנינו ורוב בנינו. רוב בנין הגוף
או רוב מנין העצמות ע"כ: אמר המלקט הרמב"ם ז"ל פי' דתרווייהו בנין רוב
בנין ורוב מנין: וכמה הוא רוב בנינו קב"ה. החס פ' אלו מומין פרכי'
ותנא מנינא אחי לאשמועי' ומשני דתינא חסר שאין בו אלא מאתים ס"ו
רש"י ז"ל כגון שנגרף חסר בכל יד וכלל גרף חסר שתי אצבעות דהיינו שמה
אצבעות וכלל אצבע יש ששה עצמות הרי לשמה אצבעות מ"ח ולא נשתירו אלא
מאתים ע"כ. ויהר שיש בו מאתים ושמיים ואחד טולס עילין למנין קב"ה
פי' הרב רבינו גרשון מאור הנולד שיש לו ג"ג ויהר ואלו הן שיש לו ד' אצבעות
יחידות ביד ובגרל שיש בהן כ"ד אצבעים ובסוף ששה עצמות שכלל אצבע יש
כנגדו בורוע עלם אחד היינו כ"ח ופי' זריך ופי' דלתות ומפתח היינו רפ"א
חגי'ם

יבין

כל א' אינו מחזיק רובע: ה) וכולל בשר כראוי היינו שהבשר מקושר בגיד:
ז) רובע הקב. והוא כשיעור ו' ביצים. ולא נקט לגו מדכורא מזה הלח:
י) רוב בנין היינו רוב עצמות הגדולות שהגוף כבשה על ידן בקומתו. והן
השוקים והירכיים והללטים והשדרה. והיו שדרה כבר תמין לה שששהיה
שלימה. ואפי' קטנה משיעור רובע מטמא באלו. אבל רוב בנינו
דתינא הכא היינו ב' שוקים וירך א' (כמכורות דמ"א ח"א). ובכרז אמרנו בפ"י
ח' כ"י מ"א כ"ה דשוק דמחילתין היינו העלם הארוך שמתחבר להפסטה שנקרא
במקום אחר ארכובה הנמכרת שם הלאש. ורוב בנינו היינו קב"ה עצמות
אפי' הן קטנים כפרקי ידים ורגלים וכדומה. ובכרז בנין או רוב מנין
הן עצמות שלימות. מטמאין באלו אף שאין בהן רובע. ובסופא דמהנהימין.
מיהו הכא מייירי שהן עצמות שבורות. ור"ל שאין בהרובע עצמות שלימות
זה רובע מטמא באלו (ב): (יא) היינו ב' שוקים וירך א' שלימות שהן רוב
הרוב מרמ"ח אצבי האדם שמנו לעיל סוף פ"ק: (יב) ומטמאין כל אדם:

תפארת

קמ"ל דלפ"ה מת קריין ביה. ודיט כמה שלם: (ב) כך פירשתי ע"ד
רעטו"ש (ניזיר מט"ב ד"ה ועל חזי. ושם דנב"ב ד"ה ת"ש). ונראה לי ראייה
לדבריהם מש"ס (ניזיר ד"ל ז) דמוקי לחזי קב שגזירי דלקחא דאקחוי.
ובדה יש לי שם מ"ש החס (ניזיר ד"ז ע"ה) לא נזכרה אלא לר"מ ור"ב שאין בהן
רובע. ופירש"י דנכח"ז ח"ט באלו. וחמורה דהרי קמן משנה ערובה
דר"מ או ר"ב א"ל שיהיה רובע. ואי"ל דהא דקאמרה במתניתין דר"מ
ור"ב א"ל רובע ואפי"ה מטמא באלו. היינו ביש רוב מנין וגם רוב בנין.
והא דקאמר החס דר"מ ור"ב ח"ט באלו רק ביש בהן רובע. היינו או
ר"מ או ר"ב. אבל מלבד שזה דוחק גדול לאוקמה שני המקומות. כל א' בנוגה
אחריהא. מלבד זה. כל רבותינו והרמב"ם בכללם לא פירשו כן. אלא בין
רוב

ישראל

רוב בנין או רוב מנין רק חסר מכל א' קלה. או דוקא בשמחזיק זה או
זה רובע מטמא באלו (ב): (יא) היינו ב' שוקים וירך א' שלימות שהן רוב
הרוב מרמ"ח אצבי האדם שמנו לעיל סוף פ"ק: (יב) ומטמאין כל אדם:

אחרונה

לענין יתרה דנאששים אינם שוין ואמתי מעמא באלו וז"ל דנשים אינו שוה
בנין. שכן אצבעים אלו ליריד ודלתות לא נחלש מין זה באצבעים אבל יתר
אצבע דאיכא מין אצבעות בכל אדם חט"ג דיתיר אינו שוה א"ל למעט
הקטומות אהל כיון דלא ידעינן איזו מהן יתיר ומיהו בנתי משמע דלפילו
ידעינן איזו מהן סהיר כגון אצבע יתירא שפירא נאספת ע"ג הוה שפירא
שומדת בשורה עם האצבעות אפי"ה מטמא באלו אם יש בה לפסון וז"ל כיון
דמיני יש בטולס מיקרי מהו כדפי'. ובמכאן ז"ל ראייה כמה שחלוק
הפוסקים כו"ז סימן מ"ד כמה שיש בה שלש כליות ולקחה בחדת מהן
שפסקים שם בש"ע כיון שיש שמים כולכמן בשלש והאחרונה נחלוף או דוקא
שהיחיה יוכרת שאינה שומדת בשוה עם השחר והיחיה לקחה הוא דמכשינין
אלו אם שומדת בשוה מי יימר דהיחיה נקוי לנחש שאינה יחיה ומרפס.
ומכאן נראה דלפילו היחיה יוכרת ולקחה אפי"ה ערפס כדלמתי' הכא שיש
בה לפסון ואינה נאספת ע"ג הוה מעמאה באלו חט"ג דהיחיה יוכרת
שפירי אינה נאספת חט"ג הוה מטמא באלו וס"ה החס היחיה הוה בלוגה
יתירה ולקוחה מפרוף בה כמו באינין וכן דעת הפל"מ ופ"ש שם וכדאש
דאינה חריש דגבי ערפוס בחדת תלוי' כדלמתי' כן שאין כמה חס ערפס
ולכן לא איכא שתי כליות שוה כמות הוה חס. אבל לענין אצבי המעמא
באלו ככל שאר אצבי. והא דנקמן מ"ג בני שדרה ויגוללת שחברו אמרינן
וכן לערפס כהם דשיעורא הוה כדי שינעל מן חסו וימות איתא דנתייה
תלוי'

משנה

בהיה דיומא זריך למיתני הכי משום דבנתייהו החס פליגי איכא מ"ד מלא
ונומיו ואיכא מ"ד במלא ונומיו: בכמה רוב מיתו קב"ה. וכתב חו"ט בנתי
דכריות איתא דקמ"ל חט"ג שהוא יתר באיבריו או חסר אין משגיחין בו אלא
על מנין רוב בני אדם אפי"ה היתה אצבע שיש בו לפסון או נאספת ע"ג הוה שפירא
למנין פ"כ. וכן לשון הרמב"ם פ"ב מהמ"מ. ואין ר"ל דלענין מיוז בשר
הוה דאיכא נתי אינו אלא חס אין בו לפסון או נאספת. שאם יש בה
לפסון או נאספת חלוינין בשר דירי' שאם הוא יתר באיבריו זריך ויתר ממנין
קב"ה. דגמ' אינו כן אלא אפילו יש בה לפסון או נאספת ח"ל לעולם יותר
מקב"ה. אלא שאם אין בה לפסון ואינה נאספת אין עולה בהשגון להשלים
למנין קב"ה ואם יש בה לפסון או נאספת חט"ג ומשלים לקב"ה. אבל
נתינא מיל' בהר רובע דאיכא לעולם חלוינין בשר רובע והיינו שכתב חט"ג יש
בה לפסון או נאספת שפירא למנין דלענין עולה למנין דוקא איתמר לפסון
או נאספת ולא לענין מיוז בשר רובע. וד"ע דלמנו בנתי שם דנאששה יש
יתר מרמ"ח איברים ליריד ודלתות וכ"כ הרמב"ם שם. ופ"ו הוה דלמתי'
מנינא דמהי' קמ"ל שאין משגיחין על יתר ומסר. ה"ה דס"ה למימר דקמ"ל
אף בנתי קב"ה אלא משום שסר נקטתיה והאשם כולל יתר הוה וטוד
דמתני' ע"כ לא איירי בנשמה דהא המעמאין באלו קחסי' והיחיה שששהיה
אין בהן עומאת אהל כדלמתי' בנתי אדם כי ימות באלו דבר השוה בכל אדם.
ולכן עפ"ס כיון דנשים הוה אינו שוה חט"ג דכל הנשים שוין כ"ש באצבעים

תוספות יום טוב אהלות אלו מטמאין פרק ב ר' עובדיה מברסעוו

אבר מן המת. שם פ"ג הל' וי"א הל' ואבר מן החי. שם פ"ג הל' וי"א הל' השררה והגלגול. עינינו. ז. חילין מני נני כמותו. חוליה אחת. פ"ג הל' פ"ה. שם פ"ג הל' וי"א הל' מטמאין.

עפר כ' שהם [להתרשלותם] עם המים וקוצרין אותן בכ"מ [שפטט] על אהלותם בזה הטומאה וזה בגזירה מדרבנן [כו'] לפי שאנו נלמד שיהיה בכל חלק מעפרה עלם כשעורה. הרמב"ם. ומ"ש הר"ב דעל אהירה גזרו. ומיהו אין גזירותם בזה. דהמטמא

בגושה טמא עומאת ז' וזריך הייה ג' ו'. ולא כן למטמא באהירה. כמ"ש במשנה ג פ"ו דגזיר [ד"ה ומוה] ולקמן פ"ב משנה ו. ומה שקרקע הר"ב לכתוב גוש. דהכי תנן ברפ"ה דטהרות. ועיין במילתין סוף פ"ו: ובית הפרס. כתב הר"ב שדה שנחשט בה קצר. ל' מהר"ם אבל שדה שאבד בה קצר

חול' קרי ארץ העובדי כוכבים. והכל מיירי בגוש עפר שבה מחול' שהוא מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל. אבל הנכנס לארץ העובדי כוכבים אפילו [לא] נגע ולא נשא כגון שיהיה רוכב על סוס. ומה דעל אהירה של ארץ העובדי כוכבים נמי גזרו: בית הפרס. שדה שנחשט בה קצר ושגברו עלמות

ובית הפרס (כ). אבר מן המת. ואבר מן החי שאין עליוהו בשר כראוי (כ). השררה והגלגול שחשו (ו). כמה הוא חסרון בשררה (א). בית שמאי אומרים שתי חוליות. ובית הלל אומרים אפילו חוליה אחת (ב). ובגלגולת. בית שמאי חז"ל. ג כמה הוא חסרון עינינו ובה חסרון. ובית הלל גזיר ולי בית הלל וכן נקטנו. אומרים

מטמא אפילו באהל [כדתנן במשנה ג פרק בתרא] וימיה לי אחי לא תנינו ברישא בדי הגך דמטמו באהל. וי"ל דתנא [וישיר] ושייר נמי ארץ העובדי כוכבים במקומה דמטמאה באהל ע"כ. ומה שפירש הר"ב מלשון פרוס כו' (ישעיה נח). עיין עוד פירוש אחר בפירושו לרפ"ז: אבר מן המת וכו' שאין עליוהו בשר כראוי. וכשיש עליוהו בשר כראוי וחסר העלם תנן לה לקמן משנה ה ובסוף פרק ו דמסכת עדיות: השררה והגלגול שחשו. השררה שחברה ואין בה רובע עלמות. והגלגול שחברה ואין בה רובע עלמות. הרמב"ם פרק ג' מהלכות טומאת מת [הלכה ג]: אפילו חוליה אחת. עיין בפירוש הר"ב סוף משנה א בפ"ג

תוספות רע"ק
פ"ג [אות ה] הרע"ב ד"ה וארץ העמים. שהוא מטמא במגע ובמשא) ואם הביא כ"ח חת"ל ל' ארץ עד שלא היסק מטמא בשום ארץ העמים ואינו מטמא בשום ארץ. כ"ח. כשרוסק מטמא בשום כ"ח ואינו מטמא בשום ארץ העמים. תוספתא הובא בר"ש:

מלאכת שלמה
בשנת שם ס"ק. וי"ל החכם הר"ם ז"ל צ"ל צ"ק דגיטין הקשו החכם מההיא דקיימא לן דגזרו על ארץ העמים ותרלו דהכל מיירי בעפר הבא מארץ העמים לארץ דלא מטמא דלא גזרו אלא על ארץ עמנו והקשו דאין לשון ארץ העמים משמע כן ופירושו דמיירי כגון שיש דף או גשר שראשו אחד בארץ וראשו השני בחול' ומונחים כלים תחת ראשו שבארץ דאין מביא עליהן טומאה וסורין עוד תירץ ר"ת שזאת המשנה קודם שגזרו על אהירה ע"כ: כמה הוא חסרון בשררה. וכו' כך ז"ל וכך הגי' רב"א ז"ל וגם הל' יוסוף ז"ל אלא שכתב ס"א ל"ג בשדרה: ובה"א אפי' חוליה אחת. כו' ב"ה לקולא ולענין טריפות ב"ה לחומרא והוא דלא תני לה בעדיות גבי קלי ב"ש וחומרי ב"ה תרלו שם פ' אלו טריפות משום דכי אחטיל חסרון שדרה בבית המדרש לענין טומאת אהל נשאלה לפניהם בכמה חסרונה דהו"ב ז"ל לחומרא: כ"ד

תום אנשי שם
שיהיה בכל חלק מעפרה ע"ש כשעורה וזה דוחק שיהיה שלט מחלוקות דבדק הקדוש שכולם כוונתו לזכר א' דהיינו שחייבו לעולם כשעורה כמ"ש הר"ם. והוא דקטן רש"י שקצר של מת רצ' לכן ימלא בו עלם כשעורה וגם מ"ש הר"ב רבך של מת הוא רק שם מובאל מרקב דכאן אבל ר"ל שהיה כאן מה ונקב ונשאל עו עלם כשעורה והשפא נוחל כל הקוסיות כמובן. (ר"מ): כ"ו שהם להתרשלותם. וי"מ אף עיירות של ישראל שביניהם נטרה מטמא כמ"ש צ"ל בתרא מ"ז ט"ז ועמא דל"ג רבנן בחו"ל. (ב"ד):

משנה אחרונה

טומאת אהנה אלה משום המש עלם כשעורה: ובית הפרס. פירש הר"ב שנחשט בה קצר וכמה מה"ל אבל שאבד בה קצר מטמא אפילו באהל ותימה אמאי לא תני לה ברישא בדיה סגן דמטמו באהל. וי"ל דתני ושייר שדה נמי ארץ עמים כמ"ש הר"ב וז"ל ארץ העמים במתקנה דמטמא באהל עכ"ל ולא ידענא מאי קשיא ליה כיון דשדה שאבד בה קצר דמטמא באהל משום ספק שהאחיל על הקצר וכיון דתני בר"פ המת מטמא באהל פשיטא דספקו נמי מטמא כל ספק של מורה ספקו כולו דבדקן פ"ו דמקולות מ"ו. וגם ה"א דלא תשיב ארץ עמים במקומה. לאו קושא היא דלא מליט טומאת אהל בארץ עמים אלא שגזרו על אהירה ואהנה אלה לתלות כמ"ש הר"ב פ' בתרא מ"ו. וכל הני דתשיב בר"פ דהכל מטמא לשיב. ופיר דלוי און דינו כדון אהל דבאהל אפילו

יבין תפארת ישראל בועז

ק"ו. וזריך הזאה. מהשם עלם כשעורה. וזוקא כשהיה הגוש מחובר יחד וגדול כפיקה גדולה של שקאין [כנמשות כ"ז א] אבל לא כשהכניס לא"י עפר דק. ואפי' כשהיה אפר דק וגבולו יחד לגוש א' טהור. דזריך שיהיה גוש כברייתו (ו). וכל זה כשהכניס הגוש לא"י. אבל אדם הנכנס לחול' אפי' לא נגע ובשא אהנה. רק נכנס לאוירה. כגון שרכב לשם עמא טו"ע ולא עמא טו"ז. וגם א"ל האה (ז): (ח) דהיינו שהתחיל להחיש מהקצר ולהאזה. לכל רוח עד מאה אמה נעמא העפר מהשם עלם כשעורה שהולוכה המחרישה מהקצר לשם. ואפי' קבור בעומק מאד. לא פלוג רבנן בהקנתהיהו. ומקום כזה נקרא בית הפרס [על שם פריסת ושיירת העממה דחיישין להו]. וכל גוש ממקום הזה שגדול כפיקה הג"ל. אפי' הולילו משם מטמא במגע ובמשא. וטמא עומאת ז' וזריך האה. אבל הנכנס לשדה בית הפרס ולא נגע ולא נשא לא נעמא אף ששהיל על קרקעה. אבל שדה שנאבד בה קצר שנקרא גם כן בית הפרס [על דרך השוה] הנכנס לשם אפילו לה נגע או נשא עמא. שמה האחיל על הקצר ושייר ליה הנח ברישא ולא נקט ליה צין כל המטמאין באהל. כדשייר שם הנכנס לאויר חוץ לארץ. והנך תרתי דנקט תנא הבא טומאתו מד"ס: (ט) כפ"א ס' ה': (ל) אפי' היו שניהו יחד. וחסר מכ"א משאו ומיירי שאין רובע הקב. וכגון כגפ"ה (י): (יא) שלא נעמא באהל: (לב) מיהו כשנעקרו רוב ללעות שבה אף שכולן מונחים בצדו. אמ"ל נעמא באהל

חומר אף שהוא רק מועט. ובבברי מת וחי. ושדרה ונגולות קמ"ל קולא. לא תני נמי הכא אותן עממות שיתירוס בשהם מנא"ם שנ"כ מטמאין רק במגע ומשא ולא באהל (כפ"א ס' י"ט) ולויכא למימר דהנא ושייר. דמה שייר דהאי שייר. וצ"ל דמדשייר ברישא שאבד בה קצר. שמטמא גם באהל ומנ"ש צ"ח. על כרחך דתשיב לכולהו קר מותחין כחדא צנא. ולבבני האלון מו"ה

מהאיל בידו ובנגלו עמא ונבאיר עד שיכנס ראשו ורובו כמו שהאריך בזה הכב בעל משנה למך פ"א מהע"מ. ולפיכך מ"ש הר"ם והר"ב דארץ עמים דמתני' היינו בגוש הנח מארץ עמים. להנח כ"ל דמייקום נמי הנכנס באויר ואפי"ה שפיר תני אין מטמאין באהל דעומת ארץ אינה עומת אהל. ודיקא נמי דלא תני הכא עפר הנח מארץ העמים כדתי פ"ד דטקטות

אהלות אלו מטמאין פרק ב

קנר

במלוא מקדה . מלא רוח הנקב שוקצין במלע : כדי שינטל
 מן החי וימות . ושיערו חכמים בחסרון כסלע : בקמן של רופאים .
 במלע קמן שהרופאים פותחים בו הנעעים : בגדול של לשכה .
 ושיערו חכמים שהוא נקב כפודיון : ד הגולל . אכן גדולה ורחבה

בפ"ג דחולין : כדי שינטל ט' . כתב הר"ב ושיערו חכמים בחסרון
 כסלע . בר"פ ועל אלו מומין [דף ל"ג] הר"ם . ובפרק אלו מטרפות
 ד"ג בגמ' שאם ימתח החוט המקיפו יהיה בלחכו טפח [פ"ג] וגמלאח
 למד שהסלע הוא שלש בטפח על השרש שכל שלש בהיקפו טפח יש

שינטל כן החי . ימות פ"ג
 דמיר כ"ג מ"י ט"ז
 ה"ה חמישה ט"ז ופ"ג ט"ז
 פ"ג ט"ז : באיזה מקרה .
 בטעות לה : ד הגולל .
 חולין קנר : בייחוד כ"ג ט"ז .
 ט"ז ט"ז קנר : ד"ג ט"ז .
 פ"ג ט"ז פ"ג ט"ז ופ"ג ט"ז :

סוחתמים זה פי הקבר מלמעלה .
 מלשון וגללו את האבן (בראשית כט) :
 והדופק . שתי אצנים גדולות אחת מלד
 זה . ואחת מלד זה שהגולל נשען
 עליהן : מטמאין במגע ובאחל .
 דכתיב (נמדבר י"ט) והטגע בעלם או
 בחלל

אומרים במלוא מקדה (א) . ובית הלל אומרים
כדי שינטל מן החי וימות (ב) . באיזה מקדה
 אמרו . בקמן של רופאים (ג) . דברי ר' מאיר .
 והביא בגדול של לשכה (ד) : ד הגולל (ה)
 והדופק (ו) . מטמאין במגע ובאחל (ז) .

בזבדו שלש ממנו וכדתן במשנה ח
 פרק יז דכלים ומדהר"ב לא כתב בפ'
 אלו טריפות דחסרון בגלגולת כסלע
 הוי טריפה . ש"מ דס"ל כפי ר"ת בפ'
 אלו טריפות דף מז דחסרון גלגולת
 הוי עס הקרוס ובהמה מיטרפא בבקיבת
 הקרוס לחודה . אבל ארס דליח ליה

אלויה רבא

ב באיזה מקדה אמרו ט' .
 ולא קפיה סא דפליגי סאחא
 אליה דר"ם . דהא איתמר
 טלס גמ' וקרוינס דברי אלו
 לפיט דכדרי אלו . והשפא
 חולין וביא לא לא יכב שיעורא
 כהדא . וביא קיהי שיעורא
 כמלא מקדה . קא ממלי
 ר"מ וכתב בשיעורא דית
 ד"ס דליח מקדה אחא
 ומיט נשמת ל"ה דהא
 קרוינס דברי ג"ה דכרי
 ג"ס : ד הגולל והדופק
 מטמאין במגע ובחלל .
 סומחה אהל דגולל לא נפקא
 לן מירי דהא גולל לא
 מטמא אלא בקבר סתום
 דכתיבא בחסותה סוף פ"ג
 שתי אצנים גדולות של
 ארבעה ארבעה טפחים
 ששען גולל לקבר המהיל
 ט"ג שיהי סתם מלא א'
 מהן המהיל ט"ג שיהי
 סתום מפי ש"ס לנפוחה
 דרך שחל . ש שיעין מינ
 דרי אר"ה ד' טפחים כשי"ג
 יעילת העומחה הו לא
 מטמא בחלל כהסו גולל
 אלא בקבר סתום הו
 דמטמא בחלל ובקבר סתום
 גולל לחמי מינעי ליה חיוק
 ליה כהסו מה הו דמטמא
 דהא מהיל ט"ג קבר סתום
 דמטמא כל סביבו בחלל .
 וגולל הווא חוק לקבר לא
 מטמא כלל כדתן במהילתין
 (פרק ט"ו ח) ועוד הנה
 הסו רבי אליעזר אמר גולל
 מטמא כהסו א"ס מטמא
 בחלל כהסוע לא יעשה
 כהסו כהסועה א"ל רבי
 יאבב מרובה סומחה אהל
 ט"א

מוזל צבי חסרון גלגולת עם נקיבת הקרוס והקשו עליו . ורוב הפוסקים הסכימו דחסרון גלגולת כסלע בלא (* נקב הקרוס נמי מיטרפו ארס
 ובהמה : באיזה מקדה אמרו . וכן עוד פליגי סאחא אליה דב"ש במ"ד פ"ה דחרומוס . ועיין בר"פ פ"ג דפאה : בקמן של רופאים . וסלע
 דב"ה זוטרי ממת והו ב"ש לחומרא . דהא לא התן לה במס' עדיות גבי קולי ב"ש וחומרי ב"ה . גמ' פ"ו דבכורות דף לח : בגדול של לשכה .
 כתב הר"ב ושיערו חכמים . במשנה יב פ"ו דכלים . וע"ס : ד הגולל והדופק . פי הר"ב הגולל אכן גדולה כו' . והדופק שתי אצנים
 ט' שהגולל נשען עליהן ט' . כ"פ ר"ס . מדרשין להו לקמן מוכל אשר יגע על פני השדה . ולפירש"י [שכתב הר"ב במ"ג פ"ו דמיר] :
 גדולל כסוי ארון . ודופק הארון עמו . הלא ארון אינו על פני השדה . ואומר הר"ר דוד ממירנבורג . כי פירש"י לרבות גולל ודופק שפירש
 דלא מרבינן מעל פני השדה דמטמא אלא כשפירש . אבל בעוד שהו עמון הוא בטל אגב קרקע . והקשה ר"י על פיר"ה דתיניא בחוספתא
 דאהלות כו' חוס' פ"ק דכחובות דף ד . ולקמן אכתוב דעת הרמב"ם כפירש"י . ושאף כשהו עמון הוא מטמא : **מטמאין במגע ובחלל**
 * נ"ט טפחים קיימס . ואינן

שלמה

דכדי שינטל מן החי וימות הוי כסלע חרטו שס בכורות ר"פ על אלו מומין
 דב"ש מקדה וחיסומו קאמרי דהיינו שמרחיב את הנקב כדי שיכנס מקדה
 ויאל בריחו והיינו חוס טוטל מה שחוסס וסותס הנקב ואינו מינח לכנס
 המקדה בריחו ומקדה וחיסומו הוי ודאי יומר מלע ור"ב נתמן חירן התס
 במסקנא דסלע מירובית שנינו התס ככליס וההיא הוה דסאיו כמקדה גדול אבל
 סלע סתם דקאמרי' אליה דב"ה זוטרי אפי' ממקדה קמן של רופאים הלכך
 אפי' לר"מ שיעורא דביח שמאי נפיש . ורש"י שג"ה ה"ר יהוסף ז"ל כל
 מלות מקדה שבמטה ביו"ד לקרייה : ד הגולל והדופק וכו' . והיה ברייתא
 בפ' העור והרוצח דף קכ"ו בשם ר"ם הבאתיה בפ"ה דמנחו' ט' ז' :

מלאכת

כדי שינטל וכו' . וכתב חוס' ז"ל בר"פ על אלו מומין כמלא מקדה נמי
 ימות לב"ש מקדמרי בפ"ק דעירובין ובפ' אלו טריפות וכן לפרשה ומשמע
 דאחריויהו קאי אשדה ואגלגולת מקדמרי סתם חרי חומרי דסתין אהדרי
 כון שדה וגלגולת אלא ב"ה אהו למימר דשיעור דמלא מקדה הוי ספי מכדי
 שינטל מן החי לדידהו ע"כ אפי' לפי ר"מ ז"ל דמס' דלא קאי וכן לפרשה
 אגלגולת מלדא פריך וכו' מ"מ לפירושו נמי נריך לומר כן דשיעורא דב"ש
 מיית לב"ש כמו לב"ה דשיעורא לדידהו ע"כ ז"ל . והביא כל פסול זה
 הר"ם ז"ל ועוד יותר ע"ס : ורובים אומרים בגדול של לשכה . שהוא
 כסלע כדתן פי"ז דמסכת כלים ואי קפיה א"כ ב"ש וכו' אמרו דבר אחד

תוספות

באהל . רק כשהן בקבר (מיר י"ב א) : ל"ג כעוזי מקדה בארערי בל"א
 ושיעור זה היה מקובל להם הלממ"ס ככל השיעורין (סוכה ד"ו א') ופליגי בה
 לקמן . באיזה מקדה נאמר : (לד) הוא כרוחב סלע . שהוא מעט פחות
 משלש טפח [שע"ז י"ד ט' א' סק"ה] וכל טפח הוא ד' גודלין נמלא רוחב סלע
 הוא מעט פחות מרוחב גודל ושלש . [ונ"ל דע"כ הוא ספי מרוב גודל
 ורביעי . והוא דלא קמו ב"ה השיעור כסלע . מדשיעורו המורר טפי . ג"ל דה"ס
 מדמי לאשמיטין דהו נמי השיעור לפרישות שא"ט ח' [וסי' חוס' חלון תנ"ך] :
 (לד) והיה המטת (מ"ג) : (לו) שהשטמטע בו כעורה . והיה מונח בשכחה
 מיוחדת והוא רחבו כפודיון . והוא מטמא של כחשת שרחה קלת טפי
 משלע כסף [ועמ"ס גס"ד כלים פי"ו ט' ק"א] מיהו לכ"ע שיעורו דב"ש גדול
 מדב"ה (י) : (ז) גלל הוא תרגומו של ט"ס . שהיו רגילין לעשות כסוי
 לארון משיס . ועל שם זה קראו לכל כסוי של קבר בשם גולל [ע"י רש"י
 מרא ס' וכל גולל אמ"ס רק בשלל היה הכסוי או הקבר פחות דשיעור ד'
 כעטן עליהן . ונקראין כך מהין דוחקין ודוסקין המת סביב [ע"י רש"י שם ק"ב ב'] : (מ) אפי' לאחר שפירשו מהמת (כ"ש"י עירובין ט"ו א) [ס"א]

בועז

מוה' ברוך יצחק שלי"ס א"ה שיר נמי מת עובד כוכבים דמטמא במגע ומשא ולא
 באהל (מ) וא"ת הרי בלתי ספק הכלי הוא דק ומחודד כדי לפתוח בו מכה .
 וא"כ יהיה מקולי ב"ש וחומרי ב"ה . דהרי לב"ה רחבו כסלע . ולמה לא
 תני לה בעדיות (רפ"ד) . י"ל דכלי הוא רחב למעלה במקום אחיזה קלה
 טפי מרוחב שלש טפח . ובארתו ל"ד מטערי ב"ש . א"כ י"ל דמקדמרי ב"ה
 כדי שינטל ממי וימות מוכח דכד אחשיל ביה מדרשא לענין טריפה איתנב
 דהו"ל ב"ש לחומרא (כחולין י"ב ב') אף דבשדרה ע"כ ז"ל איסכא דכד איתנב
 בי מדרשא לענין סומחה אחשיל : (ז) והוא דנקט פלוגתיהו אליה דב"ש
 דמקום ב"ה אינה משנה (כגי'ה י"א ב') . י"ל דממשמע בש"ס (בכורות
 ל"ח א') דלוי ב"ש לב"ה רק מהשו . ולפיכך מדשיעור ב"ה אין מטרר כל
 כך כשיעורא דב"ש . להכי מפרשי רבנן שיעור המטרר דנקטי ב"ש . וממילא
 נדע דשיעורא דב"ה הוא מעט פחות מזה [רב"א] : (יא) וכן מוכח
 בדור

ישראל

שמשם יאל העומחה : (לח) הס ד' הרפנות שבארון שהגולל
 אהרונה

תפארת

בשנה

תוספות אנשי שם

היו"ש ר"ה כדי שינטל כו'
 ורוב הפוסקים כו' . ומ"ס בגמ'
 שם וכן : ושיעורא אגלגולת
 נמי קאי . וה"ה מלא חלמרי
 ב"ה כדי שינטל כו' לביש
 נמי מיית כשיעורא דידהו
 ועוד מאי קפיה רב יאבב
 דקאמרי וכן לפרשות לענין
 גלגולת כיון דתיית כה
 וי"ל דרגילות הוא למות ע"י
 טיילת בחסרון מועט מע"י
 קרייה חולין . (חוס'
 בעירובין שם) וכל כוונת
 דכרייה דשיעור מיהא ל"ס
 ותפודיוו ס"ל דבקינה הוא
 כמלא מקדה וכגיילתה נכסלע
 אבל פליגי באישי שיעור
 מיהא בענין בחסרון המת
 לטרי מכוונתא דב"ה
 משערין בשיעור גיטול החיות
 דכדי יעילה וכו' וד"ס משערין
 כשיעור מיהא דקרייה אהל
 מ"ל כהוס' דבכורות (אבל
 במ"ס) משמע דב"ש וכו'
 פליגי כמה הוא שיעור מיהא
 (מ"ר כה"י) : וד"ס באיזה
 מקדה כו' ברפ"ה דפאה .
 וע' שם"ס :

יבין

דעכות מ"ה : ד הגולל והדופק . פי הר"ב הגולל הוא כסוי הקבר וכן משמע
 ר"ס הר"ם והר"ם כ"כ אלא שהוספו וכתבו ששופין אותה מלמעלה לקימן וסותמין
 בה פי הקבר ורש"י מפרש שסותמין בה פי הארון . וכן ק"ל בן יבין כך נריך ל"ס למה
 לי אשר יגע דמלא בקבר נפקא דהא כל טרף הקבר הויסיו והדפנות ככלל קבר הוא .
 וסו"ס כתב דלכ"ה הוי ככלל קבר ולא ככ"ה ואינו יודע עסם חלק . וי"ל שמשמע
 זה לקח לו הכתמים כהטורו ספ"ב מהמ"ט ע"ה אחרת בה שססם קבר דקרא הוא
 קרקע עולם או קבר בנין המתובר לקרקע . אבל על שאינו מתובר המתובר
 כלים או כבנים אין זה קבר והוא גולל ודופק דמתני' ומשמע לו מדכתיב
 אשר יגע על פני השדה שיינו שאינו מתובר ומתנו ע"פ השדה דאילו המתובר
 אי עדה עמיה . ולשון גולל משמע חלוס המתמטל כמו וגללו את האבן .
 ומה שכתב שומחת גולל ודופק מד"ס השום שאינו מפורש בקרא לר"ם או
 לר' ושמאל הלכתא הוה קרי ליה ד"ס כשעמו גבי קידושי כסף ובכתיב דוכמי
 ויש לו עוד ראייה למילוק זה מהא דלמיר בכירות דף י"ט דכר תורה אהל שיש
 בו טפח מוץ כפי השומחה ושאין בו טפח אינו מוץ' וגזרו י"ט בו אבו אין בו
 ונדחק הסוס' ע"ס דל"ה ה' שיש בו טפח מוץ' כהא הארון פחות לל"ס יש

יבין

בשנה

תפארת

בשנה

אהלות אלו מטמאין פרק ב

תוספות יו"ט קנו

ציונים

מטמאין. ע"פ. פתור. ע"פ. ע"פ.

תוספות חדשים
היי"ט ס"ה וחכמים כי
שלט הטומאות. אצל כהנים
בס"ד מטמא כח מטמא
באלו כאלו לא נדקדקו
מטמא אצל לא במטא ובמטא
וגל ראה להר"ם והר"ז
מגמ' דגור דכ"ט ע"כ וכן
כתב רש"י וחס' ע"פ ע"פ
(ממכורס"ה וז"ל):

באהל: וחכמים מטמאין. בשלשון דהא איכא רובע: אבר
מן החי שנחלק לשנים פתור. ואפילו חזר וחזרו. דאין חזרי
אדם חזור: נישל הצאים. שניטל מן החי לחלואים ולא ניטל
ממנו אבר שלם כאחד. ולא הוה
[בית] שיעורא מעולם. ואין הלכה
כרבי יוסי:
וחכמים מטמאין (יה). אבר מן החי שנחלק
לשנים. פתור (ט). רבי יוסי מטמא.
ומודה שאם נישל הצאים. שהוא פתור (ו):

מלאכת שלמה

דק הרבה כמו הקמה שנחנן שאין בו עלם כשעורה ע"כ וכן פ' התוכי'
שפתן הדק כקמה או כעפר דכ"ג לא מטמא משום עלם כשעורה ע"כ:
ר' יוסי מטמא פ' הר"ם ז"ל מטמא במטא ובאהל אצל לא במטע

תוספות רע"ק
אוח [ח] במשנה רבי
יוסי מטמא) במטא ובאהל
אצל לא במטע. תוספתא
דובא בר"ש :

י כ"ן תפארת ישראל בועז

בה) במטע מטא ואהל (מזן): (ג) ואפי' אם חזרן אדם יחד אינן
חיבור [כפי מ"ד]. אצל אבר ממת שנחלק לשנים מלטרק [כרפ"ג]:
(ג) משום דמעולם לא היה שיעור שלם:

לירוף מנע אחא למעוטי. ודו"ק: (מזן) כך כתב הר"ם והר"ז והר"ב.
אמנם הרמב"ם (בס"ד מטו"מ ה"ד) כתב דמטמא באהל. ומוה לייק בזה
חדשים דס"ל להרמב"ם דלמ"ט במטע ומטמא: ובמכתב"ר א"ל לומר
כן. דוכי גרע מעטם כשעורה שנחלק. דל' הרמב"ם צנמו בזהוה הלכה לעיל
ול"מ מוכח דע"כ הר"ם דגם למנע מלטרפי. דהרי קו"ל כרבינן ר"ם
דלקמן דגם מנע ומנע מלטרק. ועד כאן לא היינו ליה להרמב"ם דס"ל דאין מנע ומנע מלטרק והיינו רק בעלם כשעורה שנחלקה ומשום סברת ר' יוחנן בן נורי.
מדלא קבלנו בלשון עגמות כשעורה. אצל ברובע קב עגמות שנמסר לנו בלשון רבים בהלל"מ. י"ל דבאה גס ר' יוחנן בן נורי מודה דמלטרק לכל מילי:

הלכתא גבירחא כללא דפרק ב

פ"ב משנה א י"ד דברים מטמאין באהל. (א) פת. (ב) כותב בשר או נצל
שנקרש (הא לא נקרש. תלינו בלידה של פת). (ד) תרוד רקב.
(ה) שדרה (ו) נלגולה. (ז) אבר מטה. או סחי. (ט) רובע מב' עצמות לכה"ס
עגוהן מהגולות או מהקטנות. (י"א) קב"ה מעצמות ניק האדם. (י"ב) שוקיים וירך א':
משנה ב (יג) רביעית דם מטה. (יד) רביעית דם שיצא מקצת בתי המט:
כל הטניין הללו מטמאין גם במטא ומנע. ותיק מרקב דאמ"ס במטע.
ובל פוטאחו דוא מו"ס לבד. ופוטמת רביעית דוא רק אם דוא כחה א'. ואפי'
היה כל דמו של פת. צריך רביעית. אבל רישה או אפר שרופים פתור. תרוד
ומד עפר קבורת. דינו כרקב. תרוד רקב עגבלי יחד. אפ"ה אמ"ס במטע.
וגם צריך שיאחל על כונו:
משנה ג ז' דברים מטמאין רק במטע ובמטא: (א) עצם כשעורה. (ב) צרר
גדול כפיקה. והוא מו"ל. או סק' אמה על אמה שהרשם מהקבר
סביבו (ד.ס) אבר מטה או מהחי. שחמר קצת מהבשר הראוי להן. (ו) שדרה
שחמרה חיליא א'. (ז) נלגולה שחמר כסלע:

משנה ד ב' מטמאין רק במטע ואהל. (א) כסוי הארון או ד' דפנותיו. אלו
הב' כשלא פירשו מהמת. ואפי' הן מהדברים שאמ"ס. כך דינם.
ו"א שאפי' כשיפירו מהמת אם הם מהדברים המק"ס נשארין בסומאן ה"ל.
משנה ה ז' דברים כשחמרו פתורים לנפשו. (א) כותב בשר או נצל. (ב) תרוד
רקב (ד) רביעית דם. (ה) עצם כשעורה. (ו) אבר מתי שחמר קצת
מעצם שבי:
משנה ו ז' דברים צריכים שיהיה כל השיעור מנוף א'. (א) שדרה. (ב) נלגולה.
(ג) רביעית דם. (ד) רובע עצמות. (ה) אבר מהחי או מהמת. אבל
כותב בשר או נצל. וכ"כ תרוד רקב. אפי' כשהן מב' פתים מצטרפין. וכ"כ
בשר ונצל כדשעורן שיה מצטרפין:
משנה ז עצם כשעורה שנחלק. אף שאמ"ס במטע. מטמא עכ"פ במטא. אבל
רובע עצמות מצטרפין עד שכל א' פחות מכשעורה. במטא במטע
ובמטא ובאהל. ו"א דבמטע אמ"ס. אמה"ח שנחלק פתור. אבל אבר מטה
שנחלק מטמא עכ"פ במטע ובמטא. משום עצם כשעורה:

דכולם שנחלקו מטמאין לחכמים ר"פ דלקמן והם עכור והעפס משום דאבר חימו
דאינו כנבייתו. אצל עמא במטע ובמטא משום עלם כשעורה מטמאין מן החי
מן החי עלם הפורס ממנו. והיינו דמורה ניטל מלפני. דכ"י דמטמא הפורס מן האבר מן החי. כפורס מן החי עלמו לכ"ע פתור:

ר' עובדיה

אהלות כל המטמאין פרק ג

ציונים

א כל המטמאין. פתור.
פ"ב ה"ל חילין קב:
וחכמים מטמאין. מ"ה ז'
מה פ"ה ה"ח: ה"ח רובע בבשנו
טו'. חוס' נמוזי ר"ח פ"ה:
אליהו רבא
פ"ג א כיצד הנוגע
טו' מן הנבלה. כן
דך התאם להחיל דבר
אחר וסדר אחר וליק
מיניס וכן בסנה מוקמוס:

פרק ג א כל המטמאין באהל. האמורים לעיל ברפ"ב: בכשני הצאי זיתים מן הנבלה. פתח באהל ומפרש
שנחלקו. שיעוריהן לחלואין: והכניסן. כנבילה. לומר לך דכי היכי דסבירא ליה לרבי דוסא
כשהן ממולקים: לתוך הבית. להיט לתוך אהל אחד: רבי
דוסא בן הרכינם פתור. לסבר
לא מלטרפי לכשיעור: הנוגע
בן הרכינם ממחר (ב). וחכמים מטמאין. כיצד (ג) הנוגע בכשני ציזי זיתים מן הנבילה (ד). או נושאן.
מלאכת שלמה
פרק ג א כל המטמאין באהל וכו'. כפ' טעור והרובע כחכמי דר' דוסא ור' ישמעאל אמרו דבר אחר:

מלאכת שלמה

למיקס מנע דגולה ולא מנע דמת דלא תימא דוקא דמת דהיינו וז"ל למיחיה דבוחא עפי לחכמים דלפילו לעומתה קלס לעומתה אוכלין מלטרפין עני מלאי ביה. אלא דכח לא איידי
נעומתה קלס. וכפ"ל דפדיות תני נמי פלוגתייהו בעומתה קלס לנדר דתני פלוגתייהו לעומתה ממנה כדכח תני אוכל פתור ל' דוסא אמרו אינו מלטרק וסכ"ל מלטרק: או טעמן

י כ"ן תפארת ישראל בועז

פ"ג א ששט רפ"ב: (ב) ר"ל כל מה שבאהל טעור. דס"ל לר"ז דכל
שלין בהן השיעור שלם אינו מלטרק. ביהו י"ל דס"ל לר"ז.
דבהנך שהמטמא הוא מנוף או כנחלקו סגי אף שמונחים סמוכים מאד יחד וכשהמטמא אינו מנוף או כנחלקו ריקן שלם יהיו
נוגעים יחד (א): (ג) נקט כו"ל. דקמ"ל דלרבינן דר"מ לאו דוקא במת ובטומאת אהל לחוד ס"ל לר"ד דלמ"ט אלא גם במטמא מנע ומטא שכל
המטמאין ס"ל לר"ד דלמ"ט. והא דנקט פלוגתייהו באהל היינו לאשמיטין רבוחא אליבייהו דרבינן דאפי' באהל שיש לומר שהמקום שמאחיל על חיי
זית זה אינו מאחיל על זה. אפ"ה ס"ל לרבינן דמלטרק [ואפשר דהוה כוונת רש"י שכתבו בצונו לעיל ודו"ק]: (ד) ה"ה ב'ב' חלאי עד' מטרך. או ב'ב' חלאי

לירוף מנע אחא למעוטי. ודו"ק: (מזן) כך כתב הר"ם והר"ז והר"ב.
אמנם הרמב"ם (בס"ד מטו"מ ה"ד) כתב דמטמא באהל. ומוה לייק בזה
חדשים דס"ל להרמב"ם דלמ"ט במטע ומטמא: ובמכתב"ר א"ל לומר
כן. דוכי גרע מעטם כשעורה שנחלק. דל' הרמב"ם צנמו בזהוה הלכה לעיל
ול"מ מוכח דע"כ הר"ם דגם למנע מלטרפי. דהרי קו"ל כרבינן ר"ם
דלקמן דגם מנע ומנע מלטרק. ועד כאן לא היינו ליה להרמב"ם דס"ל דאין מנע ומנע מלטרק והיינו רק בעלם כשעורה שנחלקה ומשום סברת ר' יוחנן בן נורי.
מדלא קבלנו בלשון עגמות כשעורה. אצל ברובע קב עגמות שנמסר לנו בלשון רבים בהלל"מ. י"ל דבאה גס ר' יוחנן בן נורי מודה דמלטרק לכל מילי:

הלכתא גבירחא כללא דפרק ג

פ"ב משנה א י"ד דברים מטמאין באהל. (א) פת. (ב) כותב בשר או נצל
שנקרש (הא לא נקרש. תלינו בלידה של פת). (ד) תרוד רקב.
(ה) שדרה (ו) נלגולה. (ז) אבר מטה. או סחי. (ט) רובע מב' עצמות לכה"ס
עגוהן מהגולות או מהקטנות. (י"א) קב"ה מעצמות ניק האדם. (י"ב) שוקיים וירך א':
משנה ב (יג) רביעית דם מטה. (יד) רביעית דם שיצא מקצת בתי המט:
כל הטניין הללו מטמאין גם במטא ומנע. ותיק מרקב דאמ"ס במטע.
ובל פוטאחו דוא מו"ס לבד. ופוטמת רביעית דוא רק אם דוא כחה א'. ואפי'
היה כל דמו של פת. צריך רביעית. אבל רישה או אפר שרופים פתור. תרוד
ומד עפר קבורת. דינו כרקב. תרוד רקב עגבלי יחד. אפ"ה אמ"ס במטע.
וגם צריך שיאחל על כונו:
משנה ג ז' דברים מטמאין רק במטע ובמטא: (א) עצם כשעורה. (ב) צרר
גדול כפיקה. והוא מו"ל. או סק' אמה על אמה שהרשם מהקבר
סביבו (ד.ס) אבר מטה או מהחי. שחמר קצת מהבשר הראוי להן. (ו) שדרה
שחמרה חיליא א'. (ז) נלגולה שחמר כסלע:

משנה אחרונה
פ"ג א כל המטמאין
באהל. כל לאו
דוקא דלכך מן החי
שנחלק טעור לגמרי כפ"פ
לעיל וכן אכז מן המת
שנחלק טעור מטומאת
אהל: כ"כ ר' הנוגע. נראה
דפחה באהל לרבינן
דהכמים דאפי' באהל
מלטרפי ומפרס מנע
לכבוהא דל' דוסא דאפי'
במטע מעט. ויחלה ליה
שעור
אבל דכח לא איידי
נעומתה קלס. וכפ"ל דפדיות תני נמי פלוגתייהו בעומתה קלס לנדר דתני פלוגתייהו לעומתה ממנה כדכח תני אוכל פתור ל' דוסא אמרו אינו מלטרק וסכ"ל מלטרק: או טעמן

וחכמים מסמאין. פ"י ע"ג
פ"ד: סודר: ע"ג :

תוס' רע"ק
פ"ג מא [אתר] ת"ש
ד"ה או מחזיק
וח דוחק [לעב"ד אן
כאן דוחק דלישנא דמאהיל
על כחצי זית היו דומיא
דרישא דפירושא דהך
לישנא דהוי סממא רצוצה.
ובלישנא א דבר אחר סממא
עליה ועל חצי זית. בזה
סבאר דמירי באינה
רצוצה דאין דבר אחר
סממא עליה ועל חצי זית
אלא באינה רצוצה כפ"ש
ב"ש תחת התורה הפרק בשם
סוד"ם. ואין צמח שאמר
או סממא על חצי זית
היו כאומר או סממא
בסממא רצוצה ובפ"ש
ודבר אחר סממא עליה
יעל כח"ו היו כאומר וכו'
בסממא שאינה רצוצה.
וברור :
(*) ע"ג מא :

תוספות אנשי שם
כיחול ענינים שם עומאה
ודוקא במחזיק על חצי זית
ותני זית מחזיק עליו שזו
האדם מפרש אבל חז"ל
דמסכה לא יתק אלא
יש כבר שם עומאה תחת
האדם המסך. ע"ג :
אמר ר"מ ט' . לולי פי'
כרצוצה ל"ע הייתי אומר
דל"ג ר"מ אלה על סומא
דח"ק דהוא מחזיק על כח"ו
ד"א מחזיק עליו ועל כח"ו
דל"ג דמחזיק על העומאה
הוא ממוע בין נגיעה לזהל
ומצריך ע"ש נגיעה אבל מנע
מנע על אכל מנע ל"ע
לא מצרפי ומצריך שפיר
מלת צום ו"ל"א באלו . והא
דלא חזי עמי חזן מן המנע
על האדם חז"ל עומת ו"ל
הר"ש בכפרים שלפניו כפי'
דל"ג ח"ק על מנע ואל
(ו"ל) בכפרים שלפניו כפי'
הר"ש וזה הכלל סומא
דל"ג הוא ל"ל עומת ו"ל
הכל עומת חזן ט' יומא
דל"ג הוא ו"ל"א חז"ל יש
לי לומר דהיית המנע
מוצר עומת ואחר עמו וק"ל
כמי אכור דל"ג ואלו יאמר
חזן מן המנע ע"ש המנע
ואמנע והמנע ע"ש האל
(ובע"ז ע"כ ח"ק לפרשי
כרישא דמתי' ונמח הונע
ט' דע"כ מתי' דתשיב בנבלה
ש"ד ג"כ נמח). (כ"ש) :

תוספות אנשי שם
פ"ג מא [אתר] ת"ש
ד"ה או מחזיק
וח דוחק [לעב"ד אן
כאן דוחק דלישנא דמאהיל
על כחצי זית היו דומיא
דרישא דפירושא דהך
לישנא דהוי סממא רצוצה.
ובלישנא א דבר אחר סממא
עליה ועל חצי זית. בזה
סבאר דמירי באינה
רצוצה דאין דבר אחר
סממא עליה ועל חצי זית
אלא באינה רצוצה כפ"ש
ב"ש תחת התורה הפרק בשם
סוד"ם. ואין צמח שאמר
או סממא על חצי זית
היו כאומר או סממא
בסממא רצוצה ובפ"ש
ודבר אחר סממא עליה
יעל כח"ו היו כאומר וכו'
בסממא שאינה רצוצה.
וברור :
(*) ע"ג מא :

לי שהטומאה עליו או תחתיו כיון דהכל משום נגיעה הוא . אלא ח"ק
באכל כך הוא מטמא כשהטומאה מאהלת עליו . כמו כשהוא מחזיק
על הטומאה . דמאי שאל . דכיון דגלי לן קרא דמחזיק על הטומאה
מטמא . ולא בעינן דוקא אכל שיהיה על הטומאה ועליו . ח"כ ה"ה
כשהטומאה מאהלת עליו . דמאי שאל .
וכ"כ הרמב"ם בגדר טומאת אהל שהוא
על חצי מג' דרכים שאדם או הכלי
מחזיקין על המט או שהמט מחזיק
עליהן או שהיה המט עמהם תחת אהל
אחד . כמ"ש בפ"א מהמ"מ [הלכה י'
הכל
זית ודבר אחר מחזיק עליו ועל כחצי זית טהור . לדברי רס"ם
הוא מטהר אחר מחזיק עליו ועל כחצי זית טהור . לדברי רס"ם
אבל הרמב"ם דעדיין . אכל לסבבת הר"ב ודעויה . דכולה סיפא בזהל שאינה רלוואה למה יהיה טהור .
וראוי להר"מ דמסיים במאי דתירין לעיל לתמיהה הר"ש למה טהור כו' . הוקשה לו גם כן קושיא זו למה יהיה טהור . הא חד שמא
דאהל הוא וכתב ד"ל דמחזיק על כחצי זית היינו טומאה רלוואה ו"ל מנע ומהל ולא מטרפי ע"כ . וזה דוחק דסיפא הוא ברלוואה ובכונה
רלוואה והרמב"ם בפ"ד מהמ"מ [הלכה י'
עליו חצי זית אחר או שהאהל הוא על חצי זית אחר ע"כ . ונראה צעני דהוא ל"ג במסנה ל"ג אלא חד בזהל הנוגע בחצי זית ודבר
מבאר והולך כ"ג דרבי טומאת האהל לומר ששלשחן אינו מטרפין לנגיעה או למשא אבל במסנה ל"ג אלא חד בזהל הנוגע בחצי זית ודבר
אחר מחזיק עליו ועל כחצי זית . וכו' לא מדי . וכן בפירושו לא זכר אלא בזהל או וכן בדפוס הגמרא במסנה דרפ"ג דעדיין ובספר
המסנה דעדיין בדפוס שלפני לא נמלא . אלא בזהל קמייא והבבא דאו מחזיק כו' ליתא . וכן נראה דהר"ב והר"ש ל"ג לה : אמר ר'
מחזיק ח"ק בזה כו' וחכמים מטמאין . פי' הר"ב דנגיעה ומהל חד שמא הוא ויתכן לומר דטעמו דחזין לאהל כחזן למאי טומאה מאחר
שגזירת

רלוואה אין מטרפין ולא אפילו למנע . [ומנע] ואין הלכה כר' דוסא :
א"ר מאיר אף בוו רבי דוסא מטהר וחכמים מטמאין . ר' מאיר
פליג אח"ק דלומר דכשיש פתח טפח בין הטומאה ומהל מוודו רבנן
דטהור . ואין מטרפין . ואמר ר' אבהו דאף בוו פליגי רבנן על ר' דוסא
ואמרי דנגיעה ומהל חד שמא הוא .
הלך מטרפין לכשעור ומטמאין ואין
הלכה
או מאהיל על רחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית טהור . אמר
ר' מאיר אף בזה רבי דוסא בן הרבנים מטהר וחכמים מטמאין .
ח"ג . ועל כחצי זית גד"ג על וכן נפסור .
גם בפירושו לרפ"ה אלא שיש שם חסרון ונראה הוא מוגה : או מחזיק על כחצי זית ודבר אחר מחזיק עליו ועל כחצי זית טהור . לדברי רס"ם
דמפרשים סיפא נמי בטומאה רלוואה ניחא . דהאי דקאמר מחזיק על כחצי זית בטומאה רלוואה היא דה"ל כנגיעה . ואיך ה"ל אהל המסכה
והוא שני שמות . וכ"פ הרמב"ם ברפ"ג דעדיין . אכל לסבבת הר"ב ודעויה . דכולה סיפא בזהל שאינה רלוואה למה יהיה טהור .
וראוי להר"מ דמסיים במאי דתירין לעיל לתמיהה הר"ש למה טהור כו' . הוקשה לו גם כן קושיא זו למה יהיה טהור . הא חד שמא
דאהל הוא וכתב ד"ל דמחזיק על כחצי זית היינו טומאה רלוואה ו"ל מנע ומהל ולא מטרפי ע"כ . וזה דוחק דסיפא הוא ברלוואה ובכונה
רלוואה והרמב"ם בפ"ד מהמ"מ [הלכה י'
עליו חצי זית אחר או שהאהל הוא על חצי זית אחר ע"כ . ונראה צעני דהוא ל"ג במסנה ל"ג אלא חד בזהל הנוגע בחצי זית ודבר
מבאר והולך כ"ג דרבי טומאת האהל לומר ששלשחן אינו מטרפין לנגיעה או למשא אבל במסנה ל"ג אלא חד בזהל הנוגע בחצי זית ודבר
אחר מחזיק עליו ועל כחצי זית . וכו' לא מדי . וכן בפירושו לא זכר אלא בזהל או וכן בדפוס הגמרא במסנה דרפ"ג דעדיין ובספר
המסנה דעדיין בדפוס שלפני לא נמלא . אלא בזהל קמייא והבבא דאו מחזיק כו' ליתא . וכן נראה דהר"ב והר"ש ל"ג לה : אמר ר'
מחזיק ח"ק בזה כו' וחכמים מטמאין . פי' הר"ב דנגיעה ומהל חד שמא הוא ויתכן לומר דטעמו דחזין לאהל כחזן למאי טומאה מאחר
שגזירת

מלאכת שלמה
וגרסי פרק שלישי לעדיין הארכתו יותר בצבור מהני ועיין עד כמה שכתבתי לעיל פרק שני :

יכין תפארת ישראל בועז

המקום שבהל שמחזיק על חצי זית זה מחזיק גם על חצי זית האחר . אבל
באמת ח"ל לומר כן . דוכי ס"ד דר"ד פליג . אחרוד רבך רצוצה עומת .
דמדאן גופין מחולקין . והמקום שבהל שמחזיק על גוף זה אינו מחזיק על
גוף האחר . אמ"ם . ותו הכי בתמיתין דלוקמן קאמריין דגם צמנע ונשא
ס"ל לר"ד דלמ"ם . והרי גבי משא ודאי ליכא האי כבדא דהרי הכא אדם ח'
נושא הכל . וכח ח' טשא הכ' חלתי הויתם . ואפ"ה ס"ל דלמ"ם . אלא
ודאי לאו דוקא כ' רש"י כן . רק כששחין השעור יחד כפי המקובל אמ"ם .
ולפיכך גם בנמוחים זה על זה אמ"ם : (ב) ובה שהקשה הר"ל ל"ל לה"ם
התם לדייק לדברי ר' דוסא ברשא . דכמו דל"ל בזהל דלמ"ם . ה"ג ס"ל
צמנע ונ"ל כולי האי והרי בפירוש קאמר ר"ד בסיפא צמנע כבילה דלמ"ם .
גלפענ"ד דהך כילד כילד רבנן פלוגתייהו דר"ד ורבנן גופייהו יהו . דלאו איכבו
קאמרי הכא בפירוש . אלא פלוגתייהו דח"ק ור"מ ניכו . דמר מפרש הכי
פלוגתייהו דר"ד ורבנן ומר מפרש לה בגוונא אחריתא . ואשכחנא דוגמת
הרבה בש"ס דקאמרי הך מלתא דפלוגי לאו בפירוש אמתר אלא מכללא .
ולפיכך שפיר קאמר צמנ' עמנא דח"ק דס"ל לר"ד גם מנע אמ"ם היינו
שכחו דסיפא מיירי באינה רלוואה . אולם ראו נא כי אורז עיני מדברי רבינו
דכ"א זנוק"ל . ואם כי אין דבריו דברי . עכ"פ הוא ז"ל בידו הגדולה פתח לי שער אור דמלין שפיר למימר דסיפא נמי מיירי בדוגמא דרישא בטומאה
רלוואה . ואפ"ה אינה מטערפת למנע . ומשום דכל טומאה רלוואה דאמריין דהוה חמ"ס . ומהכי שפיר מחשב צמנע להטערף למנע מנע . אבל כשדבר אחר
רצון תחת הטומאה . סו"ל כחילו הטומאה עולה ויורדת היא עם האדם . ונוגעת בו . ולהכי שפיר מחשב צמנע להטערף למנע מנע . אבל כשדבר אחר
מחזיק עליו ועל כחצי זית . אפי' אם יהיה הטומאה והאדם רלוואים תחת הדף המחזיק עליהן . יהיו נחשבים רק כחילו שנינו ינוענין בהדף המחזיק
על שניהן . אבל עכ"פ הרי לא נגע הטומאה בהאדם . ואין יסורף עם המנע שנגע או האדם בחצי זית האחר . כך י"ל לפי דברי רבינו אף שלא פי' כן
מנע . גם לא הזכיר ענין רלוואה בכל המסנה . והרי בכ"י ודאי מיירי רישא . וכדלוקומנא לה בש"ס [חולין קכ"ב] וגם הרמב"ם [ספ"ד מסו"מ] לא הביא
טומאה רלוואה מטערף למנע . ולא זכיתי לידע למה . ונ"ע . רק דל"ל דכיון דלוקומנא למחזיק דסיפא דנמי בטומאה רלוואה מיירי . א"כ מה אריא
שמחזיק דבר אחר עליו ועל חצי זית . אפי' היה כות שכל תחת הדף לא היה עומת ע"ז האדם שאלכנעו תחת הדף הטומאה רק צוקעת ועולה כנגדה
למעלה ולמטה . ואינה מחפשת לתן כח"ל דלוי מטערף . וגם הכי נ"ל דמיירי רישא ר"מ דחכמים מטמאין : (ד) וא"ת עכ"פ כשהאהל על
כחצי זית . ודבר אחר מחזיק עליו ועל כחצי זית . למה יהיה טהור . הא אהל ומהל חד שמא הוא . ו"ל דמיירי דהי' האהלים היה רצון . והשני לא היה
רצון . ולהכי הו"ל כמנע ומהל דלמ"ם : אבנבם לפי דברי רבינו רב"א ה"ל . גם פה הרחיב ד' לנו וא"ל לדחוק כלל . דאפי' מיירי הכא בשני האהלים
רצוצה

המקום שבהל שמחזיק על חצי זית זה מחזיק גם על חצי זית האחר . אבל
באמת ח"ל לומר כן . דוכי ס"ד דר"ד פליג . אחרוד רבך רצוצה עומת .
דמדאן גופין מחולקין . והמקום שבהל שמחזיק על גוף זה אינו מחזיק על
גוף האחר . אמ"ם . ותו הכי בתמיתין דלוקמן קאמריין דגם צמנע ונשא
ס"ל לר"ד דלמ"ם . והרי גבי משא ודאי ליכא האי כבדא דהרי הכא אדם ח'
נושא הכל . וכח ח' טשא הכ' חלתי הויתם . ואפ"ה ס"ל דלמ"ם . אלא
ודאי לאו דוקא כ' רש"י כן . רק כששחין השעור יחד כפי המקובל אמ"ם .
ולפיכך גם בנמוחים זה על זה אמ"ם : (ב) ובה שהקשה הר"ל ל"ל לה"ם
התם לדייק לדברי ר' דוסא ברשא . דכמו דל"ל בזהל דלמ"ם . ה"ג ס"ל
צמנע ונ"ל כולי האי והרי בפירוש קאמר ר"ד בסיפא צמנע כבילה דלמ"ם .
גלפענ"ד דהך כילד כילד רבנן פלוגתייהו דר"ד ורבנן גופייהו יהו . דלאו איכבו
קאמרי הכא בפירוש . אלא פלוגתייהו דח"ק ור"מ ניכו . דמר מפרש הכי
פלוגתייהו דר"ד ורבנן ומר מפרש לה בגוונא אחריתא . ואשכחנא דוגמת
הרבה בש"ס דקאמרי הך מלתא דפלוגי לאו בפירוש אמתר אלא מכללא .
ולפיכך שפיר קאמר צמנ' עמנא דח"ק דס"ל לר"ד גם מנע אמ"ם היינו
שכחו דסיפא מיירי באינה רלוואה . אולם ראו נא כי אורז עיני מדברי רבינו
דכ"א זנוק"ל . ואם כי אין דבריו דברי . עכ"פ הוא ז"ל בידו הגדולה פתח לי שער אור דמלין שפיר למימר דסיפא נמי מיירי בדוגמא דרישא בטומאה
רלוואה . ואפ"ה אינה מטערפת למנע . ומשום דכל טומאה רלוואה דאמריין דהוה חמ"ס . ומהכי שפיר מחשב צמנע להטערף למנע מנע . אבל כשדבר אחר
רצון תחת הטומאה . סו"ל כחילו הטומאה עולה ויורדת היא עם האדם . ונוגעת בו . ולהכי שפיר מחשב צמנע להטערף למנע מנע . אבל כשדבר אחר
מחזיק עליו ועל כחצי זית . אפי' אם יהיה הטומאה והאדם רלוואים תחת הדף המחזיק עליהן . יהיו נחשבים רק כחילו שנינו ינוענין בהדף המחזיק
על שניהן . אבל עכ"פ הרי לא נגע הטומאה בהאדם . ואין יסורף עם המנע שנגע או האדם בחצי זית האחר . כך י"ל לפי דברי רבינו אף שלא פי' כן
מנע . גם לא הזכיר ענין רלוואה בכל המסנה . והרי בכ"י ודאי מיירי רישא . וכדלוקומנא לה בש"ס [חולין קכ"ב] וגם הרמב"ם [ספ"ד מסו"מ] לא הביא
טומאה רלוואה מטערף למנע . ולא זכיתי לידע למה . ונ"ע . רק דל"ל דכיון דלוקומנא למחזיק דסיפא דנמי בטומאה רלוואה מיירי . א"כ מה אריא
שמחזיק דבר אחר עליו ועל חצי זית . אפי' היה כות שכל תחת הדף לא היה עומת ע"ז האדם שאלכנעו תחת הדף הטומאה רק צוקעת ועולה כנגדה
למעלה ולמטה . ואינה מחפשת לתן כח"ל דלוי מטערף . וגם הכי נ"ל דמיירי רישא ר"מ דחכמים מטמאין : (ד) וא"ת עכ"פ כשהאהל על
כחצי זית . ודבר אחר מחזיק עליו ועל כחצי זית . למה יהיה טהור . הא אהל ומהל חד שמא הוא . ו"ל דמיירי דהי' האהלים היה רצון . והשני לא היה
רצון . ולהכי הו"ל כמנע ומהל דלמ"ם : אבנבם לפי דברי רבינו רב"א ה"ל . גם פה הרחיב ד' לנו וא"ל לדחוק כלל . דאפי' מיירי הכא בשני האהלים
רצוצה

שכחו יואלם מזה לזה ומחבתן לא מהני וטורר לר' דוסא דהא במשא נבלה מטער ר' דוסא הכא ופ"ב במורוד איירי דהיינו שמוחברין כלעושה כדלמנע
דנבשא דנבלה בעינן טשא והוא דישא והיינו במורוד ואל"ל לא היו חכמים מטמאין כאן ומכלל דר' דוסא אף במורוד טהור . ומיחב דמסקנה דהמס דפליגי מנאי בזה דל"ת"ק לא
בעינן טשא והוא דנישא ור"כ בני והוא דנישא לפ"ו חו לא תריך לטוקמי מילחא דכ' ימנעאל ור"ע דהמס במורוד אלא דכתיב"ס ס"ל : דלא בני והוא דנישא . ויבוא כר"א ופ"ו :
מנאי דהכא נמי מיטוקמא בנאי מורוד וחכמים מטמאין כתיב"ס דהמס ור' דוסא כר"א . והכ"ס כאן הקשה דהכא חזן הנוגע בשני מלאי זימין מן הכלה או טשאן ונפרק הסור והסוכב
שם אחר לאו א"ל דוסא אין מחזיק ומחזיק ה"ל אין טובס וחוזר וטובס ונמה ליה לחאויי מחזיק כיון דמנע נמי הני כפדיא . ומתוך זה מילק דהמס במורוד והכא בנאי מורוד .
מנע דר"ל דהמס נמי לחאויי אפילו במורוד לא מטערפי . והא לא שמתין מהכא אלא מהך דאהל דנבשל אין חילוק ה"ס למנע . ומ"מ לא הננתי דמהיכא פסיקת ליה דל' שמשאל
במורוד נמי מטערפ הכא למסקנא דמנאי פליגי . ר' ימנעאל ורבי עקיבא מחוייבו ס"ל כהנא קמא ולא בעינן ויהא דנישא דכשתא אין חילוק בין מורוד לו לא : אבל הטנע בשתלי זית
ודבר אחר מחזיק וכו' . הכא שמתע דאהל ונגיעה הרי שמי ניטור ולא מטערפי . ונגיעה אמרי' דחד שמא הוא ולכן מוקף לה הר"ב דרישא כלעושה דהוי כמנע
שטני

נבלעה בכסות . מ"ד : כ"ג
מכאן י"ג

תוספות ארשיים
משנה ב' [במשנה] הוראה .
ונגד דף ס"ב מוקי ר"ל
למחני' דכאן דבס' כוסה
דרבנן ולכן מחבטל אגב
נגד (הר"ש) :

אליהו רבא
ב אמ' מחבטת ויולא
ממה רביעית דס' עמאה .
ונתוספתא מפרש כיצד
מחבטין אותה :

תוספות אנשי שם
שבאור כו' . ככ"ק ס'
הגיס כתיב עמא כו' פסוק
וקלי אביה :

ב ת"ש ד"ה אמ' מחבטת
כו' אל"כ שאין לחוש כו'
לפניו כתיב' איתא וימיהו
אין לחוש כו' (תורה) :
ד"ה ואם לאו כו' כמו
שנדחקו בו' . לכאורה היה
לפטר לפרש שהקנינו הכסות
ועשו ע"פ טהרות ולא
בשמתכבסת ויולא ר"ל לא
עלה לה עמיה ולא לה בוי
טומא' בלעמ' וטהרה הכסות
מטומאת הימים שכרי
הטבילה . וי"ל ע"פ מ"ש
התוס' נדה ס"א (ד"ס אמר)
דף' שלא יולא רביעית עכ"ל
מ"מ שמה בשעת טבילה
היה ראוי ללכת רביעית
וטכסו כל שעה הוא מהיבב
יותר וזה דוק לפני טומאת
הכסות (דמרי') העמד אותה
על חוקת טומאה שהיה לה
מכבר ולא עלתה לה הטבילה
אלא לפני טומאת הכסות
באהל אין לומר דניחוש שמה
בשעת האהול עדיין לא
מחיוב וכו' ראו' ללכת
רביעית דלדרכה אמרי' הרי
רביעית לפניו ומיחמת גם
בשעת אהול ה"ל כן ומקמי'
כ"י האהל על חוקתן לטהר
(מ"ג כתיב') : בא"ד רפי'
שכנתו הרי"כ כו' . וי"ל זמ"ג
י"ש י"ג נגדו בין אם האהל
טמא מתחת הדל דלא כל
כ"י הכסות ממחית גם כלים
אחרים באהל אחר וז"ל אם
האהל מתחת הכסות שטמא
בדל דלא אין הכלים המוחסין
באהל ממחית שזו כלים
אחרים באהל דהו"ל כלים

משנה אחרונה

מקפיד מש"כ בכסות
דכסותן : ושא"י יולא
ללכת טהור . ומשמת לפ"י
דהמים שכבשו בהן
הכסות אפי"פ ש"א כל
הרביעיות לנחך המים אין
משתאין שאינו טיב
להוליאן ואינו מקפיד
עליהן אכל לא משמע כן
כפ"ד דספורת מ"ג בני
מי רגלי אדם שנתחבר
במי רגלי המיחבר שפרט
הרמב"ם אם כעלו
מרחיקין של מי רגלי אדם
פארקין ואם לאו עמאין .
ואמאי עמאין הא אין
יולא להוליאן ואינו מקפיד .
לכך נראה דהמים שכבשו
בהן נמי משתאין אפי"פ

טהור . כלומר שהכלים הצאים אחר הבלועה לחוך הבית אינן מיעמאין צביות . הכי מפרשים בצמרא פ"ט דנדה דף ס"ג : אם מחבטת ויולא ממנה רביעית דס' עמאה . כהז הר"ב וכ"ל משערין אותה מביא מים בצמרה וכו' ומביא מים אחרים כו' אם היה מרחיקן שזה הרי זו עמאה . דאלו לא הביא מים שניים לא היינו יכולים לשער בראשונים בלבד לפי שאפילו אם לא ימלאו רביעית יותר אחרי איתא למימר שמה רביעית יולא דל"א שלא ישחיר צבגד מן המים . אכל השתא אין מוסיף כלום מה שמשתחיר מן המים צבגד . דקשם שגשחיר מן המים כך גשחיר מן הדם שמ"מ היה מעורב הכל יחד מה ש"א ומה שגשחיר ומראה אחד הן כאלו יולא הכל . ומיחו קשה דאין סברא שישע הדם שגשחיר צבגד [לעמ' הבית] כיון שאין יכול ואין לומר שמים אחרים שמביא לריך שיחבר מהם מהמדה כשיעור ואין לומר שמים אחרים שמביא לריך שיחבר מהם מהמדה כשיעור

טהור (י) . נבלעה בכסות . אם מתכבסת ויוצא רביעית דס' . וכ"ל משערין אותה מביא מים בצמרה וכו' . ומיחו קשה דאין סברא שישע הדם שגשחיר צבגד [לעמ' הבית] כיון שאין יכול ואין לומר שמים אחרים שמביא לריך שיחבר מהם מהמדה כשיעור ואין לומר שמים אחרים שמביא לריך שיחבר מהם מהמדה כשיעור

שנבלע מן הראשונים צבגד . דמי יוכל לכוון זה . ועוד קשה דמאי לריך למידת מים הראשונים . בלא מידת מים הראשונים יכול הוא לדעת אם יש רביעית דס' כמה ש"א ע"י ציבוס . ש"סחוט לחוך כלי כל מה ש"אל מן הכסות . וימדדנה כמה יש בין מים לדס . ויביא רביעית דס' מעמלא . ויוסיף עליו מים עד שיהא בין מים ובין דס' כשיעור מים ודס' ש"אל מן הכסות ואם מרחיקן שזה עמאה . ונראה לפרש דלא נקט מים צמדה אלא משום שאם ימלאו יותר מן המדה שנהנו . רביעית . שלא יטרוטו להביא מים אחרים דודאי יולא מן הכסות רביעית דס' . אכל אם אין רביעית דס' יותר אז יביא רביעית ומוסיף עליו מים עד שיהא בין מים ודס' כמדה ראשונה אחר שחבטת בה הכסות ואם מרחיקן שזה עמאה . ואם לאו טהורה . ומיחו קשה דהא קחני בתוספתא [שהעתיקה הר"ב] ברישא . ומביא מים אחרים ואח"כ קחני ונתון לתוכן רביעית דס' כ"כ הוסיף דף ק"א . וראיתי להרמב"ם . שאע"פ שפירשו העתיק דכדברי התוספתא שירחלו הכסות כשיעור יודע מהמים עוד נקח בזה השיעור ממים ויוצבד אליו רביעית דס' כו' . הגה בצבדורו פ"ד מהמ"מ [הגה"ג] כהז כ"ל משערין אותה מביא מים צבגד מים ומביא מים כמדתן ונתון לתוכן רביעית דס' כו' . הרי שלא הזכיר מדה בצמלה . ויש לפרש דכדברי שמתקן ר"ל כמדת מה ש"אל אחר הכביסה . ומ"מ ונתון לתוכן רביעית דס' כלומר שבחוך המים שמביא כמדתן לריך שיתן בהם רביעית דס' ששם הרביעית דס' הוא שיהיה כמדת המים ר"ל כמדה ש"אל אחר הכביסה . והשתא דלחייב להבי אף דכרי התוספתא יכולני לפרש כן . ואע"פ שהזכירה ראשונה שמביא צמדה . היינו כדברי הוסיף ש"אל רביעית יותר ש"ל עוד לשום דבר . אכל אם לא מלא אז מביא אחרים כמדתן . ר"ל כמדה שמהל אחר הכביסה אלא שנתן בהן רביעית דס' : ואם לאו טהורה . אינה מתמאה באהל והרי היא בכסות שנגע צמת . הרמב"ם שם וכ"פ רש"י ס' צ"ב . וכ"כ שם הוסיף . וכלא כמו שדחקו בגדה פ"ט [דף סג] דמיידי דקודם שגפול רביעית . נבלע בכסות מה שאינו יכול ללכת . ונחבטל צבגד ולא היה רביעית שלם מעולם . ומער"ר ואל"ף וורמ"ח הוכיח דלהר"ב ל"ל כמו שדחקו הוסיף דנדה לפי שסברה הר"ב דכלים שנטמאו צמת מטמאין באהל . כמ"מ גבי מנורה בספי"א [מ"ח ע"כ] . וע"ל דלהרמב"ם אין מטמאין באהל . וכן נראה דעת מהר"ם : שבל הבלוע שאינו יכול ללכת טהור . פי' שאינו יכול ללכת על ידי כביסה סתם . אע"פ שעל ידי הדחק היה יולא כגון ע"י נפון .

שלמה מלאכת

שהיה בעין והאהיל הבית עליו ועל הכלים נטמאו אכל בכלים דלחו לנטוף אחר שנבלעו נקרקע טהור : נבלעה בכסות וכו' . והכנים הכסות לבית אם מתכבסת הכסות וכו' הבית טמא ואם לאו טהור הבית שלא האהיל על רביעית שכבר חסר בהבלעו בכסות אכל הכסות עמא שחתלה עיניה ברביעית מטמאם נטמאה ומדקחני טהור אפי"פ דחוחא לרביעית איכא שהדס שנטאר צבגד שאי אפשר לטוחו נראה לנו צבגד אלא חוחא לאו מילתא היא ודמי רבא עלה דחין ברפ"ו דמסכת ערלה ב"ד שצבשו בקליפי ערלה ידלק אלא חוחא מילתא היא ותיורן רב כהנא מקולי רביעיות שזו כאן בדס הכסות לאינו מטמא באהל אלא מדרבנן . ועיין בתוס' שם פ' הגזול ושם בנדה פ' האשה שהיא עושה רכ"ו שפירשו ז"ל דלר' יוחנן לא קמי מירי מערלה אסומאה דלדיד' בקפידא תליא מילתא כמו שאכתוב בסמוך בס"ד ומ"מ צבשו בקליפי ערלה ידלק דלא שייך להחירו מעטעם דאין מקפיד דנהנה הוא

יבין תפארת

המפורין . אפי"פ מטער ר"ש : יז) ר"ל מה שנטמא להבית אחר שנבלע שם הדם טהור : יח) וזה יודע ע"י שיכבשו הצבגד במים צמדה ואם לאחר שיכבשו הצבגד . ויסיפו המים הנסחטין מהכביסה כדי רביעית יותר מתחלה טמא הצבגד . דהרי הוצרך שהיה צו רביעית דס' שסופי ללכת ואפי"פ דחויי הצבגד מפסיקין בין חלקי הרביעית ונס אחר שיכבשו הצבגד . הרביעית ש"אל מעורב הוא צמימי הכביסה . וגם הגונע לא נגע בדס צמינא . רק צבגד וצבולשו ואפי"פ לא גרע ממלא תרודו רקב שנתפור צבית דאע"פ שמעורב צמינא [ולבאורא ה' נראה דמ"ע יחי' ד"ס כרקב . שימאה רק נשאו או בהאיל על טלו אכל הטעם צבגד או צמימי הכביסה . לא נשתא . ומשום דל"א ליגע בכל חלקי הרביעית המפורדים הצבגד או בהמים כאחת . דהרי חוסי הארינא וחלקי המים מפסיקין . אכל הרמב"ם [בפ"ד מ"מ] כ' צמינא שצבגד שנתמא גם לזמי שנגעו . לפיכך ל"ל דשחתי סכא חרקב . ע"ס קרמי חרקב ודלו מסודין זמ"ל . וא"ל ליגע כולן כאחת . מש"כ סכא בשעת שנבלע הדם הצבגד ועודו לח . ודאי היה כל חלקי הרביעית שצבגד תפורין זכ"ז . וגם השתא שמיכבש נוגסים החלקים זכ"ז ואפשר להחזיק לנתוחן כשיעוריו הצבגד ויהיו כל החלקים כבתחלה לפיכך נמשבי' טולם כרביעי' שלם כבתחלה ואם שכבשו הצבגד לא הוסיף רביעית על מדה מימי הכביסה שבתחלה אפי"פ עדיין יש לחוש שמה נבלע רביעית מים ממימי הכביסה לתוך הצבגד . ויולא תחתיו רביעית הדם לתוך מימי הכביסה . ולהכי לא הוסיפו מימי הכביסה על מדהן בתחלה . ולפיכך משמש זה יביא רביעית דס' אדם . ויוסיף עליו מים עד שיהיה כל תערובת ההו כפי שיעור מימי הכביסה השתא לאחר שנתמא הצבגד . ואם דומיין בצמרה האדומות הצבגד טמא ומטמא כלעיל : יט) ר"ל אז אין הצבגד מטמא לאהל שנתמא לתוכו אלא לאחר שנבלע צו הדם . דכל צבוע שאינו יכול ללכת כמאן דליתא דינו אכל עכ"ל הצבגד נשאר צומאחו . מדנגע בהרביעית קודם שנבלע צו . באופן שערין ה' יולא אז ללכת (ז) : ב) ע"י כיבוס בלי דחק : ואפי"פ

אהלות כל המטמאין פרק ג

ג נשפך באויר . נמולה יו .
יריבה קובה לטון שממנו .
מ"א ע"כ :

חלופי גרסאות

ג והאדיל דלי האהיל .
והיא קטפתו בלי והקפידם
וכי"ה כפפני"ג .
ג"כ מלפנים :

תוספות חדשים

משנה ג (בר"ב סד"ה)
נשפך באויר בתוך הבית .
דהיינו שאין עליו אהל
ואינו מקור :

אליהו רבא

ג נשפך באויר . במקום
פגולה לא התם אהל :
בין מבפנים כו' . ואפילו

תוספות אנשי שם

בכלים בנת (מ"כ כה"ג) :
ג בר"ב ד"ה נשפך באויר
בתוך הבית . וכוונתו דלא דוקא
באויר חלה דלאו זה מצינו
שיהיה הדם נשפך ושומד
באויר כעוף הפורח ועוד
דכתיב הכי קמי ימי הים
מקומו קטפרס כו' אמרו
דהיה נה על הקרקע אלא
באויר ר"ל בתוך הבית שאינו
נכלע בקרקעיה כמו יריח
אלא עומד בנה . ופשוטא
דהבית ג"כ מגולה הוא
ובדעת הר"מ כהנאו ומיירי
שם העוקף מ"ה והאהיל על
האדם . (ב"ר) : תי"ט ר"ה
נשפך על האסקופה כו'
(ל"ג הרב"ד כו' . לא רק
במחלת הרב"ד אלא על
דקטפרס אפי' האהיל על
כור טור דחוקתו ומטריה
אפי' שמאחיל על כור
דמתי"ס שם . וי"ל דזו
ג"כ דעת הר"מ כהנאו
אבל לפי המעורר בדת
הר"מ והר"ב וכן כתי"ס
עלנו דלא האהיל על כור
טורא רק שאינו חסור להיות
המחלה על מקומו עמא
אין מקום כלל לדביו .
(רש"י) : בא"ד אלא ללא
במחור כו' . בהרשב"ד

משנה אחרונה

שאינו מקפיד ודוקא
בבכות כשאיתו מקפיד
בעל שדך הככות בלבוט
והתשקן בלוי כחבו
והכי הם כבלוטין נשפך
ובמחל דליתניהו נמי אהל
דס עמיס או מיס בתיס
לא בעלי . ופי' פ"ט
דכלים מ"ד : ג והאדיל
על מקלתו כמור . פי'
הר"ב דקטפרס אינו חסור
ע"כ כדמנן ספ"ה
דפסוקה ואפי' לנתע
אינו חסור כדלמנן התם

והא נקטפס אהיל ממוס דקאי אצית שהאהיל כמ"ה הרמב"ם בפירושו . וחילוק בין קטפרס לאשטון לא איתמר בכל דוכתא אלא במשקין . אהל בלחובלין דעמיס אהדי אפילו בחסורין
אינו חסור אפי' פ"ק דטהרות ובכמה דוכתי וכן מרוד רק דלית מעמא בנתע אפי' בלחובלין דלחובלין דוקא שיהיה כיו חסור . ובלה ממוס דלחובלין הס גופין חלוקים
ומשקס הוי בגוף אחד וגדולה מזו מצינו במשקין שמתכנין גם אם האובלין להיות גוף אחד בפ"ה דטהרות מ"ה : על מקלתו טור . אהל האהיל על כורו פשיטא דשפת דהא אפילו נחלק
למיס פתח כדלעיל ב"פ ואפילו ל"י דוקא דמפסר בנהלק בקטפרס מודה דלפילו בנהלק ונגעי אהדי מודה דפי' לשיל אלא שפאיתו בחוספתת פ"ד מני כדפיס דס שמהלק לביס
טהורה ואינו חסור שמה חסרה וכן העסקי הר"ב בנתע"ג דנקטן . ונראה דס"ה הוא ו"ל שמהלק עמאה ואינו חסור כו' דאי אפסורה מצי קאמר אינו מושג שמה חסרה אלא עמאה ז"ל
וה"ה קמי איתו כתיב מן הכת שחלק עמא ואינו חסור שמש בנת חס . וכן מלתי בנוסחא מדויקת במוספתא דקמי בתרבייה עמא . ואני תוס על הרב"ד שכתיב ספ"ה הת"מ
רביעית דס חלוקתו מטהרתו אפי' שמהאיל על כור . ושאר טומאות אפי' שמהלקו עמאים והשמש שרביעית דס הוא הנפש ואין נפש אהל במחבור עכ"ל ומשמע שמהחוספתת זו הו"ל
זה ופי' הנוקמה שכתוב פסוקה ו"ה להעמידה דתאי ואינו חסור דקאמר אם לא שפפס ואינו חסור שיהי אפי' שמש ואינו חסור דלמית דרישא הוא ו"ש . ואפשר
שהו"ל הרב"ד זה מהא דלמנן בנת"ה עמיה דף י"ז רביעית דס עמיס בה טהורה ומפסר שהגיס בה בקנה או בקף ונחלק ומשמע ליה לטהורה עוד נגמתי אהל כמ"ה בנתע"ג
מפסר לה שהאהיל על מקלתו אהל בטולה עמא והתוס' נמשלה מפסתי משום דכלי ליה שיעור כדפיס מ"ה ששאר בקף או בקנה : ג נשפך על האסקופה והיא קטפרס . הדך הוי דין

כיון דבסתם כיבוס אינו יכול ללאת רביעית דס טהורה . משום שאין
דרך להקפיד עליה כשאין יכול ללאת כביבוס סתם . כך לריך לומר
מתוך הסוגי' דמס' גדה [שכתבתי במ"ה פ"ט דכלים] . ומה"ט נמי
לא קשיא מהא דתנן ברפ"ג דערלה בגד שלבשו בקלפי ערלה ידלק
דלאמא דחוטאת מלאת היא . דבטומאה
מס"ה טהורה דבקפידת חליה מלאת
וכי לא קפיד שי"א . בעל . דטומאה
בלועה לא מטמאה . אבל בערלה אין
שיך להסיר מטעם דאין מקפיד דנהנה
הוא בלבוט וניחא ליה . תוספות פ"ט
דב"ק . ופ"ט דגדה [ד"ה מקולי] :
ג נשפך באויר כו' והאהיל על
מקלתו . פירש הר"ב נשפך באויר בתוך הבית והאהיל אדם על מקלתו . ותמיהני שכיון שבחור הבית נשפך . הרי הבית מאהיל על האדם
ועל הטומאה כולה ויטמאהו לאדם . מאי אמרת דמיירי שגם הבית אינו מאהיל אלא על מקלתו . א"כ למאי אלטרין לפרושי והאהיל
אדם . ה"ל לפרש והאהיל הבית . וקמ"ל דטהור מה שבחור הבית . וכמו שפירש הר"ב עלתו בבבא שנייה . והרמב"ם מפרש כן אף
בכאן . שכתב והאהיל רמז אל הבית . ר"ל כאשר האהיל הבית על מקלתו הבית טהור . וידוע כי כאשר אמרנו הבית טהור הכונה שלא
יעמא מה שבחורו מאדם וכלים ע"כ . כלומר דכל היו"ל מן העץ . אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן . כדתנן בבבא מדליקין [מ"ג] .
אבל בחבורו פ"ד מהמ"מ כתב דס ששפך באויר כו' והאהיל המאהיל כו' . ויש לפרש דמפרש באויר שלא התה שום אהל אלא באויר
מגולה וכן נכון לפי משמעות המשנה כהאי גוגא דתנן בריש פרק דלקמן . מגיל שהוא עומד באויר . ועיין עוד בסמוך . ושם ראינו למחר"ס
שכתב ו"ל נשפך באויר . פירוש בחור שאין עליו גג . עד כאן : ג נשפך על האסקופה והיא קטפרס כו' . לטון הרב"ד קשיא לי מכדי קטפרס
מפירו ומטהרו מאי שגא האסקופה דנקט . אפילו בתוך הבית נמי כלים הבאים שם לאחר שפיקה טהורים . ואולי נאמר משום כלים דקודם
נקט לה . שאם נשפך בתוך הבית טומאים משעת כניסת הטומאה לבית . אבל על האסקופה אפשר שלא נכנס [*אלא] ללאו בחבור אפילו
שעה אחת ע"כ . וזה מסייעני למה שכתבתי דלרמב"ם בחבורו . רישא לאו בנשפך בבית כלל מיירי . שהרי דברי הרב"ד סמוכים על דברי
הרמב"ם . והי' איתא דהרמב"ם מפרש הרישא ששפך בבית . וכמ"ס בפירושו . א"כ ודאי ז"ל דמיירי נמי בכה"ג שלא נכנס [*אלא]
ללאו בחבור . אפילו שעה אחת . ולא קשיא מאי שגא האסקופה דנקט . דהא אין הכי נמי דנקט גם כן בית . ותרי גוויי נקט נשפך בבית
והאהיל במקלת . ונשפך באסקופה והאהיל מקלת : בין מבפנים בין מבחוץ . פירש הר"ב בין שמשפע ללד פנים בין שמשפע ללד חוץ .
וכ"פ

טהור כו') : ג נשפך באויר כו' . אם היה
מקומו קטפרס כו' . והאהיל על מקלתו כו' .
טהור . היה אשבורן כו' . או שקרש כו' .
טמא כו' . נשפך על האסקופה כו' והיא קטפרס .
בין מבפנים בין מבחוץ כו' . והבית מאהיל
עליו

הבית כומו שפירש הרמב"ם ז"ל להדיא ולא כמו שפירש רע"ז והאהיל אדם וזה
הפירוש שיך לומר אם נכרס נשפך באויר לא איירי בבית אלא תחת אורח השמים
דוק ע"כ . וכן ג"כ הגי' הר"ם ז"ל בתוך החצר : נשפך על האסקופא והיא
קטפרס כו' : בין מבפנים . וכו' מה שפי' רע"ז הוא פירש הר"ם ז"ל

מלאכת שלמה

הדחק עמא ודוקא אם מקפיד עליו להוציאו הכי מסיק רב פפא שם בגדה דהכי
ס' ל' גר' ויתקן . ועיין בכלים פ"ט ס"ה שם הבאתי פלוגתא דר' ויתקן וריש לקיש :
ג נשפך באויר . פי' רע"ז בתוך הבית וכזה עליו ה"ר אפרים אשכנזי ז"ל
וא"ל לפי זה לריך לפי מה שאמר אה"כ והאהיל על מקלתו ר"ל כאשר האהיל

יבין תפארת ישראל בועז

נתייבש הדם בהגד . אפי"ה כל דבר שנגע בהגד אף בשעה שגתייבש בחוכו
הדם עמא . דלע"ג דבש"ס (גדה רפ"ו) קא חשיב כמה דברים שמטמאין
יבשין כלחין . ולא חשיב ביניהם דם המת . אפי"ה לא גרע דס המת מבשר
המת . דלפך שנתייבש . אף שאינו יכול להשרות לכמות שהיה דיו עכ"פ
דרכב שמשמא במשא ואהל (בגדה נו"א) . וא"כ הכא נמי אף שא"ל להוציא הדם
בעינו כמו שהיה . אפי"ה מטמא בנגע ובמשא ואהל . אף שיש לחלק קלת .
דהתם הבשר עיין מחובר לגוס ה' משא"ל הכא הדם מובלע ובחוטין
נפרדים . כבר יצטנו זה בס"ד בפנים . אמנם ק"ל לדעת הרב"ד (ספ"ד
מסו"מ) שז' . דדס דכתיב ביה נפש לשון יחיד . לריך שיהיה הרביעית
מחובר . וקשה דהרי קמן דלפי' היכא שהרביעית מפוזר בין חוטין בהגד או
בין ספות המים . ג"כ מלצרף ומטמא . ואפי' שהחוטין ארוגין ומחוברין
ידן . הרי חיבורי אדם אינו חסור (כרמב"ם פ"ד מסו"מ ה"ט) וכי עדיף
הכא מקטפרס (לקמן מ"ג) ואף שיש לחלק קלת . עכ"פ ק' להר"ב (נעיל
פ"א

והא נקטפס אהיל ממוס דקאי אצית שהאהיל כמ"ה הרמב"ם בפירושו . וחילוק בין קטפרס לאשטון לא איתמר בכל דוכתא אלא במשקין . אהל בלחובלין דעמיס אהדי אפילו בחסורין
אינו חסור אפי' פ"ק דטהרות ובכמה דוכתי וכן מרוד רק דלית מעמא בנתע אפי' בלחובלין דלחובלין דוקא שיהיה כיו חסור . ובלה ממוס דלחובלין הס גופין חלוקים
ומשקס הוי בגוף אחד וגדולה מזו מצינו במשקין שמתכנין גם אם האובלין להיות גוף אחד בפ"ה דטהרות מ"ה : על מקלתו טור . אהל האהיל על כורו פשיטא דשפת דהא אפילו נחלק
למיס פתח כדלעיל ב"פ ואפילו ל"י דוקא דמפסר בנהלק בקטפרס מודה דלפילו בנהלק ונגעי אהדי מודה דפי' לשיל אלא שפאיתו בחוספתת פ"ד מני כדפיס דס שמהלק לביס
טהורה ואינו חסור שמה חסרה וכן העסקי הר"ב בנתע"ג דנקטן . ונראה דס"ה הוא ו"ל שמהלק עמאה ואינו חסור כו' דאי אפסורה מצי קאמר אינו מושג שמה חסרה אלא עמאה ז"ל
וה"ה קמי איתו כתיב מן הכת שחלק עמא ואינו חסור שמש בנת חס . וכן מלתי בנוסחא מדויקת במוספתא דקמי בתרבייה עמא . ואני תוס על הרב"ד שכתיב ספ"ה הת"מ
רביעית דס חלוקתו מטהרתו אפי' שמהאיל על כור . ושאר טומאות אפי' שמהלקו עמאים והשמש שרביעית דס הוא הנפש ואין נפש אהל במחבור עכ"ל ומשמע שמהחוספתת זו הו"ל
זה ופי' הנוקמה שכתוב פסוקה ו"ה להעמידה דתאי ואינו חסור דקאמר אם לא שפפס ואינו חסור שיהי אפי' שמש ואינו חסור דלמית דרישא הוא ו"ש . ואפשר
שהו"ל הרב"ד זה מהא דלמנן בנת"ה עמיה דף י"ז רביעית דס עמיס בה טהורה ומפסר שהגיס בה בקנה או בקף ונחלק ומשמע ליה לטהורה עוד נגמתי אהל כמ"ה בנתע"ג
מפסר לה שהאהיל על מקלתו אהל בטולה עמא והתוס' נמשלה מפסתי משום דכלי ליה שיעור כדפיס מ"ה ששאר בקף או בקנה : ג נשפך על האסקופה והיא קטפרס . הדך הוי דין

ר' עובדיה מברסגורה אהלות כל המטמאין פרק ג תוספות יום טוב קנט

ציונים

כל שבטת. מילי כל. דבר ימי.
חיי. טע ס' ס' ס' ד' כ' כ' כ'
חיי. טע. ע' צ' צ' טע. ט' ט'
כ' ט' שני. ע' צ' צ' טע. ט' ט'
קיה. קיה. קיה. קיה. קיה. קיה.

אליהו רבא

שיעורו לר' פנים סהור.
ומיהו צבוא' ס' ר' ר' יוסי
אמר זקנים הרחשנים היו
אומרים מקטפרס ולכדים
הבית עמא מקטפרס ולחון
הבית סהור חזרו לומר
קטפרס בין מלטיס בין
מלחון הבית סהור. וקמיל
מתי' אפילו מבפנים סהור
לאפוקי מקוים כרחשנים:
ד' שני עממות ועלין
כתי חלוי זיתים כשר כו'
טמא. ורבי יהודה בן עקבא
מאוס רבי יעקב פליגי עליה
מבוספתא וקטפרס אין טי
עממות מנפסין כו' :

וכ"פ הר"ם ואלע"ג דהוה זו ואל"ל זו אשכחן נמי כה"ג בריש הוריות
כמ"ס סס. ולפי פירוש הר"א"ש שכחב הכ"מ [כפ"ד מהמ"מ] ניהא.
וז"ל בין מה שיש מן האסקופה לחתח חקרת הבית בין מה שיש
ממנה לחוץ כולה מקום מדרון והדס נשפך על כולה גמלא מקלחו תחת
האהל ומקלחו חוץ לאהל הבית סהור.

לאין קטפרס חבור: דו"ץ מן השניים
כו'. פי' הר"ב דכתיב בעלם כו' אף
כל שנברא עמו ואין גזעו מחליף. גמ'
פ"ו דדה דף נה. ופריך והרי בשר
דגזעו מחליף. אמר מר בר רב אשי
בשר נעשה מקומו ללקת. פירש"י ללקת.
כלומר רוקס נראה זה חרין או גומא
ואין כולו חוזר אצל שער ולפורן אין
ולא חוזר חזר חזר הכל טמא. שהגונב אל מאהיל עליהם הוא
עליהם

של דם לירד לפנים דלוי חבור: הו"ץ מן השניים והשער והצפורן.
דכתיב בעלם. מה עלם שנברא עמו ואין גזעו מחליף אף כל שנברא
עמו ואין גזעו מחליף ילאו שנים שלא נבראו עמו ילאו שער ולפורן
סגזען מחליף: ד' הבית טמא. כל מה שבראו עמו שרי מאהיל על
השער המחזר למת: עצם שיש עליו
בזית רשור. העלם נחשך יד לבשר: חבור (כ) : טהור (ג) . היה אשבורן (א) או
שקרוש. טמא (ב) . כל שבמת טמא. חוץ
חבורים

מן השניים והשער והצפורן (ב) ובשעת חבורו הכל טמא (ג) : ד' כיצד (ד)
המת מבחוץ ושערו בפנים. הבית טמא (ו) : עצם שיש עליו כוית בשר (ז) .
הכנים מקצתו מבפנים (ח) והבית מאהיל עליו. טמא (ט) . שני עצמות
ועליהן כשני חצאי זיתים בשר. הכנים מקצתם מבפנים. והבית מאהיל
ח"ג. עליו כלי' לעולם. חבורו גזעו חבורו וכו' נמש"ג.

תוספות אנשי שם

שפתינו גרסי' אפשר שלא
נכנס כולו בחבור כו' וביבא
ככונה היא ומ"ס אפי' שיה
א' לאו דוקא דלפי' מוחלה
עובדת נמי מטמאה וכו' כ"ג
דל' (כ"ד) ברב ד"ה חוץ
כו' ולא שנים כו' ללאהר
פמ"ל בשנים ג"כ עממא
דגזע מחליף דהא בן עקבא
בא אחר כקטרו. ואלמתי
דבין דוקא אס נעקר סס
סבס ויה לא מקרי גזעו
מחליף כמו שער ולפורן
ומחליף בן בשל מיהו לא
ליא דמה כבד עכ"פ לא
הו דומיא דעלם שאף אס
נעקר לגמרי עט הכשר לא
בא אחר תחתיו וממיה
דמה ג"כ תי' ב' כ' השל'
דבוקו אין בן גזעו מחליף
עכ"פ אינו דומיא דעלם
דלף בילד אינו מחליף
והר"ם כפי' מהמ"מ הי"ג
באמת כ' כבוק טעם דגזעו
מחליף וכי' הכי' דביתו
קרי' כיון דלא כפי' מידי
והגמ' באמת רק לומר
דלמא נקט עור טעם א'
בשנים. ומ"ס השל' שריבי
הר"ם סותרין דברי עממ
בפי' מה' עבדים ה"ה
דחשיב לן ועין לרשבי
אכריס שאין חוץ לק"מ
דהת' היינו גדול אצל
בין כ' שם כדרי' דלוי
ויא לחיות שרי טופ
לחור מחליף הכל שרי
מחטט מעלם דלוי גזעו
מחליף כלל אפי' בקטן
כמשל. (ש"ע) חיי"ס ד"ה
ובשעת כו' יכול שאני
מכנה כו'. כ"ה בילקוט
וברש' ונראה שזו טעם
ויל' שאני מעט. (ל"ח) :
ב"ד נבוי מדרש כו'.
ר"ל דמ"ס הגונב מת' ריש
מילין דשוקא לין כלי' י"ש
אמר וגו' [וטובשו לפסוק
ט"ו וכל אשר יבט או
מת או בעלם פי' יטמא
שבעה ימים] אצל בריש
לפניו הוסיף כבשי' ה"ל
ועמא הוא סוף פסוק
דהגונב ה"ל (מנדר) י"ש
י"א) ויל' דרשנות חלוף
הן כש"ס וספ"י (מ"ג כתי') :

נמילחן ניכר ע"כ. ועיין [מ"ס] בפרק דלעיל מ"ב וברי' משנה ב פ"ט דחולין : ובשעת חבורו הכל טמא. שהגונב אל מאהיל עליהם הוא
טונב או מאהיל על המת דהו יד לטומאת המת חוס' פ"ו דניזיר דף נא. ועיין בפירוש הר"ב במשנה דלקמן ומ"ס סס. והר"ם כתב
ספרי זוטא הגונב במה פרט לגונב בשינוי ובשער ובצפרו בזמן שפירשו יכול שאני מרבה בזמן שכן מחוברין ח"ל יטמא ע"כ. ונראה
דהא דפורט לשינוי כו' נמי מדרשא דבעלם הוא דמפיק להו : ד' עצם שיש עליו כוית בשר הכנים מקלחו כו' טמא. כתב הר"ב העלם נחשך
יד לבשר ויד למת נפקא לן במה הלך מצלה ותגור דמה נבלה שאין מטמא בזהל כו' ולי פרכת מה לבלה שכן אוכל תאמר במה שאין
אוכל. כדלמרינן בפרק דם שחיטה [דף כה] תגור יוכיח מה לתער שכן מטמא מאיריו נבלה הוכיח האד השהו שבהם שמטמאין וידי' כוילא
בהם כו'. ור"ל לעינן אהל נימא דיו [בדעתן במשנה ה פ"ב דב"ק] ויש לומר דמשקרא ודאי [אין] לא אשכחן בטומאה חמורה [המטמא אדם
וכלים לאפוקי אוכלים שאין מטמאין אדם וכלים כדליתא ההם בריש הפרק] ידות הוה פרכין על נבלה דיו. אצל התפת לאשכחן יד בטומאה
חמורה דהוה כגוף לענין מת נמי משויין יד כגוף. חוס' פ"ט דחולין דף ק"ה [ד"ה והבית] : שני עצמות ועליהם כשני חלוי זיתים. קסבר
מלאכת שלמה

גלגלו שני דלוי גזעו מחליף ועיין גמ"ס בפרק אלו סריפות סימן ב ובפרק
הטור והרעוב סימן ב' : ובשעת חבורו הכל טמא. כך הניח
הר"ב בללאל אשכחני ויל' : ד' כיצד המת בחוץ. כך הניחו הר"ב בללאל
אשכחני והר"א ויל' : לפנים והבית מאהיל וכו'. כ"ל' : שני עצמות
ועליהם וכו'. מ"מ וכן. במקום ועליהם : הכנים מקצתן לפנים.
ק

אבל הר"ם ויל' פירש בין פירש כולה מדרון משני זרדיה בין הלך הפנימי
של לך הבית בין הלך של לך חוץ לבית והבית מאהיל עליו סהור אבל
אס היה העם מונח בגומא ומקלחו בפנים הבית טמא : בסוף פי' ר"ע
ויל' ילאו שער ולפורן סגזען מחליף. אמר המלקט והתם נבלה פריך והרי
בשר דגזעו מחליף וטמא ומשני בשר נעשה מקומו ללקת ועוד מסיק התם

ישראל תפארת יבין

המפתן לר' פנים. ולא סוף הרביעית לירד לתוך הבית. ובין שהשפיע
הוא לר' חוץ : (ב) על מקצת הרביעית : (ל) כל מה שבבית סהור.
דלוי חבור : (א) שהיה גומא באסקופה. והדס מכוס כו'. והבית
מאהיל על מקלחו : (ב) כל מה שבבית טמא. אף שהאהיל רק על
מקלחו (ח) : (ג) דשניים לא מחטבו בעלם כשעורה. מדלל נבראו עמו
ושער ולפורן. אף שנבראו עמו. אלא שאח"כ נגדלו יותר ככל אברי
האדם. עכ"פ הנהו גזען מחליף. ולפיכך לא זה דמו לשאר אברי
האדם : (ד) בזההיל עליהן או נענן או הסיטן. והן מחוברין במת.
טמא : (ה) נקט כי'ר. לאשמשין דלא הימא בשער כיון דחרין כל כך
עד ששהמת בחוץ השער בפנים. לפיכך סד"ל כל העומד לגזוז כגזוז
דמי. ולא נטמא. קמ"ל דהו דוקא בודאי עומד לגזוז [כמי ר"א ח] :
(ו) ר"ל כל מה שבבית טמא. מדור"ל השער כיד לעומתה : (ז) מחובר
בידי שמים : (ח) שהכנים מקצת העלם בלי בשר שעליו : (ט) אע"ג
דעלם אינו מטמא בזהל מדור"ל אבר. עכ"פ הכה הו"ל העלם כיד להבשר
ע"כ

אחרונה

וספרו בפנים. ה"ה לענין מנע ה"מ למימי שטלו בחוץ הגונב בשער עמא
כגונב במת. אפילו למ"ד חיבורין מדרבנן כהא מטמא מדלוריתתא מטוס יד
אלא נקט אהל דמי רשות דיד מטמא בזהל ולא אמרינן דיו כמ"ס פו"מ בשם
החוס'. ור"ה בשני עצמות דבסוקין לענין מנע נמי ליתא כחמיה דר"פ דשני
מגבות מלעפין אצל ה"ס כתב בסוף מתי' הא דמיהו באסקופה כוית מן
המת שחלק לשנים עמא היינו בתשא ונחל אצל כגונב לא שאין גונב וחזר
וגונב. ולא ידעתי כוונתו דהא קי"ל כחמיה דר"פ יש טונב ומחזר וטונב וכל'
דוקא הא כגונב ונחל נמי קי"ל אין מאהיל וחוזר ומאהיל : שני עצמות ועליהן
כתי

ס"ל מ"א. ולקמן פ"א מ"ה) שכי' שכל כלי שנטמא במת מטמא בזהל משמע
אפי' נגד. וק' א"כ אמאי אמרינן כהא דכשלא ילא רביעית דס. או הבית
שהכניסו הנגד הוה סהור ואמאי נהי דלא דייקין להבית כאילו הכניסו לחבור
רביעית דס. עכ"פ נטמאה מהכניסו לחבור נגד שנטמא מהרביעית דס.
קודם שתיבש. ואי"ל דמתניתין לא קאי אהבית רק על הנגד. וכן משמע
לשגא דקאמר סהור בלשון נקיבה משמע דהכסות סהורה. והרי הכסות
בין כך ובין כך נשאר בטומאה. ונדרחוק רבותיה הרבה לישב קושייתו
ה"ל להר"ב. וכתבו דמשנתו מיירי שכלע רביעית דס בהנגד לחל"ן.
דהיינו משתייבש ח"י רביעית הראשון. נבלע בו הח"י האחרון. לוא לא
נטמא הנגד אס לא ילא ע"פ חסיה רביעית דס. וכמ"ס רבינו תו"ש בשם
מו"ה וולף ווירמז ויל' . ולי היה נראה דא"ל לדחוק בן. אלא דמיירי שהוה
על הכסות וסבלו קודם שהכניסו להבית. ולהכי כשמתכבס ואינו יולא רביעית
סהור הכסות לגמרי. משא"כ כשאפשר להו"י רביעית דס. אף שסבלו
בשאר בטומאה. דהרי זה כסובל וסרין בידו. ואע"ג דבשעת עבילה היה
נבלע. כיון דנראה מבחוץ לא מחשב טו טומאה בלוע (כסוף מקואות). ואע"ג
דב"ל לא הו"י עבילה סבילה להנגד. דהרי הדס חוץ בהנגד (כזבחים ז"ח
דס. אלא הכה שכבר נבלע בהכסות. ולא נשאר בו רק חזותא. כל אצט
בין לחירוינו ה"ל. דא"כ לפגו ולחני בדיד' דאפי' אס מהכנס. ואינו
הרי הנגד מטמא בזהל. מדכרב טמא. וארת"ל דבעי הגא לחלק בין
לפ"ס אפי' מטמא. אפי' מטמא. לירא דהו אינו רבותא כלל. דפסיקתא
ויל' דלר"ב מוקמינן למשנתו בריש תבוסה.
(ח) והקשה הראב"ד (פ"ד מעו"מ) כיון דאשבורן
מטמא

תוספות יום טוב אהלות כל המטמאין פרק ג' ר' עובדיה מברסגורה

הא איהו. פ"י ט"ז ע"פ

משנה אחרונה
כשני תלמי זיתים. הר"ם
המה ללא פניו מינה
נכד. וכחז מהר"ם
דאיכא לאוקמי בשומר.
ולא יתכן דהא בשר קמחי
ובכשר נח שייך שומר
אלה נמוח כדאמר התם.
ואפ"ל דלמך התם קולית
שום עניו כוית בשר
ומק"ל לה בשומר התם
דתיק ליתמר הכי דקמי
למוח בשר משום דקמי
קולית דקמח קולית י"ט
בה מוח כדאמר התם
כדריא דיקא דמי דקמי
קולית. אבל ע"כ סתם
לא מני לאוקמי כוית
דהא בשר קמחי: שאין
חבור דהא חבור. ולפי
שלא הכיניס מקלחו אינו
חבור. אבל הכניס כוית
הא קמ"ל שני האלות
מלפניו. ובפסקא שומר
והרובע דף. ופסקא שומר
שיש עליו שני תלמי זיתים
המתאבא במשא ולא בנגע
דכרי ר' ישמעאל. ר"ע
אורחא לא בנגע ולא במשא
ומודה ר"ע בשני תלמי
זיתים שמתכן בקיסם
והספיח שהוא שמה ומפני
מה תשאר בעיר שהספיח
מתכנין. והרמב"ם פ"א
המתאבא דין י"ב תישים
שמתכן בקיסם מתאבא
במשא שחרי נשא כוית
והמונע טבור שאין חבורי
אדם חבור ע"כ ו"ט
דמ"ח הנוגע בשניהם
אלמא שומר. ואי כוונת
במתאבא קאמר ה"ל לפתח
ועוד ד"ל לכחוב נוגע
בכולן עמא. ונראה
שהקיסם לו אמאי נקט
המסיון אפי' טבע עמא
שאין טבור מונעין וכן
הוקמה להתוס' שם. ולכן
תפס דהקיסם עם הקיסם
קאמר ולא נגע בכניסם
אלא פ"י שהקיסם הקנה
ההקיסם הנכילה ובהא
עוקבה למשכחת לה משא
ולא נגע עמא שום
בקיסם טבור ומשום
שאין חבורי אדם חבור
דאינו הוא חבור הרי נוגע
ביד כוונתו במתאבא. ור"ל
דומיא דהך דמתני
שכניסין מקלח עממות
ומיחבב כוה מה שמה

האי תנא ריש יד לפחות מכיזת. הר"ם. וכחז מהר"ם דאיכא
לאוקמא מהגיתין בשומר דהיינו בעלם שיש בו מוח ומש"ה לא מתיב
מינה בפרק העור והרובע [דף קס"ג:] [על רב דס"ל אין יד וכו']
ואלולא לה תמיחה הר"ם ע"כ. ומיחו
מכיזת כמ"ס הרמב"ם פ"ה מהלכות
טומאת אוכלין [הלכה ג]: שאין חבורי
אדם חבור. עיין מ"ס במ"ד פ"ט
דחולין: ה' איהו דם חבורה המת
שילא ממנו שמינית בחייו כו'. הלכה
למשה מסיני דם מן המת ברביעית.
כמ"ס בפרק דלעיל מ"ב. אבל מדברי
סופרים. דאף דם חבורה יהא מטמא
בכל העוממות בנגע משא ואלול.

והיינו דתני בתוספתא והביאה הר"ם ומה בין דם מיתה לדם חבורה. אלא שדם מיתה נזיר מגלה עליו ומייבין עליו על טומאת מקדש
וקדשיו. ודם חבורה אין הנזיר מגלה עליו ואין מייבין עליו על טומאת מקדש וקדשיו: שמינית בחייו ושמינית במותו. כלומר לאספקי רובו
בחייו ללא דהא דם חבורה מדבריהם. וכשפשיטא לן דרובא מחיים לא גזרו. וכן פירש"י בהדיא בפ' בתרא דנדה [סוף דף ע"א. דבדל"י רובא
מחיים
מלאכת
כך ז"ל: ה' ואיהו דם חבורה. כך הגי' הר"ם ז"ל: רבי ישמעאל
אומר רביעית בחייו ורביעית במותו וניטל וכו'. כך הגי' הרב
בנלאל אשכנזי ז"ל: רבי אלעזר ב"ר יהודה אומר וכו'. וכן הוכר שמו
גם כן בפרק קמא דזבין ודוחק לומר שהוא ז"ל יהודה זר אלעאי
מדהוכיר שמו כהא במתני' קודם אציו ושמה הוא רבי אלעזר בן יהודה
איש ברתותא דקדמון הוא מדאשכחן בפרק קמא דערלה שאמר רבן
שמעון בן גמליאל משמו גם בפרק נ' דמסכת סוול יום פליג תרי זמני

יכין תפארת ישראל בועז

מעמא וקספרס מספר. מ"ס דנקט תנא נמי אסקופה אפי' בתוך הבית נמי.
ואני צעני לא זכיתי להנין דברי רבינו אלו. דאי בתוך הבית. אפי' סיה
הרביעית חלוק ממש. הבית מלפניו ומחשבו כמתחבר ושמא הבית. וכלכללן
בריש פרקן. כל המטמאין באהל שנחלקו וכו'. ואח"ל דם שאני דכתיב
ביה נפש. להכי נריך שיהי' מחובר ממש יחד ולא מהני ליה זירוף בית. וכמ"ס
הראש"ד בעלמו שם בסוף דבריו. עכ"ל ק' דא"כ למה נריך מנא לומר
והאחייל על מקלחו. הרי אפי' האחייל על כולו. עכ"ל כיון דנשפך. קספרס
אינו חבור. והרי בדם קאמרת שאינו מטמא רק כשחבור כל השיעור.
וי"ל דעל מקלחו דברישא. רק לרבותא דסיפא נקטיה. דנאשגורן אפי'
האחייל על מקלחו עמא. אמנם מלכד שיה דוחק לומר ק'. הרי גם כבר
הוכחנו לעיל פ"י י"ט דלא כרבינו הראש"ד. ואעפ"כ יש להקשות ק'
הראש"ד באופן אחר. דל"ל כלל אסקופה דנקט. מ"ס אסקופה. או בנשפך
באור במדורין. על זה היה נראה לומר דתנא בעי למנקט בכולה גוואל.
בין שהטבור בעלמו מאחייל על הסומא. ובין שדבר אחר מאחייל על הסבור
ועל הסומא. וכאסקופה. בכל גוואל אשגורן מטמא וקספרס מספר. ור"ב א'
תיך דתנא אסקופה לאספקי מוקדיס הראשונים שבתוספתא. שאמרו בנשפך
על
ברזי שלהם וכו'. וברזי שלהם יהיה הדבר בהלכה כלא עמא. ב"ל דפסס הדבר דדוקא
בכזב הדם מהנוף משעשע ע"הא חו עדיין עד אחר מוחו. תמי הוא שיתערב ב' מיני דמים אלו. אבל שיערב בידים דם מהמי עם דמו משמת מלמא דלא
שיחא הוא ולא גזרו בה רבנן [כנייה י"ח א']. אמנם בחוס' [נדה ה"ל ד"ה ה"ג] פ' ועדיין הוא מעפסף. ר"ל שנאזהר שעה שנעמא הטבור בדם
היה גוף המת מעפסף והולך דאז גזרין עמא יעפסף עוד עד שיהא עם זדאי כביעית מלחתי מיחא ויגם ט אח"כ: [מדה] עו' לעיל [פ"ב ס' י"ז]. ור"ש בידע
בדל"י שילא רוב הרביעית לאחר מיתה. וה"ה במסופק שמה יאל רוב הרביעית מחיים נמי גזרו בה רבנן. ורק בידע בודאי שיאל הרוב מחיים.

או במסופק שמה לא יאל מתלה לאחר מיתה. לא גזרו בה [נמי] רש"י נדה דע"א סוף ע"א ודו"ק. וכן משמע נמי מהרמב"ם [פ"ב מעו"מ ה"ג] דדוקא
בידע ודאי שילא הני הרביעית לאחר מיתה הא במסופק שמה כוב הרביעית מחיים ה"ל כשפך כולו מחיים דכוב כטלו. שפוטע דיו עם אח"כ [בס"ד]
דכס"ה עמא ובה"ל [טבור]: (כו) ר"ל חבורה דר"ע ור' ישמעאל הם עובדי ר' יהודה משום דס"ל דמדהו זה רק רביעית
הרי
ה"ל עם דאי טבור הנוגע הא ס"ל את שלא בא לכלל מגע לא בא לכלל משא ס"ל וגמאי דפי' ל"ק דכחא ליבא תנע בגבלה כלל: ודא' דלמתי' שאין חבורי אדם חבור. היינו דוקא מה
שאין דרך חבורי בידים אדם כמו שלמות שמתכן בנגע שאין דרך חבורי בידים אלא חבורי בידים שמים. וכן חבורי רבך שבגבו אין דרך חבורי בידים שפיקר חבורי קודם שנגבב כו'
ביד שמים ויטיב עממא נמי בחבורו שפדך והתבו כבוט וכן בהלב חבורי דמתיב דמתיב בחבורה קולית המת ששפחה יד לטבין אינה חבור שאין חבורי אדם חבור. היינו משום שאין דרך
שמים אלא שאין דרך אדם לחבון בענין כזה נמי אמרין אין חבורי אדם חבור דקמני בחבורה קולית המת ששפחה יד לטבין אינה חבור שאין חבורי אדם חבור. היינו משום שאין דרך
שום אדם לחבון בעל מג' מת. והרמב"ם פ"ו מהפ"א חשיב התם חבורה דכריס שמה חבור ויש שאינה חבור נ"ל. דלוליה מתך עממא את שדרכו ואת שאין דרכו. אבל בפ"א את שדרכו
לחבר בידים אדם חבור גמור אי כמו חוקף שמי הכיפות ומקל ששפאו יד לכוי ועיסה שנילושה בידים אדם. ושוכה כ"ס. ודע דהך דקולית ששפחה יד לטבין שאינה חבור מפרש הר"ם
שמה הכניס הספיח לבית אינו עממא כאלו הכניס הקולית ע"כ וייטו לכותותא חל דקמח קולית י"ט בה מוח ומה לא מני לפשוטו לטבין מגע דהנוגע
בספיח אינו כנוגע בקולית דלפי' אינו כנוגע בקולית הספיח שלמו עממא בנגע כרוי כליס בנת ואלהם כליס אבל נענין אהל אין עממא מתעמא בנהל ולא נשפך דלפין חרב
כהל נענין אהל ומתא כמ"ס הרמב"ם. פ"ה מהפ"א חשיב ויש לתמוה על הר"ם דלפיו ס"ל לקמן ספ"א דעממא מתעמא בנהל היינו מפרש כהא שפדך אינו מטמא
כאלו הכניס הקולית. וחיפוק ל"י דהספיח עלמו עממא כמו הקולית אפלו בנהל. ובאמת ככהה דומיה שמה כשקט הרמב"ם: ה' רבי אלעזר בן יהודה אומר זה וזה כמים

י' עובדיה מברשגורה אהלות כל המטמאין פרק ג תוספות יום שיב קסב

ציונים

אחד חוד - סוכה כ: ימי
שם ימי ה' ה'

הלוח גרמאות
וכן מרבך גלג' גרמ' סוכה
ובסוכה מרבך אבנים
קורות: סוכה קורות סוכה
על השומאח

משנה אחרונה
עמאלה או לרוב למיניה
הכל הבית עמאל דל"ג
הוא מבנה למשיחא
אלה איירי דלוקי בני
לה. ומימי י"ל דלוק
כ"ג הוא דבנא דמליחא
שיש בה פ"ט הוא
עמונה ונזקפת לכל ג'
ומעמא הבית והכא
רענא הוא וכל רענא
איכה נזקפת אלף בנדה
ואינו מעמא כל הבית.
קמ"ל משכבא לבית
מעמא את כונו כבית
מה"ס פ"י מ"ה. והפ'
מחו דפליג החס הכא
מודה דקרקע לבית
כמוה מדאורייתא. וכל
דחא דלמירין וכל אש
גאה לבנות קרקעיתו.
חזי לאשמועינן עומא'
בקרקעיתו וכלים הבית.
אכל עומא' בבית וכלים
בקרקע הוי כאלוקין
ענגלן בעיני דלמירין
פ"ק דזבחים דלח לרין
קרא שאין טעיה מלין.
וח"ל אפילו עומא'
בקרקעיתו למה לי קרא
כיון שאין טעיה הוי
רענא ונזקפת לבית
ומעמא כל הבית לבית
מה"ס וי"ל משום
דאשכחן רענא בבית
הבית ובקורות הבית
יידונין מתלה על מתלה
קמ"ל דקרקעיתו אינו
כן. ובפס"ו מ"ד פירש
בדרך אחר: אחד חור
שחרכו מים. הך לא
אפשר לדאקמי לפעין
תלין. דבחיילא לא הוה
פליג ר"י דלפ"ג דלח
דמי למעקן חוץ דמתן
פ"ח מ"ד גבי מסכת
פירוסה וסגילי המטה
חולין ולא מביחין דלח
הוי כהאל על מעקן
ולענין חיליה חולין וכן
פ"י רש"י רפ"ג דקוה
לפעין מביחין. והא'
דפריך החס לר"י משוריים
תחולין ח"ט"ג טלה נעשו
בידי אדם. ה"מ לטעמי
לפעין חיליה מודע אלף
דעדיפא מינה משני
דלפילו מביחין מני
בגלל אגרוף והא'
דמשמע הכא בדרך
הוי אהל. ולקמן רפ"ג
מריך נחור הפשו
מחיו פ"י מים או
שליש דוקא מלא אגרוף

ללא חיין הטיט בפני הטומאה. כדלמרי' בפ"ק דזבחים [דף ג ע"ב]
ג"ל. ע"כ: אחד חור שחרכו מים כו'. פירש הר"ב האי פותח
טפה שמביא את הטומאה כו' והאי שפיר דמפרש נמי למביא את
הטומאה. אלא שקלא קשה שהיה למחניחין עומא' (*לסיים הכי
בבבא זו. והל"ל אחד חור כו'. וכן
מרבך כו' מביא את הטומאה. ועוד אי
הכי מאי דוחקיה להר"ב לפ' בביבד
כלומר כילד חוץ כו' כיון דהשתא מפרש
נמי לכילד מביא. וה"כ כילד קאי שפיר
אתרוייהו. איברא דהרמב"ם מפרש
מרבך כו' מביא את הטומאה. ועוד אי
הכי מאי דוחקיה להר"ב לפ' בביבד
כלומר כילד חוץ כו' כיון דהשתא מפרש
נמי לכילד מביא. וה"כ כילד קאי שפיר
אתרוייהו. איברא דהרמב"ם מפרש

הבית. ואמרו חכמים כל אשר באהל יטמא לרבות קרקעיתו של בית
כמוסו עד החסום: אחד חור שחרכו מים. האי פותח טפה
שמביא את הטומאה ל"ג אם נעשה החור הזה ע"י מים או שקבוצו
שריט: או שאכלתו מלחת. לשון (*וארץ מלחה כמין עפר לכן דומה
למלח ומתאכל וטופל ונעשה חור מאליו:
**מרבך של אבנים. אבנים גדולות
ערוכות וסדורות זו על זו ופעמים
שהא' סדורה ע"ג סתים והתחזקות
מפורדות זו מזו. ויש גם אהל טפה:
סוואר של קורות. קורות ערוכות זו
על זו וטומאות לבנין ופעמים
שיש ביניהן אהל טפה: כל
* צ"ל ארץ והא' סתים ירימי י"ז ו' וכלה גלג' (** גלג' מרבך

שחרכו מים בין יהא זה הביב ע"י מים כו' כך דיע. ולפיכך הר"ב שכתב לעיל בביבד
הרמב"ם. לא דק: שחרכו מים. ענון בשפה גבוהה על נחור והמים חוטטין מתחתיה ונכנסין ועושין נקב ארוך או שריטם כגון חולדות
ואשיות. רש"י רפ"ג דבוכה: מרבך של אבנים. פירש הר"ב אבנים גדולות כו' וכן לשון רש"י. גם. ויתכן בעיני שהיא גם מורכב מן
מורכבות דמשה ה פ"ג דשביעית. ומן נדבכים די אבן גלל דעורא ו. וזה דבשביעית מייירי באבנים שערין מחוברים במחלב. ונקראים מורכבות.
ודעורא מייירי בקבועים בבנין. והנך דהכא מייירי כהן חלובים מן המחלב ועדיין לא הוקבעו בבנין. ולפיכך מורכב משמות אשר בארץ
ואשר בבנין. והרמב"ם כתב מרבך של אבנים. אבנים סדורות קלתן על קלתן. וכן [פירשו] ג"כ מרבכת תבילה שהיא מעטין סדור.
ובגמ' מעטין לבירה. והל"ל עיקר כמ"ס כבר ברפ"ו דמנחות [ד"ה ורובח]. ויהיה ג"כ לשון רבוי. כמו שפירשהי בשביעית בשם מורכבות.
אלא שאני מוסיף לתת עוב טעם בהרכבתו עם הכ"ף: וכן סוואר של קורות. ויהיה ג"כ לשון רבוי. ויהיה ג"כ לשון רבוי. והרמב"ם
העתיק בפירושו סוואר [פירוש חילוח קורות] ובחיבורו רפ"ג מה"מ כלל למרבך וסוואר. וכתב אז שגזר אבנים או קורות כו': רבי
יהודה

שחרכו מים בין יהא זה הביב ע"י מים כו' כך דיע. ולפיכך הר"ב שכתב לעיל בביבד
הרמב"ם. לא דק: שחרכו מים. ענון בשפה גבוהה על נחור והמים חוטטין מתחתיה ונכנסין ועושין נקב ארוך או שריטם כגון חולדות
ואשיות. רש"י רפ"ג דבוכה: מרבך של אבנים. פירש הר"ב אבנים גדולות כו' וכן לשון רש"י. גם. ויתכן בעיני שהיא גם מורכב מן
מורכבות דמשה ה פ"ג דשביעית. ומן נדבכים די אבן גלל דעורא ו. וזה דבשביעית מייירי באבנים שערין מחוברים במחלב. ונקראים מורכבות.
ודעורא מייירי בקבועים בבנין. והנך דהכא מייירי כהן חלובים מן המחלב ועדיין לא הוקבעו בבנין. ולפיכך מורכב משמות אשר בארץ
ואשר בבנין. והרמב"ם כתב מרבך של אבנים. אבנים סדורות קלתן על קלתן. וכן [פירשו] ג"כ מרבכת תבילה שהיא מעטין סדור.
ובגמ' מעטין לבירה. והל"ל עיקר כמ"ס כבר ברפ"ו דמנחות [ד"ה ורובח]. ויהיה ג"כ לשון רבוי. כמו שפירשהי בשביעית בשם מורכבות.
אלא שאני מוסיף לתת עוב טעם בהרכבתו עם הכ"ף: וכן סוואר של קורות. ויהיה ג"כ לשון רבוי. והרמב"ם
העתיק בפירושו סוואר [פירוש חילוח קורות] ובחיבורו רפ"ג מה"מ כלל למרבך וסוואר. וכתב אז שגזר אבנים או קורות כו': רבי
יהודה

שלמה מלאכת
פ"י רבינו משמון דהור דהכא אבני קאי דלירי בנין שהוא קמור
ולפי זה מוכרח להקל בין זה לזה כ"ל ע"כ ז"ל: מרבך. פי' הרמב"ם ז"ל
מלשון מורכבת תבילה שהוא לשון סדור אכל הר"ש ז"ל נראה דגרים מדבך
בדל"ת שפירש מדבך טורה כמו נדבכין די אבן גלל והכי חותא הנירסא ר"ס
היטן צמ' וברש"י. והכי חותא נמי הנירסא במכילתא שבושא בילקוט פ'
משפטים סימן ש"מ"ה בספוק כי תאלא אש וכן ה' נראה ק"ת ג"כ מן הערוך
בערך סוואר אכל בערך רבנן גרים מרבנן ס"ה מרבך ופי' מרבנן כמו בנין אבנים
זה על נב זה כדתיבא בריש תורת הכהנים ספ"ד לענין זריקה יבול שיהא זורק
ורובנן פי' יסוף אחד על אחד כמו מרבנן של אבנים ע"כ: סוואר. איש דגרסי
אזר של קורות לשון זכורות זו ע"כ זו הר"ש ז"ל וכן כתב ג"כ הרב בעל
הערוך

שלמה מלאכת
פ"י רבינו משמון דהור דהכא אבני קאי דלירי בנין שהוא קמור
ולפי זה מוכרח להקל בין זה לזה כ"ל ע"כ ז"ל: מרבך. פי' הרמב"ם ז"ל
מלשון מורכבת תבילה שהוא לשון סדור אכל הר"ש ז"ל נראה דגרים מדבך
בדל"ת שפירש מדבך טורה כמו נדבכין די אבן גלל והכי חותא הנירסא ר"ס
היטן צמ' וברש"י. והכי חותא נמי הנירסא במכילתא שבושא בילקוט פ'
משפטים סימן ש"מ"ה בספוק כי תאלא אש וכן ה' נראה ק"ת ג"כ מן הערוך
בערך סוואר אכל בערך רבנן גרים מרבנן ס"ה מרבך ופי' מרבנן כמו בנין אבנים
זה על נב זה כדתיבא בריש תורת הכהנים ספ"ד לענין זריקה יבול שיהא זורק
ורובנן פי' יסוף אחד על אחד כמו מרבנן של אבנים ע"כ: סוואר. איש דגרסי
אזר של קורות לשון זכורות זו ע"כ זו הר"ש ז"ל וכן כתב ג"כ הרב בעל
הערוך

ישראל תפארת יבין

כאן. אלא אשכ"ח לרין הרמב"ם ליתן טעם קבר סתום. בשאין בכל אי
מב' הפתחים טע"ס. ולרואב"ד (פ"ו מט"ו) ג' מדריעות יש (ה) אם
המקום החלול שהטומאה בחוכה אין בו טע"ס אז הו"ל טומאה רעוזה שרק
הטומאה בעמלה ולא החלול מטמא כנגדו למעלה ולמטה. עד הרקיע ועד
התהום ואין מטמא כלל בלדדים. ואפי' מה שבהוך החלול שהטומאה בחוכה.
ומומת בלד הטומאה. כיון שאינו נוגע בטומאה פהור. (ג) ואם יש בחלול
ההוא טע"ס. רק שהטומאה ממשעת הרווח טע"ס. אז [כשאין לו שום פתח
טע"ס]. וזה קבר סתום. שמטמא כל סביביו וגם מתפשטת הטומאה בכל
האהל טע"ס. [ועי' רפ"ג שב' הראב"ד שזהו טומאה רעוזה]. (ג) ואם יש
חלול טע"ס ממשל לטומאה. אז הו"ל כהאל שהטומאה בחוכו. ואינו נטמא
לאהל טע"ס. אלא התקרה שביניהן מפסיק. רק מדתחום מכל ג' להכי
מטמא לכל הטעם בו מכל לדיו. ע"ס. וא"כ להראב"ד י"ל דמייירי הכא שחכזית
ממשל החלול טע"ס סביב. והו"ל שפיר קבר סתום. או דמייירי שיש
בהפתח שמהיב לבית טע"ס וכדלוקמן הרמב"ם לעיל: (יד) ולא דמי לך
לקמן רפ"ו. דלמירין החס ששקמקום הטומאה חוץ הכותל טע"ס סתום
מכל ג' דהו"ל קבר סתום. להכי כל העלויות שאנוכות להכותל טומאות.
משמע דחא חס היה הטומאה רעוזה תוך הכותל. הטומאה בוקעת ועולה
רק כנגדה והעלויות סהרות. י"ל דהתם הטומאה היא חוץ עובי הכותל. להכי
דוקא כשיש על מקום הטומאה דין קבר סתום. שנטמא בו גם ג' החיטין של
הכותל. ואז החיטין הוה הוא נראה תוך העלויות נטמאו העלויות. משא"כ כשיש
על מקום הטומאה דין טומאה רעוזה. לא בקעה הטומאה לחוץ חוץ העלויות
כלל. אלא לחוץ פנימיות הכותל של העלויות להכי העלויות סהרות. אבל
ומדין תקרה על בנין. התפשטת הטומאה במקום שבקעה. בכל הבית שתחת
התקרה. ואפי' להרמב"ם. שכ' רתוי"ט בשנו (בפ"ו מ"י) דגם כך דרפ"ו מייירי בשרשאי קורות העלויות החוכים בכותל שהטומאה בו. אפי' גם בכה"ג אין
האזיר שממשל לטומאה משרב עם אזיר שבעלויות משא"כ הכא. (ועי' רתוי"ט ספ"ו ד"ה הוא):

ודאי טומאה בוקעת לחוך הבית. אלא אפי' פתוח שם קלת רק שאין פתוח
טע"ס אפי' טומאה בוקעת לחוך הבית ומתפשטת בהבית גם להלדים
בכל הבית. ואע"ג דכבר שמעינן לעיל כן בבבא דיש בו פתח טפה.
היינו החס קמ"ל לענין קבר סתום דמטמא כל סביביו. והכא קמ"ל
לענין טומאה רעוזה. דג"כ מתפשטת בכל הבית. ואע"ג דהוה מלי
למקוה רבוחא טפי. דאפי' יש בהפתח שמהיב ליה"ר פ"ט. אפי' מלאין
חלול טע"ס במקו' הטומאה טומאה בוקעת משם לחוך הבית. ג"ל דמסוס
טומאה בבית נקט אין ביניהו פתח טפה לרבותא. משום דבהכלל אין
ביניהו פ"ט. היינו גם מקום מלא הביב להבית. להכי קמ"ל שפיר
דכשהטומאה בהבית חף שאין מקום מלא הביב מזה ומזה פ"ט. ואין
דרך טומאה לנטם שם אפילו הכי הביב טומא: (עו) מדח"ל טומאה רעוזה.
ובוקעת ועולה להבית ומתפשטת שם הטומאה בכל הבית (יד): (עו) דכל
בית טומאה בחוכו כל קרקעיתו עד התהום טמא. מדכתיב כל אשר
באהל יטמא לרבות קרקעיתו [ולקמן פט"ו מ"ד] ולהכי כל הכלים הטומאים
בקרקעיתו כמנחם בבית דמי. ולא כמנחם תוך מ"מ. אלא כמנחם
סביב בטיט שאיש חוץ [והוא כשיש אהל ע"ג הטומאה ועי' לקמן בקרית
ארבע כלל א: עו] ארץ מלחה: עו] שורות אבנים סדורות שורות שורות
זו ע"כ זו. ולפעמים נשאר חלול בין האבנים: עו] שורות קורות סדורות
זו ע"כ זו. כולן בים חלול ביניהן טע"ס הו"ל אהל להביא הטומאה ולחלוץ
בפני
הכא דהטומאה תחת רגפת הבית. ע"כ בקעה הטומאה לחוך חוץ הבית. ומדין תקרה על בנין. התפשטת הטומאה במקום שבקעה. בכל הבית שתחת
התקרה. ואפי' להרמב"ם. שכ' רתוי"ט בשנו (בפ"ו מ"י) דגם כך דרפ"ו מייירי בשרשאי קורות העלויות החוכים בכותל שהטומאה בו. אפי' גם בכה"ג אין
האזיר שממשל לטומאה משרב עם אזיר שבעלויות משא"כ הכא. (ועי' רתוי"ט ספ"ו ד"ה הוא):

שאינו נשוי בידי נתיב
שאינו בידי ונתיב שאינו
עשוי בידי ונתיב
בשקפים ה"ג בשקפים.

משנה אחרונה

ההס להכח הסומאה
מביא לבית והכח לענין
הכל כפי נעשה והיינו
לדניך למוהני הכח אחד
שמרכיבו מים דלאו מטוס
פלוגתא דר"י לחוד הני
לה דלת"ק נמי אינטיך
והא דמני וכן מוכח
ש' אכניס וסוחר על
קירות אפי"ג דכחו לא
פליג ר"י דכחי בידי
הכל כן אפשר דקמ"ג
אפי"ג דלאו הכל קבוע
כן שמומדות ליגמל
ליחס בניני אפי"ה הוי
הכל דהכל אפי"ג ביטול
כמ"ס הר"ם רפ"ח גבי
פוף ששקן :

יהודה אומר כל אהל שאינו נעשה בידי אדם אינו אהל. דיליף אהל אהל ממשכן.
הר"ב דיליף אהל אהל ממשכן. כתיב הכא (במדבר יט) זאת החורה
אדם כי ימות באהל וכתיב התם (שמות מ) ויפרש את האהל על
המשכן. ורצון אהל אהל ריבה [אהלים טווחא כתיבי צפ' פרה
לרבות אף העשוי מאלוין] גמרא בסוכה
רפ"ב. וכתבו ההוס' וה"ח אי ממשכן
יליף אפילו עשוי בידי אדם נמי לא יביא
הטומאה אלא פשטן. כדאשכחן בפרק
במה מדליקין. [כדפירש הר"ב שם
משנה ג] ו"ל דכל המאהלים דמטמאים ילפינן בספרי צפ' פרה.
בזק ותומר ממטרע. דתיגא מנין לעשות שאר המאהלים. כהאל.
אמרת מה מזורע הקל. עשה זו כל המאהלים כהאל. מת החמוד
לא כ"ש. דלגבי מזורע כתיב מושבו. ודרשינן בה"כ מושבו טמא. מכאן אמרו הטמא יושב תחת האילן וטהור עובר. טמא. וה"ח א"כ
כי לא עביד נמי בידי אדם ויליף בק"ו ממטרע. וכ"ה א"כ גו"ש מאי אהניא. הא אינטיכיכא ליה לרשא דפרק בנה מדליקין דכל היולא
מן העץ כו'. וי"ל דמושבא לא משמע לא ריבוי ולא מישוט לענין שאינו עשוי בידי אדם. ולר"י דמטמא רחמנא גבי מת. ילפינן מזורע הקל
בק"ו ממת דלא מטמא ולרצון לא מחלק לא הכא ולא הכא. והאפי"ג דהתם [ספרי] ר' יהודה. אחיה שפיר הדיא דלשון כר"י. דהא
מודה בזמלן אגרוף. וה"ח כיון דשאר המאהלים ילפינן במת ק"ו ממטרע. א"כ יומא דיו. [כדתנן בפ"ב דצ"ק] [מ"ה] ולא תטמא
עוברים. כמו קוצבי המת שהיו עוברים באכסדרה [דחנן לקמן פ"ו משנה ב] ויש שם כלים. דמזורע עובר אינו מטמא באהל. כדתנן
במסכת נגעים פ"ג [משנה ג] וי"ל דק"ו זה אינו אלא גלוי מלתא בעלמא הוא. דלא ילפינן ממשכן למעוטי שאר המאהלים ע"כ.
ובמורה בשקפים ובסלעים. כתב הר"ב דר"י מודה בזמלן אגרוף. וכן בשקפים. כלומר שיש בהם חור גדול. וכן פירש הרמב"ם. וכן
הוא בסוגיא בפרק הישן ושיעור מלא אגרוף חנן במשנה י"ב פ"ו דכלים. וכתבו הר"ב לקמן רפ"ג: ובסלעים. פי' הר"ב בנתיב
הסלעים. הכי תניא בדהיא בברייתא רפ"ב דסוכה. ובכתיב מתוך מהר"ם דלא מיייתת התם ממתניתין. משום דמתניתין הוה משמע שקפים
ובלעים חלולים חלולים גדולים רחיים לדירת אדם. אבל נתיב סלעים הן חורים קטנים. ע"כ:

הסן. דמודה רבי יהודה שאפילו נעשה מאלוין. מביא את הטומאה.
וקן בשקפים ובסלעים. ואין הלכה כרבי יהודה :

שלמה מלאכת
בשקפין סלעים הטפלים ומתפרקין צרוח ויש חור גדול במקום עקירתם: נקיקי בקשין
ע"כ: בסוף פי' ר"ע ז"ל. דמודה ר' יהודה שאפי' נעשה מאלוין מביא את הטומאה.
אמר המלך דכתיב אמר ר' יהודה אהיהו להצרות היו בירושלים וט' דנפ"ג דמסכת פרה
תני עלה ר' יהודה אומר לא היו מביאין דלתות אלא שוורים והא שוורים אהל שאינו עשוי
בידי אדם הוא אלא דהוי זמלן אגרוף דהיינו יותר מטפת מורה :

ישראל יכין
פא) מרש"י [אוכה כ' ע"ג] משמע דלא למתירא שלא יחון אהל אפי' לקולא שלא יביא
חתחו טומאה ממקום למקום. ס"ל לר"י דמדלח נעשה בטונה אינו אהל: (פב) ג"ל
דשקפין הוא מלשון שקפים אטומים. דפי' רש"י הגם דר"ל חנון. וה"ח ר"ל חור
משום שבזיר מעבר לעבר מבריייהו: (פג) ודך הסלעים שיש בתן חורים ונקיקים
באמלע גבהן. בהך מודה ר"י שהאלה שלהן רחב מאלו וקבוע. וה"ח כשאר אהל.
אף שבידי שמים הוא גרועים בני אדם להסתמם בו כששאר אהל. ומודה נמי כשהאל
רחב כאגרוף של בן בעיית דהיינו כראש כל אדם. [בסוגיא דה"א]:

הלכתא גבירתא כללא דפרק ג
זהו כספיקא דאי' דמג"ל דנחויק סימאה. אפי' נזיר בו פוטמא [ג"ל דפרלא נפנה כהך ספיקא
שפסאום כוראי (בפירות) פ"ד ט"ה] ש"ט דהך ספיקא דהבא רק בספק פוטמא ברה"י ספא. הא
ברה"י. כשאר ספק פוטמא כרה"י הוה וסודר]. ובגמרא הרביעית ספיקא ספיקא דהח חותך דם
החי. קמי קמי דמפי בס"ל :

משנה ו פתח נעיל שוברא יוציא בו דבר הפוטמא באהל הלמ"ס הוא שפחתה זה מטמא
להנאה תחתיו. אבל אם הפוטמא רק כוית. בני כשהפתח פוע"ס. וביתר מכוית
צריך שיהי' דער פתחים [ואל"כ הו"ל הבית שפתח כזה לבדו בו כקבר מתים שפוטמא כל מכוית
קירותיו] וביש להבית פתחים הרבה. ומסופק באיזה מהן יוציא הטומאה. אם כולן כשיעור הג"ל.
כולן מטמאין לנאה סוד"ס. רק ששעה שחוישב להוציא באחד מהן. נשתרו האחרים להבא. כ"ח
כל חור פתוח פוע"ס. אפי' ביש בהבית מת שלם. מתפשטת הטומאה דרך שם לאהל הסמוך:
משנה ז אהל שיש בו אייר פוע"ס מרובע מטמא להטמא באהל תקרות מביא הטומאה לכל
שחתחו והוצין בפני הפוטמא. שלא תבקע למעלה מחתקה. כשאר פוטמא רצוצה.
דהיינו כשמתחת הפוטמא באהל שאין בו פוע"ס אייר מטמא להטמא: דינו אפי' דבוקע למעלה
אבל אינו מתפשט לצדדים. אבל למטה שניהן בוקעין. רק במסאות אהל כל שחתחו מטמא
עד התחת בוקעת. ופוטמא רצוצה רק כנגדה בוקעת. וכל הבוקע למעלה או למטה להך
אהל מטמאם בבולו. ולר"ש ור"ב (פי"ו) בפיטמא רצוצה הבוקעת. גם בבקעה לתוך אהל.
אינה מטמא תוך האהל רק כנגד הפוטמא. אמנם לפע"ל לכאורה ממשנתנו מוכח להיפוך. אהל
פוע"ס שיש לו כ' פתחים נעולים. וכל פוע"ס. דרך פוטמא לצאת. ואין דרך פוטמא להכנס.
להכי אותו פתח שעשוי ליציאה ספא. אהל פוע"ס עם פתח פוע"ס. שסביבו ורצין. היינו אפי'
נעשה אהל מעצמו או שלא בכונה :

יהודה אומר כל אהל שאינו נעשה בידי אדם אינו אהל. כתב
הר"ב דיליף אהל אהל ממשכן. כתיב הכא (במדבר יט) זאת החורה
אדם כי ימות באהל וכתיב התם (שמות מ) ויפרש את האהל על
המשכן. ורצון אהל אהל ריבה [אהלים טווחא כתיבי צפ' פרה
לרבות אף העשוי מאלוין] גמרא בסוכה
רפ"ב. וכתבו ההוס' וה"ח אי ממשכן
יליף אפילו עשוי בידי אדם נמי לא יביא
הטומאה אלא פשטן. כדאשכחן בפרק
במה מדליקין. [כדפירש הר"ב שם
משנה ג] ו"ל דכל המאהלים דמטמאים ילפינן בספרי צפ' פרה.
בזק ותומר ממטרע. דתיגא מנין לעשות שאר המאהלים. כהאל.
אמרת מה מזורע הקל. עשה זו כל המאהלים כהאל. מת החמוד
לא כ"ש. דלגבי מזורע כתיב מושבו. ודרשינן בה"כ מושבו טמא. מכאן אמרו הטמא יושב תחת האילן וטהור עובר. טמא. וה"ח א"כ
כי לא עביד נמי בידי אדם ויליף בק"ו ממטרע. וכ"ה א"כ גו"ש מאי אהניא. הא אינטיכיכא ליה לרשא דפרק בנה מדליקין דכל היולא
מן העץ כו'. וי"ל דמושבא לא משמע לא ריבוי ולא מישוט לענין שאינו עשוי בידי אדם. ולר"י דמטמא רחמנא גבי מת. ילפינן מזורע הקל
בק"ו ממת דלא מטמא ולרצון לא מחלק לא הכא ולא הכא. והאפי"ג דהתם [ספרי] ר' יהודה. אחיה שפיר הדיא דלשון כר"י. דהא
מודה בזמלן אגרוף. וה"ח כיון דשאר המאהלים ילפינן במת ק"ו ממטרע. א"כ יומא דיו. [כדתנן בפ"ב דצ"ק] [מ"ה] ולא תטמא
עוברים. כמו קוצבי המת שהיו עוברים באכסדרה [דחנן לקמן פ"ו משנה ב] ויש שם כלים. דמזורע עובר אינו מטמא באהל. כדתנן
במסכת נגעים פ"ג [משנה ג] וי"ל דק"ו זה אינו אלא גלוי מלתא בעלמא הוא. דלא ילפינן ממשכן למעוטי שאר המאהלים ע"כ.
ובמורה בשקפים ובסלעים. כתב הר"ב דר"י מודה בזמלן אגרוף. וכן בשקפים. כלומר שיש בהם חור גדול. וכן פירש הרמב"ם. וכן
הוא בסוגיא בפרק הישן ושיעור מלא אגרוף חנן במשנה י"ב פ"ו דכלים. וכתבו הר"ב לקמן רפ"ג: ובסלעים. פי' הר"ב בנתיב
הסלעים. הכי תניא בדהיא בברייתא רפ"ב דסוכה. ובכתיב מתוך מהר"ם דלא מיייתת התם ממתניתין. משום דמתניתין הוה משמע שקפים
ובלעים חלולים חלולים גדולים רחיים לדירת אדם. אבל נתיב סלעים הן חורים קטנים. ע"כ:

הערך ז"ל. והכי נמי איהו לנירסא בירושלמי דשנת פ' במה שומינן אבל צבנלי דשנת
פ' כל הכלים דף קכ"ה ובסוכה ר"פ היסן ובגילה פ' המניא דף ל"א. ובחוספתא ביום
טוב פ' שנינו ובפ"ד דגזיר דף כ"ו כמו נרסמינו דסכא: ומורה בשקפים ובסלעים.
בר"פ שפי דסוכה מיייתי לה בשם ברייתא דקאמר תניא נמי הכי. והלשון שם בשקפין
ונתיבין הסלעים והאפי"ה כתבו שם ההוס' ז"ל שהיא משנה שלימה ע"כ. ופי' שם רש"י ז"ל

יכין תפארת
בפני הטומאה אף שנגשה אהל שלא בטונה: (א) ג"ל דר"ל אפי"ג דמרכיב וסוחר דהוי
נעשה אהל בידי אדם. אפי"ה מדלח נעשה בידי אדם בטונה שיהיה אהל. לא מחשב
אהל. ורק בשקפין וסלעים מודה. וכן משמע נמי בסוכה [דכ"ה א] דהרי דלתות טעל
גבי שוורים דלר"י לא הוה אהל. והרי גם הוהו בידי אדם לא הווריס אפי"ג דלר"י
כוונת אהל לר"י. וכן כ' כהן הרמב"ם בפירושו [ובזה יתכן דלא תקשה הכי מנכח
וסוחר הוה זו והאפי"ג ז עגד מים שמים ומלתת. דיליף דנקט מים ונתיבין וט' לנתיבא
דמ"ק אף דלא חלו נס ידי אדם כלל אפי"ה נידון כהאל. ונקט מנכח לנתיבא דל"י]:

פ"ג משנה א ב' הצאי שיעור הכטמאין באהל. או מנע או משא סמפרין. ונמ מנע עם אהל
רצון מצטרף. ונ"ל דדוקא בב' הצאי שיעור סמפאי אהל וננע בא' והאחיל
על האחר רצון. כיון דשניהן סמפאין במנע. מצטרפין כאילו ננע כשניהן. והאפי"ג נמי אילו
ננע בחצי שיעור מנע. והאחיל רצון על חצי שיעור סמפא אהל מצטרף. משום דאפי"ג המאהל
כזה אפי"ג במטמא מנע. ואפי"ג שיעורף לו. ע"כ מנע של האחר שפוטמא במנע משם סמפא ג"כ
במטמא אהל. ובצטרף לו. אבל ב' הצאי שיעור מנע שוננע בא' והאחיל רצון על האחר.
אפי"ג דהוי אפי' היה שיעור שלם מטמא מנע והאחיל עליו רצון. לא היה נפסא. ומשום:
משנה ב חרוד רבן רק מתחלת הווייתו להתקב. צריך שיהיה כל תערובות. אבל בנתערב
אפי"ג בעפר. אפי"ג שחתרוו רבן מסור. מטמא באהל. רביעית דם בלוע בבית או
בכסת אפי"ג. רק כשיכבסו. אפשר שכלי דרוק יוציא רביעית דם. מטמא:
משנה ג אפי"ג שלם המאדל על מקצה משיעור שלם נפסא. אפי"ג כהאחיל על מקצה רביעית
השפוך על מקום מדרון. לא נפסא רק כשהיה קרוש. או כשהיה כנוס. ואפי'
כשהגומא במקום משופע. כל מה שכתב שלא נכרא עמו כשנים. או כשנכרא תחלתו עמו אבל
נזנו מחליף. כשער וצפורן. אפי"ג במת רק גערין מדוברין כנפיו ומשעם יד:
משנה ד אפי"ג שער איירן סוחר מטמא באהל. דלא אמרינן כל העוסד לנוח בגווו רישו רק
בירוש ששמו לנוח: ב' עצמות. ובכל א' חצי וית כשר סוחר מבריייתו. היינו ר' יוחנן
לחצי שיעור ולפיכך בהכניס ראשי עצמות הללו לבית נפסא רבית. אבל במדוברין בו ב'
הצאי הוית בידי אדם שנתערבו והי הוית. דרוקא בידוע שרוב הרביעית מהוי.
שרור ואל"כ מטמא באהל [ובמסופק במשא] ובמסופק ספא כרוז סמיים. אפי"ג דלא

אמרה כפי אני את רבא. ריחשא ועירא דקה. השתא דקשישא לדרדקי. לישועת אלהי אבי אחבה ויהי לי לישועה קודם שנהל לפרש כשותה ירינו בזה הים הגדול דיני התפשטות המומאה למעלה ולמטה ולצדדים שכולם מלאים זיו ומפיקים נוגה בפרקים הבאים ראיתו להקדים הקדמה זו אשר פי ד' יקבנו ונקרא שמו בישראל קרית ארבע מרבולל ד' ענינים. (א) מומאה המונחת על הקרקע. (ב) מומאה רצוצה. (ג) קבר סתום. (ד) מומאה באהל. ונפרשם כיד ה' הטובה עלינו אחת לאחת :

(א) מומאה מונחת על הקרקע. כל דבר המוטא באהל שמונה על הארץ באויר. ואין אהל למעלה או למטה ממנו תוך הקרקע. או כל מה שיש למעלה ממנו נגד הטומאה ממש פשיטא שהוא טמא דברי מהליל על הטומאה אבל מה שמתון בארץ למטה נגד הטומאה. היה נראה לכאורה שאין העפר שמתחתיו חוץ מדהו"ל כאובלין שנבלו בטיס שאינו מליץ. וכן מוכח לכאורה מלקמן (פ"ו מ"ב) בטומאה על הרדוד. דכל טומאה שאין אהל ע"ג ולא התחיה הרי אין חילוף בין הטומאה להטמאה. ולפיכך הטומאה בוקעת למעלה עד לרקיע ולמטה עד התהום. וכל כנגד הטומאה טמא. וכן מוכח לכאורה נמי מלקמן (פ"י מ"ו) דטומאה שמונה בקדירה שזשבת על הארץ נאזיר דטומאה בוקעת ועולה ויורדת ויורדת דומה לעולה. דהיינו עד אין סוף. וכן משמע נמי מהרמב"ם (פ"ו מטו"מ ה"ד) צ"ב זיזין זע"ז ואין ברוחם כל א' טפה. או אם הטומאה ע"ג העלין טומאה בוקעת למעלה ולמטה. וכתב הרמב"ם הטעם שהרי היא רלוזה ש"מ מדברי רבינו דר"ל טומאה שאין אהל ע"ג דיו טהה לטומאה רלוזה. וכן אמרין לקמן (פ"ט גט"ו) דכשהטומאה תוך החצית טהה לרלוזה. אולם מה אעשה והרי רבינו הרשב"ד שפתינו צרור מלנו שאין הדבר כן. שהרי כתב (בפס"ו מטו"מ ה"ה) דטומאה שאין אהל טע"ט ע"ג. רק למעלה בוקעת עד הרקיע. אבל למטה אינה בוקעת רק עד הארץ. אבל מה שמתון התחיה בעפר נייל. וכן משמע נמי מהרמב"ם (פ"ו מטו"מ ה"ו) דמתלק אליב' דרמב"ם נמי. דס"ל דדוקא כשהטומאה מונחת רלוזה תחת האבן או בוקעת ועולה ויורדת. אבל כשהטומאה מונחת על האבן אינה בוקעת ויורדת (ועמ"ש צ"ד בבועו נדה פ"י מ"ד וצו"ס פ"ד בבועו אות (ד) ודו"ק). וא"כ ע"כ לרייך לומר דדוקא כשהטומאה מונחת באהל והטמאה פמונה בקרקע תחת האהל כשהטומאה בתוכו בוקעת ויורדת עד התהום (ע"ו לקמן סימן ד) אבל טומאה המונחת תחת אויר השמים אינה בוקעת ויורדת למטה. כיהו מה שמונה ככה"ל בצלדי הטומאה אפילו כמות לה כל שלא נעצ בה טהור. וא"כ כל טומאה שמונה על הקרקע תחת אויר השמים אינו טהה בכל דביו לטומאה רלוזה. רק דשייך מחפשטין למעלה. ושייך אין מחפשטין ללדים :

(ב) מומאה רצוצה יש בו ג' טעמים. (א) כל טומאה רלוזה דהיינו שמונה הטומאה טמונה בקרקע מכל הצדדים. ואין ריוח אויר טע"ט מרובע ממנו בין הטומאה לתקרת החלון כשהטומאה מונחת בתוכו או אפילו יש להחלון זה פתח פתוח מן הצד ברוח טע"ט אפי' הטומאה שמונה על בוקעת ועולה עד לרקיע ויורדת עד התהום כל שנגד הטומאה טמא. אבל בכל צדדיה כפי אפילו הטמאה המונחת תחת התקרה כשהטומאה תחתיה. וכ"כ כשהטמאה מונחת סמוך להטמאה של החלון הוא אפי' אין הטומאה מתפשטת ממקום כלל להטמאה שצדדה שלא נעשה כשהטומאה. וגם אין טומאה רלוזה מתפשטת מתוך הפתח שצדדה אפילו יש בהפתח טע"ט לכל התפשטות טומאה מתחת תקרה ולחון צריך צ' לרישוא. (ה) שיהיה תחת התקרה למעלה מהטומאה אויר טע"ט. (ב) שיהיה האהל הזה פתוח טע"ט. או מתפשטת הטומאה דרך הפתח שהוא אהל פתח טע"ט שיטנו לריוח שטומאה רלוזה בתוכה לא עדיף הפתח שהוא מחוץ החלון של הפתח מטע"ט שאפילו הטמאה שצדדה הטומאה תחת התקרתו אין הטומאה מתפשטת לחוץ (כפ"ו סמ"ד) וכ"כ שאינו מתפשט מהפתח טע"ט ולחון (ועי' רמב"ם פ"ו מטו"מ ה"ה). ואילוה"ק מ"ש מטומאה רלוזה תחת שפוע אהל שמתפשטת לחוץ האהל מדמערב עס האהל צפ"ס (כפ"ו מ"ב). י"ל ההם אויר הפתוח מטע"ט שהתח שפוע שייך להאהל. והו"ל כחורים שצבתי הבית שפתוחים לבית צפ"ט שהטומאה שבה מן מתפשטת מזו"ל דשני החללים כחלון א' הוא ולהכי דוקא צמופרד לגמרי הטומאה רלוזה מאויר האהל וכרדוד עס (בסיפא) הטומאה בוקעת ועולה ויורדת ואע"ג דבטומאה טמונה תוך הכיתה דייניק לה צמחה על מהלך (כפ"ו מ"ג) י"ל ההם ה"ד של החלון לפניו שפי להבית מהרדוד לתוכו של אהל. אבל אין איריין כשהטומאה רלוזה ופתוחה טע"ט ולא שייכות המקום שהוא כלל להבית רק שפחה טע"ט של מקום הרלוז עומד סמוך לפתח הבית. ככה"ל אמרין דבוקעת ועולה ויורדת ואינה מתפשטת להבית. (ב) ואם למעלה מהטומאה רלוזה יש אהל שיטנו טע"ט או יותר יש חילוק דלמ האהל זה פתוח טע"ט צלדו כל הטומאה רלוזה שמתחיה בוקעת תוך האהל ומתפשטת בכל האהל אפילו גם שלא כנגד הטומאה. וגם מתפשטת ממש דרך הפתח לכל האהל שצדו. אבל תקרת האהל הוא חוץ שלא תבקע הטומאה למעלה מהאהל שהוא. אבל כשאין האהל הוא פתוח ממש טע"ט אע"ג שיש עס דלת ועול. או רואין כל האהל הסתום כאלוהם ובוקעת טומאה לתוכה רק נגד הטומאה טמא תוך האהל. וגם התקרה אינה חוץ ובוקעת והולכת ממנו להתקרה ככל טומאה רלוזה. וכדמוין (צפ"ג מ"ו) דכשאין צבדי טע"ט. ובקעת הטומאה תוך הבית והרי יש פתח להבית טע"ט להכי התפשט הטומאה בתוך כל הבית משא"כ צפרדסקין (לקמן ספ"ו) דכשהתחון ועול והעלין פתוח. בקעת טומאה לחוץ הפתוח וע"ש. וכ"כ כל אהל שיהיה טומאה רלוזה טהה בכל דביו להאהל שצ"ג טומאה רלוזה (כרתו"ש פ"ו דלהלות מ"ה ד"ה כליו). ועי' רמב"ם פ"ו מטו"מ ה"ד ופ"כ ה"ו). **אכנ"ס** להר"ם והר"ב (פ"ו מ"ו ורס"ו) דוקא בקבר סתום שיש אהל טע"ט

ע"ג [בין צביס או אין פתח טע"ט להאהל] מתפשטת הטומאה בכל האהל אבל טומאה רלוזה שיש אהל טע"ט ע"ג. או דוקא צביס סדק כל שהוא ממקום הטומאה להאהל ידיון מקום הטומאה צמחה על מחזה. אבל באין סדק מזה לזה או אין עמא צמחה רק מה שמתון נגד מקום הטומאה. ולפ"ז ז"ל דהא דלמריין (צפ"ג מ"ו) דבאין צבדי טע"ט. שהבית כולו טמא אף שפתח הצבדי טע"ט היינו ממש צבדי שייך פסי לבית משאר קרקע אהל ולהכי כשהטומאה רלוזה בתוכה כמונחת בבית דמי וכ"כ שפטי אהל כהאליס (פ"ו מ"ב) ההם נמי השפוע שייך להאהל וכמס"ל. (ג) ואם יש כמה אהלים וע"ז וכולן ע"ג טומאה רלוזה או התחיה. או אם כולן סתומין מכל לך. רואין כל האהלים שלמעלה או למטה מהסומאה הרלוזה כליו הן אסומין כולן והטומאה בוקעת תוך כולן. אבל רק נגד הטומאה (כפרדסקין ופוליס ספ"ו) ואם א' מהאליס האמנטיים פתוח טע"ט או אותן האהלים הסתומין שפתוחין מכל לך ואסומין לטומאה בןן הטומאה בוקעת ועולה או יורדת רק נגד הטומאה ובוקעת גם לתוך האהל הסתום ובתוכו מתפשטת הטומאה בכל ריוח האהל וטמא עס גם שלא כנגד הטומאה אבל זה האהל הפתוח חוץ בתקרתו שלא תבקע טומאה להאליס שחוצה ממנו ולהכי האהלים ההם טהורים לגמרי [כל זה מוכח מצי' פרדסקין ספ"ו (מהרמב"ם פכ"ה מטו"מ)]:

(ג) קבר סתום יש בו ג' טעמים (א) אם יש במקום הטומאה שמונה אויר חלון טע"ט למעלה מהטומאה ואין לחלון זה פתח טע"ט לטמא ז' ועל החלון הזה בניו צמין הנקרא נפש זהו קבר סתום שמתמא מדלורו"י כל סביבו דהיינו למעלה עד לרקיע כל כנגד הצבין וכן למטה כנגדו עד התהום. ובהו ובהו אפילו נגד הרייך שבקבר והלדדים של אותו צבין אף שבקרקע עולם לא שייך לומר שיטמא ד"כ יטמא כל כדור הארץ בכל מקום מדקבורים בתוך עביו כמה קברים עכ"ל הנפש ה"ל והוא הצבין טע"ט הקבר אפילו מתפשט ברחבו עד רחוק מהקבר מטמא כל סביבו. בכל מקום שיגע בו עמא אף שהפס מחובר (רמב"ם פ"ו מטו"מ ה"ח). ולא זו בלבד אלא שהפס הזה מטמא ג"כ באהל שאם הפס האהל על פתחו או טהור האהלי עליו. או דבר אחר מהליל על הנפש ועל הטהור. וכ"כ צבנה סמוך להנפש אהל ותקרת האהל נתמך על הנפש או כל מה שצמחה הזה וכל הטהרות שטמונים רלוזה בקרקעית האהל עד התהום הכל טמא (פ"ו מ"א ורמב"ם פכ"ה מטו"מ ה"ב ו'ג). (ב) ואם יש אהל תחת או למעלה מקבר הסתום בין שיש או שאין פתח להאהל הוא מתפשטת הטומאה בכל תוכו [כרתו"ש פ"ו מ"ה ד"ה כליו וכ' ע"ר אאמ"ו הנזוק"ל ראה לזה סמ"ח מ"ה ע"ש]. אבל תקרת האהל הוא סמוך להקבר למעלה או למטה חוץ של תבקע הטומאה לטמא ג"כ באהל שאם הפס האהל על פתחו או טהור האהלי עליו. (פ"ו מ"א) וע"ש. כיהו ר"ל דדוקא כשהאהל שלמעלה או למטה מקבר הסתום פתוח טע"ט מן הצד או אינו בוקע טהה תחת האהל הוא ולהלכה אבל אם יש האהל שהוא סתום אף שאין להאהל שהוא דין קבר סתום ממש למטה כל סביבו מדלון בו רק התפשטות הטומאה ולא ממשות עכ"ל לא נעצ אהל זה שצ"ג קבר סתום מהליל ע"ג טומאה רלוזה שהטומאה בוקע ועולה אפילו לעשרה אהלים סגורים טהה למעלה מה או זה למטה מזה. עד הרקיע ועד התהום וכמס"ל. (ג) **אכנ"ס** לרש"י (צ"ב דיב"א) גם נוף הקרקע שצבדי לקבר הסתום תוך ד' אמות מטמא מד"ס כנגע וצמחה טמא יאהיל על הקבר. (ד) אין דין קבר סתום רק צביס צבין בולט מהקרקע ממנו להקבר (רמב"ם פ"ו מטו"מ ה"ח וכן כ' הר"ם פ"ס דלהלות מטו"מ) וכן משמע מהוספתא פ"ו דלהלות). וא"כ בירת כשהטומאה בתוכו והוא סתום צבתי סביב ואין לו סוס פתח. הרי דיון קבר סתום דברי בולט מהקרקע וסתום מכל לך. ולפיכך הטעם בבית הזה מנחות סביב כעמא (רמב"ם פ"ו מטו"מ ה"ח). אבל בית שיש לו פתח אף שכל דלתותיו נעולים אין לו דין קבר סתום ואין עומל עומל. עכ"ל פ"ו דין קבר סתום צבתי וזה הטומאה ומשום סמוך טומאה ללאת עס (ועי' בבועו פ"ג סימן י"ב ופ"ו סי' ר'). (ה) ואם יש גם צבנים או לרורות מושלכים זה על זה ויש בחוץ הגל הזה חלון טע"ט שטומאה שמונה בתוכה וכגורה מכל לך הרי כל הגל הוא ג"כ דיון קבר סתום אע"ג שאינו צבין עכ"ל נעשה צבדי אדם (רמב"ם פ"ו מטו"מ ה"ה) ועמ"ש צפ"ד פ"ו סמ"ט). ורק אם הניח אבן א' ואפילו הוא גבוה וגדול ורחב מה אפילו יש בקבר שהתח האבן הוא חלון טע"ט ממנו לטומאה או אע"ג שהאבן הוא מטמא צמנת ובאהל בכל מקום כשהאבן כנגד חלון הקבר מדהו"ל גולל. עכ"ל פ"ו דין קבר סתום למטה בכל ההפשטות גם חוץ להקבר דהיינו שלא כנגד חלון של קבר והיינו מדלון של האבן הוא עס צבין (רמב"ם סו"מ פ"ו ה"ח). וכ"כ אם היתה מונח צארון. והארון מונח בקבר. ויש בחוץ הארון חלון טמא על פתח ממנו לטומאה או אף שהארון בולט מהקרקע והוא סתום מכל לך אפי' ארון אין דיון קבר סתום מדלורו"י. אלא דיון קבר סתום רק מדרבין (רמב"ם מטו"מ פ"ב ה"ו). אבל להרשב"ד עס וגם לתוס' (צרכות דיע"ב) גם ארון כולל דיון קבר סתום מדלורו"י. (ו) ואם יש חלון טע"ט ממנו לטומאה שמונה תוך חלון הקבר כגור מכל לך ואין שום צבין בולט ממנו להקבר אין דיון קבר סתום לטמא גם מהלדים בתקרתו רק עממא למעלה עד לרקיע ולמטה עד התהום אפילו נגד הרייך שבקבר (רמב"ם מטו"מ פ"ו ופ"ו). (ז) ואם יש חלון טע"ט ממנו

י"ח שבט. ש"ס

תוס' רע"ק

נשבע לה' וישי רק דמחצה הפנימית לא שריו לחיבת אבל עריון לא נשבע שריון למגדל דרשאו במגדל שהוא מסופל לא שריון בתריה כלל והחצי הפנימית לא שריון נקם לאן ולא לכאן לזה נקם הרין בעמד באויר והטמאה בתוכו:

תוספות אנשי שם

פ"ד א תי"ט ד"ה אם יש טו' והין הפירוש טו' טו' ע' נמש' כשם הלאב"ד בהשגות. וכ' המרכיב"ט ח"ג וז"ל ולא ישינו להצין לפני הנראה מפרש שביט וזין הכותל שכליו אחרי המגדל של הכותל שממלא המגדל מסיק בין השומאה הכלי אמנם פשוט דלא חייבי מהני' כש"ג אלא כגון המגדל אינו ממלא כל רוח הכותל ונשאר חלל מחד המגדל בין המגדל להכותל וא"כ כל הניינים טוין עכ"ל:

משנה אחרונה

מה שהקשה הר"ם דלגים שהטורים לריבין למיד פתיל לא ידענה אמר קודם דודאי דלת המגדל העש"י לו מפשה אומן וסותם יפה לא גרע מל"פ ואע"ו מירוח כתיב אלא פתיל ציטין וכל מה שנפסקה לפתוחה וסותם יפה ה"ו צ"פ וכ"כ מהר"ם בהדיא פ"ה דלגים גבי ענופת תבית המחוללת ע"ש. ואפשר שזכו ג"כ בכלל תודעו של הר"ם. ומיחו מה שמחלק הר"ם עוד בין יסיון כלי לנסר יש לדקדק כי וכתבנו כזה בפ"ה מ"ו: אה"ש שם פ"ה שפ"אין. אם מלתא דפשימ"ה הוא דלא גרע מחלון שזין שני צחים ומאוס קיפ"א מני לה שחם אין שם פ"ה טוריון. ואע"ג דהא נמי פשימ"ה שאין עומאה נכנסת בפחות משפ"ה וכ"כ מהר"ם בה"ק אפי"ה נריב"א משום דלקמן פ"ו מ"ו הני אפי"ה גבי בית שהוא מלה חבן עומאה צחון כלים שנפיקים אם יש במקומן עש"ה טוריון ואם לאו עמאין קמ"ל דשאני הסם חס אין צחון עש"ה שחון פ"ק

בכלים גבי למיד פתיל. קא חשיב כלי עין הטורים [דהיינו] כלים במדה. וי"ל דה"מ כשמכוסה בכפופה או בשאר כלים אע"פ שאינו מקבל עומאה. אבל דלחוטיו מחופות. או מוכסים בנסר. [מהני] בלא למיד פתיל. ודין זה במגדל וכוורת דלא מקבלי עומאה. אבל הנור וקדירה וחבית. או שאר כלי חרס. לא מהני נסר להגיל בלא למיד פתיל אלא העומאה צוקעת הנסר ונכנסת לתוס. אלא ח"כ מילין עם דפעת הכלים. (* דאין מילין אפילו בכלי מונח

על פיהן כגון עמוד של קדרות. כמו שאפרש לקמן צ"כ טוורת. הר"ש. ועיין מ"ש בס"פ טוורת: אם יש שם פותח טפח. פירש הר"ב בין שולי המגדל ס'. ואין הפירוש טוה. דכלים שבינו לארץ שבינו לבין הקורות. הוא פירוש חס יש שם פותח טפח בחד מין עומאין. אע"ג דליכא פותח טפח החתיק במקום שהכלים שם חס יש שם פותח טפח צינו לבין הקורות העומאה מתפשטת שם מלמעלה. וצוקעת כל כנגד המגדל לתחתיו. כיון דלחס וכלים חתין נעשים אהלים לטהר להפסיק בין העומאה והכלים. כדחנן ברפ"ו. וכן כשם פותח טפח חתיו וכלים על גביו. מתפשטת העומאה לתחתיו וצוקעת למעלה. אבל שבינו לבין הכותל. הוא דוקא חס יש שם פותח טפח עומאין. ואם אין שם פותח טפח. אע"ג דאיכא צינו לבין הארץ צינו לבין הקורות טוורין. כ"כ מהר"ם. אע"פ שכתב דאין ל"ל כן. אלא גם למעלה ולמטה דוקא. ומפרש כן ג"כ לרפ"ו. אבל דברי הר"ב אין כן [ולענין פותח טפח. עיין מ"ש בפרק דלעיל מ"ו]: ואם לאו טוורין. תימה אמאי טוורים כלים שחתיו. שאין שם פותח טפח ליהוי כביצ שהוא קמור תחת הבית. דס"פ דלעיל וי"ל דשאני ציב. שהוא קבוע ומשמש את הבית שהאופכים עופלין לטוה. הלכך בטל לגבי הבית. וה"ל כאוכלים שגבלין בטיט [ועיין לעיל שם] אבל חתיו של מגדל. לא. כ"כ מהר"ם. וליד לפרש בטוורת דרפ"ט. כמו שאכתוב שם. וכתב עוד מהר"ם. וז"ל ואין לתמוה כלים שבינו לבין הכותל. כשאין שם פותח טפח. אמאי טוורין כשהעומאה צבית. והא אפילו הכלים שמעבר למגדל. בעביו של כותל

בחדו

על פיהן כגון עמוד של קדרות. כמו שאפרש לקמן צ"כ טוורת. הר"ש. ועיין מ"ש בס"פ טוורת: אם יש שם פותח טפח. פירש הר"ב בין שולי המגדל ס'. ואין הפירוש טוה. דכלים שבינו לארץ שבינו לבין הקורות. הוא פירוש חס יש שם פותח טפח בחד מין עומאין. אע"ג דליכא פותח טפח החתיק במקום שהכלים שם חס יש שם פותח טפח צינו לבין הקורות העומאה מתפשטת שם מלמעלה. וצוקעת כל כנגד המגדל לתחתיו. כיון דלחס וכלים חתין נעשים אהלים לטהר להפסיק בין העומאה והכלים. כדחנן ברפ"ו. וכן כשם פותח טפח חתיו וכלים על גביו. מתפשטת העומאה לתחתיו וצוקעת למעלה. אבל שבינו לבין הכותל. הוא דוקא חס יש שם פותח טפח עומאין. ואם אין שם פותח טפח. אע"ג דאיכא צינו לבין הארץ צינו לבין הקורות טוורין. כ"כ מהר"ם. אע"פ שכתב דאין ל"ל כן. אלא גם למעלה ולמטה דוקא. ומפרש כן ג"כ לרפ"ו. אבל דברי הר"ב אין כן [ולענין פותח טפח. עיין מ"ש בפרק דלעיל מ"ו]: ואם לאו טוורין. תימה אמאי טוורים כלים שחתיו. שאין שם פותח טפח ליהוי כביצ שהוא קמור תחת הבית. דס"פ דלעיל וי"ל דשאני ציב. שהוא קבוע ומשמש את הבית שהאופכים עופלין לטוה. הלכך בטל לגבי הבית. וה"ל כאוכלים שגבלין בטיט [ועיין לעיל שם] אבל חתיו של מגדל. לא. כ"כ מהר"ם. וליד לפרש בטוורת דרפ"ט. כמו שאכתוב שם. וכתב עוד מהר"ם. וז"ל ואין לתמוה כלים שבינו לבין הכותל. כשאין שם פותח טפח. אמאי טוורין כשהעומאה צבית. והא אפילו הכלים שמעבר למגדל. בעביו של כותל

בחדו

מלאכת שלמה

דמוספתא ה"י עומד בתוך הבית מכלל דרישא לאו בתוך הבית עסיקי' אלא עומד ע"ג הבית או צבית שאינו מקורה ע"כ. ומלמתי כתוב עומאה צבית מה שכתבו טוור ס' ה"י מנחה ז"ל זהו אליבא דרבנן אבל אליבא דר' יוסי נכנסת מצבת למגדל כי היכי דנכנסת מחוץ לעביו ומעביו לתוכו. אמר יתקן אין זה הכרח דילמא ע"כ ל"ק ר' יוסי אלא בדבר שהוא ענוף המגדל ואפי' בנוף המגדל לא קאמר אלא למתה ע"כ: בפר' ר"ע ז"ל ועממא דמה שבתוך המגדל טוור שאין דרך וכו' ר' ז"ל:

טווריה

ישראל

פרק ד (א) וא"ת הרי תימן כלים פ"ה מ"ה

דלני עין דקאמר הסם היינו רק בצפוני כלי עין. כנסר וכדומה דלס הוא מונח על פה כ"ח מזיל מה שבה"ח. רק בממורה הנסר בה"ח צמ"ס. ליתא דהרי הרמב"ם (פכ"ח מסו"מ ה"ה) חשיב תרווייהו פסוסי כלי עין וכלי הבא במדה. דשייך טוילין צמ"ס. ודרתו"מ הביא תירוצ' הר"ם (ובמח"כ העזיקו בלשון המושב שבהר"ם) דמלת אעפ"י בהר"ם ט"ם הוא. אלא כך כוונת הר"ם דדוקא כשהכלי שמחויק מ"ס מכוסה בכלי אחר שמחויק מ"ס ששניהן אמק"ס. או לריד מ"ס צינים. אבל כלי שמחויק מ"ס ששניהן בלתי או במטוה צביר א"צ צמ"ס. והגבה סכרת רבינו נטיה. דהרי נסר ודאי קיל קבלת עומאחו טפי מכלי ממש שבא במדה (בלקמן פ"ה מ"ו) וכ"כ הכא דהמגדל מגופף גדלתו ללא הוה כאילו סחמו בכלי אחר דלריד מ"ס צמ"ס נמוקס חבורין. אלא כגו כשמחויב הדלת בהמגדל. דכגוף המגדל בעצמו דמי. שח"ס בין נסריו צמ"ס. וגם יש לי ראייה לדברי רבינו מלקמן (פ"ה מ"ו) דלא נקם צרישא ציחה כפישא מכסה פי טוורת שלימה. דמה שכתובה טוור. ש"מ דצמ"ת ככה"ג לריד צמ"ס. והא דנקם ציפ"א כפי"א מכסה פי כוורת פתוחה. כבר תירצנו שם ביבין פי מ"ד דלרבותא נקם כן. אולם ל"מ היה ל"ל לארץ קו' הר"ש דהא דס"י דכלים מיירי חס כ"ח ממורה פי צמים דדוקא צדוק כו צמ"ס או לריד מ"ס (כרמב"ם פכ"ח מסו"מ ה"ג) משא"כ הכא. דמיירי להגיל מה שבתוך המגדל. והרי כיון דהמגדל חשוב כהאל. הרי צהאל גם שאר כלי שאמק"ס שפוחם פתחו מזיל על מה שבתוכו. וא"צ צמ"ס (כפ"ה מ"ב וג'). וא"ת עכ"ל ק' דלף שדלת הגדול שבתגדל

שבתגדל

ב' וא"ת עכ"ל ק' דלף שדלת הגדול

דלני עין דקאמר הסם היינו רק בצפוני כלי עין. כנסר וכדומה דלס הוא מונח על פה כ"ח מזיל מה שבה"ח. רק בממורה הנסר בה"ח צמ"ס. ליתא דהרי הרמב"ם (פכ"ח מסו"מ ה"ה) חשיב תרווייהו פסוסי כלי עין וכלי הבא במדה. דשייך טוילין צמ"ס. ודרתו"מ הביא תירוצ' הר"ם (ובמח"כ העזיקו בלשון המושב שבהר"ם) דמלת אעפ"י בהר"ם ט"ם הוא. אלא כך כוונת הר"ם דדוקא כשהכלי שמחויק מ"ס מכוסה בכלי אחר שמחויק מ"ס ששניהן אמק"ס. או לריד מ"ס צינים. אבל כלי שמחויק מ"ס ששניהן בלתי או במטוה צביר א"צ צמ"ס. והגבה סכרת רבינו נטיה. דהרי נסר ודאי קיל קבלת עומאחו טפי מכלי ממש שבא במדה (בלקמן פ"ה מ"ו) וכ"כ הכא דהמגדל מגופף גדלתו ללא הוה כאילו סחמו בכלי אחר דלריד מ"ס צמ"ס נמוקס חבורין. אלא כגו כשמחויב הדלת בהמגדל. דכגוף המגדל בעצמו דמי. שח"ס בין נסריו צמ"ס. וגם יש לי ראייה לדברי רבינו מלקמן (פ"ה מ"ו) דלא נקם צרישא ציחה כפישא מכסה פי טוורת שלימה. דמה שכתובה טוור. ש"מ דצמ"ת ככה"ג לריד צמ"ס. והא דנקם ציפ"א כפי"א מכסה פי כוורת פתוחה. כבר תירצנו שם ביבין פי מ"ד דלרבותא נקם כן. אולם ל"מ היה ל"ל לארץ קו' הר"ש דהא דס"י דכלים מיירי חס כ"ח ממורה פי צמים דדוקא צדוק כו צמ"ס או לריד מ"ס (כרמב"ם פכ"ח מסו"מ ה"ג) משא"כ הכא. דמיירי להגיל מה שבתוך המגדל. והרי כיון דהמגדל חשוב כהאל. הרי צהאל גם שאר כלי שאמק"ס שפוחם פתחו מזיל על מה שבתוכו. וא"צ צמ"ס (כפ"ה מ"ב וג'). וא"ת עכ"ל ק' דלף שדלת הגדול שבתגדל

שבתגדל

חשיב זה כשאר כלי הבית. רק הו"ל כהאל תוך אהל בכל דינוי [ועי' בקרית ארבע דינוי אהל סי' א] וגם מה שבהחללים שבדפעת המגדל טוור. ותע"ג דכל מגדל עומד באויר לא גרידי החללים הקטנים בתר החלל הגדול. להחשב טולן כחלון א' עם חלון האמצעי להטמא עמו. וי"ל הסם מדעומד המגדל באויר אמריין דהאלים הקטנים שכן כגוף הכלי שמחויק מ"ס מחשבי גוה סם כלי א' כהאל לצד. ולא נעמא אוירו מהחלול הגדול [ועי' פי"ה דלגים] אבל הכא חף שהבית מנרף כל תליוו להחשב כחלון א'. והרי מה"ט כשהעומאה בהחלול הגדול נעמא עמו. עכ"ל כשהחלול הגדול טוור גס הס טוורין. ואף שפתוחין להבית הרי אין פתוחין טפח על טפח. [ואפשר דאף דאין כל חר טו"ש אפי"ה מה שכתוב טוור. כדמשמע סתמא דמשנטי. ואילו"ק על זה מהכלים שבתוכי חרות [פי"ה מ"ס] דלמריין צחון בהחלול הוא פ"ה עמאין: וי"ל הסם חרות מונח צבית ונהיב כשאין בחללי כותליו עש"ה בעלו לגבי בית. אבל הכא המגדל המונפל מורי כותליו למגדל שייכי]: ביהוה הא דחללי המגדל טוורין ה"מ בשדלת כ"ח עוול.

דח"כ הו"ל כחלון פתוח טע"ט שזין ב' צחים שמהפסעת העומאה דרך שם מול"ו (א): י) טעמא שדרך עומאה ללאת. קאי ארישא בעומאה בכוטי. וטעמא שאין דרכה להכנס קאי אחיפ"א כשהעומאה בתוך הבית. ביהוה בלא היה המגדל מחויק מ"ס. או בין שהעומאה בכוטי או תוך הבית. היו טולן עמאין חף שהמגדל נעול עם צמ"ס. דהרי המגדל מוק"ט. ואינו חוץ: יא) והעומאה צבית או תוך א' מחללי המגדל: יב) בכל דוכתא צמיתותן שולייט מלוה פותח טפח. לפעמים משמעוהו שיש בחללו טפח. ולפעמים ר"ל שפתוח טפח [עי' פי"ה מ"ו]. ונפרקו כמא

פמיים וגם כשאר דוכתי טוור] והכא ר"ל שהחלול הוא שהכלים שם פתוח

מכוס דהכא דא דא דא דא. דכל שחללו טפח. הוא ג"כ פתוח חללו טפח ג"כ אין

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

מכוס

אהלות מגדל פרק ד

קסה

תוספת שם . שם פ"א :

תוספות חדשים
פ"ד משנה ג' [בששה]
תוספת שם פ"א . וכל
 שלא היה תוספת כנגד עובי
 הדפנות לא למעלה ולא
 למטה . דא"כ לא היסד
 מתפצלת גבית אחר דליכה
 פ"ט (תוספת) הכניסה
 (ד"ט) :

אליהו רבא
פ"ד א תוספת שם
 ה"ב טמא .
 וא"כ דליכה פ"ט ולא
 אמרין תוספת ר"ט היא
 ונוקעת ועולה בקעת ויורדת
 ולא נעמה גבית . מ"ד
 דהוה תוספת חתח רגלו
 דתניא בהוספת פ"ט תוספת
 חתח רגלו או ע"ג רגלו
 וכאן נולפת תוספת נוקעת
 ועולה בקעת ויורדת למטה
 הוא דומה לעמוד שבתוך
 גבית ותוספת חתחו והיא
 נולפת תוספת בוקעת ועולה
 ט" . משום דכ"י תוספת
 שחתח הכלי וכלי שני כיוון
 וכא"כ העליון גבוה טמא
 מתוספת לא אמרין פיה
 דין טמא . כי שחול פ"ט
 ש"ל לו דין חלל לתאן מפני
 תוספת פ"ט דא"כ כגון
 שמתוך מ' סאה נלח בין
 שחול כלי שאין לו דין חלל
 לתאן כפי תוספת חלל
 דהוה עמו כלי טמא מקיל
 תוספת כי הא דכלי גללים
 דפי' וכו' דפי' דפי' שמשין
 חללים (טמא ולא נשאר
 בלתי תוספת שמשין
 חללים ולא לתאן כהתקן
 רפ" . כגון כל י"ט שן
 שני כיוון וכא"כ העליון
 גבוה טמא מתוספת אין
 אמרין כי דין בוקעת
 דכל בוקעת לא אמרין חלל
 היכא דנקט כנגד תוספת
 ועלה ולא אמרין ובהא
 א"כ ככלי שמשא חלל נשאר
 אינה נוקעת למעלה ממנה
 ולהוכיח מביא חלום משום
 דכי בקעה לתוכה הרי כיוסי
 העליון הגבוה טמא נעשה
 אלא ומציא חת תוספת לכל
 הוכה ומציא על שמשא
 ממנו ולא בקעה או לטל גבו
 של כלי ונסיק מדין בוקעת
 לדון חלל לתאן דלא נקט
 נ"ג . ולהביא לכל חובו
 הלך לא אמרין ביה כלל
 ש"צ א"כ חלל לתוכו ביה היכי
 דלא בקעה לטי . וא"כ ככלי
 טמא שמשא חלל נשאר
 ולא נשאר ועל גבו כנגד
 היית טמא משום דלש חוץ
 וכמתן דליכה דמי וטמא
 כנגד

בחלי עביו של לד הבית טמאין . כדעתן לקמן בפ"ו [מ"ג] כ"ס באויר
 הבית שבין הכותל למגדל וא"כ יתכן לומר שיהא הפסק לטומאה
 דכלים הרלוואים בכותל [הבית] טמאין . והקרוזים לבית יותר
 טהורין . ונ"ל דבעוד המגדל סס . ואין
 הטהורא יכולה לימשך בין המגדל לכותל
טבא
 עד הכותל וכלים שבין המגדל לכותל

תוספת
 מהלך הארץ . כל כנגד עוביו של מגדל טהורין . וה"ל כבית שחללו בנסרים או ביריעות מן הארצים . דתקן לקמן
 פט"ו [מ"ד] תוספת בכותל כלים שבתוך טהורים . א"כ נ"ל דלא הוה מגדל שחלל הכותל . כבית שחללו בנסרים או ביריעות דההם הוה מלתא
 דקביעותא . אבל הכא ודאי כלים שבכותל מחליו ולפנים . כאלמע הבית חשיבי ובטילי לגבי הבית . וא"כ תוספת בכותל טמאין . טעם
 דתקן לקמן פ"ו [משנה ג'] כותל שהוא לאויר . והטומאה בהוה מחליו ולפנים . הבית טמא . העומד מלמעלה טהור . פירוש א"כ שאין לטומאה
 פוחת טמא במקומה אינה בוקעת ועולה דהוה כמנחת באמצע הבית כיון דכותל בטר בית גריר . אבל הכא חויר פחות מטמא שבין מגדל
 לכותל . כיון דא"כ לממס ולסמוך המגדל ממש לכותל . וא"כ שלא יהא מעט ריוח ביניהן חויר פחות מטמא . בטר מגדל גריר ככלים
 שבבית דופן המגדל דטומאה בבית טהורין לכ"ע . אין ולא רפיא בידי . עכ"ל : **תוספת** שם הבית טמא . כדב' ה"ב שאין המגדל מזיל כ"י .

שלמה
 הכותל וכו' אמר אברהם לא כל הענינים שוין כשהכלים בינו ובין הארץ או בינו
 ובין הקירות די להם דביתו פוחת טמא לבית את הטומאה לכלי שבאמצע
 אבל כשהכלים בינו ובין הכותל לא הביא להם טומאה כדאמר חלל טמא
 כנגד עד שיהא ג"כ פוחת טמא או למעלה או למטה ע"כ וכדב' עליו
 מהר"ק ז"ל ורבינו לא חשש לפרש מפני שדבר פשוט הוא ע"כ : **בסוף**
 פירושו של ר"ע ז"ל שלא הטמא כל אשר בבית . אמר המלקט דטומאה רלוואה
 נוקעת

תוספת שם הבית טמא . אם הייתה טומאה בין שולי המגדל
 לקרקע הבית . או בין גג המגדל לגג הבית או בין דפנות המגדל
 לכותלי הבית אף על פי שאין ביניהן פוחת טמא . הבית טמא .
 שאין המגדל מזיל על הטומאה שחתחו
 בתוך הבית שלא הטמא כל אשר בבית :

טהורין . כ"ס דכלים שבבית הכותל . כל כנגד עוביו של מגדל טהורין . וה"ל כבית שחללו בנסרים או ביריעות מן הארצים . דתקן לקמן
 פט"ו [מ"ד] תוספת בכותל כלים שבתוך טהורים . א"כ נ"ל דלא הוה מגדל שחלל הכותל . כבית שחללו בנסרים או ביריעות דההם הוה מלתא
 דקביעותא . אבל הכא ודאי כלים שבכותל מחליו ולפנים . כאלמע הבית חשיבי ובטילי לגבי הבית . וא"כ תוספת בכותל טמאין . טעם
 דתקן לקמן פ"ו [משנה ג'] כותל שהוא לאויר . והטומאה בהוה מחליו ולפנים . הבית טמא . העומד מלמעלה טהור . פירוש א"כ שאין לטומאה
 פוחת טמא במקומה אינה בוקעת ועולה דהוה כמנחת באמצע הבית כיון דכותל בטר בית גריר . אבל הכא חויר פחות מטמא שבין מגדל
 לכותל . כיון דא"כ לממס ולסמוך המגדל ממש לכותל . וא"כ שלא יהא מעט ריוח ביניהן חויר פחות מטמא . בטר מגדל גריר ככלים
 שבבית דופן המגדל דטומאה בבית טהורין לכ"ע . אין ולא רפיא בידי . עכ"ל : **תוספת** שם הבית טמא . כדב' ה"ב שאין המגדל מזיל כ"י .

מלאכת
 תוספת שם הבית טמא . א"כ שאין טמא פוחת טמא לפי שדרך תוספת
 לנאה וא"כ בינו לבין הארץ בינו לבין הקירות משום דבוקעת ועולה בוקעת
 ויורדת ונכנסת לחלל המגדל דרך פתחו לבית . וכלבד שלא היה תוספת
 כנגד עובי הדפנות לא למעלה מן הדפנות ולא מלמטה דא"כ לא הייתה מתפשטת
 בבית אחר דליכה פוחת טמא לא למעלה ולא למטה כדמוכח בהוספת ה"ט
 ז"ל . ונ"ל הראב"ד ז"ל שם בהשגות כלים שבין המגדל ובין הארץ שביתו ובין

יכין תפארת ישראל בועז

דרך תוספת להכנס סס . דאף דגוף הטומאה אין דרך להכניסה סס .
 עכ"פ מדפחות החלול הוה (ב) : יד) דבין הטומאה בהבית או בחלל המגדל .
 החללים הללו שבין המגדל לארץ . או שבין לקורות כעשויים דמי . ואמרין
 אין דרך תוספת להכנס לנש . וכבמגדל לעיל . ואע"ג דבטומאה לא
 אמרין לבד לחומר [קלמן פ"י מ"ג] אפי"ה לקולה אמרין לבד . ולא דמי
 לבית שאין בו פ"ט . דאע"ג שמכוסה טולו . אפי"ה כשהטומאה בבית הביב
 טמא [תוספת] א"כ שאין הביב פוחת טמא לבית . התם הביב הוא
 ברצפה הבית . וקרקע חלל טמא עד ההוא [תוספת] משה"כ הכא
 מגדל שמחזיק מ"ס חלל כפ"ע הוא . ולא בטל לגבי בית . ולהכי חוץ
 מלהכניס התפשטות הטומאה למקום הלבוז שבין המגדל לכותל או
 לקורות או של החתיו . ומה"כ לא דמי נמי לכלים בסתל [פ"ז מ"ד]
 דמחלי חללו ולפנים טמאין . הכא אפילו עומד המגדל סמוך לכותל
 שדיך לומר גביה כהאי גוונא . אפילו הכי כלים שדרך חללים הא"כ כיון
 טהורין . החללים הא"כ לא שייכי כלל להבית משא"כ התם . אלא הכא
 דמי טפי לכלים שבתוך [פ"ז מ"ד] דטהורים (ג) : שו) בהרוזים הג"ל :

שכמגדל נעול . עכ"פ החללים הקטנים שבכותלי המגדל מוטלין לחלול
 הגדול . והרי כל חור בעשה בכוונה אפי"ה הוא פחות מטמא . נכנס טומאה
 לחוכו [וכמ"ס רת"י כ"ס פ"ח מ"ו ד"ה אס] . ודוחק לומר דמיירי שם
 החללים ההם נעולים דלתות או כמ"ס . דא"כ מה יבאר לנו לומר נמי שם
 התמא דמשנתו מיירי שם הדלת הגדול של המגדל מונף כמ"ס . והרי
 רת"י מ"הן בזה . ובתנן מדרחוק לאוקמה סתמא דמשנתו כה"כ . וי"ל
 עפ"י מ"ה רכ"ו [פ"ח מ"ו מ"ב] דהא דקבץ שגשעה בכונה א"כ טע"ס
 היינו בשא"ז שלם ואח"כ ינק . משא"כ בעשה צו מיד בתחלה נקב לזורך
 תשמיש הכלי . ואפשר דכוונת רכ"ו דדוקא נקב שגשעה בכלי שלם דרך
 לקבול . או אף שאין בו טע"ס מתבטל סס כלי ממנו . כשעשה נקב בכוונה .
 ותו אינו מזיל על מה שבתוך הכלי . אבל בעשה נקב בכוונה דרך תיקון
 של הכלי . דרך טע"ס כפתח שגשעה לכניסה וי"א . עו"ל דהא דנשאו
 בכונה כפי אפי"ה פחות מטמא היינו רק כפתח שגשעו לכניסה וי"א .
 ויהי אפי"ה רק להכניס או להוציא חויר . גזרו בה רבנן אפי"ה פחות מטמא
 משום גזירה ללול של הרנוגות (כשבת קמ"ו א') אבל חור ששאו לתשמיש
 לשיח סס כלים אפ"ה כמותין וזמרות . ליכא למגור מ"ד : ואת"ל
 אמאי בשאין פ"ט בינו ובין הכותל חללו טמא מ"ס משפוע אבל שגשעה
 רק אצבע . ואפי"ה כשהטומאה בזהל . טמא חת השפוע . מדמתובר חלול
 פוחת לבית רק חל"ה . צאה הטומאה מתחת הקרת הבית לחת חזו
 כותל מפסיק בין חלול האהל לחלול השפוע . משא"כ הכא הרי מפסיק המגדל בין צ' החללים . וכן בהזיו אף שהוא רק נע"ג אצבעה . עכ"פ
 כיון שהוא בשטח א' עם משקוף הפתח . הו"ל כאילו הגיע המשקוף עד לד החוץ של חזו . והרי המשקוף הוא טע"ס . וסוף הטומאה לנאת דרך
 סס . משא"כ הכא אין החלול שבין המגדל להטתל עשוי לנאת בו מתחת תקרת הבית . דמי טפי לתקן שגשעה בבית חלול פוחת
 (כפט"ו מ"ז) וכן טבליה טענת זכ"ר בקריתיהן [פ"ז מ"ב] ה"כ הרי חלול זה מופרד מחלול בית . וכסגור דמי (ועמ"ס כס"ד בבועז פ"ב ס"ד ד') .
 אבנב מ"ס רת"י דמעלה ומטה למגדל תלוין זכ"ו . דבא' מהן פוחת לבית טע"ס . אף תוך האחר שאינו פוחת טע"ס לבית ג"כ טמא . משום
 דעכ"פ המגדל שהוא כלי אינו חוץ כפי הטומאה שהשפעה לא' מב' מקומות הללו . ובוקעת למעלה ולמטה מא' לחבירו . ע"ז ק"ל . דהרי הרמב"ם
 [פ"ז מ"ו מ"ו] כ' דבמחזיק המגדל מ"ס הו"ל כאהל . וכן הראב"ד ס"ל כן [פ"ב מ"ו מ"ב] וכן משמע נמי פשוטא דמתניתין [קלמן רפ"ח] ודוחק
 לומר כרת"י סס [מ"א ד"ה וא"כ] דהנחזיק מ"ס רק עם דפנות אהליו מזיל . דהרי כלליה בדהי א"כ דא"כ דפנות אהליו הם . ותו אף את"ל כן
 י"ל דהוה דוקא כשהטומאה עומדת מונחת חתה הכלי או בזה . או דרך גס דפנות אהליו . אבל בגוונא דהכא שאין כאן חתה א' מהן רק התפשטות
 הטומאה לכ"ע גם כלי מחזיק מ"ס לבדו מזיל : (ג) ובהו מתוך נמי קו' ה' שביב רת"י שם מר"ס . דהרי אפי"ה כלי שבתוך הכותל בחליו
 שפליטה

תוס' אנשי שם
 ת"ס ס"ה ואמלחו טהורין
 כ"י כהר מגדל גריר כ"י .
 ל"ז ל"ל דהאי בנא דלנים
 שביתו כ"י לא קמי אלא על
 הא דליק מיעס דכייט
 תוספת בבית דליבו במואה
 בתוכו כ"י לא קמי אלא על
 תוספת בתוכו : ד"ס כלים
 שבינו טמאין כמ"ל אבל
 שפירא דמתני' כממע דב'
 ג"כ על טומאה בתוכו .
 (רש"י)

אחרונה
 אלא כשאין טמא במקום עומאה ה"ל רלווא וחינה בוקעת אלא כנגדה . ולמאי
 דפי' לטיל דהכא שמוכר חויר זה שפחות מטמא עם חויר אהל של הבית ידון
 כשפועי אהליו שאפי"ה אין עם טמא כ"י כאהל יחא . ובה"כ יחא הא דתקן
 ספ"א בין שפתי בכפיסה לבין שפתי חדות עומאה עם הבית טמא . ומשעם
 אפי"ה דאין עם פוחת זמא . התם נמי היינו עתמא אהל"ג דמכוסה בכפיסה
 אינו מזיל דאין אהל מזיל על הטומאה וכיון דכפיסה כמאן ליתא כ"י מוכר
 לאהל של הבית והוי כשפועי אהליו דלא שייך נ"י דין רלווא ותמ"ל חו השב'
 לה שפועי אהליו קמיא ריבא כמ"ל . וי"ש ר' רח"י בפ"ו מ"ד תוספת כה"כ
 כלים שבתוך טמאין כלים שבתוך א"כ י"ט שם פ"ט טמאין וא"כ לאו טהורין וכמו
 שפליטה

אהלות מגדל פרקד

קסו

ג היה עמוד י"י טו :

חלופי גרסאות
ב שדרך המומאה לצאת
מגילן לפני שדרך מוסתאה
ואין דריכה להבנם מחילן
דרך מוסתאה ליבנם .
לחצאים נני חצאים .

תוספות חדשים
משנה ב [בתים ד"ח]
ר"י ט' עדיין קשה ט' .
ולמ"ס המ"ט לעיל ד"ה
ואם לאו דיש חילוק בין בני
למגדל משום דביני קבוע
ותמימי

אליהו רבא
ט"ז ופי' נמי מדין בוקעת
לפמח מתוכה אהל כל מוכי
וכל ע"ג אפילו שלא כנגד
היה הלך לא אמרי' ט"ז
כלל בוקעת ותוכה ט"ז
ופ"ג כנגד הטומאה ט"ז
משום דלא חיון ויחמלן
לתיובי דמי כחמרי' גבי
כוונה פ"ט . והכא כמגדל
נמי לא אמרינן בוקעת לא
ועלמא מהמגדל ולא לכוז
אלא בבית טמא ממי שסוף
הטומאה לאת :

ר"י מטהר מפני שהוא
יכול להויתא חלוקין וקציא
לן ולפולגו נמי רבי זבי
כרישא כמגדל גופא וכבי
שהוא קמור דשלי' פירקין
לגבי

חדושי מהר"ח
[תי"ט ד"ח] ר"י מטהר
כ"י אך עדיין קשה כ"י
ע"ל ובשביל קושיא זאת
כתב הרב הו"ס באבית
שם דרבי יוסי פ"ג אהא
ע"ש

תוספות אנשי שם
ה"ם ד"ה ר"י ט' פ'
אך עדיין קשה ט' .
ה"ה הו"ס וכתב ה"ד
ובס' ש"ל כ"י וז"ל לא זכיר
להנין מאי קא ק"ל דהא
עממא דמתי' דהס' כהניא
כ"ה

משנה אחרונה
ואם לאו עמאון . וכן
בפ"י מ"ו כ"ל כ"ל שבתין .
והא דהס' פ"ט מ"ד
טומאה בבית כלום כהניא
טכוכים ומשמע אפילו
אין שם עממא מלמא מפליג
כדמפליג כפיסא וכ"כ
מיו"ט ט"ס . והס' ז"ל
דמחילא שאני דמחילא
מלמא לגבי כלום אפי'
לגבי עממא מחילא נמי
לגבי מהני כדפי' לעיל :
ג ה"ה עומד בתוך
הפתח . להנין משמע
כמגדל פתחו מיידי
דמתי' ליה כגשון
וכר ומיכה דלעיל

ב רבי יוסי מטטר . גראה דמוטה ר"י [דחנן במשנה ג
פרק ז] המת בבית ולו פתחים הרבה כולן עמאים מפני שסוף
עומאה ללאת דרך שס . דהתם במת שלם דלחן דרך לשרפו ולתמו
פתוח מכוזת . תוספות חולין פרק ט דף קס"ה [ד"ה יבול] .
וגראה דדוקא ההם שהלכות
נעולים . כדפירש הר"ב ט"ס . להכי
הולרכו לתוך דבמת שלם אין דרך
לשרפו כ"י . אבל כשיש פתח טפח
פתוח . מודה אפילו בכזית שהטומאה
יולאת . וכדתנן במשנה ו פרק דלעיל .
ועוד בפ"ג . אך עדיין קשה דלמאי לא
פירש הר"ב

שלמה מלאכת
אבל לא גדול מכוזת ע"כ ומלאתי כחזו כ' ה"ד מנחם ז"ל דפי' לר' יוסי שדרה
וגולגולה דינס כמה ע"כ עוד מלאתי כתוב כתב ה"ר מנחם על מה שפי'
הרא"ש ז"ל וגראה דר' יוסי פליג נמי ארישא אפי' דפרשין לעיל לדרידי'
כשיהיה טומאה בבית מה שבחוכה טמא היינו עממא שהוא כולל עם הבית
אמר יתקן דחק לפ' קן כדי שלא יקשה לו פי' הרא"ש ז"ל ונ"ל דיש חילוק
כמו שכתבתי לעיל במתני' ע"כ : ג היה עומד בתוך הפתח ונפתח
לחיון במואה בתוכו הבית שחור . שם בחולין פ' טו העור והרכוב ממי ימימי
דתי' עולה דמתני' ור' יוסי מטטר ומפי' דר' יוסי קאי אמאי דקאמר ת"ק
כפיסא

ישראל בועז תפארת יכין
קאמר בתוספתא . הא למה זה דומה . לטומאה שחתה עמוד שבבית . שטומאה
בוקעת ועולה וכו' . והנה דברי רבינו זה"ה א"ל חיוון . דטומאה רלויה
שחתה כלי הבא במדה . אינה בוקעת לתוכה כלל . ואילו ת"ק לדבריו . הרי כל
כלי הבא במדה דיו כאהל (כרמב"ם פכ"א מט"מ ה"ג) והרי בטומאה רלויה
שברקיעת האהל בוקעת לתוכו . ומתפשטת הטומאה בתוך כולו . ולר"ש ולר"ב
עכ"ל בתוך האהל נגד הטומאה טמא . ומשמ"ל בס"ד (בקרית ארבע) . י"ל
דדוקא באהל ממש קרקיעתו שייך לו עד התהום . ומש"ל גם בבית שאינו
מש"ל . אם הוא תחת הבית . טומאה שבבית בוקעת לתוך הבית . (כפ"ג מ"ו)
מש"ל כמגדל הבא במדה שיש לו שלים נפרדים לעומד מהקרקע שחתהו .
להכי כשהטומאה רלויה תחת הבוליים בהקרקע . אינה בוקעת לתוכה (ועי'
פ"ט סי' כ"ה ופס"ו סי' כ"ד) . וכן מוכח לקמן (פ"ט מ"ב) . ולפי"ל ל"ל דבין
כשהטומאה מונחת תחת או על המגדל כמון להקורות והרווח שבזה או בזה
הוא פחות משע"ס או בין מגדל להכותל והרווח שם פחות משע"ס בכל הכך
כיון שהרווחים ה"ל פתוחים להבית אף שפתוחי' פחות משע"ס אמרי' דסוף טומאה
ללאת דרך הבית ונעמא הבית וכדמוכח לקמן (פ"ו סוף מ"ב) ולא נרע אותו
רווח שבמלמעל חלון הבית מטומאה בין הקורות התם דלע"ל שהטומאה
רלויה כשהטומאה רלויה תחת הבוליים בהקרקע . אינה בוקעת לתוכה (ועי'
ה"ל שהטומאה שם רלויה והוא פחות מכל לך כלפי פנימית הבית הרי היא כשאר
טומאה רלויה שבוקעת ועולה ויורדת כגדה טמא . מיהו אם היה המגדל תוך
הבית יושב על שלויה וטומאה רלויה תחת הקרקע שחתה השול' והרי אז אין
הפתחה שלפני הטומאה נראה תוך הבית דהרי שוליו המגדל יושב על הקרקע
אין הטומאה שבחוכה בוקעת להמגדל להכי אמרינן שהטומאה שבחוכה רלויה
תחת המגדל מהפשטת יולא דרך הבית : (ד) וא"ת כיון דחלון החיבה טע"ס ואין לו פתח
בחוסיפתא (פ"ה) במוכי כפיסא דלמ' כקבר שחוס ומשמע הכל וה"ל גם רוח המגדל יסמא מרהוא סמוך
(בקרית ארבע) דלחן דין קבר שחוס רק בנולג מתחתיו . א"כ דוקא מוכי שאו עלמו בולט סביב להמגדל . להכי אפשר לדון בו דין קבר שחוס . משא"כ
חיבה הכא שהוא נגד חלון המגדל . ואיט בולט בפ"ט מהמגדל . א"ל לדיוו כקבר שחוס . וברא י' לתוך נמי . כמה דק' . דהכא אמרינן דכשאין בחיבה פתח
פס"ט אמרינן דסוף טומאה ללאת אף דרך סדק הקמן שבין החיבה להבית [פרש"י חולין קכ"ג] . וק' דל"כ ה"ל הו"ל לעיל (פ"ג מ"ו) בבית שע"ט ופתחו לרה"ר
בפתח משע"ס . והס' נמיימא דמדלחן להביב פתח אהל . להכי סוף טומאה ללאת אף דרך הפתח הקמן שמהביב לרה"ר . וא"כ למה הבית טמא . ולפי דברינו ה"ל
יתורץ ד"ל דהס' הרי אוקמינן שהביב בולט להבית (כפ"ג סי' ע"ב) ולהכי שפיר הו"ל כקבר שחוס . לממא גם הבית הסמוך להביב . ועוד י"ל דהתם מדהביב בקרקע
הבית שייך ספי להבית . וכמו שגאמר לקמן בס"ד (ועי' מ"ט בינין סי' ח' ודוק) . (ו) מיהו דוקא באין לו פתח שע"ס אית ל' לר' יוסי הך סברה . דמדלחן לו פתח
למתי

גלאון קבנה תני לה וכ"כ הרמב"ם בחבורו כהניא מגדל עומד בתוך הפתח וכ"כ הר"ב בסמוך וכן מוכח למאי דפי' ספ"ג דט"ב כמגדל איירי דמי קאי שאין ביולתה פ"ט
היו טומאה שמונה ובוקעת כל כפיבה ואמתי' תני עומאה בחוכה הבית טכור וכן הקאו המוס' בפ' המוכר פירות ד' ק' . ומה שמילנו המוס' דכילו אינה בוקעת ללא מעגל לה .
לא יתכן אמו בבית מעגל לה וק"ל בית פתוח תחת כל כפיבו . ועוד כמגדל נמי אמר כהניא בפ' השור והרוכב דת"ק תמחא חמרי טעמי' אי מושב דבוקעת וכו' . ומה שהת' בחולין
מיימתי לה בלשון קבנה שהמירס בתוך הפתח ופתחה לחון . משמע דמחייבה דלעיל קאי וקשה א"כ אמתי' הבית טכור . ונראה לפי שנת הרמב"ם דפי' מהמ"ט הא דבית פתוח ממתא כל
כפיבו דוקא כשאין שם פתח אבל יש שם פתח אפי' נעול אין כל כפיבו עמא אלא כנגד הפתח . יתחא נמי הכא כיון שצומד בתוך הפתח פשיעא דנחאי פתח מפי' ל' ולא נרע מפתח
אחד הנין לקמן בפ"ו דודאי בהך מפי' ל' וטוב אין לו דין קבר שחוס ולא כמו עומאה עמומה ואינה עמומה . ומיכו ל"ל לשעת כרמב"ם לקמן רפ"ט גבי טווח שפתחה לחון כ"ל שהטומאה
שבחוכה מטמא הבית הואיל והיא עממה בתוך הבית א"כ ה"ל אמתי' הבית טכור : ונפתח לחון . ופתחו לחון לא קבאי אלא נפתח לחון משמע אפי' אין הפתח פתוח אלא שמקום
הפתח הוא לגד תוך ששם בא לפותחו נפתח לחון . כן נבמ' כהסוד והרוכב הני ופתחה לחון ולא מני פתוחה דאפי' נעולה היא אלא שמקום הפתח הוא לגד חון . ודיוק למהני
הכי

דרך יליאחז : מה שכתובה שחור . הואיל ואין ביולתה פתח טפח
איט מביא את הטומאה : ואין דרך שומאה ליבנם . שאין סוף
להכניס לה מה : ור"י מטהר . דשמא אין סוף ללאת דרך פתח זה
שיהא זה שיעור טומאה שהרי יכול להוליאה לחלואים או לשורפה
במקומה ואין הלכה כר' יוסי : ג היה .
המגדל עומד כולו בתוך הבית אלא
שפתח החיבה לחון : שומאה בתוכה
הבית שחור . דמשום מאי איכא
למיימתי הא ("טומאה ליכא דיש זה
פתח טפח ולא טמונה היא ומשום
יולאה
פליג בס"פ דלעיל . אדמתן יש בו פתח טפח ואין ביולתה פתח טפח . הטומאה בכוכו הבית טמא : ג [היה עומד כ"י] . פירש הר"ב

כך הגיה הרב בלאל אשכנזי ז"ל : ור' יוסי מטהר . פי' הרא"ש ז"ל נראה
דר' יוסי פליג נמי ארישא ה"ס עומד בתוך הבית טומאה בחוכו הבית טמא דחד
עממא הוא לתרווייהו . ותימה דליפולג נמי ר' יוסי אמתי' דלקמן פ"ו המת
בבית וכו פתחים הרבה כולן עמאים ואפשר דר' יוסי מודה במת שלם דלחן דרך
לשרפו או לחלקו לחתיכות ומיהו קשיא לן הא דל"ר יוסי לעיל פ"ג ה"ה שדרה
והגולגולה כמה ולא אמרי' יכול לשרפו או לחסרין משיעור טומאה ואפשר דר'
יוסי לדבריו דת"ק קאמר דקאמר ת"ק נגדו מכוזת כמת וקאמר ליה לדידי
דוקא מת שלם מטמא הפתחים לדידיס אודו לי מיהת דדוקא שדרה וגולגולה

ה"ה ט"ז מ"ה ט"ז

אהלות מוגדל פרוק

קסו

משנה ג' (בתי"ם ד"ה)
 פומבאה בנות ט' כלומר
 מהתחיו ט'. וקסו א"כ
 מה ששים במשנה המוגדל
 בא מצד קאי ג"כ לכן
 וא"כ הרי הוא הו"ן כדאיתא
 ר"מ ח' דגלים הכלוא במטה
 וז"ל ח' מ"ס ח"כ י"א ט"ז ט"ז
 וז"ל (ממסור"ס ז' י"ג):
 אליהו רבא

דיתרה מוכי שלו מסופס
 לאחוריו ג' אצטות. במגדל
 עומד כפתה ומוכי שלו
 משיכה קתה לזר הבית ג'
 אצטות והמוכני פרוסא
 מלמעלה. דהתיא כחוספתא
 דר"א כדאיתא אצל כמגופסא
 הרי הוא קתה כחוס
 ומפתח כל סביבה ואילו
 סימה המוכני ד' אצטות

שאין דרך עומאה ליכנס סס: מוכני. גלגל העשוי למגדל להוליכו. ממוקם למקום: משובה לאחוריו. מרוחקת מאחורי המגדל לזר הבית שהמגדל עומד על הפתח והמוכני משוכה מאחוריו לזר הבית צפנים ועומאה סס בתוך המוכני כנגד קורות הבית. אע"פ שהצית להבנס יו). היתה מוכני שלו יח) משובה מאחיל עליו. הבית ט"ז. דנחשב לאחוריו. שלש אצבעות כס). טומאה מוכני כמגדל. והרי המגדל עומד בפתח

מוכח [כני] בנמי' דלמרינן והני עליה ר"מ מטבר אהיא. חילומא אסיפא. ת"ק נמי טבורי מטבר. ומחוך קך נראה לי דהרמב"ם לא גרס סס כלל. ויש לי עוד ראייה בזה במסנה ז פ"א [ד"ה ר"ה]: מוכני. פי"ה ר"ב גלגל כו' ועיין מ"ס במשנה ז פ"ח דכלים: שלמה מלאכת

כחז ו"ל רבז ר"ס ז"ל גני' כאן וכן ג"כ גני' צפ' טורת צבנת היתה עומדת בתוך הפתח וכו' טומאה צבנת מה שבהוכה פתח שדרך הטומאה

תום' אנשי שם

כאן עומאה כחוכה כמו שפסקין וכו' הנה' בחולין וכן הו' גורם ופסקה לחון כמו שהו' בנמי' כס ומדויקת כלי' קבס' ש"מ דקאי על התיבה. ובריב"א מני

משנה אחרונה

דמוך הפתח עתה מסוס דרך יציאתו חוצות הטומאה למגדל שפסקה פתוח למקום העומאה ויש בו עתה. וצברייתא דגריס טבור דהסס מייירי במינת המגדל שאין ביציאתו עתה ואין מעטפ עב"ד. ולא יתכן לפע"ד כיון דדרך יציאתו עתה אפי' בדלתות בעלים ואחוריו סדלת מנא. מוך הפתח כולו כ"ס דמתא דרך יציאתו הוא ואפי' אין בשפתו עתה עתה דלפי' נגול נמי עתה. והייט נמי עתה דמתני' דקומאה בחו"ט הבית עתה משו' דכולו דרך יציאתו הוא ואפי' נגול עתה כמ"ל הבית הגבולי' וכ"כ הרא"ש בך. וזאת כיון דמייני הבת שהמגדל מנלא וסובלין ומליין כמ"ל הרא"ש וכו"ל. א"כ הא היינו דפנות אהלים דק"ל בפ' דלקמן שהבלין וסובלין מוליין ומליין עס דפנות אהלים וכל שקומס המלון או הפתח או דפנות אהלים כמו קדרה שברוכה דהסס

ישראל

פליג ר' יוסי. כבר תרצו רבננא (חולין ק"ה ד"ה יטול) דמת שלם אין דרך לנתחו או לשרפו. אלא שעל זה תמה הרא"ש משרדה וגלגלת (פ"ג מ"ז) דקאמר ר' יוסי שס דדיו כמת שלם. ואמאי והרי יכול להסרן משויקין. והר"ר פנחס שס רצה לתרץ דנס שדרה וגלגלת כמת שלם. ר"ל אין דרך לנתחו. ונ"ל דאע"ג דכפ"ה דסקלים מ"ב אמרינן דמוהר לשכר עלמות המתים. י"ל דהיינו בשעושה לכבוד מתים כגון להוליך עלמותיו לקברות אבותיו בדרך רחוק. אבל הכא כדי להציל זו טומאה. אפשר לזא. ובפרס שדרה וגלגלת. אלא דק"ל הרי משעס סס דר' יוסי מודה נמי ביותר מכזית דדיו כמת שלם. ואפי' אפי' נס יותר מכזית אין דרך לנתחו. עכ"פ ק' הרי כזותה משה קאמר כזית ממת פתחו בעטפת. והמת פתחו גד' ועלה קאמר ר' יוסי דשדרה וגלגלת כמת שלם. ש"מ דמוהר ר' יוסי כזית פתחו בעטפת. והרא"ש ז"ל נדחק ליטב קו' החוס' ה"ל. דהתם בשדרה וגלגלת ר' יוסי לדבריין דרבנן קאמר. א"ב י"ל קשייתו דגס כזית רק לדבריין דרבנן קאמר. אבננס מנגד דוחק דהרב בעלמו במחל"כ. ק' נמי מ"ס הרא"ש דר' יוסי נס כפומתא מגדל פליג. וכן הרי כסיפא צביה עומד תוך הפתח ודאי ג"כ פליג ר' יוסי. וכאלה בנתח בש"ס (חולין ק"ה ז) גרסינן להדיא גס כסיפא. ר' יוסי מטהר. וא"כ בשלמה לדין איכא למימר אף לגרסא משנתו. מייית פלוגתא דר' יוסי במינעתא. וממילא משמע דפליג נמי כסיפא. דהרי כדא' מהתא מחיבתו. אלא להרא"ש ז"ל דגס ארישא פליג ר' יוסי. א"כ מ"ל דלא מייית פלוגתא דר"י לא גרישא ולא כסיפא. רק במינעתא. ואמאי ז"ל ע"ר ה' זוק"ל חירץ. דדוקא במונתה הטומאה בכלי מטולטל כתיבה שבמגדל. ס"ל לר' יוסי לזא אמרינן קין טומאה לזאת. אבל במונה תוך חלון הבית או תוך חור שכתול הבית. נס ר' יוסי מודה דלמרינן קין טומאה לזאת ולפי דברי ע"ר אלו נריך נמי לדחוק ולומר. דאף דכסיפא צביה מגדל עומד כפתח וטומאה צבית לא פליג ר' יוסי. עכ"פ ברישא כפומאה במגדל שהוא כלי פליג. ובפומאה בין מגדל לארץ או בינו לקירות או בינו לכותל ז"ל ר' יוסי. או ד"ס לר' יוסי דבמונה במקומות הללו כמונה תוך המגדל דמי. והו"ל כלי. ולהכי פליג ר' יוסי. ואמאי ק' של ע"ר הגזוק' לא כתיישב דעת עני כמוני דרבניו הקדושים אלו. אולם יש פירושו הג"ל ממילא רוחא שמעתתא בכל פינות שאחיה פניה ס"ז. אבננס חילוק' לדבריין. דכ"פ מה כהא מטהר ר' יוסי לבית שחללו ממעל להתיבה שהיא טע"ס ואינה פתוחה טפה. ועליל (פ"ג מ"ז) מודה צביו שהוא טע"ס שפתחו לחון פתוח מטפה שהבית עתה. וכן וכי משום שפתחו לחון מנרע גרע מחילו קסום לגמרי לזר חון. דהתם נמי ניומא שיוציאו לחון לחלון. ולא תהיה בוקעת כלל לחון הבית. י"ל התם לא

תפארת

לזר הבית. נעמא תוך המגדל. ודוקא בממלא המגדל כל הפתח. וגם שאין להבית פתח אחר לחון. רק זה הפתח שהמגדל עומד בחו"ט. נמלא שאין להטומאה צבית מקום לזאת רק דרך סס. אבל צביה פתח אחר להבית. או שצאתו רוחו של פתח שהמגדל עומד בחו"ט. כאלה בדרי המגדל או למעלה ממנו או התחיו אייר טפה פתוח מהבית לחון. הרי הטומאה וזאת דרך סס. והמגדל וכל שצביתו טבור (ז): (ז): הן הרי טעמא דנקט תנא א"כ דקאי ארישא וגם אסיפא אלא נקט שדרך טומאה לזאת משום עומאה צבית. דמא"כ המגדל עומד. והרב נקט ואין דרכה להכנס ליתן טעם ארישא כשהטומאה במגדל. משו"ה הבית טבור מדאין דרכה להכנס: (בח) מוכני הוא לשון הכיור וכמו אונטרע ואזין בל"א. והייט שהמגדל יושב תוך דפנות הנמוכות שיסס להמוכני סביב ומייירי הכא שהמגדל עומד וממלא כל חלון הפתח כברישא: (כז) ר"ל שחלל המוכני משוך מאחורי המגדל במרחק ג"ל לזר פנימי של הבית [ולרמב"ם] [פ"ה מו"ל] הא דנקט ג' אצטות. ר"ל משום דכ"ה אין המוכני פתוח עתה שהוא רוח ד' אצטות. דאס ה"א כן היתה הטומאה שבתוך המוכני מהפסקת דרך הפתח הפתוח גם לבית. וק"ר א"כ ל"ל תנאה למנקט ג' אצטות. דהו"ל ליטתא לזא דדוקא עפי הו"ל למנקט שהיה משוך לאחוריו פתוח מטפה כברישא. ור"ל ה"א ל"ל דדיוק נקט ג' אצטות. ודוקא במשך לאחוריו ומרוחק מאחוריו המגדל רק פד ג' אצטות הכי אורחא. ולפיכך התבאר כהמגדל. והו"ל כמונתה הטומאה במגדל אצטות טבור. אבל משוך המוכני קתה עפי מנא"ל ופליגו אינו טפה. עכ"ל מדדניל כך אינו כגוף המגדל וא"כ מוכני שהוא כלי אפי' היה קסום לגמרי נמ"ל לא היה חוץ מנהיול הטומאה וכן כ' קתה מזה בפי' השני של הרא"ש. אלא דק"ל הרי צביה כשמת מייירי ודקאמר כסיפא נמ"ל צביה וזאת. וכרי הוא לזר קני וכדשמעט כגלים [פ"ה מ"ז] ומה מלריבין הכא שגם לא הויה משוכה לאחוריה ג' אצטות [פ"ה ב"ב] כו' ח' דוד"ק. וי"ל הסס מייירי בשיועטס ודאי שאינה נשמט. וכגון שמשוכר המוכני במגדל במקומים. אבל הכא קאמר דפליגו אינן קטוין יחד במקומים. אפי' אח אינה משוכה אחריה ג"ל. או דהו"ל אין נשמט. ובהא ממוך נמי הקצו"ל שהקצו"ל [ב"ב] כו' ע"י] נהא לא כלל תנא תנאי שהיה משוכה רק ג' אצטות כהדי חין הנהי דנקט כנמ"ל דוד"ק] (ז) שהטומאה מונחת תוך חלון המוכני במקום שהמוכני משוך לאחוריו המגדל לזר הבית נמלא שהטומאה גלויה נגד קורות הבית. וקורת הבית מהללה על הטומאה להדיא: (לא) נ"ל דקמ"ל דאף דפשוט שהטבורית שיציאו סס תחת ההקרה נגד המקום הפתוח שבמוכני. אע"פ שאינו פתוח טע"ס. אפי' שקדמה

טמאנו הבית מדדך טומאה לזאת סס. רק מדהצבי דיו בקבר סחוס. כתוך הבית דמי: (ז) ונ"ל דהר"ם והר"ב דגרסי טומאה צבית תובו טבור. היינו קדרה שברוכה דהסס י"ל דהבא שאני כיון דדרך יציאתו עתה אפי' בדלתו נעולין וכיון שההל וממיות הית עתה אין מוליין ק"כ הכלים שצויים מנה דפנות אהלים אין מוליין: פומבאה סס כנגד הקורות הבית טבור. פי' ה"ב דנחשב המוכני כמגדל וכ"כ הרא"ש. ונראה דשמעט לכו הכי מדסתנה מתני' שאינה יולאת כלומר שאינה נשתמט והלך גרידא כתר המגדל אבל כחוספתא לא חיי כן דלינה נשתמט ומני התם עתה אחר שהבית עתה שיקורות יודות וקוממות דבר אחר אין טומאה נכנסה לזהל ואינה יולאת ממנו אלא כפתוח טפה ע"כ. ונראה דחיי מני עמתי דחוספתא דהת תלחא אמרי יולאת טומאה צבית פתוח מטפה. אלא כיון דבבלי ית עס פתח עתה אלא שמתקנתו תוך לבית אין מעטבו מילאם אלא משום שהקורה כומתה וממטע ההלל מטפה ואין יולאת כפתוח מטפה ודבר אחר אחר שאפי' ית בכללו עתה הואיל שבתוך הבית אין עס פ"ע אינה יולאת. ומ"מ פ"כ הן עס לחוד דאין יולאת פתוח מטפה לא קני דהא בני מינה אמרי' נעיל ית בו פ"ט ואין ביציאתו פ"ט הבית עתה וע"כ ז"ל דהבא שאני דהוי כמגדל. ומיהו אי סוס משוכה עתה לבית דלכל תפילא חיי לא אמרי' דגריד כתר מגדל אלא משום שאינה אלא שלש אצטות ואין טומאה אלא משום דהוי עמומה ובוקעת בהא חלוקין בהת עיקר הכלי ולא משגיב עמומה. וסייני דמי במתני' תרווייהו שאינה משוכה אלא שלש אצטות ואינה יולאת טומאה צבית וזאת שאינה נשתמט דהא לא ארד לא קני דאס ית ממנה פותח טפה לבית לא אמרי' דשדי לה לא תפילא וכן משמע לקמן פ"ה מ"ה הדמות צבנים ומטריה צביתו הטומאה וזאת שאינה נשתמט דהא לא ארד לא קני דאס ית ממנה פותח טפה לבית לא אמרי' שדי פתח חדות דהסס אהל גמור הוא ולאמי דפי' מהר"ס עס במטרה של פרקים בל"א יוסא דהיינו נשתמט דלא שדי כתר עיקר הכלי. ומיהו עס כהבנו שאין זה מוכנה אלא דכפתוח עתה נמי פליגי והא דמן כספ"ו כלים שפתח הפתח עטורים ולא בדיין לה כתר עמוד. י"ל דהסס הפתח אינו משמש לעמוד אלא לנני הוא וזו"ל וז"ל כהי טפל לעמוד. ואס תלמר הא דהתם במתניתין בזמן שיש עס פתוח עתה דאס לא קן הוי טומאה לזניה ובוקעת. אמאי לא יתח נמי דשדיין לה כתר מגדל. י"ל דלזניה כיון דהלכה היא דבוקעת הוי כמאורייתא ידמי לאלל גמור דלא מקליין לומר דגריד כתר מגדל אצל עמומה קיל עפי ושדיין לה כתר מגדל. ופומבאה סס כנגד הקורות. מדמתני כנגד הקורות ולא כפי צבי מתיא.

אהלות מגדל פרק ד

בר"ב דה"ה בומן שיש ט' דהלל המומי ט"ו ז"ל שמוכני פתוח למגדל פתח טעם (בר"ם וכו')

אלהיו רבא

היה טעם דהויל פתח טעם פתוח דמביא טומאה על הבית והכא הויל וליכא אלא ג' אלבעות הבית טעור. כדתייני עלה כחוספא חוס דלחן טומאה נכנס להלל ואינה יוצאה ממנה אלא בש"ס. וכן אילו לא היה הטומאה כנגד הקורות כנגד היות טעם. השתא דכנגד הקורות כנגד היות נמי טעור. דאמרין רואין את הקורות כאילו הן יורדות וסוחות. כדתייני כחוספא חוס שכנגד היות רבי טעם והמביא מותרין שאני רובא את המותרין כאילו הן יורדות וסוחות א"ר רובא אינו דבתיים מדברי: בר"א בזמן שיש שם פ"ט ואינה יוצאה. כלומר שיש שם לחן פ"ט כדתייני יוצאה הטומאה לחן ואינה יוצאה לבית שאין לחן בטומאה ללא לבית שיש כדי יוצאה לחן והמגדל כא נמדה דהויל אהל הלך המגדל חוץ בעד הטומאה דמוכני דכולה חוץ לוי היה לביי אינו מביא את הטומאה לבית אלא כמוכני פתוח טעם לבית:

תוספות אנשי שם

היה עומד ב"ו זכר לכן פ"י דבב על המגדל. (בר"ם). וז"ל המביא שם החדשים נ"ל והכא לא אינו בחיבת המגדל דהויל מביא דלעיל נקט לה ב"ו נקט והכא ב"ו זכר אלא ז"ל דבכסה מגדל אינו דאיידי דאיידי ביה ג"כ ומשקל קתני מגדל העומד בחוץ ונתר הכי קתני הוה בניה וכו' וכיון דהתא דין פתח מגדל העומד בבית הוה נמי דין חיבת המגדל העומדת בבית וקפחא סייח דין פתח מגדל עכ"ל:

משנה אחרונה

עליו. משתבס"ל הטעם דהקורות יורדות וסוחותו דהני כחוספא: בזמן שיש שם פ"ט. לכן המביא בשווישו לפי שאמרו לא נלחין פתח ליציאת הטומאה אלא היה בתוך חלל פתח מתקן שם היה פתח פתוח במתקן ליציאת ממי אהל ה"ו יוצאה ומנחת ושומר זה ע"כ וטובתו מביא דאם היה בתוך חלל ע"כ הוה מביא את הטומאה כמובנת מחדר אחר ואינה יוצאת לבית פתוח ומפנה. אבל כשהיה פתוח מנחת דלעיל היה כפי כאילו יצאה ומנחת בבית לכל ר"ע

בפתח ונפתח לחון. ושלא אלבעות דנקט. למעוטי א"ס היתה משוכה טפי משלשה אלבעות. דלא הוה מגדל. דלחן דרך להרחיק המוכני מן המגדל טלי האי: בומן שיש שם פתוח טעם. דחלל המוכני שהטומאה בו פתוח טעם שלא תהא טומאה רלויה דבוקעת ועולה: ואינה יוצאה. שאין המוכני

ללאח וכו' ע"כ וקשה ללא שייך למימני שדרך הטומאה ללאח נבי סתרה לדוקא נבי טומאה שייך האי ליטא דהוינא לטומאה כאלו היא עתה במקום שסופה ללאח דרך שם א"פ שיש דבר הנפסק וכו' לקיים ג' הספרים הכא ולקמן בפ' טורת דמיירי כגון שהמגדל והכורות ממלאין כל הפתח ואין פ"ס מכל לך לא למעלה ולא

יבין תפארת

שם טומאה להטירות נמארו [כפ"י מ"ב] א"ס"ה לא התפשט הטומאה מסם לשאר רווח הבית. ותו קמ"ל בךר צבא דלע"ג דממשיה ב' בחיבת המגדל. אמריין דלפ"י יש בחללה טעם. וגם אין ביציאתה פ"ס. אפ"ה בטומאה בתוכה הבית טעם מדקון טומאה ללאח דרך הבית. ולפיכך סד"ל דה"ו מדמסוכה מוכני לפנים אף שאינה פתוחה טעם ללא פנים. עכ"פ הרי סוף טומאה ללאח דרך הבית. ויטמא הבית. קמ"ל דשאי התם שהמגדל והתיבה עומדין שניהן תוך הבית. ולהכי שפיר אמריין סוף טומאה ללאח דרך הבית. אבל הכא מדפרוח המגדל לחון. דייניין גם להמוכני כעומד בחון. מדמחזיר להמגדל. בהר מגדל גרר. מידרו א"ס הנא לאשמעיין דכשהטומאה במוכני דכלים שבמגדל טמאים דזה פביעא דהרי אפי' הטומאה תוך הבית. היה תוך המגדל טמא. מדלחין דרך טומאה ללאח מהבית רק דרך המגדל שומד תוך חלול הפתח. וא"כ כ"ס כשהטומאה הוא תוך חלול המוכני שמחזיר להמגדל. ולא דמי לריש פרקו. דכשהטומאה תוך חלול המגדל. דמדעומד בחון. תוך המגדל טעור. והרי ה"ו כעומד בחון דייניין ליה. ו"ל התם בחמת עומד בחון. אבל הכא לפי מעמדו השתא א"ל להוציא הטומאה מהמוכני רק דרך המגדל. וגם א"ל לאשמעיין דך מלהא נפסה. דכשהטומאה בבית דכלים שבתוך חלול המוכני טמאים. דהרי גם זה פביעא. דכיון דמוכני כמגדל חשביין ליה. הרי מחוזה טעם דמטמאין תוכו של מגדל. והיינו מדלחין דרך להטומאה ללאח רק דרך המגדל. מחוזה טעם עלמנו טמא נמי תוך המוכני: (ב) משמעות לשון פתח טעם הכא. ר"ל שחלול מקום רווח הטומאה טע"ט וה"ק. דר"ל שכשהטומאה תוך חלול המוכני הכ"ל כלים שבבית טעורים. היינו שיש במקום חלול הטומאה שבמוכני. רווח טע"ט. דלח"כ אף דחשביין להמוכני חיבור להמגדל. עכ"פ לא עדיף מוכני מרגל המגדל. והרי אמריין כחוספא [פ"ט] דכשהטומאה רלויה תחת רגל מגדל שעומד בתוך הבית. בזקעת הטומאה ועולה לחון הבית (ח): (ג) ר"ל שאין המוכני נשמעת מהמגדל. והיינו אינו נשמעת שזכר כלים פ"ח מ"ב] אז הו"ל המוכני והמגדל חיבור ז"ל. דלח"כ הרי המוכני אינה מחזקת מ"ם ומק"ט. וא"כ אינה חוללת על הטומאה שבתוכה מלהתפשט בהבית. ואפ"י נימא דמוכני היינו בסים המגדל שאמק"ט [כללים פכ"ד מ"ז] עכ"פ כלי בפ"ט הוא ואינו שייך למגדל. וכיון דרק המגדל ולא המוכני פתוח לחון. היתה הטומאה מתפשטת מהמוכני להבית אפי' דך אינה יוצאת. ר"ל שאין הטומאה יוצא והיינו מדלחין המוכני פתוח ספרי להבית דאם היה כן היתה הטומאה יוצאת ומתפשטת משם לחון הבית וכן פ"י נאמנת הגאון רבי"ל זוק"ל. לפ"כ א"ל לומר כן דהא כבר חיי ליה הנא דקדאמר שתיים שזכה לאחרי גא"ס. ותו דל"כ למה עיי מנא נלטיה דנקט נמשיות דלעיל. והו"ל גם הכא כד"ל שאין ביציאתה פתוח טעם. וכדתייני בכולה פרקו. אלא ודאי כדאמרן: (ד) שמחזיק מ"ם. דלא אין מק"ט. דלח"כ אף שהמוכני מחובר להמגדל. הרי המגדל עלמנו מק"ט ואינו חולץ גם הוא על הטומאה שבתוכו מלהתפשט להבית. וכ"ס שהמוכני המחובר להמגדל שאני חולץ (ה):

הלכה גבירתא

פ"ד משנה א כלי שמחזיק מ"ם שחוצץ בפני הטומאה. ויש בו כזה ב"ק. אף שכולן מפולשין לתוך חלול הגדול. אבל רק ספחות מ"ם. ה"י אם פוקאא בא' שהחללים הרי אינן פתוחין. ובעומד כלי זה באהל.

נשמעת לגמרי מן המגדל: והמגדל בא במדה. שמחזיק ארבעים סאה בלא קיים כ"כ. שכשהוא במדה זו. אינו מקבל טומאה וחולץ בפני הטומאה. אבל בפחות ממדה זו הוה כשאר כלים המקבילים טומאה ואינו חולץ בפני הטומאה. וכל מגדל דתינין בפרקו במגדל הבא במדה מיירי:

שלמה מלאכת ללאח וכו' ע"כ וקשה ללא שייך למימני שדרך הטומאה ללאח נבי סתרה לדוקא נבי טומאה שייך האי ליטא דהוינא לטומאה כאלו היא עתה במקום שסופה ללאח דרך שם א"פ שיש דבר הנפסק וכו' לקיים ג' הספרים הכא ולקמן בפ' טורת דמיירי כגון שהמגדל והכורות ממלאין כל הפתח ואין פ"ס מכל לך לא למעלה ולא

ישראל בועז

משום דלא גרסיין ברישא היה עומד פתוח. אלא היה עומד בבית ופתוח לחון. ור"ל דמיירי שיהיה לבבית פתוח אחר שיוכל הטומאה ללאח דרך שם ולפיכך המגדל טעור. והא דנקט תנא שהמגדל פתוח לחון. לאו משום טומאה בבית דהרי כה"ל אפי' היה פתח המגדל ללאח הבית. אבל רק נעול. אפ"ה היה המגדל טעור. וכדאמרין ברישא שאין דרך טומאה להכנס. אלא משום טומאה בתוך המגדל נקט שפתוח לחון. דמא"ה הבית טעור. שסחומאה יוצאת דרך הפתח של המגדל שלחון. אולם בש"ס (חולין קכ"ג) גרסיין טעור. כהר"ם ור"ב. וגרסיין ממי היה עומד פתוח. ואפי' לגירסתה דה"ס ע"כ מיירי שיש לבבית פתוח אחר. מידרו אי גרסיין טומאה בבית תוכו טעור. ז"ל דהא דנקט תנא דך צבא. היינו לאשמעיין דבטומאה בתוכו אף שהמגדל כולו בפנים אפ"ה גם ת"ק מודה. דבבית טעור. מדיש להמגדל פתח אחר לחון. אבל בטומאה בבית. מה שבתוכה טעור זה לא הוה לריך תנא למנקט כלל. דמה ברישא שאין המגדל פתוח לחון רק להבית אפ"ה בטומאה בבית. תוכה טעור. מכ"ס כשהפתח של המגדל לחון והטומאה בבית שמוכנה טעור. אבל לגרסתיו. ז"ל שפיר איצטריך לאשמעיין כל הצבא. דהרי דין זה לסיפור לגמרי מהרישא להת"ק. דברישא בטומאה במגדל הבית טעם. והכא מדפתחו לחון הבית טעור. וכו' בטומאה בבית אמריי ברישא דתוך המגדל טעור. והכא מדלחין לטומאה מקום ללאח רק דרך המגדל שעומד כהפתח להכי המגדל טמא: (ז) אבל אין לפרש דהאי פתח טעם דקאמר תנא. היינו שהמגדל פתוח טעם לחון. דלח"כ היה המגדל עם המוכני שבו המחזיר לו נחשב הכל כקצר טעם. דמעמא להבית שמאחיל עליו. וכן פ"י בלמנת רב"א ז"ל. לפענ"ד א"ל לומר כן. דהרי כבר פ"י כן תנא ברישא. דבבית מיירי שהמגדל פתוח לחון. והרי עלה קאי דך צבא דמוכני. וגם א"ל לומר דל"כ תנא. במאי דאמרין דחשביין מוכני כמגדל. בזמן שיש שם פ"ט. מהמוכני להמגדל. דהיינו שפתוח המוכני לחוזה של מגדל ברווח טעם. אז מחשבו חיבור ז"ל. וכן פ"י בלמנת דר"ש בפירושו הראשון שהביא. אבל גם זה לא נכנס לאונו הכבולות. דהרי בכלים (פ"ח מ"ב) אמריין דשהיה המוכני חיבור להמגדל. סני לן בציאה נשמעת. וכן פ"י הכא אינה יוצאת. וז"ל תו שג"ל פתוחים ז"ל. ודוחק להלך. דהתם רק לענין שיהיה המוכני נעמלו כהמגדל לבני יקבל טומאה סני לן בציאה נשמעת מהמגדל. דנחשב כמחזירי. אבל להציל על כלים שבבית לא מחשבו חיבור עד שיהיו ג"כ פתוחים ז"ל. זה דוחק דמ"ט: (ח) ואע"ג דטולה פרקו הכי מיירי במגדל הבא במדה. ולמה נקט דך תנאי בךר צבא. ודוחק לומר דבלמנת אטולה פקא קאי. דהרי כללים בהדי שיש שם פ"ט. והך ודאי לא קאי רק אצבא בתרייתא. אלא ל"ל דהכא ה"ק. דלפי' המגדל בא במדה רק מדמלורח למוכני שאינה יוצאת. דהיינו שאינה נשמעת מהמגדל אפ"ה מנערף לחון בפני הטומאה (כללים פ"ח מ"ב). ואין לדקדק עוד. דכיון דא' מהתנאים הוא שיהיה המוכני משוכה לאחוריה רק ג' אלבעות. דהרי א"ס היתה המוכני פתוחה טעם להבית. ודאי היתה הטומאה מתפשטת משם להבית. א"כ קשה למה פליגי להו הנא להך תנאי. ולא חשיב להו כולו כחדא מחתא. והכי הו"ל דר"א שמוכנה לאחריה ג' אלבעות. ויש שם פתוח טעם וכו'. ו"ל להכי לא נקט דך המשכה של גא"ס כהדי איך תנאי. היינו משום דבעי לגמרי טעמא דמלתא. דמשו"ה לריך המשכה גא"ס מדק מורגל להיות. להכי רק במשך עד גא"ס הוה חיבור. ומכ"ס נמי לא נקט לה תנא בדרך תנאי כאיך. משום דכל"ל דך מורגל להיות:

כללא דפרק ד

ואין פ"ס מכל חליוי אהלא. דרך טומאה לצאת ממנו האהלא אף שנועל. ואין דרכה להכנס מאהל אל תוכו כשהוא נעול. ובייש רווח חתתו או ע"כ תחת תקרת האהל. או בין דופנו לכותל האהל. או אם טומאה בבית פתוחין דהשקפוח הללו

חלל . כשאין פתוחין להבית בפ"ט . אבל כשהפומאה בחללים הים . בין כך ובין כך הבית סמא ומסעם הנ"ל :

משנה ב אפילו כשהחלל מקום הפומאה פע"ט . רק שאין פתוח להבית בפ"ט . דמסתבר דמסעם שרפתח קפן . ויצאו לחצאין . או ישרענו במקטבו . אפ"ה גם כהנ"ל אמרינן סוף פומאה לצאת :

משנה ג כשהחלל הנ"ל שאמ"ק סתם פתח הבית ופתח הכלי פונה לצד חוץ . או הדין אפ"ה . דכשהפומאה בבית תוך הכלי סמא . וכשהפומאה

בתוך הכלי הבית פתוח . והכל מסעם הנ"ל . כולשם שהחלל הנ"ל עומד עליו ויש בהמושב כ"כ חלל ב"ק . ופומאה בתוכו . והכלי עם מושבו עומד בפתח הבית . אין הבית פתוח רק ביש עם ד' תנאים . שהן חמש . (א) שלא יהא שפה העלוונה שלהמושב כמקור לתוך הבית ספי פרוחב נא"צ . דמדרכי אורחה . מושב גם המושב כמקור לתוך הבית ספי פרוחב נא"צ . ומכילא שפתמז ממנאי זה . גם תנאי (ב) שבגמ"ש רק כך אין הב"ק של המושב פתוח להבית בפ"ט . (ג) שיהיה חלל מקום הפומאה בשמושב פע"ט . (ד) שלא יהיה המושב גשעם מן הכלי . או מחשב הדיבור לו . (ה) שיהיה לכה"ס כהכלי ובמשרבו יחד בפ"ט :

רבינו עובדיה מברסגורה אהלות תנור פרק ה תוספות יום טוב ציונים

א התנור סמא . פ"י פ"ט ספ"ט ה"ד :

אלוהו רבא

פ"ה א תנור שהוא עומד כ"ו ועיניו קמורה לחון . שעת התנור מוסס נכנס ואילו לא היה מוסס היה התנור מוסס ונכנס דרך העין עשיו שממסה העין התנור והעין נולדו ומצוין ע"ס דפנות האלים שמועד בתוך הבית . ברא הכל סמא אפי' הכית דגוריון עומד בתוך הבית אלו עומד בתוך דליכא דפנות האלים וטומאה נוקטת דך ככב לעין הקמור נו ומצוה טומאה לתנור הכא מ"י אפי' דאפי' דפנות האלים נזר' ומצוה טומאה דרך העין לתנור ומצוה לבית ובה"ל התנור דעתא בעמוד בתוך ס"ג טמא מביס גזירה דהתם והבית סמא דאפי' ליכא למגור . רע"א אף התנור עמוד דלית ליה גזירה דעמוד בתוך כלל . ונתפספתא תניא ח"י יו"ב

פרק ה א ועינו . פ"י ה"ב נקב ט' . ומפורש יותר במשנה ז פ"ח דכלים : קמורה . מקובצת . הרמב"ם . וז"ל קף נחת דרך עושי תנורים לכסות הנקב של עשן מלמעלה . ולפתחו מן הגדרין . (ל) נכסיות . אחד מפני הגשמים שלא יכבו אש התנור . ב' מפני הרוח שלא יעכב העשן ללאת מן התנור . וכשיוצא מן הגדר אין הרוח שולט בו . ע"כ . ועיני בריש משנה ז דסוף פרק [ג] דלעיל : והאדחילו עליו קוברי המת . ל' ה"ב האדחילו המת על העין . ועיני מ"ש ברפ"ג : בש"א הכל קמא ובה"א וכו' . וכתב הר"ם דבשאלין בעין פוחה טפח איירי . דאי יש בו דהכא הרי נכנסה לתנור ולמה לא תלך

פרק ה א תנור * שהוא עומד בתוך הבית . ועינו קמורה לרח"ג . והאדחילו עליו קוברי המת : בית שמאי אומרים הכל סמא : ובית הלל אומרים התנור סמא . והבית פתוח ה' . רבי עקיבא אומר אף התנור פתוח ה' :

למה לא תכנס לבית . ללא דמי להני לאמרן בפרקין [דלעיל] דאין דרך טומאה ליכנס . דרך פתח פוי . ועוד דגזי מגדל אוקמינן [ברפ"ג דלעיל] גדלתוהו מנופות וכו' פוי של תנור פוחה . ולא מסתבר כלל לחלק בין טומאה עוברת לטומאה עומדת . אלא גדלית ליה פוחה טפח איירי . [וכן] מוכח בחוספסא . וכברי ב"ם דנכנסת טומאה לכלי דרך נקב קטן . כדאשכחן בסיפא גבי ארובה שבין בית לעליה . וב"ם סברי דנכנסת טומאה לכלי [דרך נקב] קטן ולא לטמא הבית . ור"ע סבר דאין נכנסת כלל . והא דמשמע [כר"ן] פרק חשיבו כללים דבעינו של תנור בעי למיד פתיל . דקתי תנור שתיקב מעינו שיעורו מלא [פ"ג] ט"ס . התם כשעומד כולו בזהל המת דמגו דבעי למיד פתיל לפתחו . בעי נמי לעינו . אבל הכל דאין פוי בזהל המת . לא עכ"ל . והב"מ

כלים הרא"ם ז"ל גם הר"ם ז"ל פ"י בפירושו כתיבת יד יסן שבא לידו וז"ל דוקא כשיש בעינו פוחה טפח פלגי דאי ליכא פוחה טפח לכ"ע סבור ע"כ :

פרק ה א תנור * שהוא עומד בתוך הבית ועינו קמורה . נקב העשוי כהטור שהעשן יוצא ממנו מונח חוץ לבית : והאדחילו עליו גושאי המת . כשהיו נושאים את המת לקברו האדחילו המה על העין : ב"ש אומרים הכל סמא . קבברי . טומאה נכנסת לתנור דרך עינו ויוצאה דרך פיה לבית :

התנור סמא והבית פתוח . התנור שהחלל המת על מקלתו טמא . והבית פתוח . שאין הטומאה יוצאה דרך פיה : ר"ע אומר אף התנור פתוח . דכיון דלא האדחיל על התנור . אלא על העין היוצא ממנו . אין התנור טמא . והלכה כב"ה

פוחה טפח למה לא תכנס לבית . ללא דמי להני לאמרן בפרקין [דלעיל] דאין דרך טומאה ליכנס . דרך פתח פוי . ועוד דגזי מגדל אוקמינן [ברפ"ג דלעיל] גדלתוהו מנופות וכו' פוי של תנור פוחה . ולא מסתבר כלל לחלק בין טומאה עוברת לטומאה עומדת . אלא גדלית ליה פוחה טפח איירי . [וכן] מוכח בחוספסא . וכברי ב"ם דנכנסת טומאה לכלי דרך נקב קטן . כדאשכחן בסיפא גבי ארובה שבין בית לעליה . וב"ם סברי דנכנסת טומאה לכלי [דרך נקב] קטן ולא לטמא הבית . ור"ע סבר דאין נכנסת כלל . והא דמשמע [כר"ן] פרק חשיבו כללים דבעינו של תנור בעי למיד פתיל . דקתי תנור שתיקב מעינו שיעורו מלא [פ"ג] ט"ס . התם כשעומד כולו בזהל המת דמגו דבעי למיד פתיל לפתחו . בעי נמי לעינו . אבל הכל דאין פוי בזהל המת . לא עכ"ל . והב"מ

פרק ה א בש"א הכל סמא . ומיירי שיש בעין טפח על טפח דאי לא הכי אפי' טומאה בעין התנור סמא כדתנן בפ"ח דמס'

תוספות אנשי שם

פ"ה א ת"מ ד"ה קמורה מקובצת . פ"י ש"ט ע"ג כמתקובה וכו' הנקראת חלל בעלי המדות . (כ"ד) :

משנה אחרונה

פ"ה א והאדחילו עליו קוברי המת . המפסחים נחלקו תאז בגלותמיהו דמנאי ממנאי' דלא מיקי' ממנאי' ז' דפ"ח דכלים פ' כמ"ט . ונולד דגרי כנטיטו המפסחים ז"ל ל"ל דמתני' דהכא אינה ענין כלל למתני' דכלים דסתם הטומאה בתוך העין . וככא מני קמורה והאדחילו עליו . משמע שהאדחילו פ"ג העין שהוא קמור ופסחם והפתח מן הגדר ולא כה"ל הטומאה שם ודמי לגורם כפ"ט לקמן שהטומאה מתחילת א"כ פ"ג

שלמה מלאכת

כלים הרא"ם ז"ל גם הר"ם ז"ל פ"י בפירושו כתיבת יד יסן שבא לידו וז"ל דוקא כשיש בעינו פוחה טפח פלגי דאי ליכא פוחה טפח לכ"ע סבור ע"כ :

בועז ישראל תפארת

פרק ה א כך פירשתי ע"ד הר"ם דמשנתנו מיירי באין בעיניו פ"ט . והסבתי לזה סברת רב"א דמ"ל דהכא מדמחזיר לרפנות האלים דיש כהאל . רק שרבינו רב"א רוח אחרת אלו נפ' המשנה . כהנראה למעין

ההטור ומתאריך לחון כעין קנה חלול שיוצא מהתנור [וכעין קמור לעיל פ"ג מ"ז] : ג) שבעשה ששאלו המת בחון . האדחילו המת ממשל לזוהר הרעבה שהיה משוך לחון . והא דנקט שרעבה לזר מעלה . לרבוהא נקט הכי דקמ"ל דלע"ג שאין נקב הרעבה בעליונו דלא הרי האדחילו המת על הנקב להדיא . אלא אפי' כשהרעבה לזר מעלה מקורה . והנקב שלו מן הגדר אפי' כשהחליל עליו המת . כל האכל כמליח טומאה דמי . ונכנסת ספיר הטומאה בהנקב . ומיירי נמי בעין התנור היה פתוח רק פרוחב מטפח לחון . ואפי' אילו היה התנור כולו עומד בחון . היה נטמא התנור דאף שהתנור ועינו של חרם הן שאמ"ק מנבו . עכ"פ הרי אין לו למ"ס . וכל נקב שבכלי שנטעה בכוונה אפי' הוא פתוח מטפח לר"ך לשתמו בלמ"פ [מנח"ט ג' כ"ט פ"ח מ"ז ד"ה א"ט] . וה"ל היה הטומאה נכנס להתנור דרך הנקב שבעין אף שהוא פתוח מטפח . כוידהו בבבא זו דההטור עומד בתוך הבית . ומחזיר בפתח הבית . הו"ל כמחזיר דפנות האלים . ודיט כהאל . שאין טומאה נכנס לתוס' מדאורייתא רק בפתח טפח [פ"ג מ"ז] : ד) התנור וכל מה שבהבית . דגורו כהטור עומד בפנים אלו עומד בחון . ומדעטמא התנור נכנסה הטומאה להבית דרך התנור דהרי אפי' כשהתנור פתוח לגמרי בפנים לגד הבית . הרי אין למיד פתיל מועיל רק מלהכניס טומאה לתוך הכלי שסתום בלמ"פ אבל לא מלהוציא . וכ"ס הכא שנטמא התנור . וכלי סמא אינו חוץ בפני הטומאה . ומצו"ה אף דככל דוכתי כ"ח המחזיר עם דפנות האלים חוץ בין הטומאה לאלל הטור [למקו מ"ג] היינו רק כשנבו של הכ"ח פיה לזר הטומאה דאין כ"ח מק"ט מנבו . אבל הכא הרי הטומאה נכנסת לתוך התנור . וי"ל ככה"ג אין דרך טומאה להכניס אלא להוציא . הכא שאני דכאלו הטומאה כבר בהבית דמי וההטור אינו חוץ : ה) דדוקא לענין התנור שייך למגור עומד בפנים אלו עומד בחון . משא"כ לענין הבית : ו) גם כהטור לא נזריון עומד בפנים אלו עומד בחון . ולרתי"ם ומת"ס מיירי

ומכא פסור שאין שם אהל על פיה ועל הטומאה . ומדינא ה' נראה שהכל סמא דהא אין כ"ח מיסתמא מנבו ה"ל מיסתמא מתת ידו . ויש בזה שלש מחלוקות . ה' כה"ס מירל דגורם כהטור הוא דיד עדיף מנבו וכ"כ ר"ס ורמב"ם מיר' דקרא אלזגרין ליד מלוגה ונכנס הטומאה בתיבה . ומדכרי דמת"ס נראה דאין ה"ג דלא אחרני יד כ"ח להכניס דלא עדיף מנבו אלא להוציא אחרני . וכ"כ הכרית רבז משנה למך פ"ו ח"ג כלים . וז"ל דהיינו נמי פלוגתמיהו דמנאי דהכא . שהשין הוא משמע לתנור וכו' יד לתנור . וסברי ב"ם כסברת ה' כה"ס' דיד עדיף מנבו ואפי' מנבו טומאה לתנור ויוצאה לבית דמה שהחליל על ה' ה' כמו שהחליל על התנור . וב"ה סברי נמי אף כהכא דיד עדיף מנבו ומכניס הטומאה לתנור . ומימי אין סברא לטמא הבית דכתי דכיר מכניס טומאה לתנור . וה"ל אילו מכניס תנור טמא לבית דהא לא נכנס חלל המת בחון הבית . אלא שהטור שמתא הוא נבית ואין פוחה ממ' ומנמא כהאל כדלקמן כפ"ח וכו"ס כלי חרס שאינו אב הטומאה נשולם ולא נטמא הבית . ור"ע ס"ל כשעת הרמב"ם דיד לא עדיף מנבו ואין יד כ"ח להכניס וחימי מכניס טומאה לתנור וסכל עמוד אפי' ה' עלמו . ולפ"ז נראה דהכא דהכלה כ"ל דיד עדיף מנבו . ובמתני' דכלים הריני אס' אין שם פוחה עפה התנור עמוד משמע כקברת ר"פ דאין יד כ"ח להכניס דל"ג מיוסף ליה דהתנור עמא מתמת פיר . וי"ב

ב הקדרה ספחה . . .

אליהו רבא

בא ר"י בן נורי אלז אבא תלפחא חיל מה אהא אמר בעין של תנור ובאר נתון ע"ל חל עמה בקעה הטומאה את הכבד נטמא וטומא את התנור ח"ל חף אני אומר כל חלל שנקיבה עתה . . .

פ"ח מהמ"מ [הלכה ד] כתב - שהר"ש כתב דמיירי כשיש בעין טפח על טפח . דל"ה אפילו טומאה בעין טהור התנור . כדחתן פ"ח דכלים משנה ז . ומ"מ העתיק ג"כ דברי הר"ש . וגם מהר"ם פ"י ב"ש בעיט פותח טפח דל"ה לכ"ע טהור . והקשה לו טעמא דר"ע דאמר חף התנור טהור . וכ' דל"ל דמדאורייתא לא עיילא טומאה אלא דרך פתח של כלי . וכי היכי דאמרינן פ' חבית [פ"ג דשבת 77 קמ"ג] כל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא אינו פתח לענין בנין שבת . ה"ל נימא לענין טומאה . ועינו של תנור אינו להכניס . אלא להוציא עשן ולא קרינן ביה כל כלי

ב ארובה (י) שבין הבית לעליה (ה) . וקדרה נתונה עליה (ט) . ונקובה בכונס משקה (י) . ב"ש אומרים הכל טמא (י"א) וביה אומרים הקדרה טמאה (י"ב) . ועליה טהורה (י"ג) . רבי עקיבא אומר אף הקדרה טהורה (י"ד) : היתה

פתוח שהטומאה קודמת לפתחו וכ"ש כלי שניקב אח"כ כו' . ובלבד שלא יהא בלוחו נקב כרמון או רובו כדאמר ס"פ המלניע [דף ע"ה] ומדרבנן גזרו טומאה נכנסת דרך נקב אע"פ שאינו עשוי להכניס ולהוציא . ב"ש סברי כעין דאורייתא תקון . ולב"ה לא גזרו כולי האי . ולר"ע לית ליה גזירה זו כלל . ומתני' סוף פ"ט דכלים דלא כר"ע . ח"כ אפילו כר"ע ולהגיל על עלמנו ועל מה שבהו . אבל הכא חס תכנס טומאה לחוכו יטמא כל אשר צבית . להפסד מרובה חששו ואמרו שאין טומאה נכנסת לחוכו . ולית ליה לר"ע הא דב"ה דדמיא כי חוכא ואטלולא לטמא לחלאין . וכן יש לפרש בסמוך גבי ארובה שבין בית לעליה וקדרה נתונה עליה ונקובה בטונס משקה . ומכאן יש לי ליישב פירש"י דסוף המלניע עד שיפתח רובו שפירש"י כ"ו שלא נפתח רובו כו' . ומקשים עליו ממה משניות ומדעהא . ולפירושי הכל מיושב ואדרבא נראה להביא ראיה ממכאן דבענין אחר לא מפרשה שפיר ואין לי להאריך . עכ"ל : ב ארובה . ל' הר"ב כמין חלון שבגג הבית כו' . עיין בפירושו לרפ"ה דבילה . עיין לשון מהר"ם שכתבתי בפ"י משנה ו [ד"ה חובן] : ובית הלל אומרים הקדרה טמאה כו' . עיין מ"ש בזה בספ"ט דכלים :

תפארת

בשחור העין פתוח טפח לחוץ [ולאו טעם טפי גם לטן הוספתא] ואפ"ה אין טומאה נכנסת לחוכו מדאורייתא מדהוא פתח שעשוי רק לזיאה . דהיינו שילא שם העשן . ולא גם לכניסה . וכל כה"ג לא מתשב פתח מדאורייתא [כמנה קמ"ז ח"א] ורק מדרבנן גזרינן בה אהו פתח שעשוי ג"כ לכניסה ועי' כלים פ"ט מ"ט ודור"ק] ולב"ה חלומא חך גזירה דלטמא גם הבית להתנור עומד בתוכו . ולב"ה רק בהתנור עלמנו גזרו . אבל לא על הבית שהתנור עומד בתוכו ור"ע לית ליה חך גזירה כלל : ז

בועז ישראל למענין דדברי קדשו . וא"ת עכ"פ הרי כל כ"ח אפי' צמודק בדופן אהל אין דיוו כהאל רק בממורח שדופן צמ"פ [כרמ"ג ס"ב א"ל מו"מ ה"ג] . מ"ל דוקא התם . שתליל הכ"ח על מה שבתוך הכלי לריך שיביה מסוגר צמ"פ . כדין כל כ"ח שאינו מניל על תוכו כשהוא צהאל המת רק במסוגר צמ"פ . אבל הכא לענין שתליל הכ"ח שלא תכנס הטומאה להסרות שמומים אחריו

או עומדת בעליה מנמל לארובה . וכו' . ומיירי שבין כך או כך היה צב הקדירה פונה נגד הטומאה . והרי כ"ח אמק"ט מנצבו . ושפיר חוץ בפני הטומאה . אבל הקדירה זו נקובה וכו' : י) דל"ב לכ"ע חוללת חיצות כבונס משקה . אפ"ה כיון דקדירה עשויה לנצל בה אוכלין ומשקין לחומרם ללעלמה מק"ט עד שתנקב במזוזה ית כאלו מיוחדת לאוכלין [פ"ג דכלים] . וגם על כל מה שבעליה אינה מלכל . ומדקבקה כבונס משקה יולא הטומאה ועוברת דרך נקב זה [בכלים פ"ג ס"ה ס"ח] . ואף דהכא שדבוקה בדפנות אהלום . דהיינו תקרת הבית . ודינה כאהלים ואין הטומאה נכנסת לחוכה כנקב פתוח מטפח [פ"ג מ"ז] ב"ש גזרו דבוקה אהו אינה דבוקה בדפנות אהלום והרי חילו היתה קדירה זו עומדת צהאל המת . וזמ"פ על פיה . והקדירה נקובה כבונס משקה . לא היתה חוללת על עטרות שבתוכה ולהכי גם הכא אינה חוללת . וגם מה שבצבית ובעליה הכל טמא : יב) דכיון דקדירה עשויה לאוכלין ומשקין לפיכך גם בשתנקבה כבונס משקה מק"ט עד שתנקב חיות [כספ"ט דכלים] ואע"פ דגבה נגד הטומאה עומאה נכנסת דרך הנקב לחוכה [בכלים פ"ג מ"ח] . ואע"פ דהכא מדבוקה למעזיבה . דינה כמעזיבה שאין טומאה יולא כנקב שפחות מטפח שצמעזיבה גזרו ב"ה דבוקה אהו שאינה דבוקה : יג) דדוקא בקדירה עלמה מדמתגלגלת גזרינן דבוקה אהו אינה דבוקה משא"כ בעליה לא גזרי' : יד) דמדמחזרת בתקרה

משה אחרונה ומיחו יוכיח מו סתמי אחרוני דקברי יד עדיף מנצבו וכחצו מזה פ"ב דכלים . ובהכי נימא לי הא דרואי' בתוספתא בא ריב"ג אלז אבא תלפחא ח"ל מה אהא אומר בעין של תנור ובאר נתון ע"ג ח"ל עמה בקעה טומאה את הכבד נטמא וטומא את התנור ח"ל חף אני אומר כן אלא שנקיבה מעבר פ"ב ודחתן בה הר"ש ומקו לו שבעין והכסר בחוך הבית אלא מקלת הכסר בולט לחוך והאהיל עליו וזאו כי מתני' וגם הגאון מוילנא הך בשעת זו שפירש דריב"ג ותלפחא גזרי בחוך הכית אהו עומד חוץ לבית ע"ש . וזה לא מנינו בשום מקום . אבל לתמי דפי' תוספתא נתנו כי מתני' שבעין חוץ לתנור ופליגי אי מכניס טומאה משום יד דעדיף נתנו לו לא וקמ"ל דמח' דמטמא אפי' תוספתא כנקב מפתח דכיתו נכסר לא מתני' בכלים עטורים אה"כ גאים בתדה דרפ"ה לקמן מ"ו וכיון דלא מתני' הכא כיתוי כנחא העין ומכניס לתנור משום יד . ויחיא השתא מה שהקשה הר"ם מדלקמן פ"ח ה' ח' משקין בעד החלון והאהיל תחתיו עליו ב"ש אומרים אינו מנחא את הטומאה ונימא נמי הטומאה נוקטת מתחתיו בינו לבין החלון ותכנס לבית כמו שבנכנס טומאה כאן תחת הכסר ומשם לבית ול"ש עכ"ל וזה לפי שטמו אבל לתמי דפי' ה"ל אינה נוקטת אלא לעין שאין הכיתוי מניל כלים והעין מחילא מתניס לתנור משום יד אבל הכא אינה נוקטת בינו לחלון דהחלון כיו בעין ועדיף מנ"י הבאה בתדה ועמ"ה נזה פ"ח ת"ד . והיינו נמי שפתח דקדרה הסלוי בקורה דס"פ דלס פיה דבוק בקורה מלגת דהתם נמי משום דפנות אהלום חשוב אהל ועדיף מחלו הבאה בתדה וב"כ הר"ם לקמן רפ"ו . ולפ"ה המעב אדלס נמי נעשה אהל להליל פס דפנות אהלום כמו כלים מההיא דמשקין בעד החלון ומ"י ספ"ה מ"ב כמנצבו דהא"ס אינו מניל ונקמן רפ"ב חן ריב"ג בעד נקב ספ"ה תנור וזה חתיה לפי' הגר"ה מוילנא שכתב דריב"ג מתמא דגזרדהת"ה יג' בשלמה כסמוך דהכא כיון שנקיבה ליהא למיגזר משום כלי על פ"ה

הא"ש... מבינה כגון... כלל גללים... כתיב... נאמרו... מ"י

תוספות חדשים

פ"ה משנה ד[ה"ר ר' סוד]... והבצק כו' מטעם... את הבצק... הבצק ככלי אחר... ספק בעלמא... כלי האחר...

אליהו רבא

דכל קטלא וטריא דידהו גבי... אש ופרייה ולגין הוא... דקטלו וטרו ורבי יוסט... דהוה מהלמדי ביה אמר... נוסט מדריכום ובי אסגרה... יהילוי תלמוד מהלמדי ב"ש... הדד ביה ובייני הא דחורו... ב"ה לבורות כדברי ב"ש... ובי אש ופרייה חורו ב"ש... על הכל על הקדרה שלמה... ועל לגין ועל אש ועיניה... הלך ביה הא דהש. ועיניה... גרטיין הא דחורו ב"ה וקאי... אטוהי דהסא הוא דחורו... איולוי: ה' שהכל... נאמין על חטאת. והא דלא... מי נמי על הקדרה דהא כר... תהא ליה נתיגיה דנאמין... על הקדרה:

תום אנשו שם

התיב שם אינו נראה דהא... כתיב נמי ב"ש ואחמא... ומוכתיב על ב"ש לחמא... מקדים לכו לב"ש (ב"ד):... ה' בה"ה מ"ה ב"ב ד"ה... והבצק כו' וכן אש פינה... כו'. משם שא"ש הוא... דברי תן כדורו ואש פתו... לכני אחר עמא (בי"ש):

משנה אחרונה

בשומא דלורייתא לא... משכחת כמ"ס שכלי עמא... ומה שכתבו טעור אלא... כדכתיב כך היטה עיקר... בהמה על הכלי ולא על... המשקין... לאשכחו נמי... בשומא דלורייתא כ"ה... לקמן פ"ח מ"ג גבי גולג... ומקרא יפי לה תם... ומ"ס הר"ב שהכלי הראשון... אינו ממלאן שאם אמרת... כך איך הלכה לתסקר... לעולם כו' וכל הרמב"ם... ולאו דוקא דאכתי שכתבת... הללה לתסקר כשהוא... בכלי גללים ואכתיס או... בכלי הסאור לקדם... שאפי' גיד ע"ה סרוורין... כדלקמן... דה"ל שלא להשתמש שא"ר... כלים איך ממלאן פ"י כן... ואם פיקן לכלי אחר... עמאין. וה"ל כלי חסם... שהי' בעלמא ויטול ותתיב... נגע כלי שפך שהי' בעלמא... ג"כ ועממא ונגע כדברי... כ"ח זה עמארו וה"ל... אחר מעמאין לא

היה כלי טעור לקדם. כתב הר"ב והמניחה רבין לפ"ה על הקדש כו'. עיין במשנה ד' פ"ג דמנינה: ולחמאת. פירש הר"ב דכתיב והיתה לעד בני ישראל כו'. אסמכתא בעלמא שכל מה שאין ע"ה נאמן אינו אלא מדרבנן. וז"ל הרמב"ם [בפירושו] ומטו בזה לאמרו יתבדק והיתה לעד וגו':

שהכל נאמנן על החטאת. לא ידעתי למה לא תנן על הקדש ועל החטאת

ואם פינתו לכלי אחר טמא כו'. חזרו ביה להורות כדברי ב"ש כו': ה' היו כלי גללים כו'. כלי אבנים כלי אדמה כו'. הכל טהור כו'. היה כו' בלי טהור לקדש כו'. ולחמאת כו'. הכל טהור כו'. שהכל נאמנן על החמאת כו'.

כל הנך כלים אפי' ביד עם הארץ טעורים. ואם מוגמים ע"ה ארוכה. מילינן על הכל אפילו על כלי שטף: היה כלי טהור לקדש ולחמאת. והוא כלי אפ' דהמנינהו רבין לעמי הארעות על הקדש. כלי שלא יתא כל אחד הולך וצונה צמה לעמא. להך הכלי הטעור לקדש מילי על הכל. אפי' בלנד כו': ד' ואם פינים לכלי אחר. כך הני' הרב צלאל אשכנזי ז"ל: ואם פנתה. מ"מ ואם פינה: חזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש וכו'. תימנא אמאי חזר חמא לשטת דחורו ב"ה לאורות כדברי ב"ש דודאי לב"ה קודם חזרה הכל טעור הלגין והמשקין וכן האשה והעריבה והבצק: ה' כלי גללים. של

יבין

הך צבא לרבותא דלע"ג שהמשקין תוך הכלי שטמא. אפי"ה לא חיטיקן לחובא. ומטהיקן למשקין. וקמ"ל נמי סיפא. דכשעירך לכלי אחר נטמא: (א) שטירה משקין הכלי לכלי שטף אחר שכבר נטמא בהעליה שם: (ב) גם להע"ה דהכלי השני טימא להמשקין אף שלא נטמאו בכלי הראשון. דלא רע לגזור כל כך לומר דדוקא כשהן שם בכ"ה ישארו המשקין בטרתהן. ולא כשהיו בכלי שנטמא אלא אדרבה משו"ה טעור המשקין ששאריו בכלי הראשון כדי שגדע שטומאת כלים אלו רק מדרבנן הוא ולא ספק עלה הרומה וקדשים. [ותמורהו] דניי הר"ב כאן. שכתב להכי לא נעממו המשקין מבלי הראשון. דא"כ לא הייה הקדירה מלאת על המשקין שפעליה לטום. ותמיה הרי אפשר שיגלו כשהיו בכלי: (ג) דגם על האדם גזרו עומאה שם. מהשמש שיסתמם בו חבר כשיעבילי. והרי לר"ך ספירה ז' והוא: (ד) דהקדירה שבארובה הליל על הבצק. אבל לא על העריבה שהיא כלי עץ. דמושיל לה חבר מע"ה ומטבילה ונשתמש בה וגם באשה שיש בה חשך דוח. עכ"פ אפשר שיסתמש בה חבר שהתעסק אלא בטעירות כשהספור ז' נקיים לפיטו. והרי העריבה והאשה שנייהן צריכות הזאה ג' ו'. מלוא הליל עליהן הכלי של הע"ה. בידיהו הא דבצק טעור. היינו דוקא כשלא חזרה האשה ונגעה בהבצק אחר שהבי' ידיה מהבצק. דבחזרה ונגעה. הו"ל כפינה להמשקין לכלי אחר ברישא ועמאה: (ה) ולאעטרין לאשמיטין בצק. דלע"ג דהוה לן לטמוי מצ' לרדים. מנגעו בהעריבה ומנגעו בהאשה. אפי"ה בעוד הבצק בחיבורן. טעור והו קמ"ל נמי סיפא דכשפינהו. לאו דוקא משקין שטולין לקבל עומאה גזרו בהו רבין. אלא אפילו בצק שהוא חולקין. וקמ"ל נמי אשה אע"ג דליבא למיחש גבה רק שיסתמש חבר עמה ללארות בלי הזאה. דהרי בלא זה

לריכה ספירת ז' נקיים לפיטו. מלוא בקיורן הע"ה דיניי גדה. אפי"ה גזרו בה רבין. והוא נקט במשקין ובצק פיקן לכלי אחר. וזה לכו דוקא אלא אפי' בכלי הראשון. דהוילין מכלי הראשון. וחזר והחזירן לאותה כלי נטמאו. דלא עדיף מאילו הגביה האשה ידיה מהבצק ידיה חזרה ונגעה בו שנטמאה [במסכתא פ"ה] אלא לורחא דמלתא נקט: (ו) אחר שהודיעו ב"ש טעמן. וכן הדין בכ"ה המוקף למ"ס ועומד בזהל המה [כפי' דלנים] ומתך טעמא גופא: (ז) כלים הנעשים מגללי צקר: (ח) כלים הנעשים משיט ולא נשרפו בצבצבן. וכל אלו אמק"ט. והיה א' מהן מונח בארובה הי"ג: (ט) ר"ל כה"ג אפי' ארס וכלי שטף שבעליה. כולן טעורים ומחזיקין מק"ט. להכי אפי' כשין ציד ע"ה. חולצין בפני הטומאה. והד"ה ביה מונח בארובה כלי הבצ במדה ומדיה בא במדה ודחוי א"ל דפנות אהלים דהוא עממו אהל. וכ"כ פשוטי כלי עץ ואפי"ה לא נקט לכו תגא. משום דכתיב למתני שמילינן עם דפנות אהלים והרי בא במדה ודחוי א"ל דפנות אהלים דהוא עממו אהל. וכ"כ פשוטי כלי עץ א"ל דפנות אהלים [ומשנה 1]: (ל) מונח בארובה הג"ל: (לא) שיחדה להשתמש בה קדשי מנחה או נסכים או בשר קדשים או שמן המטורה: (לב) ר"ל או שיחדה להשתמש בה לאפר פרה הדומה: (לג) דע"ה נאמן על טעורת הנך כלים המיוחדין להך. כדי שלא יהיה כל א' בוגה צמה לעמא להקריב עליה כשיראה שלא יאמיטורה בטעירות ולהכי חולצין שפיר בפני הטומאה: (לד) וכ"כ לקדש. רק ברובא נקט דלפי' חטאת דלית בה שום קדושה אפי"ה זהיר בה הע"ה. והושאת הרר הנא למתיה וקאמר להכי כשהיה בארובה כלי שאמק"ט או כלי שהע"ה מהר בטעירתו או כל שבעליה טעור. מפני

ואם פינה. המשקין הללו לכלי אחר שבאותה עליה הכלי האחר ממלאן. שכל הכלים שבעליה טמאים. חוץ מכלי חרס אבל הכלי הראשון שהיו המשקין בכותו אינו ממלאן אף ע"ה שהוא טמא טומאת שבעה. שאם אמרת כן א"כ איך הקדרה שבארובה מלאת על המשקין לעולם. ואין אמרין שהיא מלאת על חולקין ומשקין: האשה והעריבה טמאים. שאין הקדרה של חרס מלאת עליהן: והבצק טהור. שהקדרה מלאת על החולקים ודוקא כ"ו שלא פירשה ממנה אבל אם הגביהה שתי ידיה ממנה וחזרה ולשה הרי זו מטמאה את הבצק: ה' כלי גללים. של לפישי צקר: כלי אבנים וכלי אדמה.

מילינן על הכל אפילו על כלי שטף: היה כלי טהור לקדש ולחמאת. והוא כלי אפ' דהמנינהו רבין לעמי הארעות על הקדש. כלי שלא יתא כל אחד הולך וצונה צמה לעמא. להך הכלי הטעור לקדש מילי על הכל. אפי' בלנד כו': ד' ואם פינים לכלי אחר. כך הני' הרב צלאל אשכנזי ז"ל: ואם פנתה. מ"מ ואם פינה: חזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש וכו'. תימנא אמאי חזר חמא לשטת דחורו ב"ה לאורות כדברי ב"ש דודאי לב"ה קודם חזרה הכל טעור הלגין והמשקין וכן האשה והעריבה והבצק: ה' כלי גללים. של

כל הנך כלים אפי' ביד עם הארץ טעורים. ואם מוגמים ע"ה ארוכה. מילינן על הכל אפילו על כלי שטף: היה כלי טהור לקדש ולחמאת. והוא כלי אפ' דהמנינהו רבין לעמי הארעות על הקדש. כלי שלא יתא כל אחד הולך וצונה צמה לעמא. להך הכלי הטעור לקדש מילי על הכל. אפי' בלנד כו': ד' ואם פינים לכלי אחר. כך הני' הרב צלאל אשכנזי ז"ל: ואם פנתה. מ"מ ואם פינה: חזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש וכו'. תימנא אמאי חזר חמא לשטת דחורו ב"ה לאורות כדברי ב"ש דודאי לב"ה קודם חזרה הכל טעור הלגין והמשקין וכן האשה והעריבה והבצק: ה' כלי גללים. של

ישראל

דכרי כ"ה המחובר עם דפנות אהלים מילי על מה שחוצה לה. גם באינה מחובר הכ"ה בדופן כמ"ס וכדחזיקין במשנתיו. אבל להליל על מה שכתובה. אפי' סמוכה לדפנות אהלים אפי"ה אינה מלאת על חוכה רק במרוחה דדופן כמ"ס [כרמז"ס פ"א מטו"מ ה"ב גו']. ור"תו"ם [פ"ט דלנים] הביא ק' הר"ם דהאס תנן דביקב כ"ה בטום משקה אינו מילי והוא תנן דלבי' ור"ל אפי' קדירה שניקבה בטום משקה מלאת. ויזירן רתוי"ט. דהאס להליל רק על שכתובה אינה מלאת. אבל הכל להליל על שחוצה לה אפי' ניקבה בטום משקה מלאת. והרבני' איך נשמע מרבינו דברי עמנו [פ"ח מ"ו] שכתב בטום מהר"ם דכל נקב שנטעם מעממו גם על מה שכתובו מילי. כל שאינו שט"ס. אע"כ דרך דפ"ט דביקב בטום משקה אינו מילי. מיירי בעשה הןקב כטוונה. א"כ הו"ל לרבינו לתרוי' דלהכי משהיית קאמר דמלאת. מיירי שנתקב ממילא. כדמשמע פספוסא דמשנה. ואי דדוקא ליה לרבינו לאוקמי משנתיו הכי. דהא סתמא קמי'. הרי יש לן חירוף מרווח טפי. דבמשנתיו הכי רק עם דפנות אהלים מילי. אבגבם רבמה מאד דרמז"ל לא הביא כך דינא [בפכ"ב מטו"מ ופ"ד מליה] דנקב שנטעם ממילא רק בשיקב טע"ט אינו מילי. ורק [בפכ"ב מטו"מ] כתב דלף דכלי יין שיעור נקיבותו כמיהא שיהי של קטן. וזהו רק ביקב ממילא. אבל ביקבו כטוונה אפי' כ"ס אינו מילי. ובייני כך דחזיקין [בכלים ספ"ט]. שכל הכין שמעיין דפ"ל לרמז"ם דבשאר גלים איך חילוק בין שנטעם הןקב כטוונה או לא. בכל גוגא בשיקב בטום משקה אינו מילי. וא"כ הא דקאמר [כלים ספ"ח מ"ו] אס יש פ"ס הכל טמא. על כרחך לרמז"ם ר"ל דאס יש בכל חולו הביית שאור טע"ט. אף שלא נתקב הקרן שבאמצעיתו כלל הכל טמא. מדחול' טע"ט שיעור אהל ואין חולקים אהלים בכ"ה והו"ל הקרן כמאן דליתא. מדאיהי מחיאה קבוע [וככלים רפ"ח]. וכן פ'י' בלמת גם הגאון דב"ל זוק"ל. אבל אינה"ק למח"ס

והוא נקט במשקין ובצק פיקן לכלי אחר. וזה לכו דוקא אלא אפי' בכלי הראשון. דהוילין מכלי הראשון. וחזר והחזירן לאותה כלי נטמאו. דלא עדיף מאילו הגביה האשה ידיה מהבצק ידיה חזרה ונגעה בו שנטמאה [במסכתא פ"ה] אלא לורחא דמלתא נקט: (ו) אחר שהודיעו ב"ש טעמן. וכן הדין בכ"ה המוקף למ"ס ועומד בזהל המה [כפי' דלנים] ומתך טעמא גופא: (ז) כלים הנעשים מגללי צקר: (ח) כלים הנעשים משיט ולא נשרפו בצבצבן. וכל אלו אמק"ט. והיה א' מהן מונח בארובה הי"ג: (ט) ר"ל כה"ג אפי' ארס וכלי שטף שבעליה. כולן טעורים ומחזיקין מק"ט. להכי אפי' כשין ציד ע"ה. חולצין בפני הטומאה. והד"ה ביה מונח בארובה כלי הבצ במדה ומדיה בא במדה ודחוי א"ל דפנות אהלים דהוא עממו אהל. וכ"כ פשוטי כלי עץ ואפי"ה לא נקט לכו תגא. משום דכתיב למתני שמילינן עם דפנות אהלים והרי בא במדה ודחוי א"ל דפנות אהלים דהוא עממו אהל. וכ"כ פשוטי כלי עץ א"ל דפנות אהלים [ומשנה 1]: (ל) מונח בארובה הג"ל: (לא) שיחדה להשתמש בה קדשי מנחה או נסכים או בשר קדשים או שמן המטורה: (לב) ר"ל או שיחדה להשתמש בה לאפר פרה הדומה: (לג) דע"ה נאמן על טעורת הנך כלים המיוחדין להך. כדי שלא יהיה כל א' בוגה צמה לעמא להקריב עליה כשיראה שלא יאמיטורה בטעירות ולהכי חולצין שפיר בפני הטומאה: (לד) וכ"כ לקדש. רק ברובא נקט דלפי' חטאת דלית בה שום קדושה אפי"ה זהיר בה הע"ה. והושאת הרר הנא למתיה וקאמר להכי כשהיה בארובה כלי שאמק"ט או כלי שהע"ה מהר בטעירתו או כל שבעליה טעור. מפני

ומיחו תם חטיב נמי כלים הסעורים תמום שהם בלום במדה. ובפכ"ד דלנים מ"ד פ"י במדה עמאים. ופ"ל כהאם של ע"ה דחיי"ש שישבם עליהן אשה גדה והעמא מדרם אינו חוץ אפי"ה טעור מלקבל טומאת מת כדחזן לקמן פ"א שפי' שפי' וערד המוטען

לכ"ס. וכן הן נאמנין על החטאת של אפר פרה. דכתיב (במדבר יט) והיתה לעדתי בני ישראל למשמרת. הכל נאמנים על שמירתה: מפני שהכלים שהוריים. כגון כלי גללים. וכלי אבנים. וכלי אדמה. שהן טהורים מלקבל טומאה. וכן כלי חרס שהן טהורין כשהן לקדש ולחטאת. אע"פ שהן של ע"ה. שפ"ה

נאמן לקדש ולחטאת. כל כדאמין. כל אלו מלינין עם דפנות אהלים כלומר ומצילין עם דפנות אהלים: וביצד (ו) לקדש ע"כ: מפני שהכלים טהורים כו' מלינין כו'. כך היא טובת הר"ב

הבור והר"ש וכן הוא בנ"ח וגוססת מהר"ם שהכלי הטהור וכלי החרס הטהורים מלינין כו'. ומפרש הר"ב והר"ש חוללים בפני הטומאה

כשהן מונחים במקום שיש דפנות אהלים. אבל כו' וק"ק שאין שתי החלוקות שוות דפנות אהלים דלקמן היינו שדופן האהל עלמנו חוץ. ועיין [מ"ש] עוד בפ"י משנה ו' ח' [ד"ה גונו]. ובפ"א מ"ח. אבל ג' הספר ומלינין כו'. וכן העתיק הרמב"ם וז"ל. ומה שאמרנו כלי טמא אינו חוץ [ואמר כהן] מפני שכלי חרס טהורים שיעור זה [כ"ח מתניין] על דהביאור כן מפני שהכלים של אבן ושל אדמה ושל גללים טהורים. וכן כלי חרס טהורים לקדש ולחטאת בחוקת טהרה ואפילו מנע"ה. עוד חזר לדין אחר ואמר ומלינין עם דפנות אהלים ר"ל שכלי מלינין הכלים בעליוני האהל בכסוי לבד כמו [שבאר במשנה] בארובה שבין בית לעליה כדפנות אהלים הכלים שמוטין בדפנות אהל ולקח המשל בזה ואמר [כ"ד] ע"כ. וכחצ הר"ש וכל הגן הלכות דסיפא איתו בלא מירוח טיט דליכא למיוד דט"י למיוד מלינין בכל ענין: [ובכלי חרס טהורים. פירש הר"ב כשהן לקדש ולחטאת. וקשיא לי אמאי תנן כלי חרס. דלא תנן בכל הכלים מקדשים במשנה ה"פ דפרה. ופי"ס הר"ב וכן הרמב"ם דלטרין דלא תימא כלי חרס דוקא ע"ש. ולקדש פשיטא שכל הכלים שוים. וז"ל לתרן דנקט מלהא דקשיא דמשמע בכל מסכת פרה שהיו מקדשים בכלי חרס. וא"כ כמו שאפרש שם בס"ד דה"ל לזימין דדוקא כלי חרס כדאשכחן בטומא [פ"ג משנה ג'] הלכך שפיר מלתא לתנא דין למתני כלי חרס הואיל וכו' מלתא דפשיטא דמקדשים בו וא"ל לטוס לימוד. אמנם ראיתי להרמב"ם בחבורו פ"ג מהלכות פרה [הלכה יב]. שכתב ע"ה שהביא כלי מציאו. אפילו כלי חרס כו' ולפי זה נ"ל איפכא דמהיחין נקטו כלי חרס לרבנות. והיינו היא רבנות דיון דכלי חרס אין לו טהרה במקוה ה"ל שלא להאמינו עליו דבשלא כשנאמינהו בשאר כלים. היינו שיש לו לתלות שהטבולו מוטומאה. ועוד נ"ל כיון דכלי חרס חף מאירין מתמאיים ה"ל להחמיר. שאע"פ

מלאכת שלמה

הר"ש ז"ל דוקא אצל דפנות אהלים מלינין כגון דפנות בית ולא אצל דפנות שאינם אהלים כגון דפנות גנה ואמר ואפי' בהללים בלא דפנות אין מלינין ע"כ:

דתינו הכל נאמנין על החטאת. השמות דתינו בר"פ בתרא דמכשירין על כוון עם הארץ נאמנין לומר טהורין הן ע"כ: ומצילין עם דפנות אהלים. ופי'

ומצילין. מ"ה טס עכ"ל ה"ל וכו'. וכו'.
אליהו רבא
היי גרסינן כליים טהורים וכלי טהורין מלינין עם דפנות אהלים. ומלתא בנאפי נפשה היא ולא קאי אלעיל דקדק חילי ופריש כ"ד הטור והזוט:

חדושי מהרי"ח
פ"ה מ"ה [תיי"ס ד"ה] שרובל נאמנין כו' ומצאנו בדברי מהרי"ם כו' עכ"ל. ואפשר לומר דהם נאמנין על הקדש זה הוא משנה במסכת הניגה פ"ג ב"ד ע"ש ואולי הפאת לא נזכר בשום מינה רק כן לא אחר שהכל נאמנין על התפאת דאילו על הקדש כבר תנו שם בחגיגה:

תוספות רע"ק
פ"ה מ"ה [א"ר] ה"ש ד"ה וכלי חרס. וקשה לי אמאי תנן כ"ה לא ידעתי מאי קשיא הא הכא לענין שיהיוין בפני הטומאה לא משכחת רק בכ"ח דלא מקבל טומאה מגבו:

משנה אחרונה
המנוגשים חין חוללין נמת ומיהו בעיקר הדין יש מחלוקת בזה אי הבחין נמדה מוטמאין במדרס כמ"ש בזה פ"ד דגללים: מו"כ רב"ה טהורין. מו"כ הקשה אמאי נקטו כלי חרס ה"ל בכל הכלים מקדשין והאריך בזה. ודברי שניה הם דפשיטא דבשאר כלים אפי' טהורין לקדש כשהיון ע"פ ארובה כדי משתמאין עשבו מן המת אצל כלי חרס שבנה לצד הטומאה אינו מיעטא: ומצילין עם דפנות אהלים. פי' הר"ב וקדש ע"פ ארובה כדפנות אהלים חשיבא פ"ב דטיקת הלל דפנות אהלים הוא היינו שהכלי מלין צ"חוק אהל הבית דבלא צ"חוק ק"ל אין כלי טעשה אהל אהל צ"חוק האהל גם הכלי מלין וקדש ע"פ ארובה התקנה היא האהל והכלי מלינין לפסוס פי' הארובה. וכן טור וזוט דבנקות שיש לך דפנות צולגות הכי מקדש הבית היא האהל לדפנות הטור והכפשה קוחמת פי' הטור. ואפי' אם אינה סוחמת אהל כשמוכה לדופן אהל ומקושה

בכפשה מלת אגב דופי האהל לקבנת הר"ב כדלקמן מ"ה כשם שמלינין בפנים כן מלינין מנחוץ וכו'. אבל הרמב"ם סובר דהלל דפנות אהלים אינה אהל כשפי כלי דנוקת לדופן הבית או לדופי טור וזוט ומפרש כמון גבי טור וזוט וכפשה נמוכה עליה היינו כפוי' שהרי פיה דנוקת לדפנות ובמלינין בחוץ ג"כ מפרש שפיה דנוקת לדופן. וקדשה ע"פ ארובה הבית אהל דנוקת אין הללה זו מחמת דפנות אהלים אלא משום כוסוי האהל והביא גבי קדרה לשון ספסא אהלים מלינין בכוסוי לומר שהקדרה היא כוסוי לקדש הבית אהל מעלין וז"ל ראה דוחק לבון כן כפונת רחוי"פ. וגם מוסקף אינו כזה אם הע"ה נאמן כהן ר"ל דכמו דלמנן בפירות לומר שלא הוכשרו מדלג באל לכלל קבלת טומאה (כמכשירין פ"ו מ"ג) י"ל דה"ל נאמן כלים שלא באו לכלל ראויין לקבלת טומאה. ואינו מחליט כן. ימחול לכו"ע עיני דעתו בזה. עכ"ל המפיק מרגליות בעטוה וחסידות. והשרבתי אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקצנים כמוני. ואני איני כדאי ששנת אלו. ואע"פ כן דעת קטין חרץ שק"ה נוסה. גדלה עלי מורה התימה אין אפשר לדמות כלים לפירות. דובי התם בנאמנות תליא מלתא. דהרי גם מעוד כוכבים מותר לקנות צאינו יודע ודאי שהוכשרו (כחופפת פ"ג דמכשירין ורמב"ם פ"ו מ"א חוללין) וכ"כ קאין פרה אדומה מעוד כוכבים (כע"ז דכ"ג) והכל נ"ל

ישראל

למהר"ם הנ"ל דס"ל דנקט שממילא אם פחות מטפס א"ל מ"ה והרי (ספ"ט דגללים) אמרינן דבניקב במוציא זית נרדף למ"פ. וי"ל מלבד דאפשר לזכורא הך דמ"פ דמירי שניקבה בכוונה וכמ"ל. יש נמי לומר דלא דנתקב ממילא לרדף שיהיה ע"ש היינו בלא התקלקל גוף הכלי ע"כ. וי"ל דה"ל שרר הקדש שבהלכות הבית שאור יוקב. ועדיין הבית שאור כלי שלם הוא. ולהכי אין טומאה נכנסת מב"ק שלו לז"ב שגלדו דרך הקב שבנייהו. רק כשהקב ע"ש. דלא לא עדיפי ב' החללים מנ' אהלים. שטומאה נכנסת מנ' לנבדו דרך קב טע"ס. אבל כשהתקלקל גוף הכלי ע"י הקב הו"ל כל שנחבו כחוללין שנגבן בפנים ובני שניקב בטונס משקה. ואפ"ה במחזור דפנות אהלים כנמשנתו הרי אפי' נחשוו הכלי שניקב בטונס משקה כשיט. הרי גם בכה"ל דין הוא שיהיו כל כלי שאינן נקובים בפ"ט (ג') והקשה רחוי"ט אמאי נקט כ"ח דוקא. והרי בכל הכלים מקדשין. ותבואה עליו הגאון הגדול מו"ה עקיבא זוק"ל. דהכא שיהיוין לא משכחת לה רק בכ"ח שאמק"ט מגבו והיה צ"ע. ולפעד"ב דלף דלא הוה מני תנא למקט כלי עץ הבא במדה. דזה פשיטא שחוצן בעלמנו אפילו בני חיבור במעשיה. ותו דל"כ אפי' אין מיוחדין לקדש נמי טהור אהל הע"ה. והרי הך בבא במיוחדין לקדש קאי וכדאמרינן. אבנבם אע"פ יפה הקשה רחוי"ט לנ"ל לתנא למקט

כ"ה של ע"ה שיהיו. הרי הוה מני למקט גם כלי עץ שאינן נקובים דהיינו צאינו נולדו טהורים (ככלים פ"ב מ"ו ושי"ד מ"ה) ונקרא גווס כדעתו לשון ולשנן ולגנר (כחולין כ"ה ב') וכל הנהו דה"ל מלינין ג"כ כשהן בארובה. ככלי גללים וכדומה. ומתלי דעת ע"ה למה יחדו. דאם החכוון הע"ה להשתמש בו כך כמו שהוא היה הכלי מק"ט (ככלים פכ"ו מ"ו). א"כ שפיר הוה מני למימר דכשהן של קודש נאמן הע"ה וחוללין. וב"כ משכח' (לרמ"מ פ"ה מעו"מ ה"ב) דכל הכלים שחזן לזהל חוללין. והשבני הגאון זוק"ל. וז"ל ולי ראה דוחק לבון כן כפונת רחוי"פ. וגם מוסקף אינו כזה אם הע"ה נאמן כהן ר"ל דכמו דלמנן בפירות לומר שלא הוכשרו מדלג באל לכלל קבלת טומאה (כמכשירין פ"ו מ"ג) י"ל דה"ל נאמן כלים שלא באו לכלל ראויין לקבלת טומאה. ואינו מחליט כן. ימחול לכו"ע עיני דעתו בזה. עכ"ל המפיק מרגליות בעטוה וחסידות. והשרבתי אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקצנים כמוני. ואני איני כדאי ששנת אלו. ואע"פ כן דעת קטין חרץ שק"ה נוסה. גדלה עלי מורה התימה אין אפשר לדמות כלים לפירות. דובי התם בנאמנות תליא מלתא. דהרי גם מעוד כוכבים מותר לקנות צאינו יודע ודאי שהוכשרו (כחופפת פ"ג דמכשירין ורמב"ם פ"ו מ"א חוללין) וכ"כ קאין פרה אדומה מעוד כוכבים (כע"ז דכ"ג) והכל נ"ל

[פחותה נלגינ' פחותה
 וכו' במש"כ]
תוספות חדשים
 טינה ו [במשנה]
 ובפישא נחונה עליו טהור.
 ואילו בלא מיות (הכ"ס)
 נסח תוספתא:

בשנה אחרונה
 אהלים אין הקדרה מלגת
 הפ"י הדביק פיה לכותל
 כה"ס נחבדו פכ"א מהל'
 פ"ח שאין כ"ח נעשה אהל
 ואפ"ה בכסוי מלגת
 והעסק נראה שהקדרה
 שפיתתה
 שמתקרה כיון שהתקרה
 הוא אהל חשוב המעורפת
 הקדרה ונעשית גם היא
 חלק מן האהל. אבל
 צבור וזו דקטורין אין
 הקדרה סוממת אם
 האהל אלא פי הבור:
 הבור והיות שגבית
 לאפקו שגבית דלא הו'
 דפניה אהלים כלקמן
 מ"ו משום דנחמ' שאין
 עם תקרה אינו אהל ואין
 אלו דפנות אהלים. אבל
 גבית המתקרה הו' אהל
 הדפנות חשיבי דפנות
 אהלים: או טורת פחותה.
 כהב תוי"ט דהבי נכסיק
 כהב' וכן נטושת
 מהר"ם וכו' הרמב"ם
 דאי בשלמה הו' כזות
 הואיל והיא צאה עגדה
 ע"כ תשמע דק"ל דבורת
 גלתה מלגת בכפישה
 המנוסה עליה כמו דות.
 והוא לומר קן דנהיח
 תניא דכפופתה איהו אהל
 הר"ם לקמן פ"ט מ"ט
 טורח גבית וכפישה
 כמותה פ"י ר' יהודה
 אומר מלגת כעס שגבית
 מיל וכה"ל אינה מלגת
 ע"כ וכ"כ הר"ם בדרוש
 לגי' רפ"ד דאפי' כלי
 הנה במדה אינה ניתלת
 בכסוי שום כלי אלא
 בכסוי נכר או גלגל
 וכ"כ עוד הר"ם והר"ב
 בפ"ט מ"ט וכן נראה
 לכה"ל בפ"ט מ"ט גבי
 היות תמלה אח כל
 היות עומתה גבית מה
 שבהוס טהור וקמתי בין
 אחת בין עתים זו ע"ז זו
 ואין בין פי העניינים
 לקויות פ"ט דתש"ס
 שאין עם טפה מלגת עם

שאין להם עומתה מגבן ככלי טמא. ה"א עומתה חויר חשיבא שלא
 להאמינו. קמ"ל ללא: הבור והדות. וכן שוקת שכלע במ"ו
 פ"ה דפרה [ומשנה ה פ"ד דמקואות] ומה שפירש הר"ב שיהן
 בקרקע. אלא שבור בחפירה וזו בצנן. עיין מ"ט בזה במ"ב פ"ד
 דב"ב: ובפישא נחונה עליה. פי'
 הרמב"ם כפוייה עליה. ומלאתי לו חבר
 במ"ח פרק י"א דתנן נמי נחונה ופירושו
 כפוייה. ומיירי אפילו שאין בדופני
 הכפישה טפה. דאילו יש בהן טפה הרי
 מליין אף בבאר חלקה ועיין בדברי
 הר"ב [לקמן] בדבור חלי טפה כו'. ומ"ט שם בס"ד: או טורת
 פחותה. דהוי השתא בעין באר חלקה אבל כשהיא שלימה. הרי היא
 כזות שעל הארץ הואיל והיא צאה במדה ואינה מקבלת עומתה.
 כ"כ הרמב"ם [בפירושו]. והכי נמי תנן ברפ"ח דכלים הבאים
 במדה מביאין וחוללין ולא תקשה מרפ"ו. כמו שארריך שם בס"ד.
 גם ברפ"ט. ושם במשנה יג [ד"ה או מכוסה] אכחזב מאי דקשיא אהכא. ועת
 מר"ם ודעת מהר"ם עיין ברפ"ח: פחותה. ה"ג בפוליה פ"ט.
 וכן היא בנוסחת מהר"ם בבאן. ומ"ט הר"ב שאינה פקוקה בקס
 דליתא כהנה בפ"ט מ"ג ו"ב אלא כלומר דאילו פקוקה לא הו' דומיא
 דבאר חלקה ומש"ה לא מני למתני ופקוקה: אם היה נכר

י ב י נ תפארת ישראל בועז

חוצן כלי כזו קמ"ל דאפילו בפני הבור שהוא השמיים הבית. והוא תוך
 הבית. אפ"ה ילל ע"י כלי כזה: לו וחולית הבור גבוה טפה על הקרקע
 סביב לפיו. אבל הדופן שבקרקע עולם שתוך חלול הבור. לא מחשב
 דופן מלגת מוכר הדופן רק מל"א: (לח) איסטעין והוא עיין בור כתי
 לא תוך הקרקע רק ע"ג טפה הקרקע. ואפ"ה יש לו דפנות ממש סביב:
 (לח) שיש מה תוך הבית. וכלים יש צבור ודות: (ב) כפישה הוא סל גדול
 שבושין בו היותם מחזיק מ"ם שחמק"ט. והוא דוגמת כלי גללים הנ"ל.
 רק נקט כפישה. מדגילה שאין לה דפנות גבוהות טפה דאילו היה לה
 דפנות גבוהות טפה. הרי כל כלי שחמק"ט שכפוי אפי' על ארץ חלקה
 שגבית שאין כאן דפנות אהלים כלל. היתה מלגת (הרמב"ם מטו"מ פ"א
 א"ג]. אינ' נקט כפישה לרבותא דאפי' שהיא מעץ ויש במינה עומתה.
 אפ"ה מלגת וכו' כלי גללים וכו' (ד) (בא) כהב הרמב"ם מיירי
 שהכפישה כפוייה על פי הבור והדות. וג"ל לרבותא נקט כפוייה. אפי'
 דבכ"ז דופני הכפישה פונים למטה. ומכאן לרופי הבור. אפ"ה
 אין מלגת רפ"ב' הדפנות לגובה הטפה: (ב) ר"ל הכלים שצבור טהורים
 דליתו טפה ששפת הבור הו"ל כדופני אהלים. והכפישה שחמק"ט
 מלגת עמה. והו"ל שיהן יחד כאהל נעול שתוך אהל המת וכמגדל צבית
 [פ"ד] דבטומאה צבית. מה שכתבו טהור מדלון דרך עומתה לנטום:
 (ב) שפי הבור שזה לקרקע הבית. וא"כ אין לה דפנות אהלים. ולא נקט
 צבאל זו דות. דכל דות יש לו דפנות טפה. וכמש"ל: (ב) ר"ל או שלא
 היו הכלים צבור רק תוך טורה שמחוקת מ"ם. ונפחת קלת מדפנותיה.
 וד"ה בהיחה שלימה. אם כפישה נחונה עליה אינה מלגת על מה שכתובה
 רק במחזירין שיהן יחד ב"מ"פ אפי' שכל א' מחזיק מ"ם [וכמש"ל בנוס'
 רפ"ד בשם הר"ם] רק נקט הבה פחותה לרבותא דסיפא דאפי' שפחותה אפי'
 כשמוכסה בנכר חלק מלגת על מה שכתובה. ביחוד כל כלי שמחזיק
 מ"ם וכפוי פיה על הארץ מלגת אשתתתיה [ככלים רפ"י: (ב) (ב) עפ"י הכוונה
 או הבור [נקט עליה לשון מקינה משום טורת. וגם בלא כלי מקינה נקרא.
 כמו באר תפוח שים. וכן במשנתו באר חלק]: (ב) וקמ"ל בור חלק. דאפי' דודאי
 הוא כאהל. אפ"ה מדורא חלק בלי טפה סביב לפיה. א"כ אין לה
 דפנות

דפנות אהל שגרי האהל תכסה את פיה הא נאם רמקט טפה אין עליונה מלגת על
 תחתיה ומחזיק' דהב נמי תשמע דאין חילוק כאן בין גלמה לפחותה מלגת חתי
 כפישה גלמה כהדי בור
 וזוה לטובה. ועוד מ"ט הר"ב לפחותה לא הו' דפנות אהלים. לא אהפישת אחאי
 לפי מ"ט מהר"ם בפ"ט דפחותה היינו בשול' וכיון דהדפנות שלימה הו'
 איהא דפנות אהלים. ועוד דכל
 היכל דהני טורת פחותה מני נמי ופקוקה בקס כדתי כפול' פ"ט ונכפ"ח
 דכלים לרבותא דאפי' פקוקה לא חשיבא בשלמה והכא אחאי לא חתי
 פקוקה. ואי"ל כ' דאילו פקוקה לא חתי דומיא
 דבאר חלקה. ולא ידעתי פ"י דכך זה ועוד לפי גיבכת פחותה קשה נכר
 אחאי מיל הא נכנסת העומתה דרך הפתה כמו שהקשה מו"ט והינה
 בקושיא. ולכך נראה דהכא אלו הגיבכת פחותה אלא שפחותה גבית'
 וכן הגיבכת במשנה שבגמרא וכן הפתח הר"ם והר"ם פחותה. ופי'
 הר"ם פחותה מלמעלה שאינה פקוקה בקס וכ"כ הר"ם שאינה פקוקה.
 והיינו דליתא הלכות דמתני' בלא ל"פ איירי דנ"פ מיל בכל עיין
 כה"ס הר"ם סוף תמני' דלעיל ולכך כי חתי חנא לאשמוטיין דבורת
 אינה מלגת בכסוי הכפישה דרך למיתני דפחותה שאינה פקוקה בקס
 מיירי דפקוקה בקס הו' כמו ל"פ כה"ס מהר"ם פ"י דכלים מ"ג ולקמן
 פ"ט מ"ג ומה שכתבו על דעת מו"ט להשוות פחותה דהכא לפחותה
 דכול' פ"ט דלקמן. לא דמי אהדי כלל. דאך דלקמן הלא כהני מחמת
 גלמה שיהא חולל' וקמ"ל אין כלי נעשה אהל הלכך גלמה דכלי היא
 אינה מלגת עליונה. ופחותה לאו כלי היא וחולל' אבל הבה הלגתה
 משום דפנות אהלים הוא ודפנות הכוונה דכלי היא ולא כן
 שאין לה דפנות אהלים וכן פחותה אין כאן דפנות אהלים ועיקר
 הגיבכת נחמתי' פחותה. ודכתי הרמב"ם בפירושו ל"פ ונחבדו
 פכ"א לא חשיב דין כוונה כלל. וכ"כ בבור לע"ד: ובפישא
 נחונה עליה. בטלה תמני' דהכא ולקמן נקט כפישה. אפי' דבטול'
 פרקין עד השתא אכנה בקדרה וכלים הטחורים. נראה דמזה
 ראי' נעשת הרמב"ם דבדקה לא מהני דפנות אהלים בלא מירוח
 שאין כ"ח נעשה אהל כמש"ל והכי נקט כפישה דכל כלי טהור מיקרי
 כפישה ונחבדו כהב כלי טהור ולאפקו קדרה שאינה כלי טהור.
 ולמתי דתב הרמב"ם בפירושו דמנוה הייט כפוי' אפי' כ"ח נעשה
 כפוי' כפוי' דכפישה שמתע כפוי' כפוי' רש"י ר"כ ב"ג נתפכת
 ימות גבי פישן נחמתי' כפישה מרד וכן פי' באינה בני הכפישה
 באשר וכ"כ מו"ט כקוף תמני' בשם מהר"ם. אבל נחבדו
 אפי' בור וזוה לא חשיב כפוי': אם ה' נכר חלק. תשמע
 דהכוונה נמי קאי דבאר חלקה מיל אפי' דבאר חלקה מיל אפי' כיוסו

שאין הכלים. ע"פ ס"ג :

תוספות חדשים

ח"ט ד"ה א"א כ"י נכר כ"ו ותמיהני ט"ו. וז"ל דמות דלירי ככל שאין נפחיתו פ"ט דלא דלא אין כעומאה נכנסת להכס :

חדושי מתרי"ח

פ"ו (תרי"ח ד"ה) א"א דיה כ"ו ותפריני דבין כ"ו עכ"ל. ולא ידענא מאי אירון ביה דיהי הרב תרי"ח מביא בעצמו ב"פ ס"ג בשם טה"ס כ"ה ה"ה פחותה בשל"ה טה"ס עכ"ל בשלמא שם ב"פ איירי כמה משניו 'הכהני' מונחת על צדה אבל כאן על כרחך איירי ה"ה ע"פ דרבה כ"ו שחבאי הרב בעצמו כאן ב"ה או כוורת פחותה אבל כשריא שלמה וכו' והיינו בעמדות דברכה היתה סעלת עם דפנות נשא מה בכך שהיא פחותה בשל"ה הלא כשריא מכה ביה בביתו נתפסה נמי כל שוליה וזו פשוט לדעתו וז"ל לפי ה"ה שהיתה פחותה בצדדין ופי הביא לדוחק ולהתום ופי :

תום' אנשי שם

ח"ט ד"ה א"א כ"י נכר כ"ו ותמיהני ט"ו. וז"ל דמות דלירי ככל שאין נפחיתו פ"ט דלא דלא אין כעומאה נכנסת להכס :

חלק כו'. פ"ה הר"ב על צ"ח חלקה או כוורת פחותה. וכ"כ הר"ב גם הרמב"ם. ותמיהני לכיון שהכוורת פחותה הי"ך מזיל הנסר שעליו והרי הטומאה נכנסת במקום שהיא פחותה הואיל ואינה פקוקה: סרידה. פ"ה הר"ב כמין עריבה כו'. וכ"כ במשנה ג פ"ח דכלים וכ"כ הר"ב במשנה שם ועוד מפרש שם לפירוש הרמב"ם ואותו הפ"י לבדו כהב לקמן פ"ב משנה ז. ובכלים פ"ט משנה ז וכן במשנה ז פט"ו מפרש שם לפירוש הר"ב בלבד ועיין מ"ש שם :

וכמה חלק כו'. פ"ה הר"ב על צ"ח חלקה או כוורת פחותה. וכ"כ הר"ב גם הרמב"ם. ותמיהני לכיון שהכוורת פחותה הי"ך מזיל הנסר שעליו והרי הטומאה נכנסת במקום שהיא פחותה הואיל ואינה פקוקה: סרידה. פ"ה הר"ב כמין עריבה כו'. וכ"כ במשנה ג פ"ח דכלים וכ"כ הר"ב במשנה שם ועוד מפרש שם לפירוש הרמב"ם ואותו הפ"י לבדו כהב לקמן פ"ב משנה ז. ובכלים פ"ט משנה ז וכן במשנה ז פט"ו מפרש שם לפירוש הר"ב בלבד ועיין מ"ש שם :

הדחק שלמה שאין הכלים מצילין עם דפנות אהלים. זא ליתן טעם לתרתי בני קמייתא הא דבאר חלקה וכוורת פחותה טמא לפי שאין דפנות להכלים והא דמין

ישראל

דכפישא הוא פסוסי כלי עץ. דאין ר"ל שהוא כלי פסוסי ממש. דל"כ היט נכר חלק דסיפא. אלא ר"ל דמדאין דפנו נכוס פסח דיו כפסוסי כלי עץ. ואפ"ה כלי הוא ולר"ך דפנות הכלים. ולא זכיתי להבין דברי רש"י שם שכתב דכפישא היינו בלאי חמתות. ומ"ש זה מנכר חלק. והרי שניהן אינן כלי. וכ"כ תמוהין דברי רחוי"ם שהביא בשם מהר"ם (בסוף ד"ה סהור) שפירש דכפישא אינה מחזקת מ"ס. ואפ"ה אמר"ם מדעשויה לכפות ע"ג כלים. וק' והרי לקמן (פ"ח מ"ה) מוכח דעשויה לקבלה. וכ"כ בסוגיא דניטין הנ"ל ואפ"ה אמר"ם מדמחזקת מ"ס ו"ל: (ד"ה) ונ"ל עוד דמייירי שנתקבה מעמדה. דאלו כסויה. דלפ"י בפחו מעשה היתה הטומאה נכנסת דרך שם. דכרי אין שם זמ"פ (כרתוי"ם כלים פ"ח מ"ו ד"ה א"ס). וא"ת עכ"ל מ"ס מריש פ"ד במגדל שיש נקבים מפולטין בדפנותיו. ואפ"ה כשהמגדל מחזיק מ"ס. מהשג כהאל וחולץ. וה"ל נימא כוורת פחותה ש"כיו דפנותיה כדפנות אהל ותחון. נ"ל דדוקא ההם שדרך לעשות החורין בדפנותיו. לא נתבטל ע"ז שם אהל מהמגדל. משא"כ כהא שנתפחה ונתקבה מעמדה. א"ב י"ל ועיקר. דבין מגדל או כוורת כל שמחזיק מ"ס ועומד תוך אהל המת דיו כהאל תוך אהל ממש. דלפ"י יש בו כמה נקבים. לל ש"כיו טע"ס. ונעשה מעממו. אין שומאה נכנסת בו. ומזיל על כל מה שבתוכו. ולהכי במגדל חף שיש נקבים בדפנותיו. עכ"ל מ"ס מדאין לאורה ולא להאיר דרך שם כשאין טע"ס מזיל על מה שבתוכו. וה"ל כוורת שיש לה פתח צפיריתו פתוח. אילו היתה כפויה על פיה. או מכוסה בנסר ככפישא. היתה מנלח. כוורת כ"כ בש"זיל הכלי בעממו על מה שבתוכה בלי סוועת כלי אחר שאמ"ק"ע ואפ"י מכוסה בנסר. הרי גם נכר אילו כ"י. ובטל לגבי הכלי שאמ"ק"ע היא כהאל ממש. וכיון שסחוס מזיל. אבל כשא"ך להללנה לירוק כלי אהר. וכנון הכא שסחוס פי הכוורת ככפישא. אי"ג שהכפישא ג"כ דינה כהאל. מדמחזקת מ"ס. אפ"ה מדאין דפנותיה נכוסין שפח. אין דפנותיה נכוסים כ"כ פ"ה ונ"ל מ"ס מ"ג ב"ב ז'.) אמנם מ"ס הר"ב והר"ב דהכא מייירי שאין הפתח שכוורת פקוק נקב. ג"ל דלרבותא דסיפא נקבו הכי דבמכוסה בנסר. אע"ג שהפתח פתוח עכ"ל מדאין הפתח טע"ס מנלח על חוכה דלי במכוסה ככפישא. אפ"ה פקוקה נקב. ח"ך י"ל. חף דמבטל להקב שם. כיון דנפתח אין כאן אהל. ולא זכיתי להבין דברי רחוי"ם ש"כ דר"ל אילו היתה פקוקה נקב על פיה היתה פחותה אין כאן כוורת אין כ"כ צבור וצ"ן דכוסיו נכר מהי במגדל וכוורת מנלח מ"ס ו"ל: (ד"ה) וכן משמע מרתוי"ם ד"ה או. אולם הר"ם והר"ב לא נרסו בכל משנתנו כוורת פחותה. אלא כוורת פחותה.

אחרונה

מ"ד פתיל ע"ה משמע מדכחו בהדיא דכל הכלים תוך מ"ח שיון זכא שמלליין ביקויו נכר. וז"ל ממהני דנדבן פ"ג כלים דמוכח דנכר אילו מזיל רק בצללים במדה וכ"כ הרמב"ם שם בהדיא דדוקא הנאים במדה משום שהם כהאלים וב"כ ג"ב במכוסו פ"ב מהמ"מ. ויש לדקדק הא דהקן לקמן רפ"ב נכר ע"ג תנור חדש חוץ וכן סקן פ"ה דכלים מ"ו והא תנור חדש שלא הוסק הוי ככלי חדש

חלק. דאין זה כלי : או סרידה שאין לה גפיים. שאין לה מוחית ללא תשיבא כלי : מהור. אם נכוסים על צ"ח חלקה. או [ע"ג] כוורת [פחותה]. מזילים ומכור. דדוקא כפישא שהיא כלי אינה מנלח אלא עם דפנות אהלים. אבל נכר וסרידה שאין לה גפיים דלאו כלים נינהו מזילים בלא דפנות אהלים : סרידה. כמין עריבה קטנה של עץ שהמחוס מהור (ס"ג). שאין הכלים מצילים עם דפנות אהלים. עד שיהא להן דפנות (ס"ג) משמט זה : גפיים. אונגים ואונגים :

סרידה שאין לה גפיים. בסרידה של בעלי בתים איירי. דחנן במכסת כלים פת"ו [משנה ז] סרידה של נחומים טמא של בעלי בתים מהור. גיפפו מד' רוחוהו טמא הר"ס. [ומפרש הר"ב גפיים. אונגים ואונגים. ששנינו בפ"ה דכלים מ"ו וע"ג] : מהור שאין הכלים מזילים כו'. פ"ה הר"ב דדוקא כפישא שהיא כלי אינה מנלח אלא עם דפנות אהלים. אבל נכר כו'. והא דכלי אינו מזיל בבאר חלקה היינו בכלי שאין לו דפנות כו' וכ"כ הר"ב. אלא שיש חסרון בלשוננו וגם הרמב"ם מפרש כן ולדבריהם שיעור ל' המשנה כך הוא שהכלים אין מזילין אלא עם דפנות אהלים עד שיהא להן דפנות. דכיון דהנא קאתי למתני טעמא על נכר חלק דמזיל. ובעי למימר לפי שלא אמרו אין מזילין אלא בכלי. הלכך שיעור הלשון שהכלים אין מזילין כו' דמשמע דהנא למידק מינה. הא נכר חלק שאינו כלי מזיל. אבל כי קתני שאין הכלים מזילין כו'. משמעו דהנא למימר טעמא אהלים גופייהו ואינו במשמע כלל דהנא למידק מינה הא נכר חלק מזיל וכ"כ שר"פין א"ט להכניס בשיעור הלשון היכא אלא. דלי דקתני שאין מזילין עם דפנות אהלים עד שיהא להן דפנות אהלים לומר שאין מזילין אלא עם דפנות אהלים. עד שיהא להן דפנות אהלים ע"ז. וכמו שכתבתי בדבור וכפישא כו' הלכך ודאי שענין משנתנו לומר שאין מזילין אלא עם דפנות אהלים. עד שיהא להן דפנות אהלים חף בלא דפנות אהלים אבל בדפנות אהלים מזילין ואפילו כשאין להן דופן טפח. ומפני הלחץ זו

מלאכת ר' בפי ר"ע ז"ל ז"ל אצל נכר וסרידה שאין לה גפיים דלאו כלים נינהו וכו'. אמר המלקט דחנן צפרק ח' וצפרק פ"ו דמכסת כלים :

תפארת

דפנות אהלים וקמ"ל טורח. דאע"ג דודאי יש לה דפנות. עכ"ל מדנהנקבה ונפרץ קלה מהדופן. אינה עוד אהל. ולא מחשבו הו דפנותיה כדפנות אהל. וסרידי שוהו הפחה שפדן שהכוורת אין בו טע"ס. דל"כ דכ"י הרי דינה כהאל. או שהיה נכר חלק על פיה. היה הטומאה נכנסת דרך נקב שכוורת [ומהו מייחא רחוי"ם נוס וע"ג] (ב"ז) א"ס ב"ב חלקה הנ"ל או טורת פחותה הנ"ל מטוסים עם נכר חלק : (ב"ז) ר"ל או שהם מטוסים עם עריבה שאין לה אונגים. וכך רנינה להויה עריבה של גע"כ. דמדאין לה ב"ק אילו מקבל טומאה [וע"ג מ"ש נכ"ד כלים פ"ח מ"ג] : (ב"ז) דוממטוסים בהנך שאין כלים ח"ל בדפנות אהלים. דכך היתה הלממ"ס. דדוקא אהל שסחוס פתוח עם כלי אינו חוץ צפני הטומאה עד שיהיה להאהל או להכלי דפנות טפח. אבל בנסחם האהל עם דבר שאינו כלי. אע"ג שאין מדובקין יחד בצמ"פ. וגם אין דפנות לא להאהל ולא לדבר שסחמו. כנון צור חלקה שנסחם עם נכר חלק אפ"ה מזיל. וה"ה כוורת שנספת. חף דלענין ש"זיל צ"ירוק כלי כיון שנספתה לא מחשב הו כהאל [ולעיל ס"ו מ"ג] אפ"ה לענין שהליל הכוורת לבד. כנון ככפישא על פיה או בשפיה למעלה ומכוסה בנסר אע"ג שיש נקב משולש בדפנה אפ"ה כיון שאין הנקב טע"ס ע"ל. וכמגדל לעיל [פ"ד מ"ה]. עוד י"ל דכוורת הפ"י נתקב. עכ"ל מדמחזיק מ"ס לעולם מחשב כהאל. רק אם נספק פיו ככלי לר"ך שיהיה דפנות אהלים. וזאת הכוורת מדנספתה בדפנותיו. הו לא מחשב דפנות אהלים. דדפנות שלימות צעין. אבל כשמיטה בנסר. הו"ל כשאר אהל כלי דפנות. וכצור חלק שסחמוטוסה נכר מזיל (ד"ה) (ג) ר"ל הא דלמריין דדוקא במכוסה הבור ככפישא.

כדפנות אהל. וזכירה היא נמ"פ על כל נקבים וסדקיה. אע"ג שכן פחות מטע"ס דנחשבת ככלי ממש. ואפ"י נתקבו הנקבים שבה מעממן [וע"ג לעיל פ"ד ס"ו] פ' ונקמן פ"ס מ"ג ב"ב ז'.) אמנם מ"ס הר"ב והר"ב דהכא מייירי שאין הפתח שכוורת פקוק נקב. ג"ל דלרבותא דסיפא נקבו הכי דבמכוסה בנסר. אע"ג שהפתח פתוח עכ"ל מדאין הפתח טע"ס מנלח על חוכה דלי במכוסה ככפישא. אפ"ה פקוקה נקב על פיה היתה פחותה אין כאן כוורת אין כ"כ צבור וצ"ן דכוסיו נכר מהי במגדל וכוורת מנלח מ"ס ו"ל: (ד"ה) וכן משמע מרתוי"ם ד"ה או. אולם הר"ם והר"ב לא נרסו בכל משנתנו כוורת פחותה. אלא כוורת פחותה.

מ"ד פתיל ע"ה משמע מדכחו בהדיא דכל הכלים תוך מ"ח שיון זכא שמלליין ביקויו נכר. וז"ל ממהני דנדבן פ"ג כלים דמוכח דנכר אילו מזיל רק בצללים במדה וכ"כ הרמב"ם שם בהדיא דדוקא הנאים במדה משום שהם כהאלים וב"כ ג"ב במכוסו פ"ב מהמ"מ. ויש לדקדק הא דהקן לקמן רפ"ב נכר ע"ג תנור חדש חוץ וכן סקן פ"ה דכלים מ"ו והא תנור חדש שלא הוסק הוי ככלי חדש

ז' בשם שצילין, ט"ז ע"ד:

משנה אחרונה

הדחק שלרבינו לסבול בשיעור לשון משנתנו. ודאי דמש"ה הוא שחזר בו הרמב"ם בחבורו פכ"א מהס"מ [הלכה ו'] שלא העתיק הא דשאין הכלים כו'. על הדינים השונים במשנתנו זו. אלא שמכאן למה שהעתיק [הלכה ג'] מרפ"ו דכלים היו כפויים על עד החרוס. וכחצ שהוא בלא מירוח מפני שהן כהאל [ועיין מ"ס לקמן במשנה יג פ"ט] [ד"ה או כפוייה] וכחצ שאם היו פויתיהן דבוקות בדפני הבית מזילין בלא למיד פחיל. מפני שהן מזילים משום אהל לפיכך לריך שיהיה בדופן הכלי טפח שאין הכלים מזילים עם דפנות אהל עד שיהיה להן דופן. והדביק זה לזה כו' ועכשיו אין להוסיף ולא להסיר בשלשון משנתנו כלל. שהרי הוא ענין בפני עצמו ולא בא ללמד ולמידק מיניה על גסר חלק כלל. והאם למימר שהכלי לריך שיהא לו דופן כשזיל עם דפנות אהל ולא כענין הרישא דמשנתנו שהכלי כפי על דפנות אהל והשתא אחי שפיר מחתיניתן ללקמן דתנן בה כשם שמזילין מבפנים כך מזילים מבחוץ דומיא דמבפנים דהרואייהו בדבוקים בלד הדופן של אהל משא"כ לפי המפרשים דהך דמבפנים בכפוי דמענין הרישא היא ודך דמבחוץ בדבוקה והכי קתני כשם כו' ואי קשיא לדברי הרמב"ם שחצוירו דשאין הכלים מזילין מלחא בלפי נפשה היא ולא קאי אלעיל מיני' כלל היכי קתני שאין. דמאי נתינת טעם. איכא לא קשיא כלל דטובה משכחה להו והוי כחילי קתני ואין. [עיינן] ב"מ פ"ק דביצה כמ"ש שם הר"ב ועוד עיין [מ"ע] ברפ"ד גדה ובמ"ה פ"ה דפרה וכוף פ"ו דעירובין ובמ"ב פ"ב דהוריות. ומכא"כ כחצ וז"ל קשה מאי קאמר עד שיהא להם דפנות הא כבר קתני [ע"ס] דפנות אהל ונ"ל דלשטריך דאי מרשא ה"א אינו מזיל [ע"ס] דפנות עד שיהא כמו כן אהל דהאליהם עיקר אבל בזהאליהם בלא דפנות מזיל. קמ"ל דבעינן חרוייהו ע"כ. ועיין מ"ס בשמו ברפ"ה. גם דבריו שברפ"ט: ובבבא תהא הדופן טפח. למעוטי פחות מטפח אבל יתר מטפח כ"ש הוא דעדיף. הר"ם: חצוי טפח מלאן כו'. כתב הר"ב הא דלחין כלי מזיל כו' אבל אם יש לכלי דפנות טפח מזיל על הבור אע"פ שאין דפנותיו בולטין כלל. אלא שהן שקועין בחור הבור דהא בכלי כפוי איירינן כמו שכתבתי בדבור וכפיהה כו'. וכחצ הרמב"ם ולא יתנגד זה אמרנו בעשירי מכלים היו כפויים על פיהם מזילין כל שחתיהן. לפי שזה יהיה בכלי שיש בו טפח ר"ל בגבשו. לפי שהוא יהיה בדמיון אהל כמו שבאר שם. ע"כ. ומ"ס הר"ב וכפיהה דלחין לעיל שאם היא נמונה על באר חלקה אינה מזילת מיירי שאין בה דפנות טפח. וכ"כ הרמב"ם. והר"ם כתב וז"ל ופי זה היה נראה כפיהה דלחין מזילת על באר חלקה היא פשוטי כלי עץ כדפי' בקונט' בשלהי הניזוקין [דף סג] ולא כמו שפירשתי כלי הבא במדה דל"כ היו דפנותיו יתור מטפח. ע"כ. והר"ב כבר פי' דמיירי בכלי הבא במדה. וכתבתי ג"כ שם דמיירי שאין בדפנותיו טפח. ולפיכך י"ל שמפני ארבו ורחבו בא במדה. אע"פ שאין בו טפח

חצוי טפח מבאן וחצוי טפח מבאן. הא לחין כלי מזיל בגבאר חלקה. היינו בכלי שאין לו דפנות טפח. אבל אם יש לכלי דפנות טפח מזיל על הבור. אע"פ שאין דפנותיו בולטים כלל והשתא קאמר דחצי טפח דכלי וחצי טפח דדופני הבור אין מטטרפים וכפיהה דלחין לעיל שאם היא נמונה על באר חלקה אינה מזילת מיירי שאין בה דפנות טפח: ז' כשם שמצילים מבפנים. עם דפנות אהל כן מזילים מבחוץ עם דפנות אהל כדמפרש

ובבבא תהא הדופן טפח. היה לה חצוי טפח מבאן. וחצוי טפח מבאן. אינה דופני. עד שיהא לה טפח ממקום אחר (ב). ז' כשם שמצילין (ג). מבפנים (ה). כך מצילין מבחוץ (ו). ח"ג. תהא גז"ל יחא. אחר גז"ל אחר. ביצד

דדופן הכלי טפח שאין הכלים מזילים עם דפנות אהל עד שיהיה להן דופן. היה לכלי דופן חצי טפח והיה יולא מדופן האהל שפה חצי טפח והדביק זה לזה כו' ועכשיו אין להוסיף ולא להסיר בשלשון משנתנו כלל. שהרי הוא ענין בפני עצמו ולא בא ללמד ולמידק מיניה על גסר חלק כלל. והאם למימר שהכלי לריך שיהא לו דופן כשזיל עם דפנות אהל ולא כענין הרישא דמשנתנו שהכלי כפי על דפנות אהל והשתא אחי שפיר מחתיניתן ללקמן דתנן בה כשם שמזילין מבפנים כך מזילים מבחוץ דומיא דמבפנים דהרואייהו בדבוקים בלד הדופן של אהל משא"כ לפי המפרשים דהך דמבפנים בכפוי דמענין הרישא היא ודך דמבחוץ בדבוקה והכי קתני כשם כו' ואי קשיא לדברי הרמב"ם שחצוירו דשאין הכלים מזילין מלחא בלפי נפשה היא ולא קאי אלעיל מיני' כלל היכי קתני שאין. דמאי נתינת טעם. איכא לא קשיא כלל דטובה משכחה להו והוי כחילי קתני ואין. [עיינן] ב"מ פ"ק דביצה כמ"ש שם הר"ב ועוד עיין [מ"ע] ברפ"ד גדה ובמ"ה פ"ה דפרה וכוף פ"ו דעירובין ובמ"ב פ"ב דהוריות. ומכא"כ כחצ וז"ל קשה מאי קאמר עד שיהא להם דפנות הא כבר קתני [ע"ס] דפנות אהל ונ"ל דלשטריך דאי מרשא ה"א אינו מזיל [ע"ס] דפנות עד שיהא כמו כן אהל דהאליהם עיקר אבל בזהאליהם בלא דפנות מזיל. קמ"ל דבעינן חרוייהו ע"כ. ועיין מ"ס בשמו ברפ"ה. גם דבריו שברפ"ט: ובבבא תהא הדופן טפח. למעוטי פחות מטפח אבל יתר מטפח כ"ש הוא דעדיף. הר"ם: חצוי טפח מלאן כו'. כתב הר"ב הא דלחין כלי מזיל כו' אבל אם יש לכלי דפנות טפח מזיל על הבור אע"פ שאין דפנותיו בולטין כלל. אלא שהן שקועין בחור הבור דהא בכלי כפוי איירינן כמו שכתבתי בדבור וכפיהה כו'. וכחצ הרמב"ם ולא יתנגד זה אמרנו בעשירי מכלים היו כפויים על פיהם מזילין כל שחתיהן. לפי שזה יהיה בכלי שיש בו טפח ר"ל בגבשו. לפי שהוא יהיה בדמיון אהל כמו שבאר שם. ע"כ. ומ"ס הר"ב וכפיהה דלחין לעיל שאם היא נמונה על באר חלקה אינה מזילת מיירי שאין בה דפנות טפח. וכ"כ הרמב"ם. והר"ם כתב וז"ל ופי זה היה נראה כפיהה דלחין מזילת על באר חלקה היא פשוטי כלי עץ כדפי' בקונט' בשלהי הניזוקין [דף סג] ולא כמו שפירשתי כלי הבא במדה דל"כ היו דפנותיו יתור מטפח. ע"כ. והר"ב כבר פי' דמיירי בכלי הבא במדה. וכתבתי ג"כ שם דמיירי שאין בדפנותיו טפח. ולפיכך י"ל שמפני ארבו ורחבו בא במדה. אע"פ שאין בו טפח

עומק

מלאכת שלמה

דנתן עלי' נסר חלקה או סרידה שאין לה גפיים טהור לפי שקד היא הקבלה דדוקא כלים הוא דלחין מזילין עם דפנות אהל עד שיהא להן דפנות אבל דבר שאינו כלי מזיל אע"פ שאין לו דפנות הרא"ש ז"ל ובחוספתא מנא ר' יודנה אומר משום ר' יהושע כשם שהכלים מזילין עם אהל שיש להם דפנות כך מזילין עם אהל שאין להם דפנות בל"א בכלי שיש

מלאכת שלמה

בו טפח על טפח אבל טפח שאין בו טפח על טפח אינו מזיל וכחצ הר"ם ז"ל מתני' דלא כר' יהודה א"כ מתני' בכלי שאין בו טפח ע"כ: הדין לה חצוי טפח מבאן. פי' הרא"ש ז"ל בלשון רש"י כענין שיהא חצי טפח מזל זה של הבור ומלד אחר של הבור חצי טפח אינו דופן עד שיהא לו טפח גובה סביב ע"כ: בסוף פי' ר"ע ז"ל מיירי שאין בה דפנות טפח. אמר המלקט

י כ"ן תפארת ישראל בועז

אין הבור מזיל עד שיהא שם דפנות אהל עם דפנות אהל עד שיהא להן חלק מזיל אפי' בלי דפנות אהל. והרי על זה יש להקשות. ולאו ק"ו הוא ומה במטובה בכפיהה. שיש לה עכ"פ דפנות נמוכות פחות מטפח אפי' אינה מזילת צבור חלקה. מ"כ שם במטובה בגסר חלק. דהול"ל שלא יאל צבור חלקה. וע"ז מתיב התנא. שאין הכלים מזילין וכו'. ור"ל דה"ט. ודך קבלנו הלמ"מ שאין הכלים עם דפנות מזילין אהל עד שיהיו להן. דהיינו להכלים או לאהל דפנות ממש. וכדמסיק וקאמר. וכמה תהא וכו' לריך שיהיה הדופן שזיל גובה טפח. אבל כשאין להכלי דופן כלל. כבור שמטובה בגסר. או אפי' גם אין דפנות להאהל כלל. אפי' כיון שהוא סתום מזיל: (נא) שזיל בין שיהיה הדופן צבבור או בהכלי שנתכסה צו הבור: (גב) ר"ל אבל אם היה חצי טפח גובה דופן להבור. וחצי טפח גובה דופן להכלי. אינו מטטרף: (ג) צבור לו בהכלי שמכסה פה הבור (ז): (גד) כלים צירוף דפנות אהל: (גה) תחת תקרת הבית: (נו) ששהכלי שאמק"ט מונח באויר. ופיה סמוך לכותל

אין מזיל. וכ"כ הרמב"ם (פכ"א מסו"מ ה"ו). ומה ער"ם על דברי דברי רבינו אלו זוק"ל. דלפי דבריו אלו אין כלן שום דוחק ומסרון בלישא דמשנתנו. וגם לפ"י שייך ספי למתיב בחר הכי במשנה ז' כשם שמזילין בפנים כך מזילין בחוץ. דבחוץ דומיא דפנים. דחרווייהו בדבוקים בלד הדופן. והגם שיש קצת לדקדק. הלא דנימא שיהיה מלה שאין כמות אין אף שמזילין לפעמים דונמחו במשנה. עכ"פ אינו צמורגל כל כך בלשון המשנה. וזאת שנית במה דקאמר תנא היה לו חצי טפח מלאן וכו'. הרי מלה לו מלבד שמיותר. משמע נמי דמלאן ומלאן דקאמר בחר הכי צורך אי מיירי. ספי הול"ל היה חצי טפח מלאן וחצי טפח מלאן. ותו דלפי פי' רבינו. האי מלאן ומלאן דקאמר תנא ר"ל חצי טפח דופן שכלי עצמו. וחצי טפח בולט מזהל שבכותל הבית: וק' דז כותל הבית מאן דכר שמייה. ואפילו ימא דלדפנות אהל קאי שהזירו התנא מקודם. להכ"פ הול"ל חצי טפח מזה וחצי טפח מזה. דמלת מלאן ומלאן משמע דלכלי גופי' קאי. ואע"פ"כ אלא בעינן אסוף מ"א וקמתא צבדרי דלדד גם כל דקדוקים

דקדוקים

דקדוקים

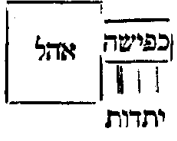
דנתן עלי' נסר חלקה או סרידה שאין לה גפיים טהור לפי שקד היא הקבלה דדוקא כלים הוא דלחין מזילין עם דפנות אהל עד שיהא להן דפנות אבל דבר שאינו כלי מזיל אע"פ שאין לו דפנות הרא"ש ז"ל ובחוספתא מנא ר' יודנה אומר משום ר' יהושע כשם שהכלים מזילין עם אהל שיש להם דפנות כך מזילין עם אהל שאין להם דפנות בל"א בכלי שיש דנתן עלי' נסר חלקה או סרידה שאין לה גפיים טהור לפי שקד היא הקבלה דדוקא כלים הוא דלחין מזילין עם דפנות אהל עד שיהא להן דפנות אבל דבר שאינו כלי מזיל אע"פ שאין לו דפנות הרא"ש ז"ל ובחוספתא מנא ר' יודנה אומר משום ר' יהושע כשם שהכלים מזילין עם אהל שיש להם דפנות כך מזילין עם אהל שאין להם דפנות בל"א בכלי שיש

דמפרש ואזיל: על יתדות מבחוץ. סמוך לכותל שלא תהא משוכה מן הכותל [עמ"ל] ואז תצובה אהל להפסיק בין עומאה שתחתיה לכלים שעל גבה. ודוקא בכותל בית שנעשה כותל זה לאהל. נחשבת הכפישה גם היא אהל להפסיק. אבל בכותל חצר וגינה שלא נעשה לאהל לא תחשב הכפישה אהל להפסיק:

וקדרה תלויה בה. מוכח בחוספתא שאם שפתי הקדרה משוכים משפת הקורה גגה. אינו מציל ^(א) קדרה ^(ב) שהיחה נתונה מכותל לכותל ^(ג). וקדרה תלויה בה. ^(ד) מבורין ^(ה). מוכיחה תחתיה. כלים שבכפישה ^(ו) שהיא נתונה על היתדות ^(ז) כפישה ^(ח) מבורים ^(ט). אם היה כותל חצר. או כותל

עומק טפח. ומלאהי כן למהר"ם. אבל כתב על זה שהוא דוחק. ולאחר זמן בהיותו חפוס במגדל אנושי"ם חזר בו. וכתב כ"ל דכפישה אינה מחוקת מ' סאה ואפ"ה טהורה שאינה עשויה אהל לכפוחה על הכלים וכפישה היא מלשון הכפישה בפר (איכה ג) שהוא לשון כפייה. וטהורה כדתיבא בת"כ כל המשמש כפוי בכלים טהור. ע"כ. ועיין במשנה ג פ"ב דכלים: **ק** ביצד כפישה שהיא נתונה על היתדות היהדות מבחוץ. להכי קתני על יתדות משום עומאה שתחתיה. [ומ"ם הר"ב

קדרה ט' וקדרה תלויה. ואין בין פי הקדרה לקורה שיהא טפח כדתיבא בחוספתא. ר"ע מספר המלגות ותכמים שמתאין דליה מגלת עד שהיא אפונה בלחץ וקדרה פחות משפת כדתיבא בחוספתא. ומשום דהו"ל כסחומה מהאין ופר הקדרה אהל בגוה טפח מהאין אינה מגלת:

סמוך לכותל שלח תהא משוכה פו' וז"ל הרמב"ם ויתדבק בשויו פיו עם לדדי הבית או האהל ע"כ. וכן כתב ג"כ בתבירו [פרק כ"ה מה"מ הלכה ד] וסמך פיו לדופן האהל וזו היא הלורה ^(א) עיין ספ"י: **מ**בורין. לשון הר"ב סמוך לכותל ט'. ואז תצובה כפישה אהל להפסיק בין עומאה שתחתיה לכלים שעל גבה. וכ"כ הר"ם ולרבותא דלא הויא דוקא מה שבחובה מגלת * דכיון דמשום אהל היא שמגלת הלך אף על כלים שע"ג מגלת. עיין במשנה יב * פט"ו. וכשהעומאה בחובה עיין פרק ט משנה ט: קדרה שהיחה נתונה מכותל לכותל. שיש בה פותח טפח. הרמב"ם פכ"א מה"מ [הלכה ה] [ומסוים והיחה הקורה נוגעת בפי הקדרה כולה ומכסה אותה כו'] וכתב הכ"מ בשם הר"י קורקוס ז"ל. ידוע דבקורה טפח מיירי כי אז מוכסה טהורה. ואינה מוכסה טמאה כי הקורה שיש בה טפח נקראת אהל להביא העומאה לקדרה ולכלים שבחובה. וכלי חרס אינו מטמא מנצו וגם דבכה"ג אפילו אין עומאה תחת הקדרה ^{(א) * ע"פ המסקנה אהל דכיון. * * * ז"ל}

משנה אחרונה
בשמיטת פיה בכלי גללים וביולא. אהל זדאי דשומדת ופיה למעלה לאו דפנות אהליו ותו לא תהי בה שום כיוון כלי אהל כיוון נכר והא תני לם סהם דנקר מזיל בטורח פתחה כדפי' לעיל. ובחוספתא גבי קדרה תלויה. בקורה דבסמוך תני נכדאי דפיו מוכסה בקורה מהכי לכ"ע ובפחות משפת פלוגי ומשנייה דה"ל בכפישה דכא: **ש**היא נתונה תחתיה על היתדות. ויבאנו גבוהות טפח דה"ל הוי עומאה בתמיה. הוי רלוה וטקפת וטולה בוקעת ויוכרת דלמ"ב שפתותיו לאורין מן הכלדיון כל שאין עליה אהל טפח הוי רלוה והכי תני בחוספתא גבי כפישה וקדרה הנמוסות מבחוץ. על היתדות ובחוץ וסמוך לכותל. ובכ"ז דה"ל בכפישה ובלגלג שלח תהא דחוקה טפח מן הכותל כדתיבא בחוספתא פכ"ל והא תימה דהתם תני בפתוח מטפה פלוגי ר"ש ותמיה: ולתכמים פחות מטפה לא מהכי ובפי דבוקה ממש כה"ל הר"ב בסמוך גבי קדרה תלויה: **א**ם ה' כותל חצר. הא דתני אה' ואלו תני בקרקע כותל החצר והגנה אין מליין. ל"ל דה"ק אה' ה' כותל זה של הבית משמש ג"כ לתלך מלך אחד אוה"ל ג' של החצר אינו מלין והכי איתא גמי בחוספתא: **ק**דרה תלויה. בה. לשון תלויה משמע שאינה דבוקה ובכ"ז הר"ב דבכחובה פחות משפת פלוגי. אמת שכלי בחוספתא אהל לבין הר"ב אינו מדוקק כמג דאם הקדרה משוכה משפת הקורה ולחוץ איה מגלת והא פיה מודבק בקורה לכ"ע מגלת כי פלוגי הוה דמשוכה מן הקורה וגיבא

מלאכת שלמה
כפישה שהיא נתונה על היתדות מבחוץ כגון שיש בכפישה דופן טפח והייתה ע"ג יתדות חוץ לאהל וסמך פיה לדופן הבית או האהל והייתה עומאה תחתיה כפישה מונח ופוחת אהל אם סמך פי כפישה זו או פי כלי זה שיש בו טפח לכותל חצר או גגה אינו מלין לפי שאינם כותל אהל ולפיכך כלים שבחוץ הכלי סמכים שהרי האהלו על העומאה ע"כ: **ו**אם היה כותל חצר או כותל גגה אינו מציל. פי' הרב ר' מנחם לפי שאינם דפנות אהליו ול"ל לכותל חצר דהכי דפנות אהליו כיון שהבור משמשין בו תשמיש הבית ע"כ: וקדרה תלויה בה. ע"י צפי' הר"ם במתני' דנראש פירקין דבסמוך:

אבל אם יש בה טפח מגלת אה"ם שהבור חלק: **ק** ביצד כפישה. פי' או כל כלי שאינו מקבל עומאה או פשוטי כלי עץ או גולמי כלי מתכות וכן כל אותם השטיון ברפ"י דמכסת כלים ולשון הרמב"ם ז"ל שם פכ"א כ"ל כלי מהם שיש לו דופן טפח שהניחו ע"ג יתדות וכו'. והדפוסים שכתוב בהן כלי מיחם טעות נמור הוא: על יתדות מבחוץ. סמוך לכותל שלח תהא משוכה ואם היחה פחות מטפה פלוגתא בחוספתא ר' עקיבא אומר מגלת ותכמים אומרים אינה מגלת ואבא שאול ס"ל בחוספתא דדוקא בקדרה תלויה בקורה פלוגי ולא בנחונה ע"ג יתדות. הר"ם ז"ל. ופי' הרמב"ם ז"ל

בועז
הקדקוקים הכל מיושב. עמשחל ביניהם מחבא. דמלת שאין דקאמר תנא הוא ודאי נתינת טעם על מה דקאמר תחלה. וה"ק תנא הא דקאמר: **א**לו פנים שזיל בהם כלי שאמק"ט. כשהוא צריך אהל. לדופן א' היינו בשהכל מונח ופוחת ארובה שגמיעיבה. ואופן שני. בשהכלי מונח על בור שבקרקע הבית. ולא קאמק"ט בהם הכלי סמוך לדפנות אהליו. שג"כ מגלת עם דפנות אהליו על מה שכתובה. אפי' בלי זמ"פ. ה"ע. שאין הכלי מלין עם דפנות אהליו שסמוך להכלי. רק בשיהיה להכלי עלמו דפנות. ור"ל דבהך ז' אופנים שזכרנו מלין הכלי. אע"פ שאין דופן להכלי עלמו בגובה טפח. מה שאין כן כשהכלי מלין על מה שכתובה. מדמנחת פיה סמוך לדפנות אהליו. א"כ שיהיה מלין עלמו דופן טפח. וע"ז הדר תנא וקאמר. ה' בלי כלי ה' טפח מלאן וחלי טפח מלאן בגוף הכלי. והשוליים של הכלי באמצע גובה דופן טפח של כלי. מלא שיש להכלי ז' פיות לשני חללים שבה. ופה א' פונה להסתל. אינו מלין. והיינו משום שאין להכלי טפח גובה דופן הכלי שמצד האחר של השוליים מלטרף לחצי טפח דופן הכלי שפונה לגד כותל הבית: **(ח)** כד פירשתי לרבות"ס שזה כוונת הר"ם. והרבהנו טובא. דהרי על כרחך משנתנו מיירי בכפישה מחוקת דג' סאה וכבר צ"ב (רי"ס מ"ו). דה"ל הרי הכפישה עומה כשמה. וא"ך החוץ צפני העומאה (ועי' מ"ט לעיל כ"י מ'). וה"ל מה רבותא קמ"ל דהו"ל הכפישה טהור. אדרבה חוץ הכפישה פשיעא דטור. דהרי אפילו לא היחה סמוכה לכותל היה תוכה טהור מדמחוקת מ"ס דינה כאהל לחוץ צפני העומאה (כרמב"ם פ"ג מסו"מ). והכי אמרין גמי לקמן (פ"ח מ"א) דכלי שמחוק מ"ס חוץ צפני העומאה. דודאי שפוחתא דלישנא משמע אפילו בלי דפנות אהליו (ולא כדתיבא ס"ס). וא"כ שפי' הו"ל להסתא הכא לנאמשין דג' מה שמעל להכפישה טהור. דהרי לקמן (פ"ט מ"א) בכורות כפוייה על גדה באויר. חזין דכלי שמחוק מ"ס רק על תוכה מגלת ולא מה שע"ג. וה"ל הו"ל לנאמשין הכא דבסמוכה לדפנות אהליו. דדנות כאהל ממש. מגלת גם על מה שע"ג. והו"ל ק"ל צמה דמשמע מדברי רתוי"ס (ד"ה כ"ל) דבכפישה כפוייה שפיה מהלך מיירי. וכן

תפארת יכין
הבית. דלע"ג רכל כלי אף שאמק"ט. אם מונח באויר ועומאה תחתיה נעשת הכלי אהל שהפסגט העומאה לכל שתחתיה. אבל אינה חוללת בין העומאה והטורה שא' מן למטה וא' למעלה (והיינו על דעת הר"ם שהבאנו בברועין ר"ד גמ"ד [וכפי' מ"א] הכא בסמוכה הכלי לכותל הבית דינה של הכלי כאילו היה אהל מחובר ומולגל: ג) מחוקת מ"ס (גח) והייתדות גבוהות טפח ויהי הכפישה פונה לכותל הבית. ואין בין פיה לכותל אויר טפח. ונקט יתדות משום עומאה תחתיה. דאילו היחה הכפישה מונחת על החרץ ועומאה רלוהה תחתיה או הרי אפי' אי הוה חשבינן הכפישה כהקרה היוצא מכותל הבית. הרי גם עומאה שהיא בחוץ הבית רלוהה העומאה בוקעת ועולה ויורדת אפי' בחוץ חלול הבית. וה"ל היה מה שבתוך הכפישה עומ' [וכ"ה בחוספתא]: ג) דממשוכה לכותל הבית. הו"ל דופן הכפישה שלמטה כאילו היחה תקרה בולגת מכותל הבית שחוללת בין שתחתיה לטהרה שכתובה וע"ג. אבל אילו לא היחה סמוכה לכותל אע"ג שכפישה אמק"ט אינה חוללת [ואפי' להרמב"ם ורמב"ד פ"ג מסו"מ ס"ב ופי"ג] דכלי הכא צמדה חוץ. ו"ל דהכא מיירי בשהכפישה אינה מחוקת מ"ס ואפי' אמק"ט מדמשמש כפויי [כלים פי"ד מ"ג]. א"כ לשלם מחוקת מ"ס מיירי. ואפי' דוקא כשמוד כדכרה ופיו למעלה או כפויי דגוה ובה הוא דרך תשמישו. להכי מלין מרין אהל אהל כשמופה על ג'ו נפק מתורת אהל ואינו מלין רק צריך דפנו' אהליו [ועי' פ"ג ומ"ב מסו"מ ס"ב ודו"ק]] מיהו כלים שתחתיה בין שדבוקה או אינה דבוקה לכותל עמאים. דהרי גם כפישה שמחוקת מ"ס נעשת אהל לעומ' [לקמן ר"פ (ד)]: **(ט)** אין הכפישה משוכה לכותל זה או לא מלין על כלים שבחובה. דדוקא בשסמוכה לדפנות אהליו מגלת. אבל כדילי גגה וחצי אין לאהל: **(א)** בקורה רחבה טע"מ מיירי. דע"ז מביאה עומאה לכל שתחתיה ממקום למקום ועי' גם היא דינה כמעובה או כיוז היוצא מכותל הבית. וכלעיל דמהכי להחשב סתמיה לפה כ"ח הסמוך לה: **(ב)** ג"ל דה"ה בצולפת רק מכותל אחד

כתב רתוי"ס לעיל (מ"ו ד"ה וכפישה) דבכפישה כפוייה על פיה מיירי. ומסקי' שם דלפ"ז על כרחך מיירי שאין בדפנות הכפישה טפח. דלמ"ל היו דפנות הכפישה מליין אפילו בצד חלקה. וה"ל לפי דברי רבותינו הכלל. סתה כפישה דנקט תנא. היינו באופן דפנותיה גבוהין טפח. ועל זה קשה ורבי הכא במשנתו כפירוש כתב הרמב"ם דמתניתין מיירי בשם להכפישה דפנות גבוהות טפח. וא"ך ח"ו לאמר שיהיה התנא פוסק על ז' טפחים. דהרי

בכפישה מליין אפילו בצד חלקה. וה"ל לפי דברי רבותינו הכלל. סתה כפישה דנקט תנא. היינו באופן דפנותיה גבוהין טפח. ועל זה קשה ורבי הכא במשנתו כפירוש כתב הרמב"ם דמתניתין מיירי בשם להכפישה דפנות גבוהות טפח. וא"ך ח"ו לאמר שיהיה התנא פוסק על ז' טפחים. דהרי

בכפישה מליין אפילו בצד חלקה. וה"ל לפי דברי רבותינו הכלל. סתה כפישה דנקט תנא. היינו באופן דפנותיה גבוהין טפח. ועל זה קשה ורבי הכא במשנתו כפירוש כתב הרמב"ם דמתניתין מיירי בשם להכפישה דפנות גבוהות טפח. וא"ך ח"ו לאמר שיהיה התנא פוסק על ז' טפחים. דהרי

בכפישה מליין אפילו בצד חלקה. וה"ל לפי דברי רבותינו הכלל. סתה כפישה דנקט תנא. היינו באופן דפנותיה גבוהין טפח. ועל זה קשה ורבי הכא במשנתו כפירוש כתב הרמב"ם דמתניתין מיירי בשם להכפישה דפנות גבוהות טפח. וא"ך ח"ו לאמר שיהיה התנא פוסק על ז' טפחים. דהרי

בכפישה מליין אפילו בצד חלקה. וה"ל לפי דברי רבותינו הכלל. סתה כפישה דנקט תנא. היינו באופן דפנותיה גבוהין טפח. ועל זה קשה ורבי הכא במשנתו כפירוש כתב הרמב"ם דמתניתין מיירי בשם להכפישה דפנות גבוהות טפח. וא"ך ח"ו לאמר שיהיה התנא פוסק על ז' טפחים. דהרי

דחכמים משמאין. טז ס"א :

ת"ר' אנשי שם
 ז' ת"ר' ד"ה קורה פי' כל
 ל' למיני בקורת הבית כו'.
 דייק לפרש בקורת הבית לפי
 שקורת הבית מבונה מכותל
 לכותל כדקתן במתני' וקאמר
 שגולעט קתה תון לכותל
 דה"ל דאינה בולטת וקדרה
 תלויה תחת הקורה שנתון
 הבית ועומאה תהיה דאיכ
 כל הבית כולו טמא וגם
 הקורה וכולם שנהובת
 דה"ל מגדל אינו טמא
 כדקתן ברפ"ד טומאה פ"ג
 הבית טמא ע"ש צ"ח ה"ב
 גם לא משמע ל' נפחיה
 לפרש בקורה זו הנקורה
 מכותל לכותל היא לאור
 הכניסה דאיכ אינו ענין
 לדומה אהלים דלדורי בכו'.
 כו'. דכתי' תימה הם דהא
 מה"ש

בושנה אחרונה
 וליכא פ"ע וכו' ט"כ
 ואינו מזוקק לרישא
 וכיפא נקט משוכס היינו
 תבש"ה הקורה ולהתן
 ומלישתא נקט במדוק
 פיה לקורה. ובתוספתא
 כולה נקטובה בגובה
 נגד פיה ואומר שיש
 פיה מודבק לקורה לכו"ס
 מלוח. ואם פיה רמוק
 טמא לכו"ס אינה מלוח
 ואם פיה אינה רמוק
 נבונה טמא טמא הקורה
 פניני וכו' הרמב"ם
 פניניו גם כמטרו
 דשיק מלוח כמכותל
 פניה לקורה תלויה והיו
 כקברת הרמב"ם שכתבנו
 לפיל דעיקר הלה על
 דפנות אהלים הוא כפייה
 מכותל כדנפק. וה"ל
 שפטיק העיני מה שנתן
 להבות הממתי' עם
 התוספתא אי נתמיה
 קובא דהיי אפטר לומר
 לחכמים דפחות מטמא
 לאו כדנזק דמיא והא
 גבי מגדל כפ"ד מני
 כליה שנינו לבין הארץ
 שנינו לבין הקורות אם
 יש עם פ"ע עמאין ואם
 לאו עמאין אלתא פחות
 מטמא כדנזק דמיא
 ובפ"ע מני מני
 היתה ממלאה את כל
 הבית ואין בינה לבין
 הקורות פ"ע עומאה
 בינה מה שבמכותל טמא.

עלמה. הקורה מביאה עומאה לה. ועומאה תחתיה היינו חתה
 הקורה. ולכן כתב הרמב"ם ועומאה תחתיה וקדרה תלויה בה.
 הכך מלשון המשנה. ע"כ. ועיין בזמ"ן פ"ב. ולפי זה אינה ענין
 לשלפניה. וגם מהפך הלשון. אבל
 מהר"ם כתב וז"ל ל"ל לפרש דמיירי
 בקורה הבית שגולעט קתה תון מן
 הכותל וכשהקורה על חרס תלויה
 בלוחה קורה. היא מופלגת מכותל הבית וקאמר בתוספתא דל"ס
 ממנה טמא אינה מללל כיון דמופלגת [מן הקורה טמא והוי כמופלגת]
 לכותל מצחוץ. וכשאין מפיה לקורה טמא חשיב כדבוקה בקורה ומה שהיה
 ככותל. ובמטובה מכנגד הקורה פחות מטמא פלוגי ר"ע ורשב"י והיינו שאין
 ולחוץ ר"ע מטמא כיון דאינה מופלגת טמא. וחכמים מטמאים כיון דאינה
 מן הכותל עלמו פחות מטמא. ע"ל. ולפירושו לא אחי שפיר הא דקתני מכותל
 לכותל לכותל לכותל לכותל. וגם כליה שבקדרה שרץ לפרש טע"ג הקדרה:

עקיבא מטרר וחכמים משמאין (טז) :
רבי שבקדרה. רבי
 אינה מללל ועמאין. והלכה כחכמים:

יבין תפארת ישראל

ורק לרבותא אליבאיהו דחכמים נקט מכותל לכותל דל"ס דהקורה כותל
 מכותל ומכותל. אפ"ה אם הקדירה שהתחיה משוכה מכנגד החתיה הקורה
 אין הקורה נחשב לה כמבויבה לטמא פה הקדירה: (טז) תחת הקורה
 דלוחה תחת הקדירה. או אפילו היה כל פה הקדירה מכותל. והקורה
 בין שהעומאה היתה רלויה תחתיה. או שיש אור טמא תחתיה. לכו"ס
 אינה מללל על מה שבהוכה. ואפי"ה נוח שלמעלה מאוריה פה הבלי. כל מה
 שכנגד הכלי טמא [נקמן ספ"ג] ורק במדוקתה כמקור הפחת מללל על
 דפנות אהלים כשיש רוח טמא תחתיה [נקמן סוף פ"ג]: (טז) ביש טמא
 אור בין פה הקדירה לתחתיה הקורה שלמעלה מהקדירה. אפי"ה לר"ע
 היתה העומאה מהפשטת לכל העהרות שהחת כל אורך הקורה. ולפיכך
 הכלים שבתוך הקדירה עמאין. ואע"ג דנקמן [פ"ג סוף מ"ז] אמרינן
 דשהקדירה רחוקה הרבה מהמעויבה. ואפ"ה כליה שבקדירה שעומדת
 עם למטה גיטלים מעומאה שבבית. האם אין העומאה שבבית מהפשטת
 להאיר שמנגעל לפה הקדירה. דהרי הארובה שמנגעל לפה הקדירה מנגולה
 הוא. משא"כ הכא מהפשטת העומאה תחת כל אורך הקורה. ומשם חוזרת
 ומתפשטת להאיר שבין הקורה לפה הקדירה ונטמא כל מה שבהוכה. וה"ה
 אם היה כל פה הקדירה מכותל. ע"כ שדבוק כל שפת פיה בתחתיה הקורה.
 אפי"ה לרבנן הוה הכלי שבקדירה טמא. דמהיך הוה עומאה לתוך הקדירה
 דל"ס דכלי אינה חוללת והרי כאן מונחת העומאה תחת הקורה. והתפשטת
 העומאה תחת כל ארובה. ע"כ פה הקדירה בעלמה נשארית בעתה דכ"ה
 אמק"ט מנגו. וגם לא התפשטת עומאה ממתת הקורה לתוך הקדירה.
 דהרי פה הקדירה מכותל כהקורה. ולא התפשטת העומאה להאיר
 שמנגעל לפה הקדירה. מדליין כאן אור בין פיה לתחתיה הקורה. ואע"ג
 דלמדת לעיל [פ"ג א'] דכ"ה שמדבק פיה צפנים בסתל הבית שמת בתוכו.

וימא שאין לכפישא דופן גבוה טמא. א"כ ע"כ שיהיה אורך ורוחב הכפישא.
 טפחים. דהרי אם נכפיל כ"ה על כ"ה יעלה בחשבורת רק 625 טפחים.
 הנה שיהיה צביתו צור שררוד ורחב יותר מד' אמות. ולא יכסכו נפסרים קבושין ע"ג.
 והכפישא דפנות נבואות כמה טפחים. ואפי"ה כשניטחה כדרכה ע"ג צור חלק
 וא"ת בשלמא אי נימא דמשנהו' בכפישא שאין דפנותיה נבואות טמא מיירי
 יש לה דפנות נבואות טמא אפי"ה מדפחיה שפחה או שוליה לא מחשבו
 טע"ט למה שני הגא בלישנא למתק כוורת. ספי ה"ל למתק שהשוכב ב' כפישות
 דמלחא נקט. דכוורת דרך שיש נקבים בדפנותיה לנייחא הדבורים [כלקמן רפ"ט].
 דפנותיה אפי"ה כל מתקב לא מחשב דפנות אהלים. וכ"כ כפישא מוקפת. וב"כ
 למעלה

וכן צ"ל דכלים מ"ז אם אין בין חדש לסרידה פותח טמא טמא. והבא בקדרה שיהיה כלי חס
 חמור קפי ממוס שאין כ"ה נעשה אהל ולפולס אינה מללל אלא כל"פ כקברת הרמב"ם
 היכי אמרי' הכא כשהדניק פיה לקורה לכו"ס מללל והא ליכא מירוח. וזוה
 שכתבנו ואם לא מירוח אינה מללל שאין כ"ה תלול משום אהל. ומירוח
 לקדרה טע"פ ארובה דלעיל דלמני' אהלים מלילי בכשו. דהתם תקנת
 ארובתפתא דמתני' ודאי קבדה דפחות מטמא כדנזק דמיא כדמכותל
 אהל וצ"ל כ"ה נעשה אהל וקרנות דר"ע מני תלויה דאפי"ה אינה
 בהא פלוגי כדפי'. ובהוספתא דמוקי פלוגתייהו כמטובה פחות מטמא
 וחדש מדבק חת דמתני' כפישה דל"רי בה ונקט קורה. ובהוספתא
 יבין כפישה ובין בקדרה פלוגי. ותנא דמתני' סבר דפלוגתייהו כההיא
 מכותל

במשה ו' ובמשה ז' בתרוייהו סתמא נקט. ואין נימא דמשנה ו' מיירי
 בחין דפנותיה נבואות טמא. וסתמא דמשנה ז' מיירי נבואות טמא.
 אמתסה. ודו קשה דאי במשנה ו' בכפישא ממ"ס כפוי מיירי א"כ למה
 צריך שיהיה לצבור דופן גבוה טמא סביב לשפתו. וכי גרע צור חלקה
 מקרקע חלקה. שכתב הרמב"ם [פכ"א מנו"מ] דכלי שממ"ס שפיה על
 פיה. מליץ על מה שתחתיה צהאל המת. ואע"ג דלרמב"ם שם רק צבונה
 טמא מליץ צהאל המת. היינו כדי שיהיה אהל תחת הכפישא. דא"כ
 ה"ל מה שמונה תחת הכפישא כמנוח צהאל המת או כעמון בהקרקע של
 אהל המת. דהטומאה שצהאל צוקעת לתוך הקרקע עד התהום. כל
 שאין אהל מפקיק (כרמב"ם פ"כ ממה"ס ה"ו). אהל הכא שיש כ"ל דלישנא
 הכפישה שפיה על פיה. א"כ מדיש הלול טע"ס תחת הכפישא. לא
 צקטה עומאה לחוכה. ול"ל דפנות אהלים. חכמי שפיהא אמתק"ט סתמא
 פתח אהל ותמוץ. ובל"ל לפרך לדחוק דמ"ש כר"ס והר"ב שמה טע"ג
 כפישא סבור רק לרבותא נקטו הכי. וק' לפ"ו א"כ למה לא נקט התנא
 עלמו הך דרבותא ודוקק לומר לרבותא דסיפא נקט חוכה דכותל גנה
 אפילו תוכה טמא. אמנם זמלתי וארעא מוחות דמי נגד רבותי ז' זוק"ל.
 ואין ילק פשוט ויעוף אהר קטום עבה ממתי. ל"מ היה כ"ל דלישנא
 דמתניתין כפישא נחונה. דהרי בלשון זה נקט התנא. במשנה ו' ומשה ז'.
 טפי משמע דנחונה כפישא כדרכה. שפיה למעלה דדוקא בכפיה על פיה
 לא מררוד הרמב"ם דפנות אהלים [כפכ"א מנו"מ] משא"כ בעומדת כדרכה.
 ולפ"ו דבעומדת כדרכה מיירי. שפיר מליץ למימר שיש לה דפנות נבואות
 יותר מטמא. ואפי"ה לא מחשבו כדפנות אהלים. מדליין פנים לגד הבור.
 ובזה יולד נמי לןן זה הדקק שמתק רתוי"ט לומר דמיירי דאין דפנות
 הכפישה נבואות טמא. ואפי"ה מחוקת מ"ס ע"ג דרובא ורובא. ובמתכ"ל
 זהו דוקק גדול מאד. דהרי להחוקק מ"ס צריך אמנה על אמה ברום ג'
 אמות. דהיינו הכל צאמה בת ו' טפחים (כ"ז רס"ו ר"א). וא"כ יהיה
 חשבורת שטחה 48 טפחים קוביק דהיינו טמא על טמא ברום טמא. ואין

ויאמר העני ברעת. אנכי רמה ותולעת. כהולדה הדרה בעיקרי הבתים נמצאת. הנה פה מקום אחי לאון שומעת. לחטט עמי עד מקום שדי יד כזה מנעת. לאסוף כעמור גורנה מעין נובעת. כללי ריבוי דיני חציצה בפני טומאה בוקעת. אשר נבדורות מוזכר בהם בפרק הקודם ובפרקים הבאים בלי מגרעת. ולבעבור שיש להם התעשות רב שעל נקלה נדמעת. לכן דיני כלים מכלים שיש להם למען דעת. ראינו מפני הכבוד להפסיק פה בין הפרקים. לומר פה כל דיני חציצה מוזקקים. כאשר יודינו בהסוד אבינו שוכן שחקים. וראו קראתי בשם למשכנת הני כללי שושנת העמקים. **קל מחצצים** בין משאבי ענקים. וכולהו כהראי מתחיתו בכפף מחשקים. ונחל נא. ועתה יגדל נא ה' כח עבדך מאשפתו הקם חקים. והראנו נפלאות באורותך הטובה חקים :

(א) שלש מיני חליצה בפני הטומאה הן. (א) החציצה שלא תכנס הטומאה לתוך הכלי שטומד תוך הכל המת. (ב) החציצה שלא תכנס הטומאה מאהל המת לאהל שגדלו דרך הלון פתוח מע"ס שבינין. (ג) החציצה בין הטומאה לטכרה כשאהד מן למטה ואחד למעלה ונסרס אחת לאחת :

(ב) דיני חציצה בעד תוך הכלי ששומר באהל המת. יש צוה חילוק בין כ"ה שרק שאמ"ס מנוב לשאר מיני הכלי שאמ"ס כלל. ד' מרות בב"ח שטומד באהל המת. (א) אם כפוי שם על פיו אפילו ממורה בקרקע בזמ"ס אינו מניל על תוכו (רמב"ם פ"א מטו"מ) ה"ג ומו"ס שם הרמב"ם דה"ס משום שאין כ"ה מניל כאהל. נ"ל דזהו דוקא בשליל אהל של כ"ה לנדף אף שדבק פיה בכותל בית או מניל בין טומאה לטכרה שא"מ מן למטה וא"ל למעלה ואין בכ"ה דין אהל שיזיל ביה בתורת מחילה מניל בנית שהללו בקנקים (פ"ו מ"ב) ונסר שט"ס התגור (פ"ב מ"ג) אהל בים שם אהל כל"ל והכ"ח נוגע סביב נגה הבית. כגון קדירה שתחבה בחרובה וסומתה הארובה ממטרפת הקדירה לשאר הגג של האהל ומלאת (רפ"ה מ"ג ורמב"ם מטו"מ פ"ב ד"ד). (ב) ובמדובר הכ"ח בכותל הבית או עכ"פ בממורה להכותל בזמ"ס מניל על שבתו (רמב"ם ע"ס). (ג) ובבב"ח פיה להמעיזתה וחקרה עד שאין בין פיה להקרה אורר טפה מלאת על מה שבתוכה אפילו בלי זמ"ס (לעיל פ"ה מ"ו ורמב"ם מטו"מ פ"ב ה"ד [ועמ"ס נס"ד לעיל פ"ה סימן ס"ד והרי הראב"ד (רפ"ט מטו"מ) מוקף לך כולה פרק ט' דלקמן דמיירי כזוורת של חרס ושם תנין זמ"ס בפי' סמוך לתקרה וטומאה בנית חוכה עתור משמע אפילו הטומאה תחת הכוורת]. (ד) אבל בהסמך פה הכ"ח לתקרה שאין לה דפנות. וכגון קדירה שהסמך פיה לתחתית הקורה שמונחת ברחוב מדיוסא לדיוסא וכתומאה תחת הקורה. אינו נוטל מה שבתוך הקדירה. רק בדבוק שפתה ממש בקורה (כפ"ה מ"ו). והי"ל חכמי נפשות ממש שבתוכה (ועי' ספ"ס דכלים) :

(ג) וג' מרות בשאר כלים שאמ"ס כגון כלים ששויין מבריות הים. וכלי גללים כלי אכנים וכלי אדמה או כלי חרס שאינו עשוי לקבלה (ככלים פ"ב מ"ג) וכלים הנאים במדה וכדומה טוין שוין צוה. (א) בבב"ח בקרקע חלקה באהל המת ויש בתול הכלי מע"ס צרום טפה א"ל זמ"ס (רמב"ם מטו"מ ה"ג). (ב) ובכפוי על צור עמוק שצאהל המת או אם יש להכסוי זה נורת כלי לריך להכלי או לכבוד דופן בולט טפה סביב [וג"ל טעמא דמלתא דדוקא בכפוי על קרקע חלקה שאינה מלאת רק על מה שבתוך הגללה א"ל דופן טפה בולט מהקרקע תחת טפה סביב אהל בכפוי על צור דיימא שהזיל על מה שצבור שהוא מבחוץ ממוכה אז דוקא בים שפה לצור סביב דיימו דפנות אהלים מלאת] אהל אם היה כפוי צור זה נכר חלק או שאר דבר שאין לו צ"ק מניל על מה שחור הנור גם בשאין דופן סביב הנור או להכלי (פ"ה מ"ו). (ג) ובבב"ח הכלי הנ"ל על דהו ופיה סמוך להכותל (פ"ה מ"ו) או כשפה הכלי סמוך להמעזיזה שצאהל המת (רפ"ט מ"ט) או רק באין בין פה הכלי להכותל או להמעזיזה. אורר טפה מניל על מה שבתוכה. (כ"ה ר"א) כל כלי כפוי ע"פ קרקע חלקה מניל בין בכ"ח ובין בשאר כלים אהל בכולם אינו מניל כפוי אלא במדוק בקרקע צמיד פתיל (עיין פרק כ"ה מטו"מ הלכה ג') :

(ד) מיהו כ"ו לענין שיזיל הכ"ח או שאר כלי שאינו מקבל טומאה הנ"ל על מה שבתוך צירוף כותל הבית או צירוף קרקעית הבית. או צירוף המעזיזה. אהל כשעומדין להדיא באהל המת או בין כ"ה או שאר כלי שאינו מקבל טומאה איך מנילין על מה שבתוך רק בים להן זמ"ס סביב לכל נקב שבכלי העשוי לאוכלין כמזיא זית. ובעשוי למשקין כנתקב כמכבים משקה וכשהנקב קטן מזה א"ל לנתמו (פ"ט דכלים מ"ה ועי' רמב"ם מטו"מ פ"ב הלכה ג') חוץ מכלי הבא במדה בו יש חילוק דמכוסה בכלי אחר שאינו מקבל טומאה או לריך צמיד פתיל במקום דבוקן יחד אהל במכוסה ציכר שאינו כלי. והי"ה בשמקום גדלתו צהא סני ואין לריך צמיד פתיל סביב הנכר והדלת וכן כל נקב שבו שהוא פתוח מעט"ס אין לריך צמיד פתיל (לעיל פרק ד' מ"א ועי' מ"ט ע"ס בב"ח סימן ט' ובבב"ח ע"ס סימן א') :

(ה) דיני חציצה בין אהל לאהל כן הצד. דיימו שיש חטן פתוח מע"ס בין בית טמא לטהור וסמך אהלין בין בכ"ה שנגז נגד הטומאה או בצאר כלים שאמ"ס כ"ל מנילין שלא תכנס הטומאה דרך החלון כגון מונבירן עם דפנות אהלים מנילין. וכגון בית שהללו בקנקים וגבן נגד הטומאה (פ"ו מ"ב). וכ"כ כלים שבין מגדל לכותל פהרין אף שאין המגדל דבוק לדופן (כפ"ד מ"ה). וב"ש אם סתם החלון הנ"ל עם נכר חלק או ששהה תחיה בלמעט האהל בכלים הנ"ל או מנסרים פשוטין שהעמיד שם אפי' בדרך ארעי חושיין (כפ"ו מ"ד). מיהו אם רק מיעט בכלי הנ"ל העט"ס שבתלון. לריך שיהיה דעתו שלא לפנותן ממש אהל כשפתו לחלון כולו בכלים הנ"ל או נכסר אף שלא בעל שם מהני (כ"ה ר"ל) לכן פ"ו מ"ג ותוספתו צ"ב ד"ב ע"א ד"ה היא). ואמנם להרמב"ם (פ"ז מטו"מ) אפילו בכתם החלון כולו עם הכלי אפ"ה דוקא בשגשלו

במקום הסחימה מהני. [ול"מ היה נ"ל לכל הקך משניות דקדירה בחרובה ובפיסה ע"ס הנור (פ"ה מ"ג ו' ז') וזית שהללו בקנקים צרקהן וכן עוד משניות ברות דחיקא לן מילתא עונא לאוקמא לכולהו בשבטלן להיות שם לעולם. אולם עי' מ"ט נס"ד לקמן פ"ח בהלכתא גבירתא סימן ה' שיש מקום לייש בקו' זו]. מיהו צעשה מעשה צנוף הכלי שצברו בתלון בשים או במסמרים או במעשה אחר אפילו כלי מתכות או כ"ה שפיה לפנים והוא עמא לא די כהתבטל על ידי זה טומאת הכלי (ככלים ספ"ה) אלא גם כן חוץ (כחוס' צ"ב דף י"ט ע"ב ד"ה ותיפוק) :

(ו) דיני חציצה בין משה למעלה. צוה יש חילוק בין שהסמיכה בדפנות אהלים או לא. דבסמך הכלי שאמ"ס לדפנות אהלים. כגון שהסמך פה הכלי לכותל הבית מבחוץ וטומאה תחתיה שאורר טפה על טפה אז לא לנדף מה שבתוכה יזיל אלא גם מה שמעלה מהכלי יזיל דמדאין אורר טפה בין שפת פיה לכותל. הרי דין הכלי כזו הבולט מהכותל והז"ל על ידי זה כאהל ממש ומניל (כפ"ה מ"ו) ורק כ"ה כה"ל אינו מניל דכ"ח אין דיוט כאהל (רמב"ם מטו"מ פ"ב ד"ה ותיפוק) :

(ז) מיהו בארובה בה"ג. כגון שיש הארובה מע"ס בין בית הטמא לעליה המקורה [לצדקן העליה מקורה נגד הארובה שצמעיזה שמתחיה או אפילו תוך הבית נגד הארובה שלמעלה סהור. וכ"ס שאין הטומאה יושאת דרך הארובה מבחוץ לעליה או להיפך] צוה אין חילוק בין שאר כלים שאמ"ס לכ"ה. דבצדקן דין חליצה ממש כדין חליצה מלון שבתול (לעיל סימן ה') שצאה סתם הארובה בא' מכל מיני כלים הנ"ל ואפילו עם כ"ה שגבו נגד הטומאה הז"ל הארובה כסופס. ואין הטומאה יזאל דרך הארובה מהבית לעליה או להיפך. ורק שצ"ה לריך שיהיה גבו נגד הטומאה (ועי' פ"ו מ"ד ו' ז'). וג"ל דה"ס דדוקא כצפאה לכ"ח על פיה שצאהל המת או שהדביק פיה לכותל שיהיה הכ"ח לנדף אהל אמרינן לדין כ"ח ינדון כאהל אצל הארובה בחרובה שצמעיזה או בחלון שצמעתו שצבר יש שם אהל שסופר אצל הכ"ח להזיל וכמס"ל :

(ח) ולא עוד. אלא אפילו כ"ח או שאר כלי שאמ"ס. עומדת למטה מסוין נגד הארובה שבין בית לעליה המקורה ויש לשער שאם תעלה הקדירה יהיו שפחות הקדירה נטוטה נטוטי לדי הארובה אמרינן גוד אחיה שפחות הארובה עד למטה. ונחשב כאילו הכלי שעומדת למטה תחובה בהארובה שלמעלה ואין הטומאה יושאת דרך הארובה מהבית לעליה או להיפך. ואפ"ה יש חילוק צוה שאם הטומאה רזוה תחת הכלי שנתנה למטה תחת הארובה הרי אפילו נחשב הכלי תחובה בחרובה שצמקרה. הרי גם תקרה שטומאה רזוה תחתיה הטומאה בוקעת להעליה ומתפשטת שם לתחת כל תקרת העליה כל שאין הטומאה הרזוה סמוכה יותר לאהל שתחתיה ממה שסמוכה להעליה (כפ"ו מ"ד). וכ"ס אם היה כ"ח וטומאה רזוה תחתיה הרי כיון שהטומאה בוקעת לתוך פנימית הכ"ח הרי נטמא הכ"ח ואינו חוץ. לפיכך בין שהכלי הוא כלי שאמ"ס או כ"ח אם הטומאה רזוה תחת הכלי נטמא כל העליה והבית סהור. וכן מוכח מתוספתא שהבאנו לעיל (פ"ד סוף מ"א) דצטומאה רזוה תחת רגל המגדל הטומאה בוקעת ועולה והבית סהור. ואי"ל ינמא צב"ה סוף טומאה לזאת דרך תוך הבית. וי"ל דבכל טומאה רזוה שצמקת למעלה לחוץ לבית ככה"ג אין אומרים סוף טומאה לזאת דרך הבית דכיון דהטומאה סגורה לנד חוץ ולנד הבית מ"ל שזיזיה דרך הבית ולא דרך חוץ לבית וכן מוכח מטומאה תחת העמוד שצמטרה והיא רזוה בוקעת ועולה וחלול המערה סהור. ולא אמרינן סוף טומאה לזאת דרך המערה (כפ"ו מ"ו). וכל זה כשהטומאה רזוה תחת הכלי שמונחת מסוין נגד הארובה. אבל כשיש תחת הכלי אורר מע"ס וטומאה שם או מדחצצין להקדירה כאילו תחובה בחרובה למעלה לפיכך רק לבית מתפשטת הטומאה מתחתית הכלי אצל העליה סהורה (פ"ו מ"ז) :

(ט) ובל זה בב"ח או בשאר כלי שאמ"ס. אצל בעמד למטה נגד הארובה כלי הבא במדה שהוא כמלוא הארובה והטומאה רזוה תחת הכלי שפיה סתום למעלה הבית טמא. מדאין מקום לטומאה לזאת רק דרך הבית. אצל אין הטומאה בוקע לתוך הכלי וגם לא למעלה ממה לתוך העליה (לעיל פ"ד סוף מ"א) ולקמן פ"ט מ"ב צבצב דמוסא על דהו והיא מחוקת מ"ס ועי' לעיל פ"ג מ"ט במקריה ארבע בין טומאה רזוה). וב"ש ששהטומאה מונחת תחת תקרת הבית. או שמונחת באורר מע"ס שחת הכלי הצא במדה העמוד מסוין נגד הארובה הנ"ל. הבית טמא והעליה סהור. ואפילו פיה פתוח למעלה (פ"ט מ"ז) :

(י) אמנם אם הכלי חוץ בין הטומאה לטכרה שא"מ מן למטה וא"ל למעלה. בלי סיועת דפנות אהלים וכגון שהכלי מונח תחת אורר השמים. צוה יש צ"ח חילוקים דבשפה הכלי פתוח למעלה והכלי יושבת על שוליה או בכל מיני כלים הנ"ל שאמ"ס ואפילו כלי הבא במדה בין שהטומאה רזוה תחת שוליה הכלי ובין שהטומאה מונחת תוך הכלי או שהטומאה תלויה בצור ממעל לפה הפתוח של הכלי הטומאה בוקעת ועולה ויורדת בין בתחתיתו בתוכה או ע"כ כל שכנגד הטומאה טמא אצל אין הטומאה מתפשטת לזדים כלל (פ"ט מ"ז). ואפ"י כלי הבא במדה דמחשב כאהל. ה"ל כשפיה מוכסה כלפי מעלה. דהרי

חזית, כי יתן מים שם פסוק
כ"ב

הדושי בהר"ח

פ"ב משנה (ב' חו"מ ר"ה)
אם יבולין בו מלבד
שצריך ג"כ בו ע"כ.
דגה אמת שהרשב"ם בפי'
הסמנה כתב שלא יהו
מוכשרים אבל הר"ב
שכתב לשון הר"ש ע"ש
והר"ש לא הוכיר זה שיהו
מוכשרים וכן פרק ה'
ופר"ק י"א אינו מוכר שדבר
שאינו ראוי לאכילה שצריך
שיחא שלא תבשר דהרי
אפי' נבלה מוסרחת שאינה
ראיה לבר אינה מטאה
ובכבא בתרא ד' י"א ג"כ
אינו מוכר ע"ש שיש
הק' הנט' על שפאל שאמר
רקין אינו פמיט בחלין
והיפוק ליה שפאל שפאה
ומשני שלא תבשר ורקין
ע"כ עוד ראוי לאכילה אף
שכבא ע"ש דאם אינו
ראוי לכל לאכילה ואם ה'
אינו מבעט א"כ קשיא
בתורתו שמיטתו מאלו
גבי גזירות שאינו ראוי
כלל לאכול או אף
שהוכשרה בשל ורקין
שרש"י כתב ג"כ גבי
גזירות שלא תבשר ע"ש
יכול להיות שרש"י כתב
לפי"ה אלא כשמעני הנט'
שהתירו או איירי אפי'
דוכשרו ל' איירי שנפסלו
מאוכל אדם אבל עדיין ראוי
לכמה וכל שפאל שאמר
אדם אינו כבא ע"ש שפאל
מאכילה כבא א"כ קשיא
כמו גבי תבן שהקשה זה
ראוי ליהן לברסחו וכן
יש שכתבו חלקי גבי תבן
עיקרו לבהמה אבל
גזירות עיקרו לאדם
דמגלי חילוק זה יגם לזה
לן ליטר שראייה לבהמה
והיה צריך עוד להאריך
רק שלא רציתי להכתיב
בין אבות הגוים הרע"בם
והר"ש ור"ק:

מן המפתח] יתחם השער הגה הוא עומא. לפי שכבר היה זה האדם
הגוסא למת הוא אשר חנץ בפני עומאה. ואדם אינו חונץ ע"כ:
אם יכולין הגרוגרות והתבן לעמוד בפני עומא. כתב הר"ב והוא
שיהיו הגרוגרות שהסריחו ואינן ראויין לאכילה. מלבד שצריך ג"כ
שלא יהיו נוכשים. כדחתן רפ"ח דלקמן
[אזכרין שהיו] וסוף פ"ג והכי אמרינן
בהדיא בגמרא פ"ג דצ"ב דף יט. וכן
פ' הרמב"ם. ומ"ש הר"ב וכן התבן
מוסרח ואינו ראוי לאכילה בהמה.

ואמרינן נמי בגמרא סס. דלית ביה קולי דלא חזי לבינא שהו רומסין ברנליהן בטיט. וסוהא לח שאינו ראוי להסקה. ובפ"ה הרמב"ם בפט"ו
מהג"מ [הלכה ב]. ומ"ש הר"ב דכל היכא דלין התבן והגרוגרות סותמים הכל כו'. דלי סותם הכל אל"כ בעול. ובסמוך לכאך זה בס"ד:

מלאכת שלמה

שהם נתונים בחלון. כך הביא ה"ר יוסוף ז"ל: אם יבולין הגרוגרות
וכו'. מירי גרוגרות שלא הוכשרו שכל דבר המקבל עומאה אינו חונץ בפני
עומאה וכתב הר"ש ז"ל וצ"ל לא יחפור בני האי חזית ה"ד אי פומה לבר

יבין תפארת ישראל בועז

דדוקא כשלא נעשה ע"י אדם בתולה. וכיון שנסגר הדלת ע"י רוח. או
גם ע"י אדם אבל לפני שעה וסמים. אבל דלת זו דאע"ל דהשתא עומדת
בפ"ע מסוגרת. עכ"פ הרי רק לפני נגע נסגרה ע"י אדם ומפתח. להכי
סד"ל דאע"ל דהשתא כרנג סלק האדם ידו והמפתח לא תחון קמ"ל. וא"ת
עכ"פ בלא יכול הדלת לעמוד בפ"ע אמאי עומא להוי נשטתו שפאלה מלאכה
פ"ד מ"ד ועמ"ש בס"ד. וי"ל התם רק כב"ב כוחות סבבו הדבר. משא"כ
הכא כשלא יכול הדלת לעמוד בפ"ע אין כח בהדלת לסייע בהסגירה. ורק כח האדם לבדו גרם ההסגר. והדלת היא רק נפעל ולא פועל. ור"פ צ"ד
נשאין נדבך (במ"א) אם צ' מתוונת הנדבך היו כלים או אדם. וב' האחרים היו אבנים שאמק"ש. באתת לה"ש לא הוה כמתנן בדבר המק"ש.

אחרונה

דפנות אהלים קיימא שכותמת התלון. ולעיל נדבך פ"ג כלי גללים לבינא
דפנות אהלים אין כלים היולין. ועי' במו' פ' לא יחפור ד' י"ג ע"כ כתבו שני
הפירושים אי הטוס דמקבל עומאה אינו חונץ וחי הטוס דאלה הסתמך בכלים
אפי' פירוים. אבל העיקר ל"ל כפי' הרשב"ן. ובתוספתא איתא לפנין דלת
שקטמו בתפתח כ"י חומר משום כ"א אפי' שפנתמה הדלת הניה עמוד לפי
גלה נפתח התפתח ע"כ ופי' הגלון מה"ל מוילגה שקטמו בתפתח מנפלים ולא
נפתח ור"א לפעמים דק"ל כלים נעשין אבל לעבר ע"כ. וז"ל דמתקום דפנות
אהלים לנ"ש חונץ. וי"ל דלמכתים מה"ע אינו חונץ דק"ל דהדאם שכתבו הוא
חשוב עושה ההלילה כסדרת הרמב"ם שכתבו וגי אדם לא מהני דפנות אהלים.
וכ"א כ"ל מפתח הוא עיקר החונץ כסדרת המפרשים. והשתא דבני הרמב"ם
כמכמים. וראייתו להט"ו צ"ד סי' פ"א כתב מפשה בעומאה היתה גבית
סמוך לבינא וכנסת לבינא דרך הלון והורה חכם אחד לקסום את החלון
בפרוכת שחלווים נעקקי כנזל. והגוי סת"ו ע"י דקדין שאינו פשוט כחלל אינו
חונץ כלתקן רפ"ח. ועוד דקדקי כנזל המעמידין את הפרוכת והיא חלל
הסמך בכלים אפילו עסרין אין חונץ ע"כ ד' והאריך מס'. וגמתי דפי' לכל
עב הורה החכם דהא דנעשין כדקין צ"הא עשוי כחלל היינו שהוא עלמנו חלל
חלל כשקומת את החלון הא מגן פ"ו ת"ב מקלחו ממודד על הארובה חונץ ל'
ויסו וק"ל כוונתו וכתב הרמב"ם שם הכעס שהאל מולי כחסי ע"כ וכוונתו
דלמ"ק הכסוי אל התקרה כמו קדרה ע"פ הרוב פ"ה מ"ב. ופ"פ שהרשב"ד
כתב שם עסא אחר דהוי כמו שיפוט אהלים וזה לא שייך הכא. אפי' שאינו
כדאי להכריע נראה דעיקר כהרמב"ם כמ"ש שם וה"ל פפרוכת כנזל החלון המעטרף
לכולל ומגיל כביקוי כדון דפנות אהלים וביקוי עדיף מדפנות אהלים להרמב"ם
לפי' פ"ה ת"ב. ומ"ש נמי לא קשיא מה שפקסה דקדקי כנזל הם כלים ואלו
הסמך בכלים אינו חונץ. ולאו קשיא הוא דמתקום דפנות אהלים ודאי חונץ
דמוכת במתני' ודפי' לעיל. ובליקו"מ' הפוקקים שם הביאו בשם חידושי
הגרשניי לייש קושיא הע"י דהא דנעשין כדון עשוי כחלל מקום המקבל עומאה
אלב פרוכת המוכר הוא ואינו מקבל עומאה כ"כ ופגל מתני' ומנ"י פ"ב דכלים
דילון שלפני הפתח מקבל עומאה שהשמש מתחמם בו. וכ"ל דפרוכת זה משום
קדושתו אסור ליהנות ממנו. אהן ק"ל תשמיעי קדושה נהנין מהן כמ"ש הר"א
ב"ה סי' קנד ס"ה. ועוד פרוכת זה אינו חלל ללמיות ואין בו קדושה
דב"ת ע"ל דב"ה נהנות. ואלו שכתבו והוא שהקדושה דמגבל להו ויכ"ל חונץ לה
במ"י פ' לא יחפור כולו דמיימי ההם דמתעשין דללא חזי אפי' לבהמה ואלכך
מגבל להו. ונראה דהיינו בפתח שאלה נעשין כפירוט. אבל בענין כפירות אפי'
חזי היינו כלתקן פט"ו בית שמלאו עפר ונעלו בעל וכו"ל המו' והר"ש
כאן דהויא שפקקי את המאור בשפיות דסוף חמ' ואלו ליה לאוקמי שבעלו
דל"כ ה"ל ביה. שמתע דמחול אי מבעלו בעל וספית כלי הוא. והוא דחוק
הש"ס לאוקמי כולו דללא חזי ולא חונץ להו אפי' בדמיו וביענין כפירות.
הש"ס דיעמא ליה לאוקמי בקסא דמיתא דרקין. דלמא שמואל דמיימי בקסת ולקמן

תפארת ישראל

דדוקא כשלא נעשה ע"י אדם בתולה. וכיון שנסגר הדלת ע"י רוח. או
גם ע"י אדם אבל לפני שעה וסמים. אבל דלת זו דאע"ל דהשתא עומדת
בפ"ע מסוגרת. עכ"פ הרי רק לפני נגע נסגרה ע"י אדם ומפתח. להכי
סד"ל דאע"ל דהשתא כרנג סלק האדם ידו והמפתח לא תחון קמ"ל. וא"ת
עכ"פ בלא יכול הדלת לעמוד בפ"ע אמאי עומא להוי נשטתו שפאלה מלאכה
פ"ד מ"ד ועמ"ש בס"ד. וי"ל התם רק כב"ב כוחות סבבו הדבר. משא"כ
הכא כשלא יכול הדלת לעמוד בפ"ע אין כח בהדלת לסייע בהסגירה. ורק כח האדם לבדו גרם ההסגר. והדלת היא רק נפעל ולא פועל. ור"פ צ"ד
נשאין נדבך (במ"א) אם צ' מתוונת הנדבך היו כלים או אדם. וב' האחרים היו אבנים שאמק"ש. באתת לה"ש לא הוה כמתנן בדבר המק"ש.

אחרונה

דפנות אהלים קיימא שכותמת התלון. ולעיל נדבך פ"ג כלי גללים לבינא
דפנות אהלים אין כלים היולין. ועי' במו' פ' לא יחפור ד' י"ג ע"כ כתבו שני
הפירושים אי הטוס דמקבל עומאה אינו חונץ וחי הטוס דאלה הסתמך בכלים
אפי' פירוים. אבל העיקר ל"ל כפי' הרשב"ן. ובתוספתא איתא לפנין דלת
שקטמו בתפתח כ"י חומר משום כ"א אפי' שפנתמה הדלת הניה עמוד לפי
גלה נפתח התפתח ע"כ ופי' הגלון מה"ל מוילגה שקטמו בתפתח מנפלים ולא
נפתח ור"א לפעמים דק"ל כלים נעשין אבל לעבר ע"כ. וז"ל דמתקום דפנות
אהלים לנ"ש חונץ. וי"ל דלמכתים מה"ע אינו חונץ דק"ל דהדאם שכתבו הוא
חשוב עושה ההלילה כסדרת הרמב"ם שכתבו וגי אדם לא מהני דפנות אהלים.
וכ"א כ"ל מפתח הוא עיקר החונץ כסדרת המפרשים. והשתא דבני הרמב"ם
כמכמים. וראייתו להט"ו צ"ד סי' פ"א כתב מפשה בעומאה היתה גבית
סמוך לבינא וכנסת לבינא דרך הלון והורה חכם אחד לקסום את החלון
בפרוכת שחלווים נעקקי כנזל. והגוי סת"ו ע"י דקדין שאינו פשוט כחלל אינו
חונץ כלתקן רפ"ח. ועוד דקדקי כנזל המעמידין את הפרוכת והיא חלל
הסמך בכלים אפילו עסרין אין חונץ ע"כ ד' והאריך מס'. וגמתי דפי' לכל
עב הורה החכם דהא דנעשין כדקין צ"הא עשוי כחלל היינו שהוא עלמנו חלל
חלל כשקומת את החלון הא מגן פ"ו ת"ב מקלחו ממודד על הארובה חונץ ל'
ויסו וק"ל כוונתו וכתב הרמב"ם שם הכעס שהאל מולי כחסי ע"כ וכוונתו
דלמ"ק הכסוי אל התקרה כמו קדרה ע"פ הרוב פ"ה מ"ב. ופ"פ שהרשב"ד
כתב שם עסא אחר דהוי כמו שיפוט אהלים וזה לא שייך הכא. אפי' שאינו
כדאי להכריע נראה דעיקר כהרמב"ם כמ"ש שם וה"ל פפרוכת כנזל החלון המעטרף
לכולל ומגיל כביקוי כדון דפנות אהלים וביקוי עדיף מדפנות אהלים להרמב"ם
לפי' פ"ה ת"ב. ומ"ש נמי לא קשיא מה שפקסה דקדקי כנזל הם כלים ואלו
הסמך בכלים אינו חונץ. ולאו קשיא הוא דמתקום דפנות אהלים ודאי חונץ
דמוכת במתני' ודפי' לעיל. ובליקו"מ' הפוקקים שם הביאו בשם חידושי
הגרשניי לייש קושיא הע"י דהא דנעשין כדון עשוי כחלל מקום המקבל עומאה
אלב פרוכת המוכר הוא ואינו מקבל עומאה כ"כ ופגל מתני' ומנ"י פ"ב דכלים
דילון שלפני הפתח מקבל עומאה שהשמש מתחמם בו. וכ"ל דפרוכת זה משום
קדושתו אסור ליהנות ממנו. אהן ק"ל תשמיעי קדושה נהנין מהן כמ"ש הר"א
ב"ה סי' קנד ס"ה. ועוד פרוכת זה אינו חלל ללמיות ואין בו קדושה
דב"ת ע"ל דב"ה נהנות. ואלו שכתבו והוא שהקדושה דמגבל להו ויכ"ל חונץ לה
במ"י פ' לא יחפור כולו דמיימי ההם דמתעשין דללא חזי אפי' לבהמה ואלכך
מגבל להו. ונראה דהיינו בפתח שאלה נעשין כפירוט. אבל בענין כפירות אפי'
חזי היינו כלתקן פט"ו בית שמלאו עפר ונעלו בעל וכו"ל המו' והר"ש
כאן דהויא שפקקי את המאור בשפיות דסוף חמ' ואלו ליה לאוקמי שבעלו
דל"כ ה"ל ביה. שמתע דמחול אי מבעלו בעל וספית כלי הוא. והוא דחוק
הש"ס לאוקמי כולו דללא חזי ולא חונץ להו אפי' בדמיו וביענין כפירות.
הש"ס דיעמא ליה לאוקמי בקסא דמיתא דרקין. דלמא שמואל דמיימי בקסת ולקמן

החכמים מטהרין . . . ד טהל שבין . . .

חלופי גרסאות . . . ד מחצית וכלפי מוסא . . .

אלוהו רבא . . . ד וחכמים מטהרין . . .

תוס' אנשי שם . . . ד ח"ס ד"ה מחציה . . .

משינה אחרונה . . . ולחון או העומאה לבדה . . .

רבי מאיר מטמא . . . דשדין ליה לטול בתר בית וצדק אור . . .

והעומד מלמעלה . . . ר"מ מטמא (א) . . .

מחציה למחצה . . . שומאה באחד מהן וכלים בכותל (ב) . . .

מחציה למחצה . . . מחציו וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

מחציה למחצה . . . מחציה וכלפי טהרה . . .

תוספות יום טוב אהלות אדם וכלים פרק ו' עובדיה מברטנורא

ה' טו"ס... חלופי גרסאות... תוספות חדשים...

לעורך הבית לבד. משא"כ מעזיבה שבטיה לעליה. כמו שהיה בנייה... רבי יהודה אומר וכו'.

לעליה: רבי יהודה אומר וכו'. ואין הלכה כר"י: ה' טו"ס... רבי יהודה אומר כל המעזיבה עליון והמעזיבה על גבן.

תוספות יום טוב אהלות אדם וכלים פרק ו' עובדיה מברטנורא

בית המשמש... חלופי גרסאות... תוספות חדשים...

נראים למראית העין. שהרי עכ"ס יש דבר החולץ: ה' טו"ס... רבי יהודה אומר כל המעזיבה לעליה (א):

נראים למראית העין. שהרי עכ"ס יש דבר החולץ: ה' טו"ס... רבי יהודה אומר כל המעזיבה לעליה (א):

ה' טו"ס ד"ה הבית... חלופי גרסאות... תוספות חדשים...

הבית טמא. אפילו אין שם טפח על טפח והעליה טהורה: ה' טו"ס... רבי יהודה אומר כל המעזיבה לעליה (א):

הבית טמא. אפילו אין שם טפח על טפח והעליה טהורה: ה' טו"ס... רבי יהודה אומר כל המעזיבה לעליה (א):

ה' טו"ס ד"ה חלול... חלופי גרסאות... תוספות חדשים...

ה' טו"ס ד"ה חלול... חלופי גרסאות... תוספות חדשים...

ה' טו"ס ד"ה חלול... חלופי גרסאות... תוספות חדשים...

אפי' הקורה דקה בקליפת... חלופי גרסאות... תוספות חדשים...

אפי' הקורה דקה בקליפת... חלופי גרסאות... תוספות חדשים...

אפי' הקורה דקה בקליפת... חלופי גרסאות... תוספות חדשים...

אהלות הטומאה בכותל פרק ז

ב כל שיפועי שם יום ימי
תוספות חדשים
 פ"ז משנה א [בת"ס
 סוף ד"ה] ספק.
 ולדבריו משמע. וכו' דעת
 הרא"ד רפ"ז מה"מ
 מה"ל דעת הרמב"ם
 דהשילוב גבי רשעה היו דופן
 פ"ט כ"מ :

אלוהי רבא
ב אהל שהוא שופע
 ויורד וכלו עד כאלבע.
 כולם במקום ירידתו עד
 כאלבע גבוה מן הארץ
 דמוך לארץ כסוף שיפועו
 אינו גבוה מן הארץ אלא
 כאלבע מ"ט טומאה כאלכל
 כלים ששם טמאין טומאה
 שם תחת השיפוע במקום
 האלבע כלים שאכל טמאין
 דשיפועי אהליו אע"ג דלא
 גביהו מרשעה אלא אלבע
 הן כאללים :

תוספות אנשי שם
 כ' בן וכו' אכל לפי דין
 לפרש בדביבס דה"ק ואין
 המת קבור כו' דאי קבור
 בחרון וכו' צו חלל טפח
 לא ה"ו דינה דמשנה זו ש"ך
 צו כלל לא ברישא ולא
 כיוצא דהוא אכל ומונח
 וכדבריו בחבורו ז"ע.
 (לסי') :

משנה אחרונה
 וכו' ספק לה ביה
 ומשום דלאו אורחא
 לקמן ביה במקום הקבר
 אכל טמאין שם סוכות
 לשומרי שבתות להבי נפש
 סיבות : **ב** פורובאה
 צאל. לפי הר"ב
 דמפרש אהל היינו גבו
 מקום שאין שם טפח.
 לא לר"ך נמי טומאה
 צאל כלים שתחת
 השיפוע טמאין. דאפילו אי
 שיפועי אהל אינם כאלכל
 כה"ל עמ"ל שד"ך
 טומאה לנאש ואידי
 דבני נמי טומאה
 תחת השיפוע כלים
 שצאל עמאין דהו דהו
 משום דשיפוע כאלכל
 דאל"כ אין דרך טומאה
 ליוכנס. נקט נמי רישא
 טומאה צאל. והרא"ש
 מפרש כה"ל אהל הוא
 מקום הרמב"ם ושופע הוא
 קבר. ולדידה תני
 קיפא אידי רישא :

עליו משקוף לסוכה. אבל בגמ' תקרה לסוכה. והקשה מהר"ר
 וואלף ורמ"מ"ל דמאי שנא מהא דתנן בס"פ דלעיל כלים שהתח
 הפרח טהורין. וכו'. ומהר"ם פי' וז"ל ספק לה סוכות כגון שכותל
 הנפש הוא כותל הסוכה מלד אחד טמאות. דכיון דכל כותל הנפש
 הוא מן הקבר וחסוב בקבר סתום וכו'א
 כמי דופן לסוכה א"כ נכנסת הטומאה
 צוכה ולהכי טמאות הסוכות. ככ"ל
 לפרש עכ"ל. ולדבריו משמע דקאי
 אהל היה מקום הטומאה טפח על
 טפח : **ב** אהל שהוא שופע ויורד
 וכלו עד כאלבע. פי' הר"ב וכלו עד
 שפאל

כאלבע מלמעלה ללד הגג. וכ"פ הר"ם ושיעור לשון המשנה אהל הוא שופע ויורד וחיטו עשוי כמו תקרה וכותל ישרה. אלא שנטשה
 משופע ששופע ויורד. ומלמעלה בגגו הוא כלה עד כאלבע. אבל הרמב"ם מפרש כמשמעה ששופע וכלו ללד מטה ששם אינו אלא
 כאלבע

מלאכת שלמה
 דלנפש הטומאה קאי הוא פירות הרמב"ם ז"ל והסיגי עליו הראב"ד ז"ל בס"פ
 מהל' טומאת מת וכו' דמתני' כפשטה מתפרשת ושאין הסוכה טמאה אלא
 בשם במקום הטומאה טפח על טפח שנטשה הסוכה דופן הקבר ומטמאה
 בגמ' מכל סביביו ולא צאל אלא הקבר פתוח אלי' או שהיא הסוכה
 סתומה שלא יכל לה פתח כי אלו נעשית כגולל לקבר אכל נכנס הטומאה
 כיון שהטומאה נכנס מן הדדין עהור אף הסוכה הסתומה לה עהורה נכנסה
 וצאלה מתוכה בין שיש לה פתח לסוכה בין שאין לה ע"כ. וכחז שם
 מהרי"ק ז"ל דלרבינו ז"ל דמפרש דקאי אהל הנפש הטומאה
 ר' יהודה מסרר קמני לה דלוינו אהי' זה טפח על טפח לא פליג ר' יהודה
 ע"כ והרא"ש ז"ל פי' וז"ל טמאות שהקבר מאהיל לתוכן כי קבר סתום
 מטמא כל סביביו כאלכל ור' יהודה מסרר לטמא' שדאי כל הכותל צחר
 ביה הלא נמי שדין ליה צחר נפש ע"כ וכו' קרוב לפי' הר"ם ז"ל וז"ל
 דכותל נפש צחר קבר שדין ליה דקאמר לעיל כל הכותל לבית ע"כ. ועי'
 כמה שכתבתי בס"פ דפרה סימן ב' : **ב** כל שיפועי אהליו באהליו.

ישראל
 דסמך הרמב"ם א"ע כמה שכתב בתב לעיל מיה' (פ"ו ממו"מ ה"ח) דדוקא
 בבנין הוה קבר סתום : (ב) אמר המחבר צעור לא נסחה ק"ך רגל היונה
 החלשה הלג בהסתעפות דיני אהליו ראה ראיתי כי טוב להקדים כללים
 ככללי תפארת צאלה הסתעפות ה"ל. למען שניכנס אהל' כמעשה. כנראה
 אלוהים כאלדם בשלו. ונהיה צקאיוס כסם בשמותיהן ובדתיסן טמות עוטות.
 וראה קראתי בשם הקדמה ז'

פתח האהל ובו ח' דלתות
 (א) עוד או אריג מ"ט ע"כ ב"ח או מ"מ ר"ח מ"פ ש"ן. כשהאהל
 א' מן על מה או על שחר דבר טומאותיו שנטמאין צאלה הרי אף
 שהאל נעשה מה' מכל ה"ל אית ביה תרתי לעיבותא. שלא נעשה אהל
 מקלי. וגם הוקצע ומחבר צארן. אפי' לא די שנטמא כל הסהרות שהיו
 צאלה תחתיו. אלא גם האהל צעמנו נטמא. והרי הוא טמא. ככל בגדים
 שנטעו צמת. שהאל הוא אכ הטומאה לטמא צמנע. אף לאחר שהולאו
 המת מתחתיו. ומדנעמא האהל אע"ג שמוחבר צארן. לפיכך ג"כ אינו
 חולץ בפני הטומאה. וכל זמן שהטומאה תחתיו. כל הסהרות שלמעלה
 ושלמטה כעד כל האהל טמאין. ור"ך האהל הוא לטהרות הוא ג' וי'
 וטבילה. פירושו כלי נעשה ממניס כללו שהאליל על מה. אפי' רחב הכלי
 רק כ"ש נטמא הוא עצמו. קבל אין מציא טומאה תחתיו ממקום למקום.
 אש אין הכלי רחב פ"ט. ושיהיה אירי תחתיו צנוכה טפח. אבל צאל
 האהליל על המת כלי. רק תחית אריג מנייסי ה"ל או גם המאהיל עצמו
 לא נטמא רק כשיהיה צדבר המאהיל כפי השיעור המפורש צמין ההוא (כלים
 פכ"ז מ"ב). (ב) אהל הנעשה מנשרי ע"ן או מאריג קצובו אמר גפן או נמי.
 או משאר צמחים גדולי קרקע או מאריג משי או אהל הנעשה מחרס או
 מתכות

וכו'. ואמר כל דר"ל בין שהתקרה משופעת על פתלים או שאין להאל הקרה כלל רק שדופן האהל הוא צשפוע. ועי' נעשה כעין תקרה להאל
 אפי' דינו כאלכל ומטמא טומאה אהליו. ולרמב"ם [פי' מטו"מ ה"ז] צאלת גרים כי"ד צחר הרישא. א"כ לפי הך גרסא הכי קאמר תנא.
 אף שאמר שכל אהל שאין צו ע"ש יודון כרלו"ה. אפי' ששוע אהליו שצבוה מד' א' ע"ט. ותחת לז השני הוא נמוך מטע"ט אין צו דין טומאה
 רלו"ה כשהטומאה במקום הנמוך ואין צו חילול צפ"ט כשהטומאה בחוץ האהל. דינמא דמחליק פתוחין ז"ל טע"ט. אין טומאה עוברת
 מן"ו אלא ה"ל אהו חלו הקטן כחלו האהל ממש. ועי' שואל שפיר כי"ד : (ז) כספק שולי האהל שלמעלה אינו גבוה מהארץ רק כאלבע :
 (ח) היינו במקום שהיריעה מטמא טע"ט מהארץ : (י) ר"ל תחת יריעת האהל במקום שנתון : (כ) ולא אמרין דמנוחה במקום שאין טע"ט בין

ר"ע מברטנורא אהלות הטומאה בכותל פרק ז תוספות יום טוב קפב אליהו רבא

פומאה מחוץ הנוגע עם מחוץ כו' דחייב ידיו כלי מטייל טומאה ואינו חוזק כפני הטומאה וכלים הן כמה כדקאן ע"ק הלכך הנוגע בו טמא טומאה כפני ואחריו דחייב ידיו כהאל וכלו אינו כמת אלא הוא עמו טמא טומאה כפני והנוגע בו טמא טומאה ערב. טומא' מאחריו אחריו הנוגע בו טמא ככלו לעמא הנוגע בו טומאה כפני. וחייב דחייב כדמיה כדמיה הכנס לחיוב טמא ידיו נטמא כפני הנוגע בו טמא טומאה כפני הנוגע ע"כ :

קרי' אהל: הנוגע בו מחוץ וכו'. לך פנימי של אהל וכו' חילוף שלו כפני חסוד לכו ולך כלפי הטומאה ככלי הנוגע במח עמו ולך שני ככלים הטועים בכלים. הלכך טומאה בחוץ הנוגע מחוץ טמא טומאה שבעה. דה"ל אדם שנגע בכלים שנגעו במח. דחין ברפ"ק דטמא טומאה שבעה: **שבאהל (ה) טמאין (ו)**. **טומאה מחוץ (א)**. **הנוגע בו מחוץ (ב)**. **טמא טומאה שבעה (ג)**. **ההל' (ז)** וגם קם בפ"א [ה' ז'] הביא הכ"מ להר"ם ולא הרגיש בזה. ומאחריו

אבל נ"ל דה"ל דלא אהל אלא לאשקי דכתיבה דפשתן דהייט כל היולא מן העץ] וכדתקן בפירק במה מדליקין [דף כהן]: **מלאכת שלמה** אהל ומקבל טומאה אע"פ שהוא נטוי לטהר וטורת בית עליו לענין לחוף כפני הטומאה וכיון שהוא מקבל טומאה וגם חוזק כפני הטומאה אין צדו

משנה אחרונה

הנוגע בו מחוץ טמא. כ"ה הל"ם כהאל של פשתן איירי דממחא טומאה אהל משמע שקבוע ומחובר וכל דבר המחובר אינו מקבל טומאה אלא מדמתיב בקרא וזהו על האהל יפ"ו אהל ממחין דמייס שבו כהאל של משכן אפי' שמוצא דה"ל וחיוב מייבמחין כהאל. ואין לומר דקרא וזהו על האהל כהאל שחייב מחובר איירי דה"ל למה ליה למחב דכ"ה טמא האהל עמו לא אפ"ו אפי' הוא מחובר דבאר כלים לא מייבמחין האהל עמו מ"ח טמא. וממחין יפ"ו דכ"ה אהל של משכן דוקא אין לו שמוצא וזו. ובמשכן הווי אהלי פשתן ותבתיס יריעות פנים. וכל הני מייבמחין מחובר. וכל הני נקב פשתן משום דמני לם במסכת שבת כל היולא מן הפתח אהליו מעמא טומאה אהליו אלא פשתן. ואל"ה היכי אמרי' בשמין כיון דמחיל על טומאה שבתו כהיות בוקעת וטולה אין לו כח לעמא הנוגע בחוף טומאה שבעה. ומחיל דהאל זה מחיל. כיון דמקבל טומאה הא קי"ל כל המקבל טומאה אינו חוזק וזהו דבעמלמא האהל חוזק דלמא היינו כפניו שחייב מקבל טומאה שהוא מחובר ואינו מתייב אהל של המשכן. אבל כהאל של פשתן שמקבל טומאה מחיל וי"ל דהכי מוכח מדתקן רפ"ט

בועז ישראל תפארת י"ב ין

מחכות. בכל סק דוקא בתרתי לריעותא מק"ט דהיינו שהוא כלי ואינו קבוע בדרך או מק"ט כשהיה. ואין חולצין כפני הטומאה. הכל כמבואר בס' ח' חוץ מק"ט אף בתרתי לריעותא עכ"ל מדלמק"ט מנבו לפ"ק אס בבו נגד הטומאה לא נטמא הכ"מ. וגם חוזק כפני הטומאה כשהוא סמוך עם דפנות אהליו או עם המעוינה. דבלי דפנות אהליו. אפי' היה הכ"מ סמוך עם זמ"ט אינו מחיל רק על חוץ. אבל תחתיו ולמעלה ממנו טמא [כפ"ט מ"ט]. ועי' מחצצים סי' י"ב. ועי' עוד לקמן בפ"ו כמה אופנים הבאה טומאה וחליה כפני הטומאה. וכל זה כה"ל המאחיל כלי ואינו קבוע בדרך. אבל נהדר לריעותא. דהיינו שאינו כלי אפי' אינו קבוע בדרך. או שקבוע בדרך אע"פ שהוא כלי גם כהאחיל על המת לא נטמא הוא עמו וגם חוזק כפני הטומאה שלא הבקט בו מלמעלה למטה ממנו או אפ"ו. וגם לא מלך א' לנד האחר במחסיבין ב' אהליו. ביהו כל ז' לברא"ל ד' וחוסי'. אבל להר"ם (פ"ח דאהלות מ"א) כל דבר שנטוי כהאל. אפי' הוא אריב מלמד ופשתן וכ"ס משאר דבר אף שמק"ט ונטמא האהל עמו. אפי' חוזק כפני הטומאה. (ג) אהל הנעשה מעץ או זכוכית או מצורות הים או כלי המחויק מ"ס. בכל הנך אפי' כשיש בהן תרתי לריעותא. שהן כלי ואין קבועין בקרקע. אפי' כשהאחיל על המת. לא נטמא הן עמלן. וחולצין כפני הטומאה. אולם כל הנזכרים בנ' כללים ה"ל אס האחילו על הטומאה והסברה ביהו אפי' רחוקים הטומאה והסברה זמ"ט אף אמות נטמא הסברה. וכל סק דלמרינן נבייהו בנ' כללים ה"ל שחולצין כפני הטומאה היינו בין שהיה הטומאה למטה מהדבר החוזק והסברה למעלה ממנו או אפ"ו או שהי' הדבר החוזק נטוי כדופן בחלמט האהל בין הטומאה לטהרה. (ד) אהל הקבוע בדרך ואפי' הוא מלמד או פשתן אס נגע בו כוית או שאר טומאות ממת מנחין בחופן שלא כהאחיל האהל על הטומאה. או שאר אבות הטומאה שחייבן טמאין כהאל. נגע כהאל אפי' מבפנים. לא נטמא האהל. דמדנקב בדרך הו"ל כוית נטי בדרך שאמק"ט כלל. ביהו גם באינו קבוע בדרך. דוקא אס הוא כלי מהמכרים לשל כלל. א' ב' מק"ט נגע בהן שום טומאה מבחוץ או מבפנים. ואז שני הדברים שמוחין. אף שלא נגע רק בל' א'.

(ה) ולא עוד אלא אפי' כהאחיל כוית ממת על אהל קבוע אפי' הוא של שיהיה האהל נטמא אפי' הוא קבוע רק כשהכניס הטומאה לחוץ. ולא כשהכניס הטומאה על האהל. (ו) אבנבם כהאחיל אחת טומאות המת שנטמא כהאל על אהל שחייב קבוע בדרך או ש חילוק. דאל האהל הוא כלי. בין שהוא מחוץ הנזכרים לעיל סי' א' או משאר מיניס הנזכרים לעיל סי' ב' שמק"ט. או כהאחיל טומאת מת עליו ונטמא הכלי הוא בכל לדדיו. אף שלא כהאחיל רק בל' א'. ובאין האהל כלי. והאהל טומאת מת על האהל. אע"פ שאין האהל קבוע. בין שההל מלמד ופשתן או ממין אחר. אמק"ט כלל. וכדלמחין ללא רבתי חורה לטהר. רק כשהטומאה מבפנים ולא כשהאחיל טומאה על האהל מבחוץ. (ז) אהל הנעשה מהמינים הנזכרים בס' א' והיה האהל קבוע בדרך. אפי' כל עוד שהמת בחוץ. כל הנוגע בו אפי' מאחריו. הו"ל כנוגע במח עמו. וכספור כהאל. ור"ל שהספור נגע כהאל מבחוץ. דלמרינן דאין האהל מתחשב (כפ"א מ"ג) למשום שהמת עדיין כהאל. הו"ל הספור שנגע כהאל מבחוץ כהאלו נגע במת עמו. אולם משיאל המת מחוץ. הנוגע בו או מחוץ הו"ל כנוגע במח. אבל הנוגע בו או מאחריו. הו"ל כנוגע בכלים שנגעו בכלים שנגעו במת דעמא רק טומאת ערב (כפ"א מ"ג) הא כפני אין חילוק בין תוכו לאחריו. (ח) אבל אהל הנעשה ממינים הנזכרים סי' א' וסי' ב' כשהוא כלי. ואינו קבוע בדרך דהו"ל תרתי לריעותא למק"ט. וכדלמחין לעיל (ס) לפיכך כשהמת חוץ האהל. אף דהמאחיל על אהל זה גם מאחריו. הו"ל כהאחיל על המת. דהאל כמלא טומאה למח. וכלי המק"ט אינו חוזק. וגם הנוגע כהאל הוא אפי' מאחריו בעוד המת בחוץ הו"ל טומאה בחיבורין וסווא. וכמ"ס ב"ד גרש מכילתן. עכ"פ כשיאל המת מההל. הנוגע בו בין מבפנים או בחוף עמא. דליון דכלים הם ואין קבועים בקרקע. הו"ל כנוגע בכלים שנגעו במח [בל' שמונה אלה יולדו על נרכי רבותיו מסוגיא דשבת (ד' כ"ח א') ומתוס' סס. ומרמז"ס והראב"ד ורמ"מ (פ"ה מ"ט) סי' (י) ומרמ"ס בפרק מ"ב ודוק]: (ג) ומ"ש הרמב"ם (פ"ח מ"ט) ה"ח (ה) היתה מונחת חוץ השפוע. ב"ל דר"ל שמונחת במקום הגמון שחלל

אבל כיון שאין נגעה שפח לענין טומאת אהל שאני כדליתא בתוספתא וכו' ע"כ: הנוגע בו מחוץ וכו'. כהאל של פשתן מיירי שנטמא טומאה

הנוגע בו מחוץ וכו'. לך פנימי של אהל וכו' חילוף שלו כפני חסוד לכו ולך כלפי הטומאה ככלי הנוגע במח עמו ולך שני ככלים הטועים בכלים. הלכך טומאה בחוץ הנוגע מחוץ טמא טומאה שבעה. דה"ל אדם שנגע בכלים שנגעו במח. דחין ברפ"ק דטמא טומאה שבעה: **שבאהל (ה) טמאין (ו)**. **טומאה מחוץ (א)**. **הנוגע בו מחוץ (ב)**. **טמא טומאה שבעה (ג)**. **ההל' (ז)** וגם קם בפ"א [ה' ז'] הביא הכ"מ להר"ם ולא הרגיש בזה. ומאחריו

הטומאה היריעה שע"ג היתה הטומאה בוקעת ועולה ויורדת. ומדלחין החלול הוא פתוח טע"ט לחלול של האהל. לא התפשט הטומאה כלל מתחת הרדוד לתוך האהל. אלא אמרינן דמדע"ס מעורבים ב' האוירים. בעל החלול הקטן היה לגבי האהל וכמונחת טומאה כהאל דמי. ביהו דוקא כהאל שב' האוירים הם תחת הקרה א'. וכחור שבעית דמי. דמלאו מופלג ומשמש לבני הבית כחלול של בית דמי. ולא דמי להללים שבעובי סתל מנדל [כפ"ד] ולא בעלו לגבי מנדל. דהתם להשמיטין בפ"ט עשויה ולא להשמיטין המנדל. משא"כ הבא הוא חוץ חלול כשאר זוית שבבית. אבל חור מופלג שבתולת בין בית לבית שאין בהחור טע"ט פתוח אע"פ שטומאה כנפשת מהמחלה ולהלן. ובפחות החור פחות מנפח רק אין הטומאה התפשטת מהמחלה ולהלן. ובפחות החור פחות מנפח רק לבית א'. נ"ל דמדפסוח רק ללך א' רק להשמיט הבית שפסוח לו עשוי ואינו ידון במחלה ומחלה. אלא אס הטומאה בבית טע"ט טמא: (בא) שהטומאה מונחת חוץ חלול האהל. בין שמונחת תחת מקום שהיריעה מנשא שם טע"ט או תחת השפוע הנמוך שם מטע"ט (ג). וה"ה בכל אהל שקריוו שיהו חור בטולו. רק מדלחין כשפוע אהליו נקט רק דינא כהאל. וביירי נמי רק כהאל הנעשה מלמד ופשתן או שער בע"ה. דמקבלי טומאה אע"פ דאיכא ב' לטיוחא שאינו כלי. וגם מחובר בדרך. דאי כהאל הנעשה משאר גדולי קרקע. הרי אמק"ט רק בתרתי לריעותא דהיינו שאינו כלי וגם אינו קבוע בדרך. וכיון שכן אין חילוק בין חוץ לחיבורו דבנטמא א' נטמא חיבורו כלל כלי מעולטל. [בך י"ל כוית ה"ל דלוקא פשתן דוקא. וכן בפתח האהל סי' א' ב']. ובמירי נמי שהיה כוית ממת וכדומה תוך האהל והשתא כשנגע בו העהור. כבד היתה הטומאה מההל. דאי בעוד הטומאה תוך האהל. אפי' כנוגע בו או העהרה מאחריו טע"ט [ועי' פתח האהל סי' ז'] אלא שיהא המת: (בג) דוקא

הנוגע בו מחוץ וכו'. לך פנימי של אהל וכו' חילוף שלו כפני חסוד לכו ולך כלפי הטומאה ככלי הנוגע במח עמו ולך שני ככלים הטועים בכלים. הלכך טומאה בחוץ הנוגע מחוץ טמא טומאה שבעה. דה"ל אדם שנגע בכלים שנגעו במח. דחין ברפ"ק דטמא טומאה שבעה: **שבאהל (ה) טמאין (ו)**. **טומאה מחוץ (א)**. **הנוגע בו מחוץ (ב)**. **טמא טומאה שבעה (ג)**. **ההל' (ז)** וגם קם בפ"א [ה' ז'] הביא הכ"מ להר"ם ולא הרגיש בזה. ומאחריו

ר"ע מברטנורה אהלות הטומאה פרק ז חוספות יום טוב קפג

ציונים

אהל שמה נפוי. ע"ס :
ג' דמות בבית. סינין פה.
יב"ט. ג' לז. חז"ל חז"ל
קפג. ד"ט. וטל. ונכנס
הכסף. סי' ק"ז. ומכ"כ.
מ"ז פ"ג. מסעי' ה"ג :

אלוהו רבא

מקצתו מרודד על הארובה
כו' ר"א חז"ל מניל. משום
דדבר המקבל טומאה הוא
וכל המקבל טומאה אינו
מונח כפי הטומאה אלא
נעו' כשטוב האהל דמניל
משום אהל דניורה הכחוש
הוא דלא אה"ל אה"ל דמקבל
ע מלא חז"ל ור"י סבר אה"ל
דלא נעו' כשטוב האהל הוא
אהל וכו' א"ל הניח בתוספתא
נעו' ע"ג ק"ט דוקרניס פי'
ק"ט יוצאים משרש אהר
ומתפרדו למעלה לארבעה
כ"י יוסי אומר מניל ורש"א
אינו מניל עד שיא' נעו'
כשטוב האהל הוא טומא על
ארבעה עמודין נפרדין :

[טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. פי' וכלים שתחת הרדוד
טומאים. כיון דאין אהל טעם מפסיק בינו לטומאה. מהר"ם]:
רבי יוסי אומר מניל. ואע"פ שאין גבו על הארובה שהאהל מניל
בכחו. הרמב"ם ס"פ מהע"מ. והרשב"ד כתב שאין זה הטעם
כלום. אלא שמושבין המרודד מן האהל
כשפועי אהלים. ע"כ. ואחרי שהעתיק
הרמב"ם דברי ר' יוסי הרי שפסק דבריו
להלכה. וגם בגמ' מלאהי צפי' המשנה
הלכה כר"י. ולפי שצטובה שלנו לא
ראה הר"ב פסק הלכה. נמנע גם הוא
מלכתוב. וכבר שמך הרמב"ם על
הכלל דצפי' מי שהול'והו [דף מו'] ר"י
נפתח

בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. וטומא האהל. אבל הנכנס לחומו
סבור אם לא נעו בו: מקצתו. של אהל: מרודד על ארובה שבין
בית לעלייה. וטומאה צבית: רבי יוסי אומר מניל. על העלייה:
כנשיית אהל. שהארובה באויר האהל. או מניל על כל העלייה
שחן לז"ל: ג' בלן טמאים. כל
הכלים המונחים תחת המשקוף של פתח
בחלל הפתחים מבחוץ כלן טמאים. אהל שהוא נמוי בעליה. מקצתו מרודד
על הארובה שבין בית לעלייה. רבי
יוסי אומר מניל. רבי שמעון אומר אינו מניל. עד שיהא נמוי
כנשיית האהל: ג' המת בבית. ובו פתחין הרבה. בלן טמאין. ר"י.
ד"ג. ג' ובו נכנס המניל וכו'.

ור"ש. הלכה כר' יוסי: ג' המת בבית כו' כולן טמאים. פירש הר"ב אה"ל טמאים נעולים דגזרו חכמים טומאה כו'. וכן
לשון
שלמה
ע"כ ולפי זה נראה דבא דנפתח א' מהן קאי אכולן נעולין וצדא דחשיב
אחד מהן קאי אפילו אפתוחין או אפשר דלא כוון רש"י ז"ל צבירשו רק
אכולן טמאים דקתי צרישא דבין פתוחין בין נעולים כולן טמאים ומ"מ

חשיב אהל: ר' יוסי אומר מניל. והלכה כמותו: ג' המת בבית ולו
פתוחים וכו'. מוכח בתוספתא דנעוין מאהלו על גביהן קתי כולם טמאין
ובפ"ק דב"ה דף י' סי' רש"י ז"ל וכו' פתחים כולן פתוחין או כולם סגורין

משנה אחרונה י"ב י' תפארת ישראל בועז

תמחויו הלל. אבל מקלמו
מרודד על ארובה טעם
תמחויו מלל הנותן ס"ל
לר' יוסי דחשיב אהל
שהרי גם עיקרו נעו'
הרדוד הוא כשפוע אהל
ור"ש סבר דנעוין טלו
נעוין בתמימות טעם.
ור"ל דקדקה טע"פ ארובה
לעיל פ"ה מ"ב כיון שיש
מחיצות לקדריה מיקרי
נעוין ומודה ר"ש וכו'
בני כורית פ"ט והבא
בספחם אהל דעלמא שחזר
מתוכו אינו וכו' וטומאה
בעלמא ואינו מקבל
טומאה וס"ל דאיתו מניל
על מה שפ"ג אהל הוא
נעוין. ומתן דוקא
דמשיבתא דאהל דוקא
שחזר נעוין דבין לר'
יוסי ובין לר"ש צביתין
נעוין דוקא ולא פליגי
אלא נרדוד או הוא כמו
נעוין וקיימתא לפ"ה הכ"ג
שכתבו לפ"ה ביחא
דעשויין אהלים דרש"י:
טומאה בוקעת וצבית.
פירש הר"ב ונעמא האהל
אלא הנכנס לחובה סבור
אם לא נעו ע"ג הארובה
קשה לשער הכ"ג סק"א
דעמא מת טעמא דאהל
הרי הנכנס מאהלי:
בוקעת וטומאה. וכמו
מהר"ם וכלים שתחת
הרדוד טמאין ע"כ. אין
לשון מדוקדק דה"ל

מהלך שנגע בו ממש (ועי' בהרשב"ד ע"ס): (ד) ותמוהין דברי הר"ב
הכל. שכתב שהאהל טמא. ואפ"ה הנכנס לחומו טמא. ש"מ דהאהל הוא
אינו חוזר ומטמא דבר אחר כשהאהל מניל עליו. והרי הר"ב צבירשו
ונעמא כ' לקמן (פ"א מ"ה) שהכלי שנגעו בו מתהרי הוא כמת עלומו וחוזר
ומטמא דבר אחר באהל. והרי כ"כ אהל דנרע מכלי דהרי אהל אינו מתחשב
כדמוהין בשפוד (פ"א מ"ג). ואין לדחוק ולומר דלהר"ב דוקא כשדבר אחר
מאהיל על הכלי שנגעו ועל הטמא אחריו חרץ כחלל אהל לא כשהכלי
נעמא מאהיל או נאהל מהטמא. יתא' דמתן פליגי לן בין האהלי ומ"מ
וכ"כ אי"ל דהר"ב כ' כן החם רק צב"מ. ולא צב"מ כלים. דהרי הר"ב
צב"מ מבינהו קאמר דכלל הכלים אמריין חרץ כחלל. פירוה גם צב"מ דברי
הר"ב ע"ס תמוהין. וכמ"ס ע"ס כ"ד ע"ג: (ד) כך ר"ל כוונת הר"ב הכא
וכוונת רש"י (ב"ה ד"ג ע"ג ו"ל ח"א) ומתוך צוה קו' רתו"פ הכא להר"ב
שכתב הכא דטומאת הפתחים מדרבנן. ועל זה נתקשה רתו"פ. דא"כ צב"מ
יש צבירה. ורעה רתו"פ להסתעף לכוונתו מרש"י (ב"ה ד"ג ח"א) א'
שכ' דסוף טומאה לנאת הוא הלממ"ס. ובמח"ב רבינו אדמוקסה מרש"י
להר"ב. עפי הול' לאקשוין דברי רש"י נופיה אהדדי. דהרי רש"י נופיה
כתב (ב"ה ד"ג ע"ג) דטומאת הפתחים מד"ס הוא. וכפי היראה מוצא זה
שאב הר"ב כאן דבריו. אע"כ כדבריו דלוחו פתח שדאי ויזילו בו המת
הוא הוא הלממ"ס. וכשלא ידעוין איהו אמריין אין צבירה ומעמיטין כל
הפתחים מד"ס. דהא דאמריין דלדאו' אין צבירה. מדרבנן הוא [ואפשר
מהיה

ל) ואף שלא נגע הטומאה בהרדוד. עכ"פ מדמוהין ע"ס מטע"ט הרי בקעה
הטומאה אל הרדוד וכו' כאלו נגע הטומאה בהרדוד. ונעמא האהל כולו.
אבל הנכנס להאהל אפי' בעוד הטומאה תחת או ממעל להרדוד. לא נעמא
דכל שאין אהל טע"פ ע"ג הטומאה. טומאה רעויה היא. ובוקעת רק
למעלה ולמטה ואינה מהפסקת לזרדים. ואע"כ דע"כ נגע בהאהל אף
לאחר שהי"א הטומאה מתחת הרדוד נעמא. אפי"ה אין האהל מטמא להנכנס
בו או להאהיל עליו ואפי' במשא המ"ט (ד' ל"א) והטומאה צבית ומיירי
שהעליה מקורה גם ממעל להארובה. דאל"כ הי"א אפשר שנגע הטומאה
מבית להעליה דרך הארובה. הרי כשהטומאה צבית גם צבית עליו
נגד הארובה טמא [גלקמן פ"ה מ"א] אבל כשהעליה מקורה או הקרוי שממעל
להארובה עירב האוירים שלמטה מהקרוי לטמא למטה גם נגד הארובה
[כפי מ"ד]: (ב) שלא תכנס הטומאה מהבית להעליה: (ג) ב"ל דבהא
פלגי במה דאמריין לקמן [פ"ה מ"א מ"ג] דאין יריעה מלת רק בשעטויה
אהלים היינו ג' דהפסות. ר' יוסי ס"ל דאף לגבי טוך האהל שבעליה
לא מחשב הרדוד כשפות אהלים. ולא נעמא מה שבתוך האהל זה
כשלא נגע בהאהל עלומו. והיינו משום דאין האויר שתחת הרדוד מעורב
עם אויר האהל. נמלא שאין הרדוד מחשב כחלק מנוף האהל שיש לו
גג דהפסות. עכ"פ כיון שרדוד הוא פרום על הארובה שבעטויה שיש
דפנות הבית תחתיו. להכי מחשב הרדוד שפיר כאהל עם גג דהפסות
ומניל. ור"ש ס"ל דדוקא אם היריעה עלמה עשויה גג דהפסות מללת. אף
אין מנין הרדוד. הו"ל הרדוד כבאר יריעה מטוללת שנק"ט. וכל המק"ט אינו חוץ בפני הטומאה [ולפ"ה] ל"ל דדוקא כהא דהרדוד הוא ג"כ
קמות האהל ס"ל לר"ש שמניל. אבל אם פתח יריעה שפועה על הארובה. או גם לר' יוסי כיון דיריעה מק"ט. וגם אינה קמות אהל. לפיכך גם ליריעה
כל שאין היריעה עלמה עשויה גג דהפסות אינה מוצאת [גלקמן פ"ה מ"ד]. וביורה מה שבתוך האהל שבעליה. לכ"ע בין שנטמא העליה או לא בכל
גומא אם האויר שתחת הרדוד והאויר שחך האהל פתוחין ז"ל צבירשו ע"כ. נעמא הך האהל. ואם אין פתוחין ז"ל ע"כ. לא נעמא חוך
האהל. אפילו שפוח המט למטה צבית. רק דהגונע בהאהל בין צבירשו בין בחוץ ואפי' לאחר שי"א אמת מהבית טמא. משום דנעמא הרדוד
מדאיהלו על הטומאה בעוד שהמת צבית. והרי הרדוד גוף א' הוא ע"ס יריעה בההל: (ד) ר"ל כל דבר אפילו אדם וכלים שבה תחת משקוף הפתח
בעוד המת צבית טמא כאלו היה יחד בההל עם המת. ואע"כ שהלכות טולן נעולין ומפסיקין בין אויר הבית הטמא להאויר שתחת המשקוף
עכ"פ מדיש בכלל כל הפתחים אלו חד פתח שדאי וסופו להוציא משם המת והפתח הוא ודאי טמא מהלממ"ס אף שהיא נעולה הרי כל הלממ"ס
דראורייתא דמי [כרמב"ם פ"ה מ"א ח"ב]. והרי בדראורייתא אמרי' מדרבנן אין צבירה. וכולן טמאין. לפיכך אף שאח"כ האוירו המת צב' מהפתחים
אפי"ה לא אמריין דהוברר הדבר למפרע שזה היה מוכן להוציא בו ונטהר שחר הפתח (ד'). ונ"ל דאי נימא כרמב"ם הכא דבית שפתחו נעולים

לומר שכנגד הטומאה לבד שמה שכנגד הרדוד שלא כנגד הטומאה ערוהו כדלעיל פ"ה מ"ג צבירשו מהר"ם עליו. ואי כ"ל כנגד הטומאה פשוט הוא ומהו אינו תחתיו עד לרקוב נמי
טמא. ויכא דהבא בטומאה שתחת הרדוד אין מילוק בין נגע מחומו לנגע מתחמו בין שאין כהן אהל וכמנע טומאה חשיב. ודוקא טעם צבירשו אהל נוגע בשיעור פ"ה פ"ה.
שתוקו מוכן מחומו דלא עדיף כומאה תחת הרדוד מתחת האהל עלומו. ואם הטומאה באהל וכלים תחת הרדוד בין שהאהל כולו טמא ליום שתחת הרדוד הוא כנוגעין באהל כיון
שאין צבירשו טעם הוא כמנע כמ"ס הר"ב פ"ג ופתחין הכלים. וכלים שמתחילין למעלה ע"כ הרדוד תלך צבירשו ובהרמב"ם דס"ל אין עמא מה טעמא באהל ערוהו הכלים. ובה"ש
וקיטמו עמאין. עיין ספ"א. ומיהו לקמן פ"ה מ"ז דמי החם מניח תחת דפנו מנעמא דהטומאה באהל הוא כמת תחת הרדוד: ג' וברו פתחים הכנה. וכולן פתוחין לרש"י שיש
דך יוצאת המת. אבל פתח הפסות לחדר שלפניו מנעו ופון ע"כ דך לרש"י עיור שאין זו דרך יוצאה. אי כן טומאה מדרבנן היא לר' ע"כ אמאי גזרו כס. והין
לומר משום שגומא ליפתח כפתוח דמי דל"כ נפתח או חשב אמאי מעריין. ומס"ס נמי אין לומר דגזרינן שמה לפתחים יפתח הפתח ויטמאו הכלים שתחת המשקוף וכשינעל אח"כ
והנעולים לא ידעו צבירשו ויטמאו כלים הטמאים. דקשיא נמי מאי מהני כהא נפתח או חשב אמאי איכא למיחש שמה יפתח אחד מן הפתחים היחידים בלא דעת הכתובים. ורש"י
כתב דג"כ ב"ה כיון שסוף טומאה לנאת רוחין אוחס כאלו ככר יצאה ע"כ. וא"כ דנפתח או חשב שוב אין סופה לנאת אהל צב' יוותר נראה משום תלך דקבר קסום
נגעו בה דק"ל קבר קסום נמקח כל כבידו ופי' רש"י צב"כ דב"ב דף י"ב שלא יצאו עושי סעודת וואהלו ע"כ ור"ל חששו שמה טמא יוצאה המת ויגעו בעושי סעודת תחת המשקוף
ויטמאו והלך גזרו טלך ירגעו עושי סעודת לנא ע"כ ונפתח או חשב לוכא למיגור וכו' מדברי החוספות פ"ס דב"ב וגם הרמב"ם רפ"ה פיה"מ סמן דין זה לקבר קסום:

חשב פירוטין חישוב שהיא כה"ס המיונים שיש בו. החיוב עם ג' הציל דמיונו מצד ג' וצ"ל. הפתחים כל ג' ל' ג' הפתחים המיונים הפתחים כולן. יחשוב נתינת ורה"ש חישבו ונתנו. ורה"ש שחשב להוציא ונתנו. שחשב עליו. משבת כה"ס המיונים בשיבת המת.

תוספות חדשים

שנתנו [בתו"ס ד"ה] ובית הלל. הכי מק"י כמ"י. הכי אחר רב"ש וכן א"ר אש"י. אכל רב"ש פליג ופירש דלנו"ס דה"ל למפ"ש נמי מהני מחשבתו לבי"ה ופ"ש כפפתה א"י מין. והקטו שם הפ"ה לרב"ש כי

אליהו רבא

ג' אלהין שהו ארבעה טמאים על ארבעה פתחים. ודוקא בחשב חלון מני מילין כי חשב עליו. אכל כנפחת ולא חשב פתח הוא דמילין. כי חלון כי נפחת מביא נמי טומאה על עצמו ואילו לא מילין על הפתחים משום דחין דרך להוציא נחלון כדתיב בחוספתא המת כניית ולו פתחים הרבה כולן נעלין כולן טמאין נפחת אחד מן א"ש של חשב עליו טרם א"ה כולן היו בו הלכות הרבה ויכולו נפחות כולן טהורות נפחתו טולן טמאות ולא הילוי על הפתחים: כ"ל ברית שמיאי אומרים והוא שחשב כו"י

הדושי מהרי"ה

פ"י משנה"ג [הרי"ה ד"ה] חשב כ"י כך תמיהני על הרי"ה כו"י עכ"ל. ובאמת קשיא חוקה היא וביחוד לי קשה שאפי' גם זה הדין של המת בבית נופח ג"כ לא הביאו רק שבת הדין מוכח משה שהביאו בסי' ש"ע"ה הפיר' הרי"ה והבי' חצר שהיא מוקפת וזו וכו' ע"ש ע"י ד' אבל נד"ל לומר דכולם נמשכו אחר רב אלפסי שהיה הדין זה הדין של חצר המוקפת אכסרדא חזון ואפי' הרי"ה לא הביא מזה הפתחה כמו שבאמת תמה עליו הרי"ה ע"ש בהלכות טומאה וירדנו על הרב אלפסי ולא לקצר ולא להביא הן הדין שאינו בבית הן הדין שאינו נודע נמצא בשלמא המשנה אחר שפירא אפי' דין לא שביחו וכן בימי המשנה היה נודע טומאה ובהרבה כה"ס א"י נודע ולא ג"מ רק לכתן נמצא זה הדין נופח המת בבית זה הפתחים הרבה כולן טמאים היינו תחת המשקוף כמו שכחב הרי"ה נמצא צ"ל שלא יבא הדין תחת המשקוף זה לא שביחו שלעין מאי יבא הדין מביחן תחת המשקוף הלא לבית אכור יבא ובכל החצר פותר לבי"ה

לשון רש"י צפ"ק דביצה דף י. ולאו דוקא גזירת חכמים כמו שכתוב בסמוך בס"ד: נפתח א' מהן. א"ש פ' שלא חישב עליו. תוספתא כהנה הרי"ה: [חשוב להוציא]. כ"ל דרך מחשבה נמי בדבור הוא. כההיא דספכ"ה דכלים. דמאי שנה. ובין כך ובין כך תמיהני על הרי"ה והטור סימן ע"א והאחרונים. שהשמיטו לזו הבבא דתש"ב כו"י: ובית הלל אומרים אף משמת. פי' הרי"ה דמחשבה מפקעת תורת טומאה מן הפתחים מאלן ולהבא. אכל כלים הראשונים טמאין דליה [ליה] ברירה הכי מהקטין בגמרא פ"ק דביצה. ומבוס כך הא דכ' הרי"ה לעיל דגזירת חכמים היא מה שמטמא כל הפתחים. לאו דוקא. דאי הכי הא קי"ל דדברנך יש ברירה. כמ"ש הרי"ה ברפ"ו דלמאי. ובסוף מס' ביצה

בין רש"י בין הרי"ה והרי"ה ז"ל לטעם אחד נחטונו במתני' שכולן טמאי' מפני שאין לנו יודעין פתח ויציאתו ודלא מהרמב"ם ז"ל שפירש בפי' המשנה וגם שם בחבורו פ"ה דטעמא הוי משום דכיון שכל הפתחים

תפארת יבין

דין קב"ר טמא מיידי הכא שיש להבית עוד חור פתוח לחין טע"ע. ונתבטל ע"ז מלהחשב קב"ר טמא. דאם לא כן אפי' חישב להוציא ב"ה מהן כולן טמאין. מדדין הבית קב"ר טמא. והו' דא"כ ל"ל דקנט ברירה פתח דוקא הרי בל"ו כל הטעם בכה"ל קב"ר טמא נטמא (י): [אפי' מאליו: (ה) והיינו להבא אכל מן שהיה תוך הפתחים קודם שנפתח פתחו זה. כבר נעמא הדבר והוא קודם שפתח פתחו זה מטעם א"ן ברירה: (ז) ר"ל שאמר כך [עמ"ש ב"ש לעיל ספכ"ה דכלים: (ח) דרך הוא השיעור להוצאת המת. חלום אם היה כזית ממת היה צ"י בתלן טע"ט [כעליו פ"ג מ"ז]. והוא דלעיל במת בבית וכ"כ בנפתח אחד מהן לא נקט שיעור זה של ד' טפחים. ה"ט משום דהתם פתח גדול טפי מזה. ונ"ל עוד דהא דבב"ב צ"י דלעיל כיון נעלין או שנפתח א' מהן לא נקט הלכות והלון. ה"ט משום דכשהמת בבית בלמה לא הו"מא שיהיו נעמאין כל ההלכות הסתומות שבבית מאלן דרך להוציא המת דרך החלון וגם בנפתח אחד מההלכות בלי טוהה להוציא המת משם. אף שהחלון בעצמו שנפתח ודאי טמא. שהרי הטומאה ההפסדה לשם. עכ"ל ע"ז לא נטמאו הפתחים שהדרך להוציא ב"ה. והכי אמרינן להדיא בחוספתא דמכילתין [פ"ח: (א)] (ב) שנטמאו נעלין. והא דלא קתני הכא הוא טמא וכולן טהורין ובלעיל. ג"ל דהכא שהמיל עדיין נעול לא שייך למתני בזה הוא טמא. דהרי אפשר שיחזור לטהרו. כשהחשב שוב להוציא בפתח אחר כשלא הערים [בחוספתא פ"ה וע' פ"ג סי' י"ז: (ג) דס"ל דאחד שמת כבר החזיקו הפתחים טולן לעומתה לפיכך רק מעשה מנהי לעיאר

משנה אחרונה

החשב להוציא באחד מהן. הא דלא עביד וכו' נפתח וחסב נדדדי. דבהלכות לא מהני נפתח כדתיב בחוספתא משום שאין דרך להוציא בהלכות כמ"ש הרי"ה קודקס ודוקא חישב מהני בהלכות כדמתיב במתני' גבי חישב הלכות ונפתח לא הולכי הלכות. והאי נפתח מאליו ע"י רוח וכו"ל. אכל פתחו כטוהה היינו חישב ופדיפא דליכא נמי מעשה ופשיטא דבהלכות נמי מהני. אלא בנפתח מאליו איירי וכדפי'. אכל הכ"כ שכתב בסמוך בפלוגתא דכ"ס וב"ה דוקא בחשב פליגי אכל בנפתח מודו ב"ה דמטער אף משמות המת כיון דליכא מעשה וכ"כ רש"י ומסופות פ"ק דביצה דף י'. משמע דמפשי' נפתח שפתחו בנתחון. ונ"ל לומר כן דא"כ כה"ל פשיטא דמתיב נמי בהלון ובחוספתא תני בהדיא נפתחו בהלכות לא מהני. ולבין נפתח משמע נמי מאליו. והכ"ס פ"ו מה"ט"ל כתב דלהכי לא מהני בהלכות נפתח משום שפתחו הם פתוחין מהרנע"ש ע"ש ולא יתכן דניי חשב קמי' בהדיא בהלון שיש בו ארבעה ודומיה דהכי קמי' נפתח לא אלא ודאי הטעם שאין דרך להוציא בהלכות ונפתח מאליו לא מהני וחסב מודו כתב ס"ד פלוגי' ככלים הנאין מאלן ולהבא אכל כלים למפרע מודו בית הייל דממאין. אכל בגמרא פ"ק דביצה שם לשינוי דכבא מוכח דלמפ"ש נמי פליגי והרמב"ם בחבורו גם כן לא חילק בזה משמע דס"ל כפנייה דכבא דנפתח הוא. ונכלה לי דלתיי שפיר עפי' לרב"ה הא דלא פליגי נפתח למאי דפי' נפתח מאליו איירי מודו בית הייל דלמפרע עמ"ה בלא שייך הלא לומר כוכבך דבהאי דפי' למיפ"ק. דהא אורה לא גלי דמתי' לא בתמלה ולא בנף. אכל החוספות לפי שעתם כתבו בנפך דפליגי בחיוב לכונת דכ"ס דלפילו חשב מהני לעיאר למפרע וכ"ל נפתח ע"כ אכל מהאוספתא כלה"ה דפי'. וה"ל אף נפתח מאליו אמאי

אפי' שהפתחים נעלין דגזרו חכמים טומאה על המקום שהו דרך יציאת טומאה שסופו של מה ללאת לרך שם: חשב להוציא באחד מהן. א"ש פ' שלא נפתח: או בחלון שיש בו ארבעה. דבהכי שיערו חכמים שראוי להוציא המת מציל על כל הפתחים הגעולים: יחשוב עד שלא ימות המת. דמשירה תורת טומאה לפתחים במיתת המת. שוב אינה עולה מהן במחשבה אלא ע"י מעשה כגון נפתח: וב"ה אומרים אף משמת. דמחשבה מפקעת תורת טומאה מן הפתחים מאלן ולהבא. אכל כלים שהיו בפתחים קודם שנפתח. מ"ד

נפחת אחד מהן (ה). הוא טמא. וכלן טהורים (ו). להוציא באחד מהן. או בחלון שהוא ארבעה על ארבעה טפחים (ז). הציל על כל הפתחים (ח). בית שמאי אומרים. יחשוב עד שלא ימות המת (ט). בית הלל אומרים אף משמת (י).

מלאכת שלמה

נעלין הוי כל הבית קב"ר טמא שמתחיל כל סביבו. ומלתי' שה"ה רב בללאל אשכחן ז"ל ב"ה והוא שחשב עד שלא ימות המת. וכתיב הרי"ה ז"ל ס"א ובה"ה משמות המת. ומאי דקשה אמתי' מההיא מהני' דלא יטול

בויע ישראל

מדהוה כספיקא דא"י. ואפשר דגרע מניה ודו"ק. ועמ"ש בזה בס"ד בפירושו שלתי' פ"ד דביצה. ושלתי' חגיגה. מיהו כל זה רק ליישב דברי מאור עייני רש"י זוק"ל דלא תיקפי דדיה אדריה. אבל לרבינו הר"ב בל"ז מפורץ ק"י רתו"ט לעולם טומאת כל הפתחים כולן דרבנן. ואפי' אותו פ"ה שדאי יולאוהו זו. ואפי' שדרבנן כי הא אמרינן אין ברירה. מדעיקר טומאת מת דא"י וכך כתב חוס' (עירובין ד' י"ז ע"ב ד"ה מאן): (י) ולרמב"ם בפירושו כאן (ולרמ"ם פ"ו מטו"ו. גם בחבורו כ"ל כן. ועמ"ש בס"ד בבועו פ"ג סי' י"ב). הא דאמרינן כיון נעלין. כל הפתחים טמאין. ה"ט מה"ה"ל קב"ר טמא. אכל כשהפתח א' מהן. או חישב להוציא ב"ה מהן כבר נלא מתורת קב"ר. והו"ל כזית ולכתי א"ן טמא רק אותו פתח שסופו להוציא בו. ואני עמי וכדאז לא זכיתי להבין ד"ק. דאי משום קב"ר טמא א"כ בכל הפתחים נעלין מה איריא פתחים כולן טמאין. הרי אפי' נגע בכל כחלי הבית מאחוריו טמא. ואי דרישא מיידי גם בלא נגע בהפתח רק בשמשקוף הפתח שהיה עליו. דאע"ג דהדלת נעול. אפי' נקמא כשההי"ל המשקוף עליו. כראשי קורות שהתנוצת בקב"ר הטמא דממאין באהילו על העלויות בריש פרקן. ונקט הכא כשההי"ל המשקוף ברישא משום סיפא בנפתח פתח

הפתחים

מטהרין איילו כלים דלהבא הא ליכא גילוי דפתח דבהאי מסיק ליה. וי"ל דנפתח לא בעינן גילוי דפתח דכב"ר הוא דניח ויציאתו שאין ליה פשי' להשקות מתו עדי שפתח וזה שפתחו ושומד ודאי מיד מסיק ליה כהאי. ובה"ה יש ליישב מה שחמה סו"ט"ג דהפוסקים השמיטו בזה דלשנן. ולמאי דפי' יוחא דמתני' מיידי כלים שמתח המשקוף בלשקב"ה לה גמ' והמפרשים ומתני' נמי חישב דא"ל מומלך ממחשבתו ומסיק ליה באתר ונעמאן הכלים שבראשון א"ן בכך כלום. אכל כה"ל"ג והטור שכתבו לעיין עומאת כה"ס אפשר דלא מהני חישב דלמא מומלך וסבדי כה"ס בלא דלא יעמא אכל נפתח לא מומלך דאדם כה"ל על ממו להוציא מהכר ובהאי ודאי מסיק ליה. ודע דמחשבה זו דלמתי' חשב להוציא לא מהני אלא חשב שמובל עניו לקבוצו והכי אשכחן גבי הכבש פירות דלא מהני אלא מחשבתו בעל"ש כמ"ש הרמב"ם רפ"ג מה"ט"ו וכן גבי עומאה מניח בחוספתא חשב עליה אדם שאינו שלו סבור והטוה"ה הרי"ה פכ"ב דכלים מ"ט. וכן מוכח בחוספתא כאן דמתיב חשב על פתח האפניו ובאו קרוביו או אחיו ואמרו להוציא בדבומי הילל הדדומי ודחוקן עם בזה. ולמתי' דפי' י"ל כשהוציא חסריים קאמר דמחשבה דידהו מליא כדפי'. ובזה יש ליישב מה שחמה סו"ט"ג ע"ש פ"ק דביצה למאי דבעי' לאוקמי הסם דכלים דלמפרע נמי פליגי ומתברי' ב"ה א"ל הכי מחשבת לה המת בבית כל הפתחים טמאין. והא כשמוציאין את המת סבור למפ"ש כל הפתחים ודחוקן עם בזה. ולמתי' דפי' י"ל כשהוציא חסריים שאינם קרוביו כה"ל לא אמרי' להוציר דקרוביו נמי הוא דפתיחו להוציא בפתח זה ועיקר מחשבתו בקרוביו מליא: א"ן בהלון שיש בו ארבעה. וה"ל נפתח א"ש עמ"ה א"כ יש בו ארבעה ומשום דקסם פתח א"ן פתוח מארבעה לא לריך

הפתחים

החשב להוציא באחד מהן. הא דלא עביד וכו' נפתח וחסב נדדדי. דבהלכות לא מהני נפתח כדתיב בחוספתא משום שאין דרך להוציא בהלכות כמ"ש הרי"ה קודקס ודוקא חישב מהני בהלכות כדמתיב במתני' גבי חישב הלכות ונפתח לא הולכי הלכות. והאי נפתח מאליו ע"י רוח וכו"ל. אכל פתחו כטוהה היינו חישב ופדיפא דליכא נמי מעשה ופשיטא דבהלכות נמי מהני. אלא בנפתח מאליו איירי וכדפי'. אכל הכ"כ שכתב בסמוך בפלוגתא דכ"ס וב"ה דוקא בחשב פליגי אכל בנפתח מודו ב"ה דמטער אף משמות המת כיון דליכא מעשה וכ"כ רש"י ומסופות פ"ק דביצה דף י'. משמע דמפשי' נפתח שפתחו בנתחון. ונ"ל לומר כן דא"כ כה"ל פשיטא דמתיב נמי בהלון ובחוספתא תני בהדיא נפתחו בהלכות לא מהני. ולבין נפתח משמע נמי מאליו. והכ"ס פ"ו מה"ט"ל כתב דלהכי לא מהני בהלכות נפתח משום שפתחו הם פתוחין מהרנע"ש ע"ש ולא יתכן דניי חשב קמי' בהדיא בהלון שיש בו ארבעה ודומיה דהכי קמי' נפתח לא אלא ודאי הטעם שאין דרך להוציא בהלכות ונפתח מאליו לא מהני וחסב מודו כתב ס"ד פלוגי' ככלים הנאין מאלן ולהבא אכל כלים למפרע מודו בית הייל דממאין. אכל בגמרא פ"ק דביצה שם לשינוי דכבא מוכח דלמפ"ש נמי פליגי והרמב"ם בחבורו גם כן לא חילק בזה משמע דס"ל כפנייה דכבא דנפתח הוא. ונכלה לי דלתיי שפיר עפי' לרב"ה הא דלא פליגי נפתח למאי דפי' נפתח מאליו איירי מודו בית הייל דלמפרע עמ"ה בלא שייך הלא לומר כוכבך דבהאי דפי' למיפ"ק. דהא אורה לא גלי דמתי' לא בתמלה ולא בנף. אכל החוספות לפי שעתם כתבו בנפך דפליגי בחיוב לכונת דכ"ס דלפילו חשב מהני לעיאר למפרע וכ"ל נפתח ע"כ אכל מהאוספתא כלה"ה דפי'. וה"ל אף נפתח מאליו אמאי

לבי"ה

ד' האשח. מ"י ע"פ פ"א כ"ה

שיד ב"ה שהם טמאים: ויהי. א' מן הפתחים סתום באבנים: כשיפתח ד' טמאים. הוללו שאר פתחים: בשיתחיל. לפתוח מיד הוללו שאר פתחים: בפותח בתחלה. כגון כותל שאין בו פתח וכו' לעשות פתח חדש. לא הוללו הפתחים. עד שיפתח ארבעה על ארבעה: ד' הוציאוהו מבית

לבית. ובבית שני ילדה ולד מת. היה סתום (ט) ונמלך לפתחו (ט). בית שמאי אומרים כשיפתח ארבעה מפתחים (ט). ובית הלל אומרים כשיתחיל (ט). ומודים בפותח

בתחלה (ט). שיפתח ארבעה מפתחים (ט): ד' האשה שהיא מקשה לילד. והוציאוהו מבית לבית (ט). הראשון (ט) טמא בספק (ט). והשני בודאי (ט).

ח"ג. ובית הלל נהגו. ב"ה וכו' ג"פ. ומודים ג"פ מודים. ארבעה נד"ג בארבעה.

אמר

בילה. וגם רש"י בעלמא כחז בסוף בילה ד לח אהך דהכא. וז"ל בדאורייתא כגון טומאה מת לית [ליה] ברירה ודרך יליאתה הלכה למשה מסיני כדאמר' בסוכה [דף ו'] דהלכות טומאה הכי גמירי להו וכ"כ עוד אהכא דמיימי: לה בפ"ו דעירובין דף סח. מפני שאין לנו יודעין באיזה פתח וילאונו ופתח שעתיד ללאת בו מייטמא מיד. וטעמא ליכא. אלא הלכות טומאה הכי גמירי לה. ע"כ. ומ"מ קרי להו גזירת חכמים. והואיל ואינו מפורש בכתוב. הרי חכמים גזרו ואמרו כן: אבל מפי השמועה הל"מ. וכבר כתבתי במ"ב פ"ק דעירובין. שכן הרמב"ם רגיל לקרות

דברי סופרים מה שהוא הל"מ. וראה זה מלאכי שאמר הרמב"ם בפ"י המשנה בפ"י דללים משנה יב. וז"ל בחוס' כוית מן המת וכעדה מן הערץ ספק יש בהן כשיעור וכו'. ספק טמא שכל דבר שנקרו מוד' ושיעורו מוד' ספקו טמא וכו' ולא יטעך אמרו שיעורו מוד' עם השורש אשר זידינו שכל השיעורים הל"מ. לפי שכל מה שלא התבאר בלשון התורה יקרא מוד'. ואע"פ שהדברים הן הלכה למשה מסיני. לפי שאמרו מוד' יכלול שיהיה הדבר [קבלת] סופרים. כמו הפירושים וההלכות המקובלות מן משה מסיני. או תקון סופרים כמו התקנות והגזרות וכ"כ עוד בפ"י מ"ז פ"ו דמקואות. ועי' במ"מ פ"ד דמקואות [ד"ה ספק] כתבתי סיוע לדבריו: ד' הראשון טמא בספק.

עיון מלאכת שולמה נתחלה בש"א כשיפתח ד' פתחים ובה"א כשיתחיל היה הפתח סתום בש"א כשיתחיל ובה"א כשיחשוב פי' מתני' דלא כר' יהודה הר"ג ז"ל.

תוספות חדשים הרי משמח לה לבי רישא דמתני' מנה בבית וכו' פתחים הרבה כגון עמלן סה לכסוף כשמוציאין נארוה פתח הוצר הדבר וכו' ומילוי כגון עשה פתח חדש והוציאו המת דלא שייך ברירה א"כ שקברו במקומו.

אליהו רבא

היה סתום כו' בש"א כשיפתח ד"ע וכו' כו' ומודים בפומה כו'. ורבי יהודה פליג דקתני כההיא בש"א כשיפתח ד' פתחים ובה"א כשיתחיל. שפותח סתום כו' כשיתחיל כו' כשיחשוב. ד' הראשון טמא בספק. שמה שפתח שם הקבר. והבטי גודלי. הא דקתי גודלי קמ"ל ואפילו טוילוי משם הכלים קודם שגדל עמלון והרי דאמרינן פתחה הקבר מיד כשניצלו לטעמי דכל כעומות כעשת מליאוק:

חדושי מהרי"ה

לכאן שלא תחת המשקף כשארין אהל ולכר שש אירע שבא נפלא מאי ג"מ שנשאיר הלא כלנו פמאי מוחים בשלמא לוי זמן המשנה הן לענין שנסמא הן לענין כלים שהיו מונחים שזה שביח מאי אבלי כהיום אינו ג"מ גדולה לכן הביא הרב א"כס זה הדין של חצר מוקפת זיוין שכל זמן שכל הפתחים נעולים אסור לו לכהן לבגס בכל ההצר שזר שביח ג"כ מאד נמצא נשאר לו רק הקשיא שמה שב' ואם נפתח חצר השני או פותח לכהן לבגס מצד החצר המוקפת זיוין וקשה ה"ל לכתוב שא"כ לא נפתח רק שהשב להוציא מפתח השני ג"כ מותר לו לבגס מצד חב' וזר ג"כ אכזה ששנא ליה לכהן לידע שבעל הבית חשב להוציא את המת מפתח שבצר השני בכדי שיגיל לבא בחצר כשג"מ א"כ נפתח בפועל זה רואה הכהן וצ"ל שהוא סודיע שחשב וכו' לא שכיה משא"כ לענין שמתה ושהרה היה לפי חכמי המשנה ולפונם ג"מ גדולה בזה וק"ל:

תוס' אנשי שם

בב"ה ס"ה ח"ה"ה ד"ה רב"ה כו' קטני מקומו. ע"כ. וסיפא דמתני' דקתי ומודים בפתח מתחלה וכו' לרנא נמי מתפרש לענין לפיר פתחים מתחלה וזהו וזהו למעשה דלא שיהיה ברירה בדבר שלא היה נעול כלל כגון ע. כ"ל. והא דפי' הטבאים כ"ל וכו' וק"ל

ישראל בועז

פתח א' או בשחיב להוציאו בא' מהן. או רק אותו פתח מנמא בזהל ולא הפתחים האחרים. ואילו הוה נקט בנגע. הרי נסיפא כשנחלק דין קבר סתום מבית גם בנגע באותו פתח טהור. עכ"פ ק"ל ה"ך ע"י שחיב להוציאו בא' מהפתחים. יבולק דין קבר סתום משם. אף דודאי מודה הרמב"ם בכל שאר קבר סתום דלא מהני בשחיב להוציאו הטומאה משם. דהרי גם הכא קאמרינן נסיפא. דמודים בפותח מתחלה שצריך שיפתח ד' פתחים. והיינו מדמונה מת כזבית. ושיעור הולאת המת ד"ע (כ"פ מ"ו) ומינה בזבית ממש צריך שיפתח ט"ע. ורק במונה בבית שיש בו לזאת רק שהם נעולים. בזה לנד קאמר הרמב"ם דמהני מתחבה שיפתחו. עכ"פ ק"ר הפני' להבין. אם כשכולן נעולים יהיה דין הבית נקבר סתום. א"ך כשיחשוב לפתוח א' מהן יתבטל-ממנו דין קבר סתום. והקבר סתום בסוף כהתחלה. וי"ל. ועכ"פ ק"ל דאי משום קבר סתום מטמא. למה לא נקט בנ' בני דרישא תלוות וחסון כדנקט בסופא. ועי' בפני' ס' ל"ח: (ד) וא"ת אפי' קודם שנפתח הרחם כיון שדלוק הולד בקרבה. נטמא הבית. מ"דסוף טומאה ללאת דרך שם. ומ"מ מוטמאה במגדל נעול שהבית עמא מה"ט (כ"פ ד מ"א). ו"ל דכשהרהר עדיין סתום. טומאה בלוע היא ואפי' בנגע ומשא אמ"ע (כהולין ע"א) והיינו מדלוק עליה שום טומאה כלל. והרי אפי' שילדת שנגעה בו בעודו ברחם אמ"ע. רק משום גזירה שמה תגע בו אחר ה"א (כרמב"ם סוף טו"מ. ועי' חולין ד' ע"ב א' ודו"ק) וכן מוכח נמי מלקמן (פי"א מ"ו) בבב"ב בשר אכל בשר המת וע"ש. מיהו ג"ל להבא מיירי דוקא בגלל שלא כלו לו חדשיו דאין לו עדיין חוקת חי כל עיקר. אבל בשאר וולד אין לטמא הבית הראשון. מדאוכא ס"ס. שמה לא נפתח שם הרחם עדיין. ואת"ל שנפתח שמה אז עדיין לא מת. ואע"ג שכל הטומאות כשעת מליאתן (כשהרות ס"ה מ"ו) היינו רק במקום מליאתן דאל"כ אין מ"ה וגם הר"ב (ס). ואע"ג דגם בגלל איכא דך ס"ט. דוכי לא אפשר שהגלל עכ"פ הרי כל עוד שהוא חי אמ"ע. וכן מוכח מ"ש

אחרונה משנה

שיש פתחים מוכנים ואדם כהול על מתו ואין דרך להסחוט. וכ"מ מדכתיב הסוף שם בפ"ק דבילה שכתבו דמיימי שפתח פתח חדש. משמע דלא שייך דהא למימד הוכר הדבר שמתחלה הי' דפתח לכהן וכ"כ משום דמתחלה דלא אורחא לא אמרינן הוכר: ד' הראשון טמא בספק. אפי"ג דק"ל פ"ג דטהרים מ"ה כל הטומאות כשפת מליאתן ומחזיקין להו גודלי דמטיקלא נמי היה מת כמו שהתא. היינו בראשו במקום כח"ש הר"ב שם והכא במקום למחיים איש אלא ספק ואע"ג דכל טומאה כה"ל אין מליוק בין ספק לגודלי. מ"מ לענין ספק ספקא יש מליוק כדתנן פ"ד דטהרות מ"ה כה"ל חולין. והכא ממקום למקום י"ל דכח ספק נמי טלויין והיינו כשכרת ר' יוחנן פ"ק דנדה דף ד' דאמר מחזיקין טומאה במקום למקום לתלום ולא לטוף דקתי טומאה הראשון טמא בספק וכ"כ כרמב"ם פי"ו מה"ש דממקום למקום חולין כו' יוחנן. וי"ל דלא פריך בגמ' לחזקי' דאמר לא מחזקי' טומאה ממקום למקום ומשמע דאפי' לתלום

יכין תפארת

הפתחים למפרע כ"ע מודו דאפילו נפתח אחד מהן והתכוון שפתחו כדי להוציא בו המת. אפי"ה טלן טמאין למפרע. דטומאת הפתח שודאי יוציאו משם הלממ"ס היא. וכדאורייתא דמי ואין ברירה: (בב) שהיה א' מהפתחים סתום באבנים ושאר הפתחים היו נעולין בלתי. והן היו מיוחדים לכניסה וליציאה תמיד: (בג) אף שלא חיב להוציאו משם עכ"פ לא נרע מנפתח מאליו: (גד) בהפתח שהיה כולו סתום באבנים. או נטול כל שאר הפתחים: (דה) משיתחיל להסיר קלה מהאבנים. מיד עלו הפתחים האחרים להבא: (דו) שלא היה בהסתלק זה במקום זה פתח מעולם והשתא נמלך לעשות שם פתח: (וז) דאילו מלי על הפתחים האחרים עד שיפתחו וכו' בין שחיב או לא חיב להוציאו בו. נמצא דב"ה ג' מדריגות יש. (ה) בשגטול הפתח בלתי שני בשחיב להוציאו משם דרך אותו פתח ונעולו הפתחים האחרים. (ו) ואם הפתח סתום באבנים א"כ מלי על האחרים עד שיעשה קלה מעשה בפתיחתו. (ז) ובלא היה שם שום פתח מעולם אינו מלי על הפתחים ממש עד שיגמור פתיחה כשיעור הראוי להוציא הטומאה שבתוכו: (ח) ובבית הב' תוך זמן קצר משהכניסוהו לשם ילדה נפל מת: (ט) הבית הראשון שהכניסוהו משם להשני: (י) אף דגם אם היה הגלל כבר מת צבטן האשה בבית הראשון הרי טומאה בלויי אינו מטמא. עכ"פ שמה כבר נפתח הקבר שם. דהיינו פי הרחם. עד שכבר היה גראה ראשו. ואז הו"ל כבר כילא לשם וטעמא הבית (י) אף שהוציאו הכלים קודם שילא הולד. עכ"פ מחזיקין טומאה מזמן לזמן במקומה. ואמרינן שכבר נפתח הרחם קודם שהוציאו הכלים

מחזיקין טומאה במקום למקום (כנדה ד"ד א' א'). ועי' הר"ג פ"ג דטהרות ח' היה בראשונה שעה. דאע"ג שגם כשהגלל חי דיו כבאן ואסיר לפלסלו בשנת (כשנת קל"ה א'). עכ"פ הרי כל עוד שהוא חי אמ"ע. וכן מוכח מ"ש

משנה

לפרע. ותלוות אין להן טומאה אלא"כ חשב משום שאין דרך להוציא נהלוות. ובפתחין מהרבעה אפילו חשב לא מהני לטהר האחרים. ואם אין שם אחד שיש בו ארבעה פי' רש"י בפיובין דף ל"ח"ה טבול עמאין. וכראה משום טע"ב עתיד להכניס אחד מהן ואין ידוע איזוהו כולן עמאין. ומדכתיב הרמב"ם משמע דמטעם קבר סתום טלם עמאין וכדפי' בפ"ג. ושיעור זה של ארבעה הוא למת שגם. וזכית מן המת פתחו נעשה כדלעיל פ"ג: ב"ש אומרים כשיפתח ד"ע. הכא לא מהני מהשגה כדחזק פכ"ו דכלים מ"ו כ"ח שיש חקרין מלאכה אין מחשבה ממחמתן. וכ"כ הכא לטהר דלא מהני. אלא דעליגי לפום שייגי' דרנא דעליגי למיל כבדירה ב"ס לית להו כבירה וה"כ מהני משיתחיל כל זמן שאינו רואי להוציאו לא אמרי' הוכרר דבדאי תפוק ליה. ולג"ה דלית להו כבירה אמרי' משהתחיל הוכרר דעמו היה מתחלה לזה. ומודים בפומה בתחלה דלא שייך בזה הוכרר דמתא דלא שיהיה הוא שיפתח פתח בשעת הולאת המת במקום

איתני. עס : אק לנפלים.
נמרות כנז טמ' חזון עמ'
וה' אשכ. מ'יו' עס ויהי
יפ' מ'ה' נמרות י"ג :

חלופי גרסאות

ד בגנים נהג' בגפיים .
פתיחת הקבר ד"ג פתיחת
קבר :

תוספות חדישים

פטיחה ד [תי"ט ד"ה] אין
וה' אפי' כשזינה בטיקה .
עין כספר כ"ד וזכרתי
לדוד שהלכתי בדברי תי"ט
האלה :

אליהו רבא

אין לנפלים פתיחת
קבר . סימנא דתי"ט
הוא כלומר כה דרשא
עמא מספק דוקא בשולל
ולו נמר דתיישין לפתיחת
קבר אבל הוה נפל שלא
נמר הרשון טבור סתין
לנפלים פתיחת הקבר עד
שיעלו בו :

תוספות אנשי שם

ליה מסת' דגמ' אפי' ד
דינא דנחרא הוא לא חזיק
כתי נראה מבוש דר"ה כתי
הוא והו דהו רבינא (ש"ס)
ד תי"ט ד"ה הראשון
טבור כ"ו שילא לחון כ"ו .
לשונא שילא דתי"ט דהא לך
בתי"ט מתי"ט לנדי (רש"ס)
ב"ב ד"ה אין לנפלים כ"ו
כתי"ט חס כ"ו . אולי יזיל
כר"ה הפלך נזה או כפיקה
שתינים נראה הפלך הזה
ע"י פ"ח דכ"ה מ"ח
נתי"ט (ל"ה מ) תי"ט ד"ה
אין לנפלים כ"ו וז"ל
דתי"ט כ"ו . יע איה מלא
דדברי כ"ו אפי' כ"ו
פ"מ והר"ב דתת"ק
מנא . ר"י לא קאמר אלא
משכנתא קבר (והו)
לנפלים דתי"ט לא יא עדיין
אלא עתי"ט חן אין פנאי
להלך (ול"ה חן י"ח ראש)
ומ"ס אין לנפלים טה"ל הגב
לשנא דתי"ט נקט וכוונה
על יציאת הראש ג"כ דגס
הוא אינו מעבד הליכה .
(רש"ס) : בא"ד שרוב"מ
הבין כ"ו . תמוה דל"כ תמו
שהנה א"ס נעשית כ"ו
כפיקה הא ב"ה אפי' לא
היה כפיקה נתי כדמסיק
אפי' . (רש"ס) :

משנה אחרונה

לחלות לא דהר"י יומין
נמי לא אמר אלא לחלות
ישיקו לחזק' ממהני'
חמיו הכאשון על
בספק ויזת קש על
הכאש"ל עס פ"ו
תהא"ט שכתב אפי' כ'
יומין לא אמר מלין אלא
בתי"ט אחד טעמיה
ממקום למקום אבל בשני
מקומות ממש מודה .
וכפ"ו מתי"ט דלא נמאן .
ונראה דה"ל כתי אחד
שטעמיה ממקום למקום
דמי

עין ברפ"ו דטהרות : אמר ר' יהודה אימתי כו' . כתב הר"ב
הלכה כרבי יהודה ש"מ שא"י אימתי לא בא אלא לפרש כמ"ס
הר"ב כמ"ב פ"ח דשבת : הראשון טבור . אפי' מת ולדה בתוך
מעיה אינו מטמא עד שילא לחון . כדתיקנ' בפ' בהמה המקשה [מ"ג]
והאשה טבורה עד שילא הולד . הר"ס :

אין לנפלים פתיחת הקבר וכו' . פי'
הר"ב סימנא דמלתא דר"י היא וה"ק
כו' . אבל אם לא היה לנפל עגול כו' .
אפי"פ שנפתח הקבר וילא ראש הולד
לחון יש לה פנאי להלך כו' . וכ"כ
הרמב"ם . ולדבריהם משנפתח הקבר וילא ראש הולד לחון מממא
אפי' כשזינה כפיקה . וז"ל דפתיחת הקבר הוא כשילא הולד לחון
היינו לפרוזדור דלתי"ט אלא פתיחת הקבר לא זו היא יציאת הולד לפרוזדור . אלא שהקבר נפתח בלבד והראש עומד נגלה על הפתח .
וזהו וילא ראש הולד לחון דקאמר הר"ב . אבל לא שילא חולה לפרוזדור . א"כ בפ' בהמה המקשה דהגן [ע"ס] החיה טמאה . ומפ' בגמ'
גזירה שמא יוליא העובר את ראשו חוץ לפרוזדור כמ"ס ע"ס הר"ב . הול"ז גזירה שמא נפתח הקבר אלא ודאי דפתיחת הקבר נמי לא מטמא
ועדיין טמאה בלועה היא עד שילא ראשו לחון דהיינו לפרוזדור ומ"ס החיה טמאה שמא ילא לפרוזדור ולאו ארעיה . והאשה טבורה עד
שילא לפי שהיא מרגשת כשילא כו' ויש בזה קלטה הימנה בשתי הלשונות . פתיחת הקבר . וילא ראש חוץ לפרוזדור . ושניהם לענין אחד
נאמרו . ועוד קשי' לי דאי סימנא דמלתא דרבי יהודה הוא . הול"ל ואין לנפלים כו' בוי"ז אבל הר"ס פירש וז"ל עד שיעלו ראש כפיקה
[אם עינ' ראש כפיקה] מטמא משנפתח הקבר אפי"פ שלא ילא לחון . ואם נפתח צבית ראשון יש לספקו לטומאה . ומתי"ט דבהמה המקשה
בשלא עיגול ראש כפיקה . מש"ס קתי עד שילא הולד עכ"ל . ולדבריו ינחא הכל דאין לנפלים פתיחת הקבר ענין בפני עלמא הוא .
ולאו סימנא דר"י וגם פתיחת הקבר אינו יציאת ראשו לפרוזדור . והא קמ"ל מתי"ט דפתיחת הקבר קודם שילא אינו מטמא אלא
משיעיגל כפיקה ומ"ס החיה טמאה דבהמה המקשה דמטרינן בפתיחת הקבר . שהרי אין חוששין אלא על יציאתו לפרוזדור . היינו טעמא
דהתם מייירי כשלא נתעגל כפיקה . וכן פירשו החוס' דבהמה המקשה ד' ע"ב . ובפ"ג דבטורות ד' כ"ב [ועיין לקמן] [במשנה ס ד"ה
הראשון חו' שאכתוב פירוש אחר בלשון חוץ לפרוזדור גם עיין בדבור דלקמן תירוץ אחר בשם הר"ס חמתי' דבהמה המקשה] . ושוב
מלאתי שהרמב"ם בחבורו סוף ה"מ [ה"ל ח"ן] . שהוא מחזיק בשני הפירושים . שכתב האשה שמת עוברת בתוך מעיה א"ס נעשית ראש
הגפל כפיקה של שתי כיון שנפתח הרחם עד שגראה הראש . נטמא צבית מפני העובר אפי"פ שעדיין לא ילא . מבוואר מחוץ לשונא זה
היה ראש הגפל כפיקה כו' . ומבוואר מזה שמפרש כדבריו שפירוש המשנה . וכך דקדק בלשונא דבראשונה כתב כיון שנפתח הרחם עד
שגראה הראש ובפי' השני כתב ילא ראשו וכו' והע"פ ששני הפירושים סתרו אהדדי . דאי אמרת כפי' הראשון . ז"ל שפתיחת הקבר לא
זו היא יציאת הראש לפרוזדור . ואי אמרת כפי' השני . פתיחת הקבר זו היא יציאת הראש לפרוזדור מ"מ כתב שני הפירושים הו"ל . וכל אחד
בפני עלמא אפשר לפרשו בלשון המשנה לא ראה שום אחד מן הפירושים לדחותו לפי שלא היה לו הכרח איהו יבשר יותר וכשחזר
אח"כ [ע"ס הלכה י"ב] להעתיק מתי"ט דבהמה המקשה סתם וכתיב כדברי הגמ' גזירה שמא [תנע בו גושילא] לפרוזדור . ובמך על
המבין לפירוש הראשון דוקא בשלתי כפיקה . כמו שנס הגמ' סומך על זה להר"ס דהא לא אחמר בהרי"ג בגמ' דההיא דוקא בשלתי
כפיקה . וחמיהני על הכ"מ שלא העיר בכל זה . [ולכן נ"ל שהכ"מ הבין שז"ס בחתמה עד שגראה הראש היינו מה שכתב אח"כ ילא
ראשו . ששילא גראה . ופירוש גראה הראש היינו שגראה כונו . ומ"ס בחתמה נטמא צבית מפני העובר אפי"פ שעדיין לא ילא . הך
לא ילא דקאמר העובר דסומך ליה קתי ולא על הראש דהראש אה"ג ילא כדלמרון . והשתא כל דבריו שכתבוהו הם כמו שפירשו .
והוי יודע שזה שדקדקתי לכתוב בכל זה הדבור כשילא הולד לחון . היינו חוץ לרחם שהוא שקורא התנא חדר צבית פ"ב דנדה . ונכנס
לפרוזדור דהגן נמי סתם . ואף ע"פ/שה"ל דבפ' בהמה המקשה שהבאתי חוץ לפרוזדור משמעו שילא חולה לו של הפרוזדור וכמשמעות

אמר רבי יהודה אימתי בומן שהיא נישלת
בגפים י"ב) . אבל אם היתה מהלכת י"ב) .
הראשון טבור י"ב) שמשנפתח הקבר אין
פנאי להלך . אין לנפלים פתיחת הקבר .
עד

הולד לחון מממא
אפי' כשזינה כפיקה . וז"ל דפתיחת הקבר הוא כשילא הולד לחון
היינו לפרוזדור דלתי"ט אלא פתיחת הקבר לא זו היא יציאת הולד לפרוזדור . אלא שהקבר נפתח בלבד והראש עומד נגלה על הפתח .
וזהו וילא ראש הולד לחון דקאמר הר"ב . אבל לא שילא חולה לפרוזדור . א"כ בפ' בהמה המקשה דהגן [ע"ס] החיה טמאה . ומפ' בגמ'
גזירה שמא יוליא העובר את ראשו חוץ לפרוזדור כמ"ס ע"ס הר"ב . הול"ז גזירה שמא נפתח הקבר אלא ודאי דפתיחת הקבר נמי לא מטמא
ועדיין טמאה בלועה היא עד שילא ראשו לחון דהיינו לפרוזדור ומ"ס החיה טמאה שמא ילא לפרוזדור ולאו ארעיה . והאשה טבורה עד
שילא לפי שהיא מרגשת כשילא כו' ויש בזה קלטה הימנה בשתי הלשונות . פתיחת הקבר . וילא ראש חוץ לפרוזדור . ושניהם לענין אחד
נאמרו . ועוד קשי' לי דאי סימנא דמלתא דרבי יהודה הוא . הול"ל ואין לנפלים כו' בוי"ז אבל הר"ס פירש וז"ל עד שיעלו ראש כפיקה
[אם עינ' ראש כפיקה] מטמא משנפתח הקבר אפי"פ שלא ילא לחון . ואם נפתח צבית ראשון יש לספקו לטומאה . ומתי"ט דבהמה המקשה
בשלא עיגול ראש כפיקה . מש"ס קתי עד שילא הולד עכ"ל . ולדבריו ינחא הכל דאין לנפלים פתיחת הקבר ענין בפני עלמא הוא .
ולאו סימנא דר"י וגם פתיחת הקבר אינו יציאת ראשו לפרוזדור . והא קמ"ל מתי"ט דפתיחת הקבר קודם שילא אינו מטמא אלא
משיעיגל כפיקה ומ"ס החיה טמאה דבהמה המקשה דמטרינן בפתיחת הקבר . שהרי אין חוששין אלא על יציאתו לפרוזדור . היינו טעמא
דהתם מייירי כשלא נתעגל כפיקה . וכן פירשו החוס' דבהמה המקשה ד' ע"ב . ובפ"ג דבטורות ד' כ"ב [ועיין לקמן] [במשנה ס ד"ה
הראשון חו' שאכתוב פירוש אחר בלשון חוץ לפרוזדור גם עיין בדבור דלקמן תירוץ אחר בשם הר"ס חמתי' דבהמה המקשה] . ושוב
מלאתי שהרמב"ם בחבורו סוף ה"מ [ה"ל ח"ן] . שהוא מחזיק בשני הפירושים . שכתב האשה שמת עוברת בתוך מעיה א"ס נעשית ראש
הגפל כפיקה של שתי כיון שנפתח הרחם עד שגראה הראש . נטמא צבית מפני העובר אפי"פ שעדיין לא ילא . מבוואר מחוץ לשונא זה
היה ראש הגפל כפיקה כו' . ומבוואר מזה שמפרש כדבריו שפירוש המשנה . וכך דקדק בלשונא דבראשונה כתב כיון שנפתח הרחם עד
שגראה הראש ובפי' השני כתב ילא ראשו וכו' והע"פ ששני הפירושים סתרו אהדדי . דאי אמרת כפי' הראשון . ז"ל שפתיחת הקבר לא
זו היא יציאת הראש לפרוזדור . ואי אמרת כפי' השני . פתיחת הקבר זו היא יציאת הראש לפרוזדור מ"מ כתב שני הפירושים הו"ל . וכל אחד
בפני עלמא אפשר לפרשו בלשון המשנה לא ראה שום אחד מן הפירושים לדחותו לפי שלא היה לו הכרח איהו יבשר יותר וכשחזר
אח"כ [ע"ס הלכה י"ב] להעתיק מתי"ט דבהמה המקשה סתם וכתיב כדברי הגמ' גזירה שמא [תנע בו גושילא] לפרוזדור . ובמך על
המבין לפירוש הראשון דוקא בשלתי כפיקה . כמו שנס הגמ' סומך על זה להר"ס דהא לא אחמר בהרי"ג בגמ' דההיא דוקא בשלתי
כפיקה . וחמיהני על הכ"מ שלא העיר בכל זה . [ולכן נ"ל שהכ"מ הבין שז"ס בחתמה עד שגראה הראש היינו מה שכתב אח"כ ילא
ראשו . ששילא גראה . ופירוש גראה הראש היינו שגראה כונו . ומ"ס בחתמה נטמא צבית מפני העובר אפי"פ שעדיין לא ילא . הך
לא ילא דקאמר העובר דסומך ליה קתי ולא על הראש דהראש אה"ג ילא כדלמרון . והשתא כל דבריו שכתבוהו הם כמו שפירשו .
והוי יודע שזה שדקדקתי לכתוב בכל זה הדבור כשילא הולד לחון . היינו חוץ לרחם שהוא שקורא התנא חדר צבית פ"ב דנדה . ונכנס
לפרוזדור דהגן נמי סתם . ואף ע"פ/שה"ל דבפ' בהמה המקשה שהבאתי חוץ לפרוזדור משמעו שילא חולה לו של הפרוזדור וכמשמעות

מלאכת שלמה

ומנאחי מוגה ומודים נפתח בחתמה כפיפתח ד' טפחים : ד' בגפיים .
צורעותיה כדלמרינן סוף מפנין מלימתי פתיחת הקבר משעה שחברותיה
נושאות אותה בגופ' ונריך לישב משגתינו לאמוראי אחריני דמפרשי התם
אביי אגור משתשב על המשבר רב הונא צריה דרב יהושע אמר משעה
שהדס שותת ויורד . הר"ס ז"ל : אין לנפלים וכו' . בגמ' פרק הלוקה
בהמה דף כ"ב מפרש רב הונא כפיקה של נמר ובברייתא פליגי התם דר'
מאיר ס"ל כפיקה של שתי שהיא קטנה משל ערב ור' יהודה אמר כפיקה

הצית] הראשון : בזמן שהיא נישלת בגפיים . שחברותיה נוטלות
אות' צורעותיה שאינה יכולה לילך . חיישין שמא ילא הולד מת מן
צבית הראשון : הקבר . רחם האשה שנפתח כשהולד יולא : אין
לנפלים פתיחת הקבר וכו' . סימנא דמלתא דר"י היא . וה"ק הא
דלמרון משנפתח הקבר אין פנאי
להלך . לא אמרן אלא בנפל שיעיגל ראש
כפיקה . כלומר שיש לו עיגול ראש גדול
כפלך הוא שהנשים עוות זו החוט של
שתי . אבל אם לא היה לנפל עיגול
ראש כפיקה . אלא קטן מזה .
עד
אפי' כשזינה כפיקה . וז"ל דפתיחת הקבר הוא כשילא הולד לחון
היינו לפרוזדור דלתי"ט אלא פתיחת הקבר לא זו היא יציאת הולד לפרוזדור . אלא שהקבר נפתח בלבד והראש עומד נגלה על הפתח .
וזהו וילא ראש הולד לחון דקאמר הר"ב . אבל לא שילא חולה לפרוזדור . א"כ בפ' בהמה המקשה דהגן [ע"ס] החיה טמאה . ומפ' בגמ'
גזירה שמא יוליא העובר את ראשו חוץ לפרוזדור כמ"ס ע"ס הר"ב . הול"ז גזירה שמא נפתח הקבר אלא ודאי דפתיחת הקבר נמי לא מטמא
ועדיין טמאה בלועה היא עד שילא ראשו לחון דהיינו לפרוזדור ומ"ס החיה טמאה שמא ילא לפרוזדור ולאו ארעיה . והאשה טבורה עד
שילא לפי שהיא מרגשת כשילא כו' ויש בזה קלטה הימנה בשתי הלשונות . פתיחת הקבר . וילא ראש חוץ לפרוזדור . ושניהם לענין אחד
נאמרו . ועוד קשי' לי דאי סימנא דמלתא דרבי יהודה הוא . הול"ל ואין לנפלים כו' בוי"ז אבל הר"ס פירש וז"ל עד שיעלו ראש כפיקה
[אם עינ' ראש כפיקה] מטמא משנפתח הקבר אפי"פ שלא ילא לחון . ואם נפתח צבית ראשון יש לספקו לטומאה . ומתי"ט דבהמה המקשה
בשלא עיגול ראש כפיקה . מש"ס קתי עד שילא הולד עכ"ל . ולדבריו ינחא הכל דאין לנפלים פתיחת הקבר ענין בפני עלמא הוא .
ולאו סימנא דר"י וגם פתיחת הקבר אינו יציאת ראשו לפרוזדור . והא קמ"ל מתי"ט דפתיחת הקבר קודם שילא אינו מטמא אלא
משיעיגל כפיקה ומ"ס החיה טמאה דבהמה המקשה דמטרינן בפתיחת הקבר . שהרי אין חוששין אלא על יציאתו לפרוזדור . היינו טעמא
דהתם מייירי כשלא נתעגל כפיקה . וכן פירשו החוס' דבהמה המקשה ד' ע"ב . ובפ"ג דבטורות ד' כ"ב [ועיין לקמן] [במשנה ס ד"ה
הראשון חו' שאכתוב פירוש אחר בלשון חוץ לפרוזדור גם עיין בדבור דלקמן תירוץ אחר בשם הר"ס חמתי' דבהמה המקשה] . ושוב
מלאתי שהרמב"ם בחבורו סוף ה"מ [ה"ל ח"ן] . שהוא מחזיק בשני הפירושים . שכתב האשה שמת עוברת בתוך מעיה א"ס נעשית ראש
הגפל כפיקה של שתי כיון שנפתח הרחם עד שגראה הראש . נטמא צבית מפני העובר אפי"פ שעדיין לא ילא . מבוואר מחוץ לשונא זה
היה ראש הגפל כפיקה כו' . ומבוואר מזה שמפרש כדבריו שפירוש המשנה . וכך דקדק בלשונא דבראשונה כתב כיון שנפתח הרחם עד
שגראה הראש ובפי' השני כתב ילא ראשו וכו' והע"פ ששני הפירושים סתרו אהדדי . דאי אמרת כפי' הראשון . ז"ל שפתיחת הקבר לא
זו היא יציאת הראש לפרוזדור . ואי אמרת כפי' השני . פתיחת הקבר זו היא יציאת הראש לפרוזדור מ"מ כתב שני הפירושים הו"ל . וכל אחד
בפני עלמא אפשר לפרשו בלשון המשנה לא ראה שום אחד מן הפירושים לדחותו לפי שלא היה לו הכרח איהו יבשר יותר וכשחזר
אח"כ [ע"ס הלכה י"ב] להעתיק מתי"ט דבהמה המקשה סתם וכתיב כדברי הגמ' גזירה שמא [תנע בו גושילא] לפרוזדור . ובמך על
המבין לפירוש הראשון דוקא בשלתי כפיקה . כמו שנס הגמ' סומך על זה להר"ס דהא לא אחמר בהרי"ג בגמ' דההיא דוקא בשלתי
כפיקה . וחמיהני על הכ"מ שלא העיר בכל זה . [ולכן נ"ל שהכ"מ הבין שז"ס בחתמה עד שגראה הראש היינו מה שכתב אח"כ ילא
ראשו . ששילא גראה . ופירוש גראה הראש היינו שגראה כונו . ומ"ס בחתמה נטמא צבית מפני העובר אפי"פ שעדיין לא ילא . הך
לא ילא דקאמר העובר דסומך ליה קתי ולא על הראש דהראש אה"ג ילא כדלמרון . והשתא כל דבריו שכתבוהו הם כמו שפירשו .
והוי יודע שזה שדקדקתי לכתוב בכל זה הדבור כשילא הולד לחון . היינו חוץ לרחם שהוא שקורא התנא חדר צבית פ"ב דנדה . ונכנס
לפרוזדור דהגן נמי סתם . ואף ע"פ/שה"ל דבפ' בהמה המקשה שהבאתי חוץ לפרוזדור משמעו שילא חולה לו של הפרוזדור וכמשמעות

הולד לחון מממא
אפי' כשזינה כפיקה . וז"ל דפתיחת הקבר הוא כשילא הולד לחון
היינו לפרוזדור דלתי"ט אלא פתיחת הקבר לא זו היא יציאת הולד לפרוזדור . אלא שהקבר נפתח בלבד והראש עומד נגלה על הפתח .
וזהו וילא ראש הולד לחון דקאמר הר"ב . אבל לא שילא חולה לפרוזדור . א"כ בפ' בהמה המקשה דהגן [ע"ס] החיה טמאה . ומפ' בגמ'
גזירה שמא יוליא העובר את ראשו חוץ לפרוזדור כמ"ס ע"ס הר"ב . הול"ז גזירה שמא נפתח הקבר אלא ודאי דפתיחת הקבר נמי לא מטמא
ועדיין טמאה בלועה היא עד שילא ראשו לחון דהיינו לפרוזדור ומ"ס החיה טמאה שמא ילא לפרוזדור ולאו ארעיה . והאשה טבורה עד
שילא לפי שהיא מרגשת כשילא כו' ויש בזה קלטה הימנה בשתי הלשונות . פתיחת הקבר . וילא ראש חוץ לפרוזדור . ושניהם לענין אחד
נאמרו . ועוד קשי' לי דאי סימנא דמלתא דרבי יהודה הוא . הול"ל ואין לנפלים כו' בוי"ז אבל הר"ס פירש וז"ל עד שיעלו ראש כפיקה
[אם עינ' ראש כפיקה] מטמא משנפתח הקבר אפי"פ שלא ילא לחון . ואם נפתח צבית ראשון יש לספקו לטומאה . ומתי"ט דבהמה המקשה
בשלא עיגול ראש כפיקה . מש"ס קתי עד שילא הולד עכ"ל . ולדבריו ינחא הכל דאין לנפלים פתיחת הקבר ענין בפני עלמא הוא .
ולאו סימנא דר"י וגם פתיחת הקבר אינו יציאת ראשו לפרוזדור . והא קמ"ל מתי"ט דפתיחת הקבר קודם שילא אינו מטמא אלא
משיעיגל כפיקה ומ"ס החיה טמאה דבהמה המקשה דמטרינן בפתיחת הקבר . שהרי אין חוששין אלא על יציאתו לפרוזדור . היינו טעמא
דהתם מייירי כשלא נתעגל כפיקה . וכן פירשו החוס' דבהמה המקשה ד' ע"ב . ובפ"ג דבטורות ד' כ"ב [ועיין לקמן] [במשנה ס ד"ה
הראשון חו' שאכתוב פירוש אחר בלשון חוץ לפרוזדור גם עיין בדבור דלקמן תירוץ אחר בשם הר"ס חמתי' דבהמה המקשה] . ושוב
מלאתי שהרמב"ם בחבורו סוף ה"מ [ה"ל ח"ן] . שהוא מחזיק בשני הפירושים . שכתב האשה שמת עוברת בתוך מעיה א"ס נעשית ראש
הגפל כפיקה של שתי כיון שנפתח הרחם עד שגראה הראש . נטמא צבית מפני העובר אפי"פ שעדיין לא ילא . מבוואר מחוץ לשונא זה
היה ראש הגפל כפיקה כו' . ומבוואר מזה שמפרש כדבריו שפירוש המשנה . וכך דקדק בלשונא דבראשונה כתב כיון שנפתח הרחם עד
שגראה הראש ובפי' השני כתב ילא ראשו וכו' והע"פ ששני הפירושים סתרו אהדדי . דאי אמרת כפי' הראשון . ז"ל שפתיחת הקבר לא
זו היא יציאת הראש לפרוזדור . ואי אמרת כפי' השני . פתיחת הקבר זו היא יציאת הראש לפרוזדור מ"מ כתב שני הפירושים הו"ל . וכל אחד
בפני עלמא אפשר לפרשו בלשון המשנה לא ראה שום אחד מן הפירושים לדחותו לפי שלא היה לו הכרח איהו יבשר יותר וכשחזר
אח"כ [ע"ס הלכה י"ב] להעתיק מתי"ט דבהמה המקשה סתם וכתיב כדברי הגמ' גזירה שמא [תנע בו גושילא] לפרוזדור . ובמך על
המבין לפירוש הראשון דוקא בשלתי כפיקה . כמו שנס הגמ' סומך על זה להר"ס דהא לא אחמר בהרי"ג בגמ' דההיא דוקא בשלתי
כפיקה . וחמיהני על הכ"מ שלא העיר בכל זה . [ולכן נ"ל שהכ"מ הבין שז"ס בחתמה עד שגראה הראש היינו מה שכתב אח"כ ילא
ראשו . ששילא גראה . ופירוש גראה הראש היינו שגראה כונו . ומ"ס בחתמה נטמא צבית מפני העובר אפי"פ שעדיין לא ילא . הך
לא ילא דקאמר העובר דסומך ליה קתי ולא על הראש דהראש אה"ג ילא כדלמרון . והשתא כל דבריו שכתבוהו הם כמו שפירשו .
והוי יודע שזה שדקדקתי לכתוב בכל זה הדבור כשילא הולד לחון . היינו חוץ לרחם שהוא שקורא התנא חדר צבית פ"ב דנדה . ונכנס
לפרוזדור דהגן נמי סתם . ואף ע"פ/שה"ל דבפ' בהמה המקשה שהבאתי חוץ לפרוזדור משמעו שילא חולה לו של הפרוזדור וכמשמעות

הגדה נראה שמה שפי' רש"י דאין
לנפלים הוא סימנא דמלתא דר'
יהודה לא יתברר לא בפ"י ולא בפ"י
הר"ס אלא בפ"י הרמב"ם ז"ל הכי משמע
והע"פ דר' יהודה ס"ל כפיקה של ערב
פי' הרמב"ם בל שתי דהכי מסקנא דגמ'
התם והאמרין נמשך ה"ר עובדיה ז"ל :
כורעת יותר משאר כל בהמה ומה
ומתוך כריעתה נפתח רחמה מאד
ונלאין

בועז

מש"ס (ב"ב ד"ב ע"ה) דלמרינן שאמ"ס . ש"מ דאין דיוו כמת . עכ"ס
כיון דלא כלו לו חדשיו עדיין אין לו מונק חי . ודאי משתבר דכבר מת היה
צבית הראשון וליכא רק חד כפיקה אם כבר נפתח סם הקבר או לא . וכך
משמע גם לשון הרמב"ם (פכ"ה מטו"מ ה"ט) שכתב והסילה נפל משמע להדיא
דדחיקא ליה להרמב"ם לאוקומא סתמא דמשגתינו דנימא דמייירי שילדה וולד
עס הקבר . וא"ל א"כ שמואפקוס אם כבר מת היה צבית הראשון . היכא
נימא שכבר מת היה עס דמנמלא מת צבית השני . הרי אין מחויקין עומאה ממקום למקום (כעהרות ס"ד סוף מ"ד ונדה ד"ג ב') . ואין לומר דכא שאני
מדיש נמי החוקת טומאה עומן לזמן . ליתא דהרי משנה ערוכה היא (כלים פ"ט מ"ג . וכ"כ שפ"ט דטהרות) דאפי' יש ג"כ להחוקת טומאה עומן לזמן .
אף גם ככה"ג אין מחויקין עומאה ממקום למקום . וז"ל הרי כבר הוכחנו בש"ד (שזהות ס"ז מ"א) דלא היה מוסבין במקום הראשון מחויק טומאה גם במקום

תפארת ישראל

הכלים : (גב) שחברותיה כשאו היולדת צורעותיהן מצבית הראשון להשני .
דמולא היתה יכולה לילך בעצמה לשם . להכי מספקין שמא כבר נפתח
עס הרחם . או שמא מנח חולבתה לא יכולה לילך : (גב) ברגלים מצבית א'
לצבית ב' : (גד) ר"ל לולי שנפתח רחמה צבית הראשון . לא היתה יכולה
לילך .
ממש . וידעו בו שודאי כבר מת צבית הראשון . ומספק רק אם נפתח כבר
נימא שכבר מת היה עס דמנמלא מת צבית השני . הרי אין מחויקין עומאה ממקום למקום (כעהרות ס"ד סוף מ"ד ונדה ד"ג ב') . ואין לומר דכא שאני
מדיש נמי החוקת טומאה עומן לזמן . ליתא דהרי משנה ערוכה היא (כלים פ"ט מ"ג . וכ"כ שפ"ט דטהרות) דאפי' יש ג"כ להחוקת טומאה עומן לזמן .
אף גם ככה"ג אין מחויקין עומאה ממקום למקום . וז"ל הרי כבר הוכחנו בש"ד (שזהות ס"ז מ"א) דלא היה מוסבין במקום הראשון מחויק טומאה גם במקום

יבין

הכלים : (גב) שחברותיה כשאו היולדת צורעותיהן מצבית הראשון להשני .
דמולא היתה יכולה לילך בעצמה לשם . להכי מספקין שמא כבר נפתח
עס הרחם . או שמא מנח חולבתה לא יכולה לילך : (גב) ברגלים מצבית א'
לצבית ב' : (גד) ר"ל לולי שנפתח רחמה צבית הראשון . לא היתה יכולה
לילך .
ממש . וידעו בו שודאי כבר מת צבית הראשון . ומספק רק אם נפתח כבר
נימא שכבר מת היה עס דמנמלא מת צבית השני . הרי אין מחויקין עומאה ממקום למקום (כעהרות ס"ד סוף מ"ד ונדה ד"ג ב') . ואין לומר דכא שאני
מדיש נמי החוקת טומאה עומן לזמן . ליתא דהרי משנה ערוכה היא (כלים פ"ט מ"ג . וכ"כ שפ"ט דטהרות) דאפי' יש ג"כ להחוקת טומאה עומן לזמן .
אף גם ככה"ג אין מחויקין עומאה ממקום למקום . וז"ל הרי כבר הוכחנו בש"ד (שזהות ס"ז מ"א) דלא היה מוסבין במקום הראשון מחויק טומאה גם במקום

ר"ע מברשנורה אהלות הטומאה בכותל פרק ז תוספות יום טוב קפה

ציונים

ה יצא הראשון. מי יצא
השני. מי יצא השלישי.

אלהיו רבא

ה יצא הראשון מה ויהי
מי טהור. שאין דרך
טומאה ליכנס:

תוספות אנשי שם

באר שהשומע חיה
חוז סי. ולי' שכתב
נחמק ומני' דברי הרמב"ם
ולא קנה ג"כ קושיא התי"ט
דל"ל להגמ' לומר טהור ויהי
טהור כי הול"ל טהור
נפתח הקבר משום דגמ'
קיימי' הליבא דר"י ואלויה
לא מהני פתיחת הקבר
הכל לר"ע דקיי"ל פתיחה
ל"י בלחמ' לוס ופתיחת
הקבר לחודים מהני וע'
בתי"ט שם ד"ס גבה דלף
לר"ס אינו מטעם עד שיהיה
חוז ירו' לפרוזדור ולכן כ'
הרמב"ם שמה יגע משי"א
לפרוזדור. (מש"ל): באר
שיש עוד בית החיצון
וכדפי' כו'. שם בפתיחה
אינו מנוח כלל והרי התי"ט
כר"ס בתי"ט המקרא בתי"ט
הר"ס מפניו פתיחת החיצון
היינו פרוזדור (והוא כמ"ס)
בסמוך לדעת הר"ס) דק
רשי' נחמק נדרש לחש' עד
בית חיצון ובלח"ל מן
הפרוזדור ע"ס. (מש"ל):
באר' ועוד אי אומר כו'
לכא"י זה נעלמו מן התי"ט
הראשונה. (מש"ל): ר"ח
בפיקה כו' והר"ס שחוט
כו'. י"ע מה ז' ענין להא'
דפי' דכל"ס דהא' אמרו
דפיקות של שתי קטנים
משל ערב הואיל ויהי קטני'
דקיס אבל כאן הא' איירי
בכפיקה עמה שחוטין זו
וגוה אמרו בכפיקה שחיקה
זו שחוטין כה חותי' שתי
אינה גדולה ובהנה כ"כ כמו
זו שחוטין כה חותי' ערב
וכפי' הר"ב דא' ודברי התי"ט
עולים שפיר לפי' הרמב"ם
שהביא בפס"א דכל"ס דה'
בפיקה אבל לא לפי' הר"ב.
(לש"ל):

והיישק שמה יצא ראשון מן הבית הראשון. והלכה כר' יהודה.
ה יצא הראשון מת. הולך הראשון יצא מת והולך השני יצא
מי: טהור. השני החי מטומאת מת אם הוליו המת מן הבית
קודם לידת השני. דבעודו צמעי
אמו לא נטמא. אף על פי שנפתח
הקבר. דטהרה בלועה אינה מטומאה:
הראשון מת והשני חי ט. טהור ט.
הראשון
ח"ט. ה טהור דל"ל ג"כ.

רש"י וז"ל וקאמר דלע"ג דלחתי ראשון צפנים הוא דהיינו צבית החיצון או כילוד. ע"כ. ולדבריו כל עוד שלא יצא חוץ לפרוזדור לא
מיקרי חלל פתיחת הקבר. והיא נכון במשמעות הלשון כמו שכתבתי. ולכן הקרוב אלי שיש בדברי הרמב"ם השמטה מהסופר שהשמט
חיבת חוץ. שהרי מכיון שיש עוד בית החיצון. וכדעתנו נמי התם בר"פ יוצא דופן וחלמי' נומא שיקרא ילוד כשעודו בפרוזדור שהוא לפני
ממנו. ודי לנו כשנשבעה כילוד בעודו בבית החיצון אע"פ שעדיין לא יצא לאויר העולם כלל ולמה ידחק להוציא הלשון של חוץ לפרוזדור
ממשמעו וכ"ס שיהיה כנגד הסב"א ג"כ לכן הנכון בעיני שגמ' הוא בדברי הרמב"ם משי"א חוץ לפרוזדור. ועוד ג"ל דלהר"ס א"ה' שאינו
נקרא ילוד עד שיצא לאויר העולם לגמרי. כמו שאוכיח מלשון דמסנה דלקמן. והוא קורא פרוזדור לכל מה שמן החדר ולחוץ. ואף בית
החיצון בכללו. ויש לתת טעם לדבריו. (ובמסנה משל משלו חכמים באשה דפ"ב דגדה אינו מושב לבית החיצון כלל ס"ס. דבכללו של פרוזדור
דקחשיב הוא גיהו. א"כ בכל מקום שאמרו פרוזדור. גם בית החיצון בכללו והשתא יכולי' לומר. שאע"פ שבכאן אינו מפרש כהר"ס
בפירוש אין לפנים פתיחת הקבר וכו'. מ"מ האיל' דמסנה דלקמן מפ' כפי' הר"ס. הלכך כפי' יצא ראשון חוץ לפרוזדור יכול להיות
שסובר נמי כותיה. דהיינו שיצא לגמרי. ואף חוץ לבית החיצון. וכל עוד שלא יצא לגמרי עדיין בכלל פתיחת הקבר הוא. אלא שלפי זה
קשיא שיפרש למסנה דבפרק בהמה המקשה כר"מ דלקמן וכמו שאכתוב לקמן בס"ד והרי פוסק לקמן דלא כר"מ. ועוד אי אומר ג"כ
שאע"פ שגם הרמב"ם הזכיר יציאה לאויר העולם במסנה דלקמן כמו שאכתוב בס"ד דבריו שבחבורו [ס"ח מהמ"מ הלכה י"א] אפי"ה א"ה' לומר
סיסבור כפי' חוץ לפרוזדור כהר"ס ואפי"ה כשהג' בספרו תהי' ג"כ חוץ לפרוזדור כמו שכתבתי דמכיון שכתב שם בטעם מסנה בהמ'
המקשה גזירה כו' אי איתא דמפ' דלא כרש"י הוה מתי' כר"מ איתא והרי פסק דלא כותיה בפירושו ובחבורו. ודכתב יציאה לאויר
העולם (אפי"ה) [אפי"ה] לקמן ס"ס בס"ד. ובענין יציאת הראש ע"מ עיין כפי' הר"ב במסנה ו: בפיקה. פי' הר"ב כפלך הזה שהגשים טוות זו
חוט של שתי. הכי מסיק בגמ' פ"ג דבכורות דף כב. והע"פ שחוט של שתי דק משל ערב. כדפי' הר"ב מ"ב פ"ו דכל"ס: ה יצא
הראשון מת והשני חי טהור. פי' הר"ב טהור השני החי מטומאת מת אם הוליו המת מן הבית כו'. וכ"פ הר"ס גם הרמב"ם מפרש
דטהור וטמא ירלה זו הולך החי. והקשה הראב"ד בסוף הט"מ [הלכה י"א] דלחך אפשר בראשון מת ושני חי שיהא הולך טהור. והרי
האשה טמאה וטמא את הולך טומאת ערב. והיינו שנים טמאים צמת. אדם צמת. אדם בלח"ל השני טמא טומאת ערב [כדתנן
בפ"ק] וכו' לא מידי ועוד טמא מונע אמו שהיא טמאה טומאת לידה כטומאת גדה הלכך לא אפשר. ע"כ. וכתב עליו הכ"מ דבקושי'
שניה איכא לומר דמא טהור דקאמר מטומאת מת. אבל קושיא קמייתא היא חזקה. ואפשר לומר דהב"ע בשהקיפו הרחם בפשוטי
טו

הראשון מת והשני חי ט. טהור ט.
הראשון
ח"ט. ה טהור דל"ל ג"כ.

מלאכת שלמה
דבסמוך וכן ר' ישמעאל כמו שאכתוב בס"ד. ומנחתי בתשובת הרא"ש
ז"ל ריש כלל שלשים הא' דגרסי' במדרש פרה המת צבית הבית טהור
יצא הבית טמא פירושו הוא מאי דתנן הלא כהא' בתי"ט והכי קאמר
המת צבית דהיינו צבטן האשה הבית טהור פירות האשה טהורה יצא
ממנו האשה טמאה כן פי' ה"ר אלעזר הקליר המדרש הזה צפנים אחד
עכ"ל ז"ל בקיטור: ה' בפי' ר"ע ז"ל דבעודו צמעי אמו לא נטמא אע"פ
שנפתח הקבר דאין דרך טומאה ליכנס ועוד דטהרה בלועה אינה
מטמאה כן כ"ס. וכפר אחר דטומאה בלועה אינה מטמאה ותייבס נכונים:
טו

משינה אחרונה
דמי וא"ש כר' יומן אבל
למקי' קשה: עד שיענינו
ראש בפיקה. פי' הר"ב
הא' דלמנו מן הפתח
הקבר אין פנאי היינו
כשניגל כפיקה כו' אבל
קנו מכפיקה אפי"ס
שנפתח הקבר ויצא ראש
הולך לחוץ יש פנאי להלך
וכו' ע"כ כהא' דה"ק
דבניגל כפיקה מהמא
נפתח הקבר אפי"ס ע"א
יאל' לחוץ. וכפחות
מכפיקה צמעי' יאל' לחוץ
והיינו שכתב דקמן
מכפיקה אפי"ס שנפתח
ויאל' כלומר שנפתח וגם
יאל' יש פנאי להלך ונמא
שם

בועז
למקום. א"כ כהא' נמי כיון שודאי נפל היה צבית ראשון גרע וגרע ממוסכן:
(ד) כך כתב הרמב"ם (פס"ח מהמ"ט ה"ט). ור"ב א"כ דדברי ח"ק
היא וה"ק. הא' דהיישוק שמה כבר נפתח הקבר צבית הראשון. היינו
בולד גמור. או בנבל שראשו גדול כפיקה. אבל לא כשראשו קטן כפי
מזה עכ"ל. ובסתפיקא צביות רבינו ז"ל אי כוונתו לומר דבקטן ראשו.
או אפי' ודאי נפתח הקבר. אפי"ס טהור עד שיצא וכן משמע דכ"ס
מהר"ס. ולא הוה כמלחא בלא טעמא. דבאמת טעם הדבר כיון דקטן
ראשו פחות מזה השיעור א"כ ודאי לא נפתח הקבר כפי מזה השיעור
הצריך

יבין
ליך משם לבית הב' (גה) דברי ר' יהודה היא. וה"ק הא' דאמרי דבהלכה
ברגליה הבית הראשון טהור. זהו דוקא בשראש הנפל גדול כדור שבראש
הפלך שטוות זו הגשים חוט השני. שהוא דק משל ערב ולכן גם כפיקה
א"כ טהור וגדול כ"כ כפיקה שחוטין זו ערב. דמדגדול ראש הנפל כל כך ע"כ
שנפתח הקבר כפי שיעור זה קודם לארו. והוא כדפי' שיראה הראש
מבחוץ. ולהכי אילו היה נפתח הקבר לא היה יכולה לילך. אבל בקטן
ראשו מזה. או אפי' נפתח הרחם כפי שיעור זה לא ראשו זה. אפי"ה
היתה יכולה לילך ולפיק' גם בהלכה ברגליה הבית הראשון טמא
מספק (ה) (ג) שיליה האומנים. הראשון טהור מת והשני טהור חי: (גז) ר"ל אם הוליו הראשון המת מן הבית וא"כ כו' טהור. והרי הוא טהור
מטומאת ז' דאף שהולך הראשון כבר מת צמעי אמו. והרי נעט בו אז החי שצ"ד. טומאה בלועה הוא והלמי"ט. ואע"ג שמהר' יציאת הראשון היה
כשר הרחם פתוח בין לידת המת ללידת החי. ואיך לא יטמא החי שברחם מהמת שכבר נולד והוא צבית. דלע"ג דאין דרך טומאה להכנס. היינו
רק כשהטהרה הוא במקום הסגור. אבל הלא כשהרחם פתוח טפה. הרי ודאי התפשטה הטומאה מהבית לחוץ הרחם דרך הפתח פתוח טפה.
ג"ל דדוקא לטומאה בלועה אמרינן [ישל ריש מ"ד] דמשנפתח הקבר הול' כ"כ. מדאיכא נמי סב"א דסוף טומאה לנאה. אבל לגבי טהרה בלועה
אף שנפתח הקבר. אע"ג שגם הוא סופו לנאה מטמאו. אפי"ה כל עוד שלא יצא לאויר כ"כ. ולהכי אף שברחם פתוח טפה ותפשט הטומאה

ומתי' דפי' בהמה המקשה בלא תפסגל כפיקה. ולשון הרמב"ם בחבורו נמי מוכיח כן שמתחלה כתב משעיגל כפי' כיון שנפתח הרחם נטמא וחל"ל כתב בשלל הבית הראשון עמא
בספק שמה כשהיה זו יאל' כו' והיינו כדברי הר"ס והחוס'. ובתי"ט ה"ק עליה את השוין ולע"ד כל המפסגטין שוין צה: ה' יצא הראשון מת והשני חי טהור. מה שהקשה הראב"ד הרי
נטמא מנגע אמו. אנופא דמתני' י"ל דמשתכח לה דאשתיה החי אחר המת כמה ימים עד שקבלה אמו הזאה וטבילה ואח"כ נולד כמעשה יהודה ומקי' בני ר' מיי. אבל הראשון מי נטמא
מ

אהלות הטומאה בכותל פרק ז

כלי עור שאינם מקבלים טומאה שגמולא שלא נגע העובר המה באשה ולא בכלים עכ"ל. וזה דבר זר ורחוק מאד ולא ידעתי למה לא תירך ג"כ דמאי טהור דקאמר מטומאה שבעה וכלומר שהוא טהור מנגע המה עליו ["ועיין לקמן] ומה שפי' הראב"ד דטמא וטהור על הבית הראשון נאמר כבר ר"ה הר"ש ג"כ לפ' קך. אבל דחאו מפני שצדוקספתא מפרש דטומאה ולד אייריין וכחז מהר"ם אע"ג דבפ' בזהמה המקשה תן האשה שמה ולדה צמיעה ופסקה חיה את ידה וגעשה זו החיה טומאה. משום גורה שמה ויוליא ראשו. הכא לא גזריין דדוקא בחיה שמחשבתה זו חיישינן שמה נגע זו בגילויי משיאל דראשון חי והשני מת. טמא חי. הראשון חי והשני מת טמא. ואעפ"י ראשו. והא ליכא למיחש גבי ולד החי.

א"כ אפי' אם מטמא אף מה שבפנים כשיאל ראשו יניחא דליכא למימר הכא מיירי שהחיה יודעת שלא נגע החי במה משיאל ראשו. אבל החיה אפי' אומרת ברי לי שלא נגעתי זו משיאל ראשו. חיישינן דלמא אגב דטרידא דלמא נעשה ולאו אדעתה. ע"כ. ומה שג' הר"ב

והשני מת טמא. פי' הר"ב דמכיון שאל החי נפתח הקבר וטמא מיד דכוף טומאה ללאת. וכן ל' הר"ש ומשום שלא נחשבל [הראש] כפיקה הולך הר"ש לפרש דכוף טומאה ללאת. דכי נחשבל כפיקה פתיחת הקבר מטמא כאלו נולד. אבל הר"ב שפירש לעיל כפירוש הרמב"ם פתיחת הקבר היינו שאל לפרוזדור קשיא תרתי. חדא מאי האי דקאמר מכשיאל החי נפתח הקבר לדרידה היינו שפירש לפרוזדור. וכי ביילת החי קא נפיק הוה לפרוזדור. ועוד דאי הכי תו לא תריך לטעם דכוף טומאה ללאת. שמכיון שאל לפרוזדור. כבר טימא הכל כאלו נולד. ולדרידה אין חלוק בין כפיקה ללא כפיקה ולכן לא ה"ל להר"ב להעתיק דברי הר"ש. אבל ה"ל לכתוב כפי' הרמב"ם שפירש שאם החי יאל ראשו. א"כ שאל יגע זו המת משיאל לאויר העולם מפני שהוא מהגלגל אחריו כאשין זו רוח חיים כדי להעמיד עלמו. כ"כ בחבורו [ע"ע]. וז"ל בפירושו בגא"ה ההפך בין יליאת החי תחלה או יליאת המת תחלה כו'. הוא שאלו החי ידחה עלמו ויעזור ביילתו כשהוא שלם וקודם זה יחזיקו הטבע עד שישלם יטירו. והמת כבר עוזב אורחו הטבע ולא יחזיקו. אבל תדחה כאשר יכבד עליו ויניחהו. כמו הדבר המאוס שהטבע משליכו וכאשר יאל הולד ראשון מת אגה נאמר הטבע דחאו. ולא ידחה החי. אבל החזיק בו. ולאחר שאל מת נתעורר החי ליליאה. ולא נגע במת" בענין יליאתו. ואם קודם החי היליאה. הגה זה המת יאל אחריו בלי ספק. לפי שהכה לא יחזיקו. אמנם יאל אלל פתיחת הרחם נמשך לחי ודבק אליו. ולזה יעמאחו אלל היליאה ע"כ. ["ו"ש הרמב"ם משיאל לאויר העולם איכא למשמע מיניה שכל שעודו אפי' צבית החיטון. עדיין בכלל פתיחת הקבר הוא. ובאמה שבמשנתו דלעיל. אין הכרע לא מפירושו. ולא מחבורו. לפי שלא הזכיר רק יליאה סתם. ויש לפרשו חוץ לפרוזדור וצבית החיטון. או לפרשו חוץ לכל אף חוץ לבית החיטון. אבל מ"מ"ם שם בחבורו על משנת בזהמה המקשה גזירה שמה נגע זו משיאל [חוץ] לפרוזדור. אין לומר שכונחו חוץ לכל. ואף לבית החיטון ושיהיה הבית החיטון אף בכלל פרוזדור כפי' הר"ש ו"כ כר"מ אחיה. וכמו שאכתוב עוד לקמן. ואין ה"ל כר"מ כדכתיב צפי' ואף בחבורו לא כתב לדברי ר"מ. ולכן העיקר אללי שבובר כפירוש" דמשיאל לבית החיטון מטמא והו חוץ לפרוזדור. והא דכתב הרמב"ם במשנתו זאת. א"כ שאל יגע זו המת משיאל לאויר העולם. והתם לריכא למימרא שאל אף נאמר שצבד המת בין כותלי הרחם. דהיינו בית החיטון שאז אין החי נדחה והטבע מחזיקו. אבל כשיאל המת יאל החי. ושוב אין הטבע מחזיקו. ויוכל להיות שיגע במת כאויר העולם. הלכך אמר גזה חינו. שאם לא נגע בו בעודו צבית החיטון לפי שהטבע מחזיקו לחי. הגה כשיאל המת יפול כאשין מבלי עיבוד. וז"ל שהחי יגע בו כי יש בו רוח חיים. ומעמיד עלמו קלה קלה ומס"ה נמי נקט בסופו ג"כ שאל יגע זו כו'. משיאל לאויר העולם. אבל א"כ. דאפי' קודם שאל לאויר העולם כשנגע בו המת צבית החיטון נטמא ג"כ והו כמו ק א"כ שאל יגע זו. וזה מה שג"כ צפי' דברי הרמב"ם.

משה"ה [בפשוט] ודלשני מת טמא. והיינו כגון ט' חי דהו בר קיימא דלילו צו חי' חי' לא מקבל טומאה דכונח ככ"כ דף כ' דמנעט כחלו. (הר"ש) [בחי"ם ד"ה] יצא כו' על דברי הראשון כו'. תריך לחלק בין סתם פתיחת הקבר לפתיחת הקבר מתחת לידה. וע"כ כרי"ם:

אלוהו ראב"א הראשון חי וכשני מת טמא. שדך הטומאה ללאת:

תוספות אנשי שם ד' חיים ד"ה יצא כו' שלא נגע הטובר המת באשה כו'. זה אינו עולם לפי' הר"ש והר"ב דמ"מ נעמאה ה"ש בטומאה אלל ולהרמב"ם ל' לידת מתה כפי השמים כאויר ויחזר כ"ל דמ"מ ככ"כ וי"ל שאל נגע הטובר החי. (הר"ש): ד"ה הראשון חי כו' ומשום שלא נחשבל כו'. וקשה לעילי מ"כ ה"ה ה"ה צב"ס דהא דתנן כ"כ במה המקשה והאשה טהורה כו' איירי בלא נחשבל כו' דאי נחשבל שאל נחשבל כו' דלמי דלמי הר"ש דכאן אפי' בלא נחשבל נגי טמאה צב"ס משום דכוף טומאה ללאת כו' והמשינן צפי' כהרמב"ם א"ש ע"כ. (מש"כ): בא"ד דכי נחשבל כו' יפה כוון ה"ה צוה דכונח הר"ש להכחיד טמאה אחי מטמא צב"ס אפי' בלא יליאת ראשו וקאמר דהו מטמא ספק טומאה ללאת. (ש"ל):

משנה אחרונה מיד פתיחת הקבר דכוף טומאה ללאת. וכו' ומתני' לא איירי אלא אם נטמא זה מתמת זה וכו' וכו' דקאמ"ר הרב"ד הוה להרמב"ם דמ"מ מתני' טמא מטמא עטלו ויד וכו' אהר"י ומ"מ חו"מ דכל עינל כפיקה מיידי לוי עינל כפיקה מיימא פתיחת הקבר כו' ולא נגי כוף טומאה ללאת כדלעיל. אינו מוזקק לעילי דמטמא מיד פתיחת הקבר היינו כשהמת עם פתח הקבר דהו כנוול. והכא הוה עם פתח הקבר והמת צבית ומטמא אורחו כמו טומאת הפתחים סוף טומאה ללאת. ומימיה יש לדקדק אי אמרי' הכל סוף טומאה ללאת אפי' לא נפתח הקבר נמי עמא דהו טומאה הפתחים אפי' פתחים צבולות. וז"ל להמת אומר דכעודו צבית לא נטמא דעברה צבית אין מיעמא וטומאתו הוא שנפתח הקבר ודלשני מת טמא לטעם הרמב"ם

שהחי עמא להגלגל מטמא וטפל אחריו וא"כ שאל יגע זו. איכא למידק א"כ ראשון מת אחי טהור ודאי נהי דחוי אין דרכו להגלגל אחריו אכתי מיד ספק לא נפיק שמה יאל מיד טומאה כרה"י הוא. וז"ל דספק זה שאין בו דעת ליטאל כרה"י נמי טהור כדאמר פ"ג דטהרות מ"ו. והאשה שיש בה דעת הואיל והיא אינה יטלס

אמריין

נחמין

נחמין

נחמין

נחמין

נחמין

נחמין

נחמין

נחמין

נחמין

נחמין

נחמין

נחמין

נחמין

נחמין

נחמין

נחמין

נחמין

נחמין

יבא רבו. פנהליו עב. יחמי' פנהליו עב. יחמי' פנהליו עב.

ראשון לציון

משנהו (מתני') יצא רובו כו' כשהדרין עב. ורס מיהא יא לאש וכן כרש"י שש וכן אהא תוספתא דינמות סמ"ט וכן העתיקו ה"ה כשהדרין עט. ד"ה לכת אודעס כו' הוסיפה דהא יא לאש ועיין יס"מ: ת"ס ד"ה שאין דוחין נפש כו' וזכי מפני נפש כהוספתא (דמורה) כו'. אל כהוספתא דתירומה פקד' וכן הוסיף כרש"י כשהדרין עב. שפני דתוספתא (דמורה) וז"ל תרומה. ע"ש:

תוספות רע"ק

פ"ז מ"ו (אוח מ"ו) שאין דוחין נפש והא דלא סקרי הולד יורד ציון להצילו בנפשו דמשמ"י קרדפו אחרי' גב' כשהדרין דף ע"ב: והרמב"ם פ"א סה"לכות רוצח הלכה ט' כתב אף זו מצות לילך ויתר לחתך נפש רוצח לפיכך הירוד החכמים שהעוברת שהיא מקשה לילך ויתר לחתך העובר שבמיעה בין כהם וזכי ביר מפני שהוא כרוף אחריה כו' והיא תפוח לכאורה דהא הכא לא משום כרוף אחתיו עליה דהרי בירוצח רובו אין נוגעין בו אלא ע"כ הטיעו משום דעובר לא נקרא נפש ועיין שו"ת גאון בתראי סימן ס"ה שהאריך בזה (* דברי הרמב"ם והבא בח"מ סי' תכ"ה. ואפשר במש"ס דב"נ אסור להרוג העובדים אף שישראל אינו נהרג על זה. צ"ח לפי שהיה כרוף אף דמשמ"י קרדפו י"י: (אוח מ"ו) ת"ס ד"ה שאין דוחים נפש. והן הריגים עמי) ולפ"י יש לדון ה"ה כולל שיצא רובו אם ירדו ששניהם ימותו דמתר להציל האשה וצריך להתישב בדיון זה עכ"ל שו"ת שם"א ח"ב סי' ח':

תוספות אנשי שם

מתנתם אכילה אין השליה מק"ט ואחר הכתובת מקבלת עומתם אכילין שיא ראשון לשמה אכילין ומשקין ולא אדם וכלים ומכיון חיהו יתנה דין אדם מכהמה וזו דבכ"ד ד' י"א חיהא שלא שיהיה מקבלת ביום ראשון כו' ומסקי' דלהוש חושבין כמה יא לאש ורובו של סולד המה בתוך מקבלת השליה אהא ומסמא לפרסות שנתנת כראשון ע"ש וז"ל כשה התי"ע תמולה האשה עומתה עומתה ודאי מתנת שנתנת בשליה ומעתיקה כנה ויולדת.

כבר הרגישו החוס' (לחלוין דף ע"ב ד"ה גזירה) בזה ולפי שיטתם שרמזו לעיל שיש להם צפונותה דר"ע ור"י נוחא אבל לשיטתנו דלביא דפירש"י מי נוחא. וז"ל דר"י ס"ל דהיא לא מכתעה דלמא קרא מיירי דוקא לאחר שנתעלה דלמסר. ופי לא מוקמינן לכמה וכמה מקראות שלא כמשמען ולהכי אילתריך לקרא דהכא והשתא אילגיא לן נמי דההוא [קרא] דהואכל מנבלתם. מיירי בכל גווני. ואפי' כי אכל סמוך לשקיעת החמה. כ"ל]: ׀ מתחבין את הולד במעיה. דכל זמן שלא יא לאור העולם לאו נפש הוא וניתן להרגו ולהליל את אמו. רש"י פ"ח דסנהדרין דף עב. ועיין מה שכתבתי במשנה ג פ"ה דהה [ד"ה והסורנו]: יצא רובו. כהז הר"ב ומשילא רוב ראשו כו'. כדקתן במשנה ה' פ"ג דהה: שאין דוחין נפש מפני נפש. והל"ת מעשה דשבע בן בכרי. ח"ג. ו רובו כשהדרין ראשו. שאין על לפי שאין. הנה ראשו מושלך אליו דדחו נפש מפני נפש. התם משום דאשילו לא מסרוהו לו. היה נהרג בעיר כשיתפסקה יואב. ׀ והן נהרגים עמו. אבל אם היה הוא נילג. אע"פ שהן נהרגים לא היו רשאין למסרו כדי להליל עלמון א"כ משום דמורד במלכות היו והכי מפרש לה בתוספתא (לתרומה) רש"י שם בסנהדרין והר"ש בספ"ח דתרומה כהז דבירושלמי מוכח דאם יחדו מוסרי'. ואפי' אילו חייב מיתה וזה מן הדיון אבל מדת חסידות שלא למסור:

כ"ה כד"ק כמספר עה"מ עטלום הנה דבכרי רע"י כמו שהיה כד"ל וכד"ה החירו סה"מ ליתנו וז"ל מ"ה ה"ה מ"ה סה"מ להפגור ע:

יבין

כשנולד. אבל כשנולדו בב' יבין. שנסגר הרחם בין לידת ראשון להשני. להכי אין פתיחת הקבר של הראשון מועיל שיהיה עי"ז גם המת הבא אחריו דיש כאלו כבר יא. להכי אמרינן התי טראר. ואע"כ שהקבר היה פתוח טפה. אפ"ה לא התפשטה עומתה מהמת שבתוך הרחם. לחוץ הבות. דמדהו"ל עכ"פ כאלו לא יא. הרי עומתה בלועה אין בה עומתה כלל (ועי' גי'א): ׀) וחוששין שממות האם ע"י קיטוי לידתו. והכא ודאי בולד בן קיימא מיירי. דאל"כ מה קמ"ל. ותו דבסיפא בינא רובו אמאי להלילת האם לא יגע בו: ׀) א) לכאורה קשי' מה זה עשה. והרי זה עלמו דקאמר ברישא. וז"ל דה"ק דאפי' ידעינן בודאי שכלו לו חדשו. ויכוון שבעל ופירש (בשנת קל"ז א') אפ"ה חיה קודמין לחיו קדימה זמניית דכל עוד שהוא במעי אמו. לאו נפש חי מקרי. דהרי בטונף אשה הרה וילאי ילדיה פטור ממינה (יש"י סנהדרין ע"ב ב'): ׀) ב) הייט שיא פרתו כבר. דאז כבר יא רוב ראשו. והו"ל כילוד: ׀) ב) ואפי' לא ידעינן בודאי שכלו לו חדשו. לא אמרינן אין ספק מוליד מיירי ודאי (בנה ע"א) אלא אמרינן רוב נשים ולד מעליא ילדן [כש"ס יבמות ק"ע]. ואע"כ דאין הילכין בנפשות אחר הרוב (סנהדרין דע"ט) הייט לעשות מעשה להרוג אדם. אבל לענין שב ואל תעשה מלהרגו כי הבא הולכין אחר הרוב. וז"ל לא גרע הוא מאלו. ולהכי אין נוגעין בו (ועי' יומא פ"ד בענין פקוח הגל ודוק) (*).

כרוף. ואת"ל שאני שבע בן בכרי דהרי אילו לא מסרוהו. היה הוא והן נהרגין מחול יואב כשיכבשו העיר. מדמרו דו במלכות. משא"כ הבא אפטר בשתמות אמו ניצל הוא כשיקדשו בניה וכל יואל דופן. וא"כ מה עדיף חיי אדם מהיוולד. ליתא דהרי הבא במחצרת נמי אינו מתכוון להרוג. ורק על עסקי ממון ב"ה. ולולי שהיה בעה"ב ועל עסקי רישא אהו ממנו וזו המצוה שצ"י יבין להחליט בעצמו הו"ל כמין רישא שיהרג בעה"ב וכל פסוק רישא הו"ל כמתכוון להרוג. וז"ל כמין רישא שחמשה ע"י יואתו. וגדוייניה לולד כמתכוון להרגו. והו"ל כרוף שניתן להלילו בנפשו. י"ל דשבע בן בכרי וגם הבא במחצרת. אע"כ שלא התכוונו לרדוף. עכ"פ הן עמקן גרמוו כרוף הפסוק רישא להסנה. לפיכך דיינין לכו ספיר כרוף כמתכוון. ועוד שגם הגרמא עממה שלא כדן עשו. והרי מה"ס נמי קי"ל (במ"מ ת"ה) דהמייף מעשות. שג"כ גרם הפסוק רישא להסנה ליושבי הארץ בישראל כבוונה וגם שלא כדן עשה. להכי ג"כ דיו כרוף. אבל הבא הולד הזה לא גרם הפסוק רישא כבוונה. וגם שלא כדן לא עשה. דקך לרך העבד הוא. להכי לא דיינין ליה כרוף. מידו כ"ל דדוקא בשאפטר שכתמות האם ניצל הולד או בשאפטר שניהם יעלו. אבל אם כשלא נמיתו ימותו שניהם מעמון. אפשר שמתר להמת הולד כדי להליל עכ"פ אמו וכמשה דשבע בן בכרי. ואע"כ ללא דמו אהדי וכדלחמן. עכ"פ מדאיכא רק חיי עשה להולד. דכל"ז ימותו שניהם. לא דיינין ביה כולה אפי' בולד שעכ"פ ספק נפל הוא. ואין לו חזקת חי עדיין כל זמן שהוא ברחם אמו. ובכה"ז ודאי דמו דירה סמוך ספי ומותר להליל עכ"פ נפש אחת מישראל [ועמ"ש בס"ד בפרוסי' למשנה סוף יומא בענין זה]:

משנה

לא בזו דבנית סתום נמי לא עייך קבר סתום אר"י פרץ את פמיו כדלחמי' פ"ק דב"ב: ׀) ב) בדרבנן את הולד. ופי' רש"י דכל זמן שלא יא לאו נפש הוא עכ"כ והא דלחמי' ספ"ק דערכין ישנה על ההסבר ממתינן לה עד שחלד ואמר גמ' התם כיון דערך גופא אחרינא הוא והכא אחרי' כל כמה דלא יא רוב מתחבין. ל"ל דודאי לא היו גופא אחרינא עד דנפיק רובו. והתם לאו גופא אחרינא דוקא אלא דמתי לגופא אחרינא ומתום עיניו הדין פורתא לא קעלינן ליה. והכא להליל נפש אמו לא חיישי' וקעלינן ליה דמדינא גופא דאמו הוא. ומיחו כל כמה דלא עקב אחרי' התם שאין ממתינן לה. ופריך התם בנמ' שפיעא גופא הא ונמתי מהו דמימא ולדות ממונא דנפל ולא מפסדינן ליה קמ"ל ומתו גם שניהם לכות את הולד ע"כ. וכך ע"פ דלענין מיתה

ישראל

ומתעברת היינו שיהיו שניהם בני קיימא. אבל אפשר שתחזור ותתעבר וימית האחד לחנירו. והרי מה"ס לא יא אדם מעוברת חנירו (ביבמות מב"ה). וכדבניו כתבו רבעות"ם (יבמות ד' י"ב ע"כ ד"ה שמה) הרי קמן דאפשר לאשה שתתעבר ותחזור ותתעבר. אלא שאלה מהן יהיה מת. א"כ ה"ל כיון שא' מהן מת. י"ל דהראשון שמת היה למשל בן ח' חדשים. והשני החי היה בן ז' חדשים והמית השני להראשון או שאותו שילא ראשון מת היה בן ח' חדשים והשני שילא חי היה בן ט' חדשים. והמית אותו שנתעברה ממנו ראשון לאותו שנתעברה ממנו אח"כ. ולעולם המת הוא נפל והחי הוא בר קיימא. ואע"כ דביבמות (שם) אכרינן לישא מעוברת חנירו ומה יפסה העובר הב' להראשון סגול. אפ"ה אפשר לומר דהא דקאמר הכא יא הראשון מת. היינו סגול. דהרי סגול ודאי משמא כמה דהרי דריבא לישב עליו לומר ולקבא (כנהה כ"ב). א"כ כולד נמור חשבינן ליה. א"כ י"ל דהא דקאמר ההם שיעשט סגול לאו דוקא. אלא שיעמטו וירוצו במעי אמו עד שימותו. ולפ"י יש להשוות ב' המצוות ד' וה' כהא דשניהם בשהמת הוא נפל מיירי: ׀) ו) והא דלא דיינין ליה כרוף ליתן להלילו בנפשו (כשהדרין עב"ב). שאני הבא שלא התכוון הולד להמיתה. ואע"כ דשבע בן בכרי נמי לא התכוון שיהרגו בני אכל על ידו ורק להליל א"ע המלוי א"ע אליהן. ואפ"ה מדיחידו אותו שימסרוהו חשבוו כרוף ומסרוהו להריגה. והרי הבא כהולד ג"כ איכא דך סברא. מדהוא גרם מיתתה ולא היה גרמה מיתתו מצלחו מרחה. הכוון כיחידו ודיו

מחול יואב כשיכבשו העיר. מדמרו דו במלכות. משא"כ הבא אפטר בשתמות אמו ניצל הוא כשיקדשו בניה וכל יואל דופן. וא"כ מה עדיף חיי אדם מהיוולד. ליתא דהרי הבא במחצרת נמי אינו מתכוון להרוג. ורק על עסקי ממון ב"ה. ולולי שהיה בעה"ב ועל עסקי רישא אהו ממנו וזו המצוה שצ"י יבין להחליט בעצמו הו"ל כמין רישא שיהרג בעה"ב וכל פסוק רישא הו"ל כמתכוון להרוג. וז"ל כמין רישא שחמשה ע"י יואתו. וגדוייניה לולד כמתכוון להרגו. והו"ל כרוף שניתן להלילו בנפשו. י"ל דשבע בן בכרי וגם הבא במחצרת. אע"כ שלא התכוונו לרדוף. עכ"פ הן עמקן גרמוו כרוף הפסוק רישא להסנה. לפיכך דיינין לכו ספיר כרוף כמתכוון. ועוד שגם הגרמא עממה שלא כדן עשו. והרי מה"ס נמי קי"ל (במ"מ ת"ה) דהמייף מעשות. שג"כ גרם הפסוק רישא להסנה ליושבי הארץ בישראל כבוונה וגם שלא כדן עשה. להכי ג"כ דיו כרוף. אבל הבא הולד הזה לא גרם הפסוק רישא כבוונה. וגם שלא כדן לא עשה. דקך לרך העבד הוא. להכי לא דיינין ליה כרוף. מידו כ"ל דדוקא בשאפטר שכתמות האם ניצל הולד או בשאפטר שניהם יעלו. אבל אם כשלא נמיתו ימותו שניהם מעמון. אפשר שמתר להמת הולד כדי להליל עכ"פ אמו וכמשה דשבע בן בכרי. ואע"כ ללא דמו אהדי וכדלחמן. עכ"פ מדאיכא רק חיי עשה להולד. דכל"ז ימותו שניהם. לא דיינין ביה כולה אפי' בולד שעכ"פ ספק נפל הוא. ואין לו חזקת חי עדיין כל זמן שהוא ברחם אמו. ובכה"ז ודאי דמו דירה סמוך ספי ומותר להליל עכ"פ נפש אחת מישראל [ועמ"ש בס"ד בפרוסי' למשנה סוף יומא בענין זה]:

אחרונה

לא תשוב נפש וקעלינן ליה. ודמי ולדות יבין לבעל מדאורייתא אפ"ה עבטבו חיי ממון מתום עסופו להיוס ממון. וז"ל דגזרת הכתוב הוא דהא גם עיקר משלומי דמי ולדות ע"כ גזרת הכתוב הוא. דליחזו ממון וזכות יש לבעל בולדות בעלמא נקבה זכאי למוכנה לפעמות וזכאי בקידוש' ובמילתא. אבל זכר אינו זכות ממון יש לו. ובנקבה נמי כל זכות שיש לו בה ועדיין לא בא לעולם לא מיקרי הפקר דלא עדיף מנרמי דליע אלא מדכנין. ובקמ"ש סי' סב"ח כתב יש לך אדם שקונה אשה כהה כדי שיהא הולד שלו כ"כ. ואכתי אי הוי שלו מה זכות ממון יש בו. וע"כ ל"ל דגזרת הכתוב הוא ומיחו י"ל דהולד גופו ממון כמו שפחה לשמשו: ׀) אין נוגעין צו. נראה דהיינו בידוע שכלו לו מדשיו. או ספק אם כלו. אבל אם ודאי לא כלו והננין אמו:

והו דמגלם מהתי"ע גמ' דבכוות ד' ע"כ סור הבא כנגד פניו של אדם בין חי בין מת סבור ופירש"י שהוא כעין שליח שחולד טולד בה ומסין שם בגמ' דאפי' כולד והאם מתו אפי' סבור סבור שאין מקבל עומתה וכן פוסק הרמב"ם בפ"ג מה"מ ס"ב. וז"ל יש לתרן קושיית הרמב"ד שביא התי"ע גמ' יא כראשון מת בו. דאם טולד הולד המת בתוך ששיר ושלילא ממילא האשה סבורה מכלום ולא קשה כלל. (מש"ס): ת"ס ד"ה שאין דוחין נפש. דכיוות' מוכח. ל"ל מפרש וע"ש דהו דעת ל' ויהא אכל ר"ל ס"ל דוקא שיא חייב מיתה כשעב"ב וז"ל דר"י לוח ד"ש דמותר למסור

ג אלו מביאין. מ"י ע"ש ט"ז

חלופי גרסאות
ג שאין גר"ש שיש. סאה
גדל ר"ז ג"כ. ובקורטוא
קטבליא גר"ז ובקורטוא
וקטבוליה. שאין גר"ש
שאיין.

תוספות הדישים
פשהג[בכששה] הרחמים
של אדם. ועוקרין אותה
וסופקין אותה ממקומה
(הר"ש) כ"ט תוספתא:)

אליהו רבא
ג ואין מחזיקין מ' סאה
כו' פ"י לו אין מחזיקין
מ' סאה:

תוס' אנשי שם
בא דר"ב וקאמרינן דהיינו
חולין. ק"ל דה"ל כולל לתת
בניי' כפי שיק' לחי' לך
במ"ש דר"ה והע"ף. (ה"ש):
בא"ר כ"ש כשכולה לקבל
הכנה כולל ג"ף ומדבריו
אלו נראה שסבין דלה"ר
מעזיבה רכס היינו שהיא
רכס גניבולת וליהא רכס
לדיוס. היינו טע' מועט
וכד' כדודא כפי' וכו'
הרמב"ם שמתנו בעתק
הר"ב. (כ"ד): ג בר"ב ד"ה
שאין עשויין כ"י כשי'
הכל כ"י. והא דכתיבין
לדעול מ"כ סוג' ר' יוסי
דקתו מורוד מילי והכל
לא פוג' הכה ס"ט תב"ס
דאין מורוד אלא מקתו
השאר שבו כה"ל הלך מה
שמורד הוא פועי אהלים
והאיט' בהר"ב דשעתיק
שם התי"ט והי"ט על
הרמב"ם שם שכתב דהכל
מילי ככתי' ה"ק מתני'
דבהא ובכ"מ והתי"ט לא
שיעור כזה. (כ"ד): תי"ט
ד"ה שאין עשויין כ"י
שה"ר כ"י מפרש כ"י וסו"ס
שם ח"ל לשון נטיעה שייך
באהלים שג"י ויעט אהלי
אפרו דניחא יא. ע"כ.
(לה"י):

אינם ראויים לקבל מביאין מדבריהם ואינן חולצין כ"כ כפי"ג מהט"מ
[הלכה ז']. וכעז דעממא שלריך שיהו מקבלים מעזיבה. הוא
מפני שהאלה שמביאין וחונץ. לריך שיהיה חזק ובריא. ולכן נראה
ודאי שהוא סובר דמייירי שיש בכל ענף
או בזבן וע"ז הכולט פוחה טפה. והיינו
דפי' [הר"ב] כפי"ג דמור [מ"ג] פרעות
אזנים ועל"ס הכולטים ולא פי' קוליס
וברקנים. וכן כפי"ג דגדה כתב אזנים
פרועות כו'. [ומי"ו אפשר שיש קוליס
וברקנים צפוחה טפה לכל אחד וכן
חזקי' לקבל כי גדולי כל הארלות אינן
שום. ומש"ה נמי חף הר"ב שפי'

ג אלו מביאין ולא חוצצין. השידה
והתיבה והמגדל. בוורת הקש. בוורת
הקנים. ובור ספינה אלכסנדרית שאין להם
שולים. וואינן מחזיקים ארבעים סאה בלח שהם בודיים ביבשה. ויריעה.
וסקורטוא. וקטבליא. וסדין ומפיץ ומחצלת. שאין עשויין אהלים י"ט.
ובהמה ודויה שמתו ט. ואובלים טמאים ט"א. מוסף עליהם ט"ב. הרחים של אדם:
אלו

במשנתו דרך גדר שטוחים בראשו קוליס וברקנים. ככשש בכל ח' פוחה טפה. ולא קשיין דברי הר"ב דהכל על דבריו שבטור ובגרה.
ובכולן מפרש שמדלוריייהא היא הטומאה. וכן ז"ש אבל אם אין יטלין לסבול לא כמ"ס לעיל. שדעתו כפירוש הר"ש. שיפול דרך אויר
שביניהן אלא כהרמב"ם שאינו חזק ובריא. ואפי' נמי שפיר דקא מפרש דבשאינו יכול לסבול ציננית אין מביאין כו' משום דא"כ אינו
אבל חזק ובריא. ואילו כוונת הר"ב כפי' הר"ש. שיפול דרך אויר שביניהן הוא איפכא שאם בשיטלה לקבל ציננית מביאין. כ"ש כשיכולה
לקבל רכבה. אלא דברי הר"ב כהרמב"ם וטומאה דלוריייהא היא. ועליו כל דבריו [כהגון] ומה שהקשה עליו הראב"ד שם מרחק לעיל.
העוף שקבן מביא וחונץ. עוף מ' מקבל שום מעזיבה. כבר תיזן הכ"מ שיש עופות גדולים שהם ראויים לקבלה. ועי"ל שרביט
כתב כפי' המשנה דמייירי בעוף קשור צטול. דהשחה מקבל הוא מעזיבה. ע"כ. ועיין לקמן ריש פ' טו: ג אלו מביאין ולא חולצין.
וכן נמי השטין בריש פ"ו: שאין להם שולים ואינן מחזיקים כו'. אין ענין שיעור השני ענינין יחד. אבל כל זמן שגנדר ח' מן
לבר לפי מה שהשרשנו במ"ו מקלים. הרמב"ם בגא"י: שאין עשויין אהלים. לשון הר"ב אין נמועין כעין אהל. ולשון הר"ש אין
נמועין. ומכל מקום אין להגיה בלשון הר"ב שהרי רש"י מפרש בלשון אחד כאהלים נטע כשמים המתוחים כאהל: ואובלים טמאים.
שהשרש אגלינו [שדבר טמא אינו חונץ ואין רגלו באמרו אוכלים טמאים] שכבר נטמאו קודם אבל אם היו מוכשרים הגה הם מביאין
ואינם חולצין לפי שכתבנו היו בחלון או נעשה מהן מחילה מיטמאו במה. וטמא אינו חונץ כמו שקדם. הרמב"ם: במוסף עליהם הרחים
של אדם. פי' הרמב"ם בגא"י דלהכי קמי מוסף לפי שאלו כולן מביאין ולא חולצין הן הן מואתם שאמר בהם מביאים וחולצים משא"כ
רחים שאינן מואתן ששטין כבר. לפיכך אמר מוסף. ע"כ. ומלחתי כדברים האלה גם כן דבברי מהר"ם: הרחים של אדם. לפי
היה על ארובה שבין בית לעליה או בחלון שבין שני בתים שהוא [אינו] חונץ אם לא שם אותו כמו אבן מהאזנים. שהן חולצים. לפי
שמתנאי הדברים שחולצים שלא יהיה דעתו לפעונו. כמו שבארנו בששי מואת המסכה. הרמב"ם: שאל אדם. כתב הר"ב למועבי
רחים של בהמה כו'. וכך כתב הר"ש. וכתב מהר"ם. והא דלא תנא ברישא רחים של בהמה כ"ל דתנא ושייר. ואע"ג דתני אלו. יש
מקומות

מלאכת שלמה

אלו שאינם עשויין אהלים. פי' אלא מתוחין בלבד להם שפוע
ואין שם כותלים: במוסף עליהן הרחים של אדם. ולשון הר"מ שם פי"ז
ורחים של יד שהרי היא בכלל אזנים ע"כ וכעז שם מהר"ק ז"ל שרביט
ז"ל סובר דמדחתן סתמא ולא חולצין משמע בכל עונא אפילו בחור או בחלון
שבין בית לבית וק"ת סעד לדבריו ממה שמתו בכלל המביאים ואינם חולצים
רחים של יד שאלו יותר ראוין לחון בין בית לבית מלהיות אהל ע"כ. ועיין
ג"כ

משנה אחרונה

היינו כמות המשקולת וכו'
מיושב דקדי להו ספקות
דמתא מתא שם אויר
באחד מהן כמות ומתוך
שרבים הן א"ל לבחון
במש"ל: ה' השידה
והתיבה והמגדל כו' שאין
להן שולים. כולוה משום
דמקבלי עוממה. ותי"ט
מתי איריא דמקבלי
עוממה הא אפי' אי לא
תקבלי עוממה אין חולצין
כדתנן רפ"ו ארס ובל"ס
אין כשנין אהלים לפטר.
וי"ל דהסבו לא פסיקא
ל"י דכתי' דאין נעשין
אהל. אבל כשתימת ארובה
או פוחת חולצין דהיינו הל"ת
דפוט אהלים כולטלי פ"ה
מ"ב ומ"ו אבל המקבלין

תפארת יבין

גדל פרו. ור"ל הכא אזנים או עלים דקין. הכולטין סמוכין יחד
מהגדר. וכשהרבה מהן סמוכין יחד. יש צבולין יחד רחב ע"ע"ר רק
שיש בין המזורפין סדקים ונקבים: (לו) או או קחני: (לח) דהרי מק"ע
ואין חולצין: (לז) אכולהו קאי שאינן נטויין כהאל עם גג ודפנות. רק
פרוסים על קינדסין צאור נתלא שיש כאן גג בלי דפנות. [והר"ב פי"ג
ד"ל שפרוס פ"ג ארונה שבין בית לפנים. ורמב"ר הכי אמרין [טיובין דמ"י]
ל' יוס' ור"ש הלכה כר' יוסי. והרי [לשיל פ"ו סמ"ב] ס"ל לר' יוסי דה"ל
מתבב אהל וחונץ ומביא. ואין למלק ולומר דהתם שאני מדואר רחוד מהאל
שם עם גג והאל יתא דהרי הר"ב בפלתו כתב שם דכשקוממה תחת הרדוד.
האל להאל עסור. א"כ לא שייך כלל הרדוד להאל. וא"כ היאך נקרא האל
דפנות האהל להרדוד. ואח"ל אם גם בכל יריעה על ארונה ס"ל לר' יוסי
דמביא וחונץ. א"כ למה נקט שם פלוגמייסו כרדוד מהאל. וי"ל משום רישא
הסם דמייירי כרדוד נקט נמי פלוגמא כפי"א כרדוד. א"ל לכונתא דר"ש נקט
כרדוד ודו"ק. וגם א"ל לאוקמא האל דמייירי בדפנות בלי גג. וכגון שהיריפה
לדפנות הבית חונץ בין מן סוד ובין מתא למעלה [כלקמן פ"ו מ"ד]. מידו לחוס' שהנאו לפיל ס"י י"ז הא דקאמר האל שאינן עשויין אהלים ר"ל שאינן
קטועים בלחץ: (ט) דהרי הן נבילות וכל הטמא אינו חונץ (ד' מ"א) ואפי' רק הוכשרו דהרי נטמאו בשחה מהטומאה שחונץ בפניה: (טב) ר"ל דכל
הנוכרים לעיל בהמשנה. הן היתפוך מהן דתמא במשנה א' וצ' דמביאין וחולצין. ומדלג דיעוין אם הם בתישך היתך דין. לפיכך אצטרך למתני'
דכתיב

סויהא בשום ענין אין חולצין. ובתראה ומה שמתו. ולא מני עוף מת. דאי עוף סבור היינו נבלת עוף סבור דמקבלין עוממה אוכלין בלח הכשר מים ושך כדמתן רפ"ק דמסות. והא חמי
אזכרין סמוכין. וחי עוף עוממה אין בו שום עוממה בלא הכשר וחונץ נמי דהיינו אוכלין סמוכין. פי' מ"ש כפ"ק דמסות מ"ג: במוסף עליהן הרחים של אדם. הר"ב פי' משום
דמקבלין עוממה וקאי מתי איריא הכי הא כל מירי דמקבל עוממה נמי. וכן קשה לפי' הכתובים שקוממין בלרונה ומתום דלא מנעל להו פ"כ. קשיא נמי מתי איריא הכי. אבל נראה
דכ"ל

ד אלו הוציאין... חובלי המטה... חובלי המטה... חובלי המטה...

ד מסכת פרוסה... חוטי השתי כמו שהן פרוסים בכלי האורג קודם... חוטי השתי כמו שהן פרוסים בכלי האורג קודם...

תוספות חדשים... משנה ד... חובלי המטה... חובלי המטה... חובלי המטה...

ד אלו הוצאים ולא מביאין... מסכת פרוסה... חובלי המטה... חובלי המטה... חובלי המטה...

אלוהו רבא... ד מסכת פרוסה... חוטי השתי... חובלי המטה... חובלי המטה...

הא דחולצין בממלאה... ד ואלו חוצצין ולא מביאין... מסכת פרוסה וכו'... ד ואלו חוצצין ולא מביאין...

תוספות רע"ק... פ"ח משנה ח... חובלי המטה... חובלי המטה... חובלי המטה...

ממלאה חחת הארובה... ד ואלו חוצצין ולא מביאין... מסכת פרוסה וכו'... ד ואלו חוצצין ולא מביאין...

תוספות אנשי שם... ד מסכת... חובלי המטה... חובלי המטה... חובלי המטה...

ד בעל אפי' דלא מקבלי... חובלי המטה... חובלי המטה... חובלי המטה... חובלי המטה...

אהלות ישביאין פרקה

העוף הפורח - ט"ס
 יבנה: ל' ד' ו' ו' פ' פ'
 ובינה: כ"ג ד' א' א'
 ובריה: ט"ס מ' ט' ט'
 והנה: ק"ש את הספינה
 שנת ק"ל מ"י ט"ס ט'

תוספות חדשים
 שנה ה [תי"ס ד"ה]
 והעוף וכו' ולפי שהרמב"ם
 וכו' וכו' מהא דבי' ט'
 דחייב מלה גבי מיטות
 בחלו' דש"כ ז"ל דש"א
 מלון מאל דבני מיוק וכו'
 (ה"ט):

אליהו רבא
 ואורי ויורב בתלמי מנקופה
 וכל שיש טבא חורב פחות
 מפתח מוז' ואינו מביא ט"ס
 מסכת פירוש שהאורי מעט
 דהכל נשדק אפי' סדק כל
 שהוא ח"ל מביא כדלמך:
 ד' והברור הוא הגיד
 שנשע על העלם ועל
 העשבים בני קור החמת
 הקור ג' מ' ג' (פ"א ט'
 כ"א): והגליל (מ"ט מ"ט
 שקפלו ממתת ה"ק ועשה
 גלד:

תום' אנשי שם
 אלו אובלים שהי' בכללים
 בכלל אובלין טורחין דלמא
 אובלין טורחין דקתי הסם
 אובלין אדם ואלו לאו
 אובלין אדם נינהו. ומה
 לו נקב טעם דבמחברין
 אייבי על מאי דמכורס
 נמשע עמא דקתי היקוט
 המחברין לקבוע מוז' מן
 היקוט שמנו ורי בתלושין
 מאי הוי מוז' דקתי הלא
 אינם בכלל המחברין לקבוע
 דתלושים נינהו ט' ע"כ'
 ועל' דכרי הר"ם והר"ב
 נכונים דפשיטא דאובלין
 טורחין דקתי הסם כולל
 ב' דברים. א' אובלים
 טורחים ממש כלי' שאינם
 מקבצין אפי' הוכשרו וסי'
 אלו שאינם מיוחדים להסם
 דהיינו מאלכ בסתם כדאי'
 ברפ"ג דשקלים וכו"ט
 הרמב"ם בר"ש ה' טורח
 דהך גמי בכלל אובלין
 טורחין. וכן אובלין טורחין
 נאדם אלא שלא הוכשרו
 שנים כוללין באובלין
 טורחין וכו"ט מפי' הרמב"ם
 שס' וכו"ט דר"ש לא הוכיר
 שם אלא שלא הוכשרו מד
 מייבשו נקט וכו"ט לאריך
 ותעד דלכ' לא נשנו דין
 אובלין כהמם כלל מה היה
 דיש אפי' מביאין וחולין או
 לא אי' בכלל אובלין טורחין
 נינהו. וכו"ט שער כתבו
 הר"ם והר"ב שאם הם
 תלושין לא היה לר' נר'ן
 למימרינו שער' הם בכלל
 אובלין טורחים. ומ"ט
 כפי' ד' לקבוע הר"ב
 דמלשון המשנה מוז'ן אחר
 המחילה ליהא דהי' לאו
 מדיוקא וכו' אפי' נשט'
 מתני' הכי היקוט המחברין
 טורחין מוז'ן מן היקוט
 שמו דמיידי בין בתלושין
 פרט למאלכ כהמם דכל שאינו
 אפי' מיוחד לאכיל אדם לא
 אכילת לן וכו' ס"ק י"ב י"ג
 אפי' מיוחד לאכיל אדם לא
 אכילת לן וכו' ס"ק י"ב י"ג
 אפי' מיוחד לאכיל אדם לא
 אכילת לן וכו' ס"ק י"ב י"ג

הכפור. פי' הר"ב מים הטולים ויורדים שקפאו וז"ל ברפ"ו
 דמקואות הכפור גשמים שירדים נקפים. ועיין גם על והגליל:
 והדולג בו והקופץ. ל"א שכח הר"ב דתרווייהו באדם נראה
 דמ"מ בכלל דולג יש בהמה ומיה דאלת"ה ארתי העוף הפורח. אמאי
 לא תני כה"ג בבהמה ומיה: והעוף
 הפורח. קשיא לי. למאי דפי' הר"ב
 לעיל והעוף ששכן. דדוקא שהיה
 קשור וכ"כ הרמב"ם. גם הר"ם. אם
 קן הכא אפילו אינו פורח נמי. ואין
 לומר דכשאינו קשור ואינו שרע מביא
 ואינו חוץ. דל"כ הוה ליה למייתי
 במתניתין ג. [ואין לומר דאין הכי
 נמי. דהכא אפילו כשאינו פורח כלי
 שאינו קשור. מידי הוה ליה אטליה וכו'.

דקתי המנפפת והשטה. ואפי"ה אפילו כשאינה מנפפת ולא
 שטה. נמי אין מביאין. מדקתי סיפא קשר כו'. וכך
 פירשו התוס' בהדיא בפ"ק דאוכה דף יג. התם שאני דמתיתין בהדיא קתי קשר ט' כבש כו'. אבל בעוף דלא קתי ביה לעיל בהדיא
 הקשור איכא למימר דתרווייהו [מתניתין] בדוקא. דכי שכן אפי"ג דאינו קשור מביא וחוז'ן. וכי פורח דוקא הוא שאינו מביא ואינו חוץ'.
 והרמב"ם בחבורו פי"ג מהט"מ [ג' א' ה'] לא העתיק. אלא לשון המשנה דלעיל ודהכא. וה"ל מהסברא דלא בעינן בעוף קשירה דטפי
 עדיפא לומר שהעוף דומיא דבהמה ומיה דדולג אינו מביא ולא חוץ'. ובמתני' קמייחא דמביאים ומוללים לא בעי קשירה רק שהיו עומדות
 ולא מהלכות כדפירש הר"ב ט' וכו"פ שם הרמב"ם בשם ההוספתא. אבל ראייתו בפרק לא יחפור דף כ. דקתי צברייתא הממטעין בטפח
 על טפח שבחלו. וכלקמן בפ"ג וקא חשי' עוף השכן. ופרכין פרת ואזיל. ומשי' בקשור. ומוכח שם בתום' שאכחוב לקמן פי"ג
 מ"ה. דהכל לר'ך קציעות וחיוק יותר. ולפי שהרמב"ם בפ' ט"ו מהלכות ט"מ. בדין חלון. כחז ג"כ שכן. ולא הזכיר קשירה לכן
 פשיטא דגם במתניתו דהכא. אפי"פ שלא כהז' קשור. היינו שלא העתיק רק כלשון המשנה כדרכו ברוב המקומות]: כבש. עמ"ש

מלאכת שלמה
 גרסי' בני יר'ד אחר הבי"ת: ד' והמלח. והא דקתי פרק לא יחפור
 דלמח ממשע בחלון אפטר לומר ולחלק דהא במלח סדומית והא במלח
 איסורית אפי"ה הא דליכא קורה והא דליכא קורה והכי משנין בפרק
 לא יחפור הר"ם ז"ל והאריך עוד להקשות ולתרוץ על זה לקמן בפרק
 העושה מאור ט"ס: והדולג. פי' ראשון שהביא רע"ז הוא פי' הר"ם ז"ל

י ב ין
 יש זמן בשנה שאפי"ג שמחברין הן מביאין ונעשין אבק. וי"א דהך
 דלעיל הן גדולים כאלמות לכן דין כענפי אלמות דהיינו כככות ופרשות
 דלעיל דמביאין וחולין. ומש"כ שאר ירקות יקטנה הן. להכי לא חשיבו
 כלל להיות אהל להביא או לחוץ [הרא"ש וקק"ל] ופי' עוף ששן ולגה בשנים
 ואובלין טורחין נמי בגדולים כאלמות מיידי. ביהוה בתלושין בין הך דלעיל
 או הך דמשנתנו כולן ביון דדיין כאובלין דכלא הוכשרו מביאין וחולין. ובהוכשרו מביאין ולא חולין: (נא) כיפא הוא כלשון יון אבן. וכן פי' בערוך
 [במלת ק' האחרון] ור"ל הכא גוש ברד או גוש שלג. או גוש כפור [רי"ף ג"א]. או גוש של גליל והוא קרח [אייני ג"א]. כולן כשנתקשו ונקפו כאבן מיידי
 שהאילוי או סתמו עמהן חלון שבכול: (ג) שדבדכו יחד נגרני מלח. ונתהוו גוש א' כאבן: (ג) בין אדם או שאר בע"ח שלג ברנל א' ממעל להטומאה:
 (ד) שקפץ אדם או שום בע"ח בב' רגליו יחד ממעל להטומאה (ה) (ו) אף שקשור בחוט. רק שהעוף פורח ומייע אפי"ה הנה והנה באויר [ולגמרי'
 דמוק' לעוף דבשם א' בקשור היינו שקשור באופן שאינו יכול לעוף משקומו ולהתעורר כלל]. ונקט הכא הסיפוך מרישא בעוף ששכן. והיינו דלא תני בסיפא ככספינה
 ועלית דבקשור מאהלי. משום דגם הכא בקשור מיידי: (ז) שאינו קשור בשום מקום. רק הרוח הגביה והוא עף באויר: (ח) ואף דספינה אמק"ט. עכ"פ
 מדשטה ר"ל בעוף הפורח: (ט) שלא תטד הגה והנה בעוף הפורח: (י) לא זו אף זו קתי לא מיבעיא ספינה קשורה שאינה מניחה אפי"ה כלל. אלא
 אפי' עליה שאפי"ג שאינה אבן על קפא' הא'. אפי"כ ע"י הרוח הוא מניד אפי"ה למעלה ולמטה עולה ויורד. אפי"ה כיון שעכ"פ נשאר אהילות שלו
 בצד א' ר"ל אהל. אפי"ג שלפעמים הרוח שתחתיו גבוה ולפעמים נמוך: (ס) ג"ל דהיינו רק לתומרא. אבל עכ"פ אינן חולין. מדא"ל כסדן
 שאינו

משנה אחרונה
 לא יחפור דהכל לר'ך מיוק יותר ע"כ לא דק דהיה דפ' לא יחפור ג'ה' השום
 מיוק הוא אלא השום דבעינין ביטול ואהל לא בעי ביטול. וכו"כ הר"ם והרא"ש
 בהדיא לעיל גבי טוף ששכן: והדולג. אהל מהלך כדרכו הוי אהל כפי'
 לעיל גבי פער בהמה. ודולג אפי' על עמלו אינו מביא את הטומאה. וכן
 פסקהו הגזקין על כזית מן המת אין מביאין על עממן. אהל כזית מן המת
 הגזק על הטענות מתמאין. כ"ז כהר"ם פי"ד דטענות מ"ג וע"ש:
 צברייתא את הטומאה. וה"ל דחוז'. ונראה משום עליה נקט מביאה דמקבל
 טומאה הוא ואינו חוץ' דמה עכשמה אהל בהנפת הרוח אינו חשוב כשפיין
 אהלים

כפת הברד. מחיכת הברד לשון משלך קרחו כפתים (תהלים
 קמו) א"ל ברד העשוי ככפה ארכולו"ט (א) בלע"ו: והכפור.
 מים הטולים ויורדים שקפאו: גלד. מי נהרות (*קופאים:
 והמלח. כל הגי אין מביאים ולא חוללים לפי נמוחים
 ואינם מתקיימים: דולג. בבהמה ומיה.
 וקופץ באדם. ויש אומרים דולג וקופץ
 תרווייהו באדם. אלא דולג שרגלו אחת
 מונחת בארץ דולג בשניה. וקופץ
 בשתי רגליו: והטלית המנפפת.
 שהניפתה הרוח ועומרת באויר כמו
 קובה: כבש את האבן על גבי
 הטלית. שהיתה אבן מונחת בקנה אחד
 של טלית והאין הרוח הקלה השני
 ונעשה כמין אהל: מביאה את

הטומאה. אם האהילה על המת ועל הכלים מביאה את הטומאה
 (א) אבינועלב. (* ג"ד הקפאים על
 ח"ג ה והגליל ג"א ז"ל דכפס נכ"ל פ"א. רבי
 ח"ג ה והגליל ג"א ז"ל דכפס נכ"ל פ"א. רבי
 ח"ג ה והגליל ג"א ז"ל דכפס נכ"ל פ"א. רבי

ההפירוש השני הוא להרמב"ם ז"ל ומיה הסכים הרא"ש ז"ל. ועם פי"ג
 דהלכות טומאת מת מהם דבריו ז"ל המשנה: וטלית המינפפת. גרסי'
 שהיא כמו המתנפפת כך ג"ל וגם ברמב"ם המנפפת כלשון המשנה: וקשור את
 הספינה. פי' ה"ד שמואל ז"ל וספינה שהיא שפה על פני המים פי' שאם
 יש מתחתיה מת מזל אחד וטרה מזל אחר אינה מביאה טומאה מזל זה
 לזה

תפארת ישראל
 מדרס מק"ט ממת ג"כ (כנה פ"ו מ"ג) וא"כ אך יחזן צבני הטומאה.
 ולמה לא אמרו רבותיו דהכל בשולץ של גמלים מיידי. דלמרינן התם
 (פכ"ד דכלים) דלמק"ט כלל. ואפי"ה אינו מביא הטומאה משום נקבים
 שבו ול"ע: (ו) ולר"ש והר"ב דולג שייך בבהמה. וקופץ באדם.
 ובמחבר'ר

בויעז
 מדרס מק"ט ממת ג"כ (כנה פ"ו מ"ג) וא"כ אך יחזן צבני הטומאה.
 ולמה לא אמרו רבותיו דהכל בשולץ של גמלים מיידי. דלמרינן התם
 (פכ"ד דכלים) דלמק"ט כלל. ואפי"ה אינו מביא הטומאה משום נקבים
 שבו ול"ע: (ו) ולר"ש והר"ב דולג שייך בבהמה. וקופץ באדם.
 ובמחבר'ר

כפת הברד. מחיכת הברד לשון משלך קרחו כפתים (תהלים
 קמו) א"ל ברד העשוי ככפה ארכולו"ט (א) בלע"ו: והכפור.
 מים הטולים ויורדים שקפאו: גלד. מי נהרות (*קופאים:
 והמלח. כל הגי אין מביאים ולא חוללים לפי נמוחים
 ואינם מתקיימים: דולג. בבהמה ומיה.
 וקופץ באדם. ויש אומרים דולג וקופץ
 תרווייהו באדם. אלא דולג שרגלו אחת
 מונחת בארץ דולג בשניה. וקופץ
 בשתי רגליו: והטלית המנפפת.
 שהניפתה הרוח ועומרת באויר כמו
 קובה: כבש את האבן על גבי
 הטלית. שהיתה אבן מונחת בקנה אחד
 של טלית והאין הרוח הקלה השני
 ונעשה כמין אהל: מביאה את

הטומאה. אם האהילה על המת ועל הכלים מביאה את הטומאה
 (א) אבינועלב. (* ג"ד הקפאים על
 ח"ג ה והגליל ג"א ז"ל דכפס נכ"ל פ"א. רבי
 ח"ג ה והגליל ג"א ז"ל דכפס נכ"ל פ"א. רבי
 ח"ג ה והגליל ג"א ז"ל דכפס נכ"ל פ"א. רבי

ההפירוש השני הוא להרמב"ם ז"ל ומיה הסכים הרא"ש ז"ל. ועם פי"ג
 דהלכות טומאת מת מהם דבריו ז"ל המשנה: וטלית המינפפת. גרסי'
 שהיא כמו המתנפפת כך ג"ל וגם ברמב"ם המנפפת כלשון המשנה: וקשור את
 הספינה. פי' ה"ד שמואל ז"ל וספינה שהיא שפה על פני המים פי' שאם
 יש מתחתיה מת מזל אחד וטרה מזל אחר אינה מביאה טומאה מזל זה
 לזה

תפארת ישראל
 מדרס מק"ט ממת ג"כ (כנה פ"ו מ"ג) וא"כ אך יחזן צבני הטומאה.
 ולמה לא אמרו רבותיו דהכל בשולץ של גמלים מיידי. דלמרינן התם
 (פכ"ד דכלים) דלמק"ט כלל. ואפי"ה אינו מביא הטומאה משום נקבים
 שבו ול"ע: (ו) ולר"ש והר"ב דולג שייך בבהמה. וקופץ באדם.
 ובמחבר'ר

בויעז
 מדרס מק"ט ממת ג"כ (כנה פ"ו מ"ג) וא"כ אך יחזן צבני הטומאה.
 ולמה לא אמרו רבותיו דהכל בשולץ של גמלים מיידי. דלמרינן התם
 (פכ"ד דכלים) דלמק"ט כלל. ואפי"ה אינו מביא הטומאה משום נקבים
 שבו ול"ע: (ו) ולר"ש והר"ב דולג שייך בבהמה. וקופץ באדם.
 ובמחבר'ר

מדי הא דמייתי סר"ג ברייתא פ"ג דגמיעי מ"ב רבי אומר שידה חיבה ומגדל
 שבבית המנוגע אש"פ שמשכון כלים שמשכון עמאין . ופי' הר"ש רבי לטעמיה
 דפ"ל אהל זרוק לא שמיא אהל . ותמה פ"ז סר"ג משה למך דמנוחה הא
 אמרי' לכ"ע היו אהל . ולדבריו אש"פ דעממא דבבית לא הוא אהל ואינו מוץ
 ושיבו אש סיו בןן ללחות המנופות יפה היו מליין בתוכה ל"ס ולסבי דייק
 למימי מוקפות שאינם מגופות אלא מוקפות בכיסוי בשלמא בלא ל"פ בליטתא

דמחני' ספ"ג דגמיעי . והא דלמרי' בפ' גמי סביד דף כ"ו הווא די כנישתא
 דהא פתוח לאינדונתא דשיבי בה מת . אמר רבא דלו סינחא ולאחבטו עלה
 דכ"י פן עשוי למת הוא ומוץ . משמע דבבית נמי היו אהל התם שאר' דתוך
 הפתח כל כלי עמוד מוץ דזכו דין דפטת אהליו דמינין בפ"ה . וכוננת דהא שיהא
 בתוך הפתח יחידי מופלגת מן הדופן פותח טפה וכו' מהכ"ס . ובפנים כתבנו
 דמתימין גופה מוכחא סבי . ומתמה נכא לנאר הפרק בכל פרטיו בס"ד :

א כרת . מ"י מ"ג פ"ג
 פ"ג פ"ג

אלוה רבא

פ"א א כורת שהיא
 בתוך הפתח
 כורת עשוי בתוך הבית של
 פך עגולה ויש לה שני שוליים
 עגור הא' עשוי לנעול ולפסוח
 לרדות מתוכו הדגש וליקח
 מותרת להדבורים ומלך שהני
 שוליים החומה ועשוי נקבים
 נקבים לעור בתוכה הדבורים
 ולעוף מתוכה כדפי' ודפי'
 מוחללת דהאן בשב"א כדפי'
 שהיא מוחללת בעשוי שוליים
 הנשים נקבים נקבים . וכלימה
 מחוקק מ' אלה דבורא כלי
 דאי מחוקק מ' אלה האן
 דכפרין דסויא אהל וחוק'
 אלא נלימה מחוקק מ' אלה
 ומימ' כלי עמוד הא' אלה
 מקבלת עומתא משום
 דמחילתא נקבים הרבה
 רחיק לז' מוחבב' ג' פ"ג
 דליים אצ"ב של קלאים
 כהנו שם הכפרשים דשעו
 הוא בלא בית קבול קשה
 דהיוו מתהי' פתוחה אלא
 ודאי דיש לו דפנות ועממא
 דכלי עמודה סוף פסי
 שמוקב נקבים הרבה מ"מ
 לא נעיל מזורת כלי כואלי
 ומי' למיילת' או ע"ג מנחון .
 בתוך הפתח ופיה לתוך .
 ששוליים מלך אחר פתוחה
 ופיה פתוחה לתוך . ומלך
 שהני ששוליים ומחללת
 נקבים דמחנין הוא לפנים
 לבית : כזית מן המת
 נתון תחתיה או ע"ג מנחון .
 כואלי וכלי הא' דהא אינם
 מחוקק מ' אלה ולמיילת'
 הויה אש"ג דמחללת
 נקבים והיא עמודה משום
 דמחללת כדאמרי' וכל כלי
 עמוד ארונש"ס מלי' ולייל
 אשומאה לא חייך מידי דהוי
 אכלי חסד דמולד ולא חייך
 דכל אדם וכלים עומת'
 אהליו לשמא ולא לטעור .
 ודתיילת' בתוספתא דמחילתא
 פ' ט"ז בבית סכן מושת
 על דריסן באויר הויגה של
 זו בלד הויגה של זו והויגה
 של זו בלד דופנה של זו
 גבוהות מן הארץ טפה
 והויגהו פ"ט עומתא
 תחיתין פתחין ועל גביהן
 עמא על גביהן ע"ג ומחזין
 עמא וחוקן עמוד גבוהות
 מן הארץ עמא ואין כדוגינין
 פ"ט ועומתא תחת אהת מסן
 תחתיה וע"ג עמא על גבה
 ע"ג ומחזיה עמא וחוקה
 עמוד דרי' כעמודה אהל
 אהת

משנה אחרונה

פ"א א כורת שהיא
 בתוך הפתח .
 ומופלגת מן הטבלים .
 בפותח טפה דאי
 כמותה כמות הפתח
 אפי' הוא כלי מוללת
 משום דפנות אהליו
 בלעילי פ"ה מ"י וכו'
 מהר"ם . ולקמן נפגש
 דמחני' גופה מני לן הכי
 נטמא

ר' עובדיה מברטנורה אהלות כוורת פרק ט חוספות יום טוב

פרק ט א כוורת . שיש לה שוליים ומחוקת ארבעים אהל בלח
 סהן כוריים ציבש שאינה מקבלת עומתא

ומוטה על לדה בתוך הפתח ומקלטה בתוך ומקלטה בבית : ופיה
 לחוץ . ושוליה לפנים : כזית מן המת נתון תחתיה . מנחון : כל
 שהוא כנגד הוית . אם הוית תחתיה
 וכלים על גבה כנגדו . או הוית על גבה
 וכלים תחתיה כנגדו . תחתיה וגבה
 טמא . אבל מה שבתוכה עמוד . דאש"פ
 שהכורת מללת על מה שבתוכה . אינה
 מללת

טפה . צבא רביעאה בפחותה ואינה מחוללת וגבוהה מן הארץ טפה . וכל אופן ד' צבות מיירי בפיה לחון . ואח"כ הוא שונה ארבעה
 צבות כיואל באלו בפיה לפנים . ואחר כך הוא שונה ארבעה צבות כיואל באלו במוטה על לדה באויר . ואח"כ שונה ד' צבות ככהאי גוונא
 ביזבת על שוליה . עכ"ל . אבל אחר שתי צבות ראשונות . דמיירי כוורת שבבית קודם שילא מן הבית . הוא עוד שתי צבות אחרות אחת
 בממלחה כל הבית . ואחר כך ילא מפלח הבית לאופן צבות . דמיירי כשהיא עומדת באויר השמים : כל
 שהוא כנגד הוית תחתיה וגבה טמא . כתב הר"ב אבל מה שבתוכה עמוד . וכו' הר"ש ומהר"ם ולקמן אכתוב שאין דעת הרמב"ם

מלאכת שלמה

פ"א א כוורת . שיש לה שוליים ומחוקת ארבעים אהל בלח וכו'
 עכ"ל ר"ע ז"ל . אמר המלקט דלם לא כן קשה היאך כוורת
 חוללת מאחר שנטמאת הא אין כלי עמא חוץ אלא ודאי בנאה

פרק ט א כוורת . פ"ה הר"ב שיש לה שוליים כו' שא נה
 מקבלת עומתא . וכיון דלאו בת קבולי
 עומתא היא חוללת בפני העומתא . מהר"ם : שהיא בתוך הפתח .
 פ"ה הר"ב ומקלטה בתוך . ברה"ר או בחצר . מהר"ם . וכתב עוד
 וד' חלקים קחני בה במוטה על לדה
 בפתח ופיה בתוך . צבא קמא בשלימה
 ומחוללת ואינה גבוהה מן הארץ טפה .
 צבא תנינא בשלימה ומחוללת וגבוהה
 מן הארץ טפה . צבא תליטאה בפחותה
 ואינה מחוללת ואינה גבוהה מן הארץ
 וכל

פרק ט א כוורת * שהיא בתוך הפתח .
 ופיה לחוץ .
 המת נתון תחתיה . או על גבה מברחין .
 כל שהוא כנגד הוית . תחתיה וגבה . טמא .

כזית מן המת נתון תחתיה . מנחון : כל
 שהוא כנגד הוית . אם הוית תחתיה
 וכלים על גבה כנגדו . או הוית על גבה
 וכלים תחתיה כנגדו . תחתיה וגבה
 טמא . אבל מה שבתוכה עמוד . דאש"פ
 שהכורת מללת על מה שבתוכה . אינה
 מללת

מלאכת שלמה

כמה מיירי והוא פ"ה הרמב"ם והרא"ש ז"ל אבל הראב"ד ז"ל שם בהשנות
 פ"ה העמידה כוורת של חרס שאינה מממאה מנבה : בפ"ה ר"ע ז"ל
 דאש"פ שהכורת מללת וכו' . אמר המלקט כ"ל דל"ל וכו' שהכורת וכו'
 כש

י כ"י תפארת ישראל

פ"א א הוא כלי העשוי מק"ס . והרי כל כלי האעשה מגדולי ארץ .
 דית כשאר כלי עץ [הכר"צ פט"ז דכלים מ"א ורמב"ם ס"א מכלים] . ולפיכך
 מק"ט . וגם בל"ז כל כלים אפי' כלי אבן וכדומה שאמק"ט . אפי' הוא חוץ
 בפני העומתא [כספ"ג פ"ז מ"א] . אבל כוורת זו ששוליה פתוחים לרדות
 מתוכה הדבש . מיירי שמחוקת מ"ס . דלא דית כהאל ומללת על מה
 ט"ג] . אבל בין מעלה למטה אינה חוללת רק עם דפנות אהליו [כפ"ה ס"י מ"א] . והבא אין כאן דפנות אהליו . דמיירי שהכורת מונחת בחלול
 הפתח מרוחקת טפה בכל לדיה מהמחוז ומתמשקוף . ולפיכך אינה חוללת בין מטה למעלה . ואע"ג דגם מחוקת מ"ס אינה מללת על שבתוכה
 באהל המת רק בשתום למ"פ בכל נקביו [ככלים פ"ה מ"א] . והבא הרי הכוורת מוקפת נקבים רבים דרפנותי' לזיאתה הדבורים . ובכ"ג מיירי הכא
 ודמסיק במשנה ג' דקאמר בד"א במחוללת והיינו שמוקפת [וכדאמרי' בעלמא [הגיגה כ"ה א'] ארעא מחילתי מחללת] . והרי ב"ש בהנקבים פותח טפה
 מיירי [ומ"ה הר"ב כאן] . ובל"ז הרי כל נקב שאעשה בכוונה אפי' אין בו טע"ט נכנס העומתא דרך שם [כדפי' פ"ה דכלים מ"ז ד"ה אה] . וא"כ כיון דהנקבים
 הללו אינן סתומים בלמ"ס רק סתומים בק"ס איך יזיל על מה שחך הכוורת . ר"ל כיון שדין הכוורת כהאל . מדמחוקת מ"ס . לפיכך דינן כנקבים
 שבאהל דא"ל לשהמך בלמ"ס . רק בסתימה בעלמא סגי להו . והא דקאמר ברפ"ה דכלים דכלי עץ הטהורים מליין בלמ"ס כבר כתב שם הרמב"ם . דהיינו
 כשפסויו כלי עץ מונח על פה כ"ח או על פה כלי אבן דבוק בו בלמ"ס מיל . אבל כלי עץ שמחוק מ"ס בסתימה בעלמא סגי לוי וכל נקב שבאהל
 [ועי' לעיל בפ"ה בהלכתא גבירתא מ"א . ותמוהין דכ"י הר"ב כאן שכתב דכוורת מ"ס מיירי שנתנו והוא בכבודו ובעלמא כתב ברפ"ה דכלים . דכלי
 עץ הממ"ס כריך למ"ס . והרי הבא אין למ"ס נקביו ואין יזיל על שבתוכה כשהסתימה נגדה או בבית . וגם דכ"י בגאון רב"א תמוהין . דמוקי לה הכא
 בכוורת שאינה ממ"ס ואפי"ה אמק"ט מדתשקבת הכנה ואין לה ב"ק . ומייתי ראייה מהב"ב של קלאין [כלים פ"ג מ"ג] . ובמחב"ר אי התם אמק"ט מדמחוקת
 הכנה ק' מ"ס מתייבוס שם מ"ז דב"ק מלא נקבים ואפי"ה מדעשה מחללה כך דרך שמישו מק"ט [מ"ז] . וס"ג הו"ל בצבוב . ואי בעישרוס דעשוי למשקה
 ונתנבב כבוס משקה . אפי"ה מדאיתו מילי רק מעט מעט לא מהשך נקיב צבוס משקה . מכל"ס אבוב וכוורת ששניין לאוכלין . אף כשנתנבב כשיעור כלי
 על אוכלין [כספ"ג דכלים] . אפי"ה מדאיתו מיליין כלל מתשמישו הו"ל דה"ל כשאר ב"ק ומק"ט . רק שניקב כחולל רמון כפ"ה דכלים ורמב"ם פ"ה כלים וא"כ
 שום שומא [כשנת פד"ה] . ורבינו דהא טעם זה . דא"כ היינו ענבל דמשיב הסה . ובמחב"ר אין בקי' זו דכאי לרדות קשימינו ה"ל דיגיד עליו רעו [שם מ"ז]
 דנקב טמא מני כנה מיני כלי ב"ק לדוגמא בעלמא . מלבד שאין אנו בקי' מן המונח כלים הסה אזוי הוה האבוב כפוף בצבוב כעין כריד [שם פ"ה מ"ז]
 כדי להניח למכוו בשר לננות . וקמ"ל דאפי"ה מדאיתו מנופף קביו לא משיב ב"ק . ואף שיש לזבב קי' זו מתייבוס לאבוב [ע"ג ברעון ס' ד'] . עכ"פ ק' הרי
 כוורת זו מדאיתו גבולו קרקע דית ככלי עץ ומש"ל וכל כלי עץ אינו מתמסר כשניקב . רק שניקב כחולל רמון כפ"ה דכלים ורמב"ם פ"ה כלים וא"כ
 היאך יזיל הכא מה שבתוכה בשמנתא מקלטה באהל המת הרי עכ"פ למ"ס בפ"ה על הנקבים הסה [כדפי' פ"ג מנו"מ] . אע"כ דהכא בממ"ס מיירי . דדינו
 כהאל . דלא כפי נקביו למ"ס רק סתימה בעלמא [א] : [ב] . ומומתה קלחה בתוך [ג] . שמוטה על לדה ופיה פתוח כלפי חוץ . שאין אויר תוכה מעורב
 עם האוירים שבבית שלמעלה ושלמטה הימנה [עפ"ד מ"ג] : [ד] . מלת בתוך גם לתחתיה קאי שהעומתא רלויה תחתיה בתוך . או שהעומתא מונחת
 פ"ג בתוך שלא תחת תקרית הבית : [ה] ר"ל כל טעוה שבאויר שחתה הכוורת או ע"ג . וכן כנגד הוית עמא . דהעומתא בוקעת ועולה ויורדת
 נטמא

בו עז

פ"א א וא"ת למה לי שמחוקת מ"ס . הרי בלא זה כל כוורת . כוסין
 אותה על פיה כשיושיבם להדבורים . והרי כל המשמש כפוי
 אפילו בכ"ח דמער אמק"ט [כתוספתא פ"ג דכלים ורמב"ם פ"ה כלים
 ה"ה

והוא כלי העשוי מק"ס . והרי כל כלי האעשה מגדולי ארץ .
 דית כשאר כלי עץ [הכר"צ פט"ז דכלים מ"א ורמב"ם ס"א מכלים] . ולפיכך
 מק"ט . וגם בל"ז כל כלים אפי' כלי אבן וכדומה שאמק"ט . אפי' הוא חוץ
 בפני העומתא [כספ"ג פ"ז מ"א] . אבל כוורת זו ששוליה פתוחים לרדות
 מתוכה הדבש . מיירי שמחוקת מ"ס . דלא דית כהאל ומללת על מה
 ט"ג] . אבל בין מעלה למטה אינה חוללת רק עם דפנות אהליו [כפ"ה ס"י מ"א] . והבא אין כאן דפנות אהליו . דמיירי שהכורת מונחת בחלול
 הפתח מרוחקת טפה בכל לדיה מהמחוז ומתמשקוף . ולפיכך אינה חוללת בין מטה למעלה . ואע"ג דגם מחוקת מ"ס אינה מללת על שבתוכה
 באהל המת רק בשתום למ"פ בכל נקביו [ככלים פ"ה מ"א] . והבא הרי הכוורת מוקפת נקבים רבים דרפנותי' לזיאתה הדבורים . ובכ"ג מיירי הכא
 ודמסיק במשנה ג' דקאמר בד"א במחוללת והיינו שמוקפת [וכדאמרי' בעלמא [הגיגה כ"ה א'] ארעא מחילתי מחללת] . והרי ב"ש בהנקבים פותח טפה
 מיירי [ומ"ה הר"ב כאן] . ובל"ז הרי כל נקב שאעשה בכוונה אפי' אין בו טע"ט נכנס העומתא דרך שם [כדפי' פ"ה דכלים מ"ז ד"ה אה] . וא"כ כיון דהנקבים
 הללו אינן סתומים בלמ"ס רק סתומים בק"ס איך יזיל על מה שחך הכוורת . ר"ל כיון שדין הכוורת כהאל . מדמחוקת מ"ס . לפיכך דינן כנקבים
 שבאהל דא"ל לשהמך בלמ"ס . רק בסתימה בעלמא סגי להו . והא דקאמר ברפ"ה דכלים דכלי עץ הטהורים מליין בלמ"ס כבר כתב שם הרמב"ם . דהיינו
 כשפסויו כלי עץ מונח על פה כ"ח או על פה כלי אבן דבוק בו בלמ"ס מיל . אבל כלי עץ שמחוק מ"ס בסתימה בעלמא סגי לוי וכל נקב שבאהל
 [ועי' לעיל בפ"ה בהלכתא גבירתא מ"א . ותמוהין דכ"י הר"ב כאן שכתב דכוורת מ"ס מיירי שנתנו והוא בכבודו ובעלמא כתב ברפ"ה דכלים . דכלי
 עץ הממ"ס כריך למ"ס . והרי הבא אין למ"ס נקביו ואין יזיל על שבתוכה כשהסתימה נגדה או בבית . וגם דכ"י בגאון רב"א תמוהין . דמוקי לה הכא
 בכוורת שאינה ממ"ס ואפי"ה אמק"ט מדתשקבת הכנה ואין לה ב"ק . ומייתי ראייה מהב"ב של קלאין [כלים פ"ג מ"ג] . ובמחב"ר אי התם אמק"ט מדמחוקת
 הכנה ק' מ"ס מתייבוס שם מ"ז דב"ק מלא נקבים ואפי"ה מדעשה מחללה כך דרך שמישו מק"ט [מ"ז] . וס"ג הו"ל בצבוב . ואי בעישרוס דעשוי למשקה
 ונתנבב כבוס משקה . אפי"ה מדאיתו מילי רק מעט מעט לא מהשך נקיב צבוס משקה . מכל"ס אבוב וכוורת ששניין לאוכלין . אף כשנתנבב כשיעור כלי
 על אוכלין [כספ"ג דכלים] . אפי"ה מדאיתו מיליין כלל מתשמישו הו"ל דה"ל כשאר ב"ק ומק"ט . רק שניקב כחולל רמון כפ"ה דכלים ורמב"ם פ"ה כלים וא"כ
 שום שומא [כשנת פד"ה] . ורבינו דהא טעם זה . דא"כ היינו ענבל דמשיב הסה . ובמחב"ר אין בקי' זו דכאי לרדות קשימינו ה"ל דיגיד עליו רעו [שם מ"ז]
 דנקב טמא מני כנה מיני כלי ב"ק לדוגמא בעלמא . מלבד שאין אנו בקי' מן המונח כלים הסה אזוי הוה האבוב כפוף בצבוב כעין כריד [שם פ"ה מ"ז]
 כדי להניח למכוו בשר לננות . וקמ"ל דאפי"ה מדאיתו מנופף קביו לא משיב ב"ק . ואף שיש לזבב קי' זו מתייבוס לאבוב [ע"ג ברעון ס' ד'] . עכ"פ ק' הרי
 כוורת זו מדאיתו גבולו קרקע דית ככלי עץ ומש"ל וכל כלי עץ אינו מתמסר כשניקב . רק שניקב כחולל רמון כפ"ה דכלים ורמב"ם פ"ה כלים וא"כ
 היאך יזיל הכא מה שבתוכה בשמנתא מקלטה באהל המת הרי עכ"פ למ"ס בפ"ה על הנקבים הסה [כדפי' פ"ג מנו"מ] . אע"כ דהכא בממ"ס מיירי . דדינו
 כהאל . דלא כפי נקביו למ"ס רק סתימה בעלמא [א] : [ב] . ומומתה קלחה בתוך [ג] . שמוטה על לדה ופיה פתוח כלפי חוץ . שאין אויר תוכה מעורב
 עם האוירים שבבית שלמעלה ושלמטה הימנה [עפ"ד מ"ג] : [ד] . מלת בתוך גם לתחתיה קאי שהעומתא רלויה תחתיה בתוך . או שהעומתא מונחת
 פ"ג בתוך שלא תחת תקרית הבית : [ה] ר"ל כל טעוה שבאויר שחתה הכוורת או ע"ג . וכן כנגד הוית עמא . דהעומתא בוקעת ועולה ויורדת
 נטמא

משנה אחרונה

פ"א א כורת שהיא
 בתוך הפתח .
 ומופלגת מן הטבלים .
 בפותח טפה דאי
 כמותה כמות הפתח
 אפי' הוא כלי מוללת
 משום דפנות אהליו
 בלעילי פ"ה מ"י וכו'
 מהר"ם . ולקמן נפגש
 דמחני' גופה מני לן הכי
 נטמא

והוא תנאי דלפניה כל שאין לה טפה . ולא כפי' המפרשים ז"ל כמו שארירי בזה לקמן : תחתיה או ע"ג מנחון . אבל בפנים בתוך הבית מממא לא הבית דלפי' רלויה שבתוכה וכלה
 מתפשטת בכל האהל ולא כנגדה לבד כדפי' פ"ה מ"י וכו' לקמן מ"י וכו' מ"ה : תחתיה וגבה טמא . הכא לא חני בוקעת ועולה בוקעת ויורדת פי ארעאה דהא בכל דלתי

כן. ומ"ש דאפי' מונחה באהל המת מללג בלמיד פתיל. כדתנן פ"י דמס' כלים וכלי עץ הטוריים. וכדקתני הכא בסיפא טומאה צביט אין טמא אלא הצית. ולא הטורית. מהר"ם. והכא אפי' דאינה למורה פתיל האויל ואין לה אהל מאהיל על פיה ועל הטומאה. מללג על תוכה כמו בלמיד פתיל. ומ"ש הר"ב אכל מה שחמתיה ושע"ג אינה מללג כיון דכלי הוא. כדתנן לעיל פ"ו ארס וכלים כו'. מסיים הר"ם. דאפי' נדבך הגחון ע"ג כלי הצנים אינו מללג כ"ש הכלי עלמו. וכן נמי לעיל פ"ה [משנה ה'] הכלים מללגים עם דפנות אהלים. אבל בלא דפנות לא. ע"כ. וסיים מהר"ם כגון זאת הכוורת שמונחת תוך הפתח ולא אהל הדופן. וכ"ש כשאינה גבוהה מן הארץ טמא דאפי' אהל הדופן לא מללג. דאין אהל פחות מטפח. ע"כ. וזאת היא ג"כ שטוח ברפ"ח כמ"ש שם בס"ד. אבל לפי מה שביארתי רפ"ו [ד"ה אפילו] מדעת הרמב"ם. לא כן הוא. אלא כל כלי הבא במדה מביאין וחוללים. ולא מלריך ההם שיהו עם דפנות אהלים. קשיא הכא אמאי לא חתון הכוורת והא פירשין לה שהיא באה במדה ומפיין כן כ' הראב"י בפ"ט מהט"מ שלא נתחוויר אלנו טעם המשנה טעם ברור. ע"כ. ומה שמישש הב"מ דהיה דחוללין דרפ"ח מיירי בחצילת והפסק שחל ולא בחצילת אהל. דלענין אהל אינם חוללים לטהר. כהיה דרפ"ו. כבר כתבתי איני בס"ד החס דרפ"ו שא"ל לומר כן. אלא דחצילת דרפ"ח מיירי [נמו] לענין חצילת אהל. והראיה מקום על דברי הב"מ עלמו שפירש כן. ועוד הגני יוסף בבאן להזכיר דבריו בהערתו שם ספ"ט מה שכתב הוא על המשנה עלמו. ושם כתב לחמר בקושא זו דודאי דחוללין דרפ"ח היינו חצילת אהל. אלא שאין חצילתו חצילת. אלא ש"עטש כהאל. דהיינו שהוא גבוה טפח. ומפני זה נדחק בבמה דוחקים דריי היתה גבוה טפח. להוילא המשנה מושמעה. דכי קתני ע"ג מפר"ד דייטו בחלק שיש מונחה תחת הצית וכו'. והא דקתני במשנה ח הכל טמא אלא גבה. היינו גבה שחזן לבית. ומתחילין י דקתני היתה גבוהה כו' הכל טמא הניח בל"ע. ואני אומר לפי מה שכבר ביארתי מדעת הרמב"ם ברפ"ו. שכלי גללים ודומיהם הטוריים נקטתי אהל לטמא ולא לטהר. שזהו כשאינם באים במדה. אפי' שם הטוריים מכל מקום אינם חסובים אהל. אלא כשצביט במדה. נמלכו למודין שאין דין כלים הטוריים שוין. ועל א"י דין זה ג"ל ליישב גם כאן. דהא דצביט במדה דרפ"ח דמביאין וחוללים. והיינו בתורת אהל. שגם בהם יש חילוק ואינם כולם קיים בדין זה כמו שכלי גללים עלמו אין שוין. ויש חילוק ביניהם בין צביט במדה או לא צביט ואפי' שכולם טוריים ה"ג בכלי עץ הטוריים והם הצביט במדה יש לחלק ביניהם. והוא ההגאי של החלוחל דהכא. ואפי' כשנפחתה עדיפא דלדקמן משנה ג. ודמיוט טפי לאהל. מ"מ אפשר לומר דכשלא נפחתה והיא כלי אהל נפחתה. דמגרע גרע לענין אהל ונשחיה לכלי גללים שאינם באים במדה. ואמאי נמי דהיינו דבחוסיפחא והביאה הר"ם קתני. אינו היא מחולחלת כל שיש לה טפח מד' רוחותיה מג' רוחותיה מב' רוחותיה זה כנגד זו. ואילו מרות אחת לא קתני. ואי אין לחלוחל טעם אלא לאפוין טומאה מינה לבית כדפי' הר"ם והר"ב. א"כ אף במרות אחת הסג. אלא ודאי טעמא אחרינא נמי. ואיכא למומר כדפירשית כדי שהלא מדין תורת אהל הגיעו לכל כלי הבא במדה כדתנן ברפ"ח. וגמרא גמירי ליה לתנא דהוספתא דבמז' רוחות הוא שיוגא מתורת אהל. אבל לא מרות אחת. והיינו נמי דמלריך שיהיו זה כנגד זה. שכשהם זה כנגד זה היו לענין אהל כאילו כולה איננה ולא חתון. ומדי דהוא אכלי גללים. כך ג"ל. וע"פ הדברים האלה אפשר כל הפר' בס"ד. ואפי' שעכשיו באו ליד דברי מהר"ם. וראיתי בהם שפירש טעם אחר לדברי הוספתא דמלריה נקבים משתי רוחות וכמו שאעתיק לקמן. לא חזרתי מודברי. לפי שגם דבריו אינם מוכרחים. ואל תחמה במה שחמרתו דהיי גמירי לה. שכן תמצא כמו כן למהר"ם ז"ל בפרקין משנה ז [א"ו ד]. ועוד אכתוב בחוספתא זו במשנה ג ע"ש [ד"ה היתה]: וכל שאינו כנגד היות תוכה והצית טהור.

אם היו עמאות אפי' שאין גבוהות מן הארץ טמא וטומאה תחת אחת מהן כיון שהיא מושב. והיינו מושב דבספורות אדנפיה מנין כלך מן מ"מ טהור ותיאף הטומאה לא הייא הכך תחתיו וע"כ טמא ולהכח טומאה כלים נעשין אהלים הלך אם יש סוגיטין פ"ט ומגועת זו כו' כ"ע טומאה תחת א' מן מביא טומאה אכל התחתיו וכל ע"ג נמי טמא דלא הייא טומאה וכל הטומאה שחתיון עולה אכל ע"ג דאין חתון ביבין. ואם אין סוגיטין פ"ט אינו מביא מו לו אלא כל חתיון שחמתיה שם טמא וכן כל על גבה. וכן טומאה על גבה אינו חתון לחתיה ואם ע"ג נגוהה טפח מן האהל הטומאה תחתיה ע"ג טמא וכן מ"מ טהור. ובעמאות אפי' דלא גביה טפח וטומאה תחת אחת מהן כיון שחמתיה מושב דהיינו תחתיה תחתיה לא כהמי אהל האלו ומקבלי טומאה וכמאן דליחיהו דמי ודריבן העלויה מביא טומאה אהל תחתיו. והכי נמי הוי כורת דכלי טהרה הוא ארבעה מללג ומיחן לא הייא הלך אם טמאה תחתיה או ע"ג מנכוח כל שהוא כנגד היות תחתיה וגבה טמא. דכלי אינו חתון כפי הטומאה ובכחו דליחיהו דמי ובטומאה עולה כנגדה וטומאה למעלה עד לרקע ע"ג טומאה יורדת כנגדה ומטמא תחתיה. וכל שאינו כנגד היות טהור דהיינו גבוהה טפח מהחזן להביא הטומאה לכל תחתיו וע"ג אינו טמא אלא כנגד הטומאה וכן היות טהור. דתוכה טהור מושב המללג ארבעה כיון דכלי טהרה הוא והיות טהור דטומאה מביחן ואינה גבוה טפח מארץ להביא הטומאה לבית. ואי קשיא תוכה נמי לטמא מושב טומאה שחתיה בוקעה לחיה. הא לא קשיא כדאמרינן גבי מגדל דכל כלי שיש לה שתי דפנות ודופן העליון גבוה מהחזן טפח דאהל הוא להכח טומאה זו לא חתיון בתוכה תורת בוקעת דכי נקבע תחת דופן העליון הטומאה לכל חוט דכלי נעשה אהל לטמא

מלאכת שלמה

כמו שהוא צפי' הר"ם ז"ל: וכל שאינו כנגד היות תוכה והביא טהור. האי תוכה כמו ותוכה ב"ו וה"ק וכו' [כ"ג] לשון ר"ע ז"ל:

יבין לטמא כל שכנגדה. דכלי שחתיק מ"ם אפי' שחמק"ט. אינה חוללית רק על מה שבתוכה. או בין הטומאה שמונח ביד הטורה. ולא כשאין מהן לטמא ואי' למעלה [כ"פ] (ב) (ו) ר"ל וכל שבתוכה אפי' נגד הטומאה: (ז) דכשלא כנגד היות בכל מקום טהור דמדאין תחת הכוורת

בתוספתא. והרי לדבריו היא היא. אלא שבר"ב פ' הדבר יותר. אמנם לפ"ק' גם להוספתא גם להרמב"ם [פ"ח מכלים ה"ה] דנקטו זה הכלל כל המשמטש כפוי בכלי הרס חמק"ט. דלמה נקטיה הך זה הכלל דוקא בכ"ח דוקא. הרי גם בכלי שפך כך דין. וכמ"ש הרמב"ם גופיה [פ"ט מכלים ה"ו]. וקשה לשמוע דמיא צוה הכלל דלרבותא נקט כ"ח. ובפרט שכלי שפך כבר הדבר מבואר לעיל [כ"פ] בני מלת זה הכלל. אלא י"ל דהא דקאמרינן כל המשמטש כפוי חמק"ט. לאו היינו נבד כשהוא כפוי על כלי אחר. דכבה"ג בכל הכלים חמק"ט ומשום דאין לו שם צפ"ע. רק משמטש כפוי. היינו שהוא עלמו כלי. ועשוי לכסות בו דבר שמונח ע"ג קרקע או על השולחן ובכ"ג רק בכ"ח חמק"ט. אפי' שבתוכה ג' יש לו שם צפ"ע. אפי' מדכתיב בכ"ח אשר יסול מהם אל חובו משמטש ולא סיפול חובו על הדבר. דלאו אין דיו ככ"ח [והיו דברי אלה קרובים לדברי הר"ב (כלים פ"ב מ"ה) ע"ש]. אלא שבמח"כ נקט הך טעמא על כפוי כדי יון והרי בכפוי א"ל להך טעמא. אלא שכלי שפך אפי' בכלי שפך חמק"ט. וא"כ הכא בצורת דליתו בכלי שפך. גם כפוי חמק"ט. רק אפי' נומא דהכא בצורת שהוא כ"ח מיירי כ"ח חמק"ט. אפי' א"ל דוקא בשפוי לכסות בו דבר. אבל הכא שאינו בשפוי לכסות בו דבר. רק כדי שידבקו הדברים בתוכו תחת הדבש שדרכם להתחיל לדבקן תחת גג הכוורת. ולסיים מלאכתם למטה בפה הכוורת. הו"ל כאשר צ"ק העשוי לקבלה ומק"ט: (ב) והא דלא תני הכא דכשהטומאה תחתיה רגועה דבוקעת עד התהום וכדקתני בטומאה רגועה במשנה ג' ה"ם מדכלל הכא דין טומאה תחתיה

משנה אחרונה

כמ"ש תו"ט בשם הראב"ד פ"ח מ"ו ומימי כשהטומאה תחתיה אין ה"י דבוקעת עד התהום: [תוכה והביא טהור. להרמב"ם דמפרש תוכה נמי כנגד הטומאה טמא. ע"ש דלקמן מ"ג מוכח להדיא משבוקעה להלך תחשבתה לטמא כל האהל וכ"ש פ"ו מ"ה ובכמה דוכתי כדפי' פ"ה מ"ו ואפי' שפ"ט היות אינו נכסות שלא כדפי']

תום' אנשי שם פ"א ה"ם ד"ה כל שהוא טי' דמגרע גרע לענין אהל כו'. קשה דא"כ אמאי לא תשיב תורת שאינה מחולחלת כ"ש דלעיל כדפי' המביאין וחוללין והמחולחלת כדפי' המביאין ולא חוללין ועוד תימה דהא להרמב"ם פ"י מחולחלת אינו כמ"ש אלא מ"ם מחולחלת כלי שהוא חולל ו' והי"ע העתיקו כדבור

עבריה מברטנורה אהלות כוורת פרק ט

ציונים

ג במה דברים אמורים
: עפ

חלופי גרסאות
התובה גלג' וז' ובחיה .

תוספות חדשים
משנה ב[תי"ס ד"ה] אלא
כ"ו כ' הכים ט' . ועיין
בסופו בפירושו על המשנה
שכתב טעם אחר כיון
דבוקעת ועולה ונוקעת
ויוקעת ואינה משתא אלא
כלים שנגד העומאה
תחתיה ובה . הוי רזאה
אם כן מה שכתובה נגד
העומאה נמי עמא . ע"כ :

אליהו רבא
בתובה הכל עומא כולעיל
ג ברא עומא סהא כלי .
דמשום סהא כלי אינה
חוללת דכל כלי אינו נשט
אהל לעבר . ומחוללת
שקנה בשוליה לזו הבית
קנים הרבה בדרך ששזין
בכוורת כדאמר לעיל דמשום
דמחוללת היא עוורה
ומלל על עמא :

תוספות אנשי שם
בתי"ס ד"ה תי"ס ד"ה
אלא כו' ועיין בסופו כו' .
לא תלמידי שם מה דבר
ומה זה ענין לדינא דמשנה
זו דליירי בגובה מן הארץ
טעם ולא שייך גביה נוקעת
ועולה אם לא מטעם דאין
כלים נשטין אהל לעבר וכי'
ורק כתי"ס שייך לעבר נוקעת
בשטומאה תחתיה אהל
כשיא ע"ג לא אמרי' נוקעת
אלא מטעם דכלים אין נשטין
אהל לעבר . (ה"מ) .

הכל טמא . דמציאה טומאה לבית . כיון דגובה טפח . וכלים
שעל גבה אפילו שלא כנגד הטומאה . נמי עמאין . ואפילו בחוץ .
דתחתיה כמאן דמליא טומאה . ואין מלל על גבה . דאין כלי מלי .
וכן אם טומאה צבית . נמי הכל טמא . מהאי טעמא . דאהל הבית
מציא טומאה לתחתיה ואין מלל על
גבה . ואם טומאה על גבה . כיון דאין
מלל על מה שתחתיה . רואים תחתיה .
כמאן דמלי טומאה הלכך מה שצבית .
ומה שתחתיה ומה שעל גבה הכל
טמא : אלא תובה . כלומר הכל טמא חוץ ממה שכתובה שטאור :

הכל טמא (י) . אלא תובה (י) .
הכל טמא (י) : ג במה דברים אמורים .
בזמן שהיא כלי מחוללת (י) .
היתה
נקובות כו' . ופעמים שהקבצים פוקקים צק . אלא דהפקק לא
מיהדר . כלומר ובהי מיירי מתני' . וכדכתב הר"ב לעיל סוף
מתני' א . ולשון מחוללת . פירש הר"ש לעיל שהיא מלשון מנופת
חצית המחוללת ואינה נשטת . במסכת כלים פ"י [משנה ג] .
וכתב מהר"ם ונראה דחוק לאוקמי סתמא דמתני' דהכא כו' יהודה
נ"ל דאפילו כרבנן אחיא . דעד כאן לא קאמרי רבנן הוה דלינה
המנופה . הלכך לא חשיבא סתומה מלהיות טומאה קודמת לפתחה .

שלמה
מהרי"ל ז"ל כתיב בהלכות טומאה מה נשט הר"ש ז"ל דהא מיירי בשאין
הטומאה תחתיה או על גביה אלא שהיה הכורת בפתח שבין ב' בתים
והיה הטומאה צבית א' וכלים צבית השני הכורך חוללת שלא תעבור
הטומאה מבית לבית אלא אם היה טומאה תחת הכורת או על גבה אינה
חוללת וכן נראה שהיא דעת רבינו שמאין ז"ל ולפי זה מה שפירש רבינו
עובדיה ז"ל שם כפ"ט במביאין וחוללין לענין אם היה טומאה תחתיה או
על גבה לא דק דקשא ליה מתני' דהכי דקתני שאם היה טומאה תחתיה
או על גבה אינה חוללת . הר"ר סלימאן ז"ל : ג מחוללת . פי' רש"י שפקק
א"ט

ישראל
הכורת דאע"ג שסומנין צק יוללח דרך שם הטומאה להבית . וכמ"ש בפנים :

אחרונה
טעם עמאין ואם לאו פהרין ופי' הר"ב מטעם לצוד וכן צפרק י' דכלים ת"י
מכאן מה דלענין טומאה שיעור לצוד בפחות מטעם אפי"ג דכלל הכורה בפחות
מנ' הוי לצוד . בטומאה ארו כן . וכן השמע מת"ס הר"ב פ"ה מ"ב הא קת"ל
דאפי' בפחות מטעם לא אמרי' בטומאה לצוד ע"כ . וכו' לשון הש"ס במ"ג
קובה דהכי גמירי לה . ומדקאמר אפי' פחות מטעם ומאי אולמא דקפח או
פחות הא בעלמא לא תליא בעפח אלא נ"ע . אלא משום דלהמיר דוקא לא
אמרי' לצוד בטומאה ולהקל אמרי' במ"ג רמ"ב כ"ד קי' שמ"ד וכדאמרינן גבי
מגדל קת"ל דלהקל דוקא פחות מטעם אמרי' והיינו דקאמר דחילוי להמיר אפי'
פחות מטעם לא . ובזה מיושב תמיהת הס"ק שם כ"ד דלוי אמרי' לצוד בטומאה
להקל אף יוללח הטומאה מבית לבית בפחות טעם ע"כ . ולתמי' דפי' ג"ק
דגבי טומאה בעפח ליכא לצוד אלא בפחות מטעם . וי"ל דהיינו נמי פירוש
אפולא דסבא ור"ק אפי' איכה פחותה אלא אפולא שדניקה לכותלי הבית מכל
רומויה ואין לה ריוח עפח אפי' ממקום אחד דהשתא אמרי' לצוד והכי היא
כטובל הבית ומללל כחילו הטומאה תחת כותל הבית ורזאה ולמטה עד הסהם
עמא ופי"ג פד רוקיע . וואו ג"כ מתמר המוספתא איזוהי מחוללת כל שיש לה
שפת מד' רוחות מג' רוחות מג' רוחות ור"ק איזו דין מחוללת דאמרי' דלא
הוי אהל כל שאינה סמוכה לכותלי הבית פחות מטעם דאי סמוכה היינו אפולא
דקתני מתני' דאינה מללל . ומתני' וטופס' דהא מללח אמרי' . מר אמר כשי
לא שפח אינה מללל ותר אמר כשאין לה מללל ונקראת אפולא ולשון אפולא
היינו דחוקה דרוקיע כמ"ס הר"ש פ"ה מ"ו ובכמה דוכתי בפרקין . והא דקתני
במוספתא מג' רוחות מג' רוחות משמע דאם אפולא מג' רוחות ואין לה שפת
אלא מרוח אחד אכתי לא הוי אהל . י"ל משום שדניקה מג' רוחות אפי"ג
שמתח א' יש לה שפת מן הכותל . טעם זה הוי כפתה לכותל ואכתי כולה נידויה
ככותל ומתני' נמי מוכחא הכי דבסמוך גבי יהיה גבוה עפח נמי תני הכי איזו
אפולא כל שאין לה שפת ממקום אחד וההם ע"כ כ' רוחותיה קאמר דהא מן
הארץ נבוה עפח אלא דמה דוכתא נידון כפתה ואינו יוללל מרווח כותל ושהשתא
שמיטי' דמחוללת ואפולא דמפני' ענין אחד הוא ולא כפי' המפני' ז"ל . וינחה
דגבי יהיה עומדת באויר לא מני לא מחוללת ולא אפולא דלא שייכי הכא פול
דבאויר אפי' מחוללת שמינא אהל . ואפולא לא שייך הכא כלל דבאויר איירי
וילח

הכל טמא . דמציאה טומאה לבית . כיון דגובה טפח . וכלים
שעל גבה אפילו שלא כנגד הטומאה . נמי עמאין . ואפילו בחוץ .
דתחתיה כמאן דמליא טומאה . ואין מלל על גבה . דאין כלי מלי .
וכן אם טומאה צבית . נמי הכל טמא . מהאי טעמא . דאהל הבית
מציא טומאה לתחתיה ואין מלל על
גבה . ואם טומאה על גבה . כיון דאין
מלל על מה שתחתיה . רואים תחתיה .
כמאן דמלי טומאה הלכך מה שצבית .
ומה שתחתיה ומה שעל גבה הכל
טמא : אלא תובה . כלומר הכל טמא חוץ ממה שכתובה שטאור :

הכל טמא (י) . אלא תובה (י) .
הכל טמא (י) : ג במה דברים אמורים .
בזמן שהיא כלי מחוללת (י) .
היתה
נקובות כו' . ופעמים שהקבצים פוקקים צק . אלא דהפקק לא
מיהדר . כלומר ובהי מיירי מתני' . וכדכתב הר"ב לעיל סוף
מתני' א . ולשון מחוללת . פירש הר"ש לעיל שהיא מלשון מנופת
חצית המחוללת ואינה נשטת . במסכת כלים פ"י [משנה ג] .
וכתב מהר"ם ונראה דחוק לאוקמי סתמא דמתני' דהכא כו' יהודה
נ"ל דאפילו כרבנן אחיא . דעד כאן לא קאמרי רבנן הוה דלינה
המנופה . הלכך לא חשיבא סתומה מלהיות טומאה קודמת לפתחה .

מלאכה
הכל טמא (י) : ג במה דברים אמורים .
בזמן שהיא כלי מחוללת (י) .
היתה
נקובות כו' . ופעמים שהקבצים פוקקים צק . אלא דהפקק לא
מיהדר . כלומר ובהי מיירי מתני' . וכדכתב הר"ב לעיל סוף
מתני' א . ולשון מחוללת . פירש הר"ש לעיל שהיא מלשון מנופת
חצית המחוללת ואינה נשטת . במסכת כלים פ"י [משנה ג] .
וכתב מהר"ם ונראה דחוק לאוקמי סתמא דמתני' דהכא כו' יהודה
נ"ל דאפילו כרבנן אחיא . דעד כאן לא קאמרי רבנן הוה דלינה
המנופה . הלכך לא חשיבא סתומה מלהיות טומאה קודמת לפתחה .

יכין
יב) דכיון שם תחתיה אייר טע"ע להכי צין הטומאה שם או שצקעה
לשם מלמעלה . או שהתפשטה לשם מהבית . שוב התפשטה משם לכל
שחת הכורת . והיא כלי . שאע"ג שמחוקה מ"ס ומציאה אינה חוללת צין
שלא כנגד הטומאה . עמא . וגם התפשטה מתחתיה לתוך כל הבית : (ג)
הוך הבית . הרי יש מקום לטומאה לללח בעט"ע שתחתיה : (ד) כלומר בד"א
שאינה מללל רק על תובה ולא על שחולה לה . זהו רק כשכל חסרון שבכלי
זה

משנה
הכל טמא אלא תובה . הרמב"ם מפרש גם כן דכנגד הטומאה תובה
נמי טמא . ופי' כתי"ס ובתי"ס טעמו . ולפי"ד ל"ס דכתי' דמחוללת אהל לא
מללל . תמורת למיד פתיל רחוי שתליל כיון דפיה לחין ודפנותיה הסתומים
יפה מכל זד לא גביעי ממזיד פתיל . ובשלמא כרישא גבי רזאה י"ל דכ"ס
דנוקעת אף במקום ל"ס כמ"ל . אהל הכא למא לא תליל . ובתמא השיגו הרמב"ד
ובמב עינין שאינה רזאה הכל טמא : ג ברא עומא כלי מחוללת .
המפרשים פירשו מחוללת נקובה . וכבר כתבנו שלענין פירוש משנתנו אין
צורך להיות נקובה . והרמב"ם מפרש מחוללת שחללק קיים . ולאפוקי אפולא
שחללק אפולא וקמוס צק כיון שסתומה הכי היא כאבן ע"כ . ובתמא כמו זר
נחשב למר כן שהחילוי שחללקה הנקלה מכלי . ובפ"ג מת"ל כתב הרמב"ד מן
המוספתא כלי חרס אפילו מללח כולה כיוס מקבלת טומאה . והנראה מנידמת
כפי' הרמב"ם שבידיו שגם כן השיגו הרמב"ד בזה . אלא שהכ"מ הקב
השגמו לענין אחר ולא כיוכל . ובתוספתא מניא איזוהי מחוללת כל שיש
לה שפת מד' רוחותיה מג' רוחותיה מג' רוחותיה ז' כנגד ז' פ"כ וסנה נקובה
לא הוזכר כאן ואי נקובה למא לי רוחות או זו כנגד זו אפי' נקובה במקום א'
הטומאה יוללח . ותו"ע נדחק מלל וסריק ומסיק דלהכא היא כן . וגם
מהר"ם נדחק הכנה כתי"ס . והנלע"ד בזה דרך מחוללת אינה לא כדכתי' התפרשים
ולא כדכתי' הרמב"ם ז"ל אלא דתחתיה כהא לפרוש' לן חילוק שכתבנו לעיל דצבית
אין הכוונה נפש אהל משום דאהל המיעטל לא משיב לגבי בית דהוי אהל קטב
אלא באויר שפיר שמי אהל . והיינו נמי דמני' מלל מלל כד"ל אהל שמי אהל
כלי ואינו נשפה אהל כשמחוללת כלומר שמתנדנדת ומיעטלל כמו ותחוללת
המלכה וכן מנופת הבית המחוללת פ"ה דכלים וכן כרווחת מתחוללין פ"ד
דמקואות . ומשום דמיעטלל לא שמינא אהל לגבי בית . ולאכך גבי עומדת
באויר לקמן לא הוזכר מחוללת דהא אפי' מיעטלל באויר שמינא אהל .
ודא דהי בטוספתא איזו מחוללת . לאו לפרושי מה מחוללת אחי אלא
ה"ק איזוהי דין מחוללת דאמרינן דלא שמינא אהל כל שיש לה שפת . והוא
פלוט הסמאי דקתני מתני' אפולא שאין לה שפת שחללקה ובתוספתא חיי אס יש
לה שפת שאינה אפולא אינה מללל ודא ודא אחת היא . והענין הוא דלעיל
כפי' גבי מגדל מן קנין שנינו לצין הארץ שנינו לבין כותל אס יש שפת

היתה פחותה . שנפחה
 מוחסנה ואפילו פקוקה
 בקש פקוקה לא משי
 לא כלי או אפואה שנקבה
 בשויה נקבים גדולים יותר
 ממה שדרך לעשות בה
 ולמילתה מני לא חויב בטוב
 מחמת כלי ונעשה אהל
 לפתח ולסתר. ואילו ומקשר
 חיה אפואה כל שאין לה
 טעם ממקום אחד אע"פ
 שנקבים גדולים אין פ"ט
 נקבים ממקום אחד .
 דלילו טעם נקבים ממקום
 אחד טעם טעמה . כחמה טעם
 הכית טעמה כבית טעם
 חוכה דהא איכא פותח
 טעם בנייה כפיה לפנים
 דשפא אהל שפחא דליכא
 פ"ט בנייה אינו מיוחד :
 בוית מן הפתח כחון תחתיה
 כנגדו

כיון דמחוללת היא ולא הויה סחימה מעלייהא . אבל הכא מודו . פקוקים בקש . אלא דהפקק לא מיהדק : היתה פחותה . שנפחה
 דאין טעמה נכנסת דרך הנקבים הסחומים ומחוללים . כיון
 דיש לכורת פתח אחר שהוא עיקר . א"נ דשאי חרס דיש בו
 גומות . ואין פי המנופה חלק . כמו
 כורת שהיא כלי עץ . והנקבים שלה
 חלקים וכסחמים יפה בפקוקת הקש .
 הלכך אפילו רבנן מודו הכא דמלל .
 כאלו מוקפת למיד פחיל . עכ"ל :
 ד"ג . ג כוית ג"ג וכוית .
 היתה פחותה . בשויה . מהר"ס . ופקוקה בקש . פירש הר"ב במקום הפחיתה ודפנותיה שלמות . וכ"כ הר"ס . וקשיא לי דמאי מהני
 בדפנות שהן שלמות . אחתי נפקא לה הטעמה בפקק שבשויה דהא לא מיהדק . דהא מיהדק אפואה מקריא . ואם כן היכי קחתי בחוכה אין
 טעמא אלא חוכה . ואין לפרש דפחותה לאו בשויה . אלא בדפנות שמבחוץ . שאין הענין משמע כך כלל . ועוד דבהדיא פירשו שדפנותיה שלמות .
 ואילו דהיינו נמי דאתי החוספתא לעיל בשלימה ברש פרקין . ולפחות יהיו שני נקבים . וזה כנגד זה . וממילא דבשויה שאין ב' נקבים זה
 כנגד זה . דנקב הפה שכנגדה הוא לחוץ ואינו מכניס הטעמה . אררבה פיה לחוץ מהניא לשלא חכטום . ולפיכך סגי הכא בפקק בעלמא .
 אע"ג דאינו מהדק . ואין הטעמה נכנסת ממנה לבית . ודעת מהר"ס בזה אכתוב בסמוך כס"ד : או אפואה . פירש הר"ב או אפי' אין
 דפנותיה שלמות . אלא שאפואה . כלומר הסומה במקום שהיא מחוללת . ואין בה לחול טעם . וכ"פ הר"ס . ולדבריהם אין לשון המשנה
 מדוקדק כלל . דחלקה זו דאו אפואה . קיימא על חלוקה [דאין] דפנותיה שלמות . וזו לא נזכרה במשנה כלל . אבל לפי מה שפירשתי דכל כלי
 הכא במדה ש' לו דין אהל . אלא הכא בכורת שהיא מחוללת מפקא לה החלחול מהורת אהל . אחתי שפיר . דה"ק בד"א בזמן שהיא כלי מחוללת
 דהחלחול מפקא לה מהורת אהל . אבל היתה פחותה ופקוקה בקש דלאו כלי היא כלל ויש לה דין אהל (*) ואינה כלי כלל . ומ"מ דפנותיה
 שלמות בעינן . ללא הכנס הטעמה מהוכה לבית כשהטעמה בחוכה . וקאמר או אפואה . כלומר א"נ שאינה פחותה והיא כלי . אבל אינה
 מחוללת . אלא פקוקה . דהשתא דהרא לדין כלי הבא במדה שיש לה דין אהל . כדתנן ברפ"ז . וכ"פ הרמב"ם לפי דרכו . דאו אפואה .
 כלומר או שאינה פחותה והיא שלימה . אבל אפואה ואינה מחוללת . אלא שהיא מפרש מחוללת חלולה . כמו שכתבתי לעיל בשמו
 [ד"ה וכל שאינו] . ואפואה מפרש שהיא חסומה ומלאה קש והדומה לה עד שלא ישרא בה חלל טעם . שעכשיו היא בדמיון חסימה מן
 העץ . וראיתי למהר"ס שאינו מפרש [היתה פחותה] כהר"ס והר"ב דהכא דפנותיה שלמות . אלא ה"נ יש נקבים נקבים בדפנות . ומפרש
 דה"ק . ופקוקה בקש בין בשויה בין בדפנותיה . והיינו מחוללת . וקאמר נמי או אפואה . לומר דלא איכפת לן הכא בין שהנקבים שבשויה
 ובצדדיה . הם פקוקים בלא הידוק . או שהם אפויים בהידוק . דכיון שפחותה היא . ולא היא כלי . כיון דנקביה פקוקים . אפי' לאפקוי טעמא
 שחיבי כסומוה . דדוקא בשלימה אמרינן אין למיד פחיל מניל בפני הטעמה . אבל בפחותה לא נפקא טעמא אלא בפותח טעם
 שאינו פקוק . דכיון דלאו כלי הוא . אין הנקבים עומדים לחשיש . הלכך מצטל לפקיקה האס . אבל בצבא דלעיל דמייירי שיש נקבים
 בדפנותיה שיש בכל אחד טעם על טעם ואינן אפויים . אע"פ שהן פקוקים כיון דהפקק נשמש ולא מיהדק . לעיולי לה הטעמה חשוב כסחום
 כדפירשתי . ולאפקוי מינה חשוב כפתוח עכ"ד . [ועוד כתב מהר"ס ודין זה טובה בפחותה ופקוקה או אפואה . בין שפקוקה בין שאפואה
 בשויה ובנקבים שלה לגמרי בין שפקוקה או אפואה בשויה ובנקבים שבדפנותיה ושאלו הנקבים פחותים פחות מטעם . עכ"ל] :

הרשב"א ב"ר
 פ"ט ג (ה"פ ד"ה)
 היתה פחותה
 בו' דהא לא מיהדק בו'
 עכ"ל . ולי נראה דרובי
 מהדק ואפואה הוא בין
 מהדק בין לא מהדק רק
 שקר אפואה פוח שאין
 דחלחול פותח שפח רק
 פחות מטעם . ד"ק בלשון
 רע"ב :

משנה אחרונה
 וליכא טעמי : היתה
 פחותה . מהר"ס פי'
 בשויה . ולפי"ג דפחותה
 דהא היינו בעינן שבעלה
 מכלי עזין ועוד
 כ"פ דכל שיש לה הלא
 כ"פ שם כלי עליה ואין
 נעשה אהל דכלי אינו
 מניל נעשה אהל אלא
 ל"פ כתיב בה . ומבטלה
 תהליג כ"פ היינו
 פחותה והיינו כשנפחה
 בדוכה כתיב בהקדמה
 ואל"ת לפי שטעמו דעיקר
 טעם משתמיט דאפי' בזה
 במדה אינו נעשה אהל
 טעם דמיעלמל ואהל
 עברו היו . א"כ פחותה
 נמי כה מיעלמל ואמאי
 נעשה אהל . לא קשיא
 דכלי גרם פני דכתנן
 בהדיא פ"ה מ"ז שכתבתי
 אינו מניל בנאכ חקק
 והנכר מניל . וה"ל כיון
 שנפחה היו כנכר וחשוב
 כגנין וה"ל אמרי' בפ"ו
 נדבך נתון פ"ג כלי
 אגבים אין מניל וע"כ
 אגבים שאינם כלי מניל :
 ופקוקה בקש . לגבותא
 מני לה אפי' שפקוקה
 לא היו בטעמה . כ"כ
 כ"כ רפ"ה דלולים וכ"כ
 כהרמ"ם כהר"ב ו"כ
 כה"מ . ונ"ל למאי דפי'
 כל פחותה דהכא היינו
 שנפחה רובם וע"כ מייירי
 כמ"ל מהר"ס פי' דלולים

היתה פחותה . בשויה . מהר"ס . ופקוקה בקש . פירש הר"ב במקום הפחיתה ודפנותיה שלמות . וכ"כ הר"ס . וקשיא לי דמאי מהני
 בדפנות שהן שלמות . אחתי נפקא לה הטעמה בפקק שבשויה דהא לא מיהדק . דהא מיהדק אפואה מקריא . ואם כן היכי קחתי בחוכה אין
 טעמא אלא חוכה . ואין לפרש דפחותה לאו בשויה . אלא בדפנות שמבחוץ . שאין הענין משמע כך כלל . ועוד דבהדיא פירשו שדפנותיה שלמות .
 ואילו דהיינו נמי דאתי החוספתא לעיל בשלימה ברש פרקין . ולפחות יהיו שני נקבים . וזה כנגד זה . וממילא דבשויה שאין ב' נקבים זה
 כנגד זה . דנקב הפה שכנגדה הוא לחוץ ואינו מכניס הטעמה . אררבה פיה לחוץ מהניא לשלא חכטום . ולפיכך סגי הכא בפקק בעלמא .
 אע"ג דאינו מהדק . ואין הטעמה נכנסת ממנה לבית . ודעת מהר"ס בזה אכתוב בסמוך כס"ד : או אפואה . פירש הר"ב או אפי' אין
 דפנותיה שלמות . אלא שאפואה . כלומר הסומה במקום שהיא מחוללת . ואין בה לחול טעם . וכ"פ הר"ס . ולדבריהם אין לשון המשנה
 מדוקדק כלל . דחלקה זו דאו אפואה . קיימא על חלוקה [דאין] דפנותיה שלמות . וזו לא נזכרה במשנה כלל . אבל לפי מה שפירשתי דכל כלי
 הכא במדה ש' לו דין אהל . אלא הכא בכורת שהיא מחוללת מפקא לה החלחול מהורת אהל . אחתי שפיר . דה"ק בד"א בזמן שהיא כלי מחוללת
 דהחלחול מפקא לה מהורת אהל . אבל היתה פחותה ופקוקה בקש דלאו כלי היא כלל ויש לה דין אהל (*) ואינה כלי כלל . ומ"מ דפנותיה
 שלמות בעינן . ללא הכנס הטעמה מהוכה לבית כשהטעמה בחוכה . וקאמר או אפואה . כלומר א"נ שאינה פחותה והיא כלי . אבל אינה
 מחוללת . אלא פקוקה . דהשתא דהרא לדין כלי הבא במדה שיש לה דין אהל . כדתנן ברפ"ז . וכ"פ הרמב"ם לפי דרכו . דאו אפואה .
 כלומר או שאינה פחותה והיא שלימה . אבל אפואה ואינה מחוללת . אלא שהיא מפרש מחוללת חלולה . כמו שכתבתי לעיל בשמו
 [ד"ה וכל שאינו] . ואפואה מפרש שהיא חסומה ומלאה קש והדומה לה עד שלא ישרא בה חלל טעם . שעכשיו היא בדמיון חסימה מן
 העץ . וראיתי למהר"ס שאינו מפרש [היתה פחותה] כהר"ס והר"ב דהכא דפנותיה שלמות . אלא ה"נ יש נקבים נקבים בדפנות . ומפרש
 דה"ק . ופקוקה בקש בין בשויה בין בדפנותיה . והיינו מחוללת . וקאמר נמי או אפואה . לומר דלא איכפת לן הכא בין שהנקבים שבשויה
 ובצדדיה . הם פקוקים בלא הידוק . או שהם אפויים בהידוק . דכיון שפחותה היא . ולא היא כלי . כיון דנקביה פקוקים . אפי' לאפקוי טעמא
 שחיבי כסומוה . דדוקא בשלימה אמרינן אין למיד פחיל מניל בפני הטעמה . אבל בפחותה לא נפקא טעמא אלא בפותח טעם
 שאינו פקוק . דכיון דלאו כלי הוא . אין הנקבים עומדים לחשיש . הלכך מצטל לפקיקה האס . אבל בצבא דלעיל דמייירי שיש נקבים
 בדפנותיה שיש בכל אחד טעם על טעם ואינן אפויים . אע"פ שהן פקוקים כיון דהפקק נשמש ולא מיהדק . לעיולי לה הטעמה חשוב כסחום
 כדפירשתי . ולאפקוי מינה חשוב כפתוח עכ"ד . [ועוד כתב מהר"ס ודין זה טובה בפחותה ופקוקה או אפואה . בין שפקוקה בין שאפואה
 בשויה ובנקבים שלה לגמרי בין שפקוקה או אפואה בשויה ובנקבים שבדפנותיה ושאלו הנקבים פחותים פחות מטעם . עכ"ל] :

שלמה מלאכת
 * כ"פ האיל ואיני
 ישר צבא חלל טעם הנה היא או בדמיון חסימה מן הארץ והיות הטעמה
 תחתיה או בחוכה כמו אם היתה קבורה בארץ וזהו לא תביא את הטעמה
 לבית כשהיה הטעמה בחוכה חוץ לבית ע"כ : ופקוקה בקש . לפירוש
 הרמב"ם ז"ל לרבותא נקט כלומר אע"פ שפחת כל הפחת בקש אין שם
 כלי עליה : או אפואה . מש"ה קחתי או אפואה ולא קחתי ואפואה שהן שני
 דיון

יבין תפארת יבין
 זה נגד כלי אחר שממ"ם . הוא שזו מוקבת נקבים הרבה שכל נקב הוא
 טעמי' והן סחומים בקש . אלא מכני שהנקבים הללו שייכים לכלי זה . וחזיא
 עם נקביה למלתיה דהיינו ליציאת הדבורים . להבי עדיין לא בטל שם כלי
 מינה . והו"ל כשאר כלי שמחזקת מ"ם . שאינה חוללת בין טעמה לעורה
 שפואה לה זה למעלה מזה : (הו' שנפחת ונשבר קת מכותליה . באופן
 דלא חזיא הו' למושב הדבורים ועי"ז נבטל שם כלי מינה . להבי חוללת
 נס בין מעלה למטה . וגם על שבתוכה מללת . ואפי' נפחתה בפ"ט
 אפי' אין הטעמה נכנסת לחוכה דרך הנקב טעמי' שבה . מדפקוק שם
 בקש . הו"ל שפיר שרימה [וערשתי' פ"ח דלולים מ"ז ר"ה ואם ודו"ק] :
 (הו' סחימה ודאי לריך שלא חכנס הטעמה . אלא להבי נקט שסחום
 בקש . דאע"ג שהוא ממין כורת אפי' הך סחימה לא הדר משווי לה
 כלי . מולא חור וחקנה כראוי . א"כ נ"ל לרבותא נקט פקוקה בקש .
 מדמייירי שהיה הפחת טעמי' או יותר . ושם הפחת הוא בקש שבעלו
 שם . והרי קיי"ל דהבן ובעלו . סוחם חלון שבין אהל לאהל העמא
 [כאילנות טע"ז מ"ז] וכד"ל דה"ל נימא הכא . קמ"ל דדוקא למעט הנקב
 שאל נל הפחת דהתם ליכא רוב וחי בשאר דדין כיון שכלה בתוך הפחת נכנסת הטעמה לבית דרך הפחת וע"כ שנס סוח נדמק נס . ולפי מש"ל א"ש : איזו היא אפואה כל שאין לה טעם . פי' לעיל :
 כנגדו

ד היתח גברתה . טז .

הלוי גרמאות
ד תחתיה והבית גדל
תחתיה הבית הוא פ"ט .
וגבה גלי מקל מנה .

אליהו רבא

כנגדו עד התהום טמא .
ואינה בוקעת לתוכה כנגד
היום משום שיש לה שתי
דפנות ודופן העליון גבוה
שפת און לה דין בוקעת בין
עשה אהל אף לטקס בין
לא עשה כדאמין ושי
בבבא דרשא . והואיל ובעל
מזות כלי משום דפתחה
לא אפוא ונעשה אהל
למא ולטקס חולצה לעל
גבה והכל טהור אהל החתיה
כנגד הפתח : ע"ג כנגדו
עד הרקיע טמא . דחולצה
על החתיה : בבית און
טמא אהל הבית . דחולצה
וכן במוכה און טמא אהל
חוסר חולצה : ד היתח
גבו כו' . ועומאה חתיה
לא בניית חתיה וכו' טמא .
דמניא מו לו דרך שפת
צניינית תרובה וגבה טהור .
דחולצה כדון אהל : בתרובה
כו' ע"ג כו' . משה דחולצה :

כנגדו עד התהום טמא .
ואינה בוקעת לתוכה כנגד
היום משום שיש לה שתי
דפנות ודופן העליון גבוה
שפת און לה דין בוקעת בין
עשה אהל אף לטקס בין
לא עשה כדאמין ושי
בבבא דרשא . והואיל ובעל
מזות כלי משום דפתחה
לא אפוא ונעשה אהל
למא ולטקס חולצה לעל
גבה והכל טהור אהל החתיה
כנגד הפתח : ע"ג כנגדו
עד הרקיע טמא . דחולצה
על החתיה : בבית און
טמא אהל הבית . דחולצה
וכן במוכה און טמא אהל
חוסר חולצה : ד היתח
גבו כו' . ועומאה חתיה
לא בניית חתיה וכו' טמא .
דמניא מו לו דרך שפת
צניינית תרובה וגבה טהור .
דחולצה כדון אהל : בתרובה
כו' ע"ג כו' . משה דחולצה :

משנה אחרונה

כנגדה עד התהום
טמא . פי' הר"ב שמלכת
תוכה וע"ג וכו' הר"ב .
ולא ידעתי עכס לה
למה מלכת על מוכה
כנגד הטומאה כיון שאין
טמא בין החתון לחתן
אין כלל אהל ומשום צ"פ
נמי לא מלכת דלאו כלי
היא . וכלאין דכרי מהר"ם
דמוכה נמי עמא עד
דופן עליון : בבית און
טמא אהל הבית . כנגד
מהר"ם דחמת' . דכוורת
נמי עמא כמו ציב שאין
צו פ"ט ואין ביאיהו וכו'
ע"ג וברש"ד גבי מגדל
כתב הוא פלגו דל"ד
לביב שהוא תתמש לבית
אבל חמתיו של מגדל לא .
ובל"ה נראה דלא דמי
דביב הוא קרקעיתו של בית
שהוא כמוה אהל חתיה
של כוורת ומגדל הוא
אורי הבית עלמנו ואי
חמת' לביב חתיון מה
שמחתיבן כמ"ס הר"ב גבי
מגדל . וגם הר"ב כ'
בר"פ דמתח הכוורת טהור
ושם פי' : בתרובה און
טמא אהל תוכה .
דפתחה הוי כאהל ואין
יולאט הטומאה מחלה
לכאה לליבא פתח או חלון
ביניהם . ומ"מ מ"ס הר"ב
דמתח' וגבה פטור . קשיא
פי' חתיה חתיון טהור
היא דופן החתון והעליון
כיון דפתחה הוי כשמי

כנגדו עד התהום טמא . כתב הר"ב . כיון ללאו כלי הוא חסוד
כאהל להילי תוכה ועל גבה . וכו' הר"ב . וכתב הרשב"ד [רש"י]
מה"מ] כאן לריך טעם מפני מה אינה בוקעת למעלה כלמטה שהרי
היא רעולה . ע"כ . והכ"מ נדחק מאל . גם אינה עולה אלא לשקט
הרמב"ם . ול"נ דהויא דומיא דארס

של העליון מחלה כיון שיש בחללו
טמא [כדחק במשנה ג פי"א] ה"כ הוי
הכל . ואע"ג דבארס אינו חולץ . היינו
משום דארס יש לו דין כלי גללים
דנעשים אהלים לטמא ולא לטקס .
מש"כ בכוורת פתחה דהכל . ואיית לה
תרתיה דהואיל ופתחה נעשית אהל
אף לטקס . ומ"מ לא נפקא מידי מה

שהיתה נעשית כלי . שהיתה מלכת על מה שבתוכה . לפירוש הר"ב
והר"ם דבמתני' א' דפירשו תוכה כמו ותוכה . ומלאתי כעד לדברי צפי'
הר"ם בתוספתא שהביא במשנה יד . דקתני מודה ר"א ור"ב בטומאה
משום דעשויה כעין כלי והיה עליה תורת כלי וכו' .
אבל מהר"ם : כתב מהר"ם כחצו ככלאין ח"ל כנגדו עד התהום טמא . דכיון
דנפתחה ונחבטלה מתורת כלי הוה להו שני דפנותיה החתון והעליון כשני נכדים כדכתיב
ויש בין זה לזה טמא דאינה בוקעת למעלה מן העליון . כיון דהיא גבוהה מן הארץ עד
ולמה כנגדו עד התהום טמא . והו לא . והלא בוקעת נמי לתוכה וכנגד הטומאה עד דופן
עד לרקיע לא חש להזכירו . כיון דלא הו"מ למתני זה עד לרקיע . דומיא דלמטה דבוקעת
כנגד הויה לכל הפחות עד דופן החתון . וליכא למימר דכנגדו דקאמר . היינו כנגד
דכוורת בלשון נקבה קתני לה בטוליה פרוקן . אלא על כרתינו כנגדו כנגד הויה ולמטה
החצית [כ"ל של"ל הכוורת] ה"ג אל חתמה דלא קתני שבוקעת לתוכה עד דופן העליון . דאיכא
למימר כיון דלא מלי למתני דבוקעת עד לרקיע . לא קתני לה לבקיעה למעלה . כדפרי'
טעמא . כיון דלאו כלי הוא . לפי מה שפירשתי אני . כי הוי נמי כלי או אפוא ואינה מחוללת
וכן ככל דוכתא דתינון כה"ג : בבית און טמא אהל הבית . וכל שבבית אפילו מה שחתה הכוורת .
ביום פרוקן . משום כיון דהטומאה מתפשטת על גבה בבית . באה נמי הטומאה לתחתיה
למא ולא לטקס . דהתם שהיא כלי יש לפרש כן . אבל הכא דלאו כלי היא . לריך לפרש טעם אחר .
והו"ל ליה כמו ציב שהוא קמור חתה הבית . דאין צו פתח טמא . וטמא אהל הבית . כוורת
בתוכו מה שבבית טמא [במשנה ז פ"ג מהר"ם . [ועיין לקמן בסמוך . ובפירוש הר"ב במשנה ט] : בתרובה
כחצית לעיל מלי טעמא הכא און הטומאה יולאט מתוכה לבית . בדבור היתה פתחה כו' . והוא
כמו ציב שהוא קמור חתה הבית ויש צו פ"ט . ויש ביאיהו פ"ט . דאמרין לעיל טומאה בתוכה
טמא נמי טהורין . ולא דמי לביב שהוא קמור חתה הבית [פירוש מה שחתה הכוורת לא דמי לביב כו' .
דטומאה בבית מה שבתוכו טמא . הכא לא אמרינן הכי שהיא חתה הכוורת בטל לגבי טומאה שחתה
דלא ציב פתוח מטמא בטל לגבי בית שהוא קבוע . לא אמרינן דליבעל לגבי טהור של כוורת המיועלת . ע"כ
דבריו : ד הו"ל ובה טהור .

כנגדו עד התהום טמא . כתב הר"ב . כיון ללאו כלי הוא חסוד
כאהל להילי תוכה ועל גבה . וכו' הר"ב . וכתב הרשב"ד [רש"י]
מה"מ] כאן לריך טעם מפני מה אינה בוקעת למעלה כלמטה שהרי
היא רעולה . ע"כ . והכ"מ נדחק מאל . גם אינה עולה אלא לשקט
הרמב"ם . ול"נ דהויא דומיא דארס
של העליון מחלה כיון שיש בחללו
טמא [כדחק במשנה ג פי"א] ה"כ הוי
הכל . ואע"ג דבארס אינו חולץ . היינו
משום דארס יש לו דין כלי גללים
דנעשים אהלים לטמא ולא לטקס .
מש"כ בכוורת פתחה דהכל . ואיית לה
תרתיה דהואיל ופתחה נעשית אהל
אף לטקס . ומ"מ לא נפקא מידי מה
שהיתה נעשית כלי . שהיתה מלכת על מה שבתוכה . לפירוש הר"ב
והר"ם דבמתני' א' דפירשו תוכה כמו ותוכה . ומלאתי כעד לדברי צפי'
הר"ם בתוספתא שהביא במשנה יד . דקתני מודה ר"א ור"ב בטומאה
משום דעשויה כעין כלי והיה עליה תורת כלי וכו' .
אבל מהר"ם : כתב מהר"ם כחצו ככלאין ח"ל כנגדו עד התהום טמא . דכיון
דנפתחה ונחבטלה מתורת כלי הוה להו שני דפנותיה החתון והעליון כשני נכדים כדכתיב
ויש בין זה לזה טמא דאינה בוקעת למעלה מן העליון . כיון דהיא גבוהה מן הארץ עד
ולמה כנגדו עד התהום טמא . והו לא . והלא בוקעת נמי לתוכה וכנגד הטומאה עד דופן
עד לרקיע לא חש להזכירו . כיון דלא הו"מ למתני זה עד לרקיע . דומיא דלמטה דבוקעת
כנגד הויה לכל הפחות עד דופן החתון . וליכא למימר דכנגדו דקאמר . היינו כנגד
דכוורת בלשון נקבה קתני לה בטוליה פרוקן . אלא על כרתינו כנגדו כנגד הויה ולמטה
החצית [כ"ל של"ל הכוורת] ה"ג אל חתמה דלא קתני שבוקעת לתוכה עד דופן העליון . דאיכא
למימר כיון דלא מלי למתני דבוקעת עד לרקיע . לא קתני לה לבקיעה למעלה . כדפרי'
טעמא . כיון דלאו כלי הוא . לפי מה שפירשתי אני . כי הוי נמי כלי או אפוא ואינה מחוללת
וכן ככל דוכתא דתינון כה"ג : בבית און טמא אהל הבית . וכל שבבית אפילו מה שחתה הכוורת .
ביום פרוקן . משום כיון דהטומאה מתפשטת על גבה בבית . באה נמי הטומאה לתחתיה
למא ולא לטקס . דהתם שהיא כלי יש לפרש כן . אבל הכא דלאו כלי היא . לריך לפרש טעם אחר .
והו"ל ליה כמו ציב שהוא קמור חתה הבית . דאין צו פתח טמא . וטמא אהל הבית . כוורת
בתוכו מה שבבית טמא [במשנה ז פ"ג מהר"ם . [ועיין לקמן בסמוך . ובפירוש הר"ב במשנה ט] : בתרובה
כחצית לעיל מלי טעמא הכא און הטומאה יולאט מתוכה לבית . בדבור היתה פתחה כו' . והוא
כמו ציב שהוא קמור חתה הבית ויש צו פ"ט . ויש ביאיהו פ"ט . דאמרין לעיל טומאה בתוכה
טמא נמי טהורין . ולא דמי לביב שהוא קמור חתה הבית [פירוש מה שחתה הכוורת לא דמי לביב כו' .
דטומאה בבית מה שבתוכו טמא . הכא לא אמרינן הכי שהיא חתה הכוורת בטל לגבי טומאה שחתה
דלא ציב פתוח מטמא בטל לגבי בית שהוא קבוע . לא אמרינן דליבעל לגבי טהור של כוורת המיועלת . ע"כ
דבריו : ד הו"ל ובה טהור .

מלאכת שלמה

טהור דכיון דלאו כלי הוא חסוד וכו' . אמר המלקט כתב הר"ב אשכנזי ז'
לפי פי' רש"י קשה דמאמר או אפוא משמע אפילו בלא פתחה ולפי
פירושו קשה כמה נחבטל הכל ועל כרחק ז"ל דאירי שהיא פתחה והחילוק
הוא דפנות שלימות לשאינם שלימות א"כ העיקר חסר ע"כ : ד בפירוש
ר"ע ז"ל לריך נהיה תוכה טהור אפילו מה שבפנים כיון דפיה לחון
וגבה

יבין תפארת ישראל בועז

רש"י : (ב) דמדאין רוח טמא על טמא חתיה . און הטומאה מתפשטת
שם לדרין . וגם לא משם לדרין לחון הבית . ומדנחבטלה מתורת כלי
דברי פתחה או אפוא היא להכי דינה כנסר פטור וחולצה שלא תבקע טומאה לתוכה או לע"ג : (א) ולא תוכה ותחתיה דהכוורת שאינה כלי
חולצה : (ב) דהרי יש מקום להטומאה ללאת בהפתח ממעל להכוורת . ועל מה שבתוכה הרי מלכת . ותחתיה הרי אין שם פ"ט שמתפשט הטומאה
לשם חון להבית מהבית : (ג) דהרי פיה לחון . ומדאינה כלי הרי שולין חולצין שלא תפשט הטומאה מתוכה למעלה או למטה מדפנותיה : (ד) הכוורת הנ"ל שאינה כלי : (ה) דהואיר שחתיה והואיר שבבית מערבין אן
צרוח טמא . לפיכך כאהל א' הו ובה טומאה מזה לזה (ד) : (ב) ר"ל מה שע"ג מבחוץ : (ו) דהרי פיה לחון ומדאינה כלי . דפנותיה חולצין
שלא

נפיקה ז' ע"ג זה כמ"ס מהר"ם ובשני יוזח אמר' ספ"ד און ביניין טמא ואין בין החתון לארץ טמא עומאה ביניין שחתיהן וביניין עמא משום שהעליון שגובה מן הארץ טמא הוי אהל
ומניא הטומאה לכל מה שחתיהן והסתחון כיון שאין גבוה טמא אינו חוץ דמתח' ליתיה דמי . והכא עדיף כפי שיש ביניין טמא ופשיטא דכל שחתיהן טמא עד הארץ ומ"מ מהר"ם דאין
חתיה' בטל לגבי תוכה ע"כ לא כהנתי מה ענין ביטול לכאן דמי דלא בטיל מ"מ הא ליה טהור כיון לטומאה . ואין לומר דדופן החתון חסוד כמו ל"פ . דהא און ל"פ מלי על הטומאה
שלא טמא . ועוד דאין ל"פ מלי אלא כלי וזו לאו כלי היא . ובינו שאין כאן לא אהל ולא ל"פ היאך תיל וז"ל : ד הו"ל ובה טהור . פי' הר"ב מוכה טהור מה שבפנים כו' . לטמא

ה היה שיה לפנים . עס
 פ"ג : ו היתה גבורה . עס
חלופי גרמאות
 ה תחתיה וגבה ותוכה
 פ"ב ג"ל תורה וגבה פ"ב
 ופ"א תחתיה וגבה פ"ב
 והבית ג"ל ו"ל וגבה ופ"א
 גמ"ג .

אלויהו רבא

ה כל שהא כנגד היות
 תחתיה וגבה עמא . ולא
 גרמין ותוכה וכל שאינו
 כ"ו תוכה והבית טהור .
 ולא שאני פיה לפניו
 תפיה לחוץ אלא דפיה לחוץ
 וטומאה בבית אין עמא אלא
 כפיה ופיה לפניו הכל עמא .
 דעילא הטומאה מנית
 לטוכה דרך פיה . וכן
 גבוהה מן הארץ עמא
 דפיה לחוץ תוכה טהור
 והכא עמא דעילא מנית
 לתוכה :

משנה אחרונה

אפי' חלק שבפנים . כל
 הבית עמא מה שבתוכה
 טהור וגבה דוקא חלק
 שמבחוץ דמה שבפנים
 טהור איר הבית . וז"ל
 כ"ג טוכה טהור אפי'
 מה שבפנים כיוון דפיה
 לחוץ . וגבה טהור מה
 שמבחוץ ומלאת כיוון דלא
 גלי טה . פ"ב :
ה ברוכה או צבית
 הכל עמא . פ"ה ה"ב
 כמו צ"ל לחוץ דלעיל אלא
 דהכא נכנסת לה טומאה
 מנית פ"ב והכ"ל כ' שם
 עוד חילוק אחר דלעיל
 אין עמא תחת' וע"ג
 אלא נגד היות והכא פיה
 ונג הבית הם אלא א'
 וכיון שפגלו אינו חל
 לפיכך כל מה שתחת'
 וגבה כאלו הן בתוכה
 הכל עמא פ"ב ולא
 הבנתי מה ענין זה משום
 שהן אלא אחד בל"א
 נמי כיון שאינו חל לפיכך
 כיון כאלו הן בתוכה וא"כ
 לעיל בפיה לחוץ נמי יומא
 כאלו הן בתוכה . אבל
 לעיל"ג בין הכל ובין לעיל
 הכל עמא דלעמא הוי
 אלא ואלו כמני טומאה
 ומשמא בזהל כל שב"ב
 וכן שמשוי דמשם בזה
 לע"ג כמש"ל מ"ה :

מדקתני הכא תוכה וגבה טהור . ולעיל בפחותה ופקוקה ואינה גבוהה
 טפח . לא קתני תוכה וגבה טהור כשהטומאה תחתיה . אלא לחלף לעיל
 תוכה [עמא] כמו שפירשתי [שם ד"ה כנגד] וע"ג (דעל) [לעיל]
 גבה טהור [לא קתני] . והכא קתני ליה בהדיא . י"ל דלא אילתרין
 למיתני לעיל . דכיון דקתני כנגדו עד
 התהום עמא . אם איתא דע"ג [נמי
 עמא] . א"כ הוה תני כנגדו עד לרקיע
 עמא . ומדקתני עד התהום . ולא תנא
 עד לרקיע . ש"מ דע"ג טהור . ולהכי
 לא אילתרין למיתני . מהר"ם : על גבה
 ט' . האי דבהק צבי דלעיל . קתני
 בתוכה לבסוף . והכא קתני ע"ג לבסוף .
 נראה לי דבכל דוכתא קתני תחתיה
 ברישא . והכא דתחתיה והבית שוין הן

מערב לא ברישא וכיון דמבית קא סליק . קתני תוכה צטר הכי שהא סמוך לבית טפי מע"ג והדר תנא ע"ג . ועוד משום דתוכה סמוך
 לתחתיה טפי מעל גבה . וכן יש לפרש בצבא דבסמוך למקדים תוכה לצבית . משום דמתחתיה וגבה דכוורת קא סליק . מפרש תוכה
 דכוורת ברישא . כ"כ מהר"ם . ולפירוט השני קשיא לי . דכי היכי דבמתני' דלקמן מתחתיה וגבה דכוורת קא סליק . ה"ל במתני' א' ו . ואמאי
 לא מפרש התם תוכה דכוורת ברישא . ולי נראה טעם אחר . דבמתני' א' מש"ה קתני בתוכה לבסוף . לפי שבכולן יש מקום טהרה משא"כ
 בתוכה דהכל עמא . הלכך קתני לדשיון בהדיא . ומכיון דבמ"ה הבית נשנה בתוכה . הלכך במתני' ג נמי שניא בראיותו הסדר . ודכוותה הכא
 במתני' ד' . ובשיטה זו שיינו כוליהו צבית דלקמן : ה היה פיה לפניו . כתב הר"ב והשתא מיירי בזמן שהיא כלי מחוללת ואינה גבוהה
 כ"ו . וכ"כ הר"ם . לישנא דמתני' [ז'] נקטי . והתם מפרשי דמחוללת לאו דוקא . וזה לפי דרכם . אבל לפי דרכי דדוקא קתני . כמו
 שאכתוב שם בס"ד . גם להרמב"ם דדוקא קתני . ואעתיק דבריו לקמן : תחתיה וגבה ותוכה עמא . ג' ו' נכונה לדעת הרמב"ם ש"כ
 כל שהא כנגד היות בתחתיה . או ע"ג עמא . וכל מה שבאחור תוכה טהור חוץ מכנגד הטומאה . וכבר כתבתי בזה במ"א . אבל לשיטת
 הר"ב והר"ם והרא"ב . דכל תוכה טהור . גירסתם בגירסת ס"א דל"ג ותוכה וכן היא שעת מהר"ם : ה [היתה גבוהה] . כתב הר"ב
 לעיל . כמ"ב : תחתיה או צבית או בתוכה או על גבה . כתב מהר"ם משום דכיון דגבוהה טפח והטומאה בזה לבית כדרכך כל המאחילים בהמשכה
 וממנו לכוורת . ומתוכה לעל גבה . אבל מתחתיה לעל גבה אינה כדרכך כל המאחילים . אלא כדרכך אדם וכלים דנעשים אלהים לעמא
 ולא לטהר . מש"ה נקט ע"ג לבסוף . ובכולהו איכא טעמא דזימנין נקטיניהו הכי . וזימנין נקטיניהו הכי . ואין לי להאריך . ואיש הבורגות ידלנה .
 ע"כ . ומה שנראה לי בכולן כבר כתבתי במ"ד . [וקשיא לי מ"ה מתחתיה לעל גבה למתוכה וע"ג שכמו שמתוכה וע"ג בזה המאחילה

ה היה שיה לפנים . עס
 פ"ג : ו היתה גבורה . עס
חלופי גרמאות
 ה תחתיה וגבה ותוכה
 פ"ב ג"ל תורה וגבה פ"ב
 ופ"א תחתיה וגבה פ"ב
 והבית ג"ל ו"ל וגבה ופ"א
 גמ"ג .

מלאכת שלמה

וגבה נמי טהור מה שמחוץ דמלאת על וכו' : ה כנגד היות תחתיה
 וגבה שומא וכל שאינו כנגד היות תוכה והבית טהור . נרס"י לדעת
 רוב המפרשים וז"ל דלפי' רבינו שמשון ז"ל האי תוכה נמי מפרשין ליה
 כמו ותוכה כלעיל ראש פירקין . וכתב מהר"ק ז"ל שם חילוק אחר בין

תפארת ישראל

שלא תכנס הטומאה לתוכה מהחוץ . או מתוכה לחוץ . [ולבאורה ק'
 מהך דלקמן [פ"ג מ"ו] צבית עמא סגן . דכשהטומאה חוץ הסגן . כלים
 שמחוץ עמאין . וכשהטומאה בחוץ יש חילוק אם הכלים שבפנים חוץ הסגן מוחלים
 בכוחם שיש בו טע"ט פאריס . ואם לאו פאריס . הכי פ"ב חוץ הסגן שיהיה
 שאינו כלי ארץ ויח"ק יומא הלא דדופן האפוסה יח"ק חוץ הסגן
 להעברה . הכי כמו התם אין התבן חוץ משום דתתם חתן עתיד לפתוחו . או
 [ובהרמב"ם פ"ב מ"ו ה"ג] ה"ג כוורת אפוסה זו הרי עתיד לפתוחו . או
 יומא אפוסה כמו דהכא מדאפוסה וממולאת בקש שביטל הקש חוץ הכוורת כיון
 שחמק"ס . א"כ ש"ג בישל להכוורת בתקום מעמדה מולאת . כ"כ הו"ל התם .
 אפי"ג שלא בישל להקש במקומו . פ"ב כיון שהקש חמק"ע מדאיתו מאכל אדם
 [כדמב"ם פ"ב מאוכלין] הו"ל שיתוך . י"ל דדוקא כשהטומאה והעברה שניהן
 בזהל א' חמריין לחוץ שום דבר שחמק"ע מחשב חליצה ביניהן עד שביטל הדבר
 שחוקן שישאר שם לעולם . וה"ס דתבן התם . שהטומאה והעברה שניהן צבית
 לה מחשב התבן חליצה עד שביטלו . אבל הכא שאין הטומאה והעברה תחת
 מוכה מלקמן [כפ"ב] גמ"ג טהור . דאפי"ג לחוץ מנשל להכנס פ"ג טהור אפי"ג חוץ [ה'] : כח) עד השתא הוה מפרש תנא צבורת ד' צבי
 צפיה לחוץ . והשתא הדר תו ותני ד' צבי צפיה לפניו . ומתחיל מצבא קמייתא . דהיינו דוגמת משנה א' . דמיירי בכוורת מחוללת שמונת
 צפחה . ואין תחתיה אור ע"ע . רק דהכא מיירי שפיה לפניו . ע"ז מפורשים אור תוכה
 ואור צבית . להכניס טומאה מזה לזה דרך פיה : ל) מלת מבחוץ גם לתחתיה קאי . שמונת שם הטומאה רלוזה : לא) ותוכה . דמ"ה
 ממשנה א' ד"ג אין תוכה עמא . וארי הכא והתם מדמחוקת מ"ם שאינה מק"ע להכי רק על שלמעלה ולמטה אינה מלאת . דכלי שחמק"ע אינה
 מלאת על מה שחליצה לה . אבל עכ"ס מדאין פיה פניה למעלה או למטה מלאת על מה שבתוכה [כפי' א] . וכי משום דהכא פיה פתוח לפניו . מגרע
 גרע לענין תוכה . ממשנה א' שפיה לחוץ : לב) ר"ל ואם הטומאה מונחת בתוכה או וכו' : לג) דב' האוירים שבצבית ושחתיה הרי מעורבין
 וטומאה נכנסת מזה לזה . וכיון שטומאה בתוכה ר"ל רק ע"י שהתפשטה לשם מבצית דרך פה הכוורת כטומאה בתוכה דמ"ה והתפשטה הטומאה
 סך כולה . והרי היא כלי שאינה חוללת ולהכי גם ע"י ומתחיה כל כנגד הכוורת עמא : לד) ופיה לפניו . וקתני סך צבא צ' . עב משנה

ז בר"א. ע"ש. הן היתה נבדחה. ע"ש. הן היתה סמלאלה. ע"ש ה"ג.

חלופי גרסאות

ז או גדלי חפר מנה זו נכ"ס. ז שאין גדלי כל שאין. ז או בבית גדלי נ"ל וז"ל דמס' נ"ל מלת ח"ל פ"א.

תוספות חדשים

משנה ו' [במשנה] הכל טמא. ענין הכל טמא כל שם שיהיה צבית או בצורה ומה שתחתיה ומה למעלה אולם בכורת עומה הנה לא תטמא כמו שהרשב"א נ"ל נהגהל ספק דלויי צבא צמרה. (הרמב"ם):

משנה ו' [תי"ט ד"ה] בר"א כ"ו מה שכתבו טור כ"ו. ולגירסת מהר"ם לקמן משנה י'. נ"ד לגרסו כ"ו טמא וכ"כ הח"ט ל"ל ספ"ד ד"ס עומה: ב"א ד"ו וזו פתחה ל"ס. כלומר דשני הסם דפתח המגדל לחון ומש"ס דין הוא שלא לשמא הבית כיון שיש לעומה מקום לל"ל הכל נכ"ל דפתחה צבית טמא האלף ח"ט טומאה יואה דרך פתחו הכי טמא הבית ומשנין כולל ביתא כמ"ל דמליא טומאה. וז"ל ח"ט הכלים טמא ומתניו יעמא מ"ן ח"ט וכל"ס נעש"ס ח"ט: וז"ל ד"ל הנין כ"ד. (ע"ש):

אליהו רבא

ז בר"א זומן שח"ל כ"ו ואינה חוללת ומחוללת דטורכה היא כדלעיל נ"י פיה לחון היתה פתחה כ"ו וה"ל אהל כדלעיל אלא דהכא צבורה כ"ו צבית חוכה והבית טמא ומתניו הטומאה מ"ן דרך פיה:

תוספות אנשי שם

ז תי"ט ד"ה בר"א כ"ו ואם יעשה ככה כ"ו. כל"ו ש"ס הו"ר לנו לומר דהכי גמורי בלח"ה כ"ס מש"ס הוא עולה כהוגן וכלכה דמיא דהכי גמורי לה וכ"כ נדבריו בר"ס. (ב"ד):

משנה אחרונה

ז או ע"ג. אפי' צוחן שאין שם אהל לבית הטומאה צבית. כיון דלחון כ"ו מולץ דהכי טומאה שפי"ג כאלו היא תחת"ו ויש שם אהל: ז מחוללת וכו'. כ"כ הר"ב צמח נקט כאן פסק"ה. וזה נכונתו אהל לטומאה צבילה ל"ד מחוללת משום דמיוסלעל"ת לא משב"ב אהל כדפי' לעיל: ז היתה ממלאה את כל הבית. משום דלעיל

בהמשכת אהל. כך במתחיה וע"ג. ואם על מה שע"ג מבחון [א"י] וכי הא דמטנה ח. כך גם צמחיה וע"ג לא יתמא בהמשכת אהל. אלא כדרך אדם וכלים כ"ו ול"ע: ז בזה דברים אמורים זומן שהיא כלי מחוללת. כ"כ הר"ב צמח נקט מחוללת וכו'. וכ"כ הר"ס. וממילא דצמח נקט נמי או אפ"ה. ולא הו"ר"ו לפרש. וכבר נבחר מהוך מה שפירשתי א"י. דמחוללת מו"ה מדין תורת אהל. דל"ה היתה חוללת. וז"כ בדוקא קתני מחוללת. וכן או אפ"ה שע"י שהיא אפ"ה. יש לה דין אהל וחוללת. גם להרמב"ם דמפרש מחוללת חולה. ואפ"ה אטומ'. הו"ר נמי בדוקא. ור"ת"י למהר"ם דמתרץ לה בדוקא היא. וז"ל ופירש ר"ס ז"ל לא נפקא לן מיני' [מיד] צין מחוללת כ"ו אלא חי"י כ"ו. ולא נהירא לי דל"כ אמאי לא קתני נמי לקמן צמחיה ואין

בא"ר זומן שיהא כלי ומחוללת. ולא קתני אלא זומן שיהא כלי. וכו' לא. אלא כ"ל דדוקא נקט שהיא כלי ומחוללת. דל"ה הו"ר כלי ואינה מחוללת. שאין לה נקבים דרפטיה. לא הוה אמרינן צבא [צבורה או צבית הכל טמא] ר"ל במהיתין [ה] דלעיל דדרך טומאה לל"ת דרך פיה ומ"ה לחון וי"ה ולא ישהו אותה. דכיון דלחון לכוורת פה אלא דרך פיה לבית שם הטומאה יואה מוכוה ואינה בוקעת מן הכוורת לא למעלה על גבה ולא לתחתיה. מ"די דהוה אמדל שהוא עומד צפתה הבית ונפתח לחון דאמר' לעיל [סוף] פ"ד טומאה צבורה הבית טמא צבורה צבית מה שצבורה טור. שדרך טומאה לל"ת. ואין דרך טומאה ליכנס. אלא ח"ט ח"ט דמגדל כמ"ל דמלי טומאה דמי. כשהטומאה צבורה וגופו של מגדל עומד תחת תקרה המשקוף והבית לא אמרינן דחבט טומאה כל כנגד המגדל לבית מטעם אדם וכלים נעש"ס אהלים לטמא ולא לטהר. אלא כיון דהטומאה צבורה אין טומאה יואה לחון אלא דרך פיה והכי גמירי הלכתא. דלחלות מקראות מעטין והלכות מרובות כדאמר' פ"ק דמגיגה. אהל שהיא דהו"ר מחוללת ויש לה פה לטומאה מלמעלה ומלמטה שיש בהן טפח טומאה בוקעת ע"ג והתחיה כנגד כולה כדפירש צ"ב בר"ש פירקין ע"כ ור"י ומהמגדל פורת בא"ר שזה פתחו לחון וזו פתחה לפנים וכבר הרגיש בעל"מ צ"כ ומש"ה אמר' בהלכה. ואם יעשה ככה. אולי מה שפירשתי איני לעיל והכא. עולה כהוגן וכלכה. אך מהר"ם בודאי משלחן גבוה זכה. וצ"ח קדשו ססה. על כן תהי פירשתי רק לדרוש ולקבל צרכה: בתרובה או צבית חוכה והבית טמאים. כ"כ הר"ב אהל לעיל דפיה לחון קתני טומאה צבית כ"ו. וכ"כ הר"ס. וה"ל למומר נמי וכן צמחיה צבורה כ"ו. ומהר"ם נשמר מזה. וכתב לעיל צפיה לחון לא קתני הכי. דהכא כיון דפיה לבית וכו': ז הבל טמא אלא גבה. מה שהוא מבחון. וכ"כ מהר"ם. ומ"ס הר"ב וחוכה טמא כשהטומאה צבית כ"ו. וכ"כ הר"ס. וה"ל למומר נמי כשהטומאה תחתיה כ"ו. ומהר"ם כתב לתרווייהו: ז היתה ממלאה כ"ו. לשמ"ה הר"ב והר"ס הכא ומתני' דלקמן. בין בשלימה בין

טובה] והכא דפיה לפנים. הכל טמא: ז זומן שהיא כלי מחוללת. צמח נקט מחוללת. ל"ל מהי מחוללת אלא צפיה לחון לענין הולאת טומאה מחוכה לבית. והכא דפיה לפנים. הרי יואה דרך פיה. אלא חי"י דתנא רישא מחוללת צבתי כלי. נקטי' נמי הכא: בנגדו עד התהום טמא. והשאר טמא. ובא"ה גבוהה מן הארץ טפח חי"י: ז תוכה או בבית תוכה והבית טמאים. משום דפיה לפנים. אהל לעיל דפיה לחון קתני טומאה צבית. אין טמא אלא הבית. והשאר טמא: ז אלא גבה. וחוכה טמא. כשהטומאה צבית משום דפיה לפנים. אהל לעיל דפיה לחון. חוכה וגבה טמא: ז היתה ממלאה את כל הבית. טמא צוחן צבית לפנים ז"ל ד"ה צבורה וי"ש

גבה: בנגדו עד הרקיע. טמא: ז היתה ממלאה את כל הבית (ב): ז או על גבה. הבל טמא (ב): ז בר"א (ב) זומן שהיא כלי מחוללת (ב). היתה פחותה (ב) ופקוקה בקש (ב). או אפוצה (ב). איזוהו אפוצה שאין לה טפח ממקום אחד (ב). כוית מן המת נתון תחתיה. בנגדו עד התהום. טמא. על גבה. בנגדו עד הרקיע טמא (ב). בתוכה. או בבית. תוכה והבית. טמאים (ב): ז היתה גבוהה מן הארץ טפח (ב). טומאה תחתיה. או בבית או בתוכה. הבל טמא (ב) אלא גבה (ב). על גבה: בנגדו עד הרקיע. טמא: ז היתה ממלאה את כל הבית (ב):

מלאכת שלמה

הי כאלו פיה וגם הבית אהל וכיון דכלים נעשין אהלים לטמא כלים שתחתיה וע"ג רוחין אותם כאלו הם צבורה ע"כ: ז הבל טמא. ענין הכל טמא כל מה שיהיה צבית או בכורת ומה שתחתיה ומה שלמעלה הימנו אולם הכוורת עומה הנה לא תטמא כמו שהרשב"א ע"ל והטעם כאן מוצא דכיון דצבורה מן הארץ טפח עליה וגם הבית הכל אהל אחד

יב"ן תפארת ישראל בועז

צ' כשפיה לחון: (לה) ויש צבא זו חילוק נגד משנה ב' שהיא צב בוקעת דהיא שפיה לחון. לפיכך כשהטומאה בא' מג' המוקמות. תחתיה או ע"ג או צבית. י"ל ע"כ חוכה. משום דכל ג' ה'גדים ה"ל מפסיק דופן של כלי שאמק"ס וי"ל על שבוכה. אהל הכא ח"ט דכשטומאה ע"ג מבחון. אין לו שום התחברות עם א"ר חוכה. ע"כ פ"ה ב"ק מע"ג לתחת הכלי ומשם התפשטה גם להבית. ומהבית לחוכה ע"ג פה וגם למעלה ולמטה עד כל הכלי: (ג) זאת הצבא ג' של פיה לפנים נקט נגד צבא ג' של פיה לחון שבוחר ד"ס במשנה ג': (ד) וטעמא דביתו עומדה כלי חוללת: (ה) משנה זו שיה בכל דיניה למשנה ג' דלעיל. והאפי"ב יש חילוק. דלעיל שהשולים מפסיקין בין הבית לחוכה לחון מהטורח [ולעיל מ"ה]. הכא שאני. דמדפחותה או אפ"ה יואה מחוכה כלי וחולץ דפסה [במ"ה]: (ו) הך צבא ד' של פיה לפנים. נקט נגד צבא ד' של פיה לחון. דתני לה לעיל במשנה ד': (ז) כל הג' מקומות דהרי כולם מעורבים. דמתחת לבית ע"י שיש תחתיה פ"ט. ומהבית לחוכה מדפיה לפנים: (ח) ר"ל אהל ע"ג ל"ד חון. כולו טמא. דהכוורת שאינה כלי חוללת: (ט) ר"ל ואם הכוורת עומדת כולה חון הבית ופיה

בין דין אהל. שתתפשט הטומאה ממוקמה לל"ד. והדר נקט דין טומאה חוכה מדין שם דין אהל שתתפשט הטומאה בכל תוכה. משא"כ כשיש תחת הכוורת א"ר ע"ג. מן הנהגה דין טומאה תחתיה לדין טומאה חוכה משום דבשתייהן יש בהן דין אהל. שתתפשט בהן הטומאה לל"ד. והדר

חמי צפיה לפנים הוי חוכה והבית אהל אחד. קמ"ל הכא דזימנין כשפיה לפנים אין טומאה צבית ומתמא את חוכה וכגון שאין בין פיה לקוורת או לטחלים פוחה טפח דכיון שיהא שלמה ובין פוחה מל"ת על מה שצבורה דאפ"ה עליה דכלי היא לא אמרי' הכא אין כלי נעשה אהל. דכיון שצבורה לזופן כל כלים הטורחים מיליין דהיינו דין דמתי אהלים תחתיו צפ"ה הכלים מיליין שם דפוחה אהלים. ויתא הכתא הא דתקן קפ"ה טומאה צבית וכלים כבטלי החזות אש אין שם פוחה טפח עמאים והכא הא ליכא טפח ומתניו עטורין. אלא הכא

וכן חין בין שולי השניה לפיה של ראשונה פותח טמא : ר' הבית פחדור . שהמסקוף יורד וסוהם את פי הכוורת . וזכוורת שאינה מחוללת חייבי . דאי במחוללת . לך החלחול היתה עומאה יולאה לבית ככל הגי' דלעיל : שומאה בבית מה שבתובה מהור . גרסינן . שהטומאה יולאה לחן וחינה נכנסה לכוורת . וברוב ספרים גרסינן מה שזכוכה טמא לפי שהטומאה יולאה מן הבית דרך פתחה . ומטמא מה שזכוורת

מפח (ס) . שומאה בחוכה . הבית פחדור .
שומאה בבית . מה שבתוכה טמא : שדרך
הטומאה לצאת . ואין דרכה להכנס (ג) :

ר' שומאה בבית מה שזכוכה טמא . כל הר"ב טהור גרסי' וכו' . וברוב ספרים גרסי' טמא לפי שהטומאה יולאה מן הבית דרך פתחה ומטמאה כו' . וז"ל הכ"מ [ספ"י"ט בפי' על המשנה] הב"ע כשהכוורת ממלאת את כל הפתח ואין פותח טמא מכל לך למעלה ולמטה ומן הצדדים . ואין מקום לטומאה ללאת הלך הטומאה בזקעת ויולאת דרך דופני הכוורת . מידי דהוה אפתחי הבית בזמן שהם נעולים [במ"ג פ"ו] . ע"כ ולעיל ספ"ד יש ג"כ חלוף גרסאות הייתה

משנה אחרונה
מללח העפעס דמטמא
אהלים כדפי' במתני'
לדפיל ומש"ה עומאה
במכה הבית טהור דאי
משנין לה ככלי אין
בית טהור כולו דאין
כלי נפשה אהל לטבר
אינה חוללת על הבית
אפי"ט שעומדת בחוך
הפתח לא אמרי' שיוצאה
לחוך ולא לבית דהא
בר"פ גמי פיה לחוך ואפי"ט
עומאה במכה הכל עמא .
דכיון דאיש נפשה הכל
הוי כפתוחה לזית
ואין כח מליטה אהל כהא
אהל מעליה הוי ומלאת
בפני הבית . והכל לא
אמרי' כיון שאין לזית
מקום ללאת . ע"כ בזקעת
לבית כדון עומאה
עמונה . דהכא שסומה
לכרי"ד בזקעת מיד לחוך
ולא לבית כדקאמר שדך
עומאה ללאת . אבל
עומאה בבית מה שזכוכה
טמא לגירסת רוב הספרים
ומהכ"ס והספ"ט כתי"ס
הכ"מ מידי דהוי אדלתות
הבית הנעולים וכו"כ
הכ"ס . אבל הר"ס גורס
טהור וכתב דאפי"ט

כיוולא בזה . ושם הבחי' לקיים גירסת טהור ומהר"ם כתב שגראה לו לקיים גירסת הספרים דגרסי טמא . דיש לפרש דמיירי שיש בין שוליה לארץ פ"ט . הלכך כיון דהטומאה נכנסה תחתיה מן הבית ואמרי' אדם וכלים נעשים אהלים לטמא ולא לטהר . וכיון דטומאה בזקעת תחתיה לחולה לה למעלה הימנה מכנגד פיה הוכה גמי טמא . כיון דאין הפסק בין תוכה בין למעלה מפיה . דהא יושבת על שוליה והכוורת שלימה [וכה' דבזקעת גרס טהור . ההם באין בין שוליה לארץ פותח טמא . ודקחני בה ובין שוליה לארץ פותח טמא קאי . דקחני אס אין בין פיה לשקוף פותח טמא . קאמר ובין שוליה כו' כלומר ואין בין שוליה לארץ פותח טמא] [דאי איתא דמיירי בים פותח טמא . אס הכוורת שלמה] אמרי' לא אמרינן אדם וכלים נעשים אהלים לטמא . ולא לטהר . והטומאה בזקעת למעלה מכנגד פיה . ומיטמאים כלים שבין פיה לשקוף בחוהו אויר של פתוח מטמא ואין הפסק בין פיה . לכלים שנגד פיה . יומא דכל תוכה של הכוורת טמא . כדפרשינן לעיל בבבא קמא . וכדמוכח לקמן בפרקיין גבי היתה יושבת על שוליה . וליכא למימר דכיון דאין אויר טמא בין פיה לשקוף אין הטומאה של תחתיה בזקעת נס . דהא ליתא . דהא אמרינן לעיל בשלימה ואינה גבוה' טמא . כל שהיא כנגד היתה טמא . ואפי' תחתיה בזקעת כנגד הטומאה . אפי"ט שאין בין הכוורת לארץ פותח טמא . והאריך להוכיח שכדבריו כן הוא הפירוש שבתוספתא . [ועיין בס"פ] . [ד"ה הכל עמא] : [מה שזכוכה טמא . משמע כל מה שזכוכה . וכי הא דתנן גמי בסוף משנה יג . וז"ע דבסוף פרקין מחלק

מלאכת שלמה
אחת בין שהיו שמים זו ע"ג זו ואין בין העליונה ולקרות או לטול פותח טמא ע"כ : ר' בפי' ר"ע ז"ל . וזכוורת שאינה מחוללת מיירי . אמר המלקט כתב הר"א אשכנזי ז"ל ולפי פירושי חיירי אפילו במחוללת ע"כ :

על דבר גמי ששהיה מוטות על דליון זו ע"ג זו ואין בשום אחת מהן בינה יכולת פותח טמא וז"ל הרמב"ם ז"ל שם בין שהיתה עומדת בין שהיתה נעשה על דבר ופיה יכולת ובינה ובין יכולת פותח מטמא בין שהיתה כוורת

לגמרי מהורת כלי (ז) : (ט) וא"ל לפרש דגם תחתיה אין פ"ט . דרשיטא דמדקחני עומדה משמע דיושבת על שוליה (ג) דהרי פיה שלמעלה שרוח הממסקוף פותח מטמא . הו"ל כסתום עם המסקוף . ואין הטומאה מהפשט משם להבית דאין דרך עומאה להכניס [וא"ת ע"כ"ס כיון שיש בחול הכוורת טמא . והוא סתום מכל לך נהוי כקבר סתום שמתמא כל אהלים הסמוכים לו [כפ"י מ"א] וה"ל הוי ראו שיעמא הבית . ואף דזכוורת מחוללת מיירי ויש בכל נקב ספ"ט . ע"כ"ס הרי על כרחך שגל הנקבים סתומים נקב דא"כ היתה הטומאה נכנסת ויולאת משם לנביב לה וא"כ פ"י נקבים הללו סתומים לא נחשבו מינה חרות קבר סתום . נ"ל דכל שאין החלחול עפי"ט סתום מכל לך נגמין . אין לו דין קבר סתום . ודחילי ממת בבית שדלתותיה כולן רק הן פתוחין ולא כל כולו קניב כדון כל קבר סתום [כפ"י מ"ג . ועי' מ"ג בס"ד פ"ג בקריית ארבע סי' ג'] . א"נ י"ל דכל כלי מעולגל אף שמת"ס אין דין קבר סתום . אמנם ק' בטומאה בחוכה אמרי' הבית טהור ומ"ג מסוף תפיה אי דבטומאה בחוכה הכל עמא . ותי דלא ק' משם לך דפי"ט מ"ג דבטומאה בחוך המגדל . הבית טהור . דו"ל דהתם אין המגדל נקוב בזיתו ללאת דרך שם הפותחה לבית . אבל במשנה ח' הרי דמיירי מהחלחול מיירי . דאפי"ט נקביו סתומים נקב . לא מהני סתומים נקב . ולא מנהיולא עומאה . אבל מהכא שפיר קשה למשנה ח' דתי"ט הכא מהכא . דהכי כותבו חרוייהו במחוללת מיירי . ומה שכתב הר"ב דהכא בליה מחוללת מיירי . וא"כ דמיא הכא למגדל ספ"ד . אבל במת"כ זה דרוק תלד . דהכי היתה היתה נקב תלד בכל יום משנה משמע דכולהו כדחא מהתא מהחיתה עם סוורת דריב פרקן דמיירי במחוללת . וב"ל דהכא שאני ממשנה ח' . דמדהכא אין בינה להמסקוף טמא . הרי מחוברת עם דפנות אהלים . ובכ"ל דינה כהאל מתג דשסתומין הנקבים שדפנות כהאל מליין גס מלהיולא הטומאה (גא) דמיירי שומלחת כל רוחו הפתח . ולפיכך מדאין לטומאה מקום ללאת רק דרך שם . הו"ל כמגדל שטומא תוך הפתח [לעיל פ"ד מ"ג] (ד) : (ג) הא דלא נקב תלד בהקב ב' משניות ט' וי' הואך יהיה הדין כשהטומאה תחתיה או ע"ג . ה"ט משום דאין בין פיה למסקוף אויר טמא והו"ל שם כסתום . וא"כ בטומאה ע"ג באויר ההוא . פשיטא דהו"ל כטומאה בחוכה שהבית טהור וכו"כ כשהטומאה תחתיה . הרי מדעומדת על שוליה . על כרחך שהטומאה רטולה תחתיה . פשיטא שזקעת תחתיה עד ההיס ורק אינה בזקעת למעלה . דמלאכת"ט לא גרע מכ"ח שטומאה רטולה תחתיה וסדומה בלמ"פ . שאין הטומאה בזקעת לתוכה בין שיש עפי"ט תחתיה או לא [במבצעים סי' רב] . והרי ה"ט מדאין אויר טמא בין פיה למסקוף לפיכך כל האויר שלמעלה משוליה כסתום בלמ"פ דמי ויולא ועד . כאל לא ס"ל לרבך [לעיל ספ"י] דבקירה רחוקה רחוקה פחות מטמא מהקורה אינה מללח על כרחך

חינה עליונה שסמוכה למעיונה . הו"ל כדפנות אהלים דהלממ"ס דמלאת אבל התחונה הרי אינה מכוסה רק צשוליו עליונה בלא למ"פ . ואח"ל דגם כזו י"ס הלממ"ס . דדוקא כ"ח יחדי לר"ך למ"פ . אבל במסוכים וכו' . וא' מהן מכוסה בדפנות אהלים מהני דפנות אהלים לשיטין . עכ"פ ק' דהרי הרמב"ם שפתי ברור מלנו (פכ"ג מסו"מ) דלכ"ח אפילו יחדי לא מהני דפנות אהלים ורק במדובק הכ"ח לדפנות אהלים בלמ"פ מהני . א"כ הכא שהעליונה רחוקה פחות משפח מהמעיונה אינה ללח . ומכ"ס שהקדירות התחתונות אינן נלוות בסתומה זו . וב"ל דמכאן מוכח כדברינו (לעיל ספ"ה במבצעים סימן ב') . דדוקא דופן אינו מולל לכ"ח בלי למ"פ . משא"כ במדובק בתקרה מהני לעילין וגם לכל הסמוכים תחתיו גם בלי למ"פ . והכא כיון דמרוחק העליון מהמעיונה רק פחות מטמא . להכי במדובק במעיונה דמי ומליין הוא וכל הסתומים עמו על שבתוך בלי למ"פ : (ז) והא דאקרי הגל מיהתי משנה ט' דמיירי בטומאה בבית . והפסקו צענין זה בין משניות דלעיל מינה דולנהו בעומדת בפתח מיירי דהו"ל לממכבינו למשנה י' דמיירי בטומאה בפתח . ב"ל דה"ט משום דמשנה ט' גם במטמא על דבר מיירי וכמשניות לעיל מינה : (ח) מורה א"ל דמתניתין מיירי בים תחת הכוורת אויר טמא . כמו שהחליט ר' תו"ט בשם מהר"ם . דאחתי"כ רבוהיו א"ל למר כן . דא"כ בטומאה בחוכה דאמרינן דבית טהור . ובטומאה בבית אמרינן דחוכה טמא . ואמרי' והרי איפכא מציעי' ליה . דכשהטומאה בחוכה אף דמדמחוקת מ"ס חוללת מלהכניס הטומאה לתוכה . עכ"פ אינה חוללת מלהיולא הטומאה לחולה לה (ובלעיל סימן ה') . וכו"כ בטומאה בבית אמרי' תוכה טמא . הרי אפי"ט דאיר ע"ט שסתומים מטרוב עם אויר שבבית עכ"פ הכוורת המחוללת שאחתי"ט חוללת עכ"פ על מה שזכוכה אפילו אס היתה הטומאה רטולה תחתיה ממש (וכמשנה ח') מכ"ס כשרק ההפסדה הטומאה מהבית תחת הכוורת דנימא דמלין דופנה על תוכה שלא תבקע הטומאה תחתיה לתוכה . ואת"ל דהכא שאני ממשנה ח' . דהכא פיה פתוח למעלה . ובקעה עומאה שסתומיה לאויר פחות מטמא שבין פיה למסקוף . דאף שאין בו טמא . הרי גם במשנה ח' כשהטומאה ע"ג אין תחת הכוורת פ"ט . ואפי"ט בקעה הטומאה לאויר פחות מטמא ההוא . וס"י

בועז
ישראל
תפארת
יבין

התחיה
או לא [במבצעים סי' רב] .
לרבך [לעיל ספ"י] דבקירה רחוקה רחוקה פחות מטמא מהקורה אינה מללח על כרחך

התחיה
או לא [במבצעים סי' רב] .
לרבך [לעיל ספ"י] דבקירה רחוקה רחוקה פחות מטמא מהקורה אינה מללח על כרחך

התחיה
או לא [במבצעים סי' רב] .
לרבך [לעיל ספ"י] דבקירה רחוקה רחוקה פחות מטמא מהקורה אינה מללח על כרחך

יא היחה מופה עס : יב היחה גבוה עס : הלופי גרמאות יא וכויה גני כויה .

אליהו רבא

יב היחה פחותה ופקוקה משנה אחרונה

יא היחה מופה על גבה באויר . בכל בני דמוסה באויר אין שום חידוש והכין ככולם כמו מופה גבית ואל"ל למה האריך לנימתי כל בני וה"ל נמימתי כדכך

שלאמרו במופה גבית קד אמרו במופה באויר . וכו' לא . אבל כראש

דכוליה לא תני אלא ממוס חידוש דלתי לאשמועי' גבי מופה באויר מחזקת הוי

כפחותה כדברי חכמים . אלא גבית ל"ל אין מחזקת כפחותה כדפי' דלא אמר אלא פרא

ומגבל אהל קבץ . ותשום הוי חידוש הדך למימתי כוליה . וזה

האי לשעמינו : תרובה עטור . למאי דמי לקמן

דיל"ל בזמן שהיה כלי סוטה ממופה או מחזקת כו' . מכלל דהכא באויה פחותה ולא מחזקת א"ל

אמאי תוכה עטור הוי כלי עמוס עמוס אפ"ה פחותה ולא מחזקת מ' קסא והכמות איש מוץ . והל"ל הנביא בזה לקמן

ובזה דבר הסתם נמי ודאי במחזקת דאי לא הכי אין תוכה עטור אלא

לקמן קאמר דחכמים פליגי בהא דמחזקת וכזה דלריך עס אמאי

תני פלוגתא דחכמים הוה ולא ככוליה דלעיל ע"כ אלא לשעמינו ע"כ

הכא באויה מחזקת דבאויר מחזקת הוי כהכלל ומוץ . י"ל דודאי הוה באויר מחזקת ולא

פחותה אלא עטרתה מ"ד אחר ענון עניקב כדרי עטרתה ואין זו פחותה

כדפי' כג"פ ככל פחותה דפקוקה כפחותה כדכונה דהו לא תהני בה י"ל

אבל עיקבה כדרי עטרתה אלא מל"ל ג"פ כלי הוי ודאי עטרת אהל . ומשכחת נמי שעשו' מקיים עב"ס פחותה

מקבלת עומאה דכל עב"ס פקור . ולא מייש תנא לפ"ש דכלי עטור איירי

מחלק מהר"ם בין כלים לכלים . וע"פ שהקשיתי עליו : שצבורת . והיא עומדת בתוך הפתח : יא באויר . בתוך או צנינה שאין עס אהל . ודינה כדון כוורת שהיא לתוך הפתח ופיה לתוך . דתתן בריש פרקין . וכן נמי גבוהה עטור דהכא . גבוהה עטור דריש פרקין . אלא דכאן אין שייך להזכיר בית . דבעומדת תחת האויר עסקינן : יב בזמן שהיא כלי . היכא דעומדת באויר אין שייך להזכיר מחוללת וממוס הכי לא תנא הכא . או אפולגה . כדתי לעיל . דלאן שייך אפולגה . אלא במחוללת :

יא היחה ג' מופה על צדה באויר ג' . וכוות מן המת נתון תחתיה . או על גבה . כל שהוא כנגד הוית תחתיה וגבה ממא' . וכל שאינו כנגד הוית . תוכה שחור .

בתוכה . הכל ממא' : יב היחה גבוה מן הארץ טפח ג' . שומאה תחתיה . או על גבה . הכל ממא' . אלא תוכה י' . בתוכה . הכל ממא' . במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי י' . היתה פחותה . ופקוקה בקש .

מהר"ם . חע"ג דלפי שיטתו דמלריך ב' נקבים להניח הטומאה מתוכה לכל כנגד תחתיה וכל כנגד למעלה ממנה . כמו שהעסקתי דבריו בסוף משנה א' אפי' מחלק בין מונחת בבית דלעיל להכא דמונחת באויר וז"ל הכא לא קתני אלא בזמן שהיא כלי וכו' דכיון דמונחת באויר אין חילוק בין מחוללת בין אינה מחוללת . דברישא שמונחת בבית בין פיה לתוך בין פיה לפנים אילו לא היתה מחוללת טומאה בתוכה לא היתה יולאה אלא דרך פיה ולא היתה בוקעת כנגדה לא למעלה ולא למטה . שדרך טומאה ללאת שממערין להניח ולא יעמא כל אשר בבית . מש"ה נקטו מחוללת דהשתא בוקעת נמי למעלה ולמטה כדפי' לעיל . אבל הכא דמונחת באויר ואין לה טומאה אלא כנגדה ולא כל האויר באשר היא עס . בהא קתני שפיר ברישא בתוכה הכל טמא . חע"ג דלאו מחוללת היא . דאדם וכלים נעשים אהלים לטמא ולא לטור . וטומאה בוקעת ויולאה תחתיה וע"כ . כמו דרך פיה . חע"ג שאין לה נקבים דרפטייה ע"כ . אבל לפי מה שפירשתי אפי' דמחוללת מפקח לה מטורח אהל ה"נ מיירי במחוללת . ולא אלטרריך למתני כיון דכבר שנה לעיל . ועוד דמחוללת דלעיל מפני ב' דברים לריך [למימתי] חדא להולאה מתורת אהל וחדא להולאה הטומאה ממנה ולבית . ואילו הכא לא לריך אלא להולאה מתורת אהל בלבד .

ובדברי הרמב"ם שצבורו [פי"ט הלכה ד'] העתיק גם כאן כלי חלולה ולפי דרכו לא היה לריך להעתיק כן שהוא מפרש מחוללת חלולה ובאויר אין זו שום לורך . וכן במתני' יד לא העתיקו כן בחבורו . ויראה מזה שגירסתו במשנה היתה מחוללת ולכך העתיקו כך . ומפני שלפי דרכו לא נפקא מיניה מידי ולא קתני לה אלא איירי דלריך דלעיל . מש"ה באריך כבא דלקמן במשנה יד השמיטו . להורות לנו דלאו דוקא אבל מ"מ הגירסא שלו במשנה היא כלי מחוללת וסייעתא לפירוש שלי למחוללת דוקא קאמר : ופקוקה בקש . אין חילוק כיון שמונחת באויר בין פקוקה בין שאינה פקוקה כלל . אלא לרבותא נקטיה דחע"ג דפקוקה לא חזרה להיות לה תורת כלי .

מהר"ם . וז"ל ותינו נמי או אפולגה וליהו קאי אפסת' והוי רבותא טפי דאפי"ה לא חזרה להיות כלי . שהרי כך היא דעת מהר"ם דאפולגה דלעיל אינה מחוורה להיות כלי כמ"ש בשמו במ"ג כבר תירץ הוא זו הקושיא . וכזה דלאן דרך לעשות אפולגה אלא בנקבים שלה ולא בשוליה ששנקב"ה רחבים יותר מדאי . מקלרים אותה ואופלים אותה כדי שיוכל להקיים . אבל כשנפתחו השולים אינם רגילים לטרוח לטחום מקלת השולים ולאופלס . מש"ה לא קתני הכא או אפולגה . ע"כ . [אח"כ דהזכיר ג"כ אפולגה בשולים לעיל מ"ג ודברים אלו

שצנחן

שצנחן

שצנחן

ישראל

וה"ל הו"ל כשהטומאה באויר טפח תחתיה . תבקע הטומאה לאויר פחות מטפח שבין פיה למשקוף . ומדמערבז אויר הוה עס אויר תוכה שפיר נעמא ג"כ כל תוכה . וכן הראה פנים לזאת הסגולה רחוי"ש בשם מהר"ם . במחכ"כ גם הוה לא דמי כעובל לנטי . דהתם אין כאן סיועת דפנות אהלים להאויר פחות מטפח שחת הכוורת ולא הו"ל כשארם . אבל הכא מלאין טפח הכוורת השתוח מרוחק מהמשקוף אויר טפח ני"ל האויר הוה . דהרי אפילו כ"ח שעומד בהל המת שאויר עמא מקיפו מכל לך . וכשאין בין טפח פיה לתקרה ני"ל אויר הוה . וגם אויר שבתוך הכ"ח ני"ל (וכמ"ס בס"ד במחצצאים

דדיני כ"ח סימן ג' . ועי' פ"ה מ"ו) . ואפילו נימא כרתוי"ש בשם מהר"ם דמוקי לה הכא בשלימי' . וא"כ כשהטומאה בבית שפיר תוכה טמא . דהרי כלי שלימה אינה חוללת כלל . ואע"ג דלרתוי"ש ולדעמייה כל פרק במת"ס מיירי . ואפי"ה כשפיה פתוח למעלה אינה חוללת (וכמ"ס י"ד) . ע"כ הכא לא מחשב כסיה פתוח . אלא אדרבה מדאינה מרוחקת מהמשקוף טפח כדמזכיר בסתומה במשקוף שצנין לה . והו דע"כ ברישא כשהטומאה בתוכה אמאי הבית סגור . אע"כ דבאין תחתיה טפח מיירי וכו' אמרן : (ט) אמנם עד השתא נקט תנא כוליה גוויי כשהכוורת עומדת תחת אהל . ומת"ס

הפסיק תנא עס משנה ע' וי' בין משניות דלעיל מינה לבין המשניות דממשנה י"א וז"ל . אע"ג דלכאורה הוה מתעבר דהו"ל למשכינהו משניות דלעיל עס משניות דממשנה י"א וז"ל . משום דכוליה יש בהן חילוקי דינים שוין . כיון שלמה פחותה תחתיה גבה תוכה . אלא דלר"ה התנא למנקט כהדי הדדי

כל

כל

כל

כל

כל

תפארת

שם כ"ד בסוף הפרק . אבל הכא שמוצרי הכוורת לרפנות אהלים . גם רבין מורו דמלגת על תוכה . ולפי כל האמור לריך אפי"כ לחוקמי סופא בשמלאת הכוורת כל הפתח . וגם לריך לגדום בטומאה בבית תוכה טמא . דאע"ג דהתם בטומאה פתח הקורה . תוך הקיריים טמא . אף שמתחתיה הקורה פתוח לכל ז' וא"כ למה לי הכא שהכוורת ממלאת כל הפתח . בל"ז תכנס הטומאה מהבית להכוורת דרך אויר פתוח ממש שגין פה כוורת למשקוף . י"ל שאני הכא דאיכה דפנות אהלים] . מיהו בשהטומאה תחתיה . פשיטא ג"כ דאם אין תחתיה טע"כ דבבית עטור [וכפי' סג' (ט) : ג] הכוורת שהוא כלי שאמק"ט . וכדמסיק : (ג) הרי דינה ממש כמשנה א' ומשנה ב' . רק דכאן לא שייך להזכיר בית . מדמיירי שמונחת תחת רקיע : (ה) דינה נומש כמשנה ב' ומשנה ו' לעיל . רק דהכא לא נקט בית מטעם הג"ל :

(ו) ר"ל כלי שלם שאין מחוללת . ואף שאין ממ"ס אפי"ה אמק"ט מרביח מנללים וכדומה . והנה מריש פרקין עד משנה י"א . מרשיירי כוליה שטוורת עומדת תחת אהל ונימא דכשהטומאה באהל מהפשעת תחת כולו . ומקפת הטומאה את הכוורת . נקט נמי ככולם במד"א במחוללת

אע"ג דהוה מלי למנקט בכלי שלם שאמק"ט . וכגון כלי אבנים כלי גללים וכדומה . אפי"ה עדיפא ליה למנקט מחוללת לרבותא . דאף שהיא מנוקבת אין הטומאה נכנסת רק יולאת עס דרך הנקבים . משום דמחזקת מ"ס . והנקבים פקוקים בקש [וכמ"ס ס' א] להכי אין לריך למ"פ על הנקבים הללו . אבל השתא דלויירי שעומדת בתוך . וליכא רבותא כלל במה שהיא מנוקבת דרפטייה . אשמעינן רבותא אפכא דחע"ג שהוא כלי שלם שאמק"ט . כגון כלי גללים וכו' . אפי"ה כשהטומאה תחתיה או ע"כ

דכמא איש מוץ : יב בזמן שהיא כלי . הר"ב כ' הכא לא קתני מחוללת דבאויר לא שייך כו' ולפי שסקמינו נימא בפשיטות דגני בית לריך מחוללת דזה שיקר

שיקר

שיקר

שיקר

שיקר

אהלות כוורת פרק ט

מ"ג [במשנה] או מכוסה. פי' כמכסה וי"ל או היתה יושבת על הכר וטומאה בחובה נזל בחובה על פיה אשר היא קצרה החוטם ע"כ. ולפי' טומאה תחתיה כו' לא קאי אלא אגובה מן הכר עמ' אגל כשיהיה מכוסה ואינו גבוה עמ' וטומאה תחתיה לא היא אלא עומתה לזוהי וכו' ככורת שמוטה על גבה ואינה גבוה עמ'. דמ' הכה דופן העליון לא חשיב אהל: [ת"י"ג דה"ה] או מכוסה כו' י"ל דהתם א"כ מ"כ. ועי' לעיל מה שכתבתי בשם הנמשך:

אלוהו רבא

טומאה נוקטת כו'. וכן כשיש היתה פתוחה או מחוקת מ' אהל המצויין טומאה נוקטת. וכלולה ספקין לא אמרינן נוקטת משום דבכמות על גדה איירינן עד הכה ויש לה שתי דעות לא אמרינן דין נוקטת כדאמרינן לעיל אבל הכה דיושבת על שוליה ואינה סתומה אלא כבוליה שמהל התחתון הכי אמרינן דין נוקטת:

משנה אחרונה

דלא זריך למיחוי וסויה כלי דהא תני לה נכוסה ובי היכי דלא תני לה נכוסה בני דלעיל. ומיזן דאמרינן למיחוי וסויה כלי דאמרינן טומאה נוקטת דאמרינן דין נוקטת כדאמרינן לעיל אבל הכה דיושבת על שוליה ואינה סתומה אלא כבוליה שמהל התחתון הכי אמרינן דין נוקטת:

לכאורה משמע והיא כלי היינו שהיא שלימה וק"ל מאי אלטריך למתני והיא כלי הכא טפי מכלל הנך בני דלעיל דלא קתני הכי ברישא דכיון דבכוסא קתני כד"ל שהיא כלי מכלל דרישא מיירי שהיא כלי. וק"ל דוהיא כלי דקאמר היינו שיכולה לישב על שוליה שלא מסומכת. בזה הוא דאמרינן טומאה תחתיה כו' וכו'.

בלי (כו). טומאה תחתיה. בתוכה. או על גבה (כו). טומאה בוקעת ועולה. בוקעת ויורדת (כו). היתה גבוה מן הארץ טפח. או מכוסה (כו) או כפוייה על פיה. טומאה תחתיה

שם אהל להציף את הטומאה ללדדן. אבל היתה גבוהה טפח. או מכוסה. אע"פ שאינה גבוהה טפח. או כפאה י"ל פיה: (* גז"ו או מהש"ל)

להרמזים (רי"ם) פ"ג מה"ט שמשמע מדבריו דהתם דבשידה חיבה ומגדל וכורת הקש וכל דרכותיהו לא בעינן אלא שיחויקו מ' סאה לפי שחוקתן שהן עשויין לנחת ולא היינן דומיא דשק דמיטלטל מלא וריקן. והנאה דיש להם שוליה הלא יריבו בסתם כלים שכשיש להן שוליה ומחויקים מ' סאה חוקתן שבעינן לנחת ואי לאו הכי לא: או על גבה. ל' הר"ב כל ע"ג ששנינו גבי כוורת. ולקמן גבי חבית [וגבי קדירה]. הר"ס: או מכוסה. פי' הר"ב דמכוסה בכפופה. וכ"כ הר"ס גם מהר"ם פי' כן ועיין בזמ"ו פ"ה [ד"ה וכפופה] מה שבארתי שם בחגלי הכפופה. ואני חמה דהתם תנן וכורת פתוחה וכפופה נחובה עליה טמא משמע דאילו בכורת שלימה מהני הכפופה וכך פירשתי שם בשם הרמב"ם [ד"ה או כורת]. והא הכה בשלימה איירינן ולא מהני ככופי הכפופה. אבל לפי פירוש שלי לא קשיא שפירשתי דגם הכה במחוללת ובכפי נפקא מדין כורת אהל דהשתא הא דתנן התם פתוחה היינו לאפקוי שלימה לגמרי בין בשוליה בין בדפנותיה ולא אהא לאפקוי שלימה בשוליה ומחוללת בדפנותיה: או מכוסה. כ' מהר"ם ואע"ג דלעיל בכורת שמוטה על גדה ואין גבוהה מן הארץ טפח לא אמרינן דדופן העליון חשוב אהל היכא דהכורת שלימה ואינה פתוחה י"ל דהתם היינו טעמא דכיון דדופן התחתון פתוח משפח מן הקרקע חשיב נמי דופן העליון כאילו הוא פתוח מטפח כיון דדופן העליון והתחתון שניהם מכלי א' אבל הכה הכפופה הנחובה על הכורת אינה מן הכורת וכפוייה על פיה נמי אע"פ שהיה פתוח מטפח מן הקרקע מ"מ שוליה הם למעלה משפח ומצויין הטומאה וכן כשהטומאה על גבה הכל טמא דבוקעת תחתיה ואלו מהתפשטת מתחתיה תחת כל האהל. דעשה אהל לטמא וכוורת וזקעת כנגד כולה דאינה מפסקת דרפי' דאינה נעשית אהל לטמא ע"כ: או כפוייה על פיה. וכה"ג תנן בסוף פרקין ושם כתבו הר"ב והר"ס דאין לתמוה כפוייה על

הבא כדמה כאלה הוא חשוב לא ככלים: י"ן טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. לכיון דאין עליו כלים נעשים אהלים למאן אבל לא לטמא כשהיא כוורת. או על גבה רואין אותה כאלו היא תחתיה וכשהיא תחתיה כו' היא ראויה וזקעת ועולה וכו' מהר"ק כ"ג: בפי' ר"ע י"ל כיון דאין הפסק בין אויר שנתוכה לאויר שלמעלה בחושה לה. אמר המלקט כהן הר"ס ז"ל הלך כי היכי דטמא מה שכנגד הטומאה למעלה מפה עמא נמי מה

על

שנתוכה כנגד הטומאה אבל כשמוטה על גדה אע"ג שטמא מה שעל גבה מה שבחוה סהור כיון שהדופן מופסק בין אויר שעל גבה ובין תוכה דלא נרע משם היתה מוקפת למיד פתיל ומונחת באלה המה ע"כ: היתה גבוהה מן הארץ טפח וכו'. וכן זה מה שהכנס נעשים אהלים לטמא אבל לא לטמא וכוורת כד"פ ששי גבי אהל שהוא נתון על ד' כלים טומאה על גביו כלים שתחתיו טמאין טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאים. מהר"ק

דברי רבינו בזה. דאך ירופא קושיא רבינו בהנך בנות דרישא דנקט גביהו מחוללת ובטומאה תחתיה אמאי טובו כולו סהור. ותו דהרי רבינו כתב דבזין נקבנים טע"ט מיירי דל"ב היתה הטומאה יושאת דרך שם ומחשבת גם ללדדים בעבר השני. וכן כתב רבינו בעלמא בפירושו סוף משנה א' ואל"כ הרי בכה"ג דוקא כשהטומאה בעלמא למטה נגד הנקב טומאה יושאת צו למטה כנגדה למעלה. אבל בזין הטומאה נגד הנקב. אף שע"י הדופן העליון של הכורת למעלה מתקבץ. התפשט הטומאה תוך הכורת גם נגד הנקב. עכ"פ כל התפשטות הטומאה אינה יושאת נקב טפוחה מטפח (כפ"י מ"ה): (יא) ויש לדקק דל"ל לנחא לשתתת תנאי זה הרי כבר תנא ריש משנה י"ד כדמ"ל שהיא כלי ומ"מ מכל ד"ל דמי דפרקין דלעיל דהתם עד סוף משנה י'. טוליה בנות לא מיירי רק בזמן כלי א' שאינו שלם. רק שזו מחוללת וזו פתוחה ואינא למעט כלל בשום צד לאוקמי באוקמתא אחריתא ממה דאוקמינא לה בלמא. אבל הכה דכבר נקט לעיל מינה דפרקין כמה מיני כלים שאמק"ם. מחוללת. פתוחה. שלימה. מחוקת מ"ס. דייק תנא וקאמר דכאן איירי אף בכלי שלם. דלא תימא דהכא כשפיה למעלה דוקא בכלי מחוללת מיירי. שהאויר שתחתיה מעורב עם האויר שנתוכה דרך הנקבים. לכהי טומאה שתחתיה בוקעת לתוכה. מהר"ק

ל' הרמזים (רי"ם) פ"ג מה"ט שמשמע מדבריו דהתם דבשידה חיבה ומגדל וכורת הקש וכל דרכותיהו לא בעינן אלא שיחויקו מ' סאה לפי שחוקתן שהן עשויין לנחת ולא היינן דומיא דשק דמיטלטל מלא וריקן. והנאה דיש להם שוליה הלא יריבו בסתם כלים שכשיש להן שוליה ומחויקים מ' סאה חוקתן שבעינן לנחת ואי לאו הכי לא: או על גבה. ל' הר"ב כל ע"ג ששנינו גבי כוורת. ולקמן גבי חבית [וגבי קדירה]. הר"ס: או מכוסה. פי' הר"ב דמכוסה בכפופה. וכ"כ הר"ס גם מהר"ם פי' כן ועיין בזמ"ו פ"ה [ד"ה וכפופה] מה שבארתי שם בחגלי הכפופה. ואני חמה דהתם תנן וכורת פתוחה וכפופה נחובה עליה טמא משמע דאילו בכורת שלימה מהני הכפופה וכך פירשתי שם בשם הרמב"ם [ד"ה או כורת]. והא הכה בשלימה איירינן ולא מהני ככופי הכפופה. אבל לפי פירוש שלי לא קשיא שפירשתי דגם הכה במחוללת ובכפי נפקא מדין כורת אהל דהשתא הא דתנן התם פתוחה היינו לאפקוי שלימה לגמרי בין בשוליה בין בדפנותיה ולא אהא לאפקוי שלימה בשוליה ומחוללת בדפנותיה: או מכוסה. כ' מהר"ם ואע"ג דלעיל בכורת שמוטה על גדה ואין גבוהה מן הארץ טפח לא אמרינן דדופן העליון חשוב אהל היכא דהכורת שלימה ואינה פתוחה י"ל דהתם היינו טעמא דכיון דדופן התחתון פתוח משפח מן הקרקע חשיב נמי דופן העליון כאילו הוא פתוח מטפח כיון דדופן העליון והתחתון שניהם מכלי א' אבל הכה הכפופה הנחובה על הכורת אינה מן הכורת וכפוייה על פיה נמי אע"פ שהיה פתוח מטפח מן הקרקע מ"מ שוליה הם למעלה משפח ומצויין הטומאה וכן כשהטומאה על גבה הכל טמא דבוקעת תחתיה ואלו מהתפשטת מתחתיה תחת כל האהל. דעשה אהל לטמא וכוורת וזקעת כנגד כולה דאינה מפסקת דרפי' דאינה נעשית אהל לטמא ע"כ: או כפוייה על פיה. וכה"ג תנן בסוף פרקין ושם כתבו הר"ב והר"ס דאין לתמוה כפוייה על

הבא כדמה כאלה הוא חשוב לא ככלים: י"ן טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. לכיון דאין עליו כלים נעשים אהלים למאן אבל לא לטמא כשהיא כוורת. או על גבה רואין אותה כאלו היא תחתיה וכשהיא תחתיה כו' היא ראויה וזקעת ועולה וכו' מהר"ק כ"ג: בפי' ר"ע י"ל כיון דאין הפסק בין אויר שנתוכה לאויר שלמעלה בחושה לה. אמר המלקט כהן הר"ס ז"ל הלך כי היכי דטמא מה שכנגד הטומאה למעלה מפה עמא נמי מה

על

שנתוכה כנגד הטומאה אבל כשמוטה על גדה אע"ג שטמא מה שעל גבה מה שבחוה סהור כיון שהדופן מופסק בין אויר שעל גבה ובין תוכה דלא נרע משם היתה מוקפת למיד פתיל ומונחת באלה המה ע"כ: היתה גבוהה מן הארץ טפח וכו'. וכן זה מה שהכנס נעשים אהלים לטמא אבל לא לטמא וכוורת כד"פ ששי גבי אהל שהוא נתון על ד' כלים טומאה על גביו כלים שתחתיו טמאין טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאים. מהר"ק

דברי רבינו בזה. דאך ירופא קושיא רבינו בהנך בנות דרישא דנקט גביהו מחוללת ובטומאה תחתיה אמאי טובו כולו סהור. ותו דהרי רבינו כתב דבזין נקבנים טע"ט מיירי דל"ב היתה הטומאה יושאת דרך שם ומחשבת גם ללדדים בעבר השני. וכן כתב רבינו בעלמא בפירושו סוף משנה א' ואל"כ הרי בכה"ג דוקא כשהטומאה בעלמא למטה נגד הנקב טומאה יושאת צו למטה כנגדה למעלה. אבל בזין הטומאה נגד הנקב. אף שע"י הדופן העליון של הכורת למעלה מתקבץ. התפשט הטומאה תוך הכורת גם נגד הנקב. עכ"פ כל התפשטות הטומאה אינה יושאת נקב טפוחה מטפח (כפ"י מ"ה): (יא) ויש לדקק דל"ל לנחא לשתתת תנאי זה הרי כבר תנא ריש משנה י"ד כדמ"ל שהיא כלי ומ"מ מכל ד"ל דמי דפרקין דלעיל דהתם עד סוף משנה י'. טוליה בנות לא מיירי רק בזמן כלי א' שאינו שלם. רק שזו מחוללת וזו פתוחה ואינא למעט כלל בשום צד לאוקמי באוקמתא אחריתא ממה דאוקמינא לה בלמא. אבל הכה דכבר נקט לעיל מינה דפרקין כמה מיני כלים שאמק"ם. מחוללת. פתוחה. שלימה. מחוקת מ"ס. דייק תנא וקאמר דכאן איירי אף בכלי שלם. דלא תימא דהכא כשפיה למעלה דוקא בכלי מחוללת מיירי. שהאויר שתחתיה מעורב עם האויר שנתוכה דרך הנקבים. לכהי טומאה שתחתיה בוקעת לתוכה. מהר"ק

ל' הרמזים (רי"ם) פ"ג מה"ט שמשמע מדבריו דהתם דבשידה חיבה ומגדל וכורת הקש וכל דרכותיהו לא בעינן אלא שיחויקו מ' סאה לפי שחוקתן שהן עשויין לנחת ולא היינן דומיא דשק דמיטלטל מלא וריקן. והנאה דיש להם שוליה הלא יריבו בסתם כלים שכשיש להן שוליה ומחויקים מ' סאה חוקתן שבעינן לנחת ואי לאו הכי לא: או על גבה. ל' הר"ב כל ע"ג ששנינו גבי כוורת. ולקמן גבי חבית [וגבי קדירה]. הר"ס: או מכוסה. פי' הר"ב דמכוסה בכפופה. וכ"כ הר"ס גם מהר"ם פי' כן ועיין בזמ"ו פ"ה [ד"ה וכפופה] מה שבארתי שם בחגלי הכפופה. ואני חמה דהתם תנן וכורת פתוחה וכפופה נחובה עליה טמא משמע דאילו בכורת שלימה מהני הכפופה וכך פירשתי שם בשם הרמב"ם [ד"ה או כורת]. והא הכה בשלימה איירינן ולא מהני ככופי הכפופה. אבל לפי פירוש שלי לא קשיא שפירשתי דגם הכה במחוללת ובכפי נפקא מדין כורת אהל דהשתא הא דתנן התם פתוחה היינו לאפקוי שלימה לגמרי בין בשוליה בין בדפנותיה ולא אהא לאפקוי שלימה בשוליה ומחוללת בדפנותיה: או מכוסה. כ' מהר"ם ואע"ג דלעיל בכורת שמוטה על גדה ואין גבוהה מן הארץ טפח לא אמרינן דדופן העליון חשוב אהל היכא דהכורת שלימה ואינה פתוחה י"ל דהתם היינו טעמא דכיון דדופן התחתון פתוח משפח מן הקרקע חשיב נמי דופן העליון כאילו הוא פתוח מטפח כיון דדופן העליון והתחתון שניהם מכלי א' אבל הכה הכפופה הנחובה על הכורת אינה מן הכורת וכפוייה על פיה נמי אע"פ שהיה פתוח מטפח מן הקרקע מ"מ שוליה הם למעלה משפח ומצויין הטומאה וכן כשהטומאה על גבה הכל טמא דבוקעת תחתיה ואלו מהתפשטת מתחתיה תחת כל האהל. דעשה אהל לטמא וכוורת וזקעת כנגד כולה דאינה מפסקת דרפי' דאינה נעשית אהל לטמא ע"כ: או כפוייה על פיה. וכה"ג תנן בסוף פרקין ושם כתבו הר"ב והר"ס דאין לתמוה כפוייה על

על

הבא כדמה כאלה הוא חשוב לא ככלים: י"ן טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. לכיון דאין עליו כלים נעשים אהלים למאן אבל לא לטמא כשהיא כוורת. או על גבה רואין אותה כאלו היא תחתיה וכשהיא תחתיה כו' היא ראויה וזקעת ועולה וכו' מהר"ק כ"ג: בפי' ר"ע י"ל כיון דאין הפסק בין אויר שנתוכה לאויר שלמעלה בחושה לה. אמר המלקט כהן הר"ס ז"ל הלך כי היכי דטמא מה שכנגד הטומאה למעלה מפה עמא נמי מה

על

שנתוכה כנגד הטומאה אבל כשמוטה על גדה אע"ג שטמא מה שעל גבה מה שבחוה סהור כיון שהדופן מופסק בין אויר שעל גבה ובין תוכה דלא נרע משם היתה מוקפת למיד פתיל ומונחת באלה המה ע"כ: היתה גבוהה מן הארץ טפח וכו'. וכן זה מה שהכנס נעשים אהלים לטמא אבל לא לטמא וכוורת כד"פ ששי גבי אהל שהוא נתון על ד' כלים טומאה על גביו כלים שתחתיו טמאין טומאה תחתיו כלים שעל גביו טמאים. מהר"ק

דברי רבינו בזה. דאך ירופא קושיא רבינו בהנך בנות דרישא דנקט גביהו מחוללת ובטומאה תחתיה אמאי טובו כולו סהור. ותו דהרי רבינו כתב דבזין נקבנים טע"ט מיירי דל"ב היתה הטומאה יושאת דרך שם ומחשבת גם ללדדים בעבר השני. וכן כתב רבינו בעלמא בפירושו סוף משנה א' ואל"כ הרי בכה"ג דוקא כשהטומאה בעלמא למטה נגד הנקב טומאה יושאת צו למטה כנגדה למעלה. אבל בזין הטומאה נגד הנקב. אף שע"י הדופן העליון של הכורת למעלה מתקבץ. התפשט הטומאה תוך הכורת גם נגד הנקב. עכ"פ כל התפשטות הטומאה אינה יושאת נקב טפוחה מטפח (כפ"י מ"ה): (יא) ויש לדקק דל"ל לנחא לשתתת תנאי זה הרי כבר תנא ריש משנה י"ד כדמ"ל שהיא כלי ומ"מ מכל ד"ל דמי דפרקין דלעיל דהתם עד סוף משנה י'. טוליה בנות לא מיירי רק בזמן כלי א' שאינו שלם. רק שזו מחוללת וזו פתוחה ואינא למעט כלל בשום צד לאוקמי באוקמתא אחריתא ממה דאוקמינא לה בלמא. אבל הכה דכבר נקט לעיל מינה דפרקין כמה מיני כלים שאמק"ם. מחוללת. פתוחה. שלימה. מחוקת מ"ס. דייק תנא וקאמר דכאן איירי אף בכלי שלם. דלא תימא דהכא כשפיה למעלה דוקא בכלי מחוללת מיירי. שהאויר שתחתיה מעורב עם האויר שנתוכה דרך הנקבים. לכהי טומאה שתחתיה בוקעת לתוכה. מהר"ק

אמר המפרש מאד שיש בפרק החמור הזה פ"ט. ובכל המשניות שבו כמה בבות וענינים המתרמין והבלתי מתרמין: וע"י רבוי ההסתעפות הדין. בנקל יתבלבל דעת הלמד החלש בסדר הבבות ובמשפטיה כל א' וא' שראוי לו לאותה בכא. לכן להקל בידור הענינים, לידע ולהודיע ולהודיע התלוק שבין המתרמין והרומין. טפחתי ורבותי וסדרתיים בעזר אלהי ישעי. אלו נגד אלו. וזה נגד זה. למען דעת כל אשר עינים לו. ע"י איזה סיבה ואופן נשתנה דין כל בכא מתכירו. אולם תחלה נסדר אופני הבבות ואח"כ נעריך לעומתם גם דיני הבבות:

אלה הם דיני הבבות					אלה הם אופני הבבות				
כוורת עומדת כפתח					כוורת עומדת בפתח ופיה פתוח				
פיה לפנים			פיה לחוץ		פיה לפנים			פיה לחוץ	
שומאה החתייה	שומאה על גבה	שומאה בבית	שומאה הבטחה	שומאה בתוכה	שומאה החתייה	שומאה על גבה	שומאה בבית	שומאה הבטחה	שומאה בתוכה
משנה א' מחוללת ואין אויר טפה תחתיה	משנה ב' מחוללת ויש אויר טפה תחתיה	משנה ג' מחוללת ואין אויר טפה תחתיה	משנה ד' מחוללת ואין אויר טפה תחתיה	משנה ה' מחוללת ואין אויר טפה תחתיה	משנה א' מחוללת ואין אויר טפה תחתיה	משנה ב' מחוללת ואין אויר טפה תחתיה	משנה ג' מחוללת ואין אויר טפה תחתיה	משנה ד' מחוללת ואין אויר טפה תחתיה	משנה ה' מחוללת ואין אויר טפה תחתיה
כל כנגד הטומאה טמא. חוץ מהוכה ושכניו טהורים	כל כנגד הטומאה טמא. חוץ מהוכה ושכניו טהורים	כל כנגד הטומאה טמא. חוץ מהוכה ושכניו טהורים	כל כנגד הטומאה טמא. חוץ מהוכה ושכניו טהורים	כל כנגד הטומאה טמא. חוץ מהוכה ושכניו טהורים	כל כנגד הטומאה טמא. חוץ מהוכה ושכניו טהורים	כל כנגד הטומאה טמא. חוץ מהוכה ושכניו טהורים	כל כנגד הטומאה טמא. חוץ מהוכה ושכניו טהורים	כל כנגד הטומאה טמא. חוץ מהוכה ושכניו טהורים	כל כנגד הטומאה טמא. חוץ מהוכה ושכניו טהורים
גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן
הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא
עומדת בבית ופיה סתום					עומדת בפתח ופיה סתום				
כ"ט כזה אין חילוק בין מחוללת לפתוחה. בין יושבת כאלן או יש אויר טפה תחתיה. בין פיה למעלה או למטה. דככולה גוויי הכית נעמא מהכורות. ואין סכורה נעמא מהכית.					כ"ז כזה ג"כ אין חילוק בין מחוללת לפתוחה בין מונחה כאלן או יש אויר טפה תחתיה. דככולה גוויי הכית לכל הכורות נעמא מהכורות.				
כוורת עומדת באויר					הכוורת עומדת באויר				
יושבת על שוליה			מוטה על צדה		פיה למעלה			פיה למהצד	
שומאה החתייה	שומאה על גבה	שומאה בבית	שומאה הבטחה	שומאה בתוכה	שומאה החתייה	שומאה על גבה	שומאה בבית	שומאה הבטחה	שומאה בתוכה
משנה י"א רובה ממש למ"א רק מדומת באויר לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"ב רובה ממש למ"ב רק לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"ג רובה ממש למ"ג רק לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"ד רובה ממש למ"ד רק לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"ה רובה ממש למ"ה רק לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"א רובה ממש למ"א רק מדומת באויר לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"ב רובה ממש למ"ב רק לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"ג רובה ממש למ"ג רק לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"ד רובה ממש למ"ד רק לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"ה רובה ממש למ"ה רק לא נזכר בית בשום מקום
כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה
גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן
הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא
עומדת באויר					עומדת באויר				
כ"ט כזה ג"כ אין חילוק בין מחוללת לפתוחה בין מונחה כאלן או יש אויר טפה תחתיה. דככולה גוויי הכית לכל הכורות נעמא מהכורות.					כ"ז כזה ג"כ אין חילוק בין מחוללת לפתוחה בין מונחה כאלן או יש אויר טפה תחתיה. דככולה גוויי הכית לכל הכורות נעמא מהכורות.				
כוורת עומדת באויר					הכוורת עומדת באויר				
יושבת על שוליה			מוטה על צדה		פיה למעלה			פיה למהצד	
שומאה החתייה	שומאה על גבה	שומאה בבית	שומאה הבטחה	שומאה בתוכה	שומאה החתייה	שומאה על גבה	שומאה בבית	שומאה הבטחה	שומאה בתוכה
משנה י"א רובה ממש למ"א רק מדומת באויר לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"ב רובה ממש למ"ב רק לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"ג רובה ממש למ"ג רק לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"ד רובה ממש למ"ד רק לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"ה רובה ממש למ"ה רק לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"א רובה ממש למ"א רק מדומת באויר לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"ב רובה ממש למ"ב רק לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"ג רובה ממש למ"ג רק לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"ד רובה ממש למ"ד רק לא נזכר בית בשום מקום	משנה י"ה רובה ממש למ"ה רק לא נזכר בית בשום מקום
כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה	כלי טהור ואין אויר טפה תחתיה
גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן	גם כן
הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא	הכל טמא
עומדת באויר					עומדת באויר				
כ"ט כזה ג"כ אין חילוק בין מחוללת לפתוחה בין מונחה כאלן או יש אויר טפה תחתיה. דככולה גוויי הכית לכל הכורות נעמא מהכורות.					כ"ז כזה ג"כ אין חילוק בין מחוללת לפתוחה בין מונחה כאלן או יש אויר טפה תחתיה. דככולה גוויי הכית לכל הכורות נעמא מהכורות.				
כוורת עומדת באויר					הכוורת עומדת באויר				

לא אמרינן בטומאה לבד: נתן את רגלו. טבור העוקן. לכסותו דמי לגבי'. שאין טומאה נכנסת לאהל. ולא יולאה ממנו בפתוח מפתח ספח: אם טובאה קדמה את רגלו טמא. שהרי צעה שנתן רגלו. האהיל על הטומאה: ואם רגלו קדמה את הטומאה פתוח. שקודם שצלה הטומאה כבר נעשה אהל סחוס ובצעה שנגנסה בו הטומאה. אין סס בארובה פתוח ספח. כדי שאלא מומה הטומאה: שתי רגלים זו על גב זו. של שני אנשים ונתן הראשון רגלו על פי ארובה. ורגל של שני מונח על רגלו של ראשון ואח"כ נכנסה טומאה צבית תחת הארובה. ואח"כ הסיר הראשון את רגלו ומאלת רגל השני מונחת על פי הארובה. אע"פ ששני זה האהיל על הטומאה כשהסיר הראשון את רגלו השני פתוח. מפני שקדמה רגלו של ראשון את הטומאה. ואין הלכה כר"ס. ולא כר"מ: כנגד ארובה. בארובה שאין בה פתוח ספח: כנגד הטומאה טמא.

היינו שקדמה רגלו של ראשון את הטומאה (א): כנגד הטומאה טמא (ב): וכנגד הטומאה טמא (ג): דברי רבי מאיר. ר' יהודה אומר הבית טמא. כנגד הטומאה פתוח (ד):

מלאכת רגלו של אחד מהם ראוי להיות טמא מהמת רגל שני שקדמה לה הטומאה ואם טבור כיון שקדמה רגלו לראשונה. והוא רגלו קדמה את הטומאה פתוח. במהאיל עלו הוא למסכרי רבנן משום דכסתמה ארובה מקודם ולא אתיה עליה טומאה אהל צבית מולו רבנן דטמא כיון דרגלו על פי ארובה. מה"ר שמשון ז"ל: ר' יהודה אומר הבית טמא וכנגד הטומאה פתוח. דכבר ר' יהודה כיון שאין בארובה פתוח ספח אין המאהיל טמא עד שיהא טבור טומאה תחתיו דלענין זה חשיב כסתום שלא יצטרף עמו מה שאינו כנגד הארובה הראשון ז"ל ובחוספ' (א)

פ"ט

הבית נפסו כל הבית כולו. ונמצא רגלו נשחך. הכיסי כי מלואו נפסו. ונמצא רגלו נשחך. ונמצא רגלו נשחך. ונמצא רגלו נשחך. ונמצא רגלו נשחך.

תוספות חדשים

פרקי משנה ב[במשנת] הבית טמא. ה"ט. תוספת: ה"ט. תוספת: ה"ט. תוספת: ה"ט. תוספת: ה"ט.

אומרם אם טומאה קדמה את רגלו. טמא (א). אם רגלו קדמה את הטומאה. טהור (ב). ר' שמעון אומר שתי רגלים זו ע"ז זו (ג). שקדמו את הטומאה (ד). משך הראשון את רגלו. ונמצא רגלו של שני שם. טהור (ה). מפני

רגלו של אחד מהם ראוי להיות טמא מהמת רגל שני שקדמה לה הטומאה ואם טבור כיון שקדמה רגלו לראשונה. והוא רגלו קדמה את הטומאה פתוח. במהאיל עלו הוא למסכרי רבנן משום דכסתמה ארובה מקודם ולא אתיה עליה טומאה אהל צבית מולו רבנן דטמא כיון דרגלו על פי ארובה. מה"ר שמשון ז"ל: ר' יהודה אומר הבית טמא וכנגד הטומאה פתוח. דכבר ר' יהודה כיון שאין בארובה פתוח ספח אין המאהיל טמא עד שיהא טבור טומאה תחתיו דלענין זה חשיב כסתום שלא יצטרף עמו מה שאינו כנגד הארובה הראשון ז"ל ובחוספ' (א)

פ"ט

יבין

כני צהרי (פ"ג מ"ג): (יא) דהלכה למונ"ם דטומאה אין אומרים לבד לצינורא [באוס ד"ח ועמ"ס ב"ד פ"ד ס' י"ד] (א): (יב) הנותן הרגל דאין טומאה יולאה בפתוח מטפח. מיהו פשוט שעכ"פ עירב הטומאה מהבית להארובה ולהכי גם מה שתחת הארובה טמא: (יג) להאוקן. ומיירי שנתן רגלו מכוון ממעל לטומאה בעלמה. דס"ל דדוקא התפשטות הטומאה אינה יולאה בפתוח מטפח: (יד) דהיכא שכבר היה הטומאה למטה בפתוח שהיה רגלו למעלה. נמצא שכשהגביה רגלו ממעל להארובה כדי לסתמו כבר האהיל על הטומאה קודם שסתם הארובה צבית. דהרי בטומאה לא אמרינן לבד: (טו) דהרי קודם שצלה לכו הטומאה כבר היה הארובה נחשבת כסתום מהרגל. ולא יולאה הטומאה דרך שם. ואע"ג דאדם וכלי נעשין אהל לטמא ולא לחי' [כפ"ח] וא"כ למה יהיה האדם עהור. י"ל דהכא לא משום שרגלו חוץ. אלא מדקדמה רגלו. הו"ל המעשייה כשהומה תחת הרגל: (טז) על הארובה. ואפי' הו"ל של צ' בנ"א שהן צ' גופים: (יז) מומעל להארובה: (יח) גם השני (י"ח) ולא חמני' דלעיל. ק"ף אף רגלו של השני ג"כ היה סס קודם שצלה הטומאה למטה עכ"פ כיון דלא על יד השני נסתם הארובה. הו"ל כקדמה טומאה לרגלו: (כ) הכא מיירי בארובה שאין בה טע"ט. ומקלה מהכיות מונח תחת הארובה ומקלה הנשאר מונח תחת המעשייה: (כא) ואע"ג דאין טומאה יולאה בחלון פתוח מטפח. וכריס משנה צ'. התם התפשטות הטומאה הוא. משא"כ הכא ד'לה משיעור הטומאה מונח ממש תחת הארובה. מלטרף כהדי המקלה שמונח תחת המעשייה כדי שאלא הטומאה גם בארובה שפתוח מטפח: (כב) דס"ל דהפי' יש קלה משיעור הטומאה מונח תחת הארובה. אפי' מע"ט

משנה

רמ"א דאמרי' לבד לקולא אין יורדט הטומאה למטה והא כסתום חשיב דאמרי' לבד עכ"ל וזוהי דמיר לא ידענא דההא הטומאה למטה כמ"ל דש"י כהדיא וכלשון כה"ס טומאה תחתיו כלומר תחת אהל מן השתחוות ומציאה הטומאה לכל אותה הקורה שיש נכנסה טפח: [נתן] את רגלו תלמעלן טבור. פי' הר"ב דכסתום דמי לגבי' וכו' והיינו כדפי' דלהקל אמרי' לבד ומיהו הכלים שלמטה כנגד ארובה עמאין דרגלו פשוט אהל סחוס: אם טומאה קדמה את רגלו עמא. החיוב צוה נראה כפי' לעיל דכל שאין הטומאה תחת אהל סחוס לא אמרינן דרך טומאה ללא בפתוח הבית. והלכך אם טומאה קדמה לרגלו נמצא שאינה פתוח אהל הבית ואין דרכה ללא נפתח הבית ופי' בוקעת כנגד ורגלו עמא.

תפארת

כני צהרי (פ"ג מ"ג): (יא) דהלכה למונ"ם דטומאה אין אומרים לבד לצינורא [באוס ד"ח ועמ"ס ב"ד פ"ד ס' י"ד] (א): (יב) הנותן הרגל דאין טומאה יולאה בפתוח מטפח. מיהו פשוט שעכ"פ עירב הטומאה מהבית להארובה ולהכי גם מה שתחת הארובה טמא: (יג) להאוקן. ומיירי שנתן רגלו מכוון ממעל לטומאה בעלמה. דס"ל דדוקא התפשטות הטומאה אינה יולאה בפתוח מטפח: (יד) דהיכא שכבר היה הטומאה למטה בפתוח שהיה רגלו למעלה. נמצא שכשהגביה רגלו ממעל להארובה כדי לסתמו כבר האהיל על הטומאה קודם שסתם הארובה צבית. דהרי בטומאה לא אמרינן לבד: (טו) דהרי קודם שצלה לכו הטומאה כבר היה הארובה נחשבת כסתום מהרגל. ולא יולאה הטומאה דרך שם. ואע"ג דאדם וכלי נעשין אהל לטמא ולא לחי' [כפ"ח] וא"כ למה יהיה האדם עהור. י"ל דהכא לא משום שרגלו חוץ. אלא מדקדמה רגלו. הו"ל המעשייה כשהומה תחת הרגל: (טז) על הארובה. ואפי' הו"ל של צ' בנ"א שהן צ' גופים: (יז) מומעל להארובה: (יח) גם השני (י"ח) ולא חמני' דלעיל. ק"ף אף רגלו של השני ג"כ היה סס קודם שצלה הטומאה למטה עכ"פ כיון דלא על יד השני נסתם הארובה. הו"ל כקדמה טומאה לרגלו: (כ) הכא מיירי בארובה שאין בה טע"ט. ומקלה מהכיות מונח תחת הארובה ומקלה הנשאר מונח תחת המעשייה: (כא) ואע"ג דאין טומאה יולאה בחלון פתוח מטפח. וכריס משנה צ'. התם התפשטות הטומאה הוא. משא"כ הכא ד'לה משיעור הטומאה מונח ממש תחת הארובה. מלטרף כהדי המקלה שמונח תחת המעשייה כדי שאלא הטומאה גם בארובה שפתוח מטפח: (כב) דס"ל דהפי' יש קלה משיעור הטומאה מונח תחת הארובה. אפי' מע"ט

מברטנורה

אכל קדמה רגלו לטומאה כשצלה הטומאה הרי האהל סחוס ונמצא הטומאה צבית ודרך טומאה ללא צבחה הבית ואינה נכנסת לארובה ולפי"ז נראה כשצלה הטומאה מלאה האהל סחוס ולא פליג אה"ק אהל מוסקיף הוא וכו' נראה"ל אכל מדברי הכ"ז והר"ל שכתבו אין הלכה כר"ס מתעורר דפליג. ולא חתפוש העפס פליג ח"ק ואפשר דגזר אמו רגל א' שהקיום: [ג] ר"י אומר הבית טמא כנגד הטומאה פתוח. נראה עממו כפי' לעיל דכל שהטומאה צבית אהל הבית תחתיו דרכה ללא צבחה ואינה נכנסת בפתוח מטפח. והכא שהמקלה צבית אהל הבית ודרך ללא דרך הפתח ובשיולאה כולה יולאה. וכו' יוס' לעמיה דאמר

פרקי

אומרם אם טומאה קדמה את רגלו. טמא (א). אם רגלו קדמה את הטומאה. טהור (ב). ר' שמעון אומר שתי רגלים זו ע"ז זו (ג). שקדמו את הטומאה (ד). משך הראשון את רגלו. ונמצא רגלו של שני שם. טהור (ה). מפני רגלו של אחד מהם ראוי להיות טמא מהמת רגל שני שקדמה לה הטומאה ואם טבור כיון שקדמה רגלו לראשונה. והוא רגלו קדמה את הטומאה פתוח. במהאיל עלו הוא למסכרי רבנן משום דכסתמה ארובה מקודם ולא אתיה עליה טומאה אהל צבית מולו רבנן דטמא כיון דרגלו על פי ארובה. מה"ר שמשון ז"ל: ר' יהודה אומר הבית טמא וכנגד הטומאה פתוח. דכבר ר' יהודה כיון שאין בארובה פתוח ספח אין המאהיל טמא עד שיהא טבור טומאה תחתיו דלענין זה חשיב כסתום שלא יצטרף עמו מה שאינו כנגד הארובה הראשון ז"ל ובחוספ' (א)

אחרונה

אכל קדמה רגלו לטומאה כשצלה הטומאה הרי האהל סחוס ונמצא הטומאה צבית ודרך טומאה ללא צבחה הבית ואינה נכנסת לארובה ולפי"ז נראה כשצלה הטומאה מלאה האהל סחוס ולא פליג אה"ק אהל מוסקיף הוא וכו' נראה"ל אכל מדברי הכ"ז והר"ל שכתבו אין הלכה כר"ס מתעורר דפליג. ולא חתפוש העפס פליג ח"ק ואפשר דגזר אמו רגל א' שהקיום: [ג] ר"י אומר הבית טמא כנגד הטומאה פתוח. נראה עממו כפי' לעיל דכל שהטומאה צבית אהל הבית תחתיו דרכה ללא צבחה ואינה נכנסת בפתוח מטפח. והכא שהמקלה צבית אהל הבית ודרך ללא דרך הפתח ובשיולאה כולה יולאה. וכו' יוס' לעמיה דאמר

בועז

אומרם אם טומאה קדמה את רגלו. טמא (א). אם רגלו קדמה את הטומאה. טהור (ב). ר' שמעון אומר שתי רגלים זו ע"ז זו (ג). שקדמו את הטומאה (ד). משך הראשון את רגלו. ונמצא רגלו של שני שם. טהור (ה). מפני רגלו של אחד מהם ראוי להיות טמא מהמת רגל שני שקדמה לה הטומאה ואם טבור כיון שקדמה רגלו לראשונה. והוא רגלו קדמה את הטומאה פתוח. במהאיל עלו הוא למסכרי רבנן משום דכסתמה ארובה מקודם ולא אתיה עליה טומאה אהל צבית מולו רבנן דטמא כיון דרגלו על פי ארובה. מה"ר שמשון ז"ל: ר' יהודה אומר הבית טמא וכנגד הטומאה פתוח. דכבר ר' יהודה כיון שאין בארובה פתוח ספח אין המאהיל טמא עד שיהא טבור טומאה תחתיו דלענין זה חשיב כסתום שלא יצטרף עמו מה שאינו כנגד הארובה הראשון ז"ל ובחוספ' (א)

תוספות

אומרם אם טומאה קדמה את רגלו. טמא (א). אם רגלו קדמה את הטומאה. טהור (ב). ר' שמעון אומר שתי רגלים זו ע"ז זו (ג). שקדמו את הטומאה (ד). משך הראשון את רגלו. ונמצא רגלו של שני שם. טהור (ה). מפני רגלו של אחד מהם ראוי להיות טמא מהמת רגל שני שקדמה לה הטומאה ואם טבור כיון שקדמה רגלו לראשונה. והוא רגלו קדמה את הטומאה פתוח. במהאיל עלו הוא למסכרי רבנן משום דכסתמה ארובה מקודם ולא אתיה עליה טומאה אהל צבית מולו רבנן דטמא כיון דרגלו על פי ארובה. מה"ר שמשון ז"ל: ר' יהודה אומר הבית טמא וכנגד הטומאה פתוח. דכבר ר' יהודה כיון שאין בארובה פתוח ספח אין המאהיל טמא עד שיהא טבור טומאה תחתיו דלענין זה חשיב כסתום שלא יצטרף עמו מה שאינו כנגד הארובה הראשון ז"ל ובחוספ' (א)

אליהו רבא

אומרם אם טומאה קדמה את רגלו. טמא (א). אם רגלו קדמה את הטומאה. טהור (ב). ר' שמעון אומר שתי רגלים זו ע"ז זו (ג). שקדמו את הטומאה (ד). משך הראשון את רגלו. ונמצא רגלו של שני שם. טהור (ה). מפני רגלו של אחד מהם ראוי להיות טמא מהמת רגל שני שקדמה לה הטומאה ואם טבור כיון שקדמה רגלו לראשונה. והוא רגלו קדמה את הטומאה פתוח. במהאיל עלו הוא למסכרי רבנן משום דכסתמה ארובה מקודם ולא אתיה עליה טומאה אהל צבית מולו רבנן דטמא כיון דרגלו על פי ארובה. מה"ר שמשון ז"ל: ר' יהודה אומר הבית טמא וכנגד הטומאה פתוח. דכבר ר' יהודה כיון שאין בארובה פתוח ספח אין המאהיל טמא עד שיהא טבור טומאה תחתיו דלענין זה חשיב כסתום שלא יצטרף עמו מה שאינו כנגד הארובה הראשון ז"ל ובחוספ' (א)

תוספות

אומרם אם טומאה קדמה את רגלו. טמא (א). אם רגלו קדמה את הטומאה. טהור (ב). ר' שמעון אומר שתי רגלים זו ע"ז זו (ג). שקדמו את הטומאה (ד). משך הראשון את רגלו. ונמצא רגלו של שני שם. טהור (ה). מפני רגלו של אחד מהם ראוי להיות טמא מהמת רגל שני שקדמה לה הטומאה ואם טבור כיון שקדמה רגלו לראשונה. והוא רגלו קדמה את הטומאה פתוח. במהאיל עלו הוא למסכרי רבנן משום דכסתמה ארובה מקודם ולא אתיה עליה טומאה אהל צבית מולו רבנן דטמא כיון דרגלו על פי ארובה. מה"ר שמשון ז"ל: ר' יהודה אומר הבית טמא וכנגד הטומאה פתוח. דכבר ר' יהודה כיון שאין בארובה פתוח ספח אין המאהיל טמא עד שיהא טבור טומאה תחתיו דלענין זה חשיב כסתום שלא יצטרף עמו מה שאינו כנגד הארובה הראשון ז"ל ובחוספ' (א)

הטומאה שבבית. רואין אוסו כאלו הוא נחון צפי הארובה העליונה ועירב את הטומאה: ממנו ולמטן טמא. דעשה אהל סתום. וכל מה שבתוכו טמא: ממנו ולמטן טהור. דחונץ צפני הטומאה: **ה** אין טמא אלא התחתון. דכיון דטומאה בבית שלא כנגד ארובה. אין טומאה יולאה בפחות מטפח וטהורה העליה. אע"פ שארובה **טמא** (א). ממנו ולמטן טהור (ב). **ה** אין בארובות פותח טפח טומאה בבית. כנגד ארובות טהור. טומאה כנגד ארובות. הבית טהור (ג). הטומאה בבית. נתן בין דבר שהוא מקבל טומאה. בין דבר שאינו מקבל טומאה. בין מלמעלן. בין מלמטן (ד). אין טמא אלא התחתון (ה). הטומאה כנגד ארובות. נתן דבר שהוא מקבל טומאה. חצ. ודבר צניז דבר. ה ארובות טהור גלי ארובות הבית טהור וכו' נפשי.

ומערב את הטומאה. ע"כ. והכ"מ [פס"ז מהס"מ הלכה ג'] כתב הכל טמא. שאין בלי טמא חונץ. ע"פ מה שכתבאר ברפ"ו. אדם וכלים שנעשו אהל על הטומאה. שאם היו כלים על גבן אפי' שלא כנגד הטומאה טמאים ע"כ. וזה בדברי הר"ם הראשונים. דכל שכנגד הארובה דוקא ולא שעל התקרה בכלל כלל. [שהאדם וכלים מציאין כשמהליים. ואין חולצין. אבל הבית חונץ]: ודבר שאינו מקבל טומאה ממש ולמטן טמא ט'. הכא לא קתני בין מלמעלן בין מלמטן. כדקתני בספ"א גבי אין בארובה פותח טפח. וקתני גמי ממנו ולמטה טמא כו'. ובספ"א קתני אין טמא אלא התחתון ול"ע אמאי עלה ממנו ולמטן טמא. ולא ידעינן אי ממנו ולמטה של התחתון קאמר. אי ממנו ולמטן של העליון. אבל השתא דקתני ודבר שאינו מקבל טומאה סתמא. נראה דמשמע אם נתן באחד מאותן שני מקומות שטיט ברישא דבר שאינו מקבל טומאה. ובארובה שניה לא נתן כלום. ממנו ולמטן טמא וכו'. אם נתן בארובה התחתונה ממנו ולמטן טמא. ואם בארובה העליונה ולא בתחתונה ממנו ולמטן טמא. ואם תאמר ליחתי בספ"א נתן דבר שאינו מקבל טומאה ממנו ולמטן טמא וכו'. ואם תאמר ליחתי טומאה. ולא נתן בתחתונה כלום. אין טמא אלא התחתון. דכיון דאין בארובה פותח טפח אפילו טומאה כנגד ארובה. די לנו בזה שדבר שאינו מקבל [טומאה] שלמעלה בארובה העליונה מערב את הטומאה בכל הבית התחתון במקום שהטומאה מונחת שם. אבל לא חונץ ליה כאלו הטומאה גמי בעליה. אבל דבר המקבל טומאה כגון נתן רגלו. חונץ כאלו הטומאה גמי בעליה. דדבר המקבל טומאה מלאכת שלמה בבית כנגד ארובות טהור. קן נריך לסיח: **ב**

ה אין בארבות. ע"כ. **תוספות חדשים**
 טשנה ד [בר"ם ד'] ודבר כו' אהל לא חונץ ליה כו'. והר"ם שכתב להכי לא חתי כסיפא ממנו ולמטה טמא כמו ברישא. משום דהו מטמא טמא כהו נהו בעליה ולא בבית וטומאה בבית או בעליה הכל טמא. והא ליחא כיון דאין בארובה טיט ונתן דבר שאינו מקבל טומאה בעליה די לנו שיהיה מעורבת הטומאה בעליה למד. ואליה מותר למטח מעליה לבית כיון דאין בארובה טיט. עד כאן:

אליהו רבא
 ודבר שאינו מקבל טומאה ממנו ולמטן טמא. ודעה האל טיט כולם. ממנו ולמטן טמא: דחונץ על שלמעלה היינו: **ה** אין בארובות טיט וכו' טומאה בבית כו' אין טמא אלא התחתון. דאין הטומאה יולאה בפחות מטפח: **הטומאה** כנגד ארובות נתן דבר שאינו מקבל טומאה כיון

משנה אחרונה

בעליה טמא כנגד ארובה. ולכן מפרש הכל טמא מה שכנגד הטומאה. ויחד פירש בין בין היינו גבן בשמים למעלה וגם למטה. וגם מה"ש לקמן מפרש דלשון בין בין מילין נפרש שנתן בשמים אבל בממא דתנחומי ד"ט"ו פריך הש"ס בפשיטות והא בין בין קתני ופי' כה"י דמשמע באתח ולא כתיב וחסקי בקיטול. ומה שלפ"ד גזר דכיל עמא דתמני' תעשה אחר דכתיב מיירי שנתן הסמימה על הארובה משהו ולא קתני ולא יבילן דלכתי מקבל טומאה כדפי' לעיל. והשתא כשנתן אפי' בתחתונה לבד א"ל שיתכחו בארובה עמא א"ל נאמן בלדו על התקרה שלא יפול דרך הארובה שאם נתנה כגון ארובה אפי' דחוקין ענין שאין יכול לראת הו תקרה ולא מקבלי טומאה וכן פירש רש"י בעליו דף ק"ה פ"ב גבי סריני המטה ותבליט חולצין בין ביט לעלי' ששקטת מקורה למכתה בעלי נבנית תלך ולא מקבלי טומאה. ודע

שני בעליה. וכל דלה ה"מ לתמי בין מלמעלן בין מלמטן טיט במשמעות זה הלשון גמי שנתן למטן ולמטן. ור"כ היכי ליחתי עלה ממנו ולמטן טמא. ולא ידעינן אי ממנו ולמטה של התחתון קאמר. אי ממנו ולמטן של העליון. אבל השתא דקתני ודבר שאינו מקבל טומאה סתמא. נראה דמשמע אם נתן באחד מאותן שני מקומות שטיט ברישא דבר שאינו מקבל טומאה. ובארובה שניה לא נתן כלום. ממנו ולמטן טמא וכו'. אם נתן בארובה התחתונה ממנו ולמטן טמא. ואם בארובה העליונה ולא בתחתונה ממנו ולמטן טמא. ואם תאמר ליחתי בספ"א נתן דבר שאינו מקבל טומאה ממנו ולמטן טמא וכו'. ואם תאמר ליחתי טומאה. ולא נתן בתחתונה כלום. אין טמא אלא התחתון. דכיון דאין בארובה פותח טפח אפילו טומאה כנגד ארובה. די לנו בזה שדבר שאינו מקבל [טומאה] שלמעלה בארובה העליונה מערב את הטומאה בכל הבית התחתון במקום שהטומאה מונחת שם. אבל לא חונץ ליה כאלו הטומאה גמי בעליה. אבל דבר המקבל טומאה כגון נתן רגלו. חונץ כאלו הטומאה גמי בעליה. דדבר המקבל טומאה מלאכת שלמה בבית כנגד ארובות טהור. קן נריך לסיח: **ב**

מלכות בית עסור לא נרס' לו: **ה** טומאה בבית כנגד ארובות טהור. קן נריך לסיח: **ב**

יבין

על כל החלול שהתחיה. וככ' זיוין שבכותל בית שהעליון מעדיף על התחתון וטומאה תחת התחתון תחתיהוין וביניהן טמא [וכפטי' מ"א] רק נקט בין בין לביבתא. דאפי' הנה בשניהוין אין התחתון חונץ למנוע את העליון מלהביט הטומאה לכל העליה. אלא הכווי התחתון מביא את הטומאה מתחת מעשיבה הבית לתחת הארובה התחתונה ומדאין סמימה זו חונץ. להכי ע"י העליון מתפשטת ברקע טומאה הוזה גם לכל העליה שע"כ (ד): ל) ר"ל ואם הכווי על הארובה דבר שאמק"ט. ואפי' לא היינו רק בח' מב' מקומות שוכרו דהיינו או בארובה התחתון או בארובה העליון: (א) דהיינו כל החלול שלמטה מהסמימה שבארובה טמא. דאף דבר שאמק"ט. עכ"פ מביא טומאה לכל שהתחתון [כגועיל פ"ח וכמ"ס פ"ב מעו"מ] גלב' דאפי' דכל כלים אפי' כשהן בלי גללים וכדומה שאמק"ט אפי' אין חולצין צפני הטומאה [כפ"ס]. היינו צלי דפסת האלים. אבל הכא דמונה הכלי על המעשיבה שסביב לארובה מביא חונץ. ורק כלי הכא במדה דיו כהכל ממש. ולפיכך אפי' בלי סיועה דפסת האלים חונץ עכ"פ למן הלא [ומ"ס כ"ד רפ"ט]. אבל כלי המק"ט אפי' בסיועה דפסת האלים מביא ואינו חונץ. כדחוקין הכא ברישא. דהכל טמא. ורק בשיעשה בכלי זו מעשה. וכגון שיקבענו במסמרים בהמעשיבה וכדומה. או אפי' כלי המק"ט חונץ [כחוס' כ"ב ד"ט ב' ד"ה וחיפוק ופי' עוד בקול מוחצצים פי' ה' ו]. והא דקטס הכא דנתנו דבר שאמק"ט בארובה אי מב' הארובות. ממנו ולמטה טמא. ממנו ולמעלה טהור. ה"ה כנתן דבר שאמק"ט על הארובה התחתון וגם על העליון. אין טמא רק מהתחתון ולמטה. דכיון דהתחתון אמק"ט וחונץ מה מוויק הו שהארובה העליון ג"כ מכותה. הרי לא בקעה הטומאה כלל מהבית להעליה (ה): ל) דלא אמרינן לבד גבי טומאה. למחשב ארובה תחתונה כסומאה. הא כנגד הטומאה בכל גוונא. בין רק למעלה או רק למטה. או על שניהו יחד: (א) דדוקא לעיל סוף משנה ד'. דחיידי טיט בהארובה ע"ט. ועי"ל נריך לחלוץ

כה"ס בממני' דלקמן בקדה אפולא דמוקס בארובה שכתב דנעלה לתקרה ואפי' טומאה בתוכה תקבלת טומאה. וזה ע"כ. וא"ר הסומאה וז נעשה אהל המת. והתקרה של עיני' המכוונת כנגדה תחללת על מקלת אהל הנסמך בלד המכוון כנגדו והתחיל על האהל כל זמן שהמת תחתיו הוי כמתחיל על המת כדאמרינן צפ"ק אין האהל מתחשב וכדפי' ספ"א וממא העליו' טלה עמאה שהתקרה שלה הוי כאהל על המת ודבר פשוט שהתחיל על מקלת הטומאה מתחיל על טלה כדלעיל בר"פ וה"ל התקרה מתאבלת על קלת האהל הנסמך על התקרה הוי כמתחיל על טלה: **ה** הטומאה בבית נתן בין דבר שמקבל טומאה ובין וכו' אין טמא אלא התחתון. והיינו כלים שבבית שלא כנגד ארובה. אבל כנגד ארובה אפי' נתן בעליונה ולא בתחתונה מה שכנגד ארובה למטה טהור ואין העליונה מערב את הטומאה בכל הבית התחתון כדאמרינן בספ"א שנתן כסיפא בטומאה כנגד ארובות וממנו דבר שאין מקבל טומאה אין טמא אלא התחתון טמא וכו'. ואם תאמר ליחתי טומאה. ולא נתן בתחתונה כלום. אין טמא אלא התחתון. דכיון דאין בארובה פותח טפח אפילו טומאה כנגד ארובה. די לנו בזה שדבר שאינו מקבל [טומאה] שלמעלה בארובה העליונה מערב את הטומאה בכל הבית התחתון במקום שהטומאה מונחת שם. אבל לא חונץ ליה כאלו הטומאה גמי בעליה. אבל דבר המקבל טומאה כגון נתן רגלו. חונץ כאלו הטומאה גמי בעליה. דדבר המקבל טומאה מלאכת שלמה בבית כנגד ארובות טהור. קן נריך לסיח: **ב**

ו היתה : ע"כ :

חלופי גרסאות
ו היא נוגעת במשקוף גדל
ו היא נוגעת במשקוף
ו היא נוגעת במשקוף
הביט

אלוהו רבא

והכל עמא וחס טעם
והולכת טעם טעלה לא טעם
בחדרי פי ארובה חלל כפתות
מטעם חלוקך ויהיה גרובה
מן הארץ טעם וטומאה
תחתיה חף הבית טעם
והן טעם חלל תחתיה
דליחא נעשה כפי' להביא
הטומאה להבית וכן בטומאה
זכוכה וע"כ הבית טעם
וכן אם טומאה בבית אין
טעם חלל הבית וכהנה
כל כפי בני כדמסתא טעם
נהיה תחת הארובה טעם
העלה וטעמהויה טעמות
בתקרת כל שרוא טומאה
תחתיה ויהי רוצה טומאה
בוקעת ועולה בוקעת ויורדת
יהיה גרובה מן הארץ טעם
וטומאה תחתיה או כדוכיה
או ע"כ טעם חלל
העלה טעם והולכת כדוכיה
ונוגעת כדוכיה כפי' טעם
וטומאה תחתיה ויהי רוצה
טומאה בוקעת ועולה בוקעת
ויורדת יהיה גרובה
טעם וטומאה תחתיה או
בית תחתיה והבית טעמן
הוכה וגבה טעמן מפי
שוללת ע"כ דעם של חלל
כדוכיה או ע"כ חלל טעם
טעם העלה ועולה והולכת
כדוכיה ונוגעת כדוכיה
בפתי מפי' וטומאה
תחתיה ויהי רוצה טומאה
בוקעת וכו' יהיה גרובה מן
הארץ טעם וטומאה תחתיה
תחתיה טעם חוכה וגבה
והבית טעמן מפי שמוינין
כשפתי אהל'ס כדוכיה או
ע"כ חלל טעם והבית טעם
בבית אינו טעם חלל הבית :
א היתה חנוכה כל
תחת המשקוף כלום חלל כדוכיה
האכסופס מחוץ לאכסופס
ולמשקוף טעם העלה היא
נוגעת במשקוף פ"ט כלומר
טעם העלה הוא דופן
הקדרה נוגעת בחוץ המשקוף
בחוץ טעם של הדופן וכו' :
אזכר לא טעם כלל טומאה
לואה היא ובוקעת חלל
טעם סיפא דיהיה גרובה
מן הארץ טעם טומאה
תחתיה או בבית תחתיה
והבית טעם הטעם וחס
תעלה נוגעת בעשוי המשקוף
כחוץ פ"ט מביא הטומאה
מן לו דהאמרין גבי
ארובה חוכה וגבה טעם
דעולה ע"כ דופן הבית
כדוכיה או פ"ט חלל טעם
אנשיח

ל' הר"ב שהקדרה חוללת בפני הטומאה ומללת עם דפנות אהל'ס וכו' כ'
הר"ס. לשטעתייהו חוללי שמפרשין במ"ה פ"ה דמליין עם דפנות אהל'ס
היינו כשמונחים בזה. וכבר כתבתי ע"כ [ד"ה מפי] שהוא דוחק. גם
הר"ס נתלבט בזמן פירושו על התוספתא. ועיין במשנה דלקמן. וכו'
קשי' לי הכא דהתם לא אמרי' חלל בכלי'
הטעורים. אבל הכא הא מיירי בכלי
המקבל טומאה. ומללתי למהר"ם שכת'
ו"ל. דגב כ"ח שאיט מקבל טומא' מלי
עם דפנות אהל'ס. וארובה שבאמצע
הבית מקרי דפני' אהל'ס. כדמשמע לעיל
פ"ה ע"כ. והרמב"ם גורס כסיפא נמי
הכל טעור. ודברי הימה הן. דהא אפי'
כלי גללים שאין צמינס קבלת טומאה.
אפי' אין נעשים אהל'ס לטעור.

ך היתה נחונה (ה) בצד האכסופה (ט). שאם
תעלה. היא נוגעת במשקוף פותח מפתח (י).
טומאה תחתיה (ח). בתוכה. או על גבה (ט).
טומאה בוקעת ועולה. בוקעת ויורדת (ו).
היתה גבוה מן הארץ מפתח. טומאה
תחתיה. או בבית. תחתיה והבית טמא.
חוכה וגבה מהור (טא). בחוכה או על גבה
הכל

כדנתן ברפ"ו. וכבר השיגו הראב"ד [ע"כ]. גם הכ"מ הניחו בל"ע. והקשה ג"כ [לשיטת הראב"ד] אדהכא אמאי גבה וטוכה טעור. ולא
זכר לדברי הר"ס והר"ב. אבל כתב דלאפשר דשאני הכא שאלה הכלי ואלה הבית כחד חשיבו. הלכך לא מפלגינן בינייהו. וכיון שאלה
דחתה הכלי מיעוטא הוא. הוי טפילה לאלה הבית דזינו כמורו. ע"כ. ומ"מ אמתייהו דלקמן מייתי לה ללשון הר"ס. דמללת עם דופני
אהל'ס : א תוכה וגבה טעור. פי' הר"ב דלגולת עם דפנות אהל'ס. וכן הוא בתוספתא. והביאה הר"ס. וגם בזמן יש לדקדק דלא
מלאכת שלמה

שר"ע הבית כולו טעור לפי שהטומאה כנגד הארובה וכל תחת הקדרה טעור לפי
שהוא חלל להיותה גבוהה טעם אמנם יעמא כנגד הטומאה עד לרקיע והראב"ד
ו"ל השיגו בפ"ו מהלכות טומאת מת וכתב שם מהרי"ק ז"ל דכן מוכיח
בתוספתא כפירושו וכגירסתו של הרמב"ם ז"ל שאמרו בה כגדו עד לרקיע טמא

י כ י ב י ת פ א ר ת י ש ר א ל ב ו ע ז

אהל'ס [כפי' מ"ג] וכו' בקעה טומאה לתחתיה. ומדגובה טעם. כטמא
כל החלול הוא ומטמא גם למעלה ולמטה. נגד כל תחתיה הכלי
ומשם התפשטה הטומאה גם להבית : (ח) הקדרה : (ב) שטומאת בחוץ
סווד להמפתח : (ז) ר"ל כשעבר שאלו נעלה הקדרה. יהיה טעם
מרוחב דופן הקדרה. נוגע בצד המשקוף שבחוץ. ולרבותא נקט הכא
דלע"ז דבכה"ג מחשבה כמחוצר למשקוף הבית. וסד"ל דבכה"ג לא
תהא טומאה בוקעת זו. דכמעויבה הבית תשיבה קמ"ל. מיהו ביהמה
מהארץ גבוה טעם. ודאי דזוקא בטובל לשער שכשתעלה חגע טעם
בהמשקוף מיירי. דל"ל לא מחשב אייר שתחתיה כמעורב עם אייר הבית.
וכסוף מתני' דיון [והר"ש וכו'] פירוט כשעבר טעם העלה יהיה חתב טעם מחלול
הקדרה נוגע בתחתית המשקוף : (ח) רלוה. דהרי באינה גבוה טעם מהארץ
מיירי : (ט) לר"ס והר"ב ה"ל היינו למעלה מהקדרה טעם תחת המשקוף :
(ג) הכל כעלוי סי' מ"ב דהא חתב טעם חלל טעם חלל חתב טעם מחלול
דמ"ו וברישא דמ"ו. היאך יהיה הדין כשהטומאה בבית כדנקט בסיפא
כגבוה מהארץ טעם. ה"ט משום דהכא דהקדרה יושבת על הארץ פשיטא
דכשהטומאה בבית. אינה מתפשטת כלל לתחת הקדרה או לחוכה או
ע"כ. משום דהקדרה הרי עומדת כולה מבחוץ רק סעך לאכסופה (ד) :
(נא) תחתיה והבית טעם. ונחוש דמעורבין חלול שתחתיה עם חלול
הבית. ותוכה וגבה טעור דכמחוצרת במשקוף דייקמן לה. ומללת עם
דפנות

הבית. הו"ל הקדרה כנוגעת בתקרה. מדאינה מטונת ממש נגד חלול הארובה. ולהכי ככה"ג אם הטומאה בבית אין הקדרה מללצ על שבהוכה
רק כשאין הרחק טעם בין שפת קדרה להמעויבה (וכמש"ל בס"ד במחצצים סימן ב'). אבל כמכוננת ממש לכרוחב חלול הארובה נחשבה הקדרה
כאלו תחובה כדוכיה. ומללת לשלמעלה עם דפנות אהל'ס. והן אמר שהר"ס דחה פי' זה צ"ד דים. מדנקט במהמיתין כסיפא בטומאה כדוכיה
או ע"כ הכל טעם. והרי בתוספתא קאמר כדכופלת וגבוה טעם. אם טומאה ע"ג או כדוכיה רק כנגדה עד לרקיע טעם. ותבהגי דהרי ע"כ כך דתוספתא
משבשבת היא. דהרי כשהטומאה כדוכיה נטמא הכ"ח. וכל כלי טמא אינו חוץ ויעשה אהל לטמא חלל לא לטעור. א"כ טומאה שבהוכה צקת לתחתיה
והו"ל אהל לטמא להביא הטומאה מתחתיה גם לבית. אע"כ שיש כאן חסרון הניכר בתוספתא. וכך צ"ל בתוכה או ע"כ כנגדה עד לרקיע חלל טעם
וק הו"ל גירסת הנוטה בתוספתא שם פי' שבתה קודם מהנאון כד"ל וזק"ל. ויהי אם טומאה ע"כ עד לרקיע או על הכל טעם. ולרבותא קמ"ל.
רקיע והו"ל : (ד) אמנם לר"ס והר"ב דמוקי לה שמתחת המשקוף מכון ממעל להקדרה. מה"ט הולרבו לפרש הכא שרק בטן הקדרה הוא תחת
המשקוף ולא פה הקדרה. ותבהגי כיון שאין שפת הכלי כלפי שפת המשקוף היאך אפשר לומר נד חסוף דאין אומרין קן רק במכוון שפה נגד
שפה. וגם לא ידענו מה הכרית לרבותיו לפרש קן :

משנה אחרונה
חילוק בין טונתא או לא כדלקמן. חלל כרישא דאין גבוה טעם אין משיב
ולעולם בוקעת : היא נוגעת במשקוף פותח טעם. פי' הר"ב שיש מנהג תחת
המשקוף טעם ופלט פני סיפא טומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא

הבית. הו"ל הקדרה כנוגעת בתקרה. מדאינה מטונת ממש נגד חלול הארובה. ולהכי ככה"ג אם הטומאה בבית אין הקדרה מללצ על שבהוכה
רק כשאין הרחק טעם בין שפת קדרה להמעויבה (וכמש"ל בס"ד במחצצים סימן ב'). אבל כמכוננת ממש לכרוחב חלול הארובה נחשבה הקדרה
כאלו תחובה כדוכיה. ומללת לשלמעלה עם דפנות אהל'ס. והן אמר שהר"ס דחה פי' זה צ"ד דים. מדנקט במהמיתין כסיפא בטומאה כדוכיה
או ע"כ הכל טעם. והרי בתוספתא קאמר כדכופלת וגבוה טעם. אם טומאה ע"ג או כדוכיה רק כנגדה עד לרקיע טעם. ותבהגי דהרי ע"כ כך דתוספתא
משבשבת היא. דהרי כשהטומאה כדוכיה נטמא הכ"ח. וכל כלי טמא אינו חוץ ויעשה אהל לטמא חלל לא לטעור. א"כ טומאה שבהוכה צקת לתחתיה
והו"ל אהל לטמא להביא הטומאה מתחתיה גם לבית. אע"כ שיש כאן חסרון הניכר בתוספתא. וכך צ"ל בתוכה או ע"כ כנגדה עד לרקיע חלל טעם
וק הו"ל גירסת הנוטה בתוספתא שם פי' שבתה קודם מהנאון כד"ל וזק"ל. ויהי אם טומאה ע"כ עד לרקיע או על הכל טעם. ולרבותא קמ"ל.
רקיע והו"ל : (ד) אמנם לר"ס והר"ב דמוקי לה שמתחת המשקוף מכון ממעל להקדרה. מה"ט הולרבו לפרש הכא שרק בטן הקדרה הוא תחת
המשקוף ולא פה הקדרה. ותבהגי כיון שאין שפת הכלי כלפי שפת המשקוף היאך אפשר לומר נד חסוף דאין אומרין קן רק במכוון שפה נגד
שפה. וגם לא ידענו מה הכרית לרבותיו לפרש קן :

תוספתא אנשיח
יכולה לקבל וי"ע דל"כ אין
חלוק בין גבוה מן הארץ
טעם או לא גם כ"ע ממש'
לעיל פ"ט מ"ב דזוקא
בכוכות ופשוט גזיר רבין
דלם יטינן לקבל מעויבה
דכס וי"ל כסותא ולא כשאר
דחתי. (ס"ט) :

אהלות הבית

שנסדק פרק יא

ר"ע מברטנורה

ג סוס. טז :

אליהו רבא

ספח נמקום הקנה ומכאן את הטומאה לכל הבית אבל לא ארץ גבוה טפה מהאין כי תרד מני התקנה עד הקנה או לא אהל טפה ג' קפולין זו על גבי זו. לא גרסינן אין מציאות את הטומאה דאם כהתהוה גבוה מהאין כסגום וככופת כ"ס דמניח והכא לא קמ"ל אע"פ שאין התחומה גבוה טפה אם כהתהוה גבוה טפה מניח דהתחומה אינה סומתת

הדושי מריה

פרק יא ג [במשנה]

ע"ד שתהא העליונה גבוהה מן הארץ פותח טפח כו'. יש לרקוק דר"ל לטפח אם העליונה גבוהה כו' דהוי ברובה אף שלא יש חלל הידואל דהם שני בגדים או יותר אם העליונה גבוהה כו' אבל גזירה ל' שישו גירסת הרשב"ם כפי"ג ע"ש שבאמת

תוספות אנשי שם

להרמב"ם ז"ל לדיומיה התם ר"ל כאלו טמנו דבני' הוק גבויא טיול לקבל כו' אבל אורי דר"ס הפסוק ודלעילי פ"ט וזמ"ש נחמורו פי"ג. (ב) ח"ס ס"ה ע"ד כו' גוד אסיק כו'. וקמ"ס מהא דר"י בגובה כ"ז אבל אין גיטיס פ"ט כו' דהתוס' עמ"ל ופ"ט ונר"י ופוסק"י דל"א חנוט ר"י ונפ"א גוד אסיק הפתחו"י ל"א ור"י גוד אסיק לא אמרי' והכא ה"ט דאמרי' גוד אחיה כרפי' הא"ר. (ד"ש) בא"ד מומאה

לנ"ה. היינו אם טיטומאה תחת הקנה אבל לנפ"א ענינא דמחיי דמירי כהטומאה גב"א לא שייך הכא עומאה לנ"ה אלא לרובה כל מה שיש תחת הארץ טהור דמטעם לא מתחל עומאה תחת הארץ כלל כיון דאין כאן עירוב אהלים דל"ג דר"י גוד אסיק לא גב"א השני טהורין פשיטא דה"ה כלים טהור הארץ דויל דתת עמ"ל דהכלים טהור השני אינם טהורין אלא מממת הארץ ולא עדיף ממחויב דהתו מתמיה ולרבותא נקט מהני' נבדל דאע"פ דה"ה כהם החל וכו' וכו' מה טהרת הארץ טהור טהור טהור כלל וטובו. (ב) ח"ס ח"ס ד"ה סגום כו' פ"ז מקומות. א"ע טהור היותו מחוקקם שבתה ר"ב כן בעיל רפ"ט דגלים ע"ס: במשנה ג' אהרן פ"ו. לא דוקא נקט מן הארץ דאין חלל טפה כתי' ממקום פ"ז וקפ"ל אלא כתי' ממקום טומאה דמקום הטומאה הובן כח"ן וז"ל הר"ב א"כ"ס יש תחיתין חלל טפה ע"כ וע"פ מה"ל רפ"ט. (ב) ח"ס:

לחי גבוה טפח. אמרי' גוד אסיק הקנה צדק ועירב הטומאה והכל טמא. אבל הסתא לחין גבוהה טפה ה"ל עומאה רלווא. מהר"ם: ג סגום עבה וכו'. שגיה עוד ברפ"ט. וע"פ הסגום בערבי כתב הר"ב במשנה ו פ"ז

דמקואות: [קפולין. פי' הר"ב ג סגום עבה (י) וכופת עבה (י) אינן מביאין כמו עליות מקופלת. דפרק חבית פ"ה פותח טפח (י). קפולין זו על גבי זו (י). אינן

מביאות את הטומאה (י) עד שתהא העליונה גבוה מן הארץ פותח טפח (י). ח"ב. ג סגום גזירי סגום. העליונה גזירי ג. י.

גבוה טפה תחת הסדק כך לשון הרמב"ם ז"ל שם והיינו כופת עבה דתני בסמוך ולא זו אף זו קתני: ג סגום עבה וכו'. עיין במ"ל לקמן רפ"ט: קפולין כמו עליות מקופלת דגמ' פ' הבית וכוונ' בערוך בערך קפל וכו' הר"ם ז"ל ג"כ דלית דגרסי כפולין כ"כ"ף והכל אחד ומסיים שם בערוך

(*) א"ס ז"ל בערוך י"ז מוכין הנקלאים נכתיב ויפסול חמיקא דמרי גמיס טריטס כו'.

ג סגום. בגד למר עב מחר: וכופת. קורה עבה אע"פ שגובה עובין יותר מטפח: אינן מביאין את הטומאה. אם נחנן צדקין כנגד הסדק שבתקרת האכסדרה אלא א"כ יש תחתיהן חלל טפה: קפולין. כמו עליות מקופלת. בגדים

הרבה מקופלים זו על זו: עד שתהיה העליונה גבוהה מן הארץ טפח. ואע"פ שהבגדים נחונים תחתיה. העליונה מביאה את הטומאה הוילא וגבוהה

שלמה ד"ס שטוים כפויית והוא מלשון כופת ומפרשים סגום יש לו א"י חיתקא וכופת דומה לסגום שהוא הצורטוס אלא שאין לו חיתקא ע"כ ח"ל הרמב"ם ז"ל שם וכן אם היו תחת הסדק כלים מקופלין מוכיחין על הארץ זה ע"ג זה והיה העליון גבוה מעל הארץ טפח מערב את הטומאה וכל הכלים שלמטה

מלאכת גבוה טפח הסדק כך לשון הרמב"ם ז"ל שם והיינו כופת עבה דתני בסמוך ולא זו אף זו קתני: ג סגום עבה וכו'. עיין במ"ל לקמן רפ"ט: קפולין כמו עליות מקופלת דגמ' פ' הבית וכוונ' בערוך בערך קפל וכו' הר"ם ז"ל ג"כ דלית דגרסי כפולין כ"כ"ף והכל אחד ומסיים שם בערוך

(*) א"ס ז"ל בערוך י"ז מוכין הנקלאים נכתיב ויפסול חמיקא דמרי גמיס טריטס כו'.

יכין

התקנה משהפעת ויורדת עד הקנה ומלאה סיס מחילה בין ב' החלקי' בין ב' דרדי הסדק עכ"פ הרי יש טפה ארור תחת מחילה זו ודרך שם מהפסטי' הטומאה מחלק לתקן שבלדו. אבל כשאין בין הקנה להקרקע טפה. אמרינן גוד אחיה שפת הסדק עד הקנה. ומלאה מחיל' שלימה בין ביחלקי' סבבי. [וררתי' כ' ב"ס מהר"ם דהר"ל עומאה רלווא. ונ"ל א"כ שיש עינין לטומאה רלווא לכהן:] (י) תחיתה בגד למר עב פלייש טוך ב"ל. והוא עב הרבה: (יא) בול ט"ך עב קלאטין ב"ל. ונקט סגום לרבותא דאע"ג שמק"ט אפ"ה אפשר שיביא הטומאה. ונקט טפח לרבותא דאף שאמק"ט אפ"ה אפשר שלא יביא הטומאה: (יב) בזמנחים תחת הסדק. אע"ג שעבים הרבה וגם רחבים הרבה. אפ"ה אין מביאין הטומאה מחלק א' שבב' להחלק שבלדו. רק ביש ארור טפה בין תחתון לארץ. ולא אמרינן לחלק ההתחון של הסגום והכופת כליהא דמי: (יג) ר"ל עד שיהא ארור טפה בין תחתיהן לארץ. או דרך שם בזה הטומאה מחלק לחלק. מדמערבין ב' האהלים יחד ע"י האל טפה שתחת הסגום [כעילי' ב' ע] (ב) יד' ר"ל ואם קיפל עליות בכמה קיפולין זה ע"ג זה. והגיה עליות מקופלת זו במקום א' למטה נגד הסדק שבתקרה [והר"ב פ' שטיח כמס כלים מקופלין ע"ז. ובמהר"ל לאו דזיקא כהן כו'. ובי עמ"ל וכתב מהר"ם שם דהכא קמ"ל טמון גוד והתם טמון אהל ברידא וי"א דכלים שגל גבי הקנה כנגד הסדק לעולם טהורין בין גבוה מן הארץ טפה ובין אינו גבוה טפח הוא גבוה טפח דהוי אהל ותוין. ואם אינו גבוה אינו קוטה ואמרינן צדקת' טומאה גבית כנגד הרובה טהור. וכו"ל מהר"ם שם אינו גבוה טפה הוי ליה עומאה רלווא הוי מוכן לע"ד דאם אינו גבוה טפה אין הטומאה בזה תחתיה כדתנן פרק ד' במגדל כלים שבנין לבין הארץ טהורין. אהל דמח"ל לנפ"א חז"ל לפרשם דלרין גבוה טפה טמון גוד אסיק ובשם דוכתא לא אשכחן לעינין גוד אסיק שצריך טיפה גבוה טפה לכך הולך לפרש דהכא כתיב טפה דח"ל ה"ל רלווא. ומ"מ קשה לדרכיה בפחות מעטף אף הטומאה נכנסת שם על ומחי רלווא ארובא וכו'. ולתחי דפי' כפ"ל בני מגדל דהו' טפח רלווא טמון שפויי אהלים כ"ס דה"כ איכא שפויי אהלים ואפשר דמטום גוד לא חשב' ליה כמד אהל: ג וכופת עבה. פי' הר"ב תחיתין ע"ג טפה וכן פי' פ"כ דכלים משנה פ'. אבל צדקת' כ' דלית משנה ה' פושט טהור כלי שם תהיה ומי לישיבה א"כ ומטום לנפ"א תדרס טמון כלי לרין לפרש שם כן וכן פי' הרמב"ם שם. ומחוייבו פיורטי איתקנו שכל דבר עב וכבר נקרא טפח כתי' כה"ה שם בכלים פ"ב כמו כופת שאור טיחדה לישיבה ובין שהוא כלי או לא כשהוא עב וכבר נקרא כופת ונקמן כפרס עוד מה: קפולין זו על גבי זו אין מביאין כו'. הכא הוי שייך טפי למיחיה אם העליונה גבוה מביאה דהוי היפוכא דרישא אלא יתחל ליה למיחיי נבדל לישנא. והחילוק בין רישא לקופת דרישא

ישראל

המת. אמרינן דאף שנעול הדלת מהפסעת הטומאה לשה. כשחשב להוילא המת שם. אבל לעינין סוף עומאה ללאת. דוקא כשאין מקום לטומאה ללאת רק צפתה זה טמא הא ביש טפח אחר שאפשר להוילאו בו לקרות. לא נעמא הפתח סוס. וחילי טמומאה תחת ארובה הבית טהור (פ"ה מ"ה) אף דדרך להוילא הטומאה לדרך פתח הבית. ולא דרך הארובה. ועי' מ"ש בס"ד לעיל פ"ה סימן י"א. ונ"ל עוד דהא דלעיל (פ"ה מ"ב) צהרובה שאין בה פ"ס לא היה לרין לפרש. דעכ"פ לרין שיהיה צרובת ארובה כמות המשקלת דל"כ כשהטומאה תחת הארובה הבית טמא. פ"ס משום דסתה ארובה רחב יותר מהוט המשקלת: (ב) וא"ת כי גמי אין הסגום מהארץ גבוה טפה. למה לא תפסע הטומאה מחלק לחלק. הרי אין אומרים גוד אחיה שפת תקרה שנסדק רק עד פני העליון של סגום והסגום שמק"ט אינו חוץ בין ב' האהלים שבב' דרדי הסדק וכו"ל כליהא דמי. והרי הר"ם והר"ב כתבו שאפילו בסגום עב טפח מיירי. וא"כ מדחשבין להסגום כליהא. א"כ יש רווח טפה תחת מחילה בין ב' האהלים. ותפסע כטומאה לדרך רווח טפה ההוא מאחל לאלה. כליו היה חלון ביניהן. וי"ל דאם נחשוב הסגום כליהא. א"כ א"א שחבוט הטומאה מאחל לאלה לדרך רווח שחתת מחילה הא"ל. דהרי ב' האהלים מוספקי' ע"י ארור הסדק. ובטומאה לא אמרינן לנבד. ורק כשי' ארור טפה תחת הסגום הרי ב' האהלים מעורבים יחד ע"י האהל שחתת הסגום שרמנה טפה: וא"ת

הפסק ב"ט לתקרה. והרי הקפולין התחתונים שסמוכים לקרקע מדמק"ט אינן

אחרונה

נבד גופא לא אמרי' תחתון כמאן דליהא וכיפא כתיבי גופי אמרי' כתי' חו"ס לקמן רפ"ט. ב"ס כהר"ב. ויחבא למיחיי מהא דתני לקמן פט"ו מ"ז כ"ו של טהורה ובל של לרבות אפי' עומאה גדל הכלים עומאה בוקמת ועולה בוקמת ויורדה. והא התם נכתיבי טהורא ולרבותו גופין הולקין הם וניתוח נמי תחתונים כמאן דליהתנו והעליונים מביאין את הטומאה. וי"ל דשאני הסם דבי שקלת ליה להחיי ביילא כפ"ו ואין כאן אהל ועוד דגרביין אין יולין לקבל מעיניה. אבל בקפולין הוי למישקל כהאי ולמיסדק עלמי בקוידקין. א"כ י"ל לא דקפולין אין ממטעין טמון דמקבלי טומאה וחי אמרת ממטעין שלא להביא את הטומאה הוי כליהו חוללין וק"ל אין טמון חוץ. ויתחא השתא הא דנקט קפולין וליקן סגום וכופת דרייבי ב"ט וה"ל למיחיי הוי שגים זה כ"כ אם והעליון גבוה טפה מביא. מטום דכופת שאינו מקבל טומאה אפי' שגים זה ע"ג זה ממטעין. והא דתניא בתוספתא שני כופתין זה ע"ג זה מביאין. וי"ל דסתם מיירי כוספתין שהם כלי כדפי' לעיל ומקבלי טומאה. והשתח נישא נמי אף דכרי של טהורא וכל של לרבות דמיירי שבהם בלא הוכשרה ולא מקבל טמון דומיה לרבותו. והיינו נמי דכרפ"ט הוי עבליית שם על זו ע"ג זו אם העליונה גבוה טפה מביאה את הטומאה אבל של שגים לעולם אינה מביאה. וכפ"ה המפרשים דב' ש"ב נחשבת כח"ן ולא פירש להם. אבל למאי דפי' של שגים טמון שאין מקבלין טומאה ממטעין אבל של ע"ג מדרבנן מיהא מקבלין טומאה וס"ל מתא מדרבנן אינו מוז' כמ"ש רפ"י דכלים. ויביעי דהוי עבליית אבל כלי אבנים הוי כקפולין דל"ב"ל דלא מקבלי טומאה מ"מ אין חוללין שאין נעשין אהל לפרש כדלביט רפ"י ויבין שאין חוללין אין ממטעין לבעל האהל דהוי כהליה. ולרין לישב רפ"י הא דתנן כפ"ד שני זיזין זה ע"ג זה ואין ביניהן פותח טפה וטומאה תחתיהן ממטעין כ"כ הוי גיבכת הר"ב כ"ס וכן י"ל ומפשיט דב"ט מה שחתת התחתון עמא. שאין התחתון מוז' כיון שאין גבוה טפה מן הארץ והעליון שגבוה טפה מביא טומאה תחתיו ותחת התחתון. ואמתי לא אמרי' דהתחתון ממטע את השפת דהא ז"ל אינו מקבל טומאה. ושתא י"ד דהסם התחתון שיש חוץ ביש לבין הארץ וביט לבין טפחין אפי' ארור דהאי

ד"ס

בדוקים בגופו של כלב את מקום העומאה. אם היא מן המשקוף ולפנים הבית טמא אע"פ שאין בוארו רחב טפח דעומאה טמונה בוקעת ועולה. ומלא שהבית האהיל על העומאה והלכ' כר' יוסי: פיו לפנים.

של כלב כו' דעומאה טמונה בוקעת ועולה כו'. וכן פ' הרמב"ם ומלאן ראה למה שתבתי בספ"ז. והרמב"ם ל"ג בגמ' דחולין דף קכו דהני עלה רבי יוסי מתגר. ודר' יוסי פליגי בתרתי. ס"ל יכול הוא להוילא לחלאין ועומאה טמונה אינה בוקעת. ורמינן אמהי' דהבא דמשמע דס"ל עומאה טמונה בוקעת. ומשני רבא דר"י איש בוארו פותח טפח פליגי וקא"ל (ר"מ) (ר"י) [ר"מ] דקאמרת פיו.

המשקוף בני המשקוף וכו' משפ"ז. המשקוף גרמ' רבי המשקוף וכו' נמשפ"ז. רבי אליעזר גרמ' רבי ר' אלעזר.

אליהו רבא

דך ללאה באלה ספמיני אלא דך כאלה ספמיני והעומאה כאלה ספמיני איש מילי האלה ספמיני אעומאה משום דאמרינן אהל כמאן דלייתיה דמי כדפשינן סהס הלך הכא אה ספמיני כנגד המשקוף ולפנים הבית טמא כיון פיו לפנים בין פיו לחון שאין לעומאה יראה לעומה ולפנים לחון דאם פיו לחון אין לעומאה יראה לית ליה מוקפין להפנים ויאה פיו לפנים אין לו יראה דך כיון דהני ספמיני ליה עומאה יואתא דך שוליו והואיל ואין לו יראה לעומה לחון. לא מילי אעומאה דמוכו ואמרינן אהל כמאן דלייתיה דמי ויאליו העומאה מונחת בפנים בלא שום משקוף ועומה כל הבית ואה ספמיני מונחת המשקוף ולחון טפח בין פיו לפנים בין פיו לחון דכפיו לפנים ל"ל חוקפין להפנים וכפיו לחון ל"ל עומאה יואתא דך בין פיו לרבי ומהי חתי העומאה לית מילי אהת אל כמאן דלייתיה דמי א"כ כמאן העומאה מונחת בחון. ריב"ז אומר בין כך ובין כך הבית טמא דכר הכא והבא לחומרה בין לפנים אע"פ דעומאה בחון אמרינן מוקפין להפנים לחומרה והטומאה יואתא דך פיו לית כר"ע ואם פיו לחון

ר' יוסי אומר רואין מנגד וכו' דוק: מכנגד המשקוף. אית גרסי מן השקוף ועי' בגמ' בשם חז"ל לקמן ספ"ז בפ"ד ר"ע ז"ל ר' יוסי אומר רואין את העומאה בדוקים בגופו של כלב וכו' עד דעומאה טמונה בוקעת ועולה ומלא וכו'. אמר המלקט לא ירדתי לכוף דעת רבנו עובדיה ז"ל דהא ר' יוסי אית ליה דעומאה טמונה אינה בוקעת כגון שכתבתי לעיל בפ' מגדל מן החוספתא וכדמפרש ליה החס ברקא העור והרוטב דההא ס"ד מעיקרא לפרושי מילתיה דר' יוסי הכי כדפירשה הוא ז"ל והוא קשה דר' יוסי אדר' יוסי עד דמסיק רבא ההא דכתבתי פליגי ר' יוסי אדר"מ דר"מ קאמר דעובי האור מביא העומאה דס"ל דחוקקים להפנים וקאמר ר' יוסי דוקא חלל האור וקאמר ר"מ דעל האבסופא כולה הבית טמא אפילו אין פיו לפנים מן המשקוף כי האבסופא רחבה והדלת סוקא באמצעיחה שהדלת נעול וקאמר ר' יוסי מן

מכנגד המשקוף ולפנים (ה). הבית טמא. מכנגד המשקוף ולחון. הבית טהור (ה). ר' אליעזר אומר פיו לפנים. הבית טהור (ה).

שחלל האור לרד' שיהיה פותח טפח. והא דקאמר מנגד המשקוף ס' מלהא אחריתי היא. דלר"מ על האבסופא כולה הבית טמא. ואע"פ שאין פיו מן השקוף ולפנים. ודחשיב כל האבסופא כלפנים והאבסופא רחבה [היא] והשקוף מחוץ צו שהדלת עוקף וסוקף צו כשסוגרים אותו [בגמ' דמיימי ליה למתני' גרסינן שקוף. וכו' בספ"ז. ע"פ] ומההוא שקוף ולפנים הוי כלפנים. ומנגד השקוף ולחון הבית טהור. הא קמז דר"א לומר דהרמב"ם גורס כל זה. וכן ממילי דפסק כר"י והרי ק"ל בכל מקום דעומאה טמונה בוקעת. וכן ל"ל לפי הר"ב דהבא מדלח פ' כווסקא דגמרא ומיהו הרמב"ם בחבורו פ"כ מהט"מ [הלכה ז']. לא הזכיר לדברי ר"י כלל. ועיין לקמן ספ"ז [ד"ה מודקן] שאכתוב עוד מזה: רבי אליעזר אומר פיו לפנים הבית טהור. פ' הר"ב אה עומאה מנחון. וכן פירש הר"ם. וכן היכי שלא להפליג במחלוקת כהו כן. דאי עומאה בפנים מודה לר"י.

מלאכת שלמה

השקופה ולפנים מביא את העומאה מן השקופה ולחון לא וקאמר ההא במסקנא דרב אחא בריה דרבא ממני לה בדידה ר' יוסי אומר רואין את חלל העומאה וכו' וכן פירשהו ג"כ הר"ם והרא"ש ז"ל. והרמב"ם ז"ל פ' ח"ל ר' יוסי דקדק מביא העומאה ר"ל אע"פ שכתבתי חייס אה היתה מקום האבסופא מלא חוקים סהה הבית טמא לנהגת העומאה והלכה כר' יוסי ע"כ וכן פסק' ז"ל בחבורו בהלכות טומאת מת פכ"ה והבא שם מהר"ק ז"ל בשם הר"י קורקוס ז"ל דסבר רבנו דעד כאן לא אוקימנא מתני' בפ' העור והרוטב בהנהו אוקימנא אלא להעמיד ר' יוסי דעומאה אינה בוקעת כדמוכח ההא ממתי' דהיבית מגדל וכיון דאין קיימת לן דעומאה טמונה בוקעת נקטינן דאפילו לא יהיה בוארו פותח טפח בוקעת וכיון שכן אזלינן בחד חלל העומאה מנחו ופירשנא כתב רבנו שולכין אחר מקום האבסופא עכ"ל ז"ל: ר' אליעזר בלא ז"ל ברוב

הפסוקים

תוספות

המשקוף בני המשקוף וכו' משפ"ז. המשקוף גרמ' רבי המשקוף וכו' נמשפ"ז. רבי אליעזר גרמ' רבי ר' אלעזר. חלופי גרמאות

יבין

העומאה אם תוכל להפשט דרך חלול האור. רק רואין ומשגיחין על עובי האור. אלא חיי אומר רואין את העומאה אם תוכל להפשט דרך האור. ובגון שיש בחלול האור טע"ט. אז תפשטת העומאה מתוך בטן הכלב שבחון דרך האור גם לית הבית. ואם לאו. שאין בחלול האור טע"ט. הבית טהור. דס"ל לחון חוקפין להפנים [ונחולין קכ"ז א' ג' מלות את טמו' רק ר' יוסי אומר רואין ואע"פ ר"ל כפירשונו ה"ל: (לד) מלתא אחריתה היא. דלפיג בן עמר ר"י אדר"מ. דלר"מ כשפיו לפנים טמא חסי' כשפיו מן השקוף ולחון דהיינו מחון לנקיפת הדלת. ולחסי קאמר ר' יוסי גם הבא פליגינא עלך. דהא דקאמינא דכשיש בחלול האור טפח על טפח דהבית טמא זהו דוקא כשפיו מונח מהשקוף ולפנים. [וקי"ל ממ"ז סיכא חייבי. אי בשית משקוף ממעל לחול פה הכלב. אמאי תפשי ר' יוסי כשפיו מהשקוף ולחון. ואמאי ובי נכש שקוף ולחון מקדישה שטומת למטה אלל האבסופא בחון. שאם תפשי תגש בהשקוף פ"ט דתפשיב עומאה שמתחיה עם חייבי הבית [כלפניו כפ"י]. וכן הבא דמדיש מהשקוף ממעל לחול פה הכלב. הכי חייב הפתח שבחון חלול הכלב מעורב להדיא עם חלול חייבי הבית. והואך לא תפשט העומאה מתוך אהל אחד לחייבי כשפתוחים ז"ל. ואי אין משקוף ממעל לחול פה הכלב היכי תעמא ר"מ גם בתונית פה הכלב מהשקוף ולחון. הדי אין חייב על חון חלול גוף הכלב. מעורב כלל עם חייבי של חון הבית. ו"ל דלשולם דמייבי בשית משקוף ממעל לחול פה הכלב ואפ"ה מעבר ר' יוסי כשפיו מהשקוף ולחון. ולא תפשיב משקוף ומקרת הבית כהלא הפתח נלהל. דמייבי מהשקוף ולחון אין חייב עפא תחמי. ולפיכך לא תפשיב כלל אהל. וכן לאורי שהתח תקרת הבית לא נכרפי. מדמובדל ממנו פ"י סי' השקוף ולפיכך נידון חייבי האורי שהתח השקוף ולחון כאורי שהתח השמים ואפ"ה שמתח שמתוך גוף הכלב חייב נמתך דרך חלול האור שמתח מהשקוף ולחון למטה חלול הבית. דהני מובדל חלול גוף הכלב שהעומאה בחונו מחלול

אחרונה

כדפיי דל"ל למה האריך לומר מנגד המשקוף ולפנים וכו' כיון דלר"מ חייבי בחון בחללו טפח ואפ"ה מביא ח"ל למיתני ר"י אומר אינו מביא: פ"יו לפנים הבית טהור. פ' הר"ב דתקום הפוסק לא ממתמינן ליה שאין קופה נלאה דך פיו ע"כ וכן לשון רש"י דמילין. ולכאורה משמע מלשונם דאפילו יש בוארו חלל טפח דאיכא תמכסה אפ"ה מנוכר. ואי אפשר לומר כן דלא תשכחן עמא דקופה נלאה אלא להחמיר לעמא תחת הפתחים אפילו נעליים. אלא

תפארת

העומאה אם תוכל להפשט דרך חלול האור. רק רואין ומשגיחין על עובי האור. אלא חיי אומר רואין את העומאה אם תוכל להפשט דרך האור. ובגון שיש בחלול האור טע"ט. אז תפשטת העומאה מתוך בטן הכלב שבחון דרך האור גם לית הבית. ואם לאו. שאין בחלול האור טע"ט. הבית טהור. דס"ל לחון חוקפין להפנים [ונחולין קכ"ז א' ג' מלות את טמו' רק ר' יוסי אומר רואין ואע"פ ר"ל כפירשונו ה"ל: (לד) מלתא אחריתה היא. דלפיג בן עמר ר"י אדר"מ. דלר"מ כשפיו לפנים טמא חסי' כשפיו מן השקוף ולחון דהיינו מחון לנקיפת הדלת. ולחסי קאמר ר' יוסי גם הבא פליגינא עלך. דהא דקאמינא דכשיש בחלול האור טפח על טפח דהבית טמא זהו דוקא כשפיו מונח מהשקוף ולפנים. [וקי"ל ממ"ז סיכא חייבי. אי בשית משקוף ממעל לחול פה הכלב. אמאי תפשי ר' יוסי כשפיו מהשקוף ולחון. ואמאי ובי נכש שקוף ולחון מקדישה שטומת למטה אלל האבסופא בחון. שאם תפשי תגש בהשקוף פ"ט דתפשיב עומאה שמתחיה עם חייבי הבית [כלפניו כפ"י]. וכן הבא דמדיש מהשקוף ממעל לחול פה הכלב. הכי חייב הפתח שבחון חלול הכלב מעורב להדיא עם חלול חייבי הבית. והואך לא תפשט העומאה מתוך אהל אחד לחייבי כשפתוחים ז"ל. ואי אין משקוף ממעל לחול פה הכלב היכי תעמא ר"מ גם בתונית פה הכלב מהשקוף ולחון. הדי אין חייב על חון חלול גוף הכלב. מעורב כלל עם חייבי של חון הבית. ו"ל דלשולם דמייבי בשית משקוף ממעל לחול פה הכלב ואפ"ה מעבר ר' יוסי כשפיו מהשקוף ולחון. ולא תפשיב משקוף ומקרת הבית כהלא הפתח נלהל. דמייבי מהשקוף ולחון אין חייב עפא תחמי. ולפיכך לא תפשיב כלל אהל. וכן לאורי שהתח תקרת הבית לא נכרפי. מדמובדל ממנו פ"י סי' השקוף ולפיכך נידון חייבי האורי שהתח השקוף ולחון כאורי שהתח השמים ואפ"ה שמתח שמתוך גוף הכלב חייב נמתך דרך חלול האור שמתח מהשקוף ולחון למטה חלול הבית. דהני מובדל חלול גוף הכלב שהעומאה בחונו מחלול

משנה

פמה דעומאה עמונה בוקעת. א"כ בזה לא פליגי ר"מ דפשיטא לן בטולי תלמודא דעומאה נלוזה בוקעת ולא תשכחן דלפיג ר"מ. ועוד דלעיל פ"ו ח"ג. ר"מ מעמא סעומד תלמטגן מוכח להדיא דס"ל בוקעת. וז"ל דלא פניג אלא מכנגד משקוף ולחון דלר"מ תמשיך את העומאה לבית אה"פ שאין בחללו טפח וכהא פליגי ר"י דבעינן חלל טפח. ולפי גימטא גמ' שלט דמסיק דר"י בתמי פליגי ולא ניהא למימר דלפיג מכנגד המשקוף ולחון

ר' עובדיה מברסגורה אהלות הבית שנסדרק פרק יא תוספות יום טוב ריא

ציונים

ח אף הטורה מ"י עפ
פס"ח כ"ז פ כלים עפ

תוספות חדשים

משנה ה [בבבשה] הכל
עמא . כיון שעמידה כ"י
דבר המקבל עומאה . כחאן
ליתא דמי והוי כמו דלת
שחזי כמפתח דס"ו מ"ג .
(הכ"א) : [בב"א סר"ה]
והמנורה כו' אדם כי
ימות ט' . והרמב"ן חילק
עליו לענין משא"ע כ"ט .

אליהו רבא

יעקב חזיר אנו מלי מפי
שדכי עמא ומעמירי ו' יוסי
אומר (מ"ג) : ובגמרה
טהורה . ואל דלא נשמא
הדות עמא המורה דלגל
שנעמא נחת און להס דין
מת עלמו לטמא כחאל .
אלא למגע . וון כמת עלמו
לטמא טלס וחרבנה כדדקן
בפ"ק וכדאמר הרמב"ם :
מ בליים שניו פסיו
הכפיש כ' . והכפיש
עגולה והמדות מרובעת
נשאר מקום הקרנות ריח
מגולה ואין שם כדי
לרבע ע"ש הלך הכלים
שנמקום הקרנות טהורין :

תוספות אנשי שם

ח בר"ב ד"ה הכל עמא
כו' כיון דאם תטול ט'
ו' ז' דהא לא הוסיפו בזה על
ל' המטה כלום וע' בבב"א
וגם דבריו ז' דהא דהא
בכ"ז מ"ב מיירי אפי' בכלי
שאינו מק"ש ודק הוולא הוא
כלי אינו חוץ ופ"א
הכ"א בעמא שם ובלשון
הר"ם והר"ב ז"ל צ"ח
ובל"ל כיון שטמאה ע'
כלי כמאן ליתא . (לכ"ז) :

משנה אחרונה

כ"ב גבי זבאים שגלשו
מיטקום והקיאן דרך בית
הרעי וביהו את הבשר .
משום שגור ימי עיכול
ע"ש ו"ל : ח אף
המורה טהורה . פ'
הר"ב דבמ' דידה דאזינו
ולא בחר פתה . ומח"א
הקשה אמאי און הפרת
מביא עומאה משום יד
וט"ל מלשונם משמע
דפשיעא ליה דמודו ב"ה
שפרת עלמו טמא ולא
פליגי אלא בחדות . ועל"כ
דבפרה עלמו נמי ס"ל
לכ"א דטהור דהכפיש נמי
מלל כלים שבין שפתה
לשפתה החדות ודקתני
במתני' דלקמן ואמרי
בב"א . אכל ב"א פליגי
דאיס מלל אלא על
חובה . ומתני' דהכא
קמ"ל כותה ל"א דפשי'
עיך המורה בתוך
החדות עמאה משום הפרת
שמבחוץ . ולקמן מ"ב כותה
לכ"א דפשי' כל הכלי בין
השפתות טהורה . והכי
מסמך ע"י דלכ"א אף
הפרה טהור דאין סבבה
ובפשי' טהור מלל כול עמא .

לאון הרמב"ם כאשר כפה כפישה וכו' ועיין במשנה ו פ"ה : החדות
טהור . כלומר כל מה שצמדות . וכ"כ הר"ב במשנה ו פ"ה . וז"ל
הרמב"ם [בחיבורו ע"ס] הרי זה מלי על כל מה שצמדות : והמנורה
טמאה . כתב הר"ב וז"ל כיון דמנורה טמאה היאך הדות טהור .
והלא היא מטמאה כמת כו' . כ"כ

הר"ם אלא שהוא כתב ע"פ התוס'
דבשל מהכות היא ומשום כך מקשה .
והר"ב לא פירש דבשל מהכות ואפ"ה
קשיא ליה לשיעוריה אולי כמ"ס
ברפ"ק . ולאו דוקא של מהכות דה"ה
לכל הכלים . ועיין מ"ס ברפ"ק [ד"ה

החדות טהור טה . ומנורה טמאה טה . בית
הלל אומרים אף המנורה טהורה .) . ומורים
שאם תיגמל המנורה וכפישה נופלת הכל
טמא טה : מ' כלים שבין שפתי כפישה
לבין שפתי החדות טה . אפי' עד התהום טה

ההורים
ומימאהו] . ומ"ס הר"ב ד"ל דמיירי כגון ליתא מת צבית וכו' . כ"כ
הר"ם וכתב מהר"ם וז"ל ודוחק ל"ל זה אלא ל"ל דמיירי במטרה
הפרה כחון לחדות לא מטמא מטרה שצמדות כחאל .
ולפי זה ימא טעמא דכ"ה אמאי המנורה טהורה אמאי לא לייטי לה הפרה טמאה דיש יד להכניס ולהוליא ולדברי ימא * כיון דשל
פרקים היא . לא גזור ככה"ג כשהיא צמדות עכ"ל . ומייהו להרמב"ם מעיקרא לאו קושיא . דאינו ס"ל דבגדים שנגעו במת אע"פ שהן
כמה לטמא אחרים שנגעו בו טמאה שבעה אינו כמה לטמא כחאל ובמשא . כמ"ס פ"ה מהט"מ [הלכה ז"ל] . ונתן טעם לדבר שהמטא למה
עלמו אינו מפורש [וכמ"ס בסוף פ"ק] ובטמאה אלה הוא אומר אדם כי ימות כחאל ע"כ . עיין בסוף פט"ו : אף המנורה טהורה . אע"פ
ששפת הפרה נראה בין הכסוי והחדות . הרמב"ם טה : מ' כלים שבין שפתי כפישה וכו' . פ' שהכפיש מוכה חלל החדות .
ושפתי הכפיש מכסי עובי כותלי הדות . והשתא קאמר ** כלים שבעובי כתליו או שלמעלה על עובי הכותל עד התהום טהורים וקמ"ל
דאע"ג דאין בהם טפח על טפח . במקום שמונחים הכלים לא אמרינן דהוי כביב שהוא קמור תחת הבית ואין בו טפח דטמא [לעיל פ"ג
מ"ן] דאלי הכא כיון שיש טפח צדות וטהור אינהו נמי בטלי לגבי דות וטהורים . ולא אמרינן דטמאה בוקעת כנגדן עד התהום . וג"ל
דלהכי אטרין למתני עד התהום ולא קאמר שהתא טהורים . דהר"א דוקא כלים שכתליו טהורים דהכתלים בטלי לגבי חלל הדות .
אבל כלים שחת הכותל עד התהום שאין כנגד חלל הדות יהיו טמאים . דטמאה בוקעת עד התהום דאע"ג דכלים שכתליו טהורים .

(* מ"ס הטקט דתון ** מ"ס כלים ששפתה על עובי הכותל או שבעובי כתליו עד התהום . כ"כ .

מלאכת
עך אפילו ל"ב טהורה ולר' אלעזר ב"ר יוסי בשל מתכת אפילו ל"ב
עמאה וכו' מתכת דקאמרינן אמנורה קאי א"ל לטופלת דסיפא קאי ואכפיש
לדת"ק בשל עץ חוץ אע"פ דטופלת ואחא ר' אלעזר למימר דבשל מתכת
אפילו אינה נופלת לא חיילא . הר"ם ז"ל : מ' אפילו עד התהום טהורים .
כתב הר"ם אוחא ז"ל נע"ד שחם היו כלים טמונים בקרקע למטה מהדות
והם כנגד שפתי החדות אלא שחם מוכסין בדות טהורים כמו אחס כלים
שחם בין שפתי כפישה לבין שפתי הדות ולא נחשוב אותם כמו כלים
הטמונים בקרקע הבית שיש שם מת שחן כלם טמאים כל עוד שאין שם
חלל טפח כדנפקא לן מוכל אשר צבית בספרי וכו"ה כלים שחן תחת הדות

ישראל
(ד) וכל זה דלא כמשמע לכאורה מהר"ב . שכן דלזינון בחר הרוב
שהוא תוך הדות . ובמח"ר ליתא . דהרי גם כשהכלי כולו הוא בין שפת
הדות להכפיש . אפ"ה טהור כמשנה ט' . וא"ל עכ"פ מ"ס הכא דלא כני
בשנראה תוך הבית . אלא רריך נמי שיהיה בולט תוך הבית . והרי לעיל
(פ"ו מ"ה) בטמאה במעויה בנראה צבית . אמרינן דידיון כאלו הוא
צבית . ו"ל החס המעויה ודאי שייכי להצבית . להכי שני בנראה למד .
מש"כ הכא כותל הדות אינו כותל הבית . עוד י"ל דדוקא כשאין שם אהל
אחר שהכותל מפקיט ביניהן . אבל הכא דות כאהל : (ד) וא"ל מ"ס מלעיל
(פ"ו מ"ג) בטמאה בכותל בחזיה שלפנים . דהבית טמא . ואפ"ה העומד
למעלה מול הסומאה טהור . והרי פשוט דאלל כשהטמאה מונחת על עיבי
הכותל בחזיה שלפנים שבית טהור . ולא חשיבין לה כאלו הוא תוך הבית .
אלמא דלא חשיבין לשפה כחותה . ו"ל דהכא שאני . דהכפיש שמכסה לכל
תוך הדות והשפה הוא מניף כל שחתיה להיות כחותה . א"נ י"ל דהכא
שאני דדרך השמישו הוא כך שמתי חפלים תוך הדות . ואפילו הם טפוסים
עד

דגם מקלפת טהרה שהחיל על מקלפת מהשיעור עומאה נטמא כפ"ג מ"ד
ומ"ל מ"א ורש"י טה ד"ה מקלפת וע' עוד טה מ"ג (ד) : נא מדנתמך הכפיש שהיה החלל ע"י הפרה שהוא כלי ואפילו היה המטרה פשוטי כלי עץ
ג"כ כך דיש [כ"ט פ"ז] : נב) הכא מיירי שאין הכפיש טפלת לתוך החדות . וכבר שמעין כן במשנה ח' . רק קמ"ל הכא רבותא דלא מציעא
בריאה . שרוב המטרה תוך הדות . אלא אפי' הכא שלל גוף הכלי מונח בין שפת הדות לשפת הכפיש אפ"ה ילל . מיוחד אפשר דהכא מיירי
באין מראין כלל תוך הבית . כמחשין ולטורות שהן דקין והכפיש מכסה אותן לגמרי . וקמ"ל דכ"ה ג' נס ב"ש מודו (ד) : נג) ר"ל לא מציעא
במונחים על שפתות הדות . ד"ל דכיון דמשמש שם השמימי הדות להכי כמותה תוך הדות דמי אלא אפי' הכלים המונחים למטה משפתות הכפיש
ותחת כותלי הדות ממש . עד התהום . אפ"ה נלוו . דאע"ג דקרקע אהל המת עמא עד התהום . אפ"ה כיון דהדות מכוסה גם כל קרקעיתו

טהור . דלזול עם דופני האהל כדאמרינן לעיל . בפ"ה [משנה ו] :
והמנורה טמאה . מפני הפרה היולא מן הדות . ואין הכפיש מללל
עליו . ואם תאמר כיון דמנורה טמאה . היאך הדות טהור . והלא
היא מטמאה כמה עלמו דמרב הרי הוא כחלל . ו"ל דמיירי כגון
ליתא מת צבית . אלא חרב שנגע
במת . ועל ידו מטמא הבית . והמנורה .
וקיימא לן דאין כלי עושה כלי אחר
כיוצא בו כדפרישנא בפ"ק : אף
המנורה טהורה . דבחר דידה אזינון
ולא בחר פתה והיא בתוך הדות
קיימא ויטולת עם הדות : הכל טמא .
בין הדות בין המטרה כיון דאם תטול

של חליות . דאין כל הפרקים שלה חבוש מן החורה אלא מדרבנן גזור הלך ע"י הפרה כחון לחדות לא מטמא מטרה שצמדות כחאל .
ולפי זה ימא טעמא דכ"ה אמאי המנורה טהורה אמאי לא לייטי לה הפרה טמאה דיש יד להכניס ולהוליא ולדברי ימא * כיון דשל
פרקים היא . לא גזור ככה"ג כשהיא צמדות עכ"ל . ומייהו להרמב"ם מעיקרא לאו קושיא . דאינו ס"ל דבגדים שנגעו במת אע"פ שהן
כמה לטמא אחרים שנגעו בו טמאה שבעה אינו כמה לטמא כחאל ובמשא . כמ"ס פ"ה מהט"מ [הלכה ז"ל] . ונתן טעם לדבר שהמטא למה
עלמו אינו מפורש [וכמ"ס בסוף פ"ק] ובטמאה אלה הוא אומר אדם כי ימות כחאל ע"כ . עיין בסוף פט"ו : אף המנורה טהורה . אע"פ
ששפת הפרה נראה בין הכסוי והחדות . הרמב"ם טה : מ' כלים שבין שפתי כפישה וכו' . פ' שהכפיש מוכה חלל החדות .
ושפתי הכפיש מכסי עובי כותלי הדות . והשתא קאמר ** כלים שבעובי כתליו או שלמעלה על עובי הכותל עד התהום טהורים וקמ"ל
דאע"ג דאין בהם טפח על טפח . במקום שמונחים הכלים לא אמרינן דהוי כביב שהוא קמור תחת הבית ואין בו טפח דטמא [לעיל פ"ג
מ"ן] דאלי הכא כיון שיש טפח צדות וטהור אינהו נמי בטלי לגבי דות וטהורים . ולא אמרינן דטמאה בוקעת כנגדן עד התהום . וג"ל
דלהכי אטרין למתני עד התהום ולא קאמר שהתא טהורים . דהר"א דוקא כלים שכתליו טהורים דהכתלים בטלי לגבי חלל הדות .
אבל כלים שחת הכותל עד התהום שאין כנגד חלל הדות יהיו טמאים . דטמאה בוקעת עד התהום דאע"ג דכלים שכתליו טהורים .

(* מ"ס הטקט דתון ** מ"ס כלים ששפתה על עובי הכותל או שבעובי כתליו עד התהום . כ"כ .

שצבית וכפישה נתונה עליו טהור א"כ עליו על הפרה של המנורה . הר"ם ז"ל :
ומורים . ב"ה שאם תטול המנורה וכפישה נופלת לתוך הדות הכל עמא
כל מה שצמדות הדות כיון שעמידתה ע"י דבר המקבל עומאה כמאן ליתיה
דמי כדאמרינן בפרק ששי גבי דלת שסמנו כמפתח הר"א ז"ל . תניא
בחוסינא הדות שצבית והמנורה שצמדות והפרה שלה יוגא וכפישה נתונה
הבד"ה ק' לשון חכר בין כחופתה עליו וכו' . ד"ה בשל מתכת אהל בשל
פ' שני בין שפתי כפישה שמוזן ז"ל : עך ה"ל חוץ ר' אלעזר ב"ר יוסי אומר
ד"ה בשל עץ אהל בשל מתכת נטמא ואין כלי טמא חוץ פ' ברייתא זו
סומאה ולא פירשה אמאי קיימי ויט לפי דאעומדת דרישא קאי לדת"ק בשל

י כ"ן
עג מה שצמדות והרי אהל שגומע ע"י אדם וכלים אינו מלי [כלעיל פ"ז] :
מוח) דכל מה שצמדות ילל מטמאה מת שצבית ע"י שתימת הכפיש עם
דפנות האהל . דהיינו דפנות הדות . ומיירי שאין בהפרה עובי טפח
דאם היה בו טפח הרי עומאה נכנסת דרך שם לתוך הדות . ואע"ג
שהפרה כותה הטפח הוא . הרי הפרה הוא מק"ט . וכל המק"ט אינו
חוץ בפני העומאה : מ"ב) מפני מוקלת הפרה שנראה תוך הבית . ואפ"ה
לא נטמא אחר דברים שצדות שלא נגעו בהמנורה . מדעכ"פ היו
עם המנורה כחאל א' והרי אמרינן חרב כחלל . ליהא דרך לענין שיחשב
כלי שנטמא במת כחצי אבות . דהיינו כמה עלמו וכ"כ כל הנטמא
בכלי רריך חוזה ג' ח' כהנטמא במת עלמו . אבל בטמאה אהל אדם
כי ימות כחייב [ור"ל כה"ש והר"ב ז"ל וע' לקמן פ"ב מ"ד ופ"ג מ"א וע' מ"ס כ"ד
פ"א ס' ו' ושם הארבע] : נ) דאע"ג דנראה צבית מההדרים שבין הכפיש
לכותלי הדות . עכ"פ מראין בולטת ויולתה לתוך חלל הבית . כמותה
צדות דמי [ברפ"ט דכלים וכן כתב הרמב"ם פכ"א מט"ו] . אבל בצוללת מחוץ
לכותלי הדות . ומתפשטת לתוך חזיר הבית . ודאי שנטמאה המנורה . דגם מקלפת טהרה שהחיל על מקלפת מהשיעור עומאה נטמא כפ"ג מ"ד
ומ"ל מ"א ורש"י טה ד"ה מקלפת וע' עוד טה מ"ג (ד) : נא מדנתמך הכפיש שהיה החלל ע"י הפרה שהוא כלי ואפילו היה המטרה פשוטי כלי עץ
ג"כ כך דיש [כ"ט פ"ז] : נב) הכא מיירי שאין הכפיש טפלת לתוך החדות . וכבר שמעין כן במשנה ח' . רק קמ"ל הכא רבותא דלא מציעא
בריאה . שרוב המטרה תוך הדות . אלא אפי' הכא שלל גוף הכלי מונח בין שפת הדות לשפת הכפיש אפ"ה ילל . מיוחד אפשר דהכא מיירי
באין מראין כלל תוך הבית . כמחשין ולטורות שהן דקין והכפיש מכסה אותן לגמרי . וקמ"ל דכ"ה ג' נס ב"ש מודו (ד) : נג) ר"ל לא מציעא
במונחים על שפתות הדות . ד"ל דכיון דמשמש שם השמימי הדות להכי כמותה תוך הדות דמי אלא אפי' הכלים המונחים למטה משפתות הכפיש
ותחת כותלי הדות ממש . עד התהום . אפ"ה נלוו . דאע"ג דקרקע אהל המת עמא עד התהום . אפ"ה כיון דהדות מכוסה גם כל קרקעיתו

נחלקו כלי אחד שיטה מקלפתו עמא ומקלפתו טהור . וכ"כ מדברי הרמב"ם בנחמ"ו עכ"ל כן כלים שבין שפתי הכפיש ובין שפתי החדות טהורין ואף המנורה טהורה ע"כ : ובפשי' טהור מלל כול עמא .

לאורך הסדר (ולפ"ש בס"ד פ"ב בבעז ט"ז א') מונה ארבו לרובי הסדר אבירי נוד ארית שפת הסדר עד הקנה. ולפיכך אם יש תחת הקנה אור ספה לארץ. באה הסימאה דרך שם מחלק לחלק :

משנה ג מדר אפי' תניו למטה נגד הסדר דבר שארץ ורובה וגובה הרבה. אף שפניו העליונים נבדלים שם מתארץ. אפי' ספאן בתוכו חלול. לא נתערב הסימאה מחלק לחלק אלא בשיש אור מע"ש. בין תחתיו לארץ. ורק בקש"ל נגד כנסת קפילין וע"ז. או אם יש בין קפול העליון לארץ ספה. אף שהספה הרחא פמולא מהקפילים שחתת הקפול העליון חשבינן לקפילין התחתונים כליהנו ונגנז הסימאה תחת הקפול העליון מחלק לחלק (נ"ל רכ"ש במנחם שם כלי שחלולו ספה. ומספה על צדו. צד העליון טאוהיל וחלק תחתיו חשבינן ליה כליהא. וזהו דוקא כשהבלי הוא מק"ש. דאל"כ הרי כתיב הבלי חוצץ כפי הסימאה]. ואפי' מונה אדם למטה. שחלול שבתוכו מלא בני מעים. אפי' צד העליון שלו מביא הסימאה. והחיתו חשבינן ליה כליהא :

משנה ד וכ"ש כשקצת נוף האדם מאהיל על הסימאה וקצתו השני מאהיל על הסימאה. ורק תחת אבציות האדם שפסיק כותל בין הסימאה והסימאה. חשבינן לתחתית נוף האדם אשר הוא למעלה מכותל הפסיק כליהא. לא משום דחוקקין להשלים (כ"ד רפ"ו ס"ב). אי משום דהוי מקום דבוק האדם בכותל שבהלן כשפת אהלים (כ"ז ס"ב). דהכא כשנוף האדם דבוק משל הכותל שבחתית החלון. לא אמרינן דהוי כשפוע אהלים או חוקקין. וכסימאה תחת הדרי (פ"ו ס"ב) אלא משום דתחתית נוף האדם מק"ש. חשבינן ליה כליהא ובאה הסימאה מצד האל ש' הכותל שחתת נוף האדם לצד האחר שבכותל שם. וכ"ש מפי כשלבש האדם נגדים וסאוהיל ככה"ג על הסימאה והסירה. ואפילו כשנחנך ב"ג"א זה על זה. ואפי' שניהן ערומים. חשבינן ברישא לנוף האדם שילובש הכברים כליהא. והגדר מביא הסימאה מצד לצד. ואפי' כסימא חשבינן לנוף האדם התחתון כליהא. ונוף העליון מביא הסימאה מטקום למקום (אנ"ג דב"ב אינו חוצץ. ולפיכך היה שפיר רבואת נגד כנר) :

משנה ה ואפי' לא היה כאן לא אהל סמא. ולא אהל סרור. רק אדם מוטל על הארץ. והאוהל מביאה על מקצתו. ומסירה מונעת רצוצה תחת קצתו האחר. חשבינן לתחתית האדם ליתא. והסימאה שנקצתו דא' למעלה ממנו בקעה לתחתיו כנגדה. והתפשטה למקום הסירה שחתתו בקצתו הב' (וכ"ש כשהסימאה והסירה שניהן רצוצים תחת נוף האדם א' בקצתו הא'. והב' בקצתו הב'. אין דנין בה דין סימאה. רצוצה שרק בוקעת ועולה כנגדה אלא דיינינן לנוף האדם כהא סעי'. ואילו ק"ק ליה מעלי (פ"ס ס"א) הסימאה תחתיה בוקעת ועולה רק כנגד הסימאה. י"ל התם הרי כבורת שפחות מ"ס אוקמינן לה. וכמ"ש שם בס"ד ברפ"ש]. ולא עוד אלא אפי' כשאין הסירה מונח תחתיו אלא שהסימאה מחללת על קצה א' של אדם. וקצתו השני מונח באהל. ויש תוך האהל סירות. הרי שחשבינן להאדם כאילו הוא חלול תחתיו. בקעה הסימאה לתחתיו מצד הא'. והתפשטה משם הסימאה לתוך הבית. ונמסאה כל אשר בהבית. **משנה ו** והאפי' אם הסימאה בהבית שקצה הא' מהאדם מונח בתוכו. והאוהיל סירות על קצה השני של אדם שטונה בחוף. נמסאו הסירות :

משנה ז מדר רק באדם אף שחלול תוכו מלא בני מעים. ס"ל חוקקין להשלים תוכו כאילו חלול כבוד הוא מע"ש. משום דאפקיה קרא (סוכה כא"ב). אבל שאר בע"ח לא. ולפיכך אף שנוף בהמה הי' מחשב כאהל ומביא וחוצץ כפי

הסימאה (כפ"ח ס"א). הני מילי בשיש אור תחתיה. אבל בשמנוחת נוף הבתמה על הארץ לא מחשב צד עליון שלה כהא. אלא הסימאה שחתת נופה ברצוצה דיינינן לה. ומה"ס אפי' כלב שאכל בשר החי והוד ג' מעלי"ע מאכילתו. שלא נתכלל עיניו הבשר במעיו. מת הכלב. ונופו שהסימאה בתוכו מונח בחוף. ורק צארו מונח תוך הבית. לא התפשטה הסימאה מתוך נופו לתוך הבית. ורק בשיש מטקום הסימאה עד פיו שרוא סוף צארו חלול מע"ש. או תתפשטה הסימאה מכותל לתוך הבית דרך פה הכלב. ודוקא כששפת פיו משקיפת הדלת ולפנים. דהיינו תחת תקרת הבית. אלא כשאחורי הכלב לפניו. אפי' שמקום הסימאה שבתוכו יש בו פתוח מע"ש. עכ"פ בית הרעי הרי אינו פתוח ספה. ולא אמרינן הרי גם כהתום לנמרי אמרינן סוף סימאה לצאת. וכמגדל נעול שהסימאה בתוכו שהבית סמא (כפ"ח ס"א). והרי ה"ג סוף סימאה לצאת דרך בית הרעי. ליתא. דמההשתא מת הוא. חו לא תנא סימאה דרך שם. ומי יכניסם לבית. והו אפי' תדנו השתא כמעיקרא סוף סימאה לצאת דרך שם. הרי כשיצא דרך שם יהיה כבר מעלי"ע. כ"ד דוקא בכלב שיעור עיכולו ג' ימים. אבל שאר בע"ח שיעור עיכולו מעלי"ע א'. ולפיכך שאר בע"ח שאכל בשר הבית ומת אפי' שכל נוף הבע"ח שפת מונח תוך הבית. אין הבית סמא. רק בלא נשתוה מעלי"ע מאכילתו עד שמת. ובתוך הבע"ח חו. אפי' נכנס לבית תוך מעלי"ע מאכילתו. סימאה בלועה אפי'.

וביצאה הסימאה מבע"ח דרך בית הרעי. אפי' תוך מעלי"ע מאכילתו. עכ"פ כיון דבשר דך הוא כיון שיצא ממנו ברעי הרי הוא כמעוכל. (ובאדם החלת עכ"פ הוא שעה וחמש אחר סיום אכילתו. וסוף עכ"פ אחר ו' שעות. ונפקא מינה דגם אחר החילה עכ"פ אסור לברך בה"ז על מה שאכל (רמ"א א"ח קפ"ד סק"ם)) :

משנה ח הבית בבית דרות כותבין בקרקע כותבו. ופה הדות מכוסה בבלי שאב"ס. כל הכלים שתוך חלול הדות. ואפי' אותן כלים שבין שפת הדות לבין שפת הכלי שאב"ס. ומכוסה אותו. והכלים הללו שבין השפתות נראין תוך הבית. אבל אין בולטין לתוך חלול הבית. שחורין אבל רק כשנראין רק פחות משפת תוך הבית. דאל"כ הכלים הללו שבין השפתות שמק"ש אין חוצצין. וכאילו פתח הדות שם ספה. ונמסא ע"ז גם שאר הסירות שתוך הדות. כ"ד דאם כשנמלו הכלים עתוך הדות או שעל שפת הדות תפול הכלי המכסה הנ"ל לתוך הדות. א"כ לא הועמד המכסה רק ע"י כלי. וכיון שכן אין המכסה שחוצצין על דין חוצץ (כרפ"ו) וכרות מנילה דמי ונמסא כל מה שבתוכו. ואפי' אותן סירות שבתוך שגם כשיפול המכסה למטה ישאר מכוסה. עכ"פ כיון דכמגדל דיינינן לדרות נמסא כל מה שבתוכו :

משנה ט ובאם הציל המכסה לבין שפת הדות. או גם הסירות שחתת כותלי הדות נחשבים כאילו הן תוך הדות. וסירותין. ומה"ס אם הסימאה תוך הדות. הרי גם הבית סמא משום דסוף סימאה לצאת דרך הבית. לכהי גם כשהסימאה תחת כותלי הדות. כמנח תוך הדות דמי. וכל הדות וכל הבית סמא מה שבתוכן עד תחתיהם. אבל כשהסימאה בבית. וכלים מונחים בחללים שבכותלי הדות. אם יש במקומן מע"ש שהוריש ואפי' אינן פתוחים לדרות (כפ"ד ס"ב) דכאהל לבר חשבינן להו. רק שלא יהיו פתוחין ספה להבית. אבל באין בחללן מע"ש שייכים להבית. ואפי' כשפתוחין גם לדרות. ונמסאו עם הבית. ואם כותלי הדות בולטין מחוץ לכותלי הבית. או גם החללים שבכותל הדות תוך הבית אינן שייכים להבית וכשאין פתוחין ספה על ספה להבית סירותין :

ר' עובדיה מברטנורה אהלות נסר פרק יב תוספות יום טוב ציונים

פרק יב א נסר שהוא נתון ע"פ תנור חדש. שלא הוסק ללא מקבל עומאה ובתנור העומד רצוצה או בניה איירי: בפתח מפח. שהנסר רחב ויולא חוץ לתנור טפח סביב מכל לדדיו: שעל גביו. שעל גבי הנסר: מהוריים. דכיון שהתנור טהור ועולה רק כנגד הסימאה.

בפתח מפח ב. מוכמאה תחתיו. כלים שעל גביו. מהוריים. מוכמאה מלאכת שלמה על

פרק יב א בפירוש ר"ע ז"ל. ובתנור העומד כחצר או כגנה איירי. אמר המלקט וכן כל הני כליה עד כנא של סגדל צעומד באויר מיירי:

פ"ב א (א) שכסה פה התנור עם לוח עץ. לזוח כזה אפי' פשוטי כלי עץ לא מקרי. מדלחן עליו לזרע כלי (וכללים פ"ב מט' ורמ"ט פ"ה מכלים ה"א) ולפיכך חוצץ בפני העומאה: (ב) ר"ל שלא הוסק עדיין כל כך עד שיטל לאפות צו סופנין. דתנור כזה ג"כ חמק"ט עדיין (ככלים פ"ה מ"א) ולפיכך הו"ל כאילו מונח הנסר על התיבת טיט וחוצץ הנסר בין העומאה להטירה. ואילו היה התנור טן. והי' כלי הוא. ונמלא שהנסר נתמך להיות אהל ע"י כלי. ולזוח חוצץ (נפ"ו). וכולו מן מסיכות דפרקן במשנה א' ב' ג' כולו מיירי שהתנור עומד באויר: (ג) שער"ו הו"ל כל האויר שחתת הנסר כהאל. שהתפשט העומאה שחתת א' מגדלי הבלטיטה. לכל האויר שחתת כל הבלטיטה סביב והנסר שער"ו האויר הו"ל ככל עליונו של אהל שחוצץ בין עומאה לטירה שח' מהן למטה. וז' מהן למעלה מעליונו של אהל. ואילו לא היה הנסר בולט מכותל התנור רק פחות מנמסא ממעל להעומאה. הרי אצור כזה לא מקרי אהל להביא העומאה סביב. וגם לא היה עליונו של אהל כזה חוצץ בין העומאה לטירה. אף שצדוה"ל שכלול טפח. חוצץ עליונו בין העומאה לטירה. וזקק למעלה ולמטה כגדו. וגם אם לא היה הנסר בולט רק מצ' לדדים. טפח בכל לז'. אף שצדוה"ל שכלול טפח. חוצץ עליונו בין העומאה לטירה. עכ"פ חין העומאה שחתת ח' מהתפשטה לטמא הטהרות שחתת לז בליטה הב'. ואפי' היה תנור יסן בצלמלע (כמגדל משנה ג) וכ"ש כהא שהתנור חדש בלזוח כלי מפקסין ב' האהלים שב' לדדי התנור (נ"י גריקן ס"י מ"ד חוק"ן) (א) (ד) צבוס מקום שחתת בליטה הנסר: (ה) שמתמעל לנסר. אפי' כנגד כמסא

פ"ב א ע"פ הטור חדש. פי' הכ"ב שאינו מקבל עומאה. ור"ל ממשו שאינו כלי כממסקין במקומו דלזילו היה עליו סם כלי כמו טפח כלי חסך קודם שגלגף בכבשן דמיקרי כלי אדמה כתי"ט מו"ט פ"ב דכלים אפי' שאינו מקבל עומאה אינו נעשה אהל כמו נדבך ע"כ כלי אבנים כרפ"ו. אבל תנור גבש עפי' ואין עליו סם כלי קודם שהוסק כתי"ט לשון הכתובים לעיל פ"ה מ"ו וסם כתבנו הפעם בזה: ויעירוף מכל לדדיו בפומה טפח. וכתב

פ"ב א נסר. ע"י פ"ב חגי' א"ש סוכה ז' :

אליהו רבא פ"ב א נסר שהוא נתון ע"פ תנור חדש. ללא כלי הוא חוצץ הנסר. וכ"כ ליהו' ככלי אדמה דעשה אהליו לעמא ולא לטיר. לא דמי התם כלי. ח"ט

משנה אחרונה פ"ב א ע"פ הטור חדש. פי' הכ"ב שאינו מקבל עומאה. ור"ל ממשו שאינו כלי כממסקין במקומו דלזילו היה עליו סם כלי כמו טפח כלי חסך קודם שגלגף בכבשן דמיקרי כלי אדמה כתי"ט מו"ט פ"ב דכלים אפי' שאינו מקבל עומאה אינו נעשה אהל כמו נדבך ע"כ כלי אבנים כרפ"ו. אבל תנור גבש עפי' ואין עליו סם כלי קודם שהוסק כתי"ט לשון הכתובים לעיל פ"ה מ"ו וסם כתבנו הפעם בזה: ויעירוף מכל לדדיו בפומה טפח. וכתב

פ"ב א נסר. ע"י פ"ב חגי' א"ש סוכה ז' :

אליהו רבא פ"ב א נסר שהוא נתון ע"פ תנור חדש. ללא כלי הוא חוצץ הנסר. וכ"כ ליהו' ככלי אדמה דעשה אהליו לעמא ולא לטיר. לא דמי התם כלי. ח"ט

משנה אחרונה פ"ב א ע"פ הטור חדש. פי' הכ"ב שאינו מקבל עומאה. ור"ל ממשו שאינו כלי כממסקין במקומו דלזילו היה עליו סם כלי כמו טפח כלי חסך קודם שגלגף בכבשן דמיקרי כלי אדמה כתי"ט מו"ט פ"ב דכלים אפי' שאינו מקבל עומאה אינו נעשה אהל כמו נדבך ע"כ כלי אבנים כרפ"ו. אבל תנור גבש עפי' ואין עליו סם כלי קודם שהוסק כתי"ט לשון הכתובים לעיל פ"ה מ"ו וסם כתבנו הפעם בזה: ויעירוף מכל לדדיו בפומה טפח. וכתב

פ"ב א נסר. ע"י פ"ב חגי' א"ש סוכה ז' :

אליהו רבא פ"ב א נסר שהוא נתון ע"פ תנור חדש. ללא כלי הוא חוצץ הנסר. וכ"כ ליהו' ככלי אדמה דעשה אהליו לעמא ולא לטיר. לא דמי התם כלי. ח"ט

משנה אחרונה פ"ב א ע"פ הטור חדש. פי' הכ"ב שאינו מקבל עומאה. ור"ל ממשו שאינו כלי כממסקין במקומו דלזילו היה עליו סם כלי כמו טפח כלי חסך קודם שגלגף בכבשן דמיקרי כלי אדמה כתי"ט מו"ט פ"ב דכלים אפי' שאינו מקבל עומאה אינו נעשה אהל כמו נדבך ע"כ כלי אבנים כרפ"ו. אבל תנור גבש עפי' ואין עליו סם כלי קודם שהוסק כתי"ט לשון הכתובים לעיל פ"ה מ"ו וסם כתבנו הפעם בזה: ויעירוף מכל לדדיו בפומה טפח. וכתב

פ"ב א נסר. ע"י פ"ב חגי' א"ש סוכה ז' :

אליהו רבא פ"ב א נסר שהוא נתון ע"פ תנור חדש. ללא כלי הוא חוצץ הנסר. וכ"כ ליהו' ככלי אדמה דעשה אהליו לעמא ולא לטיר. לא דמי התם כלי. ח"ט

משנה אחרונה פ"ב א ע"פ הטור חדש. פי' הכ"ב שאינו מקבל עומאה. ור"ל ממשו שאינו כלי כממסקין במקומו דלזילו היה עליו סם כלי כמו טפח כלי חסך קודם שגלגף בכבשן דמיקרי כלי אדמה כתי"ט מו"ט פ"ב דכלים אפי' שאינו מקבל עומאה אינו נעשה אהל כמו נדבך ע"כ כלי אבנים כרפ"ו. אבל תנור גבש עפי' ואין עליו סם כלי קודם שהוסק כתי"ט לשון הכתובים לעיל פ"ה מ"ו וסם כתבנו הפעם בזה: ויעירוף מכל לדדיו בפומה טפח. וכתב

נתון על פי... ב סרידה...

תוספות הדינים פירוש...

אליהו רבא ב סרידה... תוספת...

תוס' אנשי שם תוס' ד"ה... תוס' ד"ה...

משנה אחרונה ומשמא... תוס'...

מודה דטמאים דנעשה... ב סרידה... תוס'...

שלמה מלאכת עור... תוס'...

בועז ישראל תפארת יב ין הכתוב... תוס'...

דטמאין... תוס'... תוס'...

עוד בפירושו... תוס'...

הכתוב... תוס'... תוס'...

כל הכלים מודה... תוס'... תוס'...

מן הפחת שבגג. וטומאה בחוך הבית: אם יש. במקום הפחת פותח טפח. מביא את הטומאה מן הבית לעליה: ואם לאו. שאין טפח פותח טפח: מונין בו בדרך שמונין במת. שהסגל והעריסה טמאים טומאת שבעה כדון כלים בכלים. והטיטוק טמא טומאת ערב כדחק בפ"ק השלישי בין אדם בין כלים טמאים טומאת ערב: מעויבה. מיט ולררות שרגילים לשם על גבי קורות: ומכוונות. קורה העליונה כנגד התחתונה וכל אחת יש בה רוחב טפח

אם יש בו יט. פוחת טפח. **הכל טמא יד.** **ואם לאו מונין בו בדרך שמונין במת יח:** **ה קורות הבית והעליה. שאין עליהן מעויבה יט.** והן מכוונות יט. **טומאה תחת**

הגג של עלייה. משמע שמאליו נפחת. ותמימי דבפ' דלקמן מחלקים בין עושה חלון לפחת מאליו ונעשה חלון. והרמב"ם וכן הר"ם הביאו תוספתא סגל של עריסה שפחת מעויבה שעורו בפותח טפח נפחת' הבית מאליו שעורו מלא אגרוף. וכ"כ מהר"ם דמהני' דוקא בפחת' ולא בפחת' מאליו: **הכל טמא.** ר"ל העלייה וכל מה שבה מכלים לפי מה שקדם בפרק עשירי הרמב"ם. ובג"א מביא את הטומאה וכן העתיק הר"ב. ואין ביניהם אלא שיטת הלשון: **ואם לאו מונין בו וכו'.**

ה קרות. טיבה גג **ה**
טפח

תוספות הדישים
ד' [תי"ט ד"ה] ואם לאו
ט"ו וכן דייק רמב"ם כו' וכ"כ
כ"ה ט"ז ע"ש:

תום' אנשי שם
ה"ט ד"ה ואם לאו כו'
לשון רפי' נתן דבר כו'.
צ"ל לעיל פ"י מ"ה ולבין
עירכת הטומאה הוא לשון
עמו ור"ל עירב מביא
לעליה כי במ"ס נאמר
הכל טמא. דלח"ל דמהר"ם
נחטין לרפי' ד"ה מ"ה
מתי בטומאה הוא שלא
כנגד הנקב דהא רפי' נתן
את רגלו למעטן עירב את
הטומאה ללא ודאי לעירוב
את הטומאה דפי' אינו
שי"ן לעירוב שג"ל מהר"ם
ש"ל הטומאה שכנת לר'
עליה. (מ"ג כ"ה) :

משנה אהרונה
הכא בעת הוא כמו כי
עמ כלומר הטיט שבגג
ויולא מן העפלה ויטו
כי טמ מה שאל טוהת
הטפלה ובעל הוא ג"כ
לגבי העפלה ולא חשיב
אהל דכמתן לית' כו'.
אלא אם היה טמ ז"ו
בחוך הטיט הוא בטל
דטיט לגבי טיט בטל ולא
ז"ו לגבי טיט אפי"ג
דמתן וכפעת נמי בעלי
היטו משום שגלובין
במטו. והיינו דקרי ליה
ז"ו בעליון שהוא בחוך
הטיט והטיט שחתמו
בעל ולא היזו בעליון לר'
יטוש. ור"ל שכל דהיזו
הבגוש ג"כ בטל כמו
הטיט. והיינו דחמי
במספספא מודה ר"א
באמתי שחזר עשוי
מתלה לכן. ופי' הרשב"ד
דחתמי היינו היזו. ויש
לפרש שהיזו היולא ואין
עמו טיט כלל מוכח
שכשוי מתלה לטות
יולא בטובה ונכסה"ג ודאי
לא בטל: ד' ואם לאו
מונין בו. הלא לא אמרין
הכל טמא כמו נתן דבר
שמקבל טומאה למתנן
לפיל פ"י מ"ה מ"ח כר"י
קורקס דהכא הקניל
קוסת כל הנקב וחסבי
כתקדו וחיט מערב את
הטומאה ע"כ. ולא הננתי
א"כ כטיט טמ פ"ט נמי
יחא דחשיב כהתקדו
ואחאי מביא את הטומאה
ויכור דכפרק העור
והרובט גבי קריני
הטלוט שבין בית
לעליה דף ק"ה **שמש**
דף

לשון הר"ם. וזע"ג דחק לעיל פ"י [משנה ג] גבי ארובה שאין בה פוחת טפח טומאה בבית נתן את רגלו טוהרה. הכא מיירי כשהסגל נתון בפחת המעויבה בחליה של מטה גדונית מחלה על מחלה כדחק לעיל בפ"י [משנה ד] ע"כ. והיינו נמי דייק הר"ב לפרש ברישא שגראה סגל העריסה בחוך הבית וכו' וטומאה בחוך הבית. אבל יש עוד פנים לפרש דמייירי שהטומאה תחת הפחת וכשקדם הטומאה לסגל כי היא דפרק עשירי משנה ג. אליבא דרבנן. וכן דייק הכ"מ מפירוט הרמב"ם בפט"ו מהלכות טמא מה [הלכה ד]. וכחז [טוד] וא"ת מתי שגא מהא דחק החס משנה ה הטומאה כנגד הארובה ונתן דבר שהוא מקבל טומאה הכל טמא. ויתרין הר"י קורקוס ז"ל. שכל דבר שנכנס בטומאה המעויבה וממלא הפחת ויושב שם המתקרה הוא חשוב ואין אומרים בו עירב את הטומאה ולפיכך דייק הרמב"ם לכתוב והיא' רגל הערש סוחמת את הארובה ע"כ. ובאו לידי דברי מהר"ם שכתב דע"כ מיירי דטומאה בבית שלא כנגד הנקב דאי כנגד הנקב אפי' אם הנקב פחות מטפח מביא את הטומאה. כדחק לעיל [רפ"ו] נתן דבר המקבל טומאה עירב את הטומאה הלכך בעינן לאוקמי כשהסגל בחלי המעויבה של ג' הבית. ונריך לומר דשאר כל העריסה מחי המעויבה ולמעלה של ג' העליה והשאר יחא האי דקט מונין בו כדרך שמונין במת. דסגל חשיב כאילו הוא צהאל המת ושאר העריסה אי דיקרב דיקרב וטומאה טומאת שבעה. והגוש בעריסה טמא טומאת ערב דהסגל והעריסה אי כשני כלים ואין חבור כדחק בסוף מסכת פרה [משנה ח]. המלבן אינו חבור לא לטומאה ולא לטוהרה והיינו סגל של עריסה אלא של מטה גדולה קרוי מלבן כי היא דמסכת כלים פ"ח [משנה ג] אין טמא אלא מטה ומלבן. ובפרק המוכר את הבית [דף סג] מלבטת המטה וכו' ושל עריסה של הטיטוק מקרי סגל ע"כ: ד' שאין עליהם מעויבה. ולא

מלאכת שלמה
כי כאשר היתה מטה צעליה ונקב בגג הבית נקב ונכנס בו סגל של עריסה והיה זה הסגל מהיכל על הטומאה אם היה זה הנקב טפח על טפח הכל טמא ר"ל העליה וכל הכלים שבה ע"כ: ואם לאו מונין בו וכו'. ז"ל הרמב"ם בפט"ו דהלכות טומאת מת. ח"ל הפחת את המעויבה עד שבעה ארובה בחוך תקרת הבית כדי שתכנס בה רגל הערש והיתה רגל הערש סוחמת את הארובה אם יש בה פוחת טפח וטומאה בבית אף העליה טמאה שאין עליה המקבל טומאה חוץ ואם אין בה פוחת טפח העליה טוהרה והרגל של מטה טמאים כללים המהלכים נפחתה המעויבה מאליו שיעורה מלא אגרוף כמו שזכרנו ע"כ: ה קורות הבית והעליה וכו'. **טומאה תחת ארת** ברוך. נראה תחת אחת מהתחתונות. ובסוכה פרק היטן דף כ"ב לפינן מכריה

הבית מאליו אז שיעורו מלא אגרוף והכי מוכח בתוספתא ונלמד דנרסו' שפחתה בחוך וכו' פירוש הסגל פחתה ואי נרסין שפחתה צנור"ק בוי"ו קאי אסגל ואעריסה וכן נראה שפי' הר"א ז"ל או אפשר דנרסו' שפחתה בחול"ס ור"ל שהפחת שלו נראה בחוך הבית. ח"ל הערוך ערך סגל פי' סגל של עריסה שפחתה כשרגלי המטה אינם שוין משום חתיכת לוח תחת והה"ה במקומו שם כחוש הגבוהה ונרא' רגל המטובה' ואותה חתיכה מלד אחד שחזה לומר שחזי רגל גבוה וחזו דקה ומלד אחד עבה ואותו לוח נקרא נמוך מחמת שנקב או נאלל כדקט סגל ע"כ: אם יש בו פוחת טפח מרוב היות העריסה דוק: מביא את הטומאה. נרסו' ואית ללא נרסו' מלת בו אכן הרמב"ם ז"ל גרים הכל פמ"א ח"ל בקיטר אמר

יבין תפארת ישראל בועז

שבין חדר תחתון לעליון והעליון יש ג"כ קרוי ע"ג ותחת הסגליון בהנקבים שבמעויבה כדי שלא תזוז עריסת הקטן ממקומה (ה). ומיירי שהמת בחדר התחתון: (ג) בהנקב: (ד) כל מה שצבית ושבטליה. דהסגל אינו חוץ מדרוא כלי [נפ"ו] והטומאה נכנסה מהבית להעליה המקורה דרך החור שרחבו טפח [כ"פ]: (ה) דהסגל עטו"ו. והמטה שנגעה בהסגל הו"ל אב. והטיטוק ששוכב בעריסה הו"ל ראשון (ו). (ז) שטעוי מטיט או נכרים. דביש מעויבה בין הקורות. היה הוא מביא הטומאה לכל התחתון וחוצו נמי צפני הטומאה כשהטומאה למעלה או למטה הימנו בין שהקורות עליונות מכוונות ג' התחתונות או שהיו עליונות מונחות כנגד האויר שבין א' לחברתה בתחתות: (ח) שמונחות העליונות מכוונות ממעל להתחתונות ורחבות זו כזו לא פחות ולא יותר ורחב כל קורה

טפח יותר מהצטת שתחתיו. דלח"כ לר' יושע למה לא יהיה הנכס מפסיק בין הטומאה להיזו [כלקמן פי"ד מ"ה]. וא"ת אם חס למה צ"ו ויזין זה למעלה מזה. והעליון מעדיף. ללא פליג הסו"ר ר"א. י"ל דר"א ס"ל דדוקא צ"ו ויזין שתחתיו שזו. להכי צבית לתרווייהו כהכל א'. ותפשטת טומאה מתחת זה לתחת זה דרך ערפת העליון. משא"כ הלא. שתחת של כמה הוא רק להמשיך לפסוך עליו. ותשמיש היזו הוא לתלות בו דבר ומדאין תשמישן שזה. אין מנשרפין: (ה) כך כתב הרמב"ם [בפס"ו מו"מ] ודלא כהר"ב הלא שכתב דמייירי שפחת מעטמה מסגל המתחת זה תמוה. דל"כ כל קב שגעשה מאליו. אין הטומאה יולא בו שגרחבו טפח. אלא נריך רוחב אגרוף [כלקמן רפ"ו]. וי"ל גם להר"ם והר"ב דהכא מדעשה ע"י דחיקת האדם בהסגל. לא הו"ל כעשה ממילא. א"נ י"ל דהכא איירי בשחישב על הנקבים שהיו להשמישו. כדי שיעמוד שם הרגלים על מכוונת. ולא יזוזו ממקומן. והרי כה"ג סני להקב בפסח. ודברי דכ"ה"ג אין התפשטות הטומאה יולא ואין יהיה הסגל והעריסה דכ"ה"ג אף שאין בהקב שצנעויה פ"ט טומאה יולא בו [כלעיל פ"י מ"ה] ליתא. דל"כ היכי קאמר תנא דמונין בה וכו'. הרי הסגל והעריסה והטיטוק וכל מה שלמעלה ממנו כל שכנגד החור. כל א' וא' הוא אב הטומאה. ואפילו לא נגע מה שתחתיו. י"ל ללעול דמייירי שהמת אינו מונח מכוון תחת החור. ואפ"ה הסגל הו"ל אבי אבות. מדמניע עד חוך ח"י התחתון של המעויבה. דהו"ל כוונת חוך חדר התחתון. דכ"ה"ג אפי' קדם הסגל לטומאה (ע"י פ"י מ"ב) אפ"ה הסגל עמא דכוונת צבית דמי (כפ"י מ"ד). ולבאורה היה עוד ג"ל דלחכי נקט מהני' סגל. ולא נקט כפשוטו רגלי מטה שפחתו לחוך הבית. אלא דה"ט מרבעי למתני סופא דמונין בה וכו'. ואי צאין כאן סגל. רק עריסה וטיטוק. מה מונין שייך כאן. הרי המטה אבי אבות והטיטוק אב. ומה חילוק יש בין רישא דחשבינן להטיטוק כוונת צהאל המת. ובין סופא דחשבינן להטיטוק כוונת דברר כעממא צמח. הרי בין כך וכך הטיטוק נעשה אב. להכי נקט שמשפיק סגל. דכ"ה"ג נעשה הטיטוק כסופא דק רלשון. ותו היה נ"ל דמה"ם כתבו ג"כ הר"ם והר"ב דמייירי הלא בסגל של המכות. דלילו בסגל של עץ. הרי הו"ל כ"ה הטעמי למלאות ואמק"ט רק כקבוע ברזל המטה מק"ט אב המטה וכלים פ"ח מ"ל סי' לה. ועי' פרה סי' כ"ב מ"ח וברתי"ט

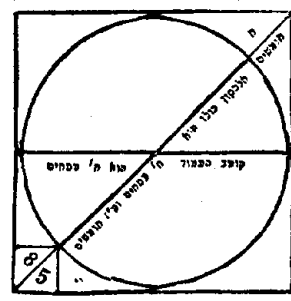

לאס עומא' על גבה. כלים שהחיה כנגד הטומאה טמאים: הקפה שלשה טפחים. לכל שיש ברחבו טפח יש בהקפו ג' ט. שכן מנינו בדברי הימים (3 ד) בים שעשה שלמה עשר בחמה משפתו אל שפתו עגול הציב וקו שלשים בחמה יסוב אורו [סנין]: $\int$ עמוד שהוא כוונת לאויר. עמוד עגול שמואלך בארץ וסוכב על עגולו באויר. כגון בחצר או בגינה ומאמלע העגול הוא מתחיל להאחיל על הארץ והוא ומתקצר מכאן ומכאן עד תחתיו שסמוך לארץ ולענין הבאת טומאה בעינין טפח על טפח ברום טפח מרובע ואם יש כאן לכל החוץ מתחתיו רום טפח. אע"פ שלמטה

הקופה ג' טפחים. פי' הר"ב לכל שיש ברחבו טפח כו'. כדמנן במשנה ה' פ"ק דערוצין ועיין מ"ש שם [דאין השגנון מדוקדק]. ומ"ש הר"ב שכן מנינו בים שעשה שלמה כו'. וכך כתב הר"ם משום דלא סגי בטעמא שהמרוכב כו' דלחיה גופיה תקשה מנגן. ולרין תלמוד ארבי מייתי ליה מקרא [א"ך ז"ש הר"ב בדברי הימים תמיהני שלא כתב במלכים א' ז [ג] דקדים]: **בזמן שהיא מרובעת ד' קשיא לי לגופי' לא אלטרין ששאלני לרין למודו כל הד' לרין כשמדדתי לד הא' ל"ל למודו עוד הג' לרין. ולאשמעינן שהמרוכב יתר כו' אינו במשמע דלא כן הרי זה כל למד וכמלא למד: **שהמרוכב** ואם**

בהקופה ויהא בה פותח טפח. בזמן שהיא עגולה הקיפה שלשה טפחים. בזמן שהיא מרובעת ארבעה טפחים. שהמרוכב יתר על העגול רביעי: $\int$ עמוד שהוא מוטל לאויר (ה) אם יש בהקיפו עשרים וארבעה טפחים (ס) מביא את הטומאה תחת דפנו (ט).

יתר על העגול רביעי. דהא כל עגול שרחבו אמה יש בו היקף ג' ואם היה מרובע אמה על אמה היה לו היקף ד' אמות. אמה לכל רוח נמלא מרובע (רב) [יהר] על העגול רביעי רש"י פ"ק דערוצין דף יד. ותוספות פ"ה דף ט [ד"ה כמה] האריכו לברא ג"כ שיש כן בשטח עגולו לפי שאין הוכחה מן היקף אל השטח עגולו כמו שבארנו זה בפ"ק דכוכב ד' ח וזכאן אין להאריך בזה לפי שאין אנו לריכין לדעת אלא היקף: $\int$ אם יש בהקיפו כ"ד טפחים מביא את הטומאה תחת דפנו. פי' הר"ב שיש כאן לכל החוץ מהתחתיו רום טפח כלומר ממקום המלעו שמשם מתקצר והוא נעשה מקום חלול. ומ"ש הר"ב דנדון כשפועי אהלים. כלומר ואע"פ שהטומאה אינו במקום שיש טע"ט. וכדמנן בפ"ו משנה ב [ואדרבה מוכרח שיהיה יותר מטפח על טפח כפי שיעור הטומאה. כמ"ש במשנה ז פ"ג] [ד"ה טפח]. ומ"ש הר"ב דיכול אדם לרבע תחת דפנו שמכאן ומכאן טפח על טפח ברום טפח כו'. וזו היא הגורא* ומ"ש הר"ב דכל אמתא ברבוע. אמתא וברי חומשי באלכסונה כו' עד ומשום חומש אחד לא דק. וכ"כ הר"ם ויראה לי דהיינו הנא דמהניתיך הוא דלא דק ללמנע בהשגנון ולקח לו חשבון שלם שהוא כ"ד שאל יס בו כ"ד טפחים. ודאי שיש כאן מתחת דפנו מקום רבוע טע"ט. אבל אה"כ שאלע"פ שלא יהיה כ"ד ממש. ובאת לרקוק בחשבונו והמלא בו תחת דפנו רבוע טע"ט. שהוא מביא את הטומאה תחת דפנו

אלא

מלאכת שלמה
אלא כנגדה בלבד לפי שכל טומאה שאינה תחת פותח טפח ברום טפח כו' היא כרוגה ע"כ ושם השינו הראב"ד ז"ל על טעם זה: $\int$ עמוד וכו'. וע"ש בהשגות שהאר"ך בבאור פירוש משנה זו וכתב דמיירי בעמוד חלול ואינה דגריס

דיקופה. ימיוני יב' יד. סוכה ז' ג' יג' יד. ששארבות. ימיוני יב' טו' עו. מורה ט' ג' כו. קל: $\int$ עמוד: ימיוני ט' ט"ז

תום' אנשי שם

משם סתירה לדבריו דלרין שיהיה כל אורך דבר המאחיל פ"ט דמח"ט כלים שנתח הסמיכות טפחים כמ"ש הרמב"ם והרא"ם כפי"ס שם וע' בתו"ם שם מ"ו ואולי ט"ס הוא כאן וז"ל ונראה סתירה לדבריו כו'. או אפשר ס"ל להק כן דבר א' ל' דברים ומנגנון דרין כעלילות דהיינו ז' דברים ולא קטע דין ז' בקורה מוכח כדמנ"ס וא"ל נקט עגליות ליוקא הא נוגעת זכ"ו כפי"ס אפי' כ"ד דברים מביאין את הטומאה דזה משמ"י מ"ג: שם אהל הרמ"ם ע"כ לא ס"ל לתק כהכי דאל"כ כ"כ מקשה מידו שם מ"ו וגם מר"י בכל המקומות כ"ס ומר"ם נראה דלא ס"ל כדמנ"ס וגם הטור זכ"ו וז' בתו"ם ולא סתורו דברי הרמב"ם. (ס"ה) $\int$ ת"ש י"ה א"ם י"ט ו"ו ויראה לי כו'. וכן מובא בהרא"ם ש"ל והוא דקטע העמוד כ"כ גדול בחומש א' לא דייק ע"כ. (לה"ט)

משנה אחרונה

אכל פחות מטפח ככר מני לה בטולה מילתין בתמיה' לטעול ובדחמני כוונא. ואשילו לפי מה שהפסח הכתובם דלשילו מקלטה אין בה רוחב טפח מביאה ג"כ תחת טולה. הא נמי תיניא לה כפי"ס שישועי אהלים כאהלים. וז"ל דאי מתחם ס"ה דוקא באלה המשופע דחשיב כפי כדאמריהם שיהא נמוך כנטיית אהל. קמ"ל הכא דלשילו באינו משופע נמי. וז"ל דמ"מ כטיין דוקא שיהא דפנות לאהל מדקתני עגובה מותל לטעול ולא קתני קירה המלויה באויר. אבל בתמיה' דלקמן משמע דאין מילוק: $\int$ מביא את הטומאה תחת דפנו. דפנו היינו הנוגע בארץ דהיינו כמו דופן לאהל היולא ולהכי לא תני דהוה משמע תחת כל האהל היולא אבל לא תחת החלק הנוגע בארץ קמ"ל דמתא דפנו נמי מביא. וסא דמנן לפי"ס מ"ב טומאה תחת הכיודו נוקבת וטולה נוקבת ויורדת. דוקא טומאה תחת הכיודו אבל תחת האהל מביא לתחת הכיודו:

אלא כנגדה בלבד לפי שכל טומאה שאינה תחת פותח טפח ברום טפח כו' היא כרוגה ע"כ ושם השינו הראב"ד ז"ל על טעם זה: $\int$ עמוד וכו'. וע"ש בהשגות שהאר"ך בבאור פירוש משנה זו וכתב דמיירי בעמוד חלול ואינה דגריס

בועז

לזה מקשה (פי"א מ"ג) וגם מלקמן (פי"ד מ"ד. ופס"ו מ"ד ה' וו). ואמ"ר להרמב"ם ק' מלעיל (מ"ג) בנכר שכולו טפח מזה ומזה ומשאר ב' האלדים פחות מטפח. שאין הטומאה מתפשטת מתחת טפח א' לתחת הכיודו דרך הפחות מטפח שבלדדים. וכ"כ עגלוה שכל א' טע"ט. ונשנין בקדושתין פחות מטפח. אין הטומאה מתפשטת מתחת א' לתחת הכיודו (כפ"ו מ"ג). וכ"כ ק' מהך לזיו המסובב כל הבית ואוכל בפתח רג' א' אבועות דמביא הטומאה מול"ו (כפ"ד מ"ד). וז"ל דאע"כ דכל אהל אף שנעשה ממילא ולא התכוון לאהל. אפי"ס מביא טומאה לכל שהתחתיו (וכדמנן מעמד ומכונתו [לעיל פ"ה מ"ה]) ודלא כרבינו הראב"ד שהביא רתו"ם לעיל מ"ג כפי"ס מלת בטה וע"ש) עכ"ל המקומות שפחות מטפח המשתפזר ע"ס האהל טפח. אין טומאה מתפשטת לשם רק שנעשה האהל טפח כדמנ"ס כפס"ט אהלים (פ"ז מ"ב). וכ"כ בקורה הכא. ובזיו הסובב הבית. כולן נשאו כדמנ"ס להאחיל על שתחת. להכי גם המקומות שאין בהם פ"ס המשותפות ע"ס האהל טפח מתפשטת הטומאה לשם. משא"כ ב"כר שע"כ התנור לעיל. וכ"כ בעגלות (כפ"ו מ"ב) שלא הונחו כדמנ"ס שם להיות אהל על שתחתן. אין הטומאה מתפשטת למקום שאין בו פ"ס המשותף עמו (ועמ"ס כפ"ד במכילתין פי"ד. ועי' מ"ש כפ"ד פי"א סי' ז'). לפ"ז ז"ל דעמוד שמשנה ז' מיירי שהתחת הבטן בכל מקום הוא טע"ט. א"נ י"ל דרך בעגלות מפורדות או בנכר שהתנור מופסק בין ב' העגלות אינן מלשפרות דרך אהל פחות מטפח (ועמ"ס כפ"ד ב"בועז פי"ד סי' ב'). (ד' ותבה רתו"ם לענין טומאה למה לרין למדוד כל הד' רוחה. הרי שני בשימדוד האל המאחיל על הטומאה אם הוא טפח או לא. וז"ל דמשכחה לה בשקורה מונחת לא על מקום השוה ברבוע שבהקורה. רק על קוהת הדק שבזווית הקורה כזה מיירי שהטומאה מונחת תחת מקום הדק שבאחת מוית הקורה נגד מקום א. וע"כ שבהכ"ז אין צו דין אהל רק בשיהיה רוחב דמי יוכל להכניס קבה המדה תוך עובי הקורה להכי קמ"ל תנא שכשימדוד ד' נדדי הקורה. וימלא שיהיה כל ד' טפח יהיה האלכסון שמתקדח ב' לנקודת ג' קת יותר מטפח (וכלקמן מ"ו). והוא דמלרין תנא שיהיה טפח לכל רוח. ויהיה האלכסון יתר מטפח. והרי הוה סני כשיהיה רוחב כל ד' $\frac{5}{7}$ טפח. ונמלא שיהיה כולו. רבוע של $\frac{5}{7}$ טפח על $\frac{5}{7}$ טפח ויהיה א"כ האלכסון טפח מכון שנאחיל על הטומאה. ב"ל דה"ט מלריר שיהיה טע"ט מלכד מקום הטומאה (כרהב"ד רפ"ג מו"מ): (ט) וקשה למה נקט תנא שיהיה טיפק

ישראל

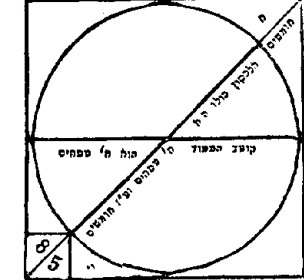
לזה מקשה (פי"א מ"ג) וגם מלקמן (פי"ד מ"ד. ופס"ו מ"ד ה' וו). ואמ"ר להרמב"ם ק' מלעיל (מ"ג) בנכר שכולו טפח מזה ומזה ומשאר ב' האלדים פחות מטפח. שאין הטומאה מתפשטת מתחת טפח א' לתחת הכיודו דרך הפחות מטפח. אין הטומאה מתפשטת מתחת א' לתחת הכיודו (כפ"ו מ"ג). וכ"כ ק' מהך לזיו המסובב כל הבית ואוכל בפתח רג' א' אבועות דמביא הטומאה מול"ו (כפ"ד מ"ד). וז"ל דאע"כ דכל אהל אף שנעשה ממילא ולא התכוון לאהל. אפי"ס מביא טומאה לכל שהתחתיו (וכדמנן מעמד ומכונתו [לעיל פ"ה מ"ה]) ודלא כרבינו הראב"ד שהביא רתו"ם לעיל מ"ג כפי"ס מלת בטה וע"ש) עכ"ל המקומות שפחות מטפח המשתפזר ע"ס האהל טפח. אין טומאה מתפשטת לשם רק שנעשה האהל טפח כדמנ"ס כפס"ט אהלים (פ"ז מ"ב). וכ"כ בקורה הכא. ובזיו הסובב הבית. כולן נשאו כדמנ"ס להאחיל על שתחת. להכי גם המקומות שאין בהם פ"ס המשותפות ע"ס האהל טפח מתפשטת הטומאה לשם. משא"כ ב"כר שע"כ התנור לעיל. וכ"כ בעגלות (כפ"ו מ"ב) שלא הונחו כדמנ"ס שם להיות אהל על שתחתן. אין הטומאה מתפשטת למקום שאין בו פ"ס המשותף עמו (ועמ"ס כפ"ד במכילתין פי"ד. ועי' מ"ש כפ"ד פי"א סי' ז'). לפ"ז ז"ל דעמוד שמשנה ז' מיירי שהתחת הבטן בכל מקום הוא טע"ט. א"נ י"ל דרך בעגלות מפורדות או בנכר שהתנור מופסק בין ב' העגלות אינן מלשפרות דרך אהל פחות מטפח (ועמ"ס כפ"ד ב"בועז פי"ד סי' ב'). (ד' ותבה רתו"ם לענין טומאה למה לרין למדוד כל הד' רוחה. הרי שני בשימדוד האל המאחיל על הטומאה אם הוא טפח או לא. וז"ל דמשכחה לה בשקורה מונחת לא על מקום השוה ברבוע שבהקורה. רק על קוהת הדק שבזווית הקורה כזה מיירי שהטומאה מונחת תחת מקום הדק שבאחת מוית הקורה נגד מקום א. וע"כ שבהכ"ז אין צו דין אהל רק בשיהיה רוחב דמי יוכל להכניס קבה המדה תוך עובי הקורה להכי קמ"ל תנא שכשימדוד ד' נדדי הקורה. וימלא שיהיה כל ד' טפח יהיה האלכסון שמתקדח ב' לנקודת ג' קת יותר מטפח (וכלקמן מ"ו). והוא דמלרין תנא שיהיה טפח לכל רוח. ויהיה האלכסון יתר מטפח. והרי הוה סני כשיהיה רוחב כל ד' $\frac{5}{7}$ טפח. ונמלא שיהיה כולו. רבוע של $\frac{5}{7}$ טפח על $\frac{5}{7}$ טפח ויהיה א"כ האלכסון טפח מכון שנאחיל על הטומאה. ב"ל דה"ט מלריר שיהיה טע"ט מלכד מקום הטומאה (כרהב"ד רפ"ג מו"מ): (ט) וקשה למה נקט תנא שיהיה טיפק

תפארת

לזה מקשה (פי"א מ"ג) וגם מלקמן (פי"ד מ"ד. ופס"ו מ"ד ה' וו). ואמ"ר להרמב"ם ק' מלעיל (מ"ג) בנכר שכולו טפח מזה ומזה ומשאר ב' האלדים פחות מטפח. שאין הטומאה מתפשטת מתחת טפח א' לתחת הכיודו דרך הפחות מטפח. אין הטומאה מתפשטת מתחת א' לתחת הכיודו (כפ"ו מ"ג). וכ"כ ק' מהך לזיו המסובב כל הבית ואוכל בפתח רג' א' אבועות דמביא הטומאה מול"ו (כפ"ד מ"ד). וז"ל דאע"כ דכל אהל אף שנעשה ממילא ולא התכוון לאהל. אפי"ס מביא טומאה לכל שהתחתיו (וכדמנן מעמד ומכונתו [לעיל פ"ה מ"ה]) ודלא כרבינו הראב"ד שהביא רתו"ם לעיל מ"ג כפי"ס מלת בטה וע"ש) עכ"ל המקומות שפחות מטפח המשתפזר ע"ס האהל טפח. אין טומאה מתפשטת לשם רק שנעשה האהל טפח כדמנ"ס כפס"ט אהלים (פ"ז מ"ב). וכ"כ בקורה הכא. ובזיו הסובב הבית. כולן נשאו כדמנ"ס להאחיל על שתחת. להכי גם המקומות שאין בהם פ"ס המשותפות ע"ס האהל טפח מתפשטת הטומאה לשם. משא"כ ב"כר שע"כ התנור לעיל. וכ"כ בעגלות (כפ"ו מ"ב) שלא הונחו כדמנ"ס שם להיות אהל על שתחתן. אין הטומאה מתפשטת למקום שאין בו פ"ס המשותף עמו (ועמ"ס כפ"ד במכילתין פי"ד. ועי' מ"ש כפ"ד פי"א סי' ז'). לפ"ז ז"ל דעמוד שמשנה ז' מיירי שהתחת הבטן בכל מקום הוא טע"ט. א"נ י"ל דרך בעגלות מפורדות או בנכר שהתנור מופסק בין ב' העגלות אינן מלשפרות דרך אהל פחות מטפח (ועמ"ס כפ"ד ב"בועז פי"ד סי' ב'). (ד' ותבה רתו"ם לענין טומאה למה לרין למדוד כל הד' רוחה. הרי שני בשימדוד האל המאחיל על הטומאה אם הוא טפח או לא. וז"ל דמשכחה לה בשקורה מונחת לא על מקום השוה ברבוע שבהקורה. רק על קוהת הדק שבזווית הקורה כזה מיירי שהטומאה מונחת תחת מקום הדק שבאחת מוית הקורה נגד מקום א. וע"כ שבהכ"ז אין צו דין אהל רק בשיהיה רוחב דמי יוכל להכניס קבה המדה תוך עובי הקורה להכי קמ"ל תנא שכשימדוד ד' נדדי הקורה. וימלא שיהיה כל ד' טפח יהיה האלכסון שמתקדח ב' לנקודת ג' קת יותר מטפח (וכלקמן מ"ו). והוא דמלרין תנא שיהיה טפח לכל רוח. ויהיה האלכסון יתר מטפח. והרי הוה סני כשיהיה רוחב כל ד' $\frac{5}{7}$ טפח. ונמלא שיהיה כולו. רבוע של $\frac{5}{7}$ טפח על $\frac{5}{7}$ טפח ויהיה א"כ האלכסון טפח מכון שנאחיל על הטומאה. ב"ל דה"ט מלריר שיהיה טע"ט מלכד מקום הטומאה (כרהב"ד רפ"ג מו"מ): (ט) וקשה למה נקט תנא שיהיה טיפק

יכין

לזה מקשה (פי"א מ"ג) וגם מלקמן (פי"ד מ"ד. ופס"ו מ"ד ה' וו). ואמ"ר להרמב"ם ק' מלעיל (מ"ג) בנכר שכולו טפח מזה ומזה ומשאר ב' האלדים פחות מטפח. שאין הטומאה מתפשטת מתחת טפח א' לתחת הכיודו דרך הפחות מטפח. אין הטומאה מתפשטת מתחת א' לתחת הכיודו (כפ"ו מ"ג). וכ"כ ק' מהך לזיו המסובב כל הבית ואוכל בפתח רג' א' אבועות דמביא הטומאה מול"ו (כפ"ד מ"ד). וז"ל דאע"כ דכל אהל אף שנעשה ממילא ולא התכוון לאהל. אפי"ס מביא טומאה לכל שהתחתיו (וכדמנן מעמד ומכונתו [לעיל פ"ה מ"ה]) ודלא כרבינו הראב"ד שהביא רתו"ם לעיל מ"ג כפי"ס מלת בטה וע"ש) עכ"ל המקומות שפחות מטפח המשתפזר ע"ס האהל טפח. אין טומאה מתפשטת לשם רק שנעשה האהל טפח כדמנ"ס כפס"ט אהלים (פ"ז מ"ב). וכ"כ בקורה הכא. ובזיו הסובב הבית. כולן נשאו כדמנ"ס להאחיל על שתחת. להכי גם המקומות שאין בהם פ"ס המשותפות ע"ס האהל טפח מתפשטת הטומאה לשם. משא"כ ב"כר שע"כ התנור לעיל. וכ"כ בעגלות (כפ"ו מ"ב) שלא הונחו כדמנ"ס שם להיות אהל על שתחתן. אין הטומאה מתפשטת למקום שאין בו פ"ס המשותף עמו (ועמ"ס כפ"ד במכילתין פי"ד. ועי' מ"ש כפ"ד פי"א סי' ז'). לפ"ז ז"ל דעמוד שמשנה ז' מיירי שהתחת הבטן בכל מקום הוא טע"ט. א"נ י"ל דרך בעגלות מפורדות או בנכר שהתנור מופסק בין ב' העגלות אינן מלשפרות דרך אהל פחות מטפח (ועמ"ס כפ"ד ב"בועז פי"ד סי' ב'). (ד' ותבה רתו"ם לענין טומאה למה לרין למדוד כל הד' רוחה. הרי שני בשימדוד האל המאחיל על הטומאה אם הוא טפח או לא. וז"ל דמשכחה לה בשקורה מונחת לא על מקום השוה ברבוע שבהקורה. רק על קוהת הדק שבזווית הקורה כזה מיירי שהטומאה מונחת תחת מקום הדק שבאחת מוית הקורה נגד מקום א. וע"כ שבהכ"ז אין צו דין אהל רק בשיהיה רוחב דמי יוכל להכניס קבה המדה תוך עובי הקורה להכי קמ"ל תנא שכשימדוד ד' נדדי הקורה. וימלא שיהיה כל ד' טפח יהיה האלכסון שמתקדח ב' לנקודת ג' קת יותר מטפח (וכלקמן מ"ו). והוא דמלרין תנא שיהיה טפח לכל רוח. ויהיה האלכסון יתר מטפח. והרי הוה סני כשיהיה רוחב כל ד' $\frac{5}{7}$ טפח. ונמלא שיהיה כולו. רבוע של $\frac{5}{7}$ טפח על $\frac{5}{7}$ טפח ויהיה א"כ האלכסון טפח מכון שנאחיל על הטומאה. ב"ל דה"ט מלריר שיהיה טע"ט מלכד מקום הטומאה (כרהב"ד רפ"ג מו"מ): (ט) וקשה למה נקט תנא שיהיה טיפק

עובי הקורה רוחב טפח מנקודת ב' עד נקודת ג' והרי א"כ למדוד רוחב זה. דמי יוכל להכניס קבה המדה תוך עובי הקורה להכי קמ"ל תנא שכשימדוד ד' נדדי הקורה. וימלא שיהיה כל ד' טפח יהיה האלכסון שמתקדח ב' לנקודת ג' קת יותר מטפח (וכלקמן מ"ו). והוא דמלרין תנא שיהיה טפח לכל רוח. ויהיה האלכסון יתר מטפח. והרי הוה סני כשיהיה רוחב כל ד' $\frac{5}{7}$ טפח. ונמלא שיהיה כולו. רבוע של $\frac{5}{7}$ טפח על $\frac{5}{7}$ טפח ויהיה א"כ האלכסון טפח מכון שנאחיל על הטומאה. ב"ל דה"ט מלריר שיהיה טע"ט מלכד מקום הטומאה (כרהב"ד רפ"ג מו"מ): (ט) וקשה למה נקט תנא שיהיה טיפק

ח ספר . מ"י ע"פ
כ"י : ריה נתון . ע"פ : חבית
פ"א . ע"פ :

תוספות הדינים

שנה ז' (בר"ב פ"ה)
עמוד ט' עמוד ט"ו
מנע . ועוד דל"א ט"ו
היא הארץ חולקת מעט מן
השטח . (ה"ט והר"ט) :
משנה ח' (במשנה) ב"רצח
למחלה . ומיירי האסקופס
היא יואה לבי"ר וזין
השקוף עליה . דלעיל ה"ט
השקוף כנגד הטומאה ה"ט
מביא הטומאה לבי"ר .
(הר"ט)

אלוה רבא

ח דיה נתון תחת
האסקופס ידון תחת
למחלה . ור"ט פליג כהניח
במספחא פ"ה ה"ט נתון
תחת האסקופס ידון תחת
למחלה לטמא און הבי"ר
ד"ר יעקב ר"ט לא נתון
ר"א ור"י על הגתון תחת
האסקופס שנינו ע"ה על
ז"ל נתון על המודק
כאסקופס פ"ה טמא את
הבי"ר ור"י מטהר ב"ר
למסקוף . מנהגו ע"ה
המסקוף ור"י טמא . דגור
טומאה מודקת האסקופס
אטו טומאה כהן הבי"ר
ועוד נוגע במסקוף דמחלה
מדאורייתא וכהני בי"ר :
ר' יוסי מטהר . דל"א גור
ומיה כחוספחא ר' יוסי
מטהר עד שיבא בטומאה
מז' פ"ט . פירוש ה"ה
עלמה נעשים אהל ומניחה
לבי"ר :

תוספות אנשי שם

לתי כלני עני מ"ט שם
הרמב"ם אצל אלכסון
העולה אשת הוא . (כ"ד) :
ח ת"מ ד"ה מודבק
כ"י ומכאן מוכח כ"י . איכ"ר
ש"ב הר"ט וטעמה דל"א
תקו דרי הר"ט דהא
בפיקו דלעיל מ"ט למסקנא
דגמ' סב"ר ר"י דל"א כ"י
מסקוף חשיב כבי"ר חל מן
השקוף ולפיכך מיהו חשיב
כבי"ר חשיב ל"י וכהא דמי
היה מודבק למסקוף ר"י
מטהר דמטהר כבי"ר
מן המסקוף מ"ט ה"ה
הר"ט לפרש דמ"י דקאמר
הכא מודבק למסקוף הי"ט
מן השקוף ולחון וזהו
דוקא הוא דמטהר ר"י חל
מסקוף ולפיכך חשיב דחשיב
כבי"ר וכן כל מ"ט חשיב
כבי"ר חשיב דהכא כ"י
א"ט לטעמא הר"ט וע"ה
מסקנא דגמ' דלעיל ולפ"י
לקטין בדין משמתי דהלכס
כ"י יהושע וכו' יוסי דהא
כרייתו נחלה שיעתא א"י
וכח"כ חת"כ דגור דק'
ואמנה חת"כ למיכת ושיקת'
עבר הדוס רגליו הקדושים
לא מן השם כ"י חל"פ ר"י
דמסקוף חת"כ שיעתא רמב"ם
שיקתו ב"פ דלעיל מ"י
ולא נכסי לה להיטא מסקנא
דגמ' דלעיל משמתי
דכרייתו חת"כ ח"י נמ

הללו מקיפים בעלמם לשטח מרובע ואין באותו שטח אלא ג' בלבד .
וכל מרחק מאלו מרחקים הוא אלכסון ממרובע אחר ומקיפים
מרובע פנימי כדמות מרובעים ואלכסונים שזירו תוס' שכתבתי
כאן . אלא שבגורת התוספות במרובע אחת ושם במרובע אחר .
אבל מ"מ מאלו שם בהפך מזה שהרי
לפי מדת האלכסון שלשם הגה השטח
שארבעה כמותו מקיפים זו יהיה ג'
ורביעי . ומאלים שהוא חסר רביעי
ואינו אלא ג' . והכלל שכל אלו החשבויות
לא יודעו על אמתותם מלד טבע
עלמם לא מחסרון השנה . כמו שזכר
הרמב"ם באלכסון העולה ב"ה
פ"ק דערובין : ח מודבק למסקופה .

ויורדת : ח כוית מן המת מודבק
לאסקופה (ט) . רבי אליעזר משמא את
הבית (נ) . רבי יהושע מטהר (ג) . היה נתון
תחת האסקופה . ידון מחצה למחצה (ד) .
מודבק למסקוף (ה) הבית טמא (ו) . רבי
יוסי מטהר (ז) . היה (ח) נתון בתוך הבית .
ח"ג . ח מודבק למסקוף ג"ג מודבק למסקוף ז"ל ג"ג ז"ל .

ל' הר"ב מן השקוף ולחון כ"י . כ"כ הר"ט וכתב דמיה ק"ך פלוגתא
לפלוגתא דר"מ ור"י דפליגי לעיל בפ"ה א (משנה ז) בכלב שאלב בשר
שכתבתי שם דפליגי ברת"י ע"כ ופי' שקוף כתבתי שם בפ"ה א (סד"ה ר"א) :
לפי מה שהתבאר [ב"ו] [מ"ד] מזה המסקנה . הרמב"ם : מודבק
ומכאן מוכח דלעיל בפ"ה א מ"י גרסינן כמי שקוף : ר"י
ר"י לטעמיה דקאמר לעיל בפ"ה א גבי כלב מנגד השקוף ולחון הבי"ר טהור .
ללא

מלאכת שלמה
מן האסקופס שפלה אגב קרקע ור' יוסי מטהר אף בשקוף : ידון מחצה
למחצה . מחליה ולפיכך כלפינו והבי"ר טמא מחליה ולחון כלחון הבי"ר טהור
ומיירי שהאסקופס הוא יואה לבי"ר ואין השקוף עליה דלעיל ה"ט השקוף כנגד
הטומאה ה"ט מביא את הטומאה לבי"ר מחלה על מחלה הבי"ר טמא . הר"ט ז"ל :

ישראל

למטה מהמקום שר"ך לתקו זו . כותל שזה בגובה י' עפ"ס . או אמרינן
דחוקקין במה שנמלטה להשלים שיהיה אחר החקק כעין משקוף על מונוות (ובזה)
מתוך ק"י ר"מ שם וע"ה) מש"כ הכא דאין כאן אויר טפה לא אמרינן חוקקין
להשלים טע"ס לחשבו אויר . עכ"פ ק"ל ה"י סתם מתניתין ר"מ היא (כסנהדרין
פ"א א) ור"מ הא ס"ל בזרק בשבת צרה"ר ומה בחור כ"כ שבכחל דהייב
מדם"ל חוקקין להשלים . והו"ל כאלו נח ע"ה בחור שהוא ד' על ד' (בשבת
ד"ז ב) . אלא דלפניו אין ע"ה אויר טע"ס חוקקין להשלים . ואין לחלק בין
שנה לטומאה . דבטומאה שאני כיון דלהל בטיני . וכל שאני טע"ס אויר
אינו אהל . ליתא דהרי לעיל (פ"ה א מ"ז) בכלב שאלב בשר המת ס"ל לר"מ
דכשיט סביב לואר"ג י' עפ"ס . אע"פ שאין בחלול הוואר טע"ס ס"ל חוקקין
להשלים (כר"ט וכו' חולין ק"ו א) ומשויק לה אהל . ואע"פ דלא ק"ו"ל הכא
כר"מ עכ"פ מדסתם מתניתין ר"מ וכדאמרין ק' דר"מ אדר"מ . וי"ל דשאני
התם מדכבר יש ע"ה אהל הבי"ר . והואר של הכלב מונח לפנים . שפיר
י"ל דחוקקין להשלים כאלו החרחב אהל הבי"ר גם לחון לואר הכלב שבי"ר
הטומאה . אבל הכא שאין כאן אהל כלל . לא אמרינן חוקקין להשלים .
שיטהוהו אהל מעיקרא במקום שאין כאן אהל כלל . אבל אין להביא ראיה
לדבריו . דל"א"כ היכא משכחת ליה לר"מ טומאה רעוה כלל . ד"ל לעולם
אפילו שאין כאן אהל מן הגז כלל . מני ס"ל חוקקין להשלים . ואפ"ה
משכח"ל רעוה . כיון שהטומאה מונחת בין כותלים דקים . שא"כ לתקוף
בהן רוחב טפה . או בשאינה מונחת רעוה חוץ דבר שהוא נוף עד הבולט
מחקקט או חוץ לני ע"ה . דבהנהו לבד אמרינן חוקקין . רק שמונחת
רעוה תחת הקרקע . דכשה"י נווה גם ל"י מאיר לא אמרינן חוקקין :

אחרונה

שנאסקופה אין דרך להניח ע"ה שהוא דרך כניסה ויואיה שלא למטה העצבים
וגם דרכה להכבד תמם כשהכבדו"ל הבי"ר והלכך לא עיבד להניח ע"ה ובמלתא
דלא שיעתא לא גזר ובסקוף ליתא ה"י עממי שבי"ר ט"י ומודה ל"י דגמ' .
ואיני עממא כשיבא טומאה בחוץ הבי"ר הטבע בשקוף טמא ל"י ובטבע
באסקופה פליגי . וטעמא דהא דמטהר ל"י ברישא במודבק באסקופה מבוס
דלא עיבד להניח ע"ה עממא אהל כשהטומאה בניית ומגע בשקוף שבי"ר הוא
ומודה לגזיקין חוץ אמו פנים וכן בטבע באסקופה מודה ר"י אלא תפסה
ולמקן מטהר דחשיב כמותו בקרקע ובקרקע לא עיין למיגור חוץ אמו פנים :
ר' יוסי מטהר . כאלה דר' יוסי ס"ל כ"י יהושע ופדיפא מד"י יהושע דר'
יהושע מתקן דכאסקופה לא גזיקין דלא עיבד ובקרקע גזר כדפי' לעיל וכו' :
[משניות טוהרות] גה . 55

מדת אלכסונו שבעה חומשים לא נשתתיר לנו יותר על הלורך אלא
חומש א' וחמס חומש אחד לא דק ועוד דכל אמתא ברובע אמתא
ותרי חומשי * (אלכסונו) . אינו מכיון לגמרי . שחסר ממנו מעט :
ח מודבק לאסקופה . שהאסקופה רחבה וטומאה מודבקת
באסקופה מן ** (השקוף) ולחון ר"א
חשיב כל האסקופה כבי"ר הלכך מטמא
את הבי"ר . ור' יהושע סבר מן (השקוף)
ולחון . אין האסקופה רחבה כבי"ר .
והלכה כר' יהושע : ידון מחצה
למחצה . מחליה של אסקופה ולפיכך
כלפינו והבי"ר טמא . מחליה ולחון
כלחון והבי"ר טהור . מחלה על מחלה .
הבי"ר טמא : מודבק למסקוף . תחת
המסקוף מן (השקוף) ולחון : הבי"ר טמא . דלפי מן השקוף ולחון
(*) ג"ג ב"הטומאה (*) ג"ג השקוף וכן כה"ט

י כ"י

ואינה מתפשטת ללרדים : (גא) מודבק בגדה הסונה לחון . או אפי'
מונחה על האסקופה . ואין משקוף מומלל להטומאה : (גב) דס"ל
דאסקופה כבי"ר דמי . ולא גרע משומאה טמונה כולה בחון הטהור . ואפ"ה
בשי"א מחליה ולפיכך כיון דשייך לבי"ר הו"ל כאלו היא תוך הבי"ר . וכ"כ
הכא שהטומאה מגולה . והאויר שהטומאה שם מעורב עם אויר הבי"ר
(ע"ה מ"ג) (גג) דס"ל כר' יוסי בכלב שאלב בשר המת . ומונח על האסקופה
דמן המשקוף ולחון הו"ל כמותו בחון (כפ"ה מ"ן) . ביהוה ל"ל דפלוגטייהו
הכא כי התם . דהיינו דוקא שאין משקוף על מקום הטומאה רק שהדלת
פתוח . אבל ברת"י לריעותא שיש משקוף על הטומאה . והדלת ג"כ
פתוח לבי"ר הטומאה נמשכת מתחת משקוף לבי"ר . ואם הדלת נעול .
או לכ"ע אף שיש משקוף על הטומאה . אין הטומאה באה לבי"ר . דאין
דרך טומאה להכניס : (גד) דמתני אסקופה ולפיכך כלפינו . ומלחין כלחון .
דכיון דהטומאה טמונה תחת האסקופה הוה שפיר דומה לטומאה טמונה
תוך הכותל (כפ"ה מ"ג וסוף פ"ה ע"ה) ולהכי כ"ע מודו דידון כי התם במחלה
על מחלה . מש"כ"כ ברישא הכא שמגולה לאויר פליג ר' יהושע וס"ל דהוה
הכא כמותו ברה"ה הכותל שבוקעת רק כגדרה : (גה) בלד חוץ של המשקוף
[ר"ב א ודלא כה"כ וכו' שפירשו דמיירי שהטומאה מודבקת במחמת המשקוף .
ודתורה ח"כ מ"ט דר' יוסי דמטהר . והכי הטומאה ואויר בי"ר חוץ אהל א'
הס . ובתוספתא ג"כ משמע ככ"כ ופ"ה] : (גו) דבמשקוף גם ר' יהושע
מודה . דא"ל כהטומאה תוך הבי"ר . מרחל הבי"ר למשך לתחתיה
וגזיקין לזו אטו תחתיה : (גז) לטעמיה אול דס"ל בכלב הג"ל (פ"ה מ"י)
דכשהטומאה מתחת המשקוף ולחון כלחון . ביהוה כשמודבק בתחתית

משנה

ח מודבק לאסקופה ל"א מממא . פ"י הר"ב דחשיב כל אסקופה כבי"ר ול"ל לא
חשיב כבי"ר פ"כ . ולכ"ך עמ"כ נחמי קמפלגי . וכלהו דהכא חייבי שמודבק באסקופה
בחק שחון לבי"ר שאין הבי"ר מאהיל פניו וכן במודבק לשקוף כמותו נמי בחלק שחון
לחל הוא שחן דרך האסקופה והשקוף שמקלפן הם תחת האהל ומקלפן חוץ לחל
כדמוכח פ"ה מ"י דקמ"י התם מנגד המשקוף ולפיכך הבי"ר טמא מנגדו ולחון
הבי"ר טהור שחון שם אהל . והכא כמי מדאורייתא אין מביאין טומאה לבי"ר כיון
שאין ע"ה אהל . והיינו דקמ"י מודבק ולא קמ"י מונח . דמודבק משמע צביו
האסקופה שא"כ לסיח מונח שם אלא פ"י דיוקט וסביו היינו בלד חוץ במקום
שאין ע"ה אהל כדפי' . וגזר ר"א לז חוץ אמו לז פנים שיש ע"ה אהל . ור"י
לא גזר . ובמודבק בשקוף מודה ר"י דגזיקין ע"ה והיינו עממא דטומאה

שחתה בלישת הבסן כיוי לרבע בו פליט. ולהכי כשהשומאה תחת הבסן הניל במסום שיש פליט. תחת כל אורח הבסן סמא. ומפעל להבסן סמור. וכשאן בהיקפו כשיעור ר"ל. הוי אץ תחת הבסן איד פליט. ולהכי שומאה שחתה הבסן נוקעת ועולה בוקעת ויורדת [משמע סמא] קצת שומאה ששנתה על ארץ נמי נוקעת ויורדת. ואין הבסן הוצץ אבל תחת הבסן אפי' סוכך להסומאה סמור: במענה ח' כחית ספת מרובק בצד היצון של אסקופה. או טינתה עליה במקום

שאן משקף ע"ג. הבית סמור מהשומאה מהמשקף ולחון. וכשהשומאה תחת האסקופה או רק תחתיה ולפניה הול' כמיתו תוך הבית. ובמרבק בצד היצון של המשקף הול' ג"כ בתוך הבית. סממסוף האצור שחתה השומאה להצור שחתה המשקף. שומא היא בתוך הבית. ואם השומאה תוך הבית. או תגוע אפי' בצד היצון של המשקף סמא. ובננע או בצד היצון של האסקופה רק מפעל להספת דתחתון סמא. אבל תוך סמא תחתון סמור:

א העושה סמור. מפי' נ"ל י"ט ד"ל דק"ק. מפי' י"ט מפי' סמ"ל כ"ל: שירי המאור. מפי' ט"ז ס"ג: חדרות. ט"ז ס"ג: תוספות חדשים פ"ג משנה א [בתי"ט ד"ה] רום האכשות מ"ו. דבור זכ' שירי לקמן פ"ד מ"ז וע"ג מה שכתבה

ר' עובדיה מברטנורה אהלות העושה מאור פרק יג תוספות יום טוב

פרק יג א העושה מאור. חלון העשוי לאורה: בתחלה. משום דבעי למתא סופא שירי המאור חנא רישא בתחלה: מקדח גדול של לשבה. הוא כפונדיון האטלני. וככלע נירוכית וישנו כמלא נקב של עול. אם יש בחלון כשיעור הזה מביא את העומאה ללד אחר: שירי המאור. אם נשאר מן החלון שלא נסמס: חדרוהו מים. שלא נעשה החור ע"י אדם אלא ע"י מרוחה המים: או שרצים. כגון החולד והעכבר: או שאכלתו מלחת. [שהארץ] מלחה ומתקעת מילייה: מלא אגרוף. אגרופו של בן אצטית. אדם גדול שהיה האגרוף שלו כראש גדול של כל אדם: חישב מלא אגרוף. פי' הר"ב אגרופו של בן אצטית וכו'. עיין במשנה יב פ"ז דכלים [ד"ה כמלא אגרוף]. [ח"ט"ס הר"ב של כל אדם פרק יג א העושה מאור שיעורו כמלא מקדח. כ"ל:] על רוחב הגודל. איך דגרסי הגדול ושמה גודל קרי ליה

פרק יג א מקדח גדול של לשכה. פירש הר"ב כפונדיון האטלני וכו'. עיין [מ"ט] במשנה יב פ"ז דכלים [ד"ה כפונדיון]: [ר"ה] אצטיות על רוחב הגודל. הרמב"ם והר"ם מהתוספתא: [אלו הן שירי המאור חלון שסתמה ולא הספיק לגומרה. משום דלא הספיק לגמרה משכחה לה בכמה אנפי להכי הפי אלו הן [לשון רבים] והכי חיתא בתוספתא הביאה הר"ם אלו הן שירי המאור חלון שהיא סתומה [ו"ל] הרמב"ם פ"ד מהט"מ [הלכה ג']. מאור שהתחיל לסתמן ולא היה לו מיט לגומרה או שקראו חצרו. או שהשקה ליו שבת. ע"כ. כך ג"ל: חדרוהו מים. עיין לשון רש"י שהעתיקו בספ"ג: חשב מלאכת שלמה גדול לפי שהוא רחב מכל האכשות. הר"ם ז"ל: חדרוהו מים או שרצים. היינו מאור שלא נעשה בידי אדם לתמן כפי"ו דכלים סימן י"ב:

אליהו רבא פ"ג א אלו הן שירי המאור כ"ו. ותנא בתוספתא רפ"ד ואלו הן שירי המאור חלון שהיה סתומ ולא היה מיט לגומרה או שקראו חצרו או שהשקה ליו שבת: **ראשון לציון פ"ג א** ששנה א [תי"ט ר"ה] רום האכשות על רוחב הגודל. הרמב"ם והר"ם מהתוספתא. חו"י דלא מד"ו התי"ט טעמא דכ"ס רום האכשות על רוחב האצט לך ודרי כ"ס דל"ל על רוחב הגודל כי כך העתיקו ג"כ הרמב"ם והר"ם וכן הוא בתוספתא פ"ד על רוחב הגודל [א"ה] עיין בחו"ט מד"ט מ"ט על הדבור הנ"ל): **תום אנשי שם פ"ג א** התי"ט ד"ה אלו הן שירי המאור כ"ו. אכל אצור חון לדקוק דעשה תחלה והוא ג"כ ל' רבים ד"ל דק"י אצורים דעלמא וכמילתא לשיל ס"ה סמור תחלה ד' ושירי ד' [לר"פ]. ובאמת תחלה דלא און לדקוק אצור חון לדקוק ג"כ האל דיוון דתנא שירי בל"ד תנא נמי אלו בל"ד ומאחתי כ"ט ח"ג שקבא דרביי התי"ט מסופא דהיא בתוספתא תנא ואלו הן שירי המאור רום האכשות עם רוחב הגודל ולכן מסוק ד"ל שירי ב"ל ח"ל הוא מהממונהים שאינם מתפדים ע"ש:

משנה אחרונה פ"ג א שיעורו מלא מקדח. אפילו דפטו לטעמו גדול הככה משפתו מלא מקדח מכניס ומולא. הר"ם. ומ"ג הכ"ב גבי חלון שהוא למאור שמיא עומאה ללד אחר כלומר לכלים הטומאים בתוך חלון אבל אם יש בית אחר גדול איט שבו למאור כלקמן מ"ב. וכו"ל

פרק יג א וא"כ לפי שיעור זה יהיה שיעור מאור בתחלה $12\frac{2}{3}$ אצט על $12\frac{2}{3}$ אצט שהן בתשבורת $25\frac{2}{3}$ אצטות מרובעים. ואם נעשה מאלו אצטות שלמות מרובעות. יהיו $27\frac{2}{9}$ אצטות ושירי המאור יהיה לפי חשבון ה"ל $8\frac{1}{4}$ אצט על $5\frac{1}{4}$ אצט. שהן בתשבורת $40\frac{1}{4}$ אצט. שהן $21\frac{1}{2}$ אצטות. וכן בדקן. שיהיה שיר של דבר קטן יותר מאשר הוא בתחלה. דברי א"ה נככה $21\frac{1}{2}$ אצט מן $27\frac{2}{9}$ יא"ל $7\frac{1}{18}$ אצט מה שהיה מאור בתחלה יותר גדול משירי מאור. מלבד דבאמת שיעור שיר דהכא היינו רק לחלון שהיה גדול ביותר. ולבאורה י"ט להוכיח מזה דלאצטות דהכא. אינן גודלין. דברי בכל דוכתא כל שיר וספר שיעור מהשיעור תחלה [כסוכה י"ג] ומנחות לט"א ופסי"א דפרה. וא"כ אי נמא דלאצטות דקטק כהא היינו גודלין ככל דוכתא. יהיה שיעור דבסוף גדול מהשיעור בתחלה. י"ל דשירי המאור הכא לא שסתם מעמנו אלא שהתחיל וסתמו בכונה. ודעתו לפתמו לגמרי. ולהכי שירי דהכא גרע מאשר שירי שנתעו ממילא. דהקד מדנשתתירו ממילא. לפיכך כיון שכבר היה בהם פ"א כשיעור לא תבטל עדיין עמן מהן אף שנתמעטו קצת משיעור הראשוני הן. אבל הכא שסתם בכונה ודעתו לפתמו לגמרי. אוליין בתר מחשבתו. וכל שנתמעט משיעור האצטות. אף ששאר כשיעור מאור בתחלה. אפי"ה כסתום דמי. וא"ל עכ"פ ק' דנכ במאור בתחלה ממי ניול בתר מחשבתו. וכשיפתח משסו יבוא בו הסומאה. ומ"ט מלעיל (פ"ו מ"ג) דמי ג"כ שיפתח משסו. י"ל תסתם לאו משום שדעתו לפתמו הרבה כיוי ל"ה כ"ט. רק מדיש שם כבר פתח אלא שנתעל הדלת. ולהכי כפתח

תפארת י"ב ין **פרק יג א** עששה חור בטתל להכניס בו אור להחדר: (ב) ג"ל דמלת בתחלה הכא פירושו כחלת התער [פליט רפ"ט]. ור"ל כשהתחיל לעשות מאור ולא גמרו עדיין. אפי"ה משעשה כבר חללו כמלא מקדח של לשכה מביא ומוליא העומאה ולא אמרי' דמלא גמרו עדיין לא מתעב עדיין מאור. או ג"ל דמלת בתחלה הכא פי' כמלת בתחלה לעיל [פ"ו מ"ג]. דהיינו שלא היה בטתל חלון מקודם. ולרבותא נקט הכי. דלא מצטיא כשהיה כאן חלון וסתמו וחזרו ומנלן לפתחו. ודאי כפי משעשה שיעור חור למאור כמלא מקדח. אלא אפי"ה היה בתחלה כאן כוהל סתום. וחתר השתא בהטתל ועשה בה חור למאור כמלא מקדח. כפי בזה להכניס ולהוליא בו סומאה: (ב) ושיעור מקדח זה כגודל פונדיון [כלים פ"ז מ"ג] והואו סלים טפת. וטפת הוא ד' גודלין [וע"י י"ד פ"ו ר"פ מ"ח]. וא"ל כרוחב החלון גודל וסלים על גודל וסלים: (ג) ר"ל אבל אם היה כאן חלון גדול. וסתם קצת ושיר ממנו קצת עדיין: (ד) ג"ל דקף דבכל מקום שמשערין באצט. היינו אגודל [כמב"ט פ"ט] מהפלה ה"ד ופי"ו משנה ט"ז. עכ"פ הכא מלא קאמור אצטות על אצט. וקאמור אצטות על גודל ש"מ דלאצטות דקאמור. ר"ל אצטות ממש. דהיינו אצט הסמוך לאגודל [כמנחות ד"ה א']. [ולפי מה דאמרינן מנחות אצט ד' גודלין הן ה' אצטות א"כ יהיה אגודל $1\frac{1}{4}$ אצט וכל אצט יהיה לפ"ו $4\frac{1}{5}$ אגודל] (א) (ה) לגמור סמימת החלון. ואין חילוק בין שנתעב ע"י אדם שקראו ממלאכתו. או ע"י האמן שנתהווה שבת. או ע"י שלא היה לו מיט לפתמו טלו. או שנעשה עיף וכדומה. ומדיש כמה מיני עכו"בים. להכי נקט אלו הן לשון רבים: (ו) ר"ל אבל אם החור הזה שבטתל לא עשאו בכונה. אלא שהמים עשו החור: (ז) דע"י שהיתה ארץ מליחה תחתיה נתעכל המקום שבטתל ועשה שם נקב מעמנו: (ח) דאע"פ דלענין אהל לא גרע נעשה מעמנו

ולשון כמב"ט בתוכו בחלון העשוי למאור שיעורו כפונדיון כ"לד יהיה עומאה בבית ובה אדם וסתקן לחלון זה או שהניח בו כלי. או שההיל עליו אבל בלד הוטל נעמא ע"כ. וכו"ל הר"ם במ"ב: מלא מקדח. כ' הרמב"ם אצטות שיעוריים הוכחו כאן. הקטן שכלום מלא מקדח. וגדול ממנו רום האצטות. וגדול ממנו מלא אגרוף ע"כ. ולפי שירי המאור קל מתחלתו. ובכל דוכתא שירי המיני האיל ומתחלתו היה דבר חשוב כדאשקטן שירי המאור רפ"ה דכלים ושירי ארז ספ"ה דפרה ודוכתי עומא וכו"ל הטעמות פרק כל סיד דף כ"ו ע"כ ע"ט. והמס' פרק לא יתפור דף י"ט כתבו דרום אצטות קטן מכולם: שירי המאור. הלשון משמע דדוקא בעשוי למאור ארז שיעור שירי. ולא בשאר מלוחות וכו"ל במ"ג בני הדיס ולא מקדח: רום האצטות על רוחב הגודל. מדמי בלישת ולא קמני רום האצטות על רוחב האצט או רום שני גודלין על רוחב גודל משמע דלאצטות לאו היינו גודלין אלא סמס אצט היא הסוממה לגדול. ומיאו אשקטן בכנישתא פרק הקומץ דף ל' גבי גליון ס"ח למעלה שני אצטות וזין דף לדק רוחב גודל והתם טלו כגודל. ועיין מ"ט בזה פ"ו דכלים ח"ט: שיעורו כמלא אגרוף. והוא יוסר מעמא כמ"ט שילי וכלעיל ספ"ב. וגדאה דשיעור אגרוף אינו אלא לענין אלוהא אבל מכחו מים או שרצים ואין ט מלא אגרוף אלא שיעור קפח לא אמרינן כמנחות שחלון הואיל והוא פתח משיעורו דהוי לטלה ועוקמת ופולה כיון דאיכא קפח אינה לטלה אפי"ה

ר' עובדיה מברטנורה אהלות העושה מאור פרק יג חוספות יום טוב ר"ט

ציונים

ג חומר. טז כ"ז

חלופי גרסאות
ג החרש נמשכ' הריש.

תוספות חדשים
משנה ג בבבב דברי ר"ע.

תוס' אנשי שם
ג דברי ר"ע שהוא כמו מאור של עשה כד' חס' שפ"ט של יו"ט שיכנס ע האורה

משנה אחרונה
פ"כ. והכ"ט כג ע"ד

ללאור היינו שופס כס לאור העולם לעמוד גנת ופרדסי. אלא שהקשה פ"ז ליתני לפי למאור ולאויר. והכ"ט כפ' לא יתפור ד' י"ט חלו ע"ז

ללאור דלעיל שיעורו במקדח גדול והכ"ט בנינו. עוד מפסד ה"ט

הכ"ט לפיכך קאמי מה הא למאור כשהוא לאור שאין צנן מלה לו שמתפיל על החלון כדקאמי בסמוך כנה בית חולה לו וכו' וכן עשה

כותל באמצע שכל שמונד בנין כנגד החלון אין זה למאור וכבט שפי' זה

סיק. ולפי מ"ל נראה לאור היינו להכניס אור לאור של יתפספו הפירות והתנועה וכן בבתי הקץ להקצר מן הרות והי"ט הפקיעות והכפפות דתן לפיל

והכ"ט לא הני לפיל למאור ולאור כיון דמי כה"ט הפקיעות והכפפות :

שיעוריה מלא מקדח ע"ע על פ' רש"י בירובין ד' למ"ד ובהלון ד' לק"ט

שפסד העשוי לאור שיעורו מלא מקדח : א"כ כנה נימא

מפוספוט כפותה עפ"ה. הדלת דמי למחזיק וכו' הכ"ט. ולא הבנתי כי נמי מתכוון מאי הוי מ"מ

אינו לתשמיש. ויש לפרש שאין דרך להיות מור

בגלגל של יסחכנו לבית משום היזק ראי'. ובהא

פליגי ר"ע סבר ודאי של כבוונה נעשה אלא של ה' לו עיני למלאות

וכו כשני מאלו. ול"ע סבר אפי' לפי עשה אין

אדם עשוי להיות פתח פתוח פד שיהיו לו עיני

לראובל ליתמיס לגנני ולסחך ראייה ומסמא

לזרך הניחו לזון את טיני ולדבר עם חברו.

והיינו דקמי ספא שייך מלמטן או מלמטן הייב

סמוך למשקוף או למעלה עשם למעלה מקומת אדם או למטה אין דרך להסתכל עם ולחפש עם ומודה בני ערפון שדרך להניחו לנעשה פד שמתא עיני. וכן הגיפה ולא

מקשה של נקמס יפה ע"ש רי"ט משט צ"ן הנקרים ויכיר שדמנו למלות. או פתחתו כרות וסילק נכר מניחיהם וביצוע עקפו למלות ה"ז כשני מאלו : הגיפה ולא מקש :

לאור. להכניס בו אור העולם והיינו חלון העשוי למאור. ומשום דבעי למתני כנה בית חולה לה הדר תניי' : כנה בית חוצה לה. כנגד החלון. וכתבטל אור של חלון : שיעורה בפותח טפח. כחלון העשוי לתשמיש : נתן את התקרה באמצע החלון. שנמלא החלון חלו למעלה מן התקרה. וחליו למטה החלון התחתון בפותח טפח. כדין חלון העשוי לתשמיש דהא אין כאן אור : והעליון מלא מקדח. דלמעלה מן התקרה הוא לאור : ג החור שבדלת. באמצע הדלת דלית עשוי לאור : שייך בו החרש. האומן שתיקן את הולס : מלמטן. כגון ששייר סמוך לאסקופה : או מלמעלן. סמוך למשקוף : הגיפה. סננה : ולא מירקה. לא גמרה : או שפתחתו הרוח. כלומר או שמירק את הסנינה אלא שצאחה הרוח ופתחתו : מלאכת שלמה

לאור (י). שיעורה מלא מקדח. כנה בית חוצה לה (י). שיעורה בפותח טפח (י). נתן את התקרה באמצע החלון (יא). התחתון בפותח טפח. והעליון מלא מקדח (ב) : ג החור שבדלת (ב). שיעורו מלא אגרוף (ה).

דברי רבי עקיבא. ר' שרפון אימר. בפותח טפח (ד). שייך בה הדרש (ה). מלמטן. או מלמעלן (ו). הגיפה. ולא מירקה (ו). או שפתחתו הרוח. כלומר או שמירק את הסנינה אלא שצאחה הרוח ופתחתו : מלאכת שלמה

שייך בו הצאה כגון אם סומאה צבית ובה אדם ונתן חנכו בחלון זה או הניח בו כלי או ששהיל עליו אהל כדל הכולל נסמא כל שההיל לפי שהסומאה יולאה ואין אותו אהל מבטל ממנו חורת מאור שאינו נטוי אלא לפי עשה וכן עיקר : ג שיעורו מלא אגרוף דברי ר' עקיבא. כברייתא קמי שיעורו מלא אגרוף דברי ר' שרפון ר' עקיבא אומר פותח טפח ושמתא חרי תנאי אליבא דר' שרפון ר' עקיבא אם אין עשה. והר"ט ז"ל כתב אשה צרייתה מתני' דקמי מלא אגרוף ר' שרפון היא ע"ז וז"ע ח"כ כברייתא הדלת ששייר כה חרש צ"ן מלמעלן צ"ן מן הדקין או שפתחתו הרוח או שהגיפו ולא מירקו שיעורו כל שהוא וכה"ל בפתח עפ"ה החור

תפארת יבין ישראל

ותלן ע"ש בו כשיעור מקדח. כשהסומאה צבית ולהוציא הסומאה מארר החלונות אף שהן גדולים ביותר אם נפתח זה שהוא רק כמקדח. וע"ר אאמ"י הנוצק' עוררני לפרש עוד דה"ק. להביא סומאה מחדד לחדד כשהלון צבייהן גדול כמקדח והוא פתוח. דלע"ג לכיית ממת לרין לפתוח עפ"ה (כפ"ג מ"ו) היינו בחלון העשוי לתשמיש. ולהוציא סומאה דקאמר היינו כשהמת צבית. ואפילו כשפתח זה נעול נעמארו הסערות שחת המשקוף של מחזון. משום דדרך סומאה ללאת (כפ"ג מ"ג). והיינו עמא דר"ט דמיקל כלהוציא. ומלרין דוקא עפ"ה. משום שדלת נעול. וגם משום דסומאה זו שמוחזק לדלת הנעול רק מדרבנן א"כ כ"ט ביה ד"ע ע"ה) וקילא ספי מלהביא הסומאה כרישא דודאי דאורייתא : (ד) ולרמב"ם כפירושם וכתבנו להביא היינו כדאמרן. ולהוציא היינו כשהלון הוא בתקרת הבית והמת למטה מהתקרה. והספירה למעלה נדר הארובה. או רק כשהארובה ע"ע נעמא הספירה שלמעלה מהארובה. ולפי דברי רבינו ז"ל דרך אשיעור אגרוף פליגי ר"ט. וס"ל להוציא כגי בעשה. דאי אשיעור שפחות טפחה מהתקרה וכדומה. א"כ כנה נימא ר"ט להוציא לא כגי בעשה. אלא לרין ע"ע. הכי ארביה יותר נקל לסומאה ללאת מלהכנס (כפ"ג מ"ו) ופ"ד מ"א ובשאר דוכתי במכילתן. אבל זה תמוה. שהרי הרמב"ם כפירושם כאן כפירוש אמר לן דלשיעור מקדח קאי. והדיותר תמוה על דברי רבינו דיש להקשות לדבריו. דס"ל דלהוציא הסומאה היינו כשהספירה למעלה נגד החור. ולת"ק כשהחור כמלא ממ"ז אי מיייר כשהסומאה אינה תחת החור. רק תחת התקרה שהחור בו. א"כ מה לי שיעור מקדח עפ"ה ואגרוף. הכי לא התפשטה סומאה כלל לתחת החור. לזון לצוד לסומאה (כלעיל פ"י מ"א וכו'). ואי מיייר הכה שהסומאה מונחת מכון תחת אור החור. א"כ ע"כ ל"ל שיעור מקדח לת"ק. הכי גם בקמן יותר מזה כל שנגד הסומאה עמא (כלעיל פ"י מ"ג). והכי הוה מיייר שהוא חלון לתשמיש. מלכ"ע לרין שיעור גדול יותר מלמאור. ואפ"ה גם כשהלון קצן מאד. סומאה יולאה ע"כ כנגדה. מכ"ט הכא. דמייירי בחלון למאור. דכני לן כשיעור קצן לענין להביא הסומאה. מכ"ט דכני לן כשיעור קצן יותר ממקדח להוציא ע"כ הסומאה כנגדה. וב"ש דק' הכא לר"ט דס"ל הכא דלפילו כשיעור מקדח אין סומאה יולאה. והכי לעיל סמא קאמר דלפילו כפותח טפחה סומאה יולאה כנגדה. ושפי מזה ק' הך קושיות אי נגרום דברי רבינו דקאי ר"ט אשיעור אגרוף. דאף דהחם מייירי כשעשה החלון כבוונה. והכא של כבוונה. ע"כ כל כנגד הסומאה אפילו כלי חלון כשעשה כבוונה הסומאה מתפשטת דרך חור כנגדה. לכן בחריה הסמופף לפרש להוציא הסומאה כדברי ר"ב זוק"ל. וגם לדבריו הקדושים לרין לדחוק קתה כפירושם להוציא הסומאה. דמה דקרי לה חתה הכא להביא את הסומאה דהיינו לעמא כל הפתחים של הבית כשהסומאה בחו"ט. קרי לה לעיל (פ"ג מ"ו). להוציא הסומאה (וע"ה). ומה דקרי לה הכא להוציא. קרי לה החם להוציא סומאה וע"ה. אולם יש עוד גרסא להר"ט. ורמב"ם דגרסי כדברי ת"ק צ"ן להוציא וצ"ן להכניס סומאה ששיעורו כמקדח. ולר"ט צ"ן להוציא וצ"ן להכניס כשע"ס. וכתבו עוד דרך צבא אכולו שיעורי לעיל מקדח הרום אצנטיים ואגרוף קאי. מירו מהו להוציא לא פירשו לו רבותיו. ואי נימא דהרמב"ם ס"ל כנה. תקשי גם לדידהו כל הקושיות שהקשו להרמב"ם. ולהכי מסתבר דכר"ב ס"ל כפירוש מלת להוציא. וידידהו אין שיהיה. ז"ל לכל רבותיו. דהא דקמטין כולה ע"ס וכל דוכתי במכילתן. דספח על טפח מביא הסומאה. היינו רק בחלון העשוי לתשמיש. דגו לצד כ"ע מודו דצ"ן להוציא וצ"ן להכניס שיעורי בעשה. ואכתי כשעמם יאיר עיניו כמאור חורו לעד : (ו) כך נראה שפירש

סמוך למשקוף או למעלה עשם למעלה מקומת אדם או למטה אין דרך להסתכל עם ולחפש עם ומודה בני ערפון שדרך להניחו לנעשה פד שמתא עיני. וכן הגיפה ולא מקשה של נקמס יפה ע"ש רי"ט משט צ"ן הנקרים ויכיר שדמנו למלות. או פתחתו כרות וסילק נכר מניחיהם וביצוע עקפו למלות ה"ז כשני מאלו : הגיפה ולא מקש :

ד' שנתח מפה. שט' ל"ו :
ח' אלו סממין. שט' ס"ג
גמ' ב'

תוספות חדשים

לשמים. ור"ט סבר כיון
דנעשים יבדו ארס. שיעורו
כנעשים לתשמיש. (כר"ט):
משנה ד' (במשנה) לזון את
עינו. לזון מוזן שיעורו
עיוני כנעס. (כר"ט):
(במשנה) ולתשמיש.
לכנעס כלים ולכנעס.
(כר"ט):

אליהו רבא

ד' העושה מקום לקנה
כ"ו. כזן מענין המורה
קנה הוא קני המורה
שכזן תומנין ומתברין
את הנר והנר הוא הכלי
שמשמין בו הפתילות
והשמן. ואספתי את המלקחים
שזכתיין ומוחטין כזן את
הפתילה: לזון את עינו
ולדבר כ"ו כפי' ור"י פליג
אספתי דהיא בתוספתא
פ"ד רבי יהודה אומר כזן
ג' מדות משום ר"ע כעושה
לזון ולשמיש ולזון את
עינו כל שהוא לכנעס
כלים ולהואכל כלים לשמיש
ולנר שיעורו כפי' לקנה
ולאספתי כפי' במילואו
וכפי' כפי':

תוס' אנשי שם

האורס הנה יכנס ממנו
האורס ור"ע אומר שהוא
ישתמש ממנו להכניס ארס
דבר להניח לו להוילא ויהיה
לתשמיש ולהוילא כליה לשמיש
טפח. (הרמב"ם): ד' ת"ס
ד"ה ולאספתי כ"ו כפי'
תחת כ"ה ט'. וכן כפי'
תחת ד"ה כו"ה ט"ה מוזנא
א' כמו מק' מעול ומזנן
תליס ע"ה) פי' רובו חומס
כ"ו. ופי' ה"ו נדה פ"ט
ט"ה. (כ"ט):

הענין הר"ב והר"ט ובטוחות מהר"ם שפחתו: ד' לקנה. פי'
הר"ב להניח שם קנה. וכ"כ הרמב"ם. וק"ק למה יעשהו מפולג.
והר"ט כ' בשם הערוך שעוין חור גדלת להדליק בו את הנר ולהוילא
מאותו החור קנה כ"ו ולזון מהר"ם. להוסיף ממנו קנה של גרדי
לחברו: ולאספתי. פי' הר"ב חרב
כ"ו ויש לאורגים כ"ו. וכ"כ הר"ט. ויחא
דיש לו ענין לקנה. אבל אכתי אין ענין
לו ולגר. והר"ב ד' "כפי' ד' מהט"מ]
מפרש ע"פ התוספתא דתני בה לקנה.
ולאכתי. ולגר. שכולס מענין
[המורה]. קנה קני מורה. אכתי
מלקחים הרגום לבתהא. לגר כמשמו.
ולא ממנעי רבנן למכתב פ"ה תחת

ב"ח. [כזן] הפקר. הבקר ע"כ. והכ"מ כזב על זה שאינו יודע
מה ענין לקנה מורה בחור שבטול הלא במורה עלמה הם
מוגחים ע"כ: כל שהוא. כשיעור תשמיש שרואה לעשות בו. מהר"ם:
ולתשמיש. פי' הר"ב להניע שם חפלו. וז"ל הר"ט חזן מאלו
שהזכרנו מלאכת

שבדלת מלא אגרוף דברי ר' שרפון ר' עקיבא אומר בפותח טפה גרדי שחרס
מלא קנה מלא אספתי שיעורו כל שהוא דברי ב"ש ובה"ל בפותח טפה ח"ל
ב"ה ל"ג ש חור גדלת מהו ח"ל ב"ש בפותח טפה ח"ל מתי שזא ח"ל שזה
עשוי לזורך וזה אינו עשוי לזורך חורים שחרוס מים או שאכלתם מלחת
שיעורן כל שהוא דברי ב"ש ובה"ל בפותח טפה ע"כ ופי' הר"ט ח"ל שיער
בה חרס כלל הני תנן במתני' מלא אגרוף והך ברייתא פליגא ח"ל ברייתא
בששעב לתשמיש. החור שבדלת. ומתני' דקתני מלא אגרוף ר' שרפון
היא. מ"ש. מה שטפה הגרדי מהור הדלת. שזה עשוי לזורך. פי' של גרדי
עשוי לזורך וזה חור שבדלת אינו עשוי לזורך ומתני' דקתני מלא אגרוף
פליגא ח"ל ברייתא בשחיבב לתשמיש ע"כ ולע"ד ז"ל מהו ארס ח"ל שעות כמו
שכתבתי: ד' אספתי. יש אומרים שהוא אבוקה ויש אומרים שהוא יחד
לתלות עליו כל כלי ובערוך פי' שעוין חור גדלת להדליק בו את הנר ולהוילא
מאותו חור קנה או עץ שדומה לקנה שהוא למנעלים ושמו אספתי הר"ט
ז"ל ובספר אגודה החור שבדלת וכו' ולאספתי פי' ר"י שששה חור גדלת

שיעורו מלא אגרוף. דכין דנפתח ממילא הוי כמרווא מים אז
שרים ובהך סיפא לא פליג רבי שרפון משום דחור שבדלת עשה
החרס במתנין. ולא מפני שרדיך לחור. אלא קאריס היו הדפין
שנעשה מהן הדלת ועלתה בדעתו להניח הנקב בצלמט יותר.
מלהניח למטה או למעלה. ורמי לעשה
במתנין. אבל כשהניחו מלמטה או
מלמעלה אין זה כעושה בידים. אלא
מחמת שהגורים קאריס ולא נתמלא
הנקב: ד' העושה מקום. שנקב נקב
מפולג בכותל להניח שם קנה של
אורגים: ולאספתי. חרב בלשון יין
קרוין אספתי. ויש לאורגים כלי
כחכית חרב: שיעורו בכל שהוא.

להביא את העומאה לגר האחר: לזון את עינו. להסכל משם
לרשות הרבים. או לחצר: ולתשמיש. (להניע שם חפלו):
אלו ממעטים את הטפה. חלון ששיעורו צפוחה טפח והיה
אחר מכל הני דתשיב הכא מוגח בו. וממעט את האויר מטפח
חלון

שלמה

להוילא עבד (הגדה' נראה עין) או אספתי דהיינו אבוקה ע"כ והרמב"ם
ז"ל שם ספ"ד קראו מסמר גדול וכחוס שם עליו בהשנות זה עשה פי'
לאספתי ששינו במשנה והרב היוני פי' בו חרב אספתי בלע"ז וחי רחסי
פי' זה מן הדברים שאין הדעת סובלתן ומה ענין חרב בין קנה וגר גם
מסמר אין בו משמעות ולמה הוילאו בלשון אספתי וכמה מסמרות הזכרו
במשנה אבל העקר כאשר מלאתי אותו בלשון התוספתא לקנה ולאכתי ולגר
וכזן מענין המורה קנה קני מורה אכתי מלקחים הרגום לבתהא לגר כמשמו
ולא נמנעי רבנן למכתב פ"ה תחת ב"ח הפקר הבקר ע"כ וענין עליו הכ"מ
ומה שטען על פי' הרב היוני ז"ל נתיישב בדברי רבינו שמשון ז"ל שפירש
קנה של גרדי אספתי חרב ויש לאורגים כלי שנקרא חרב עכ"ל ז"ל ומה
שקשה על פי' רבינו למה הוילאו בלשון אספתי ז"ל משני שהמסמר שטוחים
לנעול בו הפתח הוא משונה משאר מסמרים צעניו ולאכשר שגם בתבניתו
הוא משונה ויחדו לו שם אחר ולפי' הר"ב ז"ל יחא שכל שלשת הדברים
סך מיוחדין למורה וגם כי כתב רבינו שמשון ז"ל ש"ג בנשנה עלמה

תפארת

אדם את הדלת ולא גמר לנעול. ועי"ז נשאר הבית פתוח קצת. דאילו
פתחו בידים. אה אזולין בחר מחשבתו. לדבר מה פתחו אם לתשמיש
או למאור. אבל פתיחה זו לא נעשה לשום טונה: (כח) של חלול הפתיחה
להכניס ולהוילא עומאה: (כט) כל הנוכרים בצבא זו. כלי מורה הן.
קנה ר"ל טעשה החור צפתל כדי לתחוב שם קנה המורה להוסיף עליו
האלמפע. ולאספתי. ר"ל טעשה החור כדי לתחוב שם הקנה שזמתיין
בו הפתילה. ולגר ר"ל טעשה החור לתחוב בתוכו קנה קערה הכר
שזמתיין לתוכה השמן והפתילה. ולכ"ל מהך נריך חור רחב יותר מלחברו
[גיב']. מיהו לפע"ד דמשום דכל הכך חורים הכי אין עושין אותן מפולגין
והרי הכא מדמייירי להביא עומאה מחדר לחדר ח"כ ע"כ בחורין מפולגין
מייירי. לפיכך ז"ל דמסביר טפי טעשה החורים כדי להוסיף כלים הללו
מחדר לחברו: (ל) ר"ל שיעור של כל אחד הוא כפי הגרדי לו. דס"ל
דדוקא במיוחד להניח שם או להוסיף דרך שם כל דבר שרדיך או נריך
הגרדי לאותו תשמיש. בין שהוא גדול או קטן מעט. והא דלמתיין [פי' מ'ל] עומאה צעובין כלים שכתובי טאריס. דלא כב"ש (ז):
(לא) להסכל דרך שם לרה"ד: (לב) ר"ל או טעשה חור להניח שם כל דבר שיעור: (לג) צהך גם ב"ש מודו. מדעשאו סתמא. לרוב תשמיטין
נריך טע"ט. דהיינו כפי רוחב היר שמשתמש עמה: (לד) דחלון טע"ט שפחתו ע"י שהיח בו א' מאלו. אין הסומאה עוברת בו: (לה) ממת

משנה

והא דב"ש סתמה ולא הספיק לגומרה שיעורו רוס אכתיים. היינו נעשוי
למאור דוקא כפי' שם: ד' לקנה ולאספתי ולגר. פי' חו"כ. ויש לפרש
שוד עדיך חלון הפתוח מניס לביא שמשמשין בו שני הכתים שזמתיין שם מקל
ויוצא לכהן ולכהן וזולין שם חפלים ונגדים זה חס והיינו קנס דמתני'. ואספתי
ג"כ כשהמקל הוא של כרזל כמו מסמר הייט אספתי מלשון מסמרים צעני
אסופות. ולגר כמשמו שזמתיין בו נר להאיר לשני הכתים. וסגרי ב"ש
דתשמיש סתם דוקא שיעורו בספח אבל אם יחדו לתשמיש שהוא קטן מטפח
שיטמא כמו טפח. וב"ס סגרי לכל תשמיש נכספח: לזון את עינו ולדבר

ישראל

הרמב"ם (פי"ד מסו"מ ה"ה). ול"מ היה כ"ל דהכא ר"ל דנעשה החור
להכניס אויר להחדר שיעורו כמקדח. והא דלא כלל תנא מאור ואויר בחד
בבא. ה"ט משום דנעשאו לאויר אין חילוק בין תחילתו לשיור שלו. דאפי'
בשיור סגי במלא מקדח. דכל שהוא לאויר גם במלא מקדח נכנס האויר
בחזק טפי עכ"ל מאלו היה החור גדול יותר מזה השיעור. ומר"ו משה
פארן כ"י הביא ראיה לדברי דאי ימא דאויר ד"ו כמאר לענין שיור.
א"כ למה תינין בסיפא. נעשה הקרס בצלמט החלון. דחלק העליון
שיעורו כמקדח ואמאי. והרי הו"ל שיור ונעש כלארין: (ז) ואע"ז דכלל
תשמיש שרדיך לזכרו חור גדול מספח. הו"ל ב"ש לקולא. והרי לא נמנה בין
הך מילי דב"ש לקולא נגד ב"ה (בפ"ה דעריות מ"ה). י"ל כיון דעכ"ל
בא"כ ספח לתשמיש הו"ל ב"ש לחומר ארס לתימר כל אחשיל כי מדרשא
בהך גוונא אחשיל (וערתו"ם כלים פכ"ס מ"ח). וב"ש רש"י (שבת ע"ה א')

אחרונה

פס חבנו ולתשמיש. כלומר לזון ולדבר הכי הם כתשמיש סתם ומודו ב"ש בבא
דוקא בתשמיש המיוחד לקטן מעט פליגי. אבל לזון ולדבר אינו ייחוד לפחות
מטפח שאין ככותב תשמיש כלל ויש שעושין אותו רחב ויש קצר והוי כתשמיש
סתם: ד' אלו ממעטין את הטפח. נריך טפח דמכל ארבעה שיעורים דתני
כ"ש שציק כולאו וקטן שיעור טפח דפשיטא דכולאו שייך מיעוט וה"ל לתימני
אלו מתשמיטין בחלון כדחתי פ' לא יחפור ד' כ' דתשמיש ספיר כל חלון כשיעור
שלו והכא אמאי נקב טפח. ורש"י שם גריס האוילא גבי נקיק דמתטב בחלון
פי' ג"כ חלון טפח ענין בית לבית כו'. י"ל דאינו גריכ בתר לישנא דמתני'
דהכא

אהלות העושה מאור פרק יג חוספות יום טוב רב

פחות מכות מן החט. כ"ג

תוספות חדשים

משנה ה' [במשנה] ע"י כותב שר. אבל לא ע"י רובע עצמות. ומסתברא דממעט נמי ע"י שדרה וגולגולת ורוב בניו ורוב מיניו. וכן דלא חיי לכו משום דפחות מכות ופחות מעלם כשעורה שזין לדבר זה. (הר"ם והר"ש): [הר"ם ד"ה] פחות כו' ולא ימעטו בחלון. פ"י משום דדבר עמה אינו ממעט:

משנה אחרונה

הכלה. ומ"מ מתמי' גיפה לריקעס וי"ל משום דמיטעו זה מתמי' נמי לעיני' שאם יש טומאה בחלון פלגו שמעמא הבית שכלדו ואי איכא ב"י דבר הממעט ה"ל טומאה רטוה ואינה מפתחה לבד אלא טרקס כנגדה נצטו ומת"ל לריקעס שיפור טפה דכתיב מטפה היו רטוה. וטולוה שאר שיפורי ד"ל"ש שהם פלגון בפחות מטפה בלא מיטעו נמי רטוה הוי"ו. ושיפור מלא ארוף דהוי יומת מטפה. נמי לא שיקר ב"י מיטעו דלפ"י מתטעו ממלא ארוף אי פש ביה עפה לאו רטוה הוי דלון דין רטוה אלא בפשט מטפה. ולהכי נקט טפה. ואי קשיא לך אי משום רטוה מני לה אחתי מני פחות מכות כתיב מתטע. אפי' אלו נמי מתטע. לפי מ"ש תו"ש בשם ההג"ה לניז פ"ג מ"ו שצריך שיהא בחלה שפח לבד ממקום הטומאה וא"כ בחלון שיש בו טפה מלאה וכינת מן המת נטוה ממעטו ה"ל רטוה ואחאי מני פחות מכות. וי"ל דרטוה בתוך החלון שאני כדתנן פ"ו מ"ג דלון דיהא כהאר רטוה אלא כידון מחלה על מחלה והבית הקרוב לטומאה עמא ולכן לא מני למיטעו דכיתע פלגו ממעט קרוב הוא למתען עבוד שאינו כהאר רטוה והייט נמי האדכח הר"ב דליו כותב אלו פלגו מניא את הטומאה ה"ל טומאה הוא קרוב לבית והלכך

שהזכרנו למעלה לקנה ולאספתי ולגר: ה' ממעט ע"י רובע עצמות. נראה לפרש ככאן כדפירש"י בריש מסכת גדה על יד מפקדה לפקדה. על כח מפקדה כו'. כמו פסול על ידו. ביבמות [דף לו]. ולא כפי' הר"ב דהחס שמפרש אחר וכו': פחות מכות מן המת כו'. כ' הר"ב השתא הדר הגייה כו' לאשמועינן דממעט על ידי כל המטמאים כו'. כ"כ הר"ש. ומסיים א"כ ליהדר וליחני פחות מעלם כשעורה ושמה הדר הגייה למחשביה ביהי שרן וצבלה. ע"כ. ומת"ל כתב דנ"ל דלחני הדר הגייה. דלחני שרין לאשמועינן דחס החלון גדול כל כך דלית בחד מינייהו כשיעור למעט בחלון. אלא זין שניהם או זין כל הנך דחשיב. כולוהו מלטרפי למעט. ולא אמרינן דפחות מכות מן המת ופחות מכות נבילה מלטרפיס לטומא קבל שבניהם למעט ולמשא ולא ימעטו בחלון. קמשמע לן. דכל טומאתו ושיעורו אינן מלטרפינן. כדתנן במעילה פרק קדשי מזבח [משנה ג] ע"כ: ופחות

ממעט על ידי רובע עצמות (א). ופחות מעצם כשעורה ממעט על ידי ביות בשר (ב) פחות מכות מן המת (ג). פחות מכות מן הגבלה. פחות מבעדשה מן

הדר הגייה. דלחני שרין לאשמועינן דחס החלון גדול כל כך דלית בחד מינייהו כשיעור למעט בחלון. אלא זין שניהם או זין כל הנך דחשיב. כולוהו מלטרפי למעט. ולא אמרינן דפחות מכות מן המת ופחות מכות נבילה מלטרפיס לטומא קבל שבניהם למעט ולמשא ולא ימעטו בחלון. קמשמע לן. דכל טומאתו ושיעורו אינן מלטרפינן. כדתנן במעילה פרק קדשי מזבח [משנה ג] ע"כ: ופחות

מלאכת שלמה

ממעט ע"י ביות. מן המת אלל לא ע"י רובע עצמות ומסתברא דממעט נמי ע"י שדרה וגולגולת ורוב בניו ורוב מיניו ללא מלטרף כדליהו והא דלא חיי לכו משום דפחות מכות מן המת ופחות מעלם כשעורה שזין לדבר

הוא. שאין הטומאה עוברת ללד אחר: ע"י רובע עצמות. אם יש צבית רובע עצמות דמטמא בזהל. ופחות מכות מבשר המת מונח בחלון ממעט. ודוקא פחות מכות. דאילו כות. הוא עלמנו מטמא בזהל. ודוקא ע"י רובע עצמות. אבל אי איכא צבית כות בשר מן המת. אין פחות מכות זה ממעט דאדרבה בשר מלטרף עם בשר. והיינו טעמא נמי דדוקא בשר ממעט ע"י עצמות ולא עצמות ע"י עצמות. דלעלמות אלעלמות מלטרפי: פחות מעצם כשעורה. אבל עלם כשעורה. לא ממעט. משום דמטמא בזוג ובמשא: פחות מכות מן המת. השתא הדר תיאי. אע"ג דתנא ליה רישא לאשמועינן דממעט ע"י כל המטמאין בזהל. כגון רביעית דם ומלא חרווד רקב. וכל אופן השניין כפ"ב: פחות מכות מן הגבלה [וכו']. כל הני

ממעט על ידי רובע עצמות (א). ופחות מעצם כשעורה ממעט על ידי ביות בשר (ב) פחות מכות מן המת (ג). פחות מכות מן הגבלה. פחות מבעדשה מן

הדר הגייה. דלחני שרין לאשמועינן דחס החלון גדול כל כך דלית בחד מינייהו כשיעור למעט בחלון. אלא זין שניהם או זין כל הנך דחשיב. כולוהו מלטרפי למעט. ולא אמרינן דפחות מכות מן המת ופחות מכות נבילה מלטרפיס לטומא קבל שבניהם למעט ולמשא ולא ימעטו בחלון. קמשמע לן. דכל טומאתו ושיעורו אינן מלטרפינן. כדתנן במעילה פרק קדשי מזבח [משנה ג] ע"כ: ופחות

מלאכת שלמה

ממעט ע"י ביות. מן המת אלל לא ע"י רובע עצמות ומסתברא דממעט נמי ע"י שדרה וגולגולת ורוב בניו ורוב מיניו ללא מלטרף כדליהו והא דלא חיי לכו משום דפחות מכות מן המת ופחות מעלם כשעורה שזין לדבר

בו עז

הבית שכלדו ואי איכא ב"י דבר הממעט ה"ל טומאה רטוה ואינה מפתחה לבד אלא טרקס כנגדה נצטו ומת"ל לריקעס שיפור טפה דכתיב מטפה היו רטוה. וטולוה שאר שיפורי ד"ל"ש שהם פלגון בפחות מטפה בלא מיטעו נמי רטוה הוי"ו. ושיפור מלא ארוף דהוי יומת מטפה. נמי לא שיקר ב"י מיטעו דלפ"י מתטעו ממלא ארוף אי פש ביה עפה לאו רטוה הוי דלון דין רטוה אלא בפשט מטפה. ולהכי נקט טפה. ואי קשיא לך אי משום רטוה מני לה אחתי מני פחות מכות כתיב מתטע. אפי' אלו נמי מתטע. לפי מ"ש תו"ש בשם ההג"ה לניז פ"ג מ"ו שצריך שיהא בחלה שפח לבד ממקום הטומאה וא"כ בחלון שיש בו טפה מלאה וכינת מן המת נטוה ממעטו ה"ל רטוה ואחאי מני פחות מכות. וי"ל דרטוה בתוך החלון שאני כדתנן פ"ו מ"ג דלון דיהא כהאר רטוה אלא כידון מחלה על מחלה והבית הקרוב לטומאה עמא ולכן לא מני למיטעו דכיתע פלגו ממעט קרוב הוא למתען עבוד שאינו כהאר רטוה והייט נמי האדכח הר"ב דליו כותב אלו פלגו מניא את הטומאה ה"ל טומאה הוא קרוב לבית והלכך

ישראל

דהיך דעדות רק ר' יהודה הייך מה שלא ידעו. אבל מודה דאיכא עוד שוני. תבאנו א"כ מה מקשי [חולין כ"ב ב' וקט"א וערכין כ"ב] ולתנייה בעדות: (ה) ולבארה משמע מהר"ש והר"ב. דכשמונה בתוך ההוא כות. מתפססת הטומאה לז' החדרים וכן כהז רתוי"ש בפירוש לקמן במשנה ו'. ואמב"ר כולם. הא בורכא. דמלאין טע"ט אור ממעט להטומאה בהחלון ה"ל טומאה רטוה. אף שיש לה פתח טע"ט מן הגל. אפי' רק בזקת ועולה. ואינה מתפססת לגדים כלל. ואפי' הטהרות שמונחין תוך החלון טהורים (וכמ"ס בס"ד פ"ג בפתח האהל סי' ב'). ואי"ל מ"ס חור זה שזכרנו משפוט אהלים דה"ל כהאל. ולפיכך כשהטומאה מונחת תחת מקום השיפוט שאין שם טע"ט. ה"ל כאלו מונחת בטומאה בזהל (כלעיל פ"ו מ"ב). והיינו משום דמתערב אירי עם אור האהל. וי"ל דשיפוט אהלים שב' החללים יש להם קרוי אי למעלה. אלא שהוא משופע. וגם קרקעיתו של זה הוא קרקעיתו של חצרו. להכי נדונים שיקן כהאל א'. אבל חורין שזכרנו. שאין בהחורין טע"ט. אף על גב שפתוחין טע"ט לבית. הטומאה שחור אינה מתפססת לבית. אלא כשמונחת מחאי שבני הבתל לפניס. ואז אפילו אין החור פתוח כלל לבית מתפססת מהחור לבית (כלעיל פ"ו מ"ג ד'). וא"ל שהטומאה ב' החללים שהחור פתוח להם. רק כשמונחת הטומאה במחלה על מחלה. וכמובאר שם (במ"ד) ולא משום שהתפססת הטומאה מחדר לחדר. רק דממונחת המחלה על מחלה. ה"ל כאלו מונחת כאן וכאן. ואפילו לא נראה כלל צב' החדרים ולא עוד אלא אפילו הייתה נראה כהחדר שמונחת הטומאה רחוקה מחאי עובים. ובהחדר האחר שמונחת תוך חני עובים לפניס. אין הטומאה נראה שם. משמע סתמא דמשה ד' דלזנין בחר קורב' ולא בחר ראייתה. ורק כמונחת הטומאה במעו"ב או זין הקורות. מחלקין זין נראה תוך הבית או לא (כלשם מ"ה ו'). אבל בטומאה כזות לא מנינו חילוק זין נראה או אינה נראה. ועוד ראייה לדברינו. דתור שאין בו פ"ש שפחת לבית. אפי' לא מחשב כהבית. דהרי בנכר שמונה ע"ג החמור (רפ"ב) אמרינן דדוקא בזבול הכסר טע"ט מכל החדרים סיב. אז התפססת הטומאה תחת כל הארץ (כמ"ס שם) הא בזבול הכסר רק מני' נדדים. הטומאה תחת כל הארץ (וכמ"ס שם). וה"ל אלו מחוברים פ"י בליטת פחות

תפארת

והרי אין בזה טומאה כלל: (ל) הא"י על יד. הוא כמו על יד הירדן דר"ל אלל. דהיינו חלון טפה על טפה מלאהם שהוא זין ב' צהים צהתל צביינה. שצ"ל מהן מונה רובע עצמות. והרי הן מטמאין בזהל. ואם שבהלון מונה פחות מכות ממת. ממעט הוא החלון טע"ט שבהלון שלח התפססת הטומאה מבית לבית. אבל כות ממת. מדאור עלמנו מטמא בזהל אינו ממעט להחלון שבהלון [כמ"ו] (ה) (ל) עלם פחות מכשעורה שהוא טהור לגמרי שמונה בחלון טע"ט מלאהם שזין חדר לחדר שצ"ל מן מונה כות ממת שמונה בזהל אז העלם כשעורה ממעט הרווח טע"ט של החלון. ולא התפססת הטומאה מחדר העמא להטור. ודוקא לרובע עצמות אמרינן דרק פחות מכות בשר ממעט. ולא עלם פחות מכשעורה. אבל לשדרה וגולגולת. או לרוב בניו או רוב מנין. זין זה או זה ממעט [הר"ם והר"ש]. ונ"ל הטעם משום דשדרה וגולגולת. ורוב בניו ורוב מנין. כולן לריבין שיהיו עצמות שלימות. ולהכי ה"ל עלם כשעורה לנבייהו כאיש מית. ושפיר ממעט על ידן. משא"כ רובע עצמות. דמטמאו אף כשכן שזרין. ה"ל דומת עלם כשעורה. להכי אינו ממעט. דמדרבא מינו מחזיק בה [וע"י לעיל פ"ב סי' י"א]: (ז) אע"ג דכבר הני לה. הדר הני לה הבא מדבצי למתני כמה מיני שממעטין כשהן פחות מכשעור. להכי הדר כלל גם הך צדיייהו. ואשכחן דכותיה [ג"מ פ"ד מ"ו] ועוד בדוכתי טובא. א"נ לעיל נקט רק בשר שממעט. לאשמועינן מלהא בטעמא. דהיינו משום דבשר מהמת הוא אינו מית עם עצמות. להכי ממעט על ידן. משא"כ הבא נקט סתמא כות ממת. היינו כות לל דב"כ ממעט בזהל [כלעיל רפ"ג]. וה"ה שאר דברים דנקט התם דמטמאי בזהל. וי"א דהכא קמ"ל דחס החלון גדול ואין צ"ל מהן כדי למעטו. מלטרפי כל השניין שזכרנו למעט הרווח. ולא אמרינן דהחמור לכה"פ יטרף להקל לטמא עכ"פ כקל שבשניהן [כללים פ"ג מ"ג]. וא"כ הרי דבר עמא אינו ממעט. קמ"ל. דמדלון

לא פיקא ליה למיטעו דמתעט ואינו הציא טומאה לבית דהא זימנין דמציא: ממועט ע"י רובע עצמות. פ"י הר"ב דעל כות בשר אינו מתעט דבשר מלטרף עם בשר. וכן עצמות אלעלמות מלטרפי עכ"ל וכתב הר"ם ומסתברא דע"י שדרה וגולגולת ורוב בניו ורוב מיניו נמי מתעט פחות מעלם כשעורה ללא מלטרף כדליהו והא דלא חיי לכו משום דפחות מכות מן המת ופחות מעלם כשעורה שזין לדבר

הלבנה ממעט. **ציונים**
 משנה אחרונה
 וחס עומאה עליה א"ל
 שאינה עומאת מת כל
 יתמא אינו ממעט וי'
 יהודה פליג בהוספתא.
 דאפי' מנוגעים ממעטי
 שכל שאינה עומאת מת
 ממעט. ואפי' תמא נזה
 על המוס' נמס' שבת
 ד' פ"ד פ"ג שבתו דאי
 סוס שי"ך מדרס כגלי
 מסס וימדו לאשמו גסה
 אפי"פ שלא יתבס פליג
 ולא הקטנה אינו מניל
 נמת נלמיד פהיל אפי"פ
 שבתה אינו מקבל עומאה
 מגבו כיון שגמירס יכול
 לקבל עומאה לא יתון
 נמת ומסופק ר"י בכך
 שכל וידי דין זה מפרס
 נמת נעומאה שרייה
 נמת נעומאה שרייה
 של מת אינו חוץ אבל
 מה שיכול לקבל עומאה
 אחת חוץ. וכל יתודה
 אפי' מתא נמת נעומאה
 אחת חוץ. והאשכ
 דפקו הוא דוקא נמדרס
 משום דכל התעמלה מדרס
 מעמא ט"מ נרפ"ו דודה
 וממילא אינו כפי ט"מ
 ואינו חוץ ומה שמסופק
 בכך הוא דליכא מ"ד
 דהתעמלה מדרס מעמא
 נמת רק מדרסן והוא
 דעת הרמב"ם כתי"ס
 רפכ"ד דכלים ודע"פ
 שהתוס' סנידים דמת'
 נמי מדלורייחא אפשר
 שהר"י מסופק נה דאי
 מדרסן מתוכס קלס
 שפיר דיש ל"פ סניד
 דהת' מדלורייחא אינו
 עמאת מת וכו' אינו נכון
 דהת' דכל התעמלה מדרס
 עמאת מת היינו מתוכס
 ולא מגבו דלון כל"ס
 מעמא מגבו ומוקף ל"פ
 אין כאן עומאת מוק' וגם
 לעון המוס' משמע שאין

הספרים. ובמתני' דלעיל שבתון והיה כ"ל לישב קלס דר"ל
 שבתונת הרגילים להשריש כך ברוב חלונות וזוהי מפרס התנא
 עלמו ההפרש שבין תבואה דהכח לדמתני' דלעיל. אלא שצברייחא
 דפ' לא יחפור דף כ קחשיב להחוללין
 וקחשי עשבים שתלסן והיכון בחלון.
 או שעלו מאליהם בחלונות. ומפרשינן
 שעלו רחוק מהן. והיינו דך דמתני' וי'
 דלעיל]: **ורחבמים** אומרים הלבנה
 ממעט. כהב הר"ב דסברי לא טמאו
 אלא גוש כו' לא העפר אפי' לאחר שגבלו. כלומר ועל ידי כן חזר להיות כמו גוש. ומ"ס הר"ב ושעור הגוש כפיקה גדולה של סקאים.
 עיין בזה מה שכתבתי במשנה יב פרק יז דכלים [ד"ה כפיקה]. ומה שכתב הר"ב שהוא כחוס המרלופים. כדתנן לקמן סוף פרק יז:

צנפים. ודבר טמא אינו ממעט: ולא לבינה מבית הפרס. הלבנה העשויה מעפר בית הפרס ר"מ סבר שהיא טמאה. כמו שעפר בית הפרס טמא הלך אינה ממעט' בחלון. ורבען סברי לא טמאו אלא גוש כביריהו הכא מבית הפרס ולא העפר אפי' לאחר שגבלו. וה"ה כחכמים. ושעור הגוש כפיקה גדולה של סקאים הוא כחוס המרלופין:

אלא גוש כו' לא העפר אפי' לאחר שגבלו. כלומר ועל ידי כן חזר להיות כמו גוש. ומ"ס הר"ב ושעור הגוש כפיקה גדולה של סקאים.
 עיין בזה מה שכתבתי במשנה יב פרק יז דכלים [ד"ה כפיקה]. ומה שכתב הר"ב שהוא כחוס המרלופים. כדתנן לקמן סוף פרק יז:

מלאכת שלמה
 ספקא דמת אחיא. מהדושי הרשב"א ז"ל, שם פרק לא יחפור: מפני שעפרה טהור. בהוספתא פליגי ר"ס ורבען בלרובן לנבים מבית הפרס רבען אמרי לבינה מעמאה ור"ס מטהר שלא אמרו אלא גוש כביריהו וכו' ורבען דהכא סברי כרבען דר"ס אלא סברי רבען דהכא כיון שאם החזירה לעפרה פתורה ממעט אפי' רבען סברי כר"ס וה"פ מפני שעפרה של בית הפרס אם עשה ממנו לנבים טהור: ההטמא אינו ממעט. בין שהוא טמא מחמת עמא כמו כות מן הנבלה וכדע"פ מן הסרין בין שהוא טמא מחמת קבלה כמו כביה אולכין מוכשרין. הר"ס והרא"ש ז"ל:

הפירוש האחר: ולא לבינה מבית הפרס וכו'. יש משניות דגרסי וכלה במקום לבינה וסיוע הוא הר"ס ז"ל. ואינו יודע מאי קמ"ל. ולע"ד שז"ל יש משניות דגרסי וכלה במקום לבינה וסיוע הוא וכו' שכן הניס ה"ר יהוסף ז"ל ולא נבלה מבית הפרס דברי ר' מאיר וחכמים אומרים הנבלה ממעט וכו' וכתב כן מלאכת יום ס"א שהוזהר לבינה ע"כ. ומשמע מהכא דלף הממלאים מדרסן אין ממעטין והא דאמרינן בפ' לא יחפור דף כ' דעובד כוכבים שיבץ בחלון ממעט אף על גב דעובדי כוכבים הרי הם כובין לכל דבריהם י"ל דשאני עומאת בית הפרס דלית לה עיקר מדלורייחא דמתת

יבין
 תמילא קאמא [ועש"ך י"ד קמ"ב ס"ק כ"ה]: (ג) לבינה שנעשה מטיט בית הפרס שמתרש בה קבר שעפר' טמא. והע"פ שטומאת ביה"ס רק מדרסן הוא [כפיקה כ"ה ז'] והרי מה"ט אמרינן לעיל [כו' ג'ט] דלמעט. י"ל דהכא חשש עלם כשעורה יש דטמא מדלורייחא: (נד) דדוקא גוש מעיקרא.

יב ין
 דהיינו כבירייחא והוא גדול כפיקה של מחט שתופרין בה סקאין גזרו בו עומאה [כלים פ"ו מ"ז]. משא"כ הכא כלבינה הרי נעשה רק גוש ע"י שגבלו במים: (גה) זה הכלל דטהור מרבה כל כלי שאמק"ט ואולכין כביה שלא יוכשרו וזה הכלל דטמא מרבה כל כלי או כגד המקבל עומאה:

הלכתא גבירחא כללא דפרק יג
 כראש ארס גדול. ויכ"ס כשנשאר בהדלת סקס פתוח. סדריו הנפרים קצרים. או שהתחיל אדם לנעול הדלת ולא נטר. ויכ"ס כשנפתח הדלת ע"י רוח. כולן הו"ל כנגב ממילא ושיעורו כאגרוף כג"ל:
משנה ד אף שעשה חתור לתשמיש שא"צ מע"ס. אפי"ה כל תשמיש שאינו לאורה צריך מע"ס:
משנה ה דבר המעטס החלל מע"ס שבהלון שבין חדר סמא לחדר. צריך בו ה' תנאים. (א) שלא יהא דרבר המעמס סאתו פין השומאה שמימא החדר. (ב) אף שהוא אינו מינו סאתו מין שמימא החדר. צריך ג"כ שלא יהא ברבר המעמס. שיעור שומאה בעצמה. (ג) שלא יהא בו שיעור לק"ס מראוריחא. או שלא חוכשר. (ד) שלא יהא דבר שבוראי יגרו משם. (ה) ושיהא כחדר משם. ולא שניסח בין האצבעות. נבילית עוף פתור שאין בו שומאה. אפי"ה אם יש בה כשיעור לק"ס אובלין צריך שלא חישב עליה שהדירה למאכל אדם. דאל"כ כלל כסי' ג'. וא"צ הכשר. אבל נבילית עוף סמא. רק בב' לריעותא אינה מסתמט. שחישב עליה וגם היכשרה:
משנה ו כל שחשר א' מה' תנאים הנ"ל ואפילו אינו מאכל. אבל הוא סמא או שהוא דבר המקבל שומאה באותו צד הפונה אל השומאה. אינו מסתמט:

פ"ג משנה א חור שבין חדר לחדר. משתתחיל לפתוח גורל ושליש מרובע. סביא שומאה מבית לבית. ובהבית לכל הפתחים שהן לכל הפחות כשיעור זה. וכולן נעולין. וגם מוציא שומאה דרך פתח כשיעור זה כשנפתח. שיתפתחו הפתחים האחרים שנשארו נעולים. חור שתתחיל לפתוח שיעורו להכניס ולהוציא שומאה כשנשאר ממנו עדיין פתוח אצבעיים על אגודל. חור שנעשה ממילא ולא בכונה. שיעורו בשפתוח כראש כל אדם גדול. ורק כשישיב לעשותו לתשמיש שיעורו בפע"ס. ובחישב עליו לאמור שיעורו בגורל ושליש מרובע. דהרין הרבה סמוכין. אף שאין בין נקב לנקב כמלא נקב אפי"ה. אף דלענין טריפות מצטרפין (בחולין מה"א). תמס מדעכ"פ נחלש הבע"ה אבל חכא מילא חוי לתשמיש חו"א יצטרף:
משנה ב חלון למאיר שאמרנו צריך שיהיה נפתח לאויר ואם אח"כ נבה בית מקורה סמוך להלון בחוץ. לא חוי חור רק לתשמיש. ושיעורו מע"ס. ואם עשה תקרת הבית החיצון. באמצע גובה החלון שיעור התחתון מע"ס. והעליון גורל ושליש מרובע:
משנה ג חור שעשאו האומן בהדלת כפי הצורך לו לפי שעה למלאכתו. והשתא לא חוי למדי. הו"ל כחור שטמילא ושיעורו כמלא אגרוף דהיינו

בו עומאה כלל ועוד הארכנו מזה דפ"י דכלים: ולא לבינה מבית הפרס. אפי"ה עומאת בית הפרס כפי שיעורו וכו' ורבען סברי לא טמאו אלא גוש כביריהו הכא מבית הפרס ולא העפר אפי' לאחר שגבלו. וה"ה כחכמים. ושעור הגוש כפיקה גדולה של סקאים הוא כחוס המרלופין:

בו עומאה כלל ועוד הארכנו מזה דפ"י דכלים: ולא לבינה מבית הפרס. אפי"ה עומאת בית הפרס כפי שיעורו וכו' ורבען סברי לא טמאו אלא גוש כביריהו הכא מבית הפרס ולא העפר אפי' לאחר שגבלו. וה"ה כחכמים. ושעור הגוש כפיקה גדולה של סקאים הוא כחוס המרלופין:

א הוי. ויזכ"ר פ"ג דבשמים
 ס"ה. מ"ו פ"ו מס' ס"ה י"א
תוס' אנשי שם
פ"ד א בר"ב ד"ה
 הזיו וכו'
 ואם עומאה תתיו וכו'. ואם
 העומאה נבית ל"ס שטמא
 מה שמתה הזיו שדך
 עומאה לאת דלקמן.
 (לסי' ט) ח"ס ד"ה הזיו
 ס' מדבריהם ט'. אבל כס'

פרק יד א הזיו שפניו למטה. כמין לוח יולא מן הסתל לחון וראשו כפוף למטה לארץ לנך הפתח הלכך מלטרף אהלו עם הפתח ומביא את העומאה בכל שהוא ומשיב כאלו יש בו פוחת טפח. ואם עומאה תתיו. הבית עמא שרוזין ראשו **פרק יד א הזיו** מביא את הפומאה ב כל הכפוף **פרק ארבעה עשר א** הזיו מביא את הפומאה בכל שהוא כג"ל:

פרק יד א הזיו שפניו למטה. כמין לוח יולא מן הסתל לחון וראשו כפוף למטה לארץ לנך הפתח הלכך מלטרף אהלו עם הפתח ומביא את העומאה בכל שהוא ומשיב כאלו יש בו פוחת טפח. ואם עומאה תתיו. הבית עמא שרוזין ראשו **פרק יד א הזיו** מביא את הפומאה ב כל הכפוף **פרק ארבעה עשר א** הזיו מביא את הפומאה בכל שהוא כג"ל:

משנה אחרונה
פרק יד א הזיו. הממכס
 בפיועו נבד שיעורין
 אלו הלכא למשה מסיני
 וכן להבנייה יוסר: כל

יבין
 תפארת ישראל
 של הגעוימס דהייט לרו שלכסי מטה. מוחלקים כרהיטני האבעל בל"א: ממתתיו להבית אפי' אם העומאה ממעל לפתח התה הזיו:

יבין
 תפארת ישראל
 של הגעוימס דהייט לרו שלכסי מטה. מוחלקים כרהיטני האבעל בל"א: ממתתיו להבית אפי' אם העומאה ממעל לפתח התה הזיו:

אהלות הזיו פרק יד

שיהא בזיו פותח טפה. והכי משמע בתוספתא: ושעל גבי החלון רום אצבעיים. כלומר בין חלון שיעורו רום אצבעיים כגון סירי המאור. בין חלון ששיעורו מלא מקדח כגון העושה מאור בתחלה זיו שעל גבי שניהם בכל שהוא: ורבי יוסי אומר מלאו. חלון ששיעורו רום אצבעיים. זיו שלו שיעורו באלצבעיים וחלון ששיעורו מלא מקדח זיו שלו נמי משערין במלא מקדח. ואין הלכה כר' יוסי: **ג** אפילו גבוה מאה אמה. אע"ג דזיו שיעור גובהו מן הפתח שנים עשר טפחים. בקנה החמירו משום דמיטלטל. ורבי יוחנן בן טרי סבר דלין להחמיר בקנה יוחר מן הזיו. ולמעלה משנים עשר טפחים שיעורו צפוחה טפה. והלכה כרבי יוחנן בן טרי: **ד** זיו. שהוא רחב טפה וכובע את כל כוחי הבית מבחוץ. וכנגד הפתח אוכל שלש אצבעות ועל שאר הפתח

בכל שהוא לכל דבר. אבל הרמב"ם מפרש ע"ג הפתח. ר"ל שיהיה יולא מהמשקוף ולהיותו למעלה מ"ב טפחים ילמךך שיהיה בו פותח טפה: **ג** רבי יוחנן בן טרי אומר ט'. כהב הר"ב והלכה כרבי"ג. וכו"כ הרמב"ם. והטעם פו' הכ"מ [רפ"ז מהט"ז] דמאחר דמלתא דרבנן היא פסק כמותו דמילק: שלש אפי' גבוה מאה אמה **ט**. מביא את הטומאה כל שהוא **י**. דברי ר' יהושע. רבי יוחנן בן טרי אומר אל יחמור זה מן הזיו **ה**: **ד** זיו שהוא סובב את

גבוה יותר מ"ב טפה אין מטפח ונטי פותח טפה: **ב** שע"ג החלון רום אצבעיים. בתוספתא קמי שיעורו ברום אצבעיים על רוחב הגודל ומיירי בחלון עשוי להשמיש שיעורו צפוחה טפה. וקאמר דלריך גלא יהא מרוחק מן החלון יותר מאצבעיים: שע"ג מלא מקדח. שמשוי למאור כל שהוא אפילו גבוה הרבה מן החלון ור' יוסי בעי גלא יהא גבוה הרבה יותר מן החלון אלא מלאו דהיינו מלא מקדח הר"ס וברא"ש ז"ל וכן פירש גם כן הרמב"ם ז"ל. אמנם זה לשונו שם פ"ז להלכות טומאת מת חלון העושה

לחמור חזי יולא ע"ג החלון אפילו היה צרוחב הגודל מביא את הטומאה והוא שיהיה גבוה מעל החלון רום אצבעיים או פחות היה למעלה מאצבעיים אינו מביא את הטומאה אלא"כ יש בו רוחב טפה זיו זה שע"ג החלון העושה למאור מביא את הטומאה בכל שהוא ואפילו גבוה כל שהוא ע"כ: **ג** בכל שהוא דברי [ר'] יהושע ק"ל. ובתוספתא משמע דרבי ס"ל כרבי יהושע שנתן טעם לדבריו להחמירו בקנה יותר מבזיו לפי שקשה מיטלטל זיו אינו מיטלטל ומשמע שדעת הראב"ד ז"ל בהשנות לפסוק כר' יהושע. אכן

מלאכת שלמה

אח"כ

יבין

מה דתנין לעיל [רפ"ג] דיש כמה מיני פתחים ששיעור ביאת טומאה בהויין חלוק זה מזה. והלא קאמר הכא. דבין זיו שע"ג פתח ששיעור ביאת טומאה בו להבית ומהבית. הוא כשהפתח פתוח טפה. ובין זיו שע"ג חלון ששיעור ביאת טומאה בו הוא כשהחלון פתוח רום אצבעיים. ובין זיו שע"ג חלון ששיעור פתיחתו כמלא מקדח. כולן שיעור בליטת הזיו להרחוב ככ"ס. [ורא דלא נקט נמי שיעור זיו שע"ג חלון ששיעורו גבול כל ארס. ה"ל דהכי שיעור זה הוא רק צדוד שנטעה מלאו. והכי כה"ג אין דרך לפשות זיו ט"ג. ואי שפע"כ עשה זיו ט"ג. א"כ כמה שחיב עליו מלאו וכמאור שם נמשק. ופסיק והיה חיוב עליו כמה שיהיה. ככך נתגבר שיעור בליטתו לרחוב בנחמיו]: **יג** על כל ג' מיני זיו הכ"ל קאי. וכדלמך: **יד** דע"ג דשיעור בליטת הזיו להרחוב הוא כשיעור פתיחת החלון. אבל שיעור זיו שע"ג פתח דעלמא. שעשוי לכניסה ויולאה. מודה דהכי צפוחה מזה. דמדעשוי לכניסה ויולאה. מלמךך הזיו להמשקוף שעל פתח הבית: **טו** שארכו מוטע עם המשך הכותל: **טז** שיש ק' אמה התחיה עד משקוף הפתח: **יז** אפי' בולט רק כ"ס להרחוב אפי' כשטומאה התחיה מהשפת העומתה מתחתיה כ"ס: דאע"ג דלעיל אמרינן שזיו דחוקה במרוחק רק עד ז"ב טפחים מהשפת בני ליה ככ"ס. קנה שאני דאפשר לטלטלו ורגיל לאורו למטה עד סמוך ממעל להפתח. להכי גזרו בה רבנן ליעלה. אטו שהיה למטה: **יח** וסגי בשמרוחק י"ב טפחים. דהכי לרוף האויר שתחת בליטת זו להרחוב. עם האויר

ישראל

גם היא לא אשמעין רק חזר וסתם חזר ופתח. ונכה"ל ודאי קמי"ל טובה ללא ניומה דביטל הכתיבה קמ"ל וע"ס. אבל אי הא תחת לאשמעין בנחמיו. ודאי לא הו"ל לתת למשחק מיניה בנחמיו. ורב"א בימין ע"ז לו שיבט כל המטותה כשר שפרך נדר לעשות לו רבין. אולם נחמיו המיושט. אין כח בנליטת החלשות לילך אחר עקבות דרבינו צום הדרך. אולם אי לאו דלחילוף מנוהרקי דנורא. שביני מדורה. מרביות זלה"ה היה ל"ל נישב דברי רבינו רב"א בלשון המשנה ולא לערך לשבט כל הספרים. כי גם מה שהפסדי מוטע תפסתי בפירושי שכבר נדפס. השתה דחיתו בשתי ידים. דעס פירשתי דמשנה א' מיירי בשיעור בליטתו להחוב. צום שיעורו ככ"ס. אבל הכא מיירי בשיעור המשכת הזיו עם הכותל. צום קאמר ששעורו טפה. ואע"ג דלקמן במשנה ד' אמרינן דזיו צמישך עם הכותל ממעל להפתח ג' אצבעות. היינו בשכובב אינו הבית. אבל הכא הרי בפירוש קאמר זיו שעל הפתח. והיינו בשכובב אינו רק ממעל להפתח. ככה"ל לריך שימשוך עם הכותל משך פתח. אולם עתה הראני ה' שא"ל לומר כן. דלמוד עליון מתחתון. דהרי זיו דפויא שעל חלון אצבעיים ומלא מקדח. דשיעורו ככ"ס. היינו ודאי שעור בליטתו להחוב ככ"ס. והיאך הפסקי תנא בהך צבא דשיעורו ככ"ס בליטתו להחוב. בין שיעור המשך טפה דנרישא דהיינו בשיעור המשך הזיו עם הכותל. ובין שיעור זיו הבובב כל הבית דנמשנה ד' דגם כן שיעורו זיו עם המשך הכותל. והרי מדתרווייהו בשיעור המשך הכותל מיירי. הו"ל לתת למשמכניהו. והיאך פתח ושלד בנייחו שיעור בליטתו להחוב. וגם בדין קנה במשנה ג'. ומפריד בין הדברים. אמנם אי לאו לפרש ולישב דברי רבינו רב"א בלשון הסאר בו משנתו ולא לערך לשבט

משנה

אחרונה

שהיו עשוי להאיל פ"ג. וכן מלא אצבעים הוא שיעור לחלון שפתחה ולא הספיק לגומרה וכיון שמבטל האהל גם הזיו שלו כגל כיון שאינו עשוי עוד להאיל והכי הוא כשאר בליטת שיעורו בטפה. ונ"ל הא דחלון שמשוי סביב ב' שיעור לזו עלו רום אצבעים. ובחלון שע"ג מקדח החמירו דזיו כל שהוא מביא את הטומאה. משום דחלון של תשמיש דרך להשתמש ג"ל בזיו שלו כדמך בתם' עירובין זיו שלפני החלון טמנין עליו וטמנין ממנו ואינו ניכר כ"כ שעשוי לשם אהל. אבל זיו המאור ורואו של מקדח אין זיו שלו עשוי לתשמיש ויכיר מלהאיל עשוי וכל שעשוי להאיל החמירו בו כדפי' לעיל: **ג** קב"ה שע"ג הפתח. הומרא דקנס משום דמיטלטל הוא וע"ג אדם הובא שם ואינו אלא להאיל ולהגן שאין בו שום תשמיש אחר. אבל זיו פתחים ששאר מן הבנין זיו בולט בלא כוונה ואינו ניכר כ"ל אלא ע"י שיפוטו כדפי' לעיל: **ד** קב"ה ריב"ג אומר אל יחמור. מדלא אמר לזון קב"ה הרי הוא כזו. ככ"ס דעממא קאמר דזיו גופיה תומא הוא ואין להחמיר יותר בזיו דמני תומני לא עבדין: **ד** זיו שהוא סובב. פו' הר"ב שהוא רחב טפה ע"כ וכו' הר"ס. אבל הרא"ש כתב דמיירי שכל הזיו הסובב אינו בולט עתה מן הכותל שאם הו' בולט טפה ה' מביא טומאה לגימ' מידי דהוה אשני זיוין זה פ"ג זה ובעליון טוף

חלון יש לו שיעור אחר להכי הדך תני לה ומ"מ בחבורו חזר בו ולא כתב שיהא למעלה משלש דבכין אלא החינוך הוא דלפיל יולא מן הדך ולא תשערין שיעור ג' דבכין מן הפתח אלא מן הארץ והכא יולא ע"ג הפתח מן המשקוף הוי כשאר אהל צפוחה טפה: שע"ג החלון רום אצבעיים. פו' הר"ב דלאהון קאי שיעורו ברום אצבעים וכן מלא מקדח חלון ששיעורו במלא מקדח שניהם זיו שלהן בכל שהוא. ויש לדקדק אמאי שביק ההגא חלון ששיעורו בטפה וחלון ששיעורו מלא מקדח וכן מלא מקדח חלון ששיעורו בטפה חלון ששיעורו זיו שע"ג החלון היינו חלון תשמיש ששיעורו בטפה הזיו עלו שיעורו רום אצבעים בגובהו מן החלון ורחה מפרש בתוספתא כרוחב הגודל. וזו שע"ג חלון של מלא מקדח שיעור הזיו בכל שהוא בין גבוהו ובין נחמיו. וכו"כ הרא"ש גם הרמב"ם מביא את הטומאה לבית אלא"כ כי בו פותח טפה כמו בפתח בגבשו יומי משליש דבכין. ולפירוש זה יומא דקנס תנא הני תני הלוגות של טפה ושל מקדח ושירי מלא אברוף וחלון של רום אצבעים. משום דעיקר תומת שהחמירו בזיו משום שמשוי תמלה להאיל כדפי' לעיל. והלכך חלון מלא אברוף שהוא צלוחו שחנורו מים או שריש שהחלון עצמו לא נעשה כגוונס והזיו פסיקא

שעל גבי החלון. שם ט"ג:
ג אל יחמור. שם ט"ה:
ד זיו. שם ט"ז:

תוספות חדשים
משנה ב [במשנה] רום אצבעיים. כחן שייך הדיבור דלעיל בחמור רפ"ג ד"ס רום אצבעיים פו' הרמב"ם והר"ם מהתוספתא. ט"ז. ולפי' אין פירוש משמעות כהר"ב. והר"ם נמי הדך היה לבסוף ומפרש ד"ס רום אצבעיים וכו' שיעור גובהו של זיו היולא דהרגום קומתו רומיה שלא יכוין מרוחק מן החלון יותר מן האצבעיים ורחה של זיו גדול כרוחב שירי החלון וזו שע"ג החלון של מלא מקדח שיעורו בכל שהוא וכו' סבר דהו' לריך מלאו דהיינו ממי מלא מקדח עביל. וכו"כ הרמב"ם וכן הם דבריו בחמורו פ"ז מהלכות טומאת מת:

אליהו רבא

הפתח צפוחה טפה. כלומר בין זיו שע"ג פתח ששיעורו הפתח הוא כפ"ס בין שע"ג החלון רום אצבעיים ששיעורו של חלון הוא רום אצבעיים. כגון סירי המאור בין שע"ג מלא מקדח כגון מאור בתחלה ששיעורו הוא כמלא מקדח כגון שיעור הזיו בכל שהוא רבי אומר מלאו. אע"ג גבי החלון וע"ג מלא מקדח. אבל ע"ג הפתח מודה דכ"ס דתתא בתוספתא זיו שע"ג המאור ששיעורו ברום אצבעים על רוחב אגודל ושע"ג מלא מקדח שניהם ככ"ס רבי יוסי אומר במלאו זיו שע"ג הפתח שיעורו ככ"ס. ולפי' ר"י: **ג** קנה כ"ס כל מביא בתוספתא רבי אומר החמירו בקנה יותר מן הזיו מלמטל. פירוש והזיו מוטלטל יכול הוא לטולאו משם וליטתו כמך לפתח: **ד** זיו שהוא סובב

תום' אנשי שם

שה היה טוונס הראב"ד בשיבתו שם ש"ל חתם אפי' א"ך הוא מוליא את הדיברים משפטן כו' ואתם אמת אמס קראו מוליא דברים משפטן לפי שהוא פוסק כרבי"ג ע"ס ונלע"ד דהכי שמשוי על מה שפסק כרבי"ג מ"מ איש משינו בוס כ"ל בלחך יד אבל עיקר הגבוי אע"ה אלא פי' דמהני דמשמך דמוננס הפתח משערין וגם מדברי הר"ם נראה דזיו דמ"ג דבסמוך וקנה דמ"ג איירי ביולא מן המשקוף ודוקו לכוול ברוחב וגם בוס משינו דלין או פתחה דמהני' אלא דהכל איירי ביולא מע"ג הפתח וכו' שהארץ הה"ב"ד לפש דבריו דמשוי עליו הן כפי' הענין הן בענין הפסק כ"ל. (ח"ט): **ג** ה"ס דה' ריב"ג כו' וטעם כו'. ויחבר נראה מ"ס סבר ע"ה דר"י ה' תלמודו עליו ריב"ג

בשנה ד' במשנת ר"א
ממנה כו' לטעמיה דמסכת
כיון שדק לאתקופה לפיל
כפי"ט. כגל מביא כעומה
לכיה ור"א מטהר לטעמיה.
(ה"ה):

אלוהו רבא

ו' עומה בבית כלי' הפתוח
צמחין. שכינת מביא על
כל שנגד ג' אצבעות
שאלת נפתח וס' כעומה
מיה לנפתח כנגד השלש
אצבעות ופוגעת ס' ככל
היו הסובב את כל הבית
שזהו הכל ומביא טעמיה
לכל מה שנתה הוי"ו מביא
תחתיו ר"א מטהר את
הבית. וס' מהוה טעמיה
בבית כלים שנתה כל היוז
המזין מזה שפילה למעלה
כנגד ופוגעת ס' כעולם
ק' את הטעמיה תחתיו
השלש אצבעות ס'ן מקשה
הכל והטעמין לכל מה
שנתה ס'ן כנגד מקשה
הכל. הטעמיה יורה
מזוהן של אצבעות למטה
כנגד ופוגעת הטעמיה
למטה בבית וכל שנתה עמא:
ד' יהושע עטרה. דכפי
הטעמיה כנגד מקשה האהל
אומרים עולה למעלה
ופוגעת ס'ן כאלו ומטהרה
כל שנתה למעלה. אבל
ס'ן שאם הרי הטעמיה
מקשה האהל חפצו למטה
כאלו אין אומרים יורה
לכיה כעומה לכל האהל
עומה. הלכך טעמיה
בבית ומביא כנגד
שלש אצבעות אומרים
הטעמיה שנתה כנגד
הכל אצבעות עולה למעלה
ופוגעת בכל היוז הסובב
ומטהר כל שנתה היוז.
אלו הטעמיה תחתיו אין
אומרים יורה הטעמיה
השלש אצבעות ס'ן מקשה
הכל ופוגעת בכל הבית:

ד שלש אצבעות. כלומר פחות מטפח. שהטפח ד' אצבעות:
טובאיה תחתיו. דוקא בזיו שהוא למעלה מי"ב טפחים.
הראב"ד. וכזה הכ"מ. כלומר שאילו לא היה למעלה מי"ב היה
מביא את הטעמיה בכל שהוא. כמו
שנתבאר. ופשוט הוא ע"כ:

אכסדרה
טובאים. טובאיה תחתיו כ"א. ר' אליעזר מטמא את הבית. ורבי יהושע
מטמא את הבית. כיון דזיו
חמור. שמתמא בכל שהוא. מביא
עוממה לבית בשלשה אצבעות:
וכן

מלאכת שלמה משהר
כיון שאינו פתוח עמא ומיירי לכל היוז הסובב את הבית אינו בולט מן
הכותל עמא דלס היה בולט עמא היה מביא את הטעמיה מן הבית
לתחתיו מידי דהוה אשני זיוין זה ע"כ זה והעליון עורף על התחתון פחות
מטפח והטעמיה תחת התחתון דביניהם עמא א"פ שאין צעורף פוחח
טפח כי מטפח עמו שאר היוז ומביא את הטעמיה תחת כולו הכל נמי
א"פ

יבין תפארת ישראל

שדוק הבית. כיון שאין ב' האהלים הללו מתבדלין ממנו. אמ"ר רק מדרבנן
ולפיכך הו"ל כעין גזירה לגזירה ולא גזרי לה: (י"א) עד הכא הוה נקט
הנה שיעור בליתת היוז לרה"ר. דכשהוא תוך י"ב טפחים ממעל להפתח
סני צבולט כ"ס לרה"ר. ומלטרף כשהוא חלה הבית. ובהתא קאמר הגא
דקף לענין המכסת זוז הג"ל עם המשך רוחב הפתח. נמי א"פ שישוך
עם רוחב הפתח טפח אס הוא תוך י"ב ממעל להפתח. ומיירי ששאר
היוז שלא כנגד הפתח בולט להרחוב טפח. ורק אורה חלק של היוז
שלמעלה מהפתח נמשך רק ג' אצבעות עם רוחב הפתח. דלילו היה נמשך
עם רוחב הפתח ד' אצבעות דהיינו טפח. הרי הטעמיה שבבית ובהתא
היוז מתפשטת מול"ז. דהרווייהו כאלו א' דמי. אבל מדמיירי הכל שאין
היוז נמשך עם הפתח רק ג"א. גמאל שיש כאן ב' אהלים נפרדים.
דהיינו קוט של הבית והתחתית היוז שחוריהו טלה הבית. והב' אהלים
ונגעים ז"ב דרך היוז טעל הפתח. שאינו רחב רק ג"א. והא דנקט
ג"א. כ"ל דוקא ג"א דרך דלילו היה פחות מזה. קינכא צעלמא הוא.
דהיינו קוט של בית והתחתית היוז כעומה פ"ס [ודלא כהו"ע]. ונ"ל עוד
ד"ה בלחן היוז סובב כל הבית נמי מתפשטת הטעמיה למטה למטה

היוז סברא כלל למהלי הא צהא. דהוי מוסס שהיו סובב כל אחרי
היוז אחרי הכותל רק אורה טפחים. הלא לרבוהא נקט סובב כל הבית
לשם מהבית דרך היוז של ג' אצבעות שממעל להפתח. מיהו פשיטא דכולה מהיתין דיון מיירי בזיו שהוא תוך י"ב טפחים ממעל להפתח.
ואפי' אינו בולט להרחוב רק כ"ס. אבל זיו שהוא למעלה מי"ב טפחים ממעל להפתח ודאי דלחו מביא או מוליא. הטעמיה עד שיהא בולט
להרחוב טפח. וגם ימשוך עם הכותל ממעל להפתח הנמשך טפח (ב): (ב) סביב כל הבית. דהטעמיה מתפשטת מהבית להאיר שהתה היוז שממעל
להפתח. אף שאין היוז בולט עם רק ג' אצבעות. ולא אמרינן דהאיר הקטן הוא מחשב לגבי הבית חמור פחות מטפח על טפח שבכותל הבית.
דלחן הטעמיה מתפשטת מהבית למטה. רק בחצי החור שלפני פנים (כפי"ט ס' זין). דהכא שאני. דמדמהאיר של ג' אצבעות פתוח בכל גובה אורו
להלחל של בית שהטעמיה צהובה. הו"ל האיר הקטן הוא שנתה היוז שממעל להפתח. כחלק מהפתח. וכזוית שבבית. שבוודאי טעמיה שבבית
מתפשטת בכל זיויהו אפי' אינו טע"ט. ומהאיר היה של הב' אצבעות שצאה הטעמיה מתוך הבית לתחתית היוז. שוב חזרה ומתפשטת לכל תחתית
היוז כולו גם אחורי הבית סביב אבל כהנאי שיהיה המשך חלק היוז שאינו ממעל להפתח. בולט טפח להרחוב. דדוקא חלק היוז מה שיש ממנו
ממעל להפתח. י"ל דא"צ דלחו בולט רק משהו. מלטרף הוא עם אור שנתה משקוף הפתח. אבל חלק היוז מה שיש ממנו שלא ממעל להפתח.
אך יטרף אור כ"ס שיש תחתיו עם אור שנתה משקוף הפתח. ולא דמי חלק היוז שאינו נגד הפתח לזוית שבבית שא"צ שאינו טע"ט מתפשטת
הטעמיה למטה. התם הזוית הוא מוקף מדפנות סביב חלול הבית להכי מתפשטת הטעמיה מהבית למטה. מדמה"ל אהל א' עם הבית. משא"כ
הבא האיר שנתה חלק היוז שחוריהו טלה הבית. לא שייכים כלל להבית. להכי על כרחך לריך שיהיו בולטים טפח להרחוב. או מתפשטת
טעמיה מהבית למטה דרך היוז שבוטט כ"ס ממעל להפתח [ועי' פ"י הרא"ש ספ"ט] ממחילתין (ג). וא"ת גם שאר חלק היוז בולט טפח להרחוב.
האך חפציה הטעמיה למטה דרך היוז כ"ס שנתה להפתח טפחין טע"ט. ומ"ש מעגלוית טעמיה נקטעוהו וכן מטיאין טע"ט מהלחן וטעמיה תחת א'
היוז. שאין הטעמיה מתפשטת מתחתיה לתחתית מדרגות זב"ו בקטעוהו רק פחות מטפח [כלקמן פ"י מ"ב] וה"כ ה"ל נמא דטעמיה שנתה תוך
הבית. מהיה כאלו מונחת תחת עמל א' עם. וחלק היוז שחוריהו הכותל שנתה טפח להרחוב. יהיה כמתח עמל שנתה כמתח נקטן. והיו שממעל
להפתח שבוטט להרחוב רק כ"ס יהיה בקרן פחות מרוחב טפח שנתה ויסוף התפשט טעמיה לתחת אהל טע"ט שנתה ע"ל האהל שאינו טע"ט.
ו"ל הכל כיון שחלק היוז שממעל להפתח מלטרף לתחת משקוף הפתח. הו"ל כהני ב' אהלים טע"ט נוגעים להדיא ז"ל נגיגעת טע"ט ודוק: (כ"א) שלא כנגד
הפתח

התוספות אנשי שם

דכ"י ב"פ דעירובין מעשה
דרי' שכל' ללמוד חורה
הל ריבין. ט"ט:
ד' ה"ט ד"ס טובאיה
כו' למעלה מי"ב כו'
תמתי לפי עמא של הר"ב
(והר"ב פ"י) דבבדי ר"א
כיון דזיו תחת שנתה
ככ"ס כו' והרי למעלה מי"ב
טפחים לריך פ"ט כהתח
דמתה א' ועוד קימ טעם
זה בזיו אבל בתרי במקשה
האכסדרה דלפני ג"ב ר"א
מול' התם ל"ש טעם זה.
אלא כלה מהו ר"א לטעם
של כ"ס והכ"א דלחון
לשעתייהו דלפני פ"ט מ"ח.
ו"ל דהראב"ד ס"ל ג"ב
עמא דהר"ב. ולהר"ב
והר"ב י"ל דמיירי בזיו שהוא
למטה מי"ב והוא"ל סובב
כל הבית מקרי מדור ככ"ס
ואין דרך טעמיה ליכנס
לכך לריך לרא' ג' אצבעות
עמ"ס ור"י טהור נגמי
בשביל זה וכן בהכסדרה
כ"ל דוד"ק. (ב"ט):

אחרונה משנה
עורף על התחתון פחות מטפח וטעמיה תחת התחתון דביניהם עמא וה"ל א"פ
שאין מן היוז כנגד הפתח אלא שלש אצבעות מלטרף כמו שאר היוז ומביא
טעמיה תחת כולו א"פ שאין בולט מן הכותל טפח ככ"ל. ואין לי לב לבין
דברים אלו דמה ענין זה לשני זיוין דהתם איכא אהל טפח על הטעמיה
שהעליון י"ב טפח ומכאן את הטעמיה והכל אין אהל טפח על הטעמיה.
ויותר ה"ל נפיש דמביא הטעמיה תחת כולו ממוס דהוי כפופי אהלים.
וגם כזה י"ל דבשתי דמוס הוי כמי אהלים ולא אמרי' הכא שפועי אהלים

ב"ל

אין זיו שאם היה אוכל כנגד הפתח טפח. היה הבית עמא
לדברי הכל: כלים שנתחתיו טבואים. כהא לא פליג רבי יהושע
דכפליג בסיפא. לפי שדרך טעמיה ללחא: רבי אליעזר
מטמא את הבית. כיון דזיו
חמור. שמתמא בכל שהוא. מביא
עוממה לבית בשלשה אצבעות:
וכן

מלאכת שלמה משהר
כיון שאינו פתוח עמא ומיירי לכל היוז הסובב את הבית אינו בולט מן
הכותל עמא דלס היה בולט עמא היה מביא את הטעמיה מן הבית
לתחתיו מידי דהוה אשני זיוין זה ע"כ זה והעליון עורף על התחתון פחות
מטפח והטעמיה תחת התחתון דביניהם עמא א"פ שאין צעורף פוחח
טפח כי מטפח עמו שאר היוז ומביא את הטעמיה תחת כולו הכל נמי
א"פ

בועז ישראל
לשגש כלל כל הספרים וכמבואר בפנים כס"ד: (ב) כך היה לנפ"ד
ברור. אולם מריש עיני קדשו של רבינו הראב"ד (פ"י מט"מ ה"ב)
לא משמע כן. דהרי מוקי לה בזיו שלמעלה מי"ב מהפתח. וא"כ ודאי
לריך שיהיה בולט טפח להרחוב. והמהגו א"כ ה"ל שני שיהיה עכ"ס
המטבז ג' אצבעות. הרי למעלה מי"ב לא שייך לחוד הבית. ולא
מלטרף למטה. והו"ל כאלו לעמא. והרי אין כל דבר בזה טעמיה תחתיו.
עד שיהא תחתיו טע"ט. ותו מ"ש צליטו להרחוב מהמשכו עם רוחב
הכותל. הרי אין שום טעמיה בזה לתחת חלול שאינו טע"ט (כאלהות
פ"ג מ"ו). ואת"ל דכמסך ג' אצבעות שממעל להפתח מלטרף לשאר
היוז שגלדו אחוריהו שנתה טפח. מדמה"ל כשפועי אהלים (פ"י מ"ב).
ק' א"כ גם בפחות מנ"ט מ"י. וא"ת גם לדבדו ק' מ"ה הכא מנסר
ש"ג טור. שאין ב' חלקי הכסר שכולמים טפח מהחמור. מלטרפין דרך
בלית הכסר מהחמור פחות מטפח (כלעיל פ"י ב' מ"ג) ע"י מ"ה כס"ד
כפירושו ס' וצ"ל בבוועו סימן ד' בישוב ק' זו. ועי' עוד בסיומן
הסמוך: (ג) וזה לפע"ד כוונת הרא"ש והר"ב שכחו שריך שיהיה בולט
עם טפח. וכן מוכח נמי מספא דין דנקט וכן באכסדרה וכו'. והרי
אכסדרה ודאי בולטת קרויה יותר מטפח להחל. ובל זה דלא כמשמע
מדברי רבינו הר"ב זוק"ל שכתב שהטעמיה מתפשטת לתחת כל היוז.
א"פ

התוספות אנשי שם
דכ"י ב"פ דעירובין מעשה
דרי' שכל' ללמוד חורה
הל ריבין. ט"ט:
ד' ה"ט ד"ס טובאיה
כו' למעלה מי"ב כו'
תמתי לפי עמא של הר"ב
(והר"ב פ"י) דבבדי ר"א
כיון דזיו תחת שנתה
ככ"ס כו' והרי למעלה מי"ב
טפחים לריך פ"ט כהתח
דמתה א' ועוד קימ טעם
זה בזיו אבל בתרי במקשה
האכסדרה דלפני ג"ב ר"א
מול' התם ל"ש טעם זה.
אלא כלה מהו ר"א לטעם
של כ"ס והכ"א דלחון
לשעתייהו דלפני פ"ט מ"ח.
ו"ל דהראב"ד ס"ל ג"ב
עמא דהר"ב. ולהר"ב
והר"ב י"ל דמיירי בזיו שהוא
למטה מי"ב והוא"ל סובב
כל הבית מקרי מדור ככ"ס
ואין דרך טעמיה ליכנס
לכך לריך לרא' ג' אצבעות
עמ"ס ור"י טהור נגמי
בשביל זה וכן בהכסדרה
כ"ל דוד"ק. (ב"ט):

אחרונה משנה
עורף על התחתון פחות מטפח וטעמיה תחת התחתון דביניהם עמא וה"ל א"פ
שאין מן היוז כנגד הפתח אלא שלש אצבעות מלטרף כמו שאר היוז ומביא
טעמיה תחת כולו א"פ שאין בולט מן הכותל טפח ככ"ל. ואין לי לב לבין
דברים אלו דמה ענין זה לשני זיוין דהתם איכא אהל טפח על הטעמיה
שהעליון י"ב טפח ומכאן את הטעמיה והכל אין אהל טפח על הטעמיה.
ויותר ה"ל נפיש דמביא הטעמיה תחת כולו ממוס דהוי כפופי אהלים.
וגם כזה י"ל דבשתי דמוס הוי כמי אהלים ולא אמרי' הכא שפועי אהלים

התוספות אנשי שם

דכ"י ב"פ דעירובין מעשה
דרי' שכל' ללמוד חורה
הל ריבין. ט"ט:
ד' ה"ט ד"ס טובאיה
כו' למעלה מי"ב כו'
תמתי לפי עמא של הר"ב
(והר"ב פ"י) דבבדי ר"א
כיון דזיו תחת שנתה
ככ"ס כו' והרי למעלה מי"ב
טפחים לריך פ"ט כהתח
דמתה א' ועוד קימ טעם
זה בזיו אבל בתרי במקשה
האכסדרה דלפני ג"ב ר"א
מול' התם ל"ש טעם זה.
אלא כלה מהו ר"א לטעם
של כ"ס והכ"א דלחון
לשעתייהו דלפני פ"ט מ"ח.
ו"ל דהראב"ד ס"ל ג"ב
עמא דהר"ב. ולהר"ב
והר"ב י"ל דמיירי בזיו שהוא
למטה מי"ב והוא"ל סובב
כל הבית מקרי מדור ככ"ס
ואין דרך טעמיה ליכנס
לכך לריך לרא' ג' אצבעות
עמ"ס ור"י טהור נגמי
בשביל זה וכן בהכסדרה
כ"ל דוד"ק. (ב"ט):

אחרונה משנה
עורף על התחתון פחות מטפח וטעמיה תחת התחתון דביניהם עמא וה"ל א"פ
שאין מן היוז כנגד הפתח אלא שלש אצבעות מלטרף כמו שאר היוז ומביא
טעמיה תחת כולו א"פ שאין בולט מן הכותל טפח ככ"ל. ואין לי לב לבין
דברים אלו דמה ענין זה לשני זיוין דהתם איכא אהל טפח על הטעמיה
שהעליון י"ב טפח ומכאן את הטעמיה והכל אין אהל טפח על הטעמיה.
ויותר ה"ל נפיש דמביא הטעמיה תחת כולו ממוס דהוי כפופי אהלים.
וגם כזה י"ל דבשתי דמוס הוי כמי אהלים ולא אמרי' הכא שפועי אהלים

ב"ל

ביניהן ותחת הסוחר . ט: 1 ו' יש בהן . ט: 1

הלוי גרסאות

זיהו כ"ל ענין כל מ"ח וז"ל מ"ח מ"ח מ"ח ג"ל ג"ל ג"ל וז"ל מ"ח פותח טפח ג"ל ג"ל מ"ח מ"ח תחתיה תחתיה טפח ביניהן או על גביהן ל"א תחתיהן או גביהן תחתיהן וביניהן טפח על גביהן .

תוספות חדשים

מ"ו [בה"ב ד"ב] ביניהן כ"ו מן הארץ טפח . מ"ו דכו' הקולטין ע"ז דריש פקד דלקמן . (כח"ט) :

אליהו רבא

ד' היה העליון עודף על התחתון פחות מטפח עומאה תחתיהן תחתיהן וביניהן טפח . שכל שנגד העודף טפח תחתיהן מביא עליו והטומאה כנגד העודף טפח למעלה ופוגעת שם בכל היוז העליון שהוא פ"ט הלכך תחתיהן וביניהן טפח : ביניהן או תחתיהן מביא אומר תחתיהן וביניהן טפח : כ"א לעמיה דלמחר היוז הסובב הביט טפח דסבר הטומאה כנגד מקפת האלף יורדת ופוגעת בכ"ט ה"ג אם הטומאה ביניהן תחת המורה או אם הטומאה תחת המורה הטומאה תחת המורה יורדת מהמקפת העודף למטה כנגד העודף ופוגעת בתחתיהן שכן פ"ט וטפח כל שמתחתיו : ר' יוחנן אומר ביניהן ותחת המורה טפח כ"ו . ר"י לעמיה דלמחר היוז הסובב דמקפת האלף עלה ופוגעת ולא יורדת ופוגעת ה"ג אם הטומאה תחת המורה עלה למעלה כנגד המורה ופוגעת שם ביניהן שהוא פ"ט וטפח ומטפח לביניהן אבל ליד ולפני בתהיה לא תמריק יורדת ופוגעת וכן אם הטומאה תחתיהן תחת המורה טפח כנגד מקפת האלף הוא אצל תחתיהן עמוד דלא יורדת ופוגעת ופוגעת אצל בטומאה תחתיהן מורה ר"י דמביא כנגד העודף וטפח ופוגעת (ביניהן ומטפח . כ"ו הסובב וטומאה כביט דתחתיהן טפח : ר' יוחנן גביהן טומאה תחתיהן תחתיהן טפח ביניהן או ע"ג כנגדו עד הרקיע טפח . שאין בין ביניהן פ"ט ותחתיהן תחתיהן י"ג פ"ט הלכך טומאה תחתיהן תחתיהן טפח דחולץ פ"ל ביניהן וט"ג טומאה ביניהן וט"ג כנגדו עד הרקיע טפח דחולץ ביניהן וטומאה תחתיהן טפח :

משנה אחרונה

כל שמתחתיו כנגד המורה אינו מלמך לומר כנגד המורה עד לארץ אלא עד התחתון למטה המורה וביניהן תחתיהן טפח : כ"ו הסובב וטומאה כביט דתחתיהן טפח : ר' יוחנן גביהן טומאה תחתיהן תחתיהן טפח ביניהן או ע"ג כנגדו עד הרקיע טפח . שאין בין ביניהן פ"ט ותחתיהן תחתיהן י"ג פ"ט הלכך טומאה תחתיהן תחתיהן טפח דחולץ פ"ל ביניהן וט"ג טומאה ביניהן וט"ג כנגדו עד הרקיע טפח דחולץ ביניהן וטומאה תחתיהן טפח :

תחת התחתון בין הטומאה ביניהן . ואם העודף שהעליון יתר על התחתון טפח . מערב את הטומאה בכל מקום . אבל מה שעל העליון טהור . דחולץ : על גביהן . ע"ג העליון : היה העליון עודף על התחתון וכו' טומאה תחתיהן . תחת התחתון : תחתיהן וביניהן טפח . דלמחר עודף מערב את הטומאה ביניהן ומביא את הטומאה למה שמתחתיו : ביניהן . אם הטומאה ביניהן או למטה בארץ תחת המורה דהיינו כנגד העודף ולא תחת התחתון : רבי אליעזר אומר תחתיהן וביניהן טפח . דלמ"ג דליכא טפח בעודף מביא את הטומאה לתחת התחתון . האילן ועודף עליו : ביניהן (תחת המורה טפח . מה שכן ב' היוזין . ומה שמתחתיו בארץ כנגד המורה טפח : ותחתיהן טהור . מה שמתחת התחתון דכיון דחולץ כמותר טפח . אין הטומאה בזה תחת התחתון . והלכה כ"א

כ"ו יחושט : ר' ואין ביניהם פותח טפח . שאין התחתון גבוה מן הארץ טפח . ואין העליון גבוה מן התחתון טפח : ביניהן ותחתיהן טפח . לז"ל התחתון חולץ . כיון דחולץ תחתיהן פותח טפח ולא על גבוה פותח טפח . והעליון מביא את הטומאה לכל מה שמתחתיו ותחת התחתון וחולץ למה שעל גבוה . כיון דעליון גבוה (**) מן הארץ טפח : כנגדו עד הרקיע טפח . ומה שמתחתיו טהור . דלמ"ג דלז"ל גבוה מן הארץ טפח .

מלאכת שלמה כנגדו עד הרקיע טפח ולגירסא זו הוי פירושא דלז"ל ביניהן פותח טפח בין שני היוזין אבל תחת התחתון ליכא פותח טפח והיא גירסת הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהלכות טומאות מת זכר"ל ז"ל הסכים עמו שהיא גירסא נכונה ובפ"ו המשנה ג"כ משמע דגרים הכי הרמב"ם ז"ל ויתכן דמלות תחת התחתון בלבד טפח הוא פ"ו אבל גירסא אינה רק טומאה תחתיהן תחתיהן טפח ביניהן או ע"ג כנגדו וכו' : בפ"ו ר"ע ז"ל והעליון מביא את הטומאה לכל מה שמתחתיו ותחת התחתון . אמר המלקט כתב הרמב"ם ז"ל מ"ו

תפארת ישראל

גורין . ולא בהכנסה . מיהו שאר תחתיהן היוז . ובפרטות אומן מקום שבו הטומאה תחתיו בודליו אין הטומאה מתפשטת לזה . עד שיביט רוחב ט"ט תחתיו . דלמ"ג הרי הוא רק בוקעת ועולה ויורדת כנגדה . ואינה מתפשטת כלל לגדים . ודברי הרמב"ם שביבא פ"ו משנה זו כמשנה ג' . תמוהים המה וע"ס . וכפי הגרסא היה גרסת רבינו דטומאה צבית כלים שחתה היוז טהורים : (דף) אמנם להר"ם והרמב"ם והר"ב הא דקאמרינן במשנתנו ואין ביניהן פ"ט . ר"ל כעליון כ"ו . דהיינו שמתחתיו לארץ אין גובה טפח . וכ"כ בין תחתיו לעליון אין רווח טפח . וה"ל טומאה תחתיהן או ביניהן . תחתיהן וביניהן טפח . וע"ג טהור . דהתחתון שאין תחתיו טפח אור . וגם אין ציטו להעליון אור טפח . חשבינן להתחתון כליהא ונמלא שהעליון שגובה טפח מהארץ . מביא הטומאה לכל שמתחתיו . אשית תחת התחתון . דהרי חשבינן להתחתון כליהא . אבל העליון חולץ למה שע"ג . משא"כ כשהטומאה על גביהן . ר"ל ע"ג העליון כנגדו עד הרקיע טפח . אבל למטה אינה בוקעת . דהרי חשבינן להעליון כליהא יש תחתיו חולץ טפח . והחלול הוא חולץ שלל הבקע טומאה לחומו . פתח"ק . ותברחי טובא . אין נחשבו העליון כליהא יש אור תחתיו . והרי אין ציטו להתחתון טפח . וגם בין תחתון לארץ אין טפח . וטומאה שחתה התחתון או שביניהן טומאה ראויה היא ובוקעת למעלה ולמטה . וב"ש הרמב"ם דמדיד דהוא אקיסולין דריש פקדן דלקמן (ולעיל מני פ"א מ"ג) דלמ"ג דלז"ל בין קפול לחזירו טע"ס . אפ"ה כיון שהעליון גבוה טפח מהארץ . חשבינן להקיסולין שחתה העליון כליהא . וה"ל חשבינן לז"ל התחתון כליהא . אחר כ"א"ק של רבינו מאור עיטו . כבודו במקומו מונח צוה . ללא דמי כלל . דהתם הקיסולין

דכ"ו יחושט : ר' ואין ביניהם פותח טפח . שאין התחתון גבוה מן הארץ טפח . ואין העליון גבוה מן התחתון טפח : ביניהן ותחתיהן טפח . לז"ל התחתון חולץ . כיון דחולץ תחתיהן פותח טפח ולא על גבוה פותח טפח . והעליון מביא את הטומאה לכל מה שמתחתיו ותחת התחתון וחולץ למה שעל גבוה . כיון דעליון גבוה (**) מן הארץ טפח : כנגדו עד הרקיע טפח . ומה שמתחתיו טהור . דלמ"ג דלז"ל גבוה מן הארץ טפח .

ר' רבי אליעזר אומר תחתיהן וביניהן טפח . פירש הר"ב א"ט"ג דליכא טפח בעודף כ"ו . ול' הר"ם דר"א לעמיה דלמחר לעיל טומאה תחת היוז הביט טפח . אט"פ שאינו אובל צפוחה טפח ע"כ . כלומר . וה"ל ממחר בשני יוזין זה ע"ג זה . דהא לעיל פ"ו וביניהן פותח טפח . התחתון גבוה מן הארץ טפח . וא"כ לאו צו"ג טפח הפתח מיירי . אלא אם כן נפרש גבוה מן הארץ פותח טפח לאו דוקא . דגבוה הרבה שהרי ע"ג הפתח הוא . אלא דכדי להוליא מטומאה ראויה . קאמר פותח טפח דבהכי סגי . אבל מפירושו דריש מתני' דלקמן אין נראה כן . ולהרמב"ם יתחא דמיירי צו"ג טפח . הפתח . שכן מפרש צהדיא בסוף מתניתין דלקמן . כמו שאעתיק בסמוך : ר' טומאה תחתיהן או ביניהן תחתיהן וביניהן טפח על גביהן כנגדו עד הרקיע טפח .

כ"ו יחושט : ר' ואין ביניהם פותח טפח . שאין התחתון גבוה מן הארץ טפח . ואין העליון גבוה מן התחתון טפח : ביניהן ותחתיהן טפח . לז"ל התחתון חולץ . כיון דחולץ תחתיהן פותח טפח ולא על גבוה פותח טפח . והעליון מביא את הטומאה לכל מה שמתחתיו ותחת התחתון וחולץ למה שעל גבוה . כיון דעליון גבוה (**) מן הארץ טפח : כנגדו עד הרקיע טפח . ומה שמתחתיו טהור . דלמ"ג דלז"ל גבוה מן הארץ טפח .

יבין

דרך שם בזה עומאה מנה לזה : (ד' וט"ג דהעודף אינו רק פחות מטפח . והרי כל התפשטות הטומאה אינה יולאת פחות מטפח פ"ט מ"ג) והרי ה"ל אין רווח התחתון פחות לרווח האמצעי רק פחות מטפח . י"ל דהיינו רק התם שיש בכל ארדי הארובה צבית מעצמה . שפיר י"ל דכשהארובה פחות מטפח . אמרינן לענין ההפשטות הטומאה דכשהיא דמי . אבל הבא שהאור שחתה העודף פחות גם להרחוב . להכי אף שאין העליון עודף על התחתון רק פחות מטפח אפ"ה טומאה יולאת דרך שם מול"ז [ובקדושה פ"ב ס' מ"ג] : (לה) אם הטומאה בין התחתון להעליון : (ד') ר"ל שהטומאה מונחת למטה בארץ תחת העודף : (ז') ג"ל דלמטה אול"דס"ל [לעיל ס' כ"ג] דלפ"ו להכניס סגי במעורבין ב' האוירים אפ"ו רק פחות מטפח . וכל אור שממך לארץ . היינו להכניס : (ח) ג"כ אול"ד לטתיה [ט"ז] וכדאמרינן : (ט) שיש צבליטה כל אחד להרחוב טע"ט : (י) הארץ ביניהן דהבא אין פירושו כביניהן לעיל ס' כ"ו . דהתם ר"ל שגם בין תחתון לארץ יש גובה טפח . אבל הבא ר"ל ביניהן מנמס . דהיינו שרק בין תחתון לעליון אין גובה טפח . אבל מהתחתון לארץ . יש גובה טפח : (יא) לרמב"ם בפירושו כאן וגם בחיבורו [עו"ט פ"ו ה"ד] וגם לר"ם בפירושו השני כאן . וגם לר"ב . ה"ל . טומאה תחתיהן תחתיהן טפח . ביניהן או על גביהן . כנגדו עד הרקיע טפח . וה"ל דכשהטומאה תחתיהן . דהיינו תחת התחתון רק תחתיו טפח . דהרי יש בין תחתון לארץ גובה טפח . וחולץ שלל הבקע טומאה למעלה מנמס . אבל כשהטומאה ביניהן . דהיינו בין העליון לתחתון . שאין שם רווח טפח ביניהן . א"כ טומאה ראויה היא . ובוקעת עד להרקיע . אבל תחתיו אינה בוקעת .

משנה אחרונה כל שמתחתיו כנגד המורה אינו מלמך לומר כנגד המורה עד לארץ אלא עד התחתון למטה המורה וביניהן תחתיהן טפח : כ"ו הסובב וטומאה כביט דתחתיהן טפח : ר' יוחנן גביהן טומאה תחתיהן תחתיהן טפח ביניהן או ע"ג כנגדו עד הרקיע טפח . שאין בין ביניהן פ"ט ותחתיהן תחתיהן י"ג פ"ט הלכך טומאה תחתיהן תחתיהן טפח דחולץ פ"ל ביניהן וט"ג טומאה ביניהן וט"ג כנגדו עד הרקיע טפח דחולץ ביניהן וטומאה תחתיהן טפח :

ז' אין יתן... ז' אין יתן... ז' אין יתן...

תוספות אנשי שם... תוספות אנשי שם... תוספות אנשי שם...

מחזירו טפה. הרי גבוה מן הארץ טפה וחולץ: ז' אין בהן כ"א. וכן היא גירסת הר"ב. ומ"ש הר"ב ולא ע"ג פותח טפה. פותח טפה. שהיוזין אין ברחבן טפה. הלכך בין שהטומאה כלומר בין התחתון לעליון. ומשום כך בוקעת ויורדת. אבל גי' למטה. בין שהטומאה למטה. לא חיילי כלל: וכן שתי יריעות הספר היא גי' הרמב"ם. וכחזר ואשר ראוי שלא תטמא גם כן שהן גבוהות מן הארץ [בפותח] טפה. וגבוהות זו מזו טפה. דין ז' אין בהן פותח טפה (ב). בין שיש ביניהן פותח טפה. בין שאין ביניהן פותח טפה. טומאה בוקעת ועולה. בוקעת ויורדת (ג). וכן שתי יריעות שהן גבוהות מן הארץ פותח טפה (ד): הטומאה עד לרקיע טמא. ולגירסא זו היא פירושא דאין ביניהן פותח טפה בין שני היוזין. אבל תחת התחתון איכא פותח טפה ע"כ: ז' אין בן פותח טפה. פי' הר"ב שהיוזין אין ברחבן טפה. לרדברי הר"ש שכתב לעיל במשנה ה' דר"א לטעמי' וכו'. כמו שהעתיקתי לקטו שם. מתניתין דהכא דלא כוותיה. אלא כרבי יהושע: וכן שתי יריעות שהן גבוהות מן הארץ פותח טפה. וכן בכל החלוקות השנויות לענין היוזין:

מלאכת שלמה

מיד לזכר אקפוליס זו ע"ג זו דלעיל כפי"א סימן ג' ולקמן כפי"א ע"כ: ז' (א) יש בהן פותח טפה וכו'. השתא ודאי לא קאי אעודף עליון דאפי' דליתו עודף כלל שייכי לזיכי הללו: שומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. פירש הרמב"ם ז"ל שם בחבורו שהרי היא ראויה ונכח הרמב"ד ז"ל אמר אגבדה זה שנוס אלא שאין שם כדי שיביא את הטומאה לגדין ז' (א) איש לאוהב דברים הללו שייכס נחמל משנה הקודמת:

משנה אחרונה

דינה הכי כיון שאין בין תחתון לרחץ פותח טפה התחתון מבואר ליתמי' והעליון מביא הטומאה על כל שחתמון עד לרחץ. ומתמי' דנקט אין כינין לאו דוקא אלא שלא לזה להאריך והעיקר משום שאין שחתמון פ"ע עד לארץ ובין העליון לתחתון אין חילוק לכך נקט מלמא דשוי לתווייהו. ומדברי הו"ש משמע שבדוקא משום שאין ביניהן פ"ע דה"ל טומאה ראויה והלכך תחתיה טמא וה"ל לומר כן דאי"ל אין טמאה אלא כנגד הטומאה כדון ראויה והכא מני תחתיה וביניהן טמא וטור דאי"ל היתה בוקעת מני למטה עד לקדש ואחאי נקט תחתיה ביניהן טמא ולא מני בוקעת ועולה ובקעת ויורדת. אלא ודאי אין כאן דין ראויה כלל כיון שהעליון גבוה טפה התחתון כמאן ליתמי' והרמב"ם כתב ג"כ כלשון הר"ב שאין תחתון חולץ כיון שאין תחתיו פ"ע. ולא כיוס בה ולא ע"ג פ"ע וכחן הוא. וכחזר עוד ח"ל והעליון מביא את הטומאה לע"פ שאין בינו לתחתון טפה כיון שיש דין לקרקע טפה מיד דהיא אקפוליס זה ע"כ זה בפ"ו והלכך כל מה שחתח העליון עד הקרקע טמא עכ"ל הרי שכתב אש"פ שאין ביט ובין שחתמון טפה. ומשמע דכ"ש אם יש שם פ"ע זה כדפי' וכלל דוכתא משמע הכי דלעיל

תפארת יכין

טל אחד מהיוזין אינו בולט טפה להרחוב: (ב) דמדאין ברוחב כל א' טע"ט כליתיה דמי: (בד) ויש גם ביניהן אור טע"ט. והיא דלא לרדך תנא לפרש הכא דמייירי שכל יריעה רחבה טע"ט. ה"ט משום דסהם יריעה כך היא. ולהכי דיק כב' יוזין בכה"ג ברים משנה ה' וכן בכל החלוקות השנויות לעיל ביוזין. רק תנא נקט דוגמת גוונא קדמאה. דהייט ב' יוזין שיש בן טע"ט. וביניהן פ"ע. וממילא דה"ל בלין ד' גווי. דהייט ביהם העליון מוסקי וכו' (ג):

יוזין שצפן במקומו. ואע"ג דלשכתן דכוותיה צנפה וזו לעיל (פי"ב סמ"ג) דקאמר ר' יהושע רואין את הצנפה כאילו אינו. י"ל החס הטומאה מונחת בזהל טע"ט מלד הצנפה. וכיון שיש כאן כבר אל טע"ט טמא. ס"ל לענין התפשטות הטומאה למן הלד. דחשבינן לצנפה כליחא. משא"כ הכא טומאה ראויה היא ורק בוקעת וכו'. דר"ע מדלא נקט הכא דנס בטומאה תחת הצנפה ראויה ונימא דחשבינן לצנפה כליחא. אש"כ דכנה"ג באמת רק בוקעת ובל"ז לא דמי לתחת. דהתם צנפה נגד זיו שלמעלה ממנו. חשבינן לצנפה כמטולטל נגד הזיו שקבוע תמיד שם. ולהכי חשבינן להמטולטל כליחא (וכמ"ס שם ס' ל'). משא"כ הכא שני היוזין קבועין ומי נדחה מפני מי. ול"ע. ולכן נחתי הכתופס בגי' ופי' הרמב"ם דעמיה שריא נהורא. והגם כי גם לפי גירסא זו לרדך לדחוקי קתא. לפרש דאין ביניהן דנקט תנא. דר"ל ביניהן ממש אין פ"ע. אבל תחת תחתיו ש פ"ע. וזה דלא כיש ביניהן פ"ע סימן כ"ז. והרי החס ע"כ ר"ל שחתח התחתון וגם תחת העליון יש בכל א' אור טפה על טפה. אפי"ה אין זה רק דוחק קתא. ומליתו כ"ס דוגמתו במשנה. וי"ל שביקן מלמא ביניהן כאן וכאן דלחיק ומוקי אכפסיה. אולם אי לאו דמסתמיחא מרוביטו זוק"ל היה ל"ל לפרש בעו"ה" בראשון דלא תקשי מיד. דשפיר רבין כה"ר והר"ש והר"ב. טומאה תחתיהן או ביניהן. תחתיהן וביניהן טמא. והכי פירושא ואין ביניהן פ"ע. ר"ל שאין תחת שניהן פ"ע. רק תחת א' מן בין השאור טע"ט הוא תחת העליון או תחת התחתון. תחתיהן וביניהן טמא. דלא האור פ"ע הוא תחת העליון והטומאה שם. הרי קרקע האהל טמא עד התהום (כרמב"ם ס"כ מסו"מ ה"ו) ולהכי גם האור שאין בו פ"ע שחתח התחתון כולו טמא עד התהום. ואם הטומאה תחת התחתון שאין שם אור פ"ע. הו"ל לגבי אהל פ"ע שחתח העליון. בטומאה ראויה בקרקע הבית. שבוקעת למעלה לחוך הבית. ומתפשטת בחוך כל הבית (כמ"ס כס"ד בקריית ארבע סימן ב' כפ"ד). וה"ל הטומאה שחתח התחתון שאין שם פ"ע בוקעת למעלה לחוך האור טע"ט שחתח העליון ומתפשטת שם. ואם האור התחתון טע"ט. ובין עליון לתחתון אין שם אור טע"ט. או בין שהטומאה באור התחתון שיש בו פ"ע. ובין שהטומאה באור העליון שאין בו פ"ע. שני האורין טמאין. דהרי ה"ל אור התחתון כאור הבית. ומדאין בין זיו התחתון לעליון פ"ע. דין שניהן יחד כמשויבה לאור התחתון. והרי צבית ומשויבה אמרינן דמתייב המשויבה ולמטה הו"ל כהובו של בית. בין שהטומאה שם או בחוך הבית (כפ"ו מ"ד). וה"ל האור התחתון שהוא פ"ע. הו"ל כבית. והאור שכן היוזין אינו טמא וחלו סהור. ומדאין הפסק בין אור טמא לטהור שלמעלה ממנו כל האור הוא טמא (וכמ"ס כס"ד פ"ס סימן ס"ה ובבועז שם סימן י"א). וא"כ בפירושו זה הרמב"ד ל' לו. ורחב לן עלמא בלי שום שמך דוחק ת"ל. והנה אחר כתבי כל זה ראה ראיתי שגם ע"ר אאמ"ו הנוטק"ל בשפרו כנסת ישראל נתקפה בגרסת הר"ש והר"ב שבמשנהו. דלמא לא נחשב להטומאה כרלויה וכצנזלות שיש (פס"ו מ"א). ובעניוהו הקדושה מירך בשם מיה' יתחן מלמד ז"ל דהכא מדפתוח קתא בלדו. אין בו דין טומאה ראויה (כהר"ב פ"ו מ"ג). וע"ד הנוטק"ל הודע לו בזה. ואני צריה קלה כמו שיהא לא זכיתי להבין מ"ם מודה ע"ר זוק"ל למהו' יתחן ה"ל. דלפע"ד אין כאן ראויה. דעד כאן לא קאמר הר"ב דכשפתוח קתא מן הלד אין בו דין טומאה ראויה. זהו דוקא כשהטומאה הוא בחוך טהל הבית. ויש סדק בהטולטל לבית צמקום שהטומאה שם. אמרינן כיון דהתפשטה הטומאה דרך הסדק לבית. ולהכי אינה בוקעת למעלה. דהו"ל כלינו הטומאה חוך הבית. וכן כחז הר"ב שם בפירושו. אבל הכא שני היוזין שניהן בחוך וא"כ הרי לא התפשטה הטומאה הכא למן הלד. והיכא נימא דחשבינן להטומאה כאילו מונחת צמקום שהתפשטה באור טע"ט ולא חבקה למעלה. דר"ע דאי לא תימא הכי תקשי מצנזלות של שיש לקמן לשיטת הר"ש והר"ב בענין הסדק. דובי אין בין ענזא להברחה סדק למן הלד. ואפי"ה טומאה שביניהן בוקעת ועולה. אש"כ דצנזלות שאין אהל צנזרין. דימא דחשבינן כאילו הטומאה מונחת בהאל. ולהכי בוקעת ועולה. והיינו כדבריו ה"ל. ז"ל: (ג) כד פירשתי עפ"י דעת כל רבותינו המפרשים. שפירשו דהאי וכן. אכלוהו ה' גווי דקתני גבי יוזין קאי. ואני עני גוט מעורר. ישראל לא יע

אהלות היו פרק יד

רק אסיפא קאי. וה"ק וכן ב' יריעות [פתחא משניע ודלי' סהן פרוסות נג בני דפנות כנון על ד' קודשין] סהן גבוהות מהארץ ספח [ר"ל שנייהן סמוכות זע"ל. והתחתון רחוק מהארץ ספח] סומאה תחתיהן או על גביהן או ביניהן. סומאה בוקעת וכו'. והא דקאמר וכו'. היינו רק לענין בוקעת שזין יריעות לזיון אפי' דנבי יריעות כשהסומאה תוך האהל מלבד בוקעת מתפשטת גם בחאל. היא גופה קמ"ל דאף למתפשטת בחאל אפי' בוקעת. למדיריעה מק"ס אינה חוללת בפני סומאה. והא דנקט רך דינא בב' יריעות. ולא סגי ליה למנקטא בחדא יריעה. הינו משום דבעי למנקט דבעי סומאה ביניהן. וכנגונא דזיוין. ולאשמעין דבין שהסומאה רואה שם או שהיא שם בחאל טע"ס. או שהיא תחת איר השמים. בכל גונא היא בוקעת ועולה ויורדת. והן אמת שלפי' זה נוסה קלת לשון הרמב"ם (פ"ו מטו"מ) ואפי' נוסה בידן. לפי' זה במשנתנו לא שמי'. דהרי לע"ז דשסומאה שבתחתיה האהל נקטת לתוך האהל. רק הרמב"ם ס"ל דמתפשט בכל האהל. משא"כ הר"ם והר"ב ס"ל דהסומאה נקטת רק כנגדה בתוך האהל (בקרית ארבע סימן ב'). עכ"פ כשהסומאה בתוך האהל נופיה. אפי' שהאהל הוא מדבר המק"ס. אפי' לא בעי וכל כנגד האהל למעלה ולמטה טמא (וכפ"ס מ"ב). והרי במשנתנו קאמרין דוכן ב' יריעות דתני. רק אסיפא קאי. ושם תנין דהסומאה רק בוקעת וכו' והרי שני וכו'. דבב' זיוין הסומאה רק בוקעת כנגדה. ובב' יריעות כל האהל בוקע. ומאי וכן דקאמר. אולם אי לא דדחילנא מרבתי. הו"ל פנים השעות בא לכאן. דהן אמת היא וכן. אסיפא למדא קאי וכדאמרן. רק למיירי דב' יריעות מונחות זו על זו שפוחות על הארץ והן גבוהות מהארץ ספח. ר"ל שניהן יחד. דהיינו שפני העליון של יריעה העליונה. הוא גבוה מהארץ ספח. וכנון שב' יריעות עבות יחד ספח. או ג"כ הדין כבב' זיוין כנגדה כשהסומאה בתוך האהל תחתיהן ביניהן או ע"ג. סומאה בוקעת ועולה ויורדת. דדוקא כגסם דהתחתון של היריעה עליונה גבוה מהארץ ספח. אמרין דריש פט"ל דלקמן בקיפולין דהעליון מתפשט אהל. דמשום דהקיפול התחתון מק"ס. חזין ליה כליאה. והקיפול העליון מביא לת סומאה. אבל הכא שבתחתיה העליונה הוא תוך ספח מהארץ. סומאה שבתחתיה סומאה רואה היא. דהעליונה דינה כגסום לקמן (רפס"ל) דלא חשיבין כליאו יסול מקלת משניהם בתחתיה. ולפי' עובא קמ"ל מנא בדר בבא דוכן יריעות רק מה דסמא ולא פירש בסוף פרקן. הדר תנא ודעת שפתיו ברור מלנו יריעות בריש פרק דלקמן:

יעט. ואזינו הכבד. ועינו השע מסוער. דהלא מה קמ"ל תנא. פשיטא מה לי אש נשפה האהל מדבר זה או מזה. ואכו תנא כי רוכלא נחשב וליזל. ותו דאי אנונא קמאי דתנא נבי זיוין קאי. למה שני הכא תנא בלישניה מלשיל. דלעיל קאמר. ויש ביניהן פ"ס. ור"ל בין תחתון לארץ. ובין התחתון לעליון. כלעיל סימן כ"ו. והכא יאמר נא לנו תנא הך הענין ממש בלישנא אחרת. דקרי ליה. וכן גבוהות מהארץ ספח. ותו דלכאורה אין הדין כך ביריעות כזיוין. דהרי זיוין בבבא קמא שיש טע"ס בין כל א' לשהתחתון מתפשטת הסומאה רק בחלול שהסומאה שם. ולא למעלה או למטה מהזיון המתפסקין. והרי ביריעות בבבא ג"ג גם למעלה ולמטה מהיריעות טמא. דהרי יריעה מק"ס ונעשת אהל למא. אבל לא לטהר (כפ"ח מ"א). ואין פנים לדחוק ולומר דהכא מיירי שהיריעה עשויה אהל. דהיינו שגנה כפוף מב' הדרים. כדי להיות לפנות עם נג. דלא מביא והוזף (כפ"ח מ"א). הא ודאי לא מכתבר. דסתם יריעה ודאי משמע טפי. שפרוסה ומאהלת בני דפנות (ועי' פתח האהל סימן ג' בפ"ו). דהרי בפ"ח מ"ג נקט תרי גווי ביריעה. אמת חוללת ואמת אינה חוללת. והיאך פתק ושדי הכא סתמא דכבא והוללת. ואת"ל דא"ל הכא לפרש למיירי ביריעה שיש פיה נג דפנות. דהרי דקאמר וכו' ב' יריעות. חזיון שמוכרין לכותל הבית פיה וכו' יריעות נקט נמי מיירי בבבא ג"ג שפרוסה סמוך לכותל הבית. ואו דלי אמק"ס. ומדיש לה נג דפנות אהל. מביאין וחולטין כזיוין. איברא בכ"ז לא הוגלו. דהרי גם בזה יש פלוגתא (פ"ו מ"ב) אם יעילו דפנות אהל שיתלי היריעה הפרוסה למעלה על הארובה. וס"ל לר"ם דאין היריעה מללת עד שתייה היא עממא עשויה נג דפנות. ואפי' דקיי"ל התם כ"י יוס'. דבדפנות בית סני. ומילי גם באין דפנות מיריעה עממא. עכ"פ הרי כבר הוכחנו שם בפ"ד ס"י ל"ג דדוקא כשהיריעה בעממא היא ג"כ קצוות דפנות האהל. ס"ל לר' יוסי דחוזף. מלך ממ"ז. דלכל זד שנחשב הרדיד הפרוס על הארובה. בין להאהל שהוא מרושל ותלוי ממנו. ובין להבית שהוא פרוס על ארובה שלו. הרי כל אהל חוזף בפני סומאה. אבל כשהיריעה מטוללת פרוס ומאהלת על מקום ש שם דפנות. גם לר' יוס' אין דפנות מעיילין ואינו חוזף (כפ"י מ"ד). ודינבא דהכא ביריעות בקעות ככותל מיירי. שאמק"ס וחוללת (ככלים ס"ב מ"ו) זהו דוקא מלך. דא"כ היינו חזיון ממש. והיא היא. וכפשיטא. ואפילו נגאל א"ע מוכרחים לומר דלא כרבתינו שאמר דהיא וכן אכולהו ה' בני דזיוין קאי אלא נאמר דמלת וכן

בללא דפרק יד

היו להרחיב טע"ס. אבל כשסומאה תחת חזיו נא"צ הנ"ל. אינה מתפשטת מתחתיה לבית. רק חזיו להרחיב טע"ס. או אפילו אין טע"ס תחת חזיו מצטרף איר שחתתיו לאיר הבית אפילו להכניס סומאה שחתתיו לבית כשהפתח פתוח. וכ"ש להוציא או הסומאה מהבית לתחתיו. אבל כשרק פני העליונים מוחלקין. או אפילו חזיו משופע לכאן ולכאן. דע"ז נראה דלחשמיש תחתיו עשו' או שמוחקל למטה אבל הוא גבוה יותר מיב"ש מהששקף. או הר"ל אהל בפ"ע וצריך בעצמו טע"ס. והיה באבני כותל שבושלין טע"ס להפתח או לחלון. אפי' עשוין לשום תשמיש למעלה או למטה. רק לנו בעלמא. אפי' דיני כאהל בפני עצמו:

משנה ב זיו שחוק יב"ש מהששקף של פתח ששיעור ביאת סומאה לחוכו דוא טע"ס או שחוק למעלה מחלון ששיעור החלון הוא אצבעיים מרובעים. או טע"ס לחלון ששיעור אותו חלון הוא כסלא מקרה ככולן שיעור זיו הוא כ"ש:

משנה ג קנה שמונה טע"ס לרוחב הפתח. אף דמתפלפל. ותו"ל לטנור שטא וינתנו למטה. אפי' ברוחב יב"ש טע"ס להששקף של הפתח. לא בני בשטול כ"ש להרחוב להכניס סומאה סמנו לבית:

משנה ד רך רבויי הבלם רק פחות משהחוב. אין חילוק בין להכניס או להוציא סומאה. היינו רק פירוש גבוה שיצטרף איר שחתתיו לאיר שחוק הבית. ואפי' ביו שבוש"ל א"ע סאוירי הבית שבוש"ל שם פ"ס. ונמשך גם למעלה לפתח הבית כרוחב נא"צ. או רק להוציא דהסומאה מהבית לתחתיו. סני כתיב. ונחשב אותו איר נא"צ שהתחתיו כזווית שבבית. ומתפשטת הסומאה ג"כ לכל תחתיה היו שסבב לבית כחוזף. אם בולס שם

הלכתא גבירתא

פרק יד משנה א זיו שטע"ס לפתח או לחלון. אם בניו שלמשה מוחלקין ואינו סרוחק י"ב טפחים גבוה טע"ס להפתח. או אפילו אין טע"ס תחת חזיו מצטרף איר שחתתיו לאיר הבית אפילו להכניס סומאה שחתתיו לבית כשהפתח פתוח. וכ"ש להוציא או הסומאה מהבית לתחתיו. אבל כשרק פני העליונים מוחלקין. או אפילו חזיו משופע לכאן ולכאן. דע"ז נראה דלחשמיש תחתיו עשו' או שמוחקל למטה אבל הוא גבוה יותר מיב"ש מהששקף. או הר"ל אהל בפ"ע וצריך בעצמו טע"ס. והיה באבני כותל שבושלין טע"ס להפתח או לחלון. אפי' עשוין לשום תשמיש למעלה או למטה. רק לנו בעלמא. אפי' דיני כאהל בפני עצמו:

משנה ב זיו שחוק יב"ש מהששקף של פתח ששיעור ביאת סומאה לחוכו דוא טע"ס או שחוק למעלה מחלון ששיעור החלון הוא אצבעיים מרובעים. או טע"ס לחלון ששיעור אותו חלון הוא כסלא מקרה ככולן שיעור זיו הוא כ"ש:

משנה ג קנה שמונה טע"ס לרוחב הפתח. אף דמתפלפל. ותו"ל לטנור שטא וינתנו למטה. אפי' ברוחב יב"ש טע"ס להששקף של הפתח. לא בני בשטול כ"ש להרחוב להכניס סומאה סמנו לבית:

משנה ד רך רבויי הבלם רק פחות משהחוב. אין חילוק בין להכניס או להוציא סומאה. היינו רק פירוש גבוה שיצטרף איר שחתתיו לאיר שחוק הבית. ואפי' ביו שבוש"ל א"ע סאוירי הבית שבוש"ל שם פ"ס. ונמשך גם למעלה לפתח הבית כרוחב נא"צ. או רק להוציא דהסומאה מהבית לתחתיו. סני כתיב. ונחשב אותו איר נא"צ שהתחתיו כזווית שבבית. ומתפשטת הסומאה ג"כ לכל תחתיה היו שסבב לבית כחוזף. אם בולס שם

אהלות סגום פרק טו

פרק טו א סגום עבה כו'. כתב הר"ב הך מתניתין פירשטוה לעיל כו'. מיהו תחת תחת הכדק והכא לא כתיב מיירי. אלא כשסגום. או הבגדים מונחים זע"ל. וסומאה רואה תחתיהם. ח"ל ביניהם. ש"כ הרמב"ם. ועכשיו מלאחי למהר"ם שכתב. ח"ל סגום עבה ופופת עבה חזא זמנא לעיל פרק יא. ל"ל דח"טסרין. דמהיהא דלעיל לא שמינין לה. דה"ל התם הוא דקאי

פרק טו א סגום עבה א. ופופת עבה ב. פרק טו א סגום עבה. הך מתני' אינן מביאין את השומא. פירשטוה לעיל

עד שיהו גבוהין מן הארץ פותח מפתח א. פרק טו א סגום עבה. הך מתני' מלאכת שלמה קפולין

פרק טו א סגום עבה וכו'. ומחזו בהשגות אמר אברהם ראיתי שלא פירשו לא הוא ולא הרב היווני ז"ל בפי' משנה זו ומה הוא הפירוש

תפארת ישראל כי ין
כי ין פמ"ד א) בגד למר עב טפח: ב) נכר עב טפח: ג) ר"ל שיהיה חלול טפח על טפח התחתון. או מביאין הסומאה תחתיהן מעקס

א סגום. פ"ו פ"ו ס"ו ס"ו
 ע"כ ה"ד:
 חלופי גרסאות
 א סגום דלי טפח. מביאין
 משנ"ג בבבא יבמות.
 משנה אחרונה
 פמ"ד א סגום עבה. הכא מיירי שהסומאה תחתיהן ואין מביאין סומאה כלום שגלן כיון שאין גבוהין מן הארץ טפח. וכן' משנת גמיה הקשה לשטם הרמ"ב ומה"ל ספ"ל דמנא מת טמא כה"ל הסגום שחוק טמא מת יעמא הכלים שמתהיל עליהן. וי"ל דס"ל כשעת

פס"ץ ב"ב [בהר"ב סד"ה]
 הרובע כ"ו מן המנין.
 ג"פ י"י נחמ"ד דא"ת תנ"ל
 אין האכל מתחשב. אבל
 ג"פ י"י קא"ה א"ת נכ"ש
 משום חיבורין הוא ל"ת
 דיקרב כ"ו לענין חיבורין
 לא אמרינן אין האכל
 מתחשב ומינין למיירא א"ג
 דע"ה לא תשיב אכל הנביא
 טומאה לכלים שחתמה.
 כיון שאין במקום נגיעתן זו
 כ"ו רוחב טעם לגבי עמם
 תשיב אכל והטעם בה
 כוונת בלאשונה. (סד"ה):

טומאת ז'. כתב הר"ב. ואע"ג דתנן וכו'. וזו משום חבורים נמי
 ליתא. דהוי דיקרב בדיקרב לדיקרב. כ"מ"ה הר"ב בר"פ דלקמן.
 הטעמים בזה וכלים בכלים. טומאים טומאה שבעה השלישי
 דאין טמא אלא טומאת ערב. וז"ל והתנן בפרק במה מליקין
 בין אדם בין כלים טומאים טומאת ערב. הא תנן התם
 אין האכל מתחשב. הלכך עבאל
 טומאת שבעה יום. בלי שחתת הראשונה י'
 טומאים. ושחתת השניה. פהורין י'.
 טומא בעלמא אף לאחר שהולאו המת

יבין

יב) כאלו היתה השני נטמאת ממת עלמו וכ"ס כנגע הטואר בראשונה
 טמא טו"ז (ב): יג) בעוד הטומאה תחתיה: יד) אף בעוד טומאה
 תחת א'. הרי שניה לא נטמאה מדמאהלת השתא על מת. דהרי כיון דאין
 ב' האליון טענין זכ"ז ברוחב טפח אין טומאה בזה מתחת זה לתחת זה
 [פמדנקה בקוף פחות מטפח ספי ועי' מ"ט לעיל פי"ד סי' כ']. רק מתחת נגיעת
 עבאל ב' בעבאל א' חשבינן לעבאל ב' כגומהלת אף שאינה מאלהת. וז"ל
 אף יהו הכלים שחתת הב' טמאין. הרי בזאת אין הכלים והמת תחת אכל
 א'. והרי כלי שנטמא בזה אינו חוזר ומטמא לטברות שהאילו עליהן (ג).
 ולא דמי לקריה [פי"ד סי' מ"ג] וליו [פי"ד סי' י"ט]. התם הכל נוף א':
 שולחנות

ואמאי ולהו הסבאל שמהלת על המת. כלים האוגנין בזה ופבאל שניה ככלים
 טו"ע (כפ"א מ"ג). ואי"ל דהכא שאני. דהרי ע"פ לא חייבי הכא בענעל לאחר שהולאו
 הראשון עלמו גדל החינן שבו טמא רק טו"ע (כפ"א מ"ג). א"כ דמיירי בשנעט הבנ'.
 בחיבורין. ליתא דמ"כ הטעם בז' הו"ל דיקרב בדיקרב לדיקרב. ור"ל נוגע שלישי.
 וזכ"ה"ג אף לתוס' (שבת י"ו א') דלפ"י עד אף כולן טמאין.
 היינו רק טומאת ערב. אבל טו"ז לא נטמא רק עד הנוגע ב' (ועמ"ס ב"ב פ"א סימן כ').
 הראשון בנעט המת. אבל הכא דטומאה הראשון הוא מדמאהלת על המת. הרי אין
 שהמת בתוכו הו"ל כנוגע בזה עלמו (כס"ד פ"א מ"ג) ולהכי הנוגע בעבאל הב' טעו"ז.
 וכמשה דלעיל. משום דהכא בעבליות שמק"ס מיירי. דלע"ז דעבליות הו"ל פשוטי כ"ע.
 וכלים (ככל"ס רפ"ב). והט"ג דהכא נפרד העבאל הטעלל המבוסס שלו. וזכ"ה"ג אמק"ע
 עליהן כך. א"ג מיירי הכא דהכנסו של האולתן קיים. וזכ"ה"ג אף שפטרדו מהדדי
 בהב' טעו"ז בעודן בחיבורין. הא אם היו עבליות של שיש שמק"ס נהי דמחשבו
 (ועי' בבו"ע פ"א סימן א'). ולהכי היה גם הנוגע בעבאל א' בשעה שמתחתיה
 שנטמא בזה הו"ל כחלל. רק הטבאל הב' טעו"ז אף שנגעט בעבאל א' אחר
 תחת א' טמא טו"ז (כפ"א מ"ג). וב"ש להראב"ד ורש"י ור"ת דס"ל דרק בכלי
 נחשב הטבאל הב' כאלו נטמאה בזה עלמו ע"כ"ס הרי לא נעשת רק אב'.
 הטומאה מתחת עבאל א'. הו"ל טומאה בחיבורין שהנוגע טעו"ז מדאין האכל
 ברוחב הקריות טפח בנקוס נגיעתן. ולהכי אין דין עבאל ב' כדן אכל
 אכל לענין טומאת עמם. דיהי כמאהלת על המת. משום שזונעת כ"ס
 הטומאה לשם. והו"ל הטבאל הב' כאלו האהילה היא עמם על המת. מדבאה
 ואני עני וכו'. לא ויתו להבין דברי רבותינו אלו. דהא דאמרין לקמן (רפ"א)
 שרצה כ"ס נטמאה. אבל מ"ל דימא כה"ג בנעט כ"ס דאחלה שיהיה דיהי
 טפח. א"כ"ס טענין טומאת עמם של הטבאל הב'. דיינין לשהיה כה"ג
 מדאין אכל טענין ע"ג. ע"כ"ס כיון דטבאל הב' בעמם רחבה טע"ס.
 (פי"ד סימן כ') בטומאה בזית. וז"ו סובב כל הבית. ויש מהזיו למעלה
 שבוט הזיו טע"ס טמא. וז"ל נחשוב הטבאל א' שהטומאה תחתיה כחשוב
 הבית. ומקום נגיעת הקריות זכ"ז כמקא הו"ו שהוא פחות מטפח
 דהתם שאני. דכל הב' מקומות. דהיינו תוך הבית. ותחתיה הו"ו שאחורי
 מתפשטת הטומאה שפיר תחת כולו. דכל דבר שהוא ע"ס. אף שהדבר
 נטמאת הטהרה. כיון דכל גוף אכל א'. ורבייחיי מלעיל (פי"ב מ"ז)
 א'. לא דיינין כה"ג א'. רק בשנוענין זכ"ז ברוחב טפח. רק דיינין
 מטומאת מנע (ועי' פי"א סימן ז' ודו"ק). ולא דמי הכא לעדר. דלע"ג
 אולם מה שהקשה רתו"ע היאך משמאין הטבאל של עץ מטום אכל.
 זהו רק בזהל מחובר בקרקע (ועי' מ"ט ב"ב ד"ל לעיל פ"ז בפתח האהל
 שנטמא ממת אינו חוזר ומטמא בזהל. א"כ כ"ס הכא שאין הטבאל
 והר"ב (פי"א ט"ה) דס"ל דלפ"י כלי עץ שנטמא ממת חוזר ומטמא
 המאהלת בזאת נטמא עלמו. אבל הכא שנטמא לא נטמא הטבאל
 אלא בנגע ויש לדקדק

אליהו רבא

טמא טומאת שבעה. כדמתן
 בפרק דלקמן כל היעטלנין
 מביאין את הטומאה על
 עממן ככל שכן וז"ל הטבאל
 השני מביא את הטומאה
 על עמם ככל שהוא והכי
 הוא על עמם כמאהלת
 על המת וכלים בזה כמת
 עלמו דמי לעמא כנוגע כדן
 טומאה שבעה וכתבן כשכור
 דפי"ק מתני' ג'. וכלים
 שחתה השניה עורבין
 דלהכי טומאה על אהרין
 פ"ט. ובתוספתא פ"ט
 תיב טבאל שחורב כז'ר
 דגלו על שנתן וטומאה תחת
 עבאל הנוגע בין בעבאל
 בין בעבאל טמא טומאה
 שבעה טומאה תחת השלון
 הנוגע בשלון טמא טומאה
 שבעה בעבאל טמא טומאה
 ערב. שיש אם הטומאה
 תחת עבאל רגלו של שנתן
 מביא הטומאה על השלון
 כ"כ"ס דרגל ושלון אחר היא
 אכל את הטומאה תחת
 השלון והטבאל נוגע ברגלו
 האיל וטבאל אינו נוגע
 במקום הטומאה ההיה
 אלא כרגלו והטומאה תחת
 השלון ואינה יכולה הטבאל
 להביא על עמם כיון דלא
 נגע במקום הטומאה
 תחתיו. והכל אינו יכול
 להביא על הטבאל להביא
 על אהרין פ"ט ענין:

משנה אחרונה

בה בקוף פירקין :
 ושתחת השניה טהורין.
 וז"ל תנן כ"ס נגע
 בזה ונוגע בכלים
 טמאין. אבל מאהיל על
 הכלים טהורין וז"ל
 השניה הנוגעת בזהל
 הית זיהי טומאה בזהל
 אלא בנגע ויש לדקדק
 לכתוב הר"ב וקייטמו פ"א
 דעמא מת טמאה בזהל ואפי'
 דשכיר כליו טהור דהר"ב
 ולא עוד אלא דדיק טפי
 דהראב"ד מ"ג גס הוא כ"י
 כלים. (ט"ז):

טמא טומאת שבעה. ואף על גב דתנן בפרק קמא כלים
 ליתא. דהוי דיקרב בדיקרב לדיקרב. כ"מ"ה הר"ב בר"פ דלקמן.
 הטעמים בזה וכלים בכלים. טומאים טומאה שבעה השלישי
 דאין טמא אלא טומאת ערב. וז"ל והתנן בפרק במה מליקין
 בין אדם בין כלים טומאים טומאת ערב. הא תנן התם
 אין האכל מתחשב. הלכך עבאל
 טומאת שבעה יום. בלי שחתת הראשונה י'
 טומאים. ושחתת השניה. פהורין י'.
 טומא בעלמא אף לאחר שהולאו המת

תפארת ישראל

דקתני. לאו דוקא. דה"ס כופת שאין זה חקק ועשב ועבולות של עץ שאין
 עבין טפח. ולפ"ז כולו הג' דרישא מיירי כשהן בני קבלת טומאה.
 סגוס מדהוא בנד (ככלים פכ"ז מ"ג). וכופת מיירי בשים זו חקק מושב
 (ככלים פכ"ב מ"ט). וקיסולין מדהוא בנד. ועבולות בשים בעבין טפח
 דמק"ס (ככלים פכ"ב מ"ג). אמנם פטות לינא דמתני' דנקט ברישא
 ולכולו סתמא משמע אף שאין בני קבלת טומאה. וגם מדנקט ברישא שיש.
 ולא מפליג ומתני בדידה דהיינו בעבולות של עץ שאין עבין טפח. או
 באיך כדומה. משמע ספי כמהר"ס: (ג) וא"ת הרי מדקתני סיפא כלי
 שחתה השניה טהורים ש"מ דמיירי דאין בהקרעת במקום נגיעתן זכ"ז רוחב
 טפח. דל"כ אף שכולן אין גוף א'. מתפשטת הטומאה תחת כולן (וכעדר
 לעיל פ"ח סימן י"ח וכ"כ ספי"). וא"כ קשה למה הנוגע בהשניה טמא טו"ז.

ואמאי ולהו הסבאל שמהלת על המת. כלים האוגנין בזה ופבאל שניה ככלים
 טו"ע (כפ"א מ"ג). ואי"ל דהכא שאני. דהרי ע"פ לא חייבי הכא בענעל לאחר שהולאו
 הראשון עלמו גדל החינן שבו טמא רק טו"ע (כפ"א מ"ג). א"כ דמיירי בשנעט הבנ'.
 בחיבורין. ליתא דמ"כ הטעם בז' הו"ל דיקרב בדיקרב לדיקרב. ור"ל נוגע שלישי.
 וזכ"ה"ג אף לתוס' (שבת י"ו א') דלפ"י עד אף כולן טמאין.
 היינו רק טומאת ערב. אבל טו"ז לא נטמא רק עד הנוגע ב' (ועמ"ס ב"ב פ"א סימן כ').
 הראשון בנעט המת. אבל הכא דטומאה הראשון הוא מדמאהלת על המת. הרי אין
 שהמת בתוכו הו"ל כנוגע בזה עלמו (כס"ד פ"א מ"ג) ולהכי הנוגע בעבאל הב' טעו"ז.
 וכמשה דלעיל. משום דהכא בעבליות שמק"ס מיירי. דלע"ז דעבליות הו"ל פשוטי כ"ע.
 וכלים (ככל"ס רפ"ב). והט"ג דהכא נפרד העבאל הטעלל המבוסס שלו. וזכ"ה"ג אמק"ע
 עליהן כך. א"ג מיירי הכא דהכנסו של האולתן קיים. וזכ"ה"ג אף שפטרדו מהדדי
 בהב' טעו"ז בעודן בחיבורין. הא אם היו עבליות של שיש שמק"ס נהי דמחשבו
 (ועי' בבו"ע פ"א סימן א'). ולהכי היה גם הנוגע בעבאל א' בשעה שמתחתיה
 שנטמא בזה הו"ל כחלל. רק הטבאל הב' טעו"ז אף שנגעט בעבאל א' אחר
 תחת א' טמא טו"ז (כפ"א מ"ג). וב"ש להראב"ד ורש"י ור"ת דס"ל דרק בכלי
 נחשב הטבאל הב' כאלו נטמאה בזה עלמו ע"כ"ס הרי לא נעשת רק אב'.
 הטומאה מתחת עבאל א'. הו"ל טומאה בחיבורין שהנוגע טעו"ז מדאין האכל
 ברוחב הקריות טפח בנקוס נגיעתן. ולהכי אין דין עבאל ב' כדן אכל
 אכל לענין טומאת עמם. דיהי כמאהלת על המת. משום שזונעת כ"ס
 הטומאה לשם. והו"ל הטבאל הב' כאלו האהילה היא עמם על המת. מדבאה
 ואני עני וכו'. לא ויתו להבין דברי רבותינו אלו. דהא דאמרין לקמן (רפ"א)
 שרצה כ"ס נטמאה. אבל מ"ל דימא כה"ג בנעט כ"ס דאחלה שיהיה דיהי
 טפח. א"כ"ס טענין טומאת עמם של הטבאל הב'. דיינין לשהיה כה"ג
 מדאין אכל טענין ע"ג. ע"כ"ס כיון דטבאל הב' בעמם רחבה טע"ס.
 (פי"ד סימן כ') בטומאה בזית. וז"ו סובב כל הבית. ויש מהזיו למעלה
 שבוט הזיו טע"ס טמא. וז"ל נחשוב הטבאל א' שהטומאה תחתיה כחשוב
 הבית. ומקום נגיעת הקריות זכ"ז כמקא הו"ו שהוא פחות מטפח
 דהתם שאני. דכל הב' מקומות. דהיינו תוך הבית. ותחתיה הו"ו שאחורי
 מתפשטת הטומאה שפיר תחת כולו. דכל דבר שהוא ע"ס. אף שהדבר
 נטמאת הטהרה. כיון דכל גוף אכל א'. ורבייחיי מלעיל (פי"ב מ"ז)
 א'. לא דיינין כה"ג א'. רק בשנוענין זכ"ז ברוחב טפח. רק דיינין
 מטומאת מנע (ועי' פי"א סימן ז' ודו"ק). ולא דמי הכא לעדר. דלע"ג
 אולם מה שהקשה רתו"ע היאך משמאין הטבאל של עץ מטום אכל.
 זהו רק בזהל מחובר בקרקע (ועי' מ"ט ב"ב ד"ל לעיל פ"ז בפתח האהל
 שנטמא ממת אינו חוזר ומטמא בזהל. א"כ כ"ס הכא שאין הטבאל
 והר"ב (פי"א ט"ה) דס"ל דלפ"י כלי עץ שנטמא ממת חוזר ומטמא
 המאהלת בזאת נטמא עלמו. אבל הכא שנטמא לא נטמא הטבאל
 אלא בנגע ויש לדקדק

בנעט הר"ב וקייטמו פ"א
 דעמא מת טמאה בזהל ואפי'
 דשכיר כליו טהור דהר"ב
 ולא עוד אלא דדיק טפי
 דהראב"ד מ"ג גס הוא כ"י
 כלים. (ט"ז):

ג' חבית. י"ח ע"ג ע"ד

חלופי גרסאות
ג' מוטות נ"ל מוטות
ז"כ נחש"ב. צידיות נ"ל
צידיות. והן נגועות נ"ל
והנגועות.

אליהו רבא
השלחן אינו מביא את
הקומאה כו'. דלמחש
שלהן היו עגולין בלבוך איש
מביא את הקומאה עד
שיהא בעגולה כדי לרבעו
טפח על טפח דכל אכל
טעי' מרובע ציעין.
ובחוספתא מביא כלים
שכנגד הכיבוע עמאין שלא
כנגד הכיבוע טהורין כו'
ממח' צריכי ויחי וזמיר צין
כו' וזין כן עמאין מטי
שמונין כקני העגלה. פי'
אם יש בו לרבע טעי'
ח"ק סכר אינו טמא אלא
הכלים שבלחש כנגד הכיבוע
וליום שכנגד הקדושת
העגולים טהורים ור"מ כרי'
סכר דזוין כקני עגלה וכל
הכלים שחתיו טמאין:
ג' חביות. והן נגועות זו
ממש כו' כמות טפח. משום
סיפא קמי לה דרישא ל"ג
נגועות כמות טפח ל"ג
איך נגועות: פ"מ: טוקת
ועולה כו'. לאו דוקא
טוקת דמשועב לרבעי
לא בקי' לתוכה דבית
דפסות לא אמרינן טוקת
אלא כל כנגד בית החסיה
וגבה טמא וזוכה טהור
וכדנשינא לממיר קמ' ומשום
ישבת על סול' קמי טוקת
דכחא זוכה מני טמא סול'
ולית כה' אלא דופן אחד:

חדושי סוהרי"ה
פ"ב [בשמינית]
ע"ד
כו ריבוע כו'. לפי פי'
ר"ב והוא פסי' הר"ש
וה"ל ע"ד שיצא סוהריבוע
בפוחת טפח ואפשר
לומר שה"מ ע"ד שיהא בו
ריבוע כו' פי' שיהא בולט
בכל צד בכל ד' צדדים
טפח משא"כ אם שונו
צדדים כדומה מורח
ומערב בולט טפח וצפון
ודרום אינו בולט טפח
והפוסקא בצד מערב או
מזרח או אינו טמא רק
שה שמונת תרות זה הצד.
אבל כל הכלים שמונחים
בג' צדדים סוהריים
שהחובה שהשלחן טמא
עליו מסיק. יאם בילש
ג' צדדים טפח או אינו
טמא לצד ד' אם אין שם
בולט טפח ואינו טמא
תחת כל הצדדים ע"ד
שיהא טרובע טפח יוצא
מהשלחן לכל הצדדים
וק"ל:

תוס' אנשי שם
ב' בר"ב ס"ה ע"ד שיהא
כו' מלעגור לתוס'. פי' באין
לו בחון פוחת דכתיב
לא גרוע משני מדינים
והקומאה בטימי כלים
ענייני

מחוס. והכא בעוד שהמת בחוסו דהוי כמלא קומאה. ועיין בפ"ז
משנה ב' [בפירוש הר"ב] ור"פ דלקמן בד"ה וטמאיהו כו': ג' והן
נגועות זו בזו בפוחת טפח. משום סיפא נקט נמי ברישא בפוחת
טפח ולגופיה לא אלטריך. דכיון דתחת עלמה אינה מביאה הקומאה.

אלא בוקעת ועולה כו'. כ"ש שאינה
מביאה אל התבית שאללה ואפי' נוגעת
בפוחת טפח: **בומאה** בוקעת ועולה
כו'. כתב הר"ב אבל מה שכתובין
טהור. ולהרמב"ם שכתבתי בכמה
דוכתי צפרק כוורת. ח"ק מה שכתובין
כשאר כנגד הקומאה. נמי טמא:
אבל

ללדין קמי לה. דמוטות על
אבל מה שכתובין טהור. כיון דחין כלי חרס מיטמא מגבו. על מה
על מה שכתובין טהור. וזו שכתובין על שוליתן אפי' על מה שכתובין חין מליעות. כיון
שחין

שלמה
טפח על רום טפח ע"כ הרמב"ם ז"ל. ובכא זו דשלחן לא מנאלח לי שם
נרמב"ם: ג' בומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. מפני שיהא רלוואה.

ישראל
ור"ב א"ל ה"ל ור"ק] לפיך מדכל קומאתה רק מדנענה באלה המת. לכ"ע
אינה חורת וממאה כשמאלת על טהרה: (ד) ואמ"ל זוק"ל בצפרו
כנסת ישראל כ' דכתיב בהרבע טע"ס הו"ל כקצר סתום דמטמא כל אל
שכבי לו. והט"ז שכלי אין זו קבר סתום (כתום) פ"ב דכ"ב עכ"פ
הכא כדור קדשו וע"פ. ואני בנו ותלמידו לא זכיתי להבין. ובי שולחן
עס רבוע קפן כזה שאינו רק טע"ס. יהיה יותר כבד ממגדל (רפ"ד) דקומאה
בחו"ט. חין הבית עמא רק משום סוף קומאה לנחת ולא משום קבר סתום.
מירור צין לנדרי קדשו של ע"ר זוק"ל וצין לנדרי תלמידו. ג"ר הלוסיף
בה דברים. דהא דבאין טע"ס חוץ הרבוע. דקומאה בוקעת ועולה. לא
אמרינן דלפרך חלול שחון הרבוע עס החלול טע"ס שמקופו. דהרי הרבוע
שאין לו שוליתן אין לו ב"ק. וה"ל חמק"ט. ולפיכך דפנות רבוע זה חרונת
בפני הקומאה מדל"ל דפנות הרבוע כדפנות תור חרש שחולצין בפני
הקומאה (כפ"ב סי' ג'). דחף שכשקבעה הקומאה שחון הרבוע למעלה.
נקמאה העגלה. אפילו הכי חין העגלה חורת לטמא סתירות שחת
בליעת העגלה חוץ להרבע. וכ"כ אם הקומאה תחת בליעת העגלה
חוץ להרבע. חף על גב שהעגלה כולה נטמאה. חף על גב שלא
יהיה בולט טפח. דהרי על עלמה בזה הקומאה ככ"ס (כרפ"ט).
עכ"פ מה שכתבון הרבוע טהור. גם בבולטת העגלה טפח דכותלי חרונת
משסיקין. רצ"ל נמי דמייירי שהעגלה אינה מחוברת להרבע. דלכ"כ
הרי מדנטמא העגלה נטמא הרבוע עמו. ואין יהיה הדפנות של
הרבוע חולצין. הרי כל המק"ט אינו חוץ בפני הקומאה (כרפ"ט) והכא
הכל כלי א' ומק"ט. ולפי פי' זה יהיה המשך לנגב זו כהרי בבה דלעיל
לענין ביאת קומאה מחמת עגלה א' לתחת עגלה כו'. וכ"כ יהיה לה המשך
להרי הענינים שלמטה בפרקן. בחניות שישבות על שוליתן ובית אהליו
בנורים. דלולחון עיירי בהחפשות הקומאה ממקום למקום אחר. אמנם
מ"ס הר"ם והר"ב דעד שיהיה בהרבע פ"ס דר"ל עד שיהא העגלה בולט
טפח סביב להרבע לכל דל. דלכ"כ חף שיהיה הקומאה תחת בליעת טפח
של העגלה. אפי"ה חוץ הרבוע טהור. דאין ממטרף חלק העגלה שזממנו
להרבע לחלק העגלה שזמנו סביב להרבע. דהרי כולל הרבוע שאמק"ט
משם להבליעה סביב להרבע. כבר שדא ביה נרנא אמ"ל הגוזק"ל.
אני בנו ותלמידו גם לטון של משנתיו. דקאמרה עד שיהא בהרבע פ"ס.
וימא

אחרונה
ואפשר דקמ"ל דלריך שיהא במקום הקומאה פ"ס שאם בלד אחד חן טריבוס חין
שם פ"ס ובדל השני יש שם פ"ס לא הוי כשפועי אהלים למימח כאליו ע"ש
ג"כ דכתיבי רומות לא דיינין כשפועי אהלים כדפי' פי"ד ת"ד ולהכי מני עד
שיהא בו כלומר בחוסו הרום: ג' **בומאה** בוקעת ועולה. כתב הר"ב ללדין
קמי כו' וביושבות על שוליתן כו' והכנים פלמה נטמאה. אינו מדוקדק דהא בחניות
שאינה מקבלת קומאה חיירי אלא כ"ל לענין הכלים שכתובים וכן מפרש לעיל
ספ"ט דקמי והכנים עמאה לא שהחיות עמאה אלא כלים שכתובים כו'
ומ"מ הא דמפרש כלים שכתובים אפי' על כנגד הקומאה עמאים י"ע דאפי'
ישתטם על שוליתן חין עמא אלא כנגד הקומאה וכן מפרש בסידור פ"ט מ"ב

עד שיהא בו רבוע בפוחת טפח. חמין חיבה פרולה ט"ס לה
ארבעה דפנות היו עושים לשלחן שהשלחן יושב עליה ולוחה חיבה
פרולה קרוי רבוע. ופעמים שהשלחן בולט ויואל חוץ מאוחו רבוע
טפח או פחות או יותר. והשתא קאמר ללריך שיהא השלחן בולט
חוץ מאוחו רבוע בפוחת טפח. דמה

השלחן אינו מביא את הקומאה. עד שיהא
בו ריבוע בפוחת טפח (א): ג' חביות (א)
שהן יושבות על שוליתן (א). או מוטות
על צידיות (א) באויר (א). והן נוגעות זו בזו
בפוחת טפח (א). בומאה תחת אחת מהן (א).
בומאה בוקעת ועולה. בוקעת ויורדת (ב).

הלך: באויר. בגינה או בחצר: בפוחת טפח. ברוחב טפח נוגעות זו בזו: בומאה בוקעת ועולה. ללדין קמי לה. דמוטות על
לדין אפי' כנגד הקומאה חין טמא אלא מה שחתיתין ועל גביהן. אבל מה שכתובין טהור. כיון דחין כלי חרס מיטמא מגבו. על מה
שכתובין מניל. ומה שאיני כנגד הקומאה. אפי' שחתיתין ועל גביהן טהור. וביושבות על שוליתן אפי' על מה שכתובין חין מליעות. כיון

תפארת
ע"ד שיהיה בו רבוע בפוחת טפח. לפי שכבר יהיה מעט הגובה או
מעט הרוחב הנה הוא לא יביא קומאה תחתיו עד שיהא בו טפח על

משנה
ומנילא נפיל נמי מה שמלחמ' חו"מ דהחם מייירי שיהא המת חן האהל. דמה
נכך כיון שהכלים שכתובין האהל עמאים אחר שיהא פשיעה דלא גרע האהל משאר
כלים. אבל בחמת אשחמיטת' לבשל חו"מ דכתיב חוס' דשנת: דהשלחן
אינו מביא. משום דהני לטיל דנטיעה בפוחת טפח לא חשיב כחד אהל. קמ"ל
הכא דשלחן אפי' שנוגע בכיבוע טפח לא חשיב חד אהל כיון דאיכה הפסק
והרבע חוץ והרבע כיון שפרושה אינה מקבלת קומאה וחולצת. ומייירי שאין
סרבו מסובר לשלחן ויכול לעלמנו ולסלקו. דלכ"כ מקבל קומאה משום די
אלא בנשתתק מייירי דלא סוה יד כלכיל פי"ח דכלים מ"ב: ע"ד שיהא בו
ריבוע. עפי הוה שייך למימי פד שיהא נרובע במחון פ"ס כתיב הר"ב.

בית. שם פיר' ה"ג: חלוסי גרסאות פהרות ג"י וז"י גברות:

אלוהו רבא

אבל אם היו עמאות כו'. כחז הר"ב שאין התחנות סתמות ט' מידי דעה אקפולין כו'. והתחנות כמאן דליהא דמי. ואזהה שעל גבה מציאה הטומאה לכל מה שתחיה וזקעת ועולה כל כגדה עד לרקיע. כדפירש לעיל פרק כוורת. דאדם וכלים נעשים אהלים לטמא ולא לטור. ולהכי הוא אהל להביא אה הטומאה. לכל מה שתחיה. וכמאן דמלי טומאה כל מה שתחיה וזקעת למעלה כנגד כל החצית. לאין נעשים אהלים להפסיק בין הטומאה. והא דנקט תחת טולן טמא. ולא נקט למעלה מה. כ"ל

מקום דבטורות נמי שגברות טפה איירי. דחוללות בפני הטומאה דאיירי בחצית של שייטין [דמתניתין ג פרק ב] [דלעיל] וכיולא בן שן סמומין ופיראים לגמרי ודמו לעביות של שם דלעיל ולא

הרמב"ם ז"ל שם סוף הפרק: ד' בית שחצו וכו'. גרמב"ם פ' דאס ט' שם פותח טפה דקמי מתני' קאי אמקום הכלים שכן כחז היו הכלים בחור עובי המוחיה עממה בין שהיתה הטומאה לפניו מן המחיה או שהיתה בחור הבית אם היה מקום הכלים טפה על טפה עממיה ואם לאו עהרים והרמב"ם ז"ל השיגו שם ע"ז שאם הכוונה על מקום הכלים לא היה אומר אלא אם

שלמעלה מהחצית רק עם דפנות אהלים [כפי' מה']: בג) אסיפא קאי. וה"ק דר"א דגם בפסין למן הגד בוקעת רק נגד הטומאה: (בד) שערין לא נטמאו החציות. וכ"כ כשאין בני קבלת טומאה כלל. וכוון שכן של אהן (כה) דלא אה"ג טעומאה תחת א' מהן רלוה. עכ"פ כיון שמוטות על זריהן הרי דפנות התחנות שכן נטמאות איהן חוללין ובוקעת הטומאה לתוך החצית. וממלא שרפעת העלויות של כל חצית. אה"ג שהן גופין נפרדין. עכ"פ כיון דטעין ז"צ ברוחב טפה. כאהל אחד חשבינן להו [כפי' ס' ית] ומתפשטת הטומאה לכל תחתיה: (בו) שהיו כל החציות טהורות אהל היו גברות וכו': (בז) שהי' איר טע"ט תחת שוליהן. ואפי' פיהן למעלה: (בח) מיהו לא ראה הנא לאשמיעין רק החילוק שבין רישא לשיפא. דבריהם איהן הטומאה מתפשטת לזרדין ובסיפא מתפשטת תחת כולן אה"ג שהן גופין נפרדין. אהל דין הוכן ועל גבן א"ל למהניא הכא. דכבר שמיעין לדיניהו במכילתין ביוכתי עובא. ובפרטות בסוף פ"ט. ולפי המבואר שם. יש גם בסיפא הכא חילוק לענין תוכן וע"ג. דכשהן עמאות ומוטות על לך. או שהן טהורות ופיהן למעלה אהל יש איר טפה תחתיהן. או לא לבד כל תחתיהן. אלא גם כל תוכן ולמעלה מהן. כל כנגד כל החצית טמא. אהל כשהחציות טהורות ופיהן למן הגד. והן גברות מהאיר טפה. אה"ג שכל תחתיהן ולמעלה מהחציות כולן טמא. אפי' תוכן טהור. דעל עממו מללח החצית העסורה [ועי' רנ"א (ק): (כז) הייט רק בשכבר קשר לולאות בהיריעות. דלא כבר נתבטל מהן קבלת טומאה [כפי' פ"ט מ"ז]: (ל) ר"ל שהעמיד המחיה שמהך או מהך. בזקופה. מרוחק קלת מכותל הבית

כפניה

א"ל שיטמא תוכן. דהרי בחציות שייטין סתומות מיירי וכמ"ש רתוי"ט. וא"כ שפיר יש הפרש בין איר תוכן לאיר טמא ע"ג. וגם הדבר בעממה תמיה. דאי בחצית שייטין היאך שייך לומר גבייהו יושבת על שוליהן או מוטות על זריהן דהיינו שפיהן פתוח למעלה או פומת למן הגד. וזהו איהן אהן כולל. והיוורת תמיה מ"ש הר"ב שגם החצית עממה נטמא. וקשה והיכי אפשר זה. והרי אינה בת ק"ס כלל. והרי דברים אלו סותרים זה לזה זה תוך כדי דיבור. ודוחק לומר דחצית עממה דקאמר הר"ב. ר"ל כל תוכה. כדלמריין הרבה במכילתן הבית טמא. הדות עמא. דהיינו תוכן. אהל הא ליהא. דכבר כחז הר"ב דתוכן טמא. אולם מפני שדברי התוספתא נוטין קלת לפי רבותיהו. לכן הסרחתו אה עממי לישב דברי קדש דבר דבר על אופניו. דלרבותיהו ה"ל משנתיה מיירי בחציות סדורות סדורות סדורות ז"ל או ז"ל ע"ג. ולכן ברש"א שהחציות התחנות איהן מק"ס. וטומאה תחת א' מהן. כיון שכן כלי שאמק"ס לא חשבינן להו כליהא. והר"ב כאצנים וטומאה רלוה תחתיהן. שהטומאה רק בוקעת ועולה ויורדת. ורק

אזהה

במה דברים אמורים (נ). בשהרות (ד). אבל אם היו טמאות (ה). או גברות (ו) מן הארץ פותח מפה (ז). טומאה תחת אחת מהן. תחת כלם טמא (ח): ד' בית שחצו בנסרים או ביריעות (ט). מן הצדדים (י) או

פותח מפה. מציאות אה הטומאה. ואפי' טהורות. כיון דטעיות או ברוחב טפה. נחשבות כולן כאהל אחד: ד' שחצו. טעמה בו מחיה: מן הצדדין. שהיריעות והגמרים נחשבות כנגד הכלים של

שלמה

יש במקומו טפה על טפה על רוס טפה כמו שאמרו בזמא מקומות ועוד דלררנה אם היה מקום הכלים טפה על טפה אז היו עהרים וכו' הוא ז"ל שם דה"פ דאם יש במקום הטומאה חלל טפה מציאה אה הטומאה לכלים שנגדה ואם לאו עהרים אהל מה שצבית מ"מ טמא שדרך הטומאה ללאת ע"כ דיהי"ק ז"ל נדחק שם לתוך צעד הרמב"ם ז"ל ע"ג: מן הצדדים

ישראל תפארת יבין שלמעלה מהחצית רק עם דפנות אהלים [כפי' מה']: בג) אסיפא קאי. וה"ק דר"א דגם בפסין למן הגד בוקעת רק נגד הטומאה: (בד) שערין לא נטמאו החציות. וכ"כ כשאין בני קבלת טומאה כלל. וכוון שכן של אהן (כה) דלא אה"ג טעומאה תחת א' מהן רלוה. עכ"פ כיון שמוטות על זריהן הרי דפנות התחנות שכן נטמאות איהן חוללין ובוקעת הטומאה לתוך החצית. וממלא שרפעת העלויות של כל חצית. אה"ג שהן גופין נפרדין. עכ"פ כיון דטעין ז"צ ברוחב טפה. כאהל אחד חשבינן להו [כפי' ס' ית] ומתפשטת הטומאה לכל תחתיה: (בו) שהיו כל החציות טהורות אהל היו גברות וכו': (בז) שהי' איר טע"ט תחת שוליהן. ואפי' פיהן למעלה: (בח) מיהו לא ראה הנא לאשמיעין רק החילוק שבין רישא לשיפא. דבריהם איהן הטומאה מתפשטת לזרדין ובסיפא מתפשטת תחת כולן אה"ג שהן גופין נפרדין. אהל דין הוכן ועל גבן א"ל למהניא הכא. דכבר שמיעין לדיניהו במכילתין ביוכתי עובא. ובפרטות בסוף פ"ט. ולפי המבואר שם. יש גם בסיפא הכא חילוק לענין תוכן וע"ג. דכשהן עמאות ומוטות על לך. או שהן טהורות ופיהן למעלה אהל יש איר טפה תחתיהן. או לא לבד כל תחתיהן. אלא גם כל תוכן ולמעלה מהן. כל כנגד כל החצית טמא. אהל כשהחציות טהורות ופיהן למן הגד. והן גברות מהאיר טפה. אה"ג שכל תחתיהן ולמעלה מהחציות כולן טמא. אפי' תוכן טהור. דעל עממו מללח החצית העסורה [ועי' רנ"א (ק): (כז) הייט רק בשכבר קשר לולאות בהיריעות. דלא כבר נתבטל מהן קבלת טומאה [כפי' פ"ט מ"ז]: (ל) ר"ל שהעמיד המחיה שמהך או מהך. בזקופה. מרוחק קלת מכותל הבית

כפניה

א"ל שיטמא תוכן. דהרי בחציות שייטין סתומות מיירי וכמ"ש רתוי"ט. וא"כ שפיר יש הפרש בין איר תוכן לאיר טמא ע"ג. וגם הדבר בעממה תמיה. דאי בחצית שייטין היאך שייך לומר גבייהו יושבת על שוליהן או מוטות על זריהן דהיינו שפיהן פתוח למעלה או פומת למן הגד. וזהו איהן אהן כולל. והיוורת תמיה מ"ש הר"ב שגם החצית עממה נטמא. וקשה והיכי אפשר זה. והרי אינה בת ק"ס כלל. והרי דברים אלו סותרים זה לזה זה תוך כדי דיבור. ודוחק לומר דחצית עממה דקאמר הר"ב. ר"ל כל תוכה. כדלמריין הרבה במכילתן הבית טמא. הדות עמא. דהיינו תוכן. אהל הא ליהא. דכבר כחז הר"ב דתוכן טמא. אולם מפני שדברי התוספתא נוטין קלת לפי רבותיהו. לכן הסרחתו אה עממי לישב דברי קדש דבר דבר על אופניו. דלרבותיהו ה"ל משנתיה מיירי בחציות סדורות סדורות סדורות ז"ל או ז"ל ע"ג. ולכן ברש"א שהחציות התחנות איהן מק"ס. וטומאה תחת א' מהן. כיון שכן כלי שאמק"ס לא חשבינן להו כליהא. והר"ב כאצנים וטומאה רלוה תחתיהן. שהטומאה רק בוקעת ועולה ויורדת. ורק

אזהה

אבל אם היו עמאות כו'. כחז הר"ב שאין התחנות סתמות ט' מידי דעה אקפולין כו'. והתחנות כמאן דליהא דמי. ואזהה שעל גבה מציאה הטומאה לכל מה שתחיה וזקעת ועולה כל כגדה עד לרקיע. כדפירש לעיל פרק כוורת. דאדם וכלים נעשים אהלים לטמא ולא לטור. ולהכי הוא אהל להביא אה הטומאה. לכל מה שתחיה. וכמאן דמלי טומאה כל מה שתחיה וזקעת למעלה כנגד כל החצית. לאין נעשים אהלים להפסיק בין הטומאה. והא דנקט תחת טולן טמא. ולא נקט למעלה מה. כ"ל

מקום דבטורות נמי שגברות טפה איירי. דחוללות בפני הטומאה דאיירי בחצית של שייטין [דמתניתין ג פרק ב] [דלעיל] וכיולא בן שן סמומין ופיראים לגמרי ודמו לעביות של שם דלעיל ולא

הרמב"ם ז"ל שם סוף הפרק: ד' בית שחצו וכו'. גרמב"ם פ' דאס ט' שם פותח טפה דקמי מתני' קאי אמקום הכלים שכן כחז היו הכלים בחור עובי המוחיה עממה בין שהיתה הטומאה לפניו מן המחיה או שהיתה בחור הבית אם היה מקום הכלים טפה על טפה עממיה ואם לאו עהרים והרמב"ם ז"ל השיגו שם ע"ז שאם הכוונה על מקום הכלים לא היה אומר אלא אם

שלמעלה מהחצית רק עם דפנות אהלים [כפי' מה']: בג) אסיפא קאי. וה"ק דר"א דגם בפסין למן הגד בוקעת רק נגד הטומאה: (בד) שערין לא נטמאו החציות. וכ"כ כשאין בני קבלת טומאה כלל. וכוון שכן של אהן (כה) דלא אה"ג טעומאה תחת א' מהן רלוה. עכ"פ כיון שמוטות על זריהן הרי דפנות התחנות שכן נטמאות איהן חוללין ובוקעת הטומאה לתוך החצית. וממלא שרפעת העלויות של כל חצית. אה"ג שהן גופין נפרדין. עכ"פ כיון דטעין ז"צ ברוחב טפה. כאהל אחד חשבינן להו [כפי' ס' ית] ומתפשטת הטומאה לכל תחתיה: (בו) שהיו כל החציות טהורות אהל היו גברות וכו': (בז) שהי' איר טע"ט תחת שוליהן. ואפי' פיהן למעלה: (בח) מיהו לא ראה הנא לאשמיעין רק החילוק שבין רישא לשיפא. דבריהם איהן הטומאה מתפשטת לזרדין ובסיפא מתפשטת תחת כולן אה"ג שהן גופין נפרדין. אהל דין הוכן ועל גבן א"ל למהניא הכא. דכבר שמיעין לדיניהו במכילתין ביוכתי עובא. ובפרטות בסוף פ"ט. ולפי המבואר שם. יש גם בסיפא הכא חילוק לענין תוכן וע"ג. דכשהן עמאות ומוטות על לך. או שהן טהורות ופיהן למעלה אהל יש איר טפה תחתיהן. או לא לבד כל תחתיהן. אלא גם כל תוכן ולמעלה מהן. כל כנגד כל החצית טמא. אהל כשהחציות טהורות ופיהן למן הגד. והן גברות מהאיר טפה. אה"ג שכל תחתיהן ולמעלה מהחציות כולן טמא. אפי' תוכן טהור. דעל עממו מללח החצית העסורה [ועי' רנ"א (ק): (כז) הייט רק בשכבר קשר לולאות בהיריעות. דלא כבר נתבטל מהן קבלת טומאה [כפי' פ"ט מ"ז]: (ל) ר"ל שהעמיד המחיה שמהך או מהך. בזקופה. מרוחק קלת מכותל הבית

כפניה

א"ל שיטמא תוכן. דהרי בחציות שייטין סתומות מיירי וכמ"ש רתוי"ט. וא"כ שפיר יש הפרש בין איר תוכן לאיר טמא ע"ג. וגם הדבר בעממה תמיה. דאי בחצית שייטין היאך שייך לומר גבייהו יושבת על שוליהן או מוטות על זריהן דהיינו שפיהן פתוח למעלה או פומת למן הגד. וזהו איהן אהן כולל. והיוורת תמיה מ"ש הר"ב שגם החצית עממה נטמא. וקשה והיכי אפשר זה. והרי אינה בת ק"ס כלל. והרי דברים אלו סותרים זה לזה זה תוך כדי דיבור. ודוחק לומר דחצית עממה דקאמר הר"ב. ר"ל כל תוכה. כדלמריין הרבה במכילתן הבית טמא. הדות עמא. דהיינו תוכן. אהל הא ליהא. דכבר כחז הר"ב דתוכן טמא. אולם מפני שדברי התוספתא נוטין קלת לפי רבותיהו. לכן הסרחתו אה עממי לישב דברי קדש דבר דבר על אופניו. דלרבותיהו ה"ל משנתיה מיירי בחציות סדורות סדורות סדורות ז"ל או ז"ל ע"ג. ולכן ברש"א שהחציות התחנות איהן מק"ס. וטומאה תחת א' מהן. כיון שכן כלי שאמק"ס לא חשבינן להו כליהא. והר"ב כאצנים וטומאה רלוה תחתיהן. שהטומאה רק בוקעת ועולה ויורדת. ורק

אזהה

ה חציו . עט ג' פ' פ

תוספות חדשים

טענה ר [בר"ב ס"ד] או מן הקורות בני הקדש הכי . שלא יפול עליו עטר או לנו . (הכ"ט) : [בר"ב סוף ד"ה] ואם לאו כו' עמ"ל . ואי קשיא הי"ל תהיה הכיט עמ"ל שנו עוררים אפילו הסומאה שם . כי"ל יעמ"ל הכיט . וי"ל לפי שכבר אבשר שי"א בחזק נק"ב ג' אכשיות וז"ל הסומאה דבר אורח הדין . דהא דל"ן הסומאה יוצאת בשמות מטעם איירי שיש נחלה רחב טע"ל . אמ"ס א"ס היה בשמות ממל"ט טע"ל . הרי זה יוצאת אף בשמות מטעם ורואים לזה ממה שאמרנו פ"ק ד' דמילתין גבי מוכני ע"י שם כרימ"ס . (הכ"ט) :

תוספות יום טוב

לכלים הטקורים העשין לקבלה . דנעשים אלהים לטמא ולא לטהר . ע"כ ל' מהר"ם : ד כלים שחזק טקורים . פי' שאחורי החזק . אבל שבתוך החזק לריך שיהיה שם פותח טפה . כמ"ס הר"ב במשנה ו . כך ל"ל . ושם מלאה

או מן הקורות (א) . שומאה בבית . כלים שבחצין (ב) מהורים (ג) . שומאה בחצין . כלים שבבית טמאין (ד) . כלים שבחצין (ה) . אם יש שם פותח טפה . טמאים (ו) . ואם לאו . שומאה בחצין (ז) . כלים שבבית טמאים (ח) .

ח"ג . ד הקורות ג"כ הקרת וד"ו הקרת וכו' נמש"ל . מלאכת שלמה

משל היה גובה הכיט עשר אמות כשהחזק נשאר חמש אמות לבית על גבי הכסרים או היריעות אם חלקו בשוה או פחות או יותר הכל כפי מה שמצוי

סקד

מלאכת שלמה

מלאכת שלמה

מלאכת שלמה

בועז

ישראל

תפארת

יבין

אחת חבית שבשורה העליונה כנגד הסומאה . אם עומדת ופיה למעלה . וגם היא בת קבלת טומאה . נעמ"ל היא וכל מה שצרכה וכל מה שלמעלה ממנה כל כנגד הסומאה שלמטה משאלי חבית הסבורה שבשורה התחתונה . ואם החבית שבשורה העליונה שמונחת נגד הסומאה . היא מוסה על לדה או אף שהיא בת קבלת טומאה . עכ"ל בני חרם היא ואמק"ס מנבו . ולהכי רק מחוץ להחבית כל שכנגד הסומאה למעלה ולמטה עמ"ל . אבל החבית בעלמה וכל מה שצרכה סבור . מדל"ן אויר שצרכה מעורב עם אויר הטמא שלמעלה ממנה . דהרי מונחת על לדה . וכל זה בדרתי לסיבות החבית התחתונה . שכולן אינן בני קבלת טומאה . והסומאה תחת א' מן רגליה . אבל בני חדר לריעותא סי"טו סי"א . דכשהחבית התחתונה הן בני קב"ע והסומאה תחת א' מן רגליה . הרי הכלי שהסומאה תחתיה אף שכ"ח היא ואמק"ס מנבה עכ"ל מד"ה"ב בק"ס אינה חוללת והו"ל כליחא ולפיכך החבית שבשורה העליונה כנגד הסומאה . נחשבת היא כמאכלת על הסומאה . וכל החביות האחרות שבשורה העליונה ושנוגשות טפה בזה שמאכלת על הסומאה כולן נחשבות כנוף א' שמאכלת (וכעדר פ"ח סימן י"ח) ולפיכך כל החביות שבשורה העליונה . אף שמוחזין מוטין על לך . נעמ"ל גם הם נס חוקן . מדשהשטפה הסומאה בכל תחתית הסבורה . הרי החביות שפוחות בהן הכלי דהרי לכל הפחות יש סדק כ"ס בין שפת פה של זו לשולי הבריחה . וגם כל החבית שבשורות התחתונות נעמ"ל כולן . דמדתצדיק כל החביות שבשורה העליונה כאלו הן אהל א' . א"כ הו"ל החביות התחתונות שמוחזין תחת העליונות . כאלו התחתונות מונחות בראש המ"ט . וש"כ שכל א' מהתחתונות שוחמת פה הבריחה . הרי אין לה ל"מ"ס . ואף אותן שגבן נגד הסומאה נעמ"ל . דל"ן גב כ"ח חוץ רק עם דפנות אהל"ס (וערות"ס פ"ח מ"ד ל"ה תוכה) . וכן כל למעלה משורות העליונות עד לרקיע עמ"ל דמדת כל אינן חולצין . ונ"ל עוד דלפילו כשהחביות שבשורה העליונה היו כולן חביות של שיעין שאמק"ס ודין כאבנים . א"כ אין חולצין . מדנתמכו ע"י חביות שבשורה תחתונה שהן בני קב"ע (וער"ו) . וכ"כ כשהחלד לריעותא צורה התחתונה . הוא . שהחביות התחתונות אינן בני קב"ע אבל גבוהות מחוץ טפה . והסומאה באויר שם . הרי הסומאה שמונחת שם כאלו מונחת בראש . והתפשטה לכל תחתית הסבורה התחתונה . ונמש"ל שהסבורה התחתונה אף שהיא

צפים . ועי"ז נהאווה התלון שאחורי המחילה . כחדר לפנים מהבית : (א) ר"ל או שהגיה המחילה ששכיבה באמצע גובה הבית . וסמוך לתקרה כדי שלא יפול טפוריות המעויבה למטה על בני הבית . ועי"ז נחלק גובה הבית כחדר ועליו על גבו : (ב) הוא הרווח שבפנים או שלמעלה מהמחילה : (ג) ג"ל דטעמא דמתניתין מדור"ל הכל כבית שחללו בקרקעים וטוחו בעיט שחולץ [כפי מ"ב] . וה"ל כיון שמחילה זו אמק"ס כפי כ"ע מוללת . וכיון שהוא כסתום אין דרך טומאה להכנס : (ד) דלע"ז דיש מחילה בין הרווחים . עכ"פ דרך טומאה ללאת דרך הבית . מדל"ן בהחזק פתח אחר [כפי מ"א] : (ה) אסיפא קאי . וה"ק . ואם הסומאה והכלים שנין מונחים ברווח שאחורי כותל החזק : (ו) דכשיש באויר שברוח הקטן טע"ט . הרי התפשטה שם הסומאה גם על הכלים שבד"ן : (ז) דמדל"ן ברווח האו"ט טע"ט לא התפשטה הסומאה על הכלים שבד"ן . והבית בין כך ובין כך עמ"ל . משום דסוף טומאה ללאת דרך הבית . ואפ"ה לא דייקין לכלים שבאויר החזק כאלו מונחים תוך הבית הטמא . וכטומאה בבית וכלים בטמא . קרוב לטומאה טמאים [לעיל פ"ז מ"ד] . ו"ל תהא חני כותל שלפנים וד"ל שייך להבית . אבל הכא חזק חדר בפ"ע הא" . ואע"ג שאין בו רווח טע"ט . וגם פתוח פחות מעט"ע להבית . לא אמרינן דהרווח האו"ט חסור שבטלת הבית הטמא דדייקין להו כמח"ה על מחלה [כפי מ"ג] . ד"ל דהכא שאני דהרווח האו"ט מדחללו בידים לא בטל לגבי בית . ולא גרע ממנדל העומד תוך הבית וטומאה תוך הגדל . שהבית טמא מדרוך טומאה ללאת שם . ואפ"ה כלים שבין מגדל לכותל הבית וכו' שאין שם פ"ט טהורין [כפי מ"א] . וכ"כ הכא דייקין לרווח שבתוך החזק כשהגדל תוך הבית . דאפי' דכשהחזק או הגדל עמ"ל . א"כ היות טמא מדרוך טומאה ללאת שם . ואע"ג שבכל טומאה רגילה לא אמרינן סוף טומאה ללאת [לעיל ס' ט"ז] היינו ברל"ה ממש . אבל הכא הרי הוא חלל בידים . וכחדר אחשביה והו"ל כחדר לפנים מחדר [ועי' פ"ד ס' ט"ז] . ואע"כ כלים שבחזק טהורים . מדל"ן טע"ט מאחיל על הסומאה והכלים . וגם מהבית א"ל שצבוא הטומאה לשם . דהרי החזק אינו פתוח טע"ט להבית . מיהו דוקא כלים שצבד הטומאה תוך אויר החזק טהורים . אבל כלים שלמעלה או שלמטה מהסומאה טמאין מדקו"ל דבהההיל מקל"ת טומאה על מקל"ת טהרה או איפכא עמ"ל [ש"ג מ"ד ופי' מ"א וכו"ו"ט שם ד"ס מקל"ת ושם מ"ג] . ועי' בהר"ש שחירץ קושייתו הנ"ל באופן אחר : (ח) שהבית הכסרים לא כפוחים להקרה . אלא שטחם ממעל לקרקע הבית : (ט) היינו בבאויר שתחת הכסרים והיריעות : (י) אפי' כשיש אויר טע"ט ממעל למקום הסומאה תחת החזק . וא"כ אין כאן טומאה רגילה . וגם הרווח שהסומאה צרכה אין פתוח להבית כלל . אפ"ה הבית טמא . וא"ת מ"ס הכא כשהסומאה בחזק למטה מהבית . דאמרינן דהכלים שבבית למעלה מחזק טמאים . ומ"ס מלעיל [מ"ד] דכשהסומאה בבית למטה . דאמרי' דכלים שבהזק למעלה טהורין . ומ"ס חזק למעלה מהבית . או שהבית למעלה מהחזק . ו"ל לעיל כשהחזק למעלה מהבית . יש להבית פתח מן האד . להבי לא בקעה הסומאה למעלה לתוך החזק . אבל הכא שהחזק

אין הטיע מל"ן כמו חולצין שגבן נמיט שאין הטיע מל"ן כמ"ס הל"ב ספ"ט דכלים וכ"כ הרמב"ם לעיל פ"ח מ"ג וכן נמש"ל ונל"ל דמחילה שאני דמחזק המחילה חשיב כחדר ולא כגובה ודחתן במקומו נחל"ו מל"ן כלים שבהזק א"כ אין במקומו טפה קושייתו הנ"ל באופן אחר : (ח) שהבית הכסרים לא כפוחים להקרה . אלא שטחם ממעל לקרקע הבית : (ט) היינו בבאויר שתחת הכסרים והיריעות : (י) אפי' כשיש אויר טע"ט ממעל למקום הסומאה תחת החזק . וא"כ אין כאן טומאה רגילה . וגם הרווח שהסומאה צרכה אין פתוח להבית כלל . אפ"ה הבית טמא . וא"ת מ"ס הכא כשהסומאה בחזק למטה מהבית . דאמרינן דהכלים שבבית למעלה מחזק טמאים . ומ"ס מלעיל [מ"ד] דכשהסומאה בבית למטה . דאמרי' דכלים שבהזק למעלה מהבית . יש להבית פתח מן האד . להבי לא בקעה הסומאה למעלה לתוך החזק . אבל הכא שהחזק

אין הטיע מל"ן כמו חולצין שגבן נמיט שאין הטיע מל"ן כמ"ס הל"ב ספ"ט דכלים וכ"כ הרמב"ם לעיל פ"ח מ"ג וכן נמש"ל ונל"ל דמחילה שאני דמחזק המחילה חשיב כחדר ולא כגובה ודחתן במקומו נחל"ו מל"ן כלים שבהזק א"כ אין במקומו טפה קושייתו הנ"ל באופן אחר : (ח) שהבית הכסרים לא כפוחים להקרה . אלא שטחם ממעל לקרקע הבית : (ט) היינו בבאויר שתחת הכסרים והיריעות : (י) אפי' כשיש אויר טע"ט ממעל למקום הסומאה תחת החזק . וא"כ אין כאן טומאה רגילה . וגם הרווח שהסומאה צרכה אין פתוח להבית כלל . אפ"ה הבית טמא . וא"ת מ"ס הכא כשהסומאה בחזק למטה מהבית . דאמרינן דהכלים שבבית למעלה מחזק טמאים . ומ"ס מלעיל [מ"ד] דכשהסומאה בבית למטה . דאמרי' דכלים שבהזק למעלה מהבית . יש להבית פתח מן האד . להבי לא בקעה הסומאה למעלה לתוך החזק . אבל הכא שהחזק

אין הטיע מל"ן כמו חולצין שגבן נמיט שאין הטיע מל"ן כמ"ס הל"ב ספ"ט דכלים וכ"כ הרמב"ם לעיל פ"ח מ"ג וכן נמש"ל ונל"ל דמחילה שאני דמחזק המחילה חשיב כחדר ולא כגובה ודחתן במקומו נחל"ו מל"ן כלים שבהזק א"כ אין במקומו טפה קושייתו הנ"ל באופן אחר : (ח) שהבית הכסרים לא כפוחים להקרה . אלא שטחם ממעל לקרקע הבית : (ט) היינו בבאויר שתחת הכסרים והיריעות : (י) אפי' כשיש אויר טע"ט ממעל למקום הסומאה תחת החזק . וא"כ אין כאן טומאה רגילה . וגם הרווח שהסומאה צרכה אין פתוח להבית כלל . אפ"ה הבית טמא . וא"ת מ"ס הכא כשהסומאה בחזק למטה מהבית . דאמרינן דהכלים שבבית למעלה מחזק טמאים . ומ"ס מלעיל [מ"ד] דכשהסומאה בבית למטה . דאמרי' דכלים שבהזק למעלה מהבית . יש להבית פתח מן האד . להבי לא בקעה הסומאה למעלה לתוך החזק . אבל הכא שהחזק

אין הטיע מל"ן כמו חולצין שגבן נמיט שאין הטיע מל"ן כמ"ס הל"ב ספ"ט דכלים וכ"כ הרמב"ם לעיל פ"ח מ"ג וכן נמש"ל ונל"ל דמחילה שאני דמחזק המחילה חשיב כחדר ולא כגובה ודחתן במקומו נחל"ו מל"ן כלים שבהזק א"כ אין במקומו טפה קושייתו הנ"ל באופן אחר : (ח) שהבית הכסרים לא כפוחים להקרה . אלא שטחם ממעל לקרקע הבית : (ט) היינו בבאויר שתחת הכסרים והיריעות : (י) אפי' כשיש אויר טע"ט ממעל למקום הסומאה תחת החזק . וא"כ אין כאן טומאה רגילה . וגם הרווח שהסומאה צרכה אין פתוח להבית כלל . אפ"ה הבית טמא . וא"ת מ"ס הכא כשהסומאה בחזק למטה מהבית . דאמרינן דהכלים שבבית למעלה מחזק טמאים . ומ"ס מלעיל [מ"ד] דכשהסומאה בבית למטה . דאמרי' דכלים שבהזק למעלה מהבית . יש להבית פתח מן האד . להבי לא בקעה הסומאה למעלה לתוך החזק . אבל הכא שהחזק

תוספות אנשי שם

יהיה התחתונה כהמות בעיני יסויו טמאות ממש . ודברי הל"ל כאן תמוזין טעני וז"ע : ד ת"י"ה ד"ה כר"ם כו' וז"ע מלאה כו' . עי' בהמ"ב ספ"ד מהמ"ט ה"ב וכו' כמ"ס הרמב"ם שם [וכפ"ו דכלים שבתוך דריש מודה הרמב"ם להראב"ד דלאו הי"ט בחזק החזק עמ"ל אלא בין המחילה לכותל] . וז"ע א"ל הכי"ט ה"י"ט . ועי' כפי"ז וז"ע דהא נ"כ שם ה"ב הרמב"ם ד"ה דמ"ד דל"ן כל"ס טעמים א"ס יש במקום טפה טהורים וכל"ס ידע הכי"ט לחזק כל טעמים אלא דה"ל נבצר עמ"ל כשיר"ב : (ל"ה) : בר"ב ד"ה כל"ס עי' דל"ן חיל"ה לטומאה . כמ"ס כפי"ז מ"א בעמ"ל בבית וטומאה נהו"ו ומ"ס ה"י"ט שם כ"ס הרמב"ם וכל"ס ה"י"ט חו"ר דוקא שאין מקום לטומאה ללאת דרך הבית וכן הכי"ט ה"י"ט כפי"ז מ"א . (מ"ח) :

משנה אחרונה

והיריעות מול"ן א"ס שם אותם אהל כמו שכתב"ר כפי"ז ע"כ וכתבו ג"כ מזה ס"פ דלעיל : כל"ס שבהזק טהורים . וכתב מהר"ם וכו"ו"ט דהכא אפי' אין שם טפה באחורי החזק טהורין אבל כשהם נצט"ב החזק לריך שי"א שם פ"ט כדל"ק עכ"ל . ועמ"ס ה"י"ט כ"ז ב"ל תמוז דק"ל כל"ס הגלגלים בבית

ה' חציו . עט ג' פ' פ

במשנה ז פרק ג: ז בית שמלאהו עפר. ה"ג בספרים. ובג"ל חבן וסגי מייחי לה צפ"ו לעירובין ד' עמ. ובפ"ק דסוכה ד' ד. אכל כתבו ההוס' למשום דמייחי לה לחבן. עשו להגיה הספרים חבן במקום עפר: ובבבלי כו' עומאה בוקעת כו'. דלית לא בטלו הרי הוא כשאר חפלים המונחים בזהל כדלעיל. ובגמרא פ"ו לעירובין רמי מהבא לחתן החס חרין שבין שתי חלירות כו' מלא עפר או לרורות מערבין אחד. ואין מערבין עגים. ואפי' בסחמא משמע דמחבטל. ומשני רב אשי בשלמא חרין למיימייה קאי. אלא בית ר' עובדיה מברטנורה

ואם יש בין התבן ולקורות פותח טפח. לא נחבטל החבן ההוא ליחשב כחבן. והרי הוא כשאר חפלים שבצבית. ואין

אם יש בין תבן לקורות פותח טפח (ס). בין כך ובין כך טמאים (י): ז בית שצמלאו (יג) עפר (נ) או צרורות. ובבבלי (נ). וכן

עיון סוגיא לעירובין ודוכסה וגם דבריו שכתבנו

מלאכת שלמה

ז אם יש בין תבן לקורות פותח טפח בין כך ובין כך טמאים. שאין ההבן חוץ מפני שחסם הבן דעתו לפטו: ז בית שצמלאו עפר וכו'. בפ"ק דסוכה ד' ד' מייחי לה בקיטור כמו שפירשם שם תוספות ז"ל וכתבתי בעירובין

ז בית. מייחי לה פת סוכה ז מייחי לה פת סוכה ז

חלופי גרסאות. תבן גרמ' וז"ל התבן. ז שצמלאו עפר בעירובין ובסוכה שצמלאו תבן. ובבבלי בעירובין ובבבלי במל ובסוכה ובבבלי סבובל וז"ל ז"ל דקמ' נלמו כ"ל בבבלי.

ראשון לציון. פ"ו (ת"י ד"ה) ובבבלי כו' ומשני רב אשי כו' אלא בית למיימייה קאי כו'. ומסיים רש"י בתמיה:

חדושי מהרי"ח

מכנה ז' (תוי"ט ד"ה) ובבבלי כו' מלא עפר או צרורות כו' עכ"ל. רנה כעת לא יש לפני הדמ' וכמו שהוא לפני או הייתי יכול לומר שהרמב"ם למד המשמ' ששם אמר מלא עפר כו' משמע שלא מלאו בידים רק סמילא ואפי' בל' וכאן אמר המשנה ד' בית שצמלאו כו' משמע דוקא סמילא בידים ולא סמילא ועל זה שפיר ששני רב אשי וא"כ שפיר הגירסא של הרמב"ם גם שם בחיבוריו נכון רק קצתהי' הראיל ואין הדמ' לפני וגם הגמ' סוכה יש לפני ושם לא אולי שפיר ע"ש:

תוספות אנשי שם

ז ת"י ד"ה ובבבלי כו' ז"ל סוגיא לעירובין כו'. ולעז"ל דהרמב"ם לא הוסיף לכתוב שם דמיר' שיעטלו לפניו על הכלים דמ' הוא שכבר כלל בפס' גבי מעוט החלון דאין חוץ בפני העומאה אלא מה שאין דעתו לפטו ומינה גם בדין זה שארי גם על כד' לחון בפני העומאה להיות עומאה רצוה שלא יטמאו הכלים כביד ופשיטא דבעי ככול [אזי משום לא אפי' דעפר הכת' כו' אין דעתו לפטו וכמו שכתבתי בעירובין דמי לכן נראה דהרמב"ם כמך אמר' פ"ד מה' סוכה ה"ג: שפי' ותי' שם הרמב"ם ה"ז בעל הבית אין זה פי' לנטלו דמתי' אלא לנעיד פסות דהרמב"ם חזק' גורם דגירס' נמי הוסיף' החס בעירובין ובעלו בעל ע"ש והוא הג"ל שאין תי' ע"ש ז"ל וכתב עליה דליחא כלל ויטונו לפי שהוא ז"ל כדמזכה לו דמחן דגרים בעל ל"ג ובבבלי וליחא חר' החתים אלא כמ"ה חת' בעירובין וכ"כ שריא ג"כ גי' רש"י ע"ש וה"ל להרמב"ם דשכתבו ליתום שם עומאת בעל כלי' הבית בעל לגבי העפר ומחן דליחא דמיא וה"ז בעל עפר ולרורות וכו' מ"ש עמך ד"ה כ"ז בעל הבית והשמי' דין ובעלו משום האמור. כנ"ל. (ש"ל):

פ' חנון סימן ג' ח"ל הר"ס ז"ל וכתוב שם בכל הספרים תבן או לרורות וגם כתוב שם ובעלו ככל ולא מסתבר לומר דהיא ברייהא היא דאין לו להביא ברייהא כיון דיכול להביא מן המשנה ואין להקפיד על מה שמקרה שכן

ישראל בעוז

לגוף דרך שם תחזור ותבקע למעלה דרך כניסה למטא כל האויר שבתין למטא מהבית. וב"ש כשהחלול שבתין שלמטה רחב ע"ס. אפי' דככה"ג הסומאה שבתין שלמטה אינה בוקעת למעלה לתוך הבית. ואפי' הבית עמא מדדרך הסומאה שבתין לגוף דרך הבית. והרי לפי דברינו כל שהבית עמא רק מדדרך סומאה לגוף אינו חוזר ונבקע למעלה ולמטה דרך כניסה. אפי' כאן. שהחבן צמלאו רחב ע"ס. טלים המונחים שם עמאין. לא משום דבקעה לשם הסומאה שבבית רק דמשום שהחבן רחב ע"ס התפשטה הסומאה שם בכל אויר החבן וגמאלו כל הכלים. ביהוד עדיין יש לחלק ולומר. דדוקא בשהסומאה ממש בזהל קרקעיתו עמא עד התהום. וכדלויף מקרא (כר"ב פ"ג מ"ז) והרי קרא רק בשהסומאה ממש בזהל כתוב. אכל אם רק התפשטה הסומאה לשם ע"י בקעה כמו שהבית עמא רק מדדרך סומאה לגוף אין קרקע הבית עמא. כ"כ בשהתפשטה לבית ע"י בקעה. אין קרקעיתו עמא. ואפי' דכלי שגבוה מדרך טפח ע"י אמרינן שהסומאה ש"ע"ג שבקעה לחת הכלי והתפשטה שם לכל התהום חזרה ונבוקעת שוב למעלה למטא עם עד כל התחת הכלי. החס הכלי מחשב אהל למטא ולא

משנה אחרונה

לכנה בשבילים שבונוה עמפה. ויטלו אינן דחתם נמי דכ"ה' שפשוין בכוונה איירי. ונלמ' כוונה לא הו' אהל. אלא ח"כ אם מלינין ע"י דפנות אהל'ם דכל הכלים מלינין דפנות אהל'ם כדמנ' פ"ב. והסתמ' קת"ל דהבא כ"ז כידי דכלים מלינין עם דפנות אהל'ם ה"ל בכל מידי דלחו אורח' למעבדינוהו אהל ונעשה שלא ככוונה מהני להו דפנות אהל'ם. ומתן דלמאלכ בסמיה קאי ולא אורח' למעבד אהל ונעשה שלא ככוונה כמו השפח הפטוי שבתוך החבן שלא ככוונה נעשה ולמיר' ד"ל ע"י נמקוחן עמא כהתם אהל'ם דלחו אורח' ונעשה נמי שלא ככוונה אפי' מלין תמוס שאין בית לקורות טפח וכל פתום עמפה נלמ' הוי דפנות אהל'ם אהל אם יש בית לקורות פ"ע בין כך ובין כך עמאין דלא הוי אהל שלא ככוונה דפנות אהל'ם נמי ליחא. והסתמ' חבנה מחני' דלא אשכחיה בשום מקום דפ"ל וטלה עמפה אהל'ם אהל'ם אהל'ם אהל'ם ודכותיה שיה זיה כלים ומלינין נמי עם דפנות אהל'ם. כן נלמ' ד כוון לולי שלא מלאח' דבר זה בשום מקום דכל מיניו יש בתי דין דפנות אהל'ם כמו כלים: ז' ובבבלי. כתב תוי"ט דלי לא בטלו הוי כשאר חפלים המונחים בבית. ולא יתן דלא אשכחיה בשום מקום דפ"ל וטלה עמפה אהל'ם אהל'ם אהל'ם אהל'ם ומלינין ע"י דפנות אהל'ם נמי ליחא. והסתמ' חבנה מחנין ע"י שיהו גבוהין מן החבן פ"ע ונפתוח מפתח רלוזה הוי וקמס' סגוס לא מנעל לוי. ובפ"ק הטרור והכובד ד' ק"ה פריך ה"ש בפשיטות אי למעט מפתח נהי דלא מנעל כל תיחוי ככוונתה עמונה דנוקפת ופולה וכן פי' רש"י שם סוגיא בעירובין. ז"ל בפ"ק ד' ד' פי' רש"י דלי בעלו הוי רלוזה ולא לא

הפארת יבין

בטומאה צבית וכלים בחבן דמנין סהם דטורין. דמשמע אף שאין במקום הכלי טע"ט אויר. אמנם להר"ם והר"א והר"ב ח"ב אפי' דלעיל סתמא קמני טורין. אפי' גם הסם מחלקין בטומאה צבית. דדוקא כהם במקום הכלים אויר טע"ט בחבן טורין. ואם לאו טמאין (ז): (ט) דלא ודאי דעתו לפטו החבן ואינו חוץ: (ג) אפי' יש במקום הכלי רווח טע"ט. חשבינן החבן כליחא. והתפשטה הטומאה תוך כל הבית. וגם כל"ז אם אין במקום הטומאה טע"ט הרי בקעה למעלה לתוך האויר טע"ט שבין החבן והקורות. והאויר ההוא פתוח טע"ט לאויר שבמקום היחאה. והתפשטה הטומאה לשם: (גא) אפי' לא בטלו הם בפירוש ה"ל כאין דעתו לפטו: (גב) גופי עפר שראללען כל"ז: (גד) דדוקא עפר דק אפי' הניחו סהם. אמרינן דכביטלו בפירוש דמי. אכל לרורות חבן בטלין עד שיבטלו בלחמה בפירוש. [וקי' הש"ס בעירובין ד"ע"ב ב'] ז"ל דלרורות ארורות קת"ל. ולא עפר אפ"ל. ומה דמקס' שם מו והכי ר' יוח

לפטר (כרפ"ו). ונמא שאין הכלי חוץ. משא"כ הכא שרקע ורצה הבית ארבע סומן ב' טע"ט ב') בדין רלוזה שבקעה לתוך האהל. ד"ל שחמ"ט בזהל רק כנגד הטומאה. מנאל לנהך מ"ד ודאי קרקע כל האהל סהוד. ואין יחא דלמ"ד דטומאה שבקעה לתוך האהל התפשטה שם בכל האהל. ויהיה גם קרקעית האהל עמא. אלא ודאי דקרקעיתו לבי' סהוד: (ז) ואנא גדי משנא מרתתן שפתי מלמר שזה דוחק מחד. דנימא דרישא סמך אסיפא ששנת אה"כ בהפסק כמה צבות. וחרו וכי לא עממא ע"י ומה חילוק יש בין שים במקום הכלי שבהחבן טע"ט אהל או לא. הרי בין כך ובין כך אין דרך סומאה להכניס. ול"מ מרבוש קדושי עליון היה כ"ל דדוקא לעיל שהחלול שאחורי החבן הוא גבוה מחלול הבית. או שהחבן למעלה מכל שער הרצו ורצהו של בית הו"ל כחדר לפניו מחדר. או כעליה שפי' ע"י חדר. דבין שים כהחדר שפניו טע"ט או לא. אמרינן אין דרך סומאה להכניס שם. משא"כ הכא שהחלול שבתוך החבן אינו גבוה כההל' הבית. רק שהחלול של הבית מקיף להחלול שחון החבן מכל זד. לפיכך כל שאין טע"ט בהחלול שחון החבן. בכל האויר ההוא לגבי החבן שמקיפו סביב. שמחשב כולו כההל' למקום היחאה. וחלול הבית מנרפן. והיה האהל אחד. א"כ בשלמא החס מדהעמיד הכסרים בידיה רחוק מוחל הבית. אף שהמרחק ההוא פתוח מטפח. הא אחשביה להיות חלוק מטבית. משא"כ הכא שהרווח שבחלול החבן מסתמא נעשה שלא במתכוון. להבי דוקא כשהרווח טע"ט מחשב אהל. אף שנעשה ממילא (כלעיל ספ"ג). אכל כשאינו טע"ט. מחשב גם החלול ההוא כאסוס בחבן. ובשל לגבי החבן שהוא כולו כמתל לרורות שבמקום היחאה ובעליל. ואי"ל נידון עכ"פ כוחל החבן שממלא הבית. שיהיה מחלה על מחלה (כפ"ו מ"ז). ז"ל הכא שאני. דאף דמדאין בין חבן לתקרה

שפתי ומנעל אהל קנפ כדפי' שם וממילא אהל זה של החבן שבתוך הבית לא חשיב אהל לגבי בית דהוי אהל קנפ אלא הכא כמא פסקינן בייחד הבית זה לתבן כדלמרי' בעלמא הנונה בית החבן וזהכי מני הכא בית שהוא מלא חבן. ובכחון חני בית שצמלאו משמע פכשו מלאו ואינו עשוי לכך והכא שהוא מלא היינו שפומד לכך וכיון שפומד לכך אדרבה הבית בעל לתבן כמ"ה הרמב"ם בחבורו פ"ו בית שצמלאו עפר או לרורות ה"ל בעל הבית והרי הוא בעל על עפר וכו'. וזהו א"ל שפא אין בית לקורות עמפ בעל אהל הבית. אכל אם נבאר מהלך הבית עמפ פטוי הרי הפתח הזה הוי אהל קנפ ומנעל אהל החבן וכל מה שבתבן עמא וזהו שכתבו שפא יש שם עמפ לא נחבטל החבן ליחשב כחבן כלומר שאינו משויב אהל לגבי אהל הבית. אכל הרמב"ם בפירושו ונחמורו כב משום שדעתו לפטו ואינו חוץ זה ז"ל דא"כ כשיש ביניהם עמפ נמי הא דעתו לפטו וטוד דכאהל אפי' דעתו לפטו הוי אהל כדמזכה רפ"ח וכדפי'. ועוד יש לפרש דהחילוק בין יש ביניהם עמפ או לא הכא נמי מטעם דפנות אהל'ם הוא כבך דטורס דלכיל. והייט לפי מ"ש רפ"ו הא דאין אדם וכלים נעשין אהל לפטר תמוס דלאו אורחיהו למעבדינוהו אהל ומשנן ילפינן דדוקא במידי דלורחיה הוי אהל. וכמ"ה הר"ב שם גבי עיגול של דלהה ומינה דה"ס כל מיני אוכלין ובעלי חיים דלאו אורחיהו למעבדינוהו אהל אין נעשין אהל. והכי דפ"ח דמי אוכלין ובעלי חיים הוי אהל מיידי שפאין ככוונה לשם אהל אפי' לפפה הוי אהל. והיינו דמי החס בקדון ומפן שפשוין אהל'ם וכן העשה מקום

אהלות סגוס פרק טו

וק כ"י. פ"י ע"ה ס"ה :

תוספות חדשים
שנה ז' [במשנה] בגלג
של שנה ז' שלא היה אלא
לפי שנה עד שקברוהו
חובכו רלוואל כל מה שהתקין.
(הרא"ש) : [בה"ט ד"ה]
ובשלחו ט' בעל אהל הבית.
ושינוי- שם וז"ל הרי זה
בעל הבית עכ"ל ולא אמר
אהל הבית וא"כ פירושו
הנה בעל ולא כיו"ט שם
אהל עליו כמ"ס גירסו
ממנו כן כוונתו המפורסם
ואכ"כ שכתב מוסעט
נודמה להח"ט בספרי
כמת"ס אהל הבית
כבראשון וכ"ל.
(מהסו"ט ז"ל) :

אליהו רבא
ז' בוקעת טו' . ומתא
במסכתא ואם יש במקום
הטומאה ע"פ על רוס
טפה ה"ה קבר הטוס
ומשחא כל סביביו :

שבתורה פ"ז לא הבינו שכתב שם וז"ל צית שמלאו עפר . או
לרבות . הרי זה בעל אהל הבית . וכרי הוא כגל של עפר או
לרבות . ואם היחה טומאה בתוך העפר בוקעת ועולה וכו' .
ול"פ [ועין צפרק ד המקואות
משנה ג] : *טומאה בוקעת
טו' . כתב הר"ב א"ס י"ט טו' הרי
הוא קבר פסוס טו' . דחנן ברפ"ז] :

ואין מליד על מה שכתבו בין יש במקומו טפה בין אין במקומו
טפה : ז' וכן ברי של תבואה . שבעלו : אפילו טומאה
בצד הכלים . שהיתה הטומאה בתוך הגל . וכלים שם סמוכים
לטומאה בתוך הגל . אבל אינן טעמים
בטומאה : טומאה בוקעת ועולה .
ומה שכלדה טהור . ואם יש במקום
הטומאה טפה על טפה ברום טפה .
הרי

דרך ככל החלמוד לקבר משניות ע"כ וט"ן נס כן במ"ש בשמו ז"ל שם
בערובין ור' יוסי פליג הכח צבריתא דתימא ר' יוסי אומר תנן ואין עמיד
לפנותו הרי הוא כהחם עפר ובטל עפר ועמיד לפנותו הרי הוא כהחם
תנן ולא צביל אלא לר' יוסי עפר שהם צביל ותנן הר"ש ז"ל והא דקתני
צבריתא דר' יוסי אומר הרי הוא כהחם עפר ובטל ומשמע דלמתי' ד
בוקעת ועולה קאי על כרחין ר' יוסי ליה ליה בוקעת ועולה כדמוכה פ'
השור והרובס זריך לומר דל"מ לר' יוסי לעין דאין מביא טומאה ולא
דקאמר ר' יוסי פרק הישן ממקומו היה ממלא מפני קבר הבית שמו"ט דלית
ליה לר' יוסי בוקעת ועולה קבר שא"י דכתיב או בקבר ע"כ אבל הרמב"ם
ז"ל נראה דנריס או לרבות בעלו בלא וי"ו . וז"ל הרא"ש ז"ל בעלו פירוס

בעלו מחורת צית ואם היו נעפר כלים מזל אחד וטומאה מזל אחר חינו
מביא את הטומאה לכלים ויש גורסין ובעלו כלומר שיבעט העפר ואין עמיד
לפטוהו כגלו של עין שלא היה אלא לפי שעה עד שקברוהו השיב ר"ן כל
מה שחתמו ע"כ . וכתב הר"ן ז"ל רפ"ק דסוכה כרי ובעלו פ"י כל זמן
שהטומאה שם ולא אמרינן בעלו דעתו אלא כל אדם שדרך כרי של תבואה
לעמוד שם ימים שאין אדם מוויז כלל אבל גבי סוכה אמרינן דאם היחה
גבוהה מעשרים וצא למעשה צברים וכסותה לא הוי מיטע ואף על גב
דבעליהו נטל שבעת ימי התן אמרינן בעלו דעתו אלא כל אדם שאין אדם
עשוי לבעול ז' ימים אלא משתמש בהן תדיר ע"כ . ובמב"ס פ"ו דהלכות
טומאת מת סימן ה' ו' אלא שדפוסים הראשונים בין קפן בין גדול כתוב
הרי

משנה אחרונה

בעלו הוי כמתא דפניה
יש לה תלפ פ"ב וכו"ל
מדדיי הכח"ס שם ז"ל
וכתב דהכח"ס דפני בעלו
משום שמונת בתוך
הבית ומיירי שיש בין
עפר לקרובי פוחת טפה.
וק"ל בפ"ו מ"א דלואה
שבית מהלכה עליו אין
לה דין לואה כיון שיש
אהל ע"י הלואה האהל
מביא טומאה בכל שמחתו
ומשחא כל הבית וה"כ
מוכח ספ"ד בפני זיון
ז"ס זה ועוד מוכח
כן במה שבינו דכתיב
פ"ו . והלך הכהן אל אהל
דבעלו אין לה דין לואה
שהאל הבית מבעל דין
לואה אבל כבעטו הוי
כמו שבעל אהל הבית
ומיחדו לעפר ואין כאן
אהל על הלואה : וכן
כרי של תבואה . נראה
דכא לאו בעיטו היירי
אלה דהי קיימי באויר
ואין שם טפה פניו וז"ל
מתי קה"ל ומג"ל
הכת"ס כתבו פ"ה
שמעט המפרש דהבית
שבעלו קאי דנחשב
כבעטו כמו גל של
צירות . אבל לשון
המשנה לא משמע כן .
ועוד אחיזי מני כרי .
ויש לפש דכרי וכל קה"ל
אפ"פ שכן גבירי מלוקין
וק"ל לעיל קפולין זה
ע"ג זה אם העלויה
גבוה מן הארץ פ"ט
וביניהן שאין התחום
צומע כיון שכן גופין
חוקין . וה"כ פ"ג

יוסי איפכא שמיטין ליה . לאו היינו נעפר אלא בתנן דקאמר דבאין פתיד
לפטוהו כני . ובהלות קאמר לזריך לבעל התנן צבירוס . ומה יחזיק קציית
הח"ט סכא . פירוק לחוס' שם לא נקטינן במשניותו טען . וכן מוכח בפ"ה.
דכרי לעיל [במ"ו] נקטינן שמלאו תנן וע"י סוכה דל"ה] : (נד) שמונת צבירי
והטומאה טעונה בתוכה . וביטל להכרי להניחו ק" (ה) : (גה) שמונים
באויר . ולעיל מיירי שמיילא מהן הבית . וקנ"ל דנבעטו ע"י אהל
הבית . והכא קמ"ל דהגל בעלמו אינו חוץ . אפי' גבוה הרבה : (נד) שלא
היה אהל לפי שעה עד שקברוהו . אפי' חשב כבעטוהו לעולה וכו'
טומאה שהחזיקו רלווא (מ) : (נד) רק שאין טענין הכלים הטומאה :
(נד) גם למעלה מנג הבית . וגם למעלה מהגל . וגם הכלים שבבית
[אב"י] אם הגל הוא בתוך הבית טהורין מה"ע כשאין למעלה מול
דימ"ב ד"ה ותיפוק) וכיון דמק"ס נהוי דנוי קיפולין (לעיל מ"ה) דכשהעלין גבוה
הטומאה לכל שמחתו . וז"ל כ"ל מכל המקב"ס מביא ואינו חוץ (לעיל פ"ה מ"ב)
הכרי נחשב לתיחא . וישיה טמא כל פנימה הכרי . וגם כל בגד פני העלין של הכרי
עד לקיע טמא . ואות"ל הכהן שאני מקיפולין . דכא אין פני
העלין של הכרי מנוף א' כקפול העלין שם . ולהכי לא מטערי נרעיהו הטובא
למחשב אהל א' . ודוקא צבירי (פ"ח מ"א) שיש בהחיות כל בהמה
לכל החיות טפה מחפשט הטומאה מהתח א' לתחת טולן כבעטין זכ"ו
ברוח טפה (כמשה ג') . משא"כ הכהן ככרי שהוא כולו נרעיהו . נרעיהו
קטנים אמ"ס להחשב אהל . ליראה דהרי זרעיס קטנים שהן ג"כ רק נרעיהו
קטנים והפ"ה רק מדמוהרין לקרקע אין מביאין הטומאה (וע"י פ"ח סימן
ג') . ואי טמא דכא מיירי בכרי שלא הוכשר ואע"כ דגם צב"ה אמרינן
החם (פ"ח מ"ה) דמביאה וחוללת . וכרי הכהן אמרינן דבוקעת ועולה גם
למעלה מהכרי . ז"ל דדוקא כשיש אהל פט"ס תחת מאכל שלא הוכשר
אמרי' דמביא וחוזן . אבל כשהטומאה רטואה חוץ מאכל שלא הוכשר .
טומאה ועולה מתוכה גם למעלה מהכרי . דדוקא למן כרי חוללת .
או שיש אויר טפה תחתיה . מדלא לוכשר חוללת . אבל כשהטומאה
בזוכה אינה חוללת . וע"כ פקח הרי כל דבר החוץ צבירי שמיטוהו טפה
סמיך שם . ודרי כל שהוא לוכר אהל או לשמיטו או למחלל בשמחו
אינו חוץ צבירי הטומאה . משום דבסוף יפנהו משם (כב"ב ד"כ
ע"ה) . וא"כ מה מהני שביטל הכרי . הרי אפי"ה אינו חוץ אהל מביא
הטומאה . ולפיכך ק' שפיר נחשב פנימה הכרי כאלו אינו . ופני העלין
של הכרי נהוי כהלל שתפשט הטומאה בכל תחתיו וגם תבקע למעלה .
שיהיה כל כנגד הכרי עד לקיע טמא . משום דגם למעלה אינו חוץ .
ובשלאבא להרא"ש (פס"ו מו"ט) דכל שהחלו רחב ד"ס על ד' טפחים .
כראוי להולאת המת . או דוקא כשרק ממשע הרווח של הד' טפחים
צריך שיבעטל הדבר שמיטע עמו הרווח הוא . אבל כשהחם לגמרי
כל הרווח אפילו כשלא ביטלו סותה וחוזן . אבל כשהחלו הוא טע"ס
פחות להביא הטומאה מחדר לחדר . או אפי' תרתי לרשיחא
שלא סתמו לגמרי רק מיטעו טע"ס וגם לא ביטלו להשאר שם לעולם . אפי"ה מחשב
סתומה חוץ . והן אמ"ט שבר"י קורקס ורבינו כ"מ מיטלו
בחיילוק זה של הרא"ש שמתוך בין פתח של ד' טפחים וכו' .
וע"כ במה שמחלק הרא"ש בין כשמעט האויר או כשסתמו לגמרי
כפי הנראה מודו ליה בזה . וכן כתבו החס"ד לחלק כן (ב"ב ד"כ
ע"ה ד"ה ה"ה) . וא"כ יש לתרץ קשייתו הג"ל דכיון דהא דכל
שלאורך אדם אינו חוץ . היינו רק משום דמלריך להדבר
הוא לא מנסל להניחו שם לעולם . וכרי הכהן דכל הרווח
שתחת פני הכרי . לפיכך הטומאה שמונה בזוכה ויהא
רטואה . דכפי שבעטוהו אינו חוץ אפילו לא הוכשרה
הטומאה . מדאין כאן אהל תחתיו רק בטומאה רטואה
בזוכה . אבל נהרמ"ס שם דס"ל דלשיתו כסתם לגמרי הרווח . אפי"ה
צריך שיבעטל הדבר שסתם זו . לכאורה קשייתו במקומו
עומדת . ואפשר דהא דאמרינן בכוניה דב"ב דכלל
שלאורך האדם לא מנסל ליה היינו מוסתמא . משא"כ
בבעטו צבירוס מהני . והכא בבעטו צבירוס מהני .
ואות"ל א"כ למה אצטרך בש"ס ב"ב לחדוקי האפסיה
לאורקי להא דחנן גבירנות חוץ . איירי בלא חוץ כלל .
ולקמייהו דמיירי שבעטן צבירוס . ז"ל הרי בל"ו
גם להרא"ש דגם להחוס' דס"ל דכסתמו צבירוס א"כ
לבעטו נמי חקשי . דלשי הש"ס דהא דחנן גבירנות חוץ
מיירי בשסתם עמן לגמרי הרווח . אע"כ דמדקתני
סתמא משמע דכלל ענין חוץ . וק"ל דכרי הכהן נמי
סתמא קתני . וי"ל : (מ) כך כתב הרא"ש . וא"כ לפי דבריו .
דאפילו אומן קבר קאמר א"כ אבל הכהן שמתו כמיטו קאי
דבעטן א"כ שיבעטל שם לעולם . ודבר

הנחיות ופסולין חוקין והפסולות שנתכות טפה תשיב אהל ואין כאן לואה קמ"ל דהיינו לא דמו לקפולין כיון שהגבירין אין דרכן לבעול אחד אחד אלא הכהן כאלה חזיין
כיון אחד ומתעטין זכ"ל כמחוק . דקתני אפי' כגלו של עין שלא נכסה אהל לפי שעה עד שיקברוהו ע"כ . והוא תמוה דקבא כתיב ויקימו פליז
גל חניס גדול פד היס סוס . אבל נראה כיון שגבירין חוקין לא תשיב בגוף אחד אלא תאס שיעלין טולן בלחם וגלו של עין גדול מלא א"ל יעלו כולו כאלה וכו' דהיינו חקפולין והפסולות

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

י כ י ת פ א ר ת

מן חבית. סוף ניטע יפי
ל' עס כ"ד : מ"ח עס כ"ד :

תוספת חדשים
[במשנה] עתיד לגדולת
אין דעו לגד מודה ת"ק
דלוטו חיבור. (הרא"ש):
משנה ש [במשנה] צמיד
פתיל, ואם היה פי חנית
חוץ לקבר ומוטה על דם.
יראה דלא כפי מוקף ז"ס.
אבל מיירי בחבית עומדת
על שולים ופיה למעלה דלא
מ"ק מוקף ז"ס. (הרא"ש):

אליהו רבא
דהא אין קמא אלא כנגד
הפתח אבל כנגד הפתח
קמא אפילו עומדת והיא
גבוהה מאה אמה ואחיל
ובטנה לה לטולא נמיאוי
גולל כל גבוהה שבעה הפתח
קמא: עשה ראשה גולל
לקבר. אם עומדת והוא לא
יטול לפניה גולל לקבר אלא
ראשה והוא חושב לקון
לרבו אין קמא בגובה אלא
עד ד' טפחים ובזמן שהוא
עומד לגוד ואפילו עומד
לגוד כפחות מד'ט' כל כמה
דלא נדה עומד עד ד'ט'
ומד' טפחים ומעלה טבור
הואיל ועומד לגוד: ר"י
כולה חבור. כל כמה דלא
גדד. ומילא כחוספתא
ג

משנה אחרונה
כחוספתא. ומ"ט תר"ט
דכל כחוספתא דחוספתא היינו
שיעור ד' טפחים א"ל
לזמן כן דהא אפ"לוגמיהו
מני לה והוא אמר גד"ל
בזמן שאינה פתוחה לארי
הוא דמרכיבו שיעור ומכלל
דכפפתוהו אפי' פתוח
מכשיעור טבור ובכל
שהוא מתח דתתיק, ועוד
א"ל שאם דמרכיב' היינו
ד' טפחים א"ל למימד
אפי' אינו מכוונת אלא
כל שהאולת מני הכי אלא
אפי' אינו מכוונת אפי'
כ"ט וכן העתיק ר"ל גם
הר"ב כגוף מוילגת מפתח
בהדיא בתוספתא גד"ל
דנמי שיעור. וגם הרמב"ם
בפירושו מפרשם כן וכח
שלא חתך מגולה חצויה
ענין סויה' טבור. וגם
בתבוכו ספ"ו מהמ"מ
כתב בזמן שהחלך מגולה
העומד בחובה טבור.
ובכפיף של יג. ובכפיף
שאינו מגולה מלר"ק שיעור
ד' טפחים כ"ט. אלא
כשפתוחה לארי כל ענין
טבור כפפתא דחוספתא
וכן הם דברי הר"ב כ"ן.
אלא ש"ס כיון דגמרי

מלמעלה. אי אפשר ללא מהיל כיון דלית אלא ד' טפחים א"ל לו
לפרש כנפיו ולטפס ולעלות. אלא א"כ האהיל על חלל הפתח.
ע"כ. [והשתחא פירוש התוספתא בכל שהוא היינו ד' טפחים דמתני'
וקרי להם כ"ט]. [שהוא] שיעור מועט החשוב בשאר דוכתי. וא"כ
היחך מפרש הר"ב ואם אין שם אלא ג'
מערות כו' דלדרכה משכתינו דוקא
בהכי מיירי. ומש"ס ס"ל לב"ה דבגוי
ד"ט והייט כל שהוא. ודוחק לומר
דה"ב על דברי ב"ט מהדר. וכמו
שהוא קאי בדברי ב"ט. דקשיין תרתי
חדא וכי טעמא דב"ט אתי לאשמעינן.
ותו דה"ל לפרש כ"ט שהוא"י)
בה שלישיה מגליה לפרש כן ארדרי ב"ט. אלא ודאי שה"ב אין לו פירוש ב"ט. אלא כמשמשו. וקאי ארדרי ב"ט. ואין טעם בדבר. ומ"ט
הר"ב ובלבד שלא יגע במשקוף. חוספתא. ופירש הר"ש דק"ל [בספ"ב] עומדה בבית הגונע בשקוף עומד [ולהרמב"ם פי' אחר ואין
להאריך: עשה ראשה גולל לקבר. לשון הר"ב. והרי היא עומדת על הקבר כמו אינן. כ"כ הרמב"ם פ"ו מהמ"מ [הגבש ה']. והקשה
הרא"ב ד' רא"כ הייט עומדת. אלא סיפא שהקורה שוכבת בקרקע וראשה נכנס לתוך הקבר נעשה לו גולל. ורישא הטעם בזמן שהיא
עומדת או מוטת על גדה וכומכת על הקבר. כל הקורה לריכה לראשה החתומן שהוא גולל לקבר. לפיכך כל שהוא כנגד הפתח של קבר
טמא. אבל כשהיא שוכבת איש כן לפיכך מה שעמיד לקון אינו חבור. ע"כ. כלומר דמוטה על גדה אינה שוכבת ומוטלת לארץ. אלא
מוטה בהטייה וזקופה קתה שנסמכה על הקבר בזקופתה. וקלפתה האחר זקוף ועולה. והב"מ הל"ן בעד הרמב"ם שהוא מפרש דעומדת
ומוטה על גדה. תרתייהו כשהקורה מוטלת לאורך הקבר. אלא דעומדת הייט שהטייה על הקבר לרחבה. וקתני שאם היה ארוכה.
או רחבה יותר מהקבר. אין טמא אלא כנגד הקבר דוקא והשאר טהור. לפי שא"ל לגולל. אבל כשהעמידה על הקבר כמו אינן.
אע"פ שמתוך שכלה עומדת על פתח הקבר היה ראוי לטמא כולה אפי' כשעמיד לקון. מתוך שא"ל לגולל ממנה אלא קתנה. לא טימא
ממנה. אלא עד ד' טפחים. והוא שעמיד לקון. ע"כ. ודוחק לפירושו מאי דקרי עומדת כשמוטל על הקבר לרחבה. ולכן נראה לפרש
דעומדת היא עומדת זקופה. ואיכא בין רישא לסופא. דברישה שעומדת על עמדה על שרשה. ושם היא עבה ורחבה ויולתת חוץ
מהקבר בלדי הרחוב של הקבר. וקאמר לאין טמא הגונע בלוחן הגדלים. כיון שאינן כנגד הפתח. וסיפא עשה ראשה גולל. היינו
שנהפכה ועומדת על ראשה. ושם היא גרה. ואינה יולתת חוץ לגדלין. וקמ"ל. דאין טמא בלרכה אלא עד ד' טפחים ופשיטא דברישה
מני כי קתני עומדת א"ל לאשמועי' הא דאין עמא אלא עד ד' טפחים אלא כיון דאיכא למשמע החס. דאין טמא מן הגדלין שלא כנגד
הפתח כגו' ליה בהכי. וקמ"ל היתה הא דעד ד' טפחים בגוונא אחרילא. וממילא שמעינן דה"ב בעומדת על שרשה. דאין טמא אלא עד ד'
טפחים. דודאי דלא טמא. וכן ג"כ אי משכחת בעשה ראשה גולל דאפי' יולתת חוץ לגדלי הקבר. כגון שהקבר לר' מואד. שהוא קבר
של נפל. או שהקורה עבה גם בראשה. דה"ב דטהור הגונע בלדיים היולמים חוץ. אלא שדבריו בראש ורגיל להיות: ה' הגונע בה.
* גד"מ גמיה ג"ס ונחלו' ז"ל ל"ט

עשה ראשה גולל לקבר (א). אין טמא אלא
עד ארבעה טפחים (ב). ובזמן שהוא עומד
לגוד (ג). ר' יהודה אומר כולה חבור (ד).
מן חבית שהוא מליאה משקים טהורים.
ובוקפת צמיד פתיל. ועשה גולל לקבר. הגונע בה טמא טומאת שבעה ע"א.
ובל
ר"ל ע"ה
דכתיב (במדבר יט)
והחבית

מלאכת שלמה
מתוך דברי רבי דרבין פליגי אפילו בליתו עתיד לגוד ואי אפשר לומר כן
מדמוכחא מילתא דמתני' ונריך לומר דה"ק נראין דברי ר' יהודה לחכמים
בזמן שאינו עומד לגוד שאף חכמים לא נחלקו עליו אלא בזמן שהוא עומד
לגוד אבל בזמן שאינו עומד מוודו. ל"ה וכה"ל מפרשי' בס"ק דחולין וכו'
ע"כ: ה' ובוקפת צמיד פתיל. הר"י יוסף ז"ל מחק מלות אכחב
ובס"א גרסו' ומוקפת אמר פתיל וג"ל דאין לריך דהא הכא לא איירי
בטומאת אהל אלא מטעם דהוי גולל וכלי חרש אינו מטמא מנבו ע"כ:
הגונע בה טמא טומאת ד'. כדן גולל ואם היה פי חבית חוץ לקבר
פ

יכין תפארת ישראל בועז

מה שיש ממש נגד הלול הקבר [ומ"ט כ"ד געיל פ"ב ס"ו ל"ט: (זו) ג"ל דלעיל
קמ"ל דין הגונע בחלק של הקורה בזה שעודף הקורה יותר משטח הקבר
ברחבו. והכא קמ"ל עד היכן בגובה הקורה נגד הלול הקבר יטמא
להגונע שם. והוא דנקט הכא עשה ראשה וכו' ולא כלעיל היתה עומדת
וכו'. היינו מדבעי למנקט דמקלה ראשה שסמוך להקבר מוודין הד' טפחים. [וזה כוונת הרמב"ם פ"ו מהמ"מ ה"ס] ש' על הסיפא וז"ל. והיא עומדת על
הקבר כאינן. ל"ל כוונת דברי רבינו להודיע דאין דרבינו צוה מדין הגונע ברוחב עוני הקורה כברישה. רק בגונע בגובה הקורה: :
(ח) שמתוכין להקבר. אבל למעלה מד"ט טבור: (ט) ר"ל דוקא בזמן שעתיד לחתוך מה שלמעלה מד': (ע) אפי' דערו לחתוך לאחר זמן
את השאר. אפי' כל זמן שמתחבר בו. כולו חיבור וטמא. ויהיו באין דערו לקון הטהור גם לת"ק כולו חיבור. [וג"ל דלשטיתיהו אלו [מקוואות פ'
מ"א] דלת"ק הכא והתם ס"ל כל העומד לקון קאון דמי. וז' יוסי ס"ל לאו קאון דמי:] (עא) דלע"ג דאין כ"ה מק"ט מנבו. אפי' מדעשהו גולל מטמא כל
עוד
מדין קבר' דפתחה מן הלך נמי לה טהור אלא גדליהו שיעורא למה שנקו הרמב"ם והר"ב שם הגמ' ופסקו בתוספתא. והטור ב"ד ס' ע"א כתב אסור לכהן לעמוד במוך ד' אמות
על מת גד"ל שאין תסיים בתמימות. אבל אם הוא תסיים בתמימות א"ל להחיות אלא ד' טפחים ע"כ והוא מדברי הרא"ש ז"ל. נראה שחופס שעת הגמרא ומה שלא חילק בין פתחו מן הלך
או פתחו למעלה. משום שבתמימות שלט לעולם הפתח מן הלך והיינו כשעת הגמ' דמן הלך נמי גבי שיעור וכו' עיקר דברי המפרשים ל"ב: עשה ראשה גולל. הקשה הרא"ב היינו עומדת
ע"י בהו"ע. ונע"ד נראה אין ה"ל דהיינו עומדת אלא החילוק הוא בשפת פשייתה דרישא טעמא גולל נקטם ולא פירש אם כולה או מקלפתה ועשה כולה גולל והיינו כל גבוהה שבעה כנגד
הפתח ובזכותו אין עמא אלא נגד הפתח ובכפיף עשה ראשה גולל שפירש נראה לנגד תהא גולל שיעורו עד ארבעה טפחים הוי ראשו. ודוקא בעמיד לגוד שאם אינו עומד לגוד
הוי כעשה קמח וז' יהודה ב"ר אפי' עמיד לגוד טמא יפעתה מתחלה כסתם וימלך אח"כ לגוד. וז"ל לטעמיה דלמחר כפי' דמקוואות מ"ה ידוע הכלים ששם ארובין ופתיל גולל
מטינין עד מקום המדה ל"י אומר עד שיעטיל את טנו. ועיין פ"ה דלגום מ"ב: ה' ובוקפת ז"ס. קתם גולל מונח על הקבר ממש והוי עומדה לרואה דהקבר מתמא כמת ואתמי'
לדל"ט

משנה י [במשנה] פותח פסח טמאין . תימה אף אם יש בידו פתח טמא . מ"מ אין ברוחו פ"ס . דהא לר"ן שיהיה כל ארץ דבר המאכלי פ"ט אבל אם היה קצר באמצע לא . והלוייה מטבוליה טבועים בקרנותיהן טבועים . ויכול לומר שיקרף כ' דיו . (הרא"ש) . ועיין לעיל פ"ב משנה ו' מ"ט הח"ע בשם הרמב"ם ד"ה מביא :

ואע"ג דהאדם טמא לטון מזיחין טומאה על עלמן ככ"ט מיהו אינו מביא את הטומאה בפחות מטפה . ע"כ : אם יש בידו פותח טפה . לפי שקטן בן יומו מטמא טמא מת [כדתק במשנה ג' פ"ה דקדוה] ואפשר שיהיה נער קטן הרמב"ם . וכלומר דפותח טפה בלדס ציטוני משעריקן : טמאין (ב) . שני בתים ובהן כשני הצאי ויתים . פשט את שתי ידיו להן (ג) . אם יש בידו פותח טפה (ד) . מביא את הטומאה (ה) . ואם לאו . אינו מביא את הטומאה : רד"ג . את שתי ידיו נ"מ את ידו . בידיו נ"מ בידו .

לכ"ל : אם יש בידו פותח טפה טמאים . מפני שמביא טומאה מן המת לכלים תימה אף אם יש בידו פותח טפה הא אין בכל רוחב זרועו פותח טפה דהא דלמריקן דפותח טפה מביא את הטומאה לר"ך שיהא כל ארץ דבר המאכלי פותח טפה אבל אם היה קצר באמצע לא משעריקן וכל אדם ציטוני יש ודאי בידו פ"ט והיכי קמי א"ס יש ולזה אמר הרמב"ם לפי שקטן וכו' (ב"ד) . ותמיהא לדאי' בלדס ציטוני לא אין ברוחב ידיו כ"א רוחב ד' אצבעות שהם כ"א קטנים מרוחב הגודל שארבע מהם הוא הטפה ולכן שייך לומר אם יש לרוחב ידו ודאי בלדס ציטוני דנגודלו משעריקן לא יש . (ה"ע) :

תוספות אנשי שם ו' תי"ט ד"ה אם יש כו' וכלומר כו' . פי' לפירושו דפותח טפה בלדס ציטוני משעריקן וכל אדם ציטוני יש ודאי בידו פ"ט והיכי קמי א"ס יש ולזה אמר הרמב"ם לפי שקטן וכו' (ב"ד) . ותמיהא לדאי' בלדס ציטוני לא אין ברוחב ידיו כ"א רוחב ד' אצבעות שהם כ"א קטנים מרוחב הגודל שארבע מהם הוא הטפה ולכן שייך לומר אם יש לרוחב ידו ודאי בלדס ציטוני דנגודלו משעריקן לא יש . (ה"ע) :

משנה אחרונה משא אפי' נכאז מת עלמו כדמוכה פ' במדא דזבים וכו"ל . הר"ב פ"ק דכלים מ"ב : פ' פהורין . ונראה דאפי' להרמב"ם ופעמא דכל היכא דשאל בהורין איכא עומתא ערב גזרו בהורין עבס . והכא דפטח מת שלא בהורין ליכא עומתא כלל לא גזרו בה הורין וכן משמע במ"ט ע"ד ד' ו"ן מלאכיהם . דיקרב דיקרב אינה אלא טומאת ערב ובהורין עבס : אם יש בידו פ"ט פתחין . נראה דלא קאי אנוגע בנת ומאכלי על הכלים אלא אמאכלי על המת ומאכלי על הכלים : בידו פ"ט עמאין . ובהה"ל תימה אם אין ברוחו ג"כ פ"ע לאו הכל הוא דבטיב שיהא בטלו טפה כמו עבולות שטובעו ז' בידו בקרנותיהן ואין בקרנותיהן טפה לא תביב אהל ע"כ ואינו מנין מה ענין עבולות טמא עני גופין ודאי לא חשיבי כהא אם אין טובעין בטפה . והכא נ"מ אהל הוא ואפי' אין במקלחו רחב טפה הוי כשפועי אהלס כדתקן פ"ב מ"ו נ"ב קורה . עוד כתב הרא"ש דהסוף לא הוי הפסק דלדס חלל הוא . למאי דפי' לא לר"ך

מלאכת שלמה

לכ"ל : אם יש בידו פותח טפה טמאים . מפני שמביא טומאה מן המת לכלים תימה אף אם יש בידו פותח טפה הא אין בכל רוחב זרועו פותח טפה דהא דלמריקן דפותח טפה מביא את הטומאה לר"ך שיהא כל ארץ דבר המאכלי פותח טפה אבל אם היה קצר באמצע לא משעריקן וכל אדם ציטוני יש ודאי בידו פ"ט והיכי קמי א"ס יש ולזה אמר הרמב"ם לפי שקטן וכו' (ב"ד) . ותמיהא לדאי' בלדס ציטוני לא אין ברוחב ידיו כ"א רוחב ד' אצבעות שהם כ"א קטנים מרוחב הגודל שארבע מהם הוא הטפה ולכן שייך לומר אם יש לרוחב ידו ודאי בלדס ציטוני דנגודלו משעריקן לא יש . (ה"ע) :

לכ"ל : אם יש בידו פותח טפה טמאים . מפני שמביא טומאה מן המת לכלים תימה אף אם יש בידו פותח טפה הא אין בכל רוחב זרועו פותח טפה דהא דלמריקן דפותח טפה מביא את הטומאה לר"ך שיהא כל ארץ דבר המאכלי פותח טפה אבל אם היה קצר באמצע לא משעריקן וכל אדם ציטוני יש ודאי בידו פ"ט והיכי קמי א"ס יש ולזה אמר הרמב"ם לפי שקטן וכו' (ב"ד) . ותמיהא לדאי' בלדס ציטוני לא אין ברוחב ידיו כ"א רוחב ד' אצבעות שהם כ"א קטנים מרוחב הגודל שארבע מהם הוא הטפה ולכן שייך לומר אם יש לרוחב ידו ודאי בלדס ציטוני דנגודלו משעריקן לא יש . (ה"ע) :

תפארת יכין

אלה דמיירי שהאהל בידו ה' על המת . ובידו ב' האהלי על הכלים : דבמאכלי על המת . ומאכלי על הכלים . אפי' בשעה ה' . הכלים טבואים . שאע"ג שפסח הוי שהאהל זה על המת יש בה רוחב טפה . וכ"כ יש רוחב טפה ביד השני שהאהל זה על הכלים . והגוף שבאמצע אינו חוץ . דהרי כל המק"ט אינו חוץ בפני הטומאה . ונעשה אהל לטומא אבל לא לטהר . ונמלא שהמת והכלים הם כאילו ישנם תחת אהל ה' ע"כ . כיון דסתם זרוע של אדם אין בו רוחב טפה . הרי הזרוע מפסיק בין רוחב פסח הוי שהאהל זה על המת לפסח הוי שהאהל זה על הכלים . ולא מחשבו כהאל ה' (א) . ואע"ג דהאדם עלמו שהאהל ודאי נעמא אפי' לא האהלי רק באצבעו . דהרי האדם והכלים שהאהלו על המת . או המת עליהן או דבר אחר על שהיון . בכל גוונא אפי' היה רק קלה מזה ונמא בזהאל נעמא מ"ג ופס"ו מ"א] . ע"כ אין האדם נעמא ממת חוזר ומעמא כלים רק במגע ולא במשא ואהל . וכל זה בשהאלי על המת והכלים בשעה ה' . וכ"כ בשהאלי עליהן שלא בשעה ה' . דאז ודאי אין הנעמא במת חוזר ומעמא כלים שמאכלי עליהן . והיינו נמי טעמא דסיפא . בנגע במת והאהל על הכלים אפי' בשעה ה' . הכלים טבואים . ומתעבם שאמרנו : בא) כ"ל פסות דרק ארישא קאי בשהאלי על המת ביד ה' ובידו ה' האהלי על הכלים באותה שעה . והיה כל הזרוע רחב טפה מהמקום שהטומאה תחתיו עד תחת פסח הוי שהכלים תחתיו : פב) דמדלין הספק רוחב פחות מטפה בין הפס יד שהטומאה תחתיו לתחת הפס יד האחר שהכלים תחתיו . הו"ל כאילו המת והכלים תחת אהל אחד ונעמא הכלים . שהגוף אינו מפסיק מומק"ט . וכדלמרון בסי' פ' (יב) : פג) יד ה' לתוך פתח או חלון בית זה . ויד ב' לתוך פתח וחלון שכנגדו בבית אחר : פד) ר"ל שיש בכל זרוע רוחב טפה בכל הבית : פה) מטעם דלמרון . דב' הזרועות מלרפין לב' הבתים שיתשבו שניהן כהאל אחד שיש כות ממת תחתיו ועי' לעיל פ"ה מ"ז וגופו מק"ט . אינו מפסיק בין האהלים . וכנסר עפ"י תנר ישן [רפ"ב] . וקב"ל הך בבה דקף לעיני לירוק כות שהתפשט ג"כ הטומאה לכל הבית נמי מחשב הזרוע שרחב טפה כהאל . מיהו האדם עלמו נעמא . ומביא טומאה על עלמו . אפי' במאכלי ממו רק כ"כ וכדלמרון . והרי האהלי על זית מלמת . אולם ב' בתים זה לפנים מזה ובעל ה' חזי זית . לכאורה ו"ל דבכה"ג שיהיו טבואים . דעד כאן לא פליגי רבנן אר' יוכי דחילון עמא [גפ"ד מ"ב] מדדרך טומאה ללאת . רק התם דיש זית שלם בפנימי . ולהכי ודאי יוציא הטומאה מביטו . אבל בשום חזי זית בפנימי גם רבנן מודו דחילון שבו החזי זית השני טבוא . דהרי חזיה שבפנימי . אינו מוכרח שיוציאו משם . ושמא שאירעו במקומו ואפ"ה יבאר פנימי בטהרתו . אבל מוקף פ"ח לעיל מוכח דבכה"ג חילון עמא

הלכתא גבירתא כללא דפרק טו

פמ"ן משנה א דבר שעב טפה . וטומאה תחתיו . לא חשיבין צד עליהן כאתא לטפא כל שהתת הגוש הוא אם אין שם אריר טפה . ואפי' הגוש הוא עשוי לחלקי . ואם כמה גישים כהך מונחים וע"ז ויש בכחן לזה דהגוף נמי הוי כהתב טפה משום שפועי אהלס ונפ' לקמן מ"ב כתב מהר"ם דלדס אינו חוץ בין האהלים דכל שמקבל טומאה אינו חוץ : פשטא אם שתי ידיו לבו . והל"י

יחד גיבה טפה . וטומאה רצוצה תחת החתון . אם הגישים התחתונים מק"ט חשיבין להו כליהנהו והרי העליון כאתא לטפא לכל שהיה כולן . אבל כשהתחתונים אינם מקבלים טומאה . הרי הן טומאין את האהלי היצדיקן [אף שלא בשפן להניח]

להניח שם לעולם] המוטאה שתחת תחתית כוץ היא בוקעת למעלה ולמטה :
משנה ב ב' כלים שכל א' רוב טעם ונובעת וז"ו בקניות פחות מטעם .
 ואיר טעם' תחת כל א' ומוטאה תחת א' סתם ; אין נחשבים כהאל
 א' . סגנוש וז"ו פחות מטעם' . אלא חראשונה רינה כהמת . מראין האהל מתחשב .
 והל' אבי אבות . והל' הפכאל השניה ככלי שנוע בתם . דהנוגע בו סמו'
 סדנעשה הנוגע אב . ואעפ"כ מדלא מחשב בו' הפכאלות כהאל א' . להכי רק כלים
 שתחת פכאל א' שהמוטאה עדיין תחתיה נשמואו אבל לא כלים שתחת פכאל ב' ;
 אדלק טעם' שמוטאה תחתיו . והאהל סגור מכל הצדדים . ומרפנית האהל בולטם
 אהלים מכל צדדיו . דרי האהל שהמוטאה תחתיו כקבר תחום שמסמא כל האהלים
 שסביבו . אפי' כשדפנות אהל האמטעו סדבר שאמקם . א"ל דלהכי האהלים
 הודיענים מטאין . מדרדך המוטאה שכאהל האמטעי לצאת דרך א' מהאהלים
 שסביב לו . ואם המוטאה תחת א' מהאהלים שסביב האמטעי . לא נשפא תחוב
 של האמטעי . דהמשנה שאמקם ורועצין . ואין דרך המוטאה להבנין :

משנה ג אפי' כלים עטלים ככדור . אם יש לרבע ככל א' טעם' . או אעפ"כ שרק
 דרך עגליתום ננועים וז"ו טעם' . אפי' השיבי אהל א' . ושמי'ה
 דוקא בני' לשיבותא . (ה) שחבלי אמקם' . (ו) ואין טעם' אירי תחתיו . (ג) ואין
 הכלי מונח מטה על צדה . באופן שיהיה טעם' אירי בין רופן תחתיו לעליון .
 אלא שחבלי מונח על מצונו ועל למעלה . ורק בראיכא כל הנך ג' נוני . או המוטאה
 שלמטה מחבלי רק בוקעת למעלה ולמטה ובאיכא חדא מתוך לרועיותא . המוטאה
 שתחת א' סתם מתפשטת תחת כוץ . סיוע בפתח למעלה או כשמקם גם תוכן
 למעלה סתרו כנגד כוץ סתם :

משנה ד בית שחלקו עם דבר שאמקם' . בין שחלק גובה הבית או שסמו .
 דוקא כשרמוטאה בחלק הפנימי הריצון סתם . אף שאין פתוחין וז"ו .
 ולא אמכא . ואם המוטאה והסדרת ברווח הפנימי . או דוקא בני' לשיבותא .
 שאין בתרווח חורא אירי טעם' . וגם אינו פתוח טעם' להבית או הסדרות סתרוין .
משנה ה ובעציה מונח על מצונו ועל למעלה . אם המוטאה כדורית
 שתחת הנמרים . הרי דינו כמנחים הנמרים סמוך להתקרה לעיל .
 שהבית סתם [סיוע הכא גם הכלים מעל וסמוך להרצפה . אם המוטאה כדורית
 סתם אפי' סמאין סדוק כדפנת בית סמא] אבל כשהמוטאה בבית למעלה
 סתרוטרים . או דוקא כשיש כדורית הקמן טעם' . אין דרך שיכאה לכונס עם .
 אבל כשאין עם טעם' . גם עם סתם . דלא רבי לרשא . דהכא האירי פדעת
 טעמ' היא תחת רצפת בית סתם :

משנה ו בית שמלאו בדבר שאמקם' ולא במלו עם בפירוש . וסמוך לפתח
 לפנים השאיר מקום פניו אם מוטאה שמונה תוך המלו . הל' כשימוטאה
 מדין . ומקום הפניו כדורית הנדול של הבית לעיל . דסמא . ואעפ"כ דהבא מקום
 המלו גדול ממקום הפניו . ואם המוטאה במקום הפניו והסדרות תוך המלו .

אם יש במקום הסדרות טעם' אירי . הל' כאהל תוך אהל . ושחורים . סדאין דרך
 מוטאה לכונס . ובאין במקום הסדרות טעם' אירי . כשל מקומן לבני מקום הפניו .
 שרמלי נחשב ככוחל הבית . ומשאין דאין המלו חוצץ . סדאל כסלו בפירוש .
 ול"א דמי לכוהל בית (פ"ד) דרינינן כפחצה על סחצה . דהכא כוחל הבית
 שמקפו הכל מצרפן . סיוע זה כל במלוי שלא כסלו עם . דלהכי אינו חוצץ . אבל
 ביריעת וסריס לעיל (פ"ד) מרבסין חוצצין אף על רוח שפחות מטעם' . וכל זה
 בנתיב המלו סתם . אבל כשמחשבתו ניכרת סמוך מעשיו שלא ביטל המלו .
 כגון שהשאיר מקום פניו מחלוי פסח סמוך להתקרה כולו . הל' כפירוש שאינו
 מבטל למלוי ולהכי אף שיש במקום הסדרות ששמונים תוך המלו אירי טעם' .
 אפי' אינו חוצץ . ונשפא מהמוטאה שתוך מקום הפניו :

משנה ז אם מלאו הלול הבית בעשר אפי' סתם . או שמיאלו בדבר שלא במל
 סתם . כגון הבן' או צירדות . אבל כשל המלו בפירוש . או שעשאן
 גל זה על זה . ואפי' היה גל סדבר סתם . ואפי' חכסיו עב וגובה סדא . אפי'
 המוטאה שבתוכו סמוך בוקע כנגדה עד חריקע . ואין המוטאה מתפשטת תוך הבית
 דהדבר שבמלו עם חוצץ :

משנה ח אעפ"כ דכל הנבנס כד"א של פת או קבר סמא מד"ס שמא האדול . אפי'
 חצר הקברות סני ברחב ד"ס . מדיש מחיצות ניכרות . אף שפחות
 החצר להקברות . ודוקא בשיש פערות סביב להחצר רק בני' רוחות . אבל בשמוקף
 ממערות קברות מכל ד' צדדיו . לכ"ע צריך ל"א בחצר . סיוע ככל נונא צריך
 שלא יהא הקרת החצר והמערות מחוברין יחד . דאליכ הרי מוטאה כהא מולין דרך
 הקרת הפתח שביניהן . וגם לא יגע האדם כהמשקף של פתח המערה . כל גולל
 אינו סמא רק כשנוגע כמה שיש ממנו נגד הלול הקבר . ואפי' אינו עתיד לחתוך
 הנשאר אבל נוכח הגולל תליא כעתיד לחתכו אפי' רק ד"ס הסמוכים להקבר

בחנוכה ובאינו עתיד לחתכו כולו סתם :
משנה ט כ"ה מלא משקין וצמ"ס עליו ועשאו גולל . אף לרמב"ם ורש"י הנולל
 אף לאהר שפירש מהקבר סמא . אפי' כ"ה שאמקם' סמנו [וכ"ש
 כלי גללים וכדומה] רק בעורן על הקבר סמא וכשנשתלקה נשאר . וגם המשקין
 שבתוכה שאינו כסדרות . וכן בחמה פחותה רק כמורה גולל סמא :

משנה י אההיל על חמת או נשע או נשאר . אפי' רק אחר שפירש נגע בכלים
 נשמואו . אבל בהאהיל על הכלים [או נשאן] אפי' באותה שעה שלטע
 או נשא המת . סהורין . אבל בהאהיל על המת בידו א' . ובידו הב' האהיל על
 הכלים או אם כל המשך ב' הורועות רחב סתם . נשמואו הכלים . דנפוי שמקם'
 אינו מפסיק . ונמצא שהמת והכלים תחת אהל א' . [וכ"כ כשרש"ש יד א' לבית
 זה . יוד השני לבית אחר . ובכל א' היה חצי שיעור מוטאה נצטרפו ונשמואו ב'
 הבתים . ודוע דוקא כשל' הורועות יש בכל א' בכל המשטר ודוח סתם :

ואפי' אין ידיו מאלכות
 על סלתי זמית מ"ח
 נשיבו הכתים אהל אחד
 ע"י ידיו המכוננות
 שיהיה כמו עביות
 הנוגעות זו בזו כפוחת
 עפ"כ משיבו חד אהל
 ה"נ הכי י"כ בידיו פ"פ
 והכי נשיבו כאהל אחד
 פס הכתים וגופו נמי
 לא היו הפסקי כדפי'
 לפיכך ומשיבו סני מלתי
 זמית כאליו סס תחת
 אהל אחד :

ציונים
 א כל המטלטלין . שנתפסו .
 יוצאין עם פ"א . פ"י
 פ"ב פ"ג פ"ד פ"ה :

הלופי גרסאות
 א כעובי גזי' וז"ל בעובי
 וז"ל נחש"ל .

תוס' אנשי שם
פ"א א כל המטלטלין .
 רחוקי כהמפריש
 (תוס' מור"ד י"ג ש"י ח"ל
 דק"ל כל המטלטלין מביאין
 את המוטאה בעובי המרדע
 תוך מבלי גללים כלי אכילים
 כלי האמת עכ"ל ונש"ל
 (לה"ט) : תוי"ט ד"ה כל
 המטלטלין כו' על האדם
 העשאן כו' . היינו כר"ע
 והסמא נעו הסוס' ז"ל
 לחומר דת"ק נמי ל"פ אר"ע
 דמ"א דייק בליכסיה דלא
 קפ"ק אלא המטלטלין והסמא
 לפי דבתיס א"ש דהלכס
 כר"ע וגם הרמב"ם כ' קן
 וכס"י דייק יתור לביטה
 דר"ע דלמר לתי אתקן סיועו
 דבני המזו"ס כו' דלא הול"ל
 אלא לתי אתקן סיועו כל
 המטלטלין כו' אלא ס"ק
 סיועו דבני המזו"ס קיימים
 המזו"ס ס"י דייק תמיס
 בתלפיהו ונקטו מטלטלין
 לאשמי' כן מנח"א (ש"ל) :

ר' עובדיה מברטנורה אהלות כל המטלטלין פרק טו תוספות יום טוב

פרק טו א כל המטלטלין מביאין את המוטאה . משום
 אהל שחם האהיל רחשו אחד על המת ורחשו
 ("אחד על הכלים מביא להם טומאה : בעובי המרדע . אפי' אין
 זו רוחב עפ"כ אלא שיש בהקפו עפ"כ . דחוט של טפח מקיפו דגזרו
 על הקיפו משום עביו : אקפח את בני
 אקבדס . קפוח ל' כריחה וחוק . ושבועה
 היא אקפח את בני אש אין דבר זה
 אמת . שאלכה זו מקופחת קפועה
 ומקופחת
 (" ד"ז ח"י

פרק טו א כל המטלטלין מביאין את
 המוטאה . בעובי המרדע) .
אמר רבי מרפון אקפח (א) את בני שזו הלכה
 מקופחת

[ס"ף] דף טו [ד"ה כל המטלטלין] : אקפח את בני . פי' הר"ב שבועה היא אקפח את בני אש אין דבר זה
 ובענין זה מליט במקרא [בראשית י"ג] : פרעה אס תלכו מזה כלי' שלא תלכו מזה . תוס' קס [ד"ה אקפח] . וכתב רש"י מלעבר היה על

מלאכת שלמה
פרק טו א כל המטלטלין וכו' . כפ"ק דשנת אמרין דהיא אחת
 משמנה עשר דבר ולר' מרפון אפיק סא ועייל כך דהמניח

יבין תפארת ישראל
פ"א א דכשיש תחת המטלטל אירי טע"ט כרום עפ"כ . וטומאה
 תחת קלה הא' של המטלטל . והטעמות תחת קלה האחר נטמאו .
 אפי' רחוקה הטומאה מהטערה אלף אמה ויותר . זהו מהאורייתא .
 וקאמר הכא דמד"ס סני אפי' כשהמטלטל שמהיל אין בעביו רק כעובי המקל שרודין זו האוויס דהייט שיש בהקיפו עפ"כ . ומלא שרצה
 אינו רק שלים עפ"כ . ועי"ז גם רוחב אירי סתתמו אינו טע"ט . אפי' מביא הטומאה . וגזרו קך מדלתו למטעי ששישמע שטיהרו חכמים
 כשההיל דבר שהקיפו עפ"כ . יבוא לומר נמי כשההיל דבר שרצה עפ"כ . סיועו מנדקט כל המטלטלין . משמע דהא מחובר שמההיל על
 הטומאה וטערה גם לה"ק דוקא כדכ"ע טע"ט דינו כהאל (א) : (ב) קפוח לטון ססוף וחיתוך הוא [כמו לקפת סוקין סוסה פ"ח מ"ז] . והכא ר"ל כשכבש

משנה אחרונה
פרק טו א כל המטלטלין מביאין
 מטלטלין משום דלא גזרו בעובי המרדע אלא על אדם כושאן
 אבל נשומח עפ"כ אפי' מתעבין מביאין וכו' עכ"ל ותשמע דקך כל המטלטלין

אמר חקני ר"ע נשנית ולישנא דמתני' תשמע דקודס חקני ר"ע נשנית להביא
 קומאה על שאר אדם וכלים כמ"ס הר"ב . וגם מ"ס אהל כפוחת עפ"כ אפי'
 מחוברין מביאין לא אכין מאי אפילו פשיעא דטיקד אהל הוא מחובר כאהל
 כהקן

שהאיכר עובר והמדרג
בגמ האיכר עובר והמדרג
אחד נכנס אחר על הקבר
ג' י"ג. והמאורו נכנס
מסאו אחר.

תוספות אנשי שם
ה"ש ד"ה וט"ו אורו וכו'
כדמוכה צ"ג דכלים
כ"ל ולישנא דכדמוכה לא
דייק דכדמיה תנן הכי מה
נמ"ז חלל כל' בדיק. (כ"ד).

משנה אחרונה
משנת הנהגה המאהיל
וי"ל דקטע ממעלין
דלפי' דבר המעטלע
ואינו קטוע ופסיד
ליקלו אפי"ה קוי חלל
דלחל לא בני ציעול
כח"ס הר"ש רפ"ח גבי
עוף ששכן ונכסה כוונת
החוס' דרובים וירקות
המתנזרים גבינו טפי
שחין קטועים חלל
מתנזרים כדעת חז"ן
מאותן שנתנו דקטיבי
וב"כ המ"ס דכסוה"ל
מ"ל: וט"ו אורו. משום
כלים המאהילים. הן
ועתארו אמרדע קאי
ומה שנתנו לא"כר אל
הזכר במשנה משום מה
עמאורו וכתב הר"ב אי
משום מנזרין אי משום
מגע כלים במה ואל"ס
בכלים דקמחין שצטע
חלל רמ"י בפ"ק דשבת
מפסיד דמחלו האיכר
עומת מכ שנגע בכלי
עמא ארבע שעות. כ"כ.
משמע דכ"ל כשעת ר"ח
דחל דלמרי' פ"ק כלים
במה ואל"ס בכלים עמא"ס
שצטע דוקא במתכת או
חרב כחלל ובמדרע זה
לא ה"ו צו מתכת הלכך
אין עומתו חלל עומת
עבר ויחיה קשה אחר
עטה השומע לומר
שהמרדע מביא על
האיכר עומתו משום חלל
וכה המרדע ה"ו חלל
במשו ומתן ואין כחלל
חלל מנע. שהאיכר נוגע
בחלל המת ואי בגדו
מפסיק בין כחלל למרדע
אפי' מגע ליכא וגם
מ"ה הר"ש דמשום חרב
כחלל ה"ו ראוי למשמה
האיכר משום חלל ולישנא
משמע דלא חלל חלל
עמאורו ט"כ לא ידעתי
הכי משמע דחלל עומת
האיכר לא חלל במשנה
דחלל עומתו משום
כלים אמרדע קאי. וגם
מתי חלל על האיכר
איכא שחי המרדע טע
מחלל חלל מנע. אי
ועוד קשה אי עמאורו
ליכר משום שנגע בכלי
לא יתכן שהי' האיכר
עובד לגמרי בני לגמרי
שח"ס היה נ"ס
כ"ל דיקרב דיקרב
ליקרב

תורה המשתכחה ומקלל את עלמו אקפה כו': וט"ו אורו משום כלים
המאהילים על המת. פי' הר"ב דלא בעינן פותח טפח חלל להביא
את העומתה תחת ראשו השני. להביא העומתה על אחרים. רש"י
[ס]. ומ"ה הר"ב וט"ו אורו חלל או מטעם חבורין. ומרדע בר
קבול עומתה הוא. דאין דינו כפשוטי
כלי עץ דהא יש בו דרבן של מהכת
בראשו האחד. ובראשו השני יש בו
חרזור. כדעת בפ"ה דכלים [משנה
צ]. כ"כ הר"ש. וכך היא שעת התוס'
דבמסכת שבת פ"ק [דף יז ד"ה ועל
שאר] ואולה לשעת ר"ה וסיעתו. דהא
דלמרינן. חרב הרי הוא כחלל [וכמ"ס
(הר"ב) (הר"ש) בפ"ק משנה צ] דוקא

ומחמתה דחלל פותח טפח בעינן: ששומע השומע. כששאלה
שאלה ע"י מעשה צב"ה"מ ושמע שטמאורו ולא ידע משום מה
עמאורו. הם עמאורו את [המרדע] משום כלים המאהילים על
המת שהכלי עלמו המאהיל על המת עמאורו בכל שהוא. דלא בעינן
פותח טפח חלל להביא את העומתה
תחת ראשו השני. וט"ו אורו חלל
או מטעם חיבורים. או משום דהיה
ליה כלים שנגעו [במת. ואל"ס בכלים].
וט"ו אורו עומתה שצטע. והשומע טעה
לומר דטמאורו. מטעם שהמרדע מביא
עליו עומתה מדין חלל: שיהו [דברי
חכמים מקויימים. שאומרים דמרדע
מביא

חרב וזמיו שהוא כלי מהכות. חלל שאר כלים לא. אלא"כ שהם בחבורין שצטע שנגעו במת נגע בהם האדם. ובמ"ס הר"ש ברפ"ק
והוא שעת הראב"ד ג"כ בפ"ה מהמ"מ [הלכה ג']. וכתב הר"ש. ומיחו [אי] חמרי' חרב הרי הוא כחלל לטמא אחרים בחלל [וכן דעת
הר"ב בהדיא גבי מנורה כדעת בספ"י] [ד"ה והמורה] היה האכר ראוי לטמא משום דמרדע מאהיל עליו דטמאורו בחלל. ולישנא משמע
דלאו מתורת חלל טמאורו. ועוד דאי מטעם חלל מתי קאמר ר"ע על האדם הגושן בעובי המרדע. כלומר שיש בהיקפו טפח. אפילו
בכ"ס טמא מדלורייחא. דחרב הרי הוא כחלל. וע"ן המשמש את המתכות עמאורו כדון מהפסד. כדמוכה פ"ג [דכלים משנה ו] ומ"מ אפשר
דכאן לא היה דרבן. בחור המרדע ולא חרזור. ומרדע מקבלי כלי עץ הוא. שדרכן מיטלטל ודרך להסירו. כדלמרינן בחגיגה [דף ג פ"ב]
וכו' ע"כ. ולפי מ"ס בסוף פ"ה [ד"ה ס] בשם הרמב"ם. לא קשיא. דאין חרב כחלל לטמא במשא ובחלל. חלל למגע בלבד.
וח"ת ומתי חיבורין איכא הכא. דהא והאחיל לכו אחד תנן. לא קשיא דכל דבר המאהיל על המת הרי הוא כנוגע ומחובר בו. וכי
הא דתנן בפ"ק משנה ג. אין האהל מתחשב. ומ"ה הר"ב או משום דה"ל כלים שנגעו כו'. כדעת בפ"ק [משנה ס]. וכ"כ ג"כ הר"ש.
וזה לשנת הר"י מסמפונט. שכתב הר"ש ברפ"ק דלאו דוקא חרב הרי הוא כחלל. דה"ה לכל הכלים וכן היא שיטת הרמב"ם [בפ"ה
דמ"מ הלכה ג'] והלכך הכא חלל דכלי עץ הוא יש לו דין כלים שנגעו כו'. ואפילו בלא חיבורין. מה שאין כן לר"ה וסיעתו ללדידו

שלמה
לא שמעתי הפרש בין קבלס
ליריקה פ"ב:
שמעון בן ערפון בר"ש פ' שבעה דיניי'ם
ובפרק כל הנשבעים דף מ"ו:
בפ"ר ר"ע ז"ל הם עמאורו את האיכר משום
כלים המאהילים על המת. נלע"ד שר"ך להגיה הם עמאורו את המרדע משום
כלים

מלאכת

הוא כלומר אקפה את בני ארץ זה דבר אמת שהלכה זו מקופתה וכענין
זה מלוינו במקרה חו פרעה אם תלכו מזה. הגדה ליון הר"ש ז"ל פי הא"ה
כלומר שלא תלכו מזה ע"כ וכו' שם רש"י
ד"ס דבבב"א דלאור ר'
טרטון אקפה אם אין דבר זה אמת
שהלכה זו מקופתה וכתבתי אם

יבין

שיספק ויירגז בניו אם אין הלכה זו קטועה וכוותה. שהשומע שמע
רק חלי הענין. והיינו דהין ולא טעמו: (ג) דהין טעמאורו האדם:
(ד) בטעם דהין. שכן היה מעשה. האיכר וכו': (ה) אקפטרסמחן [כיומיה
לא כ"ג] עבר צדקה בחרשו עם בקריו: (ו) ר"ל והמקל כבודה צו הבורים
היה על כתיבו: (ז) ר"ל. בלוחה שעה שערב האיכר בהדה והמרדע
על כתיבו האחיל לך ח' של המרדע על הקבר שצטע: (ח) ר"ל עמאורו
להאיכר. לא מדהאחיל המרדע עליו ועל המת כדעת הת"ק. חלל
מדעמאורו המרדע שהאחילה על הקבר. דאע"פ דאין בהמרדע טע"ט
רוחב. אפי"ה נעמאורו שהאחילה על הקבר. דדוקא לענין שהתפשט עומתה
התה שום דבר ממקום למקום. לר"ך שיהיה רוחב המאהיל טע"ט.
חלל כלי עלמו שהאחילה על המת אפי' הוא מהט. נעמאורו. ומדחור האיכר
ונגע בהמרדע. אי משום דנגע המרדע בכתפו כשנשאו. או משום דלחחו
בידו. הרי נעמאורו האיכר טו"ז כחלל שנגע בכלי שנטמא במת. ככר"ס
מכילתן. ולפיכך האדם ששמע דין זה שטמאורו האיכר טו"ז. טעה וסבור
שלהבי טמאורו להאיכר טו"ז משום שהמרדע האחילה עליו ועל הקבר.
ואע"פ שהמרדע אינו רחב טפח. השב שאפי"ה מטמאורו להאדם בחלל.
וזה טעמו. דלפי' ינמא חרב כחלל. לעמאורו גם בחלל [ע"פ סי' ו']
היינו רק לענין שיטמאורו בכל ג' מיני חלל. בשהאחילה הוא על הטהור או
הטהור עליו או דבר אחר על שניהן. חלל ע"כ אינו כחלל בשיעורו.
דהיינו לעמאורו גם כשהיה ברחבו פחות מטפח. חלל לר"ך שיהיה הדבר
המאהיל רחב טפח. ואל"כ אמ"ט (ב) (ג) במה שאמרנו בר"ש שכל
המטלטל שיש בו רוחב עמרדע מביא העומתה כשהאחילה. שכן אמרו.

מייירי בפחות קאת מלך ח' חלל הכא מייירי בפתוח לגמרי (ועתוס' שם ד"ה רוב). וא"ה ע"כ ה"ך נעמאורו המרדע הרי הוא פשוטו כלי עץ שאמ"ט.
רק כשמשמש לאדם וכלים ביחד (כרמב"ם רפ"ד מכלים). י"ל לכיון דהמרדע והדרבן שהן של ברזל קטועין צ"ל קלות המרדע. הו"ל כע"ן המשמש את
המתכות דמק"ס ככלי מתכות (ככלים פי"ו מ"ו). ולחוס' שבת (ד"ה ח' ד"ה ועל) דחלל דקיי"ל חרב כחלל. היינו לגמרי כחלל. למתא גם בשרחב רק
כ"כ

מביא טומאה: על האדם הנרשאן. וזמין לדרם הטשאן] אין עליו כי אם טומאה ערב. שנגדו מפסיק בין כחיפו למרדע. וה"ל דיקרב דיקרב לדיקרב. והרואה שמטמאים אותו טומאת ערב. יטעה לומר משום אהל טומאהו לפי שיש בהקיפו טפה. ואחי לזימור דטומאת אהל אין זה כי אם טומאת ערב. הלכך גזרו עליו בשבוי המרדע. למטא טומאת שבעה מדבריהם. משום אהל: ועל עצמן בכל שהן. דכלי המאחיל על המח קמא אפי' כל שהוא: ועל שאר אדם וכלים. שחמח

כלים שנגעו וכו' דפרק קמא. דוקא בכלי מתכות. ולשטה זו דלקא כלי עץ יש לו דין חרב כחלל. הדרא קושיא הר"ם לדוכחה. דהיה האיכר ראוי למטא משום דמרדע מאחיל עליו כו'. לדעת הר"ב דספי"ה דלמרינן חרב כחלל אף לטמא בזהל. ונריך עיון. ועוד לא דק הר"ב. דהואיל וברפ"ק [משנה ב] כבר סתם כדברי הרמב"ם דחרב כחלל לאו דוקא חרב שהוא כלי מתכות. אלא ה"ה לכל הכלים. לא הוא ליה לכתוב בכהן מטעם חבורין. וכ"ש בצוק פרק דלעיל. דלא כתב אלא דוקא בחבורין. אלא אגב שטיפיה העתיק דברי הר"ם כולם

פמ"ן פ"א [אית ב] ועל עצמיה ב"ש: ע"ש בשב"ח פ"א:

תוספות אנשי שם באיר אבל הרמב"ן טו' לישא דאבל היינו נמי שזו דעת שלישית דדעת הר"ב דחרב מטמא כמת ממש בכל בני טומאות ודעת הרמב"ם דלאו מטמא רק בנפש לאשוקי משא אהל אהל הרמב"ן נפי' התומא סבר דלא חמישי אלא מהל אהל מצט ומשא סו. וכו' לא דק בזה. (ש"ל). ומשום שהש"ס דלהרמב"ן ל"ק מה שזקקה לזיעת הר"ב דהיא האיכר ראוי לטמא משום דמרדע מאחיל עליו כו' וז"ל בדיק דלישט הר"ב לא ק' כלל וי"ל פ"ט

משנה אחרונה לדיקרב. והל"ל כ"ז דהשומע טעה וכסודר ה"י שהמרדע עובד כו' פ"ב משמע דמרדע שהשומע טעה בצוק המטמא שלא נגע אלא האחיל ודיוק הוא. וי"ל דהמרדע הוא כלי המאחיל על המח וממלא את האיכר משום משא כגשא את המרדע וסבני גשמת הר"ם וקיעתו ספי"ה דכלי טמא מת. מטמא במשא ובחלה והשומע למד מכהן כמו שממלא את האיכר משום משא ה"ה דיש לטמא בזה"ל משום אהל שהמשא עלמו אינו מפורש בנת אלא מטומאת אהל ללמד כמ"ס התוי"ע לטון הרמב"ם לעיל שפ"ק. וטעה בזה דלפניו הש"ס אין שום אהל למשא אף אהל פחות משפח. והשתא אפי' ה' האיכר לבוש מ"ת איכא משא ונ"ע על הכ"ס דקשיא ליה דה' ראוי ליעמא משום אהל ואמאי עניק משא דמפורש בנתתו שנשאו על חפשו ומתן דל"ל מרב כחלל למטא בזהל ה"ה במשא שפיקר טומאת משא בנת מאהל אחי. ומה שהקשה הר"ם עוד לאי משום אהל מטמאהו מלי קא"ל עניקו על הטשאן שבוי המרדע אפי' כ"כ עמא

ולא דק. וטעין עוד בכוונתו. גם אחי חלין משוגחי שפ"ז דזיור משנה ג [ד"ה וכלים]. העתקתי דברי הראב"ד דפ"ז מהל' נזירות שכתב שאין טומאת שבעה לאדם בכלים אלא בחבורין. ומדבריו השבתי על טענת רבינו חיים כהן לזוהו בית אשר תבנו לי כו'. וכל זה מפני שראיתי שם שגם הר"ם הסכים עם הראב"ד ולא עוד אלא שכתב שגם דעת הרמב"ם כדברי הראב"ד. ולא דקדקתי אחריו לרדת שם לסוף דיעים הללו. אבל טכסיו עין בעין נראה. שהראב"ד עלמו כשארר כן בהל' נזירות. לא אמר אלא בכלי שטף. ולא בכלי מתכות. דבהרי"ק כתב בפ"ה מהל' טמא מת [הלכה טז] דבחרב שלא בחבורין ובשאר כלים בחבורין. וכמ"ס לעיל בשמו. וא"כ ו"ס הכ"מ בהלכות נזירות [פ"ו הלכה ח'] ו"ל. מי הגיד לאדונוי הראב"ד שהרמב"ם סובר שלא בחבורין מטמא כו'. הגה הודאת פיו של הרמב"ם הגיד לו. שפ"ה מהט"מ משום כל הכלים לדיון א'. וכיון דבחרב לכ"ע אין לריך חבורין. א"כ להרמב"ם הכל א"ל חבורין ועל שאר הכלים השיגו הראב"ד. והואיל וכן. גם טענת רבינו חיים כהן בלמרו ליה בית אשר תבנו לי בחבורין וכו'. שאלו חבורין לכ"ע. [אלו הרמב"ן נפי' התומא פרישת חקת. כתב דאין חרב מטמא בזהל. והעתקתי לשונו בנזיר [ד"ה על אלו]. ב"ס ד: ועל האדם הגושאן. פירש הר"ב זמין אין עליו כי אם טומאת ערב שנגדו מפסיק כו' והוא ליה דיקרב דיקרב לדיקרב. וכ"כ הר"ם וכלומר שכיון שזה האדם קמא ע"כ"פ טומאת ערב. דמדאורי' יקרב דיקרב טמא טומאת שבעה. כדלפניו בפ"ב דעבודה כוכבים דף לו. דכתיב (במדבר יט) וכל אשר יגע בו הטמא יטמא. ומשמע ז' ימים כסתם טומאת מח. והא דכתיב (שם) והגפס הגועפת תטמא עד הערב. מוקמינן שלא בחבורין. ויקרב דיקרב דטמא טומאת שבעה. היינו בחבורין. והשתא יקרב דיקרב לדיקרב שהוא השלישי. הואיל ונגע בטמא טומאת שבעה הרי הוא טמא טומאת ערב. משום והגפס הגועפת. ואי איכא דאדם זה כשנשט המרדע על בגדו טעל כתפו. ללא לטמא לאותו אדם אלא טומאת ערב כדעי שהוא שלישי ובחבורין איכא למטעי דלאו משום שלישי הוא שטמאהו אלא מדין אהל. ואחי לזימור כו'. ופירשו התוס' דפ"ק דשבת [דף י"ד א"ע]. הטעם. לפי שאינו פשוט כל כך טומאה דבחבורין. ולפיכך יאמרו

מלאכת ישרמה חמלהו שם ר"ש דף י"ז ברש"י ו"ל אלא שיש שם פירושים שונים בין רש"י לחוס' וז"ל ע"ג. גם נריך לביה בפי' הר"ם ור"ע ז"ל או מטעם חבורים או משום

כלים המאחילים על המח וכו' גם נפי' הר"ם ז"ל שכתב שם הם טמאו את האדם משום כלים המאחילין על המח נריך לביה המרדע נמקם האדם וכן

יבין תפארת כ"ה והאחיל. א"כ א"ל לאוקמיה שחשוב בו הדרבן. דא"כ גם לר' סרפון היה האדם נטמא כשהאחיל המרדע עליו. אפילו היה המרדע רחב כ"ס. והוכרחו לתרץ לעולם מיירי בשאין תחוב שם הדרבן. ואפי' לא מתחב המרדע פשוטי כלי עץ. מדין ב"ק בראשו לתחוב שם הדרבן (ככלים פ"ה מ"ב). ולא חייב ב"ק העשוי למלאוהו דלא שמיא ב"ק (ועמ"ס ב"ס כלים פ"ב סימן ס"ט. ושם פי"ה מ"ח). ד"ל דדרבן שאני דרגיל להוליאו משם וכדלמרינן (תניניה דנ"ב) דדרבן מתפלגל. והיינו דדרבן להוליאו מהמרדע וא"ת עכ"פ היך טמא האיכר טו"ע מדנגע בהמרדע שנשא על כחיפו. הרי נגד האיכר היה מפסיק בין נופו להמרדע. והו"ל האיכר שלישי מהמת. ואע"ג שנגע בהמרדע בחבורין. הרי הו"ל דיקרב דיקרב לדיקרב. דהיינו שלישי מהמת. דאין בו דין חיבורין וסודר לגמרי (כע"ל נ"ז ורמב"ם פ"ה מטו"מ ה"ב). ואי"ל למהי טמא האיכר טו"ע מדנגע במרדע כשחחו בידו בשעה ששאו על כחיפו. ליהא דא"כ בני נזירה דעשות הרוואה היה האיכר טמא טו"ע. דהו"ל אדם שנגע בכלי שנטמא בזה (כפ"ה מ"ב) וכ"ס הכא הנת

בועז ישראל

כ"ה והאחיל. א"כ א"ל לאוקמיה שחשוב בו הדרבן. דא"כ גם לר' סרפון היה האדם נטמא כשהאחיל המרדע עליו. אפילו היה המרדע רחב כ"ס. והוכרחו לתרץ לעולם מיירי בשאין תחוב שם הדרבן. ואפי' לא מתחב המרדע פשוטי כלי עץ. מדין ב"ק בראשו לתחוב שם הדרבן (ככלים פ"ה מ"ב). ולא חייב ב"ק העשוי למלאוהו דלא שמיא ב"ק (ועמ"ס ב"ס כלים פ"ב סימן ס"ט. ושם פי"ה מ"ח). ד"ל דדרבן שאני דרגיל להוליאו משם וכדלמרינן (תניניה דנ"ב) דדרבן מתפלגל. והיינו דדרבן להוליאו מהמרדע וא"ת עכ"פ היך טמא האיכר טו"ע מדנגע בהמרדע שנשא על כחיפו. הרי נגד האיכר היה מפסיק בין נופו להמרדע. והו"ל האיכר שלישי מהמת. ואע"ג שנגע בהמרדע בחבורין. הרי הו"ל דיקרב דיקרב לדיקרב. דהיינו שלישי מהמת. דאין בו דין חיבורין וסודר לגמרי (כע"ל נ"ז ורמב"ם פ"ה מטו"מ ה"ב). ואי"ל למהי טמא האיכר טו"ע מדנגע במרדע כשחחו בידו בשעה ששאו על כחיפו. ליהא דא"כ בני נזירה דעשות הרוואה היה האיכר טמא טו"ע. דהו"ל אדם שנגע בכלי שנטמא בזה (כפ"ה מ"ב) וכ"ס הכא הנת

דו"ל חיבורין. אפי' כדמייירי שלא נגע בידו בהמרדע. רק ע"כ כחיפו והרי שם גם טו"ע אין ט וכדלמרינן. ו"ל דהא דאין דין חיבורין נגוע שלישי מהמת. היינו רק בזהל (וע' ברמל"מ פ"ה מטו"מ וד"ק). אבל כלי שנגע בזה. כיון דחרב כחלל. דין המרדע כמה עלמו. א"כ הו"ל רק יקרב דיקרב. ועט"ר דרק בכלי מתכות אמרינן חרב כחלל. נריך לאוקמיה כהא בשערין תחוב הדרבן במרדע: (ג) וא"ת הרי הא דהנשטא בזהל ספי"ז מפורש

דחרב כחלל ע"כ ולאו קושיא היא לפ"ד ד"ל מרדע פשוטי כלי עץ הוא ואין טומאתו אלא מדרבנו ובטומאה דרבנו לכ"ע לא אמרי חרב כחלל ומי"ה הר"ם דמרדע שזדקקו הוא קבול אישעל לא אפי' דהיי דמיסלגל אינו חובה שנגע לתוך קיטול המרדע וי"ל שמהובר לו ואין שם בית קבול ואפי' יש לו קיטול פשוט למלאוהו הוא וכתה דנומא סבני דלא שמיא קבול פיון בתוי"ע פ"ג דכלים נשם התוס' אלא שהר"ם חולק בזה כמ"ס שם במ"ס כלים: על אדם הטשאן שבוי המרדע. פ"ו הר"ם כגון שנגדו מפסיק וכו' לעינן טומאת משא. אין חילוק בין נשא על כתפו ממש ובין קודר מפסיק ואפי' אפי' אינו מפסיק לעינן טומאת משא אלא משום מנגע איירי דאילו נשא על כתפו ממש עמא שבעה דהיי כלים בזהל ובקודר מפסיק אינו אלא טומאה ערב וכה דקחני הטשאן ה"ת למהי טעם לומר ע"י קודר אלא דוגמת דעמשה פ"ה נקט שהמרדע מל כתפו ומלי ג"כ שם קודר מפסיק. ובעיקר פירושה ומיטעא שפיקרו משום אהל טמאהו וכ"כ הר"ם ורש"י ורס"י ולפ"ד קשה אין יעשו על משא לומר משום אהל. ואין יעשו לומר שבהל אינו אלא טומאת ערב ובחובה מפורש טומאת שבעה ועוד שיעשו דעו"י מרדע כיון אהל ואין יעשו כולי האי. ולגוי שאינו כדאי לדבר גזר ר' ומיניו יש לפרש דהכא מיירי בשעה ששאו על כתפו האחיל ג"כ ראש המרדע על ידו או על רגלו והשתא איכא מנגע ומהל ופשו חכמים שיטעו לומר דלא תיעמא משום אהל כהא הואיל שכבר עמא משום מנגע כדלמרינן נזירי ד' מ"ב כיון דמיטמא וקאי מו לא תיעמא משום אהל א"כ נאו שני הקוממאה כהא וס' יעשו ולא ידעו שאם כיון כהא עמא נמי טומאת שבעה. ואפי' אין בזהל כהא מטומאה ערב לטומאת שבעה דאיכא חוספה טומאה חורב ומיטעא אפי' דמיטמא וקאי כמ"ס הוסי' נחם' שבעות ד"י ו"ז ב"ד"ה נזיר בקב"ה. ור"ש דעל אדם הטשאן דאיכא חכמי מנגע והלל. יש מקום לפעו"ת אפי' בזהל עמא יאמרו דליכא טומאת אהל כהא הלכך התמידי לגזר הקיפו משום פגיו ועל שאר אדם וכלים דהיי לא תיעמאו וקיימו שנקבו חלינא: ועל עמאן ב"ש. אגב אורחא נקט נס דהיי אינו מתקנת ר"ע ואף קודם

שאין קרובה מ"ה ע"ס :
ב המוציא מ"ה ע"ס :
יועטמי נ"ב ע"ס :
ע"ס ע"ס :

חלופי גרמאות
וישנות נכונות וישנות
וישנות נכונות ואילו היא
ישנה כמנה וישנה נכונות
היטנה ישנה . ב בתחלה
נר"ע פבתחלה ונ"ב ע"ס

אליהו רבא
ואחד ישנות עמלות . פירש
בנוספתא מפני שהגיס
קבוצות על פניו ומזכיר
שחין לזכרון והרחוקות
חדשות עמויות ישנות
עמלות . בנוספתא שאין
אומר שמא היה שם דרך
או עיר : ב המוציא מת
בתחלה נכונות פשיטין
לכאן

תוב רע"ק
משנה ב [אות כ"א] שאין
אדם זוכרה ע"י ב"ב שאין
ט"ה בתו"ש ד"ה לא
יסודך כ"ה :

משנה אחרונה
מספק לא מחוקין עומא'
דכא אמר ר"ל פילה
מלאו ופיהו את א"י הכי
אמר נכונה בכחונות .

וב"ל דהני תלויות און
להם דין ר"ה ע"ן רביס
מטוין ליקן בתלויות
דלכ"ל אחמי מיימת
מד"ל ולא פ"ר דנפשינת
דסקק עומאה כבה"ל
הוא . ומיהו קשה דלפ"י
היו ככה"י הא קפ"י
עומאה דנדר קפ"י בו
דעה לישאל בין גרה"י
בין גרה"ר ספקו מסור
דקנין פ"ג דהסבור
ואפשר דחשיב ליה כספק
עומאה הנאה בידי אדם
דחשיב כיש בו דעה
לישאל כדלמנר פ"ק דגדה
ד' כ' א"י הכי הקבוצים
הביאו כלן ובה"ל בידי
אדם . וכלל דכל עמאה
נב"י אדם הפ"פ שאין
האדם לפניו חשיב כיש
בו דעה לישאל . ויכ"י
דמי און בו דעה לישאל
כגון עקן המוטל ע"פ
קרקע וכלי אלנו ספק
כגט כדפ"י רש"י ע"ס
במ"ל גדה . וכלכונה
משמע הכי ע"ס כפ"ק
דכדא דחשיב חמה של
הגדה כיש בו דעה לישאל
כיון שהעומאה גאה ע"י
הגדה והמשמע דלפ"י חמה
הגדה או הלכה למדינת
היס חשיב י"ב ע"ס דעת
לישאל דנדרת מטיקרא
אליהו . ופ"י ע"ס ל"ג
ועוד קשה אפ"י למאי
דמוקי בכתובין לבית

שם . ואע"ג דמוכר שאינו פשוט קודם . אשכחן טובא דכותיה בכמה
מקומות במשנה . ולא קפדין . אלא היכא דקאי אפלוגתא . כלומר
על דברי מ"י שקדם לו [שהל"ל אחת זו שאחה מודה לי בן] . או
דקאי אקרא . [שיש לומר . ח' זה שכתוב בפירוש בקרא] חוס' ע"ס :

טמאות . פ"י הר"ב מפני שהגיס
קבוצות שם נפליהם וכו' . וגם הרמב"ם
לא כחז אלא זה הטעם בלבד . וכן
בנוספתא שהביא הר"ש . אבל לא שזה
הטעם קאי גם על קבוצות לדרך .
דחש לא שידך למימר דעד חמשים
אמה אולא . דהיכא קיימא דמיניה
אולא . אלא בדרך טעמא אחרניא .
וטעמא פשיטא הוא . כדלמנר בנמ'
והואיל וטעמא פשיטא הוא לא הולכנו
לדעתיה הימנה . אפ"י היא בתוך ל' אמה
היא כרחוקה וחדשה דלשורה דאם איתא
דהלכה אשה יחידה לקבור . לא שבקה
קבוצה הימנה ואולא להך . רש"י ע"ס :
שאין אדם זוכרה . משנה זו שטייה פ'
בתרא דנורי [משנה ג] וחד מינייהו
אגב גררא . הר"ש . וכבר הוספתי שם
מה שראוי להוסיף

איוו נשית מחלה וכן כתבו נ"ב בר"פ
דס המאה . ועיין צ"מ שכתבתי פ' לא
יחפור סימן ד' : שאין אדם זוכרה .
נ"ל שכתבתי הר"י יוסף ז"ל שזכרה בש"י :

מלאכת שלמה

ישראל

הדין נסתר אותו לגמרי . והרי אמרת
דלהכי כשהאילה המרדע לא נזרו
משום דנעבר אותו לגמרי . א"כ מה"ע
הול"ל גמי אפילו כשגשג המרדע .
עב"פ בשמסיקין הנך ה"ל . הרי מדעבר
אוחן מלך הדין א"כ שטיעה השומע .
והו"ל לשבקה דמיניה . אפ"י גם בחיבורין
לא בקיאי בני עולם . לחלק בין
מפסיקין רק ב' כלים או יותר . ומשום
לא פלוג גורו גם בסקור לגמרי מדינא
דחיבורין . כיון דעכ"פ שגא והאילה
עליו המרדע . אור"ש בשלא היה
בהמרדע שום שיכות עפ"ה . וכגון
שלא היה בהדבר האמאיל כעובי המרדע .
אפילו נעמא בו האדם באותה עעה
עומאה ערב מדנעט ע"ז . נ"כ
גורו שיטתא זו"ל . משמע שיחשבו
שהעומא כדאל"ל עמא עומאה ערב .
דגם זה ידוע לכל דאין אהל פחות
מספח . ורק שיש בהקפיו עפ"ה חיישין
שיטעו למר זה כזה . והוא דלא נזרו
גמי על כלי כה"ג וכגון שהיו ג' כלים
ע"י וכו' ונענין וכו' . והעליון האהיל
על התחתונים ועל המת יהיה גם כלי
התחתון לר"ך הוזה ופשו"ל . אף שבעליון
אין בשמחו רק בהקפיו עפ"ה . וכדלמנר
נבי אדם [ועי' פ"א מ"ב] . תירץ הר"ש
דרק גדלה שמו"ק . כמו שקרה אלל
האיכר גורו . אבל בכלים כה"ג מלתא
דלא שכיחא היא לא נזרו בה רבין
[כבינה יח"ל] . וא"ח עכ"פ נבדי האיכר
הו"ל לעמו"י ע"י . דהרי מ"י ע"י
שהיא האיכר לבוש כשיחברו ע"י משיה
ערוס . וא"כ גם כלי שלישי הו"ל
לעמו"י ע"י כה"ג . נ"ל דכיון ששמרו
לחייבן לא ייהו להם הכירא שהעומא
בזהל לא כפי ליה בעומאה ערב .
ושאין חלוק בין אדם לכלי . ואדרבה
י"ל דעבדי זיה הכירא דלא לשרוף
עלה תרומה וקדשים [ועי' שבת
ע"ז א"ח מ"ב] . כה"ב פ"כ"ה מ"ו :
[ד] ונ"ל דמדלא קאמר ר"י קבוצה
שיש רחוקה ממנה . או הו"ל למנעק

הקבוצות משמע דלא הי דבר
המנוי ושינוי לקבור הלכך חיישי'
א"כ ברחוקות אמאי ישנות עמלות
הא רחוקות הן רחוקות איש מ"י
לקבור שם אלא דכדא קבוצה
אולא אשה לחודה וקבוצת
שם הנפל שלה . אבל רחוקות
לא אולא לחודה לקבור בתל .
ואחיל ולריכה לאיש שידך
עמה הולכת לבית הקברות
ואינה קוברת בתל . והא
דמטמאלין ביטענה . ואפילו
רחוקות . דחיישין שמא קרובות
היו מתחלתן וחדשה העיר
ונשחת הדבר : ר' יהודה
אומר כו' . והל' כר' יהודה :
ב המוציא מת בתחלה . שלא
היה ידוע שהיה שם קבר .
והכי אמר' בנמ' כמ"ר [דף
ק"ד ס"ד] האמאל . ולא
שהיה מנוי . מת . פרט
לסרוג . דהרוג אין לו
תפוסה . ואין לו שפוט
קברות והכי גמירי

דכחובות [שם] בשלמא דרך
בית הקברות דזימנין דמתרמי
בין השמשות [של ע"ס] ומקרו
וקברו בתל . והואיל וטעמא
פשיטא הוא לא הולכנו לפרשה
שאין קבוצה הימנה . אבל
אם יש קבוצה הימנה . אפ"י
היא בתוך ל' אמה היא כרחוקה
ומדשה דלשורה דאם איתא
דהלכה אשה יחידה לקבור .
לא שבקה קבוצה הימנה
ואולא להך . רש"י ע"ס :
שאין אדם זוכרה . משנה זו
שטייה פ' בתרא דנורי [משנה
ג] וחד מינייהו אגב גררא .
הר"ש . וכבר הוספתי שם מה
שראוי להוסיף

ישנות טמאות . מפני שהגיס
קבוצות שם נפליהן . דעד חמשים
אמה אולא אשה לחודה
וקבוצת שם הנפל שלה . אבל
רחוקות לא אולא לחודה לקבור
בתל . ואחיל ולריכה לאיש
שידך עמה הולכת לבית
הקברות ואינה קוברת בתל .
והא דמטמאלין ביטענה .
ואפילו רחוקות . דחיישין
שמא קרובות היו מתחלתן
וחדשה העיר ונשחת הדבר :

ישנות . טמאות כ"ה . הרחוקות ט' . חדשות
טהורות כ"ו . וישנות טמאות כ"ה . איזו היא
קרובה . חמשים אמה כ"ט . וישנה ששים
שנה כ"ז . דברי רבי מאיר . רבי יהודה אומר
קרובה שאין קרובה ממנה כ"ט . וישנה שאין
אדם זוכרה כ"ז : ב המוציא מת בתחלה .
מושכב

זוכר התנא חדשות מחלה
אע"פ שאינו פשוט דכיון דלא
קאי אמרי לא אקרא ולא
לדברי ת"ק כההיא דפ"ק
דכוכה ודכותה שכתבתי שם
אין להקפיד

מלאכת שלמה

תפארת

לא מקרי סמוך לקבוצת . ולא
מחוקין אז עומאה בהתל אף
שארם סמוך להעיר או להורך :
בה' דמדקרב התל להעיר
שסמוך להקברות חיישי'
שהלכה אשה יחידה לשם
קברה שם נפל משום דלכ"ע
מיידי שהתל הוא חוץ הג' אמה
מהעיר . וכדבעינן למימר
לקמן . להכי לא רתה להסתרח
לקברו צביה"ק . וקברתו
בהתל שתוך הג' אמה .
ומדהלכה לשם יחידות לפיכך
לא נהפרכם הדבר . להכי
אף שהתל חוש לא ידע אדם
שנקבר שם מת . וב"כ כשהוא
סמוך לדרך שסמוך לקברות .
אף שאין עיר סמוך לשם .
דליכא למיחש שקברה שם
אשה יחידת נפל . אפילו הכי
חיישין שמו"פ פ"א בע"פ
הביאו מת בדרך לקברו צביה"ק .
ומדלא היה להם פנאי להעלותו
לצביה"ק הרחוק מהם ל' אמה .
ולכן קברוהו בהתל שהוא
לשם חוץ הג' אמה . ומדקברוהו
שם ע"י יחידים בחפזין לא
נחפרכם הדבר . להכי אפ"י
חדשות עמלות : בו מעיר
ודרך שבמזכים לצביה"ק :
בו דמדרחוק התל מהעיר
ל' אמה וכדמסיק . אין האשה
הולכת לשם יחידות . ומדלריכה
ליקח עמה אדם [עי' י"ד
ע"ג ס"ד] ניחא לה ע"י לקברו
צביה"ק ולא בהתל . ואף
ששנייה במרחק שיה . וב"כ
כשהביה"ק רחוק ע"י מהעיר
והדרך . אז ודאי לא מחוקין
עומאה בהתל אפילו קרובות
וכ"ס כרחוקות [לעיל סי' כ"ז] .
וב"כ בתל שרחוק מהדרך
הסמוך לצביה"ק . מיה"ט
יכו מהדרך אפ"י בע"פ לקברו
בהתל ולא צביה"ק אף ששנייה
שוין במרחק : כמו משום
דחיישין למדהתל י"ן . שמא
מתחלה היו העיר והדרך
קרובים להתל . וברוב הימים
נחברת העיר שם ושנהגה
הדרך . ולפיכך אפ"י רחוק
התל מהעיר והדרך עמא :
ב"ה משום

דכל קבוצות הוא חוץ לג' אמה
מהעיר [כ"ז ע"ג ס"ד] רק הבא
מיידי שהביה"ק הוא סמוך
מיד לכוף הג' אמה מהדרך .
לפיכך כל תל הקרוב לעיר
ע"י מ' אמה . או שקרוב
להדרך ע"י מ' אמה . ואפ"י
יש שם כמה תילין ס"ל לר"מ
דחיישין בצולתו שמא קברו
שם ואפ"י ח' מרחוק מהעיר
והדרך ע"י מחביריו : ל' דכל
שתוך ס' שנה נתהווה התל
הזה . אילו היו העיר והדרך
קרובים להתל . היה הדבר
מפורסם עדיין . אבל כשכבר
קודם ס' שנה היה התל . אע"פ
שאין ידוע שהיה שם סמוך
להתל עיר או דרך . אפ"י
חיישין שהיו סמוכין להתל
ושכח . ולפיכך אפ"י השתא
רחוק התל מהעיר ודרך עמא .
ונ"ל דגם לר"מ אם יש אדם
שזוכר שהוא ערך ל' אמה
עמא . רק דלר"מ כל התילין
שהוך ל' אמה עמא . ונ"ל
רק היותר קרובה תוך הג' אמה
עמא . אבל הרחוקים ממנה
אע"פ שגם הם תוך ל' אמה
עמא דלא שבקה קרוב וקברה
ברחוק . מיהו ששנייה חוץ
ל' אמה סמוך . אבל הביה"ק
שהוא ג"כ חוץ ל' אמה רחוק
מעיר ודרך ע"י מהתל . התל
עמא . דמדלחין הקבוצות
בכוף הג' אמה מיד . הו א"י
סמוכין לצביה"ק [ד] : לב' מתו
נעשה התל . לפיכך גם ברחוקים
השתא חוץ

הקבוצות משמע דלא הי דבר
המנוי ושינוי לקבור הלכך חיישי'
א"כ ברחוקות אמאי ישנות עמלות
הא רחוקות הן רחוקות איש מ"י
לקבור שם אלא דכדא קבוצה
אולא אשה לחודה וקבוצת
שם הנפל שלה . אבל רחוקות
לא אולא לחודה לקבור בתל .
ואחיל ולריכה לאיש שידך
עמה הולכת לבית הקברות
ואינה קוברת בתל . והא
דמטמאלין ביטענה . ואפילו
רחוקות . דחיישין שמא קרובות
היו מתחלתן וחדשה העיר
ונשחת הדבר : ר' יהודה
אומר כו' . והל' כר' יהודה :
ב המוציא מת בתחלה . שלא
היה ידוע שהיה שם קבר .
והכי אמר' בנמ' כמ"ר [דף
ק"ד ס"ד] האמאל . ולא
שהיה מנוי . מת . פרט
לסרוג . דהרוג אין לו תפוסה .
ואין לו שפוט קברות והכי
גמירי

המעורב מרס וליחה של היח. לשון מתבוססת בדומין (יחזקאל יז): מצא שלשה. אם יש בין זה לזה מארבע אמות ועד שמונה. כלומר מקבר ראשון עד שלישי. אין פחות מארבע אמות. ולא יותר על שמונה. הרי זה שכונת קברות ויכר שלש קברות. מצא שלשה (ה). אם יש בין זה לזה. מארבע אמות. ועד שמונה (ה). כמלא משה וקובריה (ז). הרי זו שכונת קברות

קבורה נהגוהו שם אכור לפניהו. אלא שבאחד או בשנים. אלו תוליס שלא נקברו שם אלא לפי שעה והיה דעתם לפנותם אבל בשלשה מוכח שזה מקום מיוחד לקברות ואורך המערה דרכה להיות ששה ורחבה ד' ואלכסונו עורך שנים אמות. דהיינו שמונה. ומשום הרי חנן מארבעה ועד שמונה: כמלא משה וקובריה. לא גרסינן לה הכא:

תוספות הדינים
(בבב"ב סד"ה) נוספו טו' ל' מתבוססת טו'. וישנן מאחזי לו בירושלמי שמואל המה נכנס בקרקע שלש הצבעות. (הכ"פ):

אליהו רבא

אמרו שכונת קברות אלא לגי מתהום. אלא בירושלמי אין כהן י"ב קדמייה בתוספתא: מצא שלשה אם יש בין זה לזה מ"א ועד שמונה כמלא משה וקובריה. גרסינן. והאי מתני' לפי גמרא דין לא התבאר לן שינוש הדא מדא' ועד שמונה לחאי מיעבד לן וכו' בודק ממנו והלן עשרים אמה לחאי הא מערה אשתא בטי ג' מתיס ולדוק עוד ארבעה עשר חטי לחי' וכו' למערה. ולפי גמרא דירושל' אשתרתי לן האי מתני' ספיר. דפרכי' בירושלמי פ"ט דגמיר חנן הניין וששה חר על פתח המערה שש על שם כמלא משה וקובריה והאי הוא אמר הכין ומשני חנן מלא המערה עובדת כהן הכא מלא המערה מורה על חין עד כדי נוסחי המערה. פירוש התקני המערה הרי הוא על שם כמלא משה וקובריה והאי קמי' מד' ועד שמונה כמלא המערה וקובריה אלא חר לביה שמונה למלא המערה וקובריה ומשני חנן עובדת המוכר דין נהדר מנומס שיהא מלא המערה וקובריה בד תק והכא עד שמונה חיישין ליה להאי הקבר שש מלא המערה וקובריה הוה דקמי' חנן מלא המערה וקובריה כדו נוסחי המערה ומלושין והכא ד"א בלא קובריה דומיין עשה חר הקבר לבישילי חנן משה וקובריה כדוה ודד מפרש על דיכין הוי קובריה ומשני עד כדי נוסחי המערה והכא דקמי' ככא מד' אמות והכא ט"א ענין משום דהתם ט"א המערה וקובריה כדו נוסחי המערה ומלושין והכא ד"א בלא קובריה דומיין עשה חר הקבר כמלא משה ט"א קובריה

בודק

קברות

שלמה

מלאכת

ע"כ ועוד כתב הרא"ש ז"ל טולנו ואת תבוסתו הרמב"ם ז"ל גרים תבוסתו בני"ת מלשון דם תבוסה שר"ך לטול ג"ע עפר שמהערב צדן דם וליחה של מת והבוסה לשון הערבות וסעד מלחאי לו בירושלמי שמואל המה נכנס בקרקע ג' ספחים עכ"ל ז"ל אכל האי לא מלחאי כפי' הרמב"ם ז"ל שר"ך לחפור רק עומק ג' ארבעות וכן גרס"ם דהלכות עומלח מת וכו' ג'. ועיין במ"ס דשם חוס' ז"ל בפרק בתרא דמיר. ולשון הרמב"ם ז"ל שם אם יש בין זה לזה מ"א אמות ועד ח' כמלא משה וקובריה ה"ו חושב שמה בית הקברות הוא זה ור"ך לבדוק מן האחרון עשרים אמה שהן כשתי מערות ואחר שכיניהן ואם לא מלא שם מת אחר הרי אותן העשרים שבדק עבודות אע"פ שהן שכונת קברות ע"כ ועיין עליו בהשגות ובמה שכתב כסף משנה לפרש דעתו ז"ל:

יבין

או כלל מהמת' ועמ"ס ג"כ לטול פ"ב ס"ו כ"ה דלא משום עומלח לר"ך לפנות השבועה. מדע דא"י למה נפלים והרגוים ועוד כוכבים אין לכן תבוסה והרי טולן יש בןן עומלח שר' מתיס אלא משום כבוד המת נגטו [ו] ונעול עוד קרקע בתולה שחתת התחוח בעומק ג' ארבעות. ומפניה הכל למקום אחר. והח"כ מותר להביא לשם טהרות ואינו חושב שמה עוד מת אחר קבור שם (ה): (ה) וכל השלשה מנוחים בשורה א' ארבו של זה צד ארבו של זה. כזה = או חפי' צב' שור' צדוון שיש לומר שהיו טולן קבורי' במערה א' כזה = או חפי' = או חפי' ב' שורות כזה = - שבכל ג' החיפוס י"ל שבמקום נקודת א' היה חלול המערה והג' המתיס שגמלחו היו קבורים בכתלי המערה: (ו) ר"ל אם בין קבר ראשון לקבר ג' שאלחן. דהיינו שמהנקודה הראשונה של מת שבקפה א' של הג' מתיס. שהנקודה היא ל"ד חוף. עד הנקודה הראשונה של המת שבקפה האחר. שהנקודה היא לפנים של השורה. כמלא שכן ג' הנקודות קבורים רק צ' מתיס. ובין ג' הנקודות יש לא פחות מד' אמות ולא יותר מח' אמות. דפחות מד' אמות ח"א. דח"כ לא יהיה הקבר האמצעי שרחבו אמה. מרוחק מכל קבר שבלדו כרוחב אמה. דכך היה דרכם להניח עובי אמה בין קבר לקבר (כ"ג פ"ו מ"ח): (ז) הר"ם והר"ב כתבו דל"ג. הכא כמלא משה וקובריה. רק צ"ב [בס] בשיעור רוחב חר הקברות. וכ"כ החוס' (מיר טס). ול"ג היה ל"ל דעל כרחק לר"ך לגרום גם הכא כן. דל"כ הוא ס"ד דגם בזמנתיס הג' מתיס בשורה א' במרחק ח' אמות נמי חיישינן שהיו מנוחים במערה א'. והרי זה אי אפשר. שהרי אורך המערה אינה רק ו' אמות על רוחב ד' אמות. להכי ספיר לר"ך לומר נמו כמלא משה

בו עז

ישראל

תפארת

יבין

(ה) וא"ת מ"ס מתולדות ישנות לחיישין שיש שם קבר ושכח. אף שאין לו שום הוכחה לחשוב שיש שם קבר. כ"ס הכא שבאמת כבר מלא שם קבר. הו"ל למיחש שנקבר שם בכוונה ושכח. ויהיה אכור לפתוח. י"ל התם החל מביח שקבר שם. שכן רגילין. אבל הכא מאן יימר ומה הוכחה יש שנקבר שם בכוונה. וא"ת עכ"פ איך הכא מטעם דלא ידעינן שקברוהו שם בכוונה. תלינן שנקבר שם ארעי. יחשב דלמא מת מנוה היה שקונה מקומו. וכל המאלו חייב לקברו במקומו. וא"ל רשות בעל השדה. ולפיכך לא טעו לבעלים שקברוהו שם. י"ל אילו מת מנוה היה. היה קול להדבר (כסנהדרין מ"ב). א"כ מת מנוה לא שכיה ולא חיישין לה (בירושלמי מיר פ"ט דל"ג): (ה) אמרה כלבית השעה כה וכה אחר פריסתה גזו הים הגדול בין המון משבדים וגלים מגלגלים. והנה פה מקום אחי. אשר נר ומטק מלאויה בעמקי מעלות תהום דבה. וחלתי ואירא מחוות דעי. כי ערוס' אכתי והחבא. והרבה ינעתי בנחתי בלחוחי. ביוצית אפי לא אכלתי: פת בני. וכדו לחמי. ולא מלאה היונה הולועה מנוח לכך רגלה להבין דברי משנה הקדושה הוואת. ועמה תעלמות חכמה שבסוגיא צ"ב (דקב"א) דהא בזה תליא כפלכתת קבורה בגלח. ולא זה וזה שיש בןן רוח חיים. גלויים להמשש בני עינים. ולכן מה נורא המקום הזה לגופו מרום ועלוב הגמלא בין הכרמים. עשקי עיף ונע. ילק פסוה בשנים נעמיס. שוכב דומס על קנו ערוס אז מיימיס. דלו עיני למרוס. כי עזובי שרי מתיס בעלי כפיס. מנידי דבר. אשר תמיד חסוני בכפיסו נותני לחמי ומימי. המה רבותיו הקדושים בעלי תריסין עלי עדה מלהמת התורה. והלבאים לא חלנו שדיהן להניק גוריהן ליתן אוכל למו. כראוי לאסתרוח צד דקא. גדי מהקא. ובשתינתו לפינו. רק לשבשמיס אכינו. כי רק בשמו תרוס קרני. כי רק הוא המושעי בעיסי רוחו. ולו אך קוה קיייתי. ויש אפי חכד רייתי. וארצות נפתחו. ונבקשו עלי מאורות. להבין ולהורות. ולא נא קאמר אם יש בין זה לזה וכו' איזו זה וזה שהתכוון התנא אליו. דהנה רש"י (מיר סד"ג) פ"א אם יש בין זה לזה ודאי ט"ס הוא. דהרי לשון מד' ועד ח' דקאמרה מתניתין. ודאי משמע שלא יהיה בין הקברים פחות מד' אמות או יותר מח' אמות. ואי בין קבר א' לב' קאמר התנא. ודאי יש בין קבר לקבר פחות ופחות מד' אמות. וכמוכר במערה דב"ב למשין שם. והרשב"ם צ"ב פ"א אם יש בין זה לזה. ר"ל כשרחוק מת שמהל תהלה לקבר שמהל שלישי ד' אמות. אז חיישינן שהן הג' שנקברו כפותל שברוחב המערה. וכשרחוק הא' מהג' ח' אמות. חיישינן שהן מהג' הנקברים כפותל של אורך המערה. אולם רבינו זה לנשפתי חול. דל"ל שהנקברים במערה. יש להן בין כן לכוך צ' ספחים. ולהכי כשנקברים ג' צ' אמות. ודאי הם הג' שנקברו כפותל של רוחב המערה. דהיינו ג' אמות לרוחב גופי ג' מתיס. וב' ספחים צ' אמות. וספח צוותי הכותל מזה. על אורך ח'. הרי טוב אמה. דהו"ל ביחד ד' אמות. אולם על פי' זה כבר מזה לא אמוחא רבעותי' דזה ללא כמלן במשנתיו. וגם בל"ק. דהרשב"ם קחשיב גם הספח שבכל זייח לכלל מדת ד' וח' אמות דמלר"ך התנא. והרי התנא בין זה לזה קאמר. ואלו הספחים אינן בין זה לזה. אלא מן הג' מכולס. והו"ק דמשנתיו מבורר שכש"ס בין ראשון להשלישי יותר מח' אמות. הו לא חיישינן שהיו מהנקברים במערה ח'. והרי לדברי רבינו אפשר שיהיו א' או ג' מהנקברים בקנה כותל האורך אלא פתח המערה. והשלישי יהיה בקבר בקנה האחר צוותי כותל הרחב של המערה. שהוא בלכסופן מול המת הראשון שקבור צוותי האחר. ויהיה לפ"י בין ראשון להשלישי י"ב אמות. והרשב"ם א"כ בחידושו צ"ב. וכ"כ בשיטה מקובצת צ"ב הביא שם הראב"ר דה"ס. אם יש בין זה לזה מד' עד ח'. ר"ל אם יש בין כל הג' רוח כל כך דלא טול לעשר שהוא הוא הרווח של המערה שרחב ד' על אורך ח'. ובגון שאינם מהג' קבורים באורך הח' ואינם מהג' ברוחב הד'. ותמרידי דלס כן לא ששיענו התנא הדין במלא כל הג' קבורים בשורה א'. דלא מדלין קבורים צב' שורות. אין הוכחה כל כך שיהיו כולם קבורים במערה א'. וזה דבר חדש הוא. שהיה ראוי לתנא לאמרו בפירוש. ולא ברמז בעלמא כדמחוי לה במחוג. (ב) מה דקאמר חו במשנתיו ב' ד' ק' מ' מ' ו' ל' ה' ל' כ' א' מ' א' מה מלחיה ממנו מיירי תנא. לר"ב ב"ם (ט"ס מו"ב) מלת מ' נ' א' לקבר שמהל אחרון קאי. ובבב"ב ר' מאור שינוי. אין סוגיה הש"ס צ"ב הל"ל מסכמת לפירוש זה. דהרי חשיב כל אורך המערה שקבורים

או כלל מהמת' ועמ"ס ג"כ לטול פ"ב ס"ו כ"ה דלא משום עומלח לר"ך לפנות השבועה. מדע דא"י למה נפלים והרגוים ועוד כוכבים אין לכן תבוסה והרי טולן יש בןן עומלח שר' מתיס אלא משום כבוד המת נגטו [ו] ונעול עוד קרקע בתולה שחתת התחוח בעומק ג' ארבעות. ומפניה הכל למקום אחר. והח"כ מותר להביא לשם טהרות ואינו חושב שמה עוד מת אחר קבור שם (ה): (ה) וכל השלשה מנוחים בשורה א' ארבו של זה צד ארבו של זה. כזה = או חפי' צב' שור' צדוון שיש לומר שהיו טולן קבורי' במערה א' כזה = או חפי' = או חפי' ב' שורות כזה = - שבכל ג' החיפוס י"ל שבמקום נקודת א' היה חלול המערה והג' המתיס שגמלחו היו קבורים בכתלי המערה: (ו) ר"ל אם בין קבר ראשון לקבר ג' שאלחן. דהיינו שמהנקודה הראשונה של מת שבקפה א' של הג' מתיס. שהנקודה היא ל"ד חוף. עד הנקודה הראשונה של המת שבקפה האחר. שהנקודה היא לפנים של השורה. כמלא שכן ג' הנקודות קבורים רק צ' מתיס. ובין ג' הנקודות יש לא פחות מד' אמות ולא יותר מח' אמות. דפחות מד' אמות ח"א. דח"כ לא יהיה הקבר האמצעי שרחבו אמה. מרוחק מכל קבר שבלדו כרוחב אמה. דכך היה דרכם להניח עובי אמה בין קבר לקבר (כ"ג פ"ו מ"ח): (ז) הר"ם והר"ב כתבו דל"ג. הכא כמלא משה וקובריה. רק צ"ב [בס] בשיעור רוחב חר הקברות. וכ"כ החוס' (מיר טס). ול"ג היה ל"ל דעל כרחק לר"ך לגרום גם הכא כן. דל"כ הוא ס"ד דגם בזמנתיס הג' מתיס בשורה א' במרחק ח' אמות נמי חיישינן שהיו מנוחים במערה א'. והרי זה אי אפשר. שהרי אורך המערה אינה רק ו' אמות על רוחב ד' אמות. להכי ספיר לר"ך לומר נמו כמלא משה

משנה אחרונה

מתארים ל"ל דאמכחא בעלמא הוא מדע דהא לא מלינו שנקבר במתיס וכו' דל"ל חנן מיר קבר הגמלא מוסר לפתוח ואם פתחו מקומו עתא תשמע דלפי' עמ' א' תבוסתו אש"ה טול' ככר כתב הראב"ד בשנות ש"ח המס' דין ה' שהעומתת אינה אלא כדי להחיות מהלחוח: משמע מצא שלשה. דמטעם חוקק חליקן פלה שמוחזקת השדס

אחי כי אורו עיני בקרני הודו. וכי עלי מאורי אור עולות. ומקצה השמים ישועות בחות. וזה האות הגלות. דהנה רבנא יש לדקדק בצבא זו. (א) דהתנא ה"א דה ודאי ט"ס הוא. דהרי לשון מד' ועד ח' דקאמרה מתניתין. ודאי משמע שלא יהיה בין הקברים פחות מד' אמות או יותר מח' אמות. ואי בין קבר א' לב' קאמר התנא. ודאי יש בין קבר לקבר פחות ופחות מד' אמות. וכמוכר במערה דב"ב למשין שם. והרשב"ם צ"ב פ"א אם יש בין זה לזה. ר"ל כשרחוק מת שמהל תהלה לקבר שמהל שלישי ד' אמות. אז חיישינן שהן הג' שנקברו כפותל שברוחב המערה. וכשרחוק הא' מהג' ח' אמות. חיישינן שהן מהג' הנקברים כפותל של אורך המערה. אולם רבינו זה לנשפתי חול. דל"ל שהנקברים במערה. יש להן בין כן לכוך צ' ספחים. ולהכי כשנקברים ג' צ' אמות. ודאי הם הג' שנקברו כפותל של רוחב המערה. דהיינו ג' אמות לרוחב גופי ג' מתיס. וב' ספחים צ' אמות. וספח צוותי הכותל מזה. על אורך ח'. הרי טוב אמה. דהו"ל ביחד ד' אמות. אולם על פי' זה כבר מזה לא אמוחא רבעותי' דזה ללא כמלן במשנתיו. וגם בל"ק. דהרשב"ם קחשיב גם הספח שבכל זייח לכלל מדת ד' וח' אמות דמלר"ך התנא. והרי התנא בין זה לזה קאמר. ואלו הספחים אינן בין זה לזה. אלא מן הג' מכולס. והו"ק דמשנתיו מבורר שכש"ס בין ראשון להשלישי יותר מח' אמות. הו לא חיישינן שהיו מהנקברים במערה ח'. והרי לדברי רבינו אפשר שיהיו א' או ג' מהנקברים בקנה כותל האורך אלא פתח המערה. והשלישי יהיה בקבר בקנה האחר צוותי כותל הרחב של המערה. שהוא בלכסופן מול המת הראשון שקבור צוותי האחר. ויהיה לפ"י בין ראשון להשלישי י"ב אמות. והרשב"ם א"כ בחידושו צ"ב. וכ"כ בשיטה מקובצת צ"ב הביא שם הראב"ר דה"ס. אם יש בין זה לזה מד' עד ח'. ר"ל אם יש בין כל הג' רוח כל כך דלא טול לעשר שהוא הוא הרווח של המערה שרחב ד' על אורך ח'. ובגון שאינם מהג' קבורים באורך הח' ואינם מהג' ברוחב הד'. ותמרידי דלס כן לא ששיענו התנא הדין במלא כל הג' קבורים בשורה א'. דלא מדלין קבורים צב' שורות. אין הוכחה כל כך שיהיו כולם קבורים במערה א'. וזה דבר חדש הוא. שהיה ראוי לתנא לאמרו בפירוש. ולא ברמז בעלמא כדמחוי לה במחוג. (ב) מה דקאמר חו במשנתיו ב' ד' ק' מ' מ' ו' ל' ה' ל' כ' א' מ' א' מה מלחיה ממנו מיירי תנא. לר"ב ב"ם (ט"ס מו"ב) מלת מ' נ' א' לקבר שמהל אחרון קאי. ובבב"ב ר' מאור שינוי. אין סוגיה הש"ס צ"ב הל"ל מסכמת לפירוש זה. דהרי חשיב כל אורך המערה שקבורים

אחי כי אורו עיני בקרני הודו. וכי עלי מאורי אור עולות. ומקצה השמים ישועות בחות. וזה האות הגלות. דהנה רבנא יש לדקדק בצבא זו. (א) דהתנא ה"א דה ודאי ט"ס הוא. דהרי לשון מד' ועד ח' דקאמרה מתניתין. ודאי משמע שלא יהיה בין הקברים פחות מד' אמות או יותר מח' אמות. ואי בין קבר א' לב' קאמר התנא. ודאי יש בין קבר לקבר פחות ופחות מד' אמות. וכמוכר במערה דב"ב למשין שם. והרשב"ם צ"ב פ"א אם יש בין זה לזה. ר"ל כשרחוק מת שמהל תהלה לקבר שמהל שלישי ד' אמות. אז חיישינן שהן הג' שנקברו כפותל שברוחב המערה. וכשרחוק הא' מהג' ח' אמות. חיישינן שהן מהג' הנקברים כפותל של אורך המערה. אולם רבינו זה לנשפתי חול. דל"ל שהנקברים במערה. יש להן בין כן לכוך צ' ספחים. ולהכי כשנקברים ג' צ' אמות. ודאי הם הג' שנקברו כפותל של רוחב המערה. דהיינו ג' אמות לרוחב גופי ג' מתיס. וב' ספחים צ' אמות. וספח צוותי הכותל מזה. על אורך ח'. הרי טוב אמה. דהו"ל ביחד ד' אמות. אולם על פי' זה כבר מזה לא אמוחא רבעותי' דזה ללא כמלן במשנתיו. וגם בל"ק. דהרשב"ם קחשיב גם הספח שבכל זייח לכלל מדת ד' וח' אמות דמלר"ך התנא. והרי התנא בין זה לזה קאמר. ואלו הספחים אינן בין זה לזה. אלא מן הג' מכולס. והו"ק דמשנתיו מבורר שכש"ס בין ראשון להשלישי יותר מח' אמות. הו לא חיישינן שהיו מהנקברים במערה ח'. והרי לדברי רבינו אפשר שיהיו א' או ג' מהנקברים בקנה כותל האורך אלא פתח המערה. והשלישי יהיה בקבר בקנה האחר צוותי כותל הרחב של המערה. שהוא בלכסופן מול המת הראשון שקבור צוותי האחר. ויהיה לפ"י בין ראשון להשלישי י"ב אמות. והרשב"ם א"כ בחידושו צ"ב. וכ"כ בשיטה מקובצת צ"ב הביא שם הראב"ר דה"ס. אם יש בין זה לזה מד' עד ח'. ר"ל אם יש בין כל הג' רוח כל כך דלא טול לעשר שהוא הוא הרווח של המערה שרחב ד' על אורך ח'. ובגון שאינם מהג' קבורים באורך הח' ואינם מהג' ברוחב הד'. ותמרידי דלס כן לא ששיענו התנא הדין במלא כל הג' קבורים בשורה א'. דלא מדלין קבורים צב' שורות. אין הוכחה כל כך שיהיו כולם קבורים במערה א'. וזה דבר חדש הוא. שהיה ראוי לתנא לאמרו בפירוש. ולא ברמז בעלמא כדמחוי לה במחוג. (ב) מה דקאמר חו במשנתיו ב' ד' ק' מ' מ' ו' ל' ה' ל' כ' א' מ' א' מה מלחיה ממנו מיירי תנא. לר"ב ב"ם (ט"ס מו"ב) מלת מ' נ' א' לקבר שמהל אחרון קאי. ובבב"ב ר' מאור שינוי. אין סוגיה הש"ס צ"ב הל"ל מסכמת לפירוש זה. דהרי חשיב כל אורך המערה שקבורים

אהלות כל המטלטלין פרק טז

קבירה דהו כד נחשי
 המטה והלוסיין כו' והשתא
 מחי' הכל מפרשא מאן נ' ו
 אם יין בן ליה בין מח
 אחד לחבירו בין רבאון
 ועד שני בני ליה מדר
 לשני בני ליה שני קבירות
 כיון שהיה בין מה לחבירו
 כשיש חר' הקבר חייבין
 לשבות קבוח טעם כל
 שבוט לעשות קבוח הרבה
 במעשרות רבות. דכל פחות
 מדר' לא עבד חר' הקבר
 דליכא מלא הטעה חבירו
 בלא קבירה וכל יקר משמיה
 לא עבד חר' הקבר דהא
 בשמיה איכא כמלא המטה
 וקבירה ברוח אלא מדר' א
 ועד שמנה דנד א איכא
 ששור' לת' כמלא מטב
 בלא קבירה ובשמיה איכא
 שיעור' לת' כמלא המטה
 וקבירה ברוח. הלכך מדר' א
 ועד שמנה דעבד חר' חר'
 הקבר חייבין לשבות קבוח
 ולכן תסקי' המטה השלישי
 עשרים אמה טעם
 דלמא ככא שבוט למעשה
 רבות ונא קבר המטה הראשון
 עשה חר' וכד קבר המטה
 השני ויש חר' המטה השלישי
 הנה כחלה המטה ונדק
 על המטה ועוד שמנה לת'
 דשמנה שיעור' המטה כמלא
 מטה וקבירה ברוח ועוד
 על המטה דלמא ככא איכא
 מ' כסוף המטה וכן מדר'
 השני בוק ממה הראשון
 ולהלן כ' אמה מהאי טעמא:

משנה אחרונה

לקבוח וכו' כספר תק
 יעקב כהל' פסוק אפי'
 קס"ו ק"ק כ"ה ופ"ו
 ו' נכח' עדין זה אינו
 בקבר הגמול דוקא אלא
 ס"ה בקבר הידוע והכי
 איתא בריש גמ' כמ' ניר
 לעולם לאו עשה שבות
 קבוח עד שיהיו שלשה
 חתלים או שלשה ידוע
 אבל בחוספחא לא הני
 אלא עד שיהיו שלשה
 חתלים וכו' וכו' מדברי
 הרמב"ם פ"ע מהב"מ
 דין ו' ויש ליתן טעם
 בזה מדהי' ידועים וכו'
 לא ש"מ ליחנה טפי
 ודע דקבר הידוע היינו
 דוקא שכלל הבעלים
 קבוחים עד אבל הנקבר
 שלא ברשות יש לו תבונה
 ואין לו שבות קבוח
 כמ"ס הרמב"ם שם פ"ע
 דין ו' וכן פ"ו רש"י
 גמ' כסדרה ד' מ"ו
 דקבר הגמול היינו קבר
 חר' שלא ידעו בו
 הבעלים ולא ידעו לקבוח
 שם פ"ב ואי תמה בזה
 על ה"מ פ"ח דין ה'
 שכתב לעת הרמב"ם
 קבר הגמול אסור
 לפעמי' ואם פנה מקבוח
 קמא. במלא שלשה איברי
 ואין שמתא מקמתא
 ע"ש

מטה וקבירה. ור"ל דמדת ד' וח' אמה שאמרנו היינו כהחזקת מטה
 וקבירה. כשקבירים בג' מרים בכותל א' או ב' או ג' כותלים. וכשיש
 מהחלת קבר הראשון עד קבר השלישי ח' אמות. ונחזיק שכולן היו
 קבורים במערה אחת. זה א"ל רק כשהג' מתים קבורים ב' כותלי
 מערה שארכה ו' אמות ורחבה ד' אמות. והוא שיעור החזקת מטה
 וקבירה. כילד דהרי אורך הארון שמונה על המטה. הוא ד' אמות
 כאורך הכוך [פתיח] וימא ל"א א' ד"א אמה] והרי ב' בני אדם לריבין לישא
 המטה [בדמומה נגיעין ל' א' בארזט של ר' יוחנן בן זבדי] ואם לישבת אדם לריד
 רוחב אמה [כאמה ד' ב' מ"ס שריד אמה לכל אדם כשהולך ונושא
 המטה. מלריד האורך רוחב רב טפי מליחוסב. וא"כ לריד לב' טשאי
 המטה א' לרשעה וא' לרגלה שוב ב' אמות כאורך דהו"ל יחד עם אורך
 המטה ו' אמות. ולפיכך לריד שיהיה אורך ורוחב המערה ו' על ד' אמות
 כפי אורך ורוחב המטה וב' טשאי. ובה"ש גמי סני לרוחב המערה
 ד' אמות. דהיינו כאורך הארון. ואין לריד עוד ב' אמות יתירים לטשאי
 המטה כשיהפכו אורך המטה לרוחב המערה וכלאמרי. משום דלא
 כשיהפכו המטה ארכה לרוחב המערה. או אין טשאי המטה עומדים
 לרשעה ולרגלה כמו טשאי כשהכניסו המטה להמערה. אלא שבצד וחזרו
 ועמדו מזה א' ומזה א' ב' דדי הארון כדי שלא יעכב גופם בהרלת
 הארון

כ' אמה מקבר השלישי טפי מהראשון או מהראשון טפי מהשלישי. דהרי איכא
 למעברו. (ג) קשה למה הודיענו הנה לאיזה ד' מ' מתים שמתא יחוש שהיה
 ולבדוק כ' אמה לכל רוח. וכמ"ס באמת הרשב"ם שם. וכן מסתבר דהרי לא
 שנייהן שיבדוק אחריהן. דלמשל אם מלא שלשה מתים קבורים בשורה אחת כזה
 כה"ג אף דאין להסתפק שהיה רוח חלול המערה במקום ג' או במקום ד' דלדמומה
 הכובין בין ב' רוחות א או ב היו. עכ"פ עדיין יש להסתפק אם היה רוח
 נוכל לידע ע"י המנהג שנהגו. לאט נהגו להניח רגלי המטה למערה.
 הראש לד פימיה המערה. וכמ"ס בחידושי' רשב"א ובשם מקובלת לב"ב. וא"כ לא
 היה פימיה המערה. ולאחר רוח יבדוק הכ' אמה. עכ"פ חבירו אם גם ידע
 מערה היו קבורים ג' מתים אלו שמתאלו אם כמותל הארון או הרחב של המערה.
 מורה למעבר או בין קפון לדרוס. וא"כ ע"י ראשו ורגלו המתים ידע
 או רחבה של מערה. ורק ר"ש ס"ל במתניתין דב"ב דעושה ד' מערות לד' רוחות
 היה אלמנ' חלול המערה. א"כ למה לריד לבדוק שם. הרי אין קבוצין
 לבדוק ולא בכל רוחב חלול המערה. כדמשמע לכאורה כל סוגיא דין. ואת"ל
 כותלי המערה. ולא במקום שמשער שהיה חלול המערות. וכמ"ס באמת
 שהיה שם החצר שהמערות פתוחין לו. הרי נחצר אין קבוצין כלל
 אחרת. ואפ"י ח"ל דלהכי גם באמצע חלול המערות והחצר לריד לבדוק
 או דה"ס ללא עדיף רוח חלול זה משער בזכין דחייבין בה לפומחה. דמשום
 מערה וחצר מחלוליות הקבוחות לביה"ק. דחייבין שקברו שם נפלים
 אמה ומינה אמה. ובשאלתא אם רק מהשם כוכין לריד בדיקת הכ' אמה.
 דהרי רוחב כל כוכין וכוך דופן אמה. ובין כל כוכין דופן אמה. וכן
 אמה אמה בסדיונין. אולי בהאמה שניח מלבדן שם איה טעון ע"כ
 המערה אין לריד לבדוק כלל. והא דקאמר בש"ס דמהמקום שמתא
 וכל רוחב מקום שביבין לריד לבדוק אמה אמה בסדיונין. אלא ר"ל
 שהיה שם החצר וחלול המערה. ומאי דקאמר בודק אמה ומינה אמה.
 שרי' ערוו במילין. ולא מנינו לא' מהן שפירש לנו כן. (ה) תו ק"ל
 לריד לבדוק מקום הכ' אמה. עוד ד' אמות כל כוכין וכוך. ושולי
 שאלו יבש שם. הם חוץ מארכה של מערה השניה. דהיינו שהכוכין
 בתמונה זו פ"ב. (ו) ותו קשה דבש"ס ב"ב שם מקשה. אמאי לריד
 המערות והחצר שביבין. אינן רק י"ח אמה. מדאורז כל א' ו'
 הש"ס כגון דבדיק באלכסונה. ופי' רשב"ם דנדק כותלי מערה
 רק במקום שמשער ששם היו כותלי המערה. שם לריד לבדוק
 אמות. ואורך כותל המערה שבה הם הכוכין. הוא ו' אמות. נמצא
 מיירי שנדק טעם זה שהוא ו' על ד' אמה באלכסון. שאלכסון
 בנזיר מדויק. שמה שפירז רביש הרא"ם בפ' משנתיו לכונות
 אמרינן דבטובה לא אמרינן לא דק. ואפילו לחומרא. והכא הרי
 למימר לקמן. והיכא נימא דלא דק. (ז) והיוותר תמוה
 משנתיו מיירי במערה שארכה ח' ורחבה ד'. ומתניתין
 לומר כן. כדי ליישב לישא דמתניתין. דקאמר מר' ועד ח'
 המערה. וכשמאלן קבורין כולן במרחק ח' אמות. תלין
 כרבין ובנדק באלכסונה. ואי מיירי במערה שארכה ח'
 ר"ס ויפסא רבנן. עכתד"ק. אולם אחר שפירש קדשם. כרלא
 לב' פרוסות. ולומר תברא מי שפנה ו' לא טעם ו'. חקשי
 רק אליבא דר"ס אחי. א"כ לפי מה דקיי"ל כרבין דמתניתין
 קבוצין כולן במרחק ו' על ד'. לריד לבדוק הכ' אמה. והרי

שקבורים שם הג' מתים בכלל הכ' אמה. והוכרח רכ"מ ע"י ק' ו' זומר
 שהיה לרבנו גירסא אחרת בסוגיא הנ"ל. אולם לפי דעתנו עני
 לא ארכו להשקיע בפשי העלונה בחירוז זה. דאפילו נימא
 אחרת שמשכמת לדבריו. אפ"י מלא עיינין מעפרות קדשו.
 הכותו א"ל לומר כלל כרבניו. דאי נימא דמתת השלישי
 ממת ונהלן כ' אמה. א"כ יהיה חילוק בין כשקבורים זה
 אמות. ובין כשהקבורים הם זה אלא זה במרחק של ח'
 קבורים במרחק ד' אמות. יהיה קשה גבול בדיקוח כ"ד
 הראשון. וכשקבורים במרחק ח' אמות. יעטרך לבדוק כ"ח
 הראשון. ואתמהה. מ"ס זה מזה. ולדראב"ד שם מלת
 שאלא ראשון קאי. וא"כ יהיה מקום ג' הקבורים בכלל
 וכפי הגרסה הסכים רכ"מ לפי זה. ואני נעניי גם ס' זה
 דהרי מוהלס סוגיא דב"ב שם נראה כדור שנכלל הכ' אמה
 בכללם כל אורך ורוחב המערה שמתא בה הג' מתים.
 שם בסוגיא לא היו רגלין לקבור בזויה המערה ממש.
 לומר ששפיתחיל לבדוק הכ' אמה מהמת הראשון יהיה
 בכלל הכ' אמה. ותו קשה כיון דבאמת לריד לבדוק כל
 המערה שמשער שמתא בה הג' מתים. א"כ מה ראשון
 כאן. והרי לריד לבדוק כל הדפנות סביב. ומאי ממש
 אם גם לא היה מוכח בש"ס דבאמת לריד לבדוק כל
 מתים. דהיינו כפי שיעור מערה הראשונה. תמיהא ליה
 דלמא ככא שבוט למעשה רבות ונא קבר המטה הראשון
 עשה חר' וכד קבר המטה השני ויש חר' המטה השלישי
 הנה כחלה המטה ונדק על המטה ועוד שמנה לת'
 דשמנה שיעור' המטה כמלא מטה וקבירה ברוח ועוד
 על המטה דלמא ככא איכא מ' כסוף המטה וכן מדר'
 השני בוק ממה הראשון ולהלן כ' אמה מהאי טעמא:

הוא ו' אמות אורך על ד' אמות רוחב. ומתניתין
 מיירי שנדק טעם זה שהוא ו' על ד' אמה באלכסון. שאלכסון
 בנזיר מדויק. שמה שפירז רביש הרא"ם בפ' משנתיו לכונות
 אמרינן דבטובה לא אמרינן לא דק. ואפילו לחומרא. והכא הרי
 למימר לקמן. והיכא נימא דלא דק. (ז) והיוותר תמוה
 משנתיו מיירי במערה שארכה ח' ורחבה ד'. ומתניתין
 לומר כן. כדי ליישב לישא דמתניתין. דקאמר מר' ועד ח'
 המערה. וכשמאלן קבורין כולן במרחק ח' אמות. תלין
 כרבין ובנדק באלכסונה. ואי מיירי במערה שארכה ח'
 ר"ס ויפסא רבנן. עכתד"ק. אולם אחר שפירש קדשם. כרלא
 לב' פרוסות. ולומר תברא מי שפנה ו' לא טעם ו'. חקשי
 רק אליבא דר"ס אחי. א"כ לפי מה דקיי"ל כרבין דמתניתין
 קבוצין כולן במרחק ו' על ד'. לריד לבדוק הכ' אמה. והרי

הוא ו' אמות אורך על ד' אמות רוחב. ומתניתין
 מיירי שנדק טעם זה שהוא ו' על ד' אמה באלכסון. שאלכסון
 בנזיר מדויק. שמה שפירז רביש הרא"ם בפ' משנתיו לכונות
 אמרינן דבטובה לא אמרינן לא דק. ואפילו לחומרא. והכא הרי
 למימר לקמן. והיכא נימא דלא דק. (ז) והיוותר תמוה
 משנתיו מיירי במערה שארכה ח' ורחבה ד'. ומתניתין
 לומר כן. כדי ליישב לישא דמתניתין. דקאמר מר' ועד ח'
 המערה. וכשמאלן קבורין כולן במרחק ח' אמות. תלין
 כרבין ובנדק באלכסונה. ואי מיירי במערה שארכה ח'
 ר"ס ויפסא רבנן. עכתד"ק. אולם אחר שפירש קדשם. כרלא
 לב' פרוסות. ולומר תברא מי שפנה ו' לא טעם ו'. חקשי
 רק אליבא דר"ס אחי. א"כ לפי מה דקיי"ל כרבין דמתניתין
 קבוצין כולן במרחק ו' על ד'. לריד לבדוק הכ' אמה. והרי

מערס	חזר ו'	מערס	חזר ו'
ארכה ו' אמות	אמות ארכו	ארכה ו' אמות	אמות ארכו

בודק נכ"ג ובודק. סמט
נמיר היטור וכן נפמור.

משנה אחרונה

שלא מדעת הנפלים
קבר שם ולכן מקומו
עמא דתיש' לשדות
שקבינותיו עמא בית
הקברות הן עד שיבדק
טכ"ד ואל"ל לומר כן דא
שלא מדעת קבר אין
כאן שנתת קברות כמ"ט
רבינו בהדיא בפ"ע:
בודק ממנו ולהלן.
פי' שאסור להשתמש שם
טברות עד שיבדוק ואם
בדק ולא מצא טברות:

בבודק הימנו ולהלן עשרים אמה. שהמערה ארבע אמות רוחב על שש אורך. והחצר שהמערות פתוחים לו מכאן ומכאן שש על שש. דהכי סבירא להו לרבנן בבבא בתרא פרק המוכר פירות [דף קא] נמלא אורך שני מערות וחצר שביניהן שמה עשר אמות ולפי שפעמים חופרים מערה אחת בזאלכסונה וחלכסון של מערה עודף על רבועה שני אמות נמלאו עשרים אמה. שמה

דמערה

כ"ג ובודק.

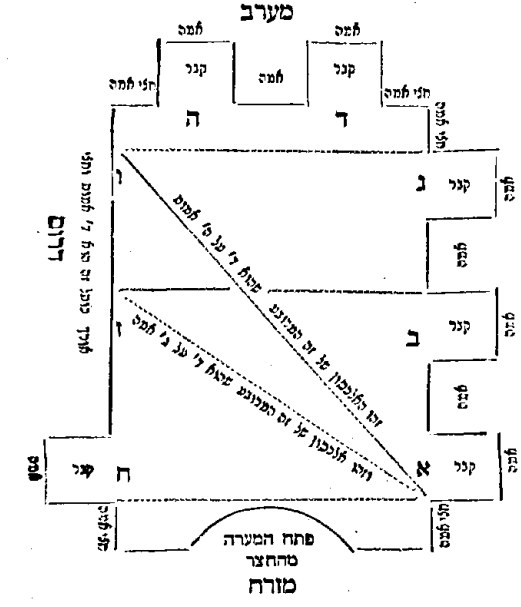
יבין

תפארת

ישראל

בועז

הארון לפוך הבודק (ח): לח) ר"ל או חייטין שיש שם סכונה שמייוחדת לקברות. והרי כל מת שיהיו לו קברו אסור לפתוחו מקברו. ונס לעינין שומאה חייטין דמדמוחד המקום לקברות שמה יש שם עוד קברים אחרים. לפיכך אסור להכניס טברות שם בכל הבקעה עד שיבדוק ודמסיק. ביהו דוקא כשמלאן קברים שם בא' מד' חופנים הנ"ל [ס' גינ] דלא אפשר שהיו כל הג' קבורין בטיבי מערה אחת וכדבעינן למימר לקמן. היאך אפשר בכל חופן ואופן מד' חופנים הנ"ל. ומשו"ה מדחיו רגילין לעשות מערה נגד מערה אחרת. וחצר ביניהן. לפיכך חייטין שפיר לבדוק כשיעור אורך ב' המערות והחצר שביניהן. היא אם היה כל הג' קברים ראשו של זה נגד רגליו של זה כחמשה ז' — או ראשו של א' מהן נגד רגליו של השני כזה | | — אמרינן בהוספתא [פ"ט] דאלנות הובא נמיר ד' ס"ט א' [ד"ע] דלע"ז דלחור לפתוח דמלאן ג' קברים יחד ודאי בטובה קברן שם. ואפ"ה א"ל לבדוק כל סביבותיהן. מדא"ל שהיו כל הג' קברים בג' כוכי מערה א'. ורק כשקבורים בא' מד' חופנים הנ"ל אפשר להסתפק שקבורין כאן במערה ומסתבר שהיה גם מערה אחרת כנגדה. וחצר בינתיים. וברוב הימים נהמלא הכל עפר. להכי צריך לבדוק כשיעור הזה. והא דמזכירין שהיו כל הג' קבורים תוך מרחק שאינו פחות מד' אמות ולא יותר מח' אמות. ה"ט משום דשקבורים במרחק כזה או יש לחוש שהיו כל הג' קבורים בג' כוכי מערה אחת. דכך היה דרכן. עושין חפירה ו' על ו' אמה עמוקה קלה [ועי' חו"ט] נ"ב דקא א' ועי' לעיל פ"ט ס' ס' וחסירה זו נקראה חצר הקברות משום דמן החצר הזה נכנסין לב' המערות שבב' כותלי החפירה. מערה מול מערה. ואורך כל מערה ו' אמות ברוב ד' אמות. ובכל ג' כותלי המערה סביב. היו כוכין לקבור בתוכן המהים והסוך הוא כמין ארגז שובעב בל"א. שכלל טך מניחין מת א'. ואורך כל טך ד' אמות. לתוך עומק הקרקע שבטול המערה. ורוחב כל טך אמה. ורומו ז' עפחים [נג"כ פ"ז מ"ח]. ובין כל טך וטך עובי אמה אמה. והוא היה הכותל שבין טך לטך. אמנם מפני שהמערה ארכה ו' אמות. להכי א"ל לעשות בכל כותל אורך של המערה. יותר מג' כוכין. דהרי כל טך רחבה אמה. וכל רוחב שבין כל טך וטך נ"ב רחבו אמה. א"כ צריך לג' כוכין וב' רוחבין שביניהן מרחק ה' אמות. ואמה היתירה שבאורך המערה. הניחו חלי אמה בזווית הא' וחלי אמה בזווית האחר של הכותל הארוך בקצוות כותל המערה מזה ומזה. ובכ"ב מדחיה מזה רחבה של מערה רק ד' אמות. לפיכך א"ל לעשות ככותל שברחב המערה. שהיא נמול הפתח רק ב' קברים. דהיינו ב' אמות לב' כוכין. ואמה א' לכותל שבין ב' הכוכין. והאמה הרביעית יהיה חלי אמה ממנה בזווית א' והחלי האמה השנייה בזווית השני. כאשר נראה בהצור שלפנינו.

מרחק אלכסון זמ"ל לא יהיה הרחק זמ"ל רק חמשה אמות שלמין [וכמו שנגזר לעיל]. וכן הוא נ"כ ממש. אם יהיה ג' הקברים א ח ז או ב ז ג נ"כ יהיה המרחק שבין ב' קברי הקצוות כמו שאמרנו בשמאל ג' קברים ב א ח. ואפ"י יהיה הקבר הא' שמאל בקצה הא' קבר א. והקבר שמאל בקצה השני יהיה קבר ו והקבר שמאלע שניהן יהיה א' מקברי ב ג ד ה או מקברי ז ח אפ"ה לא יהיה מתחלת קבר א לסוף קבר ו רק קלה יותר מו' אמות. דהיינו כמדת אלכסון של רבוע שהוא ד' על ה' אמות כאשר תראה בהצור שלפנינו ובנקודות שבאלכסון (מ). ונתברר בזה בס"ל. כל זוויתיה של משתמית. שאין לך בכל קברי המערה ג' קברים שאפשר שימלאם. ויהיו ב' הקברים שבב' הקצוות רחוקים זה מזה פחות מד' אמות או יותר מח' אמות. ולהכי דוקא במרחקים ב' הקברים. שבב' הקצוות זמ"ל כשיעור הזה. שפיר מספקין שמה היו טלן קבורים במערה אחת ולהכי שפיר צריך לחפש גם למקום ששעור שהיו שם חצר והמערה האחרת שנגד מערה זו שמאלה: (ל) ג"ל דזלת מ מ גו. היינו מהחלת המקום

כ"ג

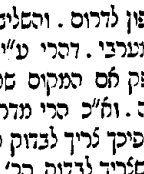
יבין אהלות כל המטלטלין פרק טז בועו רלז

היא ו' על ד' . א"כ למה קאמר התנא שב' המתיס החלוטיוס יהיו רחוקים זמ"ו ח' אמות . הרי אורך המערה היא רק ו' אמות . על זה מתרץ . דה"ס דחיישינן שמאלא הני מתיס באלכסון . שיש בין ב' קברים החלוטיוס ח' אמות . ומתורץ בזה גם כן . שיהיה של הש"ס לרבען מהסיפא דמזריקין מה"ס לנדוק כ' אמה . ולא בני לן בדיקת י"ח אמות [ובפירושי כפ"ט דגזירי כתבתי שיעשה הנדוק לחשוב ב' האלכסוניס שמן ד לקבר ג . והאלכסון שמקבר ג לקבר ח ב' אלכסוניס אלו שהן ח' אמות . יתשוב לנכותן מן הכ' אמות . והרי לפי הריבוע של מערה אינן רק ו' אמות . ולהכי הריבועו לנדוק עוד י"ב אמות . אולם אחרי שזכי נחתנו . דה"ס לומר כן . דלא כך היה בדיקתו איך נכסה לו ו' אמות . הרי כל בדיקותיו ה' בחותכא ואחזנשה של מערה וסס איך קוצרין כלל . דהכוכין רק בהסתלים עשו . וכן כ' גם רשכ"ס בזקן הסוגיא דב"ב דאמנעית המערה א"כ לנדוק ומטעמא דאמרי . אולם אילה"ק גם לפירושו הכא . אמאי לא ניהוש נמי שבה' מתיס שמאלא ב' קבות . ה"ס קברי א ח והקבר האמצעי יהיה ח' משאר הקברים . וכיון שאלאפון זה חפר ונדק כל בני רוחות של המערה . יעשה לנכות מדת כל בני רוחות שחפר . מהכי אמות שרירי לנדוק . וי"ל דדוקא במלאך ב' רוחות אפשר שפיר שימעה לחשוב שהן קברים בן עוה . להכי יכסה החפירה מזה לזה . מן הכ' אמות שרירי לנדוק . אבל כשמאלא קברים כעין ק"ל דהיינו בני רוחות זה לא יעשה לנכות החפירה שמה לזה מהכי אמות שרירי לנדוק . דהרי עין צעין יראה שב' הקברים שב' הקבות כן מב' כותלי המערה שזה מול זה . ואיך יעשה לנכפון

ה' אמות האם עוד י"ד אמות וחלי למזרח וי"ד אמות וחלי למערב . דה"ל יחד עם ה' אמות שבדק מול הג' מתיס שמאלא בדיקה ארוכה ל"ד אמות ממזרח למערב . והיינו משום דמאוסף אס למזרח או למערב היה החזר והמערה השניה . ואם אינו יודע מנהג המקום . אס קוצרים ראשי או רגלי המתיס מול פנימית המערה . או לר"ך לנדוק ברחוק ד' אמות מהמתיס לדרום ולצפון . ל"ד אמות לצפון ול"ד אמות לדרום . דחלי לכאן או לכאן היה פנימית המערה . ובשוש דלרעת רשכ"ס זה . כמו שהר"ך רבינו שיבדוק במקום שמשער שהיו סס כותלי המערות שהן מנוול יותל זה שמאלא סס המתיס כמו כן לר"ך נמי לנדוק במקום שמשער שהיו סס הכותלים של רוחב כל מערה ומערה . שהרי גם כן אפשר שיש סס ב' כוכין בכל כותל וכותל כפי שרגילין לנשות כך וכדלמדין . אמנם מדלחין רמז לכל זה בש"ס וגם הרמב"ם והראב"ד לא הזכירו מבדיקת הכ' אמות שבכותל השני . ולא מבדיקת הכותלים שמשער שהיו סס לרוחב המערה . לפיכך מדברי טולן נלמד . שבאמת א"כ לנדוק אלא לאורך כ' אמות שמאלא בנה הג' מתיס . אבל אחר שאר כותלים א"כ לנדוק כלל . והיינו משום שלא הוחזק סס עומאה . איכא ס"ס שמאלא לא היה כאן מערה מעולם . וחל"ל שהיה כאן מערה . שמאלא לא קברו בצורה שהיא סוס מת . ומלבד דפשוטתא דס"ס ורמב"ם הכי משמע . ג"כ יש ראייה לזה . דאי נימא שרירי לנדוק הכותלים שלרוחב המערה דהיינו בקנה הכ' אמות של מזרח וגם בקנה הכ' אמות של מערב . א"כ יהיה לר"ך המערה של מערב . א"כ למה לומר שה' אמות הן ס"ס וכדלמדין . א"כ גם בטהלים הארוכים של המערות שכנגד כותל זה שמאלא בנה הג' מתיס ס"ס . אולם אס הג' מתיס שמאלא מונחים בב' שורות כזה ששים מהן ראשיהן ורגליהן בין לפון לדרום . והשלישי שבשורה האחרת . ראשו ורגליו בין מזרח למערב [או אפסא] או א"כ לנדוק כלל לנד מערב להגן מקבר המערבי . דהרי ע"י שמאלא ב' שורות אלו יכיר היעב שפנימית המערה במקום נקודה א היתה . אבל עכ"פ עדיין יש להסתפק אס המקום שמאלא סס הכ' קברים בשורה ח' בכותל לפון סס היה כותל האמצעי של המערה דהיינו כותל של רוחב המערה . וחל"ל הרי מדרגילין להניח בכותל זה חלי אמה לזוית מב' הקברים למערב ועוד חלי אמה לזוית מב' הקברים לנד מזרח . לפיכך לר"ך לנדוק כ' אמות מוזייה ב לנד דרום . או שהמקום שמאלא קבור המת האחד . סס היה כותל של רוחב המערה . נמלא שרירי לנדוק הכ' אמות מוזייה ב מול לנד מזרח להכי בכה"ג משום ספק לר"ך לנדוק מנקודת ב כ' אמות לנד דרום . וכ' אמות למול מזרח . וכמורכס בצורה שלפנינו בנקודות מוזה ב ולדרום . ומוזה ב ולמזרח . והן הן סימן למקום הבדיקה לכאן ולכאן . ולרשב"ם הג"ל דס"ל דבכל מקום שחושש למערה . לר"ך לנדוק ב' כותלים הארוכים . א"כ באופן הג"ל דלא ידע איזה מב' השורות של קברים שמאלא היה של כותל הארוך של המערה . להכי מודד מוזייה ב ד' אמות לנד דרום דהיינו כפי שיעור רוחב המערה . וכשכילו ה' אמות בנקודה ג יבדוק מנקודה ג שוב כ' אמות להגן לנד מזרח . והיינו מחשש שמאלא אוחן ב' מתיס שקבורים בלד לפון . סס היו קבורים בכותל הארוך של המערה . ושוב ימודד ד' אמות מנקודת ב לנד מזרח . וכשכילו ה' אמות בנקודת ד יבדוק שוב מנקודת ד ולהגן לנד דרום כ' אמות . וזה מחשש שמאלא האחד שמאלא בלד מערב . הוא היה קבור בכותל הארוך של המערה . וממלא שרירי נמי לנדוק אחר הכותל האחר שממול הכותל הארוך שמאלא סס המת . אמנם אס השלשה הקברים נמלאו בצלש רוחות המערה . שקבר ח' בצלשן וקבר ח' בדרום . והקבר השלישי במערב מכוון בין הרווח שבין הקבר הלאפווי להדרומו . או א"כ לנדוק רק מן הזויה של לפנימית מערבית כ' אמות לנד מזרח . ועוד כ' אמות מהזויה של הדרומית מערבית ג"כ למזרח . דהרי יכיר יפה שהקבר האמצעי שבמערב . הוא היה הקבר שבכותל האמצעי של המערה . ועל כרחק דבכה"ג מיירי נמי שהיה הרווח שבין הקבר שבצפון לבין הקבר שבדרום רק ד' אמות . דהיינו כפי רוחב כל מערה . מיהו הכא לכ"ע לר"ך לנדוק ב' פעמים כ' אמות . ח' בלד לפון למזרח . וח' בלד דרום למזרח . דאפי' דלא כרשכ"ס הג"ל דמלר"ך המיד לנדוק ב' כותלים . בכה"ג כ"ע מודד לר"ך לנדוק אחר ב' כותלים שבמערה . משום דהתחזיק עובא ב' כותלים . מדמלא בכל ח' מת ח' מהג' מתיס . והי מינייהו נפקי . אבל בשאר הרווחות א"כ לנדוק כלל . דהרי יודע יפה היכן הוא תוכה של מערה . ואולם מסתפקא בבדיקה כותלי החזר שבין ב' המערות . מי נימא דג"כ לר"ך לנדוק בכותלי החזר נגד כותלי המערה שיבדוק . דאף שאין עושין כוכין בחזר . עכ"פ כיון דהוחזק אוחו לנד בצומאה ע"י ג' מתיס שמאלא . להכי חיישינן שבתוהו מקום שמשער שהיה סס החזר . סס היה מערה . ובדחיישינן לקמן במשנה [ס' מ] במלא מת יחידו באמצע מדידתו . לנדוק משס ולהגן כ' אמות כחלי סס ההגלה מערה אף דחלי סס התחלת מערה על כרחק שב' המתיס שמאלא בתחלה לא במערה היו קבורים . ה"ל נימא דהג' מתיס לא היו קבורים במערה אלא החזר היה מערה . או דלמא דהכא שאני כיון דכל עיקר החוקת עומאה באוחו לנד . הוא רק מומלא סס ג' מתיס ולא מלא עוד מת אחר באמצע מדידתו . ולהכי רגלים לדבר . לפיכך רגלים לדבר שבג' מתיס שמאלא במערה היו קבורים . והרי כיון שסס מערה . כאן חזר היה ולמה יבדוק בחזר שאין קוצרין בחו"ב . א"כ הם מדמלא קבר באמצע מדידתו איהרע חוקת מערה דמשיקרא וספיר חיישינן שמכאן התחיל מערה . אבל הכא דלא איהרע חוקת מערה דמשיקרא . למה ניהוש שבה' חזר למערה שאין רגלים לנדוק לומר כן ומ"ס מלגיל [פד' מ"א] . וכן מוכח קתא בסוגיא דב"ב הג"ל נמאי דמסיק דלעולם מערה דמשיקרא רבין דס"ל כל מערה ומערה וחזר כל ח' וזו ארס ו' אמות . ואפ"ה מלרבינן במשנה בדיקת כ' אמות . מדחיישינן שיבדוק מערה הראשונה באלכסון ויתרבה ע"י מדידתו ב' אמות . ומקשינן הו מדהא באלכסונה חידך נמי באלכסונה . עשרין ותרתיין היוין . א"כ מדלא מקשה הש"ס גם מחזר דלמא גם בחזר יבדוק באלכסון . ועשרין וארבע היוין ש"מ לכאורה דהחזר באמת א"כ לנדוק כלל בכותליו משום דאין קוצרין בתו"ב . והא דקאמרינן במשנה דלקמן בודק אמה ומניח אמה . היינו רק במקום הראוי לבדיקה . דהיינו במקום שמשער שהיו סס המערות . אולם כל רבתינו עלרו בצמילין בזה ולא פירשו לנו . ומסתהמת דברינן משמע דבגזרה עירין פתגמא דגם כותלי החזר לר"ך בדיקה . ולא לנד מטעמא דאמרי . רק גם מדלא גרע משדה בזוכין דחיישינן בזה לעומאה . משום ירוש בצעלים נעו בזה [מ"ק דס"ג] . ועכ"פ ל"ל דכותלי חזר נרע מחוכה של מערה דלכ"ע אין לר"ך בדיקה . וכמס"ל . דה"ס דאפי' אס נהדלדל אבר ממת שהביארו מרחוק כיון שכבר הגיעו למערה היו מניחין האבר האוא כבוד . ולא באמצע של מערה . [ואפול מלא קומי אלהא ואסתחא לפני ד' טרי וגואלי . מלא כל הארץ כבוד . כי רק הוא היה עמי בכל הדק אשר הלכתי . ורק נחמדו ויבדקו מלמד ידי לקב כביכור סלכס ו הפומט . ומי ומת אחי מאומה . וסלי בשנות שזופת קדים וטומה . ולכן סתת ד' ידבר פי . האומת לגומא קומה . ופל דל ססטי סהנו

הם חוץ לה" אמה . והיכי קאמר הש"ס הכא דבדוק רק כ' אמות . אע"כ דלחר כותלי רוחב המערה א"כ לנדוק . מדיס בהן ס"ס וכדלמדין . א"כ גם בטהלים הארוכים של המערות שכנגד כותל זה שמאלא בנה הג' מתיס ס"ס . אולם אס הג' מתיס שמאלא מונחים בב' שורות כזה ששים מהן ראשיהן ורגליהן בין לפון לדרום . והשלישי שבשורה האחרת . ראשו ורגליו בין מזרח למערב [או אפסא] או א"כ לנדוק כלל לנד מערב להגן מקבר המערבי . דהרי ע"י שמאלא ב' שורות אלו יכיר היעב שפנימית המערה במקום נקודה א היתה . אבל עכ"פ עדיין יש להסתפק אס המקום שמאלא סס הכ' קברים בשורה ח' בכותל לפון סס היה כותל האמצעי של המערה דהיינו כותל של רוחב המערה . וחל"ל הרי מדרגילין להניח בכותל זה חלי אמה לזוית מב' הקברים למערב ועוד חלי אמה לזוית מב' הקברים לנד מזרח . לפיכך לר"ך לנדוק כ' אמות מוזייה ב לנד דרום . או שהמקום שמאלא קבור המת האחד . סס היה כותל של רוחב המערה . נמלא שרירי לנדוק הכ' אמות מוזייה ב מול לנד מזרח להכי בכה"ג משום ספק לר"ך לנדוק מנקודת ב כ' אמות לנד דרום . וכ' אמות למול מזרח . וכמורכס בצורה שלפנינו בנקודות מוזה ב ולדרום . ומוזה ב ולמזרח . והן הן סימן למקום הבדיקה לכאן ולכאן . ולרשב"ם הג"ל דס"ל דבכל מקום שחושש למערה . לר"ך לנדוק ב' כותלים הארוכים . א"כ באופן הג"ל דלא ידע איזה מב' השורות של קברים שמאלא היה של כותל הארוך של המערה . להכי מודד מוזייה ב ד' אמות לנד דרום דהיינו כפי שיעור רוחב המערה . וכשכילו ה' אמות בנקודה ג יבדוק מנקודה ג שוב כ' אמות להגן לנד מזרח . והיינו מחשש שמאלא אוחן ב' מתיס שקבורים בלד לפון . סס היו קבורים בכותל הארוך של המערה . ושוב ימודד ד' אמות מנקודת ב לנד מזרח . וכשכילו ה' אמות בנקודת ד יבדוק שוב מנקודת ד ולהגן לנד דרום כ' אמות . וזה מחשש שמאלא האחד שמאלא בלד מערב . הוא היה קבור בכותל הארוך של המערה . וממלא שרירי נמי לנדוק אחר הכותל האחר שממול הכותל הארוך שמאלא סס המת . אמנם אס השלשה הקברים נמלאו בצלש רוחות המערה . שקבר ח' בצלשן וקבר ח' בדרום . והקבר השלישי במערב מכוון בין הרווח שבין הקבר הלאפווי להדרומו . או א"כ לנדוק רק מן הזויה של לפנימית מערבית כ' אמות לנד מזרח . ועוד כ' אמות מהזויה של הדרומית מערבית ג"כ למזרח . דהרי יכיר יפה שהקבר האמצעי שבמערב . הוא היה הקבר שבכותל האמצעי של המערה . ועל כרחק דבכה"ג מיירי נמי שהיה הרווח שבין הקבר שבצפון לבין הקבר שבדרום רק ד' אמות . דהיינו כפי רוחב כל מערה . מיהו הכא לכ"ע לר"ך לנדוק ב' פעמים כ' אמות . ח' בלד לפון למזרח . וח' בלד דרום למזרח . דאפי' דלא כרשכ"ס הג"ל דמלר"ך המיד לנדוק ב' כותלים . בכה"ג כ"ע מודד לר"ך לנדוק אחר ב' כותלים שבמערה . משום דהתחזיק עובא ב' כותלים . מדמלא בכל ח' מת ח' מהג' מתיס . והי מינייהו נפקי . אבל בשאר הרווחות א"כ לנדוק כלל . דהרי יודע יפה היכן הוא תוכה של מערה . ואולם מסתפקא בבדיקה כותלי החזר שבין ב' המערות . מי נימא דג"כ לר"ך לנדוק בכותלי החזר נגד כותלי המערה שיבדוק . דאף שאין עושין כוכין בחזר . עכ"פ כיון דהוחזק אוחו לנד בצומאה ע"י ג' מתיס שמאלא . להכי חיישינן שבתוהו מקום שמשער שהיה סס החזר . סס היה מערה . ובדחיישינן לקמן במשנה [ס' מ] במלא מת יחידו באמצע מדידתו . לנדוק משס ולהגן כ' אמות כחלי סס ההגלה מערה אף דחלי סס התחלת מערה על כרחק שב' המתיס שמאלא בתחלה לא במערה היו קבורים . ה"ל נימא דהג' מתיס לא היו קבורים במערה אלא החזר היה מערה . או דלמא דהכא שאני כיון דכל עיקר החוקת עומאה באוחו לנד . הוא רק מומלא סס ג' מתיס ולא מלא עוד מת אחר באמצע מדידתו . ולהכי רגלים לדבר . לפיכך רגלים לדבר שבג' מתיס שמאלא במערה היו קבורים . והרי כיון שסס מערה . כאן חזר היה ולמה יבדוק בחזר שאין קוצרין בחו"ב . א"כ הם מדמלא קבר באמצע מדידתו איהרע חוקת מערה דמשיקרא וספיר חיישינן שמכאן התחיל מערה . אבל הכא דלא איהרע חוקת מערה דמשיקרא . למה ניהוש שבה' חזר למערה שאין רגלים לנדוק לומר כן ומ"ס מלגיל [פד' מ"א] . וכן מוכח קתא בסוגיא דב"ב הג"ל נמאי דמסיק דלעולם מערה דמשיקרא רבין דס"ל כל מערה ומערה וחזר כל ח' וזו ארס ו' אמות . ואפ"ה מלרבינן במשנה בדיקת כ' אמות . מדחיישינן שיבדוק מערה הראשונה באלכסון ויתרבה ע"י מדידתו ב' אמות . ומקשינן הו מדהא באלכסונה חידך נמי באלכסונה . עשרין ותרתיין היוין . א"כ מדלא מקשה הש"ס גם מחזר דלמא גם בחזר יבדוק באלכסון . ועשרין וארבע היוין ש"מ לכאורה דהחזר באמת א"כ לנדוק כלל בכותליו משום דאין קוצרין בתו"ב . והא דקאמרינן במשנה דלקמן בודק אמה ומניח אמה . היינו רק במקום הראוי לבדיקה . דהיינו במקום שמשער שהיו סס המערות . אולם כל רבתינו עלרו בצמילין בזה ולא פירשו לנו . ומסתהמת דברינן משמע דבגזרה עירין פתגמא דגם כותלי החזר לר"ך בדיקה . ולא לנד מטעמא דאמרי . רק גם מדלא גרע משדה בזוכין דחיישינן בזה לעומאה . משום ירוש בצעלים נעו בזה [מ"ק דס"ג] . ועכ"פ ל"ל דכותלי חזר נרע מחוכה של מערה דלכ"ע אין לר"ך בדיקה . וכמס"ל . דה"ס דאפי' אס נהדלדל אבר ממת שהביארו מרחוק כיון שכבר הגיעו למערה היו מניחין האבר האוא כבוד . ולא באמצע של מערה . [ואפול מלא קומי אלהא ואסתחא לפני ד' טרי וגואלי . מלא כל הארץ כבוד . כי רק הוא היה עמי בכל הדק אשר הלכתי . ורק נחמדו ויבדקו מלמד ידי לקב כביכור סלכס ו הפומט . ומי ומת אחי מאומה . וסלי בשנות שזופת קדים וטומה . ולכן סתת ד' ידבר פי . האומת לגומא קומה . ופל דל ססטי סהנו

מ"ס כמך 60. [משניות שחרות]

הם חוץ לה" אמה . והיכי קאמר הש"ס הכא דבדוק רק כ' אמות . אע"כ דלחר כותלי רוחב המערה א"כ לנדוק . מדיס בהן ס"ס וכדלמדין . א"כ גם בטהלים הארוכים של המערות שכנגד כותל זה שמאלא בנה הג' מתיס ס"ס . אולם אס הג' מתיס שמאלא מונחים בב' שורות כזה ששים מהן ראשיהן ורגליהן בין לפון לדרום . והשלישי שבשורה האחרת . ראשו ורגליו בין מזרח למערב [או אפסא] או א"כ לנדוק כלל לנד מערב להגן מקבר המערבי . דהרי ע"י שמאלא ב' שורות אלו יכיר היעב שפנימית המערה במקום נקודה א היתה . אבל עכ"פ עדיין יש להסתפק אס המקום שמאלא סס הכ' קברים בשורה ח' בכותל לפון סס היה כותל האמצעי של המערה דהיינו כותל של רוחב המערה . וחל"ל הרי מדרגילין להניח בכותל זה חלי אמה לזוית מב' הקברים למערב ועוד חלי אמה לזוית מב' הקברים לנד מזרח . לפיכך לר"ך לנדוק כ' אמות מוזייה ב לנד דרום . או שהמקום שמאלא קבור המת האחד . סס היה כותל של רוחב המערה . נמלא שרירי לנדוק הכ' אמות מוזייה ב מול לנד מזרח להכי בכה"ג משום ספק לר"ך לנדוק מנקודת ב כ' אמות לנד דרום . וכ' אמות למול מזרח . וכמורכס בצורה שלפנינו בנקודות מוזה ב ולדרום . ומוזה ב ולמזרח . והן הן סימן למקום הבדיקה לכאן ולכאן . ולרשב"ם הג"ל דס"ל דבכל מקום שחושש למערה . לר"ך לנדוק ב' כותלים הארוכים . א"כ באופן הג"ל דלא ידע איזה מב' השורות של קברים שמאלא היה של כותל הארוך של המערה . להכי מודד מוזייה ב ד' אמות לנד דרום דהיינו כפי שיעור רוחב המערה . וכשכילו ה' אמות בנקודה ג יבדוק מנקודה ג שוב כ' אמות להגן לנד מזרח . והיינו מחשש שמאלא אוחן ב' מתיס שקבורים בלד לפון . סס היו קבורים בכותל הארוך של המערה . ושוב ימודד ד' אמות מנקודת ב לנד מזרח . וכשכילו ה' אמות בנקודת ד יבדוק שוב מנקודת ד ולהגן לנד דרום כ' אמות . וזה מחשש שמאלא האחד שמאלא בלד מערב . הוא היה קבור בכותל הארוך של המערה . וממלא שרירי נמי לנדוק אחר הכותל האחר שממול הכותל הארוך שמאלא סס המת . אמנם אס השלשה הקברים נמלאו בצלש רוחות המערה . שקבר ח' בצלשן וקבר ח' בדרום . והקבר השלישי במערב מכוון בין הרווח שבין הקבר הלאפווי להדרומו . או א"כ לנדוק רק מן הזויה של לפנימית מערבית כ' אמות לנד מזרח . ועוד כ' אמות מהזויה של הדרומית מערבית ג"כ למזרח . דהרי יכיר יפה שהקבר האמצעי שבמערב . הוא היה הקבר שבכותל האמצעי של המערה . ועל כרחק דבכה"ג מיירי נמי שהיה הרווח שבין הקבר שבצפון לבין הקבר שבדרום רק ד' אמות . דהיינו כפי רוחב כל מערה . מיהו הכא לכ"ע לר"ך לנדוק ב' פעמים כ' אמות . ח' בלד לפון למזרח . וח' בלד דרום למזרח . דאפי' דלא כרשכ"ס הג"ל דמלר"ך המיד לנדוק ב' כותלים . בכה"ג כ"ע מודד לר"ך לנדוק אחר ב' כותלים שבמערה . משום דהתחזיק עובא ב' כותלים . מדמלא בכל ח' מת ח' מהג' מתיס . והי מינייהו נפקי . אבל בשאר הרווחות א"כ לנדוק כלל . דהרי יודע יפה היכן הוא תוכה של מערה . ואולם מסתפקא בבדיקה כותלי החזר שבין ב' המערות . מי נימא דג"כ לר"ך לנדוק בכותלי החזר נגד כותלי המערה שיבדוק . דאף שאין עושין כוכין בחזר . עכ"פ כיון דהוחזק אוחו לנד בצומאה ע"י ג' מתיס שמאלא . להכי חיישינן שבתוהו מקום שמשער שהיה סס החזר . סס היה מערה . ובדחיישינן לקמן במשנה [ס' מ] במלא מת יחידו באמצע מדידתו . לנדוק משס ולהגן כ' אמות כחלי סס ההגלה מערה אף דחלי סס התחלת מערה על כרחק שב' המתיס שמאלא בתחלה לא במערה היו קבורים . ה"ל נימא דהג' מתיס לא היו קבורים במערה אלא החזר היה מערה . או דלמא דהכא שאני כיון דכל עיקר החוקת עומאה באוחו לנד . הוא רק מומלא סס ג' מתיס ולא מלא עוד מת אחר באמצע מדידתו . ולהכי רגלים לדבר . לפיכך רגלים לדבר שבג' מתיס שמאלא במערה היו קבורים . והרי כיון שסס מערה . כאן חזר היה ולמה יבדוק בחזר שאין קוצרין בחו"ב . א"כ הם מדמלא קבר באמצע מדידתו איהרע חוקת מערה דמשיקרא וספיר חיישינן שמכאן התחיל מערה . אבל הכא דלא איהרע חוקת מערה דמשיקרא . למה ניהוש שבה' חזר למערה שאין רגלים לנדוק לומר כן ומ"ס מלגיל [פד' מ"א] . וכן מוכח קתא בסוגיא דב"ב הג"ל נמאי דמסיק דלעולם מערה דמשיקרא רבין דס"ל כל מערה ומערה וחזר כל ח' וזו ארס ו' אמות . ואפ"ה מלרבינן במשנה בדיקת כ' אמות . מדחיישינן שיבדוק מערה הראשונה באלכסון ויתרבה ע"י מדידתו ב' אמות . ומקשינן הו מדהא באלכסונה חידך נמי באלכסונה . עשרין ותרתיין היוין . א"כ מדלא מקשה הש"ס גם מחזר דלמא גם בחזר יבדוק באלכסון . ועשרין וארבע היוין ש"מ לכאורה דהחזר באמת א"כ לנדוק כלל בכותליו משום דאין קוצרין בתו"ב . והא דקאמרינן במשנה דלקמן בודק אמה ומניח אמה . היינו רק במקום הראוי לבדיקה . דהיינו במקום שמשער שהיו סס המערות . אולם כל רבתינו עלרו בצמילין בזה ולא פירשו לנו . ומסתהמת דברינן משמע דבגזרה עירין פתגמא דגם כותלי החזר לר"ך בדיקה . ולא לנד מטעמא דאמרי . רק גם מדלא גרע משדה בזוכין דחיישינן בזה לעומאה . משום ירוש בצעלים נעו בזה [מ"ק דס"ג] . ועכ"פ ל"ל דכותלי חזר נרע מחוכה של מערה דלכ"ע אין לר"ך בדיקה . וכמס"ל . דה"ס דאפי' אס נהדלדל אבר ממת שהביארו מרחוק כיון שכבר הגיעו למערה היו מניחין האבר האוא כבוד . ולא באמצע של מערה . [ואפול מלא קומי אלהא ואסתחא לפני ד' טרי וגואלי . מלא כל הארץ כבוד . כי רק הוא היה עמי בכל הדק אשר הלכתי . ורק נחמדו ויבדקו מלמד ידי לקב כביכור סלכס ו הפומט . ומי ומת אחי מאומה . וסלי בשנות שזופת קדים וטומה . ולכן סתת ד' ידבר פי . האומת לגומא קומה . ופל דל ססטי סהנו

תוספות יום טוב אהלות כל המטלטלין פרק טז ר' עובדיה מברסגורה

ד' הירוק. תוס' כ"ג קכ
ד"ה חלוקה וכו' וכו' וכו'
שם מ"י ע"ג ע"ד שורא.
שם מ"י: הברזא. שם מ"י:

חלופי גרסאות

מחלוקה במי תחלה. נפלו
ג"ר וכו' נפלו וכו' נמשג'.

אליהו רבא

ד לא גרסינן אהה על
אמה אלא בודק אמה ומניח
אמה. ועממא דאמה שדך
להניח אמה בין קבר לקבר.
במקום אהה נשאל הבודק
בודק ב' ומניח אמה וכו'
בודק אמה ומניח אמה דר'
יעקב וכו' כשא' בודק אמה
ומניח אמה וכו' בודק
אמה ומניח אמה: או
לחולה. במקום אהה חיו
הוא תחלה כל במענה
רשיון ואין עפרה תימות:
אוכל בדמעו. דוקא פרוסה
המודמעת שנתערה בחולין
אלא תימות ודלות לא:
דוקא דמע הדמע שלו אל
דמע של אחר לא כי היכי
דלא ליזילי בחרומה:

משנה אחרונה

ד' הברזא את הפסל
ממקום עומאה. פ"י ס"כ
מאומם אמות שבוט מוכר
פ"כ. ויש לדקדק דישאל
קרי ליה בודק והכל קרי
ליה מניח. ועוד דקרי
ליה מקום עומאה ואמאי
אוכל בדמעו ונדחק
הכ"ה לפסל דלדיקא קאי
אפטר מניח. והכ"ה
מפרש סמולא אחר בודק
והשלך את הפסל בודק
בה כסן והוליא ע"כ
ואמאי הוא דקרי ליה
מקום עומאה אהה
מיוקב. ולפ"י דה"פ
אם עד שלא נדק בה
אזת אחר והוליא עפר
מתקום שדך. לבדוק
ועד מאן נדק הוי בודק
דיקא בחוקת עומאה
אפ"ה אוכל בדמעו עוד
י"ל דשוכא ק"ל מניח
דבעמא ק"ל ס"ה
דלחזוק עומאה עמא
בספק מלדורייסא
כדלמרי' לקמן בפ' בתרא
י"ל בשדה שאבד בה
קבר. וא"כ ה"ל שמאל
שלש מתיס לחזוק
עומאה וס"ל דלכור
לאכול בתרומה. קרי'
אפ"ה דמקום עומאה
תיקני מנה החוקה. אין
חוקה זו כמו חוקה
דגמלא דלחזוקי. חזק
חוקה מדלורייסא דהתם
לחזוק עומאה באתו
מקום פלמו או באתו
הא"ע עיקר חוקה
מנגמיה יתק' בפ"ק
דחולין והתם חוקה
בגמיה היא באתו הא"ע
שלאו כו הניב לית לן
נתמר דלמא כזר ליה.
וק' עדה שאבד קבר
כצ"ה

ד בודק אמה על אמה ומניח אמה. לשון הרמב"ם פחות
מה שיהיה בין קבר לקבר אמה אחת. ולזה כאשר ימלא זה המה
השלישי קבור כמו שספרנו. ועוד לפניו אמה לפי שהוא פחות מה
שימלא בין שני קברות [דלע"ג דאין הלכה כר"ש בסוף פ"ו דבבא
בתרא [דף 97 ק] דס"ל אמה בין סך
לכוד. היינו לענין דינא דמוכר ומקבל.
וכל מ"מ יש בנמאלא קר] ויחפור באמה
השניה לפי שפעמים יש שם קבר
אחר ולא ינטרך לחפור על אורך
הקבר כשיעור אורך אמה [אלא רוחב
אמה] ג"כ. והוא אמרו אמה על
אמה לפי שאם יהיה שם מה יראה
ואז [ינטרך] שיגלה מגופו. וכן [עד]
עשרים אמה יעווצ רחב אמה ויחפור
אמה על אמה. ע"כ: אוכל בדמעו. פי' הר"ב אם כסן הוא
אוכל
מאומם (*) האמות שהוא חופר: אוכל בדמעו. אם כסן הוא אוכל בתרומתו. לשון מלאחק דומעך לא האחר (שמות כג) ודלע"ג דאין כהנים
רשאיין

בפירוש ר"ע ז"ל דהיינו ארבעים אמה. כתב הר"ם ז"ל עיין בפ'
רשב"ם ז"ל פרק המוכר פירות ותבין ע"כ. וכתב תוס' יום טוב
שנוסחת מהר"ם ז"ל נמחק בתחלה ע"כ. וזהו נראה לעניות דעתי
דיחא ק"ת מאי דהדר תנא בסיפא דמתני' שאילו מתחלה מלאו וכו':
ד' בפ"י ר"ע ז"ל בדמעו בתרומתו לשון מלאחק דומעך וכו'. כתב עליו הר"ר

תפארת ישראל
הללנו משא דומם: (ב) דלולוי זה המה בתחלת מערה אחרת נקבר (יא):
(בא) ר"ל אף שלא מלא רק א' אפ"ה לריך לבדוק מכלן ולהלן טוב כ' אמה.
מדחיישינן שזה נקבר בסוף מערה אחרת. ולהכי יש לו לבדוק עוד כל אורך
מערה. ואח"כ הרי שפירח לה. ועוד מערה אחרת שפירחה לחזר שבין ב'
המערות דהיינו טוב כ' אמה ממקום שמאל זה המה החדש. וה"ע מניח
דרגלים לדבר שיש בסביבה זו מערות רבות. וממלא כאן כזר ג' מתיס
בתחלה ואם גם הם לא נקברו במערה. אולי נקברו סמוך למערה:
(בב) לבאוריה קי' דרו משנה שא"ל. דכבר תנינן הכי ברישא. המולא מת
מושכב בתחיל טעלו ואת הבוסתו. ונ"ל דה"ק שאילו בתחיל מלאו ליה המה
הג' מתיס שמאל השתא תחלה. אפ"ה לא היה לריך להחזיר זה המה
למקומו. דעילא מלאו וטיהרו א"י [בניי ס"ה ב]. אפ"ה השתא
שמחלה מלא הג' מתיס. ואח"כ מלא זה המה היחודי בסוף הכ' אמה.
קנה מקומו ואסור לפטוהו (יב): (ג) הכ' אמה שאמרנו: (גד) שהרי
כל בדיקתו היא בכותל הארוך של המערה דהיינו לרוחב הכובין. לכן
בודק רק האמה שמשער שם שהיה שם רוחב הטון. כי כל סך היה
רחבו אמה [כ"ג פ"ו מ"ח] ומניח האמה שמשער שם שם שיעור עובי
האלמה שבין סך לכוד כמבואר שם במשנה. ונ"ל עוד דשפיר גרסינן
אמה על אמה [והלא כריב"א גרסי רב בודק אמה] דהיינו אמה לרוחב הריך
על אמה לאורך הריך. וה"ע משום דלורך הארון היה ארטי ד' אמות.
לא מהם חזי אמה לכותל הארון למרחאבותו וחזי אמה לכותל הארון
למרגלותיו ושות עובי דפי הארון [כמו שהביחו רבננא' יומא לא"ה ד"ה
הבודק רק בשפת הריך לא ימלא בבדיקתו כלום. אבל כשיחפור אמה על אמה. ודלוי אם יהיה בריטון מת קבור ימלאו. דלוי לך מיה קבר
מקומה אדם ציוני אמה. רק במלתא דלא שפירי ולא גזרו בה רבנן. [והא דלא משא שאל קבור נהפך ילד שקר בקומתו כריב' מחדש נימוי משמע שלא הו'
רגינן לקטר ילדים בכך במערה. אלא רק אהים גחלים נשים קחו עס]: (מה) ר"ל כל אמה על אמה שיבדוק לריך להעמיק עד הסלע שימלא. ואם לא ימלא
סלע לריך לבדוק עד הכתולה. והוא קרקע שיער בה שלא נחפר שם מעולם. ובגין שאין שם עפר החוח. או שימלא שם מים [פוסתא פ"ד]:
(בז) ממקום שחופר ובודק. ולא לריך להוליא העפר ממקום שבודק. דוכי מה עסק יש לפניו הזה. הרי אם קודם שנמר בדיקתו. ממ"ל אם
ימלא בבדיקתו מה. הרי יהיה כל הקרקע שסביב למקום הנחפר הכל עומא. ולמה יוליא העפר שחפר. ואם לא ימלא מה הרי יהיה הכל עומא.
חזן מנ' הקברים שמלא. שטפרן ודאי עמא בכל גומא. אלא ר"ל אם רואה להוליא העפר שחפר בבדיקתו לשום טעם. ועדיין לא נמר בדיקתו
ואינו יודע שמה ימלא אח"כ להלן מה. ותהיה העפר עמא למפרע. וגם הו דקאמר ממקום העומאה. הוא לאו דוקא שכבר הוא עומא.
דאי' הידך היה רשאי המפנה לאכול בדמע אחר שפירס. הרי העפר מעומא בנמע ובמשה כלל שדה שנאבד בה קבר [פ"ה מ"ג]. אלא ר"ל
ממקום שיש לחוש בו לעומאה. דשמא אח"כ ימלא מה בבדיקתו כשיגמור לחפור: (בו) ר"ל מותר גם בשעה שמשנה העפר. לאכול תרומה

מצא מת אחד בסוף כ' בודק הימנו ולהלן כ' אמה. דמי יומר
דמזים הקברות [זה] הוליא ההיא מערה שחא קבר אחר הוא ואלר
אחרת של אדם אחר. ולריך לעשות גם לשם כל בדיקות לעיל.
דכמו שיש שם קבר. כמו כן יש אחרים: שרגלים לדבר. אחרי
שנמלא כבר בשדה זו שכונת קברות:
שאילו מתחלה מצאו. לקבר זה
קודם שמלא השלשה הראשונים. היה
נוטלו ואת הפוסתו. כדתנן ברישא
המולא מת בתחלה כו' נוטלו ואת
הפוסתו: ד' הבודק. הא דהגן ובודק
הימנו ולהלן עשרים אמה א"ל לחפור
את סלען אלא חופר אמה על אמה
ומניח אמה שאינו חופר. ועושה כן עד
שנגיע לסוף עשרים. ואותה אמה
שהוא חופר לריך לחפור עד שנגיע לסלע. או לבתולה. שהיא
קרקע שלא נחפרה מעולם: המוציא את העפר. ומקום הסומאה.
לשון מלאחק דומעך לא האחר (שמות כג) ודלע"ג דאין כהנים
רשאיין

מלאכת שלמה
יסופק ז"ל פ"ו זה קשה דמי מה ראה שלא לומר אוכל בתרומתו ויותר היה
נראה לפרש לשון דמעו כלומר אינו רשאי לאכול תרומה עממה אלא אוכל
חולין שנדמעו כגון שנחפרה גם תרומה ולא יש בחולין להעלות ע"כ:
בודק אמה על אמה ובניה אמה. כהם כר' יעקב אליבא דביה הלל
דתימא הבודק בית שמאי אומרים בודק שתיס ומניח אמה וביה הלל אומרים

בויעו
לנרסן למדת הכ' אמה ודו"ק: (יא) אולם מדנקם מלא א' בסוף הכ' אמה.
וכי יקטע נמי הרמב"ם כהך ליטא (כפ"ט מסו"מ) לבאורה היה כ"ל דלדיקא
נקט הכי. דדוקא במלא המת הוה אחר כלות מדת הכ' אמה כזה
שהתחיל לבדוק הכ' אמה מנקודת א' וכשכלו מדת הכ' אמה
באות ב' מלא מת במקום אות ג' שהיה ח' אמות מאות ב' דהיינו
שיש בין המת שמאל באות ג' לקנה הכ' אמה שמדד. כפי
שיעור הראוי לעובי ב' טחילים האמצעיים של המערות.
כותל אמצעי א' של המערה. שהשם לה שהיתה הוך הכ' אמה. וכותל
אמצעי של המערה השניה שחושב לה שהיה האמו שמאל במקום אות ג' קבור
בה. דהרי שיעור עובי טחיל מערה הוא ד' אמות. כדי לעשות כסן כובין.
שכל סך לריך להיות ד' אמות אורך כמ"ס תוס' (ומלא לא"ה ד"ה אמה)
הא אם מלא המת באמצע הכ' אמה שמדד מנ' מתיס הראשונים. למה
ניחוש שמשם התחילה מערה חדשה. ולא נימא שהיה כסן לאמצעות. כמו
דלחזוק מהג' מתיס שמאל תחלה. והרי ליה אין חוקה כלל שיתחיל מכאן
מערה. דלדרכה מהג' מתיס שמאל תחלה. מוכח שפי שנקמקם זה אין כסן
התחלת מערה ודו"ק. אבל ממ"ס הר"ם וכו"כ ז"ל מאן יומר שמת זה
שמאל היה מביה"ק זה וכו'. א"כ ע"כ דרבותיו ס"ל דמיירי שמאל המה
הזה הוך הכ' אמה שמדד. ואפ"ה חיישינן שהמת הזה קבור במקום התחלה
מערה האחרת. והא דנקט תנא מלא בסוף הכ' אמה היינו רק לשמעינן
רבותא שחייב לבדוק בין הכל מ' אמה. דהיינו כ' אמה הראשונים וב'
אמה השניים: (יב) ואם נדק כל הכ' אמה ולא מלא מה לרמב"ם (פ"ט
מסו"מ) אז רק בין הקברים שמאל עמא. ולהוסי' (מיר סה"ב) אז רק
הכ'

כשטרונת

אהלות כל המטלטלין פרק טז תוספות יו"ט רלח

ה היה בודק. ע"פ ס"פ ז שדה. ע"פ ס"פ :

תוספות חדשים
ס"ד [בתו"ס ד"ה] אובל
בדמיו כו' מ"מ אי אחרני
כו' וזה לכן הראש
המולא ע"פ שזרקו הבודק
לחון ובלהסחן והמולא ע"כ
ומשמע דהכין ע"מ אי
בזרק וכו' דעת הרמב"ם
פ"ט מהלכות ט"מ :
ס"ה [במשנה] לשלולית.
מקום שני בשמים שוללם
ס"ט . (כ"ט והרא"ש) .

ראשון לבדוק. שהרי הן מזהרין על הטומאה מ"מ אי אחרני כהן
ובדק אינו חסור לאכול בחרומה היכא ללא אחזק סס טומאה :
המפקח את הגל. של אבנים. שנפל על הארס ומת. אם כהן
הוא אינו אוכל בדמיו. ר"מ דהחזקה
סס טומאה חיישין ללמא האהיל
ואפי' ספק חי ספק מח. חיישין :
ה היה בודק. להשלים עשרים
אמה : לנהל. נטר : לשלולית .
אמה המים שמחלקת גלל לאפיה שאמות אחרות של מים שותות
ממנה : או לדרך הרבים . שאין קוברים בה את המת : מפסיק .
ואינו

אובל. ר' יהודה ס"ל צבריתא דאף המולא אינו אוכל בדמיו .
הרא"ש ז"ל : ה' שולולית. פי' הרא"ש והרא"ש ז"ל מקום שמי נשמים
שוללני סס : מפסיק . ואינו בודק עוד להשלים עשרים אמה אבל בודק מלד
אחר

תוספות אנשי שם
ר' היר"ש ד"ה אובל
בדמיו כו' הראב"ד כו' .
עשו בדמיו קולו כיון
שהיו ה"א דרבנן דמלאכי'
כ"ד חד כתיב בעל. ולפי'
היה נראה להראב"ד נמי
בדמיו דרבנן נמי מני חיל
אלא לר"ד דמ"ד בדמיו
דמיוקמ' מדמיו י"ל דדוקא
נקט מתני' אבל בחרומה
אפי' דרבנן לא דלמי
לחלוטו בחרומה דאורייתא
והייט דקאמר הראב"ד ולא
בחרומה ודאית לומר דדוקא
בספק דכריהם קולו ולא
בדאית חילוי הוא מדברייהם
ולרמב"ם דעמויה דמ"ד
דלמי' בחרומה מתא חיל
כ"ל דה"ט דמי תא' פך
לישנה אובל בדמיו לומר
שראו לו להעלות את
המדמיו ולבנות על טעם
שגל לזו . (ש"ל) :

שלושה
וכן עד סופס שאין בין קבר לקבר פחות מאמה ט"כ : והמפקח אינו
אובל. ר' יהודה ס"ל צבריתא דאף המולא אינו אוכל בדמיו .
הרא"ש ז"ל : ה' שולולית. פי' הרא"ש והרא"ש ז"ל מקום שמי נשמים
שוללני סס : מפסיק . ואינו בודק עוד להשלים עשרים אמה אבל בודק מלד
אחר

מלאכת
בודק אמה ומניה אמה דברי ר' יעקב וחכמים אומרים צ"ט אומרים בודק
אמה ומניה אמה ובה"ל בודק אמה ומניה שהיא . וברמב"ם סס פ"ט ס"מ
ו' ז' ס' ו"ל שם אינו צריך לחפור תלם אחד מתחלת העשרים עד סופס
אלא חופר אמה על אמה ומניה אמה וחופר אמה על אמה ומניה אמה

יכין תפארת ישראל בועז

המערבת בחולין [דכל חולין שמעורב בחרומה נקרא בלשון חכמים דמוע כמו מוד
הדמע [שהר"ש פ"ב מ"ג] והמטמא והמדמע והמטמא [גיטין ר"ב ב'] . ואע"כ שלא
תהבטלה התרומה בק"ל . והרי יש לחוש שמה ימלא מה להלן וימלא שנעמה
למפרע הנכנס לתוכה כשהוא נשאר בה קבר . דמטמא באהל . וגם
עפרה שנשא כשהוא ימלא היה מטמא במגע ובמשא [כפי"ה מ"ג] אפי"ה כיון
שהרומה שנתערבה ברוב חולין . רק מדרבנן חסור לעמא . דמדאורייתא
ברוב' בטלה . וא"כ ה"ל ספיקא דרבנן ולקולא . אף שאפשר שיהבדר
אח"כ לאיסורא . אם עריחא מלהא [כהפ"ה יו"ד כ"ל ס"ט] . ולרמב"ם
[פ"ט מ"ו] אפי' בחרומה בעינא מותר לאכול . דגם הרומה מקרי דמע
ודכתיב מלאכה ודמעך לא תאחר . ו"ל דה"ט . תשוי דכל עוד שלא
מלא סס מת ספק דרבנן הוא . דמדאורייתא אין מחזיקין טומאה ממוקים
למקום [גיה"פ מ"ח] . והו' דגם ספק ספיקא הוא . שמה לא ימלא עוד
מה צבדיקתו . ואח"כ שימלא שמה במקום ששכנס זה המולא לא היה שם
קבר . וגם בהעפר שהמולא שמה לא היה בו ע"כ כשעורה . בידרו מיירי
שהיה המולא עבד כהן או אשה כהן או בת כהן . דאי כהן עלמא הרי
חסור לכנוס' לשם . מחשש שיהטמא גופו למפרע . וכן משמע קלה
ממסכתיו מדהתיר רק האכילה ולא קאמר שכהן נותר לכנוס' לשם . ש"מ
לכנוס' חסור . ומדכתיב ח"ט לפסק איסור בשעת כניסתו לשם .
ביהו ומתבטלה משמע דקודם שמהל הבודק את הקבר הו"ה הכ' אמה .

הכ' אמה שדקן . אף שלא מלא צבדיקתו קבר . אפי"ה כולן טמאין .
אבל צבי להס טהור . וכן נראה דעת הראב"ד . וצבדני רש"י [גזיר סס]
אין הכרע . ויש פנים צבדניו לכאן ולכאן [ודלא כר"מ שכתב שצבדניו הם
הרמב"ם וע"ש] . ול"מ ה"ו דמ"ס'א דמשנתנו יש הכרע צבדני חוס'
וראב"ד . דקתני דהמולא העפר . אוכל בדמיו באותה שעה . ופי' הרא"ש .
דבודק זורק העפר שחופר . לחון ממקום חפירתו והכין רשאי להזיאו
משם . ומותר לאכול תרומה באותה שעה . וא"כ מדקתני . שרק המולא
העפר מותר לאכול תרומה באותה שעה . משמע הו' החופר עלמא אי אפשר
שיאכל תרומה בשעה שחופר . משום שאפי' לא ימלא טומאה . אפי"ה השבין
ליה כעומד במקום הטומאה . ואין יכניסו לשם תרומה . וא"ת כיון שגם
כשלא ימלא טומאה יהיו הכ' אמה טמאים . א"כ לענין מה בודק . י"ל
לחומר'א בודק . דלזוי ימלא מה חוץ הכ' אמה . ינפרך לבדוק משם ולהלן
שוב כ' אמה . ואף לפי דבריו הג"ל סי' (יא) י"ל בודק שכשימלא סס מת
יהיה אותו מקום טמא ודאי ולא תלוי בספק . וא"ת כיון שלא מלא . למה
ישמא במקום וכי גרע מדדיקת ביה הפרס לקמן [פי"ה מ"ה] . י"ל דהכל גרע
וגרע . דהרי לא בודק רק אמה אחת בסיועין . ושמה באמה אמה
שלא בודק . סס היה קבר . כך י"ל דעת רבותיו . אולם נשמע מקובלת
(ב"ב דק"ב) כתב דעת שלישי . דבבדק הכ' אמה ולא מלא . עמא רק המקום
שנשער שיהי סס המערה הראשונה שמהל בה הג' מתים . והשאר טהור .
וזה דלא כהד' מדעת רבותיו הג"ל . ולתוס' קשה היך רשאי סס לאכול
בדמע

גם לכהן עלמא אינו אלא זכירות בעלמא מלכנס' לשם . ביהו מדקתני בדמיו דייק הגאון רב"א ז"ל דדוקא בשחיה כבר שלו מותר לאכלה .
ומשום חיי נפש . אבל בשל אחרים חסור . והכל משום סלסול תרומה : (מח) שמסיר גל אבנים או בנין שנפל על אדם . ואינו יודע אם ימלא
חתהו חי או נהרג : (סו) אף היכא דליכא נמי ההם ס"ס . כגון ספק אם ישנו סס או לא . וספק אם חי או מת [כיומא פ"א ח"א] אפי"ה לא דמי
למולא עפר הצדיקה לעיל . דהתם אותו מקום שהעפר סס לא אחזק בטומאה . דאדרבה בלאתה שעה שמולא העפר . כבר נחפר סס ועדיין
לא מלא טומאה . משא"כ מפסק הגל שכיה עפי שימלא הרונים חתהו : (ג) כ"ל נהר קטן . וכ"ש גדול : (נא) צב"ק [פ"א ח"א] אמרינן דלשמואל
שלולית הוא עמק שבין ההרים . שבשגשגמים מרובים מתכנסין ושללים לשם שטף מן הנשמים מן ההרים שסביבות העמק [וא"כ יהיה מלח שלל
לשון ביוס . כמו שלל על בנים . דר"ל המעי של העוף שכל הביצים שנהעבר העוף מהן כנוסים עליו . וכ"כ אמרינן בת"ק [כ"ו ב'] שולל קיפוי' . וכ"כ
אמרינן [פרה פ"ב מ"ט ושק"ן פ"ב מ"ו] שלל הכוכסין . דר"ל שאין חפורין מהדקין יחד . רק כמסין ז"ל] ולר' יוחנן שלולית היא חפירה עשויה בידי
אדם סמוך לאמה המים . ועושין כן כדי ששירבו המים בהאמה . לא ישטפו משפתו להסדה . רק ירדו לשם מהאמה [ולפי' מלח שלולית לשון חסיפה
הוא . שחוספין המים ממקום גזילתן . לחון חסיפה שבשפת האמה] . וקב"ל הכל דאף שאין המים הירירין סס . אפי"ה מדמליין סס ביאת מים לא חיישין
שיקברו סס : (גב) דרבים מליין לילך סס . ומתאי טעמא גס כן אין לחוש שיקברו סס ויגרמו טומאה לרבים : (ג) ואין צריך לבדוק בעבד
השני להשלים העשרים אמה . וב"כ במלא סלע מחובר בולט מהקרקע באמצע דיקתו . אין צריך לבדוק משם ולהלן [רמב"ם פ"ט מ"ו] . ולא
דמי ללעיל סי' [מ"ה] שכשמגיע לסלע בודק ממנו ולהלן . דהתם שאני . דו"ל שאפשר לעולם מהשלע היה הבודק . משא"כ הכא הרי הסלע בולט :
אפי'

משנה אחרונה
במכה הרי ידוע שהקבר נשדה זו . אבל חזקה דהכל לא אחזק בהני עשרים אמה
כלום אלא מתוך השלשה מתים חיישי' נמי להני עשרים חזקה זו אינה דאורייתא
דלא דמי לגביהם וכו' דמקום טומאה מיקרי מדכבנן אפי"ה לא הסמינו בה
מ"ק

פרק יז א החורש. בית הפרס. מקום שהטומאה פרושה ומתפשטת שם. ורבותי פירשו. פרס

לשון דבר פרוס ושבור עלמות של מת' נפרסו שם. ומפי אחרים שמעתי. על שם שפרכות בני אדם העומאה: מלא מענה. של המהרישה. ממקום הקבר שהתחיל לחרוש בו עד מאה אמה באורך הגדה על מאה ברוחב. מיישין שמה אוליכה המהרישה ממנו עלם כשעורה. ואם היה חורש והלך חוץ למאה אמה. ממאה אמה ולחץ טהור. שאין המהרישה מולכת

עלמות הקבר. אלא עד מאה אמה: בית ד' סאין. מאה אמה אורך על מאה אמה רוחב הוא מקום זריעת ד' סאין שהרי חצר המשכן שהיה מאה על חמשים. הוא בית כאחים. כדאמרין בעירובין [כג:]. נמלא מאה על מאה בית ד' סאין: רבי יוסי אומר בית חמש. סאין. ואין הלכה כרבי יוסי: ובמורד. כלומר שעור זה (* ד"ה שלמות

אשילו הכי בקלף העתים יהיו נקראים נביאים. כמ"ש הרמב"ם בספר המורה בפמ"ה מהחלק ה']: רבי יוסי אומר בית חמש. וזה

מלאכת שלמה. בנדק דהק' מאה אמה מפרש בתוספתא דלהלן היינו לכל רוח ע"כ הנביא הסופסתא הר"ם ז"ל: ר' יוסי אומר בת חמשה סאין במורד ובמעלה. קד היא גירסתו של הרמב"ם ז"ל וז"ל פירוש ז"ל ר' יוסי אומר

פרק יז א הרי זה עושה בית הפרס. ועפרה מטמא במגע ובמשא ואינה מטמא באהל. כדתנן בפרק

לקמן מ"ב ועומאת בית הפרס מדברי סופרים. הרמב"ם סוף פ"ב מהלכות עמא מת: בית הפרס. מה שכתב הר"ב. מפי

אחרים שמעתי על שם שפרכות ט'. אני מלאכי שפירשו כך התוס'. בכוף

פרק ז דגדה [דף מ ד"ה בית הפרס]: מלא מענה. פי' הר"ב ממקום הקבר

שהתחיל לחרוש בו וכו'. וכו"כ הר"ם. וכן כתב הר"ב בספ"ו דגדה. ודלא

כשעת רש"י שהחזיק בה הר"ב בפ"ק ובמעלה

דחמורה מה"ה: בוענה. הוא הקו אשר יקוה חומו המהרישה על אורך הגדה. אמר הגביר [ע"ה] על גבי חרשו חורשים האריכו

למעטתם. הרמב"ם. [ואע"פ שזה הפסוק בתהלים קכט. ולא נמנה ספר ההלים אלא עם הכוזבים ברוח הקודש. אעפ"כ לא נמנה הרמב"ם לקראו נביא. כי גם רוח הקודש מכלל מדרגות

הנבואה הוא. ואע"פ שהמדברים ברוח הקודש אינם נביאים. וזה

בפמ"ה מהחלק ה']: רבי יוסי אומר בית חמש. וזה

מאה

י כין

עגלת המהרישה. אבל מה שחרש מהקבר מק' אמה ולהלן טהור: והיינו משום דשיעור המקום הנריך לזרוע שם טאה גרעינין

הוא ל' על ר' אמה. נמלא דק' על ק' לכל רוח הוא בית ד' סאין ולהכי כשיחרוש

הזה עמא המקום חרש בהמרישע אמה מאלמע

ע"ה אורך הקבר האורך והרוחב

אמה. ועוד הרי דים ארוך או רחב

יהיה מדידת ה' אמה שממול אורך הקבר מתפשט להלן טפי ממדה ה' אמה אמה הקבר ולא יהיה רבוע אמיני ר' על ר' אמה: ה) ר"ל כשחרש מהקבר

שלמעלה בשפעו ההר. ס"ל לר' יוסי דחיישין בצורתו דהמשופע להונכת

עלם

אפי' לא חרש אלא חמשים קמ"ל מלא מענה היינו מקום הרישה אם חרש

עד מאה ולאפוקי חרש יותר ממאה אינו אוכר היטר. אבל חרש פחות ממאה

אינו אוכר אלא מקום הרישה. ומני חו בית ד' סאין היינו באורך וברוחב

המהרישה וכשהיפך שוב אין עושה בית הפרס כדלקמן. אלא כשחרש ממקום

הקבר לאורך ורחב ממקום הקבר לרוחב קמאר. עיין בפ' הרא"ש שכתב

שאין לומר שכל ד' סאים עמאין שהרי כשמוליך במהרישה יותר ממאה אין

אוכר היטר כ"ש כשחרש המהרישה שאין אוכר יותר ממאה ושד שאין לך

ישור המהרישה גדול חוה ע"ה כוונתו שאין לומר שחרש בגורף ובנדבך כאחד

דאי' טו יתר ממאה וגם עיבור. אלא כמתני' בשתי מטרות חרש רב מטרות בית ד' סאין

שחרש תחלה בגורף אוכר עד מאה ומזו וחרש ממקום הקבר ברוחב מלפון

תפארת

פ"ז א) שחרש מקום הקבר וממנו ולהלן לכל רוח: ב) מלת פרס לשון

התפשטות הוא. כמו ויפרוש האהל על המשכן. ובלשון חכמים

נכתב בשמ"ך. כמו פרוס מפה ומקדש. והבא ר"ל שעי' שחרש הקבר

התפשטת העומאה מהקבר לכל סביביו. א"נ דמלת פרס לשון שצורה

הוא. כמו פרוס לרעב לחמדך. כמו כן ה"ל ע"ה שחרש חיישין ששכרו

ונהפרישו עלמות מהקבר. ומחגלגלו להלן מהקבר. ולהכי כל עפרות

הגדה מטמא במגע ובמשא. אבל לא באהל. דחיישין לעלם כשעורה שמה

מעורב שם. ואפי' קבור המת בצרון או שאוקע תחת רגלים ורובדים.

ואפי' תחת ק' אמה. אפי' כשחרש ע"ה הקבר עושה בית הפרס.

דלא פלוג רבנן. אבל בחרש ע"ה גופו של מת אין עושה ביה"פ. דהא

חזי ליה החורש ויהא חרש לגרורו המעומה עם המהרישה [כלקמן] נמשע

ותוספתא פ"ד: ג) ר"ל כהלים שבעטעטע בל"א שרגילין לעשוהה בצורך

ק' אמה. דהיינו ק' אמה לכל דה מהקבר [בנימ"ס פ"ה מעו"ה] דכשהתחיל

לחרוש מהקבר ולהלן אז רק עד ק' אמה עמא משום חשש ביה"פ.

דשערו חכמים דרק עד שם אפשר שיחגלגל עלם כשעורה מהקבר עם

משנה

פרק יז א ה"ז עושה בית הפרס. והוא אב העומאה לפמ"ה אדם וכלים

כדלקמן רפ"ח ושורפין עליו את הכרומה אפי' ברה"ל ועומאה

א החורש. מ"ק ה: פסוק

יב. וכלה מ. מ"ה פ"ה פ"ה

פ"ה ט"ל ב פסג עין רל"א:

חלופי גרסאות

א הרי זה המורה ל"ה ונ"ה

הרי זה. הרי זה. הרי זה

ל"ה ונ"ה ונ"ה ונ"ה ונ"ה

א רבעת ג"ל ארבעה וכו'

ממ"ל. חמש ג"ל חמשה

וכ"ה נמ"ל.

תוספות חדשים

פ"ז א' א [בהר"ב ד"ה]

החורש בו ומפי

אחרים ט'. והל"ה כ"ה

פרס מלפון פרוס מפה.

דשמן על פני הגדה:

ראשון לציון

פ"ז א' א [ת"ר ד"ה]

מ"ה ט"ה ה"ו

כו' אמר הגביר בו' אעפ"כ

לא נמנה הרמב"ם לקראו

נביא ט'. וכן מלאכי

מבואר וימא לו. וז"ל אמר

ל"ה נביא לישראל בו'. וה"ל

קרא שלמה אמרו במשנ"י

[וכן בסוטה מת: אמר]

מחן נביאים הראשונים א"ל

הוא זה דוד ושלמה בו'.

וכי' רש"י מגילה י"ד.

ד"ה נבואה בו' ובהלכות

גדולות מניין מסדר טולס

אברהם ט' ע"ה שמואל גד

נתן דוד ושלמה בו' ע"ה.

וסנה א"ש דמהך מוכה

להדיא דהו דוד ושלמה

נביאים מ"ה אשכר דספיר

כתי' התי"ט דנבי"ה כ"ה

הלים לא נמנה אלא עם

הנביאים ולא עם הנביאים

ואפי' לא ה"ל להרמב"ם

לכתוב אמר הגביר בו'.

אכן הלאה שכתבתי מיומא

לו. הוא ראי' שאין גליה

האונה [ועיין יס"ט]:

תוספות אנשי שם

פ"ז א' במורד. נראה

דיותר מרחוק

יולך המהרישה העלם

כשקרקע שוב משהיא

במורד דשחטה במורד מיד

בשם ממנה ומתגלגל לתסע

עד מקום שמהל מנה אכל

כשהוא בקרקע שוב אינו

בשם ממנה וכל עוד

שהוא בולכת מתגלגל עמה

וע"ה א"ש דהני מורד

דקרקע שוב אח"כ נמ"ס

אע"ה דאף אם נלמד לסיפך

אין לומר דקרקע שוב דומה

למעלה דאי הכי ארתי

במעלה ליתין דקרקע שוב

דבוי רבוהא יותר. מ"ה

אפשר לדמות זה ולפרש

מתני' שנעשה כדי שלא

תהא דיוקא דרישא

לדיוקא דסיפא. כ"ה ז"ל

לפי' כ"ה וכו"ה פ"ה כ"ה.

והרמב"ם ז"ל פי' במורד

ובמעלה נתן רובע בו'

שקרקע נלתי שוב שיש בו

עלויה ויריחות ולפי' מוכה

דנקרקע שוב ולפי' ח"ק

המהרישה מוליכה העלם

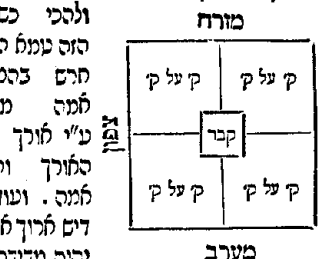
למרחוק יותר ממורד כפי'.

[ה"ו]. והמנהי שכתבתי

במורד פ"ה מהס"ה כ' ס"ה

מאה של מאה אמה בנדב

א"ה

מערב

ר עובדיה מברסגורה אהלות החורש פרק יז תוספות יום טוב רמ

ציונים

ב היה חורש. מ"י ט
ג: ר"א. פסוקים י"ג
כיצד. מ"י ט:

הלוי גרסאות
ב הרי"ה ג"ל ה"ה
ר' אליעזר ג"ל אליעזר וי"ה
גמ"ג וי"ה

תוספות חדשים

מ"ב [בר"ב ד"ה] בית פרס
כ"ו וז"ל ש' שהחיל לתוס
כ"ו וז"ל ש' שהחיל לתוס
מ' הקבר אינו עושה אלא
מ' אמה. היינו טעמא שכל
העמית שהחרישה טעמא
כפ"א אינו מוליכתו יותר
מק' אמה ובשם החיל מניח
הפרס חו"ה ועומת עמיתו
שנדללו שמה ומוליכתו
ק' אמה. ור"י כנ"ד דק'
א"ה

תוספות אנשי שם

ח"ט ד"ה זה וכו' לא יפלו
ג"ל אחר הגרס כ"ו ג"ל
וכ"ה נפ"י הרמב"ם והלא
כמו שהיה ח"ט. (ב"ד):

משנה אחרונה

ב או שיכיר. פ"י הכ"ב
ול"ה חיי"ש במה לא יעבר
יפה וכו"ל הר"ם והרא"ש.
ול"ה לפי מהו דאמרי'
לקמן מ"ג דסיבא דליבא
ספק פסיקא אינו עושה
בית הפרס. וה"ל הבא
היו כ"ס שמה לא יעבר
יפה. ושמא לא הוסיף
בהחלטות את פשוטות
דלקמן מ"ג כהנ"ב הר"ם
וכ"כ ד"ה חיי"ש ספק.
ומכאן משמע דשמא לא
הולכה עמיתו לא היו
ספק כלל. וז"ל כמי דשמא
לא הוסיף המהרי"ם כד
למח כמי לא חשיב ספק
דלא כמ"ל ב"ש המוס'
ול"ה: ר"א אומר בית
הפרס עושה בית הפרס.
לפי פ"י הכ"ב נראה עיקר
פלוגמיהו דר"ל סבר
בשם החיל לתוס כהנ"ב
בית הפרס או נסופו
עושה בית הפרס עד מלה
אמה ממקום שהחיל.
ור"י סבר שאין עושה
אלא ממקום הקבר דוקא.
אבל לפ"י אינו מיישב
כל היריבה שהארץ כ"י
ואמר פטמים עושה וכו'
כ"ד חרש ח"י מענה כ"ו
דב"ה ה"ל לתוס בקולר
אין בית הפרס אלא
ממקום הקבר. ואלו
פטמים עושה דקאמר
ר"י אינו כטובה דר"ל
דל"ל עושה ח"י למאה
מן הקבר. ול"ה איש
אלא ח"י מלה ובה"ל
פ"ג ר"ה. ועוד ה"ה

גרעין אחד. אבל בא לומר דלפניו יפלו זה בלד זה. ולא יוקר.
ולשון הרמב"ם. ובלא ספק כי כאשר ישרא השלכות [מעט] מאלו
הגרעינים. הגה הם לא יפלו בלד אחד [אלא אחר זעטע] הרבה.
אבל יהו הגרעינים בכוף המחרשה רחוקים קלמן מקלמן. ואמר

כי כאשר ימחו ג' גרעינים זה בלד זה
שם יכלה בית הפרס. ע"כ. ופירוש
מהר"ם כהבתי לעיל: **ב** יעד שם
כו'. כהנ"ב הר"ב אפי' חוץ שם אמות
או חמש. ופי' הר"ם אפי' חוץ ו'
אמות או חמש. וז"ל שם ט"ס [ול"ה ו']
ואכתי לא ידענא למה להו לכחוב ו'
כיון דאפי' ה' סני': רבי יהושע
אומר פטמים עושה כו' כיבד חרש
ח"י מענה. כו'. כלומר. ואע"פ שלא
חרש בפעם אחד. כשהשלים חרישתו
המאה

גראה לפרס ר' אליעזר אומר בית הפרס עושה בית הפרס לטעם מה
שהרש מניח הפרס לטעם אחר שאללו עשאוהו בית הפרס וכן א"כ נהרש
מאותה טרה שניה לטעם וכן משלישית לרביעית וכן לעולם כולם עושין
זה בית הפרס ע"כ: בית פרס עושה בית פרס. א"כ החיל מניח בית הפרס
עושה בית הפרס אחר מלה מענה כאילו החיל מן הקבר ואע"פ ששם החיל
מן הקבר אינו עושה אלא ק' אמה היינו טעמא שכל העמית שהחרישה
טעמא בפעם אחת אינה מוליכתו יותר ממאה אמה ובשם החיל מניח בית הפרס
חוזרת וטעמא עמיתו שנדללו שמה ומוליכתה מאה אמה ור' יהושע סבר
דמאה אמה עושה בית הפרס בין חרש בלי הפסק בין חרש בהפסק אבל
יותר לא. הר"ם ז"ל: וכן הצדדין. כלומר מן הפסוק לדרוש דמיידי ר' אהרן
יהושע בשם הקבר ידוע וחרש ח"י מענה מן המדרש למעשה. מה"ר שמשון
ז"ל

אבל כשהמחרשה עולה בגובה. אין
שם בית הפרס כלל שמיד המחרשה נעדרת. ואם יש שם עולם.
טפל. ואין הלכה כר"י: **ב** והביה בסלע. הגה המחרשה בסלע
ומתוך כך נעדרה המחרשה: או שניער את המחרשה. מן
העפר שעליה. והא קא משמע לן דלא

ב היה חורש. והמיה בסלע. או בגדר. או
שניער המחרשה. עד ששהוא עושה בית
הפרס. ר' אליעזר אומר. בית פרס עושה
בית פרס. ר' יהושע אומר פעמים עושה.
פעמים אינו עושה. כיצד. חרש ח"י מענה.
והור וחרש ח"י. וכן הצדדין. הרי
זה עושה בית פרס. חרש מלא מענה.
חור וחרש מענה ולחין אינו עושה בית
פרס

הרי נעשה בית הפרס. וכשחור אחר כך והשלים עד מלה. נמלאת

מלאכת שלמה

דין קרקע שהיא מישור על כן גראה לפרס דרישא איירי בניסור והה"כ
קאמר אבל במורד ובמעלה נתן רובע כרשין וכו' ע"כ: **ב** או שניער
את המחרשה. סלע וגדר נמי היינו טעמיהו דכשמיית ביה נערת
המחרשה ואלו מיידי למיתני או שניער דלא תימא דחיישין שמה לא יער
יפה יפה. הר"ם ז"ל וכבר רמזו ר"ע ז"ל: ר' אליעזר אומר בית פרס
וכו'. נפ"ק לתמורה דף יב. ובקלה ספרי כתיבת יד כחוב שם והכמים
אומרים אין בית הפרס עושה בית הפרס והסם מפרש ורצין עד כמה וכדפי'
ר"ע ז"ל שם בסיומן ה'. וכתבו שם הוס' ז"ל מה שפי' רש"י ז"ל לר'
אליעזר לא נירא דפי' כל ד' שזות שסביב בית הפרס שלו דבית הפרס
הן לעשר בית הפרס משמאן ומ"ל הוא זה שאם חרשו ממורה למעשה למה
ישמאו אפון ודרוס ואם חרשו מלפון לדרוס למה ישמאו מורה ומערכ לכן

ישראל בעז

גרעינים שלהן ענולין קתא להנגלגל בהנועה מועפת דרך הקצב שבשולי הבור
מח"כ שר זרעונים וגרעינים הנזאה הדין ענולין. אין דרך לזרען דרך
הבית קבול של הבור. שאף שהנועה העולה ישארו מוחים במקומן. ולכן
דרך להפ"ן גרעינים שלהן ענולין חפזיו. בהלכו אחר עגלת המחרשה
(כישעיה כ"ר פכ"ה). וגם קפנית לא נקט הנא. דמדהן סולגליס מאד.
גם הם אין דרך לזרען ע"י בית קבול של בור. דמדהן ענולין מואד. גם
בלי הנועה עגלת המחרשה ישמטו לחון הרבה בפעם א'. ורק כרשין שכן
רק ענולין קתא. ולפיכך רק ע"י הטעה נוספין דרך החור שבבור. ולהכי
רק הן לבדן יזרעין בבור: (ג) יהיה בנער חוץ ד' אמות מהקבר. נראה
דעת הר"ם ובר"ב דלא מהני. ונ"ל שצמיחה. דכל ד' אמות סביב לקבר
קבר דמי (כסויה מא"ה). ותו דלעגלת המחרשה לר"ך רווח ד' אמות
(כהר"ב כלאים פ"ד מ"א ופ"ב דב"ב מ"ב) ולהכי משום דכסל העגלה עומדת
תוך

אלא אפי' גדר דחוי ליה בלדו. ומסתמא מהרחק ממנו. ולא היתה ההבאה
בלי כוונה אפי' לא חיישין שלא נהנער יפה וקמ"ל יעבר אף שלא הוכה
אמה או שחיה. ר"ל גם חרישה שניה כחורש מהקבר. וטמא שוב עד ק' אמה.
ק' אמה. ר"ל גם חרישה שניה כחורש מהקבר. וטמא שוב עד ק' אמה.
הפסא העגלה שוב שגורו לשם המחרשה. ראובה חוורה ונוררין עמה שוב עד ק' אמה: (ג) דהיינו ל' אמה. אף שהפסיק וכן בהלכה
הק' אמה: (ד) ר"ל או א"כ אפי' אחר שהפסיק אחר חרישה ה' אמה הפך העגלה לתרום למן האד כמין ג"ה כ"ה
חרש מהקבר ל' אמה ממערב למורה. ומקלה ה' אמה הפך העגלה. וחרש משם מלפון לדרוס שוב ל' אמה: (ה) דאף שהפסיק וכן
ביניהם. או ש' אמות הראובנים לא היו מכונים לזרעו רוח שהיה חרישה ה' אמה האהובים אפי' יש בכל הק' אמה דין ביה"פ:
דאפי'

דאפי' יושע חרש מלא מענה ומור וחרש ח"י מענה וחרש ח"י מענה והסם ה"ל לתימא ממנה ולחין אין
עושה וכן הפסוק הרמב"ם בחזונו. ולע"נ"ד דפלוגמיהו דמנאי הכא כשרש משמים ויכיר המחרשה ומור והחיל במקום שכלה המחרשה בחלה קודם הניסור דהיינו כמים וז"ל
אמות שחרש חתלה קודם שניער דבא דמתן לטל יעבר אינו עושה בית הפרס היינו שהחיל מן הניסור והלאה שלא הלכה שם המחרשה חתלה ובה מוסד ר"ל אבל החיל במקום שהלכה
המחרשה חיי"ש ל"ה שמה טענה המחרשה פה מן העלמות שפזרה בהלכותה מתהלה. וכו"ל הר"ם בפירושו בהרי"ה. ור' יהושע סבר דלא גזרו אלא במורש קבר וז"ל דמן הקבר לוכא
ספק דמסתמא הגיע המחרשה עד למח וגם הולכה עמיתו עד מלה ואין זה נכנס בספק דשכיח הוא והשכי טרדאי כדפי' לעיל אלא הא דמתמיר בח"י וחרש והרש ח"י למח דפי'
דמיידי בניער ביניהם. הא ספק מעליה הוא שמה אחר הניסור לא טענה מן העלמות שמתפזרו כיון דאין שם רוב העלמות כמו בקבר ולכל הפחות ה"ל ספק עומתה והאפי' חיישין
בה"כ כדפי' ג"כ. וז"ל דגזרו בשתי חרישות אלו חרישה אחת מן הקבר עמנו. ולפי' נראה דוקא בשתי חרישות גזרו. אבל בשלש חרישות ויעבר כיון כל אחת ט"ל הא דח"י לא גזרו דאיהא
ספק פסיקא שמה לא טענה בחרישה שני' ושמא לא טענה בשלישית ובס"ק הקליין אפי' דאורייתא ובה"ל אפי' טלן תוך מאה לא גזרו. ובה מודוקא לישא דר"ל דלמר חרש ח"י וחרש

בית הפרס. אלא במורד. אבל כשהמחרשה עולה בגובה. אין
שם בית הפרס כלל שמיד המחרשה נעדרת. ואם יש שם עולם.
טפל. ואין הלכה כר"י: **ב** והביה בסלע. הגה המחרשה בסלע
ומתוך כך נעדרה המחרשה: או שניער את המחרשה. מן
העפר שעליה. והא קא משמע לן דלא

חיישין שמה לא יעבר יפה: עד שם
הוא עושה בית הפרס. ולא יוקר
ואפי' חוץ שם אמות. או חמש: בית
פרס עושה בית פרס. המתחיל
לחרש בכוף בית הפרס או
(*) כאלמע. מונה מלה אמה ממקום
שהחיל לחרש והוא נעשה בית הפרס.
כאילו חרש ממקום הקבר: חרש ח"י
מענה. ל' אמה ממקום הקבר. וחור
החרש

הרי נעשה בית הפרס. וכשחור אחר כך והשלים עד מלה. נמלאת

מלאכת שלמה

דין קרקע שהיא מישור על כן גראה לפרס דרישא איירי בניסור והה"כ
קאמר אבל במורד ובמעלה נתן רובע כרשין וכו' ע"כ: **ב** או שניער
את המחרשה. סלע וגדר נמי היינו טעמיהו דכשמיית ביה נערת
המחרשה ואלו מיידי למיתני או שניער דלא תימא דחיישין שמה לא יער
יפה יפה. הר"ם ז"ל וכבר רמזו ר"ע ז"ל: ר' אליעזר אומר בית פרס
וכו'. נפ"ק לתמורה דף יב. ובקלה ספרי כתיבת יד כחוב שם והכמים
אומרים אין בית הפרס עושה בית הפרס והסם מפרש ורצין עד כמה וכדפי'
ר"ע ז"ל שם בסיומן ה'. וכתבו שם הוס' ז"ל מה שפי' רש"י ז"ל לר'
אליעזר לא נירא דפי' כל ד' שזות שסביב בית הפרס שלו דבית הפרס
הן לעשר בית הפרס משמאן ומ"ל הוא זה שאם חרשו ממורה למעשה למה
ישמאו אפון ודרוס ואם חרשו מלפון לדרוס למה ישמאו מורה ומערכ לכן

תפארת יבין

אפי' להרא"ש ה"ל סי' ה'. כבר שמעין לר' יוסי ברישא דים טומאה
ציה"פ לחורש במורד. ותו דהרי צוה לכו"ע יש ציה"פ. א"כ למה שבק
ר' יוסי שיה ונקט רק מורד. אמנם לפי הרמב"ם ה"ל סי' ה' יהושע
שפיר דנקט רק הכא לא לאשמעין גוף הדין במורד יש ציה"פ. אלא
לירוקא קטעי' דלא מעלי לומר דר' יוסי לעיל בתרתי פליג. ומתמיר
טפי מת"ק. להכי קאמר הכא מלה במורד ר"ל רק במורד מהמירא
טפי מת"ק. והאטריכא בית ה' סאין. והיינו משום דמסתבר להחמיר
במורד טפי מבשעה. אבל במעלה מקלינא טפי מת"ק ואמנא דאין שם
דין ציה"פ כלל. דכשיחרוש במעלה נערת המחרשה מיד. ואם יש שם
ע"ס מיד וטל ויואל: (ח) מהקבר: (ט) שהוכה עגלת המחרשה בכח
בסלע שהחת העגלה. או בגדר שבזר העגלה. ונהנער ע"י העפר
מתוכה: (י) שיערה בכונה מהעפר שבתוכה: (יא) וקמ"ל סלע וגדר
דלא מביעיה סלע דמדלא חויה ליה אפטר שהכה בכח והנהנער. אלא אפי' גדר דחוי ליה בלדו. ומסתמא מהרחק ממנו. ולא היתה ההבאה
בלי כוונה אפי' לא חיישין שלא נהנער יפה וקמ"ל יעבר אף שלא הוכה
אמה או שחיה. ר"ל גם חרישה שניה כחורש מהקבר. וטמא שוב עד ק' אמה.
ק' אמה. ר"ל גם חרישה שניה כחורש מהקבר. וטמא שוב עד ק' אמה.
הפסא העגלה שוב שגורו לשם המחרשה. ראובה חוורה ונוררין עמה שוב עד ק' אמה: (ג) דהיינו ל' אמה. אף שהפסיק וכן בהלכה
הק' אמה: (ד) ר"ל או א"כ אפי' אחר שהפסיק אחר חרישה ה' אמה הפך העגלה לתרום למן האד כמין ג"ה כ"ה
חרש מהקבר ל' אמה ממערב למורה. ומקלה ה' אמה הפך העגלה. וחרש משם מלפון לדרוס שוב ל' אמה: (ה) דאף שהפסיק וכן
ביניהם. או ש' אמות הראובנים לא היו מכונים לזרעו רוח שהיה חרישה ה' אמה האהובים אפי' יש בכל הק' אמה דין ביה"פ:
דאפי'

יבין תפארת

אפי' להרא"ש ה"ל סי' ה'. כבר שמעין לר' יוסי ברישא דים טומאה
ציה"פ לחורש במורד. ותו דהרי צוה לכו"ע יש ציה"פ. א"כ למה שבק
ר' יוסי שיה ונקט רק מורד. אמנם לפי הרמב"ם ה"ל סי' ה' יהושע
שפיר דנקט רק הכא לא לאשמעין גוף הדין במורד יש ציה"פ. אלא
לירוקא קטעי' דלא מעלי לומר דר' יוסי לעיל בתרתי פליג. ומתמיר
טפי מת"ק. להכי קאמר הכא מלה במורד ר"ל רק במורד מהמירא
טפי מת"ק. והאטריכא בית ה' סאין. והיינו משום דמסתבר להחמיר
במורד טפי מבשעה. אבל במעלה מקלינא טפי מת"ק ואמנא דאין שם
דין ציה"פ כלל. דכשיחרוש במעלה נערת המחרשה מיד. ואם יש שם
ע"ס מיד וטל ויואל: (ח) מהקבר: (ט) שהוכה עגלת המחרשה בכח
בסלע שהחת העגלה. או בגדר שבזר העגלה. ונהנער ע"י העפר
מתוכה: (י) שיערה בכונה מהעפר שבתוכה: (יא) וקמ"ל סלע וגדר
דלא מביעיה סלע דמדלא חויה ליה אפטר שהכה בכח והנהנער. אלא אפי' גדר דחוי ליה בלדו. ומסתמא מהרחק ממנו. ולא היתה ההבאה
בלי כוונה אפי' לא חיישין שלא נהנער יפה וקמ"ל יעבר אף שלא הוכה
אמה או שחיה. ר"ל גם חרישה שניה כחורש מהקבר. וטמא שוב עד ק' אמה.
ק' אמה. ר"ל גם חרישה שניה כחורש מהקבר. וטמא שוב עד ק' אמה.
הפסא העגלה שוב שגורו לשם המחרשה. ראובה חוורה ונוררין עמה שוב עד ק' אמה: (ג) דהיינו ל' אמה. אף שהפסיק וכן בהלכה
הק' אמה: (ד) ר"ל או א"כ אפי' אחר שהפסיק אחר חרישה ה' אמה הפך העגלה לתרום למן האד כמין ג"ה כ"ה
חרש מהקבר ל' אמה ממערב למורה. ומקלה ה' אמה הפך העגלה. וחרש משם מלפון לדרוס שוב ל' אמה: (ה) דאף שהפסיק וכן
ביניהם. או ש' אמות הראובנים לא היו מכונים לזרעו רוח שהיה חרישה ה' אמה האהובים אפי' יש בכל הק' אמה דין ביה"פ:
דאפי'

החורש עם ה' החורש
כס ה' : זכר : עם ה' :

חלופי גרסאות

פרס ד"ר הפרס : ג שאבד
כד"ה שבאבד : אינו נמצא
אין :

תוספות חדשים

אמה עושה בית הפרס.
בין חרש בני הפסק. ובין
חרש כהפסק ולא יותר.
(הכ"א)
משנה ג' בהשגחה [שנמצא
בה קבר. הנה כבר אבד
שהיה עם קבר אחר ונחש.
או לא היה. (הרמב"ם) :
[בהר"ב סדרה] ובצבורת
כי דבר המצוי. א"ל ודאי
אחת במקום אינו שלו דאי
חורש שאינו שלו. (הר"ם) :

אליהו רבא

פ"ז ג וכן עובד טכנים
שחבר בין שלו בין
של ישראלי אינו עושה בית
הפרס שאין בית הפרס
לכותים ואם חרש את שלו
אין שכל לכותים ואם חרש
של ישראלי כתי חורש שאינו
עו

ראשון לציון

משנה ג [החורש
מלטימיה. אבל ג' הפסוק
מלא טמיה עבד קטיל.
(ועין יסל"מ) :

תוס' אנשי שם

ח"ט ד"ה סלטימיה כי'
ומלמד הכתמים כי. גיעין
ד' ג וד"ה ברבות נט.
כתיב זה כשם כי' וכי'
ר"י גמדה ב' ל' גשם
כ"י. ודברי ר"י סטורין
יב גבי כי' טמיה עבד :

משנה אחרונה

ה' דוקא בשתי חרישות
גזיר עד מלאה אבל בשלש
חרישות לא ויטען דמטיק
גמי חרש מלאה חכמה
וזמר וחרש מלאה גלומין.
ולא מי לטען חרש שחרש
לחלוץ ממנה ולחון אין
עושה. דממנה ולחון
היי חרישה שלישית ומאי
אירוש ממנה ולחון דהיי
יותר ממאה הא בשלש
אפי' חור מלאה עטור
כדפי' ויכין למימני חרש
מלאה חכמה וזמר וחרש
ממנה ולחון דבשתי
חרישות כתי חון למלאה
אינה עושה. והשתא
שמתנין סבת ר"י דחון
למלאה לטען אינו אוסר
אפי' בחרישה אחת וכ"ס

המאה. ולפי שאיט מיושב כ"כ לכך אח"כ רב דימי צפ"ק דתמורה
[97 י'] לאבד' לה בשלש שדות. דהשתא סייק שפיר. בית הפרס
עושה בית הפרס. כיון דלשדה אחר הוא שעושה בית הפרס. וכמו
שכתבתי בשם הר"ם שם משנה ה' [ד"ה אין בין:] ג' [מלטימיה.

פי' הר"ב חפירה מלאה מתים כי' טמיה
בלשון ארמי עלמות כי'. וז"ל הרמב"ם
מלטימיה מורכב. מלאה עלמות. ולפי'
אני אומר של' הר"ב ג"כ מורכב מפני'
הרמב"ם ומפי' הר"ם. שחלחל דבריו
שכתב חפירה מלאה מתים. הוא מפני'
הר"ם. וכתיב מתים טמונין הרבה יחד כמו שקלה [אומות] עושים
חפירה וממלאים אותה מתים זה על גב זה. ע"כ. ולדבריו טמיה
לשון טמונה. ואע"פ שהט"ן חזרה אין זה חסרון בשמו' ובפרט
במורכבים. וגם יכולני לומר דטמיה לדבריו ענין טמאה. שהמתים

טמאים. ולא הולך הר"ם להטילו על לבוט. כי' בזה שם טמאים. ואיך
בלשון עלם. וא"כ ז"ש הר"ב כך. הוא מפני' הרמב"ם. כי' פירושו של הרמב"ם
לכד היתה כוונתו. ה"ל לכתוב בתחלה ג"כ עלמות במקום
מתים. אלא שהריב שני הפירושים מצלי שום לב שאין פירושה שיה
ומלמד החכמים. אגדריטם שחיק טמיה ענינו שחוק עלמות ע"כ:] [מצבירות
ולאיש בתפירה אלא לצבורים ע"כ הקרקע וז"ש הר"ב א"כ ועל לצבורת
אדם לצבורת ע"כ קרקע ע"כ ומה שהעתיק ומלצורת. וכן לקמן ומשנה. כן
העתיק ג"כ הר"ם ז"ל:] וכן עובד טכנים שחרש. קבר

ז"ל וע"ש עד : ג החורש מלטימיה. מתני' דלא כר"מ דתימיה כחוספת'
ר"מ אומר החורש מלטימיה ה"ו עושה בית פרס. הר"ם ז"ל : [ובצבורת
העצמות. גע"ז גרסי' המ"ם בנקודת חיר"ק וגם הל"ד והב"ה בחול"ם
והר"ם בסג"ל ולפי זה המ"ם שמושית כמו מ"ם דמשנה שאבד בה קבר
אע"ג דל"ד למלת מלטימיה דהיא ודאי המ"ם שרשית בין שמגרום מלטימיה

ז"ל וע"ש עד : ג החורש מלטימיה. מתני' דלא כר"מ דתימיה כחוספת'
ר"מ אומר החורש מלטימיה ה"ו עושה בית פרס. הר"ם ז"ל : [ובצבורת
העצמות. גע"ז גרסי' המ"ם בנקודת חיר"ק וגם הל"ד והב"ה בחול"ם
והר"ם בסג"ל ולפי זה המ"ם שמושית כמו מ"ם דמשנה שאבד בה קבר
אע"ג דל"ד למלת מלטימיה דהיא ודאי המ"ם שרשית בין שמגרום מלטימיה

ז"ל וע"ש עד : ג החורש מלטימיה. מתני' דלא כר"מ דתימיה כחוספת'
ר"מ אומר החורש מלטימיה ה"ו עושה בית פרס. הר"ם ז"ל : [ובצבורת
העצמות. גע"ז גרסי' המ"ם בנקודת חיר"ק וגם הל"ד והב"ה בחול"ם
והר"ם בסג"ל ולפי זה המ"ם שמושית כמו מ"ם דמשנה שאבד בה קבר
אע"ג דל"ד למלת מלטימיה דהיא ודאי המ"ם שרשית בין שמגרום מלטימיה

ז"ל וע"ש עד : ג החורש מלטימיה. מתני' דלא כר"מ דתימיה כחוספת'
ר"מ אומר החורש מלטימיה ה"ו עושה בית פרס. הר"ם ז"ל : [ובצבורת
העצמות. גע"ז גרסי' המ"ם בנקודת חיר"ק וגם הל"ד והב"ה בחול"ם
והר"ם בסג"ל ולפי זה המ"ם שמושית כמו מ"ם דמשנה שאבד בה קבר
אע"ג דל"ד למלת מלטימיה דהיא ודאי המ"ם שרשית בין שמגרום מלטימיה

אחר כך וחרש משם [עוד] ממשים אמה אחרות כל המאה נעשו
בית פרס. והלכה כרבי יהושע : ג מלטימיה. כמו מלא טמיה.
חפירה מלאה מתים זה ע"ג זה. טמיה בלשון ארמי עלמות של
מתים : ומצבורת העצמות. ממקום שהעלמות לצבורים שם דזה

דבר שאיט מזוי יהיה אדם חורש על
חפירה שהיא מלאה מתים ועל לצורת
עלמות גלויים ולא גזרו אלא בקבר
שחרש שהוא דבר המצוי : ומשדה
שאבד בה קבר. דהוא ליה ספק
ספיקא שמה לא חרש במקום הקבר.
ואם תימלי לומר חרש שמה לא הולך ממנה עלם : או שנמצא בה
קבר. שחרש ואח"כ נמלא. דבית הפרס דרבנן. ולא קטבו ליה.
כיון דלא ידע : החורש את שאינו שלו. לא קטבו דרבנן למיחוי
ארעא

ואם תימלי לומר חרש שמה לא הולך ממנה עלם : או שנמצא בה
קבר. שחרש ואח"כ נמלא. דבית הפרס דרבנן. ולא קטבו ליה.
כיון דלא ידע : החורש את שאינו שלו. לא קטבו דרבנן למיחוי
ארעא

ואם תימלי לומר חרש שמה לא הולך ממנה עלם : או שנמצא בה
קבר. שחרש ואח"כ נמלא. דבית הפרס דרבנן. ולא קטבו ליה.
כיון דלא ידע : החורש את שאינו שלו. לא קטבו דרבנן למיחוי
ארעא

ואם תימלי לומר חרש שמה לא הולך ממנה עלם : או שנמצא בה
קבר. שחרש ואח"כ נמלא. דבית הפרס דרבנן. ולא קטבו ליה.
כיון דלא ידע : החורש את שאינו שלו. לא קטבו דרבנן למיחוי
ארעא

ואם תימלי לומר חרש שמה לא הולך ממנה עלם : או שנמצא בה
קבר. שחרש ואח"כ נמלא. דבית הפרס דרבנן. ולא קטבו ליה.
כיון דלא ידע : החורש את שאינו שלו. לא קטבו דרבנן למיחוי
ארעא

ואם תימלי לומר חרש שמה לא הולך ממנה עלם : או שנמצא בה
קבר. שחרש ואח"כ נמלא. דבית הפרס דרבנן. ולא קטבו ליה.
כיון דלא ידע : החורש את שאינו שלו. לא קטבו דרבנן למיחוי
ארעא

אהלות כיצד בוצרים פרקיה

ב' שלשה מ"ק ה' הדרוש
ה"י פ"י מ"ג פ"ט ה"ה

הלפני גרסאות

יבחר ג"ל וי"ז ויבחר
ב' פרסות הן גניק הפרס
הן שדה שנאמר בה קבר
ושדה שנאמר בה קבר
ושדה ברכת, ואם ג"ל
וה"י אם וי"ז נבחר.

אליהו רבא

פ"ח ב נטעת כל נטע.
דמטו אבל ליה
למחש דאיתו מעמא בהלל
ואינה נטרע זע בעמק
מטוס עלם כשעורה דלמח
כה"י דקא עיקר לזרע אהי
לאחוי עלם כשעורה כה"י:

תוספות אנשי שם

ר"ב ר"ה אן גזר נזר
כו' דלאו כלי הוא. לא דין
דלפי' הוא כלי לאו אצטרי
אין מקבלין טומאה (ר"ש):
ד"ה בר"א ט' ואילנות
לד' לפרי להאיכא למימר
שכ' לק' נזר. וגם נזר
אילנות דאין מוטבין
כגלייתן לא טיבן כלל דברי
ר"ל נזר טומאה ד"ה ומכר.
אבל נראה דכוונת הר"ב
והר"ם דמטוס קבא אהי
עליו להכלם הוא נעלמו ולא
מטוס הכרז כפי' הרמב"ם
וכי' מ"ל הר"ם ואפי' אם
יבזים להכלים ולא כה"י
אמר הש"ס (פי' הרמב"ם
(ר"ש): ב' ח"ס הר"ם
על שלשה כו' אלא מטוס טו'
אפי' ק"ל אחיזי כיון לי'
כשם ביה פרסות דכשנא
כשהו שאבר איכא למימר
טומאה מטוס דטיבין צ"ג
סריפ

בבית הפרס. אבל מכשילאו חוץ לבית הפרס. יש להן דין הבזר
לגת שנחשבס מוכשרים. ו"ל הרמב"ם. ואמרו אלו העגבים בלתי
מוכשרים כל זמן שהיו בבית הפרס. וכאשר ילאו חוץ לבית הפרס
הוכר ההכרח. וכאשר בהכשר. כמו שגזרו על בזר לגת. וזהו

כאשר יגעו העגורים. אשר ישאו
העגבים לגת [באשר] יבזרו אשר הם
נטמאו טומאה בית הפרס. נטמאו
ויטמאו העגבים שהם מוכשרים כמו
שבארנו. ע"כ. אך הוא העמיק
בחבורו [שם] ואם נגעו אלו באלו:
ונותן לתוך הכפישה. דכשעת זלינה
הכפישה תחת האשכול ככלו וטפל
בה. הר"ם: הכפישה. פי' הר"ב
דלאו בת קבולי טומאה הוא. ועיין
במשנה ו פ"ה [נפי' הר"ב]: ימכר
לשוק. פי' הר"ב דקנסיין ליה טו'.

וכ"כ הר"ם. וכלומר שלא יוכל לבזרן בטמאה.
ודאי דטורחין הן. שלא גזרו אלא על הבזר לגת. וזכרתי הר"ב
במשנה ד פרק בתרא דטערוח. וכן פי' הרמב"ם כדאן. כאשר
יבזר לגת. הנה הוא מוכשר [ליטמא] אבל יבזר למכור לשוק
לאכילה אשר אינו מוכשר: ב' שלשה בית הפרסות הן. כתב
הר"ב שדה שנחשב טו'. ושדה בזים. ולא היה ראוי למטא
עמהם שדה בזים. דטורח גמור הוא. אלא מטוס דטיבין ביה דין
זריעה ונטיעה. קא חשיב ליה. הר"ם: החורש את הקבר. הוא
בית הפרס שטינו בפירקין לעיל שעורו מלא המענה. הר"ם:

נטעת כל נטע. שהנטע אין דעתו לעקור. ואם היהו הטומאה
והרמב"ם [שם] כתב לפי שהערשין יורדין למטה משלשה. ולמטה

שהאדם שנחשב בבית הפרס נעשה אב הטומאה ומטמא אדם
וכלום: בית שמאי אומרים אוהו את המגל. דכברי הבזר
לגת הוכשר. אפי' לטומאה בית הפרס. ומאם הכי לריך שיאחו
המגל שהוא בזר טו. כטיב של דקל. דלא מקבל טומאה: או

בוצר בצור. והוא אכן חדה דלאו כל
הוא: ונותן לתוך כפישה. כלי גדול
שטבשים בו זיתים דלאו בת קבולי
טומאה הוא: ומוליד לגת. אפי' הוא
עלמו. דכיון דזרז וזית ליה היכרא
סמית ככפישה. לא נטע: במה
דברים אמורים בכרם הנעשה בית
הפרס. שהיו גפנים ואילנות נטועים
בו קודם שנטעה בית הפרס. אבל
הנטע לכתחלה בבית הפרס. ימכר
לשוק. דקנסיין ליה. מפני שלא היה
לו לטע בבית הפרס. אין הלכה

כר' יוסי: ב' שלשה בית הפרס הן. כדקא חשיב ליה ואילו.
שדה שנחשב טו' קבר. ושדה שאבר בה קבר. ושדה בזים:
נטעת כל נטע. נטע בה כל אלנות שירלה. ומתני' דלא כרבי
יוסי דאשר לעיל. ואיכא למימר. דאף ר' יוסי לא אשר אלא לטע
בה כרם בלבד. מטוס דהבזר לגת הוכשר. אבל לא אשר
אילנות: חוץ מוצע הנקצר. אבל זרע הנעקר עם שרשיו חיישיין
שמא יבא עלם כשעורה עם העפר העולה עם השרשים הנעקרים:
ואם עקרו. איתו זרע הנקצר: צובר את גורו לתוכו. לתוך
השדה

הראב"ד פ"י מהט"מ [הלכה ה']
משלשה בבית הפרס טהור [כדתנן לקמן משנה ה] שהרי הקבר
נפרס

מלאכת שלמה
בית הפרס ה"ט בית הפרס

משנה אחרונה

הוכשר ולא הורו
לכ"ס אלא שפסקי הלכה
ככ"ס וכ"ל עוד כפי'
במלא דטהרות מ"י.
ועם נמס' פירות ככנטי
עוד מזה: ב' ש"א אוחז
את המגל כטיב. משמע
דלג"ס ח"ל הורה ומינה
אי הורה זו היא לטומאה
ודלית נראה ללא מהיין כך
תקנתא דקוב דבדאוריית'
לא סמכין אמתקנתא
כדאמר פ"ק דחולין עמא
במוקדשין לא שמוע אפי'
בקרומים של קנה גזרה
עמא יגע בכבר. אלא
מטוס דטומאה בית
הפרס דכנטי סמכין
אהן תקנתא וכן גבי
פגול יום סמכין כה"ג
דקליא טומאתו כדאיתא
רפ"ל ד"ה וכן בטומאה
ע"ה בדיניין רגל בני אדם לשם ויהטמאו.
וה"ה לזכ"ה מהני הן
תקנתא הלא דחייבו אמרי
במי שאינו נוהג לטרות
כטיב וככפישה. וכ"כ
הר"ם: ב' נטעת כל
נטע. ובתח' הרמב"ם
במבואר העמם שהששים
יורדין למטה משלשה ואין
עם טומאה טו' ואינו
מיי

י ב ין

נקט תנא סתמא כהן מ"ד שאינו כוונה' וקאמר בזה הכי כדברי פלוני
וליהי אם היה המנהג ככ"ה. נקט בזה הכי כדברי ז"ה קודם לדברי
ז"ה. אפי' דמיוגל נקט ז"ה קודם ז"ה. וה"ע נמי הכא. אבל לעיל
[פ"ז מ"ח] נקט בסוף. בלשון כדברי ז"ה. מדבבהא היו נוהגין ככ"ה.
וכ"כ [בנה"י מ"ז] נקט בסוף הדין כדברי ז"ה. מדהיו נוהגין ככ"ה
להכי נקט כך סתמא. וכן בכל דוכתא: (ש) ז"ה ס"ל דאף אמרין שהבזר
לגת הוכשר. להכי לא היו הבזרין רשאין ליגע בהשכלות ללקטן מהגפן.
דהרי הבזרים טמאין הם מבי"ט. וגם במגל אינו רשאי ליגע הבזר.
משום שיטמא הבזר את המגל. ותחזור והטמא השכלות. אלא אוחז
וכו': (י) ב' באט ז"ל. שאמק"ט אוחז בו את המגל לתהון עמו השכלות:
(יא) אכן חד דמדהו אכן אמק"ט. [ומ"ה הר"ב שאינו כלי נמח"ל אינו מדויק
בלשון: (יב) ר"ל של גדול שנוחזק מ"ס שאמק"ט. מעמידו תחת הגפן
שכשיהוה השכלות יפלו לזרע מעמ"ן: (יג) אפי' הוא עלמו. דכיון
דעשה כל הקך שטיים בבזריתו אית ליה היכרא שפיר שלא יעשה ליגע
בהעגבים טס. ועוד מדהיה זרזר מליגע בהעגבים קודם שהוכשרו.
לפיכך לדירה ח"ל נמי להורה על הבזרים כשהן טורחין: (יד) שאר
בבית אלא ימכרן לבלקן השכלות. דאו לא יוכשרו ע"י הבזרים. דדוקא
שפירות מרגילין רגל בני אדם לשם ויהטמאו. ועוד מדבזים המתים ליגע
על עלמוהיטן. ולהכי אפי' יבזר ככ"ה. שאין שם חשש טומאה כלל.
אפי' מטוס קנס יטמא היין: (טז) חורש קבר [מפורש ג"ג] ובאבר בה קבר
חלוק דרית מחבירו. וכדמפרס ואילו: (יז) שטמא כל ק' אמה שטיבין לו
כשהרשן מהקבר ולהלן [לעיל רפ"י]: (יח) ר"ל מוכר ליגע בה כל
מיני אילנות. דאפי' דהאדם הולקט שם פירות ודאי נטמא. דכשהלך שם
אפשר שהטיט עלם כשעורה. עכ"פ הפירות שלקט בידו. הרי לא
טמאין בידו. דממ"ג אם לקטן להכלה הרי לא הוכשרו. ואם לקטן לגת הרי
נטע. עבד חסורא ולפיכך קנסיין ליה לומר דהבזר לגת הוכשר: (יט)
דדוקא כשהאשר השורש בקרקע מותר. אבל בזרעים שנעקרים עם
הזרעים. יש חשש שבהעפר שיאשר בהשרשים יהיה דבוק בהם עלם כשעורה
וכשיבזין עם העפר שזרשין לביטו. נמלא מרבה הטומאה: (כ)
שהכל קולרין אוחזו: (כא) לזרע הנקצר: (כב) ר"ל כל השכלין שעקר
עם שרשיהן לזרען בתוך אמה שדה ביה"ט. ולא יבזין לשדה אחר.

בועז

ויגע בהעגבים ויטמאו העגבים. הרי יאמרו העגבים להמקבלים. וממאין דהיינו
הבזרים. לא טמאטו. שהרי לא גזרו עליהן. כדברי ז"ה. ואתם הטמאטו
(כללים פ"ח מ"ד ופ"ה דפרס ממ"ב והלאה). אולם ג"ה הר"ם הוא ג"כ
אלו ואלו. וב"ל שקרה לגירסא זו כמו שכתב הר"ן (כתובות כד"א סוף ד"ה
ואמר) במלת חופה וקידושין. שכתב שהיה הגירס' נספר בחופה בקדושין
דהיינו זב' רפוייה. כי כך הוא הכלל בלשון שכתבתיים המלה שלפניה באחת
מאחיות אהו". אם יבא בראש מלה שלאחריה א' מאחיות בני' כפ"ח. רפוייה.
ועמו הסופרים וכתובה בוי". בחופה וקידושין. כ"ל הכא. ואפשר נמי לפע"ד
לומר לגירסא אלו ואלו דה"ק אם נגעו הבזרין והמוליחין יחד בהעגבים. דהיינו
לאחר שהוילאום מבי"ט. נטמאו העגבים. דדוקא כשהעגבים עדיין טוח ביה"ט
מוחרים הבזרים ליגע בהן ולא יטמאו. אבל לאחר שיאלו ממאין אוחזין
הבזרים כנגיעהן ופי' רתוי"ט במח"כ דחוק: (ב) וב"ל דנקט אינה נרעה כל
זרע. ולא נקט אינה נרעה זרע הנעקר אלא הא קמ"ל דאפי' זרע שיש קולרין
יש טורחין אוחז ג"כ לא יזרע אלא זרע שרק נקצר. דלז"ב חיישיין שיעקרו:
והא

אהלות כיצד בוצרים פרק יח

[ב"ר ר"ה] חוץ כו' דמחבר. ולפי קאי ארישא א"י חוץ מאילן סרק דמקיימו אכל ליעט לכתולה אכור. וקאי ארישא. (ה"ר"ס):

אליהו רבא

ואינה נעטת כל נעט. משום דעמא בבלא ודלמא סקבר תתא האילן ואלין מחליט על הקבר ועל הארץ הנה לכתולה:

תוספות אנשי שם

ג' ת"ס ד"ה נזרעת כו' אינה עושה בית סהר. לא זכיתי לכון הוה סהר מיידי כחורש משה שאבד בו קבר לשה אחרת עושה א"ט עשה אהו בית פרס אכל כשה שאבד בה קבר היא עושה בית פרס והמורה משה שערש בה קבר כמאמר ב"ר: בא"ד שדועולם תאנים בו. ק"ק דמ"ה א"ש וברי ככלל דמ"ה א"ש לתנאה דהכל צריכס למי חמ"ה. וע"ז דהסיווח שהתן גאלין כמות סקן ת"ס וכל מחברי מיקון אינא למתש טפי דמתין תאוה ויגלו כלא לכתולה סה לאבול אכל זרעיס כנון תנאה וקעמית וכו"ו דהמתן מחברי מיקון לכתולה כ"ב כה"ל דלמס יכנסו כיון דלין יכילין לאבול שז מיתיש ויקפו בשוק ואשרש שוה הוא כוונה מ"ה ג"כ. ועוד אפשר דהתנאה בתנא שכתא ל"כ העולם תאנים לה משאל" פירות דלא שכיחא כ"כ וכל העולם תאנים לה סמ"א" פירות דלא שכיחא כ"כ וכל ע"כ. (ש"י): ב"ר ר"ה חוץ כו' ומנו אילן סרק כו'. ג"ל לפי פירושו דהואיל ויש מתוקם כפי' דלמס מ"ה אינה מקרי אילן סרק דמ"ה ס"ל דלינו עושה פירות ורימ' ס"ל דכלל נקרא וכתולה וכו' ס"ל דכל אילן כמותו נועטין שדות שמינות כו' אילן סרק הו"ה התנאה נומר דהכל האילן סרק האינו עושה פירות ועד"ל דמה עשה קמ"ר (א"ס) כן תנאה כפי' ה"ר"ס וז"ע מה עשה אילן סרק מורה מפני שאינו עושה פירות ונש"ה אינו מרגיל ס"כ כ"ל לס' (ה"ר"ס):

בהוספתא קתני אינה נזרעת כל זרע וכן היא בעיני. דהיינו שרי לחרוש ולזרוע. הא קא מוטמא בהיסט. דבית הפרס מוטמא במשא. ה"ר"ס. ומת"ס כחז כ"ל דלא קשה. דהא אמרינן לעיל

[מ"ג] שדה שאבד בה קבר אינה עושה בית הפרס. הלכך ליכא למיתש וזרעיס לא חייש כמו בזילנות. שהעולם האזיבם לאכול הפירות. ור' יהודה

דלמ"ד בתוספתא בזרעיס. דאפילו בזרעיס גזר. א"כ גזר זרעיס אצו אילנות. ע"כ. וגם הרמב"ם [פ"ה מהס"מ הלכה ג'] גורס כגירסת הספר. ומפרש לפי שאין שרשי זרעיס מגיעין עד לקבר. אבל אין טעמין בזה. לפי שהשרשים מגיעין עד למת:

העקב לפי שהקבר שלם ולא נלדלו העצמות ובלעד שלא יחרוש לזרוע אלא

[ברוב] הספרים. אבל בתוספתא קתני. אינה נזרעת כל זרע וכן היא בעיני: ואין נשעת כל נעט. ולא מביעיא דלין טעמין לכתולה. אלא אף הטעם לא יקיים. שלא להרגיל בני אדם

לשם. משום דמטמאה בזהל חמורא [מ"ג] שדה שאבד בה קבר אינה עושה בית הפרס. הלכך ליכא למיתש וזרעיס לא חייש כמו בזילנות. שהעולם האזיבם לאכול הפירות. ור' יהודה

דלמ"ד בתוספתא בזרעיס. דאפילו בזרעיס גזר. א"כ גזר זרעיס אצו אילנות. ע"כ. וגם הרמב"ם [פ"ה מהס"מ הלכה ג'] גורס כגירסת הספר. ומפרש לפי שאין שרשי זרעיס מגיעין עד לקבר. אבל אין טעמין בזה. לפי שהשרשים מגיעין עד למת:

העקב לפי שהקבר שלם ולא נלדלו העצמות ובלעד שלא יחרוש לזרוע אלא

ישראל תפארת יבין

(ג) ודא דלא גזרו כה"ג נמי בשדה שנחרש בה קבר. ג"ל דשאי בהם דהרי אפילו בימות הנסמים דלוי דין השדה כה"י שספק עמא (כעבורה פ"ו מ"ו) אפ"ה מדטומאתה רק מדרבנן דמאן יומר שנתפור לשם עלם במקום שהלך. ואם גם נחפור. מאן יומר שהספיקו. והרי מה"ט הקילו שיהא מותר ליתך גם בלכתה ללמוד תורה ולשא אשה (בעירובין מו"א וע"ז ג"א) ומנפח ביה"ט והליך לעשות פסח אף שאין מותר כך בהולך לאכול תרומה (כספחים ז"ב) ולהכי גם לנטיעת אילן לא גזרו בה כולי האי. אבל נאבד בה קבר הרי בימות הנסמים י"ס כהילוך שבה השא איסור דלאורייתא ככל ספק עומאה בנשות הימין: (ד) ואע"ג דהפירות אפילו אהו"ן גדלין על הקבר ממש מותרים מדינא. א"כ לא משום כבוד המתים (כמגילה כ"א) דלי לא הך עמא הו"ל זה וזה גורס. דקרקע עולם אינה נאכרת. כמו שהעיר ע"ר אא"ב הגוזק"ל. וחילו מו"ד (ספס"ו וסקמ"ב) ודלא כהשמע לכאורה מו"ד (ס"ס שם"ו ו"ד) אפילו ל"א (ו"ד ס"ד) דקרקע הקבר עלמו נאכר. מדו"ל תלוט ולכוסף גזרו. אפ"ה הו"ל זה וזה גורס. דהרי זיקת האילן ע"ג הקבר. וינק נמי עד ס"ו אמות מהקבר (כ"ב ד"ב) וס' ודאי קרקע היתר הוא. ו"ל דלפ"ה עכ"פ לכתולה אכור לזרוע ס' דהרי אכור לגרוס. וז"ל לכתולה (כש"ך ו"ד קמ"ב סק"י) ורק כ"ב ההגה אח"כ ממילא שרי. דהיינו דרך ההגה וככה"ל אפילו לכתולה שרי לגרוס וז"ל (ש"ך) שם סק"ה) משאל"כ הכל הימיקה מקרקע אינה הלה. אלא ההגה מגוף האיסור ממש. עיר"ל כיון שיכול האילן לחיות מהקרקע שסביב לו ל"ד כש"ך להקבר (כערלה פ"א מ"ג) אע"ג שיונק השתא נמי מקרקע המותרת לא מחשב זו"ל (עי' ערך ג"ב מ"ה): (ה) ונ"ל דלדברי רבינו אלו ז"ל דאף שהאכל שחתה ענפי האילן הו"ל סככות שאינו אהל רק מדרבנן מדלין כ"ל ענפי ענף וענף טע"ס. והרי מדלאורייתא אהל מעליא בעינן (כנהר סח"ב וזו"מ נ"ג). אפ"ה כנאבד בה קבר גם לספק דרבנן חשבו. ועוד ז"ל לדעת רבינו דלפ"ה האילן סרק שאין כל כך רגל אדם מלוי שם אצלו. הו"ל כמלתא דלא שכיחא ולא גזרו הגא יתר גלשון סרק שאינו עושה פירות. ש"מ דמאוס פירות נענו בה. ולדעתו

משנה אחרונה

ל"ע דאפי' אין מגיעין אכור לזרוע שהקבר אכור בהגה ואפי' מגיעין מה כ"כ הא מחבר און מקבל עוקמא והטעם און איופו לעקור לניחוש שמה יספור עלה שפוטרה. וב"ב"ש מהר"ם דקבר שאבד אינו עושה ביה"ט. שמה דמתן לא כה"ל א"כ כה"ל קתני מחסי' דמטמא כמגש ונמשא והיה דלזינו עושה ביה"ט היינו לעמא עד ק' אמה אבל שדה זו עומתה מטמא כמגש ונמשא ונמשא ונמשא דקרקתי בתתיה. א"כ גם לפי מה שכתבנו דמשום איסור הנאה מן הקבר נגשו בה פשיטא דח"ל להעמיד גירסתה נזרעת כל זרע ואפי' תמה על רבותיה ז"ל שנתכנסו בה וכו"ש שיש לתמוה על הרמב"ם ומת"ס שמופסין גירסתה נזרעת שיקר: וז"ל מקיימין בה אילנות חוץ מאילן סרק. פי' כ"כ דלין סרק מותר ליעט בה לכתולה. ולישנא דמתני' משמע דלכתולה הכל אכור דקתני אין יטעם כל נעט. וכ"כ הראב"ד בהשגות דלכתולה הכל אכור אלא מקיימין אילן סרק שצריך אדם עשוי לזרוע דייחיו בין אילני סרק אכל קונב בין אילני מאלב פכ"ד ומ"מ ע"כ זה דמוק הוא דהיינו עשוי לקונב שם מ"מ אילן סרק לפרקים ליקח ממנו ע"כ וזמן הא חיישי' שלא להרגיל רגלי בני אדם שם ומיחו גם עיקר עטם שלא להרגיל אדם שם דמוק הוא דבניו הפרס שנתחש נמי יוחא חיי עיקר עטם שנתחש דמטמא בזהל חמורא דבה ספי אינו מיושב כיון דבמגע וכו"כ ספיקו ממנו ואמאי לא ניהוש לכותמא היסט. ועוד משום שלא להרגיל כ"כ עבדו היכר כדאמר גמס' ת"ק ד' ס' מליינין על שדה שאבד בה קבר והיוון הוא להחזיק בני אדם. ור"ל דבני רבותיהו ז"ל נראה דטולה מחסי' משום איסור הנאה מקבר נענו בה דפי' לעיל ופשיטא דלכתולה אין טעמין אילן סרק דנ"ס זה הנאה היא והא דמחבר לקיים. נראה לפיכך דהא דקתני אין מקיימין בה אילנות. פי' אילנות מרמזים שאין הזרעים מגיעין לקבר ואין יטעם שהשרשים מגיעין עד למת ע"כ.

ע"כ

שבדקים. מ"י פ"ז מה' קינו פסח ה"ח: כיצד. מ"ט: עיניו: ט: ד"ל ונכח מ"י פ"י מה' פ"ט ה"ח:

חלופי גרסאות לעושה חגיגה ונכנסים לעושה. לתרומה הנגינה ולפתית לאכלי תרומה.

תוספות חדשים משנה ד [במשנת] ב"ש"א בודקין. כהן כה"ל ואלו מלא עמל כשעורה מנה מלא עמל כשעורה מנה כ"ו ודעו דקין מיר עמל עמל. ו"ל דמיירי שאלה הוא בודק ואחר כהן שאלה עמל כשעורה. ואלה הוא ספק. אם הניזר נוגע. או הסעי: אליהו רבא

ולגזור גמלא אין בודק ונכסא בודקין. גרסין: חדושי טהרי"ה

פ"ח משנה ד [תו"ם] ד"ה ולגזור כ"ו המהני בו עמל. לבאורה היה יכול לומר דשם אמר ויטבנו ג' ו' י"ב פ"י שהיא אינו מגלה אבל סמא הוא עכ"פ ע"ש כשעורה לפי מ"א דמפתח ל"ב"ה בודקין כבדו שלא יבדוק להיות סמא ילדיהו עליה הואה ג' ו' אבל זה עיבוש דא"כ למה פלוגתיהו בניור היה ליה לפלוגי סתם מי שהלך בבית הפרס אם בודקין נעמל באיזה ענין בית הפרס בסמא הוא חבל תלמי בבדיקה אלא ודאי לא מהני בדיקה רק פלוגתיהו בניור אם מהני בדיקה כבדו שלא ילך שניור שניור אמר אלא וישפיר סתמיה הרב הלא אפי' בלא בדיקה אינו מגלה ולענין סממיה לא מהני בדיקה כ"ו ולכן פ"י הרב שאינו משנה כולו אבל נראה לי דהתם כולו לומר כן דא"כ לא גריד נמי וטוהרים בש"ו ובי"ה דלמאן מדיים אם לגזור אינו משנה כולו אבל נראה לי דלמאן ה"ה הוא אינו משנה והיינו מהפכין ובי"ה לקלא ש"ב"ה בודקין ובי"ה דלא הני בניור שם שבודק בדיקה משום שלא רצה לטעות שם הסדר שחשב שם כמה דברים שאין נזיר מגלה עליהם סממיה לכן סתם ג"כ בית הפרס שאין הניזר מגלה עליה ואיירי באמת בבדיקה וקא שהבדיקה לענין סממיה לא מהני כפי שבאמת ומהו כ"ו ובי"ה לענין גיליה מהני ועמך על סבבה זו ששה שאין מגלה היינו בבדיקה ובי"ה לבאי דאמפת

בפ"ח מה'מ"מ [הלכה ד'] דקשה שלפי זה אינו ענין לעומאה ולא היה להאיל לשטותו לענין עומאה. ע"כ. ובמילי דכתבתי במשנה ב בשם הר"ם לא קשיא דמשום דשיך זהו דין זריעה ונטיעה. קא חשיב ל"ו. והרמב"ם כחז [סג] שדה צורים מקום קרוב לבית הקברות שהנשים יושבות שם וזכותו כ"ו. אין נוטעים אוחו. ואין זורעין אוחו. שלא להרגיל רגל אדם לשם. שמה יש שם עומאה מפני שהיא קרוב לבית הקברות. כבר נתיאשו בשלים ממנו. לפיכך אפשר שיבא אדם ויקבור

בן מפני זה חששו לו ועפרה טהור. ועושין ממנה כ"ו שהרי לא האוחה שם עומאה. ע"כ. ורש"י פירש שדה צורים. כעמביון מתים ממקום למקום לקבור כשצאין בשדה סמוך לעיר וכו' משום יאוש בעלים. לפי שהציונים ממקום רחוק. גדלול חצר וגפלו סם.

ונתיאשו אלו על אלו והנימוהו סם: ואין בודקים לתרומה. פ"י הר"ב דאין באכילתה כי אם עשה כ"ו. שכל אכילת קדשים מזה עשה הוא. הרמב"ם [בפירוש] והקשו החוספות דסוף פ"ח דפסחים מדתן בפ"ג לעירובין [דף ק"ג] מערבין לכהן צבית הפרס ותיירו דלגזור ערוב שרי וכו': ולגזור ב"ש אומרים אין בודקין. המהני. דסממיה תנן במשנה ב פ"ו דמיר. דעל בית הפרס אין הניזר מגלה ואע"ג דודאי כיון דהכא ב"ש במקום צ"ה דלינה משנה הואיל ולא נשנית בעריות. וכדכתב הר"ב ברפ"ג דיבמות. מ"מ בדיקה מיהא בעי הכא. אפי' למאן דמיקל וכי מפכת לכו ב"ה לב"ס. כדכתב הר"ב בהם ציבמות. אכתי בדיקה בעי. וכי בודק ואשכח עמל כשעורה מגלה שגמלה. ובניור סתמיה תנן דלינו מגלה. וכן פסקה הרמב"ם בפ"ו מהלכות נזירות. ולא העתיק להך דהכא כלל. לכן נ"ל דהא דאמרין ב"ש במקום צ"ה אינה משנה. היינו לפקדה לגמרי ושאינה נשנית כלל. וכמו שהארכתי בזה בס"ד ברפ"ח דחולין [ד"ה וכו']: ובית הלל אומרים אין בודקין. פ"י הר"ב דבין מגלה ובין לא מגלה ומציא קרבן. ודיעו כספק נזיר עמל ספק

נעבור ופלוגי תוס' אמוראי לפ' כיצד יעשה שיוכל לעבור תחת מ"ד מנחה והולך ואיכא מ"ד רואה לו יודע יכול לעבור לבית הפרס שיערם סבור ע"ש וכן העלה ג"כ הר"ם ז"ל וע"ש: ובה"א אין בודקין. לשון הר"ם ז"ל דבין מגלה בין לא מגלה מגלה ומציא קרבן

שאין כן בשני בית הפרס הראשונים: שבדקים לעושה פסח. אהרה שמרס בה קבר קאי. דאם הולך שם אדם וגריך לשחוט את פסחו בודקים אוחה כדמפרס בספא. ואם לא נמלא שם עמל כשעורה. הולך ועושה את פסחו: ואין בודקין לתרומה. דדוקא לפסח סמוך לבדיקה זו. משום דטומאת צית הפרס דרובן. וחכמים לא העמידו דבריהם במקום כרת. שמי שאינו מקריב קרבן פסח במועדו חייב כרת. אבל בתרומה דאין באכילתה כי אם עשה. העמידו דבריהם במקום עשה.

ואין נוטעת בדיקה זו להחירו בתרומה: ולגזור. שהלך שם: בש"א בודקין. ואם לא נמלא שם עמל כשעורה אינו מגלה: ובה"א אין בודקין. דבין מגלה בין לא מגלה ומציא קרבן: את העפר שהוא יכול

שכל אכילת קדשים מזה עשה עשה. דלמאן דמיקל וכי מפכת לכו ב"ה לב"ס. כדכתב הר"ב בהם ציבמות. אכתי בדיקה בעי. וכי בודק ואשכח עמל כשעורה מגלה שגמלה. ובניור סתמיה תנן דלינו מגלה. וכן פסקה הרמב"ם בפ"ו מהלכות נזירות. ולא העתיק להך דהכא כלל. לכן נ"ל דהא דאמרין ב"ש במקום צ"ה אינה משנה. היינו לפקדה לגמרי ושאינה נשנית כלל. וכמו שהארכתי בזה בס"ד ברפ"ח דחולין [ד"ה וכו']: ובית הלל אומרים אין בודקין. פ"י הר"ב דבין מגלה ובין לא מגלה ומציא קרבן. ודיעו כספק נזיר עמל ספק

נעבור ופלוגי תוס' אמוראי לפ' כיצד יעשה שיוכל לעבור תחת מ"ד מנחה והולך ואיכא מ"ד רואה לו יודע יכול לעבור לבית הפרס שיערם סבור ע"ש וכן העלה ג"כ הר"ם ז"ל וע"ש: ובה"א אין בודקין. לשון הר"ם ז"ל דבין מגלה בין לא מגלה מגלה ומציא קרבן

שלמה

והייאשו אלו על אלו והנימוהו סם: ואין בודקים לתרומה. פ"י הר"ב דאין באכילתה כי אם עשה כ"ו. שכל אכילת קדשים מזה עשה הוא. הרמב"ם [בפירוש] והקשו החוספות דסוף פ"ח דפסחים מדתן בפ"ג לעירובין [דף ק"ג] מערבין לכהן צבית הפרס ותיירו דלגזור ערוב שרי וכו': ולגזור ב"ש אומרים אין בודקין. המהני. דסממיה תנן במשנה ב פ"ו דמיר. דעל בית הפרס אין הניזר מגלה ואע"ג דודאי כיון דהכא ב"ש במקום צ"ה דלינה משנה הואיל ולא נשנית בעריות. וכדכתב הר"ב ברפ"ג דיבמות. מ"מ בדיקה מיהא בעי הכא. אפי' למאן דמיקל וכי מפכת לכו ב"ה לב"ס. כדכתב הר"ב בהם ציבמות. אכתי בדיקה בעי. וכי בודק ואשכח עמל כשעורה מגלה שגמלה. ובניור סתמיה תנן דלינו מגלה. וכן פסקה הרמב"ם בפ"ו מהלכות נזירות. ולא העתיק להך דהכא כלל. לכן נ"ל דהא דאמרין ב"ש במקום צ"ה אינה משנה. היינו לפקדה לגמרי ושאינה נשנית כלל. וכמו שהארכתי בזה בס"ד ברפ"ח דחולין [ד"ה וכו']: ובית הלל אומרים אין בודקין. פ"י הר"ב דבין מגלה ובין לא מגלה ומציא קרבן. ודיעו כספק נזיר עמל ספק

נעבור ופלוגי תוס' אמוראי לפ' כיצד יעשה שיוכל לעבור תחת מ"ד מנחה והולך ואיכא מ"ד רואה לו יודע יכול לעבור לבית הפרס שיערם סבור ע"ש וכן העלה ג"כ הר"ם ז"ל וע"ש: ובה"א אין בודקין. לשון הר"ם ז"ל דבין מגלה בין לא מגלה מגלה ומציא קרבן

נעבור ופלוגי תוס' אמוראי לפ' כיצד יעשה שיוכל לעבור תחת מ"ד מנחה והולך ואיכא מ"ד רואה לו יודע יכול לעבור לבית הפרס שיערם סבור ע"ש וכן העלה ג"כ הר"ם ז"ל וע"ש: ובה"א אין בודקין. לשון הר"ם ז"ל דבין מגלה בין לא מגלה מגלה ומציא קרבן

ישראל

כלל. ושמה לא תפריך ממנו עמל כשעורה למקום השני. ועוד הכי אין מחזיקין עומאה ממקום למקום. ולא דמי לביה"ס. דלתחוקה סם עומאה ודליות. משא"כ הכא: ל"ה) לאו אהרה שגאבד בה קבר קאי. דמה מהני בה בדיקה עפרה. שמה קבר עמון מתחת. ויאחיל עליה ועל שדה צורים נמי א"ל דקאי. דאפי' ל"ה הנ"ל שהוא עמל מהשם קבורה נפל. מה מהני בדיקה העפר מלמעלה. ואפי' ל"ה אומרים דתשמו לאבד שגמלה ונפל סם. עכ"פ זה א"ל לבדיקה כברה. דאבד הכי גדול הוא וחזי ליה ומכ"ל לאידך י"א. דלאו משום עומאה גזרו בשדה צורים א"כ ודאי א"ל שם בדיקה. אלא אהרה שמרס בה קבר לחודה קאי דההולך לשחוט פסחו וגריך לעבור בדרסו בשדה צ"ה"ס. או שכבר עבר ורואה להקריב פסחו. הקילו נזיה לבדוק עפרה וכדמפרס גזירתה לעמא ביה"ס. אבל בהולך דרך שם כדי לאכול תרומה. שאין באכילתה רק עשה. יש כח ביד חכמים לעקור דבר מהתורה בשב ואל העשה [פינמות ד"ע ע"ג]: (ב) ר"ל ואם נזיר הלך שם וחשש אם נעמל או לא: (ג) ר"ל בודקין ע"י אחר. דאם לא ימלא הרי הניזר טהור. ואם ימלא עמל הרי הניזר עמל מספק. מיהו הוא עמלו לא יבדוק. דשמא ימלא

נעבור ופלוגי תוס' אמוראי לפ' כיצד יעשה שיוכל לעבור תחת מ"ד מנחה והולך ואיכא מ"ד רואה לו יודע יכול לעבור לבית הפרס שיערם סבור ע"ש וכן העלה ג"כ הר"ם ז"ל וע"ש: ובה"א אין בודקין. לשון הר"ם ז"ל דבין מגלה בין לא מגלה מגלה ומציא קרבן

נעבור ופלוגי תוס' אמוראי לפ' כיצד יעשה שיוכל לעבור תחת מ"ד מנחה והולך ואיכא מ"ד רואה לו יודע יכול לעבור לבית הפרס שיערם סבור ע"ש וכן העלה ג"כ הר"ם ז"ל וע"ש: ובה"א אין בודקין. לשון הר"ם ז"ל דבין מגלה בין לא מגלה מגלה ומציא קרבן

תפארת

נעבור ופלוגי תוס' אמוראי לפ' כיצד יעשה שיוכל לעבור תחת מ"ד מנחה והולך ואיכא מ"ד רואה לו יודע יכול לעבור לבית הפרס שיערם סבור ע"ש וכן העלה ג"כ הר"ם ז"ל וע"ש: ובה"א אין בודקין. לשון הר"ם ז"ל דבין מגלה בין לא מגלה מגלה ומציא קרבן

נעבור ופלוגי תוס' אמוראי לפ' כיצד יעשה שיוכל לעבור תחת מ"ד מנחה והולך ואיכא מ"ד רואה לו יודע יכול לעבור לבית הפרס שיערם סבור ע"ש וכן העלה ג"כ הר"ם ז"ל וע"ש: ובה"א אין בודקין. לשון הר"ם ז"ל דבין מגלה בין לא מגלה מגלה ומציא קרבן

נעבור ופלוגי תוס' אמוראי לפ' כיצד יעשה שיוכל לעבור תחת מ"ד מנחה והולך ואיכא מ"ד רואה לו יודע יכול לעבור לבית הפרס שיערם סבור ע"ש וכן העלה ג"כ הר"ם ז"ל וע"ש: ובה"א אין בודקין. לשון הר"ם ז"ל דבין מגלה בין לא מגלה מגלה ומציא קרבן

יבין

נעבור ופלוגי תוס' אמוראי לפ' כיצד יעשה שיוכל לעבור תחת מ"ד מנחה והולך ואיכא מ"ד רואה לו יודע יכול לעבור לבית הפרס שיערם סבור ע"ש וכן העלה ג"כ הר"ם ז"ל וע"ש: ובה"א אין בודקין. לשון הר"ם ז"ל דבין מגלה בין לא מגלה מגלה ומציא קרבן

נעבור ופלוגי תוס' אמוראי לפ' כיצד יעשה שיוכל לעבור תחת מ"ד מנחה והולך ואיכא מ"ד רואה לו יודע יכול לעבור לבית הפרס שיערם סבור ע"ש וכן העלה ג"כ הר"ם ז"ל וע"ש: ובה"א אין בודקין. לשון הר"ם ז"ל דבין מגלה בין לא מגלה מגלה ומציא קרבן

נעבור ופלוגי תוס' אמוראי לפ' כיצד יעשה שיוכל לעבור תחת מ"ד מנחה והולך ואיכא מ"ד רואה לו יודע יכול לעבור לבית הפרס שיערם סבור ע"ש וכן העלה ג"כ הר"ם ז"ל וע"ש: ובה"א אין בודקין. לשון הר"ם ז"ל דבין מגלה בין לא מגלה מגלה ומציא קרבן

תוספות

וביה"א אין בודקין. ואף אם נמלא חמ"כ בנזירות בית הפרס לא מהני דילמא כהנים כשעבר לשם ואינו מגלה ולא מציא קרבן ולא סמא הן הקורמים בסמא ומהו דפי' מ"ג דמיר ע"ש פ"י זה דהוה ב"ש לתומא אבי"ה לקולא ואינאן צריכין למיט' התי"ס לעקור מהנהו ממחוסה. (ט"ו ע"ג):

ר' עובדיה מברטנורה אהלות כיצד בוצרין פרק יח תוספות יום טוב רמה

ציונים

ה כיצד . פי"ג :

תוספות חדשים

משנה ה' (תי"ג ד"ה) אם נפל כי' דלאון גי' כי' . חתמה למה יקבר ככך . אכתי מדלול הממריש העלמות ככתולה . וכל דמה שנטל מחי האי' השליש והכח על חיו השני ממקום אחר דסד"א או טלו משמק או כולו מנזיה קציל . (הא"ש) :

חדושי מהרי"ח

ראשית אבל כאמת אם ברק ומצא עצם כשעורה מלח דהלא על עצם כשעורה הנזיר מלח אבל אם ברק ולא מצא או אין הנזיר מלח ואינו מותר את הקודמים רק שהיא פסא שבעה ומהו בני' וכו' דלענין פוסא לא מהני הבריק כב"ל וד"ק :

מיר טור . הר"ם : **ה** אם נטל מחליו אחד ג' טפחים ונתן וכו' . מדברי הר"ם צדוק דלקמן . משמע דלוחן ג' טפחים שנטל . הוא שטון ע"ג חליו האחר . וכן נראה . מדלח תנן ממקום אחר . כדאמר ר"ס . ועוד דמלתא דפשיטא היא . ולריך לומר דסברת ר"ס . דמכיון שנטל טפח ומחלה ונתן עפר ממקום אחר טפח ומחלה . דלחין לחוש עוד לשיגוע בעלם כשעורה שא"ל להסיט . כיון שיש עליהם עפר טפח טפחים

העתיק דברי הת"ק ללשונו . אבל מהר"ם כתב

שלמה שהלך בניית הפרס והתם משמע לכתולה . גליון ע"כ : **ה** נוטל ממנו שלשה טפחים או נותן . כך י"ל : אם נטל מחציו אחד ג' טפחים . כל דה"ס דמה שנטל מחליו אחד השליכו והביא ונתן על חליו השני עפר טפחים

יטל להסיטו . כגון עפר המוח : וממחה . עושהו דק דק ביזו כדי שיראה אם יש בו עלם כשעורה : **ה** כיצד מטהרין בית הפרס . אבות הפרס הראשון קאי . שהוא שדה שנחרש בו קבר :

נופלין ממנו שלשה טפחים . כשיעור עומק המחרישה שמגלגלת העלמות :

י יכול להסיטו . ונותן לתוך כברה שנקביה דקים וממחה (ה) . אם נמצא שם עצם כשעורה . **ט** כיצד מטהרין בית הפרס (ט) . נופלים ממנו שלשה טפחים (י) או נותן על גביו שלשה טפחים (יח) . אם נמל מחציו אחד שלשה טפחים .

ח"ג . ה או נותן כ"ר רבי אומר נתן . ומחלה . ומיירי בדקדק קודם שנתן . וכמו שאכתוב לקמן . וע"ס . והרמב"ם בסוף פרק י' מהט"מ .

מלאכת אפ"ס שנמל עלם כשעורה שמה לא נגע ע"כ : וממחה . מלשון המחה החלב ונגמז הר"ס ז"ל . וכתב הר"ר יהובץ ז"ל וממחה ס"א וממחה ע"כ . וכתב עוד דוק דנכדיא מפרש דביקה הכא ותו דהכא משמע דביקה לאחר

תוספות רע"ק

פי"ח משנה ה' (אח"כ) הרע"ב ד"ה **כיצד** . שריא שריא שנהרש בו קבר דאדיל בשדה שאבר בה קבר לא מהני תיקון זה ביון דהשפך רחא שפספסא בנאל . וכ"כ בחבורות שנים פאירוח ח"ב סימן די :

תוספות אנשי שם

ה **מטהרים** . וקפ בני' דכ"ס דריש' אצ"ג דכתב הכי כולה מחתי' תנא ג"ל יתיר נתן ונטל וכו' לרמוז מאי דה"ל בהוספה ופסקא הרי"ס ספי' בהסמכה בית הפרס תריך לפרוק כמעתד שני ח"ה ע"ס וז"ל הרמב"ם שם כיצד מטהרין אחריו כונן כל העפר שהוא יכול להסיטו מנטל פני כל השדה ומהו וכו' כברה שקנייה דקים וממחה ומזיח כל עלם כשעורה הנמצא שם ויטבר וכן אם נתן ע"ג ג"ס עפר כו' ע"כ וז"ל וזלי לרישה רבה שיעטו הדולות כמתני' דלעיל דלחן מקילין כהוא דלעיל אלא שפסק וכו' אלא לטובה פסק הא למה לא והיה לאו סברת דכ"ס הו"ל אלא דביקה כה"ס דטרסה לא כו' אלא ספק גווני דתנן ככא וכו' ומהו רבינו שם דה"ל ח"ה סברה גמורה דלא כמתני' וז"ל עוד אלא שסקריהם לבלתי דמשע דנמחיה כ"ה והכ"מ לא פסיר עליו ולדידי ג"ע . ועיינתי בפירושו למתני' דלעיל ומחזרו מלחאי מוח דכינוי מפרש דלעיל כמשמא כל העפר מותר של כל השדה שפיעה מותר כל השדה ועדיף משתן עליו עפר ומזי' דמקילין אלא שיש פסח דאד"י ומקומו אחר עבר דלחן דרך שם מנפת כברה ואיהו המקום נלמד ומה יכול לחמוט פסחו אע"פ שאין מנמחים כל השדה וכן נראה מדכינוי דכ"ס מהי' ה"ה ע"ס . (ש"ס) : נוטלים ממוט ג"ס או טתן ע"ג ג"ס

ישראל בועז

שמה לעולם צענת הלכו היה עלם כשעורה תחת כפות רגליו . והסיטו אלא שא"כ הפרישו הרוח לזד אחר . ולהכי לא מלח זכנרו כלום . ליתא . דהא חינה צהאלך צביה"ס ועשה פסח . ואח"כ נודע לו שהלך צביה"ס ונודק . איכה שפיר למה"ס כ"ל אלא הכי רשאי נמי לבדוק לכתולה וליך אחר כך לעשות פסחו . וא"כ צבנרו מקודם למה לא נשריין לו לעשות כן גם בלכתו לאכול תרומה . דא"ל דגם צבנ"ג איכה למה"ס שמה דביקתו להלוכו . יפריח הרוח עלם כשעורה מן זד המסילה להמקום שדק . ליתא . דכיון דלא אחתוק פומחה נמקום שהולך דהרי צדק ולא מלח . תו הו"ל כספק נפילה דלא חיישין לה בכל דוכחא (כ"ד ק"א) . ואח"ל הרי ע"כ משנתנו לא מיירי שרונה ליןך דא"כ מ"ס דב"ס דמקילי נזיר וסמכו אבדיקה שיהא רשאי ליןך שם וכו' מה מורה איכה צבילוט שם . אלא ע"כ דמשנה מיירי בשדוק אחר הלוכו . ומש"ס מקילי ב"ס שלא לפמאוי מספק . י"ל דלעולם בשדוק קודם הלוכו . ואפ"ס מקילי ב"ס נזיר . וכגון שרונה ליןך דרך ציה"ס להביא קרבנותיו . וסמכו אבדיקה כדי שלא יטהר לקרבנותיו (כמ"ק י"ג) . וא"כ קשה שפיר כיון דגם לכתולה שריין לבדוק . דלא חיישין גבה לנפילה איסור . א"כ אי צבנר העפר מיירי למה לא נקל כה"ג גם שרונה לאכול תרומה . הרי גם בחולך לאכול חולין צבירה לא הו"ל למה"ס למדי' אע"כ כה"ס דה"ס דשריין בלכתו לעשות פסח . היינו חפילו כבדיקה מניח על יד וכדאמרינן . אכל בדיקת כברה מהני להבא ולעבר . וחפילו לתרומה ולחולין . וא"ל ח"כ למה מלכיוני צבירה ה' נפילה העפר בעומק ג' טפחים . הרי צבנר עפר תחתו שלמעלה שני לכל מיני . ולמה מלכיוני שם לטקל מהני ע"כ שם צבירה . גם אחר שיטוב לתרוש אחר בדיקתו . דלא לא מהני להכי כשעורה התחתית התחתו ופסחנו למעלה ועשהו בו היסס כדק שם . להכי בני דלשאר רבותינו י"ל דלעולם בדיקת כברה ועשהו כן בפסח מהני . ודק בדיקה דנפוח לא שרי רק להבא שרונה ליןך . וכדמשמע לנפוח מנפה ארס ציה"ס והולך דהיינו להבא . ולהכי הקילו בני פסח בנפוחה . משא"כ בדיקה דמשנתנו דזבנרו . היינו צבנר הלך ורואה להקריב פסחו . לא סמכין אבדיקה דנפוח בהשביל שהלך בו . דשמה בין הילוכו לבדיקתו הפריח הרוח העלם מהשביל ולהכי לא בני עד שיצבור כל העפר התחתו שצבירה . ומה שהקשה רתוי"ם שם חוס' ה"אך מערבין לזיר צביה"ס . כמת"כ הרי יכול לטע צביה"ס על אדם וצבירה שכתן יפה וכמשה ו' וכדומה : (ד) כך פירשו רבותינו . ונ"ל דקמ"ל תרומה אע"פ דאיכה כאלילה עשה . אפ"ס אין סומכין על הבדיקה בין להבא בין לעבר . וקמ"ל מיר אף ששאלו סתמך על הבדיקה להבא או כשתעמא בשכנר הלך אתה משה קרבנותיו ע"י"ו אפ"ס אין סומכין על הבדיקה . אבל צבנר עוסקי צבירות לכ"ע אין סומכין על הבדיקה . וא"ל עכ"ס הרי קמן דב"ס לקולא ויהי לא נמנה צבירות (רס"ה) . ואי"ל דב"ה ה"ק א"כ לבדוק . וא"כ יהיה צ"ה לקולא . ליתא . דא"כ לא יהיה דוגמת אין בודקין לתרומה שהוא ודאי לתומרה . דהרי בדיקתו לתרומה לא צבנר אכל . דא"כ מה ג"מ . אלא שרונה לאכול . וככה"ג ודאי אין בודקין אין ר"ל א"כ לבדוק דאלמה לא ואיך יקל בתרומה כל כך . הרי חפילו בתרומה עמאה לריך לשמרה שלא תהטמא יותר . מדכתיב משמרת תרומותי (בסורות לד"ה) . אלא ודאי ר"ל דלא מהני גבה בדיקה והו"ל לתומרה . י"ל כד אחשיל בי מדרשא לענין שיהיה חייב להביא קרבנותיו אחשיל . והו"ל צ"ה לקולא . וכן מתרין הש"ס (חולין נב"ב) . וע"י לעיל פי"ג סו' ג' . ומה שהקשה רתוי"ם ככא להר"ב רפ"ג דיעמות . שבי' דכל היכה דלשכתן דב"ה מחמרי ספי' מב"ס מהפסיוני דברי צ"ה לב"ס . וכך כתב גם הגאון רב"א הכא . דנאמת לב"ה רשאי לבדוק . והקשה רתוי"ם על זה דמה הועלנו ככא צוה . דהרי אי ימא דב"ה בודקין . יהיו צ"ה גד מסנה ערובה (פ"ו דמיר מ"ג) דתינתן דלחין נזיר מנלח על ציה"ס . אף שכבידק ימלא שם עלם . יפה חברה לנזיחא דקשיא זו ע"ר אמר"ו כגאון זוק"ל . דהתם היינו רק שטיט וסחר ואינו מצוי קרבן עומאה . אכל עכ"ס פסוח שפשימלא עלם שכבידק . ונתקן להכיר בהזוה"ג ו' ו' וסבילה קדם שיהיה לקרבנותיו . ונקיטנא בשפילי לילמא דמלכא ה"כ ע"ר זוק"ל ואוסוף גבה דברים . דלילה"ק א"כ למעך נזיר . הרי כל העוסק צבירות כשהלך שם נמי לריך הוא וסבילה . י"ל קמ"ל דוקא מיר ס"ל צב"ה נבי' דסומכין אבדיקה . משום דלע"ג דגם כשלא יבדוק אינו סוחר . וכדאמרינן . עכ"ס כשתמא יטהר קרבנותיו . אכל צבנר עוסקי צבירות . לא סמכין אבדיקה . מדלחין כהן חשש כשתמאוי מספק . ול"מ הרי ל"ל לתרין קי' רתוי"ם דמשכת לה קולא לב"ה דבודקין היינו שפשימלא עלם רשאי להסכות קרבנותיו : (ג) אמנם לדברי שארי רבותינו שהבאנו

תפארת יכין

טמא מספק (ד) : (בג) ר"ל כל עפר רפוי שאפשר שיזונו בהלכו עליו : מפרש כל הנושין ששאלרו בהכברה . וכובר אח"כ גם ארון כדי לבדוק יפה : (ה) ר"ל הבודק עמא ודאי שהרי כשכברו הסיטו . אבל ארוה שנבדק השדה עבדו אם להבא בין שימלא שם עלם או לא רשאי משהא ליןך שם . דאי הנקנה השביל יפה . ואם כנר הלך ובודק השתא כדי לטרהו למפרע . אם נמלא עלם בבדיקתו הרי הוא טמא למפרע מספק (ז) : (ז) הך משנה נמי רק אשנחרש בה קבר לחוד קאי . אבל צבנר בה קבר לא מהני רק כשחופר פני טולה עד הסלע ומזיח העפר [למשל פט"ו מ"ד וע"ס] . ומטהרין דנקב מהיתיון . היינו כדי שיהא רשאי ליןך שם גם אחר שיטוב לתרוש השדה אחר בדיקתו . אבל כשעורה השדה הרי ליןך שם . ככסוי צעלמא סגי . רק בהנאי שיהא מוכסה בצופון שהולך שם לא יהא יוכל להניע עלם שתחת המכסה [וכמשה ו'] : (ח) בעומק כשיעור עומק המחרישה שהקנין שבעגלת המחרישה מהפך את תחתית העפר להיות למעלה [וכן מורש צב"ב פי"ג מ"ג] והעפר שחופר נתן במקום שאין רגל אדם טורח מזיז שם . ולהר"ש הג"ל זהו דוקא צבירות רואה לבדוק בהעפר אחר עלם אבל צבנר כברה [ונגשיל מ"ד] לאחר שיקה העפר . יכול להניחו במקום שחפרו . רק דהכא מדמנהרו לתרישה לריך שיצבור כל העפר שחפר עד ג' טפחים בעומק : (ח) ר"ל לוקח עפר אחר ממקום טורח ונותן

העפר לנמרי מלוחו מקום . י"ל החס מלכיוני עומק ג"ס . כדי שיהא רשאי ליןך שם צבירה . גם אחר שיהא ע"י חרישה שניה . אפשר שיעלה עלם כשעורה התחתית התחתו ופסחנו למעלה ועשהו בו היסס כדק שם . להכי בני כשמכיר העפר שד ג"ס בעומק לנמרי תו ליה למה"ס למדי' . מיהו י"ל דלשאר רבותינו י"ל דלעולם בדיקת כברה ועשהו כן בפסח מהני . ודק בדיקה דנפוח לא שרי רק להבא שרונה ליןך . וכדמשמע לנפוח מנפה ארס ציה"ס והולך דהיינו להבא . ולהכי הקילו בני פסח בנפוחה . משא"כ בדיקה דמשנתנו דזבנרו . היינו צבנר הלך ורואה להקריב פסחו . לא סמכין אבדיקה דנפוח בהשביל שהלך בו . דשמה בין הילוכו לבדיקתו הפריח הרוח העלם מהשביל ולהכי לא בני עד שיצבור כל העפר התחתו שצבירה . ומה שהקשה רתוי"ם שם חוס' ה"אך מערבין לזיר צביה"ס . כמת"כ הרי יכול לטע צביה"ס על אדם וצבירה שכתן יפה וכמשה ו' וכדומה : (ד) כך פירשו רבותינו . ונ"ל דקמ"ל תרומה אע"פ דאיכה כאלילה עשה . אפ"ס אין סומכין על הבדיקה בין להבא בין לעבר . וקמ"ל מיר אף ששאלו סתמך על הבדיקה להבא או כשתעמא בשכנר הלך אתה משה קרבנותיו ע"י"ו אפ"ס אין סומכין על הבדיקה . אבל צבנר עוסקי צבירות לכ"ע אין סומכין על הבדיקה . וא"ל עכ"ס הרי קמן דב"ס לקולא ויהי לא נמנה צבירות (רס"ה) . ואי"ל דב"ה ה"ק א"כ לבדוק . וא"כ יהיה צ"ה לקולא . ליתא . דא"כ לא יהיה דוגמת אין בודקין לתרומה שהוא ודאי לתומרה . דהרי בדיקתו לתרומה לא צבנר אכל . דא"כ מה ג"מ . אלא שרונה לאכול . וככה"ג ודאי אין בודקין אין ר"ל א"כ לבדוק דאלמה לא ואיך יקל בתרומה כל כך . הרי חפילו בתרומה עמאה לריך לשמרה שלא תהטמא יותר . מדכתיב משמרת תרומותי (בסורות לד"ה) . אלא ודאי ר"ל דלא מהני גבה בדיקה והו"ל לתומרה . י"ל כד אחשיל בי מדרשא לענין שיהיה חייב להביא קרבנותיו אחשיל . והו"ל צ"ה לקולא . וכן מתרין הש"ס (חולין נב"ב) . וע"י לעיל פי"ג סו' ג' . ומה שהקשה רתוי"ם ככא להר"ב רפ"ג דיעמות . שבי' דכל היכה דלשכתן דב"ה מחמרי ספי' מב"ס מהפסיוני דברי צ"ה לב"ס . וכך כתב גם הגאון רב"א הכא . דנאמת לב"ה רשאי לבדוק . והקשה רתוי"ם על זה דמה הועלנו ככא צוה . דהרי אי ימא דב"ה בודקין . יהיו צ"ה גד מסנה ערובה (פ"ו דמיר מ"ג) דתינתן דלחין נזיר מנלח על ציה"ס . אף שכבידק ימלא שם עלם . יפה חברה לנזיחא דקשיא זו ע"ר אמר"ו כגאון זוק"ל . דהתם היינו רק שטיט וסחר ואינו מצוי קרבן עומאה . אכל עכ"ס פסוח שפשימלא עלם שכבידק . ונתקן להכיר בהזוה"ג ו' ו' וסבילה קדם שיהיה לקרבנותיו . ונקיטנא בשפילי לילמא דמלכא ה"כ ע"ר זוק"ל ואוסוף גבה דברים . דלילה"ק א"כ למעך נזיר . הרי כל העוסק צבירות כשהלך שם נמי לריך הוא וסבילה . י"ל קמ"ל דוקא מיר ס"ל צב"ה נבי' דסומכין אבדיקה . משום דלע"ג דגם כשלא יבדוק אינו סוחר . וכדאמרינן . עכ"ס כשתמא יטהר קרבנותיו . אכל צבנר עוסקי צבירות . לא סמכין אבדיקה . מדלחין כהן חשש כשתמאוי מספק . ול"מ הרי ל"ל לתרין קי' רתוי"ם דמשכת לה קולא לב"ה דבודקין היינו שפשימלא עלם רשאי להסכות קרבנותיו : (ג) אמנם לדברי שארי רבותינו שהבאנו

משנה אחרונה

וה"ל אחר צמ"י כפסחים מנפה בית הפרס והולך . תיך גר"ס דמתני' אחי לנימך בדיקה זו מהני אף להכרחה . וניסוח אינה אלא לפסח . ועוד תיך דמזוייחה ליתגאו אלא לפסח ומתני' איירי שכנר הלך בלא ניסוח וכך דמנפת

אהלות כיצד בוצרין פרקיה

כל מקום . פסחים טז . ט"ו
ג"ק י"ב : ר"ה נחזיר ומשנה
הכנסת מ"י א"ל . מ"ו ע"ג :
מ האצטונות . מ"י ע"ג

הלוי נרמאות

שהחזיר והחולדה נפסחים
שחולדה חזיר
מ האצטונות . מ"י ע"ג
האצטונות .

תוספות חדשים

משנה ט
[במשנה]
האצטונות . ל"ט ט"א
גלוי' אין זה מקום לכתוב
הנפלים . הרמב"ם פ"ח
(מכ"ט :

משנה אחרונה

ונכלה העם ככלו
תסוס להעבד כוכבים
מיתת מן השומר ואפי'
בקטן פי' מיתת עיני
ביו"ד כ"ו ב"ש כ"ו ולהכי
סגי נמי ביולא וינכס כמו
בין נכס תסוס ומיתת.
וכ"ל דמייירי עבד
כוכבים הדר בפרטו של
ישראל . אבל גביה שלו
לא פי' מיתת :

ר"א א"צ בדיקה . אפי'
דק"ל אין סומכין על
החוקק במקום סיבולין
לכרו . אפי' הכא
דארכא מ"י ספי'ק שאל
אין ע"ס נפל . ואם יש
ע"ס שאל הכלמ' ונתתי
ספי'ק אפי' אפטר
לכרו ע"י כמ"ג
הפוסקים נדתי כ"ס :
מ האצטונות . פ"י
מ מקום לפני הנחם
אכפ"ו דסבורת פ"י
לפני המניית ובמסופת
מני אין בן תסוס
מדור עובד כוכבים
אפי' לך נמוכה מ"כ
נראה למקום אפי' אין
לאפי' לידה ולא נעשה
לדינה קמ"ל דאפי' אם
דך נמוכה עמא ולא
אחו אין בן תסוס
מדור עובד כוכבים אלא
כפאטי דך ע"ס אלא
משמט ע"ס . והרמב"ם
בפירושו ונחטבו כתב
שהוא מקום גלוי ואין
דך להעמין בו הנפלים
ע"כ והשמיט אף שאם
דך נמוכה עמא :
רשב"ג אומר עיר
עובדי כוכבים שחרכה .
פ"י הר"ב פסחות מ"טיות
ע"ס ונורכין ואין הלכה
כרשב"ג . ונ"ל אחי'
אין הלכה כמותו וה'
היינו דכ"ה דמתי'
לעיל כ"ג שחזיר
והחולדה יכולין להלך ופי'
והלכתה הכי . ואין לומר
מקום דליתו סכר דתת'
מקום חרב מ"טיות חיות
ובהא לא מדור כ"ה ולא
אחרי אלא כ"ה שחזיר
והחולדה יכולין להלך
שדוס

שמירת היין דפ"ד ופ"ה לעבודת כוכבים : ח שהחזיר והחולדה .
קך הוא בכל הספרים . גם צפ"ק לפסחים דף ע מיייתי לה .
וגרס קך . והר"ב העתיק שהחזיר והחולדה . והחוס' לפסחים
העתיק חולדה וברדלם וחזיר . ובצרייתא בגמרא פ"ב דגדה דט"ו .

ופ"ג לעבודת כוכבים דף מז . מעשה
בשפתו של מטיק כו' . וסארוהו מפני
שחולדה וברדלם מ"טו"ס ע"ס . והוא
בהוספתא הביאה הר"ש לעיל ספ"ט"ו
ובטסתה מהר"ם שצמשתיו שהחזיר
וחולדה והברדלם יכולים כו' : יבולים
להלך צו . וכן מיייתי לה בפסחים .
ובגוסתת ארץ ישראל מוגה להוליט .
והרמב"ם צפרק י"א מהלכות עמא
מת העתיק . יכולים להוליך משם :
ר"ב רבן שמעון בן גמליאל אומר עיר
עובדי כוכבים שחרכה כו' . כתב הר"ב

וכתב הר"ב ופ"ה לעבודת כוכבים : ח שהחזיר והחולדה .
קך הוא בכל הספרים . גם צפ"ק לפסחים דף ע מיייתי לה .
וגרס קך . והר"ב העתיק שהחזיר והחולדה . והחוס' לפסחים
העתיק חולדה וברדלם וחזיר . ובצרייתא בגמרא פ"ב דגדה דט"ו .

לגורו דהא אפילו מדור שיש בו ודאי
אשה איש עמא אלא משום גזרה שאל
קברו נפל ושאל דכולה חדא גזרה
היא ולפעם שהביא ר"ע ז"ל ינחא .
ומוכה התם דה"ה אשה אע"פ שאין
עמא איש : ר"ב ובה"א . שלש מלת הללו אית
שהחזיר והברדלם והחולדה . מאי דקשה מהאי מתני'
דתן צפ"ק לפסחים כתבנוהו ע"ס בדרך . ומלאתי מונה כל מקום שהחזיר

הקרקע : ועפר התיחוח . דאיכא למיחש דמחמת הנפל שקברו
ע"ס נעשה העפר תיחוח : חזיר וברדלם . דרין לחפור ולחפש
חתת הקרקע ואם ימלאו נפל קבור . ויולאוהו משם . ברדלם .
חיה שקורין לה בערבי אללצט : מ אצטבא . עשויה לנוי לפני
הבנים . ואין קוצרים ע"ס נפלים :

הסרוחים ע"י . בית שמאי אומרים אף
האשפות ועפר התיחוח ע"י . ובית הלל
אומרים כל מקום שהחזיר והחולדה
יכולים להלך בו . אינו צריך בדיקה ע"ה :
מ האצטונות ע"י : אין בהן משום מדור
העובדי כוכבים ע"י . רבן שמעון בן גמליאל
אומר עיר עובדי כוכבים ע"ה שחרכה . אין
בה משום מדור עובדי כוכבים ע"ס . מזרח קסרין ע"ס ומערב קסרין ע"ס . קברות .
קברות

וכתב הר"ב ופ"ה לעבודת כוכבים : ח שהחזיר והחולדה .
קך הוא בכל הספרים . גם צפ"ק לפסחים דף ע מיייתי לה .
וגרס קך . והר"ב העתיק שהחזיר והחולדה . והחוס' לפסחים
העתיק חולדה וברדלם וחזיר . ובצרייתא בגמרא פ"ב דגדה דט"ו .

הכנסת מ"י א"ל . מ"ו ע"ג :
מ האצטונות . מ"י ע"ג
האצטונות .
משנה ט
[במשנה]
האצטונות . ל"ט ט"א
גלוי' אין זה מקום לכתוב
הנפלים . הרמב"ם פ"ח
(מכ"ט :

מלאכת שלמה

הכנסת מ"י א"ל . מ"ו ע"ג :
מ האצטונות . מ"י ע"ג
האצטונות .
משנה ט
[במשנה]
האצטונות . ל"ט ט"א
גלוי' אין זה מקום לכתוב
הנפלים . הרמב"ם פ"ח
(מכ"ט :

בועז

דארייתא חי לא אחו סהדי עלי' פאיטא דמאימין ואחזיקו אינטי גרטי
לא מחזיקין (שבוטת דמו"ב) . ואי דכבר אחו סהדי עלי' . פאיטא דלא
מאימין וגרע וגרע מאשה (כה"מ ל"ד) . ואי בעבד כעני שמכרו רבי ישראל
לעבד כוכבים או לגר תושב . הרי אף שבחמת יולא לחרות עכ"פ צריך
גם שחרור . ואכתי לא אפקתיה . וא"כ לפי סברת רתוי"ם שכל עבד כעני
שבבית ישראל אינו נאמן מ"כ"ש אחר שנמכר ועממץ בין פעובדי כוכבים
אין יהיה נאמן . אמנם אעיקר דלינה פירכא . לדבר זה שכתב רתוי"ם
קשה כחומץ לשיים ועממץ לעינים . דלמה עבד כעני שמל ופעל לא יהיה
נאמן לכה"ש אשה בטומאת מדור . ככלל מילי דרבנן וכדלמריקן (פסחים
ד"א) דעבד ואשה נאמנין בביעור חמץ . דהיינו רבנן דרבנן . וכ"כ
אמרינן בעירובין (דנח"ב) דמה"פ עבד ואשה נאמנין לומר עד כאן תחום
שבת . וכלל אמרינן (ספ"ק דר"ה) דאחר שהוכיר ע"ס החתא העבדים
כלל הפסולים להעיד . קאמר התם . זה הכלל כל עדות שאין האשה כשירה
לה וכו' משמע ודאי דהא עדות שאשה כשירה לה גם עבד כשר . דדיו
לענין עדות נמרי כאשה ישראלית . ומה שהקשה רתוי"ם דאי עושה מדור
היאך יהיה נאמן . תבנהי אלמי' לא וכי ע"י חסוד לאוחו דבר מקרי . הרי
אינו חסוד רק לזנות . אבל לקבור המת במדורו אף ע"ס חסוד איכיל
רבים הבאים לנית . עכ"פ על זה לא נחמד . ואינו חסוד לאוחו דבר .
ותו הרי גדולה מזו מ"ני דאפילו זנות נעלמו דחשיד ע"ס כדלמריקן (גיטין
י"א) זילא ליה פריאל ליה . דעבדא בהסקירא ינחא ליה . ואס"ה נאמן
בזנות שגוי' דרבנן (בכזובות דכו"ב) . ובל"ז נמחכ"ר ננפח בידן .
דלאלא לה קו' רביו ה"ל מכל וכל . דמה שהקשה דכיון דעושה מדור
כמפורש ברישא דתוספתא . א"כ אף היא נאמן . אולם נחזי אן למס לא
דמה בתוספתא זו אשה לעבד . דכמו דאשה דלמי בתוספתא ברישא במדור .
ובסיפא בנאמנות . לאו נהדא מחתא מחתינו . דינחא דזו כו' . דהרי

תפארת

דאינו לחפור ע"ס [ונמ"ד] . והרי כשאין עמוקים קרקעיתו נראה ואלו
הוא ע"ס נפל הא חי ליה : ע"ג) מקום כנוס מים שופכין שבתר :
(עד) מהר"ש משמע דרק הקך המקומות לריך לבדוק משום שרק ע"ס היו
רנינין להשליך הנפלים . ותבנהי דא"כ במקום דאיכא כל הקך באמת א"כ
לבדוק . והיאך קתני ברישא שתמא מדורות כותים עמא"ם . ותו הרי
קתני בסיפא דלאצטונות א"כ בדיקה משמע ודאי דהא בשאר דוכתי בתר
לריך בדיקה . אלא כ"ל דלרבותא נקט הגהו דוכתי ללאצטונות דאף
דכך במקום בזוי הם אפי"ה אין חוששין מלהשליך לשם נפליהן :
(עד) דמסתמא אכלוהו . ומש"ה אשפתות שמזינין ע"ס אלו דהיינו חזיר
באשפתות וחולדה בעפר תמוה . אמרינן גררום למקום אחר (י"ב) :
וה"ה במזוי ע"ס שאר חיה אוכלת בשר ככלב ותחול . רק נקט הקך
מדמזינין אלו ע"ס וכדלמריקן : ע"י) הוא אנטובא אלא שלפעמים נקרא לאצטונות
בזוי' והוא מושב שעשוי לנוי בלך פחה הבית בחוץ : ע"י) דמדעשוי לעת
עליו בשעשוע ועונג אין רגיל לקבור תחתיו מפני הריח וכדומה :
(עד) שפ"י . דאלו שבת"ל אפי' חרבה הרי נזרו על עפרה ואיירה :
(ע"י) דמחרבה מ"טיות ע"ס חיה אוכלת בשר . ותכמים פליגי עלי' מללא
ידע בודאי שמ"טו"ס ע"ס חיה . ולא קי"ל בהא כרשב"ג . דאע"ג דקיי"ל
דבכל מקום שנהר רשב"צ במשנתו הלכה כמותו [נניטין ל"א] היינו רק
בדיני הנהרגין בזה"ל [ממריק שרש ק"ס] . מיהו גם בל"ז בכל דוכתי
אין למדין מהכללות אפי' במקום שלאחר בהן חוץ [כעיונין כ"א] :
(פ) היא העיר לור שהיתה קרובה לים הגדול במערב א"י [ונקראת לפעמים
קחי כמנינה דו"א] : פ) נ"ל דמזרחא ומערבה דקאמר היינו עבודה של
עיר

רישא ודאי בלשה עובדת כוכבים שהיא עממה עובדת כוכבים מייירי . ואשה
מדור ברישא . היינו עבד של עובד כוכבים . והוא עממו עובד כוכבים נמור . רק סר"ל
או גם לקבור ע"ס נפלו . ולפיכך לא יעשה מדור קמ"ל . וסיפא בנאמנות קמ"ל
בכל המלות שחייבת אשה בן . ודיוו כלל דבר כמותה גם בנאמנות . וזה נמי
ובלשה פירשו דהיינו ישראלית . תרווייהו לאסוקי מרישא . ואשה היינו ע"ס עובד
עממות מי ארכא למימר אכלוס . י"ל נפל דרכין גם בעממות ארכא למימר אכלוס .
וא"ת עכ"פ וכי חולדה קשה יחידה יכולה להלוך ולנרוד נפל שלם וגדול . י"ל חולדה
(ירושלמי צ"מ פ"ג ה"ה) . א"כ הא דנקט חולדה מ"טיות ע"ס . לאו בחולדה יחידה מייירי . אלא
ע"ס חולדות רבות :

רישא ודאי בלשה עובדת כוכבים שהיא עממה עובדת כוכבים מייירי . ואשה
מדור ברישא . היינו עבד של עובד כוכבים . והוא עממו עובד כוכבים נמור . רק סר"ל
או גם לקבור ע"ס נפלו . ולפיכך לא יעשה מדור קמ"ל . וסיפא בנאמנות קמ"ל
בכל המלות שחייבת אשה בן . ודיוו כלל דבר כמותה גם בנאמנות . וזה נמי
ובלשה פירשו דהיינו ישראלית . תרווייהו לאסוקי מרישא . ואשה היינו ע"ס עובד
עממות מי ארכא למימר אכלוס . י"ל נפל דרכין גם בעממות ארכא למימר אכלוס .
וא"ת עכ"פ וכי חולדה קשה יחידה יכולה להלוך ולנרוד נפל שלם וגדול . י"ל חולדה
(ירושלמי צ"מ פ"ג ה"ה) . א"כ הא דנקט חולדה מ"טיות ע"ס . לאו בחולדה יחידה מייירי . אלא
ע"ס חולדות רבות :

הלכתא אהלות כיצד בוצרין פרק יח גבירתא

פ"ח משנה א אע"ז דהבוצר לנת הוכשר. אפ"ה בבית הפרס דרנן תקילו לומר שלא הוכשר. ומדקילו נביה הוא החמירו תו נביה לומר דאפי' הבוצרים פהריים נמורים. אפ"ה קודם שיבצרו יון ג' ו' ורסבלו ואנפ"כ אם נגע הבוצרין בהמקבלין נטמאו המקבליים והענבים שבידיהן. ולא יאמרו הענבים להמקבליים סממאך לא מסאנו. ואחא המסאנו. מדהשתא הענבים הם חוץ מביה"ס. וה"ה בנגעו הבוצרים במסבל פהרי שכתב הוכשר :

משנה ב שדה שנחרש בה קבר אין נוסעין בה דבר הנעקר. ואם עקר שם דבר שרגלין לקצרו. ירשנו באותה שדה וכוכר אח"כ שם התבואה שקצר בב' כבורות. ורק קטניות שעפר רב נדבק בשרשיהן בורשן נב' כבורה ואח"כ רשאי לתבואן לביתו. ורק הקש אף שנעורו מהעפר צריך לשרפו בהשדה. כל גוש סאתה שדה שגדול כמיקה סממא דק במגע ובנטמא. מחשש עשם כשעורה :

משנה ג שדה שנאבד בה קבר. מותר לטעם בה. אפי' דבר הנעקר. אבל לא אילנות. דהשוקת אדם לפירות ירגילם. ואפשר על ידי זה להחמסא בהקבר. אבל בגרש בה קבר. הוי ידוע מקום הקבר ויתרהקו מטנו ומסנע ומשא יגלוין להשתטר. א"ל להכי בנאבד בה קבר אסור לטעם בה אילו. דהיישעין שרשע על הקבר ורשעו יכנו בעומק עד המט שאסור בהנאה. והרי כל זה וזה נגרם עכ"פ לכתחילה אסור. מדרח"ל כמבטל אוסור לכתחילה. א"ל מדהקבר שלם מבוה כבוד המט שאפשר שיטע ע"ז. א"ל מרסמסא באהל. הרי כשיטע על הקבר תתפשט פומתא האהל יותר להלאה ע"י ענפיו. אף דאין בענף טע"ס. והענפים ננועין וב' בליהין רפויין עכ"פ רח"ל מכות דמסמאי באהל מר"ס. ומכל הנך טעמי כל אילין שכבר הוא בחוכה יקצהו חוץ מאילן סרק דאין אדם רגיל אצלו. שיהי וז' נטושו סממאין במגע ובנטמא. והבא להשדה נטמא באהל :

משנה ד שדה שסמכה לבה"ק שסמפדין בה [נ"ל דלא מנ"ב] על י' אמת שוין כמלא מסה וקבוריה (כספ"ו דב"ב) אלא כשעור שדה דהיינו סאה ומהצה. שהיא ע"ה אמה על רוחב ג' (כפ"ו דב"ב ס"ב). והיינו מוקרי לה הכא שדה] אסור לנטעה ולורעה. מדאסור לקלקל קרקע שהיהוה לחשמיש רבוי. ובעה"ב דשהוק מחיל. א"ל משה שבאותה שדה טישרין את המט בזה"ק קדם שיקברוהו ולפיכך משום דלפעמים מביאין המט מיהוק לקברו בקבורת אבותיו. יש לחוש דבאורך הוסיף משמטת ונס נהמ"סל הריבה בדרך אפטר שנהפסק ממנו אכר ונפל שם. ונשכח מלקברו עמו. ולפיכך ראוי לזהר מליכנס לתוכה. אבל נגשיה פהריים. ומעשייה מותר לעשות גם הנורו פסח ולקשר. לשרת שנחרש בה קבר וזקא בצריך ליקך דרך שם לקריב פסח הקילו שיבדוק החיל שכהשכל שיהיה בו במנפתו כשעה שנתו החיל שבידו ליר אחר לבדוק אם יש שם עצם כשעורה. וכ"ש אחר שהלך באותה שדה שסמך על בדיקה כו'. אבל אינו רשאי לטפח על בדיקה כו' ברצחה לילך. או אפי' כבר הלך לאכול סהרות. או אפי' כדי לאכול תרומה דאיכא עשה באכילה. עכ"פ ליכא במניעת אכילה כרת. [ואף דגם בפסח כן. עכ"פ במניעת עשייתו יש כרת]. וגם בגזר שהלך

שם צריך להסדר בתואה ג' ו' וסבילה. אבל אינו מותר נטירות שקיים. רק דבדיקה וז לא מצי ליה להשאר בסהרות. אמנם כשעורה לבדוק השדה למהרה לכל מילי. כוכר כל עפר תחוש שכשעורה וז עפר נישין שלה שותקן עד אשר דק לעפר וכוכר. ובלא מצא עצם פהרי גם לעובר :

משנה ה ובוצרה לשדה השדה שנחרש בה קבר כדי לילך שם להבא בשהרה אף אחר שיהרשנה אחר בדיקה. נוסף מעל כל פניה עפר כעומק ג' ספחים ומפנהו. או מכסה כל פניה בגובה ג' בעפר מהור. ואפי' תיקן חצי השדה כך חצי השדה באופן הראשון מהני ולא היישעין שלכפוף ויתגלו העפר ממקום הגובה למקום הנמוך. א"ל ריפה כל פניה באבנים גדולות שאוקן מחנועעים תחת רגל העובר. מותר לכתחילה לילך שם. אבל בחפר מביב האילנות שבה לתקן האילנות אע"פ שלא מצא שם עצם בהפירו. אפ"ה צריך לחזור ולבדוק שם. משום דחפירה ראשונה לאו לבדוק אחר עצם חיתה. ומלתא דלא רמיא עליה דאנשו לאו אדעתיה :

משנה ו הרויך שם על אבנים שאינו יכול להסימן אף שלא הונחו כבורה להלכו או רכב על אדם או בהמה שכתן יפה מותר בדיעבד כשאין שם סממא בדיבורין. אבל ככל כשחייך שם על אבנים שמתנועעים או על ב"ה שכתן רע וחלש אפי' נשמר מנדורו סמא. הרויך כחול' בהרים או פלעים אף שאין דרך לקבור שם. מספ"ו וצריך הואה ג' ו' וסבילה מדחיישין טבא לשם עפר מסקים קבורות. אבל הרויך שם בים או במקום שרים רגיל לעלת כשירושטו גליו. סמא דק מר"ע משום אויר חיל'. ולרס"ל האויר בים מותר למסר :

משנה ז סוריא כשסמך לאי' בלי הפסק סמח מארץ סמאה. הרי שדה שקנה שם ישראל אפי' נשה מהור. ואם השדה של עובדי כוכבים. סמא כשאר חיל'. אבל בכל טונא חייבת כשעורה ושביעית כשאר א"י. מדרורות עובדי כוכבים אפי' שבא' שדר שם עובר כוכבים מ' יום ואפי' בלא אשה סמא שמא קבור שם נפל. עד שיבדוק. ובפחות מס' יום לאו היישעין שנעברה מקדם. מיהו עבר כנעני שאצל ישראל. או ישראלית. נאמנים לומר שלא קבר. אף שרק נכנסו ויצאו דרך שם בשעה שדר שם עובר כוכבים :

משנה ח מדר עובדי כוכבים כשיבדוק. צריך לבדוק גם הביבין וכניסת מים הטרחין שבהוצר המדר שכן לשם השליכו הנגל. וכ"ש שאר קרקע המדר [כן כוכה לע"ד מס"ס מ' ו' ור"ק]. אבל אשפתות שפצויו של חור ועפר תחוש שפצויו שם חללה א"ל בדיקה. דבנפל ריבך אמרינן דאלכו גם העצמות. ולכה"פ ודאי נרדוהו טמס :

משנה ט אפסכא שעשוי לגוי אין חוששין שקבר תחתיו נפל - מפני היותו. עיר שהיכה מאי'. אין תולין שחיות מצויות שם. מזה קיסרין ומערבה סמא כחיל'. אבל מורה עכו. ומורה קני. פהריים כאי' :

משנה י כל מדר שאין עובדי כוכבים רגילין לשהות שם. אפי' שהה שם מ' יום פהרי. וכ"כ מקום שהוא פרהסיא. או שבני אדם מצוין שם. אם הוא באי' פהריין :

חלופי גרסאות מבי' מינבען

השורלוויים כתיב השורבלין : פרקליטין כתיב והפיקמלין : מ"ח ערות לו' כתיב ערות בגל הבית מחשבה מסטאן ושל נולן אין המחשבה מסמאן מפני שלא נתייאשו הבעלים : **פ"ח מ"ג** ר"א על העור פהרי כתיב ליתא : מ"ד ר"ז כתיב רשב"ז : **אהלות פ"ד** שאין להם כתיב שיש להם : מ"ד מן מסכת פרוסה עד הורעים נמי' כתיב ליתא : **פ"ח מ"ב** אלא תוכה בתוכה הבל סמא כתיב ליתא : מ"ג איוו היא אפוצה כתיב ליתא : מ"ה ובה ותוכה סמא כתיב ל"ג והוכס : בחוכה או בבית כתיב ל"ג תחוס : מ"ז כנדרו עד תתרום סמא על גביו כתיב ליתא : מ"א או על גבה כתיב ליתא : מ"ד ופקקה כתיב או פקוקה : מ"ט מן והבית מותר עד ברא' כתיב ליתא : **פ"ח מ"א** מוטאה כנדר ארובה הבית פהרי כתיב ליתא : מ"ה כנדר ארובה פהרי כתיב ליתא : מ"ה חכמה כתיב ל"ג מלת הכלל : מ"ז שאם תעלה אינה נוגעת עד סוף כתיב ליתא : כמשקוף כתיב בשקוף : **פ"ח מ"א** נתון ע"פ שני תנורים וכו' כתיב ליתא : מ"ד הכל סמא כתיב מביא את הפומאה : **פ"ח מ"א** וביה כתיב וביה אוסרים : מ"ה רובע עצמות ופחות מעצם כתיב ל"ג מלת רובע ומלת מעצם : מ"ז ולא בית סן הפת כתיב ליתא : שבתולנות כתיב ליתא : כתיב דבר : **פ"ח מ"א** ובמה כתיב למח : מ"ד שחתחו סמאין כתיב ל"ג מלת שחתחו : מ"ה פומאה בחצץ כו' כתיב פומאה כלים שכבית אם יש שם פ"ס סמאין ואם לאו פהריין : מ"ז ובסלו כתיב בסלו : מ"ח כלה חבור כתיב ל"ג מלת לוס : מ"ט משקין פהריין כתיב ל"ג סולין : מ"ז ואם לאו אינו מביא את הפומאה כתיב ל"ג : **פ"ח מ"א** שווי הלכה כתיב שולחנה זו : קיומם כתיב סקיומם : שיהיו כתיב ויהיו : **פ"ח מ"א** בית חמשה כתיב אף בית חמשה : נתון כתיב ונתון : מ"ד פרס לסחורה כתיב הפרס להוכה : **פ"ח מ"ב** דיר סאיר חכ"א וכו' כתיב ליתא : מ"ה ר' אומר כתיב ליתא : מ"ח הביבין העמוקים כתיב הביבין ואת העמקן : מ"ט חכמים רבי וביד וכו' כתיב ליתא :

כלים פ"ב משנה ד פנס כתיב פנס צר : מ"ז ראב"צ ספורי כתיב ראב"צ אומר מפני שהיא עופפת סמור : **פ"ח מ"א** למשקין שיעורו במשקין כתיב למשקין כמציא משקה : מ"ב ר"ש כתיב ר' ישמעאל : בשמן כתיב כמציא שמן : במים כתיב כמציא מים : בשקן כתיב כמציא שמן : מ"ג בגללים כתיב ל"ג : מ"ד נשברה כו' עד מחויק רביעית כתיב ליתא כ"ז : מ"ז קומקום כתיב קומקום : מ"ה יתר מצרכה כתיב ליתא : שפקו כתיב שפקו : מ"ד מ"ב וכן גוסמרא כתיב ל"ג וכן : מ"ג וכל שאינו מקבל עמי בתים כתיב ליתא : על צדה כתיב כו' : ובגזר סממא באויר עד ואין כנדרו מסמא באויר כתיב ליתא : **פ"ח מ"ג** ר' ישמעאל כתיב ר' שמעון : מ"ה האוקן סמא כתיב האוקן סמור : כ"א מתכת סמור כתיב סמור משום כלי אבן : מ"ק כתיב קלף נסרק : **פ"ח מ"ב** ור' יהודה סממא כתיב הרובב של ר"מ משהר והכמים מסמאין : על גביו כתיב עליו גב : מ"ג נסמאה הכינה נסמאת החצר כתיב ליתא : **פ"ח מ"א** א"ל אם הצילה במת וכו' כתיב ליתא : מ"ט בור כתיב בור ובבשן : **פ"ח מ"ב** בעצם כתיב בעצם : מ"ז כתיב הנור ישן בתוך החורש וסירדה ע"פ הישן אם נימל הישן וסירדה על פי הישן אם אין בין החורש לסירדה פותח סמח כל שבסירדה פהרי : מ"ח השרץ כתיב השרץ בעליה והתחונה ערפת היא והתחונה סמאה העליונה ערפת כל שיש בה משקה סמח סמאה : **פ"ח מ"א** שפסוק כתיב שפסוקין פהריין : מ"ז ביצא בו קני מנורה וכו' כתיב ליתא : מ"ט תפרק כתיב ונפסק : **פ"ח מ"ב** אונקיות כתיב אונקיות : מ"ה סממא שרתקו לחרת פותח ונתל בו כתיב ליתא : מ"ח והמשקולות כתיב ליתא : אשכרונ כתיב מירשע : **פ"ח מ"ד** שניה אחת כתיב שניה ושתייה אחת : מ"ח שאין מקוים כתיב שמקוים : מ"ג שבים כתיב שבים : **פ"ח מ"ב** שותחמנו נתחמנו כתיב שותחמנו נפתחמו : **פ"ח מ"ז** ר' עקיבא כתיב ר' מאיר : **פ"ח מ"ב** ר' יוסי אומר כתיב רבי אומר : מ"ד אד"וסי כתיב אומר רבי : **פ"ח מ"ז** וכמ"ז כתיב ליתא : **פ"ח מ"ז** דברי ר"ס ר' אומר כתיב דרי ר"ס אומר : ר"ש אומר יש להם כתיב ליתא : **פ"ח מ"א** שנוצת כתיב שניצת וכן נסמך : הברכות כתיב הברכות :

פועל שדי בטובתו ורק רבין גזרו לכן מטעם ויהא מכלאן ראיא למיטעו ספקי וזהו סברת רבא' ולא דמי לכלי עם הארץ דזהו הוי כדאריתא שהשנו מחמת רוב זב או יושבת זכא וזבדאיתא כנגיגה י"ח ע"כ דהוי סדך דאריתא אבל שאל ללאת מהפסוק י"ל לפי דברי רבינו יוחנן בלא נמיא דיה עמא דרין עם התנור עמא כיון שהטומאה מוכב משאלי כאל דרין הטומאה מסבב גם התנור לא נטמא ויש נסימא לרישא לפי זה דתאן אין התנור נטמא ועי' במש' לעיל בטומאה דרננן שכן הוא בהר"ש כאל פ"ג מ"ה והובא נמי במ"ל עמוד שם אך נכבב באל דטומאה עיה שאלי וכמי' לפי:

פ"ק יג מ"ה תו"י ר' עקיב אוח' י"ח . ר"ב וי"ל דמטמיה לא ה"י הכרת דכוי מניין לעומר דכיון שאינו מטמא י"ח אחרים נפחות מכנייה חוץ . דגם להרמב"ם שנטמא מן החורה אין מטמא כלום לאחר שהטמיה שהביא הר"ש והכל טבור . וכמו שהערה הר"ש בקושיות מן הכוספתא . ומ"ש הר"ש דרין סברא מכה זה לא היה הכרת נגד הפירות כולו דהתם אבל למסקנא שנטמא כשמואל כתב הרמב"ם שפיר דולחי ליכא סברא כיון שלא נטמא דחוקן וכמו שדחה הר"ש אלף מירי בלא הכשר ומשום דלא חזיב פחות מכנייה ולא לא היה להר"ש תירוקן בקיפוא על הכוספתא ג"כ היה מוכרת לתקן כן אך קושיא רבתי רע"ק יש מחזקה מ"ש רישא דהנזלה חוץ וזכאיפא חוץ חוץ ויותר קשה דפירי הגמ' שם דף כ' מעשירין דחלוטו ולא אחר ונטעמן מה טעם בתנזלה דסיפא דלחי חוץ אלף ע"כ כמו דמשיי רב פסא דסיפא מירי בחלוטו עממו או לרבה כותל שאינו חורבנא ורישא בתרובה ורישא מה תחילי הגמ' לפירוק על שמואל והר"ב מתקן בחמת כן ורבי פסא . הגה לא קשה מה קפ"ל שמואל דעני ניסוק הא מנזר נמשנה נסיפא בתנזלה ר"ל דשמואל מ"ה"ג דלא הוכשר אינו עומד כיון דחשוב ומהר"ש כן ש"ם מ"ז תו"י"ם ד"ה ולא כבירה כו' וי"ח לי . ר"ב וקשה על ממהו לא כו' ספיר כהנא הרמב"ם שהביא הו"ע חתול דכרי בנייה ד"ה ופחות מכנייה א"ג דלא הוכשר אינו עומד כיון דחשוב ולא מבטל והסיפא מירי אשילו בלא הוכשר אך לריבין לפי זה לומר דכנייה עוף טבור דלע"ז דהוי כבנייה מבטל ואח"כ מ"ש מכל אובל אך י"ל כיון דכנייה עוף טבור לא כו' בכלל אובל כשחשב עניו אי"כ מהוקין ללא חשבון כשאר אובל דמוחק לאובל אי"כ מנימא מבטל ותלם זה בזה והידוע שהרמב"ם בט"מ פט"ו לא הביא הני דיינים דעוף טבור דמשהו ד' ומיה ועכ"פ אין מקום למהו דמהר"ם אח"כ נמתי בתוה"ד . ואלם דכתיב דק"י על כנייה כמו כרישא ולא כנייה אובלן והו' קשה דגם עוף טבור אחר שחשב עניו לאובלן אפי' דלא הוכשר נמי ולמה איהא כזה בהוכשר הא כבנייה לא מבטל הא הכנייה דכנייה אינו חורבן כבכשר כמו דלע"ז לומר לענין חשבון שכתבתי לעיל ושפיעא דמה דתקן כאלו ולא כננלה עוף טבור שהכשירו דק"י על כנייה כמו כרישא ולא כנייה אובלן והו' קשה דגם בלא הוכשר אינו מתעטין מפני חשיבתו אחר שחשב לאובלני:

פרק מ"ו מ"ד תו"י ר"ה הר"ב ר"ה ורמ' לוי כו' וי"ל לפי שכבר אפשר כו' ג"כ יש למהו סיבן נמו במשנה דמירי ש"ס קב מדוע לא יהיה מטעם שבוך הטומאה ללאת דרך שם דפשיטא דרין פתח במקום החולן לחץ וזהו דרך הבית גם ש"ס מניחות עכ"פ אינו רק רחוק לחוקיין קן לשון סר"ב כאל דרין ח"ט"ה לטומאה כי לא נשמע כן אבל אפשר לומר דזה עממו שמינה סר"ב הוא משום כו"פ ללאת והכלים שפסחים טבורים הוא כיון שאין עממו ביהוה כותל לסייעות ועשה עומאה רצונה שאין עומאה מתפשט ללודין ע' תו"י"ם כאל סוף מ"ה ובלא נמי' כריב ד"ה אשילו וכן אם החולן הוא בין הבית לקורה ואין אורח הכנייה עממו ולכן הכלים שאינם מחוץ למעלה מהטומאה טבורים ואלם החולן

אינו פועל להבית מחמת טבור ללאת דרך שם ולח"ו ראייה שגם להרמב"ם והכ"מ נכפיד מטעמי ה"ז ה"ז פשיטות כדברי וכוונתו לדעתם ב"ס דגם הטומאה לע"ז שאין מתפשט להודדים עכ"פ המקום שאינו ללאת הוי כאלו ע"כ ש"ם מ"ז המחיל על המת והטובע כו' . ר"ב לעיל ר"ש פ"ג איהא דגם בחללי זכרים כן הוא ונראה בלא רק אלו שאר הדינים שלא נחפרם שם :

פרק י"ז במ"א גותן רביע ברישנים . ר"ב ויש להבין הא אין שוין בטמאות נדה ה' ע"כ ופלאול לפסק הלכה כזו נדה ר"ה ע"ה דלחלק אין שוין ובלא שומכין לדמות ולומר כיון שזה כלם ודאי היה כן גם בטמאות ודאי לרש"י שם יש לתקן אולם אפשר שמתעם זה ופלאול הלכה דנהי ר"ה מורה דלא פסקין כמשהו זו ולחכי השמיט הרמב"ם נפ"י מה"ל טו"מ שכתב ב"י המשהו כזה דגם נמנהל ומוריד יש ישיגר ד' סלין ורק דמוחק התיק עוד סימן אחר וזהו אין הלכה להבי משמיט סימן זה : **ש"ם מ"ה** עליה מסאה . ר"ב סבורה גם עליה עמאה וכן הוא לדידי ביד החוקק פ"ח מטעמי כ"ז דהא יש להטעם דלמא הוי הקבר תחת מפתח פתחת ורואם ח"י שבלא כל כותלי הבית הם עולים גם עד כוף גובה העליה מעשה אם הקבר תחת יסוד הכותל לא נכנס כלל לפנים רק נוקטת ושונה עד האויר למעלה ע"י תו"י"ם כאל ד"ה עליה דרך אם הטומאה בתוך הכותל נכנס לפנים והולך אם פתח העליה למעלה הוא נמצא פתח דלמטה . ואם הקבר הוא תחת המפתח כשהטומאה בוקעת דרך המפתח מולא כאל אויר תחת המסקף או נשאר הטומאה כאל ונכנסה לבית פנימי אבל אינו עולה לעליה כי המסקף מסתין לכל אם פתח העליון הוא במקום אחר בלתי הכותל או שהוא רחב יותר מפתח דלמטה חיישינן דהקבר הוא שלא כנגד האויר פתח דלמטה ונוקעת עד למעלה ממסקפות עליה וז"ל מל"ה אורי תחת המסקף ונכנס לפנימות העליה . וכן אם יש כותל בבית שאינו מגיע ר"ה לתקרת הבית ואין עולה לעליה . ר"ב טמא למעלה גם למטה דחיישינן שהקבר הוא תחת הכותל שהוא שמואל אורי מיד נקרקע העליה עד התקרה העליה וגם למטה עמא דלמא הוי הקבר תחת המפתח של פתח . והנה חכ"ר נמשנה בחלוטן אך הוא . נכשטות אין חילוקין ובכל דין פתח יש בחלוטן אם החלוטן פתוח והא דלא נקיע האנא פתח או חלוטן כיון דהתם חלוטן סתום ולא שפיה מסקף רחב טמא דחלוטן עומד בחלמנע מסקף אך עדיין אין לי ניכור בחלוטן כעת :

פרק י"ח מ"ה תו"י"ם ד"ה ואם נפל מחצויי כו' וכן נראה . ר"ב ע' תו"י"ם חדשים בגם הראש' ואולם הסנה שנטל ונדק כבכרה ולא מלא עמם ונתן על הח"י השני דטבור והחידוש הוא דלא לימא שמה לא דקד יפה לתקן דר"ש בעוקן דחייש ללא דקד יפה כמי' הו"י"ם שם להר"ב וכתב"ה דנטל ונדק לא חיישינן ובהרמב"ם סוף פ' י"ד שחובל בחייש ד"ה אם עומד נמי בחובן כן וק"י על מ"ש לפי זה נבדק ולרוב פשיטות דמיריין כן כיון דמשהו זו סלין מד"ן זה כמשהו שלפניו לא כהנא הר"ש כן בהדיא דלתיב מה מהני וכתומית הראש' . וחלמנע אפשר לתקן כשפוטו דקשה מדוע לא חכ"ר נמשנה זו שלק"ה י' עפמים עפר שנתנו למקום אחר אם נתפור במקום אחר דכוי שזנ גם שם בית הפרס וזה חמור ממשנה כ' דשם אין בית הפרס עושה בית הפרס לה"ק כאל חמור כיון שנתון לבלא הכל אי"כ מה ש"י שם יש כאל ומדלל חמור האנא זלמא אפשר סבר דבדאי לא גזרו כיון דלא שפיה ובמ"ש הר"ב נמ"א החורש מלאמתיא וכיון שכן כהא יתח' כפסועו מיד שלקח מהח"י הראשון מקומה את העפר שזנ אין זו בית הפרס : **ש"ם מ"ב** תו"י"ם ד"ה רשבי"ב כו' בשם מהר"י"ם . ר"ב ע' מ"ש הו"י"ם פ"ה נע"ס מ"ד והוא לעיל פ"ג בלי"ם מ"ב ועי' שם בחו"ס חדשים ובמ"ש נע"ס פ"ה מ"ד . **סליק**

משנת רב יוסף הדרושים מתנ"ם יוסף רייזין (בעהמ"ה זכר יוסף).

בלי"ם פ"א מ"ה עורת כהנים מקודשת מנחה שאין ישראל נכנסים לשם אלא בשעת נריהם . ע' כ"ב תו"י"ם כהא דשיטת הרמב"ם ו"ל שהוא איסור דאריתא ויש להקשות לכאורה אי"כ איך קא חשיב הגמ' בנזיר דף כ"ט בשם תנ"י איסור אחד ובתעמא העוף הכאה על הספק שני איסורים בלא יש איסור ג' הא כנגדם מביא אשם תנ"י בעור' המדון ואם הוא חולין אי"כ כניסתו בנזיר אכן זאת י"ל דהגמ' לא קחשיב שם רק איסור אכילה ועי' ב"ש סו' כ"ט שמהר"ן ג"כ בזה האופן חלמנע זה יהיה קשה מאלו הא דבב"ב דף פ"ב ע"כ פ"ב ע"כ ר"ה הגמ' דמיימי ספק ביבוסים ע"י הקדש דלמדי ואח"כ יסדה כדרי שלא יהיה חולין בעורה ולשיטת הרמב"ם ה"ל קשה הא מ"מ יש איסור כניסתו בעורה **לשני** בכבדים דכבדו ספק לא אימעיטו רק . ממקדא ולא מתעשה ע' דמכ"ס פ"ד מה' כבדוים וע"כ דכניסה שלא לצורך בעורה אינו רק מדרבנן רק כבדויל איסור מדאריתא גם לכנסים לכנסם שלא לצורך : **מ"מ** שאין נכנס לשם בלא רחוק ימים ורגלים . ע' בתו"י"ם מ"ש בשם כ"מ ומסיים הר"ש דלא נחש ליהנות בזה עכ"ל וכוח המזהר אריכה הלא כבדויה שם המסקנא דנתנו ליהנות בזה וכן מנזר נגמ' ככ"ט דמתקדש נתנו ליהנות אף שלא כשעת הפגזרה וע"כ :

פ"ב מ"ב הדוקן שנגמ' ששורן כדי סיכת אף . ובס"ד דמקודשת פליגי ר"י על ס"ק וסובר דבבל פרס ככ"ס וע"כ אינו כ"ס ממש דהא מנזר כבלן דבעינן כדי סיכת קטן וחוקיק דהתם מטעם נמ"ש כתיב' וע"כ למדן דמנזר דקאמר פ"ק שיעורא דבא קאמר איסור כ"ס ועי' בבב"ב ד' ק"י בחו"ס שם ולפלא שלא הוכיחו דברי המשנה :

פ"ה מ"ז ותיכא כותל ויהיב ויהיב כ"ס טמא . פ"י הר"ב דלמר קרא עמאים יהיו לכס מ"מ וכן הרמב"ם ב"ש' כותב וכתומית וי"ז או ע' לענין אחר ויחמנו שאמרו עמאים הם יכלול הכל אכן רש"י בשנת דף ק"ש פירש דרנן דרשי מכשילת הלשון דשמיים הם ועמאים יהיו לכס ולפלא על פירש"י דחמס

(ויקרא י"א) דפירש על הקדש דשמיים יהיו לכס בלא תאמר מזהו ח"י לנזמס ח"ל ועמאים יהיו לכס אם רנ"ס לקיימן בטומאתן רשאי עביל וטוא עד דהרשא ה"ל דלפי פירש"י נעממו דרש' זאת מכשילת הלשון והרמב"ם דמטרם דילפתא דרננן אינה מכשילת הלשון כולל לומר דזה ידוע דרבו בל הרמב"ם לטעות אחר הירושלמי . ובידו"ם דב"ק פ"ז ובשכ"עיות פ"ז היא מנזר דילפין איסור סבורה מהקדש דשמיים יהיו לכס וע"כ נחפרם וע"כ דשמיים יהיו לכס ח"י לנזמס ח"ל ועמאים יהיו לכס דרננן דכבדוים דמ"מ טמא ח"י מזה דתיבת עמאים מנחה מ"מ חלמנע שיעה רש' בחבומם דמטרם דקדקא דשמיים יהיו לכס ק"י על התנור הוא לא כדברי הירושלמי ה"ל ועי' בגמרא פסחים י"ב (לאר"ן בזה :

פ"ח מ"ג ספק אנהל כו' . י"ע מסוגיא דנדה דף ד' דכל בטומאות כשעת מילאקן בין להקל כגון כמחק שבעלתה חלוד בין להחמיר כנגע בלוי' ע"ס וא"כ קשה לחמ"י מטריין כבלן ותלינן דנפל מי וי"ע לחלק בזה :

פ"ח מ"ז מטמא אחר כו' . ע' כ"ב דס"י דכ"ו דהכלי נונע במדרס חשבינן ליה כלה"ס בנח"ל זה אינו דלמדי עמאה נגדים כשנוגע בזה רק אדם ולא ד"ה כמנזר בל"י כפי' מ"ה חכ"ס ח"ל והטובע בזה או טובע בו או הוב מטעמו כו' מטמאין נגדים כל' כו' והוא נדרס אבל בשאר נכדים אין כנס עומתת נגדים עכ"ל . וכן כשוק הבקר שם כ' ג"כ אין מטמאין נגדים אלא אדם בלבד . וגם מ"ש הר"ב נדרס טלחה על הכנר כו' כד"ן כלום הטובעים בזה כו' וזה אינו כמי' . והא דהקופס מטמאה שניס הוא משום הנזר וחשוב כמו דהמטמאית כמי' בל"י ובלחמ"ה דברי הר"ב שם עמאים דל"כ הא דמטמא שניס הוא מזהו כד"ן כלום הטובעים במדרס כ"ז שלא פירכו א"כ קשה הא דאיתא שם במשנה י' טלחה על הכנר מרות אחד אינו חמור וקשה הא לכה"פ לא יא' מכלל טעם וצ"כ כמי' דהא דמטמא שניס הוא משום חמור ולהכי ברות א' לא כו' חמור .

מפתחות פרקי המשנה על סדר האלפא ביתא

אות א

אין עומדין לתחלה ברכות פ"ט :
 אלו דברים שבין ב"ש וב"ה :
 ברכות פ"ח :
 אלו דברים שאין להם שיעור :
 פאה פ"א :
 אלו מפסיקין... פאה פ"ב :
 איזהו ערים... כלאים פ"א :
 אין אסור משום כלאים כלאים פ"ט :
 אין חורמין... תרומה פ"ב :
 אין נותנין דבילה תרומה פ"א :
 אוכלין ערמי... חלה פ"ב :
 אדרדוגיטוס כסוים פ"ד :
 א"ר עקיבא... שנת פ"ט :
 אלו קשרים... שנת פ"ט :
 אור לארבעה עשר פסחים פ"א :
 אלי עוכרין... פסחים פ"ב :
 אל דברים בפסח פסחים פ"א :
 אלו הן הממזגים שקלים פ"א :
 אסר להם הממונה צאו וראו :
 זמא פ"ג :
 אין צדין... כ"ה פ"ג :
 ארבעה ראשי שנים ר"ה פ"א :
 אם אינן סבורין ראש השנה פ"ב :
 אין דורשין בעריות הגינה פ"ב :
 ארבעה אחין... יבמות פ"ב :
 אלמנה לבתה גדולה יבמות פ"א :
 אלו נעוה... כטובות פ"ג :
 אף על פי... כטובות פ"א :
 אלמנה ניזונית כטובות פ"א :
 ארבעה נדרים... נדרים פ"ג :
 אין בין המודר... נדרים פ"ד :
 ארומה ושומרת יבם טוטה פ"ד :
 אלו נאמרין בכל לשון טוטה פ"ז :
 ארבעה אבות נזיקין קמא פ"א :
 אנו מצאנו... מניעה פ"ג :
 איזהו נשך... מניעה פ"א :
 אחד דיני ממונות סנהדרין פ"ד :
 ארבע מיתות סנהדרין פ"א :
 אלו הן הנחנקין סנהדרין פ"א :
 אלו הן הגולין מכות פ"ב :
 ארבעה שומריין הן טענות פ"א :
 אלו דברים מקולי ב"ש עדיות פ"ד :
 אין סעמדין בהמה ע"ג פ"ב :
 איזהו מקומן של יבחים ונחים פ"ט :
 אלו מנחות נקמצות מנחות פ"א :
 אלו מטרות... חולין פ"ב :
 אורו ואח בנו חולין פ"א :
 אין בערבין... ערכין פ"ב :
 אין מקדישין... ערכין פ"א :
 אלו קרשים... תמורה פ"ג :
 ארבעה מועדי כפרה כיתות פ"ב :
 אסרו לו אכלת חלב כיתות פ"ב :
 אסר להם הממונה בראי והפיטו :
 אמה פ"א :
 אסר להם הממונה ברוב תמיד פ"ב :
 אבנת המומאה כלים פ"א :

אלו כלים מצילין כלים פ"ק :
 אלו מממאין... אכלות פ"ק :
 אדם וכלים... אכלות פ"ק :
 ארובה... אכלות פ"ק :
 אלו בדרות... נעשים פ"ק :
 ארץ ישראל תמורה מקולות פ"ח :
 אלו תוצעין באדם מקולות פ"ק :
 אוכל מעשר עטול יום פ"ק :
אות ב
 ב"ש אומר המפקר לעניים פאה פ"ז :
 בראשונה היו אומרין שבעים פ"ד :
 בנות שוח... שבעים פ"ק :
 בצל... תרומה פ"ק :
 בגד שצבעו... עולה פ"ק :
 במה מדליקין... שנת פ"ק :
 במה טומנין... שנת פ"ק :
 במה בהמה יוצאה שנת פ"ק :
 במה אשה יוצאה... שנת פ"ק :
 בכל מערבין... עירובין פ"ק :
 באחד באחד... שקלים פ"ק :
 בג' פרקים בשנה תורמין שקלים פ"ג :
 בראשונה כל מי שרוצה יומא פ"ב :
 בא לו בתן גדול... יומא פ"ק :
 ביצה שגולרה ביום טוב כ"ה פ"א :
 בג' פרקים בשנה כהנים תענית פ"ד :
 בני העיר... מגילה פ"ק :
 בש"א אין ממאנין יבמות פ"ג :
 בתולה נשאת כטובות פ"א :
 בש"א הקדש טעות נזיר פ"א :
 בן סורר ומורה סנהדרין פ"ק :
 בן זומא אומר... אבות פ"ק :
 בעשרה מאמרות אבות פ"ק :
 בש"א כל היתבין זכמים פ"ק :
 בהמה המקשה... חולין פ"ק :
 בשלשה מקומות הכהנים שומרים תמיד פ"א :
 בזמן שכהן גדול תמיד פ"ק :
 בשלשה מקומות הכהנים שומרים מדות פ"א :
 במה דברים אמורים קטש פ"ק :
 ברתה עזה... נעשים פ"ק :
 בנות כותיים... נדה פ"ק :
 בא סימן... נדה פ"ק :
 בו ביום נמנו וגמרו ידים פ"ק :
אות ג
 גדיש שלא לוקט תחתיו פאה פ"ט :
 גט משוט... נכא נכא פ"ק :
 גיד הנשה... חולין פ"ק :
 גופה של ברתה נעשים פ"ק :
אות ד
 דיני ממונות... סנהדרין פ"ק :
 דיני ממונות (זה בורה) סנהדרין פ"ג :
 דם השאת... זכמים פ"ק :
 דם שחיטה... כריש פ"ק :
 דם הגדה... נדה פ"ק :
אות ה
 היה קורא בתורה ברכות פ"ק :
 הרואה מקום שבעשו בו ברכות פ"ט :

האמא נישנת במחורב פאה פ"ד :
 הקלין שבדמאי... דמאי פ"א :
 הלוקח פירות... דמאי פ"ק :
 הלוקח מן הנחתום דמאי פ"ק :
 המקבל שדה... דמאי פ"ק :
 המזמן את חבירו... דמאי פ"ז :
 החמים והזונין... כלאים פ"א :
 המברך את הגמון... כלאים פ"א :
 הסינים והירבוזין... שבעים פ"ט :
 התורם קישות... תרומה פ"ק :
 המפריש מקצת תרומה תרומה פ"ד :
 האוכל תרומה שוגג תרומה פ"ז :
 האוכל תרומה מזיד תרומה פ"ז :
 האשה שהיתה אוכלת תרומה פ"ח :
 הזורע תרומה... תרומה פ"ח :
 היה עובר בשוק... מעשר פ"ב :
 המעביר תאנים... מעשר פ"ב :
 הכובש השולק המולח מעשר פ"ד :
 העוקר שחלים... מעשר פ"ה :
 המולך פירות... מעשר שני פ"ד :
 הגומע לטיג... עולה פ"א :
 התרומה ותרומת מעשר עולה פ"ב :
 התרומה והבכורים כטוים פ"ב :
 המוציא יין... שנת פ"ח :
 המצניע לודע... שנת פ"ח :
 הזורק מר"ה לרה"ר שנת פ"א :
 הבונה... שנת פ"ב :
 הדד עם העובד כוכבים פ"ק :
 המוצא הפילין... עירובין פ"א :
 האשה בזמן שהיא בבית פסחים פ"ח :
 התרומה מההיו עושין בהשקלים פ"ח :
 הוציאו לו את הכף יומא פ"ט :
 הישן תחת המטה... טוטה פ"ב :
 החליל... טוטה פ"ה :
 המביא כרי יין... כ"ה פ"ד :
 הקורא את המגילה למצדע מגילה פ"ק :
 הקורא את המגילה עומד מגילה פ"ק :
 הכל חיבין בראיה תגיט פ"א :
 החולץ... יבמות פ"ד :
 הבא על יבמתו... יבמות פ"ד :
 הערל... יבמות פ"ח :
 האשה שהלך בעלה יבמות פ"ז :
 האשה שהלכה... יבמות פ"ז :
 האשה שהלך בעלה וצרתה יבמות פ"ז :
 האשה שנתארמלה כטובות פ"ב :
 המריד... כטובות פ"ז :
 האשה שנפלו לה בתים כטובות פ"ח :
 הכותב לאשתו... כטובות פ"ט :
 הנושא את האשה כטובות פ"ב :
 השוחטין שנדרו... נדרים פ"ה :
 הגורד מן המבושל נדרים פ"ז :
 הגורד מן חירק... נדרים פ"ז :
 הריני נזיר... נזיר פ"ב :
 הנכרים אין להם נזירות נזיר פ"ט :

המקנא לאשתו... טוטה פ"א :
 היה מביא... טוטה פ"ב :
 היה נוטל... טוטה פ"ג :
 המביא גט... גיטין פ"א :
 המביא גט אחר... גיטין פ"ב :
 השולח גט... גיטין פ"ד :
 הגיזקין... גיטין פ"ה :
 האומר התקבל גט זה גיטין פ"ז :
 הזורק גט לאשתו... גיטין פ"ח :
 המגרש... גיטין פ"ט :
 האשה נקנית... קדושין פ"א :
 האישי מקדש... קדושין פ"ב :
 האומר לחבירו... קדושין פ"ג :
 המניח את הכר... קדושין פ"ג :
 הכונס צאן לדיר... כ"ק פ"ז :
 התחבל כחבירו... כ"ק פ"ח :
 הגזול עצים... כ"ק פ"ט :
 הגזול ומאכיל... כ"ק פ"ז :
 המפקיד... מניעה פ"ב :
 ההוב... מניעה פ"ד :
 השובר את האומנין מניעה פ"ז :
 השוכר את הפועלים מניעה פ"ז :
 השואל את הפרה... מניעה פ"ח :
 המקבל שדה מחבירו מניעה פ"ט :
 הבית והעלייה... מניעה פ"ז :
 השוחטין שרצו לעשות כ"ז פ"א :
 המוכר את הבית... כ"ז פ"ד :
 המוכר את המסינה... כ"ז פ"ה :
 המוכר פירות... כ"ז פ"ז :
 האומר לחבירו בית בור כ"ז פ"ז :
 היו בודקין... סנהדרין פ"ט :
 העיר ר' יהושע ורבי צדוק על פירון פסח חמור עדיות פ"ק :
 העיר רבי יהושע בן בתירא על דם גבילות עדיות פ"ק :
 השוכר את הפועל... ע"ג פ"ה :
 תורו בית דין... סוהות פ"א :
 תורה כהן משוח... סוהות פ"ב :
 המזבח מקדש את הראוי לו זכמים פ"ק :
 השוחט והמעלה... זכמים פ"ג :
 הקוסם... מנחות פ"ב :
 הקובץ אחר... מנחות פ"ב :
 התבלת... מנחות פ"ד :
 התורה... מנחות פ"ז :
 המנחות והנסכים מנחות פ"ב :
 הרי עלי עשרון... מנחות פ"ג :
 הכל שוחטין... חולין פ"א :
 השוחט אחד בעוף חולין פ"ב :
 העור והרוטב... חולין פ"ט :
 הזורע והלחיים... חולין פ"ט :
 הלוקח עובר חמורו כטובות פ"א :
 הלוקח עובר פרתו כטובות פ"ב :
 הלוקח בהמה... כטובות פ"ג :
 הכל מעריכין... פרכין פ"א :
 השג ירד... ערכין פ"ד :
 האומר משקלי... ערכין פ"ה :

המקדיש את שדהו ערכין פ"ח :
 המוכר את שדהו ערכין פ"ט :
 הכל ממירין... תמורה פ"א :
 המביא אשם... כריתות פ"ז :
 הבהנה שוח פרוטה מעילה פ"ט :
 השליה שעשה שלייתה מעילה פ"ז :
 התלו עולים במעלות תמיד פ"ז :
 הר הכית... מדות פ"ב :
 המזבח היה שלשים ושתיים מדות פ"ג :
 התרם... כלים פ"ד :
 העושה שלשה פספוסים כלים פ"ז :
 הקלחות... כלים פ"ז :
 התנור שחצצו... כלים פ"ח :
 חסיף והסכין והפיגיון כלים פ"ח :
 השירה... כלים פ"ח :
 המפרק... כלים פ"ט :
 הכרים והבסחות כלים פ"ק :
 הגנוע בכבוד העליון כלים פ"א :
 השולחן והדולפקי כלים פ"ב :
 הכרור והאמסם... כלים פ"ב :
 הגבר מטמא... כלים פ"ג :
 הסומאה בכוחל... אכלות פ"ז :
 הבית שנשדק... אכלות פ"א :
 העושה מאור... אכלות פ"ג :
 היוז... אכלות פ"ד :
 החורש את הקבר אכלות פ"ז :
 הכל מממאין... נעשים פ"ג :
 הפורת... נעשים פ"ח :
 השחין והמכות... נעשים פ"ט :
 הנתקים... נעשים פ"ט :
 המביא כלי תרם... פה פ"ט :
 המקדש ונפל... פה פ"ז :
 האזוב הקצר... פה פ"ג :
 האשה שהיתה כובשת ירק עכרות פ"ק :
 הרוטב והכרישין עכרות פ"ג :
 הזורק טומאה... עכרות פ"ד :
 השרץ והצפרדע... עכרות פ"ה :
 הקדר... עכרות פ"ז :
 הדר עם עם הארץ עכרות פ"ח :
 הנוטל בית חבד... עכרות פ"ח :
 השמא שירד... מקולות פ"ב :
 המניח כלים... מקולות פ"ד :
 המסלת... נדה פ"ג :
 הרואה בתם... נדה פ"ח :
 האשה שהיא עושה צרכיה נדה פ"ט :
 השוחה לשתות... מכסותין פ"ד :
 המעלה פירותיו לגג מכסותין פ"ז :
 הרואה ראייה אחת... זכים פ"א :
 הכל מממאין ביובה... זכים פ"ב :
 הזב והטהור... זכים פ"ב :
 הנוגע בזב... זכים פ"ה :
 המכנס חלות... עטול יום פ"א :
 המכנסים יריו לכית המנוגע ידים פ"ב :

אות ו

ואלו דברים שחששו דמאי פ"ב :
 ואלו מגלחין... מועד קטן פ"ב :

(*) נוסחא שלפניו ואלו... (***) במכסות שלפניו גם הרמב"ם בהקדמתו לסדר נעשים מזה כטוים רק שלשה עוקים ופירא אנדרוגיטוס לא גנינו חלה בתפסחה ולא כתבם סוכ נעה אחר מ"ש ככוף למ"ס כטוים קמא חשיב גלות למה לא קא חשיב גלות מ"ש פ"ק פ"ק שט חמשים כהא לדעה אמ"ג פ"ק : (לכנות ועיין מ"ש נכ"ד ככוף תכנת כטוים על גלינין .

מפתחות פרקי המשנה על סדר האלפא ביתא

ואלו מותרין .... נדרים פ"ג :
 ואלו נדרים .... נדרים פ"א :
 ואלו הן הנשרפים סנהדרין פ"ט :
 ואלו הן הלוקין .... מטת פ"ג :
 ולד השאת .... תמורה פ"ד :
 ולד השאת אחר .... מעילה פ"ג :

אות ז
 זיתים מאימתי מקבלין טהרות פ"ט :
 זיעת בתים .... מכשירין פ"ב :
 זיתים שכבשן בפרסיהן עוקלין פ"ב :

אות ח
 חמשה לא יתרוכסו תומס פ"א :
 חמשה דברים .... תלם פ"א :
 חבית שנשברה .... שנת פכ"ג :
 חלון .... עימוכין פ"ז :
 חומר בקרב .... תגיגה פ"ג :
 חמש עשרה נשים ינזמה פ"א :
 חרש שנשא פקרת ינזמה פ"ד :
 חוקת הבתים .... כ"ב פ"ג :
 חטאת העוף שעשאה זכום פ"ז :
 חטאת העוף מועלין בה מעילה פ"ב :
 חטאת העוף נעשית קיים פ"א :
 חמשה שמלאו .... פרה פ"ז :

אות ט
 טרף בקלפי .... יומא פ"ד :
 טבול יום .... זנחם פ"ב :
 טבעת אדם .... כלים פ"ב :

אות י
 יש מביאין בכורים זכורים פ"א :
 יציאות השבת .... שנת פ"א :
 יום הכפורים .... יומא פ"ח :
 יו"ט שחל להיות ע"ש נ"ה פ"ב :
 יו"ט של ר"ה .... ר"ה פ"ד :
 יש מותרות .... ינזמה פ"ט :
 יש נוהלין .... כ"ב פ"ח :
 ידיעות המטומאה .... שנוטת פ"ב :
 יש בכור .... זכויות פ"ח :
 יש בערכין .... ערכין פ"ג :
 יש בקרבנות .... תמורה פ"ח :
 יש בקדשי מזבח .... תמורה פ"ז :
 יש מביאין את המטומאה אהלנות פ"ח :
 יש בשיער לבן .... נגעים פ"ד :
 יש מעלין .... מקואות פ"ז :
 יוצא דופן .... חכ פ"ה :
 יש צריכין .... עוקלין פ"ג :

אות כ
 כיצד מברכין .... נכרות פ"ז :
 כל זית שיש לו שם פאה פ"ז :
 כל סאה .... כלאים פ"ב :
 כרם שחרב .... כלאים פ"ב :
 בלאי הכרם .... כלאים פ"ה :
 כלל גדול אמרו בשביעית כל שורא מאכל אדם שביעית פ"ז :
 כלל גדול אמרו בשביעית כל המותר למאכל אדם שביעית כל כלא אמרו במעשרות מעשרות פ"א :
 כרם רבעי .... מעשר שני פ"ה :
 כיצד מפרישין .... זכורים פ"ג :
 בידה .... שנת פ"ג :

כל גדול אמרו בשבת שנת פ"ז :
 כל כתבי הקדש .... שנת פט"ז :
 כל הכלים נשלין .... שנת פ"ז :
 כיצד מעברין .... עימוכין פ"ח :
 כיצד משתתפין .... עימוכין פ"ח :
 כל גגות העיר .... עימוכין פ"ט :
 כל שעה .... פסחים פ"ב :
 כיצד צולין .... פסחים פ"ז :
 כל הרוקן .... שקלים פ"ח :
 כיצד אשת אחיו .... ינזמה פ"ב :
 כל כנויי נדרים .... נדרים פ"א :
 כל כנויי נזירות .... מיר פ"ז :
 כהן גדול ונוזר .... מיר פ"ז :
 כשם שהמים בודקין כוסה פ"ט :
 כל הגט .... גיטין פ"ג :
 כיצד הרגל מוערת .... ז"ק פ"ג :
 כהן גדול הן .... סנהדרין פ"ב :
 כל ישראל יש להם חלק סנהדרין פרק י :
 כיצד העדים נעשים זוממין מטת פ"א :

כל הנשבעין .... שנוטת פ"ז :
 כל הסממאין באהל פדיות פ"ג :
 כל הצלמים .... ע"ז פ"ג :
 כהן משיח .... הוריות פ"ג :
 כל הזבחים שזבחו זכום פ"א :
 כל הזבחים שקבלו דמן זכום פ"ג :
 כל המטולין .... זנחם פ"ג :
 כל הזבחים שנתערבו זנחם פ"ח :
 כל התדיר מחבירו זנחם פ"ז :
 כל המנחות שנקמצו מנחת פ"א :
 כל המנחות באות מנחת פ"ח :
 כל קרבנות צבור .... מנחת פ"ח :
 כסו הרה .... חולין פ"ז :
 כל הבשר .... חולין פ"ח :
 כל פסולי המוקדשין נכרות פ"ה :
 כיצד מערימים .... תמורה פ"ט :
 כל האסורין .... תמורה פ"ז :
 כל העוזה .... מדות פ"ה :
 כלי עץ .... כלים פ"ב :
 כלי מתכות פשוטיהן כלים פ"א :
 כלי מתכות כמה הוא כלים פ"ד :
 כלי עץ אחר .... כלים פט"ז :
 כל כלי עץ .... כלים פט"ז :
 כל כלי בעלי בתים כלים פ"ז :
 כל הכלים יש להם כלים פכ"ה :
 כלי זכויות .... כלים פ"ג :
 כל המסממאין באהל אהלנות פ"ג :
 כוורת .... אהלנות פ"ט :
 כל הממלטלין .... אהלנות פט"ז :
 כיצד בוצרין .... אהלנות פ"ח :
 כל ספק נגעים .... נגעים פ"ה :
 כל הכנגדים .... נגעים פ"א :
 כל הבתים .... נגעים פ"ב :
 כיצד מטהרין .... נגעים פ"ד :
 כל הראוי .... פרה פ"ז :
 כל המעורב למקדח מקואות פ"ז :
 כל ידות הכלים .... מקואות פ"ז :

כל חיר .... מדס פ"ב :
 כל משקה .... משכירין פ"א :
 כל ידות האוכלין עטול יום פ"ב :
 כל שהוא יד .... עוקלין פ"א :

אות ל
 לא יאמר אדם להכירו מעשר מר פקד ג :
 לולב הגזול .... סוכה פ"ג :
 לולב וערבה .... סוכה פ"ד :
 לא יהאור .... כ"ב פ"ב :
 לפני אידויהן .... פ"ו פ"א :
 לא היו כופתין .... תמיד פ"ד :

אות מ
 מאימתי קורין את שמע נכרות פ"א :
 מי שמתו .... נכרות פ"ג :
 מלבנות התבואה .... פאה פ"ג :
 מאימתי כל אדם מותרין פאה פ"ח :
 מאכילין את העניים דמאי דמאי פ"ג :
 מאימתי מוציאין שביעית פ"ג :
 מעשר שני אין מוכרין מעשר כ" פ"א :
 מעשר שני ניתין לאכילה מעשר כ" פ"ב :
 מפנין .... שנת פ"ח :
 מי שהחשיך .... שנת פכ"ד :
 מבוי .... עימוכין פ"א :
 מי שהוציא וואו עו"ג עימוכין פ"ד :
 מקום שנהגו .... פסחים פ"ד :
 מי שהיה טמא .... פסחים פ"ט :
 מצרפין .... שקלים פ"ב :
 מעות שנמצאו .... שקלים פ"ז :
 משלין פירות .... כ"ה פ"ה :
 מאימתי מוכרין .... נעמים פ"א :
 מגילה נקראת .... מגלה פ"א :
 משקין בית השלחין מועד קטן פ"א :
 מי שהפך .... מועד קטן פ"ב :
 מצות הליצה .... ינזמה פ"ב :
 מציאת האשה .... כנוטת פ"ז :
 מי שהיה נשוי .... כנוטת פ"ז :
 מי שאמר הריני נזיר מגלח מיר פרק ג :
 מי שאמר הריני נזיר ושמע מיר פרק ד :
 מי שקינא לאשתו כוסה פ"ז :
 משוח מלחמה .... כוסה פ"ח :
 מי שאהו קורדיקוס גיטין פ"ז :
 מרובה .... כ"ב פ"ז :
 מי שמת .... כ"ב פ"ט :
 משה קבל תורה .... אנות פ"א :
 מוטין אלו .... כנוטת פ"ז :
 מעשר בהמה .... נכרות פ"ט :
 מחם או סבעת .... כלים פ"ט :
 מגדל .... אהלנות פ"ד :
 מראות נגעים .... נגעים פ"א :
 מקום שהיה רשות היחיד טכרות פרק ו :
 מעין .... מקואות פ"ט :
 מי שטבל .... משכירין פ"ט :
 משקה טבול יום עטול יום פ"ב :
 מי רביעית .... ידים פ"א :

אות נ
 נוסל אדם .... שנת פכ"א :
 נושאין על האנוסה ינזמה פ"א :
 נערה שנזמתה כנוטת פ"ד :
 נערה המאורסה .... נדרים פ"ז :
 נגמר הדין .... סנהדרין פ"ז :
 נומי הסרין .... כלים פכ"ט :
 נסר .... אהלנות פ"ב :
 נטל לידו אחת .... ידים פ"ב :

אות ס
 סאה תרוסה סמאה תנומות פ"ט :
 סוכה שהיא גבוהה כוסה פ"א :
 סדר תעניות כיצד תענית פ"ג :
 סדר תעניות אלו תענית פ"ג :
 ספק אבל חלב .... כיתות פ"ד :
 סנדל עסקי .... כלים פכ"ז :
 סגום .... אהלנות פט"ז :

אות ע
 ערוגה .... כלאים פ"ג :
 עד אימתי חורשין בשרה האילין שביעית פרק ח :
 עד אימתי חורשין בשרה הלבן שביעית פרק ט :
 עושין פסין .... עימוכין פ"ז :
 ערבי פסחים .... פסחים פ"ז :
 עגלה ערופה .... סוטה פ"ט :
 עשרה יוחסין .... קדושין פ"ד :
 עקביא בן מהללאל אנות פ"ג :
 עד כמה .... זכויות פ"ד :
 על אלו מוטין .... נכרות פ"ז :
 עשרה בתים .... נגעים פ"ג :

אות פ
 פירות תוצה לארץ .... תלם פ"ב :
 פרת המאח .... זנחם פ"ד :
 פתחו של היכל .... מדות פ"ד :
 פרת החמאת .... פרה פ"ד :

אות צ
 צלוותית שנפל לתוכה מים צלוותית שהגידה טגולה פרה פ"א :
 קרתת הכרם .... כלאים פ"ד :
 קונם יין .... נדרים פ"ה :
 קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח זנחם פ"ו :
 קדשי קדשים ששחטן בדרום מעילה פרק א :
 קדשי המזבח .... מעילה פרק ד :
 קן סתומה .... קנים פ"ב :

אות ק
 ר' אליעזר אומר האורג שנת פ"ג :
 ר' אליעזר דמילה .... שנת פ"ט :
 ר' אליעזר דחולין .... שנת פ"ב :
 ראודו ב"ד .... לאה כנסה פ"ג :
 רבן גמליאל .... ינזמה פ"ה :
 ר' אליעזר אומר טתרתין נדרים פ"ט :
 ר' חנניא סגן הכהנים עדין פ"ג :
 ר' אומר ששה דברים עדין פ"ה :

ר' יהודה בן בבא עדין פ"ז :
 ר' ישמעאל אומר שלשה אבנים ע"ז פרק ד :
 רבי אומר .... אבות פ"ד :
 ר' ישמעאל אומר העומר מנחת פרק י :
 ראשית הגז .... חולין פ"א :
 ראודו אחיו .... תמיד פ"ב :
 ר' אליעזר אומר עגלה בת שתיים פרה פרק א :
 ר"א אומר פרת השאת פרה פ"ז :
 ר' יוסי אומר .... מקואות פ"ג :
 ר' יהושע אומר .... זנים פ"ד :

אות ש
 שלשה שאכלו .... נכרות פ"ז :
 שלשה ארצות .... שביעית פ"ז :
 שביעית משמטת .... שביעית פ"ז :
 שתי נשים .... תלם פ"ד :
 שמונה שרצים .... שנת פ"ד :
 שואל אדם מחבירו שנת פכ"ג :
 שלשה עשר שופרות שקלים פ"ז :
 שבעת ימים קודם יו"ט יומא פ"א :
 שני שעירי יו"ט יומא פ"ז :
 שני דייני גזירות .... כנוטת פ"ג :
 שלשה מבינן .... מיר פ"ז :
 שני גזירים .... מיר פ"ח :
 שור שנגח ר' ויה' פעמים כ"ק פרק ד :
 שור שנגח את הפרה ז"ק פ"ט :
 שנים אוהוין .... ז"ה פ"א :
 שבעות שחיים שהן ד' כנוטת פ"א :
 שבעות כי שהן ד' שני כנוטת פ"ג :
 שבעות הערות .... כנוטת פ"ד :
 שבעות הפקרין .... כנוטת פ"ט :
 שבעות הדיינין .... כנוטת פ"ז :
 שמאי אומר .... עדין פ"א :
 שתי מרות .... מנחת פ"ט :
 שתי הלחם .... מנחת פ"א :
 שלוח הקן .... חולין פ"ב :
 שום היתומים .... עימוכין פ"ז :
 שלשים ושש כריתות כריתות פ"א :
 שיעור כלי חרס .... כלים פ"ג :
 שלשה תריסין .... כלים פכ"ד :
 שלש על שלש .... כלים פכ"ה :
 שנים סממאין .... אהלנות פ"א :
 שבעת ימים קודם לשריפת הפרה פרה פרק ג :
 שנים שהיו שומרים פרה פ"ח :
 שלשה עשר דברים טהרות פ"א :
 שש מעלות .... מקואות פ"א :
 שמאי אומר .... מה פ"א :
 שק שהוא בלא פירות מכשירין פ"ג :

אות ת
 תפלת השרת .... נכרות פ"ד :
 תמיד נשחט .... פסחים פ"ה :
 תגור תחלה ארבעה כלים פ"ה :
 תגור שהוא עומד בתוך אהלנות פ"ה :
 תיבוקת .... מדס פ"ז :

אחדים וכו' כמש"כ הרמ"ב בפ"ה ת"ב והיא תהנה רפ"ה דזנים. ומש"כ דקומחא חזורים
 שיקרה נהדס ג"כ ממה. דזיה סיכה לחדס טובג טומאה עמיה. אבל ארס טובג נמה
 טובג טומאה קיל מכליה כדלחתן: מ"ג ד"ה משקה. ל"י מה הכריחו לפרש כן. ול"י
 משום דמתן ספ"ה דמסכות דמשק עומה איתו חזיר לא לטומאה ו' שם הרמ"ב ואין
 זו קופה ע"מ להספיק והוא מנת' דגיסין. וכן ק"ס ברפ"ג דליחא במשנה עופה ופי'
 הרמ"ב ע"מ להספיק וע"פ דמיו"ט. וכו' בש"ס אר"ה סי' קקס"ב מ"ג לטין נפי". והרמ"א
 ק"ס ספ"ג ע"פ לטין מי דגלים. והרמ"ב אולי לשיעורו שפקס במ"ר דנעופה לחוד אסור.
 ועלגוה דמנחי הו"א שם נמה: מ"ג דברט"ב הכל טמא. האהל כו'. מ"ג קורא אהל
 לטובי שפת הפין. דהרי הטור עומד באויר: תרו"ם ד"ה ואם. ולי קשה ט' שאל כו'
 באויר כו' אמאי כו' מי יביא הטומאה. תמוה ולקמחין מי יחא דט"ב מיירי שהטור הוא
 באויר דה"ל אפי' אין זו פ"ט הכל טמא: אלא ע"כ ה"ט. משום דק"ל דמה המונה
 דבית מניח אר"ה לבית כנסת בפ"ט (הלכות פ"ג ס"ב) כיון דגם בית הכ' ית' להספיק
 בכל הבית. וה"נ האיל דמונה בפין שהוא ע"מ מניח אר"ה לתור שגם שם יש לו
 הספיקות בכל הטור כיון דמיתמא באויר. ולדבריה לפי הרמ"ב קשה דמאי איריח דהוא
 באויר אפי' אין נחמן הפין על חסוקו נמי כיון דהטור הוא באויר: [מ"י דברט"ב ד"ה
 נידים מברכות הו"א שם נמה: מ"ג וכלל הוא כל הפוסל אר"ה טמא אר"ה לטות
 תהיה ולכן נעשה הרוק תמלה וכדמסיק. וזה מוצא מנגמם ההו"ט ע"פ]:

פרק טו מ"א מו"ט ד"ה ונמסור. דלח"ה ט' דאין ל"ט תליל על כ"מ כו'. ק"ל כיון
 דעמיה לדיח מליל טמא דשחא פתח הוא א"כ גם הטובל לא יטיל דהא בטמא
 עומחין וגם הטובל פתחו עמיה כדלפיל פ"ג מ"ו: מ"ו דברט"ב והאי ל"ד אלא לטמא כשעורה
 כו'. הוא מלשון הר"ש. ואינו מדויק. וכך הל"ל לאוילין ומקוין טבגן בטיס כמש"כ בס"פ:
 ל"ד נמיר פתח. הא"ר פי' דלמדי הוא החבור ומחיל הוא הכסוי. ורש"י בפ' מוקת פי'
 לשיין. וז"ל תמיל אפי' הא"ר מפי' דלקמן מ"ב מתי שחא פתח און נמיר פ"ט: שם
 היה עגול א"ר אותו ארוך. והו"ט נקשה בזה והסנה ג"ט ע"ט. ול"י לפרש היה עגול
 פי' עגול כדורו שרוב למעלה וק"ר למטה א"ר אותו כאילו היה שוק למטה כלמטה. ע"ל
 ד"כ לא אמרו מלרוב עגול אלא כל ארוכו עד פיו. אבל פיו הוא מרובע ארוך וכאן הוא
 ארוך תמלה פי' כו' ולא אמרו מלרוב פתח כמו ב"מ שזכר. וזה א"ש לקמן פי"ג מ"ה
 כשכח לומר שיעורו הקדים לומר כי המטלבלין מניחין אר"ה בטובי מלרוב מה שלא
 עשה כן בכל השיעורים הנזכרים שמה. אלא אמר גמלי הקדמה כלל כבינה שאמרו וכן
 טמא. אלא בכדי שלא הטעה דקאי גם על ההמנה שלפניו. לכן הקדים כל המטלבלין
 כו' להורות ללא קאי רק על דבר זה ולא זולת ונכון בפ"ה: מ"ח מו"ט ד"ה וכן.
 לכאורה כו' שיש לכן לדידי נובלים. משמע דמכרס דלינקו נגוסם. והמשנה אומרת
 לקמן נקבו כו' פ"ט דבר"ב:

פרק י' מ"א מו"ט ד"ה מלי גללים. ורמיה יותר כו'. ועוד רמיה מוכרס ממנחם
 (ס"ט וכדלח"ה שם בפ"ה דגללים: כ"ב) ד"ה עמיה הדג בכוסו. וכו' דלח"ה דלח"ה
 שיריה. כו' מש"כ לקמן פכ"ד מו"ט כו'. מ"ב שלא יביאנו לירי פסול. וכו' מו"ט
 שם הרמ"ש דמשום כלי קדש או תרומה קאמר דאסור להם לזכור טומאה. וק"ל דהא
 אמרו בהגינה (כה) דקדש איתו יניול כלל בנחית פתח. ואולי דוקא בקדושה כלי בעוד
 דבין המלה לדיח יניול. והרמ"ש מיידי בקדושה פי' פסחים (ל"ד ז): מ"ג מנוש
 המיחית הממולחל ואינו נשמתם. כ"פ ד"ה שפיה התימן מלמטה למטה בעוקר. וכן
 פי' החניט שזו כמו כן. ומגללנין אותה בחוק פי' הקביות ונכסין הטליות לתוך החתימן
 ופי' כן איה נשמתם אף שהיא רפוי וכן יש בזמננו הרבה:

פרק י"א מ"א מו"ט ד"ה חזרו. דלמי תמכות הדבר קשה כו'. דחבר ה"ה כהלל. נראה
 כוננו דיינין ד"ה חזרו כהלל חזרו ומשמחין ארס וכלים לטומאה ז' והוא (ועי'
 חזיר (נד ז) נדה"ה ח"ט ובתש"ב שם) ככל ימי משך טומאתן (פי' חגיגה (בג ז) שהרמ"ש
 שם פוסק שלא יהיה הדיון כן) וברמ"א שם פסחים ע"ד הר"ש הללו ומשמחין באהל), ואולי
 נשמעו ב"ה האלו מדברי הר"ש ע"י שגגה המשמחין כי שיעורו ג"כ דכלים של תמכות
 הנוגשות בנת המלחמה באהל כדמכות מדבריו בפ"ה דהלכות מ"ח וברפ"ג שם, והוא
 כעין מה שכתבתי הש"כ שאל כלים אף דגם המה לזיבין האלה ג' ו' כשעשו בנת.
 מ"ח און מניחין טומאה לעמא ארס וכלים טומאה ז' רק לטומאה עבר. (וכן ארס הממחין
 כהאל כדברי הרמ"ש). והוא הכל לשיעור הסוכרים דדוקא בכל תמכות אמרו חזר ה"ה
 כהלל אשר א"כ ארס כלל בנחית פתח. ודעני מור"ט בכלל המוביה מה'ה
 דמשמע דבדבר דשאר כלים אין דין האלה כלל לשיעור. והלא מנורר בכ"ה במשנה
 ונת' דכ"ב הנוגשין בנת עמין האלה והמקרא טוח והוא על האהל וכל כל כלים:
 מ"ד ד"ה וכן. כולנון בינה וזנה נקרא תמחא. בחולין (פד ז) נקרא הפנימי על בינה דהוא
 הארום לתמון. והחילון דיינין הלכן הלכון: ז"ה הפין. עוד מ"ש בנשין ס"ב (ו' ורמ"ב)
 נמיר לתון. ול"י דע"כ דבר"ש וז"ל לחזרו: מ"ה ד"ה ומח"ל. ל"ט כו'. פי' ספ"ק
 דכנה כפי' הרמ"ב והוא מהב"ה דשם ויתישב לך:

פרק י"ב משנה ג ד"ה דברט"ב ד"ה ויפול המטלבי מחריו. נראה
 לגרום מלפניו:
פרק י"ג מ"א מו"ט ד"ה הסמוך. ואין תמכות כו' ידוע ומוכן אללי. ול"י דר"י לא
 קאי ארום של ספריים רק על הקדמיות לו אשר שם מייקע טעמיו כמש"כ בחמטין
 לחלוין ועי' בא"ר: מ"ב קולגרינון כו' פי' הרמ"ב. ולכאורה מדיקע טינה ולא טינה וכן
 ינוקם טינה ל"י. משמע דאין לה רק כמו שן אחד חד כדכ"ה האחד. וגי' הרמ"ב (ו' ורמ"ב)
 ארס תמחן לקח הרמ"ב פירושו. אולי היה טינה. ינוקם טינה בל"ל: מ"ד מבינה פניטלו
 טינה אחת מניחיות סוכרה. פי' שאין מלמדין מלחא סוכר. וזהו שזכר לא סמור
 ירשא לסיפא. פי' בס"פ דמיו"ט ד"ה ועל למר: מ"ה על מיוטן כו'. פשטיה משמע
 קטיחא חיוחמא מטיקרא למיטרו ודלא כדבר"ש ע"י ארס התקירה דמשמע פתח לאחד
 טעמיל אחד מקלומיח:

פרק י"ד מ"ג דברט"ב לפי שבתדית החבל כו' לשיין דגלים לפשות שלגלות כו'.
 אחת שכן ארסא נשיבין (נה) אין לך טינה למדידה יותר משלגלות ש"ב.
 אלא מתיים שם אכל מה נעשה שאמרס חזרו ובידו חבל מדה כו'. מני כ"ו כו' וכל פשמן

למדידה. ומש"כ בת"ר נראה"ה פ"ה ארס ג': ד"ה טעמיה לפי' . דהוא כמחמת
 הממשותפת את הפין. תימה דל"כ כל כלי הנגר דטומאיה דחסי' גמיל פ"ג ויקרו לחין משמין
 אלא לפי' אלא הדבר נכור לחין קרוי מחמת הממשותפת ארס הפין אלא כמשמיר ללפן
 להטויו מלחאכמו. אבל לא נידון שלפניו דמלחאכמו בפנים. ומשם עברתו הוא כמש"כ
 הרמ"ב דאין להם שם בפ"ט. ואולי כוננת הרמ"ב דהשלמת איננה אלא כדכ"ה החבל להכשירו
 למלחאכמו בקשירת הטלים או במדידתם. ואיננה רק משמשת להחבל. לכן דיה כמחמת
 האמשותפת את הפין. דחבל נכד אינו מקבל טומאה כדלח"ה בכתב"ס פ"ה מהל' כלים ה"ב:
 מ"ד ד"ה קקרו. ורמב"ם פי' כו'. על פני ז' אר"ה הנמוס כו' כ"ל: ד"ה המקבלות את
 הרטובות. לניו פקודים לפי כו'. הוא מפי' הרמ"ב. וק"ל דמיוק ליה דמכשוי כלים
 ובהמה עארוס (דפי"ג): מ"ה ד"ה הקיוף וכו' שקרוי הרמ"ב ג"מ. נראה דע"כ הוא וז"ל
 הפירה פים והוא כשמואל א' י"ג כ"א: במשנה מקנת על הדל כו' שלשת נקבים פי'
 עבודה. כ"ג הו"א מוספתא אר"ה"ה לא נחלקו ב"מ וכו' וז"ל כו' ג' נקבים כו'. שהיא
 עבודה ע"מ נחלקו על שנים שב"ש תמחין וכו' מפרשין. ופשוט דמכשוי פליגי עליה
 ואמורים ע"מ ג"ג וכו' בזה אלא ל"כ בפנים עמיה וממני' אחיה כומיטו וכו' הרמ"ב
 דדוקא בג' עבודה. והמ"ח שבה בזה: מ"ח מו"ט ד"ה ועל גס. אבל ק"ל שא"כ ל"י וכל
 ביניו כו' גם אר"ה כ' פי' הערך שלא הוין. ואולי כגניו הומוטו וכו' על אר"ה
 היינו כעין אומן על פן שפעמין בפנים העשוי משתי חוליות אחת ארוכה ופכה קלח והשנייה
 לקרה ודקה ובהמה קלח כעין לשון וכפף וכפף כעין המולח הארוכה וכן נקרא על אר"ה
 לפי שכן אחת וכל לפשוט ולכפף. וממנין אומן כעין המורה כשחא פשוט וכשכפף
 הלשון לפנים הוא כפף ופול לתוך פין העשוי מתימן מתימן וטעמו ופוחו כו'. וכן שהיא
 שהיא פוחה בו כפפיה. ועל גס הוא כעין מפתחות שלנו העשוי כעין דל"ה או כ"ף
 פשוטה. ואין וטלון לפשוטו וכן מתבאר בדברי הסבור שהיה כ"ה: שם ד"ה והאפרכס.
 ורמ"ש שכתב"ס שם (ר"ל כ"ב) מפרש ט' וליפוך כו' דמה דפי' שם כו' לשון
 דברט"ב הוא כ"ל:

פרק טו מ"א מו"ט במשנה וכן מחזיקין מ"ס בלח טמא טריים ציבט כו'. ל"ל דר"ל דוקא
 העשויין באופן זה שמיחיק הגודש מלמח (וב"ש שהיו הרמ"א ז"ל ר"ה דלח"ה)
 והיינו שפשוט בערך ים טעמה עמיה וכמו שהביא החו"ט מרש"י דשכ"ג וכו' נשיבין (יד
 ז). אבל כשמיט עגול כגו' טמא טריים 2/5 הגובה ממחיו מרובע 2/5 העליונים עגול (הקפידה
 הוא רק שהיא עליון עגול. ובשך הגובה יהיה 2/5 עגולים) דאם יהיה עגול ככל
 הגובה יהיה הגודש יותר משלים כמובן (שזכר רמ"א במשנה"א נשיבין שם שהרמ"ב
 פשיט"ס בזה פ"ט). ויקרא העברה תלו בזה שהיא מחזיק טריים ציבט וכו' והיא שבה
 שם דלחמ כמחן כה"ה פנה דמתן כוורת כו'. ולכן אסור ליה לנגמל כלי נת מדי כו' פ"ט.
 ולפי"ז ל"ד במתכות הרמ"ב והר"ש והר"ט וכו' נראה שיש להם דיינו אמה על אמה
 כדור שלש אמות. והרמ"ב כאן דייק לכתוב שהיא כשגורת אמה פ"ה כו'. ומה שאמר
 שבה שם כמחן כה"ה פנה כו'. לכאורה קשה למה מלטי בזה פלוגתא. ואולי דמכא
 דמקופתא דתבילתון ברפ"ה דכ"מ פליג עלה לאומר שם וכמה ק"ו אמה על אמה כו'. ולפי
 מה שהבארם ליה היה הגודש בכלי כזה תמולח וכו' לא ימיוקי טריים ציבט: במו"ח ל"ד
 ד"ה עריות כו' ובמכורו כו' לא תשיב כו' וז"ל. לקימ דהרי סיים שם אחרי מנין פסוקים
 וכיוצא באלו. וכן בהמלחם הוסף מלח טבון. ומשמעו המתאים לו כיוס וכיוצא וכן לא
 המלחם במלח טבון. וחדרבה כתב כל אחד מה' לוי אלו אר"ה כו'. מקלנין קוממה
 כו' ושאר כל כ"מ כו'. מחזקתו כו' ולפיכך א"מ קוממח. מ"ח מנין העממחין דוקא. וכן בפ'
 כ"ה א"כ כתב שלש עריות ט' והנאה בחדה עבודה. וזהו כ"ה וכמש"כ הר"ר בהמשנה
 שם: מ"ב דברט"ב דלוי דף ש"ע כו' ורמ"ב דמחא מדרכין כו' והוא מפי' הכתוב.
 קן כ"ב (סו ז) חסוק לעינין שאינה ד"ב מלדכין אפי' בחקקי ולינקק קטבו פוסל את
 החסוק משום דל"ה היה הגודש כלי תמולח כלי פכ"ד דמקומו כ"ד: ד"ה ד"ה
 חסוקים בים מלמחא. המים כו' מהיוני מלקבל קוממח ולא מלמחין. לזכר ים סמיה ג'יה
 ממוגול דפסחים (עז) פ"ט. ושפין חולין (לו ז) מדה אלה:

פרק טז מ"ד דברט"ב ד"ה קוממוי. כמין אזנים כו'. נראה דהם הם הלולאות שז
 לקמן ר"פ כ"ו דל"ה טיס על טענות. ואינה דקאמר ר"י הם הם הלולאות
 שזכר שם שמואל נהם כשחלה לפתחו פ"ט ומחין: ובש"כ בשם הרמ"ב דפי' זיזיה
 שומחים שם על מהמטו כו'. לפיניו ליתא פ' אלא שז' עגולה המסור כו' מקשיי כו'.
 דעם שהמחיו"ט משמע שהיה לפניו דברט"ב על פל קטלגלין פי' הרמ"ב שפירש שהיא
 פור עשוי בעגול לרקד עליו: מ"ג ובגוגוט העני. פי' פי' הרמ"ב וכו' הפני שם אומן
 וכמכו על המקרא כי עני הוא. ולא ישר זה כעניו הרמ"א ז"ל. ופי' בפרק דלקמן ממ"ז
 וקנה על פני פי' הר"ש שהוא כמו פירות הרמ"ב דהכא:

פרק יז מ"א מו"ט ד"ה קיפת. ומסתברא דבעל גלטים נמי תורה. משמע אבל בעל
 ג"ב פליגי דלח"ה אפי' קופתם ג"ב כדמיוס דהא סתם קאמר כל כלי ג"ב ואף
 קפוסת בעלל. וכו' דבר"ש לפי' הא"ר. ולפי"ז דבר"ש דקאמר ובקופה כדי שיפסיל
 לחמיו ומשמע דקאי ג"ב ארמונים דהזכיר ה"מ. אחא אפי' לת"ק דינן. ובמ"ז בזה דברים
 מנובלנין פ"ט: מ"ה מו"ט ד"ה על משה. לפי מדת ארסו של משה כו'. פי"ט ברש"י
 דלשון איתו כן. רק בר"ש ז"ל הוסיף זה על דבריו לתוספת ביאור. ובמחל"ת דזה דבר
 שא"ל למחוס דהרי משה היה גבוה עשר אמות ואמרו היה לפי ערך גבוה ואין זה זיזיה.
 פי' מנחום (ח). וגם אישתמיתיה שרש"י שמר עמיה בטכרות (תד) וז"ל שם ד"ה
 באתה ואל דלמחן אחת יתירה על של משה. וזהו ג"כ כונת המוס' באתה על
 קדש שתיקן משה: ד"ה כד. ל"ד דקדקש ע"מ שחלו על ע"ש מחולל. לפמ"ש המוס'
 בתורה (כו ז) ד"ה לא דדין זה אינו אלא בבט"ב שהיה הקדש שלו אבל גזבר כו' פ"ט
 א"ש לשון הפילה כשפטיה. ומש"כ החו"ט ולמחי דתימן כו' מטיקרא לקול"ת. תמוה דמ"ט
 מטיה לית דבר רק דלרין להטיל המוסר. וזהו ג"כ כונת המוס' באתה אלא שאלו היו
 רוצין היינו המוס' הא דולרין לפשות דמים: מ"מ אלו ואלו המכונים להקל לשון זה ג"כ
 לקמן פכ"ד מ"ח: תרו"ם ד"ה והמופן. והר"ב הסמיך וחסי קבורת. לפיכך שלא הכיני
 העשוי שכתב"ס בהקומץ אר"ה ג"כ שהשתיק קומץ המנחה ומשמעו על כמות הקמת או
 השיקה בהקומץ דומיא דמפני קבורת. ולגי' דין שם על הארס הקימו והמופן: מ"ב מו"ט

ד"ה

החוש עדיין מחובר בנגד אשר אז כל הנגד והחוש נכללו פדיון עמאים מדרס) טובע סבד
 נסמוע בקלוא האפרד ממתי בעת הפרדו דלא איז בה"ס כמו צנח מנגד גדול משה"כ
 נחלק לך להפריד חמיה המתיבה צנ"א. והמ"ח לא הבינו במחל"ת לכן הפלגו בל"ט.
 אצל מ"ח קשה דהא אז כיון עדיין היה להבדל שומאל מדרס ה"ל שבע עומאה ולא חקבל
 שומאל מנה מדרס ע"י ממוח (כד נ) וי"ל פ"י שיעת הר"ש שפטיהו החוק' בחולין (פג
 נ) בד"ה אלא דלא שבע יום עומאה בדכד שהעומאה בזה עליו מנושו: מ"ח"א אלו ואלו
 במטוויים הבקל. בלשון זה גם לפניו פ"י מ"ח"א: מ"י"ב או שמתאז בו קשר כו' מחלומין.
 ובפ"י הרע"ב דמחלומין קאי נמי אקשר טו'. והוא מהר"ש. וי"ל דנ"י הר"ש היה שקרים ל"ב
 ויומר נראה דהיה גורם שני שקרים דעל קשר שהוא ליוסד לא שייך לומר מחלומין :

פרק כה מ"ד כהנ"כ ושליק מליכות מיוחדים נמי לשאר תשמיון. וז"ל דמספמות
 קפריס און הפירוש וכבר שמע בן לפקרים ויהודים להם דא"כ ל"כ טוב אשור
 להשמיש אחר ע"י ב"ס"ג נגמר הדין כבוגיא דהאמנה מילתא. אלא דמיירי שפשאן לפקרים
 לבד ולא נשמע בהן עדיין דה"ל הזמנה בעלתה וק"ל לבי"ש דהאמנה לאו מלתא היא כדכח
 עס דה"ל כותיה כמ"ח"א החוק' עס בסוף הקבויא. וז"ל פגד כהנ"כ דנו עס דהאמנה מלתא
 היא לפ"ש"ט. עס. ונבותר לגי' דה"ל כ"א ר"ש ע"י דחולל לשיטתו עס ומיובב
 קושיה הר"ש כ"א פ"ט. אצל פיקר פ"י הרע"ב דמ"ס אינן נקלאין משמעי אדם ופסוקים
 מכל שומאה. קשיא דלון יפרנס לפ"ו השנה סקמוכה כפה טו' אצל פתא מ"ח. כיון דכבר
 נאקרה לשאר תשמיון לאכ"י בהאמנה ולכדא בכרכמו כדפ"י כהנ"כ וכדליתא כבוגיא עס
 אחאי עמא מ"ח: מ"ה כהנ"כ ד"ה שפשו עמיה טו'. והפ"י בלא שיעי ממשס. וז"ל ר"ע
 שלא עשה שיעי ממשס בנפשו בגון להיחר תפיומיו אצל מ"ח עשה בו ממשס השקיה ששמו
 על הארץ ליטב עליו דבמחשבה ברירא איט עובד מירי עומאהו. אצל מ"ח ל"כ מילי פ"ו
 דפסק כ"ה דלא מוסקרא אלא ממשס ולא כהנ"כ דליתא משיקס פ"ט: מ"ו עס דתנן
 בקוף זכ"ה ט"ג טעמך פה להביה קתא במה"כ דתנן בקוף זכ"ה ט"ג. וז"ל בשון הר"ש.
 ומיה דזה לא נאמר אלא באדם אצל כליה אדכדא מן החס נתי"ז זכ"ה כל הנוגע בא'
 מכל א"ה"ס משה"ח' כו' מוח מן הדמס ופ"י הר"ש והרע"ב בגון אלוכלים וכלים טו' ממשס
 אחר ופ"א ואפ"י בשעת ממשס. אצל ע"י כהנ"כ עס כהנ"כ עס המוספאה וז"ל הו"מ
 עס בקרלה מ"ח: מ"ה כהנ"כ פה להביה קתא במה"כ דתנן בקוף זכ"ה ט"ג. וז"ל מ"ח הו"מ
 המוספאה ה"ל. וע"י בתל"ת ששארין פפרט זה בפ"ו ממשס מ"ח"א ה"ו: מ"ח הו"מ
 ד"ה אצל. ומלמטן היינו עמס היא מהפכת כו' וז"ל דוחק מאד. וז"ל דלפיוטוס מיירי
 בגון שהחוק קרר והוא רואה להאריכו ע"י מעליה שמתער לו. והא מתיירכו בשליו אז
 מתער מלויה של מעליה להחמיה על חוק ולמי כדכדו ולכן היא חבור. אצל אס נאריכו
 מלמעלה ע"כ מחבר תחמיה של מעליה לפעיונו של חוק ואז מהפכלת המעליה
 וגופלת של החוק ואינה מופלת כלל לכן לא היא חבור. ומלמעטן ומלמטן קאי על
 המעליה כדכרי הו"מ:

פרק כח מ"ג יחד מחלאן ארז רמא ליקום עמור. וע"י צפ"י הרע"ב. והנה מלכא
 נמקרא ג"כ דמלא אס משמח בלשון אפ"פ. אס ימן לי בלק טו' לא אורכ
 טו'. והא יביה היובל כו' (קוף מקסיו) פ"ט צפ"י הרע"ב. וכבר הכתבו בזה בכרכמו (נד)
 פ"ט: וז"ל פ"ט ד"ה שירי. ובלחין דמשה"ח ז' ח'. ואפי אמר דערך ערכא מנין דגם
 עס כובל לפרט שויי כשפוטו. ושוד ל"ל דמלא שירי דנת"ח מוספת ג"כ על ד' נאריכו
 ועל סידיון דמי א"ח"כ וז"ל יביה צ"ש לחומרא וז"ל לקולא. ובמחלתן אולי ג"כ ב"ש
 מודו. ומיובב מה דלא מני להו בעדיות. והמו"מ כדחק בזה: מ"ח כהנ"כ ויטונו נמי
 מעמא דכל הכר ידות טו'. והא יפנה ל"ל חרשין דשיעורו ג"ש. וע"כ ל"ל דפפת ג' הוא
 כנווח בין ידיו להקרינס. וז"ל לאחורי ידיו. א"כ גם בחותן שיעורן ג"ש טבל לומר דוחין
 ידיו אחא וטפה ה"י הוא לרזוח כדלמחן:

פרק ל מ"ב חרודו כו' ל"ט מעמא. ל"ל דפפתו כדלעיל פ"ב מ"ח בלפ"ד פ"ט.
 וריב"ז דמספר י"ל דפעמו כיון דעומאה כ"ח מדרבנן לא הפמינו בהם כ"כ
 אר"כ קטלו להדיא: טליק מסכת בליים. בעזרת א"א אליים

פרק נא במשנה אר"ת אף צנה כו' ותכמים מעמאון. גולי פ"י הרש"ש פ"ט נ"ט.
 הייתי אומר דל"ט כ"ח אלא על סומא דמ"ק דהוא מאהלו של כח"ו וד"ה מאהלו
 עליו ועל כח"ו דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק
 אף במעלה מספת) הוא ממועט בין נגיפה לאהל ומתקרב עס עמיסה. אצל מגט מתט
 עס אהל מתט ל"כ לא מתקרפי. ומדוייק שפיר מלת צנה וז"ל בל"ו. והא דלא הני
 נמי מוח מן המגט עס האהל. אשר פ"כ פ"י הרש"ש דליתא לר"ת לשיטתו דפליג אף על
 צנה ואהל. ומש"כ כפסריס שפנינו כפירוש וכן היה לו הכלל סומא דר"ת היא ל"ל טעוח וז"ל
 הכל עמא מוח כו' סומא דר"ת היא וז"ל הר"ש. יש לי לומר דמיתב המגט מוחן עלמו
 ואחר עמו וקאי נמי אכוף דכדיו וכאילו ואחר מוח מן המגט עס המשה והמגט
 עס האהל (וכפין זה ע"כ נידן לפכש ביטשא דמתני' ובמת הנוגע טו' דע"כ מאי דחשיב
 עס כלל עיין ד"ה בתת) ואולי דלפי' זה כיון מהכ"ה עמאון אשכר כלפדי או דכדיו
 מחוהין [ואולי מש"כ המסר"ס דרנן. ל"ל רנן דר"ה] אליבא דר"ת ולא כנן דר"ת.
 ופי' מש"כ בחולין (קסה ז') רחיה צורה מפרושי דכדיו ר"מ: ש"ם ב"רע"ב ד"ה
 סוגט בחי זית כו' ונבמ" טו' מוקי להך מאהלו דישא כו'. ל"ל דה"ס מאהלו דקסני
 בקיפא אצל כו' או מאהלו על כח"ו. ולא בך נקלול דכ"ה מאהלו עליו ועל כח"ו
 דכ"ה בחולין (קסה ז'). וז"ל דמאהלו על כח"ו או כח"ו מאהלו עליו דקסני כטו"ה מתני'
 מיירי בעומאה קלעא שאין בינו להעומאה שומא עפה ולכן מיקרי נגיפה. ודבר אחד
 על מאהלו עליו ועל כח"ו ע"כ מיירי דיש פ"פ דל"ה לא אשכח עומאה. וה"ה במאהלו
 על כח"ו או איפכא ביש בימיסה פשה ג"כ אינו מתקרב עס המגט. אלא דמלתא פסיקתא
 נקט דכ"ה מאהלו לא משכחת לה עומאה אלא בשומא עפה. וכלל דברי האו ככלל דכדיו
 מהר"ס עשהו הסו"מ והסו"מ ל"ד במחל"ת ככ"ן. גם צפ"י סומאה רמזא בין ב'
 ורע"ב דלמחיס מעמאון בשלשתן :

פרק נב מ"ג יחד מחלאן ארז רמא ליקום עמור. וע"י צפ"י הרע"ב. והנה מלכא
 נמקרא ג"כ דמלא אס משמח בלשון אפ"פ. אס ימן לי בלק טו' לא אורכ
 טו'. והא יביה היובל כו' (קוף מקסיו) פ"ט צפ"י הרע"ב. וכבר הכתבו בזה בכרכמו (נד)
 פ"ט: וז"ל פ"ט ד"ה שירי. ובלחין דמשה"ח ז' ח'. ואפי אמר דערך ערכא מנין דגם
 עס כובל לפרט שויי כשפוטו. ושוד ל"ל דמלא שירי דנת"ח מוספת ג"כ על ד' נאריכו
 ועל סידיון דמי א"ח"כ וז"ל יביה צ"ש לחומרא וז"ל לקולא. ובמחלתן אולי ג"כ ב"ש
 מודו. ומיובב מה דלא מני להו בעדיות. והמו"מ כדחק בזה: מ"ח כהנ"כ ויטונו נמי
 מעמא דכל הכר ידות טו'. והא יפנה ל"ל חרשין דשיעורו ג"ש. וע"כ ל"ל דפפת ג' הוא
 כנווח בין ידיו להקרינס. וז"ל לאחורי ידיו. א"כ גם בחותן שיעורן ג"ש טבל לומר דוחין
 ידיו אחא וטפה ה"י הוא לרזוח כדלמחן:

פרק נג במשנה אר"ת אף צנה כו' ותכמים מעמאון. גולי פ"י הרש"ש פ"ט נ"ט.
 הייתי אומר דל"ט כ"ח אלא על סומא דמ"ק דהוא מאהלו של כח"ו וד"ה מאהלו
 עליו ועל כח"ו דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק
 אף במעלה מספת) הוא ממועט בין נגיפה לאהל ומתקרב עס עמיסה. אצל מגט מתט
 עס אהל מתט ל"כ לא מתקרפי. ומדוייק שפיר מלת צנה וז"ל בל"ו. והא דלא הני
 נמי מוח מן המגט עס האהל. אשר פ"כ פ"י הרש"ש דליתא לר"ת לשיטתו דפליג אף על
 צנה ואהל. ומש"כ כפסריס שפנינו כפירוש וכן היה לו הכלל סומא דר"ת היא ל"ל טעוח וז"ל
 הכל עמא מוח כו' סומא דר"ת היא וז"ל הר"ש. יש לי לומר דמיתב המגט מוחן עלמו
 ואחר עמו וקאי נמי אכוף דכדיו וכאילו ואחר מוח מן המגט עס המשה והמגט
 עס האהל (וכפין זה ע"כ נידן לפכש ביטשא דמתני' ובמת הנוגע טו' דע"כ מאי דחשיב
 עס כלל עיין ד"ה בתת) ואולי דלפי' זה כיון מהכ"ה עמאון אשכר כלפדי או דכדיו
 מחוהין [ואולי מש"כ המסר"ס דרנן. ל"ל רנן דר"ה] אליבא דר"ת ולא כנן דר"ת.
 ופי' מש"כ בחולין (קסה ז') רחיה צורה מפרושי דכדיו ר"מ: ש"ם ב"רע"ב ד"ה
 סוגט בחי זית כו' ונבמ" טו' מוקי להך מאהלו דישא כו'. ל"ל דה"ס מאהלו דקסני
 בקיפא אצל כו' או מאהלו על כח"ו. ולא בך נקלול דכ"ה מאהלו עליו ועל כח"ו
 דכ"ה בחולין (קסה ז'). וז"ל דמאהלו על כח"ו או כח"ו מאהלו עליו דקסני כטו"ה מתני'
 מיירי בעומאה קלעא שאין בינו להעומאה שומא עפה ולכן מיקרי נגיפה. ודבר אחד
 על מאהלו עליו ועל כח"ו ע"כ מיירי דיש פ"פ דל"ה לא אשכח עומאה. וה"ה במאהלו
 על כח"ו או איפכא ביש בימיסה פשה ג"כ אינו מתקרב עס המגט. אלא דמלתא פסיקתא
 נקט דכ"ה מאהלו לא משכחת לה עומאה אלא בשומא עפה. וכלל דברי האו ככלל דכדיו
 מהר"ס עשהו הסו"מ והסו"מ ל"ד במחל"ת ככ"ן. גם צפ"י סומאה רמזא בין ב'
 ורע"ב דלמחיס מעמאון בשלשתן :

פרק נד במשנה אר"ת אף צנה כו' ותכמים מעמאון. גולי פ"י הרש"ש פ"ט נ"ט.
 הייתי אומר דל"ט כ"ח אלא על סומא דמ"ק דהוא מאהלו של כח"ו וד"ה מאהלו
 עליו ועל כח"ו דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק דמ"ק
 אף במעלה מספת) הוא ממועט בין נגיפה לאהל ומתקרב עס עמיסה. אצל מגט מתט
 עס אהל מתט ל"כ לא מתקרפי. ומדוייק שפיר מלת צנה וז"ל בל"ו. והא דלא הני
 נמי מוח מן המגט עס האהל. אשר פ"כ פ"י הרש"ש דליתא לר"ת לשיטתו דפליג אף על
 צנה ואהל. ומש"כ כפסריס שפנינו כפירוש וכן היה לו הכלל סומא דר"ת היא ל"ל טעוח וז"ל
 הכל עמא מוח כו' סומא דר"ת היא וז"ל הר"ש. יש לי לומר דמיתב המגט מוחן עלמו
 ואחר עמו וקאי נמי אכוף דכדיו וכאילו ואחר מוח מן המגט עס המשה והמגט
 עס האהל (וכפין זה ע"כ נידן לפכש ביטשא דמתני' ובמת הנוגע טו' דע"כ מאי דחשיב
 עס כלל עיין ד"ה בתת) ואולי דלפי' זה כיון מהכ"ה עמאון אשכר כלפדי או דכדיו
 מחוהין [ואולי מש"כ המסר"ס דרנן. ל"ל רנן דר"ה] אליבא דר"ת ולא כנן דר"ת.
 ופי' מש"כ בחולין (קסה ז') רחיה צורה מפרושי דכדיו ר"מ: ש"ם ב"רע"ב ד"ה
 סוגט בחי זית כו' ונבמ" טו' מוקי להך מאהלו דישא כו'. ל"ל דה"ס מאהלו דקסני
 בקיפא אצל כו' או מאהלו על כח"ו. ולא בך נקלול דכ"ה מאהלו עליו ועל כח"ו
 דכ"ה בחולין (קסה ז'). וז"ל דמאהלו על כח"ו או כח"ו מאהלו עליו דקסני כטו"ה מתני'
 מיירי בעומאה קלעא שאין בינו להעומאה שומא עפה ולכן מיקרי נגיפה. ודבר אחד
 על מאהלו עליו ועל כח"ו ע"כ מיירי דיש פ"פ דל"ה לא אשכח עומאה. וה"ה במאהלו
 על כח"ו או איפכא ביש בימיסה פשה ג"כ אינו מתקרב עס המגט. אלא דמלתא פסיקתא
 נקט דכ"ה מאהלו לא משכחת לה עומאה אלא בשומא עפה. וכלל דברי האו ככלל דכדיו
 מהר"ס עשהו הסו"מ והסו"מ ל"ד במחל"ת ככ"ן. גם צפ"י סומאה רמזא בין ב'
 ורע"ב דלמחיס מעמאון בשלשתן :

במחזורי המעשה חלל עשה לחלוץ בפני העומתה. כפי שהתקף המוס' עם יבדי
 הרש"ש. (ג) שדברי הרמב"ם כאן טעם להחזיקו עם דבריו שנהיבדו. וי"ל כאן דלא
 היה מונח בלחץ שיש בו חלל עשה הוא מוצ' ולא היה נופל בו לא דין נפש אומתה עשה
 בוקעת. ולא דין דאם היה מקום עומתה ע"פ"ט ב' ד"ה סמן. ויסקתה כי דמ"ש כו'
 שמתה ספרה עטורין. וי"ל דלפי נא"י דינא דהבא דומה להא דהינא המו"ט ע"פ דלגיל
 מ"ג ב"ד"ה וקומתה פ"ט. (גם ל"ל דבנא"י ל"ל תהיבא לטובה) וי"ל במחזורי ספ"ה מהל'
 אפי' מ"ב ב"ב וי"ל ומהחזירו. ומת"ל מילק ביון עשור לחדש בחדש לא. עומתה ביון דעם
 מוכח דהשפור ענגט אף מהחזירו של אהל נעשה אבי אבות העומתה לעמא חדס הנוגט
 בו עומתה ז' כש"כ אדם הנוגט בעמלו בחזרוני של אוהל אנו דין שיטתה ז' בהרע"ב
 ד"ה בוקעת ועולה כו'. אבל הכנסת לחזרו עטור. לשיטתו לקמן פ"ח"ה מ"ח כלום הנוגט
 בנתה עומתה בחדש. וימא נכונס בחדש מהמתה האהל שמהחיל עניו. הרי"ה ד"ה עומתה
 בוקעת. כיון דאין אהל עשה כו'. אינו מדוייק דהא בשפוט לא נענין עשה וקני בחלל כל
 שחא ככרית ממני דאנש ודאי ל"ד דה"ה פתח. וי"ל דמה"ס קוריה אהל עשה מפני
 דמשיבו הוא מהמתה ע"פ להלכה מהמתה חלל עשה: מ"ג עומת"ל לפיל פ"ג מ"ו ונשיבין
 (תח): מ"ד מו"ט ד"ה הראשון עטור. אפי' מת כו' א"מ עד שיא לאחן כדמת כו'.
 כ"ס. לשיטתו של ד"ה לקמן בסמוך מוקי לה להיבא בשלל עיגל רחש כפיקה.
 והבא מדוייק כשהענין מהמתה כש"ק לבד: ד"ה אין לנפלים. וי"ל דה"ה א"ה הוא כש"ק
 הולד לחן כו'. ויש קמח עומתה בעיניו הלבבות כו'. ל"ט אנה מאל דבריו ר"ה או
 אפי' בנשח הרמב"ם ויבד"ה דה"ה עומתה. (וארבעה מדוהאן הרש"ש במתה ללקמן
 לומר דמ"ס נלחט ע"ה דה"ה ע"ה עומתה. וכן קושייתו עם עליו א"כ. והבא ל"ל
 מהמתה ס"ק נלחט. שהיה לא עומתה ללחט אהל צבית הב'). ל"ה לא קאמר אהל משפחה
 הקבר (הוא לרבותא דאפי' לא יא עדיין אהל עטור) מו אין פנאי ללחך (וכש"ל אם
 יא לא רחש). ומה שאמר אין לנפלים פסה"ק אבז לשיבא דישא נקיים. וכוונתו על יבואת
 רחש ג"כ דבם כו' אהי כו' אהי מוכב ג"כ עומתה. ומה שאמר חסופה הרמב"ם בנ"ה
 דבריו ומוכחה הוא: בא"ד וכן ל"ל עה"כ"ה הבין כו' היינו מש"כ אה"כ יא לא רחש
 כו'. ממיה א"כ מוכה עתההא עם נעשית כו' כפיקה. הא בינא אפי' לא היה כפיקה
 נמי כדמסקו אה"כ בא"ד. שהיה מיוון שיש עוד בית המיוון ודמת כו'. גם במתנה
 אינו מוציא חלל. והיה המוס' נר"פ בנמה המקשה בנ"ה אדם ובפי' אי שבוך משפתי
 צבית המיוון היינו פרוזדור (ואהא כמו שהביא בסמוך לדעת הר"ש) רק רש"י נדחך בנדה
 לתדע עוד בית המיוון ללכה מן הפרוזדור כנדי ליישב הא דקאמר הגמ' עם כגון שהינא
 כו' ובצרייתא איתא דמתפתה צבית כנמוח. ולהתוס' ל"ל דזונתה הצרייתא על המוס'
 כולו עומתה צבית היינו פרוזדור רק לחשו מוחה לו ובמת"כ המהר"ש ב"ה (מג"ב)
 צמ"ה ודל"ה. וכדי שלא להכנס בכל הדמוקים בחר לו הרמב"ם דרך לעמלו דגם עובר
 הוא כילוד משיא רחש פרוזדור ודוק: בא"ד ועוד אהי אומר כו'. לכאורה זיהי
 בעמלה קטויה הרמב"ם: מ"ה ד"ה יא. ואפי' דבי"ש כשהקפיו כו' שלא נכח העובר
 הנתה בחדש כו'. זה אינו פונה ל"ה הרש"ש. דמ"ה נעמלה הדיבש עומתה אהל.
 ולהרמב"ם ל"ל דילדה תחת כפת השמים בחזיר. ויומר ל"ל דמ"ס ככ"ה וי"ל שלא נכח
 העובר התי: בהרע"ב ד"ה שפיר. שילא כו'. קשה דהא בנבדנות רפ"ג אהמ שפיר ושליל
 יכן ככ"ד. ה"כ ע"ה דב' מו"י ניכור. וי"ל פ"פ הא דלימא עם (ת"ל) גבי גרב ועיין
 צמ"ה ספ"ה עם: הרי"ה ד"ה שני שפירין. ככר פירוש"י הטעם כו' ולי כדמ"ס
 השיבא כחלן דלימא כו'. במתכ"ל ל"ד דרש"י לא פי' כן אלא דאם תאמר עומתה בנשח
 עומתה. אהל אליבא דלמת דמסקין כרבה עם דעומתה בנשח א"מ. קילת עפי

פרק י' מ"ג ר"ה היות עמא וכנגד העומתה עטור ל' ויסי כו' משמע דלר"ה עטור
 אפי' אם יש כו'. ועני"ל דאפי' לר' ויסי אם היה נגד החרובה כזית וצבית כחני
 זית ג"כ היות עמא וכנגד העומתה עטור דהא בכלל בואח לאו שהיה אין בו כדי שיחלוק
 כו'. ותמה אכ"כ על הא"ר שפירש דלר"ה אינו עטור אלא אם כנגד החרובה הוא מקלח
 זית. ועי' לעיל פ"ו מ"ג ובפירושו עם: מ"ד מו"ט ד"ה הכל. א"כ בין מלמעלן בין
 מלמתלן לא כו' או בזה אהל שנתנו בשמיהו. (ויזילא בזה בנ"ב (נה ב') בין ניה"ה ובין
 ביה"ג. ואולם צ"ה המעשה ליטמו למינות זיון) וכן פי' הא"ר. וי"ל מזהמים (מג
 פ"ג) והא בין בין קמי ופרש"י דמשמע או בזה או בזה ע"פ. ועי' ב"ב (ל"ד סח) ובמת"כ
 עם: ד"ה ודבר, דאפי' כחן בעליונה כו' וי"ל שבתחומה כולו א"מ אלא מחמתו כו'
 אפי' עומתה כנגד חרובה. וכ"כ בספ"ד. וממיה כיון דעומתה כנגד החרובה בוקעת
 למעלה ויזון שנתן למעלה וקמח מתפשטת העומתה בכל העלים. והיות היה עטור דאין
 אהל שמתעלה מהני לזית כיון דאין בהחרובה העומתה כולו העלים. והיות היה עטור דאין
 ס"ב עומתה אפי' קוד וקמח את העליונה קוד בינא עומתה העליונה עמאה אובית
 עטור והוא מהר"ל ב"ה עומתה וכו"ה כחן בפירושו: מ"ו ד"ה בוקעת ויורדת. משמע
 מדברי מהר"ל דמת שמוקב בחזיר אין עומתה בוקעת מתחיל למוך הקרקע, ואכ"כ ל"ה
 מקור לזה במתנה ובמ'. במת צבית מליון שלל העלים שבתקופתו עד החסום עמא כדבאר
 הרש"ש לעיל פ"ג מ"ו וי"ל דאפי' מ"ו וי"ל כה"ה להדיא לקמן פ"ו מ"ג. וי"ל דה"ה
 בדישא עמא שפחותיה נוגטת בהרובה ע"פ. אך מש"כ בשיפור ארוך עשה וכו"ה
 בתוספתא ק"ל דא"כ א"ה מני מתחיו וכזית עמא. דמשמע כל היות וכדכונה מהא דפרט
 בפרשה תוכה ונדה לבד. והלא כנגד החרובה במקום שלל חנע שפחותיה ע"ל ליתאר
 כמו בהרובה שאין עם פ"פ דמ"ב. וכן לפון עומתה צבא עמא חמלה שפחותיה נוגטת
 בתקרה כ"ש בגזרה מה"ה עשה דקאמר הכל עמא קשה כל"ל:

פרק י"א מ"ב מו"ט ד"ה פד. אמרי' גוד חסוק הקנה. וקשה מהא דלימא צבוכה (כב)
 אהל אין צבוכה פ"ט כו' מתחיה עמא ופ"ט ברש"י ומוס'. ועי' ד"ה חטב
 רמי ימא גוד חסוק המתחטות. אלא ודאי גוד חסוק ל"ה והבא ה"ה דלמרי' גוד חסוק
 מקרת אבסדרה לנקבה כדפי' הא"ר. גם פ"ל מש"כ ה"ל עומתה לראש אינו מוכן:
 מ"ג קפולין זמני' א"מ אה"מ עד שמתה העליונה כו'. הא"ר היה כחן וכן לקמן
 בדפ"פ ע"פ. ולגד"ה דאפי' עד לא אהי לאפוקי מתי"ס והוא צבא קאי עמא אהל
 קאי אדינא דמ"ב דמני נתן את הקנה בחזן כו' עד שיהיה גבוה מה"ה פ"ט וע"ה מני
 הכה ג"כ עד שמתה העליונה כו'. והכ"ג כבתי' בחולין (ת"ל) כב"ד פ"ט: מ"ג כב"ב
 ד"ה אם יש ב' בוזרו פ"ט והוא מהר"ש. ומשמע מדכתיב דדי אם יש בקיפוי ג"כ. וזה
 תמוה דאף דיש בלמנע רחבו עמא מ"ה הא אין עם המקרקע האיקופה רק גובה חני
 עשה. וההל אינו כי אם עפ"ע צבוכ עשה. ובנ"ה איתא דלרין ציבא עובי לוארו כדי
 לרבע בו עפ"ע דהיינו שיהא צבוכ עשה וי' מושפון והקיפו לפ"ה יהיה ד"ה ומומח ע"פ.
 וזה נכון. ואף כי גם בפחות מזה יתכל רחוב עמא נגבוה עשה. אבל לא יהיה הרחוב כזה
 רק למעלה ומשם ונתקטע רחבו ואכן צבוכ עשה עמא עשה ויהיה גם
 כרוחב עשה ואין זה כי אם כמות שכתב מהר"ש ועי' נפ' דלקמן מ"ו [ועדיין גם פי'
 מהר"ש ל"ה כמת"כ בחולין (קכו)]: מ"ה מו"ט ד"ה והמורה בקיפו. ומיהו להרמב"ם כו'
 דלימא ס"ל בנבדית ענגטו במת כו' אינו כמתה לעמא בחדש ובמתה עמא ככ"ד בחולין
 (ע"כ) דגם כש"כ צביטתו זמתי ונדה יתל מקיפוי מתי"ס עליו ע"פ ד"ה ומה שקשה
 לשיטתם מהגמ' דהם. ויחזיקו בכ"ה שכתב על מש"כ הרמב"ם עם שאין עמא חלל. אבל
 דמתני' היא כדבסמוך. וכוונתו על המתנה דספ"ה לקמן שתיבא עם בקיפו. וממיה
 דשם איירי בחדש כמבואר עם. ומה שמתה עם על הרמב"ן ממתני' דיש כלים. ג"כ
 אישעמיסיה פירוש הר"ש והרש"ב עם דחוקי לה בחדש ע"ה. וזה כבר כתבתי
 בנזיר (ע"ב) ע"ש:

פרק י"ב מ"ב מו"ט ד"ה קידרה. וי"ל שכל עמא היינו כו'. תמוה דהא התקנה אינה
 מו"טתה מן הכל רק כנגד אוריו של מטר: מ"ג ד"ה בשח. צפי' מהר"ל
 לפי שבתחלה לא בא בשום כוונה כו'. קשה דהתקן העולם ספ"ג דמרכך על אבנים וכן וואר
 של קירות הוה אהל. ויש להלך קמח: מ"ד בהרש"ב שפחתה הגג של עליה כו' ונראה כו'
 מן הפחת שנגב. לשיטתו אינו מדוייק דהכוונה בכלל שפחתה הוא בתחילת עבין היות לפניה
 וליבטתה דשפחתה שהינא כר"ת והר"ש: מ"ו מו"ט ד"ה מביאה. אפי' כו'. ונראה
 שזוהי מדכתיב. עי' לקמן פ"ד מ"ה ז' (וואלו י"ל שזוהי מדחזריתא מיידי דהו'
 אשפוט אורחיה דפ"ו מ"ב) ועי' ש"ך יו"ד סי' כע"ה סק"ד בקיפו. ואפשר לפומתה
 ההיום לא גזרו ציה. ובדברי רמב"ם הללו ויבטו דבריו ג"ל לקמן פט"ו בינא מה"ה
 עם. דהא אפי' בחדש ביטוי קשה הומוס למטה סמוך לחיבורו לכך אין בו עשה וכמו שמתני'
 עם הר"ש. אבל הר"ש עם נראה להדיא שחוק עמ"ה פ"ט: מ"ד ד"ה אם. לפ
 שיהאבו כמנו' ז' נעשיות בקיפו כו' זה יחסך בדיקף ובהעגול בקיפו כ"ד שפחים יהיו
 רחבו לפי השקנו זה 2/3 ע' בקיפו תאל. וא"כ ל"ד במת"כ זמ"ה בקיפו כו' ואין תמה
 לכל א"ה מקיף אהל. ז' מומתים נבדד כי יהיה עוד 2/15 ואכתי לא חיקן כלום:
 שם לקן עכבר מאלא גם בדיקף מזה כו'. קשה דבמת"כ ז' מ"ה המוס' הוא מנוגט
 יסר. ואינו הרמב"ם עם הוא מנוגט מעיין. וכן גם עם ענג בזה כמה שהעיותי עניו
 עם

פרק ה' מ"א בהרש"ב ד"ה כוורת הקק. או מעברה כו'. נראה דזה ל"ל צד"ה
 כוורת הקנים דלקמיה. או דליתו בא אהל לבאר פי' דטורת: מ"ב מו"ט
 ד"ה והקבנות. ואני לא יוכלתי לעמוד פ"ד כו' דהא אחרן כו' הוא שדה שחבר דה קבר
 כו' תש"כ בלנו כו'. מתחיה עניו דהא כדתיא אמרי' עם ג"כ אינן עמא מישך עה"ה
 לחמן עמא אין מתחיו קבר כו' אורח מיוון ליה כוורת ובה מנתך ובה ע"ה ומוס'
 עם צד"ה אינן דוקא במתך ע"פ כולה אמר בסמוך דלמאן: בא"ד ואם אין לראויין לקבל
 מניאין מדכתיב ואל"ה. ק"ק דה"ה ה"ל' למוחש במ"ג כעין שהקשה המו"ט לקמן במ"ה
 צד"ה ויטעו: מ"ה והדגון והקופץ. פי' הרש"ב וקשה לי לדינא מ"ה פי' וסדר
 בכתובת שני עומתות ולא מהלכות. ומה מתי אורי דלמי דולג וקופץ אפי' מהלך כדרכו
 נמי לא. ואין לומר דמהלך מביא ואל"ה ה"ל' למיניהו במ"ה עמ"ה ד"ה והיטפו.
 וי"ל דהתם דנענין דוקא עומדות היינו ברכבה בהמות יחד לענין לרפיהו להלך אחד
 כדמשמע מלישנא דעדר. והבא בנחת בלדד מיתשכח שפיר אהל אפי' כשהיה מהלכת. אבל
 דמ"ה קשה דמשמע בתוספתא דעדר המהלך מביא עומתה מדרכן דמי אין כנזיר מנלח
 וא"ה ענין על ביאה המקדש. ושכח דלגל עמ"ה מטמא. וא"כ ה"ל' למחביה במ"ה.
 וע"כ ל"ל אהמ משמי אלה או דמי ושייר. או ללא חשיב מה דמניאין מדרכן. א"כ לא
 לגרן מן לחלק בין עדר לישיר. וימנען ג"כ מה שהקביטו מ"ב. ויפלו דברי המו"ט ג"כ
 ועד דק"ל דהא דולג וקופץ הוא בחדש מיוון ליה דל"ה מטעם דלדס אין נכסע אהל
 לשיכר (לפיל רפ"ו) וי"ל דמיידי צטובד כוכבים עי' ב"ב (כ) ושבוך כוכבים שישע בחלון.
 אבל מדנקבן כדפי' אדם קמח משמע דאפי' עובד כוכבים בכלל. (דהא דומק לומר דמקין
 מהלך על דרשה לדס אהמ כו' עי' מו"ט ע"כ פ"ב דכוכבים מ"ו ונכמתים עם) ודומיה
 דכלים דאפי' כלי גללים כו' ללא מקבלי עומתה. והוא ד"ב לא צבנא לפי מש"כ לעיל
 פ"ו מ"ב כד"ה ועמ"ה: שם יו"ה היות שפכניה א"ה א"ה סי' כע"ב ומו"ט.
 ולפ"ד יו"ה דבפניה עסק חייבי: הרי"ה ד"ה והיטפו. אפי' כשהיה מנשפת כו' מדקמתי
 סופא קשר כו' כע"כ כו'. לכאורה י"ל דבכע"ה אפי' כשהיה מנשפת כשהיה קלומיה כיון
 שהרום אינו יכול לנלוכה למקום אחר מביאה אה"ע. וכן פתש בקשר אה"ה אפי' כשהיה
 מהלכת מביאה אה"ע:

פרק ז' מ"א מו"ט ד"ה וכל שאינו. וי"ל תאמר ששם היות אינו צבוכה אינה מתפשטת
 כו'. לכאורה סבכה זו אין לה משמע ונכמתה מלקמן מ"ז ודלמיה ומלטיב
 רפ"ו: ד"ה צבית. והוקשה לו מהא כו' דכלים שמתח מתנדל כו'. לכאורה לחילוק שכתב
 המו"ט ע"ל כ"ה כל שהוא דמתחלחל גריפה מיישך קישיא זו: ד"ה צבוכה. פי' ביומן

הגויה. שלא נקרא גויה כלל ט'. מה יענה לזה דמקצת בנכונות פ"ו מ"ה ובטל נכר
 פ"ט: מ"ח בהרפ"ב ד"ה הרי אלו. וה"ה דה"ל לחתי נחשטו קתמין ט'. כאלו אין
 מקום לה"ה דהא דר"ה קמטיס שחשטו המכרפים נמי והנגע פושע לחובן ומקמאין משום
 מ"ה וכו' לטון המוספתא שהביא הר"ם דה"ה עבור נכר לכ"ד. ומקומו הראוי לו הוא
 בסוף המשנה: ד"ה אין המכרפים. וכן ה"ה גרים שמין ט'. קולך במתקם שה"ל להאריך
 דה"ה ידועין עבור נכר. ליעמא נכרת. זה הוא אפי' במקומו. וה"ל להמכרפים והנגע
 פושע לחובן ומקמא משום מ"ה. וכן מ"ש לקמיה ומכבין את הפריחה. ד"ו הלא הוא
 גם בבבא מקודמת. ומתא זה ה"ל ומקמא משום מ"ה. וכן לטון הרמ"ב: בזה אינו
 מדויק: תרו"ם ד"ה מן הפס. דמכבי זמני עובא מור נכרו. משמע דמחשבו מעטם
 לאינו נקרא כ"כ מור נכר. ומקומו משמע דמחשבו מעטם שאינו נראה כ"כ: ד"ה
 קדח. ואין דבריו פולין בו. גרי מ"ה. ולי דבריו עולין גם שם ד"ה אפי' שאין בזה
 משום אין פשוט אלא מ"ה: ד"ה חזר. ובמ"ה על הר"ם ט'. וכן הרמ"ב ד"ה אפי' בזה
 שהביאו פה נחק נחק וכן לקמן: ד"ה ואל"ה משום מ"ה. אבל הרמ"ב ט'. וכן הראש
 והסוף שנקראו אפי' שמתים בזה סימן ע"ה: דלקמן פ"ט. ה"ל נגבש שמתין אבל לא
 לנגבש נכרו נכר:

פרק ז מ"א הראש והזקן עד שלא העלו ט'. ק"ל מדוע לא תי נכרו הנשך ונקמט
 ונגלה: שם ראש"י מתנא: ק"ל דזו הפך ממה דבעמלא נראה ונדעה גרע
 מדתי דמטיקרא: בדר"ע"ב ונשכח שמין ט' דבעינן בו והוא מהר"ם. ומתו כיון
 דכוותהו על קודם שבעין לרנח (דהא מתקן דענפא לרנח היינו עומאה) טיפוק ליה דא"ל
 נכטיס דהא שמין כמבי ורפלא. ובמ"ה כמבי והינה ממה המורה כמבי דבעינן לבעיל
 מ"ה: מ"ב נשמיס מקמפח שחם ט'. פ"י הרמ"ב והרמ"ב בזה דמקום. ו"ל לפנש רישא
 פ"י הרמ"ב. והשתעין בה נשחפה ריחא אכ למולדה שלו. וכאלו המשתעין אפי' בשמיה
 אכ לטולדה שמינה בלו וזהו שאמר נשמיס (כ"ל) שכל דאחמיל בה נשמיס. משפחה שחם
 (כ"ל תולדה שחמה) או (כ"ל) הנזר לכן דלמינה בה נכרפא דרישא נשמיס. משפחה שחם
 (כ"ל תולדה ערה). ו"ל בהרמ"ב אבל משקנידיה הא חק לעיל אין מלטיין את
 המוכר. הכס מייתי לפטין נגס אחר פ"ש והכל מייתי על אורו הנגס עמו. ועי"ג
 מדויק דמיני תרין תגלות ופריס בו. ולטון הר"ם ומתקן ו"ל בתגלות ט'. א"י
 המושג שמיני עומאה. ומה ד' דקקק מלגון המשה דמושג ט' שערות ט' כיון דשאל
 שדיין ב"ש עקן סימן עומאה אינו טונר. ומימינה דהי זה פלוגתה ל"ו ור"ש שגמ
 ט' עד שחפרא חזקה נכרתה שגמל ממה. וקיים וסוה דומיא דמתמעט נכרתו מכריס.
 ולפ"ד חרדנא דמקרא נבנתמעט שגמל ט'. ש"מ דער שחפח לא קאי עלה. דאל"ל מינה
 נכרתו מיותרת דהא בה קאי: תרו"ם ד"ה המושג. אין לי אלא עד שלא נקקק לטומאה
 ט'. רש"י שבת (קנ"ב ב') ד"ה נשמיס כהורים הביא לטון הספי בהיפך אין לי אלא שחפח
 לטומאה עד שלא נקקק עומאה מני ט"ל כלל אשר יורו. והואיל מוס אסידי אף נשמיס
 פהורים פ"ט. ועי' מ"ה מ"ה פ"י מה"ל ט"ב: מ"ה בהרמ"ב. והיכא בו ויכיר בו' ל"ב ל"פ
 דיע לו פהרה נפריחה. משמע דפריחה פהרה נכרתה מן לבשולד בו' והדר מסיים כי
 פליגי בו' רח"ל לבשולד בו' ומ"ה עד שחפרא משמע דהיא פהרה ברורה ויחר ו"ל
 נשמיס לפר"ל בפירוטו וכו' והמ"ה דברורה שהביא תמו"ם: שם אלא אפי' מילה ש"ב
 ט' דמי ק"ל בבבא ט' ויחיה ט'. וב"ה פ"י הרמ"ב ט'. ועי' דעמ"ה שנת מתקין
 דקילת נכרת הוא פשה ול"ם רק דמנשך ילפינן דמי ט"ט. ועמ"ל ט' שם:

פרק ח מ"ב מו"ט ד"ה א. ואל"ה ט' ו"ל בו' הכ"מ ט'. תימה למה לו להביא
 מהכ"מ הלא זה תורע בדבריו הרמ"ב (והר"ם) בקוף משנה לטול. וגם על
 הכ"מ יט להביא שלא הביא זאת המשאל דקמאי. ולא עוד אלא שמינה את לבוים
 התדויק. הם אמרו שלא פטרו הכ"מ דמשמע אפי' ראשו רק ש"ל עמוד אהו. והוא
 אומר קודם שהראוהו לבן: ו"ל ד"ה פהרה מתקמא. מה שסיים מהר"ם וסחמא
 ב"מ ט'. תימה דהלא גם רבנן מודו דנחמא מערב אפי' פחות מנעשה. כהנזכר
 לקמן מ"ו ובמפרשים לבד פירות הרמ"ב ונחברו פ"ו ה"ד. וכן נמ"ה פהרה נכרו אבל
 לה כהמ"ה פהרה ט' דעמ"ה הוא משום דפריחה ראשונה לא משהרל ליה פ"ה כ"ה
 ובמ"ב זאת הרמ"ב נכרתו שם ה"ל' היה לו גי' אחרת ט'. ועל הכ"מ שם ה"ד יט
 נחמא ש"ל דמשנה ה' ה"ל' משמע שהיה דפחות הכעשה אינו סימן עומאה כהמ"ה.
 וכפוף הוא. רק לפי גי' אשר התע"ה הכ"מ מלבו נה"ו' שם לדעת הרמ"ב: מ"ה נשמיס
 הטל וזה נשמיס התחובה. לפי המפרשים ה"ל' ונשמיס התחובה ט'. או דה"ל נשמיס
 שמיני כמו שאמר נשמי ארבעטו בו'. לכן נל"ד דפי' או נשמיס התחובה. וקמ"ל
 דלפי"ה דמקל"ה הנגס טורח לגמרי כלעיל פ"ו מ"ה נשמיס ד"ה מן הפס עם המקמא
 דאודם השפחים חשיב ביה"ט. והחולט מפני חנק הנגס אשר למעלה או למטה מהאודם
 (זהו דל"ה כריב"י בתוספתא שהביא הרמ"ב לעיל פ"ו) דה"ה היתה נכרת טמוכה לרנח ט'
 ולפי עמוד שחמ"ה ט' עד שיהא כל חולט ט' מור נכר ורח"ל לפסיון. או ילי"ה אפי'
 לדויה ונגון דיש הספק קמל נכר חי ביה"ט) ואל"ה פהרה נכרו אפי' מתקן הטורח
 ג"כ טורח. ואלו תימה דזה גרע מבהרה פהרה שחמ"ה נשמיס עומאה רק שאין בה
 סימן עומאה. דטול לומר זה הואיל ונחמ"ה הכחמה נשמיס כחמה וממ"ה ג"כ נשמיס
 מהר"ם וכוון נש"ד: תרו"ם ד"ה פהרה. ועוד לו היכא בו' נשמיס אמרי' וקמ"ל. פ"ט
 דהא משנתקן לטומאה ט' פ"ה ט' ו' דקמ"ה מ"ה ו' ד"ה דקמ"ה ט' ו' פ"ה מ"ה ט'
 ונראה ביאור דבריו דכוון שיהיה נראה כאלה (שחמ"ה נשמיס) מקודם ולא דלי ונשמיס
 כנגע אחר מפני הספק שבייחש אחר מפירון לעינים. ולכן ה"ה אפי' שחמ"ה פהרה מזה
 ליה כגון כשיצוה הקדקים אשר ממאחדיים עם מנחם בלי הספק כדל דא יכתיבו
 להוסיפן נשמיס אחר לו לא למתעם פהרה דבר דיבוק קמ"ל. ויש לכון זאת דבריו
 סמו"ט נשמיס ט'. ובפסיון ילי"ה פ"ה דבריו דלמשתעין ואל"ה לחלוטות או מור נשמיס
 אויבי ביה"ט מ"ל כיון להחבר זה לזה כשיצוה הקדקים נשמיס כנגע אחר ובמ"ה
 פהרה לגבי העמאה. והא"ש יפארש כמו לפי"ה הר"ם והרמ"ב: ד"ה מור ה'.

י"ל מדל"ק ט' בין נשמיס נכר חי לגמרי ל"ה מתמא. לכאורה תמוה דהא נכר חי
 הוא כמ"ש נשמיס. ואולי דה"ל דוקא נשמיס שאין בו משום מ"ה לכן גם שיטור מ"ה לא
 נכר וכו' ואלו ע"ד דברי רבא בשבועות (כב) פליגי רבא בשבועות (כב) פליגי רבא בשבועות
 מ"ש וכו' א"ל מ"ש ב"ל. יומא שם נשמיס פלוגמא אלא קמא מני נכר חי החורף עמא
 ולא נשמיס ואלו פליגי ר"מ. רק שם נשמיס הפך פליגי ר"מ על פחות מנעשה. ומשמע
 דנכר חי דוקא וכפי' הא"ל פ"ט: מ"ה ד"ה הרי. ובחנם נקטו הכה נשמיס נשמיס
 דהא הריא לחמר הפטור בו'. במחמ"ט ל"ד דלחמר הפטור היינו ללחמר ט' שגומת שדיין
 הינה הפריחה קיימת בשלימותה ופטור הכהו ואל"ה חזרו ראשי הארבעים. ובסוף שגומת שמי
 היינו כשנארו הכהו מלאכה נחמ"ה ר"ה וזה לא נקרא לחמר הפטור כיון דלא פטרו
 הכהו שדיין. וגוונא זו כיון ג"כ ה"ל נחמ"ה מן חזק הסגר: בא"ד שהרמ"ב מפרש
 הכי אלו כמות שהיו קודם שיעללוהו הארבעת וממ"ה ט'. במחמ"ט ל"ד יפה צפי' הרמ"ב
 וידיקין מלת וממא (הוא לביאור דברי הרמ"ב) לפי הנכמו בו ו"ל כמות דברו (לפני)
 מה שלא נחמ"ה בו. ובפירוט כמובן שם חזר עמ"ה אפי' קודם שיעללוהו הארבעת.
 הכי דלא שב אלא על חלוקה ראשונה דהיינו שנקבר ע"י הפריחה. אבל על שמי חלוקות
 האחרות אמר שם יחזור כמו שהיה קודם לכן משמיתו. ולפי"ה יתפרש ה"ל כמו
 שפירשנו ורמ"ב: מ"ה פטור מן הפריחה ומן הפריחה. נקרא מקדים פריחה
 לפריחה. נגדו יכו פריחים ורמ"ה ט'. וי"ל דלעולם חזיר הכה נשמיס כמות קודם
 לדבר שאין בו משנה ולכן נקרא דלמיני בחיובם. הפריחה יש בה משנה. והפריחה היא
 נשמיס המשנה הטהרה. אבל המ"ה דלמיני בפטורין הוויין להפך כמובן. וכן נקרא
 גויה מקדים כזה פריחה פריחה ראשונה אל פטרנו ובגדיים לא הפטרנו. את ראשו
 לא ילכט נחמ"ה בו. ועי"ג פ"ט שהיה נחמ"ה כמו שהיה קודם שיעללוהו הארבעת.
 שמים לארץ ופעם ארץ לשמים לומר שמינה שים ונכר שמינה שם הרבה כיוצא בזה. ועי'
 משנת פ"ה ק"י ב"ט: מ"ה יכרד מני שהיה מחמ"ט בו' שאלו הראש לכן היה קמא.
 ל"פ דלמ"ה פמה. ואחר כן נכרפא דקמ"ה נכרת ואין בה בו' קאי לפירושי רישא
 דרישא. ואחל קיימת תמו"ט:

פרק ט מ"ב ואין פושין לעור הנכר ט'. ל"פ דה"ה לטון מנשכין. והנה אם אינו
 ידוע אם שמין אם מ"ה דעת הרמ"ב צפי' מהפ"ט ס"ו דממא ועי"ג ב"מ.
 ונריך למקן זין יט ל"ה דלחמ"ה בתוספתא פ"ב בהרת כהני גרים ובה ט' שערות טולדה
 נכרת כ"ה ובה ב"ה (להל"ה). עמ"ה אלו שחמ"ה אלו שחמ"ה אלו שחמ"ה טורח. הביאה
 הר"ם לעיל פ"ה מ"ד (ועי"ג נחמ"ט) דהכא אלו שמינא נגס זה הוא ממתא. מ"ה ט'

פרק י מ"ה מו"ט ד"ה קל. ואלו ה"ל להניח ממרחק דהא נכמילתו בו'. ל"ד
 נמח"ט דהא אדרבה ל"ה כוכב עם נ"ס. אלא דהא מיידי שישור לבניוים.
 ובפ"י מיידי שישור אורח השפך עמו וכמ"ס שם הר"ם: מ"ב ד"ה ששער. וזו ראה
 ט' פס השער הטהור הוא טורח. ל"ט דמקרא זה לא מוכח אלא אם אין בו שער להוב
 דמינו להכריז. אז אם היה בו שער שחור פטורין מן הכוכב. אבל אם היה בו שער להוב
 דמינו להכריז המותר במקרא דלפניו דהכוכב משמע דאינו מלבו השער שחור מלח
 כמיידי גיה הכהני דשער שחור אין בו. ועל"ל דרוין זה שחמ"ה מלבו מלבו טורח
 משפוקו האחרון ששפחה ואם נשמיס בו' ושער שחור למה בו נכרה בו'. דלשמיס הכ"מ
 והרמ"ב לנתן נח"ה לה"ק דשם קאי על דרישא דיה שער כוכב (פ"ט) בתמו"ט ד"ה אפי'
 ובמ"ס שם נש"י. ול"ל שמשון קאי נמי אפסיון. דלשמיס הרמ"ב שם ל"פ קאי
 אחריו. ו"ל פ"ה ל"ה שמיניק דמלבו מיידי שער אלא למה האומן. ומנין דלשמיס אפי'
 שילול. וכן לא שמיניק שילול מן ההכוכב אלא השמיניק. ומנין למה שילול. ו"ל דלפיון
 מ"ה דשער שחור ושער שחור ליתן את החמור בזה נכרה בו'. שוב ראשו בת"כ פ"ט
 ס' י"ד (כפי מה שהגיה הק"ה. וכן הר"ם נכמ"ה דבריו לביאור הת"כ לקמן בת"כ)
 אין לי אלא האומן דשער שחור בתחלה ט'. ומה שלא הלטינו בתחלה ט' דלפיון השמיניק אפי'
 אם פשה. ק"ל מלח דלשמיס זה נחמ"ה חסידי. טיית דלחמ"ה משמע דשער השער משקיפו
 ובמ"ס הרמ"ב דרפ"ה מה"ל ט'. וגלות אינו אלא מנעלה ושיקרו השמיניק ואל"ה אפי'
 גלה כל שביטוין מ"ה יחא יכרד אם יקרו משקיפו. ומה בסגרן ראשון ובשאר נשמיס:
 תרו"ם ד"ה ט' שמיניק טורח. ומה שלא הלטינו בתחלה ט' דלפיון השמיניק אפי'
 המהלט. זה אינו ענין לכאן דהא היינו נגס אחר. וכאלו דלאונו נגס עמו פשיט'
 דלפיון חלוקין אורו טיית. וכה"ה השכחו על הה"כ לעיל פ"ו מ"ג. והואיל גם מהר"ם
 יכוון לזה ולא נקט לטון השמינה אלא לנחות עמ"ה: מ"ה ד"ה נכר. ו"ל לפי פשוט'
 מפרש נשמיס חמ"ה בו'. ו"ל דאפי' נשמיס נשמיס נשמיס עמ"ה ט'. ו"ל דאפי' נשמיס
 מ"ה נשמיס ד"ה זה לנשמיס מזה בו' כגון ט' מקיף נחמ"ה נשמיס בו' דהיינו לרעהו של נחמ
 נכרוב כעדהה ט' (והוא מהר"ם). ק"ל דא"ל שאינו נחמ"ה רק כעדהה אין בו נכרוב.
 דישור גרים הוא כודי שייכס בתוך הנגס כנשמיס הרמ"ב נשמיס ט'. ועי' דמ"ס פ"ה
 מה"ל נשמיס ט' והוא נכרוב ג' נשמיס. ועמ"ל ט' דלפיון פ"ד מ"ו: מ"ה מו"ט ד"ה
 אפי' ט'. ועל הראשונה שחמ"ה דלחמ"ה בו' דשומיה דמ"ה ט'. ואני אומר דה"ל דק
 שפיר דפי' דקרא ה"ה הוא. דקודם אמר וסנה פשה עמ"ה ט'. ושמה אומר ואם נשמיס
 בו' ר"ל דלא פשה. ושער שחור בו' ר"ל ח"ה אפי' פשה רק דשער שחור למה בו' נכרה
 נחמ"ה טורח הוא. וזה ג"כ דלא כמ"ה הרמ"ב נשמיס ט'. ולפירושו דלשמיס נשמיס בו'
 ר"ל כהפסיון היכר שלא הלך לו ודאי יפה דבר הק"ה. אבל מ"ה ל"ל ליישב פ"י הקדח
 לנשמיס הר"ם והרמ"ב בה"ק. והוא דקרא דלפיון מנחמ"ה נשמיס ט' או נשמיס
 עמ"ה אפי' כמו שהביא תמו"ט לטול נשמיס נשמיס ט'. ואומר עמ"ה ואם נשמיס בו'
 (ר"ל דלא פשה אף אם היה בו שער להוב) נשמיס ט' וטורח הוא. ולפי מה שביארתי
 הק"ה דלשמיס נשמיס ט'. ל"ל דנכרה נשמיס ט' על חלוקה ראשונה ר"ל על ואם נשמיס
 עמ"ה דשם מ"ה מודו דלא נולד לו שער להוב או פסיון חמ"ה עמ"ה (כמ"ס) הביא נשמיס
 החופשית) וטורח הוא ט' על חלוקה ראשונה דהוא ושער שחור למה בו' ובה פליגי ה"ה
 מנח"ה. ועמ"ל ט' דלא כמ"ה נשמיס ט'. ובמ"ה נשמיס אפי' דריב"ל משער בזה משום ר"ש.
 וזה נכלל ג"כ בדברי רש"י שגמ"ה נשמיס ט' נשמיס ט' נשמיס ט' ו"ל אפי' הכ"מ
 דריב"ל וש"י קיימי נחמ"ה נשמיס ט' ד"ה נשמיס נשמיס ט'. ד"ה מ"ה ט' ונשמיס

ולפי"ד י' דמס' מיימי עלא פיהו הכין פדין : מ"י עד כנגד עשר מנתשין . שתי"ש
 ענדק . ולי"ג משום דכיון כ"ל למעלה כ"ל למטה הפדחה י' גידול עשר ובהלדין מה
 ומה אין כיון וקמ"ל דלף מה כל שפיר עשר שפאלתע זיון כנגמה ואין כשור נצר
 ונטון : תריו"מ דלי' איוו ה' כסופ . אכל לעינת הר"ש כ' . שפופא קמפסע לחכל נסס
 כ' . המוס דהיי פירשו על מהה כ' . כיון מהה גדולה כ' . אכל פשוט דלעינתם אכל נסס
 או סכו יזוע שאין רחוי לעל עשר כ' . אכל מהות אינן שוות לכן התנה בה דוקא
 שאינה רחוי דהיינו מהה גדולה :

פרק י"א מ"א בתו"ש ד"ה יראו . ל"י כ' דכל עוד עלה רחאו הכהן כ' . ולפי"ד
 דל"מ שם רחא הכהן בלא ידע שהיה על נכרי והסגירו איה ימים קמ"ל
 ללא עלו מן המזין ויחזור ויראלע . עוד מלאחי כן במל"מ ספ"ד בשם פ"ח : ד"ה דבר
 כסופ . וכתב עוד ט' : ל"ג ד' כ' בו כשיעור כ' . ומימה דהא חיי אפי' מוש כ' ובת"י
 כל שאור וכו"ל ברתנ"ס בתנורו וכ"כ הא"ר : מ"ה הכהה כראשון יבגס ויסגיר . אפי' פשה
 כ"ה ברתנ"ס פ"י"ג ה"א . אך תש"ל הסו"מ בכה"ל בשם הר"ש מכבדו כסופ עטוב עמי .
 לכאורה אינו מוזן דנראה דסדיו הוא דקורעו ושורפו . ואולי יכוון להא דכתיב וכוונס
 שנים עשר שני כפירשו אכל קריעה כדכתיבנא : מ"ב בכה"ל כולן נראה נגס כאלה מן
 ט' והל"מ את הספק . לכאורה הא מ"מ כבר עמא משום מוסגר . ולי"ל כיון דמספק
 אינו יכול לא להסגיר ולא להחליט מ"ל מטהרו . וכמו לעיל פ"ה מ"ד דכ"כ אינו כהה
 לשאר פשיה . ולשון הר"ש אינו מתיין ככהן שכתב לפי פ' הראשון דמוסגר אינו שמה
 כסופ עטוב שני כפירשו אכל קריעה כדכתיבנא : מ"ב בכה"ל כולן נראה נגס כאלה מן
 דהא הוא במוסגר היה עפון ערפה והשתא ללא ידפינן דיניה כנראה בתחלה . דתשמע
 דפטון הסגר . ור"ל דהא אינו מתקיר ע"כ כספק כדפי' הרש"ש עם ומוכחה הוא מדקמתי
 עם סקור : ד"ה ועשאו מוכין . אלא עלה הובדלו לגמרי . לא ידעמי לזיהא נירך המיל
 הכהני הזה . ורחמי כ"ל שם הוא כגב כן . אכל נראה דהר"ש דק שפיר לפירוש
 שפאלתע כסופן ומיימי הכה כסופן אפי' כהנע כ' . (דומיא דמערב דמיימי שחור כדפי'
 הר"ש עם) דהיה עפון ערפה אם היה שלם . ואם חסר לגמרי לפחות מגפ"ל מילתא
 דשפאלתע היא דזרחה תהון דלימא כיון דמשתא אינו רחוי ליעמא וכדמתיא בתוספתא ככנסו
 או מכרו לפיכך כוכבים . לכן פי' עלה הובדלו לגמרי וזרז בתקופת השלם שיהו גם כ"כ
 דאומת מקיס עשון ערפה אלא מקיס המוכין דסם פחות מעג"ג סקור ומוסר ויהא כולן
 דראש"ל בתוספתא . אכל לפי' הרש"ש תנאי זה אך למוסר ולי"ד בתחלה : תריו"מ ד"ה
 בגד המוסגר . ובתב מהר"ם ובגון כ' . נראה כוונתו דהא לא היה ניכר כהנע אחר הניבוע
 אפי' בלא תמכרו כיון דל"י אפי' פשה וישפרו או עמד ויבכסו ויסיקרו היה סקור כמ"כ
 לפי' והסו"מ עם כוונתו :

פרק י"ב מ"א תו"ש ד"ה בית כריגון . וה"ה בית כ' או חמש כמ"כ טיהא כ' . ליתא
 דבת"כ עמי לגשון משנמינו . רק בתוספתא שניה כמו שכתב הרש"ש בפ' ג"פ :
בא"ד ואין להקשות דבשלמא הוה איתרני ט' . ולעד"נ דהתא דכתיב מפורט ארבע
 נציר כינוי לנעמה ה' אכל הכה דלא כתיב רק קירות קירות היו אפי' מוצב כולו . ולא
 שיון כאלו לומר תפקת מרובה לא תפקת כמ"כ בס"ד כשהדרין (עו ב') גד"ה אהת .
 ומיילא לדודי אפי' עם קירות ויזר נמי . אכל למהר"ם דוקא חמש ולא יזר וישאר
 הקשיא מדוע לא חיי בתמי' דשם עסור : מ"ב ד"ה עד . ע"י כה"ל . ומוכה מדכרי
 דשם לא הוה כולל אכן . וכ"כ הרש"ש בתנורו פ"ד ה"ה להדיא פ"ד . ונראה דהוא
 זה מרישא דמתני' דלא חיי אלא בני דלא הוה כולל אבנים ועפר דקרא (דעפר דחיי
 היינו נוש') וכ"מ מהכ"מ עם . ולי"ג מדוע לא יהיה כולל אכן ה' כתיב ואנני שיש (ד"ה
 א' כ"ע) . ואולי משום דיש לכן עם לוי . אך מאי דתשמע מהסו"מ עם שנים נקרים לא
 הוה כולל עמי ל"ג מנא ליה דלדרכה מדלל חשיב להו בניבא משמע לשאו כולל :
 מ"ד ד"ה פליס . וישיר האבנים הם משאוי עמי . ל"ל דליף דלמכרי וחלוו את
 האבנים דתשמע דלכל אכן לרין עמי וכדכ"ר ד' וסי' כירושלמי חגיגה הביאור הסו"מ
 עם (ג') ד"ה חרש פ"ט . וזהו ג"כ ממדת דבר הלמד מכוסו : ד"ה וקירות המיילא .
 ומתיר"ס ט' דגס"ל קירות המיילא תלשון ומהי המיילא לשון חלוקה . ולי"ג דאף לגירכת
 המיילא יל"פ לשון חלוקה כדליתא ריב ב"ב . ולפי' הת"כ שהגיה הסו"מ ל"ל דקירות
 המיילא הוא קיר עשויין בנית לחלקו לפנים כהדיא דליתא בעירובין (עב) גמ' וש"מ .
 ולי"ג להגיה לשון מיילא מפשיה : מ"ה עסק הוא לפי' . פי' הרש"ש בתמי' . ואינו
 מחזור דליתא לומר משום דמא' יקטרס אחר ההסגר ולא יוכל להכנס עם להשיא
 מפני שיתמנה כתיאורו : מ"ו ולא שתי' חתא אהת . הן ל"ג לפי' מ"ג דהלכה כרוביה
 ע"כ ר"ל בכלן שמתא אהת מהשתים שבהן הגנע לא יבוא ב' ואל"ל ממילא משמע דלא
 יבוא ג' או ד' חתא הששים . ונראה לכן השמיטה המעטת קיומא דת"כ וארבע חתא
 שלש חתא שמים וכן הרמב"ם השמיטה כוונה ודלא ככ"מ והסו"מ : תריו"מ ד"ה
 שמיטה . וב"מ ט' וכן נמי כתיב אחר הל"ן ל"ו . ולי"ג דחייב חתן הוא גם כתי' תחלה
 דכ' ה' בהשע וכן והדבר אין בהם (וימיה ה') וכמו שאמר ואחרי הקאות . הסו"מ :
 כ"ן ד"ה והסו"מ . ונראה כ' אלא ה"ה לפסיון ולידוף . עיין מה שכתבנו לעיל פ"ה
 מ"ג : בא"ד ע"כ ליתא למידעם בפחות כ' שאין חזרה אלא כשחזור הכל . מימה דל"כ
 מה ז' דקאמר הת"כ יבג עבדים ט' . ואפשר לומר דעבדים נמי מיקרי חזרה משום דכל

אכן אהת לא היה מקודם רק עבדים ובהגים השני היה זאנן השני . וימורה דהגנע פ"כ
 אהת לרבות עבדים עמי :

פרק י"ג מ"ב טען את עלו ומינה את על חבירו . ל"ל ד"ל של תנינו אלא ה"ה אס
 היות השנים היה ג"כ עלו (וכן הא דל"ה נראה בשמין ט' ומינה את על
 חבירו) ולי"ג תפוס"י בחולין (קכ"ח ב') וכו"מ מאה דבית ועליה דלקמן ללא מפליג בין
 סיו על שנים לשל אחד : מ"ג דע"ב ד"ה מלגס . כמין לגבי ט' . מימה דהא תשמע
 לעיל פ"י"ג מ"ב דלגבי חין כולל אביו דכתיב גבי חין ושמע"ל עם וכ"כ הרמב"ם
 בחבורו פ"י"ד ה"ט . ואולי קודם שנתלבו אוו כתי' עי' כפולתא וכלל עפר פ"ט בתו"ש
 ד"ה ועפר : מ"ד תו"ש ד"ה תמחא מסו"מ ד' לתוס' כ' . ומספק"ל להו ט' ולדודיה ח"ש
 עפי סופא כ' . ופי' לקמן בדבר הסמך . ונראה עלה ראה תש"כ מהרש"ל עם חגי'
 שהיה נכ"ל לפי' הסו"מ דמחברו דהיו עבדים כולו דרך חמוריו ט' ע"כ . וסופא פי'
 דכנס דרך ביאה דמיעמא בניאם רובו : ד"ה זה כסופ . וזה שכתב רש"י רובו ל"ד
 כ' . הן גם הסו"מ בשבועות (זו ב') ד"ה אפי' . כתבו כ"פ רובו לגד . ואולי שם
 מפרשים דלאשו או רובו קאמר וכדלכתן גבי ולד פ"ק דדהה ת"ה דתשמע כוונת כ"ל
 הכהן או הכרי . אולם גזירת הכה ראהו רובו נמי שאובין וסבור שפלו על ר"ה ורובו
 ג' לוגין מ"ש פירוש תרומתו דוקא כדפסק הרמב"ם בפ"ט תהל' אה"ע ה"ג והוא
 מההוספתא . וכן לענין ביאת מקדש בעומתא אשכחן בנכחים (גב ב') דקרי לגזירת
 ראהו ביאה במקלט דפרין עם ואל"ל ביאה במקלט שמה ביאה היכי מעייל ידיה כ' .
 תשמע ט' ל"ה ביאה ח"ש אפי' דהיו לוקמן פ"ה . ובמערב אפי' מחילס גביה עשירי
 בשם רש"י . ולענין סוכה דשיעורא כדי ראשו ורובו עמ"ש כסוכה (ג') גס"ד : מ"ה
 ד"ה חזר . וה"ל ט' לא הליה וקילס ומימה קאמר . מימה דמי ס"ד לפי' כן דלפי'
 הר"ש (והרע"ב) הכוונה רק לטומאה : מ"ו בהרע"ב דאי קאי מטרע גזית פליה עקורה .
 מזה חין רחמי כלל דלפי' נמת כהאי לוקמן פ"ה . ובמערב אפי' מחילס גביה עשירי
 מספקת . ולר"ש לקמן מ"ה חייב מעמא אלא עד ד' אמות . ויזר הג"ל דהא הכיט מוונע
 פליה עקורה . גם מה שפי' לקמן אכן ח' עבדית המונע כ' אינו מדוייק וה"ל שמינת
 המונע ט' רמב"ם רפ"ט : מ"ה תו"ש ד"ה העמא . והלכך גם הר"ש כ' לא קפיד
 כ' . הן הר"ש דק שפיר לאשתמיין רטוא' דלפי' הסבור שזר עתא . והשתיה אשתמיין
 ג"כ רטוא' לארד' ל' דלפי' הסבור שזר כל עתמא עובר עסור : מ"ח ד"ה סבור .
 מדלא כתיב כ' דתשמע עשירין כ' . ולי"ג דהא כתיב טולו ל"ג קרא דיהבא כ' . ללא
 גרס מהלס עבדית כדלמתי' בשבועות (זו ב') וע"ש במד"ה אפי' : מ"א ד"ה כ' .
 ולי"ג דלפי' רנן . לכאורה תמה דהלא זה הוא להקל על ד"ל לטעם את העמא . ואולי
 דל"ל דמלאווי"ל אפי' עשה הכנס אינו מעמא דמושע משמע שזו דוקא ולא על הארמי
 וכמו דרשנין משכנו ולא הגזול (ב"ק ס"ו ב') וע"ש במד"ה דגזול : מ"ב ד"ה על רוח
 ד"ה . דר"ש א"ש כ' . ולי"ג עוד סמך מהא דל"ל בתגילס (כ"ז ב') דהתמפלג המרוק
 ד"ה ותשמין . ואפי"ל דלא קאי הכי מ"מ חזין סנרא דל"ה של תפלג משמין אחריה וגם
 ל' זכאי אחר עם מימי לא השמתי מים בתוך ד"ה של תפלג : ד"ה כל . ור"ש ט' לפי
 שהיא פ"ו ט' . לעניות דעמי יזר הג"ל בנה שהלוקין נסיק דהא כתיב עומתן דתמטרע
 ממינה תפקת ואינו מעמא כהכל המם והוס דומה לענין דהא :

פרק י"ד מ"א תו"ש ד"ה רביעית . אלא מהן לעולין ט' וה"ה ט' . ל"ד דהמוס'
 לא הקשו אלא לר"י דלמד למין במיט דאיין בעליון זה בזה והא כהא דס
 נמיס ה"ל מין נשאריו מיט אכל לרנן לק"מ ע' ר"ן דרדים (נב) : ד"ה נפל . יע
 לרמות דלר"ש אף לכתולה א"ל ט' . דכרי ממוסיה מאד . א' דהא ר"ש גופיה אמר ג"כ
 הואיל ונשמעה עלא כמלוסה ומשום הכי מפרס כהנאה דה"ל שמיטה שאינה ראויה .
 (ג) הלא הרמב"ם עסק בפ"א ה"ז דלא כר"ש . ולי"ג דהרמב"ם מפרש עלא באזנ כ'
 היינו עם אח"כ לא נמאלו וכן משמע לשוט שכתב ואין עם אזנ ט' : מ"ב הסניר שער
 על כל בשרו . לא עמדתי כאלו ע"ד הא"ל שכתב מקיס כטוב שער ונראה . דלמגד שיקס
 עליו קשית הסו"מ שכל הרע"ב . הוא ג"כ סומר את עלמו למש"ל לקמיה בת"ד . ויזר
 שער ראשו . מטרע גויס כל בשרס" . הנה כולל יחד מטרע גויס . וגבי גויס כתיב
 והענינו שער על כל בשרס גלי שום פרס ומיטעו : בהרע"ב תשמע כסרן . אדס
 ובגדים . ל"ד דתהי"ת דזה הלשון משמע ב"מ דהאדס תמחא בגדים ור"ל דליתא ביש
 כליס . והכי הג"ל אדס וכלי' כלישנא דמתני' עם . ובפי' דפרס מ"ב כתב לענין מדרס
 אדס וכלי' . ואולי נטר אויפכא : מ"ה תו"ש ד"ה יקה . ללא עליו עשירי כ' . דכרי
 מימה הן דהא גם הכס אם פד עלה הגריל מס יקה זנ לפני . ואחר הגרלה ה"ס דיקח
 זנ משום דל"ה אלא בהגרלה . ולר"ש גם דהלכה כרומיה עמי שצנע ראשון וקרב ואל"ל שים
 דימייה דהכא דהתם . ועוד דנמאלת ערפס דתשמע משיקרא (ע"י ר"ש) ח"ל לא נקבעו
 משום ופשיטא דל"מ ז"ל . אלא דמי אינערין דרשה ד"ה ס"ה הוא משום דנקדושין (ג"ו)
 כסוס' היינו אפי' נקבו דקדון דל"ל שאר הדקוקה נעשו . וכיון דלוקמה היחס כשכרות
 הוקבעו יחד (גם לדין דק"ל) שמיטה שפ"ל שמה שמיטה הוקבעו ג"כ בשמיטה . וכלפני
 גלי לן קרא דע"מ נדחין כמ"כ תו"ש לקמן בדבר הסמך :

סליק מסכת נגעים . בעזרת אל רעים

פתיחת רב האי גאון זצ"ל לפירושו לסדר טהרות

קלה ואלו הן זב וזבה נדה ויולדת ובעל נדה [אלן] הן הדברים מיטמאין כל כך ניטא וזב מיטמאין אחרים זב וזבה נדה ויולדת אם נגעו או נשאו אחרים בין דברים שמקבלין [טומאת] משכב ומושב וכ"ש [טומאת מגע] בין דברים שאינן מקבלין טומאת משכב ומושב אלא טומאת מגע בלבד ואלו הן דברים המקבלין טומאת משכב ומושב כלי טהרה וכלי עץ כלי עור וכלי ששן ובגדים אלו התמשה דברים העשוי מזה לשם משכב ומושב חלוק מנגע שמשעה שרטמאים נגעו בהן טמאין אלו טמאים הם ולא מטמאין אחרים ואם עמדו או ישבו או שכבו או נתלו או נגעו עליהן נגעו משכב ומושב ומטמאין אחרים אבל כל הגוגע במשכב ומושב הוא מיטמא ואינו מטמא אחרים שהטמאין אלו עושין משכב ואין משכב עושה משכב וכיון שידענו שאלו הטמאין עושין משכב ומושב בעמידה ובישיבה [ובשכיבה ובסמיכה] ובתלייה ובשעינה בגדים ששנינו (ז"ס פ"ג מ"ד) הוב טמא את המשכב בה' דברים לטמא אדם ולטמא בגדים עומד יושב שוכב נתלה (ה) נשען במגע ובמשא ורצו חכמים לקצר הדברים ומצאו דיבור שתחתיו עמידה וישיבה ושכיבה ותלייה ושעינה והוא מדרס בשביל שגשג רוב גופו של טמא על המשכב או רוב גופו של סהור על המרכב ומכאן למדנו שכל מקום שבמשנה טמא מדרס הוא משכב ומושב ומטמא אחרים וכל מקום שאומרין טמא מת שמיטמא ואינו מטמא אחרים ומגין שכן הוא דתנן (נדס מ"ט פ"ה) כל המטמא מדרס מיטמא טמא מת ויש מיטמא טמא מת ואינו מטמא מדרס ואמרו עלה (שס מ"ט פ"ג) לאיתויה טמא ותקרב והגוי (ו) והיושב על הכלי אשר יושב עליו הוב יכול כפה טמא וישב עלה חרקב וישב עליו יכול יהא טמא ת"ל והיושב מי שמויתר לישיבה יצא זה שאומרין לו עמוד ממקומו ונעשה מלאכתו ואלו דברים מטמאין הם בטומאת טמא מת ואינם מטמאין אחרים כדון טומאת מדרס שהוא משכב ומושב כלי זכוכית וכלי חרס וכלי נחר ותנור וכירים ורועים הכלולים במים ומכשירין משבעה מדרסין כאוכלין אבל משקין לאדם אע"פ שאינן עושין משכב ומושב שהן טומאת מדרס אבל אדם מטמא בגדים אם נגעו בו טמאים ואף אם נגעו טמאין את המשקין ונפל מהן רביעית רטל שהן ביצה ומחצה על אדם שחרר פסלוהו לאכילת תרופה ובעל נדה שהוא המישי עושה משכב ומושב בטומאת קלה שהוא תחתו כעליונו של זב וזבה נדה ויולדת שהוא טמא ואין מטמא אחרים ומגין שכן הוא דתנן (נדס ל"א פ"ג) והכותים מטמאין משכב תחתון כעליון אי נמי עשר מצעות אהרדי מטמא להו פשיטא דהא קא [דריס] להו אלא שהתא תחתונו של בועל נדה כעליונו של זב מה עליונו של זב אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין [אף תחתונו של בועל נדה אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין] ובשביל כך אמרנו שבעל נדה עושה הוא משכב ומושב לטמא טומאה קלה ומצורע מטמא בביאה כיצד שאם נכנס אדם עמו בבית אחד כשיעור אכילה פרס ושיעורן ט"ו כסף וב' שלישי כסף פת חמין ולא פת שעורין וכן אם נכנס אדם בבית המנוגע ושהה שם שיעור זה שאמרנו בטמא חמור מכלם המת שהוא מטמא באהל מה שאין כולם מטמאין שאם אפי' עבר הפרוהו וכל הכניס ראשו באהל שבו המת או אם נכנס המת [אפי'] בטמא אהל וכל אשר באהל ובזמן הזה שחרת המת אין לנו בשביל שאין [לנו] מימי נדה ואנו שרין בטומאה בארץ הקמים עד שירחם המקום ויקיים בנו [יחזקאל ל"ז כ"ה] וזרקתי עליכם מים טהורים ושרתם ומה שהבטיח (שס ל"ג) ביום שחרי אהכם וגו' (זכריה י"ג כ') וגם את הנביאים (וגם) [ואת] רוח הטומאה אעביר מן הארץ (ו) :

האל זמיה דרבו ברוך שמו של מלך מלכי המלכים שכל מעשיו תמימות שנאמר (דברים ל"ב ד') הצור תמים פעלו ואמר (תהלים י"ח ל"ה) האל תמים דרכו אם דרכיו תמות הוא על אחת כמה וכמה וכתיב (שם י"ז ז') אמרות ה' אמרות פהרות לא ניתנו מצות לישראל אלא לצרף בהן את הבריות (נרמס רכס פ' מ"ד) וכי מה איכפת לו להקב"ה למי שהוא שוחט מן הצואר או מי שהוא שוחט מן העורף הוי לא ניתנו מצות אלא לצרף בהן לכך נאמר אמרת ה' צרופה וכן הוא אומר אמרות ה' אמרות פהרות וכי מה איכפת לו להקב"ה במי ששבל במ' טאה למי ששבל במ' טאה חסר קורטוב הוי לא ניתנה תורה אלא כדי לצרף בהן את הבריות וכשם שהתורה כולה לצרף כך דקדוקי מצות שבה לצרף ניתנו מפני שמה בין נושא נבילה לזוגע בה לא לקבל שבר ומה בין זב [לשכבת זרע] לשכבת זרעו של זב שוובו של זב מטמא במשא וכן הדין בשכבת זרעו של זב אף הוא מטמא במשא ושכבת זרע לשאר בני אדם מטמא במגע ואין מטמא במשא אלא לקבל שבר וכן שנינו אבות הטומאות וכו' מפני מה בכל מקום ששנינו אבות שנינו במגין אבות מלאכות מ' חסר אחת ארבעת אבות נדיקין וכאן בטהרות בלא מגין מפני שאין דינם שוה שאין שכבת זרע של שאר בני אדם כשכבת זרעו של זב וכ"ש בזוכו ולא נבילה שהיא מטמא במשא כשרץ שטומאתו קלה שאינו מטמא אלא במגע וכי כיון שהשרץ טומאתו קלה מפני מה שיטא בו הכתוב בעץ ובגד ועור ושק וכל כלי שנאמר וכל אשר יפול מהם אל הובו וכן בתנור וכירים שנאמר וכל אשר יפול מנבלתם עליו יטמא וכן בורע שנאמר וכי יפול מנבלתם על כל זרע וכי יתן מים על זרע שמא תאמר שאין דין זה כנבילה והלא הנבילה טומאתה חמורה משרץ אלא שדיברה תורה בהוה שאין דרכן של בני אדם להביא שכבת זרע ולהפיל בתנור ולא נבילה להפיל בתנור והשרץ דרכו ליפול בתנור שהוא מצוי כבונים ולפיכך התחילה המשנה בשרץ ושנה אבות הטומאה השרץ בדרך המקרא ועוד הניח מקום לתלמידים לפרש לכך לא שנה כן אבות כמגין (ו) וראוי שנפרש כל מעלה ומעלה מהם כמה הן הטמאות שהן מטמאין את אחרים בין אדם בין כלים במגע ולא במשא וכלי חרס [מטמא] באויר ופירושו שהם אפי' נכנס טומאה באויר כלי חרס אע"פ שלא נגעו בו בטמא החרס באויר והן ה' טמאות והוא ששנינו בראש פהרות (ב) אבות הטומאות השרץ ושכבת זרע וממא מת ומצורע בימי ספרו ומי חמאת (ג) ויש ב' טמאות שהן מטמאין את האדם [בלבד] בלא בגדים אם נגע בהם ואם נשא אותם אפי' בלא מגע מיטמא הוא [ובגדין] אבל כלים בנגיעה הן מיטמאין [ולא במשא] כיצד כגון בגד על בגד ומצע על מצע או סל על סל או כל דבר שהוא מקבל טומאה והוא אחר על גב חבירו והיתה נבלה על העליון הוא טמא והתחתון אינו מטמא ברין נושא וכ"ש ברין מגע שלא נגע והם נבילה ומי חמאת שיש בהן כדי הויה (ד) וה' טומאות יוצאות מן האדם ומטמאין במגע ובמשא זוכו של זב ורוקו ושכבת זרעו מפני שאי אפשר שלא יהיו בו צחצוחית זיבה ומימי רגליו ודם הנדה ומכל אלו אם נגע בהן אדם או נשאם אפי' כל שהוא טמא אבל דם מגפתו ודמעת עינים והלב האשה מטמאין טומאת משקין ופירושו שלא יטמא מהם עד ג' לוגין שהן רביעית רטל שהוא ביצה ומחצה ואם הלבא לרפואה טמא כמו שאמרו (סוף מכתשין) ג' לוגין כולן נוגעים במים שחורין ונפלו מהן על הפהור ג' לוגין בטמא והמקוץ דם לרפואה שחור אבל הויעה והליתה סרוחה ורועי שהיא צואה פתורין וה' מהן שהן עושין משכב ומושב ד' מהם בטומאה חמורה ואחד בטומאה

סדר מוסבת כלים (ט) טהרות

(א) וחסוי נגדים. פי חסוי נגדים כמות שאמרו (מסכת דף י"א א') וחסוי נגדים משמשין ממומין: מ"ג אכן חממה. פי' אכן שהיא שומת בשביל (דניאל ו' י"ח) ופומת סל פוס כמו שאמרו בתלמוד (נדס ס"ג ב') מלי במשא בלחן חממה כדכתיב (דניאל ט) ויחית אכן מל: **פרק ב מ"א** וכלי כמר. פי' מלי כלי כמר אמר ל' ויחי כן אכין (פ"ו ל"ג פ"ג) כלי מחפצת על צרף ופירושו כלים המדונקים במגפיהם שהם בעיית סב וזה שם כמין חכמים הם וסודין אומן חיים קודם שילבטו סגד. ואח"כ מניסין אותו בלבושם ואינו יוצא לפולם והלכשין מניסין אותם בלבושיות והוא כמות חכמים לנשים. פי' חממת הכלים שהוא למעלה מן העולים שם קרקרת וכיוצא בו אמרנו בחממת המס' (פ"ב כ"ח מ"י) שגכה שהמחיל בה מפיס כסוכה עד שיגמור את קורקרתה קודם הכלי הן דפנות: לחמיות. פי' על שם מקומן שהן מניח להם (כמו שאמרו חכמים פל) לשון זכר ימי בית הלמתי ולשון נשים לחמתי ולשון נקבה (ב) לחמיות: ספסלים נגבילים. פי' על שם מקומן כלי שמן גליל ומנין שהוא כן שנאמר (מ"ב פ' ג') ולקחת פך השמן ואומר

(ה) מכלן ועד סוף הקדמה ע"י ערוך ערך דרס ג'. (ב) סייט כלים. (ג) נערוך הגי' שאין כנס כדי הויס. (ד) והוא שנינו בלבוש שניים (כלים פ"א מ"ג) למעלה מן נבילה ומי חמאת שיש בין כלי חיים. כ"ל וכו' נערוך. (ה) ונתלה ונשען ומשכב טמאה את האדם בשכבת זרעו וכ"ש נערוך. (ו) סגדא פרשת מאורע. (ז) כפי' רבינו סלי גאון לסדר טהרות נמלא חכס טעמים מלה, במשניות"ו ופירושו "בערב בית" ר"ל גלגון ערבות וה"ל שמושיה כמו הסווא טייעל סגדא כחמולד שפירושו סודר ערבי (עיי' פירוש"י ע"ז בתולין דף ו' ע"א. ופי' ערוך ערך טייעל). וכ"כ המפרש לטלוח ריץ גילוח כה"ל ספסלים דף פ"ט. (ח) כפי' כמות ערבות (ב) ע"י ערוך ערך חס ג' רח"ג

פירוש רב האי גאון

(יחזקאל כ"ו ה') משמח תרמים וכתוב (מנקה א' ט"ו) יגרוו בחרמו: סומון. א"ד
 הזמן הרביעי ותחיתיו של תלמוד ושל חרם ומנין עהוא כן דנכס' בלאו מליאום
 (ב"מ דף כ"א ע"ב) [זוטו של ה'] : המדף. פי' לוח על אבן או על פץ מציאין הליידן
 ומתמידין הלות ומקיים נמוך ומכניזי אורו לוח כפץ ומניחין חתם הלוי יתן
 (אב"ד) [חלד] או פסיתים יוצא העוף ק"ו יוצא מנין וטפל אורו מדף והפסם
 הסיף: והפלטור. פי' אלוהו נטיית כמו חלד ויכניס אורו בראש [סוף] או בראש חיה
 ויתקן ויתן ב"י יתפאל וק: הסכרים. פי' כדכתיב (ישעיה י"ב י') כל עושי עבר:
 האקון. א"ד הסקון חלבי הליידים ערדים זו הדגים ודוגים זו ודומה לכלוב וקמו נטיית
 לחלום ויתפאלה אילא אל טלחה. פי' הכעוב. פי' מכלי הליידים:

פרק כד מ"א ודילת הערביים. מתיס קון הוא ביומר ושמה נטיית אגפה אלתונימיה:
 מ"ה חרבוטין. פי' כמין עור שיש לכפות על האגרות ושמו דורג בלשון
 יתפאל: מ"ו הפופיון. פי' לוח הוא ויתכנו עליו ככב כורו פי' בחר חזיה ליד
 יכתובו עליו לבלדו ויש מפרשין אל תלפס נטיית והוא תקוס עקטס זו בית הדיו: מ"ח
 ושל קריגוס. פי' כמו ששנינו במועד (מ"ק דף י' ע"א) מסכנין את הסמול ל' יוסי אומר
 אף מתמחין שתי ועבר ומגרוס שכבה סכנאגתה ומגרוס שכבים סכנין ויש מפרשין חסה
 שיש סכנאגוס של כוס: מ"ט והפוחץ. פי' כדכתיב' בשבועות חלמוד חרץ ישראל (ד' חויל
 דשטר מלכה בלס נמלים בלס ה) קרוניס' כד נטין מקטלין איימין פוחץ של נמלים
 ומניטין חנן ויטנין גוה גומרין ובלשון ומיה וכו' והכלה גנדריס (ויזשלי נדריס פ"ג
 ה"ב) אם לא רחמי גמל פירח באייר ואם לא רחמי נחם כקורוס בית הד: מ"י"ב
 לשעיה. פי' ופרה עור הוא ויהיטעאלים בעכס פוחץ אורו סכנין: מ"י"ג בחר חרבוטין
 (נדריס דף מ"א ע"א) נטנין עמי לך כלי גולה נר ושעיה וקטרה (ו): מ"י"ד פרקלוניס
 פי' כמין כף שמור יע לחלו שמופסין העוף לפני הסלמיטין כשיולאין ללוד עם העוף שמו
 נטיית בלא אורו כי על עור שמופסין אורו שמו פכקלן ויש מפרשין טסה חביליס וספרות
 שכן ללוד וכן לודין בעל חיה והעוף ולשון ויני כשנינו סכנין: (ז) סככות והספרות.
 פי' בתוספתא בנח' אהלות ב' רבי אליעזר אומר (תוספתא אהלות פ"ט) נזיר וכתם
 חתם כריסו של גמל על פשרה פ' בהוספתא בנח חניאל של כרורות (תוספתא כליס ב"מ
 פ"ט) ב' לבינה על חייטן עמאה ישיא לרביא פי' אפי' י' מלכות חתם הכז טלן
 מיתפאלות וכן למרכב בין זכ למלכו חלד הילא מן המטה פחות חס' או יתר על מ'
 כדך שלא ירדה עליו הטומאה שובב אין דרכו ללאת ממנו טומאה כימא וילאת ממנו
 טומאה ונעשה זה והממרתו רוכב עדריו ללאת ממנו טומאה אינו דין שמתמיר עליו עזרתי
 וילאת ממנו עזמאה: (תימותא) [מבואר] בלויס. בלקא:

פרק כה מ"א חבורות. א"ד חבורות [ולגלות] כן] כנון שיש למכסס חבור
 מן הבגד לחמיו והיא בית כניסת המיין ושמו סוככות וכן יש לטקיס חרבה
 ולמלשין שרן ממיני עקין ושמו נטיית שוח כדלמרי' ח) בייריכות ופוסה בה חירבין
 וטולה אורס בראונקלי: מ"ד של נח קודמין. א"ד שלות כמות מתסין קתמחה
 ל' טקינא לתמיס ומתפל ובי זה הרוב הילא קודמין לנת (קודמין) וכו' ופוסה היא שמתה
 (יחזקאל מ"ס י"א) הליפה והנח טובן אחד הליפה מדת היבש (והליפה) [והנח] מדת
 הלח: מ"ה בית לטיסה. פי' כדכתיב' בנח' דמניס (דף כ"ב ע"ב) מאי בית לטיסה אמר
 רב יהודה אמר שמואל תקוס שלובטין וכו' אומר ויבטל לה קלי אמר ל' חסי אמר ל'
 יוחס תקוס טנקיי הדעס שוחס:

פרק כו מ"א כדל סמקין. פי' של עם מקומן כדכתיב (ירמיה מ"ו ה') שארית
 עתקס ונרס' נגמ' (הטנית כ"א ע"א) עיר המואלה חמת תחזות רבלי כנון
 כפר סמקין: וביס של שולות. פי' כמין בסיס בסיס יע לביס ובנאש הכיס כפול העור שמו
 עין כדכתיב' בהמליט (שבת דף י"א ע"ב) נגמ' חייב וכו' ופוסה היא שמתה
 שניין אית דלחר דלית ליה ומכרבי עליה (איבא דלמרי'): כפישה מלריס. פי' (שמלח)
 [סלח] דהילא בלשנא דרננין: מ"ב כף לוקמי קוליס. פי' אלו הנלקטים קוליס איס
 ויולין ללקטן ביד מפני שמכין אורס הסכריס חלד יע להס כמין יד מעור ואלע"פ שאין
 ראה ללכד זכר דלכד (ש"כ כ"ג ו') ובלע"פ כקון מעור בלסס (כי לא ביד יקמו): הון.
 פי' קמחא בלשון ארמיית אורו של סור ומקטס נטיית ולשון ויני הוא כמין חבור קודין
 חבור זונה והוא פי' מן (מ"א כ"ב ל"ח) והיטות רחמי מנאקס ויש מפרשין והיטות
 כלי זיין: והגורכיון. פי' אלו שטושין מלאכה ולייכין לעמוד סרטיין של כרכיין ולשעות
 מלאכתן שושין אורו כמין פיסת יד מעור ומשימין אורס על כרכיין: והסברולין. פי'
 נפלי אומייתו כשהן שושין מלאכתן ומשכנו נבדי בית יד שלהן שמתן נטיית בית יד
 כחלם ופושין כמין כיס של סור והוא כר ודחוק ומכניסין בו ודיין כדי שיהיו מטידין
 במלאכתן ולא יכעזו נבדיין ולשון ויני היא פירוש בלח כנגס (פי' פי' ה"ס) מ"ד
 סוליס. כדכתיב' בהפוסים של ארץ ישראל (ויזשלי ויחא פ"י ה"א) ר' יתכן סיקק לנביס
 ל' יהושע בן לוי ביליא לומא רבא דפס לנביס לבוס סוליסא אמר ליה מהו הכן אמר ליה
 אסכנא אמי ושמו נטיית נפל סידו פי' אחר מעליס הם בלא' וקראו אורס נפל סידו:
 מ"ז שולכה. פי' משכא דשדי עילוי אסכנא ושמו נטיית גושא [ובלשון] גמ' אכרין והוא
 נפיל (כ"ק דף מ"ב) מתקין לה רבה כר מן והלא שולכה שמו כלאן ופוסה אין לייכס
 קיופס (מן) [מאי] שולכה משכא דשדי עילוי סרבא:

פרק כז מ"ד המקטס. פי' כדכתיב' בנ"ק (דף ס"ז ע"ב) הכא נמתי פסקיין במקטס:
 מ"ו אמשלוא. פי' הן ערדיין ופירושו נטיית גורכיי כדלמרי' נמלות מלייה
 (ינמות דף ק"ב ע"א) וכן ענינו בשבועות [פ] כל כשנטיין (דף מ"ה ע"א) נמתי לך
 ונתמו בלחמילוא: ופי' מלחא. פי' א"ל ופיה מליא פירושו מנכה סור ורלויה
 פירוש סרכין: וביס של פונדס. פי' כמין לבוס מעור והוא לקבלת הסכפס ויש בו
 כסין ורלויה לאלו הבלין [ומדריס] טורסין ומבדויה וכליה ללכד (נדריס דף ל"ה ע"ב)
 קטרי פונדס ופסקייא חרגוס חגורה ואפונדה כמין פסקייא של סור:
 לפיק

(א) נראה ש"ל קמדין וע"ל פ"ד מ"ד. (ב) ל' ס' מרטיין ע"י ב"ק דף ס"ז ע"א. (ג) ע"י נמון. (ד) ירושלמי שנוטה פ"א ה"ט וס' גרם קרוינס במקוס קרוינס. (ה) ל' קרויין. (ו) פי' נמון
 כהם ערך שעת א'. (ז) סידר להלטה פ"ה ע"ב. (ח) כדכתיבא דמלאכה הישכן ס"ד.

(תוספתא כליס כ"ב פ"א) האובס בזמר עמל גבי האושה וכו' עמל גבי הפלך ויש מוילאין
 ה הדבור מן סכנוס (ישעיה כ"ה י"א) והשפיל גארות עם ארובת ידיו ומן סכנוס
 (עמוס ג' א') ושל נבדיס העוליס ומן סכנוס (בראשית מ"ט ד') יוטיי טלה: מ"ב
 ובקטרי. א"ד קרעוב הכן או מתכת ששמו נירא ל"ב חל' כשמועין אורו על
 אור כבחה ובנאש של עול תכאל ומלחן שני עליס קטניס ואורו עליס קטנין ומכניסין
 בתוך אורן נקביס רלוטוס ושמו קרעוב ואיבו קרטיס ח) לכו ללואר בהמה: נטין. פי'
 אלו שמורשין עם הממור או כוס או פרד יבילו נבדיס של נמר או סור או עק ויעשו מן
 מנין כלייל ודומה לנין וטמין איתן ללוארי בהמה ופליי העול וכן בריחוס ויש מפרשין שיש
 מתרישות (שעטץ) [שכטיין] וכנס בתוך (המובחא) [הסוכחא] ויש מהריסיה עייה נדבקה
 עם (הפץ ופץ שחור) [הסין ופין הוא] נכנסה וטמין על גביה ומדיקין ומנין עכן
 דלמרי (תוספתא כליס כ"ב פ"א) פי' העין שנמשד העין שנמחריסה עמן נטיית חלקה ויה
 חלקה נכנסת: נכנות. פי' מנין העין ופנות נבדיס הם או סור או עק דלמרי בהמה
 כהיה (פ' שמיני) של יבול ויש מפרשין אה טבולא חל סכנוס ואת העיבוס מ"ל אכר ישעה מלאכה כן
 (ויקרא י"א ל"ב) לא הסעיה מלאכה בלחמין מן הארוך של מחרשה שחור וכנס בתוך
 העול שמו משייטא בלשון רבנן והוא פכז פי' (יחזקאל מ"א כ"ה) כסם שפירטע והפניס
 אלו (ה) המחרשיין: נכנס. פי' סייף נטיית והוא סמך שמופס בו האיס המורש ידו וכנס
 בתוך העין שחור פי' (תוספתא כליס כ"ב פ"א) סכרע שפירטע עייה נדבקה
 המחרשה הכי זו שמה מפני שחור מתקב בה הליות של אכר והוא ענאי אל מטייל ומקב
 בה ברוח אל אינאר: (ועטורן). א"ד ח"ד ויכניס פירוש כירכא בלחמיה והוא כן
 על מחרשה שיש לה אם קסן ובנאש חרוב תוניה כשחלק המחרשה בחרץ עמה נטיית
 כוכך חרוב חלול כמו מרוב מרד ומבואה מטע מעס ומזרע בחרץ [הוא כמין מעשה
 המחרשה שאינה לזריעה] אלא שחרוב שלה שחור המחרשה של זריעה חלול: וזייל.
 פי' יש מפרשין בית ידא בלחמיה כן על המחרשה שחורס אורו נידו האיס חורש ומניס
 המחרשה ומללי לה להכא ולהכא כדמרגס (שמות כ"ב ו') לא טעה חשפא אכל אמי אומר
 שח חרוב של המחרשה שמו חללי: פי' דומה חללי הכות וכו' (שעטץ) [מנכר]
 גושים של ספר כדכתיב (תהלים קל"ז ז') סרו סרו עד היסוד ואומר פירש חתמסר
 (ירמיה י"א ל"ח) ויש שאומרים שאל על המחרשה דלשו מד וכנס בחרץ לחופרה ושמה
 ומריב (כנין) [כמין] לחיס ומריב המעשה כדמריא (תוספתא כליס ל"ח ע"א) כל כלי
 הסכס עמא והערטיין עמס: מ"ג בלחמה. פי' כמות ששניו סכס וכו' (שעטץ) [מנכר]
 במעשה שמי דחפו בלחמה הננין שנידו: וכספייס. פי' סייף מן פי' טלסה דנריס יש
 סניף נמוחין (ב"מ דף פ' ע"א) סניף לבערה בתפלה (ברכות דף מ"ו ע"ב) ובמעשה של
 ל' חנינא כן דוקא (שמיני דף כ"ה ע"א) סניפין עמאוס: במכנס של חרש. פי' כל דבר
 שחור לכבוס דבר אחד בלחמה שמו מכנס וכן ערטיי בשבת (דף קמ"א ע"א) מכנס
 בע"ב מתייין: ובקטניס. פי' כמין קסם שפוי של המסמר הקסן: מלודות האישות.
 פי' א' שמתנוס שליס החמורה נמורה דכתיב (ויקרא י"א ל') והמומס והסכמחה [ומכרמתיין]
 והמומס והאישות והא"ש שאין ארויס ללכד זכר ללכד (תהלים ל"ח מ') עיל אשת כל חו שמת
 וגרסי' (מ"ו דף ק"ו ע"ב) מאי אשת אמר רב יהודה גריס שאין לה נפיל אמר רבא בר
 יתפאל ואשתיה רב וינה בר שילמיה מאי קראה כמו שגלול חתם יהלון:

פרק כח מ"א והדולפין. פי' תקוס מוקן נגחת לגיטין של יין כדלמרי' בהסוכר (פ"ו)
 דף ס"ט ע"א) היה אובל עמו על השולחן והיטו לפניו לגיטין על השולחן ולגין
 על הדולפין ומעשה כדכתיב' דמתי (ירושלמי דמתי פ"ו) ב' לתיס אחד עשוי כמין
 דלפין: מ"ג ספסל. פי' דומה לכסא כדכתיב' בנ"ק (דף ק"א ע"א) מ"ל נתן פניס
 לחסא [לפסותין כהן] ושאלן ספסל ולכן בית דין דרכס (ספסל) שבתלמה מי שמתחייב מלקוס
 היא אורקין אורו על ספסל ומלקין אורו וכן ישנו בל"י עד עכשיו: מ"ד ספסל. פי' שרשיף
 גליטנא דנתי' כדלמרי' לטנין נדה (כתובות דף ס"א ע"א) רב פפא אשכשיפא: מ"ה סידה.
 פי' דומה להובנה כדלמרי' (קהלת ג' ח') ומשננוס בני האדם שרד ודמות ודקת (שבת
 דף ק"ב ע"א) הסידי והסידי והנגדל שחתי כו' וסיד פתן (ב"ק דף ל"ח ע"א) נתן למסל
 שורה טינה והנגדל לתקן ורמיה: ענה אכל נתן פניס למעוה מלכות מן סידה טינה ומגדל
 והל"ג דגניסין (דף ס"ח ע"א ע"ט) לאו כי האי גוונא נפיל אכל קי"ל שאין מתקא יולא
 מדי פשוט: הדפין. פי' עקבאש נטיית כמו מגדל או שדה וכן ליטן כן כלס או
 ספריס והן חתמיס שייס וילטייסי ושמו נטיית רוכשתן: מ"ו הסל. א"ד האסל
 פי' כדכתיב' בעירובין (דף י' ע"ב) מאי עקבא אמר רבא בר חנא אמר ל' ויחט עור
 דכסא של בית הכסא פי' של כסא ושל בית הכסא שושבין עליו ונפנין עליו ונקבז בלחמילוי
 כדי שילא הרפי ופרשין עליו סור: מ"ז סכסל. פי' בשאליות שלהן של פני כוורא או של
 מתכה כרגילין בני אדם שמימין חתמיין כן וטיין אורס על חנן וכוילין לחס עליס:
 קקילין. פי' שמתן נטיית כדלמרי' בפקתא שמתן (פסקיתא דרב כהנא דף ק"ו):

פרק כט מ"א הכדור והאימון והקמיס. פי' כדור טובס נטיית אימון חירו נטיית שוכובין
 קמיס וטמין אורו סמך סור ומופרין: מ"ב זריז האשקלוי. פי' דבר שחובשין
 בו הממור דכתיב (בראשית כ"ב ג') ויחבוש את ממורו ומתמרגמין זרזי ים המנה ושמה
 נטיית עזר: ומדוכה התדני. פי' מנין סרנבי היא והיא ממדי ומפס ושל עם הקומה
 נקראת: ונטיט של גמל. פי' בראשית ל"א ל"ד) ושמיסם בכר הנמל חרגוס בענטי
 דנמלה: וטיפין של כוס. א"ד וטיפיווןן כן פירשו בענטיס קמיס חטוסת אמן
 מלריס (משלי ז' ט"ו) ופי' נטיית זילוי ואיס דלמרי' זכרני ויכון נמנוול רכס: כדקומין
 א"ד נקפוסן ופשוטין בה סמליס שמו בלשון ויני קומתן: מ"ג מטיס של
 שומר. פי' מנשהה נטיית: מ"ד שחור כורס. א"ד קורס ופוסן כדכתיב' בלמרי
 ר' עקיבא (שבת דף פ"ח ע"א) הכיב אשכול הסופר איס שהכל שלו הוא מכפר לי על שון
 גדי שכתתי לו מאי משנת דלמי כנס לישנא דכנשא הוא אמר מר זוטרא כניס דבר נמון
 כדתיב (דמתי) [כדמתין] כהא של כונס [מכוסר] מלביס: מ"ה חמס. פי' שיאא בלישא
 דרננין ופירוש תלודס כדכתיב (קהלת ז' כ"ו) האשה אשר היא מלודיס וחמיה וכתבי

ה"ח

היו חלוק בשום דבר מיתר היות. וכלל צדיו שהיה על מקלט הסומאה אשילו על השער או העלם של הסומאה כל מה שבאכל עמא ומאי איכפת לן אם יתר כשר היות יש עניו חלל או הוא תחת חלל הא ובה או אורר השמים. מ"מ הרי הנית מחיל על מקצתו. אולם מה שכנגד הארובה שאין בו פ"ס ללא עיילת סומאה החם רק מטעם שהוא כנגדו למעלה. בזה לא אמרין מקצת סומאה ככל סומאה. משא"כ כאן שהיא היות הרצון תחת מחניו ולחץ אם יומא דהוי כחוק מחניו השני שלפניו. הן היות הן העומד מלמעלן סהרין. ואם יומא שהכל מחובר וסו כחלל. הן היות הן העומד מלמעלן יסמאו. ומאין למו דלענין היות הוי מקצת סומאה ככל סומאה ולענין הבקשה למעלה לא הוי כן. ומה שנלמד צ"ב דר"מ וחכמים אולי לפעמייהו דפ"ג מ"א. דלר"מ דבר אחר מחיל עליו ועל הסומאה והוא עממו מחיל על הסומאה הכל חלל. וכשהוא מחיל על הוי יתר ודבר אחר מחיל עליו ועל כתי יתר מנשרפין ומא. וחכמים ס"ל דמחיל על הוי יתר ונוע מקרי ודבר אחר מחיל עליו ועל כתי יתר אלא מקרי ופהור. [עיי"ש צביאור הגר"א שנסה מפירוש הראשונים וביאר למתניתין כפספס ללא בסומאה רגזה מיירי. וכר' יוחנן ורבא אליבא דחולין ק"ה]. והראשונים ז"ל פירשו לחיי עם] ובהגר"א שם. וה"כ הבה העומד מלמעלן הסומאה שתחתיו בוקעת ועולה עד תחתיו הרי הוא מחיל עליו. והבית עם הכלים שבתוכה הרי היא מחילה על הסומאה ועל הכלים לכן הוא היות והעומד מלמעלן כתי מיני. רק דשם שהיה בלחץ חלוק לנשים. ואדם אחד עוסק בשמים הו"ל כשי שמות ואין מנשרפין ופהור. אבל בבאן שני הדברים משתמשין בכתי אחד רק שמקבלי הסומאה חלוקין. ואי יש לו שם אלא הוי יש לו שם מנע. הנה יש בכלל אלא סומאה מנע ללא גרע מנע מחיל. והרי בכל הסומאות זולת סומאה מת יש להן טומאת מנע ואין להן סומאה אלא. והצורה ריבית בסומאה מת אלא כנוע. ולכן כתי יתר השני מטרף לסמא היות שבאל. ואין הכתי שבאל מטרף לסמא העומד מלמעלן כנוע. וכ"ו לרבנן דרבי מאיר דפ"ג מ"א. אבל לר"מ דהכל כנוע ואין חלוק ביניהם דאלה כמאן דמני סומאה דמי לכן

סבירא ליה הלא דמטרף הכל והעומד מלמעלן גם כן סמא. ויתכן לומר שזכו מני טעמא דפלוניתהו כמק"ל מ"ג. ואבסוח דלוחו הך דפ"ג מ"א: ו טומאה תחת העמוד. מ"ט התי"ט בשם הר"ם מהוספתא דביש במקום הסומאה פ"ט ב"ל הוי כקבר סהוס הוא דוקא בעמוד כתי. אבל אם העמוד הוא מקרקע עולם כחול מערה אין בו דין קבר סהוס והרי הוא ככותל שזכיר דפ"ז מ"א וכו' שביאר שם הגר"א בלחך בפירוש. והוספתא גם כן מיירי בעמוד כתי. ובספר השי"ש הרכיב פירוש הרמב"ם המובא בתוספות חדשים אות ב'. עם דיו של הר"ם. וק"ר הדבר מהסתמם יחד. ובפ"ז מ"א אות ח' שם הביא דעת הגר"א הוא סוחר את עגליו:

פרק ה א ויריעה ופקרטיא וקבליא וסדין ומפץ ומחצלת. כולן במחבר איירי וזכו שהן עשוין אהלים. דאי לאו בנחומר אם הם באוסן שמקבלין סומאה אינן חוללין. והא דיריעה ופקרטיא וקבליא וסדין אף שהם מהדברים המקבלין סומאה אהלים אף במזוירים וקבועים. ע"י תוספות שבת כ"ע ב"ב ד"ה ואין סממא שהקו מסדין. ותיירוש אינו רק על סדין ולא על יריעה ופקרטיא וקבליא. ועי' מ"מ פ"ה מהל' מ"מ סוף הלכה י"ב שהקשה זה. ולענ"ד נראה דהב"ד דמיטמא סומאה אהלים. אין להם דין כלים הנוגעים או מחילים בהלום על המח. שטעמין [נפי שיטת הרמב"ם ודעמייה דאף בכל הכלים לא לבד בכלי מחכות] אכי אבות הסומאה כמת מגוה"כ חרב הרי הוא כחלל. משא"כ כהן דמיטמא סומאה אלא במחומר דלית לן קרא. אינם נעשים כ"ל אב הסומאה. ומלחתי כן בגר"א פ"ו מ"ב. וישן סומאה אהלים אינם רק מגוה"כ ואינן נעשים רק אה"ש עתה על חולין לענין מה שעליהם. שאם נע עם אינו עמא רק סומאה ער. ואם מחיל על"כ כהאל הוה סבור לנמרי ודוק. והרמב"ם פ"ה מהל' מ"מ סוף הלכה י"ב לא כתב כן אלא שהן כנגדים שנגעו במת. ועי' כלים פרק כ"ז משנה א' מוסף עליו העור. ובמפרשים שם. וכ"ו צאלה קבוע ומחומר. אבל בלא"ה דבר המק"ס אף שטעמא אלא ומחיל אינו חולץ בפני הסומאה. ככלל דלולא מכליתו:

מעני פתיחה לפירקין דכוורת יהושע

הפרק הזה. עממו עליו הראשונים ז"ל. החזקו על אפני הכלי. היה מה חמרו הן העץ הוא. או כלי חרס. ואין לזרזו דפנותיו ושוניו. פחותות או סגורות. שלמות או מנוקבות או שבורות. וכמה גדלה מחוקת מי"ס או לא, וכל אחד חתר לו דרך באופן שיכנימו המשניות להלכותיהן. עם החומר והזורה והגודל שהערך ואחר כל המורה שאר לכל אחד מהראשונים ז"ל קושיות ופירושים ששטרו בעתם עליהם מלבד מה שהקשו שלאחריהם. ובשום לב יראה כי הקושיות אלה אינם נכנסים בכלל כל קושיות יש לה תירוק. אולם הם מערערים חומת בנינם עד היסוד. וכן השיד הראב"ד על עממו כי נשאר לו קושיות בזה הפרק. וביאורו נשאר מעל. והנה אמון מולט אמון מכוסה. למודו הכוס. מעין חמוס:

עד שם אור יסודו. שם אב בתורה. רבינו דשכ"ה הגר"א זוק"ל. הניב לפירו חומר הכוורת וטורח. סלל מלה חדה. הרים המכשולות. פיה הדרך. החברים העוסקים במשנה רדו דבש מכוורו ומאורנה עיניהם. ששמו ורלו אור. עד כי הביאורים שקדמיהו אונחו בקרן זוית. והכל תפסו שיטתו החדשה. החזיקו בה ונשקו לה כמ"ט שפתיים ישק משיב דברים נכוחים:

ואני העני בדעת עומס בזה ובלימה להגיד. כי יש לי בעיני שאלות גדולות לשאל על ביאורו. ועיני כמות לראות באורו הגדול. ואלו הן: (א) באחר שהטורח היא כלי סהור ומנחת חוק הפתח למה לא תשוב מדין כלי לדין אלא אף לחן בפני הסומאה. מטעם שכלי סהור מלאת עם דפנות אהלים כמבואר במבילתין [פ"ה ופ"ו מ"א]. הוכיח זה הר"ם ז"ל משנה א'. [ומ"ט התי"ט מ"א ד"ה כל שהוא בשם מהר"מ כגון זאת הכוורת שמונת חוק הפתח ולא אלא הדופן כו' אין סנה לרביו]. וני מה בין זה להיחל דבב"ב (י"ט: ב) כ"ה המונח בחלון וכן היתה דעוקדה שלשי שבת. ומה בין פתח לחלון. והתו' בב"ב שם הקשו מהא דמגלה (כו: ב) שהניחו אה"ק צפתה שלא חייבם הסומאה. שמל"ג נ"כ עם דפנות אהלים [ואמנם קושיות החוס' מהא דמגלה לריבה הלמוד. דהתם לאו משום דפנות אהלים. אהיק עלי. רק משום דארון גופיה אם ה' עשוי לנחת הויא ל' אהל לעממו. ודמי למגדל (פ"ד מ"א) וא"כ אין ראוי לכלי המלאת עם דפ"א"ה ללא ליבעי לבפולי התם. ומ"מ לפ"מ שדימו התו' יש ראיה לדבריו שאף צפתה חולץ כלי סהור עם דפ"א"ה ודוק: (ב) עדיין עמיר ונכנס מלחתי מלן חכמים שזכרו במשנה י"ב י"ד. ולפ"ד קאת מהראשונים זה סותר לכל המשניות שקדמו בזה הפרק. וכבר חתרו הראשונים למאור. ובאר חמוס. ורבינו הגר"א ז"ל גם הוא לא פתח עיניו לראות מלן חכמים ומונו בר פלוגתייהו וליה ליה פטרא: (ג) ביירושו בבלת אפ"ס. שהוא ששכרה בין הנקבים. הוא היפך ממה שגראה מהוספתא שזכר בה כמה פעמים מלה זו. ואי אפשר בשום אופן לפרש שהייו ששכר. ואדרבה מבואר ביאורו שמה. שהכוונה שמהודק ומחומר היטב. עיין הוספתא פ"ו. ופ"א ואפ"ס את כל הארובה שפירושו סומאה. וכ"כ הר"ם פ"ה מהוספתא מעידה שפירוש אפיך הוא מהודק ומדוק. ועיין בכללים אות

קמן כ"א עוד ראיות לזה: (ד) לפי ביאורו ז"ל מה שזכר במ"ג ומ"ו פחותה ואפ"ס. פחותה היא מדפנותיה. ואפ"ס ששכרה משוליה יקשה למה ל' לתת: לחלקם לשי דברים ושני שמות. הלא הייט הך מדופנה או משוליה בין כך ובין כך הויא לה שבר כלי והויא אהל ומוצא: (ה) למה צפתה אמר התנא שפקודה נשק אהיו משום שבוים בהשם פ"ט ע"ל צה סומאה [לכנסו מהלחך ספה וסומאה תחת] אף שלא כנגד הפתח] ולכן לריבה פקד כי היכי דלא תיעיל צה סומאה ומ"מ מותרת כלי בטלה. ובאפ"ס שלפי פירושו הוא שפחתה משולי' בין הנקבים התנה שלא יהא בהשבר פ"ט. כי היכי דלא תיעיל צה סומאה. והי' יכול התנא להסך התנאים ולמחתי צפתה [היינו מדפנותיה] שאין לה עשה [שנ"כ בטלה בזה מותרת כלי. וסומאה לא עיילת צה] ובאפ"ס אף שיהיה להשבר ספה רק שפקוד נקט. או ליתני בתרתייהו שאין להם עשה. או שפקוד נקט: (ו) אשר דין ביהור רגלי המפרשים הראשונים ז"ל. הוא השינוי הגדול שבין משנה ג' ו' ו'. ובין מ"ב ו"ד. שבראשונות שיה צ"ל בזמן שהיא כלי מחוללת. היתה פחותה או אפ"ס. ובאחרות שיה צ"ל בזמן שהיא כלי ולא זכר מחוללת. היתה פחותה כו' ולא זכר אפ"ס. ושנה במקומו או מחוקת מ' סאה. וביאר הגר"א ז"ל לפי שיטתו. השינוי במ"ב הוא אגב מ"ו ומ"ד. ביוצת על שוליה ונבזה ספה: ושם לא משכחת מחוללת בשול'. דא"כ אם הסומאה כנגד הקב ליטמא כנגדו עד לרקיע כמבואר בלחך דבדרי קדשו. והנה מלבד שכל מעיין ישר ישפוט בלדק שפירשה לחוקה היא להכניס בתוכה ישוב וקבתי הגדול של השינוי הנוצר. ובפרט במ"ב מה שעדיין איננו לריך לזה כמבואר. וביאור שאף שלא זכר מחוללת ע"כ במחוללת מיירי כמ"ט הגר"א ז"ל בעממו. ומה מועיל שהשכח התנא חתח לשונו. הנה עוד יש לשאול. שהרי בלא"ה בכל הפרק הך בנא דגנוה ספה בזמן שאינה כלי שזכר ארבע פעמים מ"ד ומ"ח ומ"ב ומ"ד וכן בזמן שהיא כלי נוצר נ"כ ד"מ מ"ב ומ"ו ומ"ז ומ"ט. ס"ה שמונה משניות שהן ארבעה ארבעה והנה הגם חלוקין צדיהן זו מזו בצרטים בניס כמבואר בעליל. ואחרי שבלא"ה אינן שוות יותר הי' נכון להתנא לאשחשאי כדו"ה פירקין צנווא חרד במחוללת ואפ"ס רק להסיף במ"ב ובמ"ד סומאה תחת' שלא כנגד הנקב: (ז) ועיקר יסודו ז"ל שכן לא תני מחוללת מכווס דבשומדת על שוליה וסומאה כנגד הקב משתנה הדין. תא אחוי לך דבכל הפרק לא חשש התנא לזה וסמך על המעיין [או על הוספתא שביא]. שהרי תנא היתה פחותה ופקודה נקט. כלומר מדפנותיה [לפי ביאורו ז"ל] אשילו שהפתח הוא ספה שהפקק של קם סוחס החלל [כהי"א דפ"ג במבילתין] וחביא בתוספתא [מבילתין] מודה ר"א ור"ם בסומאה תחת הפקק שסומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. ומדר"א ור"ם דפ"ג דכוורת פחותה שאף ששומדת על שוליה והסומאה רגזה נעשית אוהל ומוצא ומ"מ כנגד הפקק של קם אינו חולץ. נשמע לרבנן דבמינחת על דופנה ופחותה ופקודה דבשומאה תחת הפקק עייל צה סומאה. ומעתה פקח נא עיניך וראה מ"ט במ"ג תלתא בני סומאה תחת' כו' על גבה כו' בתורה כו' וכו' במ"ד

פתיחה לפירקין דכוורת

אלה הם הסיפור והמסעות. הפרטים והכללים הנרמזים לביאור פירקין דכוורת. כולם ברורים. וכל כוונתם. לא הגדתי בהם דבר שלא שמעתי מהאבות והחוספתא והרשאים ז"ל. המה יהיו עליהם עדיהם. ידויקו ויאמרו אחת. המכוונת האלה יולטיך בדרך להכיל הפרק הזה לנחמיו. ארבעה אופנים שונים. (א) פיה לחוץ. (ב) פיה לנים. (ג) מונחת בלוי. (ד) עומדת על שוליה. וכל אופן ואופן ארבעה חלקים כלומר שיש בהם ארבעה. (א) כלי מחוללת. (ב) פחותה או אפואה או

מחזקת מ"ס. וכל אחד חרי גווי. (א) מונחת על הארץ. (ב) גבוה טפח. הכללים האלה כתבם על לוח לבך. המה יאירו לפניך הדרך ותבוא אל עיר הדעת טפח. ואזכר כגון דא לרין לאודושי. שמי שרצה להקל מעליו הסורה ללמוד הכללים ולדעת אוחס. וירצה לגשת אל ידיעת הפרק בני שוקדם לו ידיעת הכללים. המה אם ימיה באמונה להאמין בכל מקום שיש בביאור הפרק כמבואר בכלל פלוני. המה יחכן לו גם זה לחמו לו דרך קרה באמונה נצורה ערוכה ושמורה:

הערות למעני יהושע

במקומות רבות היא יותר מחוללת ממקום אחד אף שיהיה ארכו שיהיה כס"ה בשניה [סימן לדבר] פריסות הקנה כבאים וכרוו הקיסר ע"י א"ן ור"ן ס' ל"ז]. זהו ביאור פירושא בני שום דתק ופיקוס. ותוספתא זו דפיק י' והאספתא דפיק י' שזכרנו בלוח האותיות יתדו מהאיות. שנידך שלא יבא בין פיקוס והכלי או בין פיקוס כהלי בין פיקוס כהלי שום פיקוס [כפי השיעור כמבואר] ולא מלל עם דעות אלהים:

וחתמה ופ"י ירוף יש עם סביב אורך טפח ואינו מכוונת זה כנגד זה. או חשיבה מחוללת. וכן אפילו אם משך הטיטם שכארי טפח הוא מפורש בשתי דורות. אבל הם מכוונת זה כנגד זה. או ג"כ נקראת מחוללת. אבל כשהפליט אינו מחזיק טפח אפ"י במקום אחד. שבו כללי ונובעת לא יגיע לביעות הקיסר [כשרי לפיכך מחזק טפ"ט] ונעולה לא יהיה כפיטם הלך מתיבית ומתה בקיבוץ מכל סיבות הקיסר. או נקראת אפואה. ויהיה לפ"י ביאור מה שמכר בשניה כ"ס איזו אפואה כל שאין לה טפח מקום אחד. אפילו במקום אחד. ששכפטיטם מפור

פירקין דכוורת מסכת אהלות

פרק ט א כוורת. שהיא בתוך הפתח ופיה לחוץ. בית מן המת נתון תחתיה או על גבה מבחוץ. כל שהוא כנגד הזית תחתיה וגבה טפח. וכל שאינו כנגד הזית. תוכה. והבית. שהור. בבית. אין טפח אלא הבית. בתוכה. הכל טפח: **ב** היתה גבוה מן הארץ טפח. שומאה תחתיה. או בבית. שומאה תחתיה. או בבית. או על גבה. הכל טפח אלא תוכה. ובתוכה הכל טפח: **ג** במה דברים אמורים. בזמן שהיא כלי מחוללת. היתה פחותה. ופיקוקה בקש. או אפוצה. איזו היא אפוצה. כל שאין לה טפח במקום אחד. כזית מן המת נתון תחתיה. כנגדו עד התחום טפח.

מעני יהושע

אדמה וסבורה מל"ט: היתה פחותה בו או אפוצה. הם שמי הנאים היסך שלו. שכימולא אחד מהם תלם הכוורת מדין כלי ותשוב לדין אהל. האחד שיהיה פחותה. שפחותה. עד שצטלה מתורה כלי. ואז נעשית אהל אף לחוץ. ובעבור כללים כלל ד' מהמכוונת והחוספתא. וזכר בזה התנאי שהיה פקוקה בקש משום פתח פ"ט שאו לרין לסקק שלא תכנס בה הבימאה (כמ"ס המפרשים ודלא כבעל תפי"ט) והתנאי השני או אפואה. כלומר מהודקת נתלם הכותל סיבט סביב [כמבואר באורך ביאור מלה זו בבערות של הכללים אוח כ"א] שאו ג"כ יוצאת מתורת כלי למורת אהל אף שהיה שלימה משום דמלל עם דפנית אלהים כמבואר בכללים כלל ז' י"א. והיא אף חוללת כפני הסומאה. ושני אלה התנאים הם היסך ממם משני הנאים הראשונים הנזכרי' במתני'. פחותה ואינה כלי הוא ההפך מהתנאי דל"א שהיא כלי. אפואה ומהודקת הוא היסך מהתנאי מחוללת ורפוייה. וביאר התנאי ואמר איזוהו אפואה כלומר עד לה חשיבה מהודקת וכמה הוא שיעור הפילוס שישאר ועדיין נקראת אפואה כל שאין לה טפח במקום אחד. כלומר שאין הפילוס מחזיק בלורך הקיסר שכן הכוורת לחלל הפתח שיעור טפח. בלחוד משני אלה חזר הדין שהיה הכוורת אהל אף לחוץ כפני הסומאה. ואז יהיה פסקי הכללות כך: בבית מן המת נתון תחתיה. רק החתים עד הכתום טפח. אבל עליה אף בטומאה רלויה היא אינה נוקעת ועולה. יען הכוורת שיש לה דין אהל חוללת. וכן פ"ג חוללת על החתיה [ומכש"כ חוכה]. וכן בחוכה חוללת גם כן שחרי שוליה השלם שנתוך הבית ג"כ חוץ. או משום פתחה או משום דפתי"ס. ואולם ראו לדעת שאף שדין טומאה החתיה ודין טומאה בחוכה שום שהכוורת חוללת בעדם. עכ"ל חלוקים המה ששטומאה תחתיה ואז היא רלויה. מה שהאהל חוץ הוא משום שיש לו שתי דפנות למעלה מהטומאה ואילו לא ה' רק דופן אחד התחתון לא ה' חוץ אף שיש לה דין אהל. אמנם כשהטומאה בחוכה ולא לרין רק שלא התפשט הטומאה מחוץ לה ואילו יש לה בשניה אוריר טפ"ט ואינה רלויה אז די לחוץ אף צדופן אחד ומבואר בכללים כלל ה' ו'. לכן אין טפח אלא תוכה: **ד** היתה גבוה מן הארץ טפח. ומ"מ משכחה לה שיהי אפואה כגון שיתלם שבו חלל הפתח מקיפה גם מחמתיה ומת היסך הכותל יש בו ט"ס שמיבא הטומאה לבית. וחלוקי הדיוט מבארים כמה שקדם גמטט השקפה: **ה** נתון תחתיה או ע"צ מבחוץ. דהו"ל טומאה רלויה. לכן רק כנגד הזית למעלה מן הכוורת ולמטה ממנה טפח. משום דנוקעת ועולה נוקעת ויורדת ואין כלי טהור חוץ. אבל אדנפשה מלל ולכן תוכה כולו טהור: והבית שהור. כיון דזוכה טהור אין לטומאה מקום טפ"ט לניכנס לבית. או בבית. שניכנס הטומאה דרך פיה מו לו והדופן העליון שיש תחתיו ט"ס נעשה אהל ומביא הטומאה לכל תחתיו דהיינו חוכה. ולכל הפתח שהתח הכוורת דכלי אינו חוץ ולכל שלמעלה מהכוורת ג"כ מטעם זה ולבית משום דשילא ביה פוצאה דדר פיה וגם דרך דוספה רעלון

כוורת. הכוורת היא כלי לאסוף בה הדבורים לעשות דבש (כ"ב עה): [מכר מרת מכר דבורים] והיא כלי חלולה ועגולה ולה שתי שוליים. האחת קבועה ושלימה. השנייה עשויה להכניסה ולסלקה ואינה קבועה בה. זה תורה ונרצה. אמנם חומרה. יש עושין אותה מקש או קנים כלים פפ"ו מ"א] ויש עושין אותה מעץ ויש עושין אותה מטיס מנובל ומייבשין אותה בחמה. ואין לורטין אותה בכבשן [ונקרא בני המטעם כלי ארמה. כמ"ס הו"ל מחוץ ספ' ד"ה כלי ארמה] כי אינה נדירה לרין. יען אין חשיבה ע"י האור ולא מחזיקין בה דברים הממלמלם אותה. והנאל כל היכי שמוכר הראשונה. מרשט ממה נעשית. אולם השניה והשלישית מוכרין סהמא. והמבין יבין לפי הענין כל היכי דתי בה שהיא מקבלת טומאה מוכח דשל עץ היא. וכיילי שלפי הענין מוכח דלוינה בת קבולו טומאה בכל אדמה מיירי. ובכאן בכל הפרק מוכח דכלי שאמק"ט מיירי. וע"כ שהיא כלי אדמה. או כלי אצנים וזונה מחזקת מ' סאה. דאי לאו הכי הו"ל אהל כמשי"ת מ"ב. ומעשה נחשיל צבוח"י לברך המטעמים דשירקין אחת לאחת: שהיא בתוך הפתח. ומנוחת על הארץ לרובה: ופיה לחוץ. שוליה הפתח לחוץ. והסחיס טוך הבית: נתון תחתיה. דהוה ליה טומאה רלויה: או על גבה. כיון דכלי טהור שאינו מקבל טומאה היא כדלמרון. וכיילי אינם חוללים כפני הטומאה כמבואר בכללים אוח ה'. נעשית הטומאה כמו שמיבא ל"ט. והו"ל ג"כ רלויה: כל שרוא כנגד הזית. שטומאה רלויה אינה מתפשטת לנדדין רק נוקעת ועולה נוקעת ויורדת מכלי שאמק"ט ואינו מחזיק מ' סאה אינו חוץ: תוכה בו שהור. דכל הכלי נעשית כגות אחד והואיל היא כמ"ס העוקף תמיד פחול שמלל על מה שצרכה אף שהטומאה מונחת תחתיה וכמו שביארנו באורך בהערות של כלל ב' אוח ג': והבית טהור. שהרי הטומאה הרלויה מחוץ לה: אין טפח אלא הבית. שאין לטומאה מקום חלל ט"ס לנאה. מהבית ותחתיה. ואתיבה מלל שהרי דופנה הפתח דהיינו שוליה הוא מבפנים לנד הבית ואדנפשה מלל: בתוכה הבל טפח. שאין דבר שיוצא כלי טהור אינו חוץ. ודין העליון למעלה נעשה אהל. להביא לכל מה שחתיה ולא לפתח לחוץ לכל מה שעליה ולבית: **ו** במד"א בזמן שהיא כלי מחוללת. כלומר שיש לה שני תנאים. האחד שהיא כלי שהיה שלימה ואינה פחותה. והשני שהיא מחוללת שאינה נוקעת כמותי מלל הפתח ומונחת בחוכו רפוייה וגמלאו פילוסים צינה ודין דופני החלל. או דינה כמ"ס במכסא א' ב' דהואיל היא כלי שלימה אינה חוללת כפני הטומאה. כמבואר בכלל א' ב'. והואיל היא מחוללת ורפוייה ואינה מהודקת בחלל הפתח. אינה מלל עם דפנות אלהים. ואין לה דין אהל לחוץ כפני הטומאה כמבואר בכללים כלל ז' ב'. כשהיא אלה נקבצו נאו לה או דינה שהיא כלי להביא הטומאה ולא לחוץ לשאר ולא לטהר רק אדנפשה מלל הואיל היא כלי

זכה כנגדו עד הרקיע טמא. בתוכה אין טמא אלא תוכה. היתה גבוה מן הארץ טפה. שומאה תחתיה תחתיה טמא. בתוכה תוכה טמא. על גבה כנגדו עד הרקיע טמא: **יג** היתה יושבת על שוליה והיא כלי. שומאה תחתיה בתוכה או על גבה שומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוה מן הארץ טפה. או מכוסה או כפוייה על פיה. שומאה תחתיה בתוכה או על גבה הכל טמא: **יד** בטה דברים אמורים בזמן שהיא כלי. היתה פחותה ופקוקה בקש או מחזקת ארבעים סאה כדברי חכמים. שומאה תחתיה. בתוכה. או על גבה. שומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. ר' אליעזר ור' שמעון אמרים אין שומאה עולה לה אף לא יורדת ממנה. היתה גבוה מן הארץ טפה. שומאה תחתיה תחתיה טמא. בתוכה או על גבה כנגדו עד הרקיע טמא: **טו** ארון שהיא רחבה מלמטן וצרה מלמעלן. והסת בתוכה הנוגע בה מלמטן שחור ומלמעלן טמא. רחבה מלמעלן וצרה מלמטן הנוגע בה מכל מקום טמא. היתה שוה הנוגע בה מכל מקום טמא דברי ר' אליעזר. ר' יהושע אומר טמא ולמטן שחור טמא ולמעלן טמא. העשויה כמין קטמרא. הנוגע בה מ"ט טמא. כמין גלוקסום הנוגע בה מ"ט שחור הוין ממקום פתיחתה: **טז** חבית שהיא יושבת על שוליה באוויר וכזית מן הסת נתון תחתיה או בתוכה

זכה דברים אמורים בזמן שהיא כלי מחולחלת. היתה פחותה ופקוקה בקש. או אפוצה. או אפוצה. או אפוצה כל שאין לה טפח ממקום אחד. כזית מן הסת נתון תחתיה. כנגדו עד התהום טמא. על גבה כנגדו עד הרקיע טמא. בתוכה או בכית תוכה והבית טמאים: **יז** היתה גבוה מן הארץ טפה. שומאה תחתיה או בכית או בתוכה הכל טמא אלא גבה. על גבה כנגדו עד הרקיע טמא: **יח** היתה מטלאה את כל הבית ואין בינה לבין הקורות פותח טפח. שומאה בתוכה הבית טמא. שומאה כבית מה שבתוכה שחור. שדרך שומאה לצאת ואין דרכה להכנס. בין עומדת בין שומה על צדה בין אחת בין שתיים: **יט** היתה עומדת בתוך הפתח. ואין בינה לבין המשקוף פותח טפח. שומאה בתוכה הבית שחור. שומאה בכית מה שבתוכה טמא. שדרך השומאה לצאת ואין דרכה להכנס: **כ** היתה שומה על צדה באוויר וכזית מן הסת נתון תחתיה או על גבה. כל שהוא כנגד הוית תחתיה וגבה טמא. וכל שאינו כנגד הוית. תוכה שחור בתוכה הכל טמא: **כא** היתה גבוה מן הארץ טפה. שומאה תחתיה או על גבה הכל טמא אלא תוכה. בתוכה הכל טמא. במה דברים אמורים. בזמן שהיא כלי. היתה פחותה ופקוקה בקש. או מחזקת ארבעים סאה כדברי חכמים. כזית מן הסת נתון תחתיה. כנגדו עד התהום טמא. על

היושע

במקומו הנאי דמ' סאה וכחכמים. והוא ברור ונכון בני פקטוק ונלי דוקא. והסתא שנה דבר דבור על אפניו. והדברים מאירים ומשלימים בעוה"י. ופרטי הדין דסיפא דמסנה י"ב מוצאים צמה שקדם: **יג** או מכוסה. אפי' נכסר כיון שהטמא דהבשר הוא כלי אף שלמק"ט אין הכשר הוין ודמי לגדך שט"ג כ"ג כ"ג כ"ג דפ"ו מ"א. ודלג כהרע"ב והסיה דפ"ה מ"ו שהבית. כבורת פחותה מיירי. היאיל והיה עומה אהל: **יד** ר"א ור"ש אימרים. ע"י ציבור הנר"א וכבר כתבתי בהערות הכללים אות י"ב מה שיש לי להשיב על דברי ק'. ויזוהר אני המה שהרי אף כהאל מעיקרא כשהטמאה הוונת ואין עליה רק דופן אחד. שומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת כדמוכח מתוספתא פ"ה בטומאה תחת דגלו של מנדל. וכן מוכח מתוספתא פ"ג. גמל [שהוא אהל אף לפרט כמ"ט פ"ו דמילתין מ"א דבר שיש בו רוח חיים] שהוא עומד באויר כו' ה"י ורען שומאה תחתו כנגדו עד התהום טמא [משום שיש ע"ג השומאה שתי דפנות תחתיו והוא בטנו וגביו והיא שדרתו] כו' שומאה תחת דגלו והיא רוונת שומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. והוא משום דתחת דגלו אין עליה חלל פ"ט מלמעלה ולכן בוקעת ועולה. אף שהיא דופן אהל. ומה זה ש"י הנר"א דוקא בבני ועשה אהל. אולם למ"ט שם בהערה אות י"ב. פשוט הדבר הואיל ושוליה העומד על הארץ יש ע"ג חוק והוא אהל למה שכתוב. רק שאינו מוכסה מלמעלה. בזה פליגי. דח"ק פ"ל כיון שאין לה שתי דפנות למעלה שומאה הרואה. בוקעת ועולה כו'. ר"א ור"ש פ"ל דמ"מ אהל הוא אף לחזן. ואין שומאה עולה ולא יורדת. וכמו שהסדרנו שם הענין בפעמו: **טו** ארון. הפסיק רבינו הקדוש ברוך משה בין מתנייתו דבורה למתני' דחבית אף שאין ענינה דומה להם כלל. משום שמתליקין בה בין כנגד דופנותיה או כנגד חללה. ודמיא בהא לך דחבית. לכן קבעה רבי הכה. ומפני שישודותיה הם ענין אחר כללן דפירקין. לכן כהנחה בלא ציבור. והרואה עינין במפרשים: **טז** חבית. עינין במפרשים הראשונים ז"ל מה שדחקו. דמתני' בחבית שאינה מק"ט מיירי ומש"כ והחבית טמאה כלומר מה שכתבתי. וכמעט יבאר יראה כמה זר הוא לפרש כן והקשויות שנופלות בציבורן. ורבינו הנר"א יבאר הדורים בציבורו. אולם מחק הגירסא והבבא של גד"א בהורה. אהל אם היחה טמאה. והגאון בעל תפארת ישראל עירבב ש' הראשונים עם ש"י הנר"א ודחק לייצר גירסת הספרים דמשום שומאה כדבורין קאחי עליה. וכמ"ט הרע"ב והחוו"ט. ודבר זה ג"כ זר מאל שברי לא זכר מתני' תנאי שרדך שיהיה כעובי המרדע כמתאר פס"ו. אולם ע"פ היסודות אשר קדמו לנו בכללים אחר הידיעה הוורר החבית ונורחה יתבאר לנו ציבור המטה בלחץ פשוט. וכגירסת הספרים גלי שום הנה"א וזוהר חקר ויתר. והוא. החבית היא כלי חרס. כדמכות [כלים פ"ב מ"ב ג'. פ"ג מ"ב. ג' ד' ח'. פ"ד מ"א ז' ב' פ"ט מ"ב. ח'. פ"י מ"ג ה' ו'. ב"ק פ"ג מ"א. ובגמרא שם שנתבין לזכות בחרסי'. אהלות פס"ו מ"ט] וידוע דיהי שאינה מקבלת שומאה מגבה ומק"ט מתוכה כלל כלי חרס. ולכן שנה בה התנא תנאי השומאה והטהרה לענין ענינה והחבית טמאה. והחבית טהורה. גד"א בפרורה אהל אם היחה טמאה. והכל כפשיטה לענין החבית נוסף וכמו שהבאר בעוה"י [מה שלא התנס כן התנא כלל בני דכוורת. שלפי מה שכתבנו שיטותיה היא כלי אדמה ואינה מקבלת שומאה כלל. לא שייך לאפליגי בה לענין ענינה] אמנם יורה ותמונה הוא. י"ט לה שתי שוליה האחד תחום השני פ"ז פ"ח.

מעינו

הענין החלק שבנית ולכן הכל טמא. וכן כשהטמאה בבית משום דעילא דרך פיה וכולה מעשה אהל למטה ולא לחזן ולספר: **ז** בד"א בזמן שהיא כלי. כלומר שלימה שדינה שמיא' את הטמאה ואינה הוונת. ושד תנאי אחר ובחולחלה שאינה מהודקת בחלל הפתח רק מהטענה בה שג"כ דינה כחומר. אהל היתה פחותה. שאלו ילא מחורת כלי ועשיה אהל אף לחזן. וכשהפתח טפח היא פקוקה בקש. או אפוצה. שמהודקת ואו אפילו כלי שלם מלאת עם דפ"ה ומוונת: נתון תחתיה או ע"ג. כלומר מברזן וממטה א' ד'. וכן נרדך לפרט במטה ג': **ח** אלא גבה. שאף שהטמאה בתוכה. הדופן שלמעלה חוזן או משום שפחותה ובטלה מהודקת כלי. או משום שהפונה ומלאת עם דפ"ה וכשיש בטמאה חלל פ"ט. אף דופן אחד חוזן וכמ"ט מ"ג: **ט** נתבאר עיני משניות אלו כדברי המפרשים לעיל דרך ד' בזה דמנדל. וע"י חו"ט כאן לפי דמ"ט נ"ט מהר"מ וחראה שנסתרו דבריו מהסיה דפ"ד שזכרנו. ובגמרא עינים אחד הוא: **יב** בד"א בזמן שהיא כלי כו' או כחוקת מ' סאה. פה המקום אשר כל מפרטי המשניות עמדו והסתוממו על המראה. למה חסרה המטה כאן הנאי דמחוללת ברישא ותנאי דלפונה כסיפא. וזכר במקום אפונה מחזקת מ' סאה. ומאן חכמים שלא ידעו מהם בענין כלי המחזיק מ' סאה ומאן פליגי עלייהו בזה. ורבינו הנר"א בציבורו הכהם העלה ארובה קת. וכבר העירתי כדבריו מה שיש להשיב עליהם בפתח אמרי. ולאחר כל הדק דק בזה דמנדל. ושי' חו"ט כאן לפי דמ"ט שהחיותו בעוה"י יבוא הדבר על מכונו. והענין על אפניו. עד כי לא לבד שיתפשט כל הקביות. אלא עוד יבין לראות מוכיחות ועדות ברורה על אמיתת ציבורי ככל הפרק. והוא החלק השלישי מזה הפרק מחיל עמשה י"א היחה מוסה על דזה ציבור שאין שם לא בית ולא פתח ולא דפנות אהלים. ולא שייך כלל בזה תנאי קביעה בפחה החק הוא הרפה. מחוללת או אפונה. הפילוג. הקצר הוא או ארון מאחר שהיא מונחת באויר. לכן לא התנה כי אם תנאי אחד ברישא דמטה י"ב גד"א בזמן שהיא כלי. לכלכל בזה דיני משנה י"א ורישא דמטה י"ב. שפשיהו כלי כלומר כלי שלימה והיא עברה שהיא כלי אדמה ככל הפרק נעשית אהל למטה ולא לפרט ואינה הוונת וחזקי הדינים דמטה י"א ורישא דמ"ג מוצאים היטב צמה שקדם ואך למוחר לשנת הדברים נצטמן פעמיים. ותנאי מחוללת לא משכחה לה כלל לחם לו ולהתנות עליו. ולכן לא הזכירו. וכן כסיפא לא מני למיתי או אפונה שציבורו לפי מ"ט שמהודקת היטב חללי הפתח. שהרי אין כאן לא כותל ולא פתח שהרי מונחת באויר. ושנה במקום זה תנאי דמחזקת מ' סאה שכלני ע"ג נעשית אהל והוונת ד"ה כמתאר בכלל כלל ד' בראיות מהמטה והראשונים. אהל בבלי אדמה וכ"ג וכלי אבנים כשמחזיקים מ' סאה היא מחלוקת ר"מ וחכמים כמתאר בתוספתא ב"מ כלים דפ"ה וז"ל כ"ג כ"ד וכ"ה הבאים במדה ר"מ אומר הרי הן ככלים וחכמים אומרים הרי הן כחוללים פסק הרמב"ם פ"ג ובי"ג מהל' פו"מ חכמים. וכבר התבאר כי כו"י פירקין מיירי בבלי אדמה. לכן שנה התנא במקום אפונה שזכר עד כה שמונחת בפחה. ובחלק זה שמונחת באויר ולא שייך אפונה שנה במוקמו מחזקת מ' סאה וכדברי חכמים שאף כ"ד נעשה אהל וחזן. ולא כר"מ דכ"ד אף שמחזיקין מ' סאה דין כלים להם. ועד כה שבי' לו לתנא להנחות תנאי דלפונה לא רצה לאורווי בפלוגתא. אהל עצה שמונחת באויר וחסר לו תנאי דלפונה שנה

בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. במה דברים אמורים בטוהרה. אבל אם היתה מטאה או נכה מן הארץ טבת. או מטובה. או כפויה על פיה. טומאה תחתיה או בתוכה או על נכה הכל טמא:

בנגד קורקויותה. טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת והחכית טמאה. תחת דפנה מבחין טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת והחכית טוהרה. בתוכה ותחת דפנה. אם יש בדפנות פותח טפה הכל טמא. וכנגד פיה טוהר. ואם לאו טומאה

יהושע

אולם לפי שזיינו שהבליטה מתפשטת נרחבה בתיקף כפי יותר מלגבה. ואין תחתיו ק"מ נ"ט לעולם. אחיה כפשה וכמו שביארנו. כבא ג' בתוכה ותחת דפנה. שאז משכחת לה. שני יורים אם החכית גדולה ולפיה גם בליטת הבטן רחבה וגדולה. והיא נבוכה ג' כזה. **U** ולמעלה ולגובה ואף הכלי נעממה שהרי והכל טמא כל שחתה דפנה סביביו. **U** ולמעלה ולגובה ואף הכלי נעממה שהרי הטומאה בתוכה והיא כלי חרס. וכש"כ. שאינה חוללת. ורק כנגד פיה תוכה ותחתיה ונגה הכל טמא כדן מת צבית וכלים כנגד ארובה. וכמ"ס הגר"א בא. ואם לאו שאין בדפנות הבליטה פ"ט מ טמא בוקעת דרך דופנה ככל טומאה רלוזה והחכית פשיטא דטמאה שהרי הטומאה בתוכה והיא כ"ה ונתבאר זה ג' צבית דרישא: במה דברים אמורים בטוהרה אבל אם היתה כוי. כנר כתב הרשב"ד ז"ל (פס"ו מע"מ ה"ו) שאין כוונת החנא שנגל אחד מהארבעה דברים שזכר בסופא יהיה הדין כמו שמסקי הכל טמא. אבל כוונתו על הנמה דברים אמורים. לא על אכל אש. כלומר כל מה תלחא צבי דרישא אין ליה טמא דין כ"ה כשלא היה אחד מהארבעה דברים דרישא. אבל אם היה אחד מהם. או לא משכחת ליה תלחא צבי דרישא להכתיבו וישתנה הדין. מהם שיסול השינוי בכל ה' צבות דרישא ומהם בלחה או נחשים. וכמו שנגזרם אחת לחת למזג חשבונן. (ה) אבל היתה טמאה. שפך שגם בטמאה דיניו דבבא הא' והג' משכחת ליה אבל דינה דבבא הא' לא משכחת ליה. דכיון שכלי טומאה הוא נכנסת הטומאה בתוכה. ודפנה העליון נעשה אהל. והוא הדין כמו בבבא ג'. ולא משכחת ליה תלחא צבי. (ב) או נבזה מן הארץ טפה. ובלאזן זה פשתנה הדין דבבא הא' ומהם דרישא. שזיון שגובה טפה נעשית כולה אהל לטמא ולא לטהר והטומאה נכנסת אף בתוכה כשהחזרת מלמעלה למטה והכל טמא. (ג) או מטובה. ואז ישתנה הדין של בבא הא' והג' והכל טמא. שנגבא הא' כשהטומאה תחתיה והיא רלוזה וחוזרת ויורדת פוגעת בכפי ואיז מדי פתיל ואיזו מילי ע"מ שבתוכה ונכנס לתוכה ומעשה הכיסי אהל והכל טמא. ומכל שכן כשהטומאה בתוכה ובבבא ג'. אולם הדין של בבא השינוי אינו משתנה שהרי כשהחכית הטומאה ויורדת פוגעת הדופן לא הכסוי והוא הדין שרק למעלה ולמטה כנגד הטומאה טמא והחכית וכל מה שבתוכה טהור. וכן בכפיה על פיה. ג"כ בבבא הא' לא שייך הבד"א שפך בבב"ג הדין של הבבא הא' דין אמת. בנהוגה תחת בליטת הדופן מבחין כמבואר למעין נמה שקדם: כללו של דבר לא תמצא דינא דרישא של הכל טמא כ"ה בלחה מהארבעה הנאים דרישא. והוא צבוכה מהארץ טפה שאז בכל ג' צבי דרישא הכל טמא אבל בשאר השלשה הנאים דרישא לא מני קמי הבד"א אכולהו תלתי צבי דרישא. וכמ"ס. ונשלחתי על רבינו הגר"א שמתק ההלכה דטהרה וטמאה משום דלא משכחת לה כפויא נווי דרישא. והלא גם בב' הנאים של מטובה וכויה על כיה גם כן לא מני קמיא אכולהו צבי דרישא. והנה ילאק בזה ידי חובת ביאור משנה זו החמורה באופן מרווח. ונשלם בזה ביאור הפרק בעוה"י:

מעני

ובו קבוע המנופה לפתח ולסתום פתחה. ובדפנותיה היא רחבה בלמעשה ומחוקרת והולכת למעלה ולמטה בשיפוע גדול ובולטת מלמעלה כמו בטן. והבליטה גדולה כ"כ שטיפוטה המתרחב והולך משוליה ללמעלה הוא משפע יותר לרחבה מלגובה עד שכשעומדת על שוליה אין לרבע טע"מ תחת הבליטה שהוא הבטן כפי מפי שהיא נמוכה. שהשינוי אינו מנביה והולך אהל מתרחב והולך כזה. **U** זה חומרה של הבית וחלואה. ובה נבוא אל הקודש לבאר משנתנו החמורה. שיש בה רישא ושיפא. רישא עד כמה דברים בטוהרה ושיפא מן אכל אש היתה טמאה וברישא תלתי צבי. (ה) טמאה כנגד קרקעיתה תחתיה או בתוכה [וה"ה למעלה ע"ג כנגד פיה שהוא כנגד קרקעיתה ג']. (ב) תחת דפנה מבחין. (ג) צבוכה ותחת דפנה. ובסיפא ד' צבי. (ה) טמאה. (ז) נבזה טפה מן הארץ. (ג) מטובה. (ד) כפיה על פיה. וכבארם אחת לחת נעממו בעוה"י. חכית כוי תחתיה או בתוכה כוי כנר מבואר דייני הכוורח. שהטומאה הרלוזה כשהיא בוקעת ויורדת אש היא פוגעת בכלי השחורה למעלה. או כל מה שכלי כנגד הטומאה טמא. שאינה מלאת אדפנה רק כשהיא שוכבת על גדה שכשהטומאה חוזרת ויורדת פוגעת בכלי שהוא דופנה העליון. אבל כשפוחה. והטומאה פוגעת כמה שבתוכה אז אינה יכולה להציל מלהבטח מה שכנגד הטומאה. והוא שפוט ומבואר. אולם הכלי עממה אש היא כ"ב וכ"ג וכ"ד שאינם מקבלים טומאה כלל אצלו מוחזק הנה נשאר פטורה בלי ספק. אולם אם היא כלי חרס. שרק אינה מקבלת טומאה נגבה אף שהטומאה תחתיה מנביה שהיא חטויותה. מ"מ הואיל והיא רלוזה וחוזרת ובוקעת ויורדת ובשחזרת פוגעת בהוכייתה בקרקעיתה ומתוכה הרי היא מקבלת טומאה. והבזית שהיא כ"ה טמאה. ומבואר בזה דיו בבבא הא' וצו הבבא לא הרחקו ללכת מבואר הגר"א: בבא (ג) תחת דפנה מבחין. כלומר תחת הבטן שכולט הטוהר ומרחיב מקרקעיתה בשיפוע נמוך. ואין לרבע תחתיה טע"מ צבוכה טפה. שדינו ג"כ כשהטומאה רלוזה. ובוקעת ויורדת ובוקעת ויורדת. ולכן כל שכנגד הטומאה למעלה מן בטן החכית ולמטה הימנו טמא. והחכית עממה וכש"כ מה שבתוכה טהור. והוא מפי שכלי שאינה מקבלת טומאה אפילו רק מנביה כלומר מחטויותה. מ"מ כשהטומאה בוקעת ועולה ובוקעת ויורדת פוגעת רק בתוכה ויורדת ולא בפניויה או אדפנה מלאת כדון כלי שאינה מקבלת כלל. כמבואר בכלל כלל א' ב'. וכל מה שבתוכה ואף היא עממה טהרה שהרי כ"ה אינה מק"מ מנביה. ובבא זו נקיתי מבואר הגר"א. כדי שלא נדחוק לזייר בהבזית שתי המוות בבבא ב' תהי' החכית לדעת הגר"א דפנותיה שוות ובבבא ג' דפנותיה צלפותו באזעזען. ולדין הכל בנושא תחת שדפנותיה בולטות. ואולם מה שדחקו להגר"א ז"ל לפרש כן הוא משום דקשה ליה למה לא חילקו המחמירין בבבא האלמנתי בין אש יש בדפנות פ"ט או לא. שאם ה' בדפנות פ"ט אז כל שפגעה הדפנות סביב החתוכין וע"כ טמא ובנגד פיה למעלה ולמטה ובתוכה תחת דפנה טהור כמבואר במעט השקפה. ולכן ביאר הגר"א בבבא זו מיידי בדפנותיה שוות.

פתיחה למשנה ד' ה' דפ"י יהושע מעני

טמא דה"ל פ"ט פתוח. דמביא טומאה על הבית. והכא הואיל וליכא אלא ג"א הבית טהור. וכן אלו לא היתה כנגד הקירות. כנגד היות מיהא טמא לכ"ע. השתא דטומאה כנגד הקירות קמיפלגי ר' ורבנן כנגד היות. (כל המאמרים המבוגרים הם מבואר בגר"א בז"ז ספ). כלים שכנגד היות רבי מטמא וחכמים מטהרין [לענין הבית טהור קמיפלגי. בגר"א בז"ז ספ] שאני רואה את הקירות כאלו הן יורדות ושותפות. ד"א אין טומאה נכנסת לאהל ואין יוצאת ממנו אלא בפ"ע. אמר רבי רואה אני את דברייהן מדברי. כיוצא בזה תניא (שם פ"ט) ר' יוסי אומר חכמי המיטה ושריני התלוגות חוצצין את הבית ואת העליה שלא תעבור הטומאה לגד שני. היו נהוגות ע"כ המת בלחור המהביל. כנגד היקף טמא שלא כנגד היקף טהור כו'. ר' יהודה אומר אם יכולה לקבל מעשיבה צינורית חוצצין. היו נהוגין בחור הבית. הרי אלו חוצצין שאני רואה את הקירות כאלו הן יורדות ושותפות. עד כאן:

ב רובאו שלם ברייתות מתנבאות בסנין אחד. ושלשתן נפלאו ממני הפלא ופלא. דמחוקת רבי ורבנן ע"כ שבהיות טומאה מונח בדרך כנגד הארובה. דאל"ה למה לי כנגד היות הא' כל מה שחתה חקרת הבית טמא כמבואר במשנה ב'. אלא ע"כ שהיא כנגד הארובה. והכלים הם בעליה נגד הארובה שכנגד הטומאה. וא"כ קשה מאד. אחר שהעליה מקורה למה לא יטמאו כל הכלים שבעליה בזהל המשכה. ומאי שנא אהל זה מכל האבלים שטמאין את בעימאה לכל מה שחתיה. גם דעת חכמים עגלמה

בדבר מ"ה הר"ש בעל טומאה ובניאורו על הרי"ף. ופסקוהו בטוש"ע י"ד סי' ע"ב ס"ב בצרובה שבין בית ועליה. ואין זה פותח טפה וכיית מהמת למטה צבית כנגד הארובה. הבית טהור והעליה טמאה. הנה גלווי דורנו הגאון המפורסם מו"ה נפתלי לבי יהודה האב"ד ור"מ דוואלאוין. ולהבימליה. הגאון המפורסם מו"ה צלאל הכהן ז"ל מוויילנא. האריכו למעמיתם בספר העמק שאלה לטהור דיוו בראיות מן התוספתא והגמרא. ומן הסברא. ואנכי בענייניו נחתי את לבי לקיים דברי רבותינו הר"ש וטוש"ע אשר מפייהם את מיין. ולהעמיד דבריהם על מכוון. ורואתי כי התוספתא שהביאו לטהור יש לה פנים אחרים ודינו של הר"ש יש לו ראיות מהמשניות והתוספתות. ודבר ד' צביות של הר"ש אמת. והמקום יהי' בעורי לבין האמת. ואל יזיל מפי דבר אמת:

א תניא [תוספתא אהלוי פי"ה] ארובה שבין הבית לעליה ואין זה פותח טפה. טומאה צבית כנגד העליה טהור. טומאה בעליה כלים שצבית טהורים. כלים שנגד היות רבי מטמא וחכמים מטהרים. שאני רואה את הקירות. כאלו הן יורדות ושותפות. דבר אחר אין טומאה נכנסת לאהל ולא יוצאת הימנו אלא בפ"ע. אמר רבי רואה אני את דברייהן מדברי פ"כ:

כיוצא בזה תניא (שם פ"ה) היתה מוכני טמא [של הנגדל העומד בפתח של בית] משוכה [קתחה לגד הבית] לארוריו שלם אצבעות [והמוכני פרוזה לגד מעלה. כזקתי סיפא גד"ה צפרורה. ואלו היתה המוכני ארבע אצבעות הבית

עלמה. שאמר רואין את הקורות כלאו הן יורדות וסוחמות. שהרי אף היבא
 לאמרין חבוס רמי (כינה כב). לאו שאין הסומאה עולה עד העליונות שביניהן. רק
 לענין שמתפרסות העליונות והתחתונות להמשיך הסומאה לכל התחתון בהמשכה מזו
 לזו. ואך הועיל בכאן התקרה שבעליה שלא העלה הסומאה דרך הארובה שכנעה
 וגוד הסומאה. ואף אם יתייב עליו רואין כלאו ירדה ממש. הנה בהכרח לומר
 שהכלים שסוחתים למעלה מן הארובה ג"כ ירדו להם. שהרי הם החתים. ומי זה
 החזיק עליהם [הקורה] למטה. ותחתונים [הכלים] למעלה. יציא צרעה ויורא
 בשמי שמיא. וא"כ גם הכלים הנם בתוך הבית ולמה לא יסמאו. ומה שאמר עוד
 שם דבר אחר אין סומאה נכנסת בו? אין לו ביאר כלל. שזה רק בהמשכה הסומאה
 והתפשטותה מן הגל. אבל לא שהסומאה כנגדה לנפשה. ודמויותיהן משניות דרש
 פ"י. ומאי כ"מ בהך ד"א דקאמרי חכמים ומה הוסיפו בזה:

ו ונבאר תהלה דעת רבי. הנה מביאר צדדיקין שקל הוא דין כלים המונחים על
 הארובה שאין בה ר"י. כשהסומאה מונחת בצדק כנגד הארובה. מדון כלים
 המונחים על הארובה שיש בה פ"ס אף שהסומאה היא בבית נגד התקרה ולא נגד
 הארובה. שהרי צדיק הראשון אם קדמו כלים לטומאה טהורים. וצדיק השני הרי הם
 טהורים כמבאר במשנה א' ונ'. ולהכי סבר רבי ג"כ כשהסומאה נכנסת לעליה דרך
 הארובה שאין בה פ"ס. קילא לעין ג"כ. שאין בה סומאה המסכה והתפשטות.
 שלא שייכה סומאה התפשטות כ"ל צדק צדק. אלא כשהסומאה תחת חיה
 דבר מהות ופורה עליו מלמעלה גובה חלל עפה. שאז מביא על כל כהחיות מדון אהל
 דלוריהם שכתוב בקרא כל אשר באהל. [ועי' רש"י סוכה י' ד"ה ע"ש הלג"מ
 הוא. כוונתו רק על השיעור. וכן ברבית י"ט: רש"י ד"ה דבר תורה הלג"מ.
 ג"כ כוונתו על השיעור ולא כהיב צדדיקין]. ג) כשהסומאה בבית אחד ואכל
 הכולל בית אחר ובכולל שבין שני הבתים יש חזן ובו פ"ס. וכן הדבר בהקרה
 שנין בית לעליה ויש בה ארובה פ"ס אף שלא כנגד הסומאה. והוא הלג"מ. עי'
 מג"ס ס' ש"מ. אבל כשהסומאה נכנסת רק דרך הארובה שאין בה פ"ס. כגון שהיא
 כנגדה. הנה שלא אמרין בה לגוד [סוכה י"ח] מהגמ"מ וינילא בה סומאה. מ"מ
 מ"מ לנו שהתפשט שם ג"כ בהמשכה. לא מן התורה ולא מהלכה למ"מ. ודינה
 כדיון קורה שאין בה פ"ס שמונה למעלה מהסומאה אף שגובה ממנה הרבה. מ"מ
 אינו מביא ונ"כ אינו הו"ץ בפני הסומאה. וכל מה שלמעלה ולמטה כנגד הסומאה
 טהא. כמבאר ב"ס במשנה. כן הדבר בסומאה הבאה ממקום וחלל שאין בו פ"ס
 אין בה כח להתפשט. ולא מנינו סומאה נמשכת ומתפשטת כיו"א בה. ומלאתי ראיתי
 כוזא צדדי רבינו רבינו הנ"ל פ"ס ד"ה צדדי מ"א בערך לטובה. וז"ל אם הייתה הכורה
 מחוללת בדפנותי [כשהמונחת על דפנותי] למעלה או לנסה אע"פ לילכה בנקבים
 פ"ס נהי דלא עילא סומאה לחוכה [במה שאינו נגד הנקב דלנפשה מלאת]. כלים
 דחוכה דנגד הנקב דנגד הסומאה. מיהא מיסמאי. דכל כנגד הנקב לא צדיקין
 פ"ס. ע"כ"ש. ולמה לא יסמאו כל הכלים שבתורה ושלמעלה ושלמטה [דלי אינו
 חוץ ומביא] אחרי שדופנה העליון יביא את הסומאה כולה בהמשכה. והרי כבר
 נכנסה לחוכה ע"י הנקב שנגד הסומאה. אלא ש"מ שהסומאה שנכנסת דרך נקב
 שאין בו פ"ס אינו מממא רק כנגדה למעלה ולא בהמשכה והתפשטות. וזו היא ג"כ
 דעת רבי בחיובתה שם:

י ויעתה אל חכמים נלך. דלוינו מפרשי משום דרואין את הקורות [שבעליה]
 כלאו יורדות וסוחמות את הארובה שהיא פחות מ"ס. וסאלין עממא. והלג"מ
 הנה צדדיקין (י"ד). הובאה ברייתא לענין קורה של מבי שצריך שהיא רחבה פפה.
 ר' יוסי ב"ר יהודה אומר היו אחת למעלה ואחת למטה רואין את העליונה כלאו היא
 למטה כו' אמר אבי ריב"ז ס"ל כלאו כחלל דלית ליה רואין. ופסוקה (ל"ב) מפרש
 לה רב כהנא אליבא דרבא בשאין ביניהן גובה שן זו לזו ג' פסוקים לרבי אמרין
 לגוד. ובש"ע א"ח ס' ש"ס סכ"ג איחא ב' דעות במאי דאמר אבי ר"י ב"ר
 יהודה סבר לה כהנא דלית ליה רואין. והדעה הראשונה שם מפרשי דאין הך
 רואין משום שהסוכן מ"ד עמו שכל אחד אינו יכול לקבל ארית מפני דקותו. והיו
 כמו של קט. דה"כ אף שאין ביניהן ג"ס פסולה. וכדעה השני' בש"ע שם. רק
 דהסוכן הוא ריחוקן זו מזו גובה יותר מני"ס. ויטן שאין בכל אחת מהן רוחב פפה
 לא אמרין חבוס רמי. וכדבא בסוכה שם. ולכן בשאין ביניהם ג"ס דלאמרין לגוד
 אף רבין דלפניו על ריב"ז ונבאר מודו שהקורה כשרה. ורק ברחוקים יותר מני"ס
 גובה פלניו. ואלו ה' אבי מפרש להא דריב"ז כמו שפירשה רב כהנא אליבא דרבא
 בסיכה שם לא ה' אומר דסבר לה כהנא דלאמרין רואין. דבאין ביניהן ג"ס לא
 צדיקין נלך דרואין. ומה שאמר אבי דס"ל לריב"ז כלאו משום דליתיה מפרשה
 כשהיא שגובה רחוק זו מזו יותר מני"ס זו למעלה ממש וזו למטה ממש. וע"ז אמר
 דס"ל כלאו. ואמרין חבוס רמי אפי' פחות מספה. והיו דעת הר"י שהביא
 להך דריב"ז סממא. ולא פי' שאין ביניהן גובה פסחים ולכן פסק שם שאין הלכה
 כמיהו. אבל באין ביניהן גובה ג"ס כ"ע מודים דלאמרין לגוד ואין צדיקין לרואין
 וחבוס רמי. וכ"ה דעת הרמב"ם ז"ל. וקאי בין אגובה בין להרחקה וכמ"ס בנ"י.
 ועי' ג"כ שפי' דהרמב"ם ז"ל רק אגובה קאי. ור"כ אליבא דרבא בסוכה שם רק
 דחיה קנודי שנוכל לומר שאף ריב"ז מיידי כשאין גובה ריחוק ג"ס ועשרים ועשרה
 הרי מילי נינהו. ובוש אף רבין מודו. אבל צלמת דעת ריב"ז שאף בריחוק ג"ס
 ובעליה

י ויעתה וכל לאשכוחי פיסרא לעממיהו דרבין דרבי בחובתות הל"ל. צדדיקין
 עיד כלל כשהיא דמשה ב' דירקין. אם רגלו קדמה את הסומאה טהור בשאין
 בארובה פ"ס. וטומאה כנגדה בצדק. דלכאורה קשה מאי איכפת לן שרגלו קדמה
 ע"פ הארובה. הא קו"ל לדבר המקבל סומאה אינו חוץ מפני סומאה. וכל
 שהסומאה כנגד הארובה עולה היא למעלה אף בפחות מ"ס ולמה לא תהי' ג"כ
 כשרגלו מונה עליה שהרי אינה חוללת. אולם הטעם פשוט ומבאר דכ"י שהסומאה
 שמונחת למטה אין לה מקום להתפשט כגון שהיא נגד הארובה שחללה לאויר. או
 עולה למעלה אף דרך הארובה שפוחתה מ"ס. והרי בבית טהור כמבאר במשנה.
 אבל כשמיה רגלו למעלה הרי עירבב את הסומאה וכל הבית טהא. וכיון שהסומאה
 נמשכת ומתפשטת בכל הבית קלישא לה וזוהי נכנסת בפחות מ"ס ורגלו טהור.
 וחילוק זה מירב ומבאר. ונאל לידון בזה בדבר החדש שאמננו ביתה הסומאה
 מוקפת מחילות סביבה ממטה למעלה. עד פי ח"ל הארובה. שאז אין הסומאה יכולה
 להתפשט בבית. והבית טהור. הנה או אפילו וחו רגלו קודם הסומאה. נטמא האדם
 וכל מה שעליו עד לרקע. והדין דין אמת:

י ובזאת נאמר. כי רבין דרבי סיניו ר' יהודה וכו' ר' יוסי דס"ל רואין וחבוס רמי
 אפילו בפחות מספה. וכדמכת מהתוספתא שהנחתו באת ד'. וכדמוקי לה אבי
 צדדיקין שם. והיו דין הארובה שבתקרת הבית עם תקרת העליה שכנעה כדין
 הקורה שבעליה שזין קורות של הבית. ששכאמרין חבוס רמי סומאה תחת אחת
 מהן תחת כולן טהא ומתפשטת בכל הבית ועולה ג"כ עד תחת כל קורה וקורה. אף
 עד התחתונות וכן עד ביניהן עד העליונות. וה"ל ה' הדין בתקרת העליה עם
 הארובה שתחתיה בתקרת הבית כשהיא בה פ"ס. ה' עולה הסומאה עד תקרת
 העלי' שכנעה. דהרי רק רואין אמרין. אבל לא שבאמת כן הוא. והרי יש בין
 התחתונות [או בארובה] פ"ס. ועולה למעל'. אולם עתה שאין בארובה פ"ס. הנה אף שהתקרה
 כהעליונה רחבה הרבה. עכ"ז כיון שחלל הארובה שחתיה למטה אין בה פ"ס. יש
 להתקרה העליונה רק דין פחות מספה. וכמ"ס ה"ר"ן בסוכה שם ופסקוה בש"ע ס' ה'
 חר"ה ס"ה בהג"ה. והנה למאן דלא ס"ל רואין אז אם הסומאה כנגד הארובה
 פשיטא דעולה למעלה. אולם למאן דס"ל רואין. ואז הסומאה מתפשטת בכל הבית
 [כמו בקורות שיש צדק פ"ס] וכשאין ביניהן פ"ס. אחר שגם הך רואין להתשך
 ולהתפשט שכל הבית יהי' טהא. טוב לא תוכל הסומאה לעלות בארובה. שהרי אין
 בה פ"ס. כמו שלא תוכל לעלות אף קדמה רגלו את הסומאה אף שמונחת כנגד
 הארובה. והאלם טהור. ה"כ מה שעליה טהור אף נגד הסומאה. יטן שעי'
 רואין וחבוס רמי נתפשטה בכל הבית. ושבו אינה יכולה לעלות בפחות מ"ס. וזו
 טעם רבין דרבי בהך תרתי צדיקות דתוספתא דפ"א ודפ"ה. הך דארובה וכן
 דמוכני. וכל זה ל' יהודה וכו' ר' יוסי דס"ל רואין וחבוס רמי בפחות מספה.
 אבל לידון דלית לן זה וכדפסקי רבא בסוכה (כ"ב ס) וכדאופסקי ברי"ף והרמב"ם
 ופוש"ע שם. הדין לריב"ז דרבי דכלים כנגד הארובה למעלה באין בה פ"ס
 ובעליה

פתיחה למשנה ר' ה דפי

והעליה מקורה. והסומאה בדרך כעדה עיילא בעליה. ואת"ג דלקסן רבי נחמיס
 האכחא סות' ומ"ג רבינו הגר"א שזכרתי למעלה סוף אות ג'. ועוד ידעו נפוסים
 להראות בשליל שהכמים דרבי הייס ר' יהודה מפרש יואל. ויבא לקראתו הביאר
 ההוספתא השלישית בעוב"י. שם מנא"הו וסם דכר ממט :

ן במוצא דבר נלמד דאף ע"ג דקיי"ל דנפוחת מספח לא אמרינן חבוס רמי. מ"מ
 אם הקורה המנוה למעלה לבין הקורות שלמטה אף שאין ביניהן פ"ס. אם אינה
 גבוה מהן ג' פחים. שאז אמרינן רואין לכ"ע מפעם לגוד [ואף דנלכות סומאה
 לא אמרינן לגוד כדליתא (בסוכה י"ח) אינו לענין כניסת ויילא הסומאה. אבל
 לענין רואין כאלו יורדות למטה להתפסם הסומאה תחתיהן. האילן דנפוחת מנ"ס
 אמרינן רואין אז יבולה היא להתפסם כמו ל' יהודה וכו' ר"י רבן דרבי והוא
 פסוק] וכדלוקמינן לרבא הך דרבי"ו וכדפסיק הרמב"ם והב"י לדעת הראשונה. ואז
 תימלא אין הסומאה עולה למעלה יחד מן הקורות התחתונות. אף כשהיא כנגד
 אור שביניהן. יען היא מהפסחת בכל הבית. ובהיא דמתן רבנא אם קדמה לסומאה
 וכמו שכתבנו :

ן הדרין לביאור ההוספתא בזה דאמרי רבנן דבר אחר אין סומאה נכנסת לזה
 ולא יולא ממנו נפוחת מפ"ס. דלקשיין עלה דה"מ כשאין הסומאה למטה כנגד
 הארובה. אבל כשהיא תחתיה כעדה עולה היא למעלה כמבואר בסריקין. ועוד מאי
 הסיפוי בך דבר אחר. ומה שרצה בזה הוא ע"פ מה שהורנו רבינו הגר"א בביאור
 א"ר למשניות. וז"ל בפ"ד דמילתין מ"א. כל סומאה שהתח בהלוי ולכלי שני כיסויין.
 וכיסוי העליון גבוה ספה מהתחתון. לא אמרינן ב' דין בוקעת. בין שיש לה דין אהל
 לחתוך בפני הסומאה כי היא דמגדול כיון שמחיק מ' סאה בלח. בין שהוא כלי שאין
 לו דין אהל לחתוך בפני הסומאה. אלא הוה עממו כלי טהור מלקבל סומאה. כי
 הך לכלי נגלים דפ"ו וכוורת דפ"ט. שעשו אהלים לעמא ולא לטהר. להבאת סומאה
 בשווי אהלים ולא לחתוך כדתנן בפ"ו. בכולן אם יש להן שני כיסויים. וכיסוי העליון
 גבוה ספה מהתחתון. אין אומרים בו דין בוקעת. דכל בוקעת לא אמרינן אלא היכה
 דבוקעת כנגד הסומאה. ועולה לא מהלדיין. והכה אם בכלי ששעשה אהל לטהר.
 אינה בוקעת למעלה הימנו. ולחובה תהיה מביאה אכולה. משום דכי בקעה לחובה
 הרי כיסוי העליון הגבוה ספה. נעשה אהל ומביא את הסומאה לכל חובה והואן על
 שנעלה ממנו. ולא בקעה הו לעל גבה של כלי. והפיק מדין בוקעת דין אהל לחתוך
 דלא ליבקע לע"ג ולהביא לכל חובו. הלכך לא אמרינן ביה כלל בוקעת אשילו לחובו
 כי היכי דלא בקעה לע"ג. ואם בכלי טהור שעשה אהל לטהר ולא לטהר. וע"ג
 כנגד הוה עמא משום דליתו חוץ וכמ"ל דלית' דמי וטמא כנגד הסומאה עד
 לקיע. לא אמרינן בוקעת דליתיה הוכה אלא הוכה טהור. משום דכי בקעה לחובה
 הרי כיסוי העליון הגבוה ספה מביא את הסומאה לכל חובו דלטהר נעשה אהל
 ולחתוך אינו נעשה אהל וטמא בל ש"ע. ויסיק ממי מדין בוקעת לטהר מותרת אהל
 כל חובה ובל ע"ג אשילו שלא כנגד הוה. הלכך לא אמרינן ביה כלל בוקעת והוכה
 טהור וע"ג כנגד הסומאה עמא משום דלא חיין וכמ"ל דליתיה דמי עכ"ל קדשו
 שמה ושנה כן בפ"ם מ"א ויטיל פס"ו מ"ג :

זבוח יתבאר דברי הכמים שבדיניהוה"ל שאמרו דבר אחר אין סומאה נכנסת
 לאלה בו' כפחות מפ"ס. כלומר שדין סומאה זו כדין סומאה רטובה שאינה
 מתפספת לנדרין רק משמאה כנגד הסומאה. ואלו לא היה העליה מקורה היה
 עולה עד לקיע. אבל עכשיו כשפונת בתקרת העליה הלא בע"ג התמך והתפסם
 כדן כל סומאה שהתח דבר מוח וזהל. והוא מותרת בקוע לתורת אהל לטהר כל
 שהתח תקרת העליה. הלכך לא אמרינן ביה כלל בוקעת. וכל מה שעלמה טהור אף
 נגד הסומאה כדין המגדול וכמו שביאר אב"ט הרינו הגר"א בדיניהוה :

ז אמנם כגון דא לירי דלדוע. שנתח דל פלגיו רבי והכמים לא דמיא לזה
 דמגדול וכוורת וחבית שזכר רבינו הגר"א. דשם הם סחומות נגד הסומאה
 שלמטה מהם. ובכ"ג לא אמרינן בוקעת לזון מפעם כ"ל. אבל היכה דנקבו כנגד
 הסומאה עיילא סומאה כהוין אשילו נפוחת מפ"ס. וכמ"ל הגר"א בפ"ם מ"א שם
 בכירות ו"ל. ואם היה מהולחל דפנטויה. אפי"ג לויכא בנקבים פ"ס. כל"ס דחובה
 דכנגד הנקב דכנגד הסומאה מיהו מיטמאי. דכל כנגד הנקב לא בעינן פ"ס עיי"ש.
 ומ"מ לא רחוקה היא לומר דהכמים דרבי ס"ל כן אף בנקב שנגד הסומאה ברארובה
 שאין בה פ"ס דלא הועיל סומאה בעליה מטעם ההוא בעממו. ומה שאמרו תרי מילי
 אין נכנסת לאלה ואין יולא הימנו. יש לכוון זה לדעת הראב"ד כי"ס מהל' סו"מ
 דכסומאה רטובה ס"ל שמה שכתובה כנגד הסומאה עמא. ונגזיה ספה שיש אהל
 תחתיו אף מה שכנגד הסומאה חובה טהור. וה"ג כשהארובה שבעליה גבוה מהסומאה
 שבראן נבית. הרי כי להסומאה אהל. ואז אינה יולא אף למעלה כנגדה נפוחת
 מחל ספה. ואלוה הראב"ד מייירי בנקב פחות מפ"ס :

וחילוק גדול יש בין טעם הראשון דהכמים שרואין את הקורות כאלו הן יורדות
 וסותמות. ובין הטעם השני דאין סומאה נכנסת לאלה נפוחת מפ"ס.
 ולטעם הראשון הגה כל מה שבית טמא. שהרי הקורה שחתמה את הארובה עירבבה
 את הסומאה [ובו"א"כ קוליהו דרבנן בלמעלה מהארובה חומרייכו דדן כל אשר
 נבית לרבי אין טמא אלא כנגד הסומאה] אבל לטעם השני אינה מתפספת נבית
 שהרי היא נגד חלל הארובה ואין לה דבר שימטכה לבית התפספת שם :

וכשנדרק ציורו של ר' יוסי בראש דליה ושל ר' יהודה כפיסא דליה.
 הגם שלכאורה היינו הך עכ"ל שזינו גדול יש ביניהם דר' יוסי
 אמר שחולצין את הבית והעליה. כלומר בין הבית והעליה. [וכן הוא בחולין שם
 שהנבאה כריחא זו ולתמוזן דוקא היא]. שדרך להביא שם קורות ותקרה והינה
 במקום החקרה את השרינים וכמ"ל רש"י. ור' יהודה אומר הו' תלוש' הבית.
 ולא זכר את העליה. ש"מ דנתון גובה הבית כיה שאין דרך חקרה להיות שם.
 והוא מורה באצבע לדכתיבין דזה הוא שהוסף ר' יהודה לטעמים על הא דר' יוסי :
יב ובעתה נגלה לנו העלוות שם הכמים דפלגיו אדרבי שהגדו למעלה אות ו'
 שהם ר' יהודה וכו' ריב"ז בהשערה בעמא ובראיה מוקום אחר. עתה שמתו
 מאד שמלאוהו ראוהו בתוספתא זו שאמרו עתה בביאור. מפרש בשמו ר' יהודה.
 וממנו

ומתעב כהני לישנא דחרתי ברייתות דפי"א ודפי"ב דמכילתין רואין את הקורות כאלו יורדות וסוחכות. ואברכה את ה' שהמני בדרך אמה. ונתישט בזה שתי קשות הראשונות שהקשו בזה. ש' יוסי באמת לא ס"ל כלל רואין ור' יודה ס"ל רואין. ונ"ל מובן ציפוי. והוא מוצא נמעט השקפה:

ר' יוסי כי העטם השני של שר ברייתות הראשונות דפי"א ודפי"ב דקאמרי חכמי דבר אחר אין סומאה יולאה בו' נפתח מפ"ס וביארטו למעלה אוח ח'. לא מניט ר' יודה שקטור זאת לכן לא הוכירו ר' יודה בדבריו כאן. וישן בין דבין זה של דפי"א וחבלי המטה כשקטור בין קורות העליה. אף רבי דפליג בשתי הזמספות ה"ל מכל מקום בבאין יודה דלא עיילא סומאה נקב"ס. ולא מסעמי' דר' יודה רק מסעמי' דר' יוסי. לכן לא פליג רבי בכאן כמו שפליג בשתי הברייתות דפי"א ודפי"ב. ונתישט גם שתי הקשות האחרונות שהקשו בזה ת' ודברי שלשת ההוספות כולן. הריני ונ"ל ר' יוסי נבחר מחמה מחתים ומדוקדקים בלשונם:

ר' אדר הדברים והאמת האלה נבואה לבאר חרתי מהמיתין דפירקין מ"ד ומ"ה שדבריו נבואה בפרשטי הראשונים ונהלקו בהם לדינא מהר"מ והר"ם וכמבואר בדבריהם. והנה ציבור דבין מלמען בין מלמסן הנאמר במשנה נהלקו ג"כ אם פירשו הוא או זה או זה ככלל ה"ס. וכמו בין דבר המק"ס בין דבר שאמק"ס דמ"ה. או שפירשו הוא בהרווייה למעלה ולמטה כסך דבין מלמען בין למסן דק"ס [פ"ג מ"ב]. והנה במשנה ד' מוכח שפירשו הוא בהרווייה לילכא למימר בזה או זה היח שנתן מלמען או הכל סמא דפי"ס שבארובה שבין בית לעליה מביא סומאה בחמה עליה לביט שהעליה מקורה אבל כשנתן למטה לבד היא ההעליה כולה סמאה ללא היא פתחה למעלה והארובות מכוונות. לא יבא אלא שהסומאה עמה מונחת בעליה כנגד הארובה שאין סמא אלא כנגדה וכ"כ הר"ם והר"ם. ולא כהרמב"ם כפי"מ והר"ם. ולפרש דבבית טולה סמאה אם נתן מלמסן דבר המק"ס. ובעליה רק כנגד הארובה [הוא יומר מנגד בית. שהרי כנגד התקפה החת דבר המק"ס בדבין בתחונה] גם זה דוחק. וכמ"ס הר"ם דלא מסמע ק' לישנא דהכל סמא. אלא פ"כ לריבין אלו לפרש דבין מלמען ובין מלמסן כלומר בשתיים. וע"כ דק"ס ומשור ציבור שתי המשניות מ"ד ומ"ה בלשון אחד. ולמדה לדעה כי החת דק"ס לשונה בין בנא אחרונה דמשנה ד' לבנא אחרונה דמ"ה וכמו שהקשו המפרשים. וכמו כן כל פניו שתי המשניות האלה יהיו נערכים ומוסדרים. וכן כך דינא של הר"ם וסו"ס הארובה שאין בה ג"ס בין בית ועליה ממלכו מפרש יולא במשניו. לא מליה דיוק ומשמעות. ולא מרמו וישוב קשיא. רק כמ"ס הר"ם שדבר זה מפרש כפי"א דלכות גמתיין דאין בארובה פ"ס. אמנם טרם נחתי לבאר נחזור על הראשונות במחלוקת דברי ורבינו ג"ל דמכילתין שהבאחי למעלה וסא צורה הוא: **ר' רבנא** דלינא. כנגד כהנא דדעת חכמי דרבי. הוא דעת ר' יודה ורבי ר' יוסי דלמריין רואין וחבטו רמי אפילו בפחות מספח. והעמדנו ע"ז ראיות מפורשות. ור"ל כנגד אפסק הלכתא בסוכה [כ"ב] ללא כוונתו. עתה נשובה ונחקרה לו הלכתא כרבי דרק נגד הסומאה סמא למעלה מהארובה. או שמתפשטת בעליה נגד כל התקרה וכדעת הר"ם וסו"ס ה"ל. ואנדרינו לעיינן ממשנה מפורשת דלא כרבי וכדעת הר"ם [מכילתין פי"ד מ"ה] בני יוין וענ"ו ויש בכן פ"ס וביניין פ"ס כ' הים בעליון עורף על התחתון פחות מספח בו' סומאה חת המותר בו' ר"ל ביניין וחת המותר סמא התחתון סמא. ועתה הגע עמך. ועיני היו התחתון כאלו הוא בית מקורה שהרי יש בתחתיו בית לבין הארץ ע"ס בר"ס. והמותר של זו העליון נחבט כאלו הוא אור שאין בו פ"ס חוץ להיו התחתון. שהרי אין להסומאה להתחבר חוץ מזה העליון. וכשהסומאה טולה מלמטה בארץ כנגד העורף הרי נכסת לתחת העליון דרך אור שאין בו פ"ס שבין היו התחתון עד הגוד אחת של העורף של העליון. ועכ"ל מתפשטת חת כל היו העליון וסמא בינו ובין התחתון. כמשפט חקרת העליה אשר על הארובה שאין בו פ"ס והיו דבין שביניהן סמא אליבא דכ"ע בין לר"א בין לר"י ותחתיו לר"י דהלכתא כותיה סבור ורק כנגד המותר סמא. וכן דבין הוא ממש בבית ועליה. למטה בבית רק כנגד הארובה סמא ור' יואע. ולמעלה כל מה שחת תקרת העליה סמא אליבא דכ"ע. וזו ראיה שאין עליה חסובה. לדיע של הר"ם ולא כרבי:

ר' יוסי ושבעין מינה שחלק דין הארובה שאין בה פ"ס בין בית לעליה והעליה כולה מקורה. מדין שתי העליות דבית ועליה וכוונות וסתיין פחותות. בשני דברים. האחד בעליה וספי בבית. בעליה בצלופן הראשון הכל סמא כל מה שחת חקרת העליה. וצלופן השני רק כנגד הסומאה סמא. ובבית בצלופן הראשון סמא כל חלל הארובה שבבית. וכמו ששנינו כל שחת המותר סמא. יען התקרה העליונה שנגד הארובה ממשכת אותה ומחירתה לבית כנגד כל חלל הארובה התחתונה. שאין דבר חוץ ביניהן. משא"כ בצלופן השני כשסתין פתוחה אין סמא רק נגד הסומאה. ואם חלל הארובה רחב מהסומאה וכלים כנגד החלל לא כנגד הסומאה או פוארים שהרי אין דבר נהביל עליהם:

ר' רמי שנגד סמ"ס הרא"ם כה"ס. אבל אינה חותרת ויורדת לבית כיון שאין בארובה פ"ס. אין כוונתו שאינה יורדת כלל. שזה דבר שאין לו שחר. ומי זה אמר ותפי שרות הסומאה העולה למעלה בעליה תמך אחרים גם בבית מהמת המונה למטה בארץ עד שיחבט כאלו גם היא עלה למעלה וכנגד אינו בארץ. עד

שהכלים אשר למעלה מהבית בבית לא יחמאו. שה קדוש כהר"ם יאמר דבר זה. ומה בין זה לשתי ארובות בבית ובעליה זה כנגד זה וסתיין פתוחות של מה שנגד הסומאה בבית ובעליה פוסמאי. וכי נשכיל שהעליה מקורה מנירע גרע. וביומר נראה שאף שכתי כסומאה מונח בעליה נגד ארובה שאין בה פ"ס למטה ממנה בין בית לעליה בין שהעליה מקורה בין אינה מקורה. וכלים חתח הארובה כנגד הסומאה מיסמאי הק כלים שכסם שהסומאה עולה למעלה כך יורדת למטה כעדה עד ההי"ס. וזה סמ"מ. ונכוד לכל מנין עם הלמדו באלות. וכמה משניות מבימות כן. ואף לעומר להאריך בזה. אפס כוונת הר"ם שכל מה שבבית נגד התקרה סבור ובעליה סמא. אבל כל שכנגד הארובה שאין בה פתוח ספח כשהעליה מקורה או כנגד בית בין שהוא למעלה בין שהוא למטה פסיפא דגם בבית סמא. ואין לריך לפניה:

ר' יוסי ובבין דא מבעיא לן לארועי ללא תיקשי אדירי. מה ששנינו במתניתין שם היה העליון עורף על התחתון פחות מספח. סומאה תחתיו. תחתיו וביניין סמא. לפי מה שזיירט שחת היו התחתון או כמו שחת תקרת הבית. והעורף או כמו הארובה שאין בה פתוח ספח. אף עולה היא הסומאה אל החת היו העליון כשמונת חתח זו התחתון. הלא בבית ועליה כשהסומאה בבית חתח התקרה אינה עולה כלל דרך ארובה שאין בה פתוח ספח כמבואר כמה פעמים בפירקין. שמע מינה דלא דמו לאדירי קך דיוזין וקך דבבית ובעליה ור"ייתו בשאר מעל. והנה בעלי משניא. דלא דתן סימאה תחתיו לא חת היו התחתון לבד. אלא תחתיו וחת העורף. ובכל אחד בית לרבי יודה דפירקין מ"ג. וכן לכל מר כדלית ליה. ובאמת כך מפיין דברי הר"ם. והסומאה שכנגד העורף עולה למעלה ופוגעת שם בכל היו העליון שהוא פתוח ספח. הלכך תחתיו וביניין סמא. אולם שיטת דמיקא לא משניא. והר"ם והר"ם כתבו בפירוש תחתיו תחת התחתון. אבל האמת הוא דאף כשמונת חת התחתון לבד. ג"כ מיסמא מה שכנגד העורף. משום דסוף הסומאה ללכת דרך א"ר משלש דדרי: ל היו הולט ופתוח תחתיו לאור. והיו כמו מות בבית ולו פתוח הרבה דפי"מ מ"ג [ועי' מנ"א ס' שמ"ג] שכולן סמאה: **ר' יוסי** אדר אשר חמקט דינו של הר"ם. נבוא הלוט לבאר שתי המשניות מ"ד ומ"ה שמהם הולט הר"ם את דינו. ולא מעריך משרת דקדוקים ושיטת. אפס נמשיך הביאור על פי הר"ם והר"ם והר"ם. שפירשו הך בין מלמען ובין מלמסן כלומר בשניהם. וחלל ברשא במ"ד שכשם כהן פתוח ספח ונתן דבר המק"ס [שליט חוץ ומביא] בבית הארובות הכל סמא בבית ובעליה. כי הדבר הנחת פ"ס הארובה מערב את הסומאה ולתוחה פתוח ספח עולה היא למעלה וכש"כ אם לא נתן רק בעליונה שכל סמא. רק שאו לא היה לריך לאפלוגין בין דבר המק"ס לאמק"ס. והנה רואה להשיעור רביהא שאפילו נתן בשניהם אם נתן מלמסן דבר המק"ס אינו חוץ והכל סמא. ולכן חיי שנתן בשניהם. אולם כפיכ כשנתן דבר שאמק"ס. יש כלל אחר. יהיה סתימה אחת או שתיים. הכל תלוי בזה. שחת הסתימה סמא ולמעלה הימנה סבור. ולכן לא זכר בין מלמען ובין מלמסן. וכלל דבין בקב"ה ממנו ולמסן סמא יהיה בתחתונה או בעליונה אחת או שתיים:

משנה ה' אין בארובות פ"ס. כיון כו' בין כו' בין כו' אין סמא אלא התחתון דסומאה שבבית מתפשטת כולה שהרי שרבו את הסומאה. וה"ס כשנתן למסן לבד נמי דינא כפי. רק לרביהא קמי נתן מלמען. ודבר הארובה מלמסן הוא דבר המקבל סומאה ומלמען ג"כ מסוס. והישול אם כן הסומאה מבית לעליה להשיל עליה והסמא כל מה שבעליה. קא משמע לן שאינה נכנסת יען אינה כנגד הארובה מלמסן וממא לר"י ציבור בין מלמען בין מלמען דרשא דמשנה ד' ודרשא דמשנה ה' דרך אחד להם. כלומר שיהיה יחד. אף רישא דמשנה ד' תחפרש הוא דבין מלמען לבד. ורישא דמשנה ה' תחפרש הוא דבין מלמען לבד:

ש"ס דרבויהא כנגד ארובות כו' רביל טובא. חפשא מוכיח הר"ם פלגא דדיניה שכהארובה בעליה מוכסה והתחתונה פתוחה ואין בה פתוח ספח שהעליה סמאה שהרי דבין מנחמיו הביחי התחתון לפנין תליה במאן דליהא דמי שדבר המקבל סומאה אינו הוץ. ועכ"ל העליונה סמאה כולה. וזה דלא כחכמים ודלא כרבי דהוספתא פי"א ה"ל. כרבנן לא אחיבו דליהו סבירא לכו דכל היכא שהסומאה מתפשטת למטה אפילו ע"י רואין או שוב אינה עולה למעלה דרך פתוח מפ"ס. והרי כחש כשנתן למסן דבר המקבל סומאה שכנגד את הסומאה ומתפשטת בכל הבית. וסכ"ל עולה למעלה ומסמאת כל מה שבעליה. וכרבי ג"כ לא אחיבו דליהו סבירא ליה דלינה עולה דרך פתוח מספח רק כנגדה אבל אינה מתפשטת אף בעליה מקורה. ומתחתיו קריי הכל סמא כלומר כל מה שבעליה ובבית. ואולם זה דוחק כששניין מכוין בדבר המקבל סומאה. אבל כשנתן מלמען לבד מה שבעליה הכל סמא ובבית אין סמא אלא כנגד ארובה [עי' לעיל אוח ס"ו] וכשנתן מלמען לבד או בבית כולו סמא והעליה רק כנגד ארובה סמא. וזהו הדין בין מלמען ובין מלמען כלומר בשניהם דוחק ולא בלאו הכי:

ר' יוסי שנגד סמ"ס הרא"ם כה"ס. אבל אינה חותרת ויורדת לבית כיון שאין בארובה פ"ס. אין כוונתו שאינה יורדת כלל. שזה דבר שאין לו שחר. ומי זה אמר ותפי שרות הסומאה העולה למעלה בעליה תמך אחרים גם בבית מהמת המונה למטה בארץ עד שיחבט כאלו גם היא עלה למעלה וכנגד אינו בארץ. עד

פרק עשירי אהלות

טמא. תוכה ונבה טהור. בתוכה. או על גבה הכל טמא. **א נסר** שהוא נתון על פי תנור חדש. ועודף ככל צדדיו כפוחת טפה טומאה תחתיו. כלים שעל גביו טהורים. טומאה על גביו כלים שתחתיו טהורים. וכישן טמא. ר' יוחנן

משנה ו ארובה שהיא בתוך הבית וקדרה נתונה תחתיה. שאם תעלה אין שפתותיה נוגעות בארובה. טומאה תחתיה. בתוכה. או על גבה. טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוהה מן הארץ טפה טומאה תחתיה או בבית. תחתיה והבית

מעוני יהושע

משום שיפוט אהליו. וכמ"ס בלחמי טהור כן בחספתא כה"ג. ועי' מכותין פ"ז מ"ב כל שיפוט אהליו כו' :

אמנם נע"ד ים למשנתו יסוד אחר. בנינו [מכותין פ"ז מ"ב] קורות הבית והעליה שאין עליהן מעיבה כו' היו העלויות כבין החתומות. טומאה כנגד כנגד כולן טמא. על גביהן כנגדן עד לרקיע טמא. ובסוכה (כ"ג). הביאה הנמ' הא דתני עלה דג"א כו' אבל אין זביעה ס"ס כו' ומוכיח מניה בהלמוד סס דאמרין חבוס רמי כשיש בה עפח. כלומר כאלו הקורה העלויה נחמה וישבה לה בין החתומות. וכאלו כולן מונחות זו אל זו בשוה והכל חקרה אחת. עוד לר"ך שדע ששכחטומאה תחת קורה או כשר שיש בו פ"ס. ומקצת הקורה מהליל על מקצת כלי. כגון שבשפת הקורה שומדת בלי שכולה חוץ לקורה. רק ששפתה מזדה האחד שומדת תחת הקורה בקצה. כשפחה הכלי. אף שלא נעשית אהל למעלה כלים שחתומים [אם אינה נוגעת בקורה במשך ספח] מ"מ לגבי עומה מקבלת טומאה אף למעלה הנוגע בה טומאה שבה. עי' כפ"ו מ"ב טעויות של ע"ן כו'. ובכפ"ו מ"ב. ובאלה שתי הקדמות נבואה לביאור מתניתין. ומהם יתקן לנו יסוד גדול וברור לדין דמתניתין. והנה הרישא אינה לרינה לביאור ארוך. שהטומאה רלויה אף שיש לקדרה דין דכנות אהליו. מ"מ בוקעת כו' משום דלמי לאהל המרודד על הארץ מקצתו. דפ"ו מ"ב דמכותין. שהטומאה רלויה שחתומו בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. וכנגד כסומה למעלה ולמעט טמא והקדרה טמאה משום הורחת ויורדת שפוגעת בטומאה בחובה. וכלים שלא כנגד הטומאה שבתוך הקדרה יש להם דין כלים הנוגעים בכלים דהו"ל דיקרב דדיקרב ועי' פס"ו דמכותין מ"ב. אמנם נסיפא כשגובה מן הארץ טפה. או לריבין לחשוב כאלו הקדרה היא קורה קטנה שגובה מן הארץ טפה והתקרה שסביב חלל הארובה שלמעלה המכוונת כנגד הקדרה שומטת. אמרין עליה חבוס רמי וכאלו התקרה שגובה והקדרה הנמוכה היא לאחדים כתקרה אחת כולה מקורה. כמו שבואה בענין בקורות הבית והעליה. כשהיו העלויות לבענין החתומות. ומימי נפקא לן מניה אם העלויות מרובות מהחתומות או להפך. רק כשירדו אלו למטה תחלוא כל התקרה. והו"ל כאלו כולה טמא ומקורה. והו"ל בקדרה הכי הוי שאמרין בכל התקרה שסביבה למעלה חבוס רמי והרי כולן תקרה אחת בלי ארובה. והנה כל זה כשהקורות העלויות אינן רחבות יותר מהאוויר שבין החתומות. אבל אם עורכות על החתומות קצת. או הכלים ששומדות על החתומות ושפתן מגיע אל תחת קצה רוחב העלויות. וטומאה בבית. כטמא הכלים. שהרי קצת טפה העלויות מהליל עליהן וכמ"ס בהקדמה שיש. וכן בהך דקדרה דמתנותי לבענין החתומות. ומימי נפקא לן חבוס רמי אם פזח וחלל הארובה קצת משפת העלויות של הקדרה ואם תעלה יהיו שפתותיה נוגעות בשפה החתומה של התקרה שסביב הארובה. הנה קצת התקרה מהליל על שפת הקדרה. וטמאה הקדרה וכדכתיבין משום כלי שחתת קצת אהל בית. ובטומאה היא מאוירה ותוכה. וכ"כ מק"ט מאוירה. ובכשטמאה הקדרה שוב אינה מללל עם דפ"א"ש שכלי טמא אינו מגיל עם דפ"א"ש. ובין שהטומאה בבית בין החתומים שגובה מן הארץ טפה הכל טמא שהרי הכל נעשה אהל הקדרה והתקרה. והקדרה אינה חוללת. לכן כל שלמעלה ממנה וחתומי עד לארץ וכל שחתת חקרת הבית הכל טמא. ולכן התנה התנא שלא תהי' הקדרה רחבה אף מעט מהלל הארובה שאם תעלה לא יהיו שפתותיה נוגעות בתקרת הבית שבשפת הארובה מלמען. בכדי שלא תהיה טמאה עליו וזו הדין שפיר ששכחטומאה תחתיה או בבית תוכה ונבה טהור. והוא ברור ונכון. ולפי המתבאר אמרין כל בני דחוספתא שהביא רבינו הגר"א כאן שפיר. אלא שבהך צבא ביתה נחובה תחת הארובה שאם תעלה שפתותיה נוגעות בתקרה כל שהוא כו' היתה גבוהה מן הארץ טפה וטומאה חתומי או שחובה או ע"ג הכל טמא ע"כ. הנה לדעת הגר"א אינה מללל עם דפ"א"ש משום דלא אמרין בה גוד אחית. ולדידי משום ששפת התקרה מהללת על שפת הקדרה וטמאת. ואינה מללל עם דפ"א"ש ומביאה הטומאה והינה חוללת. ודו"ק :

א נסר שהוא נתון על פי תנור חדש. ועודף ככל צדדיו כפוחת טפה טומאה תחתיו. כלים שעל גביו טהורים. טומאה על גביו כלים שתחתיו טהורים. וכישן טמא. ר' יוחנן

בין כפרס כלפשיטין לה כרישא דרישא שש נ"כ אין הדין משתנה. בין אם נהן למעלה לבד או נתן בשניהן. הנה צלמח נלמדנה מדשני חסנא סיפא דמ"ס מסיפא דמ"ז והוא :

ודבר שאינו מקבל טומאה. בין מלמעלה בין מלמטן אין טמא אלא התחתון. ואי הוי הדין ששנתן מלמעלה לבד מיטמאו חרוויטיו. ובשנתן מלמען לבד ודאי ללא מיטמא אלא תחתון שהרי חוץ שבו דבר שאינו מקבל טומאה אם כן ליה. כמו דתני כסיפא דמשנה ד' דבר שאין מקבל טומאה מוטו ולמען טמא. שהרי דינא טמא כסיפא דמשנה ה' כסיפא דמשנה ד'. ולמה שיבה התנא וישנה סה בין מלמעלה ובין מלמען ולומר שאין טמא אלא תחתון. אלא ע"כ שהתנא בא ללמדנו דדווקא שנתן בשניהם. אבל אם לא נהן רק למעלה אין טמא אלא העליה. ולמא לא מני למיחתי כדתי כסיפא דמ"ז מוטו ולמען טמא. ואין לוטר טמא. ואין למדק דלא נתן רק למעלה דאין טמא אלא העליה כדדיק בהיפך שאין טמא אלא הבית וכמסר"מ. הנה זאת כבר ידעינן מרישא מתנן דבר המקבל טומאה וכמו שנתבאר סס. מהלל שדברי רבינו הר"א שרירין וקיימין. מתרמי בני דמ"ס ללמוד דין העליה שהכל טמא. ומדין הסיפא טהרת הבית [לבד מה שכנגד הארובה] ומבוארים כל הבנות על מכוון. והנא דוקא הוא ללמדנו דעת. ושפיר כתב הר"א שדינו מבוחר במתניתין. דביאור ולא ברמו ומראה ולא בחדות. וכל זה התבאר דברי משנה ד' ומשנה ה' :

משנה ו שאם תעלה אין שפתותיה נוגעות.

הגר"א ו"ל הנה שפתותיה נוגעות ובעל תפ"י קיים הנידבא הישנה וביאר שמ"ס ואין שפתותיה נוגעות שאין הכוונה על צדדי השפה. כ"א על השפת העליון שעל השפה מלמעלה. שפחה היא הוא שלא הגיע שפתותיה על התקרה שסביב חלל הארובה. באופן שכשחללה הקדרה לא הכה שפה העלויות של הקדרה שסביב חלל הארובה. רק חכס כולה שחלל. ותמלא כל ההלל שבארובה. באופן שדפנות הקדרה מבחוץ יגעו בדפנות שני החלל מנפגים עי"ם. וככלל ביאור המבנה הלך בדרך רבינו הגר"א. ועיקר יסוד ביאורם הוא. שכאמור גוד אחית מן השפה של התקרה יגיע הגוד בקרקע שסביב הקדרה או אמרין גוד אחית ויש לקדרה דין דכנות אהליו. אבל אם חלל הארובה קצת מעט מהסיף הקדרה מבחוץ. וכאשר לאמר גוד אחית יגיע הגוד בקדרה עומה בשפתה סביב. או. או לא אמרין גוד אחית. או אינה מללל עם דפ"א"ש. ואי כענין אשתומם על המראה ולא אמרין ויש לי בזה שאלות :

(א) אחרי אשר רבינו חלל הדבר בדיו גוד אחית. בע"כ שיהי' מהלליו לכאמרינו בו. אשר משם נלמדכו כבאן. והרי מבוחר דינו דמארבע רוחות לא אמרין גוד אחית [עיין חוס' סוכה י"ח ובש"א"מ שהביאו סס. ועיין שנת ק"א בהא דמרכיל. וש"ע או"ח ס"ס ט"ז בה"ה] ומתניתין סתמא קתני ארובה שבתוך הבית ומשמע אפילו בצלמח הבית וא"כ כותליו רחוקים מהארובה :

(ב) היה לו להנחיל להסתובב בזה שיהיו שובי התקרה צלל הארובה עובי טפה. דל"כ לא אמרין ככה"ג כי חקרה יורד וסותם ולא שייך לומר גוד אחית. וכמ"ס בת"ס בשם רש"י. כהא נבנתה גאול רע"א ו"ל צו"ע או"ח ס"י ט"ז ע"ס :

(ג) אחד מהלליו פי תקרה יורד וסותם כדניא גוד אחית הוא שיהי' מהליל למקום שיש בו ד' טפחים. ואם כן לר"ך כבאן שיהיה בין חלל הארובה להכותל שגודו ד' טפחים. ורוחב הקירוי ד"ט והיה' מהליל למקום של ד"ט. וכדמוכח בשנת ע' ובעירובין בגזוטרמות דרשב"ע. וכמ"ס בטהרת שו"ע סס. והו"ל להנחיל לאשמועינן דדווקא ככה"ג מיירי :

(ד) עיקר דינו של רבינו הגר"א וחילוקו שכשפוגע הגוד אחית בקרקע שסביב הקדרה אמרין גוד אחית ומללל עם דפ"א"ש ובכשפוגע בשפה הקדרה לא אמרין גוד אחית. או שאינו מגיל ככה"ג עם דפ"א"ש איך שתהא כוונתו ז"ל. הוא דין חדש ובענינות לא מהללו לו מולל ור"א' ולא שמענו שיהי' חילוק בדין גוד אחית כמה שפוגע בירידתו. ואם כוונתו ז"ל שאף באמרין גוד אחית אינו מגיל ככה"ג עם דפ"א"ש כשפוגע בשפת הקדרה. הנה מהמתניתין דאלות פ"ה מ"ו ופי"א מ"ח ממע ר"א' להיפך. שהרי כתוב שם נחובה עליו משמע על הכלים. וכפי"א מ"ח סס לא יתכן כלל לרשע שהכשירם כנגדת לתוך החדות. שהרי מסיק וכפי"א עומדת על פי החדות. ומה לו בכשירם עם כותלי החדות כשמונחת עליהן. או הקדרה עם כותל הארובה כשפוגעת בהן. וה' יאמר עיני להבין דרבו בקודם :

(ה) לו יהא כדרינו ז"ל שלא אמרין גו"א כשפוגע בשפת הקדרה או שאינו מגיל עם דפ"א"ש למה לא יומא דחזין שהמחיתה של גוד אחית הולכת בשופע רחבה מלמעלה עד שחולל להקיף הקיריה שחתו' בחובה ותיגע עד הקרקע. ותליל עם דפנות אהליו

צמיד פתיל. מוטאה תחתיו או על נביו. הכל טמא. כנגד אוירו של תנור מהור. מוטאה כנגד אוירו של תנור. כנגדו עד הרקיע. טמא:] נסר שהוא

בן נורי מטהו. נתון על פי שני תנורים. מוטאה ביניהם. הם טמאים. ר' יוחנן בן נורי מסתור:] סרידה שהיא נתונה על פי התנור פוקף

יהושע מעיני

משהו ע"פ התנור סרידה נהוגה לא נכר. ויטמך להגאי של צמיד פתיל. אמנם מה היה הסרידה הנה כבר כתבתי בשם הר"ם ויתר המפרשים דבסרידה חלקה מיירי ושם הכתוב על פי' ו. אולם הרמב"ם מפרש דבסרידה שיש לה שפה ויש לה חוד איירי והיא כלי חרס [בן כהן צפה"מ כאן]. וכן כהן צפה"מ מ"ו ובפ"ו מכלים כתב דבשל ט"ן איירי. ולפי פירושו במהני' דבש לה חוד מיירי ע"כ דהיא של חרס וכשכפיה על פיה לכסות הסגור בצמיד פתיל אינו מקבל טומאה מנה. ואלו כיהה של ט"ן הרי היא מקבל טומאה ואיך תהיה צמיד פתיל וכתב כן בשם התוספתא. ובאמת בתוספתא שלפנינו מובאר בהרמב"ם. וכן נראה מנוסחת הגר"א שהגיה בשם התוספתא ואם היתה חלקה הרי היא כנסר. שמש מינה מתחתיין לא איירי בחלקה. ומנה ממנה ג' פ"ה דלגים וממכה ו' פרק ה' דאהלות דתתא סרידה יש לה גפיים. שפרשם שם ואין לה גפיים שמש מינה דתתא יש לה גפיים. אמנם תמונה רכה המדקדק בלשון דמתחתיין כליה פרק ט"ו משנה ג' נישפס מד' רוחותיו. ובתוס' תא דמכלתיין פ"ה יש לה לזביו יראה שהוא כמסגרת סביב להסרידה [עין מחמת ז"ל]. בשהיה את למיזיין. והמדקדק בריי חוד וכוונת הכלים בכלים פרק ג' יראה שטלונו של למיזיין דין נש לו. ואחר שכתבאר שהסרידה היא כלי חרס ויש לה לזביו וכשכפיה על פי התנור והלזביו עורך עליה מכל לר. הנה להליל חוד התנור לריכה צמיד פתיל כמובאר בכלל ב' כאן. ואחר ששפה הטליון של הלזביו שהוא עתה כשפיו כסרידה את התנור ופיה לתנור נהפך למטה ונקרא נב"כ"ח. אינו מקבל טומאה. ומכל מקום כלי קבול כוי הסרידה וצריכה צמיד פתיל. וזיה אין חילוק בין חוד חרס לחדש. שבין כך לר"ך צמיד פתיל משום חסויו הסרידה. ולכן לא זכר הגאון פ"ה בהשגה ב'. הגאון הרמב"ם הוא יין או חרס. שחרי דין אחד להם. רק ששכב הרלוף דינין שכתב התנור הוא צמיד פתיל וכסויו עורך עליו מכל לדיו. והעורך הוא הלזביו כדבעיק למימר לקמן וטומאה תחתיו או ע"ג. כל שנגד העורך טמא. בין למעלה בין למטה. מכני שהכסוי הוא כלי ואינו חוץ כבני הטומאה; וכנגד אוירו של תנור טהור. מכני שנגד הצמיד פתיל למעלה אין כאן טומאה. וגם התנור ומה שכתבו סבור:

מוטאה כנגד אוירו של תנור כנגדו עד הרקיע טמא. ומה שצדדקין אינו טמא שאין טומאה כנגדו ואין נגשוהו אבל כלל ואין מקום אבל לטומאה שחשפטס. וראוי שחשט שאין דין תנור המוקף צמיד פתיל שיה לכל דבר לכלי המוקף צמיד פתיל. אף לרבנן דריב"ז במשנה א'. שהכלי המוקף צמיד פתיל ומונחת על הארץ וטומאה תחתיה או ע"ג טומאה בוקעת ועולה למעלה מן הכלי אף כשיהא למטה. בוקעת ויורדת למטה מן הכלי אף כשיהא למעלה. אף שהכלי מונח על מה שבתוכה. וכמו שהתבאר שמימי רבות צפיקין דבורת. אבל בתנור המוקף צמיד פתיל אין קדין כן. דבשטומאה כנגד אוירו של תנור למעלה אינה בוקעת ויורדת. ורק כנגדו עד הרקיע טמא. משום דהטר דקביע וקיימא. ורק מעצרת הכתוב הוא דמקבל טומאה [אשר מטעם זה באמת מסתרי ריב"ז במשנה א' וכמ"ס הגר"א שם] אף לרבנן דריב"ז אין זה למיירי דין כלי להיות הטומאה שלמעלה בוקעת ויורדת תחת התנור. וזכר פ"ט מתחתיין בסופא. טומאה כנגד אוירו של תנור רק כנגדו עד הרקיע טמא. והתבאר לנו בכ"ו ע"ט שפינה התנא ממשנה א' למשנה ב' דמשנה א' נקט נכר. ובמשנה ב' סרידה א' מתקלין בין חדש לישן. ובמשנה ג' לא מתקלין בזה. דבסרידה שהיא כלי חילוק כלל בין תנור חדש לישן:

עם

התנור רחוקו זכר לנו דברי התוספתא ההמורה אשר קשה מה' להולמה. וכבר עמד עליה קצת בתו"ט במתחתיין. וז"ל פ"ג. סרידה שהיא רחוקה על פי תנור חדש ויאלה כל שבו ויש לה לזביו טפה. טומאה תחתיה כליה שעל גבה עמאין. טומאה ע"ג כליה שחתיה עמאין. ואם היתה חלקה הרי היא כנסר וצריכה פותח פתח ע"כ. ומה שיש לתמוה עליה הוא. שאיך תהיה על הטומאה לעמא כל תחתיה בדיקא סביב התנור ושעליה. אחרי שאין היואל מלדדי התנור מחייק ברהבו סביב פתח. ועמד ע"ג בתו"ט. והרי כלל צדיקו שכל שאין הטומאה עתה אהל ע"ט כ"ס אינו מביא את הטומאה ורק כנגד הטומאה עתה כטומאה רחוקה. ומה שכתב התו"ט שזאת כן הדין שרק כנגד הטומאה עתה. הנה מלבד שאין לישן התוספתא מוכיח כן. עוד יקשה לא ליחתי לא ה"ל ולא ואל"ו. ליחתי כמו במשנה א' שעורך מכל לדיו בפתח פתח וטמא כל שחת העורך סביב. ומה שיקשה בזה הרי הוא שהתוספתא שיעור להלזביו טפה. טפה זה למאי נעטי. אשילו לזביו כל שהוא מוציא משפסו כ"ח לכלי קבול אשילו מקבל כל שהוא. ובפ"ג דכלים שמיני. שהסרידה שכל"ה פתח שאין לה לזביו משמע שאין לה כלל. וכל מ"ו כליה הטמאים שכל"ה פתח אהל ע"ט כ"ס אינו מביא את ושם פ"ו משנה ב' סרוד כו' ושל בעלי בתים עובר נישפס מהרעב רוחותיו טמא ולא זכר שהגיטוף יהא מחייק טפה. ומשנה א' פ"ה דכלים מוכח ששם לזביו אינו נבזה טפה. ועי' כלים פ"ו משנה א':

אמנם מה שיראה צדיקו ע"פ היסודות שכתבנו הוא. שהסרידה של הרם כשיש לה לזביו סביב הרי היא כלי קבול ודינה שמיטמא מאורה ואינה מיטמאת מנה

זו דסרידה יראה דכשלין לה גפיים סהורה ביותר מיש לה גפיים. וכשיהא פרוזה מרוח אהת דמיא לאין לה גפיים וכמ"ס כלים פ"ו מ"ג סרוד כו' של בעלי בתים סבור. ניספו מד' רוחותיו עמא. כפרך מרוח אהת סבור ובפ"ו מ"ג סרידה כו' ואין לה גפיים כו' עמא כו' עמאים שאין מלינין מיד כלי חרס אלא כלים. ג' אם ימא דחלקה שאין לה לזביו [שהוא כמו גפיים] מקבלת טומאה מדרם כדסרידה וז"ל א"כ מקבל ג"כ טומאה מות שהרי כלל מסור צדיק כל הפתח מדרם עמא טו"מ. ואיך שחם החנא כלים פ"ו מ"ב שם שהוא סבור א"כ הוא של בעה"ב. גם מהתוספתא עמא שהביאו כאן לראיה. ראייה לסתור. שהרי היא אומרת דסרידה חלקה היא כנסר. ונכר אינו מק"ס כלל כפשוטי כ"ע וכדמכח מרישא טומאה תחתיו כלים שע"ג סבורים. וכן מוכח ממ"ו פ"ה דאהלות אם היה נכר חלק או סרידה שאין לה גפיים. וכבר הקשה מזה בתו"ט. ג' אם הסרידה הוא כלי הוק"ט. למה דחקו לפרש שמיירי בתנור ישן [ובתפ"כ כ' שהתנא סמך על האזנין שסתמא דמלתא אלא סרידה יש נחתום אופס ואלא אופס עסתמא התנור הוא ישן. והנה מנתי' דכלים פ"ו מוכח שאינו כן. שהרי אם לא שמימא דבהדש אין מועיל ז"פ. הנה מנתי' דכלים פ"ו מוכח שאינו כן. שהרי כ"ע הכלים צמדה שהם ג"כ אהלים לזביו צ"פ. ד' הך דינא דכלים שיש להם ז"פ ונדבך נתון עליהם ששעשה לדידהו אהל אף לסתור צדיק ראייה. ובעניי מלתי בתוספתא פ"ג דאהלות ממש לסיק וז"ל נכר [שהוא כמו נדבך] שחוק ע"פ הנור ישן ומיקף ז"ס טומאה תחתיו או ע"ג הכל עמא כרי שאינו חוץ. ויש לו דין נדבך החתן ע"ג כלים שאמק"ס וכ"כ הגר"א צור זכר שם. והנה מדברי רבינו הגר"א נראה שהלך ג"כ בש"י הר"ם דמתחתיין. דבסרידה חלקה מיירי. ואולם הוא ז"ל אינו מפרש דמקבלת טומאה. רק שהיא כנסר ממש ואינה מקבלת טומאה כלל. וקשה להלום לפי דעתו למה שינה התנא במשנה ב' למיחתי סרידה. ולשנות ממשנה א' ומשנה ג' שגם בן נכר. וכי מה בין זו לאלו. הלא תרווייהו סרידה ונכר דין אחד להם וכמו ששינוי בהוספתא. סרידה שאין לה גפיים הרי היא כנסר. גם שינוי וחלופי הגירסאות לפי שיסודו להטמיק תנאי ישן שצמ"ג למשנה ב' קשה עליו לשבם הספרים:

ואהוה אכני אשית לבי שלמ טמאות אלו ואחר העינין בעוה"י עלתה צדי ששפתי התנא ברוך מלנו. לטמא במשנה א' ג' נכר. ובמשנה ב' סרידה. ולשניה במשנה א' רק החילוק שבין ישן לחדש. ולא זכר כה האוי דמורף ז"ס. ובמשנה ב' התנה שיהיה מוקף ז"ס ולא זכר החילוק שבין ישן לחדש. ובמשנה ג' התנה שהתנור הוא ישן ולא זכר תנאי דמוקף ז"ס. והכל ע"פ יסודות ברורות ערוכות וסמורות ומהם ניכר בכללים אשר קדמו לביאור פירוקן דבורת והם:

(א) כלים שאינם מקבלים טומאה כלל ככ"ג וכא"ד וכא"ב. או שאינם מקבלים טומאה מנגן ככ"ח. ומכוסים על פיהם צריכים ז"ס [כלים פ"ו]. והבאים צמדה. או שנספתו כשיעור המספק. או שלא נגמרה מלאכתן. ומכוסים ג"כ כדבר שאינו כלי כנסר וכיוצא בה. א"ל צמיד פתיל. [כללים לסירוקן דבורת כלל פ' ובמראה מקומות שם אהת י"ח י"ח י"ט]:

(ב) אולם אם מנוסות בכלי אף שאינו מקבל טומאה. או בכ"ח וגנה כנגד הטומאה צריכון ז"ס [עם וחס]:

(ג) כלי שאינו מקבל טומאה שחפה פיה כנסר שאינו כלי כלל. צריך צמיד פתיל בין הכלי לנכר. ואז לדדי הנכר היואלים חוד להכלי סביבה נעשו אהלים למתא אבל לא לסתור. שדיו כנדבך החתן ע"ג כלים [תוספתא הבהמה פה בשאלה א' ומה שכתבו סבור שה"ש מלוי]:

ובאלה נכסה ונלמה לרגל מלאכת ביאור ג' משניות אלו ויחישבו הדברים על מוסין בעוה"י: **משנה א** נכר שהורא נתון ע"פ תנור חדש. הגה היסר והתנור החדש שיהיה אינם כלים כלל ונעשו אהלים אף להזין. וא"ל שיהיה היסר מוקף ז"ס להתנור להזיל על מה שכתבו. כיון שאינם כלים וכמ"ס בכלל א' כאן: וביישן טמא. מפני שהנסר נסמך ע"ג התנור שיש לו דין כלי. ונעשה הנכר אהל למתא ולכן כל שחתיו של העורך מכל דר עמא ואינו חוץ. פל שלמעלה הימנו ולכן כל שע"ג כנגד העורך סביב ג"כ טמא. וכן להיפך בטומאה ע"ג כיון שאינו חוץ. אולם מה שכתבון התנור והתנור עמא. זה הלוי א"כ הנכר צמיד פתיל עליו. הוא ומה שכתבו ומה שלמעלה כנגד פיו סבור. ואם אין לו ז"פ גם התנור ומה שכתבו ועד פיו הכל עמא. שהנסר המאהיל מביא הטומאה לכל שחתיו והואיל והתנור ישן אינו ניזול כ"א כז"ס. וכמ"ס בכלל ג' כאן. וזיה לא איירי התנא בכלן לענין התנור עמא ומה שכתבו. דכבר ידעינן של"פ מלוי ובאין ז"ס נמא' רק שהטיק מה שאתא עתה לאשמועינן הוא החילוק שבין ישן לחדש לענין העורך סביב. וככה התנא דין התנור עמא שלמלמד ממשנה ב' והתוספתא ביארה זאת. וז"ל נכר שהוא נתון ע"פ תנור ישן וטומאה תחתיו או ע"ג הכל עמא והתנור עמא כו' היה מוקף ז"ס כו' כנגד אוירו של הנור סבור. וטעמו של ריב"ז מובאר צדיקו הגר"א עיי"ש:

משנה ב סרידה שהיא נתונה. התנא רש להשמיענו במשנה זו אופן אשר ממשנה א' נגזרה שלא יהיה חילוק בין הניר ישן לחדש. ולכן צ"ח

פרק שנים עשר

תחתיה. אם יש בה פותח טפח. מביאה את הטומאה תחת כולה. ואם לאו. טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. כמה היא בהקיפה ויהא בה פותח טפח. בזמן שהיא ענולה הקיפה שלשה טפחים. בזמן שהיא מרוכעת ארבעה. שהמרוכע יתר על העיגול רביע: ן עכור שהוא מוטל לאויר. אם יש בהקיפו עשרים וארבעה טפחים. מביא את הטומאה תחת דפנו. ואם לאו. טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת: ן כזית מן המת. מודבק לאסקופה. רבי אליעזר מטמא את הבית. רבי יהושע מטמא. היה נתון תחת האסקופה. ידון מחצה למחצה. מודבק למשקוף. הבית טמא. רבי יוסי מטמא. היה נתון בתוך הבית. הנוגע במשקוף. טמא. הנוגע באסקופה. רבי אליעזר מטמא. רבי יהושע אומר מטמא ולמטן. מהור. מטמא ולמעלן. טמא:

נתון על פי תנור ישן. יוצא מזה ומזה טפח. אבל לא מן הצדדים. טומאה בצד זה. כלים שבצד השני. מהורים. ר' יוסי מטמא. הכמה. אינו מביא את הטומאה. היה בו יזו. ר' אליעזר אומר אינו מביא את הטומאה. ר' יהושע אומר רואים את הכמה כאילו אינו. והזיו העליון מביא את הטומאה: ן סנדל של עריסה שפחתו בתוך הבית. אם יש בו פותח טפח. הכל טמא. (נ"א מביא את הטומאה). ואם לאו מונין בו כדרך שמונין במת: ן קורות הבית והעליה. שאין עליהן מעזיבה. והן מכוונות. טומאה תחת אחת מהן. תחתיה טמא. בין התחתונה לעליונה ביניהן טמא. על נבי העליונה. כנגדו עד הרקיע טמא. היו העליונות כבין התחתונות. טומאה תחת אחת מהן. תחת כולם טמא. על נביהן כנגדו עד הרקיע טמא: ן קורה שהיא נתונה מכותל לכותל. טומאה

יהושע

כלי הויל ומק"ט מניחת הכתוב. או יש לו דין אהל הויל שהוא קבוע ומחבר. ולריב"ז אף שאינו מוקף ז"ס מניל. וכבר כתבנו משנה ג' ספקא טומאה כנגד ארורו. שאף לרבנן דריב"ז אין לתנור לגמרי דין כלי. וכל התנא להשמיענו במשנה ג' כשהטומאה רק מלד אחר של הכנר דפניו ר' יוסי ות"ק אליבא דרבנן דריב"ז. דת"ק ס"ל דבזה מודים רבנן לריב"ז שהתנור מפסיק אף שאינו מוקף ז"ס. שהרי לריב"ז דמשנה א' ג"כ לא כשי ז"ס וכמ"ס הנ"ל ע"ס. ואין הטומאה עוברת לזד השני אף שאין התנור מוקף ז"ס. רק שני"מ לענין התנור ע"מנו. שאם מוקף ז"ס הוא מה שבתוכו עכור ואם אינו מוקף ז"ס גם הוא וחוכו טמא. וכן כתב הר"ש ח"ל. וה"ל שהתנור טמא מפסיק הרי דאף באינו מוקף ז"ס שאז התנור טמא מ"מ מפסיק שלא העבור הטומאה לזד השני. משום דכלאן שאין הטומאה מקפת מכל זדדים מודים רבנן לריב"ז ולריב"ז לא כשי ז"ס ולכן לא זכר התנא במשנה זו תנאי דז"ס. שהנ"מ רק לענין התנור דלאו עלה קאתי שזה ידוע וכשנה צפ"ט ופ"י דכלים. כמו שלא זכר זה במשנה א' וכמו שביארנו ע"ס. ורבי יוסי ס"ל דאף בכה"ל ס"ל לרבנן שאין התנור מפסיק. אולם כ"ל בהנור ישן אכל בתנור חדש ונסר על נביו. נעשה אהל לכ"ע. וכ"ע מודו שגזר השם והתנור ומה שכתבו סבורים. לכן התנא התנא במשנה זו שיטה התנור ישן:

מעניו

מנבה. והשטח העליון של הלזיו דין נב יש לו. ולכן כשכוסה הסרידה של התנור זכיה לפי התנור אם היה הטנול של הסרידה כשמשכה התנור עודפת על התנור מנודים עד שיהי' נמלא חלל בין הצדדים הסמוכים של הלזיו לבין הצדדים החיצונים של החומר הרי חוכה נראה למטה קבוצ התנור. וכשטומאה תחתיה היתה הסרידה נשמאת סברי הטומאה כשעולה פוגעת באויר שבין הלזיו להתנור. וכל כלי טמא אינו מניל כגמיר פתיל. לכן מתנאי הכפוי המניל הוא. שהיה הלזיו שסביב התנור ארוך בהנור ומנווה ע"ס. וכשהיה הדיו שכשהטומאה תחת מקום אחד משפה הלזיו הרואה את פני הקרקע שכספוי על התנור ישמאל כל היקף שסביב התנור תחת הלזיו. ינערך שיהיה רוחב הלזיו טפח. שכל פחות משפח אינו מביא את הטומאה. ומעשה דברי התוספתא מביאים ומפורשים. סרידה שהיא נחונה על פי תנור חדש. שאף שהתנור החדש אינו כפי מכל מקום הרי הסרידה היא כלי ואריכה אמיד פתיל ונללת בו. וי"ל אה כל שהוא כלומר מטעם מועיר צלוסן שאיננו ירד ויקף שפה החלונה שהיא העליונה מהיקף החיצון של התנור דלא לאו הכי אמחא בלמחא סיכי יתיב. ויש לה לזיו טפח. אין כיוונה שיהיה נכחו טפח. אכל שיהיה רחבו טפח וגמאל עורף מכל לדדיו מהתנור פותח טפח. ואז מביא הטומאה לכל החתיו. והסרידה אינה נשמאת שפנים התחזון של הלזיו הוא נב הסרידה לא חוכה וכ"ח אינו מקבל טומאה מנבה. ולשיטת הסרידה כלי אף שצורה אינה תולעת לשלמעלה ומציאה לכל שפה של הלזיו קבוצ. ולכן טומאה תחתיה כלים שעל גבה פתילין. טומאה ע"ג כלים שהתחיה פתילין. ואם היה חלקה כלומר שאין לה לזיו ואינה כלי כלל הרי היא נכבר. וכשהיא נחונה על פי תנור חדש מללת אף בלא אמיד פתיל וכמו שכתבנו ההוספ"א דיגי הסבר קודם זה. ואריכה פותח טפח להביא הטומאה לכל שהתחיה לבד כשעודפת על התנור מכל לדדיו. ונחבארה בזה התוספתא התמורה בצלוסן נאות אין פרוך בדברים. ואין בה יולא מכללי יסודי ההלכות. אין בה שום זרות ושום מחסור. דרכיה נועם ונתיבותיה אור:

וכל זה כשמנכה נכבר דלריב"ז במשנה א' הויל והתנור קבוע אין צדו לבעל מהורת אהל את היסר הסמוך עליו וס"ל לת"ק דמהמיתין דבכה"ל אף רבנן מ"ד וכמ"ס. אכל אם הי' נמוכה בסרידה שיש לה לזיו שהיא פלגה כלי וביטית אהל נעמא ואינה חוללת דכ"ע ל"פ שהכלים שגזר השני טמאים. לכן שנה ה"גא משנתו זו נכר שהוא נתון לא סרידה. וי"ל אלו ככ"ו ידי ביאר שלש משניות אלו בעור הנור צדכסה. באין חסר ויתר. באין להן ודחק. הכל בדקדוק והקר. כל דין על מכונו. כל נויי הלוקות במקומותם לנשבותם. על פי יסודי ההלכות יתנו לדגליהם. ותנא דוקא הוא להסביר כל זה כשפרה לבטו. אהא לאתא למטא חשבוט:

משנה ג נכר שהוא נתון. הנה במשנה א' שנה התנא פלוגתא דת"ק וריב"ז כשהתנור ישן והנכר המכסו עורף עליו מכל לדדיו אם יש להתנור דין

חדושי אגרות מהרש"א על סדר מהרות

מסכת כלים

פרק א מ"ז י קדושות מן א"י כו' עד בית קדשי קדשים מקודש מן כו' . משום דלעיל מימי קדמי הוה מלמל מן ועבר עומדות הסוכות מן הארץ קתני מני ככל עשר קדושות זו למעלה מן כג"ש זה למטה זה עשר הללוים וכמו שהם למטה בעולם החזון מן העשר קדושות בעולם המלאכה כדליתא במדרשות וכן בעולם הלמנטי כפי דעת ק"ל מהבוכטים ויבא וק"ל :

פרק ז מ"ט אי לי אה חומר לוי ע' . ספורס כ"ב ס' הספיה ע"ש :

פרק ל מ"ב אספקלריא . עיין פירוש הרמב"ם ושי' כס"ס החולין :

מסכת נגעים

פרק יב מ"ה כנגע נראה לי בנית אפילו מ"ה כו' לא יגזר כו' . רש"י בחומש טהור זה הדרס וכתיב הלאים בלקחו מה"ם ונעלם ממני שאור משנה שלמה בלא ועוד כתב ה"ה"ם ולא ידעתי עטס כזה כו' דמ"ה עין שיתאר אחוה בלשון וד"י לו בלשון ספק כו' דל"ן כנגע טמא עד שיתאר הכן טמא הוא אבל שמתני כו' אלא חפזי דרך ארץ בלא יתאר אדם וד"י אלא ספק ח"ם מ"ל למד לבוכך לומר לוי יודע ע"כ . ואני יומר הסעס הוא פשוט מזה הסעס בעלמו כיון דהכר הלוי בכין ובמא לא יתאר בעיניו נע ע"ה ויתבאר בעל הנית בדכריו גם שלא יפזח פיו ללשן דלפ"י שיתבאר לביטן סהיה קודם רחיים הכין וד"ק : שם אה האמו כלי ע"ז ובגדיו ומתבאר מטיבין כו' . וביב"ש בחומש הוסף לומר אה על לוכניו ויסקין ויכלס בימי טומאתו כו' ע"ש ויש לדקדק דל"כ בכלי מרוב ומי שהתם בהם בימי טומאתו ויפסדו דהכור להשקות כלי הרס טמא נביתו דמ"ה יתבאר כן בטהרה וק"ל : שם אה כך על של הרעע ק"ו כו' . מפורסם הרמב"ם בהלכות נה על לשון הרע כו' ע"ש אלא הנה דמיידי נבנעי בתים לא מן הסה סוה נה הדרע"ה אלא כשכל גול וזת עין כדלמריין ספק יש בערבוך למקרא זה על הג"ל ופינו אה הנית כוה כס ממון שהיו שלו כו' ועל גרתי עין דכתיב ונח אהר לר הנית מי שמיודה גיחו לו ונל לאתרים וד"ק : מ"ו או לרעע לוי לבטן עיניהם הולטין כו' . מהכתיב בלשון רבים ואלו וגו' ולקחו אנשים תרות והכילו וגו' דרשו שכלנו המבוקר עמו במתלה יתיה עמו בחליות אכנים ובחרתן לשם אהל עיניהם יעסוק הוא עמנו כדכתיב בלשון יחיד ועבר אהר יקו וע"ה . וק"ל דמ"ה רבתיים דה"ה אה חסד נמי מדרו ד"ך לטוח ולפטר דכתיב גם מדר שכלנו מוטל על בית המטעט גם יש לעיין גני אה פסה כנגע שכל הנית טמא אמתי כתיב בלשון יחיד ונתן הנית וגו' וכתיב וגו' דכתיב יש פס או לרעע או לבטן שכל המהיה שמה בית המטעט נפרס לבטן וק"ל :

מסכת ידים

פרק ג מ"ה ה"ן כל העולם כולו כדלי כיום עינין מן שיר הכישים כו' . דלך נקרא מן שיר שהוא על כל הכישים שכל כהרובים קודם ויכיר הכישים קודם קדשים שכלו יתה כמיס וקבלו עול מלכותו מן פירס"י כספר שיר הכישים פ"ס וקאמר הכה רבי עקיבא דכיון כסוה קודם קדשים יורח בו שמתא אה היותו כדי שלא יתה אלו הומוה סוה ג"כ קודם וענין כקרא קודם קדשים גם דכתיב המתרגם ספורס כשער שירות היו כעולם לו למעלה מן וז למעלה מכולם ויכוין סתולס קודם ה"י העשירי ספורס כקרא בכל מקור למעלה מכולם כהה נ"י קודם קדשים וק"ל :

פרק ד מ"ג קונע אה אה הכמים מלוכודי כו' . כדלמריין ס"ק דתענית אין כגמשים נמזים אלא כשכל ניטול תורות ומעשרות שנלמד יס גם חס יגלו מימי של

ט' ע"ש וקנע לשון גול כוה כדלמריין ס"ק לראוי כ"ד ע"ש ויכויו שקנע וגו"ל מן הסמ"ח כגשם ויטל ומייתי ע"י היקנע ארס ללחיים וגו' והמרתה כהה קנעוך המעשר והמנומה ע"י הסתופס ומעשר שהם קדשים וגו"ל אהו ויכויו מעשר שני שהוא קודם כמו המנומה אבל מעשר ע"י אהו גזילה שמים אלא גזילה ע"י וק"ל : שם אה הרוס ה"ה לנס כ"ב"ס ה"ה כו' ואתר סוד ל' לירחו וגו' . מפורס ס"ק דמגינה ע"ש : מ"ד כבר עלה סמךך ובלבל כו' . עיין כלל בפירוט פ"ס ובתוספות ס"ק דסופס ובתוספות ס"ק וק"ל : שם ובתיב אה שנות עמי ישראל ויחודה ועדיין לא סנו כו' . דליכא לפרושי על עולי בגל שבו דמשתע במקראות שלא עלו מכלל ישראל אלא מני יסודם ובמניין וק"ל מני לוי ועוד דכתיב כהר הכי ועדו אה ה' וגו' ואת דוד מלכס וגו' וזה לא נתיקוס בעולי בגל וק"ל : מ"ז ח"ל אף כתיב הקדש לפי חיבתן ה"ה קומתאין כו' . מפורס בפירוט ה"ה"ם שלא יעשה מהם שתיקין לכהנה ע"כ . אין זה עיקר הסעס אלא משום שספון שמה יתקן אלא תרומה כמפורס לעיל ולא קאמר לכו הכי אלא לפי עשויין שאלמו בעטמות של כ"ג דמתיין משום חיבתן כו' קח"ל נמי הכי דרך לטעות כמ"ס הרמב"ם דבעטמות של כ"ג נמי ודלי דלך כפי עטמות דעומדת עטס בלחם מן הסורה ה"ה וק"ל : מ"ח אהר מין גלילי ע"ש בלשון מין יפול על הלעריי אהו ס"ק כפרש"י ס"ק דמגינה גם סוה מודה כהנה הורס מן השמים כוה אומר שפשיטת ולא תמה נהרות והסתא הפרושים סוה כותבים סס סמך עס משה בגס סיה הכוונה לבלול זו דרעס המוספדה שאומר הסורה הסקסו מ"ו ולכן כמ"ס מהומס לפי סמושל ל' היו כותבים כהוה אלא כהה עשה וישראל וכוה כהה עומדת שלא הסתא הורס משה בגוס אהר מהומס והמין כוה הכושר כה דרך לנגוד עדיין ואתר כי חרבה ברעון הוה לנס של משה לכבוד נגיטי ע"ה סמך וכוה ה"ה משה קרא מי ה' אהר אכמע וגו' גם שתיקן הרכס מקראות כהורס כיונא כ"ז מוכיב בו סס המושל לו סס ה"ה כסמך וכדלי עיניה גופיה בקרא דלעיל מימיס כתיב ויחמרו אל פרעס כה אהר ה' וגו' אבל הוה מבורכ פיעס אה כפר דכתיב ישראל אבל כפר בגס מן ד' המורה על סלחדות וי"ש מי ה' אהר אכמע כקולו עד סלקתה כמחוס המוספליס סל"ה ישראל הוה אהר הוה ואתר ה' סוה סס אהר הוה אהר וזה הפרושים הכיבו לו מהתי קרא ורמזו לו רמז אהה ג"כ שאיך מודה סלחדות כמלקס על כך כהו סלקתה פרעס ע"ז או תורה לשם היתר כדכתיב כיום סוה יתיה כי אהר ויחמרו ג"כ ה' הדיק וד"ק :

מסכת עוקצין

פרק ג מ"ב אריב"ל עמוד הקניס להחיל כו' . מסיים כל משנת הש"ס במחמור זס ע"ס מ"ה"ס בפרק יש נוהלין אמרו על ריב"ז שלא הנית מקרא משה תלמוד הלכות כו' דבר גדול ודבר כו' לקיים מה שנלמד להחיל לרובי יש ולאויתוים אהלל אהר שהק"ב יחיל לתת עטרי"ב כ"ב יש עולמות למלא אוזרוזיהס שנו להם בעי"ו בלימוד הסורה וכל המחמה סוכר כמ"ס המורה כהה ס"ק עמודים ז' . ובמנין יש עולמות עיין בפירוט הרמב"ם ורע"ז"ב אבל לפי סבוגיא דסרק חלק יש לפרו כמשתע שאלמו סס שהק"ב נותן לכל דיק ודיק מלא עומסו כרכה סנה"י כוון ה' יוס יוס יעמש וגו' וקאמר דל"ה לרדס לקבל מלא עומסו חלק לס מלא עומסו יתן סכרי כל העולם אהו אלא כמורה ועד הגדול וקאמר דכ"ס שילדס חלק לס מלא עומסו של הק"ב ועדי"ו מסיים מני במחמור זה לא מלא הק"ב"ה כלי מחוק כו' לפי סעריה ה' רבה ה"ה מלא עומסו וז"ל לו לדיק לקבלה כפי"ה כליהו לין לו כלי גדול לכי המחקר כרכה כ"כ אהר שמהל הק"ב"ה לדיק זה כלי שהוא יתוק סוכרס כ"כ סלחמ"ס כ"ז ע"ה ע"ה דהייט שנתן לסס הבורס סיה ע"ה כעטינל כוללת כל סלחמות סוכר בפרק מ"ג ורל"הס ליתן לסס שבר גדול כ"כ למלא לוזרוזיהס עטמו וכו' להם בעי"ו ומלא להם הק"ב"ה ליתן לסס כליה ונמדה ה' סוה השלס סוה מדר גדולה לחתוק על ידס כרכס כ"כ ושהתא חלקת ס"ש עולמות וכן חלל ית' ויכרסו לבלוס ה"ה"ם :

סדר אור גדול

לתנים ירוחם יהודה ליב פערלמאן וצ"ל (הגדול מביינמק) .

מסכת כלים

פרק א מ"ב שהוה מעמל מסכך החתון כעלין . יש לעיין ק"ה ביצורי כה"ה דכ"ה חתון כעלין ככ דעלין לין בו אלא עומדת מעט משום דכתיב סניע דוקא . וכד"ה וה"ן מסכך עובס מסכך כהכ דלפילו ע"ה"ם זה על גב זה ולפילו על גב אהן מסמא עמאלו כעומדת מעט מבורל דל"כ עיטס . גם יש לע"י מ"ה דמחלק ד"ה"ם ולין מסכך עובס מסכך כה"ל לעיין כליה דעלוטת כולס עמאלו אפילו ע"ג אהן מסמא עומדת קלס ומתהוות עמאלו לרזיין למסכך לא עמאלו כלל וה"ו חיון דמ"ס למעלה מלמטה . גם יש לע"י ד"ה"ם והמרכב מסמא בלחן מסמא דנין ה"ה אכנע למטה בין למעלה עמאלו סה"ס למטה כד"ה"ם וז"ע כלמעלה מי חמיר ממנו מרכב דליט עמאלו כד"ה"ם . ולא נפיקו לעיין ככ"ו :

פרק ג מ"ח ר' יוחי מעשר כשיטה . ז"ע בהג"ה דנהל דרי יוסי לא סניג רק כקומקוס שמיודה לחיין ולא כתיבי ורעד דמסמס ג' לא סניג ר' יוסי ולפטר דל"ש מ"ה דפטרס לפיל כלי ע"ה ע"כ פירוס ז' אריכע"ב יער"ס בהג"ה דמסתמא עיניין לטון ע"כ דסניג נמי על טהה ג' וסוף משה ז' פירס ארי"ה אפילו ולא משום דעשוי לטון ע"כ :

פרק ד מ"ב בחי"מ ד"ה גיפטרס שהתעושה כו' . עיין מה סכת בשם ה"ה"ם . ולפטר"ד ח"ס מוכ"ה דלפטר דהס סלמי משום דסוף מקבלת עומדת מהתודיין ולמטה לכי סהודים נמי כל שנקבלים ויחיס מקבלים עומדת משא"כ כהס ליכא עומדת כלל כגון סלמקס ויקנע כמזינא משקס סוכרס לגמרי :

פרק ו מ"ב בחי"מ ד' עילה ועל ס"ב כו' . התיבדו על כרע"ב סה ק' עומדה דנדולו המוס לומר דס"ב ס"ה' סופר עליה דה"י בלשון יחיד סונונו ל"כ אכניס סמכין . וסס מי דקרו לרע"ב לכל הדוקה הגדול כוה למרחק כולי כלי ולקומו כ"ה"י אלא מיישב יתיר כהוהה יקפידוה דל"ן הי"ט אהן יתרי כמשתעו וכספסו וה"ה כ"ע" . ור"ה' עוד דלפ"י ה' כ"ה"ם

תקונים והשמטות

מסכת עוקצין

מסוס בו' זל לא הזכיר הסורר לענין טעילה ב"ד ט':
 שם ביבין שורה ג' (ט"ה) ואעפ"כ אם נעלם ל ידו
 אחת מים דלשונים בו' זל' ות' כ' ל' נמחק: שם
 (ט"ז) שם טעילה מהן מותר זל': שם רביט מנ"ה
 סק"ו זל':

דף קנ"ו תוי"ט ד"ה נעל בו' והכ"י העתיק לשון הר"ש
 זל' הר"ש: שם יבין אות כה' וכמ"ל סי'
 י"ג זל': שם סוף אות כג' החס מדדסו ר הוא
 בו' זל': שם פ"ה דמקואות סי' ז' שהארכתי זל':

צד 314 יבין אות לד' כמ"ס פ"ה סי' ז' לא זל':
 שם גל"ד לקמן פ"ז סי' י"ג זל': שם אות
 (ל"ה) תיגה דף כ' זל':

צד 316 הלכתא גבירתא סוף מ"ג ונעל סמ"א
 זל' ות' שם נמחק: שם ביבין אות ד'
 כיון להנעוה היה זל' ות' דהמניע נמחק:
 דף קנ"ט יבין אות ו' וגורחו זל': שם אות ס'
 מהב' השומאה בנין שהוא זל': שם אות
 (י) כמסרות פ"ד זל':

צד 318 יבין אות פ"ו) שהסמל גם היא זל':
 שם סוף אות פ"ו) שומאה ודלית מדאורייתא
 בו' זל':

דף ק"ס יבין אות כ' וז"ל סוף זל' ות'
 הוא נמחק:

צד 320 יבין אות כ"ד) מקודם לכן עדיין חול בו'
 זל' וזאת ע' נמחק: שם לכתוב עליו ס"ה
 ותפילין בו' מחובר לקדושה זל':

דף קס"א יבין אות ל') דלא נאמר בה"ק זל':
 שם אות ג') פ"ה סי' מ"ד זל':

דף קס"ב ברע"ב ד"ה הן בשניעות שהיא נחלת ראובן
 זל': שם ארין סיוון וע"ג אלא זל':

שם ד"ה לא שניתי בו' שלעולם אחר השנה בו' זל':
 שם כהו"ט סד"ה עמון בו' בתקומות בתוספתא זל':
 שם ביבין אות כס') לא ענד אהה היום בו' וירמיה ל"ו
 בו' זל': שם אות ל"ג) זל' דעשם בקמן גרסין זל':
 שם אות ג') ולר"ב בו' חכמים מעשר עני זל' מעשר שני:
 צד 326 מ"ז (התל"ס ה) סד' ה' לראוי זל': ברע"ב
 ו צ ב ז נעשה יבין זל': יבין שורה א' אם
 לא אפתה ל כס זל':

דף קס"ד תוי"ט ד"ה זל' דקרא מסייעני ואח"כ אשיב
 זל': יבין אות מז) של חו זל' יע"ו:

צד 328 בפנים והתירוהו זל': שם יבין (ט"א) שורה
 ז' תדע דהרי אמרין בו' משא"כ מישראל
 אן גם אחד בו' זל': שם סוף הדבור ועיין ר"ס
 כאן והוס' יבמות בו' זל' ות' תוי"ט נמחק:
 דף קס"ה ברע"ב ד"ה חגוס בו' חומרו להוסי' בו'
 זל': שם יבין שורה ד' נלמטה זל' ויקל
 לכל אדם:

מח ס"ס זל' ות' אורלין נמחק: שם עכ"ל הספר
 והוא כספר החתום זל':

צד 350 יבין שורה ג' להקרא הלוב שיק"ו בו' זל':
 שם ואפילו הכי מיטור זל' ות' הוא נמחק:
 שם ע"ב שורה ג' נלמטה אין על הכפאר זל':
 דף קע"ו יבין אות סג') ר"ל העשם הו"ל זל':

צד 352 ברע"ב סוף משנה שפסח ונחרנה זל'
 שפסח ונחרנה: שם יבין אות עד) הן בעין
 קנים חלולים ורגיל להיות בתוכן ליחה וי"ל שהוא עמוד
 בו' זל':

דף קע"ז יבין ע"ב אכל אין להקשות לר"ס מהך דכלים
 זל': שם הרי אי אפשר שיהא השומאה אלו
 מהחלק זל' ות' העמא אלא נמחק:

דף קע"ח הלכתא גבירתא סוף משנה א' כל כך
 וכמו כן השער שעל הקסואין וכן שגראשו
 אע"פ שמונחין לפני התנור דנחא ליה שישארו עליהן
 היינו רק ליראה ואין עליהן דין יד או שומר זל':
 דף קע"ט בתוי"ט ד"ה והרגילה והע"פ שברפ"ו דשביעות
 לעז הר"ב זל':

צד 358 יבין אות י"ו ועמ"ס לעיל פ"ב סי' ע"ג זל':
 שם ועמ"ס סוף סימן ו' זל': שם אות י"ח)
 דמפיק לכו כל מר ומר במלת חוץ זל':

דף ק"ט יבין (ע"ב) שורה ג' לאורלין סבורין ע"ו
 משנה הש"ס זל': שם לעיל פ"ב סי' ל"ז
 זל':

צד 360 יבין ד"ה הכי מסיק הש"ס כבודות דף
 זל' ות' כבודות נמחק: שם ע"ב (כבודות)
 ז"ב ז"ט:

צד 632 ברע"ב ד"ה וראשי בשמים כנון אגוז בו'
 זל': שם תוי"ט ד"ה וחלות וק"ל דכפ"ל
 דכלאים זל':

דף קפ"ב יבין ע"ב כדמוכה מנדה פ"ה מ"ו זל':
 צד 364 יבין ע"א עיין לעיל פ"ב סי' ס"ג זל':
 שם ויהיו זמל זל':

דף קפ"ג יבין סוף ע"א עמ"ד זל' עומד: שם דלא
 נשעי אנשי אדעתא דהכי זל': שם אות
 ס"א) משמע דעכ"פ אפשר זל':

צד 370 יבין ע"ב שורה ג' אכל לענין מילי אחרוני לכתוב
 זל': שם אכל בטומאה דהוא איסורא.
 איסורא ממתנא בו' זל': שם ובעיל סי' ס' זל' פ"ז:

דף קפ"ו יבין ע"ב שורה א' עד דנפק מיניה דמא
 [שנת פ"ה ע"ב] זל' ות' כבודות ק"ב
 ח' נמחק:

צד 372 יבין ע"ב שורה ס' ברבה כניתי היינו רק מדלא
 בו' זל': שם וכמ"ס זב"ד פל"ה זל':
 שם נירוש' פ"ה זל': שם נניא לה' לבדו זל':

צד 374 תוי"ט כל ז' זל' זל':

דף קס"ו תוי"ט ד"ה יד כתב הר"ב וכן עמ"ס זל':
 יבין אות ג') המונעל כהפרי ששומר להפרי
 מרקטין זל':

צד 384 יבין שורה ג' כל אחד מהם לאחרים וכלקמן
 סי' כ"א זל': שם סוף אות ז') לקמן במשנה
 ד' זל':

צד 386 במשנה האוכל שרטי החורים זל': שם זמן
 גדול חסר כאן היינו אות יד): יבין אות
 (א) וינמח כמין עמוד זל': שם אות יד) רק שורה
 בגדול של הזמן מנערף: י"ד זל': שם ע"ב שורה ג'
 סקרא גלשון להפין מיטע זל': שם אות יח) הם כל
 מין ירקות שזרין לזרען זל' ות' ששייר נמחק:

דף קס"ט יבין סוף אות כו) דמדמשהא כבד א"ל (נשאה
 גליון בו' זל' ות' שגאלר נמחק: שם אות כו)
 הוא העוקץ של הסכסול זל' ות' העיקר נמחק: שם
 אות ג') גדלין התנורים וכו' נקרא מכבד
 מדעטוי לפת"ה בו' זל':

דף קע"א יבין אות נס) ומעמא ומנערף, משום דלאנז
 אנויהו חזי לאכילה [הר"ס] ובתוספתא בו'
 זל': הלכתא גבירתא סוף משנה ג' אורך הערף
 ד' סכמים, קנה של שבלת ג' ספחים' וכן כל בו' זל':

דף קע"ב יבין אות ח') ד"ה וברא"ש כתב דהקראות
 הוא פרי רבה שמתקלקלת בו' וכן שבראשו
 לא יחמשכו תחת בו' זל' ות' ר"ה בו' יתעכבו
 נמחק: שם אות יג) וכשיקע הפרי זל':

צד 344 תוי"ט ד"ה חותל א"כ לסיק חותם של יבשה
 זל' ות' לסי' נמחק: שם ד"ה גליניה אע"פ
 שיואלה מנערפת זל': יבין סוף אות יו) ועמ"ס לעיל
 סי' פ"ז זל': שם אות יט) לגעיל אמרין שיואלה מנערפת
 "תירן הראב"ד ז"ל [שם] דהתם כשהפרי שלימה אכל
 הבא מיירי כשהכל חיה ור"ל מדנאכל חיה בטולי
 בפליה להאי מקלת הנרעין שחתיין, ולהרמב"ם שם בבא
 דהכא שירושא דרישא הוא דהא דאמרין לעיל אע"פ
 שיואלה מנערפת היינו רק בו' זל': שם ולא קאמר
 שיואלה משמע דר"ל שאפשר לה בו' זל' ות' "מקתה
 ודאי משמע כולה וגם מדלא קאמר שיואלה רק שיואלה
 הא ודאי" כל זה נמחק:

צד 346 יבין שורה א' כפרה פ"ה מ"ח זל':

צד 348 יבין אות טו) שורה ג' ומדנחא ליה ככנישה
 נמורה בו' כדצוקן ולא החחול בו' זל':
 שם אות מז) שורה אחרונה יתק חלק אחר חלק
 מהפרי לכשירצו זל':

דף קע"ה יבין ד"ה ואין להקשות (וקשה לי מהלכות
 כציעות הפת זל': שם שורה אחרונה רגילין
 לקשרן יחד בלמוד כמין זבד זל' ות' בלמוד נמחק:
 שם ע"ב אות נו) ד"ה אולם תמוה בו' פ"ד משומאה